ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΟΥΣΙΚΟ ΣΩΜΑ ΚΑΙ ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΕΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΞΗΡΑΣ

Σάββας Δ. Γκριτζέλης

Διδακτορική Διατριβή

Άρτα 2026

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Σάββας Δ. Γκριτζέλης

Διδακτορική Διατριβή

Άρτα 2026

Νομική κατοχύρωση του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

«Η έγκριση της διδακτορικής διατριβής από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών
του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων δεν υποδηλώνει αποδοχή των γνωμών του συγγραφέα».-

Συμβουλευτική Επιτροπή

Επιβλέπων:

Αθανάσιος Τρικούπης, Αναπληρωτής Καθηγητής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής:

Νικόλαος Μαλιάρας, Καθηγητής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ

Γεώργιος Κοκκώνης, Καθηγητής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Επταμελής Εξεταστική Επιτροπή

-Τρικούπης Αθανάσιος, Αν Καθηγητής ΤΜΣ ΠΙ με γνωστικό αντικείμενο: Ιστορική Μουσικολογία: 19ος – 20ός αιώνας

-Μαλιάρας Νικόλαος, Καθηγητής ΤΜΣ ΕΚΠΑ με γνωστικό αντικείμενο: Ιστορική Μουσικολογία (Ιστορία των Μουσικών Οργάνων)

-Κοκκώνης Γεώργιος, Καθηγητής ΤΜΣ ΠΙ με γνωστικό αντικείμενο: Νεοελληνική μουσική με έμφαση στις σχέσεις λόγιας μουσικής και λαϊκών μουσικών παραδόσεων

-Νίκα-Σαμψών Ευανθία, Ομότιμη Καθηγήτρια ΤΜΣ ΑΠΘ με γνωστικό αντικείμενο: Ιστορική Μουσικολογία

-Βερβέρης Αντώνιος, Επ. Καθηγητής ΤΜΣ ΠΙ με γνωστικό αντικείμενο: Μουσική Παιδαγωγική – Χορωδιακή Εκπαίδευση

-Σκουλίδας Ηλίας, Επ. Καθηγητής ΤΜΣ ΠΙ με γνωστικό αντικείμενο: Νεώτερη και Σύγχρονη Βαλκανική Ιστορία: δυτικά Βαλκάνια, 19ος – 20ός αιώνας

-Σωτηριάδης Θεόφιλος, Επ. Καθηγητής ΤΜΕΤ ΠΑΜΑΚ με γνωστικό αντικείμενο: Οργανική Μουσική Εκτέλεση - Σαξόφωνο

Λίστα Δημοσιεύσεων

-Θανάσης Τρικούπης & Σάββας Γκριτζέλης: «Στρατιωτική μουσική κατά την περίοδο της Ελληνικής Επανάστασης του 1821», στο: Ιωάννης Φούλιας, Μαγδαληνή Καλοπανά, Θοδωρής Καραθόδωρος, Τάσος Κολυδάς, Κατερίνα Λεβίδου και Νίκος Πουλάκης (επιμ.), *15ο Διατμηματικό Μουσικολογικό Συνέδριο: «Από την επικαιρότητα στην διαχρονικότητα: Μαρία Κάλλας, 100 χρόνια από την γέννησή της»* (Πρακτικά διατμηματικού συνεδρίου υπό την αιγίδα της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας, Αθήνα, 9-11 Νοεμβρίου 2023), Ελληνική Μουσικολογική Εταιρεία, Θεσσαλονίκη 2024, σ. 196 - 215.

-Θανάσης Τρικούπης & Σάββας Γκριτζέλης: «Ο Δημήτριος Διγενής και το Εμβατήριο της Σημαίας», στο: Ιωάννης Φούλιας, Σταματία Γεροθανάση, Θεοδώρα Ιορδανίδου, Ευανθία Πατσιαούρα, Χρύσα Σκαρλάτου και Ευαγγελία Σπυράκου (επιμ.), *16ο Διατμηματικό Μουσικολογικό Συνέδριο: «Επετειακές μουσικές αντανακλάσεις, αναλυτικές θεωρήσεις και κριτικοί αναστοχασμοί»* (Πρακτικά διατμηματικού συνεδρίου υπό την αιγίδα της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας, Θεσσαλονίκη, 8-10 Νοεμβρίου 2024), Ελληνική Μουσικολογική Εταιρεία, Θεσσαλονίκη 2025, σ. 389 - 401.

-Athanasios Trikoupis – Savvas Gkritzelis, “Rethinking the History of the Military Music in Modern Greek State”, *Series Musicologica Balcanica*, Volumes 8–9 [Proceedings of the 9th IMS-RASMB Conference: *Soundscapes in the Balkans: Rethinking Histories, Reflecting Theories and Ideologies*, Brașov, 3–5 September, 2025] (υπό έκδοση).

Αφιέρωση

Αφιερούται εις μνήμην των προγόνων μου

-Απόστολου Καρατζόγλου, σφαγιασθέντος υπό των Βουλγάρων στο Δοξάτο Δράμας στις 30 Ιουνίου 1913,

-Γκριτζέλη Δημητρίου, φονευθέντος υπό των Τούρκων στο Σαμάκοβο (Σιδηροχώρι) Ανατολικής Θράκης το 1922,

-Σάββα Γκριτζέλη, εκτελεσθέντος υπό των Βουλγάρων, στις 29 Σεπτεμβρίου 1941 στο Δοξάτο Δράμας,

-Λοχαγού Δημήτριου Γκριτζέλη, πατρός, τρόφιμου του Παπαφείου Ορφανοτροφείου από το 1947 έως το 1957 και στρατιωτικού μουσικού από το 1959 έως το 1989.

Αφιερούται εις μνήμην του πρώτου μου δασκάλου μουσικής, αοίδιμου Βασίλειου Αγγελίδη.

Αφιερούται εις μνήμην του συναδέλφου και φίλου, αοίδιμου Λοχαγού Βασίλειου Πέτρου.

Αφιερούται εις όλους τους απόστρατους στρατιωτικούς μουσικούς, ιδιαιτέρως στους προερχόμενους από ορφανοτροφεία και δη το «Παπάφειο Ορφανοτροφείο»

Αφιερούται εις τους εν ενεργεία στρατιωτικούς μουσικούς, ιδιαιτέρως στους νέους.

Αφιερούται εις τον φίλο μου και εξαίρετο μουσικό Τσαμπίκο Καματερό.

Αφιερούται εις τον φίλο μου μουσικολόγο και εξαίρετο καλλιτέχνη κιθαρωδό και αοιδό Σπύρο Καραβιώτη.

Αφιερούται εις την μητέρα μου Φωτεινή Καρατζόγλου - Γκριτζέλη.

Αφιερούται εις τα τέκνα μου, Ειρήνη, Δημήτριο, Μιχαήλ.

Ευχαριστίες

Ολοκληρώνοντας την παρούσα διατριβή, θα ήθελα να ευχαριστώ εκ βάθους καρδίας τον επιβλέποντα καθηγητή, κύριο Αθανάσιο Τρικούπη, για την ευκαιρία που μου έδωσε να διενεργήσω αυτή την έρευνα, της οποίας το θέμα ήταν συναφές με την προτέρα επαγγελματική μου ιδιότητα, γεγονός που αποτέλεσε ένα επιπλέον κίνητρο του εγχειρήματος αυτού. Η σοφή και εντελής καθοδήγηση του κ. Τρικούπη, μου επέτρεψε να διαβώ τα μονοπάτια της Ιστορίας της Στρατιωτικής Μουσικής, ανιχνεύοντας και εντοπίζοντας πληροφορίες και τεκμήρια τα χρήσιμα για την στρατιωτική ιστορία εν γένει και την μουσικολογική επιστήμη.

Ευχαριστώ επίσης την Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, ιδιαιτέρως την Επιλοχία (ΥΠ) Μαρία Λευκαδίτη, το Πολεμικό Μουσείο, ιδιαιτέρως τον Ανθυποπλοίαρχο (Ε) Παναγιώτη Τσιρώνη, την Υπηρεσία Στρατιωτικών Αρχείων, την Διεύθυνση Μουσικού Σώματος, τους συναδέλφους Ταγματάρχη (ΜΣ) Βασίλειο Σαμαρά, Ταγματάρχη (ΜΣ) Σταυρούλα Σαββαλάκη, Υπολοχαγό (ΜΣ) Νικόλαο Κυπριώτη και τον μουσικογράφο Ιωάννη Γκάνο.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες οφείλω στον Πλωτάρχη ε.α Κωνσταντίνο Βλάχο (ΠΝ) για την συμβολή του στην έρευνα ως προς την κελευστική μουσική και τους εκδοθέντες κανονισμούς σαλπιγκτών και τυμπανιστών.

Ευχαριστώ τέλος την σύζυγο Naira- Ειρήνη Ουνανίδου, για την υπομονή και στήριξή της κατά το διάστημα της έρευνας και συγγραφής της παρούσας διατριβής.

Περίληψη

Η παρούσα διδακτορική διατριβή ερευνά την Ιστορία του Μουσικού Σώματος του Στρατού Ξηράς και των Φιλαρμονικών του Νεοελληνικού Κράτους, παρουσιάζοντας πληροφορίες και τεκμήρια από τα πρώτα χρόνια της Ελληνικής Επανάστασης έως και τις αρχές του τρέχοντος αιώνα. Τα ιστορικά στοιχεία που ανιχνεύθηκαν φανερώνουν ότι η στρατιωτική μουσική ως ήχος αλλά και ως βραχίονας διοίκησης και πολεμικών επιχειρήσεων εμφανίστηκε από τα πρώτα έτη της Επανάστασης του 1821, κυρίως με την μορφή της κελευστικής μουσικής και χρησιμοποιήθηκε στην συνέχεια εξίσου από τα τακτικά και άτακτα στρατιωτικά σώματα στα πεδία των μαχών, των ασκήσεων και της καθημερινότητας της στρατοπεδιάς. Καθώς η αισθητική ανάγκη της *αρμονίας* είχε εισέλθει και στο στράτευμα από την περίοδο του Αγώνος και τα κελευστικά πνευστά μουσικά όργανα δεν μπορούσαν να εξυπηρετήσουν την ανάγκη της αρμονικής διαδοχής, περιοριζόμενα σε φθόγγους της αρμονικής σειράς, η συγκρότηση στρατιωτικών φιλαρμονικών έμοιαζε αναπόφευκτη και μάλλον επιβεβλημένη. Η προσπάθεια συγκρότησης στρατιωτικών φιλαρμονικών από τα τέλη του 1824 συνέβαλε έτι περαιτέρω στην εξυπηρέτηση των ως άνω στρατιωτικών και αισθητικών αναγκών. Η Καποδιστριακή περίοδος υπήρξε η απαρχή της οργανωμένης χρήσης της κελευστικής μουσικής σε ημιτακτικά και τακτικά σώματα αλλά και της εκπαίδευσης κελευστικών μουσικών και αυτών της φιλαρμονικής. Κατά την περίοδο της αντιβασιλείας και της απόλυτης μοναρχίας του Όθωνα, έγινε συστηματική προσπάθεια συγκρότησης στρατιωτικών φιλαρμονικών σε όλα τα στρατιωτικά σώματα, χωρίς πάντοτε επιτυχία, ελλείψει καταρτισμένων μουσικών, αρχιμουσικών και πενιχρών αποδοχών. Η πλειοψηφία των Ελλήνων μουσικών κατά την περίοδο αυτή τοποθετήθηκε στα τάγματα για τις ανάγκες της κελευστικής μουσικής. Κατά την περίοδο της συνταγματικής μοναρχίας, η ανάγκη του μουσικού ήχου στο στράτευμα, οδήγησε στην συγκρότηση Στρατιωτικού Σχολείου Μουσικής, κατά τα πρότυπα άλλων χωρών, ώστε να καλυφθούν οι εσωτερικές ανάγκες. Παράλληλα πραγματοποιήθηκαν προμήθειες μουσικών οργάνων από το εξωτερικό. Κατά την περίοδο της βασιλείας του Γεωργίου Α΄ και ιδιαίτερα μετά την ενσωμάτωση των Ιονίων Νήσων, αρκετοί επτανήσιοι μουσικοί κατατάχθηκαν στην Στρατιωτική Μουσική, συνεισφέροντας στην σταδιακή της ανάπτυξη. Οικονομικοί λόγοι αλλά και ανάγκες αναδιοργάνωσης του στρατεύματος επέφεραν την διάλυση και ανασύσταση των στρατιωτικών φιλαρμονικών αρκετές φορές. Το κενό τους, οσάκις παρέστη ανάγκη, καλύφθηκε κατά περίσταση από κελευστικούς μουσικούς. Οι

βαλκανικοί πόλεμοι αποτέλεσαν την αφορμή σύστασης νέων στρατιωτικών φιλαρμονικών οι οποίες συμμετείχαν στις πολεμικές επιχειρήσεις των μετώπων και στην συνέχεια στον Α΄ παγκόσμιο πόλεμο παράλληλα με τους κελευστικούς μουσικούς. Η κατάταξη του Μανώλη Καλομοίρη στην Στρατιωτική Μουσική το 1918, οδήγησε σε μία σειρά λήψης οργανωτικών μέτρων, τα οποία λειτούργησαν ευεργετικά για όσο διάστημα εφαρμόστηκαν. Μετά την Μικρασιατική εκστρατεία, η Στρατιωτική Μουσική οργανώθηκε εκ νέου και κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου σχηματίσθηκαν αρκετές μεραρχιακές στρατιωτικές φιλαρμονικές με την μορφή κλιμακίων υπαγόμενων σε «Μεγάλες Στρατιωτικές Μουσικές» των Σωμάτων Στρατού. Κατά την διάρκεια του πολέμου του 1940 σχηματίσθηκαν είκοσι στρατιωτικές φιλαρμονικές και μετείχαν στις επιχειρήσεις των μετώπων, ενώ κατά την διάρκεια της Γερμανικής, Ιταλικής και Βουλγαρικής κατοχής, όλες οι στρατιωτικές φιλαρμονικές διαλύθηκαν. Ανασυγκροτήθηκαν εκ νέου μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Μετά το τέλος του εμφυλίου πολέμου, τμήμα της Στρατιωτικής Μουσικής μετέβη στην Κορέα. Το 1959 οι μεραρχιακές Στρατιωτικές Μουσικές ανεξαρτητοποιήθηκαν από αυτές των Σωμάτων Στρατού, ενώ το 1960 συγκροτήθηκε και η Στρατιωτική Μουσική της Ελληνικής Δύναμης Κύπρου (ΕΛΔΥΚ). Μετά την μεταπολίτευση, η Στρατιωτική Μουσική ακολούθησε την εκάστοτε αναδιοργάνωση του στρατεύματος, με συνέπεια την διάλυση ή συγκρότηση νέων Στρατιωτικών Μουσικών. Από το 1960 έως και σήμερα, τμήματα της Στρατιωτικής Μουσικής μετέχουν σε μουσικές εκδηλώσεις του εξωτερικού, ενισχύοντας τις συμμαχικές σχέσεις και αυτές με την ομογένεια.

Abstract

This doctoral dissertation contributes to the study of the history of the Military Music Corps of the Hellenic Army, presenting evidence from the early years of the Greek Revolution to the beginning of the present century. The historical evidence shows that military music, both as sound and as an organized ensemble, appeared in the first year of the 1821 Revolution, mainly as field music. It was subsequently used by both regular and irregular military forces on battlefields, during drills, and in daily camp life. Since the aesthetic need for harmony had already entered the army during the War of Independence, and the field-music instruments, limited to the notes of the harmonic series, could not satisfy the demand for harmonic progression, the formation of military bands therefore became both inevitable and necessary. Efforts to establish such bands began in late 1824 and expanded in the following years, further serving these military and aesthetic needs. The Kapodistrian period marked the beginning of the organized use of field music in semi-regular and regular units, as well as the training of field musicians and band members. During Regency and Otto's absolute monarchy, systematic attempts were made to establish military bands in all military units, though with limited success because of shortages of trained musicians and bandmasters, as well as low pay. Most Greek musicians at the time were assigned to battalions to meet field-music needs. During the constitutional monarchy, the army's need for music led to the establishment of a Military Music School, modeled on those of other countries, while musical instruments were purchased from abroad. Under King George I, especially after the incorporation of the Ionian Islands into Greece, many Ionian musicians joined the Military Music Corps and contributed to its gradual development.

Economic reasons, as well as the need to reorganize the army, led to the disbanding and reformation of the military bands several times. Whenever necessary, their absence was occasionally covered by field musicians. The Balkan Wars prompted the creation of new military bands, which participated in front-line operations and later served in World War I alongside field musicians. Manolis Kalomiris's enlistment in the Military Music Corps in 1918 brought a series of organizational reforms that proved beneficial while they remained in effect. After the Asia Minor Campaign, the Corps was reorganized, and during the interwar period several divisional military bands were established as detachments under the "Great Military Bands" of the Army Corps. In 1940, twenty military bands were formed and took part in front-

line operations; however, during the German, Italian, and Bulgarian occupation, all military bands were disbanded and were reconstituted after World War II. Following the Civil War, a detachment of the Military Music Corps served in Korea. In 1959, the divisional military bands became independent, and in 1960 the Military Band of the Hellenic Force in Cyprus (ELDYK) was established. After the restoration of democracy, Military Music followed successive army reorganizations, leading to the dissolution or creation of new military bands. Since 1960, units of the Military Music Corps have participated in musical events abroad, strengthening both allied relations and ties with the Greek diaspora.

Περιεχόμενα

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ 1

ΠΡΟΛΟΓΟΣ 6

ΕΙΣΑΓΩΓΗ 7

Κεφάλαιο 1ο 10

Προεπαναστατική Περίοδος 10

Γενική εικόνα των ένοπλων Ελλήνων 10

Κλέφτες 10

Αρματολοί 12

Στρατιωτικές Δημοκρατίες 12

Επτάνησα – Ιόνιος Πολιτεία 12

Κεφάλαιο 2ο 16

Περίοδος Αγώνος (1821-1827) 16

Μολδοβλαχία – Αλέξανδρος Υψηλάντης – Ιερός Λόχος (1821) 16

Επανάσταση στην Αττική – Σαλπιγκτής – Τυμπανιστής (1821) 19

Σώμα Πολιτείας Ιονίων Νήσων – Κελευστικοί Μουσικοί (1821) 20

Φιλέλληνες εθελοντές – Τυμπανιστής (1821) 21

Σώμα Δημητρίου Υψηλάντη – Παίδες τυμπανιστές (1821) 22

Δίκτυα πρακτόρων – Γάλλος Αρχιτυμπανιστής (1822) 23

Σώμα Θεόδωρου Κολοκοτρώνη – Σαλπιγκτές – Τυμπανιστές (1822) 24

Βουλευτικό – Πρώτη Συγκρότηση Τακτικού Στρατού (1822) 25

Τακτικό Σώμα – Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος – Κελευστικοί μουσικοί (1822) 26

Εκστρατευτικό Σώμα Ηπείρου – Κελευστικοί μουσικοί (1822) 27

Σώμα Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη – Τύμπανα (1822) 30

Οργανισμός Συντάγματος Πεζικού – Περί Μουσικής του Συντάγματος (1822) 30
Σώμα Γεωργίου Σέκερη – Ιταλός Σαλπιγκτής (1822) 31
Παραλαβή μουσικών οργάνων από το εξωτερικό (1822) 32
Πελοπόννησος – Σιτηρέσια – Μεταφορά μουσικών οργάνων (1822) 32
Πρώτη πολιορκία Μεσολογγίου – Τύμπανα (1822) 32
Γερμανική Λεγεώνα – Μουσικά όργανα (1822-1823) 33
Σώμα Γεωργίου Καραϊσκάκη – Σαλπιγκτής (1822) 34
Σώμα Μάρκου Μπότσαρη (1823) 35
Επικήδειος τελετή Μάρκου Μπότσαρη (1823) 35
Λόρδος Βύρων – Μεσολόγγι – Μουσικά όργανα (1824) 36
Επικήδειος τελετή Λόρδου Βύρωνα (1824) 38
Μουσικοί στο Πυροβολικό του Λόρδου Βύρωνα (1824) 39
Πρόταση συγκρότησης Στρατιωτικής Μουσικής (1824) 41
Τρόπος Κατάταξης στο Τακτικό Σώμα (1824) 44
Βασική Εκπαίδευση – Επιθεώρηση (1824) 45
Οι πρώτες μισθοδοσίες του Α΄ Συντάγματος (1824) 48
Δαπάνες του Α΄ Συντάγματος (1824) 50
Πέρας της Βασικής Εκπαίδευσης – Κατάταξη (1824) 51
Αύξηση αριθμού καταταγέντων – Μισθοδοσίες (1824) 54
Συγκρότηση Λόχου Πυροβολικού (1824) 58
Επικήδειος τελετή Παναγιώτη Μπόταση (1824) 59
Ο πρώτος Ευρωπαίος αρχιμουσικός (1824) 60
Γαλλικός πίνακας βαθμών και μισθών ενός Συντάγματος (1825) 62
Μισθοδοσία Α΄ Συντάγματος μηνός Ιανουάριου (1825) 63
Μισθοδοσία μηνός Φεβρουάριου (1825) 65

Δαπάνες Συντήρησης – Εγκαταστάσεων και Μουσικών Οργάνων (1825) 68
Χώρος εκπαίδευσης στρατιωτικών μουσικών (1825) 68
Αύξηση αριθμού Αξιωματικών – Κατάταξη μαθητευόμενων παίδων (1825) 68
Τελετή αμνήστευσης φυλακισμένων αντικυβερνητικών (1825) 71
Εορτασμοί για την παραλαβή μέρους του Αγγλικού δανείου (1825) 71
Πολιορκία Ναυπλίου – Απόκρουση δυνάμεων Ιμπραήμ (1825) 72
Αναλυτική κατάσταση Μισθοδοσίας Ιουνίου (1825) 72
Κάρολος Φαβιέρος – Ανάληψη Διοίκησης – Στρατιωτική Τελετουργία (1825) 75
Δύναμη Συντάγματος – Κατάσταση μισθοδοσίας Απριλίου-Ιουνίου (1825) 76
Δεύτερη Πολιορκία Μεσολογγίου (1825) 79
Αναφορές Παραπόνων των Μουσικών προς την Ιεραρχία (1825) 80
Λόχος Πυροβολικού – Τυμπανιστές (1825) 83
Μεταστάθμευση του Τακτικού Συντάγματος στην Αθήνα (1825) 85
Απογραφή Ναυπλίου – Αύγουστος & Νοέμβριος (1825) 87
Μουσικά όργανα της Γερμανικής Λεγεώνας (1825) 88
Προϋπολογισμός Πυροβολικού – Τυμπανιστές (1825) 89
Ιματισμός – Οπλισμός Πυροβολιστών – Τυμπανιστές (1825) 91
Επιτελεία των Ταγμάτων Α΄ και Γ΄ στην Αθήνα (1826) 92
Αναφορά του Αρχιμουσικού Giovanni Mangel (1826) 94
Σημείωμα του Michael Mangel – Μουσικά όργανα (1826) 97
Το ζήτημα της μισθοδοσίας του Αρχιμουσικού στο Εκτελεστικό Σώμα (1826) 99
Αναζήτηση του Michael Mangel (1826) 100
Οι εν Αθήναις μουσικοί και τυμπανιστές του Γ΄ Τάγματος (1826) 101
Επικήδειος τελετή του Σωτήρη Χαραλάμπη (1826) 103
Διχοτόμηση της Διοίκησης του Τακτικού Σώματος (1826) 103

Κελευστικοί μουσικοί στην στρατολόγηση νεοσυλλέκτων (1826) 103
Τρίτη πολιορκία Μεσολογγίου (1826) 104
Εκτελεστικό Σώμα – Το μισθολογικό ζήτημα του Αρχιμουσικού (1826) 105
Α΄ Τάγμα – Ευστράτιος Πίσσας – Γεγονότα της Τήνου (1826) 105
Επιστολή – Έκκληση για την παραμονή του Φαβιέρου (1826) 107
Το Υπουργείο Πολέμου περί του μισθού του Αρχιμουσικού (1826) 108
Πτώση του Μεσολογγίου (1826) 109
Πρόσκληση της Διοικητικής Επιτροπής στον Φαβιέρο (1826) 109
Αμυντική Προετοιμασία Ναυπλίου – Μετακίνηση οικογενειών (1826) 110
Εμπλοκή του Giovanni Mangel – Ανακρίσεις (1826) 111
Εξέταση προσαχθέντων και μαρτύρων (1826) 112
Ο Αρχιμουσικός υπό «φύλαξη» (1826) 115
Γενναίος Κολοκοτρώνης (1826) 117
Επιστροφή του Τακτικού Σώματος στο Ναύπλιο (1826) 117
Τακτικούπολη (1826) 119
Γεώργιος Καραϊσκάκης – Συνταγματάρχης Φαβιέρος – Μουσική (1826) 119
Στρατηγήματα των Οθωμανών στις Μάχες της Αττικής (1826) 120
Επιχείρηση Ανεφοδιασμού Φρουρίου της Ακρόπολης (1826) 121
Η Μουσική στην Μάχη του Χαϊδαρίου (1826) 122
Βαυαρικό κλιμάκιο – Βαρόνος Carl Wilhelm von Heideck (1826) 123
Μαυροκορδάτος – Μυστική διπλωματία (1826) 124
Συμβάντα από τις Μάχες της Αττικής – Μουσικοί (1827) 126
Εκλογή Ιωάννη Καποδίστρια – Αντικυβερνητική Επιτροπή (1827) 130
Η Μουσική του Καραϊσκάκη (1827) 130
Η Συνθήκη του Λονδίνου (1827) 131

Ο Πρώτος Έλληνας Αξιωματικός Στρατιωτικής Μουσικής (1827) 131
Η Εκστρατεία της Χίου (1827-1828) 132
Ναυμαχία Ναβαρίνου (1827) 133
Απόσπασμα του Τακτικού Σώματος στην Νάξο – Τυμπανιστές (1827) 134
Περί Giovanni Mangel 135
Κεφάλαιο 3ο 146
Περίοδος Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια (1828-1832) 146
Άφιξη του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια (1828) 146
Πολιτικές, Οικονομικές και Διοικητικές Μεταρρυθμίσεις (1828) 147
Καποδίστριας και Στράτευμα (1828) 149
Πολεμικό Συμβούλιο (1828) 149
Οργανισμός Χιλιαρχιών (1828) 150
Στρατιωτικός Όρκος (1828) 151
Σχηματισμός των δύο πρώτων Χιλιαρχιών (1828) 151
Αλλαγές στα Φρούρια – Νέοι σχηματισμοί (1828) 152
Επιστροφή του Τακτικού Σώματος από την Χίο (1828) 153
Γενικό Φροντιστήριο (1828) 153
Αλλαγές στο Τακτικό Σώμα (1828) 153
Αντικατάσταση Κάρολου Φαβιέρου (1828) 154
Συνέχεια Σχηματισμού Χιλιαρχιών – Κελευστικοί Μουσικοί (1828) 155
Νέος Γενικός Διευθυντής Στρατεύματος (1828) 158
Μεταφορά του Γενικού Φροντιστηρίου στο Ναύπλιο (1828) 158
Η Στρατιωτική Μουσική ως υπομονάδα (1828) 158
Δύναμη του Β΄ Τάγματος Ναυπλίου – Μουσικοί (1828) 159
Τυμπανιστής επί του δίκροτου «Η Ελλάς» (1828) 161

Παίδας Τυμπανιστής σε Κανονιοφόρο (1828) 162
Δαπάνη επισκευής-συντήρησης τυμπάνων Πυροβολικού (1828) 162
Κελευστικοί Μουσικοί του Α΄ Τάγματος Πεζικού (1828) 163
Τυμπανιστές Πυροβολικού (1828) 165
Απόσπασμα Τακτικού επί της Κορβέτας «Ύδρα» – Τυμπανιστής (1828) 165
Εκδημία Αρχιτυμπανιστή Γ΄ Τάγματος (1828) 166
Σιτηρέσια – Ιεραρχία της Στρατιωτικής Μουσικής (1828) 166
Συγκρότηση-Συμπλήρωση Ταγμάτων – Ίδρυση Οπλοστασίου (1828) 167
Νέα ιεραρχία – Θέση Διευθυντή Στρατιωτικής Μουσικής (1828) 167
Άφιξη Γαλλικών Στρατευμάτων (1828) 168
Φρουρά Γραμβούσας (Χανίων) – Τυμπανιστές (1828) 169
Ονομαστική κατάσταση μισθοδοσίας της Στρατιωτικής Μουσικής (1828) 169
Νοσηλεία οπλιτών – μουσικών (1828) 171
Αποχώρηση Ιμπραήμ από την Πελοπόννησο (1828) 173
Υλικά συντήρησης-επισκευής τυμπάνων του Β΄ Τάγματος (1828) 173
Υλικά συντήρησης-επισκευής τυμπάνων του Α΄ Τάγματος (1828) 174
Έντυπα Φύλλα Ανακλήσεως (1828) 175
Τάγμα Μουσικών (1828) 183
Χορήγηση ελαίου για φωτισμό – Μουσική (1828) 183
Το κτίριο της Στρατιωτικής Μουσικής (1828) 185
Προσωρινός Κανονισμός Υπηρεσίας Τακτικών Σωμάτων (1828) 185
Χρονολόγιο πολεμικών επιχειρήσεων ημιτακτικών σωμάτων (1828) 187
Εορτασμός Αγίου Ιωάννη στο Ναύπλιο (1829) 188
Σύσταση Κεντρικού Πολεμικού Σχολείου (1829) 189
Αποχαιρετιστήρια περιοδεία του Στρατηγού Maison (1829) 189

Η αλληλοδιδακτική μέθοδος στον Τακτικό Στρατό (1829) 190
Τελετή ορκωμοσίας πληρεξουσίων της Δ΄ Εθνοσυνέλευσης (1829) 191
Νέος Γενικός Διευθυντής των Ελληνικών Τακτικών Στρατευμάτων (1829) 191
Αύξηση του μισθού των Στρατιωτικών Μουσικών (1829) 192
Σύνθεση των Τακτικών Σωμάτων – Κατανομή δυνάμεων (1829) 192
Καθορισμός απόδοσης στρατιωτικών τιμών (1829) 194
Το Στρατόπεδο Μεγάρων – Στρατιωτικά Γυμνάσια (1829) 195
Εσωτερική Υπηρεσία – Καθήκοντα Κελευστικών Μουσικών (1829) 196
Πέρας Γυμνασίων – Επιστροφή των Τακτικών Σωμάτων (1829) 199
Συγκρότηση Ελαφρών Ταγμάτων – Σαλπιγκτές (1829) 200
Μουσική του Τακτικού Σώματος – Διπλασιασμός του Μισθού (1829) 201
Πρώτος εορτασμός Πυροβολικού (1829) 206
Πολεμικές επιχειρήσεις – Κελευστικοί Μουσικοί (1829) 206
Εορτασμός Αγίου Ιωάννη στην Ναύπακτο (1830) 209
Μουσικοδιδάσκαλος σχολείων Αίγινας (1830) 209
Απόδοση νέων Σημαιών στα Ελαφρά Τάγματα (1830) 210
Σαλπιγκτές ελαφρών ταγμάτων (1830) 211
Μουσική του Τακτικού Σώματος – Μισθοδοσίες Απριλίου-Μαΐου (1830) 213
Τυμπανιστές ελαφρών ταγμάτων (1830) 215
Μουσική του Τακτικού Σώματος – Μισθοδοσία Ιουλίου (1830) 218
Μουσική του Τακτικού Σώματος – Μισθοδοσία Αυγούστου (1830) 219
Δημόσια Τελετή – Λιτανεία (1830) 220
Συντήρηση Τυμπάνων Ελαφρών Ταγμάτων (1830) 220
Ιματισμός Τυμπανιστών Ελαφρών Ταγμάτων (1830) 221
Κελευστικοί μουσικοί Τακτικών Σωμάτων (1830) 224

Τυπικό Τάγμα – Συντήρηση τυμπάνων (1830) 226
Οθωμανός παίδας τυμπανιστής (1830) 226
Νέος Γενικός Διευθυντής Τακτικών Στρατευμάτων (1830) 227
Αναφορά των Μουσικών προς τον Καποδίστρια (1830) 227
Μουσική του Τακτικού Σώματος – Μισθοδοσίες Σεπτεμβρίου - Οκτωβρίου (1830) ... 233
Διατάγματα – Διαταγές Ημέρας – Ποινή Mangel (1830) 235
Μουσική του Τακτικού Σώματος – Μισθοδοσία Νοεμβρίου (1830) 238
Έλεγχος Τυμπανιστών Ελαφρών Ταγμάτων (1830) 240
Δημόσιες τελετές στο Ναύπλιο (1831) 245
Μουσική του Τακτικού Σώματος – Μισθοδοσία Ιουνίου (1831) 246
Επικήδειος τελετή Ιωάννη Καποδίστρια (1831) 249
Διοικητική Επιτροπή - Αντικατάσταση του Στρατηγού Gérard (1831) 250
Τα ηχήματα της εποχής – Η Διάνα (1831) 250
Τα Ελληνικά Στρατεύματα κατά το 1831 253
Λόχος Τυμπανιστών Ελαφρών Ταγμάτων - Καταστάσεις Ελέγχου (1831) 254
Διατάγματα Αυγουστίνου Καποδίστρια (1832) 256
Η Φρουρά Ναυπλίου – Μουσική (1832) 256
Παράδοση Ιματισμού Τυμπανιστών Ελαφρών Ταγμάτων (1832) 257
Χορήγηση Άρτου – Προαγωγή Τριαντάφυλλου Ακριβού (1832) 259
Εορτασμοί (1832) 260
Εορτασμοί Γενέθλιου του Όθωνα στο Ναύπλιο (1832) 260
Επικήδειος τελετή Δημητρίου Υψηλάντη (1832) 261
Υπογραφή Πρωτοκόλλων και Συμφωνιών στο Μόναχο (1832) 261
Μουσικοί των Ελληνικών Βασιλικών Στρατευμάτων (1832) 263
Περί μουσικού θιάσου 265

Κεφάλαιο 4ο 267
Βασιλεία Όθωνος (Περίοδος Αντιβασιλείας) 267
Περίοδος Αντιβασιλείας (1833-1835) 267
Η υποδοχή του Όθωνα (1833) 269
Η Μουσική της Βαυαρικής Βασιλικής Φρουράς (1833) 271
Διάταγμα περί Οργανισμού του Στρατού (1833) 273
Διάλυση Άτακτων Σωμάτων – Κατάταξη στο Νέο Στράτευμα (1833) 279
Συγκρότηση Ταγμάτων Ακροβολιστών – Τυμπανιστές (1833) 281
Συγκρότηση Ταγμάτων Πεζικού της Γραμμής (1833) 282
Κατάταξη Ελλήνων Τυμπανιστών (1833) 285
Ιματισμός, Αποσκευή, Οπλισμός (1833) 286
Αναχώρηση 2ου Τάγματος για την Αθήνα – Μουσική (1833) 296
Η Ελληνική Στρατιωτική Μουσική – Περιφορά επιταφίου (1833) 297
Αλληλογραφία προμηθευτή Μουσικών Οργάνων (1833) 298
Η Μουσική του 1ου Τάγματος Πεζικού της Γραμμής (1833) 298
Σύσταση Διοίκησης Πυροβολικού – Αρχισαλπιγκτής (1833) 300
Θεωρία του Βαυαρικού Γυμνασίου για το Πεζικό Σώμα (1834) 301
Μεσολόγγι – Πρώτη εκτέλεση με λαιμητόμο (1834) 302
Κελευστικοί Μουσικοί του Τάγματος Πυροβολικού (1834) 302
Δημοσίευση Μεταβολών Αξιωματικών (1834) 303
Εξομοίωση μισθών (1834) 303
1ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής – Κελευστικοί Μουσικοί (1834) 303
Αναφορά του Michael Mangel προς τον Όθωνα (1834) 304
Η Αιτία της άφεσης (1834) 306
Εκπαίδευση Στρατιωτικών Μουσικών των Ταγμάτων στο Ναύπλιο (1834) 307

Έναρξη και εξέλιξη της Εκπαίδευσης (1834) 309
Σχηματισμός της Μουσικής του 1ου και 7ου ΤΠΓ (1834) 311
Εκπαίδευση και σχηματισμός των Μουσικών των Ταγμάτων (1834) 315
Επάνοδος του 2ου Βαυαρικού Τάγματος στην Βαυαρία (1834) 317
Έλλην στρατιώτης μουσικός (1834) 317
Μεταφορά της πρωτεύουσας στην Αθήνα (1834) 318
Αναζήτηση Μουσικών για το 6ο ΤΠΓ (1834) 320
Στολή των Μουσικών του Πεζικού (1834) 320
Μεταστάθμευση της Μουσικής 1ου και 7ου ΤΠΓ στην Αθήνα (1834) 321
Γενικά Αρχηγεία – Μισθοί αρχισαλπιγκτών (1834) 321
Άφιξη Μουσικών στην Αθήνα – Οι πρώτες συναυλίες (1834-1835) 322
Η Μουσική του 6ου ΤΠΓ (1835) 325
Το Γενικό Αρχηγείο Πελοποννήσου – Μουσική (1835) 327
Νέο Σύστημα Λογιστικής (1834-1835) 327
Μουσική στο Στρατιωτικό Σχολείο των Ευελπίδων (1834) 329
Πίνακας Αποδεκτών Ημερήσιας Διαταγής (1835) 330
Κανονισμός Γυμνασίων Πεζικού – Καθήκοντα του Αρχιτυμπανιστή (1835) 332
Κεφάλαιο 5ο 338
Βασιλεία Όθωνος (Περίοδος Απόλυτης Μοναρχίας) 338
Γενέθλιον του Όθωνος – Τελετή ανάληψης της εξουσίας (1835) 338
Ανακατάταξη Δημήτριου Ταμπουράκη και Χρήστου Παπαδόπουλου (1835) 339
Σύσταση Ελληνικής Φάλαγγας – Σαλπιγκτής (1835) 339
Ορκωμοσία Συμβουλίου της Επικρατείας (1835) 340
Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Αθηνών (1836) 340
Σχηματισμός Στρατευμάτων της ξηράς (1836) 341

Σύνθεση Τάγματος Πεζικού της Γραμμής (1836) 342
Τάγματα Ελαφρού Πεζικού (1836) 343
Το Ιππικό Σύνταγμα Λογχιστών (1836) 344
Τάγμα Πυροβολικού (1836) 345
Διεύθυνση Κεντρικού Οπλοστασίου (1836) 347
Διλοχία Σκαπανέων (1836) 348
Ο Carl Koehler ως Αρχιμουσικός της Φρουράς Αθηνών (1836) 349
Εκδημία του Carl Koehler – Ο Αρχισαλπιγκτής Franz Seiller (1837) 350
Στρατιωτική Μουσική του 3ου ΤΠΓ (1837) 350
Στρατιωτική Μουσική του 1ου Ελαφρού Τάγματος (1837) 351
Εκδημία Αντώνιου Αντωνίου (1838) 353
Νέος Μετασχηματισμός του Στρατεύματος (1838) 353
Καθιέρωση Εορτασμού της 25ης Μαρτίου 1821 (1838) 353
Μουσικό εγχειρίδιο των Στρατιωτικών Γυμνασίων του Πεζικού (1838) 355
Περί μαθητευομένων μουσικών (1838) 357
Ο Franz Seiller Ανώτερος Αρχιμουσικός (1839) 358
Εγχειρίδιο Σαλπισμάτων του Joseph Shittermayer (1839) 359
Οι πρώτες Τριμηνιαίες Καταστάσεις Έγγαμων (1839) 360
Επιστολή του Michael Mangel στον Όθωνα (1839) 361
Θεμελίωση Πανεπιστημίου Αθηνών (1839) 361
Τάγματα Οροφυλακής – Κελευστικοί μουσικοί (1839) 362
Αίτημα Συγκρότησης Στρατιωτικής Μουσικής 1ου ΤΠΓ στο Ναύπλιο (1839) 363
Τριμηνιαίες Καταστάσεις Έγγαμων Μουσικών της Φρουράς Αθηνών (1840) 363
Στρατιωτική Αλληλογραφία περί Μουσικής και Σαλπιγκτών (1841) 364
Επιστολή της Rosaria Mangel στον Όθωνα (1842) 366

Εισήγηση του Αλεξάκη Βλαχόπουλου προς τον Όθωνα (1842) 367
Ο Τύπος των Αθηνών για τον Michael Mangel (1842) 368
Επιστολή του Michael Mangel προς τον Όθωνα (1842) 369
Υπόμνημα περί Σχηματισμού Σχολής της Μουσικής (1842) 369
Επιμίσθια της Αυλής – Μουσικοί του 3ου ΤΠΓ (1842) 372
Ο Michael Mangel απευθύνεται εκ νέου στον Όθωνα (1842) 374
Το Σχέδιο Σύστασης Σχολείου Μουσικής του Michael Mangel (1842) 375
Εισήγηση Βλαχόπουλου για συγκρότηση Σχολείου Μουσικής (1842) 376
Εκπαίδευση Σαλπιγκτών Οροφυλακής (1842-1843) 379
Επικήδειος Τελετή Θεόδωρου Κολοκοτρώνη (1843) 382
Νέα Αναδιοργάνωση του Στρατεύματος (1843) 384
Πρωτόκολλο περί Γερμανών Σαλπιγκτών (1843) 388
Η Στρατιωτική Μουσική την 3η Σεπτεμβρίου (1843) 389
Κανονισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας Πεζικού (1843) 393
Αναφορά του Νικόλαου Σκαρβέλη για την Μουσική του Τάγματος (1843) 396
Πρόταση Προαγωγής Μουσικών του 2ου ΤΠΓ (1843) 397
Βασιλικό Διάταγμα για το Σχολείο Μουσικής στην Αθήνα (1843) 399
Αναφορά Δημητρίου Διγενή για την Σχολή Μουσικής (1843) 401
Αίτημα Προμήθειας Μουσικών Οργάνων από την Βιέννη (1843) 402
Αναφορά του 2ου Τάγματος για τις Δαπάνες της Μουσικής του (1843) 402
Επίσπευση Αναχώρησης Βαυαρών πλην μουσικών (1843) 403
Κεφάλαιο 6ο 405
Βασιλεία Όθωνος (Περίοδος Συνταγματικής Μοναρχίας) 405
Ψήφιση του Συντάγματος (1844) 405
Παραλαβή Μουσικών Οργάνων εκ Τεργέστης (1844) 405

Περί της Σχολής της Μουσικής (1844) 406
Ο Ανθυπασπιστής Χρήστος Μπερετίνος (1844) 408
Αναφορά του Michael Mangel προς τον Παναγιώτη Ρόδιο (1844) 408
Παραλαβή Σαλπίγγων Ευζώνων (1844) 411
Υγειονομικές εξετάσεις υποψηφίων μαθητών της Σχολής Μουσικής (1844) 411
Πρόταση για διορισμό αποστράτου στην Σχολή Μουσικής (1844) 412
Αίτημα προμήθειας μουσικών οργάνων (1844) 413
Raffaele Parisini και *Βασιλικός Ύμνος* (1844) 414
3ο Τάγμα Πεζικού Ακροβολιστών (1844) 415
Εκπαίδευση ανδρών του Ναυτικού στο Σχολείο Μουσικής (1845) 416
Περί Τυμπάνων και Τυμπανιστών του 2ου ΤΠΓ (1845) 416
Αλλαγή στον τρόπο επιλογής των μαθητών της Σχολής Μουσικής (1845) 417
Περί εκπαίδευσης Σαλπιγκτών στο Σχολείο Μουσικής (1845) 418
Προμήθεια ρυθμόμετρου (1845) 418
Εξέταση μαθητευομένων της Σχολής Μουσικής (1846) 418
Στολή μουσικών (1846) 420
Απονομή επιτίμου βαθμού στον Michael Mangel (1846) 420
Προβιβασμοί μαθητευόμενων μουσικών του Πυροβολικού (1846) 420
Αίτημα του Κωνσταντίνου Κανάρη (1846) 421
Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών (1846) 422
Κατάσταση Δύναμης της Στρατιωτικής Μουσικής του 2ου ΤΠΓ (1847) 424
Περί του Αρχιμουσικού του 4ου Τάγματος Ακροβολιστών (1847) 424
Τεχνικά ζητήματα των Σαλπίγγων (1847) 425
Επανασύσταση Στρατιωτικής Μουσικής Ναυπλίου (1848) 426
Αντικατάσταση Αρχιμουσικού του 4ου Τάγματος Ακροβολιστών (1848) 429

Ο Μουσικός Eugéne Felix Gardiol (1848) 429
Επιθεωρήσεις Στρατιωτικών Μουσικών (1848) 429
Αίτημα του Michael Mangel για την Διοίκηση της Σχολής Μουσικής (1848) 430
Παύση διάθεσης της Μουσικής για επικήδειες τελετές (1848) 431
Αναφορά του Διοικητή του 2ου ΤΠΓ Emmanuel Hahn (1848) 432
Εκπαίδευση Στρατιωτικής Μουσικής Ναυπλίου (1849) 432
Δύναμη της Μουσικής του 2ου ΤΠΓ Αθηνών (1848) 433
Προαγωγές Μουσικών – Σύνθεση Στρατιωτικής Μουσικής Ναυπλίου (1849) 434
Τοποθέτηση Αρχιμουσικού στο 4ο Πεζικό Τάγμα Ακροβολιστών (1849) 435
Περί βιβλίων της Στρατιωτικής Μουσικής Ναυπλίου (1849) 436
Ενημέρωση για την διακίνηση των βιβλίων της Μουσικής (1850) 436
Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών (1850) 437
Κατάλογος ελλειπόντων μουσικών οργάνων (1850) 438
Δυσχέρειες συντήρησης της Στρατιωτικής Μουσικής Ναυπλίου (1850) 442
Πρόταση τοποθέτησης Αρχιμουσικού στο 4ο Τάγμα Ακροβολιστών (1851) 444
Περί κατάταξης μουσικών από το εξωτερικό (1851) 445
Σχολή Ευελπίδων - Προμήθεια μουσικού οργάνου (1851) 447
Απώλεια και αντικατάσταση ευθύαυλου Σχολής Ευελπίδων (1852) 448
Περί στολής των μουσικών (1852) 448
Προϋπολογισμός έτους – Μουσικοί (1852) 450
Εισήγηση για χρήση γαλλικών σαλπίγγων (1852) 451
Αναζήτηση Βαυαρών μουσικών (1852) 452
Κατάταξη Βαυαρών μουσικών (1853) 453
Πρόταση τοποθέτησης Αρχιμουσικού στο 4ο Τάγμα Ακροβολιστών (1853) 453
Επιθεώρηση Στρατιωτικής Μουσικής 4ου Τάγματος Ακροβολιστών (1853) 454

Περί Μουσικής 4ου Τάγματος Ακροβολιστών (1853) 457
Εισαγωγή της γαλλικής σάλπιγγας Clairon d' Ordonnance (1853) 458
Σύνθεση Ηχημάτων Πεζικού Γραμμής και Ακροβολιστών (1854) 458
Μάχη της Καλαμπάκας (1854) 460
Αναφορά του Michael Kragl (1854) 461
Νέα Αναδιοργάνωση του Στρατεύματος (1854) 462
Λόχος Πυροσβεστών - Σαλπιγκτές (1854) 464
Συγκρότηση Στρατιωτικών Μουσικών στις Μοίρες Πεζικού Γραμμής (1854) 464
Παραλαβή οργάνων των διαλυθέντων ταγμάτων ακροβολιστών (1855) 473
Πρόταση στρατολόγησης Βαυαρών μουσικών (1855) 475
Ο Πρώτος Αρχιμουσικός από την Φιλαρμονική Εταιρεία Κέρκυρας (1855) 475
Κατάταξη του Αντώνιου Φίτστουμ (1855) 476
Περί στρατωνισμού μαθητευομένων της Σχολής Μουσικής (1855) 476
Παραλαβή μουσικών οργάνων (1855) 477
Περί δόκιμων τυμπανιστών και μαθητευόμενων παίδων (1855) 478
Επίπληξη του Michael Mangel (1855) 480
Διαταγή Επιθεώρησης στο Σχολείο Μουσικής (1855) 483
Αρχισαλπιγκτής Graf και Γρηγόριος Γεωργοβίκης (1855) 484
Περί Εμβατηρίων των Σωμάτων (1855) 485
Διάλυση του Σχολείου Μουσικής (1855) 487
Καταστάσεις μουσικών οργάνων και μαθητευομένων (1855) 487
Έκθεση Υποφρούραρχου Ν. Φλέγγα (1855) 502
Έκθεση μουσικοδιδάσκαλου Δημήτριου Διγενή (1855) 504
Αναφορά του Συνταγματάρχη Emmanuel Hahn (1855) 508
Αναφορά του Michael Mangel (1855) 510

Διάταγμα Διάλυσης του Σχολείου Μουσικής (1855) 521
Περί της διάλυσης του Σχολείου Μουσικής (1855) 521
Το *Εμβατήριο της Σημαίας* του Δημήτριου Διγενή (1855-1856) 522
Περί άδειας ιδιωτικής παιανίσεως (1855-1856) 524
Εμβατήρια της Γ΄ Μοίρας Πεζικού (1856) 525
Μετασχηματισμός των Μοιρών Πεζικού σε Συντάγματα (1856) 525
Καλλωπισμός του δημοσίου περιπάτου της Μουσικής (1856) 526
Περί της Μουσικής του Α΄ Συντάγματος (1856) 527
Εφοπλισμός των Σαλπιγκτών (1856) 528
Γαλλικές Σάλπιγγες Ευζώνων (1856) 529
Προμήθεια Ρυθμόμετρου Βηματισμού (1856) 529
Ετήσια Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών (1856) 529
Σχηματισμός Στρατιωτικής Μουσικής 3ου Τάγματος Ακροβολιστών (1856) 532
Τυμπανίσματα Εσωτερικής Υπηρεσίας και Ακροβολιστών (1856) 533
Επιβολή ποινών σε μουσικούς του Πυροβολικού (1857) 534
Παραλαβή μουσικών οργάνων από την Βιέννη (1857) 535
Εμβατήριο Παρελάσεως του Β΄ Συντάγματος Πεζικού (1857) 536
Η Στρατιωτική Μουσική του Πυροβολικού στον Πειραιά (1857) 536
Παραλαβή μουσικών οργάνων από το Μόναχο (1857) 537
Μετάβαση της Στρατιωτικής Μουσικής στην Κηφισιά (1857) 539
Ετήσια Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών (1857) 540
Εορτασμοί της Εικοσιπενταετηρίδας του Όθωνος (1858) 543
Παραλαβή μουσικών οργάνων από το Μόναχο (1858) 543
Περί κατάταξης νέων δόκιμων Τυμπανιστών (1858) 545
Περί της Μουσικής του Πυροβολικού στον Πειραιά (1858) 546

Νέα παραλαβή μουσικών οργάνων (1858) 546
Ετήσια Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών (1858) 547
Κοινοποίηση των αποτελεσμάτων της Επιθεώρησης (1858) 550
Περί των Ηχημάτων Πυροβολικού και Ιππικού (1858) 552
Συγκρότηση Στρατιωτικής Μουσικής 3ου Τάγματος Ακροβολιστών (1859) 555
Περί Γυμναστικού Βήματος (1859) 556
Σκιαδικά (1859) 559
Περί της Στρατιωτικής Μουσικής του Ιππικού (1859) 559
Αίτημα αύξησης μισθού (1859) 560
Απαγόρευση παιανίσεως (1859) 562
Περί επιτιμίου βαθμού Λοχαγού (1859) 563
Η πρώτη παρέλαση στην Αθήνα (1860) 565
Περί Καρόλου Mangel (1860) 565
Κατάλογος αναγκαιούντων μουσικών οργάνων (1860) 566
Η Στρατιωτική Μουσική Πυροβολικού στον Δήμο Πειραιά (1860) 568
Ιωάννης Mangel (1860) 568
Στρατόπεδο Ηρακλείου – Μουσικά τεμάχια (1860) 569
Αναφορά Διοίκησης Υποτελών του 2ου Συντάγματος Πεζικού (1860) 570
Αναφορά του Michael Mangel (1860) 571
Νέος μετασχηματισμός του Στρατεύματος (1860) 574
Περί σχηματισμού Οπλοστασίου (1860) 574
Περί σχηματισμού Πυροβολικού (1860) 574
Στρατιωτικές Φιλαρμονικές Ταγμάτων και Φρουράς Αθηνών (1860) 575
Περί σχηματισμού του Ιππικού (1860) 575
Εγκύκλιος Διαταγή για τον σχηματισμό των Ταγμάτων Πεζικού (1860) 576

Αναδιοργάνωση Στρατιωτικών Μουσικών (1860) 577
Νέα Γενικά Ηχήματα του Πεζικού (1860) 577
Επιτροπή Ιματισμού του Στρατού – Σάλπιγγες (1860) 579
Προμήθεια Γαλλικών Σαλπίγγων Clairon (1860) 580
Εκπαίδευση Τεχνίτη Οργανοποιού στο Μόναχο (1860) 581
Περί του Αρχισαλπιγκτή του 4ου Τάγματος (1860) 585
Περί των Μουσικών του 3ου Συντάγματος (1861) 585
Περί της καταστάσεως του Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών (1861) 585
Περί διαλύσεως των Στρατιωτικών Μουσικών (1861) 587
Διάταγμα συγκρότησης Στρατιωτικών Μουσικών (1861) 595
Περί προβιβασμού των μουσικών (1861) 601
Περί του χαρακτηρισμένου Αρχιμουσικού Christian Welker (1861) 603
Περί πολιτικής περιβολής (1861) 604
Περί στολής και μισθού Αρχισαλπιγκτών (1861) 605
Διανομή μουσικών οργάνων (1861) 605
Τοποθέτηση Στρατιωτικών Μουσικών ανά την Επικράτεια (1861) 607
Περί επωμίδων των Σαλπιγκτών (1861) 608
Παραγγελία κροτάλων (1861) 609
Σχηματισμός Μουσικής 8ου ΤΠ – Κατάργηση μικρών τυμπάνων (1861) 609
Αναφορά για κατάταξη του Ευγένιου Mangel (1861) 610
Κατάταξη και προαγωγή του Michael Mangel (1861) 611
Αποστολή του Christian Welker στην Βαυαρία (1861) 611
Τύμπανα και παρελκόμενα υλικά (1861) 612
Περί εργαλείων επισκευής και κατασκευής μουσικών οργάνων (1861) 613
Περί του αριθμού εγγάμων υπαξιωματικών, μουσικών και στρατιωτών (1861) 614

Ηχήματα Λόχου Πυροσβεστών (1861) 615
Κατάργηση του βαθμού του Αρχιτυμπανιστή και του Αρχισαλπιγκτή (1861) 615
Στρατιωτική Μουσική της Διλοχίας Σκαπανέων και Πυροσβεστών (1861) 616
Επιστροφή του Christian Welker από την Βαυαρία (1861) 617
Περί αντιγραφής και διανομής μουσικών τεμαχίων (1861) 618
Περί αργυρού λοφίου και σάκου ιματισμού των μουσικών (1862) 618
Η εξέγερση στο Ναύπλιο (1862) 620
Περί του Αρχιμουσικού Αντώνιου Φίτστουμ (1862) 622
Αναδιάρθρωση των Ταγμάτων μετά τα Ναυπλιακά (1862) 623
Περί κομβίων ιματισμού (1862) 624
Το Φρουραρχείο Αθηνών περί παιανίσεως μουσικής (1862) 625
Αίτημα Σχηματισμού Μουσικής του 10ου ΤΠ (1862) 625
Περί βιβλίων μουσικής του 10ου ΤΠ (1862) 626
Ρεπερτόριο από την Βαυαρία (1862) 626
Περί προμήθειας μουσικών οργάνων της Σχολής Ευελπίδων (1862) 627
Αποστολή σαλπίγγων από την Μασσαλία (1862) 628
Αναφορά του 3ου ΤΠ περί της Μουσικής του (1862) 628
Επέκταση της Αμνηστίας (1862) 629
Η Ψυχαγωγία και Διασκέδαση κατά την Οθωνική Περίοδο. (1837-1862) 630
Βασιλικοί χοροί 631
Χειμερινές εσπερινές συναναστροφές 632
Βασιλικά γεύματα 633
Μουσικές συμφωνίες 633
Έξωση του Όθωνα – Προσωρινή Κυβέρνηση (1862) 634
Αμοιβαία Μετάθεση (1862) 635

Περί διορισμού Υπεπιθεωρητού των Μουσικών (1862) 635
Αναφορά του Michael Mangel στο Υπουργείο Στρατιωτικών (1862) 635
Πρόταση αντικατάστασης του Michael Mangel (1862) 636
Περί συντάξεως των μουσικών (1862) 638
Μουσική Φρουράς Αθηνών – Παύση του Michael Mangel (1862) 640
Θέσπισμα της Προσωρινής Κυβέρνησης περί τάξεως των Μουσικών (1862) 642
Βρεντάνος-Νέος Διευθυντής των Στρατιωτικών Μουσικών (1862) 643
Το 9ο Τάγμα για την μετάθεση του Κάρολου Mangel (1862) 644
Τηλέγραφος στην Στρατιωτική Υπηρεσία (1862) 644
Κρατήσεις Μισθοδοσίας Αξιωματικών υπέρ Στρατιωτικών Μουσικών (1863) 645
Andreas Seiller εναντίον Μάρκου Δεσύλλα (1863) 645
Κεφάλαιο 7ο 647
Περίοδος Βασιλείας Γεωργίου Α΄ (1863-1913) 647
Η Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Αθηνών στην Τουλόν της Γαλλίας (1863) 647
Ο Michael Mangel εκ νέου Επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών (1863) 647
Κανονισμός της Στολής του Στρατού (1864) 648
Αλλαγή του Οπλόσημου των Μουσικών (1864) 648
Νικόλαος Mangel (1864) 649
Περί αναρρωτικών αδειών με αποδοχές (1864) 649
Κατάταξη τυμπανιστών στην Εθνοφυλακή (1864) 650
Ανώτερος βαθμός αποστρατείας Αρχιμουσικού (1865) 652
Παραίτηση Andreas Seiller – Αποστρατεία Franz Seiller (1865) 652
Αίτημα αποστολής μουσικών οργάνων από το 2ο ΤΠ (1865) 653
Συγκρότηση Στρατιωτικής Μουσικής 9ου Τάγματος (1866) 653
Επαναφορά κρατήσεων υπέρ Μουσικής (1866) 656

Προμήθεια μουσικών οργάνων (1866) 656
Προμήθεια μουσικών οργάνων με δωρεά του Βασιλιά Γεωργίου Α΄ (1866) 658
Μετάβαση της Στρατιωτικής Μουσικής Φρουράς Αθηνών στην Κέρκυρα (1866) 659
Ο Michael Mangel σε ρόλο επισκευαστή μουσικών οργάνων (1866) 659
Μάθημα φωνητικής και οργανικής μουσικής στη Σχολή Ευελπίδων (1866) 660
Επιθεώρηση Στρατιωτικής Μουσικής του 6ου ΤΠ (1866) 661
Διοργανισμός Πεζικού – Ειδική Μουσική Φρουράς Αθηνών (1866) 661
Διοργανισμός Πυροβολικού και Ιππαρχίας Ακροβολιστών (1866) 662
Οργανική Δύναμη Στρατιωτικής Μουσικής (1866) 663
Συγκρότηση Ταγμάτων Ευζώνων (1867) 664
Περί δοκίμων μουσικών (1867) 664
Προαγωγή Αντώνιου Φίτστουμ (1867) 665
Αίτημα του 5ου ΤΠ για συγκρότηση Στρατιωτικής Μουσικής (1867) 665
Ο Ιωσήφ Καίσαρης σε θέση Αρχιμουσικού (1867) 666
Αντικατάσταση Αρχιμουσικού (1867) 669
Περί βελτιώσεως των Στρατιωτικών Μουσικών (1867) 669
Μεταθέσεις μουσικών (1867) 670
Χορήγηση-αναδιανομή μουσικών οργάνων στα Σώματα (1867) 672
Περί των μουσικών οργάνων της Οργανοποιίας Daniel (1867) 673
Ο Αρχιμουσικός του Ιππικού (1867) 674
Περί του παρασήμου του Αρχιμουσικού Ιωσήφ Καίσαρη (1868) 675
Περί του Αρχιμουσικού Andreas Seiller (1868) 676
Περί της Στρατιωτικής Μουσικής Φρουράς Κέρκυρας (1868) 676
Αντικατάσταση του Αρχιμουσικού του 5ου ΤΠ (1868) 677
Αίτημα τοποθέτησης Αρχιμουσικού στο 8ο ΤΠ (1868) 678

Μετάθεση του Αρχιμουσικού Andreas Seiiler (1868) 679
Περί βιβλίων μουσικής (1868) 679
Κατάταξη του Πέτρου Σκαρλάτου ως Αρχιμουσικού (1868) 679
Εκποίηση μουσικού υλικού από το Θέατρο Αθηνών (1868) 681
Αύξηση των οργανικών θέσεων των Στρατιωτικών Μουσικών (1868) 684
Ο Michael Mangel σε αργία και δίωξη (1868-1869) 685
Περί ελλείψεως μουσικών οργάνων (1868) 692
Αίτημα του 10ου ΤΠ για σχηματισμό Στρατιωτικής Μουσικής (1868) 693
Το Άγημα του Βασιλέως (1868) 694
Απογραφή των άχρηστων μουσικών οργάνων της Σχολής Ευελπίδων (1869) 695
Διάλυση Στρατιωτικών Μουσικών (1869) 696
Περί μεταθέσεως της Μουσικής της Λευκάδος (1869) 699
Μισθός και τόπος διαμονής των Αρχιμουσικών σε αόριστη άδεια (1869) 700
Το Φρουραρχείο Αθηνών για τους μαθητευόμενους ορφανούς μουσικούς (1869) 700
Αιτήματα Ταγμάτων για διατήρηση των Στρατιωτικών Μουσικών (1869) 702
Παραλαβή σαλπίγγων (1869) 704
Περί μεταθέσεως του 7ου Τάγματος (1869) 704
Καταστάσεις μουσικών οργάνων (1869) 705
Επισκευή σαλπίγγων του Πυροβολικού (1869) 718
Προμήθεια μουσικών οργάνων (1869) 718
Επανασύσταση των Στρατιωτικών Μουσικών (1869) 719
Επαναφορά του Ιωσήφ Καίσαρη στο 7ο ΤΠ (1869) 722
Περί Στρατιωτικών Τιμών (1869) 723
Περί *Εμβατηρίου Συμφωνίας* (1869) 725
Αιτήματα του 4ου ΤΠ για νέο Αρχιμουσικό και προαγωγές (1870) 728

Αποστολή μουσικών οργάνων από την Μασσαλία (1870) 729
Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Κέρκυρας (1870) 730
Αποστρατεία του Michael Mangel (1870) 731
Διαγραφή μουσικού υλικού (1870) 732
Εξέταση υποψηφίων Αρχιμουσικών (1870) 733
Προαγωγικές Εξετάσεις Μουσικών (1870) 735
Χορήγηση σαλπίγγων στο θωρηκτό πλοίο «Βασιλεύς Γεώργιος» (1870) 735
Μετάταξη σαλπιγκτή για λόγους υγείας (1870) 735
Αποδοχές Αρχιμουσικών (1870) 736
Απογραφικά στοιχεία των Μουσικών του Στρατού Ξηράς (1870) 736
Ο Αρχιμουσικός Αντώνιος Κλίνγκελ (1871) 737
Η Στρατιωτική Μουσική του 5ου ΤΠ και το Θέατρο Πατρών (1871) 737
Μουσικά όργανα της Σχολής Ευελπίδων (1871) 738
Προβιβασμός Δημήτριου Τρύφωνος (1871) 738
Το 5ο ΤΠ για τον Αρχιμουσικό Γενοβέζο Μιχαήλ (1871) 739
Γαλλικές σάλπιγγες (1872) 739
Βασιλικός Ύμνος του Raffaele Parisini (1872-1873) 740
Αίτημα προσθήκης ξύλινων μουσικών οργάνων (1873) 742
Αίτημα επανεκπαίδευσης Αρχισαλπιγκτή (1873) 742
Φιλαρμονική Εταιρία «Ευτέρπη» (1873) 742
Λουκάς Kappelmaier (1873) 744
Παραίτηση του Ιωσήφ Καίσαρη (1873) 744
Αποστρατεία του Αρχιμουσικού Friedrich Kappelmaier (1873) 745
Εξέταση Υποψηφίων Αρχιμουσικών (1873) 746
Λεωνίδας Ραφαήλοβιτζ (1873) 748

Εισηγήσεις των Ταγμάτων περί των Αρχιμουσικών (1873) 749
Ο Αρχιμουσικός της Φρουράς στο Τατόι (1873) 750
Έγκριση προβιβασμών Αρχιμουσικών (1873) 751
Προμήθεια μουσικών οργάνων (1873) 751
Στρατιωτικό Εργοστάσιο Οργανοποιΐας (1873) 753
Μετάβαση του Andreas Seiller στην Αυστρία (1873-1874) 755
Σύσταση θέσης Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών (1876) 756
Προϋπολογισμός Πεζικού - Δύναμη μουσικών στο Πεζικό (1876) 757
Προαγωγή στην θέση Επιθεωρητή των Στρατιωτικών Μουσικών (1877) 758
Περί Προσωρινού Οργανισμού του Στρατού (1877) 759
Διοικητική υπαγωγή Σωμάτων (1877) 759
Τροποποίηση του Νόμου περί «περί προσωρινού οργανισμού του στρατού» (1877) 760
Αποστρατεία Αρχισαλπιγκτή (1877) 764
Διορισμός εκ νέου του Ιωσήφ Καίσαρη (1878) 765
Προσωρινός Οργανισμός Στρατού (1878) 765
Προαγωγή του Κωνσταντίνου Γουβέλη σε Αρχιμουσικό (1879) 767
Δημόσιες συναυλίες (1879) 767
Οργανισμός του Ενεργού Στρατού (1880) 767
Στρατιωτική Μουσική Συνταγμάτων Πεζικού (1880) 770
Ειδική Μουσική Φρουράς Αθηνών (1880) 771
Επιστράτευση του Ενεργού Στρατού – Μουσικοί και Σαλπιγκτές (1880) 773
Περί συνθέσεως ενεργού στρατού(1881) 774
Επίδομα χρόνου υπηρεσίας στους Αρχιμουσικούς (1881) 778
Κανονισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας Πεζικού (1881) 779
Στρατιωτική Μουσική Πυροβολικού (1881) 798

Οργανισμός του Ενεργού Στρατού (1882) 799
Προαγωγή του Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών (1882) 801
Αρίθμηση και υπαγωγή Στρατιωτικών Μουσικών (1882) 802
Ηχήματα διά σύριγγος (1884) 803
Εκδημία Μάρκου Δεσύλλα (1884) 804
Μουσική στην Σχολή Υπαξιωματικών (1884) 804
Γαλλική Αποστολή (1885) 805
Αύξηση του Αριθμού των Στρατιωτικών Μουσικών (1885) 805
Προϋπολογισμός Υπουργείου Στρατιωτικών (1886) 808
Εκδημία του Michael Mangel (1887) 809
Τροποποίηση του Νόμου του Οργανισμού Ενεργού Στρατού (1887) 809
Περί καταργήσεως των Στρατιωτικών Μουσικών Φρουράς (1887) 812
Περί κατατάξεως μαθητευομένων μουσικών (1887) 813
Περί του βαυαρικού παρασήμου του Christian Welker (1887) 814
Περί προβιβασμού στον βαθμό του Αρχιμουσικού (1887) 814
Αμοιβή ανακατάταξης (1887) 817
Προαγωγές μουσικών (1888) 817
Εικοσιπενταετηρίδα Βασιλέως Γεωργίου Α΄ (1888) 817
Προϋπολογισμός (1889) 818
Δημόσιες Τελετές και Βασιλικές Εορτές (1889) 819
Έφεδροι μουσικοί (1890) 819
Προαγωγές των Georg Geidenberger και Ιωσήφ Καίσαρη (1890) 819
Κατάργηση δέκα Στρατιωτικών Μουσικών (1893) 819
Επανασύσταση της Μουσικής του Πυροβολικού (1893) 822
Περί ορίου ηλικίας Επιθεωρητή και Αρχιμουσικών (1893) 822

Δημοσίευση εναντίον του Andreas Seiller (1893) 823
Περί κατατάξεως πρώην μουσικών ως αρχισαλπιγκτών και σαλπιγκτών (1893) 823
Περί κεκαρμένης κόμης μουσικών (1894) 824
Αποστρατεία του Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών Christian Welker (1895) 824
Περί πληρώσεως της θέσης Αρχιμουσικού Ανθυπασπιστή (1895) 825
Ολυμπιακοί Αγώνες (1896) 825
Προσόντα ανακατάταξης Οπλιτών και Σαλπιγκτών (1896) 826
Περί αποζημίωσης οδοιπορικών εξόδων (1896) 827
Ελληνοτουρκικός Πόλεμος (1897) 828
Τραγικό συμβάν με εμπλεκόμενο τον Σπυρίδωνα Καίσαρη (1897) 831
Τυμπανιστές του Στρατού (1898-1899) 831
Επετηρίδα του Ελληνικού Στρατού – Στρατιωτική Μουσική (1898) 832
Ο Πρίγκιπας Γεώργιος Β΄ της Ελλάδος ως Ύπατος Αρμοστής στην Κρήτη (1898) 832
Κρητική Χωροφυλακή (1899-1902) 833
Αναδιοργάνωση του Στρατεύματος (1900) 835
Παπάφειο Ορφανοτροφείο (1903) 836
Εκδημία του Andreas Seiller (1903) 836
Χορήγηση δίωρης άδειας και άδειας διανυκτέρευσης (1904) 837
Οργανισμός του Στρατού (1904) 838
Σύνθεση των Σωμάτων (1904) 838
Οργανοποιείο (1904) 842
Περί προαγωγής και κατάταξης μουσικών (1904) 843
Προαγωγές Αρχιμουσικών (1905) 844
Οι Μέσο-Ολυμπιακοί Αγώνες (1906) 845
Προϋπολογισμός Υπουργείου Στρατιωτικών (1907) 845

Όρια Ηλικίας – Συντάξεις (1909) 846
Έτη Στρατιωτικής Υπηρεσίας (1909) 847
Οργανισμός Στρατού (1910) 848
Αποστρατεία του Επιθεωρητή Ιωσήφ Καίσαρη (1910) 851
Περί επιθεωρήσεων του Στρατού (1910) 851
Σύσταση δύο νέων Στρατιωτικών Μουσικών (1911) 851
Γαλλική Αποστολή (1911) 852
Νέες διατάξεις (1911) 853
Προϋπολογισμός – Στρατιωτικοί μουσικοί (1912) 857
Αναδιοργάνωση Ενεργού Στρατού (1912) 860
Περί Επιθεωρήσεων του Στρατού (1912) 861
Ωδείο Αθηνών (1912) 862
Κανονισμός Σαλπισμάτων (1912) 862
Ρυθμική αγωγή των σαλπισμάτων (1912) 870
Έναρξη του Α΄ Βαλκανικού Πολέμου (1912) 871
Η πρώτη επικήδειος τελετή του πολέμου (1912) 873
Απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης (1912) 873
Προϋπολογισμός έτους (1913) 875
Ευχαριστήρια Επιστολή Βουλγαρικής Πρεσβείας (1913) 876
Απελευθέρωση της Ηπείρου (1913) 877
Δολοφονία Βασιλέως Γεωργίου Α΄ (1913) 880
Μεταστάθμευση της 3ης Στρατιωτικής Μουσικής (1913) 882
Τερματισμός του Α΄ Βαλκανικού Πολέμου (1913) 883
Β΄ Βαλκανικός Πόλεμος (1913) 883
Σώματα Στρατού – Μουσική (1913) 885

Επιστολή της Υποδιεύθυνσης Γραμματείας Τουρκικής Δημοκρατίας (1913) 886
Νέα Συγκρότηση Σωμάτων Στρατού και Μεραρχιών (1913-1914) 887
Μετάταξη μουσικών της Κρητικής χωροφυλακής στο Πεζικό (1914) 890
Κανονισμός Οπλισμού Οπλιτών του Στρατεύματος (1914) 890
Σύσταση Ανακτορικής Φρουράς (1914) 891
Κεφάλαιο 8ο 892
Περίοδος Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και παρεπομένων (1914-1919) 892
Κήρυξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου (1914) 892
Σύσταση Σώματος Μονίμων υπαξιωματικών και ανθυπασπιστών (1914) 893
Ίδρυση Ωδείου Θεσσαλονίκης (1914) 894
Κανονισμός σαλπισμάτων – τυμπανισμάτων (1914) 895
Ειδικοί Επιθεωρητές (1915) 895
Περί λειτουργίας του Στρατιωτικού Σχολείου Μουσικής (1915) 895
Εκπαίδευση Υπολοχαγών και Ανθυπολοχαγών (1915) 899
Ελληνικές Δυνάμεις στη Μακεδονία (1915) 900
Προϋπολογισμός του Κράτους – Μουσικοί – Σαλπιγκτές (1916) 901
Γενική Αποστράτευση (1916) 903
Η Στρατιωτική Μουσική του Δ΄ Σώματος Στρατού στο Görlitz (1916) 903
Κίνημα της Εθνικής Άμυνας – Συγκρότηση Στρατού (1916) 905
Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Λέσβου (1916) 906
Ένταξη Δημοτικής Φιλαρμονικής στον Στρατό Εθνικής Άμυνας (1916) 907
Εμμανουήλ Παναγιωτίδης (1915) 908
Στρατιωτική Μουσική Μεραρχίας Αρχιπελάγους (1916) 909
Μετακίνηση Ελληνικών Στρατευμάτων στην Πελοπόννησο (1916-1917) 909
Διάταγμα περί Συστάσεως Στρατιωτικής Μουσικής (1917) 910

Περί οργανικών θέσεων στο Στρατό (1917) 912
Εκθρόνιση Βασιλέως Κωνσταντίου – Κυβέρνηση Ελευθερίου Βενιζέλου (1917) 913
Τελετή αδελφοποίησης του στρατεύματος (1917) 914
Τοποθετήσεις Αρχιμουσικών και Υπαρχιμουσικών (1917) 914
Συμμαχικές Στρατιωτικές Φιλαρμονικές στην Θεσσαλονίκη (1917) 915
Ηχογραφήσεις στο Görlitz (1917) 916
Περί ορίων ηλικίας Αξιωματικών και Ανθυπασπιστών της Στρατιωτικής Μουσικής ... 916
Η Εθνική Εορτή της 25ης Μαρτίου 1821 στο Görlitz (1918) 917
Αποστρατείες Σπυρίδωνα Καίσαρη και Αρχιμουσικών (1918) 918
Πλαίσιο ίδρυσης Στρατιωτικών Μουσικών (1918) 918
Κατάταξη του Μανώλη Καλομοίρη (1918) 919
Διατάγματα περί Στρατιωτικής Μουσικής (1918) 919
Περί προβιβασμού εφέδρων ή κληρωτών μουσικών (1918) 940
Νέα Διατάγματα περί Στρατιωτικής Μουσικής (1918) 940
Ορισμός και σύνθεση των Στρατιωτικών Μουσικών του Κράτους (1918) 941
Σύσταση Πρότυπης Στρατιωτικής Ορχήστρας (1918) 945
Συνεργείο επιδιόρθωσης οργάνων και τμήμα αντιγραφέων (1918) 947
Τροποποίηση και προσθήκη άρθρων στο Β.Δ. της 14ης Ιουλίου (1918) 950
Το τέλος του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου (1918) 953
Η Στρατιωτική Μουσική Β΄ Σώματος Στρατού στο μέτωπο Βορείου Ελλάδος (1918) .. 954
Αποστολή στην Μεσημβρινή Ρωσία (1919) 954
Η Ελληνική Στρατιωτική Μουσική στην Κωνσταντινούπολη (1919) 955
Τροποποιήσεις Νομοθετικού Βασιλικού Διατάγματος (1919) 959
Κεφάλαιο 9ο 965
Περίοδος Μικρασιατικής Εκστρατείας (1919-1922) 965

Η Στρατιωτική Μουσική στην Μικρά Ασία (1919) 965
Στρατιωτική και πολιτική διπλωματία – Στρατιωτική Ορχήστρα και Χορωδία (1919) . 966
Άφιξη Αρχιστράτηγου Λεωνίδα Παρασκευόπουλου στην Σμύρνη (1919) 967
Εορτασμός Γαλλικής Επανάστασης στην Σμύρνη (1919) 967
Στρατιωτική και κοινωνική μουσική επιτέλεση στην Σμύρνη (1919) 968
Αθλητική εορτή στο γήπεδο του Πανιωνίου (1919) 969
Συναυλία – Μουσικά προγράμματα (1919) 969
Συναυλία «παρά τω Σπόρτινγ Κλουμπ» (1919) 970
Συναυλία υπό τον Υπολοχαγό Αρχιμουσικό Δασκαλάκη (1919) 970
Στρατιωτική τελετουργία – Συνένωση Μουσικών (1919) 970
Μεγάλη Συναυλία υπέρ των Προσκόπων του Βουρνόβα (1919) 971
Συναυλία υπό των Αρχιμουσικών Ταχτατζή και Τούλι (1919) 971
Συναυλία Στρατιωτικής Μουσικής Μεραρχίας Αρχιπελάγους (1919) 972
Συναυλία υπό την διεύθυνση Ανθυπασπιστού Υπαρχιμουσικού (1919) 973
Περί κατατάξεως στις Στρατιωτικές Μουσικές (1919) 973
Απελευθέρωση της Ξάνθης (1919) 974
Αποχαιρετιστήρια Συναυλία Μεραρχίας Αρχιπελάγους (1919) 976
Αναδιοργάνωση στρατευμάτων Μικράς Ασίας (1919) 976
Εορτασμοί νέου έτους στην Σμύρνη (1920) 977
Επικήδειος τελετή καθολικού ιερωμένου στην Σμύρνη (1920) 978
Ο Χορός της Στρατιάς Μ. Ασίας (1920) 978
Στρατιωτική Μουσική Γενικού Στρατηγείου και Στρατιάς Μικράς Ασίας (1920) 978
Ορκωμοσία Σμυρναίων Στρατιωτών (1920) 979
Μεγάλη Σχολική Εορτή (1920) 980
Επιχειρήσεις προς Φιλαδέλφεια – Προύσα (1920) 981

Η επίδραση του σαλπίσματος (1920) 983
Απελευθέρωση της Θράκης – Στρατιωτική Μουσική της Στρατιάς Θράκης (1920) 984
Τέλος Α΄ φάσης επιχειρήσεων Μικράς Ασία – Συνθήκη των Σεβρών (1920) 987
Εορτασμοί για την υπογραφή της Συνθήκης των Σεβρών (1920) 988
Απόπειρα δολοφονίας του Ελευθερίου Βενιζέλου (1920) 991
Ηθικές αμοιβές (1920) 991
Η Στρατιωτική Μουσική Β΄ Σώματος Στρατού στην Μικρά Ασία (1920) 992
Μνημόσυνο υπέρ πεσόντων (1920) 993
Τα επινίκια στην Αθήνα (1920) 993
Στρατιωτική Μουσική της Φρουράς Κρήτης (1920) 995
Μεραρχία Κρήτης (1920) 995
Εκδημία Βασιλέως Αλέξανδρου (1920) 996
Πολιτική μεταβολή και αντικαταστάσεις αξιωματικών (1920) 996
Μετονομασίες Σχηματισμών – Στρατιωτικών Μουσικών (1920-1921) 997
Εορτασμός πρωτοχρονιάς στην Σμύρνη (1921) 997
Επάνοδος του Σπυρίδωνα Καίσαρη στην Γενική Επιθεώρηση (1921) 998
Κατάργηση Στρατιωτικής Ορχήστρας και Χορωδίας (1921) 998
Εαρινές Επιχειρήσεις στην Μικρά Ασία (1921) 999
Εορτασμοί Παλιγγενεσίας (1921) 1000
Σύσταση Επιθεώρησης Στρατιωτικών Μουσικών Ιωνίας (1921) 1002
Ονομαστήρια Βασιλέως Κωνσταντίνου (1921) 1002
Μετάβαση του Βασιλέως Κωνσταντίνου στο Μέτωπο (1921) 1005
Στρατιωτική Μουσική και σαλπιγκτές στις θερινές επιχειρήσεις (1921) 1005
Τοποθέτηση Επιθεωρητών Στρατιωτικών Μουσικών (1921) 1007
Επιστροφή από την Γερμανία ανδρών του Δ΄ ΣΣ. (1921) 1007

Σύνδεσμος Ψυχαγωγίας Πολεμιστών (1921) 1007
Τελική αμυντική διάταξη της Στρατιάς (1921) 1008
Η Πρωτοχρονιά των Τσολιάδων (1922) 1011
Ψυχαγωγία στο Μέτωπο – Μουσική του Β΄ ΣΣ (1922) 1012
Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Αδριανούπολης (1922) 1014
Νέος Διοικητής Στρατιάς Μικράς Ασίας (1922) 1015
Στρατιωτική Μουσική Ανεξάρτητης Μεραρχίας (1922) 1015
Μουσική του 12ου ΣΠ (1922) 1016
Εξετάσεις Μουσικών – Αναχώρηση του Franscesco Τούλι (1922) 1017
Προαγωγικές Εξετάσεις Ανθυπασπιστών Υπαρχιμουσικών (1922) 1017
Μουσική της ΙΧ Μεραρχίας (1922) 1018
Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Χανίων (1922) 1018
Δημόσιες Συναυλίες στην Σμύρνη (1922) 1018
Εκκένωση Μικράς Ασίας (1922) 1020
Στρατιωτικές Μουσικές Μικράς Ασίας και Μακεδονίας – Θράκης (1919-1922) 1022
Επαναστατική Κυβέρνηση – Συνθήκη των Μουδανιών (1922) 1028
Αναζητήσεις αγνοουμένων (1922) 1028
Ανάκληση του Μανώλη Καλομοίρη στην ενεργό υπηρεσία (1922) 1029
Αρχιμουσικός Φρουράς Αθηνών (1922) 1029
Ανάκληση του Αλέξανδρου Καζαντζή στην ενεργό υπηρεσία (1922) 1029
Στρατιωτικές Μουσικές των Μετόπισθεν (1919-1922) 1030
Κεφάλαιο 10ο 1033
Περίοδος Μεσοπολέμου (1923-1940) 1033
Ανασύνταξη Στρατιωτικών Μουσικών (1923-1924) 1033
Μουσικές Φρουράς Αθηνών και Α΄ ΣΣ (1923) 1033

Μουσική Φρουράς Θεσσαλονίκης (1923) 1034
Μουσική του Γενικού Στρατηγείου (1923) 1035
Μουσική Φρουράς Χανίων (1923) 1035
Μουσική Φρουράς Μυτιλήνης (1923- 1924)) 1036
Μουσική Φρουράς Ιωαννίνων (1924) 1036
Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Καβάλας (1923) 1037
Περί εθελούσιας κατάταξης στην Στρατιωτική Μουσική (1923) 1038
Ανακήρυξη Β΄ Ελληνικής Δημοκρατίας (1924) 1049
Περί αποδοχών (1924) 1050
Η Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Αθηνών στην Σάμο (1924) 1050
Διαίρεση Επικράτειας σε Στρατιωτικές Περιφέρειες (1924) 1050
Προεδρικό Διάταγμα περί Στρατιωτικής Μουσικής (1924) 1051
Περί κατατάξεως στις Στρατιωτικές Μουσικές (1925) 1057
Στρατιωτική Μουσική των Δημοκρατικών Ταγμάτων (1925) 1057
Απαγόρευση ασμάτων (1925) 1060
Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Σερρών (1925) 1060
Περί Στολής Αξιωματικών και Ανθυπασπιστών Στρατού Ξηράς (1925) 1061
Οργανισμός Στρατού (1925) 1062
Οργανισμός του Στρατού (1926) 1064
Προαγωγές Μουσικών α΄ τάξης (1926) 1067
Τροποποίηση άρθρων περί Εθελοντών Μουσικών (1927) 1070
Περικοπή Οργανικών Θέσεων (1927) 1072
Οργάνωση Τμημάτων Μουσικής στα Συντάγματα του Α΄ ΣΣ (1927) 1072
Οργανισμός Στρατού – Σώμα Μουσικών (1929) 1078
Περί Στελεχών Στρατού – Σώμα Μουσικών (1929) 1081

Υπαγωγή Μονάδων και Υπηρεσιών (1929-1930) 1082
Προμήθεια μουσικών οργάνων (1929) 1083
Εμπόλεμη Σύνθεση και Υπαγωγή Στρατιωτικής Μουσικής Μεραρχίας (1930) 1083
Σαλπιγκτές – Τυμπανιστές (1929- 1930) 1085
Εορτές εκατονταετηρίδας της Παλιγγενεσίας (1930) 1087
Ιματισμός - Ατομικό βιβλιάριο ιματισμού (1931) 1088
Οργανισμός Στρατού – Επιθεωρήσεις Στρατού (1935) 1090
Εορτασμός Ευαγγελίστριας (1936) 1092
Περί εθελοντών οπλιτών μουσικών (1936) 1092
Επικήδειος τελετή Ελευθέριου Βενιζέλου (1936) 1094
Περί τρόπου προαγωγής και κατάταξης εθελοντών μουσικών (1936) 1095
Αποστρατεία Μανώλη Καλομοίρη (1937) 1102
Οργανισμός Στρατού (1937) 1102
Οργανισμός Στρατού (1938) 1105
Κανονισμός Σαλπιγκτών – Τυμπανιστών (1940) 1105
Φιλαρμονικές της ΕΟΝ (1939) 1108
Στρατιωτικές Μουσικές Μεσοπολέμου 1109
Συγκρότηση Στρατιωτικής Μουσικής XIII Μεραρχίας (1936) 1114
Ανάλεκτα περιόδου Μεσοπολέμου 1117
Κεφάλαιο 11ο 1123
Περίοδος Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου – Κορέας (1940-1955) 1123
Κήρυξη γενικής επιστράτευσης (1940) 1123
Η Στρατιωτική Μουσική στο μέτωπο (1940-1941) 1124
Συγκρότηση Στρατιωτικής Μουσικής XV και XVI Μεραρχίας (1941) 1129
Ο Αρχιμουσικός Ελευθέριος Μαυρομμάτης (1940-1944) 1129

Συνέπειες συνθηκολόγησης (1941) 1132
Τιμητική Φρουρά Αγνώστου Στρατιώτη - Στρατιωτική Μουσική (1941) 1134
Διάθεση μουσικών στην Φιλαρμονική Δήμου Θεσσαλονίκης (1941) 1135
Στρατιωτική Μουσική Ελληνικής Δύναμης Μέσης Ανατολής (1942-1943) 1137
Περί Προαγωγής Υπαξιωματικών Στρατιωτικής Μουσικής (1944) 1139
Απελευθέρωση – Καθιέρωση εορτασμού 28ης Οκτωβρίου 1940 (1944) 1140
Ανασυγκρότηση της Στρατιωτικής Μουσικής (1944-1945) 1141
Αναγκαστικοί Νόμοι – Βασιλικά Διατάγματα (1945) 1144
Ανασυγκρότηση Στρατού – Β΄ Φάση (1946) 1146
Ανασυγκρότηση Στρατιωτικής Μουσικής (1946-1949) 1147
Εμφύλιος πόλεμος – Στρατιωτικές Μουσικές (1946-1949) 1150
Ανάλεκτα περιόδου εμφυλίου πολέμου (1946-1949) 1150
Εμβατήρια Ιππικού – Τεθωρακισμένων και Σχολής Ιππικού (1950) 1154
Το Εκστρατευτικό Σώμα Ελλάδος στην Κορέα – Στρατιωτική Μουσική (1950) 1154
Συγκρότηση και αποστολή Στρατιωτικής Μουσικής στην Κορέα (1952) 1156
Ο Ανθυπολοχαγός Γεώργιος Μαύρος (1952) 1157
Κατάταξη και προαγωγές στελεχών Στρατιωτικών Μουσικών (1952) 1161
Δραστηριότητες της Στρατιωτικής Μουσικής του ΕΚΣΕ (1953) 1163
Το εμβατήριο *Can Do* (1953) 1166
Παράταση παραμονής της πρώτης αποστολής Στρατιωτικής Μουσικής (1953) 1167
Αντικατάσταση Οπλιτών Μουσικής στο ΕΚΣΕ (1953) 1169
Διαδικασία προαγωγών και κατάταξης οπλιτών και ανθυπασπιστών (1954) 1172
Περί Ιεραρχίας και Προαγωγών των Αξιωματικών (1954) 1172
Η 20ή Αποστολή Αντικαταστάσεων (1954) 1174
Πολεμική Αεροπορία – ΣΜΣ (1950-1955) 1176

Επαναπατρισμός Στρατιωτικής Μουσικής ΕΚΣΕ – Μεταθέσεις (1955) 1177
Ανάλεκτα περιόδου 1950 -1955 1179
Κεφάλαιο 12ο 1181
Σύγχρονη Περίοδος (1956-2025) 1181
Ατομικά Έγγραφα Αξιωματικών (1956) 1181
Ανάλεκτα περιόδου 1956-1960 1182
Σύσταση Διεύθυνσης Μουσικού - Ανεξάρτητες Υπομονάδες (1958-1959) 1186
Πρώτη συμμετοχή σε Φεστιβάλ Στρατιωτικών Μουσικών (1959) 1187
Στρατιωτική Μουσική Ελληνικής Δύναμης Κύπρου (1960) 1189
Μόνιμοι-Εθελοντές Οπλίτες και Ανθυπασπιστές του Στρατού Ξηράς (1960) 1191
Κανονισμός Σαλπιγκτών -Τυμπανιστών και Χειρισμού Μεγάλης Ράβδου (1961) 1192
Προαγωγικοί διαγωνισμοί-Κατάταξη εθελοντών μουσικών (1961) 1201
Αντικατάσταση τίτλου του Στρατού Ξηράς (1964) 1210
Ιεραρχία και προαγωγές μονίμων Υπαξιωματικών και Ανθυπασπιστών (1968) 1210
Κατάργηση προαγωγικών διαγωνισμών (1968) 1211
Μουσικό Σώμα (1968) 1212
Ιεραρχία-Προαγωγές Μονίμων Αξιωματικών (1969) 1212
Θέση εξωτερικού σε Στρατιωτική Μουσική του ΝΑΤΟ (1974) 1213
Επιστράτευση (1974) 1213
Φοίτηση σε ωδεία και στρατιωτικά σχολεία (1980-2025) 1214
Στρατιωτικές Μουσικές (1995-2025) 1214
Κοινωνική προσφορά της Στρατιωτικής Μουσικής στον Νομό Έβρου (2008) 1216
Η Ελληνική Στρατιωτική Μουσική στο εξωτερικό (1959-2022) 1217
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ 1221
Διαπιστώσεις και παραδοχές 1221

Προβληματισμοί και ερωτήματα 1234

Σύνοψη 1241

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ 1244

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»: Χρονολόγιο διαμόρφωσης στρατιωτικών βαθμών και καθηκόντων στην Στρατιωτική Μουσική 1244

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β» : Χρονολόγιο καταγραφής στρατιωτικών μουσικών οργάνων 1249

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ»: Χρονολόγιο καθηκόντων Αρχιτυμπανιστών – Αρχισαλπιγκτών – Αρχιμουσικών – Επιθεωρητών Στρατιωτικής Μουσικής κατά τον 19ο αιώνα 1285

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Δ»: Χρονολόγιο καθηκόντων Επιθεωρητών – Γενικών Αρχιμουσικών – Διευθυντών Στρατιωτικής Μουσικής από το 1900 έως το 2025 1289

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ε»: «Πίνακας Αξιωματικών Στρατιωτικής Μουσικής υπηρετησάντων από συστάσεως του Ελληνικού Κράτους μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1930». 1291

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «ΣΤ»: Μουσικά Προγράμματα 1295

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ζ»: Πίνακες Διατελεσάντων Διοικητών (20ός Αιώνας) 1322

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Η»: Ιδιόγραφη επετηρίδα αξιωματικών του Μουσικού Σώματος, με έτος γέννησης και αποστρατείας. 1332

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ 1338

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ[1]

10βρίου	Δεκεμβρίου
9βρίου	Νοεμβρίου
8βρίου	Οκτωβρίου
7βρίου	Σεπτεμβρίου
Α.Α.Μ.	Αυτού Αυτοκρατορική Μεγαλειότης
Α.Β.Υ.	Αυτού Βασιλική Υψηλότης
Α.Ε.	Αυτού Εξοχότης
Α.Μ.	Αυτού Μεγαλειότης
Α.Σ.	Αυτού Σεβασμιότης
Α.Υ.	Αυτού Υψηλότης
ΑΒΥΠ	Αποθήκη Βάσεως Υλικού Πολέμου
ΑΔΤΕ	Ανωτέρα Διοίκηση Ταγμάτων Εθνοφυλακής
Ακροβολ.	Ακροβολιστών
Ανθ/γός, Ανθλγός	Ανθυπολοχαγός
Αντισ.	Αντισυνταγματάρχης
Ανχης, Αντ/χης	Αντισυνταγματάρχης
Αξ.	Αξιότιμος/η
Αρμον.	Αρμονικό
ΑΣΔΑΝ	Ανωτέρα Στρατιωτική Διοίκηση Αττικής και Νήσων
ΑΣΔΕΝ	Ανωτέρα Στρατιωτική Διοίκηση Εσωτερικού και Νήσων
ΑΣΔΥΣ	Ανώτατη Στρατιωτική Διοίκηση Υποστήριξης Στρατού
Β.	Βασιλικού
Β.	Βασιλικός/ή/όν
ΒΔ	Βασιλικό Διάταγμα

[1] Στον πίνακα εμπεριέχονται και οι συντομογραφίες, οι οποίες απαντώνται στα παραθέματα από αρχειακό υλικό. Για τον λόγο αυτό, παρατηρούνται περιπτώσεις διαφορετικών συντομογραφιών με ταυτόσημη ερμηνεία.

Βον	Βασιλικόν
ΓΑΚ	Γενικά Αρχεία του Κράτους
ΓΕΕ	Γενική Εφημερίς της Ελλάδος
Γεν.	Γενικός/ή
ΓΕΣ	Γενικό Επιτελείο Στρατού
Γρ., γρ.	Γρόσια
Γρ. των Στρατ.	Γραμματεία των Στρατιωτικών
Γραμ:	Γραμμής
ΓΣΕ	Γραμματεία Στρατιωτικών της Επικρατείας
ΔΕΚ	Διεύθυνση Εκπαίδευσης
ΔΙΚΕ	Διοίκηση Κέντρων
ΔΜΣ	Διεύθυνση Μουσικού
ΔΣΛ	Διεύθυνση Στρατολογικού Λογιστικού
ΔΥΣ	Διαταγή Υπουργείου Στρατιωτικών
δυσδ.	Δυσδιάκριτο
Ε.	Εξοχότατου
ε.α.	Εν Αποστρατεία
Ε.Ε.	Ενεστώτος Έτους
ΕΒΕ	Εθνική Βιβλιοθήκη Ελλάδος
ΕΓ	Επιτελικό Γραφείο
ΕΔΥΣ	Εγκύκλιος Διαταγή Υπουργείου Στρατιωτικών
Εθελ.	Εθελοντής
Εκ.Σ.Ε., ΕΚΣΕ	Εκστρατευτικό Σώμα Ελλάδος
Ελ.	Ελληνική
ΕΛΑΣ	Ελληνικός Λαϊκός Απελευθερωτικός Στρατός
ΕΛΔΥΚ	Ελληνική Δύναμη Κύπρου
Ελλ.,Ελλην.	Ελληνικός/ή/όν
Εν.	Εννοείται
Επικρ.	Επικρατείας

Ες. Ες.	Ενεστώτος Έτους
ΕΣΣΟ	Εκπαιδευτική Σειρά Στρατεύσιμων Οπλιτών
Ευ	F (φα)
Εφ	F (φα)
Εφ.	Εφημερίδα
ΗΠΑ	Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής
Ίδ. Αριθμ.	Ιδιαίτερος Αριθμός
Κ.	Κύριος/οι
Κ.Κ.	Κυρίων Κυρίων
κ.λ, κ.λ.π.	Και λοιπά
Κατάλ.	Καταλυματίας
ΚΥ	Κεντρική Υπηρεσία
Λ.Σ.	Λόχος Στρατηγείου
Λγος	Λοχαγός
λοχ: υπο	Λοχαγός υποτελών
Μ/Κ	Μηχανοκίνητη
Μ/Π	Μηχανοποιημένη
Μ:υ:	Μιχαήλ:υιός
ΜΑ	Μοτσενίγειο Αρχείο
Μαθητευό.	Μαθητευόμενος/οι
Μερ.	Μεραρχία
Μόν.	Μόνιμος
Μουσ. 1 ταξ.	Μουσικός 1ης τάξης
ΜΠ	Μεραρχία Πεζικού
ΜΣΝΕ	Μεγάλη Στρατιωτική και Ναυτική Εγκυκλοπαιδεία
ΜΤΘ	Μεραρχία Τεθωρακισμένων
Ομ.	Ομοίως
Π.Ε.	Παρελθόντος Έτους
Π.Ε.Σ.	Πίνακας Εμπολέμου Συνθέσεως

Π: Ταγ:	Πεζικού Τάγματος
Παρελ#	Παρελθόντος
ΠΖ	Πεζικό/ού
Πίν.	Πίνακας
ΠΠ	Πεδινού Πυροβολικού
Πρ.	Προσεχούς
Πυρ/κού	Πυροβολικού
Σ.	Σεβαστός/ή/όν
Σ.Μ	Σπύρος Μήλιος
Σ.Μ., ΣΜΣ	Στρατιωτική Μουσική
ΣΔ, ΣΔΙ	Στρατιωτική Διοίκηση
ΣΔΑ	Στρατιωτική Διοίκηση Αθηνών
Σεβ.	Σεβαστός/ή/όν
Σημ.	Σημείωση
ΣΚ	Στρατιωτικός Κανονισμός
ΣΠ	Σύνταγμα Πεζικού
ΣΣ	Σώμα Στρατού
ΣΣΕ	Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων
Στρατ.	Στρατιωτική
Συντ., Σχης	Συνταγματάρχης
Ταξ.	Τάξης
ΤΑΞΠΖ	Ταξιαρχία Πεζικού
ΤΘ	Τεθωρακισμένα
ΤΘΤ	Τεθωρακισμένη Ταξιαρχία
ΤΜΣ	Τμήμα Μουσικών Σπουδών
ΤΠ	Τάγμα Πεζικού
ΤΠΓ	Τάγμα Πεζικού της Γραμμής
Τρ#.	Τρέχοντος
Τρ.	Τρέχοντος

Τχης	Ταγματάρχης
Υ. Δ.	Υπουργικής Διαταγής
Υμ. Β. Μ.	Υμετέρα Βασιλική Μεγαλειότης
Υπόλ.	Υπολοχαγός
ΥΣ	Υπουργείο Στρατιωτικών
ΥΣΑ	Υπηρεσία Στρατιωτικών Αρχείων
υψ.	Υψηλά
Φ.	Φα
Φ.	Φιορίνια
Φιορ.	Φιορίνια
Χαρ.	Χαρακτηρισμένος/ου
Χβρίου	Δεκεμβρίου
Χρωμ.	Χρωματικό/ή

Adjut.	Adjutant
Bar.	Barilotto
Bayer.	Bayerischer/e/es (βαυαρικός/ή/όν)
Cap.	Capitaine
Cla.	Clarinetto/i
ed.	Edition (έκδοση)
id.	Idem
Kgl.	Königlich (βασιλικόν)
Kl.	Klasse (Τάξη)
Lieut.	Lieutenant
n.d.	No Date (Χωρίς Ημερομηνία)
no.	Number (Αριθμός)
Pom.	Pompa/e
rit.	Ritorti/ανταλλακτικοί σωλήνες
vol.	Volume (Τόμος)

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η παρούσα διατριβή αποτελεί έναν μικρό φόρο τιμής στους στρατιωτικούς μουσικούς που υπηρέτησαν στον Ελληνικό Στρατό Ξηράς από την περίοδο του Αγώνος έως και τα τέλη του 20ού αιώνα.

Ως πρώην στρατιωτικός μουσικός και υιός επίσης στρατιωτικού μουσικού, ομολογώ ότι είχα πλήρη άγνοια για το παρελθόν του Σώματος στο οποίο υπηρέτησα. Ως εκ τούτου, το ενδιαφέρον για την αναδίφηση στην Ιστορία του υπήρξε μεγάλο, διογκούμενο διαρκώς κατά την διάρκεια της έρευνας και συγγραφής. Με μεγάλη μου έκπληξη ανακάλυψα την δισυπόστατη μορφή με την οποία συγκροτήθηκε και επιτέλεσε η Στρατιωτική Μουσική, αναιρώντας την μέχρι τώρα εικόνα, η οποία ήταν διάχυτη, δηλαδή την ταύτισή της μόνο με ένα σύνολο πνευστών και κρουστών μουσικών οργάνων (μπάντα). Αντίθετα, τα εκατοντάδες τεκμήρια φανέρωσαν ότι η Στρατιωτική Μουσική αποτελείτο από δύο βραχίονες με ισοβαρή λειτουργία και ρόλο στο στράτευμα, αυτόν της *Κελευστικής Μουσικής* και της λεγόμενης *Μουσικής της Αρμονίας*, ήτοι του μουσικού συγκροτήματος (φιλαρμονικής-μπάντας), έως και τα μέσα του 20ού αιώνα.

Ορισμένα γεγονότα δημιούργησαν πρόσκαιρα κάποια συστολή και προβληματισμό στον γράφοντα. Ωστόσο η γενική εικόνα της Στρατιωτικής Μουσικής είναι θετική και η συνεισφορά της ευεργετική για τον Στρατό και την ελληνική κοινωνία.

Εύχομαι και ελπίζω η παρούσα διατριβή να συμβάλλει στην ιστορική γνώση για το Μουσικό Σώμα, και να αποτελέσει ένα επιπλέον βοήθημα για περαιτέρω έρευνα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Κατά μία γενική παραδοχή, η μουσική ως άυλη τέχνη δεν παράγει ορατό, στέρεο και χειροπιαστό αποτέλεσμα. Εντούτοις αυτή η αδυναμία της μεταμορφώνεται σε δύναμη, όταν ανακύπτει η ανάγκη της επανάληψης αυτού που ήχησε στο παρελθόν προκειμένου να εξυπηρετήσει λειτουργικές, τελετουργικές, ιστορικές, αισθητικές, συναισθηματικές και ψυχαγωγικές ανάγκες οργανωμένων συνόλων ανθρώπων ή και μεμονωμένων ατόμων.

Αν και η Στρατιωτική Μουσική, ως οργανισμός, αποτελεί ένα ανθυποσύνολο του Στρατού, εντούτοις η χρησιμότητά της εμφανίζεται αντιστρόφως ανάλογη του μεγέθους της, καλύπτοντας ανάγκες οργάνωσης, λειτουργίας, τελετουργίας και ψυχαγωγίας του στρατεύματος και της κοινωνίας, όπως προέκυψε από τα συλλεχθέντα τεκμήρια αλλά και όπως μαρτυρείται από την καθημερινή πρακτική.

Ο μουσικός ήχος αξιοποιήθηκε διεθνώς σε τρεις άξονες της στρατιωτικής ζωής, α) στην καθημερινότητα της στρατοπεδιάς, β) στα πεδία ασκήσεων και μαχών και γ) στην στρατιωτική τελετουργία.[2]

Η εξυπηρέτηση αυτών των αναγκών επιτεύχθηκε με την σταδιακή ανάπτυξη και εξέλιξη της κελευστικής μουσικής (musique celeustique) και της μουσικής της αρμονίας (musique d' harmonie). Με την κελευστική μουσική σημαίνονται οι ώρες και το είδος της εσωτερικής υπηρεσίας στρατοπεδιάς, γίνεται η μετάδοση των διαταγών, ρυθμίζεται η ταχύτητα και ο συγχρονισμός βάδισης, εμψυχώνονται και ενθαρρύνονται οι στρατιώτες. Με τον όρο μουσική της αρμονίας, αρχικά περιγράφονταν μικρά σύνολα πνευστών που επιτελούσαν σε τελετουργίες χωρίς την συνοδεία κρουστών μουσικών οργάνων.[3] Εξέλιξη αυτών των συνόλων αποτελεί η σημερινή ορχήστρα πνευστών και κρουστών μουσικών οργάνων (φιλαρμονική, μπάντα), που είναι το μουσικό σύνολο-συγκρότημα, που προέκυψε από την συνένωση κελευστικών μουσικών οργάνων και αυτών της αρμονίας.

---

[2] Γενικόν Επιτελείον Στρατού/3οΕΓ/VI, *Στρατιωτικός Κανονισμός Σαλπιγκτών – Τυμπανιστών Όπλων Στρατού Ξηράς και Χειρισμού Μεγάλης Ράβδου Αρχιμουσικών*, ΣΚ 114-10, Αθήνα 1961, σ. 23-25.

[3] Alexandre-Étienne Bardin, Dictionnaire *de l'Armée de Terre*, De J. Correard, dixième partie, Paris 1849, σ. 2954, 2956.

Το ρεπερτόριο της οργανικής στρατιωτικής μουσικής διαμορφώθηκε σταδιακά και περιλαμβάνει σαλπίσματα και τυμπανίσματα για την εκτέλεση διαταγών ασκήσεων, τακτικών κινήσεων μάχης, καθημερινότητας στρατοπεδιάς, εμβατήρια για την ρύθμιση βάδισης του στρατεύματος, θριαμβευτικά ή πένθιμα εμβατήρια για στρατιωτικές ή θρησκευτικές τελετές, φανφάρες, συμφωνίες και στρατιωτικά ντιβερτιμέντα (μουσική ψυχαγωγίας του στρατεύματος).[4]

Σκοπός της παρούσας διατριβής ήταν να εντοπίσει και να αναδείξει τις συνθήκες επώασης, συγκρότησης και εξέλιξης του Μουσικού Σώματος του Στρατού Ξηράς στο πέρασμα δύο αιώνων.

Η διατριβή διαρθρώνεται σε δώδεκα κεφάλαια, παρουσιάζοντας τεκμήρια και πληροφορίες ταξινομημένα με κριτήρια χρονολογικά, πολεμικές και ειρηνικές περιόδους και ασφαλώς τις στρατιωτικές, πολιτικές και κοινωνικές μεταβολές του Νεοελληνικού Κράτους.

Ως προς την μεθοδολογία της διατριβής, επελέγη η παρουσίαση του συγκεντρωθέντος υλικού κατά μεγάλο ποσοστό στην γλώσσα της εκάστοτε εποχής, για να προσεγγίσει και να καταδείξει τα συμβαίνοντα περί την Στρατιωτική Μουσική στην συγχρονία τους. Συνεπώς προτιμήθηκε η παράθεση μεγάλου μέρους των τεκμηρίων και πληροφοριών «απευθείας από τις πηγές», παρατηρώντας και καταγράφοντας την τότε ισχύουσα στρατιωτική ορολογία και νομολογία που αφορούσε την Στρατιωτική Μουσική εκ του σύνεγγυς, καθότι το στρατιωτικό, πολιτικό και κοινωνικό περιβάλλον, αποτελούν τους κυρίαρχους παράγοντες διαμόρφωσης ενός οργανισμού εν τω συνόλω, αλλά και της στάσης και συμπεριφοράς ενός εκάστου των στελεχών του.

Αναμφισβήτητα ο πειρασμός των κρίσεων και σχολιασμών των ευρημάτων ήταν συνεχής και καθημερινός. Ωστόσο έγινε με σχετική φειδώ, καθώς προτιμήθηκε η αυτούσια παρουσίαση της πλειοψηφίας των πρωτογενών πηγών, αποφεύγοντας την ερμηνεία τους από χρονική απόσταση εκατό και διακοσίων ετών, γεγονός που θα εγκυμονούσε κινδύνους παρουσίασης εσφαλμένων προσωπικών συμπερασμάτων. Κατ' αυτόν τον τρόπο επαφίεται και στον μελετητή να σχηματίσει ιδία άποψη για τα γεγονότα, πλέον του γράφοντος. Προς την κατεύθυνση αυτή συνηγορεί και ο ορισμός της «αντίληψης» των πραγμάτων, η οποία

[4] Kastner, ό.π., σ. 334-335.

εξαρτάται από την προτέρα γνώση και εμπειρία, από την συναισθηματική κατάσταση και από τα κίνητρα ενός εκάστου παρατηρητή, εν προκειμένω μελετητή.

Για την παρούσα διατριβή, αξιοποιήθηκαν πρωτογενείς πηγές από τα Γενικά Αρχεία του Κράτους, την Διεύθυνση Ιστορίας Στρατού, την Υπηρεσία Στρατιωτικών Αρχείων, την Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος, την Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων, την Διεύθυνση Μουσικού Σώματος, την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως, του Πολεμικού Μουσείο, του ημερήσιου και περιοδικού Τύπου της εκάστοτε εποχής και ιδιωτικά αρχεία. Ουσιαστική συμβολή στην έρευνα παρείχε το διαδίκτυο, ιδιαιτέρως για δευτερογενείς πηγές της ελληνικής και ξένης βιβλιογραφίας. Επίσης πολλές πηγές προέκυψαν από βιβλία ιστορικού περιεχομένου, Ελλήνων και ξένων συγγραφέων.

Οι ημερομηνίες της Ελληνικής βιβλιογραφίας και του Ελληνικού Τύπου έως τις 16 Φεβρουαρίου 1923, αφορούν στο παλαιό (Ιουλιανό) ημερολόγιο. Οι ημερομηνίες της ξένης βιβλιογραφίας ή αλλοδαπών συγγραφέων σε ελληνικές εκδόσεις αφορούν στο νέο (Γρηγοριανό) ημερολόγιο.

Κεφάλαιο 1ο

Προεπαναστατική Περίοδος

Γενική εικόνα των ένοπλων Ελλήνων

Η πολεμική τέχνη ήταν γνωστή σε πολλούς από τους αγωνιστές πριν την επανάσταση, αφού είχαν την εμπειρία του ένοπλου βίου στις ομάδες Κλεφτών και Αρματολών, σε Ευρωπαϊκούς στρατούς των Επτανήσων, στην Μάνη και στην αυλή του Αλή πασά των Ιωαννίνων. Σημαντική επίσης πολεμική εμπειρία είχαν οι Σουλιώτες και οι Σφακιανοί, όπως και οι ναυτικοί των νησιών από την εμπλοκή τους με την πειρατεία.[5]

Κατά το πρώτο έτος της Ελληνικής Επανάστασης οι κύριοι πολεμικοί βραχίονες στην ηπειρωτική χώρα υπήρξαν τα λεγόμενα άτακτα σώματα ή άλλως καπετανάτα με επικεφαλής Έλληνες οπλαρχηγούς. Ο χαρακτηρισμός «άτακτα σώματα» αφορούσε στην εσωτερική τους δομή και οργάνωσή αλλά και στον τρόπο διεξαγωγής του πολέμου (γνωστού ως κλεφτοπολέμου). Και καθότι ο οπλισμός τους δεν ευνοούσε την κατά μέτωπο σύγκρουση με τον εχθρό, σε περιπτώσεις εμπλοκής και απαγκίστρωσης αξιοποιούνταν η καλή γνώση των γεωγραφικών χαρακτηριστικών της κάθε περιοχής, το φυσικό περιβάλλον και η χρήση αυτοσχέδιων τεχνιτών κατασκευών οχύρωσης (ταμπούρια). Προστιθεμένης της ανδρείας και αποφασιστικότητας, επήλθε νικηφόρος έκβαση σε πλειάδα πολεμικών επιχειρήσεων.[6]

Κλέφτες

Αναλυτικότερα, τα σώματα των *Κλεφτών* - αποκλήθηκαν έτσι από τους Οθωμανούς προς δυσφήμηση αυτών - υπήρξαν ομάδες σκληραγωγημένων καλά εκπαιδευμένων, εμπειροπόλεμων, φιλελεύθερων και υπερήφανων πολεμιστών, οι οποίοι αποτέλεσαν τα πρώτα σώματα των Ελλήνων *εκδικητών,* με στόχο τον περιορισμό των Οθωμανών

[5] Χρήστος Βυζάντιος, *Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν Εκστρατειών και Μαχών,* Αριστομένης Βυζάντιος, Αθήνα 1901, σ. 13-14.

[6] Χρήστος Βυζάντιος, *Ιστορία του Τακτικού Στρατού της Ελλάδος*, Κ. Ράλλης, Αθήνα 1837, σ. 1-3.

επιδρομέων και την ανακούφιση των Ελληνικών πληθυσμών. Έδρασαν κυρίως νοτίως του Αξιού και Αώου ποταμού, σε περιοχές όπου υπήρχαν τα απαραίτητα γεωγραφικά ερείσματα, (όρη, δάση, σπήλαια) και συνέτρεχε η αποδοχή των τοπικών ελληνικών πληθυσμών, καθότι σε άλλες περιοχές μικτών πληθυσμών κινδύνευαν να καταδοθούν. Τα όρη της Πίνδου, των Αγράφων, του Ολύμπου, του Πηλίου, αποτέλεσαν τα κρησφύγετα και τα πεδία εκπαίδευσής τους, ενώ στην Πελοπόννησο καταδιωκόμενοι ισχυρώς έδρασαν στην Μάνη και πολλοί κατέφυγαν στα Επτάνησα όπως και οι κλέφτες της Ηπείρου. Στην Κρήτη οι *Κλέφτες*, οι ανυπότακτοι αυτοί Έλληνες πολεμιστές, αποκαλούνταν από τους Οθωμανούς *Χαΐνηδες* και εκτός των Σφακίων χρησιμοποιούσαν ως κρησφύγετα πρώην ενετικά φρούρια όπως αυτά της Γαμβούσας, της Σούδας και της Σπιναλόγκας. Κλέφτες έδρασαν και στα όρη της Μ. Ασίας και κυρίως στον Πόντο, από όπου καταδιωκόμενοι κατέφυγαν στον Καύκασο και στην Ρωσία. Η εσωτερική τους οργάνωση καθορίζονταν από κανόνες αλληλοσεβασμού, αλληλεγγύης, καρτερικότητας και εσωτερικής κυρίως πειθαρχίας, ενώ σπάνιες ήταν οι ποινές, για λόγους απείθειας, εγκατάλειψης του πεδίου της μάχης, ασέβειας των Θείων και προσβολής γυναικών ή άλλων προσώπων. Μερικές από αυτές τις ποινές ήταν η κουρά, ο πρόσκαιρος αφοπλισμός και ο θάνατος. Στο πεδίο της μάχης ήταν αναγκασμένοι να φονεύσουν δια αποκεφαλισμού συντρόφους βαριά τραυματισμένους, ή αποκαμωμένους για να μην συλληφθούν από τους Οθωμανούς, καθότι τα βασανιστήρια που θα υπέμεναν θα ήταν απάνθρωπα.[7]

«Σπανιότατα επίσης παραδείγματα “κλέπτου”, παραλείψαντος να “πάρη το κεφάλι” βαρέως τραυματισθέντος κατά τινά υποχώρησιν μη δυνάμενου να σωθή συντρόφου, ή καμφθέντος υπό των κόπων και των στερήσεων, ή φεισθέντος της ιδίας αυτού ζωής και ενδώσαντος εις τας αξιώσεις, καθ’ ήν στιγμήν, ατυχήσας και συλληφθείς ζων έτι, εστρεβλώνετο ή εσφυροκοπούντο τα οστά του, ή εσουβλίζετο ή εξεδέρνετο ζων. Μετά μυθώδους, μετά υπερανθρώπου καρτερίας υφίσταντο πάντα ταύτα, χωρίς ούτε να δακρύση ούτε να στενάξη το παραπάν! Και εάν κατά την στιγμή των φρικτών εκείνων μαρτυρίων ήνοιγε το στόμα του,

[7] Νικόστρατος Καλομενόπουλος, «Στρατιωτική Οργάνωσις του Μεταβυζαντινού Ελληνισμού ανά τας Τουρκοκρατούμενας Χώρας», *Μεγάλη Στρατιωτική και Ναυτική Εγκυκλοπαίδεια,* τόμ. 2*, Περιοδικόν,* αρ. 32, Αθήνα 14/10/1928, σ. 265.

έπραττε τούτο δια να υβρίσει τους δημίους του και δια να επαναλάβει την προς την Πατρίδα και την Πίστιν και αφοσίωσίν του».[8]

Αρματολοί

Οι αρματολοί αποτέλεσαν ένοπλες ομάδες που κατά μίμηση των Ενετών προσελήφθηκαν από τους Οθωμανούς για την αντιμετώπιση των Κλεφτών και την τήρηση της τάξης σε πόλεις και στην ύπαιθρο. Κάθε περιφέρεια αποτελούσε ένα αρματολίκι με επικεφαλής τον εκάστοτε Καπετάνο, ο οποίος κέρδιζε την θέση αυτή μαχόμενος και έχων δικαίωμα μεταβίβασής της στα τέκνα του. Πολλές είναι οι περιφέρειες που κατά την διάρκεια του Οθωμανικού ζυγού διατήρησαν την αυτονομία τους χάριν των Κλεφτών και των Αρματολών. Αναφέρονται ενδεικτικά οι Καπετάνοι Ζήτρος, Τόσκας και Καραλής στην Ελασσόνα, στα Γρεβενά και στον Όλυμπο αντίστοιχα, και οι Βλαχάβας, Μακροθανάσης-Μακρόπουλος και Καρακίτσος στα Χάσια, στον Κίσσαβο και στο Καρπενήσι. [9]

Στρατιωτικές Δημοκρατίες

Οι λεγόμενες Στρατιωτικές Δημοκρατίες ήταν περιοχές που διατήρησαν την αυτονομία τους βασιζόμενες στα όπλα και στην πολεμική αρετή των Ελλήνων κατοίκων τους. Αυτές ήταν η Χειμάρρα, το Σούλι και η Πάργα στην Ήπειρο, η Μάνη στην Πελοπόννησο και τα Σφακιά στην Κρήτη. Οι περιοχές αυτές υπήρξαν κέντρα στρατιωτικής οργάνωσης, καταφύγια και εφαλτήρια πολεμικής δραστηριότητας εναντίον των Οθωμανών.[10]

Επτάνησα – Ιόνιος Πολιτεία

Εξέχουσα θέση στην επιτυχή έκβαση της Ελληνικής Επανάστασης καταλαμβάνουν τα Επτάνησα. Και τούτο διότι απετέλεσαν το καταφύγιο των κλεφτών και αρματολών, την βάση

[8] Στο ίδιο, *Περιοδικόν*, αρ. 33, Αθήνα 21/10/1928, σ. 273.

[9] Στο ίδιο.

[10] Στο ίδιο.

στρατολόγησης, ανεφοδιασμού και εκπαίδευσης χιλιάδων Ελλήνων στρατιωτών και την τρόπω τινά πολεμική ακαδημία στην οποία φοίτησαν δεκάδες Έλληνες οπλαρχηγοί.[11]

Η ίδρυση της Επτανησιακής Πολιτείας το έτος 1800 υπό Ρωσική προστασία και η σύνταξη του Συντάγματός της (1803), στην οποία σημαίνοντα ρόλο διαδραμάτισε ο Ιωάννης Καποδίστριας, επέτρεψε την συγκρότηση επτανησιακών στρατευμάτων αποτελούμενα από πολιτοφυλακή και τακτικό στρατό. Η συγκρότησή του ψηφίστηκε από το νομοθετικό σώμα το ίδιο έτος (1803) και όριζε ότι οι δυνάμεις του τακτικού στρατού θα αριθμούν 1200 άνδρες και του ναυτικού επτά μικρά πολεμικά πλοία και πολιτοφυλακή που ονομάστηκε truppa Civica .[12]

Ο τακτικός στρατός ονομάστηκε linea ή militia. Επιπλέον συγκροτήθηκαν τμήματα αποτελούμενα από καταδιωκόμενους κλέφτες, αρματολούς και καταφεύγοντες εκεί Έλληνες από το Σούλι, την Χειμάρρα, την Μάνη καθώς και από άλλες περιοχές της υπόδουλης Ελλάδος, εγκαινιάζοντας έτσι μια πρώτη προσπάθεια συγκρότησης εθνικού στρατού σε ελεύθερο ελληνικό έδαφος μετά την πτώση της Βασιλεύουσας.[13]

Την συγκρότηση των δύο πρώτων ταγμάτων του τακτικού στρατού της Ιονίου Πολιτείας ανέλαβε ο Εμμανουήλ Παπαδόπουλος, συνταγματάρχης του Ρωσικού Στρατού, ο οποίος συνδύασε τα ισχύοντα περί εκπαίδευσης των τότε τακτικών στρατών με την προτέρα γνώση και εμπειρία των Ελλήνων καταταγέντων πολεμιστών. Η εκπαίδευση πραγματοποιούνταν βάσει κανονισμού τον οποίο ενέκρινε η γερουσία της Επτανήσου Πολιτείας με τον τίτλο « Διδασκαλίαι συντεθείσαι παρά του γενναίου κυρίου Χιλιάρχου Εμμανουήλ Παπαδοπούλου, οργανιστού των τακτικών στρατευμάτων της Επτανήσου Πολιτείας, επικυρωθείσαι παρά της Γερουσίας και δια προσταγής αυτής δημοσιεύεται δια του τύπου. Εν Κερκύρα εις την του γένους τυπογραφίαν δια Διονυσίου Σαραντοπούλου διευθυντού». Αν και η Ιόνιος Πολιτεία τελούσε υπό Ρωσική προστασία, στον κανονισμό αυτό δεν έγινε καμία μνεία σε Ρωσική αρχή (Τσάρος, Θρόνος). Κατά τον κανονισμό ο στρατιώτης καλείται να είναι «προστάτης της Πίστεως, της Πατρίδος και των Νόμων» και «προμηθεύς της κοινής ασφάλειας». Πρώτοι διοικητές των ταγμάτων υπήρξαν ο Αναγνωσταράς και ο Τζανέτ Μπέης Γρηγοράκης, ενώ

---

[11] Στο ίδιο, *Περιοδικόν*, αρ. 34, Αθήνα 28/10/1928, σ. 281.

[12] Γεράσιμος Ε. Μαυρογιάννης, *Ιστορία των Ιονίων Νήσων,* Παλιγγενεσία, Αθήνα 1889, σ. 91, 98-99.

[13] Καλομενόπουλος, «Στρατιωτική Οργάνωσις του Μεταβυζαντινού Ελληνισμού ανά τας Τουρκοκρατούμενας Χώρας», Μεγάλη Στρατιωτική και Ναυτική Εγκυκλοπαίδεια, ό.π., *Περιοδικόν,* αρ. 34, σ. 281.

εκατόνταρχοι των οκτώ εκατονταρχιών σχηματισθέντων εκ Σουλιωτών υπό τον Ρώσο στρατηγό D'Anrep και διοικητή τον Ρώσο κόμη Alexander von Benckendorff υπήρξαν οι Φώτος Τζαβέλλας, Τζήμας Ζέρβας, Δήμος Δράκος, Τούσας Ζέρβας, Γκόγκος Δαγκλής, Ζυγούρας Τζαβέλλας, Βασίλειος Ζέρβας και ο Διαμάντης Δαγκλής.[14]

Το 1805 ο Εμμανουήλ Παπαδόπουλος, προαχθείς σε στρατηγό και υπό την Ρωσική επιστασία αύξησε την δύναμη του στρατεύματος αυτού και το οργάνωσε με νέο κανονισμό, αυτή την φορά φέρων τον τίτλο «Ερμηνείαι της συνισταμένης Λεγεώνος των Ηπειρωτο-Σουλιωτών και Χειμαρρο-Πελοποννησίων εις την δούλευσιν της Αυτοκρατορικής Αυτού Μεγαλειότητος Αλεξάνδρου Α', Αυτοκράτορος πασών των Ρωσσιών, συντεθείσα παρά του εξοχοτάτου κυρίου Εμμανουήλ Παπαδοπούλου γενικού στρατηγού της Α.Α.Μ.». Αυτά τα στρατεύματα ονομάστηκαν «Πεζική Λεγεών των Ελαφρών Κυνηγετών» και αποτελούνταν από 6 τάγματα των 4 εκατονταρχιών το κάθε ένα. Κάθε τάγμα διέθετε σημαία και κάθε εκατονταρχία διέθετε 2 σαλπιγκτές.[15]

Την ίδια περίοδο ο Ταγματάρχης του Ρωσικού στρατού Νικόλαος Πάγκαλος, σχημάτισε στα Επτάνησα την Λεγεώνα Ήπειρο-Σουλιωτών και Πελοποννησίων, αποτελούμενη από 2000 τυφεκιοφόρους και 20 σαλπιγκτές. Όλοι έφεραν τον δικό τους οπλισμό και τις παραδοσιακές τους στολές.[16]

Μετά την συνθήκη του Τιλσίτ το 1807, τα Επτάνησα κατέστησαν Γαλλικό έδαφος. Οι Γάλλοι στρατιωτικοί διαπιστώνοντας το αξιόμαχο των Ελληνικών ταγμάτων προέβησαν σε στρατολόγηση αυτών, συγκροτώντας ένα σύνταγμα αποτελούμενο εκ τριών ταγμάτων, εννέα λόχων έκαστο, συνολικής δύναμης 3.254 ανδρών. Οι πολεμικές αρετές και η ολιγάρκεια των ανδρών αυτών εκτιμήθηκαν από την Γαλλική διοίκηση, η οποία αύξησε την δύναμη του Συντάγματος σε έξι τάγματα των έξι λόχων έκαστο. Διοικητής του Συντάγματος ήταν ο Συνταγματάρχης Minot και των ταγμάτων αυτών οι: Αντισυνταγματάρχης Κωνσταντίνος Ανδρούτσος, οι Ταγματάρχες Χρήστος Καλόγερος, Φώτος Τζαβέλλας, Χρηστάκης Καλόγερος, Κίτσος Μπότσαρης και Αναγνώστης Παπαγεωργίου (Αναγνωσταράς).[17]

---

[14] Στο ίδιο, *Περιοδικόν,* αρ. 35, Αθήνα 4/11/1929, σ. 289.

[15] Στο ίδιο.

[16] Διονύσιος Κόκκινος, *Η Ελληνική Επανάστασις*, τόμ. 1, Μέλισσα, Αθήνα 1956, σ. 38.

[17] Καλομενόπουλος, ό.π., *Περιοδικόν,* αρ. 35, σ. 289.

Το 1809 οι Άγγλοι καταλαμβάνοντας την Ζάκυνθο, την Κεφαλληνία, την Ιθάκη και τα Κύθηρα, συγκρότησαν ένοπλο σώμα Ελλήνων, καλούμενο «Πρώτο σύνταγμα του ελαφρού ελληνικού πεζικού του δουκός της Υόρκης». Στο σύνταγμα αυτό υπό τον συνταγματάρχη Richard Church υπηρέτησε και ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης ως Λοχαγός και Ταγματάρχης. Έως το 1814 διεξήχθησαν διάφορες μάχες μεταξύ των Γαλλικών και Αγγλικών στρατευμάτων στα Επτάνησα και στην Πάργα, στα οποία υπηρετούσαν Έλληνες στρατιώτες, οι οποίοι κλήθηκαν να πολεμήσουν ως αντίπαλοι. Κατόπιν της κυριαρχίας των Άγγλων επί των Γαλλικών δυνάμεων, τα Ελληνικά τάγματα διαλύθηκαν για λόγους οικονομίας αλλά και προς ικανοποίηση των Οθωμανών.[18]

Όπως τεκμηριώνεται από τις πηγές, η κελευστική μουσική ήταν γνωστή σε πολλούς Έλληνες αγωνιστές της Επανάστασης καθώς πολλές χιλιάδες εξ αυτών υπηρέτησαν σε Ευρωπαϊκά τακτικά στρατεύματα, στων οποίων την οργάνωση η μουσική αυτή ήταν απαραίτητη. Τέτοια ήταν οι φρουρές των Ηγεμόνων της Μολδαβίας και Βλαχίας, τα τάγματα του Ποτέμκιν της Κριμαίας, τα Regimenti dei Macedoni του Βασιλείου των Δύο Σικελών και τα Regiment Albanais της Πολιτείας των Ιονίων Νήσων υπό Ρωσική (1800-1807) και Γαλλική σημαία (1807-1814). Ειδικότερα, τα έτη 1798-1800 υφίστατο η Ελληνική Λεγεώνα των στρατευμάτων του Ναπολέοντα, η οποία κατά την μάχη του Abu Qir της Αιγύπτου (1799), επικράτησε των Οθωμανικών δυνάμεων και πολλοί Έλληνες να διακρίθηκαν σε αυτή. Μία θρυλούμενη αναφορά κάνει λόγο για την κυκλαδίτικη οικογένεια Ταμπουρλιέρου «ως έχουσα το όνομα τούτου εκ προγόνου, όστις εχρημάτισεν αρχιτυμπανιστής του ρηθέντος εξ Ελλήνων πεζικού και επί μακρόν εκράτει, ηγούμενος των μικρών τυμπανιστών, την κατακόσμητον βαρείαν ράβδον και έφερε την μεγαλοπρεπή στολή του «major tampour» των παλαιών γαλλικών συνταγμάτων».[19]

[18] Στο ίδιο, αρ. 37, Αθήνα 18/11/1928, σ. 305.

[19] Κωνσταντίνος Ράδος , *Οι Έλληνες του Ναπολέοντος*, Π. Σακελλάριου, Αθήνα 1916, σ. 1- 4.

Κεφάλαιο 2ο

Περίοδος Αγώνος (1821-1827)

Μολδοβλαχία – Αλέξανδρος Υψηλάντης – Ιερός Λόχος (1821)

Η πρώτη μαρτυρία περί στρατιωτικής μουσικής εντοπίζεται στο στράτευμα που οργάνωσε ο Αλέξανδρος Υψηλάντης κατά την έναρξη της επανάστασης στην Μολδοβλαχία, τον Φεβρουάριο του 1821. Ειδικότερα, καταγράφονται τύμπανα, σάλπιγγες και μία μπάντα που παιάνιζε πολεμικά άσματα του Ρήγα Φεραίου και του Αδαμάντιου Κοραή.[20] Στις 27 Μαρτίου 1821 οι επαναστατικές δυνάμεις είχαν ήδη κατέλθει στην Βλαχία, όπου πραγματοποιήθηκε λιτανεία στους δρόμους του Βουκουρεστίου με υψωμένη τρίχρωμη μεταξωτή σημαία με τα σύμβολα του Φοίνικα και εκατέρωθέν των πλευρών τις εικόνες των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης και το σημείο του Σταυρού. Την λιτανεία οργάνωσαν ο Γιωργάκης Ολύμπιος και ο Ιωάννης Φαρμάκης. «Έπειτα ο μεν εις Ιερεύς κρατών εν χερσί τον σταυρόν, ο δε το ιερόν ευαγγέλιον, και μεταξύ τούτων ο ενθουσιαστικώτατος Κωνσταντίνος Κυριάκου Αριστίας, φέρων επί ώμου αναπεπταμένην την Ιεράν Σημαίαν, κατόπιν δε τούτων έως δέκα οπλοφόροι ξιφήρεις, εξήλθον ομού του ρηθέντος οίκου ψάλλοντες το “έλαμψεν η χάρις σου σήμερον” κτλ. Και μετά τούτο άδοντες τα φιλελεύθερα άσματα του αειμνήστου Ρήγα Φεραίου, το “Δεύτε παίδες των Ελλήνων”, το “φίλοι μου συμπατριώται” και το “Ως πότε παλληκάρια να ζώμεν στα στενά”».[21]

Αναφερόμενος στον Ιερό Λόχο, ο Κωνσταντίνος Ράδος σημειώνει ότι «του τάγματος προπορεύονται σαλπιγκταί και τυμπανισταί, αλλά και μουσική χάλκινων οργάνων, ήτις συνηθέστατα παίζει το θούριον των Φιλικών». Αναφέρει δε ότι «το εμβατήριο του οποίου

[20] Anastasia Tsagkaraki*, Les Philhellènes français dans la lutte pour l’indépendance grecque. La contribution des Français à l’organisation de l’armée régulière grecque pendant la période 1821-1831*, ISBN: 978-618-00-1097-8 (version éléctronique), Athènes 2019, σ. 22.

[21] Απόστολος Ε. Βακαλόπουλος, *Επίλεκτες Βασικές Ιστορικές Πηγές της Ελληνικής Επαναστάσεως*, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2000, τόμ. Α΄, σ. 114.

περιεσώθη και η μουσική, είναι ποίημα του Κοραή και εγράφη το 1800 δια την εν Αιγύπτω υπό των Βοναπάρτην ταξιαρχίαν των Ακροβολιστών της Ανατολής».[22]

Τα μουσικά όργανα που χρησιμοποιήθηκαν κατά τις επιχειρήσεις του στρατού του Αλέξανδρου Υψηλάντη, ήταν προσφορά του Άρχοντα Λογοθέτη της Βλαχίας, Dinicu Golescu.[23]

Κατά την τελευταία μάχη στο Δραγατσάνι στις 7 Ιουνίου 1821, ο Ιερός Λόχος με επικεφαλής τον Νικόλαο Υψηλάντη βρέθηκε απομονωμένος και υπέστη μεγάλες απώλειες. Με την βοήθεια του Γιωργάκη Ολύμπιου και του αυτόχθονος Βλάχου Καπετάν Ιωαννίτσα Χόρκα, διασώθηκε ένα τμήμα του (περί το 1/3 της δυνάμεως) σκληρά μαχόμενο απωθώντας τους Οθωμανούς.[24]

Σύμφωνα με άλλη περιγραφή των κρίσιμων στιγμών της μάχης του Δραγατσανίου και ενώ ο οπλαρχηγός Καραβιάς -παραβαίνοντας τις εντολές του Αλέξανδρου Υψηλάντη- είχε επιτεθεί στους Τούρκους και είχε απομονωθεί από αυτούς, ο Νικόλαος Υψηλάντης έτρεξε προς βοήθειά του. «Και τις εκ των στρατιωτών του Ολύμπιου, τρέχει αυθόρμητος και ειδοποιεί τον Νικόλαο Υψηλάντην δια τον κίνδυνόν του, και τρέχει επί κεφαλής του ιερού λόχου εις βοήθειάν του με το τακτικόν ιππικόν ο Υψηλάντης, και εις εν τέταρτον της ώρας φθάνει με την μουσικήν παιανίζουσαν: Φίλοι μου συμπατριώται, και προχωρούσιν οι ιερολοχίται ως ασπίδας τα στήθη των προβαλλόμενοι, και μάχονται προς τους Τούρκους […] και εν τοσούτω ακούεται φωνή: ο σώζων σωζέτω, και παρευθύς δίδονται εις φυγήν όλοι οι άτακτοι, και μένει μόνος ο ιερός λόχος».[25]

---

[22] Κωνσταντίνος Ράδος, *Ο Ιερός Λόχος και η εν Δραγατσανίω Μάχη*, Ελευθερουδάκης και Μπαρτ, Αθήναι 1919, σ. 4.

[23] Ηλίας Φωτεινός, *Οι Άθλοι της εν Βλαχία Ελληνικής Επαναστάσεως το 1821 Έτος*, Λειψία Σαξονίας 1846, σ. 107. Οι μουσικοί είχαν στρατολογηθεί νωρίτερα από την περιοχή και ήταν Τσιγγάνοι στην καταγωγή. Οι Τσιγγάνοι μουσικοί διακρίνονταν για την δεξιοτεχνία τους στην περιοχή της Βλαχίας κατά την εποχή εκείνη. Σχημάτιζαν συγκροτήματα και είχαν μεγάλη φήμη στην Ανατολική Ευρώπη. Βλ. Watts de Preyster, J., Gypsies, Ludwig, New York 1885, σ. 7-8.

[24] Φωτεινός, ό.π., σ. 156.

[25] Νικόλαος Σπηλιάδης, *Απομνημονεύματα*, Φιλαδελφέως, τόμ. Α΄, Αθήνα 1851, σ. 188-189.

Οι Οθωμανοί συνέλαβαν τους κελευστικούς μουσικούς και τους υποχρέωσαν να παίξουν το *ανακλητικό* τυμπάνισμα. Με αυτόν τον τρόπο εμφανίστηκαν κάποιοι ιερολοχίτες διασκορπισμένοι στα γύρω δάση και συνελήφθησαν.[26]

Ο τρόπος σύλληψης των Ιερολοχιτών δια του ανακλητικού των τυμπάνων επιβεβαιώνεται και από την περιγραφή του F.C.H Pouqueville, ο οποίος δίδει τον αριθμό 50 για τους συλληφθέντες Ιερολοχίτες. «Ο ιερός λόχος ακίνητος μικρόν κατά μικρόν πίπτει· πεντήκοντα των πολεμιστών αυτού ακούοντες σημαίνουσαν την πρόσκληση επανέρχονται εις τα βήματα αυτών και πίπτουσι θύματα του στρατηγήματος των Οσμανλήδων οίτινες κατέσχον τα τύμπανα των Εταιριστών».[27]

Σύμφωνα με οθωμανικές πηγές, από την μάχη του Ιερού Λόχου στο Δραγατσάνι στις 7 Ιουνίου 1821, συνελήφθησαν και εστάλησαν στην Κωνσταντινούπολη 74 αιχμάλωτοι, 6 τηλεβόλα, τύμπανα και σάλπιγγες, καθώς και ακρωτηριασμένα ανθρώπινα μέλη (κεφαλές και ώτα στρατιωτών). Οι αρχηγοί των αιχμαλώτων εκτελέστηκαν, οι υπόλοιποι φυλακίστηκαν, ενώ τα μουσικά όργανα και τα ακρωτηριασμένα μέλη τοποθετήθηκαν στην αυλή του σουλτανικού παλατιού Τοπ-Καπί. [28]

Σύμφωνα με μία άλλη εκδοχή, η μπάντα του Dinicu Golescu που παιάνιζε έμπροσθεν του στρατού του Αλέξανδρου Υψηλάντη και τα μέλη της ήταν από τους λίγους διασωθέντες του κινήματος. Ο Dinicu Golescu (1777-1830) ήταν Βογιάρος ευγενής και λόγιος. Είχε λάβει ελληνική παιδεία στο Βουκουρέστι και διατηρούσε σχέσεις με τους Φαναριώτες ηγεμόνες της Βλαχίας Κωνσταντίνο Υψηλάντη, Ιωάννη Καρατζά και Μιχαήλ Σούτσο. Είχε νυμφευθεί την Ελληνίδα Ζωή Φαρφάρα (1792-1879) και είχε εμφανή ανάμειξη στην Ελληνική Επανάσταση στην Βλαχία. Ο αδελφός του Iordache Golescu συνδεόταν με τον Ρήγα Φεραίο. Μετά την λήξη

---

[26] Πρόκειται για κέλευσμα διά σαλπίγγων ή και τυμπάνων. Βλ. Χρήστος Βυζάντιος, *Κανονισμός της υπηρεσίας των στρατευμάτων στις πόλεις και στα φρούρια*, τύποις Χαρτοφύλακος, Αθήναι 1841, σ. 193-194**.** Ιωάννης Κρομμύδας, *Διάταγμα κανονίζον την εσωτερικήν υπηρεσίαν του Πεζικού*, τύποις Ελληνικής Ανεξαρτησίας, Αθήνα 1881, σ. 141-142. Στον ΣΚ 114-10/2021, το ανακλητικό τυμπάνισμα αναγράφεται ως «αποχώρηση».

[27] François C. H. Pouqueville, *Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως*, τόμ. 2, Γεωργίου -Τζελάτος - Φέξης, Αθήναι 1890, σ. 259.

[28] H. Şükrü Ilıcak (ed.), *"*Those Infidel Greeks*". The Greek War of Independence through Ottoman Archival Documents*, vol. 1, Brill, Boston 2021, σ. 130.

των επιχειρήσεων ο Dinicu Golescu κατέφυγε για ασφάλεια στην Στεφανούπολη, (Cronstadt, σημερινό Brasov Ρουμανίας), η οποία βρισκόταν υπό Αυστριακή κυριαρχία.[29]

Επανάσταση στην Αττική – Σαλπιγκτής – Τυμπανιστής (1821)

Η εξέγερση στην Αττική, συνεπεία της Επανάστασης στην Πελοπόννησο, άρχισε στα μέσα του Απριλίου 1821. Κατά την διάρκεια της πρώτης πολιορκίας της Αθήνας από τους επαναστατημένους Έλληνες, στις 15 Μαΐου του 1821, εμφανίστηκε προς ενίσχυση δυνάμεων που είχαν στείλει οι αδελφοί Κουντουριώτη από την Ύδρα, ένα επικουρικό τμήμα 40 στρατιωτών υπό αξιωματικό που φορούσε στολή Ρώσου ταγματάρχη και έφερε το όνομα Πάγκαλος. Όλοι οι στρατιώτες φορούσαν πηλίκια και το τμήμα διέθετε έναν τυμπανιστή και ένα σαλπιγκτή. Το γεγονός ανησύχησε τους Οθωμανούς οι οποίοι απευθύνθηκαν στους Ευρωπαίους προξένους με το ερώτημα εάν οι χριστιανοί βασιλείς είχαν κηρύξει τον πόλεμο εναντίον της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Ο Thomas Gordon, Άγγλος φιλέλληνας εκ των σπουδαιότερων, περιγράφει τα προαναφερθέντα γεγονότα χωρίς να δίνει το μικρό όνομα του Ταγματάρχη. [30]

Σύμφωνα με το ημερολόγιο του Ολλανδού προξένου στην Αθήνα Domenico Origone, οι πληροφορίες για το ξέσπασμα της επανάστασης στην Πελοπόννησο άρχισαν να φτάνουν στην Αθήνα στις 7 Απριλίου του 1821 (νέο ημερολόγιο). Σε διάστημα ενός μήνα τα επεισόδια είχαν γενικευτεί, με αποτέλεσμα οι Οθωμανοί να κλειστούν στο φρούριο της Ακρόπολης.[31] Ανάμεσα στα σώματα που συμμετείχαν στις επιχειρήσεις αναφέρεται και ένα που ήλθε από την Κέα και διέθετε κελευστικούς μουσικούς. «Οι επαναστάτες έστησαν 2 κανόνια στου Φιλοπάππου. Οι Τούρκοι έστρεψαν ένα μεγάλο κανόνι προς την πόλη και συχνά βάλλουν. Οι κάτοικοι της Τζιας έστειλαν 40 άνδρες, Τζιώτες και άλλους ναυτικούς, όλους με πηλίκια. Ανάμεσά τους αρχηγός είναι κάποιος κ. Μιχαήλ Πάγκαλος, (που δεν είναι μολαταύτα αυτός που εκπροσωπεί διάφορα προξενεία στην Τζια). Φορεί πηλίκιο και στολή Ρώσου ταγματάρχη.

---

[29] Alex Drace-Francis, *The Traditions of Invention: Romanian Ethnic and Social Stereotypes in Historical Context,* τόμ. 10 του Balkan Studies Library, Brill, Leiden-Boston 2013, ISBN 9789004252639 (e-book), σ. 137,138,142.

[30] Thomas Gordon, *History of the Greek Revolution,* Blackwood, Edinburgh, Cadell, Strad, London 1844, σ. 274.

[31] Γεώργιος Θ. Ζώρας, «Το "ημερολόγιον" του εν Αθήναις Ολλανδού προξένου και η Ελληνική Επανάστασις», Παρνασσός 4, 1972, σ. 613-639.

Αυτός ο λόχος διαθέτει ένα τυμπανιστή, ένα κλαρινετίστα και ένα μεγάλο στρατιωτικό τύμπανο, ένα ιερέα, ένα γιατρό κ.λ».[32]

Αυτό το πνευστό μουσικό όργανο, εάν συνδυαστεί με την περιγραφή του Gordon, ο οποίος αναφέρει «σαλπιγκτή», πιθανώς να μην ήταν κλαρινέτο αλλά σάλπιγγα, η οποία στην Γαλλική ονομαζόταν *Clairon*.

Ο Μιχαήλ Πάγκαλος υπήρξε εκ των πρώτων αγωνιστών της Επανάστασης και επί σειρά ετών συνεργάτης του Δημήτριου Υψηλάντη στον τομέα της Διοικητικής μέριμνας (Κομισάριος πολέμου). Καταγόταν από την Πάτμο, υπηρέτησε στον στρατό της Ανατολής του Ναπολέοντα και στα Επτάνησα κατά την Γαλλική εκεί κυριαρχία. Μυήθηκε στην Φιλική Εταιρία το 1821 και ήρθε στην Ελλάδα συνυπηρετώντας με τους Ιταλούς φιλέλληνες Tarella, Gubernantis και Dania υπό τον Δημήτριο Υψηλάντη.[33]

Κατά την πρώτη πολιορκία της Ακρόπολης μαρτυρείται η συμμετοχή επιπλέον κελευστικών μουσικών. Μετά τα πρώτα γεγονότα και την διαβεβαίωση των Ευρωπαίων προξένων προς του Οθωμανούς, περί της μη συμμετοχής ξένων δυνάμεων στην επανάσταση, οι Έλληνες θέλησαν να επιδείξουν την δύναμή τους στους Οθωμανούς, διατρέχοντας κυκλικά και έφιπποι την Ακρόπολη, «υπό τον κρότον των τυμπάνων και τα σαλπίσματα των προπορευόμενων σαλπιγκτών».[34]

Σώμα Πολιτείας Ιονίων Νήσων – Κελευστικοί Μουσικοί (1821)

Νέα καταγραφή κελευστικής μουσικής γίνεται στην Πελοπόννησο στο Σώμα της Πολιτείας των Ιονίων Νήσων τον Ιούνιο του 1821. Το στρατιωτικό αυτό σώμα από την Ζάκυνθο και την Κεφαλληνία υπό τους Ευάγγελο Πανά, Ανδρέα Μεταξά, Γεράσιμο Βίκτωρος Φωκά και Κωνσταντίνο Μεταξά, είχε χαρακτηριστικά τακτικού στρατού. Διέθετε περί τους 450 άνδρες, 4 τηλεβόλα και επαρκή πολεμοφόδια. Διέθετε επίσης δύο ιερείς και μουσικούς, ενώ κατά τις νυχτερινές ώρες ανάπαυσης των στρατιωτών, τοποθετούνταν σκοποί. Κατά τις πρωινές ώρες,

---

[32] Βακαλόπουλος, ό.π., τόμ. Α΄, σ. 249-254. Δεν αποκλείεται να πρόκειται για τον Νικόλαο Πάγκαλο, που είχε υπηρετήσει στα Επτάνησα το 1807.

[33] *Ο εκ Πάτμου Μιχαήλ Πάγκαλος*, τύποις Περρή, Αθήνα 1882, σ. 1.

[34] Κόκκινος, *Η Ελληνική Επανάστασις*, ό.π., σ. 302.

«οι ιερείς αυτού έψαλλον την αγίαν παράκλησιν, οι τυμπανισταί έκρουον τα τύμπανα αυτών, οι σαλπιγκταί εσάλπιζον».[35]

Παρόμοια εικόνα για την καθημερινότητα στο μικρό αυτό στράτευμα δίνει ο Σπυρίδων Τρικούπης στην δική του περιγραφή. «Την γ΄ ώραν μετά την δύσιν του ηλίου εψάλλετο η παράκλησις, εκρούοντο τα τύμπανα, ετάττοντο φυλακαί κράζουσαι εκ διαλειμμάτων, "γρηγορείτε", έπιπτε μία κανονία, και οι στρατιώται επεχώρουν εις τας θέσεις των· το πρωί εψάλλετο πάλι η παράκλησις, εκρούοντο τα τύμπανα, ήχουν αι σάλπιγγες και έπιπτεν άλλη κανονία».[36]

Το Ιόνιο Σώμα προσέγγισε τις ακτές της βορειοδυτικής Πελοποννήσου σε τρεις φάσεις από το τέλος Απριλίου έως τις 10 Μαΐου 1821. Επιχείρησε επιτυχώς μαζί με άλλα ελληνικά σώματα οπλαρχηγών στο χωριό Λάλα το διάστημα από 9 έως 14 Ιουνίου του 1821.[37]

Φιλέλληνες εθελοντές – Τυμπανιστής (1821)

Η Ελληνική Επανάσταση δημιούργησε έντονο κύμα φιλελληνισμού στην Ευρώπη και ιδιαίτερα σε περιοχές όπου είχαν εκδηλωθεί προηγουμένως επαναστατικά κινήματα. Η συνδρομή των Φιλελληνικών Κομιτάτων ανά την Ευρώπη υπήρξε θεμελιώδης τόσο για την συγκέντρωση πολεμοφοδίων και χρηματικών ποσών, όσο και για την στρατολόγηση εθελοντών. Οι πρώτοι που κατέφθασαν το καλοκαίρι του 1821 ήταν Ιταλοί φυγάδες, στους οποίους περιλαμβάνονταν αξιωματικοί των αποτυχημένων επαναστάσεων του Πιε Μόντε και των Καρμπονάρων, αλλά και επιφανείς πολίτες των παπικών κρατών. Τα λιμάνια του Ναβαρίνου, της Καλαμάτας, της Κυπαρισσίας και της Μονεμβασιάς ήταν αυτά που υποδέχθηκαν τις πρώτες αποστολές φιλελλήνων. Ωστόσο η υποδοχή των Ελλήνων προς τους φιλέλληνες εθελοντές διέφερε σημαντικά και εκτείνονταν από τα όρια του πανηγυρισμού έως αυτά της δυσπιστίας.

---

[35] Ιωάννης Φιλήμων, *Δοκίμιον Ιστορικόν περί της Ελληνικής Επαναστάσεως,* τόμ. Γ΄, Π. Σούτσας - Α. Κτενάς, Αθήναι 1860, σ. 305.

[36] Σπυρίδων Τρικούπης, *Η Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως*, τόμ. Α΄, τύποις Ταϋλόρου και Φραγκίσκου, Λονδίνο 1860, σ. 287.

[37] Φιλήμων, ό.π., σ. 303-305.

«Μερικές φορές υποδέχονταν τους εθελοντές με πανηγυρικές ομοβροντίες. Έβγαιναν οι λαμπροφορεμένοι ξένοι, με τους πράσινους και πορφυρούς μανδύες, τις κομψές στολές και τις καλογυαλισμένες μπότες, με μετάλλια, τα σειρήτια και τις επωμίδες, με τα τερατώδη κράνη και τους επιβλητικούς πίλους στα φτωχολιμάνια του Μωριά. Και όταν η αποστολή ήταν πολυμελής και οργανωμένη βάδιζαν συντεταγμένοι και με τυμπανιστή επικεφαλής». [38]

Σώμα Δημητρίου Υψηλάντη – Παίδες τυμπανιστές (1821)

Ο Δημήτριος Υψηλάντης αφίχθηκε στην Ύδρα στις 8 Ιουνίου 1821 ως εκπρόσωπος του αδελφού του Αλέξανδρου, αρχηγού της Φιλικής Εταιρίας, φέρνοντας μαζί του τα απαραίτητα υλικά και πολεμοφόδια για την σύσταση μικρού τακτικού στρατιωτικού σώματος. Την οργάνωση και εκπαίδευση του σώματος ανέθεσε στον Joseph Baleste,[39] Γάλλο αξιωματικό ο οποίος είχε υπηρετήσει στον στρατό του Ναπολέοντα με τον βαθμό του ταγματάρχη. Ο Baleste οργάνωσε σύντομα στην Καλαμάτα 3 λόχους, αποτελούμενος από 100 άνδρες έκαστος και τους εκπαίδευε σύμφωνα με τον γαλλικό κανονισμό. Στις 23 Αυγούστου 1821 εμφανίστηκε πλησίον των ακτών της ελεύθερης Καλαμάτας ο οθωμανικός στόλος και επιχειρήθηκε απόβαση στρατευμάτων του. Η απόβαση αποκρούστηκε από το μικρό τακτικό σώμα του Baleste, το οποίο διέθετε καθώς μαρτυρείται κελευστική μουσική. «Οι εν τοις πλοίοις γενίτσαροι, ιδόντες παρατεταγμένον τακτικόν στράτευμα, ηχούντων των σαλπίγγων και τυμπάνων αυτού και αγνοούντες τα διατρέχοντα, ήτοι οποίος στρατός ήτο ούτος, κατελήφθησαν υπό φόβου, μη θέλοντες ν' αποβώσι· ως εκ τούτο ο εχθρικός στόλος διήλθεν εκείθεν εν απραξία. Η μικρά αύτη πράξις του τακτικού σώματος επροξένησε χαράν και προθυμία εις τους άνδρας αυτού, συνέτεινε δε πολύ και εις την υπόληψιν αυτών παρά τοις πολίταις, κατατασσομένοις σε αυτό».[40]

---

[38] Κυριάκος Σιμόπουλος, *Πώς Είδαν οι Ξένοι την Ελλάδα του '21*, τόμ. Α΄, Στάχυ, Αθήνα 1999, σ. 58-61.

[39]Joseph Balestra (1790-1822). https://aegean-maritime-museum.gr/en/exhibits-history/1821/106-iosif-valest-2 (τελευταία πρόσβαση 24/10/2023). Στην βιβλιογραφία το επίθετο του εν λόγω Γάλλου αξιωματικού εμφανίζεται ποικιλοτρόπως.

[40] Απόστολος Ε. Βακαλόπουλος, *Επίλεκτες Βασικές Ιστορικές Πηγές της Ελληνικής Επαναστάσεως*, τόμ. Α΄, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2000, σ. 218-219.

Τον Σεπτέμβριο του 1821 και κατά την διάρκεια της πολιορκίας της Τριπολιτσάς από τις επαναστατικές δυνάμεις, έγινε γνωστή πληροφορία περί έλευσης του οθωμανικού στόλου στον Κορινθιακό κόλπο. Κατόπιν αυτού, αποφασίστηκε η επί τόπου μετάβαση του τακτικού σώματος του Υψηλάντη, αποτελούμενο από 250 άνδρες και ενός σώματος του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, δύναμης 500 ανδρών, διοικούμενο από τους υιούς του, Γενναίο και Πάνο. Η πληροφορία δεν επαληθεύτηκε και τα σώματα εκκίνησαν τον δρόμο της επιστροφής στις 26 Σεπτεμβρίου. Οι πορείες των 20 και 30 μιλίων καθημερινά μέσα από δύσβατες περιοχές και κάτω από υψηλές θερμοκρασίες ήταν επίπονες. Κατά την διάρκεια μιας νυχτερινής ανάπαυσης έφτασε η πληροφορία για την επίθεση των εχθρικών δυνάμεων. «Την νύχτα ειδοποιηθήκαμε ότι ο τουρκικός στόλος είχε μπει στον κόλπο της Ναυπάκτου και ότι είχαν αποβιβάσει στρατεύματα και κάψει την Βοστίτσα, μια μικρή πόλη 40 περίπου μίλια μακριά από την Καρύταινα. Τα τύμπανα χτύπησαν και βαδίσαμε ξημερώματα προς τη Βοστίτσα». Στην συνέχεια της αφήγησης της πορείας καταγράφεται για πρώτη φορά η ύπαρξη παίδων τυμπανιστών κατά τα πρότυπα του Γαλλικού και άλλων Ευρωπαϊκών στρατών. «Ο συνταγματάρχης Baleste κρατούσε τους άνδρες του σε εξαιρετική πειθαρχία και σε αυτή την επίπονη πορεία μόνο δύο μικροί τυμπανιστές λιποτάκτησαν».[41]

Η πληροφορία για την χρήση τυμπάνων στο σώμα του Δημήτριου Υψηλάντη επιβεβαιώνεται και από την μαρτυρία του Άγγλου εθελοντή Humphreys, ο οποίος συμμετείχε στην επιχείρηση αυτή. «Ο Υψηλάντης έστειλε έναν υπασπιστή στην Πάτρα για πληροφορίες σχετικά με τις κινήσεις του τουρκικού στόλου. [….] Τη νύχτα έφτασε η πληροφορία πως ο τουρκικός στόλος μπήκε στον Κορινθιακό και έκαψε την Βοστίτσα. Τα τύμπανα χτύπησαν συναγερμό και χαράματα το σύνταγμα ξεκίνησε».[42]

Δίκτυα πρακτόρων – Γάλλος Αρχιτυμπανιστής (1822)

Η καχυποψία των Ελλήνων έναντι ορισμένων εθελοντών δεν ήταν κενή περιεχομένου. Το 1822, η Πελοποννησιακή Γερουσία απέπεμψε είκοσι επτά εθελοντές, οι οποίοι αποδείχτηκαν πράκτορες των Οθωμανών. Χαρακτηριστική υπήρξε η περίπτωση του Γάλλου Μαρί, ο οποίος

[41] Βακαλόπουλος, ό.π., τόμ. Β΄, σ. 337-338.

[42] Σιμόπουλος, ό.π., σ. 357-358.

συστήθηκε ως αξιωματικός της φρουράς του Ναπολέοντα. Αργότερα, όμως, αποκαλύφθηκε ότι ήταν αρχιτυμπανιστής, γνώστης της τουρκικής γλώσσας και συζούσε με μία Οθωμανή στην Κόρινθο. Πολλοί από τους ξένους εθελοντές είχαν υπηρετήσει στον στρατό του Αλή Πασά των Ιωαννίνων.[43]

Σώμα Θεόδωρου Κολοκοτρώνη – Σαλπιγκτές – Τυμπανιστές (1822)

Μετά την κατάληψη της Τριπολιτσάς στις 27 Σεπτεμβρίου 1821, η νεοσύστατη κυβέρνηση διόρισε τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη δια διπλώματος ως Στρατηγό και του ανέθεσε την πολιορκία των Πατρών. Την 1η Μαρτίου 1822 το σώμα του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη στρατοπέδευσε πλησίον της Πάτρας, στο χωριό Σαραβάλι, ενισχυόμενο από άλλα σώματα από την Πελοπόννησο και την Ζάκυνθο. «Εις το Σαραβάλι καθώς έφθασαν έβαλαν οι στρατιώται τα τύμπανα όλα μαζί και εκτυπούσαν εις θέσιν υψηλήν, οπόθεν οι Τούρκοι άκουαν την βοήν των καλλίτερα, εβγήκαν επάνω εις το φρούριο όλοι και εκκύταζαν, τους εφάνη πολύ παράξενον, επειδή πρώτη φορά έβλεπαν τοιούτον θέαμα».

Η μαρτυρία του πρώτου υπασπιστή του Κολοκοτρώνη, Φώτη Χρυσανθόπουλου (Φωτάκου), επιβεβαιώνει την εξοικείωση του σώματος αυτού με τα κελευστικά παραγγέλματα δια μέσω των μουσικών οργάνων. «Οι δε Πασιάδες ετραβήχθησαν και αυτοί πέρα κατά το Γηροκομιό. Έστειλεν έπειτα τον Νικολέτον με το ταμπούρλο να αναβή επάνω εις μίαν μουριάν όπου ήτον εκεί και να χτυπά την σύναξιν δια να ακούσουν μακριά ότι εκεί είναι ο αρχηγός και να συναχθούν οι σκορπισμένοι στρατιώται».

Αναλυτικά στοιχεία του σώματος του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη δίνει ο Φωτάκος κατά την διάρκεια της περιγραφής της μάχης στα Δερβενάκια κατά του Δράμαλη πασά στα μέσα του μηνός Ιουλίου 1822. Σύμφωνα με αυτήν, ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης διέθετε ένα σώμα περί των 2.350 ετοιμοπόλεμων ανδρών και 300 βοηθητικών. Στο επιτελείο του υπηρετούσαν 12 γραμματείς, 4 υπασπιστές, 1 ιατρός, 4 ιατροχειρούργοι, 3 ιερείς, 4 φροντιστές, 20 καπετάνιοι ακόλουθοι ως σωματοφύλακες, 3 οπλοποιοί, 4 πεταλωτές, 1 σημαιοφόρος, σαλπιγκτές και τυμπανιστές αγνώστου αριθμού. Ο Φωτάκος αναφέρει όλα τα ονόματα του στενού

[43] Ο Γάλλος Μαρί εγκατέλειψε την Πελοπόννησο μαζί με άλλους τέσσερις εθελοντές, κατατάχθηκε στον στρατό του Ιμπραήμ και πολέμησε εναντίον των Ελλήνων. Βλ. Σιμόπουλος, ό.π., σ. 98-99.

επιτελείου και ανάμεσα σε αυτά και δύο ονόματα κελευστικών μουσικών. Αυτό του τυμπανιστή Νικολέτου Ζακύνθιου και του σαλπιγκτή Βασίλη Τρουμπέτα με καταγωγή από την Λιβαδειά.[44]

Βουλευτικό – Πρώτη Συγκρότηση Τακτικού Στρατού (1822)

Την 1η Απριλίου του 1822 το Βουλευτικό Σώμα της Προσωρινής Διοίκησης της Ελλάδος θέσπισε για πρώτη φορά την συγκρότηση Ελληνικού Τακτικού Στρατού, στα πρότυπα των διατάξεων του Γαλλικού Στρατιωτικού Κώδικα, με τις αναγκαίες προσθαφαιρέσεις. Η συγκρότηση αυτή περιελάβανε τα εξής όπλα:

- Πεζικό, βαρύ-ελαφρό
- Πυροβολικό, πολιορκίας- πεδινό
- Ιππικό, βαρύ-ελαφρό
- Ένα Σώμα μηχανοποιών

Καθορίστηκαν οι διατάξεις για την αποστολή, την διάρθρωση, την κατάταξη, τις προαγωγές, την μισθοδοσία, τα σιτηρέσια[45], τον ιματισμό και τον χρόνο υπηρεσίας.[46]

Στις 29 Απριλίου 1822 θεσπίστηκε από την ίδια Αρχή η συγκρότηση του *Τάγματος των Φιλελλήνων* προς την αξιοποίηση της γνώσης και εμπειρίας ξένων αξιωματικών και στρατιωτών που κατέφθαναν στην επαναστατημένη Ελλάδα.[47]

Με ψήφισμα της Α’ Εθνοσυνέλευσης στις 29 Απριλίου 1822, προσδιορίστηκε επ’ ακριβώς η ιεραρχία των Ελληνικών δυνάμεων.[48]

---

[44] Φώτης Χρυσανθόπουλος (Φωτάκος), *Απομνημονεύματα περί της Ελληνικής Επανάστασης,* τύποις Σακελλάριου, Αθήνα 1858, σ. 151, 159 και 194-198.

[45] Το ποσό που αντιστοιχεί στην ημερήσια διατροφή ενός στρατιώτη.

[46] Βουλή των Ελλήνων, *Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας*, τόμ. 1, σ. 154, https://paligenesia.parliament.gr (τελευταία πρόσβαση: 24-10-2023).

[47] Στο ίδιο, σ. 159.

[48]Στο ίδιο, τόμ. 9, σ. 79-80,

Κατόπιν στρατολογίας σχηματίστηκε ένα σώμα 400 ανδρών διαιρούμενο σε δέκα λόχους με χαρακτηριστικά και εκγύμναση τακτικού στρατού, καθώς και μια διλοχία φιλελλήνων περί των 120 ανδρών. [49]

Τακτικό Σώμα – Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος – Κελευστικοί μουσικοί (1822)

Τον Μάιο του 1822, εκκίνησε στην Κόρινθο και στο Άργος η προετοιμασία εκστρατευτικού σώματος υπό την αρχιστρατηγία του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου. Σε απόδειξη τροφοδοσίας της 13ης Μαΐου 1822 στην Κόρινθο, υπογεγραμμένη από τον Ιωάννη Θεοτόκη, Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Εσωτερικών της Προσωρινής Διοίκησης της Ελλάδος, καταγράφεται η χορήγηση άρτου στην μητέρα ενός εκ των τριών παίδων τυμπανιστών.[50]

Στις 26 Μαΐου το εκστρατευτικό σώμα αναχώρησε για την Πάτρα. Το μεν σώμα φιλελλήνων ακτοπλοϊκώς, το δε σύνταγμα των τακτικών με επικεφαλής τον Μαυροκορδάτο οδοιπορικώς. Στην αφήγηση του Ιταλού εθελοντή Brengeri καταγράφεται ότι: «Ο αρχιτυμπανιστής του συντάγματος είχε αγοράσει για δύο γρόσια μια όμορφη Τουρκάλα. Την βάφτισε και την παντρεύτηκε στην εκκλησία».[51]

Την επιβεβαίωση της ύπαρξης κελευστικών μουσικών στην πορεία προς το Πέτα δίνει και ο Γάλλος αξιωματικός Maxime Raybaud. Στο εκστρατευτικό σώμα υπό τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο είχε προηγηθεί κάποια ένταση μεταξύ των φιλελλήνων Γάλλων και Γερμανών. Για να εκτονωθεί η κατάσταση, ο Μαυροκορδάτος έδειξε με το χέρι του την κατεύθυνση προς την Άρτα, καλώντας τους μαχητές του σώματος να κινηθούν προς τα εκεί. «Με αυτά τα λόγια τα τύμπανα σήμαναν την συγκέντρωση».[52]

---

[49] Αναστάσιος Χαραλάμπης, Κωνσταντίνος Νίδερ, *Ιστορικόν Υπόμνημα περί του Οργανισμού του Τακτικού Στρατού της Ελλάδος,* τεύχ. Α΄, Υπουργείο Στρατιωτικών, Αθήνα 1907, σ. 1.

[50] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου της Οικονομίας, Φ. 5, Έγγραφο Υπουργείου Εσωτερικών αρ. 155.

[51] Κυριάκος Σιμόπουλος, *Πώς Είδαν οι Ξένοι την Ελλάδα του ’21*, τόμ. Β΄, Πολιτιστικές Εκδόσεις, Αθήνα 2004, σ. 204.

[52] Maxime Raybaud, *Mémoire sur la Grèce,* τόμ. 2, Tournachon – Molin, Paris 1825*,* σ. 267.

Μία επιπλέον καταγραφή κελευστικής μουσικής προκύπτει και από την αφήγηση του Γερμανού εθελοντή Adolph von Lübtow κατά την νικηφόρα μάχη στο Κομπότι στις 22 Ιουνίου. «Για να καλύψουμε τις αδυναμίες μας φροντίζαμε να κτυπούν κάθε τόσο τα τύμπανά μας».[53]

Εκστρατευτικό Σώμα Ηπείρου – Κελευστικοί μουσικοί (1822)

Αδιαμφισβήτητο τεκμήριο για την συμμετοχή Στρατιωτικής Μουσικής στην εκστρατεία της Ηπείρου, με την μορφή κελευστικής μουσικής, εντοπίζεται σε καταστάσεις δύναμης και μισθοδοσίας αξιωματικών, υπαξιωματικών και στρατιωτών κατά τους μήνες Μάιο, Ιούνιο και Ιούλιο του 1822. Οι καταστάσεις αυτές επιβεβαιώνουν την συγκρότηση ενός σώματος με σαφή χαρακτηριστικά τακτικού στρατού. Σε κατάσταση μισθοδοσίας του Α΄ Συντάγματος υπογεγραμμένη από τον Καταλυματία Λοχαγό Σπυρίδωνα Σωνιέρο και τον Συνταγματάρχη Pietro Tarella στο Ανατολικό στις 31ης Μαΐου του 1822 καταγράφονται ένας αρχιτυμπανιστής, ένας λοχίας τυμπανιστής και 19 τυμπανιστές και σαλπιγκτές.

«Α΄ Σύνταγμα

Κατάστασις των μισθών των Αξιωματικών, υπαξιωματικών και στρατιωτών διά τον Μάϊον Μήνα 1822

N: 1	Συνταγματάρχης					Γρ:	400
1	Αντισυνταγματάρχης						300
2	Ταγματάρχιδαις		α	250			500
1	Λοχαγός Υπασπιστής Α΄						150

[53] Σιμόπουλος, ό.π., τόμ. Β΄, σ. 221. Το εκστρατευτικό αυτό σώμα, μετά από ψήφισμα της Εθνοσυνέλευσης της Επιδαύρου, είχε λάβει δύο σημαίες με τα εθνικά χρώματα, ήτοι λευκό και κυανό. Οι σημαιοφόροι του κατά την ατυχή μάχη του Πέτα ήταν οι Μιχαήλ Δεμικέλης και Αντώνιος Αντωνίου με καταγωγή από την Χειμάρρα. Οι σημαίες αυτές διασώθηκαν από τους δύο αυτούς σημαιοφόρους κατά την μάχη του Πέτα. Παραδόθηκαν στην Προσωρινή Διοίκηση της Ελλάδος και δεκαπέντε μήνες αργότερα στον Συνταγματάρχη Παναγιώτη Ρόδιο κατά την αναδιοργάνωση του τακτικού στρατού το 1824. Οι ίδιες σημαίες παραδόθηκαν κατόπιν στον Συνταγματάρχη Φαβιέρο κατά την ανάληψη της Διοίκησης από αυτόν του τακτικού σώματος το 1825. Οι σημαίες αυτές διατηρήθηκαν στα τάγματα μέχρι την έλευση του Όθωνα. Κατά την Οθωνική περίοδο φυλάχτηκαν στο Οπλοστάσιο Ναυπλίου. Κατά την Περίοδο Βασιλέως Γεωργίου τοποθετήθηκαν στην μεγάλη αίθουσα βασιλιά. Πρόκειται για τις αρχαιότερες και γνησιότερες σημαίες των Ελληνικών Στρατευμάτων κατά την Επανάσταση. Βλ. Χρήστος Βυζάντιος, *Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν Εκστρατειών και Μαχών, Αριστομένης Βυζάντιος*, Αθήναι 1901, σ. 87. Οι δύο σημαιοφόροι αποστρατεύτηκαν με τον βαθμό του Λοχαγού μετά το 1838. Βλ. Εφημερίς της Κυβερνήσεως αρ. 3, 1 Φεβ. 1838, σ. 16. Ο Αντωνίου υπήρξε ο αρχιτυμπανιστής της στρατιωτικής μουσικής του αναδιοργανωθέντος Ελληνικού συντάγματος το 1824. Βλ. παρακάτω.

1	Υπολοχαγός Α΄ υπασπιστής Β΄						100
1	Υπολοχαγός Α΄ γραμματεύς						100
1	Χειρούργος						120
1	Ιερεύς						100
2	Ανθυπασπισταί		α	40			80
2	Σημαιοφόροι	α	Ημέραις 60	1	6. 2/3		70
1	Αρχιτυμπανιστής	ημέραις	: 30	1	6. 2/3		35
1	Τυμπανιστής λοχίας	: id	: 30	-	25 1/3		25
9	Λοχαγοί	α		150			1350
9	Υπολοχαγοί Α΄	α		90			810
7	Υπολοχαγοί Β΄	α		80			560
6	Επιλοχίαις	ημέραις	180	1			180
19	Λοχίαις	id.	570		33 1/3		475
4	Σιτιστάς	id.	120		33 1/3		100
25	Ουραγοί[54]		750		24		450
19	Τυμπανοφόροι και Σαλπιγκταί		570		20		285
280	Στρατιώτες		8400		18 2/3		3920
			ολότης				10153
	Προσθέτοντας ως όπισθεν						546
			ολότης				10699
	αφαιρώντας ως όπισθεν						749. 17. 1/3
	Μένη όλον διά να πληρωθή						8. 22. 1/3

Βεβεονο οτη έλαβα τα μησα του ολου Ο Συνταγματάρχης

ο Καταλιματίας Σωνιέρ Ταρέλλας

Εν Ανατολικώ την 31 Μαΐου 1822». [55]

Στους Υποτελείς του Α΄ Συντάγματός (Ελληνικό) ήταν τοποθετημένος 1 Αρχιτυμπανιστής και 1 Λοχίας Τυμπανιστής. Στους Λόχους του Συντάγματος ήταν τοποθετημένοι 19 Τυμπανιστές και 1 Σαλπιγκτής.[56]

Στους υποτελείς του Σώματος των Φιλελλήνων ήταν τοποθετημένος ένας αρχιτυμπανιστής και ένας λοχίας τυμπανιστής. Ο αρχιτυμπανιστής του Σώματος των Φιλελλήνων ονομαζόταν

[54] Έτσι ονομάζονταν οι Δεκανείς (Caporali).

[55] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχείο Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου, Φ. 2 (1822), Έγγραφο αρ. 85,

[56] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 113.

Raimbaud και ο λοχίας τυμπανιστής Guglielmo. Πρόκειται για τα πρώτα γνωστά ονόματα φιλελλήνων κελευστικών μουσικών που εντοπίζονται κατά την διάρκεια του Αγώνος.[57]

Σε κατάσταση της γενικής δύναμης του τακτικού σώματος της 16ης Ιουνίου 1822 καταγράφεται επακριβώς η σύνθεσή του κατά την περίοδο αυτή.

Τα επί μέρους Σώματα διέθεταν Επιτελείς, (Etat Major), Υποτελείς (Petit Etat Major) και Λόχους.

Πίνακας 1. Γενική Δύναμη του Τακτικού Σώματος κατά την εκστρατεία στην Ήπειρο το 1822

Σώματα	Παρόντες	Απόντες	Σύνολο
Επιτελείο	11	2	13
Σώμα Φιλελλήνων	91	23	114
Πυροβολικό	11	-	11
Α΄ Σύνταγμα	349	84	433
Γενικό Σύνολο	462	109	571

Σε ονομαστική κατάσταση μισθοδοσίας της 16ης Ιουλίου 1822, υπογεγραμμένη μετά την μάχη του Πέτα στο Ανατολικό από τον Αντισυνταγματάρχη Gubernatis, ανάμεσα στα ονόματα αξιωματικών του Ελληνικού Συντάγματος που έλαβαν μέρος στην μάχη του Πέτα, συμπεριλαμβάνονται και ορισμένα που θα έχουν άμεση ή έμμεση σχέση με την στρατιωτική μουσική τα επόμενα χρόνια. Αναφέροντα ενδεικτικά οι αξιωματικοί Giuseppe Abbati, Σπυρίδων Σωνιέρος, Heinrich Treiber, Νικόλαος Σκαρβέλης,[58] ο Παναγιώτης Ρόδιος[59] και ο Αλεξάκης Βλαχόπουλος[60]

[57] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 137.

[58] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 138.

[59] Παναγιώτης Σαβοριανάκης, *Ο Παναγιώτης Ρόδιος και η Εποχή του*, Σαββάλας, Αθήνα 2002, σ. 56-57.

[60] Ναπολέων Σταμ. Δοκανάρης, *Ο Στρατηγός Κωνσταντίνος Βλαχόπουλος και η προσφορά του κατά τον αγώνα της Ανεξαρτησίας και κατά τη μετεπαναστατική Ελλάδα (1821-1868)*, Διδακτορική Διατριβή, Γιάννινα 1986, σ. 20.

Σώμα Πετρόμπεη Μαυρομιχάλη – Τύμπανα (1822)

Από την μαρτυρία του Γερμανού εθελοντή Ανθυπολοχαγού Karl Huber στις 7 Ιουνίου τεκμηριώνεται ότι και ο Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης διέθετε στο δικό του στρατιωτικό σώμα τύμπανα. Ο Huber περιγράφει μια συμπλοκή μεταξύ Μανιατών και Αστυνομίας στην Τρίπολη, μετά από ένα περιστατικό κλοπής.

«Εμείς οι Ευρωπαίοι βρεθήκαμε ανάμεσα στους εμπόλεμους. Ακολούθησε άγριο κυνηγητό του κλέφτη στο δρόμο. Τραυματίσθηκαν πολλοί με πιστόλες και χαντζάρια. Ο Πετρόμπεης έδωσε εντολή να χτυπήσουν τα τύμπανα και οι Μανιάτες γύρισαν στα καταλύματά τους». [61]

Οργανισμός Συντάγματος Πεζικού – Περί Μουσικής του Συντάγματος (1822)

Στις 24 Ιουνίου ο επιθεωρητής των πεζικών στρατευμάτων Συνταγματάρχης Παύλος Παρασκευάς, συνέταξε στο Άργος και υπέβαλε στην «Υπέρτατη διοίκηση» μέσω του υπουργείου του Πολέμου σχέδιο Οργανισμού ενός συντάγματος πεζικού. Το σχέδιο αυτό ήταν γραμμένο σε έξι σελίδες και περιλάμβανε ένδεκα κεφάλαια ως εξής: α) Περί οργανισμού, β) περί συμποσίων, γ) περί τροφών, δ) περί κοσμιώτητος, ε) περί ενδυμάτων, στ) περί όπλων, ζ) περί γυμνάσεων, η) περί μουσικής, θ) περί τίτλων, ι) περί νόμων, ια) περί όρκου, ιβ) παρατηρήσεις.

Στο κεφάλαιο το οποίο αναφέρεται στην χρήση της μουσικής, σημειώνεται ότι «η μουσική του συντάγματος θέλει ήσθαι το τύμπανον και η κάϊντα, τόσον εις τους πολέμους, καθώς και εις κάθε άλλον, όντας ανάξιον διά στρατιώτας παν έτερον μουσικόν όργανον, τα οποία αυτά χαυνώνουν την ψυχήν και προξενούν πλέον ηδονήν παρ' ανδρείαν».[62]

Η αναφορά του Παύλου Παρασκευά στον άσκαυλο (κάϊντα), οδηγεί στο συμπέρασμα ότι το σχέδιο του οργανισμού είχε επιρροές από βρετανικούς αντίστοιχους οργανισμούς, καθότι αυτό το μουσικό όργανο χρησιμοποιείτο σε Βρετανικές στρατιωτικές μπάντες και δη Σκωτσέζικες. Είναι πιθανό ο ίδιος να ήρθε σε επαφή με τον Σκωτσέζο Συνταγματάρχη Thomas

---

[61] Σιμόπουλος, ό.π., τόμ. Β΄, σ. 291.

[62] Χειρόγραφος Οργανισμός ενός συντάγματος Πεζικού, ΓΑΚ -Αρχεία Νομού Κέρκυρας/Αρχείο Ιωάννη Βαπτιστή Α. Θεοτόκη/ Φ. 299/ Υποφάκελος 17, Έγγραφο αρ. 562,
https://kapodistrias.digitalarchive.gr/archive.php?type=node&id=2945, (τελευταία πρόσβαση 6/12/2025).

Gordon κατά το διάστημα Αυγούστου - Νοεμβρίου 1821, όταν αυτός είχε έρθει στην Πελοπόννησο μεταφέροντας πολεμικό υλικό. Μαζί του ήρθαν ορισμένοι αλλοδαποί αξιωματικοί (Maurice Persat και Olivier Voutier) και Έλληνες της διασποράς, ανάμεσά τους, ο μετέπειτα Συνταγματάρχης Παναγιώτης Ρόδιος.[63]

Ωστόσο, ο οργανισμός αυτός, ως προς τα μουσικά όργανα, εφαρμόστηκε κατά το ήμισυ, καθώς άσκαυλος δεν εντοπίστηκε σε κανένα τεκμήριο.

Ο Παύλος Παρασκευάς υπήρξε ο πρώτος Γενικός Επιθεωρητής των πεζικών στρατευμάτων κατά την περίοδο του Αγώνος.[64]

Σώμα Γεωργίου Σέκερη – Ιταλός Σαλπιγκτής (1822)

Ο Γεώργιος Σέκερης είχε καταγωγή από την Τρίπολη και υπήρξε το πρώτο μυημένο μέλος της φιλικής εταιρίας (μυήθηκε από τον Νικόλαο Σκουφά). Διέθετε καλή μόρφωση, στρατιωτικές και πολιτικές αρετές και είχε ζήσει επί μακρόν στην Βιέννη και στο Παρίσι.[65] Το καλοκαίρι του 1822 ο Σέκερης στρατολογούσε στην Τρίπολη ένα σώμα από 1000 έως 1200 άνδρες, και ενώ από τον Ιούνιο ο Δράμαλης πασάς είχε εισέλθει στην Πελοπόννησο. Ο Γερμανός εθελοντής Huber δίνει συγκεκριμένες πληροφορίες για την στρατολόγηση αυτή.

« Στις 6 Ιουλίου έφτασαν στην Τριπολιτσά οχτώ Γερμανοί, τρεις Γάλλοι, δύο Ιταλοί και τέσσερις Έλληνες από την Ουγγαρία. Ο ένας από τους Ιταλούς ήταν σαλπιγκτής και, όπως έλεγε, υπηρέτησε στην φρουρά του Βοναπάρτη. Ήταν το πρώτο ευρωπαϊκό μουσικό όργανο που είδα στην Ελλάδα». Ο Ιταλός σαλπιγκτής κέντρισε το ενδιαφέρον του στρατοπέδου. «Όλοι θέλουν να ακούνε τα σαλπίσματά του. Ακόμα κι ο καπετάν Σέκερης τον υποχρεώνει να

[63] Σιμόπουλος, ό.π., τόμ. Α΄, σ. 367.

[64] Ο Παύλος Παρασκευάς έως τον Μάιο του 1822 ήταν υποφρούραρχος Κορίνθου. Διορίστηκε από την Προσωρινή Κυβέρνηση της Ελλάδος ως Επιθεωρητής των πεζικών στρατευμάτων στις 19 Μαΐου 1922 και του αποδόθηκε ο βαθμός του Συνταγματάρχη. Βλ. Βουλή των Ελλήνων, *Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας*, τόμ. 1ος σ. 107.

[65] Ο Γεώργιος Σέκερης ήρθε στην Ελλάδα τον Ιούλιο του 1821 με τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο. Είχε φοιτήσει στην στρατιωτική σχολή στο Παρίσι. Βλ. Σιμόπουλος, ό.π., τόμ. Α΄, σ. 223.

σαλπίζει αδιάκοπα. Κι ο κακομοίρης φοβάται πως αν συνεχιστεί αυτή η κατάσταση σίγουρα σε λίγες βδομάδες θα βρίσκεται στο χώμα».[66]

Παραλαβή μουσικών οργάνων από το εξωτερικό (1822)

Το 1822, απεστάλη στην Ύδρα στρατιωτικό υλικό από τον Εμμανουήλ Καλλέργη, κάτοικο Αγίας Πετρούπολης, με συνοδούς τους ανιψιούς του, Νικόλαο, Εμμανουήλ και Δημήτριο Καλλέργη, τον μετέπειτα φρούραρχο Αθηνών και πρωτεργάτη του κινήματος της 3ης Σεπτεμβρίου 1843. Το υλικό περιλάμβανε 2.000 τυφέκια, 20 κανόνια, πυρίτιδα, 4.000 βολίδες και όργανα στρατιωτικής μουσικής, με αποδέκτη τον αρχηγό του Ελληνικού συντάγματος.[67]

Πελοπόννησος – Σιτηρέσια – Μεταφορά μουσικών οργάνων (1822)

Σε κατάστιχο καταβολής σιτηρεσίων τον Αύγουστο του 1822 και λίγο διάστημα μετά την μάχη του Πέτα, καταγράφονται δύο Ευρωπαίοι μουσικοί να λαμβάνουν 120 γρόσια.[68]

Σε όμοιο κατάστιχο σιτηρεσίων μηνός Νοεμβρίου 1822, αναφέρεται ότι καταβλήθηκαν 57,20 γρόσια για την μεταφορά οργάνων της μουσικής από την Καλαμάτα προς άγνωστο προορισμό με 5 αγώγια.[69]

Πρώτη πολιορκία Μεσολογγίου – Τύμπανα (1822)

Μετά την μάχη του Πέτα, οι διασωθέντες πολεμιστές κατέφυγαν στο Μεσολόγγι. Μεταξύ αυτών βρισκόταν ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος και οι οπλαρχηγοί Μάρκος Μπότσαρης και Κίτσος Τζαβέλας. Σε συνεννόηση και με τους τοπικούς προεστούς αποφασίστηκε η υπεράσπιση της πόλης και άμεσα εκκίνησε η οχύρωσή της. Τον Οκτώβριο του 1822 οι Οθωμανοί προσπάθησαν να καταλάβουν το Μεσολόγγι ενεργώντας πολιορκία με στρατεύματα από ξηρά και θαλάσσιο αποκλεισμό. Κατά την περίοδο αυτή, η διαθέσιμη

---

[66] Στο ίδιο, σ. 289, 293-294.

[67] Παναγιώτης Ρόδιος, *Έφορος Στρατιωτικός*, τόμ. Α', αρ. 5, Ράλλης, Ναύπλιο 1835, σ. 145, 147.

[68] Βουλή των Ελλήνων, *Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας*, τόμ. 16, σ. 20

[69] Στο ίδιο, σ. 76.

δύναμη των οπλοφόρων εντός των τειχών ανερχόταν στους 360 άνδρες περίπου. Για την παραπλάνηση των Τούρκων ως προς τον αριθμό των υπερασπιστών της πόλης, τοποθετήθηκαν λόγχες τυφεκίων στους προμαχώνες και κρούονταν ευρωπαϊκά τύμπανα, ώστε να θεωρήσουν οι πολιορκητές ότι στην πόλη υπάρχουν και ευρωπαίοι στρατιώτες. Τις λόγχες και τα τύμπανα έφερε ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος από την Μασσαλία.[70]

Μία ακόμα εκδοχή των στρατηγημάτων της πρώτης πολιορκίας του Μεσολογγίου δίνει ο Ιταλός αξιωματικός Brengeri:

«Στήσαμε και ψεύτικες πυροβολαρχίες έτσι που να νομίζει ο εχθρός ότι έχουμε πολλά κανόνια. Βρήκαμε σε μια αποθήκη 300 μπαγιονέτες από τα μουσκέτα που είχε φέρει ο Μαυροκορδάτος από την Ευρώπη. Οι Έλληνες είχαν πάρει τα τουφέκια αλλά άφησαν τις μπαγιονέτες γιατί τις θεωρούσαν άχρηστες. Σκεφθήκαμε να τις χρησιμοποιήσουμε για εντυπωσιασμό του εχθρού. Ο Μάρκος Μπότσαρης, που ήξερε πόσο οι Τούρκοι φοβόνταν τους Ευρωπαίους, ειδικώτερα ύστερα από την μάχη του Πέτα, όπου μόνο από προδοσία εξολοθρεύθηκαν, πρότεινε να καλογυαλίσουμε τις μπαγιονέτες […] Βρήκαμε και δύο παλιά χαλασμένα τύμπανα αλλά τυμπανιστή δεν είχαμε. Ωστόσο κάναμε ό,τι μπορούσαμε για να δίνουμε στους Τούρκους την εντύπωση ότι τα στρατεύματα γυμνάζονται αδιάκοπα».[71]

Γερμανική Λεγεώνα – Μουσικά όργανα (1822-1823)

Τον Σεπτέμβριο του 1822, υπογράφτηκε στην Ζυρίχη σύμβαση στρατολόγησης ενός σώματος 600 ανδρών από περιοχές της Βαυαρίας και της Ελβετίας, η μεταφορά του στην Πελοπόννησο, η υπαγωγή του στην ελληνική διοίκηση από την 1η Ιανουαρίου του 1823 και η παραμονή του στην Ελλάδα για δύο έτη.[72]

Η έλευση των πρώτων 130 περίπου ανδρών του σώματος αυτού, που ονομάσθηκε «Γερμανική Λεγεώνα», πραγματοποιήθηκε με επικεφαλής τον Πρώσο Ταγματάρχη Von Dittmar. Ανάμεσα στο πολεμικό και άλλο υλικό, η Λεγεώνα μετέφερε και 92 μουσικά όργανα,

---

[70] Σπυρίδων Τρικούπης, *Η Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως*, τόμ. Β΄, Ασλάνης, 3η εκδ., Αθήνα 1888, σ. 265-267.

[71] Σιμόπουλος, ό.π., τόμ. Β΄, σ. 375-376.

[72] Βουλή των Ελλήνων, *Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας*, τόμ. 1, σ. 173.

προοριζόμενα για στρατιωτικές μπάντες.[73] Η παρουσία μουσικών εντός της λεγεώνας επιβεβαιώνεται από ονομαστική κατάσταση αιτήματος μισθοδοσίας, όπου και καταγράφεται το όνομα του Γερμανού δεκανέα Βάιλανδ ως καθηγητού του τυμπάνου.[74]

Η λεγεώνα των 130 περίπου φιλελλήνων ουδέποτε έλαβε ενεργό δράση λόγω διαφωνιών της Προσωρινής Κυβέρνησης με τους όρους που υπογράφθηκαν στην Ζυρίχη και διαλύθηκε προς το τέλος του 1823.[75]

Ο αριθμός των μουσικών οργάνων επιβεβαιώνεται και από απόφαση της τετραμελούς επιτροπής Μεσολογγίου στις 17 Δεκεμβρίου του 1823 υπό τον Leicester Stanhope, Άγγλο Φιλέλληνα Συνταγματάρχη, με την οποία ο ιατρός Meyer, μέλος της επιτροπής, καλούσε τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο να αξιοποιήσει το συγκεκριμένο πολεμικό υλικό που ήταν αποθηκευμένο στην Ύδρα και περιελάβανε 2000 μουσκέτα, 725 θήκες φυσιγγίων, 92 μουσικά όργανα, έναν περιστρεφόμενο τόρνο, τα απαραίτητα υλικά για ξυλουργούς και σιδηρουργούς, μέταλλα, δέρματα και ποσότητες πυρίτιδας και πυρόλιθου.[76]

Σώμα Γεωργίου Καραϊσκάκη – Σαλπιγκτής (1822)

Μετά την αποτυχημένη πολιορκία του Μεσολογγίου στις 25 Δεκεμβρίου του 1822, ένα τμήμα της δύναμης των Οθωμανών, περί τους 6.000 άνδρες υπό τον Άγο Βασιάρη, κινήθηκε προς τα Τρίκαλα, μέσω των Αγράφων. Στην τοποθεσία του Σοβολάκου, ήρθε αντιμέτωπο με δύναμη 800 ανδρών του Γεωργίου Καραϊσκάκη. Μετά την άρνηση του Καραϊσκάκη να δεχθεί 500.000 γρόσια, ώστε να αφήσει το οθωμανικό στράτευμα να περάσει, η μάχη ξεκίνησε.

«Άρχισεν ο πόλεμος κατά μέτωπον, πανταχόθεν. Οι Τούρκοι, ωδηγημένοι ίσως, ηύραν μίαν θέσιν και ανέβησαν ανακέφαλα εις τους εδικούς μας, από τα χιόνια – ετζάκισαν το αριστερόν, ετσακίσθη και το δεξιόν· η σπηλιά ήτον απότομος, και δεν εδύνατο κανείς να φύγει. Εκεί ήτον

---

[73] William St Clair, *That Greece Might Still Be Free. The Philhellenes in the War of Independence*, Open Book Publishers, Cambridge 2008, σ. 119-126.

[74]Βουλή των Ελλήνων, *Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας*, τόμ. 9, σ. 327, https://paligenesia.parliament.gr/page.php?tm=9&pg=327.

[75] Βυζάντιος, Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν Εκστρατειών και Μαχών, ό.π., σ. 66.

[76] Leicester Stanhope, *Greece in 1823 and 1824 Series of Letters and Documents of the Greek Revolution*, Small-Parker-Marot, Philadelphia, Wilder & Campell, New York 1825, σ. 236.

το κέντρο. – Εδώ να πεθάνωμεν όλοι, όσοι εμείναμεν! λέγει ο αρχηγός. Στρώνει ο πόλεμος. Ανακαλεί ο σαλπιγκτής τους τζακισθέντας. Συνέρχεται ο στρατός ακούγων τον αρχηγόν· σταματά, δέχεται την ορμήν· την απαντά, και ορμούν όλοι κατά των Τούρκων. Εμβαίνουν εις αταξίαν οι Τούρκοι».[77]

Σώμα Μάρκου Μπότσαρη (1823)

Την 8η προς 9η Αυγούστου 1823, διεξήχθη η μάχη στο Κεφαλόβρυσο Καρπενησίου, όπου συμμετείχαν τα Σώματα του Μάρκου Μπότσαρη και του Κίτσου Τζαβέλα. Μεταξύ των δύο Ελλήνων οπλαρχηγών υπήρχε σχέδιο συνεννόησης διά της σάλπιγγας, το οποίο δεν εφαρμόσθηκε, καθότι ο σαλπιγκτής του Μάρκου Μπότσαρη τραυματίστηκε, ενώ λίγο αργότερα ο Μπότσαρης έχασε την ζωή του.

«Έχων δε και σαλπιγκτήν ο Μάρκος εις το σώμα του συνεννοήθη μετά του Τσαβέλλα να τον ειδοποιεί δια της σάλπιγγος δια παν κίνημα. Και ούτως αβλαβώς εισήλθεν εις το Τουρκικόν στρατόπεδο.[…] Εν τοσούτω πληγώνεται ο Μάρκος ελαφρώς εις την μίαν πλευράν, πληγώνεται βαρέως και ο σαλπιγκτής του. […] Εν τοσούτω ειδοποιηθείς ο Τσαβέλλας υποχωρεί […] μανθάνει τον θάνατον του Μάρκου και την αιτίαν δι’ ην δεν ειδοποιήθη δια της σάλπιγγος πληγωθέντος του σαλπιγκτού».[78]

Επικήδειος τελετή Μάρκου Μπότσαρη (1823)

Το άψυχο σώμα του Μάρκου Μπότσαρη μεταφέρθηκε αυθημερόν στο Μεσολόγγι, ακολουθούμενο από μεγάλη πομπή συμπολεμιστών του, αιχμαλώτων και πληθώρας πολεμικού υλικού και λαφύρων. Τοποθετήθηκε στην οικία του έπαρχου Μεσολογγίου Κωνσταντίου Μεταξά όπου τέθηκε φρουρά 50 στρατιωτών. Ο θρήνος και οι πένθιμες δεήσεις στην οικία Μεταξά άρχισαν υπό τον αρχιεπίσκοπο Πορφύριο και συνεχίστηκαν όλη την νύχτα σύμφωνα με τα ειωθότα. Το πρωί της επιούσας εκκίνησε η νεκρική πομπή προς την εκκλησία για την εξόδιο ακολουθία.

---

[77] Νικόλαος Κασομούλης, *Ενθυμήματα Στρατιωτικά,* τόμ. 1, Εποπτεία, Αθήναι 1939, σ. 270-271.

[78] Κωνσταντίνος Μεταξάς, *Ιστορικά Απομνημονεύματα εκ της Ελληνικής Επαναστάσεως,* Α. Κτενάς, Αθήναι 1878, σ. 141-143.

«Την οδόν, δι' ης έμελλε να διέλθει η νεκροφόρος πομπή έραναν δι' ανθέων και δαφνών. Οι κώδωνες των εκκλησιών εκρούοντο και αι σάλπιγκαι αντήχουν πενθίμως. Τα τηλεβόλα εκρότουν εκ του Ανατολικού και Βασιλαδίου, το δε πτώμα κεκοσμημένον δια στεφάνων εξ ανθέων και δαφνών, και κρατούμενον υπό δώδεκα εκ των αρχαιοτέρων παλλικαρίων του Βότσαρη, ηκολουθείτο υπό απείρου πλήθους στρατιωτών και πολιτών και εκομίζετο εις τον ναόν, προπορευομένης της σημαίας του Σταυρού».[79]

Η επικήδειος τελετή του Μάρκου Μπότσαρη αποτελεί την πρώτη καταγραφή συμμετοχής στρατιωτικής μουσικής σε τελετουργία.

Λόρδος Βύρων – Μεσολόγγι – Μουσικά όργανα (1824)

Το ταξίδι του λόρδου Βύρωνα για την Ελλάδα ξεκίνησε με το πλοίο «Ηρακλής» από την Γένοβα στις 13 Ιουλίου 1823. Πρώτος σταθμός ήταν το λιμάνι του Λιβόρνο, όπου και έλαβε επιστολές και πληροφορίες σχετικές με την Ελληνική Επανάσταση από τον αρχιεπίσκοπο Άρτας και Ουγγαροβλαχίας Ιγνάτιο, ο οποίος διέμενε στην Πίζα. Στην συνέχεια κατευθύνθηκε προς τις Ιονίους Νήσους, όπου το πλοίο του ελλιμενίσθηκε στο λιμάνι του Αργοστολίου Κεφαλληνίας στις 3 Αυγούστου. Στο νησί αυτό διέμεινε περί τους πέντε μήνες. Σύμφωνα με την αφήγηση του κόμη Pietro Gamba, συνοδοιπόρου του στην Ελλάδα, ο λόρδος Βύρων αφίχθη στο Μεσολόγγι στις 5 Ιανουαρίου 1824, περί ώρα 11 π.μ και η υποδοχή που του επιφυλάχθηκε εκ μέρους του τοπικού πληθυσμού και των αξιωματούχων της πόλης ήταν ενθουσιώδης.

«Η άφιξις του λόρδου Βύρωνος εχαιρετίσθη πανηγυρικώς δια κανοβολισμών και τουφεκοβολισμών και δια παιάνων πολεμικής μουσικής, των οποίων οι ήχοι ήταν οπωσούν βάρβαροι. Πλήθος στρατιωτών και πολιτών πάσης τάξεως, φύλου και ηλικίας ήτο συνηθροισμένον εις την παραλίαν, όπως εκδηλώση την χαράν αυτού δια την άφιξίν του. Η ελπίς και η ευχαρίστησις ήσαν εζωγραφισμέναι εις όλα τα πρόσωπα. Ο λόρδος Βύρων απεβιβάσθη εις την ξηράν δια λέμβου Σπετσιωτικής· έφερε στολήν ερυθράν, και εφαίνετο υγιώς έχων, αλλά σφοδρώς συγκεκινημένος εκ του θεάματος της υποδοχής του. Τον

[79] Σπυρίδων Γουλής, *Ο Θάνατος του Μάρκου Μπότσαρη - Βίος του Λόρδου Βύρωνος και Θάνατος Αυτού*, Κάδμος, Κέρκυρα 1881, σ. 11-14.

συνάντησα κατά την στιγμή της αποβιβάσεώς του και μετά τινά λεπτά εισηρχόμεθα εις την οικίαν, ήτις είχεν ετοιμασθή δια να καταλύσωμεν, και εις την οποίαν είχε διαμείνει προηγουμένως ο συνταγματάρχης Στάνχωπ».[80]

Λίγο μετά την άφιξή του στο Μεσολόγγι, ό λόρδος Βύρων στρατολόγησε υπό την ηγεσία του ένα σώμα πεντακοσίων ανδρών και σε αυτό προστέθηκαν άλλοι εκατό, τους οποίους στρατολόγησε η Διοίκηση του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου. Στο σώμα αυτό ήταν προσκολλημένοι και τριακόσιοι Σουλιώτες που ήδη βρίσκονταν στο Μεσολόγγι. Επίσης αποφασίσθηκε να συγκροτηθεί και ένα σώμα πυροβολικού, του οποίου τα έξοδα ανέλαβε ο λόρδος Βύρων με τον Βρετανό συνταγματάρχη Leicester Stanhope.[81]

Αρχικά η ανταπόκριση των Ευρωπαίων εθελοντών στο προς συγκρότηση Πυροβολικό σώμα δεν υπήρξε η αναμενόμενη και ως εκ τούτου στρατολογήθηκαν δοκιμαστικά και μερικοί Έλληνες εθελοντές.[82]

Την κατάταξη ενίσχυσε η είδηση πως ο Γερμανός αξιωματικός Kolbe έφερε οικονομική βοήθεια για τους εν Ελλάδι Γερμανούς τους οποίους προσκαλούσε να καταταχθούν στο σώμα αυτό.[83]

Προς το τέλος Ιανουαρίου, οι εθελοντές που παρουσιάσθηκαν ήταν πλέον περισσότεροι από αυτούς που προσδοκούσαν ο Βύρων και ο Stanhope.[84]

Την εκπαίδευση του Πυροβολικού σώματος ανέλαβε ο Άγγλος αξιωματικός William Parry, ο οποίος έφθασε αρχικά στο Δραγαμέστι (Αστακός) την 30η Ιανουαρίου και κατόπιν στο Μεσολόγγι μεταφέροντας ποσότητα πολεμοφοδίων. Στις αρχές Φεβρουαρίου ο λόρδος Βύρων προσέλαβε μετά από αίτησή τους και δέκα Γερμανούς ως προσωπική του ασφάλεια.

---

[80]Μπάμπης Άννινος, *Ιστορικά Σημειώματα*. *Ο Βύρων εν Ελλάδι*. Δημητράκος, Αθήνα χ.χ, σ. 505, 507, 509, 541. Όπως σημειώνει ο Μπάμπης Άννινος στην εισαγωγή του, το βιβλίο αυτό γράφτηκε στην Αγγλική από τον κόμη Pietro Gamba στις αρχές του1825 και μεταφράσθηκε στην Γαλλική το ίδιο έτος. Παρέμεινε στην αφάνεια για εκατό χρόνια από την συγγραφή του.

[81] Άννινος, ό.π., σ. 549.

[82] Άννινος, ό.π., σ. 551.

[83] Χρήστος Αποστολίδης, *Ερρίκος Τράιμπερ Φιλέλλην - Αναμνήσεις από την Επανάσταση του 1821*, Αθήνα 1960, σ. 56.

[84] Άννινος, ό.π., σ. 563.

Οι άνδρες αυτοί είχαν διατρίψει στην Ελλάδα τα δύο προηγούμενα έτη και δεν είχαν πλέον αναλάβει κάποια στρατιωτική υπηρεσία.[85]

Σε καταστάσεις σιτηρεσίων του Φεβρουαρίου του 1824 καταγράφονται συνολικά 24 αξιωματικοί ως Γερμανοί και άλλοι 5 πρόσθετοι, επίσης ως Γερμανοί.[86]

Ωστόσο, όπως μαρτυρεί ο Pietro Gamba, αυτοί οι Ευρωπαίοι εθελοντές δεν ήταν αποκλειστικά μίας εθνικότητας αλλά πολλών. «Είχομεν τοιουτοτρόπως αξιωματικούς πάσης εθνικότητος, Άγγλους, Σκώτους, Ιρλανδούς, Αμερικανούς, Γερμανούς, Ελβετούς, Βέλγους, Ρώσους, Σουηδούς, Δανούς, Ούγγρους και Ιταλούς. Ήτο, ούτως ειπείν, Σταυροφορία εν μικρογραφία. Τα προστάγματα εγίνοντο εις γλώσσαν Ελληνικήν. Αλλ' η Γαλλική και η Ιταλική γλώσσα ήσαν εν χρήσει μεγαλειτέρα όλων των άλλων».[87]

Κατά την μαρτυρία του Pietro Gamba, στις 20 Ιανουαρίου 1824 διεξήχθη ψυχαγωγική εσπερίδα στην οικία του Συνταγματάρχη Στάνχωπ παρόντων του λόρδου Βύρωνα, του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου και άλλων λοιπών ακολούθων. «Οι Γερμανοί εξετέλεσαν τερπνάς μουσικάς συνθέσεις με τους αυλούς των, και έψαλλαν διάφορα άσματα με υπόκρουσιν κιθάρας. Ο λόρδος Βύρων ηγάπα περιπαθώς την μουσικήν εν γένει· ιδιαιτέρως όμως επροτίμα την Γερμανικήν και προπάντων τα λαϊκά άσματα της Γερμανίας».[88]

Επικήδειος τελετή Λόρδου Βύρωνα (1824)

Στις 10/22 Απριλίου και εν μέσω παλλαϊκής θλίψης έγινε η κηδεία του Λόρδου Βύρωνος στο Μεσολόγγι. Σχηματίσθηκε πομπή από την οικεία του Λόρδου Βύρωνα προς τον ναό του Αγίου

---

[85] Άννινος, ό.π., σ. 571, 573 - 574.

[86] ΓΑΚ ΚΥ, Μικροί Κλάδοι αρχείου Αγώνος και Καποδιστρίου (1822-1828)/ Φ. 12- Επιτροπή Δυτικής Χέρσου Ελλάδος (1824-1826), Έγγραφο αρ. ΓΑΚ-ΕΔΧΕ 40. Οι πέντε πρόσθετοι Γερμανοί που αναφέρονται στο έγγραφο, δεν ήταν Γερμανοί αλλά προέρχονταν από διάφορες εθνότητες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο Αμερικανός Jeorge Jarvis (αναγράφεται ως «Ζάρβης») και ο Άγγλος ιατρός Jullius Millingen που περιλαμβάνεται στους πέντε πρόσθετους Γερμανούς του πυροβολικού του Βύρωνα. Οι Έλληνες, κατά την εποχή, αποκαλούσαν όλους τους αλλοδαπούς εθελοντές αδιακρίτως «Γερμανούς», καθότι αυτοί αποτελούσαν την μεγάλη πλειοψηφία τους.

[87] Άννινος, ό.π., σ. 594.

[88] Στο ίδιο, σ. 558.

Νικολάου προκειμένου να τελεσθεί η εξόδιος ακολουθία. Μεταξύ άλλων την πομπή ακολουθούσαν ο Μητροπολίτης Άρτας Πορφύριος, ο πρόεδρος της Προσωρινής Διοίκησης Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, ο Στρατηγός Νότης Μπότσαρης και πολλοί άλλοι θρησκευτικοί, πολιτικοί και στρατιωτικοί αξιωματούχοι. Τον επικήδειο λόγο εκφώνησε ο Σπυρίδων Τρικούπης.

«Το στράτευμα εσχημάτιζε δύο στίχους, μεταξύ των οποίων επορεύοντο οι συνοδεύοντες το νεκρικόν κρεββάτι, από τους οποίους προηγείτο το τάγμα πυροβολιστών με όλους τους ξένους αξιωματικούς και μέρος του λοιπού στρατεύματος. Από τόσον αναρίθμητον πλήθος λαού, και στρατευμένων, δεν ακούετο ουδέ ψιθιρισμός, αλλά μόνον η λυπηρά ψαλμωδία των Ιερέων, και ο βραχνός ήχος των πολεμικών μουσικών οργάνων».[89]

Μουσικοί στο Πυροβολικό του Λόρδου Βύρωνα (1824)

Σύμφωνα με τον ιατρό Heinrich Trieber, τον Απρίλιο του 1824 και λίγο πριν τον θάνατό του, ο Βύρων απέλυσε όλους τους Γερμανούς που είχε προσλάβει (πιθανώς εννοεί την προσωπική του φρουρά). Ωστόσο, το πυροβολικό σώμα που συγκρότησε εξακολούθησε να υφίσταται και μετά τον θάνατό του.[90]

Σε κατάσταση «ταϊνίων»[91] του πυροβολικού σώματος της 28ης Μαΐου/ 9 Ιουνίου 1824 στο Μεσολόγγι, ανάμεσα σε ένα σύνολο 70 ανδρών, καταγράφονται 3 στρατιωτικοί μουσικοί, σημειούμενοι ως «μουζικάντηδες».

[89] Εφ. *Ελληνικά Χρονικά*, αρ. 30, Μεσολόγγι 12/4/1824, σ. 3.

[90] Αποστολίδης, ό.π., σ. 56.

[91] Ταΐνι: Μερίδα άρτου.

«Μεσολόγγι της 28ης Μαγιού/9 Ιουνίου 1824

Τα ώσο Ταγήννια λαμβάνη κατά ημέρα

Η 1η Βρηγγάδα της Αρτυλλερίας Έχει το παρόν εις την δούλευσην

Α	Καραχτήρας	Τα Ονώματα	Ταγήν.	Σούμα των ταγηννίων
1	Κάπ. της Κομμενταν.	Στενζελμπέργερ	4	4
4	Οφφικαλέη	-	3	12
1	Γιατρώς	Τράιβερ	3	3
1	Δραγομάνος	Βασήλης	3	3
1	Τζαούσης	-	2	2
5	Σερσαντέη	-	1	5
1	Βρήγγας ραύτης	-	1	1
4	Καπραλέη	-	1	4
1	Μπομπαρδιέρος	-	1	1
3	Μουζικάντηδες[92]	-	1	3
1	Γραμματ. της Βρήγγ:	-	2	2
42	Κανονιέρηδες	-	1	42
	Η σούμα			82
	Εξεχώρηστα εβρίσχονται στο σώμα μας			
1	Καπετάνος	Μπόλλ	3	3
1	Κομμισάριος	Χόλγγες	3	3
1	Γενέρ. Αδγουτάντ	Ζάρβης[93]	4	4
1	Γιατρός	Μίλλενσεν[94]	3	3
1	-	Βίνταρ	3	3
	Η σούμα			98

Αδγουτάντης[95] της Βρηγγάδας και

Ο Κβαρτερμαϊστέρος[96] της Κοπανίας

Rosner».[97]

[92] Σημειώνεται με κόκκινο χρώμα για το ευδιάκριτο. Αντίστοιχη ενέργεια γίνεται και στη συνέχεια σε παρόμοιες περιπτώσεις σε πίνακες και λίστες.

[93] George Jarvis, Αμερικανός εθελοντής.

[94] Jullius Millingen, Άγγλος ιατρός.

[95] Adjutant, Υπασπιστής.

[96] Quartiermeister, Καταλυματίας.

[97] ΓΑΚ ΚΥ, Μικροί Κλάδοι αρχείου Αγώνος και Καποδιστρίου/ Επιτροπή Δυτικής Χέρσου Ελλάδος, Φ. 12, Έγγραφο αρ. 125.

Σε άλλη κατάσταση πληρωμών και τροφών σημειώνονται τα ονόματα αξιωματικών που είχαν παραμείνει στο Μεσολόγγι υπό τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο μετά τον θάνατο του Βύρωνα. Η παρουσία μουσικών στο Μεσολόγγι πιθανώς συνδέεται με κάποιο από τα πρόσωπα αυτά, ως συμμετεχόντων στην μάχη του Πέτα, όπου υπήρχαν κελευστικοί μουσικοί, αλλά και στην Γερμανική Λεγεώνα. Πρόκειται για τους Σπυρίδωνα Σωνιέρο, Joseph Abbati, και τον Πρώσο Ταγματάρχη von Dittmar.[98]

Πρόταση συγκρότησης Στρατιωτικής Μουσικής (1824)

Το καλοκαίρι του 1824 ο Συνταγματάρχης Παναγιώτης Ρόδιος, προσωρινός γενικός γραμματέας του Εκτελεστικού Σώματος, εισηγήθηκε την εκ νέου σύσταση τακτικού σώματος. Ανάμεσα σε άλλα θέματα, πρότεινε και την συγκρότηση στρατιωτικής μουσικής μπάντας τονίζοντας ότι «η Μουσική είναι άφευκτος, δεν πρέπει να στοχασθή τις ότι δια τρυφήν, ή κατά πομπήν παρεισήχθη εις το στρατιωτικόν όχι, αλλ' ως ικανή να απαλύνη την πλέον αγρίαν και θηριώδη ψυχήν, να ενθουσιάση τον πλέον ήσυχον και να εγκαρδιώσει και αυτόν τον δειλόν».[99]

Στις 11 Ιουλίου 1824, εγκρίθηκε από το Βουλευτικό Σώμα η συγκρότηση τακτικού τάγματος 600 ανδρών για την φύλαξη του Ναυπλίου. Ομοίως, καθορίστηκε η μισθοδοσία των στρατιωτών, των υπαξιωματικών, και ο ιματισμός του τάγματος. Το Σώμα συγκροτήθηκε από έξι λόχους Πεζικού και έναν λόχο Πυροβολικού.[100]

Κατά την εποχή αυτή, δεν υφίστατο διακριτό Μουσικό Σώμα. Οι εθελοντές μουσικοί κατατάσσονταν στα υπό συγκρότηση Όπλα.

Στις 29 Ιουλίου 1824, η προσωρινή διοίκηση της Ελλάδος, με εισήγηση του Ρόδιου, διατύπωσε προς την επιτροπή Ζακύνθου αίτημα συνδρομής για την συγκρότηση ομάδας πολεμικών μουσικών. Το αίτημα απεστάλη ενόψει της σύστασης τακτικού στρατού, με την

---

[98] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 132 .

[99] Σαβοριανάκης, ό.π., σ. 106 και 242.

[100] Αναστάσιος Χαραλάμπης και Κωνσταντίνος Νίδερ, *Ιστορικόν Υπόμνημα περί του Οργανισμού του Τακτικού Στρατού της Ελλάδος,* Υπουργείο Στρατιωτικών, Αθήναι 1907, σ. 15.

σημείωση ότι «η μουσική τρόπον τινά είναι η ψυχή των τακτικών, αλλά κατά δυστυχίαν πολεμικοί μουσικοί εις την Ελλάδα σήμερον δεν ευρίσκονται».[101]

Στο ερώτημα τι ώθησε τον Παναγιώτη Ρόδιο στην αναζήτηση μουσικών, η απάντηση είναι πιθανότατα ότι όλοι οι τακτικοί στρατοί της εποχής διέθεταν τμήματα μουσικής και συνεπώς το νέο τακτικό σώμα όφειλε να οργανωθεί αναλόγως. Έτι περαιτέρω, το 1821 είχε επανεκδοθεί ένας Γαλλικός κανονισμός ασκήσεων και κινήσεων του πεζικού, το οποίο περιλάμβανε τροποποιήσεις παλαιότερου κανονισμού του έτους 1791, όπως επίσης και οδηγίες με σχεδιαγράμματα για την διάταξη μάχης ενός συντάγματος, τις ασκήσεις και τις κινήσεις που όφειλε το σύνταγμα να γνωρίζει και να ενεργεί, καθώς και οδηγίες για την στρατιωτική τελετουργία (απόδοση τιμών, παρατάξεις, παρελάσεις και τα προβλεπόμενα ηχήματα και τυμπανίσματα). Στον κανονισμό αυτό σημαίνοντα ρόλο διαδραμάτιζαν οι τυμπανιστές και οι μουσικοί.[102]

[101] Κυριακή Αθ. Πιτσιόρλα, *Το Παπάφειο Ορφανοτροφείο και η Φιλαρμονική του*, Μέθεξις, Θεσσαλονίκη 2017, σ. 28. Ο όρος «πολεμικοί μουσικοί» είναι ο καθιερωμένος για την εποχή. Αναγράφεται

[102] Louis XVI (1754-1793 ; roi de France), *Règlement concernant l'exercice et les manœuvres de l'infanterie du premier Aout 1791*, Nouvelle edittion, Anselin et Pochard, Paris 1821, σ. 6, 8, 126-127, 249, 351, 353, Planche 1. Το τελετουργικό της παρέλασης που περιγράφει ο κανονισμός, ισχύει και σήμερα στον Ελληνικό Στρατό.

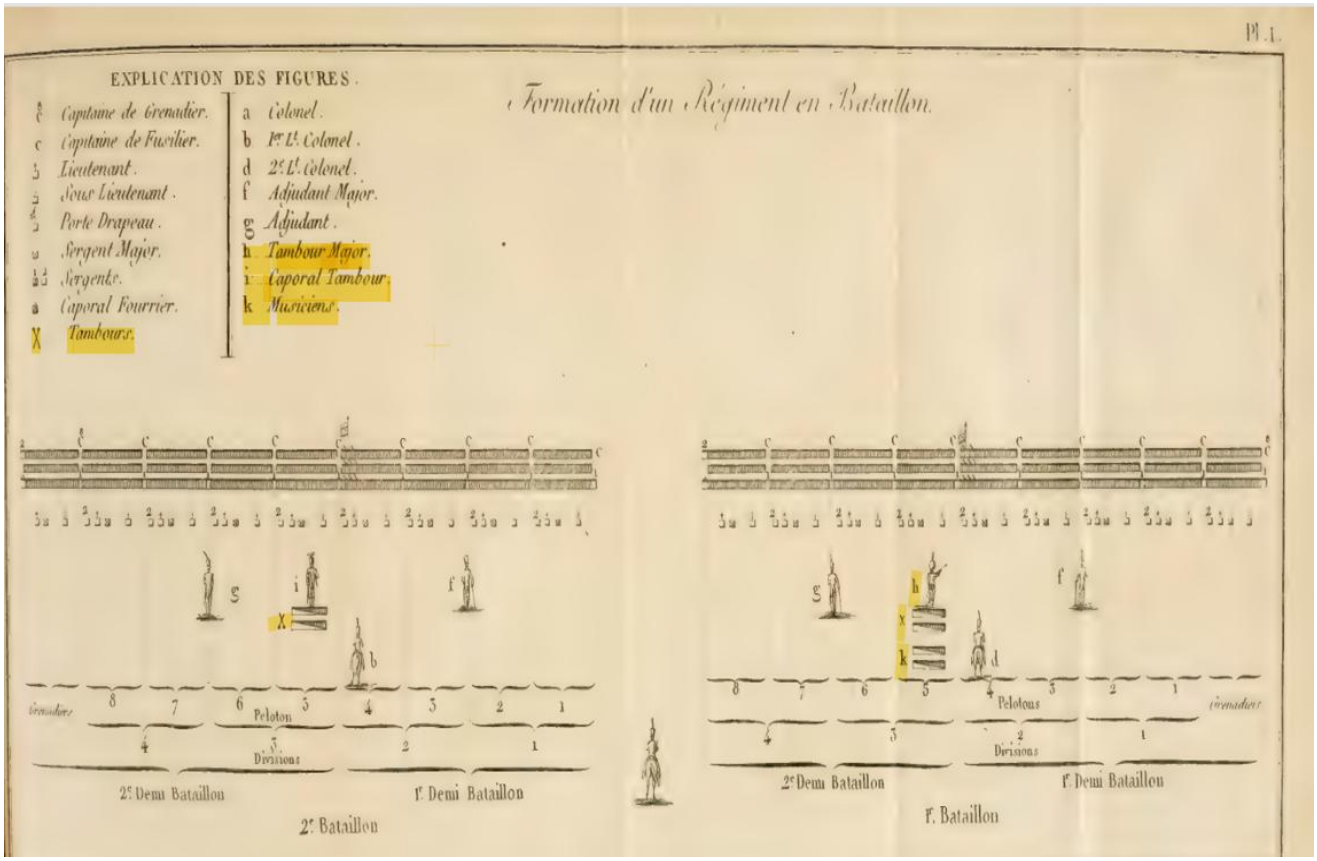

Εικόνα 1. Σχεδιάγραμμα διάταξης μάχης ενός Γαλλικού συντάγματος πεζικού το 1821

Πηγή: Louis XVI (1754-1793 ; roi de France), Règlement concernant l'exercice et les manœuvres de l'infanterie du premier Aout 1791, Planche 1, ό.π.

Στο σχεδιάγραμμα αυτό, το σύνταγμα αποτελείται από δύο τάγματα, 1ο και 2ο συγκείμενα από οκτώ λόχους έκαστο.

Στο 1ο τάγμα (δεξιά) η θέση του αρχιτυμπανιστή σημειώνεται στο γράμμα “h”, των τυμπανιστών με το γράμμα “x” και των μουσικών με στο γράμμα “k”. Στο 2ο τάγμα τοποθετούνταν ο δεκανέας τυμπανιστής και οι τυμπανιστές, σημειούμενοι με το γράμμα “i” και “x” αντίστοιχα.[103]

Το Ελληνικό Α΄ Σύνταγμα απαρτίστηκε από δύο τάγματα με έξι λόχους έκαστο.

[103] Παρεμφερής διάταξη των τυμπανιστών και μουσικών απαντάται στην μάχη του Χαϊδαρίου το 1826.

Τρόπος Κατάταξης στο Τακτικό Σώμα (1824)

Η κατάταξη στον τακτικό στρατό γινόταν δια της εθελούσιας προσέλευσης. Οι φιλέλληνες εθελοντές έφεραν συνήθως στρατιωτικά διπλώματα από την προηγούμενη θητεία τους στους Ευρωπαϊκούς στρατούς, ενώ οι Έλληνες εθελοντές επεδείκνυαν συνήθως κάποιο αποδεικτικό από τα άτακτα σώματα στα οποία είχαν υπηρετήσει, χωρίς να αποκλείονται οι μη έχοντες προϋπηρεσία. Η ίδια διαδικασία ίσχυε και για τους μουσικούς εθελοντές όπως μαρτυρά το αποδεικτικό του εθελοντή τυμπανιστή Τριαντάφυλλου Ακριβού και του επιλοχία μουσικού Χρήστου Μπερετίνου.

«Ο επιφέρων το παρόν Τριαντάφυλλος Ακριβός Ταμπούρος εδούλευσεν πιστεί πλησίον μου, και εκτέλειτο χρέος του καλώς και διά τούτο εδόθη αυτόν παρ' εμού το παρόν αποδεικτικόν προς πίστωσιν των προειρημένων, υπογεγραμμένων εκ χειρών μου.

Ο υποφρούραρχος Μονεμβασιάς

Πύρρος Δρακόπουλος

Τη 29 Ιουλίου 1824

Φρούριον Μονεμβασιάς». [104]

Ένα εξαιρετικά αποκαλυπτικό αποδεικτικό για την πολεμική του δράση διέθετε ο μουσικός Χρήστος Μπερετίνος, υπογεγραμμένο από Συνταγματάρχη του Α΄ Συντάγματος του 1822 Guillermo Gubernatis στις 21 Ιανουαρίου 1824.

«Α^{ον} Σύνταγμα Ελληνεκόν Πεζικόν

Βεβαιώνομεν ότι ο Κύριος Χρήστος Μπερετίνος Επιλοχίας έμβηκεν εξ αρχής εις το αυτό Σύνταγμα και ευρέθη εις όλλας τας μάχας οπού έδωσε το αυτό Σύνταγμα. Δηλοί ευρέθη όταν την πρώτην φοράν ήλθε ο εχθρικός στόλος εις τον Κόλφον της Καλαμάτας και έπητα όταν αυτός ο στόλος ήλθε εις Βοστίτσαν και γαλαξίδη.

Β^{ον} Εις το πρώτον ασάλτο Ναυπλίου εις 4 Δεκεμβρί^{ου} 1821.

Γ^{ον} Εις την Πολυορκείαν του Κορίνθου.

[104] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 18, Έγγραφο αρ. 39. Αναγράφεται και ως «Τριαντάφυλλος Ρουμελιώτης» ή «Τριαντάφυλλος Δομοκίτης» σε άλλα έγγραφα.

Δ^{ον} Εις την εκστρατείαν ρούμελης με τον εκλαμπρώτατον πρίγκηπα Μαυροκορδ. εις φρικτήν μπατάλια του Πέτα εις τας 4 Ιουλίου 1822.

Ε^{ον} Εις γραβιάς το χάνι και μεγάλα Ντερβένια με τον υψ^{ον} πριγ.^{α} Υψηλάντη.

ΣΤ^{ον} Εις την Πολυορκείαν Ναυπλίου εις ασάλτο Παλαμηδίου.

Και εις όλας ταυτάς τας Μάχας εφέρθηκε ανδρίος κατά τον εχθρόν και δια των Μεγάλων του αγώνων προς την πατρίδα επροβηβάσθη με τον Βαθμόν του επιλοχίου και έως την σύμερον εφέρθηκε ανδρίος δια το καλόν της Πατρίδος».[105]

Βασική Εκπαίδευση – Επιθεώρηση (1824)

Η συγκρότηση του Α΄ Τακτικού Συντάγματος άρχισε από την άνοιξη του 1824 και συνεχίστηκε κατά την διάρκεια του καλοκαιριού. Η κατάταξη και βασική εκπαίδευση γινόταν από υπό την επίβλεψη του Συνταγματάρχη Παναγιώτη Ρόδιου. Κατά την απουσία του, τον αναπλήρωνε επιτροπή αξιωματικών που όρισε ο ίδιος, αποτελούμενη από τους Λοχαγούς Joseph Abbati, Μιχαήλ Γκούστα τον Ιατρό Υπολοχαγό Πέτρο Διβάνη και τον γραμματέα Υπολοχαγό Κωσταντίνο Χρυσούλη. Κατά την περίοδο αυτή οι νεοκατατεγέντες αποκαλούντο «Νεόστρατοι».[106]

Στις 27 Ιουλίου 1824, πραγματοποιήθηκε επιθεώρηση στο υπό συγκρότηση σύνταγμα, από τον Επιθεωρητή Στρατού Παύλο Παρασκευά. Στους επιτελείς εντάσσονταν όλοι οι αξιωματικοί και ο ιατρός, στους υποτελείς ο αρχιτυμπανιστής, ο αρχισαλπιγκτής, ο σημαιοφόρος, ο ανθυπασπιστής και ο αρχιράπτης. Ακολουθούσαν ξεχωριστά, οι τυμπανιστές, οι μουσικοί και οι σαλπιγκτές.

---

[105] ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη/Κατάλογος Α΄/Αρχείον Αγώνος, Φ. 24, Έγγραφο αρ. 3. Σε άλλα έγραφα αναγράφεται και ως «Βερετίνος». Ο Χρήστος Βερετίνος μετά την μάχη του Πέτα είχε ακολουθήσει τον Gubernatis στο Ναύπλιο. Στην προσπάθεια του Gubernatis να πείσει την κυβέρνηση να στηρίξει το τακτικό Σώμα, έντυσε με πανιά τον Βερετίνο και τον παρουσίασε στην Εθνοσυνέλευση του Άστρους, χωρίς να καταφέρει να επιτύχει τον στόχο του. Βλ. *Χρήστος Βυζάντιος, Ιστορία του Τακτικού Στρατού της Ελλάδος*, Κ. Ράλλης, Αθήναι 1837, σ. 29.

[106] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 24, Έγγραφο αρ. 141.

«Α^{ον} Σύνταγμα

Κατάλογος ονομαστικός των ακολούθων αξιωματικών του ειρημένου

Συντάγματος ως έπεται. τη 27 Ιουλίου 1824.

Επιτελείς	
Όνομα και επώνυμο	Βαθμός
Ιωσήφ Αμπάτης	Λοχαγός- Υπασπιστής
Φρανσουάζ Οζουρντουής	Λοχαγός
Στέφανος Θεοδώρου	»
Ιωάννης Φωτεινός	»
Μιχαήλ Γκούστας	»
Χαράλαμπος Γλάσης	»
Σραδ Γερμανός	»
Ιατρός Γερμανός	»
Ευστράτιος Πίσσας	Υπολοχαγός
Αθανάσιος Κρονόπουλος	»
Φίλιππος Σίτας	»
Κωνσταντίνος Χρυσούλης	»
Κάρπος Παπαδόπουλος	»
Νικόλαος Σκαρβέλης	»
Παύλος Παυλίδης	»
Σταύρος Καστρινάκης	»
Δολόνης	»
Νεϊγμάς	»
Γεώργιος Μακρής	»
Γεώργιος Σπιλιωτόπουλος	»
Πέτρος Διβάνης	»
(δυσδ.)	»

Υποτελείς	
Όνομα και επώνυμο	Βαθμός
Αντώνιος Αντωνίου[107]	Αρχιτυμπανιστής
Γεώργιος Μπόμπος	Αρχισαλπιγκτής
Καράγιαννης	»
Γεώργιος Χίος	Σημαιοφόρος
Παναγιώτης Πίσσας	»
Φώτης Αγγελίδης	Ανθυπασπιστής
Νικόλαος Μπον	Αρχιράπτης
Τριαντάφυλλος Ρουμελιότης	Τυμπανιστής
Μιχαήλ Μυσιρλάκης	»
Γεώργιος Τζιπιανίτης	»
Κωνσταντίνος Δάμαλης	»
Αναστάσιος Αργίτης	»
Γεώργιος Χειμαρριώτης	»
Μιχαήλ Ζώας	»
Δημήτριος Ανδριότης	»
Αθανάσιος Πασπαράκης	»
Ματθαίος Σιδέρης	»
Ιωάννης Καππόνης	Μουσικός
Γεώργ. :	»
Νικόλαος Μανιάτης	Σαλπιγκτής
Σωτήριος Μακρής	»
Παναγιώτης Χατζή Ρωμιού	»
Γεώργιος Αϊβαλιώτης	»
Κωνσταντίνος Χιλιάδης	»
Ιωάννης Χαζιλαρλής	»

Διά τον Συνταγματάρχη Π. Γ. Ρόδιο

Κ. Χρυσούλης

Ο γενικός επιθεωρητής του στρατού

Παύλος Παρασκευάς». [108]

[107] Ο Αντώνιος Αντωνίου ήταν σημαιοφόρος στην μάχη του Πέτα.

[108] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 31, Έγγραφο αρ. 103. Πολλά από τα επίθετα των τυμπανιστών και σαλπιγκτών δηλώνουν τόπο καταγωγής

Οι πρώτες μισθοδοσίες του Α΄ Συντάγματος (1824)

Οι καταστάσεις μισθοδοσίας του Α΄ Συντάγματος αποτελούν τεκμήρια μέσω των οποίων διασώθηκαν ορισμένα στοιχεία της οργάνωσης και της διάρθρωσης του τακτικού σώματος. Στις καταστάσεις αυτές περιλαμβάνονται τα ονοματεπώνυμα των καταταγέντων, οι βαθμοί τους, οι ημέρες υπηρεσίας, η ημερήσιος μισθός και το σύνολο του αναλογούντος μισθού ενός εκάστου των καταταγέντων.[109] Στις καταστάσεις αυτές είναι σαφής η διάκριση αξιωματικών επιτελών (Etat major), υπαξιωματικών υποτελών (Petit-état major), υποψηφίων υπαξιωματικών και τυμπανοφόρων (τυμπανιστών). Οι τυμπανοφόροι τοποθετούνταν στους λόχους.[110] Η συγκεκριμένη κατάσταση μισθοδοσίας είναι η πρώτη γνωστή μετά την αναδιοργάνωση του Α' Συντάγματος το 1824 και αφορά διάστημα σαράντα ημερών. Τεκμηριώνει δε, ότι οι μουσικοί υπήρξαν εκ των πρώτων καταταγέντων ανδρών του αναδιοργανωμένου τακτικού στρατού.

«Α^{ον} Σύνταγμα

Κατάλογος ονομαστικός των μισθών αξιωματικών, υποτελών, υποψηφίων, τυμπανοφόρων αρχομένων από 20 Αυγούστου άχρι 30 7βρίου ως έπεται.

				Λοχαγός	Ιατρός	Υπολοχαγός Α΄	Υπολοχαγός Β΄	Αρχιτυμπανιστής	Σαλπιγκτής	Μουσικός	Στρατιώτης		
			Προς γρόσια την ημέρα	5	4	3	2:26 2/3	1:26 2/3	53 1/3	42 2/3	21 1/3	Γρόσια	Παράδες
1	Ιωσήφ Αμπάτης	Λοχαγός		40								200	
2	Φρανσουάζ Οζουρτουίς	:		40								200	
3	Πέτρος Διβάνης	Ιατρός			40							160	
4	Ευστράτιος Πίσσας	Υπολοχαγός Α΄				40						120	
5	Κάρπος Παπαδόπουλος	Υπολοχαγός Β΄					40					106	26

[109] Ο μηνιαίος και ημερήσιος μισθός αναγραφόταν στον Γαλλικό κανονισμό του πεζικού 1813. Βλ. Bardin, *Manuel d'infanterie,* Manuel D'Infanterie, Ou Résumé de tous les Règlements, Décrets, Usages, Renseignements Propres aux Sous-Officiers de Cette Armée, Chez Magimel, Paris 1813, σ. 227.

[110] Στο ίδιο, σ. 228.

6	Κωνσταντίνος Χρυσούλης	:					40					106	26
				80	40	40	80					893	12
	Υποτελείς												
1	Αντώνιος Αντώνιου	Αρχιτυμπανιστής						40				66	26
2	Γεώργιος Βόμπος[111]	Σαλπιγκτής						40				66	26
3	Καράγιαννης	:							13			17	13
4	Χρήστος Βερετίνος	Μουσικός								40		42	26
	Υποψήφιοι										40	21	13
1	Χριστόφορος Ιωάννου	Επιλοχίας	Με του να μην ευρίσκονται εις τον βαθμόν των πληρώνονται ως απλοί στρατιώτες κατά το παρόν, έως ότου να πληθώσιν αι λοιποί λόχοι, να αναλάβωσι τον βαθμόν των								40	21	13
2	Νικόλαος Ποταμιάνος	Λοχίας									40	21	13
3	Παναγιώτης Πίσσας	:									40	21	13
4	Ζηνόβιος Χαρμόλας	:									40	21	13
5	Βασίλειος Νάκος	:									40	21	13
6	Χριστόφορος Λογοθέτης	:									40	21	13
7	Φώτιος Αγγελόπουλος	:									40	21	13
8	Γεώργιος Σπιλιοτόπουλος	:									40	21	13
9	Γεώργιος Σπιλιοτόπουλος	:									40	21	13
											360	191	37
	Τυμπανοφόροι							προς και δι’ ημέρα 22 2/3					
1	Τριαντάφυλλος Ρουμελιώτης	Τυμπανιστής									40	22	26
2	Αντώνιος Στριγγαρέλης	:									40	22	26
3	Γεώργιος Πεχλιβάνης	:									40	22	26
4	Στέφανος Καραμανλής	:									40	22	26
5	Αντώνιος Καβάκος	:									40	22	26
6	Θεόδωρος Πρατζά	:									40	22	26
											240	135	36

[111] Σε άλλα έγγραφα αναγράφεται και ως «Μπόμπος». Ήταν αρχισαλπιγκτής και λάμβανε τον ίδιο μισθό με αυτόν του αρχιτυμπανιστή.

αρ	Όνομα και επώνυμο	Βαθμός							Μεταφορά	240	135	36
7	Μιχαήλ Μισιρλάκης	Τυμπανιστής								διά	5	
8	Γεώργιος Τζιπιανίτης	:									5	
9	Αναστάσιος Αργίτης	:									5	
10	Γεώργιος Χειμαρριώτης	:									5	
11	Μιχαήλ Ζώας	:									5	
12	Γεώργιος Αϊβαλιώτης	:									5	
13	Κωνσταντίνος Χιλλιάδης	:									5	
14	Κωνσταντίνος Δαμαλάς	:									5	
15	Σωτήριος Μακρής	:									5	
16	Νικόλαος Σπαρτιάτης	:									5	
17	Παναγιώτης Χατζή Ρωμιού	:									5	
											190	36». [112]

Διευκρινίζεται ότι κατά την εποχή, το 1 γρόσι υποδιαιρείτο σε 40 παράδες και κάθε παράς σε 3 άσπρα.[113] Όπως φαίνεται στην κατάσταση μισθοδοσίας, ο ημερήσιος μισθός του Αρχιτυμπανιστή ήταν 1 γρόσι, 26 παράδες και 2 άσπρα. Αντίστοιχα ο ημερήσιος μισθός του σαλπιγκτή ήταν 53 παράδες και 1 άσπρο και ο μισθός του μουσικού 42 παράδες και 2 άσπρα. Ο ημερήσιος μισθός του τυμπανιστή ήταν 22 παράδες και 2 άσπρα ενώ αυτός του στρατιώτη 21 παράδες και 1 άσπρο.

Δαπάνες του Α΄ Συντάγματος (1824)

Τον Αύγουστο του 1824 πραγματοποιήθηκαν διάφορες δαπάνες που αφορούσαν το Α΄ Σύνταγμα πεζικού. Σε αυτές συμπεριλαμβάνονταν αγορά και ραφή ειδών ιματισμού, υπόδησης, υλικά της μουσικής, δαπάνες συντήρησης τυμπάνων, στρατιωτικών εγκαταστάσεων κλπ. Συγκεκριμένα καταγράφοντα οι εξής δαπάνες:

[112] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 99, Έγγραφο αρ. 103. Το έγγραφο αυτό έχει τοποθετηθεί στα ΓΑΚ στο έτος 1825. Ωστόσο στο εξώφυλλο αναγράφεται το έτος 1824.

[113] Σιμόπουλος, ό.π., τόμ. Β΄, σ. 49.

Πίνακας 2. Δαπάνες του Α΄ Συντάγματος την 23η Αυγούστου 1824

Είδος	Ποσότητα	Τιμή μονάδας	Σύνολο γρόσια
Γιλέκα - (δυσδ.)	200	14 ½ - 13	2716
Φέσια	200	4	800
Παπούτσια ζεύγη	200	4	800
Κάλτσες	200	2	400
Ζώνες και καλτσοδέτες	200	2	400
Για την βαφή τους	-	-	100
Ραπτικά 400 εσωρούχων (αλλαξιές)	-	-	1001
Φούντες και κονκάρδες τυμπανιστών	-	-	39
Χρυσό σιρίτι για χαρακτηρισμό υπαξιωματικού	-	-	100
Ράβδος του αρχιτυμπανιστή	-	-	100
Ιματισμός αρχιτυμπανιστή	-	-	250
Επισκευή 4 τυμπάνων, προβιές, σχοινιά	-	-	60
Ιατρικά, ποτήρια, μπουκάλια	-	-	360
Σε έναν πτωχό κι σε έναν απόμαχο			20
Διόρθωση Θαλάμων (Στρατωνίτες-Καζέρμες) σανίδια			691
Μεροκάματα			500

Το έγγραφο υπογραφόταν από τον Προσωρινό Γραμματέα του Εκτελεστικού Παναγιώτη Ρόδιο. [114]

Πέρας της Βασικής Εκπαίδευσης – Κατάταξη (1824)

Στις 4 Οκτωβρίου ολοκληρώθηκε η βασική εκπαίδευση των έως τότε καταταγέντων και όσων είχαν ανταπεξέλθει σε αυτήν. Σε συγκεντρωτική κατάσταση καταγράφονται οι επιτελείς αξιωματικοί, οι υποψήφιοι υπαξιωματικοί και οι υποτελείς του Α΄ Συντάγματος καθώς και η ακριβής ημερομηνία κατάταξης τους. Από τον κατάλογο αυτό συνάγεται ότι οι βαθμοί των μουσικών διακρίνονται σε αυτούς του αρχιτυμπανιστή, αρχισαλπιγκτή, τυμπανιστή,

[114] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Οικονομίας, Φ. 18, Ημερομηνία εγγράφου 23/8/1824. Στις 24 Αυγούστου 1824 με απόφαση του Εκτελεστικού Σώματος ο Παναγιώτης Ρόδιος προήχθη στον βαθμό του Συνταγματάρχη. Βλ. ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη/Κατάλογος Α΄/Αρχείον Αγώνος, Φ. 25, Έγγραφο αρ. 88.

σαλπιγκτή και του μουσικού.[115] Η πλειοψηφία των καταταγέντων μουσικών ήταν ελληνικής καταγωγής. Επίσης διαπιστώνεται ότι δύο τουλάχιστον μέλη του τμήματος αυτού είχαν ήδη πολεμική εμπειρία από τα προηγούμενα χρόνια. (Αντωνίου και Βερετίνος) και ήταν γνώριμοι των αξιωματικών του επιτελείου.

«Α΄ Σύνταγμα

Κατάλογος Ονομαστικός των Ακολούθων Αξιωματικών εκπληρούντων τα χρέη των και διαφόρων ομοίων υποψηφίων, υπαξιωματικών τυμπανοφόρων και στρατιωτών.

Αριθμός	Όνομα και επώνυμο	Βαθμοί	Εποχή καθ' ην εισήλθον	Παρατη-ρήσεις
1	Ιωσήφ Αμπάτης	Λοχαγός- Υπασπιστής	τη 17 Ιουλ	
2	Φρανσουάζ Οζουρντουίς	Λοχαγός	»	
3	Στέφανος Θεοδώρου	»	»	
4	Ευστράτιος Πίσσας	Υπολοχαγός	19 Ιουλ	
5	Αθανάσιος Κρονόπουλος	Υπολοχαγός Β΄	»	
6	Νικόλαος Σκαρβέλης	»	»	
7	Κωνσταντίνος Χρυσούλης	»	»	
8	Παύλος Παυλίδης	»	»	
9	Φίλιππος Σίτας	»	»	
10	Νικόλαος Κουντουριώτης	Λοχαγός	»	
11	Δολόνης	Υπολοχαγός	»	
12	Γεώργιος Μακρής	»	»	
13	Σταύρος Καστρινάκης	»	»	
14	Μαριμαριώμ Νεϊγμάς	»	»	
15	Κάρπος Παπαδόπουλος	»	»	
16	Πέτρος Διβάνης	Ιατρός	»	
	Υποψήφιοι υπαξιωματικοί			
1	Χριστόφορος Ιωάννου	Επιλοχίας	τη 3 Αυγ	
2	Νικόλαος Ποταμιάνος	Λοχίας	»	

[115] Αυτή η διάκριση των βαθμών των κελευστικών μουσικών εντοπίζεται στους ευρωπαϊκούς στρατούς. Κατά την εποχή της επανάστασης στην Ελλάδα πιθανότατα ίσχυσε ο Γαλλικός Κανονισμός του πεζικού του 1813, στον οποίο οι βαθμοί των κελευστικών μουσικών ως είχαν εξής: Tambour -major (αρχιτυμπανιστής), Caporal tambour ή tambour maître (δεκανέας τυμπανιστής-τυμπανιστής διδάσκαλος), Tambour (τυμπανιστής), Cornet (κεραύλης), trompette (σαλπιγκτής ιππικού), Musician (μουσικός). Στον κανονισμό αυτόν αναφέρεται επίσης ότι οι αυλοί είχαν καταργηθεί σιωπηρώς πριν 30 χρόνια και ότι μόνο σε ορισμένα τάγματα που δεν είχαν μουσική επίσημα συγκροτημένη, υπήρχαν ατύπως δύο κλαρινέτα και ένας αυλός για να συνοδεύουν τα τύμπανα. Αυτοί οι στρατιώτες σταδιακά έπαψαν να συνοδεύουν τα τύμπανα και μετατράπηκαν σε «μουσικούς». Βλ. Bardin, *Manuel d'infanterie,* ό.π., σ. 24, 78, 82, 347, 567.

3	Παναγιώτης Πίσσας	»	»	
4	Ζηνόβιος Χαρμόλας	»	4 Αυγούστου	
5	Βασίλειος Νάκος	»	6»	
6	Χριστόφορος Λογοθέτης	»	»	
7	Φώτιος Αγγελίδης	»	»	
8	Εδουάρδ Φώιστ	»	»	
9	Γεώργιος Χ^{ζη} Ιω^{νου} Σπιλιωτόπουλος	»	»	
10	Γεώργιος Α. Κίτζου	»	8 »	
11	Αθανάσιος Καραΐσκος	»	Α΄ 8βρίου	
	Υποτελείς /Τυμπανισταί			
1	Αντώνιος Αντωνίου	Αρχιτυμπανιστής	20 Ιουλίου	
2	Γεώργιος Βόμπος	Αρχισαλπιγκτής	22 »	
3	Καράγιαννης	»	16 7βρίου	
4	Νικόλαος Βον	Αρχιράπτης	τη 21 Ιουλ	
5	Γεώργιος Χίος	Σημαιοφόρος	25 »	
6	Χρήστος Βερετίνος	Μουσικός	9 Αυγούστου	
	Τυμπανιστές			
1	Τριαντάφυλλος Ρουμελιότης	Τυμπανιστής	2 Ιουλίου	
2	Στέφανος Καραμανλής	»	»	
3	Αντώνιος Στριγκαρέλης	»	»	
4	Γεώργιος Πεχλιβάνης	»	»	
5	Αντώνιος Καβάκος	»	»	
6	Κωνσταντίνος Δαμαλάς	»	»	
7	Θεόδωρος του Πραζά	»	10 Αυγούστου	
8	Μιχαήλ Μυσιρλάκης	»	12 Αυγούστου	
9	Γεώργιος Τζιπιανίτης	»	»	
10	Αναστάσιος Αργίτης	»	»	
11	Γεώργιος Χειμαρριώτης	»	16 Αυγούστου	
12	Μιχαήλ Ζώας	»	20 Αυγούστου	
13	Γεώργιος Αϊβαλιώτης	»	»	
14	Κωνσταντίνος Χιλλιάδης	»	»	
	Σαλπιγκτές			
1	Σωτήριος Μακρής	Σαλπιγκτής	5 Αυγούστου	
2	Νικόλαος Σπαρτιάτης	»	20 Αυγούστου	
3	Παναγιώτης Χατζή Ρωμιού	»	»	
4	Δημήτριος Γεωργίου	»	4 Οκτωβρίου	
5	Αθανάσιος Πασπαράκης	»	»	
6	Ιωάννης Χαζιλαρλής	»	»	

Εν Ναυπλίω τη 4 8βρίου 1824

Ο αρχηγός του Συντάγματος Π.Γ. ΡΟΔΙΟΣ»[116]

[116] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 31, Έγγραφο 102.

Αύξηση αριθμού καταταγέντων – Μισθοδοσίες (1824)

Κατά τους μήνες Οκτώβριο και Νοέμβριο του 1824 ο αριθμός των μουσικών του Α΄ Συντάγματος αυξήθηκε, όπως φαίνεται στις καταστάσεις μισθοδοσίας. Οι κελευστικοί μουσικοί αποτελούσαν την πλειοψηφία των καταταγέντων μουσικών.

Ενδεικτικά, ο μηνιαίος μισθός των κατώτερων αξιωματικών κυμαίνονταν από 80 έως 150 γρόσια. Ο μισθός των αρχιτυμπανιστών ανερχόταν στα 50 γρόσια, των σαλπιγκτών δεκανέων στα 40, των μουσικών στα 32, ο μισθός του Επιλοχία επίσης στα 32 γρόσια, του λοχία στα 27, του Δεκανέα στα 18, των τυμπανιστών και σαλπιγκτών στα 18 και του στρατιώτη στα 16 γρόσια.

«Α΄ Σύνταγμα

Κατάλογος Ονομαστικός των ακολούθων διαφόρων αξιωματικών διά τους μισθούς αυτών αρχομένων από Α^{την} 8βρίου έως τέλος του ιδίου ως έπεται.

Αριθμός	Όνομα και επώνυμον	Βαθμοί	Παρατηρήσεις	Ημέραι				
				Λοχαγός	Ιατρός	Υπολοχαγός Α΄	Υπολοχαγός Β΄	Μισθοί
				5	4	3	2: 26 2/3	
1	Ιωσήφ Αμπάτης	Λοχαγός Υπασπιστής		30				150
2	Φρανσουάζ Οζουρτουίς	:		30				150
3	Θεόδωρος Στεφάνου	:		30				150
4	Πέτρος Διβάνης	Ιατρός			30			120
5	Ευστράτιος Πίσσας	Υπολοχαγός Α΄				30		90
6	Αθανάσιος Κρονόπουλος	:				30		90
7	Κάρπος Παπαδόπουλος	Υπολοχαγός Β΄					30	80
8	Νικόλαος Σκαρβέλης	:					30	80
9	Κωνσταντίνος Χρυσούλης	:					30	80
10	Γεώργιος Μακρής	:					30	80
11	Παύλος Διαμαντίδης	:					30	80
				90	30	60	120	1070

			Υποτελείς		Αρχιτυμπανιστής	Σαλπιγκτής και Σημαιοφόρος	Μουσικοί	Μισθοί
			προς μαϊδια[117]		66 2/3	53 1/3	42 2/3	Μισθοί
1	Αντώνιος Αντώνιου	Αρχιτυμπανιστής			30			50
2	Γεώργιος Μπόμπος	Σαλπιγκτής			30			50
3	Καράγιαννης	:				30		40
4	Γεώργιος Χίος	Σημαιοφόρος				30		40
5	Χρήστος Βερετίνος	Μουσικός					30	32
6	Ιωά. Γενοβέζος	:					30	32
					60	60	60	244

αρ	Όνομα και επώνυμον	Βαθμοί	Παρατηρήσεις	Ημέραι	Μισθοί
			<u>Υποψήφιοι</u>		
1	Αθανάσιος Παράσχος	Επιλοχίας ως του στρα.		30	16
2	Ζηνόβιος Χαρμόλας	:		30	16
3	Ιω. Χαζηλαρλής	Απόμαχος		30	16
4	Γεώργιος Στρίτζος	:		30	16
				120	64
			<u>Τυμπανοφόροι και Σαλπιγκταί</u>	Ημέραι	Μισθοί
			προς	22 2/3	-
1	Τριαντάφυλλος Ρουμελιώτης	Τυμπανιστής		30	18
2	Αντώνιος Στριγγαρέλης	:		30	18
3	Γεώργιος Πεχλιβάνης	:		30	18
4	Στέφανος Καραμανλής	:		30	18
5	Αντώνιος Καβάκος	:		30	18
6	Θεόδωρος Μπραζάς	:		30	18
7	Μιχαήλ Μισιρλάκης	:		30	18
8	Γεώργιος Τζιπιανίτης	:		30	18
9	Αναστάσιος Αργίτης	:		30	18
10	Γεώργιος Χειμαρριώτης	:		30	18
11	Μιχαήλ Ζώας	:		30	18

[117] Εκ του αραβικού meidin= λεπτά, χρήματα. Βλ. Γεώργιος Ν. Χατζηδάκις. *Γλωσσολογικαί Έρευναι*, τύποις Βιτσικουνάκη, Αθήνα 1934, σ. 297.

12	Γεώργιος Αϊβαλιώτης	:		30	18
13	Κωνσταντίνος Χιλλιάδης	:		30	18
14	Παναγιώτης Χατζή Ρωμιού	:		30	18
15	Αθανάσιος Πασπαράκης	:		30	18
16	Ματθαίος Σιδέρης	:		30	18
17	Γεώργιος Αθηναίος	Σαλπιγκτής		30	18
18	Στράτος Αθηναίος	:		30	18
19	Ιωάννης Καππόνης	:		30	18
20	Γεώργιος Καππόνης	:		30	18
21	Σωτήριος Μακρής	:		30	18
22	Κωνσταντίνος Πρασόπουλος	:		30	18
			Ημέραι	660	Γρ. 396» [118]

«Α΄ Σύνταγμα

Κατάλογος Ονομαστικός των ακολούθων διαφόρων Αξιωματικών δια τους Μισθούς αυτών, αρχομένων από Α^{ην} 9βρίου άχρι του τέλους του ίδιου». [119]

Αριθμός	Όνομα και επώνυμον	Βαθμοί	Παρατηρήσεις	Ημέραι				Μισθοί
				Λοχαγός	Ιατρός	Υπολοχαγός Α΄	Υπολοχαγός Β΄	
				5	4	3	2: 26 2/3	
1	Ιωσήφ Αμπάτης	Λοχαγός και Υπασπιστής		30				150
2	Φρανσουάζ Οζουρτουίς	Λοχαγός		30				150
3	Θεόδωρος Στεφάνου	:		30				150
4	Ιω. Φωτεινός	:		30				150
5	Πέτρος Διβάνης	Ιατρός			30			120
6	Ευστράτιος Πίσσας	Υπολοχαγός Α΄				30		90
7	Αθανάσιος Κρονόπουλος	:				30		90
8	Φίλιππος Σίτας	:				30		90
9	Κάρπος Παπαδόπουλος	Υπολοχαγός Β΄					30	80

[118] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 41, Έγγραφο αρ. 35.

[119] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 41, Έγγραφο αρ. 36.

10	Νικόλαος Σκαρβέλης	:					30	80
11	Παυλίδης	:					30	80
12	Κωνσταντίνος Χρυσούλης	:					30	80
13	Γεώργιος Μακρής	:					30	80
				90	30	60	120	1070
			Υποτελείς	Αρχιτυμπανιστής	Αρχισαλπιγκτής	Σημαιοφόρος	Στρατιώτης	Μισθοί
			προς μαΐδια	66 2/3	53 1/3	42 2/3	66 2/3	Μισθοί
1	Αντώνιος Αντώνιου	Αρχιτυμπανιστής		30				50
2	Γεώργιος Μπόμπος	Σαλπιγκτής		30				50
3	Καράγιαννης	:			30			40
4	Γεώργιος Χίος	Σημαιοφόρος			30			40
5	Χρήστος Βερετίνος	Μουσικός				30		32
6	Ιωά. Γενοβέλης	:				30		32
7	Ιω. Χαζηλαρλής	:					30	16
				60	60	60	30	260

αρ	Όνομα και επώνυμο	Βαθμοί	Παρατηρήσεις	Ημέραι	Μισθοί
				Προς 21 1/3	
1	Γεώργιος Στρίτζος	Επιλοχίας		30	16
2	Ιω. Χαζηλαρλής	Στρ.	<u>Υποψήφιοι</u>	30	16
				60	32
			<u>Τυμπανοφόροι και Σαλπιγκταί</u>	Ημέραι	Μισθοί
			προς	22 2/3	-
1	Τριαντάφυλλος Ρουμελιώτης	Τυμπανιστής		30	18
2	Αντώνιος Στριγγαρέλης	:		30	18
3	Γεώργιος Πεχλιβάνης	:		30	18
4	Στέφανος Καραμανλής	:		30	18
5	Αντώνιος Καβάκος	:		30	18
6	Θεόδωρος Μπραζάς	:		30	18
7	Μιχαήλ Μισιρλάκης	:		30	18
8	Γεώργιος Ιωανίτης	:		30	18
9	Αναστάσιος Αργίτης	:		30	18
10	Γεώργιος Χειμαρριώτης	:		30	18

11	Μιχαήλ Ζώας	:		30	18
12	Γεώργιος Αϊβαλιώτης	:		30	18
13	Κωνσταντίνος Χιλλιάδης	:		30	18
14	Παναγιώτης Χατζή Ρωμιού	:		30	18
15	Αθανάσιος Πασπαράκης	:		30	18
16	Ματθαίος Σιδέρης	:		30	18
17	Γεώργιος Αθηναίος	Σαλπιγκτής		30	18
18	Στράτος Αθηναίος	:		30	18
19	Ιωάννης Καππόνης	:		30	18
20	Γεώργιος Καππόνης	:		30	18
21	Σωτήριος Μακρής	:		30	18
22	Κωνσταντίνος Πρασόπουλος	:		30	18
23	Νικόλαος Σπαρτιάτης	:		30	18
			Ημέραι	690	Γρ. 414

Συγκρότηση Λόχου Πυροβολικού (1824)

Έως τον Νοέμβριο του 1824 είχε συγκροτηθεί Λόχος πυροβολικού ο οποίος διέθετε 4 ορεινά πυροβόλα, αποτελούμενος από 104 άνδρες, ήτοι 18 αξιωματικούς και υπαξιωματικούς και 84 στρατιώτες. Η διοίκηση του Λόχου ανατέθηκε στον Γάλλο Συνταγματάρχη Olivier Voutier. Σε αυτό το αρχικό στάδιο, το πυροβολικό δεν διέθετε μουσικούς.

«Κατάλογος των αξιωματικών, υπαξιωματικών και στρατιωτών του Α΄ λόχου των πυροβολιστών διά Νοέμβριον 1824.

Α/Α	Ονοματεπώνυμο	Βαθμός	Γρόσια	Παράδες
1	Βουτιέ	Συνταγματάρχης	225	
2	Θ. Βαλιάνος	Α΄Λοχαγός	200	
3	Εμμ. Καλλέργης	Β΄ Λοχαγός	180	
4	Λάμπρος	Α΄ Υπολοχαγός	120	
5	Ιωσήφ Φαλάγγας	Επιλοχίας	40	
6	Θ. Χρυσόπουλος	Λοχίας	34	
7	Ιωάννης Σκλήρης	Λοχίας	:	
8	Σπυρίδων Μηλάτος	:	:	
9	Σπυρίδων Ιανάτος	:	:	
10	Αστέριος Ίβος	Σιτιστής	:	
11	Γρηγόριος Μαρίνος	Δεκανέας	25	
12	Δημήτριος Βάρκας	:	:	
13	Σάββας Ευσταθίου	:	:	
14	Κωνσταντίνος Αδαγκόπουλος	:	:	

15	Μιχαήλ Μπουρνιάς	Υποδεκανέας	23	
16	Δημήτριος Χρήστου	:	:	
17	Χρήστος Βασιλείου	:	:	
18	Μανώλης Σιδούσκης		:	
	84 Στρατιώτες προς εν μηνιαίον		1680	
	Δύο στρατιώτες ο ένας προς 18 και ο άλλος προς 16 γρ.		34	
		Όλα κάμουν	2841	

Ναύπλιον τη 1 Δεκεμβρίου 1824 Ο Β΄ λοχαγός του Α΄ λόχου των πυροβολικών

Εμ: Καλλέργης». [120]

Επικήδειος τελετή Παναγιώτη Μπόταση (1824)

Στις 30 Οκτωβρίου στο Ναύπλιο, έγινε η επικήδειος τελετή του αντιπροέδρου του Εκτελεστικού Σώματος της Προσωρινής Διοίκησης της Ελλάδος Παναγιώτη Μπότατση. Η τελετή διεξήχθη εν μέσω ημέρας πένθους με όλες τις τιμές, τον προσήκοντα σεβασμό προς τον εκλιπόντα και με την συμμετοχή των στρατιωτικών και πολιτικών αρχών, καθώς και του συνόλου του πληθυσμού της πόλης του Ναυπλίου.

«Οι στρατιώτες του στρατηγού Χατζή Χρήστου και οι του στρατηγού και φρουράρχου Φωτομάρα επροπορεύοντο, μετά τούτους ηκολούθη το τακτικόν σύνταγμα όλον έχον προ αυτού συρόμενα δύο αμαξωτά κανόνια περιστοιχούμενα από τους πυροβολητάς, και προ των κανονίων ηγείτο η στρατιωτική μουσική. Τούτους διαδέχετο το ιερατείο και τα σεβαστά μέλη της Διοικήσεως, τούτους δε πάλιν το λείψανον».[121]

Η επικήδειος τελετή διεξήχθη με κελευστικούς στην πλειοψηφία μουσικούς και επικεφαλής πιθανότατα τον Αρχιτυμπανιστή Αντώνιο Αντωνίου.[122]

---

[120] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 41, Έγγραφο αρ. 7.

[121] Εφ. *Φίλος του Νόμου*, αρ. 67, Ύδρα 3/11/1824, σ. 2.

[122] Για την ύπαρξη μουσικών στην επικήδειο τελετή, βλ. ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 41, έγγραφο 36, καταστάσεις μισθοδοσίας του Οκτωβρίου 1824.

Επισημαίνεται ότι το τμήμα αυτό αποκαλείται «στρατιωτική μουσική» και όχι τυμπανιστές και σαλπιγκτές. Αποτελεί συνεπώς την πρώτη καταγεγραμμένη τελετή με την Μουσική του ανασυσταθέντος τακτικού στρατού.

Ο πρώτος Ευρωπαίος αρχιμουσικός (1824)

Τον Δεκέμβριο του 1824, εντάχθηκε στο Α΄ Τακτικό Σύνταγμα ο πρώτος Ευρωπαίος Αρχιμουσικός, όπως επιβεβαιώνεται από το συμφωνητικό για παροχή υπηρεσιών του αρχιμουσικού της στρατιωτικής μπάντας «Τζιοβάνι Μανγκέλι»,[123] το οποίο υπέγραψε με τον Ρόδιο και εγκρίθηκε από την προσωρινή διοίκηση της Ελλάδας στις 4 Δεκεμβρίου.[124] Με διαφορά δύο ημερών, εντάχθηκε στο Α΄ Σύνταγμα και ο υιός του, Michael, σε ηλικία 17 ετών.[125]

Η μετάβαση των δύο αυτών Ευρωπαίων μουσικών προς το Ναύπλιο, εν μέσω του εμφυλίου πολέμου. Είχε αφετηρία το Μεσολόγγι και περιγράφεται επακριβώς από τον ιατρό Treiber.

«2 Νοεμβρίου: Αναχωρώ απ' το Μεσολόγγι με μια βάρκα μαζύ με τον Mangel, τον γιο του κι' έναν έμπορο. Οι πρώτοι πηγαίνουν ως αρχιμουσικοί στο σύνταγμα. Τη νύχτα στον όρμο του Μεσολογγίου. Προς το πρωί σηκώνουμε πανιά. Ο άνεμος είναι κακός. Κατά τις 3 το απόγευμα φτάνουμε στην Κλαρέντσα. Κατεστραμμένο βενετσιάνικο φρούριο Τορνέζι. Τη νύχτα μένουμε εδώ στο τελωνείο.

---

[123] Ο ίδιος δηλώνει Αυστριακός από τη Βιέννη. Βλ. ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/ Γραμματείας/Υπουργείου της Αστυνομίας, Φ. 44, Έγγραφο αρ. 43. Πιθανώς λόγω της αρχικής καταγραφής του ονόματός του στην ιταλική, αναφέρεται και ως Ιταλός. Βλ. ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Η Ιστορία της Οργάνωσης του Ελληνικού Στρατού 1821-1954* (στο εξής: ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Η Οργάνωση του Ελληνικού Στρατού*), Αθήνα 2005, σ. 5.

[124] Σαβοριανάκης, ό.π., σ. 121.

[125] *ΜΣΝΕ*, τόμ. 4, Παράρτημα «Μ», λήμμα «Μάγγελ Μιχαήλ», Αθήνα 1929, σ. 649. Ακόμη και τριάντα χρόνια μετά την κατάταξή του, ο Michael Mangel αποκαλούνταν εντός του στρατεύματος με το ιταλικό υποκοριστικό «Μικελίνο» (Michelino) όπως εντοπίζεται σε υπηρεσιακά έγγραφα. Βλ. ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ. 533, Έγγραφο αρ. 480.

3: Αναχωρούμε για Γαστούνη. Ωραία εύφορη πεδιάδα που διακόπτεται από μικρούς λόφους. Η Γαστούνη είναι πολύ καταστραμμένη. Καλή υποδοχή στου διευθυντή της αστυνομίας. Επειδή είναι Κυριακή υπάρχει έλλειψη ζώων και μένουμε όλη την ημέρα εδώ.

5: Ύστερα από πορεία 6 ωρών, φθάνουμε στον Πύργο. Βασανιζόμαστε για να βρούμε ένα κατάλυμα. Έχει ξεσπάσει νέος εμφύλιος μεταξύ του Κολοκοτρώνη και της Κυβερνήσεως. Οι δρόμοι δεν είναι ασφαλείς. Η συντροφιά μας αυξάνει κατά 2 Έλληνες εμπόρους.

Στις 6 Νοεμβρίου: Μένουμε στον Πύργο

7: Αναχωρούμε. Ύστερα από πορεία τριών ωρών συναντούμε εμπόρους κλπ. που πήγαιναν στην Τριπολιτσά, αλλά γυρίζουν πίσω γιατί οι δρόμοι δεν είναι ασφαλείς και μας βεβαιώνουν πως δεν μπορούμε να περάσουμε. Γι' αυτό γυρίζουμε στον Πύργο.

8 και 9 : μένουμε εδώ. Αποφασίζουμε ν' αποτολμήσουμε το ταξίδι.

Στις 10 Νοεμβρίου: Κατά το απόγευμα ξεκινάμε. Ύστερα από πορεία 3 ωρών φθάνουμε σε ένα χωριό, όπου γίνεται γάμος. Φρικτή μουσική.

11: 3-4 ώρες βαδίζουμε κατά μήκος της πεδιάδας του Αλφειού. Περνάμε τον Αλφειό. Ωραία κοιλάδα. Το βράδυ φθάνουμε στον Αη Γιάννη. Το χωριό είναι σε ωραία τοποθεσία.

12: Δάση, βουνά και μόνο βουνά. Αργά το βράδυ φθάσαμε στην Μουκουλίνα, ωραίο χωριό. Μας τρομάζουν με την έλλειψη ασφάλειας στους δρόμους.

13: Επισκεπτόμαστε το πρόεδρο του χωριού. Αναχωρούμε. Βουνά, άσχημα περάσματα. Πάγος, τρομακτικές χαράδρες. Φθάνουμε στην Αλωνίσταινα, ωραίο ορεινό χωριό, απ' όπου είχα κιόλας περάσει όταν πήγαινα το Μεσολόγγι. Επισκεπτόμαστε τον καπετάνιο. Εξακολουθούμε (παρά τις αντιρρήσεις) το ταξίδι μας. Ο καπετάν Αντώνης Κολοκοτρώνης βγαίνει απ' το χωριό με 200 άνδρες και μας σταματάει για να εξετάσει τα διαβατήριά μας. Ύστερα από ανταλλαγή λίγων λέξεων, μας αφίνουν, να συνεχίσουμε το δρόμο μας. Αργά το βράδυ φθάνουμε στην Τριπολιτσά. Περνάμε τη νύχτα στο χάνι.

14: Δεν είναι δυνατόν να περάσουμε πια απ' το δρόμο για το Ναύπλιο ύστερα από το ξέσπασμα του εμφυλίου πολέμου. Επειδή δεν μπορούμε πια να φύγουμε, νοικιάζουμε ένα κατάλυμα.

Στις 15 Νοεμβρίου: Γίνεται μάχη μια ώρα έξω από την Τριπολιτσά. Σκοτώνεται ο Πάνος Κολοκοτρώνης. Ως τις 29 Νοεμβρίου γίνονται μερικές, χωρίς σπουδαίας σημασίας μάχες. Στις 29 Νοεμβρίου ο στρατός του Κολοκοτρώνη νικήθηκε στον Αχλαδόκαμπο.

Στις 30: Μπαίνει στην Τριπολιτσά ο Χατζηχρήστος.

4 Δεκεμβρίου: Αναχωρούμε από την Τριπολιτσά. Τη νύχτα φθάνουμε στους Μύλους. Πυροβολισμοί.

5: Περνάμε με πλοίο το κόλπο. Φθάνουμε στο Ναύπλιο. Οι περισσότεροι από τους συμπατριώτες μου είναι άρρωστοι από διαλείποντας πυρετούς. Πολλοί πέθαναν κατά την απουσία μου, όπως οι Boyon, Specht. Μένω στου Duzourdhui.

Στις 20 Δεκεμβρίου: αναλαμβάνω υπηρεσία στο τακτικό στρατό».[126]

Γαλλικός πίνακας βαθμών και μισθών ενός Συντάγματος (1825)

Σε έγγραφο του Υπουργείου Πολέμου Γάλλοι του έτους 1825 εντοπίζεται πίνακας ενδεικτικής μισθοδοσίας ενός συντάγματος πεζικού, τον οποίο συνέταξαν και υπέβαλλαν ενυπόγραφα στην Ελληνική Κυβέρνηση τρεις αλλοδαποί αξιωματικοί. Διακρίνονται τα ονόματα του Ταγματάρχη Πυροβολικού Charles de Steitz, του Αντισυνταγματάρχη Garrel και ενός Λοχαγού Υπασπιστή της Λεγεώνας της Τιμής (δυσανάγνωστο). Ο πίνακας περιλάμβανε όλους τους στρατιωτικούς βαθμούς ενός συντάγματος πεζικού, πλην του αρχιμουσικού και μουσικών μίας μπάντας. Φέρει επίσης την δυσδιάκριτη υπογραφή δύο Ελλήνων, πιθανώς γραμματέων, και του τότε υπουργού Δικαιοσύνης Ιωάννη Θεοτόκη. [127]

[126]Αποστολίδης, ό.π., σ. 60-62.

[127]ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 48, Έγγραφο αρ. 124.

«Μισθός ενός Συντάγματος Πεζικού

Βαθμοί		Μισθός Κατά Μήνα (γρόσια)	Διαίρεσις του μηνιαίου μισθού			Το όλον
			Συνεισφορά πλυστικών και υποδημάτων	Καθημερινά έξοδα	Μετρητά	
Συνταγματάρχης	Colonel	400				400
Αντισυνταγματάρχης	Lieut. Colonel	300				300
Ταγματάρχης	Chef Battalion	250				250
Υπασπιστής πρώτος	Cap. Adjut. Major	150				150
Υπασπιστής δεύτερος	Adjut. Major be second	100				100
Καταλυματίας	Quartier Maître	120				120
Ιατρός	Medicin	120				120
Χειρούργος	Chirurgien	120				120
Ιερεύς	Prêtre	100				100
Γραμματικός	Secrétaire de Colonel	100				100
Ανθυπασπιστής	Adjut. Sous-officier	40				40
Σημαιοφόρος	Sous-officier port drapeau	35				35
Αρχιτυμπανιστής	Tambour Major	35	3		32	35
Δεκανέας Τυμπανιστής	Caporal Tambour	20	2	8.10	9.30	20
Οπλοποιός	Maître Armurier	30	3		27	30
Πρωτοράφτης	Maître Tailleur	30				30
Πρωτυποδηματάς	Prem Cordonier	30				30
Αρχιδεσμοφύλαξ	Sergent Prévôt	20	3		17	20
Δεσμοφύλαξ	Prévôt	14	2	8.10	3.30	14
Λοχαγός	Capitaine	150				150
Υπολοχαγός Α΄	Lieutenant	90				90
Υπολοχαγός Β΄	Sous-Lieutenant	80				80
Επιλοχίας	Sergent major	30	3		27	30
Σιτιστής	Fourrier	25	3		22	25
Λοχίας	Sergent	25	3		22	25
Ουραγός (Δεκανέας)	Caporal	18	2	8.10	7.30	18
Τυμπανοφόρος & Σαλπιγκτής	Tambour e Trompete	15	2	8.10	4.30	15
Στρατιώται	Soldats	14	2	8.10	3.30	14»

Μισθοδοσία Α΄ Συντάγματος μηνός Ιανουάριου (1825)

Η κατάταξη αξιωματικών, υπαξιωματικών, σαλπιγκτών, τυμπανιστών και μουσικών στον τακτικό στρατό συνεχίστηκε τους επόμενους μήνες του 1825. Η κατάταξη του αρχιμουσικού και του υιού του αποτυπώνεται στην κατάσταση μισθοδοσίας του Ιανουαρίου 1825. Ωστόσο εντύπωση προκαλεί ο ασυνήθιστα υψηλός μισθός τους, σε σχέση με τους μισθούς των αξιωματικών και των υπόλοιπων μουσικών.

«Α΄ Σύνταγμα

Κατάλογος Μισθών των Ακολούθων ονομαστικών αξιωματικών του ειρημένου συντάγματος, αρχομένου από Α^{ην} Ιανουαρίου 1825 άχρι τέλους του ίδιου ως έπεται.

Αριθ.	Όνομα και επώνυμο	Βαθμοί	Παρατηρήσεις	Ημέραι					Μισθοί
				Συνταγματάρχης	Λοχαγός	Ιατρός	Υπολοχαγός Α΄	Υπολοχαγός Β΄	
				13 13/3	5	4	3	2 36/3	
1	Παναγιώτης Γ^{ου} Ρόδιος	Συνταγματάρχης		30					400
2	Ιωσήφ Αμπάτης	Λοχαγός			30				150
3	Φρανσουάζ Οζουρντουί	:			30				150
4	Θεόδωρος Στεφάνου	:			30				150
5	Ιωάννης Φωτεινός	:			30				150
6	Τράϊμπερ Γερμανός	Ιατρός				30			120
7	Ευστράτιος Πίσσας	Υπολοχαγός Α΄					30		90
8	Αθανάσιος Κρονόπουλος	:					30		90
9	Φίλιππος Σίτας	:					30		90
10	Κάρπος Παπαδόπουλος	Υπολοχαγός Β΄						30	80
11	Νικόλαος Σκαρβέλης	:						30	80
12	Παύλος Διαμαντίδης	:						30	80
13	Κωνσταντίνος Χρυσούλης	:						30	80
14	Γεώργιος Μακρής	:						30	80
				30	120	30	90	150	1790
			Υποτελείς	10	3 13/3	66 2/3	1 13/3	1 22/3	Μισθοί
1	Ιωάννης Μάνγελ	Αρχιμουσικός		30					300
2	Μιχαήλ Μάνγελ	..			30				100
3	Αντώνιος Αντώνιου	Αρχιτυμπανιστής				30			50
4	Γεώργιος Μπόμπος	Αρχισαλπιγκτής				30			50
5	Φώτιος Αγγελίδης	Ανθυπασπιστής					30		40
6	Γεώργιος Χίος	Σημαιοφόρος					30		40
7	Παναγιώτης Πίσσας	..					30		40
8	Καράγιαννης	Σαλπιγκτής					30		40
9	Κωνσταντίνος Σκανδαλίδης	Μουσικός					30		40
10	Χρήστος Βερετίνος	Μουσικός						30	32
				30	30	60	150	30	732

Α/Α	Όνομα και επώνυμο	Βαθμός	Παρατηρήσεις	Τυμπανιστές	Υποψήφιοι	Μισθοί
			Τυμπανισταί και μουσικοί	22 2/3	21 2/3	
1	Τριαντάφυλλος Ακριβός	Τυμπανιστής		30		17
2	Γεώργιος Πεχλιβάνης	:		30		17
3	Αντώνιος Στριγγαρέλης	:		30		17
4	Στέφανος Καραμανλής	:		30		17
5	Αντώνιος Καβάκος	:		30		17
6	Θεόδωρος Μπραζάς	:		30		17
7	Μιχαήλ Μισιρλάκης	:		30		17
8	Κωνσταντίνος Δαμαλάς	:		30		17
9	Γεώργιος Τζιπιανίτης	:		30		17
10	Αναστάσιος Αργίτης	:		30		17
11	Νικόλαος Σπαρτιάτης	Σαλπιγκτής		30		17
12	Σωτήριος Μακρής	:		30		17
13	Παναγιώτης Χατζή Ρωμιού	:		30		17
14	Κωνσταντίνος Χιλλιάδης	:		30		17
15	Αθανάσιος Πασπαράκης	Μουσικός		30		17
16	Γεώργιος Αϊβαλιώτης	:		30		17
17	Γεώργιος Χειμαρριώτης	:		30		17
18	Ιωάννης Καππόνης	:		30		17
19	Γεώργιος Μενζιάνης	:		30		17
20	Α Χιλλιάδης	:		30		17
21	Γεώργιος Στρίζος	Υποψήφιος			30	16
22	Αναστάσιος Βουδέλης	:			30	16
23	Ιωάννης Χαζιλαρλής	Απόμαχος			30	16
24	Νικόλαος Γιακουμόπουλος	Υποψήφιος			30	16
				600	120	404» [128]

Μισθοδοσία μηνός Φεβρουάριου (1825)

Στην μισθοδοσία του μηνός Φεβρουαρίου 1825 ο αριθμός των μουσικών αυξάνεται και καταγράφονται δέκα υποτελείς μουσικοί υπό τον Αρχιμουσικό Ιωάννη Μάνγελ και 13 τυμπανιστές - σαλπιγκτές υπό τον Αρχιτυμπανιστή Αντώνιο Αντωνίου.

[128] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 51, Έγγραφο αρ. 141.

«Α΄ Σύνταγμα

Κατάλογος Ονομαστικός των Ακόλουθων Αξιωματικών του ειρημένου Συντάγματος, δια τους Μισθούς του Φεβρουαρίου Μηνός.

Αρ.	Όνομα και επώνυμον	Βαθμοί	Παρατηρήσεις	Ημέραι					Μισθοί
1	Παναγιώτης Γου Ρόδιος	Συνταγματάρχης		30					400
2	Ιωσήφ Αμπάτης	Λοχαγός Υπασπ.			30				150
3	Φρανσουάζ Οζουρντουί	Λοχαγός			30				150
4	Θεόδωρος Στεφάνου	:			30				150
5	Ιωάννης Φωτεινός	:			30				150
6	Τράϊμπερ Γερμανός	Ιατρός				30			120
7	Ευστράτιος Πίσσας	Υπολοχαγός Α΄					30		90
8	Αθανάσιος Κρονόπουλος	:	Ούτος παραιτηθής και αντικαταστάθη αλλ.				30		90
9	Φίλιππος Σίτας	:					30		90
10	Κάρπος Παπαδόπουλος	Υπολοχαγός Β΄[129]						30	80
11	Νικόλαος Σκαρβέλης	:						30	80
12	Παύλος Διαμαντίδης	:						30	80
13	Γεώργιος Μακρής	:						30	80
14	Κωνσταντίνος Χρυσούλης	:						30	80
				30	120	30	90	150	1790
			Υποτελείς			προς μαΐδια	53 1/3		
1	Φώτιος Αγγελίδης	Ανθυπασπιστής						30	40
2	Γεώργιος Χίος	Σημαιοφόρος						30	40
3	Παναγιώτης Πίσσας	:						30	40
								90	120
			Μουσικοί						
				10	3: 13 1/3	1:13 1/3	26 2/3	21 1/3	
1	Ιωάννης Μάνγελ	Αρχιμουσικός		30					300
2	Μιχαήλ Μάνγελ				30				100
3	Κωνσταντίνος Σκανδαλίδης					30			50
4	Χρήστος Βερετίνος					30			50
5	Τριαντάφυλλος Ρουμελιώτης						30		40

[129] Ο βαθμός δεν αναγράφεται στο πρωτότυπο έγγραφο, συνάγεται εκ του κατάστασης μισθοδοσίας του προηγούμενου μήνα.

6	Γεώργιος Χειμαρριώτης							30	40
7	Ιωάννης Καππόνης							30	40
8	Γεώργιος Καππόνης							30	40
9	Στυλιανός Ιωάννου							30	40
10	Σωτήριος Μακρής							30	32
				30	30	60	30	150	732

αρ	Όνομα και επώνυμο	Βαθμοί	Παρατηρήσεις	Ημέραι			Μισθοί
			Υποψήφιοι			Προς 21 1/3	
1	Γεώργιος Στρίζος	υπαξιωματικοί				30	16
2	Αναστάσιος Βουδέλης					30	16
3	Νικόλαος Γιακουμόπουλος					30	16
4	Ιωάννης Χαζιλαρλής	απόμαχος				30	16
5	Δημήτριος Σμυρναίος					30	16
						150	80
			Τυμπανοφόροι και Σαλπιγκταί προς				
				66 2/3	53 1/3	22 2/3	-
1	Αντώνιος Αντωνίου	Αρχιτυμπανιστής		30			50
2	Γεώργιος Μπόμπος	Σαλπιγκτής		30			50
3	Καράγιαννης	:			30		40
4	Αντώνιος Στριγγαρέλης	Τυμπανιστής				30	17
5	Θεόδωρος Μπραζάς	:				30	17
6	Γεώργιος Πεχλιβάνης	:				30	17
7	Στέφανος Καραμανλής	:				30	17
8	Αντώνιος Καβάκος	:				30	17
9	Γεώργιος Τζιπιανίτης	:				30	17
10	Κωνσταντίνος Δαμαλάς	:				30	17
11	Παναγιώτης Χ^{ή} Ρωμιού	:				30	17
12	Αθανάσιος Πάσπαρης	:				30	17
13	Κωνσταντίνος Χιλλιάδης	:				30	17
				30	30	300	310» [130]

[130] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 62, Έγγραφο αρ. 9.

Δαπάνες Συντήρησης – Εγκαταστάσεων και Μουσικών Οργάνων (1825)

Από τον Δεκέμβριο του 1824 έως τον Μάρτιο του 1825 και υπό την μέριμνα του Συνταγματάρχη Παναγιώτη Ρόδιου δαπανήθηκαν χρηματικά ποσά για την ανακατασκευή του χώρου διαμονής και εκπαίδευσης των μουσικών του Συντάγματος στο Ναύπλιο, καθώς και για την συντήρηση ορισμένων μουσικών οργάνων. Στον σχετικό λογαριασμό δαπανών με ημερομηνία 8 Μαρτίου 1825 καταγράφονται τα εξής:

«10βρίου 8, Δια σανίδια, ξύλα, καρφιά και σίδερα όπως και ημεροκάματα για την οικοδομή του λόχου της μουσικής, γρόσια 173,10.

10βρίου 12, Διόρθωμα των τυμπάνων, γρόσια 38.

Ιαν. 4, Ξύλα δύο δια το μεγάλον τύμπανον Μουσικής, γρόσια 5».[131]

Χώρος εκπαίδευσης στρατιωτικών μουσικών (1825)

Με έγγραφό του στις 11 Μαρτίου προς το Υπουργείο των Πολεμικών, ο Παναγιώτης Ρόδιος αιτήθηκε την ελεύθερη είσοδο και έξοδο στρατιωτών ενός εκ των λόχων του Συντάγματος στο φρούριο Ιτζ Καλέ και σε κατάλληλα διαμορφωμένου κτιρίου για τις ανάγκες του, αλλά και για την εκγύμναση όλων των μουσικών στου συντάγματος.

«Προλαβόντως εζήτησα το εις Ιτζ Καλέ κείμενον μαγαζίον δια κατάλυμα Τακτικών στρατιωτών, το οποίον και μ' αφιερώθη. Ως έτοιμον λοιπόν καθ' όλα του τα αναγκαία, καθώς και με τους κραββάτους, παρακαλώ το Υπουργείον τούτο να διατάξη τον ευγενέστατον φρούραρχον, ώστε ν' αφήση την είσοδον και έξοδον των Τακτικών ελευθέραν, δια να μετακομισθή ο εις εκ των λόχων του Συντάγματος εις το αυτό και δια να γίνεται προς τούτον και η γύμνασις των μουσικών και τυμπανιστών ως τόπος ευρύχωρος και παράμερος».[132]

Αύξηση αριθμού Αξιωματικών – Κατάταξη μαθητευόμενων παίδων (1825)

Σε κατάσταση μισθοδοσίας μηνός Μάιου καταγράφεται σημαντική αύξηση του αριθμού των αξιωματικών του στρατεύματος. Για πρώτη φορά εμφανίζεται ο βαθμός του Α΄ μουσικού που

---

[131] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 62 Έγγραφο αρ. 11.

[132] Βουλή των Ελλήνων, *Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας*, τόμ. 19, σ. 50.

φέρουν τρεις μουσικοί και η κατάταξη στο τακτικό σώμα 4 αρχάριων παίδων τυμπανιστών, στα πρότυπα του Γαλλικού και άλλων στρατών. Σε αυτή την κατάσταση, πατέρας και υιός Mangel καταγράφονται και ως αρχιτυμπανιστές, το αντίστοιχο του Tambour Major στον Γαλλικό στρατό, ενώ στην στήλη της ημερήσιας αποζημίωσης ως πατέρας ως «αρχιμουσικός» και ο υιός ως «Β^{ος} αρχιμουσικός».

«Α΄ Σύνταγμα

Κατάλογος Μισθών των Ακολούθων ονομαστικών αξιωματικών, υποτελών τυμπανιστών και Μουσικών διά τον Μάϊον Μήνα ως έπεται.

Αρ.	Όνομα και επώνυμο	Βαθμοί	Παρατηρήσεις	Ημέραι						Μισθοί
				Συνταγματάρχης	Ταγματάρχης	Λοχαγός	Ιατρός	Υπολοχαγός Α΄	Υπολοχαγός Β΄	
				13: 13/3	8:26 1/3	5	4	3	2: 36/3	
1	Παναγιώτης Γου Ρόδιος	Συνταγματάρχης		30						400
2	Φ. Γαρέλ	Ταγματάρχης			30					250
3	Ιωσήφ Αμπάτης	Λοχαγός				30				150
4	Φρανσουάζ Οζουρντουί	:				30				150
5	Θεόδωρος Στεφάνου	:				30				150
6	Σδαέρδ Γερμανός	:				30				150
7	Ιωάννης Φωτεινός	:				30				150
8	Ευστράτιος Πίσσας	:				30				150
9	Κάρπος Παπαδόπουλος	:				30				150
10	Αντώνιος Μόριν	:				30				150
11	Τράϊμπερ Γερμανός	Ιατρός Υπολ. Α΄					30			120
12	Φίλιππος Σίτας	Υπολοχαγός Α΄						30		90
13	Νικόλαος Σκαρβέλης	:						30		90
14	Παύλος Διαμαντίδης	:						30		90
15	Ιωάννης Δουφρέν	:						30		90
16	Νέσμπας	:						30		90
17	Αθανάσιος Άνθου	:						30		90
18	Ιω. Φίλης	Υπολοχαγός Β΄							30	80
19	Γεώργιος Δόμπριτζ	:							30	80
20	Σταύρος Καστρινάκης	:							30	80
21	Αναστάσιος Βαλάνος	:							30	80
22	Γεώργιος Σπηλιοτόπουλος	:							30	80
23	Φώτιος Αγγελίδης	:							30	80
24	Γεώργιος Μακρής	Φροντιστής							30	80
25	Κωνσταντίνος Χρυσούλης	Καταλυματίας							30	80
26	Κωνσταντίνος Κυδωνιεύς	Οπλοποιός							30	80
				30	30	240	30	180	270	3230

Αρ.	Όνομα και επώνυμο	Βαθμός	Παρατηρήσεις	Ημέραι						
				Ανθυπασπιστής	Σημαιοφόρος	Οδηγός	Αρχιτυμπανιστής	Αρχισαλπιγκτής	Σαλπιγκτής	Μισθοί
			Υποτελείς γρ.	80	53 1/3	42 1/3	66 1/3	66 1/3	53 1/3	
1	Ζηνόβιος Χαρμόλας	Ανθυπασπιστής		30						60
2	Παναγώτης Πίσσας	Σημαιοφόρος			30					40
3	Γεώργιος Στρίτζος	Οδηγός				30				32
4	Αντώνιος Αντωνίου	Αρχιτυμπανιστής					30			50
5	Γεώργιος Μπόμπος	Αρχισαλπιγκτής						30		50
6	Καράγιαννης	..							30	40
				30	30	30	30	30	30	270
			Μουσικοί και Τυμπανισταί	Αρχιμ.	Β^ος αΜους.	Α΄ Μουσ.	Τυμπ.	Σαλπ.	Απλός Μουσ.	Μισθοί
				10	3.13 1/3	53 1/3	26 2/3	22 2/3	21 2/3	
1	Ιωάννης Μάνγελ	Αρχιτυμπ.		30						300
2	Μιχαήλ Μάνγελ	:			30					100
3	Χρήστος Βερετίνος	Α΄ Μουσικός				30				40
4	Κωνσταντίνος Σκανδαλίδης	:				30				40
5	Τομας	:				30				40
6	Τριαντάφυλλος Ρουμελιώτης	Τυμπ.					30			20
7	Αντώνιος Στριγγαρέλης	:					30			20
8	Γεώργιος Πεχλιβάνης	:					30			20
9	Θεόδωρος Μπραζάς	:					30			20
10	Στέφανος Καραμανλής	:					30			20
11	Σωτήριος Μακρής	Σαλπ.						30		17
12	Αντώνιος Καβάκος	Τυμπ							30	16
13	Κωνσταντίνος Δαμαλάς	:							30	16
14	Γεώργιος Τζιπιανίτης	:							30	16
15	Παναγιώτης Χατζή Ρωμιού	:							30	16
16	Δημήτριος Αϊβαλιώτης	:							30	16
17	Νικόλαος Πολύζος	:							30	16
18	Γεώργιος Μακρής	:							30	16
19	Αντώνιος (δυσδ.)	:							30	16
20	Νικόλαος Δαναΐτας	:							30	16
4	διάφοροι Μικροί	ως αρχάριοι διά							:	40
				30	30	90	150	30	270	821» [133]

[133] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 90, Έγγραφο αρ. 54.

Τελετή αμνήστευσης φυλακισμένων αντικυβερνητικών (1825)

Ενόψει του κινδύνου της επέλασης του Ιμπραήμ της Αιγύπτου, που από τον Φεβρουάριο λεηλατούσε την Πελοπόννησο, στις 18 Μαΐου δόθηκε Γενική Αμνηστία από την Διοίκηση Κουντουριώτη στους φυλακισμένους στην Ύδρα Αντικυβερνητικούς, Κολοκοτρώνη, Σισίνη, αδελφούς Νοταρά, αδελφούς Δεληγιάννη και Θεόδωρο Γρίβα. Η τελετή πραγματοποιήθηκε στις 19 Μαΐου στο Ναύπλιο.

«Σήμερον επανηγυρίσθη λαμπρότατα επ' εκκλησίας της γενικής αμνηστείας η χαρμόσυνος απόφασις. Ήτον αδύνατον να μη χύνη τις δάκρυα χαράς, βλέπων ιδίοις οφθαλμοίς την λαμπράν ταύτην εορτήν. Όλοι οι εν αξιώμασι πολιτικοί και πολεμικοί, εν οις και οι ανακεκλημένοι, ήσαν παρόντες. Το τακτικόν σώμα συνιστάμενον από εξακοσίους περίπου επεριτριγύριζε την εκκλησίαν. Η Μουσική έπαιζε τους πλέον γλυκείς ήχους· ο δε βουλευτής κύριος Σπυρίδων Τρικούπης αναβάς επ' άμβωνος, εξεφώνησε τον πανηγυρικόν λόγον· και μετά τούτο ωρκίσθησαν επάνω εις το Ιερόν Ευαγγέλιον οι σημαντικότεροι των διοικητών και οι ανακαλεσθέντες να θάψωσιν όλα τα παρελθόντα, και ομοφώνως εις το εξής να τρέξωσιν εις την υπεράσπισιν της πατρίδος».[134]

Εορτασμοί για την παραλαβή μέρους του Αγγλικού δανείου (1825)

Στις 21 Μαΐου έφτασε στο Ναύπλιο με το πλοίο "Lively" χρηματαποστολή συνοδευόμενη από τους κόμητες Pecchio και Gamba, μεταφέροντας 20.000 λίρες Αγγλίας από το πρώτο δάνειο και 40.000 από το δεύτερο. Το γεγονός εορτάστηκε την επόμενη ημέρα στην πόλη του Ναυπλίου με πυροβολισμούς και ενθουσιώδεις εκδηλώσεις. Η στρατιωτική μουσική κλήθηκε στην πλατεία της πόλης και παιάνισε τον Αγγλικό ύμνο "God save the King" ενώ το πλήθος ζητωκραύγαζε υπέρ του βασιλιά της Αγγλίας.[135]

---

[134] Εφ. *Ελληνικά Χρονικά*, αρ. 44, Μεσολόγγι, 3/6/1825, σ. 1.

[135] James Emerson, Count Pecchio, W.H Humphreys, *A picture of Greece in 1825*, vol. 1, Colburn, London 1826, s. 108.

Πολιορκία Ναυπλίου – Απόκρουση δυνάμεων Ιμπραήμ (1825)

Στις 13 Ιουνίου το Ναύπλιο πολιορκήθηκε από τα αιγυπτιακά στρατεύματα του Ιμπραήμ. Στην υπεράσπιση της πόλης συνέδραμαν όλες οι διατιθέμενες στρατιωτικές δυνάμεις, υπό τους Ιωάννη Μακρυγιάννη, Κωνσταντίνο Μαυρομιχάλη, Παναγιώτη Ρόδιο και Κάρπο Παπαδόπουλο. Ο τελευταίος, την ύστατη ώρα της μάχης, υπό τους «ήχους σαλπίγγων και ενθουσιαστικών κραυγών», κατάφερε, με έναν λόχο Ευζώνων, να τρέψει σε φυγή τα στρατεύματα του Ιμπραήμ, με αποτέλεσμα την διάσωση του Ναυπλίου.[136]

Αναλυτική κατάσταση Μισθοδοσίας Ιουνίου (1825)

Η αναλυτική κατάσταση μισθοδοσίας Ιουνίου περιλάμβανε 27 αξιωματικούς επιτελείς, 11 υποτελείς και 542 υπαξιωματικούς και στρατιώτες. Η στρατιωτική μουσική, σε όλους τους βαθμούς, αριθμούσε συνολικά 46 μέλη.

«Κατάλογος μισθών των ακολούθων Υπαξιωματικών και Στρατιωτών του Συντάγματος δια 21 ημέρας από την Α^{ην} Ιουνίου καθήν εποχήν παρέλαβε το Σύνταγμα ο κύριος Φαβιέρος».[137]

	Όνομα και επώνυμο	Παρατηρήσεις	Ημέραι						
			Συνταγματάρχης	Ταγματάρχης	Λοχαγός	Ιατρός	Υπολοχαγός Α΄	Υπολοχαγός Β΄	Μισθοί
			13: 13/3	8: 26 1/3	5	4	3	2: 21 2/3	
1	Π. Ρόδιος		21						280
2	Φ. Γαρέλ			21					175
3	Ιωσήφ Αμπάτης				21				105
4	Φρ. Οζουρντουί				21				105

[136] Χρήστος Βυζάντιος, *Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν Εκστρατειών και Μαχών,* ό.π., σ. 77.

[137] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 194, Έγγραφο αρ. 145. Η κατάσταση αυτή φαίνεται ότι έχει τοποθετηθεί εκ παραδρομής στο έτος 1826 των ΓΑΚ αντί του 1825, καθώς ο Giuseppe Abatti και ο Σπυρίδων Σωνιέρος το 1826 έφεραν τον βαθμό του Ταγματάρχη, ενώ σε αυτήν την κατάσταση των επιτελών καταγράφονται ως Λοχαγοί. Ο Σπυρίδων Σωνιέρος προήχθη σε Ταγματάρχη στην Αθήνα στις 3 Φεβρουαρίου 1826 με στρατιωτική τελετή. Βλ. Εφ. *Ο Φίλος του Νόμου*, αρ. 187, 19/2/1826, σ. 3.

5	Σπ. Σωνιέρ				21				105
6	Θεόδωρος Στράτος				21				105
7	Σδάερδ Γερμανός				21				105
8	Ιωάννης Φωτεινός				21				105
9	Ευστράτιος Πίσσας				21				105
10	Κάρπος Παπαδόπουλος				21				105
11	Αντώνιος Λόρσι				21				105
12	Τραϊμπερ					21			84
13	Φίλιππας Σίτας						21		63
14	Νικόλαος Σκαρβέλης						21		63
15	Παύλος Διαμαντίδης						21		63
16	Ιων Δουφρίν						21		63
17	Φ. Νέισμπας						21		63
18	Αθανάσιος Άνθου						21		63
19	Ιωάννης Φίλης							21	56
20	Γεώργιος Τομπρίτζ							21	56
21	Σταύρος Καστρινάκης							21	56
22	Αναστάσιος Βαλάνος							21	56
23	Σπύρος Σπηλιοτόπουλος							21	56
24	Φώτιος Αγγελίδης							21	56
25	Κωνσταντίνος Χρυσούλης							21	56
26	Νικόλαος Παπά Ιωάννου							21	56
27	Κωνσταντίνος Κυδονιεύς							21	56
			21	21	189	21	126	189	2366

	Όνομα και επώνυμο	Παρατηρήσεις	Ημέραι				Μισθοί
			αρχιμουσικός	αρχιράπτης	αρχιτυμπανιστής	Σαλπ. και Μους.	
			10	3: 13 1/3	66 2/3	53 1/3	
1	Ιω. Μάνγελ		21				210
2	Μιχαήλ Μάνγελ			21			70
3	Νικόλαος Βον			21			70
4	Αντώνιος Αντωνίου				21		35
5	Ιω. Καραγιάννης					21	28
6	Ζηνόβιος Χαρμόλας					21	28
7	Παναγιώτης Πίσσας					21	28
8	Γεώργιος Στρίτζος					21	28
9	Χρήστος Βερετίνος					21	28
10	Κωνσταντίνος Σκανδαλίδης					21	28
11	Ιωάννης Τόμας					21	28
			21	42	21	147	581

	Όνομα και επώνυμο	Παρατηρήσεις	Ημέραι			Μισθοί	
			Τυμπανισταί	Σαλπιγκταί	Μουσικοί		
			26 2/3	22 2/3	21 1/3	Γρ.	Παρ.
		Τυμπανισταί					
1	Γεώργιος Βλαχάκης		21			14	
2	Αντώνιος Στριγγαρέλης		21			14	
3	Θεόδωρος Μπραζάς		21			14	
4	Στέφανος Καραμανλής		21			14	
5	Αντώνιος Καβάκος		21			14	
6	Κωνσταντίνος Δαμαλάς		21			14	
7	Παναγιώτης Χ^{ή} Ρωμιού			21		11	36
8	Αλέξανδρος Βαθιότης			21		11	36
9	Γεώργιος Νικολάου			21		11	36
10	Γεώργιος Κασανδρίτης			21		11	36
11	Νικόλαος Πολίτης			21		11	36
12	Στέφανος Κασανδρίτης			21		11	36
13	Αντώνιος Θηβιώτης			21		11	36
14	Δημήτριος Αϊβαλιώτης			21		11	36
15	Στάθης Κριεζλής			21		11	36
16	Γεώργιος Πάμπαρης			21		11	36
17	Παναγιώτης Καζότης			21		11	36
18	Γεώργιος Τριπολιτζιότης			21		11	36
19	Γεώργιος Δημητρίου			21		11	36
20	Γεώργιος Μακρής			21		11	36
21	Δημήτριος Μακρής			21		11	36
		Μουσικοί					
1	Γεώργιος Πατρίκου				21	11	8
2	Μιχαήλ Πατρίκου				21	11	8
3	Γεώργιος Καναβιτζιότης				21	11	8
4	Κωνσταντίνος Ζακύνθιος				21	11	8
5	Παναγιώτης του Χοντρού				21	11	8
6	Δημήτριος Βάρκα				21	11	8
7	Ιωάννης Καπόνης				21	11	8
8	Γεώργιος Κασατεϊδόπουλος				21	11	8
9	Στυλιανός Ιωάννου				21	11	8
10	Νικόλαος Κρητικός				21	11	8
11	Σπύρος Αγγελόπουλος				21	11	8
12	Γεώργιος Χειμμαριότης				21	11	8
13	Δημήτριος Αχτζελός				21	11	8
14	Γεώργιος Αράπης				21	11	8
15	Ελευθέριος Αράπης				21	11	8
16	Γεώργιος Ιωάννου				21	11	8
			126	315	336	441	28

Από την επικεφαλίδα της μισθολογικής κατάστασης προκύπτει ότι ο Παναγιώτης Ρόδιος ασκούσε τα καθήκοντα του Διοικητή του Α΄ Συντάγματος έως τις 21 Ιουνίου 1825.

Κάρολος Φαβιέρος – Ανάληψη Διοίκησης – Στρατιωτική Τελετουργία (1825)

Το καλοκαίρι του 1825 ο Συνταγματάρχης Παναγιώτης Ρόδιος παρέδωσε την Διοίκηση του Α΄ Τακτικού Συντάγματος στον Κάρολο Φαβιέρο, Γάλλο Συνταγματάρχη με εμπειρία από τους Ναπολεόντειους πολέμους. Η τελετή παράδοσης-παραλαβής της Διοίκησης του Συντάγματος στον Συνταγματάρχη Φαβιέρο πραγματοποιήθηκε στο Ναύπλιο στις 22 Ιουνίου όπου καταγράφεται το πρώτο πλήρες στρατιωτικό τελετουργικό με την συμμετοχή στρατιωτικής μπάντας, σύμφωνα με τον Γαλλικό κανονισμό του 1813, περιλαμβάνοντας, απόδοση τιμών κατά την άφιξη τιμώμενου προσώπου, θρησκευτική δέηση, επιθεώρηση παρατεταγμένων τμημάτων και στρατιωτική παρέλαση.[138]

«ΝΑΥΠΛΙΟΝ της 22 Ιουνίου.

Ο Κύριος Φαβιέρ Γάλλος φιλέλλην εδιωρίσθη Συνταγματάρχης του πρώτου τακτικού πεζικού Συντάγματος· εις δε την παραδοχήν του έγεινε η εξής τελετή. Περί την 9 και μισήν ώραν οι τακτικοί στρατιώτες εσυνάχθησαν ένοπλοι εις το Στρατιωτικόν Γυμνάσιον· περί δε την δεκάτην ο πρώτος λόχος των Γρεναδιέρων επήγε να φέρει τας σημαίας· και την 10 και εν τέταρτον το Εκτελεστικόν σώμα, μία πρεσβεία του Βουλευτικού, όλοι οι υπουργοί, ο Στρατηγός Ρόσχης και ο Συνταγματάρχης Φαβιέρος ενδυμένος την Στρατιωτικήν του στολήν, έφθασαν εκεί· μετ' ολίγον δε ήλθεν ο Αρχιερεύς μετά του κλήρου εις το αυτό. Εντοσούτω δε οι Στρατιώται επρόσφεραν τα όπλα και η Μουσική έπαιζε μέλη ανάλογα εις την τελετήν τωόντι σεβάσμιαν και δια την θρησκευτικήν και δια την Στρατιωτικήν παρασκευήν. Αφού δε η μουσική έπαυσε ο Γενικός Γραμματέας της επικρατείας Κύριος Α. Μαυροκορδάτος και ο Υπουργός του Πολέμου Κύριος Ανδρέας Μεταξάς ελάλησαν κατά διαδοχήν προς τους Στρατιώτας παρασταίνοντας το πόσον αναγκαίον είναι να εμμένωσιν εις τα χρέη των και να έχωσιν ευπείθειαν και υπακοήν απροφάσιστον, ως τον μόνον τρόπον να συντελέσωσιν εις

[138] Εφ. *Ο Φίλος του Νόμου*, αρ. 129, Ύδρα 26/6/1825, σ. 1. Η ημερομηνία 22 Ιουνίου αφορά το παλαιό ημερολόγιο. Στο νέο ημερολόγιο, αντιστοιχεί στην 3η Ιουλίου. Στην βιβλιογραφία ως ημερομηνία παραλαβής της Διοίκηση του Συντάγματος αναφέρεται η 30 Ιουλίου. Βλ. Βυζάντιος, *Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν Εκστρατειών και Μαχών,* ό.π., σ. 83.

τον ιερόν αγώνα της πατρίδος, και να γείνωσι το πρώτιστο τάγμα εναντίον των τακτικών στρατευμάτων, των εσταλμένων να υποτάξωσι πάλιν τους Έλληνας εις τον αισχρόν ζυγόν των ιδίων τυράννων. Διεξήλθον δε οι δημηγορούντες και τας στρατηγικάς αρετάς του Συνταγματάρχου Φαβιέρου, του διωρισμένου από την Διοίκησιν να τους διοικεί. Μετά δε ταύτα ο Αρχιερεύς έκαμε τα συνήθεις ευχάς. Ύστερον δε προήλθον αι σημαίαι, και ο Συνταγματάρχης Φαβιέρος έκαμεν εις το Ευαγγέλιον τον όρκον κατά το πολιτικόν σύνταγμα. Τότε ο Κύριος Μεταξάς επρόσταξε τους Στρατιώτας εις όνομα του Νόμου να γνωρίζωσιν αρχηγόν των τον Συνταγματάρχην Φαβιέρον, και να τον υπακούωσιν εις όσα τους προστάξη προς σωτηρίαν της Πατρίδος· και οι Στρατιώται όλοι εφώναξαν μ' ενθουσιασμόν "Ορκιζόμεθα να τον υπακούουμεν εις τούτο". Η μουσική έπαιζεν ενώ ο Συνταγματάρχης Φαβιέρος συνοδευόμενος από τον πρώην συνταγματάρχην Κύριον Ρόδιον και τινάς αξιωματικούς, έκαμεν την εξέτασιν του συντάγματός του. Οι Στρατιώται έπειτα διέβησαν ευτάκτως έμπροσθεν του νέου Συνταγματάρχου και πλήθους πολλού πάσης τάξεως, συντρεξάντων να ίδωσι τοιαύτην τελετήν. Το γενναίον τούτο Σύνταγμα εζήτησεν ομοθυμαδόν να εκστρατεύσωσιν ευθύς κατά του εχθρού, και υπόσχεται μάλιστα να χαρίση τον μισθόν του».[139]

Κατά τα γραφόμενα του Χρήστου Βυζάντιου, «υπήρχε στο Ναύπλιο και στρατιωτική μουσική διευθυνόμενη υπό του Γερμανού Μάγγελ. Και αυτή δε ηύξησε και ετακτοποιήθη, λαβούσα τα αναγκαιούντα μουσικά όργανα».[140]

Δύναμη Συντάγματος – Κατάσταση μισθοδοσίας Απριλίου-Ιουνίου (1825)

Σε συγκεντρωτική κατάσταση μισθοδοσίας της δύναμης του Α΄ Τακτικού Συντάγματος για το διάστημα Απριλίου - Ιουνίου που συντάχθηκε στις 22 Ιουλίου, εντοπίζεται η κατανομή της δύναμης των αξιωματικών, υπαξιωματικών, μουσικών και στρατιωτών στους Επιτελείς, Υποτελείς και στους Λόχους αντίστοιχα. Η συνολική δύναμη των μουσικών την περίοδο αυτή ανερχόταν στα 49 άτομα. Η κατάσταση αυτή καταγράφει τους μισθούς του τακτικού σώματος

[139] Εφ. *Ο Φίλος του Νόμου*, αρ. 129, ό.π., Ύδρα 26/6/1825, σ. 1.

[140] Βυζάντιος, *Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν Εκστρατειών και Μαχών*, ό.π., σ. 85.

έως την 21 Ιουνίου 1825, ημέρα που συμπίπτει με την λήξη της θητείας του Συνταγματάρχη Παναγιώτη Ρόδιου ως Διοικητή του.

Στην κατάσταση αυτή ο αρχιμουσικός με τον υιό του τοποθετούνται στους υποτελείς και φαίνεται ότι λάμβαναν αθροιστικά ημερήσιο μισθό ίσο με αυτόν του Συνταγματάρχη Ρόδιου. Οι μουσικοί που τοποθετούνται στους λόχους, διακρίνοται με βάση τις μισθολογικές τους απολαβές.

«Α΄ Σύνταγμα Ελληνικόν

Κατάστασις του διαληφθέντος Συντάγματος δια τους Μισθούς των Αξιωματικών, Υπαξιωματικών και Στρατιωτών εννοουμένων των μεν Αξιωματικών δι' ημέρας 81, ήτοι από Α΄ Απριλίου άχρι 21 Ιουνίου, των δε υπαξιωματικών και στρατιωτών από Α΄ Μαΐου, έως 21 Ιουνίου, δι' ημέρας 51 εις έκαστον.

ΣΥΝΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΛΟΧΩΝ	ΕΠΙΤΕΛΕΙΣ					ΥΠΟΤΕΛΕΙΣ						ΛΟΧΟΙ														
	ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ	ΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ	ΥΠΑΣΠΙΣΤΗΣ	ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΙΑΣ	ΙΑΤΡΟΣ	ΑΝΘΥΠΑΣΠΙΣΤΗΣ	ΣΗΜΑΙΟΦΟΡΟΣ	ΑΡΧΙΤΥΜΠΑΝΙΣΤΗΣ	ΑΡΧΙΣΑΛΠΙΓΚΤΗΣΣ	ΑΡΧΙΜΟΥΣΙΚΟΣ	ΟΔΗΓΟΣ	ΛΟΧΑΓΟΙ	ΥΠΟΛΟΧΑΓΟΙ Α΄	ΥΠΟΛΟΧΑΓΟΙ Β΄	ΕΠΙΛΟΧΙΑΣ	ΛΟΧΙΑΣ	ΣΙΤΙΣΤΗΣ	ΔΕΚΑΝΕΑΣ	ΤΥΜΠΑΝΙ-ΣΤΑΙ		ΣΑΛΠΙΓΚΤΗΣ	ΜΟΥΣΙΚΟΙ			ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ	ΣΥΝΟΛΟ
																				ΠΡΟΣ 20 ΓΡ	ΠΡΟΣ 17 ΓΡ		ΠΡΟΣ 40 ΓΡ.	ΠΡΟΣ 20 ΓΡ.	ΠΡΟΣ 17 ΓΡ.		
ΕΠΙΤΕΛΕΙΣ	1	1	1	1	1							1														6
ΥΠΟΤΕΛΕΙΣ						1	1	1	1	2	1															7
ΕΠΙΛΕΚΤΟΙ												1	1	1	1	5	1	7	2	2	-	1	1	2	73	98
Α΄ ΛΟΧΟΣ												1	1	1	1	4	1	4	2	2	-	1	1	2	103	120
Β΄ ΛΟΧΟΣ												1	1	1	1	3	1	8	1	2	-	1	1	2	77	100
Γ΄ ΛΟΧΟΣ												1	1	1	1	3	1	6	1	3	-	-	1	3	81	103
Δ΄ ΛΟΧΟΣ												1	1	1	1	3	1	8	-	4		-	1	2	76	99
ΕΥΖΩΝΟΙ												1	1	1	1	5	1	8	-	4	1	-	-	2	80	105
ΣΥΝΟΛΟ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	7	6	6	6	23	6	41	6	17	1	3	5	13	490	642

Συμφώνως των Βαθμών	Ποσότης των ημερών	Μισθός Ημερήσιος	Δύναμις των μισθών
Συνταγματάρχης	81	γρ. 13: 13/3	1080-
Ταγματάρχης	81	8: 13/3	675-
Υπασπιστής	81	5-	405-
Καταλυματίας	81	5-	405-
Ιατρός	81	4-	324-
Ανθυπασπιστής	51	1:13/3	68-
Σημαιοφόρος	51	1:13/3	68-
Αρχιτυμπανιστής	51	1:26/3	84,23
Αρχισαλπιγκτής	51	1:13/3	68-
Αρχιμουσικός με τον υιόν του	51	13:13/3	680
Οδηγός	51	1: 22/3	54,16
Λοχαγοί	567	5-	2835
Υπολοχαγοί Α΄	486	3-	1458
Υπολοχαγοί Β΄	486	2:26/3	1290
Επιλοχίας	306	1:22/3	326,16
Λοχίαι και σιτισταί	1479	-36-	1331,4
Δεκανείς	2091	-24-	1254,24
Τυμπανισταί	306	26 2/3	204
Όμοιοι	867	22 2/3	493,12
Σαλπιγκτής	51	22 1/3	28,19
Μουσικοί	153	1:13/3	204
Όμοιοι	255	26 2/3	170
Όμοιοι	663	22 2/3	375,28
Στρατιώται	24990	21 1/3	13328

Σύνολο γρ. 27216,22

Ο Συνταγματάρχης

Π. Γ. Ρόδιος

Εν Ναυπλίω 22 Ιουλίου 1825

Ο Συνταγματάρχης». [141]

[141] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 108, Έγγραφο αρ. 115.

Δεύτερη Πολιορκία Μεσολογγίου (1825)

Στις 30 Ιουλίου βρισκόταν σε εξέλιξη η δεύτερη πολιορκία του Μεσολογγίου από στρατεύματα του Κιουταχή και οι υπερασπιστές της πόλης προσπαθούσαν να αντισταθούν με όλα τα διατιθέμενα μέσα.

« […] διό την νύχταν ταύτην ερρίψαμεν ικανάς βόμβας κατά τούτου του προχώματος, εκανονοβολήσαμεν αυτό ωσαύτως και με μιδράλλια και μετά τούτω εθέσαμεν ενώπιόν του σανίδας, δοκούς (πάτερα) και βερέλια γεμοσμένα χώμα,και ούτω υπερασπιζόμεθα ήδη από τον πλευρικόν εκ του υψώματος τούτου τουφεκισμόν. Όταν ανέτειλε το λυκαυγές φως, ηχολόγησαν οι σάλπιγγές μας, ο δε εχθρός ήρχισε το εγερτήριόν του πυρ».[142]

Την ίδια περίοδο, στις αρχές Αυγούστου ο Νικόλαος Κασομούλης έφτασε στο Μεσολόγγι από το Ναύπλιο και κατέγραψε μια αποκαλυπτική συνομιλία που διεξαγόταν νύχτα (3π.μ ώρα τούρκικη, 10μ.μ ώρα ευρωπαϊκή) από ασφαλή απόσταση μεταξύ του Έλληνα Μεσολογγίτη Γεώργιου Βάγια και ενός Οθωμανού από το αντίπαλο στρατόπεδο ονόματι Αχμέτμπεης.

«Αχμ: - Ωρέ Βάγια, ωρέ Βάγια!

Βαγ.- Ε ωρέ, λέγει, τι θέλεις και με ξυπνάς;

Αχμ.- Ε, πα, κοιμάσαι ωρέ, ουά;

Βαγ.- Τι να κάμω, λέγει, μήνα είμαι ωσάν εσάς φοβιτζιάρης; Τι κάθεσαι και δεν πας να κοιμηθείς;

Αχμ.- Ε, πα, τι να σου πω καημένε, δεν μ’ αφήνουν…. (εκείνη την στιγμήν κτύπησαν οι σάλπιγγες), ωρέ βάγια, λέγει, πα, τι λέγουν αυτά οπού λαλούν;

Βάγ.- Αυτά μας λέγουν πότε θα φάμεν, πότε θα κοιμηθούμεν, πότε θα σηκωθούμεν, πότε θα πολεμήσωμεν, πότε θα κάμωμεν γιουρούσι, πότε θα τραβηχτούμε.

Αχμ.- Ουά, γιουρούσι με λες, καϊμένε, σεις δεν έχετε τον κώλο αυτό.

Βαγ.- Πώς, ακόμη θέλεις και άλλα; Δεν έμαθες γνώση;

Αχμ.- Άφησέ τα καϊμένε… πα, τι άλλα λέγουν αυτοί οι ζουρνάδες, πες μου.

Βαγ.- Δεν είναι ζο(υ)ρνάδες, είναι τρο(υ)μπέτταις».[143]

---

[142] Εφ. *Ελληνικά Χρονικά*, αρ. 61, Μεσολόγγι, 1/8/1825, σ. 3.

[143] Νικόλαος Κασομούλης, *Ενθυμήματα Στρατιωτικά*, τόμ. 2, Πάγκειος Επιτροπή, Αθήνα 1941, σ. 104.

Από τον διάλογο αυτό συνάγεται ότι στο Μεσολόγγι αυτή την περίοδο υπήρχαν κελευστικοί μουσικοί που μετέδιδαν τις διαταγές καθημερινότητας της στρατοπεδιάς και του πεδίου της μάχης, όπως συνέβαινε και στα τακτικά στρατεύματα.

Κατά την δεύτερη πολιορκία μαρτυρείται και η χρήση του τυμπάνου ως όργανο ανίχνευσης των εχθρικών υπόγειων καναλιών (λαγουμιών), που άνοιγαν οι Οθωμανοί κοντά τα τείχη του Μεσολογγίου. Σε μία περίπτωση, ο οχυρωματοποιός Κωνσταντίνος Κοκκίνης ή Λαγουμτζής, έθεσε ένα τύμπανο σε σημείο που του υπέδειξε βοηθός του και στην συνέχεια τοποθέτησε στο δέρμα του τυμπάνου σπόρους σιταριού. Οι κραδασμοί από την διάνοιξη του υπογείου καναλιού των Οθωμανών σκαπανέων, μεταδόθηκαν στο τύμπανο ώστε «ωρχήθη ο σίτος ενιαχού». Ο Κοκκίνης, χρησιμοποιώντας και την οξεία ακοή του, κατανόησε την πορεία του εχθρικού λαγουμιού και το κατέστρεψε.[144]

Την 1η Οκτωβρίου και ενώ η πολιορκία όδευε προς το τέλος της, καταγράφεται ο πρώτος γνωστός πεσών σαλπιγκτής, ονόματι Λιόλιος, σαλπιγκτής του Στρατηγού Λάμπρου Βέικου. [145]

Αναφορές Παραπόνων των Μουσικών προς την Ιεραρχία (1825)

Στις 21 Σεπτεμβρίου οι μουσικοί της μπάντας συνέταξαν έγγραφη αναφορά προς τον Διοικητή του Συντάγματος Κάρολο Φαβιέρο με οικονομικά αιτήματα με την σημείωση ότι εάν δεν γίνονταν δεκτά ζητούσαν την απόλυσή τους. Στην αναφορά τους αυτή προσδιόριζαν και το ύψος του μισθού που αιτείτο έκαστος.

«Προς τον Εξοχότατον κύριον Συνταγματάρχην του πρώτου συντάγματος.

Επειδή η εξοχότησας αγαπάτε να έχετε μουσική εις το Σύνταγμά σας και επειδή οι μουσικοί δεν έχουν άλλη αξίαν παρά μισθόν περισσότερον από τους άλλους στρατιώτας, ως κοπιάζοντες δια του στόματος, δια τούτου και ημείς οι κάτωθεν υπογεγραμμένοι δεν πρετεντέρομεν άλλην αξίαν, παρά τον μισθόν της κάτωθεν νότας, ηδέ μη παρακαλούμεν την εξοχότησας να έχομεν το ελεύθερον ως μη όντες αναγκέοι.

Ταύτα. Τη 21: σεπ: 1825 και είμεθα της εξοχότητάς σας.

υπήκοοι

---

[144] Αντώνιος Αντωνιάδης, *Μεσολογγιάς*, Έκδ. Β΄, τυπογραφείο «Ομόνοια», χ.τ. 1900, σ. 31.

[145] Εφ. *Ελληνικά Χρονικά*, αρ. 79, Μεσολόγγι 3/10/1825, σ. 3.

γρ.		
i^{mo} κλαρινέτο	Χρίστος Μπερετίνος	100
2= κλαρινέτο	Ιωάννης Θώμας	80
1mo κόρνο	Μηχαήλ Πατρίκος	60
2= κόρνο	Γεώργιος Καναβιτζάς	50
Τρομπόνε	Κωνσταντίνος Ζακύνθιος	50
Φαγότο	Δημήτριος Περιστέρης	40
Γκρανκάσα	Χρήστος Παπαδόπουλος	50
3^{ο} κλαρινέτο	Γεώργιος Πατρίκος	30
Τρομπέτα	Γεώργιος Καπάνταης	30
Τάσια[146]	Δημήτριος Μπάρκας	20
	Λευτέρης Αράπης	20
Καπελκόνε[147]	Στελιανός Ιωάννης	20
	Κουρσόπουλος	20
Τρίγωνο	Δημήτρης Ταμπουρατζής	16» [148]

Τα αιτήματα απορρίφθηκαν από τον Φαβιέρο. Δύο ημέρες αργότερα ακολούθησε και δεύτερη αναφορά προς το Υπουργείο Πολέμου με συνημμένη την πρώτη, με τα ίδια αιτήματα και σε δραματικότερο τόνο.

«Προς το έξοχον Υπουργείον του Πολέμου

Οι κάτωθι υπογεγραμμένοι μουσικοί αναφέρομεν προς την εξοχότητά της, ό,τι, επειδή η πατρίδα ευρίσκεται εις τα βάσανα της ελευθερίας της, ετρέξαμεν και ημείς άλλοι μεν (με ιδέαν μουσικής) από την Ευρώπην, άλλοι δε από διάφορα μέρη της Γραικίας, και εδουλέψαμεν αρκετόν καιρόν, ως πιστοί πατριώτες, εις διαφόρους πολέμους της Πελοποννήσου αδιαφόρετα. Τέλος πάντων έχομε τώρα οκτώ μήνες όπου με την επιμέλειάν μας καταντήσαμεν μουσικοί εις το πρώτο σύνταγμα να παίζομεν προς τούτοις και διαφόρους

[146] Κύμβαλα.

[147] Klappenhorn, σάλπιγγες με πλευρικές οπές και κλειδιά, σε διάφορες τονικότητες.

[148] ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη/Κατάλογος Α΄/Αρχείον Αγώνος, Φ. 31, Έγγραφο αρ. 75.

συμφωνίας. Όθεν επειδή οι μουσικοί θεωρούνται τακτικοί, πλην δεν έχουν βαθμούς ανωτέρους δια να ελπίζει καθείς εις το αναβίβασμά του, δια τούτον φυσικά πρέπει να έχη ένα διαφορετικόν μισθόν από τους άλλους στρατιώτας δια να ευχαριστήται και ο μουσικός. Δια τούτον, χωρίς κακίαν, απεφασίσαμεν να κάνωμεν μίαν αναφοράν προς τον κύριον Συνταγματάρχην Φαβιέρον (η οποία σημειούται όπισθεν ταύτης) ζητούντες τον πρέποντα μισθόν μας, αν είναι ευχαριστημένος, ειδεμή τον παρακαλούμεν να μας δώση την ελευθερίαν μας επειδή και δεν μπορούμε να φθείρωμεν την ζωήν, φυσώντας καθημερινά τα ενστρουμέντα μας (με νηστείαν και ξηροφαγίαν) ήγουν ψωμί και τυρί και άλας και να χτικιάσωμεν αδίκως, και την επαρρησιάσαμεν του ιδίου, όστις απεκρίθη με μεγάλη αυστηρότητα, να μην τύχη και αυθαδιάσωμεν εκ δευτέρου, να του δώσωμεν αναφοράν, διότι θα μας παιδεύσει σκληρά, προστάσσοντας εν ταυτώ να μας βάλλουν εις την σκοτεινήν φυλακήν και να μη μας δώσουν παρά ψωμί και νερό, ωσάν των καταδίκων και ληστών. Εις τον ίδιον καιρόν έρχεται και ο καπετάν Αμπάτης, με δευτέραν προσταγήν, ουδέ ψωμί και νερό μη μας δώσουν, αλλά να σταθώμεν νηστικοί (όντας παραπονεμένος και η ευγένειά του, διότι δεν ηθελήσαμε να συντροφεύσωμεν την νύφη του από το σπίτι και ως την εκκλησίαν με την μούζικάν μας, με το να είμαστε ξυπόλητοι). Όθεν γνωστόν είναι, ότι ο κύριος συνταγματάρχης δεν αγαπά να ευρίσκεται μουσική εις την Ελλάδα. Δια τούτο, μετά θερμών δακρύων, παρακαλούμεν την εξοχότητά της να στείλη να ίδη εις ποίαν κατάστασιν ευρισκόμεθα και να μας κρίνη προς τούτοις, κατά νόμον και αν έχωμεν το άδικον, δικαίως να παιδευθώμεν, ειδεμή να λάβωμεν μίαν απόφασιν ή να δουλέψωμεν την πατρίδα μας δικαίως ή να μας δώση την ελευθερίαν, δια να κοιτάξη κάθε ένας την δουλειά του, όσον είναι ακόμη ο καιρός ζεστός. Και αύθις παρακαλούμεν την εξοχότητά της να μην παραλείψη ταύτην την υπόθεσιν αλλά να την κρατήση και να την κρίνει, όπως του φανή εύλογον.

Ταύτα και είμεθα υπήκοοι εις τα χρέη μας.

Τη 23 Σεπτεμβρίου 1825, εν Ναυπλίω. Χρίστος Μπερετίνος, Χρίστος Παπαδόπουλος, Γεώργιος Καναβιτζιώτης, Μιχαήλ Πατρίκος, Στυλιανός Ιωάννου, Κουρσόπουλος, Δημήτριος Μπάρκας, Λευτέρης Αράπης, Δημήτριος Ταμπουρατζής».[149]

[149] Γεώργιος Αθ. Χώρας, *Μουσική Παιδεία και ζωή στο Ναύπλιο (18ος-20ός αιώνας),* Δήμος Ναυπλιέων, Ναύπλιο 1994, σ.14.

Από τα αναγραφόμενα αντλούνται ακριβείς πληροφορίες για τα ονόματα και το οργανολόγιο που διέθετε η πρώτη μπάντα του Τακτικού Στρατού, πλέον των κελευστικών, αλλά και πληροφορίες για την καθημερινή διαβίωση των πρώτων μουσικών της στο στράτευμα. Από την ύφος και την γλώσσα και των δύο αναφορών πιθανολογείται ότι ο συντάκτης ήταν ο Χρήστος Μπερετίνος, ως αρχαιότερος όλων των μουσικών και πρώην πολεμιστής. Πιθανώς δε να έλκυε την καταγωγή του από τα Επτάνησα, καθότι χρησιμοποιεί ελληνοποιημένες λέξεις από την Ιταλική γλώσσα (πρετεντέρομεν, ενστρουμέντα, Μούζικα).

Λόχος Πυροβολικού – Τυμπανιστές (1825)

Σε ονομαστική κατάσταση του Α΄ Λόχου Πυροβολικού της 2ας Οκτωβρίου, καταγράφονται ένας αρχιτυμπανιστής και τέσσερις τυμπανιστές. Ο Α΄ Λόχος Πυροβολικού είχε δύναμη περί των σαράντα ανδρών και την περίοδο αυτή διοικούνταν από τον Λοχαγό Θεόδωρο Βαλιάνο. Σε δεύτερο έγγραφο της ίδιας ημέρας καταγράφεται ότι ο μισθός του αρχιτυμπανιστή του Πυροβολικού ανερχόταν στα 50 γρόσια και των τυμπανιστών στα 25.

«Κατάλογος Ονομαστικός των εν τω λόχω των Πυροβολιστών ευρισκομένων αξιωματικών υπαξιωματικών και στρατιωτών

αρ: 62

Α/Α	Όνομα	Επίθετο	Βαθμός
1	Θεόδωρος	Βαλιάνος	Λοχαγός
2	Λάμπρος	Γεωργίου	Υπολοχαγός
3	Ιωσήφ	Βαρζάσκας	:
4	Μενέλαος	Δρακόπουλος	:
5	Νικόλαος	Κεφαλληναίος	Αρχιτυμπανιστής
6	Χρήστος	Βασιλείου	Επιλοχίας
7	Αντώνιος	Ιωαννίδης	Λοχίας
8	Σπύρος	Γενάτος	:
9	Βασίλης	Σκαρήπης	:
10	Ιωάννης	Σγούτας	:
11	Ζήσιμος	Μπάρκας	Δεκανέας
12	Γιοβάν	Μιχαήλ	:
13	Γεώργιος	Δημητρίου	:

14	Ιωάννης	Βόρσκας	Υποδεκανέας
15	Σαράντος	Βαθής	:
16	Γεώργιος	Δεκάκης	:
17	Νικόλαος	Βαγγέλης	:
18	Βασίλειος	Δανιήλ	:
19	Γεώργιος	Νικολάου	Τυμπανιστής
20	Παναγιώτης	Τζίτζιρας	:
21	Θοδωρής	Καλόγερος	:
22	Δημήτριος	Γεωργίου	:
23	Ιωάννης	Πέτροβιτζ	Στρατιώτης
24	Χατζή	Ηλίας	:
25	Ιωάννης	Ζαφύρης	:
26	Μανόλης	Σαριδάκης	:
27	Ιωάννης	Ρούσος	:
28	Ιωάννης	Βασιλείου	:
29	Παναγιώτης	Δημητρίου	:
30	Κωσταντής	Παναγιώτης	:
31	Γεώργιος	Αθανασόπουλος	:
32	Κώστας	Χρήστου	:
33	Ιωάννης	Κοληφέτης	:
34	Χαράλαμπος	Φιλίππου	:
35	Σωτήριος	Κόκορας	:
36	Γεώργιος	Κοληφέτης	:
37	Στέφανος	Παπαδάκης	:
38	Νικόλαος	Δαμιανόπουλος	:
39	Γερμανός	-	Ιατρός
40	Δύο πλύστραι» [150]	-	

[150] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 140, Έγγραφο αρ. 70.

Στην ονομαστική κατάσταση του ίδιου Λόχου Πυροβολιστών του μηνός Νοεμβρίου αναγράφεται ότι ο Αρχιτυμπανιστής Νικόλαος Κεφαλληναίος μετέβη (μετατάχθηκε) στο Πεζικό.[151]

Μεταστάθμευση του Τακτικού Συντάγματος στην Αθήνα (1825)

Ένεκα πολιτικών διενέξεων και μολυσματικής νόσου, το φθινόπωρο του 1825 αποφασίσθηκε η μεταστάθμευση τμήματος του τακτικού σώματος στην Αθήνα. Πριν την μεταστάθμευση ο Φαβιέρος προέβη σε προαγωγές - τοποθετήσεις αξιωματικών και υπαξιωματικών, τοποθετώντας τον Ταγματάρχη Θεόδωρο Στεφάνου ως διοικητή του Α΄ Τάγματος και τον Ταγματάρχη Abbati ως διοικητή του Β΄ Τάγματος Πεζικού, το οποίο και παρέμεινε ως φρουρά της πόλης του Ναυπλίου. Την 1η Οκτωβρίου ο Φαβιέρος με το Α΄ Τάγμα Πεζικού, ένα μικρό τμήμα Ιππικού, τον Λόχο Πυροβολικού, το Επιτελείο και την Στρατιωτική Μουσική αναχώρησε για την Αθήνα.[152]

Κατά την είσοδό του στην πόλη των Αθηνών την εσπέρα της 5ης Οκτωβρίου, η Στρατιωτική Μουσική προπορευόταν των τμημάτων παιανίζουσα, τονώνοντας το ηθικό των στρατιωτών και του τοπικού πληθυσμού. Με διακήρυξη στις 8 Οκτωβρίου ο Φαβιέρος ενημέρωσε τους κατοίκους των Αθηνών για την χρησιμότητα της συγκρότησης τακτικού στρατού και την χρεία κατάταξης νέων της Ελλάδας ώστε να εξασφαλισθεί η διατήρησή του ως τέτοιος, ενώ στις 19 του ίδιου μήνα με ειδοποίηση πληροφόρησε τους κατοίκους για τα ωφελήματα και τις υποχρεώσεις της κατάταξης στον τακτικό στρατό.[153]

Σύμφωνα με μαρτυρία του Λοχαγού Κάρπου Παπαδόπουλου, το στράτευμα κατά την όδευσή του προς την Αθήνα «εβάδιζε με βήμα οδοιπορικόν, αδούσης της Στρατιωτικής Μουσικής (με τον χρόνο του οδοιπορικού βήματος) το “Τι καρτερείτε; φίλοι κι αδελφοί! κ.τ.λ.” και όχι την ωδή του Μάρκου Πότζαρη, (ως λέγει ο Κ. Σουρμελής) της οποίας ο χρόνος είναι βήμα βραδύ (εναντίον και των κανονισμών και του φυσικού βαδίσματος εν τω καιρώ οδοιπορίας)».[154]

---

[151] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 72.

[152] Βυζάντιος, *Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν Εκστρατειών και Μαχών,* ό.π., σ. 87-88.

[153] Στο ίδιο, σ. 89-92.

[154] Κάρπος Παπαδόπουλος, *Ανασκευή εις την Ιστορίαν των Αθηνών Αναφερομένων,* Π. Μαντζαράκης, Αθήναι 1837, σ. 74.

Ωστόσο, η στρατιωτική μουσική δεν παρέμεινε στην Αθήνα και επέστρεψε στο Β΄ Τάγμα Πεζικού (Ναύπλιο). Σε κατάσταση δύναμης του τάγματος της 11ης Νοεμβρίου 1825 καταγράφονται 1 αρχιτυμπανιστής, 1 δεκανέας τυμπανιστής, 2 αρχιμουσικοί, 1 αρχισαλπιγκτής, 8 τυμπανιστές και 20 μουσικοί. Σε νέα κατάσταση του τάγματος της 28ης Νοεμβρίου 1825, η δύναμη παραμένει ίδια, με τους μουσικούς να ανέρχονται στους είκοσι τέσσερις.

«Α΄ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Β΄ ΤΑΓΜΑ

Κατάστασις του διαληφθέντος Β΄ Τάγματος την 11ην 9μβρίου 1825

Σύνθεσις των Λόχων	ΕΠΙΤΕΛΕΙΣ					ΥΠΟΤΕΛΕΙΣ								ΛΟΧΟΙ										
	Συνταγματάρχης	Ταγματάρχης	Υπασπιστής	Καταλυματίας	Ιατρός	Ανθυπασπιστής	Σημαιοφόρος	Αρχιτυμπανιστής	Δεκαν. Τυμπανιστής	Αρχιμουσικός	Αρχισαλπιγκτής	Οδηγός	Ακόλουθοι	Λοχαγοί	Υπολοχαγοί Α΄	Υπολοχαγοί Β΄	Επιλοχίαι	Λοχίαι	Σιτισταί	Δεκανείς	Τμπανισταί	Μουσικοί	Στρατιώται	Δυναμη
Επιτελείς	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	37
Α΄ Λόχος														1	1	1	1	5	1	9	2	5	108	125
Β΄ Λόχος														1	1	1	2	4	-	8	2	5	80	118
Γ΄ Λόχος														1	1	1	1	4	1	8	2	5	91	115
Δ΄ Λόχος														1	1	1	2	4	1	8	2	5	112	137
Σύνολο	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	22	4	4	4	6	17	3	33	8	20	396	532

Ο Καταλυματίας

Κ. Χρυσούλης

Ο Ταγματάρχης

Ι. Αμπάτης» [155]

[155] ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη/ Κατάλογος Α΄/Αρχείο Αγώνος, Φ. 16, έγγραφο 87.

«Α΄ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Β΄ ΤΑΓΜΑ

Κατάστασις του διαληφθέντος Β΄ Τάγματος την 28ην 9μβρίου 1825

Σύνθεσις των Λόχων	ΕΠΙΤΕΛΕΙΣ					ΥΠΟΤΕΛΕΙΣ								ΛΟΧΟΙ											
	Συνταγματάρχης	Ταγματάρχης	Υπασπιστής	Καταλυματίας	Ιατρός	Ανθυπασπιστής	Σπαιοφόρος	Αρχιτυμπανιστής	Δεκαν. Τυμπανιστής	Αρχιμουσικός	Αρχισάλπιγκτής	Οδηγός	Ακόλουθοι	Λοχαγοί	Υπολοχαγοί Α΄	Υπολοχαγοί Β΄	Επιλοχίαι	Λοχίαι	Σιτισταί	Δεκανείς	Τμπανισταί	Μουσικοί	Στρατιώται	Δυναμη	Με άδειαν	Νοσοκομείον
Επιτελείς	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	40	1	-
Επίλεκτοι														1	1	1	1	5	-	9	2	4	86	110		4
Α΄ Λόχος														1	1	1	1	5	1	10	2	4	108	134	1	10
Β΄ Λόχος														1	1	1	1	4	-	9	2	4	80	103	1	12
Γ΄ Λόχος														1	1	1	1	4	1	9	2	4	92	116	1	19
Δ΄ Λόχος														-	1	1	1	4	1	8	2	4	69	91		19
Εύζωνοι														1	-	1	1	4	1	8	2	4	89	111		1
Σύνολο	1	2	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	26	5	5	6	6	26	4	53	12	24	524	705	4	65

Ο Καταλυματίας

Κ. Χρυσούλης» [156]

Απογραφή Ναυπλίου – Αύγουστος & Νοέμβριος (1825)

Το έτος 1825 διενεργήθηκε από την αστυνομία γενική απογραφή πληθυσμού στην πόλη του Ναυπλίου σε δύο περιόδους. Η πρώτη τον μήνα Αύγουστο και η δεύτερη τον Νοέμβριο. Στον απογραφικό πίνακα Αυγούστου καταγράφεται ότι ο «Τζιοάννης Μάντης, Βιεννέζος, ετών 47, έχει σύζυγο, τρεις γιους και μία δούλα».[157]

[156] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Αγώνος/ Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 160, έγγραφο 97.

[157] Χρήστος Ρέππας, «Γενική Απογραφή του Πληθυσμού του Ναυπλίου κατά το Έτος 1825», περ. *Μνημοσύνη,* τόμ. 9, Εταιρία Ιστορικών Σπουδών επί του Νεωτέρου Ελληνισμού, Αθήνα 1984, σ. 326.

Στον απογραφικό πίνακα του Νοεμβρίου η απογραφή περιελάβανε τον αριθμό κτίσματος, ονοματεπώνυμο, ιδιότητα (τέχνη), τόπο καταγωγής, ηλικία, οικογενειακή κατάσταση και αριθμό συνοικούντων. Τα στοιχεία της απογραφής δίνονταν από τον ίδιο τον απογραφόμενο στον απογραφέα της αστυνομίας. Σε αυτή την απογραφή εντοπίζεται το όνομα Τζιοάννης Μάντης με καταγωγή από την Αυστρία, ετών 47, *καπουμπάντας* (αρχιμουσικός), με 5μελή οικογένεια και συνολικά 6 άτομα, πιθανώς ένα άτομο ως υπηρετικό προσωπικό. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με την ανάλυση της απογραφής, σε κάθε αριθμημένη οικία, αντιστοιχούσαν αρκετά κτίσματα στα οποία διέμεναν άτομα τα οποία τελούσαν υπό την προστασία κυρίως πολιτικών και στρατιωτικών αξιωματούχων. Στην οικία του Αρχιμουσικού καταγράφεται ότι διέμεναν «οι μουζικάντηδες όλοι», 20 τον αριθμό, ένας υποδηματοποιός από την Τήνο και δύο Ρουμελιώτες κρεοπώλες. Η οικία του αρχιμουσικού είχε τον αριθμό 158, ενώ στην οικία με αριθμό 157, διέμενε ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος με πενταμελή οικογένεια και 25 επιπλέον άτομα, αλλά και ο Κανέλλος Δεληγιάννης με διμελή οικογένεια και 28 επιπλέον άτομα. [158]

Μουσικά όργανα της Γερμανικής Λεγεώνας (1825)

Στις 20 Νοεμβρίου οι αδελφοί Ιάκωβος και Εμμανουήλ Τομπάζης απέστειλαν έγγραφο στο Εκτελεστικό Σώμα με το οποίο ενημέρωναν ότι είχαν στην κατοχή τους μουσικά όργανα προερχόμενα από την Γερμανική Λεγεώνα, τα οποία είχε καταγράψει ο υπασπιστής[159] του Φαβιέρου και ήταν έτοιμα να παραδοθούν στον εν λόγω υπασπιστή, προκειμένου να χρησιμεύσουν στο τακτικό σώμα. Στο έγγραφο επισύναπταν και ένα σημείωμα με τον κατάλογο των μουσικών οργάνων, καθώς και ορισμένων άλλων υλικών. Ο κατάλογος ήταν γραμμένος στην Ιταλική γλώσσα.

---

[158] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου της Αστυνομίας, Φ. 44, Έγγραφο αρ. 43.

[159] Ο Χρήστος Βυζάντιος αναφέρει ότι ο Φαβιέρος τον Δεκέμβριο του 1825 δεν είχε υπασπιστή, αλλά και ούτε επιμελητές και γραφείς. Ως υπασπιστή του Φαβιέρου κατά την μάχη του Χαϊδαρίου, τον Αύγουστο του 1826, αναφέρει τον Ιταλό Michele Rogavilla (Ρακαβίλα) από το Πεδεμόντιο. Βλ. Βυζάντιος, *Ιστορία του Τακτικού Στρατού της Ελλάδος*, ό.π., σ. 54, 96.

«Nota degli effeti che ritrovanti dal Signor Capitano Manoli Tombasi, provenienti della legione germanica»

Instrumenti di Musica

Trumpette	6
Corni	6
Cornetti di Voltegiattore[160]	3
Corno Inglese	1
Fagotto	1
Contrafagotti	2
Capello Chinese	1
Tromboni	1
Cimballi - pari	2
Clarinetti	12
Flautini	2
Triangolo	1
Grossa Cassa	1
Piferi	4
Uno libro di musica	1» [161]

Συνολικά καταγράφονται 43 μουσικά όργανα και ένα βιβλίο μουσικής. Στο σημείωμα περιλαμβάνονται επίσης υλικά υγειονομικού και αποσκευής.

Προϋπολογισμός Πυροβολικού – Τυμπανιστές (1825)

Τον Αύγουστο του 1825 ο Λοχαγός πυροβολικού Θεόδωρος Βαλιάνος υπέβαλε στην Διοίκηση αναλυτικό προϋπολογισμό με το κόστος της μισθοδοσίας, των σιτηρεσίων, του ιματισμού και του οπλισμού για δύναμη 100 ανδρών του πυροβολικού. Ο μισθός των τυμπανιστών στο

[160] Κορνέτες Ελαφρού πεζικού. Voltigiattore, ακροβολιστής ελαφρού πεζικού ή ιππικού.

[161] ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη/ Κατάλογος Α΄/Αρχείον Αγώνος/Αρχείο Αγώνος, Φ. 16, Έγγραφα αρ. 124, 125.

πυροβολικό ήταν λίγο υψηλότερος από αυτών του πεζικού. Από την κατάσταση αυτή αντλούμε ακριβείς πληροφορίες για τα είδη ιματισμού και του ατομικού οπλισμού των Πυροβολιστών.

«Καταγραφή των όσων χρειάζονται εκατό στρατιώτες περί χρονικής ενδυμασίας και όπλων και καθ' έκαστον μήνα μισθός και σιτηρέσια.

Ποσότητα	Είδος	Γρόσια-παράδες	Σύνολο/ γρόσια
100	Μιντάνια και γελέκα	27	2.700
200	Πουκάμισα, βρακιά, φουστανέλες	22,20	4.500
100	Φέσια	4,20	450
100	Ζωνάρια	5	500
200	Ζωνάρια, Σκάλτσες με σκαλτσοδέτες	4,20 ανά ζεύγος	900
100	Κάππες	23,20	2.350
400	Ζευγάρια παπούτσια	5,20	2.200
100	Ζευγάρια λουριά για τις κάππες	3	300
100	Σακκιά στρατιωτών	2,30	275
100	Σπαθιά με τενεκέδες	18	1.800
70	Σπαθιά του Ιππικού	18	1.260
170	Θήκες σπαθιών	3	510
170	Λουριά σπαθιών	2,10	382,20
Σύνολο			18.127,20

Περί μισθών εκάστου μηνός

Δύναμη	Βαθμός	Μηνιαίος μισθός/γρόσια	Σύνολο
1	Λοχαγός Α΄	200	200
1	Λοχαγός Β΄	180	180
2	Υπολοχαγοί	120	240
1	Αρχιτυμπανιστής	50	50
1	Ιατρός	160	160
1	Επιλοχίας	40	40
1	Σιτιστής	40	40
4	Λοχίες	34	136
4	Δεκανείς	25	100
8	Υποδεκανείς	23	184
4	Τυμπανιστές	25	100
84	Στρατιώτες	20	1680
4	Πλύστρες	28	112
Σύνολο			3.222

Περί σιτηρεσίων εκάστου μηνός

Δύναμη	Βαθμός	Παράδες/ημέρα/ για έκαστο	Σύνολο/ γρόσια/μήνα
4	Αξιωματικοί	40	120
1	Ιατρός	40	30
8	Υπαξιωματικοί	30	180
99	Στρατιώτες	15	1113,30
4	Πλύστρες	30	90
Σύνολο			1.533,30

Εν Ναπλίω τη 7 Αυγούστου 1825 Ο Α΄ Λοχαγός των Πυροβολιστών

Θεόδωρος Βαλιάνος» [162]

Ιματισμός – Οπλισμός Πυροβολιστών – Τυμπανιστές (1825)

Στις 31 Δεκεμβρίου έγινε η παραλαβή ιματισμού και ατομικού οπλισμού από τον Α΄ Λόχο Πυροβολιστών δύναμης 87 ανδρών. Ανάμεσα στα ονόματα άλλων, καταγράφονται και τα ονόματα των τυμπανιστών Τριαντάφυλλου Δομοκίτη (ή Ακριβού ή Ρουμελιώτη) και Δημήτριου Γεωργίου οι οποίοι μετατάχθηκαν στο πυροβολικό.

«Τάγμα Πυροβολιστών - Καταγραφή των ενδυμάτων και όπλων τα εις έκαστος των πυροβολιστών του Α΄ λόχου έλαβεν.

	Όνομα και επώνυμο	Μ ι ν τ ά ν ι α	Γ ε λ έ κ α	Π ο υ κ ά μ ι σ α	Β ρ α κ ι ά	Φ ο υ σ τ α ν έ λ ε ς	Σ κ ά λ τ σ ε ς	Ζ ώ ν ε ς	Φ έ σ ι α	Κ ά π π ε ς	Π α π ο ύ τ ζ ι α	Σ π α θ ι ά μ ε θ ή κ ε ς
2	Λάμπρος Γεωργίου						1					
3	Ιωσήφ Μπαρζάσκης			2	2		1				2	

[162] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 115, Έγγραφο αρ. 82.

4	Μενέλαος Δρακόπουλος			1	1	1	1					
5	Χρήστος Βασιλείου	1	1	2	2	2	1	1			2	1
6	Ιωάννης Σγούτας	1	1	2	2	2	1	1	1		2	1
7	Αντώνιος Ιωαννίδης			2	2	2	1	1	1	1	2	1
8	Σπύρος Γενάτος			2	2	2	1	1	1		1	1
9	Βασίλειος Σκαράπης	1	1	2	2	2	1	1	1		1	1
10	Ζήσιμος Μπάρκας			2	2	2	1	1	1		2	1
11	Γιοβάν Μιχαήλ	1	1	2	2	2	1	1	1		2	1
12	Νικόλαος Βαγγέλης	1	1	2	2	2	1	1	1		2	1
13	Σαράντος Βαθής	1	1	2	2	2	1	1	1	1	2	1
14	Γεώργιος Δεκάκης	1	1	2	2	2	1	1	1	1	2	1
15	Ιωάννης Βόρσκας	1	1	2	2	2	1	1	1		2	1
16	Γεώργιος Δημητρίου			2	2	2	1	1	1		1	1
17	Κώστας Χρήστου	1	1	2	2	2	1	1	1	1	2	1
18	Ιωάννης Πέτροβιτζ	1	1	2	2	2	1	1	1		2	1
19	Χ. Ηλίας	1	1	2	2	2	1	1	1		2	1
20	Ιωάννης Ζαφείρης	1	1	1	2	1	1	1	1		1	1
21	Μανόλης Σαριδάς	1	1	2	2	2	1	1	1	1	2	1
22	Ιωάννης Ρούσσος	1	1	2	2	2	1	1	1	1	2	1
23	Τριαντάφυλλος Δομοκίτης	1	1	2	2	2	1	1	1			1
24	Δημήτριος Γεωργίου	1	1	2	2	2	1	1	1	1	2	1
	Σύνολο	16	16	42	43	40	23	20	20	7	36	20».[163]

Επιτελεία των Ταγμάτων Α΄ και Γ΄ στην Αθήνα (1826)

Το τακτικό σώμα υπό τον Φαβιέρο μεταστάθμευσε στην Αθήνα τον Οκτώβριο του 1825. Κατά την διάρκεια αυτή αυξήθηκε αριθμητικά μέσω στρατολόγησης και επιδόθηκε σε στρατιωτικά γυμνάσια. Στις 6 Φεβρουαρίου του 1826 ο Φαβιέρος συγκρότησε στην Αθήνα τα νέα επιτελεία του Α΄ Τάγματος και των νεοσυγκροτηθέντων Γ΄ Τάγματος και Δ΄ Ημιτάγματος, τοποθετώντας τους διοικητές και τους αξιωματικούς των λόχων. Διοικητής του Α΄ Τάγματος τοποθετήθηκε ο Θεόδωρος Στεφάνου και του Γ΄ Τάγματος ο Σπυρίδων Σωνιέρος. Στον δεύτερο λόχο του Γ΄ Τάγματος καταγράφεται το όνομα του Υπολοχαγού Β΄ (ανθυπολοχαγού) «Migellino» χωρίς άλλα στοιχεία, με ημερομηνία κατάταξης στο τάγμα στις 4 Δεκεμβρίου 1825. [164]

[163] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 166, Έγγραφο αρ. 134.

[164] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 173, Έγγραφο αρ. 99.

Από την μελέτη των συγκεκριμένων αρχείων προκύπτει ότι στο Γ΄ Τάγμα υπήρχαν δύο ακόμη αξιωματικοί που έφεραν το όνομα «Μιχαήλ», ο υπολοχαγός Μιχαήλ Μάρκος και ο ανθυπολοχαγός Μιχαήλ Τσιριγώτης. Συνεπώς το όνομα Migellino άνευ επιθέτου, αντιστοιχούσε στον νεαρό Michael Mangel.[165]

Ως προς τον βαθμό του Υπολοχαγού Β΄ με τον οποίο κατατάχθηκε ο Migellino (19 ετών τότε), αυτός φαίνεται ότι αποδόθηκε από τον Φαβιέρο κατά την νέα στρατολόγηση και την συγκρότηση των λόχων στην Αθήνα. Όπως διαπιστώνεται λίγο αργότερα, ο Michael Mangel είχε φύγει κρυφά από το Ναύπλιο για να καταταγεί ως αξιωματικός στο τακτικό σώμα του Φαβιέρου. Ωστόσο κατά την παραμονή των ταγμάτων στην Αθήνα και πριν από την εκστρατεία στην Κάρυστο, σημειώθηκαν αταξίες και αυθαιρεσίες στην πόλη της Αθήνας από κάποιους αξιωματικούς του τακτικού σώματος, με αποτέλεσμα η Προσωρινή Διοίκηση του Ναυπλίου να απαιτήσει εγγράφως την αυστηρή τιμωρία των εμπλεκομένων με βάση τους στρατιωτικούς νόμους, έως και την αφαίρεση βαθμών. Τοποτηρητής της Αθήνας την περίοδο αυτή είχε τοποθετηθεί ο Διοικητής του Γ΄ Τάγματος Ταγματάρχης Σπυρίδων Σωνιέρος .[166]

Σε μεταγενέστερη αναφορά του έτους 1844, ο Michael Mangel σημειώνει ότι προήχθη στο βαθμό του υπολοχαγού Β΄ το 1826, ενώ σε άλλη αναφορά του έτους 1860, αναφέρει ότι προήχθη στον βαθμό του υπολοχαγού Β’ το 1828 (Βλ. παρακάτω).

---

[165] Ο Michel Mangel αποκαλούνταν «Μικελίνο» έως και μετά την αποστρατεία το 1870. Η μετέπειτα σύζυγός του είχε το προσωνύμιο «Μικελίνα», καθώς κατά την συνήθεια της εποχής οι γυναίκες σύζυγοι να λάμβαναν προσωνύμια από το μικρό όνομα του συζύγου τους. Ήταν θυγατέρα εμπόρου από την Μάλτα, κατοίκου Γιβραλτάρ, ο οποίος άνοιξε το πρώτο κατάστημα με ευρωπαϊκά είδη στο Ναύπλιο. Το πραγματικό της όνομα ήταν άλλο και θα παρουσιαστεί παρακάτω. (Βλ. Σπύρος Δεβιάζης, «Διαπρεπείς Ελληνίδες κατά τον ΙΘ΄ αιώνα», *Ελληνική Επιθεώρησις,* τεύχ. 73, Αθήνα 1913, σ. 4. Θα πρέπει επίσης να αναφερθεί, ότι ακόμη και ως το 1931, οι ελληνικές και ελληνόφωνες εφημερίδες του εξωτερικού, ανέγραφαν τον Michael Mangel στα φύλλα τους με το Ιταλικό υποκοριστικό «Μικελίνο». Βλ. Εφ. *Έθνος*, αρ. 2877, Αθήνα, 16/2/1922, σ. 1. Βλ. Εφ. *Εθνικός Κήρυξ*, αρ. 6074, New York 13/12/1931, σ. 10.

[166] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 185, Έγγραφο αρ. 80.

Αναφορά του Αρχιμουσικού Giovanni Mangel (1826)

Τον Φεβρουάριο μήνα, η προσωρινή κυβέρνηση της Ελλάδας ανακοίνωσε στον Συνταγματάρχη Φαβιέρο ότι η οικονομική κατάσταση της χώρας δεν επέτρεπε την περαιτέρω συντήρηση του τακτικού στρατού.[167] Στις 3 Μαρτίου, και ενόψει της μείωσης των μισθών, ο Αρχιμουσικός Giovanni Mangel υπέβαλε αναφορά προς το Υπουργείο Πολέμου επικαλούμενος τους όρους του συμφωνητικού που είχε υπογράψει με την προσωρινή ελληνική διοίκηση. Η αναφορά αυτή αποκαλύπτει άγνωστες πληροφορίες για το έτος και τον τρόπο ένταξής του στον τακτικό στρατό, τους όρους του συμφωνητικού του, τις προσπάθειες που κατέβαλε μέχρι τότε για την συγκρότηση μπάντας στο Ναύπλιο αλλά και δεύτερης μπάντας στην Αθήνα, την αντιπαράθεσή του με τον Συνταγματάρχη Φαβιέρο για τις οικονομικές του απολαβές, καθώς και κάποιες πληροφορίες για την ηλικία του και την οικογενειακή κατάστασή του. Επιπλέον, μαρτυρείται ότι η πρώτη συναυλία της Ελληνικής Στρατιωτικής Μουσικής πραγματοποιήθηκε την πρωτοχρονιά του 1825 στο Ναύπλιο.

«Προς το Έξοχον Υπουργείον του πολέμου

Ο Ταγματάρχης κύριος Αμπάτης μοι επαρουσίασεν εν γράμμα του Συνταγματάρχου κυρίου Φαβιέρου όστις του φανερώνει να μου ομιλήση εκ μέρους του ότι από τώρα και εις το εξής δεν εννοεί πλέον να με πληρώνη τον όποιον μισθόν μέχρι τούδε ελάμβανον προς τεσσαράκοντα τάλλαρα τον μήνα αλλά μόνον γρόσια τριακόσια. Απόρησα να ιδώ αιφνιδίως μίαν τοιαύτην απόφασιν του κυρίου Φαβιέρου να αναιρεί την οποίαν ποσότητα του μισθού μου εσυμφώνησε το έξοχον υπουργείον. Εγώ περί τον χιλιοστόν οκτασιοστόν εικοσιοστόν τέταρτον τον μήνα Αύγουστον απέρασα από Πρέβεζα εις Μεσολόγγιον με απόφασιν να απεράσω εις Ζάκυνθον και εκείθεν να διευθυνθώ διά την Ευρώπην μετά της φαμελίας μου. Εις Μεσολόγγιον εγνώρισα τον τότε Αστυνόμον κύριον Ιω. Τομπακάκην όστις με επρότεινε αν έκαμα την απόφασιν του να μεταβάλλω το εις την Ευρώπην ταξίδιόν μου και να μεταβώ εις Ναύπλιον όπου τότε η Ελλ. Διοίκησις άρχισε να διοργανίση Τακτικόν και να συστήσω μίαν μπάνταν. Εγώ το εναντιώθην εις τούτο όχι δια άλλο αλλά δια το οποίο βάρος είχα της φαμελίας μου. Ο κύριος Τομπακάκης έγραψε προς τον Συνταγματάρχην κύριον Ρόδιον περί εμού και δεν έλλειπεν εις τούτο το αναμεταξύ να με παρακινή αναβάλλοντάς μου και το εις την Ζάκυνθον ταξίδιόν μου. Έφθασεν γράμμα του κυρίου Ρόδιου όστις έγραφεν να με

[167] Σαβοριανάκης, ό.π., σ. 126.

παρακινήση του να μεταβώ με τον υιόν μου εις Ναύπλιον. Από παρακινήσεις και υποσχέσεις του κυρίου Τομπακάκη εκ μέρους του κυρίου Ροδίου του Συνταγματάρχου και περισσότερον δια να αξιωθώ να γενώ ωφέλιμος εις την ιεράν επανάστασιν κατά των τυρράνων της Ελλάδος αποφάσισα όταν ο Συνταγματάρχης κύριος Ρόδιος εσυγκατάνευσεν εις τας προτάσεις μου να απέλθω εδώ, αι οποίαι ήτον να συστήσω μόνον και μόνον μίαν μπάντα και να μην υποχρεούμαι εις εκστρατείας δια το προβεβηκός της ηλικίας μου, ήλθον ενταύθα μετά του υιού μου, άρχησα αμέσως με άοκνον ζήλον και με την μεγαλυτέραν προθυμίαν να καταγίνομαι ημέραν και νύκταν εις το χρέος μου και τούτο απεδείχθη, διότι φθάσας εδώ εις τας 4 Δεκεμβρίου, και την α^{ην} Ιανουαρίου έκαμα αρμονίαν μετά των μαθητών μου εις την πλατείαν. Δεν έλλειψεν και προ τεσσάρων μηνών να απέλθω εις τας αθήνας βλέπων ότι η παρουσία της μπάντας δια τον οποίον σκοπόν το Σύνταγμα μετέβαινε εκεί ήτον αναγκαία μ' όλον δέον αυτό ήτον έξω από το Συμφωνητικόν μου, ενταυτώ δια την ανάγκην να αρχήσω να συστήσω την δευτέραν μπάνταν. Το έξοχον Υπουργείον γνωρίζει καλώς τας απείρους δυσκολίας και κόπους ημπορεί τις να απαντήση εις το να μανθάνη εις τους νέους την μουσικήν οίτινες καμμίαν αρχήν δεν έχουν. Εγώ μ' όλον τούτο με όλην μου την ευχαρίστησιν υποφέροντας όλα, διό και αποφάσισα και υποσχέθην μίαν φοράν να δουλεύσω το Ελλ. έθνος. Ύστερον λοιπόν από όλα αυτά αντί ανταμοιβήν να βλέπω τον Συνταγματάρχην κύριον Φαβιέρον να ζητή να μοι σμικρύνη τον οποίον μισθόν εσυμφώνησα μετά του Συνταγματάρχου κυρίου Ροδίου Συναινέσει και της Ελ. Σ. Διοικήσεως. Αναφέρομαι λοιπόν εις το έξοχον υπουργείον ότι είμαι έτοιμος με όλην την προθυμίαν μου να εξακολουθήσω το χρέος μου, δεν ενοώ όμως να με σμικρυνθή ο μισθός τον οποίον η Σ. Διοίκησις μοι εσυμφώνησεν, αλλά ούτε όταν ο κύριος Φαβιέρος θέλη να ζητή να με σμικρύνη τον μισθόν μου εννοώντας αυτό και να μην παραβώ το χρέος μου, διότι στοχάζομαι αφ' ου άπαξ αποδεχθεί η Διοίκησις εν πράγμα, δεν ημπορεί άλλος τις υπάλληλος να το αναιρέση παρά η αυτή Διοίκησις. Περιμένοντας την απάντησιν του εξόχου υπουργείου μένω με όλον το προσήκον Σέβας. Ναύπλιον Ο πατριώτης

Την 3 Μαρτίου 1826 G. Mangel Capobanda del

Primo Reggimento Greco».[168]

[168] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 179, έγγραφο 133.

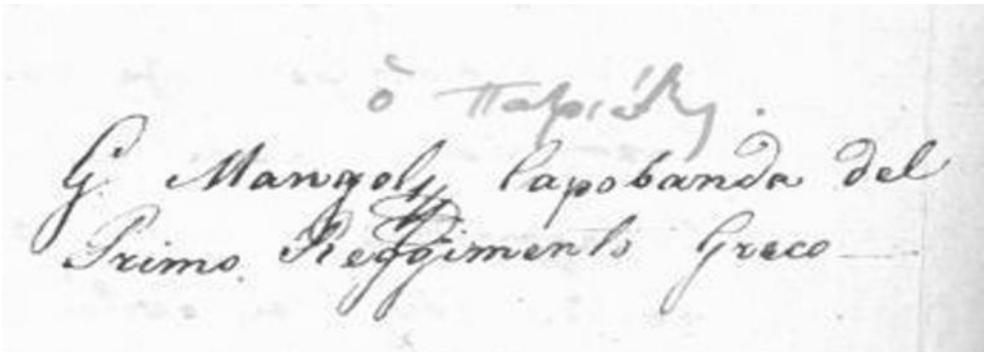

Εικόνα 2. Η υπογραφή του αρχιμουσικού Giovanni Mangel

Πηγή: ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 179, έγγραφο 133

Σημειώνεται ότι στην υπογραφή του ο αρχιμουσικός αναγράφει το μικρό του όνομα με το γράμμα «G» που αντιστοιχεί στο Ιταλικό «Giovanni» και όχι το Αυστριακό ή Γερμανικό «J» που αντιστοιχεί στο όνομα «Johann» ή «Johannes».

Στην αναφορά αυτή ο αρχιμουσικός σημειώνει ότι λάμβανε μισθό σε τάλιρα (40) και όχι σε γρόσια, γεγονός που σημαίνει ότι ο μισθός του, προστιθεμένου του υιού του και σύμφωνα με τις ισοτιμίες της εποχής, ήταν μεγαλύτερος και από αυτόν του συνταγματάρχη Ρόδιου. Οι ισοτιμίες αυτές κατά το έτος 1826 στην Αθήνα είχαν ως εξής:

1 Τάλιρο Κολονάτο (ισπανικό) :11,30 γρόσια

1 Τάλιρο Ρεγγίνας (αυστριακό): 11,20 γρόσια

1 Τάλιρο Σπαθάτο: 11,10 γρόσια.[169]

Από το ύψος της αμοιβής αυτής, που δεν συνάδει μια αμοιβή απλού στρατιωτικού αρχιμουσικού, όταν μάλιστα κατά την εποχή ο αρχιμουσικός έφερε βαθμό υπαξιωματικού, πιθανολογείται ότι ο Giovanni Mangel ανέλαβε την συγκρότηση της στρατιωτικής μπάντας όχι ως στρατιωτικός αρχιμουσικός, αλλά ως πολίτης διευθυντής της Μουσικής (director).[170] Το γεγονός αυτό, του έδινε την ελευθερία να διαπραγματευθεί το ύψος του μισθού του με ιδιωτικό συμφωνητικό. Η πρόσληψη πολιτών ως αρχιμουσικών σε στρατιωτικές μπάντες

[169] ΓΑΚ ΚΥ,Μικροί Κλάδοι αρχείου Αγώνος και Καποδιστρίου, Φ. 11α, Έγγραφο αρ. ΕΑΧΕ 80.

[170] Το όρο «Διευθυντής» για τον πατέρα του επικαλείται και ο Michael Mangel σε μεταγενέστερη αναφορά του. Βλ. παρακάτω.

ήταν σύνηθες φαινόμενο στην Ευρώπη του 18ου και 19ου αιώνα.[171] Ένα ακόμη στοιχείο που ενισχύει την άποψη αυτή, είναι το γεγονός ότι ο αρχιμουσικός υπέγραψε στην αναφορά του κάτω από την λέξη «Ο Πατριώτης», δηλαδή όπως συνήθιζαν να υπογράφουν σε διάφορα έγγραφα οι πολίτες και οπλαρχηγοί των ατάκτων σωμάτων, απευθυνόμενοι προς την Ελληνική Διοίκηση. Στην περίπτωση που κατατάχθηκε ως στρατιωτικός αρχιμουσικός, τότε εικάζεται ότι πρόσφερε και άλλες υπηρεσίες, πέραν της μουσικής, όντας δίπλα στον Παναγιώτη Ρόδιο και τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο.

Σημείωμα του Michael Mangel – Μουσικά όργανα (1826)

Σε σημείωμα του έτους 1826 εντοπίζεται κατάλογος μουσικών οργάνων τα οποία ο Michael Mangel ζητούσε να αποσταλούν από το Ναύπλιο πιθανότατα στην Αθήνα. Πρόκειται κυρίως για μουσικά όργανα της μπάντας και όχι κελευστικά. Το σημείωμα αυτό θα πρέπει να συντάχθηκε είτε στο τέλος του 1825, είτε τους πρώτους μήνες του 1826 κατά στην συγκρότηση της δεύτερης μπάντας στην Αθήνα.

«Nota delli Instrumenti per averli di Napoli di Romania

Clarinetti in Ut 2.

Clarinetto Piccolo in Fa 1.

Flauto terzo con li pezzi 1.

Corni di caccia con tutti li

Tortini: e anche quelli-

Tortini delli corni che sono qui 2.

Bascorno 1.

Trombetta con li Tortini 1.

Un paro di cimbali.» [172]

---

[171] Henry George Farmer, *The Rise and Development of Military Music,* WM. Reeves, London 1912, σ. 96, 103, 117, Ο αναμορφωτής της Πρωσικής Στρατιωτικής Μουσικής Wilhelm Wieprecht, ήταν πολίτης αρχιμουσικός. Βλ. Στο ίδιο, σ. 106-107.

[172] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 195, Έγγραφο αρ. 7.

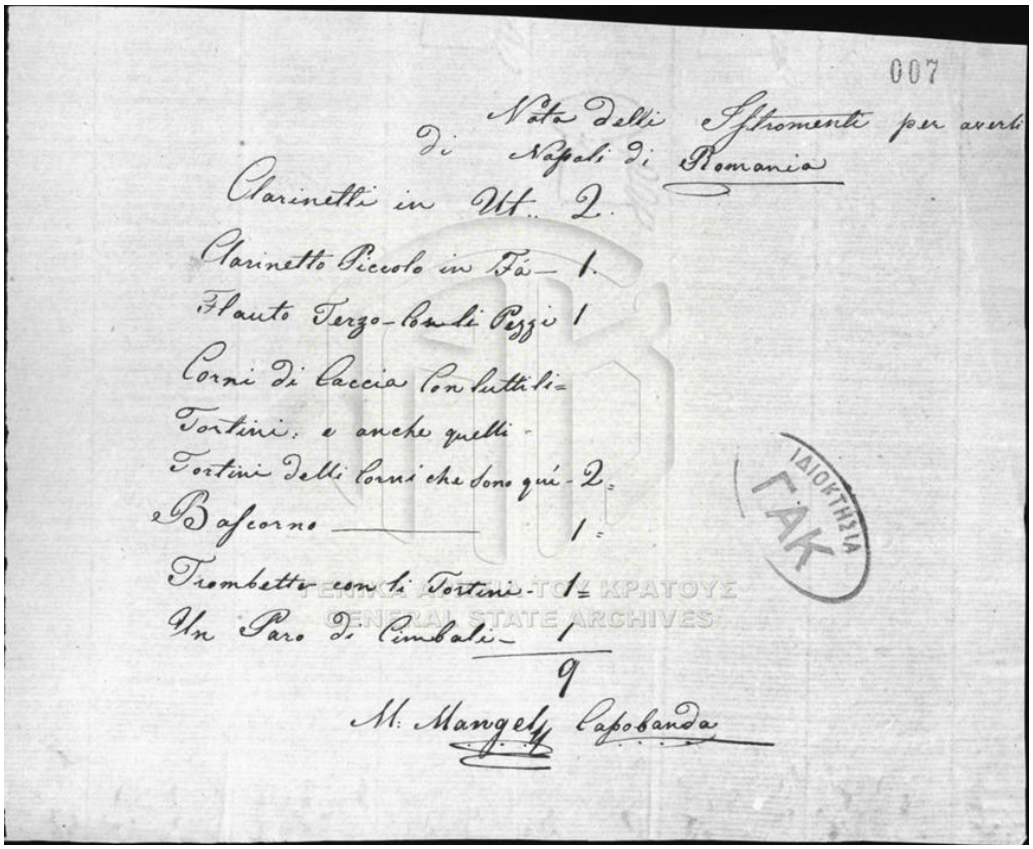

Εικόνα 3. Σημείωμα του Michael Mangel με το οποίο ζητά να αποσταλούν τα αναγραφόμενα μουσικά όργανα από το Ναύπλιο πιθανότατα στην Αθήνα

Πηγή: ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 195, Έγγραφο αρ. 7

Μετάφραση:

Σημείωμα των μουσικών οργάνων για να ληφθούν από το Ναύπλιο

Κλαρινέτα σε Ut (Ντο) 2.

Κλαρινέτο πίκολο σε Φα 1.

Φλάουτο τερτσίνο με τα τμήματα 1.

Κυνηγετικά κόρνα με όλους τους ανταλλακτικούς σωλήνες: και εκείνους τους σωλήνες των κόρνων που είναι εδώ 2.

Μπάσο κόρνο 1.

Τρομπέτα με τους ανταλλακτικούς σωλήνες 1.

Ένα ζεύγος κυμβάλων.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι ο Michael Mangel χρησιμοποιεί τον Ιταλικό όρο *Capobanda,* και όχι τον Γερμανικό "Chefmusiker der Band" ή συνηθέστερα "Musikmeister" καθώς και τον σπάνιο Ιταλικό όρο *Tortini* για τα ανταλλακτικά τμήματα των κόρνων και της τρομπέτας.[173]

Κατά συνέπεια δημιουργούνται κάποια ερωτηματικά για το εάν η δήλωση Αυστριακής - Βιενέζικης καταγωγής του πατέρα αρχιμουσικού στην απογραφή του Ναυπλίου αφορούσε στην πραγματική του καταγωγή ή στην υπηκοότητα.

Σημειώνεται ότι η Ιταλική χερσόνησος από το 1814 βρισκόταν υπό Αυστριακή κυριαρχία και ενιαίο Ιταλικό κράτος δεν υφίστατο κατά την εποχή και οι Ιταλοί θεωρούντο Αυστριακοί υπήκοοι και κατά πάσα πιθανότητα τα έγγραφά τους ήταν Αυστριακά.

Το ζήτημα της μισθοδοσίας του Αρχιμουσικού στο Εκτελεστικό Σώμα (1826)

Στις 11 Μαρτίου το υπουργείο πολέμου μη δυνάμενο να αποφασίσει για το μισθολογικό ζήτημα του Αρχιμουσικού, παρέπεμψε το θέμα στο Εκτελεστικό Σώμα ώστε η απόφαση να ληφθεί από το κορυφαίο κυβερνητικό όργανο. Στο έγγραφο αυτό είναι εμφανής η πρόθεση του Giovanni Mangel να εμείνει στους όρους του συμφωνητικού του.

«Εκ του εγκλειομένου αντιγράφου της προς το υπουργείον τούτο διευθυνθήσης αναφοράς του αρχηγού της μουσικής του Τακτικού συντάγματος κυρίου Ιωάννου Εμμανουέλ, ικανώς καταβλέπει το Σεβαστό τούτο σώμα τα εν αυτώ παράπονά του.

Το υπουργείον όμως τούτο, δεν δύναται να προδιορίσει ουδεμίαν αύξησιν ή μείωσιν του μισθού αυτού, διότι η διεύθυνσις του Τακτικού εφωρούται καθ' όλην την έκτασιν από την αξιότητα του συνταγματάρχου κυρίου Φαβιέρου. Παρατηρεί όμως εντούτοις ότι ο αναφερόμενος δεν δέχεται καμμίαν ελάττωσιν του προδιορισθέντος μισθού αυτού παρά του συνταγματάρχου κυρίου Π.Γ. Ροδίου διό και προτείνων ότι παραιτείται μάλλον, ή να δεχθεί

[173]Tortini: Ανταλλακτικά τμήματα επιμήκυνσης του σωλήνα για αρμονικά κόρνα και τρομπέτες. Σπάνιος όρος. Βλ. Frederick Aquilina, *Benigno Zerafa (1726-1804) and the Neapolitan Galant Style*, Boydell Press, UK 2016, σ. 29,321,331.

ελάττωσιν του μισθού του. Μένει λοιπόν εις την επίκρισιν του σεβαστού τούτου σώματος να επιτάξη περί της αιτήσεως του οποιουδήποτε εγκριθή».[174]

Από την απάντηση του Υπουργείου Πολέμου, συνάγεται ότι επί του ύψους των μισθών του τακτικού σώματος, είχε πλέον λόγο ο Συνταγματάρχης Φαβιέρος.

Αναζήτηση του Michael Mangel (1826)

Στις 12 Μαρτίου απεστάλη έγγραφο από το Υπουργείο Πολέμου προς τον Συνταγματάρχη Φαβιέρο, το οποίο φανερώνει την τεταμένη σχέση του αρχιμουσικού με τον Συνταγματάρχη Φαβιέρο και παράλληλα φωτίζει τον τρόπο με τον οποίο ο υιός του Μιχαήλ κατατάχθηκε στο Γ΄ Τάγμα στην Αθήνα. Στο εν λόγω έγγραφο το επίθετο του Αρχιμουσικού σημειώνεται ως «G: Magnole».

«Προς τον Συνταγματάρχην κύριον Φαβιέρον

Ο αρχιμουσικός κύριος G: Magnole έρχεται εις τα αυτόσε, προς αναζήτησιν του υιού του, ο οποίος παρασυρθείς από τινάς κακοήθεις, τους οποίους το υπουργείο αγνοεί, έφυγεν άνευ αδείας του πατρός αυτού, και ήλθον εις τα αυτόσε.

Προσκαλείσαι λοιπόν να εξετάσεις περί τούτου, και ευρών αυτόν, αποδώσης εις τον πατέρα αυτού, αν δε δυστροπών απειθήση, να βιάσης αυτόν. Τους δε παρασύροντας αυτόν παιδεύσης κατά το πρέπον. Δια να μην τολμήσωσιν άλλοτε να πράξωσιν τα τοιαύτα. Ειδοποιών περί τούτων και το υπουργείον τούτο». [175]

Από το περιστατικό αυτό, διαφαίνονται οι ισχυρές προσβάσεις του αρχιμουσικού στην Ελληνική Διοίκηση, αλλά και η έντονη επιθυμία του νεαρού Michael Mangel να σταδιοδρομήσει ως μάχιμος αξιωματικός, όπως αφήνει να εννοηθεί ο ίδιος και σε μεταγενέστερη αναφορά του (το έτος 1859).

Μια σημαντική λεπτομέρεια που εξηγεί την κίνησή του Michael Mangel να καταταγεί κρυφά στο Γ΄ Τάγμα ως αξιωματικός, είναι ότι κατά την ανάθεση της Διοίκησης του τακτικού

[174]ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 182, Έγγραφο αρ. 41.

[175] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 182, Έγγραφο αρ. 71,

σώματος στον Συνταγματάρχη Φαβιέρο, ορίστηκε από την Ελληνική Εθνοσυνέλευση ότι αυτός είχε δικαίωμα να απονείμει βαθμούς μόνο σε ένα Τάγμα. Ωστόσο οι βαθμοί των αξιωματικών του Α΄ Τάγματος και του παραμένοντος Β΄ Τάγματος στο Ναύπλιο είχαν συμπληρωθεί προηγουμένως και στον Michael Mangel απέμενε ως μόνη επιλογή η κατάταξή του στο νεοσυγκροτηθέν Γ΄ Τάγμα στην Αθήνα, ώστε να εκπληρώσει την επιθυμία του να γίνει αξιωματικός Όπλου.[176]

Οι εν Αθήναις μουσικοί και τυμπανιστές του Γ΄ Τάγματος (1826)

Παρά την προσπάθεια του πατέρα του, ο Michael Mangel παρέμεινε υπό τον Φαβιέρο στην Αθήνα. Σε έγγραφο της 14ης Μαρτίου του Συμβούλου της Επιτροπής Αθηνών και Φροντιστή του τακτικού σώματος Κόμη Luigi Porro, όπου καταγράφεται η διανομή άρτου στο Γ΄ Τάγμα Πεζικού που έδρευε στην Αθήνα, εντοπίζονται 27 τυμπανιστές του τάγματος, 14 μουσικοί και ο «νέος αρχιμουσικός».

«Ίδ. Αριθμ. 1 της σημερινής διαταγής & το ρεγκίστρον

Τω πέμπτω λόχω	ψωμιά	95	
Τω έκτω λόχω	:	78	
Τω εβδόμω λόχω	:	83	
Τω ογδόω λόχω	:	106	
Τω ενάτω λόχω	:	76	
Τω δεκάτω λόχω	:	67	
Εις το ιππικόν	:	36 ½	
Πυροβολιστάς	:	41 ½	
Ασθενείς του α΄ου τάγματος	:	47	
Νοσοκομείον	:	204	
Τυμπανιστάς	:	27	σήμερον αύξησαν δύω
Μουσικούς	:	14	
Σταυροφόρους	:	12	ομοίως ομοίως
Μαστροϋποδηματάν	:	1 ½	
Μακρυγιάννην	:	8	
Επιτροπήν	:	4	
Δάραν	:	4	
Ασθενείς του Γκούρα	:	11	
Άραβας	:	16 ½	

[176]Τα τάγματα του τακτικού σώματος αναφέρονται ως συντάγματα. Βλ. Βουλή των Ελλήνων, *Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας*, τόμ. 7, σ. 427.

Πολιτάρχην	:	30	
Τω Γενικώ Φροντιστή	:	4	
Τω Μαστρο Σελανή	:	7	Λαμβάνει κάθε εβδομάδαν
Εις τον νέον αρχιμουσικόν δια τρεις ημέρας	:	6	
Εις στρατιώτας περαστικούς	:	20	
Εις ορντινάντζας	:	20	
Εις τους σταυροφόρους του Βρανά	:	25	
Απόσπασμα εις Μαρκόπουλο	:	35	
Το όλον των ψωμίων		1082	
Οφείλεται η ποσότης των νοσοκομείων επειδή δεν λαμβάνουν αυτό το ψωμί αλλά αγοράζεται		204	
Ψωμιά		878	

Σημ. Διάφοραι από τας άνω ποσότητας αλλάζουν κατά τας καταστάσεις τας καθημερινάς

Αθήνα τη 14η Μαρτίου 1826

Λ. Πόρρος». [177]

Τα στοιχεία αυτά επιβεβαιώνουν την σύσταση της δεύτερης στρατιωτικής μπάντας στην Αθήνα, όπως περιέγραφε στην αναφορά του ο Giovanni Mangel, και την τοποθέτηση του Michael Mangel από τον Φαβιέρο ως αρχιμουσικού αυτής.

Ωστόσο η ημερομηνία της 14ης Μαρτίου συμπίπτει με επίθεση που δέχθηκε το τακτικό σώμα στην Κάρυστο από τους Οθωμανούς όπου υπήρχαν τραυματίες και νεκροί. Συνεπώς οι μουσικοί της μπάντας δεν είχαν ακολουθήσει το Α΄ Τάγμα στην επιχείρηση αυτή.[178]

Μία πιθανή εξήγηση της τριήμερης απουσίας του Michael Mangel από την θέση του, είναι η έλευση του πατέρα του στην Αθήνα, όπως μαρτυρείται από προηγούμενο έγγραφο, προκειμένου να τον μεταπείσει να επιστρέψει στο Ναύπλιο.

[177] ΓΑΚ ΚΥ, Μικροί Κλάδοι αρχείου Αγώνος και Καποδιστρίου (1822-1828)/ Φ. 11α-Επιτροπή Ανατολικής Ελλάδος, Έγγραφο αρ. 162.

[178] Αποστολίδης, ό.π., σ. 67. Ο Treiber αναφέρει ότι από τις 9/21 έως τις 13/26 Μαρτίου γινόταν αψιμαχίες στην Κάρυστο.

Επικήδειος τελετή του Σωτήρη Χαραλάμπη (1826)

Στις 17 Μαρτίου το Υπουργείο Πολέμου στο Ναύπλιο διέταξε τον Ταγματάρχη Abbati να αποστείλει «δύο λόχους και την μουσικήν όπως να υπάγη και να συνοδεύση το λείψανον του αποθανόντος Σωτηρίου Χαραλάμπη κατά την τάξιν».[179]

Το έγγραφο επιβεβαιώνει την ταυτόχρονη ύπαρξη στρατιωτικής μουσικής στο Β' Τάγμα στο Ναύπλιο και στην Αθήνα.

Ο Σωτήρης Χαραλάμπης υπήρξε Αντιπρόεδρος του Εκτελεστικού Σώματος από το 1823 έως το 1826.

Διχοτόμηση της Διοίκησης του Τακτικού Σώματος (1826)

Στις 24 Μαρτίου η Προσωρινή Διοίκηση της Ελλάδος ανέθεσε την διοίκηση του παραμένοντος στο Ναύπλιο Β΄ Τάγματος και του λόχου πυροβολικού στον Συνταγματάρχη Παναγιώτη Ρόδιο. Ως εκ τούτου η διοίκηση του τακτικού σώματος διχοτομήθηκε ανάμεσα στους δύο Συνταγματάρχες, τον Παναγιώτη Ρόδιο και τον Κάρολο Φαβιέρο. [180]

Αιτία αυτής της αλλαγής ήταν το περιστατικό κατά το οποίο οι στρατιώτες του Β΄ Τάγματος θέλησαν να ενισχύσουν το εκστρατευτικό σώμα του Φαβιέρου στην Κάρυστο μόλις έμαθαν ότι απειλείται από τα εχθρικά στρατεύματα. Η διοίκηση δεν ενέκρινε την μετακίνηση αυτή, με αποτέλεσμα να σημειωθούν σοβαρά πειθαρχικά παραπτώματα. Την αποκατάσταση της τάξης επέβαλε ο Συνταγματάρχης Παναγιώτης Ρόδιος και ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης.[181]

Κελευστικοί μουσικοί στην στρατολόγηση νεοσυλλέκτων (1826)

Στις 28 Μαρτίου το Εκτελεστικό Σώμα της Προσωρινής Διοίκησης της Ελλάδος ζήτησε από το Υπουργείο Πολέμου να ενισχύσει την επιτροπή Αιγαίου Πελάγους στην προσπάθεια στρατολόγησης νεοσυλλέκτων, τονίζοντας το ωφέλιμο της μουσικής κατά την διαδικασία αυτή. Από το έγγραφο συνάγεται ότι εκτός από τύμπανα, γινόταν χρήση και αυλών (πίφερα).

---

[179] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 183, Έγγραφο αρ. 15799.

[180] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/ Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 185, 15982.

[181] Βυζάντιος, *Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν Εκστρατειών και Μαχών*, ό.π., σ. 120.

Συνεπώς ο όρος «τυμπανιστές», όπως αναγράφεται στις μισθοδοσίες, περιλάμβανε και αυλητές, κατά τα ευρωπαϊκά πρότυπα των “drums and fifes” ή γαλλιστί “tambours e fifres”.

«Διατάτεται το Υπουργείον τούτο να επιτάξη δια να δοθώσι εις την επιτροπήν του Αιγαίου Πελάγους δύο νέοι από τους παίζοντας εις το εδώ Β΄ Τάγμα τα πίφερα, και εις άλλους τυμπανιστές, οίτινες θέλουν χρησιμεύσει πολύ δια την παρά της αυτής επιτροπής συλλεχθεσομένους στρατιώτες».[182]

Τρίτη πολιορκία Μεσολογγίου (1826)

Στις 3 Απριλίου και ενώ η κατάσταση των πολιορκημένων λόγω της ασιτίας ήταν απελπιστική, ο Κίτσος Τζαβέλας πρότεινε ένα σχέδιο παραπλάνησης των Οθωμανών πολιορκητών με την χρήση της σάλπιγγας. Το στρατήγημα αυτό χρησιμοποιήθηκε και στην Έξοδο του Μεσολογγίου, μία εβδομάδα αργότερα.

« Ο Κίτσος Τζιαβέλας επρόβαλεν πάλιν ένα στρατήγημα· μετά τας 2 ώρας νυκτός, όλοι από τους προμαχώνας να σιωπήσουν έως ότου οι Τούρκοι νομίζοντες ότι ανεχωρήσαμεν να κινηθούν και να διαβούν εισερχόμενοι εις το οχύρωμα· και τότες, κτυπώντας οι σάλπιγγες, να κτυπήσωμεν, ώστε με τούτον τον τρόπον να τους γελάσωμεν, όπου όταν έλθη η ώρα της φυγής μας […]. Ετόλμησαν μερικοί και βγήκαν προς το μέρος της Λουνέττας.[183] […] Εβγήκαν έπειτα κατ’ ολίγον έως 500 εις διάφορα μέρη, και προχωρούσαν· ενώ ούτως εσυνάζονταν, και οι Έλληνες τους περίμεναν να έβγουν όλοι, έξαφνα, δεν ηξεύρωμεν πώς, ο Βακατζέλος (Τζαβέλας) προστάζει τον σαλπιγκτήν να σαλπίση. Αρχίζει η σάλπιγξ- και φωτιά πανταχόθεν συγχρόνως, και εφονεύσαμεν περίπου των εκατόν τότες. Τρέχοντες ποιος και ποιος να πρωτοέμβη εις τα χαρακώματά των, άρχισαν οι Έλληνες να τους υβρίζουν. Οι Τούρκοι πλέον έσκαζαν πώς ούτω να απατηθούν. Και τωόντι ετούτο στρατήγημα μας ωφέλησε εις την έξοδόν μας».[184]

---

[182] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 186, Έγγραφο αρ. 18448.

[183] Πρόκειται για προμαχώνα. Όλοι οι προμαχώνες του Μεσολογγίου είχαν συγκεκριμένα ονόματα.

[184] Κασομούλης, ό.π., τόμ. 2, σ. 247-248.

Εκτελεστικό Σώμα – Το μισθολογικό ζήτημα του Αρχιμουσικού (1826)

Στις 5 Απριλίου το Εκτελεστικό Σώμα εξέδωσε απόφαση με την οποία καλούσε το υπουργείο πολέμου να εξετάσει τα οικονομικά δεδομένα και να αποφασίσει ανάλογα για το ζήτημα του Αρχιμουσικού. Από το ύφος του εγγράφου, φαίνεται ότι το Εκτελεστικό Σώμα επιθυμούσε με κάποιο τρόπο την διευθέτηση του ζητήματος που ανέκυψε και ο Αρχιμουσικός να παραμείνει στην θέση του. Η χρονική αυτή περίοδος ήταν εξαιρετικά κρίσιμη, καθώς κορυφωνόταν η πολιορκία του Μεσολογγίου.

«Προσωρινή Διοίκησις της Ελλάδος

Το εκτελεστικό Σώμα

Προς το υπουργείο πολέμου

Εις απάντησιν της υπ' αριθ. 15661 περί της αιτήσεως του αρχηγού της μουσικής του Τακτικού Συντάγματος διατάττεται το υπουργείον τούτο να εξετάση, και ει μεν ο πρότερον διδόμενος αυτού μισθός απεδέχθη και εκυρώθη παρά της Διοικήσεως να διορίση να δίδεται και εις το εξής, ει δε μη να γίνει κάποια ύφεσις και να προσδιοριστή εις γρόσια και όχι εις τάλληρα, των οποίων η τιμή είναι άστατος».[185]

Α΄ Τάγμα – Ευστράτιος Πίσσας – Γεγονότα της Τήνου (1826)

Μετά την ανεπιτυχή επιχείρηση της Καρύστου το Α΄ Τάγμα απέπλευσε για το νησί της Τήνου. Κατά την παραμονή του στρατεύματος στο νησί τέσσερις στρατιώτες προκάλεσαν επεισόδιο με κάτοικο της νήσου, ο οποίος απευθύνθηκε στον Ταγματάρχη Θεόδωρο Στεφάνου προκειμένου εκείνος να επιληφθεί του θέματος. Κατά την διάρκεια της σύλληψης των τεσσάρων στρατιωτών, σημειώθηκε συμπλοκή που είχε ως αποτέλεσμα τον θάνατο του Ταγματάρχη Στεφάνου. [186]

---

[185] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 189, Έγγραφο αρ. 18841.

[186] Σύμφωνα με το ημερολόγιο του ιατρού Έρικ Τράιμπερ, το Σώμα επιβιβάσθηκε για την Τήνο την νύχτα της 6 Απριλίου (25 Μαρτίου με το παλαιό ημερολόγιο) και η δολοφονία του Ταγματάρχη Στεφάνου στις 9/21 Απριλίου. Βλ. Αποστολίδης, *Ερρίκος Τράιμπερ Φιλέλλην - Αναμνήσεις από την Επανάσταση του 1821,* ό.π., σ. 68.

Την διοίκηση του Τάγματος ανέλαβε ο Λοχαγός Ευστράτιος Πίσσας κατόπιν αρνήσεως δύο αρχαιότερων φιλελλήνων Λοχαγών, ο οποίος και αποκατέστησε την πειθαρχία και ηρεμία στο τάγμα.

«Μετά από αυτά, διέταξα αμέσως την επάνοδο των στρατιωτών στους λόχους και περνώντας από την πρωτοφυλακή, διέταξα να ηχήσουν αμέσως τα τύμπανα για γενικό προσκλητήριο. Φτάνοντας στον στρατώνα, παρέλαβα αμέσως τον λόχο που διοικούσα και αποτελούνταν από 136 άνδρες και ενεργήσαμε ισχυρή περιπολία[..]. Διέταξα τον σχηματισμό τετραγώνου από όλους τους λόχους και μπαίνοντας στο κέντρο άρχισα να τους μιλάω θερμά […] Αφού διέλυσα το τετράγωνο διέταξα τον σχηματισμό του σώματος σε ουλαμούς, επικεφαλής των οποίων έθεσα την μουσική και προχωρήσαμε προς το τελωνείο, όπου παραλάβαμε τον νεκρό ταγματάρχη Θεόδωρο Στεφάνου, τον οποίο μεταφέραμε αμέσως στον ναό της Φανερωμένης [..]. Την επομένη ενταφιάσαμε τον ταγματάρχη με όλους τους τύπους, αξιοπρεπέστατα και μπροστά στην παράταξη όλου του σώματος».[187]

Το περιστατικό επιβεβαιώνει την συμμετοχή τμήματος στρατιωτικής μουσικής στην εκστρατεία της Καρύστου, πιθανότατα αποτελούμενη από τους κελευστικούς μουσικούς του Α΄ Τάγματος (τύμπανα, σάλπιγγες και πίφερα).[188]

Το Α΄ Τάγμα αναχώρησε από την Τήνο για την Αθήνα στις δύο ημέρες αργότερα, όπου είχε ήδη μεταβεί ο Φαβιέρος.[189]

Εκεί παρελήφθη νέος ιματισμός και οπλισμός για το πεζικό, το πυροβολικό και το ιππικό που εστάλη από την Αγγλία.

«Τα του ιματισμού ήσαν ιματίδιον εκ κυανού ερίου εστολισμένου εις τα στήθη μετά αργυροπλέκτων γαϊτανίων, τα δε των αξιωματικών πανταλόνιον εκ φαιού ερίου μετά επιρράφων, περιλαίμιον μελανόν σανδάλια ευρωπαϊκά και κράνος μελανόν αγγλικόν μετά κυανολεύκου πτερού των αξιωματικών. Τα διακριτικά σημεία αργυροϋφαντα, εφέροντο

---

[187] Γιώργος Πύργαρης, *Στρατηγού Ευστράτιου Πίσσα-Απομνημονεύματα 1821,* Έκδ. Β΄, Historical Quest, Αθήνα 2017, σ. 105-109.

[188] Υπενθυμίζεται ότι επικήδειος τελετή είχε πραγματοποιηθεί πριν την συγκρότηση στρατιωτικής μπάντας με κελευστικούς μουσικούς τον Οκτώβριο του 1824.

[189] Ο Φαβιέρος είχε μεταβεί στην Αθήνα μέσω Σύρου στις 11/23 Απριλίου. Βλ. Αποστολίδης, *Ερρίκος Τράιμπερ Φιλέλλην - Αναμνήσεις από την Επανάσταση του 1821,* ό.π., σ. 69.

δι΄εις τας επιχειρίδας, τριγωνικώς μεν των αξιωματικών, ευθέα δε και πλαγίως των υπαξιωματικών. Τα δε του οπλισμού ήσαν ξίφη μετά φυλακτήρων κεχρυσωμένων και μετά λαβών πεποικλμένων, εντυπωμένης της εικόνος Αθηνάς, και μετά δερματίνων μελανών θηκών, εξαρτωμένων δε από λευκού τελαμώνος εκ του δεξιού ώμου προς την αριστερήν πλευράν, ωσαύτως και η πυριτοθήκη των οπλιτών δεξιόθεν· τα ξίφη των υπαξιωματικών ήσαν τα αυτά, ως τα των αξιωματικών, μάλιστα ήσαν στερεώτεραι αι λάμαι τούτων, αλλά ουχί κεχρυσωμέναι και πεποικιλμέναι ως εκείνων· προς δε αγγλικόν τουφέκιον λογχοφόρον, λινοστολή άφθονος και αξιόλογος, ως η του αγγλικού στρατού, και γυλιοί τριχωτοί. Ο Φαβιέρος παραλαβών ταύτα ενέδυσε και εξώπλισε τους υπ' αυτόν άνδρας εξοικονομήσας αυτούς και ολίγα χρήματα απέναντι των καθυστερούντων μισθών».[190]

Επιστολή – Έκκληση για την παραμονή του Φαβιέρου (1826)

Στις 7 Απριλίου με πρωτοβουλία των ανδρών του Γ΄ Τάγματος Πεζικού υπό τον Ταγματάρχη Σπυρίδωνα Σωνιέρο, απεστάλη επιστολή-έκκληση προς την Ελληνική Διοίκηση προκειμένου να διατηρηθεί ο Συνταγματάρχης Φαβιέρος στην Διοίκηση του τακτικού σώματος, καθώς μετά την εκστρατεία στην Κάρυστο, αυτός είχε υποβάλλει την παραίτησή του. Ανάμεσα στα ονόματα των Υπολοχαγών Β΄ του Γ΄ Τάγματος που υπέγραψαν την επιστολή, καταγράφεται και το όνομα «Μ: Mangel Capobanda» .[191] Σε έτερο έγγραφο για το ίδιο θέμα το οποίο υπογράφεται από τους υπαξιωματικούς των ταγμάτων του Συνταγματάρχη Φαβιέρου καταγράφεται και ο φέρων τον βαθμό του λοχία, τυμπανιστής Τριαντάφυλλος Δομοκίτης (Ρουμελιώτης ή Ακριβός).[192]

[190] Βυζάντιος, *Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν Εκστρατειών και Μαχών*, ό.π., σ. 126-127.

[191] Βουλή των Ελλήνων*, Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας*, τόμ 1, σ. 228-232 και τόμ. 18, σ. 108 και Πίνακας 133, Έγγραφο αρ. Γ 11, σ. 2.

[192] Στο ίδιο, τόμ. 1, σ. 232 και τόμ. 18, σ. 110 (τελευταία πρόσβαση: 5-11-2023).

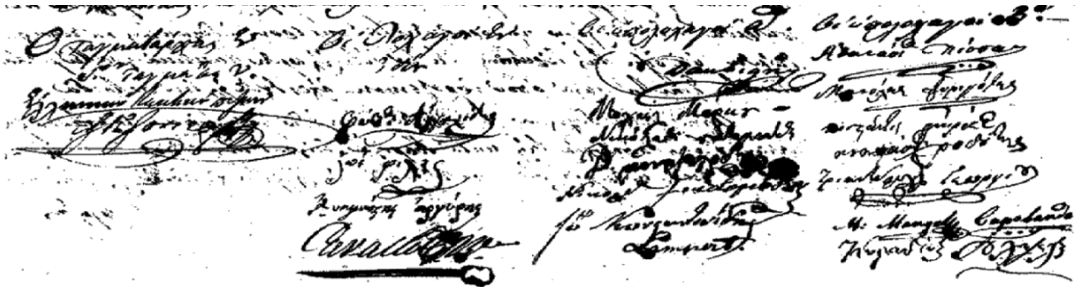

Εικόνα 4. Η υπογραφή του Michael Mangel Capobanda, με σχέδιο μουσικού οργάνου, προτελευταία στην δεξιά στήλη των Υπολοχαγών Β΄

Πηγή: *Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας*, τόμ. 18, Πίνακας 133, Έγγραφο αρ. Γ 11, σ. 2

Το Υπουργείο Πολέμου περί του μισθού του Αρχιμουσικού (1826)

Στις 8 Απριλίου το Υπουργείο Πολέμου ζήτησε από τον Συνταγματάρχη Παναγιώτη Ρόδιο πληροφορίες σχετικά με τον μισθό που λάμβανε ο αρχιμουσικός, όπως αυτός είχε προσδιορισθεί από τον Ρόδιο και είχε εγκριθεί από το Εκτελεστικό Σώμα, ώστε να ληφθεί η τελική απόφαση περί του θέματος. Για μία ακόμη φορά γίνεται διαφορετική καταγραφή του επιθέτου του αρχιμουσικού σε υπηρεσιακό έγγραφο.

«Προς τον συνταγματάρχην κύριον Π:Γ: Ρόδιον

Ελήφθη προς το υπουργείο τούτο διευθυνθήσα αναφορά του αρχηγού της μουσικής του Τακτικού Συντάγματος κυρίου Ιωάννου Εμμανουήλ παραπονούμενου δια αυτής ότι δεν δέχεται ουδεμίαν μείωσιν του παρά της Γενναιότητός σου διορισθέντος μισθού αυτού και καθυποβλήθη υπόψιν του Σεβαστού Εκτελεστικού σώματος. Όθεν εις ωσαύτην διέταξε το Υπουργείον τούτο δια της υπ. αριθ. 18841: να εξετάση, και ει μεν ο πρότερον διδόμενος αυτού μισθός απεδέχθη και εκυρώθη παρά της Διοικήσεως να διορίση να δίδεται και εις το εξής, ει δε μη να γίνει κάποια ύφεσις και να προσδιοριστή εις γρόσια και όχι εις τάλληρα, των οποίων η τιμή είναι άστατος. Όθεν διατάττεσαι να πληροφορήσης το υπουργείον τούτο περί του προσδιορισμού του μισθού του αναφερομένου διά να αναφέρη τακτικώς προς την Σεβαστήν Διοίκησιν όπως προδιορίση τακτικώς την πληρωμήν αυτού και θα περί τούτου διατάττει. Τη 8 Απριλίου 1826 εν Ναυπλίω».[193]

[193] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 190, Έγγραφο αρ. 73.

Πτώση του Μεσολογγίου (1826)

Η πτώση του Μεσολογγίου στις 10 Απριλίου επέφερε ραγδαίες εξελίξεις σε πολιτικό και στρατιωτικό επίπεδο. Στις 17 Απριλίου και με απόφαση της Γ΄ Εθνοσυνέλευσης της Επιδαύρου συγκροτήθηκε η Διοικητική Επιτροπή στην οποία ανατέθηκε προσωρινά η *Κυβέρνηση των πολιτικών και πολεμικών πραγμάτων της Ελλάδος* και η οποία αντικατέστησε το Εκτελεστικό Σώμα.[194]

Πρόεδρος της Διοικητικής Επιτροπής ορίστηκε ο Ανδρέας Ζαΐμης και μέλη οι Πετρόμπεης Μαυρομιχάλης, Αναγνώστης Δεληγιάννης, Γεώργιος Σισίνης, Δημήτριος Τσαμαδός, Αναγνώστης Μοναρχίδης, Σπυρίδωνας Τρικούπης και Παναγιώτης Δημητρακόπουλος.[195]

Πρόσκληση της Διοικητικής Επιτροπής στον Φαβιέρο (1826)

Στις 21 Απριλίου η Διοικητική Επιτροπή κάλεσε τον Συνταγματάρχη Φαβιέρο να αναλάβει την Διοίκηση του τακτικού σώματος εν τω όλω.[196]

Ο Φαβιέρος έθεσε επτά όρους προκειμένου να συναινέσει στην πρόσκληση αυτή και οι οποίοι σχετίζονταν με τον τρόπο άσκησης της Διοίκησης από αυτόν και την Διοικητική Μέριμνα που όφειλε να παρέχει στο στράτευμα η νέα Κυβέρνηση.

«1ο: αυτό το σώμα θέλει είσθαι μόνον (αδιαίρετον) και υπό τας διαταγάς μου με εξουσίαν απόλυτον, και χωρίς τινός ευθύνας.

2ο: αι στρατιωτικαί εργασίαι θέλουν εξαρτώνται επίσης από εμέ, και η Διοίκησις δεν θέλει εμποδίσει καν εν κίνημα στρατιωτικόν διατεταγμένο από εμέ.

3ο: τα πλέον ταχεία μέτρα θέλουν ληφθεί διά να ασφαλισθή η προμήθεια του σώματος εις τα μέρη εις τα οποία θέλει μεταφερθή.

4ο: η Διοίκησις θέλει με δώσει δύναμιν απεριόριστην και δι' εγγράφου δι' οποιανδήποτεν απαίτησιν ην οπού ήθελα κάμω εις τα μέρη όπου ήθελα μεταφέρω τους Τακτικούς, ήτε δια μετακομίσεις ήτε διά εργασίας και με την δύναμιν να παιδεύω τους εναντιωμένους.

---

[194] ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη/ Κατάλογος Α΄/Αρχείον Αγώνος, Φ. 19, Έγγραφο αρ. 74.

[195] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 84.

[196] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 122.

5ο: θέλουν αμέσως καταβληθεί αι αναγκαίαι ποσότητες δια να φθάνη η πληρωμή το ταχύτερον, και θέλουν ληφθή τα μέτρα δια να ασφαλισθούν δια το μέλλον.

6ο: αι προζητηθείσαι δυνάμεις θέλουν δημοσιευθή και θέλουν διαρκέση καθ' όλην την περίοδον της Διοικήσεως.

7ο: η Διοίκησις παρακαλείται να με δώση την απόφασίν της εντός της ημέρας, καθώς και τα αναγκαία μέσα διά να εξοφλήσω τους χρεωστούμενους μισθούς. η κρίσιμος στάσις του τακτικού δεν με συγχωρείν καμμίαν αναβολήν. είναι του χρέους μου και της τιμής μου να μην αφήσω περισσότερον καιρόν εις αμηχανίαν ταις όσοι μου εχάρησαν την εμπιστοσύνη των.

Εν Ναυπλίω 21 Απριλίου 1826

Ο Συνταγματάρχης Φαβιέρος».[197]

Αμυντική Προετοιμασία Ναυπλίου – Μετακίνηση οικογενειών (1826)

Μετά την πτώση του Μεσολογγίου στις 10 Απριλίου και μπροστά στο ενδεχόμενο καθόδου των Οθωμανικών δυνάμεων προς την Πελοπόννησο, η Διοικητική Επιτροπή υπό τον Ανδρέα Ζαΐμη προσπάθησε να κινητοποιήσει όλες τις διατιθέμενες δυνάμεις προκειμένου να αντιμετωπισθεί ο υπαρκτός αυτός κίνδυνος. Ιδιαίτερα στην πόλη του Ναυπλίου στις 22 Απριλίου 1826, εκδόθηκε διακήρυξη ώστε να γίνουν οι απαραίτητες προμήθειες τροφών και πολεμοφοδίων. Με την διακήρυξη αυτή καλούνταν όσοι εκ των πολιτών μπορούσαν να φέρουν όπλο να καταταγούν εντός 24 ωρών στα στρατιωτικά σώματα υπό την αρχηγία του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη και των οπλαρχηγών Λάμπρου Βέικου, Σπύρου Μήλιου, Αποστόλη Κουσουρή, Νικόλαου Ζέρβα και Θεοδωράκη Γρίβα. Η διακήρυξη μάλιστα προειδοποιούσε ότι «όσοι δε μετά την παρέλευση της διορίας ταύτης ευρεθούν παρεπιδημούντες εις Ναύπλιον, μη κατεγεγραμμένοι υπό την σημαίαν ενός των ειρημένων οπλαρχηγών, θέλουν υποπέσει εις αυστηράν προδοσίαν, ως μη λαμβάνοντες του προκειμένου Γενικού Αγώνος».[198]

[197] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 128.

[198] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 190.

Η διακήρυξη προκάλεσε ανησυχία στον πληθυσμό και την αναζήτηση ασφαλούς περιοχής από ορισμένους κατοίκους για την μετακίνηση των οικογενειών τους, όπως μαρτυρείται από έγγραφο πολίτη κατοίκου του Ναυπλίου προς την Διοικητική Επιτροπή, ο οποίος ζήτησε να λάβει άδεια ώστε να μεταφέρει την οικογένειά του στην νήσο Μήλο.

«Προς την Σεβαστήν Διοικητικήν Επιτροπήν

Κατά την προκήρυξιν της Σ. Διοικήσεως υπ' αρ. 131, είμαι βιασμένος να βγάλω την φαμελίαν μου από το φρούριον, επειδή δε ασθενεί, περικαλώ την Σ. Επιτροπήν να με δώση την άδειαν δια να την συνδροφεύσω ο ίδιος έως την Νήσον Μίλλον και να επιστρέψω.

Τη 24 Απριλίου 1826

Ναύπλιον Ο Πατριώτης

Ν. Πρασσακάκης». [199]

Εμπλοκή του Giovanni Mangel – Ανακρίσεις (1826)

Ένα απροσδόκητο περιστατικό την νύχτα της 25ης Απριλίου του 1826 προκάλεσε υποψίες εκ μέρους της αστυνομίας Ναυπλίου για το πρόσωπο του αρχιμουσικού. Στην προσπάθειά του να μετακινήσει την οικογένειά του στην Σύρο και από εκεί στην Τήνο, συνελήφθη να φυγαδεύει και έναν Τούρκο αιχμάλωτο που είχε ως υπηρέτη του. Η απελευθέρωση Τούρκου αιχμαλώτου κατά την εποχή, επέσειε βαριά ποινή, ως και αυτή του θανάτου.

«Αρ. 1138

Προς την Σεβαστήν Διοικητικήν Επιτροπήν της Ελλάδος

από Γεν. Αστυνομία Ναυπλίου

«Χθες περί την πρώτην ώρα της νυκτός, η τακτική φυλακή η κατά το ακροθαλάσσιον φυλάττουσα, συνέλαβε ένα Τούρκον αιχμάλωτον και τον παρέδωσεν εις την αστυνομίαν ταύτην, επί λόγω ότι ήθελε να δραπετεύση μετά του Αρχηγού της Μουσικής του πρώτου Συντάγματος Ιωάννου Μάγκελ δια Σύραν.

Επομένως τούτων η Αστυνομία εφρόντισε να ευρεθή και ο Μάγγλη, από τον οποίον ελήφθη η πρέπουσα εξέταση: αντίγραφα λοιπόν τόσον της εξετάσεως αυτού όσον και του Χαλήλη

[199] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 211.

αιχμαλώτου, έτι δε και της μαρτυρίας του τελώνου Αναγνώστου Νικολάου, καθυποβάλλονται υπ' όψιν της Σεβ. Διοικήσεως, όπως διατάξη τα περί του πρακταίου».

Εν Ναυπλίω την 25ην Απριλίου

1826 Ο Γεν. Αστυνόμος.

Κωνστ. Πεταλάς».[200]

Εξέταση προσαχθέντων και μαρτύρων (1826)

Οι εμπλεκόμενοι στο συμβάν κλήθηκαν από την Αστυνομία προκειμένου να εξεταστούν.

«Εξέτασις του Χαλήλ

ε. πώς σε ονομάζουν.

α. Χαλήλ Απτουλά.

ε. πόθεν είσαι;

α. Κωσταντινουπολίτης.

ε. πόσον καιρόν διατρίβεις εδώ.

α. έως πέντε μήνας, από τον καιρό των Σαλώνων

ε. εις ποίον κοντά ήσουν.

α. εις τον κάπο της Μπάντας.

ε. διατί σε έπιασαν.

α. εγώ επήγα να πάρω καπνόν απέξω εις το πορτέλο, εκεί ευρίσκονταν και ένας Τακτικός, με έπιασε λέγοντάς με πως είχα σκοπόν να φύγω μαζί με τον κάπο της μπάντας.

ε. τι ώρα σε έπιασεν.

α. η ώρα εις τας ένδεκα.

---

[200] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 212.

Από το επίσημο έγγραφο της Αστυνομίας 1138 προς την Διοικητική Επιτροπή, είχε αφαιρεθεί η λέξη «μισεύοντος», που υπήρχε στο σχέδιο του ίδιου εγγράφου προς την Διοικητική Επιτροπή.

Η φράση στο σχέδιο εγγράφου είχε ως εξής «*..επί λόγω ότι ήθελε να δραπετεύσει μετά του αρχηγού της Μουσικής του πρώτου συντάγματος Ιωάννου Μάγγελ μισεύοντος δια Σύραν*». Πρβλ. ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη/ Κατάλογος Α΄/Αρχείον Αγώνος/ Φ. 67, Αστυνομίας, Έγγραφο αρ. 284.

ε. τι καιρόν εμβήκεν εις το καΐκι ο κάπο Μπάντας.

α. την ίδιαν ώραν, δηλ. εις τας ένδεκα.

ε. ο Τακτικός σε είδε μαζί με τον καπομπάντα να ομιλείτε.

α. τον καιρόν οπού πλέον ήθελε να αναχωρήση, επειδή και ήμουν τόσον καιρόν μαζύ του, του εφίλησα το χέρι εκεί βλέποντάς με έλαβαν την υποψίαν.

ε. ο κάπο μπάντας τόσον καιρόν οπού εστάθης κοντά του δεν σε είπε δια να σε πάρη μαζί εις την φυγήν του.

α. όχι δεν με είπεν.

ε. τώρα εις ποίον κοντά ευρίσκεσαι.

α. εις τον Πρόεδρον.

ε τι άλλο ηξεύρης περί του κάπο Μπάντα.

α. δεν ηξεύρω τίποτε. Δεν μπορώ να ειπώ ψέματα.

ε. ηξεύρεις γράμματα;

α. όχι.

Την 25η Απριλίου 1826. Ναύπλιο

Τα άνω είπεν εκ στόματος ο ρηθείς Χαλήλης διά των οποίων μην ηξεύροντας να γράψει μήτε εις την εδική του διάλεκτον μήτε εις την εδική μας υπογράφω δι αυτόν εγώ. Π. Χριστόπουλος. Είναι τω πρωτοτύπω απαράλλακτον την αυτή ημέραν.

Ο Γραμματέας της Αστυνομίας

Π. Χριστόπουλος».[201]

«Εξέτασις του Αρχιμουσικού

ε. πώς ονομάζεσαι και πόθεν είσαι;

α. Ιωάννης Μάγκλη από Βιέννην.

ε. ποίου του επαγγέλματος είσαι;

α. αρχιμουσικός.

ε. πότε ιμπαρκαρίσθης και δια πού ήθελες να υπάγης;

[201] ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη/ Κατάλογος Α΄/Αρχείον Αγώνος, Φ. 19, Έγγραφο αρ. 286.

α. την Τετράδη· ιμπαρκαρίσθηκα με την φαμελίαν μου δια να υπάγω εις Σύραν, και απ' εκεί να υπάγω την φαμελίαν μου εις Τήνον να την αφήσω και να επιστρέψω.

ε. έχεις την άδειαν του Ταγματάρχου ή χωρίς άδειαν ανεχώρησες;

α. έλαβον την άδειαν του Ταγματάρχου Ροδίου διά να επιστρέψω μεθ' ημέρας εικοσιπέντε.

ε. εγγράφως έχεις την άδειαν του Ταγματάρχου ή προφορικώς; και αν την έχεις εγγράφως παρουσίασέ την εις την αστυνομίαν.

α. την άδειαν την έχω εγγράφως, όχι όμως υπαγεγραμμένην από τον Ταγματάρχην, διότι δεν ήτο έτοιμον το πλοίον να μισεύση, αλλ' έμεινεν να την υπογράψη την ιδίαν ημέραν όπου ήθελεν αναχωρήσει διά να μην μετρώνται εις την δοθήσαν μοι διορίαν των 25 ημερών αι ημέραι όπου μένω εδώ.

ε. έλαβες το τακτικόν διαβατήριον από την αστυνομίαν;

α. δεν το έλαβα διότι ως πολεμικός μοι επαρκούσεν η άδεια του Ταγματάρχου. μάλιστα εν ω ο Κ. Γενάδιος ο ίδιος κατ' αίτησίν μου έστειλε και στρατιώτες και εδιόρισε να αφήσουν να ιμπαρκάρω τα ρούχα μου.

ε. γνωρίζεις κάποιον Χαλήλ Απτουλά;

α. γνωρίζω ένα Χαλήλην τον οποίον είχα εις την δούλεψίν μου σχεδόν δύο μήνες.

ε. διατί εναντίον των νόμων ηθέλησες να τον πάρεις μαζί σου εν ώ είχες εμποδιστικόν;

α. γνωρίζω τους Γενικούς Νόμους περί αιχμαλώτων και ποτέ δεν εφαντάσθην να πάρω αυτόν μαζί μου, την ώραν μόνο ωπού ιμπαρκαρίζομεν έτυχεν εις το ακροθαλάσσιον και μου εφίλησεν το χέρι αποχαιρετώντας με, και περί τούτου ημπορείτε να πληροφορηθείτε και από τον τελώνη ή και άλλους οπού ήταν παρόντες.

ε. επάνω εις ποίον καράβι ιμπαρκαρκίσθης;

α. εις την σκούνα Παύλου Γούροβιτζ αυστριακού.

ε. είπες ότι έχεις την άδειαν εγγράφως από τον Συνταγματάρχην και σου εζητήθη να την παρρησιάσης · παρρησίασέ την λοιπόν.

α. δεν την έχω εδώ. Ιδού όμως οπού στέλνω τον άνθρωπόν μου εις το καράβι να την φέρει και λαβετέ την.

ε. σοι ανεγνώσθη το παρόν ήκουσες είναι γραμματικόν καθώς είπες.

α. Μάλιστα είναι τα ίδια.

ε. Ηξεύρεις γράμματα;

α. Ηξεύρω.

Τη 25η Απριλίου 1826 Ναύπλιο

Υπογραφή

Ιωάννης Μάγκλη αρχιμουσικός του πρώτου Τάγματος». [202]

«Αναγνώστης Νικολάου Κουμερκιάρης

Μαρτυρά όσα ίδεν περί του κάπο Μπάντα.

χθες εις τας 12 η ώρα σχεδόν, στεκόμενος προς το τελωνείον ήλθεν ο κάπο Μπάντας και η γυνή του και μία δούλα του και ο χρυσούλης. ήτον και ένας Τούρκος όστις εκάθητο πλησίον του λιμενάρχου. έπειτα θέλοντας να έμβη η γυνή του κάπο Μπάντα εις την βάρκαν, επίασεν ο Τούρκος το χέρι της και το εφίλησεν. ύστερα πιάνει να φιλήση και του ιδίου του κάπο Μπάντα αυτός όμως δεν το έδωσεν. και ούτως ανεχώρησαν αμφότεροι οι μετά του κάπο Μπάντα εις την βάρκαν και ο Τούρκος έξω.

μεθ' ολίγην ώραν ακούω φωνάς των Τακτικών λέγοντες ένας Τούρκος ιμπαρκαρίσθη εις την βάρκαν μέσα.

Την 25ην Απριλίου 1826

Αναγνώστης Ν.

Ίσον απαράλλακτον τω πρωτοτύπω την αυτήν ημέραν

Ο γραμματέας της Αστυνομίας Π. Χριστόπουλος».[203]

Ο Αρχιμουσικός υπό «φύλαξη» (1826)

Μετά την εξέταση των εμπλεκομένων, με έγγραφό του την ίδια ημέρα (25 Απριλίου 1826), ο Αστυνομικός Διευθυντής Ναυπλίου Κωνσταντίνος Πεταλάς κάλεσε τον Συνταγματάρχη Παναγιώτη Ρόδιο να θέση τον Αρχιμουσικό «υπό φύλαξη».

«Προς τον Συνταγματάρχην κύριον Ρόδιον

[202] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 213.

[203] ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη/ Κατάλογος Α΄/Αρχείον Αγώνος/ Φ. 67, Αστυνομίας, Έγγραφο αρ. 285.

Επειδή εδόθη υποψία τινά κατά του Αρχιμουσικού του συντάγματος κυρίου Ιωάννου Μάγγελ όστις επροσκαλέσθη παρά της Γεν. τούτης Αστυν. και αφού ελήφθη παρ' αυτού η αναγκαία εξέτασις, στέλεται ήδη προς τον αρχηγό του.

Παραλάβετε αυτόν και διορίσατε να είναι υπό φύλαξιν άχρι ου λάβετε τας περί τούτου διαταγάς της Σ. Διοικήσεως προς ην εγένετο η τακτική αναφορά.

25 Απριλίου 1826

Ναύπλιον

Ο Γεν. Αστυνόμος».[204]

Ωστόσο την επόμενη ημέρα της προσαγωγής και κράτησης του αρχιμουσικού (26 Απριλίου), ο αστυνόμος Πεταλάς επικαλούμενος οικογενειακούς λόγους, υπέβαλε την παραίτησή του προς την Διοικητική Επιτροπή, ζητώντας να μεταβεί στον τόπο κατοικίας της συζύγου του (Κάλαμος).[205]

Από την εξέταση του αρχιμουσικού, συνάγεται ότι τα νησιά Σύρος και Τήνος επελέγησαν ως ασφαλείς τόποι για την οικογένεια του αρχιμουσικού λόγω των διομολογήσεων.[206]

Επίσης, προκαλεί εντύπωση το γεγονός ότι, όπως μαρτυρεί ο ίδιος, γνώριζε την ελληνική γλώσσα. Και μάλιστα τον γραπτό λόγο.

---

[204] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 288.

[205] ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη/ Κατάλογος Α΄/Αρχείον Αγώνος/Φ. 19, Έγγραφο 224.

[206] Διομολογήσεις (Capitulations). Διμερείς συμβάσεις που εξασφάλιζαν τα προνόμια των προξενικών αρχών, την οικονομική και δικαστική υπαγωγή των αλλοδαπών κατοίκων των αντισυμβαλλομένων μερών στις οικείες προξενικές αρχές και όχι στις αρχές του κράτους που διαβιούσαν (προνόμιο ετεροδικίας). Γαλλία και Οθωμανική Αυτοκρατορία υπέγραψαν πρώτες τις διομολογήσεις από το 1535 (συνθήκη φιλίας και εμπορίου) τις οποίες επικαιροποιούσαν κατά καιρούς. Άλλα κράτη που συνήψαν διομολογήσεις με την Οθωμανική Αυτοκρατορία και με πρότυπο τις Γαλλικές ήταν : Βενετία 1545, Αγγλία 1580, Κάτω Χώρες 1613, Αυστρία 1718, Σουηδία 1737, Πρωσία 1761, Ισπανία 1782, Ρωσία 1783, ΗΠΑ 1830, Βέλγιο 1838. Οι διομολογήσεις στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, μετέπειτα Τουρκία, καταργήθηκαν οριστικά το 1923 με την Συνθήκη της Λωζάνης. Βλ. Μεγάλη Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια, τόμ. 9, λήμμα «Διομολόγησις», Πυρσός, Αθήνα 1929, σ. 393-394.

Γενναίος Κολοκοτρώνης (1826)

Στις 28 Απριλίου η Διοικητική Επιτροπή σε συνεννόηση με τον Φαβιέρο διόρισε τον Ιωάννη (Γενναίο) Κολοκοτρώνη αρχηγό εκτελεστικής δύναμης 250 ανδρών του τακτικού σώματος στο Ναύπλιο με καθήκοντα την εσωτερική ασφάλεια και ευταξία της πόλης του Ναυπλίου και του αιγιαλού. Επίσης έθεσε τον Παναγιώτη Ρόδιο υπό τις οδηγίες του Γενναίου Κολοκοτρώνη στην περίπτωση ανάγκης περισσότερων εκτελεστικών δυνάμεων.[207]

Από την εξέλιξη αυτή, συνάγεται ότι μετά την πτώση του Μεσολογγίου και την πολιτική μεταβολή, η θέση του Παναγιώτη Ρόδιου αποδυναμώθηκε αισθητά.

Επιστροφή του Τακτικού Σώματος στο Ναύπλιο (1826)

Η αναχώρηση του τακτικού σώματος από την Αθήνα έγινε την 1η Μαΐου 1826 όπως επιβεβαιώνεται από έγγραφο της Επιτροπής Αθηνών.[208]

Η απόφαση για την επιστροφή στο Ναύπλιο ελήφθη μετά από διαβουλεύσεις του Συνταγματάρχη Φαβιέρου με τους προκρίτους των Αθηνών για την δυνατότητα συντήρησης του στρατεύματος από τοπικούς πόρους, κατά τις οποίες δεν υπήρξε συμφωνία. Το τακτικό σώμα αναχώρησε με πλοία από τον Πειραιά αρχικά προς την Σαλαμίνα και κατόπιν προς τα Μέθανα όπου τακτοποίησε τα παραληφθέντα από την Αγγλία υλικά. Στην συνέχεια κατευθύνθηκε οδοιπορικώς και στρατοπέδευσε στην Άρια, τοποθεσία έξω από το Ναύπλιο.[209]

Κατά την παραμονή του στρατεύματος στην Άρια Ναυπλίου και αφού ο Φαβιέρος είχε λάβει την δικαιοδοσία της Διοίκησης στο σύνολο του τακτικού σώματος, ένα έγγραφο προκάλεσε μεγάλη αναταραχή στο στράτευμα, ιδιαίτερα στις τάξεις των Ελλήνων αξιωματικών του Α΄ Τάγματος.

---

[207]ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Διοικητικής Επιτροπής, Φ. 175, Έγγραφο αρ. 112. Πρβλ. Βυζάντιος, *Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν Εκστρατειών και Μαχών,* ό.π., σ. 130.

[208] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 177, Έγγραφο αρ. 6.

[209] Βυζάντιος, *Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν Εκστρατειών και Μαχών*, ό.π., σ. 128.

Στις 9 Μαΐου 1826 ο Ρώσος Λοχαγός Πυροβολικού Ιωσήφ Μπαραζάοσκι με έγγραφό του προς τους αξιωματικούς του Α΄ Τάγματος[210] τους πληροφόρησε ότι κατόπιν συναναστροφής (συνομιλίας) που είχε με Ευρωπαίο αξιωματικό του Β΄ Τάγματος, αυτός του εκμυστηρεύθηκε πως οι Ευρωπαίοι αξιωματικοί «υπέφεραν» να βρίσκονται υπό τις οδηγίες ενός Έλληνα (εννοεί τον Π. Ρόδιο) και ότι ο Φαβιέρος είχε σκοπό να αποβάλει τους Έλληνες αξιωματικούς από το τακτικό σώμα και να τους αντικαταστήσει με Ευρωπαίους, να εκπαιδεύσει το στράτευμα στον Πόρο ή σε κάποιο άλλο νησί, να αναμένει την εξέλιξη των Ελληνικών πραγμάτων και αν δεν λάβει βοήθεια από την Γαλλία να παραλάβει αυτό το στράτευμα και να μεταβεί στην Βραζιλία, καθότι εκείνη την εποχή βρισκόταν στην Κέρκυρα Επιτροπή στρατολόγησης εθελοντών από την χώρα αυτή της Νότιας Αμερικής.[211]

Το έγγραφο του Ρώσου Λοχαγού προκάλεσε την αντίδραση των Ελλήνων αξιωματικών του Α΄ Τάγματος οι οποίοι στις 12 Μαΐου 1826 συνέταξαν και υπέγραψαν έγγραφο προς την Διοικητική Επιτροπή, με το οποίο αιτούνταν την μη υπαγωγή τους στην Διοίκηση του Συνταγματάρχη Φαβιέρου «για λόγους που εύχονταν να μην υπάρχουν», και ότι τα αισθήματα που τους οδήγησαν σε αυτό το αίτημα ήταν «πατριωτικά και όχι φατριαστικά».[212]

Στις 18 Μαΐου η Διοίκηση απέστειλε έγγραφο προς τον Παναγιώτη Ρόδιο με το οποίο του αποσαφήνιζε ότι αρχηγός όλων των Τακτικών δυνάμεων ήταν ο Συνταγματάρχης Φαβιέρος και τον διέταζε να παραδώσει το Β΄ Τάγμα άρτιο, στην πλατεία της πόλης του Ναυπλίου. Στην συνέχεια του ίδιου εγγράφου, διέταζε τον Φαβιέρο να μεταβεί στην Ύδρα για την προστασία της νήσου.[213]

Στις 21 Μαΐου το Β΄ Τάγμα εξήλθε του Ναυπλίου και μετέβη στην Άρια όπου ενώθηκε με το κυρίως τακτικό σώμα.[214]

Από μεταγενέστερο έγγραφο της 31ης Μαρτίου του 1827, τεκμαίρεται ότι οι Έλληνες αξιωματικοί, ανάμεσά τους δύο αλλοδαποί, παρέμειναν στο Ναύπλιο για να αξιοποιηθούν αρμοδίως από την Κυβέρνηση.

---

[210] Τα Α΄ και Β΄ Τάγματα στα έγγραφα αυτά αναφέρονται ως *Συντάγματα.*

[211] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 182, Έγγραφο αρ. 27.

[212] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 28.

[213] Στο ίδιο Έγγραφο αρ. 76.

[214] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 183, Έγγραφο αρ. 61.

«Η Διοικητική Επιτροπή ακούσασα τους λόγους δια τους οποίους οι κύριοι, ο Συνταγματάρχης Π. Γ. Ρόδιος, οι Λοχαγοί Π. Διαμαντίδης, Γ. Σπηλιοτόπουλος, Μ. Γκούστας, Σ. Καστρινάκης, Ιωάννης Φωτεινός, Φίλιππος Σίτας, Φ. Αγγελίδης, Κ. Παπαδόπουλος και Ιωσήφ Ρώσος, και οι υπολοχαγοί Δ. Σπηλιοτόπουλος, Γ.Κ Σμυρλής, Ζ. Χαρμόλας, Δ. Σκούφος, Ιωάννης Σολωμός και Α. Ρόδιος, αναγκάσθησαν να αποχωρισθώσιν από το Στρατιωτικόν Σώμα του Συνταγματάρχη Φαβιέρου, διέταξε τους αξιωματικούς τούτους προφορικώς την 21η Μαΐου 1826 να παραμείνωσιν εις Ναύπλιον σκοπεύουσα να τους διορίσει εις τινά υπηρεσίαν της Πατρίδος».[215]

Τακτικούπολη (1826)

Στα τέλη μηνός Μαΐου όλο το τακτικό σώμα κινήθηκε προς τα Μέθανα. Μετά από έκκληση των κατοίκων της Ύδρας, ο Φαβιέρος διέταξε την μετάβαση των Α΄ και Γ΄ Ταγμάτων υπό τον Ταγματάρχη Abbati για την προστασία της νήσου από τον Τουρκικό στόλο. Το υπόλοιπο σώμα κινήθηκε προς τα Μέθανα, όπου ο Φαβιέρος επέλεξε κατάλληλη τοποθεσία για τον έλεγχο της περιοχής και την κατασκευή οχυρωμάτων και καταλυμάτων για το στράτευμά του. Στην συνέχεια μετέφερε εκεί και τα δύο τάγματα που είχαν αποσταλεί στην Ύδρα. Το μέρος αυτό όπου συγκεντρώθηκε όλο το τακτικό σώμα υπό την διοίκηση του Φαβιέρου ονομάστηκε «Τακτικούπολις».[216]

Γεώργιος Καραϊσκάκης – Συνταγματάρχης Φαβιέρος – Μουσική (1826)

Μετά την πτώση του Μεσολογγίου και προς τα τέλη του Ιουνίου 1826, τα στρατεύματα του Κιουταχή υπέταξαν την Θήβα και κινήθηκαν προς την Αθήνα, την οποία υπερασπιζόταν ο οπλαρχηγός Γκούρας με 300 άνδρες περίπου. Η Διοικητική Επιτροπή αντιλαμβανόμενη τον κίνδυνο αναζήτησε Γενικό Αρχηγό των Ελληνικών δυνάμεων της Ανατολικής Ελλάδας για την αντιμετώπιση των Τουρκικών στρατευμάτων, τον οποίο και αναγνώρισε στο πρόσωπο του Γεώργιου Καραϊσκάκη στις 19 Ιουνίου 1826. Το Ελληνικό στράτευμα υπό τον Καραϊσκάκη

---

[215] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 206, Έγγραφο αρ.1746.

[216] Βυζάντιος, *Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν Εκστρατειών και Μαχών*, ό.π., σ. 132.

απαρτίστηκε από 600 άνδρες του ίδιου, 200 ανδρών του Θεόδωρου Γρίβα, δυνάμεις των Βάσου και του Κριεζιώτη οι οποίοι βρίσκονταν ήδη στην Ελευσίνα. Με την προσθήκη νέων Ελληνικών σωμάτων Θρακομακεδόνων, Θεσσαλών, Ιώνων, Επτανησίων έφτασε να αριθμεί 2.500 άνδρες. Κατόπιν αυτού, η Διοικητική επιτροπή διέταξε τον Φαβιέρο να συμπράξει με το τακτικό σώμα στην επικείμενη επιχείρηση. Το σώμα που συγκροτήθηκε στην Τακτικούπολη αποτελούνταν από τα Α΄, Β΄ και Γ΄ Τάγματα Πεζικού, με διοικητές τους ταγματάρχες Ροβέρτο, Ευστράτιο Πίσσα και Σπυρίδωνα Σωνιέρο αντίστοιχα, ένα λόχο Πυροβολικού, ένα σώμα φιλελλήνων υπό τον Συνταγματάρχη Πίζα, ένα λόχο ανίππων Ιππέων και την Στρατιωτική Μουσική. Υπήρχαν και δύο ίλες ιππικού αποτελούμενες από 60 ιππείς εκάστη υπό τον Συνταγματάρχη Almeida οι οποίες απουσίαζαν σε αποστολή στην Τρίπολη. Το Σώμα πριν την αναχώρησή του παρατάχθηκε και επιθεωρήθηκε από τον Φαβιέρο. Στην συνέχεια ο Φαβιέρος τοποθέτησε το Β΄ Τάγμα ως φρουρά Τακτικούπολης υπό τον νεοπροαχθέντα Αντισυνταγματάρχη Abbati και «την 27η Ιουλίου επιβιβάσας εις τα επί τούτω σταλέντα υπό της Κυβερνήσεως Α΄. και Γ΄. πεζικόν τάγμα, τον λόχον πυροβολικού μετά τεσσάρων ορεινών πυροβόλων των 3 λίτρων, τον λόχο των Φιλελλήνων εξ 70 ανδρών, και των ανίππων ιππέων εξ 80 ανδρών και την Στρατιωτική Μουσική καλώς καταρτιθείσαν και το μικρόν επιτελείον αυτού, εν όλοις 1750 άνδρας».[217]

Στο σημείο αυτό η Στρατιωτική Μουσική φέρεται ως «καλώς καταρτησθείσα», γεγονός που σημαίνει την καλύτερη επάνδρωσή της πιθανώς και με μουσικούς της πρώτης μπάντας του Ναυπλίου του Β΄ Τάγματος. Συνεπώς από αυτή την περίοδο η στρατιωτική μπάντα είναι μία, υπό τον Michael Mangel.

Στρατηγήματα των Οθωμανών στις Μάχες της Αττικής (1826)

Σε αρκετές πολεμικές επιχειρήσεις καταγράφονται εκατέρωθεν των δύο πλευρών διάφορα στρατηγήματα, τα οποία αποτελούσαν παραπλανητικές κινήσεις εξαπάτησης του αντιπάλου. Ένα τέτοιο στρατήγημα επιχείρησαν οι Οθωμανοί κατά την διάρκεια των μαχών της Αττικής το 1826, χρησιμοποιώντας μεταξύ άλλων την επίδειξη αιχμαλώτων με στολές του Ελληνικού τακτικού σώματος, σημαιών και κελευστικών μουσικών οργάνων ως υποτιθέμενα λάφυρα.

[217] Στο ίδιο, σ. 132-138.

Ωστόσο δεν έγιναν πιστευτοί καθότι ο τρόπος κρούσης των τυμπάνων από τους Οθωμανούς ήταν διαφορετικός από τον Ελληνικό.

«Έφεραν πέντε σημαίας Ελληνικάς, τρεις τακτικοενδεδυμένους, έν κέρατον μουσικόν, εν τύμπανον μεγάλον και άλλα τινά μικρά κτυπώντας τα ατάκτως, και εις αυτόν τον τρόπον κάμνοντες επίδειξιν ήρχοντο δια της πνυκός και του Μουσείου. Και όσον μεν δια τας σημαίας ήτο ψευδές, επειδή εγνωρίσθησαν ότι ήσαν αυτές τας οποίας επήραν όταν εκυρίευσαν την πόλιν, και εις την μάχην του Χαϊνταρίου ήτον αδύνατον να επήραν καμμίαν [….] Δια τα τύμπανα και το κέρατον έχομεν υποψίαν μήπως εις την ορμή της αυγής, ότε υπεχώρησε από την θέσιν της μία πτέρυξ τακτική, επήραν κανέν τύμπανον, εσύλησαν και κανέναν νεκρόν τακτικόν, του οποίου τα φορέματα ενεδύθυκαν αυτοί το δειλινόν και μας επαρέστησαν αιχμαλώτους. Μ' όλον τούτο το ψεύμα των σημείων δεν πιστεύομεν και εις τα άλλα, επειδή εις την πόλιν ηύραν και τύμπανα και τακτικά φορέματα και το κτύπημα των τυμπάνων ήταν ολοτελώς βάρβαρον και τούρκικον».[218]

Σημειώνεται ότι τα τύμπανα πράγματι αποτελούσαν πολεμικό υλικό αξίας και δεν άφηναν αδιάφορο τον νικητή μίας μάχης. Όπως μαρτυρείται από τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη ένα χρόνο νωρίτερα, μετά την επικράτηση των ελληνικών δυνάμεων στην περιοχή Καστράκι της Πελοποννήσου, οι Έλληνες περισυνέλλεξαν οκτώ εχθρικά τύμπανα ως λάφυρα.[219]

Επιχείρηση Ανεφοδιασμού Φρουρίου της Ακρόπολης (1826)

Την 29η προς 30η Νοεμβρίου διεξήχθη η επιχείρηση ανεφοδιασμού των πολιορκημένων Ελλήνων της Ακρόπολης από τμήμα 530 ανδρών του τακτικού στρατού υπό τον Φαβιέρο. Σε αυτή την επιχείρηση όπου συμμετείχαν κελευστικοί μουσικοί, βρήκε τον θάνατο ο αρχιτυμπανιστής Πεχλιβάνης. «Ο Φαβιέρος πάραυτα εφελκύσας το μακρόν ξίφος αυτού, παρήγγειλε γεγονυία τη φωνή «Εμπρός! Παιδιά! Βήμα! Ταμπούρο! Συγκροτεί! Marche! Ευθύς λοιπόν οι τυμπανισταί ήρξαντο να σημαίνωσι το εμβατήριον κατά την διαταγήν του

[218] Ιωάννης Βλαχογιάννης, «Α΄ Αθηναϊκόν Αρχείον», *Αρχεία της Νεωτέρας Ελληνικής Ιστορίας*, τόμ. 1ος, τύποις Γ.Σ. Βλαστού, Αθήνα 1901, σ. 70.

[219] Εφ. *Ο Φίλος του Νόμου*, αρ. 143, Ύδρα 14/8/1825, σ. 3.

Αρχιτυμπανιστού Γεωργίου Πεχλιβάνη του μετ' ου πολύ πεσόντος υπό σφαίρας πυροβόλου».[220]

Η Μουσική στην Μάχη του Χαϊδαρίου (1826)

Στις 5 Αυγούστου 1826 οι ελληνικές δυνάμεις, οι οποίες αριθμούσαν περί τις 4.000 άνδρες, αναχώρησαν νύχτα από την Ελευσίνα και έφτασαν στην περιοχή του Χαϊδαρίου. Το πρωί της 6ης Αυγούστου στο στρατόπεδο του Ελληνικού τακτικού στρατού ήχησε το εωθινό. «Μόλις δ' εφάνη το λυκαυγές και η μουσική με τους τερπνούς της ήχους ήχησε το εωθινόν».[221]

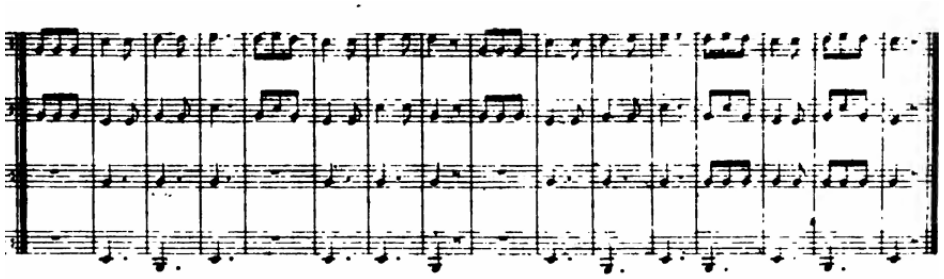

Εικόνα 5. Γαλλικό Εγερτήριο (Εωθινόν) για 4 σάλπιγγες, 1825. Πηγή: Kastner, ό.π.

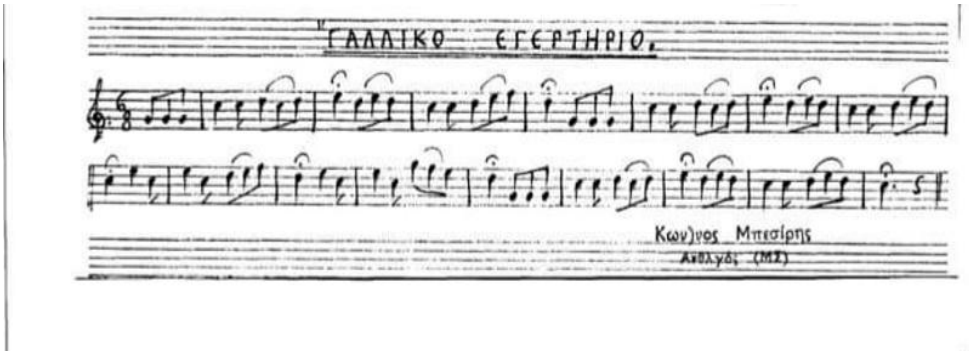

Εικόνα 6. Γαλλικό Εγερτήριο, 1996. Πηγή: Ιδιωτικό Αρχείο Σάββα Γκριτζέλη

[220] Βυζάντιος, *Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν Εκστρατειών και Μαχών,* ό.π., σ. 187.

[221] Βυζάντιος, *Ιστορία του Τακτικού Στρατού της Ελλάδος,* ό.π., σ. 80. Το «εωθινόν», για το οποίο γίνεται λόγος στην μάχη του Χαϊδαρίου το 1826 , πιθανότατα είναι το επονομαζόμενο «Γαλλικό Εγερτήριο», το οποίο διασώθηκε και παιανίζετε, κατά διαστήματα, σήμερα από τις ελληνικές στρατιωτικές μπάντες. Βλ. Georges Kastner, *Manuel général de musique militaire à l'usage des armées françaises*, Firmin Didot frères, Paris 1848, Παράρτημα τυμπανισμάτων και ηχημάτων του Γαλλικού Στρατού, Le Reveil, δεύτερη επανάληψη, σ. 23.

Η μάχη άρχισε το πρωινό της 8ης Αυγούστου και κατά την δεύτερη ημέρα ο τακτικός στρατός μαζί με τα ένοπλα τμήματα του Γεωργίου Καραϊσκάκη κατήγαγαν σημαντική επιτυχία έναντι των τουρκικών δυνάμεων του Κιουταχή. Το γεγονός εορτάστηκε την ίδια νύχτα στο ελληνικό στρατόπεδο υπό τους «εναρμόνιους ήχους της μουσικής».[222]

Ο Λοχαγός Ευστράτιος Πίσσας περιγράφει σκηνές από το πεδίο της μάχης αυτής της ημέρας, όπου καταγράφεται η χρήση των τυμπάνων και η αιχμαλωσία ενός τυμπανιστή.

«Εγώ μετά την επίθεση αυτή των εχθρών, διατάζω το 2ο πεζικό τάγμα να εφορμήσει κατά των εχθρών αμέσως και τροχάδην και μόλις προσεγγίσει σε απόσταση 200 βημάτων απέναντί του, να σταθεί σε παράταξη με τους ουλαμούς και τους λόχους του. Τότε έδωσα διαταγή πυροβολισμού […] Μετά από τέσσερα αδειάσματα των όπλων από όλη τη γραμμή της παράταξής μας, συσκοτίστηκε τόσο το πεδίο της μάχης από τον καπνό και την πυρίτιδα[…] Μετά από αυτό έδωσα διαταγή για τυμπανοκρουσία παύσης πυρών και ανάπαυσης».[223]

Κατά την μάχη του Χαϊδαρίου οι Ελληνικές δυνάμεις είχαν σημαντικές απώλειες με νεκρούς, τραυματίες και αιχμαλώτους. «Το δε πρώτο τάγμα μετά την υποχώρησιν πάλι εσχηματίσθη ως να μην υποφέρει τίποτε, μολονότι εφονεύθησαν τριάντα οκτώ άνδρες αυτού και ηχμαλωτίσθη εις σαλπιγκτής».[224]

Βαυαρικό κλιμάκιο – Βαρόνος Carl Wilhelm von Heideck (1826)

Στις 5 Δεκεμβρίου έφθασε στην Αίγινα με το πλοίο «Πήγασος» ομάδα έξι αξιωματικών και επτά υπαξιωματικών του Βαυαρικού στρατού την οποία απέστειλε ο Βασιλιάς της Βαυαρίας Λουδοβίκος ο Α΄ (πατέρας του μετέπειτα Βασιλιά της Ελλάδος Όθωνα). Επικεφαλής του κλιμακίου αυτού ήταν ο Συνταγματάρχης βαρόνος Carl Wilhelm von Heideck. Αποστολή του κλιμακίου ήταν η μεταφορά βοήθειας για τους πρόσφυγες του Μεσολογγίου και η συμμετοχή του, για ένα χρόνο, στην εκπαίδευση του Ελληνικού τακτικού σώματος. Ωστόσο ο τότε υπουργός των Εξωτερικών Γλαράκης ενημέρωσε τον Βαυαρό Συνταγματάρχη ότι το κλιμάκιο δεν μπορούσε να χρησιμοποιηθεί στην εκπαίδευση του στρατεύματος. Κατόπιν

[222] Στο ίδιο, σ. 87.

[223] Πύργαρης, ό.π., σ. 119.

[224] Βυζάντιος, *Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν Εκστρατειών και Μαχών,* ό.π., σ. 92-93.

συνεννόησης εστάλη στον Βαυαρό βασιλιά ένα υπόμνημα, με αίτημα την αποστολή στην Ελλάδα 3.000 στρατιωτών, μεγάλων πολεμικών πλοίων και μιας επιτροπής για την διαχείριση της βοήθειας που προερχόταν από τα φιλελληνικά κομιτάτα ανά την Ευρώπη. Από τα τρία αυτά αιτήματα, ο Λουδοβίκος συγκατάνευσε στον διορισμό επιτροπής διαχείρισης της εξωτερικής βοήθειας και κατόπιν συνεννόησης με τον Ελβετό φιλέλληνα Jean-Gabriel Eynard, πρόεδρος αυτής τοποθετήθηκε ο Συνταγματάρχης Heideck. Το βαυαρικό κλιμάκιο διέτριψε στην Ελλάδα για ένα χρόνο, καθώς το διάστημα παραμονής του ήταν προκαθορισμένο. Ωστόσο ο Heideck παρέμεινε στην επαναστατημένη χώρα και εργάστηκε για την οργάνωση του στρατεύματος, την διοικητική μέριμνα, τα στρατιωτικά εργαστήρια, τα οχυρωματικά έργα κλπ. Αναχώρησε από την Ελλάδα τον Αύγουστο του 1829 για να επιστρέψει το 1833 με τον Όθωνα ως μέλος της Αντιβασιλείας.[225]

Μαυροκορδάτος – Μυστική διπλωματία (1826)

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι για την διευκόλυνση της μετάβασης του Βαυαρικού κλιμακίου στην Ελλάδα, ο βασιλιάς της Βαυαρίας Λουδοβίκος ο Α΄ απέστειλε ειδοποίηση στον αποστολικό εκπρόσωπο του Βατικανού στην Αγκόνα, Paolo Mangelli, ο οποίος μερίμνησε για την διαμονή του κλιμακίου στην πόλη αυτή και την μετακίνησή του με πλοίο στην Ελλάδα.

Ο Paolo Mangelli ήταν γόνος της οικογένειας των Orsi-Mangelli από το Forli της Ιταλίας, διοικητικό στέλεχος στο Βασίλειο της Ιταλίας επί εποχής Ναπολέοντα και των Παπικών Κρατών επί Αυστριακής κυριαρχίας στην Ιταλία. Είχε μάλιστα παραστεί στην ενθρόνιση του θετού υιού του Ναπολέοντα και Αντιβασιλέα του Βασιλείου της Ιταλίας Ευγένιου. Ο αδελφός του Vincenzo, ήταν ιππότης του τάγματος των Ιωαννιτών Ιπποτών της Μάλτας όπως και ο θείος τους, Conte Giovanni Mangelli, ο οποίος φρόντισε για τις σπουδές των ανεψιών του (σπούδασαν και μουσική) μετά τον πρόωρο θάνατο της μητέρας τους Antonia Severoli.[226]

[225] Αποστολίδης, ό.π. σ. 161-162.

[226] Francesco Mangelli, *Cenni Biografici del Cardinale Paolo Orsi Mangelli,* Bordandini, Forli,1847, σ. 8-26.

Ο Paolo Mangelli ήταν συγγενής (ανεψιός από την μητέρα του) με τον Antonio Gabrielle Severoli, ο οποίος διατέλεσε παπικός εκπρόσωπος (nunzio) στην Βιέννη από το 1801 έως το 1816 και υποψήφιος πάπας το 1823 από την πτέρυγα των ζηλωτών.[227]

Ο Paolo Mangelli διατέλεσε στο περιβάλλον του γραμματέα (πρωθυπουργού) του Βατικανού Καρδινάλιου Ercole Consalvi. Επίσης υπήρξε μυστικός υπηρέτης του Πάπα Πίου του Ζ΄ από το 1820.[228]

Ο Καρδινάλιος Consalvi διεξήγαγε μυστικές συνομιλίες με απεσταλμένους της Ελληνικής Προσωρινής Διοίκησης από το 1822 κατά την προσπάθεια σύναψης διπλωματικών σχέσεων με το Βατικανό, και κατ' επέκταση, πολιτικής αναγνώρισης και νομιμοποίησής της στο εξωτερικό, καθώς και λήψης οικονομικής βοήθειας. Ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος είχε επικοινωνία με τον Consalvi από το Μεσολόγγι όπου βρισκόταν το 1822, μέσω του ιατρού φίλου του Ιωάννη Τσαπρασλή, με τον οποίο είχε αποστείλει επιστολή γραμμένη στις 18 Ιουλίου 1822 «διαδηλώνοντας την πεποίθησή του για την "γενναιόδωρη συνεργασία" του Καρδιναλίου Consalvi».[229]

Από τον Δεκέμβριο του 1822 είχαν ξεκινήσεις και συζητήσεις στο Παρίσι και με το τάγμα των Ιωαννιτών Ιπποτών της Μάλτας μέσω του Γάλλου αξιωματικού Philippe Jourdain, απεσταλμένου του υπουργού της Αστυνομίας Ανδρέα Μεταξά. Αντικείμενο των διαπραγματεύσεων ήταν η παραχώρηση ορισμένων νήσων του Αιγαίου και των Δωδεκανήσων από πλευράς της Ελλάδας, ώστε να χρησιμοποιηθούν ως έδρα του τάγματος, σε ανταπόδοση δανείου και στρατιωτικής συμφωνίας από την άλλη πλευρά. Οι συνομιλίες με το τάγμα των Ιπποτών της Μάλτας τερματίστηκαν με την απόρριψη των προτάσεών τους τον Μάιο του 1824, μετά την υπογραφή του πρώτου δανείου από την Αγγλία.[230]

---

[227] Celestino Masetti *Sulla Vita e Sulle Opere del Cardinale Antonio Gabriele Severoll*, Edizione Seconda, Giovanni Lana, Fano, 1854, σ. 14, 20.

[228] Philippe Bountry, *Souverain et pontife : Recherches prosopographiques sur la Curie Romaine à l'âge de la Restauration (1814-1846)*. Ιταλία, Publications de l' École française de Rome, 2013, σ. 414-415.

[229] Κωνσταντίνος Μανίκας, *Σχέσεις Ορθοδοξίας και Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας στην Ελλάδα κατά την Διάρκεια της Επανάστασης (1821-1827,* Αθήνα 2001, Εναίσιμος Διδακτορική Διατριβή, σ. 143-144.

[230] Μανίκας, ό.π., σ. 130-141. Πρβλ. Κωνσταντίνος Ν. Σάθας, *Ιστορικαί Διατριβαί*, *Ενέργεια των Ιπποτών της Μελίτης επί του Ελληνικού Αγώνος*, Αθήνα 1870, σ. 38, 46-47.

Ο Antonio Gabrielle Severoli ήταν αποδέκτης επιστολής των κατοίκων της Θήρας μέσω του Ρωμαιοκαθολικού επισκόπου της νήσου Gaspare Delenda στις αρχές του 1824, στα πλαίσια μεμονωμένων προσπαθειών με σκοπό την διπλωματική προσέγγιση με τον παπικό θρόνο, με αίτημα την προστασία τους από βιαιοπραγίες και αντάλλαγμα την προσχώρηση στην Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία.[231]

Σημαίνων μέλος της οικογένειας Severoli ήταν Filippo Severoli, ο οποίος ήταν στρατιωτικός ο οποίος υπηρέτησε στην στρατιά του Ναπολέοντα φτάνοντας στον βαθμό του στρατηγού. Ο Filippo Severoli ήταν διοικητής μεραρχίας κατά την εποχή που ο Υπολοχαγός Mangelli υπηρετούσε στο σώμα των Veliti Reali.[232] Μετά την επικράτηση των Αυστριακών στην Ιταλία, ο Filippo Severoli αποδέχθηκε την πρόταση των Αυστριακών και εντάχθηκε στον Αυστριακό στρατό (1817).[233]

Ως αποστολικός εκπρόσωπος Αγκόνας (1824-1826), ο Paolo Mangelli λάμβανε αναφορές για την κατάσταση των Ελληνικών πραγμάτων από τον παπικό πρόξενο Κέρκυρας, καθώς και μέσω επιστολών από το Μεσολόγγι (1825).[234]

Όλα τα παραπάνω πρόσωπα συνδέονται κατά περίεργο τρόπο, με το επίθετο του αρχιμουσικού, «Τζιοβάνι Μανγκέλι», όπως το κατέγραψε ο Παναγιώτης Ρόδιος στο γνωστό συμφωνητικό. Ωστόσο, δεν είναι βέβαιο αν συνδέονταν και με σχέσεις συγγένειας με το πρόσωπο του αρχιμουσικού, ή αν πρόκειται για απλή συνωνυμία.

Συμβάντα από τις Μάχες της Αττικής – Μουσικοί (1827)

Από τις αρχές του 1827 εκκίνησαν οι προετοιμασίες για τις επερχόμενες επιχειρήσεις στα πεδία της Αττικής εναντίον του Κιουταχή. Το στρατόπεδο συγκροτήθηκε στην Ελευσίνα και σε αυτό συγκεντρώθηκαν δυνάμεις προερχόμενες από διάφορες περιοχές της

---

[231] Στο ίδιο, σ. 167, υποσημειώσεις.

[232] Alessandro Zanoli, Sulla Milizia Cisalpino-Italiana dal 1796 al 1814, vol. 2, Baroni E Scotti, Milano 1845, σ. 346, 348.

[233] «Filippo SEVEROLI, generale italiano di NAPOLEONE», Rivista Militare Italiana n. 5, novembre 2018, σ. 8.

[234] Γεώργιος Ζώρας, *Έγγραφα του Αρχείου Βατικανού περί της Ελληνικής Επαναστάσεως*, τόμ. Α΄ 1820-1826, Γραφείο Δημοσιευμάτων της Ακαδημίας Αθηνών, Αθήνα 1979, σ. 429-431.

επαναστατημένης Ελλάδας με τους δικούς τους οπλαρχηγούς και υπό την Αρχηγία του Γεώργιου Καραϊσκάκη.[235]

Στις 27 Μαρτίου η Διοικητική Επιτροπή εκτελούσα χρέη Προσωρινής Κυβέρνησης διόρισε τον Βρετανό Ναύαρχο Thomas Cochrane ως Στόλαρχο και στις 2 Απριλίου η Αντικυβερνητική Επιτροπή (επόμενη Προσωρινή Κυβέρνηση) διόρισε τον επίσης Βρετανό Richard Church, ως Αρχιστράτηγο των δυνάμεων της ξηράς.

Από τις μαρτυρίες του Νικόλαου Κασομούλη, φαίνεται ότι η κατάταξη κελευστικών μουσικών και στα άτακτα σώματα ήταν πια διαδεδομένη πρακτική, όπως και η συμμετοχή της στρατιωτικής μπάντας σε δραστηριότητες της στρατοπεδιάς.

«Η Ελευσίνα ήτον κενή· ο Καραϊσκάκης, χωρίς κανένα δισταγμόν και συστολήν διεύθυνε τον στρατόν κατ' ευθείαν εκεί, και στρατοπεύδευσεν και ο ίδιος· και αμέσως ειδοποίησεν τον Βάσσον και Παναγιωτάκην Νοταράν, άμα έφτασαν εις Κάζαν, να μεταβούν εις Ελευσίνα […] Ενώ ο Καραϊσκάκης απέρασεν εις Φαληρέαν, ημείς με το σώμα μας απερνούσαμεν με το πέραμα το εις Φανερωμένην, και εκείθεν διευθήνθημεν εις Ελευσίνα […] Είχαμεν σαλπιγκτήν· επυροβολήσαμεν τρις αλλεπαλλήλως, ηχούσα συγχρόνως η σάλπιγξ "το βήμα"».[236]

Σε στρατήγημα που παρουσίασε στους οπλαρχηγούς ο Καραϊσκάκης λίγο αργότερα μαρτυρείται εκ νέου η συμμετοχή σαλπιγκτή στις πολεμικές επιχειρήσεις.

«Ο Καλύβας με τους συντρόφους του όλους, οι καινούργιοι του Παλαμιδίου: Κασομούλης, Θανασούλας (Βαλτινός) με τους συντρόφους των (τριακόσιους) να αρχίσουν να εμβαρκαρίζωνται μισή ώρα προτού σκοτειδιάσει, και δια θαλάσσης, οδηγούμενοι από τον Γιαννάκην Λογοθέτην, να έβγουν να οχυρωθούν […] άμα σκοτειδιάσει και σαλπίσει ο σαλπιγκτής, τότες να κινηθούν όλοι».[237]

Κατά την προετοιμασία επιχείρησης στο Μετόχι έναντι του μοναστηριού στο Κερατσίνη (σημερινά Ταμπούρια), καταγράφεται το όνομα του σαλπιγκτή του σώματος του Νικόλαου

[235] Κασομούλης, ό.π., τόμ. 2, σ. 420.

[236] Στο ίδιο, σ. 420-421.

[237] Στο ίδιο, 428.

Κασομούλη και μια σειρά από κελεύσματα της σάλπιγγας, που επαληθεύει την εξοικείωση των άτακτων σωμάτων με την κελευστική μουσική.

«Είχαμεν τον Καραγιάννην[238] σαλπιγκτήν μας, μόνον μέσα εις το Μετόχι· εσήμανε να ετοιμασθούμε. Ενώ ετοιμάσθημεν, βλέπομεν τους εχθρούς να σύρουν δύο πυροβόλα συνωδευόμενα με το ιππικόν […]-Εδώ θα αποθάνομεν όλοι! Είπαμεν. Και όλοι ανασκουμπώθηκαν. Εσήμανε η σάλπιγξ· προετοιμάσθημεν και δεν άκουγες καθόλου φωνήν, από κανέναν. Όλοι οι στρατιώται τα μαχαίρια των εβγαλμένα, χωρίς να ομιλούν γρυ, τα εδείκνυον προς τους εχθρούς. Μόνον η σάλπιγγα ακούετο, και τίποτες άλλο».[239]

Η μάχη που ακολούθησε διήρκεσε περί τις τέσσερις ώρες και το σώμα του Κασομούλη δέχθηκε σφοδρό βομβαρδισμό χωρίς να ηττηθεί.

«Αφού τέλος πάντων, μετά τέσσαραις ώραις πυροβολισμόν, μας έριξεν ο εχθρός περίπου από 300 κανόνια, και καταγκρέμισεν τα τείχη μας […] Δίδεται το σύνθημα της εφόδου υπό των εχθρών· σημαίνει συγχρόνως και η ιδική μας σάλπιγξ την προετοιμασίαν μας. Κάμνουν εκείνοι την προσευχή των […] και ορμούν πανστρατιά [….] Χωρίς να ταραχθή κανένας και να πυροβολήσει ακαίρως, τους αφήσαμεν κα επλησίασαν έως 20 βήματα – ηχεί τότε η σάλπιγξ το “πυρ”. Αρχίζομεν το αλλεπάλληλον πυρ».[240]

Η έκβαση της μάχης αυτής ήταν θετική για τα Ελληνικά σώματα. Ο Καραϊσκάκης διελθών από το σημείο επιβράβευσε τους Έλληνες μαχητές στέλνοντας για την ψυχαγωγία τους την Στρατιωτική Μουσική, που στάθμευε προ καιρού στα Αμπελάκια (Σαλαμίνα) με το Γ΄ Τάγμα του τακτικού στρατού. «Την νύκταν, μας έπεμψεν τη μουσική του Τακτικού και κρασί. Την αυγήν εχάρισεν από εν φλωρί εις τον κάθε στρατιώτην».[241]

Την νύχτα της 17ης Μαρτίου στρατιωτικό σώμα του Κιουταχή επιτέθηκε εναντίον της εμπροσθοφυλακής του Καραϊσκάκη, κατέλαβε το σημείο και άρχισε να σκάβει οχύρωμα πλησίον των οχυρωμάτων των οπλαρχηγών Βάσου και Π. Νοταρά. Η παρέμβαση του

[238] Ο Ιωάννης Καραγιάννης, κατατάχθηκε τον Σεπτέμβριο του 1824 στον τακτικό στρατό και ήταν αρχισαλπιγκτής τοποθετημένος στους υποτελείς του Α΄ Τακτικού Συντάγματος.

[239] Κασομούλης, ό.π., τόμ. 2, σ. 434-437.

[240] Στο ίδιο. σ. 437.

[241] Στο ίδιο, σ. 438.

Καραϊσκάκη για την υπεράσπιση των οχυρωμάτων ήταν άμεση. Από την περιγραφή αυτή μαρτυρείται η εκ του σύνεγγυς συμμετοχή των κελευστικών μουσικών στις μάχες.

«Σηκώνεται ο Καραϊσκάκης από την σκηνήν του […]. Η πανσέληνος εφώτιζεν, και εφαίνετο και ο ψύλλος. Προστάζει ο Καραϊσκάκης καλών ονομαστί όλους τους καλύτερους του Ελληνικού οχυρώματος να τον ακολουθήσουν […]. Μόλις επλησίασαν, και αρχίσαντες τον τουφεκισμόν οι εχθροί [….]. Ορμούν και εκ δευτέρου με επιμονήν, πλησιάζουν έως 10 βήματα εις το οχύρωμα, πηδά ο σαλπιγκτής του Παναγιωτάκη Νοταρά μέσα στο οχύρωμα - ο Νικόλαος Σέρβος, και ο Γιαννάκης Κρανιδιώτης και άλλοι τέσσερις- φωνάζει τότε ο Αρχηγός».[242]

Όπως διαπιστώνεται από μαρτυρίες, η ανύψωση του ηθικού και η ψυχαγωγία του στρατεύματος ανατέθηκε στην στρατιωτική μουσική του τακτικού σώματος με παρέμβαση του Καραϊσκάκη.

«Το στρατόπεδον ήτον εις την μεγαλυτέραν αγαλλίασιν και αφοβίαν. Τας συμβάσας αποτυχίας της κατασκευής των τελευταίων οχυρωμάτων του Καραϊσκάκη τας θεωρούσεν ως απλούν συμβεβηκός πολεμικόν […] Αύται αι ημέραι απέρασαν με ευθυμίας και τραπέζια, πότες εις του ενός Αξιωματικού, πότε εις του άλλου την καλύβαν. Φέροντες όλοι μαζί των τα ιδιαίτερα φαγητά των, εσχημάτιζον μίαν τράπεζαν κοινήν, και συνέτρωγαν. Η μουσική του Τακτικού, διωρισμένη από τον Αρχηγόν να παίζη κάθε αυγήν, γεύμα και βράδυ, ενθουσίαζεν όλον τον στρατόν. Όσα δε συνέτειναν προς ευχαρίστησιν του στρατεύματος, όλα τα επροέβλεπεν ο Καραϊσκάκης και τα ενεργούσεν».[243]

Σε άλλη επιχείρηση της 27ης Μαρτίου μαρτυρείται η συμμετοχή και θανάτωση από τους οθωμανούς έφιππου κελευστικού μουσικού. «Εφονεύθησαν 13 ίπποι εδικοί μας και άλλοι 7 επληγώθησαν. Μας άρπαξαν οι εχθροί, εις την συμπλοκήν την πρώτην τον σουϊταρήν (τουμπλεκτζήν) ιππέα, και τον έκοψαν, και άλλους δύο».[244]

[242] Στο ίδιο, σ. 456.

[243] Στο ίδιο, σ. 458.

[244] Στο ίδιο, σ. 467.

Σε σχετική υποσημείωση του κειμένου του ο Κασομούλης ερμηνεύει την λέξη «σουϊταρήδων» ως «σαλπιστών».[245]

Εκλογή Ιωάννη Καποδίστρια – Αντικυβερνητική Επιτροπή (1827)

Στις 2 Απριλίου και με το ΣΤ΄ ψήφισμα της Γ΄ Εθνοσυνέλευσης της Τροιζήνας, ο Ιωάννης Καποδίστριας εξελέγη Κυβερνήτης της Ελλάδος με επταετή θητεία. Επιπλέον η Εθνοσυνέλευση αποφάσισε την συγκρότηση τριμελούς επιτροπής με τον ονομασία *Αντικυβερνητική Επιτροπή* αποτελούμενη από τους Γεώργιο Μαυρομιχάλη, Ιωάννη Μιλαΐτη και Ιωάννη Νάκο, η οποία θα αναπλήρωνε τον νέο Κυβερνήτη μέχρι την ημέρα της άφιξής του στην Ελλάδα. Επιπλέον εξουσιοδοτούσε τον νέο Κυβερνήτη να διαπραγματευθεί τρίτο δάνειο ύψους 5 εκατομμυρίων τάλιρων δίστηλων με υποθήκη της εθνικής γης (δεν επετεύχθη). Ο Καποδίστριας πληροφορήθηκε την εκλογή του ενόσω βρισκόταν στο Παρίσι. Από εκεί και μέσω Φρανκφούρτης μετέβη στην Αγία Πετρούπολη, για να επισκεφθεί τον νέο Τσάρο της Ρωσίας Νικόλαο, αδελφό του εκλιπόντος Τσάρου Αλέξανδρου, να υποβάλει επισήμως την παραίτησή του και να ζητήσει την βοήθεια της Ρωσίας για τα ελληνικά πράγματα. Κατά την παραμονή του στην Αγία Πετρούπολη, παρέλαβε τα αντίγραφα του διορισμού του ως Κυβερνήτη της Ελλάδος από τον αδελφό του Βιάρο. Ο Τσάρος με διάταγμά του δημοσιοποίησε την παραίτηση του μέχρι πρότινος Υπουργού Εξωτερικών της Ρωσίας επαινώντας την προσφορά του, ενώ παράλληλα πρότεινε στον Καποδίστρια ισόβια σύνταξη 60.000 φράγκων, την οποία όμως ο Κυβερνήτης δεν αποδέχθηκε.[246]

Η Μουσική του Καραϊσκάκη (1827)

Λίγο πριν την μάχη του Φαλήρου - Αναλάτου, ο Ναύαρχος Thomas Cochrane επισκέφθηκε το στρατόπεδο του Γεώργιου Καραϊσκάκη, συνοδευόμενος από τον ανεψιό του George Cohrane, από την περιγραφή του οποίου προκύπτει η ύπαρξη μικρού τμήματος στρατιωτικής μουσικής στην υπηρεσία του Έλληνα Αρχιστράτηγου. «Μόλις επλησιάσαμε, γράφει, σ’

---

[245] Στο ίδιο, σ. 468.

[246] Τρύφων Ευαγγελίδης, *Ιστορία του Ιωάννου Καποδιστρίου Κυβερνήτου της Ελλάδος (1828-1831)*, Ζανουδάκης, Αθήνα 1894, σ. 80-87.

απόστασι είκοσι μέτρων από τη σκηνή του Καραϊσκάκη, η μουσική του στρατοπέδου έπαιξε δεν ξεύρω ποιου είδους σκοπό. Τη μουσική αποτελούσαν δύο τύμπανα και τρεις φλογέρες, που έκαναν θόρυβο πολύ περισσοτέρων οργάνων». [247]

Η Συνθήκη του Λονδίνου (1827)

Στις 24/6 Ιουλίου υπεγράφη στο Λονδίνο η Συνθήκη «περί Ειρηνοποιήσεως της Ελλάδος» μεταξύ της Αγγλίας της Γαλλίας και της Ρωσίας, με σκοπό την παύση των πολεμικών επιχειρήσεων μεταξύ Ελλήνων και Οθωμανών. Η συνθήκη αυτή περιόρισε τους αρχικούς ενδοιασμούς του Καποδίστρια στην ανάληψη των καθηκόντων του Κυβερνήτη της Ελλάδος. Ωστόσο αγνοήθηκε παντελώς από τους Οθωμανούς.[248]

Ο Πρώτος Έλληνας Αξιωματικός Στρατιωτικής Μουσικής (1827)

Σε κατάσταση αξιωματικών του τακτικού σώματος που συντάχθηκε στην Τακτικούπολη (Μέθανα) στις 15 Αυγούστου και περιλαμβάνει όλους τους αξιωματικούς ανώτερων και κατώτερων βαθμών Πυροβολικού, Πεζικού και Ιππικού που στάθμευαν στο ειρημένο στρατόπεδο, καταγράφεται η προαγωγή του Αρχιτυμπανιστή Αντώνιου Αντωνίου σε αξιωματικό (Υπολοχαγό Β΄) του Πεζικού, με ημερομηνία μεταβολής την 1η Αυγούστου 1927. Πρόκειται για τον πρώτο Έλληνα αξιωματικό του τακτικού στρατού προερχόμενο από την στρατιωτική μουσική.[249]

Στις 25 Ιουλίου 1828 ο Αντώνιος Αντωνίου καταγράφεται μαζί με τον Υπολοχαγό Β΄ Μιχαήλ Δεμικέλη στην Τακτικούπολη ως επιτελής Υπολοχαγός Β΄ Αρχιτυμπανοφόρος, υπό τον Ταγματάρχη Νικόλαο Σκαρβέλη.[250]

Αξίζει να σημειωθεί ότι σε διεθνές επίπεδο, στα στρατεύματα της εποχής, ο βαθμός του αρχιτυμπανιστή αντιστοιχούσε στον βαθμό του λοχία ή του επιλοχία. Η προαγωγή του

---

[247] Εφ. *Πρόοδος* των Ιωαννίνων, αρ. 28, Ιωάννινα 25/3/1950, σ. 2.

[248] Ευαγγελίδης, *Ιστορία του Ιωάννου Καποδιστρίου Κυβερνήτου της Ελλάδος (1828-1831)*, ό.π. σ. 74-79.

[249] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 204, Έγγραφο αρ. 131.

[250] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια/Αρχείο Γενικού Φροντιστηρίου, Φ. 12, Έγγραφο αρ. 10.

Αντωνίου αποτελεί εξαίρεση, πιθανώς λόγω της αυτοθυσίας που επέδειξε κατά την μακροχρόνια συμμετοχή του σε πολεμικές επιχειρήσεις. Υπενθυμίζεται ότι συμμετείχε με τον Νικόλαο Σκαρβέλη στην μάχη του Πέτα.

Τον Ιούνιο του 1830 επί Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια, τοποθετήθηκε ως Φρούραρχος στο «Βούρτζι Ναυπλίου φέρων τον βαθμό του Υπολοχαγού».[251]

Το ονοματεπώνυμό του Αντώνιου Αντωνίου καταγράφεται και στην Μεγάλη Στρατιωτική Εγκυκλοπαίδεια, όπου συμπεριλαμβάνεται στους αγωνιστές της Ελληνικής Επανάστασης. «Αντωνίου …..β) Αντώνιος, πολεμήσας ως υπολοχαγός υπό τον Φαβιέρον».[252]

Η Εκστρατεία της Χίου (1827-1828)

Η εκστρατεία στην Χίο αποφασίσθηκε από την Αντικυβερνητική Επιτροπή στις 19 Αυγούστου μετά την ματαίωσης σχεδιασμένης εκστρατείας στην Κρήτη. Στην εκστρατεία μετείχε η στρατιωτική μουσική και οι κελευστικοί μουσικοί των λόχων.

«Ελληνική Πολιτεία

Η Αντικυβερνητικής Επιτροπή

Επειδή το σχέδιον, να απέλθει ο Συνταγματάρχης Φαβιέρος εις την Κρήτην μετά του Τακτικού Σώματος κατά την αναναφοράν του Μανουήλ Τομπάζη δεν εκτελείται. Και επειδή οι Χίοι δια την μελετωμένην εκστρατείαν εις την Νήσον Χίον αιτούσι δια αναφοράς των να σταλθή ο Συνταγματάρχης Φαβιέρος εκεί,

Διατάζει

Α^{ον} Ο Αρχιστράτηγος να εκδώση την απαιτούμενην διαταγήν προς τον Συνταγματάρχη Φαβιέρον, δια να απέλθει μετά του Τακτικού Σώματος εις την Νήσον Χίον έχων την πληρεξουσιότητα να ενεργήση όπως γνωρίζη περί κυριεύσεως αυτής της Νήσου.

Β^{ον} Ο επί των πολεμικών Γραμματεύς της Επικρατείας να ενεργήση το παρόν διάταγμα.

---

[251]ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείου Στρατιωτικών, Φ. 14, Έγγραφο αρ. 57.

[252] *Μεγάλη Στρατιωτική και Ναυτική Εγκυκλοπαίδεια* (στο εξής ΜΣΝΕ)- *Λεξικόν*, τόμ. 2, ό.π., σ. 168.

Εν Αιγήνη τη 19 Αυγούστου 1827».[253]

Στις 9 Οκτωβρίου το εκστρατευτικό σώμα υπό τον Φαβιέρο αποτελούμενο από 1000 περίπου άνδρες του τακτικού σώματος και 1500 ατάκτων, όλων υπό την διοίκηση του Γάλλου Συνταγματάρχη, αναχώρησε για την Χίο. Σε αυτό το σώμα συμμετείχαν η στρατιωτική μπάντα και κελευστικοί μουσικοί των λόχων.

«Αφ' ου οι Τούρκοι συνήχθησαν όλοι εις το φρούριον, τινές δε αυτών κατείχαν και τον θαλασσόπυργον, οι περί τον Φαβιέρον έστησαν την 19 επί του Ψωμίου πέντε βομβοβόλους, και ήρχισαν περί το μεσονύκτιον να βομβοβολώσι το φρούριον υπό τον θούριον ήχον της μουσικής».[254]

Η εκστρατεία περατώθηκε στις 5 Μαρίου 1828 χωρίς ουσιαστικό αποτέλεσμα. Κατά την διάρκειά της, στις 29 Ιανουαρίου 1828, απονεμήθηκε στον Michael Mangel ο βαθμός του Υπολοχαγού Β΄ (ανθυπολοχαγού) διά ημερήσιας διαταγής του Φαβιέρου. Σε μεταγενέστερη αναφορά του ο Michael Mangel σημειώνει ότι ο Φαβιέρος «εκήρυξεν ότι προωρισμένος του λοιπού να διατρέξω το μάχιμον στάδιον των αξιωματικών, ήθελον εξακολοθήσει προσκαίρως μόνον να διευθύνω του Σώματος, άχρις ου αναπληρωθώ εις την θέσιν ταύτην».[255]

Από αυτή την αναφορά διαφαίνεται ο διακαής πόθος του νεαρού Michael Mangel ήταν να γίνει αξιωματικός Όπλου και όχι να παραμείνει στην Στρατιωτική Μουσική.

Στην εκστρατεία αυτή έλαβε μέρος και ο τυμπανιστής του τακτικού σώματος Παναγιώτης Ντελισπύρος, όπως βεβαιώνεται από έγγραφο υπογεγραμμένο στο Μεσολόγγι το 1837, όπου και υπηρετούσε ως υποδεκανέας των Ευζώνων.[256]

Ναυμαχία Ναβαρίνου (1827)

Στις 28 Αυγούστου οι Οθωμανοί έστειλαν στο Νεόκαστρο 84 πλοία, εκ των οποίων τα 40 ήταν Αυστριακά, προς ενίσχυση των δυνάμεων του Ιμπραήμ με αντικειμενικό σκοπό να

---

[253] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 205, Έγγραφο αρ. 3.

[254] Τρικούπης, ό.π., τόμ. Δ΄, σ. 229.

[255] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/ Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ. 537, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 18815.

[256] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αριστεία, Φ. 10, Έγγραφο αρ. 77.

καθυποταχθεί ολοκληρωτικά η Πελοπόννησος. Στην περίπτωση αυτή ενεργοποιήθηκε άρθρο συμφωνίας της πρόσφατης Συνθήκης του Λονδίνου «περί Ειρηνοποιήσεως της Ελλάδος» και οι τρεις συμμαχικές δυνάμεις, Αγγλία, Γαλλία και Ρωσία απέστειλαν τους στόλους τους στην περιοχή. Στις 7/20 Οκτωβρίου διεξήχθη η ιστορική ναυμαχία του Ναβαρίνου όπου ο Οθωμανικός στόλος καταστράφηκε.[257]

Απόσπασμα του Τακτικού Σώματος στην Νάξο – Τυμπανιστές (1827)

Σε κατάσταση της 10ης Σεπτεμβρίου καταγράφεται στρατιωτικό απόσπασμα 77 ανδρών του Α΄ Συντάγματος Πεζικού στην Νάξο. Η κατάσταση αφορούσε στην καθημερινή ποσότητα χορήγησης άρτου στην δύναμη αυτή. Το απόσπασμα αυτό διέθετε τρεις τυμπανιστές.

«Αον Σύνταγμα Θαλασσινόν

Αποδεικτικόν Καθυμερινόν δια ψωμί τη 10 7βρίου

Αριθμός	Βαθμοί	οκάδες	δράμια
2	Λοχαγοί		
2	Υπολοχαγοί	3	
1	Καταλυματίας	1	20
1	Επιλοχίας	1	
2	Προγυμνασταί	2	
4	Λοχίαι	3	
7	Δεκανείς	5	100
3	Τυμπανισταί	2	100
50	Στρατιώται	38	100
1	Ναύτης		300
4	Πλύστραι	3	
77		64	

Εθεωρήθη παρά του Λοχαγού τη 10 7βρίου 1827 Νάξος

Ο Λοχαγός Χ. Μιλτιάδης» [258]

[257] Ευαγγελίδης, *Ιστορία του Ιωάννου Καποδιστρίου Κυβερνήτου της Ελλάδος (1828-1831)*, ό.π., σ. 104, 112, 115.

[258] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια/Αρχείο Γενικού Φροντιστηρίου, Φ. 25α, Γενικό Φροντιστήριο, Ημερομηνία Εγγράφου 10/9/1827.

Περί Giovanni Mangel

Οι πληροφορίες για την ταυτότητα του πρώτου αρχιμουσικού είναι τόσο συγκεχυμένες και αλληλοσυγκρουόμενες, που αποτελούν ένα πραγματικό γρίφο. Κύρια αιτία είναι οι πολλαπλές παραλλαγές του επιθέτου του, όπως αυτό εμφανίζεται στα έγγραφα της εποχής, αλλά και η σύγχυση του προσώπου του στην γνωστή έως τώρα βιβλιογραφία με αυτό του υιού του. Κατόπιν αυτών, κρίθηκε σκόπιμη μία έρευνα γύρω από τα συνήθη επίθετα με τα οποία εμφανίζεται ο αρχιμουσικός (Mangel, Μάγκλη και Μανγκέλι).[259]

Σύμφωνα με την απογραφή του 1825 αλλά και την εξέτασή του στην αστυνομία, ο αρχιμουσικός δήλωνε Αυστριακός. Την ίδια καταγωγή δήλωνε και ο υιός του, σε μεταγενέστερη αναφορά του αλλά και η δεύτερη σύζυγος του υιού κατά το 1841 σε επιστολή της στον Όθωνα (Βλ. παρακάτω)

Ωστόσο, σε έκδοση της Διεύθυνσης Ιστορίας Στρατού, καταγράφεται ως Ιταλός με το ονοματεπώνυμο «Τζιοβάνι Μανγκέλι», όπως ακριβώς το ανέγραφε ο Παναγιώτης Ρόδιος, να αναλαμβάνει την συγκρότηση της στρατιωτικής μουσικής και με τον όρο να μην συμμετέχει σε εκστρατείες. [260]

Ο Χρήστος Βυζάντιος το 1825, ομιλεί περί «Γερμανού Μάγγελ» ως αρχιμουσικού.

Η πληροφορία φαίνεται να μην ευσταθεί, για τους λόγους που αναφέρθηκαν νωρίτερα.

Έτερη καταγραφή, αναφέρει τους δύο Mangel, πατέρα και υιό, το 1824, ως Ούγγρους, που έφτασαν στο Μεσολόγγι για να σταδιοδρομήσουν δίπλα στον Λόρδο Βύρωνα, αλλά στην συνέχεια παρουσιάζει την εξέλιξη της πορείας του υιού Michael, ως αυτή του πατέρα. Αναφέρεται συγκεκριμένα ότι ένας Ούγγρος και ο υιός του, με το όνομα Mangel, έφτασαν στο Μεσολόγγι ελπίζοντας να σταδιοδρομήσουν ως μουσικοί κοντά στον Λόρδο Βύρωνα. Στην συνέχεια σημειώνεται ότι μετά την απελευθέρωση εγκαταστάθηκαν Ελλάδα και ο

---

[259] Αρχικά θα πρέπει να επισημανθεί το γεγονός ότι το επίθετο «Μανγκέλι» πιθανώς να αποτελεί την γενική πτώση του επιθέτου Mangel, καθώς τα ξενικά επίθετα στις πηγές της εποχής, κλίνονταν με την προσθήκη κατάληξης (π.χ. Canning - Κάνιγγος, Ο Maison-Μαιζώνος, Byron- Βύρωνος, Gordon- Γόρδονος κλπ.). Ωστόσο, σε αυτή την περίπτωση ο Ρόδιος θα έπρεπε να σημειώσει την κατάληξη με «η» και όχι «ι» και να μεταφέρει στην Ελληνική γλώσσα και το όνομα (Τζιοβάνι). Το επίθετο «Μάγκλη» απαντάται και σε ονομαστική πτώση.

[260] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Η Οργάνωση του Ελληνικού Στρατού*, ό.π., σ. 5.

πατέρας ανελίχθηκε ως τον βαθμό του Ταγματάρχη και ο γιος του έγινε ειρηνοδίκης στην Θήβα το 1881.[261]

Μία άλλη καταγραφή, αναφερόμενη στον υιό, σημειώνει ότι ο Michael Mangel προερχόταν από το Pest (Πέστη) και ότι ήρθε στην Ελλάδα χωρίς να είναι γνωστή η διαδρομή του.[262]

Η Ουγγρική καταγωγή του υιού Michael Mangel αναφέρεται το 1887 στην νεκρολογία του από τον Τύπο της εποχής, με την σημείωση ότι ήρθε στην Ελλάδα το 1821, ήταν μουσικός άριστος, πολυγλωσσότατος, «λαλών επτά γλώσσας».[263] Η περίπτωση της Ουγγρικής καταγωγής τους συγκεντρώνει ορισμένες πιθανότητες, καθότι η Ουγγαρία κατά την εποχή βρισκόταν υπό την Αυστριακή κυριαρχία. Συνεπώς, δικαιολογείται και η αναφορά της προέλευσής του νωρίτερα ως Αυστριακού.

Για τον πατέρα «Ιωάννη Μάγκλη», εντοπίζονται ορισμένα στοιχεία στην ηγεμονία της Βλαχίας, όπου υπάρχουν ενδείξεις ότι το 1806 εργαζόταν στο Βουκουρέστι, ως μουσικός της Αυλής του ηγεμόνα της Βλαχίας Κωνσταντίνου Υψηλάντη, πατέρα του Αλέξανδρου, Δημήτριου και Νικολάου Υψηλάντη με άλλους δύο μουσικούς. Και οι τρεις μουσικοί αναφέρονται ως Βιεννέζοι. Στην Ρουμανική γλώσσα ο «Ιωάννης Μάγκλη» αναγράφεται ως «Ioan Mangli».[264]

Για την ίδια περίοδο στο Βουκουρέστι και σε άλλη καταγραφή, αναφέρεται ως Ιταλός, με το όνομα Giovanni Mangli,[265] το ίδιο δηλαδή επίθετο με το οποίο εμφανίζεται στην εξέτασή του από την αστυνομία το 1826 μεταφρασμένο στην ελληνική γλώσσα.

Οι παραπάνω καταγραφές ενισχύουν την πιθανότητα ο αρχιμουσικός να ήταν γνώριμος του Δημήτριου Υψηλάντη, εφόσον υπήρξε μέλος της ορχήστρας της Αυλής του ηγεμόνα πατέρα

---

[261] Σιμόπουλος, *Πώς Είδαν οι Ξένοι την Ελλάδα του '21*, τόμ. Γ΄, Πολιτιστικές Εκδόσεις, Αθήνα 2004, σ. 183.

[262] Γουλιέλμος Μπαρτ- Μαξ Κέριχ-Κορν, *Η Εποχή των Φιλελλήνων*, Κώστας Παπαηλιού (επιμ.), Παρισιανού, Αθήνα 2021, σ. 272.

[263] Εφ. *Νέα Εφημερίς*, αρ. 32, Αθήναι 1/2/1887, σ. 2.

[264] George Breazul, "Contribuţii la cunoaşterea învăţămîntului muzical la începutul secolului XIX,

în Muzica", Academia Republicii Populare Romîne Institutul de Istoria Artei, *Studii si Cercetari de Istoria Artei*, vol. 2, χ.τ. 1962, σ. 427.

[265] Radvan Laurentiu (ed), *Orasul din Spatiul Românesc intre Orient si Occident,* Universitatii "Alexandru Ioan Cuza", Iasi 2007, σ. 236-237.

του και να είχαν επαφή τα επόμενα χρόνια έως και την έναρξη της επανάστασης στην Μολδοβλαχία και κατόπιν στην Πελοπόννησο.

Το επώνυμο «Μανγκέλι», όπως το ανέγραφε ο Παναγιώτης Ρόδιος, προκαλεί ακόμη μεγαλύτερο ενδιαφέρον, καθότι εντοπίζεται το 1813 στο 2ο τάγμα του συντάγματος του σώματος της αυτοκρατορικής φρουράς του Ναπολέοντα «Veliti Reali», υπό τον συνταγματάρχη Comelli, όπου ανάμεσα σε άλλα Ιταλικά ονόματα αξιωματικών, καταγράφεται ο Υπολοχαγός Β' «Mangelli». Το ίδιο επίθετο με τον βαθμό του υπολοχαγού εμφανίζεται σε κατάλογο Ιταλών αξιωματικών της αυτοκρατορικής φρουράς του Ναπολέοντα, οι οποίοι έλαβαν τον τιμητικό τίτλο του Ιππότη (Cavaliere) της «Λεγεώνας της Τιμής». Στον κατάλογο αυτό άλλων αξιωματικών συμπεριλαμβάνονται και τα ονόματα του Luigi Porro, ως Ιππότη του «Σιδηρού Στέμματος» και της «Λεγεώνας της Τιμής», καθώς και του Pietro Tarella ως «Ιππότη της Λεγεώνας της Τιμής». [266]

Θα πρέπει να αναφερθεί ότι, μετά την διάλυση του στρατού του Ναπολέοντα, οι Αυστριακοί ενσωμάτωσαν πολλές χιλιάδες Ιταλών αξιωματικών και στρατιωτών στα δικά τους στρατεύματα. Από τα άνδρες του διαλυθέντος σώματος των «Veliti Reali» απαρτίστηκε τμήμα του 13ο Αυστριακού συντάγματος πεζικού, αρχικά υπό τον συνταγματάρχη Comelli, στο Κόμο, και με αξιωματικούς και στρατιώτες από τον διαλυθέντα στρατό του Γάλλου Αντιβασιλέα της Ιταλίας και θετό υιό του Ναπολέοντα, Ευγένιου. Το σύνταγμα αυτό, το 1814 τοποθετήθηκε στο Μπέργκαμο, ενώ το 1817 δύο λόχοι των Γρεναδιέρων του υπό τον Ταγματάρχη Scipione Della Torre, προερχόμενοι από τους «Κυνηγούς» (Cacciatori) του συντάγματος της Βασιλικής Φρουράς του στρατού του Αντιβασιλέα Ευγένιου, τοποθετήθηκαν στο Pest (Πέστη).[267]

Η πιθανή στρατιωτική προϋπηρεσία του αρχιμουσικού στα στρατεύματα του Ναπολέοντα, εξηγεί ίσως και τον όρο που έθεσε στο συμφωνητικό του, αυτόν της μη συμμετοχής του σε

---

[266] Alessandro Zanoli, *Sulla Milizia Cisalpino-Italiana dal 1796 al 1814*, vol. 2, Baroni E Scotti, Milano 1845, σ. 348, 404.

[267] Dino Zuccherini, «Il 13° reggimento di Padova dell'Imperial e regio esercito austriaco», *European Journal of Media, Art & Photography,* 2016, vol. 4, No.1, p. 4-19, ISSN 1339-4940*,* σ. 5, https://ejmap.sk/architecture-of-body-fragments-blood-and-milk/ (τελευταία πρόσβαση 11/3/2026).

εκστρατείες. Η πιο σημαντική πληροφορία όμως αφορά την τοποθέτηση των Γρεναδιέρων στο Πεστ, και η ταύτιση της πόλης αυτής με την πληροφορία για την προέλευση του Mangel. Στην περίπτωση της Ιταλικής καταγωγής, όπου το επίθετο αναγράφεται ως «Μανγκέλι», η έλευσή του στην Ελλάδα σχετίζεται πιθανότατα με το κίνημα των Καρμπονάρων το 1820, στο οποίο μέλη της οικογένειας Mangelli από το Forli της Ιταλίας είχαν στρατευθεί. Σε αρχεία της Αυστριακής Αστυνομίας καταγράφεται η σύλληψη 11 Καρμπονάρων στις πόλεις Forli, Cezena, Faenza, Forlimpopoli μεταξύ 13 και 15 Ιουλίου 1821 (νέο ημερολόγιο), μεταξύ αυτών και του Conte Mangelli, αλλά και η διαφυγή άλλων προς την Τοσκάνη για να επιβιβασθούν από το Λιβόρνο για την Ισπανία ή την Αμερική.[268]

Στο σημείο αυτό εμφανίζεται άλλη μία σύμπτωση. Η έλευση του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου στην επαναστατημένη Ελλάδα είχε αφετηρία το Λιβόρνο της Ιταλίας, λιμάνι πλησίον της Πίζας, στην οποία ο Μαυροκορδάτος διέμενε παρά του Μητροπολίτη Ιγνατίου Ουγγαροβλαχίας από το 1819, με τον θείο του Ιωάννη Καρατζά, πρώην ηγεμόνα της Βλαχίας από το 1812 έως το 1818. Ο Μαυροκορδάτος έφυγε από το Λιβόρνο για την Μασσαλία στις 2 Ιουλίου 1821 (παλαιό ημερολόγιο) με το βρίκι «Βαρώνος Στρογκανώφ», ακριβώς τις ίδιες ημέρες που γινόταν οι συλλήψεις των Καρμπονάρων στις προαναφερθείσες πόλεις. Αναχώρησε από την Μασσαλία στις 18 Ιουλίου μεταφέροντας 80-90 εθελοντές (οι 24 αξιωματικοί), πολεμικό υλικό και σάλπιγγες. Σύμφωνα με άλλη μαρτυρία οι αξιωματικοί ήταν Γάλλοι και Ιταλοί.

Σε μεταγενέστερη αναφορά του, της 14 Δεκεμβρίου 1859,[269] ο υιός Michael Mangel σημείωνε ότι ο ίδιος και ο πατέρας του αγωνιζόταν στην Πάτρα το 1821 ως φιλέλληνες, το ίδιο δηλαδή διάστημα στο οποίο γινόταν η πολιορκία της Πάτρας, στην οποία συμμετείχαν και οι δυνάμεις του Μαυροκορδάτου σε μάχη που διεξήχθη στις 2/14 Αυγούστου.[270]

---

[268] *Carte segrete e atti ufficiali della polizia austriaca in Italia 1814-1848,* vol.1, Tipografia Elvetica, Capolago 1851, σ. 453.

[269] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/ Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ. 537, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 18815.

[270] Maxime Raybaud, *Mémoire sur la Grèce,* τόμ. 1, Tournachon – Molin, Paris 1824, σ. 354-358. Πρβλ. Σιμόπουλος, ό.π., τόμ. Α΄, σ. 230-231. Στην Πάτρα διεξήχθη και δεύτερη μάχη με συμμετέχουσες μικρότερες δυνάμεις του Μαυροκορδάτου, τον Νοέμβριο 1821, όταν καθ' οδόν προς την Α΄ Εθνοσυνέλευση, ο

Σε αυτή την μάχη, επικεφαλής των δυνάμεων του Μαυροκορδάτου ήταν ο Γεώργιος Σέκερης.[271]

Σε μεταγενέστερη αναφορά του προς τον Όθωνα στην Ιταλική γλώσσα, ο υιός Mangel, γράφοντας σε τρίτο πρόσωπο, ανέφερε ότι «εμψυχωμένος από ένα φιλελεύθερο συναίσθημα και βρίσκοντας στα πρώτα χρόνια του ιερού αγώνα μια διάδοση των αρχών του, ήρθε στην Ελλάδα, προκειμένου να συνεργαστεί με τους ντόπιους για την ανεξαρτησία της» (Βλ. παρακάτω).

Η αναφορά και μόνο στον όρο «φιλελεύθερο» (liberale) κατά την εποχή, παραπέμπει σε ανθρώπους φιλελεύθερους στην ιδεολογία και άρα διωκόμενους από την καθεστηκυία τάξη των Ευρωπαϊκών χωρών, κυρίως της Γαλλίας και της Ιταλίας (υπό Αυστριακή κυριαρχία) όπου είχαν ξεσπάσει απελευθερωτικά κινήματα, όπως αυτά των Καρμπονάρων.

Ένα άλλο στοιχείο που προκαλεί ενδιαφέρον, είναι η παρουσία του αρχιμουσικού στην Ζάκυνθο στις αρχές του 1822, καθώς υπάρχει η μαρτυρία ότι «αφίκετο τις ενταύθα ονόματι Ιωαν. Μάγγελ (Mangel) μουσικοδιδάσκαλος και παίκτης διαφόρων εμπνευστών οργάνων, σκοπόν έχων να υπηρετήσει εν τη Αγγλοστρατιωτική μουσική, δι' αναφοράς του δε από 23 Απρ. 1822 προς την ενταύθα στρατ. και εκτελεστικήν αστυνομίαν εζήτει να τω επιτραπή όπως δώση δείγμα της ικανότητός του, εν μουσική συναυλία εντός του τότε Φιλοπατριωτικού Θεάτρου, ένθα επρόκειτο να δώση ευεργετικήν και ο Ιωάννης Φάτσιος παίκτης τετραχόρδου (violino) όστις από συστάσεως του άνω Θεάτρου αρκετά είχε δώσει δείγματα της ικανότητός του».[272]

Σε αυτή την περίπτωση πρέπει να αναλογιστεί κανείς την κατάσταση ενός Καρμπονάρου φυγά, ο οποίος αναζητεί εργασία σε ασφαλές περιβάλλον, καθότι τα Επτάνησα αποτελούν τμήμα της «φιλελεύθερης» Αγγλίας. Δεν είναι γνωστό εάν ο πατέρας Mangel κατατάχθηκε εν τέλει στην Αγγλική Στρατιωτική Μουσική. Ωστόσο, από συνδυασμό γεγονότων, η τύχη του Giovanni Mangel θα πρέπει να συνδυαστεί με την δραστηριότητα του Γεώργιου Σέκερη και

Μαυροκορδάτος κινδύνευσε από επίθεση των Οθωμανών στην Πάτρα, κατά την οποία απώλεσε πολεμικό υλικό που είχε φέρει μαζί του καθώς και πολύτιμα έγγραφα του αρχείου του. Βλ. Πέτρος Μέγγους, *Από τη Σμύρνη στην Ελλάδα του 1821*, Ισνάφι, Ιωάννινα 2009, σ. 139.

[271] Κωνσταντίνος Διαμαντόπουλος, *Απομνημονεύματα,* τύποις Πρωτοπούλου, Τρίπολη 1883, σ. 10.

[272] «Αλληλογραφία», *Αι Μούσαι*, αρ. ΚΘ', Ζάκυνθος 1/11/1893, σ. 40.

κατ' επέκταση με αυτή του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου. Ο Γεώργιος Σέκερης μετά την άλωση της Τριπολιτσάς προτάθηκε από τον Δημήτριο Υψηλάντη ως στρατιωτικός διοικητής της πόλης, πρόταση που βρήκε αντιδράσεις από τους κατοίκους της περιοχής ως φατριαστική και απορρίφθηκε, μένοντας χωρίς ουσιαστική αρμοδιότητα και χωρίς στρατιωτικό σώμα έως το καλοκαίρι του 1822.[273] Στο σημείο αυτό υπενθυμίζεται ότι τον Ιούνιο του 1822, συγκρότησε δικό του στρατιωτικό σώμα στην Τρίπολη, στο οποίο είχε καταταχθεί και ένας «Ιταλός σαλπιγκτής». Η κατάταξη αυτού του Ιταλού σαλπιγκτή στο σώμα του Γεώργιου Σέκερη, πιθανότατα συνδυάζεται με την μη κατάταξη του Giovanni Mangel στην Αγγλική στρατιωτική μουσική στην Ζάκυνθο. Μία ακόμη πληροφορία που ενισχύει αυτή την άποψη, είναι το γεγονός ότι το σώμα του Γεώργιου Σέκερη συμμετείχε στις επιχειρήσεις εναντίον του Δράμαλη στα Δερβενάκια τον Ιούλιο του ίδιου έτους.[274]

Η πληροφορία αυτή ταυτίζεται με όμοια που αναφέρει ο Σπύρος Μοτσενίγος, συγχέοντας τον πατέρα με τον υιό, σημειώνοντας ότι Mangel είχε έλθει στην Ελλάδα προ του Φαβιέρου έχοντας υπηρετήσει στον Γαλλικό στρατό ως λοχαγός και ότι έλαβε μέρος, ανάμεσα σε άλλες, στην μάχη στα Δερβενάκια.[275]

Τον Νοέμβριο του 1822 ο Γεώργιος Σέκερης απεβίωσε.[276] Ως εκ τούτου, είναι σφόδρα πιθανό, ο Giovanni Mangel να μετέβη στο Μεσολόγγι δίπλα στον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο, όπου ήδη βρισκόταν η οικογένειά του, όπως μαρτυρεί ο υιός του.

Την παραμονή του στο Μεσολόγγι τα έτη 1822 και 1823 μαρτυρεί ο Michael Mangel στην αναφορά του, κατά την περίοδο δηλαδή της Διοίκησης της πόλης από τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο. Ως προς τα λεγόμενα του Michel Mangel, αυτά πρέπει να είναι αληθή, διότι την εποχή εκείνη στην περιοχή του Μεσολογγίου, είχε ενταχθεί στην υπηρεσία του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου ο οπλαρχηγός της περιοχής Αλεξάκης Βλαχόπουλος (1787-1865).[277]

---

[273] Σιμόπουλος, ό.π., τόμ. Α΄, σ. 287-288.

[274] Διαμαντόπουλος, ό.π., σ, 13-14.

[275] Μοτσενίγος, *Νεοελληνική Μουσική. Συμβολή εις την Ιστορίαν της*, ό.π., σ. 271-272.

[276] Σιμόπουλος, ό.π., τόμ. Β΄, σ. 290.

[277] Ο Αλεξάκης Βλαχόπουλος ήταν οπαδός του Αγγλικού κόμματος και τον Μάρτιο του 1824 εκλήθη στο Μεσολόγγι από τον Μαυροκορδάτο να αναλάβει κυβερνητικά αξιώματα. Βλ. Δοκανάρης, ό.π., σ. 22, 28. Το 1823

Ο Αλεξάκης Βλαχόπουλος, μαζί με τον Αναγνώστη Παπαγεωργίου (Αναγνωσταρά), ήταν Υπουργός Πολέμου την περίοδο που ο Giovanni Mangel και ο υιός του πήγαν στο Ναύπλιο για να αναλάβουν την συγκρότηση της στρατιωτικής μπάντας.[278] Το 1827 έγινε επιθεωρητής στρατού και αργότερα υπουργός των Στρατιωτικών (1841-1843), εποχή κατά την οποία χειρίστηκε την υπόθεση της ίδρυσης του Στρατιωτικού Σχολείου Μουσικής. Συνεπώς ο Michael Mangel δεν θα μπορούσε να επικαλείται ψευδή γεγονότα, όταν ο Βλαχόπουλος ήταν ακόμη εν ζωή.

Στην αναφορά του, της 3ης Μαρτίου 1826, ο πατέρας αρχιμουσικός μεταξύ άλλων αναφέρει ότι «απέρασα από Πρέβεζα εις Μεσολόγγιον με απόφασιν να απεράσω εις Ζάκυνθον και εκείθεν να διευθυνθώ διά την Ευρώπην μετά της φαμελίας μου».

Η μετακίνηση της οικογένειας από το Μεσολόγγι προς στην Πρέβεζα θα πρέπει να έγινε στα τέλη του 1823 πάλι για λόγους ασφαλείας, καθώς τον Νοέμβριο είχε αρχίσει ο πρώτος ελληνικός εμφύλιος πόλεμος. Στην Πρέβεζα υπήρχαν τα προξενεία Αγγλικό, Γαλλικό, Ρωσικό, Αυστριακό και Παπικό, και ίσχυαν οι διομολογήσεις για τους οικείους υπηκόους.[279]

Από τον Απρίλιο του 1826 και μετά την προσαγωγή του στην αστυνομία, τα ίχνη του αρχιμουσικού Giovanni Mangel χάνονται καθώς δεν εντοπίζεται κάποιο τεκμήριο που να παρέχει οποιαδήποτε σαφή και ασφαλή πληροφορία για τον αρχιμουσικό εντός της τότε Ελλάδας. Ωστόσο υπάρχουν ορισμένα στοιχεία, τα οποία οδηγούν σε κάποια συμπεράσματα.

ο Βλαχόπουλος έστελνε από το Μεσολόγγι αναφορές στην Ελληνική Διοίκηση, ως «αρμοστής Δυτικής Χέρσου Ελλάδος», με τους Ιωάννη Παπαδάκη και Τάτζη Μαγγίνα. Βλ. Βουλή των Ελλήνων, *Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας*, τόμ. 13, σ. 225-230, 376.

[278] *ΜΣΝΕ*, τόμ. 2, λήμμα «Αναγνωσταράς», λήμμα «Βλαχόπουλος Αλέξιος», Αθήναι 1929, σ. 130, 365. Πρβλ. Διαμαντόπουλος, ό.π., σ. 37.

[279] Πολλά κράτη της εποχής διατηρούσαν διπλωματικές σχέσεις με την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Το Παπικό Κράτος δεν είχε επισήμως διπλωματικές σχέσεις και δεν διέθετε προξενεία και πρεσβείες στις Οθωμανοκρατούμενες περιοχές. Ωστόσο διέθετε προξενεία στα Ιόνια νησιά και στην Πρέβεζα. Πληροφορίες για τα την κατάσταση στην Ελλάδα λάμβανε μέσω των προξενείων άλλων κρατών, ιδίως αυτό της Αυστρίας. Βλ. Γεώργιος Ζώρας, *Έγγραφα του Αρχείου Βατικανού περί της Ελληνικής Επαναστάσεως*, τόμ. Α΄, Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα 1979, σ. 4-5. Στην Ζάκυνθο το Παπικό κράτος διέθετε υποπροξενείο. Βλ. Ζώρας, ό.π., τόμ. Β΄, Αθήνα 1986, σ. 23.

Το πρώτο προέρχεται από έγγραφο που συντάχθηκε από τον Παναγιώτη Ρόδιο στις 30 Απριλίου 1826, διευθυνόμενο προς την Διοικητική Επιτροπή και στο οποίο ανέφερε την «αποβολή ενός αξιωματικού πριν λίγες ημέρες».[280] Εάν η αποβολή αφορούσε τον αρχιμουσικό, σημαίνει ότι Giovanni Mangel δεν δέχθηκε μείωση του μισθού του και παραιτήθηκε ή αποπέμφθηκε από τον Ελληνικό Στρατό, χωρίς συνέπειες από το περιστατικό της 25ης Απριλίου 1826. Μία ακόμη σημαντική λεπτομέρεια που συνδέεται με το περιστατικό αυτό, είναι το γεγονός ότι ο πρόεδρος της «Επιτροπής Πολεμικών», επιτροπή που εκδίκαζε στρατιωτικές υποθέσεις, ήταν ο Αλεξάκης Βλαχόπουλος. Από έγγραφό της 26ης Απριλίου 1826, που αφορούσε διένεξη του Ταγματάρχη Abatti και του Λοχαγού Παύλου Διαμαντίδη, οι οποίοι ήταν προφυλακισμένοι, εντοπίζεται η πληροφορία ότι κατά το διάστημα εκείνο δεν υπήρχε εγκεκριμένος στρατιωτικός κώδικας για πειθαρχικά και ποινικά αδικήματα των στρατιωτικών, παρά μόνο ο στρατιωτικός κώδικας του Ναπολέοντα, ο οποίος είχε υιοθετηθεί κατά την πρώτη οργάνωση του τακτικού σώματος στην Κόρινθο, χωρίς όμως να είναι μεταφρασμένος. Συνεπώς, κατά τα γραφόμενα του Βλαχόπουλου, η επιτροπή δεν είχε τα εχέγγυα να εκδικάσει υποθέσεις στρατιωτικών εγκλημάτων, παρά λάμβανε οδηγίες από την Κυβέρνηση,[281] δηλαδή τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο.

Έτερο στοιχείο παρουσιάζεται κατά το 1827, όταν εντοπίζεται ο «Monsieur Manguel» να αναλαμβάνει την εκπαίδευση της Αυτοκρατορικής Στρατιωτικής Μουσικής των Οθωμανών στην Κωνσταντινούπολη, μετά την εξόντωση των γενιτσάρων και την αναδιοργάνωση του Οθωμανικού στρατού. Ο Manguel (χωρίς μικρό όνομα) αναφέρεται ως Γάλλος που ζούσε στην Κωνσταντινούπολη κατά το διάστημα εκείνο. [282] Η ομοιότητα του επιθέτου του Giovanni Mangel με αυτό του εμφανιζόμενου ως Γάλλου στην Κωνσταντινούπολη, αλλά και η ιδιότητά του ως αρχιμουσικού, εγείρει υποψίες ότι πρόκειται για το ίδιο άτομο.

[280] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Αγώνος/Αρχείο Διοικητικής Επιτροπής/ Φ. 176, Έγγραφο αρ. 88.

[281] ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη/ Κατάλογος Α΄/Αρχείον Αγώνος, Φ. 19, Έγγραφο αρ. 229.

[282] Evren Kutlay Baydar, *Osmanli'nin Avrupali Müzisyenleri [European Musicians in Ottoman Empire],*

Kapi Yayinlari, Istanbul 2010, Intoduction, https://levantineheritage.com/book97, (τελευταία πρόσβαση: 18/10/2024).

Ο Manguel αντικαταστάθηκε από τον Giuseppe Donizzeti στις 17 Σεπτεμβρίου 1828.[283] Εάν ο «Monsieur Manguel» ήταν πράγματι ήταν ο Giovanni Mangel το πρόσωπο αυτό, η παρουσία του ως Γάλλου στην Κωνσταντινούπολη, εξυπηρετούσε επαρκώς την ασφάλειά του, λόγω των Γαλλικών διομολογήσεων. Η προϋπηρεσία στα Γαλλικά στρατεύματα, τυχόν διπλώματα ή άλλοι τίτλοι από αυτή, αλλά και η γνώση της Γαλλικής γλώσσας του έδινε την δυνατότητα να εμφανιστεί ως Γάλλος.

Ένα ακόμη ενδιαφέρον στοιχείο, προέρχεται από την καταγραφή του ονόματος του Καρόλου Mangel, ο οποίος γεννήθηκε στην Ζάκυνθο το 1828 και αργότερα υπηρέτησε στον Ελληνικό Στρατό ως στρατιωτικός μουσικός, διατελώντας αρχισαλπιγκτής και αρχιμουσικός σε τάγμα πεζικού.[284]

Από μεταγενέστερα έγγραφα τεκμαίρεται ότι ο Κάρολος Mangel ήταν υιός του Giovanni και αδελφός του Michael. (Βλ. παρακάτω)

Ένα σημαντικότατο εύρημα που συνδέεται με την γέννηση του Καρόλου Mangel στην Ζάκυνθο και προκαλεί ακόμη μεγαλύτερα ερωτηματικά για το πρόσωπο και τον ρόλο του Giovanni Mangel, αποτελεί ο εντοπισμός του ως «John Mangel» στην Ζάκυνθο το 1829, φέρων την ιδιότητα του πλοιάρχου στο εμπορικό πλοίο «Apollo» (γολέτα-ιστιοφόρο), με το οποίο στις 27 Νοεμβρίου εκτελούσε δρομολόγιο μεταξύ Ζακύνθου και Κεφαλληνίας με ναύλο αλιεύματα και άλλα είδη για λογαριασμό του Άγγλου τραπεζίτη και μεγαλέμπορου Samuel Barff.[285] Το γεγονός αυτό δεν θα είχε ιδιαίτερη σημασία, καθώς ως φαίνεται ο John Mangel είχε ανάγκη από εργασία. Όμως η ιδιότητα του εμπόρου για λογαριασμό του οποίου εκτελούσε δρομολόγια, παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον.

Ο Samuel Barff, αγγλικής καταγωγής, ζούσε στην Ζάκυνθο από το 1816. Θεωρείτο φλογερός φιλέλληνας και ήταν ο τραπεζίτης του Λόρδου Βύρωνα με τον οποίο αλληλογραφούσε συχνά, όταν ο Βύρωνας ήταν εν ζωή στο Μεσολόγγι. Ο Barff είχε διαδραματίσει σημαίνοντα ρόλο στην εξέλιξη της Ελληνικής Επανάστασης, καθώς ήταν ο άνθρωπος στον οποίο ο Βύρωνας ανέθεσε εμπιστευτικά την διαπραγμάτευση των Αγγλικών δανείων και την διάθεση των

---

[283] Γιώργος Κίτσιος, *Όψεις και μετασχηματισμοί μιας αστικής μουσικής κουλτούρας (Ιωάννινα, τέλη 19ου αιώνα-1924)*, ΕΚΠΑ/ΤΜΣ, Διδακτορική Διατριβή, Αθήνα 2006, σ. 371.

[284] *ΜΣΝΕ*- Παράρτημα «Μ», λήμμα «Μάγγελ Κάρολος», ό.π., τόμ. 4, σ. 649.

[285] Εφ. *Gazzetta delle Isole degli Stati Uniti Jonie*, Num: 623, Corfu 23 Novembre/5 Dicembre 1829, σ. 4.

κεφαλαίων στην Ελληνική Κυβέρνηση από το 1824 (Κυβέρνηση Κουντουριώτη). Παράλληλα, ο Barff «προστάτευε τα πρόσωπα και τα συμφέροντα "αδέσποτων" Άγγλων που είχαν πάρει λάθος δρόμο στην Ελλάδα εκείνη την ταραγμένη περίοδο». [286]

Ο Barff πέθανε το 1880 στην Ζάκυνθο. Από την νεκρολογία του σταχυολογείται ότι «υπήρξε πράκτωρ προς αποστολήν εις την τότε κατατρυχομένη Ελλάδα του εκ της μεγαλόφρονος Αγγλίας χορηγουμένου χρηματικού, διετήρησε δε μετά του αειμνήστου Βύρωνος εκτενή ιδιαιτέραν αλληλογραφίαν».[287]

Αδιάψευστο τεκμήριο της συμμετοχής του Samuel Barrf στην κατανομή των ποσών του Αγγλικού δανείου στην Ελληνική Κυβέρνηση αποτελεί έγγραφο του Βουλευτικού Σώματος της 30ής Ιουνίου 1824, όπου αναφέρεται χαρακτηριστικά ότι «εδόθη η άδεια προς το Σεβ. Εκτελεστικόν υπ' αριθ. 954, διά να παραλάβη το έτερον μέρος του δανείου παρά της εκ Λονδίνου διορισθείσης επιτροπής, των κ.κ. Κόμητος Καίσαρος Λογοθέτου, Σαμουήλ Μπάφ και Λάζαρου Κουντουριώτου εις τεσσαράκοντα χιλιάδας λίρας στερλίνας, ήτοι τάλληρα ισπανικά διακοσίας χιλιάδας, ν. 200.000».[288]

Είναι άγνωστο εάν η γνωριμία μεταξύ Barff και Mangel είχε γίνει νωρίτερα, κατά το 1822 και αν συνεργάστηκαν σε άλλους τομείς. Ωστόσο οι πληροφορίες αυτές τεκμηριώνουν την γνωριμία και σχέση τους (τουλάχιστον επαγγελματική) από το 1829. Στην περίπτωση που η γνωριμία τους είχε προηγηθεί νωρίτερα, εξηγείται και η προσέγγιση του αρχιμουσικού με την Ελληνική Κυβέρνηση, ιδιαίτερα αυτή με τον Αλέξανδρο Μαυροκορδάτο και τον Παναγιώτη Ρόδιο, και πιθανώς ο ιδιαίτερα υψηλός μισθός του.

Ο Σπύρος Μοτσενίγος συγχέοντας τον πατέρα Giovanni με τον υιό Michael, και αναφερόμενος στον υιό, σημειώνει ότι ο «Μάγγελ» πέθανε στην Ελλάδα το 1840. Έτσι άθελά του μας πληροφορεί για το έτος θανάτου του Giovanni Mangel.[289]

---

[286] Baker-Beadon (ed.), "Dictionary of National Biography", vol.III, Smith ,Erder & Co, London 1885, σ. 182.

[287] Εφ. *Αγών*, αρ. (204) 36-37, Ζάκυνθος 30/8/1880, σ. 3.

[288] Βουλή των Ελλήνων, *Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας*, τόμ. 2, σ. 332. Βλ. Στο ίδιο, σ.344. Για την ορθογραφία του επιθέτου, Βλ. Στο ίδιο, τόμ. 6, σ. 297.

[289] Μοτσενίγος, ό.π., σ. 272.

Το έτος αυτό συμπίπτει με το έτος κατάταξης στην στρατιωτική μουσική του ετέρου υιού του αρχιμουσικού, και πλέον ορφανού Καρόλου Mangel, ο οποίος ήταν τότε 12 ετών.[290]

Ο θάνατος του Giovanni Mangel το 1840 εξηγεί και τις μετέπειτα αναφορές του Michael, στις οποίες σημείωνε ότι είχε πολυμελή οικογένεια (αναφέρονται έως 22 τέκνα).[291] Πιθανότατα όμως πολλά από αυτά να ήταν μικρότερα αδέρφια του καθώς ο Michael έως το 1843 είχε αποκτήσει μόλις τέσσερα. (Βλ. παρακάτω).

[290] Μοτσενίγειο Αρχείο Εθνικής Βιβλιοθήκης Ελλάδος (στο εξής: ΜΑ ΕΒΕ), Φ. 681ΙΙ/2, Σημειωματάριο με αντίγραφα φύλλων μητρώων αξιωματικών μουσικής του Ελληνικού Στρατού.

[291] Μοτσενίγος, ό.π., σ. 272.

Κεφάλαιο 3ο

Περίοδος Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια (1828-1832)

Άφιξη του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια (1828)

Η πορεία του Ιωάννη Καποδίστρια με τελικό προορισμό την Ελλάδα μετά την εκλογή του ως Κυβερνήτη, είχε αφετηρία την Αγία Πετρούπολη από την οποία αναχώρησε στις 28 Ιουλίου 1827. Με ενδιάμεσους σταθμούς το Αμβούργο, το Λονδίνο, τις Βρυξέλες, το Παρίσι, την Βασιλεία, την Βέρνη και την Γενεύη έφτασε στην Αγκόνα. Σε όλους τους σταθμούς του προσπάθησε να εξασφαλίσει οικονομική και άλλη βοήθεια από τον διεθνή παράγοντα και τους ομογενείς. Παράλληλα γνωστοποιούσε στις ευρωπαϊκές ηγεσίες ότι η Ελλάδα αποδεχόταν τα άρθρα της Συνθήκης του Λονδίνου της 6 Ιουλίου. [292]

Ο πλους του Κυβερνήτη προς την Ελλάδα εκκίνησε από την Αγκόνα στις 26 Δεκεμβρίου 1827 και είχε προορισμό την Αίγινα όπου είχε την έδρα της η Αντικυβερνητική Επιτροπή. Ενδιάμεσος σταθμός ήταν η Μάλτα όπου αφίχθηκε στις 28 Δεκεμβρίου. Κατά την σύντομη παραμονή του εκεί είχε συνάντηση με τους δύο από τους τρεις αξιωματικούς της ναυμαχίας του Ναβαρίνου, τον Βρετανό Ναύαρχο Sir Edward Codrington, και τον Ολλανδό Αντιναύαρχο του Ρωσικού στόλου Lodewijk Sigismund Vincent Gustaaf van Heiden. Στις 2 Ιανουαρίου αναχώρησε για την Αίγινα. Λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών ο ελλιμενισμός του αγγλικού δίκροτου «Warspite» που τον μετέφερε, έγινε αρχικά στον λιμένα του Ναυπλίου στις 6 Ιανουαρίου 1828. Την επιούσα 7 και την επομένη 8 Ιανουαρίου περιηγήθηκε στην πόλη του Ναυπλίου ανεπίσημα όπου έγινε δεκτός ενθουσιωδώς. Στις 9 Ιανουαρίου αναχώρησε για την Αίγινα. Κατά την άφιξή του στις 11 Ιανουαρίου έτυχε εκ νέου θερμής υποδοχής με όλες τις ανήκουσες τιμές.[293]

Στην ναυτική συνοδεία του Καποδίστρια ήταν ενταγμένα το Ρωσικού πολεμικό πλοίο «Ελένη» και το Γαλλικό «Ήρα».[294]

---

[292] Ευαγγελίδης, *Ιστορία του Ιωάννου Καποδιστρίου Κυβερνήτου της Ελλάδος (1828-1831)*, ό.π., σ. 88-94.

[293] *Γενική Εφημερίς της Ελλάδος,* (στο εξής *ΓΕΕ*) αρ. 4, Αίγινα 14/1/1828, σ. 13-14,

[294] Ευαγγελίδης, ό.π., σ. 123.

Πολιτικές, Οικονομικές και Διοικητικές Μεταρρυθμίσεις (1828)

Στις 18 Ιανουαρίου ψηφίστηκε η συγκρότηση ενός συμβουλίου αποτελούμενο από 27 μέλη, που θα ασκούσε την εξουσία με τον Κυβερνήτη έως την επερχόμενη Εθνοσυνέλευση του Απριλίου 1828. Το συμβούλιο αυτό ονομάσθηκε «Πανελλήνιον» και διαιρέθηκε σε τρία τμήματα :

«Το α΄ έχει αντικείμενον την οικονομίαν,

Το β΄ την Διοίκησιν των Εσωτερικών καθ' όλους τους κλάδους

Το γ΄ την ωπλισμένην δύναμιν κατά ξηρά και θαλάσσης».[295]

Στις 22 Ιανουαρίου ψηφίστηκε ο «Όρκος του Κυβερνήτη και ο Όρκος του Πανελληνίου».[296]

Στις 23 Ιανουαρίου ψηφίστηκε η συγκρότηση Υπουργικού Συμβουλίου υπό τον Κυβερνήτη και Εκκλησιαστικής Επιτροπής για τα ζητήματα της Εκκλησίας.[297]

Επίσης θεσμοθετήθηκε η θέση του Γραμματέα της Επικρατείας στην οποία διορίστηκε ο Σπυρίδων Τρικούπης.[298]

Στις 26 Ιανουαρίου πραγματοποιήθηκε στην Αίγινα η ορκωμοσία της νέας Προσωρινής Κυβέρνησης. «Προηγούντο δε εις την πομπήν πρώτον μεν οι παίδες της αλληλοδιδακτικής σχολής με την σημαία των, φέροντες όλοι ανά χείρας κλαδους ελαίας· έπειτα δε δύο σημαίαι Ελληνικαί και η μουσική του Αγγλικού δικρότου Ουάρσπιτ».[299]

Στις 2 Φεβρουαρίου με το διάταγμα υπ' αριθ. 105 και με την σύμφωνη γνώμη του Πανελληνίου ψηφίστηκε η σύσταση της Χρηματιστικής Τράπεζας.[300]

Στις 8 Φεβρουαρίου και με το διάταγμα αριθ. 207 καθορίστηκαν οι ισοτιμίες 44 νομισμάτων για το εμπόριο και το συνάλλαγμα. Η πράξη αυτή έγινε «διά το ανώμαλον της τιμής των

---

[295] *ΓΕΕ,* αρ. 6, Αίγινα 25/1/1828, σ. 23.

[296] *Παράρτημα του αρ. 6, της Γενικής Εφημερίδος της Ελλάδος*, ό.π., σ. 26

[297] Στο ίδιο, σ. 25.

[298] Στο ίδιο, σ. 28.

[299] *ΓΕΕ,* αρ. 7, Αίγινα 28/1/1828, σ. 30.

[300] *ΓΕΕ,* αρ. 9, Αίγινα 4/2/1828, σ. 39.

νομισμάτων» και διότι η ισοτιμία τους δεν ήταν ενιαία σε όλες τις περιοχές της επαναστατημένης Ελλάδας [301]

Πίνακας 3. Ισοτιμίες των κυριοτέρων νομισμάτων στην Ελλάδα, 1828

Νόμισμα	Ισοτιμία σε γρόσια
Λίρες στερλίνες	73
Σελίνια	3,20
Κορώνες	17,20
Φράγκα	2.30
Τάληρα Δίστηλα	15
Τάληρα Άστηλα	14,20
Τάληρα Ρεγγίνας	14,30
Τάληρα Σπαθάτα	14,20
Τάληρα Βενέτικα	14,20
Μαχμουδιέδες	42,20
Φουντούκια	25
Ρουμπιέδες	6,10

Στις 13 Απριλίου με το υπ' αριθ. 1698 διάταγμα και με την σύμφωνη γνώμη του Πανελληνίου ψηφίσθηκε η διοικητική διαίρεση της χώρας σε 13 Τμήματα εκ των οποίων τα επτά στην Πελοπόννησο και τα έξι στις νήσους. Τα Τμήματα της Πελοποννήσου ήταν τα εξής: Αργολίδας, Αχαΐας, Ήλιδος, Άνω Μεσσηνίας, Κάτω Μεσσηνίας, Λακωνίας και Αρκαδίας. Τα Τμήματα των νήσων ήταν τα εξής: Βορείων Σποράδων, Ανατολικών Σποράδων, Δυτικές Σποράδες, Βόρειες Κυκλάδες, Κεντρικές Κυκλάδες και Νότιες Κυκλάδες. Το ίδιο διάταγμα προέβλεπε τον διορισμό έκτακτων επιτρόπων σε κάθε ένα από τα Τμήματα.[302]

[301] *ΓΕΕ,* αρ. 11, Αίγινα 11/2/1828, σ. 47.

[302] *ΓΕΕ,* αρ. 27, Αίγινα 18/4/1828, σ. 111.

Με το διάταγμα υπ' αριθ. 1747 της 16ης Απριλίου 1828, τα Τμήματα υποδιαιρέθηκαν περαιτέρω διοικητικά σε επαρχίες, πόλεις, κώμες και χωριά. Από κάθε τέτοια διοικητική υποδιαίρεση θα εκλέγονταν και η οικεία Δημογεροντία ως βραχίονας της Διοίκησης.[303]

Καποδίστριας και Στράτευμα (1828)

Λίγο μετά την άφιξή του, ο Καποδίστριας πληροφορήθηκε την κατάσταση του στρατεύματος από τον Γραμματέα των Στρατιωτικών Αλεξάκη Βλαχόπουλο, πρώην Γενικό Επιθεωρητή Στρατού και του Γραμματέα των Ναυτικών Γεώργιο Γλαράκη.[304]

Στις 12 Ιανουαρίου ο Συνταγματάρχης Φαβιέρος απέστειλε επιστολή προς στον Κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια για την εξέλιξη της εκστρατείας στην Χίο.[305]

Στις 20 Ιανουαρίου ο Κυβερνήτης εξέδωσε εγκύκλιο προς τους στρατιωτικούς με την οποία, ανάμεσα σε άλλα, τους καλούσε παραμείνουν στις θέσεις τους. «Αλλά το χρέος μου απαιτεί να σας προτρέψω πατρικώς και να σας διατάξω να επιμείνετε εις τας οποίας ευρίσκεσθε θέσεις μαχόμενοι κατά του εχθρού και υπέρ πατρίδος, και ποσώς να μην απομακρυνθήτε, προτού λάβετε τας αναγκαίας διαταγάς όθεν ανήκει».[306]

Πολεμικό Συμβούλιο (1828)

Στις 23 Ιανουαρίου θεσμοθετήθηκε η σύσταση του Πολεμικού Συμβουλίου υπό τον Κυβερνήτη και με την συμμετοχή των δύο Πολεμικών Αρχηγών της Ξηράς και της θάλασσας καθώς και όσων Ελλήνων στρατηγών και ναυάρχων έκρινε ο Κυβερνήτης ότι ήταν απαραίτητο να ακούσει την γνώμη τους. Την ίδια ημέρα διορίστηκαν ως πρόβουλοι επί των Στρατιωτικών θεμάτων στο Πανελλήνιο Συμβούλιο οι Πέτρος Μαυρομιχάλης ως Πρόεδρος, Κωνσταντίνος Ζωγράφος ως πρώτος Γραμματέας και Χριστόδουλος Κλωνάρης ως δεύτερος Γραμματέας[307]

---

[303] *ΓΕΕ,* αρ. 28, Αίγινα 21/4/1828, σ. 115-116.

[304] Ευαγγελίδης, *Ιστορία του Ιωάννου Καποδιστρίου Κυβερνήτου της Ελλάδος (1828-1831,* ό.π., σ. 134.

[305] *Παράρτημα του αρ. 6,* της Γ*ενικής Εφημερίδος της Ελλάδος,* Αίγινα 25/1/1828, ό.π., σ. 28.

[306] Στο ίδιο, σ. 25.

[307] Στο ίδιο, σ. 25, 27.

Οργανισμός Χιλιαρχιών (1828)

Στις 4 του Φεβρουαρίου ο Κυβερνήτης διέταξε την μετάβαση των αξιωματικών των ατάκτων σωμάτων μαζί με τα στρατεύματά τους από την Αίγινα στον Δαμαλά (Τροιζήνα), όπου και ανέθεσε στον Δημήτριο Υψηλάντη, τον οποίο είχε διορίσει ως Αρχιστράτηγο, την σύνταξη του Οργανισμού Χιλιαρχιών και τον σχηματισμό τους. Ο Οργανισμός των Χιλιαρχιών περιλάμβανε είκοσι διατάξεις και δημοσιεύθηκε στις 7 Φεβρουαρίου. Σύμφωνα με αυτόν τα αεικίνητα σώματα (άτακτα) θα μετασχηματίζονταν σε ένα είδος ημιτακτικού στρατού. Κάθε χιλιαρχία θα αριθμούσε 1120 άνδρες. Κάθε χιλιαρχία προβλεπόταν να διαθέτει και 2 τυμπανιστές ή σαλπιγκτές, από έναν σε κάθε πεντακοσιαρχία. Κάθε στρατιωτικός λάμβανε καθημερινά 300 δράμια άρτο και σιτηρέσιο, ενώ οι μισθοί θα αποδίδονταν κάθε τρίμηνο. [308]

Πίνακας 4. Ιεραρχία, μισθοί και σιτηρέσια Χιλιαρχιών,1828

α/α	Βαθμός	Μερίδες	Σιτηρέσιο/ γρόσια	Σιτηρέσιο/ παράδες	Μηνιαίος μισθός/γρόσια
1	Χιλίαρχος	8	8	-	260
2	Πεντακοσίαρχος	5	5	-	150
3	Εκατόνταρχος	3	2	-	100
4	Πεντηκόνταρχος	2	1	20	75
5	Εικοσιπένταρχος	2	1	-	50
6	Σημαιοφόρος	2	1	-	40
7	Δωδέκαρχος	1 1/2	-	25	35
8	Πένταρχος	1 1/2	-	20	30
9	Στρατιώτης	1		15	25
10	Υπασπιστής βαθμού Εικοσιπεντάρχου	2	2		50
11	Γραμματεύς βαθμού Εκατόνταρχου	3	3		100
12	Ιερεύς	2	2		50
13	Ιατρός	3	3		150
14	Ταμίας βαθμού πεντηκοντάρχου	2	3		75
14	Φροντιστής ωσαύτως	2	3		75
15	Τυμπανιστής	2	1		50

[308] *ΓΕΕ*, αρ. 12, Αίγινα 15/2/1828, σ. 48-49.

Στρατιωτικός Όρκος (1828)

Ανάμεσα στις άλλες διατάξεις για θέματα προαγωγών, διοίκησης, οικονομικών, πειθαρχικών και ποινικών παραπτωμάτων συμπεριλήφθηκε και ο όρκος των στρατιωτικών που είχε ως ακολούθως:

«Ορκίζομαι εις το όνομα της Αγίας και αδιαιρέτου Τριάδος να χύσω και την υστερινήν σταλαγματίαν του αίματός μου, υπερασπιζόμενος εναντίον των εχθρών την ιεράν ημών Ορθόδοξον πίστιν και την ελευθερίαν της κοινής Πατρίδος, και υποστηρίζων τους νόμους της.

Ορκίζομαι να υποτάσσωμαι εις τας διαταγάς του εξοχότατου Κυβερνήτου και τον Αρχηγών, υπό την οδηγίαν των οποίων ήθελε με διορίσει.

Ορκίζομαι να μην πράξω ουδεμίαν βλάβην εναντίον των συμπολιτών μου, των ομοπίστων μου, και κανενός άλλου ανθρώπου.

Ορκίζομαι να μην φονεύσω, να μην κλέψω, να μην αρπάξω και να μην δείρω.

Ορκίζομαι να μην φύγω άνευ αδείας του αρχηγού της εκστρατείας, ουδέ να παραβώ εις το παραμικρόν τον ιερόν τούτον όρκον, και να υπόκειμαι σε όλη την αυστηρότητα των στρατιωτικών νόμων».[309]

Σχηματισμός των δύο πρώτων Χιλιαρχιών (1828)

Με την συμμετοχή των Κίτσου Τζαβέλα, Νότη Μπότσαρη, Νάση Φωτομάρα και Ιωάννη Κωλέτη και παρά τις αρχικές επιφυλάξεις κάποιων οπλαρχηγών, σχηματίστηκαν οι Χιλιαρχίες Α΄ υπό τον Κίτσο Τζαβέλα και Β΄ υπό τον Χριστόδουλο Χατζηπέτρο .[310]

Επιθεωρητής των Χιλιαρχιών τοποθετήθηκε ο Γερμανός αξιωματικός Körring. [311]

---

[309] Στο ίδιο, σ. 48-49.

[310] Νικόλαος Κασομούλης, *Ενθυμήματα Στρατιωτικά*, τόμ.3, Πάγκειος Επιτροπή, Αθήνα, 1942, σ. 17-29.

[311] Γερμανός από το Ανόβερο. Πέθανε στην Πάτρα το 1829. Βλ. Κασομούλης, ό.π., τόμ. 3, σ. 27-28. Καθήκοντα του Επιθεωρητή των ημιτακτικών σωμάτων Körring ήταν η καταμέτρηση των ανδρών των χιλιαρχιών και η μέριμνα επί της οικονομίας των τροφών και εφοδίων. Βλ. ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια/Αρχείο Γενικού Φροντιστηρίου, Φ. 4, Έγγραφο αρ. 63α.

Ο Körring απέκλεισε από την κατάταξη περί τους 150 παίδες στρατιώτες (ψυχογιούς), γεγονός που προκάλεσε δυσαρέσκεια στις τάξεις των χιλιαρχιών.[312]

Στις 16 Φεβρουαρίου ο Ιωάννης Καποδίστριας μετέβη στον Δαμαλά όπου επιθεώρησε ο ίδιος τις Χιλιαρχίες και δήλωσε την ευαρέσκειά του. Ως προς τους παίδες του στρατεύματος, διέταξε να κατατάσσονται οι άνω των 16 ετών και οι νεότεροι να γίνουν τρόφιμοι των ορφανοτροφείων.[313]

Αλλαγές στα Φρούρια – Νέοι σχηματισμοί (1828)

Ο Κυβερνήτης Καποδίστριας συνεχίζοντας την αναδιοργάνωση του στρατεύματος, τοποθέτησε τον Συνταγματάρχη Vincenzo Pisa στην θέση του πολιτάρχη Ναυπλίου και Μύλων, αντικαθιστώντας τους φρουράρχους Ναυπλίας Θεοδωράκη Γρίβα, Παλαμηδίου Χρήστο Φωτομάρα και Ακροκορίνθου Γιαννάκη Στράτου αντίστοιχα. Ταυτόχρονα απέστειλε τον Ναύαρχο Μιαούλη να μεταφέρει τα σώματα των Θεσσαλών και Μακεδόνων από τα νησιά των Σποράδων στα Μέγαρα. Με προηγούμενη γενική διαταγή είχαν ήδη συγκεντρωθεί τα σώματα των Νικολάου Κριεζώτη και Βάσου Μαυροβουνιώτη στην Ελευσίνα μαζί με τα σώματα των Κατσικογιάννη, Γιουρούκου, Ιωάννη Κλίμακα και Σκουρτανιώτη. Ακολούθως ο Κυβερνήτης μετέβη στον Πόρο όπου σχημάτισε την Γ΄ Χιλιαρχία υπό τον Γιαννάκη Στράτο. Επιπλέον σχηματίστηκε μία Πεντακοσιαρχία υπό τον Νικόλαο Στράτο, ως φρουρά του Αρχιστράτηγου (Δ. Υψηλάντη). Γενικός Επιθεωρητής Στρατού τοποθετήθηκε ο Γεώργιος Κίτζιος. Ένα σώμα Ρουμελιωτών υπό τον Γεώργιο Διοβουνιώτη ζήτησε να μην υπαχθεί στον Αρχιστράτηγο Δημήτριο Υψηλάντη αλλά στον Αρχιστράτηγο Δυτικής Ελλάδος Richard Church. Στις 11 Μαρτίου έγινε η ορκωμοσία των τριών Χιλιαρχιών με τον στρατιωτικό όρκο στον λιμένα της Παναγίας. Επιπλέον σχηματίσθηκε και Διαρκές Πολεμικό Συμβούλιο υπό τον Δημήτριο Υψηλάντη με σκοπό την διατήρηση της πειθαρχίας στα νεοσυγκροτηθέντα ημιτακτικά σώματα.[314]

---

[312] Κασομούλης, ό.π., τόμ. 3, σ. 30.

[313] Κασομούλης, ό.π., σ. 33. Κατά το διάστημα 8-16 Φεβρουαρίου ο Ιμπραήμ με 12 χιλιάδες στρατό μετέβη στην Τριπολιτσά όπου κατέστρεψε μετά μανίας τα τείχη της πόλης και κατεδάφισε οικείες, ναούς και δημόσια κτίρια υπό τον ήχο των τυμπάνων. Βλ. ΓΕΕ, αρ. 15, Αίγινα 29/2/1828, σ. 62.

[314] Κασομούλης, ό.π., τόμ. 3, σ. 40-44.

Επιστροφή του Τακτικού Σώματος από την Χίο (1828)

Στις 5 Μαρτίου το εκστρατευτικό Σώμα του Συνταγματάρχη Φαβιέρου αναχώρησε από την Χίο με πλοία του ναυάρχου Μιαούλη και ένα Γαλλικό δίκροτο. Τα άτακτα σώματα αποβιβάσθηκαν στα Ψαρρά και το τακτικό σώμα στάθμευσε αρχικά στην Σύρο.[315]

Στις 19 Μαρτίου το τακτικό σώμα έφτασε στα Μέθανα (Τακτικούπολη) και ο Φαβιέρος την επιούσα 20 Μαρτίου παρουσιάσθηκε στον Κυβερνήτη Καποδίστρια αναφέροντας το πέρας της εκστρατείας.[316]

Γενικό Φροντιστήριο (1828)

Στις 29 Μαρτίου συστάθηκε τριμελής επιτροπή του Τμήματος Πολέμου του Πανελληνίου, υπό τον τίτλο «Γενικόν Φροντιστήριον», με αντικείμενο «να επαγρυπνή και να βεβαιώνη εκ συγκρίσεως (contrôler) την οικονομίαν και τους λογαριασμούς όλων των υπηρεσιών, όσαι ανάγονται εις τα του πολέμου».[317]

Την επιστασία του Γενικού Φροντιστηρίου για τα στρατεύματα της ξηράς ανέλαβε ο Βιάρος Καποδίστριας, των Ναυτικών ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, ενώ αυτή των αποθηκών τροφών και πολεμικού υλικού (στον Πόρο υπό τον Körring) ο Κωνσταντίνος Ζωγράφος.[318]

Αλλαγές στο Τακτικό Σώμα (1828)

Στις 2 Απριλίου έγινε η ορκωμοσία όλων των υπηρετούντων στις δυνάμεις του Ναυτικού και στις 4 Απριλίου φρουρά του τακτικού σώματος αντικατέστησε αυτή του σώματος των Ρουμελιωτών στην πόλη της Κορίνθου.[319]

---

[315] Βυζάντιος, *Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν Εκστρατειών και Μαχών,* ό.π., σ. 287.

[316] *ΓΕΕ*, αρ. 20, Αίγινα 21/3/1828, σ. 81.

[317] *ΓΕΕ*, αρ. 22, Αίγινα 31/3/1828, σ. 91.

[318] *ΓΕΕ*, αρ. 24, Αίγινα 7/4/1828, σ. 100.

[319] *ΓΕΕ*, αρ. 25, Αίγινα 11/4/1828, σ. 104.

Στις 10 Απριλίου με νέο διάταγμα τέθηκε σε ισχύ εκ νέου ο νόμος περί «Απογραφής Στρατολογίας» του 1825 για την κατάταξη ανδρών από 18 έως 30 ετών στον τακτικό στρατό με τριετή υποχρέωση θητείας.[320]

Στις 11 Απριλίου ο Κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας επιθεώρησε τον τακτικό στρατό με τον Συνταγματάρχη Φαβιέρο στην Τακτικούπολη. Σε αυτή την επιθεώρηση καταγράφονται 73 μουσικοί, κελευστικοί και της στρατιωτικής μπάντας, όλων των βαθμών επί συνόλω 1102 ανδρών του τακτικού σώματος.[321]

Πίνακας 5. Οι Μουσικοί του Τακτικού Σώματος κατά την επιθεώρηση από τον Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια, Τακτικούπολη 1828

Α΄Τάγμα Τακτικούπολης με το Πυροβολικό		Β΄ Τάγμα Ναυπλίου με το Πυροβολικό		Γ' Τάγμα Ακροκορίνθου με το Πυροβολικό		Ιππικό Ναυπλίου	
Αρχιτυμπανιστής Ανθυπολοχαγός[322]	1	Αρχιμουσικός Ανθυπολοχαγός[323]	1	Αρχιτυμπανιστής	1		
Μουσικοί	-	Μουσικοί	19	Μουσικοί	-		
Τυμπανοφόροι Πεζικού	12	Τυμπανοφόροι Πεζικού	8	Τυμπανοφόροι Πεζικού	10		
Τυμπανοφόροι Πυροβολικού	4	Τυμπανοφόροι Πυροβολικού	1	Τυμπανοφόροι Πυροβολικού	-		
Αυλητές	3	Αυλητές	3	Αυλητές	5		
Σαλπιγκτές	-	Σαλπιγκτές	1	Σαλπιγκτές	-	Σαλπιγκτές	4
Σύνολο	20	Σύνολο	33	Σύνολο	16	Σύνολο	4

Αντικατάσταση Κάρολου Φαβιέρου (1828)

Τις αμέσως επόμενες ημέρες υπήρξε διάσταση απόψεων για την οργάνωση του τακτικού σώματος μεταξύ Κυβερνήτη Καποδίστρια και Συνταγματάρχη Φαβιέρου, με αποτέλεσμα ο Γάλλος αξιωματικός να υποβάλει την παραίτησή του. Στις 14 Απριλίου εξέδωσε την παρακάτω ημερήσια διαταγή:

[320] *ΓΕΕ*, αρ. 29, Αίγινα 25/4/1828, σ. 119.

[321] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια/Αρχείο Γενικού Φροντιστηρίου, Φ. 2, Έγγραφο αρ. 119.

[322] Ο Αντώνιος Αντωνίου (Υπολοχαγός Β΄)

[323] Ο Michael Mangel (Υπολοχαγός Β΄)

«Διαταγή της ημέρας 14 Απριλίου 1828, εν Αιγίνη εις Μέθανα.

Εις τον τόσον μακρόν χρόνον, όπου εμπόρεσα να δουλεύσω δια την δόξαν της ακριβούς Ελλάδος μας, εμερίσθην με ηδονήν τας στερήσεις και τους κόπους σας· σήμερον, όπου πρέπει να σας αφήσω, σας ευχαριστώ.

Προ τριών ετών η διαγωγή σας εστάθη τοιαύτη, ώστε ενόμιζον τον εαυτόν μου εν μέσω στρατιωτών Γάλλων. Εκείνοι, όπου δεν σας τιμούν τόσο καλά, ας εκστρατεύσωσι μαζί σας εναντίον του εχθρού δια να σας γνωρίσουν. Υγιαίνεται· η καρδία μου πάσχει, πλην ενόσω ζω θέλετε μου είσθε ακριβοί.

Ο φίλος σας

ΚΑΡΟΛΟΣ ΦΑΒΒΙΕΡ».[324]

Συνέχεια Σχηματισμού Χιλιαρχιών – Κελευστικοί Μουσικοί (1828)

Στις 13 Απριλίου ο Δημήτριος Υψηλάντης συνέταξε έγγραφο το οποίο περιλάμβανε τον αριθμό και την δύναμη των τεσσάρων Χιλιαρχιών, της Στραταρχικής Φρουράς και άλλων μικρότερων σωμάτων που είχαν ήδη σχηματιστεί στην Ανατολική Ελλάδα και συγκεντρώθηκαν στα Μέγαρα, συνολικής δύναμης 7.603 ανδρών.[325]

Ο οργανισμός των επόμενων Χιλιαρχιών διήρκησε όλο το έτος 1828 και συνολικά συγκροτήθηκαν δέκα (10) Χιλιαρχίες και άλλα μικρότερα σώματα.[326]

[324] Βυζάντιος, *Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν Εκστρατειών και Μαχών,* ό.π., σ. 296-297.

[325] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 2, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 221.

[326] Στέφανος Παπαγεωργίου, *Η Στρατιωτική Πολιτική του Καποδίστρια*, Διδακτορική Διατριβή, Αθήνα 1983, σ. 62-64.

Πίνακας 6. Ημιτακτικά Σώματα Ανατολικής και Δυτικής Στερεάς Ελλάδας, 1828

Ανατολική Στερεά	Δυτική Στερεά
Α΄ Χιλιαρχία Κίτσου Τζαβέλα	Χιλιαρχία Διαμαντή Ζέρβα
Β΄ Χιλιαρχία Χριστόδουλου Χατζηπέτρου	Ζ΄ Χιλιαρχία Γαρδικιώτη Γρίβα
Γ΄ Χιλιαρχία Γιαννάκη Στράτου	Χιλιαρχία Νάση Νίκα
Δ΄ Χιλιαρχία Γιώργου Διοβουνιώτη	Στραταρχική Φρουρά Denzel
Ε΄ Χιλιαρχία Νικόλαου Κριεζιώτη	
ΣΤ΄ Χιλιαρχία Βάσου Μαυροβουνιώτη (δύο ανεξάρτητες πεντακοσιαρχίες Τριαντάφυλλου Τζουρά & Ιωάννη Κλίμακα)[327]	
Η΄ Χιλιαρχία Διονυσίου Ευμορφόπουλου	
Μακεδονική Αρχηγία Τόλιου Λάζου	
Αρχηγία Τσάμη Καρατάσου	
Στραταρχική Φρουρά Νικόλαου Στράτου	

Αν και ο Οργανισμός των χιλιαρχιών προέβλεπε την κατάταξη δύο κελευστικών μουσικών σε κάθε χιλιαρχία, η ρύθμιση αυτή εφαρμόστηκε κατά το δυνατόν.

Πίνακας 7. Κελευστικοί Μουσικοί Χιλιαρχιών, 1828-1829

α/α	Ονοματεπώνυμο	Βαθμός	Τόπος Καταγωγής	Ηλικία	Σώμα	Τόπος/Ημερομηνία καταγραφής
1	Παναγιώτης Χατζή Ρωμιού	Τυμπανιστής	Αϊβαλί	24	Φρουρά Στρατάρχου Δημήτρη Υψηλάντη/ Πεντακοσιαρχία Νικόλαου Στράτου328	Πόρος Φεβρουάριος 1828
2	Χρήστος Ρόκας	Σαλπιγκτής Α΄	Χειμάρρα	35	Χιλιαρχία Χ. Χατζηπέτρου329	Μέγαρα 26 Μαΐου 1828

[327] Κασομούλης, ό.π., τόμ. 3. σ. 57.

[328] Νικόλαος Κασομούλης, *Ενθυμήματα Στρατιωτικά*, τόμ. 3, Πάγκειος Επιτροπή, Αθήναι 1942, σ. 41-42.

[329] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 6, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 187.

3	Χρήστος Βούλγαρης	Σαλπιγκτής Β΄	Βουλγαρία	25	Χιλιαρχία Χ. Χατζηπέτρου330	Μέγαρα 26 Μαΐου 1828
4	Καραγιώργος	Τυμπανιστής	Μισίρι	30	Χιλιαρχία Διαμαντή Ζέρβα331	Κατάκολο 2 Ιουνίου 1828
5	Γιώργος Μήτρου	Σαλπιγκτής	Λάκα Σουλίου	32	Χιλιαρχία Διαμαντή Ζέρβα332	2 Ιουνίου 1828
6	Δημήτρης Λιάσκου	Τυμπανιστής	Δίστομο	-	Χιλιαρχία Διονύσιου Ευμορφόπουλου333	Μέγαρα Αύγουστος 1828
7	Άγνωστος	Σαλπιγκτής	-	-	Χιλιαρχία Κίτσου Τζαβέλα334	Αίγινα 4 Ιουλίου 1828
8	Άγνωστος	Τυμπανιστής	-	-	Χιλιαρχία Νικόλαου Κριεζιώτη335	Αίγινα 5 Ιουλίου1828
9	Άγνωστος	Σαλπιγκτής	-	-	Πεντακοσιαρχία Τριαντάφυλλου Τζουρά 336	Αίγινα 5 Ιουλίου1828
10	Άγνωστος	Τυμπανιστής	-	-	Μακεδονική Αρχηγία Τόλιου Λάζου 337	Αίγινα 6 Ιουλίου1828
11	Νικόλαος Δήμου	Σαλπιγκτής	Ζαγόρι	26	Μακεδονική Αρχηγία Τόλιου Λάζου338	Μέγαρα 21 Νοεμβρίου 1828
12	Κώστας Χολέβας		Ξηρόμερο	28	Χιλιαρχία Νικόλαου Κριεζιώτη339	Ελευσίνα 15 Νοεμβρίου 1828
13	Στέργιος Κωνσταντίνου		Βουλγαρία	19	Χιλιαρχία Διαμαντή Ζέρβα340	Ζαβέρδα (Πάλαιρος) 9 Νοεμβρίου 1828
14	Λάμπρος Φ. Ζέρβας		-	17	Χιλιαρχία Διαμαντή Ζέρβα341	Μακρυνόρος 30 Απριλίου 1829

330 Στο ίδιο.

331 ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 4, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 249.

332 Στο ίδιο.

333 Κασομούλης, ό.π., τόμ. 3, σ. 67.

334 ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 10, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 143.

335 Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 148.

336 Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 149.

337 Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 176β.

338 ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 21, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 573.

339 Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 574.

340 ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 26α., Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 78.

341 ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 44, Γενικό Φροντιστήριο, Ονομαστική Κατάσταση Α΄ Πεντακοσιαρχίας Διαμαντή Ζέρβα, Μακρυνόρος 30/4/1829.

Νέος Γενικός Διευθυντής Στρατεύματος (1828)

Στις 22 Μαΐου ο Κυβερνήτης Καποδίστριας κάλεσε με επιστολή του τον Βαυαρό Συνταγματάρχη Wilhelm von Heideck να αναλάβει την Γενική Διεύθυνση του στρατεύματος, όχι όμως και την Αρχηγία του. Κατά το προηγούμενο διάστημα ο Heideck είχε εργαστεί μεθοδικά και αποτελεσματικά, γεγονός που εκτιμήθηκε από την Ελληνική Κυβέρνηση, η οποία ήδη του είχε αναθέσει και τα καθήκοντα του φρούραρχου του διοικητικού τμήματος Αργολίδας. Στην δικαιοδοσία του von Heideck υπήχθησαν και τα φούρια του Ναυπλίου και της Κορίνθου.[342]

Μεταφορά του Γενικού Φροντιστηρίου στο Ναύπλιο (1828)

Με το υπ' αριθ. 2659 διάταγμα του Κυβερνήτη Καποδίστρια της 26ης Μαΐου οι αποθήκες τροφών και πολεμοφοδίων του Πόρου καθώς και όλο το πολεμικό υλικό που βρισκόταν στα Μέθανα και στον Πόρο - εκτός αυτού των αναγκών του Ναυτικού- μεταφέρθηκαν στο Ναύπλιο υπό την επιστασία του Συνταγματάρχη Heideck. Για το άλεσμα των σιτηρών του στρατεύματος θα χρησιμοποιούνταν οι μύλοι του Κιβερίου (χωριό της Αργολίδας) και επικουρικά οι μύλοι του Δαμαλά. [343]

Η Στρατιωτική Μουσική ως υπομονάδα (1828)

Από τον Μάρτιο του 1828, η στρατιωτική μπάντα απέκτησε χαρακτηριστικά υπομονάδας, καθώς στις καταστάσεις μισθοδοσίας, σιτηρεσίων, υποδημάτων και χορήγησης φωτιστικού ελαίου καταγραφόταν διακριτά από τα υπόλοιπα σώματα της Φρουράς Ναυπλίου ως «Μουσική».[344]

Η δύναμη της μπάντας παρουσίαζε αυξομειώσεις κατά το διάστημα Μαρτίου – Ιουνίου, κυμαινόμενη από είκοσι έως είκοσι εννέα άνδρες. Στην κατάσταση μισθοδοσίας μηνός Μαρτίου 1828, η Μουσική (μπάντα) φαίνεται να διέθετε είκοσι άνδρες και η δαπάνη της μισθοδοσίας ανερχόταν στα 605 γρόσια. Σε έκαστο των μουσικών (όπως και σε όλο το Τάγμα)

---

[342] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 6, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 3.

[343] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 352.

[344] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 26β, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 195.

χορηγείτο ένα ζεύγος υποδημάτων και καταβάλλονταν 40,10 γρόσια για έξοδα του αρχιτυμπανιστή. [345]

Κατά τον μήνα Απρίλιο η δύναμή της αυξήθηκε στους 23 άνδρες και η δαπάνη μισθοδοσίας της ανήλθε στα 688 γρόσια .[346]

Σε κατάσταση τροφοδοσίας τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους, η Στρατιωτική Μουσική καταγράφεται ως «Τάγμα Μουσικών».[347]

Δύναμη του Β΄ Τάγματος Ναυπλίου – Μουσικοί (1828)

Σε συγκεντρωτική κατάσταση τροφοδοσίας της 19ης και 20ής Μαΐου του Β΄ Τάγματος που έδρευε στο Ναύπλιο, καταγράφονται αναλυτικά όλοι οι βαθμοί των ανδρών και η συγκρότηση και κατανομή της δύναμης του τάγματος. Το Β’ Τάγμα περιλάμβανε το επιτελείο (στάτο μαγιόρ), έξι λόχους πεζικού, ένα λόχο πυροβολικού, μία μοίρα ιππικού και την στρατιωτική μουσική του. Η Μουσική του τάγματος τοποθετείται διακριτά όπως οι λόχοι και απαρτίζεται από 1 αξιωματικό υπολοχαγό Β’, 3 υπαξιωματικούς (έναν επιλοχία, ένα λοχία και ένα σιτιστή) και 19 στρατιώτες μουσικούς. Οι κελευστικοί μουσικοί του τάγματος αριθμούν 1 αρχιτυμπανιστή, 1 αρχισαλπιγκτή, 19 τυμπανιστές, 4 αυλητές (πίφερα), και 5 σαλπιγκτές. Ο ένας σαλπιγκτής ήταν τοποθετημένος στο λόχο ευζώνων και οι υπόλοιποι τέσσερις στην μοίρα του ιππικού, δηλαδή ήταν έφιπποι. Οι σαλπιγκτές σημειώνονται ως «τρομπέτες». Από την κατανομή των κελευστικών μουσικών, συνάγεται ότι το πυροβολικό και το πεζικό πλην ευζώνων, χρησιμοποιεί τύμπανα και τα διαθέσιμα πίφερα για την εκτέλεση της υπηρεσίας, ενώ οι εύζωνοι και το ιππικό μόνο σάλπιγγες.

[345] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 6, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 135.

[346] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 140.

[347] ΓΑΚ ΚΥ. ό.π., Φ. 18β, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 184.

«Α΄ Σύνταγμα Τακτικόν Β΄ Τάγμα

Κατάλογος του Τακτικού σώματος από 19 έως 20 Μαΐου 1828. Ναύπλιον

Τάξις	Ταγματάρχης	Υπασπιστής	Λοχαγοί	Υπολοχαγοί Α΄	Υπολοχαγοί Β΄	Ιντζενιέροι	Ανθυπασπισταί	Φιλέλληνες	Αρχιτυμπανισταί	Αρχιτρομπέτ	Επιλοχίαι	Λοχίαι	Σιτιστάι	Δεκανείς	Τυμπανιστάι	Πίφαροι	Τρομπέτες	Στρατιώται	Δύναμις
Πυροβολισταί			1	1			1				1	2		4	2	1		59	72
Στάτο Μαγιόρ	1	1				1	1			1									5
Επίλεκτοι				1	1						1	4	1	5	2	2		37	54
1ος Λόχος			1		1						1	3	1	4	2			25	38
2ος Λόχος			1		1						1	3	1	4	2	1		22	36
3ος Λόχος			1	1	1						1	5	1	5	1			33	49
4ος Λόχος			1	1	1						1	4	1	5	2			24	40
Εύζωνοι			1	1	1						1	3	1	6	2		1	29	46
Μουσική					1						1	1	1					19	23
Καβαλαρία		1	2	1	3			2	1		2	7	2	16			4	96	137
Το Γενικόν	1	2	8	6	10	1	2	2	1	1	10	32	9	49	13	4	5	344	500

Ο Ταγματάρχης Cavallo

Ο ανθυπασπιστής

Τριαντάφυλλος Λαζαρέτος» [348]

[348] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 6, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 473.

Νέα αύξηση της δύναμης της μπάντας παρατηρείται το πρώτο δεκαήμερο του Μαΐου όπου καταγράφονται 27 μουσικοί, οι οποίοι λαμβάνουν 273 σιτηρέσια (δέκα ημερών) αξίας 136,5 γροσίων.[349]

Στο τέλος του ίδιου μήνα ο αριθμός των ανδρών της μπάντας ανήλθε στους 29 μουσικούς.[350]

Τυμπανιστής επί του δίκροτου «Η Ελλάς» (1828)

Από πρωτογενείς πηγές προκύπτει ότι τα τάγματα του Τακτικού Σώματος έστελναν αποσπάσματα πεζικού για την φύλαξη νήσων ή και σε θαλάσσιες περιπολίες. Στα αποσπάσματα αυτά, και ανάλογα με την δύναμή τους, εντάσσονταν ένας ή δύο τυμπανιστές. Σε λογαριασμό αποσπάσματος Επίλεκτων του Α΄ Τάγματος επί του δίκροτου «Ελλάς» εντοπίζεται δύναμη σαράντα ανδρών που εκτελούσε θαλάσσια υπηρεσία. Στην δύναμη αυτή συμπεριλαμβάνονταν και ένας τυμπανιστής.

«Λογαριασμός των Επιλέκτων του Α΄ Τάγματος, όντων εις απόσπασμα επί του Δικρότου "η Ελλάς" δια τους μήνας Απρίλιον και Μάιον

Βαθμοί	Μισθοί	Σιτηρέσια	Το όλον
1 Λοχαγός	300	61	361
1 Υπολοχαγός Α΄	180	45,30	225,30
1 Επιλοχίας	64	30,20	94,20
3 Λοχίαι	162	91,20	253,20
1 Σιτιστής	54	30,20	84,20
5 Δεκανείς	180	152,20	332,20
1 Τυμπανοφόρος	40	30,20	70,20
1 Φιλέλλην	90	45,30	135,30
26 Στρατιώτες	832	793	1625
Σύνολο 40	1902	1281	3183

ήτοι γρόσια τρεις χιλιάδες εκατόν ογδόντα τρία

Εν Πόρω τη 9 Ιουνίου 1828

Ο Καταλυματίας

Μ. Βιτάλης

Υπολοχαγός Β΄».[351]

[349] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 469.

[350] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 481.

[351] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 8, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 247.

Παίδας Τυμπανιστής σε Κανονιοφόρο (1828)

Στο Ναυτολόγιο της Εθνικής Κανονιοφόρου «Ελβετία» της 1ης Ιουλίου καταγράφεται το όνομα του τυμπανιστή Σπυρίδωνα Σκορδοπάτη, με καταγωγή από το Γαλαξίδι, ετών 13. Είναι το νεαρότερο μέλος του πληρώματος που αριθμούσε 25 άνδρες, υπό τον Δανό Υποπλοίαρχο Χρήστο Φαβρίκιο, ετών 26.[352]

Δαπάνη επισκευής-συντήρησης τυμπάνων Πυροβολικού (1828)

Η συντήρηση των κρουστών μουσικών οργάνων ήταν σχετικά συχνή και τα υλικά επισκευής ήταν διαθέσιμα στην αγορά του Ναυπλίου.

Σε σημείωμα του Γενικού Φροντιστηρίου καταγράφεται η δαπάνη αγοράς υλικών για την επισκευή – συντήρηση ένδεκα τυμπάνων του πυροβολικού. Το σημείωμα που ήταν γραμμένο στην Γαλλική, υπέγραφαν ο Λοχαγός Νικόλαος Γιακουμόπουλος, ο Διοικητής του Πυροβολικού Συνταγματάρχης Peri και ο Γενικός Διευθυντής του τακτικού σώματος Συνταγματάρχης Heideck.

«Πυροβολικό

Σημείωμα των εξόδων που έγιναν για την επισκευή των ένδεκα τυμπάνων των τυμπανιστών που ανήκουν στο ίδιο σώμα.

Για την επισκευή των τυμπάνων	18,20 πιάστρες[353]
Για 22 στεφάνια	27,20
Σχοινιά για τις κάσες των τυμπάνων	33.30
Μικρά καρφιά 300	2,10
Για 22 δέρματα ανά 4 πιάστρες έκαστο	88
Μπαγκέτες ένδεκα ζεύγη	12
Σύνολο	181,30

Ο Λοχαγός υπεύθυνος για αυτά τα έξοδα

Ν. Γιακουμόπουλος

[352] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 13, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 117.

[353] Πιάστρες. Οι αλλοδαποί αξιωματικοί αποκαλούσαν έτσι τα γρόσια.

Εγκρίνονται από τον Συνταγματάρχη

Διοικητή του Πυροβολικού

Peri

Ναύπλιο 17-7-1828

Wilhelm von Heideck» [354]

Κελευστικοί Μουσικοί του Α΄ Τάγματος Πεζικού (1828)

Στις 25 Ιουλίου έγινε καταγραφή όλων των ανδρών του Α΄ Τάγματος που στάθμευε στην Τακτικούπολη υπό τον Ταγματάρχη Νικόλαο Σκαρβέλη. Στις ονομαστικές καταστάσεις των λόχων εντοπίζονται τυμπανιστές, σαλπιγκτές και αυλητές (πίφεροι) των οποίων καταγράφεται η ηλικία, η καταγωγή και η ημερομηνία κατάταξης. Στην κατάσταση εντοπίζεται ο Αντώνιος Αντωνίου στο επιτελείο του τάγματος ως αρχιτυμπανοφόρος (αρχιτυμπανιστής), φέρων τον βαθμό του Υπολοχαγού Β΄ και ο σημαιοφόρος Μιχαήλ Ντεμικέλης, άλλοτε συμπολεμιστές στην μάχη του Πέτα με τον διοικητή του τάγματος Νικόλαο Σκαρβέλη. Συνολικά το Α΄ Τάγμα διέθετε είκοσι κελευστικούς μουσικούς για τις υπηρεσιακές του ανάγκες.

Πίνακας 8. Επιτελείο και κελευστικοί μουσικοί Α΄ Τάγματος, Τακτικούπολη 1828

	Επιτελείο Α΄ Τάγματος[355]					
α/α	Ονοματεπώνυμο	Θέση	Βαθμός	Ημερομηνία Κατάταξης	Ηλικία	Καταγωγή
1	Νικόλαος Σκαρβέλης	Διοικητής	Ταγματάρχης	4 Ιουν. 1824	26	Χίος
2	Αθανάσιος Πίσσας	Υπασπιστής	Υπολοχαγός Β΄	15 Ιουλ. 1824	22	Κυδωνιεύς
3	Μιχαήλ Ντεμικέλης	Σημαιοφόρος	Υπολοχαγός Β΄	18 Μαρ. 1824	38	Χειμάρρα
4	Αντώνιος Αντωνίου	Αρχιτυμπανοφόρος	Υπολοχαγός Β΄	4 Ιουν. 1824	38	Χειμάρρα
5	Σπυρίδων Κρομμύδας	-	Ανθυπασπιστής	3 Σεπ. 1825	34	Ιωάννινα
	Απόσπασμα Επίλεκτων					
1	Ροβέρτος	Επίλεκτοι	Υπολοχαγός Α΄	1 Απρ. 1828	28	Πρωσία
2	Γεώργιος Παναγόπουλος	:	Πίφερος (Αυλητής)	9 Σεπ. 1828	16	Τρίπολη
3	Κωνσταντίνος Λευκάδιος	:	:	10 Μαρ. 1828	15	Λευκάδα

[354] ΓΑΚ- ΚΥ, ό.π., Φ. 19β, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 202.

[355] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 12, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ.10

4	Πανάγος Γεωργαντάς	:	Τυμπανιστής	-	16	Τρίπολη
	Κελευστικοί Μουσικοί των Λόχων					
	Ονοματεπώνυμο	Λόχος	Βαθμός	Ημερομηνία Κατάταξης	Ηλικία	Καταγωγή
1	Χαράλαμπος Καρανάσος	Ευζώνων[356]	Τυμπανιστής	1 Αυγ. 1826	14	Λιβαδειά
2	Μιχαήλ Τζιώτης	:	:	1 Ιουν. 1828	15	Τζια
3	Ιωάννης Αθανάσιος	:	Πίφερος	1 Ιουν. 1827	18	Αθήνα
4	Παναγιώτης Σαρδέλης	Α΄ Λόχος[357]	Τυμπανιστής	13 Αυγ. 1825	15	Τρίπολη
5	Αθανάσιος Τζάκονας	:	:	16 Οκτ. 1826	16	Λακωνία
6	Γεώργιος Δασκαλάκης	:	:	1 Μαΐ. 1828	15	Καλαμάτα
7	Βασίλειος Λάρδης	:	Πίφερος	15 Μαΐ. 1828	13	Αθήνα
8	Δημήτριος Αναστασίου	:	:	20 Ιουλ. 1828	16	Λιβαδειά
9	Παναγιώτης Χειμάρρας	Β΄ Λόχος[358]	Τυμπανιστής	Ιούν. 1825	16	Χειμάρρα
10	Γεώργιος Τζάκονας	Γ΄ Λόχος[359]	Τυμπανιστής	7 Σεπ. 1825	19	Καρύταινα
11	Δημήτρης Αθηναίος	:	:	1Απριλ. 1828	17	Αθήνα
12	Κωνσταντίνος Νικολάου	:	:	1Απριλ. 1828	13	Λιβαδειά
13	Κωνσταντίνος Μπινιάτης	:	:	20 Απριλ. 1828	16	Αθήνα
14	Παναγιώτης Γιανάκου	:	Πίφερος	1 Απριλ. 1828	13	-
15	Γεώργιος Καραγιάννης	Δ΄ Λόχος[360]	Τυμπανιστής	3 Απριλ. 1828	14	Λιβαδειά
16	Γεώργιος Αθηναίος	Απόσπασμα Σύρου[361]	:	-	-	-

Σε συγκεντρωτική κατάσταση δύναμης της Φρουράς Τακτικούπολης για το διάστημα από 1η Απριλίου έως 25η Ιουλίου, καταγράφονται συνολικά 1 Αρχιτυμπανιστής, 15 τυμπανιστές και 7 αυλητές. Στην κατάσταση αυτή εντοπίζονται για πρώτη φορά στην δύναμη του τακτικού σώματος και οκτώ γυναίκες, με τους ακόλουθους βαθμούς: 1 Λοχαγός, 1 Υπολοχαγός Α΄, 1 Λοχίας, 1 Δεκανέας, 4 Στρατιώτες. Επιπλέον σημειώνεται και η στήλη «γυναίκες και υιοί των λογχοφόρων», γεγονός που σημαίνει ότι στην Τακτικούπολη επί Φαβιέρου διέμεναν και ορισμένες οικογένειες των ανδρών του Τακτικού Σώματος. [362]

[356] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 4.

[357] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 9.

[358] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 8.

[359] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 6.

[360] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 7.

[361] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 5.

[362] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 12.

Τυμπανιστές Πυροβολικού (1828)

Σε κατάσταση δύναμης του Πυροβολικού του Α΄ Λόχου του Γ΄ Τάγματος για το διάστημα από 1η Απριλίου (έως πιθανότατα την 25η Ιουλίου καθώς δεν αναγράφεται ημερομηνία) καταγράφονται τρεις Τυμπανιστές.[363]

Πίνακας 9. Τυμπανιστές Πυροβολικού, 1828

α/α	Ονοματεπώνυμο	Βαθμός	Ηλικία	Καταγωγή	Παρατηρήσεις
1	Γεώργιος Τζάκονας	Τυμπανιστής	15	Τζάκονας	Κατατάχθηκε εις την πρώτην Απρ. 1828
2	Παναγιώτης Αϊβαλιώτης	:	14	Κυδωνιεύς	Κατατάχθηκε ομοίως, απόσπασιν εις Ναυπλίου τη 16 Ιουλίου
3	Παναγιώτης Γιαννάκου	:	14	Κυδωνιεύς	Δια προσταγής του Υποσυνταγματάρχη επέρασεν εις το Πεζικόν, εκατατάχθη από πρώτης Απριλίου, ενετάχθη εις απόσπασμα Αναπλιού τη 16 Ιουλίου

Απόσπασμα Τακτικού επί της Κορβέτας «Ύδρα» – Τυμπανιστής (1828)

Σε τεκμήρια της εποχής, εντοπίζεται συχνά η μεταφορά αποσπασμάτων πεζικού του Τακτικού Σώματος σε διάφορους προορισμούς με πλοία του Ναυτικού. Στο Ναυτολόγιο της Κορβέτας «Ύδρα» της 26ης Ιουλίου, δύναμης 102 ναυτών, καταγράφεται απόσπασμα του τακτικού σώματος 18 ανδρών, μεταξύ των οποίων ο τυμπανιστής Ιωάννης Δημήτριος με καταγωγή από την Ζάκυνθο, ετών 16.[364]

[363] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 11α, β.

[364] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 31.

Εκδημία Αρχιτυμπανιστή Γ΄ Τάγματος (1828)

Σε κατάσταση των επιτελών και υποτελών του Γ΄ Τάγματος Ακροκορίνθου της 31ης Ιουλίου, υπό τον Ταγματάρχη Σπυρίδωνα Σωνιέρο, καταγράφεται ο Αρχιτυμπανιστής Νικόλαος Καμπίτζης, με την παρατήρηση ότι «επλήρωσεν το κοινόν χρέος τη 10 Ιουλίου 1828».[365]

Όπως φαίνεται σε γραμμάτια πληρωμής της περιόδου αυτής, οι συγγενείς α΄ βαθμού αποθανόντων στρατιωτικών του Τακτικού Σώματος, είχαν δικαίωμα σε μηνιαία σύνταξη. Σε τέτοια γραμμάτια σημειώνεται και το όνομα της χήρας του αρχιτυμπανιστή «Νικόλαινας», στην οποία απονέμονταν «μισθός χήρας και ορφανού» 33 Φοίνικες.[366]

Σιτηρέσια – Ιεραρχία της Στρατιωτικής Μουσικής (1828)

Στις 6 Αυγούστου και σε κατάσταση σιτηρεσίων δέκα ημερών, διακρίνεται η ιεραρχία της στρατιωτικής μουσικής. Κατά την περίοδο αυτή η στρατιωτική μουσική διέθετε 28 μουσικούς. Αρχιμουσικός ήταν ο Michael Mangel και επιλοχίας ο Χρήστος Μπερετίνος, ο οποίος φαίνεται να λαμβάνει το χρηματικό ποσό των σιτηρεσίων για όλους τους μουσικούς. Την κατάσταση υπογράφουν επίσης ο Διοικητής του Α΄ Ταγματάρχης Νικόλαος Σκαρβέλης και ο Γενικός Διευθυντής του τακτικού σώματος Συνταγματάρχης Heideck. Ο Michael Mangel στα έγγραφα του έτους αυτού υπέγραφε με τον βαθμό του Υπολοχαγού Β΄ γραμμένο στην Ιταλική (S. T., Secondo Tenente).

«Μουσική Αυγ. 1828

No. 13 Δια να λάβουν τα σιτηρέσια των 10 ημερών από Α^{ην} έως 10

Παρόντες	Βαθμοί	Την καθ'ημέραν	Σιτηρέσιον	Γρόσια και παράδες	Παρατηρήσεις
1	Αρχιμουσικός	3	30	15	
1	Επιλοχίας	2	20	10	
1	Σιτιστής	1 1/2	15	7,20	
2	Δεκανείς	2 1/2	25	12,20	
23	Μουσικοί	24	240	120	
διά 28	-	33	330	165	Εκατόν εξήντα πέντε

[365] ΓΑΚ ΚΥ ό.π., Φ. 13, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 6.

[366] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια /Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείου Στρατιωτικών Φ. 17, Έγγραφο αρ. 783.

Ναύπλιον τη 6 Αυγ. 1828	Ο Αρχιμουσικός
Ο Ταγματάρχης	M. Mangel
	S. T.
Ν. Σκαρβέλης	Έλαβα τα άνωθεν γρόσια
	Ο Επιλοχίας
Wilhelm von Heideck	Χρίστος Μπερετίνος».[367]

Συγκρότηση-Συμπλήρωση Ταγμάτων – Ίδρυση Οπλοστασίου (1828)

Στις 17 Αυγούστου συγκροτήθηκε ένα τάγμα πυροβολικού αποτελούμενο από έξι λόχους. Στο επιτελείο τοποθετήθηκε αρχιτυμπανιστής και σε κάθε λόχο δύο τυμπανιστές. Ο προβλεπόμενος χρόνος θητείας στο σώμα αυτό ήταν τα 4 έτη. Διοικητής του Τάγματος Πυροβολικού τοποθετήθηκε ο Γάλλος Ταγματάρχης Henry Pauzié. Κατά την ίδια περίοδο συμπληρώθηκε το Δ΄ Τάγμα Πεζικού, που είχε αρχικά συγκροτηθεί από τον Φαβιέρο στην Αθήνα στις αρχές του 1826, ενώ συγκροτήθηκε και το Οπλοστάσιο Ναυπλίου.[368]

Νέα ιεραρχία – Θέση Διευθυντή Στρατιωτικής Μουσικής (1828)

Από τις 20 Αυγούστου παρατηρείται περαιτέρω αναβάθμιση της στρατιωτικής μουσικής, καθώς συστήνεται θέση διευθυντή, την οποία καταλαμβάνει ο Michael Mangel. Το γεγονός αυτό προσδίδει στην Μουσική του Τακτικού Σώματος χαρακτηριστικά ανεξάρτητης υπομονάδας. Η δύναμη της στρατιωτικής μουσικής συμπληρώνεται με τον επιλοχία αρχιμουσικό, τον υπαρχιμουσικό, τον στρατιώτη κλαρινετίστα,[369] τον σιτιστή και μουσικό(κόρνο), δύο μουσικούς κλαρινετίστες και είκοσι έναν στρατιώτες μουσικούς.

---

[367] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια/Αρχείο Γενικού Φροντιστηρίου, Φ. 15β, Έγγραφο αρ. 162.

[368] Χαραλάμπης, Νίδερ, ό.π., σ. 25-26.

[369] Κλαρινέτο, κατά την εποχή λογίζεται ως βαθμός. Ο στρατιώτης κλαρινετίστας είχε υψηλότερες αποδοχές από τους ομοιόβαθμους του στρατιώτες που παιάνιζαν άλλα μουσικά όργανα.

«No. 44 Μουσσικοί Αυγ. 1828

δια να λάβουν τα συτηρέσ. των 10 ημερών από 10 έως 20.

Αριθ.	Βαθμοί	Την κάτ' ημέραν	Γρόσια και παράδες	Παρατηρήσεις
1	Διευθυντής	3	15	
1	Αρχι Μουσσικός	2	10	
1	Υπό· Τρομπέτας	1 1/2	7,20	
1	Στρ. Κλαρινέτο	1	5	
1	Συτηστής Κόρνο	1 1/2	12,20	
2	Μουσσικός Κλαρινέτο	3	15	
21	Στρ. Μουσσικοί	21	105	
28	-	33	165	Εκατόν εξήντα πέντε

Ναύπλιον τη 20 Αυγ. 1828 Ο Διευθυντής

Ο Ταγματάρχης M. Mangel

(δυσδ.) S. T.

Έλαβον τα σιτηρέσια εις 165 Wilhem von Heideck

Γιώργος Καναβιτζάς ». [370]

Άφιξη Γαλλικών Στρατευμάτων (1828)

Κατά το διάστημα 17 Αυγούστου έως 4 Σεπτεμβρίου αφίχθηκαν στο Πεταλίδι της Μεθώνης, τρεις μοίρες Γαλλικών στρατευμάτων υπό τον Γάλλο στρατηγό Nicolas-Joseph Maison, δύναμης περί των 15.000 ανδρών. Η αποστολή των στρατευμάτων ήταν αποτέλεσμα συμφωνίας των δυνάμεων Αγγλίας, Γαλλίας και Ρωσίας, καθώς είχε εκραγεί ο Ρωσοτουρκικός πόλεμος. Σκοπό είχε την εκδίωξη των Αιγυπτιακών δυνάμεων από την Πελοπόννησο αλλά και τον περιορισμό της Ρωσικής επιρροής στα Ελληνικά πράγματα.[371]

[370] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 15β, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 173.

[371] Τρικούπης, ό.π., τόμ. Δ΄, σ. 306-308.

Φρουρά Γραμβούσας (Χανίων) – Τυμπανιστές (1828)

Σε ονομαστική κατάσταση της φρουράς Γραμβούσας, δύναμης 107 ανδρών του τακτικού σώματος υπό τον Λοχαγό Μιλτιάδη Κουρμούση και για το διάστημα Απριλίου-Αυγούστου 1828 καταγράφονται οι λοχίες τυμπανιστές Νικόλαος Λουκά, Θεόδωρος Ψαριανός και στρατιώτες τυμπανιστές Γεώργιος Νικολάου και Ιωάννης Τζατζούλιας.[372]

Ονομαστική κατάσταση μισθοδοσίας της Στρατιωτικής Μουσικής (1828)

Σε ονομαστική κατάσταση μισθοδοσίας του μηνός Αυγούστου, η Στρατιωτική Μουσική εμφανίζεται να διαθέτει δύναμη 28 ανδρών, οι οποίοι στην μεγάλη πλειοψηφία τους ήταν Έλληνες.

«No 79 Μουσσική

Κατάλογος Ονομαστικός των Μουσσικών δια να λάβουν τον Μισθόν των του μινός Αυγούστου 1828.

Αριθ.	Όνομα και επώνυμο	Βαθμός	Αύγουστ. γρόσια	Παρατηρήσεις
1	Μιχαήλ Μάγγελ	Διευθυντής	120	
2	Χρίστος Μπερετίνος	Αρχι Μουσικός	70	
3	Μιχαήλ Πατρίκος	Υπό :	30	
4	Χρίστος Παπαδόπουλος	Στρ. [373]	30	
5	Γεώργιος Καναβιτζάς	Σιτιστής	30	
6	Κωνσταντίνος Σκανδαλίδης	Μουσικός	50	κλαρίνο
7	Ιωσέππης Καπηλέτης	Στρ.	50	έτι κλαρίνο
8	Νικόλαος Ζωνιανός	:	25	
9	Χρίστος Αθανασίου	:	25	
10	Αποστόλης Λεωνίδας	:	25	
11	Ιωάννης Καπόνης	:	25	
12	Παναγιώτης Δημητρακόπουλος	:	25	

[372] ΓΑΚ ΚΥ ό.π., Φ. 14, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 347.

[373] Στρατιώτης. Ο Χρήστος Παπαδόπουλος είχε καταταγεί ως στρατιώτης από τον Αύγουστο του 1824 και κατόπιν μετατάχθηκε στην στρατιωτική μουσική. Τοποθετείται τέταρτος στην ιεραρχία, λόγω αρχαιότητας. Την συγκεκριμένη περίοδο έφερε τον βαθμό του Δεκανέα που φαίνεται να αγνοεί ο συντάκτης της κατάστασης (Βλ. παρακάτω).

13	Ιωάννης Σταμούλης	:	25	
14	Χαράλαμπος Πετράς	:	25	
15	Στέλιος Βλαχόπουλος	:	25	
16	Λευτέρης Αράππης	:	25	
17	Νικόλαος Ιωαννόπουλος	:	20	
18	Αλέξης Φουρτουνιέρ	:	20	
19	Αλλής Άρραπας	:	20	
20	Γεώργιος Δημητρίου	:	20	
21	Αποστόλ Κάλμπαρης	:	20	
22	Κωνσταντίνος Ζακύνθιος	:	20	
23	Στάθης Αθανασόπουλος	:	20	
24	Αντώνιος Κολονάτος	:	20	
25	Νικόλαος Ζαχαρίας	:	20	
26	Ιωσέφ Καζνώφσας	:	20	
27	Βασίλειος Λαμπήρης	:	16	
28	Δημήτριος Σταματίου	:	16	
			837	
28	Έτι δια τα παπούτσια δια είκοσι επτά μουσικούς		54	
		σούμα	891	Οκτακόσια ενενήντα ένα

Ναύπλιον τη 31 Αυγ. 1828 Ο Διευθυντής

Wilhem von Heideck M. Mangel

S.T.».[374]

Από δευτερογενείς πηγές προκύπτει ότι κατά το έτος αυτό, η στρατιωτική μουσική αντιμετώπιζε διάφορα προβλήματα επιτέλεσης, καθώς οι περισσότεροι μουσικοί ήταν αυτοδίδακτοι και υπήρχαν ελλείψεις σε μουσικά όργανα. Η εκπαίδευση γινόταν στην παλιά οικία «Μαλοκίνη» και η πρώτη εμφάνιση στο κοινό του Ναυπλίου έγινε ένα χρόνο αργότερα χωρίς ιδιαίτερη επιτυχία. Επίσης επαληθεύεται η ένταξη στην Ελληνική Στρατιωτική Μουσική

[374]ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 15β, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 186.

του Ἄραβα αιχμαλώτου ή αυτόμολου Αλή. Στο κείμενο που ακολουθεί, η Ιστορία της στρατιωτικής μουσικής εκκινεί από το 1828.

«Ο Κυβερνήτης Καποδίστριας, ὅταν τὸ πρῶτον μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων ἐσκέφθη νὰ προβῇ εἰς τὴν τακτικὴν διαργάνωσιν τοῦ στρατοῦ ἀπεφάσισε καὶ τὴν σύνταξιν τῆς πρώτης στρατιωτικῆς μουσικῆς, ἥτις καὶ κατηρτίσθη τῷ 1828 ἐξ Ἑλλήνων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ αὐτοδιδάκτων μουσικῶν. Εἰς τὸν καταρτισμὸν τῆς μουσικῆς ἐκείνης οὐδεὶς κανὼν τῆς τέχνης ἐλήφθη ὑπ᾽ ὄψει· ὅσα ὄργανα ἠδύναντο νὰ εὑρεθοῦν κατὰ τὴν ἀκατάστατον ἀκόμα ἐποχὴν ἐκείνην ἰδίως σάλπιγγες παλαιαὶ καὶ τύμπανα διαφόρων σχημάτων καὶ μεγεθῶν ἐχρησιμοποιήθησαν, ὁ ἀρχιμουσικὸς δὲ ἐκ τῶν ἐνόντων προσεπάθησε νὰ συμβιβάσῃ τὰ ἀσυμβίβαστα καὶ κατώρθωσε νὰ ἐπιτύχῃ μουσικὴν ἡ ὁποία βεβαίως δὲν ἦτο προωρισμένη νὰ καλλιεργήσῃ τὸ ἀνύπαρκτον ἔτι ἐν τῇ χώρᾳ μουσικὸν αἴσθημα. Μία παλαιὰ τῆς πόλεως οἰκία, ἢ τοῦ Μαλοκίνη, ἐχρησίμευεν ὡς σχολεῖον αἱ πρῶται δὲ δοκιμαὶ τοῦ αὐτοδιδάκτου μουσικοῦ σώματος δὲν εἴλκυσαν ἄλλους ἀπὸ τὰ χαμίνια τῆς συνοικίας. Εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνην ἔμεινεν ἡ πρώτη τῆς Ἑλλάδος στρατιωτικὴ μουσικὴ ἐκγυμναζομένη, ὅταν δέ τὸ πρῶτον ἐνεφανίσθη εἰς τὰς οδούς μετά ἐν ἔτος ἀνακρούουσα ἓν μόνον καὶ αὐτὸ κακότυχον ἐμβατήριον, πλειότερον καὶ ἀπὸ τὴν μουσικὴν καὶ ἀπὸ τὸ πρωτοφανὲς τοῦ θεάματος εἴλκυσε τὴν προσοχὴν πελώριος Ἀράπης παίζων τὰ κύμβαλα τὰ ὁποῖα ἀναμφισβητήτως θὰ ἔκαμναν τὸ μέρος των καλλίτερα ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα ὄργανα».[375]

Νοσηλεία οπλιτών – μουσικών (1828)

Σε αποδείξεις πληρωμής εξόδων νοσηλείας των στρατιωτών του Γ΄ Τάγματος στο νοσοκομείο Ακροκορίνθου, υπογεγραμμένες από τον διοικητή του τάγματος Σπυρίδωνα Σωνιέρο, καταγράφονται σημαντικές πληροφορίες για τα μέσα νοσηλείας των ασθενών οπλιτών. Τα έξοδα νοσηλείας αναλάμβανε το στρατιωτικό ταμείο του τάγματος. Αφορούσαν θεραπείες, τρόφιμα, αμοιβές προσωπικού, σιτηρέσια, υλικά επισκευών του νοσοκομείου διάφορα σκεύη και άλλα παρελκόμενα υλικά. Στα τρόφιμα των ασθενών περιλαμβάνονταν λάδι, λεμόνια, ρύζι, βούτυρο, ντομάτες, φιδές, κρέας, μέλι κ.α.[376]

---

[375] Γεώργιος Β. Τσοκόπουλος, «Η Μουσική εν Ελλάδι 1828-1896», *Αθηναϊκός Αστήρ* 8, Οκτώβριος 1896, σ. 6.

[376] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 19α, Γενικό Φροντιστήριο, Έγραφα αρ. 131- 132.

«Λογαριασμός των εξόδων νοσοκομείο των ασθενών, 1828, Αυγ. α΄

Ρύζι οκάδες	16	από 2,8	γρ.	35,8
Λεμόνια	60		γρ.	2
Καρφιά δια πάτωμα του νοσοκομείου				
και της σκάλας				2,10
Μαστορικά				5,10
Κουτάλα και λύχνος				1,30
Λεμόνια	100			5
Βαρέλι δια νερό				1,10
Ρύζι οκάδες	5	από 2,8		12,4
Σιτηρέσια των γυναικών δια ημέρας	19			
από 10 την ημέρα				4,30
Ομοίως των διά υπηρέτου δια				
ημέρας 16 από 10				4
του μπαρμπέρη δια φλεβοτομίαν				
και βεντούζας				7
δια αβδέλλ 40				32
Από α΄ Αυγούστου έως τας				
10 του ίδιου τα έξοδα Νοσοκομείου			γρ:	117,8

Ακροκόρινθο τη 10 Αυγούστου 1828.

Verifié

Le Command du 3ο Battalion

S.G Saunier

Έλαβον τα άνωθεν από το στρατιωτικόν ταμείον τη 6η 8 1828, Ηλίας Σακελάριος».[377]

Ο Ηλίας Σακελάριος ανήκε στους υποτελείς του Γ΄ Τάγματος.[378]

[377] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 133.

[378] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 27, Γενικό Φροντιστήριο, Φύλλα ανακλήσεως, 3ο Bataillon,Grand Stat Major.

Αποχώρηση Ιμπραήμ από την Πελοπόννησο (1828)

Η αποχώρηση των δυνάμεων του Ιμπραήμ από την Πελοπόννησο πραγματοποιήθηκε το διάστημα από 4 έως 23 Σεπτεμβρίου, όταν και αποχώρησε ο ίδιος ο Ιμπραήμ. Ήταν αποτέλεσμα της συνθήκης που υπογράφτηκε μεταξύ του πατέρα του Ιμπραήμ και Βεζίρη της Αιγύπτου Μεχμέτ Αλή και του Ναυάρχου Edward Codrington λίγο νωρίτερα στην Αλεξάνδρεια.[379]

Ωστόσο η εμπόλεμη κατάσταση συνεχιζόταν.

Υλικά συντήρησης-επισκευής τυμπάνων του Β΄ Τάγματος (1828)

Σε απόδειξη εξόδων του Β΄ Τάγματος Ναυπλίου κατά τον Σεπτέμβριο του 1828, καταγράφονται τα είδη και το κόστος προμήθειας υλικών για τα τύμπανα των κελευστικών μουσικών του τάγματος. Ιδιαίτερα υψηλή τιμή φαίνεται ότι είχαν τα επιστόμια των σαλπίγγων, πιθανότατα κατόπιν εισαγωγής, καθώς κόστιζαν περί το 1/3 ενός μισθού του σαλπιγκτή. Από τα αναγραφόμενα τεκμαίρεται και η τοποθέτηση τυμπανιστή στον «Λόχο των Ευελπίδων»[380] από το έτος αυτό.

«Σώμα Πεζικόν Τακτικόν

Τάγμα Β΄ Τυμπανιστές

Αποδεικτικόν δια τα κάτωθεν έξοδα

1: Σχοινί δια τον Τυμπανιστήν των Ευελπίδων……..	γρ.	5
1: Μπουκίνο δια την Σάλπιγγα των Ευζώνων ……..		9,10
6: Ζευγάρια πακέτας ανά 1: ½ ……..		9,00
2: σχοινιά δια τον του πρώτου εκ Τετάρτου Τυμπανιστών…….		9,00
6: Προβίαις προς 2: ¾ ……..		16,20
δι’ επτά λορία ραπτικά ……		2,30
	Το όλον	51,20

[379] Τρικούπης, ό.π., τόμ. Δ΄, σ. 308-309.

[380] Έτσι ονομάστηκε η Σχολή Ευελπίδων κατά το πρώτο διάστημα της λειτουργίας της στο Ναύπλιο. Βλ. Χρήστος Φωτόπουλος, *1828-1998. Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων*, Συμπληρωματικές Εκδόσεις Γενικού Επιτελείου Στρατού/7ου ΕΓ/5, τόμ. Α΄, Αθήνα 1998, σ. 5.

Τη 17 Σεπτεμβρίου 1828

Εν Ναυπλίω».[381]

Το έγγραφο υπέγραφαν ο Διοικητής του Β΄ Τάγματος Ταγματάρχης Cavallo, Αρχιτυμπανιστής Δημήτριος Τριαντάφυλλος, ο Ανθυπασπιστής του Τάγματος Χρήστος Βυζάντιος ως παραλήπτης των υλικών, ο επιμελητής της Γαλλικής βοήθειας για την συντήρηση του τακτικού στρατού Jauquet και ο Γενικός Διευθυντής Στρατού Συνταγματάρχης Heideck.

Υλικά συντήρησης-επισκευής τυμπάνων του Α΄ Τάγματος (1828)

Έτερη απόδειξη εξόδων του Α΄ Τάγματος Πεζικού, μηνός Σεπτεμβρίου, παρέχει επιπλέον πληροφορίες για το είδος και το κόστος της προμήθειας των υλικών των τυμπάνων.

«Τάγμα Α΄, Λόχος Τυμπανιστών

Λογαριασμός των όσων εξόδων ηκολούθησαν δια τα Τύμπανα, εις τον παρόντα Μήνα

Έξοδα των 6: Τυμπάνων τα οποία ελάβαμεν από τα μαγαζίον		
Όσα εις έξι προβιάς ανά 4 γρόσια γρόσια	24	
- εις τρία σχοινία . 3,30	11	10
- εις τρία κλειδιά . 3,20	10	20
- εις τρία ζευγάρια βέργες . 1,20	4	20
- εις τρία ζευγάρια Κορδόνια . 1	3	
- εις πρόκες δια τα στεφάνια	2	
Έξοδα δια τα υπόλοιπα ταμπούρλα		
Δια τέσσαρες προβίαις ανά 4 γρόσια	16	
Εις τέσσαραν σχοινία ανά 3,30 γρόσια	15	
Εις δύο ζευγάρια βέργες 1,20	3	
Το όλον γρόσια	89	10

Τη 30 Σεπτεμβρίου 1828 ήτοι ογδοήκοντα εννέα και δέκα

Εν Ναυπλίω».[382]

[381]ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 19β, Γενικό Φροντιστήριο Έγγραφο αρ. 201.

[382] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 206.

Το έγγραφο υπέγραφαν ο Διοικητής του Α΄ Τάγματος, Ταγματάρχης Νικόλαος Σκαρβέλης, οι Ανθυπασπιστές του Τάγματος Τριαντάφυλλος Λαζαρέτος και Σπυρίδων Κρομμύδας, ο Επιμελητής Α. Jauquet και ο Γενικός Διευθυντής του Στρατού Συνταγματάρχης Heideck.

Έντυπα Φύλλα Ανακλήσεως (1828)

Από το 1828 εντοπίζονται τριμηνιαία Φύλλα Ανακλήσεως των τακτικών σωμάτων, στα οποία καταγράφονταν τα ονοματεπώνυμα, οι βαθμοί, η υπηρεσία και η υπαγωγή, οι ημέρες παρουσίας, οι μισθοί, τα σιτηρέσια, η χορήγηση χρηματικών ποσών για υποδήματα και οι μεταβολές των ανδρών του κάθε σώματος. Στις μεταβολές περιλαμβάνονταν οι μεταθέσεις από τάγμα σε τάγμα, εσωτερικές μετακινήσεις από λόχο σε λόχο, οι μετατάξεις, οι άδειες, η νοσηλεία και οι λιποταξίες, Οι μουσικοί της στρατιωτικής μπάντας διακρίνονται από το έτος αυτό σε 4 τάξεις (κλάσεις).

Πίνακας 10. Τάγμα Α΄- Φύλλο Ανακλήσεως Α΄ Τριμήνου 1828[383]

Ονοματεπώνυμο	Βαθμός	Υπηρεσία	Ημέρες Παρουσίας	Μεταβολές
Σκαρβέλης Νικόλαος	Ταγματάρχης	Διοικητής	120	Χωρίς Μεταβολή
Onouphry	Δεκανέας Τυμπανιστής	Υποτελής	92	Ήρθε από το Β΄ Τάγμα τη 1η 8βρίου
Πατρινός Δημήτριος	Τυμπανιστής	Λόχος Επίλεκτων	122	Χωρίς Μεταβολή
Παναγόπουλος [384] Γεώργιος	:	:	122	Χωρίς Μεταβολή
Λευκαδίτης Κωνσταντίνος	:	:	39	Απέρασεν εις τον 2ον Λόχον τη 10 8βρίου
Γεώργιος Παναγιώτης	:	:	122	Χωρίς Μεταβολή
Σαρδέλης Παναγιώτης	:	1ος Λόχος	122	Χωρίς Μεταβολή
Τζάκονας Αθανάσιος	:	:	39	Απέρασεν εις τον 2ον Λόχον τη 10 8βρίου

[383] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 27, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο χ.α.

[384] Οι Γεώργιος Παναγόπουλος, Κωνσταντίνος Λευκαδίτης ή Λευκάδιος, Βασίλειος Λάρδης, Δημήτριος Αναστασίου, ήταν αυλητές (πίφεροι) όπως καταγράφονται στην κατάσταση του Α΄ Τάγματος στην Τακτικούπολη στις 25 Ιουλίου 1828. Σε αυτή την κατάσταση σημειώνονται αδιακρίτως ως τυμπανιστές.

Δασκαλάκης Γεώργιος	:	:	122	Χωρίς Μεταβολή
Λάρδης Βασίλειος	:	:	122	Χωρίς Μεταβολή
Αναστάσιος Δημήτριος	:	:	39	Απέρασεν εις τον 4ον τη 10 8βρίου
Κωνσταντίνος Πενιάτας	Τυμπανιστής	2ος Λόχος	83	Ήλθε από τον 3ον τη 10-8
Λευκαδίτης Κωνσταντίνος	:	:	83	από τους επίλεκτους τη 10-8
Παναγιώτης Χειμάρρας	:	:	122	Χωρίς Μεταβολή
Κώστας Νικολάου	:	:	83	Ήλθε από τον 2ον τη 10-8
Πέτρος Αλέξης	:	Λόχος Ευζώνων	61	Ήλθε από τους στρατιώτες τη 1η 9βρίου
Αθανάσιος Παναγιώτης	:	:	61	:
Σκαρπάθιος Βασίλης	:	:	20	Ήλθε από τους στρατιώτες τη 12 Δεκ.
Χασάπης Γεώργιος	:	:	13	Κατεγράφη τη 12 Δεκ. 25 Χβρίου εξήλθε και την 31 εις Μουσικούς

Πίνακας 11. Πυροβολικό - Τάγμα Α΄- Φύλλο Ανακλήσεως Γ΄ Τριμήνου 1828[385]

Ονοματεπώνυμο	Βαθμός	Υπηρεσία	Παρουσίες	Μεταβολές
Πάνος Σαλδερής	Τυμπανιστής	5ος Λόχος	10	Ήλθε από τον 1ο λόχο
Καρμέλος Θοδωρής	:	:	10	(δυσδ.)
Γεώργιος Μανόλης	:	:	102	:
Αθανάσιος Χριστοφής	:	:	10	:
Ιωάννης Λουκάς	:	:	92	:
Αθανάσιος Ιωάννου	Τυμπανιστής	6ος Λόχος	31	Ήλθε από τον 4ο λόχο 1 8βρίου,επέρασε εις τον 2ον λόχον 1 9βρίου
Θοδωρής Σταμούλης	:	:	7	Ήλθε από τον 5ον λόχον 1 8βρίου, επέρασε στρατιώτης εις τον λόχον 8 8βρίου
Πάνος Σαλδερής	:	:	61	Ομ. 2ον λόχον 1 9βρίου
Ιωάννης Καβαλιώτης	:	:	61	Ομ. 5ον λόχον ως στρατιώτης, εις νοσοκομείο 1 10βρίου μέχρι 3 10βρίου.

[385] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 27, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο χ.α.

Πίνακας 12. Β΄ Τάγμα- Λόχος Grenadier- Φύλλο Ανακλήσεως Δ΄ Τριμήνου 1828[386]

Ονοματεπώνυμο	Βαθμός	Υπηρεσία	Παρουσίες	Μεταβολές
Cavallo G. Baptiste	Υπό Συνταγματάρχης	Διοικητής	120	Sans Mutation (χωρίς μεταβολή)
Τριαντάφυλλος Δημήτριος	Δεκανέας Τυμπανιστής	Υποτελής	122	Sans Mutation (χωρίς μεταβολή)
Καβάκος Αντώνιος	Τυμπανιστής	Λόχος Γρεναδιέρων (επίλεκτων)	45	Με άδεια δια ημέρες 5, τη 9η 8βρίου, επέρασε λόχον εις το γ΄τάγμα τη 16 8βρίου.
Νικολάου Σπύρος	:	:	122	Χωρίς Μεταβολή
Αϊβαλιώτης Μιχαήλ	:	:	61	Ήλθε από τον β΄ λόχον τη αην 9βρίου.
Του Πέτρου Μανόλης	Πίφερο	:	122	Εμβήκε εις νοσοκομείον τη 25 νοεμ. εξήλθε τη 29
Δημητρίου Σταύρος	:	:	122	Εμβήκε εις νοσοκομείον τη 15 δεκεμ. εξήλθε τη 24.
Τζάκωνας Γεώργιος	Τυμπανιστής	1ος Λόχος	61	Έλειπε τη 31-8, Ήλθε εις Ναύπλιον, εγγράφη εις τους παρόντες τη 31-10.
Γιάννης Βούργαρης	:	:	122	Χωρίς Μεταβολή
Αϊβαλιώτης Μιχαήλ	:	2ος Λόχος	61	Εμβήκε εις Νοσ. τη 18 7βρίου, εξήλθε τη 25, απέρασε εις τους επίλεκτους τη 1 9βρίου
(δυσδ.) Παναγιώτης	:	:	122	Εμβήκε εις Νοσ. τη 7 9βρίου, εξήλθε τη 25.
Αϊβαλιώτης Αργύρης	:	:	69	Έλιποτάκτησε τη 9 9βρίου
Αργίτης Ζαφίρης	:	:	113	Ήλθε από στρατιώτης τη 4 - 7βρίου δυσδιάκριτο, ελιποτάκτησε τη 26 χβρίου
Χασάν (δυσδ.)	Πίφερο	:	35	Ελιποτάκτησε τη 6 8βρίου
Καλόγερος Θεόδωρος	Τυμπανιστής	3ος Λόχος	122	Χωρίς Μεταβολή
Ιωάννου Φώτης	:	:	122	Χωρίς Μεταβολή
Γεωργίου Ιωάννης	:	:	123	δυσδιάκριτο τη 4 - 7βρίου
Μακρής Νικόλαος	Τυμπανιστής	4ος Λόχος 4ου τριμήνου	122	Τη 7 7βρίου εις άδειαν 10 ημέρας, τη 19 επέστρεψε

[386] Στο ίδιο, Έγγραφο χ.α.

Αθηναίος Γεώργιος	:	:	122	Εμβήκε εις Νοσ. τη 28 9βρίου, εξήλθε τη 1 10βρίου
Ιωάννου Δημήτριος	:	:	110	(δυσδ.) τη 4 7βρίου εμβήκε εις Νοσ. τη 19 8βρίου, εξήλθε 16 9βρίου
Δαμαλάς Κωνσταντίνος	Τυμπανιστής	Λόχος Ευζώνων	33	Τη 4 8βρίου απέρασε αρχιτυμπανιστής εις το α^{ον} τάγμα
Δέδες Θανάσης	:	:	74	Εμβήκε εις 4^{ον} τη 14 9βρίου
Ζιάκας Αντώνιος	:	:	119	Νεοσυλ. τη 4 7βρίου
Καραγιάννης	Σαλπιγκτής	:	122	Χωρίς Μεταβολή
Καραθανάσης Κωνσταντίνος	Πίφερο	:	35	Ελιποτάκτησε τη 6 8βρίου

Πίνακας 13. Γ΄ Τάγμα- Φύλλο Ανακλήσεως Δ΄ Τριμήνου 1828 [387]

(Μετάφραση από Γαλλικό πρωτότυπο)

Ονοματεπώνυμο	Βαθμός	Υπηρεσία	Παρουσίες	Μεταβολές
Σωνιέρος Σπυρίδων	Ταγματάρχης Διοικητής	Επιτελής	120	Sans Mutation (χωρίς μεταβολή)
Καλιώτης Πολυχρόνης	Δεκανέας Τυμπανιστής	Υποτελής	122	Ήρθε από τους τυμπανιστές των Επιλέκτων τη 1^{η} 8βρίου
Κοζανίτης (δυσδ.)	Τυμπανιστής	Λόχος Επιλέκτων	92	(δυσδ.)
Γεωργίου Ιωάννης	:	:	92	(δυσδ.)
(δυσδ.)	:	:	33	(δυσδ.)
Χειμαρριώτης Γεώργιος	:	:	6	(δυσδ.)
Ροδόπουλος Νικόλαος	Τυμπανιστής	Λόχος Ευζώνων	92	Ήλθε από τον 3^{ον} τη 1^{η} 8βρίου
Αναστασίου Δημήτριος	:	:	92	Ήλθε από τον 1^{ον} τη 1^{η} 8βρίου
Μανόλης Σπύρος	:	:	92	Ήλθε από τον 1^{ον} τη 1^{η} 8βρίου
Καλιώτης Πολυχρόνης	:	1^{ος} Λόχος	30	Πέρασε στους Επίλεκτους την 1 8βρίου

[387] Στο ίδιο.

Δασκαλάκης[388]	:	:	30	Πέρασε στον 2ο Λόχο τη 1 8βρίου
Μελέτης Απόστολος	:	:	30	Πέρασε στον 4ο Λόχο τη 1 8βρίου
Κοσμίδης Στάθης	:	:	30	Πέρασε στους Επίλεκτους την 1η 8βρίου
Μανόλης Σπύρος	:	:	30	Πέρασε στους Εύζωνους την 1η 8βρίου
Αγέλαστος Αυγουστίνος	:	:	96	Εισήλθε στον 2ον τη 27 7βρίου
Αναστασίου Νικόλαος	:	:	92	Ήλθε από τον 2ον τη 1η 8βρίου
Δημητρίου Νικόλαος	:	:	92	Ήλθε από τον 2ον τη 1η 8βρίου
Αναστασίου Νικόλαος	Τυμπανιστής	2ος Λόχος	30	Πέρασε στον 1ον τη 1η 8 βρίου
Κασανδριανός Γεώργιος	:	:	30	Πέρασε στον 4ον τη 1η 8 βρίου
Δημητρίου Νικόλαος	:	:	30	Πέρασε στον 1ον τη 1η 8 βρίου
Ησαΐας Παναγιώτης	:	:	30	Πέρασε στον 4ον τη 1η 8 βρίου
Νικολάου Γεώργιος	:	:	15	Πέρασε στον 4ον τη 1η 8 βρίου, (δυσδ.)
Δασκαλάκης Παναγιώτης	:	:	23	Ήλθε από τον 1ον τη 1η 8βρίου
Ζαλίννας Γεώργιος	:	:	92	δυσδιάκριτο 19 χβρίου
Νικολάου Πανάγος	:	:	92	Ήλθε από τον 4ον τη 1η 8βρίου
Κοντόπουλος Γεώργιος	:	:	92	Ήλθε από τον 4ον τη 1η 8βρίου
Ροδόπουλος Νικόλαος	Τυμπανιστής	3ος Λόχος	30	Πέρασε στο λόχο Ευζώνων τη 1η 8βρίου
Γεωργίου Ζαχαρίας	:	:	30	Πέρασε στο λόχο Επιλέκτων τη 1η 8βρίου
Αναστασίου Δημήτριος	:	:	30	Πέρασε στο λόχο Ευζώνων τη 1η 8βρίου
Βλάχος Αντώνιος	:	:	122	Χωρίς μεταβολή
Λειβαδίτης Χρήστος	:	:	92	Ήλθε 4ον Λόχον τη 1η 8βρίου
Ζαγορίσιος Ιωάννης	:	:	92	Ήλθε από τον 4ον Λόχον τη 1η 8βρίου

[388] Το μικρό όνομα του τυμπανιστή αυτού ήταν Πανουργιάς, Βλ. ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια/Αρχείο Γενικού Φροντιστηρίου, Φ. 13, Έγγραφο αρ. 7.

Λειβαδίτης Χρήστος	Τυμπανιστής	4ος Λόχος	30	Πέρασε στον 3ον Λόχον τη 1η 8βρίου
Νικολάου Πανάγος	:	:	30	Πέρασε στον 2ον Λόχον τη 1η 8βρίου
Κοντόπουλος Γεώργιος	:	:	30	Πέρασε στον 2ον Λόχον τη 1η 8βρίου
Ζαγορίσιος Ιωάννης	:	:	30	Πέρασε στον 3ον Λόχον τη 1η 8βρίου
Μελέτης Απόστολος	:	:	92	Ήλθε από τον 1ον Λόχον τη 1η 8βρίου
Ησαΐας Παναγιώτης	:	:	92	Ήλθε από τον 2ον Λόχον τη 1η 8βρίου
Νικολάου Γεώργιος	:	:	92	Ήλθε από τον 2ον Λόχον τη 1η 8βρίου

Πίνακας 14. Ιππικό Τακτικού - Φύλλο Ανακλήσεως Δ' Τριμήνου 1828[389]

α/α	Ονοματεπώνυμο	Βαθμός	Υπηρεσία	Παρουσίες	Μεταβολές
1	Φιτσερής Γιάννης	Σαλπιγκτής	1η Ίλη	122	(δυσδ.)
2	Καλογερόπουλος Στάθης	:	:	30	Πέρασε στο Ιππικό τη 1 8βρίου
3	Ζανής Σπύρος	:	:	31	Εισήλθε τη 15 7βρίου, (δυσδ.)
4	Καραγιάννης Διονύσιος	:	:	104	Εισήλθε τη 19 9βρίου, (δυσδ.)
5	(δυσδ.)Κωσταντίνος	:	2η Ίλη	3	(δυσδιάκριτο_
	Μανόλης Βασίλειος	:	:	106	(δυσδ.)
	(δυσδ.) Γεώργιος	:	:	106	(δυσδ.)

Πίνακας 15. Θαλάσσιος Λόχος Τακτικού - Φύλλο Ανακλήσεως Δ΄ Τριμήνου 1828 [390]

α/α	Ονοματεπώνυμο	Βαθμός	Υπηρεσία	Παρουσίες	Μεταβολές
	Santini Jean Baptiste	Υπολοχαγός Α΄	Δκτής 1ου Λόχου	120	Sans Mutation (Χωρίς Μεταβολή)
1	Ανδριόπουλος (δυσδ.)	Τυμπανιστής	1ος Λόχος	41	Εισήλθε τη 20 9βρίου

[389] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 27, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο χ.α

[390] Στο ίδιο, ο 1ος λόχος είχε δύναμη 40 άνδρες.

Πίνακας 16. Στρατιωτική Μουσική - Φύλλο Ανακλήσεως Δ΄ Τριμήνου 1828[391]

Ονοματεπώνυμο	Βαθμός	Παρουσίες	Μεταβολές
Μιχαήλ Μάγγελ	Υπολοχαγός Β΄	120	
Χρίστος Μπερετίνος	Επιλοχίας	120	Χωρίς Μεταβολάς
Καπιλέτης Ιωσήφ	Μουσικός	120	:
Σκανδαλίδης Κωνσταντίνος	Στρατ.	120	:
Παπαδόπουλος Χρίστος	Κάπος [392]	120	:
Πατρίκος Μιχαήλ	Στρ.	120	:
Καναβιτζάς Γεώργιος	:	120	:
Αθανασόπουλος Χρίστος	1η Κλάση	120	:
Καπόνης Ιωάννης	Στρ.	107	Με άφεσιν εις τας 18 Δεκεμβ. 1828
Λεωνίδας Αποστόλης	:	120	Χ.Μ
Δημητρακόπουλος Παναγιώτης	:	120	Με άδειαν εις τας 3 8βρίου και εγύρισε εις την Α΄ Νοεμβρίου
Ζονιανός Νικόλαος	:	120	Με άδειαν εις τας 3 7βρίου και ήλθε εις τας 23 του ίδιου
Σταμούλης Ιωάννης	:	120	Χ.Μ
Αρράπης Λευτέρης	2η Κλάση	120	Χ.Μ
Πιλαρινός Πέτρος	Στρ.	12	Εγγράφη εις τας 19 Δεκεμβρίου 1828
Πετράς Χαράλαμπος	3η Κλάση	120	Εις το σπιτάλ[393] από 1η Σεμβρίου και βγήκε εις τας 20
Ζακύνθιος Κωνσταντίνος	Στρ.	67	Με άφεσιν εις τας 8 9βρίου 1828
Βλαχόπουλος Στέλιος	:	120	Χ.Μ
Δημητρίου Γεώργιος	:	120	Χ.Μ
Κάλμπαρης Αποστόλης	:	120	Χ.Μ
Αλέξης Φουρτουνιέρ	:	120	Χ.Μ
Ιωανόπουλος Νικόλαος	:	120	Χ.Μ
Αρράππης Αλλής	:	120	Χ.Μ
Ζαχαρίας Νικολάου	:	84	Επέρασε εις το Πεζικόν 25 9βρίου
Λυγερός Δημήτριος	:	34	Εμβήκε εις τας 27 Νοεμβρίου
Σταματίου Δημήτριος	4η Κλάση	120	Χ.Μ
Αθανασόπουλος Στάθης	Στρ.	120	Χ.Μ
Ιωσέφ Καζνώφσας	:	55	Επέρασε εις το Γ΄ Τάγμα 26 8βρίου
Πατρίκος (δυσδ.)	:	34	(δυσδ.) εις τας 5 8βρίου
Κύρκος Ιωάννης	:	65	Ήλθε από το Γ΄ Τάγμα εις τας 26 8βρίου
Σεριγγέλος Αθανάσιος	:	51	Εγγράφη εις τας 10 Νοεμβρίου 1828

[391] Στο ίδιο, Έγγραφο χ.α.

[392] Δεκανέας (Caporal).

[393] Νοσοκομείο.

Πίνακας 17. Πυροβολικό - Φύλλο Ανακλήσεως Δ΄ Τριμήνου 1828[394]

Ονοματεπώνυμο	Βαθμός	Υπηρεσία	Παρουσίες	Μεταβολές
Θεόδωρος Χασιώτης	Τυμπανιστής	1ος Λόχος	8	Ήλθε από τον ε΄ λόχο 1 9βρίου, απέρασε εις τον Γ΄ 9 9βρίου
Νικόλαος Αϊβαλιώτης	:	:	11	Ήλθε από τον β΄ 1 9βρίου
Πανάγος Καλαματιανός	:	:	13	Απέρασε εις το στάτο μαγκιόρο 14 7βρίου ως τυμπανιστής
Ζακόνης Γεώργιος	Τυμπανιστής	2ος Λόχος	36	Απέρασε εις τον 3ο λόχο τη 1η 8βρίου
Κωνσταντίνος Νικολάου	:	:	25	(δυσδ.), απέρασε εις τον 1 λόχο τας 1 8βρίου
Καρμέλος Θοδωρής	:	:	16	(δυσδ.), απέρασε εις τον 5 λόχο τας 21 8βρίου
Πάνος Σαλδερής	:	:	31	Ήλθε από τον 5 λόχο τη 1 8βρίου, επέρασε στον 6 λόχο τη 1 Νοεμβρίου
Αϊβαλιώτης Νικόλαος	:	:	31	Ήλθε από τον 3 λόχο τη 1 8βρίου, επέρασε στον 1 λόχο τη 1 Νοεμβρίου
Καλαματιανός Παναγιώτης	:	:	61	Ήλθε από το στάτο μαγιόρ τη 1 Νοεμβρίου
Διονύσιος Ιωάννου	:	:	61	Εις τον 6 λόχον τη 1 Νοεμβρίου
Θεόδωρος Αποστόλου	Τυμπανιστής	3ος Λόχος	53	Ήλθε από τον 4 λόχο τη 9 Νοεβρίου
Σαΐτης	:	:	21	19 σεπτ. επέρασε εις την φαντερία[395]
Νικόλαος Αϊβαλιώτης	:	:	30	Επέρασε εις τον β λόχο τη αην οκτ.
Δολιανίτης Νικόλαος	:	:	37	Επέρασε στρατιώτης εις τον λόχο 9 Οκτ.
Αθανάσιος Ιωάννου	:	:	6	Επέρασε εις 4 λόχο τας 8 σεπτ.
Μανόλης Δημήτρης	:	:	6	ομοίως
Μανόλης Γεωργίου	:	:	6	ομοίως
Γεώργιος Τζάκονας	:	:	92	Ήλθε από β λόχο τη αην οκτ.
Νικόλαος Κοζανίτης	:	:	18	Ήλθε από 4 λόχο α΄ οκτ. (δυσδ.) τας 19 οκτ.
Αθανάσιος Ιωάννου	Τυμπανιστής	4ος Λόχος	29	Νεοσύλλεκτος τη 2 7βρίου, επέρασε εις τον 6ον λόχον τη 1 8βρίου
Δημήτρης Μανόλης	:	:	29	:
Γεώργιος Μανόλης	:	:	19	Επέρασε εις τον 5ον λόχο τη 21 7ου
Χριστοφής Αθανάσιος	:	:	29	: 10 7ου ήλθε από τον 5 τη 1 8βρίου
Ανδριανόπουλος Δημήτριος	:	:	39	Ήλθε από τον 2ο την 2 8βρίου,επέρασε εις το Πεζικό τη 9 9βρίου
Δημήτριος Σιδεράς	:	:	74	Νεοσύλ. τη 19 8ου
Τόμαρος Αντώνιος	:	:	53	Ήλθε από το 3ον Τάγμα τη 9 9ου

[394] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 27, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο χ.α.

[395] Φαντερία, Πεζικό, (Ιταλικά: Fanteria)

Τάγμα Μουσικών (1828)

Τον Σεπτέμβριο του 1828 και σε κατάσταση καθημερινής τροφοδοσίας όλων των δυνάμεων της φρουράς Ναυπλίου καθώς και σε ορισμένες κατηγορίες πολιτών, η Στρατιωτική Μουσική καταγράφεται ως «Τάγμα Μουσικών».

«Σημείωσις των καθημερινώς διδομένων μερίδων εις Ναύπλιον

Των της Φρουράς			
1	Εις τους ανωτάτους αξιωματικούς	27 1/2	
2	Εις το Τάγμα των Πυροβολιστών	349	
3	Εις το Τάγμα των Μουσικών	27 1/2	
4	Εις το Α΄ Τάγμα Πεζικού της φρουράς	356	
5	Εις το Γ΄ Τάγμα ομοίως ομοίως	317 1/2	
6	Εις τους απομάχους και νεοσυλλέκτους	12	
7	Εις το Τακτικόν Ναυτικόν	56	
8	Εις το στρατιωτικόν Νοσοκομείον	32	1177 1/2
	Των στρατιωτικών Αρχών		
9	Εις τον Αρχιφρούραρχον της Αργολίδας	14	
10	Εις τον Πολιτάρχην	5	
	Εις τον Φρούραρχον του Παλαμηδίου	20	
	Εις τον Φρούραρχον του Ιτζ Καλέ	53	
	Εις τον Φρούραρχον του Καστελίου	3	
	Εις το λιμεναρχείον και υγειονομείον	7	
	Εις την επιτροπή των Ενδυμάτων	12	
	Εις το κατάστημα της Οικονομίας των Τροφών	10	158
	Εις τους αιχμαλώτους		60
	Εις τα ορφανά παιδία		170
	Εις τους πτωχούς του Ναυπλίου		750
	Σύνολο		2315 1/2

Εν Ναυπλίω τη 30 Σεπτεμβρίου 1828 Ο επί των τροφών

Κάρριγγ».[396]

Χορήγηση ελαίου για φωτισμό – Μουσική (1828)

Από πρωτογενείς πηγές μαρτυρείται η τακτική χορήγηση ελαίου για τον φωτισμό των στρατιωτικών εγκαταστάσεων με φώτα (φανούς) σε όλη την φρουρά του Ναυπλίου. Σε σχετικό έγγραφο αριθμούνται οι ποσότητες του χορηγούμενου ελαίου σε οκάδες και δράμια

[396] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 18β, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 184.

για 30 ημέρες, ο αριθμός των φανών ανά στρατιωτική εγκατάσταση και το συνολικό κόστος των ποσοτήτων ελαίου. Από την καταγραφή αυτή συνάγεται ότι η Στρατιωτική Μουσική διέθετε δικό της ξεχωριστό χώρο για στρατωνισμό, ομοίως και οι τυμπανιστές. Ο χώρος στρατωνισμού της Μουσικής, όπως αναγράφεται στο έγγραφο, φωτιζόταν με δύο φανούς.

«Καταγραφή λαδιού όπου με διαταγή του πολιτάρχου Συνταγματάρχου Κου Πίζα έδωσα εις τα πόστα της φρουράς, από α΄ 9βρίου έως τας 30 του ίδιου.

φώτα		Την κάθε ημέραν	Ημέρες	Δράμια καθ' ημέραν	Οκάδες, δράμια	Συμφωνία	Γρόσια	Παράδες
	Πριν συμφωνήσαμε από την α΄ 9βρίου έως τας 7.	Οκάδες 3	7		21	2,16	50	16
	Όταν εσυμφωνήσαμε ως κάτωθεν από τας 8 9βρίου έως τας 30 του ίδιου		23	980	56,140	2	112	28
			30					
	Πόστα όπου διαμερίζεται το λάδι	δράμια						
16	Εις το Παλαμήδι από 20 δράμια το φως	320						
8	Εις το Ιτζ Καλέ από 20 δράμια το φώς	160						
5	Εις το Βούρτζιον	100						
	Εις τα πόστα της πόλεως							
10	Εις την Καζάρμαν[397] απάνω και κάτω	200						
2	Εις την πύλην της Ξ.[398]	40						
1	Εις την πύλην Αιγιαλού	20						
1	Εις την Σεϊτάν μπατή	20						
2	Εις την Μουζικοί	40						
1	Εις τους Ταμπούρους	20						
2	Εις την Καζάρμαν των Ναυτών εις τον Αιγιαλόν	40						
1	Εις την Καζάρμαν του Γιαλού	20						

[397] Caserma, Ιταλικό όρος που σημαίνει Στρατόπεδο.

[398] Πύλη της Ξηράς.

	Ότι πρόσθεσις έγινε εις του Ιτζ Καλέ δια ημέρας ένδεκα, από δράμια	40			1,40		2	8
49		980					165	12» [399]

Το έγγραφο υπέγραφε ο προμηθευτής (μπακάλης) Νικόλαος Παυλόπουλος, ο επιμελητής Α. Jauquet και ο Γενικός Διευθυντής του Στρατού Συνταγματάρχης Heideck.

Το κτίριο της Στρατιωτικής Μουσικής (1828)

Από μεταγενέστερη μαρτυρία του Επιλοχία Γεώργιου Μεσσηνέζη την ημέρα της δολοφονίας του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια (Σεπτέμβριος 1831), προκύπτει ότι το κτίριο της Στρατιωτικής Μουσικής βρισκόταν στους πρόποδες του φρουρίου Ακροναυπλίας (Ίτς Καλέ) και πλησίον της πύλης του αιγιαλού. Δεν είναι βέβαιο ότι πρόκειται για την οικία «Μαλοκίνη» όπου γινόταν η εκγύμναση των μουσικών. Το δε οίκημα των τυμπανιστών δεν θα μπορούσε να απέχει πολύ από αυτό της Στρατιωτικής Μουσικής λόγω συνάφειας του αντικειμένου. Η κατάσταση διανομής ελαίου προσομοιάζει σε διαδρομή που πιθανώς εκτελούσε ο προμηθευτής του ελαίου στα πόστα (σημεία) της πόλεως.

«Μαρτυρία 8. Ο Επιλοχίας Γ. Μεσσηνέζης, Κωνσταντινουπολίτης, ετών 23 μαρτυρεί. "Ενώ εκατέβαινα από τον Ιτς Καλέ με το τάγμα, και εφτάσαμε εις το μέρος, όπου κατώκει η μουσική, ήρχοντο από τα χαλάσματα τρεις με φουστανέλλας, τρέχοντες, κ'επέρασαν ανάμεσα από το Τάγμα"…».[400]

Προσωρινός Κανονισμός Υπηρεσίας Τακτικών Σωμάτων (1828)

Με το διάταγμα υπ' αριθ. 8377 της 21ης Δεκεμβρίου 1828 και με την σύμφωνη γνώμη του Πανελληνίου ψηφίστηκαν μία σειρά διατάξεων που αφορούσαν στην κανονιστική λειτουργία των Τακτικών Σωμάτων και κατ' επέκταση και τους στρατιωτικούς μουσικούς. Το πρώτο άρθρο του διατάγματος προέβλεπε την εφαρμογή του Γαλλικού στρατιωτικού κώδικα με τις

[399] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 26β, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 195.

[400] *ΓΕΕ*, αρ. 84-85, Ναύπλιο 4/11/1831, σ.531.

αναγκαίες προσαρμογές στην υπάρχουσα και μελλοντική Ελληνική νομοθεσία. Συνεπώς στο εξής θα εφαρμόζονταν και όλες οι διατάξεις περί στρατιωτικών γυμνασίων. [401]

Το γεγονός αυτό είχε ιδιαίτερη σημασία για την Στρατιωτική Μουσική στην Ελλάδα. Από την μελέτη των Γαλλικών στρατιωτικών κωδίκων των προηγούμενων ετών, προκύπτει ότι στα Γαλλικά στρατεύματα η στρατιωτική μουσική, και ιδιαίτερα η κελευστική, ήταν εντελώς απαραίτητη στα πεδία ασκήσεων, μαχών και καθημερινότητας της στρατοπεδιάς. [402]

Σύμφωνα με το τμήμα Α΄ του διατάγματος η στρατιωτική υπηρεσία-θητεία τόσο για τους εθελοντικά κατατασσόμενους όσο και αυτούς της δια κλήρου απογραφής ήταν τριετής. Οι καταταγέντες έδιναν τον στρατιωτικό όρκο. Οι αξιωματικοί και στρατιώτες λάμβαναν τον καθορισμένο από την κυβέρνηση μισθό και για την ετήσια ενδυμασία τους από 40 και 30 τάλιρα δίστηλα αντίστοιχα. Η απομάκρυνση χωρίς άδεια, διαταγή ή απόλυση, θεωρείτο λιποταξία και επέφερε βαριά τιμωρία (φυλάκιση). Η τοποθέτηση υπαξιωματικών στους λόχους γινόταν κατόπιν πρότασης του λοχαγού και έγκρισης του αρχηγού του σώματος. Ένας στρατιώτης μπορούσε να προαχθεί σε υπαξιωματικό λόγω της αρχαιότητας, των ικανοτήτων και της καλής διαγωγής του. Κατά την συμπλήρωση τριετούς και άμεμπτης υπηρεσίας ο στρατιώτης δικαιούταν να φέρει στον αριστερό βραχίονα ένα διακριτικό (μία δοκίδα-Chevron). Ομοίως κατά την συμπλήρωση εξαετίας δύο δοκίδες και στην συμπλήρωση εννέα ετών τρεις. Μετά από δωδεκαετή θητεία ο στρατιωτικός θεωρούνταν ως υπερστρατεύσιμος (Veteran) και μπορούσε να φέρει διακριτικό στο στήθος, να λαμβάνει διπλό οψώνιο,[403] μηνιαίο σιτηρέσιο όταν δεν εργαζόταν, ή να εισέλθει στο σώμα των απομάχων όταν δεν λάμβανε το σιτηρέσιο. Στην περίπτωση που ο υπερστρατεύσιμος απεβίωνε, την σιτοδοσία και το οψώνιο θα λάμβανε η χήρα του.

Το Β΄ τμήμα του διατάγματος προέβλεπε την οικοδόμηση ενός κτιρίου για τους απομάχους ώστε να τους παρέχονται τα απαραίτητα. Επίσης όριζε ότι οι προαγωγές των λοχαγών και υπολοχαγών θα γίνονταν κατά αρχαιότητα και οι προαγωγές των ανθυπασπιστών ή επιλοχιών θα γίνονταν στην περίπτωση που χήρευαν τρεις θέσεις ανθυπολοχαγών. Η κυβέρνηση διατηρούσε το δικαίωμα να προάγει τα 2/3 των κατώτερων αξιωματικών και

---

[401] *ΓΕΕ*, αρ. 97, Αίγινα 29/12/1828, σ. 401-404.

[402] Bardin, *Manuel D'Infanterie*, ό.π., σ. 115-116, 300-316, 346-347,

[403] Τροφή ή χρήματα για την αγορά της.

όλων των ανώτερων. Κριτήρια προαγωγής των αξιωματικών θεωρούνταν η ικανότητα και η καλή διαγωγή. Όλοι οι αξιωματικοί δικαιούνταν να λαμβάνουν τα διπλώματά τους εκτός και αν συνέτρεχαν λόγοι για το αντίθετο. Η μη συμβατή με τους στρατιωτικούς νόμους συμπεριφορά στερούσε από τους στρατιωτικούς το δικαίωμα της προαγωγής και του σιτηρεσίου κατά την αποστρατεία. Σε κάθε αξιωματικό κάτοχο διπλώματος και ανήμπορου να εργαστεί για λόγους υγείας, η πολιτεία χορηγούσε το ήμισυ του μισθού του δια βίου ως σιτηρέσιο. Η μετάβαση στο σώμα των απομάχων βεβαιωνόταν από αποδεικτικό, υπογεγραμμένο από τον αρχιχειρούργο, τον λοχαγό και τον αρχηγό του σώματος. Κατόπιν εικοσαετούς εντίμου θητείας, και πριν γίνει απόμαχος, ο στρατιωτικός δικαιούνταν να λαμβάνει για σιτηρέσιο όλο το ποσό του (όχι ποσοστό αυτού). Επίσης είχε το δικαίωμα, εφόσον το επέτρεπαν οι συνθήκες, να αναλάβει πολεμικό ή πολιτικό υπούργημα. Μετά την εικοσαετή έντιμη υπηρεσία του, ο αξιωματικός, και εφόσον δεν είχε ενταχθεί στους απόμαχους, μπορούσε να αιτηθεί την αποστρατεία του. Στην περίπτωση αυτή το ποσό του σιτηρεσίου του δεν μπορούσε να είναι περισσότερο από το ήμισυ του μισθού του. Μετά από σαράντα έτη υπηρεσίας ο αξιωματικός μπορούσε να «απαιτήσει» την αποστρατεία του και να λαμβάνει όλο ποσό του σιτηρεσίου του, όπως αυτό προσδιοριζόταν εκ του βαθμού του. Κατά την αποστρατεία του θα προάγονταν στον αμέσως επόμενο βαθμό χωρίς όμως και την μισθολογική προαγωγή. Στο Γ΄ τμήμα του διατάγματος γινόταν μνεία για τον τρόπο διοίκησης των φρουρίων και τα καθήκοντα των φρουράρχων. Στο Δ΄ μέρος αναγράφονταν οι διατάξεις που αφορούσαν στην σύσταση και λειτουργία του λόχου εκγύμνασης με το όνομα «λόχος των Ευελπίδων».[404]

Χρονολόγιο πολεμικών επιχειρήσεων ημιτακτικών σωμάτων (1828)

Το έτος 1828 διεξήχθησαν πολεμικές επιχειρήσεις, με θετική έκβαση για τις ελληνικές δυνάμεις.[405] Σε αρκετές από αυτές έλαβαν μέρος κελευστικοί μουσικοί, όπως προκύπτει από την κατάταξή τους στα ημιτακτικά σώματα, κατά το προηγούμενο διάστημα.

[404] *ΓΕΕ*, αρ. 97, Αίγινα 29/12/1828, ό.π., σ. 401-404.

[405] Παπαγεωργίου, *Η Στρατιωτική Πολιτική του Καποδίστρια*, ό.π., σ. 75.

Πίνακας 18. Κελευστικοί μουσικοί στις πολεμικές επιχειρήσεις των ημιτακτικών σωμάτων, 1828

Ημερομηνία	Πολεμική Επιχείρηση	Σώματα	Κελευστικοί Μουσικοί
11/8/1828	Κατάληψη Λιδωρικίου και Μαλανδρίνου επαρχίας Δωρίδας	Α΄ Χιλιαρχία Κ. Τζαβέλα, Γ΄ Χιλιαρχία Γιαννάκη Στράτου, Πεντακοσιαρχία Ν. Στράτου,	Σαλπιγκτής αγνώστου ονόματος,[406] Παναγιώτης Χατζή Ρωμιού, τυμπανιστής[407]
14/10/1828	Μάχη Λομποτινών, επαρχίας Ναυπακτίας, θέση Μερμιγκάκι, νίκη των Ελλήνων	Α΄ Χιλιαρχία Κ. Τζαβέλα, Γ΄ Χιλιαρχία Γιαννάκη Στράτου, Πεντακοσιαρχία Ν. Στράτου, τα σώματα Β. Μαστραπά, Κομνά Τράκα, και Ι. Φαρμάκη	
22/10/1828	Δεύτερη μάχη των Λομποτινών		
31/10/1828	Παράδοση των οθωμανικών δυνάμεων της μονής Δομπού, επαρχία Λιβαδιάς	Χιλιαρχία Διονύσιου Ευμορφόπουλου και τοπικά σώματα υπό την Γενική Αρχηγία του Δημητρίου Υψηλάντη	Δημήτρης Λιάσκου, τυμπανιστής,[408] Παναγιώτης Χατζή Ρωμιού, τυμπανιστής
31/10/1828	Κατάληψη Αράχοβας, και του στρατηγικής σημασίας χωριού Στεβενίκου	Χιλιαρχία Βάσου Μαυροβουνιώτη και το σώμα Ζελνιώτη	Σαλπιγκτής αγνώστου ονόματος[409]
17/11/1828	Παράδοση Φρουρίου Σαλώνων στις Ελληνικές δυνάμεις	Χιλιαρχίες Βάσου Μαυροβουνιώτη, Γεώργιου Δυοβουνιώτη	
23/11/1828	Μάχη Καρπενησίου, ήττα και αποχώρηση Οθωμανών	Κ. Τζαβέλας, Ν. Τζαβέλας, Γ. Στράτος	
15/12/1828	Κατάληψη της Βόνιτσας από δυνάμεις της δυτικής στραταρχίας.	Σώματα Γ. Τσόγκα, Βλαχόπουλου, Δημοτσέλιου, Βαρνακιώτη και οι Χιλιαρχίες Γαρδικιώτη Γρίβα και Διαμαντή Ζέρβα	Καραγιώργος, Τυμπανιστής Γιώργος Μήτρου Σαλπιγκτής

Εορτασμός Αγίου Ιωάννη στο Ναύπλιο (1829)

Στις 7 Ιανουαρίου τελέστηκε στο Ναύπλιο ο εορτασμός της μνήμης του Αγίου Ιωάννη του Προδρόμου, ο οποίος συνέπιπτε με τα ονομαστήρια του Καποδίστρια και με την άφιξή του, έναν χρόνο πριν στην Ελλάδα. Την ημέρα αυτή εψάλη δοξολογία στον Ιερό Ναό του Αγίου

[406] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 10, Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 279.

[407] Κασομούλης, ό.π., τόμ. 3, σ. 41-42.

[408] Στο ίδιο, σ. 67.

[409] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο Στρατιωτικών και Ναυτικών, Φ. 6, Έγγραφο αρ. 112.

Γεωργίου, εκφωνήθηκε ο πανηγυρικός λόγος από τον Νικόλαο Σκούφο. Επίσης ήχησαν κωδωνοκρουσίες, ερρίφθησαν κανονιοβολισμοί και πραγματοποιήθηκαν ποικίλες εορταστικές εκδηλώσεις.

«Μετά την πολεμικήν παράταξιν ο Κύριος Κωνσταντίνος Ράδος, προσωρινός Διοικητής της Ναυπλίας, εδέχθη επισκέψεις των επιλοίπων τοπικών αρχών και των πρωτίστων κατοίκων της πόλεώς μας.

Εσπέρας η πόλις όλη, τα φρούρια και ο στρατών εφωτίσθησαν· η χαρά του λαού εζωγραφισμένη εις το πρόσωπόν του, η ειλικρινής παράστασις των αισθημάτων του προς τον Κυβερνήτην και ευεργέτην του, η μουσική του τακτικού σώματος, χοροί συγκροτημένοι εις διάφορα μέρη, έδιναν έναν χαρακτήραν διόλου απαραδειγμάτιστον εις την εθνικήν ταύτην εορτήν και πανήγυριν».[410]

Σύσταση Κεντρικού Πολεμικού Σχολείου (1829)

Στις 12 Ιανουαρίου ο Κυβερνήτης Ι. Καποδίστριας με το υπ' αριθ. 8,683 διάταγμα, ενέκρινε προσωρινά σχέδιο για την σύσταση Κεντρικού Πολεμικού Σχολείου. Το σχέδιο αυτό υποβλήθηκε στις 28 Δεκεμβρίου του 1828 από τον Λοχαγό, Henry Pauzié, εφόρου των σχολείων του Πυροβολικού και των Ευέλπιδων. Σύμφωνα με τις πρόνοιες του διατάγματος το σχολείο αυτό θα αντικαθιστούσε τα ειρημένα σχολεία που είχαν συσταθεί εντός του έτους 1828. Το σχέδιο είχε εγκριθεί από τον Γενικό Διευθυντή του τακτικού σώματος Συνταγματάρχη Heideck και τον διοικητή του Πυροβολικού Συνταγματάρχη Pierri. [411]

Αποχαιρετιστήρια περιοδεία του Στρατηγού Maison (1829)

Κατά τον μήνα Απρίλιο και λίγο πριν την επιστροφή του στην Γαλλία, ο Στρατηγός Maison περιόδευσε σε περιοχές της Ελλάδος που ήταν πια ελεύθερες. Τελευταίος σταθμός των επισκέψεών του ήταν το νησί της Αίγινας όπου ήδη βρισκόταν ο Κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας.

---

[410] *ΓΕΕ*, αρ. 6, Αίγινα 19/1/1829, σ. 19.

[411] *ΓΕΕ*, αρ. 10, Αίγινα 2/2/1829, σ. 35.

«Αναρίθμητον πλήθος λαού τον υπεδέχθη εις το παράλιον περιεστοιχημένον από την πολιτικήν φρουράν συγκειμένην εκ Ψαρριανών νέων. Προεπέμφθη μετά της ανηκούσης παρατάξεως, προηγουμένης της στρατιωτικής μουσικής και παιανιζούσης το πολεμιστήριον. Υπαντώντα δε τον Μαρεσάλον και τα του Σχολείου ορφανά, πρόσφεραν εις αυτόν σύμβολον ευγνωμοσύνης, στέφανον άνθινον,[…].Την πρώτην ημέρα της αφίξεώς του ο Εξοχώτατος Μαρεσάλος προσεκλήθη εις δείπνον παρα του Εξοχωτάτου Κυβερνήτου, και την ακόλουθον, παρά του Πανελληνίου, όπου ήσαν προσκεκλημένοι άπαντες οι εν Αιγίνη ευρισκόμενοι αξιωματικοί των τριών Συμμάχων. Προπόσεις έγειναν υπέρ του Δεκάτου Καρόλου, του Μαρκίωνος Μαιζώνος, της Ελλάδας και του Κυβερνήτου. Μετά το δείπνον συνεκροτήθη και χορός στρατιωτικός Ελληνικός έξωθεν του δώματος του Πανελληνίου».[412]

Η αλληλοδιδακτική μέθοδος στον Τακτικό Στρατό (1829)

Με διάταγμα του Κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια, την 1 (13) Μαΐου του 1829 εισήχθη στον τακτικό στρατό η αλληλοδιδακτική μέθοδος.

«Αρ. 11,791 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Διάταγμα

Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Δια να μεθέξωσι τα τακτικά στρατεύματα των αγαθών της στοιχειώδους διδασκαλίας,

Διατάττομεν

Άρθρο Α.΄ Η αλληλοδιδακτική μέθοδος να εισαχθή εις τας διαφόρους τάξεις των τακτικών στρατευμάτων.

Β.΄ Ο λοχαγός των επιτελών Κύριος Δουτρών, όστις μας ενεφάνισεν υπόμνημα περί τούτων, διορίζεται Διευθυντής της διδασκαλίας ταύτης.

Γ.΄ Ο Συνταγματάρχης και Γενικός Διευθυντής του τακτικού Κ. Εϋδέκ, αναγνούς το ειρημένον υπόμνημα, να μας εμφανίσει προς επικύρωσιν τα περί διατάξεων σχέδια, τα οποία ο Κύριος Δουτρών θέλει συνθέσει, αφ’ ού συνεννοηθεί μετά αυτού» [413]

[412] *ΓΕΕ*, αρ. 32, Αίγινα 29/4/1829, σ. 125.

[413] *ΓΕΕ*, αρ. 36, Αίγινα 11/5/1829, σ. 139.

Τελετή ορκωμοσίας πληρεξουσίων της Δ΄ Εθνοσυνέλευσης (1829)

Στις 11 Ιουλίου 1829 και στα πλαίσια της έναρξης της Δ΄ Εθνοσυνέλευσης, διεξήχθη στο Άργος η ορκωμοσία των πληρεξουσίων της, παρόντος του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια. Στην τελετή έλαβε μέρος και η στρατιωτική μουσική.

«Σήμερον λοιπόν περί την 5ην ώραν του πρωινού ο Κυβερνήτης, φορών τα εθνικά παράσημα, πεζός και άνευ φρουράς, συνεπομένων μόνον τινών, και συνοδευμένος παρά του υπουργικού συμβουλίου και του Ναυάρχου Κ. Μιαούλη και ακολουθούντων και των κατοίκων, υπήγε εις την εκκλησίαν, όπου παρεστάθη εις την τελετήν παρόντων όλων των Πληρεξουσίων. […] Ο από του ναού εις το θέατρον δρόμος περιεστοιχίζετο υπό στρατευμάτων τινών τακτικών και ατάκτων και ενός λόχου ιππικού υπό τας διαταγάς του αρχηγού της εθνικής φρουράς Νικήτα Σταματελόπουλου, και διήρχετο ενός θριαμβευτικού τόξου προ της εισόδου του θεάτρου κειμένου. Η Α. Ε. ανέβη εις το θέατρον με την ανήκουσαν πομπήν ηγουμένης και παιανιζούσης της στρατιωτικής μουσικής».[414]

Νέος Γενικός Διευθυντής των Ελληνικών Τακτικών Στρατευμάτων (1829)

Στις 22 Ιουλίου με το υπ’ αριθ. διάταγμα 13509 ο Κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας τοποθέτησε στην θέση του Γενικού Διευθυντή των Ελληνικών Τακτικών Σωμάτων τον Γάλλο στρατηγό Camille Alphonse Trézel σε αντικατάσταση του Βαυαρού Wilhem von Heideck ο οποίος παραιτήθηκε για λόγους υγείας και επέστρεψε στην πατρίδα του.[415]

Κατά την περίοδο αυτή, το τακτικό σώμα περιλάμβανε τέσσερα τάγματα πεζικού, ένα τάγμα πυροβολικού, τέσσερις ίλες ιππικού, ένα σώμα οχυρωματοποιΐας και αρχιτεκτονικής, αξιωματικούς της επιμελητείας, ένα διαρκές στρατοδικείο και το στρατιωτικό σχολείο.[416]

---

[414] *ΓΕΕ*, αρ. 49, Άργος 13/7/1829, σ. 193.

[415] *ΓΕΕ*, αρ. 53, Άργος 31/7/1829, Παράρτημα.

[416] Χαραλάμπης, Νίδερ, ό.π., σ. 29-30.

Αύξηση του μισθού των Στρατιωτικών Μουσικών (1829)

Με διάταγμα της 15ης Αυγούστου του ο Κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας αύξησε τον μισθό των στρατιωτικών μουσικών. Στο διάταγμα αυτό καταγράφονται 7 μισθολογικά κλιμάκια.

«Αρ. 13,791 ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Διάταγμα

Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Θεωρούντες ότι απαιτείται να διεγείρωμεν την άμιλλαν μεταξύ των μουσικών του τακτικού σώματος,

Διατάττομεν

Α.΄ Οι μισθοί των μουσικών του τακτικού, ως και των αρχηγών αυτών, θέλουν αυξηθεί κατά την εξής αναλογίαν:

Ο Αρχηγός των μουσικών	αντί 75 Γρ.	θέλει λαμβάνει κατά μήνα Γρ. 90
Ο β΄και ο γ΄	αντί 55	60
Ο δ΄	αντί 35	50
Ο ε΄ και στ΄	αντί 35	40
Ο ζ΄, η΄, θ΄, ι΄, ια΄, ιβ΄, ιγ΄ και ιδ΄,	αντί 30	35
Ο ιε΄και ιστ΄	αντί 23 ή 21	25
Ο κβ΄, κη΄ θέλουν λαμβάνει, ως και μέχρι τούδε,		21».[417]

Σύνθεση των Τακτικών Σωμάτων – Κατανομή δυνάμεων (1829)

Στο τέλος Αυγούστου ολοκληρώθηκε και η συγκρότηση του σώματος Οχυρωματοποιΐας. Κατά την περίοδο αυτή, η σύνθεση του τακτικού σώματος ήταν η ακόλουθη.

α) 4 Τάγματα Πεζικού με 22 λόχους, 1 Λόχος Απομάχων (Μέθανα, Πόρος), 1 Σώμα Ακολούθων (20 άνδρες).

β) 1 Τάγμα Πυροβολικού με 5 πυροβολαρχίες (1 πυροβολαρχία φρουρίων)

γ) 1 Σώμα Ιππικού με 4 ίλες

[417] *ΓΕΕ*, αρ. 61, Άργος 11/9/1829, σ. 248.

δ) 1 Σώμα Οχυρωματοποιΐας - Αρχιτεκτονικής. (Μηχανικό)

ε) Το Κεντρικό Πολεμικό Σχολείο (Σχολή Ευελπίδων).

στ) Σώμα Επιμελητείας Οικονομικών και Πολεμοφοδίων, (αποθήκες, φούρνοι)

ζ) Νοσοκομεία (Ναύπλιο, Άργος, Ακροκόρινθος).[418]

Τα Τακτικά Σώματα κατανέμονταν αποκλειστικά στα 12 Φρούρια της ελεύθερης χώρας. [419]

Η Μουσική του Τακτικού Σώματος δεν συμπεριλήφθηκε στον παραπάνω πίνακα.[420]

Στα φρούρια υπηρετούσαν κελευστικοί μουσικοί.

Πίνακας 19. Στάθμευση Τακτικών Σωμάτων, 1829

Στάθμευση	Πεζικό	Ιππικό	Πυροβολικό	Οχυρωματοποιών-Αρχιτεκτόνων
Φρούρια Ναυπλίου	9 λόχοι, 1 θαλάσσιος λόχος		3 λόχοι	1 λόχος εργατών
Φρούριο Ακροκορίνθου	2 λόχοι		1 λόχος	
Φρούριο Άργους		2 ίλες		
Φρούριο Τριπολιτσάς		2 ίλες		
Φρούριο Μονεμβασιάς	1 λόχος			
Φρούριο Γραμβούσας	1 λόχος			
Φρούρια Πάτρας – Ρίου	6 λόχοι		1 λόχος	
Φρούρια Ναυπάκτου Αντιρρίου	3 λόχοι		1 λόχος	
Τακτικούπολη	1 λόχος			

[418] Παπαγεωργίου, ό.π., σ. 149, Οργανωτικό Σχεδιάγραμμα του τακτικού σώματος.

[419] Παπαγεωργίου, ό.π., σ. 147-148.

[420] Στάθμευε στο Ναύπλιο και μετακινούνταν για τις απαιτήσεις στρατιωτικών επιχειρήσεων, τελετουργίας και ψυχαγωγίας.

Πίνακας 20. Διοικήσεις Τακτικών Σωμάτων, 1829

Α΄ Τάγμα Πεζικού	Νικόλαος Σκαρβέλης[421]
Β΄ Τάγμα Πεζικού	Giovanni Cavallo[422]
Γ΄ Τάγμα Πεζικού	Σπυρίδων Σωνιέρος[423]
Δ΄ Τάγμα Πεζικού	Αλέξανδρος Ιουστίνος (Justini) [424]
Πυροβολικό	Henry Pauzié
Ιππικό	Pellion[425]
Οχυρωματοποιών-Αρχιτεκτόνων	Auguste-Théodore Garnot

Καθορισμός απόδοσης στρατιωτικών τιμών (1829)

Με το υπ' αρ. 39 Γενικό Διάταγμα του στρατηγού Trézel της 7ης Σεπτεμβρίου 1829 καθορίστηκε ο τρόπος απόδοσης των στρατιωτικών τιμών από υπαξιωματικούς και στρατιώτες προς τους ανωτέρους τους.

«Γενικόν Διάταγμα. Ναύπλιον τη 7 7βρίου 1829.

Κατά τους σκοπούς του εξοχωτάτου Κυβερνήτου της Ελλάδας αι στρατιωτικαί τιμαί αποδίδονται από τους φύλακας εις τους αξιωματικούς ενδυμένους το φόρεμα, ή την καππόταν της ουνιφόρμας και οπλισμένους, και εις τους υπουργούς της πολιτικής τάξεως ενδεδυμένους εις το υπούργημά των ανήκον φόρεμα.

Οι χωρισμένοι εις υπηρεσίαν, ή εκτός υπηρεσίας υπαξιωματικοί και στρατιώται θέλουν χαιρετά τους αξιωματικούς, βάλλοντες την δεξιάν των χείρα εις το σκούφωμα.

[421] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο Στρατιωτικών και Ναυτικών, Φ. 4, Έγγραφο αρ. 558.

[422] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 562.

[423] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 566.

[424] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 568.

[425] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 587.

Όταν είναι αξιωματικοί ανώτεροι ή Γενικοί, πρέπει να παρρησιάσωσι μέτωπον από μέρους των, και να σταθώσι την δεξιάν εις το επί της κεφαλής σκέπασμα, έως ου οι αξιωματικοί να τους περάσωσι δύο βήματα.

Ποτέ οι αξιωματικοί και στρατιώται δεν πρέπει να εκβάζωσι τα σκουφώματά των δια χαιρετισμόν.

Όταν οι εις υπηρεσίαν όντες υπαξιωματικοί και στρατιώται έχουν να αποδώσουν τιμάς, δεν έχουν να κάμουν άλλο κίνημα, εκτός των του παρά του φυλακάρχου προσταγμένον.

Εις τας επικηδείους πομπάς τα στρατεύματα δύω φοραίς πυροβολούν, την πρώτην εκτός της εξωτερικής πύλης της πόλεως εκβαίνοντος του λειψάνου, την δευτέραν εις το τέλος της πομπής, καθήν στιγμήν αρχίζουν να σκεπάζωσι τον τάφον.

Δεν θέλουν πλέον πυροβολεί κατά άνδρα επί του τάφου.

Ο Στρατάρχης

Ο ανώτερος φρούραχος Τρεζέλ

Πίζας».[426]

Το Στρατόπεδο Μεγάρων – Στρατιωτικά Γυμνάσια (1829)

Το τρίτο δεκαήμερο του Σεπτεμβρίου του 1829 ο Στρατηγός Trézel οργάνωσε Στρατόπεδο στην περιοχή των Μεγάρων όπου και συγκέντρωσε ικανές δυνάμεις του τακτικού σώματος για την διενέργεια στρατιωτικών γυμνασίων και εφαρμογής του Γαλλικού στρατιωτικού κανονισμού εκστρατείας. Κατά την διάρκεια των ασκήσεων εφαρμόστηκε το πρόγραμμα ωρών της εσωτερικής υπηρεσίας στρατοπεδιάς με την συμμετοχή κελευστικών μουσικών. Τα ασκούμενα στρατεύματα επισκέφθηκε και ο Κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας. Μία εκ των ημερών διεξήχθη γιορτή κατά την οποία πραγματοποιήθηκαν στρατιωτικοί αγώνες με έπαθλα για τα πρωτεία στην σκοποβολή, στον δρόμο και στο άλμα. Η ψυχαγωγία του στρατοπέδου ανατέθηκε στην στρατιωτική μουσική.

«Εκ Μεγάρων, 8 Οκτωβρίου.

Από τας είκοσι του παρελθόντως μηνός φθάσαντες ενταύθα δύο τάγματα πεζικού, εξ ών το β΄ έφθασε μετά πέντε ημέρας από Πάτρας, και εν τάγμα ιππικού, αφού πρότερον περιήλθε

[426] ΓΑΚ ΚΥ, Ιστορικά Αρχεία Γιάννη Βλαχογιάννη/Κατάλογος Β΄ Χειρογράφων /Ιατρικά, Φ. 186, Διάταγμα αρ. 39.

ο Αρχηγός για να εύρη θέσιν ανάλογον και συμφέρουσα εις το στρατόπεδον, εστρατοπεδεύσαμεν τα μεν δύο τάγματα και το εν τάγμα του ιππικού πλησίον της πηγής του νερού, το οποίον ρέει εις το βόρειον μέρος της κωμοπόλεως, το δε Πυροβολικό έλαβε την θέσιν του Μύλου. Πρότινων ημερών ειδοποιηθείς ο Στρατοπεδάρχης Γενικός Διευθυντής του σώματός μας περί της αφίξεως του Εξοχωτάτου Κυβερνήτου ενταύθα, είχεν διατάξει μίαν εορτήν με άθλα δια την ημέραν της εν Νεοκάστρω νίκης των Συμμάχων, και προς απόδειξιν της ευχαριστήσεως των στρατευμάτων δια την παρουσίαν του Εξοχωτάτου Κυβερνήτου· αλλά η Εξοχότης του φθάσασα ανελπίστως εις τας τέσσερις του τρέχοντος, μόλις επεθεώρησεν τον στρατόν, και δεχθείς τας ευφημίας του μετά τέσσερις ώρας ανεχώρησεν. Όθεν η εορτή ανεβλήθη δια την ογδόην. Τρία άθλα προσδιωρίσθησαν από τον Αρχηγόν με τρία διαφορετικά βραβεία: το α΄ η εύστοχος βολή του όπλου, το β΄ ο δρόμος, και το γ΄ το πήδημα· τα δε βραβεία του μεν α΄ ένας κύλιξ αργυρούς, του εν κριάρι, και του γ΄ ένας ασκός με οίνον. [….] Γενικήν χαρά υπήρχε σε όλο το στρατόπεδον καθ΄όλην την ημέραν· η μουσική ηύξηνε περισσότερον την αγαλλίασιν με τας μελωδίας της, και συνεχείς αλλαλαγμοί μετ' ευφημιών εκφράζοντες την ευγνωμοσύνην υψώθησαν υπέρ των κραταιών Μοναρχών και υπέρ του Εξοχωτάτου Κυβερνήτου μας».[427]

Όπως καταγράφεται σε διάταγμα για την μισθοδοσία τους, οι δυνάμεις που συγκεντρώθηκαν στο Στρατόπεδο Μεγάρων ήταν τα Α΄ και Β΄ Τάγματα Πεζικού, η Α΄ και Β΄ Ίλες Ιππικού, το Τάγμα Πυροβολικού, το σώμα των Οχυρωματοποιών (Μηχανικού) και η Στρατιωτική Μουσική.[428]

Τα στρατεύματα αυτά παρέμειναν και ασκήθηκαν στην περιοχή έως το τέλος Οκτωβρίου.

Εσωτερική Υπηρεσία – Καθήκοντα Κελευστικών Μουσικών (1829)

Με διάταγμα του Γενικού Διευθυντή του τακτικού σώματος και Στρατοπεδάρχη στρατοπέδου Μεγάρων Trézel της 26ης Σεπτεμβρίου, καθορίστηκε η εσωτερική υπηρεσία του στρατοπέδου. Στο διάταγμα περιγράφεται αναλυτικά και η υπηρεσία των κελευστικών μουσικών των τακτικών σωμάτων. Τα μουσικά όργανα που χρησιμοποιούνταν ήταν τα

---

[427] *ΓΕΕ, αρ.* 72, Αίγινα, 19/10/1829, σ. 290.

[428] ΓΑΚ ΚΥ, Ιστορικά Αρχεία Γιάννη Βλαχογιάννη/ Κατάλογος Β΄ Χειρογράφων/Ιατρικά, Φ. 186, Διάταγμα της 5 Οκτωβρίου 1829.

τύμπανα, οι σάλπιγγες και οι αυλοί. Τα δύο τελευταία παιάνιζαν «κατά συμφωνία» τα διάφορα ηχήματα.

Η διαταγή αυτή, αποτελεί το πρώτο γνωστό πρόγραμμα εσωτερικής υπηρεσίας τακτικών σωμάτων.

«Η υπηρεσία του Στρατοπέδου Μεγάρων καθορίζεται ως έπεται.

Εις λοχαγός της ημέρας επαγρυπνεί την ευταξία της υπηρεσίας του Στρατοπέδου, επιθεωρεί τας αναβαστούντας φυλακάς και εξερχόμενα αποσπάσματα. Ο λοχαγός ούτος εκλέγεται κατά αράδα αρχαιότητος αλλεπαλλήλως κατά τάγμα αρχομένου εκ του Α΄. Εκτός των δια την γενικήν υπηρεσίαν φυλακών και αποσπασμάτων των, διορίζεται κάθε ημέραν μία φυλακή της ευταξίας συνισταμένη εκ δύο λοχίων, τεσσάρων δεκανέων και τριάντα έξ στρατιωτών λαμβανομένων ανά τρεις από κάθε λόχον των δύω Ταγμάτων, δύω Τυμπανιστών και ενός αυλητού. Διοικείται δε παρ' ενός υπολοχαγού και ενός ανθυπολοχαγού, εκ της οποίας ένας λοχίας, δύω δεκανείς και το ήμισυ των στρατιωτών σχηματίζουν την φυλακήν του Στρατοπέδου.

Η υπηρεσία της φυλακής της ευταξίας αρχίζει καθ' εκάστην εις τας 8 το ταχύ, και τελειώνει την αύριον κατά την ιδίαν ώραν.

Ο διοικών την φυλακήν της ευταξίας αξιωματικός υπόκειται εις τον της ημέρας λοχαγόν και είναι προς αυτόν υπεύθυνος δια την ευταξίαν του στρατοπέδου κατά το διάστημα των 24 ωρών της υπηρεσίας του.

Επαγρυπνεί αυστηρώς κανένας πραγματευτής ή πωλητής να μην στήση το εργαστήριό του εκτός των προς τούτο διορισμένων τόπων.

Η τοποθεσία της φυλακής της ευταξίας είναι όπισθεν των δύω ταγμάτων επί της γραμμής των μαγειρείων. Θέλει δώσει δύω μικράς θέσεις τεσσάρων ανδρών και ενός δεκανέως τριακόσια βήματα όπισθεν του στρατοπέδου, η πρώτη δεξιά, η δευτέρα αριστερά. Δίδει προς τούτους ένα φύλακα, όστις την ημέραν είναι όπισθεν των καλύβων των αξιωματικών, την δε νύκταν εν μέσω των αξιωματικών και στρατιωτών, δύο άλλοι φύλακες φυλάττουν τας δύο σημαίας.

Η του στρατοπέδου φυλακή τίθεται περίπου διακόσια βήματα όπισθεν του χανδακίου ευρισκομένου επί μέτωπον του Πεζικού αντικρύ των δύω Ταγμάτων. Δίδει την ημέραν ένα

φύλακα προ της φυλακής, και την νύκταν δύω, τίθοντας τον μεν έναν δεξιά, και τον έτερον αριστερά του Πεζικού έμπροσθεν του στρατοπέδου.

Ο τυμπανιστής της του στρατοπέδου φυλακής τυμπανοκροτεί κάθε αυγήν εις τας 4 ½ ώρας το εωθινόν. Οι τυμπανιστές του πυροβολικού εξακολουθούν και ούτω μέχρι του αριστερού άπαντες οι τυμπανισταί. Το εωθινόν συγκροτήται με συμφωνίαν των αυλών και σαλπίγγων.

Κάθε ημέραν την ώραν του εωθινού εις των της ευταξίας των αξιωματικών παρευρίσκεται επί κεφαλής του στρατοπέδου, βάλλει υπό των όπλων τας φυλακάς. Ένας λόχος εκάστου Τάγματος λαμβάνει επίσης τα όπλα, και μένει ένοπλος μέχρι μέχρι ανατολής ηλίου.

Καθ' εκάστην εκτός Σαββάτου και Κυριακής γίνεται γυμνάσιον όλων των Σωμάτων, το ταχύ από τις 6 ½ έως τας 8 ώρας, και το εσπέρας από τας 4 έως τας 5 ½ .

Κάθε Κυριακήν εις τας 8 ώρας πρωί γίνεται επιθεώρησις παρά του Γεν. Διευθυντού.

Το σύνθημα δίδεται καθ' εκάστην προ των 5 ωρών το εσπέρας εις Στρατοπεδαρχείον.

Η υποχώρησις[429] τυμπανοκροτείται εις τας 6 ώρας από όλους τους τυμπανιστάς και αυλητάς αθροισμένους προ των σημαιών εκάστου Τάγματος.

Εις την επιστροφήν αι της ευταξίας και στρατοπέδου φυλακαί λαμβάνουν τα όπλα και οι αξιωματικοί αυτών εκτελούν προσκλητήριον των ανδρών και επιθεώρησιν όπλων.

Το ιππικόν φυλάττεται δια μίας μεγάλης φυλακής 16 ανδρών διοικουμένων υπό ενός αξιωματικού. Δίδει έμπροσθεν του δεξιού και αριστερού αυτού στάσεις 4 ανδρών και ενός δεκανέως οίτινες ημέραν και νύκτα έχουσιν εμπροσθοφυλακήν. Εις αξιωματικός του ιππικού είναι της ημέρας, και έχει τα καθήκοντα όμοια με εκείνον της ημέρας λοχαγόν. Ο κύριος Πελλιόν αντισυνταγματάρχης διοικεί την υπηρεσίαν ταύτην του στρατοπέδου και δίδει λόγον καθ' εκάστην προς τον Γεν. Διευθυντή, και επαγρυπνεί την αυστηράν εκτέλεσιν του Διατάγματος.

Ο Στρατοπεδάρχης

Τρεζέλ».[430]

---

[429] Το μετέπειτα μετονομασθέν «Ανακλητικόν» ήχημα. (Retraite).

[430] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., , Φ. 186, Ιατρικά, Διάταγμα της 26ης Σεπτεμβρίου 1829.

Πέρας Γυμνασίων – Επιστροφή των Τακτικών Σωμάτων (1829)

Μετά το πέρας των γυμνασίων, ο Κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας διέταξε τα Τακτικά Σώματα να επιστρέψουν στις έδρες τους και να μετακινηθούν από τα Μέγαρα προς την Πάτρα, το Άργος και το Ναύπλιο αντίστοιχα. Η περιγραφή της επιστροφής των σωμάτων δίνει σημαντικές πληροφορίες για τον τρόπο και τα μέσα μετακίνησής τους αλλά και τις πρόνοιες που λαμβάνονταν για την σίτιση και διαμονή των μετακινούμενων στρατιωτικών τμημάτων. Η διαταγή όριζε επίσης την διατήρηση των εγκαταστάσεων του στρατοπέδου μετά την εκκένωσή του, ώστε να χρησιμοποιηθούν είτε από αναξιοπαθούντες κατοίκους της περιοχής είτε από ημιτακτικά σώματα.

«Διαταγή της κινήσεως

Στρατόπεδον Μεγάρων τη 26/7 Οκτωβρίου 1829

Κατά διαταγή του Κυβερνήτου της Ελλάδος, το Β΄ Τάγμα του Πεζικού μετά της Β΄ Ταξιαρχίας του ιππικού θέλει μισεύσει από το στρατόπεδων Μεγάρων την 28ην 8βρίου το πρωί, δια να υπάγουν εις Πάτραν όπου θέλειν σταθή ως φρουράν έως $Β^{ας}$ διαταγής. Αυτά τα στρατεύματα θέλουν κοιμηθεί εις τας 28 εις τας Μύγας, την 29 εις Κόρινθον, όπου πρέπει να διατρίψουν την 30 δια να λάβουν τας αναγκαίας ζωοτροφίας δια την 31 8βρίου $Α^{ην}$, 2, 3 9βρίου. Θέλουν κοιμηθεί την 31 8βρίου εις τα πηγάδια του Αλτάγα, $Α^{ην}$ 9μρίου εις την Ακράταν, 2 εις την Βοστίτζαν. Η μουσική, το Α΄ Τάγμα Πεζικού και η ιππική Ταξιαρχία θέλουν μισεύσει από το στρατόπεδον τη 29 8βρίου δια να υπάγουν εις Άργος και Ναύπλιον. Θέλουν λάβει τα ζωοτροφίας εις το στρατόπεδον δια τας 29 και 30 8βρίου και εις την Κόρινθον δια τας ημέρας των 31 και $Α^{ης}$ 9μβρίου. Η κίνησις των θέλει γενή ως ακολούθως. Τη 29 είς Μύγας, τη 30 εις Κόρινθον, τη 31 εις Άγιον Βασίλειον,και την $Α^{ην}$ 9μβρίου εις Ναύπλιον και Άργος. Η μεγαλυτέρα ποσότης των μουλαρίων όπου ημπορούν να ενοικιάσουν είναι επτά μουλάρια δια κάθε Ταξιαρχία και 13 δια κάθε Τάγμα. Εις το πυροβολικόν θέλουν σταθή δια την μετατόπισιν εις το ιμπαρκάρισμα όλων εκείνων των πραγμάτων όπου πρέπει να παρθούν από το στρατόπεδον, μετοχίου φανερωμένης. Ευθύς όπου αυτή η δουλειά τελειώσει, αυτά τα στρατεύματα πρέπει να κινήσουν δια Ναύπλιον ακολουθόντες την ίδιαν γραμμήν του Α΄ Τάγματος, ή θέλουν μισεύσει την 29 με το Α΄ Τάγμα. Εάν και δυνατόν διατάσσεται εις κάθε σώμα να μην χαλάση τίποτε μισεύοντας από το στρατόπεδον επειδή ακολούθως θέλουν είναι εις μεγάλην χρείαν δια τους δυστυχείς κατοίκους και μάλιστα εις αυτόν τον καιρόν ημπορούν να χρησιμεύσουν εις τα άτακτα στρατεύματα, τα οποία πρέπει να ενωθούν εις Μέγαρα.

Ο εξοχώτατος Κυβερνήτης έλαβε γενικάς επιμαρτυρήσεις της ευταξίας των γενικών στρατευμάτων και θέλουν αποδείξει εκ νέου την καλήν των καρδία δια τους αδελφούς τους κατοίκους του τόπου, αφίνοντάς τους τα σκεπάσματα όπου κατόρθωσαν με τα ίδια τους χέρια.

Ο Γεν. Διευθυντής επειδή και εκράχθη εις το Ναύπλιον παρά του Ε. Κυβερνήτη, αφίνει εις τον αντισυνταγματάρχην Πελλιόν την προσταγήν των στρατευμάτων. Θέλει δώσει επ' ονόματι του Γεν. Διευθυντού όλας τας διαταγάς αφορώσας αυτήν την κίνησιν.

Ο Στρατοπεδάρχης

Τρεζέλ».[431]

Συγκρότηση Ελαφρών Ταγμάτων – Σαλπιγκτές (1829)

Στις 18 Οκτωβρίου με το υπ' αριθ. 1410 διάταγμα, οι χιλιαρχίες μετατράπηκαν σε ελαφρά τάγματα στων οποίων την οργανωτική δομή προβλέπονταν δύο σαλπιγκτές ανά τάγμα.[432]

Για τον μετασχηματισμό των Ελαφρών Ταγμάτων, οι δυνάμεις των Σωμάτων Δυτικής Ελλάδας κλήθηκαν να μετασταθμεύσουν στην Ναύπακτο και αυτές της Ανατολικής Ελλάδας στην Σαλαμίνα και στα Μέγαρα. Κάθε τάγμα διέθετε δική του σημαία και τέσσερις λόχους. [433]

Πίνακας 21. Σύνθεση Ελαφρού Τάγματος, 1829

Βαθμός	Δύναμη	Μισθός	Μηνιαίο Σιτηρέσιο	Μερίδες/ ημέρα	Σύνολο γρόσια
Ταγματάρχης	1	360	100	3	460
Υποταγματάρχης	1	210	90	2	300
Λοχαγοί	4	180	60	2	960
Υπολοχαγοί	4	100	45	2	580
Ανθυπολοχαγοί	4	90	45	2	540
Υπασπιστής	1	100	45	2	145
Καταλυματίας	1	180	60	2	240
Ιερέας	1	120	45	2	165
Σαλπιγκτής	2	60	31	1	180
Σημαιοφόρος	1	90	45	2	135

[431] Στο ίδιο, Διάταγμα της 26/7 Οκτωβρίου 1829.

[432] Στέφανος Παπαδόπουλος, «*Η Οργάνωση του Στρατού της Δυτικής Στερεάς Ελλάδος επί Καποδίστρια*», *Ελληνικά*, Θεσσαλονίκη 1964, τόμ. 18ος, σ.165-166.

[433] Στο ίδιο, σ.166.

Λοχίας Σιτιστής	4	70	30	1	400
Λοχίας	16	70	30	1	1600
Δεκανέας	32	40	30	1	2240
Στρατιώτης	320	25	15	1	12800
Παίδες	12	-	15	1	150
Σύνολο	404				20.925 γρ.

Μουσική του Τακτικού Σώματος – Διπλασιασμός του Μισθού (1829)

Η Στρατιωτική Μουσική κατά το 1829 έδρευε στο Ναύπλιο. Η μισθοδοσία της, όπως και για όλα τα σώματα, σημειωνόταν σε γαλλικά έντυπα, ατομικό για τον διευθυντή Υπολοχαγό Α΄ Michael Mangel και συνολικό για τους υπαξιωματικούς, τους στρατιώτες και τους απλούς μουσικούς. Και στα δύο έντυπα αναγραφόταν ότι η μισθοδοσία αφορούσε την «Μουσική του Τακτικού Σώματος».[434]

Σε σύγκριση με το διάταγμα της 15ης Αυγούστου 1829 περί της αύξησης του μισθού των μουσικών, από τον Οκτώβριο του ίδιου έτους παρατηρείται διπλασιασμός του μισθού τους.

Πίνακας 22. Μισθοδοσία Υπαξιωματικών και Στρατιωτών της Μουσικής Τακτικού Σώματος μηνός Οκτωβρίου 1829

Βαθμός	Παρόντες	Ημέρες	Ημερήσιος μισθός	Μηνιαίος μισθός
Ανθυπασπιστής ή υπαξιωματικός	1	31	150 (παράδες)	116 γρ. 10 παρ.
Μουσικός 1ης κλάσης	2	62	100	155
» 2ης κλάσης	1	31	86 2/3	67 6
» 3ης κλάσης	1	31	86 2/3	67 6
» 4ης κλάσης	7	217	66 2/3	361 22
» 5ης κλάσης	2	62	60	93 22
» 6ης κλάσης	5	155	53 1/3	82 26
» 7ης κλάσης	2	62	48	74 16
Εκ του Ορφανοτροφείου[435]	9	279	20	134 20
Σύνολο ανδρών 30				

[434]ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο Στρατιωτικών και Ναυτικών, Φ. 4, ό.π., Έγγραφο 581, Μισθοδοσία της Μουσικής του Τακτικού Σώματος, μηνός Οκτωβρίου 1829.

[435] Η τακτική της κατάταξης τροφίμων των ορφανοτροφείων στην Στρατιωτική Μουσική διατηρήθηκε έως και τη δεκαετία του 1970.

Επίδομα χρόνου υπηρεσίας από 3 έως 6 χρόνια, 1 δοκίδα [436]	8	248	5	31
Επίδομα χρόνου υπηρεσίας έως από 6 έως 9 χρόνια, 2 δοκίδες	1[437]	31	10	7 30
Το όλον				1.123 10

Στην δεύτερη σελίδα του φύλλου μισθοδοσίας, που αποτελούσε την απόδειξη παραλαβής των χρηματικών ποσών, αναγράφονταν ολογράφως και αριθμητικώς το συνολικό ποσό της μισθοδοσίας των υπαξιωματικών και στρατιωτών όλων των Σωμάτων (και της Μουσικής). Το χρηματικό ποσό παραλάμβανε ενυπόγραφα ο Michael Mangel ως «Υπολογαγός και Διευθυντής της Μουσικής». Η υπογραφή του Michael Mangel έφερε κάτωθεν τον βαθμό του Υπολοχαγού Α΄ με τα αρκτικόλεξα γραμμένα στην Ιταλική, P: T: (Primo Tenente). Στην απόδειξη παραλαβής του συγκεκριμένου μισθού, κρατήθηκαν 500 γρόσια, τα οποία είχαν δοθεί ως προκαταβολή στους μουσικούς κατά την περίοδο των ασκήσεων στα Μέγαρα. Πληρωτέο ποσό ήταν τα 623, 10 γρόσια.

[436] Το επίδομα χρόνου υπηρεσίας στην Γαλλική κατάσταση μισθοδοσίας προσδιορίζεται ως *Haute Paier a l' Ancianite* (υψηλή αμοιβή αρχαιότητας). Η αρχαιότητα υποδηλωνόταν με την τοποθέτηση *Chevron* (δοκίδων) στο αριστερό μανίκι του στρατιωτικού.

[437] Πιθανώς πρόκειται για τον Χρίστο Μπερετίνο

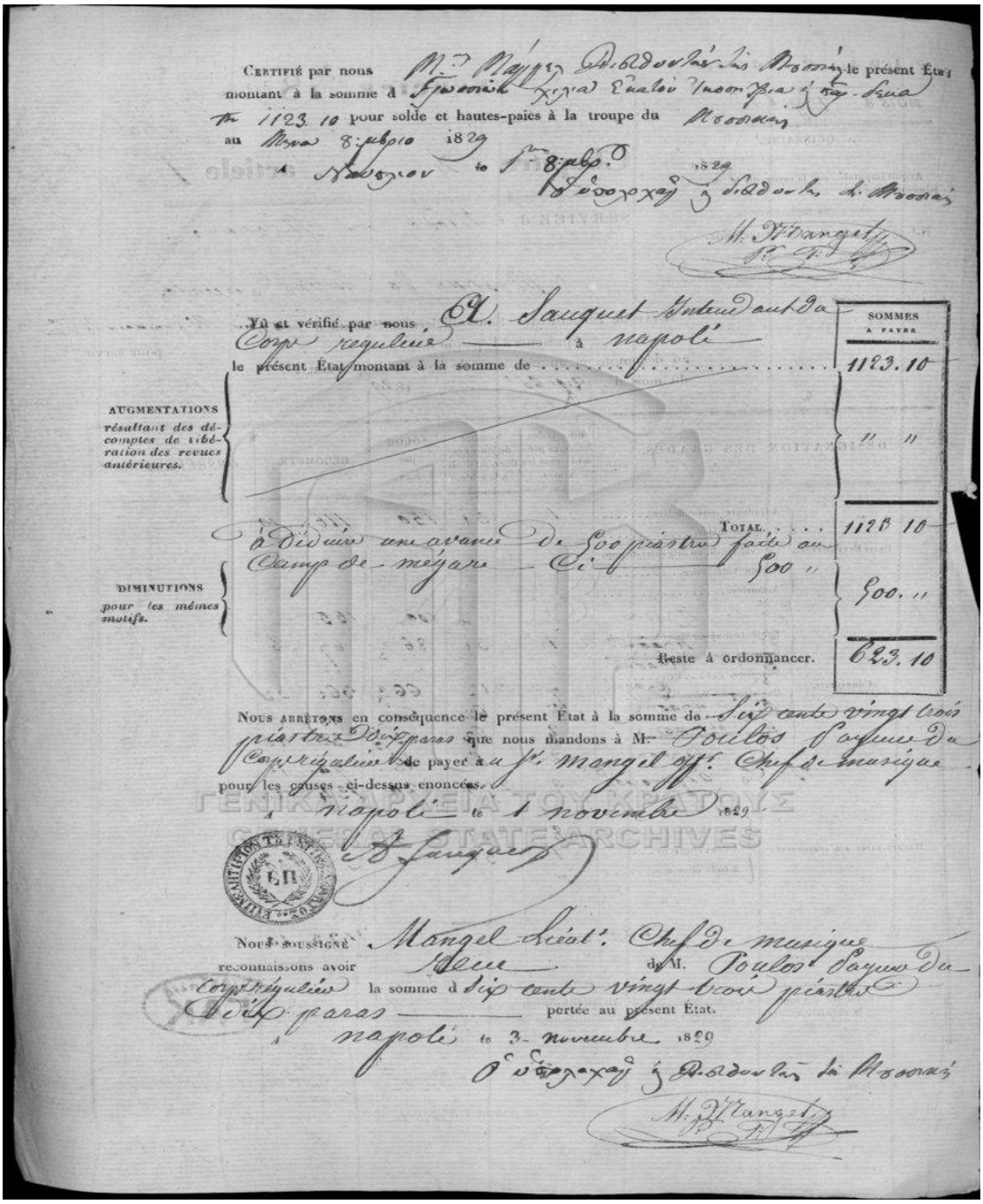

Εικόνα 7. Υπογραφή του Michael Mangel στο φύλλο μισθοδοσίας της Μουσικής του Τακτικού Σώματος, Ναύπλιο 3 Νοεμβρίου 1829

Πηγή: ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 4, Έγγραφο 581, σ. 2.

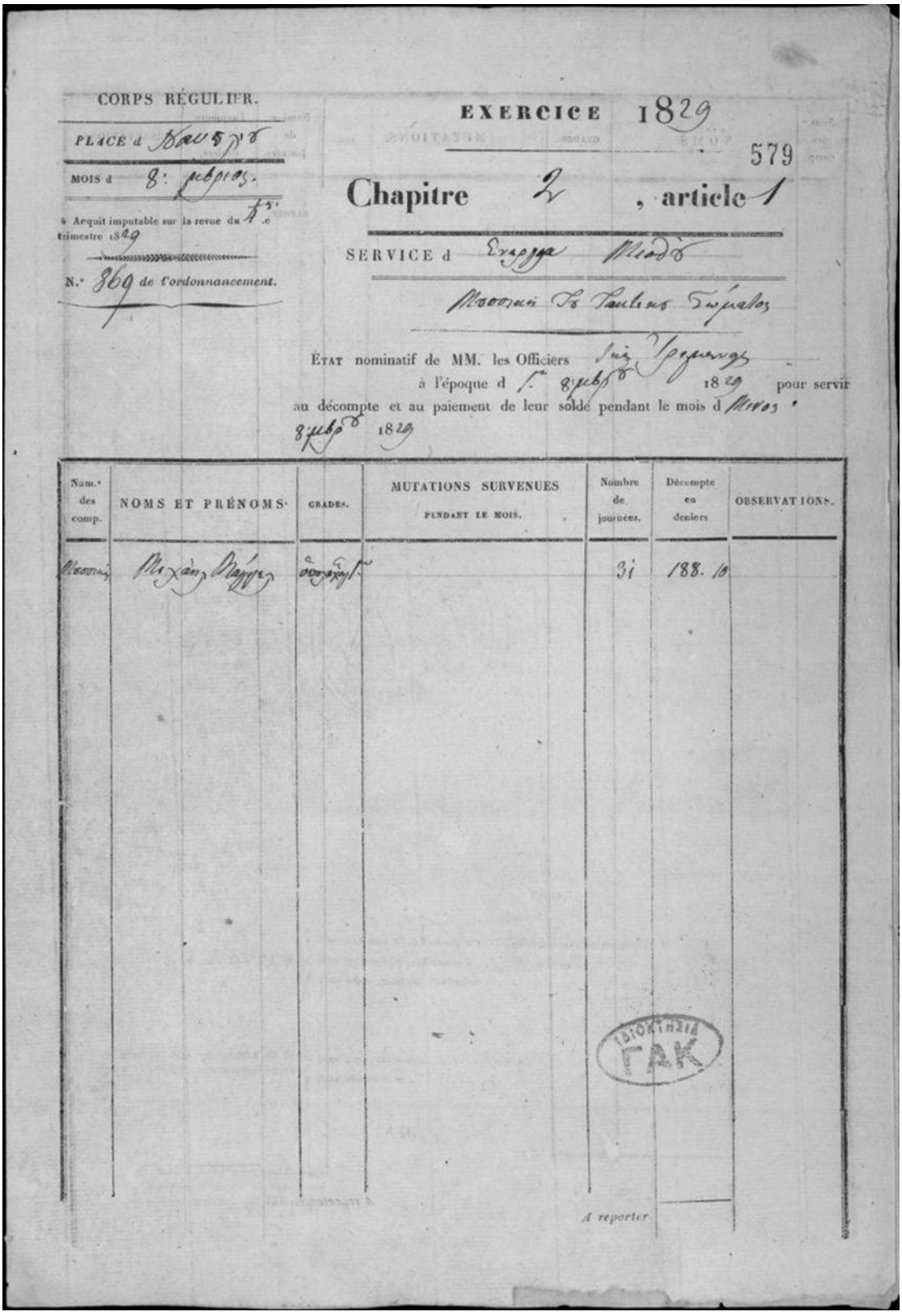

CORPS RÉGULIER.

PLACE d Κανέα

MOIS d 8: μβρίος.

A Acquit imputable sur la revue du 4.e trimestre 1829

N.° 869 de l'ordonnancement.

EXERCICE 1829

579

Chapitre 2, article 1

SERVICE d Στρατιᾶς Μιλάς

Μισθοδοσία Υπολοχαγών Πεζικού

ÉTAT nominatif de MM. les Officiers Υπολοχαγοί

à l'époque d 1.η 8:μβρ 1829 pour servir au décompte et au paiement de leur solde pendant le mois d Μάιος 8:μβρ 1829

Num.° des comp.	NOMS ET PRÉNOMS	GRADES.	MUTATIONS SURVENUES PENDANT LE MOIS.	Nombre de journées.	Décompte en deniers	OBSERVATIONS.
Μισθοδ.	Μιχάλης Μάγγελ	Ανθυπολοχ.ος		31	188. 10	

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΓΑΚ

A reporter

Εικόνα 8. Μισθοδοσία Υπολοχαγού Michael Mangel μηνός Οκτωβρίου 1929

Πηγή: ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 4, Έγγραφο αρ. 579

Κατά την περίοδο αυτή, καταγράφονται 93 κελευστικοί μουσικοί στα τακτικά σώματα και περί τους 30 έως 33 μουσικούς και μαθητευόμενους ορφανούς στην στρατιωτικής Μουσική. Οι καταστάσεις μισθοδοσίας, από το φθινόπωρο του 1829 και εντεύθεν, παρέχουν ακριβείς πληροφορίες, τόσο για τις σταθμεύσεις και τις έδρες των τακτικών σωμάτων όσο και για τον αριθμό της δύναμής τους. Η ύπαρξη κελευστικών μουσικών εντοπίζεται σε όλα τα τακτικά σώματα.

Πίνακας 23. Κελευστικοί μουσικοί των Τακτικών Σωμάτων, 1829

Στρατιωτικό Τμήμα	Έδρα	Κελευστικοί Μουσικοί
Α΄ Τάγμα Πεζικού (Ταγματάρχης Νικόλαος Σκαρβέλης)	Ναύπλιο	1 αρχιτυμπανιστής (λοχίας) 21 κελευστικοί μουσικοί[438]
Β΄ Τάγμα Πεζικού (Ταγματάρχης Giovanni Cavallo)	Πάτρα	1 αρχιτυμπανιστής (λοχίας) 20 κελευστικοί μουσικοί[439]
Γ΄ Τάγμα Πεζικού (Ταγματάρχης Σπυρίδων Σωνιέρος)	Ναύπακτος	1 τυμπανιστής (δεκανέας) 15 κελευστικοί μουσικοί[440]
Δ΄ Τάγμα Πεζικού (Ταγματάρχης Justini)	Ναύπλιο	1 τυμπανιστής (δεκανέας) 20 κελευστικοί μουσικοί[441]
Τάγμα Πυροβολικού (Αντισυνταγματάρχης Henry Pauzié)		4 τυμπανιστές α΄ τάξης και 4 β΄ τάξης (στους λόχους) [442]
1η Ίλη Ιππικού (Αντισυνταγματάρχης Pellion)	Άργος	1 Αρχισαλπιγκτής 6 σαλπιγκτές[443]
2 Ίλη Ιππικού Ιππικού (Αντισυνταγματάρχης Antoine Macchia)	Άργος	1 Αρχισαλπιγκτής 2 σαλπιγκτές [444]

[438]ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 8, Έγγραφο αρ. 58

[439] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 60. Τον Οκτώβριο του 1829, το Β΄ Τάγμα βρισκόταν στο Στρατόπεδο Μεγάρων. Βλ. ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 4, Έγγραφο αρ. 564.

[440] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 8, Έγγραφο αρ. 62.

[441] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 38.

[442] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 68.

[443] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 65.

[444] Στο ίδιο, έγγραφα 63.

Λόχος Τεχνιτών του Πυροβολικού (Ανθυπολοχαγός Γεώργιος Κλεώπας)	Ναύπλιο	1 τυμπανιστής[445]
Λόχος των Εργατών του Σώματος των Οχυρωματοποιών (Αντισυνταγματάρχης Α. Heinze)		1 κελευστικός μουσικός[446]
Θαλάσσιος Λόχος (''Compagnie de Marine'') (Υπολοχαγός Jacques Santini)		1 τυμπανιστής[447]
Κεντρικό Στρατιωτικό Σχολείο (École Central Militaire)		2 τυμπανιστές [448]

Πρώτος εορτασμός Πυροβολικού (1829)

Στις 4 Δεκεμβρίου 1829 πραγματοποιήθηκε στο Ναύπλιο, ο πρώτος εορτασμός της Αγίας Βαρβάρας, προστάτιδας του Πυροβολικού.

«Σήμερον το τάγμα Πυροβολιστών εόρτασε την Αγίαν Βαρβάραν.

Εις λόχος του σώματος τούτου συνόδευσε εις την εκκλησίαν του Αγίου Γεωργίου το σώμα των αξιωματικών του Τάγματος, των οποίων προηγείτο ο επί των Στρατιωτικών και Ναυτικών Γραμματέας της Κυβερνήσεως. Η μουσική επροπορεύετο[…]».[449]

Πολεμικές επιχειρήσεις – Κελευστικοί Μουσικοί (1829)

Οι πολεμικές επιχειρήσεις συνεχίστηκαν έως το Φθινόπωρο του 1829. Με την συνδρομή Τακτικών και Ατάκτων Σωμάτων καθώς και των Ναυτικών δυνάμεων επιτεύχθηκε η απελευθέρωση ολόκληρης της Στερεάς Ελλάδος. Σύμφωνα με κατάσταση των ελληνικών δυνάμεων Στερεάς Ελλάδας της 10ης Μαΐου 1829, κελευστικοί μουσικοί υπήρχαν σε οκτώ ημιτακτικά σώματα.

---

[445] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 4, Έγγραφο αρ. 574.

[446] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 8, Έγγραφο αρ. 70.

[447] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 4, Έγγραφο αρ. 585.

[448] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 458.

[449] *ΓΕΕ,* αρ. 87, Αίγινα 21/12/1829, σ. 348. Πρβλ. Χαραλάμπης και Νίδερ, ό.π., σ. 30.

Πίνακας 24. Κελευστικοί μουσικοί ημιτακτικών σωμάτων, 1829

Σώματα	Κελευστικοί Μουσικοί
Α΄ Χιλιαρχία Κίτσου Τζαβέλα	1
Β΄ Χιλιαρχία Χριστόδουλου Χατζηπέτρου	2
ΣΤ΄ Χιλιαρχία Βάσου Μαυροβουνιώτη	1
Η΄ Χιλιαρχία Διονύση Ευμορφόπουλου	2
Πεντακοσιαρχία Βέρη	1
Φρουρά Στρατάρχου Δημήτριου Υψηλάντη	2
Σώμα Τόλιου Λάζου	1
Φρουρά Πληρεξουσίου (Αυγουστίνου Καποδίστρια)	1
Σύνολο	11

Στην κατάσταση αυτή οι κελευστικοί μουσικοί σημειώνονται αδιακρίτως ως «τυμπανισταί».[450]

Πίνακας 25. Πολεμικές επιχειρήσεις του έτους 1829[451]

Ημερομηνία	Πολεμική Επιχείρηση	Σώματα
29-1-1829	Μάχη το Μαρτίνο. Νίκη Ελλήνων	Χιλιαρχία Βάσου Μαυροβουνιώτη και τα σώματα Ιωάννη Κλίμακα και Τριαντάφυλλου Τζουρά
8-2-1829	Κατάληψη Μαλιακού Κόλπου	Σώματα Ευμορφόπουλου, Μαυροβουνιώτη και Λιακόπουλου
21-2-1829	Ανακατάληψη Θερμοπυλών και Βουδουνίτσας.	Χιλιαρχίες Μαυροβουνιώτη, Ευμορφόπουλου, Κριεζώτη
5-3-1829	Παράδοση του Φρουρίου της Βόνιτσας στις Ελληνικές Δυνάμεις	Σώματα Στρατάρχου R. Church: Φρουρά Denzel, Χιλιαρχία Κ. Τζαβέλα, Πεντακοσιαρχίες Ν. Τζαβέλα, Ρούκη και Κότσικα

[450] ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη/ Κατάλογος Α' /Αρχείον Καποδιστριακής Περιόδου, Φ. 101- Γενικό Φροντιστήριο, Έγγραφο αρ. 142.

[451] Παπαγεωργίου, ό.π., σ. 76-77.

13-3-1829	Κατάληψη των στενών Ναυπάκτου και Μεσολογγίου	Σώματα Νικόλαου Ζέρβα, Δήμου Τσέλιου, Ίσκου.
13-4-1829	Κατάληψη Μακρυνόρους και Κραβασαρά	Σώμα Βαρνακιώτη
23-4-1829	Παράδοση Φρουρίου Ναυπάκτου	Χιλιαρχία Χατζηπέτρου, Τακτικό Ιππικό Δ. Καλλέργη, Άτακτο Ιππικό Χαζηχρήστου, Γ΄ Τάγμα Πεζικού Σπ. Σωνιέρου[452]
8-5-1829	Παράδοση Μεσολογγίου και Αιτωλικού	Τα ίδια σώματα με την συνδρομή και του Βαρνακιώτη
19-5-1829	Κατάληψη της Θήβας	Σώματα υπό Στρατάρχου Δημήτριου Υψηλάντη: Σώματα Ρούκη, τμήμα Χιλιαρχίας Γ. Στράτου και η Στραταρχική Φρουρά υπό τον Σπύρο Μήλιο.
27-5-1829	Μάχη Αγίου Ιωάννη (Χασιά Μενίδι) . Υποχώρηση Οθωμανών	Σώμα Μαυροβουνιώτη
2-6-1829	Μάχη Ανηφορίτη (ανάμεσα σε Κάζα και Θήβα). Υποχώρηση Οθωμανών.	Σώματα Διοβουνιώτη, Γ. Ράγκου, Τόλιου Λάζου
10-6-1829	Μάχη έξωθεν της Θήβας. Ελληνική νίκη	Ιππικό σώμα Χατζηχρήστου, Σώματα Σκουρτανιώτη και Λιακόπουλου.
21-6-1829	Μάχη στο Μαυροβούνι δίχως νικητή. Θάνατος οπλαρχηγού Λιακόπουλου	Σώματα Λιακόπουλου, Ρούκη Σπύρου Μήλιου, Ευμορφόπουλου, Σκουρτανιώτη, Ιππικό Χατζηχρήστου
22-6-1829	Μαυροβούνι, δεύτερη μάχη, νίκη Ελλήνων	Τα ίδια σώματα με την συνδρομή σώματος Μπαϊρακτάρη
6-7-1829	Δεύτερη νάχη Αγίου Ιωάννη (Χασιά Μενίδι).	Σώμα Μαυροβουνιώτη
15-7-1829	Συμπλοκή στην πεδιάδα της Θήβας. Ήττα των Ελλήνων	Σώμα ιππικού Σίρπη
29-7-1829	Μάχη στο Μαυροβούνι. Νίκη Ελλήνων	Ιππικό Χατζηχρήστου
8-8- 1829	Διάλυση στρατοπέδου Ανατολικής Ελλάδας	

[452] Χρόνης Βάρσος, «Η Απελευθέρωση της Στερεάς το 1828-1829. Μια συνοπτική παρουσίαση των κυριοτέρων πολεμικών επιχειρήσεων», *Στρατιωτική Ιστορία,* τεύχ. 313, 2023, σ. 64-65

15-8-1829	Υποχώρηση Ελλήνων στην Λοκρίδα	
12-9-1829	Μάχη της Πέτρας	Στρατάρχης Δημήτριος Υψηλάντης, Σπύρος Μήλιος (Φρουρά Στρατάρχου), Β΄Χιλιαρχία Χατζηπέτρου, Πεντακοσιαρχία Ρούκη , τμήμα της Γ΄ Χιλιαρχίας Γ. Στράτου, η Δ΄ Χιλιαρχία Γ. Δυοβουνιώτη, Μακεδονική Αρχηγία Τόλιου Λάζου , σώμα Σκουρτανιώτη.

Εορτασμός Αγίου Ιωάννη στην Ναύπακτο (1830)

Στις 7 Ιανουαρίου 1830, τελέσθηκε ο εορτασμός του Αγίου Ιωάννη Προδρόμου, στην πόλη της Ναυπάκτου και, ταυτόχρονα, η επέτειος της άφιξης του Καποδίστρια στην Ελλάδα.

«Μόλις ανέτειλε χθές ο ήλιος, και ο ήχος των κωδώνων και ο βόμβος των πυροβόλων του φρουρίου εσήμαναν την χαρμόσυνον μνήμην της εις την πατρίδα αφίξεως του Σεβαστού ημών Κυνβερνήτου. Την ενδεκάτην ώραν προ μεσημβρίας ετελέσθη πάνδημος δοξολογία εις τον ναόν του Αγίου Δημητρίου. Ο Πληρεξούσιος Τοποτηρητής υπήγεν εις την εκκλησίαν συνωδευόμενος υπό του Ναυάρχου Μιαούλη, του Προσωρινού Διοικητού και όλων των υπαλλήλων πολιτικών και στρατιωτικών αξιωματικών, προπορευομένου του Γ΄ Τάγματος της γραμμής μετά της στρατιωτικής μουσικής […]».[453]

Σε αυτή την περίπτωση, η αναφορά περί στρατιωτικής μουσικής, αφορά πιθανότατα τους κελευστικούς μουσικούς του Γ΄ Τάγματος.

Μουσικοδιδάσκαλος σχολείων Αίγινας (1830)

Στις 13 Ιανουαρίου 1830, ο Καποδίστριας, με διάταγμά του, διόρισε τον Αθανάσιο Αβραμιάδη ως μουσικοδιδάσκαλο στο ορφανοτροφείο και στο κεντρικό σχολείο της Αίγινας,

[453] ΓΕΕ, αρ. 6, Αίγινα 18/1/1830, σ. 23.

επιθυμώντας την βελτίωση της δημόσιας αγωγής και θεωρώντας την επιστημονική μουσική ως ένα σημαντικό μέρος «ελευθέρας αγωγής».[454]

Η πρόοδος στο μάθημα της Μουσικής αποτυπώνεται στην ικανοποίηση του αιτήματος του μουσικοδιδάσκαλου για την αγορά δώδεκα μουσικών οργάνων και άλλων αναγκαίων μέσων, καθώς και λευκού ενδύματος και κυανόχρουν ζώνης, τα οποία θα έφεραν «χοροστατούντες» στην θεία λειτουργία.[455]

Απόδοση νέων Σημαιών στα Ελαφρά Τάγματα (1830)

Στις 2 Φεβρουαρίου διεξήχθη στα Μέγαρα η τελετή απόδοσης νέων σημαιών στα άρτι σχηματισθέντα ελαφρά τάγματα. Η τελετή διεξήχθη παρουσία του Γραμματέα Στρατιωτικών Παναγιώτη Ρόδιου.

«Χθες το εσπέρας έφθασεν εις ταύτην την πόλιν η Οργανιστική Επιτροπή, ήτις είχε μεθ' αυτής τας σημαίας των χιλιαρχιών, διότι εις τα νέα τάγματα εδόθησαν νέαι σημαίαι, κατ' άλλον τρόπον σχηματισθείσαι από εκείνας των χιλιαρχιών. Σήμερον περί τας δέκα προ της μεσημβρίας, εις την αγοράν γινομένης μεγάλης στρατιωτικής παρατάξεως, επαρουσιάσθη εις το μέσον αυτής η επιτροπή με τας σημαίας συνωδευμένας από ένα λόχον των τακτικών και από την μουσικήν, και ο πρόεδρος της επιτροπής επαρουσίασεν αυτάς εις των επί των Στρατιωτικών Γραμματέα της Κυβερνήσεως, ο οποίος ολίγον έπειτα της επιτροπής είχε φθάσει συνωδευόμενος από τους στρατηγούς των τακτικών στρατευμάτων και από πάντας του σώματος τούτου επιτελείς».[456]

Στο τέλος της τελετής ακούσθηκαν οι ζητωκραυγές «Ζήτω η Ελλάς και ο Κυβερνήτης» Οι σημαίες παρατέθηκαν στην Γραμματεία Στρατιωτικών συνοδευόμενες από ένα λόχο των τακτικών και την Στρατιωτική Μουσική.[457]

---

[454] *ΓΕΕ,* αρ. 9, Αίγινα 29/1/1830, σ. 33. Τα ορφανοτροφεία αποτέλεσαν το φυτώριο μαθητευόμενων και καταταγέντων στην Στρατιωτική Μουσική της εποχής, όπως μαρτυρείται από καταστάσεις μισθοδοσίας όλης της Καποδιστριακής περιόδου.

[455] *ΓΕΕ*, αρ. 75, Αίγινα 17/9/1830, σ. 338.

[456] *ΓΕΕ, αρ.* 12-13, Αίγινα 8 και 12/2/1830, σ. 48.

[457] Στο ίδιο.

Σαλπιγκτές ελαφρών ταγμάτων (1830)

Κατά τον μετασχηματισμό των χιλιαρχιών σε ελαφρά τάγματα, η κατάταξη των σαλπιγκτών ήταν σταδιακή. Τα περισσότερα τάγματα διέθεταν έναν τουλάχιστον σαλπιγκτή. Στο στρατόπεδο της Ναυπάκτου, τον μήνα Ιούλιο, εντοπίζονται ένας αρχισαλπιγκτής στο Σώμα Οπαδών και τρεις σαλπιγκτές στα Α΄, Γ΄ και ΙΗ΄ Ελαφρά Τάγματα, επί συνόλου πέντε ταγμάτων και άλλων σωμάτων, συνολικής δύναμης 1.848 ανδρών.[458]

Στο στρατόπεδο Μακρυνόρους, στις 20 Αυγούστου 1830, καταγράφονται τέσσερις σαλπιγκτές στα Θ΄, ΙΓ΄ και ΙΕ΄ Ελαφρά Τάγματα, επί συνόλου πέντε ταγμάτων και λοιπών σωμάτων, συνολικής δύναμης 1.636 ανδρών.[459] Οι σαλπιγκτές εντοπίζονται τοποθετημένοι μόνο στα επιτελεία των ελαφρών ταγμάτων και σπανιότερα σε λόχους.

Πίνακας 26. Σαλπιγκτές Ελαφρών Ταγμάτων, 1830

Ονοματεπώνυμο	Βαθμός	Τόπος Καταγωγής	Τοποθέτηση
Γεώργιος Νικολάου	Σαλπιγκτής	Ξηρόμερο	Δ΄ Ελαφρό Τάγμα[460]
Βούλγαρης Χρήστος	Σαλπιγκτής Α΄	Βούλγαρος	Ι΄ Ελαφρό Τάγμα[461]
Λουκάς Αθανασίου	Σαλπιγκτής Β΄	Λιβαδειά	
Καραγιάννης Χατζή Γεωργίου	Σαλπιγκτής	Σέρρες	ΙΒ΄ Ελαφρό Τάγμα[462]
Ευστάθιος Αράπης	Σαλπιγκτής	-	ΙΗ΄ Ελαφρό Τάγμα[463]
Βασίλης Κατζότης	Αρχισαλπιγκτής	Αγιά	Σώμα Οπαδών[464]
Αθανάσιος Σπύρου	Σαλπιγκτής	-	Σώμα Οπαδών[465]
Γεώργιος Πετρόπουλος		-	

[458] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια/Αρχείο Πληρεξουσίου Τοποτηρητή, Φ. 17, Έγγραφο αρ. 169.

[459] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 188.

[460] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 16β, Έγγραφο αρ. 186.

[461] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 182.

[462] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 183.

[463] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 12, Ονομαστικός κατάλογος ΙΗ΄ Ελαφρού Τάγματος Ιωάννη Φαρμάκη, 1/11/1829.

[464] Παπαγεωργίου, ό.π., σ. 116. Το Σώμα Οπαδών ήταν η προσωπική φρουρά του Βιάρου Καποδίστρια.

[465] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείου των Στρατιωτικών, Φ. 96. Ονομαστική μισθολογική κατάσταση Απριλίου – Ιουνίου 1831 του Σώματος Οπαδών, 8/8/1831.

Αναστάσιος Στάικου		Φιλιππούπολη	ΙΔ΄ Ελαφρό Τάγμα [466]
Χ. Ζαφείρης	Σαλπιγκτής	-	Α΄ Λόχος Ελαφρού Ιππικού[467]
Ιωάννης Σουϊταρής	Τυμπανιστής	Αδριανούπολη	Β΄ Λόχος Ελαφρού Ιππικού[468]
Νικόλαος Δήμου	Σαλπιγκτής	-	Β΄ Ελαφρό Τάγμα[469]
Μιχαήλ Παπά			
Κώστας Χολέβας		Βάλτος	Ε΄ Ελαφρό Τάγμα [470]
Νικόλαος Γιαννέλος		Ξηρόμερο	ΙΕ΄ Ελαφρό Τάγμα[471]
Ιωάννης Κοντούλας		-	Θ΄ Ευζωνικό Τάγμα[472]

[466] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια/Αρχείο Πληρεξουσίου Τοποτηρητή, Φ. 18, Έγγραφο αρ. 147.

[467] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείου των Στρατιωτικών, Φ. 19, Ονομαστική κατάσταση μισθοδοσίας Ιππικού.

[468] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 24, σ. 10, Ονομαστικός έλεγχος Ελαφρού Ιππικού, 7/8/1830. Στον Φ. 33, σε ονομαστική τριμηνιαία κατάσταση του Ελαφρού Ιππικού του Σεπτεμβρίου 1830, καταγράφεται ως σαλπιγκτής του Β΄ Λόχου με το επίθετο «Τυμπανιστής».

[469] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 32. Ονομαστική κατάσταση μισθοδοσίας τριμήνου Μαΐου-Ιουλίου Β΄ Ελαφρού Τάγματος Ιωάννη Ρούκη, 18/8/1830.

[470] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 37, Ονομαστική κατάσταση επιτελείου Ε΄ Ελαφρού Τάγματος Κωνσταντίνου Βέρρη, 2/10/1830, σ. 2.

[471] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 38, Ονομαστική κατάσταση Επιτελείου ΙΕ΄ Ελαφρού Τάγματος Νικόλαου Δ. Ζέρβα, 7/10/1830, σ. 2.

[472] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 46, Κατάσταση Δ΄ Τριμήνου Αυγούστου-Οκτωβρίου 1830 Επιτελών Θ΄ Ευζωνικού Τάγματος, σ. 2.

Μουσική του Τακτικού Σώματος – Μισθοδοσίες Απριλίου-Μαΐου (1830)

«Πόλις: Ναύπλιον Χρήση 1830

Μήνας: Απρίλιος Κεφ. 2 άρθρον 1

Υπηρεσία του ενεργεία Μισθού

Ανατίθεται η εξώφλησις εις την επιθεώρησιν της Β΄ Τριμηνίας

Μουσική του Τακτικού Σώματος

Αριθ. 304 των διαταγών

Κατάστασις πάντων των υπό αξιωματικών και απλών μουσικών της Ιρημένης Μουσικής κατά την παρούσαν εποχή Μηνός Απριλίου 1830 δια να χρησιμεύση εις τον λογαριασμόν και πληρωμήν του Μισθού των από πρώτη έως 30 του μηνός Απριλίου 1830.

Τάξης		Παρόνται	Αρ. των Ημερών	Ημερήσιος Μισθός	Μηνιαίος Μισθός	Παρατηρήσεις
Adjudante sous- officiers		1	31	150	45. 20.	
Tambour major		1	31	125	38.	Δια τον Μάρτιο και Απρίλιο
Α κλάσσης		1	31	133 1/3	40. 20.	
Β κλάσσης		2	62	100	60. 40.	
Γ κλάσσης		1	31	86 2/3	26. 20.	
Δ κλάσσης		2	62	73 1/3	44. 40.	
Ε κλάσσης		7	183	66 1/3	121. 20.	
ΣΤ κλάσσης		2	62	60	36. 40.	
Ζ κλάσσης		5	124	50 1/3	64. 80	
Η κλασσης		4	124	48	58. 40	
Του Ορφανοτροφείου		10	300	20	60	
HAUTE PAIERS A L'ANCIANITE	A un chevron	10	300	5	15	
	A duex chevron	1	30	10	3	
	A trois chevron					
					681, 60	
		Augmentations:				
		από 15 Μαρτίου 30 αύξ.			2	
		Diminutions			-	
		Όλον			683,60» [473]	

[473] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 12, Μισθοδοσία Μουσικής Τακτικού Σώματος, Έγγραφο αρ. Διαταγών 445.

«Πόλις: Ναύπλιον Χρήση 1830

Μήνας: Μάϊος Κεφ. 2 άρθρον 1

υπηρεσία του ενεργεία Μισθού

Ανατίθεται η εξώφλησις εις την επι-

θεώρησιν της 2ας Τριμηνίας Μουσική του Τακτικού Σώματος

Αριθ. 445 των διαταγών

Κατάστασις πάντων των υπό αξιωματικών και απλών μουσικών της Ειρημένης Μουσικής κατά την παρούσαν έποκα Μηνός Μαΐου 1830 δια να χρησιμεύση εις τον λογαριασμόν και πληρωμήν του Μισθού από 1η έως 31Μαίου 1830.

Τάξης		Παρόνται	Αρ. των Ημερών	Ημερήσιος Μισθός	Μηνιαίος Μισθός	Παρατηρήσεις
Ανθυπασπιστής		1	31	150	45. 20.	
Επιλοχίας		1	31	125	38.	
Μουσικοί Α τάξ.		1	31	133 1/3	40. 20.	
: Β τάξ.		2	62	100	60. 40.	
: Γ τάξ.		1	31	86 2/3	26. 20.	
: Δ τάξ.		2	62	73 1/3	44. 40.	
: Ε τάξ.		6	183	66 1/3	121. 20.	
: ΣΤ τάξ.		2	62	60	36. 40.	
: Ζ τάξ.		4	124	50 1/3	64. 80	
: Η τάξ.		4	124	48	58. 40	
Του Ορφανοτροφείου		10	300	20	60	
HAUTE PAIERS A L'ANCIANITE	A un chevron	10	310	5	15 50	
	A duex chevron	1	31	10	3 10	
	A trois chevron					
		Diminutions			-	
		Όλον			615 80» [474]	

[474] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 12, Μισθοδοσία Μουσικής Τακτικού Σώματος, Έγγραφο αρ. Διαταγών 445.

Κατά τον μήνα Απρίλιο του 1830 η Μουσική του τακτικού Σώματος διέθετε 27 μουσικούς όλων των βαθμών και 10 μαθητευόμενους του ορφανοτροφείου. Η μισθοδοσία πληρωνόταν σε φοίνικες. Κατά τον μήνα Μάιο του 1830, η δύναμη μειώθηκε κατά δύο μουσικούς.

Τυμπανιστές ελαφρών ταγμάτων (1830)

Οι «Τυμπανιστές Ελαφρών Ταγμάτων» αποτέλεσαν διακριτό τμήμα κελευστικών μουσικών, το οποίο σχηματίστηκε το καλοκαίρι του 1830, υπό την εποπτεία και εκπαίδευση του Ανθυπασπιστή Τριαντάφυλλου Ακριβού. Πρόκειται για το πρώτο καταγεγραμμένο και οργανωμένο Σχολείο Τυμπανιστών. Η εκπαίδευση γινόταν στο Ναύπλιο. Μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσης οι τυμπανιστές τοποθετούνταν στις έδρες των ελαφρών ταγμάτων και μερικοί στην Στρατιωτική Μουσική. Η πρώτη καταγραφή του όρου «τυμπανιστές ελαφρών ταγμάτων» εντοπίζεται σε καταστάσεις νεοσύλλεκτων τυμπανιστών, τον Ιούνιο και Ιούλιο του 1830, η οποία περιλάμβανε ικανό αριθμό νεαρών τυμπανιστών. Στις καταστάσεις αυτές καταγράφονται τα ονοματεπώνυμα των τυμπανιστών, η ημερομηνία κατάταξής τους και οι μισθολογικές τους απολαβές. Οι καταστάσεις υπογράφονται από τον Ανθυπασπιστή Τριαντάφυλλο Ακριβό και τον Λοχαγό Δ. Κυριακίδη, ελεγκτή της μισθοδοσίας, η οποία καταβάλλεται σε φοίνικες.[475]

[475] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείου των Στρατιωτικών, Φ. 17, Ονομαστική κατάσταση μισθοδοσίας τυμπανιστών των Ελαφρών Ταγμάτων, 1/7/1830. Βλ.

«Τυμπανισταί των Ελαφρών Ταγμάτων

Κατάστασις Μισθοδοτική του Ιουνίου μηνός εις τους ίδιους Τυμπανιστάς κατ' εποχήν της καταγραφής των.

Αριθμός ελέγχου	Όνομα και επώνυμο	Εποχή δίδουσα δικαίωμα εις τον μισθόν	Αριθμός ημερών	Ημερήσιος μισθός φ - λ	Το χρηματικόν όλον	
					φοίνικας	Λεπτά
1	Παναγιώτης Σάββα	Από 13 Ιουνίου μέχρι τέλους	18	0 24	4	32
2	Νικόλαος Γεωργίου	:	20	:	4	80
3	Ιωάννης Δημητρίου	ομοίως	20	:	4	80
4	Θεόδωρος Γεωργίου	:	17	:	4	8
5	Ηλίας Κωνσταντίνου	:	17	:	4	8
6	Σωτήρης Διαμαντής	:	17	:	4	8
7	Κωνσταντίνος Νικολάου	:	17	:	4	8
8	Παναγιώτης Θεοδώρου	:	17	:	4	8
9	Βασίλης Παπαδάκης	:	17	:	4	8
10	Παναγιώτης Δίρος	:	17	:	4	8
11	Γεώργιος Ιωάννου	:	17	:	4	8
12	Νικόλαος Παναγιώτου	:	17	:	4	8
13	Παναγιώτης Γεωργίου	:	17	:	4	8
14	Ανδρέας Γεωργίου	:	17	:	4	8
15	Χρήστος Νικολάου	16	15	:	3	6
16	Νικόλαος Αθανασίου	ομοίως	15	:	3	6
17	Νικόλαος Γεωργίου	17	14	:	3	36
18	Νικόλαος Σταυριανού	23	8	:	1	92
19	Ιωάννης Αθανασίου	26	5	:	1	20
20	Κομνηνός Βασιλείου	27	4	:	-	96
21	Αθανάσιος Ημιγιαννάκης	28	3	:	-	72
22	Παναγιώτης Λυσίκαδος	30	1	:	-	24
	Τριαντάφυλλος Ακριβός	12	19	1 63 1/3	31	03
					105	43

Ήτοι δια φοίνικας εκατόν πέντε και λεπτά τεσσαράκοντα τρία τας οποίους έλαβον εγώ

Τη Α΄ Ιουλίου 1830 Ο Ανθυπασπιστής

Επεξεργάσθην Τριαντάφυλλος Ακριβός

Ο επί των ελέγχων της Μισθοδοσίας

Δ. Κυριακίδης Λοχαγός».[476]

[476] Στο ίδιο, Απόδειξη αρ. 473.

«Τυμπανισταί των Ελαφρών Ταγμάτων

Κατάστασις Μισθοδοτική του αυτών από α^{ης} μέχρι της 20 Ιουλλίου 1830

Αριθμός ελέγχου	Όνομα και επώνυμο	Βαθμός	Αι ημέραι μισθού	Ημερήσιος μισθός	Μεταβολαί	Το όλον	
						Φοίνικας	Λεπτά
1	Ιωάννης Δημητρίου	Τυμπανιστής	20	24		4	80
2	Νικόλαος Γεωργίου	ομοίως	20	24		4	80
3	Νικόλαος Αθανασίου	ομοίως	20	24		4	80
4	Ιωάννης Δημητρίου	ομοίως	20	24		4	80
5	Κομνηνός Βασιλείου	ομοίως	20	24		4	80
6	Αθανάσιος Ημιγιάννης	ομοίως	20	24		4	80
7	Παναγιώτης Λυσίκαδος	ομοίως	20	24		4	80
8	Θεόδωρος Γεωργίου	ομοίως	20	24		4	80
9	Βασίλειος Παπαδάκης	ομοίως	20	24		4	80
10	Κωνσταντίνος Ν. Παπάζογλου	ομοίως	20	24		4	80
11	Σωτήρης Διαμαντάκης	ομοίως	20	24		4	80
12	Γεώργιος Κυδωνιεύς	ομοίως	20	24		4	80
13	Δημήτριος Γεωργίου	ομοίως	19	24	Κατετάχθη τη 2 Ιουλίου	4	56
14	Αναστάσιος Σουρουπας	ομοίως	19	24	Κατετάχθη τη 2 Ιουλίου	4	56
15	Ανδρέας Χατζή Κωνσταντίνου	ομοίως	16	24	Κατετάχθη τη 5 Ιουλίου	3	84
16	Χαράλαμπος Ιωάννου	ομοίως	13	24	Κατετάχθη τη 8 Ιουλίου	3	12
17	Παναγιώτης Σάββας	ομοίως	16	24	Απεβλήθη τη 17 Ιουλίου	3	84
18	Νικόλαος Γεωργίου Χίος	ομοίως	10	24	Απεβλήθη τη 11 Ιουλίου	2	40
			333			79	92

Ήτοι δια φοίνικας εβδομήντα εννέα και λεπτά εννενήκοντα δύο τας οποίους έλαβον εγώ ο προγυμναστής

Ο

Ναύπλιο Τη 22 Ιουλίου 1830 Ανθυπασπιστής

Επεξεργάσθην Δ. Κυριακίδης Λοχαγός Τριαντάφυλλος Ακριβός».[477]

[477] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 21. Ονομαστική κατάσταση μισθοδοσίας τυμπανιστών των Ελαφρών Ταγμάτων Μισθοδοσία Τυμπανιστών Ελαφρών Ταγμάτων, 22/7/ 1830.

Μουσική του Τακτικού Σώματος – Μισθοδοσία Ιουλίου (1830)

«Πόλις: Ναύπλιον ΕΤΤΟΣ 1830

Μηνός: Ιουλίου Κεφ. 2 άρθρον 1

υπηρεσία του ενεργείας μισθού

Ανατίθηται η εξώφλησις εις την επι-

θεώρησιν της 3. Τριμηνίας Μουσική του Τακτικού Σώματος

Αριθ 798. των διαταγών

Κατάστασης πάντων των υπό αξιωματικών και απλών μουσικών της Ιρημένης Μουσικής κατά την παρούσαν έποκαν Μινός Ιουλίου 1830 δια να χρισυμεύση εις τον λογαριασμόν και πληρωμήν του Μισθού από 1η έως 31 Ιουλίου 1830.

Τάξης		Παρόνται	Αρ. των Ημερών	Ημερήσιος Μισθός	Φοινίκων		Παρατηρήσεις
Ανθυπασπιστής		1	31	200	60	20	
Επιλοχίας		1	31	133 1/3	40	20	
Μουσικοί Α΄ Τάξης		1	31	100	30	20	
Λοχίαι Β΄ Τάξ.		2	62	86	52	40	
Σιτιστής Γ΄ Τάξ.		1	31	80	24	20	
Δεκανείς Δ΄ :		2	62	73 1/3	44	40	
Μουσσικοί Ε΄ :		4	124	66 2/3	80	80	
: ΣΤ΄:		1	31	60	18	20	
: Ζ :		4	124	53 1/3	64	80	
: Η΄:		4	124	48 1/3	58	40	
Του ορφανοτροφείου		10	330	20	66		Αθηναίος Κρυαράς εγγράφη τη 11 Ιουνίου 1830» [478]
Δοκίδες	Προς 1	10	310	5	15	50	
	Προς 2	1	31	10	3	10	
					558	40	
		Αύξησις δια τον προβιβασμόν από 15 Ιουνίου τρέχοντος 1830					
					5		
		Αφέρεσις			-		
		Όλον			563	40	

[478] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 17, Μισθοδοσία Μουσικής Τακτικού Σώματος, Έγγραφο αρ. Διαταγών 798.

Μουσική του Τακτικού Σώματος – Μισθοδοσία Αυγούστου (1830)

«Πόλις: Ναύπλιον ΕΤΤΟΣ 1830

Μηνός: Αυγούστου Κεφ. 2 άρθρον 1

Νο 1027 υπηρεσία του ενεργεία Μισθού

Ανατίθεται η εξώφλησις εις την επι-

θεώρησιν της Βας Τριμηνίας Μουσική του Τακτικού Σώματος

Αριθ. των διαταγών

Κατάστασις πάντων των υπό αξιωματικών και απλών μουσικών της Ιρημένης Μουσικής κατά την παρούσαν έποκαν Μηνός Αυγούστου 1830 δια να χρησιμεύση εις τον χρηματικόν λογαριασμόν και πληρωμήν του Μισθού από 1η Αυγούστου έως 31 αυτού 1830.

Βαθμοί		Παρόνται	Αρ. των Ημερών	Ημερήσιος Μισθός	Φοινίκες λεπτά		Παρατηρήσεις
Ανθυπασπιστής		1	31	200	62		
Επιλοχίας		1	31	133 1/3	41	33 1/3	
Μουσικοί 1ης Τάξης		1	31	100	31		
Λοχίαι 2ης Τάξ.		2	62	86	53	73	
Σιτιστής		1	31	80	24	80	
Δεκανείς 3ης Ταξ.		2	62	73 1/3	45	46	
Μουσικοί 4ης Ταξ.		4	124	66 2/3	82	66	
: 5ης Ταξ.		1	31	60	18	60	
: 6ης Ταξ.		3	93	53 1/3	49	60	
: 7ης Ταξ.		4	124	48	59	52	
Του ορφανοτροφείου		10	310	20	62		
Δοκίδες	Προς 1	10	310	5	15	50	
	Προς 2	1	31	10	3	10	
					549	30	
		Αύξησις			-	-	
		Αφαίρεσις			-	-	
					-		
		το Όλον			549	30» [479]	

Κατά τον μήνα Αύγουστο η δύναμη της Μουσικής περιορίστηκε στους 20 άνδρες πλέον των δέκα μαθητευομένων του ορφανοτροφείου.

[479] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 29, Μισθοδοσία Μουσικής Τακτικού Σώματος, Έγγραφο αρ. Διαταγών 1027.

Δημόσια Τελετή – Λιτανεία (1830)

Στις 7 Αυγούστου 1830, πραγματοποιήθηκε λιτανεία στην πόλη του Ναυπλίου, στην μνήμη του βασιλιά της Μεγάλης Βρετανίας Γεωργίου Δ΄, παρουσία της πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας, καθώς και ξένων αντιπροσωπειών, όπου «η Α.Ε. θέλει προπορευθή προηγουμένως της μουσικής, συνοδευομένη παρά των Ναυάρχων και Αντιπρέσβεων εκ δεξιών και εξ ευωνύμων πενθηφορούντων /πρώτης τάξης».[480]

Συντήρηση Τυμπάνων Ελαφρών Ταγμάτων (1830)

Από τις δαπάνες συντήρησης των τυμπάνων διαπιστώνεται ότι σχεδόν κάθε τυμπανιστής είχε το δικό του τύμπανο, οι μπαγκέτες των τυμπάνων αποκαλούνταν με την σημερινή τους επίσημη ονομασία (πλήκτρα) και τα τύμπανα έφεραν συμπαθητικές χορδές για την ενίσχυση και διαφοροποίηση του ήχου τους. Οι κρικέλες (κρίκοι) ενσωματώνονταν σε ιμάντες (λουριά), ώστε τα τύμπανα να αναρτώνται στο σώμα του τυμπανιστή.[481]

Πίνακας 27. Δαπάνες συντήρησης - Τυμπανιστές των Ελαφρών Ταγμάτων, 1830

Όνομα και επώνυμο	Βαθμός	Τύμπανα	Δέρματα	Πλήκτρα	Χορδές	Κρικέλαι	Γρόσια	Παράδες	Παρατηρήσεις
Ιωάννης Δημητρίου	τυμπανοφόρος	1	2	-	-	1	10	11	Κάθε δέρμα αγοράστηκε προς 5 γρόσια , τα πλήκτρα 1.10, η κάθε χορδή 25 παράδες και η κάθε
Νικόλαος Γεωργίου		1	2	-	1	1	10	36	
Θεόδωρος Γεωργίου		1	1	-	1	1	7	36	
Βασίλης Παπαδάκης		1	-	-	1	1	-	36	
Κωνσταντίνος Ν. Παπάζογλου		1	-	-	1	1	-	36	
Νικόλαος Γ. Χίος		1	2	1	-	-	11	10	
Παναγιώτης Σάββας		-	1	-	-	-	5	0	
Γεώργιος Κυδωνιεύς		1	1	-	1	1	5	36	
Κομνηνός Βασιλείου		1	2	1	1	1	12	6	
Ιωάννης Αθανασίου		1	2	-	-	1	10	11	

[480] Βουλή των Ελλήνων, *Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας*, τόμ. 5, σ. 59-60.

[481] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 24, Ονομαστικός κατάλογος τυμπανοφόρων (τυμπανιστών) σχετικά με τις δαπάνες συντήρησης των οργάνων και των αναλώσιμων υλικών κατά το διάστημα από 17 Ιουνίου έως 4 Αυγούστου 1830.

Αναστάσιος Σούρπας		1	1	-	1	1	5	36	κρικέλα 11 παράδες.
Νικόλαος Αθανασίου		1	1	1	-	1	6	21	
Σωτήρης Διαμαντάκης		-	1	-	-	-	5	0	
Δημήτριος Γεωργίου		1	1	1	1	1	7	6	
Αντρίκος Χατζή Κωνσταντίνου		1	-	-	1	1	1	7	
Χαράλαμπος Ιωάννου		-	-	-	-	1	-	21	
Σύνολο		13	17	5	9	13	100	38	Φοίνικες 40 λεπτά 38

Από την μετατροπή των χρηματικών ποσών στην παραπάνω κατάσταση προκύπτει ότι η ισοτιμία του φοίνικα προς το γρόσι το 1830 ήταν 1 προς 2,5.

Στις 14 Αυγούστου οι τυμπανιστές αριθμούσαν ήδη τους τριάντα άνδρες.[482]

Ιματισμός Τυμπανιστών Ελαφρών Ταγμάτων (1830)

Στις 30 Αυγούστου χορηγήθηκε ιματισμός σε 31 τυμπανιστές, οι οποίοι έλαβαν τα ίδια κατά είδος και ποσότητα ενδύματα.

Ο ιματισμός των τυμπανιστών περιλάμβανε, πουκάμισο, κάλτσες (βρακιά), φουστανέλα, μιντάνια (γιλέκα), ζώνη, φάριο (φέσι), τσαρούχια (παπούτζια) και κάπα.

[482] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 26, Κατάσταση μισθοδοσίας δέκα ημερών για 30 τυμπανιστές.

«Τυμπανισταί των Ελαφρών Ταγμάτων

Κατάλογος ονομαστικός των ειρημένων δι’ όσα φορέματα έλαβον προς ενδυμασίαν των.

Όνομα και επώνυμο	Υποκάμισον	Βρακί	Φουστανέλα	Μιντάνια	Ζώνη	Φέσι	Παπούτζια	Καπότα	Τιμή Υποκαμίσου	Τιμή Βρακίου	Τιμή Φουστανέλας	Τιμή Μιντανίου	Τιμή Ζώνης	Τιμή φεσίου	Τιμή Παπουτζιών	Τιμή Καπότας	Κεφ. της τιμής	
																	Φοίνικες	Λεπτά
Νικόλαος Γεωργίου	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Ιωάννης Δημητρίου	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Θεόδωρος Γεωργίου	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Σωτήρης Διαμαντής	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Κωνσταντίνος Νικολάου	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Βασίλειος Παπαδάκης	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Γεώργιος Ιωάννου	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Νικόλαος Αθανασίου	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Κομνηνός Βασιλείου	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Αθανάσιος Ημιγιαννάκης	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Παναγιώτης Λυσίκαδος	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Δημήτριος Γεωργίου	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Αναστάσιος Σούρπας	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Ανδρέας Χατζή Κωνσταντίνου	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Χαράλαμπος Γιαννάκης	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Γεώργιος Ψευτογιαν-νόπουλος	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
										Εξακολούθησις							514	42

Όνομα και επώνυμο	Υποκάμισον	Βρακί	Φουστανέλα	Μιντάνια	Ζώνη	Φέσι	Παπούτζια	Καπότα	Τιμή Υποκαμίσου	Τιμή Βρακίου	Τιμή Φουστανέλας	Τιμή Μιντανίου	Τιμή Ζώνης	Τιμή φεσίου	Τιμή Παπουτζιών	Τιμή Καπότας	Κεφ. της τιμής	
																	Φοίνικες	Λεπτα
Μετάθεσις των όπισθεν																	514	42
Ιωάννης Θεοδοσίου Τζανάκας	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Γιαννάκης Παναγιώτου	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Παναγώτης Αθ. Μισίρας	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Αντώνης Καμπούρας	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Νικόλαος Δελής	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Αναστάσιος Κουτέλης	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Δημήτριος Νικολάου	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Ανδρέας Σταμούλης	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Κωνσταντίνος Αθανασίου	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Τζοάνες Αθανασίου	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Μιχαήλ Γεωργίου	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Δημήτριος Σιδερής	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Νικόλαος Χατζή Μαυρουδής	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Εις 2 τυμπανιστές του Τυπικού Σώματος	2	2	2	1	1	1	1	1	1.80	1.80	3.28	4.40	1	2	1.90	7.20	30	26
Ήτοι φοίνικες εννιακόσιοι τριάντα έξ και λεπτά τριάντα έξ																	936	36

Εν Ναπλίω τη 30 Αυγούστου 1830 Ο Προγυμναστής

Ανθυπασπιστής

Τριαντάφυλλος Ακριβός

Επεξεργάσθην

Δ. Κυριακίδης Λοχαγός».[483]

Κελευστικοί μουσικοί Τακτικών Σωμάτων (1830)

Το 1830 παρουσιάζεται μικρή αύξηση στον αριθμό των κελευστικών μουσικών των τακτικών σωμάτων. Τα τάγματα Πεζικού διέθεταν περί τους είκοσι τυμπανιστές το καθένα, το Πυροβολικό περί τους εννέα και το Ιππικό περί τους δέκα. Το Τυπικό Τάγμα, αρχικά, διέθετε δύο τυμπανιστές και σε σύντομο χρονικό διάστημα ο αριθμός τους πολλαπλασιάστηκε.[484] Πλην ελαχίστων μικρών σωμάτων, όλα τα υπόλοιπα φαίνεται ότι διέθεταν από έναν έως δύο κελευστικούς μουσικούς. Ο λόγος δεν είναι άλλος από την εφαρμογή του γαλλικού στρατιωτικού κανονισμού, ο οποίος προέβλεπε την εκτέλεση πληθώρας διαταγών, με την χρήση των μουσικών οργάνων, για την ρύθμιση των ωρών της ημέρας στην στρατοπεδιά, την κίνηση κατά την εκστρατεία, τις τακτικές κινήσεις στα πεδία μαχών και ασκήσεων, καθώς και την στρατιωτική τελετουργία.

Από τα φύλλα ανακλήσεως και τις καταστάσεις δύναμης ορισμένων ταγμάτων, προέκυψε ότι στα κελευστικά μουσικά όργανα, εκτός των τυμπάνων και των σαλπίγγων, περιλαμβάνονταν και οι αυλοί , οι οποίοι συμπλήρωναν μελωδικά τις τυμπανοκρουσίες. Οι εκτελεστές των αυλών ήταν συνήθως νεαροί μουσικοί. Τα σύνολα αυτά είχαν καθιερωθεί στα ευρωπαϊκά και, πέραν του Ατλαντικού Ωκεανού, στρατεύματα. Ως εκ τούτου, ο ευρείας χρήσης όρος «τυμπανιστές», ο οποίος αναγράφεται στα έγγραφα της εποχής, δεν πρέπει να θεωρηθεί ότι

[483] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 29, Κατάσταση χορήγησης Ιματισμού Τυμπανιστών Ελαφρών Ταγμάτων, 30/8/1830.

[484] Σε διάστημα λίγων μηνών από την συγκρότησή του, το Τυπικό Τάγμα αύξησε την δύναμή του με αποτέλεσμα να αυξηθεί και ο αριθμός των τυμπανιστών που απαιτούνταν για τις ανάγκες εκπαίδευσης και στρατοπεδιάς. Τον Ιούλιο του 1830 διοικητής του Τυπικού Τάγματος ήταν ο Ταγματάρχης Νικόλαος Κοντογιάννης. Η δύναμη των αξιωματικών περιλάμβανε επτά λοχαγούς, τέσσερις υπολοχαγούς και δύο ανθυπολοχαγούς. Ο Λοχαγός Παύλος Διαμαντίδης ήταν δεύτερος τη τάξει αξιωματικός του τάγματος Βλ. ΓΑΚ ΚΥ , ό.π., Φ. 24, Ημερομηνία Εγγράφου 31/7/1830.

αναφέρεται αποκλειστικά στα τύμπανα, αλλά ότι υπονοεί ένα μουσικό σύνολο που περιλαμβάνει και μελωδικά μουσικά όργανα (πίφερα). Κατά αυτόν τον τρόπο, εκτός από τα κελεύσματα, παιανιζόταν εμβατήρια και μελωδίες κατά την εκπαιδευτική, επιχειρησιακή και τελετουργική στρατιωτική επιτέλεση των ταγμάτων.

Πίνακας 28. Κελευστικοί μουσικοί Τακτικών Σωμάτων, 1830

Σώμα	Έδρα	Δύναμη Ανδρών	Κελευστικοί Μουσικοί
Α΄ Τάγμα Πεζικού	Ναύπλιο	649	1 Αρχιτυμπανιστής, 19 Τυμπανιστές[485]
Β΄ Τάγμα Πεζικού	Πάτρα	429	1 Αρχιτυμπανιστής, 1 Δεκανέας Τυμπανιστής, 20 τυμπανιστές[486]
Γ΄ Τάγμα Πεζικού	Ναύπακτος	396	1 Δεκανέας Τυμπανιστής, 18 τυμπανιστές[487]
1η΄ Ίλη Τακτικού Ιππικού	Άργος	141	1 Αρχισαλπιγκτής 5 Σαλπιγκτές[488]
2η΄ Ίλη Τακτικού Ιππικού		143	1 Αρχισαλπιγκτής 4 Σαλπιγκτές[489]
Τάγμα Πυροβολικού	Ναύπλιο	302	1 Δεκανέας Τυμπανιστής, 4 Τυμπανιστές α΄ τάξης, 4 Τυμπανιστές β΄ τάξης[490]
Κεντρικό Πολεμικό Σχολείο		Σπουδαστές 13, Φρουρά 50	2 Τυμπανιστές[491]
Λόχος Εργατών Μηχανικού		27	1 Τυμπανιστής[492]
Τυπικό Τάγμα-Λόχος Εκπαιδεύσεως		Υπαξιωματικοί και στρατιώτες 132	1 Δεκανέας Τυμπανιστής, 18 Τυμπανιστές[493]

[485] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείου των Στρατιωτικών, Φ. 1, έγγραφα 380-381.

[486] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 3, έγγραφα 152-153.

[487] Στο ίδιο, έγγραφα 150-151,

[488] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 4, έγγραφο με αρ. διαταγής 268.

[489] Στο ίδιο, έγγραφα με αρ. διαταγής 289 και 423.

[490] Στο ίδιο, έγγραφα με αρ. διαταγής 281 και 282.

[491] Στο ίδιο, έγγραφο με αρ. διαταγής 272.

[492] Στο ίδιο, έγγραφο με αρ. διαταγής 270.

[493] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 22.

Τυπικό Τάγμα – Συντήρηση τυμπάνων (1830)

Σε αποδεικτικό πληρωμών και εξόδων για τους επιτελείς τυμπανιστές του Τυπικού Τάγματος μηνός Αυγούστου, καταγράφονται έξοδα συντήρησης των τυμπάνων αυτού του τάγματος. Από το έγγραφο αυτό προκύπτει ότι το Τυπικό Τάγμα στρατωνιζόταν στην περιοχή «Πρόνοιας» του Ναυπλίου. Οι τυμπανιστές του Τυπικού τάγματος ονομάζονταν «επιτελικοί». Οι συναλλαγές γίνονταν πλέον σε Φοίνικες.

«Τυπικόν Τάγμα

Αρ. 1

Δια τους Επιτελείς Τυμπανιστάς

Αποδεικτικόν δια φοίνικας 31 και 80/100 αι οποίαι εχρισίμευσαν, προς χρήσιν, δέκα προβιών, και δώδεκα ζευγών μπακιέτων, δια τους ρηθέντας Επιτελείς Τυμπανιστάς του ειρημένου Τάγματος, ως το ιδιαίτερον αποδεικτικόν φανερώνει.

Εν Στρατ.^{δω} Προνοίας τη Α^{ην} Αυγ.^{του} 1830

Ο προσωρινός Διοικητής του Σώματος

Ο Εκτελών χρέη υπασπιστού Π. Διαμαντίδης

Ι. Κομπότης Εθεωρήθη

Υπολοχαγός Π. Γ. Ρόδιος».[494]

Οθωμανός παίδας τυμπανιστής (1830)

Στο Τυπικό Τάγμα υπηρετούσε ως τυμπανιστής και ένας Οθωμανός παίδας, ο οποίος κατά την επίσκεψη Οθωμανού αξιωματούχου στο Ναύπλιο, παρουσιάστηκε στον Γραμματέα Εξωτερικών και Εμπορικού Ναυτικού Ιάκωβο Ρίζο Νερουλό και ζήτησε να ακολουθήσει τον Οθωμανό αξιωματούχο κατά την αναχώρησή του. Το αίτημά του ικανοποιήθηκε από την Ελληνική Διοίκηση.

«ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

Ο επί των Εξωτερικών και του

Εμπορικού Ναυτικού Γραμματεία

[494] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 23, Ημερομηνία Εγγράφου 1/8/1830.

Αρ. 515

Προς τον επί των Στρατιωτικών

Ο εις το Τυπικόν σώμα ευρισκόμενος Τυμπανιστής Οθωμανόπαις Χουσεΐν καλούμενος και μετωνομασθείς Δημήτριος ομολόγησε επί παρουσίας του γραμματέως των Εξωτερικών και του ενταύθα απεσταλμένου αξιωματικού Οθωμανού, ότι επαναλαμβάνει εκουσίως την Μουσουλμανικήν θρησκείαν και επιθυμεί να απέλθει μετά του άνω ειρημένου αξιωματικού.

Η Γραμματεία αύτη προσκαλεί την επί των Στρατιωτικών ν' αναφέρη τα περί τούτου εις την Σ. Κυβέρνησιν, και να λάβει τας αναγκαίας διαταγάς, δια να επιτραπή εις τον Οθωμανόν παίδα ν' αναχωρήση.

Εν Ναυπλίω την 16 Αυγούστου 1830».[495]

Νέος Γενικός Διευθυντής Τακτικών Στρατευμάτων (1830)

Με διάταγμα του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια της 25ης Αυγούστου 1830, ο έως τότε Υπασπιστής Στρατηγός François-Antoine-Christophe Gérard, ανέλαβε τα καθήκοντα του Γενικού Διευθυντή των Ελληνικών Τακτικών Στρατευμάτων, αντικαθιστώντας τον στρατηγό Trézel ο οποίος ανακλήθηκε στο Γαλλικό Γενικό Επιτελείο Στρατού.[496]

Αναφορά των Μουσικών προς τον Καποδίστρια (1830)

Τρεις ημέρες μετά την ανάληψη των καθηκόντων του στρατηγού Gérard, απεστάλη αναφορά των μουσικών της Στρατιωτικής Μουσικής προς τον Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια που περιλάμβανε σοβαρότατες καταγγελίες εναντίον του Διευθυντή της Michael Mangel αλλά και του πατέρα του.

Από την αναφορά αυτή συνάγεται ότι οι σχέσεις των Ελλήνων μουσικών με τον Michael Mangel είχαν διαρραγεί πλήρως, καθώς, σύμφωνα με τις αιτιάσεις τους, αυτός ασκούσε αυταρχική διοίκηση, επιβάλλοντας συνεχώς ποινές με την παραμικρή αφορμή, με σκοπό να

[495] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 26, Έγγραφο Γραμματείας Εξωτερικών και Εμπορικού Ναυτικού αρ. 155.

[496] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 28, Ημερομηνία Εγγράφου 25 Αυγ/ 6 Σεπ 1830. Το έγγραφο είναι γραμμένο στην Γαλλική και υπογεγραμμένο από τον Γραμματέα Στρατιωτικών Παναγιώτη Ρόδιο.

τους εξαναγκάσει σε παραίτηση, ώστε να μην κινδυνεύσει η θέση του (διευθυντή) από άλλο, ικανό μέλος της στρατιωτικής μουσικής και κυρίως από τον Χρήστο Μπερετίνο, ο οποίος φαίνεται ότι είχε την αποδοχή των υπόλοιπων Ελλήνων μουσικών.

Μία επιπλέον κατηγορία εναντίον του Michael Mangel ήταν προσπάθεια δέσμευσης των μουσικών με πενταετή υποχρέωση θητείας, σε αντίθεση με το ισχύον διάταγμα υπ' αριθ. 8377 της 21ης Δεκεμβρίου 1828 που όριζε τριετή υποχρέωση θητείας.

Από την αναφορά αυτή, αντλείται η σημαντική πληροφορία ότι ορισμένοι μουσικοί της στρατιωτικής μπάντας, μετά την λήξη της θητείας τους κατευθύνθηκαν προς την Οθωμανική Στρατιωτική Μουσική, γεγονός που ενισχύει την υπόθεση ότι δρόμος προς την Ανατολή είχε ανοίξει νωρίτερα από τον «Monsieur Manguel». Όμως η σοβαρότερη κατηγορία των μουσικών προς τον Michael Mangel ήταν ότι αυτός δεν ήθελε το καλό του Ελληνικού έθνους, όπως και ο πατέρας του. Μάλιστα η χρήση ενεστώτα χρόνου σε αυτή την φράση στην πρωτότυπη αναφορά, υπονοεί ότι ο Giovanni Mangel κατά τα τέλη 1830 πιθανότατα βρισκόταν στο Ναύπλιο. Η αναφορά αυτή έφτασε στον Γραμματέα των Στρατιωτικών Παναγιώτη Ρόδιο, ο οποίος επισημείωσε στην Γαλλική γλώσσα τα κυριότερα σημεία της, παρέλειψε ωστόσο να επισημειώσει την τελευταία και σοβαρότερη κατηγορία εναντίον των Mangel.

«Προς τον Εξοχότατον Κυβερνήτην της Ελλάδος

Οι υποφαινόμενοι Νέοι της Μουσσικής, όλοι Έλληνες! αναφερόμεθα προς την υμετέραν εξοχότηταν, τον φιλόστοργον Πατέρα μας, μετά δεινοπαθείας, ότι αφού εδούλευσεν υπό την Μουσικήν του έθνους μας, άλλος έξ χρόνους, και άλλος περισσότερους, αναγκαζώμεθα ήδη να παραιτήσωμεν διά την ιδιοτροπίαν του ενός και άλλου, και μάλλον διά τον κακόν σκοπόν του Διευθυντού της ιδείας Μουσικής. Η Μουσική εξοχ: εώς πέρυσιν, επληρούτο από είκοσι και πλέον Μουσσικούς και τώρα μας κατήντησε μόνον οκτώ διά τους κακούς του σκοπούς, οι δε λοιποί, ανεχώρησαν διά την Τουρκίαν. Και όλα ταύτα τα κάμνει από φθόνον· αφού ίδεν ότι ένας από ημάς, Χρήστος Μπερετίνος, είναι ήδη ικανός να βαστάξη την Μουσικήν. Όθεν αυτός φοβούμενος, με το παραμικρόν σφάλμα και διά τίποτε, άλλους έχει εις το Μπούρτζη και άλλους εις άλλας τιμωρίας, μόνον και μόνον διά να μας διασκορπίση, και να μην φοβήται την πτώσιν του· Με το να έχει πάντοτε αρχαρίους και ήδη να αποβάλλη και ημάς τους εναπολειφθέντες μας υποχρεώνει να δεθώμεν υπό μίαν πενταετερίδα, ειδέ τουναντίον να

μας διώξη κακούς κακώς. Ημείς ευχαριστούμεθα να δουλεύσωμεν και διά βίου, φθάνη μόνον να μην είμεθα υπό την τυρρανίαν αυτού, αλλά υπό την Διεύθυνσιν του άνω ειρημένου Χρήστου Μπερετίνου. Και παρακαλούμεν να εξητάσητε ει δυνατόν και θέλετε μαθείν ότι αυτός ο νυν Διευθυντής δεν θέλει το καλόν του έθνους μας καθώς και ο πατήρ του. Ειδέ και άλλως έχει, πάλιν εκρίναμεν εύλογον να γνωστοποιήσωμεν το τρέχον προς τον πατέρα του έθνους· και μένομεν με το Βαθύτατον Σέβας.

Χρήστος Μπερετίνος,
Μιχαήλ Πατρίκος,
Παναγιώτης Δημητρακόπουλος,
Κωνσταντίνος Σκανδαλίδης,
Στέλιος Βλαχόπουλος,
Δημήτριος Ταμπουρατζής,
Αναστάσιος Φουστανάκης,
Στρατίς Πατρίκος». [497]

[497] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείου των Στρατιωτικών, Φ. 29, Αναφορά μουσικών προς τον Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια.

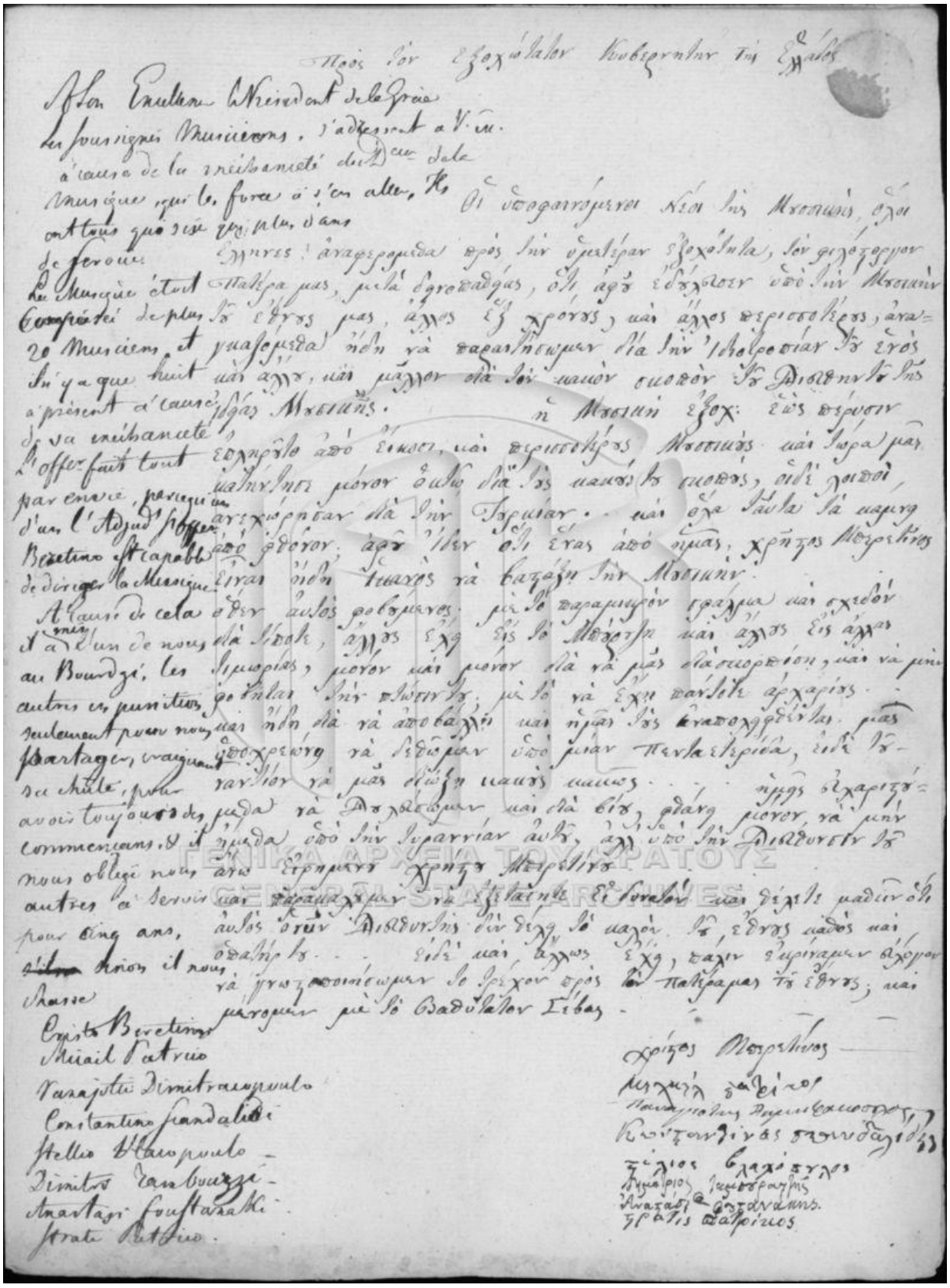

Εικόνα 9. Αναφορά των μουσικών προς τον Ιωάννη Καποδίστρια

Πηγή: ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 29

Σε ανυπόγραφο ενημερωτικό σημείωμα για την υπόθεση αυτή, γραμμένο στην Γαλλική γλώσσα,[498] το οποίο απευθυνόταν πιθανότατα προς τον συνταγματάρχη και Γραμματέα Στρατιωτικών Παναγιώτη Ρόδιο, αναγράφεται ότι ο αξιωματικός (εννοείται ο αρχιμουσικός) δεν ευθύνεται για το γεγονός ότι οι μουσικοί αναχώρησαν σταδιακά προς την Τουρκική Μουσική, αλλά αυτό συνέβη καθόσον έληξε η θητεία τους. Όσο για την υποχρέωση της πενταετούς θητείας των μουσικών, αυτή τέθηκε ως όρος για την παραμονή τους στον τακτικό στρατό από διάταγμα του προηγούμενου Γενικού Διευθυντή του Στρατού Trézel στις 23 Αυγούστου 1830, δηλαδή δύο ημέρες πριν την αλλαγή στην Διοίκηση του στρατεύματος. Σε αντίθετη περίπτωση, ο Trézel είχε διατάξει να απολυθούν όλοι οι μουσικοί. [499]

Για τους μαθητευόμενους του ορφανοτροφείου, αναφέρεται ότι και αυτοί προσέρχονταν στην Μουσική κατόπιν άνωθεν διαταγής.

Στις 28 Αυγούστου ο Γραμματέας των Στρατιωτικών Παναγιώτης Ρόδιος διαβίβασε την αναφορά και το σημείωμα προς τον νέο Γενικό Διευθυντή του τακτικού στρατού Στρατηγό Gérard με την εντολή να διερευνήσει περί των αναφερομένων και να ενημερώσει την Γραμματεία των Στρατιωτικών.[500]

Στο κάτω άκρο της σελίδας του σημειώματος και με διαφορετικό γραφικό χαρακτήρα, πιθανότατα του στρατηγού Gérard, εντοπίζεται η φράση στην Γαλλική «Appelle le chef de Musique», δηλαδή «Να κληθεί ο αρχιμουσικός».

Όπως διαπιστώνεται από τις επόμενες καταστάσεις μισθοδοσίας, οι εξηγήσεις που δόθηκαν από τον Michael Mangel φαίνεται ότι έπεισαν την Διοίκηση του τακτικού σώματος και ο ίδιος παρέμεινε στην θέση του. Προς το τέλος του έτους η δύναμη της Μουσικής μάλιστα αυξήθηκε. Παραμένει άγνωστο εάν η αναφορά αυτή έφτασε ποτέ στον Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια.

---

[498] Εικάζεται ότι το σημείωμα συντάχθηκε από τον ίδιο τον Michael Mangel. Από διάφορες αναφορές του, παρατηρείται ότι συνήθιζε να γράφει συχνά σε τρίτο πρόσωπο. « C'e n'est pas di tout a causé del officier qui les musiciens ils sont allés peu à peu l'une e l'alter a la musique Turque ».

[499] Πιθανότατα οι μουσικοί δεν ήταν ενήμεροι για αυτό το διάταγμα του Trézel.

[500] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 29., Έγγραφο Γραμματείας Στρατιωτικών αρ. 2398.

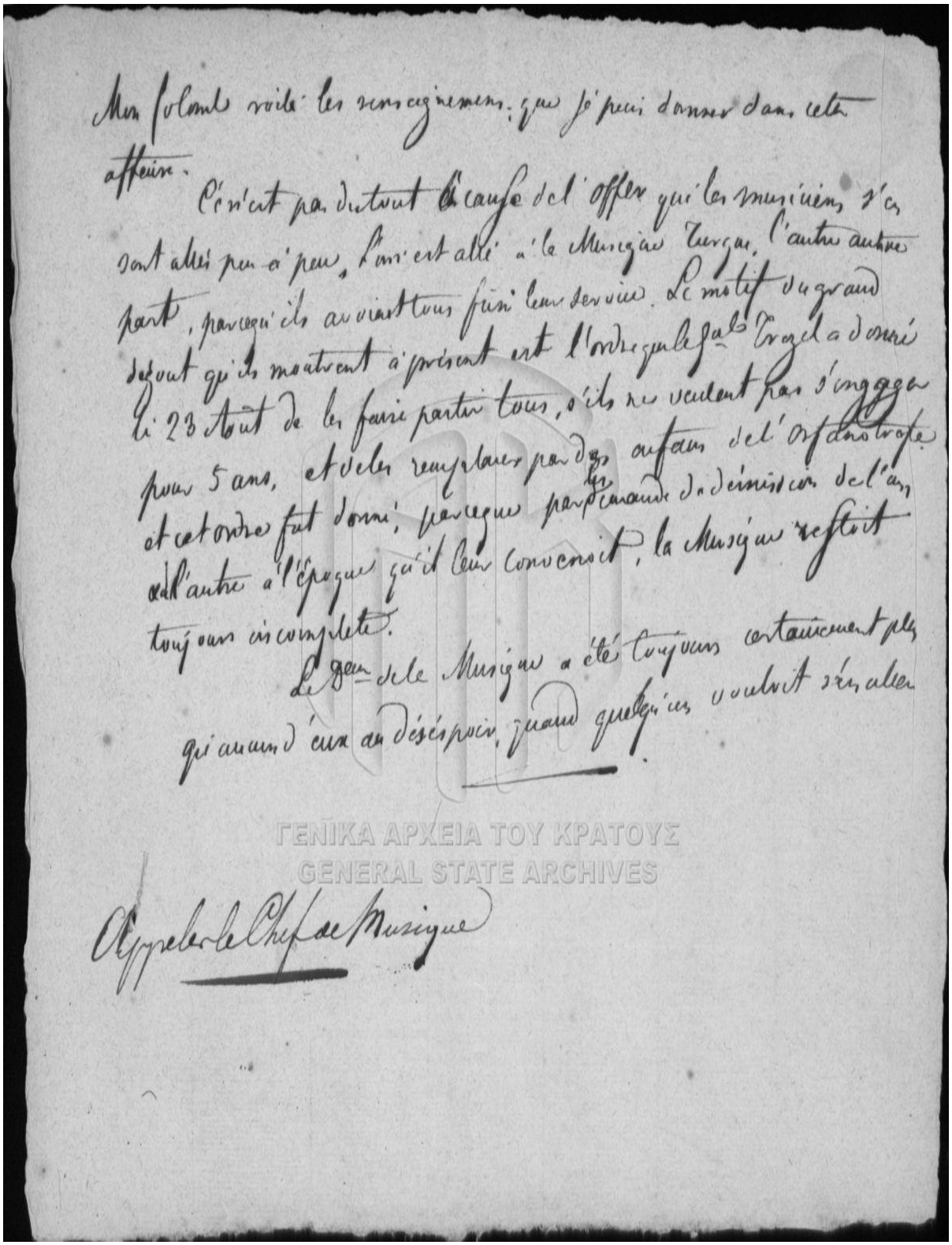

Εικόνα 10. Σημείωμα-αντίκρουση των αιτιάσεων μουσικών απευθυνόμενο πιθανότατα προς τον Συνταγματάρχη και Γραμματέα Στρατιωτικών Παναγιώτη Ρόδιο

Πηγή: ΓΑΚ ΚΥ, ό.π. Φ. 29

Μουσική του Τακτικού Σώματος – Μισθοδοσίες Σεπτεμβρίου - Οκτωβρίου (1830)

«Κατάστασις πάντων των υπό αξιωματικών και απλών μουσικών της Ιρημένης Μουσικής κατά την παρούσαν έποκαν Μηνός Σεπτεμβρίου 1830 δια να χρησιμεύση εις τον λογαριασμόν και πληρωμήν του Μισθού από 1η Σεπτεμβρίου μέχρι τέλος αυτού 1830.

Τάξεις	Βαθμοί	Παρόντες	Αριθμός των ημερών	Ημερήσιος Μισθός	Φοίνικες		Παρατηρήσεις
	Ανθυπασπιστής	1	30	200	60		
	Επιλοχίας	1	30	133 1/3	40		
1 Ταξ.	Μουσικοί	-	-	-	-		
2 Ταξ.	Λοχίαι	1	30	86	26		
	Σιτιστής[501]	1	30	80	24		
3 Ταξ.	Δεκανείς	-	-	-	-		
4 Ταξ.	Μουσικοί	2	60	66 2/3	40		
5 Ταξ.	:	1	30	60	18		
6 Ταξ.	:	2	60	53 1/3	32		
7 Ταξ.	:	2	60	48 1/3	28	80	
	Του ορφανοτροφείου	8	240	20	48		
	Δοκίδες Προς 1	3	90	5	4	50	
	Προς 2	1	31	10	3		
					324	30	
		Αύξησις δια τον νεοσύλλεκτον από 6 Αυγ. έως 31 αυτού.					
					13	33	
		Αφαίρεσις			-		
		Όλον			337	63[502]	

[501] Ο Σιτιστής αυτός δεν ήταν μουσικός.

[502] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 36, Μισθοδοσία Μουσικής μηνός Σεπτεμβρίου 1830, Έγγραφο αρ. Διαταγών 1291.

Από την κατάσταση της μισθοδοσίας μηνός Σεπτεμβρίου 1830, επιβεβαιώνεται ότι η Μουσική είχε πράγματι απομείνει με 8 μουσικούς και 8 μαθητευομένους του ορφανοτροφείου.

«Κατάστασις πάντων των υπό αξιωματικών και απλών μουσικών της Ιρημένης Μουσικής κατά την παρούσαν έποκαν Μηνός 8μβρίου 1830 δια να χρησιμεύση εις τον λογαριασμόν και πληρωμήν του Μισθού από 1η 8βρίου μέχρι τέλος αυτού 1830.

Τάξεις	Βαθμοί	Παρόντες	Αριθμ. των ημερών του μηνός 7μβρίου	Νο των ημερών του μηνός 8βρίου	Ημερήσιος Μισθός	Το όλον Φοίνικας και Λεπτά		Παρατηρήσεις
-	Ανθυπασπιστής	1	-	31	200	62	-	
-	Επιλοχίας	1		31	133 1/3	41	33	
-	Λοχίας Συτηστής	1	1	31	120	38	40	
1 Ταξ.	Συτηστής & Μουσικός[503]	2	-	62	100	62	40	
2 Ταξ.	Δεκανείς	1	-	31	86 2/3	26	80	
3 Ταξ.	Μουσικός	1	-	31	80	24	80	
4 Ταξ.	-	-	-	-	-	-	-	
5 Ταξ.	Μουσικοί	2	27	62	66 2/3	59	33	
6 Ταξ.	:	1	2	31	60	19	80	
7 Ταξ.	:	2		62	53	32	80	
8 Ταξ.	:	2	20	62	48	39	30	
9 Ταξ.	:	7	20	217	40	94	80	
Μαθητών του ορφανοτροφείου		6	-	186	20	37	20	
	Δοκίδες	Προς 1	5	20	155	7	75	
		Προς 2	1		31	15	65	
						551	14	
		Αύξησις	Δια την: 1ην Τάξ. : 8.96 Δια την: 3ην Ταξ. : 4.60 Δια το δέσιμο : 9.15[504]			22	71	
		Αφαίρεσις	-			-	-	
			Το Όλον Φοίνικας			573	85	

[503] Προσθήκη δύο σιτιστών οι οποίοι ήταν και μουσικοί, πιθανότατα αποσπασθέντες από άλλα τάγματα.

[504] «Για το δέσιμο», για την παραμονή και την εκ νέου κατάταξη για 5 έτη, όσων την επέλεξαν.

Παρ' εμού Μιχαήλ Μάγγελ υπολοχαγού και Διευθυντού της Μουσικής η παρούσα κατάστασις ανέβη εις την ποσότητα των φοινίκων πεντακοσίους εξήντα τέσσαρες και δέκα οκτώ λεπτά δια μισθόν και παρεπίμενα των Μουσικών από 1ην 8μβρίου έως 31 αυτού 1830.

Ναύπλιον τη 1η 8μβρίου 1830 Ο υπολοχαγός και Διευθυντής της Μουσικής

M. Mangel

P: T:» [505]

Από αυτή την κατάσταση μισθοδοσίας, προκύπτει ότι η δύναμη της Μουσικής αυξήθηκε, ανερχόμενη στους 21 μουσικούς των 9 τάξεων και 6 μαθητευόμενους του ορφανοτροφείου.

Διατάγματα – Διαταγές Ημέρας – Ποινή Mangel (1830)

Κατά την διάρκεια του έτους 1830 εκδόθηκε σειρά διαταγμάτων και διαταγών της ημέρας (ημερήσιες διαταγές) που αφορούσαν διάφορους τομείς της λειτουργίας του Τακτικού Σώματος. Από τον Μάρτιο του 1830, με διαταγή του Φρουράρχου Ναυπλίου Almeida και μετά από εντολή του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια, ορίσθηκε ότι τα τακτικά στρατεύματα όφειλαν να παρουσιάζονται στον πνευματικό του Σώματος, να εξομολογούνται και να μετέχουν του μυστηρίου της Θείας Ευχαριστίας. Για τον σκοπό αυτό αναρτήθηκε πρόγραμμα ωρών και ημερών για το διάστημα 3 έως 16 Μαρτίου, ενώ την 17η Μαρτίου τα στρατεύματα μετέβησαν στην Ναό του Αγίου Γεωργίου για να μεταλάβουν.[506]

Με νέο διάταγμα, και καθώς η λιποταξία είχε λάβει ανησυχητικές διαστάσεις, ορίσθηκε ότι οι λιποτάκτες έπρεπε να συλλαμβάνονται και να παραπέμπονται στα συμβούλια ευταξίας ή τα πολεμικά συμβούλια των σωμάτων τους, προκειμένου να εξετάζονται οι περιστάσεις της πράξης τους και να επιβάλλονται οι ανάλογες κυρώσεις.[507]

Με διάταγμα του Στρατηγού Trézel ορίσθηκε ότι οι άδειες κάτω των δέκα ημερών θα προσυπογράφονταν από τον ανώτερο φρούραρχο Ναυπλίου και μόνο αυτές άνω του

[505] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 42, Μισθοδοσία Μουσικής μηνός Οκτωβρίου 1830, Έγγραφο αρ. Διαταγών 154.

[506] ΓΑΚ ΚΥ, Ιστορικά Αρχεία Γιάννη Βλαχογιάννη/Β΄ Κατάλογος Χειρογράφων/Ιατρικά, Φ. 186, Ημερομηνία διαταγής 2/3/1830.

[507] Στο ίδιο, αρ. Διατάγματος 1812, 15/27 Απριλίου 1830.

δεκαημέρου από τον Γενικό Διευθυντή του τακτικού σώματος. Καμία άδεια δεν θα είχε ισχύ εάν δεν είχε επιθεωρηθεί από τον διατάκτορα, ή τον επιμελητή.[508]

Με διαταγή της ημέρας και μετά από εισήγηση του Παναγιώτη Ρόδιου, ο Κυβερνήτης Ιωάννης Καποδίστριας επανέφερε τον έλεγχο της Οικονομίας όλων των τακτικών στρατευμάτων στην Γραμματεία των Στρατιωτικών καθώς το προηγούμενο διάστημα ο έλεγχος αυτός διεξαγόταν από υπαλλήλους της Γραμματείας της Οικονομίας. Τοιουτοτρόπως ο εποπτικός έλεγχος οπλισμού, ιματισμού, τροφοδοσίας, αποθηκών, οπλοστασίου, νοσοκομείων κλπ. γινόταν πιο άμεσος και ο προσδιορισμός των αναγκών του στρατεύματος περισσότερο ακριβής. Η διαταγή καλούσε και τα ελαφρά τάγματα να ακολουθήσουν τον τρόπο οργάνωσης του Τυπικού Τάγματος (Battalion Modele), ώστε να υπαχθούν στην Οικονομία του τακτικού σώματος. [509]

Με έτερο διάταγμα ορίσθηκε ότι ο εκκλησιασμός της Κυριακής όφειλε να πραγματοποιείται στις 08.00 και μετά την Θεία Λειτουργία να ακολουθεί επιθεώρηση εντός στρατοπεδιάς από τους αξιωματικούς και τους αρχηγούς των σωμάτων. Η συνήθης επιθεώρηση της Κυριακής από τον Γενικό Διευθυντή διατάχθηκε γίνεται στην πλατεία του πλατάνου ή έξω από κάποια από τις πύλες της ξηράς. Στην επιθεώρηση έπρεπε να μετέχουν όλα τα τακτικά σώματα.[510]

Μετά από αναφορά που έλαβε για συμβάν της 25ης προς 26ης Οκτωβρίου 1830 και με διαταγή της ημέρας, ο Γενικός Διευθυντής του τακτικού σώματος Στρατηγός Gérard τιμώρησε με 30 ημέρες φυλάκιση και εγκλεισμό στο Παλαμήδι τον Γάλλο Λοχαγό του Β΄ Ιππικού Τάγματος Βελκόντ, για ανάρμοστη συμπεριφορά έναντι του Υπολοχαγού του Ιππικού Πολυμέρη και ενός υπαξιωματικού του ίδιου σώματος. Με την ίδια ημερήσια διαταγή τιμωρήθηκε και ο διευθυντή της Στρατιωτικής Μουσικής Michael Mangel με εικοσαήμερη αυστηρή φυλάκιση. Ως αιτία της τιμωρίας αναφέρεται ανάρμοστη συμπεριφορά που επέδειξε ο Michael Mangel, πιθανώς έναντι πολιτών του Άργους, η οποία δεν έπρεπε να βρει μιμητές. Το επίθετο του Michael Mangel στην ημερήσια διαταγή σημειώνεται ως «Μανγέλη».

[508] Στο ίδιο, Ημερομηνία διατάγματος 16/4/1830.

[509] Στο ίδιο, Ημερομηνία διαταγής 24/9 1830.

[510] Στο ίδιο, Ημερομηνία Διατάγματος 11/10/ 1830.

«Κατά τας οποίας έχω ωσαύτως πληροφορίας δια το πολλά άτοπον φέρσιμον κατά την αυτή νύκτα του Υπολοχαγού κου Μανγέλη, όστις έλαβεν έξιν εις μίαν κακήν διαγωγήν, την οποίαν σπεύδει να δείξη και εις όλους, διατάζω να παιδευθεί με είκοσι ημερών αυστηράν ποινήν.

Εις την πρώτην αναφοράν, η οποία ήθελε δοθή εναντίον ενός των αξιωματικών, ο Γεν. Διευθυντής θέλει τους παιδεύσει με αυστηροτέρας ποινάς, δια να φέρωνται διαφορετικώτερα προς τους κατοίκους του Άργους, όσο και στους στρατιωτικούς του ιππικού, κατά τας διαταγάς της Α. Ε του Κυβερνήτου της Ελλάδος.

Λαμβάνω την περίστασιν ταύτην να επαινέσω την τιμίαν διαγωγήν των Κων Ελλήνων αξιωματικών, η οποία θέλει γενή αιτία των υπαλλήλων των».

ο αντισυνταγματάρχης κτλ. ο Γεν. Διευθυντής

Πελλιών Γεράρδ

ο Ταγματάρχης Ο αν. φρούραρχος

Ν. Σκαρβέλης Αλμέϊδας»[511]

Με διαταγή της ημέρας της 6/18 Νοεμβρίου 1830 του Γενικού Διευθυντή τους Στρατηγού Gérard, τα τακτικά σώματα που έδρευαν στο Ναύπλιο προσκλήθηκαν να προετοιμασθούν για επερχόμενη επιθεώρηση. Στην διαταγή περιλαμβάνονταν σαφείς οδηγίες για την προπαρασκευή και την μετακίνησή τους.

«Παρακαλείσθαι να ειδοποιήσετε τους αρχηγούς του Σώματος ότι μεθαύριον το Σάββατον έχομεν μεγάλη επιθεώρησιν, και να έχουν ετοίμους όσους θέλουν ήσθαι παρόντες, δηλαδή καλήτερα γυμνασμένους. Τα σώματα θέλουν ήσθαι χωρίς σάκκους με τας ξυλίνας σπάθας εις τα όπλα, τας δε λοιπάς, αι οποίαι θέλουν χρησιμεύσει μετά την πρώτην παύσιν του γυμνασίου, εις τας παλάσκας. Τα δε φυσίκια θέλουν μοιρασθή πριν της επιθεωρήσεως, αι δε φυλακαί θέλουν αλλάξει εις τας επτά ώρας το πρωί. Εις τον ιτς καλέ η πρόσκλησις θέλει γενή εις τας 11 ώρας, και κάθε σώμα θέλει καταβή εις την πλατείαν της πύλης της ξηράς, και τοιούτω τρόπως δεν θέλει γενή αργοπορίαν, επειδή τα λοιπά σώματα θέλουν κάμει την

[511] Στο ίδιο, αρ. Διαταγής 21, σ. 2-3.

πρόσκλησίν των εις την πλατείαν του πλατάνου και θέλουν φθάσει έξω της πύλης την ίδιαν ώραν με τους άλλους, προηγουμένης της Μουσικής». [512]

Στις 16 Νοεμβρίου, ο Στρατηγός Gérard διέταξε την άρση της ποινής του Γάλλου αξιωματικού και την συνέχιση της ποινής του Michael Mangel.

«Ο Γεν. Διευθυντής έχων υπόψιν την ειλικρινή εκφρασθείσαν μετάνοιαν του λοχαγού κ^ου Βελκόντ, διατάττει την αναίρεσιν της ποινής του.

Ο στρατηγός ελπίζει ότι οι σύντροφοί του θυμούντες ότι εις το στρατιωτικόν εραστότερον σφάλμα πραχθέν, σφάλμα τιμωρηθέν, σφάλμα διορθωθέν, σφάλμα λησμονηθέν, θέλουν θεωρήσει τον αξιωματικόν τούτον ως ερχόμενον, και μεθέξει τον κόπον και την αγάπην του ο αυστηρός περιορισμός του υπολοχαγού κ^ου Μανγέλη.

Όθεν οι κύριοι αξιωματικοί γενόμενοι καλόν παράδειγμα να μην εισχωρήσουν εις ποινάς τον στρατηγόν, όστις εξ εναντίας επιθυμεί να χρεωστεί εις αυτούς μόνον ευγνωμοσύνην. μίαν ημέραν αναμφιβόλως θέλουν φθάση εις αυτήν την εντέλειαν δια ευτυχίαν των μεν, και διά των θαυμασμόν των άλλων.

ο αντισυνταγματάρχης κτλ. ο Γεν. Διευθυντής κτλ.

Πελλιών Γεράρδ

ο Ταγματάρχης Ο αν. φρούραρχος

Ν. Σκαρβέλης Αλμέϊδας». [513]

Μουσική του Τακτικού Σώματος – Μισθοδοσία Νοεμβρίου (1830)

Η δύναμη της Μουσικής κατά τον μήνα Νοέμβριο αυξήθηκε σημαντικά και ανήλθε στους 30 μουσικούς, πλέον των 6 μαθητευομένων του ορφανοτροφείου. Συνολικά καταγράφονται εννέα τάξεις μουσικών. Στην αύξηση των εξόδων σημειώνεται ποσό 5 φοινίκων για τον μισθό του ανθυπασπιστή (Μπερετίνου) και 11 φοινίκων για την αγορά χάρτου. Για έξοδα νοσηλείας, κρατήθηκαν 3 φοίνικες από τον λογαριασμό της Μουσικής.

[512] Στο ίδιο, αρ. Διαταγής 24.

[513] Στο ίδιο, αρ. Διαταγής Ημέρας 27.

«Κατάστασις ονομαστική πάντων των υπ' αξιωματικών και απλών μουσικών της Ιρημένης Μουσικής κατά την παρούσαν έποκαν του Μηνός 9μβρίου 1830 δια να χρησιμεύση εις τον χρηματικόν λογαριασμόν και πληρωμήν του Μισθού των από 1η έως τέλος 9μβρίου 1830.

Τάξεις	Βαθμοί	Παρόντες	Αριθμ. των ημερών του 8μβρίου μηνός	Αριθμ. των ημερών του 9μβρίου μηνός	Ημερήσιος Μισθός	Φοίνικας και Λεπτά		Παρατη-ρήσεις
-	Ανθυπασπιστής	1	-	30	216 2/3	65	-	
-	Επιλοχίας	1		30	133 1/3	40	-	
-	Λοχίας Σιτιστής	1		30	120	36		
1ης Τάξης	Σιτιστής & Δεκανέας	2	-	60	100	60		
2ης Ταξ.	Δεκανείς και Μουσικοί	2	18	60	86 2/3	67	60	
3ης Ταξ.	Μουσικοί	2	28	60	80	70	40	
4ης Ταξ.	:	-	-	-	-	-	-	
5ης Ταξ.	Μουσικοί	2		60	66 2/3	40	-	
6ης Ταξ.	:	1		30	60	18		
7ης Ταξ.	:	2		60	53 1/3	32		
8ης Ταξ.	:	2		60	48	28	80	
9ης Ταξ.	:	14	61	420	40	192	40	
Μαθηταί του ορφανοτροφείου		6	-	180	20	37	20	
Δοκίδες	Προς 1	8	46	240	5	14	30	
	Προς 2	1	-	30	15	4	50	
						705	0	
		Αύξησις	Δια τον ανθυπασπ. Από 1 8βρίου έως τέλος αυτού Φ. 5 Διά έξοδα του χαρτίου : 11 Από 10ην Ιουναρίου. έως 30 9μβ			16	71	
		Αφαίρεσις	-			-	-	
			Το Όλον			721	85	

Παρ' εμού Μιχαήλ Μάγγελ υπολοχαγού 1ου και Διευθυντού της Μουσικής η παρούσα κατάστασις ανέβη εις την ποσότητα των φοινίκων επτακοσίαις ίκοση μία αρ. 721 δια Μισθ. και παρεπίμενα των Μουσικών του μηνός 9μβρίου από πρώτη έως τέλος αυτού 1830.

Ναύπλιον τη 1η 9μβρίου 1830 Ο υπολοχαγός και Διευθυντής της Μουσικής

M. Mangel

P: T:» [514]

Έλεγχος Τυμπανιστών Ελαφρών Ταγμάτων (1830)

Σε ονομαστική κατάσταση Ελέγχου Τυμπανιστών των Ελαφρών Ταγμάτων Γ΄ και Δ΄ τριμήνου 1830, καταγράφεται ο Ανθυπασπιστής Τριαντάφυλλος Ακριβός, ετών 24 με καταγωγή από τον Δομοκό Λαμίας, Προγυμναστής των Τυμπανιστών Ελαφρών Ταγμάτων, τοποθετημένος με διάταγμα της κυβέρνησης. Πρώτη κατάταξη του Τριαντάφυλλου Ακριβού στα Ελληνικά ένοπλα σώματα καταγράφεται η 7η Ιουλίου του 1821 (συνάγεται σε ηλικία 13 ετών), ενώ στις 4 Ιουλίου του 1824 κατατάχθηκε στον τακτικό στρατό. Όπως διακρίνεται στην ονομαστική κατάσταση, οι τυμπανιστές ήταν έφηβοι και νέοι ηλικίας από 12 έως 18 ετών. Αρκετοί δεν ολοκλήρωναν την εκπαίδευση και είτε αποβάλλονταν είτε λιποτακτούσαν. Εκτός από τα ελαφρά τάγματα, μερικοί τοποθετούνταν και στην Στρατιωτική Μουσική. Ο έλεγχος αυτός είναι απολύτως κατατοπιστικός για την ανθρωπογεωγραφία των νεαρών τυμπανιστών και κατ' επαγωγή, άλλων στρατιωτών που κατατάσσονταν στα στρατιωτικά σώματα της περιόδου αυτής.

[514] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείου των Στρατιωτικών, Φ. 43, Μισθοδοσία Μουσικής μηνός Νοεμβρίου 1830, Έγγραφο αρ. Διαταγής 354.

«Έλεγχος των τυμπανιστών των ελαφρών ταγμάτων

Α/Α	Όνομα-Επώνυμο-Ηλικία	Βαθμός	Πατρίς	Υστέρα διατριβή	Εποχή της καταγραφής	Μεταβολές
	Τριαντάφυλλος Ακριβός/ ετών 24	Ανθυπασπιστής εκτελών χρέη προγυμναστή	Δομοκός	-	4 Ιουλίου 1824 εις το Τακτικόν Σώμα	Τη 12 Ιουνίου εσυστήθη ως προγυμναστής των Ελαφρών Ταγμάτων κατά διάταγμα της Κυβερνήσεως

Α/Α	Όνομα-Επώνυμο-Ηλικία	Βαθμός	Πατρίς	Υστέρα διατριβή	Εποχή της καταγραφής	Μεταβολές
1	Παναγιώτης Σάββα ετών 16	τυμπανιστής	Μαραθώνας	Ναύπλιο	18 Ιουν 1830	Λιποτάκτησε την 17 Ιουλ Επανήλθε της λιποταξίας τη ιδία. Απεβλήθη.
2	Νικόλαος Γεωργίου ετών16	Ομ.	Κρήτη	Ναύπλιο	11 Ιουν 1830	Την 21 Νοε εις την Μουσική
3	Ιωάννης Δημητρίου ετών 17	Ομ.	Κρήτη	Ναύπλιο	11 Ιουν 1830	-
4	Θεόδωρος Γεωργίου ετών15	Ομ.	Νησί Καλαμάτας	Ναύπλιο Σχολείο Ορφανών	14 Ιουν 1830	-
5	Ηλίας Κωνσταντίνου ετών13	Ομ.	Λειβαδιά	:	:	Απεβλήθη τη 9η Ιουλίου
6	Σωτήρης Διαμαντής ετών13	Ομ.	Καλάβρυτα	:	:	-
7	Νικόλαος Κωνσταντίνου ετών14	Ομ.	Σάμος	:	:	-
8	Παναγιώτης Θεοδώρου ετών 13	Ομ.	Νησί Καλαμάτας	:	:	Απεβλήθη τη 9 Ιουλίου

Α/Α	Όνομα-Επώνυμο-Ηλικία	Βαθμός	Πατρίς	Υστέρα διατριβή	Εποχή της καταγραφής	Μεταβολές
9	Βασίλειος Παπαδάκης ετών 14	Τυμπ.	Κρήτη	:	:	Τη 31 Δεκεμβρίου μετέβη εις τους ακολούθους
10	Παναγιώτης Δόρας ετών13	Ομ.	Ταλάντι (Αταλάντη)	:	:	Απεβλήθη τη 9 Ιουλίου

11	Γεώργιος Ιωάννου ετών13	Ομ.	Κυδωνία	Ναύπλιο-Σχολείο Ορφανών	14 Ιουν 1830	-
12	Νικόλαος Παναγιώτου ετών 14	Ομ.	Αθήνα	:	:	Απεβλήθη τη 9 Ιουλίου
13	Παναγιώτης Γεωργίου ετών 15	Ομ.	Πάρος	:	:	:
14	Ανδρέας Γεωργίου ετών 13	Ομ.	Κράβαρα	:	:	:
15	Στέφανος Χουΐδας ετών 13	Ομ.	Κεφαλλονιά	:	:	Απεβλήθη τη 17 Ιουλίου
16	Χρήστος Νικολάου ετών 16	Ομ.	Αθήνα	:	16 Ιουν 1830	Απεβλήθη τη 9 Ιουλίου
17	Νικόλαος Αθανασίου ετών16	Ομ.	Όλυμπος	Ναύπλιο	:	-

Α/Α	Όνομα-Επώνυμο-Ηλικία	Βαθμός	Πατρίς	Υστέρα διατριβή	Εποχή της καταγραφής	Μεταβολές
18	Νικόλαος Γεωργίου ετών 16	Ομ.	Χίος	Ναύπλιο-Ορφανοτροφείο	17 Ιουν 1830	Απεβλήθη τη 9 Ιουλίου, έμεινε εις το σώμα από την ίδια εποχή
19	Νικόλαος Σταυράκης ετών 18	Ομ.	Μαραθώνας ή εκ Σπάρτης	Ναύτης με τα καΐκια	23 Ιουν 1830	Απεβλήθη τη 9 Ιουλίου
20	Κωνσταντίνος Αθανασίου ετών 16	Ομ.	Ταλάντι (Αταλάντη)	Άργος	26 Ιουν 1830	-
21	Κομνηνός Βασιλείου ετών 15	Ομ.	Σέρρες	Σέρρες Αιχμάλωτος	27 Ιουν 1830	Ελιποτάκτησε τη 14 7μβρίου, επήρε μαζί του ένα φέσι ένα μεϊτάνι ένα υποκάμισο μία φουστανέλα ένα βρακί ένα ζωνάρι
22	Αθανάσιος Ημιγιαννάκης ετών15	Ομ.	Αρκαδία	Ελαφρό Τάγμα	28 Ιουν 1830	-
23	Παναγιώτης Λυσίκαδος ετών15	Ομ.	Τσακωνιά	Ήλθε από ένα χαλβατζίδικο	30 Ιουν 1830	-
24	Δημήτριος Γεωργίου ετών 16	Ομ.	Κων/πολη	Κωνσταντινούπολη	2 Ιουλίου 1830	-
25	Αναστάσιος Σούρπας ετών 16	Ομ.	Σαλαμίνα	Υπηρέτης σε Λοχαγό	:	-
26	Ανδρέας Χατζή Κωνσταντής ετών16	Ομ.	Σμύρνη	Άργος, υπηρέτης στον Θεοφάνη Καφετζή	5 Ιουλίου 1830	-

Α/Α	Όνομα-Επώνυμο-Ηλικία	Βαθμός	Πατρίς	Υστέρα διατριβή	Εποχή της καταγραφής	Μεταβολές
27	Χαράλαμπος Γιαννάκης ετών 16	Ομ.	Εύριπος	Ήλθε από Ελαφρά Τάγματα, παις στρατού	8 Ιουλ 1830	-
28	Γεώργιος Ψευτογιαννόπουλος ετών 15	Ομ.	Τρίκαλα	Ναύπλιο	22 Ιουλ 1830	-
29	Γιάννης Θεοδοσίου Τζανάκας ετών 15	Ομ.	Ζαγορά	Μέγαρα	:	-
30	Γιάννης Παναγιώτου ετών 17	Ομ.	Λειβαδιά	Ναύπλιο	:	-
31	Παναγιώτης Αθανασίου Μπούρας ετών 16		Λιδορίκι	Ναύπλιο	22 Ιουλ 1830	-
32	Αντώνιος Καμπούρης ετών 16	Ομ.	Λέρος	Ναύπλιο	28 Ιουλ 1830	-
33	Νικόλαος Δελής ετών 14	Ομ.	Θέρμες	Ήλθε στο Άργος, εις τον Παντελή Ιωάννου μαθητής	:	-
34	Αναστάσιος Κουνέλης/ ετών 14	Ομ.	Τρίπολη	Άργος	:	Λιποτάκτησε τη 26 Αυγούστου, επήρε ένα φέσι ένα μεϊτάνι μία φουστανέλα, ένα ζευγάρι παπούτζια ένα βρακί ένα υποκάμισο και ένα ζωνάρι

Α/Α	Όνομα-Επώνυμο-Ηλικία	Βαθμός	Πατρίς	Υστέρα διατριβή	Εποχή της καταγραφής	Μεταβολές
35	Δημήτριος Νικολάου/ ετών 14	Ομ.	Πάτρα	Ήλθε στο Άργος από έναν ιππέα Γάλλο	:	-
36	Ανδρέας Σταμούλης/ ετών 15	Ομ.	Εύβοια	Ήταν στην Σαρτορία[515]	:	Ελιποτάκτησε τη 14 7μβρίου, επήρε μαζί του ένα φέσι ένα μεϊτάνι μία φουστανέλα ένα βρακί ένα υποκάμισο ένα ζωνάρι
37	Κωνσταντίνος Αθανασίου/ ετών 15	Ομ.	Βόλος	:	:	-
38	Τζοάνες Αθανασίου/ ετών 13	Ομ.	Περαχώρα	:	:	-

[515] Ραφείο.

39	Μιχαήλ Γεωργίου/ ετών 14	Ομ.	Κρήτη	:	:	-
40	Δημήτριος Σιδερής/ ετών 14	Ομ.	Κων/πολη	Ήταν στον Γιάννη, ράπτη των εθνικών φορεμάτων, δούλευε με το ημερομίσθιο	1 Αυγ 1830	Τη 21 9μβρίου εις τη Μουσική
41	Νικόλαος Χατζή Μαυρουδής/ ετών13	Ομ.	Αίνος	Σύρος	:	-
42	Νικόλαος Σαμπάκος/ 14	Ομ.	Κρήτη	Ήτον αιχμάλωτος μετά ταύτα εις το ορφανοτροφείο Αιγίνης .Τελευταίως εις την Κορβέτα Ύδρα	Τη 17 7βρίου 1830	

Α/Α	Όνομα-Επώνυμο-Ηλικία	Βαθμός	Πατρίς	Υστέρα διατριβή	Εποχή της καταγραφής	Μεταβολές
43	Ιωάννης Κωνσταντίνου/ ετών 15	Ομοίως	Ζητούνι (Λαμία)	Ήταν με τον Χιλίαρχο Λάζο, μετά στο ορφανοτροφείο Αίγινας και τελευταία στην κορβέτα Ύδρα	:	-
44	Σταύρος Αγγελόπουλος/ ετών 15	Ομοίως	Πάτρα	Ήταν δίπλα στον Γιάννη Ζωγράφο στην Πάτρα, μετά ήλθε ενταύθα	:	-
45	Παναγιώτης Δούσης/ ετών14	Ομοίως	Ταλάντι (Αταλάντη)	Στο Ορφανοτροφείο	16 Οκτ 1830	-
46	Δημήτριος Καζάς/ ετών 13	Ομοίως	Ζαγορά	:	:	-
47	Νικόλαος Μπαρμπέρης/ ετών 13	Ομοίως	Φιλιατρά	:	:	-
48	Μιχαήλ Καλβοκοράς/ ετών 13	Ομοίως	Σμύρνη	:	:	-
49	Δημήτριος Μπαρμπερόπουλος/ ετών 18	Ομοίως	Καλάβρυτα	Ήταν στην Πάτρα πλησίον των Χαντζήδων	28 Οκτ 1830	Τη 3 9μβρίου εις Νοσοκομείον, εξήλθε 12 Νοε
50	Αθανάσιος Άρτας/ ετών 12	Ομοίως	Χίος	Ήταν πλησίον στον Ιωάννη Άρτα στην Αλεξάνδρεια	1 Νοε 1830	Τη 5 9μβρίου εις Νοσοκομείον, εξήλθε την 16 9μβρίου, αναχώρησε 19 Νοε

Όνομα-Επώνυμο-Ηλικία	Βαθμός	Πατρίς	Υστέρα διατριβή	Εποχή της καταγραφής	Μεταβολές
Δημήτριος Ιωάννου 14	Τυμπ.	Κωνσταντινούπολις	-	Τη 20 9βρίου 1830	
Δημήτριος Αναστασίου 15	:	Εύριπος	Εκ του ορφανοτροφείου Αιγίνης	Την 3 Δεκεμβρ.	
Κωνσταντίνος Δροσόπουλος 15	:	Σάλονας	Εκ του ορφανοτροφείου Αιγίνης	Την 3 Δεκεμβρίου	
Παναγιώτης Καρακώστας 15	:	Καλαμάτα	Εκ του ορφανοτροφείου Αιγίνης	:	
Ηλίας Κωνσταντίνου 14	:	Σάλονας	:	:	
Παναγιώτης Ευσταθίου 15	:	:	:	:	
Κωνσταντίνος Γεωργίου Καρδιοφύλλης 15	:	Ιωάννινα	Εκ του ορφανοτροφείου	Τη 27 10βρίου	

Του επληρώθηκαν την 11 Δεκεμβρίου του Τριαντάφυλλου Ακριβού Προγυμναστού 39 ζευγάρια παπούτζια των τυμπανιστών. Τα παπούτζια δεν επληρώθηκαν ήδη. Το δε αποδεικτικόν επεστράφη εις τον Τριαντάφυλλον την 10 Ιανουαρίου.

Να καταταγή ο Αργύρης

Μήτρου 14 } Αθήνα } Εκ του Σώματος }

Των Ακολούθων».[516]

Δημόσιες τελετές στο Ναύπλιο (1831)

Στις 7 Ιανουαρίου πραγματοποιήθηκαν εορταστικές εκδηλώσεις στο Ναύπλιο προς τιμήν του κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια.

Το πρωί της ημέρας ταύτης όλα τα φρούρια ύψωσαν την εθνικήν σημαίαν, και ο πυροβολισμός εσήμανεν την επίσημη εορτήν. Μετά την απόλυσιν της εκκλησίας η

[516]ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 187, «Έλεγχος των τυμπανιστών των Ελαφρών Ταγμάτων».

ειρημένη συνοδεία, προηγουμένης της στρατιωτικής μουσικής, διήλθε την οδόν περιστοιχισμένη από δύο τάξεις στρατιωτών, και διευθύνθη εις το παλάτιον της Κυβερνήσεως, όπου εγένοντο αι συνήθεις εις την τιμήν επισκέψεις […].[517]

Στις 19 Μαΐου, στην πόλη του Ναυπλίου, πραγματοποιήθηκαν εορτασμοί για την ονομαστική εορτή του βασιλιά της Αγγλίας Γουλιέλμου Δ΄.

Το παρελθόν Σάββατον, 19 του μηνός, ήτις είναι εορτή του ονόματος του Μεγαλειοτάτου Βασιλέως της Αγγλίας Γουλιέλμου του Δ΄, κατά την μεσημβρίαν ερρίφθησαν εκ του Παλαμηδίου 21 κανονιοβολισμοί. Ο παρά τη Ελληνική Κυβερνήσει Αντιπρέσβυς της Αγγλίας κύριος Δώκινς εδέχθη το πρωί της ημέρας ταύτης τας συνήθεις επισκέψεις.

Έως το μεσονύκτιον, η πολεμική μουσική έψαλεν εις την πλατείαν ταύτην πανηγυρικούς ύμνους εις τιμήν της Α.Μ., πλήθος δε ανδρών και γυναικών πάσης τάξεως περιεπάτουν εις τας οδούς και πλατείας ευφραινόμενοι το εσπέρας εκείνο.[518]

Μουσική του Τακτικού Σώματος – Μισθοδοσία Ιουνίου (1831)

Η αύξηση της δύναμης της Μουσικής του Τακτικού Σώματος που παρατηρήθηκε μετά την αναφορά των μουσικών προς του Ιωάννη Καποδίστρια συνεχίστηκε κατά το έτος 1831 .

Τον Ιανουάριο του έτους αυτού η Μουσική του Τακτικού Σώματος αριθμούσε 43 μέλη των εννέα τάξεων εκ των οποίων οι 22 κατατάσσονταν στην 9η. Από το ορφανοτροφείο προσέρχονταν στην Μουσική για εκπαίδευση 5 μαθητευόμενοι. [519]

Τον Ιούνιο του 1831 καταγράφεται η πολυπληθέστερη δύναμη της Μουσικής από την σύστασή της, ανερχόμενη στα 57 μέλη όλων των βαθμών και τάξεων.

---

[517] *ΓΕΕ,* αρ. 2, Ναύπλιο 10/1/1831, σ. 5.

[518] *ΓΕΕ,* αρ. 37, Ναύπλιο 20/5/ 1831, σ. 211.

[519] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείου των Στρατιωτικών, Φ. 62, Μισθοδοσία Μουσικής μηνός Ιανουαρίου 1831, Έγγραφο αρ. Διαταγής 2.

«Σώμα Τακτικών — Έτος 1831

Πόλις: Ναύπλιον — Μισθοδοσία

Μήνας: Ιούνιος

Ανατίθεται εις την επεξεργασίαν — Κεφ. 2 Άρθρο 1

της 2ης τριμηνίας

Αριθ. 994 του προσκλητηρίου

Κατάστασις των υπαξιωματικών και στρατιωτών της Ιρημένης Μουσικής των παρόντων κατά την 1ην Ιουνίου προς χρήσιν του λογαριασμού και μισθοδοσίας του μηνός Ιουνίου 1831.

ΒΑΘΜΟΙ		Όλων των παρόντων	Ημέραι μισθού	Ημερήσιος Μισθός	Κεφάλαιον	Παρατηρήσεις
Ανθυπασπιστής		1	30	216 2/3	65	
Επιλοχίας		1	30	173 1/3	52	
Λοχίας Σιτιστής		1	39	120	36	
Λοχίαι		3	90	106 2/3	96	
Σιτιστής 1ης Τάξης		1	30	100	30	
Δεκανέας 2ης Τάξης		5	150	86 2/3	130	
Μουσικοί 3ης Τάξης		2	60	80	48	
: 5ης Τάξης		2	60	66 2/3	40	
: 6ης Τάξης		1	30	60	18	
Στρατιώται 7ης Τάξης		2	60	53 1/3	32	
8ης Τάξης		2	60	48	28: 80	
Τυμπανισταί		2	60	46 1/3	28	
Μουσικοί 9ης Τάξης		28	840	40	336	
Του ορφανοτροφείου		5	150	33 1/3	50	
(δυσδ.)		1	30	20	6	
Επιμίσθιον	Μιας Δοκίδος	4	120	5	6	
	Δύο	7	210	10	21	
	Τριών	1	30	15	4.50	
					1027:30	
Προϊόν των μεταβολών κατά το τελευτίο διάστημα		Εις αύξησιν			38:33	
		Εις ελάττωσιν				
			Υπόλοιπον πληρωτέον		1065: 63	

Επικυρούται παρ’ ημών Μιχαήλ Μάγγελ υπολοχαγού 1ου και Διευθυντού της Μουσικής η της παρούσης καταστάσεως ποσότης των φοινίκων χιλίοις εξήντα πέντε και εξήντα τρία λεπτά δια μισθούς και επιμίσθια των οπλιτών από 1η έως 30 Ιουνίου 1831.

Εν Ναυπλίαν τη 2η Ιουνίου 1831 Ο υπολοχαγός και Διευθυντής της Μουσικής

M. Mangel

P: T:

Εθεωρήθη παρ΄ημών Αυγούστου Γκερέν Στρατιωτικού υποεπιμελητού η της παρούσης καταστάσεως ποσότης	Ποσότης Πληρωτέα 1065.63
Αυξήσεις εκ του υπολογισμού της παρελθούσης τριμηνίας	
Κεφάλαιον	1065.63
Ελαττώσεις δια τας αυτάς αιτίας	
Υπόλοιπον πληρωτέον	1065.63

Επικυρούμεν επομένως την παρούσαν κατάστασιν της ποσότητας χιλίων εξήντα πέντε φοινίκων και εξηντα τριών λεπτών και πέμπομεν αυτήν προς τον κύριον Χρυσούλην μισθοδότην εις την των επί Στρατιωτικών Γραμματείας δια να πληρωθή.

Εν Ναυπλίαν την 2 Ιουνίου 1831

Aug. Guerin

Ο υπολοχαγός και Διευθυντής της Μουσικής

M. Mangel

P: T:» [520]

Επικήδειος τελετή Ιωάννη Καποδίστρια (1831)

Το έτος 1831 σημαδεύτηκε από την δολοφονία του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια (27 Σεπτεμβρίου). Η επικήδειος τελετή πραγματοποιήθηκε στις 18 Οκτωβρίου, στο Ναύπλιο, με την συμμετοχή της Μουσικής του Τακτικού Σώματος, των κελευστικών μουσικών των ταγμάτων αλλά και τμήματος Ρωσικής στρατιωτικής μουσικής. [521]

Την Κυριακή προχθές, 18 του μηνός, ετελέσθη η κηδεία της Α.Ε. του αοιδίμου Κυβερνήτου με την ανήκουσαν εκκλησιαστικήν, πολιτικήν και στρατιωτικήν διακόσμησιν. Η επικήδειος πομπή ανεχώρησε την 12 ώραν από του παλατίου της Κυβερνήσεως και υπήγεν εις τον ναόν του Αγ. Γεωργίου κατά τας εξής τάξεις: Εξ σαλπιγκταί προηγούντο, ανά τρεις κατά μέτωπον· εν απόσπασμα ιππικού εκ δεκαοκτώ ιππέων, ανά τρεις κατά μέτωπον· εν απόσπασμα πυροβολικού από είκοσι στρατιώτας, ανά τέσσαρας κατά μέτωπον· εξ τυμπανισταί, ανά τρεις κατά μέτωπον· ο διδάσκαλος των ορφανών παίδων της Τίρυνθας, έχων πλησίον του την σημαίαν της σχολής· τριάκοντα ορφανοί παίδες της Τύρινθος, ανά τέσσαρας κατά μέτωπον· ο διδάσκαλος της αλληλοδιδακτικής σχολής Ναυπλίας με την σημαίαν του· είκοσι παίδες της σχολής ταύτης, ανά τέσσαρας κατά μέτωπον· ο επιστάτης των παίδων στρατού της Κεντρικής Πολεμικής Σχολής· δεκαέξ παίδες της σχολής ταύτης, ανά τέσσαρας κατά μέτωπον· η στρατιωτική μουσική, ανά τέσσαρας κατά μέτωπον· η σημαία της Κυβερνήσεως με το σύμβολον του Φοίνικος, δεξιά· η εθνική σημαία, αριστερά […]. Ψαλλομένης δε της ακολουθίας, η στρατιωτική μουσική εξετέλει εν τω μεταξύ κλαυθμηρά άσματα. Όλος

[520] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 96, Μισθοδοσία Μουσικής μηνός Ιουνίου 1831, Έγγραφο αρ. προσκλητηρίου 994.

[521] Σαβοριανάκης, ό.π., σ. 159.

ο λαός ο εντός και εκτός του ναού παριστάμενος κατεύθυνε τας θερμάς δεήσεις του προς τον Ύψιστον, όταν ετελούντο παρά του ιερατείου αι κατανυκτικαί δεήσεις υπέρ αναπαύσεως της ψυχής του αειμνήστου αυτού αρχηγού.[522]

Διοικητική Επιτροπή - Αντικατάσταση του Στρατηγού Gérard (1831)

Μετά τον θάνατο του Κυβερνήτη Ι. Καποδίστρια με το ψήφισμα 258 της 27ης Σεπτεμβρίου, η διακυβέρνηση της χώρας ανατέθηκε σε Διοικητική Επιτροπή αποτελούμενη από τους Αυγουστίνο Καποδίστρια ως Πρόεδρο και τους Θεόδωρο Κολοκοτρώνη και Ιωάννη Κωλέτη ως Μέλη.[523]

Κατά τις ανακρίσεις που ακολούθησαν την δολοφονία του Κυβερνήτη, προέκυψαν κάποια επιβαρυντικά στοιχεία για τον Γάλλο Γενικό Διευθυντή των Τακτικών Σωμάτων Στρατηγό Gérard, ο οποίος εξαναγκάσθηκε σε παραίτηση. [524]

Η τριμελής Διοικητική Επιτροπή υπήρξε βραχύβιος καθώς ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης παραιτήθηκε τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους εισηγούμενος προς την Γερουσία την ενάσκηση της διακυβέρνησης μόνο από τον Αυγουστίνο Καποδίστρια. Ο Ιωάννης Κωλέτης απήλθε στην Ύδρα όπου ενώθηκε με την εκεί αντιπολίτευση των Συνταγματικών και στην συνέχεια μετακινήθηκε στα Μέγαρα και στην Περαχώρα όπου συγκεντρώθηκαν στρατιωτικές δυνάμεις και σχηματίσθηκε η λεγόμενη Κυβέρνηση των Μεγάρων. [525]

Τα ηχήματα της εποχής – Η Διάνα (1831)

Από καταθέσεις μαρτύρων για την δολοφονία του Καποδίστρια, εντοπίζεται η πληροφορία ότι το εγερτήριο του στρατού κατά την εποχή ονομαζόταν «Διάνα».[526] Πρόκειται για το

---

[522] *ΓΕΕ*, αρ. 81, Ναύπλιο 21/10/ 1831, σ. 513.

[523] Γενναίος Κολοκοτρώνης, *Διάφορα Έγγραφα και Επιστολαί,* Χαλκιδέως, Αθήνα 1855, σ. 6.

[524] Σαβοριανάκης, ό.π., σ. 160.

[525] Γενναίος Κολοκοτρώνης, ό.π., σ. 7-8.

[526] «Η δολοφονία του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια», Βασίλης Κρεμμυδάς, *Ερανιστής,* Όμιλος Μελέτης Ελληνικού Διαφωτισμού, τόμ. 14, Αθήνα 1977, σ. 265. Στις ανακρίσεις για την δολοφονία του Καποδίστρια, αναφέρεται το όνομα του Ιωάννη Καραγιάννη, υποτακτικού των Κωσταντίνου και Γεωργίου Μαυρομιχάλη, ο οποίος συμμετείχε εξακριβωμένα στην πράξη αυτή το πρωί της 27 Σεπτεμβρίου 1831. Δεν έχει διαπιστωθεί εάν

Γαλλικό τυμπάνισμα «La Diane» το οποίο συμπεριλαμβανόταν αρχικά στον κανονισμό του Γαλλικού Πεζικού του 1791 και χρησιμοποιείτο στα φρούρια, για το άνοιγμα των θυρών (κανονισμός της υπηρεσίας του 1768), ενώ στα στρατόπεδα για τον διπλασιασμό των φρουρών και το εγερτήριο (κανονισμός του λόχου 1768). [527]

Στη συνέχεια το εγερτήριο «Διάνα» συμπεριλήφθηκε στον κανονισμό ηχημάτων του 1803 της Αυτοκρατορικής Φρουράς του Ναπολέοντα ως ήχημα για τύμπανα και αυλούς (tambour et fifres).[528]

Από τους δύο αυτούς κανονισμούς, μπορεί να υποτεθεί ότι αρκετά από τα σινιάλα αυτά ηχούσαν από την αρχή της επανάστασης, κατά την περίοδο του Φαβιέρου και κατά την περίοδο του Κυβερνήτη Καποδίστρια. Η «Διάνα» αναφέρεται και ως ήχημα της σάλπιγγας στο 8ο Σύνταγμα Πεζικού που έδρευε στο Ναύπλιο στις αρχές της δεκαετίας του 1900,[529] πριν την συγκρότηση της IV Μεραρχίας στην ίδια πόλη (1912).[530]

πρόκειται για τον πρώην αρχισαλπιγκτή του Τακτικού Σώματος και μετέπειτα σαλπιγκτή άτακτων σωμάτων Ιωάννη Καραγιάννη ή αν πρόκειται για απλή συνωνυμία. Ωστόσο αναφέρεται ότι ήταν στρατιώτης, με καταγωγή από τη Λαμία. Βλ. στο ίδιο, Πίνακας Ι, σ. 224.

[527] Bardin, *Manuel D'Infanterie,* ό.π., σ. 301.

[528] Kastner ό.π., Παράρτημα τυμπανισμάτων και ηχημάτων της Αυτοκρατορικής Φρουράς, σ. 19-20.

[529] «Ο Τσαγκαργιόλας», Μίμης Γ. Μπεγιάζης, Εφ. *Αργοναυπλία,* αρ. 62, Ναύπλιο 1/4/1962, σ. 2.

Ο Τριαντάφυλλος Τσαγκαργιόλας ήταν επιλοχίας σαλπιγκτής των Ευζώνων, μετατεθείς από την Αθήνα στο Ναύπλιο λόγω έκλυτου βίου. Ένα πρωινό, κατά την περίοδο της αποκριάς, λόγω μέθης, αντί να σαλπίσει την «Διάνα» (εγερτήριο) σάλπισε την «Πυρκαγιά», δημιουργώντας αναστάτωση στην πόλη του Ναυπλίου. Το γεγονός έμεινε στην ιστορία χάριν άσματος που «σιάξαν» οι κάτοικοι της περιοχής Ψαρομαχαλά Ναυπλίου.

[530] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Η Οργάνωση του Ελληνικού Στρατού*, Αθήνα 2005, ό.π., σ. 285, Σχεδιάγραμμα 4.

Πίνακας 29. Τυμπανίσματα και Ηχήματα Γαλλικών Κανονισμών, 1791 και 1803

Γαλλικός Κανονισμός Τυμπανισμάτων Πεζικού (1791)	Γαλλικός κανονισμός ηχημάτων της Αυτοκρατορικής Φρουράς για τύμπανα και αυλούς (1803). David Buhl
La générale	La générale
L' assemblée	L'assemblée
Le rappel	Le rappel
Aux drapeaux	Aux drapeaux
Aux champs	La messe
Le pas accéléré	La breloque
La retraite	Pas redoublé
La messe	Aux champs
L'assemblée	La retraite
La breloque	La charge
Aux armes	Un Ban
La diane	La Diane ou Rigodon
Le roulement	
L'ordre	
Le ban	
La charge	
La breloque	
Aux armes	
Le rigaudon	
La marche de nuit	
Fonctions et responsabilité	
Surveillance d' instruction	
Défilement	
En route	
Au camp. — Dans une action	

Τα Ελληνικά Στρατεύματα κατά το 1831

Τον Σεπτέμβριο του 1831 καταγράφηκε από τον Νικόλαο Κασομούλη ο στατιστικός πίνακας της συνολικής δύναμης των Ελληνικών Στρατευμάτων. Σύμφωνα με τον πίνακα αυτό, οι Τυμπανιστές Ελαφρών Ταγμάτων υπό τον Τριαντάφυλλο Ακριβό αριθμούσαν 43 άνδρες, ενώ η Στρατιωτική Μουσική υπό τον Michael Mangel διέθετε 55 μουσικούς. Τα ελαφρά τάγματα του και αυτά του τακτικού σώματος διέθεταν όλα κελευστικούς μουσικούς.

«Άτακτος στρατός επί Κυβερνήτου			
	Αξιωματικοί	Οπλοφόροι	Όλη η δύναμις
20 Ελαφρά Τάγματα	371	5593	5964
Σώμα Οπαδών	14	382	398
» Υπονομοποιών	2	17	19
Ευέλπιδες (σ. εκδ. ομάς δοκίμων παίδων)		14	14
Ελαφρόν Ιππικόν	13	111	124
Τυμπανισταί Ελαφρών Ταγμάτων	1	43	44
Σώμα Ταξιαρχικόν	392	96	488
Ταξιαρχικά Μέλη του Πολεμικού Δικαστηρίου	24	-	24
Επιτελείς διάφοροι	28	15	43
» Φρουρίων	2	-	2
	847	6273	7120
Πολιτοφυλακή Πελοποννήσου	30	845	1806[531]
» Δυτικής Ελλάδος	6	411	
» Ανατολικής Ελλάδος	2	95	
» Νήσων	15	422	
Απόμαχοι	36	182	218
Απόστρατοι	17	14	31
Ιατροί και προσωπ. Νοσοκομείων	16	14	30
Υπάλληλοι Στρατ. Οικονομίας	40	60	108
	1047	8296	9313» [532]

[531] Το άθροισμα της δύναμης των πολιτοφυλάκων είναι 1826 άνδρες. Πιθανώς εκ παραδρομής σημειώθηκε ο αριθμός 1806.

[532] Κασομούλης, ό.π., τόμ. 3, σ. 484. Ο στατιστικός πίνακας δημοσιεύθηκε στην Εφ. *Αιών* στο φύλλο της 1ης Σεπτεμβρίου του 1843.

«Σώμα Τακτικόν			
	Αξιωματικοί	Οπλοφόροι	Όλη η δύναμις
Πυροβολικόν			455
Ιππικόν			466
Α^{ον} Τάγμα Πεζικόν			385
Β^{ον} » »			274
Γ^{ον} » »			411
Δ^{ον} » »			378
Τάγμα Τυπικόν			294
Απόσπασμα Μηχανικού			9
Σώμα Ακολούθων			19
Επιτελείς εν γένει			71
Επιτροπή ιματισμού			8
Αξιωματικοί αργίας			6
Κεντρικ. Πολεμ. Σχολείον			58
Μουσικοί			55
Υπάλληλοι Γραμματείας	18		18
Κλητήρες αυτής	3		3
	239	2630	2869
Όλη η δύναμις	1304	10929	12203»[533]

Λόχος Τυμπανιστών Ελαφρών Ταγμάτων - Καταστάσεις Ελέγχου (1831)

Από τις ονομαστικές καταστάσεις του Λόχου Τυμπανιστών των Ελαφρών Ταγμάτων αντλούνται σημαντικές πληροφορίες για τις ηλικίες, την ημερομηνία κατάταξης και την ανθρωπογεωγραφία των τυμπανιστών. Οι τυμπανιστές αυτοί φαίνεται ότι προέρχονταν από διάφορα μέρη της ελεύθερης Ελλάδας αλλά και από περιοχές της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Την εποπτεία και εκπαίδευση του λόχου ασκούσαν ο Ανθυπασπιστής Τριαντάφυλλος Ακριβός και ο Δεκανέας Γεώργιος Δασκαλάκης.

«ΛΟΧΟΣ Τυμπανιστών

Ετήσιος έλεγχος ονομαστικός των αξιωματικών, Υπαξιωματικών και στρατιωτών του ειρημένουΛόχου κατά το 1832

Α/Α	Όνομα, επώνυμο και ηλικία	Τόπος Γέννησης	Τελευταία κατοικία	Βαθμοί	Εποχή της εις την υπηρεσίαν καταγραφής
	Τριανταφυλλιάς Ακριβός/24	Δομοκός	-	Ανθυπασπιστής	7 Ιουλίου 1821
1	Γεώργιος Δασκαλάκης/19	-	-	Δεκανέας	12 Ιουνίου 1831
11	Ιωάννης Αθανασίου/16	Ταλάντι	Άργος	Τυμπανιστής	16 Ιουνίου 1830

[533] Στο ίδιο.

12	Δημήτριος Γεωργίου/17	Πόλη	-	Ομοίως	2 Ιουλίου 1830
13	Αναστάσιος Σούρπας/16	Σαλαμίνα	-	Ομοίως	2 Ιουλίου 1830
14	Χαράλαμπος Ιωάννου/16	-	-	Ομοίως	8 Ιουλίου 1830
15	Νικόλαος Ντελής/14	Θερμιά	Άργος	Ομοίως	28 Ιουλίου 1830
16	Δημήτριος Νικολάου/14	Πάτρα	Άργος	Ομοίως	28 Ιουλίου 1830
17	Μιχαήλ Γεωργίου/14	Κρήτη	Ναύπλιο	Ομοίως	28 Ιουλίου 1830
18	Νικόλαος Μαυροδής/14	Αίνος	Σύρα	Ομοίως	Α’ Αυγούστου 1830
19	Νικόλαος Σαμπάτας/15	Κρήτη	-	Ομοίως	17 7μβρίου 1830
20	Ιωάννης Κωνσταντίνου/17	Ζητούνι	-	Ομοίως	17 7μβρίου 1830

σ. 2 Α/Α	Όνομα, επώνυμο και ηλικία	Τόπος Γέννησης	Τελευταία κατοικία	Βαθμοί	Εποχή της εις την υπηρεσίαν καταγραφής
21	Σταύρος Αγγελόπουλος/14	Πάτρα	Πάτρα	Τυμπανιστής	17 7μβρίου 1830
22	Παναγιώτης Ντόνης/14	Ταλάντι	-	Ομοίως	16 8μβρίου 1830
23	Δημήτριος Ζώσης/13	Ζαγορά	-	Ομοίως	16 8μβρίου 1830
24	Νικόλαος Μπαρμπέρης/13	Φιλιατρά	-	Ομοίως	16 8μβρίου 1830
25	Μιχαήλ Καρβουκορέσης	Ζητούνι	-	Ομοίως	16 8μβρίου 1830
26	Δημήτριος Ιωάννου/14	Κωνσταντινούπολη	-	Ομοίως	20 9μβρίου 1830
27	Δημήτριος Αναστασίου/15	Εύριπος	-	Ομοίως	3 10μβρίου 1830
28	Ηλίας Κωνσταντίνου/14	Σάλωνα	-	Ομοίως	3 10μβρίου 1830
29	Κωνσταντίνος Γεωργίου/15	Ιωάννινα	-	Ομοίως	27 10μβρίου 1830
30	Αλέξιος Νικήτας/14	Κωνσταντινούπολη	Ναύπλιο	Ομοίως	21 Ιανουαρίου 1831

Α/Α	Όνομα, επώνυμο και ηλικία	Τόπος Γέννησης	Τελευταία κατοικία	Βαθμοί	Εποχή της εις την υπηρεσίαν καταγραφής
31	Γεώργιος Ζαχαρίου/16	Κωνσταντινούπολη	Ναύπλιον	Τυμπανιστής	21 Ιανουαρίου 1831
32	Ανδρέας Χρήστου/12	Βραχώρι	Αίγινα	Ομοίως	13 Μαρτίου 1831
33	Ανδρέας Γεωργίου/14	Βραχώρι	Αίγινα	Ομοίως	13 Μαρτίου 1831
34	Παύλος Τζιπούρας/13	Ζυγός	Αίγινα	Ομοίως	13 Μαρτίου 1831
35	Κωνσταντίνος Δημόβουλος/13	Κρήτη	Αίγινα	Ομοίως	16 Μαρτίου 1831
36	Θεολόγος Κωνσταντίνου/ -	Ασίτης	Αίγινα	Ομοίως	16 Μαρτίου 1831
37	Μιχαήλ Γεωργίου/16	Κρητικός	Αίγινα	Ομοίως	19 Απριλίου 1831
38	Γεώργιος Νικολάου/14	Λιβαδιά	Πόρου	Ομοίως	14 Μαΐου 1831
39	Αντώνιος Δημητρίου/13	Καλιτζότης	Πόρου	Ομοίως	3 Ιουνίου 1831
40	Σπύρος Θεοδώρου/15	Αθηναίος	Πόρου	Ομοίως	3 Ιουνίου 1831

Α/Α	Όνομα, επώνυμο και ηλικία	Τόπος Γέννησης	Τελευταία κατοικία	Βαθμοί	Εποχή της εις την υπηρεσίαν καταγραφής
41	Δημήτριος Βλαχοθόδωρος/13	Ιωαννίτης	Πόρου	Τυμπανιστής	3 Ιουνίου 1831

42	Νικόλαος Βασιλείου/14	Σπετζιότης	Πόρου	Ομοίως	9 Ιουνίου 1831
43	Αντώνιος Ιωάννου/16	Τριπολιτζότης	Πόρου	Ομοίως	9 Ιουνίου 1831
44	Δημήτριος Κωνσταντίνου/14	Μεσολόγγι	Πόρου	Ομοίως	30 Ιουνίου 1830
45	Πέτρος Τριανταφύλλου/12	Σμύρνη	Ναύπλιον	Ομοίως	Α^{ην} Αυγούστου 1831
46	Δημήτριος Γεωργίου/13	Τριπολιτζά	Πόρου	Ομοίως	3 Αυγούστου 1831
47	Γεώργιος Ιωάννου/16	Κρήτη	Πόρου	Ομοίως	7 Αυγούστου 1831» [534]

Διατάγματα Αυγουστίνου Καποδίστρια (1832)

Η κυβέρνηση του Ναυπλίου υπό το Αυγουστίνο Καποδίστρια, η οποία υποστηριζόταν από την πλειοψηφία των μελών της Γερουσίας και είχε την αναγνώριση ξένων αντιπρέσβεων, στις 4 Ιανουαρίου εξέδωσε το υπ' αριθ. 6 διάταγμα για την συγκρότηση δέκα ταγμάτων δύναμης 4.000 ανδρών στα πρότυπα των Ελαφρών Ταγμάτων, προκειμένου να αντιμετωπισθεί η αντιπολιτευτική δραστηριότητα. Γενικός Αρχηγός των ταγμάτων ορίσθηκε Θεόδωρος Κολοκοτρώνης με το υπ' αριθ. 3357 διάταγμα. Ο Παναγιώτης Ρόδιος εξακολούθησε να ασκεί τα καθήκοντα του Γραμματέα (Υπουργού) των Στρατιωτικών.[535]

Η Φρουρά Ναυπλίου – Μουσική (1832)

Η φρουρά Ναυπλίου των Τακτικών Σωμάτων κατά το διάστημα αυτό αποτελείτο από τα Α΄ και Δ΄ Τάγματα Πεζικού κατανεμημένα στα φρούρια Παλαμηδίου και Ίτς Καλέ, το Τάγμα Πυροβολικού (πυροβολιστές, οπλοστάσιο, λόχος τεχνητών) και την Στρατιωτική Μουσική. Σε κατάσταση συνολικής δύναμης της φρουράς Ναυπλίου για το διάστημα 31 Ιανουαρίου έως

[534] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 187, «ΛΟΧΟΣ Τυμπανιστών- Ετήσιος έλεγχος ονομαστικός των αξιωματικών, Υπαξιωματικών και στρατιωτών του ειρημένου Λόχου κατά το 1832». Αν και στην πρώτη σελίδα του ελέγχου αναγράφεται ότι πρόκειται για ονομαστικό έλεγχο του 1832, είναι βέβαιο ότι ο έλεγχος αυτός αφορά το έτος 1831, καθότι κατά το τέλος του 1832 ο Τακτικός Στρατός είχε συρρικνωθεί σημαντικά. Σύμφωνα με τον Νικόλαο Κασομούλη ο υπουργός Στρατιωτικών Κωσταντίνος Ζωγράφος το 1832 παρουσίαζε ανύπαρκτη δύναμη στρατευμάτων και μισθοδοσίας (αναφέρει και την Στρατιωτική Μουσική) για να δικαιολογήσει τις δαπάνες του υπουργείου του, ύψους 2 εκατομμυρίων φοινίκων. Πρβλ. Κασομούλης, Ενθυμήματα Στρατιωτικά, ό.π., τόμ. 3, σ. 615, υποσημείωση 1). Επίσης ο Τριαντάφυλλος Ακριβός είχε προαχθεί στον βαθμό του Ανθυπολοχαγού από τις 19 Απριλίου1832. Βλ. ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 148, Έγγραφο αρ. 269.

[535] Γενναίος Κολοκοτρώνης, ό.π., σ. 10-11.

29 Φεβρουαρίου, την οποία υπέγραφε ο Ανώτερος Φρούραρχος Ναυπλίας Almeida, η δύναμη των υπό των όπλων παρόντων ανερχόταν στους 65 αξιωματικούς και 887 λογχοφόρους και η συνολική δύναμη στους 1284 άνδρες. Στην συνολική δύναμη συνυπολογίζονταν και διάφορα αποσπάσματα σε άλλα φρούρια αλλά και οι ασθενείς στρατιώτες. Η Στρατιωτική Μουσική στην κατάσταση αυτή φαίνεται να διαθέτει έναν αξιωματικό και πενήντα λογχοφόρους.[536]

Παράδοση Ιματισμού Τυμπανιστών Ελαφρών Ταγμάτων (1832)

Τον Μάρτιο μήνα, και ενώ είχε αρχίσει η περίοδος αναρχίας, δεκαοκτώ τυμπανιστές κλήθηκαν να παραδώσουν τον ιματισμό τους στις αποθήκες της επιτροπής ιματισμού. Από αυτούς, οι τέσσερις λιποτάκτησαν χωρίς να επιστρέψουν τις στολές τους. Από την σχετική κατάσταση προκύπτει ότι κάθε τυμπανιστής είχε τον δικό του αριθμό ελέγχου και δύο στολές, ονομαζόμενες Α΄ και Β΄.

«Τυμπανισταί των ελαφρών Ταγμάτων Κατάλογος ονομαστικός των κάτωθεν Τυμπανιστών αι οποίαι παρέδωκαν τα φορέματά των εις τας αποθήκας της επιτροπής του ιματισμού

Αριθμός Ελέγχου	Όνομα, επώνυμο	Α΄ Στολή	Β΄ Στολή	Γέτες	Γετουδέτες	Φουστανέλλες	Υποκάμισα	Βρακία	Φέσια	Ζώνες	Παρατηρήσεις
14	Γεώργιος Ψεύτης	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Τα έλαβε όλα μεθ'αυτού
16	Ιωάννης Παναγιώτου	1	-	1	1	2	-	-	-	-	
17	Παναγιώτης Αθανασίου	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Τα έλαβε όλα μεθ'αυτού
29	Δημήτριος Καζάσης	1		1	1	1	1	1	1	1	
30	Νικόλαος Μπαρμπέρης	1	-	1	1	1	1	1	1	1	
31	Μηχαήλ Καλβούκης	1	-	1	1	1	1	1	-	-	
37	Ηλίας Κωνσταντίνου	1	-	1	1	1	1	1	1	1	
39	Κωνσταντίνος Γεωργίου	1	-	1	1	1	1	1	1	1	
43	Γεώργιος Ζαχαρίου	1	-	1	1	1	1	1	1	1	
47	Κωνσταντίνος Δημόβουλος	1	-	1	1	1	1	1	1	1	
48	Θεολόγος Κωνσταντίνου	1	-	1	1	1	1	1	1	1	
50	Μιχαήλ Γεωργίου	1	-	1	1	1	1	1	1	1	

[536] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 140, «Γενική κατάσταση διαφόρων σωμάτων εκτελούντων την φρουρά της πόλεως του Ναυπλίου και των αυτών φρουρίων από 31 Ιανουαρίου έως 24 Φεβρουαρίου 1832».

51	Γεώργιος Νικολάου	1	-	1	1	1	1	1	1	1	
53	Σπύρος Θεοδώρου	1	-	1	1	1	1	1	1	-	
61	Δημήτριος Γεωργίου	1	-	1	1	1	1	1	1	1	
62	Γεώργιος Ιωάννου	1	-	1	1	1	1	1	1	1	
19	Νικόλαος Ντελής	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Τα έλαβε όλα μεθ'αυτού
27	Σταύρος Αγγελόπουλος	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ομοίως
18	Το όλον	14		14	14	15	13	13	11	11	

Σημείωσις, διά, δεκατέσσερις Α^{ες}: στολαίς, διά δεκατέσσερα ζευγάρια γέταις[537] και Γετου-δέταις, διά δεκαπέντε, φουστανέλαι, διά δεκατρία υποκάμισα, διά δεκατρία βρακία, διά ένδεκα φέσια, διά (δυσδ.) , διά ένδεκα, ζώνες.

Ότι οι άνωθεν σημειωμένοι επαρέδωσαν εις τας αποθήκας της επιτροπής του ιματισμού.

Ναύπλι^{ον} 16 Μαρτίου 1832

Γ. Μουζάλας Ο Προγυμναστής Ανθυπασπιστής

Τρι^{ος}: Ακριβός

Ο Στρατιωτικός επιμελητής

Αύγουστος Γκερέν».[538]

Ωστόσο υπήρξαν και ορισμένοι τυμπανιστές που επέστρεφαν από την λιποταξία και παραλάμβαναν εκ νέου τις στολές τους.

[537] Περικνημίδες.

[538] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 141. Ημερομ. Εγγράφου 16 Μαρτίου 1832.

«Τυμπανισταί των Ελλ. Ταγμάτων

Κατάλογος ονομαστικός δια τα παρόν φορέματα όπου πρέπει να λάβι ο κάτωθεν σιμιομένος

Αριθμός	Όνομα, επώνυμο	Α΄ Στολή	Β΄ Στολή	Γέτες	Γετου- δέτες	Φουστανέλλες	Υποκάμισα	Βρακία	Φέσια	Ζώνες	Παρατηρήσεις
	Δημήτριος Αναστασίου	1	1	1	1	1	1	1	1	1	Επέστρεψε εκ της Λιποταξίας

Ναύπλιον: Ο Προγυμναστής Ανθυπασπιστής

Την: 22 Μαρτίου 1832 Τρι^{ος} Ακριβός

Ο Στρατιωτικός επιμελητής

Αύγουστος Γκερέν».[539]

Χορήγηση Άρτου – Προαγωγή Τριαντάφυλλου Ακριβού (1832)

Σε αποδείξεις χορήγησης άρτου για τους Τυμπανιστές Ελαφρών Ταγμάτων, από την 19η Απριλίου και εντεύθεν, ο Τριαντάφυλλος Ακριβός φαίνεται να φέρει τον βαθμό του Ανθυπολοχαγού. Ο αριθμός των τυμπανιστών κυμαίνεται από έξι έως οκτώ.[540]

Σε όμοιες αποδείξεις μηνός Απριλίου, καταγράφονται ο Ανθυπασπιστής Χρήστος Μπερετίνος και ο Επιλοχίας Ιωσήφ Καπηλέτης να λαμβάνουν την χορήγηση άρτου για τον Λόχο Μουσικής. Ο άρτος χορηγείτο κάθε διήμερο σε όλα τα σώματα του Ναυπλίου. Στην Στρατιωτική Μουσική αναλογούσαν από ενενήντα έως εκατό μερίδες άρτου ανά διήμερο, γεγονός που σημαίνει ότι η δύναμή της κυμαινόταν ανάμεσα στους σαράντα πέντε έως πενήντα άνδρες κατά την περίοδο αυτή.[541]

Σε αποδείξεις της 17ης και 29ης Απριλίου 1832, χορηγείται άρτος και στην χήρα του Αρχιτυμπανιστή Νικόλαου Καμπίτζη.[542]

---

[539] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 142.

[540] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 148, Έγγραφα αρ. 108, 148, 231, 269.

[541] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 38, 70, 168, 261.

[542] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 91, 221.

Εορτασμοί (1832)

Στις 19 Απριλίου πραγματοποιήθηκαν εορταστικές εκδηλώσεις στο Ναύπλιο για την ονομαστική εορτή του Βασιλιά της Γαλλίας Λουδοβίκου Φιλίππου. Στους εορτασμούς συμμετείχε η Μουσική του Τακτικού Σώματος.

«Το φρούριον, καθώς και τα εν τω λιμένι πολεμικά πλοία εχαιρέτησαν με τον πρέποντα κανονιοβολισμόν. Έγειναν δε και εις τον Κύριον Αντιπρέσβυν της Γαλλίας την ημέραν ταύτην αι ανήκουσαι επίσημοι επισκέψεις· και το εσπέρας εφωτίσθησαν όλα τα δημόσια καταστήματα, και διάφορα άλλα μέρη της πόλεως. Η Γαλλική σημαία υψώθη εις το μέσον της πλατείας των Τριών Ναυάρχων, όπου είχε στηθεί εις σχήμα ναού όροφος τις μυρσινόπλεκτος και καταφώτιστος, φέρων άνωθεν την επιγραφήν, "Ζ ή τ ω ο Φ ί λ ι π π ο ς ο τ ω ν Γ ά λ λ ω ν Β α σ ι λ ε ύ ς κ α ι π ρ ο σ τ ά τ η ς τ η ς Ε λ λ ά δ ο ς".

Η φαιδρότης ήτον γενική εις το πλήθος των περιπατούντων πάσης τάξεως ανδρών και γυναικών. Διάφορα πυροτεχνήματα έγειναν προς διάχυσιν του λαού, και η στρατιωτική μουσική έψαλλεν εκ διαλειμμάτων ύμνους εις την άνω ειρημένην πλατείαν από της δύσεως του ηλίου έως εις ικανόν διάστημα της νυκτός».[543]

Εορτασμοί Γενέθλιου του Όθωνα στο Ναύπλιο (1832)

Στις 20 Μαΐου εορτάσθηκαν στο Ναύπλιο τα γενέθλια του «Κυριάρχου Ηγεμόνος της Ελλάδος Πρίγκιπος Όθωνος». Οι εορτασμοί περιλάμβανα κανονιοβολισμούς από το Φρούριο Ναυπλίου και τα ελλιμενισμένα συμμαχικά πλοία τα οποία και ύψωσαν την Ελληνική σημαία. Κατά τις απογευματινές ώρες η πόλη φωταγωγήθηκε και στην πλατεία των Τριών Ναυάρχων υψώθηκε η *εθνική σημαία*.

«Οι δρόμοι ήσαν πλήθοντες λαού πάσης τάξεως ανθρώπων, τους οποίους επέσυρον η λαμπρότης της εορτής, τα άσματα της μουσικής, ήτις έψελλεν εν τη πλατεία των Τριών Ναυάρχων από της δύσεως του ηλίου μέχρι της 2 ώρας μετά το μεσονύκτιον. Οι Ελληνικοί χοροί, και τα πυροτεχνήματα τα οποία από καιρό εις καιρόν αφίνοντο εις τον αέρα».[544]

---

[543] *ΓΕΕ, αρ.* 2, Ναύπλιο 22/4/1832, σ. 5.

[544] *ΓΕΕ, αρ.* 10, Ναύπλιο 21/5/1832, σ. 57.

Επικήδειος τελετή Δημητρίου Υψηλάντη (1832)

Στις 5 Αυγούστου απεβίωσε ο Δημήτριος Υψηλάντης στην πόλη του Ναυπλίου. Από την περιγραφή της επικήδειας τελετής τεκμαίρεται η συμμετοχή της στρατιωτικής μουσικής και των κελευστικών μουσικών.

> *Περί δε την ενδεκάτην εκίνησε η συνοδία της εκφοράς προς τον ναόν του Αγίου Γεωργίου δια της νέας οδού, ήτις, από την πύλην της ξηράς διέρχεται δια της πλατείας των τριών Ναυάρχων μέχρι της παλαιάς πλατείας, κακείθεν επιστρέφει δια της αγοράς εις την εκκλησίαν της μητροπόλεως. Η πομπή συνεκροτούτο ούτω πως. Προηγούντο εξ τυμπανισταί επί τρεις τεταγμένοι, η ελληνική μουσική του τακτικού επί πέντε, δύο ουλαμοί ευελπίδων κατά φάλαγγα, ο διδάσκαλος μετά των μαθητών της αλληλοδιδακτικής σχολής· εφέροντο έπειτα δύο πυροβόλα μετά των κιβωτίων των κατά φάλαγγα, και ο ίππος του μακαρήτου πενθηφορών· επί τούτοις ήρχοντο δεκαοκτώ τυμπανισταί επί τρεις, δύο λοχαγοί φέροντες ανεστραμμένας δύο Τουρκικάς σημαίας, και η Γαλλική μουσική* […]. *Δεξιά δε και αριστερά συνωδεύετο η πομπή από όλην την τακτικήν φρουράν της πόλεως.*[545]

Υπογραφή Πρωτοκόλλων και Συμφωνιών στο Μόναχο (1832)

Στις 15 Οκτωβρίου υπεγράφησαν στο Μόναχο δύο πρωτόκολλα σχετικά με την έλευση του ανακηρυχθέντος Βασιλιά της Ελλάδος Όθωνα. Την Ελληνική αντιπροσωπεία αποτελούσαν ο Ναύαρχος Ανδρέας Μιαούλης, οι Στρατηγοί Κώστας Μπότσαρης και Δημήτρης Πλαπούτας, συνοδευόμενοι από τους υπασπιστές Ανδρέα Στίγα, Βασίλειο Ζαραβέλα και Παύλο Διαμαντίδη.[546]

Στις 9 Δεκεμβρίου υπογράφθηκε επίσης στο Μόναχο συμφωνία μεταξύ Ελλάδος και Βαυαρίας για την συγκρότηση στρατιωτικών σωμάτων δύναμης 3.500 ανδρών, όπως προέβλεπε το άρθρο 14 της Συνθήκης του Λονδίνου της 7ης Μαΐου 1832, συγκείμενα από 4 τάγματα πεζικού εκ των έξι λόχων έκαστο, 6 ίλες ιππικού και 4 λόχους πυροβολικού. Εκ

---

[545] Εφ. *Εθνική Εφημερίς*, αρ. 33-34, Ναύπλιο 13/8/1832, σ. 177.

[546] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/ Αρχείο Αντιβασιλείας, Φ. 4, Έγγραφο αρ. 27.

μέρους της Βαυαρικής πλευράς υπέγραψε ο Φίλιππος δε Φλάδε και εκ μέρους της Ελληνικής ως πληρεξούσιος, το αναπληρωματικό μέλος της αντιβασιλείας Κάρολος Άβελ.[547]

Σε όλα τα άρθρα της συμφωνίας και στους πίνακες υπηρεσίας, μισθολογίου, ιματισμού και οπλισμού, τα στρατιωτικά αυτά σώματα αποκαλούνται *Ελληνικά Βασιλικά Στρατιωτικά Σώματα* ή *Ελληνικά Βασιλικά στρατεύματα.*[548]

Η συνθήκη αυτή περιλάμβανε 43 άρθρα. Το άρθρο 11 της συνθήκης προέβλεπε ότι:

«Δια τα έξοδα όσα απαιτούνται δια να διατηρώνται εις καλήν κατάστασιν τα πυροβόλα, τα διά μετακόμισιν πολεμοφοδίων και δι' άλλας στρατιωτικάς ανάγκας διωρισμένα οχήματα, τα κατά τας στρατείας σιδηρεία, τα παρεκκλήσια του στρατοπέδου, αι κίσται, ιματοθήκαι, τα μουσικά όργανα και συνθέματα, τα όπλα των στρατιωτών, τα ενδύματα, όσα δεν περιλαμβάνονται εις το περί ιματισμού σύστημα, τα εν γένει δι' όλα τα λοιπά προς οπλισμόν των στρατιωτών χρειόδη θέλει πληρώνη η Ελληνική Κυβέρνησις μηνιαία εξ υπολογισμού ποσότητα Φιορ. 4166 40/6».[549]

Στον *Κανονισμό Χορηγημάτων* για το απερχόμενο στην Ελλάδα επικουρικό σώμα αναγράφονταν και οι βαθμοί των μουσικών ως εξής:

1. Πρωτομουσικός (Αρχιμουσικός) /Musikmeister
2. Αρχισαλπιγκτής και Αρχιτυμπανιστής του Συντάγματος/Stabs Trompeter und Regts Tamb.
3. Μουσικός και Σαλπιγκτής 1ης τάξης / Hautboist[550] und Trompeter 1 Kl.
4. Δεκανέας /Korporal.
5. Αρχιτυμπανιστής του Τάγματος, Μουσικοί και Σαλπιγκτές 2ης τάξης / Batail. Tambours Hautboist und Trompeter 2 kl.

---

[547] Χρήστος Βυζάντιος, *Συλλογή Στρατιωτικών Νόμων και Διατάξεων*, τόμ. Α΄, Υπουργείο Στρατιωτικών, Αθήνα 1853, σ. 46.

[548] Στο ίδιο, σ. 42-52.

[549] *Εφημερίς της Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος*, (στο εξής ΦΕΚ) 22Α΄/10 Ιουλίου 1833, σ. 160.

[550] Εκτελεστής του οξύαυλου (oboe). Οι Βαυαροί αποκαλούσαν αδιακρίτως τους μουσικούς της μπάντας «οβοϊστές» (Hauteboisten), ασχέτως με το μουσικό όργανο που αυτοί παιάνιζαν.

6. Κεραύλης 1ης τάξης / Hornist[551] 1 kl.
7. Κεραύλης 2ης τάξης / Hornist 2 Kl.
8. Τυμπανιστής 1ης τάξης / Tambour 1 Kl.
9. Τυμπανιστής 2ης τάξης / Tambour 2 Kl. [552]

Μουσικοί των Ελληνικών Βασιλικών Στρατευμάτων (1832)

Η θητεία των καταταγέντων στα Ελληνικά Βασιλικά Στρατεύματα του Όθωνα προβλεπόταν να είναι τετραετής. Ανάμεσα σε άλλες, συμπεριλαμβάνονταν και οι ειδικότητες (βαθμοί) των μουσικών. Η μισθοδοσία γινόταν σε Φιορίνια και τις υποδιαιρέσεις του. Παρατίθενται οι πίνακες μισθοδοσίας, ιπποφορβείας και ιματισμού των υπαξιωματικών και στρατιωτών.[553]

Πίνακας 30. Μισθοτροφοδοσία Ελληνικών Βασιλικών Στρατευμάτων, Μόναχο 1 Νοεμβρίου 1832

ΥΠΗΡΕΣΙΑΙ	Καθημερινός μισθός των στρατιωτών και υπαξιωματικών									Χορήγ. εις είδη		Παρατηρήσεις
	Πεζικό			Ιππικό			Πυροβολ.			Μερίς άρτου	Ελαφρ. Ιπποφ.	Ο άρτος δίδεται εις χρήματα λογιζόμενος κατά τας τρέχουσας εις την αγοράν τιμάς
	Φ	Κ	Δ	-	Κ	Δ	-	Κ	Δ			
Στρατιώτες και υπαξιωματικοί												
Επιλοχίας του πεζικού		32	4		34	4		42	4	1		
Πρωτομουσικός ή κεραύλης της Στραταρχίας		32	4							1		
Σαλπιστής της Στραταρχίας					32	4				1		
Γραφεύς του Δημοσίου συνηγόρου		29			29			29		1		
Λοχίας του πεζικού		20	4							1		
Λοχίας του ιππικού					20	4				1		
Λοχίας του πυροβολικού								32	4	1		
Δεσμοφύλαξ (Profos)		20	4		22	4		25	4	1		

[551] Ο «Κεραύλης» ήταν εκτελεστής ενός είδους φυσικού κόρνου (horn).

[552] ΦΕΚ 22Α΄/10 Ιουλίου 1833, ό.π., σ. 167-168.

[553] Στο ίδιο, σ. 49.

Οβοϊστής πρώτης τάξεως		20	4							1		
Σαλπιστής πρώτης τάξεως					22	4				1		
Αρχιτυμπανιστής του τάγματος, Οβοϊστής δευτέρας τάξεως Σαλπιστής δευτέρας τάξεως, Κεραύλης α΄ τάξεως.		17	4		17	4		17	4	1		
Κεραύλης δευτέρας τάξεως		15	4							1		
Τυμπανιστής πρώτης τάξεως		11								1		
Τυμπανιστής δευτέρας τάξεως		10								1		
Σαγματοποιός					27					1		
Σιδηρουργός					19	4				1		
Πυροβολιστής α΄τάξεως								14	4	1		
Σκαπανεύς		10								1		
Εκλεκτός		10			12					1		
Απλούς στρατιώτης		10			12					1		
Πυροβολιστής δευτ. τάξεως								11		1		
Τουφεκοποιός		10								1		
Υποδεσμοφύλαξ		10								1		
Τεχνίτης								14	4	1		

Πίνακας 31. «Έκθεσις και Λογαριασμός του ιματισμού ενός πεζού Ελληνικού σώματος κατά το περί αναλογίας σύστημα και το εις χρήμα ανάλογον εκάστης ημέρας»

	Ονομασία των ενδυμάτων	Χορηγ. του ιματισμού		Τιμή								
		Εις την πρώτη εις το σώμα είσοδον	Εις 4 έτη	Ενός εκάστου κομματίου			Εις την πρώτην εις το σώμα είσοδον			Εις 4 έτη		
		Κομμάτια		Φ	Κ	Δ	Φ	Κ	Δ	Φ	Κ	Δ
1	Σκιάδιον	1	1	1	3		1	3		1	3	
2	Λαιμοδέτης	1	2		10			10			20	
3	Ιμάτιον από ρούχον	1	2	6	55		6	55		13	50	
4	Κοντόν ιμάτιον άνευ ουρών	1	1	4	17	2	4	17	2	4	17	2
5	Πανταλόνι	1	2	4	16	5	4	16	5	8	33	2
6	Πανταλόνι από πανί	1	4	1	24	2	1	24	2	5	37	
7	Ζευγάρια σανδάλια	2	8	1	45		3	30		14		
8	: πέλματα με πτερνία		8		36					4	48	
9	Βρακολωρία	1	1		14			14			14	
10	Κονταί επικνημίδες από ρούχον	1	1		53			53			53	
11	ομ. ομ. από πανί	1	5		25	2		25	2	2	6	3
12	Εσώβρακα	2	8		42	1	1	24		2	5	37

13	Υποκάμισα	2	8	1	14	2	2	28	4	9	54	
14	Παρωμίδες (Wings)		1	1	47	2				1	47	2
15	Χειρόκτια	1	1		41			41			41	
	Ολική ποσότης											
	Επομένως εις τέσσαρα έτη											
	ή 1460 ημέρας αναλογούν δι έκαστον στρατιώτην εις μίαν ημέραν											
	Προσθήκη δια τους υπαξιωματικούς										3	5
												7
	Επομένως ολικώς διά ένα υπαξιωματικόν											
											4	4
	Το αναλογούν δι' έκαστον επί αδεία ελλείποντα υπαξιωματικόν ή στρατιώτην δύναται να υπολογιθή κατά προσεγγισμόν											
												3

Τα κομμάτια τα οποία δεν εμπεριέχονται εις τον άνωθεν της αναλογίας λογαριασμόν, ως κίβερον , μανδύας, με φακέλλισμα και φυσεκοθήκην, δύνανται να διαρκέσουν τουλάχιστον εις μίας θητείας διάστημα, επομένως δίδονται άπαξ δ' όλον αυτόν τον καιρόν, και μένουν πάντοτε ιδιοκτησία του δημοσίου, εωσού γενούν πάντη άχρηστα.

Εν ζευγάρι παρωμίδες δίδεται από το δημόσιον εις έκαστον, ευθύς αφού καταταχθή εις τον στρατόν, και μένει ιδιοκτησία του δημοσίου. Αν εν διαστήματι της θητείας γενή ανάγκη δεύτερου ζευγαρίου, περνά εις βάρος του λαμβάνοντος». [554]

Περί μουσικού θιάσου

Στην ελληνική βιβλιογραφία αναγράφεται συχνά ότι η στρατιωτική μουσική, κατά την εποχή του Καποδίστρια, έφερε εξίσου τον τίτλο «Μουσικός Θίασος». [555]

Στη διάρκεια της αρχειακής έρευνας δεν προέκυψε τέτοια καταγραφή σε κανένα υπηρεσιακό έγγραφο κατά την περίοδο αναφοράς, καθώς σε όλα τα στρατιωτικά έγγραφα της εποχής ονομάζεται «Μουσική του Τακτικού Σώματος» ή «Στρατιωτική Μουσική». Κατά συνέπεια, θα πρέπει να υποτεθεί ότι ο όρος «θίασος» αποτελεί μετάφραση από κάποιο μη στρατιωτικό

[554] Στο ίδιο, σ. 50.

[555] Μοτσενίγος, ό.π. σ.273.

έντυπο του ιταλικού όρου ‘’truppa’’ ή του γαλλικού ‘’troupe’’, ο οποίος έχει διττή σημασία: όταν αναφέρεται στο θέατρο πράγματι σημαίνει «θίασος», ενώ στην στρατιωτική ορολογία σημαίνει «στράτευμα».[556] Συνεπώς, ο όρος ‘’truppa musicale’’ αντιστοιχεί σε «μουσικό στράτευμα» και, επομένως, σε στρατιωτική μουσική.

Ο όρος «μουσικός θίασος» εντοπίζεται και το 1875, σε γραπτό αίτημα, του Μουσικού και Δραματικού Συλλόγου Αθηνών, για παραχώρηση μουσικών οργάνων από τον στρατό προς τον σύλλογο, για τον σχηματισμό φιλαρμονικής ορχήστρας από παιδιά του Ορφανοτροφείου Χατζηκώστα. Ωστόσο, ο όρος αυτός αφορά έναν φορέα, ο οποίος συνδυάζει το θέατρο και την μουσική, και προπάντων ένα μη στρατιωτικό μουσικό σύνολο.[557]

[556] Cornélis de Witt Willcox, *A French-English military technical dictionary,* Washington government printing office 1899, λήμμα «troupe», σ. 471.

[557] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Γεωργίου Α΄/Αρχείο Υπουργείου Στρατιωτικών, Φ. 1653-1659, Έγγραφο αρ. 145.

Κεφάλαιο 4ο

Βασιλεία Όθωνος (Περίοδος Αντιβασιλείας)

Περίοδος Αντιβασιλείας (1833-1835)

Τον Δεκέμβριο του 1832 ο Όθων αναχώρησε από την Βαυαρία για την Ελλάδα. Εισήλθε στην υπό Αυστριακή κυριαρχία Ιταλία μέσω Τυρόλου και διέτριψε στην χώρα αυτή για ένα μήνα περίπου, συνοδευόμενος από τον μεγαλύτερο αδελφό του Μαξιμιλιανό και τους Αντιβασιλείς Joseph Ludwig Graf von Armansperg, Georg Ludwig von Maurer και Wilhelm von Heideck. Κατά το διάστημα αυτό επισκέφθηκε πολλές Ιταλικές πόλεις όπου έγινε δεκτός με τιμές. Κατά την περίοδο των Χριστουγέννων βρέθηκε στην Ρώμη όπου συναντήθηκε με τον Πάπα Γρηγόριο τον ΙΣΤ΄ και εκκλησιάσθηκε στον ναό του Αγίου Πέτρου. Από εκεί μετέβη στην Νεάπολη της Καμπανίας, όπως μαρτυρά απόδειξη εξόδων της βασιλικής ακολουθίας.[558]

Στην Νεάπολη έγινε δεκτός με τιμές από τον βασιλιά Φραγκίσκο. Από το λιμάνι της Νεάπολης ο Όθων απέστειλε στο Ναύπλιο με το πλοίο “Generoso” δεκαέξι άλογα και επτά άμαξες που είχε στην υπηρεσία του.[559]

Μετά από σύντομη παραμονή στην Νεάπολη μετέβη στο Brindisi και από εκεί με το Αγγλικό πλοίο «Μήδεια» στην Κέρκυρα, όπου έγινε δεκτός με ενθουσιασμό από τους Έλληνες κατοίκους της νήσου. Η Κέρκυρα ήταν το σημείο συνάντησης του Όθωνα με τα Βαυαρικά βασιλικά στρατεύματα τα οποία είχαν αποπλεύσει από στην Τεργέστη με προορισμό το νησί των Φαιάκων.[560]

Στις 18 Ιανουαρίου 1833 ο στόλος των τριάντα έξι πλοίων που αποτελούσαν την Βαυαρική αποστολή προσορμίσθηκε στο λιμάνι του Ναυπλίου. Τα στρατεύματα αποβιβάσθηκαν στις 22 Ιανουαρίου και ο Όθωνας στις 25 του ίδιου μήνα.[561]

---

[558] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/ Αρχείο Αντιβασιλείας, Φ. 10, Απόδειξη αρ. 18.

[559] Στο ίδιο, Συμφωνητικό για την μεταφορά ίππων και αμαξών στην Ιταλική γλώσσα, Ημερομηνία Εγγράφου 8 Ιανουαρίου 1832.

[560] Καρολίδης, ό.π., σ. 219.

[561] Ευαγγελίδης, *Ιστορία του Όθωνος Βασιλέα της Ελλάδος,* ό.π., σ. 36.

Στην υποδοχή του Όθωνα στους αποβαθμούς του Δαναού την 25η Ιανουαρίου παραβρέθηκαν Έλληνες και ξένοι επίσημοι και πλήθος κόσμου. Ακολούθησε ανταλλαγή προσφωνήσεων, τελέσθηκε δοξολογία στον μητροπολιτικό ναό και κατόπιν ο Γάλλος επικεφαλής αξιωματικός παρέδωσε στον Όθωνα τα κλειδιά της πόλεως του Ναυπλίου.[562]

«Η λαμπρά ημέρα της 25 Ιανουαρ. διαδεχθείσα από τα λαμπροτέρας φωτοχυσίας, από χορούς, από μουσικάς διαφόρους, από ύμνους (χαράς) μεγάλων και μικρών, έκαμνεν να ανατριχιάζουν τα κορμιά μας».[563]

Σύμφωνα με την μαρτυρία του Βαυαρού Υπολοχαγού Χριστόφορου Νέεζερ, ο βασιλιάς της Βαυαρίας Λουδοβίκος αμέσως μετά την υπογραφή της συνθήκης με την Ελλάδα, διέταξε να σχηματιστεί επικουρικό στράτευμα από τα ήδη υπάρχοντα του Βαυαρικού στρατού, αποτελούμενο από 4000 πεζούς, 500 ιππείς, 350 πυροβολητές και ένα λόχο 200 τεχνιτών. Ταυτόχρονα εξέδωσε προκήρυξη για τον σχηματισμό εθελοντικού σώματος, το οποίο θα αποστέλλονταν τμηματικά στην Ελλάδα προς αντικατάσταση του επικουρικού σώματος. Ο στόλος που μετέφερε το πρώτο επικουρικό σώμα του Βαυαρικού στρατεύματος αποτελείτο από 43 μεταγωγικά πλοία και τρία πολεμικά πλοία, ήτοι μία Ρωσική κορβέτα, ένα Αυστριακό μπρίκι και μία Γαλλική γολέτα. Μετά την αποβίβασή του στρατεύματος, το 2ο Τάγμα φέρον το όνομα «Όθων Βασιλεύ της Ελλάδος», στο οποίο ανήκε ο Νέεζερ, και το 6ο Τάγμα στρατωνίσθηκαν στο φρούριο Ιτς Καλέ, ενώ τα υπόλοιπα στρατεύματα στρατωνίσθηκαν όπισθεν της Πρόνοιας. [564]

Σύμφωνα με Βαυαρικές πηγές το επικουρικό στράτευμα αποτελούσαν:

Το 1ο Τάγμα του 6ου Συντάγματος Πεζικού με έδρα το Άμπεργκ.

Το 1ο Τάγμα του 10ου Συντάγματος Πεζικού με έδρα επίσης το Άμπεργκ.

Το 2ο Τάγμα του 11ου Συντάγματος Πεζικού με έδρα το Ρέγκενσμπουργκ.

Το 2ο Τάγμα του 12ου Συντάγματος Πεζικού με έδρα το Νόι Ουλμ.

2 Πυροβολαρχίες του 1ου Συντάγματος Πυροβολικού με έδρα το Μόναχο.

---

[562] Καρολίδης, ό.π., σ. 219-220.

[563] Κασομούλης, ό.π., τόμ. 3, σ. 611-612.

[564] Χριστόφορος Νέεζερ, *Απομνημονεύματα*, Επιμ. Στέφανος Νέεζερ, Εργασίαι Τύπου, Αθήνα 1936, σ. 5, 11, 15. Σε άλλο σημείο των απομνημονευμάτων του Νέεζερ, το 6ο Τάγμα αναφέρεται και ως 6ο Σύνταγμα.

1 Ίλη του 3ου Συντάγματος Ιππικού.

1 Ίλη του 4ου Συντάγματος Ιππικού.[565]

Η υποδοχή του Όθωνα (1833)

Η υποδοχή του Όθωνα υπήρξε μεγαλειώδης για τα δεδομένα της εποχής. Παραβρέθηκαν Έλληνες επίσημοι, πρόκριτοι, πολιτικοί και στρατιωτικοί, ο ιερός κλήρος, αντιπροσωπείες των Μεγάλων Δυνάμεων και πλήθος κόσμου. Στην περιγραφή της αναφέρεται σαφώς ότι υπήρχε στρατιωτική μουσική, η οποία παιάνιζε στις δύο πλατείες του Ναυπλίου, Πλατάνου και Τριών Ναυάρχων.

«Το πρόγραμμα τούτο της επισήμου εισόδου της Α.Μ του Βασιλέως της Ελλάδος και της Αντιβασιλείας εις Ναύπλιον εφυλάχθη ακριβώς καθόλην την παράταξιν. Είναι δε αξιοσημείωτος η ενδόμυχος ευφροσύνη την οποίαν ησθάνθησαν οι Έλληνες, βλέποντες κατά πρώτην φοράν τον Βασιλέα των· πριν ακόμη αποβή, πλήθος ανθρώπων έτρεξε μέσα εις την θάλασσαν διά να σύρη την λέμβον, την οποίαν όχι ναύται, αλλά αυτοί οι ευρισκόμενοι των ευγενών Άγγλων παίδες εις την φρεγάταν Μαδαγασκάρ ως δόκιμοι (mishipmens) ενδεδυμένοι με στολήν επίτηδες κατασκευασμένην έφερον εις την γην. Αμέσως όπου επάτησε γη Ελληνικήν, εις Συνταγματάρχης Βαυαρός του ενεχείρισε μίαν επιστολήν του Σ. Πατρός του, του Μεγαλειοτάτου Βασιλέως της Βαυαρίας, την οποίαν αφού ανέγνωσε ανέβη εφ' ίππου και εκκίνησε. Όλος ο δρόμος αρχίζων από την αποβάθραν ήτο περιστοιχισμένος από ανθρώπους, και άλλο δεν ήκουε τις παρά επαναλειμένως το Ζήτω ο Βασιλεύς μας και εν τω μεταξύ το Ελληνικόν και μόνον οικείον εις την γλώσσα μας. Χαίρε ω Βασιλεύ! διαδιδόμενον από το εν εις το άλλο μέρος και διαδεχόμενον από όλους τους θεατάς. Είναι απερίγραπτος η ενδόμυχος ευφροσύνη την οποίαν έβλεπέ τις ζωγραφισμένην εις τα πρόσωπα των Ελλήνων, οι δυστυχείς έβλεπον με τον ερχομόν του πολυπόθητου Μονάρχου μας την ύπαρξίν των ασφαλισμένην και την κατάπαυσιν των τόσων δεινών και θυσιών, τα οποίας εις διάστημα δώδεκα ετών κατά συνέπειαν υποφέρουν.

---

[565] J.A.S. Abele*, Griechische Denkwürdigkeiten und die K. bayerische Expedition nach Hellas*, Tobias Loeffler, Mannheim1836, σ. 27.

Το έξωθεν της πύλης του Ναυπλίου βουνόν του Παλαμηδίου ήτον όλον κατασκεπασμένον από ανθρώπους, ως εν είδη αμφιθεάτρου, και η μεγαλοπρεπής αυτή θέα, ενωμένη με τας αλληλοδιαδόχους καρδιακάς ανευφημίας επαρίστανε το ευχαριστότερον του κόσμου θέαμα.

Το θριαμβευτικόν τόξον, το οποίον διά της επιστασίας του Συνταγματάρχου Θεόδωρου Βαλλιάνου είχε στηθή έμπροσθεν της πύλης της Ναυπλίας παρίστανε εν μεγαλοπρεπές τι, το οποίον έσυρε αμέσως την προσοχήν του θεατού· εστολισμένον με δάφνας και μύρτους, με την Βασιλικήν σημαίαν και με διάφορα όπλα· αποκαθίστατο, όσον και αν ήταν απλούν, ακόμη μεγαλοπρεπέστερον ως εκ των δύο Ελληνικών τροπαίων τα οποία είχεν εις τα πλάγια, τα διάφορα επιγράμματα, και άλλα, τα οποία αναλόγως της θέσεως κλεώς ήσαν ηφαρμοσμένα, λ.χ. υπό την σημαίαν του Βασιλέως ήτο γραμμένον το "Ζήτω ο Βασιλεύς της Ελλάδος", και ακολούθως το "Αμφότερον Βασιλεύς τ' αγαθός, κρατερός τ' αιχμητής".

Άνωθεν του τόξου ήτο γραμμένον "Α γ γ λ ί α, Γ α λ λ ί α, και Ρ ω σ ί α", περιστοιχισμένον από εν στέφανον και το, "η συνθήκη της 6 Ιουλίου"·

από τα δεξιά προς την είσοδον ήτο γραμμένον το, "Ζήτω η Αντιβασιλεία" με το "Η λαοί τε επιτετράφεται και τόσσα μέμελε".[566]

από το αριστερόν "Πλεῖστ' ἔρξαν τ' ἔπαθον τε, και πλεῖστ' ἐμόγησαν Ἀχαιοί".[567]

και από τα δύω πλάγια "Βούλομ' ἐγώ λαόν σῶον ἔμμενε ἤ ἀπολέσθαι.

Πολλλῆσι Νήσοισι και Ἄργεϊ παντί ἀνάσσει". [568]

από το όπισθεν του τόξου ήτο η επιγραφή "ο Αθάνατος Βασιλεύς της Βαυαρίας Λουδοβίκος"· εις δε την πόρταν του φρουρίου εστολισμένην και αυτήν με δάφνας μύρτους και άλλα ήτον η επιγραφή "Σύ δ' ἀσφαλέος Κυβερνᾶς ἄστεα λαῶν".

Εισερχομένου δε του Βασιλέως εις την πόλιν διευθύνθη κατά πρώτον εις την εκκλησίαν του αγίου Γεωργίου, οπού προϋπαντούμενος από τον άγιον Κορίνθου και άλλους Ιεράρχας, Ιερείς, και Ιεροδιάκονους ησπάσθη το ιερόν Ευαγγέλιον και διευθύνθη εις τον θρόνον· άμα επάτησε τον θρόνον το πλήθος φώναξε τρεις. "Ζήτω ο Βασιλεύς, και το Χαίρε ω Βασιλεύ!"

---

[566] Παρόραμα, «Ω λαοί τ' επιτετράφεται και τόσσα μέμηλε», Βλ. *Ομήρου Ιλιάδα*, Ραψωδία Β΄, στίχος 62.

[567] Παράφραση του «όσσ' έρξαν τ' έπαθον τε, και όσσ' εμόγησαν Αχαιοί», Βλ. *Ομήρου Οδύσσεια*, Ραψωδία Θ΄, στίχος 490.

[568] Φράση από τον Πελοποννησιακό Πόλεμο του Θουκυδίδη, Βλ. *Θουκυδίδου Ολόρου Ξυγγραφής*, τόμ. 1ος, Στερεότυπο, Λειψία 1821, σ. 8.

και αμέσως άρχισεν η τελετή από το “Δόξα εν υψίστοις Θεώ και επί γης ειρήνη εν ανθρώποις ευδοκία”. Μετά την δοξολογίαν ταύτην έψαλλον το “Ο Θεός το κρίμα σου τω Βασιλεί δος και την δικαιοσύνη σου τω υιώ του Βασιλέως, κρίνει τον λαόν σου εν δικαιοσύνη και τους πτωχούς σου εν κρίσει”· οι παίδες διαδέχθηκαν τους ψάλτας πολυετούντας τον Βασιλέα και ψάλλοντας το, Κύριε ελέησον. Ο Ιεροκύρηξ Ιωάσαφ εξεφώνησε επ’ άμβονος λόγον σύντομον αναφορικόν εις την τελετήν. Οι υπουργοί και στρατιωτικοί, καθώς και οι παρόντες πρόκριτοι και απεσταλμένοι των διαφόρων μερών της Ελλάδος ωρκίσθησαν τον ακόλουθον όρκον.

“Εν ονόματι της αγίας και αδιαιρέτου Τριάδος, ορκίζομαι πίστιν εις τον Βασιλέα και υποταγήν εις τους νόμους του Βασιλείου της Ελλάδος”. Ακολούθως ανεγνώσθη η υπέρ της Αυτού Μεγαλειότητος ευχή και ετελείωσεν η τελετή. Ο Βασιλεύς δε εξελθών του ναού υπήγεν εις το Παλάτιον εν τω μέσω των ανευφημιών και κανονοβολισμών.

Η Μουσική έπαιζε εις τας δύο πλατείας της πόλεως, την λεγομένην του Πλατάνου και των τριών Ναυάρχων έως τας 10 το εσπέρας. Αλλά περί την 5 ώραν μετά την μεσημβρίαν εδημοσιεύθη η ακόλουθος προκήρυξις του Βασιλέως μας, η οποία, ως θέλομεν ειδή παρακάτω επροξένησεν εις τους κατοίκους της πόλεως την μεγαλυτέραν ευχαρίστησιν· επειδή και από αυτήν βλέπουν ότι θα εκπληρωθούν αι ευχαί των».[569]

Η Μουσική της Βαυαρικής Βασιλικής Φρουράς (1833)

Το επικουρικό σώμα, το οποίο έφτασε με τον Όθωνα στο Ναύπλιο το 1833, ήταν μία ταξιαρχία με ρόλο βασιλικής φρουράς - σωματοφυλακής (Leibgarde-Bataillon), υπό τον Υποστράτηγο Freiherr Friedrich von Hertling.

Κατά την τελετή υποδοχής του Όθωνα, η Βαυαρική Στρατιωτική Μουσική «παιάνισε το *Fahnenmarsch* (Βαυαρικό Εμβατήριο Παρουσίασης) του Wilhelm Legrand (1769-1845). Οι μουσικοί έπαιξαν το εμβατήριο απ' έξω». Στην ακόλουθη δοξολογία στον Ναό του Αγίου Γεωργίου, στο Ναύπλιο, μετά από παρέμβαση του ελληνικού ιερού κλήρου, αποκλείσθηκε η συμμετοχή της στρατιωτικής μουσικής στην θεία λειτουργία, κάτι που συνηθιζόταν στην Βαυαρία. Στις εορταστικές εκδηλώσεις που οργανώθηκαν, η βαυαρική μπάντα έπαιξε βαυαρικές λαϊκές μελωδίες και χορευτική μουσική, η οποία ήχησε ξένη στο ελληνικό

[569] Εφ. *Αθηνά,* αρ. 83, Ναύπλιο 25/1/1833, σ. 2.

ακροατήριο, το οποίο δεν ήταν εξοικειωμένο με την δυτική μουσική. Τα κελευστικά μουσικά όργανα, τα οποία αντιστοιχούσαν στα διάφορα Όπλα των Βαυαρών ήταν το τύμπανο για το Πεζικό, το κυνηγετικό κέρας για τους Κυνηγούς και η σάλπιγγα για το Ιππικό και το Πυροβολικό. Όλες οι διαταγές μεταδίδονταν με ηχητικά σήματα των μουσικών οργάνων.

> [...] *από αυτή την πρώτη κιόλας συνάντηση έγινε σαφές ότι η ελληνική στρατιωτική μουσική είχε πολύ μικρότερη επίδραση από τη βαυαρική στρατιωτική μουσική. Χρησίμευε μόνο για την υποστήριξη της πραγματικής στρατιωτικής ϑητείας (ασκήσεις, πορεία, μάχες) και το στρατιωτικό τελετουργικό (παρέλαση), αλλά όχι την οργάνωση της στρατιωτικής υπηρεσίας και των στρατιωτικών δραστηριοτήτων ψυχαγωγίας όπως συνηϑιζόταν στην Βαυαρία*[…].[570]

Σύμφωνα με ελληνικές πηγές, αρχιμουσικός του πρώτου επικουρικού σώματος που ήρθε στην Ελλάδα ήταν ο Ignatz Pranzl, ο οποίος διατελούσε και μουσικοδιδάσκαλος του Όθωνα.[571]

Η βαυαρική Βασιλική Φρουρά ανέλαβε υπηρεσία στις 7 Φεβρουαρίου 1833. Το πρόγραμμα υπηρεσίας και ασκήσεών της ξεκινούσε με το εγερτήριο *Tag-Reveille,* από τους κελευστικούς μουσικούς. Μετά την λήψη πρωινού, και με ηχητικό σήμα, διαταζόταν η συνάθροιση για την ενημέρωση του στρατεύματος από αξιωματικό και άρχιζε η άσκηση σε ομάδες, διμοιρίες και λόχους. Στις 12.00 το μεσημέρι, οι μουσικοί παρευρίσκονταν στον χώρο αλλαγής της φρουράς. Η μουσική έπαιζε εκ νέου κατά την κίνηση των σωμάτων στον χώρο της παρέλασης. Στις 13.00, η εκπαίδευση έπαυε και συνεχιζόταν μετά το μεσημεριανό γεύμα ως το απόγευμα, όπου με το σήμα *Retraite* λάμβανε τέλος. Μετά το δείπνο γίνονταν οι σχετικές

---

[570] Hanns-Helmut Schnebel, ‘’Griechenlands Militärmusik zur Zeit König Ottos I. (1832–1862). Ein Einstieg‘’, *Musik in Bayern* 78, München 2015, σ. 85-87. Οι καταγραφές και τα τεκμήρια των προηγούμενων ετών αποδεικνύουν ότι η άποψη αυτή που σχημάτισαν οι Βαυαροί ήταν αποτέλεσμα της χαώδους εμφυλιοπολεμικής κατάστασης το έτος 1832, καθώς τα προηγούμενα έτη η ελληνική στρατιωτική μουσική –μπάντα και κελευστικοί μουσικοί– εξυπηρετούσε ικανοποιητικά τις δραστηριότητες στρατοπεδιάς, ασκήσεων, μαχών, τελετουργίας και ψυχαγωγίας.

[571] «Η Μουσική εν Ελλάδι 1828-1896», Αθηναϊκός Αστήρ 8, ό.π., σ. 6.

διευθετήσεις και καθαριότητες. Το ημερήσιο πρόγραμμα έληγε το βράδυ, με το σήμα *Zapfenstreich*, την απόσυρση, δηλαδή, των στρατιωτών στους χώρους κατάκλισης.[572]

Η βαυαρική Στρατιωτική Μουσική συμμετείχε και σε υπηρεσίες πρωτοκόλλου, οι οποίες αφορούσαν σε τελετές απόδοσης τιμών σε ξένους αξιωματούχους που επισκέπτονταν τον Βασιλιά. Μετά την άφιξη των τιμώμενων προσώπων, κατά την επιθεώρηση του αγήματος, παιζόταν το *Bayerische Präsentiermarsch*. Στην συνέχεια, γινόταν ανάκρουση του εθνικού ύμνου της χώρας του επισκέπτη και ανάκρουση του ύμνου του Βασιλιά της Ελλάδας. Στην τελετή συμπεριλαμβανόταν και παρέλαση του ένοπλου σώματος μπροστά από το παλάτι. Για το ρεπερτόριο των υπηρεσιών πρωτοκόλλου, υπήρχαν οδηγίες στον Κανονισμό ασκήσεων και όπλων του Βασιλικού Βαυαρικού Πεζικού. Το οργανολόγιο της βαυαρικής μπάντας ήταν παρόμοιο με αυτό της ελληνικής: δύο φλάουτα σε ρε ύφεση, δύο κλαρινέτα σε μι ύφεση, τέσσερα κλαρινέτα σε σι ύφεση, δύο φαγκότα, δύο τρομπέτες σε μι ύφεση (χωρίς βαλβίδες), δύο κόρνα σε μι ύφεση, δύο τρομπόνια, ένας όφις (serpent) και κρουστά. Η Βαυαρική Βασιλική Φρουρά παρέμεινε στην Ελλάδα έναν χρόνο και αντικαταστάθηκε σταδιακά το 1834 από μία ταξιαρχία 3.500 ανδρών. Μεταξύ των εθελοντών της ταξιαρχίας αυτής βρισκόταν και ο Αρχιμουσικός Carl Koehler, ο οποίος κλήθηκε να συγκροτήσει ένα μουσικό σώμα. [573]

Διάταγμα περί Οργανισμού του Στρατού (1833)

Στις 25 Φεβρουαρίου/9 Μαρτίου εκδόθηκε το διάταγμα «Περί Διοργανισμού του Στρατιωτικού», που περιλάμβανε 22 άρθρα. Το διάταγμα προέβλεπε την διάλυση όλων των Ελληνικών Τακτικών Σωμάτων και την ένταξή τους στο νέο Ελληνικό Βασιλικό Στρατό. Από έγγραφο του μηνός Απριλίου του ίδιου έτους, τεκμαίρεται ότι η Ελληνική στρατιωτική φιλαρμονική υπό τον Michael Mangel εντάχθηκε στο νέο στράτευμα. (Βλ. παρακάτω).

Παρατίθενται αυτούσια τα παρακάτω άρθρα :

[572] Hanns-Helmut Schnebel, ό.π., σ. 87-88.

[573] Στο ίδιο. Στο γερμανικό κείμενο ο Carl Koehler καταγράφεται ως Kapellmeister (αρχιμουσικός του Παρεκκλησίου).

«Άρθρον 1

Τα μέχρι της σήμερον υπάρχοντα εις την Ελλάδα τακτικά σώματα με όλας τας ανήκουσας σε αυτά αρχάς, διαλύονται, και όλοι οι στρατιώται μετατίθενται εις το νεωστί οργανιζόμενον στράτευμα.

Άρθρον 2

Το κατά ξηράν στράτευμα θέλει σχηματίζεται από οκτώ πεζικά τάγματα της γραμμής, τα οποία θέλουν προσονομάζεσθαι διά των αριθμών 1 έως 8·

Εν Σύνταγμα λογχοφόρων Ιππέων,

Εξ λόχους Πυροβολικού, Αρ. 1 έως 6,

Έναν λόχον Ζευγιτών,

Έναν λόχον Τεχνητών και,

Δύο λόχους σκαπανέων προς κατασκευήν των στρατιωτικών οικοδομήσεων, δρόμων και γεφυρών, με Αρ. 1 και 2.

Άρθρον 3

Η δύναμις αυτών θέλει είναι

1. Ενός πεζικού τάγματος της γραμμής

α) Οι Επιτελείς·

1 Ταγματάρχης,

1 Υπασπιστής του τάγματος (Υπολοχαγός),

1 Λοχαγός του ιματισμού και οπλισμού,

1 Καταλυματίας,

1 Ιατρός Α΄ Τάξεως,

1 Ιατρός Β΄ --------

1 Ανθυπασπιστής κατά βαθμόν ανώτερος του Επιλοχίου,

1 Αρχιτυμπανιστής· και

β) Εξ Λόχοι, ήτοι

1 Επιλέκτων

1ον του Κέντρου

2ον :

3ον :

4ον :

1 Ευζώνων.

Έκαστος Λόχος τάτεται κατά την διαληφθείσαν τάξιν

Από το δεξιόν εις το αριστερόν, και θέλει έχει την ακόλουθον δύναμιν·

1 Λοχαγόν,

1 Υπολοχαγόν,

1 Ανθυπολοχαγόν,

1 Επιλοχίαν,

3 Λοχίας,

8 Δεκανείς,

3 Τυμπανιστάς (εις τον Λόχον των Ευζώνων Σαλπιγκτάς)

2 Ξυλουργούς,

100 απλούς στρατιώτες

---

120 Εν όλοις

2. Το ιππικόν Σύνταγμα

α) Οι Επιτελείς,

1 Συνταγματάρχην,

3 Μοιράρχους,

1 Υπασπιστήν του Συντάγματος (Υπολοχαγόν),

1 Λοχαγόν του ιματισμού, οπλισμού, και ιπποσκευής,

1 Καταλυματίαν,

1 Ιατρόν Α΄ Τάξεως,

2 ------- Β΄ --------,

1 Ιππιατρόν,

3 Ανθυπασπιστάς κατά τον βαθμόν ανωτέρους του

Επιλοχίου,

1 Αρχισαπλιγκτήν· και

β) Εξ΄Ίλας, εκάστη αυτών από

1 Λοχαγόν,

1 Υπολοχαγόν,

1 Ανθυπολοχαγόν,

1 Επιλοχίαν,

3 Λοχίας,

8 Δεκανείς,

3 Σαλπιγκτάς,

1 Πεταλωτήν,

1 Σαγματοποιόν, και

90 Απλούς Ιππείς

---

111 Το όλον με 111 ιππείς υπηρεσίας

3. Εις Λόχος Πυροβολικού, συνίσταται από,

1 Λοχαγόν, Διοικητήν του Λόχου

1 Δεύτερον Λοχαγόν,

1 Υπολοχαγόν,

1 Ανθυπολοχαγόν,

1 Επιλοχίαν,

4 Λοχίας,

8 Δεκανείς,

12 Πυροτεχνίτας,

24 Πυροβολιστάς Α΄ Τάξεως,

40 Πυροβολιστάς Β΄ ---------,

3 Σιδηρουργούς,

1 Αμαξοποιόν,

3 Σαλπιγκτάς,

---

100 Εν όλοις

4. Εις Λόχος Ζευγιτών, από

1 Λοχαγόν,

1 Υπολοχαγόν,

2 Ανθυπολοχαγούς,

1 Επιλοχίαν, (εκ των υπαξιωματικών τούτων προσδιορίζει ένα ο Λοχαγός

4 Λοχίας, προς εκπλήρωσιν των χρεών του Σιτιστού)

8 Δεκανείς,

4 Πεταλωτές,

2 Σαγματοποιούς,

100 Απλούς Ζευγίτας,

3 Σαλπιγκτάς,

---

126 Εν όλοις με τους αναγκαίους ίππους και φορτηγά.

5. Εις Λόχος τεχνητών, περιέχει

Λοχαγόν, Διοικητήν του Λόχου

1 Υπολοχαγόν,

3 Ανθυπολοχαγούς,

5 Αρχιτεχνίτας (ισοτίμους των Ανθυπασπιστών)

1 Επιλοχίαν,

8 Λοχίας,

10 Δεκανείς,

3 Σαλπιγκτάς,

50 Τεχνίτας Α΄ κλάσεως,

50 Τεχνίτας Β΄ ----------

---

132 Εν όλοις

6. Εις Λόχος Σκαπανέων, συνίσταται από

1 Λοχαγόν, Διοικητήν του Λόχου

1 Δεύτερον Λοχαγόν,

1 Υπολοχαγόν,

1 Ανθυπολοχαγόν,

1 Επιλοχίαν,

6 Λοχίας,

12 Δεκανείςκ

30 Σκαπανείς α΄ τάξεως,

30 Σκαπανείς β΄ -------,

3 Σαλπιγκτάς

-----

86 Εν όλοις

……

Άρθρον 7

Ο ημέτερος Γενικός Επιθεωρητής του στρατού θέλει εκλέγει τους Υπαξιωματικούς, και Τυμπανιστάς, ή Σαλπιγκτάς, οίτινες θέλουν καταταχθή εις τα διαληφθέντα σώματα, και θέλει διανέμει τους στρατιώτας κατά το είδος των όπλων, μέχρι της συμπληρώσεως του αριθμού».

……

Άρθρον 9

Όσοι Υπαξιωματικοί και Τυμπανισταί ή Σαλπιγκταί όλων των όπλων δεν καταταχθούν εις το νέον οργανιζόμενον σώμα, ανίσως δεν προκρίνουν να έμβουν σε αυτό ως απλοί στρατιώται, θέλουν σχηματίσει ένα λόχο ονόματι Λόχος γυμνάσεως των Υπαξιωματικών, όστις θέλει ενωθεί προσωρινώς με την στρατιωτικήν μουσικήν. Ο σκοπός της συστάσεως του Λόχου

τούτου είναι η εντελής εκπαίδευσις των Υπαξιωματικών εις τας γυμνάσεις, εις την υπηρεσίαν, και στρατιωτικήν». [574]

Από το σημείο αυτό και έπειτα, ο όρος «Μουσική» χρησιμοποιείται ακόμη πιο εντατικά καθώς οι Βαυαροί τον χρησιμοποιούσαν ως «Musik der Bataillon» (Μουσική του Τάγματος) και σε αρκετά έγγραφα απλά ως «Musik», για να περιγράψουν τμήματα μπάντας αλλά και κελευστικών μουσικών.

Διάλυση Άτακτων Σωμάτων – Κατάταξη στο Νέο Στράτευμα (1833)

Με το διάταγμα της 2/14 Μαρτίου τα άτακτα σωμάτων διαλύθηκαν και προσδιορίστηκαν οι διατάξεις για όσους εκ των αξιωματικών και στρατιωτών τους επιθυμούσαν να καταταγούν στο νέο στράτευμα της χώρας. Σύμφωνα με αυτές, όσοι είχαν καταταγεί στα άτακτα σώματα μετά την 1 Δεκεμβρίου 1831 καλούνταν να επιστρέψουν στις εστίες τους. Οι καταταγέντες προ της 1ης Δεκεμβρίου 1831 μπορούσαν να επιστρέψουν στις εστίες τους, ή εάν το επιθυμούσαν, είχαν δικαίωμα κατάταξης στα τάγματα της γραμμής εφόσον δεν είχαν συμπληρώσει το 30ό έτος της ηλικίας τους. Όσοι είχαν υπερβεί το όριο ηλικίας των 30 ετών, μπορούσαν να καταταγούν είτε στα τάγματα γραμμής, εφόσον είχαν τις «απαιτούμενες ιδιότητες», είτε να καταταγούν στα τάγματα των Ακροβολιστών. Μετά την έκδοση του διατάγματος οι υποψήφιοι προς κατάταξη είχαν περιθώριο 48 ωρών να παρουσιασθούν στις κατά τόπους αρχές, οι οποίες και θα συνέτασσαν καταλόγους με τα εξής στοιχεία των υποψηφίων*:*

«α΄) Το όνομα και το επίθετον, β΄. Την πατρίδα, γ΄. Την ηλικίαν, δ΄. Την τάξιν των γονέων, ε΄. Την τέχνην, στ΄. Τα κατά την περιουσίαν, ζ΄. Τον τόπον της ενεστώσης διαμονής, η΄. Τον χρόνον, καθ' όν κατεγράφη εις τα άτακτα σώματα, και την διάρκεια υπηρεσίας με σημείωσιν των διακοπών της, θ΄. Το όνομα του οπλαρχηγού ή των οπλαρχηγών, υπό την οδηγίαν των οποίων ήτον, τέλος ι΄. Εις τους προ της 1 Δεκεμβρίου 1831 καταταγέντας, την εις τα άρθρα 3 και 5 επιτρεπομένην εκλογήν» (κατάταξη προ της 1 Δεκεμβρίου 1831 και όριο ηλικίας).

[574]ΦΕΚ 5Α΄/8 Μαρτίου 1833, σ. 29-34.

Ο υποψήφιος λάμβανε από τις κατά τόπους αρχές διαβατήριο, την περίληψη του καταλόγου και εντός 24 ωρών αναχωρούσε για τους τόπους συνάθροισης. Στο διαβατήριο αναγραφόταν επ' ακριβώς «α΄. Ο τόπος που θέλει να υπάγει, β΄. Ο δρόμος τον οποίο έχει να κάμη, γ΄. Οι σταθμοί όπου θέλει διανυκτερεύσει, και δ΄. Η περίθαλψις, που θέλει να λάβη εις τους σταθμούς από τας κοινότητας δι' αποδεικτικού». Για την οδοιπορία λάμβανε μισή οκά αλεύρι, και το «κατάλυμα δια την διανυκτέρευσιν εις τον σταθμόν». Κάθε υπαξιωματικός ή απλός στρατιώτης ο οποίος είχε στην κατοχή του εθνικά όπλα, όφειλε να τα παραδώσει στον υπάλληλο του τόπου παρουσίασής του. Τα όπλα αυτά αποθηκεύονταν στην αποθήκη οπλισμού του Ναυπλίου. Όσοι υπαξιωματικοί και στρατιώτες διέθεταν ιδιόκτητα όπλα μπορούσαν να τα έχουν στην κατοχή τους στον προσδιορισμένο τόπο που αναγράφονταν στο διαβατήριό τους.

Για την διαδικασία της κατάταξης ορίσθηκαν πέντε τόποι συνάθροισης : α) για την Πελοπόννησο, Αχαΐα και Αλιτσελεπή (Οιχιαλία Μεσσηνίας), β) για την Ανατολική Ελλάδα, Ελευσίνα και γ) για την Δυτική Ελλάδα, Βοχώρι (Ευηνοχώρι) Αιτωλοακαρνανίας και ο Γαλατάς Ναυπακτίας. Κατόπιν εξέτασης των στοιχείων των υποψηφίου από επιτροπή, οι πληρούντες τα προσδιορισμένα κριτήρια κατάταξης κατευθύνονταν είτε στα τάγματα γραμμής είτε σε αυτά των Ακροβολιστών και λάμβαναν αποδεικτικά για την οδοιπορία τους στα οποία αναγραφόταν, ο τόπος προορισμού, η διαδρομή, οι σταθμοί διανυκτέρευσης και η περίθαλψη που μπορούσε να έχει από τις κατά τόπους αρχές. Επίσης λάμβαναν και μισή οκά αλεύρι, *και το κατάλυμα δια την διανυκτέρευσιν εις τον σταθμόν.* Όσοι υπαξιωματικοί και στρατιώτες των πρώην ατάκτων σωμάτων δεν κατατάσσονταν, τίθεντο προσωρινώς σε αργία. Όσοι δεν επέστρεφαν στις εστίες τους ή κατέληγαν περιπλανώμενοι, καθώς και οι καταταγέντες που παρεξέκλιναν της διαδρομής τους τιμωρούνταν με 3 έως 8 ημέρες φυλάκιση, ενώ οι ποινές ήταν αυστηρότερες στην περίπτωση που οπλοφορούσαν. Όσοι αξιωματικοί, υπαξιωματικοί και στρατιώτες δεν συμμορφώνονταν με το διάταγμα περί Διαλύσεως των Ατάκτων σωμάτων, διώκονταν περαιτέρω.[575]

[575]ΦΕΚ 6Α΄/8 Μαρτίου 1833, σ. 37-40.

Συγκρότηση Ταγμάτων Ακροβολιστών – Τυμπανιστές (1833)

Με βάση το άρθρο 4 του διατάγματος της 25ης Φεβρουαρίου (9 Μαρτίου) εκδόθηκε νέο διάταγμα για την συγκρότηση δέκα ταγμάτων Ακροβολιστών, αποτελούμενα από αξιωματικούς και στρατιώτες των διαλυθέντων ατάκτων σωμάτων. Κάθε τάγμα ακροβολιστών θα διέθετε συμβούλιο αξιωματικών συγκροτούμενο από ένα ταγματάρχη, έναν υπολοχαγό υπασπιστή, ένα καταλυματία, ένα σημαιοφόρο υπαξιωματικό. Σε κάθε λόχο εκ των τεσσάρων εκάστου τάγματος συνολικής δύναμης πενήντα ανδρών, θα τοποθετούνταν ένας λοχαγός, ένας υπολοχαγός, ένας λοχίας σιτιστής, δύο λοχίες, τέσσερις δεκανείς, ένας τυμπανιστής και σαράντα ακροβολιστές. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι οι ακροβολιστές διατήρησαν την παραδοσιακή φορεσιά της φουστανέλας. Η θητεία των ακροβολιστών προσδιορίστηκε στα δύο έτη με δυνατότητα επέκτασης. Οι τυμπανιστές έφεραν κίτρινο διακριτικό σιρίτι, ενώ τα τάγματα αυτά βάδιζαν με το «πολεμικό βήμα».[576]

«3. Δι’ ενδυμασίαν οι Ακροβολισταί θέλουν φέρει ιμάτιον (βέσταν) εκ τσόχας σιδηροχρόου, έχουσαν το περιτραχήλιον, τας χειρίδας (τα άκρα των μανικιών) και τας λοιπάς παρυφάς (στολίσματα) κόκκινα, φουστανέλλαν εξ Αμερικανικού πανίου, περικνημίδας σιδηροχρόου τσόχας, και φέσι κόκκινον. Τα κομβία του ιματίου να είναι κίτρινα, έχοντα εγκεχαραγμένον τον αριθμόν του τάγματος [….]. Προς διάκρισιν των διαφόρων βαθμών, οι υπαξιωματικοί έχουν κίτρινον σειρήτιον επί του περιτραχηλίου· και ο μεν επιλοχίας έχει τρία μικρά οριζόντεια εκατέρωθεν, ο λοχίας δύο και ο δεκανεύς εν. Οι τυμπανισταί έχουν περί το περιτραχήλιον έν μικρόν σειρήτιον εξ ερίου κίτρινου […].

4. Οι υπαξιωματικοί και οι στρατιώται των Ταγμάτων Ακροβολιστών φέρουν τουφέκι με λόγχην, και πυριτοθήκην με μαύρον λωρόν δεμένον περί την ζώνην […].

6. Τα γυμνάσια και οι οπλασκίαι των ταγμάτων των Ακροβολιστών να περιορισθώσι κυρίως εις την ελαφράν υπηρεσίαν.

Τα τάγματα τάττονται κατά δύο μόνον ζυγούς, και μεταχειρίζονται μόνον το πολεμικόν βήμα […].

---

[576] Πολεμικό βήμα, Βήμα πορείας, Οδοιπορικό βήμα, Γερμανικά «Feldschritt», Γαλλικά «Pas de route». Ταχύτητα 100 βήματα ανά λεπτό. Βλ. Georges Kastner, ό.π., Παράρτημα τυμπανισμάτων και ηχημάτων του Βαυαρικού Πεζικού, σ. 48.

8. Ο καιρός της υπηρεσίας διορίζεται διά δύο έτη· εμπορεί όμως να παραταθεί κατά θέλησιν του υπηρετούντος [….].

Εν Ναπλίω, την 2 (14) Μαρτίου 1833». [577]

Συγκρότηση Ταγμάτων Πεζικού της Γραμμής (1833)

Η συγκρότηση οκτώ ταγμάτων πεζικού της γραμμής όπως προέβλεπε το σχετικό Διάταγμα δεν κατέστη εφικτή άμεσα. Ωστόσο άρχισε ο σχηματισμός τριών ταγμάτων πεζικού και διορίστηκαν οι αξιωματικοί τους. Ως διοικητές του 2ου και 3ου Τάγματος τοποθετήθηκαν οι Έλληνες ταγματάρχες Νικόλαος Σκαρβέλης και Σπυρίδων Σωνιέρος. Για τον σχηματισμό κάθε τάγματος απαιτούνταν δύναμη 600 ανδρών.

«ΟΘΩΝ

ΕΛΕΩ ΘΕΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Κατά συνέπειαν της ημετέρας διατάξεως της 25 Φεβρουαρίου (9 Μαρτίου) περί σχηματισμού του Ημετέρου στρατού, απεφασίσαμεν τα ακόλουθα·

1. Κατά πρώτον σχηματίζονται τρία πεζικά Τάγματα της γραμμής, και διορίζονται εις αυτά οι εξής ανώτεροι και λοιποί αξιωματικοί.

Πρώτο Τάγμα

Ταγματάρχης, ο Γκέσμαν, Υπασπιστής, ο Μαγγ, Καταλυματίας, ο Βουλλεμέρ,

Ιατρός, ο Βούτνερ, Υπό-Ιατρός, ο Χάνιτς.

Λόχος Επιλέκτων

Λοχαγός, ο Ρέσνερ, Υπολοχαγός ο Στραλεγχάϊμ, Ανθυπολοχαγός ο Μάϊερ, Ανθυπολοχαγός Β^{ος} ο Δετρός.

Λόχος Ευζώνων

Λοχαγός ο Β. Βουργάου, Υπολοχαγός, ο Κ. Σπρέτης, Ανθυπολοχαγός, ο Έλιγκερ, Ανθυπολοχαγός, ο Κοχ.

[577]ΦΕΚ 6Α΄/8 Μαρτίου 1833, ό.π., σ. 41-43.

Περί της περαιτέρω συμπληρώσεως του Τάγματος τούτου θέλει γίνει απόφασις μετά την άφιξιν των εν Βαυαρία συλλεγομένων στρατευμάτων διά την ημετέραν υπηρεσίαν.

Δεύτερο Τάγμα

Ταγματάρχης, ο Σκαρβέλης, Υπασπιστής, ο Καλός, Καταλυματίας ο Μ. Ρενιέρης ,Ιατρός, ο Δροσινός, εις Υπό-Ιατρός και εις Ανθυπασπιστής.

Λόχος Επιλέκτων

Λοχαγός, ο Βουτιές, Υπολοχαγός, ο Γ. Λοβέρδος, Ανθυπολοχαγός, ο Β. Μασούτ.

Πρώτος Λόχος του Κέντρου

Λοχαγός, ο Νετζάλβαχ, Υπολοχαγός, ο Π. Σμυρναίος, Ανθυπολοχαγός, ο Δ. Ταννούλης.

Δεύτερος Λόχος του Κέντρου

Λοχαγός, ο Μεντζελίνος, Υπολοχαγός, ο Δ. Φιλίππου, Ανθυπολοχαγός, ο Ι. Θεοδώρου.

Τρίτο Τάγμα

Ταγματάρχης, ο Σωνιέρος, Υπασπιστής, ο Κρομμύδας, Καταλυματίας ο Πιττακός, Ιατρός, ο Βερναρδής, 1 Υπό-Ιατρός και 1 Ανθυπασπιστής.

Λόχος Ευζώνων

Λοχαγός, ο Χαν, Υπολοχαγός, ο Παρασκευάς Βασιλείου, Ανθυπολοχαγός, ο Μανολάκης.

Τρίτος Λόχος του Κέντρου

Λοχαγός, ο Θεοχάρης, Υπολοχαγός, ο Τριτάκης, Ανθυπολοχαγός, ο Ι. Μανολάκης.

Τέταρτος Λόχος του Κέντρου

Λοχαγός, ο Ανάργυρος, Υπολοχαγός, ο Β. Τούρνογλους, Υπολοχαγός, ο Σταύρος Πούλος.

2. Όλοι οι αξιωματικοί του Β΄. και Γ΄. Τάγματος εμβαίνουν από σήμερον εις ενέργεια, θέλουν κάμει τον όρκον ενώπιον του Γενικού Επιθεωρητού, όστις θέλει καταστρώσει πρωτόκολλον […].

3. Εις έκαστον των νεοσυστηθησομένων εξ λόχων του Β΄. και Γ΄. Τάγματος θέλουν καταταχθή τουλάχιστον 50 στρατιώται από το μέχρι τούδε υπάρχον τακτικό σώμα.

Η κατάταξις των υπαξιωματικών και τυμπανιστών ή σαλπιγκτών θέλει γίνει κατά τον αριθ. 7 της διατάξεως περί σχηματισμού του στρατού […].

5. Όταν το Β΄. και Γ΄. Τάγμα συμπληρωθούν εις τον προσδιωρισμένον αριθμόν των 600 απλών στρατιωτών θέλει αρχίσει ο σχηματισμός του Δ΄ Τάγματος».[578]

Σύμφωνα με τον διοργανισμό των σωμάτων αριθμός των απαιτούμενων των κελευστικών μουσικών για τα οκτώ τάγματα πεζικού ανέρχονταν στους 201.

Πίνακας 32. Απαιτούμενη δύναμη Κελευστικών μουσικών στον νέο Οργανισμό του στρατεύματος για τα οκτώ Τάγματα Πεζικού της Γραμμής, 1833

8 Τάγματα Πεζικού- 6 Λόχους έκαστο	Αρχιτυμπανιστές Ταγμάτων Πεζικού	Τυμπανιστές Επίλεκτων & Κέντρου	Σαλπιγκτές	Σύνολο Κελευστικών μουσικών
	8χ1	8χ5χ3	Ευζώνων 8χ3	152
	8	120	24	
1 Σύνταγμα Ιππικού- 6 Ίλες	Αρχισαλπιγκτής	-	6χ3	19
	1	-		
6 Λόχοι Πυροβολικού	-	-	6χ3	18
1 Λόχος Ζευγιτών	-	-	1χ3	3
1 Λόχος Τεχνητών	-	-	1χ3	3
2 Λόχοι Σκαπανέων	-	-	2χ3	6
Σύνολο	9	120	72	201

Για την συγκρότηση των τριών Ταγμάτων Πεζικού της Γραμμής που τελικά συγκροτήθηκαν απαιτούνταν 3 αρχιτυμπανιστές, 45 τυμπανιστές και 9 σαλπιγκτές.

Για τα υπόλοιπα Σώματα απαιτούνταν 1 αρχισαλπιγκτής 49 σαλπιγκτές.

Τα παραπάνω στοιχεία αποτυπώνουν μία σημαντική μεταβολή στην κελευστική μουσική στην Ελλάδα κατά την περίοδο αυτή. Με τον νέο Οργανισμό του στρατού η χρήση της

[578] Βυζάντιος, *Συλλογή Στρατιωτικών Νόμων και Διατάξεων*, ό.π., αρ. 33, σ. 60-62. Πρβλ. ΦΕΚ 7Α΄/12 Μαρτίου 1833, σ. 45-47.

σάλπιγγας επεκτείνεται και φαίνεται ότι το μουσικό αυτό όργανο χρησιμοποιείται σε όλα τα σώματα του στρατεύματος. Αντίθετα, η χρήση των τυμπάνων περιορίζεται μόνο στο Πεζικό.

Κατάταξη Ελλήνων Τυμπανιστών (1833)

Οι πρώτοι Έλληνες τυμπανιστές κατατάχθηκαν στον Α΄ Λόχο του Α΄ Τάγματος Πεζικού υπό τον Λοχαγό Andrietti. Μετά την εκπαίδευσή τους κατανεμήθηκαν στα Β΄ και Γ΄ Τάγματα όπου διοικητές ήταν Έλληνες. Ο Χρήστος Παπαδόπουλος παρέμεινε στον Λόχο του Α΄ Τάγματος. (Πίνακας 33).[579]

Πίνακας 33. Φύλλο των ημερών Αξιωματικών Υπαξιωματικών και Στρατιωτών, Α΄ Τάγμα, Α΄ Λόχος, Τυμπανιστές, 2η Τριμηνία 1833

Ονόματα και επώνυμα	Μεταβολαί
Δημήτριος Ιωάννου	Απέρασε εις το Γ^{ον} Τάγμα τη 25 Απριλίου
Νικόλαος Ιωάννου	Απέρασε εις το Β ^{ον} Τάγμα τη 5 Μαΐου
Γεώργιος (δυσανάγνωστο)	Απέρ. εις το Β΄ Τάγμα τη 5 Μαΐου
Χρίστος Παπαδόπουλος	Απέρασεν εις ενέργειαν εις τον ίδιον λόχον τη 10 Μαΐου
Γεώργιος Ανδρέου	Απέρασε εις το Β ^{ον} Τάγμα τη 5 Μαΐου
Αθανάσιος Χρίστου	Εις το Β^{ον} Τάγμα τη 5 Μαΐου
Εμμανουήλ Θεοδώρου	Απέρασε εις το 1^{ον} Τάγμα 25 Απριλίου
Παναγιώτης Συκάκης	Εις το Γ^{ον} Τάγμα 25 Απριλίου
Σωτήρης Διαμαντάκος	Εις το Γ^{ον} Τάγμα 25 Απριλίου
Γεώργιος Διονυσίου	Εις το Γ^{ον} Τάγμα 25 Απριλίου
Νικόλαος Κουβαράς	Απέρασε Γ^{ον} Τάγμα 25 Απριλίου
Στάικος Αποστόλου	Την 21 Απρ εξήλθε 17 Μια απέρασε εις το Β^{ον} Τάγμα
Γεώργιος Βαλάντης	Εις το 3^{ον} Τάγμα 25 Απριλίου
Γεώργιος Νικολάου	Εις το 3^{ον} Τάγμα 25 Απριλίου
Ανδρέας Κωσταντίνου	Εις το 3^{ον} Τάγμα 25 Απριλίου

Στο τέλος του φύλλου των ημερών, αναγράφονται τα ποσά των μισθών των υπαξιωματικών και στρατιωτών όλου του λόχου σε φοίνικες και δραχμές. Από την μετατροπή των 2346,16

[579] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Στρατιωτικού Λογιστηρίου/Σώματα Στρατού - Υπηρεσίες/Πεζικό Σώμα/ Πεζικό της Γραμμής/ Α΄ Πεζικό της Γραμμής, Φ. 179, Ημερομηνία εγγράφου 5/7/1833.

φοινίκων σε 787,32 δραχμές, συνάγεται ότι η ισοτιμία των νομισμάτων ήταν 1 δραχμή προς 3 φοίνικες περίπου (2,9).

Την κατάσταση όλου του Λόχου υπέγραφε ο Λοχαγός Andrietti και ο καταλυματίας του τάγματος στις 5 Ιουλίου στο Άργος.

Ιματισμός, Αποσκευή, Οπλισμός (1833)

Με το διάταγμα της 25ης Φεβρουαρίου/9η Μαρτίου 1833 καθορίσθηκαν ο ιματισμός, η αποσκευή, ο οπλισμός και η μισθοτροφοδοσία των στρατευμάτων.

«ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ

Του ιματισμού, της αποσκευής και του οπλισμού των Βασιλικών

Ελληνικών Στρατευμάτων

Α΄ ΠΕΖΙΚΑ ΤΑΓΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ

α΄) Στρατιώται και υπαξιωματικοί

Ι μ α τ ι σ μ ό ς. Από τον Επιλοχίαν και κάτω, κοντά ιμάτια από κυανόχροον τσόχαν με ύσγινα[580] επιχειρίδια, περιλαίμια και περιουραία, και άλικα επίρραφα[581] (passepoils). Το ιμάτιον κλείεται με μίαν σειράν άσπρων μεταλλίνων κομβίων, επί των οποίων είναι εκτετυπωμένος ο αριθμός του τάγματος· το επίρραφον του περιλαιμίου γαλάζιον, πανταλόνια τσόχινα κυανόχροα με κόκκινον επίρραφον, και το καλοκαίρι άσπρα πάνινα πανταλόνια, μαύραι τσόχινοι, ή άσπραι πάνινοι περικνημίδες· σανδάλια· δια τους απλούς στρατιώτας μία βέστα, ως το ιμάτιον, χωρίς ουράν, εμπρός με δύο οριζόντιους τσέπας, και με περιχερείδια γαλάζια με κόκκινα επίρραφα· καπόται από σιδηρόχροον τσόχαν· οι επίλεκτοι φέρουν άλικας μαλλίνους παρωμίδας επί των ιματίων, ή καποτών· οι Εύζωνοι πρασίνους και οι λόχοι του κέντρου άσπρας· οι πρώτοι γρανάτας από άσπρην τσόχαν εις τας ουράς του ιματίου, και οι τελευταίοι κερατωειδείς σάλπιγκας· εκτός της υπηρεσίας σκιάδια από κυανόχροον τσόχαν με κόκκινον επίρραφον, εμπρός με βασιλικόν τσόχινον στέμμα.

[580] Ζωηρού κόκκινου χρώματος.

[581] Γαϊτάνια

Α π ο σ κ ε υ ή. Κύβαρον από υαλιστόν πίλον με ακτινοβόλον ήλιον από μέταλλον, εις το μέσον αυτού εν Ο, και επ' αυτού το βασιλικόν στέμμα εκκρεμές. Τα κύβαρα θέλουν στολίζεσθαι με κορδόνια και πομπόνια δια τους επιλέκτους κόκκινα, δια το κέντρον άσπρα, και δια τους Ευζώνους πράσινα. Τα πομπόνια από μαλλί, δια τους επιλέκτους κόκκινα, και δια τους Ευζώνους πράσινα. Τα πομπόνια των επιλέκτων και ευζώνων άνωθεν με φλόγαν του χώματος των πομπονίων. Μαύραι υαλισταί πυριτοθήκαι, επί των οποίων δια τους μεν επιλέκτους θέλει είναι μία γρενάτα από κίτρινον μέταλλον διά δε τους ευζώνους κερατοειδής σάλπιγξ· τα λωρία της πυριτοθήκης, του σπαθιού και της τσάντας λευκά.

Ο π λ ι σ μ ό ς. Τουφέκι με λόγχην, σπάθη με λαβήν ορειχάλκινον και λεπίδα ισομήκη με τη λόγχην· εις τους ευζώνους οι υπαξιωματικοί και δέκα των στρατιωτών καραβίναι ραβδωταί με λόγχην, η οποία χρησιμεύει ενταυτώ και ως σπαθί.

β΄) Αξιωματικοί

Ι μ α τ ι σ μ ό ς. Τα ιμάτια όμοια των στρατιωτών κατά το χρώμα και το κόψιμον, όμως με μακροτέρας ουράς· επανωφόρεμα από κυανόχροον τσόχαν με δύο σειρές κομβίων, πανταλόνια όμοια των στρατιωτών κατά το κόψιμον και το χρώμα, σιδηρόχροοι μανδύαι, ημιϋποδήματα, κορδόνια αργυρά.

Α π ο σ κ ε υ ή κ α ι ο π λ ι σ μ ό ς. Ως σημείον υπηρεσίας ημισέλινον αργυρούν, εις την μέσην του οποίου θέλει είναι τα Βασιλικά μεγάλα παράσημα χρυσά, και εις τα δύο άκρα κεφαλαί λεόντων· εις μαύρον υαλιστόν αορτήρα, μία σπάθη με κίτρινον λαβήν.

Οι ανώτεροι Αξιωματικοί και Υπασπισταί, φορούσι πτερνιστήρια, την σπάθην εις ζωστήρα, λεπιδωτάς επωμίδας αργυρούς.

Β΄ Ιππικόν

α΄) Στρατιώται και υπαξιωματικοί

Ιμάτιον από βαθυπράσινης τσόχαν κατά το Πολωνιακόν κόψιμον με άσπρα κομβία, επιλαίμιον, περιχείρια και επίρραφα κερμεζόχροα, ζώνην άσπρην και κυανήν, πανταλόνια βαθυπράσινα με κερμεζόχρουν ταινία.

Βέστα του χρώματος του ιματίου, χωρίς ουράς, με μίαν σειράν κομβίων· καπότα από τσόχαν άσπρην, ημιϋποδήματα με πτερνιστήρια, πράσινον σκιάδιον ως εκείνο του πεζικού.

Α π ο σ κ ε υ ή. Σάπκα από τσόχαν κερμεζόχροον με σκιαδίσκην μαύρην και ήλιον ακτινοβολούντα με εστεμμένον Ο, άσπρα κορδόνια, μαύραι μικραί πυριτοθήκαι με άσπρα λωρία, άσπρος ζωστήρ, και σπαθί καμπύλον εις σιδηράν θήκην, και με απλήν σιδηράν λαβήν· λεπιδωταί επωμίδες άσπρου μετάλλου, πιστόλαι και λόγχαι με άσπρας και κυανάς ταινίας.

β΄) Αξιωματικοί

Ι μ α τ ι σ μ ό ς, α π ο σ κ ε υ ή κ α ι ο π λ ι σ μ ό ς. Εν γένει καθώς και οι στρατιώται με την διαφοράν ότι όλα τα στολίσματα είναι αργυρά.

Γ΄ Πυροβολικόν

Ιματισμός και αποσκευή. Όμοια με τα του πεζικού με την διαφοράν ότι η τσόχα είναι μελανόγλαυκος (μαβιάν) και αντί υσγίνου χρώματος κερμεζόχροον με γαλάζια περιουραία. Τα κομβία, τα κορδόνια, αι πλάκες των κυβάρων, και επωμίδες εξ ορειχάλκου, επί των ουρών κίτριναι γρανάται.

Το σημείον της υπηρεσίας των αξιωματικών είναι μαύρη υαλιστή πυριτοθήκη με μαύρα υαλιστά λωρία. Οι στρατιώται οπλισμένοι με καραβίνας λογχοφόρους και με δίστομον σπαθίον με ορειχάλκινον λαβήν. Η λοιπή αποσκευή όμοια με την του πεζικού.

Δ΄ Ζευγίται

Ιματισμός. Ως ο του Πυροβολικού. Εις τους στρατιώτας όμως αντί σανδάλων ημιϋποδήματα με πτερνιστήρια, και αντί περιλαιμίων και περιχειρίδων κερμεζοχρόων, μελανόγλαυκα.

Οπλισμός. Οι στρατιώται φέρουν σπαθί, πυριτοθήκη και λωρία ως τα των λογχοφόρων ιππέων. Οι δε αξιωματικοί ως εκείνα του πυροβολικού.

Ε΄ Λόχος των Σκαπανεών

Απαραλλάκτως ως του Πυροβολικού, μόνον αντί κίτρινων άσπρα κομβία με διακριτικά σημεία των βαθμών.

ΣΤ΄ Λόχος Τεχνητών του Πυροβολικού

Απαραλλάκτως ως του Πυροβολικού, αλλά με περιλαίμια και επιχειρίδια μαύρα».[582]

Χαρακτηριστικό της μισθοδοσίας των αξιωματικών, ήταν ο διαχωρισμός του σε μισθό του βαθμού και της υπηρεσίας. Οι αξιωματικοί που διατελούσαν σε άδεια, ή νοσηλεύονταν με

[582]ΦΕΚ 8Α΄/18 Μαρτίου 1833, σ. 49-51.

δημόσια έξοδα, ή βρίσκονταν σε κατάσταση διαθεσιμότητας, λάμβαναν μόνο τον μισθό του βαθμού τους.

«Α΄. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ της μισθοδοσίας του Πεζικού

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΤΩΝ ΒΑΘΜΩΝ	Μηνιαίος Μισθός		Ολικός μισθός	Ημερήσιος μισθός υπαξ. και στρατιωτών	Ημερούσιον επιμίσθιον	Αριθμός των ημερουσίων μερίδων		Παρατηρήσεις
	του βαθμού	της υπηρεσίας				άρτου	χορτοδοσία	Οι αξιωματικοί θέλουν λαμβάνει και οίκημα χάριν
Ταγματάρχης	75	225	300	-	-	-	2	
Υπασπιστής (Υπολοχαγ.)	30	100	130	-	-	-	1	
Ο επί του ιματισμού και του οπλισμού λοχαγός	50	150	200	-	-	-	-	
Καταλυματίας	40	100	140	-	-	-	-	
Χειρούργος	40	100	140	-	-	-	-	
Υποχειρούργος	30	70	100	-	-	-	-	
Λοχαγός	50	150	200	-	-	-	-	
Υπολοχαγός	30	70	100	-	-	-	-	
Ανθυπολοχαγός	25	55	80	-	-	-	-	
Υπαξ. Ανθυπασπιστής	20	28	48	-	-	-	-	
Επιλοχίας	-	-	-	1 20	-	1	-	
Αρχιτυμπανιστής	-	-	-	68	-	1	-	
Λοχίας	-	-	-	72	-	1	-	
Δεκανέας	-	-	-	60	-	1	-	
Κεραύλης α΄ τάξεως	-	-	-	60	-	1	-	
: β΄ τάξεως	-	-	-	52	-	1	-	
Τυμπανιστής α΄ :	-	-	-	36	8	1	-	
: β΄ :	-	-	-	32	8	1	-	
Στρατιώτης	-	-	-	32	8	1	-	

Β΄. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ της μισθοδοσίας του Ιππικού

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΤΩΝ ΒΑΘΜΩΝ	Μηνιαίος Μισθός		Ολικός μισθός	Ημερήσιος μισθός υπαξ. και στρατιωτών	Ημερούσιον επιμίσθιον	Αριθμός των ημερουσίων μερίδων		Παρατηρήσεις
	του βαθμού	της υπηρεσίας				Άρτου	Χορτοδ.	Οι αξιωματικοί λαμβάνουν οίκημα χάριν
Αρχηγός του Συντάγματος	120	320	440	-	-	-	4	
Μοίραρχος	75	100	140	-	-	-	3	
Καταλυματίας	40	150	200	-	-	-		
Ο επί του ιματισμού και του οπλισμού λοχαγός	50	170	220	-	-	-	2	
Ο χειρούργος του Συντάγματος	40	100	140	-	-	-		
Ο υποχειρούργος	30	70	100	-	-	-		
Υπασπιστής (Υπολοχ.)				-	-	-	2	
Λοχαγός	50	170	220	-	-	-	2	
Υπολοχαγός	30	90	120	-	-	-	2	
Ανθυπολοχαγός	25	75	100	-	-	-	2	
Υπαξ. Ανθυπασπιστής	20	28	48	-	-	-		
Ιππιατρός	30	70	100					
Επιλοχίας	-	-	-	1 28		1		
Αρχισαλπιγκτής	-	-	-	1 16		1		
Λοχίας	-	-	-	80		1		
Δεκανέας	-	-	-	68		1		
Σιδηρουργός	-	-	-	80		1		
Σαγματοποιός	-	-	-	90		1		
Σαλπιστής α΄ τάξεως	-	-	-	80		1		
: β΄ τάξεως	-	-	-	60		1		
Ιππεύς	-	-	-	40	8	1		

Γ΄. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ της μισθοδοσίας του Πυροβολικού

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΤΩΝ ΒΑΘΜΩΝ	Μηνιαίος Μισθός		Ολικός μισθός	Ημερήσιος μισθός υπαξ. και στρατιωτών	Ημερούσιον επιμίσθιον	Αριθμός των ημερουσίων μερίδων		Παρατηρήσεις
	του βαθμού	της υπηρεσίας				άρτου	Χορτοδοσ.	Οι αξιωματικοί λαμβάνουν οίκημα χάριν
Λοχαγός, Αρχηγός του λόχου	50	170	220	-	-	-	-	
Δεύτερος Λοχαγός	50	110	160	-	-	-	-	
Υπολοχαγός	30	90	120	-	-	-	-	
Ανθυπολοχαγός	25	75	100	-	-	-	-	
Υπαξ. Ανθυπασπιστής	20	28	48	-	-	-	-	
Επιλοχίας	-	-	-	1 40	-	1	-	
Σιδηρουργός και τέκτων	-	-	-	80	-	1	-	
Λοχίας	-	-	-	92	-	1	-	
Δεκανέας	-	-	-	68	-	1	-	
Βομβολιστής	-	-	-	54	-	1	-	
Σαλπιστής α΄ τάξεως	-	-	-	80	-	1	-	
: β΄ :	-	-	-	60	-	1	-	
Πυροβολιστής α΄ :	-	-	-	44	8	1	-	
Πυροβολιστής β΄ :				40	8	1	-	

Δ΄. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ της μισθοδοσίας του λόχου των Ζευγιτών

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΤΩΝ ΒΑΘΜΩΝ	Μηνιαίος Μισθός		Ολικός μισθός	Ημερήσιος μισθός υπαξ. και στρατιωτών	Ημερούσιον επιμίσθιον	Αριθμός των ημερουσίων μερίδων		Παρατηρήσεις
	του βαθμού	της υπηρεσίας				άρτου	χορτοδ.	Οι αξιωματικοί λαμβάνουν οίκημα χάριν
Λοχαγός	50	160	210	-	-	-	1	
Υπολοχαγός	30	80	110	-	-	-	1	
Ανθυπολοχαγός	30	60	90	-	-	-	1	
Επιλοχίας	-	-	-	1 28	-	1	-	
Λοχίας	-	-	-	80	-	1	-	
Σιδηρουργός	-	-	-	80	-	1	-	
Σαγματοποιός	-	-	-	90	-	1	-	
Δεκανέας	-	-	-	68	-	1	-	
Σαλπιστής α΄ τάξεως	-	-	-	80	-	1	-	
: β΄ :	-	-	-	60	-	1	-	
Στρατιώτης	-	-	-	40	8	1	-	

Ε΄. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ της μισθοδοσίας του λόχου των Τεχνητών

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΤΩΝ ΒΑΘΜΩΝ	Μηνιαίος Μισθός		Ολικός μισθός	Ημερήσιος μισθός υπαξ. και στρατιωτών	Ημερούσιον επιμίσθιον	Αριθμός των ημερουσίων μερίδων	Παρατηρήσεις
	του βαθμού	της υπηρεσίας					
Λοχαγός, Αρχηγός του λόχου	50	170	220				
Δεύτερος Λοχαγός	50	110	160				
Υπολοχαγός	30	90	120				
Ανθυπολοχαγός	25	75	100				
Αρχιτεχνίτης α΄ ταξ.	-	-	100				
: β΄ τάξεως	-	-	800				
Τεχνογράφος και σχεδιαστής	25	75	100				
Λογιστής	20	40	60				
Επιλοχίας	-	-	-	1 40	24	1	
Λοχίας	-	-	-	92	24	1	
Δεκανέας	-	-	-	68	24	1	
Σαλπιστής α΄ τάξεως	-	-	-	80	24	1	
: β΄ :	-	-	-	60	24	1	
Τεχνίτης α΄ :	-	-	-	56	16	1	
Τεχνίτης β΄ :				48	16	1	

Οι αξιωματικοί λαμβάνουν οίκημα χάριν.

Το επιμίσθιον των υπαξιωματικών, και ημερομίσθια των τεχνιτών, ότε εργάζονται πλέον του προσδιωρισμένου καιρού θέλουν προσδιορισθή ιδιαιτέρως.

Ζ΄. ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ της μισθοδοσίας του λόχου των Σκαπανέων

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ ΤΩΝ ΒΑΘΜΩΝ	Μισθός του βαθμού	Μισθός όμως υπηρεσίας	Ολικός μισθός	Ημερήσιος μισθός υπαξιωματικών και σκαπανέων		Αριθμός των ημερουσίων μερίδ. άρτου	Παρατηρήσεις
				Δραχ.	Λεπτά		
Λοχαγός και διευθυντής του λόχου	50	170	220				Οι αξιωματικοί λαμβάνουν οίκημα χάριν. Το επιμίσθιον των Σκαπανέων θέλει προσδιορισθή ιδιαιτέρως.
Δεύτερος Λοχαγός	50	110	160				
Υπολοχαγός	30	90	120				
Ανθυπολοχαγός	25	75	100				
Επιλοχίας	-	-	-	1	40	1	
Λοχίας	-	-	-	-	92	1	
Δεκανέας	-	-	-	-	68	1	
Σκαπανεύς α΄ τάξεως	-	-	-	-	56	1	
: β΄ :	-	-	-	-	48	1	
Κεραύλης α΄ :	-	-	-	-	80	1	
: β΄ :		--	-	-	60	1	

- Ιδιαίτεροι προσδιορισμοί

1. Οι μισθοί των αξιωματικών διαιρούνται εις μισθούς του βαθμού, και εις μισθούς της υπηρεσίας. Οι αξιωματικοί λαμβάνουν αμφοτέρους τους μισθούς, ότε ευρίσκονται εις ενέργεια και παρόντες εις υπηρεσίαν, ή και ότε λείπουσιν επιφορτισμένοι δημοσίους παραγγελίας. Ενόσω ο αξιωματικός είναι απών με άδειαν, και ενόσω διαμένει εις το νοσοκομείον με δημόσια έξοδα, και ενόσω μένει διαθέσιμος, δεν λαμβάνει ειμή τον μισθόν του βαθμού.

2. Οι μισθοί των αξιωματικών πληρώνονται εις το τέλος εκάστου μηνός.

3. Η πληρωμή των μισθών των νεωδιωρισμένων αξιωματικών, καθώς και η του περιπλέον μισθού των προβιβασμένων, άρχεται από την πρώτην ημέραν του μετά τον διορισμόν ή των προβιβασμόν των μηνός.

4. Η χορτοδοσία σύγκειται από τρεις οκάδες κριθάρι και 5 οκάδας άχυρα· θέλει δε χορηγείσθαι καθ’ όσον υπάρχει ο προσδιωρισμένος αριθμός των ίππων.

5. Όταν οι ίπποι βόσκωσιν εις εθνικά λειβάδια, παύει η χορήγησις χορτοδοσίας.

6. Εις τους αξιωματικούς θέλει δίδεσθαι αμισθί οίκημα· ο Υπολοχαγός και ο ανθυπολοχαγός ενός και του αυτού λόχου έχουσι δικαίωμα να λαμβάνωσιν ομού ένα θάλαμον με την αποσκευήν του, ο Λοχαγός ένα θάλαμον με την αποσκευήν του και ένα κοιτώνα, ο εκ των Επιτελών δύο θαλάμους με την αποσκευήν του και ένα κοιτώνα, ο Συνταγματάρχης και ο Ταγματάρχης τρεις θαλάμους με την αποσκευήν των και ένα κοιτώνα. Ενόσω η Κυβέρνησις δεν δύναται να τους χορηγήση το οίκημα, ή καθ' όσον οι νυμφευμένοι αξιωματικοί δεν ημπορούν να μεταχειρισθώσι τα διδόμενα εις αυτούς οικήματα, θέλουν δίδεσθαι προσωρινώς δι' αυτήν την ανάγκην εις μεν τον Συνταγματάρχην 80 δραχμαί, εις δε τον Ταγματάρχην και Μοίραρχον 60 δραχμαί, εις τον Λοχαγόν 40, εις τον Υπολοχαγόν 20, και εις τον Ανθυπολοχαγόν ομοίως 20 δραχμαί.

7. Οι ανύπανδροι αξιωματικοί είναι υπόχρεοι να συντρώγωσιν.

8. Ο προβιβασθείς αξιωματικός θέλει στερείσθαι του περιπλέον εκ του προβιβασμού του μισθού διά τους τρεις πρώτους μήνας· το επιμίσθιον τούτο θέλει δίδεσθαι εις τα συσσίτια των αξιωματικών εκείνου του σώματος, εις το οποίον ανήκει ο προβιβασθείς· εν ελλείψει δε συσσιτίων θέλει μένει διά λογαριασμόν του Εθνικού Ταμείου.

9. Ο υπαξιωματικός και στρατιώτης λαμβάνουν μία μερίδαν άρτου, ζυγίζουσαν 260 δράμια, και τον μισθόν των, με τον οποίον πρέπει να εξοικονομώσι τα της τροφοδοσίας και τας λοιπάς ανάγκας των.

10. Ο μισθός θέλει πληρόνεσθαι μετά παρέλευσιν πάσης πέμπτης ημέρας.

11. Την ενδυμασίαν λαμβάνουν οι υπαξιωματικοί και οι στρατιώται ανεξαιρέτως από το δημόσιον, κατά τον ακόλουθον τρόπον·

α΄. Θέλουν προσδιοριστεί εκ προοιμίων τα υφάσματα, εκ των οποίων κατασκευάζονται, το σχήμα αυτών, και ο καιρός της διαρκείας των.

β΄. Κατά τους προσδιορισμούς τούτους [….]

12. Ο υπαξιωματικός και ο στρατιώτης κατοικούν εις τον στρατώνα, όπου έχουν το οικημά των, την αναγκαίαν διά την θέρμανσιν και το μαγείρεμα καύσιμον ύλην, προσέτι εν κρεββάτι με εν αχυρόστρωμα, εν προσκέφαλον από άχυρα, εν σινδόνι και εν μάλινον σκέπασμα.

13. Οσάκις αρρωστήσουν, θέλουν επισκέπτεσθαι παρά του ιατρού, και θέλουν λαμβάνει τα ιατρικά και την τροφοδοσίαν αμισθί εις τα στρατιωτικά νοσοκομεία.

14. Δι’ όσας ημέρας διαμένουν εις το νοσοκομείον, δεν λαμβάνουν πίστωσιν εις τα βιβλία του ιματισμού· επίσης δεν λαμβάνουν οι εις το νοσοκομείον διαμένοντες στρατιώται, καθώς ουδέ οι απόντες με άδειαν, μισθόν και μερίδα.

Εν Ναπλίω τη 25 Φεβρουαρίου (9 Μαρτίου) 1833

ΕΝ ΟΝΟΜΑΤΙ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Η ΑΝΤΙΒΑΣΙΛΕΙΑ

Ο κόμης ΑΡΜΑΝΣΜΠΕΡΓ Πρόεδρος, ΜΑΟΥΡΕΡ ΕΪΔΕΚ

Ο επί των Στρατ. Γραμ. της Επικρατείας Κ. Ζωγράφος»[583]

Αναχώρηση 2ου Τάγματος για την Αθήνα – Μουσική (1833)

Στις 10 Μαρτίου 1833 το 2ο Τάγμα του επικουρικού σώματος, όπου υπηρετούσε ο Χριστόφορος Νέεζερ, διατάχθηκε να μεταβεί στην Αθήνα για να παραλάβει το φρούριο της Ακρόπολης από τους Οθωμανούς. Το τάγμα συνόδευσε η μπάντα του βαυαρικού επικουρικού σώματος μέχρι την έξοδο από το Ναύπλιο και κατόπιν συνέχισε με τον ήχο των τυμπάνων και βαυαρικά στρατιωτικά άσματα. «Την δωδεκάτην του ιδίου μηνός εξήλθομεν εκ της πόλεως του Ναυπλίου της φερούσης προς την ξηράν, ενώ επαιάνιζεν η μουσική του 6ου Βαυαρικού συντάγματος που τότε εφρούρει εις Ναύπλιον. Πλησίον της εξοχικής κατοικίας του Καποδοστρίου μας άφησεν η μουσική και ημείς βαδίσαμεν διά μέσου της Αργολικής πεδιάδος [….] Αφού ητοιμάσθημεν με τον ήχον του τυμπάνου και εψάλομεν πάλιν φαιδρόν εμβατήριον, εβαδίσαμεν προς τα Μέγαρα παραθαλασσίως, όπου εφθάσαμεν την εσπέραν, ενώ έδυεν ο ήλιος».[584]

---

[583] Στο ίδιο, σ. 52, 54, 56, 58, 59.

[584] Νέεζερ, ό.π., σ. 24, 26-27. Η αρίθμηση «2ο Τάγμα» και «6ο Σύνταγμα» αφορά στην αρίθμηση που είχαν τα στρατεύματα αυτά στην Βαυαρία. Το 2ο Τάγμα όπου υπηρετούσε ο Νέεζερ ανήκε στο 12ο Βασιλικό Σύνταγμα της Βαυαρίας. Βλ. ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα) Στρατιωτική νομοθεσία-Δικαιοσύνη/ΒΙ Στρατιωτική (ποινική) νομοθεσία-

Η Ελληνική Στρατιωτική Μουσική – Περιφορά επιταφίου (1833)

Με έγγραφο του πολιτικού Διοικητή Ναυπλίου και Άργους της 30ής Μαρτίου 1833 προς την Εκκλησιαστική Γραμματεία της Επικρατείας, υποβλήθηκε αίτημα για την συμμετοχή της Ελληνικής Στρατιωτικής Μουσικής στην περιφορά του επιταφίου, προκειμένου να τηρηθούν τα μέχρι τότε έθιμα.

«Μολονότι διά του υπ' αριθ. 579 εγγράφου μας προλαβόντος αναφέραμεν τα θρησκευτικά έθιμα, ήδη σπεύδομεν κατ' αναφοράν της ενταύθα Δημογεροντίας υπ' αριθ. 992, να ειδοποιήσωμεν την Γραμματείαν ίνα ενεργήση ώστε να διαταχθή η Ελληνική Μουσική μεθ' ενός αποσπάσματος Στρατιωτικών εκ του Τακτικού ίνα συμπεριφέρωσι τον Επιτάφιον περί τας 3ης ώρας μετά το Μεσονύκτιον του Μεγάλου Σαββάτου, κατά την επικρατούσασαν άχρι τούδε τάξιν.»[585]

Αυθημερόν η Γραμματεία Εκκλησιαστικών απέστειλε το αίτημα στην Γραμματεία Στρατιωτικών σημειώνοντας ότι:

«Ο Διοικητής Ναυπλίας, κατ' αίτησιν των Δημογερόντων της πόλεως ταύτης, ανέφερε σήμερον προς την επί των Εκκλ. Γραμματείαν ότι, κατά την επικρατήσασαν προ χρόνων συνήθειαν, η παρούσα εβδομάς, ως εβδομάς των παθών του Χριστού, λογίζεται πένθιμος, και επομένως η μουσική παύει, τα δε στρατιωτικά τύμπανα κρούονται πενθίμως, και αι φρουραί κατεβάζουσι τας λόγχας των όπλων, κατά δε τον όρθρον του μεγάλου Σαββάτου η λιτανεία του επιταφίου συνοδεύεται κατά την πόλιν με πένθιμον μουσική. Αλλ' εν τούτοις η Δημογεροντία αιτεί διά του υπ' αριθ. 996 Εγγράφου της ίνα κατά τας δύω νύκτας του Μεγάλου Σαββάτου και της Κυριακής αφεθή ανοικτόν ή το θυρίδιον/ Πορτέλον/ του Αιγιαλού, παρ' ου να συμπαρευρεθώσι εις τας θρησκευτικάς τελετάς οι κατοικούντες το

Στρατιωτικά δικαστήρια, Φ. 8-ΒΙ,7 Περί επανόδου των Βαυαρικών στρατευμάτων εις Βαυαρίαν, Έγγραφο Φρουραρχείου Π. Πάτρας, αρ. 294.

[585] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείου επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ.375, Έγγραφο Διοικητή Ναυπλίου και Άργους προς την Γραμματεία Εκκλησιαστικών, αρ. 381.

παράλιον Χριστιανοί με ούσης εκεί Εκκλησίας, ή τούτου μη γενομένου τουλάχιστον ν' ανοιχθή περί την 1ην ώραν μετά το μεσονύκτιον διά να εισέλθωσιν […] [586]

Από τις πληροφορίες αυτές συνάγεται ότι και πριν την έλευση των Βαυαρών, η στρατιωτική μουσική συμμετείχε σε θρησκευτικές τελετές, όπως η περιφορά του επιταφίου. Η λιτανεία γινόταν μετά τα μεσάνυχτα του Μ. Σαββάτου, ήτοι ξημερώματα της Κυριακή της Αναστάσεως στις 3 π.μ. Τα τύμπανα ηχούσαν χωρίς συμπαθητικές χορδές, ενώ η Μουσική παιάνιζε πένθιμα εμβατήρια (funerale), άγνωστο ποια και πόσα.

Από το κείμενο συνάγεται επίσης ότι η Ελληνική Στρατιωτική Μουσική εντάχθηκε άμεσα στον νέο οργανισμό του στρατού.

Αλληλογραφία προμηθευτή Μουσικών Οργάνων (1833)

Στις 23 Μαΐου ο Βαυαρός προμηθευτής μουσικών οργάνων Michael Saürle απέστειλε επιστολή από το Μόναχο στον Γενικό Επιθεωρητή Στρατού Συνταγματάρχη Schmaltz προκειμένου να τον ενημερώσει για την δυνατότητα προμήθειας μουσικών οργάνων για τις Ελληνικές Στρατιωτικές Μουσικές. Στην επιστολή του υπογράμμιζε ότι ήταν ο προμηθευτής των Βαυαρικών Στρατιωτικών Μουσικών επί 33 χρόνια.[587]

Η Μουσική του 1ου Τάγματος Πεζικού της Γραμμής (1833)

Από τον Απρίλιο του 1833, το 1ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής, υπό τον Ταγματάρχη Goessmann, είχε μετασταθμεύσει στο Άργος, μαζί με την Ελληνική στρατιωτική μουσική του. Κατά το διάστημα Ιουνίου – Αυγούστου υπήρξε πυκνή αλληλογραφία με θέμα την αναδιοργάνωση της στρατιωτικής μουσικής του τάγματος. Στις 23 Ιουνίου πραγματοποιήθηκε επιθεώρηση της Στρατιωτικής Μουσικής του τάγματος η οποία δεν άφησε ικανοποιημένο τον Goessmann. Στην αναφορά του σημείωνε επίσης ότι από τους 37

[586] Στο ίδιο, Έγγραφο της Γραμματείας Εκκλησιαστικών, αρ. 183.

[587] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία Περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/ Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ. 524, Έγγραφο αρ. 18.

μουσικούς της στρατιωτικής μουσικής, οι 25 ήταν αλλοδαποί (5 από την Βαυαρία και 20 από τις Ιονίους Νήσους, Μικρασιάτες, Άραβες και Τούρκοι).[588]

Στις 29 Ιουνίου ο Γενικός Επιθεωρητής Στρατού και Γραμματέας Στρατιωτικών Schmalz ενημέρωσε εγγράφως την αντιβασιλεία για την κατάσταση της Στρατιωτικής Μουσικής του 1ου Τάγματος Πεζικού της Γραμμής και πρότεινε την αναδιοργάνωσή της, με την κατάταξη ενός αρχιμουσικού και σαράντα μουσικών τεσσάρων τάξεων, α΄, β΄, γ΄, και δ΄. Στην αναφορά του προσδιόριζε τον χρόνο θητείας των μουσικών στα τέσσερα έτη, καθώς και θέματα μισθοδοσίας, ιματισμού και οπλισμού.[589]

Σε νέο έγγραφό του στις 10 Ιουλίου ο Ταγματάρχης Goessmann υπέβαλε αναλυτικό υπόμνημα για τον ιματισμό της Στρατιωτικής Μουσικής, επισυνάπτοντας και απεικόνιση της στολής των μουσικών.[590]

Από το καλοκαίρι του 1833 ο Michael Mangel είχε εμπλακεί σε δικαστική διαμάχη με την Ελληνίδα σύζυγό του Λάμπρω Μαυρομμάτη, η οποία τον κατηγόρησε στον Όθωνα για τα *πλέον μαύρα και απάνθρωπα εγκλήματα επί θανάτω*. Αποτέλεσμα των κατηγοριών αυτών ήταν, από τον Αύγουστο μήνα, ο Michael Mangel να αφοπλιστεί και να φυλακιστεί στο Βούρτζι επί τρίμηνο, ενώ την έρευνα της υπόθεσης ανέλαβε το Α΄ Πολεμικό Συμβούλιο Αργολίδας. Μετά διερεύνηση της υπόθεσης, το Πολεμικό Συμβούλιο, με απόφασή του στις 20/1 Νοεμβρίου 1833, αθώωσε τον Michael Mangel. Ενδιάμεσα, στις 7 Σεπτεμβρίου, ο Μάγγελ κατηγόρησε την σύζυγό του *επί επιβουλή,* γεγονός για το οποίο συνηγόρησε με *μαρτυρικό* στις 9 Νοεμβρίου ο *εκ Ζητουνίου Σταμούλης* (πιθανότατα ο μουσικός της μπάντας Ιωάννης Σταμούλης με καταγωγή από την Λαμία). Η Μαυρομμάτη δεν προσήλθε στο

[588] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 524, Έγγραφο αρ.14.

[589] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 1-3. Προτάθηκε ο μηνιαίος μισθός των 60 δραχμών για τον αρχιμουσικό και οι ημερήσιοι μισθοί των μουσικών, α΄ τάξης 1 δραχμή, β΄ τάξης 80 λεπτά, γ΄ τάξης 60 λεπτά και δ΄ τάξης 40 λεπτά. Προτάθηκε επίσης όπως τα διακριτικά και ο σπαθιστήρας (Port d' Epée) του αρχιμουσικού να είναι αργυρόχροα, όπως του επιλοχία του πεζικού (Feldwebel). Για τους υπόλοιπους μουσικούς, προτάθηκε ο σπαθιστήρας (Port d' Epée) των υπαξιωματικών (Unterofficieren).

[590] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 4. Πρόκειται για σχέδιο ζωγραφικής, το οποίο απεικονίζει έναν ένστολο μουσικό να φέρει ως οπλισμό σπάθη και μουσικό όργανο κλαρινέτο.

δικαστήριο να αντικρούσει τις κατηγορίες. Ο γάμος αυτός διαλύθηκε με απόφαση της Επισκοπής Αργολίδας στις 26 Μαρτίου 1834. [591]

Από έγγραφο της 14/26 Οκτωβρίου που υπογράφει ο υπασπιστής του Γενικού Επιθεωρητή και Γραμματέα Στρατιωτικών Schmaltz, Maximilian Abel, προκύπτει ότι ο Michael Mangel είχε ήδη τεθεί σε διαθεσιμότητα.[592]

Τον Νοέμβριο του 1833, η Ελληνική Στρατιωτική Μουσική βρέθηκε στην Χαλκίδα, όπου είχε μετασταθμεύσει το 1ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής. Σε έγγραφό του προς την Γραμματεία Στρατιωτικών, ο Goessmann ζητούσε έναν αρχιμουσικό από την Βαυαρία και την απομάκρυνση του μέχρι τότε Ανθυπασπιστή Αρχιμουσικού Χρήστου Μπερετίνου.[593]

Οι παραπάνω πληροφορίες εξηγούν την απουσία του μέχρι τότε διευθυντή (υπολοχαγού Α΄) Michael Mangel από την Στρατιωτική Μουσική του 1ου Τάγματος, όταν είχαν κινηθεί διαδικασίες για την αναδιοργάνωση της Μουσικής του και ακολούθως, κατά την μετάβασή του τάγματος στην Χαλκίδα.

Σύσταση Διοίκησης Πυροβολικού – Αρχισαλπιγκτής (1833)

Κατόπιν εισήγησης της Γραμματείας Στρατιωτικών, στις 29 Ιουλίου εκδόθηκε διάταγμα περί *σχηματισμού Διοίκησης Πυροβολικού*, η οποία θα περιλάμβανε την *Διοίκηση Πυροβολικού*, το Τάγμα Πυροβολικού, αποτελούμενο από 6 λόχους Πυροβολιστών, ένα λόχο Ζευγιτών και την Διεύθυνση του Κεντρικού Οπλοστασίου. Την Διοίκηση Πυροβολικού θα αναλάμβανε ο ανώτερος στον βαθμό και αρχαιότερος αξιωματικός του σώματος, πλαισιωμένος από 1 Υπασπιστή Λοχαγό ή Υπολοχαγό και 1 λογιστή. Το επιτελείο του τάγματος θα αποτελούσαν 1 Αντισυνταγματάρχης διοικητής, 1 Ταγματάρχης πρόεδρος της οικονομίας, 1 Υπασπιστής, 2 Καταλυματίες, 1 Ιατρός, 2 Υποϊατροί, 1 Ιππιατρός, 2 Ανθυπασπιστές, 1 Λογιστής και 1 Αρχισαλπιγκτής.[594]

---

[591]ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Ανακτορικών, Φ. 642, Διαζευκτήριο Michael Mangel, Έγγραφο Επισκοπής Αργολίδας αρ. πρωτοκόλλου 480.

[592] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 20.

[593] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 21.

[594] Στο ίδιο, σ. 244-245.

Θεωρία του Βαυαρικού Γυμνασίου για το Πεζικό Σώμα (1834)

Στις 11 Μαρτίου ο Λοχαγός Πυροβολικού Σκαρλάτος Σούτσος υπέβαλε στην Γραμματεία των Στρατιωτικών το πρώτο από τα τρία μέρη της μετάφρασης της Θεωρίας του Βαυαρικού Γυμνασίου για το Πεζικό Σώμα, όπου καταγράφονταν τα χρέη του αρχιτυμπανιστή, τα οποία αριθμούσαν την εκτέλεση περί των τριάντα κινήσεων. Η χειρόγραφη μετάφρασή του είχε διανεμηθεί στα στρατεύματα έως το τέλος του 1834 ενώ το 1835 εκτυπώθηκε από το τυπογραφείο του Ανδρέα Κορομηλά με τον τίτλο «Κανονισμός των Γυμνασίων του Ελληνικού Βασιλικού Πεζικού». Ο Λοχαγός Σούτσος, κατά την μετάφραση μετέβαλε ορισμένα από τα τότε ισχύοντα ελληνικά παραγγέλματα.

> *Μόλον ότι τα μέχρι τούδε τα συνειθισθέντα προστάγματα δεν είναι ίσως τα καταλληλότερα, επάσχισα όμως να μη απομακρυνθώ, όσο το δυνατόν, από αυτά, δια να μην απομακρυνθώ από τας συνηθείας. Δοκιμαστικώς η λέξις: όπλα ημπορεί να αλλάξει, καθότι ηχεί κάκιστα εις την έκφρασιν του προστάγματος.*

Όπως φαίνεται στις καταστάσεις παραγγελμάτων που συντάχθηκαν λίγο αργότερα, η λέξη «όπλα» αντικαταστάθηκε με την λέξη «αρμ». Τα παραγγέλματα διανεμήθηκαν σε λιθογραφημένα αντίτυπα σε όλα τα τάγματα και φρούρια.[595]

Ως προς τα στρατιωτικά παραγγέλματα, η αλλαγή του δισύλλαβου «όπλα» με το μονοσύλλαβο «αρμ» αλλά και όλων των λοιπών μονοσύλλαβων εκτελεστικών παραγγελμάτων δεν ευνοεί τον συντονισμό κατά την εκτέλεσή τους. Και αυτό, διότι, σύμφωνα με την Ρυθμική Θεωρία της Αρχαίας Ελληνικής Μουσικής, οι μονοσύλλαβες λέξεις δεν παράγουν ρυθμό αντιληπτό από τον ανθρώπινο εγκέφαλο, ειδικά στην περίπτωση των στρατιωτικών παραγγελμάτων, όταν αυτά εκφωνούνται με ρυθμική ασυνέχεια (χρονική απόσταση προειδοποιητικού – εκτελεστικού), απότομα και κοφτά, παράγοντας ένα μόνο σύντομο ρυθμικό σημείο.[596]

---

[595] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Α΄ τμήμα) Προσωπικό-Οργάνωση/Ι. Διοργανισμός Γραμματείας Στρατιωτικών, Φ. 22, έγγραφα 4, 57, 126.

[596] Aristoxenus, *Elementa Rhythmica*, Lionel Pearson (επιμ.), Clarendon Press, Oxford 1990, σ. 10, «*Ότι μεν εξ ενός χρόνου πους ου αν είη φανερόν, επειδήπερ εν σημείον ου ποιεί διαίρεσιν χρόνου· άνευ γαρ διαιρέσεως*

Μεσολόγγι – Πρώτη εκτέλεση με λαιμητόμο (1834)

Τον Μάρτιο του 1834 στο Μεσολόγγι έλαβε χώρα στην Ελλάδα η πρώτη εκτέλεση θανατικής καταδίκης διά λαιμητόμου. Οι καταδικασθέντες ήταν 9 ληστές και για την εκτέλεση επιστρατεύθηκε ένας Γάλλος δήμιος, με βοηθούς έναν Ιταλό και έναν Σέρβο. Επίσης διατέθηκε, ένα στρατιωτικό απόσπασμα ως φρουρά υπό τον Χριστόφορο Νέεζερ και τμήμα στρατιωτικής μουσικής.

> *Εις την τελευταίαν πράξιν του εννεαπλού δημοσίου φόνου εθαυμάσαμεν το ψυχρόν θάρρος προς τον θάνατον του ληστού εκείνου ο οποίος τον ητένισε βλοσυρώς […] Έτσι ετελείωσεν η πρώτη επιβληθείσα θανατική ποινή εις την Ελλάδα· [….] Εις το Μεσολόγγιον επιστρέψαμε παιανιζούσης της μουσικής.*[597]

Στο Μεσολόγγι έδρευε το 7ο ΤΠΓ.

Κελευστικοί Μουσικοί του Τάγματος Πυροβολικού (1834)

Σε κατάσταση μισθοδοσίας της 27ης Μαρτίου του Βαυαρικού Τάγματος Πυροβολικού που αριθμούσε δύναμη 553 ανδρών, καταγράφονται 12 σαλπιγκτές 1ης τάξεως και 6 σαλπιγκτές 2ης τάξεως. Συνολικά καταγράφοντα 18 σαλπιγκτές, όπως ακριβώς προέβλεπε ο οργανισμός του στρατού για το πυροβολικό. [598]

χρόνου πους ου δοκεί γίνεσθαι». Πους (ρυθμικός πόδας) είναι η μικρότερη ρυθμική μονάδα αντιληπτή από τον ανθρώπινο εγκέφαλο. Η χρήση μονοσύλλαβων εκτελεστικών παραγγελμάτων, εκφερόμενα σε ρυθμική ασυνέχεια, υποβάλει επί διακόσια έτη το στράτευμα σε σπατάλη ανθρωπίνων πόρων και χρόνου εκπαίδευσης με μέτρια αποτελέσματα. Τα παραγγέλματα απαιτούν έρρυθμη εκφορά, προειδοποιητικού και εκτελεστικού, με την χρήση των αρχαίων ρυθμικών ποδών.

[597] Νέεζερ, ό.π., σ. 138, 140.

[598] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείου επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Δ΄ τμήμα) Οικονομικά-Λογιστικά/ΙΙ Μισθοδοσία-Επιμίσθια, Φ. 26- ΙΙ, 21 Μισθοδοσίας Οδηγίαι. Μισθοδοσία Βαυαρών, Έγγραφο αρ. 3065.

Δημοσίευση Μεταβολών Αξιωματικών (1834)

Με διάταγμα της Αντιβασιλείας στις 20 Μαΐου καθορίστηκε ότι όλες οι μεταβολές των αξιωματικών από τον βαθμό του Ανθυπασπιστή και άνω με διαταγή του Στρατού, θα έπρεπε να δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Από τα αναγραφόμενα στο διάταγμα προκύπτει ότι πολλοί αξιωματικοί των πρώην τακτικών σωμάτων τελούσαν υπό το καθεστώς της διαθεσιμότητας και είτε είχαν διορισθεί λίγο νωρίτερα από την έκδοση της διαταγής αυτής, είτε άρχισαν να διορίζονται εκ νέου, ένα και πλέον έτος μετά την διάλυση των Τακτικών Σωμάτων. Κατά το διάστημα της διαθεσιμότητας λάμβαναν μόνο τον μισθό του βαθμού τους. Στην διαταγή αναγράφεται και η άφεση (απόλυση) του διευθυντή της Μουσικής Michael Mangel ο οποίος τελούσε σε διαθεσιμότητα.

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι το ονοματεπώνυμο του Michael Mangel στην Γερμανική γλώσσα στο σχετικό διάταγμα σημειώνεται ως «Michael Mangeli» [599]

Εξομοίωση μισθών (1834)

Με διαταγή της Ημέρας του Γραμματέα των στρατιωτικών Le Suire της 20ής Μαΐου εξομοιώθηκε ο μισθός των Ελλήνων υπαξιωματικών, σαλπιγκτών και τυμπανιστών, που είχαν καταταγεί στο νέο στράτευμα με αυτόν των Βαυαρών εθελοντών. Επίσης, διατάχθηκε η χορήγηση μίας μερίδας άρτου καθημερινώς στα άρρενα τέκνα υπαξιωματικών, αυλητών και στρατιωτών που θα κατατάσσονταν με τετραετή υποχρέωση θητείας στο στράτευμα όταν θα έφταναν στην κατάλληλη ηλικία. Για το ζήτημα αυτό, οι ενδιαφερόμενοι γονείς όφειλαν να υποβάλλουν έγγραφη υπόσχεση. Ακόμη, διατάχθηκε η εκμάθηση και εκφορά των στρατιωτικών παραγγελμάτων στην Ελληνική γλώσσα έως τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους.[600]

1ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής – Κελευστικοί Μουσικοί (1834)

Σε κατάσταση μισθοδοσίας μηνός Ιουνίου 1834 του 1ου Τάγματος Πεζικού της Γραμμής που έδρευε στην Χαλκίδα, καταγράφονται 4 αρχιτυμπανιστές, 1 δεκανέας τυμπανιστής και 21

---

[599] ΦΕΚ 19Α΄/20 Μαΐου 1834, σ. 8, Παράρτημα.

[600] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Α΄ τμήμα) Προσωπικό-Οργάνωση/ΑΧΧΙ, ό.π., Φ. 182, Έγγραφο αρ. 18.

κελευστικοί μουσικοί. Στον πίνακα μηνιαίων εξόδων του τάγματος καταγράφεται το ποσό 16,80 δραχμών για την συντήρηση τυμπάνων και σαλπίγγων.[601]

Αναφορά του Michael Mangel προς τον Όθωνα (1834)

Στις 5 Ιουνίου ο Michael Mangel υπέβαλε αναφορά προς τον Όθωνα γραμμένη στην Ιταλική γλώσσα ζητώντας να παραμείνει στην θέση του ή να του πιστωθεί ένα ποσό για τα έξοδα της οριστικής του αναχώρησης. Εντύπωση προκαλεί η χρήση της Ιταλικής γλώσσας για ένα τόσο σοβαρό θέμα για τον Michael Mangel, για το οποίο θα ήταν λογικό να γράψει σε ομόγλωσσο υποτίθεται βασιλιά στην γερμανική γλώσσα, εάν πράγματι την γνώριζε.

«Sire

L' Ubidiente Sudditto di V: M: colla presente umil richiesta fa notto che:

Animato d' un sentimento liberare, e trovando nei Primi anni della sacra lotta, una propagazione ai suoi principi, venne in Grecia, onda cooperare col' indigeni a la di lei indipendenza. Tutti i periodici Governi che succedettero l'onorarono con segni della loro stima, fino che fu fregiato del Grado di Tenente, aquistato col pericolo della propria vita.

Sara decretato oh Sire! che nei giorni ch' ognuno goda i frutti della loro fatiche sotto il scettro di V: M:? io solo sofra di esser ammesso dal mio grado per un picciolissim fallo?

Giammai non lo spero: V: M: e giusto e clemente, oso sperare alla di lei Clemenza che non dimenticherà un servitore che diede durante la sacra lotta, segni del suo attaccamento per questo suolo, e gl' accorderà il primiero onorevol posto. Se poi altronde V: M: crede questo impossibile, pregolla di munir mi i mezzi pecuniarii onde partendo dalla Grecia per sempre, nom m' abbassi a chieder la limosina (per prosguire il viaggio) doppo tredici anni di servizzio e doppo di esser creditore d' una somma consistente nei vecchi miei salari.

Molto spero alla clemenza di V: M: Colgendo l'occasione d' offrire i miei servizzi ai piè del Trono e resto Fedele.

di

V: Maestà

[601] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Δ΄ τμήμα) Οικονομικά-Λογιστικά, ΙΙ Μισθοδοσία-Επιμίσθια, Φ. 27, Έγγραφο αρ. 360/1-2-3.

L' Umilissimo e Devotissimo

Sudditto

M: Mangel

ex Tenente Direttore delle Musiche

Nauplia li 5/17 Giugno 1834» [602]

«Άνακτα

Ο υπάκουος υπήκοος της Υμετέρας Μεγαλειότητας με αυτό το ταπεινό αίτημα επισημαίνει ότι:

Εμψυχωμένος από ένα απελευθερωτικό συναίσθημα και βρίσκοντας στα πρώτα χρόνια του ιερού αγώνα μια διάδοση των αρχών του, ήρθε στην Ελλάδα, προκειμένου να συνεργαστεί με τους ντόπιους για την ανεξαρτησία της. Όλες οι κατά περιόδους Κυβερνήσεις που διαδέχθηκαν η μία την άλλη τον τίμησαν με σημάδια της εκτίμησής τους, μέχρι που του απονεμήθηκε ο βαθμός του Υπολοχαγού, που αποκτήθηκε με κίνδυνο της ζωής του.

Θα διαταχθεί, ω Άρχοντα· ότι στις ημέρες που ο καθένας μπορεί να απολαύσει τους καρπούς των κόπων του κάτω από το σκήπτρο της Υμετέρας Μεγαλειότητας μόνο εγώ θα υποφέρω να γίνω δεκτός από το βαθμό μου για ένα πολύ μικρό σφάλμα;

Ποτέ δεν το ελπίζω. Μεγαλειότατε. Δίκαια και ευγενικά, τολμώ να ελπίζω στην επιείκειά σας ότι δεν θα ξεχάσετε έναν υπηρέτη που έδωσε κατά την διάρκεια του ιερού αγώνα, σημάδια της προσκόλλησής του σε αυτό το χώμα, και θα του δώσει την προηγούμενη τιμητική θέση.

Αν, από την άλλη πλευρά, η Μεγαλειότητα σας πιστεύει ότι αυτό είναι αδύνατο, την παρακαλώ να με εφοδιάσει με τα χρηματικά μέσα ώστε να φύγω από την Ελλάδα για πάντα, και να μην υποβιβάσω τον εαυτό μου για να ζητήσω ελεημοσύνη (για να συνεχίσω το ταξίδι μου) μετά από δεκατρία χρόνια υπηρεσίας, και αφού πιστωθώ με ένα ποσό αποτελούμενο από τους παλαιούς μισθούς μου.[603]

---

[602] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Γεωργίου Α΄/Αρχείο Υπουργείου Στρατιωτικών, Φ. 987-995, Έγγραφο αρ. 141865

[603] Ο Mangel με το αίτημά αυτό αξιώνει να λάβει ένα ποσό μετά την άφεσή του. Μία τέτοια πρόνοια προβλεπόταν για τους Βαυαρούς στρατιωτικούς του επικουρικού στρατεύματος του Όθωνα στο άρθρο 25 της συνθήκης για την συγκρότησή του το 1832. Το άρθρο αυτό προέβλεπε την πίστωση τριών μισθών στους

Ελπίζω πολύ στην επιείκεια της Υμετέρας Μεγαλειότητας δράττοντας την ευκαιρία να προσφέρω τις υπηρεσίες μου στους πόδες του Θρόνου και μένω πιστός.

της.

Α. Μεγαλειότητας

Ο ταπεινότερος και πιο αφοσιωμένος

υπήκοος

Μ: Mangel

πρώην Διευθυντής των Μουσικών

Ναύπλιο τη 5/17 Ιουνίου 1834»

Ο Mangel αναφέρει ότι υπηρέτησε δεκατρία χρόνια, δηλαδή από το 1821. Αν αναλογιστούμε την δύσκολη κατάσταση στην οποία βρισκόταν, θεωρείται αδύνατο να ψεύδεται στο Όθωνα για το έτος άφιξής του στην επαναστατημένη Ελλάδα, εφόσον υπήρχαν ακόμη εν ζωή πολλοί που θα μπορούσαν να τον διαψεύσουν.

Η Αιτία της άφεσης (1834)

Η αιτία της άφεσης του Michael Mangel τον Μάιο του 1834 μαρτυρείται από τον ίδιο σε μεταγενέστερη αναφορά του στις 19 Αυγούστου του έτους 1860 στην οποία ανέφερε:

«Από του 1821, παις έτι ών, παρηκολούθησα κατά τον ιερόν αγώνα τον πατέρα μου εις τας μάχας. Από δε του 1824 καταταχθείς οριστικώς εν τω στρατώ, διορίσθην διευθυντής της στρατιωτικής μουσικής, και παρευρέθην εις απάσας τας παρά του τακτικού στρατού γενομένας εκστρατείας και μάχας, τρις δε ετραυματίσθην. Κατά τον Ιανουάριον του 1828, ηξιώθην τον βαθμόν του Ανθυπολοχαγού εν τω πεδίω της μάχης εις Χίον. Την δε 20 Μαρτίου 1829 προβιβάσθην υπολοχαγός με την επιφύλαξιν να διοριστώ εις λόχον, άμα ήθελε ευρεθή τις ικανός να με αντικαταστήση εις την διεύθυνσιν της μουσικής. Ως τοιούτος διετέλεσα μέχρι τις 8 Μαΐου 1834. Ότε η νυν σύζυγός μου, εγκαταλιπούσα την οικία των γονέων της και

υπαξιωματικούς, όταν αυτοί θα λάμβαναν την άφεσή τους για να επιστρέψουν στην πατρίδα τους, και την πίστωση μισθών έξι μηνών για τους αξιωματικούς. Βλ. Βυζάντιος, *Συλλογή Στρατιωτικών Νόμων και Διατάξεων*, ό.π., σ. 46.

καταφυγούσα εις την εμήν, έμελλον να ζητήσω την κατά τους τύπους άδειαν της μεθ' αυτής νυμφεύσευώς μου, αυθημερόν αποπέμφθην ανεξετάστως, χωρίς να μου δοθή καιρός ν' απολογηθώ, εάν παρέβην διάταξίν τινα».[604]

Ο Mangel εννοεί την δεύτερη σύζυγό του, Rosaria, κόρη εμπόρου από την Μάλτα.

Μετά την άφεσή του, όπως θα αναγράψει αργότερα ο ίδιος σε αναφορά του, το 1843 ανακλήθηκε από το Βουκουρέστι ως καθηγητής του «σχολείου της Μουσικής» που οργανώθηκε για την εκπαίδευση των στρατιωτικών μουσικών.[605]

Εκπαίδευση Στρατιωτικών Μουσικών των Ταγμάτων στο Ναύπλιο (1834)

Το 1834 αποτελεί καμπή για την ιστορία των στρατιωτικών μουσικών, καθώς σηματοδοτεί την απαρχή της προσπάθειας συγκρότησης τμημάτων μουσικής σε όλα τα τάγματα. Ο Carl Wilhelm von Heideck, μέλος της αντιβασιλείας, ήταν επιφορτισμένος με τον σχηματισμό των ελληνικών στρατιωτικών σωμάτων. Ο Heideck επεδίωξε την συγκρότηση αυτή, ώστε να πραγματοποιείται η στρατιωτική εκπαίδευση σύμφωνα με τους *Κανονισμούς Ασκήσεων Όπλων του Βασιλικού Βαυαρικού Πεζικού* (*Unterricht in den Waffenübungen für die Kgl. Bayer. Infanterie*). Παράλληλα, στα τάγματα των Ακροβολιστών (Jäger-Bataillon) επιδιώχθηκε ο σχηματισμός τμημάτων μουσικής από τους κεραυλητές κάθε λόχου (Jäger-Kompanie Hornisten), υπό τους αρχικεραυλητές (Stabshornisten), σύμφωνα με το βαυαρικό μοντέλο.[606]

Η αναζήτηση μουσικών γινόταν εκ των ενόντων του στρατεύματος, προκειμένου να στελεχωθούν οι Μουσικές των ταγμάτων, γεγονός που κατέστη εφικτό σε κάποιο βαθμό. Συγκεκριμένα, από το δεύτερο εξάμηνο του έτους καταγράφεται έντονη κινητικότητα προς την κατεύθυνση αυτή, αφού, κατόπιν διαταγών της Γραμματείας Στρατιωτικών της Επικρατείας, άρχισαν να πραγματοποιούνται αποσπάσεις – μετατάξεις στρατιωτών, προκειμένου να συγκροτηθούν στρατιωτικές μουσικές σε όλα τα τάγματα. Στις περισσότερες περιπτώσεις καταγράφονται αιτήματα των ταγμάτων ή και των ίδιων των στρατιωτών για την τοποθέτησή τους στις υπό συγκρότηση στρατιωτικές μουσικές. Τα συνήθη μουσικά όργανα,

---

[604] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ. 539, Έγγραφο αρ. 522.

[605] Στο ίδιο, Ημερομηνία εγγράφου 14 Δεκεμβρίου 1859.

[606] Schnebel, ό.π., σ. 89.

για τα οποία αναζητούνταν εκτελεστές, ήταν κλαρινέτα διαφόρων τονικοτήτων, φλάουτα, φαγκότα, χρωματικές σάλπιγγες, κόρνα και άλλα βαθύφωνα (μπάσα όργανα), τα οποία συνδυαζόμενα με τις σάλπιγγες και τα τύμπανα σχημάτιζαν ένα λειτουργικό στρατιωτικό μουσικό σύνολο. Η αλληλογραφία περιλάμβανε συνήθως κάποια εισήγηση ή βεβαίωση του εμπλεκόμενου τάγματος ή κάποιου αρχιμουσικού για τις δεξιότητες και το μουσικό όργανο, που παιάνιζε ο στρατιώτης μουσικός, το φύλλο μητρώου του με τα πλήρη στοιχεία του σε εσώκλειστο φάκελο, καθώς και το φύλλο ποινών.[607]

Στα τεκμήρια που αφορούν στην εκπαίδευση των μουσικών πρέπει να υπογραμμιστούν τρεις όροι: α) "*Ausbildung der Musik der Bataillons"*, ήτοι «Εκπαίδευση της Μουσικής των Ταγμάτων», που ήταν ο φορέας διενέργειας και ελέγχου της εκπαίδευσης υπό την Γραμματεία Στρατιωτικών, β) "*Aufsicht Officier"*, «αξιωματικός επιθεώρησης, επιτηρητής», για ζητήματα πειθαρχίας, τον οποίο τοποθετούσε το οικείο τάγμα ή το τάγμα προσκολλήσεως των μουσικών και γ*) "Intendant Officier",* «αξιωματικός διευθυντής-επιστάτης» για τεχνικά-διαχειριστικά ζητήματα των μουσικών, τον οποίο όριζε η Γραμματεία Στρατιωτικών.[608]

---

[607] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 524, έγγραφα 71, 14506 και 14333.

[608] Βλ. ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ. 524, Έγγραφα 26, 27, 140. Οι Βαυαροί χρησιμοποιούσαν τους όρους "Aufsicht Officier", ήτοι «αξιωματικός επιθεώρησης, εποπτείας, επιτήρησης» για ζητήματα τάξης- πειθαρχίας και "Intendant Officier", ήτοι «αξιωματικός διευθυντής-επιστάτης-επιμελητής» για διοικητικά και διαχειριστικά ζητήματα. Βλ. ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ. 524, Έγγραφα 26, 27, 140. Οι όροι "Aufsicht" και "Intendant" αναγράφονται μεταφρασμένοι στην Ελληνική στα ΦΕΚ των ετών 1833 και 1834. Intendencia, διεύθυνση, διοίκηση των υποθέσεων· ένα από τα παρακλάδια (υπηρεσίες) της διοίκησης του στρατού. Η υπηρεσία intendance περιλάμβανε: (1) τις υπηρεσίες μισθοδοσίας, στρατιωτικής διατροφής, ένδυσης, εξοπλισμού κατασκηνώσεων, εξοπλισμού ιππικού (αλόγων), ταξιδιών και μεταφορών, καταλυμάτων και την έγκριση όλων των δαπανών που συνδέονταν με αυτές τις υπηρεσίες· (2) την έγκριση και επαλήθευση των δαπανών που πραγματοποιούνταν από τις μονάδες στρατεύματος, την επαλήθευση των πληρωμών σε μετρητά που γίνονταν από τα στρατιωτικά ταμεία ή από τα αποθέματα αυτών των μονάδων· (3) την έγκριση και επαλήθευση των δαπανών της υπηρεσίας στρατολόγησης και της υπηρεσίας στρατιωτικής δικαιοσύνης· και (4) την διοίκηση του προσωπικού που δεν ανήκε σε μονάδες στρατεύματος και όλων των αποσπασμένων προσώπων (isolés) που λάμβαναν μισθό, αμοιβή ή ανταμοιβές. Βλ. Cornélis de Witt Willcox, A French English military technical dictionary, ό.π., λήμμα «Intendencia», λήμμα «Intendant», σ. 226, 227.

Ο Γραμματέας Στρατιωτικών Le Suire ενημερωνόταν ενυπόγραφα για όλη την αλληλογραφία και την εξέλιξη της εκπαίδευσης μέσω του υπασπιστή του, λοχαγού Friedrich Baunach. [609] Διευθυντής του 1ου τμήματος της Γραμματείας Στρατιωτικών που χειριζόταν θέματα της Μουσικής των ταγμάτων ήταν ο πρώην διοικητής Πυροβολικής Συνταγματάρχης Lüdwig von Lüder.[610] Στην διαδικασία συγκρότησης στρατιωτικών φιλαρμονικών στα τάγματα, ιδιαίτερο ρόλο φαίνεται ότι διαδραμάτισε ο Βαυαρός Αρχιμουσικός Carl Koehler, ο οποίος έφτασε στην Ελλάδα πιθανότατα με κάποιο από τα 4 νέα τάγματα εθελοντών που ήρθαν από την Βαυαρία τον Ιούνιο του 1834.[611]

Έναρξη και εξέλιξη της Εκπαίδευσης (1834)

Η εκπαίδευση της Μουσικής των Ταγμάτων οργανώθηκε από τα μέσα Απριλίου στο Ναύπλιο, όπου έδρευαν τα 3ο, 4ο,και 5ο ΤΠΓ. Το τάγμα που ανέλαβε την διενέργεια της εκπαίδευσης και την διοικητική μέριμνα ήταν το 4ο ΤΠΓ, υπό τον Αντισυνταγματάρχη Carl Winther.

Στις 16/28 Απριλίου η *Εκπαίδευση της Μουσικής των Ταγμάτων* (Ausbildung der Musik der Bataillons) ενημέρωσε το 1ο ΤΠΓ για την έναρξη της εκπαίδευσης, στην οποία θα συμμετείχε η Μουσική του 7ου ΤΠΓ. Στο έγγραφο σημειωνόταν ότι η διοίκηση του τάγματος έλαβε την

---

[609] Στα περισσότερα έγγραφα που αφορούν την εκπαίδευση των μουσικών υπάρχει η υπογραφή του Γραμματέα Στρατιωτικών Le Suire. Στην διαταγή του Στρατού της 20ής Μαΐου 1834, που αφορούσε μεταβολές των αξιωματικών, καταγράφεται η προαγωγή στον βαθμό του λοχαγού, των υπολοχαγών Adolph Baunach και του Friedrich Baunach. Ο δεύτερος ήταν υπασπιστής του Γραμματέα Στρατιωτικών Le Suire. Οι δύο λοχαγοί, πιθανότατα αδέλφια, μετά την προαγωγή τους έλαβαν μετάθεση για το 6ο ΤΠΓ στην Λαμία. Βλ. ΦΕΚ 19Α΄/20 Μαΐου 1834, σ. 6, (Παράρτημα). Ωστόσο ο Friedrich Baunach εμφανίζεται εκ νέου στην Γραμματεία Στρατιωτικών υπό τον Le Suire τον Οκτώβριο στο Ναύπλιο και τον Νοέμβριο του 1834 στην Αθήνα. Βλ. ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 524, έγγραφα 65, 66. Η υπογραφή του λοχαγού Baunach εντοπίζεται σε φύλλο μητρώου του στρατιώτη μουσικού Mayer, του 6ου ΤΠΓ στις 5 Νοεμβρίου στην Λαμία. Πιθανότατα πρόκειται για υπογραφή του Adolph Baunach, ο οποίος ήταν διοικητής του 1ου λόχου τυφεκιοφόρων. Βλ. ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 524, έγγραφο αρ. 76.

[610] ΦΕΚ 19Α΄/20 Μαΐου 1834, ό.π., σ. 13. Πρβλ. ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 524, Έγγραφο αρ. 36,41, 54,56, 60.

[611] Νέεζερ, ό.π., σ. 147,150, 152.

εντολή να διενεργήσει την εκπαίδευση αυτή, και ότι ήταν απαραίτητη η παρουσία αξιωματικού επιτήρησης των μουσικών (Aufsicht Officier). [612]

Στις 25 Απριλίου/7 Μαΐου το 1ο ΤΠΓ που έδρευε στην Χαλκίδα υπό τον Ταγματάρχη Goessmann, ενημέρωσε την Γραμματεία των Στρατιωτικών ότι επρόκειτο να στείλει ολόκληρη την Μουσική του Τάγματος στο Ναύπλιο προκειμένου αυτή να λάβει μέρος στην εκπαίδευση. Το έγγραφο παραλήφθηκε από την Γραμματεία Στρατιωτικών στις 2/14 Μαΐου. [613]

Στις 28 Απριλίου/10 Μαΐου η Μουσική του 1ου Τάγματος προσκολλήθηκε στο 4ο ΤΠΓ, όπου προορίζονταν να προσκολλώνται και οι προς εκπαίδευση μουσικοί από τα διάφορα τάγματα. Αρχικά αξιωματικός διευθυντής της Μουσικής του 1ου ΤΠΓ (Intendant Officier) τοποθετήθηκε ο Υπολοχαγός Eduard Koch, του λόχου Ευζώνων (Eliten) του 8ου Τάγματος.[614] Λίγες ημέρες αργότερα, ο Koch έλαβε μετάθεση για το 5ο ΤΠΓ.[615] Ωστόσο, στις 15/27 Μαΐου και πριν πραγματοποιηθεί η μετάθεση, τραυματίστηκε σε μάχη στο Πετροβούνι Μάνης κατά την εξέγερση των Μανιατών, και πέθανε στις αρχές του 1835.[616] Ο Koch ήταν ανθυπολοχαγός στο λόχο Ευζώνων του 1ου Τάγματος το 1833 υπό τον Goessmann.

Στις 1/13 Ιουνίου η διεύθυνση Εκπαίδευσης των Μουσικών των Ταγμάτων (Ausbildung der Musik der Bataillons) ενημέρωσε το 4ο ΤΠΓ ότι ως αξιωματικός διευθυντής της Μουσικής (Intendant Officier) του 1ου και 7ου ΤΠΓ τοποθετείται ο Λοχαγός βαρόνος Freyher von Großschedel, αξιωματικός του 4ου ΤΠΓ.[617] Από μεταγενέστερο έγγραφο προκύπτει ότι ο Großschedel γνώριζε μουσική (Βλ. παρακάτω).

Στις 1/13 Ιουλίου η Γραμματεία Στρατιωτικών ενημέρωσε τις διοικήσεις των ταγμάτων 1ο, 4ο, 5ο και 7ο, σχετικά με την εξέλιξη της εκπαίδευσης αποστέλλοντας ονόματα μουσικών

---

[612] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ. 524, Έγγραφο αρ.23.

[613] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 24. Η ημερομηνία παραλαβής του εγγράφου από την Γραμματεία Στρατιωτικών, αναφέρεται ως δείγμα, για τον χρόνο διακίνησης των εγγράφων κατά την εποχή.

[614] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 26. Το έγγραφο υπογράφουν ο Le Suire και ο υπασπιστής του, Baunach.

[615] ΦΕΚ 19Α΄/20 Μαΐου 1834, ό.π., σ. 7, (Παράρτημα).

[616] ΦΕΚ 2Α΄/23 Ιανουαρίου 1835, σ. 16.

[617] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 524, Έγγραφο αρ. 27.

(Hautboist) και σαλπιγκτών (hornist) που λάμβαναν μέρος σε αυτή. Με το ίδιο έγγραφο ανατέθηκαν καθήκοντα αρχιμουσικού στον μουσικό α΄ τάξης Ignatz Pranzl. Για την συμπλήρωση του νενομισμένου οργανολογίου των δύο Μουσικών των ταγμάτων, έγιναν μετακινήσεις εκπαιδευόμενων εκατέρωθεν.[618]

Στις 13/25 Ιουλίου ο υπασπιστής του 5ου ΤΠΓ ενημέρωσε την διοίκηση του τάγματος για τον εντοπισμό δύο μουσικών στο τάγμα, ικανών να ενταχθούν στην εκπαίδευση της Μουσικής.[619]

Στις 15/27 Ιουλίου το 5ο ΤΠΓ απέστειλε έγγραφο στο επιθεωρητή στρατού με το οποία ζητούσε την ένταξη των δύο μουσικών του στην εκπαίδευση του για την εκμάθηση ηχημάτων της υπηρεσίας και των ασκήσεων.[620]

Την 1η Αυγούστου το 4ο ΤΠΓ ενημέρωσε την Γραμματεία Στρατιωτικών ότι μετά από έρευνα του αρχιμουσικού Carl Koehler εντοπίστηκε στο τάγμα οπλίτης του 2ου λόχου τυφεκιοφόρων (Georg Pfriem) ο οποίος παιάνιζε χρωματική σάλπιγγα, κατάλληλος να ενταχθεί στην στρατιωτική Μουσική.[621]

Σχηματισμός της Μουσικής του 1ου και 7ου ΤΠΓ (1834)

Με έγγραφό του στις 26 Ιουλίου/7 Αυγούστου ο Λοχαγός και Διευθυντής (Intendant) των Μουσικών Großschedel ενημέρωσε την Γραμματεία Στρατιωτικών για τον σχηματισμό της Μουσικής του 1ου και του 7ου τάγματος (τις αναφέρει ως “Musik Chors“) και απέστειλε δύο καταλόγους με τα ονόματα των μουσικών, την προβλεπόμενη μισθοδοσία τους και τα επιμίσθια, καθώς και το οργανολόγιο που ήταν απαραίτητο για κάθε μία. Στην αναφορά του σημείωνε επίσης την ανάγκη λιθογράφησης μουσικής, καθώς στο Ναύπλιο δεν υπήρχε κατάλληλο χαρτί εκτύπωσης μουσικών κειμένων. Επίσης ζήτησε να υπάρχει τεχνική υποστήριξη για τις ανάγκες επισκευής των μουσικών οργάνων από τον τεχνίτη του λόχου

[618] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 34, 35.

[619] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 28.

[620] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 29. Το έγγραφο υπογράφεται ως εισερχόμενο από τον Maximilian Abel, υπασπιστή του Γενικού Επιθεωρητή Schmaltz.

[621] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 30, 31.

τεχνιτών Joseph Ebner, καθώς και την διευθέτηση της του θέματος της μισθοδοσίας του αρχιτυμπανιστή Heinrich Schleicher ο οποίος είχε στρατολογηθεί στο Μόναχο.[622]

Η Μουσική του 1ου ΤΠΓ σχηματίσθηκε από 31 μουσικούς των τεσσάρων τάξεων. Πρώτος στην ιεραρχία τοποθετήθηκε ο Επιλοχίας Χρήστος Παπαδόπουλος, πιθανότατα λόγω αρχαιότητας, ενώ δεύτερος στην ιεραρχία τοποθετήθηκε ο μουσικός α΄ τάξης ο Ignatz Pranzl, ο οποίος κλήθηκε να εκτελεί χρέη αρχιμουσικού. Στην δύναμη της Μουσικής εντάχθηκαν επίσης πέντε μουσικοί α΄ τάξης, οκτώ β΄ τάξης, ένδεκα γ΄ τάξης και πέντε μουσικοί δ΄ τάξης. Στην πλειοψηφία τους οι μουσικοί ήταν Έλληνες. Ο ημερήσιος μισθός του Επιλοχία Παπαδόπουλου ήταν 1,38 δραχμές, των α΄ μουσικών 1 δραχμή, των β΄ τάξης μουσικών 80 λεπτά, των γ΄ τάξης μουσικών 60 λεπτά και των δ΄ τάξης μουσικών 40 λεπτά. Μεταξύ των μουσικών συγκαταλέγονταν ο Δημήτρης Ταμπουρατζής (αναφέρεται και ως Ταμπουράκης) από την πρώτη μπάντα του 1825, οι Ιωάννης Σταμούλης και Ιωάννης Κύρκος από αυτή του 1828, ο Αναστάσιος Φουστανάκης και ο Στέλιος Βλαχόπουλος από την μπάντα του 1830.[623]

Πίνακας 34. Ονομαστική κατάσταση μισθοδοσίας των μουσικών του 1ου ΤΠΓ, 1834

No	Chargen	Namen	Tägliche Löhnung (ημερήσιος μισθός)		Bemerkung (Σημείωση)
			Drachme	Lepta	
1	Feldwebel (επιλοχίας πεζικού)[624]	Christo Pabadopolo	1	38	Bezieht auf älteren Bestimmungen eine monatliche Löhnung aus 41 Drachme 60 lepta. Cehält dasen einen monatlicher Vuhtrag aus 20 lepta.[625]
2	Hautboist 1ten Klasse	Ignatz Pranzl	1	-	Versieht der diensten der Musikmeister[626]
3	:	Dimitri Tamborachi	1	-	

[622] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 37, 40, 41.

[623] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 39.

[624] ΦΕΚ 5Α΄/8 Μαρτίου 1833, ό.π., σ. 30, 31.

[625] «Αναφέρεται σε παλαιότερους κανονισμούς, μηνιαίος μισθός 41 δραχμών και 60 λεπτών. Περιλαμβάνει μηνιαία εισφορά 20 λεπτών».

[626] «Εκπληροί τις υπηρεσίες του αρχιμουσικού».

4	:	Astastiüs Fustanachi[627]	1	-	
5	:	Stelio Wlachobolo	1	-	
6	:	Johann Kirkos	1	-	
7	:	Anton Flürzer	1	-	
8	Hautboist 2ten Klasse	Iohann Stamuli		80	
9	:	(δυσανάγνωστο) Atanasiu		80	
10	:	Nicolaüs Pabadopolo		80	
11	:	Laskarakis Plastaras		80	
12	:	Iohann Papago		80	
13	:	Anton Mayer		80	
14	:	Andreas Jaonazo		80	
15	Corporal	Vinzenz Lustro		69	Bezieht auf älteren Bestimmungen eine monatliche Löhnung aus 20 Drachme 80 lepta cehält dasen monatlicher Vuhtrag aus 10 lepta.[628]
16	Hautboist 3ten Klasse	Dimitri Emanuel		60	
17	:	Angelo Michael		60	
18	:	Johann Michael		60	
19	:	Georgi Teodoridis		60	
20	:	Ianko Plastaras		60	
21	:	Panagiotis Karitinos		60	
22	:	Konrad Holliung		60	
23	:	Xaver Eugen		60	
24	:	Dimitri Ilias		60	
25	:	Ignatz Klug		60	
26	:	Arabs Garagosta[629]		60	
27	Hautboist 4ten Klasse	Spiro Kasasis		40	
28	:	Georg Michael		40	

[627] Αναστάσιος.

[628] «Αναφέρεται σε παλαιότερες διατάξεις, μηνιαίος μισθός 20 δραχμών και 80 λεπτών περιλαμβάνει μηνιαία εισφορά 10 λεπτών».

[629] Πιθανώς ο Άραβας Αλί, μετονομασθείς σε Καρακώστα.

29	:	Stavro Atanasiu		40	
30	:	Atanasiüs Georgiu		40	
31	:	Constandin Philippades		40	

Η Μουσική του 1ου Τάγματος αρχικά διέθετε 1 οφίαυλο (Serpent), 1 τρομπόνι, 4 τρομπέτες, 2 κλαρινέτα σε μι ύφεση, 2 κλαρινέτα σε σι ύφεση και 2 φλάουτα piccolo.

Το οργανολόγιο που πρότεινε ο Großschedel για τις δύο Μουσικές των ταγμάτων περιλάμβαναν τα εξής μουσικά όργανα:

4 κόρνα, 1 τρομπόνι, 2 φαγκότα, 1 οφίαυλο, 1 τρομπέτα σε φα (F), 1 τρομπέτα μπάσα, 6 κλαρινέτα σε σι ύφεση (Bb), 2 κλαρινέτα σε μι ύφεση (Eb) , 1 κλαρινέτο σε ρε (D), 2 φλάουτα σε ρε (D), 2 φλάουτα μι ύφεση (Eb), 2 τερτσίνα φλάουτα, 1 μεγάλο τύμπανο.[630]

Στην σχηματισθείσα Μουσική του 7ου ΤΠΓ τοποθετήθηκε ως αρχιμουσικός ο Carl Koehler. Το μουσικό αυτό σύνολο αποτελούσαν τέσσερις μουσικοί α΄ τάξης, εννέα β΄ τάξης, οι οποίοι είχαν αποσταλεί από το Μόναχο, εννέα νεοκατατεγέντες από τα διάφορα τάγματα, ένας αρχιτυμπανιστής και τρεις τυμπανιστές.[631]

Πίνακας 35. Ονομαστική κατάσταση μισθοδοσίας των μουσικών του 7ου ΤΠΓ, 1834

	Chargen (βαθμός)	Namen (Όνομα)	Tägliche Löhnung (ημερήσιος μισθός)		Δυσδιάκριτο (Επιμίσθιο)
			Drachme	Lepta	Lepta
1	Musik Meister	Koehler	1	68	30
2	Hauteboist 1ten Klasse	Lobwasser		82	18
3	:	Wildner		82	18
4	:	Hautmann		82	18
5	:	Hofmann		82	18
6	Hauteboist 2ten Klasse	Rottner		70	15
7	:	Neuf		70	15
8	:	Wolfsleben		70	15

[630] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 37,

[631] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 38.

9	:	Hetmsauer		70	15
10	:	Müller		70	15
11	:	Rauner		70	15
12	:	Schottenbamel		70	15
13	:	Blass		70	15
14	:	Groskinsky		62	15
15	Zugetheilten [632]	Sunat		40	7 1/2
16	:	Lamej		40	7 1/2
17	:	Simon		40	7 1/2
18	:	Schmidt		40	7 1/2
19	:	Lutz		40	7 1/2
20	:	Schuh		40	7 1/2
21	:	Haas		40	7 1/2
22	:	Bachler		40	7 1/2
23	:	Emge		40	7 1/2
24	Musik Tambouren	Schleicher		44	7 1/2
25	: (δυσανάγνωστο)	Schomberg		40	
26	:	Welker[633]		40	
27	:	Reich		40	

Οι μισθοί των μουσικών προσδιορίστηκαν με διάταγμα της 1/13 Ιουλίου. Ο Αρχιμουσικός που έφερε βαθμό επιλοχία λάμβανε μηνιαίο μισθό 60 δραχμές και όλες τις *απολαύσεις* του επιλοχία. Ο μουσικός α΄ τάξης λάμβανε ημερήσιο μισθό 1 δραχμή, ο β΄ τάξης 80 λεπτά, ο γ΄ τάξης 60 λεπτά και ο δ΄ τάξης μουσικός 40 λεπτά.[634]

Εκπαίδευση και σχηματισμός των Μουσικών των Ταγμάτων (1834)

Η προσπάθεια σχηματισμού των δύο Μουσικών των ταγμάτων (Musik der Bataillon) συνεχίστηκε και το επόμενο διάστημα. Καθώς οι πρόνοιες του οργανισμού τους προέβλεπαν

[632] Προσκολλημένοι, προερχόμενοι από τα τάγματα, εντάχθηκαν κατά την διάρκεια της εκπαίδευσης.

[633] Ο μετέπειτα Αρχιμουσικός και επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών.

[634] Στο ίδιο. Έγγραφο προς το 2ο και 3ο ΤΠΓ αρ. 13623.

δύναμη 41 ανδρών, οι διοικήσεις των ταγμάτων, οι επιφορτισμένοι αρχιμουσικοί (Koehler, Pranzl) και ο αξιωματικός διευθυντής Λοχαγός Großschedel εξακολούθησαν την αναζήτηση για τον εντοπισμό μουσικών και σαλπιγκτών, προκειμένου να επιτευχθεί ο αντικειμενικός σκοπός της εκπαίδευσης.[635] Από τον Σεπτέμβριο μήνα σημειώθηκαν αλλαγές προσώπων στην διεύθυνση της Μουσικής και στα εμπλεκόμενα τμήματα της στρατιωτικής διοίκησης, λόγω μεταστάθμευσης των ταγμάτων.

Στις 4 Σεπτεμβρίου, στην θέση του Λοχαγού Großschedel, διευθυντή (Intendant) της Μουσικής του 1ου ΤΠΓ τοποθετήθηκε ο Ανθυπολοχαγός Zipperer. Ο Zipperer ανήκε οργανικά στο 7ο ΤΠΓ και ήταν επιφορτισμένος με την εποπτεία των αποθηκών (Depot) του 8ου ΤΠΓ στο Ναύπλιο.[636]

Στις 8/20 Οκτωβρίου εκδόθηκε διάταγμα της Αντιβασιλείας που αφορούσε την συγκρότηση Στρατιωτικής Μουσικής στο 6ο ΤΠΓ που έδρευε στην Αίγινα. Το διάταγμα προέβλεπε την κατάταξη 27 έως 30 μουσικών.[637]

Στις 9/21 Οκτωβρίου ο Γραμματέας Στρατιωτικών Le Suire γνωστοποίησε στο 7ο ΤΠΓ την ανάθεση της Διεύθυνσης (Leitüng) της Μουσικής του τάγματος αυτού στον υπασπιστή του, Λοχαγό Friedrich Baunach. Με το ίδιο έγγραφο γνωστοποίησε και στο 8ο ΤΠΓ την ανάθεση της Διεύθυνσης (Leitüng) και της ειδικής Επίβλεψης (speciellen Ausficht) της Μουσικής του 1ου ΤΠΓ στον ίδιο λοχαγό, υπασπιστή του Baunach. [638]

Στις 24 Οκτωβρίου ο Ignatz Pranzl, υπογράφοντας ως αρχιμουσικός, βεβαίωσε με έγγραφό του την διοίκηση του 8ου ΤΠΓ για την μουσική επάρκεια τριών στρατιωτών του τάγματος. Ο Pranzl υπέγραφε το έγγραφο στην Ακροναυπλία, όπου το 8ο Τάγμα έστελνε δύναμη για την φύλαξη της περιοχής.[639] Η γνωμάτευση μεταβιβάστηκε από το 8ο Τάγμα στις 27 Οκτωβρίου προς την Γενική Γραμματεία των Στρατιωτικών που έδρευε ακόμη στο Ναύπλιο, προκειμένου

---

[635] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 44, 45, 47, 49, 50.

[636] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 55, 60.

[637] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 9, Διάταγμα αρ. 17118.

[638] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 140. Μετά την εξέγερση της Μάνης, τα δύο τάγματα κλήθηκαν να μετασταθμεύσουν από το Μεσολόγγι και τη Μεθώνη στο Ναύπλιο, για να αποτελέσουν την φρουρά του Ναυπλίου και της Ακροκορίνθου, ενόψει της συγκρότησης Γενικού Στρατηγείου Πελοποννήσου.

[639] ΓΑΚ ΚΥ ό.π., Φ.524, Έγγραφο αρ. 466.

να εγκριθεί η μετακίνηση των στρατιωτών από τους λόχους του 8ου τάγματος στην προσκολλημένη σε αυτό Μουσική του 1ου ΤΠΓ .[640]

Στις 28 Οκτωβρίου ο λοχαγός Großschedel ενημέρωσε την διοίκηση του 4ου ΤΠΓ για τον εντοπισμό δύο Βαυαρών μουσικών στο λόχο των επιλέκτων του τάγματος. Το 4ο ΤΠΓ βρισκόταν τότε στην Αθήνα, πιθανότατα καθ' οδόν για την νέα του έδρα (Λαμία). Η διοίκησε ακολούθησε την υπηρεσιακή οδό, στέλνοντας τα ονόματα των μουσικών στην Γραμματεία Στρατιωτικών.[641]

Η διαδικασία ανεύρεσης μουσικών και υποβολής των στοιχείων τους στην ιεραρχία, ακολουθούνταν σταθερά και με συνέπεια από όλα τα τάγματα.

Επάνοδος του 2ου Βαυαρικού Τάγματος στην Βαυαρία (1834)

Στις 8, 9 και 11 Νοεμβρίου αναχώρησε με επτά Ελληνικά πλοία από την Πάτρα για την Τεργέστη και τελικό προορισμό την Βαυαρία, το 2ο Τάγμα Πεζικού του 12ου Βαυαρικού Συντάγματος. Στο τάγμα αυτό υπηρετούσε και ο Χριστόφορος Νέεζερ και αποτελούσε τμήμα του επικουρικού σώματος που είχε έρθει το 1833.[642] Το τάγμα αυτό συμμετείχε στις επιχειρήσεις καταστολής της εξέγερσης στην Μάνη και διέθετε κελευστικούς μουσικούς.[643]

Έλλην στρατιώτης μουσικός (1834)

Στις 20 Νοεμβρίου/2 Δεκεμβρίου το 3ο ΤΠΓ ενημέρωσε την Γραμματεία Στρατιωτικών περί ενός Έλληνα στρατιώτη μουσικού της δύναμής του, ο οποίος ήθελε να μετατεθεί στην Μουσική.

«Εις απάντησιν της διαταγής της Γραμματείας υπ. αρ. 13632 σπεύδει να εσωκλείση το Μητρώον του στρατιώτου Αλεξάνδρου Ιωάννου, ο οποίος έχει ολίγας αρχάς εις την μουσικήν

---

[640] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 11368.

[641] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 82, 83, 84.

[642] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα) Στρατιωτική νομοθεσία-Δικαιοσύνη/ΒΙ Στρατιωτική (ποινική) νομοθεσία-Στρατιωτικά δικαστήρια, Φ. 8-ΒΙ,7. Κατάσταση πλοίων τα οποία ναυλώθηκαν για την μεταφορά των βαυαρικών στρατευμάτων, Ημερομηνία εγγράφου, 12/11/ 1934.

[643] Νέεζερ, ό.π., σ. 154.

και ευχαριστήται να υπηρετήση ως τοιούτος. Ο ρηθείς στρατιώτης υπηρέτησε και άλλοτε εις την μουσικήν σχεδόν έως έξι μήνας.

Εσώκλειστα

Ιακουμόπουλος

Αρ. 1 Μητρώο του στρατιώτου

Αλεξάνδρου Ιωάννου Ταγματάρχης».[644]

Όπως αναγράφεται στο φύλλο μητρώου του, ο στρατιώτης Αλέξανδρος Ιωάννου καταγόταν από την Μακρινίτσα Βόλου, είχε γεννηθεί στις 5 Φεβρουαρίου του 1809. Κατατάχθηκε στο Πεζικό στις 22 Απριλίου 1834. Πρόκειται για τον μοναδικό Έλληνα στρατιώτη μουσικό που εντοπίζεται να αιτείται μετάθεσης στην Μουσική κατά την περίοδο αυτή. Όλοι οι υπόλοιποι ήταν Βαυαροί.

Μεταφορά της πρωτεύουσας στην Αθήνα (1834)

Στα τέλη του 1834 το σύνολο της Βασιλικής Αυλής μετακόμισε στην Αθήνα, η οποία και ορίστηκε ως η Νέα Καθέδρα και Πρωτεύουσα του βασιλείου. Η τελετή επίσημης εισόδου του Όθωνα πραγματοποιήθηκε την 1η Δεκεμβρίου, στην οποία δεν παρίστατο Στρατιωτική Μουσική αλλά μόνο σαλπιγκτές του ιππικού. Η μεταφορά της έδρας της βασιλείας στην Αθήνα, οδήγησε και στην μεταφορά των Μουσικών του 1ου και 7ου ΤΠΓ στην νέα πρωτεύουσα.

«ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΑΝ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑΝ

ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΕΙΣΟΔΟΥ

ΤΗΣ Α.Μ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ

Την 1 Δεκεμβρίου περί τας ώρας 10 προ μεσημβρίας, η Α. Μ ο Βασιλεύς θέλει φθάσει εις τον λιμένα του Πειραιώς.

Κατά την στιγμήν του αποβιβασμού της Α.Μ. θέλει γίνει χαιρετισμός 21 βολών κανονίων.

[644]ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ.524, Έγγραφο αρ. 67.

Προς υποδοχήν της Α.Μ θέλουν ευρίσκεσθαι εις το παράλιον οι Κ. Γραμματείς της Επικρατείας,

Οι Σύμβουλοι της Επικρατείας,

Οι Γραμματείς της Υψηλής Αντιβασιλείας,

Ο Πρόεδρος και τα μέλη του Ελεγκ. Συνεδρίου,

Οι υπάλληλοι των Γραμματειών,

Αι κεντρικαί Αρχαί, πολιτικαί και στρατιωτικαί.

Όλοι οι ειρημένοι Κύριοι θέλουν φέρει την μεγάλην στολήν.

Οι Κύριοι Πρέσβεις και Διπλωματικοί Απεσταλμένοι των ξένων Δυνάμεων παρακαλούνται να ευαρεστηθούν να παρευρεθούν εις την υποδοχήν της Α.Μ. του Βασιλέως.

Μία ίλη ιππικού καθώς και η διαθέσιμος χωροφυλακή θέλουν ταχθή εις παράταξιν πλησίον του τόπου του αποβιβασμού.

Η συνοδία θέλει ταχθή κατά τον εξής τρόπο:

1. Εις ουλαμός ιππέων με τους σαλπιγκτάς επί κεφαλής·

2. Ο Ανώτερος Φρούραρχος της πόλεως με τους επιτελείς του·

3. Ο Διευθυντής της Αστυνομίας·

4. Οι Αξιωματικοί της χωροφυλακής μη έχοντες άλλα χρέη υπηρεσίας·

5. Ο Κύριος Νομάρχης Αττικής και Βοιωτίας συνοδευόμενος από τους λοιπούς υπαλλήλους της Νομαρχίας·

6. Οι Κύριοι Υπουργικοί Σύμβουλοι, οι υπάλληλοι των Γραμματειών και άλλοι υπάλληλοι των Αθηνών πεζοί ή έφιπποι·

7. Οι Κύριοι Γραμματείς της Αντιβασιλείας·

8. Ο Αρχιτρίκλινος της Α. Μεγαλειότητος·

Η Α. Μεγαλειότης έφιππος συνοδευόμενος από τα μέλη της Υψηλής Αντιβασιλείας·

9. Οι Κύριοι Πρέσβεις και τα λοιπά μέλη του Διπλωματικού σώματος, οι ξένοι όσοι έγιναν δεκτοί εις την Αυλήν, καθώς και οι Σύμβουλοι της Επικρατείας και οι Στρατηγοί

10. Οι κύριοι αξιωματικοί παντός βαθμού και όπλου, όσοι δεν ευρίσκονται εις την γραμμήν.

11. Η ίλη του ιππικού και η χωροφυλακή κλείουν την πορείαν.

Κατά την διαληφθήσαν τάξιν η συνοδία θέλει προχωρεί προς την πόλιν· τριακόσια βήματα μακράν της εισόδου της πόλεως θέλουν υποδεχθή την Α.Μ αι επιτόπιοι Αρχαί, αι δημογέροντες και προύχοντες, καθώς και τινες απεσταλμένοι εκ παλαιών στρατιωτών υπεραπιστών της Ακροπόλεως των Αθηνών. Όλοι ούτοι οι Κύριοι θέλουν ταχθή εις την συνοδία αμέσως έμπροσθεν του Αρχιτρικλίνου της Αυτού Μεγαλειότητος.

Η συνοδία θέλει προχωρήσει μέχρι του ναού του Θησέως.

Το Ιερατείον θέλει υποδεχθή εκεί την Α.Μ. όπου τα στρατεύματα της γραμμής θέλουν είσθαι τεταγμένα εις παράταξιν.

Αφού τελειώση η θρησκευτική τελετή η Αυτού Μεγαλειότης και η συνοδία Του θέλουν έμβη εις το παλάτιον κατά την άνω ειρημένην τάξιν.

Εν Αθήναις την 26 Νοεμβρίου 1834». [645]

Αναζήτηση Μουσικών για το 6ο ΤΠΓ (1834)

Στις 5/17 Δεκεμβρίου ο Λοχαγός Großschedel μετέβη στην Χαλκίδα, όπου έδρευε προσωρινά το 6ο ΤΠΓ, προς αναζήτηση μουσικών που θα εντάσσονταν στην μουσική του οικείου τάγματος. Στην Χαλκίδα εντόπισε πέντε μουσικούς, εκ των οποίων οι τρεις ήταν σαλπιγκτές (hornist) 2ης τάξης και απέστειλε τα στοιχεία τους στην Γραμματεία Στρατιωτικών.[646]

Στολή των Μουσικών του Πεζικού (1834)

Στις 19/31 Οκτωβρίου η Γραμματεία Στρατιωτικών εξέδωσε διαταγή με την οποία προσδιόρισε την προβλεπόμενη στο στολή των μουσικών. Η διαταγή κοινοποιήθηκε στα 7ο και 8ο τάγματα που είχαν προσκολλημένες τις δύο Μουσικές αλλά και στα 2ο και 3ο ΤΠΓ. Η στολή των μουσικών προσδιοριζόταν ως όμοια των υπαξιωματικών του πεζικού, αλλά με μακρύτερα περιουραία, επωμίδες λευκές όμοιες της χωροφυλακής, λευκά βαμβακερά

[645] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Ανακτορικών, Φ. 355, Αυλαρχείο Τελετών, Έντυπο πρόγραμμα της επίσημης τελετής εισόδου του Όθωνα στην νέα πρωτεύουσα, Έγγραφο χ.α.

[646] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ.524, Έγγραφο αρ. 71, 72.

σιρίτια στο περιλαίμιο και στα επιχειρίδια όπως των υπαξιωματικών. Επί των περιουραίων, φέρονταν κεντητά λευκά τσόχινα στέμματα.

Η στολή του αρχιμουσικού έφερε δύο αργυρά σιρίτια επί του περιλαιμίου και των επιχειριδίων, στέμμα επί του πίλου με στέφανα, μεταξωτά κεντητά στέμματα επί του περιουραίου. Ο αρχιμουσικός έφερε κύβαρο με λευκά κορδόνια, ένα λοφία με φλόγες και λευκό αορτήρα κάτω από το ιμάτιο. Ως οπλισμό, οι μουσικοί α' και β' τάξης έφεραν σπάθη, όπως οι υπαξιωματικοί του πεζικού της γραμμής, ενώ οι μουσικοί γ΄ και δ΄ τάξης έφεραν σπάθη χωρίς αορτήρα. Ο αρχιμουσικός έφερε σπάθη υπαξιωματικού του βασιλικού Βαυαρικού στρατού με αορτήρα ανθυπασπιστή.[647]

Μεταστάθμευση της Μουσικής 1ου και 7ου ΤΠΓ στην Αθήνα (1834)

Από τον Νοέμβριο μήνα είχαν αρχίσει οι προετοιμασίες για μεταστάθμευση των Μουσικών των δύο ταγμάτων στην Αθήνα. Η Μουσική του 1ου ΤΠΓ διατάχθηκε να αναχωρήσει από το Ναύπλιο για την Αθήνα στις 14/26 Νοεμβρίου και να υπαχθεί πλέον στο οικείο 1ο Τάγμα.[648]

Η Μουσική του 7ου ΤΠΓ αναχώρησε στις 17/29 Δεκεμβρίου ακτοπλοϊκώς με το πλοίο «Φοίνικας» και αφίχθη στην Αθήνα στις 19/31 Δεκεμβρίου.[649]

Γενικά Αρχηγεία – Μισθοί αρχισαλπιγκτών (1834)

Με το Βασιλικό Διάταγμα της 18/30 Δεκεμβρίου 1834 υπ. αρ. 20896 συγκροτήθηκαν δύο Γενικά Αρχηγεία. Το πρώτο στην Στερεά Ελλάδα με έδρα το Μεσολόγγι και το δεύτερο στην Πελοπόννησο με έδρα την Τρίπολη. Τα Γενικά Αρχηγεία είχαν ως αποστολή την στρατιωτική υπηρεσία και την εσωτερική ασφάλεια. Σχηματίστηκαν από στρατεύματα διαφόρων όπλων και την Χωροφυλακή. Στο Γενικό Αρχηγείο Στερεάς Ελλάδος επικεφαλής τοποθετήθηκε ο Αντιστράτηγος Richard Church και σε αυτό της Πελοποννήσου ο Βαυαρός Υποστράτηγος Christian Schmaltz.

Στο Γενικό Αρχηγείο Στερεάς Ελλάδος υπήχθησαν:

---

[647] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 62, 63.

[648] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 92.

[649] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 78, 80.

Το 1ο και 2ο Ελαφρό Τάγμα Πεζικού, τα Φρουραρχεία Μεσολογγίου, Βόνιτσας, Χαλκίδας, Λαμίας, Αντιρρίου, οι διορισμένοι Στρατιωτικοί Νομοεπιθεωρητές, οι αξιωματικοί και εθνοφύλακες των νομών Εύβοιας, Λοκρίδας, Φωκίδας, Αιτωλίας και Ακαρνανίας.

Στο Γενικό Αρχηγείο Πελοποννήσου υπήχθησαν:

Τα 3ο, 5ο, 7ο και 8ο Τάγματα Πεζικού της Γραμμής, το Ιππικό Σύνταγμα, ο λόχος των Απομάχων, ο λόχος των διαθεσίμων Αξιωματικών των ελαφρών Στρατευμάτων, τα Φρουραρχεία Ναυπλίας, Νεοκάστρου, Μεθώνης, Κορώνης, Μονεμβασίας, Πατρών, Ρίου, Ακροκορίνθου, όλοι οι εν Πελοποννήσω διορισμένοι Στρατιωτικοί Νομοεπιθεωρητές και οι διαμένοντες αξιωματικοί της εθνοφυλακής.[650]

Με το ίδιο διάταγμα εξομοιώθηκε ο βαθμός και ο μισθός των αρχισαλπιγκτών με αυτόν των αρχιμουσικών..

«Δι' υψηλού διατάγματος των 18/30 10βρίου 1834, υπ' αρ. 20202 ηυαρεστήθη η Α. Μεγαλειότης ο Βασιλεύς να προσδιορίση τον μισθόν και βαθμόν των αρχισαλπιγκτών με εκείνον των αρχιμουσικών».[651]

Το διάταγμα αυτό εμφαίνει τον σημαντικότατο ρόλο των κελευστικών μουσικών κατά την εποχή στο στράτευμα.

Άφιξη Μουσικών στην Αθήνα – Οι πρώτες συναυλίες (1834-1835)

Η άφιξη των δύο Στρατιωτικών Μουσικών, ο χώρος στρατωνισμού, αλλά και οι δύο πρώτες συναυλίες στην Αθήνα περιγράφονται αναλυτικά από ελληνικές πηγές. Η ημερομηνία εισόδου των δύο Μουσικών στην Αθήνα συμπίπτει με αυτή των Βαυαρικών εγγράφων (19 Δεκεμβρίου 1834).

«Την 19 Δεκεμβρίου 1834 αι μουσικαί εισήλθον εις τας Αθήνας και τα θριαμβευτικά εμβατήριά των πορευομένων διά μέσου των στενών και ελεεινών εκείνων δρόμων εξύπνησαν έκπληκτον την αθλίαν πολίχνην. […] Τας δύο μουσικάς υπεδέχθη ολόκληρος η πόλις εις το μεταξύ Αθηνών και Πειραιώς διάστημα, εκεί δε όπου σήμερον είναι ο παλαιός

[650] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Α΄ τμήμα) Προσωπικό-Οργάνωση/ΑΧΧΙ, ό.π., Φ. 182, Έγγραφο αρ. 49.

[651] Στο ίδιο, άρθρο 7.

σιδηροδρόμου σταθμός [….]. Ερειπωμένον κτίριον παρά τον Άγιον Ανδρέα εκεί όπου σήμερον υπάρχει το Μητροπολιτικόν μέγαρον εδέχθη κατ' αρχάς τας Βαυαρικάς μουσικάς. Γύρω γύρω οι στενοί δρόμοι επληρούντο ποικίλου πλήθους το οποίον κεχηνός ήκουε τα γυμνάσια της μουσικής, μοναστήριον δε εκεί πλησίον ευρισκόμενον, εις το οποίον εμόναζαν τρεις γηραιαί καλόγρηαι μετεφέρθη αλλαχού διά το ασκανδάλιστον.

Από του στρατώνος αυτού του προσωρινού μετ' ολίγον η μουσική μετεφέρθη εις παραπήγματα κτισθέντα εκεί όπου σήμερον είναι η φυλακή του Συγγρού κατά σοφήν πρόνοιαν του Αντιβασιλέως Άρμανσπεργ όστις ηθέλησε και τους μουσικούς να ευκολύνει εις την μελέτην της τέχνης των και από τας Αθήνας ν' απομακρύνη διαρκή πρόφασιν των αέργων διά χάζευμα.

Πρώτη κοινή της στρατιωτικής μουσικής συναυλία εδόθη εις την λεγομένην στακτοθήκην όπου σήμερον το αρχαίον Δίπυλον. Πολύ προ της 4 μ.μ. ώρας, ότε είχεν ορισθή η έναρξις, κόσμος πολύς κατέκλυζε τον πέριξ χώρον, πολλοί δε εξηπλωμένοι κάτω εις το χώμα ανέμενον ν' αρχίση η μουσική ενώ άλλοι περιηργάζοντο τα όργανα και διά παντομίμας εζήτουν πληροφορίας περί αυτών.

Περί την 4 ½ μ.μ. ακριβώς κατέφθασεν ο βασιλεύς μετά της συνοδίας του. Η μουσική τον εχαιρέτησε διά του Βαυαρικού ύμνου, μετά ταύτα δε εν μέσω παρατεταμένων χειροκροτημάτων εξετελέσθη και τι λοιπόν πρόγραμμα μεθ' ο ο βασιλεύς απήλθε και μετ' αυτού η μουσική και το πλήθος.

Οκτώ ημέρας μετά ταύτα η μουσική ανέκρουσε και πάλιν εν τη προ του ανακτόρου πλατείαν. Δεν θα αναφέρομεν την δευτέραν αυτήν συναυλίαν εάν δεν εσχετίζετο με χαρακτηριστικόν της εποχής επεισόδιον. Από του εξώστου των ανακτόρων ο βασιλεύς μετά των αντιβασιλέων και των υπασπιστών του Ελλήνων ηκρόατο της μουσικής, ότε παρετήρησεν ότι αύτη καμμίαν δεν έκαμνεν εντύπωσιν εις τους στρατηγούς του. Ανακοίνωσε την απορίαν του επί τούτω εις τον Άρμανσπεργ όστις πολύπειρος ως ήτο, κατεννόησεν ότι μουσική ξένη δεν ήτο δυνατόν να ευαρεστήση ακόμη αμάθητα ελληνικά ώτα. Ιδιαίτερος διαγγελεύς εκπεμφθείς έφερεν εκεί προ της πλατείας μίαν ελληνικήν πίπιζαν και εν τύμπανον, και όταν η άλλη μουσική ετελείωσεν οι δύω αγρόται καλλιτέχναι ήρχισαν Αθηναϊκόν άσμα δημοτικώτατον κατά την εποχήν εκείνην. Το περιεργώτερον είναι ότι δύο γερμανοί κλαρινισταί επιθυμούντες να ευχαριστήσωσι τον βασιλέα προσετέθησαν εις τον θίασον αυτόν, ηκολούθησαν σιγά σιγά και τα άλλα αρμονικά όργανα, και τοιουτοτρόπως το Αθηναϊκόν άσμα εξετελέσθη υπό της

πίπιζας εν συνοδία όλης της σχεδόν της Γερμανικής μουσικής, τόσος δε ήτο ο ενθουσιασμός ον εξήγειρεν ώστε φέσια ανετινάχθησαν εις τον αέρα και ζητωκραυγαί ηκούσθησαν και αυτοί δε της αυλής οι καπεταναίοι παντοιοτρόπως εξέφρασαν την χαρά των και την ευγνωμοσύνη των προς τον άνακτα».[652]

Από τα αναγραφόμενα προκύπτει ότι οι δύο Μουσικές εισήλθαν την ίδια ημέρα στην Αθήνα. Διέμεναν και εκπαιδεύονταν στον ίδιο χώρο και πραγματοποίησαν από κοινού τις δύο πρώτες συναυλίες. Οι ίδιες πηγές αναφέρουν ότι οι αρχιμουσικοί Ignatz Pranzl και Carl Koehler αποτελούσαν μέλη της ίδιας Μουσικής στο Μόναχο. Ο Pranzl ήρθε με το επικουρικό σώμα το 1833 επικεφαλής μικρού τμήματος της Μουσικής του Μονάχου, ενώ ο Koehler ξεκίνησε από το Μόναχο τον Φεβρουάριο του 1834 και έφτασε στο Ναύπλιο τον Ιούνιο. Η στολή των μουσικών, όπως αυτή περιγράφεται, περιλάμβανε κρεμ παντελόνι, μαύρο φράκο με ψηλό περιλαίμιο, εσωκάρδιο με λαιμοδέτη, πλατιές χρυσές επωμίδες και ψηλό πτεροφόρο πίλο. [653]

Μία ακόμη σημαντική πληροφορία αναφέρει ότι, ο Βασιλιάς Λουδοβίκος Α΄ της Βαυαρίας και πατέρας του Όθωνα, ανέθεσε στον αρχιμουσικό Koehler να διενεργήσει έρευνα και καταγραφή της ελληνικής μουσικής κατά την εποχή, να την μελετήσει και να αναμορφώσει το νεότερο ελληνικό μουσικό ιδίωμα σύμφωνα με τις αρχαίες παραδόσεις και τις απαιτήσεις της νεότερης τέχνης. Ο Koehler κατόρθωσε να συγκεντρώσει δημοφιλή μουσική και άσματα και τα απέστειλε στον Λουδοβίκο. Ωστόσο ο Λουδοβίκος απελπίστηκε από το συγκεντρωθέν μουσικό υλικό, και απάλλαξε τον Koehler από το «ν' αντιγράφη και να μελετά τους Τουρκικούς και Αρμενικούς αμανέδες της Ανατολής, εφαρμοζομένους επί στίχων Ελληνικών».[654]

Η πληροφορία αυτή ίσως σηματοδοτεί την πρώτη συστηματική εθνομουσικολογική έρευνα στο νεοελληνικό κράτος.

---

[652] Τσοκόπουλος, «Η Μουσική εν Ελλάδι 1828-1896», Αθηναϊκός Αστήρ, ό.π., σ. 7-8.

[653] Στο ίδιο, σ. 6. Η καθυστέρηση αυτή, οφείλεται πιθανότατα στο γεγονός ότι τα Βαυαρικά στρατεύματα που ερχόταν από το Μόναχο, ενεπλάκησαν στην εξέγερση της Μάνης πριν φτάσουν στο Ναύπλιο. Βλ. Νέεζερ, ό.π., σ. 150.

[654] Τσοκόπουλος, «Η Μουσική εν Ελλάδι 1828-1896», ό.π., σ. 6-7.

Ως προς το ρεπερτόριο των δύο Μουσικών, αυτό περιλάμβανε κυρίως Γερμανική μουσική. Σε λίγες περιπτώσεις συμπεριλήφθηκαν και έργα Γάλλων συνθετών. Από συνθέσεις των δύο αρχιμουσικών, Koehler και Pranzl, παρέμειναν στην μνήμη των κατοίκων των Αθηνών κατά την εποχή, δύο έργα.

«Τιουτοτρόπως κατηρτισμέναι αἱ δύο βαυαρικαὶ μουσικαὶ ἦσαν ἐννοεῖται εἰς θέσιν νὰ ἐκτελέσωσι τὰ δυσκολώτερα τεμάχια τῆς συγχρόνου των μούσης καὶ κατὰ προτίμησιν βεβαίως τῆς Γερμανικῆς. Τοῦ Μπετχόβεν αἱ σονάται καὶ τοῦ Χάϋδον αἱ βαρεῖαι συνθέσεις ἀπετέλουν τὸ κυριώτερον μέρος τοῦ προγράμματος τὸ ὁποῖον κατήρτιζεν αὐτὸς ὁ βασιλεὺς μᾶλλον χαριν τῶν ἀξιωματικῶν παρὰ διὰ τὸν ἑαυτόν του· ἐκείνου ἡ κόφωσις ἀρκούντως προχωρημένη ἠμπόδιζε ν᾽ ἀπολαύῃ τὰ θέλγητρα τῆς μουσικῆς αὐτὸ δὲ εἶναι καὶ ὁ κυριώτερος λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Ὄθων οὐδέποτε κατώρθωσε νὰ ἐκτελέσῃ ἐπὶ τοῦ κλειδοκυμβάλου ἄλλο παρὰ τὸν Βαυαρικὸν ἐθνικὸν ὕμνον καὶ αὐτὸν διὰ τοῦ ἑνὸς καὶ μόνου δακτύλου. Τὸ γερμανικώτατον τῆς μουσικῆς πρόγραμμα ἐποίκιλε κἄποτε ὀλίγη γαλλικὴ τοῦ Gretry καὶ τοῦ Λουλῦ, οὐχὶ τῆς γερμανικῆς ἐλαφροτέρα, ἀραιότερον δὲ καὶ συνθέσεις τῶν δύο ἀρχιμουσικῶν αἱ ὁποῖαι ἀναμφισβητήτως θὰ ἦσαν ὅλων τῶν προηγουμένων βαρύτεραι. Ἀπὸ τὰς συνθέσεις αὐτὰς τῶν ὁποίων καμμία δὲν ἐπίζησεν τῆς ἐποχῆς της φαίνεται ὅτι κἄποτε ἰδιαιτέραν ἀνάμνησιν ἀφῆκε τὸ βάλς τοῦ Κέλλερ «Ἡ Νέα Ἑλλὰς» τὸ ὁποῖον μᾶλλον ἐξ αἰσθήματος ἐθνικῆς ὑπερηφανίας παρὰ ἐξ ἐκτιμήσεως τῆς μουσικῆς του ἀξίας ἐνεθουσίαζε τοὺς μᾶλλον ἀνεπτυγμένους ἕλληνας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καὶ μία συμφωνία τοῦ Πρέντζεν «Βαυαρία, πατρίς μου» ἡ ὁποία ἐξετρέλλαινε τοὺς νοσταλγοῦντας Βαυαροὺς».[655]

Η Μουσική του 6ου ΤΠΓ (1835)

Τον Ιανουάριο μήνα ο λοχαγός Großschedel εξακολούθησε να αναζητά μουσικούς για την επάνδρωση της Μουσικής του 6ου ΤΠΓ, το οποίο στάθμευε ακόμη στην Χαλκίδα.[656]

Το τάγμα αυτό, με διαταγή της Γραμματείας Στρατιωτικών της 7/19 Ιανουαρίου διατάχθηκε να μετασταθμεύσει στην Αθήνα. Στις 10/22 Απριλίου η Μουσική του 7ου ΤΠΓ διατάχθηκε προσκολληθεί στο 6ο ΤΠΓ, προκειμένου να ενισχύσει την εκπαίδευση και την συγκρότηση της

[655] Στο ίδιο, σ. 7.

[656] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ.524, Έγγραφο αρ. 95.

Μουσικής του 6ου ΤΠΓ.[657] Από τον Φεβρουάριο το τάγμα αυτό διέθετε δυνάμεις στα Μέγαρα, στην Αθήνα και στην Αίγινα, όπου από έτους λειτουργούσε η Σχολή Ευελπίδων. Πιθανότατα η μεταφορά της Μουσικής του 6ου και του 7ου ΤΠΓ στην Αίγινα, σχετίζεται και με την εκπαίδευση της Σχολής Ευελπίδων.

Η επικείμενη προσκόλληση της Μουσικής του 7ου ΤΠΓ κατά τις αρχές Απριλίου στο 6ο ΤΠΓ, είχε οδηγήσει τον στρατιωτικό διοικητή Αθηνών και Πειραιώς Vincenzo Pisa, να ζητήσει στις 7 Απριλίου την παραμονή της Μουσικής στην Αθήνα, λόγω μείωσης της δύναμης της φρουράς.[658]

Ωστόσο, στις 14/26 Απριλίου η Γραμματεία Στρατιωτικών διέταξε έναρξη της εκπαίδευσης της Μουσικής του 6ου ΤΠΓ, αποτελούμενης αρχικά από 13 μουσικούς, με τον μουσικό α΄ τάξης Carl Allerheiligen να εκτελεί χρέη αρχιμουσικού. Παράλληλα διέταξε τον αρχιμουσικό Koehler του 7ου ΤΠΓ να επιβλέπει την εκπαίδευση.[659]

Στις 13/25 Σεπτεμβρίου ο λοχαγός Großschedel απέστειλε αναφορά από την Αίγινα προς την Γραμματεία Στρατιωτικών, ενημερώνοντας για την εξέλιξη της εκπαίδευσης, αναφέροντας ονομαστικά τους μουσικούς που έλαβαν μέρος σε αυτή, στην οποία συμμετείχε ενεργά αρχιμουσικός Carl Koehler.[660]

Από τα τεκμήρια της εποχής συνάγεται ότι, με μέριμνα της Γραμματείας Στρατιωτικών, αρχικά στο Ναύπλιο, συγκροτήθηκε ένα Στρατιωτικό Σχολείο με αντικειμενικό σκοπό την εκπαίδευση μουσικών και τον σχηματισμό στρατιωτικών φιλαρμονικών για τις ανάγκες της στρατιωτικής επιτέλεσης. Ό όρος «Σχολείο» αναφέρεται σαφώς σε έγγραφο της 19/31 Ιουλίου 1834, όπου γίνεται λόγος για τον σχηματισμό Μουσικών «διά όλα τα Πεζικά Τάγματα εις το εδώ συστηθησόμενον Σχολείον».[661]

Μετά την επανατοποθέτηση των ταγμάτων στην επικράτεια, η προσπάθεια σχηματισμού στρατιωτικών φιλαρμονικών συνεχίστηκε το επόμενο διάστημα εκτός Ναυπλίου και πάντοτε με την ίδια προσέγγιση. Αρκετά χαρακτηριστικά και διαδικασίες της εκπαίδευσης αυτής,

---

[657] Στο ίδιο. Έγγραφο αρ. 108.

[658] Στο ίδιο, έγγραφο 107.

[659] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 124,125

[660] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 149, 152.

[661] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 150.

εφαρμόστηκαν αργότερα στο Στρατιωτικό Σχολείο Μουσικής στην Αθήνα υπό τον Michael Mangel.

Το Γενικό Αρχηγείο Πελοποννήσου – Μουσική (1835)

Στις 16/28 Αυγούστου το Γενικό Αρχηγείο Πελοποννήσου, απέστειλε στο Υπουργείο Στρατιωτικών αίτημα επιστροφής της Μουσικής του 7ου ΤΠΓ στο Ναύπλιο, όπου έδρευε το οικείο τάγμα. Όπως θα φανεί από την εξέλιξη των γεγονότων, το αίτημα δεν έγινε δεκτό από το υπουργείο.[662]

Νέο Σύστημα Λογιστικής (1834-1835)

Με το Β.Δ. υπ' αριθ. 18972 της 18ης Νοεμβρίου 1834 καθιερώθηκε νέο σύστημα Λογιστικής διαχείρισης τροφών και υλικών στο στράτευμα. Σε συγκεντρωτική κατάσταση της 15ης Απριλίου 1835, γραμμένη στην Γερμανική και Ελληνική γλώσσα, είχε καταχωρηθεί στρατιωτικό υλικό χρήσης 1833-1834 (οπλισμός, ιματισμός, νοσοκομειακό υλικό, αποσκευή κλπ.), στην οποία καταγράφονται και μουσικά όργανα που σημειώνονται ως «σημαντικά» (των σινιάλων - κελευστικά) και «μουσικής» (της μπάντας).

«Σημαντικά & μουσικά όργανα

Μεγάλα Τύμπανα, Τυμπανόξυλα

Β Κλαρινέτα, Es Κλαρινέτα

F piccolo F μικρό, Es piccolo Es μικρό

F χρωματική σάλπιγξ, F συνήθης όμ.

Β υψηλή χρωματική σάλπιγξ,

Es συνήθης ομ.

Β χαμηλή χρωματική σάλπιγξ,

C υψηλή ομ.

C συνήθης

Κέρας με κλειδιά

[662] Στο ίδιο, Έγγραφο, αρ. 121.

Κέρας εφευρέσεως

Σύριγγες

Οφικλείδιον, Όφεα (serpents)

Κελύφη οργάνων, Κελύφη Συρίγγων

Μεγάλα βιβλία μουσικής, Μικρά βιβλία μουσικής

Βιβλία εξεταστικά των σημαινομένων

Ράβδος Αρχιτυμπανιστή, Κοσμήματα αυτής

Κιβώτια τυμπάνων παφυλένια

Βεργία τυμπάνων

Δέρματα τυμπάνων

Χορδές ομ.

Σχοινιά τυμπάνων

Τυμπανόξυλα

Τυμπανοαορτήρες

Παφυλένιες τυμπανοξυλοθήκαι

Παφυλένια γρανάζια

Επιγονάτια

Λωρία τυμπάνων

Σάλπιγγαι με προστόμια

Γαϊτάνια αυτών

Κέρατα ευζώνων με προστόμια

Γαϊτάνια αυτών». [663]

[663] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Α΄ τμήμα) Προσωπικό-Οργάνωση/ΑΧΧΙ, ό.π., Φ. 28- ΙΙ. 21 Μισθοδοσίας Οδηγίαι. Νέον Σύστημα Λογιστικής, Έγγραφο χ.α.

Μουσική στο Στρατιωτικό Σχολείο των Ευελπίδων (1834)

Το μάθημα της Μουσικής εισήλθε επίσημα στο πρόγραμμα διδασκαλίας του Στρατιωτικού Σχολείου των Ευελπίδων, για πρώτη φορά το 1834, όταν το Στρατιωτικό Σχολείο είχε ακόμα την έδρα του στην Αίγινα.[664]

Το πρόγραμμα των μαθημάτων είχε καταρτισθεί από επιτροπή Ελλήνων και Βαυαρών αξιωματικών. Η διδασκαλία της Μουσικής προβλεπόταν στην δεύτερη και στην τρίτη προπαιδευτική τάξη, από τις οκτώ που διαρκούσε τότε η εκπαίδευση[665]

Οι σπουδαστές μπορούσαν να διδαχθούν Φωνητική Μουσική, βιολί, κιθάρα, ευθύαυλο και πλαγίαυλο.[666]

Από τα αιτήματα αγοράς μουσικών οργάνων προκύπτει ότι κατά τις επόμενες δεκαετίες προστέθηκε η διδασκαλία και άλλων πνευστών οργάνων, όπως του πίκολο φλάουτου (ottavino), του κλαρινέτου σε μι ύφεση (quartino), του κόρνου, του φλικόρνου (Flügelhorn) και του αλτικόρνου (Althorn), με σκοπό την εκπαίδευση και σε επίπεδο μουσικού συνόλου.[667]

Ως δάσκαλος της Μουσικής διορίστηκε στις 31 Δεκεμβρίου 1834 ο Δημήτριος Διγενής (Κέρκυρα 1807 – Αθήνα 1879), μαθητής του εθνικού μουσουργού Νικόλαου Χαλικιόπουλου-Μάντζαρου (1795-1872), ο οποίος είχε σπουδάσει τρία χρόνια στο κονσερβατόριο της Νάπολης. Ο Διγενής προσκλήθηκε από την ελληνική κυβέρνηση και με διαταγή του στρατού διορίστηκε ως διδάσκαλος στο Στρατιωτικό Σχολείο των Ευελπίδων.[668]

---

[664] Το Κεντρικό Πολεμικό Σχολείο, το οποίο μετεξελίχθηκε σε Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων, ξεκίνησε να λειτουργεί, έστω υποτυπωδώς, ως Λόχος των Προγυμναστών και, αργότερα, ως Λόχος των Ευελπίδων, το 1828, στο Ναύπλιο, με πρωτοβουλία του πρώτου κυβερνήτη της Ελλάδος, Ιωάννη Καποδίστρια. Βλ. Φωτόπουλος, *1828-1998. Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων*, ό.π., σ. 5 και 141-142.

[665]ΦΕΚ 29Α΄/17 Αυγούστου 1834, σ. 14-16, Παράρτημα. Βυζάντιος, *Συλλογή Στρατιωτικών Νόμων και Διατάξεων*, ό.π., σ. 108, 110,122-125.

[666] Επαμεινώνδας Στασινόπουλος, «Η Στρατιωτική Μουσική στην Ελλάδα», *Θησαυρός* 567, 8/1949, σ. 63.

[667]ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 531, Έγγραφο αρ. 94 και Φ. 540, Έγγραφο αρ.446. Έγγραφα του διδασκάλου της μουσικής Δ. Διγενή προς τη Βασιλική Διοίκηση της Στρατιωτικής των Ευελπίδων Σχολής, Πειραιάς 4/9/1851 και 7/8/1862.

[668] Jannis Korinthios, *I Greci di Napoli e del Meridione d'Italia dal XV al XX secolo*, AM&D Edizioni, Serie Diaspore, vol. 1, Cagliari 2012, σ. 611. Graf v. Armansperg, v. Kobell & v. Heideck, «Διαταγή του Στρατού», ΦΕΚ 2Α΄/23 Ιανουαρίου 1835, ό.π., σ. 9-16 (διάταγμα 11). Το 1855, σε αίτησή του προς τον βασιλιά Όθωνα για χορήγηση υποτροφίας στο γιο του, Φώτιο, απόφοιτο της Ιατρικής του Πανεπιστημίου Αθηνών που εξειδικευόταν στην

Πίνακας Αποδεκτών Ημερήσιας Διαταγής (1835)

Σύμφωνα με την Ημερήσια Διαταγή της 11/23 Φεβρουαρίου, το επιτελείο του 3ου ΤΠΓ στάθμευε στην Τρίπολη, του 4ου στην Χαλκίδα, του 6ου στα Μέγαρα και του Α΄ Ελαφρού ΤΠ στην Λαμία. Το 1ο και 2ο ΤΠΓ εξακολουθούσαν να εδρεύουν στην Αθήνα ως τάγματα της φρουράς Αθηνών. Στον πίνακα αποδεκτών της Ημερήσιας Διαταγής καταγράφονται όλα τα στρατιωτικά σώματα, υπηρεσίες και καταστήματα. Η απουσία καταγραφής της Στρατιωτικής Μουσικής από τον πίνακα αποδεκτών, υπονοεί ότι αυτές υπάγονταν διοικητικά σε προϊστάμενο κλιμάκιο (τάγμα ή Διοίκηση) και δεν αποτελούσαν πλέον ανεξάρτητη υπομονάδα, όπως είχε συμβεί το 1829.[669]

Πίνακας 36. Πίνακας αποδεκτών Ημερήσιας Διαταγής της 11/23 Φεβρουαρίου 1835

Εις ους διευθύνεται	Ποσότης αντιτύπων (δυσδ.)			Ποσότης αντιτύπων (δυσδ.)	
Γενικόν Αρχηγείον της Πελοποννήσου	1	Πρέπει να σταλή εις το Αρχηγείον της πελοποννήσου μία κατάστασις διανομής	Μετάθεσις	11	102
			1ον Πεζικόν Τάγμα	1	7
3ον Πεζικόν Τάγμα 6			2ον Πεζικόν Τάγμα	1	5
5ον ομ. ομ. 6			4ον Πεζικόν Τάγμα	1	5
7ον ομ. ομ. 8			6ον Πεζικόν Τάγμα	1	7
8ον ομ. ομ. 8			1ον Στρατιωτικόν Δικαστήριον	1	

Βιέννη, ο Διγενής αναφέρει ότι προσφέρει τις υπηρεσίες ως διδάσκαλος μουσικής στην Στρατιωτική Βασιλική Σχολή των Ευελπίδων ήδη 22 έτη, δηλαδή από το 1833 ή το 1834. Για την αίτηση του Δημητρίου Διγενή προς την Αυτού Μεγαλειότητα τον Σεβαστόν Βασιλέα της Ελλάδος, 17/8/1855, βλ. ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Ανακτόρων: Προσωπικές υποθέσεις, Φ. Δ6 (Δη-Δυ)/Διγ. Ο Διγενής πιθανώς να εργαζόταν ήδη στην Σχολή ως συμβασιούχος πριν από τον μόνιμο διορισμό του.

[669] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Α΄ τμήμα) Προσωπικό-Οργάνωση /ΑΧΧΙ-Διορισμοί, μεταθέσεις, απολύσεις, προαγωγές υπαλλήλων και αξιωματικών-Οργανισμός του Στρατού, Φ. 182, Έγγραφα αρ. 51, 52.

Σύνταγμα των λογχοφόρων 8			2ον ομ. ομ.	1	
λόχος των απομάχων 1			Φρουραρχείον Χαλκίδας	1	
Λόχος των διαθεσίμων αξιωματικών των Ελαφρών στρατευμάτων 1			Ομ. Βονίτσης	1	
Φρουραρχείον Ναυπλίας 2			Ομ. Μεσολογγίου	1	
Ομοίως Νεοκάστρου 1			Ομ. Αντιρρίου	1	
ομ. Μεθώνης 1			Ομ. Λαμίας	1	
ομ. Κορώνης 1			Στρατιωτικόν λογιστήριον	1	
ομ. Μονεμβασίας 1			Στρατιωτ. Νομοεπιθ. Βάσσος Μαυροβουνιώτης	1	
ομ. Ρίου 1			Ομ. ομ. Βλαχόπουλος	1	
ομ. Ακροκορίνθου 1			Ομ. ομ. Βότσαρης	1	
Συνταγματάρχ εις την Μάνην			Φρουραρχείον Αθηνών	1	
Λόντος συνταγμ. Νομοεπιθεωρητής 1			Ανδριέτης ταγματάρχης	1	
Μαυρομιχάλης ομ. ομ. 1			Το όλον	28	127
Τσανετάκης ομ. ομ. 1					
Ιατράκος ομ. ομ. 1					
Χατσή Χρίστος ομ. ομ. 1					
Άθροισις	1	52			
Γενικοί Επιτελείς	1				
Σώμα της Χωροφυλακής	1	19			
ομ. του Πυροβολικού	1	14			
ομ. του Μηχανικού	1	14			
1ον Πεζικόν Ελαφρόν Τάγμα	1				
2ον ομ. ομ. ομ.	1				
Γενικόν Αρχηγείον της Στερεάς Ελλάδος	1				
Στρατιωτικόν Σχολείον	1	2			

Επιτροπή του ιματισμού	1				
Διαθέσιμοι Αξιωματικοί	1				
	11	102			

Κανονισμός Γυμνασίων Πεζικού – Καθήκοντα του Αρχιτυμπανιστή (1835)

Στις 20 Φεβρουαρίου/4 Μαρτίου υπογράφθηκε συμφωνητικό μεταξύ του Λοχαγού Wilhelm Manz ως εκπροσώπου της Γραμματείας Στρατιωτικών και του τυπογραφείου του Ανδρέα Κορομηλά, για την εκτύπωση του μεταφρασμένου από τον Λοχαγό των Γενικών Επιτελών Σκαρλάτο Σούτσο Κανονισμού των Γυμνασίων του Ελληνικού Βασιλικού Πεζικού.[670]

Ο κανονισμός τυπώθηκε τμηματικά σε τρία μέρη (φυλλάδια), περιλάμβανε ορισμένες τροποποιήσεις σε σχέση με την χειρόγραφη μετάφραση και σύμφωνα με τα αποδεικτικά λήψης του και παραλήφθηκε τμηματικά από τον Μάρτιο έως τον Μάιο του 1835 από τα εξής στρατεύματα:

1ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής, Αθήνα.[671]

2ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής, Αθήνα.[672]

3ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής, Μεσολόγγι.[673]

4ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής, Χαλκίδα.[674]

6ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής, Μέγαρα.[675]

Διοίκηση του Α΄ Ελαφρού Βασιλικού Τάγματος, Λαμία.[676]

Διοίκηση Πυροβολικού, Ναύπλιο.[677]

---

[670] Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Α΄ τμήμα) Προσωπικό-Οργάνωση/ ΑΙ Διοργανισμός Γραμματείας Στρατιωτικών, Φ. 22, Έγγραφο αρ. 123.

[671] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 86 (εξώφυλλο).

[672] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 88, 89.

[673] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 90.

[674] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 91.

[675] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 92.

[676] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 93.

[677] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 94, 95.

Διοίκηση Μηχανικού, Ναύπλιο.[678]

Γενικό Αρχηγείο Πελοποννήσου, Τρίπολη.[679]

Έως το τέλος Μαρτίου απεστάλησαν στα στρατεύματα έξι κόλλες με διορθώσεις επί του Κανονισμού του Γυμνασίου.[680]

Επίσης οι κανονισμοί απεστάλησαν και στα υπόλοιπα στρατεύματα.[681]

5ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής, (δεν αναγράφεται έδρα, ήταν η Μεθώνη).

7ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής (δεν αναγράφεται, ήταν το Ναύπλιο)

8ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής (δεν αναγράφεται, ήταν το Ναύπλιο)

Λόχος Απομάχων (δεν αναγράφεται, ήταν η Μονεμβασιά)

Αρχηγός των διαθεσίμων αξιωματικών, Άργος

Λόχος διαθεσίμων αξιωματικών, Τρίπολη.

2ο Ελαφρό Τάγμα. (δεν αναγράφεται έδρα).

Στρατιωτικό Σχολείο Ευελπίδων (δεν αναφέρεται έδρα, ήταν η Αίγινα).[682]

Ο Κανονισμός Γυμνασίων του Ελληνικού Βασιλικού Πεζικού τυπώθηκε σε 180 σελίδες. Στο προοίμιό του και στην παράγραφο VII περιγράφονται τα χρέη του αρχιτυμπανιστή. Ο κανονισμός αυτός αποτελεί την πρώτη ολοκληρωμένη καταγραφή στην ελληνική γλώσσα των 37 τυμπανισμάτων της υπηρεσίας και των ασκήσεων ενός τάγματος πεζικού κατά την εποχή.

“VII. Χρέη του αρχιτυμπανιστού με την ράβδον.

Οι αρχιτυμπανισταί εις όλας τας περιπτώσεις να προστάζουν τους τεταγμένους τυμπανιστάς διά ρητών σημείων με την ράβδον, τόσον διά τα εκτελούμενα από αυτούς τυμπανίσματα, όσον και διά τα γενομένας κινήσεις. Αυτά τα σημεία πρέπει να ήναι τόσον γνωστά εις τους τυμπανιστάς, ώστε εις την εκτέλεσιν μήτε παρεξήγησις να γίνεται, μήτε άγνοια να απαντάται.

– Οι αρχιτυμπανισταί, εκτός των ικανοτήτων, τας οποίας ο κανονισμός της υπηρεσίας απαιτεί από αυτούς, πρέπει να κατέχουν προς τούτοις και όσα αποτελούν εξαιρέτως στρατιωτικήν

---

[678] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 96.

[679] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 109.

[680] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105.

[681] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 106.

[682] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 113.

θέσιν ωραίαν, εντελώς εξησκημένη και επιτήδειαν, και χρεωστούν να ηξεύρουν να βαδίζουν τόσον ωραία, ευρύθμως και αξιοπρεπώς, ώστε να ημπορούν να χρησιμεύουν ως τύπος προς τούτο.

– Όταν στέκωνται εις παράταξιν έμπροσθεν παρατεταγμένω τυμπανιστών και μουσικών, η θέσις των πρέπει να διαφέρη από την συνήθη θέσιν του στρατιώτου κατά τούτο, ότι θέτουν τον δεξιόν πόδα 0,15 έως 0,20 μέτρα εμπρός, το άκρον προς τα έξω και τον αριστερόν βραχίονα με λυγισμένον αγκώνα και κλεισμένη πυγμή επί του αριστερού ισχύου.

Δράττεται η ράβδος υπό κάτω της σφαίρας με την δεξιάν χείρα, τα τέσσαρα δάκτυλα εμπρός και ο αντίχειρ όπισθεν κλεισμένος, ώστε το άκρον της ράβδου να ευρίσκεται εις το άκρον του δεξιού ποδός.

Εν καιρώ του βαδίσματος ο αρχιτυμπανιστής τάττεται τέσσαρα βήματα έμπροσθεν των μουσικών και κρατεί την ράβδον εις ισοσταθμία εις την δεξιάν χείρα προς τα οπίσω και τον αριστερόν βραχίονα στηριγμένον εις το αριστερόν ισχίον, καθώς εις την θέσιν.

Οι αρχιτυμπανιστές προσδιορίζουν τα διάφορα τυμπανίσματα δια των εξής σημείων.

1. ΡΟΛΙΣΜΟΣ. Κρατείται η ράβδος υπό κάτω της σφαίρας με τον δεξιόν βραχίονα πλαγίως δεξιά εκτεινόμενον, ώστε το άκρο της ράβδου να έρχεται ολίγον προς τα άνω.
2. ΕΓΕΡΤΗΡΙΟΝ. Πιάνεται η ράβδος υπό κάτω της σφαίρας, ο δεξιός βραχίων κατ' ευθείαν εμπρός τεντωμένος, η σφαίρα προς τα κάτω, το κάτω μέρος της ράβδου υπεράνω του δεξιού ώμου προς τα κάτω.
3. ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΙΣ. Η χειρ λαμβάνει την ράβδον υποκάτω της σφαίρας, οδεξιός βραχίων εκτεινόμενος πλαγίως δεξιά· το κάτω μέρος της ράβδου κατά κάθετον προς τα κάτω.
4. ΣΥΝΑΘΡΟΙΣΙΣ. Ο βραχίων τεντωμένος υψόνεται δεξιά, δράττεται με την χείρα υποκάτω της σφαίρας η ράβδος, και κρατείται οπίσω με το κάτω μέρος εμπρός προς το έδαφος.
5. ΔΗΛΟΠΟΙΗΣΙΣ. Εκτείνεται ο βραχίων πλαγίως δεξιά, κρατείται η ράβδος κατά κάθετον με τον αντίχειρα επί της σφαίρας.
6. ΠΡΟΣΕΥΧΗ. Δράττεται η ράβδος υπό κάτω της σφαίρας και θέτεται επί του δεξιού ώμου, ώστε η σφαίρα να μένη όπισθεν.

7. ΔΙΑ ΤΗΝ ΣΗΜΑΙΑΝ. Ο βραχίων στρέφεται προς το στήθος, πιάνεται η ράβδος υπό κάτω της σφαίρας, ο γρόνθος εστραμμένος εσωτερικώς και η σφαίρα εις ισογραμμίαν του ώμου.
8. ΥΠΟΧΩΡΗΣΙΣ. Δράττεται η ράβδος υπό κάτω της σφαίρας διά του δεξιού βραχίονος λοξώς υπεράνω της ράχης, το κάτω μέρος της ράβδου προς τα κάτω.
9. ΠΡΟΣΚΛΗΣΙΣ. Ο δεξιός βραχίων λυγίζει προς τα άνω, δράττεται η ράβδος υποκάτω της σφαίρας, η οποία κρατείται προς τον ώμον και το κάτω μέρος της ράβδου πλαγίως δεξιά προς τα άνω.
10. ΑΛΛΑΓΗ ΤΗΣ ΦΥΛΑΚΗΣ. Σημειούται διά της θέσεως εις παράταξιν.
11. ΒΑΔΙΣΜΑ ΠΑΡΑΛΛΑΞΕΩΣ. Εκείνεται ο βραχίων δεξιά, δράττεται η ράβδος υποκάτω της σφαίρας και κρατείται το άκρον της κατά κάθετον προς τα άνω.
12. ΕΠΙΛΕΚΤΩΝ ΒΗΜΑ. Δράττεται το άκρον της ράβδου, τεντόνεται ο βραχίων δεξιά και κρατείται η σφαίρα προς τα άνω.
13. ΒΑΔΙΣΜΑ ΜΕ ΒΗΜΑ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟΝ. Δράττεται η ράβδος κατά το άκρον, υψόνεται ο δεξιός βραχίων προς τα άνω, ως και εις τον ρολισμόν, και κρατείται η σφαίρα της ράβδου προς τα κάτω.
14. ΒΑΔΙΣΜΑ ΠΡΟΧΩΡΗΤΙΚΟΝ ΜΕ ΒΗΜΑ ΒΡΑΔΥ. Κλείεται ο δεξιός βραχίων πλησίον του σώματος λυγισμένος προς τα άνω, δράττεται η ράβδος υποκάτω της σφαίρας εις ισογραμμίαν του ώμου και το άκρον υψωμένον έμπροσθεν.
15. ΒΑΔΙΣΜΑ ΠΡΟΧΩΡΗΤΙΚΟΝ ΜΕ ΒΗΜΑ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟΝ. Το βάσταγμα του βραχίονος ως εις το βήμα βραδύ, δράττεται η ράβδος υποκάτω της σφαίρας, όπισθεν εις ισογραμμίαν με τη σφαίραν, και εις το άκρον λοξώς προς τα κάτω.
16. ΒΑΔΙΣΜΑ ΥΠΟΧΩΡΗΤΙΚΟΝ ΜΕ ΒΗΜΑ ΒΡΑΔΥ. Δράττεται η ράβδος υπό κάτω της σφαίρας και κρατείται υπεράνω του δεξιού ώμου, η σφαίρα διευθυνόμενη εμπρός, η θέσις του βραχίονος ως εις το βάδισμα προχωρητικόν.
17. ΒΑΔΙΣΜΑ ΥΠΟΧΩΡΗΤΙΚΟΝ ΜΕ ΒΗΜΑ ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΟΝ. Δράττεται η ράβδος πλησίον του άκρου, η σφαίρα λοξώς προς τα κάτω, ο βραχίων λυγισμένος ως εις το βάδισμα προχωρητικόν.
18. ΠΥΡΚΑΪΑ. Ως εις τον ρολισμόν, όπου πρέπει να παρατηρηθή ότι, όταν το άκρο της ράβδου κρατήται προς τα άνω, σημαίνει δυνατόν ρολισμόν, και προς τα κάτω σιγανόν.

19. ΥΔΡΟΦΟΡΙΑ. Κρατείται ο βραχίων κατ’ ευθείαν προς τα εμπρός, δράττεται η ράβδος καταμεσής και υψόνεται το άκρον της εμπρός.
20. ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΙΣ. Εκτείνεται ο βραχίων πλαγίως δεξιά, και δράττεται η ράβδος με την παλάμην της χειρός επί της σφαίρας.
21. ΕΡΓΑΣΙΑ ΕΙΣ ΤΟ ΠΟΛΥΓΩΝΟΝ. Εκτείνεται ο βραχίων πλαγίως δεξιά, και δράττεται η ράβδος υποκάτω της σφαίρας με τον δείκτην και τον αντίχειρα
22. ΠΑΡΑΔΟΣΙΣ. Δράττεται η ράβδος υπό κάτω της σφαίρας, υψόνεται προς τα άνω ο βραχίων λυγισμένος, και κρατείται το λοιπόν μέρος της ράβδου λοξώς υπαράνω του στήθους.
23. ΠΑΥΣΙΣ. Κρατείται ο βραχίων κατε’ ευθείαν προς τα κάτω, δράττεται η ράβδος καταμεσής και υψόνεται η σφαίρα εμπρός.
24. ΤΕΛΟΣ. Υψόνεται ο δεξιός βραχίων με τρόπον ώστε η χειρ, η οποία κρατεί την ράβδον εις το κάτω μέρος να ευρίσκεται εις την ισογραμμίαν του στήθους, και η σφαίρα της ράβδου κατ’ ευθείαν εμπρός.
25. ΑΝΑΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΠΛΗΚΤΡΩΝ. Δράττεται η ράβδος υποκάτω της σφαίρας και υψόνεται με τεντωμένον βραχίονα κατ’ ευθείαν εμπρός εις το ύψος των ομμάτων.
26. ΕΚΒΟΛΗ ΤΩΝ ΤΥΜΠΑΝΩΝ. Πλησιάζει η σφαίρα περισσότερον εις το στήθος.
27. ΚΑΤΑΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΤΥΜΠΑΝΩΝ. Επαναλαμβάνεται το σημείον αρ. 25.
28. ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙΝ ΤΑ ΤΥΜΠΑΝΑ. Το σημείον αρ. 25.
29. ΚΡΕΜΝΑΝ ΤΑ ΤΥΜΠΑΝΑ. Το σημείον αρ. 25.
30. ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙΝ ΤΑ ΠΛΗΚΤΡΑ. Το σημείον αρ. 25.

Αι διάφοροι κινήσεις προστάζονται εις τους τυμπανιστάς δια των ακολούθων σημείων:

1. ΒΑΔΙΣΜΑ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΝ ΔΙΑ ΚΛΙΣΕΩΣ ΕΠΙ ΔΕΞΙΑ. Δράττεται η ράβδος καταμεσής, ο βραχίων τεντωμένος δεξιά.
2. ΒΑΔΙΣΜΑ ΚΑΤΑ ΠΑΡΑΓΩΓΗΝ ΔΙΑ ΚΛΙΣΕΩΣ ΕΠ’ ΑΡΙΣΤΕΡΑ. Το αυτό σημείον με τον αριστερόν βραχίονα.
3. ΤΜΗΣΙΣ. Δράττεται η ράβδος εις το άνω μέρος και κλίνεται το άκρον της από το ύψος των ομμάτων εις την αριστερήν χείραν.
4. ΑΝΑΧΩΡΗΣΙΣ. Δράττεται η ράβδος εις το κάτω μέρος και φέρεται η σφαίρα από το ύψος των ομμάτων εις την αριστερήν χείραν

5. ΑΛΛΑΓΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ. Ο αρχιτυμπανιστής κάμνει ημιστροφήν προς τους τυμπανιστάς και διά κινήσεως της ράβδου δεικνύει εις αυτούς πού πρέπει να διευθυνθούν.
6. ΛΟΞΕΥΜΑ ΔΕΞΙΑ. Εκτείνεται ο δεξιός βραχίον εις την ισογραμμίαν του ώμου, δράττεται η ράβδος καταμεσής, κρατείται λοξώς και δράττεται το άκρον με την αριστεράν εις το ύψος του δεξιού ισχίου
7. ΛΟΞΕΥΜΑ ΑΡΙΣΤΕΡΑ. Το αυτό με την διαφοράν ότι η κίνησις της ράβδου αντί δεξιά γίνεται αριστερά». [683]

[683] Στο ίδιο, *Κανονισμός των Γυμνασίων του Ελληνικού Βασιλικού Πεζικού*, τύποις Κορομηλά, Αθήναι 1835, σ. 12-14.

Κεφάλαιο 5ο

Βασιλεία Όθωνος (Περίοδος Απόλυτης Μοναρχίας)

Γενέθλιον του Όθωνος – Τελετή ανάληψης της εξουσίας (1835)

Στις 20 Μαΐου ο Όθων ενηλικιώθηκε και ανέλαβε πλήρως την εξουσία της χώρας.

Στο πρόγραμμα της τελετής ενθρόνισης εντοπίζονται τα ακόλουθα:

«1.Κατά την 19/30 Μαΐου είκοσι εξ κανονοβολισμοί θέλουν προαναγγείλει την τελετήν της επιούσας ημέρας.

2.Το εσπέρας κατά την υποχώρησιν αι στρατιωτικαί μουσικαί θέλουν παίξει εις την πόλιν και εις τα προ ταύτης στρατόπεδα.

3.Κατά την 20 Μαΐου (1 Ιουνίου), ηλίου ανατέλλοντος, θέλουν ριφθή 75 κανονβολισμοί· εις δε την πόλιν και τα στρατόπεδα θέλει παίξει η στρατιωτική μουσική εωθινά άσματα».[684]

Από την περιγραφή της τελετής συνάγεται ότι οι στρατιωτικές μπάντες αυτή την περίοδο ήταν το ελάχιστο δύο, αυτές του 1ου και του 7ου ΤΠΓ, αλλά πιθανότατα και η υπό σύσταση Μουσική του 6ου ΤΠΓ σε σύμπραξη με αυτή του 7ου ΤΠΓ.

Αναφορά για την ύπαρξη πλέον της μίας στρατιωτικής μουσικής κατά την ημέρα ενηλικίωσης του Όθωνα γίνεται και από τον Επαμεινώνδα Κυριακίδη. «Τὸ εὐάρεστον τοῦτο γεγονός, ὅπερ μετὰ παλμῶν καρδίας ἀνέμενε σύμπασα ἡ χώρα, ἀνηγγέλθη διὰ 26 κανονιοβολισμῶν τῇ ἑσπέρᾳ τῆς 19 Μαίου 1835· τὴν πρωίαν δὲ τῆς ἐπαύριον, ὄρθρου ἔτι βαθέος, στρατιωτικαὶ μουσικαὶ περιερχόμεναι τὴν πόλιν, καὶ 75 κανονιοβολισμοί, ἐχαιρέτιζον τὸ ἐπίσημον τῆς ἡμέρας, ἐνῷ ταυτοχρόνως ἡ ἐπομένη προκήρυξις διενέμετο καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ εἰς πάσας τὰς ἑλληνίδας πόλεις».[685]

---

[684] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Ανακτορικών, Φ. 337, Έγγραφο χ.α.

[685] Επαμεινώνδας Κ. Κυριακίδης, *Ιστορία του Σύγχρονου Ελληνισμού*, τόμ.1ος, τύποις Ιγγλέση, Αθήνα 1892, σ. 297.

Ανακατάταξη Δημήτριου Ταμπουράκη και Χρήστου Παπαδόπουλου (1835)

Τον Ιούνιο του 1835 ο μουσικός Δημήτριος Ταμπουράκης υπέβαλε αίτημα ανακατάταξης στην Μουσική του 1ου ΤΠΓ. Από την αναφορά του υπασπιστή του τάγματος για τον Δημήτριου Ταμπουράκη, στις 22 Ιουνίου, προκύπτει ότι αυτός είχε καταταγεί στο τακτικό σώμα ως αυλητής σε ηλικία μόλις 10 ετών. Μετά την έλευση του Όθωνα, κατατάχθηκε στο 1ο ΤΠΓ και είχε άμεμπτη διαγωγή. Ο Ταμπουράκης ζήτησε να σταλεί στο Μόναχο για περαιτέρω σπουδές στον αυλό. [686]

Ο Χρήστος Παπαδόπουλος, που επίσης υπηρετούσε στην Μουσική του 1ου ΤΠΓ από το 1833, αιτήθηκε ανακατάταξης δύο επιπλέον ετών τον Σεπτέμβριο του 1835.[687]

Σύσταση Ελληνικής Φάλαγγας – Σαλπιγκτής (1835)

Με Β.Δ. της 18/30 Σεπτεμβρίου αποφασίσθηκε η σύσταση της Ελληνικής φάλαγγας. Επρόκειτο για ένα σώμα στο οποίο θα κατατάσσονταν όσοι αποδεδειγμένα είχαν συμμετάσχει στις πολεμικές επιχειρήσεις για την ανεξαρτησία της χώρας.

Το Διάταγμα προέβλεπε τα εξής:

«1.Θέλει σχηματιστή Ελληνική Φάλαγξ.

2.Όλοι οι βαθμοί της ελληνικής Φάλαγγος είναι τιμητικαί θέσεις

3.Η Φάλαγξ αυτή θέλει διαιρεθή εις Τετραρχίας. Ο αριθμός των τετραρχιών θέλει προσδιορισθή βαθμηδόν, προβαίνοντος του σχηματισμού των.

4.Πάσα Τετραρχία σύγκειται· α) Ένα λοχαγόν· β) Ένα αξιωματικόν πρώτης τάξεως· γ) Ένα αξιωματικόν δευτέρας τάξεως· δ) Ένα σημαιοφόρον· ε) Ένα επιλοχίαν· στ) 54 Φαλαγγίτας, εμπεριεχομένων των δεκανέων. Εις πάσαν Τετραρχίαν διορίζεται εις σαλπιγκτής».[688]

---

[686] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ.524, Έγγραφο αρ. 114.

[687] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 131.

[688] Βυζάντιος, *Συλλογή Στρατιωτικών Νόμων και Διατάξεων,* ό.π. αρ. 76, σ. 155.

Ορκωμοσία Συμβουλίου της Επικρατείας (1835)

Στις 23 Οκτωβρίου πραγματοποιήθηκε η ορκωμοσία του Συμβουλίου της Επικρατείας. Η κυβέρνηση επιδιώκοντας να προσδώσει λαμπρότητα στην τελετή διέταξε την ρίψη 21 κανονιοβολισμών και παιανισμούς από τις στρατιωτικές φιλαρμονικές.

«Τῇ 23ῃ δὲ Οκτωβρίου τοῦ 1835 ἐπιθυμοῦσα ἡ κυβέρνησις νὰ δώσῃ τῷ νέῳ τούτῳ θεσμῷ σπουδαίαν σημασίαν διέταξεν ὅπως ἡ ὁρκωμοσία τῶν συμβούλων τῆς Ἐπικρατείας γίνῃ ὅσον ἔνεστι μεγαλοπρεπῶς. Οθεν τῇ 7ῇ ὥρᾳ τῆς πρωίας ἐρρίφθησαν 21 κανονιοβολισμοί, ἐπαιάνισαν αἱ στρατιωτικαὶ μουσικαὶ περιερχόμεναι τὰς ὁδοὺς καὶ μετὰ πομπῆς ὁ βασιλεὺς περιστοιχούμενος ὑπὸ τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβουλίου μετέβη εἰς τὸν ναὸν τῆς ῾Αγίας Εἰρήνης [….] τὸ δὲ ἑσπέρας ἐρρίφθησαν καὶ πάλιν κανονιοβολισμοί και στρατιωτικαὶ μουσικαὶ ἐπαιάνισαν ἐμβατήρια».[689]

Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Αθηνών (1836)

Στο ίδιο διάταγμα της 31ης Δεκεμβρίου 1835, γίνεται σαφής αναφορά στον σχηματισμό Στρατιωτικής Μουσικής, στην Φρουρά Αθηνών, συγκείμενη από έναν αρχιμουσικό και σαράντα μουσικούς α΄, β΄, γ΄ , δ΄ τάξης και η οποία «θέλει σχηματισθεί εκ των δύο συστημένων μουσικών των ταγμάτων, και θέλει διαμένει παρά τω εν Αθήναις φρουρούντι τάγματι».[690] Με την φράση «εκ των δύο συστημένων μουσικών των ταγμάτων» εννοούνται η Μουσική του 1ου και του 7ου Τάγματος Πεζικού της Γραμμής, οι οποίες είχαν μετασταθμεύσει από τον Ναύπλιο στην Αθήνα στις 19 Δεκεμβρίου 1834 όπου έδρευε το 1ο ΤΠ. Όπως μαρτυρεί αναφορά του στρατιωτικού διοικητή Αθηνών και Πειραιώς Vincenzo Pisa, στο 1ο ΤΠ είχε προσκολληθεί και η Μουσική του 7ου ΤΠ έως τον Απρίλιο του 1835, ενώ κατόπιν προσκολλήθηκε στο 6ο ΤΠ (από τον Φεβρουάριο του 1835 το τάγμα αυτό διέθετε δυνάμεις στην Αθήνα, στα Μέγαρα και στην Αίγινα) για υπηρεσιακές ανάγκες του τάγματος αυτού και για να συνδράμει στην εκπαίδευση και τον σχηματισμό της Μουσικής του.[691]

---

[689] Ευαγγελίδης, *Ιστορία του Όθωνος Βασιλέα της Ελλάδος,* ό.π. σ. 111.

[690] Στο ίδιο.

[691] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ. 524, Έγγραφο αρ. 107.

Με την νέα τοποθέτηση των ταγμάτων στις αρχές του 1836 την φρούρηση της Αθήνας ανέλαβε το 3ο Τάγμα, του οποίου το επιτελείο έδρευε στην Αθήνα και κάποιοι λόχοι στην Χαλκίδα. Η νέα τεσσαρακονταμελής Στρατιωτική Μουσική της Φρουράς Αθηνών υπήχθη στο 3ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής, με αρχιμουσικό τον Carl Koehler και διευθυντή (Intendant Officier) τον Λοχαγό Joseph Freiherr von Großschedel.

Σχηματισμός Στρατευμάτων της ξηράς (1836)

Με το Β.Δ. «περί του σχηματισμού των στρατευμάτων της ξηράς» της 13/25 Ιανουαρίου, συντελέστηκαν σημαντικές αλλαγές και προσδιορίσθηκε η νέα τους σύνθεση. Μεταβολή σημειώθηκε με την μείωση του αριθμούν των ταγμάτων πεζικού της γραμμής, από οκτώ σε τέσσερα. Τα δύο τάγματα πεζικού της γραμμής απαρτίζονταν από Έλληνες και έτερα δύο από Γερμανούς. [692] Οι πλεονάζοντες σαλπιγκτές των Ευζωνικών λόχων του πεζικού, διατάχθηκε να μετατεθούν στις ίλες λογχιστών του Ιππικού.[693]

Πίνακας 37. Η νέα σύνθεση του Στρατού, 1836

Σώματα	Δύναμη	Παρατηρήσεις
4 Τάγματα Πεζικού της Γραμμής	6 λόχοι	2 Ελληνικά και 2 Γερμανικά, με αρίθμηση 1-4
4 Τάγματα Ελαφρού Πεζικού	6 λόχοι	Αρίθμηση 1-4, τα γ' και δ' αποτελούμενα από Λάκωνες
1 Σύνταγμα Ιππικού	6 ίλες	3 ίλες λογχιστών και 3 καραβινοφόρων
1 Τάγμα Πυροβολικού	4 λόχοι	
	1 λόχος Ζευγιτών	
Οπλοστάσιο	2 λόχοι τεχνητών	
Σκαπανείς	2 λόχοι	Υπό ιδίαν διοίκηση της διλοχίας

[692] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Α΄ τμήμα) Προσωπικό-Οργάνωση/ΑΧΧΙ, ό.π., Φ.143, Διάταγμα αρ. 6104, Έγγραφο αρ. 40.

[693] ΦΕΚ 36Α΄/22 Ιουλίου 1836, σ. 168.

Σύνθεση Τάγματος Πεζικού της Γραμμής (1836)

Σύμφωνα με τον νέο σχηματισμό στρατευμάτων της ξηράς, η σύνθεση των ταγμάτων πεζικού της γραμμής ήταν η ακόλουθη:

«Οι Επιτελείς

1. Αντισυνταγματάρχης Διοικητής
1. Ταγματάρχης
1. Υπασπιστής (Υπολοχαγός)
1. Καταλυματίας
1. Ιατρός Τάγματος
2. Υποϊατροί
1. Ιερεύς
1. Ανθυπασπιστής
1. Λογιστής
1. Δεσμοφύλακας και 1 βοηθός
1. Αρχιτυμπανιστής
1. Οπλοποιός
5. Ίπποι αξιωματικών

Ο λόχος

1. Λοχαγός
1. Υπολοχαγός
2. Ανθυπολοχαγοί
1. Επιλοχίας
1. Σιτιστής
2. Λοχίες
8. Δεκανείς
3. Σαλπιγκτές ή Τυμπανιστές

121. Πελεκυφόροι, εκλεκτοί και στρατιώτες.

Εκ των λοχαγών, καταλυματιών τάγματος και λογιστών, πρέπει πάντοτε το ήμισυ να ήναι Ι και το άλλο της ΙΙ τάξεως· από τους αυλητάς ο εις να ήναι της Ι και οι δύο της ΙΙ· από δε τους τυμπανιστάς 5 της Ι και 10 της ΙΙ».[694]

Από τον παραπάνω πίνακα συνάγεται ότι σε κάθε τάγμα πεζικού της γραμμής κλήθηκαν να υπηρετήσουν 1 αρχιτυμπανιστής και 18 σαλπιγκτές ή τυμπανιστές. Συνολικά τα τέσσερα τάγματα πεζικού της γραμμής έπρεπε να διαθέτουν 4 αρχιτυμπανιστές και 72 σαλπιγκτές και τυμπανιστές.

Τάγματα Ελαφρού Πεζικού (1836)

Αντίστοιχα η σύνθεση των Ελαφρών Ταγμάτων πεζικού ήταν η ακόλουθη:

«Οι Επιτελείς

1. Αντισυνταγματάρχης Διοικητής
1. Υπασπιστής (Ανθυπολοχαγός)
1. Καταλυματίας Τάγματος ΙΙ τάξεως
1. Ιατρός Τάγματος
1. Ιερεύς
1. Ανθυπασπιστής
3. Ίπποι αξιωματικών

Ο λόχος

1. Λοχαγός
1. Ανθυπολοχαγός
1. Επιλοχίας
1. Σιτιστής

2 Λοχίες

---

[694] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Α΄ τμήμα)/ΑΧΧΙ-Διορισμοί, μεταθέσεις, απολύσεις, προαγωγές υπαλλήλων και αξιωματικών-Οργανισμός του Στρατού, Φ.143, Διάταγμα αρ. 6104, Έγγραφο αρ. 40.

4. Δεκανείς

2. Σαλπιγκτές

50. Εκλεκτοί στρατιώτες

Εκ των Λοχαγών το μεν ήμισυ θέλει ήναι της Ι και το άλλο της ΙΙ τάξεως· το δε αυτό και διά τους σαλπιγκτάς».[695]

Στα τέσσερα τάγματα ελαφρού πεζικού κλήθηκαν να υπηρετήσουν 48 σαλπιγκτές.

Το Ιππικό Σύνταγμα Λογχιστών (1836)

Το Ιππικό Σύνταγμα λογχιστών συγκροτήθηκε ως εξής:

«Οι Επιτελείς

1. Αντισυνταγματάρχης Διοικητής Συντάγματος

2. Ταγματάρχες

1. Υπασπιστής (Υπολοχαγός)

1. Καταλυματίας Συντάγματος Ι τάξεως

1. Ιατρός Συντάγματος

1. Ιατρός Τάγματος

1. Υποϊατρός

1. Ιππιατρός

1. Ιερεύς

2. Ανθυπασπιστές

1. Λογιστής Ι τάξεως και

2. Λογιστές ΙΙ τάξεως

2. Δόκιμοι Ιππιατροί

1. Αρχισαλπιγκτής

1. Δεσμοφύλακας και 1 βοηθός

1. Οπλοποιός

---

[695] Στο ίδιο.

12. Αξιωματικών και 3 υπηρεσίας ίπποι

Η ίλη

1. Ίλαρχος
1. Υπολοχαγός
2. Ανθυπολοχαγοί
1. Επιλοχίας
2. Λοχίες
1. Σιτιστής
8. Δεκανείς
1. Σαλπιγκτής Ι τάξεως και
2. ΙΙ τάξεως
1. Πεταλωτής
1. Σαγματοποιός
90. Εκλεκτοί και στρατιώτες και
8. ίπποι αξιωματικών και
94. της υπηρεσίας».[696]

Από τον παραπάνω πίνακα συνάγεται ότι στο Σύνταγμα Ιππικού κλήθηκαν να υπηρετήσουν 1 αρχιτυμπανιστής και 18 σαλπιγκτές.

Τάγμα Πυροβολικού (1836)

Το Τάγμα Πυροβολικού συγκροτήθηκε ως ακολούθως:

«Οι Επιτελείς

1. Αντισυνταγματάρχης Διοικητής
1. Ταγματάρχης
1. Υπασπιστής (Υπολοχαγός)
1. Καταλυματίας Τάγματος Ι τάξεως

[696] Στο ίδιο.

1. Ιατρός Τάγματος

1. Υποϊατρός

1. Υφιππιατρός

1. Ιερεύς

1. Ανθυπασπιστής

1. Λογιστής Ι τάξεως και

2. ΙΙ τάξεως

1. Δόκιμος Ιππιατρός

1. Αρχισαλπιγκτής

1. Δεσμοφύλακας και 1 βοηθός

5. Ίπποι αξιωματικών

Ο λόχος του Πυροβολικού

1. Λοχαγός

1. Υπολοχαγός

2. Ανθυπολοχαγοί

1. Επιλοχίας

1. Σιτιστής

3. Λοχίες

8. Δεκανείς

3. Σαλπιστές εκ των ο εις

ανήκει εις την Ι και οι 2 εις την ΙΙ τάξιν

3. Πεταλωτές

12. Πυροτεχνίτες

24. Πυροβολιστές Ι τάξεως και

40. Πυροβολιστές ΙΙ τάξεως

εκ των λοχαγών το ήμισυ θέλει είναι της Ι και

το ήμισυ της ΙΙ τάξεως.

121. Πελεκυφόροι, εκλεκτοί και στρατιώτες.

Ο λόχος των Ζευγιτών

1. Ίλαρχος

1. Υπολοχαγός

2. Ανθυπολοχαγοί

1. Επιλοχίας

1. Σιτιστής

3. Λοχίες

8. Δεκανείς

1. Σαλπιγκτής Ι τάξεως και

2. ΙΙ τάξεως

4. Πεταλωτές

2. Σαγματοποιοί

110. Ζευγίτες

8. Ίπποι αξιωματικών και

94. της υπηρεσίας

4. Ίπποι αξιωματικών, 15 προς ιππασίαν και 200 ζεύγους.

Οι Σιτιστές, Πεταλωτές και Σαγματοποιοί δεν έχουν

επίσης ίππους εν καιρώ ειρήνης».[697]

Από τον παραπάνω πίνακα συνάγεται ότι στο Τάγμα Πυροβολικού κλήθηκαν να υπηρετήσουν 1 αρχιτυμπανιστής και 15 σαλπιγκτές.

Διεύθυνση Κεντρικού Οπλοστασίου (1836)

Ο λόχος Τεχνιτών του Οπλοστασίου συγκροτήθηκε ως ακολούθως:

«Ο λόχος των τεχνιτών

1. Λοχαγός

1. Υπολοχαγός

3. Ανθυπολοχαγοί

[697] Στο ίδιο.

5. Αρχιτεχνίται ισότιμοι, και

έχοντες τας αυτάς αποδοχάς του επιλοχίου

1. Λογιστής ΙΙ τάξεως

1. Επιλοχίας

8. Λοχίες

10. Δεκανείς

1. Σαλπιγκτής Ι τάξεως και

2. ΙΙ τάξεως

50. Τεχνίτες Ι και

50. ΙΙ τάξεως

Εκ των λοχαγών ο εις της Ι και ο άλλος

της ΙΙ τάξεως».[698]

Διλοχία Σκαπανέων (1836)

Η Διλοχία Σκαπανέων συγκροτήθηκε με τον ακόλουθο τρόπο:

«Οι Επιτελείς

1. Ταγματάρχης

1. Υπασπιστής (Ανθυπολοχαγός)

1. Καταλυματίας Τάγματος ΙΙ τάξεως

1. Λογιστής Ι τάξεως

3. Ίπποι αξιωματικών

Ο λόχος

1. Λοχαγός

1. Υπολοχαγός

1. Ανθυπολοχαγός

1. Υποϊατρός

[698] Στο ίδιο.

1. Επιλοχίας

1. Λογιστής ΙΙ τάξεως

6. Λοχίες

12. Δεκανείς

1. Σαλπιγκτής Ι τάξεως και

2. ΙΙ τάξεως

122. Σκαπανείς Ι και ΙΙ τάξεως

10 Μαθητευόμενοι

Εκ των λοχαγών ο εις της Ι και ο

δεύτερος της ΙΙ τάξεως».[699]

Ο Carl Koehler ως Αρχιμουσικός της Φρουράς Αθηνών (1836)

Ο Carl Koehler τοποθετήθηκε ως αρχιμουσικός στην νεοσύστατη Στρατιωτική Μουσική του 3ου Τάγματος Πεζικού της Γραμμής στην Αθήνας στις αρχές του 1836.[700]

Σύμφωνα με Βαυαρικές πηγές, «σύντομα απέκτησε μεγάλη φήμη στον πληθυσμό, ο οποίος αποτελούνταν κυρίως από νεοαφιχθέντες ξένους, λόγω των ελκυστικών συναυλιών που έδινε το μουσικό σώμα υπό την διεύθυνση του το μεσημέρι μετά την αλλαγή της φρουράς και τις Κυριακές μετά την εκκλησιαστική λειτουργία στο πάρκο της πόλης. Δεν ακούγονταν μόνο εμβατήρια, αλλά και η ουβερτούρα μιας όπερας, ένα ποτ - πουρί από άριες όπερας και χορούς από όλες τις ευρωπαϊκές χώρες. Δεδομένου ότι η κατοικία του βασιλιά στην Αθήνα ήταν αρχικά η βίλα ενός εύπορου πολίτη, δεν υπήρχε αίθουσα στην οποία το μουσικό σώμα θα μπορούσε να δώσει συναυλία ή να παίξει χορευτική μουσική σε έναν εορταστικό χορό. Στις γιορτές, ο Βασιλιάς Όθωνας έπρεπε να αρκείται σε μικρά σύνολα που σχηματίζονταν για το σκοπό αυτό από τους μουσικούς της φρουράς του».[701]

---

[699] Στο ίδιο. Πρβλ. ΦΕΚ 36Α΄/22 Ιουλίου 1836, ό.π., σ. 165-170.

[700] Η ακριβής ημερομηνία τοποθέτησής του στις αρχές του έτους είναι άγνωστη, πλην όμως η τοποθέτηση βέβαιη, από έγγραφο που βεβαιώνει τον θάνατό του τον Φεβρουάριο του 1837 και ενώ ήταν αρχιμουσικός του 3ου Τάγματος στην Αθήνα.

[701] Schnebel, ό.π., σ. 88.

Εκδημία του Carl Koehler – Ο Αρχισαλπιγκτής Franz Seiller (1837)

Το 1837 ήταν έτος επιστροφής των Βαυαρών εθελοντών στην πατρίδα τους. Ωστόσο κατά την περίοδο αυτή στην πόλη της Αθήνας εξαπλώθηκε μολυσματική ασθένεια (πανώλη), με συνέπεια να αποβιώσουν αρκετοί Βαυαροί στρατιώτες, μεταξύ αυτών μέλη της Στρατιωτικής Μουσικής του 3ου Τάγματος και ο Αρχιμουσικός Carl Koehler. Σύμφωνα με Βαυαρικές πηγές, για την συμπλήρωση των κενών θέσεων λόγω της απώλειας αρκετών Βαυαρών μουσικών από την πανώλη, κλήθηκαν ορισμένοι μουσικοί από την Ελληνική Στρατιωτική Μουσική του Άργους.[702]

Σε έγγραφο της 28ης Φεβρουαρίου/12 Μαρτίου, το 3ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής εισηγήθηκε προς την Διοίκηση του Πεζικού την τοποθέτηση του Αρχισαλπιγκτή του Πυροβολικού Franz Seiller στην θέση του αποθανόντος Αρχιμουσικού Carl Koehler.[703]

Με την διαταγή υπ' αρ. 3034 της 3/12 Μαρτίου, ανατέθηκαν στον Franz Seiller καθήκοντα αρχιμουσικού της Στρατιωτικής Μουσικής του 3ου Πεζικού Τάγματος της Γραμμής και η ορκωμοσία του έγινε στις 6/18 Μαρτίου 1837.[704] Τον Μάρτιο του 1839 προήχθη στον βαθμό του αρχιμουσικού (Βλ. παρακάτω).

Στρατιωτική Μουσική του 3ου ΤΠΓ (1837)

Με το Β.Δ. της 8/20 Ιουνίου η Στρατιωτική Μουσική του 3ου Τάγματος αναδιοργανώθηκε και ρυθμίστηκαν μισθολογικά ζητήματα. Το διάταγμα προέβλεπε την πλήρωση 26 θέσεων μουσικών 1ης και 2ης τάξης. Ο μισθός του Αρχιμουσικού προσδιοριζόταν στις 200 δραχμές μηνιαίως και αυτός των μουσικών στις 100 δραχμές. Επιπλέον δινόταν και επιμίσθια για την συμμετοχή των μουσικών σε διάφορες μουσικές εκδηλώσεις.[705] Με το Β.Δ. της 23ης Αυγούστου/ 4 Σεπτεμβρίου ο Όθων παραχώρησε κίνητρα στους αυλητές και στους μουσικούς του 3ου Τάγματος Πεζικού της Γραμμής, των οποίων η θητεία επρόκειτο να λήξη τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο του 1838, εφόσον αυτοί δεχόταν να ανακαταταγούν

---

[702] Στο ίδιο, σ. 89.

[703] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Α΄ τμήμα) Προσωπικό–Οργάνωση/XXV Οργανισμός Πεζικού – Οργανισμός Ταγμάτων, Φ. 384, Έγγραφο αρ. 3.

[704] Στο ίδιο, Έγγραφο 3ου Τάγματος αρ. 530.

[705] Στο ίδιο, Διάταγμα αρ. 22685. Χορηγήθηκαν χαμηλότεροι μισθοί. (Βλ. παρακάτω).

για δύο επιπλέον έτη στην Στρατιωτική Μουσική. Στο διάταγμα αυτό τα κίνητρα ονομάζονταν *απολαύσεις,* και αντιστοιχούσαν στις οικονομικές και άλλες απολαβές των μουσικών που κατατάγηκαν στην Στρατιωτική Μουσική του 3ου Τάγματος με το διάταγμα της 8ης/20ής Ιουνίου.[706]

Με έγγραφό του προς την Γραμματεία Στρατιωτικών στις 30 Αυγούστου/11 Σεπτεμβρίου 1837, το 3ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής ζητούσε να λάβει διαταγή για την κατανομή των μουσικών σε κάθε μίας εκ των τριών, α΄, β΄, και γ΄ τάξεων μουσικών. [707]

Σύμφωνα με απαντητικό έγγραφο της Γραμματείας Στρατιωτικών, στην 1η τάξη κατατάσσονταν 12 μουσικοί, στην 2η τάξη 18 και στην 3η τάξη 7, ήτοι συνολικά 37 μουσικοί.[708]

Στρατιωτική Μουσική του 1ου Ελαφρού Τάγματος (1837)

Στις 3 Ιουλίου το 1ου Τάγμα Ελαφρού Πεζικού που έδρευε στην Αθήνα και διέθετε λόχους στο Μεσολόγγι, απέστειλε έγγραφο προς την Γραμματεία στρατιωτικών, προκειμένου να την ενημερώσει για την επικείμενη λήξη της θητείας των μουσικών.

«Θεωρούντες την Μουσικήν ως συντείνουσαν τα μέγιστα εις την συντήρησιν και αύξησιν του Τάγματος τούτου, εις την πρόοδον των Γυμνασίων κυρίως δε εις την πειθαρχίαν του της οποίας έχει (δυσδ.) όχι λίγη ανάγκη, κρίνομεν χρέος μας να προειδοποιήσωμεν την Σεβ. Γραμματείαν περί της εγγυζούσης διαλύσεώς της εξαιτούμενοι όπως ευαρεστηθή να διατάξη τα δέοντα προς συντηρήσεώς της. Επί τούτω επισυνάπτωμεν ταπεινώς ονομαστικόν κατάλογον των συγκροτούντων αυτήν ατόμων, σημειώνοντες εις αυτόν την ημερομηνίαν καθήν μέλλει να αφεθή έκαστος.

Γ. Καρατζάς».[709]

---

[706] Στο ίδιο, Διάταγμα αρ. 24216.

[707] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 2365. Υπενθυμίζεται ότι η Μουσική του 7ου ΤΠΓ, αποκλειστικά αποτελούμενη από Βαυαρούς, είχε μουσικούς δύο τάξεων, α΄ και β΄. Από το έτος αυτό, προστίθεται και η γ΄ τάξη μουσικών.

[708] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 12508.

[709] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Α΄ τμήμα) Προσωπικό-Οργάνωση/ΑΧΧVII- Οργανισμός Πεζικού-Οργανισμός Ταγμάτων, Φ. 395, Έγγραφο αρ. 9756.

«Α΄ Βασιλικό Ελαφρό Τάγμα/Αθήναι Μουσικοί υποτελείς και προσκολλημένοι

Ονομαστικός κατάλογος αυτών

Αύξων Αριθμός	Ονόματα	Επώνυμα	Βαθμός	Μουσικά όργανα Τα οποία ηχούν		Τέλος της υπηρεσίας των			Παρατηρήσεις
				Τάξις	Ονομασία	Έτος	Ημέρα	Μήνας	
1	Ιωσήφ	Βάχνερ	Αρχισαλπιγκτής	1ης	Μπούγλι	1837	11	Ιουλίου	
2	Ξίσφερτ	Αιμαράντ	Ι: Μουσικός	1ης	Σάλπιγκα	»	»	»	
3	Αντώνιος	Αντζιουιέρ	» »	»	Σάλπιγκα Μπάσο	»		9μβριος	Εις το εν Ναυπλίω Νοσοκομείο
4	Ιωάννης	Μπασιάκος	» »	Ιης	Μπε Σάλπιγκα	»	$α^{ην}$	Ιουλίου	Εις το εν Ναυπλίω Στρατ. Δικαστήριον
5	Σκίμπελ	Μαϊέρ	ΙΙ »		Κόρνο	»	19	Ιουλίου	
6	Σίμων	Ουστάχ	» »	2ης	Μπούγλι	»		7μβριο	
7	Αϊσινιέρ	Γάσπερ	» »		Μπάσο	»		7μβριο	
8	Παναγιώτης	Καριτινός	ΙΙΙ »	1ης	Κόρνο	»	29	Αυγούστου	
9	Ιωάννης	Λίγκ	» »	2ης	Σάλπιγκα	»	22	Ιουλίου	
10	Σιόμπεργκ	Ιούλιος	ΙΙΙΙ »	»	»	»	30	8βρίου	

Εν Μεσολογκίω τη 3 Ιουλίου 1837

Ο Υπασπιστής

Αναστάσιος Ζωγράφος

Ανθυπολοχαγός

Διά το ακριβές

Γ. Καρατζάς

Ταγματάρχης».[710]

Από το συγκεκριμένο οργανολόγιο προκύπτει ότι αυτή η Στρατιωτική Μουσική είχε μόνο χάλκινα μουσικά όργανα (ήταν δηλαδή μία Brass Band), όπως συνέβαινε σε μεγάλο βαθμό κατά την περίοδο αυτή και στις στρατιωτικές μπάντες της Ευρώπης και της Β. Αμερικής.

[710] Στο ίδιο. Γεώργιος Καρατζάς, ο μετέπειτα Διοικητής της Σχολής Ευελπίδων.

Εκδημία Αντώνιου Αντωνίου (1838)

Στις 30 Μαρτίου απεβίωσε στο Ναύπλιο ο πρώτος αρχιτυμπανιστής του Α΄ Συντάγματος Πεζικού κατά την αναδιοργάνωση του τακτικού στρατού το 1824. Ο Αντώνιος Αντωνίου υπήρξε ο πρώτος Έλληνας με θητεία στην στρατιωτική μουσική και μοναδικός αρχιτυμπανιστής που προήχθη σε αξιωματικό. [711]

Νέος Μετασχηματισμός του Στρατεύματος (1838)

Με Β.Δ. της 20ης Ιουνίου/2 Ιουλίου αποφασίσθηκε η ελάττωση της δύναμης του Πεζικού και του Ιππικού.[712] Κατόπιν του διατάγματος τα τάγματα πεζικού μειώθηκαν από οκτώ σε πέντε συνολικά, ήτοι 3 της γραμμής και 2 των Ακροβολιστών. Συγκεκριμένα το 4ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής διαλύθηκε και οι λόχοι του ενσωματώθηκαν στα υπόλοιπα τρία τάγματα. Επίσης το 1ο Τάγμα Ελαφρού Πεζικού της Αθήνας και το 2ο του Μεσολογγίου συγχωνεύθηκαν σχηματίζοντας το 4ο Τάγμα Πεζικού (Ακροβολιστές) υπό τον Αντισυνταγματάρχη Σπύρο Μήλιο. Ομοίως τα Τάγματα Ελαφρού Πεζικού της Μάνης 3ο και 4ο συγχωνεύθηκαν σχηματίζοντας το 5ο Τάγμα Ελαφρού Πεζικού (Ακροβολιστές). Επιπλέον μειώθηκε ο αριθμός των Ιλών του Ιππικού από 3 σε 2 και οι λόχοι των σκαπανέων και τεχνητών από 2 σε 1 αντίστοιχα. Με νέο Διάταγμα της 24ης Ιουνίου/6ης Ιουλίου σχηματίσθηκε η Επιθεώρηση Μηχανικού και 4 Διευθύνσεις Μηχανικού στην θέση των 9 Νομομηχανικών. Σε όλα τα παραπάνω σώματα προβλεπόταν η τοποθέτηση κελευστικών μουσικών.[713]

Το Διάταγμα αυτό δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ τον Φεβρουάριο του 1839.[714]

Καθιέρωση Εορτασμού της 25ης Μαρτίου 1821 (1838)

Στις 15 Μαρτίου και μετά από εισήγηση του Γραμματέα Εκκλησιαστικών Γεώργιου Γλαράκη, καθιερώθηκε με Β.Δ. ο εορτασμός της επετείου έναρξης της Επανάστασης του 1821.

---

[711] ΦΕΚ 4Α΄/27 Φεβρουαρίου 1839, σ. 24. Για την επεξήγηση του όρου «χαρακτηρισμένος», βλ. Παράρτημα «Α».

[712] Βυζάντιος, *Συλλογή Στρατιωτικών Νόμων και Διατάξεων,* ό.π., σ. 208-213.

[713] Στο ίδιο, σ. 215, 216, 2118, 221.

[714] ΦΕΚ 4Α΄/27 Φεβρουαρίου 1839, ό.π., σ. 13.

«Ὄθων

ελέω Θεού

Βασιλεύς της Ελλάδος

Επί τη προτάσει της Ημετέρας επί των Εκκλησιαστικών κ.τ.λ. Γραμματείας, θεωρήσαντες ότι η ημέρα της 25 Μαρτίου λαμπρά καθ' εαυτήν εις πάντα Έλληνα διά την εν αυτή τελουμένην εορτήν του Ευαγγελισμού της Υπεραγίας Θεοτόκου, είναι προσέτι λαμπρά και χαρμόσυνος διά την κατά' αυτήν την έναρξιν του περί της ανεξαρτησίας αγώνος του Ελληνικού Έθνους, καθιερούμεν την ημέραν ταύτην εις το διηνεκές ως ημέραν Εθνικής Εορτής.

Εν Αθήναις τη 15 (27) Μαρτίου 1838

ΟΘΩΝ

Ο επί των Εκκλησιαστικών κ.τ.λ.

Γραμματεύς της Επικρατείας

Γ. ΓΛΑΡΑΚΗΣ».[715]

Στην περιγραφή του πρώτου εορτής αναγράφεται η συμμετοχή στρατιωτικής Μουσικής: «Ετελέσθη δὲ πανηγυρικῶς τὸ πρῶτον ἡ ἐθνικὴ αὕτη τελετὴ τῇ 25 Μαρτίου τοῦ 1838. Κανονιοβολισμοὶ καὶ μουσικαί, ὄρθρου ἔτι βαθέος, ἐχαιρέτισαν τὸ ἐπίσημον τῆς ἡμέρας· ἐπευφημούμενοι ζωηρῶς ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα μετέβησαν ἐφ᾽ ἁμάξης εἰς τὸν ναὸν τῆς ᾽Αγίας Ειρήνης ἔνθα ἐτελέσθη παρ᾽ ἅπαντος τοῦ κλήρου πάνδημος δοξολογία. Καὶ ἐν τῷ μικρῷ ἐκείνῳ ναῷ τὸ μεγαλοπρεπέστερον ἐν ἁπλότητι ἀπεκαλύφθη θέαμα· οἱ ἄνδρες τοῦ ᾽Αγῶνος, οἱ στρατηγήσαντες εἰς τὰς δεκαετεῖς μάχας, οἱ ὀτὲ μὲν γενναῖοι νικηταὶ ἄλλοτε δ' ἔνδοξοι ἡττημένοι, οἱ ἐπὶ ὁλόκληρα δέκα ἔτη, καίτοι ἀσύντακτοι, πτωχοί, ἄνευ καθεστηκυίας ἀρχῆς, ἄνευ ἐπιστήμης, ἄνευ πόρων, ἀντιταχθέντες κατὰ μιᾶς ὁλο κλήρου αὐτοκρατορίας καὶ συντρίψαντες ἀλληλοδιαδόχως τοὺς πολλοὺς αὐτῆς στρατοὺς καὶ στόλους, ἐπανηγύριζαν ἤδη ἐλεύθεροι μετ᾽ ἰδίου βασιλέως καὶ ἐθνικῆς κυβερνήσεως τὴν ἡμέραν καθ᾽ ἣν ἔθηκαν αὐτὰ ταῦτα τὰ θεμέλια τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς πατρίδος».[716]

[715] Εφ. *Νεολόγος Πατρών*, αρ. 80, Πάτρα 25/3/1921, σ. 1.

[716] Κυριακίδης, ό.π., σ. 339-340

Μουσικό εγχειρίδιο των Στρατιωτικών Γυμνασίων του Πεζικού (1838)

Σε εγχειρίδιο μουσικής (παρτιτούρες) της 8ης Απριλίου αγνώστου συντάκτη, εντοπίζονται σαράντα σελίδες με τυμπανίσματα, ηχήματα και εμβατήρια που προβλέπονταν να παιανίζονται στα στρατιωτικά γυμνάσια του Ελληνικού Βασιλικού Πεζικού (Πίνακας 38). Τα κελεύσματα και τα εμβατήρια αυτά εκτελούνταν από τύμπανα, κέρατα (κόρνα), αυλίσκο και στρατιωτική μπάντα. [717]

Πίνακας 38. Τυμπανίσματα, ηχήματα και εμβατήρια των Στρατιωτικών Γυμνασίων του Πεζικού, 1838

Εξηγήσεις του τρόπου κρούσεως των τυμπάνων
Τυμπανίσματα για τους επίλεκτους, για τους οπλίτες, για την παράταξη (παρέλαση), για την προχώρηση και για την υποχώρηση. Όλοι οι βηματισμοί (εμβατήρια) κρούονταν σε ταχύτητα 88/ λεπτό.
Τυμπανίσματα για το «βήμα οδοιπορικό», σε ταχύτητα 100/λεπτό
Διακριτικά τυμπανίσματα για έκαστο των τεσσάρων ταγμάτων και έξι για κάθε λόχο τάγματος
Είκοσι δύο τυμπανίσματα ακροβολισμού
Οκτώ δίφωνα ηχήματα κόρνου για βηματισμό, σε ταχύτητα 88/λεπτό
Δύο δίφωνα ηχήματα για το ελαφρό πεζικό, σε ταχύτητα 100/λεπτό
Δύο δίφωνα ηχήματα των ευζώνων, σε ταχύτητα 100/λεπτό
Είκοσι δύο ηχήματα ακροβολισμού (σε συμφωνία με τα τυμπανίσματα). Σε αυτά συμπεριλαμβάνεται και το σημερινό σάλπισμα της «Προσοχής».
Πέντε ηχήματα αυλίσκου (σφυρίχτρας περιπολίας)
Δύο εμβατήρια επιλέκτων (Γρεναδιέρων)
Δύο εμβατήρια οπλιτών (τυφεκιοφόρων), σε ταχύτητα 88/λεπτό
Εμβατήριο προχωρήσεως
Εμβατήριο υποχωρήσεως, σε ταχύτητα 88/λεπτό
Εμβατήριο οδοιπορίας, σε ταχύτητα 100/λεπτό.

[717] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Γεωργίου Α΄/Αρχείο Υπουργείου Στρατιωτικών, Φ. 1653-1659, αρ. βιβλίου 928.

Η παρτιτούρα για την Μουσική του στρατιωτικού γυμνασίου περιλάμβανε 2 πίκολο φλάουτα σε μι ύφεση (στην πραγματικότητα σε ρε ύφεση), 2 κλαρινέτα σε μι ύφεση, 2 κλαρινέτα σε σι ύφεση, 2 κόρνα σε μι ύφεση, 2 τρομπέτες σε μι ύφεση (σημειώνονται ως clarini), 1 φαγκότο, 1 τρομπόνι, 1 όφις (serpent), 1 μεγάλο τύμπανο, κύμβαλα.

Κάτω από την παρτιτούρα σημειωνόταν ότι «τα τύμπανα κτυπούν τον συνήθη βηματισμόν της παρατάξεως δις, έπειτα αρχίζει η μουσική».

Οι παρτιτούρες του εν λόγω βιβλίου αποτελούν τα πρώτα γνωστά μουσικά κείμενα στρατιωτικών γυμνασίων στην Ελλάδα, γραμμένα για κελευστικά μουσικά όργανα και στρατιωτική μπάντα.

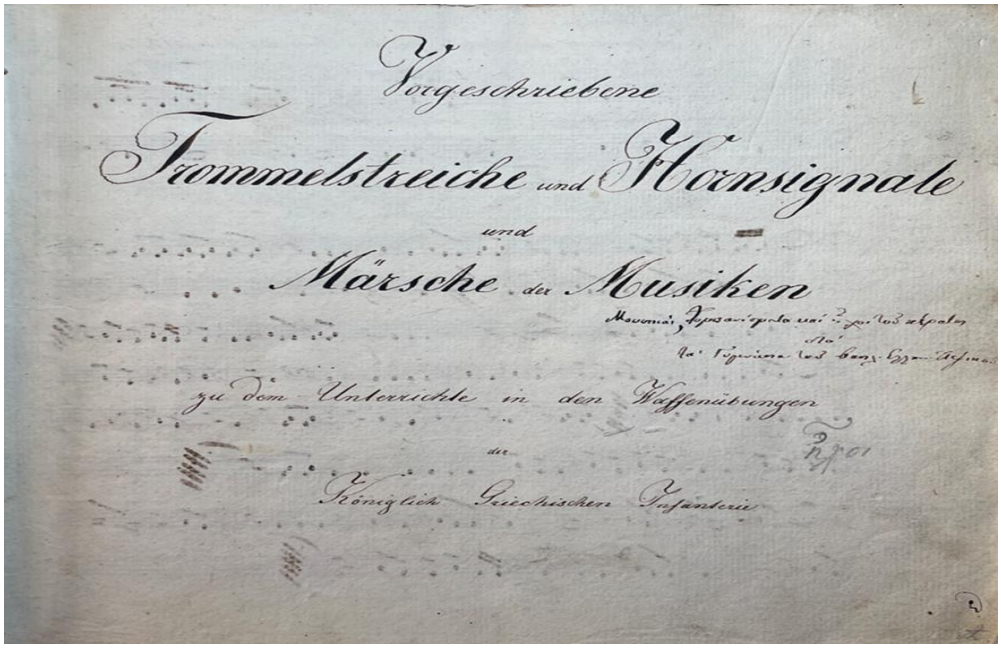

Εικόνα 11. «Μουσικαί, Τυμπανίσματα και ήχοι του κέρατος διά τα Γυμνάσια του βασιλικού ελληνικού Πεζικού», Εξώφυλλο του εγχειριδίου του Στρατιωτικού Γυμνασίου του Πεζικού, 1838

Πηγή: ΓΑΚ ΚΥ, στο ίδιο

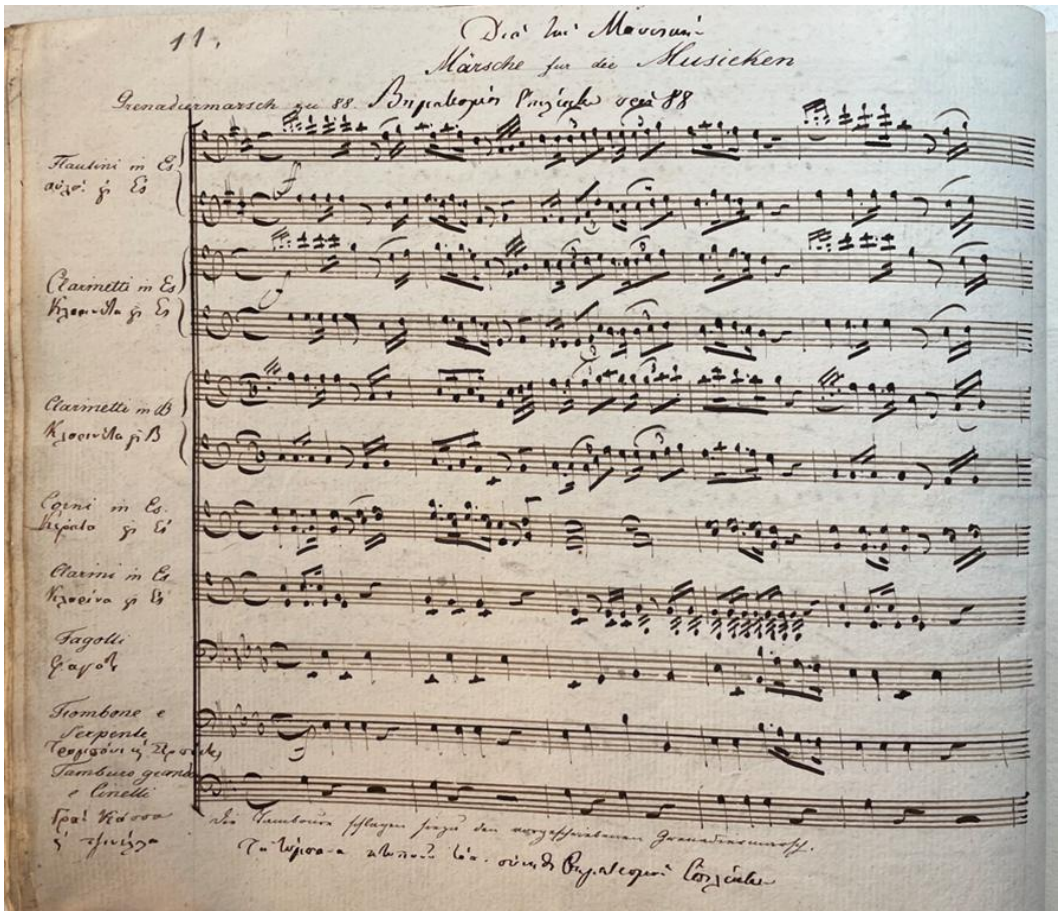

Εικόνα 12. Παρτιτούρα του εμβατηρίου των Επιλέκτων του Πεζικού για Στρατιωτική Μουσική

Πηγή: ΓΑΚ ΚΥ, στο ίδιο

Περί μαθητευομένων μουσικών (1838)

Στις 18 Μαΐου δημοσιεύτηκε στον Τύπο της Αθήνας το αίτημα εισδοχής Ελληνοπαίδων στην Στρατιωτική Μουσική ως μαθητευόμενων, προκειμένου να καλυφθεί το κενό των Βαυαρών μουσικών που επρόκειτο να αποχωρήσουν. Το αίτημα απευθύνονταν στον Γραμματέα Στρατιωτικών και στον Διευθυντή της Μουσικής Λοχαγό Großschedel.

«Μία από τας ολίγας διασκεδάσεις, αι οποίαι υπάρχουν εις τας Αθήνας είναι η στρατιωτική μουσική. Αύτη εξέρχεται πάσαν Κυριακήν εις το προς τα Πατήσια μέρος, όπου συναθροίζεται πλήθος λαού, κατά δυστυχίαν όμως μετ' ολίγον θέλομεν στερηθή και αυτής της ευχαριστήσεως, διότι έως τώρα ο διευθύνων αυτήν αξιωματικός, δεν εφρόντισε να λάβη μέτρα και να προτείνη ώστε να γενώσι δεκτοί Ελληνόπαιδες ως μαθητευόμενοι και τοιουτοτρόπως αφού αναχωρήσουν οι Γερμανοί να μείνουν Έλληνες γυμνασμένοι μουσικοί.

Παρακαλούμεν και τον Γραμ. των Στρατιωτικών και τον καλόν διευθυντήν Κ. Γροσσχέδλ να λάβη πρόνοιαν περί τούτου, ώστε να μείνη μια ευχάριστος ανάμνησίς των εις την Ελλάδα».[718]

Ο Franz Seiller Ανώτερος Αρχιμουσικός (1839)

Με Β.Δ της 7/19 Φεβρουαρίου και ακολούθως με την διαταγή υπ' αριθ. 4060 της Γραμματείας των Στρατιωτικών της Επικρατείας της 13/25 Μαρτίου, ο Franz Seiller τοποθετήθηκε ως Ανώτερος Αρχιμουσικός (Ober Musikmeister) με καθήκοντα εκπαιδευτή των κεραυλητών και σαλπιγκτών όλου του στρατεύματος και, «κατ' ιδίαν», ανώτερου επιθεωρητή (Ober Aufsicht) των διαφόρων μουσικών σωμάτων.[719] Ο όρος «κατ' ιδίαν», προστέθηκε στο διάταγμα και στην διαταγή, καθώς ο Seiller ήταν υπαξιωματικός και δεν μπορούσε να καταλάβει θέση αξιωματικού ανώτερου επιθεωρητή (Ober Aufsicht Officier) και να αμείβεται για αυτήν από την κυβέρνηση. Το επιμίσθιο για τα καθήκοντα αυτά, πιθανότατα θα δίνονταν από τις κρατήσεις των μισθών των αξιωματικών στα τάγματα, όπως συνέβαινε μέχρι τότε για τα επιμίσθια των αρχισαλπιγκτών και αρχιμουσικών.

Από έγγραφο της 19/31 Μαρτίου προκύπτει ότι Seiller δεν επιθυμούσε την ανακατάταξή του στο 3ο ΤΠΓ για ορισμένο χρόνο υπηρεσίας, αλλά επ' αορίστου.[720]

Η εκκρεμότητα αυτή φαίνεται ότι διήρκησε έως το καλοκαίρι του ίδιου έτους.

Σε ονομαστική κατάσταση της Στρατιωτική Μουσικής του 3ου ΤΠΓ φρουράς Αθηνών της 18ης/30ής Μαΐου, καταγράφονται 41 μουσικοί (και ένας προσκολλημένος), με αρχιμουσικό τον Franz Seiller (αναγράφεται ως Sailer) και δεύτερο στην ιεραρχία τον Επιλοχία Χρήστο Παπαδόπουλο. Οι μουσικοί διακρίνονταν σε 4 τάξεις. Στην κατάσταση καταγράφεται η ημερομηνία κατάταξης ή ανακατάταξης και ο ημερήσιος μισθός τους. Ο ημερήσιος μισθός του αρχιμουσικού μαζί με το επιμίσθιο (1 δραχμή) ανέρχονταν στις 3 δραχμές, αυτός του επιλοχία Παπαδόπουλου 1,38 δραχμές, των μουσικών α΄ τάξης από 1,35 έως 1,85 δραχμές,

---

[718] Εφ. *Η Φήμη*, αρ. 122, Αθήνα 18/5/1838, σ. 1.

[719] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ.525, Έγγραφα αρ. 179,180,181. Οι ελληνικοί όροι, που αντιστοιχούσαν στους γερμανικούς όρους Ober Musikmeister και Ober Aufsicht όπως μεταφράστηκαν στις διαταγές, είναι «επιαρχιμουσικός», «μουσικοδιεθυντής» και «επιθεωρητής».

[720] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 209.

των μουσικών β΄ τάξης από 80 λεπτά (άνευ επιμισθίου) έως 1,35 δραχμές με επιμίσθιο), των γ΄ τάξης 1 δραχμή, και των μουσικών δ΄ τάξης 60 λεπτά. Ο ημερήσιος μισθός του αρχιτυμπανιστή Schleicher ανερχόταν στις 1,30 δραχμές. Οι Έλληνες μουσικοί ήταν εννέα τον αριθμό. Στην κατάσταση αυτή εμφανίζεται να έχει καταταγεί από τις 6 Σεπτεμβρίου 1838 και κάποιο συγγενικό πρόσωπο του αρχιμουσικού Seiller, πιθανότατα αδελφός, φέρων το ονοματεπώνυμο "Sailer Aegidius".[721]

Την κατάσταση αυτή υπέγραφε ο Λοχαγός Großschedel ως υπασπιστής του Γραμματέα Στρατιωτικών.[722]

Στις 30 Ιουνίου/11 Ιουλίου το 3ο ΤΠΓ πρότεινε ως αρχιμουσικό του τάγματος τον μουσικό α΄ τάξης Peter Hoffmann στην θέση του αρχιμουσικού του 3ου ΤΠ Franz Seiller.[723]

Ωστόσο, σε μεταγενέστερα έγγραφα, ο Hoffmann εμφανίζεται να υπηρετεί ως μουσικός α΄ τάξης, καθώς ο Seiller διατήρησε και την θέση του αρχιμουσικού του τάγματος (Βλ. παρακάτω).

Εγχειρίδιο Σαλπισμάτων του Joseph Shittermayer (1839)

Στις 7 Μαρτίου ο Αρχισαλπιγκτής του 5ου Τάγματος Ακροβολιστών (Μεθώνη) Joseph Shittermayer υπέβαλε αναφορά, με συνημμένο ένα μουσικό εγχειρίδιο σαράντα οκτώ σελίδων, το οποίο είχε συντάξει ο ίδιος και περιλάμβανε 297 «σήματα της υπηρεσίας της μουσικής». Την αναφορά και το συνημμένο εγχειρίδιο προώθησε προς την διοίκηση του τάγματος ο Ανθυπολοχαγός εκτελών χρέη υπασπιστή Χ. Κουβαράς, η οποία με την σειρά της το απέστειλε προς την Γραμματεία Στρατιωτικών στην Αθήνα. Τα χειρόγραφα σαλπίσματα και τα εμβατήρια ήταν γραμμένα για μία έως τέσσερις σάλπιγγες. Από αυτά, τα 84

---

[721] Αρχαιοελληνικό όνομα που σήμαινε το μικρό κατσίκι. «Αίγος» ονομαζόταν και ο Μέγας Αλέξανδρος σε νεαρή ηλικία. Επίσης, σήμαινε την «ασπίδα της Αθηνάς» καθώς έφερε δέρμα αίγας. Το όνομα Aegidius είναι ταυτόσημο με το Γαλλικό "Giles" από τον 7ο μ.Χ. αιώνα. Βλ. Charlotte M. Yonge, *History of Christian Names*, vol. 1, Mac Milan & Co, London 1878, σ. 177-178.

[722] ΓΑΚ ΚΥ, Ανακτορικά Όθωνος, Φ. 641, Έγγραφο αρ. 7090. Στην κατάσταση αυτή, αναγράφεται ο αριθμός 22685, που αντιστοιχεί στον αριθμό διατάγματος με το οποίο αναδιοργανώθηκε η Μουσική του 3ου ΤΠΓ, μετά τον θάνατο του Carl Koehler, το οποίο προέβλεπε υψηλότερους μισθούς.

[723] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ.525, Έγγραφο αρ. 219.

προορίζονταν για το Ιππικό, τα 99 για το Πυροβολικό, τα 46 για το Μηχανικό (τεχνίτες) και τα 68 για το Πεζικό.

Τα σαλπίσματα αφορούσαν στην υπηρεσία καθημερινότητας του στρατοπέδου (εγερτήριο, προσκλητήρια, επιθεώρηση κ.λπ.) και ορισμένα στην στρατιωτική τελετουργία.

Επιπλέον, συμπεριλαμβάνονταν και εμβατήρια παρέλασης (march), στα οποία προσδιοριζόταν επακριβώς η ταχύτητα βάδισης του στρατεύματος. Σύμφωνα με τις ενδείξεις της ρυθμικής αγωγής, οι οποίες σημειώνονται ευκρινώς άνωθεν των πενταγράμμων, τα στρατεύματα καλούνταν να βαδίζουν κατά την παρέλαση με ταχύτητα 88 και 104 βημάτων ανά λεπτό. Το εγχειρίδιο του Shittermayer αποτελεί την πρώτη καταγραφή αποκλειστικά στρατιωτικών σαλπισμάτων στην Ελλάδα και κατ' επέκταση έναν πρώιμο κανονισμό σαλπιγκτών.[724]

Αρκετά σαλπίσματα του βιβλίου αυτού εντοπίζονται αυτούσια σε μετέπειτα ελληνικούς κανονισμούς εκπαίδευσης σαλπιγκτών.[725]

Οι πρώτες Τριμηνιαίες Καταστάσεις Έγγαμων (1839)

Το έτος 1839 καταγράφεται η έναρξη υποβολής καταστάσεων εγγάμων στρατιωτικών των διαφόρων σωμάτων προς την ιεραρχία. Στις καταστάσεις αναγράφονταν ο βαθμός, ο μισθός, το ονοματεπώνυμο και η ηλικία των δύο συζύγων, ο αριθμός και το φύλλο των τέκνων, η ημερομηνία γάμου και το είδος και αριθμός της εγκριτικής διαταγής για την τέλεση του γάμου (Βασιλικό Διάταγμα, ή άλλη διαταγή). Ανάμεσα σε αυτές τις καταστάσεις εντοπίζονται τα ονόματα των έγγαμων αξιωματικών, υπαξιωματικών, στρατιωτών, μουσικών του Πεζικού της Γραμμής, σαλπιγκτών των ταγμάτων Ακροβολιστών, της Οροφυλακής καθώς και απομάχων. Σε κατάσταση του Λόχου Απομάχων που έδρευε στην Μονεμβασιά, καταγράφεται ο Ανθυπολοχαγός Τριαντάφυλλος Ακριβός, άλλοτε τυμπανιστής και

---

[724] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ.525, Έγγραφα 182-206.

[725] Ενδεικτικά, στο εγχειρίδιο του Shittermayer, εντοπίζονται τα υπ' αρ. 38, 41 και 43 σαλπίσματα του Πυροβολικού, τα οποία εμφανίζονται και στον *Κανονισμό Εκπαίδευσης Σαλπιγκτών του Πυροβολικού* ως «προσκλητήριον σαλπιγκτών», «συσσίτιο» και «διανομή άρτου» αντίστοιχα. Βλ. Γενικόν Επιτελείον Στρατού/Επιθεώρησις Πυροβολικού, *Κανονισμός Πυροβολικού Μέρος Δ΄ –Τμήμα ΙΙΙ – Εκπαίδευσις Σαλπιγκτών* (στο εξής: ΓΕΣ/Επιθεώρησις Πυροβολικού, *Εκπαίδευσις Σαλπιγκτών*), Αθήναι 1930, σ. 36-37.

προγυμναστής των τυμπανιστών, ετών 37, με μισθό 100 δραχμών, έγγαμος με άδεια της υπηρεσίας από το 1827 και πατέρας τεσσάρων θηλέων τέκνων.[726]

Επιστολή του Michael Mangel στον Όθωνα (1839)

Στις 14/26 Ιουνίου ο Michael Mangel απέστειλε επιστολή προς τον Όθωνα εκθέτοντας εκ νέου την πρώην σταδιοδρομία του ζητώντας να αποκατασταθεί η κατά τον ίδιο αδικία σε βάρος του, αυτή της απόταξης από το στράτευμα, με απόφαση του τότε Γραμματέα Στρατιωτικών Στρατηγού Lesuire, χωρίς προηγουμένως να εξετασθεί ο ίδιος από πολεμικό συμβούλιο. Η επιστολή είναι γραμμένη στην Γαλλική γλώσσα, εστάλη από την Αθήνα και ο Mangel αναφέρει σαφώς ότι είναι Αυστριακός.[727]

Θεμελίωση Πανεπιστημίου Αθηνών (1839)

Στις 31 Δεκεμβρίου 1836 εκδόθηκε Β.Δ. για την σύσταση Πανεπιστημίου στην Αθήνα. Στις 14 και 22 Απριλίου 1837 εκδόθηκαν δύο διατάγματα, ήτοι «περί προσωρινού κανονισμού συστηθησομένου Πανεπιστημίου και περί Συστάσεως Πανεπιστημίου Όθωνος». Από το 1838 ξεκίνησε η προσπάθεια για την συγκέντρωση χρημάτων για την ανέγερση του κτιρίου του ιδρύματος. Η τελετή θεμελίωσης του πανεπιστημίου από τον Όθωνα, έλαβε χώρα στις 2 Ιουλίου 1839, όπου συμμετείχε η Στρατιωτική Μουσική

> […] *ετέθη πανηγυρικώς ο θεμέλιος λίθος της οικοδομής υπὸ του Βασιλέως μετὰ μεγάλης πομπής, υπὸ τοὺς ήχους της μουσικής και την βροντὴν 21 κανονοβολισμών. Ετέθη δε μάρμαρον, ως ακρογωνιαίος λίθος, εφ' ου υπήρχον τα γράμματα τάδε: «Ελληνικὸν Πανεπιστήμιον, ανεγερθὲν συνδρομή Ελλήνων και φιλελλήνων τω ζ΄ έτει της βασιλείας Όθωνος του Α΄ τη 2α Ιουλίου 1859»* […].[728]

---

[726] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα) Στρατιωτική νομοθεσία - Δικαιοσύνη/ΒΧΧ Νυμφεύσεις Αξιωματικών, Φ. 108, Έγγραφο αρ. 5.

[727] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχείο περιόδου Γεωργίου Α΄/Αρχείο Υπουργείου Στρατιωτικών, Φ. 987-995, Δ6, Έγγραφο αρ. 10061.

[728] Τρύφων Ευαγγελίδης, *Ιστορία του Ιωάννου Καποδιστρίου Κυβερνήτου της Ελλάδος (1828-1831)*, ό.π., σ. 148-150.

Σύμφωνα με άλλες πηγές, στην τελετή θεμελίωσης του πανεπιστημίου έλαβε μέρος η Μουσική του Ιππικού, με αρχιμουσικό τον Ignatz Pranzl.[729]

Τάγματα Οροφυλακής – Κελευστικοί μουσικοί (1839)

Κατά το έτος 1839 συγκροτήθηκαν 8 τάγματα Οροφυλακής, από άνδρες της Εθνοφυλακής με κύρια αποστολή την φύλαξη των βορείων συνόρων της χώρας και την αντιμετώπιση της ληστείας. Τα τάγματα αριθμούσαν από το 1 έως το 8 και τοποθετήθηκαν ως εξής:

Τάγματα 1ο, 2ο, 3ο: Οροφυλακή Φθιώτιδας.

Τάγματα 4ο, 5ο, 6ο: Οροφυλακή Ευρυτανίας

Τάγματα 7ο, 8ο: Οροφυλακή Ακαρνανίας.[730]

Τοιουτοτρόπως το σώμα της Οροφυλακής «εσυσωματώθη με τον Βασιλικόν στρατόν ως μέλος ολοκληρωτικόν προς ανταμοιβήν των αξίων λόγων εκδουλεύσεών του, κατά το 1836 και 1837».[731]

Στα τάγματα Οροφυλακής τοποθετήθηκαν κελευστικοί μουσικοί όπως προκύπτει από επόμενες καταστάσεις έγγαμων στρατιωτικών και αλληλογραφία του ίδιου έτους.[732]

Σε έγγραφα της 28ης Νοεμβρίου 1839 του Αρχηγείου Οροφυλακής Φθιώτιδας υπό τον Βάσο Μαυροβουνιώτη, βεβαιώνεται η παραλαβή 15 αντιτύπων των «τυμπανισμάτων και ήχων του κέρατος». Με ίδιο έγγραφο το τάγμα αιτείται η αποστολή ενός μουσικοδιδάσκαλου για «να παραδίδει μαθήματα εις τους σαλπιγκτάς θεωρούμενα ως πολλά αναγκαία διά τον Στρατόν». [733]

---

[729] «Το πρώτον Ελληνικόν Πανεπιστήμιον», Εφ. *Ατλαντίς*, αρ. 10,235, Νέα Υόρκη, 28/10/1926, σ. 3.

[730] Βυζάντιος, *Συλλογή Στρατιωτικών Νόμων και Διατάξεων,* ό.π., σ. 231.

[731] ΦΕΚ 4Α΄/27 Φεβρουαρίου 1839, ό.π., σ. 13.

[732] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα) Στρατιωτική νομοθεσία - Δικαιοσύνη/ΒΧΧ Νυμφεύσεις Αξιωματικών, Φ. 108, Έγγραφο αρ. 7β.

[733] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 525, Έγγραφα αρ. 234,235.

Αίτημα Συγκρότησης Στρατιωτικής Μουσικής 1ου ΤΠΓ στο Ναύπλιο (1839)

Με έγγραφο της 15ης Δεκεμβρίου προς την Γραμματεία Στρατιωτικών ο Αντισυνταγματάρχης και Διοικητής του 1ου ΤΠΓ Σπυρίδων Σωνιέρος αιτήθηκε την σύσταση Στρατιωτικής Μουσικής στο τάγμα του, που κατά την περίοδο εκείνη έδρευε στο Ναύπλιο. Σύμφωνα με τα αναγραφόμενα, από έτους γινόταν κράτηση 1% στους μισθούς των αξιωματικών για το επιμίσθιο του αρχιτυμπανιστή και την αγορά μουσικών οργάνων. Επίσης αιτήθηκε της παραχώρησης ορισμένου αριθμού κληρωτών στρατιωτών από την επικείμενη στρατολόγηση, ώστε να καταταγούν και να εκπαιδευτούν ως μουσικοί.

Η Γραμματεία Στρατιωτικών με έγγραφο της στις τον Ιανουάριο του 1840, ενέκρινε την σύσταση της ΣΜΣ του 1ου ΤΠΓ στο Ναύπλιο.[734]

Τριμηνιαίες Καταστάσεις Έγγαμων Μουσικών της Φρουράς Αθηνών (1840)

Σε κατάλογο έγγαμων αξιωματικών, υπαξιωματικών και στρατιωτών του 3ου Τάγματος της Γραμμής που έδρευε στην Αθήνα, εντοπίζονται τα ονόματα των έγγαμων μουσικών της στρατιωτικής μουσικής του τάγματος. Στην πλειοψηφία τους οι έγγαμοι μουσικοί ήταν Βαυαροί, πλην των Ελλήνων Χρήστου και Νικόλαου Παπαδόπουλου.[735] Η δεκαοκτάχρονη σύζυγος του Αρχιμουσικού Seiller είχε το επίθετο Wildner, και πιθανώς ήταν θυγατέρα του μουσικού Andreas Wildner.

[734] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 236, 237.

[735] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα) Στρατιωτική νομοθεσία - Δικαιοσύνη/ΒΧΧ Νυμφεύσεις Αξιωματικών. Φ. 110, Έγγραφο αρ. 11α,11β.

Πίνακας 39. Κατάσταση έγγαμων μουσικών του 3ου ΤΠΓ, 1840

α/α	Βαθμός	Ονοματεπώνυμο	Ηλικία	Μισθός/δρχ	Ηλικία συζύγου	Τέκνα
1	Ober Musikmeister	Seiller Franz	34	90	18	2
2	TroStabs[736]	Burghardt Andreas	46	24,60	41	-
3	Hautboist 1ten Klasse	Emge Johann	41	60	39	4
4	:	Grossinsky Max	30	60	26	-
5	:	Hoffmann Peter	29	60	29	-
6	:	Lobwasser Johann	38	60	35	2
7	:	Nuef Johann	34	60	28	-
8	:	Papadopoulos Christos	36	60	29	-
9	:	Papadopoulos Nikolaos	34	60	30	-
10	:	Wildner Andreas	45	60	38	2
11	Hautboist 2ten Klasse	Greiner Peter	29	45	34	2
12	:	Maier Anton	30	45	29	3
13	:	Prettinger Franz	35	45	36	-
14	:	Schleicher Heinrich	33	45	27	_

Στρατιωτική Αλληλογραφία περί Μουσικής και Σαλπιγκτών (1841)

Από την στρατιωτική αλληλογραφία του έτους 1841 συνάγεται ότι η μουσική είχε καταστεί απολύτως απαραίτητη για την καθημερινότητα της στρατοπεδιάς και την γύμναση των στρατευμάτων. Το γεγονός αυτό καθιστούσε απαραίτητη και την καλή εκγύμναση των σαλπιγκτών του κάθε τάγματος. Για τα επιμίσθια των μουσικών, την προμήθεια υλικών και την συντήρηση των μουσικών οργάνων, εκτός από την στερεά χορήγηση από την κυβέρνηση, γινόταν και κρατήσεις από τους μισθούς των αξιωματικών των ταγμάτων.

Με έγγραφό του το 4ου Τάγμα Ακροβολιστών (Χαλκίδα) προς την Γραμματεία Στρατιωτικών στην Αθήνα, με ημερομηνία την 7η Απριλίου 1841, ενημέρωνε για την αναγκαιότητα

[736] Stabstrompeter, Αρχισαλπιγκτής του τάγματος.

εξεύρεσης αρχισαλπιγκτή, προκειμένου να διεξάγεται η εκπαίδευση των σαλπιγκτών του τάγματος.

«Ο Αρχισαλπιστής του υφ' ημίν Τάγματι Ιωάννης Λύτβιχ απεβίωσε εις Άργος την 27 Μαρτίου. Παρακαλούμεν λοιπόν την Ειρημένην Β. Γραμματείαν όπως ευαρεστηθή και διατάξει εν έτερον Αρχισαλπιστήν εις το Τάγμα δια να μην οπισθοδρομή η γύμνασις των μουσικών μας. Ζητώ συγνώμην της Σ. ταύτης Γραμματείας ίνα την παρακαλέσω μέχρι τότε διορισθή έτερος Αρχισαλπιστής να μας σταλεί εις Μουσικός εκ της μουσικής της πρωτευούσης διά τον ολίγον τούτον καιρόν».[737]

Σε έγγραφο της 26ης Ιουνίου 1841, του 1ου Τάγματος της Γραμμής (Ναύπλιο) υπό τον Αντισυνταγματάρχη Νικόλαο Σκαρβέλη προς την Στρατιωτική Βασιλική Γραμματεία, γίνεται αναφορά για χρηματικό ποσό των 90 δραχμών που κατέθεσε ο φρούραρχος Πύλου Συνταγματάρχης Σπυρίδων Σωνιέρος στο ταμείο του τάγματος για δαπάνες της Μουσικής. Εκ του ποσού αυτού δαπανήθηκαν 16,30 δραχμές για την «κατασκευή γαλονίων και ράβδου του αρχιτυμπανιστού».[738]

Σε έγγραφο του 4ου Τάγματος Ακροβολιστών (Χαλκίδα) της 7ης Οκτωβρίου 1841 προς την Γραμματεία των Στρατιωτικών, υποβληθέντος για τρίτη φορά, αναφέρεται η επιτακτική ανάγκη τοποθέτησης Αρχισαλπιγκτή στο τάγμα.

«Λαμβάνω την τιμήν ν' αναφέρω προς την 3η ταύτην Γραμματείαν, ότι η Μεγάλη ανάγκη Αρχισαλπιγκτού εις το Τάγμα, βιάζη τον υποφαινόμενον, και διά τρίτης ήδη φοράς, να παρακαλέσω την 3η τάυτην Γραμματείαν όπως ευαρεστηθή και διορίσει Αρχισαλπιγκτήν, προς γύμναση των σαλπιστών του τάγματος, διότι εντός ολίγου, όχι μόνον δεν θα έχωμεν σαλπιστάς διά την υπηρεσίαν, αλλά και τα γυμνάσια δεν δύνανται να εκτελούνται με ακρίβεια εκ της ελλείψεως σαλπιστή. Προς τούτοις λαμβάνω την τιμήν να θέσω υπ' όψιν της 3ης ταύτης Γραμματείας, ότι από το 1836 έτος εσχηματίσθη εις το τάγμα τούτο Μουσική, και προς τον σκοπόν τούτον, οι Κοι Αξιωματικοί του Τάγματος καταθέτουν ποσότητα τινά προς μόρφωσιν αυτής, και η οποία είχε κάμει αρκετάς προόδους. Νυν δε αποθανόντος του αρχισαλπιστού κατά τον Φεβρουάριον του 1840 έπαυσε η γύμνασή της και σχεδόν άρχισε να

[737] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 525, Έγγραφο αρ. 619.

[738] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 1912.

παραλύει, και αυτά τα ίδια όργανα να φθείρωνται εις την αποθήκη του Τάγματος μη υπάρχοντος τινός προς διατήρηση αυτών. Όθεν εκ των ειρημένων αναφερομένων μου παρακαλώ την 3ην ταύτην Γραμματείαν ίνα ευαρεστηθή, εάν τυχόν και δεν υπάρχει κατά το παρόν αρχισαλπιστής, διατάξη τινά ικανόν εκ της Μουσικής της πρωτευούσης, ν' αποσπασθή εις το υφ' ημίν τάγμα προσωρινώς προς εξάσχισιν των Σαλπιστών και της Μουσικής».[739]

Επιστολή της Rosaria Mangel στον Όθωνα (1842)

Τον Φεβρουάριο του 1842 η σύζυγος του Michael Mangel, *Rosaria Mangel*, απέστειλε επιστολή πέντε σελίδων προς το Όθωνα με αίτημα την ανάκληση του συζύγου της και πρώην διευθυντή στις τάξεις του Ελληνικού Βασιλικού Στρατού, επικαλούμενη την άνευ εξέτασης από πολεμικό συμβούλιο αποπομπή του. Η επιστολή αυτή, σύμφωνα με την ίδια, αποτελούσε την ύστατη προσπάθειά της ώστε να επιστρέψει ο Michael Mangel στην προτέρα θέση του, πριν η ίδια και τα τέσσερα παιδιά της αναχωρήσει για την Κωνσταντινούπολη για να επανασυνδεθεί με τον σύζυγό της. Σε άλλο σημείο των γραφομένων της η Rosaria Mangel αναφέρει ότι ο σύζυγός της μετά την άφεσή του αναγκάσθηκε να εργαστεί αρχικά στην Ελλάδα με τα χέρια του (πιθανώς εννοεί χειρωνακτική εργασία) και κατόπιν να αναζητήσει εργασία *σε ξένη και εχθρική* χώρα προκειμένου να συντηρήσει την οικογένειά του.[740]

Η αναφορά της συζύγου του, μαρτυρεί ότι ο Michael Mangel εργάσθηκε στην Κωνσταντινούπολη, ακολουθώντας την πορεία του πατέρα του και των μουσικών της Ελληνικής Στρατιωτικής Μουσικής, όπως καταγράφηκε στην αναφορά των μουσικών προς τον Ιωάννη Καποδίστρια το 1830.

Υπενθυμίζεται ότι το από 1828 και μετά την εξόντωση των Γενιτσάρων το 1826 από τον Σουλτάνο Μαχμούντ τον Β΄, την μεταρρύθμιση και οργάνωση της στρατιωτικής μουσικής στην Οθωμανική Αυτοκρατορία είχε αναλάβει ο Ιταλός Giuseppe Donizetti, πρώην μουσικός στον στρατό του Ναπολέοντα, αδελφός του Ιταλού συνθέτη Gaetano Donizetti, ο οποίος

[739] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 2151.

[740] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχείο περιόδου Γεωργίου Α΄/Αρχείο Υπουργείου Στρατιωτικών, Φ. 987-995, Δ6, Έγγραφο αρ. 810.

δίδαξε την δυτική μουσική σημειογραφία και ίδρυσε την πρώτη σχολή δυτικής μουσικής στην Τουρκία το 1831.[741]

Εισήγηση του Αλεξάκη Βλαχόπουλου προς τον Όθωνα (1842)

Η επιστολή της Rosaria Mangel διευθύνθηκε από τον Όθωνα προς τον Γραμματέα των Στρατιωτικών Αλεξάκη Βλαχόπουλο, ο οποίος σε έγγραφό του προς τον Όθωνα εισηγήθηκε την καθιέρωση θέσης Διευθυντή της Στρατιωτικής Μουσικής και την τοποθέτηση του Michael Mangel στην θέση αυτή, χωρίς στρατιωτικό βαθμό, δηλαδή ως πολίτη.

«Αρ. 2545 Περί του πρώην Υπολοχαγού Εν Αθήναις την 11ην Μαρτίου 1842.

Μιχαήλ Μάγγελ Γραμματεία των Στρατιωτικών

Προς

την Α. Μ. τον Βασιλέα της Ελλάδος

Να επισυναφθεί η αναφορά της Ροζαρίας Μάγγελ

Μεγαλειότατε!

Επιστρέφων την οποίαν η Υμετέρα Μεγαλειότης ευηρεστήθη να μοι διευθύνη αναφοράν της ονομαζομένης Ροζαρίας Μάγγελ, συμβίας του πρώην υπολοχαγού του Τακτικού Μιχαήλ Μάγγελ αναφέρω ταπεινώς ότι ο ρηθείς εσβύσθη από τους ελέγχους δυνάμει του υπ' αρ. 13104 από 30 Απριλίου/12 Μαΐου 1834 διατάγματος της Υμετέρας Μεγαλειότητος και εδόθη εις αυτόν η υπό του στρατού παραίτησής του εξαιτίας επιληψίμου διαγωγής αναξίας του χαρακτήρος του αξιωματικού.

Τούτου ένεκα εις πολλάς κατά συνεχείαν αναφοράς του ρηθέντος, εξαιτουμένου να του αναδοθή ο βαθμός του υπολοχαγού, η Γραμματεία των Στρατιωτικών απήντησεν εις αυτόν ότι αι αιτίαι αίτινες επροκάλεσαν την από του στρατού αποβολήν του δυνάμει του μνησθέντος διατάγματος της Υμετέρας Μεγαλειότητος, δεν συγχωρούν την υποστήριξιν της αιτήσεώς του. Εντούτοις επειδή ο διαληφθείς Μιχαήλ Μάγγελ εχρημάτισε προ της ελεύσεως της Υμετέρας Μεγαλειότητος εις την Ελλάδαν διευθυντής της στρατιωτικής μουσικής και έχει ως προς το επάγγελμα τούτο αρκετήν ικανότητα, εάν και η Υμετέρα Μεγαλειότης εγκρίνη την

[741] Καίτη Ρωμανού , *Έντεχνη Ελληνική Μουσική στους Νεότερους Χρόνους*, Κουλτούρα, Αθήνα 2006, σελ. 105.

πλάσιν μιας θέσεως διευθυντού της μουσικής του στρατού, καλούμαι να με διατάξη να κάμω την διά την θέσιν ταύτην απαιτουμένη πρότασιν και προτείνω τον ρηθέντα ως τοιούτον άνευ τινός στρατιωτικού βαθμού.

Υποσημειούμαι με βαθύτατον σέβας.

Εν Αθήναις την 13 Μαρτίου 1842.

ΑΒ».[742]

Σε μεταγενέστερο έγγραφο του 1861 σημειώνεται ότι: «Κατά τον Νοέμβριο του 1843 έτους η Α.Μ. ηυδόκησε να συστήση δι' οργανικού διατάγματος Σχολείον μουσικής εις την Πρωτεύουσαν και να διορίση προϊστάμενον αυτού τον Μάγγελ, αναθέσασα συγχρόνως αυτώ την επιθεώρησιν των στρατιωτικών μουσικών, άνευ βαθμού τότε. Βεβαιωθείσα δε περί των καλών και ωφέλιμων εκδουλεύσεών του, ηυδόκησε κατά τον Μάρτιο του 1846, να χαρακτηρίσει αυτόν Υπολοχαγόν ακόλουθον του στρατού».[743]

Ο Τύπος των Αθηνών για τον Michael Mangel (1842)

Τον Μάιο μήνα, ο Τύπος των Αθηνών δημοσίευσε την φημολογούμενη πληροφορία περί συγκρότησης νέας Στρατιωτικής Μουσικής, αποτελούμενη από Έλληνες μουσικούς, οι οποίοι, μετά από εκπαίδευση, θα αντικαθιστούσαν τους αλλοδαπούς μουσικούς των οποίων η θητεία έληγε και δεν επιθυμούσαν την παραμονή τους στην Ελλάδα. Ως κατάλληλος εκπαιδευτής των μουσικών, προτάθηκε από την εφημερίδα ο Michael Mangel.

«Ταυτοχρόνως δε κρίνομεν επίσης δίκαιον να συστήσωμεν εις την Κυβέρνησιν τον αγαθόν συμπολίτην μας Κ. Μικελίνον Μάγγελ. Ο αξιωματικός ούτος υπηρετεί την πατρίδα από από τα 1822, έλαβεν τον βαθμόν του επί του πεδίου της μάχης, υπέφερε και δυστύχησε μετά των λοιπών συναγωνιστών, και διορισθείς από του 1824 και επί Κυβερνήτου διευθυντής της στρατιωτικής μουσικής είχε σχηματίσει και γυμνάσει αυτήν με τον εντελέστερον τρόπον. Πολλοί των μαθητών του υπηρετούσιν εισέτι εις την ενταύθαν στρατιωτικήν μουσικήν. Ο Κ.

---

[742] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Α΄ τμήμα) Προσωπικό-Οργάνωση/ΑΧΧΙ, ό.π., Φ. 282, Έγγραφο αρ. 2545.

[743] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ. 539, Έγγραφο αρ. 1634.

Μικελίνος ευρίσκεται αδίκως εις αργίαν πολλά ήδη έτη· είναι πατήρ πολυαρίθμου οικογενείας, υπηρέτησεν εις τον αγώνα, είναι άριστος μουσικός και ως τοιούτος δεν είναι δίκαιον να πάσχη σήμερον. Η κυβέρνησις θέλει πράξει και ωφέλιμον και ακριβούς δικαιοσύνης, διορίζουσα τον Κ. Μάγγελ διευθυντήν της συστηθησομένης μουσικής με μισθόν ανάλογον. Τας παρατηρήσεις μας τούτας συνιστώμεν εις την επί των Στρατιωτικών Γραμματείαν, ήτις θέλει μας ευρεί πάντοτε επαινετάς της, οσάκις πρόκειται να πράξη δικαιοσύνην». [744]

Επιστολή του Michael Mangel προς τον Όθωνα (1842)

Στις 27 Ιουνίου/9 Ιουλίου ο Michael Mangel απέστειλε επιστολή προς τον Όθωνα από την οποία προκύπτουν πληροφορίες που, είτε άμεσα είτε έμμεσα, συνδέθηκαν με την υπηρεσιακή του κατάσταση. Στην επιστολή αυτή, η οποία συντάχθηκε από την Αθήνα στην Γαλλική γλώσσα, ο Michael Mangel ανέφερε ότι κατά το διάστημα εκείνο (1842) βρισκόταν και εργαζόταν στην Κωνσταντινούπολη για να εξασφαλίσει τα απαραίτητα για την επιβίωση αυτού και της οικογενείας του. Ακολούθως σημείωσε ότι αφού έλαβε διαβεβαιώσεις περί του ενδιαφέροντος της Κυβέρνησης για αυτόν, δεν δίστασε να εγκαταλείψει την Κωνσταντινούπολη για να επιστρέψει σε μια χώρα που την αισθανόταν ως πατρίδα του. Στην συνέχεια της επιστολής ανέφερε ότι κατά την περίοδο του 1833 έπεσε θύμα συκοφαντίας από την πρώτη σύζυγό του και επισύναψε στην επιστολή αντίγραφο της πράξης διαζυγίου του. Τέλος παρακάλεσε τον Όθωνα να μεριμνήσει για την αποκατάσταση της αδικίας που υπέστη με την αποπομπή του από το στράτευμα. [745]

Υπόμνημα περί Σχηματισμού Σχολής της Μουσικής (1842)

Στις 7 Αυγούστου ο Λοχαγός των Υποτελών του 3ου ΤΠΓ Φρουράς της Αθήνας Επαμεινώνδας Βασιλείου υπέβαλε υπόμνημα προς την Διοίκηση του Τάγματος για τον σχηματισμό Σχολείου της Μουσικής απαριθμώντας τους λόγους αυτής της αναγκαιότητας. Από το υπόμνημα συλλέγονται πολλές πληροφορίες για την κατάσταση της Στρατιωτικής Μουσικής του 3ου

[744] Εφ. *Αιών*, αρ. 352-353, Αθήναι 13/5/1842, σ. 3.

[745] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 642, Έγγραφο αρ. 26107.

Τάγματος, αλλά και τους προτεινόμενους τρόπους και πρόσωπα που θα μπορούσαν να αναλάβουν τον σχηματισμό, την λειτουργία και την επιτήρηση και του Σχολείου.

«Η Στρατιωτική μουσική του ΙΙΙ τάγματος πεζικού της γραμμής, διευθυνόμενη παρά του Αρχιμουσικού Σάϊλερ δεν ανταποκρίνεται πλέον με τας προσδοκίας τας οποίας δυνάμεθα να έχωμεν και μάλλον χειροτερεύει καθ' εκάστην αντί να κάμη προόδους.

Αν μεν εν μέρει πρέπει ν' αποδώσωμεν την αθλίαν κατάστασιν ταύτην εις την αποβίωσιν διαφόρων μουσικών αρκετά διακεκριμένων, εις την κακήν υγείαν άλλων, εις την φθοράν των οργάνων την προερχόμενην τόσον εκ της χρήσεως αυτών όσον ίσως και εκ μη εντελούς διαχειρίσεως, δεν δυνάμεθα όμως να παραλείψωμεν του να βάλωμεν και μέγα μέρος εις τον Αρχιμουσικόν Σάϊλερ, όστις γνωρίζει μεν καλώς τα όργανα ως την σάλπιγγα κέρας και παρόμοια, τα εν χρήσει παρά τω ιππικώ και αρκετά το κλαρινέτον, ίσως δε και την θεωρίαν των λοιπών οργάνων Στρατιωτικής Μουσικής, στερούμενος όμως αληθούς μουσικού αισθήματος, και έχων ακοήν πάσχουσαν δεν θέλει δυνηθεί ποτέ να βελτιώσει την μουσικήν της οποίας προϊσταται αν δεν τεθή υπό την επιτήρησιν καλλιτέρου από αυτού μουσικού, και αν οι μουσικοί δι' αυστηροτέρας επιτηρήσεως δεν υποχρεωθώσι να ενασχοληθώσι με περισσοτέραν επιμέλειαν εις την σπουδήν της τέχνης και εις συνεχεστάτας δοκιμάς.

Διά ν'αναπληρώση την έλλειψιν των καλών μουσικών των καταταχθέντων εις Γερμανίαν των μετέπειτα αποθανούντων ή αναχωρησάντων η επί των Στρατιωτικών Γραμματεία ηναγκάσθη να φέρη με πολλά έξοδα άλλους ή εκ Βαυαρίας ή εκ Τριέστης και κάποτε ηπατήθη εις τας προσδοκίας της. Προς αποφυγήν των δυσάρεστων τούτων δεν υπάρχει νομίζω άλλο μέσον, ειμή μόνον η σύστασις Σχολείου της Μουσικής επιτηρουμένου και διευθυνομένου παρά ειδήμονος και εμπείρου διδασκάλου, τοιούτος ήθελεν είσθαι ο πρώην αρχιμουσικός του Αυστριακού Συντάγματος Χέφνερ, όστις τελευταίως επρότεινεν εγγράφως διά του προξένου Τεργέστης να έλθη εις την Ελλάδα ως Μουσικοδιευθυντής με μισθόν τριακοσίων δραχμών κατά μήνα, οίκημα στολή και έξοδον ελεύσεως και επιστροφής, ή ο Κ^{ος} Μιχαήλ Μάγγελ, παλαιός φιλέλλην Διευθυντής της Μουσικής επί της Κυβερνήσεως του Κόμητος Καποδίστρια, όστις εσχημάτισε τότε και εδιοίκει μουσικήν συνισταμένην εκ τεσσαράκοντα περίπου ανδρών Ελλήνων, τους οποίους αυτός ο ίδιος είχεν εκπαιδεύσει εις τα όργανα της μουσικής, τα οποία εσήμανον, ή ίσως ο Μουσικοδιδάσκαλος Γαβρικέζης αν ήθελεν δεχθή τοιαύτην θέσιν. Το άτομον το επιφορτισμένον την υπηρεσίαν ταύτην ήθελεν φέρει τον τίτλον του Διευθυντού των Στρατιωτικών Μουσικών, ήθελε είσθαι επιφορτισμένον την επιτήρησιν της

μουσικής του ΙΙΙ^{ου} τάγματος του πεζικού της γραμμής των δύο ταγμάτων των ακροβολιστών, της του πυροβολικού τάγματος και των δύω μοιρών του Ιππικού· τας τελευταίας ταύτας ήθελεν επιθεωρεί κατ' έτος, εν ταυτώ δε ήθελεν είσθαι προϊστάμενος της συστηθησομένης Σχολής της Μουσικής. Η Σχολή ήθελε σύγκεισθαι εκ των 50 ή 60 νέων λαμβανομένων εκ της τάξεως των Στρατιωτών των διαφόρων σωμάτων, οίτινες ήθελον συγκεντρωθεί ενταύθα· ούτοι ήθελον λαμβάνη ή απλούν μισθόν του βαθμού των, οι δε προοδεύοντες ίσως και μικρόν τε επιμίσθιον, ολίγων λεπτών καθ' εκάστην. Οι μετά καιρόν αναφαινόμενοι ικανώτεροι, ήθελον προσδιορισθή διά την μουσικήν του εις την πρώτεύουσαν φρουρούντος τάγματος, ήθελον τελειοποιηθή όσον δυνατόν, και οι δεικνύοντες ευφυΐαν πραγματικήν, ήθελαν διδαχθή να παίζωσι και όργανα με Χορδάς, διά να γίνωσι χρήσιμοι δια τους Χορούς της Αυλής, διά το θέατρον κ.τ.λ. Οι άλλοι μετά την εκπαίδευσίν των ήθελαν στέλλεσθαι εις τας μουσικάς των σχετικών Σωμάτων. Άπαντες όμως ήθελαν είσθαι υπόχρεοι μετά την εκπαίδευσίν των να υπηρετήσωσι δι'ωρισμένον καιρόν εις τον Στρατόν ως μουσικοί. Τα έξοδα, τα οποία ο σχηματισμός τοιαύτης Σχολής Μουσικής, ήτις όχι μόνον εις τον Στρατόν, αλλά εις όλην την επικράτειαν ήθελεν διασπείρει μετά καιρόν το τα μέγιστα ελλείπον αίσθημα της μουσικής, δεν ήθελεν είσθαι υπέρογκον διά την Κυβέρνησιν. Το μεγαλείτερον ήθελεν είσθαι η πρώτη αγορά οργάνων της μουσικής. Μετά ταύτα δεν ήθελον υπάρχην ειμή τα τρέχοντα έξοδα διατηρήσεως, η αγορά χαρτίου, ο μισθός του Διευθυντού και ο του λογιστικού και το επιμίσθιον των μαθητών αν η Κυβέρνησις νομίζη τούτο αναγκαίον. Αν η Α.Β. Μεγαλειότης συγκατανεύση να δώση την Υψιλήν έγκρισίν της εις το Σχέδιον τούτο, τότε η επί των Στρατιωτικών Γραμματεία δύναται να επέμβη εις μεγαλειτέρας λεπτομερείας και εις την ανάπτυξιν του προκειμένου. Προς ώραν φαίνεται όμως απολύτως καταπείγον διά την βελτίωσιν της μουσικής και ίσως διά να διατηρηθή καν εις την παρούσαν καίτοι ελλεινήν της κατάστασιν να διορισθεί Διευθυντής επιστήμων, γνωρίζων τας σχέσεις των οργάνων προς άλληλα, έχων και αίσθημα της μελωδίας διά να οδηγήση τον νυν αρχιμουσικόν. Χρέη τοιαύτα δεν δύναται όμως ν' αναλάβη ουδείς των ΚΚ: Αξιωματικών του Β. Στρατού, διότι κανείς εξ αυτών γνωρίζει εντελώς την μουσικήν, αλλ' απαιτείται άνθρωπος της Επιστήμης.

Αθήνα 7 Αυγούστου 1842 λοχ:υποτελ.

Ε. Βασιλείου».[746]

[746] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 642, Υπόμνημα περί σχηματισμού Σχολής Μουσικής, Ημερομηνία Εγγράφου 7/8/1842.

Ο Επαμεινώνδας Βασιλείου είχε γεννηθεί στην Βιέννη το 1802[747] και πιθανότατα ήταν αδελφός του υπολοχαγού των Ευζώνων Παρασκευά Βασιλείου του 3ου ΤΠΓ, υπό τον Σπυρίδωνα Σωνιέρο το 1833. Στο ίδιο τάγμα υπηρετούσε και ο Βαυαρός τότε υπολοχαγός, Emmanuel Hahn. Το 1834 ο Επαμεινώνδας Βασιλείου υπηρετούσε στο 5ο ΤΠΓ και στις αρχές του 1835 μετατέθηκε στου Γενικούς Επιτελείς.[748]

Το υπόμνημα του Επαμεινώνδα Βασιλείου ιεράρχησε τα προβλήματα που αντιμετώπιζε τότε η Μουσική του τάγματος στην πραγματική τους βάση. Οι λύσεις που πρότεινε υιοθετήθηκαν λίγο αργότερα εν συνόλω από τον Γραμματέα Στρατιωτικών Αλεξάκη Βλαχόπουλο.

Από πρωτόκολλο εξέτασης τριών μουσικών την 1η Αυγούστου 1942, προκύπτει ότι ο λοχαγός Επαμεινώνδας Βασιλείου είχε γνώσεις μουσικής.[749]

Επιμίσθια της Αυλής – Μουσικοί του 3ου ΤΠΓ (1842)

Σε ονομαστικό κατάλογο μουσικών του 3ου Τάγματος Πεζικού της Γραμμής της 9ης Αυγούστου 1842, καταγράφονται ο Αρχιμουσικός Franz Seiller και 29 μουσικοί α΄ και β΄ τάξης να λαμβάνουν επιμίσθια για την παροχή υπηρεσιών στην Βασιλική Αυλή. Ανάμεσα στα ονόματα καταγράφονται αυτά Ελλήνων μουσικών που υπηρέτησαν στην Ελληνική Στρατιωτική Μουσική στο Ναύπλιο κατά τα πρώτα χρόνια της συγκρότησής της και κατά την περίοδο της Αντιβασιλείας, καθώς και ονόματα Βαυαρών μουσικών που υπηρέτησαν στην Στρατιωτική Μουσική του 7ου Τάγματος υπό τον Carl Koehler το 1834. Για πρώτη φορά καταγράφεται και το όνομα του Καρόλου Mangel, υιού του Giovanni Mangel, του πρώτου Αρχιμουσικού της Ελληνικής Στρατιωτικής Μουσικής του 1824. Ο κατάλογος είναι γραμμένος στην ελληνική γλώσσα και έχει ως εξής:

[747] ΜΣΝΕ, τόμ. 2, Παράρτημα «Β», λήμμα «Βασιλείου», σ. 420.

[748] ΦΕΚ 2Α΄/23 Ιανουαρίου 1835, ό.π., σ. 13.

[749] Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ. 526, Έγγραφο αρ. 348.

«Βασιλ. ΙΙΙ Πεζικό Τάγμα της Γραμμής Υποτελείς

Ονομαστικός κατάλογος

των μουσικών, οίτινες λαμβάνουν το επιμίσθιον της αυλής

Αριθμός	Βαθμοί	Ονόματα		Ποσόν		Παρατηρήσεις
				Δρχ.	Λεπτά	
		Της οικογενείας	Της βαπτίσεως			
1	Αρχιμουσ.	Σάϊλερ	Φραγκίσκος	12		
1	Μουσ. 1 ταξ.	Βίνδλερ	Ανδρέας	12		
2	:	Γροσκίνσκη	Μαξιμιλιανός	12		
3	:	Δίδριχ	Αδάμ	12		
4	:	Έμγκε	Ιωάννης	8	30	
5	:	Νάϊφ	Ιωάννης	8	30	
6	:	Όφμαν	Πέτρος	12		
7	:	Παπαδόπουλος	Νικόλαος	8	30	
8	:	Παπαδόπουλος	Χρήστος	8	30	
9	:	Πούχνερ	Γεώργιος	12		
10	:	Σκυττενχάμεχ	Μιχαήλ	8	30	
11	:	Φουστανάκης	Αναστάσιος	8	30	
12	:	Φριμ	Γεώργιος	8	30	
1	Μουσ. 2 ταξ.	Γραφ	Ισιδώρος	8	30	
2	:	Τράϊνερ	Πέτρος	4	15	
3	:	Δέλινγγερ	Αντώνιος	4	15	
4	:	Έμγκε	Φραγκίσκος	12		
5	:	Εμμανουήλ	Δημήτριος	4	15	
6	:	Έπνερ	Ιωάννης	4	15	
7	:	Μάϊερ	Αντώνιος	4	15	
8	:	Μάγγελ	Κάρολος	4	15	

9	:	Μιχαήλ	Ιωάννης	4	15	
10	:	Πουτζέλλη	Λορέντζος	12		
11	:	Πρέτινγγερ	Φρανγκίσκος	4	15	
12	:	Πλασταράς	Ιωάννης	4	15	
13	:	Ράϊλιγγ	Κάρολος	8	30	
14	:	Σχλάϊχερ	Ενερίκος	4	15	
15	:	Σχυν	Ιωάννης	4	15	
16	:	Σχουλφάβε	Κωνσταντίνος	4	15	
17	:	Χάϊνιγγερ	Κάρολος	4	15	

Αθήνα την 9 Αυγούστου 1842

Η διοίκησις του Τάγματος

Auer

Oberstlieutenant».[750]

Ο Michael Mangel απευθύνεται εκ νέου στον Όθωνα (1842)

Στις 21 Αυγούστου ο Michael Mangel απέστειλε εκ νέου επιστολή στον Όθωνα από την Αθήνα. Στην επιστολή, αφού περιέγραψε δυσκολίες που βίωνε, ανέφερε ότι έθετε τον εαυτό του στην διάθεση της Γραμματείας Στρατιωτικών προκειμένου να διευθύνει ένα ίδρυμα εκπαίδευσης μουσικών του στρατού και τον σχηματισμό Μουσικών σε όλα τα σώματα του στρατού.

Σε σημείωση της 3ης Σεπτεμβρίου του Αλεξάκη Βλαχόπουλου επί της επιστολής του Mangel αναγράφεται ότι «Διετάχθη ο αναφερόμενος να υποβάλει σχέδιον περί συστάσεως μουσικής σχολής, διά να παρατηρηθή εάν δύναται να γίνη χρήσιμος εις την υπηρεσίαν ως μουσικοδιδάσκαλος».[751]

[750] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 526, Έγγραφο αρ. 353.

[751] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 354.

Το Σχέδιο Σύστασης Σχολείου Μουσικής του Michael Mangel (1842)

Στις 3 Σεπτεμβρίου ο Michael Mangel υπέβαλε το δικό του σχέδιο «περί συστάσεως Σχολείου της Μουσικής», στο οποίο ανέφερε ότι κυριότερος λόγος της σύστασης αυτής ήταν η οικονομία των δημόσιων δαπανών για έξοδα κατάταξης και μισθοδοσίας αλλοδαπών μουσικών.

Στην συνέχεια πρότεινε την εισδοχή και φοίτηση έως 50 μαθητών στην Σχολή Μουσικής από την κατάταξη νεοσυλλέκτων, αριθμού βαίνοντος σταδιακά μειούμενου, εφόσον συμπληρώνονταν οι θέσεις των μουσικών στα τάγματα. Πρότεινε επίσης την εξεύρεση και διάθεση κατάλληλου χώρου για την διεξαγωγή των μαθημάτων, την εξάσκηση αλλά και στρατωνισμό των μαθητών, την προσκόλληση ενός στρατιωτικού λογιστή ή υπαξιωματικού για την εκτέλεση της εσωτερικής υπηρεσίας και την προμήθεια των απαραίτητων μουσικών οργάνων.

Τέλος, διευκρίνισε ότι ο αριθμός των αρχικά προσερχομένων στην Σχολή, έπρεπε να υπερβαίνει τους 50 κατ' έτος, και αυτό διότι ορισμένοι πιθανώς αποδεικνύονταν ανεπίδεκτοι στην μουσική μάθηση.

Πίνακας 40. Προτεινόμενη προμήθεια μουσικών οργάνων για το Σχολείο Μουσικής από τον Michael Mangel, 1842

Μουσικά όργανα	Φιορίνια	Δραχμές
«4 κλαρινέτα εις Bb	10.30	25. 20 λεπτά
2 κλαρινέτα εις Eb	8. 80	20. 40
3 Πίκολα εις Eb	2. 24	5. 76
2. Φλάουτα εις Es	9	21. 60
3 Κόρνα με μηχανάς	30	72
2 Σάλπιγγες με μηχανάς	26	62. 40
4 : χωρίς μηχανάς	10	24
2 Κλαπ-χορν	20	48
2 Τρομπόνια	20	48
1 Φαγότο	33	79.20
1 Κούφο φαγότο	60	144

36 πίβες κλαρινέτου	4. 80	9. 92
12 διά φαγότον και 12 διά κούφο φαγότον	6	14. 40
χαρτή μουσικής		100
Το όλον δραχμάς		1178. 40 λεπτά» [752]

Εισήγηση Βλαχόπουλου για συγκρότηση Σχολείου Μουσικής (1842)

Στις 30 Σεπτεμβρίου ο Γραμματέας Στρατιωτικών Αλεξάκης Βλαχόπουλος εισηγήθηκε στον Όθωνα την συγκρότηση Σχολείου Μουσικής για την εκπαίδευση Ελλήνων μουσικών. Στο έγγραφο παρουσίασε τους λόγους σύστασης του Σχολείου Μουσικής, τους τρεις υποψηφίους για την ανάληψης της διεύθυνσης και τεχνικά ζητήματα αφορώντα τον στρατωνισμό και τα υλικά που απαιτούνταν για την εκπαίδευση.

«Περί οργανισμού Σχολείου της Μουσικής

Προς την Α. Μεγαλειότητα τον Βασιλέα

Ως εκ της καταστάσεως της Στρατιωτικής Μουσικής του εις την πρωτεύουσαν φρουρούντος τάγματος, πηγαζούσης αναμφιβόλως εκ της μη εντελούς ικανότητας του διευθύνοντος αυτήν αρχιμουσικού και των εξόδων τα οποία επιφέρει η έλευσις ικανών μουσικών εκ της αλλοδαπής, ήτις με δυσκολία είναι συνοδευμένη και τρόπον τινά καταντά μάταιος, μη διευθυνομένων ανεκόντες των ανδρών τούτων μετά την κατάταξή των λαμβάνω αφορμή να παρακαλέσω την Υμ. Α. Μεγ. να ευδοκήση να εγκρίνη τον σχηματισμόν Σχολής της Μουσικής εις την πρωτεύουσαν υπό την διεύθυνσιν επιστήμονος προϊσταμένου των Μουσικών, επιφορτισμένου την ανωτέραν επιτήρησιν του III:ου τάγματος ως και των των λοιπών σωμάτων του Στρατού, τας οποίας δύναται να επιθεωρήση κατ' έτος.

Η σύστασις τοιαύτης σχολής δεν θέλει επιφέρει, ειμή μικρά έξοδα, διότι μέρος των αναγκαίων οργάνων ευρίσκεται εις τας αποθήκας της Επιτροπής του Ιματισμού, μέρος δε εις τας του III:ου τάγματος, ώστε ολίγα μόνον πρέπει ν' αγορασθώσι, των οποίων η αξία ανεβαίνει εις Δραχμάς 1200 περίπου.

[752] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 642, Έγγραφο αρ. 2509.

Επειδή οι εκπαιδευθησόμενοι εις την σχολήν ταύτην νέοι θέλουν είσθαι στρατιώται των διαφόρων Σωμάτων του Στρατού έχοντες την διά την σπουδήν της Μουσικής αναγκαίαν ευφυΐα και φυσικήν διάθεσιν, οίτινες θέλουν φέρεσθαι ως απεσπασμένοι από τα Σώματά των κατά την παρά τη Σχολή διαμονή των, δεν πηγάζει μήτε εκ τούτου αύξησις εξόδων, απαιτείται όμως μόνο επιχορήγησις μηνιαία τριών Δραχμών και ημισείας ανά έκαστον των σπουδαζόντων τόσον διά την συντήρησιν του οργάνου εκάστου όσον δι΄αγοράν του αναγκαίου χάρτου της μουσικής, τραπεζών[753] κτλ.

Θέλει προσδιορισθεί εν των εις την πρωτεύουσαν στρατιωτικών καταστημάτων διά να χρησιμεύση ως στρατών των μαθητευομένων, ώστε και απαιτούνται ειμή μικρά έξοδα προς τας τυχόν αναγκαίας επισκευάς.

Ο μισθός του Διευθυντού των μουσικών του Στρατού πρέπει νομίζω να προσδιορισθή εις τρόπον ώστε να ανταποκρίνεται με τας ανάγκας αυτού τόσον κατά εις την πρωτεύουσαν διαμονήν του, όσον και διά τας οδοιπορίας, τας οποίας πρέπει να κάμη κατ' έτος διά την επιθεώρησιν των μουσικών των εκτός αυτής σωμάτων, στοχάζομαι δε ότι ο μισθός Δραχμών 250 κατά μήνα ως μέγιστος όρος εξαρκεί δια τούτο.

Εις αξιωματικός και τινές υπαξιωματικοί του εντάυθα φρουρούντος τάγματος του πεζικού της γραμμής ημπορούν ευκόλως να επιφορτισθώσι τα της κρατήσεως των βιβλίων και καταλόγων και τα της εσωτερικής ευταξίας και πειθαρχίας μεταξύ των μαθητευομένων.

Εκ του άλλου μέρους τα πλεονεκτήματα, τα οποία η σύστασις της Σχολής της μουσικής παρέχει είνε.

1) Η μόρφωσις σωμάτων μουσικής ανταποκρινομένων πραγματικώς με τον σκοπόν της υπάρξεώς των.

2) Η έλλειψις των υπέρογκων εξόδων, τα οποία επιφέρει η μετακόμισις εκ της αλλοδαπής επιστημόνων υποχρεωμένων των περισσοτέρων μόνον διά διετή υπηρεσίαν, ενώ οι ενταύθα σπουδάζοντες δύνανται να υποχρεωθώσι διά τετραετή υπηρεσία εις τον στρατόν αρχίζουσαν μετά την λήξιν της εκπαιδεύσεώς των.

3) Η ολίγον και ολίγον διάδοσις της ωραίας τέχνης ταύτης εις όλη την επικράτειαν, όπου εγγένει το αίσθημα της μουσικής είναι σχεδόν άγνωστον ή μάλλον διεφθαρμένον.

---

[753] Τραπεζών, κατά την εποχή ονομάζονταν έτσι τα αναλόγια.

Οι προτείναντες ν' αναλάβωσι την διεύθυνσιν ταύτην είνε

1) Ο πρώην αρχιμουσικός του Αυστριακού Συντάγματος Χέφνερ εις Τεργέστην.

2) Ο Διδάσκαλος της μουσικής εις την Στρατιωτικήν Σχολήν Διγενής.

3) Ο πρώην Διευθυντής της Στρατιωτικής Μουσικής επί της Κυβερνήσεως του Κόμητος Καποδίστρια Μιχαήλ Μάγγελ.[754]

Ο πρώτος εξαιτείται τα έξοδα της μεταβάσεως εις την Ελλάδα και επιστροφής μετά παρέλευσιν διετούς υπηρεσίας υποχρεωτικής και τριακοσίων Δραχμών μηνιαίως μισθόν. Ο Δεύτερος ο μουσικοδιδάσκαλος Διγενής προτείνει την σύστασιν του σχολείου εις Πειραιάν και εξαιτείται αξιωματικούς και υπαξιωματικούς προς διατήρησιν της πειθαρχίας και επιτήρησιν, περιοριζόμενος μόνον εις το θεωρητικόν.

Ο Τρίτος ο ποτέ διευθυντής της Ελληνικής Στρατιωτικής Μουσικής Μιχαήλ Μάγγελ παρέχει νομίζω τα περισσότερα εχέγγυα, καθότι γνωρίζει και σημαίνει αυτός ο ίδιος τα περισσότερα των εν Χρήσει παρά τη Στρατιωτική Μουσική οργάνων και γνωρίζει τόνισιν /instrumentation/ εις παρελθούσας εποχάς εμόρφωσε και εσχημάτισε μουσικήν συγκειμένη εκ τεσσαράκοντα ελληνοπαίδων, ήτις αναλόγως των περιστάσεων και των μέσων τα οποία είχε τούτη ήτο αρκετά καλή. Έχει δε και την απαιτούμενη δραστηριότητα συμμεθέξας τον περί ανεξαρτησίας αγώνα υπό τας διαταγάς του τότε συνταγματάρχου Φαβιέρου, φέρει νυν το αργυρούν αριστείον. Μη προκειμένου λόγου περί αποδόσεως βαθμού Στρατιωτικού νομίζω περιττήν την ανίχνευσιν των λόγων της κατά το 1834 απομακρύνσεώς του από τον Στρατόν.

Νομίζω ότι τα έξοδα τα οποία η Κυβέρνησις της Υμ. Β. Μ. θέλει κάμει διά τον προκείμενον σκοπόν είνε μικρά απέναντι εκείνων, τα οποία πηγάζουν εκ της μετακομίσεως μουσικών από τα λοιπά μέρη της Ευρώπης, και διότι είναι τα μόνα μέσα διά να υπάρξουν εις την Ελλάδα και προπάντων εις την πρωτεύουσαν σώματα Στρατιωτικής Μουσικής άξια τούτου του ονόματος.

---

[754] Σε δύο σημεία του κειμένου έχει όπου αναφέρεται το ονοματεπώνυμο «Μιχαήλ Μάγγελ» έχει σβηστεί το υποκοριστικό όνομα «Μικελίνος». Υπενθυμίζεται ότι ο Αλεξάκης Βλαχόπουλος καταγόταν από την Νικόπολη Πρέβεζας, είχε λάβει μέρος στην μάχη του Πέτα, είχε υπερασπιστεί το Μεσολόγγι το 1822, και το 1826 είχε λάβει μέρος στην Έξοδο. Κατόπιν χρημάτισε επί αρκετό διάστημα Γενικός Επιθεωρητής Στρατού και κατά συνέπεια γνώριζε τον Micheal Mangel από την αρχή της επανάστασης με το μικρό του όνομα, το Ιταλικό υποκοριστικό «Μικελίνο».

Καθυποβάλλων ταύτα εις την Υμ. Β. Μ. επισυνάπτω σχέδιον αποφάσεως και προτείνω τας υψηλοτάτας Αυτές διαταγάς.

Αθήνα τη 30 Σεπτεμβρίου 1842

ΑΒ».[755]

Στις 27 Οκτωβρίου ο Michael Mangel έστειλε εκ νέου επιστολή στον Όθωνα με την οποία τον ενημέρωνε ότι είχε υποβάλει το σχέδιο που ζήτησε ο Υπουργός Στρατιωτικών και ότι η τύχη της οικογένειάς του βρισκόταν στα χέρια του. Στην επιστολή επισημειώθηκε:

«Μανγέλ Μ.

Να εγκριθή η περί αυτού

πρότασις της Γρ. των Στρατ.»[756]

Το επισυναπτόμενο σχέδιο αποφάσεως του Γραμματέα Στρατιωτικών Αλεξάκη Βλαχόπουλου υιοθετήθηκε από τον Όθωνα τον Νοέμβριο του 1843 και ενσωματώθηκε αυτούσιο στο Β.Δ. με το οποίο συστάθηκε το Σχολείο της Μουσικής.

Εκπαίδευση Σαλπιγκτών Οροφυλακής (1842-1843)

Από την Άνοιξη του 1842 κινήθηκαν οι διαδικασίες για την οργάνωση εκπαίδευσης των σαλπιγκτών των ταγμάτων της Οροφυλακής, καθώς τα εν λόγω τάγματα περιέγραφαν με αναφορές τους προς τα προϊστάμενα κλιμάκια τις δυσχέρειες στην εκπαίδευση και στην καθημερινότητα των στρατοπέδων, λόγω της παντελούς έλλειψης σαλπίγγων ή της ελλιπούς εκπαίδευσης των υπαρχόντων σαλπιγκτών.

Σε έγγραφο της 14ης Απριλίου του 6ου Τάγματος Οροφυλακής από την τοποθεσία Μαραθιά, προς την Διοίκηση Οροφυλακής Ευρυτανίας, περιγράφονταν εμφατικά οι λόγοι άμεσης αποστολής σαλπίγγων στο τάγμα, καθώς οι αξιωματικοί καλούνταν να εκτελούν διά της φωνής τους τα κελεύσματα της υπηρεσίας, προξενώντας αλγεινή εντύπωση στου κατοίκους πέριξ του στρατοπέδου. Το έγγραφο υπέγραφε ο διοικητής του τάγματος, Ταγματάρχης Αθανάσιος (Θανασούλας) Βαλτινός, ο οποίος φαίνεται ότι είχε κατανοήσει πλήρως την χρησιμότητα των μουσικών οργάνων στο στράτευμα.

---

[755] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 526, Έγγραφα αρ. 372, 373, 374.

[756] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 642, Έγγραφο αρ. 27561.

«Έχοντες υπόψιν την υπ' αριθ. 10498 από 12 Μαρτίου 1841 διαταγή της Γραμματείας των Στρατιωτικών την κοινοποιηθείσα εις το Τάγμα διά της υπ' αριθ. 385 από 20 ιδίου μηνός και έτους υμετέρας περί των Σαλπίγγων της Οροφυλακής, τας δυσκολίας τας οποίας απαντώμεν ημείς ως και τα διάφορα αποσπάσματά μας μεταχειριζόμενοι κραυγάς αντί Σαλπίγγων διά την Συνάθροισιν των Στρατιωτών, την εμψύχοσιν την οποία αναφύουν εις το των Στρατιωτικών πνεύμα τα μουσικά όργανα, τινή παρά του ήχου των προξενουμένην εντύπωσιν εις τας ακοάς των επί των μεθορίων κατοίκων, τέλος πάντων του αναποφεύκτου αυτών διά την μόρφωσιν της υπηρεσίας ήτις προβαίνει καθ' εκάστη επί το βέλτιον, βιαζόμεθα να ευπειθοπαρακαλέσωμεν το αρχηγείο μας να ευαρεστηθή και ενεργήσει ότι το δέον επί της αναφοράς μας ταύτης, διά να παραχωρηθούν ει δυνατόν όσον ταχέως εις το τάγμα αι προ πολλού περιμενόμενες Σάλπιγγες, διότι ως γνωρίζει Στρατός άνευ μουσικών οργάνων είναι βοβός και σχεδόν άψυχος».[757]

Με διαταγή της Γραμματείας Στρατιωτικών της 9ης Μαΐου 1842 οργανώθηκε Εκπαίδευση των Σαλπιγκτών της Οροφυλακής Φθιώτιδας, Ευρυτανίας και Ακαρνανίας. Κάθε τάγμα κλήθηκε να αποστείλει δύο σαλπιγκτές «εκ των ευρωστοτέρων και των πλέον προχωρημένων και των επιδεκτικοτέρων εις το είδος τούτο της ασκήσεως».[758]

Η εκπαίδευση πραγματοποιήθηκε στην έδρα του 3ουΤΠΓ στην Αθήνα.[759] Για την εκπαίδευση των σαλπιγκτών χρησιμοποιήθηκαν 16 κέρατα (horns) Ευζώνων που είχαν σταλεί από το Μόναχο.[760]

Τον Ιούνιο του 1842 αφίχθηκαν στην Αθήνα οι πρώτοι σαλπιγκτές από τα 8 τάγματα της Οροφυλακής.[761] Την επίβλεψη της εκπαίδευσης των Σαλπιγκτών της Οροφυλακής είχε ο αρχιμουσικός και εκπαιδευτής όλων των σαλπιγκτών του στρατεύματος Franz Seiller, όπως προκύπτει από υπογεγραμμένο από τον ίδιο έγγραφο, επί ονομαστικής κατάστασης

[757] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 526, Έγγραφο αρ. 304.

[758] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 306.

[759] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 388.

[760] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 389.

[761] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 330, 331.

σαλπιγκτών της 10ης/22ης Ιουλίου 1842.[762] Από την ημερομηνία αναχώρησης των πρώτων εκπαιδευμένων σαλπιγκτών, συνάγεται ότι η εκπαίδευση διαρκούσε περί τους τρεις μήνες. Κατά διαταγή της Γραμματείας Στρατιωτικών, μετά την λήξη της εκπαίδευσης οι σαλπιγκτές έπρεπε να εφοδιάζονται με «βιβλία της μουσικής και των σημείων».[763]

Ως «βιβλία μουσικής», πιθανώς θεωρούνται κάποια εγχειρίδια σαλπισμάτων, που περιείχαν ηχήματα από το εγχειρίδιο του Αρχισαλπιγκτή Shittermayer του 1839. Έτσι αρκετά σαλπίσματα διασώθηκαν και πέρασαν αυτούσια σε μεθεπόμενους κανονισμούς σαλπιγκτών του 20ού αιώνα. Ως «βιβλία των σημείων» θεωρούνται βιβλία ασκήσεων μουσικής ανάγνωσης, η οποία δεν ήταν διαδεδομένη μεταξύ των σαλπιγκτών και πιθανότατα μάθαιναν τα σαλπίσματα μόνο με πρακτική εξάσκηση και απομνημόνευση. Σε αναφορά του διοικητή του 4ου ΤΠ (ακροβολιστών) Παύλου Διαμαντίδη, της 1ης Μαρτίου 1840 από την Χαλκίδα, αναγράφεται ότι οι σαλπιγκτές του γυμνάστηκαν «όχι μόνο κατά πράξιν αλλά έμαθον κατ' απαίτησιν της εν Ναυπλίω Διλοχίας και τα γεγραμμένα σημεία της μουσικής […]».[764]

Από τον Οκτώβριο 1842 έως τον Δεκέμβριο, εκπαιδεύτηκαν 17 σαλπιγκτές.[765] Συνολικά από τον Ιούνιο του 1842 και έως τον Μάιο του 1843 εκπαιδεύθηκαν 36 σαλπιγκτές των 8 ταγμάτων Οροφυλακής, εκ των οποίων οι ένδεκα αξιολογήθηκαν ως ικανοί προγυμναστές των σαλπιγκτών στα τάγματά τους.[766]

Όπως προκύπτει από τριμηνιαίες καταστάσεις του έτους 1843, τα Τάγματα Οροφυλακής ενημέρωναν τακτικά την Γραμματεία Στρατιωτικών για τον προβλεπόμενο και πραγματικό αριθμό σαλπίγγων που διέθεταν, καθώς και για τον διατιθέμενο αριθμό των δημοσίων σαλπίγγων (με δαπάνη του δημοσίου και όχι των ταγμάτων). Ο προβλεπόμενος αριθμός σαλπίγγων στα τάγματα Οροφυλακής ήταν 8 και ο συνήθης διατιθέμενος 4 σάλπιγγες.[767]

---

[762] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 335. Το επίθετο του Αρχιμουσικού απαντάται γραμμένο σε έγγραφα με διάφορους τρόπους. Σε αυτό το έγγραφο υπογράφει ο ίδιος ως «Seiller».

[763] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 362.

[764] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π. Φ. 525, Έγγραφο αρ. 256.

[765] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π. Φ. 526, Έγγραφο αρ. 393, 394.

[766] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 429.

[767] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 440, 443, 445, 447.

Επικήδειος Τελετή Θεόδωρου Κολοκοτρώνη (1843)

Στις 4 Φεβρουαρίου απεβίωσε ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης. Με διάταγμα του Όθωνα της ίδιας ημέρας, διατάχθηκε να πενθηφορήσουν όλοι οι αξιωματικοί και υπάλληλοι του στρατού ξηράς επί τριημέρου. Παράλληλα εκδόθηκε και το πρόγραμμα της επικήδειας τελετής του εκλιπόντος στην οποία συμμετείχε η Μουσική του 3ου ΤΠΓ.

«ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΕΚΦΟΡΑΣ ΤΟΥ ΝΕΚΡΟΥ ΤΟΥ ΑΟΙΔΙΜΟΥ

Θ. ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ

ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ ΕΙΣ ΤΑΚΤΙΚΗΝ ΥΠΗΡΕΣΙΑΝ.

Αναπαυθέντος εν Κυρίω τη 4η Φεβρουαρίου 1843

Τη 5η Φεβρουαρίου κατά την 10 ώραν π.μ. η στρατιωτική μουσική και εις λόχος των επιλέκτων θέλουν παραταχθή έμπροσθεν της οικίας του αοιδίμου Αντιστρατήγου· Την ώραν αυτήν θέλουν συνέλθει οι Κ.Κ Γραμματείς της Επικρατείας, ο Κ. Πρόεδρος του Συμβουλίου της Επικρατείας μετά των Κ.Κ συμβούλων της Επικρατείας. Η Ιερά Σύνοδος του Βασιλείου, και όλοι ανεξαιρέτως οι εν τη πρωτευούση Αξιωματικοί, και στρατιωτικοί και πολιτικοί υπάλληλοι, δια να συνοδεύσωσι τον νεκρόν εις τον ναόν της Αγίας Ειρήνης. Ο ρηθείς λόχος έχων επί κεφαλής την μουσικήν, θέλει αποτελέσει την συνοδίαν, και ακολούθως θέλει παραταχθή μετά του Τάγματος. Όλη δε η φρουρά θέλει εξέλθει κατά την αυτήν ώραν και παραταχθή έμπροσθεν της Εκκλησίας της Αγίας Ειρήνης επί της οδού Αιόλου.

Η εκφορά θέλει γίνει κατά την εξής τάξιν.

1. Η έφιππος Χωροφυλακή.

2. Ο Λόχος των Σκαπανεων.

3. Το ήμισυ Τάγμα του πεζικού μετά της Στρατιωτικής Μουσικής.

4. Ο Αρχιτρίκλινος και οι υπηρέται της Αυλής.

Έπειτα

Ο Τίμιος Σταυρός μετά φανών κ.τ.λ.

Κατόπιν

5. Ο Ιερός Κλήρος ενδεδυμένος την Ιερατικήν στολήν.

6. Οι εκκλησιαστικοί Μουσικοί.

7. Ο Πρόεδρος και τα μέλη της Ιεράς Συνόδου του Βασιλείου ενδεδυμένοι τας αρχιερατικάς στολάς.

8. Προ της νεκρωσίμου κλίνης θέλει φέρεσθαι ο ίππος του Αντιστρατήγου μελανοσκεπής, και προ του ίππου οι υπηρέται του μακαρίτου.

9.Η επικήδειος άμαξα συρόμενη από τέσσαρας πενθηφόρους ίππους, φέρουσα τον νεκρόν.

10. Η άμαξα θέλει περικυκλούσθαι από δύο ανωτέρους κατά την αρχαιότητα Συμβούλους της Επικρατείας και δύο Στρατηγούς.

11. Ο Ταγματάρχης της πλατείας Αθηνών εξ αριστερών, και ο Διοικητής Αθηνών εκ δεξιών της αμάξης, παρακολουθούμενοι αμέσως από τους συγγενείς του αποθανόντος.

Κατόπιν

Οι Υπασπισταί Αξιωματικ. Διαγγελείς της Α. Μεγαλειότητος.

12. Η παρά τη Βασιλική Κυβερνήσει Κύριοι Πρέσβεις των Ξένων Δυνάμεων, εάν ευαρεστώνται να λάβουν μέρος εις την επικήδειον ταύτην τελετήν.

13. Οι Κ.Κ. Γραμματείς της Επικρατείας.

14. Ο Κ. Πρόεδρος και οι Κ.Κ. Σύμβουλοι της Επικρ.

15. Ο Πρόεδρος και ο Εισαγγελεύς του Αρείου Πάγου, μετά των Αρειοπαγητών και ο Πρόεδρος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, ο Γεν. Επίτροπ. Της Επικρατ. Και οι Ελεγκταί.

16. Ο Πρύτανις και οι Καθηγηταί του Β. Πανεπιστημ.

17. Ο Ανώτερος Φρούραρχος Αθηνών και Πειραιώς.

Οι Υποστράτηγοι και λοιποί εν τη πρωτευούση Αξιωματικοί του Στρατού και του Ναυτικού, και οι ισόβαθμοι αυτών στρατιωτικοί υπάλληλοι.

18. Ο Πρόεδρος και ο Εισαγγελεύς του Εφετείου και οι Εφέται.

19. Ο Διευθυντής του Γενικού Λογιστηρίου και ο Κεντρικός Ταμίας.

Ο Βασιλικός Επίτροπος παρά τη Εθνική Τραπέζη. Ο Έφορος της Δημοσίας και της τοτ Πανεπιστημίου Βιβλιοθήκης·

Ο Γενικός Διευθυντής των Ταχυδρομ. Και Υποδιευθυντής.

20. Οι Υπουργικοί Σύμβουλοι και οι λοιποί Υπάλληλοι των Γραμματειών.

21. Ο Πρόεδρος ο Εισαγγελεύς και τα μέλη του εν Αθήναις Πρωτοδικείου.

22. Ο Διευθυντής του Διδασκαλείου.

23. Ο Ἔφορος του Νομισματοκοπείου.

24. Ο Διευθυντής της Β. Τυπογραφίας και Λιθογραφίας.

25. Ο Ἔφορος του Κεντρικού Μουσείου.

26. Ο Γυμνασιάρχης μετά των Καθηγητών του Γυμνασίου και των λοιπών εκπαιδευτικών καταστημάτων.

27. Ο Δήμαρχος Αθηνών μετά του Δημοτ. Συμβουλίου.

28. Η πεζή χωροφυλακή θέλει συνοδεύει εκ δεξιών και αριστερών κατά στοίχον τον νεκρικόν κράββατον και όλην την συνοδίαν·

29. Η συνοδία θέλει κλείεσθαι από το έτερον ήμισυ τάγμα της γραμμής το πυροβολικόν και το ιππικόν.

30. Καθ' ήν στιγμήν ο νεκρός εκφέρεται του Ναού θέλουν τω αποδωθή αι ανήκουσαι εις τον οποίον έχει βαθμόν τιμαί.

31. Η συνοδία θέλει εξακολουθήσει κατά τον ανωτέρω τρόπον μέχρι του τόπου της ταφής, όπου τα στρατεύματα θέλουν παραταχθή κατά τας δοθησομένας οδηγίας παρά του Φρουράρχου Αθηνών·

32. Εις την στιγμήν της ταφής το πεζικόν θέλει πυροκροτήσει τρις, ως και ο λόχος του πυροβολικού θέλει κανονοβολήσει ωσαύτως τρις.

Εν στολή».[768]

Νέα Αναδιοργάνωση του Στρατεύματος (1843)

Με Β.Δ. της 21ης Ιουνίου το στράτευμα αναδιοργανώθηκε εκ νέου, έτσι ώστε να σχηματιστούν 2 Τάγματα Πεζικού της Γραμμής και 2 Τάγματα Πεζικού Ακροβολιστών. Τα Τάγματα Πεζικού της Γραμμής 1ο, 2ο και 3ο συγχωνεύθηκαν σε δύο, με αρίθμηση 1ο και 2ο, αποτελούμενα από ένα επιτελείο και οκτώ λόχους έκαστο, ήτοι 1 λόχο Επιλέκτων, 6 λόχους Οπλιτών (του Κέντρου) και 1 λόχο Ευζώνων. Στο επιτελείο ανήκε ο αρχιτυμπανιστής και σε κάθε λόχο τοποθετήθηκαν 2 τυμπανιστές. Στον λόχο Ευζώνων τοποθετήθηκαν Σαλπιγκτές.

[768] *Τα κατά την Κηδείαν του Μακαρίτου Θ. Κολοκοτρώνη,* Παπαδόπουλος, Αθήναι 1843, σ. 7-11.

- Σύνθεση του Επιτελείου Τάγματος Πεζικού της Γραμμής

1 Αντισυνταγματάρχης, Διοικητής τάγματος,

1 Ταγματάρχης, Πρόεδρος της οικονομίας,

1 Υπολοχαγός ή Ανθυπολοχαγός, Υπασπιστής τάγματος,

1 Υπολοχαγός ή Ανθυπολοχαγός, Αξιωματικός εισηγητής,

1 Ιατρός τάγματος α' τάξεως,

2 Ιατροί τάγματος β' τάξεως,

1 Στρατιωτικός Ιερέας,

1 Καταλυματίας Ανθυπασπιστής,

1 Λογιστής α' τάξεως,

1 Αρχιτυμπανιστής,

1 Οπλοποιός,

1 Δεσμοφύλακας,

1 Υποδεσμοφύλακας.

4 Ίπποι αξιωματικών

- Σύνθεση ενός λόχου του Τάγματος Πεζικού της Γραμμής

1 Λοχαγός, Διοικητής λόχου,

1 Υπολοχαγός,

1 Ανθυπολοχαγός,

4 Επιλοχίες,

1 Σιτιστής,

2 Λοχίες,

6 Δεκανείς,

2 Τυμπανιστές (ή σαλπιστές στους λόχους ευζώνων)

125 Υποδεκανείς και στρατιώτες, 125

Κατά την παραπάνω σύνθεση, η συνολική δύναμη εκάστου τάγματος ανερχόταν σε:

33 αξιωματικούς, (9 επιτελείς),

4 υπαξιωματικούς, (4 επιτελείς),

17 Τυμπανιστές και σαλπιγκτές (1 Αρχιτυμπανιστής),

1.000 Υποδεκανείς και στρατιώτες.

Έκαστο των Ταγμάτων Πεζικού των Ακροβολιστών συγκροτήθηκε από το επιτελείο , 1 λόχο Εκλεκτών και 3 λόχους Ακροβολιστών. Στο επιτελείο ανήκε ο αρχισαλπιγκτής και σε κάθε λόχο τοποθετήθηκαν 2 σαλπιγκτές.

- Σύνθεση Επιτελείου Τάγματος Ακροβολιστών

1 Αντισυνταγματάρχης ή Ταγματάρχης Διοικητής τάγματος,

1 Λοχαγός α΄ τάξεως, Πρόεδρος της οικονομίας,

1 Υπολοχαγός ή Ανθυπολοχαγός, Υπασπιστής τάγματος,

1 Υπολοχαγός ή Ανθυπολοχαγός, Αξιωματικός εισηγητής,

1 Ιατρός τάγματος α' τάξεως,

2 Ιατρός τάγματος β' τάξεως,

1 Στρατιωτικός Ιερέας,

1 Καταλυματίας

1 Λογιστής β' τάξεως,

1 Αρχισαλπιγκτής,

1 Οπλοποιός,

1 Δεσμοφύλακας,

1 Υποδεσμοφύλακας.

3 Ίπποι Αξιωματικών

Σύνολο 14 Επιτελείς

- Σύνθεση ενός λόχου του Τάγματος Πεζικού των Ακροβολιστών

1 Λοχαγός, Διοικητής λόχου,

1 Υπολοχαγός,

1 Ανθυπολοχαγός,

1 Επιλοχίες,

1 Σιτιστής,

2 Λοχίες,

6 Δεκανείς,

2 Σαλπιγκτές

125 Υποδεκανείς και στρατιώτες, 125

Σύνολο 140 άνδρες

Η δύναμη των 2 Ταγμάτων Ακροβολιστών ανέρχονταν σε:

20 Αξιωματικούς, (8 Επιτελείς),

44 Υπαξιωματικούς, (4 Επιτελείς),

9 Σαλπιγκτές, (1 στο Επιτελείο)

501 Υποδεκανείς - Στρατιώτες, (Ο υποδεσμοφύλακας στο Επιτελείο).

Η συνολική δύναμη των τεσσάρων ταγμάτων πεζικού ανερχόταν σε:

106 αξιωματικούς, συμπεριλαμβανομένων των στρατιωτικών υπαλλήλων,

256 υπαξιωματικούς, συμπεριλαμβανομένων των στρατιωτικών υπαλλήλων

52 μουσικοί, συμπεριλαμβανομένων των αρχιτυμπανιστών και αρχισαλπιστών,

3.004 υποδεκανείς και στρατιώτες.

Γενικό σύνολο της δύναμης του Πεζικού ανήλθε σε 3.418 άνδρες.

Η δύναμη αυτή διακρίθηκε σε μάχιμη και μη μάχιμη. Στην μάχιμη δύναμη συγκαταλέχθηκαν 6 ανώτεροι αξιωματικοί, ήτοι 3 αντισυνταγματάρχες και 3 ταγματάρχες, 78 κατώτεροι αξιωματικοί, 4 ανθυπασπιστές, 208 υπαξιωματικοί, 52 μουσικοί, 3.000 υποδεκανείς και στρατιώτες. Στην «μη μάχιμη» δύναμη συγκαταλέχθηκαν 4 αξιωματικοί εισηγητές, 18 υπάλληλοι με βαθμό αξιωματικού, 4 υπάλληλοι με βαθμό ανθυπασπιστή, 40 υπαξιωματικοί ήτοι 32 σιτιστές, 8 οπλοποιοί και δεσμοφύλακες, 4 στρατιώτες (υποδεσμοφύλακες).[769]

[769] ΦΕΚ 21Α΄/29 Ιουνίου 1843, σ. 92-95.

Πρωτόκολλο περί Γερμανών Σαλπιγκτών (1843)

Στις 29 Αυγούστου οι Αξιωματικοί του Πυροβολικού Τάγματος Ναυπλίου, συνέταξαν πρωτόκολλο για την κατάταξη τριών σαλπιγκτών από την Γερμανία. Οι πληροφορίες που αναγράφονται είναι αναλυτικές των κριτηρίων και απαιτούμενων προσόντων των προς κατάταξη Γερμανών Σαλπιγκτών, καθώς και για την διάρκεια της θητείας τους, τα μουσικά όργανα και τις τονικότητες αυτών.

«Πρωτόκολλον

Συνταχθέν παρά του Σώματος των Κυρίων Αξιωματικών του Πυροβολικού Τάγματος

Ναύπλιον την 29 Αυγούστου 1843

Συνεπεία της υπ΄ αριθ. 8414 Διαταγής της επί των Στρατιωτικών Β^{ης} Γραμματείας και δυνάμει ημερουσίας Διαταγής του Τάγματος, συνελθόν το Σώμα των Κυρίων Αξιωματικών διά να αποφασίση περί της άνω εν περιλήψει υποθέσεως προτείνει τα εξής.

1^{ον}. Να μεταφερθώσι εκ της Γερμανίας τρεις Σαλπιγκταί εξ ών.

Ο πρώτος να γνωρίζη την Σάλπιγγα του υψηλού Β. /: Horn B./

Ο δεύτερος να γνωρίζη την Σάλπιγγα του Es/ Es Trumpet/

Και ο τρίτος να γνωρίζη εκείνη του κεραύλου με κλειδιά / Klappenhorn /.

2^{ον}. Ο εις εκ των τριών τούτων Σαλπιγκτών να γνωρίζει και άλλα μουσικά όργανα, να να συνθέττη μουσικήν , διά να χρησιμεύση ως προγυμναστής εις τον σχηματισμόν μουσικής εξ Ελλήνων.

3^{ον}. Οι ειρημένοι Σαλπιγκταί να υποχρεωθούν εις τετραετήν θητείαν μετά δε την λήξιν ταύτης δύναται να θέλουν να αναλάβουν νέαν.

4^{ον}. Το Σώμα των Αξιωματικών του Τάγματος λαμβάνει εις βάρος του τα έξοδα της οδοιπορίας των εκ της Γερμανίας μέχρι Ναυπλίου, την πληρωμή του τριμηνιαίου μισθού των ως Σαλπιγκταί, εκτός του κανονισμένου παρά της Κυβερνήσεως μισθού των. Λαμβάνει ωσαύτως εις βάρος του και τα έξοδα της επιστροφής των εις την πατρίδα των, αν μετά την τετραετή θητείαν των επεθύμουν να επανέλθουν, αν όμως θελήσουν τότε να διαμείνουν εις την Ελλάδα υπηρετώντες εις ξένα Σώματα να μην έχουν πλέον ουδεμίαν απαίτησιν εις τα έξοδα επιστροφής των.

5^{ον}. Επειδή το Σώμα των Αξιωματικών λαμβάνει εις βάρος του τα έξοδα της μεταφοράς των διαληφθέντων Σαλπιγκτών εκ της Γερμανίας ενταύθα, ελπίζει ότι η επιτροπή της

προμηθεύσεως τούτων θέλει φροντίσει μετ' επιμελείας τόσον περί της αγωγής τούτων, καθώς και περί της ατομικής των ικανότητας, διά να μην αποβούν εις μάτην τα έξοδα των χωρίς να προκύψει απ' αυτούς ωφέλεια».[770]

Η Γραμματεία Στρατιωτικών απέστειλε τα αιτήματα του Τάγματος Πυροβολικού στην αρμόδια επιτροπή των Ελληνικών υποθέσεων στο Μόναχο και στον πρόξενο της Τεργέστης για ενημέρωση και συνδρομή.[771]

Η Στρατιωτική Μουσική την 3η Σεπτεμβρίου (1843)

Το έτος 1843 σημαδεύτηκε από την εξέγερση της 3ης Σεπτεμβρίου, κατά την οποία επιτεύχθηκε η παραχώρηση Συντάγματος από τον Όθωνα και τέθηκε τέλος στην δεκαετή περίοδο της απόλυτης μοναρχίας. Στα ιστορικά γεγονότα της νύχτας της 3ης Σεπτεμβρίου συμμετείχε και η Μουσική του 2ου ΤΠΓ και σαλπιγκτές.

«Τὴν ἑσπέραν τῆς 2 πρὸς τὴν 3 Σεπτεμβρίου ὁ Καλλέργης μετὰ προγενεστέραν συνεννόησιν αὐτοῦ πρὸς τὸν Μακρυγιάννην καὶ τὸν Σκαρβέλην μετέβη εἰς τὸ θέατρον ἵν᾽ ἀποπλανήσῃ τὴν κατασκοπεύουσαν τὰ διαβήματα αὐτοῦ ἐξουσίαν· ἐξελθὼν τοῦ θεάτρου μετέβη εἰς τὸν οἶκον τοῦ Μακρυγιάννη ὅπου ἐπρόκειτο νὰ συναχθῶσιν ἄτακτοι στρατιῶται καὶ πολῖται, ἀντ᾽αὐτῶν ὅμως εὗρε τὸν Μακρυγιάννην ἐφησυχάζοντα καὶ μόλις ἀρχομένην τὴν συνάθροισιν ὀλιγίστων τινῶν. Ἐκεῖθεν διηυθύνθη εἰς τὸν στρατῶνα τοῦ πεζικοῦ ὅπου τὸ ὑπὸ τὸν Σκαρβέλην τάγμα ἦν ἕτοιμον, ἀναμένον τὸ σύνθημα. Ἡ πόλις ἅπασα ἦν ἤρεμος, ἐφαίνετο κοιμωμένη καὶ μόνον πυκναὶ περιπολίαι χωροφυλάκων διήρχοντο τὰς ἐρήμους αὐτῆς ὁδούς. Ο Καλλέργης ἰδὼν τὴν ἐπικρατοῦσαν ἡσυχίαν ἐθεώρησε φρόνιμον νὰ ἐπισπεύσῃ τὸ κίνημα τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ ἔμαθεν ὅτι ἡ χωροφυλακή παρατηρήσασα τὴν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Μακρυγιάννη μετάβασιν ὑπόπτων τινῶν προσώπων περιεκύκλωσε ἀμέσως αὐτόν· τρέχει λοιπὸν εἰς τὸν στρατῶνα, οὗ τὴν θύραν ἐφύλασσον πιστοὶ ἱππεῖς, εὑρίσκει συνηγμένους τοὺς ἀξιωματικούς, ἐν οἷς καὶ τὸν διευθυντὴν τῆς στρατιωτικῆς σχολῆς Σπῦρον Μήλιον μετὰ τριῶν ἑτέρων ἀξιωματικῶν, ἀγορεύει πρὸ τῆς φρουρᾶς ἐξορκίζων αὐτὴν νὰ συνδράμῃ τὸ Ἔθνος ἵνα ἀπαλλαγῇ τῆς καταστάσεως εἰς ἣν ἔρριψεν αὐτὸ ἡ ἀπολυτοφροσύνη τοῦ Βασιλέως καὶ ἡ

[770] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 526, Έγγραφο αρ. 383.

[771] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 384.

ἐπικρατοῦσα ξενοκρατία, ἀνασπᾷ τὸ ξίφος καὶ κράζει : ζήτω τὸ Σύνταγμα! Τὴν κραυγὴν ταύτην ἐπανέλαβον πάντες, ὁ δὲ Καλλέργης διατάσσει ἕνα λόχον ἀκροβολιστῶν ἵνα μεταβὰς διαλύσῃ τὴν πολιορκίαν τοῦ οἴκου τοῦ Μακρυγιάννη καὶ ἄνδρας τινὰς ἵνα διανοίξωσι τὰς φυλακὰς τοῦ Μενδρεσέ, προσλάβωσι τοὺς ἐκεῖ ἐγκαθειργμένους καὶ μετ᾽ αὐτῶν διευθυνθῶσιν εἰς τὰ ᾽Ανάκτορα πρὸς ἃ ἤθελε διευθυνθῆ πρότερον ἐκεῖνος μετὰ τῆς φρουρᾶς, ἀποτελουμένης ὑπὸ τοῦ τάγματος τῆς γραμμῆς, τοῦ ἱππικοῦ καὶ ἑνὸς λόχου τῶν ἀκροβολιστῶν.

Τῇ 1 μετὰ τὸ μεσονύκτιον ἀκριβῶς ἐξεκίνησεν ὁ Καλλέργης μετὰ τοῦ στρατοῦ του, ἀφοῦ διέταξε νὰ ριφθῶσι δύο πυροβολισμοὶ ὡς ἦτο τὸ σύνθημα· ἔντρομοι οἱ κάτοικοι τῶν ὁδῶν δι᾽ ὧν διήρχετο ὁ ἀποστατήσας στρατὸς ἀφυπνίζοντο ὑπὸ τῆς μουσικῆς καὶ τῶν ὑπὲρ τοῦ συντάγματος καὶ τοῦ ἔθνους ζητωκραυγῶν· ἐβάδιζον δὲ κατὰ φάλαγγα, μετὰ σημαιών, μουσικῆς καὶ σαλπίγγων, τοῦ Καλλέργη διὰ τῆς βροντώδους αὐτοῦ φωνῆς ἐπιτακτικῶς διατάσσοντος. Οὕτως ἔφθασαν εἰς τὴν εὐρεῖαν τῶν νεοκτίστων ᾽Ανακτόρων, πλατεῖαν εἰς ἃ ἀπὸ πολλοῦ εἶχεν ἐγκαταστῆ ὁ βασιλεὺς μετὰ τῶν αὐλικῶν καὶ τῆς λοιπῆς αὐτοῦ θεραπείας. Ὁ βασιλεὺς εἰργάζετο ἔτι ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ αὐτοῦ γραφείῳ ὅταν ἤκουσε τὴν μουσικὴν καὶ τὰς ζητωκραυγάς· ἡ βασίλισσα ἥτις εἶχε κατακλιθῆ ἔντρομος ἀφυπνίσθη καὶ ἔδραμε λυσίκομος παρὰ τῷ βασιλεῖ συζύγῳ, ἐπανελθοῦσα δὲ εἰς τὸν κοιτῶνα καὶ ἐν τάχει ἐνδυθεῖσα ἔδραμε καὶ πάλιν πλησίον του Οθωνος, ὅστις κάτωχρος ἐξ ὀργῆς συνδιεσκέπτετο μετὰ τῶν ὑπασπιστῶν καὶ τῶν αὐλικῶν του. Απεφασίσθη νὰ ἐρωτηθῶσιν οἱ ἀποστάται περὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐλεύσεως αὐτῶν καὶ ἐξῆλθον ἵνα πράξωσι τοῦτο ὁ ὑπασπιστής Γαρδικιώτης Γρίβας μετὰ τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν ὑπουργοῦ Α. Βλαχοπούλου, ὅστις ἐγκαίρως πληροφορηθεὶς τὰ γενόμενα εἶχε σπεύσει εἰς τὰ ᾽Ανάκτορα· ἅμα ὅμως οὗτοι ἐξῆλθον καὶ ἀπεπειράθησαν νὰ ὁμιλήσωσι πρὸς τοὺς στρατιώτας προτρέποντες αὐτοὺς νὰ διαλυθῶσι, συνελήφθησαν κατά διαταγὴν τοῦ Καλλέργη καὶ ἀπεστάλησαν ὑπὸ κράτησιν εἰς τὸν στρατῶνα. Ταυτοχρόνως προσῆλθον καὶ οἱ περὶ τὸν Μακρυγιάννην καὶ τὸν διαλύσαντα τὴν πολιορκίαν τούτου ἀξιωματικὸν Σκυλοδημάκην ἀφοῦ πρότερον εἶχε φονευθῆ εἰς ἐνωμοτάρχης, τὸ μόνον θῦμα τῆς στάσεως, καὶ ἐπληγώθησαν δύο χωροφύλακες ἐν τῇ ἐκπληρώσει τοῦ καθήκοντος αὐτῶν.

Ὁ βασιλεὺς μετὰ τὴν σύλληψιν τοῦ Γαρδικιώτου καὶ τοῦ Βλαχοπούλου, παρὰ τὰς ἱκεσίας τῆς θρηνούσης βασιλίσσης ἥτις ἐκράτει αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἐνδύματος προσῆλθε μετὰ τοῦ Χὲς εἰς θυρίδα τινα καὶ ἠρώτησε τὸν Καλλέργη, τί ἐζήτει . “Μεγαλειότατε, ἀπεκρίνατο ὁ Καλλέργης,

εὐδοκήσατε νὰ ἱκανοποιήσητε τὴν αἴτησιν τοῦ στρατοῦ καὶ τοῦ λαοῦ ὁμογνωμόνως ζητούντων Σύνταγμα". Ο βασιλεὺς ἀπεκρίνατο ὀργίλως "ας διαλυθῶσι καὶ θέλω μεριμνήσει περὶ τῆς αἰτήσεώς των" καὶ ἀπεσύρθη, ἐνῷ ὁ Χὲς ποιησάμενος παρατηρήσεις τινὰς προεκάλεσε τὰς ἀπειλὰς τοῦ Καλλέργη καὶ τὴν διαταγὴν αὐτοῦ ν᾽ ἀποσυρθῇ. Τότε ὁ βασιλεὺς ἀπέστειλεν ἐκ τῆς ὀπισθίας θύρας τῶν ᾽Ανακτόρων τὸν διαγγελέα Στάϊνδωρα ἵνα διατάξῃ τὸν λοχαγὸν τοῦ πυροβολικοῦ Σχινᾶν ὅπως προσέλθῃ μετὰ τῶν πυροβόλων. Ἐπὶ τούτοις στρατιωτικὰ ἀποσπάσματα ἐκπεμφθέντα ὑπὸ τοῦ Καλλέργη κατελάμβανον τὰς θύρας τῆς Τραπέζης, τοῦ Κεντρικοῦ ταμείου, τῶν Γραμματειῶν καὶ ἐξηνάγκαζον εἰς ὑποχώρησιν τὸν μοίραρχον τῆς χωροφυλακῆς Κουτσογιαννόπουλον, ὅστις μετά τινων ἱππέων χωροφυλάκων παρημπόδιζε ἐν τῇ ὁδῷ Ἑρμοῦ τὸ πλῆθος ἵνα προσέλθῃ εἰς τὰ ᾽Ανάκτορα. Οὕτως ἡ ἐν τῇ πλατείᾳ τῶν ἀνακτόρων συνάθροισις, ὀλίγη κατ᾽ ἀρχάς, τὸ πλεῖστον ἐκ τοῦ σώματος τοῦ Καλλέργη καὶ τῶν ἀποφυλακισθέντων συνισταμένη, κατέστη πυκνοτέρα καὶ ἰδίᾳ μετὰ τὴν προσέλευσιν καὶ τοῦ Σχινὰ μετὰ τῶν πυροβόλων, ὅστις ὅμως συνηνώθη μετὰ τῶν ἀποστατῶν, τῶν πυροβολιστῶν ἀνακραξάντων μετὰ τῶν συναδέλφων των "Ζήτω τὸ Σύνταγμα". Τῇ 3 ὥρα τῆς νυκτὸς προσῆλθον καὶ οἱ πολιτικοὶ ἀποστάται, οἱ καὶ μέλη τοῦ συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας, ὁ Α. Μεταξᾶς, ὁ Λόντος, ὁ Ζωγράφος, ὁ Τζούρτς, διῆλθον διὰ τῶν τάξεων τοῦ στρατοῦ ἐπευφημούμενοι, μετέβησαν εἰς τὸ πλησίον κατάστημα τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας καὶ ἀποστείλαντες διαγγελεῖς προσεκάλεσαν ἐσπευσμένως τοὺς συναδέλφους αὐτῶν· συγκροτηθείσης συνεδρίας μετά βραχεῖαν συζήτησιν συνετάχθη προκήρυξις πρὸς τὸν λαὸν ἀναγγέλλουσα ὅτι τὸ Συμβούλιον συμμερίζεται τοὺς πόθους αὐτοῦ καὶ ἀναφορὰ πρὸς τὸν Βασιλέα δι᾽ ἧς ἐπεζητεῖτο ἡ ἀνακήρυξις τοῦ συντάγματος. Τὴν ἀναφορὰν ταύτην μεταβᾶσα ἐπέδωκε πρὸς τὸν Βασιλέα ἐπιτροπεία τοῦ Συμβουλίου ἀποτελουμένη ὑπὸ τοῦ Κουντουριώτου, Μαυρομιχάλη, Αἰνιᾶνος, Ψύλλα, Λόντου καὶ Προβελεγγίου· ἐνῷ δὲ ἦν ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη παρὰ τῷ βασιλεῖ οἱ πρεσβευταὶ τῶν δυνάμεων μὴ ἐξαιρουμένου καὶ τοῦ τῆς ᾽Αγγλίας ἐζήτησαν ἄδειαν ἵνα εἰσέλθωσιν εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἀλλ᾽ ὁ Καλλέργης ηρνήθη, τῇ μυστικῇ συμβουλῇ καὶ τοῦ πρεσβευτοῦ τῆς Αγγλίας. Οι πρεσβευταὶ τῆς Πρωσσίας καὶ Αὐστρίας διεμαρτυρήθησαν, ἀλλὰ κατὰ τοιαύτας στιγμὰς οὐδεμίαν ἔχουσιν ἰσχὺν διαμαρτυρίαι μὴ ἐνισχυόμεναι ὑπὸ λογχῶν. Ἐνῷ δὲ ὁ λαὸς καὶ ὁ στρατὸς ἀγωνιῶν ἀνέμενε τὸ ἀποτέλεσμα, τρώγων ταυτοχρόνως καὶ ἄρτους θερμοὺς οὓς προνοητικός τις μεταβὰς εἰς τοὺς κλιβάνους ἐκόμισε χάριν τῶν πεινωντων στρατιωτῶν, τῶν ἐπὶ ὥρας ὁλοκλήρους ἐκεῖ ἱσταμένων ἦτο ἤδη ἡμέρα — ἡ ἐπιτροπεία ἔχουσα συναρωγοὺς καὶ τοὺς δακρυβρέκτους

ὀφθαλμοὺς τῆς βασιλίσσης προσεπάθει να πείσῃ τὸν βασιλέα ἵνα ικανοποιήσῃ τὴν αἴτησιν τοῦ λαοῦ. Τέλος ὁ βασιλεὺς ἐνέδωκε καὶ ὑπέγραψε διάταγμα δι᾽ οὗ τῇ προτάσει τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας α θέλει συγκαλεσθῆ ἐντὸς τὸ πολὺ τριάκοντα ἡμερῶν Ἐθνικὴ συνέλευσις “διὰ νὰ συντάξωμεν μετ᾽ αὐτῆς τὸ σύνταγμα τοῦ κράτους” καὶ ἕτερον δι᾽ οὗ διωρίζετο πρωθυπουργὸς καὶ ἐπὶ τῶν Ἐξωτερικῶν ὑπουργὸς ὁ Α. Μεταξᾶς, ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν ὁ Α. Λόντος, ἐπὶ τῶν Ναυτικῶν ὁ Κ. Κανάρης, ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν ὁ Δ. Μανσόλας, ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης ὁ Λ. Μελᾶς καὶ ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ὁ Μ. Σχινάς. Ἕτερα δύο διατάγματα ὥριζον τὴν παῦσιν τῶν τέως ὑπουργῶν, τὸν ὅρκον τοῦ στρατοῦ καὶ τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν ἔχοντα ὡς ἑξῆς : “Ορκίζομαι πίστιν εἰς τὴν Πατρίδα καὶ τὸν Συνταγματικόν Θρόνον καὶ ἀπαρασάλευτον ἀφοσίωσιν εἰς τοὺς κατὰ τὰ σήμερον ἐγκριθησόμενα μέτρα διὰ τῆς Ἐθνικῆς συνελεύσεως καθιερωθησομένους συνταγματικούς θεσμούς” καὶ τέλος τὴν ἀπόλυσιν πάντων τῶν ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τοῦ Κράτους διατελούντων ξένων, ἐκτὸς τῶν ἀρχαίων φιλελλήνων […] Μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν διαταγμάτων τούτων, τῇ 3 μ. μ. ὥρᾳ, ὁ στρατὸς παρήλασε πρὸ τῶν ἀνακτόρων κραυγάζων “ζήτω ὁ συνταγματικὸς βασιλεὺς Ὄθων ὁ Α΄” καὶ μουσικῆς παιανιζούσης ἐπανέκαμψεν εἰς τὸν στρατῶνα ἀκολουθούμενος καὶ ἐπευφημούμενος ὑπὸ τοῦ λαοῦ».[772]

Από τα αναγραφόμενα συνάγεται ότι ο Δημήτριος Καλλέργης και οι περί αυτόν αξιωματικοί είχαν πλήρη επίγνωση της ψυχοακουστικής επίδρασης της μουσικής στο στράτευμα και στους πολίτες της Αθήνας, ιδιαίτερα σε μια τόσο κρίσιμη στιγμή, και την χρησιμοποίησαν αναλόγως. Η ιστορική καταγραφή των γεγονότων της 3ης Σεπτεμβρίου 1843, μια κίνηση με πολιτικές προεκτάσεις και αποτελέσματα, κατατάσσει την Στρατιωτική Μουσική σε εκείνα τα σώματα που συμμετείχαν στην εν τέλει επιτευχθείσα πολιτειακή μεταβολή, με την ψήφιση του πρώτου συντάγματος της Ελλάδας ως ανεξάρτητη χώρα.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και το γεγονός, ότι ο Βαυαρός αρχιμουσικός Franz Seiller, τάχθηκε υπέρ του κινήματος, καθώς «διακρίνετο εις τας υπέρ του Συντάγματος ζητωκραυγάς του».[773]

[772] Κυριακίδης, ό.π., σ. 377-381.

[773] «Η Τρίτη Σεπτεμβρίου», Εφ. *Αιών*, αρ. 1917, Αθήναι 3/9/1860, σ. 1.

Κανονισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας Πεζικού (1843)

Το έτος 1843 εκδόθηκε ο Κανονισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας των Στρατευμάτων του Πεζικού. Επρόκειτο για μετάφραση του Γαλλικού κανονισμού του 1833 από τον Χρήστο Βυζάντιο. Στον Κανονισμό περιγράφονται τα καθήκοντα των αρχιμουσικών, αρχισαλπιγκτών, δεκανέων, τυμπανιστών, σαλπιγκτών και μουσικών. Στον κανονισμό γίνεται σαφές, ότι ο αρχιμουσικός ήταν υπεύθυνος για την εκπαίδευση των σαλπιγκτών και ο αρχιτυμπανιστής για την εκπαίδευση των τυμπανιστών. Και οι δύο, ήταν υπόλογοι σε αξιωματικό επιτηρητή της εκπαίδευσης αυτής (Aufsicht ή intendant Officier).

114. «Είναι υπόλογος (εν. ο ανθυπασπιστής εβδομάδος) εις το να σημάνουν οι τυμπανισταί ακριβώς τας προσδιωρισμένας ώρας τα διάφορα κτυπήματα και του λοχίου της φυλακής επιφορτισμένου του καθήκοντος τούτου.

Τα διά την υπηρεσίαν ημερούσια τυμπανίσματα συνήθως προσδιορίζονται τας ακολούθας ώρας.

Έγερσις

Την 5 ώραν, κατά τους μήνας Μάϊον, Ιούνιον, Ιούλιον και Αύγουστον.

Την 6 ώραν, κατά τους μήνας Μάρτιον, Απρίλιον, Σεπτέμβριον και Οκτώβριον.

Την 7 ώραν, κατά τους μήνας Νοέμβριον, Δεκέμβριον, Ιανουάριον και Φεβρουάριον.

Η αγγαρεία της καθαριότητος ημίσειαν ώραν μετά την έγερσιν·

Το πρωινόν συσσίτιον την 9 ώραν·

Η επιθεώρησις των λοχίων της εβδομάδος την 10 ώραν και ημίσειαν.

Η πρόσκλησις την 11 ώραν·

Η συνάθροισις της φυλακής ευθύς μετά την πρόσκλησιν.

Το εσπερινόν συσσίτιον.

Την 5 ώραν από την 1 Μαρτίου μέχρι της 1 Νοεμβρίου

την 4 ώρα τους λοιπούς μήνας

Η συνάθροισις των τυμπανιστών εν τέταρτον της ώρας προ της υποχωρήσεως.

Η υποχώρησις την προσδιωρισμένη παρά του φρουράρχου ώραν.

Η πρόσκλησις ημίσειαν ώραν μετά την υποχώρησιν.

Η απόσβεσις των λυχνών του στρατώνος την 10 ώραν». [774]

«ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 19

Τυμπανισταί, ασλπιγκταί και μουσικοί.

Ευταξία και εκπαίδευσις

180. Οι τυμπανισταί και οι σαλπιγκταί, ως προς την υπηρεσίαν, είναι υπό τας διαταγάς του αρχιτυμπανιστού και των δεκανέων τυμπανιστών και σαλπιγκτών· υπόκεινται δε εις την ευταξία των κοιτώνων όπου καταλύουν.

Ο αρχιτυμπανιστής εκπαιδεύει τους τυμπανιστάς εις τα διαταγμένα τυμπανίσματα της υπηρεσίας· η εκπαίδευσις των σαλπιγκτών ανατίθεται εις τον αρχιμουσικόν, όστις υποχρεούται να διδάξη εις αυτούς τα στοιχεία της μουσικής· τόσον ο πρώτος καθώς και ο δεύτερος είναι υπόλογοι περί τούτου εις τον αξιωματικόν τον επαγρυπνούντα εις το αντικείμενον τούτο.

Όταν τα στρατεύματα των διαφόρων σωμάτων καταλύουν εις τον αυτόν στρατώνα, οι αρχιτυμπανισταί κατά διαταγή των συνταγματαρχών των προσθέτουν εις τα τυμπανίσματα διακριτικόν τι σημείον διά να εμποδίζεται η σύγχυσις της υπηρεσίας των σωμάτων.

Προσκλήσεις και αλλαγή της φυλακής[775]

181. Εις την πρόσκλησιν των ένδεκα ωρών, ο αρχιτυμπανιστής, βοηθούμενος υπό των δεκανέων τυμπανιστών και σαλπιγκτών, επιθεωρεί τους τυμπανιστάς και σαλπιγκτάς· άμα δε οι λόχοι τμήσουν τους ζυγούς, διορίζη να σημάνη συνάθροισις της φυλακής.

Το πρωί παρευρίσκεται εις την γενικήν αναφοράν του σώματος και λαμβάνει τας εκτάκτως διδομένας διαταγάς παρά του ανθυπασπιστού της εβδομάδος.

Οσάκις το σύνταγμα συναθροίζεται, ο αρχιτυμπανιστής και οι δεκανείς τυμπανισταί κάμνουν την πρόσκλησιν εις τους τυμπανιστάς των ταγμάτων των· ο δ’ αρχιτυμπανιστής δίδει την αναφορά εις τον λοχαγόν της εβδομάδος εις τον κύκλον.

---

[774] Χρήστος Βυζάντιος, *Κανονισμός της Εσωτερικής Υπηρεσίας των Πεζικών Στρατευμάτων,* τύποις Αντωνιάδη, Αθήναι 1843, σ. 69-71.

[775] «Της φυλακής», εννοείται της φρουράς.

Υποχώρησις

182. Προς της προσδιωρισμένης διά την υποχώρησιν ώρας, ο αρχιτυμπανιστής συναθροίζει εις τον στρατώνα τους τυμπανιστάς και τους σαλπιγκτάς και τους οδηγεί εις την παλατεία των στρατηγείων.

Υπηρεσία και αγγαρεία

183. Οι τυμπανισταί των κεντρικών λόχων συναλλάσσονται εις την υπερεσίαν· εις το ελαφρόν πεζικόν, οι τυμπανισταί και οι σαλπιγκταί των ακροβολιστών λόχων συναλλάσσονται· ο αρχιτυμπανιστής διορίζει αυτούς κατά την εν παρατάξει σειράν των λόχων, αρχίζων από τον αρχαιότερον εκάστου λόχου.

Οι τυμπανισταί των επιλέκτων και οι σαλπιγκταί των ευζώνων συναλλάσσονται εις την υπηρεσίαν· οι σαλπιγκταί διορίζονται κατ' εξοχήν εις τας φυλακάς συγκειμένας ολοκλήρως ή εν μέρει από ευζώνους.

Πρέπει να υπάρχη πάντοτε εις τυμπανιστής ή σαλπιγκτής της υπηρεσίας εις το φυλακείον του στρατώνος, διά να σημάνη όλα τα τυμπανίσματα ή ηχήματα της υπηρεσίας.

Οι τυμπανισταί και οι σαλπιγκταί απαλλάττονται από τας αγγαρείας του λόχου, εκτελούν όμως του κοιτώνος.

Μουσικοί

184. Όλοι οι μουσικοί είναι υπό τας διαταγάς του αρχιμουσικού, όστις είναι υπόλογος διά την εκπαίδευσίν των, την στολή των και διά την πειθαρχίαν των· ο αρχιμουσικός ένεκα τούτου είναι υπό την ειδικήν διεύθυνσιν ενός διορισμένου αξιωματικού υπό του συνταγματάρχου.

Οι μουσικοί παρευρίσκονται εις την πρόσκλησιν των ένδεκα ωρών και εις την αλλαγήν της φυλακής, οσάκις διατάττονται επί τούτω· εις την εσπερινήν πρόσκλησιν ο αρχιμουσικός κάμνει την πρόσκλησιν και αναφέρεται εις τον ανθυπασπιστήν της εβδομάδος.

Διαμερισμός του συντάγματος

185. Όταν το σύνταγμα διαμερίζεται, ο αρχιτυμπανιστής και η μουσική μένουν με τον συνταγματάρχην· οι δεκανείς τυμπανισταί και οι δεκανείς σαλπιγκταί ακολουθούν το τάγμα των· οι τυμπανισταί και οι σαλπιγκταί βαδίζουν με τους λόχους των». [776]

«Καταλύματα των υποτελών και των λόχων των τεχνιτών

317. Έκαστος των ανθυπασπιστών καταλύει εις ένα θάλαμον πλησίον του τάγματός του· εν ελλείψει ιδιαιτέρου θαλάμου συγκατοικεί μετά άλλων ανθυπασπιστών.

Ο αρχιτυμπανιστής και ο αρχιμουσικός έχουν έκαστος ιδιαίτερον θάλαμον, εάν ήναι δυνατόν, άλλως δε συγκατοικούν.

Οι δεκανείς τυμπανισταί καταλύουν πλησίον του τάγματός των, χωριστά ή ηνωμένοι, και μάλιστα κατά ανάγκην των καταλυμάτων με τους πελεκυφόρους ή με τους επιλέκτους.

Οι μουσικοί συγκαταλύουν εις ένα ή πολλούς θαλάμους».[777]

Αναφορά του Νικόλαου Σκαρβέλη για την Μουσική του Τάγματος (1843)

Στις 15 Σεπτεμβρίου του ο Διοικητής του 2ου ΤΠΓ Νικόλαος Σκαρβέλης υπέβαλε αναφορά προς την Γραμματεία Στρατιωτικών της Επικρατείας αιτούμενος την τοποθέτηση ενός αξιωματικού προς επιτήρηση της εκπαίδευσης στην Στρατιωτική Μουσική του τάγματος. Στην αναφορά αυτή γίνεται μνεία στο Λογαγό Großschedel, ο οποίος φαίνεται ότι μετά την πρώτη εκπαίδευση Στρατιωτικών φιλαρμονικών το 1834 στο Ναύπλιο, διετέλεσε επί κάποια έτη Διευθυντής της Στρατιωτικής Μουσικής των εκάστοτε φρουρούντων ταγμάτων της Αθήνας.

«Δεν λανθάνει της Σεβαστής επί των Στρατιωτικών Γραμματείας της Επικρατείας ότι αφότου ανεχώρησεν ο επιφορτισμένος την Εκπαίδευσιν της Μουσικής του Τάγματος πρώϊν Λοχαγός Κύριος Γκροσχέδελ, το σώμα τούτο έκτοτε έμεινεν υπό την άμεσον εκπαίδευσιν και επιτήρησιν του Αρχιμουσικού με το να μην υπάρχει εις το Τάγμα Αξιωματικός γνωρίζων την Μουσικήν.

---

[776] Στο ίδιο, σ. 102-105.

[777] Στο ίδιο, σ. 203.

Μακράν από του να προσβάλλωμεν τον Αρχιμουσικόν του Τάγματος του οποίου η Επιμέλεια και ο ζήλος όσον είναι γνωστή εις τον υποφαινόμενον είναι και κατά πάντα αξιέπαινος, νομίζω ως εκ της μεγαλυτέρας ανάγκης τον διορισμόν ενός Κυρίου Αξιωματικού γνωρίζων την Μουσικήν δια να ημπορεί να επιτηρεί το Σώμα τούτο το οποίον ως εκ της ελλείψεως ενός τούτου δύναται πειθανόν να μην κάμη εκείνας τας προόδους αι οποίαι απαιτούνται από την Μουσικήν της οποίας η δύναμις ανεβαίνει από 42 άτομα, αναμεταξύ των οποίων είναι πολλά όχι καλώς γυμνασμένα και τούτο ως καταλλαμβάνομεν ένεκα κακών αρχών άτινα τας εδιδάχθησαν.

Κατά συνέπειαν τούτων ο υποφαινόμενος λαμβάνει αφορμήν να προτείνη ως αξιωματικόν της Μουσικής τον Ανθυπασπιστήν Κύριον Σούτζον άξιον δι' αυτήν την σπουδαίαν επιχείρησιν και του οποίου αι Μουσικαί γνώσεις είναι ανώτεραι εκείνων του Αρχιμουσικού μας όθεν παρακαλώ Ευσεβάστως την επί των Στρατιωτικών Γραμματείαν της Επικρατείας όπως ευαρεστουμένη λαβει υπ' όψιν την αίτησίν μας και τον διορισμόν του Ανθυπασπιστού Κυρίου Σούτζου εις την Μουσικήν τόσον περισσότερον όπου ο ίδιος εξέφρασε εις τον υποφαινόμενον την πλήρην ευχαριστησήν του του να επιτηρή την Εκπαίδευσιν και Πρόοδον της Μουσικής μας

Ν. Σκαρβέλης».[778]

Στις 20 Σεπτεμβρίου το αίτημα του 2ου ΤΠΓ έγινε δεκτό από την Γραμματεία Στρατιωτικών της Επικρατείας και ο Ανθυπασπιστής της Μοίρας Λογχιστών Γεώργιος Σούτζος διορίστηκε ως Επιθεωρητής (Aufsicht) της Στρατιωτικής Μουσικής του τάγματος με καθήκοντα την εκπαίδευση, την επιτήρηση και την πρόοδο της Μουσικής.[779]

Πρόταση Προαγωγής Μουσικών του 2ου ΤΠΓ (1843)

Στις 16 Οκτωβρίου ο επιθεωρητής της Στρατιωτικής Μουσικής του 2ου ΤΠΓ Ανθυπασπιστής Γεώργιος Σούτζος πρότεινε την προαγωγή τριών μουσικών 2ης τάξεως στον Διοικητή του τάγματος Νικόλαο Σκαρβέλη. Αυτοί ήταν οι Κάρολος Mangel, Μποτσέλλη και Graf. Η πρόταση προαγωγής έγινε για να καλυφθούν δύο κενές θέσεις Βαυαρών μουσικών που

[778] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 526, Έγγραφα αρ. 462-463.

[779] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 465.

αφυπηρέτησαν. Παράλληλα πρότεινε κατ' αντιστοιχία την πλήρωση των θέσεων της 2ης τάξης με τους μουσικούς Ιωάννη Μιχάλη, Στάθη Φιλιππίδη και Καπουλέτη και τους μαθητευόμενους μουσικούς Μιχαήλ Ξυδιά και Ανδρέα Βαυακόπουλο για την κάλυψη των θέσεων μουσικών της 3ης τάξης. Το 2ο ΤΠΓ συνηγόρησε στην πρόταση προαγωγής και προώθησε την αναφορά στην Γραμματεία Στρατιωτικών της Επικρατείας (ΓΣΕ).[780]

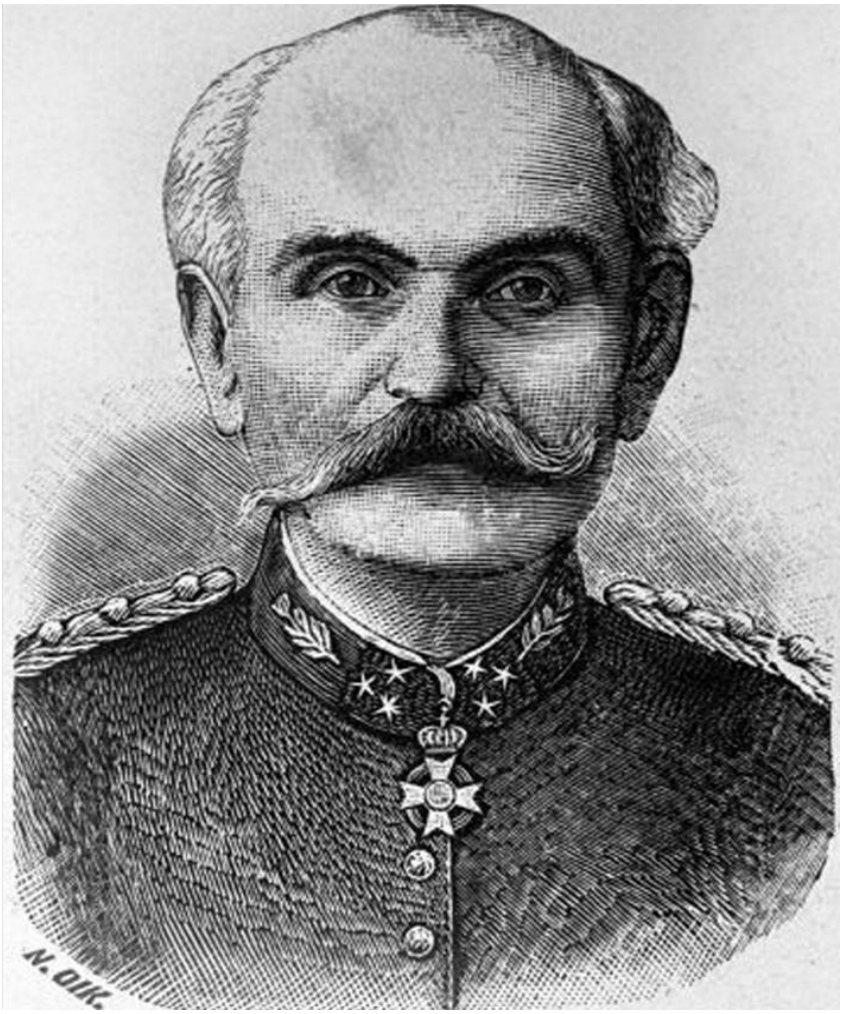

Εικόνα 13. Ο Γεώργιος Σούτσος φέρων τον βαθμό Ίλαρχου

Πηγή: Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου

Σε έγγραφο της 6ης Νοεμβρίου 1843 του 2ου ΤΠΓ η δύναμη της Στρατιωτικής του Μουσικής αριθμούσε 39 μουσικούς με προβλεπόμενη δύναμη τους 40. Στην 1η τάξη μουσικών

[780] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 475.

περιλαμβάνει 12 μουσικούς, η 2η τάξη 18 μουσικούς και η 3η τάξη 9, υπολειπόμενη κατά ένα μουσικό.[781]

Οι προτεινόμενες προαγωγές εγκρίθηκαν από την ΓΣΕ στις 10 Νοεμβρίου 1843.[782]

Βασιλικό Διάταγμα για το Σχολείο Μουσικής στην Αθήνα (1843)

Με Β.Δ. της 15ης Νοεμβρίου αποφασίσθηκε η συγκρότηση Σχολείου Μουσικής. Όπως αναγράφεται στην εισήγηση του διατάγματος, το Σχολείο Μουσικής συστήθηκε προκειμένου να μειωθεί η κρατική δαπάνη για την στελέχωση των Στρατιωτικών φιλαρμονικών με αλλοδαπούς μουσικούς.

ΟΘΩΝ

ΕΛΕΩι ΘΕΟΥ ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Επί τη προτάσει του ημετέρου επί των Στρατιωτικών Γραμματέως της Επικρατείας και έχοντες υπ' όψιν την βελτίωσιν των Σωμάτων μουσικής των τμημάτων του Ημετέρου Στρατού, θεωρούντες τα υπέρογκα έξοδα, τα οποία επιφέρει η εκ της αλλοδαπής μετακόμισις μουσικών ικανών, αποφασίζομεν και διατάσσομεν τα εξής:

Άρθρον Ι^{ον}

Να συστηθή εν τη Ημετέρα Καθέδρα Σχολείον Μουσικής, εν τω οποίω να εκπαιδεύωνται μέχρι των τριάκοντα αποσπασμένων από διάφορα Σώματα του Στρατού στρατιωτών, εκ των εχόντων τας απαιτουμένας ιδιότητας, την διάθεση και ευφυΐα, αίτινες μετά την εκπαίδευσή των θέλουν ταχθή πάλιν ως μουσικοί 3^{ης} τάξεως εις τα σώματα αναλόγως της ανάγκης, την οποίαν έκαστον θέλει έχει, όπου και θέλουν είσθαι υπόχρεοι να υπηρετήσωσι τετραετία.

Άρθρον ΙΙ^{ον}

Εις έκαστον των μαθητευομένων θέλει λογίζεσθαι τρεις και ήμισυ δραχμών μηνιαία χορήγησις προς συντήρησιν των οργάνων, προς αγοράν χάρτου μουσικής, προς κατασκευήν και επισκευήν τραπεζών και καθισμάτων κτλ.

---

[781] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 476.

[782] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 477.

Άρθρον III^{ον}

Θέλει χορηγηθή εν των εν τη Πρωτευούση καταλλήλων στρατιωτικών καταστημάτων ως στρατών και σπουδαστήριον των μαθητευομένων.

Άρθρον IV^{ον}

Καθόσον αποβλέπουν τα της υπηρεσίας, το οικονομικόν και το δικαστικόν οι μαθητευόμενοι εν τη Σχολή θέλουν υπόκεισθαι εις την Διοίκησιν του εν τη Ημετέρα Καθέδρα Τάγματος του Πεζικού της γραμμής, το οποίο θέλει διορίση ένα αξιωματικόν και τους αναγκαίους υπαξιωματικούς προς διατήρησιν της πειθαρχίας και διά το οικονομικόν, χωρίς διά τούτον να υπερβή την προσδιορισμέμην του δύναμη.

Άρθρον V^{ον}

Προς αγοράν των διά την Σχολήν αναγκαίων οργάνων μουσικής ανοίγομεν πίστωσιν δραχμών χιλίων διακοσίων.

Άρθρον VI^{ον}

Διορίζομεν τον πρώην Διευθυντήν Στρατιωτικής Μουσικής Μιχαήλ Μάγγελ προϊστάμενον της Σχολής ταύτης εις τον οποίον θέλει ανήκει η τεχνική Διεύθυνσις και η εκπαίδευσις, με τον τίτλον Διευθυντού των Στρατιωτικών Μουσικών.

Εκτός δε τούτου θέλει είσθαι επιφορτισμένος την ανωτέρα επιτήρησιν ως προς το τεχνικόν απάντων των Σωμάτων μουσικής στου στρατού και επί τούτω είναι υπόχρεος να επιθεωρή μίαν φοράν κατ΄ έτος τα εκτός της πρωτευούσης σώματα μουσικών.

Προσδιορίζομεν δε ως ανώτατον όρον της μηνιαίας μισθοδοσίας του Διευθυντού των Στρατιωτικών Μουσικών την ποσότητα των δραχμών διακοσίων πενήντα συμπεριλαμβανομένων εις αυτήν των εξόδων οδοιπορίας. [783]

Σε έκθεση του τότε Γραμματέα Στρατιωτικών Ανδρέα Λόντου προς τον Όθωνα, επιβεβαιώνεται ότι η πρόταση για την σύσταση του σχολείου είχε γίνει από τον προκάτοχό του, Αλεξάκη Βλαχόπουλο, στις 30 Σεπτεμβρίου 1842. Ο Λόντος εισηγήθηκε την ανάθεση της

[783] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ.526, έγγραφο αρ. 471. Βλ. ΦΕΚ 29Α΄/5 Σεπτεμβρίου 1844, σ. 115, 120.

διεύθυνσης του Σχολείου Μουσικής στον Αρχιμουσικό του 2ου Τάγματος Seiller, καθώς ο διορισθείς Michael Mangel δεν είχε επανέλθει ακόμη στην Ελλάδα.[784]

Στις 4 Νοεμβρίου 1843, η Γραμματεία Στρατιωτικών της Επικρατείας διέταξε να ειδοποιηθεί ο Michael Mangel, μέσω του Προξενείου στο Βουκουρέστι, ώστε να επιστρέψει στην Ελλάδα, καθώς διορίστηκε προϊστάμενος του Σχολείου Μουσικής με τον τίτλο «Διευθυντής των Στρατιωτικών Μουσικών». Επίσης, διέταξε τον Επιθεωρητή της Στρατιωτικής Μουσικής του 2ου Τάγματος Πεζικού της Γραμμής Ανθυπασπιστή Γεώργιο Σούτζο και τον Αρχιμουσικό Franz Seiller να συντάξουν κατάλογο με τα αναγκαία για την λειτουργία του Σχολείου Μουσικής μουσικά όργανα, χωρίς η δαπάνη να υπερβαίνει τις 1.200 δραχμές.[785]

Αναφορά Δημητρίου Διγενή για την Σχολή Μουσικής (1843)

Στις 17 Νοεμβρίου ο Μουσικοδιδάσκαλος της Στρατιωτικής Σχολής των Ευελπίδων Δημήτριος Διγενής, υπέβαλε μακροσκελή αναφορά προς την Γραμματεία Στρατιωτικών που περιλάμβανε το δικό του σχέδιο για την σύσταση Μουσικού Διδακτηρίου για τους μουσικούς του στρατεύματος.[786]

Ωστόσο, στις 25 Νοεμβρίου ο νέος Γραμματέας Στρατιωτικών της Επικρατείας Ανδρέας Λόντος ενημέρωσε τον Δημήτριο Διγενή ότι διαδικασία σύστασης του Σχολείου Μουσικής και ο διορισμός του Michael Mangel ως Μουσικοδιδάσκαλου σε αυτό είχε ολοκληρωθεί με απόφαση του Βασιλέως. Όπως αναγράφεται στο σχετικό έγγραφο, ο διορισμός του Michael Mangel προτιμήθηκε λόγω των εκδουλεύσεων του κατά την περίοδο του Αγώνος και για το γεγονός ότι ο Mangel καλείτο να απασχολείται και κατά τις αργίες, υποχρέωση που δεν θα μπορούσε να εκπληρώσει ο Δημήτριος Διγενής χωρίς να «υποφέρει η υπηρεσία του» (η Σχολή Ευελπίδων).[787]

---

[784] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 472.

[785] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 473.

[786] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 488-489.

[787] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 490.

Αίτημα Προμήθειας Μουσικών Οργάνων από την Βιέννη (1843)

Στις 19 Νοεμβρίου ο Επιθεωρητής της ΣΜΣ του 2ου ΤΠΓ Ανθυπασπιστής Γεώργιος Σούτζος υπέβαλε αναφορά προς την Διοίκηση του τάγματος για την προμήθεια 14 μουσικών οργάνων προς αντικατάσταση ομοίων παλαιών.

Πίνακας 41. Παραγγελία μουσικών οργάνων από την Βιέννη, 1843

«2 Fagotti	200 δρχ.
2 Flauti	80
2 F: Piccolo	75
2 S. Piccolo	75
2 B: Clarnetti	120
4 S. Clarinetti	184
Το όλον	734 δρχ». [788]

Η αναφορά προωθήθηκε από την Διοίκηση του τάγματος στην Γραμματεία Στρατιωτικών, η οποία απέστειλε έγγραφο στο Ελληνικό Προξενείο Τεργέστης, με την υπόμνηση να πραγματοποιηθεί η προμήθεια με τον οικονομικότερο τρόπο και τα μουσικά όργανα να είναι κατασκευασμένα στην Βιέννη.[789]

Η παραλαβή των μουσικών οργάνων έγινε στις 29 Απριλίου 1844 ενώπιον της Οικονομικής Επιτροπής του τάγματος και του Αρχιμουσικού Franz Seiller.[790]

Αναφορά του 2ου Τάγματος για τις Δαπάνες της Μουσικής του (1843)

Στις 27 Νοεμβρίου ο Διοικητής του 2ου ΤΠΓ Αντισυνταγματάρχης Νικόλαος Σκαρβέλης υπέβαλε αναφορά προς την Γραμματεία Στρατιωτικών προκειμένου οι αξιωματικοί του τάγματος να απαλλαγούν από κρατήσεις του μισθού τους για δαπάνες που αφορούσαν στην Στρατιωτική Μουσική του τάγματος, καθότι αυτή εξυπηρετούσε υπηρεσιακές ανάγκες της πρωτεύουσας εν γένει και όχι μόνο του τάγματος.

---

[788] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 491.

[789] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 493.

[790] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 530.

«Θεωρούντες ότι το εισπραττόμενον ποσόν επί των κρατήσεων εις τας αποδοχάς των ημετέρων Κ.Κ. Αξιωματικών χάρην διατηρήσεως της Μουσικής του Τάγματος τούτου δεν εξαρκεί εις το τέλος διά τον οποίο ενεργείτε διά τον λόγον ότι εκ της πολυχρονίου χρήσεως πεπαλαιομένων ήδη των οργάνων απαιτούν συνεχείς και πολυδαπάνους επισκευάς.

Προς δε ότι δεν είνε δίκαιον να επιβαρύνομεν τας Στερεάς χορηγήσεις καθώς εγένετο άχρι τούδε με έξοδα τοιαύτοις φύσεως.

Παρακαλούμεν ευπειθώς υμάς όπως ευαρεστούμενος εγκρίνετε όπως άπαντα τα έξοδα τοιαύτης φύσεως συμπεριλαμβανομένου και του διδομένου εις την Μουσικήν μηνιαίου επιμισθίου εκ Δραχ: 60,60 ν' αναγραφή εις Βάρος του Δημοσίου, και τούτο διά τον λόγον ότι δεν νομίζομεν δίκαιον να φορολογούμεν τας αποδοχάς των ημετέρων Κ.Κ. Αξιωματικών διά την διατήρησιν Μουσικής, ήτις δεν πρέπει να θεωρηθή καθ' όλους τους λόγους ως ανήκουσα αποκλειστικώς εις το Τάγμα αλλ' ως Μουσική της Φρουράς εν γένει της Πρωτευούσης.

Ν. Σκαρβέλης». [791]

Επίσπευση Αναχώρησης Βαυαρών πλην μουσικών (1843)

Με έγγραφο του Γραμματέα Στρατιωτικών Ανδρέα Λόντου στις 6 Δεκεμβρίου προς τα Τάγματα Πεζικού 1ο, 3ο και 4ο, κοινοποιήθηκε η απόφαση της Κυβέρνησης του Όθωνα να χαρισθεί το υπόλοιπο της θητείας των Βαυαρών υπαξιωματικών και στρατιωτών και παράλληλα δόθηκε το δικαίωμα να επισπεύσουν την επιστροφή στην πατρίδα τους. Σε αυτούς δεν συμπεριλήφθηκαν οι μουσικοί, καθώς η παραμονή κρίθηκε αναγκαία και ωφέλιμη για την υπηρεσία. Η απόφαση αυτή άπτεται στις συνέπειες του κινήματος της 3ης Σεπτεμβρίου.

«Γρ. Στρατιωτικών — Αθήνα τη Δεκεμβρίου 1843

Αρ. 16704 — Ιον Τμήμα

Προς — Τη 6 Δεκεμβ.

Το Ιον, 3ον και 4ον Τάγματα του

Πεζικού

[791] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 5022.

Η Κυβέρνησις της Α. Μεγαλειότητος ευηρεστήθη να απονείμη ανεξαιρέτως εις άπαντας τους εις την στρατιωτικήν υπηρεσίαν εισέτι διατελούντας γερμανούς υπαξιωματικούς και στρατιώτας το πλεονέκτημα του να επιστρέψωσι εις την πατρίδα των χαριζομένη εις αυτούς του υπολοίπου της θητείας των.

Εξαιρεί όμως του μέτρου τούτου τους παρά τω τάγματι μουσικούς των οποίων την διατήρησιν και την υπηρεσίαν θεωρεί και αναγκαίαν και ωφέλιμον.

Κατά συνέπειαν τούτου το τάγμα θέλει ενεργήσει τα δέοντα όπως οι παρ' αυτώ τυχόν διατελούντες Γερμανοί και θέλοντες να συμμεθέξωσι της χάριτος ταύτης σταλώσι όσον τάχιστα ενταύθα δια ν'αποπλέυσωσι τάχιστα διά Τεργέστην διά του Β. Βρικίου "η Αθηνά".

Θέλετε ενεργήσει τα δέοντα και ως προς τους τυχόν απεσπασμένους .

Όσον τάχιον θέλουν εκδοθή περί τούτου λεπτομερείς διαταγαί εάν είναι αναγκαίον

Αθήνα την 6 Δεκεμβρίου 1843

Αλ».[792]

[792] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα) Στρατιωτική νομοθεσία - Δικαιοσύνη/ ΒΙΙΙ Βαυαροί στρατιωτικοί- Βαυαρική στρατολογία, Φ. 49- ΒΙΙΙ, 3 Διαμετακόμιση αφεθέντων εθελοντών Γερμανών, Έγγραφο αρ. 16704.

Κεφάλαιο 6ο

Βασιλεία Όθωνος (Περίοδος Συνταγματικής Μοναρχίας)

Ψήφιση του Συντάγματος (1844)

Στις 19 Φεβρουαρίου περατώθηκαν οι διαβουλεύσεις της Συντακτικής Εθνοσυνέλευσης και ψηφίστηκαν τα 107 άρθρα του νέου Συντάγματος. Σημειώνεται ότι οι Γραμματείες της Επικρατείας μετονομάσθηκαν σε «Υπουργεία». Στην Κυβέρνηση Μαυροκορδάτου που σχηματίστηκε τον Μάρτιο του 1844, την θέση του Υπουργού Στρατιωτικών ανέλαβε ο Υποστράτηγος Παναγιώτης Ρόδιος. [793]

Το γεγονός της ψήφισης του Συντάγματος ανακοινώθηκε δημιουργώντας πανηγυρική ατμόσφαιρα.

«Μετά τινάς συζητήσεις ἐπὶ δευτερευόντων τινῶν σημείων ἡ ἐπὶ τοῦ Συντάγματος συζήτησις ἐπερατώθη κατὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 19 Φεβρουαρίου, μουσικαὶ δὲ παιανίζουσαι ἐν ταῖς ὁδοῖς ἐξήγγειλαν τῷ λαῷ τὸ εὐάρεστον γεγονός. Τῇ 24 Φεβρουαρίου ἡ Συνέλευσις ἐκλήρωσεν 24 μέλη ἅτινα μετὰ τοῦ ἀντιπροέδρου Α. Μαυροκορδάτου μεταβάντα εἰς τὰ ἀνάκτορα ἐπέδωκαν τῷ Βασιλεῖ τὸ ἐπιψηφισθέν σύνταγμα ἵνα μελετήσας αὐτὸς ἀντιπροβάλῃ τὰς ἑαυτοῦ παρατηρήσεις».[794]

Παραλαβή Μουσικών Οργάνων εκ Τεργέστης (1844)

Στις 24 Απριλίου απεστάλησαν από τον κατασκευαστή μουσικών οργάνων Francesco Koller εκ Τεργέστης, μουσικά όργανα που είχαν παραγγελθεί για την λειτουργία της Σχολής Μουσικής.[795]

---

[793] ΦΕΚ 9Α΄/11 Απριλίου 1844, σ. 37.

[794] Κυριακίδης, ό.π., σ. 506-507.

[795] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 526, Έγγραφο αρ. 531

Πίνακας 42. Παραλαβή μουσικών οργάνων εκ Τεργέστης, 1844

Ποσότητα	Ονομασία μουσικού Οργάνου	Τιμή Μονάδος σε Φιορίνια	Σύνολο
2	Corni di Caccia a Machina con 2 ritorti	50	100
2	Trombe a Machina con 3 ritorti	22	44
1	Trombettina a Machina con 3 ritorti	20	20
1	Bombardon a Machina con 2 ritorti	60	60
1	Ophicleide con 11 Chiavi	60	60
4	Clarinetti in Si^{b} a 6 Chiavi	9	36
4	Clarinetti in Mi^{b} a 6 Chiavi	7	28
2	Terzini in Fa a 4 Chiavi	9	18
4	Ottavini in Mi^{b} a 4 Chiavi	8	32
Cassa ed Imballagio			3
Somma			401
Sconto 3%			380

Σύμφωνα με το συνταχθέν πρωτόκολλο παραλαβής, πλην τεσσάρων αυλών, τα μουσικά όργανα βρέθηκαν ασύμφωνα μεταξύ τους.

Περί της Σχολής της Μουσικής (1844)

Στις 29 Απριλίου ο Διοικητής του 2ου ΤΠΓ Αντισυνταγματάρχης Νικόλαος Σκαρβέλης ενημέρωσε την Γραμματεία Στρατιωτικών για την άφιξη του Michael Mangel και ζήτησε την έκδοση διαταγής για την προσέλευση στο Σχολείο Μουσικής 15 μαθητών από τα διάφορα τάγματα.[796]

Στις 26 Απριλίου το Υπουργείο Στρατιωτικών έδωσε οδηγίες για τον τρόπο λειτουργίας της Σχολής της Μουσικής. Σύμφωνα με αυτές, ο Michael Mangel θα αναλάμβανε υπηρεσία την 1η Μαΐου 1844 με μηνιαίο μισθό 180 δραχμές. Οι μαθητές της Σχολής θα διέμεναν εντός του

[796] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 533.

στρατώνα του 2ου ΤΠΓ και για την εκπαίδευση των μουσικών έπρεπε να ενοικιασθεί κατάλληλος χώρος με μέριμνα του Φρουραρχείου Αθηνών. Ένας αξιωματικός του 2ου ΤΠΓ αναλάμβανε τα ζητήματα οικονομίας και υπηρεσίας των μαθητών (Intendant). Ένας υπαξιωματικός του Πεζικού και ένας της Μοίρας Λογχιστών (Ιππικού) θα επικουρούσαν τον Αξιωματικό του 2ου ΤΠΓ στα καθήκοντά του. Επιτρεπόταν στον Διευθυντή της Σχολής Michael Mangel να κατατάξει ο ίδιος έως 15 μαθητές, συμπεριλαμβανομένων και αυτών που είχαν καταταγεί ήδη στο 2ο ΤΠΓ για την εκμάθηση της μουσικής και την συμπλήρωση της Στρατιωτικής Μουσικής του Τάγματος. Για να συμπληρωθεί ο αριθμός των μαθητών που ήταν προορισμένοι για την εκπαίδευση, τα τάγματα των Ακροβολιστών 3ο και 4ο κλήθηκαν να αποστείλουν από 8 στρατιώτες έκαστο, είτε από ήδη καταταγμένους, που είχαν τις ιδιότητες να γίνουν μουσικοί, είτε από την επικείμενη στρατολογία (απογραφή). Από αυτούς, ο διευθυντής της Σχολής έπρεπε να επιλέξει 4, προκειμένου να μείνουν στην Σχολή ως μαθητές. Επιτρεπόταν επίσης στον διευθυντή της Σχολής, και μετά από συνεννόηση με τις οικείες Διοικήσεις, να κατατάξει 3 μαθητές για την Μοίρα Λογχιστών και 4 για την Μοίρα Πυροβολικού. Οι μαθητές της Σχολής έπρεπε να λάβουν την στολή των σωμάτων για τα οποία προορίζονταν. Με την λήξη της εκπαίδευσής έπρεπε να μεταβούν στο οικείο τάγμα και να αντικατασταθούν από άλλους, εάν υπήρχε έλλειψη μουσικών σε αυτό. Σύμφωνα με οδηγία του Υπουργείου, οι υποψήφιοι μαθητές της Σχολής έπρεπε να είναι «εύρωστοι και εντελείς υγείας και με στήθος ευρύ». Οι μαθητές που προέρχονταν από τα τάγματα και είχαν ήδη καταταγεί νωρίτερα, καταγράφονταν σε καταστάσεις αποσπασμένων στο 2ο ΤΠΓ, ενώ οι καταταγέντες απευθείας στην Σχολή ανήκαν στην δύναμη του 2ου ΤΠΓ. Ο συνολικός αριθμός των εκπαιδευομένων στην Σχολή ανερχόταν στους 30 μαθητές σε κάθε εκπαιδευτική περίοδο. Την μηνιαία επιχορήγηση των 3,5 δραχμών στους μαθητές διαχειριζόταν το 2ο ΤΠΓ χωριστά από τις Στέρεες χορηγήσεις του Τάγματος. Τα Αρχηγεία των Σωμάτων μπορούσαν να στέλνουν στην Σχολή Μουσικής για εκπαίδευση έως και δύο Σαλπιγκτές από κάθε τάγμα. Υποχρέωση των μαθητών μετά την εκπαίδευσή τους ήταν η τετραετής παραμονή και θητεία στο στράτευμα.[797]

Τα μουσικά όργανα που εστάλησαν από την Τεργέστη για χρήση στην Σχολή Μουσικής, παραλήφθηκαν στις 8 Μαΐου 1844 από την Οικονομική Επιτροπή του 2ου ΤΠΓ, τον διευθυντή

[797] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 537. Πρβλ. Εφ. *Στρατιωτικός Άγγελος*, αρ. 12, Αθήνησι 12/5/1844, σ. 95-97.

της Σχολής Μουσικής Michael Mangel, τον Μουσικοδιδάσκαλο της Σχολής Ευελπίδων Δημήτριο Διγενή και τον Αρχιμουσικό του τάγματος Franz Seiller. Στο συνταχθέν πρωτόκολλο, κατάλληλα θεωρήθηκαν δύο «Τερτσίνια» και δύο «οτταβίνα» σε μι ύφεση. Τα υπόλοιπα μουσικά όργανα θεωρήθηκαν ασύμφωνα,[798] και επιστράφηκαν στον κατασκευαστή για περαιτέρω βελτιώσεις.[799]

Ο Ανθυπασπιστής Χρήστος Μπερετίνος (1844)

Στις 25 Μαΐου ο συνταξιούχος Ανθυπασπιστής της Στρατιωτικής Μουσικής Χρήστος Μπερετίνος, από την Χαλκίδα όπου διέμενε από δεκαετίας, πληροφορηθείς την σύσταση Σχολής Μουσικής, υπέβαλε αναφορά με αίτημα την πρόσληψή του στην Σχολή για την «επαγρύπνησιν» (Aufsicht) των μαθητών της, έναντι ενός μικρού επιμίσθιου. Στην αναφορά παρέθεσε περιληπτικά τον πρότερο στρατιωτικό του βίο, την θητεία του ως Αρχιμουσικού και ανέφερε ότι λάμβανε 25 δραχμές σύνταξη.[800]

Στο αίτημα αυτό του Χρήστου Μπερετίνου ο Υπουργός Στρατιωτικών Παναγιώτης Ρόδιος απάντησε ότι τα καθήκοντα αυτά είχαν ήδη ανατεθεί σε έτερο ενδιαφερόμενο.[801]

Αναφορά του Michael Mangel προς τον Παναγιώτη Ρόδιο (1844)

Στις 17 Μαΐου ο Michael Mangel απέστειλε αναφορά προς τον Υπουργό Στρατιωτικών Υποστράτηγο Παναγιώτη Ρόδιο με αίτημα την προαγωγή του στον στρατιωτικό βαθμό του Λοχαγού. Υπενθυμίζεται ότι το διάστημα αυτό διατελούσε άνευ στρατιωτικού βαθμού. Στην αναφορά αυτή ο Mangel ανέγραψε δύο φορές την λέξη «Ξενοκρατία», εννοώντας ως τέτοιο το διάστημα της Βαυαρικής Απόλυτης Μοναρχίας (1833-1843), γεγονός που δημιουργεί άλλη μία φορά αμφιβολίες για την χώρα καταγωγής του. Σημείωσε επίσης τις μάχες στις οποίες τραυματίσθηκε. Η αναφορά διαβιβάσθηκε ιεραρχικώς, πρώτα στον Στρατιωτικό Διοικητή Αθηνών Δημήτριο Καλλέργη, ο οποίος την προώθησε στον Υπουργό Στρατιωτικών Παναγιώτη

[798] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 540.

[799] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 573.

[800] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 545.

[801] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 546.

Ρόδιο. Η αναφορά είναι γραμμένη σε έντονη συναισθηματική φόρτιση και απέχει πολύ από την δεοντολογία της υπηρεσιακής αλληλογραφίας. Η παρουσία ελάχιστων ορθογραφικών λαθών και η πλούσια, λογοτεχνική γραφή, εγείρουν ερωτηματικά ως προς τον συντάκτη της αναφοράς. Ωστόσο οι πληροφορίες που αναγράφονται, είναι αδιαμφισβήτητα, βιώματα του Michael Mangel.

«Γενναιότατε

Αξιούμαι της τιμής να εξεικονίσω εις υμάς τα ιερά μου δίκαια, άτινα επί της ξενοκρατίας τοσούτον ασεβώς κατεπατήθησαν, λόγω πολλών ή μακρόν, ου χρήζω, διότι ένθεν μεν αναφέρομαι ευσεβάστως ουχί πλέον προς ξένον τινά μη γνωρίζοντα ούτε την γλώσσαν ούτε την χώραν, ουδέ την αρετήν του Έλληνος, αλλά προς ειλικρινή πατριώτην, προς γνήσιον τέκνον της φίλης Πατρίδος τέκνον, προς υμάς, λέγω, Δίκαιε των ηδικημένων Προστάτα! επί του μετώπου των οποίων αι ηθικαί αρεταί, αι προς το έθνος πολλά τε και πολοειδείς εκδουλεύσεις, και αι κατά των επιβούλων της Ελληνικής ελευθερίας εθνοσωτήριοι πράξεις διαλάμπουν ως διαυγείς και λαμπροί αδάμαντες· εκείθεν δε καθυποβάλλω προς υμάς τα ώδε έγκλειστα αποδεικτικά, εις τα οποία καταφαίνεται ότι προθέμενος να ταφώ υπό τον παρόν και λαμπρόν της φίλης Ελλάδας ορίζοντα, ούτε ιδίας πατρίδας, ούτε φιλτάτων συγγενών, ούτε κινητής ή ακινήτου περιουσίας, ουδέ αυτής μου της ζωής εφείσθην ότε η πατρίς διά της πολεμικής Σάλπιγγας προσεκάλλει τα ειλικρινή ως φίλα αυτής τέκνα προς απόσειην του βαρβαρικού ζυγού, και ανάκτησιν της ελευθερίας της, του θείου αυτού δώρου. Ναι! Γενναίε Υποστράτηγε! εκ της ων αντιγράφω επισυναπτομένης κατάστασης της προς το έθνος το Ελληνικόν υπηρεσίας μου ως Φιλέλληνας, παρατηρήτε ότι από το 1821 εξετέθην ατρομήτως εις τας φλόγας του κατά των εχθρών της πίστεως και ελευθερίας αιματηρού πολέμου πολλάκις και πολλαχού υπό τας οδηγίας πολλών γενναίων αρχηγών προκινδυνεύσας επί των πολυενδόξων και ιερών των φίλων μου Ελλήνων αγώνος, τραυματισθείς μεν κατά τον αριστερόν πόδα εις Χαϊδάρι, πληγωθείς δε δις κατά την κεφαλήν εις Χίον, και εν γένει υποφέρας όλα εκείνα τα αφόρητα δεινά, και όλας εκείνας τας τρομεράς δεινοπαθείας τας οποίας γεύεται πας όστις “Ελλάδ’ αντί βαρβάρου χθονός γαίαν κατοική” “και ουδέν γλύκιον της πατρίδος στοχαζόμενος” “Avant tout, la Patrie et la verité”! Και απάντων των δυστυχημάτων, απασών δε των οποίων υπέφερα κακουχιών επελαθόμην, ότε μεν ανέκφραστον της ψυχής μου χαρά ήτον ότι η Πατρίς ευγνωμονούσα αξιοί με της τιμής του πρώτου μεν (τω 1826) ανθυπολοχαγού, έπειτα δε (τω 1829) υπολοχαγού, και τέλος (τω 1832)

Πρωθυπολοχαγού. Το βάσανον όμως της επί δεκαετίαν απηνώς καταμαστιγωσάσης το έθνος ξενοκρατίας όμμα εφθόνησε την τοιοαύτην μου ευτυχίαν και την απέναντι ταις πολλαίς προς το έθνος εκδουλεύσεις μου δοθείσαν μοι αντάμειψιν, και, διά τον απλούν λόγον ότι διά λίαν κατεπείγουσαν υπόθεσίν μου μετέβην από Άργος εις Ναύπλιον άνευ αδείας απέλυσέ με της στρατιωτικής υπηρεσίας, και απεστέρησέ με ούτω των καρπών των αιματηρών μου ιδρότων. Φευ της αδικίας! εντεύθεν η δυστυχής οικογένειά μου εσπρόχθη υπό της Δυστυχίας εις το χείλος της Απελπισίας και του σκιερού τάφου!!!

Ήδη δε ότε ο φαεινός της 3 7μβρίου Ήλιος ανατείλας υπό αισίους οιωνούς, ηνέωξε τας θύρας της ιεράς δικαιοσύνης "ήτις και μόνη έθνος υγοί" αξιούμαι της τιμής φιλοδίκην άνερ! να δεηθώ υμάς όπως ευαρεστηθώντες διαπράξησθε ίνα απονεμηθή και εις εμέ δικαιοσύνη και προαχθώ εις τον βαθμόν του Λοχαγού της Γραμμής, όπως ούτω και εγώ, αξιωθείς αξιώματος ούτινος ηξιώθησαν άλλοι εκτός εμού επί του ιερού αγώνος πονήσαντες, αναυρύνωμαι και παραμυθώμαι ότι, απαρνήθην μεν υπέρ της φίλης Ελλάδος την ιδίαν μου πατρίδα, απεξενώθην υπέρ της κοινής Πατρίδος από πάντα τα πάτρια αγαθά, απέβαλλον εις Ελλάδα ότι ως τιλμαφέστερον είχον αποκεκτημένον, όμως αισθάνομαι την ενδόμυχον χαράν ζων επί κλεινού εδάφους γης δεδοξασμένης, όπως η Δικαιοσύνη του Άρχοντος συμπάρεδρος, διατελεί θριαμβεύουσα.

Εύελπις περί της επιτυχίας της δικαιοτάτης μου ταύτης αιτήσεως υποφαίνομαι μετά βαθυτάτου σεβασμού και εξαιρέτου υπολήψεως.

Ευπειθέστατα

12 Μαΐου 1844

Εν Αθήναις Μ. Μάγγελ».[802]

[802] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 562, 564. Η προσφώνηση του Mangel «Γενναιότατε» προς τον Παναγιώτη Ρόδιο, ήταν η συνήθης προσφώνηση προς τους Οπλαρχηγούς – Αξιωματικούς των Σωμάτων στην στρατιωτική αλληλογραφία κατά την περίοδο του Αγώνος.

Ωστόσο στις 8 Ιουνίου 1844 ο Υπουργός Στρατιωτικών Παναγιώτης Ρόδιος απάντησε στην αναφορά του Michael Mangel ότι η «περί βαθμολογίας αίτησής του είναι απαράδεκτος».[803]

Παραλαβή Σαλπίγγων Ευζώνων (1844)

Στις 12 Ιουνίου έφθασαν στο Πειραιά με Αυστριακό ατμόπλοιο από την Τεργέστη 30 κέρατα (σάλπιγγες Ευζώνων) για τις ανάγκες του πεζικού. Στην παραλαβή και εξέτασή τους κλήθηκε και ο Αρχιμουσικός του 2ου ΤΠΓ Franz Seiller. Σύμφωνα με το συνταχθέν πρωτόκολλο της 18ης Ιουνίου 1844, τα μουσικά αυτά όργανα βρέθηκαν «Εντελή, εις καλήν κατάστασιν και χρήσιμα για την υπηρεσία».[804]

Υγειονομικές εξετάσεις υποψηφίων μαθητών της Σχολής Μουσικής (1844)

Από γνωμοδότηση τριμελούς υγειονομικής επιτροπής υπό τον Αρχίατρο Treiber τεκμαίρεται ότι οι υποψήφιοι μαθητές της Σχολής περνούσαν από υγειονομικές εξετάσεις για να διαπιστωθεί η καταλληλόλητά τους στην οργανοχρησία. Στην γνωμάτευση αυτή σημειώνεται ότι «η υγειονομική Επιτροπή της υγείας καθυπέβαλε υπό υγειονομικήν εξέτασιν τον Στρατιώτην μαθητήν της Μουσικής Νικολ. Παππαδάκην και εύρη αυτόν μικρού αναστήματος και αδυνάτου κράσης, το δε στήθος του μη ων σχηματισμένον και αδύνατον, όθεν η Επιτροπή Εγκρίνει ότι η υγεία του ρηθέντος θέλει υποφέρει πολύ και εξαιρέτως οι πνεύμονες θέλουν υποπέσουν εις πάθη ολέθρια κατά την ζωήν του αν ακολουθήσει την σπουδή οργάνου της μουσικής δια το οποίον οι πνεύμονές του λαμβάνουν τας κυριωτέρας ενέργειας.

Αθήνα την 29 Ιουνίου 1844

Τράιμπερ

Αρχίατρος

Μαράτος

(δυσδ.)».[805]

---

[803] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 563.

[804] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 567, 570.

[805] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 576.

Πρόταση για διορισμό αποστράτου στην Σχολή Μουσικής (1844)

Σε αναφορά της 17ης Αυγούστου προς το Υπουργείο Στρατιωτικών, ο Michael Mangel αιτώντας την κάλυψη της δεύτερης θέσης υπαξιωματικού στην Σχολή της Μουσικής, υποστήριξε ότι οι υπαξιωματικοί που τοποθετούνταν στην Σχολή, έπρεπε να έχουν τουλάχιστον στοιχειώδεις γνώσης μουσικής. Ακολούθως πρόβαλε την προτέρα εμπειρία του Ανθυπασπιστή εν αποστρατεία Χρήστου Μπερετίνου σε θέση προγυμναστή και αρχιμουσικού και εισηγήθηκε τον διορισμό του. Προκαλεί ωστόσο εντύπωση το γεγονός, ότι ο Mangel πρότεινε για την θέση αυτή τον Μπερετίνο, καθώς στο παρελθόν οι σχέσεις τους ήταν το ελάχιστο τεταμένες. Πιθανώς οι στερήσεις που δοκίμασε ο ίδιος, συνέβαλαν στην πρόταση αυτή.

«Λαμβάνω την τιμήν να αναφέρω ταπεινώς προς το Β. τούτο Υπουργείο, ότι κατά το από α΄ Νοεμβρίου 1843 υπ' αριθ. 7515 Υ.Β Διάταγμα το σχολείον της Μουσικής θέλει έχει δύο υπαξιωματικούς διά την ευταξίαν των μαθητευομένων κτλ. Ο μεν υπαξιωματικός του ΙΙ Πεζικού Τάγματος της Γραμμής είναι διωρισμένος, του δε άλλου υπαξιωματικού η θέσις είναι κενή· Εις εν Σχολείον της Μουσικής οι υπαξιωματικοί χρωστούν να έχουν τουλάχιστον μίαν μικράν γνώσιν αυτής· και επειδή αρμόδιον της τοιαύτης θέσεως ενέκρινα τον εν Χαλκίδι υπό συντάξεως ανθυπασπιστήν Χρήστον Μπερετίνον, ως χρηματίσαντα άλλοτε και αρχιμουσικόν και προγυμναστήν, παρακαλώ το Β. τούτο Υπουργείον να διατάξη την παραχώρισιν του ειρημένου ανθυπασπιστού, αντί άλλου υπαξιωματικού του Ιππικού».[806]

Από μεταγενέστερα έγγραφα προκύπτει ότι η πρόταση του Mangel για τον διορισμό του Μπερετίνου δεν έγινε δεκτή.

Με άλλη αναφορά του προς το Υπουργείο Στρατιωτικών στις 2 Σεπτεμβρίου ο Michael Mangel ανέφερε ότι ήταν απαραίτητη η τοποθέτηση ενός προγυμναστή για τους σαλπιγκτές της Οροφυλακής και ζήτησε να του δοθεί η άδεια να τον επιλέξει ο ίδιος.[807]

[806] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 526 , Έγγραφο αρ. 610.

[807] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 619.

Αίτημα προμήθειας μουσικών οργάνων (1844)

Στις 20 Οκτωβρίου ο Michael Mangel απέστειλε έγγραφο προς το Υπουργείο Στρατιωτικών, επισυνάπτοντας κατάλογο μουσικών οργάνων που απαιτούνταν για την κάλυψη αναγκών του 2ου ΤΠΓ, όπως αυτές διαπιστώθηκαν κατόπιν επιθεώρησης του τάγματος από τον ίδιο. Από τον κατάλογο αυτό αντλούνται σημαντικότατες πληροφορίες για τα τεχνικά χαρακτηριστικά των μουσικών οργάνων της εποχής. ότι Ο κατάλογος είναι γραμμένος από τον Mangel στα Ελληνικά και σε άπταιστα Ιταλικά.

«Ονομαστικός Κατάλογος

Των αναγκαιούντων οργάνων διά την Στρ. Μουσικήν του ΙΙ Πεζ. Τάγματος

της Γραμμής.

Αριθ. οργάνων		κλειδιά	Προς Φιορίνα Ε: Μ:	Ποσόν
6	Ορθόαβλα εις Es (clarinetti in Es)	11	20	120
12	: : Be (idem in Bè)	12	24	228
1	: : As alto (: in As alto)	9	14	14
1	Πλαΐαυλον : Es (Ottavino in Es)	4	6	6
3	: : Εφ. (idem in éf)	4	6	18
2	Διπλό- ορθο- βαρίαυλα (Contra fagotti)	6	60	120
2	Βαρο- σάλπιγγες εις Β (Tromboni di tiro)	-	18	36
2	Χρωματικά κέρατα εις Βέ με τας αλλαγάς των (Corni Cromatichi in Si alto con pomp e ritorte		60	120
1	Παλαιόν - κέρατον χρωματικόν με τας αλλαγάς του (Alt – horn cromatico con pompa ritorti in Ce Basso)		36	36
1	Οφικλείδιον εις Τζε (Oficleyd in Ce)	11	74	74
1	Μπομπαρδόν Τζε (Bombardon in Ce con pompa			
3	Σάλπιγγες Χρωματικαί εις Εφ με τάς αλλαγάς των (Trombe cromatiche in Ef con ritorte e pompa)		26	78

1	Έτι χρωματική εις Be υψιλή με τας αλλαγάς της (id Cromatica in Be alto con ritorte e pompa)		22	22
3	Ζευγάρια τάσια (Piatti Turchi)		24	72
	Φιορίνια Ε: Μ:			1024

Σημ.) Τα μεταλλικά όργανα πρέπει να ήναι από πλατείας σουλίνας (Camere larghe) και αι μηχαναί τυμβανοειδείς, (Machine a Tamburo). Τα άνωθεν όργανα ευρίσκονται εις την οργανοποιΐαν του λεοπόλδου Ούλμαν (τα ξύλινα), και Υιούς Ούλμαν (τα μεταλλικά) εις Βιέννης της Αυστρίας.- Αι τιμαί των άνωθεν οργάνων είναι κατά τον εις χείρας μου ευρισκόμενον κατάλογον παρά του ίδιου οργανοποιού».[808]

Raffaele Parisini και *Βασιλικός Ύμνος* (1844)

Στις 13 Νοεμβρίου ο Ιταλός Μουσικοδιδάσκαλος Raffaele Parisini γνωστοποίησε στο Υπουργείο Στρατιωτικών ότι είχε συνθέσει *Βασιλικό Ύμνο* προς τιμήν Όθωνα ώστε να παιανίζεται από την Στρατιωτική Μουσική. Ο ύμνος αυτός ικανοποίησε τον Όθωνα και παρουσιάστηκε στο κοινό του θεάτρου Αθηνών. Κατόπιν αυτού απέστειλε τα μουσικά μέρη στην Στρατιωτική Μουσική με την πρόταση ο ύμνος αυτός να καθιερωθεί ως *Ύμνος του Βασιλέα* και να παιανίζεται κατά την στρατιωτική τελετουργία.

Η πρόταση του Parisini διαβιβάσθηκε με εσωτερική αλληλογραφία προς τον Υπουργό Στρατιωτικών Κίτσο Τζαβέλλα στις 16 Νοεμβρίου 1844.

«Γενναιότατε

Ο υποφαινόμενος διδάσκαλος μουσικής Ραφαήλ Παριζίνης εκ Βολωνίας ιδών την έλλειψιν Βασιλικού Ύμνου εις την Στρατιωτικήν Μουσικής μας συνέθεσεν ιδιαιτέρως ένα, τον οποίον ευμενώς η Α.Μ. ο Βασιλεύς ευηρεστήθη να δεχθή. Ο Ύμνος ούτος δεν έλλειψε και της καλής υποδεξιώσεως του Κοινού των Αθηνών ψαλλείς επί τούτω εις το εδώ θέατρον. Προς επιτυχίαν δε του σκοπού της συνθέσεως βασιζόμενος εις τα αισθήματα εις τα οποία χαρακτηρίζουν την Γενναιότητά σας προς την όσων ένεστιν επί το τελειότερον προάξη του

[808] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 533, Έγγραφα αρ. 489, 490. (Το έγγραφο αυτό τοποθετήθηκε στο έτος 1854, πιθανώς εκ παραδρομής)

Στρατού, αιτεί Ευπειθώς όπως διατάξητε την εις την Στρατιωτικήν Μουσική μας είσαξιν του Ύμνου τούτου και την καθιέρωσιν του, ίνα παιανίζεται τακτικώς καθόλας τας ημέρας εκείνας καθ' ας ο γενναίος στρατός συνοδεύεται μετά της Μουσικής και καθ' ας άλλας συνήθως η Μουσική παίζει, ως τούτο ήθισται εν παντί τη Ευρώπη. Ο ρηθείς Κ^{ς} Παριζίνης προς διευκόλυνσιν προσέφερεν ήδη εις τον Αρχιμουσικόν, όλα τα αναγκαιούντα μουσικά τεμάχια του Ύμνου τούτου. Πεποιθώς δε εις Υμάς, είναι εύελπις ότι θέλετε αποδεχθή την πρότασιν ταύτην.

Εν Αθήναις 13 Νοεμβρίου 1844.

Ευπειθώς υποσημειούμενος

Umilmo Devtmo Servitore

Raffaelle Parisini».[809]

Κατόπιν αυτού, στις 20 Νοεμβρίου ο υπουργός των Στρατιωτικών Κίτσος Τζαβέλλας ζήτησε γνωμοδότηση περί της καταλληλόλητας του ύμνου από τον αρχιμουσικό του 2ου ΤΠΓ Seiller και τον Διευθυντή των Στρατιωτικών Μουσικών Michael Mangel .[810]

Στις 22 Νοεμβρίου ο Αρχιμουσικός Seiller γνωμοδότησε ότι ο ύμνος «είναι εν τέχνοις συνθεμένος και κατάλληλος να καθιερωθή ως ύμνος της Α.Μ του Βασιλέως. Ο ύμνος όμως ούτος παιανίζεται μόνον ερήμη και ουχί εις πορεία».[811]

Με την γνωμοδότηση του Αρχιμουσικού Seiller συμφώνησε και ο Michael Mangel με έγγραφό του στις 23 Νοεμβρίου 1844.[812]

3ο Τάγμα Πεζικού Ακροβολιστών (1844)

Με έγγραφο της 12ης Δεκεμβρίου το 3ο Τάγμα Πεζικού Ακροβολιστών που έδρευε στο Μεσολόγγι ζήτησε την έγκριση δαπάνης για την αντικατάσταση φθαρμένων μουσικών οργάνων της Στρατιωτικής Μουσικής του τάγματος. Στο έγγραφο σημειώνεται αναγκαιότητα

[809] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 526 , ό.π., Έγγραφο αρ. 646

[810] Στο ίδιο.

[811] Στο ίδιο, Έγγραφο 645.

[812] Στο ίδιο.

ενός κλαρινέτου για χορευτική μουσική. Δεν αναφέρεται εάν πρόκειται για χορούς με Ελληνική Δημοτική μουσική ή Ευρωπαϊκή.

«1. Κλάπχορν

1. Β. χαμηλή σάλπιγγα

2. κόρνα του στοιχ. G.

2 Σάλπιγγες του στοιχ. F

1. Οφικλέτο

Παρατηρήσεις

Αναγκαιοί εισέτι ένα C κλαρινέτο διά να χρησιμεύσει εις την διά του χορού μουσικήν». [813]

Εκπαίδευση ανδρών του Ναυτικού στο Σχολείο Μουσικής (1845)

Σε έγγραφο της 3ης Φεβρουαρίου του 2ου ΤΠΓ, γίνεται σαφής αναφορά για την εκπαίδευση στο Σχολείο Μουσικής του Στρατού Ξηράς μαθητών προερχόμενων από το Ναυτικό.

«Προς εκτέλεσιν της υπ' αριθ. 999 υμετέρας Διαταγής, επιστρέφομεν εγκλείστως την απόδειξιν των όσων ειδών του Δημοσίου έφερον, οι εν εις το Σχολείον της Μουσικής, Μαθητευόμενοι άνδρες του Ναυτικού, υπογεγραμμένη παρά του ημετέρου οικονομικού Συμβουλίου, ομού με την άνω ρηθείσαν Διαταγήν.

Ν. Σκαρβέλης». [814]

Το έγγραφο αυτό αποτελεί το πρώτο τεκμήριο Διακλαδικής Εκπαίδευσης στον Ελληνικό Στρατό.

Περί Τυμπάνων και Τυμπανιστών του 2ου ΤΠΓ (1845)

Σε έγγραφο της 12ης Μαΐου του υπασπιστή του 2ου ΤΠΓ Υπολοχαγού Λυκαρδόπουλου προς την οικεία Διοίκηση, αναγράφονται σημαντικές πληροφορίες για τα τύμπανα και τους Τυμπανιστές του τάγματος, όπως και για την προέλευση των τυμπάνων. Σύμφωνα με τα αναγραφόμενα, τα Βαυαρικά τύμπανα του στρατού κατά την εποχή ήταν ογκώδη, ενώ

[813] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ. 527, Έγγραφα αρ. 8, 9.

[814] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 18.

εξακολουθούσε η κατάταξη τυμπανιστών νεαρής ηλικίας. Καταλληλότερα προς χρήση θεωρούντο τα τύμπανα Βιεννέζικης προέλευσης, που χρησιμοποιήθηκαν στο Σχολείο Τυμπανιστών στο Ναύπλιο υπό τον προγυμναστή Τριαντάφυλλο Ακριβό την περίοδο 1830-1831.

«Από τα εν χρήσει των Τυμπανιστών τύμπανα δεκαπέντε /15/ είναι Βαυαρικά, τα οποία διά το δυσανάλογο με τας δυνάμεις των Τυμπανιστών βάρος των φέρουν αρκετόν πρόσκομμα εις το τυμπάνισμα εν πορεία. διότι οι τυμπανισταί του τάγματος εκλεγόμενοι μεταξύ των μικροτέρας ηλικίας Στρατιωτών δεν έχουν αρκούσαν δύναμιν διά να φέρουν το βάρος του τυμπάνου και να κοινώνται ελευθέρως. σημαίνοντες μάλιστα εν πορεία κοπιάζουν τόσο ώστε και το μέγεθος και τον ρυθμόν του βήματος είναι αδύνατον να διατηρήσουν πλέον των δέκα λεπτών της ώρας, ενίοτε μάλιστα εις τα γυμνάσια ότε σημαίνουν εκ διαλλειμάτων οι του 2ου ζυγού τυμπανισταί μη δυνάμενοι ν' ακολουθήσουν τους τυμπανιστάς του 1ου Μακρίνουν τόσον ώστε διά να πυκνώσουν βιάζονται να τρέξουν. απ' όλα δε τα εν χρήσει τύμπανα εκείνα μόνον είναι τα καταλληλότερα εις το Τάγμα όσα κατά το 1831 εστάλησαν από την βιένην της αυστρίας προς χρήσιν του κατ' εκείνην την εποχήν συστηθέντος εκ της προνοίας του Ναυπλίου Σχολείου των Τυμπανιστών».[815]

Αλλαγή στον τρόπο επιλογής των μαθητών της Σχολής Μουσικής (1845)

Με έγγραφο της 22ης Μαΐου και κατόπιν εισήγησης του Διευθυντού της Σχολής Μουσικής, το Υπουργείο Στρατιωτικών διέταξε όπως η επιλογή των μαθητών στρατιωτών της Σχολής να γίνεται από το ίδιο τον Michael Mangel. Η αλλαγή στον τρόπο επιλογής των μαθητών, έγινε αφού παρατηρήθηκε ότι οι απεσταλμένοι στρατιώτες από τα τάγματα, είτε δεν είχαν τις απαιτούμενες δεξιότητες στην εκμάθηση της μουσικής, είτε επεδείκνυαν απροθυμία στην υποχρέωση της τετραετούς θητείας μετά το πέρας της εκπαίδευσής τους.[816]

[815] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 62.

[816] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 67.

Περί εκπαίδευσης Σαλπιγκτών στο Σχολείο Μουσικής (1845)

Στις 11 Αυγούστου το Υπουργείο Στρατιωτικών απηύθυνε ερώτημα προς το Σχολείο Μουσικής για την διαθεσιμότητα κενών θέσεων μαθητευομένων προκειμένου να εκπαιδευτούν ορισμένοι σαλπιγκτές. Στην αναφορά του ο Michael Mangel επιβεβαίωσε την ύπαρξη κενών θέσεων προς πλήρωση, ωστόσο σημείωσε ότι οι σαλπιγκτές «πρέπει να γυμνασθώσιν εκ του ενταύθα προγυμναστού των διαφόρων σωμάτων, ως μη αποτελούντες μέρος της μουσικής, αλλά τα ηχήματα της υπηρεσίας».[817]

Σε αυτή την αναφορά φαίνεται η αντίθεση του Mangel στην προσέλευση και εκπαίδευση σαλπιγκτών στην Σχολή Μουσικής, αν και ο κανονισμός προέβλεπε ότι οι σαλπιγκτές εκπαιδεύονται και εξετάζονται από αρχιμουσικό. Αυτή η εσφαλμένη θεώρηση, με στοιχεία ελιτισμού και ανωτερότητας των μουσικών της μπάντας έναντι των σαλπιγκτών, διατηρήθηκε για πολλά έτη. Στο γεγονός αυτό, συνέβαλε η διαφορά της μισθοδοσίας τους και το είδος της υπηρεσίας τους.

Προμήθεια ρυθμόμετρου (1845)

Σε έγγραφο του Διευθυντού της Σχολής Μουσικής της 3ης Οκτωβρίου 1845 καταγράφεται το αίτημα για την προμήθεια ενός ρυθμόμετρου (μετρονόμου) για τις ανάγκες της της εκπαίδευσης. Το κόστος της προμήθειας ανερχόταν στις 52 δραχμές.[818]

Πρόκειται για την πρώτη καταγραφή προμήθειας και χρήσης μετρονόμου για την μουσική εκπαίδευση στην Στρατιωτική Μουσική.

Εξέταση μαθητευομένων της Σχολής Μουσικής (1846)

Στις 15 Φεβρουαρίου και κατόπιν της υπ' αριθ. 17731 διαταγής του Υπουργείου Στρατιωτικών συστάθηκε τριμελής επιτροπή αποτελούμενη από τους Διευθυντή της Σχολής Μουσικής Michael Mangel, Ανθυπίλαρχο Γεώργιο Σούτσο και Αρχιμουσικό Franz Seiller, προκειμένου να προβεί στην εξέταση των μαθητευομένων της Σχολής Μουσικής. Η εξέταση περιλάμβανε

[817] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 96.

[818] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 132.

θεωρητικό και πρακτικό μέρος. Οι εξετασθέντες κατατάχθηκαν στην Μουσική του 2ου ΤΠΓ ως μουσικοί 3ης τάξης.

«Συνελθούσα η ανωτέρω επιτροπή, συνεπεία της μνησθείσης Διαταγής εις το Κατάστημα του Σχολείου της Στρ. Μουσικής, ο Διευθυντής επιφορτισμένος την εκπαίδευσιν όλων των μαθητών, παρησίασε προς εξέτασιν τους κατωτέρω, ως προοδεύσαντες αρκούντως εις το θεωρητικόν και τεχνικόν μέρος της Μουσικής.

Οι παρρησιασθέντες προς εξέτασιν εισίν οι εφεξής μαθητευόμενου εις τα κατωτέρω όργανα.

1. Γρηγόριος Βούλγαρης ……Πλαγίαυλ.

2. Αγγελής Κουτζοδόντης ……..Κέρας Αρμον, Ι.

3. Σταμάτης Γεωργίου……..Βομβαρδόν Ι.

4. Παναγιώτης Νικολάου ……..Ευθύαυλ. Es.

5. Γεώργιος Μπιλάλης …….Βομβαρδόν ΙΙ.

6. Μιχαήλ Βασιλείου…….... Κέρας αρμ. ΙΙ.

7. Κωνσταντίνος Αθανασόπουλος …..Όφις.

8. Παρασκευάς Δημητρίου……Ευθύαυλος Β.

9. Μαυρουδής Μαντόπουλος ……Φαγκότο.

Εξετασθέντες ούτοι κατ’ ιδίαν εις το θεωρητικόν μέρος της Μουσικής, ευρέθησαν·

Ο υπ’ αριθ. 1 τέλειος εις τας προς τας το είδος τούτο γνώσεις. οι υπ’ αριθ. 2,3,4,5,6 και 7 αρκετά προχωρημένοι εις τας αυτάς γνώσεις· οι δε τελευταίοι υπ’ αρ. 8 και 9 αδυνατότεροι μεν των προτέρων, αλλά δυνάμενοι ν’ αποκλείσωσι μέρος της Μουσικής του Τάγματος ανεμποδίστως.

Προς τούτοις εξετάσθησαν και εις το τεχνικόν μέρος, εις το οποίον ευρέθησαν επίσης άπαντες ικανοί, με την παρατήρησιν ότι ο μεν υπ. αρ. 1 υπερέχει των άλλων, οι δε τελευταίοι υπ’ αρ. 8 και 9 αδυνατώτεροι ως είρρηται ανωτέρω.

Αποπερατώσασα ούτως πως τας εξετάσεις ταύτας η επιτροπή, θεωρεί καθήκον της να υποβάλη εις το Υπουργείον ότι αποδειχθείσα εντέλεια τόσον εις το θεωρητικόν όσον και εις το τεχνικόν μέρος της Μουσικής των ανωτέρω μαθητευομένων, υπερέβη κατά μέρος τας προσδοκίας της. Και γνωμοδοτεί επομένως να προβιβασθώσιν άπαντες οι εξετασθέντες εις

τον βαθμόν του μουσικού ΙΙΙ Τάξεως, δυνάμενοι να καθέξωσιν, ως ήδη ερρέθη, την θέσιν ταύτην εις την Μουσικήν του Τάγματος άνευ ουδενός προσκόμματος». [819]

Το παραπάνω έγγραφο αποτελεί το πρώτο τεκμήριο διενέργειας εξετάσεων θεωρίας και τεχνικών δεξιοτήτων οργανοχρησίας στην Στρατιωτική Μουσική.

Στολή μουσικών (1846)

Στις 21 Φεβρουαρίου επήλθαν μεταβολές στην στολή των μουσικών καθώς καθιερώθηκε το ερυθρό χρώμα για τις επωμίδες, τα λοφία και τις κρανοπλεξίδες.[820]

Απονομή επιτίμου βαθμού στον Michael Mangel (1846)

Στις 19 Μαρτίου, με Βασιλικό Διάταγμα, ο Michael Mangel χαρακτηρίστηκε ως υπολοχαγός ακόλουθος του Στρατού. Πρόκειται για επίτιμο βαθμό αξιωματικού, μη ενεργούς υπηρεσίας. Η απονομή επιτίμου βαθμού, ήταν σχετικά συνήθης πρακτική κατά την εποχή.

«Επί τη προτάσει του Ημετέρου Υπουργού των Στρατιωτικών, ευδοκιμούμε να χαρακτηρίσουμε ως Υπολοχαγόν ακόλουθον του στρατού των Διευθυντή των Στρατιωτικών μουσικών Μιχαήλ Μάγγελ πρώην Υπολοχαγόν.

Ο Ημέτερος Υπουργός των Στρατιωτικών θέλει εκτελέσει το παρόν Διάταγμα.

Αθήναι την 19 Μαρτίου 1846

ΟΘΩΝ

Ο Υπουργός Κ. ΤΖΑΒΕΛΑΣ».[821]

Προβιβασμοί μαθητευόμενων μουσικών του Πυροβολικού (1846)

Στις 15 Οκτωβρίου ολοκληρώθηκε η εκπαίδευση επτά μουσικών προορισμένων για την Στρατιωτική Μουσική του Πυροβολικού. Ο Michael Mangel ζήτησε την από το Υπουργείο Στρατιωτικών την κατάταξή τους ως μουσικοί 2η τάξης. Η διαδικασία αυτή, είναι ενδεικτική

[819] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 201.

[820] ΦΕΚ 4Α΄/1 Μαρτίου 1846, σ. 13.

[821] ΦΕΚ 7Α΄/3 Απριλίου 1846, σ. 28.

για τον τρόπο κατάταξης στις υπό συγκρότηση στρατιωτικές μπάντες της εποχής, νεαρών Ελλήνων μουσικών.

«Λαμβάνω την τιμήν να αναφέρω ότι οι κάτωθεν προορισμένοι δια την Μουσικήν του Πυροβολικού επτά μαθητευόμενοι απεκατέστησαν ήδη ικανοί διά την υπηρεσίαν. Ούτοι δε είναι οι εφεξής·

1. Βασίλ. Τζέτζος		όργανον αυτού, υψηλ. Β χρωματική σάλπιγξ
2. Δημήτριος Βλαδήμερος	:	Κλειδο- Κέρατον
3.Βασίλειος Πολυδωρόπουλος	:	ΙΙ εφ. χρωμ. Σάλπιγξ
4. Χαράλαμπος Μόσχος	:	Ι : :
5. Σπυρίδων Μιότος	:	Τζε χαμηλ. :
6. Γεώργιος Καζάκος	:	Βε : :
7. Ματθαίος Ιωάννου	:	Οφεικλείδιον

Όθεν παρακαλώ το Σεβαστόν τούτο Υπουργείον όπως ευαρεστούμενον διατάξη την κατάταξιν των ειρημένων μαθητών ΙΙ τάξεως.

Μ:υ: Μάγγελ

Υπολ. Διευθυντής».[822]

Αίτημα του Κωνσταντίνου Κανάρη (1846)

Στις 22 Νοεμβρίου ο Υπουργός των Ναυτικών Κωνσταντίνος Κανάρης απέστειλε στο Υπουργείο Στρατιωτικών αίτημα για την κατάταξη παίδων τυμπανιστών από το Ναυτικό, το οποίο θα αναλάμβανε και τα έξοδα ιματισμού, μισθοδοσίας και εκπαίδευσής τους.

«ΤΟ ΕΠΙ ΤΩΝ ΝΑΥΤΙΚΩΝ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ

Προς το Υπουργείο Στρατιωτικών

Επειδή το Υπουργείο των Στρατιωτικών δεν έχει ικανόν Τυμπανιστών αριθμόν διά να παραχωρήση εις την ναυτικήν υπηρεσίαν, ούτε άλλους να στρατολογήση δύναται,

[822] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 305.

παρακαλείται να διατάξη να γίνωνται δεκτοί εις το ενταύθα σώμα ως τυμπανισταί, να ενδύωνται, να μισθοδοτώνται και να προπαιδεύονται οι παρά του Υπουργείου των Ναυτικών εκουσίως στρατολογούμενοι παίδες· εν δέοντες, δε θέλομεν αποτίνει πάντας δι' αυτούς γενησομένη δαπάνη·

Ο Υπουργός

Κ: Κανάρης».[823]

Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών (1846)

Στις 2 Δεκεμβρίου η Διεύθυνση Στρατιωτικών Μουσικών υπέβαλε προς το Υπουργείο Στρατιωτικών αναφορά με τα αποτελέσματα των επιθεωρήσεων που διενήργησε στις τρεις υπάρχουσες Στρατιωτικές Μουσικές, ήτοι του 2ου ΤΠΓ και των 3ου και 4ου ΤΠ των Ακροβολιστών. Κατά την επιθεώρηση διαπιστώθηκε η ανάγκη εκπαίδευσης επιδεκτικών της μουσικής στρατιωτών του 1ου ΤΠΓ μαζί με τους υπεράριθμους μουσικούς του 2ου ΤΠΓ ώστε να σχηματισθεί η Μουσική του 1ου ΤΠ στο Ναύπλιο. Επίσης διαπιστώθηκε η ανάγκη εκπαίδευσης μουσικών του 4ου ΤΠ των Ακροβολιστών στην Σχολή Μουσικής. Επιπλέον κρίθηκε απαραίτητη η προμήθεια μουσικών οργάνων για την Μουσική του 3ου ΤΠ των Ακροβολιστών.

«Συμμόρφως με την υπ' αριθ. 14730 Υμετέραν Διαταγήν περί της εν περιλήψει υποθέσεως, ενεργήσας ήδη την δι' αυτής διαταχθείσαν επιτόπιον επιθεώρησιν, σπεύδω να αναφέρω εις Υμάς ευσεβάστως τα εφεξής·

Α^{ον} Συνεννοηθείς μετά της Διοικήσεως του Ι^{ου} Τάγματος, έκλεξα εικοσιέναν εκ των στρατιωτών του αυτού σώματος, επιδεκτικοί διά τον προκείμενον σκοπόν· οι στρατιώτες ούτοι γυμναζόμενοι εις την ενταύθα Σχολήν ομού με τους υπεράριθμους της Μουσικής του ΙΙ^{ου} Τάγματος, θέλουν είσθαι εις κατάστασιν να σχηματήσωσι την Μουσική του Ι^{ου} Τάγματος εν έτος μετά την παραλαβήν των αναγκαιούντων οργάνων.

Β^{ον} Η Μουσική του ΙV^{ου} Τάγματος Ακροβολιστών ευρέθη τόσον οπισθοδρομημένη, ώστε καθίσταται απολύτως αναγκαίον δέκα εκ της Μουσικής αυτής να έλθωσι και διαμείνωσι εις την ενταύθα Σχολήν εξ μήνας τουλάχιστον προς μαθήτευσίν των εις την ανάγνωσιν της

[823] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 320.

Μουσικής. Περί τούτου συνεννοήθην μετά της Διοικήσεως του Τάγματος τούτου, ήτις με εβεβαίωσεν ότι η απουσία τούτων δεν θέλει φέρει πρόσκομμα εις την υπηρεσίαν, υπαρχόντων ετέρων εξ δοκίμων Σαλπιστών.

Γον Η Μουσική του IIIου Τάγματος Ακροβολιστών δεν έχει ανάγκην βελτιώσεως ως προς την εκπαίδευσιν, διότι ο αρχιμουσικός αυτής, εγκρατής της Τέχνης, διατηρεί αυτήν εις καλήν κατάστασιν.

Τέλος δε περί των Μουσικών οργάνων εις την Μουσικήν του IIIου Τάγματος, αναγκαιούν τα ακλολουθα·

2 Κέρατα χρωματικά

1 Κλειδο- Κέρατον (Klap-horn)

1 Χαμηλήν Σάλπιγγα χρωματικήν

1 Σουλινοσάπλιγγα βαρέαν (Trombone)

1 Βομβαρδόν.

Εις την του IVου Τάγματος τα εφεξής·

2 χρωματικά κέρατα

1 υψηλήν χρωματικήν σάλπιγγα «Τζε»

1 Βομβαρδόν

Αφ' ου δε ληφθώσι τα περιμενόμενα νέα όργανα του IIου Τάγματος της Γραμμής, τα παλαιά δύνανται να χρησιμεύσωσιν εις τους μαθητευομένους του Iου Τάγματος

Μ:υ: Μάγγελ

Υπολ. Διευθυντής».[824]

[824] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 323.

Κατάσταση Δύναμης της Στρατιωτικής Μουσικής του 2ου ΤΠΓ (1847)

Σε κατάσταση της δύναμης της Στρατιωτικής Μουσικής του 2ου ΤΠΓ (Φρουράς Αθηνών) της 12ης Ιουνίου καταγράφονται 12 Μουσικοί α΄ τάξεως, 11 Μουσικοί β΄ τάξεως, 22 Μουσικοί γ΄ τάξεως και 3 μαθητευόμενοι. Το όλον 45 Μουσικοί. [825]

Περί του Αρχιμουσικού του 4ου Τάγματος Ακροβολιστών (1847)

Τον Ιούνιο το 4ο Τάγμα Ακροβολιστών με έδρα την Τρίπολη, απέστειλε αίτημα προς το Βασιλικό Υπουργείο Στρατιωτικών με αίτημα την αντικατάσταση του αρχισαλπιγκτή του Ιωσήφ Βάχνερ με τον 2ο αρχισαλπιγκτή του 3ου Τάγματος Ακροβολιστών.[826]

Κατόπιν διαταγής, ο Michael Mangel ενημέρωσε το Υπουργείο Στρατιωτικών για τις δυνατότητες εξεύρεσης αρχιμουσικού για το ειρημένο τάγμα, προκειμένου να πληρωθεί η θέση αυτή. Στο έγγραφο αναγράφονται και πληροφορίες για την θητεία του συντάκτη του πρώτου εγχειριδίου σαλπισμάτων στην Ελλάδα, αρχισαλπιγκτή τότε του 5ου Τάγματος Shittermayer. Επίσης αποκαλύπτεται η ροπή του αρχιμουσικού του τάγματος στο αλκοόλ, η οποία υπήρχε και σε άλλους Βαυαρούς μουσικούς και αρχιμουσικούς. Δοθείσης της ευκαιρίας, ο Mangel πρότεινε για αρχιμουσικό του 3ου ΤΠ των Ακροβολιστών τον αδελφό του Κάρολο.

«Συμμόρφως με την υπ'αριθ. 8564 Υμετέραν Διαταγήν, λαμβάνω την τιμήν να αναφέρω ευσεβάστως προς το Β. Υπουργείον τα εξής·

1ον Ότι αγνοώ εάν ο μουσικός Τιτζ ήναι είς κατάστασιν ν' αναλάβη αρχιμουσικού υπηρεσίαν, αλλά γνωρίζω με θετικότητα ότι η μουσική του 3ου Πεζ. Τάγματος (ακροβολ.) θέλει υποφέρει πολύ με την έλλειψιν του μουσικού τούτου.

2ον Ότι διά το ανίατον πάθος της μέθης, ο αρχιμουσικός Βάγγνερ, αποκατεστάθη ανίκανος πλέον διά να επιτελέση χρέη τοιαύτης φύσεως.

3ον Ότι εις την μουσικήν του IIου Πεζικού Τάγματος της Γραμμής ευρίσκεται εις μόνον κατάλληλος μουσικός α΄. Τάξεως διά την θέσιν ταύτην, ονόματι Κάρολος Μάγγελ, αλλά και τούτου η έλλειψης θέλει φέρει μέγα πρόσκομμα εις την μουσικήν ταύτην.

---

[825] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 528, Έγγραφο αρ. 409.

[826] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 416.

Όθεν, άλλος δεν υπάρχει προς ώρας, παρά ο πρώην αρχιμουσικός του Πυροβολικού Ιωσήφ Σχιττερμάϊερ, όστις εχρημάτισε και αρχιμουσικός επί του Συνταγματάρχου Κ. Φέδερ, καθώς και εις το σώμα των Λογχιστών τελευταίον· ο ανήρ ούτος ευρίσκεται εις την Ελλάδα από του 1833, και γνωρίζει αρκετά την Ελ. Διάλεκτον, καθόσον αποβλέπει την υπηρεσίαν αυτού. Νομίζω δε χρέος μου να ειδοποιήσω το Σ. Υπουργείον ότι ο περί ου ο λόγος αρχιμουσικός ευρίσκεται εις Αθήνας, και δέχεται ευχαρίστως την θέσιν ταύτην.

Μ:υ: Μάγγελ

Υπολ. Διευθυντής». [827]

Στο 4ο Τάγμα Ακροβολιστών προτάθηκε τελικά ως Αρχισαλπιγκτής ο Μουσικός 2ης τάξεως Φραγκίσκος Τζιαβίνο (φλαουτίστας), καθότι ο προτεινόμενος Αρχιμουσικός Shittermayer δεν αποδέχθηκε το ύψος της μισθοδοσίας που του παρέχονταν. Η Μουσική του 4ου Τάγματος Ακροβολιστών, της οποίας τμήμα είχε μεταβεί στην Αθήνα, παρέμεινε για ικανό διάστημα στην Σχολή Μουσικής έως ότου βελτιωθεί τεχνικά και παραληφθούν ορισμένα μουσικά όργανα για την πληρότητά της.[828]

Τεχνικά ζητήματα των Σαλπίγγων (1847)

Με έγγραφο της 17ης Αυγούστου και κατόπιν διαταγής του Υπουργείου Στρατιωτικών, η Διεύθυνση Στρατιωτικών Μουσικών ζήτησε να παραληφθούν από το κατάστημα ιματισμού του Ναυπλίου 50 πρόσθετα σωληνωτά τμήματα σάλπιγγας, τα οποία ονομάζονταν Σάτζελ, προκειμένου να διορθωθεί η «κακοφωνία» των σαλπίγγων της Φρουράς των Αθηνών. Η διαφορά χορδίσματος των σαλπίγγων προερχόταν πιθανώς από την διαφορά μεγέθους τους, και συνεπώς του διαφορετικού μήκους της στήλης αέρα που καθόριζε και την τονικότητά τους.[829]

[827] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 414.

[828] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 455, 462, 476.

[829] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 430.

Επανασύσταση Στρατιωτικής Μουσικής Ναυπλίου (1848)

Η επανασύσταση της Στρατιωτικής Μουσικής Ναυπλίου, μετά την διάλυσή της το 1838 λόγω μετασχηματισμού του στρατεύματος, άρχισε τον Ιανουάριο του 1848 και ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο του 1849.

Είχε προηγηθεί έγγραφο του Φρουραρχείου Ναυπλίου στις 17 Δεκεμβρίου 1847, το οποίο απευθυνόταν στην Διεύθυνση των Στρατιωτικών Μουσικών και με το οποίο ζητούσε την εκκίνηση των διαδικασιών για τον σχηματισμό της Στρατιωτικής Μουσικής της Φρουράς Ναυπλίου. Από το έγγραφο του φρουραρχείου προκύπτει ότι το Τάγμα Πυροβολικού είχε ήδη την δική του Μουσική και οι αξιωματικοί κατέθεταν 1% του μισθού τους για την συντήρηση αυτής. Εντούτοις ήταν πρόθυμοι να καταβάλλουν επιπλέον 1% για την συγκρότηση Μουσικής για όλη την Φρουρά Ναυπλίου.[830]

Η Διεύθυνση Στρατιωτικών Μουσικών υπέβαλε πρόταση συγκρότησης της Στρατιωτικής Μουσικής Ναυπλίου στο Υπουργείο Στρατιωτικών αναφέροντας ότι η συγκρότηση αυτή απαιτούσε το ελάχιστο 20 μουσικούς, μη συμπεριλαμβανομένου του αρχιμουσικού. Για την στελέχωσής της εισηγήθηκε την απόσπαση 9 υπεράριθμων μουσικών του 2ου ΤΠΓ από την Αθήνα και την αναζήτηση 12 κατάλληλων για την Μουσική στρατιωτών από το 1ο Τάγμα Ναυπλίου ώστε να εκπαιδευθούν στο Σχολείο Μουσικής και να τοποθετηθούν στην Μουσική Ναυπλίου μετά το πέρας της εκπαίδευσή τους. Πρότεινε επίσης στο Υπουργείο να ονομάσει τον Μουσικό α΄ τάξεως και αδελφό του Κάρολο Mangel ως υπαρχιμουσικό, προκειμένου αυτός να αναλάβει την διεύθυνση της υπό συγκρότησης στρατιωτικής Μουσικής. Σύμφωνα με τον Michael, ο Κάρολος Mangel ήταν αναγνωρισμένης ικανότητας και κατάλληλος προς το συμφέρον της υπηρεσίας. Στο έγγραφο αυτό επισυνάφθηκε κατάλογος με τα ήδη υπάρχοντα και τα αναγκαία προς προμήθεια μουσικά όργανα, καθώς και ονομαστικός κατάλογος των 9 υπεράριθμων μουσικών του 2ου ΤΠΓ.[831]

«Κατάλογος των υπαρχόντων μουσικών οργάνων και των μελλόντων να αγορασθώσι δια τον Σχηματισμόν της Μουσικής Φρουράς Ναυπλίου.

[830] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 529, Έγγραφο αρ. 500.

[831] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 496.

1. ευθύαλον Es υπάρχει

3. έτι Β :

2. Κλειδοκέρατα χρωματικά Τζε προς φιορ. Ανά Δρ. 2:40 έκαστον

(Τιμή της οργανοποιΐας) 33 / 66

2. χρωμ. Σάλπιγγες υψιλαί Β. η μία υπάρχει έτερα φιορ. 36 / 36

2. : : εφ. : : 36 / 36

1. χαμηλή Β υπάρχει

1. χαμηλή Τζε 42 / 42 Φιορίνια 180

1. οφεικλείδιον υπάρχει

3. χρωματικά κόρνα υψ. Β. υπάρχουν 2. μόνον το δε τρίτο άνευ μηχανών

1. Βομβαρδόν υπάρχει

1 μέγα Τύμπανον υπάρχει

1. Τρομπόνι υπάρχει

1 ζεύγος κρόταλα Άνευ άλλων τινών εξόδων Δρχ 80

1. μικρόν Τύμπανον

Τα υπάρχοντα όργανα έχουν όλα ανάγκην επιδιορθώσεως, εκτός των ευθυάυλων

Το όλον Δρχ. 520.

Μ:υ: Μάγγελ

Υπολ. Διευθυντής».[832]

«Ονομαστικός Κατάλογος των Υπεραρίθμων μουσικών

Αριθ.	Ονόματα	Όργανον	Κλάσεις	Παρατηρήσεις
1	Μάγγελ Κάρολος	όλα	α΄.	
2.	Εμμανουήλ Δημητρίου	Ευθύαυλον	β΄.	
3.	Παρασκευά Ανδρέας	:	γ΄.	
4.	Καραγιαννόπουλος Ιωάννης	:	:	
5.	Αθανασόπουλος Κωνσταντίνος	Βομβαρδόν	:	

[832] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 498.

6.	Αναστασόπουλος Πέτρος	Σάλπιγξ		μαθητευόμενος
7.	Καραγιάννης Ιωάννης	Μέγα Τύμπανον		:
8.	Αποστολόπουλος Νικόλαος	Ευθύαυλον		:
9.	Χάουπμαν Ρίγανος	Σάλπιγξ		:

Μ:υ: Μάγγελ

Υπολ. Διευθυντής».[833]

Στην αναφορά της προς το Υπουργείο Στρατιωτικών η Διεύθυνση Στρατιωτικών Μουσικών επισύναψε και το αντίγραφο του αποσταλέντος εγγράφου του Φρουραρχείου Ναυπλίου.

«Το

Βασιλ. Φρουραρχείον Ναυπλίου

Προς

Την Διεύθυνσιν των Μουσικών

Εις Αθήνας

Επί τω από 9. υπερμεσούντος υπ' αριθ. 132. υμετέρω εγγράφω απαντώμεν υμίν, ελπίζομεν ότι άπαντες οι Κ.Κ. αξιωματικοί της Φρουράς Ναυπλίας θέλουν καταβάλλει ευχαρίστως 2/00 τον μήνα, εκτός των Κυρίων αξιωματικών του Πυροβολικού, οίτινες καταθέτοντες ήδη 1/00 προς συντήρησιν της μουσικής του Σώματός των, θέλουν και ούτοι καταθέσει προσέτι το 1/00 προς συντήρησιν της ως είρηται μουσικής της Φρουράς, εξ ών καταθέσεων πεπείθαμεν ότι θα επαρκέσωμεν εις τε τα επιμίσθια των εκγυμναζομένων ανδρών τους οποίους θα παρέξετε προς σύστασιν της μουσικής, διά την προμήθειαν των μουσικών βιβλίων ως και την επισκευήν των μουσικών οργάνων.

Απόκειται όθεν εις Υμάς να εκλέξητε όσον τάχιστα τους προς συμπλήρωσιν του αριθμού των εξ ων πρόκειται να σχηματισθή η περί ης ο λόγος μουσική γυμνασθησομένους νέους του Ι^{ου} Πεζικού Τάγματος της Γραμμής, και να μας πληροφορήσητε θετικώς πότε θέλει εμβή εις ενέργειαν η περί ης ο λόγος μουσική, διά να οδηγηθώμεν περί της παρά των Κυρ. Αξιωματικών γενησομένης χρηματικής κατάθεσης.

Ναύπλιον την 17 Δεκεμβρίου 1847

[833] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 499.

Διά το ακριβές της αντιγραφής

Αθήνα την 5 Ιανουαρίου 1848

Μ:υ: Μάγγελ

Υπολ. Διευθυντής».[834]

Αντικατάσταση Αρχιμουσικού του 4ου Τάγματος Ακροβολιστών (1848)

Με έγγραφο της προς το Υπουργείο Στρατιωτικών στις 8 Ιανουαρίου 1848 η Διεύθυνση Στρατιωτικών Μουσικών πρότεινε την αντικατάσταση του αρχιμουσικού Φραγκίσκου Τζιαβίνο του 4ου Πεζικού Τάγματος των Ακροβολιστών, από τον Μουσικό 2ης τάξεως Κυριάκο Ζόρμπα.[835]

Ο Μουσικός Eugéne Felix Gardiol (1848)

Στις 18 Μαρτίου ο Γάλλος κλαρινετίστας Eugéne Felix Gardiol, κατόπιν εξέτασης, προτάθηκε από την Διεύθυνση Στρατιωτικών Μουσικών να καταταχθεί ως Μουσικός β΄ τάξεως. Παράλληλα προτάθηκε να τοποθετηθεί στην θέση του αρχισαλπιγκτή του Πυροβολικού της Φρουράς Ναυπλίου Κόνραντ Σουλράπ ο οποίος κατέστη ανήμπορος λόγω αλκοολισμού.[836]

Επιθεωρήσεις Στρατιωτικών Μουσικών (1848)

Σημαντικές πληροφορίες εντοπίζονται σε αναφορά της Διεύθυνσης Στρατιωτικών Μουσικών της 9ης Μαρτίου προς το Υπουργείο Στρατιωτικών, με αφορμή διενεργηθείσα επιθεώρηση σε υφιστάμενες Στρατιωτικές Μουσικές.

Η επιθεώρηση άρχισε από το Ναύπλιο όπου ο Διευθυντής Michael Mangel επέλεξε τους 12 στρατιώτες από το 1ο ΤΠΓ προκειμένου αυτοί να εκπαιδευθούν στην Σχολή Μουσικής και να ενταχθούν στην υπό σύσταση Στρατιωτική Μουσική του Ναυπλίου. Στην συνέχεια ο Michael Mangel μετέβη στην Πάτρα όπου επιθεώρησε την Στρατιωτική Μουσική του 4ου Πεζικού Τάγματος Ακροβολιστών. Σύμφωνα με την αναφορά του η Μουσική βρισκόταν σε καλό

[834] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 500.

[835] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 505.

[836] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 542.

επίπεδο, πλην όμως επέρχονταν μείωση της δύναμής της λόγω παραιτήσεων μέρους του προσωπικού μετά την παρέλευση της τετραετούς υποχρέωσης της θητείας. Η επιθεώρηση συνεχίστηκε στην Στρατιωτική Μουσική του Μεσολογγίου, όπου διαπιστώθηκε η έλλειψη μουσικών οργάνων, η παλαιότητα των υφισταμένων και η μικρή δύναμη της Στρατιωτικής Μουσικής, η οποία αριθμούσε μόνο οκτώ μέλη, συμπεριλαμβανομένου και του αρχιμουσικού. Επιπλέον ορισμένοι εκ των μουσικών είχαν τεθεί υπό κράτηση λόγω επιλήψιμης διαγωγής, και συνεπώς η Μουσική αυτή δεν μπορούσε να εκτελεί τις προβλεπόμενες υπηρεσίες της. Στην αναφορά του ο Michael Mangel αναφέρει αυτολεξί «Θεωρώ δε καθήκον μου ν' αναφέρω ευσεβάστως ότι η διαληφθείσα Μουσική ήθελεν αρθεί όλως διόλου άχρηστος αν ο αρχιμουσικός ούτος Κάπελμάϊερ διά του ακάματου ζήλου του δεν επρολάμβανεν τας παρουσιαζομένας δυσκολίας». Στην κατακλείδα της αναφοράς τους ο Michael Mangel πρότεινε την εύρεση και εκπαίδευση είκοσι τουλάχιστον στρατιωτών, για να αντιμετωπιστούν οι υφιστάμενες και μελλοντικές ελλείψεις και ζήτησε την άδεια του Υπουργείου να προβεί ο ίδιος στην επιλογή αυτών των υποψηφίων στρατιωτών μουσικών.[837]

Αίτημα του Michael Mangel για την Διοίκηση της Σχολής Μουσικής (1848)

Στις 3 Μαΐου ο Διευθυντής της Σχολής της Μουσικής και Υπολοχαγός ακόλουθος Michael Mangel απέστειλε αναφορά προς το Υπουργείο Στρατιωτικών με αίτημα την πλήρη ανάληψη της Διοίκησης της Σχολής. Υπενθυμίζεται ότι του είχε ανατεθεί η Διεύθυνση μόνο του τεχνικού μέρους της εκπαίδευσης και ότι τα διοικητικά και οικονομικά καθήκοντα (Intendant) είχε αναλάβει αξιωματικός του 2ου ΤΠΓ.

«Η Διαταγή του Υπουργείου της 29 Απριλίου 1844 υπ' αριθ. 7515, η αφορώσα τον σχηματισμόν του Σχολείου της Μουσικής, ανέθεσεν την Διοίκησιν των παρ' αυτώ μαθητευομένων ως προς τα της υπηρεσίας και του οικονομικού εις ένα εκ των Κ^{ων} αξιωματικών του 2ου Πεζ. Τάγματος της Γραμμής.

Βεβαίως διά τον λόγον ότι ο υποφαινόμενος μη έχων κατά την εποχήν εκείνην στρατιωτικόν βαθμό δεν εδυνάμην να επιφορτιστώ τα χρέη ταύτα.

[837] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 545.

Επειδή δε είναι αναντίρρητον ότι ανατιθεμένων των διοικητικών και διδασκαλικών καθηκόντων εις εν και το αυτό άτομον, η υπηρεσία του Σχολείου της Μουσικής θέλει βαδίζει καλήτερον υπάρχοντος ενός μόνο του διατάττοντος εις πάντα αντί δύο, και επειδή το ανωτέρω εμπόδιον εξέλιπεν , ευδοκήσαντος του Βασιλέως να μοι απονείμη τον βαθμόν του υπολοχαγού, παρακαλώ το Σ. Υπουργείον όπως λαβόν υπ' όψιν το συμφέρον της υπηρεσίας, αναθέση και το διοικητικόν μέρος του Σχολείου της Μουσικής εις τον υποφαινόμενον, απαλάττον τούτου τον διαληφθέντα Κ^{ον} αξιωματικόν του 2ου Πεζικού.

Μ:υ: Μάγγελ

Υπολ. Διευθυντής». [838]

Από μεταγενέστερα έγγραφα διαπιστώνεται ότι το αίτημα αυτό δεν έγινε αποδεκτό.

Παύση διάθεσης της Μουσικής για επικήδειες τελετές (1848)

Στις 26 Μαΐου το Υπουργείο Εσωτερικών απέστειλε έγγραφο στο Υπουργείο Στρατιωτικών με το αίτημα να παύση η διάθεση της Στρατιωτικής Μουσικής στις επικήδειες τελετές πολιτών, και να περιοριστεί η διάθεση αυτή μόνο σε όσους έχουν δικαίωμα εκ της θέση τους. Το αίτημα του υπουργείο Εσωτερικών διατυπώθηκε καθώς το ιατρικό συμβούλιο (ιατροσυνέδριο) γνωμάτευσε ότι η πένθιμη μουσική κατά τις καθημερινές επικήδειες τελετές είχε αρνητική ψυχοακουστική επίδραση στους ασθενείς, στις εγκύους και στους πάσχοντες από νευρικές ασθένειες.

«Καθ΄ ας μας υπέβαλε εσχάτως παρατηρήσεις το ιατροσυνέδριον, η πρότινος καιρού επικρατήσασα συνήθεια του να συνοδεύωνται με στρατιωτικήν μουσικήν οι νεκροί παντός γένους και πάσης τάξεως είναι επιβλαβεστάτη εις την κοινωνίαν, διότι ο ήχος της μουσικής όχι μόνον προξενεί απελπισίαν εν γένει εις τους τυχόν νοσούντας, αλλά προσβάλλει ιδίως τας εγκύους γυναίκας και όλους τους νευρικά πάσχοντας.

Διά να προληφθούν λυπηραί συνέπειαι, εις ας δύναται να δώση χώραν η συνήθεια αύτη, παρακαλούμε υμάς, Κύριε Υπουργέ, να διατάξητε το φρουραρχείον Αθηνών να μην επιτρέπη πλέον εις το εξής εις την στρατιωτικήν μουσικήν να συνοδεύη νεκρούς πολιτών, περιορίζων

[838] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 564.

ως και πρότερον, την διά στρατιωτικής μουσικής συνοδείαν μόνον τους έχοντας προς τούτο δικαίωμα ως εκ της θέσεώς των.

Ο Νομάρχης Αττικής και Βοιωτίας προσεκλήθη ήδη να γνωστοποιήση εις τους κατοίκους Αθηνών το μέτρον τούτο, διά να παύσωσι του ν' απευθύνονται εις το εξής προς το φρουραρχείον αιτήσεις περί χορηγήσεως στρατιωτικής μουσικής προς συνοδείαν νεκρών. Αθήνα τη 24 Μαΐου 1848». [839]

Το αίτημα του Υπουργείου Εσωτερικών έγινε δεκτό από τον Υπουργό Στρατιωτικών Παναγιώτη Ρόδιο στις 26 Μαΐου.[840]

Αναφορά του Διοικητή του 2ου ΤΠΓ Emmanuel Hahn (1848)

Στις 16 Οκτωβρίου ο Διοικητής του 2ου ΤΠΓ Αντισυνταγματάρχης Emmanuel Hahn απέστειλε αναφορά στο Υπουργείο Στρατιωτικών ζητώντας σε αυστηρό τόνο να τεθεί στον Διευθυντή της Στρατιωτικής Μουσικής περιορισμός μόνο στα καθήκοντα της διδασκαλίας του τεχνικού μέρους της εκπαίδευσης των μουσικών. Αιτία της αναφοράς αυτής ήταν η συχνή ανάμειξη του Michael Mangel σε διοικητικά και οικονομικά ζητήματα των μουσικών, για τα οποία δεν είχε αρμοδιότητα σύμφωνα με το Β.Δ. σχηματισμού του Σχολείου Μουσικής. Επίσης, σύμφωνα με τον Hahn, ο Mangel καταλόγισε ευθύνη για τον θάνατο ενός μαθητευόμενου μουσικού στον λοχία του τάγματος, επιτηρητή των μουσικών, και του επιτέθηκε φραστικά.[841]

Εκπαίδευση Στρατιωτικής Μουσικής Ναυπλίου (1849)

Στις 8 Ιουνίου η Διεύθυνση Στρατιωτικών Μουσικών ενημέρωσε το Υπουργείο Στρατιωτικών ότι η συνεκπαίδευση της υπό συγκρότηση Στρατιωτικής Μουσικής Ναυπλίου, ήτοι των υπεράριθμων μουσικών του 2ου ΤΠΓ και των μαθητευομένων μουσικών της Φρουράς Ναυπλίου, είχε ήδη αρχίσει. Πρότεινε επίσης την τοποθέτηση του Ευγένιου Γαρδιόλ ως αρχιμουσικού επιτηρητή (Musikmeister Aufsicht) κατά την διάρκεια της εκπαίδευσης των

[839] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 571.

[840] Στο ίδιο, επισημείωση όπισθεν του εγγράφου.

[841] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 613.

μουσικών, καθώς και την οριστική του τοποθέτηση ως αρχιμουσικού του 1ου ΤΠ και στο τάγμα του Πυροβολικού μετά το πέρας αυτής.

«Ευσεβάστως αναφέρω προς το Σεβεστόν Υπουργείον, ότι επειδή οι παρ' εμού διδασκόμενοι μουσικοί της φρουράς Ναυπλίου μετά των υπεραρίθμων του ΙΙ Πεζικού Τάγματος της Γραμμής ήρξαντο ήδη να συμπαιανίζωσι, και συγυμνάζονται.

Συνιστώμεν ως αναγκαίον, να διορισθεί εις αυτούς εις αρχιμουσικός επιτηρητής αυτών, καθ' όσον μεθ' ολίγον θέλουσι απογυμνασθεί προς τούτοις και να εκτελέσωσι υπηρεσίαν, ως εκ τούτου ο αρχιμουσικός αποκαθίσταται αναγκαίος.

Ως τοιούτον όθεν συνιστώ εις το Σ. Υπουργείον τον εις Ναύπλιον απεσπασμένον μουσικόν ΙΙ τάξεως της ενταύθα Στρατιωτ. Μουσικής του ΙΙ Πεζικού Τάγματος της Γραμμής Γαρδίολον Ευγένειον, και ως προσωρινόν αρχιμουσικόν του Πυροβολικού.

Ο Μουσικός ούτος θεωρούμενος παρ' εμού ικανός διά την Διοίκησιν των Μουσικών τούτων, επειδή δε και υπάρχει θέσις χηρεύουσα θέσις Μουσικού α΄τάξεως παρά τη μουσική του 2ου Τάγματος, προτείνω να προβιβασθή ο διαληφθείς μουσικός εις βαθμόν Ι τάξεως μουσικού και μέλλει να ενεργή ανώτερα καθήκοντα.

Καθ' όσον δ' αφορά την Μουσική του Πυροβολικού επειδή η μουσική αύτη δε σύγκειται εκ πολλών οργάνων ειμή εκ 5 ανδρών μόνον αν δεν απατώμαι, η απουσία του αρχιμουσικού της δεν καθίσταται επιβλαβής, καθ' όσον μάλλον μετά την εις Ναύπλιον επιστροφήν του, ο αρχιμουσικός ούτος δύναται, να τους ενώση μετ' εκείνων της φρουράς Ναυπλίου και τους απογυμνάσει εντελέστατα.

Μ:υ: Μάγγελ

Υπολ. Διευθυντής».[842]

Δύναμη της Μουσικής του 2ου ΤΠΓ Αθηνών (1848)

Σε πίνακα δύναμης της Μουσικής του 2ου ΤΠΓ, υπογεγραμμένο από τον διοικητή του τάγματος Emmanuel Hahn για το έτος 1849, εντοπίζονται 12 μουσικοί α΄ τάξης, 12 μουσικοί

[842] Στο ίδιο, αρ. 685.

β΄ τάξης και 21 μουσικοί γ΄ τάξης. Η β΄ τάξη διέθετε 2 μουσικούς λιγότερους του προβλεπόμενου αριθμού[843], ενώ η γ΄ τάξη διέθετε 7 υπεράριθμους.

Η Μουσική του τάγματος δεν διέθετε δ΄ τάξης μουσικούς. Η συνολικής της δύναμη ανέρχονταν στους 45 άνδρες.

Προαγωγές Μουσικών – Σύνθεση Στρατιωτικής Μουσικής Ναυπλίου (1849)

Με έγγραφο της 2ας Δεκεμβρίου προς το Υπουργείο Στρατιωτικών, η Διεύθυνση Στρατιωτικών Μουσικών απέστειλε τις προτάσεις προαγωγών των μουσικών που επρόκειτο να στελεχώσουν την Στρατιωτική Μουσική Ναυπλίου. Στο έγγραφο αναγράφεται ότι κατόπιν διαταγής του Υπουργείου οι μουσικοί της Φρουράς Ναυπλίου θα διακρίνονταν σε δύο μόνο τάξεις, ήτοι α΄ και β΄.[844]

Στο έγγραφο επισυνάφθηκε επίσης ο ονομαστικός κατάλογος που αποτέλεσαν την Στρατιωτική Μουσική Ναυπλίου. Ο συνολικός αριθμός των μουσικών ανέρχονταν στους 21. Παρατίθεται ο πίνακας αυτούσιος. (Πίνακας 43). [845]

Πίνακας 43. Ονομαστικός κατάλογος στελεχών της Μουσικής του 1ου ΤΠΓ Ναυπλίου, 1849

αυξ. Αριθ.	Βαθμός	Επώνυμο	Όνομα	Όργανα	Παρατηρήσεις
1	Μ. Ι Τάξ.	Γαρδιόλος	Ευγένειος	Διάφορα	Προτειμένος διά να χαρακτηρισθεί αρχιμουσικός
1	: III :	Παρασκευάς	Ανδρέας	Κλαρινέτο Μπε	: : : προβιβασθή ΙΙ τάξεως
2	:	Ρηγανιός	Δημήτριος	Σάλπιγγα χρωματ. 1	: : : : II :
3	: III :	Παρασκευόπουλος	Νικόλαος	Κλαρινέτο Es	: : : : II :
4	:	Αθανασόπουλος	Κωνσταντίνος	Μπομπαρδόνι	: : : : II :
5	:	Αναστασόπουλος	Πέτρος	Κόρνο χρωματικό 1	Μουσικός III τάξεως
6	:	Κανελόπουλος	Ηλίας	Κλειδοκέρας	Προτειμένος διά να προβιβασθή III :
7	:	Καραγιάννης	Ιωάννης	Μέγα Τύμπανο	: : : : III :

[843] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 597.

[844] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 728.

[845] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 732.

8	:	Ερνέστης	Γεώργιος	Κλαρινέτο Μπε	Μετά δύο έτη από την ημέραν της κατατάξεώς του θα προβιβασθή
1	Μαθητευό.	Μαντζακόπουλος	Ηρακλής	Σάλπιγγα χρωμ. Μπε Ι ψιλή	Μαθητευόμενοι
2	:	Βασιλείου	Δημήτριος	Κλαρινέτο Μπε ΙΙ	:
3	:	Σπάθης	Αντώνιος	Σάλπιγ. χρωμ. Μπε Ι χαμηλή	:
4	:	Φριγανάς	Σταύρος	Σάλπιγγ. χρωμ.Es ΙΙ	:
5	:	Μενιδιάτης	Παρασκευάς	Κόρνο χρωμ. ΙΙΙ	:
6	:	Αφεντούλης	Νικόλαος	: ΙΙ	:
7	:	Βερικάκης	Γεώργιος	Μπομπαρδόνι	:
8	:	Κωνσταντίνου	Γεώργιος	Σάλπιγγ. χρωμ. ΙΙ Μπε χαμηλή	:
9	:	Μπούρης	Διονύσιος	Τρομπόνι	:
10	:	Καφφετζόγλους	Θεόδωρος	Κλειδοκέρατο ΙΙ	:
11	:	Πολύκαρπος	Θεοδώσιος	Τύμπανο μικρόν	:
12	:	Δημητρίου	Λεωνίδας	Κρόταλα	Μέλη να καταταχθή

Τοποθέτηση Αρχιμουσικού στο 4ο Πεζικό Τάγμα Ακροβολιστών (1849)

Τον μήνα Δεκέμβριο η Διεύθυνση Στρατιωτικών Μουσικών εισηγήθηκε την κατάταξη και τοποθέτηση ως αρχιμουσικού στο 4ο Τάγμα Πεζικού Ακροβολιστών, του πιθανώς Γερμανικής καταγωγής μουσικοδιδάσκαλου Σόρμπε, ο οποίος είχε υποβάλει αναφορά προς το Φρουραρχείο Πάτρας στις 28 Οκτωβρίου προκειμένου να προσληφθεί στην Στρατιωτική Μουσική. Η αναφορά διαβιβάσθηκε στο Υπουργείο Στρατιωτικών το οποίο διέταξε την εξέτασή του ενδιαφερόμενου από την Διεύθυνση Στρατιωτικών Μουσικών. Η εξέταση πραγματοποιήθηκε στις 13 Δεκεμβρίου και ο εξετασθείς βρέθηκε πλήρως καταρτισμένος και κατάλληλος να τοποθετηθεί ως Αρχιμουσικός στο εν λόγω τάγμα, το οποίο από καιρό βρισκόταν σε αναζήτηση ικανού αρχιμουσικού.[846]

[846] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 741.

Περί βιβλίων της Στρατιωτικής Μουσικής Ναυπλίου (1849)

Στις 20 Δεκεμβρίου η Διεύθυνση Στρατιωτικών Μουσικών απέστειλε έγγραφο προς το Φρουραρχείο Ναυπλίου προκειμένου να το ενημερώσει για το κόστος των βιβλίων της Μουσικής που απεστάλησαν στην άρτι συγκροτηθείσα Στρατιωτική Μουσική της εν λόγω Φρουράς. Ο αριθμός των μουσικών τεμαχίων (40) που απεστάλησαν, συνεπάγεται ικανό ρεπερτόριο για την στρατιωτική και κοινωνική επιτέλεση της Μουσικής.

«Λαμβάνω την τιμήν ν' αναφέρω εις το Β^{κον} Φρουραρχείον ότι αποπερατωθείσης ήδη της Μουσικής της φρουράς Ναυπλίου και εχούσης μεγίστην ανάγκην των βιβλίων της Μουσικής εχορήγησα ταύτα προς αυτήν, των οποίων τα έξοδα ανεβαίνουν εις Δραχμάς 168 και λεπτά 80 ως ακολούθως.

Διά 288 φύλλα Χάρτου Μουσικής από λεπτά 10 Δρχ. 28.80

: Δετικά 16 βιβλίων προς Δρχ 1 και 25 λεπτά : 20.-

: Αντιγραφήν 40 Τεμαχίων Μουσικής εις έκαστον

βιβλίον προς Δρχ. 3 τρεις : 120

Το όλον Δρχ. 168.80

Περί τας οποίας παρακαλώ το Β^{κον} Φρουραρχείον όπως μοι αποδώη ταύτας.

Αθήνα την 20 Δεκεμβρίου 1849

Μ:υ: Μάγγελ

Υπολ. Διευθυντής».[847]

Ενημέρωση για την διακίνηση των βιβλίων της Μουσικής (1850)

Στις 28 Φεβρουαρίου ο Διευθυντής των Στρατιωτικών Μουσικών ενημέρωσε το 2ο ΤΠΓ, ως καθ' ύλην αρμόδιο για τα διοικητικά και οικονομικά θέματα της Σχολής Μουσικής, για την εν γένει διακίνηση των βιβλίων της Μουσικής στα διάφορα Σώματα. Από το έγγραφο συνάγεται ότι ο Mangel κατασκεύαζε ο ίδιος τα βιβλία της μουσικής με δικά του μάλιστα έξοδα και κατόπιν ζητούσε το αντίτιμο από τα διάφορα Σώματα.

[847] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 530, Έγγραφο αρ. 806.

«Εις απάντησιν του προς ημάς εγγράφου σας, ειδοποιούμεν υμάς ότι τα προτεινόμενα παρ' εμού βιβλία διά την Μουσικήν του Ιου Τάγματος κατασκευάσθησαν δ' ιδίων μου εξόδων, θέλουν δε χρησιμεύσει διά την εις το μέλλον υπηρεσίαν της Μουσικής ταύτης. Καθόσον αφορά το υλικόν το οποίον κατά διαφόρους εποχάς έλαβον παρ' υμών, τούτο μεν υπάρχει εις τας αποθήκας του Σχολείου, καθ' ό όμως πεπαλαιομένον και φθαρμένον είναι άχρηστον. Επίσης δεν παραλείπω να σας κοινοποιήσω ότι με όμοια βιβλία επρομήθευσα την Μουσικήν του Πυροβολικού και του IVου Τάγματος Ακροβολιστών, τα οποία επληρώθην παρά των Σωμάτων.

Αθήνα την 28 Φεβρουαρίου 1850

Μ:υ: Μάγγελ

Υπολ. Διευθυντής».[848]

Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών (1850)

Στις 31 Αυγούστου η Διεύθυνση Στρατιωτικών Μουσικών 1850 απέστειλε στο Υπουργείο Στρατιωτικών τα αποτελέσματα επιθεώρησης που διενεργήθηκε σε τέσσερις Στρατιωτικές Μουσικές.

Η Μουσική του 1ου ΤΠΓ (Ναύπλιο), σύμφωνα με την έκθεση του Michael Mangel, παρέμενε στην ίδια κατάσταση με αυτή της αναχώρησής της από την Αθήνα για το Ναύπλιο. Καταγράφηκε η ανάγκη προμήθειας αρκετών νέων μουσικών οργάνων και η επίλυση οικονομικών ζητημάτων (επιμισθίων) των μουσικών.

Η Μουσική της Μοίρας Πυροβολικού (Ναύπλιο), διαπιστώθηκε ότι εκπλήρωνε την αποστολή της με επάρκεια, παρά την μικρή δύναμή της και τα πεπαλαιωμένα μουσικά όργανα που διέθετε.

Η Μουσική του 4ου Τάγματος Ακροβολιστών (Πάτρα) σημείωσε πρόοδο χάρη στην προθυμία και ικανότητα του Αρχιμουσικού της και παρά την παλαιότητα ορισμένων μουσικών οργάνων.

[848] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 805.

Σύμφωνα με την έκθεση, η Μουσική του 3ου Τάγματος (Μεσολόγγι) ενεργούσε επιτυχώς υπό την φροντίδα και ικανότητα του αρχισαλπιγκτή της, παρά τις ελλείψεις σύγχρονων μουσικών οργάνων.

Κλείνοντας την έκθεσή του ό Michael Mangel εισηγήθηκε εκ νέου στο Υπουργείο Στρατιωτικών την διαρκή φοίτηση 30 μαθητών στην Σχολή Μουσικής, για την αντικατάσταση μελλοντικών απωλειών προσωπικού, λόγω μη ανανέωσης της θητείας τους, αλλά και για να μειωθεί το κόστος μισθοδοσίας από ενδεχόμενες προαγωγές και συνεπώς αύξηση των μισθών.

Επίσης υποστήριξε ότι η προμήθεια νέων μουσικών οργάνων μπορούσε να καλυφθεί από πιστώσεις του συσσιτίου των κυρίων αξιωματικών και από ελάχιστη δαπάνη του Δημόσιου Ταμείου.[849]

Κατάλογος ελλειπόντων μουσικών οργάνων (1850)

Αμέσως μετά την επιθεώρηση (12 Σεπτεμβρίου), ο Mangel συνέταξε κατάλογο με τα ελλείποντα μουσικά όργανα κάθε Στρατιωτικής Μουσικής. Από τον κατάλογο αυτόν τεκμαίρεται ότι οι υφιστάμενες Μουσικές κατά την εποχή ήταν πέντε τον αριθμό. Σημαντικές πληροφορίες αντλούνται επίσης για το εν χρήσει οργανολόγιο, τα τεχνικά χαρακτηριστικά των μουσικών οργάνων της εποχής καθώς και το κόστος τους. Όλα τα ονόματα των μουσικών οργάνων είναι γραμμένα στην Ιταλική γλώσσα όπως και οδηγίες για τα την προμήθεια επιπρόσθετων σωληνωτών τμημάτων (ritorti) χάλκινων μουσικών οργάνων, τον χειρισμό των μηχανισμών με το αριστερό ή δεξί χέρι κλπ. Η επικεφαλίδα του καταλόγου, οι ονομασίες των ταγμάτων, τα οικονομικά στοιχεία των μουσικών οργάνων όπως και η υπογραφή του Michael Mangel είναι στην Ελληνική γλώσσα. Η ισοτιμία των νομισμάτων κατά την εποχή ήταν 1 φιορίνι προς 2,40 δραχμές. (Πίνακας 44)[850]

[849] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 842, 843.

[850] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 531, Έγγραφα αρ. 12.

Πίνακας 44. Κατάσταση ελλειπόντων μουσικών οργάνων των Στρατιωτικών Μουσικών των ταγμάτων, 1850

Σώματα	Αριθ ελλειπ.	Ονομασία των οργάνων	Με κυλίνδρους	Με κλειδιά	Τιμή Εκάστου εις		Ολική τιμή εις		Καθολική τιμή εις Φιορίνια[851]
					Φιορίνια	Καραντάνια	Φιορίνια	Καραντάνια	
Ιον Πεζικό Τάγμα της Γραμμής	2	Corni in Be alto, con tutti Ritorti	2		50		100		-
	2	Trombe in Fa, con rit: e Pompa	3		36		72		72
	1	Tromba in Ce alto. con rit: e Pom.	3		36		36		36
	1	Biugle Cromatico in Ce. con rit: e Pom.	3		33		33		-
	1	Alt horn	3		42		42		40
	1	Trombone in Fa. a tiro Padiglione d' avanti			28		28		28
	1	Bombardone in Es con Pom:	3		66		66		-
	1	Bocchino con Barilotto per Es clarinetto			2		2		2
	3	Detti : : : per Be Cla:			2		6		6
	1	Clari. in Es con Bocch: e Bar: di riserva		12	20	24	20	24	-
	1	Detto in Be con detto : :		12	22	30	22	30	-
		Totale					427	54	184

[851] Στην στήλη αυτή αναγράφονται τα ποσά της δαπάνης των μουσικών οργάνων των οποίων εγκρίθηκε η αγορά.

IIου Πεζικό Τάγμα της Γραμμής	1	Terzino in Fa		5	10		10		-
	1	Piccolo in Fa		5	7	30	7	30	-
	1	Piccoli in Es		5	7	30	7	30	-
	1	Fagotto		10	66		66		-
	4	Bocchini con Barilotti per Es Clar:			2		8		8
	6	Detti : : per Be Clar:			2		12		12
	1	Althorn in Ce con Rit: e Pom.	3		40		40		40
	1	Biugle in Ce con : : :	3		33		33		-
	2	Tromba in Fa con : : :	3		36		72		72
	1	Tromba in Ce Basso : : :	3						-
	2	Macchina per due Corni a due cilindri ogni macchina	2		50		100		32
	1	Trombone in B con Pad: d' avanti, a tiro			20		20		-
	1	Tromba in Be alto con rit: e pom:	3		36		36		36
	1	Paio Piatti Turchi			25		25		-
	1	Gran Cassa			32		32		-
		Totale					511		200
							938	54	384
		Μεταφορά					938		384

Σώματα	Αριθ. ελλειπ.	Ονομασία των οργάνων	Με κυλίνδρους	Με κλειδιά	Τιμή Εκάστου εις	Ολική τιμή εις	Καθολική τιμή εις Φιορίνια

					Φιορίνια	Καραντάνια	Φιορίνια	Καραντάνια	
IIIου Πεζ. Τάγμα της Ακροβολιστών	1	Biugle Crom. in Ce. con rit: e pom:	3		33		33		-
	1	Tromba in Ce alto. con rit: e pom.	3		36		36		36
	2	Detto in Fa, con rit: e pom.	3		36		72		36
	2	Detto in Ce Basso. con rit: e pom.	3		42		84		40
	2	Corni ib Be alto	2		50		50		100
	1	Trombone Be a tiro. Pad. d' avanti			20		20		-
	1	Bombardone in Es con Pom:	3		66		66		66
		Totale					411		278
IV Τάγμα Ακροβολιστών	2	Corni in Be alto con rit: e pom.	2		50		50		100
	1	Tromba in Fa. : : :	3		36		36		72
	1	Trombone Be a tiro. con Pad. d' avanti			20		20		-
	1	Tromba in Ce Basso. con rit: e pom.	3		42		42		42
		Totale					198		142
Μοίρα Πυροβολικού									
	2	Trombe in Fa, con rit: e Pompa	3		36		72		36
	1	Detto in Ce Basso. con rit: e pom.	3		42		42		-
	1	Althorn in Ce con rit: e pom.	3		40		40		40
	2	Corni in Be alto con rit: e pom.	2		50		50		100
	1	Trombone Be a tiro. con Pad. d' avanti			20		20		20

							274		196
		Ολικ:					1821		1000

Στο οπισθόφυλλο του καταλόγου ο Michael Mangel σημείωσε στην Ιταλική γλώσσα:

«N: B: ritorti appartamenti per ogni Corno, devono essere 2 B, 2 As, 2 Fa, 2 Es, e un semplice per fare il Des. -

ritorti appartamenti per ogni Tromba in Fa, devono essere 2 Es, 1 De, 1 Des. -

Le Macchine dei Corni, devono agirsi con la Man sinistra. _

Le Macchine di tutte le Trombe d' agirsi con la Man destra. _

Le Macchine dei Bombardoni d' agirsi con la Man destra. _

M:υ: Μάγγελ

Υπολ. Διευθυντής

N: B:[852] Se non si possono aver le Macchine apparte per i due Corni; allora che sia Comprata una Gran Cassa».[853]

Δυσχέρειες συντήρησης της Στρατιωτικής Μουσικής Ναυπλίου (1850)

Με έγγραφό του προς το Υπουργείο Στρατιωτικών της 9ης Νοεμβρίου, το Φρουραρχείο Ναυπλίου παρέθεσε όλες τις δυσχέρειες που καθιστούσαν επισφαλή την συντήρηση της Στρατιωτικής Μουσικής στην πόλη του Ναυπλίου, λίγους μήνες μετά την συγκρότησή της. Στο έγγραφο σημειώνονται σημαντικές λεπτομέρειες που διαφωτίζουν πλήρως την τον τρόπο συντήρησης μίας Στρατιωτικής Μουσικής κατά την εποχή. Σύμφωνα με αυτό, ο Φρούραρχος Ναυπλίου ζητούσε τον διπλασιασμό των κρατήσεων από τους μισθούς των αξιωματικών της φρουράς στο 2% προκειμένου να συγκεντρωθεί το απαραίτητο ποσό για τις δαπάνες επιμισθίων και συντήρησης των μουσικών οργάνων. Επίσης ζητούσε από το 2ο ΤΠΓ να

[852] N:B: Nota Bene (Ιταλικά), Σημαντική σημείωση.

[853] Στο ίδιο. .

συνεισφέρει για την αντιμισθία και συντήρηση των μουσικών οργάνων των αποσπασμένων μουσικών του στο Ναύπλιο.

«Το

Ι Πεζικό Τάγμα της Γραμμής

Προς

Το επί των Στρατιωτικών Υπουργείο

Εις Αθήνας

Περί της Μουσικής του Τάγματος

και Συντήρησης αυτής

Επιστρέφοντες την έγκλειστον μετά των επισυνημμένων, λαμβάνομεν την τιμήν ν' αναφέρωμεν ότι, περιοριζομένης της συνεισφοράς των Κ. Αξιωματικών εις εν τοις εκατόν επί των μισθού των, και εξαιρουμένων των Αξιωματικών του Οπλοστασίου και του λόχου του Πυροβολικού, το αποτέλεσμα αποβαίνει προς ζημίαν και όχι προς αύξησιν των προς συντήρησιν της Μουσικής μέσων· διότι αφού η Μουσική θέλει θεωρείται ως Μουσική της Φρουράς, δεν είναι δίκαιον ούτε οι απεσπασμένοι Αξιωματικοί του Τάγματος να συνεισφέρουν, ούτε οι ενταύθα παρόντες να υποχρεωθώσιν εις συνεισφοράν ανωτέραν του ενός τοις εκατόν· τούτου δε τεθέντος η μηνιαία πρόσοδος υπολογίζεται επί τη βάσει του ανωτέρω όρου της συνεισφοράς ως εφεξής:

Μισθός των Αξιωματικών των διαφόρων Σωμάτων εκτός του Οπλοστασίου και του Πυροβολικού ……	5000
Μισθός των παρόντων αξιωματικών του Τάγματος…….	2500
Το όλον	7500

Προς εν τοις εκατόν φέρουσι δραχ. 75 ως έγγιστα· ενώ η παρά μόνον των Αξιωματικών του Τάγματος συνδρομή ανεβαίνει μέχρι τούδε εις δραχμάς 90-100.

Τούτων ούτως εχόντων, ο υποφαινόμενος οφείλει ν' αναφέρη και διά της παρούσης ότι, διά να διατηρηθή καταλλήλως, η Μουσική, και να πληρώση τας προσδοκίας της συστάσεως της είναι ανάγκη να συνεισφέρωσι 2 τοις εκατόν από του μισθού των, όλοι οι Κ. Αξιωματικοί της

Φρουράς, μόνων των του λόχου της Μοίρας του Πυροβολικού εξαιρουμένων, ουχί δε και του οπλοστασίου, ως υπαγομένων υπό την έποψιν ταύτην εις την Φρουράν ην σταθερώς διαμένουσι, και όχι εις την μακράν αυτών εδρεύουσαν Μοίραν του Πυροβολικού.

Διά του μέσου τούτου δύναται να σχηματισθή μηνιαία συνδρομή εξ 180 ως έγγιστα δραχμών κατά μήνα· εάν δε αποφασίση να συνεισφέρη και η Κυβέρνησις ανάλογον τι ποσόν, διαταχθή δε το ΙΙ Τάγμα να χορηγή προς συντήρησιν των οργάνων στερεάν χορήγησιν την ανούκουσαν εις τους επτά ενταύθα μουσικούς του, την οποίαν ζητήσαντες δεν ελάβομεν απάντησιν, και τας δικαίας αξιώσεις των περί την Μουσικήν ασχολουμένων ατόμων να θεραπεύση οπωσούν, και έως τας λοιπάς χρείας της υπηρεσίας ταύτης να επαρκέση· διότι όχι μόνον οι με αποδοχάς Στρατιώτου υπηρετούντες παραπονούνται διά το ευτελές της αντιμισθίας, αλλά και οι επτά μουσικοί του ΙΙ Τάγματος δεν αρκούνται με μόνον τον κανονικόν μισθόν του μουσικού, ως στερούμενοι ενταύθα των τυχαίων απολαύσεων, οποίας έχουσι οι εν Αθήναις ομότεχνοι και ομόβαθμοί των.

Ταύτα καθυποβάλλομεν υπ' όψιν του Υπουργείου· απόκειται δε εις αυτό να διατάξη τα δέοντα, όπως μη αποβώσι μάταια τα μέχρι τούδε προς σχηματισμόν της Μουσικής ταύτης γενόμενα έξοδα.

Αν. Ρόδιος».[854]

Από έγγραφα του 1851 προκύπτει ότι η Στρατιωτική Μουσική του Ναυπλίου συντηρήθηκε και παρέμεινε ενεργή.

Πρόταση τοποθέτησης Αρχιμουσικού στο 4ο Τάγμα Ακροβολιστών (1851)

Στις 14 Μαρτίου το 4ο Τάγμα Ακροβολιστών (έδρα Πάτρα), επαινώντας την επιμέλεια και αφοσίωσή του σαλπιγκτή α΄ τάξεως Ιωάννη Γαρούφαλη στην υπηρεσία, ζήτησε από Υπουργείο Στρατιωτικών την τοποθέτησή του ως πραγματικού αρχιμουσικού.

«Επιστήσαντες την προσοχή μας επί του Αρχιμουσικού του Τάγματος Ιωάννη Γαρούφαλη ως προς την επιμέλειαν αυτού, την διαγωγήν και την παρ' αυτού των υπολοίπων σαλπιγκτών εις την μουσικήν εκγύμναση, από πολλού ήδη καιρού πληροφορούμεθα, ότι ο αρχιμουσικός

[854] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ 530, Έγγραφο αρ. 869.

ούτος καταθέτει πάντα κόπον και πάσαν επιμέλειαν προς εκπλήρωση ακριβή του έργου του, και διά της επιμελείας του ταύτης η μουσική αρκούντως επροόδευσε.

Από το χρέος ημών παρακινούμενοι, συστήνομεν ευσεβάστως προς το υπουργείον τον ρηθέντα, παρακαλούντες να ευαρεστηθή και τον διορίσει πραγματικόν αρχιμουσικόν του Τάγματος με τας αντιστοιχούσας εις τον βαθμόν του αποδοχάς, διότι μέχρι τούδε διατελεί ως προσκολλημένος παρά τω Τάγματι ανήκων εις το 2ον Τάγμα της γραμμής ως σαλπιστής 1ης Τάξεως».[855]

Στις 22 Μαρτίου η Διεύθυνση Στρατιωτικών Μουσικών πρότεινε στο Υπουργείο Στρατιωτικών την τοποθέτηση του Μουσικού α΄ τάξεως Ιωάννη Γαρούφαλη για την χηρεύουσα θέση πραγματικού αρχιμουσικού στο 4ο Τάγμα Ακροβολιστών.[856]

Σύμφωνα με φύλλο μητρώου του (1853), στο οποίο αναγράφεται ως Ιωάννης Γαρούφαλος, ο εν λόγω είχε γεννηθεί το 1825 στο Παλέρμο που ανήκε διοικητικά στην Νεάπολη Ιταλίας και ήταν δυτικού θρησκεύματος. Στο φύλλο μητρώου του η διαγωγή του χαρακτηριζόταν ως «εξαίρετος». Είχε καταταγεί στον 2ο ΤΠΓ τον Δεκέμβριο του 1849. Το Ιταλικό του επίθετο ήταν Giovanni Garofano.[857]

Στο έγγραφο παρατηρείται διαφοροποίηση του βαθμού του, καθώς το 4ο Τάγμα τον αναφέρει ως αρχιμουσικό και σαλπιγκτή α΄ τάξης, ενώ ο Michael Mangel ως μουσικό α΄ τάξης.

Περί κατάταξης μουσικών από το εξωτερικό (1851)

Στις 8 Ιουλίου ο Διοικητής του 2ου ΤΠΓ Αντισυνταγματάρχης Emmanuel Hahn ζήτησε από το Υπουργείο Στρατιωτικών την κατάταξη έξι Βαυαρών Μουσικών, καθώς η Μουσική του τάγματος είχε αποδυναμωθεί. Συγκεκριμένα, ζήτησε την άδεια να διερευνήσει ό ίδιος την δυνατότητα εξεύρεσης των μουσικών, σε συνεννόηση με τον Βαυαρό αρχιμουσικό στο Μόναχο. Προσδιόρισε επακριβώς τα μουσικά όργανα που και τους εκτελεστές οι οποίοι ήταν απαραίτητη για την επιτέλεση στο παλάτι και στο στράτευμα, καθώς την αναγκαιότητα ενός

[855] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Έγγραφο αρ. 26.

[856] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 24.

[857] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 532, Έγγραφο αρ. 263.

κατασκευαστή-επισκευαστή μουσικών οργάνων ανάμεσα στους Βαυαρούς μουσικούς. Επίσης όρισε τα ηλικιακά όρια των μουσικών και την υποχρεωτική τετραετή θητεία τους. Στην αναφορά ο Hahn καταρρίπτει το βασικό επιχείρημα της σύστασης του Σχολείου της Μουσικής, καθώς υποστηρίζει ότι τα έξοδα εκπαίδευσης των γηγενών νεαρών μουσικών υπερβαίνουν αυτά της κατάταξη Βαυαρών μουσικών, των οποίων η δεξιοτεχνική ικανότητα ήταν υπέρτερη. Από την αναφορά αντλούνται σημαντικές πληροφορίες και για την επιχειρησιακή κατάσταση και ετοιμότητα στην Μουσικής της πρωτεύουσας την περίοδο αυτή.

«Η Μουσική του Τάγματος τούτου διά τε της παραιτήσεως και αποβιώσεως τινών εκ των ικανοτέρων μουσικών και της αποσπάσεως οκτώ μουσικών εις το Ι Πεζικό Τάγμα της Γραμμής απεκατέστη ουσιωδώς ελλειπής, εκτός τούτου και τινες εκ των υπαρχόντων ήδη μετ' ου πολύ αποκαθίστανται πάντι ανίκανοι ένεκα της παρηκμαζούσης αυτών ηλικίας.

Διά να προληφθή όθεν η διατήρησις μιας και μόνης εν τη πρωτευούση εντελούς μουσικής χρησιμευούσης κατά μέγα μέρος και εις την Αυλήν θεωρούμεν χρέος μας να προτείνωμεν εις το Σ. Υπουργείον όπως ευαρεστούμενον δώση την πληρεξουσιότητα εις τον υποφαινόμενον όστις συννενοούμερος με το εξωτερικόν εξαιτήσει τους απολύτως αναγκαίους εξ μουσικούς εκ Μονάχου ικανούς και εμπείρους διά την στρατιωτικήν μουσικήν εξ ων οι μεν τέσσαρες να γνωρίζουν εκτός των απαιτουμένων στρατιωτικών οργάνων και βιολί, χρησιμεύον απολύτως εις τα εν τοις ανακτόροις παιανίσματα, εις να γνωρίζη εντελώς και το κατασκευάζειν ή επισκευάζειν τα όργανα.

Η αίτησίς μου αυτή θέλει γενή υπό τους εφεξής όρους.

α΄. Οι επιθυμούντες να μεταβώσι ενταύθα εξ μουσικοί θέλουν εξετασθή προηγουμένως παρά του εν Μονάχω Αρχιμουσικού Στρεκ όστις θέλει προσδιορίσει την ικανότητα αυτών κατά τάξιν.

β΄. Δεν θέλουν υπερβαίνει οι μουσικοί ούτοι την απαιτουμένη του στρατευσίμου ηλικίαν των 25 έως 30 ετών.

γ΄. Η κατάταξή των θέλει ορισθή διά τετραετή εθελοντού θητεία εννοουμένη άμα αφιχθώσι ενταύθα και καθέξουν τας θέσεις και λαμβάνοντες και τας αποδοχάς του μουσικού Ι^{ης} , ΙΙ^{ης} ή και ΙΙΙ^{ης} Τάξεως κατά τας οποίας ο εν Μονάχω Αρχιμουσικός Στρεκ θέλει ενεργήσει.

δ΄. Το έξοδον της μεταβάσεώς των ενταύθα διά τε τον ναύλον και λοιπά θέλουν λογισθή εις βάρος του δημοσίου, οι δε εν Μονάχω και Τεργέστης Ελληνικοί πρόξενοι δύνανται να επιφορτισθώσιν ακολούθως και εις τα ενταύθα αποστολής αυτών.

ε΄. Ουδεμίαν απαίτησιν δύνανται να έχωσιν διά την εις την πατρίδαν αυτών επάνοδον, εάν μετά την λήξιν της τετραετούς εν τω στρατώ θητείας των δεν επιθυμούν να διαμείνουν εισέτι.

Συμπληρουμένης τοιουτοτρόπως της μουσικής του Τάγματος δίδει ελπίδας διατηρήσεως· εις δε την σχηματιζομένην εν τη αυλή εκ της μουσικής διά τα παιανίσματα θέλει υπάρξει η απαιτουμένη εντελής αρμονία και ακρίβεια.

Λαμβάνωμεν προσέτι την τιμήν να παρατηρήσωμεν ευσεβάστως ότι οι ενταύθα εκπαιδευόμενοι ως μουσικοί δεν δύνανται ν' απογυμνασθώσιν εντελώς εις μουσικά όργανα ειμή ως βοηθητικοί, το δε γενόμενον έξοδον διά τρία ή τέσσαρα έτη των καταταττομένων ως μαθητευομένων μουσικών υπερβαίνει το έξοδον εκείνο το οποίον η Κυβέρνησις θέλει κάμει διά να φέρη εκ της αλλοδαπής εντελώς εκγεγυμνασμένους μουσικούς και των οποίων η ικανότης δεν θέλει ταυτίζεται ουδαμώς με τους εκπαιδευομένους ενταύθα».[858]

Σχολή Ευελπίδων - Προμήθεια μουσικού οργάνου (1851)

Στις 4 Σεπτεμβρίου η Διοίκηση της Σχολής Ευελπίδων και κατόπιν εισήγησης του Μουσικοδιδασκάλου Δημήτριου Διγενή, αιτήθηκε την προμήθεια ενός κέρατος (κόρνου) για την «συμπλήρωση των Οργάνων της Αρμονίας».[859]

Η πληροφορία αυτή είναι επιβεβαιώνει την εκπαίδευση των Ευέλπιδων στην οργανοχρησία πνευστών μουσικών οργάνων και πιθανώς την ύπαρξη κάποιου μουσικού συνόλου αποτελούμενου από μαθητές της Σχολής, δεδομένου ότι τμήμα Στρατιωτικής Μουσικής στην Σχολή Ευελπίδων δεν αναφέρεται σε κανένα έγγραφο της Διεύθυνση Στρατιωτικών Μουσικών.

[858] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 531, Έγγραφο αρ. 65-66.

[859] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 94.

Απώλεια και αντικατάσταση ευθύαυλου Σχολής Ευελπίδων (1852)

Κατόπιν εισήγησης του Μουσικοδιδάσκαλου της Σχολής Δημήτριου Διγενή, στις 8 Ιανουαρίου η Διοίκηση της Σχολής Ευελπίδων αιτήθηκε στο Υπουργείο Στρατιωτικών την έγκριση δαπάνης για την αγορά ενός ευθύαυλου (κλαρινέτο) αξίας 40 δραχμών, σε αντικατάσταση του απολεσθέντος ευθύαυλου του Ευέλπιδος Μάνου (αγνώστου μικρού ονόματος). Ο Εύελπις κλήθηκε να καταβάλει στην υπηρεσία 20 δραχμές, ποσό που αντιστοιχούσε στην αξία του απολεσθέντος ευθύαυλου.[860]

Περί στολής των μουσικών (1852)

Με Β.Δ. της 21ης Απριλίου 1852, τα περί στολής μουσικών και τυμπανιστών του στρατού ορίστηκαν ως εξής:

« Άρθρον 1ον

Διά τους μουσικούς ιματισμός και υπόδησις.

Τα διά τους υπαξιωματικούς και στρατιώτας του πεζικού της γραμμής ορισθέντα.

Αποσκευή

Επωμίδες, ως αι των πεζών χωροφυλάκων, αλλά άνευ κροσσών και μετά παρεπωμίδων ερυθρών.

Διακριτικά σημεία

Α΄ Ο μεν αρχιμουσικός φέρει επωμίδας, ως τας των αξιωματικών του πεζικού, έχων το περιλαίμιον αυτού αργυροκέντητον.

Β΄ Οι δε μουσικοί, έκαστος κατά την τάξιν εις ήν ανήκει, έχων το περιλάιμιον αργυροκέντητον μόνον κατά τα δύο άκρα.

Οπλισμός

Σπάθη, του μεν αρχιμουσικού, ως η των αξιωματικών του πεζικού, των δε μουσικών ως η των υπαξιωματικών και στρατιωτών του πεζικού της γραμμής, αλλ' εζωσμένη περί την μέσην του λευκού αορτήρος.

---

[860] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 532, Έγγραφο αρ. 128.

Άρθρον 2

Διά τους αρχιτυμπανιστάς και τυμπανιστάς, ιματισμός υπόδησις και αποσκευή.

Τα διά τους υπαξιωματικούς και στρατιώτας του πεζικού της γραμμής ορισθέντα, αλλ' ο μεν αρχιτυμπανιστής φέρει επωμίδας, ως τας των μουσικών του στρατού, τα διακριτικά σημεία του βαθμού του, ως τα των υπαξιωματικών του στρατού, το δε κάλυμμά του φέρει πτερόν κυανόλευκον, οι δε τυμπανισταί φέρουν άνωθεν εις το άκρον του περιλαιμίου των σειρίτιον λευκόν μάλλινον.

Οπλισμός

Ξίφη, τα διά τους υπαξιωματικούς και στρατιώτας του πεζικού της γραμμής ορισθέντα.

Άρθρον 3

Αι διαστάσεις των επωμίδων, παρωμίδων και σειριτίων, ως και το σχήμα των κεντημάτων και του πτερού, θέλου ορισθή εις το περί στολής του στρατού Παράρτημα».[861]

Οι μουσικοί και σαλπιγκτές του Πεζικού έφεραν κράνος λοξώς τετμημένο με μέλανα δερμάτινο γείσο, λευκομετάλλινο ήλιο και κυκλοειδές εθνόσημο 50 χιλιοστών. Ο λοφίας των μουσικών και των σαλπιγκτών είχε μήκος έως 400 χιλιοστά αποτελείτο από λευκές τρίχες ίππου με κυανό κομβίο. Ο λοφίας των υπολοίπων ανδρών του Πεζικού αποτελείτο από μέλανες τρίχες ίππου, ενώ το κομβίο των επίλεκτων είχε χρώμα ύσγινο, των ευζώνων πράσινο, και του κέντρου κίτρινο».[862]

Σύμφωνα με το παράρτημα του Β.Δ. της 17 Σεπτεμβρίου 1852 και το άρθρο 24 περί της στολής των μουσικών και τυμπανιστών του Πεζικού της γραμμής, η παρωμίδα των μουσικών και αρχιτυμπανιστών ήταν όμοια με αυτή των πεζών χωροφυλάκων χωρίς κρόσσια, αποτελούμενη από λευκό μάλλινο σιρίτι ενδεδυμένη από μελανή τσόχα. Η επωμίδα είχε πλάτος 15 χιλιοστά. Το περιλαίμιο κέντημα των αρχιμουσικών είχε σχήμα όφεως και σε αυτό των μουσικών υπήρχε μόνο ο όφις χωρίς το κέντημα.[863]

---

[861] Βυζάντιος, *Συλλογή Στρατιωτικών Νόμων και Διατάξεων,* ό.π. αρ. 220, σ. 469,470.

[862] ΦΕΚ 40Α'/11 Σεπτεμβρίου 1852, σ. 257-258.

[863] ΦΕΚ 48Α΄/13 Οκτωβρίου 1852, σ. 305.

Προϋπολογισμός έτους – Μουσικοί (1852)

Σύμφωνα με τον πίνακα προϋπολογισμού του έτους 1852, ή δύναμη των μουσικών και κελευστικών μουσικών ήταν η ακόλουθη:

2 Τάγματα Πεζικού της Γραμμής (8 λόχοι έκαστο)

2 Αρχιτυμπανιστές Υπαξιωματικοί, ημερήσιος μισθός 68 λεπτά

21 Τυμπανιστές α΄ τάξεως, στρατιώτες, ημερήσιος μισθός 36 λεπτά

21 Τυμπανιστές β΄ τάξεως, στρατιώτες, ημερήσιος μισθός 32 λεπτά

3 Κεραυλητές α΄ τάξεως, υπαξιωματικοί, ημερήσιος μισθός 60 λεπτά

3 Κεραυλητές β΄ τάξεως, στρατιώτες, ημερήσιος μισθός 32 λεπτά

Στρατιωτική Μουσική (Φιλαρμονική)

1 Αρχιμουσικός Υπαξιωματικός, ημερήσιος μισθός 3 δραχμές

12 Μουσικοί α΄ τάξεως, υπαξιωματικοί, ημερήσιος μισθός 2 δραχμές

14 Μουσικοί β΄ τάξεως, υπαξιωματικοί, ημερήσιος μισθός 1,5 δραχμές

14 Μουσικοί γ΄ τάξεως, υπαξιωματικοί, ημερήσιος μισθός 1 δραχμή.

Σχολείο της Μουσικής

1 Αξιωματικός Διευθυντής, μηνιαίος μισθός 200 δραχμές.

2 Τάγματα ακροβολιστών (Πεζικού)

2 Αρχισαλπιγκτές υπαξιωματικοί, ημερήσιος μισθός 3 δραχμές

12 Κεραυλητές α΄ τάξεως, υπαξιωματικοί, ημερήσιος μισθός 60 λεπτά

12 Κεραυλητές β΄ τάξεως, υπαξιωματικοί, ημερήσιος μισθός 52 λεπτά

Μοίρα Λογχιστών (Ιππικού)

2 Σαλπιγκτές α΄ τάξεως, υπαξιωματικοί, ημερήσιος μισθός 80 λεπτά

4 Σαλπιγκτές β΄ τάξεως, υπαξιωματικοί, ημερήσιος μισθός 60 λεπτά

Μοίρα Πυροβολικού

3 Σαλπιγκτές α΄ τάξεως, υπαξιωματικοί, ημερήσιος μισθός 80 λεπτά

3 Σαλπιγκτές β΄ τάξεως, υπαξιωματικοί, ημερήσιος μισθός 60 λεπτά

Λόχος Τεχνιτών

1 Σαλπιγκτής α΄ τάξεως, υπαξιωματικό, ημερήσιος μισθός 80 λεπτά

1 Σαλπιγκτής α΄ τάξεως, υπαξιωματικό, ημερήσιος μισθός 60 λεπτά[864]

Συνολικά ο προϋπολογισμός του έτους περιλάμβανε 131 μουσικούς, σαλπιγκτές και τυμπανιστές στους οποίους παρέχονταν το ποσό των 7, 20 δραχμών σε έκαστο για την συντήρηση των μουσικών του οργάνων. Σε έκαστο των 20 Μαθητών της Σχολής Μουσικής καταβάλλονταν 42 δραχμές ετησίως για την συντήρηση των μουσικών οργάνων τους, αγορά βιβλίων μουσικής κλπ.[865]

Η Οροφυλακή και οι κελευστικοί μουσικοί της καταγράφονται σε ξεχωριστό πίνακα προϋπολογισμού με τα παρακάτω στοιχεία:

Οροφυλακή

32 Σαλπιγκτές α΄ τάξεως, στρατιώτες, ημερήσιος μισθός 25 λεπτά

32 Σαλπιγκτές β΄ τάξεως, στρατιώτες, ημερήσιος μισθός 20 λεπτά.[866]

Εισήγηση για χρήση γαλλικών σαλπίγγων (1852)

Στις 11 Νοεμβρίου και σε απάντηση εγγράφου του 2ου ΤΠΓ, η Διεύθυνση Στρατιωτικών Μουσικών πρότεινε την αντικατάσταση των ευζωνικών κόρνων “cor Voltigeur” με τις Γαλλικές Σάλπιγγες “Clairon d’ Ordonnance”. Οι σάλπιγγες αυτές ήταν διαδεδομένες στην Ευρώπη και τα σαλπίσματά τους περιλάμβαναν πέντε αρμονικούς φθόγγους, ήτοι τους ντο 4, σολ 4, ντο 5, μι 5 και σολ 5, καθιστώντας την εκμάθηση σχετικά εύκολη. Η χρήση των

[864] ΦΕΚ 53Α΄/30 Οκτωβρίου 1852, σ. 459-463.

[865] Στο ίδιο, σ. 466.

[866] Στο ίδιο, σ. 474.

σαλπίγγων “Clairon” οδήγησε και στην ανάγκη της εκ νέου σύνταξης του κανονισμού ηχημάτων (βλ. παρακάτω).

«Διά του υπ’ αριθ. 3605 εγγράφου υμών, την περί αντικαταστάσεως των ευζωνικών κεράτων γνους, γνωστοποιώ υμίν, ότι αι μάλλον κατάλληλαι και αι παρ’ απάντων σχεδόν των ευρωπαϊκών εθνών μεταχειριζόμεναι σάλπιγγες υπηρεσίας εισίν τα “Clairons”. Αι σάλπιγγες αύται ου μόνον πλείστην ταις σαλπιγκταίς περί το εκμανθάνειν ευκολίαν παρέχωσι, αλλά και εις μακρότερον διάστημα από τας ήδη εν χρήσει τον ήχον εκπέμπωσι.

Η μεταβολή των εν χρήσει σαλπισμάτων εις τα Clairons είναι απαραιτήτως αναγκαία καθό, εχόντων τούτων πέντε τόνους/ εξ ου προσέρχεται και η ταχυτέρα εκμάθηση των/ ενώ οι νυν εν χρήσει σάλλπιγγες έχωσιν εννέα, απαιτούνται και σαλπίσματα δυνάμενα να παιχθώσιν διά πέντε τόνων μόνον· τοιαύτα δε εισίν ήδη έτοιμα κατά το μάλλον και ήττον τα νυν εν Ελλάδι ομοιάζοντα.

Αθήνα την 11 9βρίου 1852

Μ:υ:Μάγγελ

υπολ: Διευθυντής».[867]

Αναζήτηση Βαυαρών μουσικών (1852)

Με έγγραφο της 23 Νοεμβρίου/5 Δεκεμβρίου 1852 του Ελληνικού Προξενείου Μονάχου προς τον Βασιλικό Οίκο και το Υπουργείο Εξωτερικών Σχέσεων, που αφορούσε στην εξεύρεση έξι Βαυαρών μουσικών για τις ανάγκες της Μουσικής της Αθήνας, το προξενείο ενημέρωσε ότι εντοπίστηκαν και αξιολογήθηκαν από τον Βαυαρό Αρχιμουσικό Peter Streck τέσσερις μουσικοί, των οποίων εστάλησαν τα ονόματα. Επρόκειτο για τους μουσικούς Michael Krangl, φλαουτίστα και οργανοποιό, Benoît Holzmeyer, κορνίστα και εκτελεστή επιπλέον χάλκινων πνευστών, Georg Geideberger και Friedrich Eih-Müller, μουσικούς που παιάνιζαν διάφορα μουσικά όργανα. Παράλληλα ενημέρωσε ότι συνεχιζόταν και η αναζήτηση των δύο εναπομεινάντων μουσικών. [868]

[867] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 532, Έγγραφο αρ. 213.

[868] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 222, 225,

Κατάταξη Βαυαρών μουσικών (1853)

Σε έγγραφο της 3ης Ιανουαρίου 1853 προς το Προξενείο Μονάχου, επιβεβαιώνεται η άφιξη και κατάταξη των Βαυαρών Μουσικών Michael Krangl και Benoit Holzmayer στο 2ο ΤΠΓ της Αθήνας. Η μετακίνηση των δύο μουσικών κόστισε 706 φιορίνια (2,40 δραχμές έκαστο), συμπεριλαμβανομένων της προκαταβολής δύο μισθών και των εξόδων οδοιπορίας τους.[869]

Για να γίνει αντιληπτό το ύψος της δαπάνης αυτής, σημειώνεται ότι ολόκληρος ο προϋπολογισμός της Στρατιωτικής Μουσικής για την προμήθεια μουσικών οργάνων την περίοδο 1850-1851 δεν ξεπερνούσε τις 2400 δραχμές, ήτοι 1000 φιορίνια.

Οι δύο αυτοί μουσικοί έφεραν μαζί τους και ένα Βομβαρδόν, ένα Κλειδοκέρατο και μία Σάλπιγγα αξίας 183 φιορινιών, για τα οποία το 2ο ΤΠΓ ζήτησε έγκριση από το Υπουργείο Στρατιωτικών για την αγορά τους.[870]

Πρόταση τοποθέτησης Αρχιμουσικού στο 4ο Τάγμα Ακροβολιστών (1853)

Στις 5 Μαΐου η Διεύθυνση Στρατιωτικών Μουσικών πρότεινε με έγγραφό της προς το 2ο ΤΠΓ την τοποθέτηση του χαρακτηρισμένου Αρχιμουσικού Eugene Gardiol στο 4ο Τάγμα Ακροβολιστών ως αρχιμουσικού.

Ο Eugene Gardiol ανήκε στην οργανική δύναμη του 2ου ΤΠΓ και ήταν αποσπασμένος στο 1ο ΤΠΓ στο Ναύπλιο εκτελών χρέη αρχιμουσικού. Η πρόταση αυτή αιτιολογήθηκε με το σκεπτικό ότι ο Gardiol ήταν εξειδικευμένος στα χάλκινα μουσικά όργανα και η Μουσική του 4ου Τάγματος Ακροβολιστών διέθετε αποκλειστικά τέτοια μουσικά όργανα. Στην θέση του Gardiol η Διεύθυνση Στρατιωτικών Μουσικών πρότεινε την τοποθέτηση του μουσικού Xavier Agius, αφού πρώτα χαρακτηριζόταν αρχιμουσικός, ως ειδήμων στα ξύλινα πνευστά, καθώς στην Μουσική του 1ου ΤΠΓ, οι εκτελεστές ξύλινων πνευστών αποτελούσαν την πλειοψηφία.

«Εις περίπτωσιν καθ’ ην ήθελεν εγκριθεί η του Χαρ. Αρχιμουσικού αποστολή, θέλει αυτός κάλλιστα αναπληρωθή από τον μουσικό Σαβέριο ως εντελώς επιστάμενον τα ξύλινα όργανα,

[869] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 226.

[870] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 243.

εξ ων δηλαδή κυρίως σύγκειται η του Ι Πεζικού Τάγματος μουσική, αφού πρώτον και ούτος χαρακτηρισθή ως αρχιμουσικός.»[871]

Ο Eugene Gardiol έμελλε να αντικαταστήσει τον Ιωάννη Γαρούφαλο ή Γαρούφαλη, αρχισαλπιγκτή του 4ου Τάγματος Ακροβολιστών, του οποίου το φύλλο μητρώου υπογεγραμμένο στις 22 Απριλίου 1853 στην Λαμία, μαρτυρά ότι το 4ο Τάγμα Ακροβολιστών είχε μετασταθμεύσει από την Πάτρα στην Λαμία.

Επιθεώρηση Στρατιωτικής Μουσικής 4ου Τάγματος Ακροβολιστών (1853)

Στις 23 Ιουλίου ο Michael Mangel υπέβαλε έκθεση προς το Υπουργείο Στρατιωτικών με τα αποτελέσματα διενεργηθείσας επιθεώρησης στην Μουσική του 4ου Τάγματος Ακροβολιστών που έδρευε κατά την εποχή στην Λαμία. Η έκθεση ήταν μακροσκελέστατη και λεπτομερής και περιέγραφε την δυσχερή κατάσταση στην οποία είχε περιέλθει η ρηθείσα Μουσική προκειμένου να εκπληρώσει την αποστολή της. Όπως σημείωσε ο Mangel η Μουσική είχε δύναμη δέκα ανδρών, εκ των οποίων οι περισσότεροι ήταν σαλπιγκτές, ενώ παράλληλα εκτελούσαν και υπηρεσία της φρουράς, καθώς η δύναμη του τάγματος ήταν μειωμένη, αλλά και διότι αυτό προέβλεπε ο κανονισμός. Οι συνθήκες που συνάντησε ο Mangel κατά την επιθεώρηση, τον οδήγησαν να προτείνει στο υπουργείο την απαλλαγή των διπλών καθηκόντων των μουσικών, και κυρίως να προτείνει την συγκέντρωση της διοίκησης των μουσικών σε ένα πρόσωπο, ώστε να λειτουργεί αυθύπαρκτα, δηλαδή με σχετική ανεξαρτησία, ως υπομονάδα. Είναι χαρακτηριστικές οι λέξεις «εννότης» και «αυθύπαρκτον» που χρησιμοποιεί στην αναφορά του πολλάκις. Στην ουσία πρότεινε η άσκηση της διοίκησης των μουσικών να μη διαχέεται στον αξιωματικό επιθεωρητή-επιτηρητή (Aufsicht Officier), ή στον διευθυντή-επιμελητή (Intendant Officier) αλλά σε κατάλληλο υπασπιστή, υπονοώντας πιθανότατα και την καθιέρωση ενός τέτοιου βαθμού εντός της Μουσικής. Στην συνέχεια παρατήρησε ότι η δύναμη των δέκα ή δώδεκα ανδρών της Μουσικής, δεν παράγει τον απαιτούμενο ηχητικό όγκο, απαραίτητο για τα γυμνάσια του τάγματος και πρότεινε την αύξηση της δύναμης στους είκοσι άνδρες, την αναδιοργάνωση της Μουσικής εκ νέου επί τη βάσει των ισχυόντων διαταγμάτων και την συνδρομή του Σχολείου της Μουσικής.

[871] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 260.

«Ο υποφαινόμενος εκτελέσας την υπ' αριθ. 12687 διαταγήν του Σ. Υπουργείου και επιθεωρήσας την Μουσικήν του IV Τάγματος /Ακροβολισταί/ αναφέρω ευσεβάστως τα ακόλουθα.

Η μουσική αύτη συγκείμενη εκ Δέκα μουσικών δεν δύναται ακριβώς να ονομασθή μουσική, εν ω τα κυριώτερα αυτής στοιχεία ελλείπουσι ή μέλλουν να εκλείψωσιν εντός ολίγου. Τα στοιχεία ταύτα είναι το ότι εξ όλων των μουσικών αυτών, τρεις μόνοι δύνανται να συγκαταριθμηθώσιν εις τους μουσικούς και οι τρεις αυτοί ως εκφράζονται θέλουν αφεθή της υπηρεσίας άμα η θητεία των λήξει.

Ως εκ τούτου λοιπόν η Μουσική αύτη, αφ' ενός μεν θεωρείται τοιαύτη, αφ' ετέρου πολύ τούτων απέχει, διότι οι συγκροτούντες αυτήν δεν είναι μουσικοί, αλλά σαλπιγκταί εις τους λόχους τους ανήκοντες και διά την πειθαρχίαν, τον ιματισμόν, τον στρατωνισμόν και εν γένει διά πάντα τα τοιαύτα, τα οποία δεν εμπορεί παρά να εμποδίζωσι εκ των ατόμων αυτών εις την μουσικήν τέχνην εκγύμνασιν. Τοιουτοτρόπως λοιπόν θεωρείται μουσική άνευ τινός εννότητος καθόσον τα άτομα ταύτα, εκτός των λοιπών υποχρεώσεων, υποχρεούνται να εκπληρώσι και την υπηρεσίαν της φρουράς, ευρισκομένου του Τάγματος εις τοιαύτην ανάγκην, ως μη έχοντος ουδενός επιβοηθητικού μέσου. Επί των παρατηρήσεων δε τας οποίας προς αυτό έκαμον περί τε τούτου μοι αντέταξε την υπηρεσίαν και τα οργανικά διατάγματα άτινα δεν τω επιτρέπωσι να πράξη άλλως πως.

Ο υποφαινόμενος καθ' αυτώ αφορών, προς την βελτίωσιν της Μουσικής και καθαρώς προς τούτο μόνον, δεν είναι δυνατόν να λάβη υπ' όψιν άλλο τι χωρίς ολοσχερώς ν' απομακρυνθώ εξ' αυτού. Σαλπιγκταί λοιπόν εν τω στρατώνι και μουσικοί δεν είναι δυνατόν να ώσιν οι αυτοί. Πειθαρχία εις τους λόχους και υποχρεώσεις διάφοροι στρατιωτικαί παρ' αυτοίς εννότης Μουσικής, γυμνάσια επί της τέχνης ταύτης και πρόοδος επ' αυτής, επίσης δεν είναι δυνατόν να συμβιβασθώσι· και ταύτα πάντα αρκούντως γινώσκει το υπουργείον, ότι δεν είναι δυνατόν να εκτελώνται χωριστά.

Ανάγκη λοιπόν να σχηματισθή όλον αυθύπαρκτον διά τε την πειθαρχίαν, την οικονομίαν και την επί των γυμνασίων επιτήρηση να υπόκεινται εις χωριστόν βαθμολόγιον του υπασπιστού καταλλήλου προς τούτο ούτος. Η εννότης αύτη και η απαλλαγή από τας διπλάς υποχρεώσεις, θέλει φέρει το αποτέλεσμα του να περιορισθώσι τα προσδιωρισθησόμενα άτομα εις την εκγύμνασιν αποκλειστικώς της Μουσικής και ούτω θέλει παρατηρηθή η απαιτουμένη πρόοδος.

Και ταύτα μεν ως προς τα εμπόδια τα οποία φέρει η διοικητική ούτως ειπείν τοποθέτηση των λεγομένων μουσικών ως προς τον σκοπόν της συστάσεως μιας μουσικής, αλλ' αν μόνον ταύτα ήσαν δεν ήθελε τοσούτον επικαλεσθώ την σύντονον τε του Σ. υπουργείου προσοχήν επί ενός όλου συγκειμένου να προσφέρη εις την υπηρεσίαν σημαντικάς βοηθείας.

Μουσική συγκειμένη από Δέκα ή δώδεκα άτομα, και μουσική διά τεχνιτών σαλπίγκων συγκροτημένη, ουδέν εις την υπηρεσίαν συνεισφέρει όφελος. Αν υποτεθεί το ότι, Τάγμα έχον εις κίνηση μόνον τέσσαρους λόχους συγκεντρωμένους εν γυμνασίω οι ήχοι της Μουσικής ταύτης δεν θέλουν φθάσει ούτε μέχρι του μέσου της στρατιωτικής ταύτης γραμμής, και κατά συνέπειαν κανονικότης βηματισμού, κανονικότης κινήσεων είναι αδύνατον να διατηρηθή.

Μ' όλον τούτο πιστεύω αδιστάκτως ότι πρόκειται περί θελήσεως βελτιώσεως, και πιστεύω ότι το χορηγηθησόμενον έξοδον απέναντι των ωφελειών και της αξιοπρεπείας, ή και χωρίς τούτων ακόμη είναι ασήμαντον, συνεπής με τα προεκτεθέντα προτείνω τα ακόλουθα.

Α΄. Η Μουσική του Τάγματος τούτου πρέπει να κανονισθεί αυθυπάρκτως, και υπό την επιτήρησιν διά τε την πειθαρχίαν κτλ. ενός οιοδήποτε βαθμολόγου.

Β΄. Η μουσική αυτή πρέπει να συστηθή εξ είκοσι ατόμων, τοσούτω μάλλον καθ' όσον και το οργανικόν των ταγμάτων αυτών διάταγμα επιτρέπει εις ταύτα να έχωσι δεκαοκτώ σαλπιγκτάς οίτινες ήδη πρόκειται να μετατραπώσιν εις Μουσικούς. Εις την μουσικήν λοιπόν ταύτην την ήδη υπάρχουσαν ανάγκη να προστεθώσιν τα αναγκαία κλαρίνα, τα κροτάλια, το μέγα τύμπανον και δύο μικρά τύμπανα. Ούτω η Μουσική αύτη θέλει είσθαι ικανή να παρέξη πάσαν εξ ενός επί της στρατιωτικής υπηρεσίας ωφέλειαν και εξ άλλου πάσαν επί το αξιοπρεπές και την των ηθών των οπλιτών μόρφωσιν. Προς τον σκοπόν τούτον δεν απαιτούνται παρά δώδεκα το πολύ μουσικοί εκ του IV Τάγματος σταλησσόμενους εις το σχολείον και ούτω γυμνασθέντες να προστεθώσιν εις το Τάγμα υπαρχούντων και των ήδη την μουσικήν συνιστώντων και θέλομεν έχει την αναγκαίαν μουσικήν συγκειμένη εκ των 20 ανδρών οίτινες απαιτούνται. Εις την Μουσικήν δε ταύτην ακολούθως θέλουν διδάσκεσθαι πείθει άλλοι κατάλληλοι ν' αναπληρώσωσι πάσαν τυχούσαν έλλειψιν. Αναφέρω επί τέλους και περί του Αρχιμουσικού του Τάγματος ότι ούτος όσον το καθ' εμέ τουλάχιστον δεν έχει άλλην έλλειψιν παρ' εκείνου του γήρατος, και ότι εις την κατάστασιν εις ην εύρεν την μουσικήν ταύτην δεν ήτο δυνατό να παρέξη παρά μικράς βοηθείας ας και παρείξε, και ο οποίος θέλει είσθαι κατάλληλος διά την συγκροτηθησομένην μουσικήν. Προτείνω συνάμα κλείων την παρούσαν έκθεσιν ότι καθ' ας έκαμον παρατηρήσεις ουδεμία άλλη θεραπεία

υπάρχει, παν άλλο μέτρο θέλει είσθαι επιβλαβές εμβάλωμα, και επί τέλους η Μουσική αύτη είναι εν τω θνήσκειν αν το Σ. Υπουργείον δεν αποφασίσει ως ανωτέρω εξέθεσα και τα οποία επαναλαμβάνω να συστήσω προς αυτό θερμώς.

Μ:υ:Μάγγελ

υπολ: Διευθυντής».[872]

Περί Μουσικής 4ου Τάγματος Ακροβολιστών (1853)

Σε έγγραφο της 19 Σεπτεμβρίου προς άγνωστο παραλήπτη στο Υπουργείο Στρατιωτικών για ζητήματα της Μουσικής του τάγματος , που δεν φέρει στοιχεία του διαβιβαστικού εγγράφου παρά μόνο μία δυσανάγνωστη υπογραφή αναγράφονται τα εξής:

«Λαμία την 19 7βρίου 1853

Σεβαστέ μου Κύριε!

Παρακαλώ να με συγχωρήσητε μετά τας διαταγάς ας ευαρεστήθητε να εκδόσητε και πάλιν περί της Μουσικής του Τάγματός μας. Ο σεβαστός μοι Στρατηγός, δεν αγνοεί ότι οπωσδήποτε το πράγμα τούτο χρήζει τινάς επιβλέψεως. Ο αρχιμουσικός όστις εσχάτως διορίσθη είναι και γέρων και προς το πίνειν ρέπει αναλόγως, εις τρόπον ώστε η εκ τούτου ωφέλεια ολίγη θέλει είσθαι. Τρεις Ιταλοί οίτινες σχεδόν απαρτίζωσι την Μουσικήν προσεχώς αφίενται και αύτη, τελείωνει, διαλύεται. Έχω πληρεστάτη προς την Υ. εξοχότητα πεποίθησιν, του ότι θέλει ευαρεστηθή να διατάξη τουλάχιστον τρεις ή τέσσαρας εκ του 2^{ου} Τάγματος μουσικούς το όργανον του αρχιμουσικού και λοιπά, και με τούτους μόνον θέλομεν θεραπεύσει την επικίνδυνην έλλειψήν μας. Θέλομεν δ' αμέσως τους βαθμολογίσει μουσικούς 1^{ης} τάξεως έχοντες τας προς τούτους θέσεις κενάς. Η Υ. εξοχότης δεν αγνοεί επίσης ότι έχομεν ανάγκη αξιωματικών. Διά να μην απασχολώ τον σεβαστόν μοι Κύριον από τας σπουδαιοτάτας εργασίας ας έχει, αφίνω εις την έξοχον αυτού φρόνησιν, την διάθεσιν και των εμπροσθογράφως και των επί τω παρόντι παραγράφω διαλαμβανομένων. Προσκυνώ τον Κύριον Υπουργόν και αναμένω. Ο Δούλος του

Δυσανάγνωστο».[873]

---

[872] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 280, 281, 282.

[873] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 295.

Εισαγωγή της γαλλικής σάλπιγγας Clairon d' Ordonnance (1853)

Στις 21 Ιουλίου το Υπουργείο Στρατιωτικών με την υπ' αρ. 12162 διάταγμα, διέταξε το Ελληνικό Προξενείο Μασσαλίας να προβεί στην παραγγελία σαλπίγγων από την Γαλλία. Το προξενείο απέστειλε δείγματα μεταχειρισμένων σαλπίγγων από τον στρατό της Γαλλίας, των επονομαζόμενων «Clairon d' Ordonnance».[874]

Ακολούθησε το διάταγμα 15786 της 19ης Αυγούστου 1853 του Υπουργείου Στρατιωτικών με το οποίο διατάχθηκε η προμήθεια 20 Γαλλικών σαλπίγγων, οι οποίες και απεστάλησαν από την Μασσαλία.[875]

Τα επόμενα χρόνια ακολούθησε η παραλαβή όμοιων σαλπίγγων σε μεγαλύτερους αριθμούς.

Σύνθεση Ηχημάτων Πεζικού Γραμμής και Ακροβολιστών (1854)

Με το διάταγμα 15786 της 19 Αυγούστου το Υπουργείο Στρατιωτικών διέταξε την σύνθεση νέων ηχημάτων (σαλπισμάτων) για την εσωτερική υπηρεσία του Πεζικού της Γραμμής και των Ακροβολιστών, προσαρμοσμένα για την Γαλλική Σάλπιγγα. Για τον λόγο αυτό διορίσθηκε επιτροπή αποτελούμενη από τον Διευθυντή της Στρατιωτικής Μουσικής Υπολοχαγό Michael Mangel, τον Αρχιμουσικό του 2ου ΤΠΓ Franz Seiller και τον Προγυμναστή των σαλπιγκτών Isidor Graf. Τα νέα σαλπίσματα συντέθηκαν με βάση τις διατάξεις του κανονισμού της εσωτερικής υπηρεσίας των Ταγμάτων Πεζικού της Γραμμής και αυτόν των Ακροβολιστών. Σύμφωνα με την έκθεση που υποβλήθηκε στο Υπουργείο Στρατιωτικών «Η επιτροπή κατέβαλεν πάσαν δυνατήν προσπάθειαν ώστε τα νέα τούτα ηχήματα να ήναι όσον το δυνατόν παραπλήσια με τα μέχρι τούδε εν χρήσει· αλλά εκ των τελευταίων τούτων παρέλειψαν όσα αι διατάξεις του κανονισμού της εσωτερικής υπηρεσίας αποκαθιστώσι όλως περιττά, και παρεισήγαγε δύο συνόλως νέα, καθιστάμενα αναγκαία ως εκ των διατάξεων του αυτού κανονισμού. Εισί δε ταύτα του σχολείου και το της αναφοράς. εξ αυτών το μεν πρώτον θέλει χρησιμεύσει δια την εις το σχολείον του τάγματος προσέλευσιν των μαθητευομένων υπαξιωματικών και στρατιωτών, το δε δεύτερο διά την κατά διαφόρους περιστάσεις συγκάλεσιν των βαθμοφόρων εκείνων οίτινες είτε μετά τας ωρισμένας προσκλήσεις, είτε

[874] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 278.

[875] Στο ίδιο, Έγγραφα 302, 303.

καθ' οιαδήποτε άλλην περίπτωση οφείλουν να εμφανισθώσι ενώπιον εις αρμοδίου προϊσταμένου την ωρισμένην αναφοράν. Το ήχημα τούτο ελλειπώς ανεπληρώθη μέχρι τούδε το προς σύνταξιν των επιλοχιών ωρισμένον, με όλον ότι οι επιλοχίαι μόνοι δεν είναι οι οφείλοντες εκάστοτε ν' αναφέρωσι.

Προς προστεθέντας τούτους δύο ήχους η επιτροπή συνέταξε επίσης και διά το τύμπανον.

Το ήχημα της σημαίας ετροποποιήθη επί τη βάσει του ρυθμού του οδοιπορικού βήματος.

Εν Αθήναις την 12η Ιανουαρίου 1854

Η

Επιτροπή

Μ:υ:Μάγγελ

υπολ: Διευθυντής

Seiller». [876]

Το μέλος της επιτροπής και προγυμναστής των Σαλπιγκτών Graf συμφώνησε για τα σαλπίσματα των Ακροβολιστών, ενώ για τα υπόλοιπα σαλπίσματα πρότεινε να συντεθούν τελείως νέα. Ωστόσο τα δύο άλλα μέλη υποστήριξαν ότι συνέταξαν τα σαλπίσματα έτσι ώστε να καταστούν γνωστά σε μικρό χρονικό διάστημα. Εφάρμοσαν δηλαδή την τεχνική της παραλλαγής σε ήδη γνωστά από το παρελθόν σαλπίσματα.[877]

Στις 23 Ιανουαρίου ο Διοικητής του 2ου ΤΠΓ Emmanuel Hahn απέστειλε έγγραφο προς το Υπουργείο Στρατιωτικών αιτούμενος την έκδοση διαταγής για την εγχάραξη των ηχημάτων της Γαλλικής Σάλπιγγας σε λιθογραφικές πλάκες.

«Πληροφορούμενος ότι η επί χάρτου διά χημικής μελάνης αντιγραφή των ηχημάτων της γαλλικής Σάλπιγγας, περί ων διαλαμβάνει η από 15 τρέχοντος υπ' αριθ. 816 Διαταγή του Υπουργείου, δεν συντελεί εις την λιθογράφησιν αυτών αλλ' η επί των ιδίων λιθογραφικών πλακών εγχάραξις, υποβάλλομεν επισυνημμένως ταύτα, παρακαλούντες το Υπουργείον ίνα ευαρεστούμενον διατάξη τα περί της λιθογραφήσεώς των».[878]

---

[876] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 533, Έγγραφα 362, 364, 365.

[877] Στο ίδιο, Έγγραφο 362.

[878] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 382.

Τα ηχήματα της υπηρεσίας του Πεζικού της Γραμμής ήταν 27 και των Ακροβολιστών 22. Από τα σαλπίσματα εσωτερικής υπηρεσίας του 1854 παραμένει σήμερα εν χρήσει στον Ελληνικό Στρατό ικανός αριθμός αυτών.[879]

Μάχη της Καλαμπάκας (1854)

Τον Μάιο του 1854 διεξήχθη η μάχη της Καλαμπάκας, μεταξύ Ελλήνων και Τούρκων, η οποία ήταν αποτέλεσμα του γενικού ξεσηκωμού που επικράτησε στην ελεύθερη Ελλάδα μετά την έναρξη του Κριμαϊκού πολέμου. Αποτελεί δε την πρώτη πολεμική σύγκρουση μετά την τελευταία μάχη της Πέτρας το 1829, όπου χρησιμοποιήθηκαν εκ νέου μουσικά όργανα. Όπως καταγράφεται στην περιγραφή των πολεμικών επιχειρήσεων, το σώμα που διέθετε σάλπιγγες και τύμπανα ήταν αυτό του *Ζήση Σωτηρίου*.

«Την πρώτην Μαΐου περί το εσπέρας εφθάσαμεν εις το χωρίον Παρασκευή, όθεν εδόσαμε σημείον προς τους Καλαμπακιότας Έλληνας δια της υψώσεως των σημαιών, του ήχου των σαλπίγκων και τυμπάνων και δια τριών πυροβολισμών, μας αντεχαιρέτησαν και ούτοι δια πυροβολισμών, και αμέσως επέμψαμεν ταχυδρόμον γράφοντες “Βαστάτε γενναίως εφθάσαμεν και ημείς οι Μακεδόνες και Ολύμπιοι”. […] Όταν επλησιάσαμεν εις Καλαμπάκαν εξήλθεν εις προϋπάντησίν μας ο Καπετάν Καταραχιάς, ημείς δε αμέσως εμβήκαμεν εις την γραμμήν με αναπεπταμένην την σημαίαν, και ηχούντων των σαλπίγκων και τυμπάνων, οι δε Τούρκοι μας εμετρούσαν ένα ένα εκ του στρατοπέδου αυτών».[880]

Ο Ζήσης Σωτηρίου, ο οποίος υπήρξε δωρητής ενός χρηματικού ποσού στην «τακτικήν μουσικήν Ναυπλίας», το 1829. Όπως αναφέρει ο ίδιος στα απομνημονεύματά του, η Συνθήκη της Αδριανούπολης, μεταξύ Ρωσίας και Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, υπεγράφη από τον πρωσικής καταγωγής Στρατάρχη των Ρώσων Hans Karl von Diebitsch-Sabalkanski, επάνω σε ένα τύμπανο.[881]

---

[879] Στο ίδιο, Έγγραφο 390, Χειρόγραφα σαλπίσματα Πεζικού και Ακροβολιστών.

[880] Ζήσης Σωτηρίου, *Η 25 Μαρτίου 1858. Ζήτω ο Συνταγματικός Θρόνος. Ζήτωσαν αι τρεις Συμμαχικαί Δυνάμεις. Έλληνες! Σέβας εις τον Συνταγματικόν Θρόνον και υπακουή εις τους νόμους της πατρίδος. Έλληνες! ο Θεός κήδεται της Ελλάδος*, Αθήνα 1858, σ. 4-5.

[881] Ζήσης Σωτηρίου, *Τα Άπαντα*, Αθήνα 1848, σ. 1-2 και 68.

Αναφορά του Michael Kragl (1854)

Σε αναφορά της 19ης Ιουνίου προς το Υπουργείο Στρατιωτικών του Βαυαρού Μουσικού και κατασκευαστή μουσικών οργάνων Michael Kragl ο οποίος είχε καταταγεί στο 2ο ΤΠΓ, καταγράφεται το αίτημά του να κατασκευάσει ο ίδιος ορισμένα ξύλινα μουσικά όργανα, υποσχόμενος ποιοτική κατασκευή και χαμηλότερη τιμή κατά 4 φιορίνια από την τιμή των προμηθευτών της Ελληνικής Στρατιωτικής Μουσικής.

«Γενναιότατε Κύριε Στρατηγέ

Επειδή καθ' όσον επληροφορήθην πρόκειται λόγος περί αγοράς διαφόρων οργάνων της μουσικής προς χρήσιν του Ελληνικού στρατού και επειδή ο διευθυντής της στρατιωτικής μουσικής Κος Μικελίνος Μάγγελ καθυπέβαλε εισέτι εκτιμητικόν κατάλογον εις το υφ' Υμίν Υψηλόν Υπουργείον λαμβάνω την τόλμη να αναφέρω συντόμως τα εξής.

Προ τριών ετών κατατάχθην επίτηδες ως κατασκευαστής μουσικών οργάνων εις των Ελληνικόν στρατόν συμφωνήσας κατ' επιταγήν του τότε Υπουργού πολέμου ρητώς περί τούτου με τον εν Μονάχω Ελληνικόν Πρόξενον. Φθάσας ενταύθα και βλέπων την ανάγκην διαφόρων πολυτίμων εργαλείων αναγκαίων διά την εξάσκησιν του έργου μου εζήτησα και έλαβον παρά τη Κυβερνήσει προκαταβολήν αποπληρωτέαν συν όσον ούπω. Ένεκα τούτου παρακαλώ ευσεβάστως να γίνη παρ' εμού η παραγγελία απάντων των χρειαζομένων ξύλινων οργάνων της μουσικής και εγγυούμαι διά την καλήν ποιότητα αυτών, παρατηρώ ταυτοχρόνως ότι υπόσχομαι να κατασκευάσω παν ξύλινον όργανον ανά 4 φιορίνια ευθηνότερα παρά της εις χείρας Υμών σημειώσεων του Κου Μάγγελ.

Λαβόντες υπόψιν τα αναφερόμενα δεν αμφιβάλλω ότι ευαρεστούμενος θέλετε διατάξει τα δέοντα ίνα παραχωρηθή εις εμέ η προμήθευσις τουτέστιν η κατασκευή των περί ων ο λόγος οργάνων.

Μένω με βαθύ σέβας

Ο ευπειθέστατος

Μιχαήλ Γράγελ

κατασκευαστής οργάνων της μουσικής»[882]

[882] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 480.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει η αναφορά του Βαυαρού Kragl στο μικρό όνομα του μακροβιότερου Διευθυντή των Στρατιωτικών Μουσικών Michael Mangel , το Ιταλικό χαϊδευτικό Μικελίνος, αν και ο Mangel ήταν ήδη 47 ετών. Από την ως άνω καταγραφή, φαίνεται ότι το μικρό αυτό όνομα ήταν διαδεδομένο εντός της υπηρεσίας, ακόμη και στον υπηρεσιακό γραπτό λόγο, πόσο μάλλον στον προφορικό, ώστε να το γνωρίζουν ακόμη και οι πολύ αργότερα από την περίοδο του Αγώνος αφικνούμενοι στην Ελλάδα στρατιωτικοί.

Νέα Αναδιοργάνωση του Στρατεύματος (1854)

Με Β.Δ. της 12ης Αυγούστου και επί Υπουργού Στρατιωτικών Δημήτριου Καλλέργη σχηματίστηκαν τρεις Μοίρες Πεζικού με αρίθμηση Α΄, Β΄, και Γ΄, διοικούμενες από αξιωματικούς φέροντες τον βαθμό του Συνταγματάρχη εκάστη. Στο επιτελείο της κάθε Μοίρας προβλεπόταν η τοποθέτηση ενός Αρχιμουσικού και 24 Μουσικών, κατανεμημένων ανά 8 σε κάθε μία από τις τρεις τάξεις μουσικών, α΄, β΄ και γ΄, ήτοι συνολικά 25 Μουσικοί. Κάθε Μοίρα συγκροτήθηκε από δύο Τάγματα Πεζικού της Γραμμής και σχηματίστηκαν συνολικά έξι τάγματα. Το Β.Δ. προέβλεπε επίσης και τον σχηματισμό τριών ταγμάτων Ακροβολιστών. Τα δύο τάγματα της Α΄ Μοίρας έλαβαν αρίθμηση 1ο και 2ο, αυτά της Β΄ Μοίρας αρίθμηση 3ο και 4ο, και τα τάγματα της Γ΄ Μοίρας αριθμήθηκαν ως 5ο και 6ο. [883]

Σε κάθε Τάγμα Πεζικού της Γραμμής προβλεπόταν η τοποθέτηση αντισυνταγματάρχη διοικητή και οι αξιωματικοί και υπαξιωματικοί του επιτελείου διακρίνονταν ιεραρχικά σε Επιτελείς, Μεσοτελείς και Υποτελείς. Κάθε τάγμα αποτελείτο από 6 λόχους, εκ των οποίων ο του δεξιά λόχος των Επιλέκτων και ο του αριστερού λόχος των Ευζώνων. Οι λόχοι του κέντρου έλαβαν αρίθμηση από 1, 2, 3, και 4. Σε κάθε τάγμα τοποθετήθηκε ένας αρχιτυμπανιστής φέρων τον βαθμό του λοχία και ένας δεκανέας τυμπανιστής ως υποτελείς. Σε κάθε λόχο προβλεπόταν η τοποθέτηση ενός σαλπιγκτή ή τυμπανιστή α΄ τάξεως και δύο της β΄. Η συνολική δύναμη των κελευστικών μουσικών ήταν 18 άνδρες, κατανεμημένοι ανά τρεις στους οικείους λόχους. Στο διάταγμα αυτό καταγράφεται και η προβλεπόμενη δύναμη των ταγμάτων κατά την περίοδο ειρήνης και πολέμου, η οποία ανερχόταν στους 737 και 1097

[883] Βυζάντιος, *Συλλογή Στρατιωτικών Νόμων και Διατάξεων,* ό.π. τόμ. Β΄, αρ. 47, σ. 95-101.

άνδρες αντίστοιχα. Η δύναμη των λόχων στις ειρημένες περιόδους ανερχόταν στους 120 και 180 άνδρες αντίστοιχα. [884]

Τα τρία Τάγματα των Ακροβολιστών σχηματίσθηκαν από την διάλυση των οκτώ ταγμάτων Οροφυλακής, απαρτίσθηκαν από έξι λόχους έκαστο και έλαβαν αρίθμηση 1ο, 2ο και 3ο Τάγμα. Στην Διοίκηση τοποθετήθηκαν αξιωματικοί φέροντες τον βαθμό του Ταγματάρχη και οι αξιωματικοί και υπαξιωματικοί των ταγμάτων διακρίθηκαν ιεραρχικά σε Επιτελείς, Μεσοτελείς και Υποτελείς, όπως και τα τάγματα της γραμμής. Στην τάξη των Υποτελών συμπεριλήφθηκε ένας Αρχισαλπιγκτής φέρων τον βαθμό του Λοχία και ένας Δεκανέας Σαλπιγκτής. Στην δύναμη των έξι λόχων τοποθετήθηκαν 18 κελευστικοί μουσικοί, ήτοι 6 σαλπιγκτές α΄ τάξεως και 12 σαλπιγκτές β΄ τάξεως κατανεμημένοι ανά τρεις σε κάθε λόχο, ομοίως με τα τάγματα πεζικού της γραμμής.[885]

Από την νέα αυτή αναδιοργάνωση των ταγμάτων πεζικού, γίνεται εμφανής η διοικητική υπαγωγή της στρατιωτικής μπάντας σε μείζονα σχηματισμό, αυτόν της Μοίρας, αλλά και η αδιάλειπτη παρουσία του ετέρου βραχίονα στρατιωτικής μουσικής, αυτού των κελευστικών μουσικών στα τάγματα πεζικού είτε της Γραμμής είτε των Ακροβολιστών.

Με βάση το ίδιο Β.Δ. στις 14 Σεπτεμβρίου 1854 έγιναν οι τοποθετήσεις των Διοικητών Μοιρών και Ταγμάτων Πεζικού της Γραμμής (Πίνακας 45).[886]

Από τον πίνακα διαπιστώνεται ότι οι πλειοψηφία διοικητών των Μοιρών και των ταγμάτων ήταν Έλληνες.

[884] ΦΕΚ 29Α΄/19 Αυγούστου 1854, σ. 157-159.

[885] Στο ίδιο, σ. 159.

[886] Βυζάντιος, *Συλλογή Στρατιωτικών Νόμων και Διατάξεων,* ό.π. τόμ. Β΄, αρ. 49, σ. 102-110.

Πίνακας 45. Διοικητές Μοιρών Πεζικού, 1854

Σώματα Πεζικού της Γραμμής	Διοικητής	Έδρα[887]
Α΄ Μοίρα Πεζικού της Γραμμής	Συνταγματάρχης Κωνσταντίνος Νικολαΐδης	Ναύπλιο
1ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής	Αντισυνταγματάρχης Γεώργιος Σέχος	
2ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής	Αντισυνταγματάρχης Αρτέμιος Μίχος	
Β΄ Μοίρα Πεζικού της Γραμμής	Συνταγματάρχης Emmanuel Hahn	Αθήνα
3ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής	Αντισυνταγματάρχης Μιχαήλ Ροδίτης	
4ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής	Ταγματάρχης Δημήτριος Κυπριανός (προσωρινά)	
Γ΄ Μοίρα Πεζικού της Γραμμής	Συνταγματάρχης Ιωάννης Κλίμακας	Λαμία
5ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής	Αντισυνταγματάρχης Τριαντάφυλλος Λαζαρέτος	
6ο Τάγμα Πεζικού της Γραμμής	Αντισυνταγματάρχης Δημήτριος Σπηλιωτόπουλος	

Λόχος Πυροσβεστών - Σαλπιγκτές (1854)

Με Β.Δ. της 14ης Οκτωβρίου σχηματίσθηκε ένας λόχος Πυροσβεστών με Λοχαγό διοικητή και σύνολο 89 ανδρών. Στον λόχο αυτόν τοποθετήθηκαν τρεις σαλπιγκτές. Η επιτήρηση του λόχου ανατέθηκε στον Συνταγματάρχη του Φρουραρχείου Αθηνών Ιλαρίωνα Τουρέτ. [888]

Συγκρότηση Στρατιωτικών Μουσικών στις Μοίρες Πεζικού Γραμμής (1854)

Τον Αύγουστο του 1854 το Υπουργείο Στρατιωτικών εξέδωσε διαταγή με την οποία διατάσσονταν η συγκρότηση τριών Στρατιωτικών Μουσικών, ήτοι μία για κάθε Μοίρα Πεζικού της Γραμμής. Για την υλοποίηση της συγκρότησης αυτής, ο Διευθυντής των Στρατιωτικών Μουσικών Michael Mangel, στις 23 Οκτωβρίου υπέβαλε προς το Υπουργείο

[887] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Α΄ τμήμα) Προσωπικό – Οργάνωση / ΑΧΧΙΙΙ Οργανισμός Πεζικού – Οργανισμός Ταγμάτων, Φ. 375 – ΑΧΧΙΙΙ, Ημερομηνία Εγγράφου 19/9/1854. Οι έδρες των Μοιρών στο έγγραφο καταγράφονται ως «προσωρινές».

[888] Βυζάντιος, *Συλλογή Στρατιωτικών Νόμων και Διατάξεων,* ό.π. τόμ. Β΄, αρ. 49, σ. 112.

Στρατιωτικών σχετικό σχέδιο, όπου επισυνάφθηκε ονομαστικός κατάλογος όλων των μουσικών, οι βαθμοί που έφεραν, τα μουσικά όργανα ανά εκτελεστή και η μονάδα προέλευσης. Ο Michael Mangel πρότεινε την παραμονή της Στρατιωτικής Μουσικής της 3ης Μοίρας στην Σχολής Μουσικής τουλάχιστον επί ένα έτος «έως ου αποκατασταθή ικανή προς εκτέλεσιν της υπηρεσίας». Επίσης υπέβαλε καταστάσεις με την κατανομή των υπαρχόντων ήδη μουσικών οργάνων και εισηγήθηκε την προμήθεια νέων. Επιπλέον πρότεινε την φοίτηση στην Σχολή Μουσικής 30 μαθητών ως εφεδρεία, ώστε να στελεχώνουν τις διάφορες Στρατιωτικές Φιλαρμονικές του Κράτους.

Στους ονομαστικούς καταλόγους που προτάθηκαν για την συγκρότηση των Στρατιωτικών Μουσικών, στην Στρατιωτική Μουσική της πρωτεύουσας, η οποία υπήχθη στην 2η Μοίρα Πεζικού της Γραμμής, Αρχιμουσικός τοποθετήθηκε ο Franz Seiller, και δεύτερος στην ιεραρχία ως χαρακτηρισμένος αρχιμουσικός ο Christian Welker. Στην Στρατιωτική Μουσικής της 1ης Μοίρας Πεζικού της Γραμμής με έδρα το Ναύπλιο, ο Michael Mangel τοποθέτησε τον χαρακτηρισμένο Αρχιμουσικό Xavier Agius και δεύτερο στην ιεραρχία τον α΄ τάξης Μουσικό Χρήστο Παπαδόπουλο. Στην Στρατιωτική Μουσικής της 3ης Μοίρας Πεζικού της Γραμμής ο Michael Mangel πρότεινε αρχικά ως αρχιμουσικό τον Christian Welker, ωστόσο στην πρωτότυπη κατάσταση το όνομα του Βέλκερ αντικαταστάθηκε πιθανώς από ανώτερο κλιμάκιο με αυτό του Eugene Gardiol, ενώ δεύτερος στην ιεραρχία τοποθετήθηκε ο Μουσικός α΄ τάξης Johann Emge. Ο Christian Welker τοποθετήθηκε τελικά ως χαρακτηρισμένος αρχιμουσικός στην ΙΙ Μοίρα Πεζικού υπό τον Franz Seiller.

«α). Περί διαιρέσεως των μουσικών εις τρεις Μουσικάς.

Συμφώνως τη υπ’ αρ. 19407 από 21 Αυγούστου τρ. έτους διαταγή του Σ. τούτου Υπουργείου υποβάλλω ευσεβάστως τον γενικόν ονομαστικόν κατάλογον των στρατιωτικών μουσικών, ους διήρεσα κατά τους κανόνας της τέχνης εις τρεις μουσικάς των τριών Μοιρών του Πεζικού της Γραμμής. Εις την μουσικήν της Πρωτευούσης έκρινα αναγκαίον ίνα θέσω 40 μουσικούς εκ των μάλλον εμπείρων και ικανών, αφαιρέσας ανά 5 μουσικούς εκ των άλλων δύω άλλων μουσικών εις τρόπον ώστε αι δύω άλλαι μουσικαί θέλουσι σύγκεισθαι από 25 άτομα εκάστη, εξαιρουμένου του αρχιμουσικού· και τούτο επειδή εν τη Πρωτευούση παρίσταται μεγαλητέρα ανάγκη καλητέρας μουσικής όσον διά το αξιοπρεπές τόσον και ένεκα του θεάτρου, των διδομένων χορών εν τε τη Αυλή και παρά τοις Πρέσβεσι των ξένων Δυνάμεων, προς δε και ένεκα των δημοσίων περιπάτων. Άλλως, εάν διαιρούσα τους μουσικούς εξ ίσου,

η ενταύθα μουσική δεν ήθελεν είσθαι εις κατάστασιν ίνα επαρκή εις τας υπηρεσίας και τας λοιπάς ανάγκας, και, ήθελε παριστάνει καταβιβασμένην θέσιν εντός της Πρωτευούσης του Κράτους, ενώ τη σήμερον η Ελληνική μουσική θεωρείται ως μία των αρίστων. Εις τους τρεις διαιρετικούς καταλόγους σημειώ τας μεταθέσεις, προβιβασμούς και την διανομήν παλαιών τε και νέων οργάνων προσθέττων και έτερον κατάλογον αναγκαιούντων νέων οργάνων. Παρακαλώ ουν το Σ. Υπουργείον, όπως διατάξη την προμήθειαν των νέων οργάνων όσον τάχιστα, επειδή όργανα πλεονάζοντα διά τους μαθητευομένους δεν υπάρχουσι λειπόντων δε αυτών περισσότερος καιρός παρελεύσεται. Εν τω καταλόγω των νέων οργάνων δεν εσημειώθη το μέγα τύμπανον/ Gran Casse/ διότι το όργανον τούτο δυνάμεθα ίνα προμηθευτούμε εκ Τεργέστης· τιμάται δε φιορίνια 40.

β). Περί μουσικής της III Μοίρας.

Η σχηματισμένη μουσική της III Μοίρας ανάγκη να μείνη εις το ενταύθα σχολείον της μουσικής τουλάχιστον εν έτος έως ου αποκατασταθή ικανή προς εκτέλεσιν της υπηρεσίας.

Οι μαθητευόμενοι, ων τα ονόματα εν τω καταλόγω εσημειώθησαν διά του αστέρος *, θέλουσι προβιβάζεσθαι άμα γίνωσιν ικανοί προς υπηρεσίαν. Επίσης δε και οι μουσικοί ων τα ονόματα φέρουσι το αυτό σημείον, θέλουν προβιβασθεί εν τω άμα αποκατασταθείσης της μουσικής της III Μοίρας. αλλ' όμως εν τω διαστήματι τούτω, επειδή οι μουσικοί ούτοι μέλλουσι ν' αποκατασταθώσιν από της ενταύθα μουσικής ίνα αποτελώσι μέρος της μουσικής της III Μοίρας, υποχρεούνται ίνα ακολουθώσι την υπηρεσία της ενταύθα μουσικής της II Μοίρας.

Υπάρχουν προσέτι εν τω καταλόγω μουσικοί, των οποίων τα ονόματα σεσημειωμένα εισί διά διπλού αστέρος. ούτοι έχουν μεν την αρχαιότητα προβιβασμού, ουχ' όμως και την ικανότητα.

Υπάρχουν ωσαύτως και 4 θέσεις σεσημειωμέναι διά του μηδενός 0. Αύται έμειναν χηρεύουσαι και θέλουσι μείνει ως τοιαύται έως ου ευρεθώσιν άτομα ικανά να καθέξωσιν αυτάς. νυν δε υπάρχουν μουσικοί κατάλληλοι διά τας θέσεις ταύτας.

Τολμώ δε να παρατηρήσω εις το Σ. Υπουργείον, ότι καλόν είναι και μάλιστα αναγκαίον να υπάρχωσιν εν τω ενταύθα Σχολείον της μουσικής 30 τουλάχιστον μαθητευόμενοι εφεδρείας δι' οποιαδήποτε τυχούσαν ποτέ ανάγκην θέλουσι δε χρησιμεύσει ούτοι διά τας διαφόρους μουσικάς του Κράτους.

γ). Περί του Γαρδιόλου αρχιμουσικού.

Ο αρχιμουσικός Ευγένιος Γαρδιόλ δις είχεν αποσπασθεί από της ενταύθα μουσικής ίνα εκτελή τα χρέη του αρχιμουσικού α) εις το ποτέ Α΄ον πεζικόν τάγμα της γραμμής ως χαρακτηρισμένος αρχιμουσικός· αλλ' η Διοίκησις του τάγματος τούτου είχε καθημερινώς παράπονα κατ' αυτού διά την αμέλειαν αυτού προς την υπηρεσίαν ως εκ της συχνής μέθης αυτού. β) Εστάλη επίσης εις το ποτέ Δ΄ον τάγμα «Ακροβολιστών» ως πραγματικός αρχιμουσικός, αλλ' και εκείθεν υπήρξαν τα αυτά παράπονα. Επειδή δε καλώς γινώσκω, ότι τα παράπονα ταύτα ήσαν βάσιμα, και ότι τα ελαττόματα ταύτα δεν εξαλείπτονται εις την ηλικίαν αυτού, δεν τολμώ πλέον ίνα προτείνω αυτόν εις ουδεμίαν μουσικήν προς αποφυγήν γεννηθησομένων εις το εξής παραπόνων και δυσαρεσκειών. όθεν προτείνω ταπεινώς εις το Σ. Υπουργείον, εάν ευδοκή λαβόν υπόψιν τα γηρατιά του Γαρδιόλου θέση αυτόν εις απομαχίαν».[889] (Πίνακες 46, 47, 48).

Πίνακας 46. 2η Μοίρα Πεζικού, Α΄ Μουσική Αθηνών, 1854

Αύξων Αριυμός	Βαθμός	Προβιβασμός	Ονοματεπωνυμία	Όργανα		Σώμα εις το οποίο ανήκε μέχρι τούδε
				Νέα	Μεταχειρισμένα χρήσιμα	
1	Αρχιμουσικός		Σάϊλερ Φραγκίσκος	Κλαρ: Es		ΙΙ Πεζ. Τάγ: της Γραμ.
2	Χαρ. Αρχιμουσ.		Βέλκερ Χρήστος	: και Β		: :
1	Μου: Ι Τάξ:		Φουστανάκης Αναστάσιος	Κλαρ: Β.		: :
2	:		Παπαδόπουλος Νικόλαος	Κλαρ: Es		: :

[889] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 533, Έγγραφα αρ. 552, 553, 554, 557.

3	:		Φριμ Γεώργιος	Κόρνο.		: :
4	:		Έμκε Φραγκίσκος	Κλαρ: Β.		: :
5	:		Λιτόλφος Φραγκίσκος	Αλτχορν.		: :
6	:		Αϊχμύλερ Φρειδερίκος		Βομβαρδόν.	: :
7	:		Χολτζ-μάϊερ Βενέδικτος	Φλυγελχορν.		: :
8	:		Καϊδεμπέργερ Γεώργιος	Σάλπ: Υψ.		: :
9	:		Κράγελ Μιχαήλ	Φλάου:		: :
10	:		Δεσύλας Μιχαήλ	Κλαρ: Β.		: :
1	Μουσ: ΙΙ Ταξ:		Ζόρμπας Κυριάκος	Κλαρ: Β.		: :
2	:		Μιχαήλ Ιωάννης	Μεγ: Τύμπ:		: :
3	:		Πλασταράς Λασκαράκης	Φαγότο.		: :
4	:		Μπιλάλης Γεώργιος	Βομβαρδόν .		: :
5	:		Γεώργιος Σταμάτης	Τρομπόν.		: :
6	:		Καούκης Λοΐζος	Φλάουτον		: :
7	:		Κωνσταντινάκης Ιωάννης	Τρομπόν.		: :
8	:		Καραμαννόλης Ιωάννης	Κλαρ: Es.		: :
9	ΙΙΙ Ταξ:	ΙΙ: Ταξ	Νικολάου Παναγιότης	Κλαρ: Es.		: :
10	:	ΙΙ :	Τζέτζος Βασιλείου	Σαλ: Εφ.		Υπαρχ:Μουσ:του ΙΙΙ
11	:	ΙΙ :	Βασιλείου Μιχαήλ	Κόρνο.		Του ΙΙ Πεζ: Ταγ:
12		ΙΙ :	Χρονακόπουλος Παναγιότης		Τύμπανον	: :
1	ΙΙΙ Ταξ:		Καζαντζής Θεόδορος		Κρόταλα	: :
2	:		Σταματογιάννης Κωνσταντίνος	Κλαρ: Es.		: :

3	:		Παρασκεβάς Δημητρίου	Κλαρ: Β.		: :
4	:		Πέσερ Ροβέρτος	Σαλπ: Εφ.		: :
5	:		Παπαδούκας Χρήστος	Κορνο.		: :
6	Μαθητε:	III	Ρούσος Α. Ιωάννης	Σαλπ: Εφ.		: :
7	Μαθ:	III	Μπούρας Διονίσιος	Τρομπόν.		: :
8	Μαθ:	III*	Λεντούδις Δημήτριος	Βομβαρδόν.		: :
1	Μαθητ:	IIII	Παπασιράκης Δημήτριος	Κλαρ: Β.		Του Ι Πεζ: Ταγ:
2	:	: *	Σώκος Κωνσταντίνος	Σαλπ: χαμηλ.		Του ΙΙ Πεζ: Ταγ:
3	:	: *	Δημήτριος Λιόσις	Κλαρ: Β.		: :
4	:	: *	Κραινερ Αντώνιος		Αλτ. Χ.	: :
5	:	: *	Νικόλαος Αναστασίου		Κλαρ:	: :
6	:	: *	Φερεντίνος Όθων	Κορνο		Του ΙΙ Ακροβολιστών
7	:	: *	Ταχλαουερ Γεώργιος	Φλάουτον		Του ΙΙ Πεζ: Ταγ:
8	:	: *	Κέχιχ Κάρολος		Κλαρ:	: :
9	:	: *	Πρεφαντόπουλος Κωνσταντίνος		Βομβαρδόν.	: :
10	:	: *	Όθων Σταβροκόκινος		Σαλπ:	: :

Πίνακας 47. 1η Μοίρα Πεζικού, Β΄ Μουσική Ναυπλίου, 1854

Αύξων Αριμμός	Βαθμός	Προβιβασμός	Ονοματεπωνυμία	Όργανα		Σώμα εις το οποίο ανήκε μέχρι τούδε
				Νέα	Μεταχειρισμένα χρήσιμα	
2	Χαρακτ.Αρχ.	Αρχιμουσικός	Σαβέριους Άγιους	Κλαρ: Β.		Του ΙΙ Πεζ. Τάγ: της Γραμ.
1	Μου: Ι Τάξ:		Παπαδόπουλος Χρίστος		Κλαρ: Β.	: :
2	: 0				Κλαρ: Β.	: :
3	: 0				Βομβαρδόν.	: :
4	Μουσ: ΙΙ Ταξ:	Ι. Τάξ:	Καπελέτης Ιωσήφ		Κλαρ: Β.	: :
1	Μουσ: ΙΙ	Ι. **	Παρασκεβάς Ανδρέας		Κλαρ: Β.	: :
2	Μου: ΙΙ	Ι. **	Αθανασόπουλος Κωνσταντίνος		Βομβαρδόν.	: :
3	Μου: ΙΙΙ	ΙΙ.	Κανελόπουλος Ηλίας		Φλύγελχορν.	: :
1	Μαθητ:	ΙΙΙ	Αναστασόπουλος Πέτρος		Κόρνο	: :
2	:	:	Μπονοβολόπουλος Γεώργιος	Κλαρ: Es	Κλαρ: As	: :
3	:	:	Παλαβητζίνος Σπυρίδων		. Τρομπόν.	: :.
4	:		Μαντζουκόπουλος Ηρακλής		Σαλπ: Υψ.	Του Ι Πεζ. της Γραμ
5	:		Βιριδάκης Γεώργιος	Τρομπόν		: :
6	:		Σπάθης Αθανάσιος		Άλτχορν.	: :
7	:		Αφεντούλης Νικόλαος		Κόρνο.	: :
8	:		Λεωνίδας Δημητρίου		Φλάουτο.	: :
1	:	ΙΙΙΙ	Μενιδιάτης Παρασκεβάς		Κόρνο	: :
2	:		Σάβας Πέτρος		Σαλπ: Εφ.	: :

3	:		Κωνσταντίνος Γεώργιος	Σαλπ: χαμ:		: :
4	:		Μπαλωματής Εμμανουήλ		Τύμπανον	: :
5	:		Φιλάρετος Νικόλαος		Κρόταλα.	: :
6	:		Λεωνάρδος Κωνσταντίνος		Κλαρ: Es.	: :
7	:		Βασιλείου Δημήτριος		Κλαρ: Β.	: :
8	:		Στρατιγούλης Γεώργιος		Σαλπ: Εφ.	: :
9	:		Κρητικός Παναγιότης		Μέγα Τύμπα:	: :
10	:		Πικέας Πέτρος	Σαλπ: Εφ.		: :

Πίνακας 48. 3η Μοίρα Πεζικού, Γ΄ Μουσική Λαμίας, 1854

Αύξων Αριυμός	Βαθμός	Προβιβασμός	Ονοματεπωνυμία	Όργανα		Σώμα εις το οποίο ανήκε μέχρι τούδε
				Νέα	Μεταχειρισμένα χρήσιμα	
2	Αρχ.	Αρχιμουσικός	Γαρδιόλος Ευγένιος			Του ΙΙ Πεζ. Τάγ: της Γραμ.
1	Μου: Ι Τάξ:		Έμκε Ιωάννης	Κλαρ: Β.		: :
2	: 0			Κλαρ: Β.		
3	:		Παπαδόπουλος Νικόλαος	Κλαρ: Es		: :
4	Μουσ: ΙΙ Ταξ:	Ι. Τάξ:	δ.δ. Ματθαίος	Σαλπ: Εφ.		: :
1	Μου: ΙΙ		Εμμανουήλ Δημήτριος	Κλαρ: Es		: :
2	Μου: ΙΙ		Λούστρος Βιτζέντζος	Κλαρ: Β.		: :

3	Μ: ΙΙΙ Ταξ:	ΙΙ Ταξ: *	Αποστολόπουλος Νικόλαος			: :
1	ΙΙΙ Ταξ:		Περίς Νικόλαος	Σαλπ: Εφ.		: :
2	:		Κωστόπουλος Κοσμάς		Τύμπανον	: :
3	Μαθ:	ΙΙΙ Ταξ:	Λαζαρίδης Δημήτρης		Σαλπ: Εφ, Β	: :.
4	:	: *	Άγγελος Μιχαήλ		Κόρνο	Του ΙΙΙΙ Ακρ.
5	:	: *	Δημητρακόπουλος Ηλίας		Βομβαρδόν	: :
6	:	: *	Σπιλιοτόπουλος Γεώργιος		Σαλπ: Υψ.	: :
7	:	: *	Παναγιότης Δημητρίου	Φλύγελχορν		: :
8	:	: *	Μπούρα Νικόλαος		Σαλπ: Εφ.	Του ΙΙΙ Ακρ.
1	:	ΙΙΙΙ	Κανελόπουλος Θεόδορος	Κλαρ: Β		Του Ι Πεζ:
2	:	*	Παναγιότης Δημητρόπουλος		Βομβαρδόν	Του ΙΙΙΙ Ακρ.
3	:	*	Βαρδασάκος Αντονίου		Κλαρ: Β.	: : :
4	:	*	Σήφουνας Δημοσθένης		Σαλπ: χαμ:	Του ΙΙΙ Ακρ.
5	:	*	Σάβας Νικολάου		Τρομπόν	Του ΙΙΙΙ :
6	:	*	Γιαννόπουλος Κωνσταντίνος		Μεγ: Τύμπ:	Του ΙΙΙ Ακρ.
7	:	*	Άγγελος Ψυλός		Κόρνο	Του ΙΙ Πεζ: Τάγμ:
8	:	*	Ντούσκος Θεόδορος	Τρομπόν	Μέγα Τύμπα:	Του ΙΙΙ Ακρ.
9	:		Αντωνίου Παναγιότης	Κλαρ: Β		Του ΙΙ Πεζ: Τάγμ:
			Κουράκος Νικόλαος		Κρόταλα	Του ΙΙΙ Ακρ:

Διευκρινίζεται ότι τον Σεπτέμβριο του 1854 η Διοίκησης της ΙΙΙ Μοίρας Πεζικού είχε έδρα την Λαμία, ενώ το καλοκαίρι του 1855 είχε ήδη μετασταθμεύσει στο Μεσολόγγι, όπου ακολούθησε και η Στρατιωτική Μουσική της, όπως καταγράφεται σε έγγραφο της 25ης Ιουνίου 1855, στο οποίο η Διεύθυνση Στρατιωτικών Μουσικών ζητεί από την Μοίρα να καταβάλλει αντίτιμο για την χρήση 18 βιβλίων της Μουσικής, αποτελούμενο από 30 σελίδες έκαστο με μουσικά τεμάχια.[890]

[890] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 534, Έγγραφο αρ. 707.

Παραλαβή οργάνων των διαλυθέντων ταγμάτων ακροβολιστών (1855)

Στις 3 Ιανουαρίου παρελήφθησαν τα μουσικά όργανα των διαλυθέντων 3ου και 4ου Ταγμάτων Ακροβολιστών από τριμελή επιτροπή που όρισε το Υπουργείο Στρατιωτικών, αποτελούμενη από τον Διευθυντή των Στρατιωτικών Μουσικών Michael Mangel, τον Αρχιμουσικό της ΙΙ Μοίρας Πεζικού Franz Seiller και τον Αρχιμουσικό της Μοίρας Πυροβολικού Joseph Friedrich Kappelmaier. Τα μουσικά όργανα ταξινομήθηκαν ανάλογα με τα τεχνικά τους χαρακτηριστικά, την λειτουργικότητά τους και διανεμήθηκαν στο Σχολείο Μουσικής και της δύο Μοίρες πεζικού. Η επιτροπή εκτίμησε την χρηματική τους αξία σε 1216, 60 δραχμές.[891]

Πίνακας 49. Μουσικά όργανα του διαλυθέντος 3ου Τάγματος Ακροβολιστών, 1855

Αριθμός	Ονομασία των οργάνων	Αξία αυτών		Τάξις των οργάνων			Διανομή αυτών		Του αρχαίου Συστήματος
		Δραχ.	Λεπτ.	Εύχρηστο διά υπηρεσίαν	Εύχρηστο διά Μαθητευομέν:	Άχχρηστα	I Μοίρα	III Μοίρα	
1.	Σάλπιγξ υψηλή Ε με 3. Μηχανάς	40		1.				1.	
1.	: : : :	25			1.				
1.	: : Ευ : :	60		1.				1.	
1.	: C Bass	80		1.		1.		1.	
1.	: B Bass	60		1.					
1.	: C Bass με 2 :	2				1.			
1.	Κλαπαδόρα με 6 κλειδιά	50		1.					1.
1.	Κέρας / κόρνο / χρωμ: με 2 μηχ:	60		1.				1.	
1.	: : : :	60		1.				1.	
1.	Βομβαρδόν	180		1.				1.	
1.	Κλαρίνο Β με 6 κλειδιά	1				1.			

[891] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 533, Έγγραφα αρ. 572, 573.

1.	Τρομπών άνευ μηχανών	15						1.	
26	Προστόμια	26						.	
26	Κομματάκια προς 10 λεπτά	2	60						
	Το όλον	661	60						

Πίνακας 50. Μουσικά όργανα του διαλυθέντος 4ου Τάγματος Ακροβολιστών, 1855

Αριθμός	Ονομασία των οργάνων	Αξία αυτών		Τάξις των οργάνων			Διανομή αυτών		Του αρχαίου συστήματος
		Δραχ.	Λεπτ.	Εύχρηστο διά υπηρεσίαν	Εύχρηστο διά Μαθητευομέν:	Άχρηστα	I Μοίρα	III Μοίρα	
1.	Σάλπιγξ υψηλή C με 3. Μηχανάς	25			1.				
1.	Κορνέτα (a piston) : :	3				1.			
1.	Σάλπιγξ Sol : :	20			1.				
1.	: : : :	20			1.				
1.	: B Bass με 2 :	7				1.			
1.	: : : :	7				1.			
1.	Κέρας χρωμ: με 3 μηχανάς	120		1.			1.		
1.	: : με 2 μηχανάς	35			1.			1.	
1.	: : : :	35			1.				
1.	Άλτχορν : :	50		1.				1.	
1.	Βομβαρδίνο	40			1.				
1.	Βομβαρδών	120		1.				1.	
1.	Τρομπών άνευ μηχανών	1							1.
1.	Σάλπιγξ άνευ μηχανών	2				1			
1	Κλαρίνο Es με 13 κλειδιά	10			1				
2.	: : έκαστο	20			2				
1	: : :	30			1				
		555							
		661	60						

Πρόταση στρατολόγησης Βαυαρών μουσικών (1855)

Της 4 Ιανουαρίου ο Michael Mangel πρότεινε στο Υπουργείο Στρατιωτικών την στρατολόγηση έξι Βαυαρών Μουσικών, καθώς μετά την συγκρότηση των τριών Μουσικών των Μοιρών Πεζικού, παρέμεναν κενές τρεις θέσεις μουσικών α΄ τάξης, ενώ πλησιάζει και η αποστρατεία ορισμένων άλλων λόγω γήρατος. Στην αναφορά αυτή τόνισε ότι «επειδή εν Ελλάδι ένεκα ελλείψεων των αναγκαίων κοινωνικών μέσων είναι δύσκολον αν όχι αδύνατον να μορφωθώσι μουσικοί να καθέξωσι επαξίως την θέσιν μουσικού α΄ τάξεως προτείνω την εκ Βαυαρίας στρατολογίαν εξ μουσικών, ως έγινε τοιαύτη το έτος 1852 και υπό της της όρους». Στην πρότασή του σημείωσε ότι το κύριο μουσικό όργανο των της κατάταξη Βαυαρών μουσικών έπρεπε να είναι το κλαρινέτο, και ότι ένας εκ των μουσικών αυτών έπρεπε να διαθέτει γνώση των θεωρητικών της μουσικής, προκειμένου να χρησιμεύσει ως αρχιμουσικός της 3ης Μοίρας πεζικού.[892]

Ο Πρώτος Αρχιμουσικός από την Φιλαρμονική Εταιρεία Κέρκυρας (1855)

Στις 9 Μαρτίου ο Κερκυραίος κλαρινετίστας και πτυχιούχος αντίστιξης Μάρκος Δεσύλλας, μαθητής του Νικόλαου Χαλικιόπουλου Μάντζαρου στην Φιλαρμονική Εταιρεία Κέρκυρας, υπέβαλε αίτημα εξέτασής του ως αρχιμουσικού, με σκοπό την κατάταξή του στην Στρατιωτική Μουσική.[893]

Κατόπιν εντολής του Υπουργείου Στρατιωτικών συστάθηκε επιτροπή αποτελούμενη από τον διευθυντή της Στρατιωτικής Μουσικής Μιχαήλ Mangel, τον αρχιμουσικό της 2ης Μοίρας Πεζικού της Γραμμής Franz Seiller και τον Αρχισαλπιγκτή της Μοίρας του Πυροβολικού Joseph Friedrich Kappelmaier. [894] Η επιτροπή, αφού εξέτασε στην οργανοχρησία του κλαρινέτου τον Μάρκο Δεσύλλα, τον κατέταξε ως μουσικό β΄ τάξης ενώ για τις θεωρητικές γνώσεις του αποφάνθηκε ότι αυτές ήταν επαρκείς. Ωστόσο, επισήμανε το γεγονός ότι ο Μάρκος Δεσύλλας παιάνιζε μόνο ένα μουσικό όργανο, το κλαρινέτο. [895]

---

[892] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 574.

[893] Στο ίδιο, έγγραφο 644.

[894] Σε ορισμένα έγγραφα απαντάται και ως Kappelmeier.

[895] Κατά την εποχή αυτή, ήταν σύνηθες οι αρχιμουσικοί να παιανίζουν πλέον του ενός των μουσικών οργάνων της φιλαρμονικής.

Στις 4 Απριλίου 1855, ο Δεσύλλας υπέβαλε, στον Δήμο Αθηναίων, αίτημα πρόσκτησης της ελληνικής ιθαγένειας, προκειμένου να καταταγεί στον Ελληνικό Στρατό ως αρχιμουσικός.[896] Ο Μάρκος Δεσύλλας τοποθετήθηκε ως αρχιμουσικός του 3ου Συντάγματος Πεζικού, στο Μεσολόγγι, το 1856.[897]

Κατάταξη του Αντώνιου Φίτστουμ (1855)

Στις 24 Ιουνίου 1855 ο Μουσικός α΄ τάξεως Anton Fitzthum (Αντώνιος Φίτστουμ[898]) παρουσιάστηκε στην Αθήνα φέρων πρωτόκολλο που όριζε την κατάταξή του στην Στρατιωτική Μουσική της 2ης Μοίρας Πεζικού.[899]

Περί στρατωνισμού μαθητευομένων της Σχολής Μουσικής (1855)

Στις 26 Ιουλίου ο Διευθυντής της Σχολής Μουσικής Michael Mangel υπέβαλε αναφορά προς το Υπουργείο Στρατιωτικών σχετικά με τον στρατωνισμό των μαθητευομένων της 3ης Μοίρας Πεζικού, οι οποίοι είχαν μετακινηθεί με διαταγή του Διοικητή της 2ης Μοίρας Πεζικού Συνταγματάρχη Εμμάνουελ Χαν σε χώρο του στρατώνα της Μοίρας.

Από την Αναφορά του Michael Mangel συνάγεται ότι για την λειτουργία του Σχολείου Μουσικής και προς ευκολία εκμάθησης της μουσικής τέχνης, το σχολείο στεγάστηκε στο πρώην τέμενος (*τζαμίον*) ως «Στρατών και ως Σπουδαστήριον» ώστε να είναι συγκεντρωμένοι σε έναν χώρο. Σύμφωνα με τον Michael Mangel, οι μαθητευόμενοι μπορούσαν να εξασκούν τις δεξιότητές τους και μετά το πέρας των μαθημάτων χρησιμοποιώντας τα μουσικά όργανα της Σχολής. Σε άλλο σημείο της αναφοράς του, ο Mangel σημείωνε ότι ο αριθμός των μαθητευομένων μουσικών το 1845 ανερχόταν στους 36, ενώ την συγκεκριμένη περίοδο ο

---

[896] Τα Επτάνησα βρίσκονταν υπό αγγλική κυριαρχία και η κατάταξη στον ελληνικό στρατό απαιτούσε την ελληνική υπηκοότητα. Βλ. ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 533, έγγραφο 648.

[897] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 534, έγγραφο 986.

[898] Σε πρωτογενείς πηγές αναγράφεται και ως Φιτζ Τουμ.

[899] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 533, Έγγραφο αρ. 684.

αριθμός των μαθητών έφτανε τους 29, και συνεπώς δεν συνέτρεχαν λόγοι μετακίνησης των μαθητευομένων.[900]

Ωστόσο ο Διοικητής της ΙΙ Μοίρας Πεζικού, στην δική του αναφορά της 30ής Ιουλίου 1855, επικαλούμενος μαρτυρίες του Υπολοχαγού Υπασπιστή του 4ου Τάγματος και επιφορτισμένου με την επιτήρηση των μαθητευομένων μουσικών για διοικητικά θέματα, ανέφερε ότι η απόφαση για την μετακίνηση των μαθητευομένων μουσικών λήφθηκε λόγω στενότητας του χώρου του τεμένους ώστε να προφυλαχθεί η υγεία των μαθητών, καθώς εκεί διέμεναν προσωρινά και οι σαλπιγκτές των πρώην ταγμάτων των Ακροβολιστών, αλλά και για να προληφθούν τυχόν άλλα περιστατικά, αφορώντα τα ήθη. Από την αναφορά αυτή τεκμαίρεται επίσης ότι οι μαθητευόμενοι μουσικοί είχαν ηλικία κυμαινόμενη από 12 έως 17 ετών.[901]

Παραλαβή μουσικών οργάνων (1855)

Στις 10 Αυγούστου παρελήφθησαν μουσικά όργανα που είχαν σταλεί από το Μόναχο. Η τετραμελής επιτροπή παραλαβής αποτελούνταν από τους αξιωματικούς της οικονομικής επιτροπής της 2ης Μοίρας πεζικού «Αντισυνταγματάρχην Κ^ον Μ. Ροδίτην ως Πρόεδρον, από τον υπολοχαγόν Κ. Ψωμόπουλον, και τον καταλυματία επί του υλικού Κ^ον Αθανασιάδην, παρόντος και του διευθυντού της Στρατιωτικής Μουσικής Κ^ου Μανγκελίνου. Εμπεριέχονται τα κάτωθι είδη:

1/ Μία υψηλή Σάλπιγξ Τσε

3/ Τρεις Σάλπιγγες Φα

3/ Τρεις όμοιες Τσε χαμηλές

1/ Εν Άλτχορν

1/ Βομβαρδόνιον

3/ Τρομπόνια

---

[900] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 534, Έγγραφα αρ. 737, 738. Το τέμενος όπου στεγάστηκε η Σχολή της Μουσικής από το 1844 έως το 1855, είναι αυτό που βρίσκεται στο Μοναστηράκι, γνωστό ως «τζαμί Τζισδαράκη», σημερινό Μουσείο Νεότερου Ελληνικού Πολιτισμού

[901] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 734, 735.

2/ δύο Φλιουτεχορν/ Κλαμπαδόρες

12/ δώδεκα κλαρινέτα Μπε

8/ ούτω όμοια Es

1/ εν όμοιο As

21/ είκοσι εν Προστόμια του Κλαρινέτου

21/ είκοσι εν Βαρελότα όμοια» .[902]

Περί δόκιμων τυμπανιστών και μαθητευόμενων παίδων (1855)

Στις 10 Αυγούστου και με αφορμή διαταγή του Υπουργείου Στρατιωτικών με την οποία διέταζε την κατάταξη του παίδα Κωνσταντίνου Α. Δασκαλόπουλου ως μαθητευόμενου μουσικού για λογαριασμό της 1ης Μοίρας Πεζικού, ο Διοικητής της Β΄ Μοίρας Πεζικού Emmanuel Hahn ζήτησε διευκρινήσεις από το Υπουργείο Στρατιωτικών για την ηλικία κατάταξης, τα σωματικά προσόντα και τον χρόνο θητείας των μαθητευομένων παίδων μουσικών. Το Υπουργείο Στρατιωτικών διηύθυνε την αναφορά αυτή στην Διεύθυνση Στρατιωτικών Μουσικών η οποία κλήθηκε υποβάλλει διασαφηνίσεις.

Από αναφορά της 13ης Αυγούστου προς το Υπουργείο Στρατιωτικών της μητέρας του μαθητευομένου μουσικού Ιωάννη Γαΐτάνου, ετών 17, προκύπτει ότι η θητεία των μαθητευομένων μουσικών διαρκούσε έξι χρόνια και όχι τέσσερα, όπως η θητεία των λοιπών στρατιωτών. Στην αναφορά αυτή η μητέρα του μαθητευομένου μουσικού, χήρα ιερέως, ζητούσε να μειωθεί η θητεία του υιού της κατά δύο έτη, προκειμένου εκείνος να συνεισφέρει στα οικογενειακά βάρη, με το αιτιολογικό ότι δεν γνώριζε την διάταξη περί εξαετούς θητείας των μαθητευομένων μουσικών όταν έδωσε την συγκατάθεσή της για την κατάταξη του υιού της.[903]

Στις 15 Αυγούστου ο Διοικητής της Β΄ Μοίρας Πεζικού Emmanuel Hahn απάντησε στο Υπουργείο Στρατιωτικό για το θέμα αυτό σημειώνοντας ότι, η κατάταξη των μαθητευομένων τυμπανιστών γινόταν με την σύμφωνη γνώμη των γονέων ή συγγενών και ότι οι η εξαετής θητεία ήταν γνωστή στους ενδιαφερόμενους εκ των προτέρων.

---

[902] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 748.

[903] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 757.

«Απαντών επί της υπ' αριθ. 20,705 Επισημειωτικής Υπουργικής διαταγής λαμβάνω την τιμήν ν' αναφέρω, ότι προκειμένου να κατατάξω ως μαθητευομένους τυμπανιστάς παίδας ηλικίας 14, 15, και 16 ετών έκρινα άτοπον να παραδεχθώ αυτούς διά τετραετήν υπηρεσίαν, διότι δεν είναι δίκαιον νομίζω, οι τοιούτοι μετά το τέλος της τετραετίας των να χαίρωσι τ' αυτά πλεονεκτήματα, οία παραχωρούνται παρά του κανονισμού εις τους στρατιώτας, διότι οι παίδες ούτοι μόλις μετά το τέλος της θητείας των συμπληρώνουν την απαιτουμένη των στρατευσίμων ηλικίαν.

Κατά συνέπειαν δε γινόμενοι δεκτοί τη παρακλήσει και τη συγκαταθέσει των Γονέων των ή συγγενών των υποβάλλονται εις την ορκωμοσίαν εξαετούς θητείας, αφ' ου προηγουμένως τοις γνωστοποιηθή ό όρος ούτος και παραδεχθουν αυτόν. Ο υιός της αναφερομένης εγένετο δεκτός τη συγκαταθέσει και τη παρακλήσει της ιδίας μητρός του παραδεχθείσης πριν της κατατάξεως του υιού της την εξαετή θητεία ην ούτος υποχρεώθη να υπηρετήση· μέτρον όπερ προετιθέμην κατ΄ αυτάς να προτείνω εις την έγκρισιν του Υπουργείου και διά τους πρότινος καιρού κατά διαταγήν του Υπουργείου καταταχθέντας μαθητευομένους μουσικούς τε και τυμπανιστάς απόρους των Αθηνών παίδας, ως μη έχοντας την ωρισμένη παρά του Νόμου της Απογραφής ηλικίαν· Είναι όθεν απορίας άξιον πώς ενώ ταύτα πάντα εγένοντο γνωστά τη αναφερομένη όθε κατέταξε τον υιόν της ήδη προσποιείται άγνοιαν.

Εμ. Χαν

Συντ.»[904]

Στις 17 Αυγούστου ο Michael Mangel απάντησε στο Υπουργείο ότι οι μαθητευόμενοι μουσικοί έπρεπε να έχουν ηλικία άνω των 16 ετών, να είναι σωματικά εύρωστοι και ότι η θητεία τους έπρεπε να αρχίζει από την ημέρα που καθίσταντο ικανοί για την υπηρεσία χωρίς και να ορίζεται συγκεκριμένος χρόνος θητείας.

«Εις απάντησιν της παρούσης επισημειωτικής του Υπουργείου αναφοράς από της 12 του τρέχοντος λαμβάνω την τιμήν ν' αναφέρω ταύτα.

α.ον Η κατάταξις των Μαθητευομένων Μουσικών να γίνεται υπό όρους και μάλιστα ως προς την ηλικίαν αυτών. Εις την εκμάθησιν της μουσικής τέχνης να μην ήναι παραδεκτοί ειμή οι έχοντες τουλάχιστον δεκαέξ έτη ηλικίας· και τούτο διά τον εξής ισχυρόν λόγον.

[904] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 752.

Παιδίον νεώτερον της ηλικίας των δεκαέξ ετών δεν δύναται να εκμανθάνη όργανον της μουσικής, εξ ων σύγκεινται συνήθως οι στρατιωτικαί Μουσικαί, άνευ του να βλάψη καιρίως το ίδιον εαυτού στήθος, το μη αναπτυχθέν εισέτι εν τοσούτω μικράν ηλικίαν. διότι όλα σχεδόν τα όργανα είναι επιβλαβή διά την υγείαν, εκτός μόνον του φλάουτου, το οποίον είναι ελαφρότερον των λοιπών οργάνων.

β.ον Οι μαθητευόμενοι να ορκίζονται απροσδιορίστως. η δε θητεία των αριθμήται αφ' ης στιγμής αποδειχθώσιν ούτοι ικανοί να καθέξωσιν θέσιν τινά του πραγματικού μουσικού εν τη Μοίρα [….].

Εύλογον δε κρίνω να φέρω εις γνώσιν του Υπουργείου και το εξής. Εις τους κατασσομένους μουσικούς πρέπει να παρατηρήται ου μόνον το 16ον έτος της ηλικίας, αλλά και προσήκουσα ανάπτυξις του σώματος· δηλαδή οι Μαθητευόμενοι να ήναι κατά το δυνατόν εύρωστοι

Μ: υ: Μάγγελ

Υπολ: Διευθυντής».[905]

Από τις αναφορές των Mangel και Hahn, συνάγεται ότι είχαν διαφορετική άποψη για το θέμα του ορίου ηλικίας κατάταξης και της διάρκειας της θητείας των μαθητευομένων μουσικών, η οποία φόρτιζε περισσότερο την σχετικά τεταμένη μέχρι τότε σχέση τους.

Επίπληξη του Michael Mangel (1855)

Στις 19 Σεπτεμβρίου το Φρουραρχείο Αθηνών με Ημερήσια Διαταγής της Πλατείας[906] επέπληξε τον Michael Mangel, καθώς θεώρησε ότι αυτός επενέβη σε αλλότρια καθήκοντα. Αφορμή για την επίπληξη η παρατήρηση του Michael Mangel σε τμήμα Μουσικής κατά την διάρκεια στρατιωτικής παράταξης κατά τους εορτασμούς της 3ης Σεπτεμβρίου.

«Εξ αναφοράς του Διοικητού του 3ου Π: Ταγ: των Ακροβολιστών πληροφορήθη το Φρουραρχείο ότι Κος Υπολοχαγός Ακόλουθος του Στρατού Διευθυντής του Σχολείου της Στρ. Μουσικής Μακελίνος Μάγκελ επεμβάς εις μουσικούς καθ' ην ώρα ούτοι ευρίσκοντο εις παράταξιν.

---

[905] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 753, 754.

[906] Ημερήσια Διαταγή που ανακοινώνονταν ενώπιον όλης της φρουράς. Στην περίπτωση επίπληξης ή τιμωρίας αξιωματικού, έπρεπε να ανακοινώνεται μόνο σε αξιωματικούς και όχι σε υπαξιωματικούς και στρατιώτες.

Κατά συνέπειαν επιπλήτομεν τον ειρημένον και απαγορεύομεν αυτόν να επεμβαίνει του λοιπού εις αλλότρια καθήκοντα».[907]

Στις 22 Σεπτεμβρίου ο Michael Mangel υπέβαλε αναφορά παραπόνων προς το Υπουργείο Στρατιωτικών για την επίπληξη που δέχθηκε. Από την αναφορά αυτή αντλούνται ενδιαφέρουσες πληροφορίες για την στρατιωτική τελετουργία της εποχής καθώς και για διοικητικά θέματα. Σημαντική πληροφορία αποτελεί το γεγονός ότι κάθε τάγμα είχε το δικό του διακριτικό εμβατήριο.

«Εις την τελετήν της Εθνικής Εορτής της 3ης 7βρίου Ες. Ες. η μουσική του 1ου Τάγματος των Ακροβολιστών παρά τα κανονισμένα, αντί του ιδικού της, εσήμανε το εμβατήριον της μουσικής της Β΄ Μοίρας. Τούτο ως άτοπον παρήγγειλα τω Αρχισαλπιγκτή Γραφ να μη πράξη άλλοτε· αλλά προχθές εις την εορτήν της 18ης ο διαληφθείς Γραφ συναντήσας με καθ' οδόν μοι είπεν, ότι κατά διαταγήν του Διοικητού του Τάγματός του έμελλε να ηχήση το αυτό εμβατήριον, ως και κατά την παρελθούσα εορτή, και ότι δεν έβλεπεν ουδόλως άτοπον τι, επί του προκειμένου του απήντησα ότι χωρίς να επεμβαίνω εις τας οποίας λαμβάνει διαταγάς παρά του Διοικητού του, ως Διευθυντής της Μουσικής όμως παρατήρησα εις αυτόν ότι το εμβατήριον εκείνο είναι άλλου σώματος και επομένως είναι παράνομον να το ηχήση.

Την επιούσαν το Φρουραρχείον εις την συνήθη κοινή ημερήσια διαταγή του μ' επέπληξεν αυστηρώς διά την νουθεσίαν και προτροπήν μου ταύτην διατάτον μοι του λοιπού να μη τολμώ ν' αναμιγνύομαι εις αντικείμενα τοιούτου είδους, αφορώντα δηλαδή την εν υπηρεσία μουσική του διαληφθέντος Τάγματος.

Επειδή όθεν το Βον Φρουραρχείον Αθηνών διά της επιπλήξεως αυτής της κατ' εμέ αδίκου θεωρημένης προσέβαλε τον χαρακτήρα μου ως αξιωματικού, καθό μη κοινοποιηθήσης εις μόνους του Κυρίους αξιωματικούς, αλλά γνωστοποιηθείσης μοι διά της κοινής ημερησίου αυτού διαταγής, και επειδή νομίζω ότι είχον δικαίωμα να νουθετήσω και προτρέψω τον αρχισαλπιγκτήν του διαληφθέντος Τάγματος να παύση του να ηχή αλλότριον εμβατήριον, παρακαλώ ευσεβάστως το σεβαστόν τούτο Υπουργείον να ευαρεστηθή να επανορθώση το

[907] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 777, 778.

προυγενηθέν μοι τούτο αδίκημα, και συγχρόνως ικανοποιήση και την προσβληθείσαν αξιοπρέπειαν μου ως αξιωματικού ακολούθου του Στρατού».[908]

Στις 25 Σεπτεμβρίου το Φρουραρχείο Αθηνών απάντησε στην αναφορά του Michael Mangel απευθυνόμενο στο Υπουργείο Στρατιωτικών τα εξής: «Επιστρέφοντες την παρούσαν αναφέρομεν ευσεβάστως ότι επί τη αναφορά του Κυρίου Διοικητού του Α.΄ Τάγματος των Ακροβολιστών επιπλήξαμεν τον εν λόγω Κύριον Διευθυντήν των Στρατιωτικών Μουσικών διά της από της 19ης λήγοντος μηνός ημερησίας διαταγής της Πλατείας, ως επεμβαίνοντα εις αλλότρια καθήκοντα, θεωρούντες ότι ούτος υπάγεται εις τας των λοιπών Μουσικών διατάξεις καθόσον μετέρχεται τον Μουσικοδιδάσκαλον. Και επειδή πληροφορείται το Φρουραρχείον ότι ούτος εξασκεί το επάγγελμά του φέρων την στολήν, εις ην στηριζόμενος θεωρεί εαυτόν προσβληθέντα, τον διατάξαμεν του λοιπού οσάκις εξασκεί το επάγγελμα του Μουσικοδιδασκάλου εις πολίτας, να φέρη στολήν πολίτου». [909]

Στις 28 Σεπτεμβρίου το Υπουργείο Στρατιωτικών εξέδωσε διαταγή προς το Φρουραρχείο Αθηνών με την οποία αποφάνθηκε ότι ο Michael Mangel ορθώς επιπλήχθηκε από το Φρουραρχείο καθότι έπρεπε να κάνει τις παρατηρήσεις του για την χρήση μη κανονισμένου εμβατηρίου μετά το τέλος της παράταξης και όχι κατά την διάρκεια αυτής. Ωστόσο σημείωσε ότι το Φρουραρχείο έπρεπε να κοινοποιήσει την επίπληξη του Michael Mangel σε ημερήσια διαταγή των αξιωματικών και όχι αυτή της Πλατείας. Στην συνέχεια του εγγράφου του Υπουργείου γίνεται αναφορά ως προς την διοικητική υπαγωγή του Michael Mangel ως Διευθυντή των μουσικών. «Εν τούτοις παρατηρούμε ότι ο διαληφθείς υπολοχαγός, ως προς την υπηρεσίαν του του διευθυντού των μουσικών, υπάγεται εις τας αμέσους διαταγάς του Υπουργείου».

Από αυτή την φράση συνάγεται ότι ο Michael Mangel είχε άμεσο προϊστάμενο τον εκάστοτε Υπουργό Στρατιωτικών.

Η διαταγή του Υπουργείου στην ουσία δικαίωσε τον Mangel για τις παρατηρήσεις του διευκρινίζοντας ότι:

«Λαμβάνοντες δ’ αφορμήν εκ του ειρημένου περιστατικού διατάττομεν.

---

[908] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 775.

[909] Στο ίδιο.

Τα Τάγματα των ακροβολιστών θέλουσι σημάνει το διά της Σάλπιγγος της υπηρεσίας κανονισμένον εμβατήριον της σημαίας.

Επειδή ο ρυθμός της υποχωρήσεως των ακροβολιστών είναι ο του οδοιπορικού βήματος, οι σαλπιγκταί αυτών, μεταβαίνοντες εκ της πλατείας της πρωτοφυλακής εις τους στρατώνας των, θέλουσι παίζει εκ διαλειμμάτων την υποχώρησιν βαδίζοντες, ως τούτο διά ν' αναπαύονται εκ διαλειμμάτων.

Εν Αθήναις τη 28 Σεπτεμβρίου 1855

Ο Υπουργός

Λ. Σμολένσκης».[910]

Διαταγή Επιθεώρησης στο Σχολείο Μουσικής (1855)

Στις 13 Οκτωβρίου το Α΄ Τμήμα του Υπουργείου Στρατιωτικών διέταξε το Φρουραρχείο Αθηνών να διενεργήσει επιθεώρηση στο Σχολείο της Μουσικής. Την επιθεώρηση διατάχθηκαν να διενεργήσουν ο μουσικοδιδάσκαλος της σχολής Ευελπίδων Δημήτριος Διγενής και ο Υποφρούραρχος Λοχαγός Νικόλαος Φλέγγας.

«Θέλοντες να πληροφορηθώμεν περί της καταστάσεως του σχολείου της μουσικής και της εν αυτώ γινομένης προόδου προσκαλούμε υμάς να διατάξητε τον υποφρούραρχον λοχαγόν Ν. Φλέγγαν να μεταβή επιτοπίως και επιθεωρήση το Σχολείον τούτο.

Η Στρατ. Σχολή θέλει προσκολήσει παρ' αυτώ τον διδάσκαλον της μουσικής Κ. Διγενή διά το τεχνικόν μέρος.

Δι' εξετάσεως εκάστου των μαθητευομένων θεωρητικώς και πρακτικώς και σχετήσεως των γνώσεων αυτού με τον χρόνον της εν τω σχολείω διαμονής του, ο Κ. λοχαγός θέλει δυνηθεί να σχηματίσει ιδέαν περί της προόδου των μαθητευομένων και του ζήλου και της επιμελείας των διδασκόντων.

Θέλει ακούσει τα παράπονα των όσων τυχόν παρουσιάσωσι τοιαύτα και θέλει υποβάλει αυτά με τας τυχόν παρατηρήσεις του.

Μολονότι δεν αφίχθησαν εισέτι άπαντα τα παραγγελθέντα όργανα τα θεωρηθέντα αναγκαία προς καλήν εφοδίασιν των τριών μουσικών του Πεζικού της γραμμής, ο Κ. λοχαγός θέλει

[910] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 774.

παρατηρήσει τα εις το Σχολείον της μουσικής και εις την αποθήκην της 2ας Μοίρας του Πεζικού υπάρχοντα όργανα μεταχειρισμένα και νέα, και αναφέρει αν αφού δοθώσιν εις την μουσικήν της 2ας Μοίρας εκ των νέων τα αναγκαιούντα προς αντικατάστασιν των εφθαρμένων, τα μένοντα νέα και μεταχειρισμένα εύχρηστα, εκ τα της μοίρας ταύτης και του σχολείου, εξαρκώσι προς εφοδίασιν των ανδρών των συνιστώντων την μουσικήν της 3ης Μοίρας, ή πόσα και ποία υπολείπονται εισέτι.

Η 2α Μοίρα του Πεζικού θέλει χορηγήσει εις τον Κ. λοχαγόν ονομαστικόν κατάλογον απάντων των μαθητευομένων μουσικών με σημείωσιν του σώματος εις ο ανήκει έκαστος και της εποχής καθ' ην εισήλθεν εις το σχολείον, προς δε έτερον ονομαστικόν κατάλογον απάντων των ατόμων των αποτελούντων την μουσικήν της 3ης Μοίρας, ο δε διευθυντής του Σχολείου θέλει υποβάλει εις αυτόν ονομαστικόν κατάλογον εμφαίνοντα το όργανον το οποίον παίζει έκαστος των ειρημένων, μαθητευομένων και μουσικών, και κατάστασιν απάντων των εις το σχολείον και εις βάρος αυτού υπαρχόντων οργάνων με σημειωμένον του βαθμού της ευχρηστίας εκάστου αυτών.

Το Φρουραρχείον θέλει διατάξει να χορηγηθή εις τον Κύριον λοχαγόν εις γραφεύς εκ τινός των Σωμάτων της φρουράς.

Εν Αθήναις τη 13 Οκτωβρίου 1855

Λ. Σμολένσκης».[911]

Αρχισαλπιγκτής Graf και Γρηγόριος Γεωργοβίκης (1855)

Στις 18 Οκτωβρίου το 1ο Τάγμα Ακροβολιστών υπέβαλε έγγραφο προς το Υπουργείο Στρατιωτικών με αίτημα την αντικατάσταση του Αρχισαλπιγκτή Graf από τον Κερκυραίου μουσικό Γρηγόριο Γεωργοβίκη, μαθητή του Νικόλαου Μάντζαρου.

Από το έγγραφο συνάγεται ότι το τάγμα αυτό επρόκειτο να μετασταθμεύσει από την Αθήνα στην Λαμία και ότι ένας ακόμη μαθητής του Νικόλαου Μάντζαρου είχε καταταχθεί στον Ελληνικό Στρατό.

«Ο Αρχισαλπιγκτής του Τάγματος Γραφ παρουσιασθείς παρακέλεσεν όπως μετατεθή εις εν εκ των Σωμάτων του Πεζικού των διαμενόντων εις την Αθήνα, μη δυνάμενος να

[911] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 787, 788

παρακολουθήση το Τάγμα. Μ' όλον ότι η απουσία του από το Τάγμα, θέλει είσθαι επιζήμιος εις την εκπαίδευσιν των μουσικών του Τάγματος, μ' όλον τούτο επειδή με παρουσίασεν ανυπερβλήτους οικιακάς ανάγκας, και τας ζημίας τας οποίας θέλει υποστή διά την εξ Αθηνών αναχωρήσεώς του, τολμώ να παρακαλέσω ευπειθώς το υπουργείον όπως διατάξη την εις οποιοδήποτε σώμα μετάθεσίν του, και την αντικατάστασίν του εις το Τάγμα διά του Γρηγορίου Γεωργοβίκη Κερκυραίου Έλληνος. Εκ των επισυναπτομένων τριών αποδεικτικών φαίνεται ότι ο Μουσικός ούτος έκαμε μέρος της Φιλαρμονικής της Κερκύρας Εταιρίας, εδίδαξεν μουσική Πυροβολικού Αγγλικού Σώματος, και τέλος διά του αποδεικτικού του ο περίφημος Μουσικοδιδάσκαλος Μάντσαρος αποφαίνεται ότι δύναται να διευθύνη Στρατιωτική Μουσική. Ο Μουσικός Γρηγόριος Γεωργοβίκης ζητήσας να καταταχθή εις το Τάγμα, μοι καθυπέβαλε τας ακολούθους αιτήσεις, πρώτον να τω δοθή το δικαίωμα της αντικαταστάσεως, και δεύτερον να τω χορηγηθώσιν αι ίδιαι του Αρχισαλπιγκτού Γραφ αποδοχαί αι οποίαι δεν είναι υπέρογκοι/ 60 Δρ. κατά μήνα/.

Καθυποβάλων ευπειθώς την παρούσαν εις το υπουργείον παρακαλώ όπως εγκρίνη και διατάξη την μετά το δικαίωμα της αντικαταστάσεως αυτού εις το Τάγμα».[912]

Η κατάταξη του Γρηγόριου Γεωργοβίκη εγκρίθηκε στις 5 Νοεμβρίου 1855 με έγγραφο του Υπουργείου Στρατιωτικών προς το Α΄ Τάγμα Ακροβολιστών, με την σημείωση ότι εάν δεν ήταν Έλλην πολίτης, έπρεπε να εγγραφεί πρώτα σε κάποιον Δήμο του Κράτους και να προσκομίσει στο τάγμα τα σχετικά πιστοποιητικά.[913]

Περί Εμβατηρίων των Σωμάτων (1855)

Στις 11 Οκτωβρίου η 1η Μοίρα Πεζικού Ναυπλίου απέστειλε στο Υπουργείο Στρατιωτικών δύο στρατιωτικά εμβατήρια συντεθειμένα πιθανότατα από τον αρχιμουσικό ή άλλον μουσικό της Μοίρας (δεν αναγράφεται ο συνθέτης), προκειμένου αυτά να λάβουν έγκριση και να παιανίζονται κατά την στρατιωτική τελετουργία της Μοίρας. Από το έγγραφο συνάγεται ότι το Υπουργείο Στρατιωτικών είχε διατάξει να συντεθούν και να παιανίζονται εμβατήρια Σημαίας και παρέλασης ως ταυτοτικά- διακριτικά ηχητικά σύμβολα των Μοιρών. Κατά την

[912] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 792.

[913] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 811.

εποχή είχαν διαδοθεί στην Ευρώπη τα “Regimental March”, τα οποία συμπύκνωναν την ιστορία εκάστου του συντάγματος. Το περιστατικό με την παρέμβαση του Michael Mangel για την εκτέλεση μη οικείου εμβατηρίου από την Στρατιωτική Μουσική του 1ου Τάγματος Ακροβολιστών, ενισχύει αυτή την θεώρηση.

«Προς εκτέλεσιν της από 19 λήξαντος 7βρίου υπ’ αριθ. 23245 του επισυνάπτομεν ώδε αντίγραφα των συνταχθέντων εμβατηρίων διά την Μοίραν ταύτην, το μεν προς τιμήν της Σημαίας, το δε διά τας παρελάσεις.

Τα εμβατήρια ταύτα εδιδάχθησαν οι τε μουσικοί, οι σαλπιγκτές και τυμπανιστές οι παρά τη έδρα της μοίρας.

Αρτέμιος Μίχος

Α΄ Μ// Αντισυνταγματάρχης»[914]

Στις 14 Οκτωβρίου το Υπουργείο των Στρατιωτικών απέστειλε τα αντίγραφα των εμβατηρίων αυτών στον Διευθυντή των Στρατιωτικών Μουσικών Michael Mangel προκειμένου να λάβει γνωμοδότηση για την καταλληλόλητά τους στην στρατιωτική επιτέλεση.

Στις 20 Οκτωβρίου ο Mangel απέστειλε την γνωμάτευσή του προς το Υπουργείο Στρατιωτικών κρίνοντας ότι το εμβατήριο δεν ήταν κατάλληλο ως εμβατήριο της Σημαίας της Μοίρας.

«Δυνάμει της επισημειωτικής του Σ. Υπουργείου διαταγής, εν η το Υπουργείον τούτο έσταλέν μοι εσώκλειστον το εμβατήριον της Σημαίας προς γνωμοδότηση, εγώ εξετάσας αυτό εύρον, ότι δεν έχει την απαιτουμένην βαρύτητα, αρμοδίαν δι’ ην συντάχθη περίστασιν δηλ. διά την Σημαίαν. Ομοιάζει δε μάλλον χορόν τινά ή το λεγόμενον της Σημαίας εμβατήριον.

Αθήναι 20 Οκτωβρίου 1855

Η Διεύθυνσις των Στρατ. Μουσικών

Μ:υ:Μάγγελ

υπολ: Διευθυντής». [915]

[914] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 794. Διασώζεται μόνο το εμβατήριο της Σημαίας.

[915] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 795.

Διάλυση του Σχολείου Μουσικής (1855)

Από τις 2 έως τις 5 Νοεμβρίου και κατόπιν των υπ' αριθ. 25,230 και 25,232 διαταγών του Υπουργείου Στρατιωτικών, διενεργήθηκε επιθεώρηση στο Σχολείο της Μουσικής από τον Υποφρούραρχο Αθηνών Λοχαγό των Γενικών Επιτελών Νικόλαο Φλέγγα και τον Μουσικοδιδάσκαλο της Σχολής Ευελπίδων Δημήτριο Διγενή. Οι δύο εντεταλμένοι του υπουργείου διενήργησαν πλήρη καταγραφή του ανθρώπινου δυναμικού και των υλικών της Σχολής της Μουσικής, των αποθηκών της Β΄ Μοίρας καθώς και του δυναμικού της Στρατιωτικής Μουσικής της 3ης Μοίρας που εκπαιδευόταν στην Σχολή κατά την περίοδο αυτή.

Στις 3 Νοεμβρίου διενεργήθηκε επίσης ακρόαση από τον Υποφρούραρχο Φλέγγα 25 μαθητών της Σχολής επί συνόλου 29, οι οποίοι παρουσιάσθηκαν για να διατυπώσουν παράπονα για ζητήματα διοικητικά και εκπαίδευσης. [916]

Στις 4 και 7 Νοεμβρίου συντάχθηκαν από έκαστο των επιθεωρητών όλοι οι απαιτούμενοι από τις διαταγές επιθεώρησης κατάλογοι και επιπλέον δύο πολυσέλιδες εκθέσεις με τα αποτελέσματα αυτής. Οι δύο εκθέσεις δεν ήταν ευνοϊκές για το επίπεδο γνώσεων των μαθητών σε συνάρτηση με τον χρόνο φοίτησής τους, όπως και για τις διδακτικές μεθόδους που ακολουθούνταν στην Σχολή, καθώς και για διοικητικά θέματα. Έναντι των εκθέσεων των εντεταλμένων επιθεωρητών του Υπουργείου Στρατιωτικών, υποβλήθηκαν απαντητικές αναφορές του Διοικητή της Β.΄ Μοίρας Συνταγματάρχη Πεζικού Emmanuel Hahn και του Διευθυντή της Σχολής της Μουσικής Michael Mangel.

Καταστάσεις μουσικών οργάνων και μαθητευομένων (1855)

Κατά την διάρκεια της επιθεώρησης συντάχθηκαν ονομαστικές καταστάσεις των μαθητευομένων μουσικών, καταστάσεις με τα μουσικά όργανα που είχε χρεωμένα ως υλικό ο διευθυντής της Σχολής, και αυτά που ήταν χρεωμένα ως υλικό στις Μοίρες Πεζικού.

[916] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 822-840.

«Στοιχείον Η.ον'

Κατάστασις

Εμφαίνουσα τα εις βάρος του Διευθυντού των Στρατιωτικών Μουσικών Όργανα

Αριθμός	Είδος Των Οργάνων		Τάξις των Οργάνων				
			Νέα	Εύχρηστα προς Υπηρεσίαν	Εύχρηστα προς Μαθητευομένων	Άχρηστα	Παρατηρήσεις
1	Κλαρίνο	Β		1			
1	Κλαρίνο	Β			1		
1	Κλαρίνο	Β			1		
2	Κλαρίνα	Β			1		
1	Κλαρίνο	Β			1		
1	Κλαρίνο	Β				1	
1	Κλαρίνο	Β				1	
1	Κλαρίνο	Es			1		αφού επιδιορθωθή.
1	Κλαρίνο	Es			1		
1	Κλαρίνο	Es			1		
1	Κλαρίνο	Es			1		
1	Κλαρίνο	Es			1		
1	Κλαρίνο	Es			1		
1	Τερζίνο	Ευ			1		αφού επιδιορθωθή.
1	Σάλπιγγα υψηλή	Ce			1		αφού επιδιορθωθή.
1	Σάλπιγγα υψ:	Ce			1		αφού επιδιορθωθή.
1	Σάλπιγγα υψ:	Ce		1			αφού επιδιορθωθή.
1	Πιστόν υψ:	Ce				1	
1	Σάλπιγγα χαμηλή	Ce		1			
1	Σάλπιγγα χαμη:	Ce				1	
1	Σάλπιγγα χαμη:	Β			1		
1	Σάλπιγγα χαμη:	Β				1	
1	Σάλπιγγα	Σολ				1	
1	Σάλπιγγα	Ευ		1			
1	Σάλπιγγα	Σολ				1	
1	Φλύγελ - χορν	Β	1				
1	Αλτ - χορν	Ce		1			
1	Κόρνο χρωματικόν	Β			1		
1	Κόρνο χρωμ:	Β			1		αφού επιδιορθωθή.
1	Κόρνο χρωμ:	Β		1			
1	Κόρνο χρωμ:	Β		1			
1	Κόρνο χρωμ:	Β					
1	Βομβαρδόν	Es				1	αφού επιδιορθωθή.

1	Βομβαρδόν	Es			1		ομοίως
1	Βομβαρδόν	Ce			1		ομοίως
1	Βομβαρδίνο	Ευ			1		ομοίως
1	Βομβαρδόν	Es			1		ομοίως
1	Τρομπόν	B				1	
1	Τρομπόν με Μηχανάς	B	1				
1	Τρομπόν	B		1			
1	Ρυθμόμετρον	-		1			
1	Οφικλείδιον	Ce		1			
1	Φαγόττο				1		
1	Κλαιρόν Ευζωνικόν	B		1			
1	Μέγα Τύμπανον	-	1				
26	Προστόμια Σαλπίγγων	-		26			
26	Κομματάκια Σαλπίγγων	-		26			

Εν Αθήναις την 3ην 9βρίου 1855

Ο

Υποφρούραρχος

Φλέγγας Λοχ:

Ο

Καθηγητής της Μουσικής της Στρατιωτ.

Σχολής

Δ. Διγενής

Ο

Διευθυντής της Στρατιωτ. Μουσικής

Μ: υ: Μάγγελ

υπολ: Διευθυντής

Ο

Γραφεύς.

Χ. Κοτόνης»[917]

[917] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 844.

Κατάστασις

Εμφαίνουσα τα παρά των Μουσικών της 2ας Μοίρας του πεζικού μεταχειρηζόμενα ήδη όργανα, προς τα εν τη αποθήκη της αυτής Μοίρας Νέα, και τα εκ Γερμανίας περιμενόμενα όργανα

Αριθμός	Είδος Των Οργάνων		Τάξις των Οργάνων				Παρατηρήσεις
			Νέα	Εύχρηστα προς Υπηρεσίαν	Εύχρηστα προς Μαθητευομένων	Άχρηστα	
1	Κλαρίνο	B		1			
1	Κλαρίνο	B			1		
1	Κλαρίνο	B			1		
2	Κλαρίνα	B			2		
1	Κλαρίνο	B		1			
1	Κλαρίνο	B			1		
1	Κλαρίνο	B			1		
1	Κλαρίνο	B			1		
1	Κλαρίνο	Es			1		
1	Κλαρίνο	Es			1		
1	Κλαρίνο	Es			1		
1	Κλαρίνο	Es			1		
1	Κλαρίνο	As			1		
1	Κλαρίνο	Es			1		
1	Κλαρίνο	Es			1		
1	Κλαρίνο	B			1		
2	Τερζίνα	Eυ			2		
2	Οτταβίνα	Eυ			2		
2	Οτταβίνα	Es			2		
1	Φαγόττο				1		
1	Σάλπιγγα	Eυ			1		
1	Σάλπιγγα	Eυ			1		

1	Σάλπιγγα	Ευ			1		
1	Σάλπιγγα Σόλ	Σολ			1		
1	Σάλπιγγα Υψηλή	Β			1		
1	Φλίγεν χορν	C		1			
2	Αλτ χορν	C			2		
1	Σάλπιγγα χαμηλή	C			1		
3	Κόρνα Χρωματικά	Β			3		
1	Κόρνο :	C			1		
2	Τρομπόνια	Β		2			
1	Βομβαρδόν	C		1			αφού επιδιορθωθή
1	Βομβαρδόν	C		1			ομοίως
2	Μεγάλα Τύμπανα			2			
2	Μικρά τύμπανα			2			
1	Κασαρλάντα			1			
2	Ζεύγη Κυμβλάλων			2			
12	Κλαρίνα	Β	12	4			Εις την αποθήκην της 2^{ας} Μοίρας
8	Κλαρίνα	Es	8	2			ομοίως
1	Κλαρίνο	As	1	1			ομοίως
1	Βομβαρδόν	Es	1	1			:
1	Βλίγεν χορν	Β	1				:
2	Σάλπιγγες χαμηλ.	C	2				:
2	Σάλπιγγες	Ευ	2				:
1	Αλτ χορν	C	1				:
1	Υψηλή Σάλπιγγα	C	1				:
1	Κλαρίνο	As	1				
3	Τερζίνα	Ευ	3				
3	Οτταβίνα	Ευ	3				
1	Σάλπιγγα υψηλή	Β	1				
3	Σάλπιγγες	Ευ	3				
1	Αλτ χορν	C	1				
4	Τρομπόνια	Β	4				
1	Βομβαρδόν	C	1				

1	Βομβαρδόν	Es	1				
1	Βομβαρδίνο	C					

Εν Αθήναις την 3ην 9βρίου 1855

Ο

Υποφρούραρχος

Φλέγγας Λοχ:

Ο

Καθηγητής της Μουσικής της Στρατιωτ.

Σχολής

Δ. Διγενής

Ο

Διευθυντής της Στρατιωτ. Μουσικής

Μ: υ: Μάγγελ

υπολ: Διευθυντής

.

Ο

Γραφεύς.

Χ. Κοτόνης». [918]

[918] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 845.

«Β. Μοίρα του Πεζικού Στοιχείον Α^{ον} !

Ονομαστικός Κατάλογος

των Μαθητευομένων της Β^{ας} και της Γ^{ης} Μοίρας του

Πεζικού της Γραμμής

Αριθμ. αύξ.	Βαθμός	Όνομα και Επώνυμον	Εποχή Εισόδου			Σώμα εις ο ανήκει	Παρατηρήσεις
			Έτος	Ημερ.	Μην.		
1	Μαθητής	Κύρνερ Συμεών	1854	30	Αυγούστ.	Β. Μοίρα	
2	:	Λιώσης Δημήτριος	:	7	8μβρίου	:	
3	:	Πρεφαντόπουλος Κωνσταντίνος	:	24	:	:	
4	:	Κένιχ Κάρολος	:	27	:	:	
5	:	Νταλχάουερ Γεώργιος	:	5	9βρίου	:	
6	:	Σταματόπουλος Όθων	:	12	:	:	
7	:	Χρήστου Αριστείδης	:	20	:	:	
8	:	Μπαχάρης Ιωάννης	1855	18	Ιανουρίου	:	
9	:	Νικήτας Ι. Βαρδής	:	:	:	:	
10	:	Κωνσταντίνου Δημήτριος	:	8	Φρίου	:	
11	:	Φιξ Κωσταντίνος	:	6	Απριλίου	:	
12	:	Νικολάου Αναστάσιος	1854	17	7βρίου	:	
13	:	Όφμαν Χαρίλαος	1855	27	Ιανρίου	:	
14	:	Θεοφιλόπουλος Ευάγγελος	:	11	Ιουλίου	:	
15	:	Κάλκος Ελευθέριος	:	21	Αυγούστ.	:	
16	:	Μάνθος Ιωάννης	:	6	8βρίου	:	
1	Σαλπ. 1. Ταξ.	Κουράκος Νικόλαος	1854	25	7βρίου	3^{η} Μοίρα	
2	:	Δημητρακόπουλος Ηλίας	:	:	:	:	
3	:	Νικολάου Σάββας	1855	7	:	:	
4	:	Δημητρακόπουλος Παναγιώτης	1854	25	7βρίου	:	
5	Σαλπ. 2. Ταξ.	Αγγέλου Μιχαήλ	:	:	:	:	
6	:	Τζανετάκης Χρήστος	1855	7	:	:	

7	:	Γιαννόπουλος Κωνσταντίνος	1854	25	:	:	
8	:	Μπούρας Νικόλαος	:	:	:	:	
9	Μαθητε.	Σπηλιοτόπουλος Γεώργιος	:	:	:	:	

Αριθμ. Αύξ	Βαθμός	Όνομα και Επώνυμον	Εποχή Εισόδου			Σώμα εις ο ανήκει	Παρατηρήσεις
			Έτος	Ημερ.	Μην.		
10	Μαθητευ.	Λαζαρίδης Δημήτριος	1854	9	8βρίου	3η Μοίρα	
11	:	Διοννυσίου Παναγιώτης	:	27	:	:	
12	:	Καντζής Δ. Αλέξιος	1855	11	Φρίου	:	
13	:	Παππαπάνου Σπύρος	:	13	:	:	
14	:	Αϊτινόπουλος Γεώργιος	:	9	Μαρτί.	:	
15	:	Νικολάου Δημήτριος	:	7	:	:	
16	:	Δασκαλάκης Κωνσταν.	:	9	Αυγούστ.	:	
17	:	Κλέριτζ Γεώργιος	:	29	:	:	
18	:	Γραμματικόπουλος Αχιλ.	:	14	7βρίου	:	

Αθήναι τη 16ην 8μβρίου 1855

Εθεωρήθη

Η

Διοίκησις της Μοίρας

Εμ. Χαν Σ:

Ο

υπασπιστής

Αρ. Λεονάρδος

λοχ:

Αθήναι την 5 Νοεμβρίου 1855

Ο

Υποφρούραρχος

Φλέγγας Λοχ:».[919]

[919] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 859.

«Στοιχείον Ζ!

Κατάστασις

Των πλεοναζόντων οργάνων διά να δοθώσιν εις το 2ον Πεζικόν Τάγμα

Των Ακροβολιστών

Αυξ. αριθμός	Είδος Των Οργάνων	Πόθεν θα χορηγηθώσιν			
		Σχολείον Μουσικής	Εκ της Μουσικής της 2ης Μοίρας	Εκ του Πυροβολικού	Παρατηρήσεις
1	Βλίγεν Χορν/ Κλαπενχορν			1	
1	Σάλπιγγα υψηλή C.	1			
1	: Εφ.		1		
1	: χαμηλή C				αφού επιδιοορθωθεί
1	Αλτ Χορν C.		1		
1	Τρομπόν B.	1			
2	Κέρατα	2			
1	Βομβαρδόν	1			
	Άθροισις	6	2	1	

Εν Αθήναις την 3ην 9βρίου 1855

Ο

Υποφρούραρχος

Φλέγγας Λοχ:

Ο

Καθηγητής της Μουσικής της Στρατιωτ.

Σχολής

Δ. Διγενής

Ο

Διευθυντής της Στρατιωτ. Μουσικής

Μ: υ: Μάγγελ

υπολ: Διευθυντής

Ο

Γραφεύς.

Χ. Κοτόνης»[920]

[920] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 846.

«Στοιχείον Δ!

Κατάστασις

Των αναγκαιούντων οργάνων διά την Μουσικήν της 3ης Μοίρας εμφαίνουσα τα ενυπάρχοντα, και τα ελλείποντα όργανα

αριθμός.	Είδος των αναγκαιούντων οργάνων προς απάρτησιν της Μουσικής της 3ης Μοίρας εκ τριάκοντα ατόμων	Υπάρχουσιν					
		Εις το Σχολείον της Μουσικής	Εις την Μουσικήν της IIης Μοίρας	Νέα	Το όλον	Υπολείπονται προς συμπλήρωσιν της Μουσικής	Παρατηρήσεις
7	Κλαρινέτα Β		3	4	7		
1	: Es			1	1		
1	: Es			1	1		
1	: As		1		1		
1	Τερτζίνο Εφ.					1	
1	Οτταβίνο Εφ.					1	
1	: Es					1	
	Ορυχάλκινα						
3	Κέρατα	3			3		
3	Σάλπιγγες Εφ.	1	1		2	1	
1	: Υψηλή C	1			1		
1	: Χαμηλή	1			1		
1	Αλτ Χορν C	1			1		
2	Βομβαρδώνια	2			2		
2	Τρομπόνια Β	1	1		2		
1	Φλίγεν Χορν	1			1		
1	Μέγα Τύμπανον	1			1		
1	Μικρό :		1		1		
1	Ζεύγος Κύμβαλα		1		1		
1	Σάλπιγγα Χαμηλή Β	1			1		
1	Κλαρίνο Es		1		1		
1	Μικρό Τύμπανον		1		1		
	Άθροισις	13	10	6	29	4	

Εν Αθήναις την 3ην 9βρίου 1855

Ο

Υποφρούραρχος

Φλέγγας Λοχ:

Ο

Καθηγητής της Μουσικής της Στρατιωτ. Σχολής

Δ. Διγενής

Ο

Διευθυντής της Στρατιωτ. Μουσικής

Μ: υ: Μάγγελ

υπολ: Διευθυντής

.

Ο

Γραφεύς

Χ. Κοτόνης» [921]

[921] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 847.

«Στοιχείον Ε!

Κατάστασις

Των πλεοναζόντων οργάνων διά να δοθώσιν εις το 1ον Πεζ. Τάγμα

των Ακροβολιστών

Αυξ. αριθμός	Είδος Των Οργάνων	Πόθεν θα χορηγηθώσιν		
		Σχολείον Μουσικής	Εκ της Μουσικής της 2ης Μοίρας	Παρατηρήσεις
1	Σάλπιγγα υψηλή C.		1	
1	: Σολ.		1	
1	: χαμηλή Β	1		αφού επιδιοορθωθεί
1	Αλτ Χορν		1	
1	Τρομπόν		1	
1	Βομβαρδόν	1		
	Άθροισις	2	4	

Εν Αθήναις την 3ην 9βρίου 1855

Ο

Υποφρούραρχος

Φλέγγας Λοχ:

Ο

Καθηγητής της Μουσικής της Στρατιωτ.

Σχολής

Δ. Διγενής

Ο

Διευθυντής της Στρατιωτ. Μουσικής

Μ: υ: Μάγγελ

υπολ: Διευθυντής

.

Ο

Γραφεύς

Χ. Κοτόνης»[922]

[922] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 848.

Ονομαστικός Κατάλογος (Στοιχείον Ι.ον)

Των αποτελούντων την Μουσικήν της Γ ης Μοίρας του Πεζικού

Αριθμός	Βαθμός	Ονόματα	Αριθμός	Βαθμός	Ονόματα
1	Αρχιμ.	Γαρδιόλος Ευγένειος	21	Μαθητής	Κλόριτζ Γεώργιος
2	Μ. 1 Ταξ.	Δεσήλας Μάρκος	22	:	Γραμματικόπουλος Αχιλλεύς
3	:	Έμκε Ιωάννης	23	Σαλπ. 1. Ταξ.	Κοράκος Νικόλαος
4	:	Ζόρμπας Γεώργιος	24	:	Δημητρακόπουλος Ηλίας
5	:	Παπαδόπουλος Νικόλαος	25	:	Νικολάου Σάββας
6	:	Σιδερμάερ Ματθαίος	26	:	Δημητρόπουλος Παναγιώτης
7	: 2 Ταξ.	Εμμανουήλ Δημήτριος	27	: 2. Ταξ.	Αγγέλου Μιχαήλ
8	:	Λούστρος Βιτζέντζος	28	:	Τζανετάκης Χρήστος
9	:	Αποστολόπουλος Νικόλαος	29	:	Γιαννόπουλος Κωνσταντίνος
10	: 3ης Ταξ.	Πιερής Νικόλαος	30	:	Μπούρας Νικόλαος
11	:	Κωστόπουλος Κοσμάς			
12	: 4 Ταξ.	Κανελλόπουλος Θεόδωρος			
13	Μαθητευόμ.	Σπυλιοτόπουλος Γεώργιος			
14	:	Λαζαρίδης Δημήτριος			
15	:	Διονυσίου Παναγιώτης			
16	:	Χαντζή Δ. Αλέξιος			
17	:	Πάνου Σπύρος			
17	:	Αϊτινόπουλος Γεώργιος			
19	:	Νικολάου Δημήτριος			
20	:	Δασκαλάκης Κωνσταντίνος			

Αθήναι την 2 9βρίου 1855

Η Διοίκησις της Μοίρας

Εμ. Χαν Σ: Ο

Αθήναι την 5 Νοεμβρίου 1855 Υποφρούραρχος

, Φλέγγας Λοχ:»[923]

[923] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 860.

«Στοιχείον Θ^{ον}

Κατάλογος ονομαστικός

Των Μαθητευομένων της 2ης και 3ης Μοίρας και Μουσικών της 3ης Μοίρα εις ον εμφαίνεται και το όργανον ο έκαστος ηχεί.

Αρι	Βαθμός	Επώνυμον και όνομα	Είδος των Οργάνων	Παρατηρήσεις
1	Μαθητής της Β΄ Μοίρας	Κύρνερ Συμεών	Σάλπιγγα Σολ.	
2	:	Λιώσης Δημήτριος	Κλαρίνο Β.	
3	:	Πρεφαντόπουλος Κωνσταντίνος	Βομβαρδόν Es.	
4	:	Κάνιχ Κάρολος	Κλαρίνο Β΄.	
5	:	Νταλχάουερ Γεώργιος	Σάλπιγγα υψηλή C.	
6	:	Σταματόπουλος Όθων	Κλαρίνο Es.	
7	:	Χρήστου Αριστείδης	Κλαρίνο Es.	
8	:	Μπαχάρης Ιωάννης	Σάλπιγγα C. χαμ.	
9	:	Νικήτας Ι. Βαρδής	Κλαρίνο Β.	
10	:	Κωνσταντίνου Δημήτριος		
11	:	Φιξ Κωσταντίνος	Σάλπιγγα χαμ. C.	
12	:	Νικολάου Αναστάσιος	Κλαρίνο Es.	
13	:	Όφμαν Χαρίλαος	Οτταβίνο D.	
14	:	Θεοφιλόπουλος Ευάγγελος	Κλαρίνο Β.	
15	:	Κάλκος Ελευθέριος	Κλαρίνο Es.	
16	:	Μάνθος Ιωάννης	Τρομπόν Β.	
1	Αρχιμουσ. Της Γ΄ Μοίρας	Γαρδιόλος Ευγένειος		
2	Χαρακ. Υπαρχιμουσ.	Δεσύλλας Μάρκος		
3	Μουσ. 1ης Ταξ.	Έμκε Ιωάννης	Κλαρίνο Β.	
4	:	Ζόρμπας Γεώργιος	Κλαρίνο Β.	
5	:	Παπαδόπουλος Νικόλαος	Κλαρίνο Es.	
6	:	Σιδερμάερ Ματθαίος	Σάλπιγγα Εφ.	
7	Μουσικός II^{ας} Ταξ.	Εμμανουήλ Δημήτριος	Κλαρίνο Es.	
8	:	Λούστρος Βιτζέντζος	Κλαρίνο Β.	
9	:	Αποστολόπουλος Νικόλαος	Κόρνο χρωμ.	

10	Μουσικός 3ης Ταξ.	Πιερής Νικόλαος	Σάλπιγγα Εφ.	
11	:	Κωστόπουλος Κοσμάς	Τύμπανον	
12	4ης Ταξ.	Κανελλόπουλος Θεόδωρος	Κλαρίνο Β.	
13	Μαθητής	Κουράκος Νικόλαος		
14	:	Δημητρακόπουλος Παναγιώτης	Βομβαρδόν Es.	
15	:	Νικολάου Σάββας	Αλτ- χορν C.	
16	:	Δημητρόπουλος Παναγ.	Βομβαρδόν C.	
17	:	Αγγέλου Μιχαήλ	Κόρνο χρωμ.	
18	:	Τζανετάκης Χρήστος	Σάλπιγγα Σολ.	
19	:	Γιαννόπουλος Κωνσταντίνος	Μέγα Τύμπανον	
20	:	Μπούρας Νικόλαος		
21	:	Σπηλιοτόπουλος Γεώργιος	Σάλπιγγα υψηλή C.	
22	:	Λαζαρίδης Δημήτριος	Κλαρίνο Β.	
23	:	Διονυσίου Παναγιώτης	Τερτζίνο & 8βίνο	
24	:	Χαντζή Δ. Αλέξιος	Κόρνο χρωμ.	
25	:	Παπάνου Σπύρος	Τρομπόν με Μηχ.	
26	11	Αϊτινόπουλος Γεώργιος	Σάλπιγγα χαμ. Β.	
27	:	Νικολάου Δημήτριος	Φλέγελχορν Β.	
28	:	Δασκαλάκης Κωνσταντίνος		
29	:	Κλέριτζ Γεώργιος	Τρομπόν Β.	
30	:	Γραμματικόπουλος Αχιλλεύς	Κλαρίνο Es.	

Εν Αθήναις την 3ην 9βρίου 1855

Ο

Υποφρούραρχος

Φλέγγας Λοχ:

Ο

Καθηγητής της Μουσικής της Στρατιωτ.

Σχολής

Δ. Διγενής

Ο

Διευθυντής της Στρατιωτ. Μουσικής

Μ: υ: Μάγγελ

υπολ: Διευθυντής» [924]

[924] Στο ίδιο.

Έκθεση Υποφρούραρχου Ν. Φλέγγα (1855)

Παρατίθεται αυτούσια η έκθεση του Υποφρούραρχου λοχαγού Φλέγγα.

«Έκθεσις

Συνταχθείσα παρά του υποφαινομένου δυνάμει της από 13 του ήδη λήξαντος μηνός υπ' αριθ. 25,230 διαταγής του υπουργείου των Στρατιωτικών, και συνεπεία της από 15 του αυτού μηνός υπ' αριθ. 8317 διαταγής του φρουραρχείου της Πρωτευούσης, αφορώσα την κατάστασιν του Σχολείου της Στρατιωτικής Μουσικής και την πρόοδον των εν αυτώ μαθητευομένων.

Περί της μη προόδου των

μαθητευομένων.

Μεταβάντος του Κυρίου Καθηγητού Διγενή, μεθ' εμού συμφώνως της ειρημένης υπουργικής Διαταγής εις την Στρατιωτικήν Σχολήν των Μουσικών (Τζαμίον) εγένετο παρ' ημών η έναρξις των εξετάσεων απάντων των μαθητευομένων κατά μόνας και πρώτον μεν θεωρητικώς είτα δε πρακτικώς επί παρουσία του Κυρίου Διευθυντού της Σχολής ταύτης. Αποπερατωθείσης δε της εξετάσεως ταύτης παρετηρήθη ότι ουδείς τούτων ανταποκρίθη εις τον προορισμόν του καθότι πλείστοι καίτοι καταταχθέντες εις την Σχολήν προ ενός έτους ως τούτο καταδεικνύεται εις τον επισυνημμένον ονομαστικόν κατάλογον […][925] υπαρχιμουσικού Δεσύλλα· όθεν βαρεία ευθύνη επίκειται τω Διευθυντή τούτω, καθότι ούτος οφείλει εν καιρώ μαθήματος των μαθητευομένων δύο ώρες Π.Μ. και ετέρας δύο Μ.Μ. καθ' εκάστην να ήναι παρών και αν άλλη υπηρεσία απήτει την απομακρυνσή του κατά το διάστημα τούτο, εχρεώστη ν' αναφέρη όπου έδει διά να επιτηρή εν τη απουσία του υπαρχιμουσικός ή μουσικός Ιης Τάξεως.

Περί παραπόνων.

1.ον/. Εκ των κατατεθέντων παραπόνων τούτων, επί αντικειμένων ώδε εγκλείστως εξάγεται ότι εις τους μαθητευομένους δεν εκτελείται η δέουσα επιτήρησις του Διευθυντού της Σχολής προς εντελή εκπαίδευση αυτών διότι αι πλείσται ταύτων κατέθεσαν ότι γνωρίζουν ήδη το εδιδάχθησαν παρά του Αρχιμουσικού Γαρδιόλου και υπαρχιμουσικού Δεσύλλα, αμφοτέρων

[925] Η επόμενη σελίδα της αναφοράς δεν εντοπίστηκε στον εν λόγω Φάκελο και υφίσταται κενό καταγραφής στην παράγραφο «Περί της μη προόδου των μαθητευομένων».

της 3ης Μοίρας του Πεζικού, όθεν είναι απόλυτος ανάγκη να ληφθή η δέουσα περί τούτων πρόνοια διά να μην αποβαίνουσιν εις μάτην τα παρά του Δημοσίου προς διατήρησιν Στρατιωτικής Σχολής των μαθητευομένων έξοδα.

2.ον/. Να διαταχθή η 2η Μοίρα της Γραμμής να χορηγήση την κανονισμένην κλινοστρωμνήν εις τους παρ' αυτή προσκολλημένους Μουσικούς τε και μαθητευομένους της 3ης Μοίρας καθότι υποφέρουν έχοντες μόνον εν σκέπασμα, και τούτο δεικνύεται εις το παραπόνων πρωτόκολλον.

3.ον/. Οι μαθητευόμενοι της 3ης Μοίρας κοιμούνται εις τον Στρατώνα της 2ης Μοίρας, αλλά το τοιούτον παρέχει πολλά άτοπα, διότι εκτός του ότι ούτοι δεν επιτηρούνται ακριβώς, λαμβάνωσι χώραν δυσάρεστα παρεπόμενα κατά της ηθικής συναγελιζομένων των μαθητευομένων τούτων, μετά των εν τω Στρατώνι στρατιωτών· προς αποφυγήν δε τούτων, πρέπει οι μαθητευόμενοι των δύο Μοιρών να κοιμώνται εν τη Σχολή (Τζαμί) υπό την επιτήρησιν δραστηρίου και ηθικού υπαξιωματικού, συσσιτούντες δε ει δυνατόν χωριστά από τους στρατιώτας.

4.ον/. Να ληφθώσιν υπ' όψιν 1.ον τα δίκαια παράπονα του Μουσικού 2ας τάξεως Δ. Εμμανουήλ και του [….].

5.ον/. Να διαταχθή η 2η Μοίρα του Πεζικού να μη στέλλη εις την καθημερινήν αγγαρίαν τους μαθητευομένους προς μεταφοράν των Βιβλίων της Μουσικής εις τ' Ανάκτωρα όπου παιανίζει η Μουσική κατά την αλλαγή των φυλάκων, καθότι εκ της αγγαρίας ταύτης παρεμποδίζονται των μαθημάτων των.

Περί Οργάνων

Γενομένης εξετάσεως μετ' επιστασίας των οργάνων των μαθητευομένων, ως και των Μουσικών της 2ας Μοίρας και των εν τη αποθήκη της Μοίρας ταύτης νέων εξήχθη το αποτέλεσμα όπερ καταδεικνύεται εις τας εγκλείστους ώδε 6. Καταστάσεις των στοιχείων Γ. Δ. Ε. Ζ. Η. και Θ. και η μεν πρώτη υπό στοιχείον Γ. εμφαίνει τα εις χείρας των Μουσικών της 2ας Μοίρας, τα εν τη αποθήκη αυτής, και τα εκ Γερμανίας περιμενόμενα όργανα, η δε δευτέρα σειρά υπό στοιχείον Δ. τ' απαιτούμενα όργανα προς απάρτηση της Μουσικής της 3ης Μοίρας, η Τρίτη δε υπό στοιχείον Ε. εμφαίνει οποία όργανα πρέπει να δοθώσι εις το Ιον Πεζ. Τάγμα των Ακροβολιστών, η δε Τετάρτη υπό στοιχείον Ζ. τα εις το 2ον Τάγμα των Ακροβολιστών,

εξυπακούεται δε ενταύθα οίκοθεν ότι δια να διανεμηθώσι τα εν ταις τρισί ταύταις Καταστάσοι μνημονευεμένα όργανα, πρέπει προηγουμένως να διαταχθή η διανομή των εν τη αποθήκη της 2ας Μοίρας υπαρχόντων οργάνων εις την Μουσικήν αύτη. η δε πέμπτη υπό το στοιχείον Η. τα εις βάρος του Διευθυντού της Σχολής όργανα. και η τελευταία υπό στοιχείον Θ. τα όργανα τα οποία παίζουν οι μαθητευόμενοι της 2ας Μοίρας και 3ης Μοίρας, και εντέλει δε εσωκλείεται ονομαστικός κατάλογος υπό στοιχείον Ι. απάντων των ατόμων Μουσικών της 3ης Μοίρας.

Όθεν περαιωθείσης της ανατεθείσης υπηρεσίας εις τον υποφαινόμενον υποβάλλεται η παρούσα έκθεσις υπογεγραμμένη παρ' εμού εις το φρουραρχείον διά τα περαιτέρω.-

Αθήναι τη 4η Νοεμβρίου 1855

Ο Υποφρούραρχος

Φλέγγας ».[926]

Έκθεση μουσικοδιδάσκαλου Δημήτριου Διγενή (1855)

Παρατίθεται αυτούσια η έκθεση του Δημήτριου Διγενή.

« (Στοιχείον Β.)

Έκθεσις

Συνταχθείσα υπό του υποφαινομένου, αφορώσα την κατάστασιν του ενταύθα Στρατιωτικού Σχολείου της Μουσικής, καθόσον αποβλέπει την πρόοδον και μάθησιν των εν αυτώ φοιτώντων Μαθητευομένων.

Αθήναι τη 7 Νοεμβρίου 1855

Προσκληθείς δυνάμει της από 13 του ήδη λείξαντος μηνός Οκτωβρίου υπ' αριθ. 25,232 διαταγής του Σ. Υπουργείου των Στρατιωτικών, διά της 15 του αυτού μηνός υπ' αριθ. 1521 διαταγής της Διοικήσεως της Β: Σ: Σχολής των Ευελπίδων να μεταβώ μετά του Υποφρουράρχου Κ: Φλέγγα εις το υπάρχον Σχολείον της Μουσικής, ίνα εξετάσω τους εν αυτώ Μαθητευομένους κατά τε την θεωρίαν και πράξιν της Μουσικής, ακολούθως των γνώσεων αυτών και σχετικώς του εν τω Καταστήματι χρόνου της φοιτήσώς των, έσπευσα προθύμως

[926] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 849, 851, 852, 853.

να εκπληρώσω το καθήκον, όπερ το Σεβαστόν μοι Υπουργείον με έκαμε την τιμήν να μ' επιφορτήση· όθεν ενώπιον του ειρημένου Κ. Υποφρουράρχου και του διευθυντού της Σχολής ταύτης Κ: Μάγγελ και απάντων των Μαθητευομένων, εξέτασα έκαστον αυτών κατά πρώτον εις την Στοιχειώδη Θεωρίαν, καθόσον μέρος αυτής αφορά την ανάγνωσιν, την απαγγελίαν, την καταμέτρησιν και διαίρεσιν του χρόνου και τον μηχανισμόν του οργάνου, το οποίον έκαστος ηχεί, και περιοριζόμενος εις όσα έμελλον ή έπρεπε να ειξεύρωσιν, άρχισα από τον σχηματισμόν της φυσικής διατονίας, είδον όμως με απορίαν μου ότι μαθηταί καταγινόμενοι εις την μάθησιν εμπνεύστων οργάνων και προ πάντων ορυχάλκινων ν' αγνοώσιν, ότι, εις τα μεταξύ των συγκροτούντων αυτήν / την διατονίαν / φθόγγων διαστήματα, υπάρχει η ανισότης του τόνου και του ημίσεως τόνου, και ποία εκ των ειρημένων διαστημάτων εισίν επιδεκτικά τομής, εξ ης προκύπτει η χρωματική κλίμαξ δηλ: το πρώτον μάθημα του μαθητού της μουσικής και η βάσις του μηχανισμού οργάνου τινός της πνοής· καθώς του περί των διαστημάτων εν γένει ζητήματος, αναγκαιότατον εις τον οργανοπαίκτην, ηγνόουν και αυτού του της οκτάδος διαστήματος, και άλλα τοιαύτης φύσεως ζητήματα πρόχειρα και εις τον αρχάριον μαθητήν, τα οποία επί ματαίω επρότεινον.

Αλλά θέλων να πληροφορηθώ εντελώς περί της αιτίας της τοιαύτης αγνοίας, εξακολούθησα το έργον μου μέχρι του τελευταίου μαθητού, προτείνων εκάστω εν είδη παραδόσεως διάφορα της θεωρίας ζητήματα, καθώς το περί χρήσεως, θέσεως και σημασίας των γνωμόνων /κλειδίων /, το περί μεταθέσεως της φυσικής διατονίας, ήτοι σχηματισμού των διαφόρων της μουσικής τόνων καθ΄ ύφεσιν και δίεσιν - το περί των δύο γενών της Μουσικής - το περί της τρίτης μείζονος και τρίτης ελάσσονος τρόπων, περί ρυθμού, περί μέτρων και περί του διαφόρου σχηματισμού αυτών- περί της αυξήσεως και παρατάσεως της αξίας των σχημάτων και πάμπολλα άλλα εμπεριεχόμενα εις την Στοιχειώδη διδασκαλία της Μουσικής.

Παρετήρησα όμως ότι, μολονότι κατά πρώτην φοράν / τολμώ να είπω / ήκουσαν τα τοιαύτα, ακροάζοντο μετά ζήλου και προσοχής, και με άκουον κάλλιστα, ώστε δύναμαι να ομολογήσω μετά μεγάλης ευχαριστήσεως ότι οι πλείστοι αυτών δεν στερούνται της φυσικής εκείνης δεξιότητος του νοός και της καλής θελήσεως, ήτις όρθώς και καταλλήλως διευθυνομένη, καθιστά τον τεχνίτην τέλειον και ενίοτε έξοχον·

Μετά τούτων προέβην εις την εξέτασιν του πρακτικού μέρους, αλλ' επειδή η θεωρία είναι η βάσις, ως εις πάσαν άλλην επιστήμην, εφ' ω στηρίζεται η πράξις, εύρον αυτούς πολύ περισσότερον ελλειπείς. Εστερημένοι τακτικών τετραδίων, αντί των οποίων οι πλείστοι μοι

επαρουσίασαν τεμάχια χάρτου της Μουσικής, εις τα οποία υπήρχον γυμνάσματα τινα ασυνάρτητα και τινα αυτών προσφάτως γεγραμμένα διά μολυβδοκονδύλου, και επί κανέναν σκοπόν αποβλέποντα, και τα πλειστα αυτών εισίν ανορθόγραφα και εσφαλμένα, τα οποία υποθέτω μη γραφθέντα υπό του Κυρίου Διευθυντού, ηναγκάσθην να γράψω επί του πίνακος απλούστατα παραδείγματα αποβλέποντα τους διαφόρους σχηματισμούς και διαιρέσεις του χρόνου, τα οποία μαθητής αρχάριος, επιμελώς και μεθοδικώς διδασκόμενος, ηδύνατο να εκτελέσει, αλλ' αυτοί τουναντίον, αγνοούντες τα στοιχειώδη, ολίγιστοι αυτών μετά μεγάλης δυσκολίας και άνευ χρόνου ηδυνήθησαν να τα απαγγέλωσιν.

Με τοιαύτην επιπολαιότητα και αμέλειαι διδάσκονται ώστε τις των μαθητευομένων της Τρίτης Μοίρας παίζων το κέρας /κόρνο / fa, έχων δε προσηρμοσμένον εις το όργανον τον κύκλον τον παραπληρωματικόν του Μι^{b}, ερωτηθείς περί του αποτελέσματος της τοιαύτης προσαρμώσεως, απεκρίθη ότι δεν είξευρε. Ώστε, εάν τινες εξ αυτών μανθάνωσιν τι μηχανηκώς, τούτο καθίσταται εντελώς ασήμαντον καθόσον αποβλάπτει την του μαθητού μόρφωσιν· διότι ο μαθητής μη διατρέχων εν οποιοδήποτε σύστημα τακτικής διδασκαλίας, δεν δύναται ποτέ ούτε καλώς ούτε μετρίως να μορφωθή. Ένεκα τούτου ότι ανάγκη είναι να επιφορτισθή ανυπερθέτως ο Κύριος Διευθυντής, ή άλλος οποιοσδήποτε παρά του Σ. Υπουργείου κριθείς κατάλληλος, ίνα συντάξη σύστημα θεωρητικόν και πρακτικόν δι' έκαστον δι' έκαστον είδος οργάνου, ώστε ο μαθητής να γνωρίζη την σειράν την οποία θα διατρέξη, υποχρεούμενος ν' αντιγράφη εις τακτικόν τετράδιον, ώστε να έχη πρόχειρον όλην την σειράν των μαθημάτων του, εξ ου προκίψωσι δύω καλά, πρώτον το της εξασκήσεως της γραμμής των σημείων και δεύτερον ότι τα ενυπάρχοντα τοις τετραδίοις καλλίτερον θα εντυπωθή εις τον νου του.

Ωσαύτως θα είναι καλόν να τακτοποιηθή η ονοματολογία εν τη Θεωρία της Μουσικής και ν' αντικατασταθή δι' Ελληνικών ονομασιών, αντί των εφθαρμένων και όλως χυδαίων, αίτινες εισίν εν χρήσει, διότι έκαστον έθνος έχει ιδίαν επιστημονικήν γλώσσαν. Το πράγμα όσον αναγκαίον είναι τοσούτον εύκολον· διότι, ούσης της Ελλάδος η πρώτη εστία της Μουσικής και πλείσται ονομασίαι υπάρχουσιν ήδη Ελληνικαί, και ερεύνης γινομένης, δυνατόν είναι να καταρτισθή ολόκληρον θεωρητικής τε και οργανικής Μουσικής σύστημα, ως και της ονοματολογίας των πλείστων οργάνων, όλως επιστημονικόν, εύληπτον και με Ελληνικάς ονομασίας.

Η κακίστη κατάστασις των εν χρήσει του Σχολείου οργάνων, επίσης είναι εκ των πρωτίστων αντικειμένων τα οποία συνιστώ, πρώτον διά την βλάβην της υγείας των μαθητών, και δεύτερον, διότι η παράφονος κατάστασις αυτών συντελεί τα μέγιστα εις την φθοράν του οργάνου της ακοής, το οποίον είναι το πρώτον προσόν του Μουσικού. Επίσης και το να συμβιβάζεται το όργανον με την ηλικίαν και κράσιν των ατόμων είναι ουσιωδέστατον.

Εκ των ρηθέντων γίνεται δήλον ότι η πρόοδος των Μαθητών της Σ. Σχολής της Μουσικής δεν είναι ανάλογος με τον χρόνον της εν τη Σχολή διαμονής των, διότι μαθητής φοιτών επί ολόκληρον έτος και γυμναζόμενος επί πέντε ως εξ ώρας καθεκάστην, πρέπει τουλάχιστον να ήναι κάτοχος της ελευθέρας αναγνώσεως και γραφής των σημείων της Μουσικής, της διαιρέσεως των διαφόρων σχηματισμών του χρόνου και στοιχειώδους θεωρητικής Μουσικής.

Ταύτα νομίζω ως καθήκον μου προς τε την υπηρεσίαν και προς την εμπιστοσύνην, μεθ' η το Σ. Υπουργείον με ετίμησε, ν' αναφέρω ταπεινώς και ευσεβάστως, και τα οποία επεθύμουν να είμαι εις θέσιν ν' αποσιώπουν· αλλ' αφετέρου λυπούμενος ως τεχνίτης και ως Έλλην, όστις επεθύμουν να ιδώ τον κλάδον τούτον της καλλιτεχνίας εις την Πατρίδα μου μορφωμένον, να βλέπω ματαιουμένους τας προσδοκίας της Σ. Κυβερνήσεως, ήτις πολλά θυσιάζει προς συντήρησιν τοιούτου καθιδρύματος, όπερ αν και προ 12 ετών συσταθέν, δεν ηδυνήθη ουχί μόνον τον προορισμόν να εκπληρώση καθ' όλον το διάστημα, αλλά διά να εκπληροί τας ανάγκας της υπηρεσίας αναγκάζεται να ζητή εκτός της Ελλάδος με αδράς δαπάνας Μουσικούς, ενώ άλλως από της συστάσεως της συστάσεως της Σχολής ταύτης ηδύνατο αναμφιβόλως μέχρι τούδε να έχη εφοδιάση τον Στρατόν με μουσικούς συγκεκροτημένους καθόλα, καθότι τα όργανα της πνοής, ως είναι γνωστόν, εξόχως τα ορυχάλκινα εισίν ευκολομάθητα, ώστε μαθητής διετής δύναται κάλλιστα όταν μεσολαβεί / εννοείται / η τε επιμέλεια του μαθητού και η καλή ευμέθοδος διδασκαλία, να καθέξη το ελάχιστον την θέσιν του Μουσικού της Β΄ Τάξεως και κατ' αναλογίαν του χρόνου ο τεταρτοετής δύναται να κατασταθή καθόλα εγκρατής και ικανός κατά τε την θεωρίαν και πράξιν.-

Ενησχολήθην μετά μεγάλης προσοχής εις την επιθεώρησιν απάντων των οργάνων, εξετάσας ενώπιον του Κ: Υποφρουράρχου εν προς εν τα όργανα της Μουσικής της Β.΄ Μοίρας του Σχολείου και τα εν τη αποθήκη της Β.΄ Μοίρας υπάρχοντα νέα όργανα κατά την έννοιαν της διαταγής του Σ Υπουργείου, ωσαύτως παρευρέθην και εις τον σχηματισμόν των καταλόγων, όπου οσάκις ο Κ: Υποφρούραρχος ενόμισε κατάλληλον να λάβη παρ' εμού ιδικάς τινάς

πληροφορίας, προσσεφέρθην πρόθυμος, εκ των οποίων το Σ. Υπουργείον δύναται να λάβη ακριβήν ιδέαν περί των αναγκαιούντων οργάνων διά την εφοδίασιν της Μουσικής της Γ.΄ Μοίρας και του Α.΄ και Β.΄ Τάγματος των ακροβολιστών. Εκτελέσας το κατά δύναμιν το καθήκον το οποίον το Σ: Υπουργείον ευαρεστήθη να με επιφορτήση.

Μένω με το ανήκον σεβας και υπογράφομαι

Ο παρά τη Β: Σ: Σχολή των Ευελπίδων Διδάσκαλος

της Μουσικής

Δ: Διγενής

Εθεωρήθη

Αθήναι την 7η Νοεμβρίου 1855

Ο

Υποφρούραχος

Φλέγγας Λοχ:». [927]

Αναφορά του Συνταγματάρχη Emmanuel Hahn (1855)

Στις 14 Νοεμβρίου ο Διοικητής της Β΄ Μοίρας Συνταγματάρχης Εμμάνουελ Χαν απέστειλε στο Υπουργείο Στρατιωτικών οκτασέλιδη αναφορά ισχυριζόμενος ότι ο Υποφρούραρχος Φλέγγας όφειλε να περιοριστεί μόνο στην επιθεώρηση της κατάστασης των μουσικών οργάνων και συνεπώς υπερέβη της δικαιοδοσίας του. Ακολούθως επέρριψε ευθύνες στον Michael Mangel για την ελλιπή εκπαίδευση των μαθητών της Σχολής. Στην συνέχεια της αναφορά του απαρίθμησε όλα τα διοικητικά μέτρα που είχε λάβει η Μοίρα, προκειμένου να διασφαλίζεται η ομαλή λειτουργία της Σχολής της Μουσικής, ειδικά στο θέμα διαφύλαξης των ηθών.[928]

«1ον). Αφ’ ης εποχής νέοι κατά την ηλικίαν κατετάχθησαν εις την Σχολήν της Μουσικής ελήφθη ειδική φροντίς διά την επιτήρησιν των ηθών και προς τον σκοπόν τούτων αι κλίναι των νέων δεν συμπλησιάζουσιν εις εκείνας των κατά την ηλικίαν οπωσούν προχωρημένων, προς δε εις τινας παίδας έχοντας ενταύθα τους γονείς των, παρεχώρησα τινά άδειαν και διαμένουν και διαμένουν την νύκτα εις τας οικίας των προς περισσοτέρα διαφύλαξιν. Επί του

[927] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 841, 842, 843.

[928] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 873 - 876.

ουσιώδους τούτου μέρους υποβάλλω εις γνώσιν του Υπουργείου ότι μέχρι τούδε ουδεμίαν αφορμήν έλαβον ο υποφαινόμενος να υποπτευθή τι προς βλάβην των ηθών. Μικρά τις υπόνοια παρουσιάσθη προ τινός καιρού κατά του επικεφαλής αυτών υπαξιωματικού και αυθημερόν ενεργήθει η αντικατάστασίς του δι' άλλου.

2ον). Οι Μουσικοί της Γ΄ Μοίρας ουδόλως παρημελήθησαν ως ενδιαλαμβάνει η διαταγή του Υπουργείου, αλλ' απεναντίας απολαμβάνωσιν περιποιήσεις ανωτέρας και των ανδρών της Β΄ Μοίρας καθότι εν ελλείψει στρωμάτων, τα οποία στερούνται μέγα μέρος των ανδρών της Μοίρας, εδόθησαν εις τους ρηθέντας ανά δύο κλινοσκεπάσματα μάλλινα αρκούντα προς κατάλυσιν μέχρις ου ληφθή η αναγκαία κλινιστρωμνή, ενώ οι μη έχοντες κλίνας άνδρες της Μοίρας έχουσιν εν μόνο κλινοσκέπασμα.

3ον). Εις την εκπαίδευσιν των μαθητευομένων μουσικών όχι μόνον εμπόδιον ηγέρθη ποτέ, αλλά κάθε φροντίς ελήφθη ώστε όλοι να παρευρίσκονται τακτικώς εις τας ωριζομένας ώρας των μαθημάτων. Δις μόνον εις εποχήν καθ' ην η υπηρεσία ήτο αρκετά επίπονος και δεν υπήρχον άνδρες να μεταφέρωσι τα βιβλία της Μουσικής εις τα ανάκτορα επιφορτήσθησαν τινές εκ των μαθητευομένων την μεταφοράν ταύτην. Έκτοτε εις ουδεμίαν αγγαρείαν ασχολούνται, ουδέ εις άλλην υπηρεσίαν εσωτερικήν των λόχων κωλύουσα την απασχόλησή των εις την Μουσικήν. Αν ο Κύριος Διευθυντής της Σχολής διά να δικαιολογήση την περί της μουσικής άγνοιαν των μαθητών παρέστησε τα ανωτέρω ανύπαρκτα εμπόδια, ο επιθεωρήσας όφειλε να ζητήση τας προσηκούσας πληροφορίας αρμοδίως διά να πεισθή κατά πόσον οι δικαιολογήσεις του Διευθυντού εισί βάσιμοι. Το καθ΄ημάς διαβεβαιούμεν το Υπουργείον ότι αν η Σχολή της Μουσικής δεν παράγει καρπούς αναλόγους, η έλλειψις αύτη πρέπει ν' αποδοθή εις την ολίγην φροντίδα του Διευθυντού και την ακατάλληλον μέθοδον της διδασκαλίας. Διά ταύτα ευχής έργον θέλει είσθαι να εγκρίνη το Υπουργείον, όπως έκαστον Σώμα εκπαιδεύει και σχηματίζει Μουσικούς υπό την άμεσον διδασκαλίαν των υπαρχόντων ήδη ικανών αρχιμουσικών και τοιουτοτρόπως κατασταθή όλως περιττή η διατήρησις ειδικής προς τούτο Σχολής.

4ον). Προ πάντων την διαφύλαξη των ηθών προβλέψας ο υποφαινόμενος εξαιτησάμην παρά του Υπουργείου την άδειαν και εγκρίσει αυτού ενεργήθη η κατάλυσις της Μουσικής της Γ.΄ Μοίρας εις ιδιαίτερον επί ταύτη θάλαμον εντός του μεγάλου Στρατώνος. επιτηρούνται δε και ούτοι υπό την ευθύνην του Διοικητού του λόχου της προσκολλήσεως και υπαξιωματικού ενοικούντος εις τον αυτόν θάλαμον και διά την εκπαίδευση και διά την διαγωγήν. ώστε νέα

διαμοίρασις των προχωρημένων κατά την ηλικίαν της Β.΄ και Γ.΄ Μοίρας από των λοιπών δεν θέλει επιφέρει ει μη σύγχυσιν εις την κατά κανόνας τοποθέτησιν των άνευ ουδενός αποτελέσματος.

5ον). Για την μεταφορά των βιβλίων της Μουσικής κατασκευάσθησαν προ τινός καιρού δύο μικρά κιβώτια κατάλληλα προς τον σκοπόν τούτον. Επειδή δε η Μουσικοί της Μοίρας δεν αποσπώνται εντεύθεν και κατά συνέπειαν οδοιπορία δι' αυτούς εκτεταμένη θέλει είσθαι σπανιωτάτη νομίζω όλως περιττήν την κατασκευήν θήκης δι' έκαστον Μουσικόν.

6ον). Τας διαταχθείσας μεταθέσεις Μουσικών και μαθητευομένων θέλομεν ενεργήσει εκ συνεννοήσεως μετά της Γ.΄ Μοίρας, υποβάλλω δε εις γνώσιν του Υπουργείου ότι προστιθεμένων ήδη των μουσικών Έμκε και Παπαδόπουλου εις την Μουσικήν της Β.΄ Μοίρας θέλομεν έχει δύο εισέτι υπεραρίθμους Μουσικούς 1ης Τάξεως.

Εμ. Χαν

Συντ.»[929]

Αναφορά του Michael Mangel (1855)

Στις 21 Νοεμβρίου ο Michael Mangel συνέταξε και απέστειλε στο Υπουργείο Στρατιωτικών αναφορά δεκαοκτώ σελίδων, αντικρούοντας τις δυσμενείς εκθέσεις των εντεταλμένων του Υπουργείου Διγενή και Φλέγγα που συμπεριλήφθηκαν σε διαταγή του υπουργείου, παραθέτοντας μία σειρά λόγων (προσκομμάτων) που εμπόδισαν την πρόοδο των μαθητευομένων μουσικών της Σχολής. Δεν παρέλειψε να αφήσει και κάποιες αιχμές κατά του διοικητή της 2ης Μοίρας, Emmanuel Hahn.[930]

«Το Σ. Υπουργείο εκφράζει διά του πρώτου άρθρου της υπ' αριθ. 27,260 διαταγής Αυτού την δυσαρέσκειαν διά την παρατηρηθείσαν εις του Μαθητευομένους υπό του Λοχαγού και Υποφρουράρχου Κ. Φλέγγα, και υποβληθείσαν υπ' αυτού εις το Υπουργείον μεγάλην άγνοιαν και αυτών των στοιχείων της Μουσικής θεωρητικής τε και παρακτικής. Η των μουσικών στοιχείων άγνοια παρετηρήθη τω όντι εις τινας Μαθητευομένους, αλλ' ουχί εις άπαντας, ως πληροφορεί ο Κ. Φλέγγας. Άπειροι των μουσικών στοιχείων μετά την εξέτασιν εδείχθησαν

[929] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 873, 874, 875, 876.

[930] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 885- 893.

εκείνοι μόνον των Μαθητευομένων, οίτινες κατετάχθησαν εσχάτως εις το Σχολείον της Μουσικής. τούτο δε διά τον εξής λόγον. Κατά τον νόμον οι Μαθητευόμενοι αφού καταταχθώσιν εις το Σχολείον της Μουσικής οφείλουσι πάντοτε να εξασκώσιν εαυτούς πρώτον εις τον διά τους στρατιώτας αναγκαίον βηματισμόν. εννοείται αφ' εαυτού, ότι δεν κάμωσι δύο σχολεία συγχρόνως, καθότι μάλιστα αμφότερα και το του βηματισμού και το της Μουσικής γίνονται την αυτήν ώραν· ώστε ει μεν εισί παρόντες εις το εν ανυπερθέτως ευρίσκονται εις ανάγκην να εγκαταλείψωσι το άλλο, και τούτο διαρκεί συνήθως από 15 έως 20 ημερών· ωσαύτως και αι αγγαρίαι μεγάλα και ανυπέρβλητα έφερον εις αυτούς εμπόδια εις την εκμάθησιν της Μουσικής τέχνης.

Αλλ' ας παραδεχθώμεν (καθώς μάλιστα και ο Κύριος Φλέγγας δεν εδύνατο ν' απατηθή τόσον ως προς την άγνοιαν των Μαθητευομένων εις τα μουσικά στοιχεία), ότι τα υπ' αυτού ρηθέντα εις το Υπουργείον έχονται της αληθείας πώς λοιπόν οι Μουσικοί αγνοούντες όλως τα στοιχεία της μουσικής δύνανται να παίζωσι μουσικάς συνθέσεις τοιαύτας, οίας οι Μαθητευόμενοι πάντες ομού έπαιξαν μετά την εξέτασιν επί παρουσία των εξεταστών Κ. Φλέγγα και Κ. Διγενή, και τα οποίας ο μεν Κ. Διγενής αποποιήθηκε ν' ακούση, ο δε Κ. Φλέγγας εύρεν καθ' όλα καλώς εκτελεσμένας. Η πράξις όμως αύτη του Κ. Διγενή, ότι αυτός απεποιήθη ν' ακούση του Μαθητευομένους παιανίζοντας συγκεντρωμένους, ενώ μάλιστα πριν εγνωμοδότησε περί τούτου πρώτος εγέννησεν εν εμοί τας υπονοίας, ότι αυτός προεμελέτα ήδη να κατηγορήση τοσούτον αναιδώς το Σχολείον μου ενόπιον του Υπουργείου.

Εν γένει όμως φαίνεται, ότι ο Κ. Υποφρούραρχος δεν έλαβεν υπ' όψιν τας οποίας παρουσίασα αυτώ Αιτιολογήσεις των προσκωμμάτων, άτινα ημπόδισαν το Σχολείον να προοδεύση όπως έδη. Διό εσωκλείω εν τη παρούση και το αντίγραφον των ρηθέντων Αιτιολογήσεων των προσκωμμάτων προς γνώσιν του Υπουργείου.

Ως προς δε την επιπολαιότηταν και αμέλειαν κατά την διδασκαλίαν ιδίως εκ μέρους μου ως Διευθυντού (ως εκφράζεται το Υπουργείον διά του αυτού άρθρου της αυτής Διαταγής) έχω την τιμήν να σημειώσω ταύτα. Ίσως η φράσις αύτη αφορά τα περί των βιβλίων, τα οποία (ως έλεγεν ο Κ. Διγενής) έκαστος των μαθητευομένων οφείλει να κρατή παρ' εαυτώ, εις το οποίον να καταγράφη κατά σειράν τα οριζόμενα υπό του Διευθυντού μουσικά μαθήματα. Κατά το 1845 εγώ διέταξα την κατασκευήν των τοιούτων βιβλίων, τα οποία διενεμήθησαν υπ' εμού εις έκαστον των Μαθητευομένων και επί ικανόν χρόνον υπήρχαν ταύτα ανά χείρας αυτών των Μαθητευομένων, οίτινες άπαντες κατέγραφον εν αυτοίς, τα οποία καθημερινώς ώριζον

επί αυτούς μαθήματα της Μουσικής. αλλ' από τινος καιρού τα βιβλία αυτά έγειναν άφαντα και μόλις ότε επεσκευάσθη ο απόπατος του Ταμείου ευρέθησαν αυτά εντός αυτού σαπισμένα. Λαβών λοιπόν υπ' όψιν, ότι και εκ νέου δύναται να συμβή το αυτό (καθώς μάλιστα παρετήρησα, ότι το τοιούτον επράχθη επίτηδες) έκρινα περιττήν την κατασκευήν νέων βιβλίων. Ο Κ. διγενής βεβαίως έχει δίκαιον ν' απαιτή το τοιούτον παρά των μαθητών, των την μουσικήν σπουδαζόντων, και κατά πάσαν πιθανότητα το αυτό ενεργείται και εις το Κατάστημα των Ευελπίδων. αλλ' οι παίδες του Καταστήματος εκείνου πάρα πολύ διαφέρουσι των υπό την διεύθυνσίν μου διατελούντων μουσικών κατά τε την ηθικήν και ανατροφήν.

Εκ των υπό του Λοχαγού και Υποφρουράρχου Κ. Φλέγγα υποβληθέντων πρακτικών της επιθεωρήσεως του Σχολείου της Μουσικής το Υπουργείον παρετήρησεν εν αυτώ /Σχολείω/ έλλειψιν παντός συστήματος διδασκαλίας. Εάν το αρμόδιον και κατάλληλον σύστημα της διδασκαλίας έλειπεν τω όντι εκ του Σχολείου μου, ουδέποτε βεβαίως το Σχολείον τούτο εδύνατο να κάμη τοιαύτας προόδους ως οπόσας απ' αρχής της συστάσεως αυτού μέχρι της σήμερον έκαμε. Μήπως η Μουσική του Πυροβολικού και μάλιστα δις δεν εσχηματίσθη επιμελεία και φροντίδι του Σχολείου μου; Και του Ιππικού η μουσική ωσαύτως δις μήπως αλλοτρίους είχε συστάτας; Τις εσχημάτισε την του πρώην Α.΄ ου Τάγματος Μουσικήν , εάν ουχί το Σχολείο μας το οποίον τη σήμερον κατηγορείται (αδίκως) ως ουδέν της διδασκαλίας σύστημα έχον; Περί της Μουσικής ταύτης γινώσκουσιν οι παρευρεθέντες εις την Βασιλικήν τράπεζαν κατά την εσπέραν εκείνην, καθ' ην αμφότεραι αι μουσικαί και η του Α.΄ ου Τάγματος και η της Β.΄ Μοίρας επαιάνιζον κατά αντιπαράταξιν και θέλουσιν ομολογήσει (το οποίον δεν είναι και ψευδές) ότι η Μουσική του Α.΄ ου Τάγματος ήρεσεν εις όλους περισσότερον, παρά της Β.΄ Μοίρας, καίτοι η της Β.΄ Μοίρας ήτο διπλασία τον αριθμόν των Μουσικών, καλητέρους κατά την ικανότητα είχε Μουσικούς και νέα όργανα, εις δε την του Α.΄ ου Τάγματος ήσαν αρχάριοι και κατά το ήμισυ διέφερον εκείνης, προς δε παλαιά και όλως εφθαρμένα εκράτουν όργανα. Αλλ' όμως της ρηθείσης Μουσικής πρέπει να σημειώσω την εξής παρατήρησιν, ότι η μουσική αύτη έμεινεν εντός του Σχολείου εν και ήμισυ έτος, και κατά το διάστημα τούτο ουδέν απήντησεν πρόσκωμμα ούτε της χολέρας, ούτε του υπαξιωματικού, αλλ' ούτε των αγγαριών.

Ωσαύτως και την Μουσικήν του πρώην Δ.΄ ου Τάγματος (Ακροβολισταί) εσχημάτισα εγώ ως ανώτατος Διευθυντής του ενταύθα μουσικού Σχολείου. Διά τι λοιπόν, ότε αύτη επαιάνιζεν τότε εις τας παρατάξεις, το κοινόν της Πρωτευούσης εγκατέλιπε προθύμως την Μουσικήν της

Β.΄ας Μοίρας και κατεσπευσμένως ωρμάτο ιν' ακούση την άρτι συσταθείσαν του Δ΄ Τάγματος; Διά τι εις το Σχολείον, εξ ου αύτη εξήλθεν παρατηρείται έλλειψις παντός συστήματος της διδασκαλίας;

Οι πλείστοι, ίσως δε και καλήτεροι (Έλληνες) εκ των Μουσικών της Β.΄ας Μοίρας, είναι Μαθητευόμενοι του αυτού Σχολείου του υπό την Διεύθυνσίν μου. Απορίας άξιον, πώς το Σχολείον τούτο, το οποίον πρώτον και μουσικούς αρίστους εμόρφωνε, και απάσας τας Μουσικάς του Ελληνικού Κράτους εσχημάτισεν εσχάτως, απώλεσεν παν σύστημα της διδασκαλίας;

Και ταύτα μεν περί του "1" άρθρου της άνω ρηθείσης Διαταγής του Υπουργείου. Ως προς δε τα άρθρα 2, 3 και 4 αναφέρω, ότι αν και δεν έχω καμμίαν προσωπικήν δικαιοδοσίαν διά τους Μαθητευομένους, ανέφερα όμως πολλάκις προφορικώς μεν εις την Διοίκησιν της Μοίρας, επί τέλους αφού δεν είδον καμμίαν θεραπείαν, ανέφερα δι' εγγράφου και εις αυτό το Σ. Υπουργείον, και κυρίως περί των εν τω «3» άρθρω της μνημονευθείσης του Υπουργείου Διαταγής αναφερομένων. Αλλά το μεν Υπουργείον διέταξε ευθύς την βελτίωσιν αθλίας των Μαθητευομένων καταστάσεως, εκ μέρους δε της Μοίρας μόνη η σιωπή εχρησίμευσεν ως απάντησις εις την την Διαταγήν του Υπούργείου και τας διά στόματος παρακλήσεις μου και ως η μόνη ανταμοιβή της μεγάλης μου περί των Μαθητευομένων φροντίδος. καθώς και μέχρι τούδε συνεπεία της Υπουργικής Διαταγής οι Μαθητευόμενοι ούτε με κανονισμένης κλινοστρωμνήν εφοδιάσθησαν, αλλ' ούτε διετάχθησαν οι νεώτεροι εξ αυτών την ηλικίαν να μετοικήσωσιν άνευ αναβολής εντός του Σχολείου.

Τα εις κάκιστην κατάστασιν ευρεθέντα όργανα εκ των εις το Σχολείον εν Χρήσει όντων, περί ων διαλαμβάνει το "5" άρθρον της Διαταγής του Υπουργείου, είναι τα των πρώην Γ.΄ου και Δ.΄ ου Ταγμάτων (Ακροβολισταί). των οργάνων τούτων τον μεν ονομαστικόν κατάλογον μετά σημειώσεις εν αυτώ της αξίας και της ευχρηστίας εκάστου αυτών είχα καθυποβάλλει εις το Υπουργείον συνεπεία της Διαταγής Αυτού, τα δε καλήτερα εξ αυτών και μάλλον προς υπηρεσίαν εύχρηστα διανεμήθησαν υπ' εμού εις τους Μαθητευομένους της Β.΄ας Μοίρας και εις τους της Γ.΄ ης , τα δε όλως άχρηστα ένεκα της μεγάλης ελλείψεως των οργάνων, ην υποφέρει το Σχολείον, όσον το δυνατόν διορθώθηκαν. αλλ' η επισκευή του όλως εφθαρμένου οργάνου ουδέποτε βεβαίως θέλει βελτιώσει την ποιότητα αυτού ώστε να καταστήση αυτό ικανόν τουλάχιστον προς υπηρεσίαν των Μαθητευομένων. Μολαταύτα, επειδή νέοι Μαθητευόμενοι συχνάκις κατετάσσοντο εις το Σχολείον, και τοιουτοτρόπως ο

αριθμός αυτών ηυξούτο ολοέν, εγώ ίνα μη αφήσω τους νεωστί εισελθόντας αρχαρίους αέργους, διεμοίρασα αυτοίς και ταύτα αναγκαστικώς, με την ελπίδα, ότι εντός ολίγου φθάνουσι τα νέα, εν Γερμανία παραγγελθέντα όργανα, όπως γενομένης της διανομής τούτων, τα αντικατασταθέντα διά νέων παλαιά όργανα δοθώσιν εις το Σχολείον προς χρήσιν εν αυτώ. Εντεύθεν λοιπόν η κακίστη των εν χρήσει εις το Σχολείον οργάνων κατάστασις.

Το Σ. Υπουργείον παραπονείται κατ' εμού και εκφράζει προς εμέ την δυσαρέσκειαν Αυτού, διότι εγώ δεν υπέβαλα εγκαίρως τας ανηκούσας προτάσεις περί αντικαταστάσεως των αχρήστων οργάνων. Έκρινα περιττήν τοιαύτην πρότασιν, καθότι κάλλιστα εγνώριζα, ότι όργανα πλεονάζοντα δεν υπάρχουν ουδαμόθι. Και διατί τω όντι να κάμω την πρότασιν ταύτην ενώ από ημέρας εις ημέρας προσδόκα εκ της Γερμανίας νέα όργανα; Αλλά νυν και των νέων οργάνων ελθόντων η προσδοκία μου αύτη ματαιούται. επειδή τότε, ότε το Σ. Υπουργείον με διέταξε ίνα παρουσιάσω Αυτώ τον κατάλογον των αναγκαιούντων νέων οργάνων, εγώ δεν εγνώριζα, ότι ήθελεν ποτέ παρουσιασθή η ανάγκη να εφοδιάσωμεν και τας Μουσικάς του Α.'ου και Β.' ου Ταγμάτων (Ακροβολισταί) με όργανα εκ των πλεοναζόντων. τούτου ένεκα παρακαλώ ευπειθώς το Σ. Υπουργείον όπως με διατάξη ίνα παρουσιάσω Αυτώ νέον κατάλογον των προς έτι αναγκαιούντων μουσικών οργάνων, διότι, ως παρατηρώ, θέλομεν αναγκασθή να δόσωμεν όργανα τινά και εις την Μουσικήν του Γ.'ου Τάγματος (Ακροβολισταί).

Ο παρουσιασθησόμενος κατάλογος των εκ νέου αναγκαιούντων οργάνων θέλει περιλαμβάνει τα ορυχάλκινα μόνον, διότι τούτων και εξόχως μεγάλη αισθάνεται έλλειψις.

Αλλ' επειδή ενταύθα λόγος περί οργάνων, και επειδή είπον ανωτέρω, ότι τα <u>όλως άχρηστα</u> εκ των πλεοναζόντων οργάνων διωρθώθησον κατά το δυνατόν, ίνα μη λάβη τις εκ τούτου αφορμήν, ίνα με κατηγορήση ως μη φειδόμενον του Δημοσίου Ταμείου, ότι δαπανώ εξ αυτού χρήματα και πράγματα όλως δι' όλου ανωφελή, ως π.χ. εις την επιδιώρθωσιν των εφθαρμένων και όλως αχρήστων οργάνων, ευρίσκομαι νυν εις ανάγκην ίνα φέρω εις γνώσιν του Υπουργείου και τούτο, ότι τα περί ων ανωτέρω εγένετο λόγος οργάνων, διώρθωσα εγώ αυτός και ιδία μου δαπάνη, και ουχί αυτά μόνον, αλλά και άλλα πολλά, και καθ' όλον το διάστημα της δωδεκαετούς εις το Σχολείον της Μουσικής Υπηρεσίας μου πάντοτε εδαπανούσα και την τελευταίαν στιγμήν ευκαιρίας, ην έτυχον ποτέ μετά την εν τω Σχολείω υπηρεσίαν προς ανάπαυσίν μου και αυτό το υλικόν εξ ιδίων μου προς επισκευήν των

φθαρμένων οργάνων. Εκ τούτου δε πας δύναται να συμπεράνη οποίον διακαήν ζήλον έχω προς το οποίον διευθύνω Σχολείο της Μουσικής.

Γνωρίζω, καθώς και το Υπουργείον υπενθυμεί εις την οποίαν έπεμψε προς εμέ Διαταγήν Αυτού, ότι άνευ συστήματος διδασκαλίας δεν είναι δυνατόν να μορφωθή Μουσική ουχί καλώς αλλ' ούτε μετρίως, διό και εζήτησα κατά 1845 παρά του Υπουργείου την προμύθειαν των απαιτουμένων διά τα εις τας Στρατιωτικάς Μουσικάς οργάνων μεθόδων διότι ένεκα της αδιαλείπτου και επιπόνου υπηρεσίας μου δεν έχω ικανόν καιρόν να συντάξω τοσούτω ογκόδη βιβλίω, προς σύνθεσιν των οποίων απαιτείται πολύς καιρός, ο ήσυχος και αμέριμνος βίος. Το υπουργείον όμως τότε ουδεμίαν έδειξε προσοχήν εις τας ανάγκας και τας ζητήσεις του Σχολείου, και εκ των εν τη προτάσει μου προς το Υπουργείον μνημονευθεισών αναγκών του Σχολείου, εφρόντισε μόνο να προμυθευθή το ρυθμόμετρον, περί δε των Μεθόδων ουδέ μνεία πλέον υπ΄ αυτού εποιήθη.

Εάν το Σ. Υπουργείον και τώρα ενεργήση την προμύθειαν των ζητουμένων τότε παρ' εμού Μεθόδων, θέλει κάμει μέγα καλόν διά το Σχολείον της Μουσικής. Είναι δε αύται αι εξής «8» τον αριθμόν, οίον·

Η του Φλάουτου,

Η του Κλαρίνου,

Η του Φαγόττου,

Η της Τρόμπας,

Η του Τρομπώνος,

Η του Βομβαρδώνος,

Η του Φλιγελχόρνου,

Η του Πιστώνος, άπασαι εις γλώσσαν

ή Γαλλικήν ή Ιταλικήν.

Περί του Μουσικού της Β.΄ας Τάξεως Δ. Εμμανουήλ, όστις παρεπονέθη ότι ηδικήθη μη προβιβασθείς, ενώ άλλοι νεώτεροι αυτού και ολιγοτέρας ικανότητος προεβιβάσθησαν Α.΄ Τάξεως, δεν έχω να αναφέρω άλλον τι, ειμή ότι αυτός δεν είχεν την απαιτουμένην του προβιβασμού ικανότητα. Γνωρίζω όμως, ότι ελύπησεν αυτόν και τον παρεκίνησε να παραπονεθή ο προβιβασμός του Μουσικού Ανδρέου Παρασκευά, εις την Α.΄ην Μοίραν και

Κυριακού Ζώρβα εις την Β.΄ην Μοίραν, οίτινες αμφότεροι αγνοώ πώς και δια τι προεβιβάσθησαν, ενώ είναι της αυτής μεν ικανότητος μετά του παραπονεμένου Δ. Εμμανουήλ, την δε αρχαιότητα εισί νεώτεροι; Και ο Ζώρβας μάλιστα είχε διαταχθή παρά του Υπουργείου ίνα δόση τας απαιτουμένας εξετάσεις, και ενώ η σχηματισθείσα εξεταστική επιτροπή συνήλθε ίνα ενεργήση την διατεταγμένην εξέτασιν, ο ρηθείς Μουσικός Ζώρβας ηρνήθη να προσέλθη εις αυτήν. μετά τινας όμως ημέρας μετά απορίας μεγάλης είδομεν αυτόν προβιβασθέντα.

Επειδή το Σ. Υπουργείον ενέκρινε την μετάθεσιν των Μουσικών Α.΄ ης τάξεως Ι. Έμκε /κλαρίνο "Β"/ και Ν. Παπαδόπουλου / Κλαρίνο «Es»/ από της Γ.΄ ης Μοίρας εις την Β.΄ αν Μοίραν προτείνω εις το Υπουργείον όπως εγκρίνη και την αντικατάστασιν αυτών διά των Μουσικών Μαθητευομένων της Β.΄ Μοίρας Δ. Λαζαρίδου και Αναστασίου Νικολάου, οίτινες τα αυτά μετά των από της Γ.΄ Μοίρας μετατιθεμένων παιανίζουν όργανα, οίον ο μεν Λαζαρίδης κλαρίνο "Β", ο δε Αναστάσιος Νικολάου κλαρίνο «Es» ίνα τοιουτοτρόπως συμπληρωθή ο των Μουσικών απαιτούμενος αριθμός.

Παρακαλώ ωσαύτως το Σ. Υπουργείον όπως διατάξη τον Μουσικόν της Γ.΄ Μοίρας Ματθαίον Σινδερμάερον ίνα μείνη εις την ενταύθαν Μουσικήν της Β.΄ Μοίρας διά τινα καιρόν διότι ένεκα της ελλείψεως των ορυχάλκινων οργάνων οι Μαθητευόμενοι δεν εδύναντο να προοδεύσουν εις την σάλπιγγα τόσον, ώστε τις εξ αυτών, το όργανον τούτο εκμανθάνων να γείνη ικανός να αντικαταστήση δι' ευατού τον περί ου ο λόγος Μουσικόν Ματθαίον Σινδερμάερον, ανήκοντα εις την Γ.΄ ην Μοίραν και αναχωρούντα όσον ούπω εκ της Μουσικής της Β.΄ ας Μοίρας άμα σχηματισθείσης τη της Γ.΄ ης Μοίρας μουσική.

Περί το τέλος της ρηθείσης Διαταγής του Σ. Υπουργείου γνωστοποιώ, ότι οι Μουσικοί της Γ.΄ ης Μοίρας, υπηρετούντες εις την Β.΄ παύουσι ταύτης εις το εξής, ως με διατάττει όπως ενώσω άπαντας τους Μουσικούς, τους οποίους οφείλω να γυμνάσω προσηκόντως, ώστε η Μουσική να κατασταθή ικανή προς υπηρεσίαν εν τάχει, και ούτως να εκκινήση διά το Μεσολόγγειον.

Τούτο έπραξα πριν λάβω παρά του Υπουργείου την περί τούτου διαταγήν. Έλαβον δηλαδή τους Μουσικούς τους υπηρετούντας εις την μουσικήν της Β.΄ Μοίρας, ήνωσα τους άπαντας ομού, και ήδη καθημερινώς πάντες οι Μουσικοί καταγίνονται εις την προς αλλήλους προσάρμωσιν και εις το να παιανίζωσι νέα της μουσικής τεμάχια ώστε, μολονότι παρετηρήθη υπό του Λοχαγού και Υποφρουράρχου Κ. Φλέγγα επιπολαιότης και αμέλεια εκ μέρους μου ως Διευθυντού, κατά την διδασκαλίαν, μολονότι εκ του Σχολείου μου λείπει παν σύστημα

διδασκαλίας, μολονότι οι Μαθητευόμενοι άπαντες εσυστήθησαν εις το Υπουργείον ως αγνοούντες όλως δι' όλου και αυτά τα στοιχεία της Μουσικής θεωρητικής τε και πρακτικής, εγώ δίδω εις το Σ. Υπουργείον την ταπεινήν μου υπόσχεσιν, ότι η Μουσική της Γ.΄ Μοίρας μετά παρεύλευσιν ενός μηνός από της σήμερον θέλει κατασταθή ικανή προς υπηρεσίαν, και θέλει είσθαι έτοιμη ν' αναχωρήση εις τα ίδια.

Αθήναι: την "21" 9βρίου 1855

Μ: υ: Μάγγελ

Υπολ: Διευθυντής». [931]

Στην αναφορά αυτή προς το Υπουργείο Στρατιωτικών, ο Michael Mangel επισύναψε αντίγραφο των προσκομμάτων που είχε γνωστοποιήσει νωρίτερα στον Υποφρούραρχο Φλέγγα, τα οποία δεν επέτρεψαν την πρόοδο των Μαθητευομένων του Σχολείου της Μουσικής. Από τα γραφόμενα στο έγγραφο αυτό συλλέγονται αρκετές πληροφορίες για την καθημερινότητα στο Σχολείο της Μουσικής

«Προς

Τον λοχαγόν των Γενικών Επιτελών υποφρούραρχον και επιθεωρητήν της σχολής της Στρατιωτικής Μουσικής δυνάμει της υπ. αριθ. 25,232 Υπουργικής Διαταγής κύριον Φλέγγαν.

Αιτιολογίαι

Των διαφόρων προσκομμάτων τα οποία ημπόδισαν τους Μαθητευομένους να προοδεύσωσιν αναλόγως του καιρού τον οποίον διήνησαν ούτοι εν τω Σχολείω από της ημέρας της αφίξεώς των ενταύθα.

Απαρίθμησης των Προσκομμάτων	Αιτιολογία εκάστου αυτών
1ον.) Το εκ της Χολέρας πρόσκκωμα	

[931] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 885- 893.

Σχεδόν άμα ελθόντων των Μαθητευομένων της ΙΙΙ Μοίρας εις το Σχολείον της Μουσικής εις τας Αθήνας ενέσκηψεν η ολέθρια νόσος η χολέρα, ένεκα της οποίας ηναγκάσθην ίνα διακόψω εν διαστήματι δύο σχεδόν ολόκληρων μηνών τα εντός του Σχολείου Μαθήματα της Μουσικής, φοβούμενος μήπως τις των Μαθητευομένων διά του φυσήματος αδυνατήση τον ευαυτού στόμαχον και δώση δι' αυτό τούτο αφορμή εις την τοσούτω δεινήν νόσον. Προς δε τούτοις και τα όργανα της ειρημένης μοίρας δεν ήσαν απεσταλμένα ενταύθα, ειμή μετά παρέλευσιν ικανού χρόνου από της αφίξεως των Μαθητευομένων· και οι μεν Μαθητευόμενοι έφθασαν ενταύθα τη 25 7βρίου 1854, τα δε όργανα τη 17 και 18 10βρίου του αυτού έτους.

2ον.) Πρόσκωμμα εξ αυτού του Καταστήματος του Σχολείου της Μουσικής προερχόμενον.

Πασίγνωστον είναι ότι το Κατάστημα είθα μένει το σχολείον της Μουσικής δεν ευρίσκεται εις εντελή διαχείρησιν και εξουσίαν των Μουσικών αρχών ως έδη· τούτο δε πάντοτε έφερεν και θέλει φέρει αδιαλείπτως μεγάλα και ανυπέρβλητα εμπόδια εις την εντελήν μάθησιν της Μουσικής τέχνης. Διότι την μεν πρωΐαν γίνεται εν τω Καταστήματι το Σχολείον της Μουσικής της 2ης Μοίρας. Εννοείται δε αφ' ευαυτού ότι δεν είναι δυνατόν να ενεργείται και έτερον σχολείον προς Μουσικά όργανα ταυτοχρόνως, ώστε οι Μαθητευόμενοι αρχίζουν το σχολείον αυτών, μόλις περί τας 8 ½ ώρας, αφού δηλαδή η Μεγάλη Μουσική αναχωρήσει εις τα Ανάκτορα. Αλλ' ευθύς μετά μίαν ώραν γίνεται και το συσσίτιον των στρατιωτών, και οι Μαθητευόμενοι άμα του σημείου δοθέντος είναι βεβιασμένοι να τρέξωσιν ίνα λάβωσιν έκαστος την εαυτού μερίδαν, ει τε άλλως θέλει μένει νηστικός. – Μετά το συσσίτιον ο θάλαμος του Σχολείου γέμει των Στρατιωτών της Μοίρας, οίτινες ικανήν ώραν αλληλοοδιδακτικώς διδάσκονται των γραμμάτων, ώστε εις την τύχην των Μαθητευομένων μένουσι μόλις δύο (2) ώρας προς εργασίαν αυτών.

3ον.) Το των οργάνων πρόσκωμμα

Του τε σχολείου και του Τάγματος η αποθήκη ουδέποτε είχεν αρκετά μουσικά όργανα ίνα δύναται να μεταλλάξη των Μαθητευομένων τα όργανα, τα μη αρμόδια εις αυτούς διά την φυσικήν κράσιν αυτών, ή δι' άλλην τινα εύλογον αιτίαν. Πολλάκις συνέπεσεν να καταταχθώσιν Μαθητευόμενοι, χωρίς να υπάρξη εν τη αποθήκη ουδέν κατάλληλον δι' αυτούς όργανον.

4ον.) Πρόσκωμμα προκύπτον εκ της απογορεύσεως εντός του Καταστήματος αρμοδίας ποινής εν περιπτώσει της αμελείας των Μαθητευομένων

Μέχρι των αρχών του τρέχοντος έτους συνήθειαν υπήρξε να τιμωρείται με απροσδιόριστον περιορισμόν εντός του Καταστήματος του Σχολείου εκείνος των Μαθητευομένων, όστις εφαίνετο των άλλων αμελέστερος· το μέσον τούτο συνέτεινεν πάρα πολύ εις την πρόοδον των Μαθητευομένων. Εις Μαθητευόμενος π.χ. δεν γνωρίζει το μάθημα αυτού, διό και περιορίζεται εις 24 ώρας ως γίνεται συνήθως την νυν. Η τιμωρία αύτη ποσώς δεν θέλει παρακινήσει αυτόν εις ταχυτέραν εκμάθησιν του αμεληθέντος υπ' αυτού μαθήματος, διότι ή μάθη αυτό ή αμελήση υπέρ αυτού πάντοτε οφείλει κατά νόμον να μείνη εις περιορισμόν έως ου συντελεσθή ο καιρός της τιμωρίας.- Εάν όμως ο Μαθητής γιγνώσκει ότι το ελεύθερον αυτού εξαρτάται παρ' αυτού του ιδίου, όταν δηλ. ο αμελής ηξεύρη ότι ο περιορισμός αυτού, εξακολουθεί μόνον μέχρι της στιγμής, καθ' ήν ούτος παρουσιάσει το μάθημά του εις εντέλειαν, τότε φιλοτιμείται, πασχίζει παντί σθένει διά της μελέτης να εκμάθη τούτο, και απαιτήση κατά συνέπειαν την ελευθερίαν του.

5ον.) Το της αγγαρίας Πρόσκωμμα

Πολλάκις η Μοίρα υστερείται στρατιωτών προς μεταφοράν των μουσικών βιβλίων εις τα ανάκτορα· και ως τοιούτους επί πολλάς ημέρας μεταχειρίζεται τους μαθητευομένους. Ενίοτε δε ότι το τοιούτον εξακολουθεί επί 15-20 ημέρας και πάντοτε την αυτήν ώραν καθ' ην γίνεται το μουσικόν μάθημα.

6ον.) Οι κατά καιρούς ασθένειαι των Μαθητευομένων

Οι Μαθητευόμενοι, άνθρωποι όντες, είναι βεβαίως υποκείμενοι και εις τας τοσούτω συνεχείς εις τας Αθήνας ασθενείας. Συνέβαινεν όχι σπανίως Μαθητευόμενοι να μένωσιν εν τω Νοσοκομείω από 15 έως 20 ημέρας.- Εντεύθεν λοιπόν θέλω να παρατηρήσω, ότι τοσούτω σημαντικόν διάστημα χρόνου άνευ εξασκήσεως εις αρχαρίους γίνεται πρόξενος λήθης εκείνου, το οποίον ούτοι ήρξαντο μόλις να καταλαμβάνωσι.-

7ον.) Η εκτός του Καταστήματος διαμονή των Μαθητευομένων

Εάν η κατοικία των Μαθητευομένων ευρίσκετο εις το αυτό Κατάστημα εις ο και το Σχολείον αυτών, η απώλεια του καιρού ων δαπανώσι ούτοι εις την πορείαν από της οικίας των εις το Σχολείον της Μουσικής, δεν ήθελε είσθαι επιζήμιος εις την πρόοδον αυτών εις την Μουσικήν. Αλλ' εσχάτως προς λύπην μου μεγάλην το Σχολείον της Μουσικής το οποίον έπρεπε να έχει πλείστα προνόμια, εστερήθη και τούτου του (δυσδ.)

8ον.) Πρόσκωμμα του Υπαξιωματικού

Το Σχολείον μας ουδέποτε είχεν ένα και ωρισμένον υπαξιωματικόν, όστις έμελλε να επιτηρή την Ευταξίαν και εν γένει όλα τα των Μαθητευομένων. Διό και ένεκα τούτου, καθώς και διά πάσης άλλης μεταβολής, η πρόοδος των Μουσικών Μαθητευομένων οπισθοδρομεί. Διότι πάντοτε σχεδόν ο Υπαξιωματικός του Σχολείου διορίζεται (δυσδ.) της Μουσικής, ούτος δι' όλης της ημέρας εργάζεται εις το γραφείον του Στρατώνος, και επομένως δεν δύναται ίνα εμπνέη και τους Μαθητευομένους εν καιρώ της μελέτης και φόβον εν καιρώ αναπαύσεως αυτών δια της (δυσδ.) αυτού. Ή ο υπαξιωματικός του Σχολείου εκλέγεται ο αρχιτυμαπανιστής της Μοίρας ούτος την μεν πρωΐαν οφείλει να παρευρευθή εις (δυσδ.) μετά της φυλακής εις τα Ανάκτορα, μετά δε την Μεσημβρίαν αυτός οφείλει να ήναι παρών εις το πεδίον του γυμνασίου μετά των Τυμπανιστών.

Κατ' αυτάς διωρίσθη εν τω Σχολείω υπαξιωματικός, όστις (δυσδ.) μένει εντός του Καταστήματος.

Εν Αθήναις την 21 9βρίου 1855

Ο Διευθυντής των Στρατιωτικών Μουσικών

Μ: υ: Μάγγελ

Υπολ: Διευθυντής».[932]

[932] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 895, 896.

Διάταγμα Διάλυσης του Σχολείου Μουσικής (1855)

Με Β.Δ. της 28ης Νοεμβρίου το Σχολείο Μουσικής διαλύθηκε «ως περιττόν». Ο Υπολοχαγός ακόλουθος Michael Mangel τοποθετήθηκε στην θέση του Επιθεωρητή των Στρατιωτικών Μουσικών με την υποχρέωση να επιθεωρεί ετησίως τις Στρατιωτικές Μουσικές.

«ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Προτάσει του Ημετέρου Υπουργού των Στρατιωτικών αποφασίσαμεν και διατάττομεν.

Άρθρον 1ον

Το σχολείον της Μουσικής, το συστηθέν δι' Ημετέρου Διατάγματος της 15 Νοεμβρίου 1843 διαλύεται ως περιττόν.

Άρθρον 2ον

Ο προϊστάμενος του Σχολείου τούτου επίτιμος Υπολοχαγός Μιχαήλ Μάγγελ διορίζεται Επιθεωρητής της στρατιωτικής Μουσικής, με την απολαυήν την μέχρι τούδε αποδοχών, και την υποχρέωση να επιθεωρή άπαξ κατ' έτος απάσας τας στρατιωτικάς Μουσικάς, άνευ δικαιώματος αποζημιώσεως πορείας, ή επιμισθίου.

Εις τον Ημέτερον Υπουργόν των Στρατιωτικών ανατίθεται η εκτέλεσις του παρόντος Διατάγματος.

Αθήναι τη 28 Νοεμβ. 1855

Όθων».[933]

Περί της διάλυσης του Σχολείου Μουσικής (1855)

Στις 2 Δεκεμβρίου και μετά την διάλυση του Σχολείου της Μουσικής ο Διοικητής της Β΄ Μοίρας Πεζικού Συνταγματάρχης Emmanuel Hahn ενημέρωσε το Υπουργείο Στρατιωτικών για όσα είχε διατάξει περαιτέρω, ζητώντας και την έγκριση μετάθεσης των μαθητευομένων μουσικών στην Μοίρα του. Οι μαθητές του 4ου ΤΠ προσκολλήθηκαν για ένα μήνα στην 2η Μοίρα και κατόπιν διατάχθηκε να μεταβούν στο οικείο τάγμα. Η εκπαίδευση των μαθητών

[933] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 903. Πρβλ. ΦΕΚ 1Α΄/13 Ιανουαρίου 1856, σ. 3.

για το διάστημα αυτό ανατέθηκε στον αρχιμουσικό της Μοίρας Franz Seiller, ενώ το επιμίσθιο του αξιωματικού επιτηρητή της Σχολής έπαυσε άμεσα.

«Διαλυθέντος του Σχολείου της Μουσικής δυνάμει του από 28 Παρελθ. Μηνός Νοεμβρ. Υψ. Βασιλικού Διατάγματος κοινοποιηθέντος διά της από 29 του αυτού μηνός υπ' αριθ 29098 Υπουργικής Διαταγής ως περιττόν λαμβάνω την τιμήν να ειδοποιήσω το Υπουργείον ότι διέταξα τα εξής.

1ον) Οι μαθητευόμενοι μουσικοί εξ και δέκα τον αριθμόν αποτελούντες μέρος της δυνάμεως του 4ου Πεζ. Τάγματος να προσκολληθώσιν από τούδε εις τους υποτελείς της Μοίρας ταύτης και από 1ην του ελευσομένου μηνός Ιανουαρίου να μετατεθώσιν οριστικώς χάριν των αυτών ισχυρών λόγων τους οποίους εξεθεσάμην διά της προς το Υπουργείον πρό τινων ημερών υποβληθείσης υπ' αριθ. 7363 αναφοράς μου, αφορώσης την μετάθεσιν εις του Υποτελείς της Μοίρας των μουσικών 4ης Τάξεως τοσούτω μάλλον καθόσον οι διαληφθέντες μαθητευόμενοι δεν έκαμαν μέχρι τούδε μέρος της οργανικής δυνάμεως των λόχων.

2ον) Η εκπαίδευσις αυτών εις την μουσικήν γίνεσθαι του λοιπού υπό του Αρχιμουσικού της Μοίρας Σάϊλερ και

3ον) Το χορηγούμενον εικοσάδραχμον μηνιαίον επιμίσθιον εις τον Αξιωματικό επιτηρητή του Σχολείου να παύση από 1ης άρξαντος μηνός.

Παρακαλώ όθεν το Υπουργείον να επικυρώση την μετάθεσιν τούτην των μαθητευομένων ων καταλληλοτέρων εν γένει.

Εμ. Χαν

Συντ.»[934]

Το *Εμβατήριο της Σημαίας* του Δημήτριου Διγενή (1855-1856)

Στις 15 Νοεμβρίου 1855 η Β΄ Μοίρα Πεζικού ανέφερε στο Υπουργείο Στρατιωτικών ότι το Εμβατήριο της Σημαίας που είχε κληθεί να δοκιμάσει για χρήση κατά την στρατιωτική τελετουργία ήταν ακατάλληλο. Κατόπιν αυτού ανάθεσε την σύνθεση νέου εμβατηρίου της Σημαίας στον Μουσικοδιδάσκαλο της Στρατιωτικής Σχολής Δημήτριο Διγενή.

[934] Στο ίδιο, Έγγραφο 906.

«Εις απάντησιν της από 11 μεσούντος μηνός υπ΄αριθ. 27849 Υπουργικής Διαταγής λαμβάνω την τιμήν ν' αναφέρω ότι το τεθέν χάριν δοκιμασίας εις χρήσιν Εμβατηρίου της Σημαίας ουκ έστιν το καθ' ημάς κατάληλλον. Τούτο ένεκα παρεκλήθη ο Κύριος Διγενής Διδάσκαλος της Στρατιωτικής Σχολής να συντάξη καταληλλότερον, ώπερ συνταχθέν θέλει σήμερον ή αύριον τεθείεις δοκιμασίαν. Επομένως επιφυλάττωμαι κατόπιν ν' αναφέρω εις το Υπουργείον περί αυτού.

Εμ. Χαν

Συντ.»[935]

Το επόμενο διάστημα ο Μουσικοδιδάσκαλος της Σχολής Ευελπίδων Δημήτριος Διγενής συνέθεσε Εμβατήριο της Σημαίας και το παρέδωσε στην Β΄ Μοίρα προς δοκιμή. Στις 6 Φεβρουαρίου 1856 η Β΄ Μοίρα Πεζικού απέστειλε στο Υπουργείο Στρατιωτικών αντίγραφο του νέου Εμβατηρίου της Σημαίας ζητώντας την έγκριση ώστε αυτό να παιανίζεται κατά την στρατιωτική τελετουργία. Στο έγγραφο αυτό σημειώνεται ότι το εμβατήριο δοκιμάσθηκε και βρέθηκε κατάλληλο.

«Εγκλείστως υποβάλλω εις το Υπουργείον αντίγραφον του παρά του Διδασκάλου Κυρίου Διγενή συνταχθέντος και εις δοκιμασίαν τεθέντος εμβατηρίου της σημαίας λαμβάνω την τιμήν όπως παρακαλέσω το Υπουργείον όπως ευαρεστούμενον εγκρίνη την χρήσιν του εμβατηρίου τούτου θεωρουμένου παρά πάντων των γιγνωσκόντων μουσικήν καταλληλοτέρου του προ μικρού εν χρήσει ως εντονωτέρου και ενθουσιαστικωτέρου καθ' όλα είτε παρά τε της Μουσικής, τυμπάνων και σαλπίγκων παιζομένου, είτε κατ' ιδίαν εξ ενί εκάστου τούτου».

Εμ. Χαν

Συντ» [936]

[935] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 868.

[936] Έγγραφο της Β΄ Μοίρας του Πεζικού υπογεγραμμένο από τον συνταγματάρχη Emmanuel Hahn προς το Υπουργείο των Στρατιωτικών, Αθήνα 6/2/1856, ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 534, Έγγραφο αρ. 959.

Το Υπουργείο Στρατιωτικών ζήτησε δέκα αντίτυπα της παρτιτούρας του εμβατηρίου και ως εκ του αποτελέσματος, αυτό έλαβε έγκριση.

Το «Εμβατήριο της Σημαίας» του Δημήτριου Διγενή είναι αυτό που παιανίζεται σήμερα κατά την στρατιωτική τελετουργία, ελάχιστα παραλλαγμένο στο τρίτο μέρος του.

Από τα δύο αυτά έγγραφα, αλλά και το προγενέστερο της Α΄ Μοίρας, με το οποίο η Μοίρα αυτή αιτείτο έγκριση αντίστοιχου εμβατηρίου της Σημαίας της, και το οποίο έτυχε αρνητικής γνωμάτευσης από τον Michael Mangel , συνάγεται ότι το εμβατήριο του Δημήτρη Διγενή είχε συντεθεί αρχικά για την στρατιωτική τελετουργία της Β΄ Μοίρας Πεζικού ως το ταυτοτικό (διακριτικό- Regimental) εμβατήριο της Σημαίας της Μοίρας αυτής. Πιθανότατα λόγω της μελωδικής, αρμονικής, ρυθμικής και μορφολογικής του εντέλειας, αλλά και του γεγονότος ότι παιανιζόταν στην Πρωτεύουσα, διαδόθηκε και στα άλλα Σώματα και καθιερώθηκε πανελληνίως.

Περί άδειας ιδιωτικής παιανίσεως (1855-1856)

Στις 29 Δεκεμβρίου ο ιδιώτης μουσικός Γρηγόριος Βάλβης υπέβαλλε αναφορά προς το Υπουργείο Στρατιωτικών διαμαρτυρόμενος για το δικαίωμα των στρατιωτικών μουσικών να παιανίζουν ιδιωτικώς.[937]

Στις 9 Φεβρουαρίου ο Φρούραρχος Αθηνών Συνταγματάρχης Τουρέτ εξέδωσε διαταγή με την οποία απαγόρευε στους μουσικούς της φρουράς Αθηνών εν γένει, να παιανίζουν σε ιδιωτικές ψυχαγωγικές εκδηλώσεις.[938]

Στις 16 Φεβρουαρίου ο Διοικητής της 2ης Μοίρας Φρουράς Πεζικού των Αθηνών Συνταγματάρχης Emmanuel Hahn, με έγγραφό του προς το Υπουργείο Στρατιωτικών ζήτησε την άρση αυτού του μέτρου, καθότι το θεώρησε άδικο προς τους μουσικούς της Μοίρας, οι οποίοι λάμβαναν έγγραφη άδεια για τον σκοπό αυτό από τον ίδιο, αλλά και διότι η απαγόρευση αυτή θα στερούσε από το Ιδιαίτερο Αποθεματικό Κεφάλαιο της Μουσικής το ποσό των 25 λεπτών που κατέθετε κάθε μουσικός όταν παιάνιζε ιδιωτικώς.[939]

---

[937] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 929.

[938] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 960.

[939] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 962.

Εμβατήρια της Γ΄ Μοίρας Πεζικού (1856)

Στις 27 Ιανουαρίου και κατόπιν της από 19 Σεπτεμβρίου 1855 υπ' αρ. 23245 διαταγής του Υπουργείου Στρατιωτικών, η Γ΄ Μοίρα Πεζικού που έδρευε στο Μεσολόγγι, υπέβαλλε στο Υπουργείο Στρατιωτικών εμβατήριο προς έγκριση, το οποίο συνέθεσε ο αρχιμουσικός της Μοίρας «διά την μουσικήν τας σάλπιγγας και τα τύμπανα». Στην απάντησή του στις 23 Φεβρουαρίου το υπουργείο διέταξε την Γ΄ Μοίρα να υποβάλλει εμβατήριο παρελάσεως και όχι της της Σημαίας.[940]

Το εμβατήριο παρελάσεως του 3ου Συντάγματος (είχε μεσολαβήσει ο μετασχηματισμός των Μοιρών σε Συντάγματα) υποβλήθηκε από την Διοίκηση των Υποτελών στην Διοίκηση του 3ου Συντάγματος στις 8 Απριλίου του 1856. Συνθέτης του εμβατηρίου ήταν ο Αρχιμουσικός Μάρκος Δεσύλλας.[941]

Η διαταγή του Υπουργείου επιβεβαιώνει την θεώρηση ότι κατά την εποχή, είχε διαδοθεί και στην Ελλάδα η συνήθεια της σύνθεσης και καθιέρωσης των ταυτοτικών-διακριτικών «Εμβατηρίων των συνταγμάτων» (Regimental March).

Μετασχηματισμός των Μοιρών Πεζικού σε Συντάγματα (1856)

Με Β.Δ. της 11 Φεβρουαρίου 1856 οι τρείς Μοίρες Πεζικού της Γραμμής μετασχηματίστηκαν σε Συντάγματα στα οποία τοποθετήθηκαν επιτελείς και υποτελείς. Τα Συντάγματα συγκροτήθηκαν από δύο Τάγματα αποτελούμενα από έξι λόχους έκαστο. Στην τάξη των υποτελών του κάθε Συντάγματος προβλέπονταν 1 Αρχιμουσικός, 1 Λοχίας ή Επιλοχίας Αρχιτυμπανιστής, 1 Δεκανέας Τυμπανιστής, 6 Μουσικοί α΄ τάξεως, 6 Μουσικοί β' τάξεως, 8 Μουσικοί γ΄ τάξεως, 10 Μουσικοί δ΄ τάξεως, καθώς και 8 μαθητευόμενοι Μουσικοί. Στην δύναμη του κάθε λόχου τοποθετήθηκαν 3 Τυμπανιστές ή Σαλπιγκτές. Η συνολική προβλεπόμενη δύναμη των μουσικών ενός Συντάγματος, κελευστικών και της μπάντας ήταν 77 άνδρες.[942]

---

[940] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 987.

[941] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 986.

[942] Βυζάντιος, *Συλλογή Στρατιωτικών Νόμων και Διατάξεων,* ό.π. τόμ. Β΄, αρ. 80, σ. 141-144.

Καλλωπισμός του δημοσίου περιπάτου της Μουσικής (1856)

Στις 7 Απριλίου το Φρουραρχείο Αθηνών απέστειλε έγγραφο στο Υπουργείο Στρατιωτικών αναφέροντας ότι «αφ' ου απεκατέστην άχρηστον, ένεκα της σαθρότητός του, το παλαιόν Κιόσκιον της Μουσικής, κατεδαφίσθην ολοσχερώς. Λαβών δε γνώσιν της διαταγής του Υπουργείου των Οικονομικών, περί της άνευ αναβολής παρετήσεως του γηπέδου το οποίο κατείχετο, καθό Ιδιωτική Ιδιοκτησία, κατά προφορικήν διαταγήν του Κυρίου Υπουργού των Στρατιωτικών, της εγκρίσεως της Α. Μεγαλειότητος του Βασιλέως, απεφασίσθη ώστε το Κιόσκιον το προσδιορισμένον διά την Μουσικήν διά τας Κυριακάς και επισήμους εορτάς, να ανεγερθή εις το πεδίον του Άρεως, διά τον σκοπόν της τέρψεως του κοινού, ουχί όμως προς χρήσιν της Στρατιωτικής υπηρεσίας. Σχέδιον όθεν ιχνογραφήθει παρά του αρχιτέκτονος Μπουλανζέ υπεβλήθη και παρεδέχθην παρά της Α. Μεγαλειότητος του Βασιλέως, ο οποίος με διέταξε να συνεννοηθώ μετά του Κυρίου Υπουργού προς της πραγματοποιήσεώς του».[943]

Αυθημερόν το Υπουργείο Στρατιωτικών απέστειλε έγγραφο προς το Υπουργικό Συμβούλιο, με αίτημα την έγκριση δαπάνης ύψους 17.069 δραχμών για τον καλλωπισμό του δημοσίου περιπάτου της Μουσικής, χώρου του Πεδίου του Άρεως, όπου κάθε Κυριακή η Στρατιωτική Μουσική θα παιάνιζε χάριν της τέρψης του Αθηναϊκού κοινού. Στο έγγραφο σημειώνεται ότι το έργο είχε αναλάβει ο Γάλλος μηχανικός Ροέκ και η ανέγερση του στεγάσματος των μουσικών είχε περατωθεί ήδη από τον Ιούνιο του 1855. Η δαπάνη αφορούσε:

«την κατασκευήν των σιδηρών μερών του στεγάσματος τούτου και διά της εκ της αλλοδαπής εις Αθήναις μετακομιδής δραχ. 10,000.

Διά τίμημα μιας αντλίας προς χρήσιν του φρέατος 444

10,444

Τοποθέτηση στεγάσματος 2635

Διά την ισοπέδωση του εδάφους, της οδοποιΐας

και τους λοιπούς καλλωπισμούς του περιπάτου 4000

Το όλον δρχ. 17. 096».[944]

---

[943]ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ. 534, Έγγραφο αρ. 991.

[944] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 982, 983.

Η δαπάνη τέθηκε υπό επιτήρηση με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου στις 10 Απριλίου. Όπως αναγράφεται στα πρακτικά της συνεδρίασης του Υπουργικού Συμβουλίου, την πρόταση για την κατασκευή αυτού του έργου αυτή είχε υποβάλλει ο πρώην Υπουργός Στρατιωτικών Δημήτριος Καλλέργης.[945]

Για την έγκριση της πίστωσης χρειάστηκε η σύνταξη νομοσχεδίου το οποίο υπερψηφίσθηκε από τα νομοθετικά σώματα (Βουλή και την Γερουσία) και η έκδοση Βασιλικού Διατάγματος στις 7 Ιουλίου 1856.[946]

Περί της Μουσικής του Α΄ Συντάγματος (1856)

Στις 22 Μαΐου 1856 ο Διοικητής του Α΄ Συντάγματος Πεζικού Κωνσταντίνος Νικολαΐδης απέστειλε έγγραφο προς το Φρουραρχείο Ναυπλίου ζητώντας την απαλλαγή της στρατιωτικής μουσικής από την υποχρέωση να παιανίζει στην πλατεία του γυμνασίου εβδομαδιαίως κάθε Πέμπτη, πλέον εκάστης Κυριακής. Η διαταγή είχε εκδοθεί από το οικείο Φρουραρχείο Ναυπλίου.

«Κατ' έννοιαν χθεσινής ημερήσιας διαταγής της πλατείας η μουσική του Συντάγματος τούτου διετάχθη να παιανίζη εις την πλατείαν του γυμνασίου, εκτός των Κυριακών και καθεκάστην πέμπτην της εβδομάδος προς τέρψιν βέβαια των πολιτών και ουχί δι'υπηρεσίαν, εκ τούτων, εκτός ότι ο §1 του άρθρου του κανονισμού της εσωτερικής υπηρεσίας διατάσσει τον διοικητήν του Σώματος να δέχεται και εκτελή τας διαταγάς του Φρουράρχου καθ' όσον αυτάς αφορώσι την υπηρεσίαν της φρουράς, υπάρχουσιν ισχυροί λόγοι οίτινες επιβάλλουσιν εις ημάς να παρακαλέσωμεν το φρουραρχείον τούτο ίν' απαλλάξη την μουσικήν του Σώματος της τοιαύτης υποχρεώσεως.

1ον. Διότι λόγοι οικονομίας υπαγορεύουσι την μετά φειδούς χρήσιν των τραπεζών της μουσικής των βιβλίων και αυτών των οργάνων, των οποίων η φθορά επιφέρει την επισκευήν ή αντικατάστασιν δι' ων επιβαρύνεται η στερεά χορήγησις ώστε να καθίσταται ανεπαρκείς, διότι μεγίστη προσγίνεται φθορά ως επί τω πολύ και κατ' εξαίρεσιν εις τας τραπέζας και τας βίβλους διά της μεταφοράς.

---

[945] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 985.

[946] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 535, Έγγραφα αρ. 610, 612. Βλ. ΦΕΚ 33Α΄/25 Ιουλίου1856, σ. 201.

2ον. Διότι οι άνδρες της μουσικής εκτός του διώρου καθ' εκάστην κανονικού σχολείου, κοπιώσι δις κατ' εβδομάδα κανονικώς κατά την αλλαγήν των φυλάκων του Σώματος, και εκτός των εκτάκτων περιστάσεων της υπηρεσίας του Σώματος και του Φρουραρχείου, παιανίζουσι καθ' εκάστην Κυριακήν ορθοί ιστάμενοι εις την πλατείαν του γυμνασίου προς τέρψιν των πολιτών, εις την οποίαν τέρψιν φρονούμεν ότι έπρεπε να επαρκούνται οι εις περιδιάβασιν εξερχόμενοι, διότι φρονούμεν ότι δεν είναι δίκαιον προς τέρψιν των πολιτών, να βλάπτεται αφ' ενός η υγεία των μουσικών, και αφ' ετέρου πνήγοντες τον γογγισμόν των ένεκα της πειθαρχίας να καταφεύγουσιν εις την αίτησιν των αφέσεων άμα με την λήξιν της θητείας των. Δεν δυνάμεθα να συγκρίνωμεν τας περιστάσεις της μουσικής του Σώματος τούτου με τας των Αθηνών· διότι εκείνη συγκειμένη εκ διπλών οργάνων και κατά συνέπειαν έχουσαν διπλόν αριθμόν ή και τριπλούν ανδρών οι μουσικοί αναπαύονται εναλλασόμενοι αλλήλοις, εκτός δε τούτου όχι μόνον έχουσι καθεκάστην μεγάλας οφελείας αλλά και δεν είναι καταδεδικασμένοι να αγωνιώσι παιανίζοντες ορθοί, διότι ο Δήμος των Αθηνών κατασκεύασεν ανώγειον με σκεπήν και τραπέζας και καθήσματα, ώστε εις μεν το σχετικόν Σώμα δεν προσγίνεται ζημία εκ της φθοράς των τραπεζών και βιβλίων, εις δε τους μουσικούς καθίσταται ανεκτόν το βάρος, διότι συναλλάσονται και δεν ίστανται ορθοί. Ταύτα λαμβάνωμεν την τιμήν, να παρακαλέσωμεν, όπως ληφθώσιν υπ' όψιν.

Ναύπλιον τη 22 Μαΐου 1856

Κ. Νικολαΐδης

Συντ.»[947]

Εφοπλισμός των Σαλπιγκτών (1856)

Με Β.Δ. της 4ης Αυγούστου 1856 εγκρίθηκε ο *εφοπλισμός* των σαλπιγκτών των Συνταγμάτων και Ταγμάτων Πεζικού των Ακροβολιστών «διά κοντοτουφεκίου της χωροφυλακής το οποίον εκτός των στιγμών της ενεργείας αυτών θέλει φέρεσθαι υφ' εκάστου σαλπιγκτού κρεμάμενον εκ του αριστερού ώμου προς το δεξιόν του σώματος μέρος». Για το μέτρο του εφοπλισμού των σαλπιγκτών, τα διάφορα τάγματα είχαν γνωμοδοτήσει ότι «είναι επωφελές εις την υπηρεσίαν και η μεταβολή των σαλπιγκτών εις οπλίτας κατά τινάς στιγμάς ενεργείας μικρών

[947]ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 535 , Έγγραφο αρ. 584.

ή και μεγάλων αποσπασμάτων χωρίς καμμίαν ζημίαν, δύναται ν' αυξήση το πυρ». Το μέτρο αυτό ίσχυε και σε άλλους Ευρωπαϊκούς στρατούς.[948]

Γαλλικές Σάλπιγγες Ευζώνων (1856)

Στις 3 Ιουλίου 1856 το Υπουργείο Στρατιωτικών παρήγγειλε από τον Γαλλικό στρατό 24 σάλπιγγες τύπου Clairon, τονικότητας Σι ύφεση, χωρίς κορδόνια (γαϊτάνια) για τις ανάγκες των Ευζώνων. Την εκτέλεση της παραγγελίας ανέλαβε το προξενείο Μασσαλίας. Οι Σάλπιγγες απεστάλησαν από την Μασσαλία σε κιβώτιο με το Γαλλικό ατμόπλοιο La Danube στις 27 Αυγ/ 8 Σεπτεμβρίου 1856. Η δαπάνη προμήθειας των σαλπίγγων αυτών ανερχόταν στις 354, 80 δραχμές.[949]

Προμήθεια Ρυθμόμετρου Βηματισμού (1856)

Στις 25 Ιουλίου το 3ο Τάγμα της Γραμμής με έδρα το Μεσολόγγι, αιτήθηκε προμήθειας ενός ρυθμόμετρου (μετρονόμου) για την εκπαίδευση του Τάγματος στο βάδισμα.

«Έχοντες απόλυτον ανάγκην την προμήθειαν ενός ρυθμόμετρου, διά να ρυθμίζομεν τους βηματισμούς, και να προγυμνάσωμεν και τούτους τη τε Μουσικήν, και τους Σαλπιγκτάς, και Τυμπανιστάς, και επιτυχόντες εία τοιούτον διά δραχμάς πεντήκοντα. Παρακαλούμε με σέβας το Υπουργείον να ευαρεστηθή και εγκρίνη την αγορά του διά τους εκτεθέντας λόγους, προσθέτομεν δε με σέβας, ότι το έξοδον τούτο απαιτείται να διαταχθή οριστικόν καθόσον η στερεά χορήγησις της Μουσικής είναι επιβεβαρυμμένη διά της αγοράς του μεγάλου τυμπάνου εκ δραχμών εκατόν εννενήκοντα». [950]

Ετήσια Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών (1856)

Στις 4 Σεπτεμβρίου ο Επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών Υπολοχαγός Michael Mangel απέστελλε στο Υπουργείο Στρατιωτικών τα αποτελέσματα Επιθεώρησης που διενήργησε κατόπιν διαταγής του υπουργείου. Το γεγονός ότι ο Michael Mangel επιθεωρεί το σύνολο

---

[948] Βυζάντιος, *Συλλογή Στρατιωτικών Νόμων και Διατάξεων,* ό.π., τόμ. Β΄, αρ. 100, σ. 142-143.

[949] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 535, Έγγραφα αρ. 602, 604, 605, 647.

[950] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 630.

των μουσικών κάθε ειδικότητας (βαθμού) και κάθε Σώματος, επιβεβαιώνει ότι η Στρατιωτική Μουσική αποτελείται από δύο βραχίονες με διακριτούς ρόλους, ήτοι την κελευστική μουσική των σαλπιγκτών και τυμπανιστών για την υπηρεσία στρατοπεδιάς και του πεδίου, και το μουσικό συγκρότημα (μπάντα) της στρατιωτικής τελετουργίας, ψυχαγωγίας και κοινωνικής επιτέλεσης. Όπως προκύπτει από τα αναγραφόμενα, κατά την περίοδο αυτή υφίσταντο επτά στρατιωτικές Μουσικές, κελευστικοί μουσικοί στους λόχους των ταγμάτων, και μαθητευόμενοι μουσικοί στα τρία συντάγματα πεζικού που διέθεταν μπάντα.

«Συμφώνως με την υπ' αριθ. 13859 Διαταγή του Υπουργείου, επιθεωρήσας τας Μουσικάς τους Σαλπιγκτάς και Τυμπανιστάς των διαφόρων Σωμάτων εν γένει, εύρον τας εξής προόδους και ελλείψεις.

1ον Σύνταγμα

Η Μουσική στερείται ενός μουσικού του Es κλαρίνου και ενός Be καλού· άλλως τε η Μουσική αύτη ένεκα του μεγάλου ζήλου του αρχιμουσικού διατηρείται κάλλιστα, αι δε μαθητευόμενοι προόδευσαν.

Οι σαλπιγκταί δεν επιθεωρήθησαν καθόσον ήσαν απεσπασμένοι εις διάφορα αποσπάσματα· αι τυμπανισταί είχον μικράς ελλείψεις πλην εδιορθώθησαν.

2ον Σύνταγμα

Αναλόγως των καλών μουσικών εξ ων η μουσική του Συντάγματος τούτου σύγκειται, δεν παιανίζει καλώς, στερείται ακριβείας και λεπτότητας εις το εκτελείν. Άλλως τι οι μαθητευόμενοι προόδευσαν.

3ον Σύνταγμα

Η μουσική του Συντάγματος τούτου δεν ανεπτύχθη εισέτι αρκούντως, διά την ολιγοχρόνιον γύμνασιν των μουσικών.

Το σύνολον της αρμονίας ασύμφωνον κατά τι, διά τε την ανάμειξιν παλαιών και νέων οργάνων και ολίγον τι ένεκα του αρχιμουσικού.

Οι Σαλπιγκταί και Τυμπανισταί είχον τινες ελλείψεις πλην εδιορθώθησαν.

Οι μαθητευόμενοι μουσικοί παραμελήθησαν δι' ελλείψεως οργάνων.

Πυροβολικόν

Η Μουσική του Σώματος τούτου εκτελεί καλώς· τούτο χρεωστείται εις τον ακάματον ζήλον του αρχιμουσικού.

Ιππικόν

Αταξία μεγίστη εις το προσωπικόν της μουσικής· καθόσον τινες των μουσικών εισίν εις την φυλακήν, τινές δε εις το Νοσοκομείον· και μόλα ταύτα η ικανότης του αρχιμουσικού αναπληροί απάσας τας ελλείψεις ταύτας· εκτελεί καλώς με ολίγους μουσικούς.

1ον Τάγμα Ακροβολιστών

Η μουσική είναι εις κάκιστην κατάστασιν ένεκα της ελλείψεως οργάνων.

Οι Σαλπιγκτές ηχούν καλώς τα της υπηρεσίας ηχήματα.

2ον Τάγμα Ακροβολιστών

Η Μουσική του Τάγματος τούτου εβελτιώθη αρκούντως μετά την αντικατάστασιν του αρχιμουσικού.

Οι Σαλπιγκτές δεν ηχούν καλώς τα ηχήματα της υπηρεσίας.

Το εν Λαμία το 1ον Τάγμα του 3ου Συντάγματος

Οι σαλπιγκταί του Τάγματος ήσαν με μικρά αποσπάσματα μακράν της έδρας αυτού πλην επληροφορήθην ότι κάμνουν χρήσιν εισέτι την Βαυαρικήν Σάλπιγκαν.

Οι τυμπανισταί είχον τινάς ελλείψεις εις τα τυμπανίσματα· εκ της περιστάσεως ταύτης κρίνω εύλογον να γυμνασθώσιν οι αρχιτυμπανισταί τα ηχήματα με μουσικήν ίνα γυμνάζωσι τους τυμπανιστάς με περισσότερην ακρίβειαν, καθόσον άλλοι προσθέτουν κτυπήματα άλλοι αφαιρούν και τοιουτοτρόπως παραμορφούντες αυτά επισυμβαίνει ασυμφωνία.

Τα εν τη αποθήκη τύμπανα καθώς και τινά ων κάμνουν χρήσιν εις το Τάγμα τούτο χρήζουν επισκευής καθόσον κακώς επισκευασθέντα άλλοτε, κατέστησαν σχεδόν άχρηστα.

Εγκλείω κατάστασιν των αναγκαιούντων οργάνων προς τελειοποίησιν των μουσικών των διαφόρων Σωμάτων.

Μ: υ: Μάγγελ

Υπολ: Επιθε»[951]

[951] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 641, 642.

Σχηματισμός Στρατιωτικής Μουσικής 3ου Τάγματος Ακροβολιστών (1856)

Στις 14 Σεπτεμβρίου η Διοίκηση του 3ου Τάγματος Ακροβολιστών ζήτησε την έγκριση του υπουργείου Στρατιωτικών προκειμένου να συγκροτήσει Στρατιωτική Μουσική.

«Επειδή και εις τα λοιπά δύο Τάγματα των Ακροβολιστών επετράπη να σχηματίσουν μουσικήν, λαμβάνωμεν την τιμήν να εξαιτήσωμεν την άδειαν του Σ: Υπουργείου διά τον σχηματισμόν Μουσικής του Τάγματος τούτου υπό τους αυτούς όρους μεθ' ους και τα ανωτέρω Τάγματα διατηρούν την μουσικήν των.

Εγκρινομένου του Σχηματισμού της μουσικής παρακαλούμεν όπως προμηθευθώσιν από το εξωτερικόν, τα εις τον Έγκλειστον κατάλογον σημειούμενα μετάλινα όργανα, άτινα ο Κος Διευθυντής της μουσικής Υπολοχαγός Κ. Μάγκελ επροσδιόρισεν».[952]

Τα μουσικά όργανα των οποίων η προμήθεια προτάθηκε ήταν:

«Φλίγελ χορν	2. –		66 φιορίνια
Σάλπιγξ υψηλή Ce	1.		36
Σάλπιγξ F	3.		168
Τρομπόνια Β	2.		72
Αλτ- χορν Ce	1.		40
Σάλπιγξ χαμηλή Ce	2.	84	
Βομβαρδίνια Es	2.		140
Αλτ-χορν Es	1.		46
Σάλπιγξ υψηλή Es	1.		36
	Όλον 15		614

ήτοι δραχμάς	1475, 60
και 20% έξοδα μεταφοράς	1770, 72».[953]

[952] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 649.

[953] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 651.

Τυμπανίσματα Εσωτερικής Υπηρεσίας και Ακροβολιστών (1856)

Το έτος 1856 καταγράφεται εγχειρίδιο τυμπανιστών που περιλαμβάνει επεξηγήσεις των κτυπημάτων του αριστερού και δεξιού χεριού, 6 σελίδες τυμπανισμάτων εσωτερικής υπηρεσίας και Ακροβολιστών, καθώς και ένα πένθιμο εμβατήριο για τρεις σάλπιγγες. Τα τυμπανίσματα της Υπηρεσίας ήταν τα εξής: «Εωθινόν, Πρόσκλησις, Άρτος, Συσσίτιον, Μισθός, Αγγαρεία, Σύναξις: της επιφυλακής, Γενική Συνάθροισις, Πυρκαϊά, Σύναξις: των φρουρών, Διακήρυξις, Διάλυσις, Εκκλησία, Σχολείον, Βήμα ταχύ 140 — ♩, Σιωπητήριον, Πρόσκλησις: Διά τους Κ:Κ: Αξιωματικούς, δι' όλους τους υπαξιωματικούς, Επιλοχίας, Λοχίας, Σιτιστάς, Δεκανείς, Αναφορά, Ανακλητικόν, Πένθιμον με τύμπανα Βουβά». Το τυμπάνισμα «Πένθιμον με τύμπανα Βουβά», χρησιμοποιείται και σήμερα κατά το βάδισμα των τμημάτων και πριν την είσοδο των πνευστών μουσικών οργάνων στα πένθιμα εμβατήρια. Με τον όρο «βουβά» εννοείται η εκτέλεση του τυμπανίσματος χωρίς την χρήση των συμπαθητικών χορδών του τυμπάνου. Τα τυμπανίσματα των Ακροβολιστών ήταν τα εξής: «Προσοχή, Σύναξις, Προχώρησις, Βήμα Ταχύ, Αλτ, Σύναξις των Φρουρών, Υποχώρησις, Δεξιά Κλίνατε, Αριστερά Κλίνατε, Αρχίσατε Πυρ, Διακήρυξις, Παύσατε Πυρ, Προσβολή, Παύσις, Λοξώς Δεξιά, Λοξώς Αριστερά, Σύναξις: της Επιφυλακής, Εμπρός, Διά τους Τυμπανιστάς, Δεξιόν εμπρός, Αριστερόν εμπρός, Κύκλων Σχηματισμός, Διάζευξις, Σύναξις: επί της Εφεδρείας, Αντικατάστασις, Ανάκλησις, Πένθιμον διά τους Σαλπιγκτάς». Όλα τα τυμπανίσματα γράφονται στο κλειδί του Φα και τα κτυπήματα σημειώνονται ως Σολ 3 και Σι 3. Το τυμπάνισμα με τίτλο «Βήμα ταχύ», είναι γραμμένο σε μέτρο 6/8, και τα ρυθμικά του μοτίβα αντιστοιχούν στα μοτίβα του σημερινού τυμπανίσματος παρελάσεως (η λεγόμενη «μάρκα») με πολύ μικρή παραλλαγή στα μέτρα 3 και 4.[954]

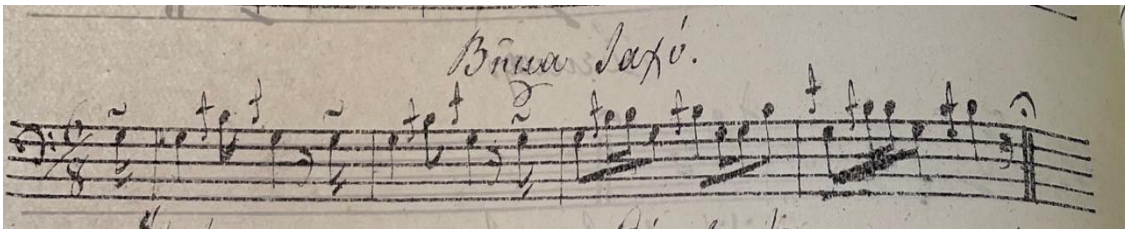

Εικόνα 14. Τυμπανίσματα Ακροβολιστών, *Βήμα Ταχύ*

Πηγή: ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 535, Έγγραφα αρ. 692-695

[954] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 692-695.

Επιβολή ποινών σε μουσικούς του Πυροβολικού (1857)

Στις 8 Ιανουαρίου το Φρουραρχείο Αθηνών με Ημερήσια Διαταγή της Πλατείας επέβαλε ποινή αόριστου περιορισμού εντός του Στρατώνα σε όλους τους μουσικούς της Μοίρας Πυροβολικού «ως παιανήσαντες εις ιδιωτικήν οικίαν εναντίον των Φρουραρχικών διατάξεων». Σε έγγραφό της προς το Φρουραρχείο στις 9 Ιανουαρίου η Μοίρα Πυροβολικού διευκρίνισε ότι οι μόνοι μουσικοί «οίτινες επαιάνησαν ως ερρέθη, εισίν οι Σαλπιγκτές Ανδρέας Σάϊλερ και Σωτήριος Βίσκος, αμφότεροι προσκληθέντες εις ιδιωτικάς μουσικάς και φέροντες Πολιτικήν ενδυμασίαν και ίδια αυτών όργανα· δηλαδή ο μεν Σάϊλερ μετά του Πολίτου Κάρλου, Ράπτου λαιμοδετών οικούντα παρά τω Κακουργοδικείω παίζων βιολί, ο δε Βίσκος μετά του Τεχνίτου ξυλουργού Ιωάννου Βάλβη, όπερ ουδεμία διάταξις απαγορεύει.

Ταύτα γνωστοποιούμεν υμίν, και παρακαλούμεν να απαλλάξητε του περιορισμού τους λοιπούς Μουσικούς της Μοίρας.

Εν Αθήναις την 9 Ιανουαρίου 1857

Σχινάς

Αντισυνταγματάρχης».[955]

Στις 10 Ιανουαρίου το Φρουραρχείο Αθηνών απέστειλε έγγραφο στο Υπουργείο Στρατιωτικών εσωκλείοντας και το έγγραφο της Μοίρας Πυροβολικού, εγκαλώντας το Σώμα αυτό για την μη συμμόρφωση με τις εντολές του. Όπως σημειώνεται στο έγγραφο, το φρουραρχείο απαγόρευε την ιδιωτική μουσική επιτέλεση των στρατιωτικών μουσικών καθώς και την πολιτική ενδυμασία.

«Μόλον ότι το Φρουραρχείον κατ' επανάληψιν διά της από 31 Δβρίου Π.Ε. ημερησίας διαταγής του απηγόρευσεν του να παιανίζουσιν οι μουσικοί της φρουράς εις τας ιδιωτικάς οικίας, πληροφορήθη με λύπην του ότι κατά την 6ην Ιανουαρίου Μουσικοί τινες του Ιππικού και του Πυροβολικού και μάλιστα οι τελευταίοι ούτοι φέροντες και πολιτικήν ενδυμασίαν, επαιάνισαν εις ιδιωτικάς οικίας μετά πολιτικών μαθητών μουσικών. Το Φρουραρχείον διέταξεν αμέσως τα σώματα ταύτα να αναφέρουσι τα ονόματα των μουσικών τούτων τούτων, διά να τιμωρήση αυτούς. Το Πυροβολικόν όμως διά του εσωκλείστου

[955] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 536, Έγγραφο αρ. 313.

καθυποβαλλομένου εγγράφου του, αφ΄ενός μεν ομολογεί την πράξιν ταύτην, αφ' ετέρου όμως ζητή να δικαιολογήση αυτήν, υπό το πρόσχημα ότι δεν υπάρχει διάταξις απαγορεύουσα τούτο· διά του τρόπου τούτου η διοίκησις της Μοίρας του Πυροβολικού παρεξηγεί και παραγνωρίζει τας Φρουραρχικάς διατάξεις και την εξουσία του φρουραρχείου, ως προς την υπηρεσίαν της φρουράς, όπερ συνεχώς ήδη συμβαίνει εκ μέρους του σώματος τούτου […].

Τουρέτ

Συνταγματάρχης»[956]

Παραλαβή μουσικών οργάνων από την Βιέννη (1857)

Στις 9/21 Ιανουαρίου το Ελληνικό Προξενείο Βιέννης απέστειλε μέσω Τεργέστης μουσικά όργανα που προμηθεύτηκε από την Σαξωνία αξίας 102, 33 φιορινίων.[957]

Η παραλαβή των μουσικών οργάνων έγινε από τετραμελή επιτροπή, στην οποία συμμετείχε ο Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Michael Mangel ως μέλος.

Στο συνταχθέν πρωτόκολλο παραλαβής σημειώνεται ότι τα μουσικά όργανα που παρελήφθησαν ήταν:

«1. Μία Φ. Χρωματική σάλπιγξ με 4 κύκλους και προστόμιον.

1. Μία Φ. Χρωματική σάλπιγξ με 4 κύκλους και προστόμιον.

1. Μία Κλαπαδόρα ή Κλειδοκέρατον και προστόμιον.

1. Ένα Άλτο Κόρνο με δύο κύκλους, προστόμιον και εν χαρτοφυλάκιον.

1. Κλαβοκόρ με δύο κύκλους, προστόμιον και εν χαρτοφυλάκιον.

Η Επιτροπή ήρευν τα όργανα ταύτα ουδεμίαν έχοντα βλάβην, ο δε υπολοχαγός Κ. Μάγκελ αποφαίνεται ότι η κλαπαδόρα ή το κλειδοκέρατον Β. είναι μεν καλά κατασκευασμένη πλην παράφονος, και ότι άπαντα τα ανωτέρω όργανα είναι μεν αρκούντα διά την υπηρεσίαν, αλλά δεν έχουσιν διάρκειαν εκ της λεπτότητός των». [958]

---

[956] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 311, 312.

[957] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 317.

[958] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 318.

Εμβατήριο Παρελάσεως του Β΄ Συντάγματος Πεζικού (1857)

Στις 24 Φεβρουαρίου το Β΄ Σύνταγμα Πεζικού απέστειλε στο Υπουργείο Στρατιωτικών έγγραφο περί του Εμβατηρίου Παρελάσεως του Συντάγματος. Από το έγγραφο αυτό και σε συνάρτηση με προηγούμενα παρόμοια, επιβεβαιώνεται αρκούντως η σύνθεση εμβατηρίων της Σημαίας και της Παρελάσεως (Regimental March) για κάθε Σύνταγμα του Πεζικού.

«Συμφώνως με την από 21 λήξαντος μηνός υπ' αριθ. 2969 Υπουργικής Διαταγής υποβάλλω εις το Υπουργείον εγκλείστως το Εμβατήριον της Παρελάσεως όπερ κατά την γνωμάτευσιν του Επιθεωρητού της Μουσικής και του Αρχιμουσικού θεωρείται το καταλληλότερον εκ των συνταχθέντων.

Εμ. Χαν

Συντ.»[959]

Η Στρατιωτική Μουσική του Πυροβολικού στον Πειραιά (1857)

Από το έτος 1857 η Μουσική του Πυροβολικού κατέρχονταν στον Πειραιά κατά τους μήνες Απρίλιο έως Οκτώβριο κατά τις Κυριακές και τις επίσημες εορτές, προκειμένου να ψυχαγωγεί τους πολίτες του οικείου Δήμου αλλά και πολλούς αλλοδαπούς που διέμεναν ή διέρχονταν από την πόλη. Η έγκριση για την διάθεση της Μουσικής δινόταν από το Υπουργείο Στρατιωτικών, μετά από αίτημα του Δήμου Πειραιώς. Στις 17 Μαΐου ο Δήμαρχος Πειραιά Λουκάς Ράλλης, ενημέρωσε τον Φρούραρχο Πειραιά για την έγκριση της διάθεσης της Στρατιωτικής Μουσικής του Πυροβολικού στην πόλη του Πειραιά που έλαβε από τον Υπουργό Στρατιωτικών για τις ανάγκες εκδηλώσεων κοινωνικής επιτέλεσης της πόλης.

«ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Εν Πειραιεί,

Την 17ην Μαΐου 1857 Ο ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

Προς τον Κ. Γ. Αγγελόπουλον

Φρούραρχον Πειραιώς

Λαβών χθες την τιμήν να ιδώ τον αξιότιμον Κύριον Υπουργόν των Στρατιωτικών εις το Υπουργείον, τον παρακάλεσα να συγχωρήση, ώστε η Μουσική της Μοίρας του Πυροβολικού

[959] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 325. Η παρτιτούρα του εμβατηρίου δεν εντοπίστηκε.

να έρχηται εις Πειραιά καθ' όλας τας Κυριακάς και τας μεταξύ επισήμους εορτάς όπως παιανίζη εν τη πόλει. Ο Κύριος Υπουργός μετά πλείστης καλοκαγαθίας συγκατατέθη εις την πρότασίν μου, και με διαβεβαίωσεν ότι, επιθυμεί να φανή χρήσιμος εις την πόλιν του Πειραιώς, θέλει άπαξ διατάξει να μεταβαίνη η ρηθείσα μουσική εξ Αθηνών ενταύθα, όχι μόνον κατά τας Κυριακάς, αλλά και κατά τας επισήμους άλλες ημέρας της εβδομάδος. Στην φιλόκαλον ταύτην απόφασιν του Κυρίου επί των Στρατιωτικών Υπουργού, σπεύδω να σας αναγγείλω, Σας παρακαλώ να την μεταβιβάσητε προσηκόντως προς γνώσιν του Κυρίου Αρχηγού της Μοίρας του Πυροβολικού.

Ο Δήμαρχος

Λουκάς Ράλλης».[960]

Παραλαβή μουσικών οργάνων από το Μόναχο (1857)

Στις 3 Ιουνίου παρελήφθησαν από τετραμελή επιτροπή μουσικά όργανα που είχαν παραγγελθεί από το Μόναχο. Από την καταγραφή στο πρωτόκολλο παραλαβής, προκύπτουν πολλές πληροφορίες για τα τεχνικά χαρακτηριστικά μουσικών οργάνων. Καταγράφονται επίσης τα ονόματα των κατασκευαστών.

«Πρωτόκολλον

Συνταχθέν διά την παραλαβήν μουσικών οργάνων προερχομένων εκ Μονάχου

Αθήναι την 3 Ιουνίου 1857

Παρόντες οι Κ.Κ.

Υπολοχ. Π. Ψωμόπουλος έφορος,

Καταλ. Κ. Δρακόπουλος, επί του χρηματικού

Καταλ. Α. Γραμματικόπουλος οικονόμος και

Υπολοχ. Διευθυντής των Μουσικών Μ. Μάγκελ.

[960] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 345.

Συνελθόντες σήμερον οι υπογεγραμμένοι της υπ' αριθ. 8072 διαταγής του υπουργείου των Στρατιωτικών και της από 31 Μαΐου ημερησίας διαταγής του καταστήματος ενεργήσαμεν την αποσφράγησιν ενός κιβωτίου προερχομένου εκ Μονάχου εμπεριέχοντος μουσικά όργανα.

Εντός του κιβωτίου εύρομεν τα κατωτέρω όργανα.

«2. Δύω Οτταβίνα S με πόμπα

2. Οτταβίνα F με πόμπα

2. Δύω Τερτζίνα F με πόμπα

2. Κλαρινέτα Β με όλα τα κλειδία των, και με δύο βαρελότα και δύο προστόμια το καθέν.

2. Δύω Κλαρινέτα S με όλα τα κλειδία των, και με δύο βαρελότα και δύο προστόμια το καθέν.

192 εκατόν εννενήκοντα δύο πίβες δια Β Κλαρίνα.

96 εννενήκοντα έξ πίβες δια S κλαρίνα.

Τα ανωτέρω όργανα ανήκουν εις τον Β. Ες / W. Hess / κατά την σημείωσίν του την ευρεθείσα εντός του κιβωτίου και ήτις συνάπτεται ενταύθα.

Υπάρχουν εισέτι και τα εξής μετάλλινα όργανα.

1 ένα κλειδοκέρατον χρωματικόν C / Flügel horn / (δυσδυάκριτο) / με ένα κύκλον, ένα προστόμιον, δύω κλειδιά και μερικούς έλικας/ βίδας /.

1. κλειδοκέρατον χρωματικόν Β/ Flügelhorn με ένα κλειδίον, έναν κύκλον, μία φωναλλαγήν και εν προστόμιον (εξ ορειχάλκου το όλον)

4 Τέσσερα κλειδοκέρατα έχον το καθέν ένα κύκλον ένα προστόμιον, και μία Φωναλλαγήν.

5. πέντε σάλπιγκας υψηλαί C έχουσα εκάστη τεσσάρας κύκλους, και εν προστόμιον.

9. εννέα σάλπιγκας F έχουσα εκάστη τεσσάρας κύκλους, και εν προστόμιον.

2. Δύω κόρνα χρωματικά το καθέν έχει ένα προστόμιον, μία φωναλλαγήν, μίαν πόμπα αλλαγής, επτά κύκλους.

3. Τρία χρωματικά τρομπόνια Β με εν προστόμιον το καθέν.

Τα όργανα αυτά ανήκουν εις τον Ανδρ. Βαρθ/ And Barth / κατά την ιδίαν του σημείωσιν ήτις ευρέθη εν τω κιβωτίω και συνάπτεται ενταύθα.

Η οικονομική επιτροπή του καταστήματος μη έχουσα γνώσεις προς μουσικών οργάνων εξέτασιν, αποφάνθη μόνον ότι τα όργανα εξωτερικώς ουδεμίαν έχουσιν βλάβην ή φθοράν ορατήν.

Ο υπολοχαγός Κ^ος Μ. Μάγγελ αποφάνθη ότι τα όργανα ταύτα είναι καλώς κατασκευασμένα και χρήσιμα διά την υπηρεσίαν του Κράτους. κατά συνέπειαν συνετάχθη το παρόν πρωτόκολλο παραλαβής».[961]

Μετάβαση της Στρατιωτικής Μουσικής στην Κηφισιά (1857)

Στις 7 Ιουλίου ο Διοικητής του Β΄ Συντάγματος Πεζικού Συνταγματάρχης Emmanuel Hahn απέστειλε αναφορά προς το Φρουραρχείο Αθηνών με αφορμή περιστατικό κατά την μετάβαση και επιστροφή της Στρατιωτικής Μουσικής στην Κηφισιά. Σύμφωνα με την αναφορά, οι μουσικοί μετέβησαν στην Κηφισιά προς ψυχαγωγία του βασιλιά με άμαξες του Πυροβολικού, οι οποίες μετέφεραν νωρίτερα κάρβουνο, με αποτέλεσμα την φθορά των μουσικών οργάνων, των στολών και της υγείας αρκετών μουσικών.

«Το Β΄ Πεζικόν Σύνταγμα

προς

το Β. Φρουραρχείον Αθηνών

ενταύθα

Διαταχθείσης της Μουσικής εκάστην πέμπτην της εβδομάδος να μεταβαίνη εις Κηφησίαν, ίνα παιανίζη προς τέρψιν της Α. Α. Μεγαλειότητος, και μεταβούσης προχθές επί Κλιμαμαξών του Πυροβολικού, καθ' α μας ανέφερεν ο Αρχιμουσικός Σάϊλερ ένεκα της κινήσεως αυτής, οι Μουσικοί Παραιτόμενοι Υπέφερον Σωματικώς, έφθειρον εν μέρει τον ιματισμόν των, όντες εις φορτηγάς των γαιανθράκων τοιαύτας αμάξας, τα όργανά των ουσιωδώς εβλάφθησαν, ως μη δυνηθέντες να τα προφυλάξωσιν, και επί τέλους ένεκα της κινήσεως ταύτης δεν ηδυνήθησαν να ώσιν την επομένην ημέραν εις την Υπηρεσίαν ασθενήσαντες. Πολλοί δε της Μουσικής ως ανέφερεν ο ειρημένος Αρχιμουσικός, μη δυνηθέντες κατά την επιστροφήν ν' ανθέξωσιν, εκατέβησαν της κλιμαμάξης και επέστρεψαν πεζοί ελθόντες κατά το μεσονύκτιον.

Προς διατήρησιν όθεν της Υγείας των ειρημένων Μουσικών προς δε προφύλαξιν του ιματισμού και των Οργάνων αυτών, παρακαλώ το Φρουραρχείον όπως ευαρεστηθή

[961] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 350.

ενεργήση ώστε την επόμενην περίοδον να ληφθή η ανήκουσα περί της μεταβάσεώς των εις Κηφησίαν πρόνοια.

Αθήναι την 7 Ιουλίου 1857

Εμ. Χαν

Συντ.»[962]

Ετήσια Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών (1857)

Στις 7 Σεπτεμβρίου ο Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Michael Mangel απέστειλε έγγραφο στο Υπουργείο Στρατιωτικών με τα αποτελέσματα της ετήσιας επιθεώρησης που διενήργησε. Από το έγγραφο αυτό προκύπτει ότι κατά την περίοδο αυτή υπήρχαν διατηρήθηκαν οι επτά στρατιωτικές Μουσικές, ενώ σε δύο τάγματα υπήρχαν μόνο κελευστικοί μουσικοί. Οι μαθητευόμενοι του Α΄ Συντάγματος είχαν ενταχθεί στην Μουσική και εκτελούσαν κανονικά την υπηρεσία τους. Επίσης ο Mangel ζήτησε την άδεια του Υπουργείου Στρατιωτικών να παρευρίσκεται στην εκπαίδευση των Μουσικών της πρωτεύουσας χωρίς να του γίνεται παρατήρηση από τις διοικήσεις των Σωμάτων, καθότι όπως διαπίστωσε, όλοι οι αρχιμουσικοί δεν είχαν καλές ακουστικές ικανότητες και δεν άκουγαν τις παραφωνίες των μουσικών.

Από αυτή την αναφορά αλλά και από προηγούμενα έγγραφα, εικάζεται ότι ο Michael Mangel πιθανότατα διέθετε «απόλυτο αυτί».

«Συμφώνως με την υπ’ αρ. 11451 Διαταγήν του Υπουργείου επιθεωρήσας τας μουσικάς, τους Σαλπιγκτάς και Τυμπανιστάς των διαφόρων Σωμάτων εν γένει εύρον τας εξής προόδους και ελλείψεις.

Αον Σύνταγμα

Η Μουσική του Σώματος τούτου διάκειται καλήτερον ή κατά το παρελθόν έτος, διότι ου μόνον οι μαθητευόμενοι της εποχής εκείνης εκτελούν όλοι υπηρεσίαν αλλά και ένεκα του ακαμάτου ζήλου του ο αρχιμουσικός αυτής καταβάλλει προς τελειοποίησίν της.

Εις τους εξ σαλπιγκτάς εύρον μικράν τινα διαφοράν ήτις εδιορθώθη. ενίοτε και οι Τυμπανισταί, είχον ελλείψεις τινάς πλην αύται εδιορθώθησαν.

[962] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 370.

Οι δύο δεκανείς Τυμπανισταί καταγίνονται εις να εκμάθωσιν όσα διαλαμβάνει η υπ' αρ. 22,269 διαταγή του Υπουργείου.

2ον Σύνταγμα

Η μουσική του σώματος τούτου και τοι η στέρησις δύο εκ των καλητέρων μουσικών ούσα λίαν επαισθητή, εκτελεί καλήτερον του παρελθόντως έτους.

Οι Τυμπανισταί εκτελούν κατ' εντέλειαν τα ηχήματα της υπηρεσίας.

Επιφυλάσσομαι να επιθεωρήσως τους σαλπιγκτάς μετά την επάνοδόν των καθόσον ούτοι εισίν απεσπασμένοι.

3ον Σύνταγμα

Η μουσική του Σώματος τούτου είναι χείρων του παρελθόντως έτους, ένεκα της ασθενείας εις ην υπέκυψαν σχεδόν όλοι οι μουσικοί, εις των οποίων μάλιστα εύρον το Τρίτον ασθενείς εισέτι.

Τ' αυτό τούτο συνέβη και εις τους μαθητευομένους.

Οι σαλπιγκταί ήσαν απεσπασμένοι.

Εκ των Τυμπανιστών τρεις μόνον ήσαν παρόντες και ούτοι δόκιμοι, οι δε λοιποί ήσαν απεσπασμένοι.

Το Σύνταγμα τούτο στερείται Αρχιμουσικού· την έλλειψιν ταύτην ο Συνταγματάρχης προσπαθεί ν' αναπληρώση δι' ενός μουσικού γεγυμνασμένου εν αυτό τούτο.

1ο Τάγμα του 3ου Συντάγματος

Εκ των παρόντων 4 Τυμπανιστών εις εξετέλει καλώς τα ηχήματα, εις μετρίως και οι λοιποί δύο ήσαν δόκιμοι.

Ο δεκανεύς Τυμπανιστής καταγίνεται εις την εκμάθησιν των εν τη υπ' αρ. 22, 269 διαταγήν του Υπουργείου διαλαμβανομένων προσόντων.

Πυροβολικόν

Η Μουσική του Σώματος τούτου εκτελεί καλώς· τούτο χρεωστείται εις τον ακάματον ζήλον του αρχιμουσικού.

Ιππικόν

Εις το Σώμα τούτον η μουσική και τοι ολιγάριθμος ούσα, εκτελεί καλώς· τούτο χρεωστείται εις τον ζήλον του αρχιμουσικού.

1ον Τάγμα Ακροβολιστών

Εις την μουσικήν του Σώματος τούτου συχνών ακούγονται παραφωνίαι· τούτο δε προέρχεται αφ' ενός μεν εκ της κακής ακοής του αρχιμουσικού αφ' ετέρου δε εκ της κακής θελήσεως των μουσικών.

Οι Σαλπιγκταί έχουν καλώς τα της υπηρεσίας ηχήματα.

2ον Τάγμα Ακροβολιστών

Η μουσική του Σώματος τούτου ένεκα της ικανότητος και καλής προθυμίας του Αρχιμουσικού επροόδευσεν αρκετά.

Εις τους σαλπιγκτάς εύρον ελλείψεις τινας, τούτο δε προήλθεν εκ του ότι στερούνται του βιβλίου των Ηχημάτων της υπηρεσίας· η έλλειψις αύτη ανεπληρώθη.

3ον Τάγμα Ακροβολιστών

Οι Σαλπιγκταί πάιζουν κάλλιστα τα της υπηρεσίας ηχήματα.

Εν τη επιθεωρήση ταύτη παρετήρησα σχεδόν εις άπαντας τους αρχιμουσικούς των Σωμάτων (δυσδ.) λεπτότητα εις το ακούειν τας παραφωνίας των μουσικών· διό παρακαλώ ευσεβάστως το υπουργείον να διατάξη όπως οσάκις κρίνω αναγκαίον να παρευρίσκομαι εις το σχολείον των μουσικών των εν τη Πρωτευούση Σωμάτων χωρίς να υπόκειμαι εις παρατηρήσεις εκ μέρους των Σωμάτων τούτων.

Εγκλείστως υποβάλλω προς το Υπουργείον κατάστασιν των εις τινα Σώματα αναγκαιούντων οργάνων. Εν τρομπόνιον το οποίον είναι απολύτως αναγκαίον διά το 2ο Σύνταγμα και το οποίον έχω σημειωμένον εις την εσώκλειστον κατάστασιν δυνάμεθα να προμηθευώμεν ενταύθα καθόσον εις μουσικός όστις παίζει τοιούτον ηγόρασεν (δυσδ) δραχμάς, ευρισκόμενος δε εις ανάγκην χρημάτων δύναται να δώση τούτο διά 115 δραχμ. Το όργανον τούτο εσωτερικώς και εξωτερικώς είναι καλώς ποιηθέν.

Μ:υ: Μάγγελ

Υπολ. Επιθεωρητής»[963]

[963] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 399, 400. Με την φράση «εις το σχολείον των μουσικών» που χρησιμοποιεί ο Mangel στο αίτημά του προς το υπουργείο, εννοεί την καθημερινή εκπαίδευση της μπάντας. Ο όρος «σχολείο» διατηρείται έως σήμερα και σημαίνει *εκπαίδευση- δοκιμή (πρόβα).*

Εορτασμοί της Εικοσιπενταετηρίδας του Όθωνος (1858)

Στις 20 Ιανουαρίου εκδόθηκε Διάταγμα σχετικά με τους εορτασμούς για την συμπλήρωση εικοσιπέντε ετών από την άφιξη του Όθωνα στην Ελλάδα. Αν και το αρχικό πρόγραμμα προέβλεπε ότι οι εορταστικές εκδηλώσεις θα πραγματοποιούνταν στο Ναύπλιο, αυτές πραγματοποιήθηκαν στην Αθήνα επί τριήμερο από τις 24 Ιανουαρίου, λόγω ασθενείας του Όθωνα.

«Τὸ ἐπίσημον τῆς ἡμέρας προανήγγελλον περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου τῆς προτεραίας (24 Ιανουαρίου) κανονοβολισμοὶ καὶ κωδωνοκρουσίαι, τὴν δὲ πρωίαν τῆς 25ης κανονοβολισμοί καὶ αἱ στρατιωτικαὶ μουσικαὶ παιανίζουσαι ἀνὰ τὴν πόλιν τὸ ἑωθινόν, ἑκατέρωθεν τῆς ὁδοῦ Ἑρμοῦ ἀπὸ τῶν ἀνακτόρων μέχρι τῆς Ἁγίας Εἰρήνης παρετάχθησαν στρατὸς ξηρᾶς τε καὶ θαλάσσης. […] Τὰς δ᾽ ἑσπέρας ἡ πόλις ἦτο κατάφωτος· ἡ ᾽Ακρόπολις καὶ ὁ Λυκαβηττός κυριολεκτικῶς, μεθ' ὅλον τὸν ἐπικρατοῦντα ἄνεμον, ἐκαίοντο ἐκ τῶν ποικιλοχρώμων πυρῶν καὶ ἡ πόλις ἦτο ἐν ζωηρᾷ κινήσει, λαμπαδοδρομίαι καὶ μουσικαὶ περιερχόμεναι τὴν πόλιν διέχυνον τὴν χαρὰν καὶ τὴν φαιδρότητα ἐπὶ τῷ συντελεσθέντι μεγάλῳ ἐθνικῷ γεγονότι· […]».[964]

Παραλαβή μουσικών οργάνων από το Μόναχο (1858)

Στις 7 Φεβρουαρίου το Βασιλικό Αυλαρχείο ειδοποίησε το Υπουργείο Στρατιωτικών για την άφιξη στο τελωνείο του Πειραιά ενός κιβωτίου που περιείχε «14 φυσιτήρια μουσικά όργανα και βιβλία», τα οποία είχαν αποδέκτη το ίδιο Υπουργείο. Το κιβώτιο είχε αποσταλεί από το Μόναχο και έφθασε στον Πειραιά μέσω Τεργέστης.[965]

Τα μουσικά όργανα παρελήφθησαν στις 11 Φεβρουαρίου 1858 από τετραμελή επιτροπή η οποία συνέταξε και το σχετικό πρωτόκολλο.

«Πρωτόκολλον

Συνταχθέν διά την παραλαβήν ενός κιβωτίου προερχομένου εκ Μονάχου

Αθήναι την 11 Φεβρουαρίου 1858

---

[964] Ευαγγελίδης, *Ιστορία του Όθωνος Βασιλέα της Ελλάδος,* ό.π., σ. 588-591.

[965] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 536, Έγγραφο αρ. 453.

Παρόντες οι Κ.Κ.

Υπολοχ. Π. Ψωμόπουλος έφορος,

Καταλ. Κ. Δρακόπουλος, επί του χρηματικού

Καταλ. Α. Γραμματικόπουλος οικονόμος και

Υπολοχ. Διευθυντής των Στρατ. Μουσικών Μ. Μάγκελ

Συνελθούσα σήμερον η υποφαινομένη οικονομική επιτροπή δυνάμει της σημερινής ημερησίας διαταγής του Καταστήματος εκ της υπ' αριθ. 1674. Υ.Δ. ενήργησεν την αποσφράγησιν επί παρουσία του Διευθυντού της Στρατιωτικής Μουσικής ενός κιβωτίου προερχομένου εκ Μονάχου.

Εν τω κιβωτίω τούτω ευρέθησαν τα εξής όργανα και βιβλία ήτοι.

2. Δύω Αλτχορν/ υψιλοκέρατα / υψιλά S με τρεις κυλίνδρους, τρεις κύκλους και προστόμιον έκαστον.

2. Δύω Αλτχορν/ υψιλοκέρατα / υψιλά C με τρεις κυλίνδρους, τρεις κύκλους και προστόμιον έκαστον

4. Τέσσαρες Χαμηλαί σάλπιγκες C με τρεις κυλίνδρους τέσσαρας κύκλους και προστόμιον.

1. Εν Βομβαρδόν C με τέσσαρας κυλίνδρους και προστόμιον.

1. Εν Αλτχόρνο / υψιλοκέρατον / S με τέσσαρας κυλίνδρους τρεις κύκλους και προστόμιον.

1. Εν Τρίγωνον

30. Τριάκοντα βιβλία Γερμανικά

Τα μουσικά όργανα αυτά κατά την γνώμην του εξετάσαντος αυτά Διευθυντού των Στρατιωτικών Μουσικών Κ^{ου} Μ. Μάγγελ ευρέθησαν εις καλλίστη κατάστασιν και Χρήσιμα διά την Στρατιωτικήν υπηρεσίαν, και την γνώμη τούτου επαραδέχθη η οικονομική Επιτροπή ήτις υστερείται των αναγκαίων γνώσεων διά την εξέτασιν των τοιούτων πραγμάτων και ήτις ουδέν άλλα δύναται να βεβαιώση παρ' ότι τα όργανα δεν έφερον βλάβην τινά εξωτερικήν καταφανή.

Τα εν τω κιβωτίω ευρεθέντα βιβλία εστάλησαν αμέσως εις το υπουργείον των Στρατιωτικών δυνάμει άνευ μνησθείσης διαταγής του Καταστήματος εις παραλαβήν του εφόρου της

βιβλιοθήκης του υπουργείου των Στρατιωτικών λοχαγού Κου Ν. Χαντσερή του οποίου συνάπτεται η απόδειξις.

Συνάπτονται επίσης δύω έγγραφα, ομού και ο κατάλογος των Μουσικών οργάνων του οργανοποιού Γεωργίου Ζάουρλε ευρεθέντα άπαντα εν τω (δυσανάγνωστο) κιβωτίω και αποβλέποντα το μεν ένα τα όργανα της μουσικής, το δε έτερον τα βιβλία.

Κατά συνέπειαν συνετάχθη το παρόν πρωτόκολλο προς ένδειξιν παραλαβής των ανωτέρω».[966]

Περί κατάταξης νέων δόκιμων Τυμπανιστών (1858)

Στις 26 Φεβρουαρίου ο Διοικητής του 2ου Συντάγματος πεζικού Συνταγματάρχης Emmanuel Hahn, εξαιτίας της δυσκολίας εξεύρεσης κατάλληλων νέων ως δόκιμων τυμπανιστών, απέστειλε αναφορά προς το Υπουργείο Στρατιωτικών ζητώντας την κατάταξη ορφανών παίδων της αγοράς των Αθηνών, τους οποίους θεωρούσε έξυπνους και ικανούς να ανταπεξέλθουν στα καθήκοντα του τυμπανιστή.

«Δι’ υπουργικής Διαταγής υπ’ αριθ. 2066 της 5ης Απριλίου του 1857 έτους απαγορευθείσης της κατάταξης εις το Σύνταγμα νέων ηλικίας ελάττων των 18 ετών, και δοκίμων τυμπανιστών, κατά την υπ’ αριθ. 20974 Υπουργικήν Διαταγήν της 20ης Αυγούστου του 1855 έτους επιτρέπεται η παραδοχή νέων ως μαθητευομένων μουσικών ηλικίας 16 ετών. Επειδή δε εκ των κατατασσομένων κληρωτών δυσκόλως ευρίσκονται κατάλληλοι να χρησιμεύσωσιν ως Τυμπανισταί ή αν εκλεχθώσιν τοιούτοι ώσιν ως απεδείχθη ως επί το πλείστον ανεπίδεκτοι μαθήσεως των τυμπάνων λαμβάνω την τιμήν να παρακαλέσω το Υπουργείον προς ευκολίαν της υπηρεσίας, επ’ αύξησης της δυνάμεως του Συντάγματος, και χάριν φιλανθρωπίας, εγκρίνη να γίνωνται δεκτοί ορφανοί της ενταύθα αγοράς παίδων ετών 16, οίτινες καθ’ όλα έξυπνοι όχι μόνον ευκόλως και ταχέως εξασκώσιν και εις το τύμπανον αλλά θέλουσιν αποκατασταθή υπό την αυστηράν στρατιωτικήν πειθαρχίαν αξιόλογοι και χρησιμότατοι εις την υπηρεσίαν τυμπανισταί!– Με την παρατήρησιν δε να εκλέγωνται οι εξυπνώτεροι και ευρωστώτεροι των παρουσιαζομένων παίδων. Εμ. Χαν Συντ.»[967]

---

[966] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 455.

[967] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 467.

Περί της Μουσικής του Πυροβολικού στον Πειραιά (1858)

Από τις 12 έως 19 Απριλίου διακινήθηκαν υπηρεσιακά έγγραφα μεταξύ του Φρουραρχείου Πειραιά, του Δήμου Πειραιά και της Διοίκησης της Μοίρας Πυροβολικού, με θέμα την διάθεση της Στρατιωτικής Μουσικής του Πυροβολικού, ώστε αυτή να παιανίζει στην πόλη του Πειραιά κάθε Κυριακή και κατά τις επίσημες εορτές για το διάστημα 15 Απριλίου έως 15 Οκτωβρίου. Η μηνιαία αντιμισθία για την Στρατιωτική Μουσική ορίσθηκε στις 100 δραχμές. Καθότι η Διοίκηση της Μοίρας είχε ζητήσει μηνιαία αντιμισθία 140 δραχμών, υπολογίζοντας και τα έξοδα άμαξας ζευγιτών του Πυροβολικού, ο Δήμος Πειραιά πρότεινε να αναλάβει ο ίδιος την μεταφορά της μπάντας, ώστε να μην αυξηθεί η αντιμισθία και να παραμένει στα όρια των οικονομικών δυνατοτήτων του Δήμου, ήτοι τις 100 δραχμές.[968]

Νέα παραλαβή μουσικών οργάνων (1858)

Στις 17 Μαΐου καταγράφεται νέα παραλαβή μουσικών οργάνων προερχόμενα από την Τεργέστη. Για την παραλαβή αυτή συγκροτήθηκε τριμελής επιτροπή και συντάχθηκε το σχετικό πρωτόκολλο.

«Πρωτόκολλον

Συνταχθέν διά την παραλαβήν μουσικών οργάνων

Αθήναι την 17 Μαΐου 1858

Παρόντες οι Κ.Κ.

Καταλ. 1ης ταξ. Κ. Δρακόπουλος, του Χρηματικού

Καταλ. 2ας ταξ. Α. Γραμματικόπουλος Οικονόμος και

Υπολοχ. Μ. Μάγκελ Διευθυντής των Στρατ. Μουσικών

Συνελθόντες σήμερον οι υποφαινόμενοι δυνάμει της υπ' αριθ. 6159 από 9 Ισταμένου μηνός Υ. Δ. ενεργήσαμεν την αποσφράγησιν ενός κιβωτίου περιέχοντος μουσικά όργανα.

Το κιβώτιον έφερε τα σημεία Κ. Μ. και αριθ. 100. εν των κιβωτίω περιείχοντο τα κατωτέρω μουσικά όργανα δεν ευρέθη όμως ουδεμία σημείωσις του Εργοστασιάρχου.

[968] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 488, 493, 494.

1. Εν Αυλοκέρατον / Flügelhorn / F εξ όλης / Tomba / δίκυκλον τρικύλινδρον με προστόμιον και έχον μικρόν τι ελλάτωμα αφ' ενός των κύκλων του ουχί λόγου άξιον.

1. Μίαν Σάλπιγξ υψιλή Β δίκυκλος τρικύλινδρος και με προστόμιον.

2. Δύω Σάλπιγκες F τετράκυκλοι τρικύλινδρες με προστόμιον.

1 Όμοια χαμηλή C τρίκυκλος τρικύλινδρος, με προστόμιον.

Εν τω αυτώ κιβώτιον περιέχοντο και τα κατωτέρω όργανα άτινα κατά τους τίτλους των ανήκουν εις τον Αρχιμουσικόν του 2ου Τάγματος των Ακροβολιστών Anton Fitzthum εισί δε·

1 Μία Σάλπιγξ υψιλή C τρίκυκλος τρικύλινδρος με προστόμιον.

1 Μία σάλπιγξ χαμηλή C τρίκυκλος τρικύλινδρος με προστόμιον.

1 Εν Τρίγωνον.

Τα παραληφθέντα όργανα ως μη έχοντα (δυσδ.) βλάβας η παραλαμβάνουσα επιτροπή παραδέχεται τη προτάσει του Διευθυντού των Στρατιωτικών Μουσικών να εισαχθώσιν εις τας αποθήκας του Καταστήματος.

Κατά συνέπειαν συνετάχθη το παρόν πρωτόκολλον και επροσυπογράφη και παρά του Διευθυντού των Στρατ. Μουσικών».[969]

Ετήσια Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών (1858)

Στις αρχές Σεπτεμβρίου ο Επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών Michael Mangel απέστειλε στο Υπουργείο Στρατιωτικών έγγραφο με τα αποτελέσματα της ετήσιας Επιθεώρησης των Στρατιωτικών Μουσικών των διάφορων Σωμάτων που διενήργησε. Λαμβανομένου υπόψη ότι όλες οι μέχρι τώρα όμοιες αναφορές - εκθέσεις με τα αποτελέσματα των Επιθεωρήσεων αποστέλλονταν το πρώτο δεκαήμερο του Σεπτεμβρίου εκάστου έτους, συνάγεται ότι οι επιθεωρήσεις των Στρατιωτικών Μουσικών λάμβαναν χώρα κατά τον μήνα Αύγουστο. Από την αναφορά αυτή προκύπτουν σημαντικές πληροφορίες για τον αριθμό των Στρατιωτικών Μουσικών, για τα σαλπίσματα της υπηρεσίας, για τα είδη των σαλπίγγων, και για το γεγονός ταξινόμησης των σαλπισμάτων (ηχημάτων) σε αυτά της Εσωτερικής και Εξωτερικής υπηρεσίας.

[969] Στο ίδιο., Έγγραφο αρ. 502.

«Επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών

Προς

Το επί των Στρατιωτικών Υπουργείον.

Περί επιθεωρήσεως Μουσικών

Σαλπιγκτών και Τυμπανιστών των Σωμάτων

Συμφώνως με την υπ' αριθ. 9952 και 11451 Διαταγή του υπουργείου επιθεωρήσας τους Μουσικούς τους Σαλπιγκτάς και Τυμπανιστάς των διαφόρων Σωμάτων εν γένει, εύρον τας εξής προόδους και ελλείψεις.

Ιον Σύνταγμα

Την μουσικήν του εύρον καλήν χάριν του ακάματου ζήλου του Αρχιμουσικού τους Τυμπανιστάς αθλίους και τους Σαλπιγκτάς μετρίους.

IIον Σύνταγμα

Εύρον την μουσικήν του καλητέραν του παρελθόντος έτους, οι Τυμπανισταί εισί καλήτεροι των άλλων Σωμάτων, οι δε Σαλπιγκτές έχουν ανάγκη προγυμναστή.

III Σύνταγμα

Και αυτή την μουσικήν εύρον καλητέραν του παρελθόντος έτους, καθώς και τους Τυμπανιστάς χάριν του ζήλου του αρχιτυμπανιστού Καλαλούγγα καλητέρους του παρελθόντος έτους, τα τύμπανα όμως είναι μεγαλήτερα της οριζομένης διαμέτρου και αποκαθίστανται βαρύτερα διά τους τυμπανιστάς και βουβότερα εις τα τυμπανίσματα, το ελάττωμα τούτο δύναται να θεραπευθή εις το οπλοστάσιον του Ναυπλίου.

Πυροβολικόν

Η μουσική του Σώματος τούτου διά του ακάματου ζήλου του αρχιμουσικού του παρουσιάζεται πάντοτε εις καλήν κατάστασιν.

Ιππικόν

Ταύτην εύρον εις καλητέραν κατάστασιν του παρελθόντος έτους χάριν του ζήλου του Αρχιμουσικού.

Ιον Τάγμα των Ακροβολιστών

Ταύτην εύρον χειροτέρα του παρελθόντος έτους ένεκα της σκληράς ακοής του Αρχιμουσικού μη αισθανόμενος τας ακραίας των μουσικών γενομένας παραφωνίας.

Πληροφορηθείς δε ότι ο Αρχιμουσικός (δυσδ.) ν' αφεθή προτείνω (χάριν βελτιώσεως της Μουσικής ταύτης) να σταλλή αύτη ενταύθα δι' 8-10 μήνας, όπως δυνηθώ ν' αποκαταστήσω τον Δεκανέα της μουσικής ταύτης ικανόν να διατηρήση την μουσικήν εωσότου ευρεθή εις κατάλληλος Αρχιμουσικός.

Αι Σαλπιγκταί είναι καλώς γυμνασμένοι.

IIον Τάγμα των Ακροβολιστών

Τούτην εύρον εις ευάρεστον κατάστασιν αν και στερείται τεσσάρων καλών μουσικών και τούτο δε χρεωστείται εις την του Αρχιμουσικού αξίαν. Οι Σαλπιγκταί όμως έχουσιν ελλείψεις προς τούτο δε προφασίζονται των τυπωμένων ηχημάτων της Εσωτερικής και Εξωτερικής υπηρεσίας.

IIIον Τάγμα των Ακροβολιστών

Οι Σαλπιγκταί ηχούν καλώς άπαντες τα ηχήματα.

Τα διάφορα Σώματα ταύτα έχουσιν ανάγκην από μικρά τινα προμύθιαν οργάνων, πλην δύο και τρία όργανα εις κάθε μουσικήν δεν θα φέρουν καμμίαν βελτίωσιν, διότι παρατηρών ότι το ερχόμενον έτος θα υπάρξουν και άλλες σημαντικώτεραι ανάγκαι. ευσεβάστως γνωμοδοτώ όπως με την προμύθιαν του προσεχούς έτους προστεθή και η των του τρέχοντος έτους ελλείποντα όργανα.

Παρατηρήσας ότι η και εις τα διάφορα Σώματα κατάταξη των τυμπανιστών γίνεται δυσκόλως(και επληροφορήθην παρά των Αρχιτυμπανιστών) και τούτο ένεκα της των δερμάτων υπερτιμήσεως των στεφάνων και των σχοινίων, διότι ενώ άλλοτε εν δέρμα ήχε 70-80 λεπτά, τώρα έχει 2-2 ½ δραχμάς, και ούτω καθεξής, ώστε η στερεά χορήγησις ην λαμβάνουσιν δεν τους εξαρκεί και πρέπει και πρέπει ν' αναπληρώσωσιν την έλλειψιν ταύτην με τον μισθόν των.

Οι Σαλπιγκταί του Λόχου των Πυροσβεστών είναι άθλιοι, και επομένως έχει έκαστος δύο Σάλπιγγας και δύο διαφορετικών ειδών ηχήματα, και διά μεν την εσωτερικήν υπηρεσίαν ηχούν με τας Γαλλικάς, διά δε τον Σταύλον με την Γερμανικήν, όθεν γνωμοδοτώ ευσεβάστως

όπως γυμναστούν τρεις νέοι Σαλπιγκταί, αλλά μόνον με την Γερμανικήν Σάλπιγκα δι' εν γένει την υπηρεσίαν.

Εις έκαστον δε των τριών Συνταγμάτων αναγκαιούν τέσσαρες μέθοδοι,

1^{α} / διά τον Ευθύαυλον (Clarineto),

1^{α} / διά τον Πλαγίαυλον (Flauto)

1^{α} / διά την Χρωματικήν Σάλπιγγαν

και 1^{α} / διά το Βομβαρδόν ή Τρομπόνι.

Ο Επιθεωρητής της Στρατιωτικής Μουσικής

Μ: υ: Μάγγελ

Υπολ. Επιθ».[970]

Κοινοποίηση των αποτελεσμάτων της Επιθεώρησης (1858)

Στις 15 Σεπτεμβρίου το Υπουργείο Στρατιωτικών κοινοποίησε σε όλα τα Σώματα τα αποτελέσματα της Επιθεώρησης των Στρατιωτικών Μουσικών, σημειώνοντας τις δικές του παρατηρήσεις και αποδεχόμενο ορισμένες από τις προτάσεις του Επιθεωρητή.

«Αριθ. 13611

Βασίλειον της Ελλάδος

Το

Υπουργείον των Στρατιωτικών

Προς

Διά της παρούσης γνωστοποιούμεν εις τα Σώματα το αποτέλεσμα της ετήσιας επιθεωρήσεως των Μουσικών ως εξής.

[970] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 514, 515.

1ον Πεζικόν Σύνταγμα

Η Μουσική καλή, οι Τυμπανισταί άθλιοι. Οι δε Σαλπιγκταί μέτριοι. Το Σύνταγμα οφείλει ανυπερθέτως να φροντίση περί εκπαιδεύσεως αυτών.

2ον Πεζικόν Σύνταγμα

Η Μουσική καλητέρα ή το παρελθόν έτος, οι Τυμπανισταί καλήτεροι από τους των άλλων Σωμάτων, οι δε Σαλπιγκταί έχουσιν ανάγκην προγυμνάσεως.

3ον Πεζικόν Σύνταγμα

Η Μουσική καλητέρα ή το παρελθόν έτος, επίσης και οι Τυμπανισταί. Επειδή τα τύμπανα είνε πολύ ογκώδη, προσεκλήθη το οπλοστάσιον να γνωμοδοτήση περί του μετασχηματισμού αυτών, και προς τούτο το Σύνταγμα θέλει συνεννοηθή μετ' αυτού γνωστοποιούν ούτω οποίαι αι απαιτούμεναι τροποποιήσεις.

Μοίρα Πυροβολικού

Η Μουσική καλή.

Μοίρα ιππικού

Η Μουσική καλητέρα ή το παρελθόν έτος.

1ον Ακροβολιστών

Η Μουσική χειροτέρα ή το παρελθόν έτος. Οι Σαλπιγκταί καλώς γεγυμνασμένοι.

2ον Ακροβολιστών

Η Μουσική εις ευάρεστον κατάστασιν. Οι σαλπιγκταί έχουσιν ελλέιψεις, διά την διόρθωση των οποίων το Τάγμα οφείλει να φροντίση.

3ον Ακροβολιστών

Οι Σαλπιγκταί καλώς γεγυμνασμένοι.

Λόχος Πυροσβεστών

Οι Σαλπιγκταί άθλιοι. Επειδή δε μεταχειρίζονται δύο Σάλπιγγας, την μίαν του Πεζικού διά την εσωτερικήν υπηρεσίαν του λόχου, την δε του Πυροβολικού διά την του σταύλου, διατάττομεν να παύση καθ' ολοκληρίαν η χρήσις της Σάλπιγκος του Πεζικού, και δι' όλας τας υπηρεσίας γενή χρήσις μόνης της Σάλπιγκος του Πυροβολικού και των ηχημάτων του Σώματος τούτου.

Η Μοίρα του Πυροβολικού θέλει διατάξη τον Αρχιμουσικόν αυτής ή Σαλπιγκτήν τινα, να γυμνάση τους Σαλπιγκτάς του λόχου, η δε επιτροπή του Ιματισμού θέλει ενεργήση την ανταλλαγήν των ειρημένων οργάνων.

Ο Αρχιμουσικός της Μοίρας του Πυροβολικού θέλει επιθεωρεί από καιρού εις καιρόν τους Σαλπιγκτάς του λόχου, ίνα βεβαιούται ότι σημαίνουσι κανονικώς τα ηχήματα και διορθώνη τας ελλείψεις.

Επειδή ευρέθησαν μόνο μικραί ελλείψεις εις τα όργανα των διαφόρων μουσικών, δεν θέλει γενή το τρέχον έτος προμήθεια νέων μουσικών οργάνων.

Διά το Σχολείον της Μουσικής εκάστου των τριών Συνταγμάτων, παριγγήλαμεν ανά μίαν μέθοδον, δι' ευθύαυλον, πλαγίαυλον, χρωματικήν Σάλπιγγα και βομβαρδόν, ή τρομπόνιον.

Εν Αθήναις τη 15 7μβρίου 1858

Ο Υπουργός

Λ. Σμόλενσκη

Αποτελέσματα της επιθεωρήσεως

Των Μουσικών».[971]

Περί των Ηχημάτων Πυροβολικού και Ιππικού (1858)

Την 1η Οκτωβρίου ο Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Υπολοχαγός Michael Mangel , απέστειλε έγγραφο στο Υπουργείο Στρατιωτικών εισηγούμενος τον οριστικό και ομοιόμορφο καθορισμό των ηχημάτων της εσωτερικής υπηρεσίας για τα Σώματα του Ιππικού και Πυροβολικού, καθώς και την μείωση του αριθμού τους.

[971] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 519.

«Κατόπιν της αναφοράς μου της 10 8βρίου υπαρ. 9 περί επιθεωρήσεως των Στρατιωτικών Μουσικών αναφέρω ευσεβάστως ότι επιθεωρήσας του Σαλπιγκτάς της Μοίρας του Ιππικού και του Πυροβολικού εύρον ελλείψεις εις τα ηχήματα Υπειρεσίας και διαφοράν εις τα δύο σώματα προς τούτοις δε και υπερβολικόν αριθμόν Ηχημάτων, ώστε φρονώ ότι ήθελεν είσθαι καλόν να κανονισθώσι οριστικώς και ομοιομόρφως διά τα δύο σώματα τα διάφορα Ηχήματα της εσωτερικής Υπειρεσίας, ως έγινε τούτο προ τινών ετών διά την Σάλπιγγα του Πεζικού.

Παρετήρησα προς τούτοις εις το Πυροβολικόν ότι πέντε μαθητευόμενοι εστερούντο Σάλπιγγα και εις το ιππικόν έχουσιν ανάγκη πέντε σαλπίγγων αντικαταστάσεως.

Μ: υ: Μάγγελ

Υπολ: Επιθ».[972]

Στις 11 Οκτωβρίου ο Michael Mangel υπέβαλε προς το Υπουργείο Στρατιωτικών τα σαλπίσματα της Υπηρεσίας του Ιππικού και του Πυροβολικού προκειμένου αυτά να λάβουν έγκριση.

«Συμμόρφως με την από 2 8βρίου Ε.Ε. υπ’ αριθ. 14917 Διαταγής του Υπουργείου, λαμβάνω την τιμήν να υποβάλλω υπό την έγκρισιν αυτού, τα συνταχθέντα προς την Υπηρεσίαν Σαλπίσματα, διά τε το Ιππικόν και το Πυροβολικόν.

Μ: υ: Μάγγελ

Υπολ: Επιθ».[973]

Στα 32 σαλπίσματα της Υπηρεσίας Ιππικού και Πυροβολικού προστέθηκαν 15 σαλπίσματα Γυμνασίου και Παρατάξεων, 21 σαλπίσματα των Ακροβολιστών και 5 της *Στοχοσκοπίας.* Συνολικά υποβλήθηκαν 73 σαλπίσματα γραμμένα σε πάρτες 13 σελίδων και παρτιτούρα 4

[972] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 531.

[973] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 533.

σελίδων. Τα σαλπίσματα ήταν αριθμημένα και οι τίτλοι τους αναγράφονται άνωθεν των πενταγράμμων ως εξής:

«1.Εγερήριον, 2.Πρόσκλησις, 3. Σέλλωσις, 4. Χαλίνωσις, 5. Αποχαλίνωσις, 6.Αποσέλλωσις, 7.Αλλάγή των Φυλάκων, 8.Σύναξις Φυλάκων, 9.Διανομή άρτου, 10.Παραλαβή νομής, 11.Συσσίτιον, 12.Γυμνάσιον νεοσυλλέκτων, 13.Σχολείον, 14.Γενική σοινάθροισις, 15.Πυρκαϊά, 16.Πρόσκλησις Κ: Αξιωματικών, 17.Προ: των Υπαξιωματικών, 18.Πρ: Επιλοχιών, 19.Πρ: Λοχιών, 20.Πρ: Δεκανέων, 21.Πρ: Σαλπιγκτών, 22.Αγγαρία, 23Διακήρυξις, 24.Περιποίησις των ίππων, 25.Ψήξις, 26.Δόσις κριθής, 27.Ξύστρυσις, 28.Πότισις, 29.Δόσις αχύρου, 30.Πάυσις/Τέλος/ και Σιωπητήριον, 31.Αναφορά Μοίρας, 32.Ανακλητικόν.

Σαλπίσματα γυμνασίου, και παρατάξεων

1.Βήμα Βραδύ (80), 2.Βήμα οδοιπορικόν (110), 3.Βήμα ταχύ (140), 4.Βήμα πένθιμον,

(80), 5.Βήμα εφ’ ίππου, 6.Μικρόν τρωκ, 7.Μέγα τρωκ, 8.Τάχος, 9. Προσβολή,

10.Αφίππευσις, 11.Εφίππευσις, 12.Εφέλκυσις της σπάθης, 13.Ανάθεσις της σπάθης, 13.Μικρά παύσις, 14.Εμβατήριον.

Σαλπίσματα Ακροβολιστών

1.Προσοχή, 2.Ακροβολισταί εμπρός, 3.Ακροβολιστών τμήσις, 4.Ακροβολισμός εις την θέσιν, 5.Παύσις ακροβολισμού, 6.Προχώρησις, 7.Χαλτ, 8.Υποχώρησις, 9.Αλλαγή των ζυγών, 10.Πρόσκλησις ακροβολιστών εις την γραμμήν, 11.Ανάκλησις εις την Ίλην, 12.Κλίσις δεξιά, 13.Κλίσις αριστερά, 14.Λοξώς δεξιά, 15.Λοξώς αριστερά, 16.Δεξιά πτέρυξ εμπρός, 17.Αριστερά πτέρυξ εμπρός, 18.Δεξιά στροφή, 19.Αριστερά στροφή, 20.Εμπρός, 21.Τμήσις ζυγών.

Σαλπίσματα Στοχοσκοπίας

1.Έξω, 2.Έσω, 3.Λευκός,4. Μέλαν, 5.Κέντρον».[974]

Σημειώνεται ότι τα σαλπίσματα αυτά δεν είναι συνθέσεις του Michael Mangel . Ειδικά τα 20 σαλπίσματα των Ακροβολιστών αντιγράφτηκαν αυτούσια και με την ίδια σειρά από τον Βαυαρικό κανονισμό σαλπισμάτων του Πεζικού.[975]

Επίσης, πολλά σαλπίσματα του Ιππικού αντιγράφτηκαν αυτούσια αλλά με διαφορετική σειρά από τον Βαυαρικό κανονισμό του Ιππικού του 1828.[976]

Μεγάλος αριθμός των σαλπισμάτων αυτών διατηρήθηκε και συμπεριλήφθηκε στους μετέπειτα κανονισμούς σαλπιγκτών και τυμπανιστών του Ιππικού και Πυροβολικού του 20ού αιώνα.

Συγκρότηση Στρατιωτικής Μουσικής 3ου Τάγματος Ακροβολιστών (1859)

Στις 12 Φεβρουαρίου το 3ο Τάγμα των Ακροβολιστών αιτήθηκε στο Υπουργείο Στρατιωτικών την συγκρότηση Στρατιωτικής Μουσικής (μπάντας). Στο έγγραφο υπογραμμίζεται ο σημαντικός ρόλος της Στρατιωτικής Μουσικής στο στράτευμα.

«Ο σχηματισμός Μουσικής εις τα Σώματα παρεδέχθη πάντοτε ως ωφέλιμος και εκ τούτου άπαντα τα σώματα, εκτός τούτου κέκτηνται ήδη τοιαύτην, από του 8βρίου Π.Ε. άπαντες οι Κ.Κ. Αξιωματικοί του σώματος αυθορμήτως καταθέτουν κατά Μήνα, προς σχηματισμόν και συντήρησιν Μουσικής εκ των αποδοχών των εν γένει, Δραχ 1 επί τοις 100. ούτω το κεφάλαιον των αποθέσεων αυξάνει οσημέρας, ήδη δε προστρέχουμεν εις το Σεβ. Υπουργείον παρακαλούντες θερμώς.

1ον Να διορίση ένα εκ των καλλητέρων Μουσικών Ιης Τάξεως της εν Αθήναις Μουσικής του 2ου Πεζικού Συντάγματος δυνάμενον να διδάξη καλώς, και να διευθύνη Μουσικήν ως

---

[974] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 535- 544. Στην αρίθμηση του πρωτότυπου εγγράφου έχει παραληφθεί ένα σάλπισμα των Ακροβολιστών, με αποτέλεσμα αυτά να αριθμούνται 20. Επίσης στα σαλπίσματα γυμνασίου και παρατάξεων, αναγράφεται ο όρος «Μικρόν και Μέγα τρωκ» αντί του ορθού «τροτ», που αφορούσε στον καλπασμό.

[975] Kastner, ό.π., Παραρτήματα, Batteries et Sonneries de l'Infanterie Bavaroise, Signaux pour les Tirailleurs, σ. 50, 51.

[976] Στο ίδιο, σ. 51.

αρχιμουσικός του Τάγματος/ επειδή δε τοιούτος δεν υπάρχει εν τω Οργανικώ Διατάγματι να μείνη προσκολλημμένος διά την υπηρεσίαν ταύτην παρ' ημίν λαμβάνον τον μισθόν του βαθμού του και απολαμβάνον επιμίσθιον τι εκ του εφοδίου διότι άνευ καλής πληρωμής ουδείς ευχαριστείται εις την θέσιν ταύτην./

2ον Να ευαρεστηθή να χορηγήση εις το Τάγμα προκαταβολικώς εις βάρος του εφοδίου της Μουσικής τ' αναγκαία όργανα και βιβλία τα οποία ο διορισθησόμενος αρχιμουσικός μετά του Διευθυντού των Μουσικών Κ. Μάγγελ ήθελον κρίνει χρήσιμα προς καταρτισμόν της Μουσικής.

3ον Επειδή το Σώμα είναι αρτισύστατον το δε εφόδιον της Μουσικής βεβαίως δεν δύναται ποτέ ν' ανταποκριθή εις τας δαπάνας αγοράς οργάνων βιβλίων και λοιπών αναγκαίων προκειμένου μάλιστα εξ αυτού να πληρώνονται επιμίσθια ο τε Αρχιμουσικός και οι μάλλον ευδόκιμοι των Μουσικών, να ευαρεστηθή να προικήση την Μουσικήν μας δι' οργάνων τινών και άλλων αναγκαίων.

4ον Να διατάξη ευαερστούμενον τον διορισθησόμενον Αρχιμουσικόν αφού παραλάβη τα όργανα και τα βιβλία ν' αναχωρήση δι' ενταύθα όπως κάμη έναρξιν της εξάσκησις των Σαλπιγκτών τους οποίους θέλωμεν προσδιορίση ως μέλλοντας Μουσικούς».[977]

Περί Γυμναστικού Βήματος (1859)

Στις 27 Μαρτίου ο Michael Mangel υπέβαλλε αναφορά προς το Υπουργείο Στρατιωτικών με την οποία ζητούσε να εξαιρεθούν οι μουσικοί της μπάντας από υποχρέωση να βαδίζουν και να παιανίζουν ταυτόχρονα στο ρυθμό του γυμναστικού βήματος που ανέρχονταν στα 165 βήματα ανά λεπτό. Το αίτημα δεν περιλάμβανε τους σαλπιγκτές και τυμπανιστές. Η σημείωση αυτή υπονοεί ότι και οι μουσικοί της μπάντας κλήθηκαν να παιανίζουν και βαδίζουν με αυτήν την ρυθμική αγωγή κατά το γυμναστικό βήμα.

«Συνεπεία της υπ' αριθ. 427Διαταγής του επί των Στρατιωτ. Υπουργείου, λαμβάνω την τιμήν ν' αναφέρω ευσεβάστως ότι προς γύμνασιν των Σαλπιγκτών των τριών των Ακροβολιστών Ταγμάτων, απαιτείται όπως έλθωσι ενταύθα μόνοι οι των Σαλπιγκτών προγυμνασταί, εκ δε των Συνταγμάτων του Πεζικού είναι περιττόν να έλθωσι, καθόσον οι προγυμνασταί είναι καθ'

[977] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 536, Έγγραφο αρ. 564.

αυτό μουσικοί, αρκεί μόνον να ειδοποιηθούν οι Αρχιτυμπανισταί ότι εν καιρώ βαδίσματος οι τυμπανισταί πρέπει διά μεν της αριστεράς χειρός να κρατούν το τύμπανον, διά δε της δεξιάς να κτυπούν. Γνωστοποιώ δε στο Σ. Υπουργείον ότι η παιάνισις της μουσικής εις αυτό το βήμα καθίσταται όλως αδύνατος, καθόσον οι Σαλπιγκταί και Τυμπανισταί κινούντες την μία χείρα / καθό ελευθέρα / δύνανται να βαδίσωσι, αλλ' οι Μουσικοί οίτινες έχουν απασχολημένας τας χείρας με ογκώδη όργανα και προπάντων ο του μεγάλου Τυμπάνου, δεν είναι δυνατόν ούτω βεβιασμένον έχοντες το σώμα να βαδίζωσι με τοιούτον ρυθμόν.

Εσωκλείοντες όθεν και το διά της Σάλπιγκας ήχημα του Γυμναστικού βήματος παρακαλώ το Σ. Υπουργείον όπως ευαρεστούμενον να διατάξη ότι εγκρίνη.

Μ: υ: Μάγγελ

Υπολ: Επιθ».[978]

Στις 9 Απριλίου 1859 ο Michael Mangel απέστειλε στο Υπουργείο Στρατιωτικών τα μέρη του γυμναστικού βήματος για την σάλπιγγα και το τύμπανο με χειρόγραφες οδηγίες για τους τυμπανιστές σημειώνοντας και το επίθετό του. [979]

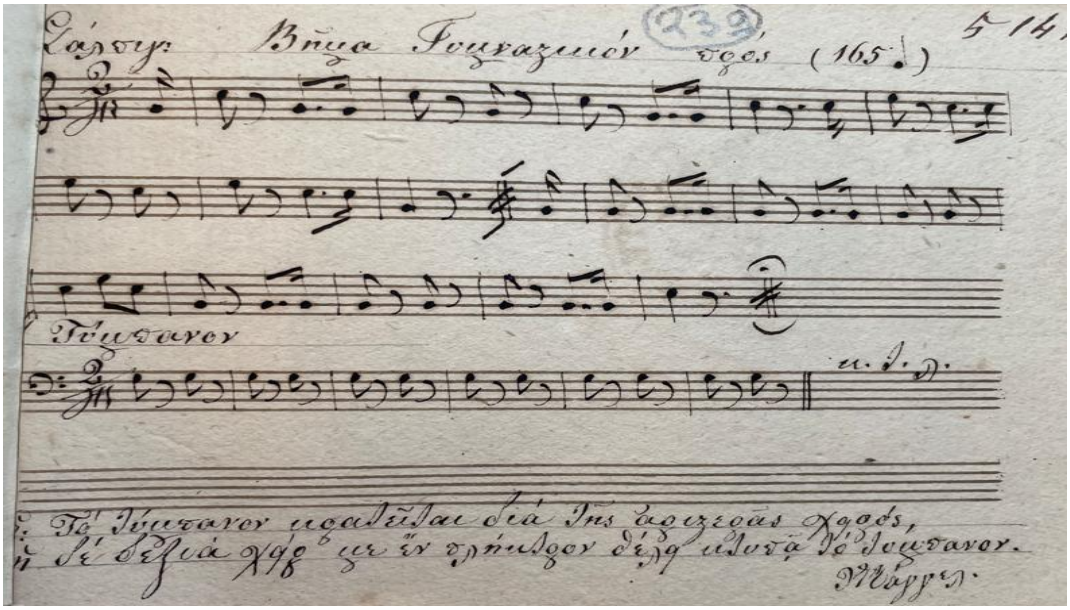

Εικόνα 15. Τα μέρη του Γυμναστικού Βήματος για σάλπιγγα και τύμπανο

Πηγή: ΓΑΚ ΚΥ, ό.π. Φ. 537, έγγραφο αρ. 239

[978] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 537, Έγγραφο αρ. 230.

[979] Στο ίδιο., Έγγραφα αρ. 238, 239.

Στις 20 Απριλίου το 3ο Σύνταγμα Πεζικού υπέβαλλε προς το Υπουργείο Στρατιωτικών «Μουσικόν κανόνα του Γυμναστικού βήματος». Πρόκειται για τρισέλιδη σύνθεση του Αρχιμουσικού του Συντάγματος Μάρκου Δεσύλλα με τον τίτλο «Βήμα Ταχύ» εις 165 το λεπτό. Όπως αναγράφεται στο διαβιβαστικό έγγραφο «το κομμάτιον τούτο δοκιμασθέν παίζεται ηρεμούσης της Μουσικής».[980]

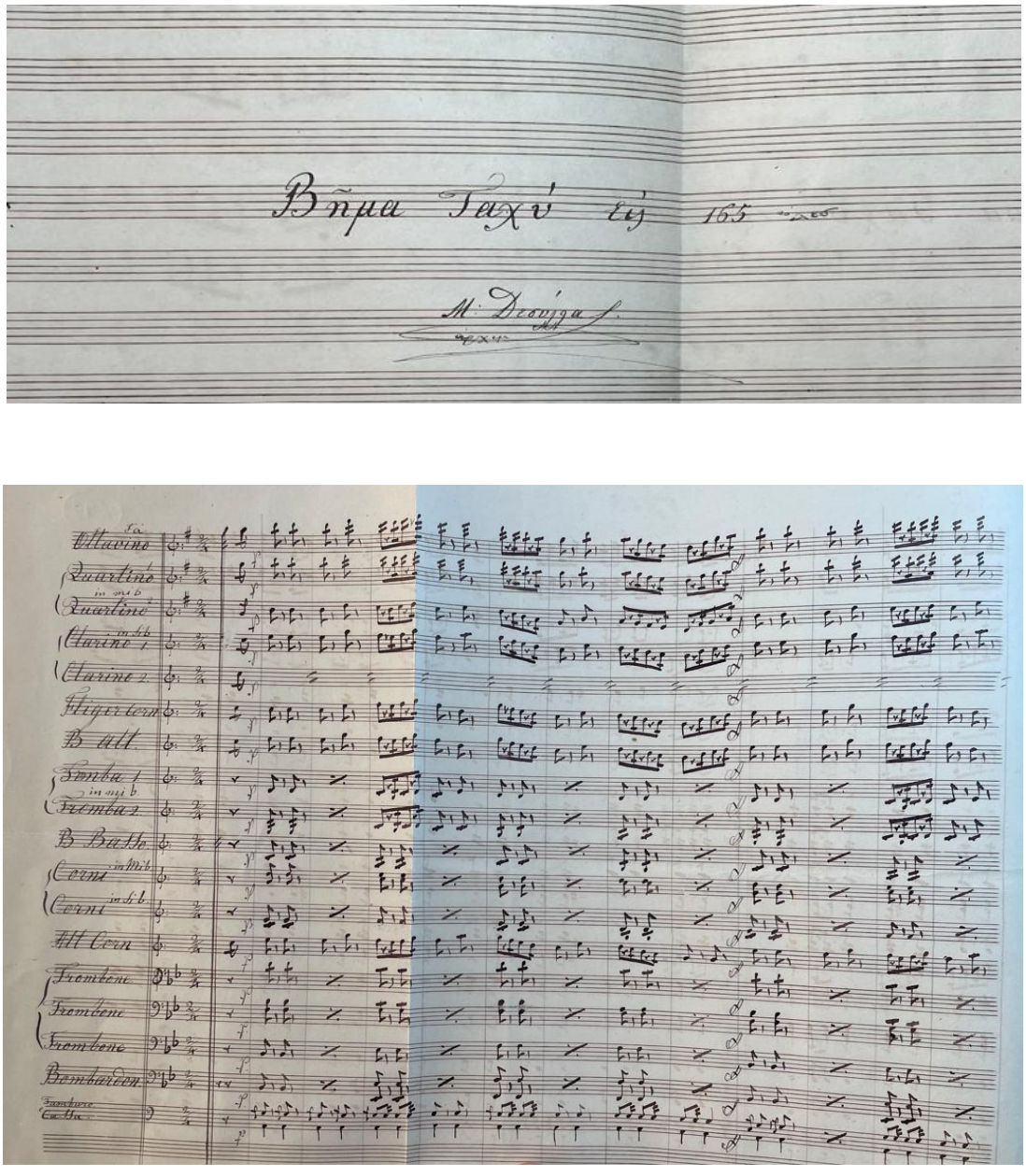

Εικόνα 16. Μάρκος Δεσύλλας, *Βήμα Ταχύ*, 3ο Σύνταγμα Πεζικού, Μεσολόγγι 1859

Πηγή: ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 537, Έγγραφο αρ. 243, σ. 1-2

[980] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 241.

Σκιαδικά (1859)

Στις 10 Μαΐου έλαβαν χώρα επεισόδια μεταξύ της νεολαίας της εποχής και των αρχών στο Πεδίο του Άρεως, με αφορμή την εισαγωγή και πώληση Ευρωπαϊκών σκιαδίων (καπέλων), σε βάρος των ελληνικής παραγωγής σκιαδίων Σίφνου. Η διαμαρτυρία και τα επεισόδια σημειώθηκαν την ημέρα και ώρα κατά την οποία η Στρατιωτική Μουσική συνήθιζε να παιανίζει εβδομαδιαίως.

«Οὕτω ἐκ μηδαμινῆς ἀφορμῆς λυπηραὶ ἐξετυλίχθησαν σκηναὶ περὶ τὴν πέμπτην ἑσπερινὴν ὥραν τῆς Κυριακῆς 10 Μαΐου· φοιτηταί τοῦ Πανεπιστημίου, μαθηταὶ γυμνασίων καὶ πολλοὶ ἐκ τῆς ἐν γένει νεολαίας ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸ πεδίον τοῦ ᾽Αρεος καθ᾽ ἣν ὥραν ἐπαιάνιζεν ἡ στρατιωτικὴ μουσικὴ φέροντες ἐπιχώρια ἐκρινὰ σκιάδια, διαμαρτυρόμενοι ἐναντίον ἐμπορικῶν τινων καταστημάτων ἅτινα κομίζοντα ἐξ Εὐρώπης ψιαθίνους πίλους ἐπώλουν αὐτοὺς εἰς ὑπέρογκον δῆθεν τιμήν».[981]

Περί της Στρατιωτικής Μουσικής του Ιππικού (1859)

Με έγγραφο της 26ης Μαΐου προς το Υπουργείο Στρατιωτικών η Διοίκηση της Μοίρας Ιππικού ζήτησε από το Υπουργείο Στρατιωτικών να εγκρίνει την έκδοση άδειας παιανίσεως σε μουσικούς της που αμείβονταν με μισθό σαλπιγκτή, ώστε να παιανίζουν σε καφενείο της περιοχής του Ωδείου όπισθεν της Ακρόπολης δύο φορές εβδομαδιαίως με αμοιβή. Οι λόγοι που οδήγησαν την διοίκηση του Ιππικού να ζητήσει την έγκριση έκδοσης άδειας παιανίσεως, ήταν η απαγόρευση που είχε επιβάλει στους μουσικούς για αυτήν την δραστηριότητα το Φρουραρχείο Αθηνών. Ωστόσο, οι χαμηλοί μισθοί των μουσικών, εκ των οποίων πολλοί ήταν έγγαμοι, αλλά και η αδυναμία να τους χορηγηθεί το ελάχιστο επιμίσθιο από τις κρατήσεις των αξιωματικών, ώθησε την διοίκηση του Ιππικού την ζητήσει από το υπουργείο να κάμψει τις αντιρρήσεις του Φρουραρχείου. Η Μουσική του Ιππικού κατά την εποχή αυτή, παιάνιζε στις στήλες του Ολυμπίου Διός.

«Λαμβάνομεν την τιμήν ν’ αναφέρωμεν, ότι η Μουσική της Μοίρας συνεφώνησε επί χρηματικώ αντιτίμω μετά του εν τω Ωδείω καφφεπώλου, όπισθεν της Ακροπόλεως, όπως καθ’ εβδομάδα το εσπέρας εκάστης Τρίτης και Παρασκευής παιανίζη εκ της 7ης μέχρι της 9ης

[981] Κυριακίδης, ό.π., τόμ. 2ος, σ. 65.

Μ.Μ. Η Μοίρα προτιθεμένη αφ' ενός μεν να εμψυχώση τους διά της απλής μισθοδοσίας του Σαλπιγκτού μόνον υπηρετούντας μουσικούς της, αφ' ετέρου δε να παρέξη αυτοίς, ως αμοιβήν, μικράν ωφέλειαν διά τους καταβαλλομένους κόπους των και ιδίως να διευκολύνη τας παρουσιαζόμενας αυτοίς χρηματικάς ανάγκας, νυμφευμένων όντων των πλείστων, ενέδωσεν εις την μετ' αυτών και του μνησθέντως καφφεπώλου συμφωνίαν, καθ' όσον μη επαρκούντως του εφοδίου της μουσικής να τοις χορηγήση ελάχιστον καν επιμίσθιον προς ανακούφησίν των, και εξεδώσατο την απαιτουμένην άδειαν, την οποίαν το ενταύθα Φρουραρχείον ένεκα απροσδοκήτων και αγνώστων λόγων, ηρνήθη να θεωρήση.

Παρακαλούμε όθεν, το Σεβαστόν Υπουργείον, όπως ευαρεστούμενον εγκρίνη το παρά της Μοίρας προς εμψύχωσιν της Μουσικής ληφθέν μέτρον, και διατάξη το Φρουραρχείο Αθηνών, ίνα μη παρεμβάλη πρόσκομμα, αλλά θεωρήση την παρά της Μοίρας άδειαν.

Σ. Παπαδόπουλος

Αντισυνταγματάρχης».[982]

Στην απάντηση επί του ίδιου εγγράφου ο Υπουργός Στρατιωτικών Λεωνίδας Σμολένσκη σημείωσε: «Προς το Φρουραρχείον Αθηνών διά να επιτρέψει όπως η Μουσική του Ιππικού παίζει εις το Ωδείον άπαξ της εβδομάδος μίαν των ημερών καθ΄ ας δεν παίζει εις τας στήλας του Ολυμπίου Διός». [983]

Αίτημα αύξησης μισθού (1859)

Στις 15 Ιουνίου ο Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Μ. Mangel υπέβαλε αναφορά προς το Υπουργείο Στρατιωτικών με αίτημα την αύξηση του μισθού του, καθώς όπως αναγράφεται, είχε πολυμελή οικογένεια και αντιμετώπιζε οικονομικές δυσχέρειες. Επιπλέον ανέφερε ότι μέλη της οικογένειάς του ασθενούσαν, όπως και ο ίδιος, για διάστημα οκτώ έως εννέα μηνών. Τέλος ζήτησε ίση αντιμετώπιση με τους υπόλοιπους αξιωματικούς και υπαλλήλους του στρατού, στις κρατήσεις και τις αποδοχές του.

[982] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 537, Έγγραφο αρ. 249.

[983] Στο ίδιο.

«Διά της ταπεινής μου ταύτης αναφοράς λαμβάνω την τιμήν να σας εκθέσω την δεινήν μου θέσιν.

Δεν αρκεί όπου μας επαπειλούν αι μεγάλαι της εποχής ακρίβειαι, δεν αρκεί όπου είμαι βεβαρυμένος με μεγάλη οικογένεια, αλλά το χειρότερον είναι ότι, προ οκτώ ή εννέα μηνών επαπειλούν όλην την οικογένειάν μου, επί τέλους και εμέ τον ίδιον, σκληραί ασθένειαι· ώστε ημπορείται Κύριε Υπουργέ, να φαντασθήτε πόσα έξοδα και χρέη ηναγκάσθην ν' απαντήσω.

Επειδή η Α. Μ. Ευρεστήθη να αυξήση τον μισθόν όλων των υπαλλήλων παρακαλώ και υμάς, Κύριε Υπουργέ, όπως ευαρεστηθήτε να διατάξητε την αύξησιν και του μισθού μου, διότι όταν υπήρχεν η διαταγή περί κανονικής κρατήσεως των 6% εις όλους τους υπαλλήλους, εσυμπαριλήφθην και εγώ εις την αυτήν κατηγορίαν· νομίζω λοιπόν δίκαιον, εάν ο Κύριος Υπουργός ευαρεστηθή να το εγκρίνη εύλογον, να συμπεριληφθώ και εγώ εις αυτήν την αύξησιν διά να ημπορέσω να σωθώ από το ναυάγιον το οποίον με επαπειλεί, ένεκα των χρεών.Εύελπις ότι ο Κύριος Υπουργός, θέλει ευαρεστηθή, και με την καλήν του πράξιν να με σώση από ταύτην την δεινότατην θέσιν.

Μ: υ: Μάγγελ

Υπολ: Επιθ».[984]

Με Β.Δ. του Όθωνα της 10ης Αυγούστου 1859, διατάχθηκε η αύξηση του μισθού του Michael Mangel από τις 250 στις 290 δραχμές.[985]

Ωστόσο η αύξηση του μισθού δεν δόθηκε έως και τον Νοέμβριο του ίδιου έτους, με αποτέλεσμα ο Mangel να επανέλθει με νέα αναφορά, στην οποία τόνιζε ότι υπέφερε «προ πολλού καιρού από δεινοτάτην ασθένειαν» και είχε την ανάγκη χρημάτων.[986]

Η αύξηση του μισθού στον Michael Mangel εγκρίθηκε κατόπιν νομοθετικής ρύθμισης για το ποσό των 280 δραχμών τον Ιούνιο του 1860.[987]

---

[984] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 263.

[985] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 269.

[986] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 302.

[987] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 538. Έγγραφο αρ. 81.

Απαγόρευση παιανίσεως (1859)

Στις 7 Σεπτεμβρίου ο νέος Υπουργός Στρατιωτικών Αντισυνταγματάρχης Πυροβολικού Δημήτριος Βότσαρης (υιός του Μάρκου Μπότσαρη) απέστειλε έγγραφο προς το Φρουραρχείο Αθηνών με το οποίο γνωστοποιούσε την απαγόρευση στους στρατιωτικούς μουσικούς να παιανίζουν στις ονομαστικές εορτές ιδιωτών και στις εορτές του νέου έτους, καλώντας το Φρουραρχείο να εκδώσει σχετική Ημερήσια Διαταγή. Στο έγγραφο χαρακτήριζε προσβλητική και αναξιοπρεπή προς την ιδιότητα του στρατιωτικού την έξη των μουσικών να παιανίζουν ιδιωτικώς και με πολιτική περιβολή, η οποία, σύμφωνα με τον ίδιο, τους κατέτασσε στην τάξη των επαιτών, προειδοποιώντας παράλληλα για την επιβολή αυστηρών ποινών. Τέλος κατέστησε το Φρουραρχείο Αθηνών και τους διοικητές των Σωμάτων υπόλογους για την εφαρμογή της διαταγής του.

«Δι’ επανειλημμένων διαταγών απογορεύθη εις τους στρατιωτικούς μουσικούς να μεταβαίνωσι εις ιδιωτικάς οικίας και να παιανίζωσι χάριν των εορτών των ονομάτων των ιδιωτών, ή του νέου έτους ιν’ απολαμβάνωσι χρηματικήν τινά ωφέλειαν· αλλά το άτοπον αυτό εξακολουθεί να πράττηται διαιρουμένων των μουσικών εις πολλά τμήματα εκ δύο ή τριών ατόμων και ενδεδυμένων μάλιστα πολιτικήν ενδυμασίαν. Θέλει κοινοποιηθή δι’ ημερησίας διαταγής σας προς την ενταύθαν φρουράν, ότι, επειδή ο αναξιοπρεπής αυτός τρόπος του φέρεσθαι εκ μέρους ανδρών ανηκόντων εις τον στρατόν προσαβάλλει ουσιωδώς τον στρατιωτικόν χαρακτήραν και καταβιβάζειν προς κοινόν σκάνδαλον αυτούς εις την τάξιν των επαιτών, διατάττομεν να παύση η κατάχρησις αύτη, διότι είμεθα αποφασισμένοι, άμα πληροφορηθώμεν ότι μουσικός τις παρέβη την διαταγήν ταύτην, να τιμωρήσωμεν αυτόν με την αυστηροτέραν πειθαρχικήν ποινήν. Κατασταίνομεν δε το Φρουραρχείον τούτο ως και τους Κυρίους διοικητάς των σωμάτων υπολόγους διά την ακριβήν εκτέλεσιν και τήρησιν της παρούσης.

Εν Αθήναις τη 7 7βρίου 1859.

Δ.Β»[988]

[988] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 537, Έγγραφο αρ. 292. Ο ίδιος το αναγράφει το επίθετό του ως «Βότσαρης»

Περί επιτιμίου βαθμού Λοχαγού (1859)

Στις 14 Δεκεμβρίου ο Michael Mangel υπέβαλε αναφορά προς τον Υπουργό Στρατιωτικών Δημήτριο Μπότσαρη, με αίτημα την προαγωγή του στον βαθμό του Επιτιμίου Λοχαγού. Από την αναφορά αυτή προκύπτουν σημαντικότατες πληροφορίες τόσο για τον ίδιο τον Mangel, όσο και για την Στρατιωτική Μουσική.

«Αθήνα τη 14 Δεκεμβρίου 1859

Ο Επιθεωρητής

Των Στρατιωτικών Μουσικών

Προς το επί των Στρατιωτικών

Υπουργείον

Περί επιτιμίου βαθμού του

λοχαγού.

Ο υποφαινόμενος ακόλουθος υπολοχαγός και επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών Μιχαήλ Μάγγελ, λαμβάνω την τιμήν να υποβάλω υπ' όψιν σας Κύριε Υπουργέ, μεθ' όλου του προσήκοντος σεβασμού, την ταπεινή μου αίτησιν ταύτην όπως ευαρεστηθήτε να προκαλέσητε την εις εμέ απονομήν του επιτιμίου βαθμού του λοχαγού.

Τον ενεστώτα βαθμόν μου, Κύριε Υπουργέ, επιτίμιον ήδη, και εις ουδένα επίφθονον, μη λογίζεσθε ως απλώς απονομηθέντα μοι το 1846, δηλαδή προ 14 ετών, αλλ' ότι κατέχω αυτόν από τας 20 Μαρτίου 1829, ότι ανεγνωρίσθη επί της Βασιλείας, και ότι απείλαυον αυτόν πέντε κατά συνέχειαν έτη, μέχρι του 1834. Εάν δε υπό δεινής καταιγίδος, απέβαλον τότε αυτόν. παρακαλώ να ενθυμηθήτε ότι ουδεμία κηλίς ατιμίας προκάλεσε της Κυβερνήσεως την οργήν κατευνασθείσα έκτοτε παντελώς. Ως υιός αοιδίμου πρωταγωνιστού της Ελληνικής Ανεξαρτησίας, γιγνώσκεται βεβαίως πόσην διαφοράν αποτελούν αι τότε ένδοξαι περιστάσεις μεταξύ των θέσεων και βαθμών, παραβαλλομένων προς τους νυν βαθμούς και θέσεις· τότε, Κύριε Υπουργέ, είμεθα πάντες στρατιώται και μαχηταί. Εγώ δε αυτός το 1821, ηγονιζόμην ως Φιλέλλην εν Πάτραις μετά του φιλέλληνος Πατρός μου. το δε 1822 και 1823, είμην εντός του Μεσολογγίου. από δε της πρώτης συγκροτήσεως του Τακτικού Σώματος το 1824, προσελήφθην ως Αρχιμουσικός, και παρευρέθην εις άπασας τας μάχας όπου το σώμα τούτο διέπρεψε. Το 1828 εν Χίω εβαθμολογήθην ανθυπολοχαγός εις το πεδίον της μάχης, και ο αοίδιμος Φαβιέρος δι' ημερησίας διαταγής του, εκήρυξεν ότι προωρισμένος του λοιπού να

διατρέξω το μάχιμον στάδιον των αξιωματικών, ήθελον εξακολουθήσει προσκαίρως μόνον να διευθύνω του Σώματος, άχρις ου αναπληρωθώ εις την θέσιν ταύτην. Βλέπετε, Κύριε Υπουργέ, ότι ουδέν παράλογον υπάρχει εις την περί προβιβασμού αίτησίν μου, αξιούντος στρατιωτικόν βαθμόν λοχαγού, και τούτον μάλιστα όχι οργανικόν ούτε πραγματικόν αλλ' επιτίμιον, και ως ειπείν ιδανικόν. Εάν θεωρήσητε δε ότι οι επιζώντες σύμβαθμοί μου, εν τω τακτικώ Σώματι του 1829, φέρουσι νυν τον βαθμό του Ταγματάρχου, και του Αντισυνταγματάρχου, ενώ εγώ μένω πάντοτε Υπολοχαγός, θέλετε κατανοήσει οποίαν πάσχει δεινήν προσβολήν το δίκαιον φιλότιμόν μου, προσβολήν την οποίαν πικρώς συναισθάνεται και αυτή η υγεία μου. Εξαιτούμενος συγνώμην υμών, Κύριε Υπουργέ, ότι απασχολώ τοσούτω χρόνον τας πολυτίμους στιγμάς σας, παρακαλώ, προς εκτίμησιν εντελή, της παρούσης αιτήσεώς μου, να εμβλέψητε εις τας υπηρεσίας μου ως μέλους της Στρατιωτικής Μουσικής, διανύσας τον ιερόν αγώνα ως αρχιμουσικός του τακτικού Σώματος διεύθυνα τον κλάδον τούτον κατ' αρχάς της Βασιλείας. Ότε το 1843, ανεκλήθην εκ του Βουκουρεστίου, ως καθηγητής του Σχολείου της Μουσικής, διεύθυνα πάλιν τας στρατιωτικάς Μουσικάς οργανίσας δις του πυροβολικού και του ιππικού.- Σχηματίσας την Μουσικήν του πρώην 4ου Τάγματος των Ακροβολιστών. – Την του Αου Συντάγματος (Ναυπλίου), και την του Γου Συντάγματος (Μεσολογγίου) αυτού δε του εν τη πρωτευούση Βου συντάγματος οι πλείστοι Μουσικοί υπήρξαν μαθηταί μου. Εκ της συντόμου ταύτης περιλήψεως βλέπετε, Κύριε Υπουργέ, ότι και εις αυτό το άδοξον στάδιον, όπου η κακή μου τύχη με εδέσμευσε, προσέφερον εις τον στρατόν πολλάς και επιμόνους υπηρεσίας, επιμελώς πάντοτε και μετά ζήλου εκτελεσθείας. Τούτων ένεκα, Κύριε Υπουργέ, πεποιθώς εις το φιλοδίκαιον υμών, εξαιτούμαι την ικανοποιησίν μου, παρατηρών επί τέλους ότι η εκ του βαθμού του λοχαγού προαγωγή μου, ουδενός θέλει κινήσει τον φθόνον, ή επιρεάση την φιλοτιμίαν, ως μένοντος πάντοτε ακολούθου, και άνευ σειράς αρχαιότητος, προς τούτοις δε ότι, ούτε οβολού αύξησιν δαπάνης θέλει προξενήσει εις το δημόσιον ταμείον.

Ευπειθέστατος

Μ: υ: Μάγγελ

Υπολ: Επιθ».[989]

[989] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 539, Έγγραφο αρ. 524.

Η πρώτη παρέλαση στην Αθήνα (1860)

Η πρώτη καταγεγραμμένη παρέλαση του Ελληνικού Στρατού στην Αθήνα, πραγματοποιήθηκε στις 25 Ιανουαρίου 1860, επέτειο της άφιξης του Όθωνα στην Ελλάδα. Η παρέλαση διεξήχθη έμπροσθεν των Ανακτόρων, μετά την επίσημη δοξολογία στον Ναό της Αγίας Ειρήνης, ενώπιον των βασιλέων, διπλωματών, πολιτικών και στρατιωτικών αξιωματούχων από τους ήχους της Μουσικής του 2ου Συντάγματος.

Στην παρέλαση συμμετείχαν κατά σειρά ο Λόχος Πυροσβεστών υπό τον Λοχαγό Μάνο, το 2ο Σύνταγμα Πεζικού υπό τον Αντισυνταγματάρχη Μιχαήλ Ροδίτη, το Πεδινό και Ορεινό Πυροβολικό υπό τον Αντισυνταγματάρχη Β. Σαπουντσάκη, και το Ιππικό υπό τον αντισυνταγματάρχη Σ. Παπαδόπουλο.

Τα σώματα παρέλασαν με «βήμα ταχύ» (140/λεπτό) και με λόχους σχηματισμένους σε αραιή φάλαγγα. Κατά την διάβαση εμπρός από τον βασιλιά οι αξιωματικοί χαιρέτησαν διά του ξίφους.

Το έτος αυτό φαίνεται να εισήχθη και ο όρος «παρέλασις», αντί των όρων «παράλλαξις» ή «παράλλασις» οι οποίοι ήταν σε χρήση μέχρι τότε.[990]

Αρχιμουσικός του 2ου Συντάγματος κατά την εποχή ήταν ο Franz Seiller.

Περί Καρόλου Mangel (1860)

Στις 6 Φεβρουαρίου το 2ο Σύνταγμα Πεζικού ενημέρωσε το Υπουργείο Στρατιωτικών ότι είχε έναν υπεράριθμο μουσικό 1ης τάξεως, ο οποίος είχε εγγραφεί στην δύναμη του Συντάγματος εκ νέου, μετά την έκτιση ποινής φυλακίσεως έξι μηνών στο Παλαμήδι ένεκα λιποταξίας. Επρόκειτο για τον Κάρολο Mangel.

«Λαμβάνω την τιμή ν' αναφέρω εις το Υπουργείον ότι εξελθόντος ήδη εκ των φυλακών Παλαμιδίου του μουσικού 1ης τάξεως του πρώην ΙΙ Τάγματος της Γραμμής Μάγγελ Καρόλου, εκτίσαντος την από του 2ου Διαρκούς Στρατοδικείου (δυσδ.) ποινήν εξάμηνον φυλάκισιν ένεκα λιποταξίας, και εγγραφέντος εκ νέου εις τους ελέγχους του Συντάγματος προς εξακολούθησιν των δουλεύσεων της εν τω Στρατώ υποχρέωσης αυτού ως αντικαταστάτη,

[990] Εφ. *Απόμαχος*, αρ. 5, Αθήνα 31/1/1860, σ. 79-80.

οφείλοντος να υπηρετήση δέκα έτη, ένδεκα μήνας και ημέρας δέκα εξ, το Σύνταγμα θέλει έχει ένα υπεράριθμο μουσικόν 1ης Τάξεως.

Εμ. Χαν Συντ.»[991]

Αυτή η λιποταξία ήταν η δεύτερη για τον Κάρολο Mangel, καθώς στις 16 Απριλίου 1849, σε ηλικία 21 ετών, προσερχόμενος σε χρυσοχοείο των Αθηνών και προσποιούμενος τον αγοραστή, ζήτησε και έλαβε δύο διαμαντένια δαχτυλίδια και δύο συρμάτινα σκουλαρίκια για τον γάμο μίας συγγενούς του. Παραλαμβάνοντας τα κοσμήματα, παρουσία τεσσάρων πελατών, εξαφανίστηκε και λιποτάκτησε στο εξωτερικό (πιθανώς στα Επτάνησα).[992]

Είναι άγνωστο εάν τιμωρήθηκε και τότε.

Κατάλογος αναγκαιούντων μουσικών οργάνων (1860)

Στις 26 Μαρτίου συντάχθηκε συγκεντρωτικός κατάλογος με τα αναγκαία μουσικά όργανα των Στρατιωτικών Μουσικών εκάστου Σώματος. Στην κατάσταση σημειωνόταν τα στρατιωτικά Σώματα, τα μουσικά όργανα και ο αριθμός των αναγκαιούντων ανά Σώμα με κόκκινη και μαύρη μελάνη, τα ονόματα των κατασκευαστών, η πόλη προέλευσης (Bayreuth, München, Lyon), και το κόστος των μουσικών οργάνων σε φιορίνια και δραχμές. Τον Κατάλογο υπέγραφε ο Michael Mangel .

Ο συνολικός αριθμός των σημειωμένων μουσικών οργάνων ήταν 52 και το κόστος τους μετά από έκπτωση ανέρχονταν στις 2923,20 δραχμές.

«Κατάλογος

Των αναγκαιούντων Μουσικών Οργάνων προς χρήσιν της υπηρεσίας των μουσικών των Τριών Συνταγμάτων της Γραμ: του Πυροβολ: και του Ιππικού. Παραγγελθησομένων εις τα εργοστάσια του Joh: Sam: Stregel in Bayreuth, του Georg Saurle in München και του Georg Ottenstein in München

[991] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π. Φ. 538, Έγγραφο αρ. 13.

[992] Εφ. *Η Ταχύπτερος Φήμη*, αρ. 790, Εν Αθήναις 21/4/1849, σ. 4

Σημείωσις των Σωμάτων	Κλαρίνο As προς φιορίν: 22	Κλαρίνο Es προς φ: 22	Κλαρίνο B προς φ: 25	Φλάουτα 3zina προς φ: 10	Οτταβίνα προς φ: 7: 30/60	Σάλπιγξ ψιλή Τζε πρ: φ: 36	Σάλπιγξ Εφ : φ: 36	Σάλπιγξ χαμηλ : Τζε πρ: φ: 42	Αλτ- Χορν Τζε πρ: φ: 40	Φλικόρνο τζε (κλαπαδόρα) πρ:	Κόρνο ψιλό B πρ: φ: 50	Τρομπόνια B πρ: φ: 40	Βομβαρδόν Es πρ: φ: 70	Βομβαρδόν Τζε 4κύλινδρον πρ:	Μέγα Τύμπανον Γαλλικόν Πρ: φ: 63	Πίβαις, διά κλαρτίνα την δεκάδα πρ: φ: 1	Κρόταλα
Α΄ Πεζ: Σύνταγμα		1.	2.					1	1				1			2 1/2	1.
Β΄ Πεζ: Σύνταγμα	1.	4.	6.	1.	2.	1.	1.	1.	1.		1.	2.	1.	1.	1.	4	1.
Γ΄ Πεζ: Σύνταγμα		1.	3.						1.			1.	1.			2 1/2	
Πυροβολικόν						1.			1.				1.				
Ιππικόν						1.			1.	1.							
Ποσόν των Οργάνων	1.	6.	11.	1.	2.	3.	1.	2.	5.	2.	1.	3.	4.	1.	1.	9	(2)
Φιορίνια 1540 προς 2:40/00 εις βάρος του Δημοσίου Δραχ: 3696 αφ: 2/5 772: 80 2923: 20	Φ: 22.	Φ;132.	Φ: 275.	Φ: 1ο.	Φ: 15.	Φ: 108.	Φ: 36	Φ: 84.	Φ: 200.	Φ: 36.	Φ: 50.	Φ: 120.	Φ: 280.	Φ: 100.	Φ: 63.	Φιορίνια 9	

Παρατηρήσεις

Τα όργανα σημειωμένα διά της ερυθράς μελάνης, τόσον ξύλινα καθώς ορυχάλκινα παρηγγέλθησαν από το εργοστάσιον του Ottensteiner. Τα δε με μαύρη μελάνη σημειωμένα, τα ξύλινα από το εργστάσιον του Strengel, τα δε ορυχάλκινα από τον Saurle.

Εξαιρείται αυτή η παρατήρησις διά τα κρόταλα, και Μέγα Τύμπανον.

No :1. Grosse Caisse à tringle, avec deux peaux de recharge pour batterie, chez Coutourier Père fils & : C : facteurs d'instruments de Musique Place St Nizier 7 à Lyon

(N: B : non armorié)

Αθήναι τη 24 Μαρτίου 1860

Μ: υ: Μάγγελ

Υπολ: Επιθ».[993]

[993] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π. Φ. 538, Έγγραφο αρ. 34.

Η Στρατιωτική Μουσική Πυροβολικού στον Δήμο Πειραιά (1860)

Στις 26 Μαρτίου ο Δήμαρχος Πειραιά Λουκάς Ράλλης απέστειλε έγγραφο προς τον Φρούραρχο Πειραιά και το Υπουργείο Στρατιωτικών με αίτημα την διάθεση της Στρατιωτικής Μουσικής στην πόλη και για το διάστημα από τις 10 Απριλίου έως 20 Οκτωβρίου, με αποστολή να παιανίζει τις Κυριακές εκάστης εβδομάδας καθώς και σε άλλους εμβόλιμους εορτασμούς. Στο εν λόγω έγγραφο καταγράφονται οι επίσημες εορταστικές τελετές που διεξάγονταν στον Πειραιά και στις οποίες ο Δήμος επιθυμούσε την παρουσία της Στρατιωτικής Μουσικής. Αναφέρονται η εκδηλώσεις εορτασμών *του* Αγίου Γεωργίου, της Αναλήψεως, της Αγίας Τριάδος, των Αγίων Αποστόλων, της Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Η αντιμισθία για την Στρατιωτική Μουσική έφτανε τις 100 δραχμές μηνιαίως. Επίσης ο Δήμος Πειραιά αιτούνταν όπως η μετακίνηση από και προς την πόλη να γίνεται διά τακτικού τετρατρόχου της υπηρεσίας του Πυροβολικού, ενώ στην περίπτωση αδυναμίας διάθεσης μεταφορικού μέσου από το Πυροβολικό, ο Δήμος θα αναλάμβανε το κόστος μετακίνησης με ιδιωτική άμαξα. Στο έγγραφο αυτό αναγράφεται σαφώς ότι η Στρατιωτική Μουσική του Πυροβολικού μετέβαινε στην πόλη του Πειραιά κάθε χρόνο από τριετίας.[994]

Σε τελευταία σελίδα εγγράφου του Ίλαρχου Καραγιαννόπουλου για το ίδιο θέμα όπου πιθανότατα είχε επισυναφθεί το αίτημα του Δήμου Πειραιά και χωρίς τα στοιχεία του διαβιβαστικού εγγράφου, αναγράφεται ότι: «Περαίνοντες, προσθέτομεν ότι καθίσταται ως έγγυστα αναγκαία η αίτησίς του, καθόσον και ξένοι πολλοί υπάρχουν εν τη πόλει, και πολλοί άλλοι κάτοικοι κατέρχονται εξ Αθηνών κατά την θερινήν ταύτην του έτους εποχήν».[995]

Ιωάννης Mangel (1860)

Στις 2 Απριλίου ο πρωτότοκος υιός του Michael Mangel Ιωάννης, σε ηλικία 25 ετών, υπέβαλε έγγραφο προς το 3ο Τάγμα Ακροβολιστών που έδρευε στην Λαμία, με αίτημα την κατάταξή του ως Αρχιμουσικός του τάγματος αυτού.

---

[994] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 46.

[995] Στο ίδιο, Έγγραφο χ.α.

«Ο Υποφαινόμενος δυνάμενος να σχηματήσω και διευθύνω ελαφράν μουσικήν, παρακαλώ την Σ. Διοίκησιν του Τάγματος όπως ευαρεστηθή και διευθύνη την παρούσα μου όπου αρμόζει.

Διά να ενεργηθή και διαταχθή η κατάταξίς μου, με τας απολαυάς, δικαιώματα, και υποχρεώσεις όπερ έχουσιν οι λοιποί διευθύνοντες αρχιμουσικοί των ελαφρών σωμάτων.

Λαμία τη 2 Απριλίου 1860

Ευπηθέστατος

Ιω. Μ. Μάγγελ».[996]

Η αναφορά προωθήθηκε προς το Υπουργείο Στρατιωτικών, στην οποία ο Υπουργός Δημήτριος Βότσαρης στις 12 Απριλίου απάντησε ότι για να ληφθεί υπόψιν η αίτησή του ενδιαφερόμενου, πρέπει πρώτα αυτός να μεταβεί στην Αθήνα και να εξεταστεί η ικανότητά του θεωρητικώς και πρακτικώς.[997]

Στρατόπεδο Ηρακλείου – Μουσικά τεμάχια (1860)

Στις 12 Μαΐου ο Michael Mangel απέστειλε στο Υπουργείο Στρατιωτικών μουσικό τεμάχιο που συνέθεσε ο ίδιος, με αφιέρωση στον Υπουργό Στρατιωτικών Δημήτριο Μπότσαρη, επ' ευκαιρίας σχηματισμού Στρατοπέδου πλησίον του χωριού Ηράκλειο.[998]

Στις 21 Μαΐου το Αρχηγείο του νέου Στρατοπέδου απέστειλε τέσσερα μουσικά τεμάχια προς το Υπουργείο Στρατιωτικών, που είχαν συντεθεί για τον ίδιο λόγο. Σε αυτά συμπεριλαμβάνονταν και αυτό του Michael Mangel .

«Λαμβάνω την τιμήν να επιστρέψω τέσσαρα τεμάχια μουσικής ήτοι.

1. / Άσμα Θούριον	Μάγγελ
2. /Οι Έλληνες Λογχοφόροι	Βρεντάνος

[996] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 51.

[997] Στο ίδιο, σ. 2 του εγγράφου.

[998] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 68.

3.

Δύο πορείαι

4.

Το Εγερτήριο των Ελλήνων εστάλη εκ του Αρχιμουσικού της Μοίρας Πυροβολικού διά προφορικής παραγγελίας του Λοχαγού Κ. Κωνσταντέλη.»[999]

Από το έγγραφο συνάγεται ότι οι αρχιμουσικοί είχαν κληθεί να συνθέσουν μουσική ενδεχομένως για κάποια τελετή με αφορμή το σχηματισμό του νέου Στρατοπέδου. Εκτός από τον Michael Mangel του οποίου η σύνθεση πιθανώς εκπροσωπούσε το Πεζικό, γίνεται γνωστό και το επίθετο του συνθέτη του αντιπροσωπευτικού τεμαχίου του Ιππικού (Βρεντάνος), καθώς οι Λογχοφόροι ανήκαν σε αυτό το Όπλο. Ο δε Αρχιμουσικός του Πυροβολικού ήταν ο Kappelmeier, όπως έχει αναφερθεί νωρίτερα.

Αναφορά Διοίκησης Υποτελών του 2ου Συντάγματος Πεζικού (1860)

Στις 24 Μαΐου η Διοίκηση των Υποτελών του 2ου Συντάγματος Πεζικού διά του Λοχαγού Λεονάρδου, υπέβαλε αναφορά προς τον Διοικητή του Συντάγματος, Συνταγματάρχη Emmanuel Hahn, εκφράζοντας τις ανησυχίες της για το μέλλον της Στρατιωτικής Μουσικής της πρωτεύουσας, καθώς αρκετοί μουσικοί είχαν αναφέρει ότι λόγω των οικονομικών δυσκολιών που αντιμετώπιζαν, σκόπευαν να ζητήσουν την άφεσή τους μετά το πέρας του χρόνου θητείας τους.

«Παρουσιασθέντες οι μουσικοί 2ας τάξεως Χρονακόπουλος Παναγ. ανακαταταχθείς την 8 π.μ. Μαρτίου εθελουσίως επί εν έτος, Τσέτσου Βασίλειος, Γεωργίου Σταμάτης και Μιχαήλ Ιωάννης, εξυπηρετούντες ο μεν δεύτερος την 26 υπερμεσούντος, οι δε τρίτος και τέταρτος την 9 του προσεχούς Ιουνίου, αναφέρουν ότι του δικαιώματος της αντικαταστάσεως μη όντως επιτρεπομμένου, δεν δύνανται καθό οικογενειάρχαι με μόνον τας αποδοχάς των κατά τας σημερινάς μάλιστα υπερτιμήσεις των τροφίμων κτλ. ν' ανθέξωσιν εις τα βάρη, ουδεμίαν προς τους άλλους έχοντες ελπίδα προαγωγής, ζητήσαντες συνάμα πληροφορίας αν θα τοις επιτραπή το δικαίωμα της αντικαταστάσεως. Διά της ερωτήσεως δε ταύτης του δικαιώματος

[999] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 68.

τούτου, εννόησα ότι, μη επιτρεπομένου αυτού του δικαιώματος τούτου, βεβαίως μετά την λήξιν της θητείας των θ' αφεθώσιν.

Αναγγέλων τούτο προς την Διοίκησιν του συντάγματος, παρακαλώ αυτή όπως ευαρεστουμένη μεριμνήση, όσον οίον τε τάχιον υπέρ της μουσικής του Συντάγματος καθόσον αραιωθήσεται, μη λαμβανομένης προνοίας.

Αρ. Λεονάρδος

λοχ: υπο

Την επόμενη ημέρα, 25 Μαΐου, ο Συνταγματάρχης Hahn προώθησε την αναφορά του Λοχαγού Λεονάρδου στο Υπουργείο Στρατιωτικών, σημειώνοντας επί του εγγράφου την ανάγκη λήψης μέτρων προκειμένου να διατηρηθεί η Μουσική του συντάγματος.

«Κατόπιν της από 30 Ιαν. Ε. έτους υπ' αριθ. 444 προς το Υπουργείον αναφοράς μου υποβάλλω την παρούσα υπόψιν αυτού κρίνων χρέος μου ν' αναφέρω ότι εάν το Υπουργείον επιθυμεί την διατήρησιν της Μουσικής του Συντάγματος της Πρωτευούσης παρίσταται ανάγκη να ληφθώσιν ταχεία πρόνοια υπέρ των συγκροτούντων αύτην, άλλως αφιεμένην εκ διαλειμμάτων η ύπαρξις της είναι αδύνατη.

Εμ. Χαν. Συντ.» [1000]

Αναφορά του Michael Mangel (1860)

Στις 19 Αυγούστου ο Michael Mangel επανήλθε για το θέμα της υπηρεσιακής του κατάστασης, υποβάλλοντας εκ νέου αναφορά προς το Υπουργείο Στρατιωτικών.

Σε αυτή την αναφορά, αφού ανέφερε την στρατιωτική του προϋπηρεσία κατά την περίοδο του Αγώνος και του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια, τους λόγους αποπομπής του από το στράτευμα το 1834, επικαλέστηκε άρθρα του νόμου «περί καταστάσεως αξιωματικών», της 7ης Μαρτίου 1851, τα οποία του πρόσφεραν ισχυρά ερείσματα για την επίτευξη του σκοπού του, που δεν ήταν άλλος από την αποκατάστασή του και κατάταξή του ως εν ενεργεία αξιωματικού.

[1000] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 70.

«Αθήνα τη 19 Αυγούστου 1860

Ο Επιθεωρητής

Των Στρατιωτικών Μουσικών

Μ. Μάγγελ

Προς το Υπουργείον των Στρατιωτικών

ενταύθα

Περί θεραπείας της καταστάσεως

του υποφαινομένου λοχαγού.

Διά της από 11 Ιανουαρίου 1855 και από της 14 Δεκεμβρίου 1859 αναφορών μου, εξέθεσα προς το Σεβαστόν τούτο Υπουργείον την κατάστασιν εις ην ευρισκόμην και εισέτι ευρίσκομαι, και εξαιτούμην θεραπείαν αυτής. Και αύθις επαναλαμβάνω να υποβάλω μετά σεβασμού τα εξής.

Από το 1821, παις έτι ων, παρηκολούθησα κατά τον ιερόν αγώνα τον πατέρα μου εις τας μάχας. Από δε του 1824, καταταχθείς οριστικώς εν τω στρατώ, διωρίσθην διευθυντής της στρατιωτικής μουσικής, και παρευρέθην εις άπασας τας παρά του τακτικού στρατού γενομένας εκστρατείας και μάχας, τρις δε ετραμαυματίσθην. Κατά τον Ιανουάριον του 1828, ηξιώθην τον βαθμόν του ανθυπολοχαγού, εν τω πεδίω της μάχης εις Χίον. Την δε 20 Μαρτίου του 1829 προυβιβάσθην υπολοχαγός με την επιφύλαξιν να διορισθώ εις λόχον, άμα ήθελεν ευρεθή τις ικανός να με αντικαταστήση εις την διεύθυνσιν της μουσικής. Ως τοιούτος διετέλεσα μέχρι τις 8 Μαΐου 1834. Ότε η νυν συζυγός μου, εγκαταλείπουσα την οικίαν των γονέων της και καταφυγούσα εις την εμήν, έμελλον να ζητήσω κατά τους τύπους την άδειαν μετ΄ αυτής νυμφεύσεώς μου, αυθημερόν αποπέμφθην ανεξετάστως, χωρίς να μου δοθή καιρός ν’ απολογηθώ, εάν επαρέβην διάταξιν τινα. Την 1 9βρίου του 1843 διά Β. διατάγματος διωρίσθην διευθυντής των στρατιωτικών μουσικών την δε 19 Μαρτίου του 1846 χαρακτηρίσθην και υπολοχαγός, ακόλουθος του στρατού· ως τοιούτος διατελώ μέχρι τούδε. Δεν αρκεί δε ότι τον βαθμόν του υπολοχαγού, ων απέκτησα το 1829, αυτόν εισέτι έχω, αλλά και τούτον αποποιούνται να ν’ αναγνωρίσουν ως πραγματικόν, μη επιτρέποντες μου να καταθέσω καγώ εις το ταμείον των χηρών και ορφανών το ανάλογόν μου, ως οι λοιποί αξιωματικοί.

Συγχωρήσατέ μου, Κύριε Υπουργέ, να παρατηρήσω μεθ' όλου του σεβασμού, ότι και άλλοι αποπεμφθέντες του στρατού και ακολούθως ανακληθέντες, ουχί μόνον τον πραγματικόν βαθμόν, ον είχον, ανεκτήσαντο, αλλά και εις ανωτέρους προβιβάσθησαν. Ως παράδειγμα δε αναφέρω τοιούτους· τον αντισυνταγματάρχην Μ. Σοφιανόν, όστις ων ανθυπολοχαγός και αποπεμφθείς κατά το 1833 ή 34, ανεκλήθη μετά πολυχρόνιον απουσίαν, και ήδη διατελεί εν υπηρεσία με τον πραγματικόν βαθμόν του αντισυνταγματάρχου. Τον λοχαγόν Β. Μπον, όστις ων ανθυπασπιστής και αποπεμφθείς διά την αυτήν αφορμήν, δι' ην καγώ αποπέμφθην, ανεκλήθη με τον πραγματικόν βαθμόν του, και με την σειράν της τότε αρχαιότητός του, ώστε ήδη διατελή εν υπηρεσία ως λοχαγός. Προς δε λαμβάνω την τόλμην να παρατηρήσω ότι διά του άρθρ: 2, του περί καταστάσεως των αξιωματικών νόμου, ορίζονται αι καταστάσεις των αξιωματικών επιτίμων, ή ακολούθων. Το δε άρθρ: 3 του αυτού νόμου ορίζει ότι « η ενέργεια είναι η κατάστασις των αξιωματικών των διωρισμένων εις τινα θέσιν των σωμάτων του στρατού κτλ.» ώστε ών διωρισμένος διευθυντής των στρατιωτικών μουσικών, των αποτελουσών μέρος του στρατού, φρονώ ότι δικαιούμαι να θεωρούμαι εν ενεργεία αξιωματικός. Όθεν παρακαλώ μετά σεβασμού το Σ. Υπουργείον, ίνα ευαρεστηθέν λάβη υπ' όψιν του, α.΄) ότι εν καιρώ του ιερού αγώνος μ' όλας τας τότε πολυειδείς στερήσεις και κακουχίας, κατόρθωσα να σχηματίσω και διατηρήσω μουσικήν, οδηγών αυτήν εις τας μάχας καθ' ας και ετραυματίσθην ως άνω είρηται· β.΄) ότι και από του τελευταίου διορισμού μου, ως τω είναι γνωστόν, εμορφώθησαν υπ' εμού άπαντες σχεδόν οι μουσικοί του στρατού· γ.΄) ότι και άλλοι αξιωματικοί νεώτεροί μου αποπεμφθέντες, ανεκλήθησαν και χαίρουσιν ήδη ανωτέρους βαθμούς· δ.΄) ότι ως πατήρ πολυαρίθμου οικογενείας, όταν αποθάνω, η οικογένεια αύτη, στερουμένη του ευεργετήματος των συντάξεων, θέλει ευρεθή ανέστιος, και ουδέν δυναμένη πορίζεσθαι τον επιούσιον άρτον. Διά ταύτα πάντα, παρακαλώ το δε Σ. Υπουργείον, να θεωρήση τον οποίον έχω προ τριακονταετίας βαθμόν πραγματικόν και ευαρεστηθή, να προκαλέση τον προβιβασμόν μου προς ικανοποίησιν του προ τοσούτου χρόνου προσβαλλομένου φιλοτίμου μου.

Μ: υ: Μάγγελ

Υπολ: Επιθ».[1001]

[1001] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 539, Έγγραφα αρ. 522, 523.

Νέος μετασχηματισμός του Στρατεύματος (1860)

Την 1η Σεπτεμβρίου 1860 εκδόθηκε Β.Δ. για την συγκρότηση δέκα ταγμάτων Εφεδρείας. Η συγκρότησε έγινε προς εκτέλεση των άρθρων 3 και 4 του νόμου της 29ης Μαΐου του 1859 όπου προβλεπόταν και καθιέρωση της τριετούς θητείας. Τα τάγματα συγκροτήθηκαν από 4 λόχους έκαστο και τοποθετήθηκαν στους δέκα νομούς της χώρας. Σε κάθε τάγμα τοποθετήθηκε προβλεπόταν η τοποθέτηση ενός Δεκανέα Σαλπιγκτή και σε κάθε λόχο ενός Σαλπιγκτή.[1002]

Στις 6 Σεπτεμβρίου εκδόθηκε Β.Δ. που καθόριζε τις μεταρρυθμίσεις σε κάθε Σώμα.

Περί σχηματισμού Οπλοστασίου (1860)

Το Β.Δ. της 6ης Σεπτεμβρίου καθόριζε ότι το Οπλοστάσιο εφεξής θα αποτελείται από την Διεύθυνση Οπλοστασίου και α) από τα πυροτεχνικά καταστήματα, ήτοι του πυροτεχνουργείου, του καψυλλιοποιείου, του πυριτοποιείου και του νιτροκαθαρτηρίου, β) των εφορειών του υλικού πυροβολικού Ναυπλίου, Πύλου, Ρίου, Αθήνας, Χαλκίδας, Λαμίας, Μεσολογγίου και Βόνιτζας, γ) του λόχου των τεχνητών.

Στον λόχο τεχνητών τοποθετήθηκαν ένας σαλπιγκτής α΄ τάξεως και ένας της β΄ τάξεως.[1003]

Περί σχηματισμού Πυροβολικού (1860)

Με το Β.Δ. της 6ης Σεπτεμβρίου η Μοίρα Πυροβολικού μετασχηματίσθηκε σε Τάγμα, συγκείμενο από επιτελείς, υποτελείς και 5 λόχους πυροβολιστών. Στην δύναμη των υποτελών του τάγματος υπήχθησαν 1 Αρχισαλπιγκτής, 1 Δεκανέας Σαλπιγκτής, και 4 μουσικοί κατανεμημένοι στις τάξεις α΄, β΄, γ΄, και δ΄ έκαστος. Σε κάθε λόχο του τάγματος τοποθετήθηκαν ένας σαλπιγκτής α΄ τάξεως και δύο σαλπιγκτές β΄ τάξεως.[1004]

[1002] ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη/Κατάλογος Α΄/Αρχείον περιόδου Όθωνος/ Υπουργείο Στρατιωτικών, Φ. 150, Έγγραφα αρ. 85, 85α.

[1003] Βυζάντιος, *Συλλογή Στρατιωτικών Νόμων και Διατάξεων,* ό.π. τόμ. Β΄, αρ. 155, σ. 269-271.

[1004] Στο ίδιο, αρ. 156, σ. 272-273.

Η συνολική δύναμη των κελευστικών μουσικών και αυτών της *αρμονίας* (μπάντας) ανέρχονταν σε 21 άνδρες.

Στρατιωτικές Φιλαρμονικές Ταγμάτων και Φρουράς Αθηνών (1860)

Με το Β.Δ. της 6ης Σεπτεμβρίου αποφασίσθηκε ο μετασχηματισμός των τριών Συνταγμάτων Πεζικού της Γραμμής και των τριών Ταγμάτων Ακροβολιστών σε δέκα Αυθύπαρκτα Τάγματα Πεζικού, συγκείμενα από επιτελείς και υποτελείς και έξι λόχους έκαστο. Τα τάγματα του πρώην Α΄ Συντάγματος έλαβαν την αρίθμηση 1ο και 2ο, αυτά του Β΄ Συντάγματος 3ο και 4ο, του Γ΄ Συντάγματος 5ο και 6ο και τα τάγματα των Ακροβολιστών την αρίθμηση 7ο, 8ο, και 9ο, ενώ το 10ο Τάγμα θα χρησίμευε ως τάγμα πρότυπο. Σε κάθε τάγμα και στην δύναμη των υποτελών τοποθετήθηκε 1 Αρχισαλπιγκτής, 1 Δεκανέας Σαλπιγκτής και 4 μουσικοί α΄, β΄, γ΄, και δ΄ τάξεως έκαστος. Σε κάθε λόχο του τάγματος τοποθετήθηκαν ένας σαλπιγκτής α΄ τάξεως και δύο σαλπιγκτές β΄ τάξεως. Η συνολική προβλεπόμενη δύναμη των μουσικών των ταγμάτων ανέρχονταν στους 24 άνδρες.

Με το άρθρο 7 του Διατάγματος αποφασίσθηκε η συγκρότηση Ειδικής Στρατιωτικής Μουσικής της Φρουράς Αθηνών αποτελούμενη από 1 Αρχιμουσικό, 40 Μουσικούς κατανεμημένους ανά δέκα σε τέσσερις τάξεις α΄, β΄, γ΄ και δ΄, καθώς και 10 μαθητευόμενους Μουσικούς, ήτοι συνολικά 51 άνδρες.[1005]

Περί σχηματισμού του Ιππικού (1860)

Με το Β.Δ. της 6ης Σεπτεμβρίου υλοποιήθηκε ο μετασχηματισμός της Μοίρας Ιππικού σε Ιππαρχία συγκείμενη από επιτελείς, υποτελείς και 4 ίλες ιππικού. Στην δύναμη των υποτελών συμπεριλήφθηκαν 1 Δεκανέας Σαλπιγκτής και 4 Μουσικοί α΄, β΄, γ΄, και δ΄ τάξεως έκαστος. Στην δύναμη της κάθε ίλης προβλέφθηκε η τοποθέτηση ενός σαλπιγκτής α΄ τάξεως και δύο σαλπιγκτών β΄ τάξεως.[1006]

Η συνολική δύναμη των κελευστικών μουσικών και αυτών της αρμονίας (μπάντας) ανέρχονταν σε 17 άνδρες.

[1005] Στο ίδιο, αρ. 158, σ. 274-275. Βλ. ΦΕΚ 46Α΄/ 23 Σεπτεμβρίου 1860, σ. 258.

[1006] Στο ίδιο, αρ. 159, σ. 276-277.

Εγκύκλιος Διαταγή για τον σχηματισμό των Ταγμάτων Πεζικού (1860)

Στις 16 Σεπτεμβρίου ο Υπουργός Στρατιωτικών Δημήτριος Βότσαρης εξέδωσε Εγκύκλιο Διαταγή με την οποία ρύθμιζε θέματα του σχηματισμού των νέων Ταγμάτων Πεζικού βάσει του Β.Δ. της 6ης Σεπτεμβρίου. Ο Βαυαρός Συνταγματάρχης Emmanuel Hahn παρέδωσε την Διοίκηση του 2ου Συντάγματος Πεζικού της Γραμμής (Αθήνα) μετά από πολυετή θητεία στον Αντισυνταγματάρχη Δημήτριο Σπηλιωτόπουλο.

Σύμφωνα με την διαταγή, η τοποθέτηση των Διοικητών των Ταγμάτων των πρώην τριών Συνταγμάτων Πεζικού της Γραμμής ήταν η ακόλουθη:

Πίνακας 51. Διοικητές - Υποδιοικητές Ταγμάτων Πεζικού, 1860

Τάγμα	Έδρα	Διοικητής Τάγματος	2ος Ανώτερος Αξιωματικός (Υποδιοικητής)
1ο ΤΠ	Ναύπλιο	Ανχης Δημήτριος Σπηλιωτόπουλος	Τχης Κωνσταντίνος Αξελός
2ο ΤΠ	Ναύπλιο	Ανχης Αρτέμιος Μίχου	Τχης Ν. Τριτάκης
3ο ΤΠ	Αθήνα	Ανχης Μιχαήλ Ροδίτης	Τχης Σπυρίδων Γενίσαρλης
4ο ΤΠ	Αθήνα	Ανχης Μιχαήλ Φουντοκλής	Ο αρχαιότερος Λοχαγός
5ο ΤΠ	Μεσολόγγι	Ανχης Γεώργιος Σέχος	Τχης Νικόλαος Ζορμπάς
6ο ΤΠ	Μεσολόγγι	Ανχης Δημήτριος Κυπριανού	Γεώργιος Χρήστου Τόλιας

Στην διαταγή σημειωνόταν επίσης ότι: «Αι μέχρι τούδε μουσικαί των Συνταγμάτων θέλουν προσκολληθή προσωρινώς εις το 1ον 3ον και 5ον Τάγμα.

Μέχρις ου μορφωθώσι σαλπιγκταί, οι Αρχιτυμπανισταί και Τυμπανισταί θέλουν εκτελή την μέχρι τούδε υπηρεσία των». [1007]

Στην ακροτελεύτια διάταξη σημειωνόταν ότι οι Σημαίες των τριών Συνταγμάτων Α΄, Β΄ και Γ΄ θα παρέμεναν στα Τάγματα 1ο, 3ο, και 5ο. Επίσης ότι «Τα εφόδια των μουσικών οργάνων

[1007] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Α΄ τμήμα) Προσωπικό-Οργάνωση/ΑΧΧΙV Οργανισμός Πεζικού- Οργανισμός Ταγμάτων, Φ. 381, Εγκύκλιος Διαταγή αρ. 14785, σ.1-3.

μένωσι εις τα τάγματα, εις τα οποία μένουν και οι υπάρχουσαι Μουσικαί, τα δε εφόδια των Σημάντρων διανέμονται εξ ημισείας».[1008]

Αναδιοργάνωση Στρατιωτικών Μουσικών (1860)

Ενόψει της επικείμενης αναδιοργάνωσης του στρατεύματος και σε ότι αφορά στις Στρατιωτικές Μουσικές, στις 16 Σεπτεμβρίου 1860 ο Michael Mangel με έγγραφό του προς το Υπουργείο Στρατιωτικών, ζήτησε από τα τρία Συντάγματα Πεζικού να αποσταλούν ονομαστικές καταστάσεις των μουσικών, των οποίων θα αναγραφόταν ο βαθμός και το μουσικό όργανο ενός εκάστου, καθώς και πληροφορίες για το τυχόν δικαίωμα ορισμένων μουσικών να μεταβούν στον λόχο Απομάχων, ή την πρόθεση άλλων να αφεθούν.[1009]

Νέα Γενικά Ηχήματα του Πεζικού (1860)

Με έγγραφο του Υπουργού Στρατιωτικών Δημήτριου Μπότσαρη της 28 Σεπτεμβρίου, απεστάλησαν στα τρία Συντάγματα Πεζικού και στα τρία Τάγματα Ακροβολιστών αντίτυπα των γενικών ηχημάτων της εσωτερικής υπηρεσίας και των ασκήσεων του Πεζικού, με την σημείωση ότι τα μέχρι τότε εν χρήσει καταργούνται.

«Πέμπονται υμίν εγκλείστως (δώδεκα δι’ έκαστον Σύνταγμα και έξ δι’ έκαστον Τάγμα ακροβολ.) αντίτυπα των γενικών ηχημάτων της εσωτερικής υπηρεσίας και των ασκήσεων του πεζικού. Σας προσκαλούμε να διατάξητε όπως διδαχθώσιν αυτά εν τάχει οι υφ’ υμάς σαλπιγκταί, μετά δε την εκμάθησιν αυτών να δώσετε αυτά εις ενέργειαν, καταργούμενα των μέχρι τούδε εν χρήσει.

Εν Αθήναις την 28 Σεπτεμβρ. 1860.

Δ.Β»[1010]

[1008] Στο ίδιο, σ. 8-9.

[1009] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 538, Έγγραφο αρ. 114.

[1010] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 120.

Τα Γενικά Ηχήματα που διανεμήθηκαν για τα Συντάγματα Πεζικού ήταν 30, των Ακροβολιστών 22, του αυλίσκου 5.[1011]

Πίνακας 52. Ηχήματα του Πεζικού, των Ακροβολιστών και του Αυλίσκου, 1860

Ηχήματα Πεζικού	Ηχήματα εν χρήσει κατά του Ακροβολισμού	Ηχήματα του Αυλίσκου
Εγερτήριον	Προσοχή	Προσοχή
Πρόσκλησις	Εφ' όπλου λόγχη	Προχώρησις
Διανομή άρτου	Εις θήκην λόγχη	Αλτ
Συσσίτιον	Δρομαίως	Υποχώρησις
Αναφορά	Εις ακροβολισμόν	Σύστασις
Σύναξις των σαλπιγκτών	Προχώρησις	
Σύναξις των φυλάκων	Υποχώρησις	
Γενική συνάθροισις	Αλτ	
Πυρκαϊά	Κλίσις επί δεξιά	
Διάλυσις	Κλίσις επ' αριστερά	
Διακήρυξις	Αρχίσατε πυρ	
Εκκλησία	Παύσατε πυρ	
Σχολείον	Αλλαγή κατευθύνσεως επί δεξιά	
Επίσκεψις του Ιατρού	Αλλαγή κατευθύνσεως επ' αριστερά	
Κλήσις όλων των Αξιωματικών	Κατάκλυσις	
Κλήσις όλων των υπαξιωματικών	Ανέγερσις	
Κλήσις των επιλοχιών	Σύστασις ανά τετράδας	
Κλήσις των λοχιών της υπηρεσίας	Σύστασις κατ' ενωματίας	
Κλήσις των σιτιστών	Σύστασις κατά διμοιρίας	
Κλήσις των δεκανέων της υπηρεσίας	Σύστασις επί την εφεδρείαν	
Βήμα βραδύ	Σύστασις επί το τάγμα	
Βήμα βάδην	Σύναξις επί το τάγμα	

[1011] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 121-127.

Βήμα προσβολής		
Βήμα τροχάδην		
Σύντομο ήχημα		
Εμβατήριον		
Ανακλητικόν		
Σιωπητήριον		
Επικήδειον ήχημα		
Παύσις		
Σύνολο: 30	Σύνολο: 22	Σύνολο: 5

Ως προς την ρυθμική αγωγή των ηχημάτων βηματισμού, αυτά διακρίνονταν ως εξής:

«Βήμα βραδύ : 𝅗𝅥 80 , Βήμα βάδην : ♩ 110, Βήμα προσβολής : ♩. 120,

Βήμα τροχάδην : ♩ 165, Εμβατήριον : ♩ 110, Επικήδειον ήχημα : 𝅗𝅥 80».[1012]

Επιτροπή Ιματισμού του Στρατού – Σάλπιγγες (1860)

Κατόπιν του Β.Δ. της 6ης Σεπτεμβρίου που προέβλεπε τον σχηματισμό δέκα αυθύπαρκτων ταγμάτων πεζικού, η Επιτροπή Ιματισμού του Στρατού, συνέταξε κατάσταση με τον αριθμό των αναγκαιούντων σαλπίγγων στα τάγματα αυτά. Από το σχετικό έγγραφο προκύπτει ότι ο αριθμός τους ανέρχονταν στις 196 σάλπιγγες.[1013] (Πίνακας 53).

[1012] Στο ίδιο.

[1013] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 538, Έγγραφο αρ. 137.

Πίνακας 53. Κατάσταση αναγκαιούντων σαλπίγγων Πεζικού, 1860

Αιτιολογία	Αναγκαιούν	Το όλον	Παρατηρήσεις
Υποτελείς			
Διά τους 10 Αρχισαλπιγκτάς των 10. Ταγμ. Μίαν εις έκαστον	10		
: 10 Δεκανείς : :	10		
		20	
Λόχοι			
Διά τους 60 Λόχους των 10. Ταγμάτων ανά τρεις εκαστ. Λόχον		180	
Το όλον		200	
Αφαιρουμένων των εις τας αποθήκας υπαρχουσών		4	
Απαιτούνται άρα προς συμπλήρωσιν		196	
Αθήναι της 5η 8βρίου 1860			
Ο			
Διευθυντής			
Ράλλης			
αρχισαλπιγκτές ……..7 δεκανείς ……..10 λόχοι των 7 ταγμάτων 108 Προς ολοκλήρωσιν και ανταλλαγήν 25 150			

Προμήθεια Γαλλικών Σαλπίγγων Clairon (1860)

Στις 26 Νοεμβρίου το Ελληνικό Προξενείο Μασσαλίας απέστειλε με ατμόπλοιο ένα κιβώτιο που περιείχε 150 Γαλλικές σάλπιγγες των Ευζώνων (τύπου Clairon), όπως είχε διαταχθεί με την υπ’ αριθ. 16114 διαταγή. Οι σάλπιγγες ήταν όμοιες με αυτές που είχαν αποσταλεί επίσης

από την Μασσαλία το 1854. Η δαπάνη για την προμήθεια των σαλπίγγων ανέρχονταν στις 2096 δραχμές και 45 λεπτά.[1014]

Στις 16 Δεκεμβρίου ο Υπουργός Στρατιωτικών Δημήτριος Βότσαρης διέταξε να εξεταστούν οι σάλπιγγες που παρελήφθησαν από το εξωτερικό, και εφόσον είναι καλής ποιότητας, να διανεμηθούν άμεσα 18 σάλπιγγες σε έκαστο των ταγμάτων 1ο, 2ο, 3ο, 4ο, 5ο και 6ο. Επίσης διέταξε τα ειρημένα τάγματα να αποστείλουν στην Επιτροπή Ιματισμού όσες επισκευάσιμες ή άχρηστες σάλπιγγες διέθεταν, προκειμένου να γίνει η σχετική διαλογή από τον Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών Michael Mangel , ώστε όσες επιδέχονταν επισκευής, να επισκευαστούν με έξοδα του Δημοσίου.[1015]

Την ίδια ημέρα (16 Δεκεμβρίου) συνήλθε τετραμελής επιτροπή, στην οποία συμμετείχε ο Michael Mangel, η οποία διενήργησε την αποσφράγιση του κιβωτίου προερχόμενου από την Μασσαλία και παρέλαβε τις 150 Γαλλικές Σάλπιγγες τύπου Clairon με τα προστόμια τους. Η επιτροπή αποφάνθηκε θετικά για την καταλληλόλητα των σαλπίγγων και συνέταξε το σχετικό πρωτόκολλο.[1016]

Εκπαίδευση Τεχνίτη Οργανοποιού στο Μόναχο (1860)

Από αναφορά του Δεκανέα του Λόχου Τεχνητών *Λεωνίδα Ιωάννου* της 5ης Σεπτεμβρίου προς το οπλοστάσιο Ναυπλίου, προκύπτει ότι το οπλοστάσιο είχε αποστείλει τον διαληφθέντα Δεκανέα στο Μόναχο, προκειμένου αυτός να εκπαιδευθεί στην κατασκευή- επισκευή μουσικών οργάνων. Ως δείγμα της προόδου του στην τέχνη της οργανοποιίας ο Δεκανέας Ιωάννου απέστειλε ένα κλαρινέτο και ένα τρομπόνι προκειμένου αυτά να εξετασθούν από το Οπλοστάσιο και το Υπουργείο Στρατιωτικών.

[1014] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 202.

[1015] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 196.

[1016] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 203.

«Εκ Μονάχω την 5 7βρίου 1860

Ο

Εν τη αλλοδαπή προς εκπαίδευσιν ευρισκόμενος

Δεκανέας του λόχου των Τεχνητών

Λεωνίδας Ιωάννου.

Προς

Την Διεύθυνσιν του Οπλοστασίου της Ελλάδος εις Ναύπλιον

Προς δείγμα δύο φυσητικών οργάνων

κατασκευασθέντων παρά του υποφαινομένου

ιδίαις χερσί.

Τολμά ο Ταπεινός υποφαινόμενος να προσφέρη ως απ' αρχήν της οργανοποιΐας δύω φυσητηκά όργανα δηλαδή εν κλαρινέτον εις τον τόνον (Β) της νεωτάτης εφευρέσεως από τον πρώτιστον της ενταύθα αυλής οργανοπαίκτην Κ. Πέρκμαν, όστις είναι αναγνωρισμένος ως ο κλασσικότατος των κλαρινοπαικτών της Ευρώπης. Και εν τρομπόνιον εις τον τόνον (C) ενδεδεγμένα διά της υπογραφής του ειρημένου υπαξιωματικού. Ώστε ελπίζει επισκοπού να χωρηγήση τη ευεργετούση πατρίδι ικανόν δείγμα της επιμελείας και προόδου του. Πεποιθός δ' ότι θέλει και περαιτέρω απολαμβάνει της ευνοίας του Σ. Υπουργείου και Σ. Διευθύνσεως.

Και εγώ μεν είκον κρίνη καθήκον μου να πέμψω ταύτα προς τον λόχον μου εις ον γνωρίζω ότι Ιεραρχικώς ανήκω αλλά το ενταύθα ελληνικόν προξενείον επέφερεν την παρατήρησιν ότι η Σευαστή Διεύθυνσις θέλει καλοθελήσει να ειδοποιήσει και τον λοχαγό μου Κύριον Ζαμπρακάκην. Προς δε πλυροφορίαν υμών δηλοποιώ ότι το ενταύθα ελληνικόν προξενείον εξ ιδίου καθήκοντος διαβιβάζη πάντα τα ειρημένα τη Σευαστή κυβερνίσει.

Θέλει δε αξιώσει η Σευαστή Διεύθυνσις όπως καθηποβάλη τ' αποστελλόμενα δύω φυσιτικά όργανα τω Σευαστώ Υπουργείω διά τα περαιτέρω.

Υποσιμιούτε με τά βαθητάτης αφοσιώσεως.

Ευπηθέστατος

Λεωνίδας Ιωάννου».[1017]

[1017] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 186.

Όπως σημείωσε η Διοίκηση του Οπλοστασίου στις 5 Δεκεμβρίου 1860 επί της αναφοράς του Δεκανέα Λεωνίδα Ιωάννου που απέστειλε στο Υπουργείο Στρατιωτικών, τα δύο μουσικά όργανα «εξετάσθησαν ενταύθα παρ' ειδημόνων, και μάλιστα παρά του αρχιμουσικού του Α΄ Τάγματος και ευρέθησαν ανώτερα καθ' όλας τας επόψεις των μέχρι τούδε εν Ελλάδι υπαρχόντων, ήτοι κατά τε το εντελές της κατασκευής, του ήχου αυτών, επομένως παρακαλούμεν το Σ. Υπουργείον όπως ευαρεστούμενον υποβάλη ταύτα εκ νέου εις δοκιμασίαν, και κατόπιν αμοίψη τον ειρημένον δεκανέα πρεπόντως, χάριν των εξόδων άπερ εποίησε προς κατασκευήν των και προς εμψύχωσίν του εις το μέλλον». [1018]

Σε κατάσταση που συμπεριέλαβε στην αναφορά του ο Δεκανέας Ιωάννου σημείωνε ότι για την κατασκευή του κλαρινέτου εργάσθηκε 200 ώρες και για την κατασκευή του τρομπονιού 145. Για την ολοκλήρωση της κατασκευής του κλαρινέτου χρησιμοποίησε 175 δράμια νέο ασήμι και σε αυτή του τρομπονιού 425 δράμια ορείχαλκο, ενώ το κόστος του κλαρινέτου ανέρχονταν σε 66 γερμανικά φιορίνια και αυτό του τρομπονιού στα 36.[1019]

Στις 12 Δεκεμβρίου ο Υπουργός Στρατιωτικών Δημήτριος Βότσαρης διέταξε τον σχηματισμό επιτροπής αποτελούμενης από τον Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών Michael Mangel , τον Αρχιμουσικό του 2ου Συντάγματος Franz Seiller και τον Αρχιμουσικό του Πυροβολικού Friedrich Kappelmaier, προκειμένου να γνωμοδοτήσει περί των μουσικών οργάνων (στο έγγραφο αναφέρονται και τα δύο ως κλαρινέτα) που απεστάλησαν από τον Δεκανέα Λεωνίδα Ιωάννου από Μόναχο.[1020]

Η επιτροπή συνήλθε στις 19 Δεκεμβρίου 1860 και αφού εξέτασε τα μουσικά όργανα συνέταξε το ακόλουθο πρωτόκολλο:

[1018] Στο ίδιο.

[1019] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 187.

[1020] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 188.

«Πρωτόκολλον

Συνταχθέν δυνάμει της υπ' αριθ. 19691 διαταγής του υπουργείου των Στρατιωτικών διά την επιθεώρησιν των κάτωθεν μουσικών οργάνων.

Η επιτροπή συγκείμενη εκ των Κυρίων υπολοχαγού Μ. Μάγγελ, και αρχιμουσικών Φ. Σάϊλερ και Καπελμάϊερ.

Σήμερον την 19ην Δβρίου του έτους 1860, συνελθούσα η υποφαινομένη επιτροπή, και αποσφραγίσασα το διά της ανωτέρω διαταγής μνημονευόμενον κιβώτιον, εύρεν εν αυτώ εν κλαρίνον Σι Μπε και μίαν Σάλπιγγα χρωματικήν υψιλή Τσε με ένα κύκλον, και ουχί δύο κλαρίνα ως μνημονεύεται εν τη μνησθείσα διαταγή.

Επομένως προχωρήσασα εις την επιθεώρησιν των οργάνων εύρε ταύτα ως ακολούθως.

Κλαρίνον

Το κλαρίνον τούτο ευρέθη ότι είναι κατασκευασμένο εκ ξύλου πιξού/Τσιμισέρι χρωματισμένον/ φέρον πλήρει τας προς εκτέλεσιν αναγκαιούντα κλειδιά εκ νέου αργύρου /Αρζεντό/.

Σάλπιγξ

Η Σάλπιγξ αυτή έχει τρεις Μηχανάς.

Επομένως εύρεν τα όργανα ταύτα κομψώς και στεραιώς κατασκευασμένα έχοντα αμφότερα τον τονισμόν και την φωνήν καλλά, και κατά συνέπεια χρήσιμα διά την υπηρεσίαν.

Γνωμοδότησις

Η επιτροπή όθεν γνωμοδοτεί ότι επειδή ο τεχνίτης ούτος επροχώρεσεν εις το έργον τούτον αρκετά καλώς εν βράχει διαστήματι όπως απασχοληθεί εις το σύστημα του οργανοποιού "Σ. Στένγγελ" καθόσον αφορά τα κλαρίνα, διότι ταύτα έχουσιν την πνευστικήν στύλην ευρεχωροτέραν και ένεκα τούτου οι φωνή των είναι δυνατοτέρα και γλυκητέρα. Του συστήματος τούτου τα κλαρίνα είναι εις χρήσιν εις όλας τας Ευρωπαϊκάς Μουσικάς.

Μ: υ: Μάγγελ

Seiller Υπολ : Επιθεωρητής Fried: Kappelmaier».[1021]

[1021] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 539, Έγγραφο αρ. 469.

Περί του Αρχισαλπιγκτή του 4ου Τάγματος (1860)

Στις 22 Δεκεμβρίου το 4ο Τάγμα Πεζικού, που έδρευε στην Αθήνα, ζήτησε την αντικατάσταση του Ροβέρτου Πέσερ, έως τότε εκπαιδευτή των δοκίμων μουσικών του 3ου Τάγματος, καθότι αυτός θεωρήθηκε ακατάλληλος, και πρότεινε την τοποθέτηση του Μουσικού α΄ τάξεως της Φρουράς Αθηνών Μιχαήλ Δεσύλλα ως Αρχισαλπιγκτή. [1022]

Περί των Μουσικών του 3ου Συντάγματος (1861)

Στις 4 Ιανουαρίου το 5ο Τάγμα Πεζικού που έδρευε στο Μεσολόγγι, απέστειλε έγγραφο στο Υπουργείο Στρατιωτικών με το ερώτημα εάν όφειλε να διατηρεί στην δύναμή του, τον πλήρη οργανικό αριθμό και τις τάξεις των μουσικών του διαλυθέντος 3ου Συντάγματος.[1023]

Περί της καταστάσεως του Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών (1861)

Στις 28 Ιανουαρίου και κατόπιν των αναφορών του Michael Mangel περί της καταστάσεώς του ως αξιωματικού και διαταγής του Υπουργείου Στρατιωτικών, συγκροτήθηκε τριμελής επιτροπή αξιωματικών προκειμένου να εξετάσει και αποφανθεί περί της καταστάσεώς του. Πρόεδρος της επιτροπής ήταν ο Αντισυνταγματάρχης Επαμεινώνδας Βασιλείου, ο πάλαι ποτέ Λοχαγός Υποτελών του 3ου ΤΠΓ και συντάκτης του υπομνήματος περί της συγκρότησης της Σχολής της Μουσικής.

«Πρωτόκολλον

Συνταχθέν περί της καταστάσεως του Υπολοχαγού Μ. Μάγγελ, συνεπεία της διαταγής του Υπουργείου των Στρατιωτικών της 25 Αυγούστου 1860 υπ’ αριθ. 13,106.

Επιτροπή Εν Αθήναις τη 28η Ιανουαρίου 1861

Αντισυνταγματάρχης Επ. Βασιλείου, Πρόεδρος

Αντισυνταγματάρχης Π. Γεννατάς, μέλη

Λοχαγός Θ. Κουσαντέλης

[1022] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 480.

[1023] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 470. Στην ημερομηνία του εγγράφου του αποστολέα (5ο Τάγμα), σημειώνεται εκ παραδρομής το έτος 1860 αντί του ορθού 1861, το οποίο φαίνεται στο πρωτόκολλο εισερχομένου εγγράφου του Υπουργείου Στρατιωτικών επί της ίδιας σελίδας.

Ο Μιχαήλ Μάγγελ νυν Υπολοχαγός και Επιθεωρητής των στρατιωτικών μουσικών, παις εισέτι ων, ηκολούθησεν από του 1821 τον πατέρα αυτού διευθυντή όντα των στρατιωτικών μουσικών της Ελλάδος, εις τα πεδία της μάχης της εποχής εκείνης, καταταχθείς οριστικώς εις το τακτικόν σώμα την 6ην Δεκεμβρίου 1824. Την 29 Ιανουαρίου 1828 προεβιβάσθη εις τον βαθμόν του Ανθυπολοχαγού επί του πεδίου της μάχης εις Χίον, διορισθείς συνάμα αρχηγός της στρατιωτικής μουσικής. Την 20 Απριλίου 1829 προεβιβάσθη εις τον βαθμόν του Υπολοχαγού και συνάμα έλαβε την θέσιν διευθυντού της στρατιωτικής μουσικής, την οποίαν υπεχρεώθη να διατηρήση, επειδή δεν υπήρχε κατά την εποχήν εκείνην εν Ελλάδι άτομον δυνάμενον να αναπληρώση αυτόν. Παρευρέθη δε εις την μάχην του Χαϊδαρίου, του Πειραιώς και εις την εκστρατείαν της Χίου, πληγωθείς αναμφισβήτως εις τον αριστερόν πόδα. Αύται είναι οι εκδουλεύσεις του Μάγγελ κατά τον υπέρ Ανεξαρτησίας αγώνα· ηκολούθησε δ' υπηρετών και μετά την λήξιν αυτού εν τη άνωθι ιδιότητι και με τον αυτόν βαθμόν μέχρι των μέσων του 1834 έτους, ότε απεμακρύνθη των τάξεων του στρατού. Κατά τον Νοέμβριον του 1843 έτους η Α. Μ. ηυδόκησε να συστήση δι' οργανικού διατάγματος Σχολείον Μουσικής εις την Πρωτεύουσαν και να διορίση προϊστάμενον αυτού τον Μάγγελ, αναθέσασα συγχρόνως αυτώ την Επιθεώρηση των στρατιωτικών μουσικών, άνευ βαθμού τότε. Βεβαιωθείσα δε περί των καλών και ωφελίμων εκδουλεύσεών του, ηυδόκησε κατά τον Μάρτιον του 1846 να χαρακτηρίση αυτόν Υπολοχαγόν ακόλουθον του στρατού, την δε 28 Νοεμβρίου 1855 διαλυθέντος του Σχολείου της Μουσικής, ο Μ. Μάγγελ διετηρήθη διά του περί διαλύσεως διατάγματος εις την θέσιν του Επιθεωρητού των στρατιωτικών Μουσικών. Από του 1843 μέχρι του 1855 οι μουσικοί του στρατού εξεπαιδεύθησαν σχεδόν άπαντες υπό του Υπολοχαγού Μάγγελ, την δ' αξίαν αυτών μαρτυρεί η κατάστασις των μουσικών παρ' άπασι τοις σώμασι του στρατού· μετά δε την διάλυσιν του Σχολείου της Μουσικής ο Μάγγελ ουκ ολίγο συνέτεινε διά των επιθεωρήσεών του εις την πρόοδον των μουσικών των Σωμάτων. Την 7η Μαρτίου 1851 επήλθε ο νόμος περί καταστάσεως του αξιωματικού, το δ' άρθρον 3ον αυτού ορίζει ότι ενέργεια είναι η κατάσταση του αξιωματικού του διορισμένου εις τινα θέσιν των σωμάτων του στρατού. Εν τοιαύτη δε καταστάσει διετέλει κατά την δημοσίευσιν του νόμου ο Υπολοχαγός Μάγγελ ων διευθυντής του Σχολείου της μουσικής και επιθεωρητής των στρατιωτικών μουσικών. Όθεν Υφίσταται ανωμαλίαν εις την κατάστασιν του εν λόγω αξιωματικού, κατέχοντος αφ' ενός μεν θέσιν νενομοθετημένην και αφ' ετέρου βαθμόν Επίτιμον, δι' ο αποφαίνεται η υποφαινομένη επιτροπή ότι είναι έργον δικαιοσύνης να

μετατεθή εις την τάξιν των εν ενεργεία αξιωματικών προς διόρθωσιν της ειρημένης ανωμαλίας και χάριν των αρχαίων και νεωτέρων υπηρεσιών αυτού.

Η Επιτροπή

Βασιλείου

Γεννατάς

Κουσαντέλης».[1024]

Την 1η Φεβρουαρίου, αποδεχόμενος την εισήγηση της επιτροπής, ο Υπουργός Στρατιωτικών Δημήτριος Βότσαρης απέστειλε στον Όθωνα έγγραφο με όλα τα αναγραφόμενα στο συνταχθέν πρωτόκολλο επισημειώνοντας σχέδιο απόφασης με οποίο διατάσσονταν η κατάταξη του Michael Mangel στο Πεζικό, η προαγωγή του στον Βαθμό του Λοχαγού ΙΙ και η οριστική του διατήρηση στην θέση του Επιθεωρητή των Στρατιωτικών Μουσικών. [1025]

Το έγγραφο αυτό αποτελεί δικαίωση αιτήματος αξιωματικού της Στρατιωτικής Μουσικής, η οποία βασίσθηκε στην στρατιωτική νομολογία.

Περί διαλύσεως των Στρατιωτικών Μουσικών (1861)

Στις 9 Φεβρουαρίου και ενόψει της συγκρότησης την Στρατιωτικής Μουσικής της Φρουράς Αθηνών και αυτών των δέκα Ταγμάτων Πεζικού, ο Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Michael Mangel απέστειλε αναφορά προς το Υπουργείο Στρατιωτικών, επισυνάπτοντας τρεις ονομαστικούς καταλόγους στους οποίους περιλαμβάνονταν οι προτεινόμενοι προς τοποθέτηση μουσικοί στην Φρουρά της Αθήνας, στα υπό συγκρότηση δέκα τάγματα, στους λόχους των ταγμάτων και οι μέλλοντες να μεταβούν στην απομαχία μουσικοί. Στην αναφορά αυτή καταγράφονται οι ακριβείς ημερομηνίες και αριθμοί των διαταγών διάλυσης των Στρατιωτικών Μουσικών των Συνταγμάτων και συγκρότησης των νέων. Ο Mangel εισηγήθηκε αρνητικά για την τοποθέτηση του Μάρκου Δεσύλλα ως αρχιμουσικού.[1026] Τέλος πρότεινε να

[1024] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 520-521.

[1025] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 518.

[1026] Μεταξύ του Michael Mangel και του Μάρκου Δεσύλλα υπέβοσκε ανταγωνισμός από την εποχή που η Μουσική της 3ης Μοίρας Πεζικού εκπαιδευόταν στην Σχολή της Μουσικής (1855). Κατά την επιθεώρηση της

μην γίνονται προαγωγές των μουσικών από τις διοικήσεις των διαφόρων σωμάτων, άνευ εξετάσεων αυτών στην μουσική.

«Δυνάμει των υπ' αριθμόν 15677, από 17 8βρίου Π.Ε διαταγών του, περί διαλύσεως των Μουσικών των Συνταγμάτων, και του σχηματισμού των της Φρουράς Αθηνών και των δέκα Ταγμάτων, λαμβάνω την τιμήν να υποβάλλω εις το Σ. Υπουργείον, τρεις ονομαστικούς καταλόγους, δεικνύοντας, ο μεν πρώτος τον σχηματισμόν της μουσικής της Φρουράς Αθηνών, ο δε δεύτερος ομοίως των δέκα Ταγμάτων, και ο τρίτος τους μέλλοντας να μεταχθώσιν εις λόχους των σωμάτων και εις απομαχίαν.

Επομένως αναφέρω εις το Υπουργείον την γνωμοδότησίν μου περί των αναφερομένων εις τας εγκλείστους αναφοράς των 4ου και 5ου Ταγμάτων ως εξής.

Οι μεν μουσικοί 2 τάξεως, Σπηλιοτόπουλος Γεώργιος, και Βασιλείου Μιχαήλ, δι' ους αναφέρει το 4ον Τάγμα του Πεζικού, είναι κατάλληλοι διά την υπηρεσίαν ταύτην. Ο δε του 5 Τάγματος Αρχιμουσικός Δεσύλλας Μάρκος, θεωρώ ότι είναι καταλληλότερος διά την μάχιμον υπηρεσίαν, παρά δια την του Αρχιμουσικού.

Επί τέλους παρακαλώ το υπουργείον, ει δυνατόν, να ευαρεστηθή και εκδώση διαταγήν, όπου του λοιπού να μη δύνανται τα διάφορα Σώματα να κάμωσι προβιβασμούς εις τους μουσικούς άνευ εξετάσεων, καθ' ότι, ως πολλάκις παρετήρησα, έγειναν τοιούτοι άνευ αξίας και λόγου, καθόσον τούτου γινομένου γεννάται μεγάλη ανωμαλία εις τας μουσικάς και προσκόμματα εις την υπηρεσίαν.

Επιστρέφω εσωκλείστως τας αναφοράς των τριών Σωμάτων .

Θέτω εισέτι υπόψιν του Σ. Υπουργείου ότι ελλείπουσι τέσσαρες αρχισαλπιγκτές ήτοι εις τα Τάγματα 2ον, 5ον, 6ον και 9ον.

Μ: υ: Μάγγελ

υπολ : Επιθ».[1027]

Σχολής από τον υποφρούραρχο Φλέγγα και τον Δημήτριο Διγενή, πολλοί μαθητευόμενοι είχαν δηλώσει στον Φλέγγα ότι μάθαιναν μουσική από τον Δεσύλλα (τότε υπαρχιμουσικό της 3ης Μοίρας) και όχι από τον Mangel. Βλ. ΓΑΚ ΚΥ, Φ. 534, Έγγραφα 822, 824. Δεκανέας της Σχολής, τον οποίο οι μαθητευόμενοι ανέφεραν ως «επικεφαλής» τους ήταν ο Κωνσταντίνος Θεοδοσίου. Βλ. Στο ίδιο, Έγγραφα 823, 827.

[1027] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 539, Έγγραφο αρ. 490.

Πίνακας 54. Μουσική Φρουράς Αθηνών, Ονομαστικός κατάλογος, 1860

« Αριθμός	Βαθμός	Ονόματα	Όργανα	Παρατηρήσεις
1.	Αρχιμουσικός	Σάϊλερ Φραγκίσκος		
1.	Μουσ: Ι Τάξεως	Βέλκερ Χριστιανός	Κλαρίνο Es	Χαρακτηρισμένος Αρχιμουσικός
2.	: :	Φουστανάκης Αναστάσιος	Κλαρίνο Β	
3.	: :	Φροίμ Γεώργιος	Κόρνο	
4.	: :	Γκαϊτερμπέργερ Γεώργ	Σαλπ: Β. alto Solo.	
5.	: :	Άϊχ-μίλερ Φραγκίσκος	Βομβαρδόν Solo	
6.	: :	Κράγελ Μιχαήλ	Φλάουτο	Οργανοποιός
7.	: :	~~Κωνσταντάκης Ηλίας~~ ~~Σάϊλερ Ανδρέας~~	Φλύγελ-χορν Solo	~~Του πρώην 4ου Τάγματος~~ ~~Προβιβάζεται Ι τάξεως~~
8.	: :	Τζέτζος Βασιλείου	Σαλπ: Β alto Solo.	Προβιβάζεται Ι τάξεως
9.	: :	Γεωργίου Σταμάτης	Τρομπόν Solo.	: : :
10.	: :	Γενοβέζος Μιχαήλ	Βομβαρδόν Solo.	Του πρώην Α.΄ Συντάγματος
1.	ΙΙ Τάξεως	Κωνσταντάκης Ιωάννης	Τρομπόν.	
2.	: :	Λουΐζος Καούκης	Φλάουτο.	
3.	: :	Πέσερ Ροβέρτος	Σαλπ: Es.	
4.	: :	Παρασκευάς Δημητρίου	Κλαρίνο Β.	
5.	: :	Σταματόπουλος Όθων	Κλαρίνο Β. Solo.	Προβιβάζεται ΙΙ Τάξεως
6.	: :	Ρούσσος Ιωάννης	Αλτ-χορν Solo.	: : :
7.	: :	Κένιχ Κάρολος	Κλαρίνο Β.	Του πρώην Γ.΄ Συντάγματος
8.	: :	Δημήτριος Λεωνίδας	Φλάουτο	: : : : :
9.	: :	Μιχαήλ Ιωάννης	Μέγα Τύμπανον	
10.	: :	Χρονακόπουλος Παναγιώτης	Τύμπανον μικρόν	
1.	ΙΙΙ Τάξεως	Μπούρας Διονύσιος	Τρομπ: και Βομβαρδόν	
2.	: :	Κάλκος Ελευθέριος	Κόρνο.	
3.	: :	Κανελλόπουλος Θεόδωρος	Κλαρίνο Β.	

4.	: :	Χρήστος Αριστείδης	Κλαρίνο Es Solo	Προβιβάζεται ΙΙΙ Τάξεως
5.	: :	Ταχλάουερ Γεώργιος	Τρομπόν	
6.	: :	Λιώσης Δημήτριος	Κλαρίνο Β	Του πρώην Γ.΄ Συντάγματος
7.	: :	Παπαδούκας Χρήστος	Κόρνο.	
8.	: :	Σάββας Πέτρος	Κόρνο	Του πρώην Α.΄ Συντάγματος
9.	: :	Δέρβης Σταμάτης	Κλαρίνο Es	Προβιβάζεται ΙΙΙ Τάξεως
10.	: :	Βεριδάκης Γεώργιος	Τρομπόν	Του πρώην Α.΄ Συντάγματος
1.	ΙΙΙΙ Τάξεως	Βάρδης Νικήτας	Κλαρίνο Β.	
2.	: :	Λουγκόπουλος Νικόλαος	Κλαρίνο Β.	
3.	: :	Νικολόπουλος Γεώργιος	Σαλπ: Β bass	
4.	: :	Τζανετόπουλος Απόστολος	Σαλπ: Es.	
5.	: :	Προεστώπουλος Κωνσταντίνος	Βομβαρδόν	
6.	: :	Ιωαννίδης Δημήτριος	Κλαρίνο Es	Του πρώην Γ.΄ Συντάγματος
7.	: :	Αδαμόπουλος Κωνσταντίνος	Σαλπ: Es.	Του πρώην Α.΄ Συντάγματος
8.	: :	Κατζόρκου Αθανάσιος	Σαλπ: Es.	: : : :
9.	: :	Ποταμιάνος Νικόλαος	Φλίγελ- χορν	Του πρώην Γ.΄ Συντάγματος
10.	: :	Ρετζίνας Θεόδωρος	Τυμπ: και κρόταλα	
1.	Μαθητευόμενοι	Τάφρας Αλέξανδρος	Κόρνο	
2.	: :	Γκούμας Νικόλαος		
3.	: :	Μπουγιούκας Νικόλαος		
4.	: :	Καραγεώργος Βασίλειος	Κρόταλα	
5.	: :	Ιοζαδρόβσκης Ιωάννης		Του πρώην Α΄ Συντάγματος
6.	: :	Φωκιανός Σταύρος		: : : :
7.	: :	Γεωργόπουλος Κωνσταντίνος		: : : :
8.	: :	Γιουγκ Ιωσήφ		: : : :
9.	: :	Κωστόπουλος Νικόλαος		: : Γ.΄ :
10.	: :	Παύλογλους Νικόλαος		: : Β.΄ :
				Μ: υ: Μάγγελ
				υπολ: Επιθεωρητής» [1028]

[1028] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 505

Πίνακας 55. Ονομαστικός κατάλογος των μουσικών των δέκα Ταγμάτων, 1860

«Τάξεις	Ονόματα	Όργανα	Παρατηρήσεις
	I Τάγμα		
—	Σαβέριους Άγγιους	Κλαρίνο Β Αρχιμουσικός	Του πρώην Α΄ Συντάγματος
1.	Παρασκευάς Ανδρέας	Κλαρίνο Β.	Του πρ: Α.΄ Συντ:
2.	Αθανασόπουλος Κωνσταντίνος	Βομβαρδόν	: : : :
3.	Σπάθης Αθανάσιος	Αλτ- χορν	: : : :
4	Αχιλεύς Καραμανόλης	Κλαρ:	: : Γ.΄ :

	II Τάγμα		
3.	Στρατηγούλης Νικόλαος	Σαλπ: Es	Του πρ: Α΄ Συντ:
3.	Δούζος Ιωάννης	Σαλπ: Es	: : Β.΄ :
3.	Χατζή-δημήτρι Αλέξιος	Κόρνο	: : Α.΄ :
4.	Αφεντούλης Νικόλαος		

	III Τάγμα		
—	Ιωάννης Μάγγελ	Αρχισαλπ:	του πρ: Γ.΄ Ακροβολ:
1.	Κανελλόπουλος Ηλίας	Φλύγελ-χορν	του πρ: Α.΄ Συντ:
2.	Πιερρής Νικόλαος	Σαλπ: Es	: : Β.΄ :
3.	Αθανασιάδης Νικόλαος	Κλαρίνο Β.	: : Α.΄ :
4.	Δημητράκας Κωνσταντίνος	Βομβαρδόν	: : Β.΄ :

	IV Τάγμα		
—	Δεσύλλας Μιχαήλ	Κλαρίνο Β.	Προβιβάζεται Αρχισαλπ: του πρ: Β.΄ Συντ:
2.	Γεώργιος Σπηλιοτόπουλος	Σαλπ: Β. Solo.	Επανέρχονται εις την υπηρεσίαν
2.	Μιχαήλ Βασιλείου	Κόρνο	
4.	Αγγελής Κουερίνος	Βομβαρδόν	του πρ: Γ.΄ Συντ:
4.	Παλάσκας Νικόλαος	Σαλπ: Β. bass	: : Α.΄ :

	V Τάγμα		
—	Δεσύλλας Μάρκος	Αρχιμουσικός Κλαρίνο	του πρ: Γ.΄ Συντ:
(δυσδ.)	Αποστολόπουλος Νικόλαος	Κόρνο	: : Γ.΄ :
3.	Δεσύλλας Αντώνιος	Τρομπόν	: : : :
3.	Σπυρίδων Κομπότης	Βομβαρδόν	: : : :
(δυσδ.)	Λαζαρίδης Δημήτριος	Κλαρίνο Β.	: : : :

	VI Τάγμα		
1.	Ζορμπάς Κυριάκος	Κλαρ: Β.	του πρ: Γ.΄ Συντ:
2.	Καζάκος Νικόλαος	Βομβαρδόν	: : : :
3.	Ηλίας Δημητρακόπουλος	Τρομπόν	: : : :
4	Ξυδιάς Μιχαήλ	Κόρνο	: : : :

	VII Τάγμα		
—	Γεώργοβιτζ	Αρχισαλπι: Κορνέττα	Του πρ: Α.΄ Ακροβολ:
1.	Συντερμάϊερ Ματθαίος	Σαλπ: Es	Του πρ: Β.΄ Συντ:
3.	Σάββας Νικόλαος	Σαλπ: Es	: : Γ.΄ :
3.	Αναστασόπουλος Πέτρος	Κόρνο	: : Α.΄ :
4.	Θεμιστοκλής Ναούμης	Κλαρίνο Β.	: : Γ.΄ :

	VIII Τάγμα		
—	Φιτζ- Τουμ	Αρχισαλπ: Σάλπ:	Του πρ: Β.΄ Ακροβολ:
2.	Λεντούδης Δημήτριος	Κλαρίνο Β.	Του πρ: Β.΄ Συντ:
3.	Σπυρόπουλος Νικόλαος	Σαλπ: B bass	: : Γ.΄ :
3.	Μενιδιώτης Παρασκευάς	Κόρνο	: : Α.΄ :
4.	Τρύφων Δ: Κωνσταντ:	Κλαρ: Β.	

	IX Τάγμα		
—	Κάρολος Μάγγελ	Κορνέττα	Προβιβάζεται Αρχισαλπ: Του πρ: Β.΄ Συντ:
2.	Ματζουκόπουλος Ηρακλής	Σαλπ: Β. alto	Του πρ: Α.΄ Συντ:
3.	Παραβετζίνης Σπύρος	Τρομπόν	: : : :
4.	Κατζιανίδης Εμμανουήλ	Κλαρ: Β.	: : : :
4.	Φιλάρετος Νικόλαος	Σαλπ: Es	: : : :

	X Τάγμα			
3.	Τζαβελόπουλος Παναγ:	Σαλπ: Es	του πρ: Γ.΄ Συντ:	διά το III ⎫ διά το IIII ⎭ προσκολόνται διά το IX» [1029]
4.	Πρεφαντόπουλος Κωνστ:	Βομβαρδόν	: : : :	
4.	Δηονίσιος Βούλγαρης	Βομβαρδόν	: : : :	

Πίνακας 56. Ονομαστικός κατάλογος μουσικών μελλόντων να τεθούν σε απομαχία, 1860

«Τάξεις	Ονόματα	Όργανα	Παρατηρήσεις
1.	Καπελέτης Ιωσήφ	Κλαρ: Β.	Του πρ: Α.΄ Συντ:
1.	Έμκε Ιωάννης	Κλαρ: Β.	: : Β.΄ :
	Μουσικοί και Μαθητευόμενοι μετατηθησόμενοι εις τους λόχους		
1.	Κοστόπουλος Κοσμάς	Τυμπανιστής	Μη έχοντες τα προσόντα του Μουσ: Α.΄ Τάξεως του πρ: Γ.΄ Συντ:
2.	Καζαντζής Θεόδωρος	Κρόταλα	Μη έχοντες τα προσόντα του Μουσ: Β.΄Τάξεως του πρ: Β.΄ Συντ:
4.	Μιτρόπουλος Δημήτριος	Μεγα Τύμπ:	Του πρ: Α.΄ Συντ:
4.	Νικολάου Δημήτριος	: :	: : Γ.΄ :
4.	Γουβέλης Κωνσταντίνος	Οτταβίνο	: : : :
4.	Σπυρόπουλος Κωνσταντίνος	Τυμπανον	: : : :
Αριθ.	Μαθητευόμενοι		

[1029] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 506.

1.	Ασιμάκης Μιχαήλ	Ο. —	Του πρ: Γ.΄ Συντ:
2.	Μήτζορας Αντώνιος	Σαλ: Φα	: : Α.΄ :
3.	Πικέας Πέτρος	Τρομπόν	: : : :
4.	Αναγνωστόπουλος Γεώργιος	Βομβαρδόν	: : : :
5.	Δημητρίου Ιωάννης	Κρόταλα	: : : :
6.	Μπονάντώνας Γεώργιος	: :	: : : :
7.	Αργυρόπουλος Β: Δημητρίου	Ο. —	: : : :
8.	Δεληδάς Εμμ: Βασιλείου	Ο. —	: : : :
2.			
6.			
8.			
16	Το όλον	Αθήναι τη 9 Φεβρουαρίου 1861» [1030]	

Από την διασταύρωση των στοιχείων των εγγράφων προκύπτουν οι εξής έδρες των ταγμάτων Πεζικού.

Πίνακας 57. Αρχιμουσικοί – Αρχισαλπιγκτές και Έδρες Ταγμάτων Πεζικού, 1860

Τάγμα	Αρχιμουσικοί - Αρχισαλπιγκτές	Έδρα
I Τάγμα	Xaverius Agius	Ναύπλιο
II Τάγμα	-	Ναύπλιο
III Τάγμα	Mangel Ιωάννης	Αθήνα
IV Τάγμα	Δεσύλλας Μιχαήλ	Αθήνα
V Τάγμα	Δεσύλλας Μάρκος	Μεσολόγγι
VI Τάγμα	-	Αγρίνιο
VII Τάγμα	Γρηγόριος Γεώργοβιτζ	Χαλκίδα
VIII Τάγμα	Φίτστουμ	Στυλίδα
IX Τάγμα	Mangel Κάρολος	Λαμία
X Τάγμα	-	Υπό σύσταση (Αθήνα)

[1030] Στο ίδιο.

Διάταγμα συγκρότησης Στρατιωτικών Μουσικών (1861)

Στις 17 Φεβρουαρίου ο Υπουργός Στρατιωτικών Δημήτριος Βότσαρης εξέδωσε διάταγμα για τον σχηματισμό της Στρατιωτικής Μουσικής της Φρουράς Αθηνών και των δέκα Ταγμάτων Πεζικού.

Πίνακας 58. Ονομαστική κατάσταση Μουσικής Φρουράς Αθηνών, 1861

«Μουσική της Φρουράς Αθηνών		
Αρχιμουσικός	Σάϊλερ Φ.	του πρώην 2ου Συντάγματος
Μουσικός α:ης ταξ:	Βέλκερ Χριστ.	:
:	Φουστανάκης Α.	:
:	Φριμ Γ.	:
:	Γαϊδεμπέργερ Γ	:
:	Άϊχ Μέλλερ Φραγ	:
:	Κράγκλ Μιχαήλ	:
:	Σάϊλερ Ανδρέας	:
:	Τσέτζας Βασιλείου	:
:	Γεωργίου Στάμος	του 2ου του πρώην Συντάγματος
:	Γενοβέζος Μιχαήλ	1ου
Μουσικοί β:ας τάξεως	Κωνσταντάκης Ιω:	του πρώην 2ου Συντάγματος
:	Λουΐζος Κ.	:
:	Πέσερ Ροβέρ	:
:	Παρασκευάς Δημητρίου	:
:	Σταματόπουλος Αθανάσιος	:
:	Ρούσσος Ιω:	:
:	Κένιχ Κάρ	3ου
:	Δημήτριος Λεωνίδας	
:	Μιχαήλ Ιωάννης	2ου
:	Χρονακόπουλος Παναγιώτης	:
Μουσικοί γ:ης τάξεως	Μπούρας Δημήτριος	του πρώην 2ου Συντάγματος
:	Κάλκος Ελευθέριος	:

:	Κανελλόπουλος Θεόδωρος	:
:	Χρήστος Αριστ:	:
:	Ταχλάουερ Γ.	:
:	Λιώσης Δημήτριος	3ου
:	Παπαδούκας Χρ:	2ου
:	Σάββας Πέτρος	1ου
:	Δέρβης Σταμάτης	2ου
:	Βεριδάκης Γ.	1ου
Μουσικοί δ:ης τάξεως	Βάρδης Ν:	2ου
:	Λουγκόπουλος Νικόλαος	:
:	Νικολόπουλος Γ.	:
:	Τζανετόπουλος Α.	:
:	Προεστώπουλος Κ.	:
:	Ιωαννίδης Δημήτριος	3
:	Αδαμόπουλος Κωνσταντίνος	του πρώην 1ου Συντάγματος
:	Κατζόρκου Αθανάσιος	1ου
:	Ποταμιάνος Ν.	3ου
:	Ρετζίνας Θεόδωρος	1ου
Μαθητευόμενος	Τάφρας Αλέξ:	2ου
:	Γκούμας Ν:	:
:	Μπουγιούκας Ν:	:
:	Καραγεώργος Β:	:
:	Ιοσοδρόβσκης Ιω:	1ου
:	Φωκιανός Σταύρος	:
:	Γεωργόπουλος Κωνσταντίνος	:
:	Γιουγκ Ιωσήφ	:
:	Κωστόπουλος Ν:	3ου
:	Παύλογλους Νικόλαος	2ου»[1031]

[1031] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 497-498.

Πίνακας 59. Ονομαστική κατάσταση μουσικών των Ταγμάτων Πεζικού, 1861

«1ον Τάγμα Πεζικού		
Αρχιμουσικός	Ξαβέριος Α.	του πρώην 1ου Συντάγματος
Μουσικός αης	Παρασκευάς Α.	: : : :
: βας	Αθανασόπουλος Κωνστ	: : : :
: γης	Σπάθης Αθανάσιος	: : : :
: δης	Καραμανόλης Αχιλεύς	: : : :
2ον Τάγμα πεζικού		
Μουσικός γης τάξεως	Στρατηγούλης Γ.	του πρώην 1ου Συντάγματος
: :	Χατζηδημητρίου Αλεξ	: 3 :
: :	Δούζας Ιωάννης	: 2 :
: δ:ης	Αφεντούλης Νικόλ:	: 1 :
3ον Τάγμα του Πεζικού		
Αρχισαλπιγ.	Μάγγελ Ιωάννης	του πρώην 3ου Ακροβολιστών
Μουσικός αης	Κανελλόπουλος Ηλ	1ου Συντάγματος
: βας	Περής Ν.	2
: γης	Αθανασιάδης Τηλεμ.	1ου
: δης	Δημητράκας Κωνσταντής	2
Μουσικός δ:ης	Τζαβελόπουλος Παναγ.	3ου Συντάγματος
4ον Τάγμα του Πεζικού		
Αρχισαλ:	Δεσύλλας Μιχαήλ	του 2ου πρώην Συντάγματος
Μουσικός βας τάξεως	Σπυλιοτόπουλος Γ.	κατατασσόμενος εκ νέου
: βας :	Βασιλείου Μ.	ομοίως
: δ:ης :	Κουνερίνος Αγγ	του πρώην 3ου Συντάγματος
: : :	Παλάσκας Νικόλαος	1ου
: : :	Πρεφαντόπουλος Κωνστ	3ου

5ον Τάγμα του Πεζικού		
Αρχισαλ:	Δεσύλλας Μάρκος	του πρώην 3ου Συντάγματος
Μουσικός Α^{ης} ταξ.	Αποστολόπουλος Νικολ.	: : :
: γ^{ης} :	Δεσύλλας Α.	: : :
: δ:^{ης} :	Κομπότης Σπυρ.	: : :
: : :	Λαζαρίδης Δημήτριος	: : :
6ον Τάγμα του Πεζικού		
Μουσικός α.^{ης}	Ζόρμπας Κυρ.	του πρώην 3ου Συντάγματος
: β.^{ας}	Κατζάκος Ν.	: : :
: γ.^{ης}	Δημητρακόπουλος Ηλίας	: : :
: δ.^{ης}	Ξυδίας Μιχαήλ	: : :
		: : :
7ον Τάγμα του Πεζικού		
Αρχισαλ:	Γεωργοβίτζ	του πρώην 1^{ου} Ακροβολισταί
Μουσικός Α^{ης} ταξ	Σιτερμάϊερ Ματθαί.	: 2ου Συντάγματος
: γ.^{ης}	Σάββας Νικόλ:	: 3 :
: :	Αναστασόπουλος Π	: 1 :
: δ^{ης}	Ναούμης Θεμ.	: 3 :
8ον Τάγμα του Πεζικού		
Αρχισαλ:	Φιτζ Τουμ	του πρώην 2ου Ακροβολιστών
Μουσικός β^{ας}	Λεντούδης Δημ:	: 2 Συντάγματος
: γ^{ης}	Σπυρόπουλος Νικόλαος	: 3 :
: :	Μενιδιάτης Παρασκευάς	: 1^{ου} :
: :	Τρύφων Δ. Κωνσταντίνος	: : :
9ον Τάγμα του Πεζικού		
Αρχισαλπιγ:	Μάγγελ Κάρολος	του πρώην 2^{ου} Συντάγματος
Μουσικός β τάξεως	Ματζουκόπουλος Ηρακλ:	: 1^{ου} :

:	γης	Παραβετζίνης Σπυρ.	:	: :
:	δ	Κατζιανίτης Εμμ:	:	3ου :
:	:	Φιλάρετος Νικόλαος	:	1ου :
:	:	Βούλγαρης Διονύσιος	:	3 :»[1032]

Η διαταγή του υπουργείου όριζε επίσης ότι η Μουσική της Φρουράς Αθηνών επρόκειτο να προσκολληθεί στο υπό σύσταση 10 ΤΠ που θα έδρευε στην Αθήνα.

Επίσης διατάχθηκε η μετάθεση όσων μουσικών και δεν είχαν τα απαιτούμενα προσόντα του βαθμού τους, στους λόχους. Ομοίως μετατέθηκαν σε τρία τάγματα, οι αρχιτυμπανιστές των πρώην τριών συνταγμάτων. Ορισμένοι υπεράριθμοι μουσικοί μετατέθηκαν σε λόχους ως σαλπιγκτές α΄ τάξης, ενώ οι μαθητευόμενοι που αναλάμβαναν οριστικά υπηρεσία, τοποθετήθηκαν ως σαλπιγκτές β΄ τάξης.

Ακόμη διατάχθηκε η συγκέντρωση και αποθήκευση των μουσικών οργάνων των διαλυμένων 1ου και 3ου συνταγμάτων στο 3ο ΤΠ. Για την κάλυψη των δύο θέσεων αρχισαλπιγκτών, επρόκειτο να γίνει πρόσκληση μουσικών από το εξωτερικό.

«Εις το 10ον Τάγμα δεν κατατάττομεν ούτε αρχισαλπιγκτήν ούτε μουσικούς διότι εις αυτό θέλει προσκοληθή η Μουσική της Φρουράς Αθηνών, ήτις επί του παρόντος και μέχρι νεωτέρας διαταγής μένει προσκολλημένη εις το 3ον.

Τα Τάγματα 3ον, 4ον και 9 άτινα λαμβάνουσι ανά ένα μουσικό υπεράριθμον, θέλουσι φροντίσει να φέρουσιν άμα παρουσιασθή περίστασις, τον αριθμό των Μουσικών των εις τον οργανικόν.

Οι Μουσικοί αης τάξεως Κωστόπουλος Κ. του πρώην 3ου Συντάγματος και ο Μουσικός βας τάξεως Καζαντζής Θεόδωρος του πρώην 2ου Συντάγματος μη έχοντες τα προσόντα της τάξεως ην κατέχουσι, μετατίθενται εις τους λόχους ο μεν εις το 1ον Τάγμα με βαθμόν Λοχίου, ο δε εις το 3ον με βαθμό Δεκανέως.

Επίσης μετατίθενται εις τους Λόχους με τον οποίον κατέχουσι βαθμόν οι αρχιτυμπανισταί των πρώην Συνταγμάτων της γραμμής ο του 1ου εις το 1ον Τάγμα, ο του 2ου εις το 4ον Τάγμα,

[1032] Στο ίδιο, Έγγραφα , 498-499.

και ο του 3ου εις το 6ον. Αν δε μετά παρέλευσιν τριών μηνών τις εκ των ειρημένων εις τους λόχους κατατιθεμένων μουσικών και αρχιτυμπανιστών αποδειχθή ανίκανος προς εκτέλεσιν των χρεών του βαθμού του, το σχετικόν τάγμα θέλει αναφέρει διά να διατάξομεν τα περαιτέρω.

Οι καθιστάμενοι υπεράριθμοι μουσικοί δ.ης τάξεως Μητρόπουλος Δ. του πρώην 1ου Συντάγματος, Νικολάου Δ. Γουβέλης Κ. και Σπυρόπουλος Κωνστ: του πρώην 3ου Συντάγματος, και οι μαθητευόμενοι Ασημ: Μιχαήλ του πρώην 3ου Συντάγματος, Μήτζορας Α. Πικέας Π. Αναγνωστόπουλος Γ. Δημητρίου Ιωάννης; Μπονάντώνης Γ. Αργυρόπουλος Δ. και Δεληδάς Ε. Β. του πρώην 1ου Συντάγματος μετατίθενται εις τους λόχους οι μεν μουσικοί ως Σαλπιγκταί Α΄ τάξεως οι δε μαθητευόμενοι αναλαμβάνοντες οριστικήν θητείαν ως Σαλπιγκταί βας τάξεως. οι των πρώην 1ου Συντάγματος εις το 1ον Τάγμα, οι δε του πρώην 3ου Συντάγματος κατά σειρά αρχαιότητος δύο Μουσικοί και τρεις μαθητευόμενοι εις το 5ον Τάγμα και εις μουσικός και τέσσαρες μαθητευόμενοι εις το 6ον. Τους μουσικούς Α. τάξεως Καπελέτην Ιωσήφ και Έμκε Ιωάννην θέλουσι παραπέμψει τα σχετικά τάγματα ενώπιον της πλησιεστέρας Στρατιωτικής υγειον: επιτροπής, ίνα αποφανθή περί της διά την ενεργητικήν Στρατιωτικήν υπηρεσίαν ικανότητας αυτών. Άπαντα τα όργανα των διαλυομένων μουσικών των πρώην 1ου και 3ου Συνταγμάτων της γραμμής θέλουσι αποσταλή ενταύθα ως παραλαβήν του 3ου Τάγματος του πεζικού, το οποίον θέλει αναφέρει την παραλαβήν και υποβάλει Κατάστασιν αυτών. όμοιαν κατάστασιν θέλουσιν υποβάλει και το 1ον και το 5ον τάγμα. Αφού αφιχθώσιν οι ως ανωτέρω εις τα τάγματα διοριζόμενοι αρχισαλπιγκταί και μουσικοί, έκαστον τάγμα θέλει αναφέρει, υποβάλλει κατάλογον των οργάνων των οποίων έχει ανάγκην προς σχηματισμό της μουσικής του. Θέλομεν λάβει πρόνοιαν περί προσκλήσεως αρχισαλπιγκτών εκ της αλλοδαπής διά το 2ον και 6ον τάγμα, στερούμενα επί του παρόντος τοιούτου. Εν τούτοις μέχρι της αφίξεως αυτών το 1ον και το 5ον Τάγμα θέλουσι παραχωρεί τον αρχισαλπιγκτή των καθόσον η υπηρεσία του Τάγματος το επιτρέπει, το μεν εις το 2ον, το δε εις το 6ον προς γύμνασιν της Μουσικής αυτών. είμεθα δε ευδιάθετοι να χορηγήσωμεν εις αυτούς τους αρχισαλπιγκτάς διά την έκτακτον ταύτην υπηρεσίαν επιμίσθιον το ανάλογο των κόπων των, και της προόδου της μουσικής. Αθήνα την 17 Φεβρουαρίου 1861

Ο Υπουργός Δ. Βότσαρης».[1033]

[1033] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 497-500.

Περί προβιβασμού των μουσικών (1861)

Την ίδια ημέρα (17 Φεβρουαρίου) εκδόθηκε και δεύτερο Διάταγμα του Υπουργείου Στρατιωτικών, σύμφωνα με το οποίο οι προαγωγές των μουσικών θα λάμβαναν χώρα μετά από γνωμοδότηση του Επιθεωρητή των Στρατιωτικών Μουσικών και όχι μόνο από τις διοικήσεις των Ταγμάτων.

«Αριθ. 2731

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΩΝ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΩΝ

Προς

Τα δέκα Τάγματα, Πυροβολ. Ιππαρχίαν κτλ.

Διά της παρούσης διατάττομεν όπως οι προβιβασμοί των μουσικών από τάξεως εις τάξιν ενεργούνται επί τη γνωμοδοτήσει του επιθεωρητού των στρατιωτικών Μουσικών την οποία θέλουσι λαμβάνει τα Σώματα, ή απευθείας κατά την ετησίως γενομένην επιθεώρησιν των μουσικών, ή δι' εγγράφου συνεννοήσεως όταν μεσολαβή μέγα χρονικόν διάστημα μέχρι της εποχής της επιθεωρήσεως.

Αθήνα την 17 Φεβρουαρίου 1861

Ο

Υπουργός

Δ. Βότσαρης». [1034]

Από τα δύο Διατάγματα του Υπουργείου Στρατιωτικών συνάγεται ότι όλες οι εισηγήσεις του Επιθεωρητή των Στρατιωτικών Μουσικών Michael Mangel υιοθετήθηκαν αυτούσιες από τον Υπουργό Δημήτριο Βότσαρη.

Η Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Αθηνών απαρτίστηκε από τον αρχιμουσικό, 40 άνδρες των τεσσάρων τάξεων μουσικών, ήτοι α΄, β΄, γ΄ και δ΄, αποτελούμενες από 10 άνδρες εκάστη και 10 μαθητευόμενους μουσικούς.

[1034] Στο ίδιο, Έγγραφο 514.

Από την σύνθεση της μπάντας προκύπτει το παρακάτω οργανολόγιο.(Πίνακας 60).

Πίνακας 60. Οργανολόγιο Μουσικής Φρουράς Αθηνών, 1861

Μουσικό Όργανο	Εκτελεστές	Ταξινόμηση	Παρατηρήσεις
Φλάουτο	3	Αερόφωνο ξύλινο	
Κλαρινέτο Es	4	:	
Κλαρινέτο Bb	8	:	
Σάλπιγγα Es	4	Αερόφωνο Χάλκινο	
Σάλπιγγα Bb	1	:	
Σάλπιγγα alto	2	:	
Σάλπιγγα B bass	1	:	
Φλικόρνο	2	:	
Κόρνο	4+1	:	1 σε μαθητευόμενο
Άλτ-χορν	1	:	
Τρομπόνι	4+1	:	Μπούρας Διονύσιος, παιάνιζε και τα δύο μουσικά όργανα
Βομβαρδόν	3+1	:	
Μέγα Τύμπανο	1	Μεμβρανόφωνο	
Μικρό Τύμπανο	1	:	
Κρόταλα (κύμβαλα)	1	Ιδιόφωνο άνευ τονικού ύψους	1 σε μαθητευόμενο

Συνολικά η Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Αθηνών φαίνεται ότι διέθετε 15 ξύλινα, 23 χάλκινα, 2 μεμβρανόφωνα και 1 ιδιόφωνο κρουστό μουσικό όργανο, χωρίς να υπολογίζονται τα μουσικά όργανα των υπολοίπων οκτώ μαθητευομένων. Με την σύνθεση αυτή, η μπάντα θα πρέπει να είχε σχετικά ισορροπημένο ηχόχρωμα, ικανοποιητικό ηχητικό όγκο και να ήταν σε θέση να εκτελεί ένα αρκετά διευρυμένο ρεπερτόριο, πέραν του υπηρεσιακού. Ο μικρός αριθμός των κρουστών μουσικών οργάνων, εμφαίνει τον ρόλο και την σημασία των αερόφωνων ρυθμικών και αρμονικών μουσικών οργάνων στην μπάντα αυτή. Από τον αριθμό τοποθέτησης των μουσικών στα διάφορα τάγματα, συνάγεται ότι οι στρατιωτικές μπάντες σχηματίστηκαν από την συνένωση των κελευστικών μουσικών που προέβλεπε ο

διοργανισμός των ταγμάτων και των μουσικών της αρμονίας, ήτοι περί τους 21-22 άνδρες εκάστη. Το οργανολόγιο σε αυτές τις μπάντες, όπου σπάνιζαν τα ξύλινα μουσικά όργανα, εξαιρουμένης αυτής της Φρουράς Αθηνών, οδηγεί στο συμπέρασμα ότι είχαν την μορφή και τον ήχο των Brass Bands (μπάντες χάλκινων).

Περί του χαρακτηρισμένου Αρχιμουσικού Christian Welker (1861)

Στις 21 Φεβρουαρίου ο νέος Διοικητής του 3ου Τάγματος Πεζικού απέστειλε έγγραφο προς το Υπουργείο Στρατιωτικών περί της καταστάσεως του Christian Welker, ο οποίος ασκούσε στην ουσία καθήκοντα αρχιμουσικού επί επτά έτη, φέροντας τον βαθμό του μουσικού α΄ τάξης και ζήτησε την αναβάθμισή του σε χαρακτηρισμένο αρχιμουσικό.

«Επί της υπ' αριθ. 2243 περί σχηματισμού των μουσικών διαταγής του Υπουργείου, παρατηρούμε ότι ο χαρακτηρισμένος προ επταετίας σχεδόν αρχιμουσικός του Τάγματος Βέλκερ Χριστιάνος, είναι σημειωμένος ως μουσικός α.ης τάξεως· τούτου ένεκα παρακαλούμεν το Σ. Υπουργείον όπως ευαρεστούμενον διατάξη να σημειωθή ως χαρ. αρχιμουσικός, καθόσον ων τοιούτος ως προείρηται, εκτελεί υπηρεσίαν αρχιμουσικού συναλλασσόμενος καθ' εβδομάδα μετά του πραγματικού αρχιμουσικού Σάϊλερ Φ. και διότι ούτω σημειούμενος θεωρείται ως υποβιβασμένος

Μ: Ροδίτης».[1035]

Σύμφωνα με το φύλλο μητρώου του, ο Christian Welker είχε γεννηθεί στις 5 Μαρτίου του 1820στηνΒαυαρία. Το επίθετο "Welker" καταγράφεται το 1834 κατά τον σχηματισμό της Μπάντας του 7ου Τάγματος Πεζικού στο Ναύπλιο υπό τον Carl Koehler. Στην συνέχεια υπηρέτησε για 4 έτη στην Μουσική του 3ου Τάγματος στην Αθήνα. Στις 12 Ιουνίου 1843 κατατάχθηκε για ένα έτος ως εθελοντής και στις 4 Οκτωβρίου του ίδιου έτους κατατάχθηκε για 4 έτη ως αντικαταστάτης. Ανανέωσε την θητεία του το 1847 για 4 ακόμη έτη, όπως και το 1851. Το 1854 χαρακτηρίστηκε αρχιμουσικός. Από το 1859 υπηρετούσε υπό το καθεστώς της εφεδρείας με υποχρέωση τριετούς θητείας, ως μουσικός α΄ τάξης.[1036]

[1035] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 532

[1036] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 535. Φύλλο μητρώου του Christian Welker.

Σύμφωνα με τον πληροφορίες του Τύπου, ο Welker ήρθε στην Ελλάδα το 1833 με τον Όθωνα ως δόκιμος μουσικός και αρχικά έπαιζε κύμβαλα. στην συνέχεια έμαθε κλαρινέτο υπό τον Franz Seiller και κατόπιν όμποε. Κατόπιν σπούδασε αρμονία και υπό την «προστασία» του Emmanuel Hahn προήχθη σε αρχιμουσικό.[1037]

Ωστόσο, η προαγωγή δεν επιβεβαιώνεται από το φύλλο μητρώου του. Πιθανότατα αυτή η εντύπωση δόθηκε στο κοινό της Αθήνας καθώς εκτελούσε χρέη αρχιμουσικού, εναλλασσόμενος με τον Franz Seiller σε στρατιωτικές τελετουργίες.

Περί πολιτικής περιβολής (1861)

Στις 25 Φεβρουαρίου η Διοίκηση του 3ου Τάγματος Πεζικού ζήτησε την άδεια από το Υπουργείο Στρατιωτικών να επιτρέψει την χρήση πολιτικής περιβολής εκτός ωρών υπηρεσίας, σε τεχνίτες αλλά και μουσικούς του τάγματος που δίδασκαν μουσική ιδιωτικώς, καθώς ορισμένοι μουσικοί δίδασκαν ιδιωτικώς, για λόγους βιοπορισμού, φέροντας την στρατιωτική στολή.

«Τινές των μουσικών του τάγματος, έχοντες ιδιαιτέρας παραδόσεις μουσικών μαθημάτων και τινες ειδήμονες τεχνών, μη δυνάμενοι να φέρωσι εκτός της υπηρεσίας ιδιωτικήν ενδυμασίαν, ως απαγορευθείσαν δυνάμει της υπ' αριθ. 19811 από 10 Δβρίου Π.Ε. διαταγής του Υπουργείου, εμποδίζονται του να κάμουν χρήσιν των παραδόσεών των και εργάζωνται με την στρατιωτικήν στολήν ως απάδοντος του τοιούτου με την στρατιωτικήν αξιοπρέπειαν. Μη έχοντες δ' ελπίδα προαγωγής και ουδεμίαν άλλην από τον μισθό των απολαυήν, ζημιούντες επαισθητώς.

Προς θεραπείαν όθεν της ως είρηται προσγιγνομένης αυτοίς ζημίας, λαμβάνομεν την τιμήν να παρακαλέσωμεν το Υπουργείον όπως ευαρεστούμενον δώση υμίν το κύρος να επιτρέπωμεν εις τους έχοντες καλήν διαγωγήν και τα προσόντα του μουσικοδιδασκάλου και τεχνίτου να φέρωσι εκτός της υπηρεσίας ιδιωτικήν ενδυμασίαν.

Μ. Ροδίτης

αν».[1038]

[1037] Εφ. *Νέα Εφημερίς,* αρ. 29, Αθήνα 29/1/1895.

[1038] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π. Φ. 539, Έγγραφο αρ. 544.

Περί στολής και μισθού Αρχισαλπιγκτών (1861)

Με αφορμή την Εγκύκλιο Διαταγή του Υπουργείου Στρατιωτικών 2243 περί σχηματισμού των Μουσικών, στις 27 Φεβρουαρίου το 5ο Τάγμα Πεζικού απέστειλε έγγραφο προς το Υπουργείο προκειμένου να αποσαφηνισθεί αν η στολή αρχισαλπιγκτών θα παρέμενε ως είχε και ποιο θα ήταν το ύψος του μισθού τους. [1039]

Στην απάντησή του το Υπουργείο Στρατιωτικών γνωστοποίησε ότι οι αρχισαλπιγκτές θα έφεραν πλέον στολή αρχιμουσικού. Ως προς τις απολαβές τους, αυτές θα παρέμεναν ως είχαν, ήτοι 60 δραχμές μηνιαίως, 6 λεπτά ημερήσια χορήγηση για βελτίωση της τροφής, μία μερίδα άρτου ημερησίως και τα προβλεπόμενα είδη ιματισμού. Για τον αρχισαλπιγκτή του 5ου Τάγματος που συνέβαινε να είναι ο πρώην αρχιμουσικός του πρώην 3ου Συντάγματος Πεζικού Μάρκος Δεσύλλας, διατάχθηκε να του χορηγείται επιμίσθιο 30 δραχμών προκειμένου να λαμβάνει τον καθορισμένο μηνιαίο μισθό του αρχιμουσικού, ήτοι 90 δραχμές.[1040]

Διανομή μουσικών οργάνων (1861)

Στις 28 Μαρτίου η Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών απέστειλε έγγραφο στο Υπουργείο Στρατιωτικών στο οποίο επισύναψε τέσσερις καταλόγους με τα διανεμηθέντα μουσικά όργανα στις υπό συγκρότηση νέες Στρατιωτικές Μουσικές.[1041]

Στον πρώτο κατάλογο σημειώθηκαν 22 μουσικά όργανα προορισμένα για την Μουσική της Φρουράς Αθηνών. Στον δεύτερο κατάλογο συμπεριλήφθηκαν 11 μουσικά όργανα για την Μουσική των 3ου ΤΠ και 12 για αυτή του 4ου που έδρευαν επίσης στην Αθήνα. Στον τρίτο κατάλογο ανεγράφησαν 21 παλαιά μουσικά όργανα προς διανομή στην Μουσική του 1ου ΤΠ και 19 στην Μουσική του 2ου που έδρευαν στον Ναυπλίου. Στις Μουσικές των 5ο και 6ο ΤΠ Μεσολογγίου διανεμήθηκαν 22 και 19 μουσικά όργανα αντίστοιχα. Στο ίδιο έγγραφο ο Michael Mangel επισύναψε κατάλογο με προτεινόμενο οργανολόγιο, προκειμένου να

[1039] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 549.

[1040] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 550.

[1041] στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 591.

εξασφαλισθεί η ομοιομορφία και το ενιαίο του ηχοχρώματος σε όλες τις Στρατιωτικές Μουσικές. [1042]

«Κατάλογος

Περί ομοιόμορφον σχηματισμόν των Μουσικών του Στρατού

Κλαρίνο Es	1
: Be	4
Terzino	1 Δι' εν άτομον
Ottavino	2
Κλειδοκέρας	1
Αλτ-χορν C	1
Κέρατα ή Αλτ-χορν Es	2
Σάλπιγξ υψιλή B	1
: : Φα	2
: Χαμηλή C	1
Τρομπόνια	2
Βομβαρδόνια	2
Μέγα τύμπανον	1
Μικρόν :	1
Κροτάλων ζεύγος	2
Το όλον	23
Δι'άτομα	21

Αθήναι την 28 Μαρτίου 1861

Μ: υ: Μάγγελ

υπολ: Επιθ».[1043]

[1042] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 599.

[1043] Στο ίδιο.

Η προτεινόμενη σύνθεση του οργανολογίου έγινε δεκτή αυτούσια από τον Υπουργό Στρατιωτικών Δημήτριο Μπότσαρη, ο οποίος στις 31 Μαρτίου εξέδωσε το υπ' αριθ. 5148 εγκύκλιο διαταγή, σύμφωνα με την οποία, ο σχηματισμός των στρατιωτικών Μουσικών των δέκα ταγμάτων θα γινόταν με αυτόν τον τρόπο. Παράλληλα ζήτησε από τον Michael Mangel να υποβάλει προτάσεις προμήθειας μουσικών οργάνων τα οποία έλλειπαν από τα τάγματα, προκειμένου συμπληρωθεί το συγκεκριμένο οργανολόγιο. [1044]

Τοποθέτηση Στρατιωτικών Μουσικών ανά την Επικράτεια (1861)

Από την έρευνα στις πρωτογενείς πηγές και σε συνδυασμό με το Διάταγμα του υπουργείου για τις τοποθετήσεις των μουσικών στα τάγματα, προκύπτει ότι οι δέκα Στρατιωτικές Μουσικές των αντίστοιχων Ταγμάτων Πεζικού που σχηματίσθηκαν με την νέα αναδιοργάνωση του στρατεύματος τοποθετήθηκαν στην ελληνική επικράτεια ως ακολούθως:

[1044] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 619.

Πίνακας 61. Αρχιμουσικοί και Αρχισαλπιγκτές των δέκα Ταγμάτων, 1861

Τάγμα	Διευθύνων την Στρατιωτική Μουσική	Βαθμός	Έδρα
1ο ΤΠ	Xavier Agius	Αρχιμουσικός	Ναύπλιο[1045]
2ο ΤΠ	-	-	Ναύπλιο[1046]
3ο ΤΠ	Ιωάννης Mangel	Αρχισαλπιγκτής	Αθήνα[1047]
4ο ΤΠ	Μιχαήλ Δεσύλλας	Αρχισαλπιγκτής	Αθήνα[1048]
5ο ΤΠ	Μάρκος Δεσύλλας	Αρχιμουσικός	Μεσολόγγι[1049]
6ο ΤΠ	-	-	Μεσολόγγι[1050]
7ο ΤΠ	Γρηγόριος Γεώργοβιτζ	Αρχισαλπιγκτής	Στυλίδα[1051]
8ο ΤΠ	Φιτζ- Τουμ	Αρχισαλπιγκτής	Χαλκίδα[1052]
9ο ΤΠ	Κάρολος Mangel	Αρχισαλπιγκτής	Λαμία[1053]
10 ΤΠ	Franz Seiller	Αρχιμουσικός	Αθήνα[1054]

Περί επωμίδων των Σαλπιγκτών (1861)

Την 1η Απριλίου το Υπουργείο Στρατιωτικών διέταξε όπως οι σαλπιγκτές φέρουν επωμίδες όμοιες με αυτές των μουσικών για λόγους ομοιομορφίας. Από το έγγραφο γίνεται εκ νέου σαφές, ότι οι σαλπιγκτές κατά την εποχή αποτελούν βραχίονα της Στρατιωτικής Μουσικής.

[1045] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 559.

[1046] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 546.

[1047] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 532.

[1048] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 501, 503

[1049] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 507.

[1050] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 609.

[1051] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 563.

[1052] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 621.

[1053] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 509.

[1054] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 637.

«Οι σαλπιγκταί των ταγμάτων του πεζικού, οι αποτελούντες μέρος της μουσικής εκάστου αυτών, διατάττωμεν να φέρωσιν εις το εξής επωμίδας των μουσικών διά το ομοιόμορφον.

Κατά συνέπειαν τα τάγματα αυτά θέλουν ζητήσει από την επί του ιματισμού επιτροπήν τας αναγκαιούσας επωμίδας διά τε τους μουσικούς αυτών, και τους αποτελούντας μέρος της μουσικής σαλπιγκτών των.

Κατά τα άλλα η στολή των περί ων ο λόγος σαλπιγκτών μένει ως είναι μέχρι τούδε κανονισμένη.

Εν Αθήναις τη 1η Απριλίου 1861

Ο Υπουργός

Δ. Βότσαρης». [1055]

Παραγγελία κροτάλων (1861)

Στις 12 Απριλίου 1861 το Υπουργείο Στρατιωτικών απέστειλε έγγραφο προς το Υπουργείο Εξωτερικών, με το οποίο ζητούσε την συνδρομή της πρεσβείας Κωνσταντινουπόλεως προκειμένου να προμηθευτεί οκτώ ζεύγη κροτάλων (κυμβάλων) για τις ανάγκες της Στρατιωτικής Μουσικής. Ως προς τις προδιαγραφές των κροτάλων, ζητούσε να είναι παχύτερα αυτών της παραγγελίας του 1859 το οποία ήταν πολύ λεπτά.[1056]

Σχηματισμός Μουσικής 8ου ΤΠ – Κατάργηση μικρών τυμπάνων (1861)

Στις 11 Μαΐου 1861 η Διοίκηση του 8ου ΤΠ (Χαλκίδα) με έγγραφό της προς το Υπουργείο Στρατιωτικών ανέφερε πως η συγκρότηση της Μουσικής του με το οργανολόγιο της διαταγής του υπουργείου, συναντούσε προσκόμματα και αιτήθηκε τον σχηματισμό της Μουσικής του τάγματος μόνο με χάλκινα μουσικά όργανα. Στο έγγραφο αυτό καταγράφεται η σημαντική πληροφορία ότι τα *μικρά τύμπανα* είχαν ήδη καταργηθεί από τον Στρατό.[1057]

[1055] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 590.

[1056] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 709.

[1057] Στην πραγματικότητα καταργήθηκε και ο βαθμός του τυμπανιστή. Έως το 1898 δεν υπήρχαν τυμπανιστές στο στράτευμα ως κελευστικοί μουσικοί στα τάγματα, παρά μόνο σαλπιγκτές (Βλ. παρακάτω).

Η πληροφορία αυτή συνάδει με την κατάργηση της θέσης του αρχιτυμπανιστή στο τέλος του έτους. (Βλ. παρακάτω).

«Λαμβάνομεν την τιμήν ν' αναφέρωμεν ότι συγκροτουμένης της Μουσικής του Τάγματος όπως η υπ' αριθ 5148 Διαταγής του Υπουργείου ορίζει, θέλει συμβαίνει συνεχώς ώστε πάσα απουσία ενός των μεταχειριζομένων το μέγα τύμπανον, το μικρό, τα ζεύγη των κροτάλων, τα κλαρίνα, προερχομένη είτε ως εκ της υπηρεσίας, είτε εκ διαφόρων άλλων αιτιών, θέλει επιφέρει την αχρηστίαν ολοκλήρου της Μουσικής, διότι οι τα τοιαύτα όργανα μεταχειριζόμενοι καθ' ο ειδικοί, δυσκόλως δύνανται να αντικατασταίνωνται παρ' άλλων, επειδή οι απαρτίζοντες την Μουσικήν του Τάγματος Σαλπιγκταί των λόχων, δεν είναι ως επί το πολύ κατάλληλοι προς την εκμάθεσιν των τούτων οργάνων, ως επασχολούμενοι ειδικώς εις τα μετάλλινα όργανα. Αφ' ετέρου το δύσκολον της μεταφοράς μεγάλου τυμπάνου εις οδοιπορίας, αφού μάλιστα και τα μικρά τύμπανα ήδη κατηργήθησαν εν τω στρατώ, ένεκα ισχυρών λόγων, μας θέτουσιν εις την ανάγκην να παρακαλέσωμεν το Υπουργείον όπως η Μουσική του ημετέρου Τάγματος μείνη όπως είναι συγκεκροτημένη εκ μεταλίνων μόνον οργάνων, καθόσον και αι παρά τοις πλείστοις Ευρωπαϊκοίς Στρατοίς τοιουτοτρόπως είναι συγκεκροτημέναι και μάλλον των άλλων θεωρούνται κατάλληλοι διά τα Στρατεύματα Εν γένει.

Μ. Τολμίδης

Αντισυνταγματάρχης».[1058]

Αναφορά για κατάταξη του Ευγένιου Mangel (1861)

Στις 14 Ιουνίου ο Michael Mangel υπέβαλε αναφορά με αίτημα την κατάταξη του 14χρονου υιού του Ευγένιου Μάγγελ ως Μουσικού Σαλπιγκτή 2ης τάξεως και ως αντικαταστάτη. Στην αναφορά αυτή ο Michael Mangel επικαλέστηκε και την κατάταξη του υιού του αρχιμουσικού του Πυροβολικού Kappelmeier συνομήλικου του δικού του υιού.[1059] Στην απάντησή του ο υπουργός Στρατιωτικών δεν έκανε δεκτό το αίτημα αυτό, καθότι το δικαίωμα της αντικατάστασης ίσχυε για όσους είχαν ήδη υπηρετήσει ολόκληρη την θητεία τους. Επιπλέον

[1058] ΓΑΚ ΚΥ, Φ. 539, Έγγραφο αρ. 621.

[1059] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 712.

η ηλικία των 14 ετών του υιού, δεν άφηνε πολλά περιθώρια για την κατάταξη ούτε ως εθελοντή. Ωστόσο στην σημείωση του 3ου ΤΠ επί του εγγράφου αναγράφεται ότι το τάγμα ενέκρινε την κατάταξη του Ευγένιου Μάγγελ, καθώς αυτός ήταν «αρκούντως προπαρασκευασμένος διά την μουσικήν».[1060]

Κατάταξη και προαγωγή του Michael Mangel (1861)

Με Β.Δ. της 3ης Ιουλίου ο χαρακτηρισμένος ως ακόλουθος του στρατού Υπολοχαγός Michael Mangel, Επιθεωρητής των Στρατιωτικών μουσικών κατατάχθηκε στο Πεζικό ως εν ενεργεία αξιωματικός, διατηρών την θέση αυτή. Παράλληλα προήχθη στον βαθμό του Λοχαγού 2ης κλάσης, «ένεκα των κατά τον υπέρ ανεξαρτησίας αγώνα και των νεωτέρων εκδουλεύσεών του».[1061]

Αποστολή του Christian Welker στην Βαυαρία (1861)

Στις 13 Ιουλίου το Υπουργείο Στρατιωτικών χορήγησε στον χαρακτηρισμένο Αρχιμουσικό Christian Welker της Μουσικής της Φρουράς Αθηνών (10ο ΤΠ) δίμηνη άδεια με πλήρεις αποδοχές και οδοιπορικά έξοδα, προκειμένου αυτός να μεταβεί στην Βαυαρία για να συλλέξει τεμάχια μουσικής και να παρατηρήσει εκ του πλησίον τις αλλαγές και βελτιώσεις στις ευρωπαϊκές στρατιωτικές μουσικές. Επιπλέον του ανατέθηκε να αναζητήσει έξι μουσικούς για την κάλυψη αναγκών του Ελληνικού Στρατού. Οι εκτελεστές που αναζητούνταν και τα αντίστοιχα μουσικά όργανα ήταν τα εξής: 1 Κλαρίνο Es, 2 Κλαρίνα Β, 1 Φλικόρνο, 1 Άλτο-κόρνο, 1 Φλάουτο. Οι μουσικοί αυτοί θα κατατάσσονταν στην 1η τάξη των μουσικών και θα είχα το δικαίωμα της αντικαταστάσεως. Κατά την παραμονή του στην Βαυαρία όφειλε επίσης να επισκεφθεί το εργοστάσιο οργανοποιίας από το οποίο προμηθευόταν μουσικά όργανα ο Ελληνικός Στρατός και να διερευνήσει τους λόγους της καθυστέρησης των παραγγελιών όλο το προηγούμενο διάστημα. Τέλος όφειλε να

[1060] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 713.

[1061] ΦΕΚ 53Α΄/9 Αυγούστου 1861, σ. 203.

διερευνήσει για την ύπαρξη και άλλης οργανοποιίας με ταχύτερη εκτέλεση παραγγελίας και καλύτερη τιμή των μουσικών οργάνων.[1062]

Τύμπανα και παρελκόμενα υλικά (1861)

Σε κατάσταση του 4ου ΤΠ της 25ης Ιουλίου καταγράφονται αναλυτικά ο αριθμός των τυμπάνων και όλα τα παρελκόμενα υλικά τους που ήταν αποθηκευμένα στην αποθήκη του Τάγματος.

«4ο Τάγμ Κατάστασις

Του εις τας αποθήκας του Τάγματος υπάρχοντος τυμπανισμού

Είδη	Αριθμός ειδών	Παρατηρήσεις
Κιβώτια Τυμπάνων	18	Έκαστον τύμπανο συνίσταται, από 1. Κιβώτιον, 1. Τυμπανοξυλοθήκην, 1. Περιτράχηλον, 1. Επιγονάτιον, 1. Ζεύγος Πλήκτρων, 1. Λωρίον Τυμπάνου, 1. Σχοινίον Τυμπάνου, 2. Στέφανα Τυμπάνου, 2. Προβιαίς Τυμπάνουν, Ώστε τα περιπλέον εισίν εφόδια προς αντικατάστασιν αχρήστων.
Τυμπανοξυλοθήκες εκ χαλκού	22	
Περιτράχηλα	20	
Επιγονάτια	24	
Ζεύγη πλήκτρων	30	
Λωρία Τυμπάνων	20	
Σχοινία Τυμπάνων	22	
Στέφανα Τυμπάνων	44	
Πρόβιαις ομ. βιβλιοδέτες	47	

Εν Αθήναις την 25η Ιουλίου 1861

Το Οικονομικόν Συμβούλιον». [1063]

[1062] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 539, Έγγραφο αρ. 727.

[1063] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 756.

Περί εργαλείων επισκευής και κατασκευής μουσικών οργάνων (1861)

Στις 2 Αυγούστου ο εκπαιδευόμενος στο Μόναχο τεχνίτης οργανοποιός Λεωνίδας Ιωάννου, απέστειλε στο Υπουργείο Στρατιωτικών κατάλογο εργαλείων κατασκευής και επισκευής μουσικών οργάνων, προκειμένου να γίνει η προμήθειά τους από τον Ελληνικό Στρατό. Στον κατάλογο αναγράφονταν και οι τιμές των εργαλείων σε φιορίνια.(Πίνακας 62).[1064]

Πίνακας 62. Κατάλογος εργαλείων οργανοποιΐας, 1861

ποσόν		Έκαστον		Το όλον		
		Φιορίνια	καραντάνια		Φιορίνοια	Καραντάνια
	Κονικά τρυπάνια			Το όλον		
15	: : φλάουτων μεγάλα	5			75	
16	: : : μικρά	2	12		35	12
8	: : όμποίον	2	30		20	
30	: : κλαρινέτων	3			90	
7	: : : διά τα στόμια	1	30		10	30
6	Βέργας Κυλινδρικάς μεγάλας από Αγγλικόν Χάλιβδον	11			66	
26	: : μικράς : : :	5	30		143	
	Μία μηχανή τραβήματος των ευθειών βεργών αι οποίαι εφαρμόζονται εις τους κυλίνδρους				166	
128	Δακτυλίδια των κυλινδρικών βεργών	1	30		192	
1	Τόρνος 6 ½ μάκρος διά την τόρνευση των χωνίων				280	
1	Τόρνος 6 : οργανοποιού διά την τόρνευση των κυλίνδρων					
46	Φαγάδες κονικούς μικρούς δι’ εντός και εκτός των οργάνων		48		36	48
2	Μεγκενίδια μικρά ίδια διά τους κυλίνδρους	5	18		10	36
9	Φαγάδες μεγάλοι	3	48		34	12
1	Κόνος από σίδηρον κτυπητός και τορνεμένος				27	
18	Φούτραι σιδηραί διά την κατασκευήν και επισκευήν των χωνίων των ωργάνων				270	

[1064] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 766, 768.

18	Φούτραι μικραί διά την κατασκευήν των στεφανών προς την βάσιν ότε το στόμιον εφαρμοσμένον εις τον μεγάλον τόρνον				90	
2	Ρόδαι ορειχάλκιναι με εντός χάλυβδον ανήκοντες εις τους ανωτέρω τόνους				33	
1	Βάλοι διά την κατασκευήν των κλειδίων				200	
7	Περόνας διά τον τονισμόν	2			14	
3	Φαγάδες μικροί		48		2	24
2	Κυλινδρικαί βέργαι	5	30		11	
4	Δακτυλίδια αυτών	1	30		6	
4	Ρίνια κυλινδρικά				9	
					2062	42

Περί του αριθμού εγγάμων υπαξιωματικών, μουσικών και στρατιωτών (1861)

Με Β.Δ. της 14ης Αυγούστου ορίστηκε ποσοστό ανά βαθμό και όπλο *εγγάμων* υπαξιωματικών, μουσικών και στρατιωτών στο στράτευμα.

Για τους σαλπιγκτές υποδεκανείς και στρατιώτες των ταγμάτων Πεζικού, της Ιππαρχίας των Λογχοφόρων και του τάγματος Πυροβολικού, το ποσοστό των εγγάμων οριζόταν στο 2%.

Για τους υπαξιωματικούς των ταγμάτων του Πεζικού, της Ιππαρχίας των Λογχοφόρων, του τάγματος Πυροβολικού και τους υπαξιωματικούς και σαλπιγκτές των ταγμάτων εφεδρείας το ποσοστό εγγάμων οριζόταν στο 5%.

Για τους ενωμοτάρχες υπενωμοτάρχες και χωροφύλακες το ποσοστό εγγάμων οριζόταν στο 15%.

Για τους μουσικούς και υπαξιωματικούς, καθώς και για τους σαλπιγκτές της διλοχίας των Σκαπανέων και Πυροσβεστών, των Τεχνιτών του Πυροβολικού, του Μηχανικού και του Υλικού του Πυροβολικού το ποσοστό εγγάμων οριζόταν στο 25%.[1065]

[1065] ΦΕΚ 50Α΄/9 Σεπτεμβρίου 1861, σ. 347.

Ηχήματα Λόχου Πυροσβεστών (1861)

Στις 30 Αυγούστου ο Λόχος Πυροσβεστών που είχε σχηματιστεί από έναν λόχο σκαπανέων και ένα λόχο πυροσβεστών, αιτήθηκε την κατάργηση των ηχημάτων Πυροβολικού για την εσωτερική του υπηρεσία που ίσχυαν από το 1858, και την διατήρηση των ηχημάτων μόνο του πεζικού, καθώς συμμετείχε συχνά σε ασκήσεις του Πεζικού και των Ακροβολιστών.[1066]

Κατάργηση του βαθμού του Αρχιτυμπανιστή και του Αρχισαλπιγκτή (1861)

Τον Σεπτέμβριο μήνα σημειώθηκε μεταβολή στους βαθμούς των στρατιωτικών μουσικών, καθώς μετά από πρόταση του Υπουργού Στρατιωτικών Δημήτριου Βότσαρη και εν συνεχεία με Βασιλικό Διάταγμα, ύστερα από 37 έτη στον τακτικό στρατό, καταργήθηκαν οι βαθμοί του Αρχιτυμπανιστή και του Αρχισαλπιγκτή.

Επιπλέον, οι βαθμοί των μουσικών έλαβαν αντιστοιχία με τους βαθμούς των υπαξιωματικών.

«ΟΘΩΝ

Προτάσει του Ημετέρου Υπουργού των Στρατιωτικών αποφασίσαμεν και διατάττομεν·

Άρθρον 1ον

Ο Αρχιμουσικός έχει βαθμόν επιλοχίου.

Ο Μουσικός 1ης τάξεως, βαθμόν λοχίου.

Ο Μουσικός 2ας τάξεως, βαθμόν δεκανέως

Ο Μουσικός 3ης και 4ης τάξεως έχει τάξιν στρατιώτη.

Άρθρον 2ον

Τα χαρακτηριστικά του αρχιμουσικού και των μουσικών μένουσιν τα κανονισμένα, με την διαφοράν, ότι ο μουσικός 2ας τάξεως φέρει γύρωθεν του περιλαιμίου μάλλινον σειρίτιον πλάτους 0^{μ},002 του χρώματος των διακριτικών του Σώματος, εις ο ανήκει, ο δε μουσικός 1ης τάξεως, δύω τοιαύτα σειρίτια απέχοντα αλλήλων κατά 0^{μ},002

Άρθρον 3ον

Ο βαθμός του αρχιτυμπανιστού και ο του αρχισαλπιγκτού καταργούνται.

[1066] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 539, Έγγραφο αρ. 771.

Άρθρον 4ον

Οι αρχισαλπιγκταί των ταγμάτων του πεζικού, της ιππαρχίας των λογχοφόρων και του τάγματος του πυροβολικού λαμβάνουσι τον βαθμόν του Αρχιμουσικού.

Άρθρον 5ον

Άπασαι αι εις τους ορισμούς του παρόντος Διατάγματος αντιβαίνουσαι διατάξεις καταργούνται.

Άρθρον ακροτελεύτιον

Εις τον Ημέτερον Υπουργόν των Στρατιωτικών ανατίθεται η εκτέλεσις του παρόντος Διατάγματος

Αθήνα τη 6 Σεπτεμβρίου 1861

Εν ονόματι του Βασιλέως

Η Β α σ ί λ ι σ σ α

ΑΜΑΛΙΑ

Δ. Βότσαρης».[1067]

Στρατιωτική Μουσική της Διλοχίας Σκαπανέων και Πυροσβεστών (1861)

Σε έγγραφο της Διλοχίας Σκαπανέων και Πυροσβεστών της 21ης Οκτωβρίου προς το Υπουργείο Στρατιωτικών, καταγράφεται το αίτημά της για την συγκρότηση μικρής Στρατιωτικής Μουσικής. Στην Διλοχία υπήρχαν ήδη σαλπιγκτές, και όπως αναγράφεται, οι αξιωματικοί ήταν πρόθυμοι να συνεισφέρουν αυθορμήτως το αναγκαίο ποσό από τον μισθό τους για την κάλυψη των εξόδων της συντήρησης της Μουσικής. Απέμενε ο διορισμός ενός αρχιμουσικού, για την θέση του οποίου η Διλοχία πρότεινε στο Υπουργείο την τοποθέτηση του μουσικού 1ης τάξεως της ΣΜΣ της Φρουράς Αθηνών Georg Geinderberger.[1068]

Το έγγραφο προωθήθηκε από το Υπουργείο στην Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών, η οποία στις 25 Οκτωβρίου γνωμάτευσε ότι ο ρηθείς Geidenberger ήταν ο πλέον κατάλληλος

[1067] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 778. Πρβλ. ΦΕΚ 67Α΄/3 Νοεμβρίου 1861, σ. 1.

[1068] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 540, Έγγραφο αρ. 204.

για να αναλάβει την εκπαίδευση των Σαλπιγκτών της Διλοχίας και να διευθύνει Στρατιωτική Μουσική.[1069]

Όπως αναγράφεται σε έγγραφο της Διοίκησης της Διλοχίας της 22ας Δεκεμβρίου 1861, η συγκρότηση μικρής Στρατιωτικής Μουσικής επιτεύχθηκε και ο Geidenberger ανέλαβε την εκπαίδευση και την διεύθυνσή της. Αρχικά συγκροτήθηκε από 5 σαλπιγκτές και 2 μουσικούς από την Μουσική της Φρουράς Αθηνών. Στο ίδιο έγγραφο η διοίκηση της Διλοχίας ζήτησε την έγκριση του υπουργείου ώστε να καταταχθούν δύο πολίτες μουσικοί που αναζητήθηκαν και ανευρέθηκαν, καθώς και την τροποποίηση του οργανισμού της Διλοχίας ώστε να προστεθούν ένας αρχιμουσικός και τέσσερις μουσικοί 1ης και 2ης τάξεως ανά δύο.[1070]

Επιστροφή του Christian Welker από την Βαυαρία (1861)

Στις 15 Νοεμβρίου το 10ο ΤΠ, όπου ανήκε η Μουσική Φρουράς Αθηνών, ενημέρωσε το Υπουργείο Στρατιωτικών για τα αποτελέσματα της αποστολής του Christian Welker στην Βαυαρία.

Από το έγγραφο αυτό προκύπτει ότι ο εν λόγω χαρακτηρισμένος αρχιμουσικός συνέλλεξε 100 μουσικά τεμάχια, στα οποία συμπεριλαμβάνονταν συμφωνίες μελοδράματος και βήματα στρατιωτικά (στρατιωτικά εμβατήρια). Ως προς την ανεύρεση έξι μουσικών για κατάταξη στον ελληνικό Στρατό, αυτή δεν κατέστη εφικτή. Έλαβε μόνο την υπόσχεση τριών ήδη υπηρετούντων σε βαυαρικές μπάντες μουσικών, ότι μετά την λήξη της θητείας τους επιθυμούσαν να καταταγούν στην Ελλάδα. Ο λόγος καθυστέρησης της παράδοσης των ελληνικών παραγγελιών μουσικών οργάνων, όπως διαπίστωσε ο Βέλκερ ήταν ότι οι στρατιωτικές μπάντες αναπτύσσονταν ραγδαία στην Βαυαρία, και ως εκ τούτου τα οργανοποιία δεν προλάβαιναν να εξυπηρετήσουν τις εγχώριες ανάγκες. Ως προς την έκπτωση στις τιμές των οργάνων, τα οργανοποιία των Ottensteiner, Saurle και Bart έδωσαν έκπτωση 10%, ενώ η οργανοποιία Stigen έδωσε έκπτωση 5%. Σύμφωνα με τις πληροφορίες του Welker, τα καλύτερα χάλκινα μουσικά όργανα κατασκεύαζαν οι οργανοποιίες Ottensteiner και Saurle στο Μόναχο, και τα καλύτερα ξύλινα στην πόλη Μπάιροϊτ

[1069] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 202.

[1070] Στο ίδιο , Έγγραφο αρ. 255.

(Bayereuth). Περί του οργανολογίου των βαυαρικών Στρατιωτικών Μουσικών ο Βέλκερ σημείωσε ότι ήταν ίδιο με το ελληνικό, με την διαφορά ότι οι Βαυαροί χρησιμοποιούσαν και το *φαγκότο* στις μπάντες τους, όπως συνέβαινε παλαιότερα και στην Ελλάδα. Καθότι όμως ήταν δύσκολο να βρεθεί εκτελεστής φαγκότου στην Ελλάδα, ο Βέλκερ πρότεινε την χρήση του Ντενόρ χόρν (εννοείται πιθανώς το χάλκινο τένορ χόρν). Στον τομέα της τεχνικής κατάρτισης ο Welker παρατήρησε ότι «οι εν Βαυαρία Στρατιωτικοί Μουσικοί έφτασαν εις μεγάλην τελειότηταν» λόγω της άρτιας εκπαίδευσής τους.

Για την εκπλήρωση της αποστολής του στην Βαυαρία, ο Christian Welker είχε συνεργασία με τον διευθυντή των Βαυαρικών Στρατιωτικών Μουσικών Peter Streck και το Ελληνικό προξενείο Μονάχου.[1071]

Περί αντιγραφής και διανομής μουσικών τεμαχίων (1861)

Στις 22 Δεκεμβρίου ο Επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών Λοχαγός Michael Mangel ενημέρωσε το Υπουργείο Στρατιωτικών ότι παρέλαβε τα *βιβλία* τα οποία έφερε από την Βαυαρία ο χαρακτηρισμένος αρχιμουσικός Christian Welker και ότι επρόκειτο να τα διανείμει τα μουσικά τεμάχια στα διάφορα Σώματα. Στο έγγραφό του ζήτησε από το Υπουργείο να διατάξει όπως τα βιβλία να τύχουν προσοχής στην μεταχείριση: «[...] αλλά παρακαλώ ευπειθώς το Υπουργείον, όπως, ευαρεστούμενον, διατάξει τα Σώματα αυτά, ώστε κατά την κυκλοφορίαν των εν Λόγω βιβλίων διατηρήσωσι αυτά καθαρώς και ενεργήσωσι όσον ένεστι ταχύτερον την αντιγραφήν».[1072]

Περί αργυρού λοφίου και σάκου ιματισμού των μουσικών (1862)

Στις 9 Ιανουαρίου ο Michael Mangel ανέφερε στο Υπουργείο Στρατιωτικών ότι του έγινε παρατήρηση από το Φρουραρχείο Αθηνών για το χρώμα του λοφίου που έφερε στο κράνος του. Υπερασπιζόμενος το δικαίωμα να φέρει το αργυρό χρώμα λοφίου, καθώς θεωρούσε ότι ανήκε στους επιτελείς του Πεζικού, ζήτησε από το υπουργείο να διατάξει σχετικά.

[1071] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 228.

[1072] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 257.

«Το Φρουραρχείον και παρετήρησέν μοι, ότι δεν δύναμαι να φέρω αργυρούν λοφίον επί του κράνους. Ο ευπειθώς υποφαινόμενος, νομίζω ότι τοιούτον οφείλω να φέρω· διότι Επιθεωρητής ων απασών των του Στρατού Μουσικών, δεν ανήκω βεβαίως εις ουδέν των Ταγμάτων του Πεζικού, αλλά μάλλον εις τους επιτελείς του Πεζικού. Όθεν οφείλω να φέρω αργυρούν λοφίον, καθώς και οι Υπασπισταί των Ταγμάτων· και τοσούτω μάλλον, καθ' όσον και αυτοί οι μουσικοί φέρουσι λοφίον λευκόν.

Όθεν ευπειθώς παρακαλώ το Σ. Υπουργείον όπως, ευαρεστούμενον, διατάξη τα περαιτέρω.

Μ: υ: Μάγγελ

Λοχ: Επιθ».[1073]

Την 1η Φεβρουαρίου ο Michael Mangel απευθύνθηκε εκ νέου στο Υπουργείο Στρατιωτικών ζητώντας την απαλλαγή των μουσικών από την υποχρέωση να φέρουν τον σάκο ιματισμού κατά την διάρκεια των παρατάξεων.

«Λαμβάνω την τιμήν να γνωστοποιήσω εις το Σ. τούτον Υπουργείον, ως εκ του καθήκοντός μου, ότι εις την τελετήν της 25 λήξαντος, παρετήρησα ότι οι μουσικοί των Ταγμάτων του Πεζικού του 4ου και 10ου έφερον τους σάκκους ιματισμού. Τούτου ένεκα ουχί μονον δεν έπαιζον ως έδει, αλλά και ηγωνίζοντο. και φυσικώ το λόγω δεν δύναται να παίζει ο μουσικός α.΄ον) διότι το βάρος του σάκκου εμποδίζει ουσιωδώς των πνευμόνων την ενέργειαν, και β.΄ον) τα αορτήρια του ειρημμένου σάκκου πιέζουσιν την μασχάλην τοσούτον, ώστε η ταχύτης των δακτύλων και η ενέργεια αυτών εμποδίζεται. Καθόσον όμως αφορά τον Σαλπιγκτήν δύναται να παίζει διότι α.΄) το σάλπισμά του δεν διαρκεί πολύ, β.΄) διότι δύναται να ανταλλάσση την μίαν χείραν διά της άλλης, εάν υποτεθή ότι εκουράσθη, και γ.΄) διότι ο σαλπιγκτής δεν ενεργεί διά των δακτύλων, ώστε να εμποδίζεται και η ταχύτης. Διά τους ανωτέρω όθεν λόγους παρακαλώ το Σεβαστόν Υπουργείον, όπως ευαρεστούμενον εγκρίνη ίνα μην φέρεαιν εν τω μέλλοντι εις τας παρατάξεις οι μουσικοί τους σάκκους, οίτινες ως αναφέρομεν φέρουσι προσκόμματα εις την εκτέλεσιν του καθήκοντός των

Μ: υ: Μάγγελ

Λοχ: Επιθ». [1074]

[1073] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 270.

[1074] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 279.

Η εξέγερση στο Ναύπλιο (1862)

Την νύχτα της 31ης Ιανουαρίου προς την 1η Φεβρουαρίου, έλαβε χώρα εξέγερση στο Ναύπλιο εναντίον της Βασιλείας του Όθωνα. Σε αυτήν έλαβε μέρος και η Στρατιωτική Μουσική του 1ου Τάγματος Πεζικού που έδρευε στο Ναύπλιο κατά την περίοδο αυτή. Διοικητής του Τάγματος ήταν ο Αντισυνταγματάρχης Αρτέμιος Μίχος και αρχιμουσικός ο Xavier Agius.

«Διὰ πυροβολισμῶν ἐδόθη τὸ σύνθημα τῆς στάσεως· ἀντεπεκρίναντο οἱ ἐν Ἀκροναυπλίᾳ καὶ αὐτοὶ ἐπὶ κεφαλῆς ἔχοντες τὸν Κορωναίον, Αρτέμην, Γρίβαν, Κατσικογιάννην, μετὰ τῶν ἀνθυπολοχαγῶν Δημοπούλου καὶ Παγώνη, καὶ τοὺς πολιτικοὺς συνωμότας Γ. Πετμεζάν, καὶ Πέτρον Μαυρομιχάλην, παιανιζούσης δὲ τῆς μουσικῆς κατέρχονται εἰς τὴν πόλιν. Ἐν ἀκαρεῖ τὸ Ναύπλιον ἐγένετο ἀνάστατον».[1075]

Από τις αρχές Φεβρουαρίου έως τις έως τα μέσα Μαρτίου διεξήχθησαν πολεμικές επιχειρήσεις πέριξ του Ναυπλίου. Επικεφαλής κυβερνητικών δυνάμεων 3200 ανδρών ήταν ο Υποστράτηγος Emmanuel Hahn.

«Ἐνῷ δὲ περὶ τὴν 9 ἑσπερινὴν ὥραν τῇ διαταγῇ τοῦ ἀρχηγοῦ οἱ ἀξιωματικοὶ Πονηρόπουλος, Σμόλεντς, Σωτήλης καὶ Μάμαλης συγκεντρώσαντες πολλοὺς ἐπρόκειτο νὰ σπεύσωσιν εἰς ἐπικουρίαν αὐτῶν, ἵνα προστατεύσωσι τὴν ὑποχώρησίν των, ὁ Γρίβας διατάξας τὸν σαλπιγκτὴν να ηχήσῃ “προσβολὴν” καὶ γενικώτερον πυροβολισμὸν ἐπί τινος σημείου, ἐξηπάτησε τοὺς κυβερνητικοὺς καὶ ἤρξατο βαθμηδόν τῆς ὑποχωρήσεως. ἤτις καὶ ἐγένετο ἐν τάξει».[1076]

Στις 17η Μαρτίου απορρίφθηκε αίτημα αμνηστίας των εξεγερμένων. Στις 24 Μαρτίου η κυβέρνηση εξέδωσε τελικά διάταγμα αμνηστίας, εξαιρώντας 19 στασιαστές.

«Τῇ διαταγῇ τοῦ Χάν, τῇ ἐπαύριον 8 Απριλίου Κυριακῇ τοῦ Πάσχα, ἅπασα ἡ στασιαστικὴ φρουρὰ μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν παρετάχθη πρὸ τῶν πυλῶν τῆς πόλεως ἵνα ὑποδεχθῇ τὸν νικητὴν στρατόν. Ὁ στρατηγὸς Χαν μετὰ τοῦ ἐπιτελείου του ἀπηύθυνε προσλαλιὰν καὶ ἐπιτιμήσεις καὶ νουθεσίας πρὸς τοὺς στασιαστὰς, καὶ αὐτοὺς μὲν διέταξε νὰ μεταβῶσιν εἰς Τύρινθον καὶ ἀναμείνωσι τὰς διαταγάς του, αὐτὸς δὲ μετὰ τοῦ Κυβερνητικοῦ στρατοῦ

[1075] Κυριακίδης, ό.π., τόμ. 2ος, σ. 130.

[1076] Στο ίδιο, σ. 145.

εἰσῆλθεν εἰς Ναύπλιον, παιανιζούσης τῆς μουσικῆς, καὶ κατέλαβε τὰ φρούρια καὶ τὴν στασιάσασαν πόλιν».[1077]

Σύμφωνα με την περιγραφή του Τρύφωνα Ευαγγελίδη, όταν η αίτηση αμνηστίας της 17 Μαρτίου δεν έγινε αποδεκτή από τον Στρατηγό Χαν, πολλοί των στασιαστών που δεν επιθυμούσαν να παραδοθούν ζητωκραύγασαν:

«Μετὰ ταῦτα μουσική παιανίζουσα καθ᾽ ὅλην τὴν πόλιν, καὶ συνοδευομένη ὑπὸ πλήθους πολιτῶν, ζητωκραυγούντων ὑπὲρ τοῦ ἔθνους διέδιδε τοῖς πᾶσι τὴν ἀπάντησιν τοῦ Χάν». [1078]

Στην συνέχεια διεξήχθησαν νέες διαπραγματεύσεις, όπου δόθηκε αμνηστία σε όλους τους στασιαστές, πλην 19 οι οποίοι εξαιρέθηκαν και υποχρεώθηκαν να εγκαταλείψουν διά παντός την χώρα.

«Υποβάλλομεν ἡμᾶς αὐτοὺς εἰς τὴν ἐγκατάλειψιν τοῦ πατρῴου ἐδάφους, ἀναχωροῦντες εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν μεθ' ὅλων ἐκείνων, ὅσοι ἐκ τῶν ἐνταῦθα θέλουν μᾶς ἀκολουθήσει. Μ. 'Αρτέμης, Δ. Στέλβαχ, Δ. Ν. Βότσαρης, Χ. Ζυμβρακάκης, Δ. Τριτάκης, Χ. Σ. Κατσικογιάννης, Π. Α. Μαυρομιχάλης, Κ. Δ. 'Αντωνόπουλος, Γρηγόριος Δημητριάδης, Σ. Ν. Ζαβιτζάνος, Γ. Α. Φραγγιᾶς, Θ. Μάνος, Γ. Κ. Παπαζαφειρόπουλος, Δ. Τσόκρης (ὁ κατ' ἀναγκαίαν εὐσπλαγχνίαν παρ' ἡμῶν παραληφθείς.) Δ. Πραΐδης, Χ. Γαρδ. Γρίβας, Σμόλεντζ, Γ. Πετμεζάς».[1079]

Ωστόσο ικανός αριθμός στασιαστών θέλησε να ακολουθήσει εξορισθέντες. Έτσι διατέθηκαν δύο πλοία των Μεγάλων δυνάμεων όπου επιβιβάσθηκαν περί τους 300 στασιαστές με προορισμό την Σμύρνη. Ανάμεσα στους αναχωρήσαντες ήταν και τα περισσότερα μέλη της Στρατιωτικής Μουσικής των δύο Ταγμάτων που συμμετείχαν στην εξέγερση.

«Ηρχισαν δὲ καὶ αἱ ἐπιβιβάσεις ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀτμοπλοίου. Οἱ μουσικοὶ τῶν δύο ταγμάτων, ἐξαιρουμένων ὀλίγων, ἠκολούθησαν τὴν ἐπιβίβασιν τῶν ἀναχωρούντων. Τὴν ἐπιοῦσαν, περὶ τὴν 8ην ὥραν π. μ. , ἐπεβιβάσθησαν καὶ οἱ λοιποὶ ἀξιωματικοί, ὁ ταγματάρχης Βότζαρης, ὁ Ζυμβρακάκης, ὁ ἀντισυνταγματάρχης Στέλβαχ, οἱ ἀνθυπολοχαγοί Δ. Γρίβας καὶ Χ. Κατζικογιάννης, οἱ ἀνθυπολοχαγοί Πραΐδης, Σμόλεντς και Μάνος καὶ οἱ ὑπίλαρχοι Χ. Γρίβας καὶ Δ. Τριτάκης, κατευοδοθέντες μέχρι τῆς παραλίας ὑπὸ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἀξιωματικῶν

[1077] Στο ίδιο, σ. 145-146.

[1078] Ευαγγελίδης, *Ιστορία του Όθωνος Βασιλέα της Ελλάδος*, ό.π., σ. 650.

[1079] Στο ίδιο, σ. 659.

ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀγγλικοῦ ἀτμοπλοίου. Σημειούσθω δὲ ὅτι πρὸ τῆς ἐπιβιβάσεως οἱ φεύγοντες αξιωμα τικοὶ ἔλαβον μεθ᾽ ἑαυτῶν καὶ τὸ ἐν τῷ ταμείῳ τοῦ ᾽Εράνου μένον ποσὸν τῶν 30,000 δραχμών. Οὕτω δέ, περὶ τὴν 10ην π. μ. ὥραν τῆς αὐτῆς ἡμέρας, τὰ δύο ξένα ἀτμόπλοια «Πελεκάν» καὶ «Κάστωρ» ἀπῆραν ἐκ τοῦ λιμένος Ναυπλίου, φέροντα περὶ τοὺς 300 πρόσφυγας, πολιτικοὺς καὶ στρατιωτικούς, οὓς ὡδήγησαν εἰς Σμύρνην. Οἱ ἐξόριστοι Ἕλληνες διέμενον ἐν τῷ Λοιμοκαθαρτηρίῳ, πρὸς οὓς ὁ γενικὸς διοικητής Σμύρνης διένεμε, καθ᾽ ἑκάστην, τὰ χρειώδη καὶ ἐπέτρεψεν ἐκ περιτροπῆς νὰ ἐξέρχωνται καθ᾽ ἡμέραν ἀνὰ 30 εἰς τὴν πόλιν· βραδύτερον δὲ ἐξελθόντες τοῦ Λοιμοκαθαρτηρίου, διέμενον ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς φιλανθρωπικοῖς καταστήμασι σιτιζόμενοι ἐκ συνεισφορῶν τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἰταλῶν. Βραδύτερον πολλοί τούτων διεσκορπίσθησαν εἰς διαφόρους ἄλλας πόλεις τῆς τε Τουρκίας, Κωνσταντινούπολιν, Προῦσαν, Θεσσαλονίκην καὶ Ἰταλίας καὶ Γαλλίας, Νεάπολιν, Μασσαλίαν, Ρουμανίαν καὶ ἀλλαχοῦ καί τινες δὲ ἐπέστρεψαν ἀποινεὶ εἰς ᾽Αθήνας».[1080]

Περί του Αρχιμουσικού Αντώνιου Φίτστουμ (1862)

Στις 22 Μαρτίου το 8ο ΤΠ απέστειλε έγγραφο στο Υπουργείο Στρατιωτικών με αίτημα τον υποβιβασμό του Αρχιμουσικού του τάγματος Αντώνιου Φίτστουμ στον βαθμό του μουσικού α΄ τάξεως, την επιστροφή του στην Μουσική της φρουράς Αθηνών από όπου προήλθε και την αντικατάσταση αυτού από τον συνταξιούχο μουσικό Φραγκίσκο Έμκε. Ο λόγος για το αίτημα του 8ου Τάγματος ήταν ότι ο Αντώνιος Φίτστουμ δεν ήταν σε θέση πλέον να εκτελεί τα καθήκοντά του λόγω αλκοολισμού. [1081] Το αίτημα για την αντικατάστασή του προήλθε μετά από έκθεση του Πειθαρχικού Συμβουλίου του Τάγματος.[1082]

Από το φύλλο μητρώου του προκύπτει ότι ο αρχιμουσικός αυτός είχε γεννηθεί στην Βαυαρία στις 12 Ιουνίου του 1827.[1083]

[1080] Στο ίδιο, σ. 661-662.

[1081] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ.540, Έγγραφο αρ. 295.

[1082] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 298.

[1083] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 300.

Αναδιάρθρωση των Ταγμάτων μετά τα Ναυπλιακά (1862)

Στις 9 Απριλίου και μετά την επικράτηση των κυβερνητικών δυνάμεων στο Ναύπλιο, εκδόθηκε Β.Δ. το οποίο προέβλεπε την διάλυση του 1ου και 2ου Τάγματος Πεζικού της φρουράς Ναυπλίου, τα οποία συμμετείχαν στην εξέγερση, και την μετακίνηση όσων ανήκαν σε αυτά σε άλλα τάγματα. Οι αριθμοί των Ταγμάτων 1ο και 2ο διαγράφτηκαν από τους αριθμούς των Ταγμάτων Πεζικού. Το διάταγμα προέβλεπε το σχηματισμό δύο νέων ταγμάτων με τους αριθμούς 11ο και 12ο.

Με βάση το Β.Δ. εκδόθηκε η υπ' αριθ. 6205 διαταγή του Υπουργού Στρατιωτικών Δημήτριου Βότσαρη, με την οποία διατάχθηκε να σχηματισθούν το 11ο και 12ο ΤΠ οι 395 υπαξιωματικοί και σαλπιγκτές του 1ου και 2ου Πεζικού κατανεμήθηκαν ως ακολούθως:

45 στο 4ο Τάγμα

45 στο 5ο Τάγμα

45 στο 6ο Τάγμα

110 στο 7ο Τάγμα

45 στο 8ο Τάγμα

105 στο 10ο Τάγμα.

Οι Στρατιωτικές Μουσικές του 1ου και του 2ου Τάγματος Πεζικού συγχωνεύθηκαν με αυτές του 9ου και 10ου ΤΠ αντίστοιχα.[1084]56

Στις 23 Απριλίου το 10ο Τάγμα και ενόψει της αναχώρησής του από την Αθήνα, ζήτησε ενημέρωση σχετικά με την Μουσική της Φρουράς Αθηνών, η οποία ανήκε στην δύναμή του.

«Επειδή το Τάγμα ετοιμάζεται προς αναχώρησιν, και επειδή η μουσική της φρουράς Αθηνών αποτελεί μέρος της δυνάμεως αυτού, παρακαλώ ευπειθώς το Υπουργείον να διατάξη εις ποίον των ενταύθα Ταγμάτων αύτη θέλει μετατεθεί».[1085]

Στις 27 Μαΐου νέος υπουργός Στρατιωτικών τοποθετήθηκε ο Σπύρος Μήλιος στην θέση του παραιτηθέντος Δημήτριου Βότσαρη. [1086]

Στις 25 Ιουνίου με Β.Δ. τα δέκα Τάγματα Πεζικού επανατοποθετήθηκαν στην Επικράτεια.

[1084] ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη, ό.π., Φ. 150, Έγγραφα αρ. 224, 224α.

[1085] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 540, Έγγραφο αρ. 319.

[1086] ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη, ό.π., Φ. 150, Έγγραφο αρ. 278

Πίνακας 63. Νέα τοποθέτηση Ταγμάτων Πεζικού, 1862

Τάγμα Πεζικού	Έδρα	Διάθεση λόχων
3ο ΤΠ	Πάτρα	1 Ρίο, 1 Πύλο, αποσπάσματα σε Ηλεία και Καλάβρυτα
4ο ΤΠ	Τρίπολη	1 Καλάμαις, 1 Σπάρτη, 1 Γύθειο
5ο ΤΠ	Μεσολόγγι	2 Βόνιτσα, απόσπασμα στην Ναύπακτο
6ο ΤΠ	Αγρίνιο	2 στην Ευρυτανία, 2 στον Βάλτο
7ο ΤΠ	Λαμία	Αποσπάσματα στην Φθιώτιδα
8ο ΤΠ	Αθήνα	
9ο ΤΠ	Ναύπλιο	1 Άργος, 1 Κόρινθο
10ο ΤΠ	Στυλίδα	Αποσπάσματα στην Ανατολική Φθιώτιδα, πλήρη Ουλαμό στο Ξηροχώριο
11ο ΤΠ	Αθήνα	
12ο ΤΠ	Αθήνα	

Σύμφωνα με το Β.Δ. « Εκ των εν Αθήναις φρουρούντων τριών ταγμάτων, θέλουσι χορηγήσθαι κατά σειράν και κατά τας εκάστοτε εκδιδομένας διαταγάς του Ημετέρου Υπουργού των Στρατιωτικών, εις μεν λόχος πλήρης εις Χαλκίδαν δύω δε εις Βοιωτίαν, Παρνασσίδα και Λοκρίδα, και εις εν Πειραιάν και Σύρον». [1087]

Περί κομβίων ιματισμού (1862)

Στις 28 Ιουνίου διατάχθηκε από το Υπ. Στρατιωτικών η κατασκευή μεταλλικών κομβίων ιματισμού άνευ αριθμών, καθώς μέχρι τότε οι στολές έφεραν μεταλλικά κομβία με τον αριθμό του τάγματος.

[1087] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 300-330α.

«Επειδή ως εκ των προκυπτουσών συνεχών μεταθέσεων εξ ενός εις άλλο σώμα, συμβαίνει ώστε οι οπλίται ενός Τάγματος να έχωσιν επί των ιματίων των διαφόρων αριθμών μετάλλινα κομβία, διατάττομεν όπως εις το μέλλον τα κατασκευαζόμενα μετάλλινα κομβία του Πεζικού ώσιν άνευ αριθμού.

Τα μέχρι τούδε υπάρχοντα θέλουν μένει εις χρήσιν των ανδρών οιουδήποτε αριθμού τυγχάνουσιν μέχρι της εξαντλήσεώς των.

Μόλα ταύτα πρέπει να ληφθή η δέουσα φροντίς όπως εις έκαστον τάγμα υπάρχουσιν όσον το δυνατόν ομοιάριθμα κομβία». [1088]

Το Φρουραρχείο Αθηνών περί παιανίσεως μουσικής (1862)

Στις 25 Μαΐου και μετά από διαταγή του Υπουργείου Στρατιωτικών, το Φρουραρχείο Αθηνών διέταξε όπως η Μουσική της Ιππαρχίας των Λογχοφόρων παιανίζει κάθε Τρίτη από τις 7μμ έως τις 9μμ στο *Ολύμπιον.* Αντίστοιχα η Μουσική του Πυροβολικού διατάχθηκε να παιανίζει κάθε Πέμπτη τις ίδιες ώρες στο *Ωδείον.*[1089]

Αίτημα Σχηματισμού Μουσικής του 10ου ΤΠ (1862)

Στις 19 Ιουνίου το 10ο ΤΠ υπέβαλε αίτημα σχηματισμού Στρατιωτικής Μουσικής σύμφωνα με το διάταγμα της 6ης Σεπτεμβρίου 1860.[1090]

Στις 27 Ιουνίου Michael Mangel πρότεινε στο Υπουργείο Στρατιωτικών την τοποθέτηση ως αρχιμουσικού στο 10 ΤΠ τον ήδη υπηρετούντα στο 6ο ΤΠ (χωρίς να αναφέρει όνομα, πιθανώς τον Andreas Seiller), ο οποίος δεν επιθυμούσε την παραμονή του σε αυτό το τάγμα, και του οποίου η θητεία έληγε και σκόπευε να παραιτηθεί. Πρότεινε ακόμη την τοποθέτηση τεσσάρων μουσικών υπεράριθμων από άλλα τάγματα. Επρόκειτο για τους 1ης τάξεως μουσικό Ιωσήφ Καπελέτη, 2ης τάξεως Νικόλαο Περρή, τον 3ης τάξεως Ιωάννη Δούζο και τον

[1088] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 302.

[1089] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 540, Έγγραφο αρ. 380.

[1090] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 385.

4ης τάξεως Τρύφωνα Κωνσταντίνου, οι οποίοι μαζί με τους σαλπιγκτές του Τάγματος θα σχημάτιζαν την Μουσική του 10ου ΤΠ. [1091]

Περί βιβλίων μουσικής του 10ου ΤΠ (1862)

Στις 26ης Ιουλίου το 10ο Τάγμα πλήρωσε αντίτιμο 275, 80 δραχμών για τα βιβλία της μουσικής που ήλθαν από την Βαυαρία για την Μουσική της Φρουράς Αθηνών, όσο αυτή ήταν προσκολλημένη στο τάγμα. Τα βιβλία παρέλαβε ο Επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών Michael Mangel προκειμένου να τα διανείμει στα υπόλοιπα Σώματα. Καθόσον Μουσική της Φρουράς Αθηνών προσκολλήθηκε στο 8ο ΤΠ, το μετασταθμεύον 10ο ΤΠ αιτήθηκε της απόδοσης του αντιτίμου αυτού από το τάγμα προσκολλήσεως της Στρατιωτικής Μουσικής της Φρουράς Αθηνών.[1092]

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι η Μουσική Φρουράς Αθηνών από τον Ιούλιο μήνα ανήκε διοικητικά στο 8ο ΤΠ.

Ρεπερτόριο από την Βαυαρία (1862)

Ο κατάλογος των βιβλίων της μουσικής που έφερε ο Christian Welker από την Βαυαρία, θεωρημένος στις 7 Δεκεμβρίου 1861 από τον τότε Υπουργό Στρατιωτικών Δημήτριο Βότσαρη περιείχε τρεις σελίδες με τίτλους του ρεπερτορίου, χωρισμένου σε 13 μέρη, αποτελούμενα από 6 έως 13 μουσικά τεμάχια έκαστο. Περιλαμβάνει ουβερτούρες, αποσπάσματα από όπερες, διπλό κοντσέρτο για κορνέτα με βαλβίδες και φλικόρνο, διάφορα είδη εμβατηρίων (Parade march, Festa march, Polka march, Defiler march, Armie march), μεγάλα ποτ-πουρί, ύμνους και χορευτική μουσική (Valse, Polka, Mazurka, Gallop, Polonaise). Οι συνθέτες του ρεπερτορίου ήταν οι Giuseppe Verdi, Richard Wagner, Carl Maria von Veber, Gioachino Rossini, Giuseppe Apolloni, Giacomo Meyerbeer, Étienne Méhul, Franz Lachner, Daniel Auber, Hippolyte André Chélard, Michele Carafa, Franz von Suppé και Peter Streck (αρχιμουσικός βαυαρικών Στρατιωτικών Μουσικών). [1093]

[1091] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 383.

[1092] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 428.

[1093] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. 430, 431.

Περί προμήθειας μουσικών οργάνων της Σχολής Ευελπίδων (1862)

Στις 8 Αυγούστου ο Μουσικοδιδάσκαλος της Σχολής Ευελπίδων Δημήτριος Διγενής αιτήθηκε την προμήθεια μουσικών οργάνων, καθώς είχε συγκροτήσει μουσικό σύνολο πνευστών μουσικών οργάνων στην Σχολή.

«Επειδή διά την οποσούν εντελή συμπλήρωσιν του αθροίσματος των οργάνων της υπό των μαθητών συγκροτουμένης μουσικής αρμονίας καθίστατε απαραιτήτως αναγκαία η προμήθεια οργάνων τινών· επισυνάπτω εγκλείστως εν τη παρούση μου κατάλογον δεικνύοντα το είδος εκάστου, την αξίαν, ως και το εργοστάσιον εκ του οποίου η προμήθεια αυτή θέλει είσθαι και επιτυχής ως προς την ποιότητα, και συμφέρουσα ως προς τας τιμάς, παρακαλώ ευσεβάστως την Διοίκησιν της Σχολής όπως ενεργήσει τα δέοντα διά την προμήθειαν αυτών, και όσον ένεστι ταχύτερον, ίνα κατά το ερχόμενον Σχολαστικόν έτος δυνηθώ να κάμω χρήσιν αυτών.

Δ. Διγενής». [1094]

Πίνακας 64. «Κατάλογος Εμφαίνων το είδος και την αξίαν των αιτουμένων οργάνων Εκ του εις Μόναχον εργαστασίου του G. Ottensteiner», 1862

Είδος Οργάνου	Θεμελιομένον εις τον τόνον	Αξία		Παρατηρήσεις
		Δρ.	Λ.	
Althorn	Eb	100	80	με 4 βαλβίδας (Cylindre)
: :	Bb	96		: 3 : :
Flugelhorn ή Clappenhorn	Bb	86	40	: 3 : :
Clar: Quarttino	Eb	64	80	με πλήρη μηχανισμόν (Avec toute son mechanisme)
Ottavino 5 κλ	Eb	19	20	

Το όλον Δραχμαί 367 : 20 Επί του ολικού τούτου ποσού θέλει γένει έκπτωση 10% ήτις θέλει χρησιμεύσει διά την μεταφορά των. Εν Πειραιεί τη 7 Αυγούστου 1862

Ο Διδάσκαλος της Μουσικής

Δ. Διγενής».[1095]

[1094] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ.444.

[1095] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ.446.

Αποστολή σαλπίγγων από την Μασσαλία (1862)

Στις 25 Αυγούστου το Ελληνικό Προξενείο της Μασσαλίας απέστειλε στο Υπουργείο Στρατιωτικών 30 σάλπιγγες «en Si bémol» που είχαν παραγγελθεί νωρίτερα, συνολικού κόστους 605, 55 δραχμών.[1096]

Αναφορά του 3ου ΤΠ περί της Μουσικής του (1862)

Στις 5 Σεπτεμβρίου ο Διοικητής του 3ου ΤΠ, που έδρευε στην Πάτρα, Αντισυνταγματάρχης Μιχαήλ Ροδίτης, απέστειλε πολυσέλιδη αναφορά στο Υπουργείο Στρατιωτικών υπογραμμίζοντας το ρόλο της Μουσικής του Τάγματος στην στρατιωτική και κοινωνική επιτέλεση στην πόλη της Αθήνας προηγουμένως και των Πατρών την τρέχουσα περίοδο, εκθέτοντας τα ζητήματα που ανέκυψαν από την αποδυνάμωση της Μουσικής και ζητώντας να καλυφθούν οι ελλείψεις της. Από την αναφορά συνάγεται ότι εκάστοτε ο υπασπιστής του τάγματος εξακολουθούσε ασκεί την επιμελητεία της Μουσικής (Intendant Officer) και ο αρχιμουσικός να διενεργεί την εκπαίδευση. Από την αναφορά γίνονται επίσης γνωστά τα ήδη επιτέλεσης της Μουσικής αλλά και τα προβλήματα στην σύνθεσή της εξαιτίας της απώλειας ορισμένων μουσικών για διάφορους λόγους.

«Ότε μετασχηματίσθησαν τα Συντάγματα σε αυθύπαρκτα Τάγματα προσδιορίσθησαν κατόπιν διά Βασιλ. Διατάγματος και οι μουσικοί ενός εκάστου αυτής. Το Τάγμα έκτοτε εφρόντισε και κατέβαλε τη Επιμελεία του Κυρίου Υπασπιστού του Τάγματος και του Αρχιμουσικού την μεγαλυτέραν προσπάθειαν προς καταρτισμόν και εκγύμνασιν της μουσικής του, και πραγματικώς ύστερον από πολύν κόπον και ύστερον από την ιδιαιτέραν επίβλεψιν του Κυρίου Διευθυντού των Μουσικών κατόρθωσε να καταρτίση αυτήν και να λαμβάνη εν Αθήναις ως δεν λανθάνη το Υπουργείον μέρος εις διαφόρους Υπηρεσίας της Φρουράς, δηλαδή εις κηδείας παρατάξεις, Ανάκτορα, Ιδιαιτέρας διασκεδάσεις των Αξιωματικών κλπ ενταύθα εις θέατρον, Χορούς εις την πλατεία εις γυμνάσια κλπ ώστε εκ της καλής αρμονίας της μουσικής ταύτης και οι πολίται ενταύθα καθό φιλόμουσοι έμεινον ευχαριστημένοι και ευχαρίστουν πάντοτε την Κυβέρνησιν διά τον διορισμόν του Τάγματος ενταύθα και οι Κύριοι Αξιωματικοί του Τάγματος επίσης δεν ηγανάκτουν εις την κράτησιν

[1096] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 541, Έγγραφο αρ. 14.

ήτις ενεργείτο διά την συντήρησιν αυτής· πλην μετά παρέλευσιν ολίγων μηνών εις κλαρετίστης μουσικός ΙΙ τάξεως τελειώσας τον Χρόνον της Υπηρεσίας του και έχων συμφέροντα εις Αθήνας αφέθη. από ταύτης της στιγμής ήρχισεν η μουσική του Τάγματος να χωλαίνη, ακολούθως ελθόντων των Ναυπλιακών και μεταβόν το Τάγμα μετά της μουσικής του εις το Στρατόπεδον, η μουσική αύτη μολονότι ήτο ελλειπής εκ του ουσιωδεστέρου τούτου οργάνου εφάνη όμως αν και αρτισύστατος οποσούν κατηρτισμένη, αλλ' η Χαρά ημών και των Κυρίων Αξιωματικών διά την κατά μάλλον ή ήττον καταρτισθησομένη μουσική μας επ' ολίγον μόνον διήρκησε, καθότι η αυτομολία προς τους στασιαστάς δι' ερωτικούς λόγους ενός κλαρινετίστου μουσικού εκ των καλητέρων μουσικών του Τάγματος, η άφεσις ενός κλαπαδορίστου μουσικού 1ης Τάξεως, η προσέλκυσις διά διαταγής του Αρχηγείου άνευ της συγκαταθέσεως ημών, και μετά ταύτα η οριστική αυτού παρά του 4ου Τάγματος μετάθεσις, ενός ετέρου φλαουτίστου μουσικού [.....]

Την έλλειψιν των μουσικών τούτων καθό αναγκαίων δις αναφέραμεν προς το Υπουργείον ίνα διατάξη την μετάθεσιν μουσικών τινών εκ των εις τα λοιπά Σώματα πλεοναζόντων αλλά το Υπουργείον μας απήντησε ότι η υπόθεσις αυτή θέλει θεραπευθή άμα εξέλθη προς Επιθεώρησιν των μουσικών ο Διευθυντής των Στρατιωτικών Μουσικών, εν τούτοις η μουσική του Τάγματος κατακερματισθείσα ούτω πώς δεν δύναται τις πλέον να ονομάση μουσικήν, και ως εκ τούτου δεν είναι εις κατάστασιν να λάβη μέρος εις ουδεμίαν Υπηρεσίαν του Τάγματος. Οι πολίτες αποδίδοντες την έλλειψιν ταύτην εις το Τάγμα παραπονούνται διά της Εφημερίδος διατί ο Διοικητής του Τάγματος δεν μεριμνά προς αναπλήρωσιν των 7 μουσικών, οι δε Κύριοι αξιωματικοί οίτινες συντηρούν ταύτην δικαίως αγανακτούμεν διότι προ πολλού η μουσική μη ων εις κατάστασιν έπαυσε να παιανίζει.

Ταύτα αναφέρομεν ευπειθώς προς το Σ. Υπουργείον».[1097]

Επέκταση της Αμνηστίας (1862)

Στις 7 Σεπτεμβρίου με νέο Β.Δ. επεκτάθηκε η αμνηστία που είχε εκχωρηθεί στις 30 Απριλίου στους στασιαστές του Ναυπλίου, συμπεριλαμβάνοντας τον Ιωάννη Ζυμβρακάκη, (αδελφό του Ταγματάρχη Χαράλαμπου Ζυμβρακάκη και Φρούραρχου Παλαμηδίου) και τους

[1097] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 65.

λιποτάκτες στρατιώτες κατά την παράδοση των φρουρίων στις κυβερνητικές δυνάμεις. Κατόπιν αυτού δόθηκε διαταγή να αποφυλακισθούν οι συλληφθέντες και να μην καταδιώκονται όσοι επανακάμπτουν στο στράτευμα.[1098]

Στις 22 Σεπτεμβρίου το Φρουραρχείο Αθηνών ενημέρωσε το Υπουργείο Στρατιωτικών για την επανάκαμψη στην Ελλάδα του μουσικού Αθανάσιου Σπάθη. Ο Αθανάσιος Σπάθης υπηρετούσε στο 1ο Τάγμα ΠΖ στο Ναυπλίου κατά την εκεί εξέγερση.

«Ο Μουσικός 3ης τάξεως του Α: Διαλυθέντος Τάγματος Αθανάσιος Σπάθης επανακάμψας εκ της αλοδαπής υπό την έποψιν του από 7 λήγοντος περί αμνηστειών Υψ. Β. Διατάγματος εμφανίσθη σήμερον εις ημάς.

Τούτου ένεκεν εξαιτούμεν την περί της κατατάξεώς του εις τον Στρατόν διαταγήν του Σ. Υπουργείου.

Τ. Λαζαρέτος».[1099]

Η Ψυχαγωγία και Διασκέδαση κατά την Οθωνική Περίοδο. (1837-1862)

Όπως προκύπτει από πρωτογενείς και δευτερογενείς πηγές, κατά την Οθωνική περίοδο η ψυχαγωγία και η διασκέδαση αποτελούσε μέρος της κοινωνικής και κοσμικής ζωής με σαφείς πολιτικές και διπλωματικές προεκτάσεις, καθώς οι συμμετέχοντες εκπροσωπούσαν την ελληνική πολιτική και στρατιωτική ηγεσία, τις ξένες διπλωματικές, προξενικές και στρατιωτικές αποστολές, τις διοικήσεις κρατικών οργανισμών και φορέων, επιφανείς οικονομικούς παράγοντες, τον επιστημονικό και πνευματικό κόσμο της εποχής. Η ψυχαγωγία και διασκέδαση στην βασιλική Αυλή συνίστατο σε, βασιλικούς χορούς, μουσικές συμφωνίες, χειμερινές εσπερινές συναναστροφές και βασιλικά γεύματα. Στις εκδηλώσεις αυτής της μορφής, συμμετείχε και η Στρατιωτική Μουσική.

[1098] ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη, ό.π., Φ. 150, Έγγραφο αρ. 325.

[1099] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 541, Έγγραφο αρ. 50.

Βασιλικοί χοροί

Ο πρώτος βασιλικός χορός διεξήχθη στην Αθήνα, το 1837 με την συμμετοχή της Στρατιωτικής Μουσικής του 3ου Τάγματος Πεζικού της Γραμμής, υπό την διεύθυνση του Βαυαρού Πρέντζεν.[1100]

Στον κατάλογο των προσκεκλημένων σε βασιλικό χορό της 10ης Νοεμβρίου 1844 καταγράφεται ο τίτλος ή η ιδιότητα, το ονοματεπώνυμο και η συνοδεία (εάν υπήρχε). Στον κατάλογο αυτό αλλά και σε επόμενους σημειώνονται οι πρέσβεις, οι πρόξενοι, οι αξιωματούχοι της Αυλής, τα μέλη της Γερουσίας και της Βουλής, το Υπουργικό Συμβούλιο, οι διευθυντές και οι πάρεδροι των υπουργείων, οι τακτικοί και οι επίτιμοι καθηγητές του πανεπιστημίου, οι δικαστικές αρχές, ο πρόεδρος και τα μέλη του Ελεγκτικού Συνεδρίου, το Γενικό Ταμείο, ο φρούραρχος και αξιωματικοί του Φρουραρχείου Αθηνών, ο διευθυντής και αξιωματικοί της Στρατιωτικής Σχολής Πειραιά (ΣΣΕ), το Γενικό Ταχυδρομείο, η Δημαρχία Αθηνών, οι διευθυντές του Νομισματοκοπείου, των Αρχαιοτήτων, της Τράπεζας, πολυάριθμοι επιφανείς πολίτες και ξένοι αξιωματικοί.[1101]

Οι ανακτορικοί χοροί φαίνεται ότι διεξάγονταν αρκετά συχνά. Για το διάστημα από 10 Νοεμβρίου 1846 έως 30 Μαρτίου 1847, είχαν προγραμματισθεί πέντε βασιλικοί χοροί.[1102]

Ενόψει ενός βασιλικού χορού, το φρουραρχείο όφειλε να αποστέλλει στα ανάκτορα καταλόγους με τα στοιχεία των αξιωματικών των διάφορων σωμάτων, οι οποίοι γνώριζαν ευρωπαϊκούς χορούς.[1103]

Για την συμμετοχή σε εκδηλώσεις των ανακτόρων, το *Αυλαρχείο επί των τελετών* έστελνε ονομαστικές προσκλήσεις και οι καλεσμένοι ήταν υποχρεωμένοι να δικαιολογήσουν

[1100] Γεώργιος Β. Τσοκόπουλος, *Παλαιαί Αθήναι – Η Βασίλισσα Αμαλία,* Χαϊδόπουλος, Αθήνα 1905, σ. 66. Σύμφωνα με τους ονομαστικούς καταλόγους των μουσικών της εποχής, το όνομα Πρέντζεν δεν εντοπίζεται σε κανένα σημείο. Πιθανότατα πρόκειται για τον αρχιμουσικό του Ιππικού Ignatz Pranzl.

Συνεπεία του θανάτου του Carl Koehler, φαίνεται ότι ο Ignatz Pranzl ανέλαβε αρχικά τις εκδηλώσεις αυτού του είδους και όχι ο αρχιμουσικός του 3ου ΤΠ Franz Seiller.

[1101] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχείο Ανακτορικών (περιόδου Όθωνος), Φ. 351, Έγγραφο αρ. 1.

[1102] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 8.

[1103] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 350, Έγγραφο αρ. 37.

εγγράφως την απουσία τους. Η συνήθεις αιτίες ή δικαιολογίες απουσίας ήταν η ασθένεια και το πένθος. [1104]

Σε κατάλογο κωλυομένων αξιωματικών λόγω ασθενείας ή πένθους, προσκεκλημένων σε χορό του 1857 καταγράφεται ως απόντας λόγω ασθένειας ο Διευθυντής της Στρατιωτικής Μουσικής Michael Mangel .[1105]

Στις ψυχαγωγικές εκδηλώσεις στα ανάκτορα, η Στρατιωτική Μουσική μετείχε κατόπιν υπηρεσιακού σημειώματος του Αυλάρχη προς το Φρουραρχείο Αθηνών.

«Αρ. 1046 Αθήνα 29 10βρίου 1857

Προς το Φρουραρχείον

Αθηνών III C. 17. δ.

Προσκαλείσθε να διατάξητε όπως οι Στρατ. Μουσικοί παιανίσωσιν εις τον Βασιλικόν χορόν της α΄ του ελευσομένου έτους όστις εν τοις Ανακτόροις λάβει χόραν».[1106]

Χειμερινές εσπερινές συναναστροφές

Σε έγγραφο της 8ης/20ής Ιανουαρίου του 1845 καταγράφεται κατάλογος προσκεκλημένων σε χειμερινή εσπερινή συναναστροφή (soirée dansante) στα ανάκτορα, με τους προσκεκλημένους να καλούνται να φέρουν πολιτική περιβολή *εκτός των εν ενεργεία αξιωματικών εξαιρουμένων των υποστρατήγων.* Στον κατάλογο των 154 προσκεκλημένων καταγράφονται διπλωμάτες, μέλη της Αυλής, μέλη Υπουργικού Συμβουλίου και της Γερουσίας, της Βουλής, αξιωματικοί, δικαστικοί, καθηγητές και άλλοι προσκεκλημένοι, με ή χωρίς συνοδεία συζύγων ή θυγατέρων.[1107]

[1104] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 350, Έγγραφα αρ. 42, 51.

[1105] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 351, Έγγραφο αρ. 146.

[1106] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 244, Έγγραφο 1046.

[1107] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 349, Έγγραφο αρ. 1.

Την 28η Ιανουαρίου 1858, το Αυλαρχείο κάλεσε με υπηρεσιακό σημείωμα, το Φρουραρχείο Αθηνών να διατάξει «όπως οι Στρατ. Μουσικοί παιανίσωσιν αύριον εν καιρώ της Βασιλικής συναναστροφής αρχομένης εις τας 8 ½ μ.μ. εν τοις Β. Ανακτόροις».[1108]

Βασιλικά γεύματα

Με υπηρεσιακό σημείωμα της 1ης Φεβρουαρίου 1858 το Αυλαρχείο κάλεσε το Φρουραρχείο Αθηνών να διατάξει «όπως οι Στρατ. Μουσικοί παιανίσωσιν αύριον εις τας 7 ώρας μ.μ εν καιρώ του Β. Γεύματος εις τα Β. Ανάκτορα». [1109]

Μουσικές συμφωνίες

Από πρωτογενείς πηγές των ετών 1845 και 1846 τεκμαίρεται ότι στα ανάκτορα πραγματοποιούνταν συναυλίες ευρωπαϊκής μουσικής, αποκαλούμενες μουσικές συμφωνίες, τις οποίες παρακολουθούσε η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία, οι ξένες αποστολές και επιφανείς πολίτες των Αθηνών. [1110]

Η μουσική ψυχαγωγία στο παλάτι περιλάμβανε ουβερτούρες, αποσπάσματα από όπερες, χορευτική μουσική και έργα Ευρωπαίων συνθετών, με αξιοσημείωτη προτίμηση στην Ιταλική μουσική, όπως παρατίθεται ενδεικτικά παρακάτω.[1111]

-Ouverture, Fra *Diavolo*, Daniel Auber

-Terzetto, Norma, Vincenzo Bellini

-Terzetto, Robert *le diable*, Giacomo Meyerbeer

-Arie and Finale, Second act, *Norma*, Vincenzo Bellini

-Cavatine, *I Capuleti e i Montecchi* (*Romeo et Juliette*), Vincenzo Bellini

-Duetto, *La straniera*, Vincenzo Bellini

[1108] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 244, έγγραφο 99.

[1109] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 244, Έγγραφο αρ. 119.

[1110] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 355, Ημερομηνία Εγγράφου 17 Φεβ/ 1 Μαρτίου 1845.

[1111] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 183, Έγγραφο αρ. 689.

-Duetto and Barcarole, *L'elisir d'amore*, Gaetano Donizetti

-Duetto, *Elisa e Claudio*, Saverio Mercadante

-Settinima e finale, *Ernani*, Giuseppe Verdi

-Duetto and Finale, *La sonnambula*, Vincenzo Bellini

-Duetto, *Norma*, Vincenzo Bellini

-Valse, *Wiener Tivoli-Musik*, Johann Strauss I

-Siciliana, *Robert le diable*, Giacomo Meyerbeer

-*Galop*, Joseph Lanner

-*Galop*, J. Strauss

-Duetto, *Mosè in Egitto* (Preghiera), Gioachino Rossini

-Duetto, *I puritani*, Vincenzo Bellini

-Septet, *Dom Sébastien*, Gaetano Donizetti

-Introduction and female choir, *Robert le diable*, Giacomo Meyerbeer

-Pas de Trois and Choir, *Guillaume Tell*, Gioachino Rossini

Έξωση του Όθωνα – Προσωρινή Κυβέρνηση (1862)

Στις 10 Οκτωβρίου έγινε η κατάληψη της πόλης των Αθηνών από τις αντικυβερνητικές δυνάμεις. Στις 11 Οκτωβρίου σχηματίστηκε Προσωρινή Κυβέρνηση υπό τον Δημήτριο Βούλγαρη, Κωνσταντίνο Κανάρη και Μπενιζέλο Ρούφο. Στις 12 Οκτωβρίου ο Όθωνας απήλθε οριστικά από την Ελλάδα. Το Υπουργείο Στρατιωτικών ανέλαβε ο Δημήτριος Μαυρομιχάλης. Φρούραρχος Αθηνών τοποθετήθηκε ο Βασίλειος Πετμεζάς και Στρατιωτικός Διοικητής της Πρωτεύουσας ο Ταγματάρχης Δημήτριος Παπαδιαμαντόπουλος.[1112]

[1112] Ευαγγελίδης, *Ιστορία του Όθωνος Βασιλέα της Ελλάδος*, ό.π., σ. 701, 703, 706, 719.

Το έγγραφο της έξωσης του Όθωνα συντάχθηκε στο στρατόπεδο του Πυροβολικού στην συνοικία Μπότσαρη από τον Επαμεινώνδα Δεληγιώργη, ο οποίος χρησιμοποίησε ως γραφείο το μεγάλο τύμπανο της Μουσικής του Πυροβολικού.[1113]

Αμοιβαία Μετάθεση (1862)

Στις 31 Οκτωβρίου το 3ο ΤΠ απέστειλε έγγραφο στο Υπουργείο Στρατιωτικών με αίτημα την αμοιβαία μετάθεση του αρχιμουσικού του Ιωάννη Μάγγελ με το αρχιμουσικό του 9ου ΤΠ Κάρολο Mangel.[1114] Ο Κάρολος δεν συναίνεσε. (Βλ. παρακάτω)

Περί διορισμού Υπεπιθεωρητού των Μουσικών (1862)

Στις 5 Νοεμβρίου ο Στρατιωτικός Διοικητής της Πρωτεύουσας Δημήτριος Παπαδιαμαντόπουλος πρότεινε στο Υπουργείο Στρατιωτικών τον διορισμό του αρχιμουσικού του 4ου ΤΠ Μιχαήλ Δεσύλλα ως Υπεπιθεωρητή των Μουσικών.

«Τον ενταύθα διαμένοντα αρχιμουσικόν του 4ου Τάγματος Μ. Δεσύλλαν προτείνομεν όπως το υπουργείον ευαρεστηθέν διορίση αυτόν ως υπεπιθεωρητήν των Μουσικών.

Δ. Παπαδιαμαντόπουλος».[1115]

Αναφορά του Michael Mangel στο Υπουργείο Στρατιωτικών (1862)

Στις 6 Νοεμβρίου ο Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Λοχαγός Michael Mangel απέστειλε αναφορά προς το Υπουργείο Στρατιωτικών περιγράφοντας περιστατικά που αφορούσαν στην υπηρεσία και συνέβησαν κατά την διάρκεια των προηγούμενων εβδομάδων, μετά την αλλαγή της διακυβέρνησης της χώρας. Σύμφωνα με την αναφορά του, ορισμένοι μουσικοί του ζήτησαν επιτακτικά να προτείνει τις προαγωγές τους ενώ σε άλλη περίπτωση ειδοποιήθηκε να μην μεταβεί στην Μουσική, καθώς υπέβοσκε συνομωσία σε βάρος του.

[1113] Εφ. *Εθνικός Κήρυξ*, Vol. XX, No 11, New York, November 1934, σ. 15.

[1114] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 541, Έγγραφο αρ. 93

[1115] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 98.

«Λαμβάνω την τιμήν ν' αναφέρω ευσεβάστως εις το Σεβαστόν Υπουργείον ότι, κατά τα μέσα του παρελθόντος μηνός μερικοί της φρουράς μουσικοί, Β΄ας Τάξεως, με είπον, ότι πρέπει να ωφεληθώμεν τόρα από τας περιστάσεις, και τρόπον τινά, ηθέλησαν να με αναγκάσωσι να ζητήσω δι' αυτούς από του Υπουργείον προβιβασμόν, εν ω και οι ίδιοι γιγνώσκουσιν ότι δεν υπάρχουσι χηρεύουσες θέσεις Α΄ης Τάξεως. Μετά τινας δε ημέρας, άλλοι της αυτής μουσικής Α΄ης Τάξεως, ηθέλησαν επίσης να με αναγκάση (και πάλιν διά να ωφεληθώσιν εκ των περιστάσεων) να ζητήσω δι' αυτούς έτερον προβιβασμόν, δηλαδή οι οι μουσικοί Α΄ης Τάξεως να θεωρώνται επιλοχίαι, οι δε της Β΄ας Τάξεως λοχίαι, οι δε της Γ΄ης Δεκανείς· εγώ δε απήντησα ότι, ούτε το εν, ούτε το άλλο δύναμαι να ζητήσω καθότι αντιβαίνει εις τον κανονισμόν. Επειδή δε, συμφώνως με την από 11 Αυγούστου του 1861 υπ' 6002 Διαταγήν του Υπουργού, δεν έπαυσα ν' ακολουθώ την τακτικήν μου υπηρεσίαν, διά τούτο, το παρελθόν Σάββατον, ευρισκόμενος εις το Σχολείον της μουσικής ταύτης, παρετήρησα πράγματα τα οποία δεν συμβιβάζονται καλώς προς την τάξιν της υπηρεσίας· χθες δε, εν ω ητοιμαζόμην να υπάγω εις το αυτό σχολείον, καθ' οδόν με απήντησεν εις μουσικός και μοι λέγει να μην υπάγω εις το σχολείον, διότι οι Μουσικοί προετοιμάζονται να συνομώσωσιν εναντίον μου, και φοβείται να μη μου κάμουν καμμία προσβολήν, ένεκα της αρνήσεως του προβιβασμού των· εγώ δε απέφυγα το τοιούτον και δεν υπήγα εις το σχολείον.

Ταύτα προς γνώσιν του Σ: Υ:, όπερ ευαρεστούμενον διατάξη τα δέοντα· διότι ούτοι νομίζουσιν ότι όλαι οι παρελθούσαι διαταγαί του Υ: δεν έχουσι πλέον καμμίαν ισχύν· τιουτοτρόπως δε, δεν τολμώμεν να εκτελέσωμεν την υπηρεσίαν μας.

Μ: υ: Μάγγελ

Λοχ: Επιθ». [1116]

Πρόταση αντικατάστασης του Michael Mangel (1862)

Στις 7 Νοεμβρίου ο Στρατιωτικός Διοικητής Αθηνών Ταγματάρχης Δημήτριος Παπαδιαμαντόπουλος απέστειλε νέο έγγραφο προς το Υπουργείο Στρατιωτικών παραθέτοντας μαρτυρίες των μουσικών που αφορούσαν στην συμπεριφορά του Michael Mangel απέναντί τους καθ' όλη την διάρκεια της υπηρεσίας του. Το έγγραφο περιείχε πολύ

[1116] Στο ίδιο, Έγγραφο, αρ. 102.

επιβαρυντικά στοιχεία για τον Michael Mangel, και κατέληγε με την πρόταση του Παπαδιαμαντόπουλου για αντικατάσταση του Mangel από πυροτεχνουργό, γνώστη της μουσικής, τον οποίο ενέκριναν και οι δύο αρχιμουσικοί Frans Seiller και Christian Welker. Στο έγγραφο σημειώνεται η ένδειξη *λίαν κατεπείγον.*

«Επιθεωρήσας ο υποφαινόμενος σήμερον του Μουσικούς της φρουράς ανήκοντες εις το 1ον τάγμα, ανέφερον άπαντες παράπονα κατά του Επιθεωρητού των Μουσικών Λοχαγού του Πεζικού Κ. Μ. Μάγγελ τα εφεξείς.

Ότι καθ' όλον το διάστημα της μέχρι τούδε υπηρεσίας του προσεφέρθη αυτοίς αναγόγως, και εξυβρίζων πάντοτε διά την παραμικράν αφορμήν.

Ότι ουδέποτε εδίδαξεν ως επιθεωρητής αυτούς ευμεθόδως.

Ότι κατά το Ναυπλιακόν Εθνικόν κίνημα πολλάκις ήκουσαν αυτόν περιϋβρίζοντα το έθνος, και ήδη δε πάλιν υποκόφως εκφραζόμενον κατά της νέας μεταπολιτεύσεως.

Ότι υποχρέωνε αυτούς να παιανίζουσιν το της Αρείας άσμα το οποίον ούτος και οι υιοί του συνέταξε και υπενθυμίζει εις αυτούς θλιβεράς αναμνήσεις.

Την σκανδαλώδην ταύτην διαγωγήν πληροφορηθείς όθεν σπεύδω να θέσω υπ' όψιν του Υπουργείου και να το παρακαλέσω όπως προκαλέση θέσπισμα απολύσεως της υπηρεσίας του αναφερομένου και διορίση ως επιθεωρητήν των Μουσικών τον εις τα Ναυπλιακά θριαμβεύσαντα Πυροτεχνουργόν Βρεντάνον περί της αδιαφιλονικήτου ικανότητος του οποίου και οι δύω Αρχιμουσικοί της ανωτέρω Μουσικής Σάϊλερ και Βέλκερ παρουσιασθέντες με διαβεβαίωσαν.

Προστίθεμαι συγχρόνως ότι επειδή άπαντες οι μουσικοί με εξέφρασαν τας μεγαλητέρας ευχαριστήσεις των διά τους ανωτέρω αρχιμουσικούς Σάϊλερ και Βέλκερ ο υποφαινόμενος τους εξέφρασα την απαιτούμενη ευαρέσκειαν διά του Α΄ Τάγματος.

Δ. Παπαδιαμαντόπουλος».[1117]

[1117] Στο ίδιο, Έγγραφο, αρ. 100. Στην Άρια Ναυπλίου είχαν σκοτωθεί αρκετοί επαναστάτες κατά τα Ναυπλιακά. Ήταν η περιοχή που κατόπιν στρατοπέδευσαν τα Κυβερνητικά Στρατεύματα υπό τον Emmanuel Hahn και ο τόπος όπου ανακοινώθηκε στους στασιαστές ότι δεν δίνεται αμνηστία. Βλ. Ευαγγελίδης, *Ιστορία του Όθωνος Βασιλέα της Ελλάδος*, ό.π., σ. 645, 649.

Η απομάκρυνση του Michael Mangel από την θέση του έγινε μεταξύ 8 και 11 Νοεμβρίου, όπως συνάγεται από αναφορά στον Τύπο της εποχής στις 12 Νοεμβρίου. «Ανέγνωμεν εν τινι εφημερίδι, ότι ο λοχαγός κ. Μικελίνος εξεδιώχθη ως ευνοούμενος του πεπτωκότος υπουργείου. Η διάδοσις αυτή είναι ψευδεστάτη. Αν ο κ. Μικελίνος ηυνοείτο, δεν θα επάθαινεν όσα έπαθεν υπό του Όθωνος, υπηρετήσας 32 ολόκληρα έτη ως υπολοχαγός, παυθείς από του 1833-1843 και στερηθείς δεκαετούς μισθοδοσίας, άλλως δε αι σχέσεις του, είναι συμβολική παράστασις των συναισθημάτων του. Τον τελευταίον του κ. Μικελίνου προβιβασμόν εξηγεί ευκόλως πας ο αναγιγνώσκων την τελευταίαν προς το υπουργείον αναφορά αυτού, εν η λέγει, ότι θ' ακολουθήση την οδόν του Αξελού προς ικανοποίησίν του. Ταύτα προς γνώσιν τινων ευπίστων».[1118]

Την επόμενη ημέρα και με νέα δημοσίευση, η ίδια εφημερίδα σημείωνε ότι:

«Εν αγνοία των διατρεξάντων, εδημοσιεύσαμεν εν τω χθεσινώ ημών φύλλω διατριβήν τινα υπέρ του κ. Μικελίνου χωρίς να προσθέσωμεν παρατήρησίν τινα. Μαθόντες σήμερον τα αίτια της απολύσεως του κ. Μικελίνου, διαβεβαιούμεν τον διατριβογράφον, ότι ο ανήρ ούτος επαύθη από του 1833-1843 ουχί ως μη ευνοούμενος υπό του Όθωνος αλλά ένεκα σοβαρών λόγων, και ότι υπάρχοντος γενικού μίσους κατά του κ. Μικελίνου ένεκα προς τους επαναστάτας και τον αρειμάνιον ελληνικόν στρατόν, ιδίως δε τους μουσικούς, συμπεριφοράς του, δεν ήτο δυνατόν να γείνη άλλως ή ν' απολυθή της υπηρεσίας προς αποφυγήν θλιβερών αποτελεσμάτων».[1119]

Περί συντάξεως των μουσικών (1862)

Στις 15 Νοεμβρίου, ο χαρακτηρισμένος Αρχιμουσικός Christian Welker υπέβαλε αναφορά προς το Στρατιωτικό Αρχηγείο στο όνομα όλων των στρατιωτικών μουσικών, με αίτημα την βελτίωση των συντάξεων τους, οι οποίες δεν επαρκούσαν για την συντήρηση των οικογενειών τους, μετά την αποστρατεία. Εντύπωση προκαλεί το γεγονός ότι ο Welker γράφει ως Έλλην, σημειώνοντας στην αναφορά του την φράση «νέα αναγέννηση της Πατρίδας». Από

[1118] Εφ. *Εθνοφύλαξ,* αρ. 141, Αθήνα 12/11/1862, σ. 4.

[1119] Εφ. *Εθνοφύλαξ,* αρ. 142, Αθήνα 13/11/1862, σ. 3.

τα αρκετά ορθογραφικά λάθη της αναφοράς, πιθανολογείται ότι αυτή συντάχθηκε από τον ίδιο τον Welker, ο οποίος σημειώνει το όνομά του ως Χρίστος.

«Ο

,Χαρακτηρισμένος Αρχημουσικός

Χρίστος Βέλκερ

προς

Το Στρατιωτικόν Αρχηγείον

Περί συντάξεως Μουσικών

Ο ευσεβάστως υποφαινόμενος λαμβάνων την τόλμην εν ονόματι απάντων των Στρατιωτικών Μουσικών να παρακαλέσει το Σεβαστόν Αρχηγείον ευαρεστούμενον λάβει πρόνειαν περί της Βελτιώσεως του μέλοντος των Στρατιωτικών Μουσικών.

Πας Στρατιωτικός κατατασόμενος ευελπίζεται να προαχθή εις βαθμόν ανώτερων και ούτω πως ενώ συμπληρώσει τα της συντάξεως έτη δύναται να εξασφαλίσει ανάλογον πόρον ζωής. Ο Στρατιωτικός μουσικός όμως εφ' όσων και αν υπηρετήσει εις ουδέναν άλλον βαθμόν δύναται να φθάσει ή του Αρχημουσικού, ώστε μετά την συμπλήρωσιν των ετών της συντάξεως λαμβάνει εντελεί σύνταξιν, ήτις δεν αναλογεί (δυσδ.) με τον μισθόν ον εν υπηρεσίαν λαμβάνει ώστε καθήσταται αδύνατον να διαθρέψει εαυτόν και την οικογενειάν του εάν έχει τοιαύτη, η δε ηλυκεία ούσα προβεβεικαία εμποδίζει αυτόν προς εξακολούθησιν της τέχνης του ώστε να δύναται να πορίζεται τα προς το ζην.

Διά ταύτα παρακαλείται το Σεβαστόν Αρχηγείον όπως ευαρεστούμενον να ενεργήσει περί της αναλόγου βελτιώσεως της Συντάξεως των Στρατιωτικών μουσικών καθ' όσον είναι δίκαιον και ευελπιζόμεθα ότι εις την νέαν αναγένεσιν της Πατρίδας η Σεβαστή Κυβέρνησις θέλει λάβει πρόνιαν και περί του μέλοντος των Στρατιωτικών Μουσικών.

Ο

Ευπιθέστατος

Χ. Βέλκερ

Χαρ. Αρχημουσικός».[1120]

[1120] Στο ίδιο, Έγγραφο, αρ. 110.

Επί της αναφοράς του Welker ο Δημήτριος Παπαδιαμαντόπουλος επισημείωσε ότι θεωρεί ορθά όσα ανέγνωσε και πρότεινε την λήψη μέτρων από την κυβέρνηση για την επίλυση των ζητημάτων αυτών.

«Αθήνα την 16 Νοεμβρίου 1862

Ο Στρατιωτικός Διοικητής Αθηνών και Πειραιώς

Προς το Υπουργείον των Στρατιωτικών

Υποβάλλομεν την παρούσαν αναφέροντες ευσεβάστως ότι τα εν την παρούσαν αναφοράν εκθετόμενα παράπονα των Μουσικών άκουσα ο υποφαινόμενος κατά την ενεργηθείσαν επιθεώρησιν, διέταξα και ανέφερεν εγγράφως ο αναφερόμενος αρχιμουσικός τα οποία θεωρώ λίαν ορθά και παραίτια του να μη δυνάμεθα εν τω Ελληνικώ Στρατώ να έχωμεν Μουσικούς καταλλήλους διά την έλλειψιν του μέλλοντος, επί παραδείγματος χάριν οι αρχιμουσικοί της μουσικής ταύτης υπηρετούντες προ τριάκοντα ετών τους (δυσδ.) ο βαθμός του επιλοχίου και του λοχίου και ούτω καθ' εξής.

Φρονώ όθεν ότι η Σεβ. Κυβέρνησις πατρικώς μεριμνώσα να βελτιώση την τύχην των διά καταλλήλου θεσπίσματος.

Δ. Παπαδιαμαντόπουλος». [1121]

Μουσική Φρουράς Αθηνών – Παύση του Michael Mangel (1862)

Στις 20 Νοεμβρίου ο Δημήτριος Παπαδιαμαντόπουλος υπέβαλε αναφορά προς το Υπουργείο Στρατιωτικών σχετικά με την Μουσική της Φρουράς Αθηνών. Στην αναφορά του καυτηρίαζε τον τρόπο τοποθετήσεων των μουσικών κατά την αναδιοργάνωση του 1861 από τον Michael Mangel. Επίσης πρότεινε στην σύσταση Σχολείου Μουσικής υπό τους Franz Seiller και Christian Welker και του Επιθεωρητή της Μουσικής, καθώς και την αναβάθμιση του βαθμολογίου των μουσικών και της εξίσωσής του με αυτούς της μάχιμης δύναμης του στρατού. Από το έγγραφο συνάγεται ότι ο Michael Mangel είχε ήδη παυθεί από τα καθήκοντά του.

«Επί του Υπουργείου Βότσαρη σχηματισθησών των Μουσικών των Ταγμάτων επί τη προτάσει του μέχρι τούδε Διευθυντού των Μουσικών Λοχαγού Μάγκελ, ετοποθετήθησαν οι διάφοροι

[1121] Στο ίδιο.

μουσικοί κατά το δοκούν αυτού, και ως εκ τούτου η Μεγάλη Μουσική της Φρουράς κατήντησε ως μία Μουσική Τάγματος, διότι ως εβεβαιώθημεν ο ανωτέρω Διευθυντής επεραιάσθη από συμπαθείας εις άλλα Τάγματα εις τα οποία ήσαν Αρχιμουσικοί ο Υιός του και ο Αδελφός του, ή διότι το πρώην Υπουργείον αναγκασθέν ενέδωσεν εις προτάσεις των Διοικητών των Ταγμάτων και ετοποθέτησεν τους καταλληλότερους Μουσικούς εις τας Μουσικάς αυτών, οι οποίοι μη δυνάμενοι να ζήσωσιν εις τας Επαρχίας αφέθησαν οι πλείστοι.

Διά ταύτα ο υποσημειούμενος θεωρών λίαν αναγκαίον διά τας παρούσας και μελλούσας περιστάσεις ότε θα επισωρευθούν εις την πρωτεύουσαν αφ' όλα τα μέρη ξένοι διάφοροι, συνάμα δε και διότι θα υποδεχθή ο νέος Ηγεμών, προτείνω ίνα η Μουσική της Φρουράς καταρτισθεί από τους εξής βαθμολόγους.

από 2 Αρχιμουσικούς αλλασσομένους κατ' εβδομάδα και από

Μουσικούς 1ης Τάξεως 12

ομοίως 2ης : 12

: 3ης : 12

: 4ης : 12

Συνάμα δε να σχηματισθή Σχολείον Μουσικής από τους Ανωτέρω 2 Αρχιμουσικούς και υπό την διηνεκήν επιτήρησιν του επιθεωρητού των Μουσικών εις το οποίον εκπαιδευθώσι Τριάκοντα Δόκιμοι οι οποίοι θέλουν χρησιμεύσει προς συμπλήρωσιν εκκενωμένων θέσεων της Μεγάλης Μουσικής· εκ των Μουσικών των Ταγμάτων τινες πρέπει να συνίστανται ως εφ' εξής

Από 1.΄ Αρχιμουσικόν

1 Τάξεως 4

2 : 4

3 : 4

4 : 4

Εκτός των ανωτέρω προτείνω όπως εκδοθή θέσπισμα διά του οποίου ν' αντιστοιχούν αι βαθμολογίαι των Μουσικών με τας της Μαχίμου δυνάμεως ως εφ' εξής.

Οι Αρχιμουσικοί με Βαθμ. Ανθυπασπιστού.

Οι Μουσικοί I Τάξεως : Επιλοχίου

: II : Λοχίου

: III : Δεκανέως

: IIII : Υποδεκανέως ή Στρατιώτου

Δ. Παπαδιαμαντόπουλος».[1122]

Θέσπισμα της Προσωρινής Κυβέρνησης περί τάξεως των Μουσικών (1862)

Στις 22 Νοεμβρίου η Προσωρινή Κυβέρνηση εξέδωσε *θέσπισμα* προσδιορίζοντας τους βαθμούς των στρατιωτικών μουσικών και τα διακριτικά της στολής τους, υιοθετώντας πλήρως τις προτάσεις του Παπαδιαμαντόπουλου.

«ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ

Προτάσει του Υπουργού των Στρατιωτικών διατάττομεν

ο αρχιμουσικός έχει βαθμό ανθυπασπιστού

ο Μουσικός α΄ τάξεως βαθμόν Επιλοχίου

ο Μουσικός β΄ : : Λοχίου

ο Μουσικός γ΄ : : δεκανέως

ο Μουσικός δ΄ έχει τάξιν στρατιώτου.

Τα χαρακτηριστικά του αρχιμουσικού και των μουσικών μένουσι τα κανονισμένα, με τη διαφορά ότι ο μουσικός γ΄ τάξεως φέρει γύρωθεν του περιλαιμίου βαμβακερόν σειρήτιον πλάτους 0,μ 002 του χρώματος των διακριτικών του Σώματος εις ο ανήκει, ο μουσικός β΄ τάξεως δύω τοιαύτα σειρήτια απέχοντα αλλήλων κατά 0,μ 002, ο δε μουσικός α΄ τάξεως τρία, απέχοντα αλλήλων κατά 0,μ 002.

Εις τον αυτόν Υπουργόν ανατίθεται η εκτέλεση του παρόντος Θεσπίσματος

Αθήνισι τη 22 Νοεμβρίου 1862. Ο Πρόεδρος

Δ.Γ. Βούλγαρης

Κ: Κανάρης

μ. Ρούφος

Ο Υπουργός των Στρατιωτικών

[1122] Στο ίδιο, Έγγραφο, αρ. 103.

Δ. Μαυρομιχάλης».[1123]

Βρεντάνος-Νέος Διευθυντής των Στρατιωτικών Μουσικών (1862)

Στις 24 Νοεμβρίου ο Αρχιπυροτεχνουργός και νέος Διευθυντής των Μουσικών Βρεντάνος, απευθύνθηκε στο Φρουραρχείο Ναυπλίου ζήτησε οδηγίες για την ιεραρχική διεκπεραίωση της αλληλογραφίας του. Το έγγραφο αυτό είναι το πρώτο εξερχόμενο έγγραφο που αποστέλλεται από τον νέο Διευθυντή των Στρατιωτικών Μουσικών και φέρει τον αριθμό 1.

« Αρ. 1

Ναύπλιο τη 24 9βρίου 1862

Ο

Διευθυντής των Μουσικών

του Στρατού

Προς

Το Φρουραρχείο Ναυπλίας

Περί Ιεραρχίας

Επειδή αγνοώ ως Διευθυντής των Μουσικών, αν πρέπει ν' απευθύνομαι απ' ευθείας προς το υπουργείον των Στρατιωτικών, ή διά του ενταύθα φρουραρχείου, διά τας τυχών αιτήσεις μου επί των αναγκών των Μουσικών του Στρατού, παρακαλώ το φρουραρχείον τούτο όπως ευαρεστούμενον διαβιβάσει την παρούσαν μου προς το αρμόδιον ίνα διατάξη διά ποίας οδού πρέπει να ενεργώ τας αιτήσεις μου.

Βρεντάνος

Φρουραρχείον Ναυπλίου

Προς

Το υπουργείον των Στρατιωτικών

εις Αθήνας

Υποβάλλεται η παρακείμενη αναφορά του

[1123] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 86.

Διευθυντού των Μουσικών Βρετάνου διά να διατάξη ότι εγκρίνη».[1124]

Το 9ο Τάγμα για την μετάθεση του Κάρολου Mangel (1862)

Στις 28 Νοεμβρίου το 9ο ΤΠ (Αθήνα) ενημέρωσε το Υπουργείο Στρατιωτικών ότι ο Αρχιμουσικός Κάρολος Mangel δεν συναινούσε στην αμοιβαία μετάθεση μετά του ανεψιού του Ιωάννη, του 3ου ΤΠ, καθώς είχε μόλις αφιχθεί στο Τάγμα από το Ναύπλιο οικογενειακώς.[1125]

Τηλέγραφος στην Στρατιωτική Υπηρεσία (1862)

Στις 3 Δεκεμβρίου καταγράφεται για πρώτη φορά στρατιωτικό τηλεγράφημα που αφορούσε στρατιωτικούς μουσικούς.

Το τηλεγράφημα εστάλη από το Φρουραρχείο Τρίπολης προς το Υπουργείο Στρατιωτικών στις 3 Δεκεμβρίου και ώρα 4:25΄ μ.μ και έφτασε στο Υπουργείο στις 5:8΄ μ.μ.

«Υπουργείο Στρατιωτικών

Αθήνα

Απαιτείται ταχέα αποστολή δύο σαλπιγκτών διά εν λόχον και ενός τυμπανιστού διά τους εθελοντάς.

Ο λόχος δεν έχει σαλπιγκτές

Φρούραρχος Τριπόλεως

Κουμενδαράκης».[1126]

Στις 26 Νοεμβρίου 1858 έγιναν τα εγκαίνια του πρώτου υποβρύχιου τηλεγραφικού καλωδίου μεταξύ Πειραιώς και Σύρου. Χρησιμοποιήθηκε το 1862 για στρατιωτικούς σκοπούς στην εξέγερση του Ναυπλίου. Η Τρίπολη ήταν το τέλος της τηλεγραφικής γραμμής κατά την εποχή.[1127]

[1124] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 116. Ο Αντώνιος Βρεντάνος ήταν ιδιώτης πυροτεχνουργός. Βλ. ΦΕΚ 46Α'/27 Μαΐου 1881, σ. 298-299. Πρβλ. ΦΕΚ 12Α΄/31 Μαρτίου 1879, σ. 81.

[1125] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 112.

[1126] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 94.

[1127] Ευαγγελίδης, *Ιστορία του Όθωνος Βασιλέα της Ελλάδος*, ό.π., σ. 597, 656, 664, 692.

Κρατήσεις Μισθοδοσίας Αξιωματικών υπέρ Στρατιωτικών Μουσικών (1863)

Κατόπιν της υπ. αριθ. 17400 Εγκυκλίου Διαταγής του Υπουργού Στρατιωτικών Ιωάννη Κλίμακα της 11ης Αυγούστου, ανεστάλη από την 1η Ιουλίου του έτους, η από συγκροτήσεως των Ταγμάτων έως τότε διενεργούμενη κράτηση από τον μισθό των Αξιωματικών υπέρ των Στρατιωτικών Μουσικών. Συνεπεία αυτού, έπαυσε και το επιμίσθιο στους χαρακτηρισμένους αρχιμουσικούς.[1128]

Andreas Seiller εναντίον Μάρκου Δεσύλλα (1863)

Τον Σεπτέμβριο μήνα και λίγο πριν την άφιξη του Γεωργίου Α΄, ο Andreas Seiller δημοσίευσε «διατριβή» στον Τύπο των Αθηνών, καταφερόμενος με σφοδρότητα εναντίον του αρχιμουσικού του 5ου ΤΠ Μάρκου Δεσύλλα, υπερασπιζόμενος με θέρμη τον Michael Mangel. Σύμφωνα με τα αναγραφόμενα του Seiller ο Μάρκος Δεσύλλας εποφθαλμιούσε την θέση του διευθυντή των Μουσικών, χωρίς να διαθέτει τα απαραίτητα προσόντα.

«Κύριε Συντάκτα του Φωτός

Τότε μόνο εις τόπος διοικείται καλώς ότε πριν ει συμβή αδίκημά τι φροντίζουσι άπαντες εις την πρόληψιν τούτου·

Θα ήτο γελοίο βεβαίως να χαράξωμεν και τας ολίγας ακολούθους λέξεις διά τον αρχημουσικόν του 5ου πεζικού τάγματος Μ. Δεσούλα εάν δεν μας ελάνθανε ότι ούτως ενεργεί δι' όλως πονηρών και καταχθονίων μέσων να απομακρύνη και αύθις της διευθύνσεως των Μουσικών τον όλως διακεκρυμμένον και επίσημον διευθυντήν Λοχαγόν Κ. Μάγγελ και διά των τοιούτων μέσων του να καθέξη ούτος την θέσιν ταύτην· ως εκ τούτου αναγκαζόμεθα αν και με λύπην μας να ενδιατρίψωμεν επ' ολίγον εξιστορούντες ή μάλλον φωτίζοντες το κοινόν τι εστί Μάγγελ και τι εστί Δοσούλας· ας μας συγχωρήση δε ο Κ. Μάγγελ αν ευρισκόμεθα εις την ανάγκην προς στιγμήν να τον συγκρίνωμεν με τον ως είρηται Δεσούλα, τον οποίον εν άλλη στιγμή ουδόλως συλλογιζόμεθα. Και περί μεν του κυρίου Μάγγελ κρίνοντες περιττόν πάντα έπαινον αρκούμεθα μόνον να είπωμεν ότι ούτος ελθών εν Ελλάδι από της εποχής Καποδηστρίου και φέρων τον βαθμόν υπολοχαγού και διευθυντού

[1128] ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη/ Κατάλογος Α΄/Αρχείον περιόδου Γεωργίου Α΄/Αρχείο Υπουργείο Στρατιωτικών, Φ. 180, Έγγραφο αρ. 143

οφελείσας τα μάλα την μουσικήν της Ελλάδος έλαβεν τον βαθμόν του λοχαγού· αναδείξας έκτοτε πλείστους όσους διακεκριμμένους μουσικούς και αρχιμουσικούς· ως προς δε τον Δεσούλα παραλπείποντες παν συνάδον με τον πρότερον βίον του και περιοριζόμενοι εις το στάδιόν του. Λέγομεν "ότι και αυτός ο ίδιος αν ρανίδα συνειδήσεως έχη δεν δύναται ν' αρνηθή" ότι μόλις προ ετών προβιβασθείς αρχιμουσικός διά των γνωστών μέσων, δεν έχη ουδέ την ικανότητα του ήδη βαθμού του, ουδέ τον τρόπο της διοικήσεως και του ήδη ολιγαρίθμου προσωπικού του ως λίαν τραχύς, επομένως ας μη λησμονή ο άνθρωπος ότι στερείται το όλως σύντονον προς επιτυχή διεξαγωγήν των έργων του την καθαρά ακοήν της ότι όχι μόνον την ικανότητα της διοικήσεως των μουσικών δεν κέκτηται, αλλ' ουδ' αυτού του ευτελεστάστου στοιχείου ταύτης γιγνώσκη, επομένως ας μην ονειροπωλή ο κύριος ούτος προσδοκών τας τοιαύτας θέσεις εναμβρυνόμενος εις τα αισχρά και ….. μέσα του διότι ας μη πιστεύση ποτέ ότι ταύτα θέλουσιν σφαγιάσει τον προωρισμόν, την ήδη καλλίστην διεύθυνσιν των μουσικών, και την ωσήμεραι χάριν της επαγρύπνου αξίας παντός επαίνου διευθύνσεως του κυρίου Μάγγελ πρόοδον τούτων. Τας άνωθεν λέξεις ως και εν αρχή της διατριβής μας ούτω και ήδη προσθέττομεν ότι ηναγκάσθημεν να γράψωμεν ουχί ένεκα πάθους προς τον Δεσσούλα, ή άλλης τινός αιτίας προς τον Κ. Μάγγελ ειμί διά να φωτίσωμεν τους αρμοδίους ότι αν το τοιούτον συμβή μεγάλως θέλωμεν αδικηθεί ημείς και οι υφ' ημάς μουσικοί, διότι εκτός των άλλων ελλείψεων του Δεσούλα ούτως είναι και όλως αμαθής και αγράμματος συναρμολογών μόλις ψηφίον ψηφίον την υπογραφήν του.

Ο υπεύθυνος συντάκτης »[1129]

Α. ΣΑΙΛΕΡ (αρχιμουσικός)

Από το κείμενο συνάγεται ότι ο A. Seiller είτε δεν γνώριζε την ακριβή περίοδο της άφιξης των Mangel στην Ελλάδα και ότι η θέση του Επιθεωρητή των Μουσικών ενόψει της άφιξης του βασιλιά Γεωργίου Α΄ ακόμη διακυβευόταν. Φαίνεται ότι ο Seiller ήθελε να προκαταβάλει αποφάσεις υποδεικνύοντας στο υπουργείο Στρατιωτικών την τοποθέτηση του Michael Mangel.

[1129] Εφ. *Φως*, αρ. 541, Αθήνα 17/9/1863, σ. 2.

Κεφάλαιο 7ο

Περίοδος Βασιλείας Γεωργίου Α΄ (1863-1913)

Η Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Αθηνών στην Τουλόν της Γαλλίας (1863)

Από επιστολή του μουσικοδιδάσκαλου της Σχολής Ευελπίδων Δημήτριου Διγενή προς τον Δάσκαλό του Νικόλαο Χαλικιόπουλο Μάντζαρο, τεκμαίρεται ότι η Μουσική της φρουράς Αθηνών τον Οκτώβριο του 1863 είχε μεταβεί στην πόλη Toulon της Γαλλίας με την φρεγάτα «Ελλάς» προκειμένου να συμμετάσχει σε τελετή υποδοχής του νέου Βασιλιά της Ελλάδας Γεώργιου Α΄ στην πόλη αυτή.

Η μετάβαση αυτή αποτελεί την πρώτη γνωστή αποστολή Ελληνικής Στρατιωτικής Μουσικής στο εξωτερικό.

Στην ίδια επιστολή σημειώνεται ότι στον Δημήτριο Διγενή είχε ανατεθεί με διαταγή να συνθέσει τρεις Ύμνους, ήτοι α)τον Βασιλικό Ύμνο για να ψάλλεται στην Θεία Λειτουργία και στις επίσημες εκδηλώσεις (Πολυχρόνιο), β) τον Εθνικό Στρατιωτικό Ύμνο για να παιανίζεται από την Στρατιωτική Μουσική της Φρουράς Αθηνών, γ) τον Ύμνο του Βασιλικού Λαβάρου.[1130]

Ο Michael Mangel εκ νέου Επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών (1863)

Στις 10 Δεκεμβρίου με την υπ' αριθ. 34048 διαταγή «περί Τοποθετήσεως των Αξιωματικών εις τα σώματα και καταστήματα» ο Michael Mangel τοποθετήθηκε εκ νέου ως Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών.

« Εις την επιθεώρησιν των Στρατιωτικών μουσικών

Ο λοχαγός Πεζικού Μάγγελ Μιχαήλ».[1131]

Υπενθυμίζεται ότι ο Michael Mangel είχε καταταγεί το 1825 στο Γ΄ Τάγμα του Τακτικού Στρατού υπό τον Φαβιέρο ως Ανθυπολοχαγός. Με αυτή του την ενέργεια υπήχθη στο Πεζικό

[1130] ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 709, Έγγραφο αρ, 92, Επιστολή του μουσικοδιδάσκαλου της Σχολής Ευελπίδων Δημητρίου Διγενή προς τον Νικόλαο Μάντζαρο

[1131] ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη, ό.π., Φ. 180, ό.π., Έγγραφο αρ. 186ια.

και στο Σώμα των αξιωματικών. Αντίθετα, όσοι παρέμεναν στις τάξεις των μουσικών, δεν είχαν δυνατότητα προαγωγής περαιτέρω. Όλοι οι μετέπειτα Διευθυντές των Στρατιωτικών Μουσικών ήταν αξιωματικοί Όπλων, γνώστες λίγο ή πολύ της Μουσικής.

Οι αρχιμουσικοί μέχρι το σημείο αυτό, είχαν καταληκτικό βαθμό αυτόν του Επιλοχία και μόνο κατά την περίοδο της Προσωρινής Κυβέρνησης το 1862 έφτασαν να προάγονται στον βαθμό του Ανθυπασπιστή.

Κανονισμός της Στολής του Στρατού (1864)

Με Β.Δ. της 4ης Μαρτίου καθορίστηκαν οι διατάξεις του Κανονισμού της Στολής του Στρατού.

«Μουσικοί

Οι Αρχιμουσικοί και μουσικοί φέρουσιν την στολήν του σώματος εις το οποίον ανήκουσι, τα δε χαρακτηριστικά του βαθμού των μένουσιν ως μέχρι τούδε.

Αι επωμίδες αυτών καταργούνται.

Τα χαρακτηριστικά σημεία των σαλπιγκτών μένουσιν ως μέχρι τούδε».[1132]

Αλλαγή του Οπλόσημου των Μουσικών (1864)

Με διαταγή του Υπουργού Στρατιωτικών Πάνου Κορωναίου της 7ης Απριλίου 1864 επήλθε η χρήση της άρπας ως οπλόσημο για τους μουσικούς όλων των σωμάτων. Η αλλαγή αυτή έγινε για λόγους ομοιομορφίας, καθώς το προηγούμενο διάστημα η άρπα είχε αντικαταστήσει στην Στρατιωτική Μουσική του Πυροβολικού τον Όφι.

«Βασίλειον της Ελλάδος

Το

Υπουργείον των Στρατιωτικών

Προς

Άπασας τας Στρατιωτικάς Αρχάς

Το Β^{ον} Διάταγμα της 10 Φεβρουαρίου Ε.Ε το κανονίζον την στολήν του Στρατού όριζε ότι τα χαρακτηριστικά σημεία του Αρχιμουσικού και των μουσικών μένουσι ως μέχρι τούδε. Επειδή

[1132] ΦΕΚ 10Α΄/4 Μαρτίου1864, σ. 50.

δε διά του από 10 Μαΐου Π.Ε θεσπίσματος της προσωρινής Κυβερνήσεως περί στολής του πυροβολικού κανονίζοντος ως χαρακτηριστικών των μουσικών άρπα χρυσοκέντητος αντί του όφεως διατάσσομεν διά το ομοιόμορφον όπως τα χαρακτηριστικά του Βαθμού του Αρχιμουσικού και μουσικών απάντων των Σωμάτων, μένουσι όπως έχουσι, αντικαθιστωμένου μόνον του όφεως δι' άρπας χρυσοκέντητου και αργυροκέντητου κατά το χρώμα των κομβίων του Σώματος.

Αθήνα την 7 Απριλίου 1864

Ο

Υπουργός

Π. Κορωναίος».[1133]

Ο Πάνος Κορωναίος ήταν αξιωματικός του Πυροβολικού.

Νικόλαος Mangel (1864)

Τον Ιούνιο του 1864 ο οκτάχρονος υιός του Michael Mangel Νικόλαος, μετέβη στην Σμύρνη όπου έδωσε «Concerto, εν ω τοσούτον επέτυχεν, ώστε εχειροκροτήθη και εθαυμάσθη υπό του φιλομούσου κοινού της Σμύρνης» Ο νεαρός Mangel έτυχε ιδιαίτερης φροντίδας από την Μάσινγκα Κλάδου, «ήτις εδέχθη εις την οικία της τον ρηθέντα μουσουργόν λίαν φιλοστόργως και σχεδόν ως υιόν της, συντελέσασα τα μέγιστα, τη συνδρομή της επίσης ευγενούς κ. Κουταβέλη και του εκλαμπροτάτου προξένου της Ιταλίας κ. Venios, εις το να αναδειχθή ο μικρός ούτος μουσουργός και επιτύχη του σκοπού του».[1134]

Περί αναρρωτικών αδειών με αποδοχές (1864)

Με Β.Δ. της 18ης Ιουλίου 1864 καθιερώθηκε μεταβίβαση της αρμοδιότητας χορήγησης αναρρωτικής άδειας μετ' αποδοχών σε υπαξιωματικούς, μουσικούς και στρατιώτες για

[1133] ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη, ό.π., Φ. 180, Έγγραφο αρ. 231. Στην πραγματικότητα πρόκειται για λύρα και όχι άρπα, καθώς η άρπα έχει τριγωνικό σχήμα. Βλ. M.L. West, Αρχαία Ελληνική Μουσική, Παπαδήμα, Αθήνα 2004, σ. 68-70, 98.

[1134] Εφ. *Εθνοφύλαξ*, αρ. 528, Αθήνα 16/6/1864, σ. 3.

χρήση ιαματικών υδάτων ή για ανάρρωση κατ' οίκον, πλέον του Υπουργού Στρατιωτικών και σε δευτερεύοντες στρατιωτικές αρχές.

«Η χορήγησις αδείας μετ' αποδοχών εις τους υπαξιωματικούς, μουσικούς και στρατιώτας προς χρήσιν ιαματικών υδάτων ή λόγω αναρρώσεως διά την εστία των κατά τας διατάξεις των άρθρων 2 και 3 του Β. Διατάγματος της 28 Ιουλίου 1861 η ανατιθέμενη εις την έγκρισιν μόνον του επί των Στρατιωτικών Υπουργού, δύναται να μεταβιβασθή υπ' αυτού και εις δευτερευούσας στρατιωτικάς αρχάς, η δε βεβαίωσις της ανάγκης χορηγήσεως τοιαύτης αδείας δύναται ν' ανατεθή υπό του ίδιου του Υπουργού και εις ειδικάς επιτροπάς, όπου δεν υπάρχουν Στρατιωτικαί Υγειονομικαί Επιτροπαί».[1135]

Κατάταξη τυμπανιστών στην Εθνοφυλακή (1864)

Στις 9 Δεκεμβρίου καταγράφεται η κατάταξη δύο τυμπανιστών με υποχρέωση υπηρεσίας δύο ετών, στην Εθνοφυλακή νομαρχίας Αττικής και Βοιωτίας, υπό τον Πάνο Κορωναίο, με αντιμισθία 18 δραχμών και πληρωτέα από το δημοτικό ταμείο. Οι δύο τυμπανιστές, Αγγελής Γιουρούκος και Αναστάσιος Δήμου, τοποθετήθηκαν στο 1ο και 2ο Τάγμα Εθνοφυλακής Αθηνών αντίστοιχα.[1136]

Η Εθνοφυλακή συγκροτήθηκε αρχικά το 1843 αποτελούμενη από πολίτες ηλικίας 20 έως 50 ετών. Στην συνέχεια συμπεριέλαβε η σύνθεσή της και αξιωματικούς του στρατού.[1137]

Με νόμο της 9 Οκτωβρίου 1861 τροποποιήθηκε ο οργανισμός της και ουσιαστικά συγκροτήθηκε εκ νέου.[1138]

Ο οργανισμός της βασίστηκε σε Νόμο του Βελγίου, οποίος προέβλεπε εκτός των άλλων και την κατάταξη τυμπανιστών, οι οποίοι μισθοδοτούνταν από τον Δήμο και όχι από την κεντρική κυβέρνηση.[1139]

Η Εθνοφυλακή προσέφερε εργασία σε απολυμένους τυμπανιστές του στρατού.

[1135] ΦΕΚ 64Α΄/6 Αυγούστου 1864, σ. 205.

[1136] Εφ. *Εθνοφύλαξ*, αρ. 652, Αθήνησι 11/12/1864, σ. 3.

[1137] «Οι Εθνοφύλακες», *Μπουκέτο*, αρ. 359, Αθήνα 12/2/1931, σ. 152.

[1138] Εφ. *Νέα Κέρκυρα*, αρ. 190, Κέρκυρα 28/10/1861, σ. 1.

[1139] Εφ. *Αιών*, αρ. 2022, Αθήνα 12/4/1862, σ. 2.

Για το Σώμα της Εθνοφυλακής, ο Michel Mangel μελοποίησε το ποίημα του Γεώργιου Παράσχου με τον τίτλο «Ο Εθνοφύλαξ». Αυτό το εμβατήριο-άσμα είχε πανελλήνια απήχηση και μνημονεύονταν στον Τύπο έως την δεκαετία 1930. Το ακριβές έτος σύνθεσης του εμβατηρίου δεν είναι γνωστό. Εικάζεται ότι συνετέθη τα πρώτα έτη της συγκρότησης του σώματος της Εθνοφυλακής (1862). Το Σώμα της Εθνοφυλακής διαλύθηκε λίγα χρόνια μετά την έλευση του βασιλιά Γεωργίου Α΄.[1140]

> Ο «Εθνοφύλαξ» του Γεώργ. Παράσχου, το οποίον τονισθέν υπό του αρχιμουσικού της φρουράς Μικελίνου Μάγγελ, έγινε αμέσως δημοτικότατον και εψάλλετο καθ' όλην την Ελλάδα. Και κατά την επιστράτευση ακόμη του 1885, του Θεοδώρου Δηλιγιάννη, αι μουσικαί, αίτινες μας εσυνώδευον εις τα γυμνάσια ανέκρουον το εμβατήριον τούτο. Οι στίχοι του Παράσχου ήσαν γοργότατοι, και η μουσική απλή μεν αλλ' ενθουσιώδης, διό ήρμοζεν εις τα χείλη πάντων ημών, οίτινες είμεθα προϊόντα άλλης γενεάς.[…]. Δύο τετράστιχα του άσματος του Παράσχου παρουσιάζουν όλη την υφή του σώματος τούτου. Το πρώτο δεικνύει οποία ήτο η πειθαρχία εν αυτώ.
>
> Εθνοφύλακες καυμένοι
>
> Πάει πλέον η σκλαβιά
>
> Και δεν λυώνομεν δεμένοι
>
> Σαν λιοντάρια στην σκλαβιά
>
> Το άλλο εδείκνυεν την φιλαρέσκειαν των ιδιορρύθμων αυτών στρατιωτών
>
> Σε δαχτυλιδένια μέση
>
> Το σπαθί κ' εγώ φορώ,
>
> Κι όπως θέλω και μ΄αρέσει
>
> Την πατρίδα μου φρουρώ.[1141]

[1140] Εφ. *Εθνικός Κήρυξ,* αρ. 6074, Νέα Υόρκη 13/12/1931, σ. 10.

[1141] Εφ. *Έθνος,* αρ. 2877, Αθήνα 16/2/1922, σ. 1.

Το 1885, κατά την επιστράτευση επί Θεόδωρου Δηλιγιάννη, ο τότε Υπουργός Στρατιωτικών Δημήτριος Βότσαρης διέταξε όπως όλες οι στρατιωτικές μπάντες παιανίζουν το εμβατήριο αυτό. Ο Δημήτριος Βότσαρης υπήρξε ο εισηγητής των στρατιωτικών ασμάτων στον Ελληνικό Στρατό.[1142]

Ανώτερος βαθμός αποστρατείας Αρχιμουσικού (1865)

Με Β.Δ. του Γεωργίου Α΄ της 30ής Ιανουαρίου 1865 οι Αρχιμουσικοί που τίθεντο σε αποστρατεία και μόνο αυτοί, λάμβαναν τον βαθμό του *ανώτερου Αρχιμουσικού*, αντίστοιχου του Ανθυπολοχαγού.

«Γεώργιος Α΄ κτλ

Έχοντες υπόψιν το άρθρον 3 […]

Διά μόνην την κατάστασιν της αποστρατείας καθίσταται βαθμός ανωτέρου Γενικού Αρχιάτρου, ανώτερου Γενικού επιμελητού αντιστοιχών με τον βαθμόν του Υποστρατήγου και ανώτερον Αρχιμουσικού αντιστοιχών με τον του Ανθυπολοχαγού.

Εις τον αυτόν Υπουργόν ανατίθεται η εκτέλεσις του παρόντος Διατάγματος.

Αθήνα την 30 Ιανουαρίου 1985

Γεώργιος».[1143]

Παραίτηση Andreas Seiller – Αποστρατεία Franz Seiller (1865)

Σε έγγραφο του Υπουργείου Στρατιωτικών της 2ας Αυγούστου, αναγράφονται οι μεταβολές στο στράτευμα κατά τον μήνα Ιούλιο. Στο έγγραφο σημειώνεται η παραίτηση του Andreas Seiller στις 7 Ιουλίου και η προαγωγή του Φραγκίσκου Seiller στον βαθμό του ανώτερου Αρχιμουσικού στις 23 Ιουλίου, οπότε και αποστρατεύθηκε.[1144]

[1142] «Οι Εθνοφύλακες», *Μπουκέτο,* ό.π., σ. 152.

[1143] ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη, ό.π., Φ. 180, ό.π., Έγγραφο αρ. 260, σ.2

[1144] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 324, 324α-σ.3, 324 σ. 4.

Αίτημα αποστολής μουσικών οργάνων από το 2ο ΤΠ (1865)

Με έγγραφο της 29ης Δεκεμβρίου από την Χαλκίδα προς το Υπουργείο Στρατιωτικών, το 2ο ΤΠ ζήτησε την αποστολή μουσικών οργάνων με σκοπό την συγκρότηση Στρατιωτικής Μουσικής. Στο έγγραφο επισυνάφθηκε σχετικός κατάλογος 23 μουσικών οργάνων. Ο κατάλογος περιλάμβανε τα μουσικά όργανα που προέβλεπε η εγκύκλιος της 31ης Μαρτίου 1861.

«Όργανα αναγκαιούντα προς καταρτισμόν Μουσικής κατά την από 31 Μαρτίου 1861 και υπ' αριθ. 5148 εγκύκλιον.

Κλαρίνο Es	1
: Be	4
Terzino	1
Ottavino	2
Κλειδοκέρας	1
Αλτ-χορν C	1
Κέρατα ή Αλτ-χορν Es	2
Σάλπιγξ υψιλή B	1
: : Φα	2
: Χαμηλή C	1
Τρομπόνια	2
Βομβαρδόνια	2
Μέγα τύμπανον	1
Μικρόν :	1
Κροτάλων ζεύγος	2
Ολικώς	23

Εθεωρήθη διά το ακριβώς

Ο

Υπασπιστής

(δυσδ.)»[1145]

Συγκρότηση Στρατιωτικής Μουσικής 9ου Τάγματος (1866)

Με διαταγή του Υπουργείου Στρατιωτικών της 21ης Φεβρουαρίου 1966 συγκροτήθηκε η Μουσική του 9ου ΤΠ με έδρα την Κέρκυρα. Αρχιμουσικός τοποθετήθηκε αρχικά ο Xavier Agius. Συνολικά τοποθετήθηκαν 13 σαλπιγκτές και μουσικοί, οι οποίοι μετατέθηκαν από

[1145] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχείο περιόδου Γεωργίου Α΄/Αρχείο Υπουργείου Στρατιωτικών, Φ.193, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 27604.

Στρατιωτικές Φιλαρμονικές διαφόρων Ταγμάτων Πεζικού. Οι περισσότεροι μετατιθέμενοι μουσικοί κλήθηκαν να εφοδιαστούν με τα μουσικά όργανα που είχαν χρεωμένα από τα τάγματά τους.

Τα επιπλέον απαραίτητα μουσικά όργανα κλήθηκε να χορηγήσει η Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών και η Επιτροπή των γραφικών εξόδων του υπουργείου.

«Βασίλειον Της Ελλάδος

Το

Υπουργείον των Στρατιωτικών

Προς

Σχηματίζομεν την μουσικήν του 9ου Τάγματος εκ των εξής ανδρών.

1 του Αρχιμουσικού Αγίου Σαβερίου

2 του Μουσικού δ.΄ ταξ# Ιω# Κατσανδρή μικρόν τύμπανον } του 10ου Τάγματος

3 : δ.΄ : Π. Χατζή Λέλεκα φλάουτον

4 : δ.΄ : Στυλ. Μαργιέλου Κλαρίνον es

5. Σαλπ. Στρατ# Γ. Μιτσάκην μέγα Τύμπανον } του 1ου Τάγματος

6 : Μάνθου Κλαρίνον es } του 3ου Τάγματος

7 : Δ. Βούλγαρη Τρομπόνιον }

8 : Σ . Σίσκου σαλπιγ# es του 4ου Τάγματος

9 : Β. Παπαδοπούλου Κλαρίνον Β. του 6ου :

10 Μουσικού β.΄ Τάξεως Κ. Τζαβελλοπούλου αλτχορν

11 : Γ.΄ : Γ. Ζαχαροπούλου φλιγγελχορν } του 8ου Τάγματος

12. : Γ.΄ : Μ. Λομπέτη μπάσσο

13 Σαλπιγτ# Δημ#. Ιωάννου Σαλπιγ# Β χαμηλή

Οι υπ' αριθ# 2,4,6,7,8,9, 12 και 13 μουσικοί θέλουσι λάβει μεθ' αυτών τα όργανά των.

Ο Επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών θέλει παραδόσει εις το 9ον Τάγμα εν μέγα τύμπανον, όπερ έχει δι' αποδείξεως από την Κεντρικήν αποθήκην προς επισκευήν, το οποίον θέλουσιν λάβει με ταυτών οι εις το 9ον Τάγμα μετατιθέμενοι μουσικοί του 10ου .

Η Επιτροπή των γραφικών εξόδων του Υπουργείου θέλει χορηγήση εις το 9ον Τάγμα

1 εν αλτ χορν

1 εν φλύγελ χορν

1 εν τερτζίνον

1 εν οτταβίνον

Τα σχετικά Τάγματα θέλουσι διατάξη τους ανωτέρω μουσικούς να μεταβώσιν όσον τάχεον εις Κέρκυραν.

Ο Υπουργός

Β. Πετιμεζάς».[1146]

Σε νεότερη κατάσταση των ανδρών της Στρατιωτικής Μουσικής στην θέση του Αρχιμουσικού καταγράφεται ο Φραγκίσκος Έμκε. [1147]

Όπως φαίνεται και στην περίληψη εκάστου εγγράφου, ο Έμκε ανακλήθηκε στην ενέργεια προκειμένου να τοποθετηθεί στην θέση του Αρχιμουσικού.[1148]

Από επιστολή της συζύγου του Xavier Agius προς τον Βασιλιά Γεώργιο Α΄ με αίτημα την αναστολή της μετάθεσης του στις 25 Φεβρουαρίου 1866, συνάγεται ότι ο αρχιμουσικός αυτός είχε προϋπηρεσία στην φρουρά 19 έτη (εννοείται των Αθηνών), εκ των οποίων τα 13 ως αρχιμουσικός, και είχε υπηρετήσει επί πολλά έτη στο Ναύπλιο. Είχε επίσης ενδεκαμελή οικογένεια.[1149]

[1146] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 3739.

[1147] Στο ίδιο, «Ονομαστικός Κατάλογος των μουσικών εξ ων σχηματισθήσεται η Μουσική ήτις μέλλει να μεταβή εις Κέρκυραν».

[1148] Στο ίδιο, «Περίληψη εκάστου εγγράφου», αρ. πρωτοκόλλου 20461.

[1149] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 4998.

Οι αναφορές προς τα ανάκτορα μελών οικογενειών των στρατιωτικών μουσικών με αιτήματα μεταθέσεων ή κατάταξης, ήταν σύνηθες φαινόμενο, όπως καταγράφεται σε πληθώρα εγγράφων των ΓΑΚ.

Επαναφορά κρατήσεων υπέρ Μουσικής (1866)

Με Διαταγή του Υπουργείου Στρατιωτικών της 28ης Φεβρουαρίου επανήλθαν οι κρατήσεις από την μισθοδοσία των αξιωματικών, υπέρ των Στρατιωτικών Μουσικών και της Βιβλιοθήκης τεχνικών όπλων.

«Η από 2 Ιουλίου 1863 υπ' αριθ. 17400 εγκύκλιος του υπουργείου ακυρούται.

Από 1ης τρέχοντος μηνός θέλουν ενεργείσθαι επί του μισθού των Αξιωματικών αι προ της εκδόσεως της ανωτέρω εγκυκλίου ενεργούμεναι κρατήσεις διά τας μουσικάς και βιβλιοθήκας των τεχνικών όπλων». [1150]

Προμήθεια μουσικών οργάνων (1866)

Σε κατάλογο μουσικών οργάνων της 5ης Μαΐου, τον οποίο υπογράφει ο Michael Mangel και επρόκειτο να σταλεί στην Μασσαλία για την διενέργεια προμήθειας από τον κατασκευαστή V. Daniel, καταγράφεται για πρώτη φορά ανάμεσα σε άλλα, η παραγγελία χάλκινων μουσικών οργάνων του Adolph Sax, τα λεγόμενα Sax-horns. Εκ του καταλόγου φαίνεται ότι κατά την περίοδο αυτή γίνεται προσπάθεια για την αναβάθμιση του οργανολογίου, του ηχοχρώματος και του ηχητικού όγκου των Στρατιωτικών Μουσικών. Ωστόσο, το διαπασών που ζητήθηκε έπρεπε να είναι παλαιού (ancient) χορδίσματος για όλα τα μουσικά όργανα.

[1150] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 1603.

Πίνακας 65. Παραγγελία μουσικών οργάνων από τον οίκο Daniel, 1866

«Αριθ. καταλόγου	Με τας τιμάς ενός εκάστου εις φράνκα	Ποσόν των οργάνων	Προς φράνκα	Ποσόν εις φράνκα
46	2 Clarinette Mi b, 13 clés, 2 anneaux fa #, buis.	2	55	110
46	6 : Si b : : :	6	55	330
137	grande flûte Mi b, grenadille, 5 clés maillehort	1	25	25
137	flûte tierce fa : : :	2	25	50
57	petite flûte Mi b	2	20	40
4	Cornet à piston Si b sans autre tons	2	112	224
3	: Victoria : : : : et sans boite	4	85	340
8	Sax-horn Contralto Si b	4	55	220
11	: Baryton Si b	1	90	90
25	Trompette 3 pistons, 2 tons, fa et mi b	3	65	195
109	: 3 gros pistons, : : :	6	46	276
	Saxtromba baryton Si b, 3 gros pist : pavillon en avant	6	83	498
122	Cor d'harmonie, 3 pist :, 3 tons, Mi b, fa et Si b haut	4	70	280
19	Trombone Si b 3 pist : pavillon en avant	8	80	640
14	Sax- horn Contre bass Mi b	4	120	480
75	Grosse Caisse à corde (très soigné)	1	70	70
	Becs pour Clarinette Si b	9	3	27
	: : : Mi b	5	3	15
	Anches pour Clar : Si b, 3^{fs} la douzaine 1er qualité	12	3	36
	: : : Mi b, : :	8	3	24
65	Clairon d'ordonnance Française Si b	30	16	480
69	Trompettes : de Cavalerie Mi b	10	16	160
	Cymballes de Constantinople à 50^{f} la paire	3	50	150
	N : B : ancien diapason pour tous les instruments	φράνκα		4760»[1151]

[1151] Στο ίδιο, Ημερομηνία εγγράφου 5/5/1866.

Στον κατάλογο που εστάλη στο Υπουργείο Στρατιωτικών και στην επικεφαλίδα αναγράφεται : « Catalogue des instruments de musique de la manufacture de V : Daniel, fournisseur du Conservatoire, de l'armée, de la Marine ec ec Rue Paradis 18 Marseille ».[1152]

Προμήθεια μουσικών οργάνων με δωρεά του Βασιλιά Γεωργίου Α΄ (1866)

Στις 20 Ιουνίου το 9ο ΤΠ με αίτημα προς το Υπουργείο Στρατιωτικών ζήτησε την αναστολή προμήθειας από την Ευρώπη λόγω καθυστέρησης της παράδοσης αυτών, αιτούμενο την προμήθεια μουσικών οργάνων από την αγορά της Κέρκυρας καθώς οι τιμές τους ήταν προσφορότερες. Στο έγγραφο επισυνάφθηκε σχετικός κατάλογος με την αξία της προμήθειας να ανέρχεται στις 728 δραχμές.

«9ον Τάγμα Πεζικού

Κατάλογος

Των απαιτουμένων οργάνων προς σχηματισμόν της Μουσικής του Τάγματος

Είδος οργάνων	Χρηματική ποσότητα		
	Δρ.	Λ.	
Βομβαρδόνιον Es με 4 κύλινδρα εστολισμένο με Placfon	180		Γερμανικόν νέον
Όμοιον fa με τρία κύλινδρα	150		: :
Sax chorn	110		: :
Τρομπόνιν piston	75		Γαλλικόν
Τρόμπα Es κυλινδρική εστολισμένη με Placfon	100		Γερμανικόν
Τρόμβα Β.΄ άλτο a piston	66		:
Όμοια	50		Γαλλική
άθροισις	728		
Ήτοι δραχμαί επτακόσιαι εικοσιοκτώ			

Εν Κερκύρα τη 20 Ιουνίου 1866

Η Διοίκησις του Τάγματος (δυσδ.)»[1153]

[1152] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 17763.

[1153] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 13469.

Ωστόσο το Υπουργείο επισημείωσε επί της αναφοράς του τάγματος ότι ελήφθησαν οικονομικά μέτρα τα οποία δεν επέτρεπαν καμία τέτοια δαπάνη.

Τελικά τα μουσικά όργανα του 9ου ΤΠ αγοράσθηκαν, καθώς ο βασιλιάς Γεώργιος Α΄ δώρισε το ποσό των 750 δραχμών στο τάγμα.

«Εγκρίνεται όπως, τ' αγορασθέντα μουσικά όργανα παρά της Διοικήσεως του 9ου Τάγματος διά των δραχ. 750 τας οποίας εδώρησε εις το Τάγμα η Α.Μ. ο Βασιλεύς εγγραφώσιν εις έσοδα εις το Βιβλίον του Υλικού της».[1154]

Μετάβαση της Στρατιωτικής Μουσικής Φρουράς Αθηνών στην Κέρκυρα (1866)

Σε έγγραφο του Βασιλικού Αυλαρχείου της 29ης Ιουνίου καταγράφεται το αίτημα του Αυλάρχη προς το Υπουργείο Στρατιωτικών, προκειμένου αυτό να διατάξει την επιβίβαση της Μουσικής της Φρουράς Αθηνών στον Βασιλικό Ατμοδρόμονα «Η Ελλάς» στις 3 Ιουλίου και ώρα 06.00, για να ακολουθήσει τον βασιλιά κατά την επίσκεψή του στην Κέρκυρα. [1155]

Ο Michael Mangel σε ρόλο επισκευαστή μουσικών οργάνων (1866)

Με έγγραφό του στις 19 Ιουλίου προς το ΥΣ, λόγω της οικονομικής δυσχέρειας του κράτους και έλλειψης τεχνίτη οργανοποιού στην Αθήνα, ο Michael Mangel πρότεινε να επισκευάζει ο ίδιος τα μουσικά όργανα των εν Αθήναις ευρισκομένων Στρατιωτικών Μουσικών, πλην ορισμένων περιπτώσεων που απαιτούσαν συγκεκριμένα υλικά και εργαλεία. Όπως αναγράφεται στο έγγραφο, οι επισκευές των μουσικών οργάνων γίνονταν στο οπλοστάσιο Ναυπλίου. [1156]

Η εισήγηση του Michael Mangel εγκρίθηκε από το Υπουργείο Στρατιωτικών, όπως μαρτυρείται από την «περίληψη εκάστου εγγράφου» του φακέλου αλληλογραφίας του 1866.[1157]

[1154] Στο ίδιο, Περίληψη του βιβλίου εγγράφων της αλληλογραφίας της Στρατιωτικής Μουσικής του έτους 1866 με αύξοντα αριθμό εγγράφου 66. Έγγραφο αρ. γενικού πρωτοκόλλου 21572.

[1155] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 13895.

[1156] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 15644.

[1157] Στο ίδιο, Περίληψη εκάστου εγγράφου έτους 1866, αύξων αριθμός 55.

Από αναφορά του ίδιου προς το Υπουργείο Στρατιωτικών στις 16 Αυγούστου τεκμαίρεται ότι στους στρατιωτικούς μουσικούς που λάμβαναν άδεια για να παιανίζουν επ' αμοιβής με μουσικά όργανα της υπηρεσίας σε πλατείες, χορούς και ιδιωτικές οικίες, γινόταν κράτηση καθ΄ εκάστη 25 λεπτών της δραχμής υπέρ του Κεφαλαίου της Μουσικής του εκάστοτε τάγματος. Ο Michael Mangel πρότεινε η κράτηση αυτή να γίνεται προκαταβολικά ώστε να επισκευάζονται τα φθαρμένα από την συχνή χρήση μουσικά όργανα.[1158]

Σε έκθεση της 26ης Δεκεμβρίου, που περιλαμβάνει μουσικά όργανα που επισκευάσθηκαν με δωρεάν εργασία από τον Michael Mangel σε διάστημα πέντε μηνών, σημειώνεται το ποσό των 125,5 δραχμών, καθώς και η αξία των υλικών επισκευής ύψους 50 δραχμών. Τα μουσικά όργανα που επισκευάσθηκαν ανήκαν στο 2ο και 10ο ΤΠ.[1159]

Μάθημα φωνητικής και οργανικής μουσικής στη Σχολή Ευελπίδων (1866)

Τον Νοέμβριο του 1866 εκδόθηκε Β.Δ. για τον νέο διοργανισμό της Σχολής Ευελπίδων. Ο διοργανισμός στο άρθρο 10 του Κεφαλαίου Γ΄ προέβλεπε την διδασκαλία του μαθήματος οργανικής και φωνητικής Μουσικής από τον Επιθεωρητή των Στρατιωτικών Μουσικών ή από κάποιον αρχιμουσικό. Το μάθημα της Μουσικής, όπως και της Γυμναστικής, της Κολυμβητικής και της Ορχηστικής (χορού) ήταν αβαθμολόγητο.

Στην Σχολή Ευελπίδων ήταν τοποθετημένοι και δύο σαλπιγκτές για την εσωτερική υπηρεσία.[1160]

Η οργανική και φωνητική μουσική διδάσκονταν στα δύο πρώτα έτη της φοίτησης. Η επιλογή του μουσικού οργάνου ήταν ελεύθερη για τους σπουδαστές. Η προμήθεια των μουσικών οργάνων γινόταν από την Σχολή.[1161]

[1158] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 17763.

[1159] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 22.

[1160]ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 192, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 24711.

[1161] Στο ίδιο.

Επιθεώρηση Στρατιωτικής Μουσικής του 6ου ΤΠ (1866)

Στις 16 Νοεμβρίου 1866 ο Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Λοχαγός Michael Mangel απέστειλε αναφορά με τα αποτελέσματα της Επιθεώρησης της Μουσικής του 6ου ΤΠ που έδρευε στο Ναύπλιο. Ο Michael Mangel παρέμεινε στο Ναύπλιο περί τις δέκα ημέρες προκειμένου να ολοκληρώσει την Επιθεώρηση. Από τα αναγραφόμενα στην αναφορά του προκύπτει ότι Αρχιμουσικός κατά την περίοδο αυτή ήταν ο Γρηγόριος Γεωργοβίκης ή Γεώργοβιτζ και ότι η Μουσική είχε μόλις συσταθεί, αποτελούμενη από 15 μουσικούς και 4 δόκιμους μουσικούς. Ο Mangel διαπίστωσε ότι η Μουσική, άρτι συσταθείσα, ήταν ανέτοιμη να εκτελέσει υπηρεσία του κύκλου. Με τον όρο αυτό εννοούσε «να παίξη αρμονίας, όπερες κλπ. τοιαύτα». Στην συνέχεια ανέφερε ότι κατόρθωσε «η μουσική να δύναται να εκτελή προσωρινώς την προς συνοδίαν του Τάγματος εις το Γυμνάσιον υπηρεσία». Αν και η Διοίκηση του Τάγματος ζητούσε την αντικατάσταση του Αρχιμουσικού, ο Mangel σημείωσε ότι κάτι τέτοιο θα ήταν ανώφελο για την Μουσική, καθότι απαιτούνταν τουλάχιστον έξι μήνες κατάλληλης εκπαίδευσης, ώστε να προσεγγίσει αποδεκτά επίπεδα μουσικής ερμηνείας για το στράτευμα. Στην αναφορά σημειώνεται επίσης ότι επιθεωρήθηκαν και οι Σαλπιγκτές, οι οποίοι τελούσαν σε μέτρια κατάσταση και οι σάλπιγγες ήταν ασύμφωνες προς τα όργανα της Μουσικής (μπάντας). Για τον λόγο αυτό έδωσε ένα διαπασών και σχετικές οδηγίες στον οργανοποιό του οπλοστασίου για τον «απαιτούμενον τονισμόν των Σαλπίγκων», ζητώντας από το υπουργείο να διατάξει σχετικά. Τέλος ανέφερε ότι υπήρχε μεγάλη έλλειψη σαλπιγκτών υπηρεσίας και μουσικών οργάνων για τις Μουσικές.[1162]

Διοργανισμός Πεζικού – Ειδική Μουσική Φρουράς Αθηνών (1866)

Με Β.Δ. της 18ης Νοεμβρίου επήλθε νέος διοργανισμός στο Όπλο του Πεζικού. Τα τάγματα παρέμειναν δέκα, με την ίδια σύσταση λόχων (6 λόχους) και συνολική δύναμη περί τους 870 άνδρες έκαστο. Σε αυτά τοποθετήθηκαν ως υποτελείς 1 αρχιμουσικός, 4 μουσικοί α΄, β΄, γ΄ και δ΄ τάξης , 1 δεκανέας σαλπιγκτής, και στους λόχους 6 σαλπιγκτές α΄ τάξης και 12 σαλπιγκτές β΄τάξης. Η συνολική δύναμη της Μουσικής εκάστου Τάγματος ανερχόταν στους 24 άνδρες.

[1162]ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 193, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 25371.

Με το ίδιο Β.Δ. αναδιοργανώθηκε και η Μουσική της Φρουράς Αθηνών που ονομάσθηκε «Ειδική Μουσική Αθηνών» και απαρτίσθηκε από:

1 αρχιμουσικό με βαθμό ανθυπασπιστή,

10 μουσικούς 1ης τάξεως με βαθμό επιλοχία,

10 μουσικούς 2ης τάξεως με βαθμό λοχία,

10 μουσικούς 3ης τάξεως με βαθμό δεκανέα,

10 μουσικούς 4ης τάξεως με βαθμό στρατιώτη,

10 μαθητευόμενους με βαθμό στρατιώτη.

Η συνολική δύναμη της Ειδικής Μουσικής Αθηνών, ανέρχονταν στους 51 άνδρες. [1163]

Διοργανισμός Πυροβολικού και Ιππαρχίας Ακροβολιστών (1866)

Με Β.Δ της 5ης Δεκεμβρίου το Πυροβολικό αναδιοργανώθηκε αποτελούμενο από επιτελείς, υποτελείς και πέντε λόχους. Στους υποτελείς τοποθετήθηκαν 1 αρχιμουσικός, 4 μουσικοί α΄, β΄, γ΄ και δ΄ τάξης , 1 δεκανέας σαλπιγκτής, και στους λόχους 5 σαλπιγκτές α΄ τάξης και 10 σαλπιγκτές β΄τάξης. Η συνολική δύναμη της Μουσικής του Πυροβολικού ανερχόταν στους 21 άνδρες.

Με το ίδιο διάταγμα η Ιππαρχία Λογχοφόρων μετονομάσθηκε σε Ιππαρχία Ακροβολιστών και απαρτίστηκε από επιτελείς, υποτελείς και ίλες.

Στους υποτελείς της τοποθετήθηκαν 1 αρχιμουσικός, 4 μουσικοί α΄, β΄, γ΄ και δ΄ τάξης , 1 δεκανέας σαλπιγκτής, και στις ίλες 4 σαλπιγκτές α΄ τάξης και 8 σαλπιγκτές β΄τάξης. Η συνολική δύναμη της Μουσικής της Ιππαρχίας Ακροβολιστών ανερχόταν στους 18 άνδρες.[1164]

[1163] ΦΕΚ 73Α΄/29 Νοεμβρίου 1866, σ. 494.

[1164] ΦΕΚ 74Α΄/5 Δεκεμβρίου 1866, σ. 500-501.

Οργανική Δύναμη Στρατιωτικής Μουσικής (1866)

Η συνολική οργανική δύναμη της Στρατιωτικής Μουσικής στον Ελληνικό Στρατό κατά το 1866 ανερχόταν σε 318 άνδρες, ήτοι 1 επιθεωρητής, 13 αρχιμουσικοί και 304 υπαξιωματικοί μουσικοί όλων των βαθμών (Πίνακας 66).[1165]

Πίνακας 66. Οργανική δύναμη της Στρατιωτικής Μουσικής, 1866

Σώμα	Αξιωματικοί	Αρχιμουσικοί	Μουσικοί α΄ τάξης	Μουσικοί β΄ τάξης	Μουσικοί γ΄ τάξης	Μουσικοί δ΄ τάξης	Σαλπιγκτές α΄ τάξης	Σαλπιγκτές β΄ τάξης
Πεζικό	-	11	20	20	20	20	60	120
Ημιτάγμα Ευζώνων	-	-	2	-	-	-	-	1
Ιππικό	-	1	1	1	1	1	4	5
Πυροβολικό	-	1	1	1	1	1	5	10
Οπλοστάσιο	-	-	-	-	-	-	1	1
Διλοχία Σκαπανέων	-	-	-	-	-	-	2	2
Επιθεώρηση Μουσικών	1 Λοχαγός β΄ τάξης	-	-	-	-	-	-	-
Σύνολο	1	13	24	22	22	22	72	139

[1165] ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γεωργίου Λαδά/Α. Αρχείο Βουλής των Ελλήνων/2. Υποαρχείο Βουλής/1. Κοινοβουλευτικό έργο/4. Νομοθετική λειτουργία/6. Διάφορα υπουργείων, Φ. 141.

Συγκρότηση Ταγμάτων Ευζώνων (1867)

Με Β.Δ. της 19ης Φεβρουαρίου 1867 διατάχθηκε ο σχηματισμός τεσσάρων αυθύπαρκτων Ταγμάτων Ευζώνων, με αρίθμηση 1-4 και δύναμης 500 ανδρών έκαστο. Το κάθε τάγμα απαρτίστηκε από 4 λόχους, και σε αυτούς τοποθετήθηκαν συνολικά 12 Σαλπιγκτές. [1166]

Περί δοκίμων μουσικών (1867)

Στις 29 Μαρτίου 1867 ο Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Λοχαγός Michael Mangel εισηγήθηκε την απόλυση ορισμένων δοκίμων μουσικών, καθότι το νεαρό της ηλικίας τους δεν επέτρεπε την προσήλωση στην μάθηση της μουσικής και επιπλέον έφθειραν τον ιματισμό τους ταχύτατα, επιδιδόμενοι σε παιχνίδια εκτός στρατοπέδου.

«Λαμβάνω την τιμήν ν' αναφέρω εις το Σ. Υπουργείον, ότι εις την Μουσικήν της φρουράς, υπάρχουν ωρισμέναι δέκα θέσεις Δοκίμων Μουσικών, ας δυστυχώς σήμερον κατέχουσι παίδες ηλικίας πολύ μικράς, μη δυνάμενοι ούτε τα της Μουσικής να εκπαιδευθώσιν, ούτε και τον ιματισμόν των να συντηρώσιν, με όλην την δυνατήν επιτήρησιν ήτις γίνεται επ' αυτών, καθόσον περιφέρονται (δυσδ.) εις τας αγυιάς της πόλεως παίζοντες μετά των μοσχομαγκών και φθείροντες τον ιματισμόν των. ένεκα τούτου είναι γυμνά και εκτετραχειλισμένα, αν και το Δημόσιον εξοδεύη δι' αυτάς ιματισμόν πλέον του ωρισμένου διά στρατιώτην.

Όθεν δε παρακαλώ το Σ. Υπουργείον όπως ευαρεστούμενον διατάξη την απόλυσιν των Δοκίμων τούτων, εξαιρουμένων εκείνων οίτινες ήδη εκτελλούν οργανικήν υπηρεσίαν εις την μουσικήν, και ολίγον κατ' ολίγον να συμπληρωθώσιν αι θέσεις δι' ετέρων ηλικίας κατ' ελάχιστον προς 14-15 ετών, ώστε να δύνανται να εκπαιδευθώσιν εις την μουσικήν και τον ιματισμόν των να συντηρώσιν».[1167]

Η αναφορά αυτή διαβιβάσθηκε στο 10ο ΤΠ όπου η Διοίκηση των Υποτελών απέστειλε νέα αναφορά στο Υπουργείο Στρατιωτικών στις 5 Απριλίου, επιβεβαιώνοντας τα αναγραφόμενα στην αναφορά του Michael Mangel .[1168]

[1166] Χαραλάμπης, Νίδερ, ό.π., σ. 107.

[1167] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχείο περιόδου Γεωργίου Α΄/Αρχείο Υπουργείου Στρατιωτικών, Φ. 293-295, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 6785.

[1168] Στο ίδιο, Έγγραφο Διοίκησης Υποτελών αρ. 7324.

Με διαταγή του Υπουργού Στρατιωτικών Δημήτριου Βότσαρη της 7ης Απριλίου απολύθηκαν πέντε δόκιμοι μουσικοί και το χρέος του ιματισμού τους καταλογίσθηκε εις βάρος του Δημοσίου. Ήταν οι παίδες Γεράσιμος Μουμτζάκος, Διαμαντόπουλος Λεωνίδας, Εμμανουήλ Περρέντης, Πίσσας Σπύρος και Ιωάννης *Σεντερμάερ*, πιθανότατα ο υιός του αρχισαλπιγκτή Ματθαίου Shittermayer, ο οποίος είχε πεθάνει προ ολίγου διαστήματος, και εγγονός του Joseph Shittermayer, συντάκτη του πρώτου βιβλίο ηχημάτων το 1839).[1169]

Προαγωγή Αντώνιου Φίτστουμ (1867)

Με Β.Δ. της 17ης Μαΐου ο μουσικός ά΄ τάξης του 3ου ΤΠ Αντώνιος Φίτστουμ προήχθη στον βαθμό του Αρχιμουσικού, προς πλήρωση χηρεύουσας αντίστοιχης θέσης. Το Β.Δ. υπέγραψε ο Αντιβασιλέας Ιωάννης.[1170] Ο Αντώνιος Φίτστουμ είχε υποβιβασθεί στον βαθμό του Μουσικού Α΄ Τάξεως το 1862 λόγω αλκοολισμού.

Αίτημα του 5ου ΤΠ για συγκρότηση Στρατιωτικής Μουσικής (1867)

Στις 8 Ιουνίου το 5ο ΤΠ που έδρευε στο Μεσολόγγι, αιτήθηκε ιεραρχικά ως όφειλε, με αναφορά πρώτα στο Γενικό Αρχηγείο,[1171] την συγκρότηση Στρατιωτικής Μουσικής. Σύμφωνα με το έγγραφο, όλα τα τάγματα πεζικού είχαν ήδη συγκροτήσει στρατιωτική Μουσική, εκτός από 5ο ΤΠ.

«Απάντων των Ταγμάτων του Πεζικού διατηρούντων Μουσικάς, το ημέτερον στερείται τοιαύτης. Οι Αξιωματικοί του Τάγματος πολλάκις εξέφρασαν την επιθυμίαν του να σχηματισθή Μουσική εις το Τάγμα, και παρακάλεσαν να ενεργηθώσι προς τούτο τα δέοντα, πρόθυμοι όντες να καταβάλωσι την νενομισμένη προς συντήρησιν αυτής καταβολήν. Ήδη ότε το Τάγμα Φρουρεί εν τη πρωτευούση του νομού, θεωρούμεν και ημείς δίκαιον να καταρτισθή η Μουσική του Τάγματος, προβλεπομένη παρά του νέου Οργανισμού του Πεζικού και ήτις εις τας παρούσας περιστάσεις είναι αναγκαία, ως αναπτύσουσα το

[1169] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 7326.

[1170] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 10489.

[1171] Πρόκειται για το 2ο Γενικό Αρχηγείο, που είχε ζώνη ευθύνης την Αιτωλία, Ακαρνανία και Λευκάδα. Βλ. Χαραλάμπης Νίδερ, ό.π., σ. 103.

Στρατιωτών Φρόνημα, και συνδέουσα τους άνδρας με το Τάγμα των. Τούτων ένεκα λαμβάνομεν την τιμήν να παρακαλέσωμεν το Σ. Αρχηγείον, όπως ευαρεστούμενον υποβάλη την παρούσαν μας εις το Υπουργείον, ίνα τούτο διατάξη την σύστασιν αυτής διορίζον ένα Αρχιμουσικό και τέσσαρας Μουσικούς εξ άλλων Σωμάτων και εφοδιάζον ημάς με τα αναγκαιούντα όργανα.

Γ. Μεσσηνέζης».[1172]

Ο Ιωσήφ Καίσαρης σε θέση Αρχιμουσικού (1867)

Στις 21 Μαρτίου ο Ιωσήφ Καίσαρης απέστειλε επιστολή από την Κέρκυρα στο Υπουργείο Στρατιωτικών αιτούμενος την κατάταξή του ως Αρχιμουσικός στην Στρατιωτική Μουσική του Στρατού Ξηράς. Στην επιστολή ανέφερε ότι είχε λάβει διπλώματα μουσικής από τον Νικόλαο Χαλικιόπουλο Μάντζαρο και ότι είχε αιτηθεί την κατάταξή του και κατά το παρελθόν.

Προς

«Κέρκυρα τη 21 Μαρτίου 1867 Το επί των Στρατιωτικών Υπουργείον

εις Αθήνας

Αίτησις Θέσεως Αρχιμουσικού

Και άλλοτε έλαβον την τόλμην να επασχολήσω τας πολυτίμους στιγμάς του Σεβαστού Υπουργείου δι' ομοίας αιτήσεώς μου, και ήδη πάλιν λαμβάνω την τιμήν να θέσω υπ' όψιν τάδε. Υφ' ικανά έτη εκπαιδευθείς εις τα της Μουσικής, φέρω ήδη τον τίτλον του Διδασκάλου, επί τη βάσει των διπλωμάτων όπερ έλαβον παρά του Ιππ. Ν.Χ. Μαντζάρου και παρά της ενταύθα Φιλαρμονικής Εταιρίας, και τα οποία επισυνάπτω ώδε προς βεβαιότητα. Επιθυμώ λέγω, ως εκ του επαγγέλματός μου, όπερ μετά πλήρους εντέλειας και ικανότητος διεξάγω, να φανώ ωφέλιμος εις τον εθνικόν Στρατόν, αφ' ετέρου δε το Σ^{ον} Υπουργείον να ευεργετήση άνδρα όστις επαξίως δύναται να καθέξη θέσιν τινα εν τω Στρατώ προς ωφέλειαν αυτού, υφισταμένης μάλιστα ανάγκης ως εκ της αποφασισθείσης και επικείμενης αυξήσεως των

[1172] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχείο περιόδου Γεωργίου Α΄/Αρχείο Υπουργείου Στρατιωτικών, ό.π., Φ. 293-295, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 12633. Ο Γεώργιος Μεσσηνέζης, ήταν ο επιλοχίας που κατέθεσε ως 8ος μάρτυρας για την δολοφονία του Καποδίστρια το 1831 και ανέφερε το σημείο που κατά προσέγγιση βρισκόταν το οίκημα της Μουσικής.

Ταγμάτων του Πεζικού, σπεύδω να παρακαλέσω το Σ^ον Υπουργείον όπως κατά την παρούσαν περίστασιν λάβει υπ' όψιν του τον υποφαινόμενον διορίζον με εν τω Στρατώ ως Αρχιμουσικόν. Αποφεύγω να κολακεύσω αυτός εμαυτόν, ουδόλως εκθέτω ώδε οποίας ωφελείας δύναμαι να παρέξω ως εκ της εντελούς περί το επάγγελμά μου εκπαιδεύσεως και της πλήρους ικανότητος, -ίνα όμως το Σ^ον Υπουργείον μη ευρεθή εις αμφίβολον θέσιν – εάν κρίνη εύλογο είμε πρόθυμος να καθυποβληθώ εις αυστηράν εξέτασιν. Πλείονας δε περί της ικανότητός μου πληροφορίας το Σ^ον Υπουργείον δύναται να εξαιτάση διά των ενταύθα αρμοδίων Αρχών, όπως βεβαιωθή τα δέοντα.

Ιωσήφ Καίσαρης – Κερκυραίος».[1173]

Επί του εγγράφου της επιστολής, ο Υπουργός Στρατιωτικών Δημήτριος Βότσαρης με την επισημειωτική διαταγή 6393 διέταξε το Φρουραρχείο Αθηνών να συγκροτήσει τριμελή επιτροπή αποτελούμενη από τον Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών και τους Αρχιμουσικούς του 1ου και 10ου Τάγματος Πεζικού, προκειμένου να εξετασθούν οι θεωρητικές του γνώσεις του αιτούντος. Επίσης διέταξε και την υγειονομική του εξέταση. [1174]

«Πρωτόκολλον

Η διά της από 29 λήξαντος μηνός Ιουνίου ημερησίας διαταγής του Φρουραρχείου και συνεπεία της υπ' αριθ. 6393 επισημειωτικής διαταγής του Υπουργείου συσταθείσα επιτροπή συνελθούσα σήμερον την τρίτην Ιουλίου Ε.Ε εν τη οικία του λοχαγού Κ. Μάγγελ και εξετάσασα τον Ιωσήφ Καίσαρα καθόσον αφορά τας θεωρητικάς γνώσεις διά την θέσιν Αρχιμουσικού

Γνωμοδοτεί Ότι ούτος είναι ικανός διά να καθέξη τον βαθμόν του Αρχιμουσικού

Η Επιτροπή

Μ: υ: Μάγγελ

Λοχ: Επιθ.

Χ. Βέλκερ Georg Geidenberger

Αρχιμουσικός».[1175]

[1173] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 6393.

[1174] Στο ίδιο.

[1175] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ 14119.

Η ιατρική εξέταση του Ιωσήφ Καίσαρη πραγματοποιήθηκε επίσης στις 3 Ιουλίου και το αποτέλεσμά της σημειώθηκε σε στρατιωτικό έντυπο.

«Ένδειξις ικανότητος προς στράτευσιν

Επισκεψάμενος σήμερον τον Ιωσήφι Καίσαρι εύρον αυτόν καλώς διαπεπλασμένον σώμα, δεόντως αναπτυγμένον και εντελώς υγιά. Εβεβαίωσεν ότι ούτε υπό επιληψίας αλίσκεται ουδέ άλλο κεκρυμένον νόσημα πάσχει. Φέρει δε και σημεία δαμαλισμού.

Διό κρίνω τούτον ικανόν προς στράτευσιν.

Εν Αθήναις τη 3 Ιουλίου 1867

Υπογραφή

(δυσδ.»[1176]

Με Β.Δ. της 8ης Ιουλίου 1867 ο Ιωσήφ Καίσαρης κατατάχθηκε ως Αρχιμουσικός.

«Γ Ε Ω Ρ Γ Ι Ο Σ Α΄

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει του Ημετέρου Υπουργού των Στρατιωτικών

Κατατάσσομεν ως Αρχιμουσικόν εις την χηρεύουσαν θέσιν Αρχιμουσικού του 5ου Τάγματος του Πεζικού τον Ιωσήφ Καίσαρην.

Εις τον αυτόν Υπουργόν ανατίθεται η εκτέλεσις του παρόντος Διατάγματος.

Αθήνησι τη 8 Ιουλίου 1867

Εν Ονόματι του Βασιλέως

Ο Αντιβασιλεύς

Ιωάννης»[1177]

[1176] Στο ίδιο

[1177] Στο ίδιο, Έγγραφο 10489.

Αντικατάσταση Αρχιμουσικού (1867)

Τον Ιούλιο μήνα ο Michael Mangel διενήργησε επιθεώρηση στην Μουσική του 7ου ΤΠ στην Πάτρα αποφαινόμενος ότι για να βελτιωθεί η Μουσική του τάγματος, έπρεπε να απομακρυνθεί ο αρχιμουσικός του. Στις 28 Ιουλίου το 7ο ΤΠ μετά από εισήγηση (πιθανώς υπόδειξη) του Mangel ζήτησε την μετάθεση του μέχρι τότε αρχιμουσικού του τάγματος Μιχαήλ Γενοβέζου στο 5ο ΤΠ (Μεσολόγγι), ως «ακατάλληλος μεν διά την βελτίωσιν και μόρφωσιν ολοκλήρου μουσικής, ικανός δε διά την προγύμνασιν μόνον μουσικών, εις τα στοιχειώδη μαθήματα». Παράλληλα ζήτησε την αντικατάσταση του Γενοβέζου από τον νεοκαταταγέντα Αρχιμουσικό Ιωσήφ Καίσαρη.[1178]

Περί βελτιώσεως των Στρατιωτικών Μουσικών (1867)

Στις 5 Αυγούστου ο Michael Mangel συνέταξε δισέλιδη αναφορά προς το Υπουργείο Στρατιωτικών περιγράφοντας του λόγους για τους οποίους οι Στρατιωτικές Μουσικές υστερούσαν στην απόδοσή τους, προτείνοντας ορισμένα μέτρα για την βελτίωσή τους. Στην αναφορά παρουσιάζεται ο διττός ρόλος των σαλπιγκτών και οι δυσλειτουργίες που προέκυπταν από αυτόν, καθώς και η δυνατότητα πρόσληψης δοκίμων μουσικών από το τάγμα, χωρίς ουσιαστική όμως ωφέλεια. Επίσης συλλέγεται η πληροφορία διενέργειας «μικρού και μεγάλου σχολείου», δηλαδή δύο ειδών δοκιμών (εκπαίδευσης -πρόβας).

«Εκ της επιθεωρήσεως των διαφόρων μουσικών παρετήρησα ότι πρώτιστον εμπόδιον διά την κατάρτισιν καλών μουσικών είναι το εξής.

Εις τας μουσικάς των διαφόρων σωμάτων προσλαμβάνουσι προς συμπλήρωσιν αυτών σαλπιγκτάς, οίτινες κάμνουν διπλήν υπηρεσίαν. Τουτέστιν την του μουσικού και την του σαλπιγκτού· αλλ’ εκτός του ότι η υπηρεσία του σαλπιγκτού δεν συμβιβάζεται με την του μουσικού, ήτοι ως προς τα όργανα, πολλάκις οι σαλπιγκταί αναγκάζονται ν’ απουσιάζουσιν εκ του σχολείου της Μουσικής, προφασιζόμενοι είτε ότι δεν τους αφήκεν ο Δεκανεύς ή ο Λοχίας, είτε ότι είχον άλλη υπηρεσίαν εις τον λόχον, ούτω δε δυσκόλως δύναται να συγκεντρώσει τις αυτούς, ή εις το μεγάλον σχολείον της μουσικής, ή εις το μικρόν ή εις την υπηρεσίαν της μουσικής: η δε έλλειψις ενός ή δύο ατόμων εκ μουσικής συγκειμένης εξ

[1178] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 16421.

ολίγων προσώπων φέρει μέγα κενόν εις αυτήν. Προς τούτοις εις τους λόχους σωμάτων τινών, προσλαμβάνουσι δοκίμους σαλπιγκτάς εις αντικατάστασιν των εις την μουσικήν δήθεν ασχολουμένων σαλπιγκτών, αλλ' οι δόκιμοι ούτοι ουδεμίαν επιμέλειαν καταβάλλουσιν, ουδέν ελπίζοντες, διότι αι θέσεις των σαλπιγκτών εισί συμπεπληρωμέναι· τοιουτοτρόπως δε και οι εις την μουσικήν ασχολούμενοι σαλπιγκταί ουδόλως επιδίδουσιν εις αυτήν, ως ασχολούμενοι εις τον λόχον, και οι δόκιμοι σαλπιγκταί ουδεμίαν επιμέλειαν καταβάλλουν, ως ουδεμίαν ελπίδαν προαγωγής έχουσιν και εκεί χωλαίνει η υπηρεσία της μουσικής. Διά ταύτα νομίζω ότι ήθελεν είσθαι καλόν, αντί των σαλπιγκτών και δοκίμων σαλπιγκτών ους τινας τινα των σωμάτων έχουσι, να εκλέγει η μουσική εκάστου Τάγματος τρεις άνδρας εξ εκάστου λόχου, ούτοι δε να κατατάσσονται απ' ευθείας ως δόκιμοι μουσικοί, να προσκολώνται αποκλειστικώς εις τους υποτελείς, και ν' απαλλάσσονται εκ της υπηρεσίας των λόχων, ασχολούμενοι μόνον εις την μουσικήν. Τοιουτοτρόπως δε θέλουν προετοιμάζεσθαι όπως κατασταθώσι εις το μέλλον καλοί μουσικοί, αι δε εξ αυτών σχηματισθησόμεναι μουσικαί θα είναι καλαί μουσικαί.

Μ: υ: Μάγγελ

Λοχ: Επιθ».[1179]

Μεταθέσεις μουσικών (1867)

Στις 22 Αυγούστου το Υπουργείο Στρατιωτικών απέστειλε έγγραφο με τον τίτλο «Μεταθέσεις Μουσικών» με αποδέκτες τα τρία Γενικά Αρχηγεία, (Ανατολικής, Δυτικής Ελλάδος και Επτανήσου) τα τάγματα των μετατιθεμένων, το Αρχηγείο Χωροφυλακής, τον Διευθυντή Στρατιωτικών Μουσικών Michael Mangel, το Τάγμα Πυροβολικού και κοινοποίηση του εγγράφου στο Λογιστήριο. Τις μεταθέσεις υπέγραφε ο Υπουργός Στρατιωτικών Δημήτριος Βότσαρης.

«Προς Σχηματισμόν της Μουσικής του 5ου Πεζ. Τάγματος μεταθέτομεν εις αυτό τους κάτωθι μουσικούς ως εξής

Ιης τάξεως Ιωσήφ Καπελέτην του 10ου Τάγματος

IIας τάξ. Σάββαν Νικολάου του 7ου Τάγματος

[1179] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 16937.

IIIης ταξ. Θεοδώρου Μιχαήλ του 1ου Τάγματος και

IIIIης ταξ. Ιωάννην Μοσχοχωρίτην του 8ου Τάγματος.

Τους IIας ταξ. Μανιαρέζην Κωνσταντίνον και Λαλαούνην Περικλήν εκ του 9ου τον μεν εις το 7ον τον δε εις το 1ο Τάγμα.

Τον IIας ταξ. Άγγελον Κουερίνην εκ του 1ου εις το 2ον Τάγμα και

Ιης ταξ. Κένιχ Κάρολον εκ των υπεραρίθμων εις το 10ον Πεζικόν όστις θέλει μένει προσκολλημένος παρά τω Τάγματι του Πυροβολικού.

Άπαντες οι μουσικοί ούτοι θέλουσι μεταβή εις τας οικεία Σώματα άνευ οργάνων.

Αθήνα τη 22 Αυγούστου 1867

ΔΒ». [1180]

Από έγγραφα των επόμενων μηνών, προκύπτει ότι ορισμένες μεταθέσεις είτε ανεστάλησαν, είτε οι μετατιθέμενοι αντικαταστάθηκαν από άλλους μουσικούς μετά από αίτημα των Ταγμάτων και των Γενικών Αρχηγείων τους. Υπήρξαν επίσης και περιπτώσεις αμοιβαίας μετάθεσης.

Στις 4 Σεπτεμβρίου ο Γενικός Αρχηγός Επτανήσου Σπύρος Μήλιος, μετά από αναφορά του 9ου ΤΠ και με έγγραφό του προς το υπουργείο, ζήτησε την αναστολή της μετάθεσης του κλαρινετίστα μουσικού 2ης τάξεως Μανιαρίζη ή Μανιαρέζη και την μετάθεση άλλου μουσικού του ίδιου τάγματος σε αντικατάσταση του πρώτου.

Από την αναφορά αυτή προκύπτουν σημαντικές πληροφορίες για την οργάνωση της Μουσική του 9ου Τάγματος, καθώς μαρτυρείται η κατάταξη Κερκυραίων μουσικών της Φιλαρμονικής Εταιρίας, επίσης η χορηγία του βασιλιά Γεωργίου Α΄ για την αγορά των μουσικών οργάνων του τάγματος.

«Διαβιβάζοντες την επισυνημμένην αναφοράν του 9ου Πεζ. Τάγματος, λαμβάνομεν την τιμήν ν’ αναφέρωμεν ότι η μουσική αυτού διαμένουσα εις Κέρκυραν είναι ανάγκη να είναι όσον ένεστι εκ των καλλιτέρων, προς αυτό δε τούτο και η Α. Μ ο Βασιλεύς ευδόκησε κατά την τελευταίαν διαμονήν Αυτού ενταύθα να της χορηγήση δι’ εξόδων του Ανακτορικού ταμείου μέγα μέρος των μουσικών αυτής οργάνων, ημείς δε μετά μεγίστης δυσκολίας ηδυνηθήκαμε να κατατάξωμεν ελάχιστον αριθμόν ικανών μουσικών εκ των της Φιλαρμονικής Εταιρίας, και

[1180] Στο ίδιο, Έγγραφο Υπουργείου αρ. 18035.

διά να δυνηθώμεν να την μορφώσωμεν έτι μάλλλον καλλιτέραν παρεκαλέσαμεν το Σεβ. Υπουργείον διά της υπ' αριθ. 2118 αναφοράς μας να μεταθέσει εις άλλα Σώματα τους εις το 9ο τάγμα μετατιθέντες και κατέχοντες αναξίως θέσεις μουσικού 2ας τάξεως Θ. Λαλαούνη Π. Τζαβελόπουλον και Γ. Ζαχαρόπουλον δεν δυνηθώμεν να συμπληρώσωμεν τας θέσεις τούτων δ΄ ικανοτέρων, κατά συνέπειαν θεωρούμεν ότι μεγάλως αδικείται η μουσική του 9ου Τάγματος και η πόλις της Κέρκυρας διά την μετάθεσιν του μουσικού Μανιαρίζη, μόνον ικανόν να παιανίζη τον ευθύαυλον Si bemol, άνευ του οποίου η μουσική αδυνατεί να εκτελεί υπηρεσιακά· Διό παρακαλώμεν το Σεβ. Υπουργείον όπως αναστείλη την μετάθεσιν του εν λόγω μουσικού μεταθέσει αντ' αυτού τους εν τη ως είρηται αναφορά μας προταθέντες Τζαβελόπουλον και Ζαχαρόπουλον.

Επιτραπίτω ημίν εν τη προτάσει ταύτη να παρακαλέσωμεν το Σεβ. Υπουργείονόπως επιτραπή εις την μουσικήν του 9ου Τάγματος αύξησις 5 Μουσικών ενός 1ης Τάξεως δύω 2ας και δύω 3ης.

Μήλιος Σπύρος

Υποστράτηγος».[1181]

Με έγγραφο της 12ης Σεπτεμβρίου προς το Αρχηγείο Επτανήσου, το Υπουργείο Στρατιωτικών ανέστειλε την μετάθεση του Κωνσταντίνου Μανιαρίζη του 9ου Τάγματος και στην θέση του μετέθεσε τον Μουσικό Παναγιώτη Τζαβελλόπουλο. [1182]

Με έγγραφο της 6ης Οκτωβρίου μετέθεσε αμοιβαίως τους Μουσικούς 4ης τάξεως Νταλαμάγκα Στέργιο του 4ου ΤΠ και τον Τρύφωνα Ηλία του 6ου ΤΠ.[1183]

Χορήγηση-αναδιανομή μουσικών οργάνων στα Σώματα (1867)

Όπως φαίνεται από τέσσερις καταστάσεις και μαρτυρείται από αναφορά του Michael Mangel της 12ης Νοεμβρίου, κατά το διάστημα Οκτωβρίου – Νοεμβρίου πραγματοποιήθηκε χορήγηση νέων μουσικών οργάνων από διενεργηθείσα προμήθεια, καθώς και αναδιανομή των ήδη υπαρχόντων σε όλα τα τάγματα του Πεζικού, στο Πυροβολικό και στο Ιππικό. Τον

[1181] Στο ίδιο, Έγγραφο Γεν. Αρχηγείου αρ. 2534.

[1182] Στο ίδιο, Έγγραφο Υπουργείου αρ. 19995, 19686.

[1183] Στο ίδιο, Έγγραφο Υπουργείου αρ. 22147.

μεγαλύτερο αριθμό μουσικών οργάνων, (35) έλαβε η Μουσική Φρουράς Αθηνών (πίνακας 67), ενώ στα υπόλοιπα τάγματα διανεμήθηκαν από ένα έως επτά μουσικά όργανα και ορισμένα ανταλλακτικά.[1184]

Πίνακας 67. Διανεμηθέντα μουσικά όργανα στην Μουσική Φρουράς Αθηνών, 1867

Κλαρίνα μί Β	4/Es/
: Σι Β	8/Β/
Τερτσίνα φα	2/ f/
Οταβίνα Μ. Β	3/ Es/
Κορνετ à πιστον Σι Β	1/Σάλπιγξ Be alto
Σαξ - Χορν Κοντράλτο Σι Β	1/ φλύγκελ Χόρν
Βαριτόν Σι Β	2// Άλτ -Χόρν
Τρομπέτ à πιστόν Σολ	3/Σάλπιγγες Φα
Σάξο Τρόμπα Σι Β	2/ : Be Basse
Κόρνα	4
Τρομπόνια	3
Σαξ- Χορν Κόντρα Basse Μ. Β	2/Βομβαρδόνια
δύο μεγάλα Τύμπανα το εν με μηχανήν το έτερον με σχοινιά με δύο περιτραχείλια και τρεις κοπάνους	
Ζεύγη κροτάλων δύο	2
Πίβας διά κλαρίνα εις 4 δωδεκλαδας και 8 διά κλαρίνα Be	
Περιστομίδες/Βοc/δια Be κλαρίνα 6 και όμοια διά κλαρίνα Es τρία (3)	

Περί των μουσικών οργάνων της Οργανοποιίας Daniel (1867)

Στις 23 Νοεμβρίου και μετά την παραλαβή της παραγγελίας μουσικών οργάνων από την Μασσαλία και τον κατασκευαστή Daniel, ο Michael Mangel υπέβαλε αναφορά προς το Υπουργείο Στρατιωτικών, σύμφωνα με την οποία τα μουσικά όργανα που παρελήφθησαν δεν

[1184] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 25135.

πληρούσαν τις προδιαγραφές που είχε ζητήσει, καθώς ορισμένα ήταν τονισμένα (χορδισμένα) με το νέο διαπασών, άλλα με το παλαιό, και άλλα με κανένα από τα δύο. Το γεγονός αυτό προκαλούσε ασυμφωνία στο κούρδισμα και για αυτό το λόγο γινόταν προσπάθεια ήδη να κουρδιστούν στο παλαιό διαπασών που ήταν σε χρήση στον Ελληνικό Στρατό. Στην κατακλείδα της αναφοράς του ο Μάγγελ σημείωσε ότι είχε «δοκιμάσει» όλες τις γαλλικές οργανοποιίες και ότι ήταν προτιμότερο οι προμήθειες να γίνονται από τον κατασκευαστή Ottenstein του Μονάχου και όχι από την Γαλλία.[1185]

Ο Αρχιμουσικός του Ιππικού (1867)

Στις 15 Δεκεμβρίου ο Αρχιμουσικός του Ιππικού J. G. Schrödel απέστειλε επιστολή προς το Υπουργείο Στρατιωτικών με αίτημα να μην παυθεί από την υπηρεσία, καθότι είχε πολυμελή οικογένεια. Στην επιστολή που δεν φέρει στοιχεία στρατιωτικού εγγράφου, δεν αναγράφεται ό λόγος της επικείμενης απόλυσής του, σημειώνεται ωστόσο ότι ο Αρχιμουσικός υπηρετούσε στην Μουσική του Ιππικού επί 13 έτη, ήτοι από το 1855.

«Υπηρετών προ τριών και δέκα ετών ως Αρχιμουσικός του Ιππικού και εκτελών μετ' απαραμίλου ζήλου και πολλής της επιμελείας το υπό του Σεβαστού Υπουργείου ανατεθέν μοι καθήκον, ουδέποτε ήλπιζον να παραιτηθώ της θέσης μου διότι ούτε ανίκανος καθέστην, ούτε την υπηρεσία μου παραμέλησα, μάλιστα και ασθενών πολλάκις εξεπλήρουν και εκπληρώ αυτήν.

Κύριε Υπουργέ! Αναλογισθήτε την πολυμελή οικογένειάν μου, ην επί των γηραιών μου ώμων φέρω, τα οικογενειακά δεινά, άτινα θα υποφέρω παυόμενος της υπηρεσίας μου, άτε δη ξένος διατελών εν ξένη, ευσπλαχνίσθητε αυτήν την τάλαιναν και εμέ. Επικαλούμενος την Υμετέραν προστασίαν, Κύριε Υπουργέ, υποσημειούμαι με το ανήλον σέβας.

Ο Αρχιμουσικός του Ιππικού

J. G. Schrödel

Musikmeister».[1186]

[1185] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 25814.

[1186] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχείο περιόδου Γεωργίου Α΄/Αρχείο Υπουργείου Στρατιωτικών, Φ. 480-504, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 27337.

Από έγγραφο μεταβολών του Υπουργείου Στρατιωτικών της 7ης Μαρτίου1868, προκύπτει ότι ο Schrödel απεβίωσε στις 6 Φεβρουαρίου του ίδιου έτους και ενώ είχε τοποθετηθεί ως Αρχιμουσικού στο 8ο ΤΠ.[1187]

Περί του παρασήμου του Αρχιμουσικού Ιωσήφ Καίσαρη (1868)

Από τον Νοέμβριο του 1867 έως και το τέλος Ιανουαρίου 1868 διενεργήθηκε εκτεταμένη αλληλογραφία, σχετικά με αίτημα του Αρχιμουσικού του 7ου ΤΠ να φέρει απονεμηθέν παράσημο από την Φιλαρμονική Εταιρία Κέρκυρας. Η αλληλογραφία διενεργήθηκε μεταξύ του 7ου ΤΠ, του Υπουργείου Στρατιωτικών, του Υπουργείου Εξωτερικών, της Νομαρχίας Κέρκυρας και της Δημαρχίας Κέρκυρας.

Ο Δήμαρχος Κερκυραίων με έγγραφό του στις 15 Δεκεμβρίου 1867 βεβαίωσε ότι η Φιλαρμονική Εταιρία Κέρκυρας, έλαβε επίσημο χαρακτήρα από τις 14 Οκτωβρίου 1841 με έγγραφο της τότε Γερουσίας.[1188]

Ωστόσο ο Υπουργός Εξωτερικών Πέτρος Δελιγγιάννης απευθυνόμενος στο Υπουργείο Στρατιωτικών, σημείωσε ότι «το υπό της Φιλαρμονικής Εταιρίας Κέρκυρας απονεμηθέν εις τον αρχιμουσικόν του 7ου Τάγματοςτου Πεζικού Καίσαρη Ιωσήφ αριστείον δεν δύναται να έχη ουδένα χαρακτήρα επισημότητος καθό μη ον διάσημο κυβερνήσεως, αλλ' εταιρίας όλως ιδιωτικής. Επομένος ο εν λόγω αρχιμουσικός δύναται να τηρήση αυτό εις ανάμνησιν, ουχί όμως και να φέρη αυτό ως παράσημον. Καθότιν μάλιστα κατά το σύνταγμα ημών μόνον ο Βασιλεύς απονέμη τα παράσημα».[1189]

Κατόπιν αυτών στις 28 Ιανουαρίου ο Ιωσήφ Καίσαρης κλήθηκε με την υπ' αριθ. 591 διαταγή του Υπουργού Στρατιωτικών Σπύρου Μήλιου, να λάβει γνώση περί της απόφασης των Υπουργείων Εξωτερικών Και Στρατιωτικών.[1190]

[1187] ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη, ό.π., Φ. 180, ό.π., Έγγραφο αρ. 393α.

[1188] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π. , Φ. 480-504, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου Νομαρχίας Κέρκυρας 8554.

[1189] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 25579.

[1190] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 1349.

Περί του Αρχιμουσικού Andreas Seiller (1868)

Σε έγγραφο της 30ής Ιανουαρίου του 8ου ΤΠ που έδρευε στην Αμφιλοχία, έδρα και του Γενικού Αρχηγείου Δυτικής Ελλάδος, προκύπτει ότι ο Αρχιμουσικός Andreas Seiller είχε επανακάμψει στο στράτευμα μετά το 1865, όταν και είχε παραιτηθεί.

Από το έγγραφο προκύπτει ότι είχε λάβει μετάθεση.

«Επί της από 22: λήγοντος υπ' αριθ. 1311επισημειωτικής διαταγής του αναφέρομεν μετά σεβασμού ότι διατάξαμεν αμέσως τον Αρχιμουσικόν Σάϊλερ να μεταβή εις το Σώμα του, μενούσης της Μουσικής ημών άνευ Αρχιμουσικού, ως μη ελθόντως του προς αντικατάστασιν αυτού διορισθέντος.

Κ. Δημητριάδης

Ταγματάρχης».[1191]

Ο Andreas Seiller υπηρετούσε στην Αμφιλοχία και στο 8ο ΤΠ, τουλάχιστον από το 1867.[1192]

Περί της Στρατιωτικής Μουσικής Φρουράς Κέρκυρας (1868)

Την 1η Φεβρουαρίου ο Υπουργός Στρατιωτικών Σπύρος Μήλιος απέστειλε έγγραφο προς τον Βασιλιά Γεώργιο Α΄ με αίτημα την αύξηση του αριθμού των μουσικών σε τρεις ανά τάξη α΄, β΄, γ΄ και δ΄ αντί του υφιστάμενου ενός, όπως προέβλεπε ο διοργανισμός όλων των Στρατιωτικών Μουσικών (πλην της Μουσικής Φρουράς Αθηνών), συμπεριλαμβανομένης και αυτής της Μουσικής Φρουράς Κέρκυρας. Το αίτημα εγκρίθηκε από τον Γεώργιο Α΄.

«Προς

Την Α. Μεγαλειότητα τον Βασιλέα

Υπουργείον Στρατιωτικών

Αριθ. 1262

Περί της Μουσικής της Φρουράς Κέρκυρας

[1191] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 2659.

[1192] Εφ. *Αυγή*, αρ. 1961, Αθήνα 3/7/1867, σ. 3.

Μεγαλειότατε

Κατά το καταστατικόν των Ταγμάτων του Πεζικού, έκαστον Τάγμα έχει διά λόγους οικονομίας προς σχηματισμόν της μουσικής του μόνον ανά ένα μουσικό α.΄ β.΄ γ.΄ και δ.΄ τάξεως, οι δε λοιποί, προς καταρτισμόν της μουσικής άνδρες λαμβάνονται εκ των Σαλπιγκτών και των στρατιωτών των λόχων, εννοείται, ότι μουσικαί ούτω πως συγκεκροτημέναι δεν δύνανται να ώσιν εκ των καλητέρων, αλλ' όπως έχουσι πληρούσι τας ανάγκας εις τας Επαρχίας.

Διά την Κέρκυραν όμως, θεωρώ διά πολλούς λόγους την τοιαύτην μουσικήν ανεπαρκήν, δι' ό παρακαλώ την Υ.Μ όπως εγκρίνη να έχει το εκεί φρουρούν Τάγμα οργανικώς τρεις μουσικούς εξ εκάστης τάξεως αντί ενός.

Αθήνησι τη 1 Φεβρουαρίου 1868

Σπ. Μήλιος». [1193]

Αντικατάσταση του Αρχιμουσικού του 5ου ΤΠ (1868)

Από έγγραφο της 4ης Φεβρουαρίου, τεκμαίρεται ότι ο τοποθετημένος στο 5ο ΤΠ ως Αρχιμουσικός Ιωσήφ Καίσαρης τον Ιούλιο του 1867, διατέλεσε στο Μεσολόγγι ελάχιστο διάστημα καθώς από τον Αύγουστο μήνα μετατέθηκε στην Πάτρα, στο 7ο ΤΠ, κατόπιν αιτήματος του τάγματος και με την προτροπή του Michael Mangel .

Την θέση του Ιωσήφ Καίσαρη στο 5ο ΤΠ, είχε αναλάβει ο Αρχιμουσικός Μιχαήλ Γενοβέζος, ο οποίος δίδασκε ικανοποιητικά το θεωρητικό μέρος της εκπαίδευσης, όμως δεν μπορούσε να ανταποκριθεί στο πρακτικό μέρος της, λόγω κώφωσης και άλλων ελαττωμάτων. Κατόπιν αυτών το Τάγμα ζήτησε την τοποθέτηση άλλου αρχιμουσικού.

Από το έγγραφο συνάγεται ότι κάθε νεοσύστατη Στρατιωτική Μουσική, εκπαιδευόταν επί έξι μήνες στο θεωρητικό της Μουσικής και κατόπιν στο πρακτικό, πιθανότατα για ίδιο διάστημα, όπως συνέβαινε στο Σχολείο της Μουσικής.

[1193] ΓΑΚ ΚΥ , ό.π., Φ. 480-504, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 2679.

«Διά της υπ' αριθ. 16938 και 14576 της 9 Αυγούστου Π.Ε διαταγής του Υπουργείου μετατέθη εκ του 7ου Πεζικού Τάγματος ο Αρχημουσικός Γενοβέζος Μιχαήλ αντί του εις το Τάγμα υπάρχοντος Αρχημουσικού Ιωσήφ Καίσαρος καθότι η μουσική του Τάγματος ούσα νεοσύστατος είχεν ανάγκην θεωρητικού μέρους. ο δε Αρχημουσικός Γενοβέζος Μιχαήλ πάσχων από κώφωση ηδύνατο μεν να χρησιμεύση εις την θεωρητικήν διδασκαλίαν ουχί όμως και εις το Πρακτικόν ένεκα του Σωματικού του ελαττόματος.

Ήδη το θεωρητικόν μέρος παρελθόντων έξ μηνών από της συστάσεως της Μουσικής, αποπερατώθη και ήρχησεν το πρακτικόν εις ο είναι όλως ακατάλληλος ο εν λόγω Αρχημουσικός διότι όχι μόνον η κώφωσίς του επαύξησεν αλλά έχει τα ελαττώματα της μέθης και της αδρανείας.

Παρακαλούμεν όθεν το Σεβαστόν Υπουργείον όπως ευαρεστούμενον διορίση κατάλληλον, ίνα μη επί ματαίω η δαπάνη του Δημοσίου γίνη.

Γ. Μεσηνέζης» [1194]

Αίτημα τοποθέτησης Αρχιμουσικού στο 8ο ΤΠ (1868)

Στις 25 Φεβρουαρίου το 8ο ΤΠ απέστειλε έγγραφο στο Υπουργείο Στρατιωτικών με αίτημα την τοποθέτηση νέου Αρχιμουσικού. Από τα αναγραφόμενα επιβεβαιώνεται ότι ο μέχρι τότε αρχιμουσικός του 8ου ΤΠ που έδρευε στον Καρβασσαρά (Αμφιλοχία) ήταν ο Andreas Seiller. Καθώς ο Seiller έλαβε μετάθεση στις αρχές του 1868 για την Μουσική του Ιππικού στην Αθήνα, το υπουργείο τοποθέτησε στην θέση του έτερο αρχιμουσικό, που ωστόσο απεβίωσε πριν αναλάβει τα καθήκοντά του (ο πρώην Αρχιμουσικός του Ιππικού J. G. Schrödel).[1195]

Από μεταγενέστερο έγγραφο μαρτυρείται ότι το 8ο ΤΠ διέθετε και δεύτερη Μουσική ή οποία είχε τοποθετηθεί στην Λευκάδα από τις 21 Μαΐου 1868, πιθανότατα μετά από εορταστικές εκδηλώσεις για την ενσωμάτωση των Επτανήσων στον εθνικό κορμό.

[1194] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 2838.

[1195] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 4689.

Μετάθεση του Αρχιμουσικού Andreas Seiiler (1868)

Από έγγραφο του Υπουργείου Στρατιωτικών προς το Φρουραρχείου Αθηνών της 1ης Μαρτίου 1868 προκύπτει ότι ο Αρχιμουσικός Andreas Seiller μετά από σύντομη παραμονή στην Αθήνα και στην Στρατιωτική Μουσική του Ιππικού, μετατέθηκε στο 9ο ΤΠ της Φρουράς Κέρκυρας. Την μετάθεση υπέγραφε ο Υπουργός Στρατιωτικών Σπύρος Μήλιος.

«Τον Αρχιμουσικόν της Ιππαρχίας των Ακροβολιστών Σάϊλερ Ανδρέαν μεταθέτομεν εις το 9ον Τάγμα του Πεζ. και αντί αυτού μεταθέτομεν εις την Ιππαρχίαν τον Αρχιμουσικόν Ξαβέριον Άγγιον του 9ου.

Αθήνησι τη 1η Μαρτίου 1868

Σ.Μ».[1196]

Περί βιβλίων μουσικής (1868)

Στις 15 Μαρτίου και σε ερώτημα του Υπουργείου Στρατιωτικών την δαπάνη προμήθειας βιβλίων μουσικής του 9ου ΤΠ, η Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών ενημέρωσε ότι η απαιτούμενη δαπάνη για την άρτι συσταθείσα Στρατιωτική Μουσική του τάγματος ήταν απαραίτητη, καθώς η τιμή τους συμφέρουσα. Πρότεινε επίσης την αύξηση του επιμισθίου των αρχιμουσικών, προκειμένου αυτοί να μεριμνούν για τα βιβλία μουσικής, χωρίς να επιβαρύνεται το Δημόσιο.[1197]

Κατάταξη του Πέτρου Σκαρλάτου ως Αρχιμουσικού (1868)

Τον Απρίλιο μήνα κατετάγη στην Στρατιωτική Μουσική ο πολίτης αρχιμουσικός Πέτρος Σκαρλάτος, Μουσικοδιδάσκαλος της Φιλαρμονικής Εταιρίας Ληξουρίου Κεφαλληνίας. Για την κατάταξή του είχε στείλει ο ίδιος αναφορά προς το Υπουργείο Στρατιωτικών στις 20 Φεβρουαρίου συνοδευόμενη από συστατική επιστολή του Δημαρχεύοντος του Δήμου Παλέων Ευαγγελινού Μανολάτου. Στην συστατική επιστολή αναγράφεται ότι ο Πέτρος Σκαρλάτος είχε διατελέσει Αρχιμουσικός της Φιλαρμονικής Εταιρίας Ληξουρίου από το 1855

[1196] Στο ίδιο, Έγγραφο του ΥΣ αρ. 4612.

[1197] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 5978.

και για μία δεκαετία, καθώς και ότι πολλοί εν ενεργεία στρατιωτικοί μουσικοί υπήρξαν μαθητές του.[1198]

Στις 8 Απριλίου ο Πέτρος Σκαρλάτος εξετάσθηκε για την μουσική του επάρκεια από τριμελή επιτροπή αποτελούμενη τους Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών Λοχαγό Michael Mangel , Αρχιμουσικό 10ου ΤΠ Christian Welker και Αρχιμουσικό του 1ου ΤΠ Georg Geidenberger.

«Πρωτόκολλον

Συνταχθέν σήμερον την ογδόην του μηνός Απριλίου του χιλιοστού οκτακοσιοστού εξηκοστού ογδόου έτους ημέρας της εβδομάδος Δευτέρας και ώραν 9ην π.μ. διά την εξέτασιν του πολίτου Πέτρου Σκαρλάτου εάν έχει τα προσόντα διά να καθέξη τον βαθμόν του Αρχιμουσικού· συμφώνως με την ημερήσια διαταγή του Φρουραρχείου της 30ης παρελ. μηνός Μαρτίου Ε.Ε

Γνωμοδοτούμεν

Ότι ο πολίτης Σκαρλάτος Πέτρος εξετασθείς θεωρητικώς και πρακτικώς εις την Μουσική καθόσον αφορά διά τον βαθμόν Αρχιμουσικού ευδοκίμησε, κατά συνέπειαν είναι ικανός να καθέξη τον βαθμόν αυτόν

Η

Επιτροπή

Μ: υ: Μάγγελ

Λοχ: Επιθ.

Χ. Βέλκερ

Georg Gaidenberger

Chef de la Musik del I Batalion». [1199]

Στις 11 Απριλίου ο Υπουργός Στρατιωτικών Σπύρος Μήλιος υπέβαλε προς τον Βασιλιά Γεώργιο Α΄ την πρόταση για την κατάταξη του Πέτρου Σκαρλάτου, η οποία εγκρίθηκε στις 16 Απριλίου.

[1198] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 4362.

[1199] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 7552.

«Μεγαλειότατε

Χηρευούσης θέσεως Αρχιμουσικού, εις το Πεζικόν προτείνω ευσεβάστως τον πολίτην Πέτρον Σκαρλάτον, δόσαντα εξετάσεις και ευδοκιμήσαντα δια την θέσιν ταύτην και παρακαλώ ευσεβάστως την Υμετέραν Μεγαλειότητα όπως ευδοκίσασα εγκρίνη την κατάταξιν αυτού.

Αθήνησι τη 11 Απριλίου 1868

Ο

Υπουργός Στρατιωτικών

Σπ. Μήλιος».[1200]

Ο Πέτρος Σκαρλάτος τοποθετήθηκε ως Αρχιμουσικός στο 5ο ΤΠ, όπως φαίνεται από κατάσταση αναγκαιούντων μουσικών οργάνων του τάγματος που φέρει την υπογραφή του, με ημερομηνία 11 Μάϊου 1868.[1201]

Ο Πέτρος Σκαρλάτος παρέμεινε στο στράτευμα έως τις 27 Ιουνίου 1878, οπότε και παραιτήθηκε.[1202] Είχε προηγηθεί ο θάνατος του δεκαπεντάχρονου υιού του Μάρκου, τον Νοέμβριο του 1876, σε ατύχημα κατά την διάρκεια κυνηγίου στην Πάτρα, όπου υπηρετούσε τότε ο αρχιμουσικός.[1203]

Εκποίηση μουσικού υλικού από το Θέατρο Αθηνών (1868)

Στις 21 Μαρτίου ο Διευθυντής του θεάτρου Αθηνών Γρηγόριος Καμπούρογλου ενημέρωσε το Υπουργείο Στρατιωτικών ότι διέθετε προς εκποίηση μουσικό υλικό (παρτιτούρες και πάρτες) 37 μελοδραμάτων από διαλυθέντα Ιταλικό θίασο, ο οποίος έδινε παραστάσεις στην Αθήνα κατά το προηγούμενο διάστημα. Σύμφωνα με τα αναγραφόμενα, ο Καμπούρογλου είχε αγοράσει την μουσική εκάστου μελοδράματος με μέση τιμή πλέον των 50 τάλιρων και εκποιούσε το σύνολο ή μέρους αυτής με έκπτωση από 5 έως 25%.

[1200] Στο ίδιο.

[1201] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 10513.

[1202] ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681ΙΙ/2, Σημειωματάριο με αντίγραφα φύλλων μητρώων αξιωματικών μουσικής του Ελληνικού Στρατού.

[1203] Εφ. *Φορολογούμενος*, αρ. 117, Πάτρα 12/11/1876, σ. 3.

«Διαλυθέντος του ενταύθα Ιταλικού θεάτρου μ' έμεινε διαθέσιμος η μουσική των διαφόρων μελοδραμάτων, 37 τον αριθμόν, ων ονομαστικόν κατάλογος επισυνάπτεται όπισθεν.

Η μουσική αύτη συνίσταται εις πρωτότυπα βιβλία /partiture/ και εις τα ειδικά βιβλία /parte/ της ορχήστρας και των τραγουδιστών εκάστου μελοδράματος.

Χρήσιμος είναι εις την στρατιωτικήν υπηρεσίαν η μουσική αύτη διότι δύναται να εξαχθή εξ αυτής μεγάλο πλήθος τεμαχίων μουσικής, προς χρήσιν των διαφόρων στρατιωτικών μουσικών των ταγμάτων.

Εις αγοράν της μουσικής ταύτης εδαπάνησα κατά μέσον όρον πλέον των 50 ταλήρων δι' έκαστον μελόδραμα και τοιαύτην είναι η σημερινή αξία των εις Ευρώπην. Αλλ' επειδή εγένετο χρήσιν της μουσικής ταύτης, διά τούτο συγκατατίθεμαι να την παραχωρήσω όλην ή μέρος αυτής με έκπτωσιν 5-25 τοις 100 από της αρχικής της αξίας

Εάν το σεβ. Υπουργείον εγκρίνη την αγορά της μουσικής ταύτης ας διατάξη την απαιτουμένην συνάντησιν μετ' αρμοδίου αξιωματικού διά τα περαιτέρω.

Ευπειθέστατος

Γ. Καμπούρογλους

Σημείωσις των Μελοδραμάτων

1. Semiramide
2. Norma
3. Lucia
4. ~~Lusitania~~ δεν υπάρχει
5. Lucrezia
6. Beatrice
7. Eleonora
8. Machbet
9. Ernani
10. Luisa Miller
11. Attila
12. Nabucco

13. Lombardi

14. Masnadieri

15. Gemma di Vergy

16. Roberto Devereux

17. Poliuto

18. ~~Parisina~~ δεν υπ:

19. Sonambula

20. ~~Pirata~~ δεν υπ:

21. Assedio di Corinto

22. ~~Saffo~~ δεν υπ:

23. Belisario

24. ~~Due Foscari~~ δεν υπ:

25. Stabat Mater

26. Zinda

27. Chi dura vince

28. Don Chehov

29. Elisir d' Amore

30. Barbiere

31. Don Procopio

32. ~~Birajo di Preston~~ δεν υπ:

33. Cenerento La

34. Falsi Monetari

35. Corado di Altamura

36. ~~Scaramuccia~~ δεν υπάρχει

37. Fra Diavolo

Capuleti». [1204]

[1204]ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 480-504, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 6493.

Μετά από εισήγηση του Michael Mangel , στις 21 Απριλίου ο Υπουργός Στρατιωτικών Σπύρος Μήλιος με διαταγή του προς το Φρουραρχείο Αθηνών, ενέκρινε την αγορά δεκαπέντε μελοδραμάτων από τον κατάλογο του Γεωργίου Καμπούρογλου, αντί του ποσού των τριών χιλιάδων δραχμών.

«Επειδή τ' αναγκαία προς εκπαίδευσιν των στρατιωτικών μουσικών τεμάχια μουσικής από πολλού ήδη εξηντλήθησαν, αι δε στρατιωτικαί μουσικαί, καθ' α αναφέρει ο επιθεωρητής των αυτών λοχαγός Μ. Μάγγελ, διά των υπ' αριθ. 80, 82 και 84 αναφορών του έχουσιν απόλυτον ανάγκην τοιούτων, διά τούτο και διότι κατά την γνωμοδότησιν του αυτού λοχαγού η τιμή των εκποιουμένων υπό του Γ. Καμπούρογλου, διευθύνοντος άλλοτε το Ελληνικόν θέατρον, είναι κατά το τρίτον έλασσον των εν τη αλλοδαπή προμηθευμένων. Εγκρίνομεν δυνάμει του εδαφίου δ, του άρθρου 34 του περί Δημοσίου λογιστικού του Κράτους Νόμου ν' αγοράσητε συμπράξη του ειρημένου λοχαγού παρά του Γ. Καμπούρογλου τα εν τη συνημμένη κατάστασιν κατονομαζόμενα δεκαπέντε τεμάχια μουσικής (μελοδράματα) αντί δραχμών τριών χιλιάδων».[1205]

Αύξηση των οργανικών θέσεων των Στρατιωτικών Μουσικών (1868)

Μετά από εισήγηση του Υπουργού Στρατιωτικών Σπύρου Μήλιου, στις 18 Ιουλίου ο βασιλιάς Γεώργιος Α΄ ενέκρινε την αύξηση του αριθμού των οργανικών θέσεων κατά δύο των μουσικών της δ΄ τάξεως στο Πεζικό, στο Πυροβολικό και στο Ιππικό, με εξαίρεση την Στρατιωτική Μουσική της Κέρκυρας.

«Το καταστατικόν των ταγμάτων του πεζικού, του ιππικού των ακροβολιστών και του τάγματος τους πυροβολικού, ορίζουσι δι' έκαστον ένα αρχιμουσικό και ανά ένα μουσικό α΄, β, γ΄ και δ΄ τάξεως των λοιπών προς συγκρότησιν της μουσικής απαιτουμένων ανδρών, λαμβανομένων εκ των σαλπιγκτών και των στρατιωτών των λόχων εξαιρουμένης της μουσικής του εν Κερκύρα φρουρούντος τάγματος του πεζικού δι' ην η Υ.Μ. ενέκρινε εσχάτως ανά τρεις μουσικούς εξ εκάστης των τεσσάρων τάξεων.

Επειδή τα διάφορα Τάγματα μου υπέβαλαν παράπονα περί του ανεπαρκούς αριθμού των θέσεων των μουσικών, ένεκα του οποίου πολλάκις σαλπιγκταί καλώς καταρτισμένοι εις

[1205] Στο ίδιο, Έγγραφο του ΥΣ αρ. 8373.

μουσικόν όργανον τι, αφίωνται κατά την λήξιν της θητείας των προς ζημίαν της μουσικής του τάγματος, ως μη έχοντες ελπίδα προαγωγής, παρακαλώ την Υ.Μ όπως εγκρίνη να προστεθώσι εις την οργανικήν δύναμιν των μουσικών των ειρημένων ταγμάτων ανά δύω μουσικοί δ΄ τάξεως, εξαιρέσει της μουσικής του εν Κερκύρα Τάγματος ήτις μένει ως έχει.

Αθήνησι τη 13 Ιουνίου 1868

Ο

Υπουργός των Στρατιωτικών

Σπ. Μήλιος».[1206]

Ο Michael Mangel σε αργία και δίωξη (1868-1869)

Μετά από πρόταση του Υπουργού Στρατιωτικών Σπύρου Μήλιου, ο επιθεωρητής στρατιωτικών μουσικών Michael Mangel τέθηκε σε αργία με το Β.Δ. της 20ής Ιουλίου, για εξόχως σοβαρό πειθαρχικό παράπτωμα, με την επιφύλαξη του Υπουργείου Στρατιωτικών μετατροπής του σε ποινικό και την επακόλουθη ποινική του δίωξη.

«Γ Ε Ω Ρ Γ Ι Ο Σ Α΄

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει του Ημετέρου επί των Στρατιωτικών Υπουργού, στηριζομένη εις τας εκθέσεις του φρουραρχείου Αθηνών, εξ ων προκύπτει, ότι ο λοχαγός επιθεωρητής των μουσικών Μάγγελ Μιχαήλ, προ μηνός αναδεχθείς την προμήθειαν μουσικών οργάνων εις χρήσιν του εν Κρήτη πολεμούντος οθωμανικού στρατού, εχρησίμευσεν ως μεσίτης εις την αγοράν, και συνέπραξεν αμέσως εις την συσκευασίαν και την εις την Κρήτην αποστολήν αυτών λάθρα και εν αγνοία της Ημετέρας Κυβερνήσεως, διά δε τούτου παρεβίασε το στρατιωτικόν αυτού καθήκον.

Δυνάμει του άρθρου 6 του περί καταστάσεων των αξιωματικών νόμου και περί 13 του περί εκτελέσεως αυτού Διατάγματος.

[1206] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 13268.

Μεταθότεμεν εις αργίαν δι' απολύσεως εκ της θέσεως τον λοχαγόν επιθεωρητήν των μουσικών Μάγγελ Μιχαήλ, επιφυλαττομένης της ποινικής αυτού καταδίωξης επί υπεξαιρέσει των αυτών πραγμάτων, ανηκόντων εις το δημόσιον.

Εις τον αυτόν Υπουργόν ανατίθεται η εκτέλεσις του παρόντος διατάγματος.

Εν Αθήναις την 20 Ιουλίου 1868

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Σ. ΜΗΛΙΟΣ».[1207]

Η έρευνες για τις κατηγορίες εναντίον του Michael Mangel φαίνεται ότι είχαν αρχίσει από το πρώτο δεκαήμερο του Ιουλίου όταν και φυλακίσθηκε.

«Ο φοραθείς πωλών λάθρα διά τον εν Κρήτη τουρκικόν στρατόν δημόσια μουσικά όργανα λοχαγός και αρχιμουσικός Μικελίνος εναπετέθη ασφαλώς, κατά το "Μέλλον", εις τας φυλακάς έως ου δικασθή και τιμωρηθή διά την αβρότητα ταύτην και καθαρότητα των χειρών και των αισθημάτων του».[1208]

Σύμφωνα με μερίδα του Τύπου της εποχής ο «ο λοχαγός Μικελίνος απέστειλεν εξ Αθηνών εις τους εν Κρήτη Τούρκους πέντε όργανα δημόσια της στρατιωτικής μουσικής και τινα τεμάχια ασμάτων τονισμένων, αντί δραχμών 265».[1209]

Κατά τον Αυγούστου μήνα σε μερίδα του Τύπου σημειωνόταν ότι ο Mangel επρόκειτο να αθωωθεί.

«Πολλοί έσπευσαν συνάδελφοι τινες να δυσφημίσουν ή προκαταδικάσωσι τον λοχαγόν και διευθυντήν της παρ' ημίν στρατιωτ. μουσικής Κ. Μικελίνον Μάγγελ, ότι δήθεν επρομήθευσεν όργανα μουσικά εις τον εν Κρήτη τουρκικόν στρατόν, αντί τεραστίας ωφελείας δραχμών 30 ή 50! Ήδη το συμβούλιον των Κ.Κ Στρατοδικών, ως επληροφορήθημεν, προ ημερών απαφάνθη διά βουλεύματός του, ότι ουδεμία αφορμή προς κατηγορίαν υπάρχει. Αλλ' ο Κ.

[1207] ΦΕΚ 37Α΄/10 Αυγούστου 1868, σ. 285.

[1208] Εφ. *Αυγή,* αρ. 2213, Αθήνα 13/7/1868, σ. 2.

[1209] Εφ. *Παλλιγενεσία,* αρ. 1459, Αθήνα 6/7/1868, σ. 4.

Μικελίνος, μη ανεχόμενος να υπάρχη ουδέ σκιά κηλίδος επί της υπολήψεώς του, χρώμενος τω δικαιώματί του, απήτησε να δικασθή, και δικασθήσεται μετ' ολίγας ήμέρας».[1210]

Έως την 1η Αυγούστου φαίνεται ότι είχε παύση η κράτηση του Mangel,καθώς ο ίδιος απέστειλε έκθεση προς το Φρουραρχείο Αθηνών με τις επισκευές μουσικών οργάνων που είχε διενεργήσει κατά το πρώτο και δεύτερο τρίμηνο του έτους. [1211]

Από το έγγραφο αυτό προκύπτει ότι κατά το πρώτο δεκαήμερο του περασμένου Ιουλίου πράγματι είχε προσαχθεί αιφνιδιαστικά και κρατηθεί για κάποιο διάστημα από τις στρατιωτικές αρχές.

«Αριθ. 96

Εν Αθήναις την 1ην Αυγούστου 1868

Ο

Εν αργία επιθεωρητής των Στρατ. Μουσικών

Προς

Το Φρουραρχείο Πρωτευούσης

ενταύθα

Υποβάλλω εις το Φρουραρχείον Αθηνών την από 4 Ιουλίου Ε.Ε έκθεση εμφαίνουσα τας επισκευάς, αντικαταστάσεις κλπ, των μουσικών των μουσικών οργάνων τας υπ' εμού γενομένας κατά την α. και β. τριμηνίαν Ε.Ε. Είχον δε έτοιμην να υποβάλω αυτήν κατά το πρώτον δεκαήμερον του μηνός Ιουλίου, ως έπραττον τούτο συνήθως, αλλ' εμποδίσθην να υποβάλω ταύτην από την αιφνίδιαν κράτησίν μου, όθεν υποβάλω ταύτην σήμερον, παρακαλώ το φρουραρχείον, όπως πέμψη αυτήν εις το Σ^{ον} Υπουργείον, ίνα, τούτον, ευαρεστούμενον διατάξη τα δέοντα». [1212]

Από έγγραφο του Φρουραρχείου Αθηνών της 2ας Αυγούστου προς το Υπουργείο Στρατιωτικών, προκύπτει ότι ο Michael Mangel είχε τεθεί σε αργία και διότι το Φρουραρχείο

[1210] Εφ. *Η Νέα Γενεά,* αρ. 556, Αθήνα 13/8/1868, σ. 3.

[1211] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 480-504, Έγγραφα αρ. 869, 17377.

[1212] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 11065.

είχε συλλέξει αρχεία και υλικά της υπηρεσίας που κατείχε ο Mangel στην οικία του, γεγονός που απαγορευόταν.

«Μετατεθέντος εις αργίαν του Λοχαγού Κυρ. Μ. Μάγγελ, παρακαλούμεν ευπειθώς το Σ. Υπουργείον, όπως διατάξη, πού θέλουν παραδοθή τα αρχεία της υπηρεσίας, άτινα ο ειρημένος λοχαγός είχεν, ως επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών».[1213]

Από έγγραφο του Michael Mangel προς το Φρουραρχείο Αθηνών της 8ης Αυγούστου προκύπτει ότι ο ίδιος είχε υποβληθεί σε ανάκριση. Στο έγγραφο ανέφερε τα εξής:

«Εις απάντησιν της υπ' αριθ. 11334 (δυσδ.) Διαταγής Υμών, δι' ης μοι γνωστοποιείται η υπ' αριθ. 17379 (δυσδ.) Διαταγή του επί των Στρατιωτικών Υπουργείου, λαμβάνω την τιμήν ν' αναφέρω εις το Φρουραρχείον, ότι ούτε αρχείο Μουσικών οργάνων ούτε είχον ποτέ ούτε έχω, ούτε βιβλίον άλικον. Μόνα δε δημόσια είδη έχω εις χείρας μου δύο σφραγίδας δι' ων σφραγίζονται τα δημόσια όργανα, ας παρέλαβον επί αποδείξει από την επιτροπήν των Γραφικών εξόδων, και δύο Σάλπιγγας του 3 Τάγματος ας έχω ενταύθα επί επισκευήν και διά τας οποίας έχω αλληλογραφίαν μετά του τρίτου Τάγματος. Ταύτας δε εδήλωσα ότι έχω και κατά την ανάκρισίν μου.

Μ: υ: Μάγγελ

Λοχ: Επιθ».[1214]

Διά επισημειωτικής διαταγής του Φρουραρχείου Αθηνών επί του παραπάνω εγγράφου, στις 9 Αυγούστου ο Οικονομικός Επιθεωρητής της Φρουράς Λοχαγός Ιωάννης Βλαχόπουλος διατάχθηκε «να παραλάβη το τε πρωτόκολλον των εισερχομένων-εξερχομένων, το της αλληλογραφίας βιβλίον και παν το απαρτίζον αρχείον».[1215]

Στις 13 Αυγούστου η Σχολή Ευελπίδων ζήτησε την παρουσία ενός μουσικού προκειμένου να παρευρεθεί στην παράδοση σε επιτροπή μουσικών οργάνων που είχε χρεωμένα ο Michael Mangel. Από το έγγραφο συνάγεται ότι ο Michael Mangel εκτελούσε και χρέη διδασκάλου μουσικής κατά το προηγούμενο διάστημα στην Σχολή Ευελπίδων.

[1213] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 17379.

[1214] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 11462

[1215] Στο ίδιο.

«Τεθέντος εις αργίαν του λοχαγού Κου Μάγγελ διδασκάλου της μουσικής εν τω Σχολείω παρακαλούμεν Ευσεβάστως το Υπουργείον να διωρίση μουσικόν τινά να μεταβή ενταύθα και παρευρεθή εις την παράδοσιν των μουσικών οργάνων άτινα έχει εις βάρος του, εις την επί τούτου διορισθησομένη επιτροπή».[1216]

Στις 13 Αυγούστου ο Michael Mangel απέστειλε έγγραφο προς τον εντεταλμένου του Φρουραρχείου Αθηνών Οικονομικό Επιθεωρητή Λοχαγό Ιωάννη Βλαχόπουλο, δηλώνοντας την πρόθεσή του να παραδώσει έγγραφα και εγκυκλίους διαταγές που είχε στην διάθεσή του, πλην αυτών που θα χρησίμευαν για την υπεράσπισή του.

«Αρ. 97.

Ο

Εν αργία επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών

Προς

Τον Οικονομικόν Επιθεωρητήν

ενταύθα

Εις απάντησιν του υπ' αριθ. 276 και 281 εγγράφου υμών,

Σας πληροφορώ ότι όσον μεν αφορά τας σφραγίδας και τα όργανα του 3ου Τάγματος ειμί πρόθυμος να τα παραδώσω όπου αν θέλετε· όσον όμως αφορά το βιβλίον εισερχομένων και εξερχομένων, τοιαύτο δεν έχω, διότι ούτε υπάλληλον είχον ποτέ ούτε έλαβον ποτέ τα αναγκαιούντα έξοδα προς διατήρησιν αρχείου, μόνον ικανά έγγραφα και εγκυκλίους έχω, τας οποίας ειμί πρόθυμος να παραδώσω, επειδή όμως έχω απόλυτον ανάγκη τινών εξ αυτών, όπως μου χρησιμεύσουν προς υπεράσπισίν μου εις τας κατ' εμού χαλκευθείσας κατηγορίας, παρακαλώ να συνταχθή τακτικόν πρωτόκολλον, εν τω οποίω να περιγραφώσιν άπαντα ακριβώς διά να δυνηθώ να τα εύρω όταν μοι χρειασθώσιν. Όθεν αν η σύνταξις του τοιούτου πρωτοκόλλου εγκριθή, δύναται να γείνη οποίας θέλετε ημέρας, κατά την 9ην πρωϊνήν ώραν.

Μ: υ: Μάγγελ

Λοχ: Επιθ».[1217]

[1216] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 18450.

[1217] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 97.

Στις 14 Αυγούστου ο Οικονομικός Επιθεωρητής Λοχαγός Ιωάννης Βλαχόπουλος μετέβη στην οικία του Michael Mangel προκειμένου να παραλάβει τα αρχεία της Μουσικής και να συντάξει το σχετικό πρωτόκολλο.

«Πρωτόκολλον

Συνταχθέν διά την παράδοσιν των αρχείων της Μουσικής

Δυνάμει της Υπ' αριθ. 17379 Διαταγής του Υπουργείου.

Εν Αθήναις τη 14 Αυγούστου 1868

Εκ συμφώνου με τας Υπ' αριθ. 11334 και 11746 Διαταγάς του Φρουραρχείου Αθηνών, μετέβην ο υποφαινόμενος Οικονομικός Επιθεωρητής της ενταύθα Φρουράς εις την οικία του εν Αργία λοχαγού Κ. Μάγγελ και παρέλαβον παρ' αυτού τα κάτωθεν αρχεία και Σκεύη της Μουσικής ως Ακολούθως.

2 Σφραγίδες Υπηρεσίας.

2 Σάλπιγγες ανήκουσες εις το 3ο Τάγμα.

952 Εγκυκλίους Διαταγάς του Υπουργείου από του έτους 1846 με του 1868.

28 Έγγραφα της αλληλογραφίας αυτού μετά των Σωμάτων από του έτους 1855 με του 1864.

Τελευταίον ερωτήθη ο Λοχαγός Κύριος Μάγγελ εάν έχει να παραδώση άλλα τινά σκεύη και αντικείμενα ανήκοντα εις το δημόσιον και την Υπηρεσία της Μουσικής, απήντησε ότι, δύναται μεταξύ των ιδιωτικών του εγγράφων να ευρεθώσιν ίσως και άλλα τινά έγγραφα της Υπηρεσίας τα οποία μετά την εκκαθάρισιν, θέλει παραδόση όπου δει. Περαιωθείσα ουν ούτως η εν λόγω παράδοσις, Υπογράφεται το παρόν πρωτόκολλον παρ' εμού Οικονομικού Επιθεωρητού, και του παραδούντος Λοχαγού Κυρίου Μάγγελ, εις ον ενεχειρίσθη αντίγραφον τούτου.

Ο Παραλαβών Οικονομικός Επιθεωρητής της Φρουράς Αθηνών και τα λοιπά

Ι Βλαχόπουλος

Ο Παραδούς

Μ:υ: Μάγγελ

Λοχ: Επιθ.

Ο Γραφεύς Μ. Αναστασιάδης

Ανθ». [1218]

[1218] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 1292.

Στις 16 Αυγούστου το Φρουραρχείο ενημέρωσε το Υπουργείο Στρατιωτικών για την παραλαβή των αναγραφόμενων στο πρωτόκολλο ειδών και ζήτησε περαιτέρω οδηγίες. Στο έγγραφο ο Michael Mangel αναφέρεται ως πρώην Επιθεωρητής.

«Διά του Οικονομικού Επιθεωρητού λοχαγού της οικονομίας Κυρ. Ιωάννη Βλαχόπουλου παρελήφθησαν και παρεδόθησαν εις ημάς τα εις τον εσώκλειστον πρωτόκολλον σημειούμενα είδη από τον πρώην επιθεωρητήν των Μουσικών Μάγγελ. — Εκ των ειδών τούτων αι μεν δύω σάλπιγγες ανήκουσιν εις το 3ον Τάγμα του πεζικού αι δε σφραγίδες εις το φρουραρχείον τούτον και με την διαφοράν ότι αι σάλπιγγες δεν είναι εισέτι επισκευασμέναι, κατά συνέπειαν παρακαλώμεν το Υπουργείον να διατάξη ταδέοντα περί της διαθέσεως τόσον των σαλπίγγων όσον και του αρχείου του μνησθέντος επιθεωρητού».[1219]

Με διαταγή του Υπουργού Στρατιωτικών Σπύρου Μήλιου της 20ής Αυγούστου οι δύο σάλπιγγες του 3ου ΤΠ στάλθηκαν στο οπλοστάσιο Ναυπλίου προς επισκευή και το αρχείο του Michael Mangel στην καταχώρηση του υπουργείου.[1220] Την ίδια ημέρα με έγγραφο προς το Φρουραρχείο Αθηνών, διατάχθηκε η παράδοση των μουσικών οργάνων της Σχολής Ευελπίδων που είχε χρεωμένα ο Michael Mangel ως μουσικοδιδάσκαλος της Σχολής, σε επιτροπή αξιωματικών της Σχολής, παρουσία του ίδιου και ενός άλλου αρχιμουσικού ή μουσικού 1ης τάξεως.

«Κατ' αίτησιν της Στρ. Σχολής διατάξατε ένα Αρχιμουσικόν ή μουσικόν 1 τάξεως να μεταβή εις Πειραιά και παρευρεθή εις την παράδοσιν μουσικών οργάνων άτινα έχει εις βάρος του ο εν αργία λοχαγός Κ. Μάγγελ εις την επί τούτου διορισθησομένη υπό της Σχολής Επιτροπή. Ειδοποιήσατε περί τούτου και τον ειρημένον λοχαγόν.

Εν Αθήναις την 20 Αυγούστου 1868.

Σ.Μ».[1221]

Σε έγγραφο του Βασιλικού Επιτρόπου του Α΄ Διαρκούς Στρατοδικείου Α. Αργυρόπουλου, της 22ας Ιανουαρίου σημειώνεται ότι «ο Λοχαγός Κος Μιχαήλ Μάγγελ κατά το έτος 1864 παρέλαβε από τους Αρχιμουσικούς των σωμάτων εν οτταβίνον μίαν κλαπαδόραν και εν

[1219] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 18637.

[1220] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 18637.

[1221] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 18450.

κλαρίνον μπε, τα οποία δεν ανήκουν εις ουδέν σώμα και τα οποία παρέδοσεν εις την ανάκρισιν. Επίσης κατ' αίτησίν του κατεσχέθη και μία τρόμπα φα άχρηστος ανήκουσα και αυτή εις το δημόσιον κατά συνέπειαν παρακαλούμεν το Υπουργείον να με διατάξη εις ποίον σώμα να παραδώσμεν ταύτα». [1222]

Από το έγγραφο αυτό φαίνεται ότι ο Michael Mangel βρισκόταν και υπό το καθεστώς δίωξης από Στρατοδικείο, για το γεγονός ότι κατείχε υλικά της υπηρεσίας στην οικία του ως μη όφειλε. Στις 28 Ιανουαρίου ο Υπουργός Στρατιωτικών Σπύρος Μήλιος διέταξε το Φρουραρχείο Αθηνών να καλέσει το 1ο ΤΠ προκειμένου να παραλάβει τα μουσικά όργανα που περιέγραφε ο Βασιλικός Επίτροπος και να τα καταχωρήσει στο βιβλίο των υλικών του τάγματος.

«Διατάξατε το 1ο Τάγμα του Πεζικού να παραλάβει από τον Β. Επίτροπον του 1ου διαρκούς Στρατοδικείου εν οτταβίνον, μίαν κλαπαδόραν και εν κλαρίνον μπε, τα οποία ο λοχαγός Κ. Μ. Μάγγελ είχε παραλάβει κατά το έτος 1864 από τους Αρχιμουσικούς των Σωμάτων. Επίσης και μίαν τρόμπαν φα άχρηστον κατασχεθείσα κατ' αίτησιν του ιδίου λοχαγού και ανήκουσαν εις το δημόσιον, και τα εγγράψη εις εισαγωμένων εν τω βιβλίω του υλικού του.

Εν Αθήναις τη 28 Ιανουαρίου 1869

Σπ. Μήλιος»[1223]

Περί ελλείψεως μουσικών οργάνων (1868)

Στις 27 Αυγούστου ο Αρχιμουσικός του 8ου ΤΠ της Φρουράς Κέρκυρας Andreas Seiller υπέβαλε αναφορά προς την Διοίκηση των Υποτελών του τάγματος με συνημμένη κατάσταση μουσικών οργάνων που έλλειπαν από την Στρατιωτική Μουσική. «Ο υποφαινόμενος λαμβάνω την τιμήν να υποβάλλω την παρούσα μου, δι' ης φέρω συνημμένως ονομαστικόν κατάλογον οργάνων, άτινα από της μουσικής ελλείπουσι, και τα οποία εισί λίαν αναγκαία.

Παρακαλώ όθεν την διοίκηση των Υποτελών ίνα ενεργήση την αποστολήν των.

Α. Σάϊλερ Αρχιμουσικός»[1224]

[1222] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχείο περιόδου Γεωργίου Α΄/Αρχείο Υπουργείου Στρατιωτικών, Φ. 706-709, Έγγραφο αρ. 116.

[1223] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 1844.

[1224] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 2018. Το Τάγμα της Φρουράς Κέρκυρας κατά την περίοδο αυτή ήταν το 8ο και είχε στην δύναμή του και δεύτερη ΣΜΣ τοποθετημένη στην Λευκάδα. Βλ. παρακάτω.

Η αναφορά προωθήθηκε στην Διοίκηση του τάγματος.

Παρόμοιο αίτημα υπέβαλε στην διοίκηση Υποτελών της Ιππαρχίας Ακροβολιστών στις 11 Σεπτεμβρίου , ο Αρχιμουσικός, Xavier Agius. Η Ιππαρχία έδρευε στην Αθήνα.

«Παρουσιασθής εις την αναφορά ο υπ' εμέ Αρχιμουσικός της Ιππαρχίας Σαβέριος Άγγιος, μοι ανέφερεν, ότι προς καταρτισμόν της μουσικής του Σώματος, είναι απολύτως αναγκαία τα κάτωθι σημειούμενα όργανα. Λάμβάνω όθεν την τιμήν ν' αναφέρω ευπειθώς, ότι τα αναφερόμενα του Αρχιμουσικού στηρίζονται εις τον ορθόν λόγον, καθ' ότι μουσική οία η ημετέρα παιανίζουσα πάντοτε εν τη πρωτευούση, δεν πρέπει να έχη έλλειψιν ουσιωδών οργάνων δυναμένων ν' αποπερατώνωσιν τεμάχια αρμονικής μουσικής, και παρακαλώ την Σεβ. Διοίκησιν της Ιππαρχίας όπως ευαρεστούμενη ενεργήση και χορηγηθώσι ταύτα ως λίαν αναγκαία, καθ' ότι ως ο ίδιος μοι ανέφερεν, πάντοτε θα περιορίζεται εις μονότονα τεμάχια μουσικής εχόντων ουσιώδεις ελλείψεις.

Φλίγελχορν

Τρόμπα μπε άλτο

Άλτχορν

Τρόμπα μπε χαμηλή

Τρομπόνη».[1225]

Η αναφορά προωθήθηκε από την Διοίκηση της Ιππαρχίας προς το Γενικό Αρχηγείο με την σημείωση ότι αυτή η έλλειψη των μουσικών οργάνων στην Μουσική της Ιππαρχίας «καθιστά αυτήν κακόφωνον εις τας ακοάς, ενώ τόσον με την προσθήκην τούτων, πολλάκις η ημετέρα μουσική τη ελλείψη άλλης θα δύναται ν' αντικαθιστά την της Φρουράς».[1226]

Αίτημα του 10ου ΤΠ για σχηματισμό Στρατιωτικής Μουσικής (1868)

Με έγγραφό του προς το Υπουργείο Στρατιωτικών της 30ής Οκτωβρίου από την Χαλκίδα, το 10 ΤΠ ζητούσε την έγκριση του υπουργείου για τον σχηματισμό Στρατιωτικής Μουσικής. Από το έγγραφο αυτό, συνάγεται ότι το τάγμα είχε μετασταθμεύσει στην Χαλκίδα και συνεπώς η Μουσική της Φρουράς Αθηνών άλλαξε διοικητική υπαγωγή.

[1225] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 2778.

[1226] Στο ίδιο.

« 4840

Εν Χαλκίδι τη 30 8βρίου 1868

Το

10ον Τάγμα Πεζικού

Προς

Το Υπουργείον Στρατιωτικών

εις Αθήνας

Περί σχηματισμού Μουσικής

«Κατόπιν της υπ' αριθ. 4230 από 3 λήξαντος αναφοράς μου παρακαλώ και πάλιν ευπειθώς το Υπουργείον όπως ευαρεστούμενον εγκρίνη τον σχηματισμόν της Μουσικής του Τάγματος».[1227]

Το Άγημα του Βασιλέως (1868)

Με Β.Δ. της 12ης Δεκεμβρίου συγκροτήθηκε αυθύπαρκτο στράτευμα με την ονομασία «Άγημα», το οποίο αποτελούσε μέρος του μόνιμου στρατού, ταγμένο αποκλειστικά στην υπηρεσία του βασιλιά. Το τμήμα αυτό συνολικής δύναμης 364 ανδρών, αποτελούνταν από δύο λόχους του πεζικού και μία ίλη του ιππικού. Στην σύνθεσή του ήταν τοποθετημένοι 2 ανώτεροι αξιωματικοί, 17 κατώτεροι, 52 υπαξιωματικοί, 266 στρατιώτες και 10 σαλπιγκτές. Διέθετε επίσης 9 ίππους αξιωματικών και 96 οπλιτών. Το Άγημα είχε Επιτελείς αξιωματικούς και στους Υποτελείς ήταν τοποθετημένοι 2 ανθυπασπιστές, 5 δεκανείς, 1 δεκανέας σαλπιγκτής, ένας δεσμοφύλακας, ένας οπλοδιορθωτής ένας σελοποιός και ένας πεταλωτής. Στους δύο λόχους του πεζικού τοποθετήθηκαν 6 σαλπιγκτές, ανά τρεις σε κάθε λόχο, και τέσσερις σαλπιγκτές στην ίλη ιππικού, εκτελώντας υπηρεσία έφιπποι. Οι βαθμοί των υπαξιωματικών, στρατιωτών και σαλπιγκτών αυτού του σώματος θεωρούνταν ανώτεροι κατά μία βαθμίδα του υπόλοιπου στρατεύματος. Το Άγημα παρατάσσονταν πάντοτε στα δεξιά των υπόλοιπων παραταγμένων στρατευμάτων.[1228]

[1227] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 24719.

[1228] Χαραλάμπης, Νίδερ, ό.π., σ. 150, 151.

Απογραφή των άχρηστων μουσικών οργάνων της Σχολής Ευελπίδων (1869)

Στις 15 Φεβρουαρίου πραγματοποιήθηκε καταμέτρηση των μουσικών οργάνων της Σχολής Ευελπίδων.[1229]

Ο κατάλογος υποβλήθηκε ιεραρχικώς στο Υπουργείο Στρατιωτικών στις 17 Φεβρουαρίου από τον επανακάμψαντα στην Σχολή Μουσικοδιδάσκαλο Δημήτριο Διγενή.[1230]

Στις 22 Μαρτίου ο νέος Υπουργός Στρατιωτικών Σκαρλάτος Σούτσος διέταξε τον Οικονομικό Επιθεωρητή της Φρουράς Αθηνών Γ. Πανταζή και τον Αρχιμουσικό Christian Welker να μεταβούν στον Πειραιά και να αξιολογήσουν τα μουσικά όργανα ως προς την καταλληλόλητα χρήσης τους από τις Στρατιωτικές Μουσικές. [1231]

Η αξιολόγηση των μουσικών οργάνων πραγματοποιήθηκε στις 2 Απριλίου και συντάχθηκε ο σχετικός κατάλογος. Η διμελής επιτροπή (Πανταζή-Welker) εισηγήθηκε την εκποίηση δύο φαγκότων και την καταστροφή των υπολοίπων ως άχρηστων.

Στις 10 Απριλίου 1869 το ΥΣ εξέδωσε διαταγή «περί αχρήστων μουσικών οργάνων» και διέταξε:

α) Να πωληθούν ως μη κατάλληλα για τις Στρατιωτικές Φιλαρμονικές δύο φαγκότα

β) Να πυρποληθούν και καταστραφούν ως άχρηστα :

1 Αυλός, 7 Κλαρινέτα, 10 Φλάουτα, 3 Κόρνα, 2 Οτταβίνα, 2 Σάλπιγγες, 1 Βιολί, 2 Κιθάρες, 7 Δοξάρια βιολιού, 61 Φυλλάδια μουσικής, 1 Παραπέτασμα παραθύρων.

Το Υπουργείο Στρατιωτικών διέταξε επίσης την αποστολή των μετάλλινων κλειδιών αυτών των μουσικών οργάνων στο οπλοστάσιο Ναυπλίου, ώστε να χρησιμοποιηθούν ως ανταλλακτικά επισκευής.

Η διαταγή της καταστροφής των μουσικών οργάνων απαιτούσε την παρουσία του Οικονομικού Επιθεωρητή κατά την σύνταξη σχετικού πρωτοκόλλου. [1232]

[1229] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 5287.

[1230] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 6287.

[1231] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 5601.

[1232] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 7888.

Διάλυση Στρατιωτικών Μουσικών (1869)

Στις 22 Φεβρουαρίου το Υπουργείο Στρατιωτικών εξέδωσε την υπ' αριθ. 4253 διαταγή, σύμφωνα με την οποία για οικονομικούς λόγους, για το έτος 1869 θα διατηρούνταν μόνο τέσσερις Στρατιωτικές Μουσικές επί συνόλω 11 (το 10ο ΤΠ δεν είχε σχηματίσει Μουσική). Η διαταγή όριζε την διατήρηση δύο Στρατιωτικών Μουσικών στην Αθήνα, μία στην Πάτρα και μία στην Κέρκυρα. Οι αρχιμουσικοί των καταργούμενων Μουσικών έλαβαν άδεια επ' αορίστου χρόνου με τις εκ του νόμου προβλεπόμενες αποδοχές. Οι μουσικοί 1ης, 2ης, και 3ης τάξεως διατάχθηκε να προσκολληθούν σε Μοιραρχίες της Χωροφυλακής (πλησίον των Ταγμάτων Πεζικού που υπηρετούσαν) ως υπεράριθμοι, λαμβάνοντας μισθούς του επιλοχία, του λοχία και του δεκανέα αντίστοιχα. Οι μουσικοί 4ης τάξης των καταργούμενων Μουσικών, οι πλεονάζοντες των διατηρημένων και οι μαθητευόμενοι μουσικοί, κλήθηκαν να επιλέξουν μεταξύ του υποβιβασμού του βαθμού τους σε σαλπιγκτές, την κατάταξη ως στρατιώτες ή την απόλυση. Τα μουσικά όργανα των καταργούμενων Στρατιωτικών φιλαρμονικών διατάχθηκε να αποθηκευτούν στην Κεντρική Αποθήκη Ιματισμού.

«Αριθ. 4253

Περί των Μουσικών των Σωμάτων

Προς

Το Φρουραρχείο Αθηνών

: Αρχηγείο Επτανήσου

: Τάγματα Πεζ. 2^{ον}, 3^{ον}, 4^{ον}

5^{ον}, 6^{ον}, 7^{ον} και 10^{ον}

: Γραφείο Χωροφυλακής

: Κεντρ. Αποθήκη Ιματισμού

Κοιν. Προσωπικόν

: Οικονομικόν

: Λογιστήριον

Κατά τον προϋπολογισμόν του Τρ#. Έτους διατηρούνται μόνο τέσσαρες Μουσικαί οι εξής.

Δύο εις την Φρουράν Αθηνών ήτοι η Μουσική της Φρουράς εις την δύναμιν του 9ου Πεζικού Τάγματος

εξ 1. Αρχιμουσικού

: 10 Μουσικών α.΄ τάξεως

: 10 : β.΄ :

: 10 : γ.΄ :

: 10 : δ.΄ :

: 10 Μαθητευομένων

Μία εις την δύναμιν του 1ου Τάγματος Πεζικού

εξ 1. Αρχιμουσικού

: 1 Μουσικού α.΄ τάξεως

: 1 : β.΄ :

: 1 : γ.΄ :

: 3 : δ.΄ :

Μία διά την Φρουρά Πατρών εις την δύναμιν του 7ου Πεζ.

εξ 1. Αρχιμουσικού

: 1 Μουσικού α.΄ τάξεως

: 1 : β.΄ :

: 1 : γ.΄ :

: 3 : δ.΄ :

Μία διά την Φρουρά Κερκύρας εις την δύναμιν του 8ου Πεζ.

εξ 1. Αρχιμουσικού

: 3 Μουσικών α.΄ τάξεως

: 3 : β.΄ :

: 3 : γ.΄ :

: 3 : δ.΄ :

Κατά συνέπεια καταργούνται από 1ης προσεχούς Μαρτίου αι Μουσικαί των Ταγμάτων του Πεζικού 2ου, 3ου, 4ου, 5ου, 6ου του Πυροβολικού και της Ιππαρχίας των Ακροβολιστών.

Τίθενται εις αόριστον άδειαν από την αυτήν ημερομηνίαν οι Αρχιμουσικοί

Μάγγελ Κάρολος του 2ου Τάγματος, Φιτζ Τουμ Αντώνιος του 3ου , Κάπελμάϊερ Φριδερίκος του 4ου, Σκαρλάτος Πέτρος του 5ου , Γεώργοβιτζ Γρηγόριος του 6ου , Άντζιος Ξαβέριος της Ιππαρχίας Ακροβολιστών και Βλαδίμηρος Δημήτριος του Τάγματος του Πυροβολικού.

Τα σχετικά σώματα θέλουν αναφέρει που ούτοι επιθυμούσι να διαμένουσι.

Μετατίθενται εις τους υπεραρίθμους οι Μουσικοί οι μουσικοί α.΄, β.΄, και γ.΄ τάξεως των διαλυθησών Μουσικών καθώς και οι πλεονάζοντες μουσικοί α.΄, β.΄, και γ.΄ τάξεως του 8ου Τάγματος προσκολλημένοι προς υπηρεσίαν ως εξής.

Οι του 2ου Πεζικού εις την Μοιραρχία Ευβοίας, οι του 3ου εις την της Φθιώτιδας, οι του 4ου εις την της Αρκαδίας, οι του 5ου εις την της Ακαρνανίας, οι του 6ου εις την της Αργολίδος, οι των εις την Φρουρά των Αθηνών εις την της Αττικής και οι πλεονάζοντες του 8ου εις την της Ακαρνανίας».[1233]

Σύμφωνα με τον Τύπο της εποχής, η διάλυση των παραπάνω Στρατιωτικών Μουσικών προξένησε παράπονα των τοπικών κοινωνιών, καθώς θεωρήθηκε ότι η εξοικονόμηση των πόρων που προέκυπτε, ήταν ανάξια λόγου έναντι της ωφέλειας της διατήρησης των Στρατιωτικών Μουσικών.[1234] Δεν αποκλείεται όμως, η διάλυση των Στρατιωτικών Μουσικών, να ήταν μια πράξη οργής του Υπουργείου Στρατιωτικών έναντι των προηγούμενων γεγονότων, με εμπλεκόμενο τον Επιθεωρητή των Μουσικών Michael Mangel.

Στις 24 Απριλίου το Γενικό Αρχηγείο Επτανήσου ενημέρωσε το Υπουργείο Στρατιωτικών ότι τα μουσικά όργανα της διαλυθείσης Μουσικής της Λευκάδας απεστάλησαν στην Κεντρική Αποθήκη Ιματισμού (Ναύπλιο).[1235]

[1233] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 4253.

[1234] Εφ. *Η Αργολίς,* αρ. 96, Ναύπλιο 24/3/1869, σ. 1.

[1235] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 9698.

Περί μεταθέσεως της Μουσικής της Λευκάδος (1869)

Από έγγραφο του Γενικού Αρχηγείου Επτανήσου της 23ης Φεβρουαρίου, τεκμαίρεται ότι το 8ο ΤΠ διατηρούσε Στρατιωτική Μουσική και στο νησί της Λευκάδας, πέραν αυτού της Κέρκυρας, την οποία όμως αδυνατούσε πλέον να συντηρήσει. Το έγγραφο εστάλη στο Υπουργείο Στρατιωτικών μία ημέρα μετά την διαταγή διαλύσεως των επτά Στρατιωτικών Μουσικών, γεγονός που σημαίνει ότι Γενικό Αρχηγείο Επτανήσου, δεν είχε λάβει γνώση της διαταγής του Υπουργείου.

«Το Ενταύθα εδρεύον 8ον Τάγμα του Πεζικού δι' αναφοράς του υπέβαλε ημίν, ότι έχον εις την δύναμίν του δύο Μουσικάς, ήτοι την ενταύθα υπάρχουσα και την της Λευκάδος, ην διά της υπ' αριθ. 10239 από 21 Μαΐου 1868 διαταγής του Σ. Υπουργείου, διετάχθη ν' αφήση εκεί δεν δύναται να συντηρήση αυτάς διά της ενεργουμένης κρατήσεως εκ των αποδοχών των Κ.Κ. αξιωματικών του. Τούτου ένεκα λαμβάνομεν την τιμήν να παρακαλέσωμεν το Σ. Υπουργείον, ίνα διατάξη η Μουσική Λευκάδος να μετατεθή εις την δύναμιν ετέρου Τάγματος, όπερ και διά της υπ' αριθ. 3105 από 8. 8βρίου 1868 επισημειωτικής αναφοράς ημών εζητησάμεθα.

Δ. Μπότσαρης».[1236]

Σε έγγραφο του Υπουργείου Στρατιωτικών της 24ης Μαρτίου, αναγράφεται ότι οι μουσικοί του 8ου ΤΠ της φρουράς Λευκάδας διατάχθηκαν να προσκολληθούν στο 6ο ΤΠ που έδρευε στο Ναύπλιο και σύμφωνα με το οριζόμενα στην 4253 διαταγή του Υπουργείου Στρατιωτικών. Ως αρχιμουσικός της Μουσικής Λευκάδας καταγράφεται κατά την εποχή ο Franziskus Emge.[1237]

[1236] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχείο περιόδου Γεωργίου Α΄/Αρχείο Υπουργείου Στρατιωτικών, Φ. 706-709, ό.π., Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 5465.

[1237] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 6218.

Μισθός και τόπος διαμονής των Αρχιμουσικών σε αόριστη άδεια (1869)

Οι αρχιμουσικοί σε αόριστη άδεια υποχρεώθηκαν να δηλώσουν τόπο διαμονής κατά την διάρκεια της επ' αορίστου άδειάς τους. Σε αναφορά του προς το 2ο ΤΠ στις 2 Μαρτίου, ο Αρχιμουσικός του τάγματος Κάρολος Μάγγελ δήλωσε ότι θα διέμενε στην Αθήνα.[1238]

Ο Αρχιμουσικός του 6ου ΤΠ της Φρουράς Ναυπλίου Γρηγόριος Γεώργοβιτζ δήλωσε ως τόπο διαμονής το Ναύπλιο.[1239]

Οι Αρχιμουσικοί σε αόριστη άδεια λάμβαναν μισθό 40 δραχμές μηνιαίως, αντίστοιχο του ανθυπασπιστή σε αόριστη άδεια, όπως μαρτυρείται από έγγραφο του 5ου ΤΠ της 16ης Μαρτίου που αφορούσε στον Αρχιμουσικό Πέτρο Σκαρλάτο.[1240]

Το Φρουραρχείο Αθηνών για τους μαθητευόμενους ορφανούς μουσικούς (1869)

Στις 3 Μαρτίου το Φρουραρχείο Αθηνών απέστειλε έγγραφο στο Υπουργείο Στρατιωτικών αναφέροντας την εκτέλεση των προβλεπόμενων της διαταγής 4253 για τους μουσικούς της Φρουράς Αθηνών, του 1ου ΤΠ, τους υπεράριθμους μουσικούς 4ης τάξεως και τους μαθητευόμενους. Στο έγγραφο αναγράφεται ότι το 1ο ΤΠ, το Πυροβολικό και η Ιππαρχία αιτήθηκαν την προσκόλληση των μετατιθέμενων στους υπεράριθμους μουσικών σε αυτά τα σώματα ώστε να εκτελούν υπηρεσία σε αυτά και να μισθοδοτούνται από την διαχείριση υπεράριθμων, γεγονός που δεν επιβάρυνε οικονομικά την υπηρεσία. Το Φρουραρχείο Αθηνών έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για έξι μαθητευόμενους μουσικούς της Φρουράς Αθηνών και εισηγήθηκε στο Υπουργείο Στρατιωτικών ως ακολούθως:

«Εκτός της ανωτέρω περιστάσεως υπάρχουσι και εξ μαθητευόμενοι πλεονάζοντες της μουσικής της Φρουράς αίτινες ως ανήλικες δεν δύνανται να εκτελώσιν υπηρεσίαν Σαλπιστού ή Στρατιώτου.

Επειδή όμως κατετάχθησαν ως μαθητευόμενοι προ δύω ως έγγιστα ετών, είναι δε ορφανά τέκνα προ χρόνων αποβιωσάντων αρχαίων Στρατιωτικών και εν περιπτώσει απολύσεως θα μείνωσι εγκαταλελειμένα και απροστάτευτα· Παρακαλούμεν το Σεβ. Υπουργείον ίνα εγκρίνη

[1238] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 5338.

[1239] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 6217.

[1240] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 6620.

να διατηρηθώσιν εις την υπηρεσίαν φερόμενοι εις τους ελέγχους του Τάγματος εν τη στήλη των Στρατιωτών και υπηρετούντων εν τη Μουσική».[1241]

Η πρόταση του Φρουραρχείου για τους ορφανούς μαθητευόμενους μουσικούς εγκρίθηκε από το Υπουργείο Στρατιωτικών στις 5 Μαρτίου.[1242]

Με το ίδιο έγγραφο εγκρίθηκε και η προσκόλληση εννέα μουσικών όπως παρακάτω:

Πίνακας 68. Προσκολλημένοι υπεράριθμοι μουσικοί, 1869

Αριθμός	Βαθμός	Ονόματα
	Εις το 1ο Πεζικό Τάγμα	
1	Μουσ. 1ης Τάξ.	Περικλής Λαλαούνης
2	: 2ης :	Αθανάσιος Σπάθης
3	: : :	Θεμιστοκλής Λαλαούνης
	Εις το Πυροβολικόν Τάγμα	
1	Μουσ. 1ης Τάξ.	Γ. Σπυλιοτόπουλος
2	: 2ης :	Αντώνιος Βίσκος
3	: 3ης :	Ηλίας Αναστασίου
	Εις την Ιππαρ. των Ακροβολιστών	
1	Μουσ. 1ης Τάξ.	Ιωάννης Κομιανός
2	: 2ης :	Φ. Μαργαριτόπουλος
3	: 3ης :	Λάζαρος Γεωργίου

[1241] Στο ίδιο, Έγγραφο Φρουραρχείου Αθηνών αρ. 4121.

[1242] Στο ίδιο, Έγγραφο Υπουργείο Στρατιωτικών αρ. 5219.

Αιτήματα Ταγμάτων για διατήρηση των Στρατιωτικών Μουσικών (1869)

Μετά την κοινοποίηση της διαταγής 4253, πολλά τάγματα απέστειλαν αιτήματα υπέρ της διατήρησης ή σύστασης εκ νέου Στρατιωτικών Μουσικών τους. Όπως σημειώνεται σε αρκετές αναφορές, οι αξιωματικοί ήταν πρόθυμοι να συνεισφέρουν οικονομικά, προκειμένου οι μουσικοί να εξακολουθήσουν να καλύπτουν τις υπηρεσιακές ανάγκες των ταγμάτων.

Με αναφορά του της 11ης Μαρτίου προς το Υπουργείο Στρατιωτικών, το 2ο ΤΠ Φρουράς Χαλκίδας ζήτησε την διατήρηση της Στρατιωτικής Μουσικής του Τάγματος.

«Εξ επιστολής του Κ^{ου} Γενικού Γραμματέως του Σ. Υπουργείου πληροφορούμεθα ότι το Υπουργείον επέτρεψε εις το Τάγμα του πυροβολικού και την ιππαρχία των Ακροβολιστών να διατηρήσωσι τας διαλυθείσες ούτων μουσικάς τη συνδρομή των οικείων αξιωματικών. Επειδή δε και οι αξιωματικοί του υφ' ημάς Τάγματος εξέφρασαν ημίν την επιθυμία των υπέρ τηρήσεως της μουσικής του Τάγματος καταβάλλοντες την διαφοράν της ελαττωθείσης μισθοδοσίας των μουσικών παρακαλούμεν το Σ. Υπουργείον όπως ευαρεστούμενον επιτρέψει και εις ημάς την τήρησιν της μουσικής ως προείρηται».[1243]

Σε απάντηση της αναφοράς του 2ου ΤΠ, το Υπουργείο Στρατιωτικών ενέκρινε την διατήρηση της Μουσικής του τάγματος και έδωσε εντολή να προσκολληθεί στο τάγμα ο επ' αορίστου αδείας ευρισκόμενος Αρχιμουσικός Κάρολος Μάγγελ και οι λογιζόμενοι υπεράριθμοι μουσικοί. Επίσης διέταξε να μην αποσταλούν τα μουσικά όργανα του τάγματος στην Κεντρική αποθήκη Ιματισμού.[1244]

Με αναφορά του της 13ης Μαρτίου, το 5ου ΤΠ που έδρευε στο Μεσολόγγι προς το Υπουργείο Στρατιωτικών αιτήθηκε την διατήρηση της Μουσικής του.

«Πριν ή προβώμεν εις την εντελή αποσύνθεσιν της μουσικής του υφ' ημάς τάγματος, προς εκτέλεσιν της 4253 διαταγής του Υπουργείου, λαμβάνομεν την τιμήν να παρακαλέσωμεν τούτο ίνα οι εις το τάγμα υπάρχοντες τέσσαραι μουσικοί και ο αρχιμουσικός, μένουσιν παρ' ημών με την απολαβήν των αποδοχών εκείνων των ορισθεισών διά της ανωτέτω εγκυκλίου διαταγής του υπουργείου.

[1243] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 1288.

[1244] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 5911.

Σκοπός της παρούσας αιτήσεως είναι η συντήρησις της μουσικής του τάγματος, άνευ δημοσίου δαπάνης, καθόσον οι Κοι Κοι Αξιωματικοί, οικειοθελώς προσφέρονται να πληρώσωσιν εξ Ιδίας συνεισφοράς, αντιμισθίαν τινά ανάλογον, εις τον αρχημουσικόν και εις τους τέσσαρας μουσικούς, προς αποζημίωσιν του υπολοίπου της αντιμισθίας των.

Παρακαλούμε όθεν το υπουργείον όπως ευαρεστούμενον ενδώση εις την αίτησιν ταύτην, ήτις δεν προξενεί ζημίαν εις το δημόσιον αλλά τουναντίων συγκρατούσα την μουσική του υφ' ημάς τάγματος διά της χορηγήσεως της αυτής μισθοδοσίας οία και εκ της μοιραρχίας θέλουσιν λαμβάνειν.

Προστιθέντες ώδε εν παρόδω ότι οι λοιποί αποτελούντες την μουσικήν είναι σαλπιγκταί, αποτελώντας μέρος της οργανικής δυνάμεως του τάγματος, οίτινες διδαχθέντες συμπληρούσιν τάυτην».[1245]

Στις 14 Μαρτίου, το Υπουργείο Στρατιωτικών με έγγραφό του ενέκρινε το αίτημα του 5ου ΤΠ, στο οποίο αρχιμουσικός διατελούσε ο Πέτρος Σκαρλάτος.[1246]

Με έγγραφο της 18ης Μαρτίου το 2ο ΤΠ της Φρουράς Χαλκίδας προς το Υπουργείο Στρατιωτικών, ζήτησε την προσκόλληση άλλου αρχιμουσικού, καθώς «ο εις αόριστον άδειαν διατελών πρώην αρχιμουσικός του Τάγματος Κάρολος Μάγγελ, προσκολληθείς ήδη εις το Τάγμα διά της υπ' αριθ. 5911 διαταγής του, πάσχει προ πολλού φθισικόν νόσημα, και ευρίσκεται ήδη περί το τέρμα του βίου του, παρακαλώμεν το Σ. Υπουργείον όπως ευαρεστούμενον προσκολλήση έτερον αρχιμουσικόν εκ των εν αορίστω αδεία τεθημένων».[1247]

Από την απουσία του ονόματος του Καρόλου Mangel κατά την τοποθέτηση αρχιμουσικών κατά το ίδιο έτος, εικάζεται ότι ο Κάρολος Mangel απεβίωσε το 1869 σε ηλικία 41 ετών. Ήταν νυμφευμένος με Ελληνίδα και είχε τέσσερα τέκνα.

Παρόμοια αναφορά «περί διατηρήσεως της μουσικής» απέστειλε στις 28 Απριλίου στο Υπουργείο Στρατιωτικών και το 4ο ΤΠ που έδρευε στην Τρίπολη.

[1245] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 800.

[1246] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 5997.

[1247] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 6529.

«Αναφέρομεν ότι εσυμμορφώθημεν μεν με την από 22 παρελ# μηνός υπ' αριθ. 6588 Διαταγή του, αλλά διατηρήσαμεν και την Μουσική εις το Τάγμα, διότι οι Κύριοι Αξιωματικοί, εκτός ολιγίστων, αποφάσισαν να πληρώνουν το ήμισυ της διαφοράς της μισθοδοσίας των Μουσικών, συμπεριλαμβανομένου και του Αρχιμουσικού εκ του μισθού των, οι δε Μουσικοί συνήνισαν εις το μέτρον τούτον, ήτοι εις το να λαμβάνουν το ήμισυ της διαφοράς της μισθοδοσίας των μεταξύ του μισθού του ήδη βαθμού των, και του μισθού ων ελάμβανα ως Μουσικοί». [1248]

Παραλαβή σαλπίγγων (1869)

Στις 13 Απριλίου παρελήφθησαν κατόπιν παραγγελίας από την Γαλλία 60 σάλπιγγες για το πεζικό (Clairon) σε τονικότητα Σι ύφεση και 20 τρομπέτες για το πυροβολικό και το ιππικό. Όπως σημειώνεται στην απόδειξη του προμηθευτή Daniel οι σάλπιγγες ήταν κουρδισμένες στο παλαιό διαπασών. Το κόστος κατά μονάδα ήταν 17,5 γαλλικά φράγκα και η συνολική δαπάνη ανερχόταν στα 1400.[1249]

Περί μεταθέσεως του 7ου Τάγματος (1869)

Στις 25 Ιουνίου το Υπουργείο Στρατιωτικών διέταξε την μετάθεση του 7ου ΤΠ από την Πάτρα στην Αμφιλοχία (Καρβασσαρά) και αυτή του 5ου ΤΠ από το Μεσολόγγι στην Πάτρα. Υπενθυμίζεται ότι χρέη Αρχιμουσικού του 7ου ΤΠ στην Πάτρα εκτελούσε ο Ιωσήφ Καίσαρης και του 5ου ο Πέτρος Σκαρλάτος. Στην διαταγή μετάθεσης του τάγματος σημειώνεται ότι:

«3ον Άπαντας τους μουσικούς υμών μεταθέτομεν εις την τάξιν των υπεραρίθμων υπαξιωματικών, τον δε Αρχιμουσικόν θέτομεν επ' αορίστω αδεία και συνάμα συγχωρούμεν να μένωσιν ούτοι παρά τω τάγματι ως προσκολλημένοι και συντηρούμενοι τη συνδρομή των αξιωματικών του τάγματος.

4ον Ο Αρχιμουσικός του 5ου Πεζικού Τάγματος και άπαντες οι μουσικοί αυτού τάσσονται εκ νέου εις την δύναμιν του ιδίου Τάγματος ιν' αποτελέσωσι την μουσικήν της φρουράς Πατρών.

[1248] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 1680.

[1249] Στο ίδιο, Έγγραφα αρ. πρωτοκόλλου 8654, 7192.

Ονομαστικοί κατάλογοι εκδοθησομένοι παρ' αμφοτέρων των ειρημένων ταγμάτων έσονται η βάσις των ανωτέρω μεταθέσεων.

Η παρούσα κοινοποιείται εις το Αρχηγείον του κατά τα μεθόρια Στρατού, το 5ον Πεζικόν Τάγμα και το γραφείον της χωροφυλακής προς συμμόρφωσιν καθόσον αφορά εκάστω.

Αθήνα τη 28 Ιουνίου 1869

Ο Υπουργός

Σ. Σούτσος»[1250]

Καταστάσεις μουσικών οργάνων (1869)

Στις 3 Σεπτεμβρίου το Φρουραρχείο Αθηνών διέταξε Αρχιμουσικό της Φρουράς Αθηνών Christian Welker να συντάξει και υποβάλει κατάσταση με τα αναγκαιούντα μουσικά όργανα των στρατιωτικών φιλαρμονικών.[1251]

Στις 8 Σεπτεμβρίου 1869 το Υπουργείο Στρατιωτικών διέταξε όλα τα Σώματα που διέθεταν Στρατιωτική Μουσική να υποβάλουν καταστάσεις των υπαρχόντων εύχρηστων, επισκευάσιμων και άχρηστων μουσικών οργάνων που διέθεταν. Από τις καταστάσεις αυτές εντοπίζεται και η διάταξη των Στρατιωτικών φιλαρμονικών στην Επικράτεια κατά την περίοδο αυτή.[1252]

[1250] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 13670

[1251] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 18358.

[1252] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 18399.

«1ον Πεζικόν Τάγμα

Κατάστασις των εν χρήσει μουσικών οργάνων του προσημειωθέντος Τάγματος

Είδος Οργάνων	Αριθμός Οργάνων	Λεπτομέρειαι
Κλαρίνα Μπε	4	Άπαντα πεπαλαιομένα και σαθρά
ομ Es	2	ομ. ομ. ομ.
Φλάουτα	2	ομ. ομ. ομ. και παράφωνα
Οτταβίνα	2	ομ. ομ. ομ. ομ.
Φλίγκερ Χορν/Κλαπαδώρα	1	πεπαλαιωμένη.
Αλτ χορν	1	νέον προμηθείας 1868
Κόρνα	3	το έν ομ. ομ. τα έτερα δύο πεπαλαιωμένα
Σάλπιγκες υψιλές/μπε Αλτ.	2	πεπαλαιωμένε και συνεχώς επισκευαζόμεναι
ομ. Χαμηλές/μπε μπασ/	2	ομ. ομ. ομ.
ομ. ομ.	3	η μία νέα προμήθει 1868, αι έτεραι δύο πεπαλαιωμέναι και συνεχώς επισκευαζόμεναι
Τρομπόνια	3	νέα προμηθείας 1868
Βομβαρδόνια /μπάσα/	2	το εν νέον προμηθ# 1868, το έτερον παλαιόν
Ζ κρόταλα	1	παλαιά και θλασμένα
Μέγα τύμπανον	1	
Μικρόν :	1	Εύχρηστα
Τρίγωνον	1	

Αθήνα τη 12η Σεπτεμβρίου 1869»[1253]

Συνολικά καταγράφονται 31 μουσικά όργανα

[1253] Στο ίδιο, Έγγραφο χ.α.

«2ον Πεζικόν Τάγμα

Κατάστασις

Εμφαίνουσα τα κάτωθι σημειούμενα όργανα υπάρχοντα

εν χρήσει 2ο Τάγμα Πεζικού

Αριθμός Οργάνων	Όργανα Εύχρηστα	Όργανα Άχρηστα	δι' επισκευή
1	Τερτζίνα		
1	Κλαρίνο Es		
2	Κλαρίνο Β		
2	Κλαπαδόρες		
1	Άλτον. Β		
2	Σάλπιγγες		
1	Κόρνο		
1	Τρομπόνι		
2	Βομβαρδόνια		
1	Ζεύγος Κροτάλων		
1	Μέγα Τύμπανο		
1	Τύμπανο		
2		Αλτ. κόρνα	
1		Τρομπόνι	
1		Οταβίνο	
1		Χαμηλή Σάλπιγγα	
1		Κλαρίνο Β	
1			Κόρνο
1			Βομβαρδόνιο

Χαλκίδα την 12 Σεπτεμβρίου 1869»[1254]

Συνολικά καταγράφονται 24 μουσικά όργανα.

[1254] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 19334.

«3ον Πεζικόν Τάγμα

Κατάστασις

Των υπαρχόντων παρά τω Τάγματι εν χρήσει μουσικών οργάνων

Έχουσι εν χρήσει οι ως μουσικοί	Ονομασία Οργάνων	Παρατηρήσεις
1	Οταβίνο ρε b	
1	Φλάουτο Μι b	
2	Κλαρίνα Σι b	
1	Τρόμπα Σι b	
1	Τρόμπα Μι b	
1	Κλαπκόρν Σι b	
1	Σαξκόρν Μι b	
1	Μπάσο Μι b	
1	Μέγα Τύμπανο	
1	Ζεύγος Κροτάλων	
1	Μικρό Τύμπανο	
3	Πλήκτρα τυμπάνων κομμάτια	

Λαμία 12 Σεπτεμβρίου 1869

Η Διοίκησις του Τάγματος

Ιω. Δημητριάδης»[1255]

Συνολικά καταγράφονται 12 μουσικά όργανα.

[1255] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 19405.

«4ον Τάγμα του Πεζικού 3η Τριμηνία 1869

Κατάστασις

Εμφαίνουσα τα εν χρήσει ήδη υπάρχοντα μουσικά όργανα συμφωνία με την από 8 μεσούντος Τ. Ε. Υπ' αριθ. 18399 Υπουργικήν Διαταγήν

Υπάρχουν ήδη εν χρήσει Μουσικά Όργανα	Εν καλή καταστάσει	Πεπαλαιομένα και σχεδόν άχρηστα	Το όλον
Κλαρίνα μι μπε μολ		1	1
Κλαρίνα Β	1	2	3
Κλαρίνα As		1	1
Κόρνα	1		1
Τρόμπα Σολ	1		1
Κλαπαδώρα	2		2
Σάλπιγξ	1		1
Σάλπιγξ μπε μπάσο	1	1	2
Σάλπιγξ ευ	1		1
Οταβίνα		2	2
Τρόμπα μπε	1		1
Βομβαρδώνια		2	2
Κόρνα αλτ.	2		2
Τρόμπα μπε άλτο	1		1
Τερτσίνα		1	1
Τρόμπα Σι μπε μολ	2		2
Αλτ χορν	1		1
Ζεύγη Κροτάλων		1	1
Μέγα τύμπανον			1
Μικρόν τύμπανον	1		1
Τυμπανοξυλοθήκαι	1		1
Σκαμνίον τυμπάνου	1		1
Περιτράχηλα	2		2
Υπογωνάτια	1		1

Εν Τριπόλει την 12 Σεπτεμβρίου 1869»[1256]

Καταγράφονται 21 εύχρηστα μουσικά όργανα και 11 παλαιά. Το όλον 32.

[1256] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 19404.

«5ον Πεζ. Τάγμα

Κατάστασις

Εμφαίνουσα τα εις βάρος του Τάγματος υπάρχοντα Μουσικά όργανα ως και την κατάστασιν αυτών

Έχει το τάγμα εις βάρο του	Εξ αυτών είναι			
	Εν καλή καταστάσει	Ημιεύχρηστα και εξ ανάγκης εις χρήσιν έχωμεν	Εντελώς άχρηστα	Είδη
1		1		Φλέγγερ χορν
1			1	Τερτζίνο
1			1	Οταβίνο
2			2	Σάλπιγγες Φα
1		1		Σάλπιγξ (κορνέτα) ή μπε αλτ.
2	1	1		Κόρνα
3	1	1	1	Τρομπόνια
2		1	1	Βομβαρδόνια
1	1			Κλαρίνο Es
5	2	2	1	Κλαρίνα Μπε
2	1		1	Αλτ χορ.΄
1			1	Σάλπιγξ Β Μπας
1		1		Μέγα Τύμπανον
1		1		Ζεύγος Κροτάλων
1		1		Μικρόν Τύμπανον

Πάτραι τη 15 Σεπτεμβρίου 1869»[1257]

Συνολικά καταγράφονται 25 μουσικά όργανα.

[1257] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 19621.

«6ον Πεζικόν Τάγμα της Γραμμής

Κατάστασις

Των εν χρήσει του ανωτέρω Τάγματος Μουσικά όργανα

1 εν Κλαρίνο Β
1 εν ομ. Es
3 τρεις Τρόμπαι Φα
1 εν Φλόγεν χορν
1 εν Κόρνο αλτ’
2 δύο Τρομπόνια Β
3 τρία Βομβαρδόνια
1 ένα Μπε Μπάσο
1 ένα Κόρνον
1 ένα Οταβίνον
1 ένα Μέγα τύμπανον
1 ένα μικρό τύμπανον
1 εν Ζεύγος

Ναύπλιο την 13 Σεπτεμβρίου 1869» [1258]

Συνολικά καταγράφονται 18 μουσικά όργανα.

[1258] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 19589.

«6ον Πεζικόν Τάγμα της Γραμμής

Κατάστασις

Των εις τας αποθήκας του ανωτέρου υπαρχόντων

άχρηστων μουσικών οργάνων

2 δύο κόρνα
1 ένα Μπε Μπάσο
2 δύο Τρόμπαι
2 δύο Κλαπαδόραι
4 τέσσαρα Κλαρίνα
1 ένα Βομβαρδόνιον

Ναύπλιο την 13 Σεπτεμβρίου 1869»[1259]

Συνολικά καταγράφονται 12 αποθηκευμένα άχρηστα μουσικά όργανα

[1259] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 19591.

«7ον Πεζικό Τάγμα

Κατάστασις

Των Υπαρχόντων Μουσικών Οργάνων Ευχρήστων τε και Αχρήστων

Αιτιολογίαι		
Υπάρχουν	Εύχρηστα	Άχρηστα
Σάλπιγγξ υψηλή μπε	1	
Κλαπαδώρα	1	
Αλτ χορν Βέ	1	
Σάλπιγγξ Βέ χαμηλή	1	
Τρομπόνια	1	
Βομβαρδόνια	1	
Σάλπιγγες Es	1	
Αλτ. χορν Es	1	
Κρόταλα Ζεύγος	1	
Μέγα Τύμπανον	1	
μικρόν :	1	
Κλαρίνα Es	1	
Τερτσίνο	1	
Σάλπιγγξ σολ	1	
Αλτ. χορν bé		1
Σάλπιγγξ Βέ χαμηλή		1
Τρομπόνια		2
Προστόμια		4
Κλαρίνα Βέ		4
Οταβίνο		1
Βομβαρδόνια		2

Καρβασσαρά την 17 Σεπτεμβρίου 1869»[1260]

Συνολικά καταγράφονται 29 μουσικά όργανα.

[1260] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 665.

«8ον Πεζικό Τάγμα

Κατάστασις

των μουσικών οργάνων μεθ’ ων είμεθα χρεωμένοι

Αριθμός Οργάνων	Είδος Οργάνου	Παρατηρήσεις
2	Ευφώνια Β.΄	
6	Κλαρίνα Β.΄	σχεδόν άχρηστα
2	Κλαρίνα S.	σχεδόν άχρηστα
1	Σάλπιγγαι υψηλαί	εντελώς άχρηστας
2	Βομβαρδόνια	το εν άχρηστον
3	Τρομπόνια	τα δύο σχεδόν άχρηστα
1	Μέγα Τύμπανον	
1	μικρόν τύμπανον	
1	Ζεύγος Κροτάλων	
1	Αλτ κόρνον	
2	Κόρνα πλήρη	το εν σχεδόν άχρηστον
2	Οτταβίνα	άχρηστα
1	Σαξ κόρνον Β.΄	
2	Τερτζίνα	άχρηστα
1	Τρόμπα χαμηλή	
4	Τρόμπες Φα	
1	Τριγωνικόν σήμαντρον	

Κέρκυρα 19 Σεπτεμβρίου 1869

Η

Διοίκησις του Τάγματος

Δ. Κορωναίος

αντισ» [1261]

Συνολικά καταγράφονται 33 μουσικά όργανα.

[1261] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 20341.

«Κατάστασις των εις βάρος του 9ου Τάγματος μουσικών Οργάνων

Ονομασία Οργάνων	Χρήσιμα διά την Υπηρεσίαν	Χρήσιμα δια δοκίμους	Άχρηστα	Το όλον	Αναγκαιούντα διά Υπηρεσίαν	Παρατηρήσεις
Φλάουτο Οτταβίνο	2		1	3		
Φλάουτο Τερζίνο Es	2			2		
Φλάουτο Des	2			2		
Κλαρινέτο As και Es	2	2	1	5	2	
Κλαρινέτα Β (Μπε)	6	4		10	4	
Κόρνι	4			4		
Τρόμπα Β alto (Μπε Υψιλή		2		2	1	
Φλίγελχορν (Κλαππαδόρα)	1	1		2	1	
Αλτχόρν	1	1		2	1	
Τρομπόνι	2	2		4	2	
Μπομπαρδόνιον Es	1	1		2	1	
Μπομπαρδόνιον C (Τζε)		1		1	1	
Σαξχορν	1			1		
Μέγα Τύμπανον	2			2		
Μικρόν Τύμπανον	2			2		
Κρόταλα	1			1		Υπάρχουν διαθέσιμα ζεύγη πέντε
Τριάγγονον	1			1		

Αθήνα την 11 Σεπτεμβρίου 1869

Χ. Βέλκερ

Αρχιμουσικός»[1262]

Την κατάσταση υπογράφει ο Αρχιμουσικός Christian Welker. Πρόκειται για την μοναδική κατάσταση η οποία δεν υπογράφεται από οικονομική επιτροπή ή συμβούλιο του Τάγματος. Συνολικά καταγράφονται 46 μουσικά όργανα.

[1262] Στο ίδιο, Έγγραφο χ.α.

«Τάγμα Πυροβολικού

Κατάστασις

εμφαίνουσα τα εν Χρήσιν των Μουσικών υπάρχοντα Μουσικά όργανα

του δημοσίου

Ολόγραφον	Ονοματολογία	Εύχρηστα	Επισκευάσιμα	Άχρηστα	Το όλον
δύω	Βομβαρδόνια				2
δύο	Φλιγγε χορν				2
ένα	Τσε ή Βέ Βας				1
δύω	Τρόμπαι εφ.				2
μία	: Β				1
τρία	Τρομπόνια Φα				3
εν	αλτ χόρν				1
μία	σάλπιγγα υψιλή				1
δύω	κλαρίνα es				2
τρία	κλαρίνα Β				3
εν	φλάουτο τερσίνο				1
εν	οτταβίνο				1
εν	Τύμπανο μεγάλον				1
εν	: μικρόν				1
δύω	ζεύγη κροτάλων				2
εν	περιτάχηλον				1
εν	λωρίον τυμπάνου				1

Αθήνα την 13 Σεπτεμβρίου 1869»[1263]

Συνολικά καταγράφονται 26 μουσικά όργανα.

[1263] Στο ίδιο, Έγγραφο χ.α.

«Ιππαρχία Ακροβολιστών

Κατάστασις

Των εις βάρος του ανωτέρω Σώματος υπαρχόντων Μουσικών οργάνων

Αριθμός Οργάνων εν χρήσει	Ονομασία Οργάνων	Παρατηρήσεις
27	Σάλπιγγες υπηρεσίας	
2	Βομβαρδόνια	
2	Τρομπόνια	
3	Αλτ χορν	
3	Φα Τρόμπα	
3	Μπε Μπάσο	
2	Κλαπαδώρες	
2	Μπε άλτο	

Αθήνα την 11 Σεπτεμβρίου 1869

Η Οικονομική Επιτροπή

Ι. Τουρναβίτης Μ. Γεωργόπουλος

Εθεωρήθη

Η

Διοίκησις της Ιππαρχίας

(δυσδ.)».[1264]

[1264] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 19527.

Επισκευή σαλπίγγων του Πυροβολικού (1869)

Με έγγραφο του Φρουραρχείου Αθηνών της 9ης Σεπτεμβρίου εγκρίθηκε η επισκευή δέκα σαλπίγγων του Τάγματος Πυροβολικού από τον τεχνίτη Κάρολο Δόρη με αντίτιμο 5 δραχμές καθ' εκάστη σάλπιγγα.[1265]

Προμήθεια μουσικών οργάνων (1869)

Από συγκεντρωτική κατάσταση αναγκαιούντων μουσικών οργάνων που κλήθηκαν να υποβάλλουν τα Σώματα στις 8 Οκτωβρίου, προκύπτει ότι επρόκειτο να διενεργηθεί προμήθεια μουσικών οργάνων για τις δέκα Μουσικές των Ταγμάτων, της Φρουράς Αθηνών, της Ιππαρχίας των Ακροβολιστών, του Τάγματος Πυροβολικού και της Σχολής Ευελπίδων.[1266]

Στις 30 Οκτωβρίου το Υπουργείο Στρατιωτικών έδωσε εντολή στον Έλληνα Πρόξενο Μασσαλίας να επικοινωνήσει με τον προμηθευτή Daniel και να λάβει τιμοκατάλογο για μια πλειάδα μουσικών οργάνων που θα κάλυπταν τις ανάγκες των Στρατιωτικών φιλαρμονικών.[1267]

Στις 20 Νοεμβρίου ο τιμοκατάλογος των μουσικών οργάνων του προμηθευτή Daniel εστάλη στο Υπουργείο Στρατιωτικών, με το κόστος των μουσικών οργάνων να ανέρχεται στις 9309,5 γαλλικά φράγκα. Σε νέα επιστολή προς τον πρόξενο Μασσαλίας στις 4 Δεκεμβρίου 1869 το Υπουργείο Στρατιωτικών ζήτησε να διερευνηθεί η δυνατότητα έκπτωσης 15% στο συνολικό κόστος και τα μουσικά όργανα να κατασκευαστούν σύμφωνα με «τις παρατηρήσεις του πρώην Επιθεωρητή των μουσικών λοχαγού κυρίου Μιχαήλ Μάγγελ». [1268]

[1265] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 25053.

[1266] Στο ίδιο, Έγγραφο χ.α.

[1267] Στο ίδιο, Έγγραφο 22125.

[1268] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 24239.

Επανασύσταση των Στρατιωτικών Μουσικών (1869)

Με διαταγή της 11ης Δεκεμβρίου το Υπουργείο Στρατιωτικών διέταξε την επανασύσταση των Στρατιωτικών Μουσικών από την 1η Ιανουαρίου 1870. Κατόπιν αυτού τοποθετήθηκαν στα διάφορα Σώματα οι Αρχιμουσικοί και οι εκ των υπεράριθμων μουσικοί.

«Αριθ. 24857

Περί

Συστάσεως Στρατ. Μουσικών

Προς

Τα Τάγματα του Πεζικού

2ον, 3ον, 4ον ν, 6ον, 7ον και 10ον

Το Φρουραρχείο Αθηνών

: Γραφείο Χωροφυλακής

: Αρχηγείο Επτανήσου

Επειδή η αναγκαία δαπάνη προς συντήρησιν των καταργηθησών Μουσικών διά της 4253 διαταγής μας προβλέπεται εν τω προϋπολογισμώ του προσεχούς έτους 1870, διατάσσομεν τα εξής.

Από την 1η του προσεχούς Ιανουαρίου συνιστώνται εκ νέου αι στρατιωτικαί μουσικαί των Ταγμάτων του Πεζικού 2ον, 3ον, 4ον ν, 6ον, 7ον και 10ον της Ιππαρχίας των Ακροβολιστών και του Τάγματος του Πυροβολικού. Το προσωπικόν εκάστης μουσικής σύγκειται εξ

1 ενός Αρχιμουσικού

1 ενός μουσικού α.΄ τάξεως

1 ενός : β.΄ :

1 ενός : γ.΄ :

3 τριών : δ.΄ :

Κατά συνέπειαν ανακαλούνται εκ της αορίστου αδείας από της αυτής ημερομηνίας και διορίζονται Αρχιμουσικοί.

Εις το 2ον Πεζ# Τάγμα Γεώργοβιτζ Γρηγόριος

Εις το 3ον Πεζ# : Φιτστουμ Αντώνιος

Εις το 6ον Πεζ# : Έμκε Φραγκίσκος

Εις το 10ον Πεζ# : Καπελμάϊερ Φρειδερίκος

Εις την Ιππαρχία των Ακροβολιστών Άντζιος Ξαβέριος

Εις το Τάγμα του Πυροβολικού Βλαδήμηρος Δημήτριος.

Από της αυτής ημερομηνίας μετατίθενται εκ των υπεραρίθμων εις τα Σώματα οι μουσικοί Ιης, ΙΙας και ΙΙΙης τάξεως οι μουσικοί.

Εις το 1ον Πεζ# Τάγμα

Ιης Τάξεως Αποστολόπουλος Νικόλαος

ΙΙης : Κωνσταντίνου Αθανά. και

ΙΙΙης : Αντωνόπουλος Ιωάννης

Εις το 2ον Πεζ# Τάγμα

Ιης Τάξεως Δημητράκος Κωνσταντίνος

ΙΙης : Λαλαούνης Θεμιστοκλής και

ΙΙΙης : Τζακίρογλους Ιορδάνης

Εις το 3ον Πεζ# Τάγμα

Ιης Τάξεως Γουβέλης Κωνσταντίνος

ΙΙης : Ντούσκος Θεόδωρος και

ΙΙΙης : Ζαχαρόπουλος Γεώργιος

Εις το 4ον Πεζ# Τάγμα

Ιης Τάξεως Κάντζης Κωνσταντίνος

εκτελών την υπηρεσίαν του Αρχιμουσικού.

Ιης Τάξεως Ματζικόπουλος Ηρακλής

ΙΙης : Προφαντόπουλος Κ. και

ΙΙΙης : Καλπάκης Νικόλαος

Εις το 6ον Πεζ# Τάγμα

Ιης Τάξεως Καζάκος Γεώργιος

IIης : Σάββας Νικόλαος και

IIIης : Κατσόρκος Ιωάννης

Εις το 7ον Πεζ# Τάγμα

Ιης Τάξεως Δεσύλλας Αναστάσιος

IIης : Τζαβελλόπουλος Κωνσταντίνος και

IIIης : Θεανόπουλος Παναγιώτης

Εις το 10ον Πεζ# Τάγμα

Ιης Τάξεως Λαλαούνης Περικλής

IIης : Σπάθης Αθανάσιος και

IIIης : Πιεράκος Γρηγόριος

Εις την Ιππαρχία των Ακροβολιστών

Ιης Τάξεως Κομνινός Ιωάννης

IIης : Μαργαριτόπουλος Φώτιος και

IIIης : Λαζάρου Γεώργιος

Εις το Τάγμα του Πυροβολικού

Ιης Τάξεως Σπυλιοτόπουλος Γεώργιος

IIης : Βίσκου Αντώνιος και

IIIης : Αναστασίου Ηλίας

Άπαντες οι ανακληθέντες εκ της αορίστου αδείας Αρχιμουσικοί ως και οι μετατιθέντες εκ των υπεραρίθμων εις τα Σώματα μουσικοί θέλουν λαμβάνει από την 1η Ιανουαρίου πρ. έτους τα κανονισμένα διά τον βαθμόν εκάστου αποδοχάς.

Αι θέσεις των μουσικών της 4ης τάξεως θέλουν συμπληρωθεί εκ των υπαρχόντων εις τα Τάγματα Σαλπιγκτών αν τοιαύτοι κατάλληλοι υπάρχουν ή διά κατατάξεως εθελοντών.

Τα Τάγματα εις α τυχόν υπάρχουσιν πλεονάζοντες σαλπιγκτές θέλουν μεταφέρει αυτούς εις την τάξιν των μουσικών 4ης τάξεως, δέον υπάρχουσιν κενές θέσεις τοιαύτης τάξεως.

Αθήνησι τη 11 Δεκεμβρίου 1869

Σ. Σούτσος». [1269]

Επαναφορά του Ιωσήφ Καίσαρη στο 7ο ΤΠ (1869)

Στις 18 Δεκεμβρίου το 7ο ΤΠ με έγγραφό του ζήτησε την εκ νέου τοποθέτηση του Αρχιμουσικού του Ιωσήφ Καίσαρη, ο οποίος δεν είχε τοποθετηθεί σε κανένα τάγμα και τελούσε σε αόριστη άδεια.

«Διά της υπ' αριθ. 24857 διαταγής τοποθετείται εις το υφ' ημάς Τάγμα ο Αρχιμουσικός Σκαρλάτος Πέτρος όστις ως μανθάνομεν ανήκει εις το 5ο Πεζ. Τάγμα και την Μουσικήν τούτου διευθύνη, και ο διευθύνων την του υφ' ημάς Τάγματος Μουσικήν Αρχιμουσικός Καίσαρ Ιωσήφ δεν τοποθετείται εις ουδένα Τάγμα.

Επομένως παρακαλώμεν ευπειθώς όπως ανακληθή της αορίστου αδείας και εις το υφ' ημάς Τάγμα διορισθή ο Αρχιμουσικός τούτος αντί εκείνου ούτινος και αρχαιότερος τυγχάνει και το Τάγμα παρακολούθησε και παρ' αυτώ μένει απολαμβάνον το προς συμπλήρωσιν του μισθού του χρηματικόν ποσόν κατά τεθείς εις αόριστον άδειαν κατά συνέπειαν της διαλύσεως της Μουσικής του Τάγματος παρ' ω μένει εξακολουθών την υπηρεσίαν του και εις βάρος των αξιωματικών μισθοδοτούμενος».[1270]

Στις 30 Δεκεμβρίου το Υπουργείο Στρατιωτικών διέταξε την τοποθέτηση του Πέτρου Σκαρλάτου στο 5ο Τάγμα και του Ιωσήφ Καίσαρη στο 7ο ως Αρχιμουσικούς. [1271]

[1269] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 24857.

[1270] Στο ίδιο, Έγγραφο 7278.

[1271] Στο ίδιο, Έγγραφο 26364.

Περί Στρατιωτικών Τιμών (1869)

Στις 19 Δεκεμβρίου εκδόθηκε Β.Δ. με το οποίο τροποποιήθηκαν ορισμένα άρθρα του κεφαλαίου ΝΒ του Β.Δ της 20ής Μαρτίου 1868 *περί Στρατιωτικών τιμών*, ως προς τα ηχήματα των σαλπιγκτών. Το διάταγμα περιλάμβανε τρία ηχήματα σαλπιγκτών, εκ των οποίων τα δύο πρώτα ισχύουν και σήμερα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Τη προτάσει του Ημετέρου Υπουργού των Στρατιωτικών απεφασίσαμεν και διατάσσομεν

Άρθρον 1ον

Τροποποιούμεν τα εν τω κεφαλαίω ΝΒ του περί Στρατιωτικών τιμών Βασιλικού Διατάγματος της 20 Μαρτίου 1868 άρθρα, καθόσον αφορά τα ηχήματα των σαλπιγκτών.

§1η Κατά την συνάντησιν των αχράντων μυστηρίων, του επιταφίου, των αγίων λειψάνων, και εις πάσαν επικήδειον πομπήν της οποίας προηγείται ο εσταυρωμένος οι σαλπιγκταί Σωμάτων παρατεταγμένων ή φυλακών ηχούσι τω εν τη συνημμένη μουσική υπ’ αριθμόν 1 σάλπισμα.

§2α Κατά την διάβασιν των Α.Α. ΜΜ ή των Βασιλοπαίδων οι σαλπιγκταί Σωμάτων παρατεταγμένων ή φυλακών ηχούσι το αυτό το αυτό εις το προηγούμενον εδάφιο σάλπισμα.

§3η Εις τον Πρόεδρον του Υπουργικού Συμβουλίου αφικνούμενον μετά προηγουμένην ειδοποίησιν εις πόλιν ή φρούριον και εις τον Υπουργό των Στρατιωτικών και τον Στρατηγόν διαβαίνοντας εν στολή ενώπιον παρατεταγμένων Στρατού ή φυλακών οι σαλπιγκταί ηχούσι το υπ’ αριθ 2 σάλπισμα.

§4η Εις τους λοιπούς Υπουργούς αφικνουμένους μετά προηγουμένην ειδοποίησιν εις πόλιν ή φρούριον, και εις εν ενεργεία Αντιστρατήγους ή Αντιναυάρχους οπόταν κατά πρώτον εισέρχονται εις το φρούριος ή τας πόλεις, ας κετέχουσι υπό την διοίκησίν των Στρατεύματα, οι Σαλπιγκταί ηχούσι το υπ’ αριθ 3 σάλπισμα.

§5η Κατά την συνάντησιν ενόπλων στρατευμάτων άνευ σημαίας, οι σαλπιγκταί ηχούσι το σύνηθες οδοιπορικόν.

Οπόταν ένοπλον στράτευμα άνευ σημαίας διαβαίνη ενώπιον φυλακής οι σαλπιγκτές αυτών ηχούσι το υπ’ αριθ 2 σάλπισμα.

§6η Οπόταν το διαβαίνον στράτευμα φέρει σημαίαν, οι σαλπιγκταί ηχούσι το υπ' αριθ 1 σάλπισμα.

§7η Οπόταν εκτός εκκλησίας υπάρχει παρατεταγμένον στράτευμα, κατά την (δυσδ.) των Αγίων, και διαρκούντος του ψαλμού «Πολυχρόνιον κτλ.» οι Σαλπιγκταί ηχούσι το υπ' αριθ 1 σάλπισμα.

Άρθρον 2ον

Ορίζομεν διά τον Πρόεδρον του Υπουργικού Συμβουλίου, τον Πρόεδρο της Βουλής, τους Υπουργούς του Κράτους, τον Στρατηγόν, τον Ναύαρχον, τους Αντιστρατήγους, τους Αντιναυάρχους και τον Μητροπολίτην, και τας κάτωθι τιμάς, μη διαλαμβανομένων εις το από 20 Μαρτίου 1868 Βασιλικόν Διάταγμα.

§1η Εις τον Πρόεδρο του Υπουργικού Συμβουλίου, τον Στρατηγόν, τον Ναύαρχον και τον Μητροπολίτην πορευομένους εν επισημότητι εις τελετάς, και διερχομένους ενώπιον παρατετεγμένου Στρατού απονέμονται αι εις τον Υπουργόν των Στρατιωτικών τιμαί.

§2α Εις τον Πρόεδρον της Βουλής, τους Υπουργούς του Κράτους, τους Αντιστραττήγους και Αντιναυάρχους πορευομένους εν επισημότητι εις τελετάς, και διερχομένους ενώπιον παρατετεγμένου Στρατού, ο Στρατός παρουσιάζει όπλα, οι ανώτεροι αξιωματικοί και αι σημαίαι χαιρτώσι και οι σαλπιγκταί ηχούσι το υπ' αριθ 3 αάλπισμα.

Εις τον Ημέτερον Υπουργόν των Στρατιωτικών ανατίθεται η εκτέλεσις του παρόντος Διατάγματος.

Αθήνησι τη 19 Δεκεμβρίου 1869

Γεώργιος

Ο Προσωρινός Υπουργός των Στρατιωτικών

Θεόδωρος Δηλιγιάννης».[1272]

Το Β.Δ. κοινοποιήθηκε από το Υπ. Στρατιωτικών σε όλες τις Στρατιωτικές Αρχές στις 27 Δεκεμβρίου 1869 με συνημμένα τα τρία σαλπίσματα.[1273]

[1272] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 933.

[1273] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 26917.

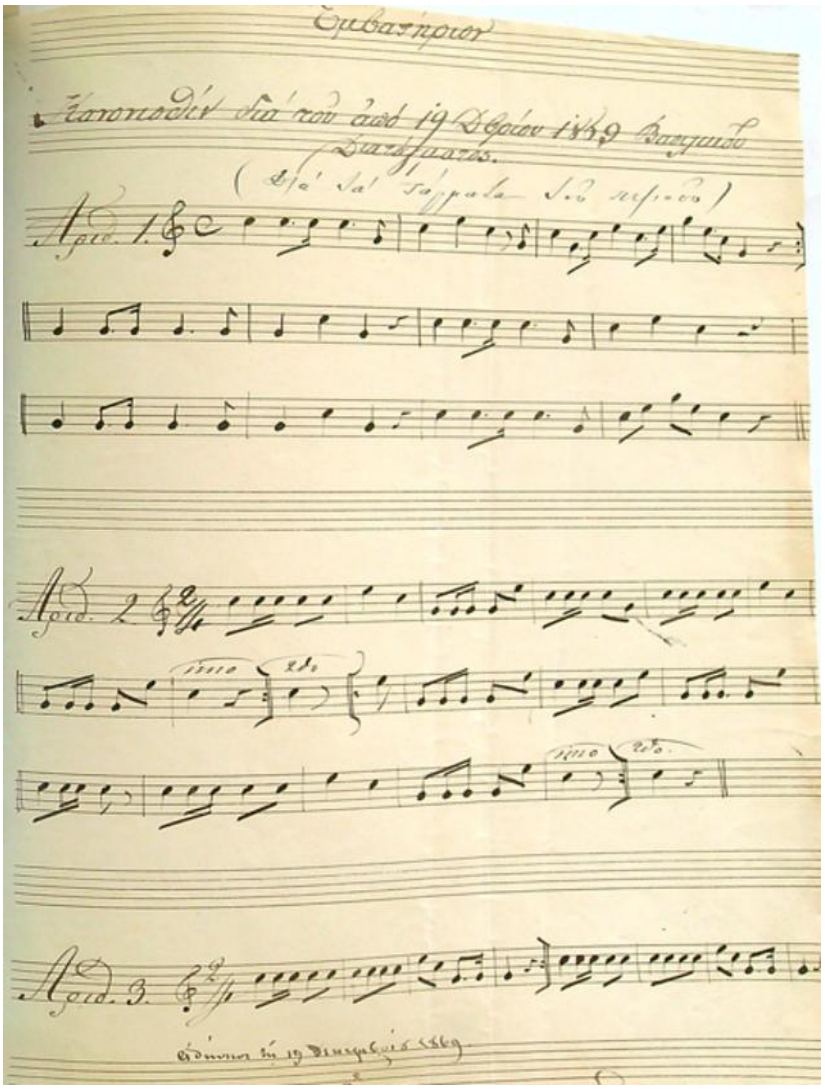

Εικόνα 17. Ηχήματα Στρατιωτικών Τιμών των σαλπιγκτών του Πεζικού, 1869

Πηγή: ΓΑΚ ΚΥ, ό.π. Φ. 709

Περί *Εμβατηρίου Συμφωνίας* (1869)

Μετά την τροποποίηση του Β.Δ. της 19ης Δεκεμβρίου περί Στρατιωτικών Τιμών που αφορούσε τα ηχήματα των σαλπιγκτών, το Υπουργείο Στρατιωτικών εισηγήθηκε στον βασιλιά Γεώργιο την έγκριση «μουσικής συμφωνίας» που αφορούσε στην απόδοση τιμών από τις στρατιωτικές μπάντες κατά την στρατιωτική τελετουργία.

«Μετά την γενησομένην επί του Βασιλικού Διατάγματος περί 'Στρατιωτικών Τιμών' τροποποίησιν των ηχημάτων των Σαλπιγκτών διά του από 19 Δβρίου Ε.Ε. Βασιλικού Διατάγματος καθίσταται αναγκαίον να ορισθή δι' εγκρίσεως της Υμ. Μεγαλειότητος, η

εμβατήριος Μουσική συμφωνία ην αι των παρατεταγμένων Σωμάτων Στρατιωτικαί Μουσικαί θέλουσι παιανίζει οπόταν απονέμονται τιμαί.

Όθεν προτείνω όπως κατά τας υπό του §2 του άρθρ. 1 του Βασιλικού Διατάγματος της 19ης Δβρίου Ε.Ε. προβλεπομένας περιστάσεις, αι Στρατιωτικαί Μουσικαί παιανίζωσι την έγκλειστον μουσικήν συμφωνίαν, καθ΄ άπασας δε τας λοιπάς περιστάσεις υπό των § 1. 3. 4. 6 και 7. του άρθρ. 1 και των § 1 και 2 του άρθρ. 2 του αυτού Βασιλικού Διατάγματος, παιανίζωσι την μέχρι τούδε κανονισμένην μουσικήν συμφωνίαν.

Παρακαλώ δε την Υμ. Μεγαλειότητα όπως εγκρίνη την πρότασίν μου ταύτην.

Αθήνησι τη 27 Δεκεμβρίου 1869

Ο

Πρ. Υπουργός των Στρατιωτικών

Θεόδωρος Δηλιγιάννης».[1274]

Η πρόταση του Υπ. Στρατιωτικών εγκρίθηκε αυθημερόν από τον βασιλιά Γεώργιο Α΄.

Ο τίτλος της «μουσικής συμφωνίας» στην χειρόγραφη παρτιτούρα είναι *Εμβατήριος Συμφωνία*, η οποία είναι γραμμένη για ταμπούρο και φλάουτο πίκολο σε μι ύφεση, σε μέτρο 6/8 και τέμπο 112 bpm για το παρεστιγμένο τέταρτο. Η *Εμβατήριος Συμφωνία* ηχογραφήθηκε μαζί με το *Εμβατήριο της Σημαίας* του Δημήτρη Διγενή στις 2/4/1915 στις ΗΠΑ, στην δισκογραφική εταιρία Columbia, με εκτέλεση από την Columbia Band.[1275]

Από το έγγραφο του Υπουργείου Στρατιωτικών της 27ης Δεκεμβρίου προκύπτει ότι η §2 του άρθρ. 1 του Βασιλικού Διατάγματος της 19ης Δεκεμβρίου αφορούσε «την διάβασιν των Α.Α.Μ.Μ. ή των Βασιλοπαίδων», ήτοι τα μέλη της βασιλικής οικογένειας.

Σε συνδυασμό με την ηχογράφηση των δύο εμβατηρίων στις ΗΠΑ, μπορεί να υποτεθεί ότι η φράση «παιανίζωσι την μέχρι τούδε κανονισμένη μουσική συμφωνία» αναφέρεται στο *Εμβατήριο της Σημαίας* του Δημήτριου Διγενή, το οποίο είχε καθιερωθεί να παιανίζεται από την Μουσική της Φρουράς Αθηνών ως εμβατήριο της Σημαίας της Β΄ Μοίρας Πεζικού υπό τον Συνταγματάρχη Emmanuel Hahn και Αρχιμουσικό τον Franz Seiller το 1856.

[1274] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 26316.

[1275] *Εμβατήριο της σημαίας και της βασιλικής οικογένειας*, https://vmrebetiko.gr/.

Στην χειρόγραφη παρτιτούρα της *Εμβατηρίου Συμφωνίας* δεν αναγράφεται το όνομα του συνθέτη. Από το γεγονός ότι είναι γραμμένη σε τονικότητα που δεν συνηθίζεται για πνευστά μουσικά όργανα (Μι μείζονα) και για μουσικό όργανο τονικότητας Es, εικάζεται ότι η αρχική σύνθεση ήταν γραμμένη σε μουσικό όργανο in Do, ήτοι Σολ μείζονα και στην συνέχεια έγινε μεταφορά. Η τονικότητα Σολ μείζονα είναι συνήθης και εύηχη για χορδόφωνα μουσικά όργανα, όπως το βιολί, όργανο το οποίο έπαιζε ο Andreas Seiller αλλά και ο Δημήτριος Διγενής. Το όνομα «Seiller» αναφέρεται ως συνθέτη του *Εμβατηρίου της Σημαίας*, με αριθμό 375, σε κατάλογο εκδόσεων του οίκου Γεωργίου Φέξη και στο οπισθόφυλλο της παρτιτούρας άσματος του Νικόλαου Κόκκινου με τίτλο *Απογοήτευσις*.[1276]

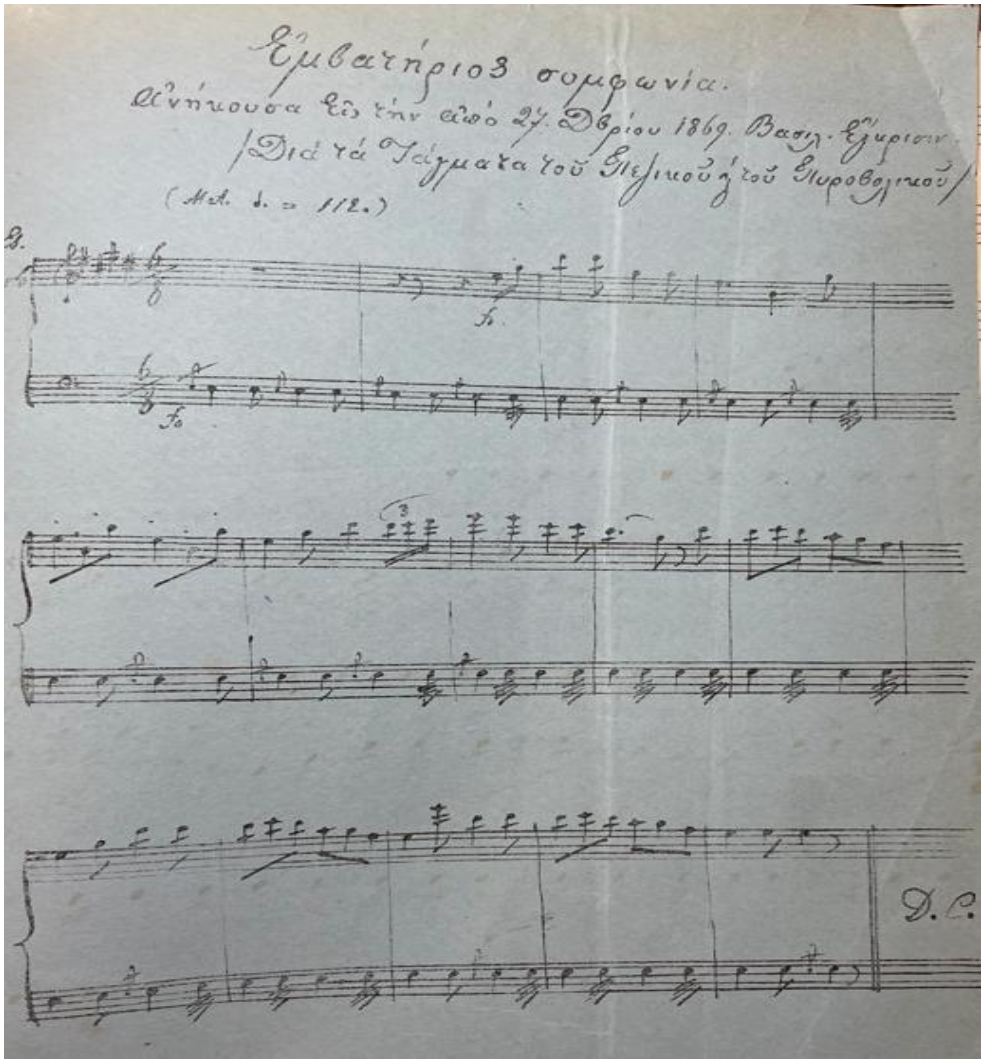

Εικόνα 18. *Εμβατήριος Συμφωνία*, 1869 Πηγή: ΓΑΚ ΚΥ, ό.π. Φ. 709

[1276] Στο ίδιο.

Αιτήματα του 4ου ΤΠ για νέο Αρχιμουσικό και προαγωγές (1870)

Στις 5 Φεβρουαρίου το 4ο ΤΠ που έδρευε στην Τρίπολη, ζήτησε την τοποθέτηση νέου αρχιμουσικού, καθώς ο προηγούμενος Αρχιμουσικός Friedrich Kappelmeier είχε μετατεθεί στο 10ο ΤΠ. Στην θέση του αρχιμουσικού ορίσθηκε αρχικά ο μουσικός 1ης τάξεως Κωνσταντίνος Κάντζης, ο οποίος όμως δεν μπόρεσε να ανταποκριθεί στα καθήκοντα του, καθότι σύμφωνα με τα αναγραφόμενα, είχε καταταγεί ένα χρόνο νωρίτερα όντας πολίτης, δεν διέθετε πρότερη στρατιωτική εμπειρία και ηγετικά προσόντα. [1277]

Τον Απρίλιο του 1870 ο Κάντζης εξετάσθηκε στην Αθήνα για την θέση του Αρχιμουσικού χωρίς επιτυχία, και στην συνέχεια εμφάνισε κάποια ασθένεια, με αποτέλεσμα το τάγμα να ζητήσει την επιστροφή του στο 8ο Τάγμα της Φρουράς Κέρκυρας, από όπου καταγόταν, ή την απόλυσή του.[1278]

Από μεταγενέστερο έγγραφο προκύπτει ότι συνέχισε να υπηρετεί.

Στις 28 Μαΐου το 4ο ΤΠ ζήτησε από το Υπουργείο Στρατιωτικών να διενεργηθούν προαγωγικές εξετάσεις για τον μουσικό 2ης τάξεως Κωνσταντίνο Προφαντόπουλο και τον Μουσικό 4ης τάξης Δημήτριο Τρύφωνα. Από τα αναγραφόμενα στην αναφορά του τάγματος προκύπτει ότι ο Κωνσταντίνος Προφαντόπουλος, καίτοι μουσικός 2ης τάξεως, ασκούσε στην ουσία καθήκοντα αρχιμουσικού στην Μουσική του τάγματος από το προηγούμενο έτος λόγω της εμπειρίας του. Ο δε μουσικός 1ης τάξης Κωνσταντίνος Κάντζης, αν και τυπικά τοποθετημένος να ασκεί τα καθήκοντα αυτά, είχε υποσκελιστεί. Από το έγγραφο προκύπτει επίσης οι μουσικοί 4ης τάξεως μπορούσαν να προαχθούν απ' ευθείας στην 2η τάξη, εάν η δεξιότητά τους στην μουσική εκτέλεση είχε βελτιωθεί, όσο απαιτούσε η τάξη αυτή.[1279]

Το Υπουργείο Στρατιωτικών διέταξε να διενεργηθούν οι εξετάσεις των δύο μουσικών, οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στις 25 Ιουνίου 1870. Την επιτροπή εξέτασης αποτελούσαν οι Δημήτριος Διγενής, ο Christian Welker και Georg Geidenberger. Από το πρωτόκολλο της εξέτασης προκύπτουν σημαντικές πληροφορίες για την διαδικασία και το περιεχόμενο της εξέτασης των μουσικών.

[1277] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχείο περιόδου Γεωργίου Α΄/Αρχείο Υπουργείου Στρατιωτικών, Φ. 898-906, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 2316.

[1278] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 6499.

[1279] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 9774.

«Πρωτόκολλον

Η διά των υπ' αριθ. 8014 και 9774 διαταγών του Υπουργείου των Στρατιωτικών συσταθείσα επιτροπή, συνελθούσα σήμερον εν τω Καταστήματι του Φρουραρχείου Αθηνών και εξετάσασα τους υποψηφίους προς προβιβασμόν τον Μουσικόν του 4ου Πεζ. Τάγματος Κωνσταντίνον Προφαντόπουλον IIας τάξεως διά τον βαθμόν 1ης και Τρύφωνα Δημήτριον 4ης τάξεως διά τον βαθμόν IIας, αποφαίνεται ως εξής.

Τον μεν Μουσικόν 4ης τάξεως Τρύφωνα Δημήτριον, κατά την ανάγνωσιν και διαμοίρασιν του χρόνου και ως παίκτης /executeur/ εύρεν αυτόν αρκούντως ικανόν, όπως καθέξη επαξίως τον βαθμόν της IIας τάξεως.

Τον δε Μουσικόν 2ας τάξεως Κωνσταντίνον Προφαντόπουλον εκτός της πολυχρονίου υπηρεσίας του, δεν ηύρεν αυτόν αρκούντως κατηρτισμένον ως προς την τέχνην, όπως καθέξη τον βαθμόν 1ης τάξεως και μάλιστα εις Μουσικήν εις ήν, ο Μουσικός 1ης τάξεως, εις και μόνος ευρισκόμενος, οφείλει ν' αναπληρή τον Αρχιμουσικόν απόντα, και να κέκτηται τας απαιτουμένας γνώσεις Μουσικής, ως προς την μόρφωσιν των μαθητευομένων και την διεύθυνσιν της Μουσικής ης προΐσταται.

Προς βεβαίωσιν όθεν συντάχθη το παρόν όπερ υπογράφη δεόντως.

Αθήναι τη 25 Ιουνίου 1870

Η Επιτροπή

Δ. Διγενής

Χ. Βέλκερ

Georg Geidenberger».[1280]

Αποστολή μουσικών οργάνων από την Μασσαλία (1870)

Στις 18 Φεβρουαρίου το Ελληνικό προξενείο Μασσαλίας απέστειλε δύο κιβώτια με μουσικά όργανα από τον οίκο Daniel[1281]

[1280] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 11924.

[1281] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου. 2628.

Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Κέρκυρας (1870)

Στις 3 Ιουνίου το Αρχηγείο Επτανήσου ζήτησε την αύξηση των οργανικών θέσεων της Μουσικής του οικείου 8ου ΤΠ και την κατά το δυνατόν οικονομική αρωγή της κυβέρνησης, προκειμένου η Μουσική να διατηρήσει το υψηλό επίπεδο επιτέλεσής της. Από το έγγραφο, το οποίο υπέγραφε ο Δημήτριος Βότσαρης, προκύπτει οι αξιωματικοί της Φρουράς Κέρκυρας, διά της κράτησης του 1% από τον μισθό τους, συντηρούσαν ένα σώμα 32 μουσικών, αν και ο οργανισμός του τάγματος προέβλεπε 12 μουσικούς, ανά τρεις σε κάθε μία των τεσσάρων τάξεων.

«Η δύναμη της μουσικής του 8ου Τάγματος σύγκειται οργανικώς εκ 12 μουσικών, ήτοι

3 1ης τάξεως

3 2ας :

3 3ης :

3 4ης :

Επειδή η δύναμη αύτη δεν επαρκή προς καταρτισμόν πλήρους στρατιωτικής μουσικής, άπαντες οι Κ.Κ αξιωματικοί οι αποτελούντες την φρουράν Κερκύρας, συνήνεσαν εκουσίως να τους γίνεται κράτησις εκ του μισθού των εν επί τοις %, όπερ ήτο τότε τοσούτω μάλλον εύλογον, καθόσον οι παρ' άλλοις όπλοις και Σώματα ανήκοντες αξιωματικοί διαλυθεισών των μουσικών δεν υπέκειντο εις άλλην κράτησιν υπέρ της μουσικής του ιδίου του Σώματος, η δε ενταύθα Στρατιωτική μουσική ήτο μουσική της φρουράς, ουχί δε του 8ου Πεζου Τάγματος μόνον.

Διά της συνεισφοράς ταύτης κατορθώθη να σχηματισθή και συντηρηθή μέχρι τούδε μουσική εκ 32 οργάνων, διακρινομένη επί τελειότητη, και αποτελούσα την κυριοτέραν τέρψιν όχι μόνον της φρουράς αλλά και της πόλεως Κερκύρας, και επισύρουσα τον δίκαιον έπαινον των πολυπληθών ενίοτε επισήμων ξένων, οίτινες επισκέπτονται την Κέρκυραν.

Αλλ' η ανθηρά αύτη κατάστασις της ενταύθα Στρατιωτικής Μουσικής, αδύνατον είναι εν τω μέλλοντι να εξακολουθήση άνευ της αρωγής της Κυβερνήσεως, εξ ενός μεν διότι σχηματισθεισών εκ νέου και των λοιπών Στρατιωτικών μουσικών, πολλοί των Κ.Κ αξιωματικών απαλλάσσονται της υποχρεώσεως να αφίνουν εκ του μισθού των υπέρ της μουσικής ταύτης, αφού τοις γίνεται κράτησις υπέρ συντηρήσεως της μουσικής του ιδίου

αυτών Σώματος, εξ άλλου δε διότι εξυπηρετούντων τινών των δοκιμοτέρων μουσικών, ζητούν ούτοι την άφεσίν των, διότι ουδεμίαν περί προαγωγής ελπίδα έχουσιν, καθόσον ότε κατετάχθησαν, ήσαν ήδη κατειλημμέναι αι θέσεις μουσικών ανωτέρων τάξεων.

Προς αποφυγήν του δυσαρέστου να εκπέση σπουδαίως μία εκ των τελειοτέρων Στρατιωτικών μουσικών του ημετέρου Στρατού, παρακαλώ Ευσεβάστως το Υπουργείον, έχον υπ' όψιν του το εξαιρετικόν της θέσεως της Κερκύρας, να ενεργήση όπως προστεθώσιν οργανικώς τέσσαρες εισέτι μουσικοί ανά εις εν εκάστη των τεσσάρων τάξεων, ίνα δυνηθώμεν, ενεργώντες προβιβασμούς τινας εντός αυτών να συγκροτήσωμεν μίαν μουσικήν, ης την καλήν κατάστασιν ανεγνώρισε και η ΑΜ. ο Βασιλεύς, ευδοκίσας να εκφράση κατ' επανάληψιν την ευχαρίστησίν του.

Εν περιπτώσει καθ΄ ήν ο προϋπολογισμός του τρ. έτους ήθελεν είσθαι πρόσκομμα εις την παραδοχήν της παρούσης προτάσεως, αναδεχόμεθα διά το τρ. έτος να πληρώσωμεν εκ του εφοδίου της μουσικής την διαφοράν της μισθοδοσίας των προβιβασθησομένων, αν και προβλέπομεν ότι ένεκα τούτου θέλει ελαττωθή το εφόδιον της μουσικής εις βαθμόν ώστε ώστε να μη δυνάμεθα να επαρκέσωμεν εις τας λοιπάς γενικάς ανάγκας της μουσικής.

Δ. Βότσαρης».[1282]

Αποστρατεία του Michael Mangel (1870)

Με Β.Δ. της 29ης Ιουνίου ο Michael Mangel προήχθη στον βαθμό του ταγματάρχη και τέθηκε σε αποστρατεία.

«ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Περί μεταθέσεως εις αποστρατείαν

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει του Ημετέρου Υπουργού των Στρατιωτικών, έχοντες υπόψιν τον από 13 Νοεμβρίου 1861 Α΄. Νόμον, απεφασίσαμεν και διατάσσομεν

Προβιβάζομεν ταγματάρχην

[1282] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 1384.

Τον λοχαγόν του πεζικού Μιχαήλ Μάγγελ, και τίθεμεν αυτόν κατ' αίτησίν του εις αποστρατεία ένεκα αρχαιότητος υπηρεσίας, με μηνιαίαν σύνταξιν εκ δραχμών 235.20.

Εις τον Ημέτερον Υπουργόν των Στρατιωτικών ανατίθεται η εκτέλεσις του παρόντος Διατάγματος.

Εν Κερκύρα τη 29 Ιουνίου 1870.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Λ. ΣΜΟΛΕΝΣΚΗΣ».[1283]

Διαγραφή μουσικού υλικού (1870)

Την 1η Αυγούστου το 9ο ΤΠ της Φρουράς Αθηνών ζήτησε την διαγραφή 83 τεμαχίων μουσικής, 8 μελοδραμάτων, και 56 πιβών κλαρινέτου, τα οποία είχε χρεωμένα ως υλικό. Τα μουσικά τεμάχια είχαν αγορασθεί σταδιακά στην Κέρκυρα, ενόσω το τάγμα στάθμευε εκεί.

«Εις το Βιβλίον του Υλικού μας φερόμεθα χρεωμένοι διά 83 τεμαχίων μουσικής γραπτής, 56 πιβών κλαρίνου και οκτώ μελοδραμάτων.

Τα περί ων ο λόγος τεμάχια γραπτής μουσικής το Τάγμα ηγόρασε κατά καιρούς εις Κέρκυραν και εχρέωνε το υπό την διοίκησίν μας τμήμα· αλλά τα τεμάχια ταύτα, αγορασμένα εις τετράδια άτινα τεχνικώς καλούνται παρτιτούρας και έφερον το μέρος εκάστου οργάνου, εδίδοντο εις την μουσικήν του Τάγματος, ίνα αντιγραφώσιν εις τα Βιβλία· μεθ' ο, θεωρούμενα πλέον περιττά καθό πληρώσαντα τον σκοπόν δι' ον αγοράζοντο, καταστρέφοντο ή ουδεμία περί αυτών ελαμβάνετο φροντίς. Το αυτό συνέβη και διά τα οκτώ μελοδράματα, δι' ων φερόμεθα χρεωμένοι, τα οποία δεν είναι άλλο τι ή τεμάχια μουσικής, ως και τ' ανωτέρω μνημονευθέντα.

Καθ' όσον δ' αφορά τας 56 πίβας κλαρίνου, δι' αυτών εχρεώθημεν κατά διαφόρους καιρούς και διανείμαμεν, οσάκις παρίστατο ανάγκη εις τα κλαρίνα της μουσικής μας· όταν δε καθίσταντο χρήζουσας αλλαγής, ηλλάζοντο διά νέων και παρεδίδοντο ημίν ως άχρησται ή θραυομέναι. Ούτω εξαντλήθησαν όλαι αι νέαι πίβαι, και μέχρι τινος είχαμεν τας άχρηστας

[1283] ΦΕΚ 28Α΄/17 Αυγούστου 1870, σ. 202.

αλλά κατά την εκ Κερκύρας εις ενταύθα μετάβασίν μας και κατά τας συνεχείς μετακομίσεις των αρχείων του Τάγματος απολέσθησαν».[1284]

Εξέταση υποψηφίων Αρχιμουσικών (1870)

Στις 2 Αυγούστου ο μουσικός α΄ τάξεως της Ιππαρχίας Ακροβολιστών Ιωάννης Κομνιανός, εξετάσθηκε από τριμελή επιτροπή, αποτελούμενη από τους Δημήτριο Διγενή, Christian Welker και Georg Geidenberger, προκειμένου να καταλάβει την θέση και τον βαθμό του Αρχιμουσικού. Στο συνταχθέν πρωτόκολλο αναγράφεται:

«Πρωτόκολλον

Εξετάσεως Μουσικής

Συνελθόντες οι υποφαινόμενοι όπως εξετάσωμεν τον Μουσικόν 1ης Τάξ. της Ιππαρχίας των Ακροβολιστών Ιωάννην Κομνιανόν συμφώνως με την υπ' αριθ. 4733 Διαταγής του επί των Στρατιωτικών υπουργείου, και εξετάσαντες αυτόν εις το θεωρητικόν της Μουσικής μέρος και την αρμονίαν απήντησεν κ α λ ώ ς.

Ωσαύτως και εις το πρακτικόν, δηλ. εις τον μετασχηματισμόν (arrangement), εκ του κλειδοκυμβάλου διά Στρατιωτικήν Μουσικήν και εις τον τρόπον του Διευθύνειν αυτήν και εις παν άλλο τι το οποίον οφείλει και υποχρεούται να γνωρίζει ο Αρχιμουσικός.

Επειδή εκ των ειρημένων δεικνύεται ότι το αποτέλεσμα των δοθησομένων παρ΄ αυτού εξετάσεων υπήρξεν Ε π ι τ υ χ έ ς, ως εκ τούτου οι υποφαινόμενοι κρίνομεν αυτόν τον Ιωάννην Κομνιανόν Ικανόν να καθέξη επαξίως την θέσιν και τον βαθμόν του Αρχιμουσικού.

Αθήνα τη 2. Αυγούστου 1870

Georg Geidenberger Δ. Διγενής Χ. Βέλκερ

Θεωρήθη

Το

Φρουραρχείο».[1285]

[1284] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχείο περιόδου Γεωργίου Α΄/Αρχείο Υπουργείου Στρατιωτικών Φ. 907-915, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 14689.

[1285] Στο ίδιο, Έγγραφο χ.α.

Σε έγγραφο του Υπουργείο Στρατιωτικών της 4ης Αυγούστου προς τον βασιλιά Γεώργιο Α΄ περί προβιβασμού Αρχιμουσικού, ο επιτυχών αναγράφεται ως Ιωάννης Κομνηνός. Η έγκριση του προβιβασμού από τον Γεώργιο Α΄ έγινε στις 10 Αυγούστου από την Κέρκυρα, όπου βρισκόταν ο βασιλιάς.[1286]

Στις 4 Αυγούστου απορρίφθηκαν κατόπιν εξετάσεων οι αιτήσεις για την θέση του αρχιμουσικού των Giovanni Garofolo (Ιωάννη Γαρούφαλος, πρώην αρχισαλπιγκτή) και Κωνσταντίνου Κάντζη, μουσικού α΄ τάξεως.

Στο συνταχθέν πρωτόκολλο εξέτασης, που υπέγραφε η ίδια επιτροπή, αναγράφεται:

«Οι υποφαινόμενοι εξετάσαντες διά την θέσιν του Αρχιμουσικού τους προταθέντες Ιωαν. Γαρούφαλον και Κωνστ. Κάντζην εις τε το πρακτικόν και θεωρητικόν μέρος της τέχνης εύρομεν.

Τον μεν Ιωάννην Γαρούφαλον εις το στοιχειώδες μέρος της αρμονίας, δεν απήντησεν ουδόλως. Η έλλειψις αύτη καθίσταται επαισθητή εις ένα Αρχιμουσικόν, δια τον λόγον ότι η αρμονία καθίσταται το πρώτον και απαραίτητον κεφάλαιον του διευθύνοντος μίαν Στρατιωτικήν Μουσικήν διότι άνευ της ακριβούς γνώσεως περί την αρμονίαν δεν δύναται ουδέν έργον σπουδαίον να ποιήση· ως προς το πρακτικόν συνιστάμενος εις το αν μεταφέρει εκ του κλειδοκυμβάλου διά την Στρατιωτικήν Μουσικήν τεμάχιον τι, αύτη ως καθαρώς πρακτική εργασία εκτελέσθη παρά του ειρημένου μετρίως. Ωσαύτως και εις τας πρακτικάς δοκιμασίας εν τω Στρατώνι και των Μουσικών της Φρουράς, προκειμένου να διευθύνη το ίδιον αυτού έργον έδειξεν και απειρίαν και βαρυκοΐαν· ως εκ τούτου γνωμοδοτούμεν ότι εάν η υπηρεσία έχει ανάγκην να συντηρώσι την θέσιν ενός Αρχιμουσικού, ο ειρημένος Ιω. Γαρούφαλος πρακτικώς πως να εκπληρώση τα χρέη του Αρχιμουσικού εις Στρατιωτικήν Μουσικήν Σώματος διατελούντος εκτός της Πρωτευούσης και της Κερκύρας.

Τον δε Κωνστ. Κάντζην κρίνωμεν ουχί τούτω μορφωμένον περί την τέχνην όπως επαξίως καθέξη την θέσιν ην επιζητεί.

Επομένως προτείνομεν ίνα ούτος ακολουθήσει την υπηρεσίαν ως Μουσικός, έως ότου διά της επιμελείας καταστεί ικανός προς εκπλήρωσιν χρέη αρχιμουσικού».[1287]

[1286] Στο ίδιο. Έγγραφο αρ. 14630.

[1287] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 4957.

Προαγωγικές Εξετάσεις Μουσικών (1870)

Στις 27 Αυγούστου διενεργήθηκαν προαγωγικές εξετάσεις για τον μουσικό 2ης τάξεως Φώτη Μαργαριτόπουλο και τον μουσικό 3ης τάξεως Λάζαρο Γεωργίου οι οποίο και προήχθησαν κατά μία τάξη έκαστος. Στο συνταχθέν πρωτόκολλο αναγράφεται ότι η εξέταση έγινε κατόπιν *ημερήσιας διαταγής της πλατείας* και η επιτροπή συνήλθε στο γραφείο της Ιππαρχίας των Ακροβολιστών στις 09 π.μ. όπου πραγματοποιήθηκε και η εξέταση. Την επιτροπή εξέτασης αποτελούσαν οι Αρχιμουσικοί Christian Welker, Georg Geidenberger και Δημήτριος Βλαδήμερος.[1288]

Χορήγηση σαλπίγγων στο θωρηκτό πλοίο «Βασιλεύς Γεώργιος» (1870)

Στις 29 Σεπτεμβρίου το 9ο ΤΠ ενημέρωσε το Υπουργείο Στρατιωτικών για την εκτέλεση της υπ' αριθ. 19373 επισημειωτικής διαταγής του ίδιου υπουργείου, με την οποία παρέδωσε δύο σάλπιγγες, δύο προστόμια (επιστόμια) και δύο κορδόνια στο θωρηκτό πλοίο «Βασιλεύ Γεώργιος», και ζήτησε την διαγραφή αυτών από τα βιβλία του υλικού του.[1289]

Από την παραπάνω πληροφορία συνάγεται ότι στο πλήρωμα του πλοίου υπήρχαν και κελευστικοί μουσικοί (σαλπιγκτές).

Μετάταξη σαλπιγκτή για λόγους υγείας (1870)

Στις 11 Οκτωβρίου το Υπουργείο Στρατιωτικών, και μετά από αναφορά του 3ου ΤΠ φρουράς Λαμίας και γνωμάτευση της οικείας υγειονομικής επιτροπής, διέταξε την μετάταξη του Σαλπιγκτή 2ης τάξεως Δημήτριου Κουρή στην τάξη του στρατιώτη του πεζικού, καθότι κατάσταση της υγείας του δεν επέτρεπε την συνέχιση την άσκηση των καθηκόντων του σαλπιγκτή.[1290]

[1288] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 16673.

[1289] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 19593.

[1290] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 20456.

Αποδοχές Αρχιμουσικών (1870)

Με το Β.Δ. της 14ης Δεκεμβρίου χορηγήθηκε στους αρχιμουσικούς μηνιαίος μισθός 110 δραχμών αντί των μέχρι τότε ημερήσιων αποδοχών.[1291]

Απογραφικά στοιχεία των Μουσικών του Στρατού Ξηράς (1870)

Όπως προκύπτει από τον *Οργανισμό του κατά γην μόνιμου στρατού*, κατά το έτος 1870 ο αριθμός των μουσικών του Στρατού Ξηράς ξεπερνούσε τους 400 άνδρες επί συνόλω 14.074 ανδρών όλου του στρατεύματος. Οι μουσικοί με βαθμό υπαξιωματικού (μουσικοί 1ης, 2ης, και 3ης τάξεως) ανέρχονταν στους 72 και οι μουσικοί με βαθμό στρατιώτη (μουσικοί 4ης τάξεως και σαλπιγκτές 1ης και 2ης τάξεως) σε 321. Επί του αριθμού αυτού προστίθενται αρκετοί μαθητευόμενοι μουσικοί στις διάφορες Μουσικές και οι αρχιμουσικοί που έφεραν βαθμό αντίστοιχο του ανθυπασπιστή.[1292]

Οι γενικές ετήσιες δαπάνες του Στρατού περιλάμβαναν:

Οπλισμό και πολεμοφόδια, Στρατωνισμό, Ιπποσκευή, Αποσκευή, Όργανα και Σάλπιγγες, Στερεές Χορηγήσεις, Κατάλυση, Μετακομίσεις και οδοιπορία, Νοσηλεία.

Οι δαπάνες αντικατάστασης μουσικών οργάνων και σαλπίγγων προϋπολογίσθηκαν στις 3000 δραχμές, ενώ η στερεές χορηγήσεις για 400 μουσικούς στις 4000 δραχμές. Ως στερεά χορήγηση νοείτο ο σταθερός προϋπολογισμός των αναπόφευκτων δαπανών συντήρησης ορισμένων κατηγοριών για κάθε άτομο που ήταν οι εξής:

Συντήρηση οπλισμού	υπολογιζόμενη σε 1	δρχ. για κάθε άνδρα,
Συντήρηση στρατωνισμού	»	5 δρχ. για κάθε άνδρα
Συντήρηση ιπποστασίου και ιπποσκευής,	»	24 δρχ. για κάθε ίππο
Συντήρηση νεοσυλλέκτων,	»	2 δρχ. για κάθε άνδρα
Συντήρηση οργάνων και σαλπίγγων	»	10 δρχ. για κάθε άνδρα.[1293]

[1291] Χαραλάμπης, Νίδερ, ό.π., σ. 176,177.

[1292] Βλάσιος Ι. Βαλτινός, «Μελέται περί την κατά την γην Δυνάμεων της Ελλάδος και της ετήσιας Δαπάνης αυτών», *Έλλην Στρατιώτης*, τομ. Α΄, τεύχ. 2, Ερμής, Αθήναι 1870, σ. 75.

[1293] Βλάσιος Ι. Βαλτινός, «Μελέται περί την κατά την γην Δυνάμεων της Ελλάδος και της ετήσιας Δαπάνης αυτών», *Έλλην Στρατιώτης*, τομ. Α΄, τεύχ 6, Ερμής, Αθήναι 1870 , σ. 268-271.

Ο Αρχιμουσικός Αντώνιος Κλίνγκελ (1871)

Στις 4 Ιουνίου το Υπουργείο Στρατιωτικών ζήτησε να διερευνηθεί από το Λογιστήριο η αξίωση του Βαυαρού πρώην Αρχιμουσικού του Ιππικού *Αντώνιου Κλίνγκελ,* να του χορηγηθούν έξοδα επιστροφής στην Γερμανία μετά την λήξη της θητείας του το 1845, όπως προέβλεπε η συνομολογηθείσα μεταξύ Ελλάδας και Βαυαρίας συνθήκη του 1832. Το αίτημά του διατυπώθηκε μέσω της Γερμανικής πρεσβείας.

Από την αλληλογραφία μεταξύ του Υπουργείου Στρατιωτικών και του Στρατιωτικού Λογιστηρίου προέκυψε ότι ο πρώην αρχιμουσικός δεν δικαιούτο έξοδα επιστροφής, καθότι μετά την άφεσή του δεν ζήτησε να επιστρέψει στην Γερμανία και παρέμεινε στην Ελλάδα, άγνωστο για πόσο διάστημα. [1294]

Η Στρατιωτική Μουσική του 5ου ΤΠ και το Θέατρο Πατρών (1871)

Στις 12 Φεβρουαρίου ο Νομάρχης Αχαΐας και Ήλιδας Γεράσιμος Δρακόπουλος, απέστειλε έγγραφο προς τον Υπουργείο Στρατιωτικών Λεωνίδα Σμολένκση με συνημμένη εσώκλειστη αναφορά της Επιτροπής Ανέγερσης του θεάτρου Πατρών. Στο έγγραφο του Νομάρχη και στην εσώκλειστη αναφορά διατυπωνόταν το αίτημα της μόνιμης παρουσίας και παραμονής της Στρατιωτικής Μουσικής του 5ου ΤΠ στην πόλη των Πατρών. Σύμφωνα με τα αναγραφόμενα, οι Αρχές της πόλης και η Επιτροπή Ανέγερσης του θεάτρου, προθυμοποιούνταν να συνεισφέρουν οικονομικά για την προμήθεια μουσικών οργάνων και για την μισθοδοσία των επιπλέον μουσικών, νέων της πόλης που θα κατατάσσονταν, ώστε να συγκροτηθεί μία καλά καταρτισμένη Στρατιωτική Μουσική, η οποία θα εξυπηρετούσε τις ανάγκες του θεάτρου. Επιπλέον, έτσι θα αποφεύγονταν η αναζήτηση και οι δαπάνες αλλοδαπών μουσικών.

«Η επί του ενταύθα ανεγειρομένου θεάτρου Επιτροπή επέδωσέ μοι την εγκλίστως υποβαλλομένην ώδε από 3 μεσούντος Μηνός αναφοράν, δι' ης αξαιτείται όπως η ενταύθα στρατιωτική μουσική καθιερωθή ως μουσική της φρουράς διαρκής, ως εγένετο και διά την εν Κερκύρα, επί τω τέλει του να καθίσταται εις το μέλλον εφικτή η εν αυτή κατάταξις νέων,

[1294] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχείο περιόδου Γεωργίου Α΄/Αρχείο Υπουργείου Στρατιωτικών, Φ. 987-995, Έγγραφα αρ. 11660, 12505, 16641.

φύσει εχόντων κλίσιν εις την μουσικήν, ήτις τελειοποιουμένη βαθμηδόν να καταρτισθή ούτως πως, ώστε ν' ανταποκρίνεται και εις τας ανάγκας του ως είρηται θεάτρου […] ».[1295]

Μουσικά όργανα της Σχολής Ευελπίδων (1871)

Σε τριμηνιαία περιοδική κατάσταση της Σχολής Ευελπίδων (Στρατιωτικού Σχολείου), της 10ης Σεπτεμβρίου καταγράφονται τα μουσικά όργανα και το παρελκόμενο υλικό που είχε χρεωμένα η Σχολή.[1296]

Πίνακας 69. Μουσικά όργανα και παρελκόμενο υλικό Σχολής Ευελπίδων, 1871

Μουσικά όργανα και παρελκόμενο υλικό	Αριθμός
Αναλόγια Μουσικής	8
Βιολιά	8
Δοξάρια	5
Κλαρινέτα	7
Κιβώτια Βομβαρδονίων	5
Καλαμάκια κλαρινέτων	35
Σάλπιγγες	2
Φλάουτα	8
Φυλλάδια Μουσικής	21
Χορδές δερμάτινες	35
Χορδές Χρυσές	3
Κιβώτια Σαλπίγγων	2
Πίβες	5
Χορδοστάτες	3
Κόρνα	2

Προβιβασμός Δημήτριου Τρύφωνος (1871)

Στις 13 Αυγούστου 1871 πραγματοποιήθηκε προαγωγική εξέταση του μουσικού 2ης τάξεως Δημήτριου Τρύφωνος, η οποία ήταν επιτυχής, και ο μουσικός αυτός προήχθη στον βαθμό του μουσικού 1ης τάξεως. Η επιτροπή εξέτασης ήταν τριμελής, αποτελούμενη από τον

[1295] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 1018-1026, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 3583, Έγγραφο αρ. 2141.

[1296] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 20601.

αρχιμουσικό της Φρουράς Αθηνών αρχιμουσικούς Christian Welker ως πρόεδρο, και τους Georg Geidenberger και Γρηγόριο Γεωργοβίκη ως μέλη.[1297]

Υπενθυμίζεται ότι ο μουσικός αυτός, μόλις ένα χρόνο πριν, κατείχε είχε προαχθεί από τον βαθμό της 4ης τάξεως σε αυτόν της 2ης.

Από τα παραπάνω συνάγεται ότι το σύστημα των προαγωγικών εξετάσεων για τις κενές θέσεις μουσικών, ήταν ευνοϊκό για τους ταλαντούχους και επιμελείς μουσικούς. Ως εκ τούτου, οι προαγωγές των μουσικών δεν περιοριζόταν στο κριτήριο του χρόνου υπηρεσίας.

Το 5ο ΤΠ για τον Αρχιμουσικό Γενοβέζο Μιχαήλ (1871)

Στις 18 Σεπτεμβρίου το 5ο ΤΠ που έδρευε στην Πάτρα ενημέρωσε το Υπουργείο Στρατιωτικών ότι διέγραψε από την δύναμή του τον Αρχιμουσικό Γενοβέζο Μιχαήλ, καθώς αυτός βρισκόταν σε άδεια επ' αορίστω από το 1868 και ενώ είχε ήδη τοποθετηθεί έτερος αρχιμουσικός (Πέτρος Σκαρλάτος) με αποτέλεσμα το τάγμα να έχει εγγεγραμμένους στην δύναμή του δύο αρχιμουσικούς.

«Απαντώντας επί της υπ' αριθ. 20154 από 13 τρέχοντος διαταγής του Υπουργείου τούτου, λαμβάνομεν την τιμήν ν' αναφέρωμεν ότι ο εις των Αρχιμουσικών του Τάγματος τούτου Γενοβέζος Μιχαήλ τεθείς εις αόριστον άδεια δυνάμει της από 11 Απριλίου 1868 και υπ' αριθ. 6167 Υ Διαταγής, διεγράφη της δυνάμεως, αλλά συνεπεία ετέρας διαταγής του Υπουργείου τούτου, της 4 Ιουλίου ιδίου Έτους, και υπ' αριθ. 14178 ανεγράφη εκ νέου εις την δύναμιν του Τάγματος, και έκτοτε φέρονται εις αυτήν δύο Αρχιμουσικοί. ήδη δε εκ συμφώνου με την εφ' ης απαντώμεν διαταγήν του, διαγράψαμε αυτόν της δυνάμεώς μας.

Γ. Μεσηνέζης»[1298]

Γαλλικές σάλπιγγες (1872)

Στις 30 Δεκεμβρίου ο Έλληνας Πρόξενος στην Μασσαλία, ενημέρωσε με έγγραφο το Υπουργείο Στρατιωτικών ότι απέστειλε στον Πειραιά ατμοπλοϊκώς ένα κιβώτιο περιέχον 100

[1297] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 18536.

[1298] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 21298.

σάλπιγγες, την προμήθεια των οποίων διενήργησε κατόπιν παραγγελίας του ίδιου Υπουργείου. [1299]

Βασιλικός Ύμνος του Raffaele Parisini (1872-1873)

Στις 3 Οκτωβρίου ο Ιταλός μουσικοδιδάσκαλος του Raffaele Parisini υπέβαλε στο Υπουργείο Στρατιωτικών σύνθεσή του προκειμένου αυτή να καθιερωθεί ως νέος *Βασιλικός Ύμνος*.[1300]

Για την εξέταση του *Βασιλικού Ύμνου* του Raffaele Parisini και κατόπιν διαταγής του Φρουραρχείου Αθηνών σχηματίσθηκε τετραμελής επιτροπή, αποτελούμενη από τον Αρχιμουσικό της φρουράς Αθηνών Christian Welker, τον Αρχιμουσικό του 1ου ΤΠ Georg Geidenberger, τον Αρχιμουσικό του Πυροβολικού Δημήτριο Βλαδήμερο και τον Αρχιμουσικό της Ιππαρχίας των Ακροβολιστών Friedrich Kappelmaier. Η επιτροπή συνήλθε στις 15 Ιανουαρίου και συνέταξε το ακόλουθο πρωτόκολλο:

«Πρωτόκολλο

Εν Αθήναις σήμερον την δεκάτην πέμπτην του μηνός Ιανουαρίου του 1873 έτους, συνελθόντες οι κάτωθι Αρχιμουσικοί εκ συμφώνου με την από 30 παρελθόντος μηνός ημερησίαν διαταγήν του Φρουραρχείου αναφέρωμεν ευπειθώς ότι ο υπό τον μουσικοδιδάσκαλον Ραφαήλ Παρισύνη συνταχθείς ύμνος καθ' ημάς είναι μεθ' όλης της τέχνης και ακριβείας κατάλληλος ίνα παιανίζηται εντός του Ναού του Κυρίου ως πολυχρόνιον, ουχ ήττον δεν δυνάμεθα να προτιμήσωμεν τούτον του ήδη υπάρχοντος.

Ο Αρχιμουσικός της Φρουράς

Χ. Βέλκερ

Ο Αρχιμουσικός του Ι Τάγματος
Georg Geidenberger

Ο Αρχιμουσικός του Πυροβολικού
Δ: Βλαδήμερος

Ο Αρχιμουσικός της Ιππαρχίας των Ακροβολιστ.
Kappelmaier».[1301]

[1299] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 1318-1321, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 412.

[1300] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 2236.

[1301] Στο ίδιο.

Το πρωτόκολλο υποβλήθηκε από τον Welker προς το Τάγμα του (9ο ΤΠ) στις 18 Ιανουαρίου, το οποίο με την σειρά του το υπέβαλε αυθημερόν στο Φρουραρχείο Αθηνών.[1302]

Το Φρουραρχείο προώθησε το συνταχθέν πρωτόκολλο προς το Υπουργείο Στρατιωτικών στις 25 Ιανουαρίου.[1303]

Η διακίνηση των εγγράφων αυτών φανερώνει και την ιεραρχική τάξη στην οποία υπόκειτο η Μουσική της Φρουράς Αθηνών και ο Αρχιμουσικός Raffaele Parisini, καθώς και οι Στρατιωτικές Μουσικές των άλλων Σωμάτων. Από τα έγγραφα τεκμαίρεται επίσης ότι στην πόλη της Αθήνας κατά την εποχή υφίστανται τέσσερις στρατιωτικές μπάντες.

Στις 27 Ιανουαρίου ο Υπουργός Στρατιωτικών Δημήτριος Γρίβας απέστειλε επιστολή προς τον Raffaele Parisini:

«Προς

Τον Μουσικοδιδάσκαλον και διευθυντή

της Φιλαρμονικής εταιρίας Αθηνών «η Ευτέρπη»

Κον Ραφαήλ Παριζίνη

Περί του Ύμνου Πολυχρονίου

Ευχαρίστως αναγγέλωμεν υμίν φιλόμουσε Κύριε, εις απάντησιν της προς ημάς αναφοράς σας του μηνός Οκτωβρίου Π.Ε, ότι κατά την ομόφωνον γνώμην των τεσσάρων Αρχιμουσικών της Φρουράς Αθηνών ο παρ' Υμών τονισθείς Ύμνος «Πολυχρόνιον κτλ.» συνετάχθη μεθ' όλης της τέχνης και ακριβείας και είναι κατάλληλος να όπως παιανίζηται εις πολλάς περιστάσεις και ιδία καθ' ας ψάλλεται ο ύμνος ούτος εν τοις ναοίς.

Συγχαίροντες Υμάς και επί τω νέω τούτω δείγματι της εξόχου υμίν Μουσικής ικανότητος, σας εκφράζομεν την πλήρη ημών ευαρέσκειαν, διότι ευαρεστήθητε να θέσετε αυτό εις την διάθεσιν του υπουργείου, μετά της χαρακτηριζούσης υμίν φιλοφροσύνης.

Αθήνα 27 Ιανουαρ. 1873.

Δ.Γ».[1304]

[1302] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 364.

[1303] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 597.

[1304] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 2236.

Αίτημα προσθήκης ξύλινων μουσικών οργάνων (1873)

Στις 12 Φεβρουαρίου η Ιππαρχία των Ακροβολιστών ζήτησε από το Υπουργείο Στρατιωτικών την προσθήκη ξύλινων μουσικών οργάνων στην Μουσική της καθώς αυτή αποτελούνταν αποκλειστικά από χάλκινα μουσικά όργανα (Brass Band).

«Επειδή η μουσική της Ιππαρχίας άπασα σύγκειται εκ Χαλκίνων οργάνων και κατά γνωμοδότησιν του Αρχιμουσικού υπάρχει απόλυτος ανάγκη να προστεθούν εις αυτήν και ξύλινα όργανα / κλαρίνα / ίνα σχηματισθή τελεία αρμονία, και επειδή τινές εκ των υπαρχόντων μουσικών εισίν ειδήμονες των οργάνων αυτών, τολμώ μετ' ευπειθείας να παρακαλέσω το Σεβ. Υπουργείον όπως ευαρεστούμενον μας επιτρέψει την προσθήκην αυτών εις την μουσικήν μας.

Εγκρινομένης δε της αιτήσεώς μας ταύτης παραλακούμεν το Υπουργείον όπως μας επιτρέψει να προβώμεν εις την αγοράν τριών / 3 / εκ τούτων, ανερχομένης της αξίας των εις δραχμάς διακοσίας / 200 / εις βάρος του Δημοσίου». [1305]

Αίτημα επανεκπαίδευσης Αρχισαλπιγκτή (1873)

Στις 13 Φεβρουαρίου το 4ο Τάγμα Ευζώνων που έδρευε στην Κόρινθο, ζήτησε από το Υπουργείο Στρατιωτικών την επανεκπαίδευση του αρχισαλπιγκτή του τάγματος Ιωάννη Γιαννόπουλου στην Αθήνα, προκειμένου αυτός να καταστεί ικανός να εκπαιδεύει τους δόκιμους σαλπιγκτές του τάγματος, ή την τοποθέτηση έτερου αρχισαλπιγκτή.[1306]

Φιλαρμονική Εταιρία «Ευτέρπη» (1873)

Η Φιλαρμονική Εταιρία «Ευτέρπη» ιδρύθηκε το 1871. Πρώτος της διευθυντής της υπήρξε ο Ιταλός μουσικοδιδάσκαλος Raffaele Parisini.[1307]

[1305] Στο ίσιο, Έγγραφο αρ. 382.

[1306] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 3539.

[1307] Μαρία Μπαρμπάκη, *Οι πρώτοι μουσικοί σύλλογοι της Αθήνας και του Πειραιά και η συμβολής τους στην μουσική παιδεία (1871- 1909)*, Διδακτορική Διατριβή, ΕΚΠΑ/ΤΜΣ, Αθήνα 2009, σ. 27-28.

Το ίδιο έτος και κατόπιν της υπ' αριθ. 876 αναφοράς της Φιλαρμονικής Εταιρίας, το 9ο ΤΠ της Φρουράς Αθηνών, παραχώρησε μουσικά όργανα της Στρατιωτικής Μουσικής του, τα οποία υπήρχαν στην αποθήκη του τάγματος και ήταν καταχωρημένα ως άχρηστα. Αυτά ήταν: «9 εννέα φλάουτα, 1 εν όμοιο τερζίνο, 1 εν κλαρίνο es, 2 δύο όμοια μπε, 1 όμοιον ντο, 7 βιολία, 2 τόξα αυτών».[1308]

Το καλοκαίρι του 1873 και για λόγους λογιστικής τακτοποίησης, το 9ο ΤΠ ζήτησε την επιστροφή των μουσικών οργάνων από την Φιλαρμονική Εταιρία, καθώς αυτά φαινόταν χρεωμένα στα βιβλία υλικών του. Στις 4 Ιουνίου η Φιλαρμονική Εταιρία απέστειλε έγγραφο στο Υπουργείο Στρατιωτικών με τις αποδείξεις παραλαβής των μουσικών οργάνων από το 9ο ΤΠ, ζητώντας την λογιστική διαγραφή των μουσικών οργάνων από το 9ο ΤΠ, καθώς αυτά είχαν ήδη επισκευασθεί με δαπάνες της Εταιρίας προκειμένου να χρησιμοποιηθούν για της ανάγκες της, αλλά και για να εκπαιδευθούν μουσικοί που μελλοντικά πιθανώς θα στελέχωναν τις Στρατιωτικές Μουσικές.

«Επειδή τα περί ων ο λόγος όργανα βεβλαμμένα όντα και σχεδόν εις αχρηστείαν η εταιρία εκ του υστερήματός της εδαπάνησε αρκετά χρήματα όπως επισκευάση αυτά χωρίς εισέτι να τα μεταχειρισθή προς διδασκαλίαν μαθητών, οίτινες μίαν ημέραν πιθανόν να υπηρετήσουν εις τας μουσικάς του Βασιλικού στρατού, και επειδή η εταιρία ευρισκομένη εις χρηματικάς δυσχερείας ήλπιζε και μάλλον ελπίζει εισέτι συνδρομήν εκ μέρους της Κυβερνήσεως προς ανάπτυξίν της και ουχί ζημίας καθόσον ο σκοπός της συστάσεώς της αποβλέπει την διάδοσιν της μουσικής εν Ελλάδι και την εξημέρωσιν δι' αυτής των ηθών, διά ταύτα παρακαλώ ευσεβάστως το Υπουργείον τούτο όπως ευαρεστούμενον διαγράψει τα περί ων ο λόγος όργανα του καταλόγου των μουσικών οργάνων του ειρημένου τάγματος, καθόσον αυτά ήσαν ερριμένα εις την αποθήκην αυτού ως άχρηστα και ουδεμίαν χρήσιν θέλει κάμει αυτών εάν επιστραφώσιν, εν ω ώς είρηται, η εταιρία θέλει τα χρησιμοποιήση διδάσκουσα δι' αυτών μαθητάς.

Ο Πρόεδρος

Κ. Μολλάς». [1309]

[1308] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 1318-1321, Έγγραφο αρ. 13275.

[1309] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 12321.

Στις 26 Ιουνίου το Υπουργείο Στρατιωτικών διέταξε την διαγραφή των μουσικών οργάνων αυτών από τον κατάλογο υλικών του 9ου ΤΠ.[1310]

Από έγγραφο του 9ου ΤΠ της 5ης Ιουλίου, φαίνεται ότι με την υπ' αριθ. 951 διαταγή του υπουργείου της 18ης Ιανουαρίου 1873, είχε παραχωρηθεί στην Φιλαρμονική Εταιρία Ευτέρπη «..διά του Αρχιμουσικού Βέλκερ ένα κλαρίνο Σι Μπε Μολ εκ των λίαν μεταχειρισμένων» και επιπλέον ότι είχαν παραχωρηθεί νωρίτερα στην ίδια Εταιρία «δύο κόρνα, μία τρόμπα Β υψηλή και ένα κλαρίνο Β».[1311]

Λουκάς Kappelmaier (1873)

Την 1η Απριλίου η Ιππαρχία Ακροβολιστών ζήτησε από το Υπουργείο Στρατιωτικών την εξέταση του Λουκά Kappelmaier για την θέση του Αρχιμουσικού. Ο Λουκάς Kappelmaier ήταν υιός του Αρχιμουσικού της Ιππαρχίας Friedrich Kappelmaier.

«Επειδή ο υφ' ημάς Αρχιμουσικός Φρειδερίκος Καπελμάϊερ ητήσατο διά της υπ' αριθ. 806 επισημειωτικής αναφοράς μας την σύνταξίν του διά μεταθέσεως εις αποστρατείαν, παρακαλούμεν το Σεβ. Υπουργείον όπως ευαρεστούμενον διατάξη και υποβληθή εις εξέτασιν διά τον βαθμόν του Αρχιμουσικού ο υιός του Λουκάς Καπελμάϊερ τέως διευθυντής ορχήστρας εν Κωνσταντινουπόλει».[1312]

Ο Λουκάς Kappelmaier έφερε και το Ελληνικό επίθετο «Ανεμογιάννης».[1313]

Παραίτηση του Ιωσήφ Καίσαρη (1873)

Στις 27 Απριλίου ο Αρχιμουσικός του 5ου ΤΠ Ιωσήφ Καίσαρης υπέβαλε την παραίτηση του από την θέση του Αρχιμουσικού για οικογενειακούς λόγους. Το 5ο ΤΠ κατά την περίοδο αυτή έδρευε στο Μεσολόγγι. Από την αλληλογραφία που διακινήθηκε συνάγεται ότι η παραίτηση ενός αρχιμουσικού, όπως και η κατάταξη, έπρεπε να εγκριθεί από τον Βασιλιά.

[1310] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 13275.

[1311] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 14743.

[1312] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 7441.

[1313] Διαταγή υπ' αρ. 2354 Υπουργειού Εσωτερικών. Βλ. ΜΑ ΕΒΕ, αντίγραφο φύλλου μητρώου Λουκά Ανεμογιάννη Kappelmaier, Φ. 681 ΙΙ.

«Μεσολόγγιον τη 27 Απριλίου 1873

Ο

Αρχιμουσικός του Τάγματος

Προς

Την Διοικησίν του

Ενταύθα

Αίτησις την εκ της υπηρεσίας

παραίτησιν

Λαμβάνω την τιμήν να αναφέρω μετά σεβασμού προς την Διοίκησιν του Τάγματος ότι επειγόμενος από διαφόρους και σπουδαίας οικιακάς μου υποθέσεις, και ως εκ τούτου μη δυνάμενος να μένω επί πλέον εις τας τάξεις του Στρατού παρακαλώ την Διοικησίν μου ίνα ευαρεστούμενη υποβάλλη την παρούσαν μου προς το Σ. Υπουργείον ίνα μου δωθεί η εκ της υπηρεσίας παραίτησίς μου.

Ιωσήφ Καίσαρ

Αρχιμουσικός». [1314]

Η αναφορά του Ιωσήφ Καίσαρη προωθήθηκε από το 5ο ΤΠ στο Υπ. Στρατιωτικών στις 28 Απριλίου με την επισημείωση ότι σε περίπτωση έγκρισης της παραίτησης, το τάγμα είχε ανάγκη νέου αρχιμουσικού «ίνα μη εκ της ελλείψεώς του χαλαρωθεί η μουσική» του.[1315]

Η αίτηση παραίτησης του Ιωσήφ Καίσαρη προωθήθηκε στα ανάκτορα από τον Υπουργό Στρατιωτικών Δημήτριο Γρίβα στις 5 Μαΐου και εγκρίθηκε από τον βασιλιά Γεώργιο Α΄ στις 7 Μαΐου 1873.[1316]

Αποστρατεία του Αρχιμουσικού Friedrich Kappelmaier (1873)

Με Β.Δ. της 30ής Απριλίου και σύμφωνα με τον νόμο της 13 Νοεμβρίου 1864, αποστρατεύθηκε με αίτησή του και ένεκα αρχαιότητος της υπηρεσίας, ο επί πολλά έτη Αρχιμουσικός Friedrich Kappelmaier (Ιωσήφ Φρειδερίκος Καπελμάϊερ). Προηγουμένως

[1314] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 9634.

[1315] Στο ίδιο.

[1316] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. αρ. πρωτοκόλλου 10085.

προήχθη στον βαθμό του Ανθυπολοχαγού όπως όριζε η σχετική νομοθεσία. Η μηνιαία του σύνταξη προσδιορίσθηκε στις 60 δραχμές.[1317] Η αποστρατεία του Kappelmaier οδήγησε το Υπουργείο Στρατιωτικών να απευθυνθεί στον ιδιώτη μουσικοδιδάσκαλο Raffaele Parisini προκειμένου αυτός να συμμετάσχει στις επιτροπές εξέτασης των μουσικών και αρχιμουσικών.

Εξέταση Υποψηφίων Αρχιμουσικών (1873)

Στις 11 Μαΐου το Υπουργείο Στρατιωτικών απέστειλε έγγραφο στον μουσικοδιδάσκαλο Ραφαήλ Παριζίνι με το ερώτημα εάν επιθυμεί και δύναται να συμμετάσχει ως μέλος επιτροπής εξέτασης υποψηφίων αρχιμουσικών του Στρατού.

«Προκειμένου να συστήσωμεν τριμελή επιτροπή όπως εξετάση τινες των μουσικών αν έχωσιν τας απαιτουμένας περί την τέχνην θεωρητικάς και πρακτικάς γνώσεις διά να προαχθώσιν εις τον βαθμόν του αρχιμουσικού, σας παρακαλώμεν όπως ευαρεστηθήτε δηλώσετε εάν δύνασθαι να λάβετε μέρος εις τας εργασίας της επιτροπής ταύτης.

Απευθύνομεν την παρούσαν εκτιμώντες τα αγαθά αισθήματα άτινα πάντα απεδείξατε υπέρ παντός φιλόμουσου σκοπού.

Αθήναι τη 11 Μαΐου 1873

Δ.Γ».[1318]

Στην απάντησή του ο Ραφαήλ Παριζίνι σημείωσε:

«Κύριε Υπουργέ

Λαμβάνοντες την τιμήν ν' απαντήσωμεν επί του έναντι συνημμένου εγγράφου του υφ' Υμάς Υπουργείου, δηλούμεν υμίν ευσεβάστως, ότι ευχαρίστως δεχόμεθα να λάβωμεν μέρος εις την εν αυτώ προς εξέτασιν μουσικών, διαλαμβανομένην επιτροπή και εσμέν πρόθυμοι των διαταγών σας διά τα περαιτέρω. Υποσημειούμαι ευσεβάστως

ο Μουσικοδιδάσκαλος

Cav= Raffaele Parisini».[1319]

[1317] ΦΕΚ 31Α΄/30 Αυγούστου 1873, σ. 239.

[1318] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 1318-1321, Έγγραφο αρ. 9877.

[1319] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 10622.

Στις 8 Ιουνίου η επιτροπή εξέτασης υποψηφίων αρχιμουσικών αποτελούμενη από τους Christian Welker, Raffaele Parisini και Georg Geidenberger, απέστειλε στο Φρουραρχείο Αθηνών τα αποτελέσματα της εξέτασης και την εισήγησή της σχετικά με την για την προαγωγή τους.

«Συμφώνως με την από 17 Μαΐου Ε.Ε. διαταγήν του Φρουραρχείου Αθηνών, συνελθόντες οι υποφαινόμενοι και εξετάσαντες τους μουσικούς Ιης τάξεως Σπηλιοτόπουλον Γεώργιον του 2ου Τρύφωνα Δημήτριον του 4ου Πεζικού Τάγματος, και ιδιώτην Καπελμάϊερ Λουκάν, και τους μουσικούς Ιης τάξεως Γουβέλη Κωνστ. του 3ου και Δεσύλλαν Αντώνιον του 7ου Πεζ. Τάγματος διά τον βαθμόν του Αρχιμουσικού, αναφέρομεν ευπειθώς ότι, τους τρεις πρώτους εύρομεν ισοδυνάμους εις τα στοιχεία της αρμονίας, εις την μεταφοράν τεμαχίου από κλειδοκύμβαλον εις την Στρατιωτικήν Μουσικήν και εις την Διεύθυνσιν της Μουσικής, έχοντας τας απαιτούμενας γνώσεις προς διεύθυνσιν αυτής, επειδή όμως είναι ανάγκη να δοκιμασθή ο ζήλος και η ικανότης των, προς διάδοσιν των γνώσεών των, διά μόρφωσιν Μουσικών, Διά ταύτα προτείνομεν όπως ούτοι μείνωσιν υπό δοκιμασίαν επί εξ μήνας και αναλάβωσιν μεν διεύθυνσιν μουσικής, μείνωσιν όμως εν τω βαθμώ ον ήδη κατέχουσιν, όπως πεισθή και εμπράκτως βεβαιωθή ότι και τους αυτούς υπ' αυτούς δύνανται διοικητικώς να διευθύνωσι, και τον καταρτισμόν μουσικών ν' αποδείξωσιν, ως και την συντήρησιν και διεύθυνσιν της υπ' αυτών μουσικής να βεβαιώσωσιν και μετά τούτο ενεργηθή ο προβιβασμός των, καθόσον η υπηρεσία το απαιτεί, καθόσον αφορά τον ιδιώτην Καπελμάϊερ προτείνομεν όπως καταταχθή εις τας τάξεις του Στρατού ως Μουσικός 1ης τάξεως και εις το ανωτέρω χρονικόν διάστημα προβιβασθή και ούτος εις τον βαθμόν του Αρχιμουσικού.

Χ. Βέλκερ Raff= Parisini Georg Geidenberger

Αρχιμουσικός

της Φρουράς» [1320]

Στον κατάλογο υποψηφίων αρχιμουσικών που επισύναψε η επιτροπή προς το Φρουραρχείο Αθηνών, οι μουσικοί 1ης τάξεως Κωνσταντίνος Γουβέλης και Αντώνιος Δεσύλλας καταγράφηκαν ως αποτυχόντες, καθότι, όπως σημειώνεται, δεν είχαν απαραίτητες γνώσεις αρμονίας και διέθεταν λιγοστές γνώσεις μεταφοράς τεμαχίου από το πιάνο στην μπάντα. Από

[1320] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 12859.

την ημερομηνία σύνταξης του καταλόγου, συνάγεται ότι η εξέταση των υποψηφίων αρχιμουσικών διεξήχθη στις 6 Ιουνίου 1873.[1321]

Λεωνίδας Ραφαήλοβιτζ (1873)

Ο Λεωνίδας Ραφαήλοβιτζ καταγόταν από την Κέρκυρα και είχε υπηρετήσει νωρίτερα στην Στρατιωτική Μουσική του 8ου ΤΠ (φρουρά Κέρκυρας) με τον βαθμό του μουσικού 1ης τάξεως. Στις 29 Μαΐου 1873 απέστειλε αναφορά προς το Υπουργείο Στρατιωτικών, με την οποία ζήτησε να συμπεριληφθεί στην εξέταση υποψηφίων αρχιμουσικών. [1322]

Η εξέταση του ιδιώτη Λεωνίδα Ραφαήλοβιτζ για την θέση του αρχιμουσικού πραγματοποιήθηκε στις 16 Ιουνίου από την ίδια τριμελή επιτροπή. Σύμφωνα με τα αναγραφόμενα στο πρωτόκολλο της εξέτασης, η επιτροπή αξιολόγησε τον Λεωνίδα Ραφαήλοβιτζ «ως προς την αρμονίαν καλόν, ως προς δε την μεταφορά τεμαχίου εκ του κλειδοκύμβαλου εις την Στρατιωτικήν Μουσικήν, και την διεύθυνσιν αυτού, πολύ καλόν» και γνωμοδότησε «ότι ο ρηθείς δύναται να καθέξη θέσιν Αρχιμουσικού».[1323]

Στις 25 Αυγούστου έγινε η ορκωμοσία του Αρχιμουσικού Λεωνίδα Ραφαήλοβιτζ στο 5ο ΤΠ που έδρευε στο Μεσολόγγι, όπου και τοποθετήθηκε στην θέση του παραιτηθέντος Ιωσήφ Καίσαρη.

«5ον Πεζικόν Τάγμα

Πρωτόκολλον Ορκωμοσίας

Εν Μεσολογγίω σήμερον την εικοστήν πέμπτη Αυγούστου του 1873 συνεπεία της σημειωτικής ημερησίας διαταγής του Τάγματος, παρουσιασθείς ο δυνάμει του από 6. λήξαντος Β. Διατάγματος κοινοποιηθέντος ημίν διά της υπ' αριθ. 15990 διαταγής του Υπουργείου των Στρατιωτικών διορισθείς Αρχιμουσικός του Τάγματος Κύριος Ραφαήλοβιτζ Λεωνίδας έδωσε ενώπιον της Σημαίας και της υποφαινομένης επιτροπής τον νενομισμένον όρκον.

[1321] Στο ίδιο, Έγγραφο χ.α.

[1322] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 12163.

[1323] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 16024.

Ο Ορκισθείς Ο Ιερεύς

Λεωνίδας Ραφαήλοβιτζ Αλεξ. Καρβούνης

Η Επιτροπή

Χ. Σέχος (δυσδ) (δυσδ.) Ο Σημαιοφόρος

λοχαγός λοχαγός ανθυπασπιστής (δυσδ.)

Ο Γραφεύς

Δ. Αθανασιάδης

Εθεωρήθη λοχίας

Ο

Διοικητής του Τάγματος

Π. Αλεξάνδρου».[1324]

Εισηγήσεις των Ταγμάτων περί των Αρχιμουσικών (1873)

Στις 19 Ιουλίου το Υπουργείο Στρατιωτικών απέστειλε διαταγή στα τάγματα στα οποία τοποθετήθηκαν οι μουσικοί 1ης τάξεως μετά την εξέτασή τους ως *εκπληρούντες* χρέη αρχιμουσικού, Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος του 2ου ΤΠ Φρουράς Χαλκίδας, Δημήτριος Τρύφων του 4ου ΤΠ Φρουράς Τριπόλεως και Λουκάς Καπελμάϊερ της Ιππαρχίας Ακροβολιστών Φρουράς Αθήνας, προκειμένου πληροφορηθεί εάν ανταποκρίνονται στα καθήκοντά τους ώστε να προβιβασθούν στον βαθμό του αρχιμουσικού.[1325]

Το 2ο ΤΠ στην απάντησή του στις 22 Ιουλίου σημείωσε ότι μουσικός 1ης τάξεως Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος «ανέδειξε πάντοτε ζήλον περί την εκπλήρωσιν του καθήκοντός του και δραστηριότητα εις το Διοικείν τους μουσικούς, και ότι κέκτηται τας διά του άρθρου 45 § 3

[1324] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 18902.

[1325] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 15062.

των οδηγιών της υπ' αριθ. 24104 της 27 Δεκεμβρίου 1861 οριζομένας γνώσεις περί τε τα γράμματα, μουσικήν εν γένει και την θεωρίαν αυτής».[1326]

Το 4ο ΤΠ και στην δική του αναφορά προς το Υπουργείο Στρατιωτικών της 23ης Ιουλίου ανέγραψε ότι «ο υφ' ημάς τα καθήκοντα του Αρχιμουσικού εκπληρών Τρύφων Δημήτριος έχει εν γένει τα προσόντα διά την θέσιν ταύτην και επικαλούμεθα την προαγωγήν αυτού και εις το Τάγμα τούτο τοποθέτησίν του ως τοιούτου». [1327]

Σε αναφορά της 23ης Ιουλίου προς το Υπουργείο Στρατιωτικών περί του εκτελούντος χρέη Αρχιμουσικού Λουκά Καπελμάϊερ, η Ιππαρχία Ακροβολιστών ανέφερε ότι ο «αφ' ης εποχής ανέλαβε τα καθήκοντά του Αρχιμουσικού ούτος η μουσική της Ιππαρχίας εβελτιώθη επαισθητώς, καθόσον ου μόνον άκρον ζήλον περί αυτής δεικνύει αλλά συνάμα και λίαν δραστήριος φαίνεται ως προς το Διοικείν τους μουσικούς».[1328]

Ο Αρχιμουσικός της Φρουράς στο Τατόι (1873)

Από έγγραφο του Υπουργού Στρατιωτικών Δημήτριου Γρίβα τεκμαίρεται ότι ο Αρχιμουσικός της φρουράς Αθηνών Christian Welker μετέβαινε συχνά στο Τατόι όπου παραθέριζε η Βασιλική οικογένεια.

«Προς

Το Φρουραρχείο Αθηνών

Οσάκις παρίσταται ανάγκη να μεταβή ο Αρχιμουσικός της Φρουράς εις Τατόϊον, θέλει απέρχεσθαι εκεί διά της διτρόχου αμάξης του Τάγματος των Σκαπανέων, αν δεν διαταχθή άλλως η μετάβασις αυτού.

Αθήνα τη 20 Ιουλίου 1873

Δ.Γ».[1329]

[1326] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 16122.

[1327] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 16320.

[1328] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 16162.

[1329] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 15063.

Έγκριση προβιβασμών Αρχιμουσικών (1873)

Στις 7 Αυγούστου και μετά από πρόταση του Υπουργού Στρατιωτικών Δημήτριου Γρίβα ο Βασιλιάς Γεώργιος Α΄ ενέκρινε τον προβιβασμό και την τοποθέτηση των τεσσάρων μουσικών 1ης τάξεως εκτελούντων χρέη αρχιμουσικού.

«Χηρευουσών τεσσάρων θέσεων Αρχιμουσικών, των μεν τριών εις το Πεζικόν της δε τετάρτης εις την Ιππαρχίαν των Ακροβολιστών, προτείνω ευσεβάστως τους Μουσικούς 1ης τάξεως Τρύφωνα Δημήτριον του 4ου Πεζικού, Σπηλιωτόπουλον Γεώργιον του 10ου, Καπελμάϊερ Λουκά της Ιππαρχίας των Ακροβολιστών και τον ιδιώτην Ραφαήλοβιτζ Λεωνίδαν πρώην μουσικόν α΄ τάξεως δόσαντας εξετάσεις και ευδοκιμήσαντας διά τας θέσεις ταύτας και παρακαλώ την Υ. Μ όπως ευδοκήσασα εγκρίνη τον προβιβασμόν αυτών εις τον βαθμόν του Αρχιμουσικού.

Αθήνισι τη 6 Αυγούστου 1873

Ο

Υπουργός των Στρατιωτικών

Δ Γρίβας».[1330]

Προμήθεια μουσικών οργάνων (1873)

Στις 10 Ιουλίου το Υπουργείο Στρατιωτικών διέταξε τον πρόξενο Μασσαλίας να προβεί στην προμήθεια μουσικών οργάνων από το εργοστάσιο Edmond Daniel της Γαλλίας και σύμφωνα με κατάλογο που του απεστάλη. Με αντίστοιχο έγγραφο παρήγγειλε την κατασκευή και παράδοση μουσικών οργάνων από το εργοστάσιο του κατασκευαστή Samuel Stengel του Bayreuth της Γερμανίας. Η συνολική δαπάνη της προμήθειας έφτανε τις 5.000, 35 φράγκα. Τα μουσικά όργανα που παραγγέλθηκαν καταγράφηκαν σε κατάλογο που επισυνάφθηκε στα δύο έγγραφα του Υπουργείου Στρατιωτικών (Πίνακας 70).[1331]

[1330] Στο ίδιο, Έγγραφο χ.α.

[1331] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 13509-13555

Πίνακας 70. Παραγγελία μουσικών οργάνων από τον οίκο Edmond Daniel, 1873

«εκ Γαλλίας	Ποσόν Φραγγ.	
3 κορνέτες Σι μπε μολ με τρεις κυλίνδρους χ 90 φρ.	270	
3 κλαπαδόρες » » » » 83	249	
6 Τρόμπες φα και μι » » » » 90	540	
3 Αλτ. χορν Σι μπε » » » » 120	260	
4 Τρομπόνια » » » » » 105	420	
4 Κόρνα » » » » » 135	540	
4 Βομβαρδόνια μι μπε » » » » 165	660	
1 Βομβαρδόνι Ντο » » » » 180	180	
4 Σαξχόρν Σι μπε με 3 πιστόνια 90	360	
2 Μεγάλα τύμπανα με σχοινιά 57	114	
Μέθοδος διά φλάουτα	10	
» » κλαρινέτα	13	35
» » κορνέτα	10	
» » Σαξχώρν	18	
» » Βομβαρδόνι και τρομπέτα	10	
Γυμνάσματα 100 τεμάχια διά κορνέτα	2	
» » φλάουτο	2	
Χάρτος με 10 σειράς διά μάρκες 200	8	
Χαρτί της μουσικής με 12 σειράς 100	25	
2 βιβλία μουσικής διά το μέγα τύμπανο χ 1 ½	3	
Άθροισμα	3794	35
Εκ Γερμανίας		
4 Οταβίνα ρε μπε χ 22	88	
4 Κλαρινέτα Es με 13 κλειδιά 72	288	
10 » Σι μπε 83	830	
Ολικώς	5000	35»

Τα μουσικά όργανα που παραγγέλθηκαν από την Γαλλία, παρελήφθησαν με πρωτόκολλο στις 11 Σεπτεμβρίου 1783 από την Οικονομική Επιτροπή του 9ου ΤΠ, τον Αρχιμουσικό του Τάγματος Christian Welker και τον Επιθεωρητή Οικονομικών της Φρουράς Αθηνών.[1332]

Στρατιωτικό Εργοστάσιο Οργανοποιΐας (1873)

Το Σεπτέμβριο μήνα και μετά από ενέργειες του Υπουργείου Στρατιωτικών συστάθηκε στην Αθήνα *εργοστάσιο* (εργαστήριο) με σκοπό την κατασκευή και επισκευή των μουσικών οργάνων για τις ανάγκες των Στρατιωτικών φιλαρμονικών της Επικράτειας.

Οι προσπάθειες για την σύσταση του εργοστασίου ξεκίνησαν όταν το Υπουργείο Στρατιωτικών με την υπ' αρ. 11740 διαταγή της 4ης Ιουνίου 1873 διέταξε το Κεντρικό Οπλοστάσιο Ναυπλίου να μεριμνήσει για την μεταφορά στην Αθήνα του *τμήματος οργανοποιίας* που ήδη υφίστατο στο Ναύπλιο και ανήκε στον Λόχο Τεχνιτών.[1333]

Στις 9 Ιουνίου η Διοίκηση του Οπλοστασίου διέταξε το Λόχο Τεχνιτών να υποβάλει καταστάσεις με τα διαθέσιμα και αναγκαιούντα μηχανήματα και εργαλεία οργανοποιίας. Οι τεχνίτες οργανοποιοί που προτάθηκαν από τον Λόχο Τεχνιτών να αποτελέσουν το προσωπικό του μεταφερόμενου τμήματος ήταν ο Επιλοχίας Λεωνίδας Ιωάννου (εκπαιδευθείς στην Γερμανία), ο τεχνίτης 1ης τάξεως Χρήστος Βισβίκης και ο μαθητής 1ης τάξεως Βασίλειος Βέργος.[1334]

Από τις καταστάσεις που υπέβαλε ο Διοικητής του Λόχου Τεχνιτών Υπολοχαγός Π. Κομπότης στις 13 Ιουνίου τεκμαίρεται το τμήμα οργανοποιίας του Οπλοστασίου διέθετε μηχανήματα κατασκευής μουσικών οργάνων που είχαν αποκτηθεί από την Γερμανία καθώς και πληθώρα άλλων εργαλείων για την επισκευή τους.[1335]

Στις 6 Ιουλίου ο Υπουργός Στρατιωτικών Δημήτριος Γρίβας ανέθεσε στο Τάγμα Πυροβολικού την εποπτεία της λειτουργίας του εργοστασίου και διέταξε όπως αυτό στεγαστεί στην

[1332] Στο ίδιο, Έγγραφο 9ου ΤΠ αρ. 1873.

[1333] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 13715.

[1334] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 1608.

[1335] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 13715

αποθήκη φαρμάκων και λοιπών ειδών του κτηνιάτρου του τάγματος, αφότου γίνουν οι απαραίτητες διευθετήσεις του χώρου.[1336]

Στις 3 Σεπτεμβρίου το Υπουργείο Στρατιωτικών διέταξε την μεταφορά των μηχανημάτων και εργαλείων του οργανοποιείου από το Ναύπλιο στην Αθήνα ακτοπλοϊκώς, είτε με ιστιοφόρο είτε με ατμόπλοιο, με την συνοδεία του Επιλοχία οργανοποιού Λεωνίδα Ιωάννου, ο οποίος προσκολλήθηκε στο Τάγμα του Πυροβολικού.[1337]

Λίγο νωρίτερα το 4ο ΤΠ είχε αιτηθεί όπως η επισκευή των μουσικών οργάνων του τάγματος γίνει στην Κέρκυρα από ιδιώτη τεχνίτη.[1338]

Στις 20 Σεπτεμβρίου το Υπουργείο Στρατιωτικών εξέδωσε διαταγή με αποδέκτες το Τάγμα Πυροβολικού, τα 10 Τάγματα Πεζικού και την Ιππαρχία Ακροβολιστών για τον τρόπο λειτουργίας του εργοστασίου. Σύμφωνα με αυτή, τα τάγματα όφειλαν να συσκευάζουν και να αποστέλλουν τα μουσικά όργανα συνοδευόμενα από έκθεση του αρχιμουσικού του εκάστοτε τάγματος περί των αναγκαίων επισκευών. Κατόπιν, επιτροπή αποτελούμενη από το Οικονομικό Συμβούλιο του Τάγματος Πυροβολικού, τον Αρχιμουσικό της Φρουράς Αθηνών Christian Welker και τον οργανοποιό Λεωνίδα Ιωάννου όφειλαν να επιθεωρήσουν τα προς επισκευή μουσικά όργανα, να λάβουν υπόψη την έκθεση του αρχιμουσικού του αιτούντος την επισκευή τάγματος και να συντάξουν το προϋπολογισμό της απαιτούμενης δαπάνης προκειμένου να εκτελεσθεί η επισκευή. Μετά την επισκευή, τα μουσικά όργανα έπρεπε να επιθεωρηθούν από την ίδια επιτροπή, να συσκευασθούν και να αποσταλούν στο εκάστοτε τάγμα, συνοδευόμενα από πλήρη κατάσταση εργασιών και του κόστους της επισκευής με την σχετική απόδειξη. Το κόστος της επισκευής θα καταλογίζονταν αρχικά στο κεφάλαιο του οικείου τάγματος, και εν τέλει στο Υπουργείο Στρατιωτικών δια συναλλαγματικής που θα απέστελλε το τάγμα στο Υπουργείο.[1339]

[1336] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 13791.

[1337] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 18208.

[1338] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 2952.

[1339] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 20511.

Στις 24 Σεπτεμβρίου 1873 ο τεχνίτης 1ης τάξεως Χρήστος Βισβίκης και ο μαθητής 1ης τάξεως Βασίλειος Βέργος διατάχθηκαν να προσκολληθούν στο Τάγμα Πυροβολικού προκειμένου να υπηρετήσουν ως βοηθοί του οργανοποιού Επιλοχία Λεωνίδα Ιωάννου.[1340]

Το εργοστάσιο κατασκευής και επισκευής μουσικών οργάνων φαίνεται ότι άρχισε να λειτουργεί προς το τέλος του Σεπτεμβρίου του 1873, όπως μαρτυρείται από την απάντηση του ΥΣ στο 4ο ΤΠ στις 13 Σεπτεμβρίου, όταν διέταξε το τάγμα αυτό να αποστείλει τα προς επισκευή μουσικά όργανα της Στρατιωτικής Μουσικής του στο Τάγμα Πυροβολικού «ίνα επισκευασθώσιν εις το ενταύθα συσταθέν Εργοστάσιον οργανοποιού».[1341]

Στις 22 Οκτωβρίου 1873, λόγω του όγκου εργασιών στο εργοστάσιο οργανοποιίας και κατόπιν αιτήματος του Τάγματος Πυροβολικού, το ΥΣ διέταξε προσκόλληση σε αυτό του τεχνίτη 1ης τάξεως του Οπλοστασίου Ναυπλίου Κ. Κεχαγιά ή του τεχνίτη 2ης τάξεως Αντώνιου Μανουσιώτη.[1342]

Στις 20 Δεκεμβρίου 1873 το Τάγμα Πυροβολικού και μετά από αναφορά του Οικονομικού Συμβουλίου του, με έγγραφο προς το ΥΣ, ζήτησε την διάθεση 4-5 μαθητευομένων τεχνιτών για το εργοστάσιο οργανοποιίας. Σε απάντησή του το Υπ. Στρατιωτικών διέταξε την διερεύνηση της δυνατότητας εξεύρεσης μαθητευομένων παίδων ως τεχνιτών οργανοποιών από το Ορφανοτροφείο Χατζηκώνστα.[1343]

Μετάβαση του Andreas Seiller στην Αυστρία (1873-1874)

Στις 24 Δεκεμβρίου ο Αρχιμουσικός του 8ου ΤΠ φρουράς Κέρκυρας Andreas Seiiler ζήτησε από την Διοίκηση του Τάγματος να μεταβεί επί δίμηνο στην Αυστρία προκειμένου να μελετήσει εκ του σύνεγγυς τις εξελίξεις επί του καταρτισμού των ευρωπαϊκών στρατιωτικών φιλαρμονικών και να συλλέξει ρεπερτόριο για τις Ελληνικές Στρατιωτικές Μουσικές. Το

[1340] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 20498.

[1341] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 16434.

[1342] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 23151.

[1343] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. 27315.

αίτημα του αρχιμουσικού διαβιβάσθηκε ιεραρχικά από το Γενικό Αρχηγείο Επτανήσου προς το Υπουργείο Στρατιωτικών. [1344]

Το αίτημα του Αρχιμουσικού του 8ου ΤΠ Andreas Seiller έγινε δεκτό από το Υπουργείο Στρατιωτικών και στις 18 Ιανουαρίου 1874 εκδόθηκε σχετικό Β.Δ.

«ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Περί μεταβάσεως εις Βιέννναν προς εκπαίδευσιν του

αρχιμουσικού Σάϊλερ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει του Ημετέρου υπουργού των Στρατιωτικών·

Εγκρίνομεν την εις Βιέννναν της Αυστρίας αποστολής του αρχιμουσικού Α. Σάϊλερ επί δύω μήνας, όπως ενασχοληθή κατά το διάστημα τούτο προς εκμάθησιν του καταρτισμού των στρατιωτικών μουσικών, προς απόκτησιν ευρυτέρων μουσικών γνώσεων και προς συλλογήν διαφόρων τεμαχίων μουσικής.

Εις τον ειρημένον αρχιμουσικόν θέλουσι πληρωθή τα έξοδα μεταβάσεως και της επανόδου του συμποσούμενα εις δραχμάς τριακοσίας και προσέτι δραχμαί τριακοσίαι κατά μήνα ως επίδομα από της ημέρας της αναχωρήσεώς του μέχρι της επανόδου καταλογιζόμεναι υπό το κεφάλαιον 8 άρθρον 2 του προϋπολογισμού του στρατιωτικού κλάδου.

Εις τον αυτόν υπουργόν ανατίθεται η εκτέλεσις του παρόντος Διατάγματος.

Εν Αθήναι την 18 Ιανουαρίου 1874.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ.ΓΡΙΒΑΣ».[1345]

Σύσταση θέσης Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών (1876)

Με Β.Δ. της 21ης Μαρτίου συστάθηκε εκ νέου θέση Επιθεωρητή των Στρατιωτικών Μουσικών, φέροντος τον βαθμό του Ανθυπολοχαγού. Σημειώνεται ότι μετά την αποστρατεία

[1344] Στο ίδιο, Έγγραφο αρ. πρωτοκόλλου 28844.

[1345] ΦΕΚ 8Α΄/25 Φεβρουαρίου1874, σ. 41.

του Michael Mangel δεν υφίστατο θέση Επιθεωρητή των Μουσικών, εφόσον οι αρχιμουσικοί δεν κατείχαν βαθμό αξιωματικού.

«ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Περί συστάσεως θέσεως επιθεωρητού των στρατιωτικών

μουσικών

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει του Ημετέρου Υπουργού των Στρατιωτικών, έχοντες υπόψιν τον από 13 Νοεμβρίου 1861 Α΄. Νόμον, απεφασίσαμεν και διατάσσομεν

Συνίσταται θέσις επιθεωρητού των στρατιωτικών μουσικών έχοντος βαθμόν ανθυπολοχαγού.

Εις τον Ημέτερον Υπουργόν των Στρατιωτικών ανατίθεται η εκτέλεσις του παρόντος Διατάγματος.

Εν Αθήναις την 21 Μαρτίου 1876.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Σ. ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗΣ». [1346]

Προϋπολογισμός Πεζικού - Δύναμη μουσικών στο Πεζικό (1876)

Σύμφωνα με τον προϋπολογισμό του έτους 1876, στο Πεζικό Όπλο υπηρετούσαν 440 μουσικοί και σαλπιγκτές.

Στον αναλυτικό κατάλογο ετήσιας δαπάνης μισθοδοσίας και λοιπών εξόδων κατά το έτος αυτό στο Πεζικό αναγράφονται :

- 12 αρχιμουσικοί - ετήσια δαπάνη 15. 840 - μηνιαία δαπάνη 110 δρχ.
- 12 μουσικοί α΄ τάξης - ετήσια δαπάνη 9.398, 88 - μηνιαία δαπάνη 65, 2 δρχ.
- 12 μουσικοί β΄ τάξης - ετήσια δαπάνη 7.202, 88 - μηνιαία δαπάνη 50, 02 δρχ.
- 12 μουσικοί γ΄ τάξης - ετήσια δαπάνη 5.006, 88 - μηνιαία δαπάνη 34, 77 δρχ.
- 120 μουσικοί δ΄ τάξης - ετήσια δαπάνη 57.720 - μηνιαία δαπάνη 40, 08 δρχ.
- 12 δεκανείς σαλπιγκτές - ετήσια δαπάνη 5.320, 80 - μηνιαία δαπάνη 36,95 δρχ.

[1346] ΦΕΚ 23Α΄/16 Μαΐου 1876, σ. 146.

- 72 σαλπιγκτές α΄ τάξης - ετήσια δαπάνη 30.896,80 - μηνιαία δαπάνη 35,76 δρχ.
- 216 σαλπιγκτές β΄ τάξης - ετήσια δαπάνη 89.665, 92 - μηνιαία δαπάνη 34, 59 δρχ.

Συγκριτικά, η μηνιαία δαπάνη μισθοδοσίας και λοιπών εξόδων ενός υπολοχαγού του πεζικού ανέρχονταν στις 160 δραχμές, ενός ανθυπασπιστή στις 100 δραχμές, και ενός μάχιμου λοχία στις 40 δραχμές.[1347]

Προαγωγή στην θέση Επιθεωρητή των Στρατιωτικών Μουσικών (1877)

Με Β.Δ. της 23ης Φεβρουαρίου 1877, ο Αρχιμουσικός της Φρουράς Αθηνών Christian Welker προήχθη στον βαθμό του Ανθυπολοχαγού και τοποθετήθηκε στην θέση του Επιθεωρητή των στρατιωτικών μουσικών.

«ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Περί προβιβασμού ανθυπολοχαγού επιθεωρητού

των στρατιωτικών μουσικών

Γ Ε Ω Ρ Γ Ι Ο Σ Α΄

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει του Ημετέρου Υπουργού των Στρατιωτικών, απεφασίσαμεν και διατάσσομεν.

Προβιβάζομεν προς πλήρωσιν χηρευούσης θέσεως ανθυπολοχαγόν επιθεωρητήν των στρατιωτικών μουσικών, τον αρχιμουσικόν Βέλκερ Χριστιανόν.

Εις τον αυτόν Υπουργόν ανατίθεμεν την εκτέλεσιν του παρόντος Διατάγματος.

Εν Αθήναις την 23 Φεβρουαρίου 1877

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Σ. ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗΣ»[1348]

[1347] Εφ. *Στοά,* αρ. 845, Αθήνα 1/6/1876, σ. 2

[1348] ΦΕΚ 24Α΄/23 Μαρτίου 1877, σ. 90.

Περί Προσωρινού Οργανισμού του Στρατού (1877)

Η έναρξη του Ρωσοτουρκικού πολέμου στις 24 Απριλίου κινητοποίησε την Ελληνική Οικουμενική Κυβέρνηση, η οποία προέβη σε ενέργειες αναδιοργάνωσης του στρατεύματος.[1349]

Στις 22 Ιουνίου με τον Νόμο ΧΚΕ΄ «περί προσωρινού οργανισμού του στρατού» συγκροτήθηκαν δύο Μεραρχίες αποτελούμενες από το Επιτελείο και δύο Ταξιαρχίες εκάστη. Κάθε Ταξιαρχία συγκροτήθηκε από δύο Συντάγματα Πεζικού, ένα Τάγμα Ευζώνων και τμήματα Πυροβολικού, Ιππικού Μηχανικού και άλλες βοηθητικές υπηρεσίας. Τα 8 Συντάγματα Πεζικού απαρτίστηκαν από δύο Τάγματα Πεζικού έκαστο.[1350]

Διοικητική υπαγωγή Σωμάτων (1877)

Στις 6 Ιουλίου με νέο Βασιλικό Διάταγμα οι δύο Μεραρχίες διακρίθηκαν σε «Μεραρχία Στερεάς Ελλάδος» και «Μεραρχία Πελοποννήσου» οι οποίες περιέλαβαν τους υφιστάμενους σχηματισμούς.[1351]

Πίνακας 71. Μεραρχία Στερεάς Ελλάδας, 1877

«Μεραρχία Στερεάς Ελλάδας» Αθήνα	«Ταξιαρχία Αθηνών» Αθήνα	1ο Σύνταγμα -Αθήνα	1ο ΤΠ Αθήνα
			2ο ΤΠ Αθήνα
		2ο Σύνταγμα -Χαλκίδα	1ο ΤΠ Χαλκίδα
			2ο ΤΠ Θήβα
			3ο Ευζ. Υπάτη
	«Ταξιαρχία Μεσολογγίου» Λαμία	3ο Σύνταγμα -Λιβαδειά	1ο ΤΠ Άμφισα
			2ο ΤΠ Λιβαδειά
		4ο Σύνταγμα -Λαμία	1ο ΤΠ Λαμία
			2ο ΤΠ Στυλίς
			4ο Ευζ. Γαρδίκι

[1349] Καρολίδης, ό.π., σ. 351. Ωστόσο καθ' υπόδειξη της Αγγλίας, η Ελλάδα έμεινε αμέτοχη στον πόλεμο αυτό.

[1350] Χαραλάμπης, Νίδερ, ό.π., σ. 197.

[1351] Στο ίδιο, σ. 200.

Πίνακας 72. Μεραρχία Πελοπονήσσου,1877

«Μεραρχία Πελοποννήσου» Πάτρα	«Ταξιαρχία Πατρών» Τρίπολη	5ο Σύνταγμα -Πάτρα	1ο ΤΠ Πάτρα
			2ο ΤΠ Καλάμαι
		6ο Σύνταγμα -Ναύπλιο	1ο ΤΠ Ναύπλιο
			2ο ΤΠ Τρίπολη
			1ο Ευζ. Αμφιλοχία
	«Ταξιαρχία Κερκύρας» Μεσολόγγι	7ο Σύνταγμα -Μεσολόγγι	1ο ΤΠ Μεσολόγγι
			2ο ΤΠ Αγρίνιο
		8ο Σύνταγμα Κέρκυρα	1ο ΤΠ Κέρκυρα
			2ο ΤΠ Λευκάδα
			2ο Ευζ. Καρπενήσι

Το 1ο ΣΠ έδρευε στην Αθήνα μέχρι τον Σεπτέμβριο του 1887 οπότε μεταστάθμευσε στη Θήβα. Το 6ο ΣΠ διατάχθηκε μετασταθμεύσει στην Αθήνα. [1352]

Τροποποίηση του Νόμου περί «περί προσωρινού οργανισμού του στρατού» (1877)

Στις 31 Δεκεμβρίου 1877 κατά την επικύρωση του Νόμου ΧΚΕ΄, επήλθαν ορισμένες τροποποιήσεις στις προηγούμενες διατάξεις του. [1353]

Τάγματα Πεζικού

Σύμφωνα με την τροποποίηση του άρθρου 2 του Νόμου ΧΚΕ΄ σχηματίστηκαν 16 αυθύπαρκτα Τάγματα Πεζικού εκ τεσσάρων λόχων έκαστο. Το κάθε τάγμα διέθετε δύναμη 1.018 ανδρών, εκ των οποίων 8 υποτελείς μουσικούς και 16 σαλπιγκτές, ανά τέσσερις σε κάθε λόχο.

[1352] Εφ. *Αλήθεια*, αρ. 2974, Αθήνα 23/9/1877, σ. 2.

[1353] ΦΕΚ 2Α΄/4 Ιανουαρίου 1878, σ. 9-14.

Πίνακας 73. Μουσικοί ενός τάγματος Πεζικού, 1877

Υποτελείς Μουσικοί ενός Τάγματος Πεζικού	
Αρχιμουσικός	1
Μουσικός 1ης τάξεως	1
Μουσικός 2ης τάξεως	1
Μουσικός 3ης τάξεως	1
Μουσικός 4ης τάξεως	3
Δεκανέας Αρχισαλπιγκτής	1
Σύνολο	8
Λόχοι 4	
Σαλπιγκτές ανά λόχο Πεζικού	4
Σύνολο Σαλπιγκτών	16

Από την παραπάνω σύνθεση ενός Τάγματος Πεζικού, συνάγεται ότι για τα 16 τάγματα Πεζικού απαιτούνταν 16 Αρχιμουσικοί, 16 Αρχισαλπιγκτές, 112 Μουσικοί των τεσσάρων τάξεων και 256 Σαλπιγκτές.

Τάγματα Ευζώνων

Σχηματίστηκαν 4 αυθύπαρκτα Τάγματα Ευζώνων εκ τεσσάρων λόχων έκαστο .

Κάθε Ευζωνικό Τάγμα διέθετε 1.011 άνδρες.

Πίνακας 74. Κελευστικοί μουσικοί ταγμάτων Ευζώνων, 1877

Σαλπιγκτές ενός Τάγματος Ευζώνων	
Αρχισαλπιγκτής	1
Σαλπιγκτές ανά λόχο Ευζώνων	4
Σύνολο Σαλπιγκτών	16

Για τα τάγματα των Ευζώνων απαιτούνταν 4 αρχισαλπιγκτές και 64 σαλπιγκτές.

Για τα Τάγματα του Πεζικού και των Ευζώνων συνολικά, απαιτούνταν 468 μουσικοί και σαλπιγκτές, επί συνολικής δύναμης 16. 288 ανδρών.

Σύνταγμα Ιππικού

Το Σύνταγμα του Ιππικού απαρτίστηκε από δύο Επιλαρχίες. Η μία διέθετε τρείς Ίλες και η δεύτερη δύο. Άπαντες οι μουσικοί και σαλπιγκτές διέθεταν ίππο.

Πίνακας 75. Μουσικοί Ιππικού, 1877

Υποτελείς Μουσικοί		Ίπποι
Αρχιμουσικός	1	1
Μουσικός 1ης τάξεως	1	1
Μουσικός 2ης τάξεως	1	1
Μουσικός 3ης τάξεως	1	1
Μουσικός 4ης τάξεως	3	3
Δεκανέας Αρχισαλπιγκτής	1	1
Σύνολο	8	8
Ίλες	5	
Σαλπιγκτές ανά Ίλη	4	4
Σύνολο	20	20

Η συνολική δύναμη των μουσικών και σαλπιγκτών του Ιππικού ανέρχονταν στους 28 άνδρες.

Σύνταγμα Πυροβολικού

Το Σύνταγμα του Πυροβολικού σχηματίστηκε από τρεις Μοίρες των τεσσάρων πυροβολαρχιών εκάστη, ήτοι μία Μοίρα πεδινού Πυροβολικού και δύο ορεινού. Οι υποτελείς μουσικοί διέθεταν ίππο.

Πίνακας 76. Μουσικοί και σαλπιγκτές Πυροβολικού, 1877

Υποτελείς Μουσικοί		Ίπποι
Αρχιμουσικός	1	1
Μουσικός 1ης τάξεως	1	1
Μουσικός 2ης τάξεως	1	1
Μουσικός 3ης τάξεως	1	1
Μουσικός 4ης τάξεως	3	3
Δεκανέας Αρχισαλπιγκτής	1	1
Σύνολο	8	8
Πυροβολαρχίες	12	
Σαλπιγκτές ανά Πυροβολαρχία	2	-
Σύνολο Σαλπιγκτών	24	-

Η συνολική δύναμη μουσικών και σαλπιγκτών του Πυροβολικού ανέρχονταν στους 31 άνδρες.

Τάγμα Μηχανικού

Το Τάγμα Μηχανικού σχηματίστηκε από δύο Μοίρες εκ των τριών λόχων εκάστη.

Πίνακας 77. Κελευστικοί Μουσικοί Μηχανικοί, 1877

Υποτελείς	
Δεκανέας Αρχισαλπιγκτής	1
Λόχοι	6
Σαλπιγκτές ανά Λόχο	4
Σύνολο Σαλπιγκτών	24

Λόχοι Νοσοκόμων

Στους δύο Λόχους Νοσοκόμων τοποθετήθηκαν Σαλπιγκτές 1ης και 2ης τάξεως.

Πίνακας 78. Κελευστικοί Μουσικοί Λόχου Νοσοκόμων, 1877

Λόχοι Νοσοκόμων	2
Σαλπιγκτές 1ης τάξεως ανά λόχο	1
Σαλπιγκτές 2ης Τάξεως ανά λόχο	1
Σύνολο	4

Λόχοι Αγωγέων

Στους δύο λόχους Αγωγέων συμπεριλήφθηκαν 4 σαλπιγκτές.

Πίνακας 79. Κελευστικοί Μουσικοί Λόχου Αγωγέων, 1877

Λόχοι Αγωγέων	2
Σαλπιγκτές ανά λόχο	2
Σύνολο	4

Αποστρατεία Αρχισαλπιγκτή (1877)

Με Β.Δ. της 16ης Δεκεμβρίου αποστρατεύτηκε με αίτησή ένεκα αρχαιότητος υπηρεσίας του ο Δεκανέας Αρχισαλπιγκτής του Πεζικού Μορτακάκης Παναγιώτης, προαχθείς στον βαθμό του Λοχία και με μηνιαία σύνταξη 21 δραχμές και 85 λεπτά.[1354]

Η διαφορά του ποσού της σύνταξης ανάμεσα στους αξιωματικούς και τους υπαξιωματικούς ήταν χαώδης.

[1354] ΦΕΚ 5Α΄/18 Ιανουαρίου 1878, σ. 37.

Διορισμός εκ νέου του Ιωσήφ Καίσαρη (1878)

Με Β.Δ. της 31ης Αυγούστου ο Ιωσήφ Καίσαρης διορίστηκε εκ νέου Αρχιμουσικός στο 15ο ΤΠ.

«Γ Ε Ω Ρ Γ Ι Ο Σ Α΄

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει του Ημετέρου Υπουργού των Στρατιωτικών, απεφασίσαμεν και διατάσσομεν.

Διορίζομεν αρχιμουσικόν εις το 15 τάγμα του πεζικού τον πρώην αρχιμουσικόν Ιωσήφ Καίσαρην.

Εις τον αυτόν Υπουργόν ανατίθεμεν την εκτέλεσιν του παρόντος Διατάγματος.

Εν Τατοΐω την 31 Αυγούστου1878».[1355]

Προσωρινός Οργανισμός Στρατού (1878)

Στις 17 Δεκεμβρίου 1878, καθορίστηκε η δύναμη του στρατού κατά την ειρήνη και τον πόλεμο, και ίσχυσε μέχρι το τέλος του 1879. Ταυτόχρονα, επήλθαν αλλαγές στην άσκηση της διοίκησης από τρία αρχηγεία, στην αύξηση του αριθμού των ταγμάτων Πεζικού κατά τέσσερα (είκοσι τάγματα Πεζικού), στην προσθήκη ενός ουλαμού ζευγιτών στο Πυροβολικό και δύο λόχων στο Μηχανικό.[1356]

Σύμφωνα με την σύνθεση των σωμάτων, τα τάγματα Πεζικού, το σύνταγμα Πυροβολικού και το σύνταγμα Ιππικού διέθεταν Στρατιωτική Μουσική (μπάντα) και σαλπιγκτές. Τα υπόλοιπα σώματα, πλην ελαχίστων, διέθεταν σαλπιγκτές. (Πίνακας 80).[1357]

[1355] ΦΕΚ 54Α΄/6 Οκτωβρίου1878, σ. 380.

[1356] Χαραλάμπης και Νίδερ, ό.π., σ. 205-206.

[1357] ΦΕΚ 85Α΄/31 Δεκεμβρίου 1878, σ. 597-616.

Πίνακας 80. Σαλπιγκτές και μουσικοί στα διάφορα σώματα, 1878

	Ανθυπολοχαγός Επιθεωρητής Μουσικών	Τάξη των_υποτελών	Αρχιμουσικός	Μουσικός α΄ τάξης	Μουσικός β΄τάξης	Μουσικός γ΄ τάξης	Μουσικοί δ΄τάξης	Δεκανέας σαλπιγκτής	Δόκιμος Μουσικός	Παρατηρήσεις
Τάγμα Πεζικού	-	✓	1	1	1	1	3	1	-	4 Λόχοι με 8 σαλπιγκτές (2 σε κάθε λόχο)
Ευζωνικό Τάγμα	-	✓	-	-	-	-	-	1	-	
Σύνταγμα Ιππικού	-	✓ (άπαντες έφιπποι)	1	1	1	1	3	1	-	5 ίλες με 20 σαλπιγκτές (4 σε κάθε ίλη, εκ των οποίων οι 2 ήταν α΄ τάξης. Άπαντες οι σαλπιγκτές έφιπποι.
Σύνταγμα Πυροβολικού	-	✓	1	1	1	1	3	1	-	12 πυροβολαρχίες με 36 σαλπιγκτές (3 σε κάθε πυροβολαρχία)
Τάγμα Μηχανικού	-	✓	-	-	-	-	-	1	-	4 Λόχοι με 8 σαλπιγκτές (2 σε κάθε λόχο)
Οπλοστάσιο (Λόχος Τεχνιτών)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 σαλπιγκτές
Υγειονομική Υπηρεσία (2 λόχοι Νοσοκόμων)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4 σαλπιγκτές (2 σε κάθε λόχο, εκ των οποίων οι 2 ήταν α΄ τάξης)
Στρατιωτική Εκπαίδευση (Στρατιωτικό Σχολείο –ΣΣΕ)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 σαλπιγκτές
Ειδική Μουσική Φρουράς Αθηνών	1	1	12	12	12	10	10	-	10	-

Προαγωγή του Κωνσταντίνου Γουβέλη σε Αρχιμουσικό (1879)

Με Β.Δ. της 7ης Οκτωβρίου και προς πλήρωση χηρεύουσας θέσης, προήχθη στον βαθμό του αρχιμουσικού ο μουσικός 1ης τάξεως Κωνσταντίνος Γουβέλης. [1358]

Δημόσιες συναυλίες (1879)

Οι δημόσιες συναυλίες προαναγγέλλονταν από τον Τύπο της εποχής, όπου σημειωνόταν ημέρα και η ώρα της συναυλίας, η διάρκεια, ο χώρος, η Στρατιωτική Μουσική, το όνομα του αρχιμουσικού και το μουσικό πρόγραμμα. Οι συναυλίες διεξάγονταν συνήθως δύο φορές την εβδομάδα και λάμβαναν μέρος από μία έως τρεις Στρατιωτικές Μουσικές ταυτόχρονα. Στις 2 Οκτωβρίου, δημοσιεύθηκε το πρόγραμμα δημόσιων συναυλιών των τριών Στρατιωτικών Μουσικών της Αθήνας. Επρόκειτο για συναυλίες της Στρατιωτικής Μουσικής της Φρουράς Αθηνών, υπό τον αρχιμουσικό Christian Welker στην πλατεία Συντάγματος, της Στρατιωτικής Μουσικής του Πυροβολικού, υπό τον αρχιμουσικό Ευγένιο Mangel στην πλατεία Ομονοίας, και της Στρατιωτικής Μουσικής του Ιππικού, υπό τον αρχιμουσικό Joseph Friedrich Kappelmaier στην πλατεία Ελευθερίας. Το πρόγραμμα είχε διάρκεια δύο ωρών και περιλάβανε μουσική ευρωπαίων συνθετών αλλά και συνθέσεις των ίδιων των αρχιμουσικών, σε ρυθμούς εμβατηριακούς και χορευτικούς (μαρς, βαλς, πόλκα μαζούρκα), καθώς και συμφωνίες, άσματα από όπερες και διωδίες.[1359]

Παρόμοιες συναυλίες γινόταν και στις πόλεις όπου υπήρχε Στρατιωτική Μουσική. Αναφέρεται ενδεικτικά η συναυλία της Μουσικής του 9ου ΤΠ στην Χαλκίδα, υπό τον αρχιμουσικό Κωνσταντίνο Γουβέλη, στις 8 Νοεμβρίου του 1879.[1360]

Οργανισμός του Ενεργού Στρατού (1880)

Σημαντικές αλλαγές συντελέστηκαν μετά την ψήφιση του Νόμου ΩΛΗ΄ στις 29 Απριλίου 1880. Σύμφωνα με αυτόν, η δομή του στρατεύματος ήταν η ακόλουθη:

[1358] ΦΕΚ 67Α΄/15 Οκτωβρίου 1879, σ. 393.

[1359] Εφ. *Εφημερίς*, αρ. 275, Αθήνα 2/10/1879, σ. 3.

[1360] Εφ. *Εύβοια,* αρ. 199, Χαλκίδα 8/11/1879, σ. 3.

Υπουργείο Στρατιωτικών (8 Τμήματα).

Ενεργός Στρατός

Πεζικό: 3 Συντάγματα αποτελούμενα από 10 τάγματα. Τα δύο συντάγματα απαρτίζονται από τρία τάγματα και το τρίο από τέσσερα τάγματα των 4 λόχων έκαστο

11 Αυθύπαρκτα Τάγματα Ευζώνων.

1 Αυθύπαρκτο Τάγμα Εκπαιδεύσεως.

1 Σύνταγμα Ιππικού αποτελούμενο από 2 Επιλαρχίες με δύναμη 3 και 2 Ίλες αντίστοιχα.

1 Σύνταγμα Πυροβολικού αποτελούμενο από 3 Μοίρες με δύναμη 4 πεδινές πυροβολαρχίες, 8 ορεινές, 1 Ουλαμό Ελατών και το Οπλοστάσιο.

Μηχανικό, εξ ενός Επιθεωρητή, πέντε Διευθύνσεις και δύο αυθύπαρκτα τάγματα.

Ίδιον Σώμα Νοσοκόμων.

Υπηρεσίες Στρατού αποτελούμενες από :

α) Υπασπιστές και διαγγελείς του Βασιλέως,

β) Δύο Επιθεωρητές Στρατού,

γ) Τρία Μόνιμα Φρουραρχεία, ήτοι Αθηνών, Ναυπλίου και Κέρκυρας,

(το φρουραρχείο Πειραιώς υπήχθη σε αυτό των Αθηνών και το Φρουραρχείο Παλαμηδίου σε αυτό του Ναυπλίου) και την *Ειδική Μουσική Φρουράς Αθηνών*,

δ) Δεκατρία Στρατολογικά Γραφεία,

ε) Αναθεωρητικό Δικαστήριο και δύο Διαρκή Στρατοδικεία,

στ) Στρατιωτικά επιμελητήρια, το Μετοχικό Ταμείο, την Κεντρική Αποθήκη Ιματισμού και των δύο Στρατιωτικών Αρτοποιείων.

ζ) Ανώτατη Υγειονομική Επιτροπή, τις δευτερεύουσες Υγειονομικές Επιτροπές, τους Υγειονομικούς Επιθεωρητές, τα έξι Στρατιωτικά Νοσοκομεία, των Ειδικών Θεραπευτηρίων και της Κεντρικής Φαρμακαποθήκης.

η)Τέσσερις Στρατιωτικούς Ιερείς α΄ τάξεως και τέσσερις β΄ τάξεως.

Υπό ίδρυση Οικονομικό Σώμα.

Στρατιωτική Εκπαίδευση που περιλάμβανε:

α) Σχολείο Ανθυπασπιστών και Ανθυπολοχαγών του Πεζικού και του Ιππικού,

β) Στρατιωτικού Σχολείου των Ευελπίδων,

γ) Τάγμα Εκπαίδευσης,

δ) Σχολείο Νοσοκόμων,

ε) Σχολείο των Σωμάτων και του Στρατιωτικού Ιπποδρομίου.

Χωροφυλακή.

Με διάταξη του νόμου αυτού, καταργήθηκε το Σώμα των Γενικών Επιτελών.[1361]

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Νόμου ΩΛΗ΄ του 1880, οι πλεονάζοντες μουσικοί των ταγμάτων πεζικού μετατέθηκαν στην κατηγορία των υπεράριθμων, προκειμένου ορισμένοι εξ αυτών να σχηματίσουν προσωρινά την Στρατιωτική Μουσική του Τάγματος Εκπαίδευσης. Άλλοι υπεράριθμοι μουσικοί κατέλαβαν τις μισές κενές θέσεις του βαθμού τους. [1362]

Μια εκ των μεταβολών που συντελέστηκε ήταν η κατάργηση της μπάντας του Ιππικού και του Πυροβολικού. Οι δύο πλεονάζοντες αρχιμουσικοί τοποθετήθηκαν στην Μουσική της Φρουράς Αθηνών και στο Τάγμα Εκπαίδευσης αντίστοιχα.[1363]

Επρόκειτο για τον Αρχιμουσικό του Πυροβολικού Δημήτριο Βλαδήμερο και τον Αρχιμουσικό του Ιππικού Λουκά Kappelmaier, οι οποίοι με το Β.Δ. της 8ης Μαΐου 1880 μετατάχθηκαν στο Πεζικό.[1364]

Σύμφωνα με προσωρινή διάταξη του Νόμου ΩΛΗ΄ στο άρθρο 28, τα τρία συντάγματα Πεζικού έπρεπε να συγκροτηθούν μετά την συγκρότηση των ένδεκα Ευζωνικών ταγμάτων και την συμπλήρωση της εν ειρήνη δύναμης αυτών. Μέχρι την ολοκλήρωση της διαδικασίας αυτής, τα δέκα τάγματα πεζικού θα διατηρούνταν όπως και οι Μουσικές τους. [1365]

[1361] ΦΕΚ 46Α΄/2 Μαΐου 1880, σ. 203-206.

[1362] Στο ίδιο, σ. 205- 206.

[1363] Στο ίδιο, σ. 205.

[1364] ΦΕΚ 68Α΄/16 Ιουνίου 1880, σ. 330.

[1365] ΦΕΚ 46Α΄/2 Μαΐου 1880, ό.π., σ. 221.

Πίνακας 81. Δύναμη Μουσικών και Σαλπιγκτών των 10 Ταγμάτων Πεζικού, 1880

Υποτελείς	Δύναμη	Παρατηρήσεις
Αρχιμουσικοί	10	
Μουσικοί α΄ τάξεως	10	
Μουσικοί β΄ »	10	
Μουσικοί γ΄ »	20	
Μουσικοί δ΄ »	30	
Δεκανείς σαλπιγκτές	10	
Λόχοι	40	
Σαλπιγκτές Λόχων	120	τα 2/3 αυτών 1ης τάξεως.
Σύνολο μουσικών και σαλπιγκτών	210	

Στρατιωτική Μουσική Συνταγμάτων Πεζικού (1880)

Μετά την συγκρότηση των τριών συνταγμάτων Πεζικού, οι Μουσικές των ταγμάτων καταργήθηκαν και σχηματίστηκαν τρεις νέες, αυτές των συνταγμάτων, με αισθητά μειωμένο αριθμό μουσικών. Αντίθετα στα συντάγματα διατηρήθηκαν οι αρχισαλπιγκτές και σαλπιγκτές με την ίδια δύναμη. [1366]

Πίνακας 82. Δύναμη Μουσικών και Σαλπιγκτών των 3 Συνταγμάτων Πεζικού, 1880

Υποτελείς	Δύναμη	Παρατηρήσεις
Ανθυπασπιστές Αρχιμουσικοί	3	
Μουσικοί α΄ τάξεως	3	
Μουσικοί β΄ »	3	
Μουσικοί γ΄ »	6	
Μουσικοί δ΄ »	12	
Λοχίες Αρχισαλπιγκτές Συντάγματος	3	
Δεκανείς Σαλπιγκτές Ταγμάτων	10	
Λόχοι Συνταγμάτων	40	
Σαλπιγκτές Λόχων	120	τα 2/3 αυτών 1ης τάξεως.
Σύνολο μουσικών και σαλπιγκτών	160	

[1366] Στο ίδιο, σ. 208.

Το σύνολο των αρχιμουσικών και μουσικών των τεσσάρων τάξεων ήταν 27 άνδρες.

Το σύνολο κελευστικών μουσικών, αρχισαλπιγκτών και σαλπιγκτών των δύο τάξεων ήταν 133 άνδρες.

Από την σύγκριση των δύο πινάκων παρατηρείται μείωση του αριθμού των αρχιμουσικών και μουσικών των τεσσάρων τάξεων κατά 53 άνδρες, ενώ η δύναμη των σαλπιγκτών παρέμεινε η ίδια.

Ειδική Μουσική Φρουράς Αθηνών (1880)

Σύμφωνα με τον νέο οργανισμό, η Ειδική Μουσική της Φρουράς Αθηνών υπαγόταν στις Υπηρεσίες του Στρατού και ο συνολικός αριθμός της δύναμής της ανερχόταν στους 56 άνδρες. Ο ανθυπολοχαγός επιθεωρητής προσμετράτο στην δύναμη των αξιωματικών του στρατού. (Πίνακας 83). [1367]

Πίνακας 83. Σύνθεση Ειδικής Μουσικής Φρουράς Αθηνών, 1880

Δύναμη της Ειδικής Μουσικής της Φρουράς Αθηνών		
Βαθμοί	Δύναμη	Παρατηρήσεις
Ανθυπολοχαγός Επιθεωρητής	1	Προσμετράται στην δύναμη των αξιωματικών των Υπηρεσιών του Στρατού
Αρχιμουσικός	1	
Μουσικοί α΄τάξεως	12	
Μουσικοί β΄ »	12	
Μουσικοί γ΄ »	12	
Μουσικοί δ΄ »	10	
Μαθητευόμενοι	10	
Σύνολο μουσικών	56	

Στα υπόλοιπα Σώματα τοποθετήθηκαν κελευστικοί μουσικοί (σαλπιγκτές)

[1367] Στο ίδιο, σ. 217.

Πίνακας 84. Κελευστικοί μουσικοί Σωμάτων, 1880 [1368]

Σώματα	Δεκανείς Αρχισαλπιγκτές	Σαλπιγκτές	Σύνολο	Παρατηρήσεις
Εύζωνοι	11	132	143	Τα 2/3 των σαλπιγκτών 1ης τάξεως
Τάγμα Εκπαιδεύσεως	1	8	9	-
Ιππικό	1	16	17	-
Πυροβολικό	1	36	37	Τα 2/3 των σαλπιγκτών 1ης τάξεως
Ουλαμός Ζευγιτών	-	1	1	1ης τάξεως, Υπάγεται στο Πυροβολικό
Οπλοστάσιο	-	2	2	1ης και 2ης τάξεως, Υπάγεται στο Πυροβολικό
Μηχανικό	2	24	26	Τα 2/3 των σαλπιγκτών 1ης τάξεως
Νοσοκόμοι	-	2	2	1ης και 2ης τάξεως
Γενικό Σύνολο Κελευστικών Μουσικών	17	221	237	

Σύμφωνα με τον ανακεφαλαιωτικό πίνακα της 29 Απριλίου 1880 της δύναμης του Στρατού, ο συνολικός αριθμός μουσικών και σαλπιγκτών ανερχόταν σε 453 άνδρες επί συνόλω 12.118 ανδρών του στρατεύματος.[1369]

[1368] Στο ίδιο, σ. 209-218.

[1369] Στο ίδιο, σ. 222.

Επιστράτευση του Ενεργού Στρατού – Μουσικοί και Σαλπιγκτές (1880)

Με Β.Δ. της 8ης Ιουλίου και ενόψει της προσάρτησης της Θεσσαλίας και της Ηπείρου στην Ελλάδα, ο ενεργός Στρατός τέθηκε σε κατάσταση επιστράτευσης και η δύναμή του αυξήθηκε σύμφωνα με τις πρόνοιες των σχετικών Νόμων.(Πίνακας 85).[1370]

Πίνακας 85. Κελευστικοί μουσικοί κατά την επιστράτευση, 1880

Τοποθέτηση Σαλπιγκτών	Αριθμός Σαλπιγκτών ανά λόχο, ίλη, κλπ.	Παρατηρήσεις
1 Λόχος Πεζικού ή Ευζώνων ή Μηχανικού	4	
1 Ίλη Ιππικού	4	
1 Πεδινή Πυροβολαρχία	4	
1 Ορειβατική Πυροβολαρχία	4	
Σώμα Νοσοκόμων	3	
Επιτελείο Ιπαρχίας	1	Δεκανέας Σαλπιγκτής
1 Έμπεδος Ουλαμός Πεζικού	3	
1 Έμπεδος Ουλαμός Ιππικού	3	Έφιπποι
1 Έμπεδος Ουλαμός Μηχανικού	3	
1 Έμπεδος Ουλαμός Πυροβολικού	4	Έφιπποι
Συνοδεία 1 Αρχηγείου Στρατού	1	
1 Μεταγωγικός Ουλαμός πολεμοφοδίων Πεζικού	1	
Μεταγωγικός λόχος πολεμοφοδίων τοπομαχικών Πυροβολαρχιών	2	
Μεταγωγικός λόχος πολεμοφοδίων Πυροβολικού Πεδινής Μοίρας	3	
Μεταγωγικός λόχος πολεμοφοδίων Πυροβολικού Ορεινής Μοίρας	3	
1 Μεταγωγικός Ουλαμός υλικού	1	
1 Όρχος Μηχανικού	1	
1 Μεταγωγική Μοίρα υλικού του Στρατού	13	1 Δεκανέας

[1370] ΦΕΚ 79Α΄/24 Ιουλίου 1880, σ. 386-390.

Από τον πίνακα αυτό συνάγεται ότι απαιτούνταν πού μεγάλος αριθμός σαλπιγκτών, καθότι μόνο τα αυθύπαρκτα τάγματα πεζικού που σχηματίστηκαν κατά την επιστράτευση ήταν 31 εκ τεσσάρων λόχων έκαστο.

Περί συνθέσεως ενεργού στρατού(1881)

Από το Β.Δ. της 27ης Δεκεμβρίου 1880 «περί συνθέσεως του ενεργού στρατού» προκύπτει ότι κατά την περίοδο της επιστράτευσης σχηματίστηκαν επτά φιλαρμονικές του Πεζικού ανά την επικράτεια, εκ των οποίων μία ήταν η Ειδική Μουσική της Φρουράς Αθηνών, εποπτευόμενες από τον Ανθυπολοχαγό Επιθεωρητή Christian Welker.

Σύμφωνα με τον πίνακα σύνθεσής τους, οι μπάντες αυτές αποτελούνταν από 26 μουσικούς, πλην αυτής της φρουράς Αθηνών που διέθετε 57 (Πίνακες 86, 87). [1371]

Ο αριθμός των σαλπιγκτών αυξήθηκε περαιτέρω (Πίνακας 88).[1372]

Πίνακας 86. Σύνθεση Ειδικής Μουσικής Φρουράς Αθηνών, 1881

Ανθυπολοχαγός επιθεωρητής των μουσικών	1
Αρχιμουσικός Υπαξιωματικός (Ανθυπασπιστής)	1
Μουσικοί α΄ τάξης	12
Μουσικοί β΄ τάξης	12
Μουσικοί γ΄ τάξης	12
Μουσικοί δ΄ τάξης	10
Μαθητευόμενοι	10
Σύνολο:	58 άνδρες

[1371] ΦΕΚ 3Α΄/7 Ιανουαρίου 1881, σ. 13.

[1372] Στο ίδιο, σ. 17-44.

Πίνακας 87. Σύνθεση μουσικής τάγματος Πεζικού, 1881

Αρχιμουσικός υπαξιωματικός	1
Μουσικοί α΄ τάξης	2
Μουσικοί β΄ τάξης	3
Μουσικοί γ΄ τάξης	5
Μουσικοί δ΄ τάξης	10
Μαθητευόμενοι	5
Σύνολο:	26 άνδρες

Πίνακας 88. Κελευστικοί μουσικοί των σωμάτων διαρκούσης της επιστράτευσης, 1881

Σώματα	Αριθμός Σωμάτων	Επιτελείο – Δεκανέας Σαλπιγκτής	Αριθμός Λόχων, Ιλών Πυροβολαρχιών	Σαλπιγκτές ανά Λόχο, Ίλη,	Παρατηρήσεις	Σύνολο Σαλπιγκτών
Αρχηγεία Στρατού	3	-	-	-	-	-
Τάγματα Πεζικού	31	31	124	5	Ο ένας α΄ τάξεως	620
Τάγματα Ευζώνων	9	9	36	5	Ο ένας α΄ τάξεως	189
Έμπεδος Λόχος Πεζικού	-	-	13	5	-	65
Μεταγωγικός Ουλαμός Πολεμοφοδίων Πεζικού	-	-	40	2	-	80
Μεταγωγικός Ουλαμός Υλικού και Τροφών	-	-	40	2	-	80
Ιππαρχίες	3	3		1	Έφιππος	3
Ίλες Ιππικού	-	-	5	4	Έφιπποι	20
Τάγματα Πυροβολικού	4	4	-	1	-	4
Πεδινή Πυροβολαρχία			2	4	-	8

Ορειβατική Πυροβολαρχία			2	4	-	8
Συζυγαρχία πυρομαχικών Πεδινής			1	3	Έφιπποι	3
Συζυγαρχία πυρομαχικών Ορειβατικής	-	-	1	3	Έφιπποι	3
Ουλαμός Ελατών Σκευοφόρων	-	-	1	2	Έφιπποι	2
Έμπεδος Πεδινή Πυροβολαρχία	-	-	1	4	Έφιπποι	4
Έμπεδος Ορειβατική Πυροβολαρχία	-	-	1	4	Έφιπποι	4
Σώμα Νοσοκόμων	-	-	2	3	-	6
Έμπεδος Ουλαμός Πεζικού	-	-	1	3	-	3
Έμπεδος Ουλαμός Ιππικού	-	-	1	3	Έφιπποι	3
Έμπεδος Ουλαμός Μηχανικού	-	-	1	3		3
Έμπεδος Ουλαμός Πυροβολικού	-	-	1	4	Έφιπποι	4
Λόχος Ελατών Σκευής Πυροβολικού	-	-	1	4	Έφιπποι	4
Επιτελείο Τάγματος Φρουριακού και Πολιορκητικού Πυροβολικού	1	1	-	-	-	1
Λόχος Πολιορκητικού Πυροβολικού	-	-	4	2	-	8
Οπλοστάσιο-Λόχος Τεχνιτών			1	2	-	2
Τάγματα Μηχανικού	3	3	12	5	-	63
Έμπεδος Λόχος Μηχανικού	-	-	1	5	-	5
Όρχος Μηχανικού			3	2	Έφιπποι	6
Μεταγωγικός Ουλαμός τροφών και υλικών του στρατού	-	-	3	2		6
Πειθαρχικός Λόχος			2	5		10
Νοσοκόμοι			2	5		10

Επιτελείο Μεταγωγικής Μοίρας υλικού του πολέμου υλικού του στρατού και τροφών	2	2	-	-	-	2
Λόχος Μεταγωγικής Μοίρας υλικού του πολέμου υλικού του στρατού και τροφών			2	4	Ἔφιπποι	8
Σύνολο						1237

Ο συνολικός αριθμός του επιστρατευμένου στρατεύματος κατά το έτος 1881 ανήλθε στις 82.826 άνδρες. [1373]

Ως εκ τούτου ο αριθμός των 1.237 σαλπιγκτών και 240 μουσικών που προβλεπόταν από τον σχετικό Νόμο, δεν θεωρείται υπερβολικός, δεδομένων των υπηρεσιακών αναγκών. Η συνολική δύναμη των 80 και πλέον χιλιάδων ανδρών της επιστρατευμένης δύναμης επίσης ήταν τυχαίος. Και τούτο διότι κατά την διαπραγμάτευση των εμπλεκομένων δυνάμεων του Ρωσοτουρκικού πολέμου στο συνέδριο του Βερολίνου τον Ιούνιο του 1878 και μετά τις εκκλήσεις της Ελληνικής πλευράς προς τον Γάλλο αντιπρόσωπο, ώστε να δοθεί το δικαίωμα στην Ελλάδα «του κατέχειν στρατιωτικώς τας ευρωπαϊκάς επαρχίας της Τουρκίας ίνα αποκαταστήσωσιν εν αυταίς εν χρόνω ωρισμένω ή αορίστω την τάξιν, όπως η Αυστρία εν Βοσνία και Ερζεγοβίνη», ο Γάλλος αντιπρόσωπος απάντησε τα εξής : «Η Αυστρία ίνα κατέχη τας επαρχίας παρέταξεν από τούδε εις τα σύνορα αυτών 80 χιλ. στρατού· αν έχητε και υμείς νυν 80 χιλ. στρατού, σπεύσατε να καταλάβητε τας χώρας ας αξιοίτε, χωρίς να ερωτήσετε μηδένα και χωρίς να περιμένητε τίποτα από το Συνέδριον».[1374] Τον Μάρτιο του 1881 η Θεσσαλία, πλην της Ελασσόνας, καθώς και το διαμέρισμα της Άρτας, ενσωματώθηκαν στην Ελλάδα. Οι Οθωμανοί εκκένωσαν τις περιοχές αυτές ως το τέλος του 1881.[1375]

Τον Μάιο του 1881 ο Andreas Seiller απεστάλη στην Ευρώπη προκειμένου να προμηθευτεί μουσικά όργανα για τις ανάγκες των Στρατιωτικών Μουσικών και να καταρτίσει κατάλληλο

[1373] Χαραλάμπης, Νίδερ, ό.π., σ. 214.

[1374] Καρολίδης, ό.π., σ. 354, υποσημείωση 1.

[1375] Στο ίδιο, σ. 357.

θίασο για το υπό ανέγερση θέατρο στο Φάληρο, όπου η βασιλική οικογένεια επρόκειτο να κατέλθει για θερινές της διακοπές.[1376]

Επίδομα χρόνου υπηρεσίας στους Αρχιμουσικούς (1881)

Με βάση τον Νόμο ΠΙΒ΄ της 25ης Φεβρουαρίου, στις 26 Αυγούστου χορηγήθηκε μηνιαίο επίδομα χρόνου υπηρεσίας 30 δραχμών, στους διανύσαντες στον ίδιο βαθμό επί πενταετία Αρχιτεχνίτες, Αρχιμουσικούς και τον Επιθεωρητή των Στρατιωτικών Μουσικών. Το επίδομα αυξανόταν στις 60 δραχμές μετά από παρέλευση πέντε ετών από την αρχική του χορήγηση (Πίνακας 89). [1377]

Πίνακας 89. Αρχιμουσικοί έτους 1881

Ονοματεπώνυμο	Ημερομηνία προβιβασμού στο βαθμό αρχιμουσικού	Παρατηρήσεις
Christian Welker	1/12/1862	23/2/1877 ως επιθεωρητής
Γρηγόριος Γεώργοβιτζ	14/11/1860	
Andreas Seiller	1/1/1862	
Georg Geidenberger	1/12/1862	
Δημήτριος Βλαδήμερος	1/12/1862	
Ιωάννης Κομνηνός	10/8/1870	
Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος	6/8/1873	
Δημήτριος Τρύφων	6/8/1873	
Λουκάς Kappelmaier	6/8/1873	
Λεωνίδας Ραφαήλοβιτζ	6/8/1873	

[1376] Εφ. *Αιών,* αρ. 3531, Αθήνα 2/5/1881, σ. 3

[1377] ΦΕΚ 79Α΄/1 Σεπτεμβρίου 1881, σ. 462.

Κανονισμός Εσωτερικής Υπηρεσίας Πεζικού (1881)

Το 1881 ανατυπώθηκε ο Κανονισμός της Εσωτερικής Υπηρεσίας του Πεζικού.

Ο κανονισμός αυτός ίσχυε από το 1866 και για το Μηχανικό, καθώς και για τους ειδικούς κλάδους της υπηρεσίας (Ειδικές Υπηρεσίες). Συμπεριέλαβε δε και τις μεταγενέστερες αυτού του έτους τροποποιήσεις.[1378]

Από το ακροτελεύτιο άρθρο του τεκμαίρεται ότι ο κανονισμός αυτός εκδόθηκε ως Βασιλικό διάταγμα επί Υπουργού Στρατιωτικών Σπύρου Μήλιου στις 16 Σεπτεμβρίου 1852, υπογεγραμμένο από την Βασίλισσα Αμαλία εν ονόματι του Βασιλιά Όθωνα.[1379]

Συνεπώς τα περί των μουσικών αναγραφόμενα ίσχυαν από την δεκαετία του 1850 και είναι πιθανό να περιέχουν διατάξεις που εφαρμόζονταν σε ακόμη προγενέστερο χρόνο, δίνοντας ακριβείς πληροφορίες για τον στρατιωτικό βίο των μουσικών στα τάγματα του Πεζικού της εποχής.

Στις γενικές διατάξεις του άρθρου 78 του κεφαλαίου ΙΑ΄ του κανονισμού που αφορούν στον αρχιμουσικό, σημειώνεται ότι αυτός ήταν ο προϊστάμενος όλων των μουσικών του τάγματος (και των κελευστικών) και έφερε τον βαθμό του Επιλοχία.[1380] Σύμφωνα με το άρθρο 79, ο αρχιμουσικός επιλεγόταν μεταξύ των μουσικών α΄ τάξεως και προάγονταν από τον διοικητή του τάγματος, σύμφωνα με τα ισχύοντα περί προβιβασμών των μουσικών. Στα ιδιαίτερα καθήκοντα του αρχιμουσικού συμπεριλαμβάνονταν η εκπαίδευση των μουσικών, η επιτήρηση της διαγωγής και της στολής τους και η καθαριότητα των θαλάμων στους οποίους διέμεναν. Η εκτέλεση των παραπάνω καθηκόντων ήταν απαραίτητα στοιχεία για τον διορισμό του σε αυτή την θέση. Ως διδάσκαλος ο αρχιμουσικός, όφειλε να είναι επαρκώς καταρτισμένος στην τέχνη της μουσικής, αλλά και να μπορεί να παιανίζει όλα τα μουσικά όργανα της Μουσικής του τάγματος. Η προγύμναση των μουσικών από τον αρχιμουσικό γινόταν σε ώρα καθορισμένη από τον διοικητή του τάγματος. Για τους προχωρημένους μουσικούς η εκπαίδευση διαρκούσε μία ώρα καθημερινά και για τους αρχάριους δύο ώρες.

[1378] Ιωάννης Κρομμύδας, *Διάταγμα κανονίζον την εσωτερικήν υπηρεσίαν του Πεζικού,* ό.π., σ. 3.

[1379] Στο ίδιο, σ. 684.

[1380] Στο ίδιο, σ. 132. Στην υποσημείωση του κανονισμού αναγράφεται η απονομή του βαθμού του Ανθυπασπιστή στους Αρχιμουσικούς από το 1862 από την Προσωρινή Κυβέρνηση καθώς και η αντιστοίχιση των βαθμών των τεσσάρων τάξεων των μουσικών.

Η εκπαίδευση των αρχάριων μουσικών μπορούσε να ανατεθεί και σε μουσικό α΄ τάξεως. Ιδιαίτερο καθήκον του αρχιμουσικού ήταν η επιτήρηση της προγύμνασης των σαλπιγκτών και τυμπανιστών του οικείου τάγματος. Η γενική προγύμναση γινόταν πάντοτε προ της παράταξης της φρουράς, όπου και επιθεωρούσε τους μουσικούς για το κανονικό της στολής και των μουσικών οργάνων. Η διατήρηση των βιβλίων μουσικής και των μουσικών οργάνων σε καλή κατάσταση ήταν ένα ακόμη καθήκον του αρχιμουσικού. Ο αρχιμουσικός όφειλε να αναφέρει στον υπασπιστή του τάγματος οποιαδήποτε κακή χρήση των υλικών ή φθορών των μουσικών οργάνων. Η επισκευή βάρυνε το εκάστοτε άτομο που προκάλεσε την φθορά. Η πειθαρχική δικαιοδοσία του αρχιμουσικού επί των μουσικών ήταν όμοια με αυτή του Επιλοχία (από το 1862 Ανθυπασπιστή) επί των υφισταμένων του υπαξιωματικών και στρατιωτών του λόχου.[1381]

Σύμφωνα με το άρθρο 80 του κανονισμού, κατά την πορεία του τάγματος ή λόχου ή τμήματος, ο αρχιμουσικός όφειλε να καθοδηγεί τους μουσικούς «εν πλήρει τάξει» και με τον προβλεπόμενο από τις διατάξεις ρυθμό, τιθέμενος αυτός και οι μουσικοί επί της κεφαλής του στρατιωτικού τμήματος. Ο αρχιμουσικός τελούσε υπό τις διαταγές του διοικούντος οποιουδήποτε στρατιωτικού τμήματος συνόδευε. Ως προς την τάξη και καθαριότητα στον θάλαμο των μουσικών, ο αρχιμουσικός ήταν υπόλογος ως θαλαμάρχης στον υπασπιστή του τάγματος. Οι μουσικοί α΄ τάξεως εκτελούσαν καθήκοντα δεκανέα και οι μουσικοί β΄, γ΄ και δ΄ τάξεως εκτελούσαν τις εργασίες καθαριότητας, τις οποίες όριζε ο αρχιμουσικός κατά σειρά και εκ περιτροπής μέσω του σχετικού καταλόγου υπηρεσίας που υποχρεούτο να έχει. Ο αρχιμουσικός όφειλε να διενεργεί προσκλητήριο των μουσικών, να παραβρίσκεται στην αναφορά του τάγματος τιθέμενος δεξιά της γραμμής των Επιλοχιών και να ενεργεί τα οριζόμενα του βαθμού του Επιλοχία. Αναπλήρωση του αρχιμουσικού και μετά από διαταγή του διοικητή του τάγματος, γινόταν από μουσικό α΄ τάξεως.[1382]

Σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις του άρθρου 84 του κεφαλαίου ΙΒ΄ του κανονισμού, ο αρχισαλπιγκτής ή αρχιτυμπανιστής όφειλε να κατέχει τα όλα ηχήματα της υπηρεσίας, των γυμνασίων και του βαδίσματος και να είναι σε θέση να τα διδάσκει στους υφισταμένους του σαλπιγκτές ή τυμπανιστές του τάγματος. Επιλεγόταν ανάμεσα από τους σαλπιγκτές ή

[1381] Στο ίδιο, σ. 133-135.

[1382] Στο ίδιο, σ. 136-138.

τυμπανιστές α΄ τάξεως του τάγματος και μετατίθονταν στους υποτελείς του τάγματος με υπαγωγή στον υπασπιστή του. Ο βαθμός του αρχισαλπιγκτή ή αρχιτυμπανιστή αντιστοιχούσε σε αυτόν του Λοχία.[1383]

Ιδιαίτερα καθήκοντα του αρχισαλπιγκτή ή αρχιτυμπανιστή ήταν η εκπαίδευση των υφισταμένων του και η διατήρηση των σαλπίγγων και τυμπάνων σε κατάσταση εύχρηστη. Για την επισκευή των μουσικών οργάνων, ο αρχισαλπιγκτής ή αρχιτυμπανιστής ανέφερε σχετικά στον οικείο λόχο. Οι σαλπιγκτές και τυμπανιστές των λόχων υπάγονταν άμεσα στις διαταγές του αρχισαλπιγκτή ή αρχιτυμπανιστή. Μισή ώρα πριν την σήμανση του «ανακλητικού» ηχήματος, ο αρχισαλπιγκτής ή αρχιτυμπανιστής όφειλε να βρίσκεται στο στρατόπεδο προκειμένου να συγκεντρώσει και οδηγήσει του υφισταμένους του σαλπιγκτές ή τυμπανιστές στην προκαθορισμένη από το Φρουραρχείο πλατεία για να σημάνουν το «ανακλητικό» κατά τα οριζόμενα από τον κανονισμό της υπηρεσίας στις πόλεις και στα φρούρια. Επίσης όφειλε να βρίσκεται στην γενική σύναξη του τάγματος υπό τις οδηγίες του υπασπιστή, στην κοινοποίηση των διαταγών και στην παράταξη της φρουράς. Καθήκον του ήταν και η κοινοποίηση των διαταγών στον ιατρό και στον ιερέα του τάγματος κατόπιν εντολής του υπασπιστή. Κατά την απουσία του ο αρχισαλπιγκτής ή αρχιτυμπανιστής αντικαθίστατο από τον σαλπιγκτή ή τυμπανιστή α΄ τάξεως κατόπιν διαταγής του Διοικητή τάγματος.[1384]

Καθήκον του αρχισαλπιγκτή ή αρχιτυμπανιστή ήταν και η κοινοποίηση της ημερήσιας διαταγής της Διοίκησης του τάγματος στον αρχιμουσικό.[1385]

Σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις του άρθρου 94 του κεφαλαίου ΙΕ΄ του κανονισμού, με το γενικό όνομα «μουσικοί» ονομάζονταν οι άνδρες που αποτελούσαν την Μουσική του τάγματος, δηλαδή την μπάντα.

Υποδιαιρούνταν σε 4 τάξεις 1, 2, 3,και 4. Οι της 4ης τάξεως ήταν οι μαθητευόμενοι ή αποκαλούμενοι «δόκιμοι μουσικοί». Παρέμεναν στην τάξη αυτή έως την εντελή εκμάθηση του μουσικού τους οργάνου και προάγονταν στην 3η τάξη, όταν υπήρχε κενή θέση. Η προαγωγή από κάθε κατώτερη τάξη σε ανώτερη γινόταν κατόπιν εισήγησης του υπασπιστή,

---

[1383] Στο ίδιο, σ. 139, υποσημείωση 1. Κατά το έτος 1881 αντιστοιχούσε στον βαθμό του Δεκανέα,.

[1384] Στο ίδιο, σ. 138-143.

[1385] Στο ίδιο, σ. 276.

γνωμοδότησης του αρχιμουσικού και διαταγής του διοικητή του τάγματος. Προαγωγές μουσικών γίνονταν μόνο όταν απαιτείτο η συμπλήρωση κενών θέσεων των τριών τάξεων και σύμφωνα με τον διοργανισμό των Στρατιωτικών Μουσικών. Για την προαγωγή μουσικού σε ανώτερη τάξη λαμβάνονταν υπόψη η δεξιότητα στην χρήση του μουσικού του οργάνου και η διαγωγή του. Οι προαγωγές των μουσικών διατάσσονταν με ημερήσια διαταγή την τελευταία ημέρα κάθε μήνα. Ιδιαίτερο καθήκον των μουσικών ήταν η φροντίδα του μουσικού τους οργάνου. Οι μουσικοί μπορούσαν να χρησιμοποιούν τα μουσικά όργανα της υπηρεσίας και τα βιβλία της μουσικής σε ιδιωτικές εκδηλώσεις, μόνο κατόπιν ειδικής άδειας του διοικητή του τάγματος. Οι μουσικοί 1ης τάξης εκτελούσαν καθήκοντα του μουσικού της ημέρας, που αντιστοιχούσαν σε αυτά του δεκανέα του λόχου, και οι της 2ης, 3ης, και 4ης εκτελούσαν χρέη θαλαμοφύλακα και τις εργασίες καθαριότητας του θαλάμου.[1386]

Σύμφωνα με τις γενικές διατάξεις του άρθρου 135 του κεφαλαίου ΚΑ΄ του κανονισμού οι σαλπιγκτές και τυμπανιστές ως προς την εξωτερική υπηρεσία υπάγονται στην αρμοδιότητα του αρχισαλπιγκτή ή αρχιτυμπανιστή, ενώ ως προς την εσωτερική υπηρεσία του λόχου, υπάγονται στις γενικές διατάξεις αυτής. Για λόγους επιπλέον εκπαίδευσης σε σχέση με τους λοιπούς στρατιώτες, οι σαλπιγκτές και τυμπανιστές απαλλάσσονταν των εργασιών του λόχου (αγγαρείες). Επίσης μπορούσαν να προαχθούν στην τάξη των υπαξιωματικών ως δεκανείς ή υποδεκανείς εάν πληρούσαν τα καθορισμένα κριτήρια. Η προαγωγή των κελευστικών μουσικών από την 2η στην 1η τάξη γίνονταν από το Διοικητή του τάγματος και κατόπιν πρότασης του υπασπιστή. Οι νεοσύλλεκτοι κελευστικοί μουσικοί που επρόκειτο να τοποθετηθούν παρά του διοικητή του τάγματος, εκπαιδεύονταν από αρχισαλπιγκτή ή αρχιτυμπανιστή και παρουσιάζονταν ενώπιον του. Εάν η εκπαίδευση κρινόταν επαρκής, τότε διά ημερήσιας διαταγής γινόταν ο διορισμός τους και αυθημερόν έφεραν τα διακριτικά του σαλπιγκτή ή τυμπανιστή. Στην συνέχεια μεταφέρονταν από τους καταλόγους των αγύμναστων στρατιωτών σε αυτούς των μουσικών των λόχων. [1387]

Οι αξιωματικοί είχαν δικαίωμα έγγραφης αναφοράς. Οι υπηρεσιακές αναφορές διεκπεραιώνονταν δια της υπηρεσιακής οδού, ενώ για τις μη υπηρεσιακές, οι αξιωματικοί είχαν δικαίωμα να τις υποβάλλουν απ’ ευθείας στην Διοίκηση και σφραγισμένες. Οι μουσικοί

[1386] Στο ίδιο, σ. 154-156.

[1387] Στο ίδιο, σ. 241-243.

(υπαξιωματικοί) είχαν δικαίωμα προφορικής αναφοράς προς τους αμέσως προϊσταμένους τους. Οι υπαξιωματικοί αναφέρονταν εγγράφως, κατά την περίπτωση που διοικούσαν αποσπασμένα τμήματα. Οι μουσικοί προσερχόμενοι σε προϊστάμενο για να απευθύνουν προφορική αναφορά, όφειλαν να κρατούν στο δεξί χέρι το μουσικό τους όργανο, όπως αντίστοιχα συνέβαινε με τους ένοπλους υπαξιωματικούς που όφειλαν να κρατούν στο δεξί χέρι το όπλο τους. [1388]

Όλοι οι μουσικοί, σαλπιγκτές και τυμπανιστές συμμετείχαν στο Γενικό Γυμνάσιο του Τάγματος, το οποίο εκτελούνταν τους τρεις μήνες της άνοιξης και τους τρεις του φθινοπώρου καθημερινώς, επί δίωρο, εκτός του Σαββάτου. Πριν την έξοδο του τάγματος, την προκαθορισμένη ώρα, οι σαλπιγκτές και τυμπανιστές σήμαιναν την γενική πρόσκληση. Η έξοδος του τάγματος προς το χώρο του γυμνασίου γινόταν υπό του ήχους της Μουσικής, των σαλπιγκτών και τυμπανιστών.[1389]

Στην φρουρά του στρατώνα συμπεριλαμβάνονταν και ένας τυμπανιστής ή σαλπιγκτής.[1390]

Ο τυμπανιστής ή σαλπιγκτής της φρουράς υπαγόταν στον αρχιφύλακα και είχε καθήκον να σημαίνει τα ηχήματα σύμφωνα με τον πίνακα ωρών υπηρεσίας. Εκτός των κανονισμένων ορών, ο σαλπιγκτής ή τυμπανιστής ήταν δυνατόν να σημάνει και εκτάκτως κατόπιν διαταγής του ταγματάρχη, του λοχαγού επιθεώρησης, του υπασπιστή, του ανθυπασπιστή, ή του επιλοχία επιθεώρησης. Τα ηχήματα υπηρεσίας όπως αναγράφονται στον κανονισμό είχαν ως εξής:

«α΄ Εωθινόν

β΄ Μία ώρα μετά το εωθινόν, πρόσκλησις κατ' ενωμοτίας και επιθεώρησις των ανδρών από τους δεκανείς σημαινόμενη διά του ηχήματος "προσοχή" δις επαναλαμβανομένου.

γ΄ Γυμνάσιον των νεοσυλλέκτων, οπόταν απαιτείται τοιούτον.

δ΄ Συγκάλεσις των επιλοχιών διά την αναφοράν.

ε΄ Διανομή άρτου.

στ΄ Πρωϊνόν συσσίτιον.

[1388] Στο ίδιο, σ. 255-258.

[1389] Στο ίδιο, σ. 309- 311.

[1390] Στο ίδιο, σ. 336.

ζ΄ Συγκάλεσις επιλοχιών προς κοινοποίησιν των ημερήσιων διαταγών.

η΄ Σύναξις των φρουρών διά την παράταξιν

θ΄ Σχολείον αναγνώσεως και γραφής.

ι Θεωρία υπαξιωματικών.

ια΄ Θεωρία των στρατιωτών, οσάκις δεν εκτελείται γενικόν γυμνάσιον.

ιβ΄ Εσπερινόν γυμνάσιον των νεοσυλλέκτων.

ιγ΄ Γενικόν προσκλητήριον των λόχων. Εις το προσκλητήριον τούτο ο τυμπανιστής ή σαλπιγκτής της φρουράς του στρατώνος, ιστάμενος προ του μετώπου του τάγματος σημαίνει κατά διαταγήν του λοχαγού της επιθεωρήσεως ή του υπασπιστού τα διάφορα των λεπτομερειών της προσκλήσεως ηχήματα, καθ' α το 152 άρθρον ορίζει.

ιδ΄ Εσπερινόν συσσίτιον.

ιε΄ Σύναξις των τυμπανιστών ή σαλπιγκτών, ημίσειαν ώραν προ της ωρισμένης παρά του φρουράρχου διά την σήμανσιν του ανακλητικού. Μετά την εις τον στρατώνα δε άφιξιν των σημαινόντων το ανακλητικόν τυμπανιστών ή σαλπιγκτών, ο τυμπανιστής ή σαλπιγκτής της φρουράς στρατώνος, παρευρίσκεται εις τον τόπον της αναφοράς, και σημαίνει κατά διαταγήν του λοχαγού της επιθεωρήσεως ή του υπασπιστού την κατ' ενομωτίας εντός θαλάμων πρόσκλησιν δια του ηχήματος "Προσοχή" δις επαναλαμβανόμενου.

ιστ΄ Μίαν ώραν μετά του ανακλητικού το σιωπητήριον.

Μεταξύ των ηχημάτων της ημερησίας υπηρεσίας συμπεριλαμβάνεται και ο του γενικού γυμνασίου και ο της εκκλησίας κατά τας εορτασίμους ημέρας.

Διά το γενικόν γυμνάσιον και τας γενικάς παρατάξεις σύναξιν του τάγματος σημαίνουσιν όλοι οι τυμπανισταί ή σαλπιγκταί, ηνωμένοι υπό τον αρχιτυμπανιστήν ή αρχισαλπιγκτήν· εν τέταρτον δε προ της ορισθείσης διά την σύναξιν του τάγματος ώρας, ο τυμπανιστής ή σαλπιγκτής της φρουράς στρατώνος σημαίνει προς τον σκοπόν τούτον την σύναξιν των τυμπανιστών ή σαλπιγκτών του τάγματος.»[1391]

Για το ομοιόμορφο του στρατεύματος όλοι οι στρατιωτικοί διέθεταν δύο στολές, την μεγάλη και την μικρή. Η μεγάλη στολή φέρονταν κατά τις επίσημες εορτές και εκτάκτως κατόπιν διαταγής του φρουραρχείου ή του διοικητή του τάγματος. Η μεγάλη στολή περιλάμβανε

[1391] Στο ίδιο, σ. 343-346.

κράνος ασκεπές, ιμάτιο, λινή αναξυρίδα κατά τους θερινούς μήνες και τσόχινη κατά τους χειμερινούς. Με την μεγάλη στολή όλοι οι αξιωματικοί και υπαξιωματικοί έφεραν επωμίδες και σπάθη. Οι άοπλοι μουσικοί και στρατιώτες με την μεγάλη στολή έφεραν και το ξίφος. Η μικρή στολή αποτελείτο από κράνος κεκαλυμμένο ή πίλο, ιμάτιο με επωμίδες, στακτόχρουν λινή αναξυρίδα κατά τους θερινούς μήνες και τσόχινη τους χειμερινούς. Με τα δύο είδη στολών οι αξιωματικοί έφεραν χειρόκτια.[1392]

Η απονομή παρασήμων αποτελούσε στρατιωτική τελετουργία. Σύμφωνα με τον κανονισμό το τάγμα παρατασσόταν με την μεγάλη στολή υπό τον δεύτερο ανώτερο αξιωματικό του. Ο διοικητής του τάγματος καλούσε το όνομα του προς παρασημοφόρηση ατόμου, το οποίο λάμβανε θέση εμπρός από το παρατεταγμένο τάγμα με μέτωπο στον διοικητή. Ακολουθούσε η παρουσίαση όπλων από το τάγμα και η ανάγνωση του βασιλικού Διατάγματος. Ο διοικητής τοποθετούσε το παράσημο στο στήθος του τιμωμένου ατόμου και η Μουσική παιάνιζε κατάλληλο μουσικό τεμάχιο (μέλος). Απονομή παρασήμων γινόταν και σε μη μάχιμο προσωπικό. Κατά την απονομή παρασήμων σε ανώτερους αξιωματικούς, η τελετή ήταν όμοια, με την προσθήκη ότι στην παράταξη εξέρχονταν και η σημαία του τάγματος. Η απονομή παρασήμου στον διοικητή του τάγματος ενεργείτο από τον στρατηγό ή τον φρούραρχο όταν αυτός ήταν ανώτερος από τον διοικητή. Οι τιμηθέντες με παράσημο στρατιώτες, απαλλάσσονταν από κάθε αγγαρεία.

Τα παράσημα φέρονταν υποχρεωτικά στην μεγάλη στολή. Η ανάρτηση στην στολή παρασήμων ξένης δύναμης επιτρεπόταν μόνο μετά από έγκριση της κυβέρνησης, για την οποία ο ενδιαφερόμενος έπρεπε να υποβάλει νωρίτερα σχετική αίτηση.[1393]

Ο διοικητής του τάγματος είχε δικαίωμα να χορηγήσει σε υπαξιωματικούς, μουσικούς και στρατιώτες, είτε άπαξ, είτε διά παρατάσεων άδεια απουσίας έως το διάστημα των τριών μηνών. Η αιτήσεις άδειας απουσίας για μεγαλύτερο διάστημα ή για το εξωτερικό εξετάζονταν από προϊστάμενη αρχή. Άδειες απουσίας από το γενικό γυμνάσιο, ή άδειες διανυκτέρευσης ή μετάβασης εκτός της περιφέρειας της φρουράς, ενέπιπταν στην δικαιοδοσία του διοικητή

[1392] Στο ίδιο, σ. 347-350. Με τελευταία τροποποίηση καταργήθηκε το κράνος και οι επωμίδες αντικαταστάθηκαν από επώμια.

[1393] Στο ίδιο, σ. 365-372.

τάγματος. Οι στρατιώτες που δεν είχαν συμπληρώσει το πρώτο έτος υπηρεσίας, δεν μπορούσαν να λάβουν άδεια περισσότερη από 48 ώρες.[1394]

Κάθε ασθενής υπαξιωματικός, μουσικός και στρατιώτης αποστέλλονταν υποχρεωτικά στο νοσοκομείο ή θεραπευτήριο. Η διαμονή ασθενών στους θαλάμους απαγορευόταν αυστηρά. Για νοσηλεία πλέον των δύο ημερών και μετά από ιατρική γνωμάτευση, ο ασθενής αναγραφόταν στην στήλη των ελευθέρων υπηρεσίας του τάγματος. [1395]

Η κατάταξη στα τάγματα του Πεζικού γινόταν με τους εξής τρόπους:

Με εθελουσία τετραετή υποχρέωση, σύμφωνα με τους τους όρους του περί απογραφής νόμου.

Διά της επιβαλλόμενης υποχρέωσης από τον νόμο περί απογραφής.

Διά της παραδοχής αντικαταστατών, προς αντικατάσταση ήδη καταταγμένων κληρωτών.

Με την εκ νέου εγγραφή στην δύναμη του τάγματος καταδικασμένων από δικαστήρια οι οποίοι εξέτισαν την ποινή τους χωρίς να στερηθούν τα πολιτικά τους δικαιώματα και επανερχόμενων για να εξακολουθήσουν την υπηρεσία τους.[1396]

Σημειώνεται ότι το δικαίωμα της αντικατάστασης καταργήθηκε στις 27 Νοεμβρίου 1878.[1397]

Η ανακατάταξη ενός μουσικού υπαγόταν στην δικαιοδοσία του διοικητή του τάγματος. Ο μουσικός κατατάσσονταν είτε ως εθελοντής, με ελάχιστο χρόνο υπηρεσίας το ένα έτος, είτε ως αντικαταστάτης (πριν την κατάργηση του μέτρου).[1398]

Οι επιβαλλόμενες ποινές στους αξιωματικούς ήταν οι εξής:

α΄ Επίπληξη, β΄ Περιορισμός, γ΄ Κράτηση, δ΄ Φυλάκιση, ε΄ Αργία, στ΄ Απόταξη[1399]

[1394] Στο ίδιο, σ. 385-389.

[1395] Στο ίδιο, σ. 395-396.

[1396] Στο ίδιο, σ. 396-397.

[1397] Στο ίδιο, σ. 396-397, υποσημείωση 1.

[1398] Στο ίδιο, σ. 412.

[1399] Στο ίδιο, σ. 453.

Μετά την λήξη της ποινής του αξιωματικού, του παραδίδονταν το ξίφος και την επόμενη ημέρα ο ίδιος όφειλε να παρουσιαστεί στον επιβάλλοντα την ποινή και να αναφέρει την απελευθέρωσή του.[1400]

Οι επιβαλλόμενες ποινές στους υποδεκανείς, μουσικούς και στρατιώτες ήταν οι εξής:

α΄ Επίπληξη, β΄ Περιορισμός, γ΄ Κράτηση, δ΄ Απλή φυλάκιση, ε΄ Αυστηρή φυλάκιση.

Για ελαφρά παραπτώματα (παραμέληση ενδυμασίας, καθαριότητα κ.λπ.) οι μουσικοί τιμωρούνταν από κάθε ανώτερο με περιορισμό.

Άλλα παραπτώματα που επέσυραν τιμωρία ήταν η μέθη, η απουσία από την γενική μεσημβρινή πρόσκληση, η απουσία από την πρόσκληση του ανακλητικού ή του γυμνασίου. Τα βαρύτερα παραπτώματα τιμωρούνταν με απλή ή αυστηρή φυλάκιση έως δύο μήνες από το Υπουργό Στρατιωτικών, έξι εβδομάδων από τον Αρχηγό ή Επιθεωρητή του στρατού και τριάντα ημερών από τον διοικητή του τάγματος που μπορούσε να διατάξει την στέρηση του ξίφους του τιμωρούμενου. Δικαιοδοσία ποινών επί των μουσικών είχαν όλοι οι κατώτεροι αξιωματικοί, με κλιμακούμενο αριθμό ημερών ποινής. Δικαιοδοσία επιβολής ποινών επί των μουσικών είχαν και οι υπαξιωματικοί, Επιλοχίες ως Δεκανείς.[1401]

Επίσης δικαιοδοσία επιβολής ποινών επί των μουσικών είχαν οι Υγειονομικοί και Οικονομικοί αξιωματικοί. [1402]

Κατά την απλή φυλάκιση, γινόταν κράτηση ολόκληρου του μισθού υπέρ του συσσιτίου. Κατά την αυστηρή φυλάκιση γινόταν το όμοιο. Ο φυλακισθείς κρατούνταν σε ιδιαίτερο κελί και ελάμβανε ως τροφή μόνον άρτο και ύδωρ. Η αυστηρή φυλάκιση επιβαλλόταν με μεγάλη περίσκεψη και μόνο όταν οι ελαφρότερες ποινές δεν επέφεραν συνετισμό, ή για βαρύτατα παραπτώματα.[1403]

Σε κάθε τάγμα προσδιορίζονταν δύο συσσίτια, ήτοι αξιωματικών και υπαξιωματικών.

Στο συσσίτιο αξιωματικών συμπεριλαμβάνονταν και οι ανθυπασπιστές. Το συσσίτιο αξιωματικών οργανωνόταν όταν ο αριθμός των άγαμων αξιωματικών το επέτρεπε. Οι

[1400] Στο ίδιο, σ, 484.

[1401] Στο ίδιο, σ. 474-480.

[1402] Στο ίδιο, σ. 479.

[1403] Στο ίδιο, σ. 482-483.

υπαξιωματικοί, οι μουσικοί και οι στρατιώτες σιτίζονταν από το συσσίτιο του λόχου τους. Για να οργανωθεί συσσίτιο υπαξιωματικών μουσικών και στρατιωτών, ο αριθμός αυτών στην εκάστοτε φρουρά δεν έπρεπε να είναι λιγότερος από είκοσι. Για την σίτισή του κάθε αξιωματικός κατέβαλε σε ανώτερο αξιωματικό που αναλάμβανε χρέη προϊσταμένου του συσσιτίου το ορισθέν από τον διοικητή του τάγματος χρηματικό ποσό, με βάση τις χαμηλότερες αποδοχές του κατώτερου αξιωματικού του τάγματος. Ο διοικητής του τάγματος όριζε την καταβολή του χρηματικού ποσού και των ανθυπασπιστών (και αρχιμουσικών). Το συσσίτιο των αξιωματικών σχηματιζόταν είτε σε ξενοδοχείο, είτε σε άλλο κατάλληλο και ευπρεπή χώρο, κατά προτίμηση εντός του στρατώνα δημόσιο κτίριο.[1404]

Η συμμετοχή στο συσσίτιο των άγαμων αξιωματικών ήταν υποχρεωτική. Απαλλαγή της υποχρέωσης κατόπιν έγκρισης του διοικητή δινόταν σε αξιωματικούς που διαβιούσαν με τους γονείς τους.[1405]

Οι υπαξιωματικοί, μουσικοί και στρατιώτες κατέβαλαν το ήμισυ του ημερήσιου μισθού τους την πρώτη ημέρα κάθε πενθημερίας. Το μαγειρεμένο γεύμα ετοιμαζόταν περί τις 09.00 ή 10.00, ανάλογα με τις ώρες έτους και τις υπηρεσιακές περιστάσεις. Κατά τις ώρες 16.00 και 17.00 χορηγείτο κάποιο απλό φαγητό. Η συμμετοχή στο συσσίτιο των άγαμων υπαξιωματικών, μουσικών και στρατιωτών ήταν υποχρεωτική. Από την υποχρέωση εξαιρούνταν οι επιλοχίες και οι σιτιστές, όσοι διέμεναν με τους γονείς τους, όσοι απασχολούνταν σε ειδική υπηρεσία ή όσοι διατελούσαν ως υπηρέτες αξιωματικών.[1406]

Οι νοσηλευτικές μονάδες για τους στρατιωτικούς κατά την εποχή ήταν τα νοσοκομεία και τα θεραπευτήρια. Σε όποια πόλη ή φρούριο δεν υπήρχε νοσοκομείο, ο διοικητής του τάγματος όφειλε να συστήσει θεραπευτήριο. Το νοσοκομείο υπαγόταν στον φρούραρχο και το θεραπευτήριο στον διοικητή του τάγματος. Κάθε υπαξιωματικός, μουσικός ή στρατιώτης που κατά την κρίση του ιατρού χρειαζόταν νοσηλεία, αποστέλλονταν άμεσα είτε σε νοσοκομείο είτε σε θεραπευτήριο. Η εισαγωγή στο νοσοκομείο γινόταν με εισιτήριο έγγραφο, υπογεγραμμένο από τον ιατρό του τάγματος και τον διοικητή του λόχου στον οποίο ανήκε ο

[1404] Στο ίδιο, σ. 532-534.

[1405] Στο ίδιο, σ. 536.

[1406] Στο ίδιο, σ. 537-538. Η καταβολή του ημίσεος του ημερήσιου μισθού από το 1881 είχε παύσει, καθώς ο ημερήσιος μισθός των οπλιτών είχε αυξηθεί. Επιπλέον δόθηκε επιχορήγηση για την βελτίωση του συσσιτίου.

ασθενής. Όταν επρόκειτο για ασθενή αξιωματικό ή υπαξιωματικό, το εισιτήριο υπέγραφε ο φρούραρχος. Ο ασθενής συνοδευόταν από υπαξιωματικό, ή μεταφερόταν με φορείο αν υπήρχε τέτοια ανάγκη. Οι διοικητές των λόχων όφειλαν να επισκέπτονται συνεχώς τους νοσηλευόμενους υφισταμένους τους. Μετά την ίαση του ασθενούς υπαξιωματικού, μουσικού ή στρατιώτη, το φρουραρχείο ειδοποιούσε το Σώμα του νοσηλευθέντος για το εξιτήριο από το νοσοκομείο. Για την έξοδο από θεραπευτήριο ενημερωνόταν ο υπασπιστής του τάγματος στην παράταξη της φρουράς. Για την παραλαβή των εξελθόντων και του εξιτηρίου από τα νοσηλευτήρια αποστέλλονταν ένας υπαξιωματικός. Μετά την έξοδο από το νοσηλευτήριο ήταν δυνατή η χορήγηση από τον θεράποντα ιατρό ημερών «ελεύθερου υπηρεσίας» για την πλήρη ίαση των ασθενών. Ο εξερχόμενος από το νοσοκομείο και για την ανάληψη της υπηρεσίας του, παρουσιαζόταν στον διοικητή κατά την αναφορά του τάγματος.[1407]

Προ της άφιξης ενός τάγματος σε πόλη ή φρούριο, ο καταλυματίας του τάγματος προπορευθείς, παραλάμβανε από τον φρούραρχο τον απαραίτητο για την κατάλυση του τάγματος στρατώνα. Όπου δεν υπήρχε στρατώνας, ο καταλυματίας παραλάμβανε με πρωτόκολλο τα απαραίτητα ιδιωτικά οικήματα. Μετά την άφιξη του τάγματος γινόταν η διανομή των θαλάμων στους λόχους. Κάθε διοικητής λόχου παραλάμβανε τους αναλογούντες στον λόχο του θαλάμους. Ο υπασπιστής παραλάμβανε τους απαραίτητους θαλάμους των υποτελών και των λοιπών αναγκών της υπηρεσίας ως εξής:

Ένας κατάλληλος θάλαμος για την φύλαξη της Σημαίας και του ταμείου.

Δύο θάλαμοι για την εγκατάσταση του γραφείου.

Ένας θάλαμος για την διαμονή του υπασπιστή και ένας σταύλος.

Ένας θάλαμος για την διαμονή του ανθυπασπιστή.

Ένας θάλαμος για την διαμονή του αρχιμουσικού και των μουσικών.

Ένας θάλαμος για την διαμονή του αρχιτυμπανιστή, του δεσμοφύλακα, του οπλοποιού και του υποδεσμοφύλακα.

Ένας κατάλληλος θάλαμος για την τοποθέτηση της φρουράς του στρατώνα.

[1407] Στο ίδιο, σ. 538-543.

Με μέριμνα του ταγματάρχη (υποδιοικητή) διευθετούνταν οι θάλαμοι του γραφείου οικονομικού, οι αποθήκες, τα εργαστήρια του οπλοποιού και των ραφτών. Στην περίπτωση που υπήρχαν επιπλέον διαθέσιμοι θάλαμοι (δωμάτια) αυτά διανέμονταν στους άγαμους αξιωματικούς, ήτοι από ένα στους ανθυπολοχαγούς και υπολοχαγούς και δύο στους λοχαγούς. Μετά την εγκατάσταση του τάγματος τοποθετούνταν και η απαραίτητη φρουρά και παραδίδονταν τα απαραίτητα σκεύη στρατωνισμού και κλινοστρωμνής. Λίγες ημέρες μετά την εγκατάσταση του τάγματος ο διοικητής διενεργούσε επιθεώρηση για διαπιστώσει την καταλληλόλητα των θαλάμων και της εν γένει τάξη κατά την διαμονή του τάγματος.[1408]

Σύμφωνα με τον κανονισμό, απαγορευόταν στους αξιωματικούς να δημιουργούν χρέη. Οι ανώτεροι αξιωματικοί έπρεπε δια του παραδείγματος της οικονομίας να επιβλέπουν και τους υποδεέστερους αξιωματικούς ώστε αυτοί να μην επιδίδονται σε ανώφελα και υπέρογκα έξοδα και δημιουργούν χρέη. Ο διοικητής είχε δικαίωμα να παρακρατήσει το 1/4 του μισθού του αξιωματικού για την αποπληρωμή βεβαιωμένων χρεών προς τρίτους.

Για κάθε εξόφληση δόσης του χρέους, ο ιδιώτης πιστωτής κόμιζε απόδειξη στην οικονομική επιτροπή του τάγματος. Η απόδειξη εξόφλησης δίδονταν στον αξιωματικό που είχε δανειστεί αντί των μετρητών. Για χρέη προς το δημόσιο, γινόταν κατάσχεση μόνο του 1/4 του μισθού του αξιωματικού, αλλά μπορούσαν να κατασχεθούν προσωπικά είδη και σκεύη εκτός αυτών της υπηρεσίας. Ο διοικητής όφειλε να νουθετεί τον αξιωματικό που υπέκυψε στην ανάγκη χρέους, ή να τον τιμωρεί σε περίπτωση υποτροπής. Η περίπτωση δημιουργίας χρεών σημειωνόταν στα φύλλα ικανότητας του αξιωματικού.[1409]

Ομοίως με τους αξιωματικούς, απαγορευόταν σε όλους τους υπαξιωματικούς, μουσικούς και στρατιώτες η δημιουργία χρεών μέσω δανείων, πιστώσεων ή οπουδήποτε άλλου τρόπου. Η επαγρύπνηση για την αποφυγή χρέους των υφισταμένων τους, ανήκε στους αξιωματικούς και κυρίως στου λοχαγούς ενώ η αγνόηση της απαγόρευσης επέσυρε τιμωρία η οποία περιλάμβανε την προσωρινή παύση από τα καθήκοντα του βαθμού του και τον οριστικό καταβιβασμό σε κατώτερο βαθμό. Οι πιστωτές ή δανειστές του υπαξιωματικού, μουσικού ή στρατιώτη δεν μπορούσαν να έχουν καμία αξίωση από τον μισθό του δανειζόμενου. Για αυτό τον λόγο και στην περίπτωση που το τάγμα στάθμευε σε πόλη όπου δεν υπήρχε

[1408] Στο ίδιο, σ. 543-548.

[1409] Στο ίδιο, σ. 549-551

φρουραρχείο, ο διοικητής του τάγματος γνωστοποιούσε την διάταξη αυτή στην πολιτικό διοικητική ή δημοτική αρχή, ώστε οι κάτοικοι να μην δανείζουν χρήματα στους άνδρες του, καθότι η επιστροφή τους ήταν αμφίβολη. Υπόλογος για την εξόφληση χρέους υπαξιωματικού, μουσικού ή στρατιώτη, το οποίο δημιουργήθηκε εν γνώσει του διοικητή του λόχου, ήταν ο ίδιος ο λοχαγός, ο οποίος στην συνέχεια ενεργούσε την κράτηση από τον μισθό με την συναίνεσή του χρεώστη υπαξιωματικού, μουσικού ή στρατιώτη.[1410]

Η τέλεση γάμου απαγορευόταν άνευ άδειας νυμφεύσεως με Βασιλικό Διάταγμα για τους αξιωματικούς και διαταγής από τον Υπουργό Στρατιωτικών για τους υπαξιωματικούς, μουσικούς και στρατιώτες. Όλες οι αιτήσεις νυμφεύσεως υποβάλλονταν δια της υπηρεσιακής οδού και αναφορών, όπως αυτές ορίζονταν στα άρθρα του κανονισμού. Για την έγκριση της νύμφευσης, στην αίτηση του ενδιαφερομένου απαιτούνταν τα παρακάτω δικαιολογητικά:

Επίσημο αποδεικτικό βάπτισης, όπου αναγραφόταν η ημερομηνία γέννησης και η θρησκεία της προς σύζευξη γυναικός.

Επίσημο αποδεικτικό εξαίρετης διαγωγής αυτής.

Επίσημη πιστοποίηση συγκατάθεσης των γονέων ή κηδεμόνων σε περίπτωση ανηλικότητας και πιστοποιητικό θανάτου των γονέων στην περίπτωση που αυτοί είχαν αποβιώσει.

Επίσημη διομολόγηση προικοδότησης αυτής.

Από τις 24 Σεπτεμβρίου 1879 και διά Β.Δ. ο ενδιαφερόμενος αξιωματικός όφειλε να υποβάλει απόδειξη ότι διαθέτει επιπλέον ετήσιο εισόδημα 4.000 δραχμών, πέραν των ετήσιων αποδοχών του, προερχόμενο είτε από δική του περιουσία είτε από προίκα της μέλλουσας συζύγου. Εάν επρόκειτο να νυμφευθεί θυγατέρα αξιωματικού ή ανθυπασπιστού, το ποσό αυτό ανέρχονταν στο ήμισυ, ήτοι 2.000 δραχμές.

Στην περίπτωση αίτησης άδειας νυμφεύσεως υπαξιωματικού, μουσικού ή στρατιώτη, ο διοικητής του λόχου έπρεπε να επισυνάψει και το φύλλο μητρώου του αιτούμενου την έγκριση, με σημειωμένες όλες τις ποινές του. Ο διοικητής του τάγματος υπέβαλε τις αιτήσεις νυμφεύσεως στο Υπουργείο Στρατιωτικών όταν:

[1410] Στο ίδιο, σ. 551-552.

α) Η εξαίρετη διαγωγή και η συγκατάθεση των γονέων της υποψηφίας συζύγου ήταν αδιαμφισβήτητη.

β) Εάν η διομολόγηση της προικοδότησης, η πατρική περιουσία ή ο μισθός του στρατιωτικού παρείχαν εγγύηση επαρκών πόρων και αξιοπρεπούς διαβίωσης.

γ) Εάν το ομόθρησκο επέτρεπε την σύζευξη των ενδιαφερομένων, σύμφωνα με τους κανόνες της εκκλησίας.

δ) Εάν ο αριθμός των εγγάμων υπαξιωματικών, μουσικών και στρατιωτών δεν υπερέβαινε τον καθορισμένο από τις σχετικές διατάξεις.

Στην αναφορά του προς το Υπουργείο Στρατιωτικών, ο διοικητής του τάγματος επισύναπτε επιπλέον, για τους αξιωματικούς ή ανθυπασπιστές, το φύλλο ηθών και ικανοτήτων του τελευταίου έτους, και για τους υπαξιωματικούς μουσικούς και στρατιώτες τον αριθμητικό πίνακα των εγγάμων ομοιόβαθμών τους στο τάγμα. Κατόπιν έγκρισης της αίτησης, ο διοικητής εξέδιδε γραπτή άδεια νυμφεύσεως, την οποία την κοινοποιούσε και διά της ημερησίας διαταγής.[1411]

Στις γενικές διατάξεις του άρθρου 236 του κεφαλαίου ΜΘ΄ του κανονισμού σημειώνεται ότι κάθε άτομο της στρατιωτικής ιεραρχίας έπαυε να διατελεί μέρος του Σώματος που ανήκε κατόπιν μετάθεσης από ένα σε άλλο αυθύπαρκτο Σώμα, ή διά της εξόδου από τον Στρατό, η οποία ενεργούνταν με τους εξής τρόπους:

Με άφεση, με μετάθεση σε αποστρατεία, κατόπιν λιποταξίας, κατόπιν δικαστικής απόφασης, εκδημία[1412]

Η μετάθεση αξιωματικού ή ανθυπασπιστή από ένα αυθύπαρκτο Σώμα σε άλλο, γινόταν μόνο με Βασιλικό Διάταγμα. Τα έγγραφα του μετατιθέμενου αξιωματικού ή ανθυπασπιστή που αποστέλλονταν στην νέα μονάδα ήταν:

α) Κατάσταση ηθών και ικανοτήτων του τελευταίου έτους.

β) Επιτομή του βιβλίου ποινών με τις ποινές που υπέστη ο μετατιθέμενος.

γ) Κατάσταση νυμφεύσεως, στην περίπτωση που ο μετατιθέμενος ήταν έγγαμος.

[1411] Στο ίδιο, σ. 553-560.

[1412] Στο ίδιο, σ. 561.

δ)Κατάσταση αρχαιότης και υπηρεσιών, η οποία περιλάμβανε την ημερομηνία κατάταξης, τις προαγωγές, τις εκστρατείες και μάχες που συμμετείχε, τα παράσημα που τυχόν έλαβε.

ε)Το φύλλο μισθοδοσίας.

Η μετάθεση υπαξιωματικών, μουσικών και στρατιωτών, γινόταν κατόπιν αίτησης των ιδίων και αναφοράς του διοικητή του λόχου προς τον διοικητή του τάγματος, στην οποία επισυνάπτονταν το φύλλο μητρώου, το φύλλο ποινών και ο λογαριασμός κατάθεσης του ενδιαφερομένου. Η αναφορά του ενδιαφερόμενου για την μετάθεση, διαβιβαζόταν από το διοικητή του τάγματος στον έτερο διοικητή με αίτημα την συναίνεσή του ώστε αυτή να πραγματοποιηθεί. Η πραγματοποίηση της μετάθεσης του υπαξιωματικού, μουσικού ή στρατιώτη, γινόταν κατόπιν συνεννόησης των διοικητών των δύο των ταγμάτων. Στο νέο τάγμα διαβιβάζονταν τα εξής έγγραφα του μετατιθέμενου υπαξιωματικού, μουσικού ή στρατιώτη:

α) Το φύλλο μητρώου με την ακριβή εποχή κατάταξης και των προαγωγών (εάν ήταν υπαξιωματικός).

β) Το φύλλο ποινών.

γ) Το φυλλάδιο ιματισμού, με κλεισμένο τον λογαριασμό κατάθεσης.

δ) Το φύλλο μισθοτροφοδοσίας.

Μετάθεση υπαξιωματικού, μουσικού ή στρατιώτη σε σώμα άλλου «συστήματος» (όπλου), επιτρεπόταν μόνο μετά από έγκριση του Υπουργείου Στρατιωτικών.

Όλες οι μεταθέσεις κοινοποιούνταν με ημερήσια διαταγή, λογιζόμενη από την 1η του επόμενου μήνα. Την μετάθεση στον λόχο απομάχων των υπαξιωματικών, μουσικών ή στρατιωτών, αποφάσιζε και διέταζε μόνο το Υπουργείο Στρατιωτικών, κατόπιν πρότασης του διοικητή του τάγματος. [1413]

Η διαγωγή των υπαξιωματικών, μουσικών και στρατιωτών αναγράφονταν στο φύλλο μητρώου και διακρίνονταν σε πέντε κατηγορίες:

α) Εξαίρετη, εάν δεν είχε υποστεί καμία ποινή, είτε δύο ή τρεις εκ των πιο ελαφρών ποινών.

β) Άμεμπτη, εάν είχε υποστεί επαναλαμβανόμενες ποινές, βαρύτερες λόγω παρεκτροπών, που δεν υπερέβαιναν όμως την απλή φυλάκιση.

[1413] Στο ίδιο, σ. 561- 565.

γ) Καλή, εάν είχε υποστεί πολλές ποινές που υπερέβαιναν την απλή φυλάκιση, εξαιτίας επανειλημμένων παρεκτροπών, παραπτωμάτων εξευτελιστικών της στρατιωτικής αξιοπρέπειας, προερχόμενα από την ροπή προς την μέθη και τα παίγνια.

δ) Μέτρια, εάν οι συνεχείς αυστηρές ποινές δεν συνέτιζαν το άτομο από τις κακές έξεις, ή εάν καταδικάσθηκε με δικαστική απόφαση σε ποινή που δεν υπερέβαινε την φυλάκιση.

ε) Κακή, εάν εξαιτίας κακών έξεων και ροπών του επιβλήθηκαν οι αυστηρότερες ποινές της δικαιοδοσίας του διοικητή του τάγματος, ανώτερης αρχής ή εάν καταδικάσθηκε με δικαστική απόφαση σε ποινή που υπερέβαινε την φυλάκιση. [1414]

Κατά την άφιξη αντιστράτηγου Γενικού Επιθεωρητή στον στρατώνα, αποστέλλονταν στο κατάλυμά του φρουρά 30 στρατιωτών με έναν τυμπανιστή, ανάλογο αριθμό υπαξιωματικών υπό υπολοχαγό επικεφαλής. Στην περίπτωση που ο Επιθεωρητής ήταν υποστράτηγος, η φρουρά αποτελούνταν από 25 στρατιώτες, έναν τυμπανιστή, ανάλογο αριθμό υπαξιωματικών υπό ανθυπολοχαγό επικεφαλής. Η Επιθεώρηση αφορούσε την πειθαρχία, την εκπαίδευση, την οικονομία και την συνολική υπηρεσία του τάγματος. [1415]

Η επιθεώρηση διαρκούσε πέραν της μίας ημέρας. Η λεπτομερής επιθεώρηση γινόταν σε παράταξη, όπου το τάγμα έφερε την μικρή στολή. Κατά την η υποδοχή του επιθεωρητή, το τάγμα παρουσίαζε όπλα. Εάν ο επιθεωρητής είχε βαθμό αντιστράτηγου, οι τυμπανιστές και μουσικοί σήμαιναν το προβλεπόμενο ήχημα. Εάν είχε βαθμό υποστράτηγου έμεναν έτοιμοι προς την σήμανση. Μετά τον χαιρετισμό του διοικητή διά της σπάθης και της αναφοράς του, ο επιθεωρητής διάβαινε κατά μήκος των παρατεταγμένων τμημάτων. Εάν ο επιθεωρητής είχε βαθμό αντιστράτηγου, η σημαία απέδιδε τον προβλεπόμενο χαιρετισμό. [1416]

Κατά την λεπτομερή επιθεώρηση, επιθεωρούνταν και οι μουσικοί. Κατά διαταγή του διοικητού λόχου εναπόθεταν τον σάκο τους στην γη και ο επιθεωρητής έλεγχε εάν διέθεταν τα προβλεπόμενα σκεύη και την κατάστασή τους. Ο επιθεωρητής έλεγχε και την σωματική τους κατάσταση όλων των επιθεωρούμενων.[1417]

[1414] Στο ίδιο, σ. 568-570.

[1415] Στο ίδιο, σ. 591-592, 596.

[1416] Στο ίδιο, σ. 597-598.

[1417] Στο ίδιο, σ. 605.

Μετά το πέρας της επιθεώρησης ακολουθούσε παρέλαση του τάγματος ενώπιον του επιθεωρητή. [1418]

Η επιθεώρηση συνεχιζόταν τις επόμενες ημέρες ώστε να ελεγχθούν όλα όσα αφορούσαν την υπηρεσία. Την τελευταία ημέρα το τάγμα παρατάσσονταν με την μεγάλη στολή ώστε ο επιθεωρητής να βεβαιωθεί για την κατάσταση της μεγάλης στολής των υπαξιωματικών, μουσικών και στρατιωτών και για την εφαρμογή των παρατηρήσεων και τροποποιήσεων που υποδείχθηκαν. Μετά το πέρας της επιθεώρησης ακολουθούσε παρέλαση του τάγματος ενώπιον του επιθεωρητή.[1419]

Η ώρα αναχώρησης ενός τάγματος Πεζικού από πόλη ή φρούριο καθορίζονταν από τον διοικητή. Μία ώρα πριν την αναχώρηση ο σαλπιγκτής ή τυμπανιστής της φρουράς του τάγματος προσκαλούσε σε σύναξη με τους υπόλοιπους κελευστικούς μουσικούς στον καθορισμένο χώρο. Υπό τις εντολές του υπασπιστή, σημαίνονταν η φόρτωση των σκευών στα υποζύγια ή τις άμαξες και οι λόχοι προετοιμάζονταν για την εκκίνηση. Ένα τέταρτο της ώρας πριν την εκκίνηση όλοι οι κελευστικοί μουσικοί σήμαιναν το ήχημα της σύναξης. Η εκκίνηση γινόταν με τους ήχους της μπάντας ή των τυμπάνων. Μετά την έξοδο και απομάκρυνση του τάγματος από την πόλη, με διαταγή του διοικητή η μουσική έπαυε. Με το ήχημα της «παύσης» οι αξιωματικοί έθεταν το ξίφος στην θήκη και οι υπαξιωματικού αφαιρούσαν τις λόγχες από τα όπλα τους. Οι τυμπανιστές ή σαλπιγκτές βάδιζαν ως τμήμα. Μετά το ήχημα της «παύσης» οι τυμπανιστές κρεμούσαν τα τύμπανα από το αριστερό ώμο, οι σαλπιγκτές τις σάλπιγγες και οι μουσικοί έθεταν τα μουσικά όργανα στις θήκες τους. Η πορεία του τάγματος συνεχιζόταν με την επίβλεψη του διοικητή για τον ρυθμό του βαδίσματος και την έκταση του βήματος, ώστε να μην προκύψει αραίωση μεταξύ των τμημάτων της φάλαγγας. Την επίβλεψη της πορείας είχε και ο υποδιοικητής του τάγματος, τοποθετημένος στην ουρά της πορείας, ο οποίος ειδοποιούσε τον διοικητή με ήχημα για την ανάγκη βράχυνσης ή διακοπής της πορείας. Για τον λόγο αυτό, ένας εκ των κελευστικών μουσικών βάδιζε όπισθεν του διοικητή του τάγματος στην κεφαλή της πορείας και ένας άλλος στην ουρά της πορείας παρά του υποδιοικητή. Τα υποζύγια έπονταν. Κατά την διάβαση στενών περασμάτων το τάγμα βράδυνε τον ρυθμό βάδισης. Στην περίπτωση μικρής αραίωσης της φάλαγγας ο

[1418] Στο ίδιο, σ. 608.

[1419] Στο ίδιο, 625-626.

υποδιοικητής ενημέρωνε τον διοικητή με το σάλπισμα «προσοχή». Εάν η αραίωση ήταν μεγάλη, ο υποδιοικητής έδινε διαταγή για το ήχημα «αλτ». Μετά την αποκατάσταση των γραμμών της πορείας, ο υποδιοικητής έδινε εντολή για το σάλπισμα «προχώρησις» και ο διοικητής διέταζε για την βάδιση με τον συνήθη ρυθμό (βήμα βάδην 110 bpm). Τα ηχήματα ειδοποίησης του διοικητή, επαναλαμβάνονταν δύο φορές με μικρή χρονική απόσταση του πρώτου από το δεύτερο. Σε περίπτωση πορείας σε ανώμαλο έδαφος, που εγκυμονούσε τον κίνδυνο να μην ακουστούν τα ηχήματα, αυτά μεταδίδονταν και προφορικά από αξιωματικό του λόχου στον επόμενο, ώστε να βεβαιωθεί η μετάδοσή τους. Η στιγμιαία παύση της πορείας διατάσσονταν από το διοικητή του τάγματος και εκτελούνταν με ρολισμό του τυμπάνου ή σάλπισμα. Οι στρατιώτες της κεφαλής της πορείας αναπαύονταν επί των όπλων για λίγο και μετά την πύκνωση των γραμμών εκκινούσαν με το ήχημα «βήμα βραδύ» (80 bpm). Εκτός από τις μικρές παύσεις, γινόταν διάλειμμα της πορείας διάρκειας πέντε έως δέκα λεπτών. Μεγάλα διαλείμματα μιας ώρας γινόταν στο μέσον της πορείας και αναλόγως των περιστάσεων. Οι σαλπιγκτές της κεφαλής και της ουράς του τάγματος αποτελούσαν μέρος της φρουράς του διοικητή και υποδιοικητή. Τελευταία στάση του τάγματος γινόταν λίγο πριν την άφιξη στον τόπο προορισμού. Κατά την εμφάνιση άλλου Σώματος σε πορεία, γινόταν αναγνώριση από τον υπασπιστή, οι αξιωματικοί έβγαζαν τα ξίφη, οι στρατιώτες τοποθετούσαν τις λόγχες, οι γραμμές πύκνωναν και οι κελευστικοί μουσικοί ηχούσαν τον βηματισμό. Κατά την συνάντηση και τα δύο Σώματα έφεραν τον οπλισμό τους. Εάν ήταν του ίδιου όπλου, συνέχιζαν την πορεία τους στα δεξιά της οδού. Εάν η οδός διέλευσης ήταν στενή, το ένα Σώμα στεκόταν ώσπου να διέλθει το άλλο. Εάν το ένα σώμα ανήκε στο Πεζικού και το δεύτερο στο Ιππικό, τότε Ιππικό στεκόταν και ανέμενε την διέλευση του Πεζικού Σώματος. [1420]

Κατά την άφιξη σε σταθμό διανυκτέρευσης ή διημέρευσης ο υπασπιστής τοποθετούσε την φρουρά συμπεριλαμβανομένου ενός κελευστικού μουσικού, ενώ ο διοικητής διέταζε την μεταφορά της Σημαίας στο κατάλυμά του συνοδεία ενός ουλαμού και προπορευόμενης της μπάντας.[1421]

[1420] Στο ίδιο, σ. 641-653.

[1421] Στο ίδιο, σ. 656-658.

Στις περιπτώσεις που δεν υπήρχε στρατώνας για να διανυκτερεύσει το τάγμα, οι άνδρες διανυκτέρευαν σε οικήματα ιδιωτών. Εάν η παρασκευή συσσιτίου δεν ήταν εφικτή κατά λόχο, τότε αυτό παρασκευαζόταν κατά μικρές ομάδες ανδρών (ενωμοτίες) και ο ιδιώτης ήταν υποχρεωμένος να τους παρέχει τα μαγειρικά σκεύη.[1422]

Για την σήμανση του «ανακλητικού», οι σαλπιγκτές ή τυμπανιστές συγκεντρώνονταν στο κατάλυμα του διοικητή και με την συνοδεία του υπασπιστή διέρχονταν από τα σημεία που αυτός τους υποδείκνυε. Κατόπιν διαχωρίζονταν για να σημάνουν το «ανακλητικό» στον δικό τους λόχο. Σε φρουρούμενη πόλη, οι κελευστικοί μουσικοί του διερχόμενου τάγματος, ενώνονταν με αυτούς της φρουράς της πόλης που στάθμευαν και σήμαιναν το ανακλητικό στην καθορισμένη από τον φρούραρχο πλατεία. Κατόπιν επέστρεφαν στον δικό τους λόχο.[1423]

Οι επιβληθείσες ποινές σε αξιωματικούς, υπαξιωματικούς μουσικούς ή στρατιώτες πριν την εκκίνηση της πορεία ενός τάγματος διακόπτονταν και συνέχιζαν εκ νέου στον τόπο προορισμού, ενώ κάθε ποινή που επιβάλλονταν κατά την πορεία, αναβάλλονταν έως την άφιξη στον προκαθορισμένο τόπο. Εάν το είδος του παραπτώματος, ή η διασάλευση της πειθαρχία στο τάγμα απαιτούσε την εξακολούθηση αυστηρής φυλάκισης, τότε αυτή επιβάλλονταν και κατά την πορεία του τάγματος υπό τους εξής όρους:

Αν ο τιμωρηθείς με φυλάκιση ήταν αξιωματικός, τίθετο υπό την εποπτεία του προπορευόμενου του τάγματος υπολοχαγού και του αφαιρούνταν το ξίφος. Κατά την άφιξη του τάγματος σε σταθμό διανυκτέρευσης, τίθετο υπό φύλαξη φρουρού στο κατάλυμά του. Οι τιμωρημένοι με αυστηρή φυλάκιση υπαξιωματικοί, μουσικοί και στρατιώτες τίθεντο υπό την εποπτεία του δεσμοφύλακα και γινόταν αφαίρεση του ξίφους, της λόγχης και του πυραίθου του όπλου τους. Στον σταθμό διανυκτέρευσης ή διημέρευσης κρατούνταν στην φυλακή της φρουράς. Τροφή τους παρέχονταν κατά την πορεία αλλά όχι κατά την στάθμευση του τάγματος. [1424]

Σε περίπτωση που το τάγμα όφειλε να αποστείλει δύναμη εκτός της έδρας του, συστήνονταν απόσπασμα λόχου, διλοχίας, ουλαμού ή και ημιτάγματος. Ο επικεφαλής του αποσπάσματος,

---

[1422] Στο ίδιο, σ. 665-666.

[1423] Στο ίδιο, σ. 668.

[1424] Στο ίδιο, σ. 670-671.

ανεξαρτήτως βαθμού, ήταν υπόλογος για την τάξη κατά την πορεία, την επισταθμία και την φρουρά του αποσπάσματος.

Ο αποσπασματάρχης και για την εκτέλεση της υπηρεσίας, την εκπαίδευση και την πειθαρχία, είχε την δικαιοδοσία του διοικητή τάγματος. Κατά την αναχώρηση του αποσπάσματος εφοδιαζόταν με τις απαραίτητες διαταγές για την αποστολή του, τις οδηγίες για ζητήματα λογιστικής και παραλάμβανε χρηματική προκαταβολή για τις ανάγκες του αποσπάσματος και θεωρούσε το φύλλο πορείας για την αναχώρηση.

Η ασφαλής πορεία του αποσπάσματος γινόταν με την τοποθέτηση τμημάτων προπορείας, οπισθοπορείας και πλευροπορείας. Κάθε δεκαήμερο το αποσπασμένο τμήμα ενημέρωνε το τάγμα με κατάσταση δύναμης των αξιωματικών, υπαξιωματικών, μουσικών και στρατιωτών, την καθημερινή υπηρεσία που εκτελούσαν και τυχόν μεταβολές.

Στο τέλος κάθε μήνα ο αποσπασματάρχης απέστελλε στο τάγμα τον οικονομικό απολογισμό εξόδων, την πρόοδο στα στρατιωτικά γυμνάσια και καταστάσεις ποινών. Εκτός των περιοδικών καταστάσεων ο αποσπασματάρχης όφειλε να ενημερώνει το τάγμα άμεσα για κάθε έκτακτο συμβάν. Κατά την επάνοδο του αποσπάσματος γινόταν η επιθεώρησή του από το διοικητή του τάγματος και θεώρηση του φύλλου πορείας για την άφιξη. [1425]

Κάθε τάγμα Πεζικού ήταν δυνατό να διαθέσει τμήματα ως συνοδεία τιμής, συνοδεία φυλακισμένων και φρουρά παραπομπής.[1426]

Στρατιωτική Μουσική Πυροβολικού (1881)

Η καταργηθείσα Στρατιωτική Μουσική του Πυροβολικού (1880), πιθανότατα μετά την επιστράτευση του Ιουλίου του 1880, συγκροτήθηκε εκ νέου. Τον Αύγουστο του 1881, συμμετείχε σε συναυλία στην πλατεία Συντάγματος, υπό τον Αρχιμουσικό Ιωσήφ Καίσαρη, «εκτελέσασα λίαν επιτυχώς μεταξύ των άλλων τεμαχίων ωραίον μωσαϊκόν εκ του “Χορού των μεταμφιεσμένων” συναρμολογηθέν υπό του ιδίου».[1427]

[1425] Στο ίδιο, σ. 672-678.

[1426] Στο ίδιο, σ. 679-683.

[1427] Εφ. *Παλιγγενεσία*, αρ. 5123, Αθήνα 7/8/1881, σ. 3.

Οργανισμός του Ενεργού Στρατού (1882)

Με Β.Δ. της 7ης Απριλίου έληξε η επιστράτευση που είχε κηρυχθεί το 1880. Τα σώματα διατήρησαν την προτέρα σύνθεσή τους μέχρι τις 22 Ιουνίου και την ψήφιση του Νόμου ΑΛΖ΄ «περί οργανισμού του ενεργού στρατού». Με τον Νόμο αυτό καθιερώθηκε η κατάταξη αποκλειστικά *εθελοντών* στα τάγματα Ευζώνων, στην Χωροφυλακή και στην Στρατιωτική Μουσική. Ο νόμος προέβλεπε ότι οι εθελοντές μουσικοί αναλάμβαναν διετή υποχρέωση θητείας με τους βαθμούς α΄, β΄, γ΄, και δ΄ τάξεως, αναλόγως των ικανοτήτων τους. Ως Αρχιμουσικοί μπορούσαν να καταταγούν «οι διαπρέποντες επί μουσική ικανότητι» μετά από πρόταση επιτροπής και την ανάλογη δοκιμασία (εξέταση).

Με τον ίδιο Νόμο οι Στρατιωτικές Μουσικές αυξήθηκαν κατά μία και αριθμούσαν τις οκτώ. Η Ειδική Μουσική της φρουράς Αθηνών διατήρησε την δύναμη των 57 μουσικών, ενώ οι υπόλοιπες επτά απαρτίστηκαν από 36 μουσικούς των τεσσάρων τάξεων α΄, β΄, γ΄, και δ΄. Σύμφωνα με το άρθρο 33 των ειδικών διατάξεων του Νόμου, «Οι πλεονάσοντες αρχιμουσικοί, μέχρις ου χηρεύσωσι θέσεις αρχιμουσικού, ίνα καταλάβωσι αυτάς, θέλουσι αποτελέσει μέρος εις τας υπό του παρόντος Νόμου οριζομένας μουσικάς καθ' υπέρβασιν της οργανικής δυνάμεως αυτών».[1428]

[1428] ΦΕΚ 57Α΄/28 Ιουνίου 1882, σ. 258-260, 271.

Πίνακας 90. Σύνθεση των Στρατιωτικών Μουσικών, 1882

Στρατιωτικαί Μουσικαί	
Υπολοχαγός Επιθεωρητής	1
Άθροισις	1
Σύνθεσις της μιας Μουσικής	
Αρχιμουσικός	1
Μουσικοί Ι τάξεως	12
Μουσικοί ΙΙ »	12
Μουσικοί ΙΙΙ »	12
Μουσικοί ΙV »	10
Μαθητευόμενοι	10
Άθροισις	57
Σύνθεσις μιας μουσικής εκ των υπό του νόμου οριζομένων επτά	
Αρχιμουσικός	1
Μουσικοί Ι τάξεως	4
Μουσικοί ΙΙ »	6
Μουσικοί ΙΙ »	8
Μουσικοί ΙV »	12
Μαθητευόμενοι	5
Άθροισις	36

Η συνολική δύναμη των μουσικών ανέρχονταν στους 310 άνδρες.

Προαγωγή του Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών (1882)

Με Β.Δ. της 29ης Οκτωβρίου 1882, ο Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Christian Welker προήχθη στον βαθμό του Υπολοχαγού.

«ΔΙΑΤΑΓΜΑ

Περί προβιβασμού Επιθεωρητού Στρατιωτικών

Μουσικών

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Α΄

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει του Ημετέρου Υπουργού των Στρατιωτικών απεφασίσαμεν και διατάσσομεν

Προβιβάζομεν

Υπολοχαγόν Επιθεωρητήν των Στρατιωτικών Μουσικών, τον εν τη θέσει ταύτη διατελούντα Ανθυπολοχαγόν Βέκλερ Χριστιανόν.

Εις τον αυτόν Υπουργόν ανατίθεμεν την εκτέλεσιν και δημοσίευσιν του παρόντος Διατάγματος.

Αθήνα 29 8βρίου 1882

ΓΕΩΡΓΙΟΣ

Ο Υπουργός των Στρατιωτικών

ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ» [1429]

[1429] ΦΕΚ 150Α΄/29 Οκτωβρίου 1882, σ. 970.

Αρίθμηση και υπαγωγή Στρατιωτικών Μουσικών (1882)

Οι Μουσικές του Πεζικού είχαν λάβει αρίθμηση ανεξάρτητα από το τάγμα υπαγωγής τους. Η Μουσική του Πυροβολικού έδρευε στην Αθήνα και αρχιμουσικός της ήταν ο Ιωσήφ Καίσαρης. Τον Ιούλιο του 1882 πραγματοποίησε συναυλία στην πλατεία Συντάγματος με το έργο Aida του Verdi. «Άριστα εξετέλεσε χθες εν τη πλατεία του Συντάγματος η υπό τον κ. Καίσαρην μουσικήν του πυροβολικού ολόκληρον την Αϊδά, εφ ω και εχειροκροτήθη μετά το πέρας υπό των παρισταμένων φιλομούσων». [1430]

Σύμφωνα με έγγραφο του Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών Υπολοχαγού Christian Welker, οι στρατιωτικές μουσικές του Πεζικού της Φρουράς Αθηνών ήταν δύο και υπάγονταν στο 3ο Γενικό Αρχηγείο Αθηνών (Πίνακας 91).

Πίνακας 91. Αρίθμηση και υπαγωγή Στρατιωτικών Μουσικών, 1882

Στρατιωτικές Μουσικές	Αρίθμηση	Έδρα	Παρατηρήσεις
ΣΜΣ Φρουράς Αθηνών	1η Μουσική	Αθήνα	υπαγόταν στο Γ΄ Γενικό Αρχηγείο
ΣΜΣ 14ου Τάγματος Πεζικού [1431]	2η Μουσική	Αθήνα	υπαγόταν στο Γ΄ Γενικό Αρχηγείο
ΣΜΣ 12ου Τάγματος Πεζικού	3η Μουσική	Μεσολόγγι	υπαγόταν στο Β΄ Γενικό Αρχηγείο
ΣΜΣ 13ου Τάγματος Πεζικού	5η Μουσική	Κέρκυρα	υπαγόταν στο Β΄ Αρχηγείο[1432]
ΣΜΣ 8ου Τάγματος Πεζικού	(άγνωστη)	Χαλκίδα	υπαγόταν στο Γ΄ Γενικό Αρχηγείο Αθηνών και αρχιμουσικός της ήταν ο Κωνσταντίνος Γουβέλης.[1433]
ΣΜΣ 18ου Τάγματος Πεζικού	(άγνωστη)	Βόλος	αρχιμουσικός της ήταν ο Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος[1434]
ΣΜΣ 10ου Τάγματος Πεζικού	(άγνωστη)	Λάρισα	υπαγόταν στο Α΄ Γενικό Αρχηγείο και αρχιμουσικός της ήταν ο Lukas Kappelmaier[1435]
ΣΜΣ Πυροβολικού (έδρα Αθήνα)	(άγνωστη)	Αθήνα	αρχιμουσικός της ήταν ο Ιωσήφ Καίσαρης[1436]

[1430] Εφ. *Παλιγγενεσία*, αρ. 5415, Αθήνα 16/7/1882, σ. 2.

[1431] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 1018, Έγγραφα αρ.5007, 13623 και Φύλλο Μητρώου μουσικού του 14 ΤΠ, 20/3/1884.

[1432] Στο ίδιο, Έγγραφο 14310.

[1433] Στο ίδιο, Έγγραφο 2910.

[1434] Στο ίδιο, Έγγραφο 7194.

[1435] Στο ίδιο, Έγγραφο 3579.

[1436] Στο ίδιο, Έγγραφο 13685.

Ηχήματα διά σύριγγος (1884)

Στις 26 Μαρτίου το Υπουργείο Στρατιωτικών ενέκρινε την χρήση της σύριγγας (σφυρίχτρας), ως βοηθητικού μέσου σήμανσης ηχημάτων σε αντικατάσταση της σάλπιγγας, στις περιπτώσεις κατά τις οποίες το στράτευμα ήθελε να αποκρύψει την παρουσία του και τις κινήσεις του. Για τον καθορισμό των ηχημάτων συγκροτήθηκε τριμελής επιτροπή, αποτελούμενη από τον Ταγματάρχη Μηχανικού Νικόλαο Τσαμαδό ως πρόεδρο, τον Λοχαγό Πεζικού Σπυρίδωνα Ταμβακά και τον Ίλαρχο Νικόλαο Ι. Αντωνιάδη ως μέλη. Ως συνεργό μέλος συμμετείχε ο Αρχιμουσικός του Πυροβολικού Ιωσήφ Καίσαρης. Τα ηχήματα, τα οποία εγκρίθηκαν για την σύριγγα, ήταν της προσοχής, του halt (στάσεως), της προχωρήσεως, της υποχωρήσεως και της συστάσεως (συνάξεως παρά τω ιππικώ).

Τη σύριγγα έφεραν οι λοχαγοί του Πεζικού, του Μηχανικού, οι ίλαρχοι και οι κατώτεροι αξιωματικοί αυτών των σωμάτων. Στο πεδίο της μάχης η χρήση της γινόταν μόνο από τους λοχαγούς και τους ίλαρχους ενώ σε άλλες περιστάσεις και από τους κατώτερους βαθμοφόρους.

Το μοντέλο της σύριγγας, το οποίο επιλέχθηκε «τόσον δια την στερεότηταν όσον και δια την έντασην της φωνής», ήταν το Baduel αρ. 5, 1ος τόνος. [1437]

Η προβλεπόμενη χρήση της σάλπιγγας, κατά τις πολεμικές επιχειρήσεις, γινόταν μόνο με εντολή των ανώτερων αξιωματικών και των υποδιοικητών των ταγμάτων, και αφορούσε στο πεδίο της μάχης ή πλησίον των εχθρικών δυνάμεων, σε περίπτωση που ήταν αδύνατη η εκφώνηση ή ανακοίνωση διαταγής διά της φωνής, στην παύση του πυρός, στην επίσπευση της ενέργειας των εφεδρειών, στην γενική ώθηση στο στράτευμα και στο σάλπισμα εφόδου και της προσβολής διά της λόγχης.

Στην τελευταία περίπτωση, το σάλπισμα έπρεπε να επαναληφθεί από όλες τις σάλπιγγες του τάγματος.[1438]

[1437] Στο ίδιο, Πρόκειται για έντυπη διαταγή του Υπουργείου Στρατιωτικών «περί ηχημάτων δια σύριγγος» της 26ης Μαρτίου 1884, αρ. πρωτοκόλλου 13685.

[1438] Στο ίδιο.

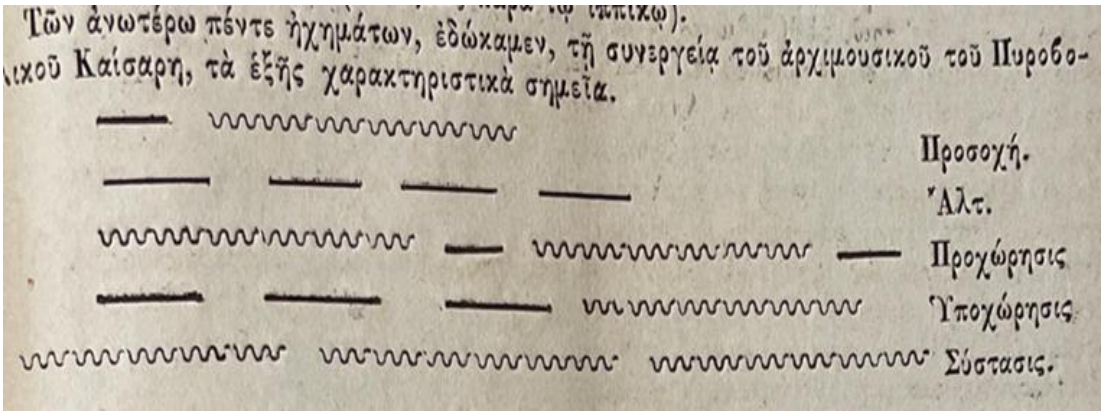

Εικόνα 19. Ηχήματα διά της σύριγγος

Πηγή: ΓΑΚ ΚΥ , ό.π., Φ. 1018-1026, έγγραφο πρωτοκόλλου αρ. πρωτοκόλλου 13685

Εκδημία Μάρκου Δεσύλλα (1884)

Στις 29 Ιουλίου απεβίωσε στο Μεσολόγγι ο Λοχαγός Μάρκος Δεσύλλα.

Στο Τύπο της εποχής σημειώνεται ότι ο Μάρκος Δεσύλλας δεν μπόρεσε να αποδεχθεί την αποστρατεία του αδελφού του Μιχαήλ την οποία έφερε βαρέως.

«Αυτόν εκήρυξαν εις αποστρατείαν, όστις ήτο υπέρτερος εμού, και αγλάϊσμα εν τω στρατώ αυτόν όστις εδικαιούτο προβιβασμόν».[1439]

Μουσική στην Σχολή Υπαξιωματικών (1884)

Το μάθημα της Φωνητικής Μουσικής εισήχθη το 1884 στο δεύτερο έτος της Προπαρασκευαστικής Σχολής Υπαξιωματικών, η οποία ήταν διετούς φοίτησης και είχε συντελεστή βαρύτητας 3.[1440]

Από το 1886, το μάθημα της Μουσικής δεν συμπεριλαμβανόταν μεταξύ των μαθημάτων της σχολής. Ο Κανονισμός του Σχολείου Υπαξιωματικών προέβλεπε την τοποθέτηση τριών σαλπιγκτών για την σήμανση των ηχημάτων κατά το ωρολόγιο πρόγραμμα της σχολής.[1441]

[1439] Εφ. Τάξις, αρ. 6, Πάτρα 16/8/1884, σ. 4.

[1440] ΦΕΚ 326Α΄/13 Αυγούστου 1884, σ. 472.

[1441] ΦΕΚ 137Α΄/31 Αυγούστου 1885, σ. 476.

Γαλλική Αποστολή (1885)

Το έτος 1885 και μετά από σύναψη σύμβασης μεταξύ Ελλάδας και Γαλλίας, αφίχθηκε στην Αθήνα Γαλλική Στρατιωτική αποστολή υπό τον Στρατηγό Vosseur η οποία και παρέμεινε για τρία χρόνια. Στην αποστολή αυτή ανατέθηκε η Διεύθυνση της Εκπαίδευσης του Ελληνικού Στρατού. Με Β.Δ. της 26 Ιουλίου 1885 τα υπάρχοντα 27 Τάγματα Πεζικού συγκρότησαν αρχικά 6 Συντάγματα Πεζικού.[1442]

Με το Β.Δ. της 27ης Σεπτεμβρίου 1885 ο ενεργός στρατός τέθηκε εκ νέου σε κατάσταση επιστράτευσης.[1443]

Με το Β.Δ. της 25ης Οκτωβρίου σχηματίστηκαν 10 Συντάγματα Πεζικού.[1444]

Αύξηση του Αριθμού των Στρατιωτικών Μουσικών (1885)

Στις 21 Δεκεμβρίου κυρώθηκε ο Νόμος ΑΤΚΓ΄ «Περί τροποποιήσεως του Νόμου ΑΛΖ΄ περί οργανισμού του στρατού» του 1882.

Ο αριθμός των Μουσικών αυξήθηκε σε ένδεκα με την ίδια σύνθεση. Η Ειδική Μουσική συνέχισε να υπάγεται στις Υπηρεσίες της Φρουράς Αθηνών. [1445]

Ο επιθεωρητής των μουσικών έφερε τον βαθμό του Λοχαγού και ο αρχιμουσικός της Μουσικής Φρουράς Αθηνών τον βαθμό του Ανθυπολοχαγού.[1446]

[1442] Χαραλάμπης, Νίδερ, ό.π., σ. 248-249.

[1443] Στο ίδιο, σ. 237.

[1444] Στο ίδιο, σ. 249.

[1445] ΦΕΚ 130Α΄/28 Δεκεμβρίου 1885, σ. 440,

[1446] Στο ίδιο, Πίνακας Η΄.

Πίνακας 92. Σύνθεση Στρατιωτικών Μουσικών, 1885

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΑΙ ΜΟΥΣΙΚΑΙ	
Βαθμός	Δύναμη
Λοχαγός επιθεωρητής των μουσικών	1
Σύνθεσις μουσικής της φρουράς Αθηνών	
Ανθυπολοχαγός αρχιμουσικός	1
Μουσικοί Ι τάξεως	12
Μουσικοί ΙΙ »	12
Μουσικοί ΙΙΙ »	12
Μουσικοί ΙV »	10
Μαθητευόμενοι	10
Το όλον	57
Σύνθεσις μιας μουσικής εκ των υπό του νόμου οριζομένων δέκα	
Αρχιμουσικός	1
Μουσικοί Ι τάξεως	4
Μουσικοί ΙΙ »	6
Μουσικοί ΙΙ »	8
Μουσικοί ΙV »	12
Μαθητευόμενοι	5
Το όλον	36

Η συνολική προβλεπόμενη δύναμη των μουσικών στις μπάντες ανέρχονταν στους 418 άνδρες.

Ο αριθμός των κελευστικών μουσικών που προβλεπόταν στα διάφορα Σώματα κατά την περίοδο ειρήνης ήταν 640 σαλπιγκτές.[1447]

[1447] Στο ίδιο, Πίνακες Α΄-ΙΑ΄.

Πίνακας 93. Κελευστικοί Μουσικοί Σωμάτων, 1885

Σώματα	Αριθμός Σωμάτων	Επιτελείο, Λοχίας Αρχισαλπιγκτής	Επιτελείο, Δεκανέας Σαλπιγκτής	Λόχοι, Ίλες,	Σαλπιγκτές ανά Λόχο, Ίλη, Πυροβολαρχία	Παρατηρήσεις	Σύνολο Σαλπιγκτών
Αρχηγεία Στρατού	3	-	-	-	-	-	-
Συντάγματα Πεζικού	10	10	-	-	-	-	-
Τάγματα Πεζικού	30	-	30	120	3	Ο ένας α΄ τάξεως	390
Τάγματα Ευζώνων	8	-	8	32	3	Ο ένας α΄ τάξεως	104
Συντάγματα Ιππικού	3	-	3	12	3	Έφιπποι, ο ένας α΄ τάξεως	39
Συντάγματα Πυροβολικού	3	3	-	-	-	Έφιπποι, ο ένας α΄ τάξεως	3
Ορειβατικές Πυροβολαρχίες		-	-	9	3	Ο ένας α΄ τάξεως	27
Πεδινές Πυροβολαρχίες		-	-	8	3	Ο ένας α΄ τάξεως	24
Ορειβατική Πυροβολαρχία Διαλυμένων πυροβόλων		-	-	1	3	Έφιπποι, ο ένας α΄ τάξεως	3
Ουλαμός Ελατών		-	-	1	2	-	4
Οπλοστάσιο/ Λόχος Τεχνιτών		-	-	1	3	-	3
Οπλοστάσιο/ Πυροτεχνουργείο		-	-	1	1	-	1
Σύνταγμα Μηχανικού	1	1	-	-	-	-	1
Τάγματα Μηχανικού	2	-	2	10	3	Ο ένας α΄ τάξεως	32
Πυροσβεστικός Λόχος	1	-	-	1	3	-	3
Λόχοι Νοσοκόμων	2	-	-	-	3	-	6
Σύνολο		14	43		-	-	640

Με τον Νόμο ΑΣΠΖ΄ της 12ης Νοεμβρίου 1885 διατέθηκε πίστωση 50.000 δραχμών για την αγορά μουσικών οργάνων.[1448]

Προϋπολογισμός Υπουργείου Στρατιωτικών (1886)

Σύμφωνα με τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Στρατιωτικών χρήσης 1886, για την προμήθεια σαλπίγγων και μουσικών οργάνων της μπάντας δαπανήθηκε το ποσό των 15.00 δραχμών.

Η δύναμη των Μουσικών των δέκα συνταγμάτων και αυτής της Φρουράς Αθηνών ανερχόταν στους 418 άνδρες και η δύναμη των κελευστικών μουσικών στους 599.

Η συνολική δύναμη των σαλπιγκτών και μουσικών ανερχόταν στους 1017 άνδρες (Πίνακας 94).[1449]

Πίνακας 94. Δύναμη σαλπιγκτών και μουσικών, 1886

Σώματα	Σαλπιγκτές και Μουσικοί
Μηχανικό	33
Πυροβολικό και Οπλοστάσιο	65
Ιππικό	39
Πεζικό και Εύζωνοι	456
Νοσοκόμοι	6
Επιθεώρηση Μουσικής	1
Μουσική Φρουράς Αθηνών	57
Μουσικές Συνταγμάτων (10)	360
Σύνολο	1017

[1448] Χαραλάμπης, Νίδερ, ό.π., σ. 259.

[1449] Αναλυτικοί πίνακες των εξόδων του Υπουργείου των Στρατιωτικών διά την χρήσιν 1866, σ. ρνε΄, ρνστ΄, ρξη, https://hdl.handle.net/20.500.14199/20174225, (τελευταία πρόσβαση 21/5/2026)

Εκδημία του Michael Mangel (1887)

Στις 31 Ιανουαρίου 1887 απεβίωσε ο επί σειρά ετών αρχιμουσικός, Διευθυντής και Επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών Michael Mangel. Η πληροφορία του θανάτου του Michael Mangel δημοσιεύτηκε στο Τύπο της εποχής. Η κηδεία του έγινε την 1η Φεβρουαρίου με στρατιωτικές τιμές.

«Την πρωίαν της χθες αθορύβος εσβέννυτο εν τη επί της οδού Μαινάνδρου οικία του ο τελευταίος εν Ελλάδι φιλέλλην του αγώνος, ο Ούγγρος την πατρίδα, αλλ' Έλλην την καρδίαν ΜΙΧΑΗΛ ΜΑΓΓΕΛ. Γεννηθείς το 1801 ο Μάγγελ ήτο ηλικίας 86 ετών. Εις Ελλάδα κατήλθε νεώτατος τω 1821, υπηρέτησε δε υπό τον Φαβιέρον. Μετέσχε της εν Χαϊδαρίω μάχης, όπου και επληγώθη κατά την κεφαλήν διά ξίφους τούρκου ιππέως. Την ουλήν ταύτην έφερε καταφανή επί του άνω μέρους του μετώπου. Εκτός δ' αυτής έφερε και δύο άλλας, εις το γόνυ και τον πόδα. Ο Μάγγελ ήτο μουσικός άριστος. Μετά το τέλος της επαναστάσεως αυτώ ανατέθη η διοργάνωσις των στρατιωτικών μουσικών εν Ελλάδι. Προς τούτοις ήτο πολυγλωσσότατος, λαλών επτά γλώσσας. Μέχρις εσχάτων ο Μάγγελ διετέλει επιθεωρητής των στρατιωτικών μουσικών, έφερε δε τον βαθμόν του ταγματάρχου, αριστείον του Αγώνος και τον σταυρόν του Σωτήρος. Η κηδεία αυτού εγένετο σήμερον μετά της νενομισμένης στρατιωτικής πομπής την 10 π.μ.».[1450]

Ο Michael Mangel είχε αναφέρει κατ' επανάληψη ότι ακολούθησε τον πατέρα του «παις έτι ων» το 1821 στην Ελλάδα. Εάν είχε γεννηθεί το 1801, η ηλικία του κατά το έτος έλευσης του θα ήταν τα 20 χρόνια. Σε αυτή την ηλικία δεν μπορούσε να θεωρηθεί «παις».

Τροποποίηση του Νόμου του Οργανισμού Ενεργού Στρατού (1887)

Με τον Νόμο ΑΦΛΓ΄ της 28ης Μαΐου επήλθε τροποποίηση του οργανισμού του ενεργού στρατού. Οι Στρατιωτικές Μουσικές παρέμειναν ένδεκα τον αριθμό, εκ των οποίων οι εννέα διατήρησαν την δύναμη των 36 ανδρών. Οι έτερες δύο αποτέλεσαν τις Μουσικές των συνταγμάτων του Πεζικού και του Πυροβολικού που έδρευαν στην Αθήνα, με δύναμη 58 ανδρών εκάστη.[1451]

[1450] Εφ. *Η Σημαία,* αρ. 187, Αθήνα 1/2/1887, σ. 2. Πρβλ. Εφ. *Νέα Εφημερίς*, αρ. 32, Αθήνα 1/2//1887, σ. 2.

[1451] ΦΕΚ 153 Α΄/17 Ιουνίου 1887, σ. 576.

Η συνολική δύναμη των μουσικών ανέρχονταν στου 440 άνδρες (Πίνακας 95).[1452]

Πίνακας 95. Σύνθεση Στρατιωτικών Μουσικών, 1887

Βαθμός	Δύναμις
Λοχαγός επιθεωρητής των μουσικών	1
Σύνθεσις μιας μουσικής εκ των υπό του νόμου οριζομένων δύω	
Ανθυπολοχαγός αρχιμουσικός	1
Ανθυπασπιστής »	1
Μουσικοί I τάξεως	12
» II »	12
» III »	12
» IV »	10
Μαθητευόμενοι	10
Το όλον	58
Σύνθεσις μιας μουσικής εκ των υπό του νόμου οριζομένων εννέα	
Αρχιμουσικός	1
Μουσικοί I τάξεως	4
» II »	6
» III »	8
» IV »	12
Μαθητευόμενοι	5
Το όλον	36

Η δύναμη των κελευστικών μουσικών σύμφωνα με τον Νόμο ΑΦΛΓ΄ μειώθηκε συνεπεία της μείωσης του αριθμού των λόχων κατά ένα. Στα επιτελεία των συνταγμάτων ο αρχισαλπιγκτής

[1452] Στο ίδιο, Πίνακας Η΄, σ. 596.

είχε τον βαθμό του επιλοχία ή λοχία. Τοποθετήθηκαν σαλπιγκτές στον λόχο Τηλεγραφητών (Πίνακας 96). [1453]

Πίνακας 96. Κελευστικοί Μουσικοί Σωμάτων, 1887

Σώματα	Αριθμός Σωμάτων	Επιτελείο, Επιλοχίας ή Λοχίας Δορυσαλπιγκτής	Επιτελείο Δεκανέας Σαλπιγκτής	Λόχοι, Ίλες, Πυροβολαρχίες	Σαλπιγκτές ανά Λόχο, Ίλη, Πυροβολαρχία	Παρατηρήσεις	Σύνολο Σαλπιγκτών
Συντάγματα Πεζικού	10	10	-	-	-	-	-
Τάγματα Πεζικού	30	-	30	90	3	Ο ένας α΄ τάξεως	300
Τάγματα Ευζώνων	8	-	8	24	3	Ο ένας α΄ τάξεως	72
Συντάγματα Ιππικού	3	3		12	3	Έφιπποι, ο ένας α΄ τάξεως	39
Συντάγματα Πυροβολικού	3	3	3	-	-	Έφιπποι	6
Πυροβολαρχίες	-	-	-	20	3	Έφιπποι πλην των πεδινών πυροβολαρχιών, ο ένας α΄ τάξεως	60
Οπλοστάσιο/ Λόχος Τεχνιτών		-	-	1	3	-	3
Λόχος επισκευής σκευών Πυροβολικού		-	-	1	2	-	2

[1453] Στο ίδιο, σ. 578-602.

Σύνταγμα Μηχανικού	1	1		-	-	-	1
Τάγματα Μηχανικού	2	-	2	9	3	Ο ένας α΄ τάξεως	29
Λόχος Τηλεγραφητών	1				3		3
Λόχος Πυροσβεστικός	1	-	-	1	3	Ο ένας α΄ τάξεως	3
Λόχοι Νοσοκόμων	2	-	-	-	3	-	6
Σύνολο		17	43				524

Περί καταργήσεως των Στρατιωτικών Μουσικών Φρουράς (1887)

Προς εκτέλεση του Νόμου ΑΦΛΓ΄ εκδόθηκε Β.Δ. στις 28 Ιουνίου 1887 σύμφωνα με το οποίο οι Στρατιωτικές Μουσικές των Φρουρών καταργήθηκαν και επανασυστάθηκαν υπαγόμενες στα δέκα συντάγματα του Πεζικού και σε ένα του Πυροβολικού.

«Άρθρον 1ον

Άπαντα τα συντάγματα του πεζικού και εν των του πυροβολικού έχουσιν ιδίαν μουσικήν, αι δε μουσικαί των φρουρών καταργούνται και το υπάρχον προσωπικόν αυτών θέλει αποτελέσει τας των συνταγμάτων μουσικάς, ων η σύνθεσις εμφαίνεται εν τω υπό στοιχ. Η΄ τω προσαρτημένω εις τον ανωτέρω νόμον.

Άρθρον 2ον

Εκατέρα των μουσικών, των εχουσών διάφορον των λοιπών εννέα σύνθεσιν, τοποθετείται εις σύνταγμα πεζικού και εδρεύον εν Αθήναις».[1454]

Με την υπ’ αρ. 40510 διαταγή του ΥΣ τοποθετήθηκαν δύο ευάριθμες Στρατιωτικές Μουσικές στην Αθήνα, η μία υπαγόμενη στο 7ο σύνταγμα Πεζικού και η άλλη στο 2ο σύνταγμα Πυροβολικού, ενώ οι υπόλοιπες ανά μία στις φρουρές Άρτας, Βόλου, Κέρκυρας, Λάρισας, Χαλκίδας και Ναυπλίου στα συντάγματα Πεζικού 2ο, 4ο, 5ο, 8ο, 9ο και 10ο. Τα υπόλοιπα

[1454] ΦΕΚ 178Α΄/4 Ιουλίου 1887, σ. 709.

συντάγματα Πεζικού διατάχθηκαν να μεριμνήσουν για την ταχεία συγκρότηση της οικείας Στρατιωτικής Μουσικής.[1455]

Υπενθυμίζεται ότι κατά τα προηγούμενα έτη οι Στρατιωτικές Μουσικές, εκτός από το Τάγμα προσκολλήσεως, υπάγονταν για υπηρεσιακά θέματα στον Συνταγματάρχη Φρούραρχο της εκάστοτε φρουράς.

Περί κατατάξεως μαθητευομένων μουσικών (1887)

Στις 28 Ιουνίου 1887 εκδόθηκε Β.Δ. που καθόριζε τα κριτήρια κατάταξη μαθητευομένων μουσικών στο στράτευμα. Σύμφωνα με αυτό, οι υποψήφιοι έπρεπε να έχουν ηλικία από 14 έως 18 έτη, ανεπίληπτη διαγωγή, λευκό ποινικό μητρώο και την γραπτή συγκατάθεση γονέα ή κηδεμόνα. Ο υποψήφιος προς κατάταξη μαθητευόμενος μουσικός έπρεπε να υποβάλλει αναφορά προς τον διοικητή του συντάγματος, στου οποίου την Μουσική ήθελε να καταταγεί προσκομίζοντας τα παραπάνω δικαιολογητικά κυρωμένα από δημόσιες αρχές. Πριν την κατάταξή τους, οι υποψήφιοι θα έπρεπε να υποβληθούν σε ιατρική εξέταση από τον ιατρό του συντάγματος και για τις μουσικές τους ικανότητες στην οργανική μουσική από τον αρχιμουσικό του, ο οποίος κατόπιν υποχρεούτο να υποβάλλει σχετική έγγραφη γνωμοδότηση στην διοίκηση του συντάγματος. Για τους μαθητευόμενους μουσικούς δε προβλεπόταν συγκεκριμένος χρόνος θητείας. Ωστόσο ο χρόνος υπηρεσίας λογιζόταν από την συμπλήρωση του 18ου έτους της ηλικίας τους και εντεύθεν, οπότε και μπορούσαν να καταταγούν ως εθελοντές μουσικοί 4ης τάξεως. Οι μαθητευόμενοι μουσικοί έφεραν την στολή του σώματος στο οποίο κατατάσσονταν και υπόκειντο στους κανονισμούς της υπηρεσίας των στρατιωτών. Η απόλυση των μαθητευομένων μουσικών από την υπηρεσία γινόταν με διαταγή του Υπουργού Στρατιωτικών για λόγους κακής διαγωγής, αδικαιολόγητης απουσίας άνω των 15 ημερών, οκνηρίας, καθώς και στην περίπτωση αδυναμίας μάθησης της μουσικής μετά από έγγραφη γνωμοδότηση του αρχιμουσικού. Η απόλυση ήταν δυνατή και κατόπιν έγγραφης αίτησης του γονέα ή κηδεμόνα.

[1455] Κ. Δημητρακόπουλος, Δημοσθένης Κατσώρης, *Ιστορικόν Υπόμνημα περί του Οργανισμού του Τακτικού Στρατού της Ελλάδος,* τεύχ. Β΄, Υπουργείο Στρατιωτικών, Αθήνα 1912, σ. 18.

Με το διάταγμα αυτό, καταργήθηκε το προηγούμενο όμοιο της 7ης Μαΐου 1883.[1456]

Περί του βαυαρικού παρασήμου του Christian Welker (1887)

Τον Ιούλιο του 1887 ο Αντιβασιλέας της Βαυαρίας παρασημοφόρησε τον Επιθεωρητή των Στρατιωτικών Μουσικών Christian Welker με το παράσημο των Ιπποτών Α΄ τάξεως του Τάγματος του Αγίου Μιχαήλ. Με Β.Δ. της 10ης Ιουλίου ο ρηθείς Βέλκερ κλήθηκε να δεχθεί να φέρει το παράσημο αυτό.[1457]

Περί προβιβασμού στον βαθμό του Αρχιμουσικού (1887)

Την 1η Αυγούστου εκδόθηκε Β.Δ. το οποίο όριζε την διαδικασία και τα απαιτούμενα προσόντα προαγωγής στον βαθμό του αρχιμουσικού. Σύμφωνα με το διάταγμα οι κενές (χηρεύουσες) θέσεις αρχιμουσικών συμπληρώνονταν από μουσικούς α΄ τάξεως μετά από πρόταση των οικείων σχηματισμών προς το Υπουργείο Στρατιωτικών και μετά από εξετάσεις ενώπιον τριμελούς επιτροπής αποτελούμενης από ανώτερο αξιωματικό ως πρόεδρο, και μέλη τον επιθεωρητή των Στρατιωτικών Μουσικών και αξιωματικό αρχιμουσικό. Οι υποψήφιοι αρχιμουσικοί θα έπρεπε να έχουν συμπληρώσει κατά το ελάχιστο ένα χρόνο ευδόκιμης υπηρεσίας στο βαθμό τους, να διαθέτουν επαρκείς θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις στην μουσική. Θα έπρεπε επίσης να γνωρίζουν τους κανονισμούς της εσωτερικής υπηρεσίας και των ασκήσεων ως προς τα καθήκοντα του αρχιμουσικού και να πληρούν ορισμένες διατάξεις προγενέστερου περί προαγωγών νόμου. Επιτυχών υποψήφιος αρχιμουσικός θεωρείτο αυτός που επιτύγχανε βαθμολογία 7/10 επί όλων των αντικειμένων εξέτασης και 8/10 επί της μουσικής, ήτοι ενοργάνωση, διεύθυνση και διδασκαλία στρατιωτικής μπάντας. Οι αποτυχόντες υποψήφιοι αρχιμουσικοί είχαν δικαίωμα να εξεταστούν εκ νέου, μετά την πάροδο ενός έτους, εφόσον προέκυπταν χηρεύουσες θέσεις αρχιμουσικών.

Παρατίθενται τα άρθρα του Β.Δ.

[1456] ΦΕΚ 183Α΄/7 Ιουλίου 1887. σ. 733-734.

[1457] ΦΕΚ 189Α΄/14 Ιουλίου 1887, σ. 753.

«Άρθρον 1

Αι χηρεύουσαι θέσεις αρχιμουσικών (ανθυπασπιστών) εν τω στρατώ πληρούνται διά προοβιβασμού μουσικών α΄ τάξεως ευδοκιμησάντων εις τας προς τούτο εξετάσεις ενώπιον τριμελούς επιτροπής, αποτελούμενης εξ ενός ανωτέρου αξιωματικού ως προέδρου, του επιθεωρητού των μουσικών και ενός αξιωματικού αρχιμουσικού ως μελών.

Άρθρον 2

Οι διά τον βαθμόν του αρχιμουσικού υποψήφιοι μουσικοί α΄ τάξεως απαιτείται

α΄) Να έχωσιν ενιαύσιον τουλάχιστον ευδόκιμον υπηρεσίαν μουσικού α΄ τάξεως.

β΄) Να ώσιν εγκρατείς της τέχνης της μουσικής θεωρητικώς τε και πρακτικώς, ώστε να διανέμωσιν οιονδήποτε τεμάχιον μουσικής, και ικανοί να διευθύνωσι στρατιωτικήν μουσικήν και να διδάσκωσι μουσικούς.

γ΄) Να ώσι κάτοχοι των κανονισμών της εσωτερικής υπηρεσίας και των ασκήσεων καθ' όσον αφορά εις τα καθήκοντα του αρχιμουσικού.

δ΄) Να έχωσι τας υπό των εδαφίων α΄, β΄, ζ΄, και η΄ του άρθρου 13 του Β. διατάγματος της 16 Οκτωβρίου 1861 περί εκτελέσεως του περί προβιβασμών νόμου οριζομένας γνώσεις και ιδιότητας.

Άρθρον 3

Χηρευούσης θέσεως αρχιμουσικού, ο Υπουργός των στρατιωτικών διατάσσει την εις αυτόν υποβολήν προτάσεων υποψηφίων προβιβασμού εις τον βαθμόν αυτόν. Προς τούτο, έκαστος των διοικητών των συνταγμάτων, λαμβάνων την γνώμην του αρχιμουσικού του συντάγματος και του επιθεωρητού των μουσικών, προτείνει δι' αναφοράς, υποβαλλομένης εις τον Υπουργόν των Στρατιωτικών, τον κατά μείζονα όρον κεκτημένος τας διά του ανωτέρου άρθρου ορισθείσας γνώσεις και ιδιότητας, επισυνάπτων εν αυτή και αντίγραφον του μητρώου του προτεινομένου με αναγεγραμμένας τας ποινάς, ας υπέστη καθ' όλην την διάρκειαν της εν τω στρατώ υπηρεσίας αυτού. Η περί προτάσεως υποψηφίου διά τον βαθμόν του υποψηφίου αναφορά του διοικητού συντάγματος δέον να σαφηνίζη διακεκριμένως τας τε γνώσεις και τας ηθικάς, διανοητικάς, τεχνικάς, και περί την υπηρεσίαν και τον χαρακτήρα ιδιότητας του προτεινομένου.

Άρθρον 4

Ο Υπουργός των Στρατιωτικών, λαβών τας προτάσεις των διοικητών των συνταγμάτων και εξετάσας τας προς υποστήριξιν εκάστου των υποψηφίων προτεινομένας γνώσεις και ιδιότητας, διατάσσει την σύστασιν της εξεταστικής επιτροπής και της ενώπιον ταύτης παρουσίασιν προς εξέτασιν των προταθέντων υποψηφίων εκείνων μόνον, οίτινες, κατά τας υποβληθείσας αυτή προτάσεις κέκτηνται άπαντα τα προς τούτο προσόντα, και την μη παραδοχήν των λοιπών διά λόγους δεόντως ητιολογημένους εν τη αυτή διαταγή. Ο υπουργός των Στρατιωτικών αποστέλλει τω προέδρω της επιτροπής τας υποβληθείσας αυτώ αναφοράς υπό των συνταγμάτων μετά των εν αυταίς συνημμένων, τας αφορώσας μόνον εκείνους των υποψηφίων, οίτινες διετάχθησαν να παρουσιασθώσι προς εξέτασιν.

Άρθρον 5

Οι υποψήφιοι διά τον βαθμόν του αρχιμουσικού εξετάζονται εις τας διά του άρθρου 2 ορίζόμενα αντικείμενα, αι δε εξετάσεις ενεργούνται κατά τας ορισθησομένας οδηγίας προς εκτέλεσιν του παρόντος υπό του επί των Στρατιωτικών Υπουργού.

Οι κατά τας εξετάσεις ευδοκιμήσαντες καταγράφονται εις πίνακα κατά τάξιν ικανότητος, δεικνυομένης δι’ αριθμών. Ουδείς δε θεωρείται επιτυχών εις τας εξετάσεις, εάν μη λάβη τουλάχιστον 7[10 του ανωτάτου όρου της ικανότητος εις άπαντα τα εξετασθέντα αντικείμενα και τα 8]10 ιδία του ανωτάτου όρου της περί την μουσικήν ικανότητος.

Άρθρον 6

Μετά το πέρας των εξετάσεων ο πρόεδρος της επιτροπής υποβάλλει τον πίνακα των εξετασθέντων μεθ’ όλων των σχετικών εγγράφων εις τον επί των Στρατιωτικών Υπουργόν, όστις κυρεί αυτόν και κοινοποιεί τα ονόματα των εις τας εξετάσεις επιτυχόντων εις τα σώματα των οποίων οι εξετασθέντες μουσικοί αποτελούσι μέρος.

Άρθρον 7

Προς πλήρωσιν των χηρευουσών θέσεων αρχιμουσικού προβιβάζονται οι εν τω κεκυρωμένω πινάκι εγγεγραμμένοι κατά την εν αυτώ σειράν εγγραφής των.

Άρθρον 8

Ο παρά του Υπουργού των Στρατιωτικών κυρωθείς πίναξ υποψηφίων προβιβασμού διά τον βαθμόν του αρχιμουσικού ισχύει επί εν έτος, μετά την λήξιν του οποίου οι εν αυτώ

εγγεγραμμένοι και μη προβιβασθέντες εξετάζονται εκ νέου, προκειμένης πληρώσεως χηρευουσών θέσεων, μετά των προταθησομένων υποψηφίων.

Άρθρον 9

Πάσα διάταξις αντικειμένη εις το παρόν καταργείται.

Εις τον αυτόν Υπουργόν ανατιθέμεθα την δημοσίευσιν και εκτέλεσιν του παρόντος διατάγματος. Εν Αθήναις τη 1 Αυγούστου 1887

Εν ονόματι του Βασιλέως

Χ. ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ, Π. ΜΑΝΕΤΑΣ, Κ. ΛΟΜΒΑΡΔΟΣ

Δ.Σ. ΒΟΥΛΠΙΩΤΗΣ, Γ.Ν. ΘΕΟΤΟΚΗΣ, Σ. ΔΡΑΓΟΥΜΗΣ

Ο Υπουργός των Στρατιωτικών

Χ. ΤΡΙΚΟΥΠΗΣ».[1458]

Αμοιβή ανακατάταξης (1887)

Με την υπ' αρ. 76471 της 31ης Δεκεμβρίου, οι μουσικοί 1ης και 2ης τάξεως υπήχθησαν στις διατάξεις νόμου περί χρηματικής αμοιβής ανακατάταξης, αντίστοιχης αυτής του επιλοχία και του λοχία.[1459]

Προαγωγές μουσικών (1888)

Στις 28 Ιανουαρίου προήχθησαν στον βαθμό του ανθυπασπιστή αρχιμουσικού οι μουσικοί α΄ τάξης Σπυρίδων Καίσαρης, Ιωάννης Ριζαρδέλης και Αθανάσιος Γιοχάλας. [1460]

Εικοσιπενταετηρίδα Βασιλέως Γεωργίου Α΄ (1888)

Τον Οκτώβριο του 1888 πραγματοποιήθηκαν εορταστικές εκδηλώσεις για την επέτειο της συμπλήρωσης εικοσιπέντε ετών από την άφιξη του βασιλιά Γεωργίου Α΄ στην Ελλάδα, την αποπεράτωση και παράδοση στο κράτος του Ζαππείου Μεγάρου (δωρεάς του Ευαγγέλη

[1458] ΦΕΚ 222Α΄/13 Αυγούστου 1887, σ. 927-928.

[1459] Δημητρακόπουλος, Κατσιώρης, ό.π., σ. 91.

[1460] ΦΕΚ 148Α΄/9 Ιουνίου 1888, σ. 850.

Ζάππα), την έναρξη της Δ΄ Ολυμπιάδας και την έκθεση ελληνικών βιομηχανικών, γεωργικών και άλλων προϊόντων.

Οι εορτασμοί διήρκησαν επί πενθημέρου, από τις 18 έως τις 23 Οκτωβρίου 1888. Στις 20 Οκτωβρίου και μετά την κήρυξη της έναρξης των Δ΄ Ολυμπιακών αγώνων στο Ζάππειο Μέγαρο από τον Γεώργιο Α΄, τις αντιφωνήσεις του Κωνσταντίνου Ζάππα και Στέφανου Δραγούμη, οι εορτές συνεχίστηκαν με μουσική εκδήλωση υπό τον Αρχιμουσικό της Στρατιωτικής Μουσικής φρουράς Αθηνών Andreas Seiller και την συμμετοχή 230 στρατιωτικών μουσικών.[1461]

Σύμφωνα με άλλη πηγή, για την εορτή αυτή συγκεντρώθηκαν όλοι οι στρατιωτικοί μουσικοί του κράτους, ακόμη και αυτοί της Φρουράς Κέρκυρας, ανερχόμενοι συνολικά στους 275 άνδρες.[1462]

Το πρόγραμμα των μουσικών αγώνων της Δ΄ Ολυμπιάδας, κλήθηκαν από τον Μάρτιο του ίδιου έτους να συντάξουν οι στρατιωτικοί αρχιμουσικοί Christian Welker, Andreas Seiller, Georg Geidenberger και ο αγνώστων άλλων στοιχείων E. Troize.[1463]

Προϋπολογισμός (1889)

Σύμφωνα με τον πίνακα εξόδων του Υπουργείου Στρατιωτικών του 1899, οι Στρατιωτικές Μουσικές παρέμεναν ένδεκα, ήτοι δέκα του Πεζικού και μία του Πυροβολικού. Η συνολική δύναμη μουσικών και σαλπιγκτών ανερχόταν στους 1038 άνδρες. [1464]

Σύμφωνα με το Β.Δ. της 4ης Αυγούστου, το οργανοποιείο εξακολουθούσε να υφίσταται στον Λόχο Τεχνιτών του Οπλοστασίου.[1465]

[1461] Τρύφων Ευαγγελίδης, *Τα μετά τον Όθωνα,* Φέξης, Αθήνα, 1898, σ. 655.

[1462] Εφ. *Ανατολικός Αστήρ,* αρ. 2, Κωνσταντινούπολη 12/10/1888, σ. 11.

[1463] Εφ. *Ώρα*, αρ. 485, Αθήνα 7/3/1888, σ. 1-2.

[1464] Αναλυτικοί πίνακες των εξόδων του Υπουργείου των Στρατιωτικών διά την χρήσιν 1889, σ. 108, 115, 118, https://hdl.handle.net/20.500.14199/20264608, (τελευταία πρόσβαση 23/5/2026).

[1465] Δημητρακόπουλος, Κατσιώρης, ό.π., σ. 27.

Δημόσιες Τελετές και Βασιλικές Εορτές (1889)

Με Β.Δ. της 14ης Μαΐου καθορίστηκαν τρεις δημόσιες τελετές, ήτοι κατά την 1η Ιανουαρίου για την έλευση του νέου έτους, την 25η Μαρτίου για την επέτειο της Εθνικής Ανεξαρτησίας και την 23η Απριλίου για την ονομαστική εορτή του βασιλιά Γεώργιου Α΄. Οι λοιπές βασιλικές εορτές τελούντο στα Ανάκτορα όπως αυτές καθορίζονταν από το βασιλικό Αυλαρχείο.[1466]

Έφεδροι μουσικοί (1890)

Με την υπ' αρ. 7914 διαταγής του Υπ. Στρατιωτικών της 14ης Φεβρουαρίου, οι μεταβαίνοντες στην εφεδρεία μουσικοί, εγγράφονταν στον ειδικό έλεγχο (κατάλογο) Α΄ των στρατολογικών γραφείων. Στο ευρετήριο των Σωμάτων τοποθετούνταν μετά τους υπαξιωματικούς μουσικούς και πριν από τους σαλπιγκτές. [1467]

Προαγωγές των Georg Geidenberger και Ιωσήφ Καίσαρη (1890)

Με Β.Δ. της 6ης Ιουνίου ο Ανθυπασπιστής Αρχιμουσικός Georg Geidenberger προήχθη στον βαθμό του ανθυπολοχαγού αρχιμουσικού κατ' αρχαιότητα και παράλληλα διορίστηκε ως διδάσκαλος μουσικής στην Σχολή Ευελπίδων. Με το ίδιο διάταγμα ο Ανθυπασπιστής Αρχιμουσικός του Πυροβολικού Ιωσήφ Καίσαρης προήχθη κατ' εκλογήν στον βαθμό του ανθυπολοχαγού.[1468]

Κατάργηση δέκα Στρατιωτικών Μουσικών (1893)

Στις 21 Φεβρουαρίου και με τον Νόμο ΒΡΟΣΤ΄ επήλθε τροποποίηση του οργανισμού του ενεργού στρατού. Σύμφωνα με αυτόν, καταργήθηκαν δέκα Στρατιωτικές Μουσικές και διατηρήθηκε μόνο αυτή της Φρουράς Αθηνών στην οποία τοποθετήθηκαν δύο Ανθυπολοχαγοί Αρχιμουσικοί, ένας Ανθυπασπιστής Αρχιμουσικός, ενώ οι τέσσερις τάξεις των μουσικών αριθμούσαν από δεκαπέντε άνδρες εκάστη.

[1466] ΦΕΚ 126Α΄/15 Μαΐου 1889, σ.575.

[1467]Δημητρακόπουλος, Κατσιώρης, ό.π., σ. 28.

[1468] ΦΕΚ 132Α΄/7 Ιουνίου 1890, σ. 540

Πίνακας 97. Μουσική Φρουράς Αθηνών, 1893

Βαθμός	Δύναμις
Λοχαγός επιθεωρητής μουσικών[1469]	1
Το όλον	1
Σύνθεσις της Μουσικής	
Ανθυπολοχαγός αρχιμουσικός 1ος	1
» » 2ος	1
Ανθυπασπιστής αρχιμουσικός	1
Μουσικοί α΄τάξεως	15
» β΄ »	15
» γ΄ »	15
» δ΄ »	15
Μαθητευόμενοι	5
Το όλον	68

Για το προσωπικό των καταργημένων Στρατιωτικών Μουσικών ίσχυσαν τα ακόλουθα:

Οι μουσικοί που συμπλήρωναν 25 έτη υπηρεσίας έως το τέλος Φεβρουαρίου 1893 τέθηκαν αυτεπαγγέλτως σε αποστρατεία με δικαίωμα συνταξιοδότησης.

Οι αρχιμουσικοί ανθυπασπιστές που δεν συμπλήρωναν εικοσιπενταετή υπηρεσία τέθηκαν σε καθεστώς υποχρεωτικής άδειας, λαμβάνοντας τον μισθό της κανονικής άδειας, χωρίς άλλη απολαβή ή επιμίσθιο, μέχρι την συμπλήρωση του χρόνου αποστρατείας και του δικαιώματος της σύνταξής τους. Ο χρόνος της υποχρεωτικής άδειας, λογιζόταν ως χρόνος υπηρεσίας.

Οι μουσικοί οι οποίοι συμπλήρωναν εικοσαετή και πλέον υπηρεσία έως το τέλος Φεβρουαρίου 1893, απολύθηκαν λαμβάνοντας ως μηνιαία σύνταξη τα 20/25 του ελάχιστου όρου της σύνταξης του βαθμού τους, προσαυξημένη κατά 1/25 μετά το εικοστό έτος υπηρεσίας και με το δικαίωμα της μεταβίβασης αυτής στις χήρες και τα ορφανά τους.

Οι μουσικοί που είχαν συμπληρώσει 15 έτη υπηρεσίας έως το τέλος Φεβρουαρίου 1893 απολύθηκαν, λαμβάνοντας ως μηνιαία σύνταξη τα 15/25 του ελάχιστου όρου της σύνταξης του βαθμού τους, προσαυξημένη κατά 1/25 μετά το δέκατο πέμπτο έτος υπηρεσίας. Οι

[1469] Χριστιανός Βέλκερ.

μουσικοί οι οποίοι απολύθηκαν και δεν είχαν συμπληρώσει δεκαπέντε έτη υπηρεσίας, είχαν δικαίωμα στην εκ νέου κατάταξή τους ως σαλπιγκτές.[1470]

Το 1893 η δύναμη του ενεργού Στρατού μειώθηκε από τις 28.114 στις 22.667 άνδρες, ήτοι κατά 5.447 άνδρες.[1471]

Η Μουσική του Πυροβολικού πραγματοποίησε την τελευταία της συναυλία στο Ζάππειο στις 5 Μαρτίου, ανακρούοντας στο τέλος τον Εθνικό Ύμνο.

Κατά την παράδοση του ιματισμού των μουσικών στους στρατώνες εκτυλίχθηκαν δραματικές σκηνές. «Από τους απολυομένους μουσικούς εζητείτο η επιστροφή των στρατιωτικών ενδυμάτων, άτινα έφερον· τοις εζητούντο τα στρατιωτικά κομβία, τ' αμπέχονα, τα παλαιά υποδήματα, χωρίς να ερωτηθώσιν αν αυτοί οι άνθρωποι, οι ούτως αποπεμπόμενοι του στρατού, ηδύναντο να προμηθευθώσιν εκ του προχείρου έτερα ενδύματα». [1472]

Το ετήσιο κόστος για την συντήρηση όλων των Στρατιωτικών Μουσικών του κράτους ήταν 110.000 δραχμές. [1473]

Τον Φεβρουάριο του 1893, ο στρατιωτικός μουσικός Σταμούλης που υπηρετούσε στον Βόλο, αποπειράθηκε να αυτοκτονήσει διά πνιγμού στην θάλασσα. Διασώθηκε από τον λεμβούχο Παπαργύρη. Ο ίδιος ομολόγησε ότι προέβη σε αυτή την πράξη λόγω της ένδειας που βίωνε.[1474]

Στις 8 Μαρτίου απολυμένοι μουσικοί του 1ου συντάγματος Πεζικού των Αθηνών διαδήλωσαν κατά της κυβέρνησης στους δρόμους της πόλης με αποτέλεσμα να συλληφθούν από την Αστυνομία.[1475]

Μετά την απόλυσή τους πολλοί στρατιωτικοί μουσικοί συγκρότησαν μία ορχήστρα αποτελούμενη από 60 μέλη, με σκοπό να καλύψει την ανάγκη της μουσικής ακρόασης του μουσικόφιλου κοινού στην Αθήνα και σε πόλεις της περιφέρειας. Για τον λόγο αυτό συναθροίστηκαν 12 απολυμένοι μουσικοί από την μπάντα του Πυροβολικού, 6 από την

[1470] ΦΕΚ 41Α΄/24 Φεβρουαρίου 1893, σ. 210-211, Πίνακας Η΄ σ. 213.

[1471] Δημητρακόπουλος, Κατσιώρης, ό.π., σ. 177.

[1472] Εφ. *Εφημερίς*, αρ. 65, Αθήνα 6/3/1893, σ. 1-2.

[1473] Στο ίδιο.

[1474] Εφ. *Καιροί*, αρ. 1491, Αθήνα 15/2/1893, σ. 3.

[1475] Εφ. *Πρωία*, αρ. 4296, Αθήνα 9/3/1893, σ. 2.

Μουσική της Λάρισας, 5 του Ναυπλίου, 4 του Μεσολογγίου, 3 του Βόλου, 9 της Κέρκυρας και αρκετοί άλλοι απολυμένοι μουσικοί από άλλες στρατιωτικές μπάντες.[1476]

Επανασύσταση της Μουσικής του Πυροβολικού (1893)

Το Ιούνιο του ίδιου έτους η κυβέρνηση αποφάσισε την επανασύσταση της Μουσικής του Πυροβολικού, υπό τον Ιωσήφ Καίσαρη. Για την συγκρότησή της, ο νέος υπουργός Στρατιωτικών Γεώργιος Κόρπας, διέταξε την απόσπαση 20 μουσικών από την μεγάλη Μουσική της Φρουράς Αθηνών και την συμπλήρωση των κενών της θέσεων με σαλπιγκτές.[1477]

Περί ορίου ηλικίας Επιθεωρητή και Αρχιμουσικών (1893)

Σύμφωνα με τον νόμο ΑΛΣΤ΄ του 1882 τα όρια ηλικίας για τους βαθμούς των αξιωματικών είχαν ως εξής : Συνταγματάρχες το 70ό έτος, Αντισυνταγματάρχες το 68ο, Ταγματάρχες το 65ο, Λοχαγοί το 56ο, Υπολοχαγοί το 52ο, Ανθυπολοχαγοί το 50ό συμπληρωμένο για όλους.

Ο νόμος αυτός εξαιρούσε τους αξιωματικούς Υλικού Πυροβολικού, κατά το διάστημα το οποίο διατελούσαν ως επιθεωρητές των όπλων, καθώς και τον επιθεωρητή των Στρατιωτικών Μουσικών.[1478]

Με τον Νόμο ΒΡΟΕ΄ της 21ης Φεβρουαρίου 1893, τροποποιήθηκαν και αντικαταστάθηκαν διατάξεις του νόμου ΑΛΣΤ΄ του 1882 «περί ορίων ηλικίας στους διάφορους βαθμούς». Με την τροποποίηση του νόμου, εκτός από τον επιθεωρητή των Στρατιωτικών Μουσικών, εξαιρέθηκαν και οι αξιωματικοί αρχιμουσικοί της εναπομείνουσας Μουσικής της Φρουράς Αθηνών, ώστε να επιμηκυνθεί ο χρόνος παραμονής τους στην υπηρεσία.[1479]

[1476] Εφ. *Νέα Εφημερίς,* αρ. 68, Αθήνα 9/3//1893, σ. 4.

[1477] Εφ. *Επιθεώρησις,* αρ. 435, Αθήνα 5/6/1893, σ. 4.

[1478] ΦΕΚ 59Α΄/1 Ιουλίου 1882 σ. 284.

[1479] Δημητρακόπουλος, Κατσιώρης, ό.π., σ. 71.

Δημοσίευση εναντίον του Andreas Seiller (1893)

Αν και στις περισσότερες δημοσιεύσεις του Τύπου της εποχής, κατά την οποία διατελούσε ως αρχιμουσικός και μετέπειτα επιθεωρητής, οι αναφορές στο πρόσωπό Andreas Seiller του ήταν θετικές, σχεδόν κολακευτικές, εντούτοις, λίγο πριν την διάλυση των στρατιωτικών φιλαρμονικών κατά την πτώχευση του 1893, ο Seiller δέχθηκε σφοδρή επίθεση από αρθρογράφο, χωρίς πλήρες ονοματεπώνυμο και με το αρχικό «Η», κατηγορώντας τον ως αμαθή, στερούμενο επιστημονικών γνώσεων περί την μουσική, «απόφοιτο του μουσικού Τζαμίου Αθηνών», κομπογιαννίτη, μουσικοκάπηλο και κρυπτόμενο υπό λεοντή. Αφορμή για το άρθρο αυτό ήταν, κατά την θεώρηση του αρθρογράφου, η αχρεία κατάσταση στην οποία είχε περιέλθει η Μουσική της Φρουράς Αθηνών και παλαιότερα, η κατάπτωση της Μουσικής της Φρουράς Κέρκυρας κατά την θητεία του Seiller στο νησί των Φαιάκων. Στο άρθρο ο συντάκτης ανέφερε επίσης ότι «ουδέποτε αυτός εγύμνασε μουσικούς, αλλά πάντοτε εγνώριζε να επωφελήται των κόπων των άλλων, παραλαμβών τοιούτους κατηρτισμένους». Εντύπωση προκαλεί και η επίκληση μιας σειράς μουσικών έργων, τα οποία εμφανίζονταν ως συνθέσεις του Seiller, ωστόσο ο συντάκτης του άρθρου ονοματίζει επ' ακριβώς τους τίτλους των αυθεντικών έργων και τους συνθέτες τους, θέλοντας να αποδείξει ότι τα έργα του Seiller ήταν «νόθα», ότι δηλαδή τα αντέγραφε και τα παρουσίαζε ως δικά του.[1480]

Το συγκεκριμένο άρθρο δεν θα είχε προξενήσει ερωτηματικά σχετικά με την συνθετική ικανότητα του Seiller, αποδίδοντας αυτήν την επίθεση σε πιθανή εμπάθεια του συντάκτη, αν δεν συνδυαζόταν με την έκδοση και κατόπιν την ηχογράφηση του *Εμβατηρίου της Σημαίας* του Δημήτριου Διγενή, έστω σε μικρή παραλλαγή, ως σύνθεση του Andreas Seiller.

Περί κατατάξεως πρώην μουσικών ως αρχισαλπιγκτών και σαλπιγκτών (1893)

Στις 12 Μαΐου με πρόταση του Υπουργού Στρατιωτικών Γεώργιου Κόρπα εκδόθηκε Β.Δ. το οποίο όριζε τα κριτήρια κατάταξης των απολυθέντων μουσικών ως σαλπιγκτών. Σύμφωνα με το άρθρο 1 του διατάγματος, οι απολυθέντες μουσικοί α΄ τάξεως κατατάσσονταν ως επιλοχίες αρχισαλπιγκτές, οι της β΄ τάξεως ως λοχίες σαλπιγκτές, οι της γ΄ και δ΄ τάξεως ως δεκανείς σαλπιγκτές, με την προϋπόθεση ότι απολύθηκαν με εξαίρετη ή άμεμπτη διαγωγή

[1480] Εφ. *Παλιγγενεσία,* αρ. 8805, Αθήνα 1/6/1893, σ. 3.

και παιάνιζαν ένα από τα παρακάτω χάλκινα μουσικά όργανα: Κερατήτιον (κορνέτα), Φλύγελχορν, Αλτκόρν, Ευφώνιο. Προτεραιότητα για την κατάταξη είχαν οι εκτελεστές των δύο πρώτων μουσικών οργάνων. Σύμφωνα με το άρθρο 2 του ίδιου διατάγματος, οι μουσικοί θα καταλάμβαναν τις μισές θέσεις των βαθμών επιλοχιών, λοχιών και δεκανέων σαλπιγκτών στα διάφορα σώματα. Οι χηρεύουσες θέσεις δίδονταν δια προαγωγής κατά προτίμηση στους χαμηλόβαθμους μουσικούς γ΄ και δ΄ τάξεως.[1481]

Παρά την κατάργηση των δέκα Στρατιωτικών Μουσικών των συνταγμάτων, ο μουσικός ήχος συνέχισε να υφίσταται στο στράτευμα με τον δεύτερο βραχίονά της στρατιωτικής μουσικής, αυτόν της κελευστικής μουσικής των σαλπιγκτών και με την Στρατιωτική Μουσική της φρουράς Αθηνών.

Περί κεκαρμένης κόμης μουσικών (1894)

Με το Β.Δ. της 23ης Σεπτεμβρίου ορίσθηκε ότι η κόμη των μουσικών και των οπλιτών έπρεπε να είναι κεκαρμένη.[1482]

Αποστρατεία του Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών Christian Welker (1895)

Στις 20 Ιανουαρίου αποστρατεύθηκε ο Επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών Christian Welker με τον βαθμό του Ταγματάρχη Πεζικού.

Ο Christian Welker υπήρξε ο μακροβιότερος εν υπηρεσία στρατιωτικός μουσικός έχοντας υπηρετήσει συνολικά 56 χρόνια. Γεννήθηκε στην Βαυαρία το 1820. Κατετάγη για πρώτη φορά το 1834 στο Ναύπλιο σε ηλικία 14 ετών ως τυμπανιστής και υπηρέτησε για 4 έτη. Το 1843 κατετάγη εκ νέου ως εθελοντής μουσικός και έκτοτε παρέμεινε στο στράτευμα μέχρι την αποστρατεία του. Το 1878 του απονεμήθηκε ο Χρυσός Σταυρός του Σωτήρος, ενώ το 1886 και 1887 του απονεμήθηκαν τα παράσημα του Ερυθρού Αετού 4ης τάξεως του βασιλέως της

[1481] ΦΕΚ 88Α΄/12 Μαΐου 1893, σ. 425-426.

[1482] Δημητρακόπουλος, Κατσιώρης, ό.π., σ. 56.

Πρωσίας, και της 1ης τάξεως των Ιπποτών του Αγίου Μιχαήλ της Αντιβασιλείας της Βαυαρίας.[1483]

Περί πληρώσεως της θέσης Αρχιμουσικού Ανθυπασπιστή (1895)

Με τον Νόμο ΒΤΗ΄ της 14ης Ιουλίου ορίστηκε ότι την χηρεύουσα θέση του ανθυπασπιστή αρχιμουσικού της Στρατιωτικής Μουσικής θα καταλάμβανε ο αρχαιότερος εκ των διατελούντων σε αόριστη άδεια αρχιμουσικός. Μετά την εξάντληση αυτών, η θέση θα πληρώνονταν από προαχθέντες μουσικούς 1ης τάξεως.[1484]

Την θέση αυτή κατέλαβε ο Σπυρίδων Καίσαρης στις 3 Οκτωβρίου 1895.[1485]

Ο Σπυρίδων Καίσαρης διατελούσε σε αόριστη άδεια και είχε αναλάβει την διεύθυνση της Φιλαρμονικής Πειραιά το 1894.[1486]

Ολυμπιακοί Αγώνες (1896)

Κατά την διεξαγωγή των πρώτων σύγχρονων Ολυμπιακών αγώνων στην Αθήνα το 1896, καταγράφονται τρεις στρατιωτικές Μουσικές, ήτοι η Μουσική φρουράς Αθηνών, η Μουσική του Πυροβολικού και η Μουσική του Ναυτικού. Η τελετή έναρξης των αγώνων είχε προγραμματισθεί να πραγματοποιηθεί στις 25 Μαρτίου 1896, ανήμερα της εθνικής επετείου της έναρξης της Επανάστασης του 1821. Στις 24 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε γενική δοκιμή στο Παναθηναϊκό Στάδιο υπό τον συνθέτη του Ολυμπιακού Ύμνου Σπυρίδωνος Σαμάρα και την συμμετοχή 250 μουσικών και χορωδών.

«Ο ύμνος εξετελέσθη υπό των στρατιωτικών μουσικών της φρουράς, του πυροβολικού, και του ναυτικού, και των χορών της Φιλαρμονικής της Λέσχης Φιλαδελφείας, και των μουσικών σωματείων του Πειραιώς, την γενικήν διεύθυνσιν έχοντος από του ύψους της έδρας αυτού,

---

[1483] ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681Ι/11, Σημειωματάριο με αντίγραφα φύλλων μητρώων αξιωματικών μουσικής του Ελληνικού Στρατού.

[1484] ΦΕΚ 19Α΄/22 Ιουλίου 1895, σ. 1.

[1485] ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., Φύλλο Μητρώου Σπυρίδωνος Καίσαρη.

[1486] Μπαρμπάκη, ό.π., σ. 186.

του κυρίου Σαμάρα, βοηθούντος δε του κυρίου Καίσαρη και των άλλων μουσικοδιδασκάλων και αρχιμουσικών».[1487]

Την 25η Μαρτίου και ώρα 3μ.μ, κατά την είσοδο του Βασιλιά Γεωργίου του Α΄ ανακρούσθηκε ο Εθνικός Ύμνος από τις παρατεταγμένες φιλαρμονικές ορχήστρες στην κονίστρα του σταδίου. Ο βασιλιάς κήρυξε την έναρξη των αγώνων και ακολούθησε η απόδοση του Ολυμπιακού ύμνου υπό την διεύθυνση του Σπύρου Σαμάρα και εκτελεστές 350 μουσικούς, στρατιωτικούς και πολίτες, καθώς και χορωδούς.[1488]

Κατά την διάρκεια των Ολυμπιακών αγώνων η Στρατιωτική Μουσική όπως και πολιτικοί καλλιτεχνικοί σύλλογοι και φιλαρμονικές ορχήστρες πνευστών μουσικών οργάνων πραγματοποίησαν σειρά εκδηλώσεων στην πόλη των Αθηνών. Αναφέρονται χαρακτηριστικά φιλαρμονικές Κέρκυρας «Παλαιά» και « Μάντζαρος», η φιλαρμονική Αθηνών και η φιλαρμονική Πατρών [1489]

Προσόντα ανακατάταξης Οπλιτών και Σαλπιγκτών (1896)

Με Β.Δ. της 30ής Απριλίου καθορίστηκαν τα προσόντα ανακατάταξης οπλιτών και σαλπιγκτών ως εξής:

α΄) Χαρακτήρας σοβαρός, επιβλητικός, τίμιος και αξιοπρεπής.

β΄)Αγάπη προς το στρατιωτικό επάγγελμα.

γ΄) Ανάπτυξη διανοητική και σωματική ευεξία

δ΄) Ακρίβεια και ζήλος εις την εκπλήρωση του καθήκοντος

ε΄) Αποστροφή προς κάθε πλάγιο μέσον, είτε προς σκοπό προαγωγής, είτε προς επιτυχία άλλης αιτήσεως.

στ΄) Ήθη χρηστά και διαγωγή εξαίρετη ή άμεμπτη.

ζ΄) Καθαριότητα και αυστηρή κανονική τήρηση της στολής

[1487] Εφ. *Εφημερίς,* αρ. 84, Αθήνα 24/3/1896, σ. 2.

[1488] Εφ. *Εφημερίς,* αρ. 86, Αθήνα 26/3/1996, σ. 2.

[1489] Εφ. *Ακρόπολις*, αρ. 5079, Αθήνα 29/3/1896, σ. 3.

η΄) Γραμματικές γνώσεις απλής γραφής και ανάγνωσης καθώς και γνώσεις των καθηκόντων του απλού στρατιώτη και των ειδικών καθηκόντων του σαλπιγκτή.[1490]

Περί αποζημίωσης οδοιπορικών εξόδων (1896)

Με Β.Δ. της 29ης Μαΐου καθορίστηκαν οι περιπτώσεις καταβολής οδοιπορικών εξόδων του Στρατού Ξηράς, στις οποίες συμπεριλαμβάνονταν και στρατιωτικοί μουσικοί και σαλπιγκτές ως εξής:

Μετάβαση στην αλλοδαπή

Αρχιμουσικός : λαμβάνει 15 δραχμές ως ημερήσια αποζημίωση.

Υπαξιωματικός: λαμβάνει 10 δραχμές ως ημερήσια αποζημίωση.

Σαλπιγκτής : λαμβάνει 6 δραχμές ως ημερήσια αποζημίωση.

Μετάβαση στην ημεδαπή για λόγους μετάθεσης ή απόσπασης

Αρχιμουσικός : λαμβάνει 1 δραχμή ανά ταχυδρομική ώρα.

Μετάβαση για εκτέλεση υπηρεσίας ή παρουσίασης σε δικαστήριο

Αρχιμουσικός : λαμβάνει 0,75 δραχμές ανά ταχυδρομική ώρα.

Μετακίνηση διά θαλάσσης

Αρχιμουσικός: λαμβάνει το αντίτιμο του ναύλου 2ης θέσης με ατμόπλοιο και της λέμβου. Λαμβάνει 1 δραχμή για την μεταφορά επίπλων από την οικία του στην προκυμαία και τανάπαλι, και μία δραχμή για κάθε επιβίβαση και αποβίβαση. Στα λιμάνια Μεσολογγίου και Στυλίδας τα λεμβουχικά ήταν διπλάσια.

Υπαξιωματικός: Λαμβάνει το αντίτιμο του ναύλου 2ης θέσης με ατμόπλοιο.

Σαλπιγκτής: Λαμβάνει το αντίτιμο του ναύλου 3ης θέσης με ατμόπλοιο.

Μετακίνηση διά θαλάσσης και αποζημίωση ανά ημέρα πλου

Αρχιμουσικός: λαμβάνει 5 δραχμές για κάθε ημέρα πλου.

[1490] ΦΕΚ 66Α΄/18 Μαΐου 1896, σ. 1.

Μετακίνηση διά σιδηρόδρομου από τόπο σε τόπο

Αρχιμουσικός: λαμβάνει τα ναύλα 2ης θέσης, 1,5 δραχμές για την μεταφορά επίπλων από την οικία του έως τον σιδηροδρομικό σταθμό και τανάπαλι.

Υπαξιωματικός: λαμβάνει τα ναύλα 2ης θέσης.

Σαλπιγκτής: λαμβάνει τα ναύλα 3ης θέσης.

Μετάβαση προς εκτέλεση υπηρεσίας με στρατιωτικό τμήμα δια ξηράς

Αρχιμουσικός : λαμβάνει 0,75 δραχμές και 4 δραχμές για κάθε ημέρα μετακίνησης διά αγωγίων, υπερβαίνουσα τις 4 ώρες. Για πορεία λιγότερη από 4 ώρες, λαμβάνει το ήμισυ της αποζημίωσης.

Μετάβαση σε έκτακτες αποστολές

Επιθεώρηση στρατιωτικών σωμάτων

Μετακίνηση μελών οικογενείας (για τους έγγαμους)

Αρχιμουσικός: λαμβάνει 1 δραχμή ανά ταχυδρομική ώρα για μετάβαση διά ξηράς σε άλλο τόπο και για κάθε μέλος της οικογένειας. Στην περίπτωση μετάθεσης κατόπιν δικής του αίτησης, ή γενικής κίνησης του στρατεύματος ένεκα επιστράτευσης, δεν αποζημιώνεται.

Αποζημίωση παραμονής σε άλλη φρουρά

Αρχιμουσικός: λαμβάνει 2 δραχμές ημερησίως από την ημέρα άφιξης στην φρουρά μετάβασης έως την ημέρα αναχώρησης από αυτή. [1491]

Ελληνοτουρκικός Πόλεμος (1897)

Η Στρατιωτική Μουσική συμμετείχε στον Ελληνοτουρκικό Πόλεμο του 1897 με περιορισμένες δυνάμεις. Και αυτό διότι από το 1893 είχαν καταργηθεί οι φιλαρμονικές και παράλληλα δεν υφίσταντο τυμπανιστές στα τάγματα, παρά μόνο σαλπιγκτές.

[1491] ΦΕΚ 78Α΄/12 Ιουνίου 1896, σ. 258-260.

Από τα αναγραφόμενα στον Τύπο της εποχής και από αντίγραφα των φύλλων μητρώου των μουσικών, προκύπτει ότι κατά το 1897 υπήρχαν δύο στρατιωτικές φιλαρμονικές στην Αθήνα. Αυτή του 1ου Συντάγματος Πεζικού με αρχιμουσικό τον Σπυρίδωνα Καίσαρη και αυτή του 3ου Συντάγματος Πυροβολικού με αρχιμουσικό τον Ιωάννη Ριζαρδέλη. Ο Ιωσήφ Καίσαρης ήταν αρχιμουσικός της Φρουράς και Andreas Seiller Επιθεωρητής των Μουσικών.[1492]

Στις 7 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε επιθεώρηση του 1ου Συντάγματος Πεζικού από τον Διάδοχο Κωνσταντίνο. Κατά τις πρώτες νυχτερινές ώρες το σύνταγμα αναχώρησε για το μέτωπο της Θεσσαλίας (Λάρισα). Η προπομπή του συντάγματος έγινε εν μέσω ενθουσιασμού και υπό των ήχων της Μουσικής του ίδιου συντάγματος, η οποία παιάνισε το θούριο στον «Γεώργον μας». [1493]

Η Μουσική του 3ου Συντάγματος Πυροβολικού υπό τον αρχιμουσικό Ιωάννη Ριζαρδέλη κατά την διάρκεια των επιχειρήσεων είχε φτάσει έως την Λάρισα. Όπως αναφέρεται σε δημοσίευμα της εποχής, η Μουσική απώλεσε το μουσικό υλικό της (πάρτες) τα οποία λαφυραγώγησε τουρκική μπάντα και παιάνιζε στις προφυλακές «το εμβατήριο των Θερμοπυλών και άλλα ελληνικά κομμάτια». Μετά το τέλος των επιχειρήσεων, η Μουσική του 3ου Συντάγματος Πυροβολικού στάθμευσε στην περιοχή Αγίας Τριάδας, μεταξύ Θερμοπυλών και Μώλου.[1494]

Η Μουσική της Φρουράς Αθηνών (1 ΣΠ) έως τις 2 Μαΐου, δηλαδή πέντε ημέρες πριν την λήξη του πολέμου, βρισκόταν ακόμη στην Αθήνα, παρά τις παραινέσεις του Τύπου να μεταφερθεί στον Δομοκό προς ενίσχυση του ηθικού και της ψυχαγωγίας των στρατευμάτων. [1495]

Στον τύπο της εποχής, διατυπώθηκε σφοδρή κριτική για την ελλιπή προετοιμασία του στρατού αλλά και για την ισχνή παρουσία στρατιωτικών μουσικών. «Αλλά και άλλην τινά σπουδαιοτάτην έλλειψιν παρατηρούμε την οποία δεν επροσέξατε. Ο Στρατός στερείται μουσικών. Γνωρίζετε πόσο σπουδαία είναι τοιαύτη έλλειψις. Ο στρατός έχει ανάγκη να

[1492] ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681ΙΙ/3, Σημειωματάριο με αντίγραφα φύλλων μητρώων αξιωματικών μουσικής του Ελληνικού Στρατού.

[1493] Εφ. *Το Άστυ*, αρ. 2263, Αθήνα 8/3/1897, σ. 1-2. Το θούριο ήταν σύνθεση του αρχιμουσικού της Φρουράς Αθηνών Ιωσήφ Καίσαρη. Βλ. Εφ. *Πρωία*, αρ. 799, Αθήνα 11/2/1897, σ. 3.

[1494] Εφ. *Νέα Εφημερίς,* αρ. 181, Αθήνα 30/6/1897, σ. 1.

[1495] Εφ. *Εμπρός,* αρ. 171, Αθήνα 2/5/1897, σ. 1.

ενθουσιασθή, να χορέψη, να ακούση το "λιγερόν και κοπτερόν σπαθί μου". Οι αρχαίοι δεν έκαναν βήμα χωρίς άσματα και ύμνους και θούρια. Κάμετέ τον ν' αναπνεύση βαθύτερον. Κάμετε τον να μεταρσιωθή υψηλότερον. Κάμετέ τον να εννοήση ότι υπάρχει τι ανώτερον της ζωής, γλυκύτερον του ιδίου οίκου, η πατρίς. Και τούτον μόνο η μουσική δύναται να εμπνεύση εν πολέμω».[1496]

Ως μετέχοντες του πολέμου κατά την περίοδο αυτή αναφέρονται ενδεικτικά οι: Andreas Seiller,[1497] Ιωσήφ Καίσαρης,[1498] Σπυρίδων Καίσαρης,[1499] Βίκτωρ Μαυρόχης,[1500] Ιωάννης Ριζαρδέλης,[1501] Κωνσταντίνος Παναγόπουλος,[1502] Γεώργιος Καρδαμίτσης,[1503] Σωτήριος Ιατρού,[1504] Μιχαήλ Δασκαλάκης,[1505] Μιχαήλ Δασκαλάκης (του Κωνσταντίνου),[1506] Βασίλειος Κασσάρας,[1507] Κοκκόλης Υπάτιος,[1508] Σπυρίδων Μεταλληνός,[1509] Ιωάννης Ρεμπούσος,[1510] Αιμίλιος Ρομπότης,[1511] Γεώργιος Σταματόπουλος,[1512] Νικόλαος Ταραντίνος, [1513] Σωκράτης Χυτήρης. [1514]

[1496] Εφ. *Εμπρός,* αρ. 164, Αθήνα 24/4/1897, σ. 1.

[1497] *ΜΣΝΕ*, τόμ. 6, Παράρτημα «Σ», λήμμα «Σάϊλερ Ανδρέας», Αθήναι 1930, σ. 222.

[1498] *ΜΣΝΕ*, τόμ. 4, Παράρτημα «Κ», λήμμα «Καίσαρης Ιωσήφ», Αθήναι 1929, σ. 274.

[1499] Στο ίδιο, λήμμα «Καίσαρης Σπυρίδων».

[1500] Στο ίδιο, Παράρτημα «Μ», λήμμα «Μαυρόχης Βίκτωρ», σ. 658.

[1501] *ΜΣΝΕ*, τόμ. 5, Παράρτημα «Ρ», λήμμα «Ριζαρδέλης Ιωάννης», Αθήναι 1930, σ. 572.

[1502] Στο ίδιο, Παράρτημα «Π», λήμμα «Παναγόπουλος Κωνσταντίνος», σ. 471.

[1503] *ΜΣΝΕ*, τόμ. 4, Παράρτημα «Κ», λήμμα «Καρδαμίτσης Γεώργιος», Αθήναι 1929, σ. 284.

[1504] *ΜΣΝΕ*, τόμ. 3, Παράρτημα «Ι», λήμμα «Ιατρού Σωτήριος», Αθήναι 1929, σ. 609.

[1505] Στο ίδιο, Παράρτημα «Δ», λήμμα «Δασκαλάκης Μιχαήλ», σ. 182.

[1506] Στο ίδιο.

[1507] *ΜΣΝΕ*, τόμ. 4, Παράρτημα «Κ», λήμμα «Κασσάρας Βασίλειος», Αθήναι 1929, σ. 286.

[1508] Στο ίδιο, Παράρτημα «Κ», λήμμα «Κοκκόλης Υπάτιος», σ. 293.

[1509] Στο ίδιο, Παράρτημα «Μ», λήμμα «Μεταλληνός Σπυρίδων», σ. 659.

[1510] *ΜΣΝΕ*, τόμ. 5, Παράρτημα «Ρ», λήμμα «Ρεμπούσος Ιωάννης», Αθήναι 1929, σ. 571.

[1511] Στο ίδιο, σ. 573.

[1512] *ΜΣΝΕ*, τόμ. 6, Παράρτημα «Σ», λήμμα «Σταμτόπουλος Γεώργιος», Αθήναι 1930, σ. 234.

[1513] Στο ίδιο, Παράρτημα «Τ», λήμμα «Ταραντίνος Νικόλαος», Αθήναι 1930, σ. 427.

[1514] Στο ίδιο, λήμμα «Χυτήρης Σωκράτης», σ. 616-617.

Τραγικό συμβάν με εμπλεκόμενο τον Σπυρίδωνα Καίσαρη (1897)

Στις 22 Αυγούστου 1897 ο αρχιμουσικός Σπυρίδων Καίσαρης έπεσε θύμα δολοφονικής επίθεσης από τον Λοχαγό Κώστα Δημητριάδη, Βασιλικό Αντεπίτροπο του Στρατοδικείου, ο οποίος έπασχε από ψυχική νόσο. Συγκεκριμένα, προσκληθείς στην οικία του Λοχαγού μαζί με τον πυροτεχνίτη Ανθυπολοχαγό Δημήτριο Κυδώνη, και ενώ εισέρχονταν στην οικία, ο Δημητριάδης συνοδεύοντας εκ των όπισθεν τους δύο αξιωματικούς, πυροβόλησε στο κεφάλι και σκότωσε τον Κυδώνη, ενώ ο Καίσαρης δέχθηκε τρεις σφαίρες, μία στην κεφαλή, μία στην βουβωνική χώρα και μία στο μανίκι της στολής του, κατά την διάρκεια πάλης μεταξύ τους, χωρίς να τραυματίσει το χέρι του. Περίοικοι έσπευσαν σε βοήθεια και αφόπλισαν τον Δημητριάδη. Ο Σπυρίδων Καίσαρης παρέμεινε κλινήρης, άγνωστο για πόσο διάστημα, έως ότου αποθεραπεύθηκε και με την φροντίδα του αδελφού του Ιωσήφ. [1515]

Τυμπανιστές του Στρατού (1898-1899)

Ένα χρόνο μετά τον Ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897, άρχισε να επανακάμπτει σταδιακά στο στράτευμα η ειδικότητα (βαθμός) του τυμπανιστή, η οποία είχε καταργηθεί το 1861. Με Β.Δ καθορίστηκε η στολή των τυμπανιστών, η οποία ήταν όμοια να είναι με την στολή των οπλιτών του σώματος στο οποίο ανήκαν. Οι τυμπανιστές έφεραν ως διακριτικό στα περιλαίμια, τύμπανο με δύο πλήκτρα τοποθετημένα χιαστί, πεποικιλμένο με μετάξι κρόκινου ή λευκού χρώματος, ανάλογα με τα κομβία της στολής τους. Οι τυμπανιστές α΄ τάξης έφεραν μάλλινη ταινία πλάτους 0,004μ ανάλογου χρώματος, ραμμένη γύρω από το συραμμένο στο αμπέχονο περιλαίμιο. Οι δεκανείς τυμπανιστές έφεραν στις χειρίδες τους διακριτικά του βαθμού τους. Ο οπλισμός των τυμπανιστών αποτελείτο σπαθολόγχη όμοια των μουσικών και πιστόλι περίστροφο όμοιο των ελατών του Πυροβολικού.[1516]

Σε δημοσίευση εφημερίδας του 1899 με τίτλο «Οι τυμπανιστές αυξάνονται και πληθύνονται» σημειώνεται ότι «το υπουργείον εθεώρησεν, ότι ώφειλεν να έχη εις την δύναμιν των λόχων ουχί μόνον σαλπιγκτάς αλλά και τυμπανιστάς και διατάσσει ήδη τα περί τούτου».[1517]

[1515] Εφ. *Εμπρός,* αρ. 285, Αθήνα 23/8/1897, σ. 2.

[1516] ΦΕΚ 69Α΄/18 Απριλίου 1898, σ. 219.

[1517] Εφ. *Ακρόπολις,* αρ. 6177, Αθήναι 19/5/1899, σ. 1

Η εκ νέου κατάταξη τυμπανιστών στον Στρατό Ξηράς θα πρέπει να αποδοθεί πιθανώς στα συμπεράσματα των επιτελείων μετά τον ατυχή πόλεμο του 1897 και στην πολυετή απουσία στρατιωτικών φιλαρμονικών στα σώματα, ιδιαίτερα σε αυτά της περιφέρειας από το 1893, όταν και καταργήθηκαν οι στρατιωτικές φιλαρμονικές πλην αυτής της Φρουράς Αθηνών.

Επετηρίδα του Ελληνικού Στρατού – Στρατιωτική Μουσική (1898)

Σύμφωνα με τα αναγραφόμενα στην επετηρίδα του Ελληνικού Στρατού του έτους 1898, Επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών ήταν ο Λοχαγός Andreas Seiller, προαχθείς στον βαθμό αυτό στις 19 Απριλίου 1998.

Ανθυπολοχαγοί Αρχιμουσικοί ήταν οι:

Ιωσήφ Καίσαρης, γεννηθείς στις 10 Μαΐου 1845, προαχθείς στο βαθμό του Ανθυπολοχαγού Αρχιμουσικού στις 6 Ιουνίου 1890.

Ιωάννης Ριζαρδέλης, γεννηθείς στις 17 Σεπτεμβρίου 1837, προαχθείς στο βαθμό του Ανθυπολοχαγού Αρχιμουσικού στις 17 Φεβρουαρίου 1895.

Ανθυπασπιστές Αρχιμουσικοί κατά το 1898 ήταν οι ακόλουθοι:

Σπυρίδων Καίσαρης, γεννηθείς το 1855, καταταγείς ως εθελοντής στις 9 Ιουλίου 1875, προαχθείς στον βαθμό του Ανθυπασπιστή Αρχιμουσικού στις 9 Ιουνίου 1888.

Αθανάσιος Γιοχάλας, γεννηθείς το 1858, καταταγείς ως εθελοντής στις 9 Μαρτίου 1886, προαχθείς στον βαθμό του Ανθυπασπιστή Αρχιμουσικού στις 9 Ιουνίου 1888.

Ιωάννης Καρατζάς, γεννηθείς το 1846, καταταγείς ως εθελοντής στις 27 Απριλίου 1886, προαχθείς στον βαθμό του Ανθυπασπιστή Αρχιμουσικού στις 11 Απριλίου 1890.

Βίκτωρ Μαυρόχης, γεννηθείς το 1858, καταταγείς ως εθελοντής στις 27 Ιανουαρίου 1887, προαχθείς στον βαθμό του Ανθυπασπιστή Αρχιμουσικού στις 28 Ιουνίου 1891.[1518]

Ο Πρίγκιπας Γεώργιος Β΄ της Ελλάδος ως Ύπατος Αρμοστής στην Κρήτη (1898)

Στις 21 Δεκεμβρίου (νέο ημερολόγιο) ο πρίγκιπας της Ελλάδας Γεώργιος ο Β΄ αφίχθηκε στην Κρήτη ως Ύπατος Αρμοστής της νήσου και κατόπιν συμφωνίας των μεγάλων δυνάμεων με

[1518] Υπουργείο Στρατιωτικών, *Επετηρίς του Ελληνικού Στρατού 1898*, Αθήνα 1898, σ. 68, 125.

την Οθωμανική Πύλη. Στην τελετή υποδοχής στην πόλη των Χανίων, συμμετείχε και μία Στρατιωτική Μουσική, πιθανώς κάποιας εκ των προστάτιδων δυνάμεων.[1519]

Κρητική Χωροφυλακή (1899-1902)

Από το 1897 και στα πλαίσια της προσπάθειας για ειρήνευση στο νησί της Κρήτης, οι μεγάλες δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία, Γερμανία, Ρωσία, Αυστρία, Ιταλία) απέστειλαν ικανό αριθμό στρατιωτικών και ναυτικών δυνάμεων. Μετά την άφιξη του Πρίγκηπα Γεωργίου Β΄ ως Ύπατου Αρμοστή και αφού παραχωρήθηκε αυτονομία στο νησί, οι τουρκική φρουρά και το μεγαλύτερο μέρος των στρατευμάτων των Ευρωπαϊκών δυνάμεων αποχώρησαν (αρχές του 1899). Για την τήρηση της τάξης παρέμειναν ορισμένες δυνάμεις των τεσσάρων προστάτιδων δυνάμεων, τοποθετημένες σε τέσσερεις τομείς (Αγγλικός, Γαλλικός, Ρωσικός, Ιταλικός). Ο Ύπατος Αρμοστής πρίγκιπας Γεώργιος Β΄ ανέθεσε την συγκρότηση δύναμης Χωροφυλακής από γηγενείς πολίτες, στον Ιταλό Λοχαγό των Καραμπινιέρων Federico Craveri. Για την εκπαίδευση 1400 νέων γηγενών χριστιανών και μουσουλμάνων, συγκροτήθηκε σχολείο υπαξιωματικών χωροφυλάκων και η Ιταλική κυβέρνηση έστειλε επιπλέον 5 αξιωματικούς και 81 υπαξιωματικούς από το σώμα των Καραμπινιέρων προς ενίσχυση του αριθμού των εκπαιδευτών. Ανάμεσα στα διάφορα σώματα της Χωροφυλακής (έφιπποι, πεζοί, ποδηλάτες, λεμβούχοι) συγκροτήθηκε και σώμα Μουσικής. Η μπάντα της Χωροφυλακής συγκροτήθηκε με πρωτοβουλία του Ιταλού Λοχαγού Balduino Caprini, ο οποίος είχε αντικαταστήσει τον Λοχαγό Craveri στην Διοίκηση της Χωροφυλακής. Η διεύθυνση της μπάντας ανατέθηκε σε αξιωματικό των Καραμπινιέρων.[1520]

Η αποστολή των Ιταλών Καραμπινιέρων στην οργάνωση της Χωροφυλακής έληξε το 1906, οπότε και αποχώρησαν.[1521]

Την διεύθυνση της μπάντας της Χωροφυλακής ανέλαβε ο Ιταλός αρχιμουσικός Francesco Tulli, ο οποίος παρέμεινε στην Ελλάδα και πήρε την Ελληνική υπηκοότητα. Ήδη από το 1903 ο Tulli είχε αναλάβει την διεύθυνση της Φιλαρμονικής του Φιλολογικού Συλλόγου «Ο

[1519] Umberto Cav. Ancarani, *La Gendarmeria Cretese*, Tipografia Sakellarios, Atene 1903, σ. 40, 44.

[1520] Ancarani, ό.π., σ. 48-55.

[1521] Istituto del Nastro Storico fra Combattenti Decorati al V.M., *Carabinieri*, ed. Instituto di Divulgazione Storica, Roma 1955, σ. 22.

Χρυσόστομος» Χανίων. Η πρώτη εμφάνιση της φιλαρμονικής, αποτελούμενη από 35 μουσικούς, καταγράφεται το 1905. Η φιλαρμονική αυτή διατηρήθηκε έως το 1910. Ενδιάμεσα και μετά το έτος αυτό, αρκετοί μουσικοί της κατατάχθηκαν στην μπάντα της Χωροφυλακής Κρήτης. Ο Francesco Tulli μετατάχθηκε από την Χωροφυλακή στο Πεζικό ως αρχιμουσικός το 1914. [1522]

Corpo musicale della Gendarmeria.

Εικόνα 20. Η Μπάντα της Κρητικής Χωροφυλακής περί το 1900

Πηγή: Umberto Ancarani, ό.π., σ. 58

Τον Δεκέμβριο του 1902 το Διαδοχικό ζεύγος (Κωνσταντίνος-Σοφία) επισκέφθηκε την Κρήτη όπου έγινε δεκτό από τον Ύπατο Αρμοστή πρίγκηπα Γεώργιο Β΄, τις τοπικές αρχές και από τους κατοίκους της περιοχής Χανίων. Κατά την άφιξή του στο λιμάνι της Σούδας, τιμές απέδωσε λόχος της Κρητικής Χωροφυλακής και η Μουσική της. Ελατήριο για την ενθουσιώδη υποδοχή των Κρητών στους Υψηλούς επισκέπτες ήταν το αίτημα για «Ένωση» με την Ελλάδα.[1523]

[1522] Athanasios Trikoupis, *Western Music in Hellenic Communities. Musicians and Institutions*, National and Kapodistrian University of Athens, Athens, 2015, σ. 193-194.

[1523] Εφ. *Πρόνοια*, αρ. 4667, Πειραιάς 21/12/1902, σ. 1.

Εικόνα 21. Πορεία της Σχολής υπαξιωματικών της Κρητικής Χωροφυλακής

Πηγή: Umberto Ancarani, ό.π., σ. 67

Αναδιοργάνωση του Στρατεύματος (1900)

Στις 23 Μαρτίου έπαυσε η επιστράτευση του κατά ξηρά και θάλασσα στρατού που είχε κηρυχθεί το 1897 λόγω του Ελληνοτουρκικού πολέμου.[1524]

Με τον Νόμο ΒΨ΄ της 25ης Μαρτίου 1900 επήλθαν μεταβολές στην οργάνωση του στρατεύματος. Η επικράτεια αποτέλεσε μία στρατιωτική περιφέρεια και ο στρατός τέθηκε υπό μόνιμη και ενιαία διοίκηση υπό τον Γενικό Διοικητή Στρατού, ο οποίος ήταν ταυτόχρονα και ο Γενικός Επιθεωρητής Στρατού. Τα τρία Αρχηγεία Στρατού καταργήθηκαν και στην θέση τους σχηματίσθηκαν τρεις Μεραρχίες αποτελούμενες από δύο Ταξιαρχίες και άλλα υφιστάμενα σώματα.[1525]

Η Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Αθηνών παρέμενε η μόνη στρατιωτική φιλαρμονική του Στρατού Ξηράς. Για την εκτέλεση της υπηρεσίας στρατοπεδιάς και της στρατιωτικής τελετουργίας, εκ του οργανισμού τους, τα υπόλοιπα σώματα διέθεταν αδιαλείπτως κελευστικούς μουσικούς.[1526]

[1524] ΦΕΚ 69Α΄/23 Μαρτίου 1900, σ. 252.

[1525] ΦΕΚ 79Α΄/1 Απριλίου 1900, σ. 295-296.

[1526] ΦΕΚ 76Α΄/30 Μαρτίου 1900, σ. 281.

Παπάφειο Ορφανοτροφείο (1903)

Η σχέση της στρατιωτικής μουσικής με τα ορφανοτροφεία χρονολογείται από τις απαρχές της συγκρότησης του Ελληνικού Κράτους. Ιδιαίτερα την εποχή του Ιωάννη Καποδίστρια καταγράφονται ως μαθητευόμενοι στην στρατιωτική μουσική τρόφιμοι των ορφανοτροφείων Ναυπλίου, Αίγινας κ.ά. Ένας εκ των πρώτων ευεργετών του νεοσύστατου Ελληνικού Κράτους υπήρξε ο Ιωάννης Παπάφης, ο οποίος τον Δεκέμβριο του 1827 συναντήθηκε με τον Καποδίστρια στην Μάλτα, λίγο πριν την έλευση του Κυβερνήτη στην Ελλάδα, και του παρέδωσε 4.000 δίστηλα «δια να τα μεταχειρισθεί» ο Κυβερνήτης «εις έργα θεάρεστα προς βοήθειαν των δυστυχούντων».[1527]

Τα επόμενα έτη, σημαντικό ρόλο στην εκμάθηση της μουσικής διαδραμάτισαν τα ορφανοτροφεία των Αθηνών και των περιφερειακών διαμερισμάτων.

Το Παπάφειο Ορφανοτροφείο ιδρύθηκε το 1903 και το τμήμα μουσικής του «Ο Μελιτεύς» συστάθηκε το 1904. Συνδετικός κρίκος με την στρατιωτική μουσική υπήρξε ο Αρχιμουσικός της Στρατιωτικής Μουσικής και Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Μακεδονίας Θράκης Κωνσταντίνος Παναγόπουλος, ο οποίος, μετά την αποστρατεία του, από το 1929 έως το 1935, δίδαξε Μουσική στο Παπάφειο, με συνεχιστή του έργου τον Εμμανουήλ Αικατερίνη, τρόφιμο του ιδρύματος, μαθητή του και ακολούθως αρχιμουσικό στο ίδιο ορφανοτροφείο.[1528]

Το Παπάφειο υπήρξε για πολλές δεκαετίες κιβωτός μουσικής μάθησης των πνευστών και κρουστών μουσικών οργάνων της μπάντας και ένας από τους κυριότερους φορείς κατάρτισης δεκάδων αξιόλογων μουσικών, του οποίου οι απόφοιτοι στελέχωσαν την στρατιωτική μουσική.

Εκδημία του Andreas Seiller (1903)

Στις 29 Μαΐου απεβίωσε όντας εν ενεργεία ο Λοχαγός Πυροβολικού και Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Andreas Seiller.[1529]

[1527] «Ιωάννης Παπάφης», https://papafio.gr/ioannis-papafis/ (τελευταία πρόσβαση 14/5/2025).

[1528] Πιτσιόρλα, ό.π., σ. 154-155.

[1529] *ΜΣΝΕ*, τόμ. 6, Παράρτημα «Σ», λήμμα «Σάιλερ Ανδρέας», Αθήναι 1930, σ. 222.

Ο Andreas Seiller κατατάχθηκε στην Στρατιωτική Μουσική στις 8 Μαΐου 1858 ως εθελοντής μουσικός 1ης τάξεως. Νωρίτερα είχε υπηρετήσει στο Πυροβολικό για τέσσερα έτη. Προήχθη στον βαθμό του Ανθυπασπιστή Αρχιμουσικού το 1862. Στις 21 Ιανουαρίου 1886 προήχθη στον βαθμό του Ανθυπολοχαγού και λίγες ημέρες μετά την αποστρατεία του επιθεωρητή Christian Welker, προήχθη στον βαθμό του Υπολοχαγού Αρχιμουσικού (17 Φεβρουαρίου 1895). Αν και δεν έχει εντοπισθεί Β.Δ. με την τοποθέτηση του Andreas Seiller ως Επιθεωρητή των Στρατιωτικών Μουσικών, η ιδιότητά του αυτή καταγράφεται στην επετηρίδα του Ελληνικού Στρατού του 1898, αφότου προήχθη στον βαθμό του Λοχαγού στις 19 Απριλίου 1898.[1530]

Ένα επιπλέον στοιχείο που μαρτυρά την ιδιότητά του ως Επιθεωρητή των Στρατιωτικών Μουσικών, είναι μία έντυπη παρτιτούρα του «Εγερτηρίου» για κλειδοκύμβαλο, των εκδόσεων Γεωργίου Φέξη, στην οποία ο Andreas Seiller αναγράφεται ως «Επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών».[1531]

Μετά τον Andreas Seiller, χρέη Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών ανέλαβε ο Ιωσήφ Καίσαρης με το Β.Δ. της 29ης Οκτωβρίου 1903.[1532]

Χορήγηση δίωρης άδειας και άδειας διανυκτέρευσης (1904)

Με Β.Δ. της 19ης Φεβρουαρίου επιτράπηκε η λήψη δίωρης άδειας μετά το εσπερινό προσκλητήριο στους μουσικούς α΄ και β΄ τάξεως καθώς και στους ανακαταταγέντες γ΄ τάξεως. Στους έγγαμους υπαξιωματικούς και μουσικούς χορηγούνταν άδεια διανυκτέρευσης με την οποία είχαν δικαίωμα να περιηγηθούν εκτός στρατοπέδου επί δίωρο μετά την εσπερινή πρόσκληση και κατόπιν υποχρεούντο να αποσυρθούν στις οικίες τους. Οι έγγαμοι

[1530] Υπουργείο Στρατιωτικών, *Επετηρίς του Ελληνικού Στρατού 1898*, Αθήνα 1898, σ. 67-68.

[1531] Ανδρέας Σάιλλερ, *Εγερτήριο*, εκδ. Φέξης, Αθήνα χ.χ.

[1532]Το 1896, επιθεωρητής των στρατιωτικών μουσικών ήταν ο Andreas Seiller και Αρχιμουσικός της Φρουράς Αθηνών ο Ιωσήφ Καίσαρης, αμφότεροι αξιωματικοί του Πυροβολικού. Βλ. ΜΑ ΕΒΕ, 681ΙΙ,/3 Σημειωματάριο με αντίγραφα φύλλων μητρώων αξιωματικών Μουσικής του Ελληνικού Στρατού. Ο Ιωσήφ Καίσαρης το 1903 διέμενε στην οδό Σίνα αρ. 56. Βλ. Εφ. *Πρωία*, αρ. 2522, Αθήνα 28/12/1903, σ. 3.

οπλίτες, μουσικοί και τεχνίτες μπορούσαν να λάβουν συνεχόμενη άδεια διανυκτέρευσης, ο οποία ανανεωνόταν κάθε μήνα από τον Διοικητή του οικείου Σώματος.[1533]

Οργανισμός του Στρατού (1904)

Στις 20 Ιουνίου ψηφίσθηκε ο Νόμος ΓΛΑ΄ (3031) «περί οργανισμού του στρατού». Σύμφωνα με αυτόν, η επικράτεια διαιρέθηκε σε τρεις στρατιωτικές περιφέρειες, αποτελούμενη από τέσσερα διαμερίσματα εκάστη. Στις διατάξεις του νόμου η Στρατιωτική Μουσική εντάχθηκε στις Υπηρεσίες του Στρατού. Η σύνθεση του Ελληνικού Στρατού κατά την περίοδο ειρήνης προβλεπόταν η ακόλουθη:

1. Γενική Διοίκηση Στρατού,

2. Γενικό Επιτελείο Στρατού,

3. Αξιωματικοί στην Υπηρεσία του Βασιλέως και των Βασιλοπαίδων

4. Σώματα παντός όπλου, ήτοι: α) Πεζικό, β) Ιππικό, γ) Πυροβολικό, δ) Μηχανικό, ε) Μεταγωγικό.

5. Υπηρεσίες : α)Υγειονομική, β) Κτηνιατρική, γ) Οικονομική, δ) Χαρτογραφική, ε) Στρατολογική, στ) Στρατιωτική Δικαιοσύνη, ζ) Στρατιωτικών Σχολείων, η) Φρουραρχείο Αθηνών, θ)Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών, Σχολείο Μουσικής και Στρατιωτικές Μουσικές, ι) Θρησκευτική υπηρεσία.

6 . Χωροφυλακή

Σύμφωνα με το άρθρο 38 του Νόμου αυτού, ορίστηκε ο σχηματισμός τεσσάρων Στρατιωτικών Μουσικών και η ανάθεση εκτέλεσης καθηκόντων επιθεωρητή σε αξιωματικό της Μουσικής.[1534]

Σύνθεση των Σωμάτων (1904)

Στην σύνθεση κάθε μίας εκ των τριών Μεραρχιών που σχηματίσθηκαν, προβλεπόταν η συγκρότηση και Στρατιωτικής Μουσικής. Σε όλα τα Όπλα του στρατού και σε ορισμένες Υπηρεσίες προβλεπόταν η τοποθέτηση κελευστικών μουσικών. Στον Οργανισμό του Στρατού

[1533] ΦΕΚ 40Α΄/24 Φεβρουαρίου 1904, σ.101-102.

[1534] ΦΕΚ 137Α΄/28 Ιουλίου 1904, σ. 385-389.

του 1904 καταγράφονται και οι βαθμοί του Τυμπανιστή και Αρχιτυμπανιστή στο Όπλο του Πεζικού και του Μηχανικού, γεγονός που υπονοεί ότι οι ειδικότητες (βαθμοί) αυτές κάλυπταν τα προηγούμενα χρόνια ανάγκες εκπαίδευσης, βηματισμού των σωμάτων και στρατιωτικής τελετουργίας σε συνδυασμό με τις σάλπιγγες. Η κατάταξη τυμπανιστών θα πρέπει να αποδοθεί πιθανώς στην πολυετή απουσία στρατιωτικών φιλαρμονικών στα σώματα, ιδιαίτερα σε αυτά της περιφέρειας από το 1893.

Σε πίνακες του του Νόμου ΓΛΑ΄ (3031) καταγράφεται η τοποθέτηση των κελευστικών μουσικών στα διάφορα Σώματα (Πίνακας 98)[1535] καθώς και η προβλεπόμενη σύνθεση των Στρατιωτικών Μουσικών (Πίνακας 99). [1536]

Σύμφωνα με το άρθρο 38 του διατάγματος, οι Στρατιωτικές Μουσικές θα ήταν τέσσερις. Τον Σεπτέμβριο του 1904, καθορίστηκε η σύνθεση των τριών μεραρχιών, αποτελούμενη από Όπλα και Υπηρεσίες. Στον πίνακα σύνθεσης της Ι Μεραρχίας υπαγόταν η 1η Στρατιωτική Μουσική, της ΙΙ Μεραρχίας η Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών, η Στρατιωτική Μουσική της Φρουράς Αθηνών, η 2η Στρατιωτική Μουσική και το Σχολείο Μουσικής, και στην σύνθεση της ΙΙΙ Μεραρχίας η 3η Στρατιωτική Μουσική.[1537]

Η προβλεπόμενη δύναμη των μουσικών στις τέσσερις στρατιωτικές φιλαρμονικές ανερχόταν στους 264 άνδρες, ήτοι 6 αξιωματικοί, 3 ανθυπασπιστές, 215 υπαξιωματικοί και 40 υποδεκανείς και στρατιώτες. Η προβλεπόμενη δύναμη των μουσικών στο στράτευμα, συμπεριλαμβανομένων και των κελευστικών, ήταν 1.170 άνδρες. Για την αρχική συγκρότηση των υπόλοιπων τριών μεραρχιακών μουσικών, καθώς και για το Σχολείο Μουσικής, δόθηκε διορία και εντολή διενέργειας των αναγκαίων μεταθέσεων προσωπικού από την Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Αθηνών, από τον Δεκέμβριο 1904 έως την 1η Σεπτεμβρίου 1905. Για την συμπλήρωση των κενών θέσεων αυτής, θα γινόταν κατάταξη μουσικών. Απαραίτητη προϋπόθεση ήταν να έχουν εξασφαλισθεί οι απαιτούμενες πιστώσεις και ο αριθμός των καταταγέντων να μην υπερβαίνει την προβλεπόμενη δύναμη του νέου οργανισμού των τεσσάρων στρατιωτικών μουσικών.

[1535] Στο ίδιο, σ. 393-416.

[1536] Στο ίδιο, σ. 416.

[1537] ΦΕΚ 205Α΄/13 Σεπτεμβρίου 1904, σ. 642.

Πίνακας 98. Κελευστικοί μουσικοί των στρατιωτικών Σωμάτων, 1904

Σώματα	Αριθμός Σωμάτων	Επιτελείο, Επιλοχίας ή Λοχίας Αρχισαλπιγκτής	Επιτελείο, Λοχίας ή Δεκανέας Αρχιτυμπανιστής	Επιτελείο Δεκανέας Σαλπιγκτής	Λόχοι, Ίλες, Πυροβολαρχίες	Σαλπιγκτές ανά Λόχο, Ίλη, Πυροβολαρχία	Τυμπανιστές ανά Λόχο	Παρατηρήσεις	Σύνολο Κελευστικών Μουσικών
Επιτελείο Γενικής Διοίκησης Στρατού	1								
Μεραρχίες	3								
Ταξιαρχίες	6								
Συντάγματα Πεζικού	12	12	12	-	-	-	-	-	24
Τάγματα Πεζικού	36	36	-	36	144	2	2	Ο ένας α΄ τάξεως	648
Τάγματα Ευζώνων	6	6	-	6	24	3	-	Ο ένας α΄ τάξεως	84
Συντάγματα Ιππικού	3	3	-	1	12	3	-	Έφιπποι, ο ένας α΄ τάξεως	40
Συντάγματα Πεδινού Πυροβολικού	3	3	-	3	-	-	-	Έφιπποι	6
Μοίρες Πεδινού Πυροβολικού	4	-	-	-	8	3	-	Οι πυροβολαρχίες της 4ης Μοίρας μόνο στέλεχος	21
Μοίρες Ορειβατικού Πυροβολικού	2	-	-	2	6	3	-	Ο ένας α΄ τάξεως	20
Μοίρα Βαρέως Πυροβολικού	1		-	1	3	3	-	Ο ένας α΄ τάξεως	10
Υλικό πολέμου/ Λόχος σκευής Πυροβολικού	1	-	-	-	1	3		Ο ένας α΄ τάξεως	3
Οπλοστάσιο/ Λόχος Τεχνιτών	1	-	-	-	1	2	-	Ο ένας α΄ τάξεως	2
Τάγματα Μηχανικού	3	-	3	3	6	2	2	Ο ένας α΄ τάξεως	30
Όρχος Λόχου Μηχανικού	1	-	-	-	-	-	1	-	1

Λόχος Τηλεγραφητών	1	-	-	-	-	2	-	Ο ένας α΄ τάξεως	2
Λόχος Γεφυροποιών	1	-	-	-	1	2	-	Ο ένας α΄ τάξεως	1
Λόχος Πυροσβεστών	1	-	-	-	1	3	-	Ο ένας α΄ τάξεως	3
Μεταγωγικοί Λόχοι	3		-		3	3	-	Ο ένας α΄ τάξεως	9
Λόχος Νοσοκόμων	1	-	-	-	-	2	-	-	2
Σύνολο		60	-	52	-	-	-	-	906

Πίνακας 99. Προβλεπόμενη σύνθεση Στρατιωτικών Μουσικών, 1904

Λεπτομέρειαι	Δύναμις Ανδρών				
	Αξιωματικοί	Ανθυπασπισταί	Υπαξιωματικοί	Υποδεκανείς και Στρατιώται	Το όλον
Λοχαγός Επιθεωρητής των Μουσικών	1				1
Σύνθεσις Μουσικής της Φρουράς Αθηνών					
Υπολοχαγός Αρχιμουσικός	1				1
Ανθυπολοχαγός Υπαρχιμουσικός	1				1
Μουσικοί Ι τάξεως			15		15
» ΙΙ »			15		15
» ΙΙΙ »			15		15
» IV »			20		20
Το όλον	2		65		67
Σύνθεσις Μουσικής Μεραρχίας					
Ανθυπολοχαγός Αρχιμουσικός	1				1
Ανθυπασπιστής Υπαρχιμουσικός		1			1
Μουσικοί Ι τάξεως			10		10
» ΙΙ »			10		10
» ΙΙΙ »			10		10
» IV »			20		20

Το όλον	1	1	50		52
Σύνθεσις Σχολείου Μουσικής					
Μαθηταί Μουσικοί δόκιμοι				40	40
Το όλον				40	40
Το διδακτικόν και λοιπό προσωπικόν δι' αποσπάσεως					
Τα προς κατάταξιν των μαθητών ορίζονται διά Βασιλικού Διατάγματος					

Στα τέλη Σεπτεμβρίου 1904 έλαβαν χώρα οι τοποθετήσεις της Στρατιωτικής Μουσικής της Φρουράς και του Σχολείου Μουσικής στην Αθήνα. [1538]

Ωστόσο, η συγκρότηση της 1ης Στρατιωτικής Μουσικής στην Λάρισα και της 3ης στο Μεσολόγγι δεν πραγματοποιήθηκε την περίοδο αυτή , αλλά μόλις το 1911.

Η Στρατιωτική Μουσική της Φρουράς Αθηνών διέθετε δύο τμήματα, τα Α΄ και Β΄, γεγονός που τεκμαίρεται από την τοποθέτηση στο Α΄ τμήμα του Ανθυπασπιστή Αθανάσιου Γιοχάλα, ο οποίος «ανεκλήθη εκ της αορίστου αδείας […] την 5η Απριλίου 1903». Ομοίως ο Αρχιμουσικός Βίκτωρ Μαυρόχης «ανεκλήθη προς πλήρωση χηρευούσης θέσεως Ανθυπασπιστού Αρχιμουσικού και απεσπάσθη εις το Α΄ Τμήμα της Μουσικής Φρουράς Αθηνών την 13η Ιανουαρίου 1905. Απεσπάσθη εις την Μουσικήν IIας Μεραρχίας την 16η Φεβρουαρίου 1905».[1539]

Οργανοποιείο (1904)

Από τον πίνακα σύνθεσης του ενεργού Στρατού του 1904, απουσιάζει από τα τμήματα του Οπλοστασίου το Οργανοποιείο, γεγονός που σημαίνει ότι έπαυσε την λειτουργία του, πιθανότατα μετά την κατάργηση των δέκα Στρατιωτικών Μουσικών το 1893.

[1538] ΦΕΚ 208Α΄/15 Σεπτεμβρίου 1904, σ. 649-653.

[1539] ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681ΙΙ, ό.π.

Ο αρχιτεχνίτης Λεωνίδας Ιωάννου είχε αποστρατευτεί το 1887 με τον βαθμό του Λοχαγού του Πεζικού.[1540]

Περί προαγωγής και κατάταξης μουσικών (1904)

Στις 26 Οκτωβρίου εκδόθηκε Β.Δ. με το οποίο καθορίστηκαν τα κριτήρια προαγωγής και κατάταξης μουσικών στον νέο οργανισμό του ενεργού Στρατού. Σύμφωνα με αυτά, για την πλήρωση θέσεων ανθυπασπιστών αρχιμουσικών, καλούνταν σε εξέταση μουσικοί α΄ τάξεως της Φρουράς Αθηνών που πληρούσαν τα απαραίτητα προσόντα προαγωγής. Στην περίπτωση κατά την οποία αυτοί δεν κρινόταν ικανοί και οι κενές θέσεις δεν καλύπτονταν και από τους ανακαλούμενους από αόριστη άδεια ανθυπασπιστές αρχιμουσικούς, τότε ήταν δυνατή η κατάταξη Ελλήνων πολιτών ιδιωτών, μουσικών εγνωσμένης αξίας (διαπρεπόντων), ηλικίας από 21 έως 40 ετών. Η εξέταση των μουσικών α΄ τάξεως και των ιδιωτών γινόταν ενώπιον επιτροπής αποτελούμενης από τον Διευθυντή του Ωδείου Αθηνών ή ενός διαπρεπούς καθηγητή του Ωδείου, του Επιθεωρητή των Στρατιωτικών Μουσικών και ενός αρχιμουσικού. Στην επιτροπή θα έπρεπε να παρίσταται και ανώτερος αξιωματικός διορισμένος από το Υπουργείο Στρατιωτικών. Η εξεταστέα ύλη περιλάμβανε τα αντικείμενα:

α) Αρμονία

β) Ενοργάνωση για στρατιωτική μουσική

γ) Πρακτική εφαρμογή, ήτοι διεύθυνση της εκτέλεσης μουσικού μέρους από συγκρότημα μουσικών (μπάντα).

Οι εξετάσεις διεξάγονταν παρουσία όλων των υποψηφίων και η βαθμολογική κλίμακα κυμαίνονταν από 1-10. Μετά τις εξετάσεις καταρτίζονταν δύο χωριστοί πίνακες. Ένας πίνακας για τους στρατιωτικούς και ένας για τους ιδιώτες. Ο επιτυχών υποψήφιος έπρεπε να συγκεντρώσει βαθμολογία ανώτερη από 6/10. Ικανότερος όλων θεωρούνταν αυτός που συγκέντρωνε τον υψηλότερο μέσο όρο από την βαθμολογία των τριών βαθμολογητών. Μετά το πέρας της διαδικασίας ο Υπουργός Στρατιωτικών κύρωνε τους πίνακες επιτυχόντων και εξέδιδε ημερήσιο διάταγμα προαγωγής των μουσικών α΄ τάξεως στον βαθμό του ανθυπασπιστή αρχιμουσικού. Στην περίπτωση που αυτοί δεν επαρκούσαν για τις

[1540] ΦΕΚ 317Α΄/24 Νοεμβρίου 1887, σ. 1249.

χηρεύουσες θέσεις, κατατάσσονταν οι αναγκαίοι για την υπηρεσία από τον πίνακα επιτυχόντων ιδιωτών μουσικών. Οι επιτυχόντες ιδιώτες κατατάσσονταν με τον βαθμό του μουσικού α΄ τάξης και μόνο για ένα χρόνο, διάστημα στο οποίο έπρεπε να επιδείξουν άριστη διαγωγή, επιμέλεια και αφοσίωση στα καθήκοντά τους. Σε αυτή την περίπτωση προάγονταν στον βαθμό του ανθυπασπιστή αρχιμουσικού και στην αντίθετη απολύονταν. [1541]

Η κατάταξη ιδιωτών μουσικών για τις θέσεις μουσικών α΄, β΄, γ΄ και δ΄ τάξεως γινόταν επίσης μέσω εξετάσεων. Οι υποψήφιοι έπρεπε να είναι Έλληνες πολίτες, να έχουν ανεπίληπτη διαγωγή και ηλικία μεταξύ 18 και 35 ετών. Για την θέση του μουσικού α΄ τάξεως ο υποψήφιος έπρεπε να είναι πλήρως καταρτισμένος στο όργανο που παιανίζει θεωρητικώς και πρακτικώς, και να μπορεί «να εκτελεί το πρώτο μέρος» (solo) των μουσικών τεμαχίων. Οι υποψήφιοι β΄, γ΄ και δ΄ τάξης όφειλαν να γνωρίζουν μουσική ανάγνωση και να παιανίζουν ευχερώς το μουσικό όργανο της ειδικότητας τους. Οι επιτυχόντες εγγράφονταν σε σχετικό πίνακα, από όπου διά υπουργικής διαταγής κατατάσσονταν στις μισές χηρεύουσες θέσεις, με προτίμηση αυτών των οποίων τα μουσικά όργανα ήταν απαραίτητα για την Στρατιωτική Μουσική. Επιτρεπόταν επίσης η κατάταξη πρώην μουσικών κατά το 1/4 των κενών θέσεων με τον βαθμό που αφυπηρέτησαν και με την προϋπόθεση της άριστης διαγωγής. Σύμφωνα με το άρθρο 12 του διατάγματος, ήταν εφικτή και η κατάταξη δοκίμων μουσικών ηλικίας από 16 έως 18 ετών, με λευκό ποινικό μητρώο και ανεπίληπτη διαγωγή, σωματικώς ικανών και εχόντων την γραπτή συγκατάθεση του γονέα ή κηδεμόνα. Στους δόκιμους μουσικούς χορηγούνταν ο προβλεπόμενος υπηρεσιακός ιματισμός και η υπηρεσία τους ενέπιπτε στους κανονισμούς υπηρεσίας των στρατιωτών.[1542]

Προαγωγές Αρχιμουσικών (1905)

Τον Μάρτιο του 1905 ο Ιωσήφ Καίσαρης προήχθη στον βαθμό του Υπολοχαγού Αρχιμουσικού και οι Αθανάσιος Γιοχάλας και Βίκτωρ Μαυρόχης στον βαθμό του Ανθυπολοχαγού Αρχιμουσικού. [1543] Ο Ιωσήφ Καίσαρης εκτελούσε χρέη Επιθεωρητού των μουσικών από το 1903.

[1541] ΦΕΚ 241Α΄/29 Οκτωβρίου 1904, σ. 776-777

[1542] Στο ίδιο, σ. 777-778.

[1543] Εφ. *Πρωία*, αρ. 4531, Αθήνα 6/3/1905, σ. 1.

Οι Μέσο-Ολυμπιακοί Αγώνες (1906)

Το 1906 διεξήχθησαν στην Αθήνα οι Μεσο - Ολυμπιακοί Αγώνες όπου συμμετείχαν αθλητές από είκοσι χώρες αλλά και Έλληνες αθλητές από ελεύθερα και υπόδουλα μέρη της Ελλάδος (Κρήτη, Μακεδονία). Στην τελετή έναρξης έλαβαν μέρος η στρατιωτική μουσική της Φρουράς Αθηνών, σαλπιγκτές του στρατού και τρεις πολιτικές φιλαρμονικές. Η άφιξη των βασιλέων Αγγλίας και Ελλάδας αναγγέλθηκε από τις σάλπιγγες. Κατά την είσοδο των Βασιλέων Ελλάδας και Αγγλίας ανακρούσθηκαν ο Αγγλικός Εθνικός από την μουσική της Φρουράς και ο Ελληνικός από τις Φιλαρμονικές Λευκάδας και Μοναστηρίου. Ακολούθησε η είσοδος των αθλητών με επικεφαλής την μπάντα της Μουσικής Εταιρίας και της Λευκάδας, ενώ στην συνέχεια όλες οι φιλαρμονικές ενώθηκαν σε μια «παμμέγιστον» προκειμένου να ανακρουσθεί ο Ολυμπιακός ύμνος του Σπύρου Σαμάρα, μέσα σε απόλυτη σιγή.[1544]

Τις παραμονές της έναρξης των αγώνων, ο βασιλιάς της Αγγλίας Εδουάρδος απένειμε στον αρχιμουσικό της Φρουράς Αθηνών Ιωσήφ Καίσαρη το παράσημο της Βικτωρίας γ' τάξης. [1545]

Προϋπολογισμός Υπουργείου Στρατιωτικών (1907)

Σύμφωνα με τον προϋπολογισμό του Υπουργείου Στρατιωτικών του έτους 1907, υπήρχαν τρεις Μεραρχίες. Η Στρατιωτική Μουσική κατατασσόταν στις Γενικές Υπηρεσίες του Στρατού. Ο αριθμός των κελευστικών μουσικών των διαφόρων Σωμάτων ανερχόταν στους 288 άνδρες κατανεμημένοι ως εξής : Μηχανικό 9, Πυροβολικό και Μεταγωγικό 37, Ιππικό 18, Πεζικό και Εύζωνοι 224.[1546]

Η δαπάνη για μουσικά όργανα και σάλπιγγες ανέρχονταν στο ποσό των 3.000 δραχμών.[1547]

Την Στρατιωτική Μουσική αποτελούσαν επιπλέον ο Επιθεωρητής στρατιωτικών μουσικών (Ιωσήφ Καίσαρης) και η ΣΜΣ φρουράς Αθηνών με δύναμη 62 ανδρών. Επίσης υπήρχαν και 15 μαθητευόμενοι δόκιμοι μουσικοί (Πίνακας 100).[1548]

[1544] Εφ. *Καιροί*, αρ. 96, Αθήνα 10/4/1906, σ. 1-2.

[1545] Εφ. *Σφαίρα*, αρ. 7273, Πειραιάς 8/4/1906, σ. 3.

[1546] *Γενικός Προϋπολογισμός των Εσόδων και Εξόδων του Κράτους,* Αθήνα, 1907, https://digitallib.parliament.gr/display_doc.asp?item=41583&seg=, σ. 233, (τελευταία πρόσβαση: 18/12/2024).

[1547] Στο ίδιο, σ. 235.

[1548] Στο ίδιο, σ. 256.

Πίνακας 100. Σύνθεση Στρατιωτικής Μουσικής, 1907

Αξιωματικοί	Μουσικοί	Στρατιώτες	Στρατιωτικαί Μουσικαί	Μηνιαίος ή ημερήσιος μισθός		Ετήσια δαπάνη			
						Αξιωματικών	Υπαξιωματικών	Στρατιωτών	Ημέραι παρουσίας
1			Λοχαγός επιθεωρητής των μουσικών Επίδομα αυτού κατά το άρθρον 17 του στοιχ. ΓΛΑ΄ του 1904 νόμου και του υπό στοιχ. ΒΧΚΣΤ΄της 29 Ιουνίου 1899 νόμου	280 60		3,360 720			
			Μουσική Φρουράς Αθηνών						
1			Υπολοχαγός Αρχιμουσικός	160		1,920			
1			Ανθυπολοχαγός Υπαρχιμουσικός	140		1,680			
	15		Μουσικοί Ι τάξεως	2	14		11,716,50		5,475
	15		» II »	1	64		8,979		5,475
	15		» III »	1	44		7,884		5,475
	15		» IV »		46			2,518	5,475
		15	Μαθηταί μουσικοί δόκιμοι		36			1,971	5,475
3	60	15							
			Δι’ επίδομα 3 αξιωματικών αρχιμουσικών και υπαρχιμουσικών και ενός ανθυπασπιστού υπαρχιμουσικού κατά τον υπό στοιχ. ΠΙΒ΄ του 1881 νόμον ανά 60 δραχ. εκάστω κατά μήνα	60					
			Προστίθεται ο μισθός 3 ανθυπασπιστών αρχιμουσικών υπεραρίθμων	110					
			Διά είδη καθαριότητας μουσικών δοκίμων	30					
			Δια υπομνηματάρια νεοπροβιβασμένων μουσικών	20					

Όρια Ηλικίας – Συντάξεις (1909)

Με τον νόμο ΓΥΙΣΤ΄ της 18ης Νοεμβρίου, τροποποιήθηκαν τα όρια ηλικίας των αξιωματικών. Σύμφωνα με αυτόν, το όριο ηλικίας για τους Αρχιμουσικούς και τους Επιθεωρητές των Στρατιωτών Μουσικών ορίστηκε τα 60 έτη. Όσοι τίθεντο σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία λόγω ορίου ηλικίας, θα λάμβαναν σύνταξη του αμέσως επόμενου βαθμού. Όσοι συμπλήρωναν 25

έτη υπηρεσίας και 8 έτη στον ίδιο βαθμό, θα προάγονταν στον ανώτερο αποστρατευτικό βαθμό και θα λάμβαναν την σύνταξη του βαθμού αυτού. Ομοίως και για τους συμπληρώσαντες 40 έτη υπηρεσίας. Οι ανθυπασπιστές που αποστρατεύονταν έχοντας κατοχυρώσει δικαίωμα σύνταξης, λάμβαναν τον βαθμό του ανθυπολοχαγού ανεξαρτήτως των ετών υπηρεσίας.[1549]

Έτη Στρατιωτικής Υπηρεσίας (1909)

Με τον Νόμο ΓΥΓ της 16ης Νοεμβρίου καθιερώθηκε η στρατιωτική υπηρεσία των 35 ετών, λογιζόμενη από τα 19 έως τα 54 έτη. Για την στρατιωτική Μουσική, το Οπλοστάσιο και τα διάφορα Σώματα, η θητεία των εθελοντών διαρκούσε από 2 έως 3 έτη. [1550]

Εικόνα 22. Τμήμα της Στρατιωτικής Μουσικής Φρουράς Αθηνών στα παραπήγματα του Πεζικού,[1551] υπό τον Υπολοχαγό Αρχιμουσικό Σπυρίδωνα Καίσαρη (2η σειρά, τέταρτος από αριστερά). Αριστερά του, ο Ανθυπολοχαγός Υπαρχιμουσικός Βίκτωρ Μαυρόχης, Δεκέμβριος 1909

Πηγή: Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου

[1549] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Η Οργάνωση του Ελληνικού Στρατού,* ό.π., σ. 248.

[1550] Στο ίδιο, σ. 252.

[1551] Πρόκειται για στρατόπεδο, το οποίο έδρευε στην Λεωφόρο Αλεξάνδρας (Αθήνα).

Οργανισμός Στρατού (1910)

Τον Φεβρουάριο του 1910, καθορίστηκε νέα οργάνωση του στρατεύματος. Ο ενεργός στρατός αποτελούνταν από α) τις Γενικές Υπηρεσίες, β) τα Στρατεύματα και γ) τις Ειδικές Υπηρεσίες. Οι τρεις στρατιωτικές περιφέρειες διαιρέθηκαν σε έξι διαμερίσματα εκάστη. Σε κάθε στρατιωτική περιφέρεια τοποθετήθηκε μία μεραρχία, η οποία αποτελούνταν από τρεις ταξιαρχίες, συγκροτούμενες από 2 συντάγματα Πεζικού εκάστη, 1 τάγμα Ευζώνων, 1 σύνταγμα Πυροβολικού, 1 σύνταγμα Ιππικού και 2 λόχους Μεταγωγικού. Κατά την περίοδο αυτή, στην Αθήνα, υφίσταντο δύο στρατιωτικές μουσικές, οι οποίες αποτελούσαν την Μουσική της Φρουράς. Η αύξηση του αριθμού τους και η τοποθέτηση μίας στρατιωτικής μουσικής σε κάθε μεραρχία επιτρεπόταν κατόπιν βασιλικού διατάγματος. Οι Στρατιωτικές Μουσικές κατατάσσονταν στις Ειδικές Υπηρεσίες Στρατού. (Πίνακας 101).[1552]

Πίνακας 101. Σύνθεση των Στρατιωτικών Μουσικών της Φρουράς Αθηνών, 1910

Λεπτομέρειες	Δύναμη				
	Αξιωματικοί	Ανθυπασπιστές	Υπαξιωματικοί	Υποδεκανείς και Στρατιώτες	Σύνολο
Λοχαγός Επιθεωρητής των Μουσικών	1	-	-	-	1
1η Μουσική					
Υπολοχαγός Αρχιμουσικός	1	-	-	-	1
Ανθυπολοχαγός Υπαρχιμουσικός	1	-	-	-	1
Μουσικοί α΄ τάξης	-	-	15	-	15
Μουσικοί β΄ τάξης	-	-	15	-	15
Μουσικοί γ΄ τάξης	-	-	15	-	15
Μουσικοί δ΄ τάξης	-	-	15	-	15
Μαθητευόμενοι	-	-	-	5	5
2η Μουσική					
Ανθυπολοχαγός Αρχιμουσικός	1	-	-	-	1
Μουσικοί α΄ τάξης	-	-	10	-	10
Μουσικοί β΄ τάξης	-	-	10	-	10

[1552] ΦΕΚ 62Α΄/12 Φεβρουαρίου 1910, σ. 314, 317, 342. Η διάκριση της Στρατιωτικής Μουσικής της Φρουράς Αθηνών σε 1η (α΄) και 2η (β΄) καταγράφεται τουλάχιστον έως το 1915. Βλ. Εφ. *Σημαία,* αρ. 46, Αθήναι 26/3/1915, σ. 3

Μουσικοί γ΄ τάξης	-	--	10	--	10
Μουσικοί δ΄ τάξης	-	-	10	-	10
Μαθητευόμενοι	-	-	-	5	5
Σύνολο	3	-	100	10	113

Από την σύνθεση των σωμάτων που διέθεταν κελευστικούς μουσικούς (πίνακας 102) απουσιάζουν οι βαθμοί των Τυμπανιστών, που ωστόσο αναφέρονται στο άρθρο 40 του σχετικού Νόμου. [1553]

Πίνακας 102. Κελευστικοί μουσικοί Σωμάτων, 1910

Σώματα	Αριθμός Σωμάτων	Επιτελείο, Επιλοχίας ή ¨Λοχίας Αρχισαλπιγκτής	Επιτελείο Δεκανέας Σαλπιγκτής	Λόχοι, Ίλες, Πυροβολαρχίες	Σαλπιγκτές ανά Λόχο, Ίλη, Πυροβολαρχία	Παρατηρήσεις	Γενικό Σύνολο Κελευστικών Μουσικών
Συντάγματα Πεζικού	18	18	18	-	-	-	36
Τάγματα Πεζικού	54	54	54	216	2	Ο ένας α΄ τάξεως	432
Τάγματα Ευζώνων	9	9	9	36	3	Ο ένας α΄ τάξεως	108
Συντάγματα Ιππικού	3	3	3	12	5	Έφιπποι, ο ένας α΄ τάξεως	66
Συντάγματα Πεδινού Πυροβολικού	3	3	3	-	-	Έφιπποι	6
Μοίρες Πεδινού Πυροβολικού	4	-	-	12	3	Η 3η πυροβολαρχία κάθε Μοίρας, μόνο στελέχη	36
Τάγματα Ορειβατικού	3	-	3	9		Ο ένας α΄ τάξεως	3

[1553] Στο ίδιο, σ. 322-341.

Πυροβολικού							
Σύνταγμα Βαρέως Πυροβολικού	1		1	5	3	Ο ένας α΄ τάξεως	16
Υλικό πολέμου/ Λόχος σκευής Πυροβολικού	1	-	-		3	Ο ένας α΄ τάξεως	3
Οπλοστάσιο/ Λόχος Τεχνιτών	1	-	-		2	Ο ένας α΄ τάξεως	2
Τάγματα Μηχανικού	3	3	3	12	2	Ο ένας α΄ τάξεως	30
Όρχος Τάγματος Μηχανικού	7	-	-	-	4	-	28
Επιτελείο Μοίρας Γεφυροποιών	1	-	1	-	-	-	1
Λόχος Γεφυροποιών	1	-	-		2	Ο ένας α΄ τάξεως	1
Επιτελείο Μοίρας Τηλεγραφητών	1		1	-	-	-	1
Λόχος Τηλεγραφητών	1	-	-	-	2	Ο ένας α΄ τάξεως	2
Λόχος Πυροσβεστών	1	-	-	1	3	Ο ένας α΄ τάξεως	3
Λόχος σιδηροδρόμων	1	-			2	Ο ένας α΄ τάξεως	1
Πεδινοί Μεταγωγικοί Λόχοι	3				3	Ο ένας α΄ τάξεως	9
Ορεινοί Μεταγωγικοί Λόχοι	3	-	-		3	Ο ένας α΄ τάξεως	9
Λόχος Νοσοκόμων	1	-	-	-	2	-	2
Σύνολο		90	81	-	-	-	795

Αποστρατεία του Επιθεωρητή Ιωσήφ Καίσαρη (1910)

Στις 13 Φεβρουαρίου αποστρατεύθηκε ο Λοχαγός Επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών από το 1903 Ιωσήφ Καίσαρης. Είχε γεννηθεί στην Κέρκυρα το 1845. Μετείχε στον Ελληνοτουρκικό πόλεμο το 1897.[1554]

Στον Ιωσήφ Καίσαρη αποδίδεται η σύνθεση του εμβατηρίου *Το Πυροβολικό*.[1555]

Περί επιθεωρήσεων του Στρατού (1910)

Στις 6 Μαρτίου 1910 εκδόθηκε Β.Δ. «περί επιθεωρήσεων του Στρατού». Σύμφωνα με αυτό, Γενικοί Επιθεωρητές ήταν οι Μέραρχοι και οι νόμιμοι αναπληρωτές τους. Ειδικοί Επιθεωρητές ήταν ο Επιθεωρητής του Πυροβολικού, ο Επιθεωρητής του Μηχανικού, ο Αρχηγός της Χωροφυλακής για την Χωροφυλακή, ο Γενικός Αρχίατρος, ο Γενικός Επιμελητής, ο Αρχικτηνίατρος, οι Οικονομικοί Επιθεωρητές και ο Επιθεωρητής των Μουσικών.[1556]

Σύσταση δύο νέων Στρατιωτικών Μουσικών (1911)

Με Β.Δ. της 15ης Μαΐου και σύμφωνα με τον Νόμο ΓΦΝΣΤ΄(3556) του 1910 διατάχθηκε η σύσταση δύο επιπλέον Στρατιωτικών Μουσικών υπαγομένων στην Ι Μεραρχία που έδρευε στην Λάρισα και στην ΙΙΙ Μεραρχία που έδρευε στο Μεσολόγγι αντίστοιχα. Η σύνθεση των δύο Μουσικών ήταν όμοια και η δύναμη εκάστης ανερχόταν στους 36 άνδρες (Πίνακας 103).[1557]

[1554] *ΜΣΝΕ- Λεξικόν*, τόμ. 4, ό.π., σ. 274.

[1555] ΜΑ ΕΒΕ ό.π., Φ. 681ΙΙ/2 Σημειωματάριο με αντίγραφα φύλλων μητρώων αξιωματικών Μουσικής του Ελληνικού Στρατού.

[1556] ΦΕΚ 97Α΄/12 Μαρτίου 1910, σ. 525.

[1557] ΦΕΚ 112Α΄/18 Μαΐου 1911, σ. 442.

Πίνακας 103. Σύνθεση Μεραρχιακών Στρατιωτικών Μουσικών, 1911

Βαθμός	Δύναμη
Ανθυπασπιστής Αρχιμουσικός	1
Μουσικοί Ι τάξεως	8
» ΙΙ »	8
» ΙΙΙ »	8
» ΙV »	11
Σύνολο	36

Γαλλική Αποστολή (1911)

Από τον Ιανουάριο του 1911 η οργάνωση και συστηματοποίηση της εκπαίδευσης του Ελληνικού Στρατού ανατέθηκε σε Γαλλική αποστολή υπό τον Στρατηγό Joseph-Paul Eydoux.[1558] Η παρουσία της γαλλικής αποστολής συνδυάζεται με την συγκρότηση των Στρατιωτικών Μουσικών, καθώς η χρήση της στρατιωτικής μουσικής στην Γαλλία αντανακλούσε στις έννοιες της οργάνωσης και της πειθαρχίας του στρατεύματος, στην καθημερινότητα του στρατοπέδου και στον συντονισμού των κινήσεων κατά την διάρκεια των δραστηριοτήτων του. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι ο Στρατηγός Eydoux αποκάλεσε την Μεραρχία Λάρισας ως «Σιδηρά Μεραρχία».[1559]

Καθ' υπόδειξη της Γαλλικής αποστολής, το ίδιο έτος, ο Επιθεωρητής Σπυρίδων Καίσαρης μετέβη στην Γαλλία προκειμένου να μελετήσει την οργάνωση των Γαλλικών Στρατιωτικών Μουσικών. Ο Καίσαρης, όπως αναφέρει ο ίδιος, επέστρεψε από την Γαλλία λίγο πριν την έναρξη του Α΄ Βαλκανικού πολέμου το 1912. «Και απεφασίσθη τότε να ανασυσταθούν επί νέων βάσεων αι μουσικαί». Με την επιστροφή του από την Γαλλία, εντάχθηκαν στην Ελληνική Στρατιωτική Μουσική τα σαξόφωνα.[1560]

[1558] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Επίτομη Ιστορία των Βαλκανικών Πολέμων 1912-1913* (στο εξής: ΓΕΣ/ΔΙΣ, Βαλκανικοί Πόλεμοι), Αθήνα 1987, σ. 14.

[1559] Βλ. Εφ. Μικρά, αρ. 51 (505), Λάρισα 6/5/1911, σ. 1.

[1560] Εφ. *Έθνος*, αρ. 1460, Αθήνα 6/3/1918, σ. 1.

Νέες διατάξεις (1911)

Τον Ιούνιο του 1911, καθορίστηκε με ΦΕΚ η λειτουργία του Στρατιωτικού Σχολείου Μουσικής, εντός του Ωδείου Αθηνών, καθώς και η κατάταξη και προαγωγή των μουσικών και των αρχιμουσικών. [1561]

Το Στρατιωτικό Σχολείο Μουσικής λειτουργούσε υπό την διεύθυνση του επιθεωρητή των Στρατιωτικών Μουσικών και ενός ανθυπασπιστή αρχιμουσικού της Φρουράς Αθηνών. Η φοίτηση αφορούσε νέους από 16 έως 19 ετών, οι οποίοι κατατάσσονταν ως δόκιμοι στρατιωτικοί μουσικοί επί τρίμηνο, έφεραν στολή απλού στρατιώτη και στρατωνίζονταν στο Στρατιωτικό Σχολείο Μουσικής. Μετά την παρέλευση τρίμηνης προπαίδευσης, υποβάλλονταν σε εξετάσεις για την εγγραφή τους στο Ωδείο Αθηνών, ενώπιον τριμελούς επιτροπής, με πρόεδρο τον διευθυντή του Ωδείου. Οι επιτυχόντες κατατάσσονταν ως μαθητευόμενοι στρατιωτικοί μουσικοί επ' αόριστον. Ο χρόνος πραγματικής τους υπηρεσίας άρχιζε από την συμπλήρωση του 19ου έτους της ηλικίας τους. Η φοίτηση στο Ωδείο είχε τριετή διάρκεια. Μετά την συμπλήρωση του δεύτερου έτους φοίτησης, οι μαθητευόμενοι μουσικοί υποβάλλονταν σε δοκιμασία, και αναλόγως των επιδόσεών τους λάμβαναν πτυχίο στρατιωτικού μουσικού γ΄ ή δ΄ τάξης. Οι μουσικοί αυτοί είχαν την υποχρέωση κατάταξης διετούς θητείας ως εθελοντές. Οι επιτυχόντες, οι οποίοι κατά το διάστημα της διετούς φοίτησης στο Ωδείο επεδείκνυαν ιδιαίτερη ικανότητα στην μουσική τέχνη και είχαν άμεμπτη συμπεριφορά, κατατάσσονταν ως μουσικοί γ΄ τάξης και είχαν δικαίωμα φοίτησης για ένα επιπλέον έτος στην ανωτέρα τάξη στρατιωτικών μουσικών του Ωδείου Αθηνών. Κατόπιν, λάμβαναν πτυχίο στρατιωτικού μουσικού β΄ τάξης και προβιβάζονταν στον βαθμό αυτό, εφόσον υπήρχαν κενές θέσεις.

Οι μουσικοί β΄ τάξης, οι οποίοι επεδείκνυαν ιδιαίτερη δεινότητα στην μουσική πράξη και είχαν συμπληρώσει έξι μήνες στον βαθμό τους, μπορούσαν να προαχθούν στον βαθμό του στρατιωτικού μουσικού α΄ τάξης, κατόπιν εξετάσεων, ενώπιον επιτροπής, πρότασης των οικείων αρχιμουσικών και έγκρισης του επιθεωρητή των μουσικών, εφόσον υπήρχαν κενές θέσεις. Για την συμπλήρωση χηρευουσών θέσεων ανθυπασπιστών υπαρχιμουσικών

[1561] ΦΕΚ 152Α΄/23 Ιουνίου 1911, σ. 681-685.

διαγωνίζονταν οι μουσικοί α΄ τάξης και για τις θέσεις των ανθυπολοχαγών αρχιμουσικών οι ανθυπασπιστές υπαρχιμουσικοί.

Η κατάταξη ιδιωτών στην Στρατιωτική Μουσική για τις θέσεις ανθυπολοχαγών αρχιμουσικών, ανθυπασπιστών υπαρχιμουσικών και μουσικών α΄, β΄, γ΄, και δ΄ τάξης γινόταν κατόπιν εξετάσεων, εφόσον υπήρχαν κενές θέσεις, οι οποίες δεν καλύπτονταν από το εν ενεργεία δυναμικό.

Η διαδικασία της εξέτασης των υποψηφίων προς προαγωγή ή κατάταξη γινόταν στο Ωδείο Αθηνών, ενώπιον όλων των υποψηφίων, και η ικανότητα κάθε υποψηφίου βαθμολογούνταν ξεχωριστά για κάθε αντικείμενο, με την βαθμολογική κλίμακα 0 -10. Ως ελάχιστο όριο βαθμολογίας του επιτυχόντος υποψήφιου ανθυπολοχαγού αρχιμουσικού και ανθυπασπιστή υπαρχιμουσικού ήταν η βαθμολογία $^{6}/_{10}$. Για τους εξεταζόμενους προς κατάταξη ή απόκτηση πτυχίου στρατιωτικού μουσικού α΄, β΄, γ΄ και δ΄ τάξης, το ελάχιστο όριο βαθμολογίας για τα πρωτεύοντα αντικείμενα εξέτασης ήταν το $^{6}/_{10}$ και για τα δευτερεύοντα το $^{5}/_{10}$. Στο σχετικό διάταγμα καταγράφονται για πρώτη φορά αναλυτικά τα εξεταζόμενα μαθήματα που αφορούσαν την κατάταξη και προαγωγή όλων των βαθμών των μουσικών καθώς και αυτά για την απόκτηση πτυχίου στρατιωτικού μουσικού. Ενδεικτικά Αναφέρονται τα εξής:

«Διά τον βαθμόν του Ανθυπολοχαγού αρχιμουσικού

α΄) Αρμονία και Αντίστιξις (contapunto)

β΄) Ενοργάνωσις (Instrumentation) διά Στρατιωτικήν Μουσικήν, συνθέσεώς τινος, υπό της εξεταστικής Επιτροπής οριζομένης.

γ΄) Πρακτική εφαρμογή, ήτοι διεύθυνσις της υπό στρατ. Μουσικής εκτελέσεως συνθέσεώς τινος μουσικής , ως και αυτής της υπό του εξεταζομένου ενοργανοθείσης · και

δ΄) Ανάλογοι γνώσεις πιάνου, και χρήσις εμπνευστού οργάνου.

Διά τον βαθμόν του Ανθυπασπιστού Υπαρχιμουσικού

α΄) Σολφαϊσμός (Sorfége),

β΄) Πρακτική αρμονία,

γ΄) Ανάλογοι γνώσεις πιάνου και χρήσις εμπνευστού οργάνου,

δ΄) Οργανολογία και στοιχεία ενοργανώσεως,

ε΄) Πρακτική εφαρμογή, ήτοι διεύθυνσις της εκτελέσεως υπό Στρατ. Μουσικής, συνθέσεώς τινος μουσικής.

«Διά τον βαθμόν ή το πτυχίον στρατ. μουσικού Ι τάξεως

α΄) Στοιχεία αρμονίας,

β΄) Σολφαϊσμός (Sorfége),

γ΄) Εκτέλεσις, διά του πνευστού οργάνου το οποίον παίζει ο εξεταζόμενος, των μειζόνων και ελασσόνων διατονικών κλιμάκων εις όλους τους τόνους,

δ΄) Εκτέλεσις εκ πρώτης όψεως, διά του αυτού μουσικού οργάνου, τη συνοδεία Στρατιωτ. Μουσικής (εξ αχόρδων οργάνων) του κυρίου μέρους (Solo) μουσικής τινός συνθέσεως, υπό της εξεταστικής επιτροπής οριζομένης.

ε΄) Εκτέλεσις, διά του αυτού μουσικού οργάνου μιας μουσικής συνθέσεως και μιας μουσικής ασκήσεως (étude) κατ' εκλογήν του εξεταζομένου».[1562]

Τα αντικείμενα εξέτασης των προς προαγωγή στους βαθμούς μουσικών Ι και ΙΙ τάξεως, και των ιδιωτών για απόκτηση ανάλογου πτυχίου ήταν τα ακόλουθα:

Διά τον βαθμόν ή το πτυχίον στρατ. μουσικού Ι τάξεως

α΄) Στοιχεία αρμονίας,

β΄) Σολφαϊσμός (Sorfége),

γ΄) Εκτέλεσις, διά του πνευστού οργάνου το οποίον παίζει ο εξεταζόμενος, των μειζόνων και ελασσόνων διατονικών κλιμάκων εις όλους τους τόνους,

δ΄) Εκτέλεσις εκ πρώτης όψεως, διά του αυτού μουσικού οργάνου, τη συνοδεία Στρατιωτ. Μουσικής (εξ αχόρδων οργάνων) του κυρίου μέρους (Solo) μουσικής τινός συνθέσεως, υπό της εξεταστικής επιτροπής οριζομένης.

ε΄) Εκτέλεσις, διά του αυτού μουσικού οργάνου μιας μουσικής συνθέσεως και μιας μουσικής ασκήσεως (étude) κατ' εκλογήν του εξεταζομένου.

[1562] Στο ίδιο.

Διά τον βαθμόν ή το πτυχίον στρατ. μουσικού ΙΙ τάξεως

α΄) Ανάλογοι θεωρητικαί γνώσεις μουσικής,

β΄) Σολφαϊσμός,

γ΄) Εκτέλεσις, διά του εμπνευστού οργάνου της ειδικότητας του εξεταζομένου, των μειζόνων και ελασσόνων διατονικών κλιμάκων εις όλους τους τόνους,

δ΄) Εκτέλεσις, εκ πρώτης όψεως, διά του αυτού μουσικού οργάνου, μικράς τινος μουσικής συνθέσεως μη πολύ δυσχερούς,

ε΄) Εκτέλεσις, διά του αυτού οργάνου, μιας μουσικής συνθέσεως και μιας μουσικής ασκήσεως κατ' εκλογήν του εξεταζομένου.

Άρθρον 14ον

Τα αντικείμενα, εφ' ων εξετάζονται, οι τε στρατιωτικοί μουσικοί, προς προαγωγήν ή κατάταξιν εις τον βαθμόν μουσικού ΙΙΙ και ΙV τάξεως, ως και οι ιδιώται μουσικοί, προς απόκτησιν αναλόγου πτυχίου στρατ. μουσικού ΙΙΙ και ΙV τάξεως, εισί τα ακόλουθα:

α΄) Στοιχεία θεωρίας της μουσικής,

β΄) Σολφαϊσμός,

γ΄) Εκτέλεσις εκ πρώτης όψεως, διά του εμπνευστού οργάνου το οποίον παίζει ο εξεταζόμενος, μουσικής τινος συνθέσεως ευκόλου,

δ΄) Εκτέλεσις, διά του αυτού οργάνου, μιας μουσικής συνθέσεως και μιας μουσικής ασκήσεως κατ' εκλογήν του εξεταζομένου,

ε΄) Αντιγραφή μουσικού τινος τεμαχίου». [1563]

Για τους εξεταζόμενους προς κατάταξη ή απόκτηση πτυχίου στρατιωτικού μουσικού Ι, ΙΙ, ΙΙΙ και ΙV τάξεως, το ελάχιστο όριο βαθμολογίας για τα πρωτεύοντα αντικείμενα εξέτασης ήταν το 6/10 και για τα δευτερεύοντα το 5/10.

«Και πρωτεύοντα μεν αντικείμενά εισι:

[1563] ΦΕΚ 152Α΄/23 Ιουνίου 1911, ό.π., σ. 681-684.

α΄) Η εκτέλεσις, διά του μουσικού οργάνου των μειζόνων και ελασσόνων διατονικών κλιμάκων εις όλους τους τόνους,

β΄) Η εκτέλεσις εκ πρώτης όψεως, τη συνοδεία στρατ. Μουσικής, του κυρίου μέρους τινος συνθέσεως, και η εκτέλεσις εκ πρώτης όψεως μουσικής συνθέσεως αναλόγου δυσκολίας, και

γ΄) Η εκτέλεσις μουσικής συνθέσεως και ασκήσεως κατ΄ εκλογήν του εξεταζομένου.

Δευτερεύοντα δ' αντικείμενά εισι:

α΄) Τα στοιχεία αρμονίας και θεωρίας της μουσικής, και αι ανάλογοι θεωρητικαί γνώσεις μουσικής,

β΄) Ο Σολφαϊσμός, και

γ΄) Η αντιγραφή μουσικού τεμαχίου».[1564]

Παράλληλα, από την ημερομηνία έκδοσης του σχετικού διατάγματος, και για δύο έτη, υπήρχε η δυνατότητα κατάταξης πρώην στρατιωτικών μουσικών ηλικίας έως 55 ετών, χωρίς πτυχίο του Ωδείου Αθηνών, για την πλήρωση των μισών κενών θέσεων μουσικών. Επίσης, διατάχθηκε η εντός έξι μηνών κατάταξη των μουσικών, οι οποίοι θα στελέχωναν τις δύο νέες Στρατιωτικές Μουσικές της Ι Μεραρχίας Λάρισας και της ΙΙΙ Μεραρχίας Μεσολογγίου.

Στην Ι Μεραρχία τοποθετήθηκε η «3η Στρατιωτική Μουσική», υπό τον Ανθυπασπιστή Αρχιμουσικό Κωνσταντίνο Παναγόπουλο, με δύναμη τριάντα πέντε μουσικών.[1565]

Η «3η Στρατιωτική Μουσική» αναχώρησε για την Λάρισα στα μέσα Φεβρουαρίου 1912, όταν και ολοκληρώθηκε η συγκρότησή της.[1566]

Προϋπολογισμός – Στρατιωτικοί μουσικοί (1912)

Στις 10 Νοεμβρίου 1911 ο Υπουργός Στρατιωτικών Ελευθέριος Βενιζέλος κατέθεσε στην Βουλή των Ελλήνων προς ψήφιση τον προϋπολογισμό του έτους 1912.[1567]

[1564] Στο ίδιο.

[1565] Ο Κωνσταντίνος Παναγόπουλος προήχθη στον βαθμό του Ανθυπολοχαγού Αρχιμουσικού στις 1/1/1912. Βλ. ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681Ι/ΙΑ38, «Στρατιωτική Μουσική», *Εφημερίς Λαρίσης*, 1911.

[1566] Εφ. *Σφαίρα*, αρ. 9016, Πειραιάς 31/1/1912, σ. 3.

[1567] *Γενικός Προϋπολογισμός των Εσόδων και Εξόδων του Κράτους,* Αθήνα, 1912-1913, σ. 343-344, https://digitallib.parliament.gr/library.asp?item=41584, (τελευταία πρόσβαση: 17/12/2024).

Σύμφωνα με τα αναγραφόμενα στο γενικό πίνακα δυνάμεως του Στρατού κατά το έτος 1912 οι αξιωματικοί και μουσικοί των Στρατιωτικών Μουσικών ήταν 255 και οι σαλπιγκτές των διαφόρων Σωμάτων 617 κατανεμημένοι ως εξής: Μηχανικό 48, Πυροβολικό και Μεταγωγικό 71, Ιππικό 36, Πεζικό και Εύζωνοι 456, Νοσοκόμοι 6.[1568]

Η ετήσια δαπάνη για την προμήθεια μουσικών οργάνων και σαλπίγγων ανέρχονταν στις 10.000 δραχμές.[1569]

Αναλυτικότερα, στον προϋπολογισμό σημειώνεται η ακριβής δύναμη, οι βαθμοί και οι μισθοί του Επιθεωρητή και των μουσικών τεσσάρων στρατιωτικών φιλαρμονικών, ήτοι μια της φρουράς Αθηνών και τριών Μεραρχιακών, καθώς και των σαλπιγκτών. Η προβλεπόμενη δύναμη της Μουσικής της Φρουράς Αθηνών ανέρχονταν στους 68 άνδρες, ενώ σε κάθε μία από τις τρεις Μεραρχιακές Μουσικές η δύναμη ανέρχονταν στους 52 άνδρες. Στην συνολική δύναμη των μουσικών προστίθενται και 40 μαθητευόμενοι δόκιμοι μουσικοί του Σχολείου της Μουσικής (Πίνακας 104).[1570]

[1568] Στο ίδιο, σ. 317.

[1569] Στο ίδιο, σ. 318.

[1570] Στο ίδιο, σ. 343-344.

Πίνακας 104. Δύναμη Στρατιωτικών Μουσικών, 1912

Αξιωματικοί	Ανθυπασπιστές	Μουσικοί	Στρατιωτικαί Μουσικαί	Μηνιαίος ή ημερήσιος μισθός		Ετήσια δαπάνη			
						Αξιωματικών	Υπαξιωματικών	Στρατιωτών	Ημέραι παρουσίας
1			Λοχαγός επιθεωρητής των μουσικών Επίδομα αυτού κατά το άρθρον 17 του στοιχ. ΓΛΑ΄ του 1904 νόμου και του υπό στοιχ. ΒΧΚΣΤ΄της 29 Ιουνίου 1899 νόμου	280 60		3,360 720			
			Μουσική Φρουράς Αθηνών						
1			Υπολοχαγός Αρχιμουσικός	160		1,920			
1			Ανθυπολοχαγός Υπαρχιμουσικός	140		1,680			
	1		Ανθυπασπιστής	110			1,320		
		15	Μουσικοί Ι τάξεως	2	14		11,716,50		5,475
		15	» II »	1	64		8,979		5,475
		15	» III »	1	14		6,241,50		5,475
		20	» IV »		46			3,358	7,300
3	1	65							
			3 Μουσικαί Μεραρχιών						
3			Ανθυπολοχαγοί Αρχιμουσικοί	140		5,040			
	3		Ανθυπασπισταί Υπαρχιμουσικοί	110			3,960		
		30	Μουσικοί Ι τάξεως	2	14		23,433		
		30	» II »	1	64		17,958		
		30	» III »	1	14		12,483		
		60	» IV »		46			10,074	
			Σχολείο Μουσικής						
		40	Μαθηταί μουσικοί δόκιμοι		36				
			Δι’ επίδομα 3 αξιωματικών αρχιμουσικών και υπαρχιμουσικών και ενός ανθυπασπιστού υπαρχιμουσικού κατά τον υπό στοιχ. ΠΙΒ΄ του 1881 νόμον ανά 60 δραχ. εκάστω κατά μήνα						
6	4	255	Άθροισις			12,960	86,091	13,432	
			Δι’ υπομνηματάρια νεοπροβιβαζομένων μουσικών				20		

Οι κελευστικοί μουσικοί καταγράφονταν στον προϋπολογισμό στο Σώμα στο οποίο ανήκαν. Πίνακας (105).[1571]

Πίνακας 105. Κελευστικοί μουσικοί Σωμάτων, 1912

Βαθμοί	Ημερήσιος μισθός σε λεπτά					
	Μηχανικό	Πυροβολικό	Ιππικό	Πεζικό	Εύζωνοι	Νοσοκόμοι
Επιλοχίες ή Λοχίες Αρχισαλπιγκτές	-	82	82	82		
Λοχίες Αρχισαλπιγκτές	62	-	-	-	62	-
Δεκανείς Σαλπιγκτές	47	47	47	47	47	
Αρχιτυμπανιστές	47	-	-	62	-	-
Σαλπιγκτές α΄ τάξεως	36	36	36	-	36	36
» β΄ τάξεως	36	36	36	-	36	36
Τυμπανιστές α΄ τάξεως	36			36		
» β΄ τάξεως	36			36		

Αναδιοργάνωση Ενεργού Στρατού (1912)

Τον Ιανουάριο του 1912, πραγματοποιήθηκε νέα αναδιοργάνωση του στρατεύματος. Η επικράτεια χωρίστηκε σε τέσσερις στρατιωτικές περιοχές, όπου τοποθετήθηκαν ισάριθμες μεραρχίες (Πίνακας 106).[1572] Κάθε μεραρχία αποτελούνταν από τρία συντάγματα Πεζικού, εκ τριών ταγμάτων έκαστο ενώ κάθε τάγμα διέθετε τρεις λόχους. την δύναμη του στρατεύματος αποτελούσαν, επιπλέον, 6 τάγματα Ευζώνων, 3 συντάγματα Ιππικού, 4 συντάγματα Πεδινού Πυροβολικού, 2 συντάγματα Ορειβατικού Πυροβολικού, 1 τάγμα Βαρέος Πυροβολικού, 4 μεταγωγικοί λόχοι, 2 συντάγματα Μηχανικού. την συνολική δύναμη συμπλήρωναν οι γενικές υπηρεσίες, οι ειδικές υπηρεσίες, οι αποθήκες, τα στρατιωτικά καταστήματα και η

[1571] Στο ίδιο, σ. 322- 343.

[1572] Εφ. *Χρόνος*, αρ. 3023, Αθήνα 22/2/1912, σ. 3.

Χωροφυλακή.[1573] την Στρατιωτική Μουσική αποτελούσαν η Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών, τέσσερις φιλαρμονικές (με συνολική δύναμη 265 ανδρών), το Σχολείο Μουσικής ενώ στους σχηματισμούς υπηρετούσαν 617 σαλπιγκτές. Οι ανθυπασπιστές κατατάσσονταν στην κατηγορία των υπαξιωματικών.[1574]

Πίνακας 106. Έδρες Μεραρχιών και Συνταγμάτων, 1912

Μεραρχία	Έδρα	Συντάγματα
Ι Μεραρχία	Λάρισα	2ο ΣΠ Λαμία, 4ο ΣΠ Λάρισα, 5ο Τρίκαλα ΣΠ, 1ο ΠΠΒ Λάρισα
ΙΙ Μεραρχία	Αθήνα	1ο ΣΠ Αθήνα, 7ο ΣΠ Αθήνα, 3ο ΣΠ Χαλκίδα, 2ο ΠΒ Αθήνα
ΙΙΙ Μεραρχία	Μεσολόγγι	6ο ΣΠ Μεσολόγγι, 10 ΣΠ Κέρκυρα, 12 ΣΠ Πάτρα, 3ο ΠΒ Αθήνα
IV Μεραρχία	Ναύπλιο	8ο ΣΠ Ναύπλιο, 9ο ΣΠ Καλαμάτα, 11 ΣΠ Τρίπολη, 4ο ΠΒ Αθήνα.

Περί Επιθεωρήσεων του Στρατού (1912)

Με το Β.Δ. της 14ης Ιανουαρίου καθορίστηκαν οι διατάξεις των Επιθεωρήσεων του Στρατού. Καθήκοντα επιθεωρητή των οικείων στρατευμάτων, υπηρεσιών και καταστημάτων εκτελούσαν οι Διοικητές των Μεραρχιών. Καθήκοντα Ειδικού Επιθεωρητή στην Στρατιωτική Μουσική εκτελούσε ο Επιθεωρητής των Μουσικών. Σύμφωνα με τις διατάξεις αυτές, οι επιθεωρήσεις διενεργούνταν εκτάκτως και δεν προαναγγέλλονταν από τον επιθεωρητή για να μη προετοιμάζεται η επιθεωρούμενη μονάδα.

[1573] ΦΕΚ 15Α΄/17 Ιανουαρίου 1912, σ. 82.

[1574] Γενικός προϋπολογισμός των εσόδων και εξόδων του Κράτους 1912, ό.π., σ. 317, 344-345. https://digitallib.parliament.gr/display_doc.asp?item=41584&seg= (πρόσβαση 2/2/2025).

Ο εκάστοτε διοικητής (αρχιμουσικός), όφειλε να συντάσσει πρόγραμμα εκπαίδευσης με καθορισμένα τα αντικείμενα αυτής, το ωρολόγιο πρόγραμμα και το έργο ενός εκάστου των εμπλεκομένων στην εκπαίδευση. Κάθε Σάββατο ο αρχιμουσικός όφειλε να προετοιμάζει την εκπαίδευση της επόμενης εβδομάδος με βάση τις γενικές διατάξεις εκπαίδευσης και ωρών υπηρεσίας, λαμβάνοντας υπόψιν τα αποτελέσματα της εκπαίδευσης κατά την παρελθούσα εβδομάδα. Ο πίνακας εργασίας παρείχε την δυνατότητα στον επιθεωρητή να παρακολουθεί την εκπαίδευση και στους υφισταμένους να προετοιμάζονται για αυτή. Η μεταβολή επί του πίνακα εργασίας γινόταν σε εξαιρετικές περιπτώσεις. Ο επιθεωρητής όφειλε να μην διαταράσσει το πρόγραμμα εκπαίδευσης των μονάδων. Οι επιθεωρήσεις έπρεπε να είναι συχνές και οι διοικήσεις υποχρεούντο να παρουσιάζουν τα προγράμματα εκπαίδευσης και τους πίνακες εργασίας. Στόχος του επιθεωρητή ήταν να διαπιστώσει την εύρυθμη λειτουργία του συνόλου και τμημάτων της μονάδας σε πραγματικό χρόνο, να γνωρίσει το προσωπικό που προϊσταται , να ενισχύσει και να αξιολογήσει καλύτερα τους υφισταμένους του.[1575]

Ωδείο Αθηνών (1912)

Τον Φεβρουάριο το Ωδείο Αθηνών ανακοίνωσε την δυνατότητα συμμετοχής ιδιωτών στις καθορισμένες εκ του νόμου εξετάσεις, για την λήψη πτυχίων στρατιωτικού μουσικού α΄, β΄, γ΄, και δ΄ τάξης. Οι επιτυχόντες είχαν την δυνατότητα κατάταξής τους σε χηρεύουσες θέσεις της Στρατιωτικής Μουσικής.[1576]

Κανονισμός Σαλπισμάτων (1912)

Το 1912 καθορίστηκαν τα είδη και ο τρόπος εκτέλεσης των σαλπισμάτων του Πεζικού, του Μηχανικού, των Ευζώνων, του Ιππικού και του Πυροβολικού Τα σαλπίσματα διακρίνονταν σε σαλπίσματα απόδοσης τιμών, εσωτερικής υπηρεσίας των σωμάτων, ασκήσεων και υπηρεσίας κατά την εκστρατεία, στα εμβατήρια, καθώς και στα διακριτικά σαλπίσματα των διαφόρων συνταγμάτων και μονάδων.

[1575] ΦΕΚ 11Α΄/14 Ιανουαρίου 1912, σ. 60- 63.

[1576] Εφ. *Χρόνος*, αρ. 3023, ό.π., σ. 3.

Σε περίπτωση που δύο ή περισσότερα σώματα στρατοπέδευαν ή ασκούνταν σε κοινούς ή εγγύς χώρους, θα σημαίνονταν πρώτα το διακριτικό σάλπισμα του τάγματος, των λόχων του και κατόπιν εκείνα της υπηρεσίας.[1577] Στις 23 Φεβρουαρίου 1912, κοινοποιήθηκε ο Κανονισμός των Σαλπισμάτων σε όλα τα Όπλα και τα Σώματα, με εντολή να εκτελούνται χωρίς παραλλαγές ή την χρήση άλλων σαλπισμάτων.[1578]

Τα σαλπίσματα του Πεζικού, του Μηχανικού και των Ευζώνων ήταν κοινά. Στην πρώτη κατηγορία συμπεριλήφθηκαν είκοσι ένα σαλπίσματα, πολλά από τα οποία προέρχονταν από τα γενικά ηχήματα του Πεζικού και των Ακροβολιστών του 1860, και από τα ηχήματα του Πεζικού του 1854. Όσον αφορά τα εμβατήρια της δεύτερης κατηγορίας, το επικήδειο εμβατήριο προερχόταν από τα ηχήματα του 1854. Τα διακριτικά σαλπίσματα εντοπίζονται εκ νέου σε ελληνικό Κανονισμό Σαλπισμάτων, μετά την πρώτη καταγραφή τους στο Στρατιωτικό Γυμνάσιο του Πεζικού 1838. Όλα τα σαλπίσματα ήταν γραμμένα για σάλπιγγα σε σι ύφεση (Clairon) και σε έκταση από ντο 4 έως σολ 5.

«ΣΑΛΠΙΣΜΑΤΑ

ΠΕΖΙΚΟΥ-ΜΗΧΑΝΙΚΟΥ – ΕΥΖΩΝΩΝ

Α΄ Προς απόδοσιν τιμών, Εσωτερικής Υπηρεσίας, Ασκήσεων και εκστρατείας.

1. Δια την Σημαίαν, τας Α.Α.Μ.Μ. τον Βασιλέα και την Βασίλισσα και διά την Α.Υ. τον Διάδοχον. (Το σάλπισμα τούτο θα σημαίνηται ωσαύτως και διά τους εν πολέμω πεσόντας Αξιωματικούς και οπλίτας.
2. Διά τους Βασιλόπαιδας.
3. Διά τον Πρωθυπουργόν, τους Υπουργούς, τους εν ενεργεία Αντιστρατήγους και Αντιναυάρχους, διά τους Υποστρατήγους διοικητάς Μεραρχιών και Υποναυάρχους μοιράρχους ναυτικών Μοιρών.

[1577] Στο διάταγμα επισυνάφθηκε έντυπος κανονισμός με τις μελογραφίες των σαλπισμάτων διά μουσικών χαρακτήρων. Βλ. ΦΕΚ 70Α΄/22 Φεβρουαρίου 1912, σ. 522.

[1578] Υπουργείο Στρατιωτικών/Διεύθυνσις Προσωπικού, *Περί κανονισμού σαλπισμάτων των διαφόρων όπλων και σωμάτων*, Αθήναι 1912.

4. Εγερτήριον
5. Προσκλητήριον [και Σύνταξις]
6. Προσκλητήριο βαθμοφόρων
   α΄- Αξιωματικών
   β΄- Ανθυπασπιστών
   γ΄- Επιλοχιών
   δ΄- Λοχιών
   ε΄- Σιτιστών [και Διανομαί]
   στ΄- Δεκανέων
7. Διακριτικά των Ταγμάτων
   α΄- 1ου Τάγματος
   β΄- 2ου Τάγματος
   γ΄- 3ου Τάγματος
8. Διακριτικά των λόχων
   α΄- 1ου Λόχου
   β΄- 2ου Λόχου
   γ΄- 3ου Λόχου
   δ΄- 4ου Λόχου
9. Ειδοποιητικόν ενάρξεως και λήξεως Προσφωνήσεως (κατά τας επισήμους παρουσιάσεις των μαχίμων αξιωματικών εις τα σώματά των).
10. Σιωπητήριον
11. Ανακλητικόν (κατά τα τας ημέρας των επισήμων εορτών)
12. Συναγερμός
13. Προσοχή
14. Εμπρός
15. Τροχάδην
16. Αλτ
17. Αρχίσατε πυρ
18. Παύσατε πυρ

19. Εγερθήτε
20. Σύστασις
21. Βήμα προσβολής

Β΄. Εμβατήρια

I. Ρυθμικά (1-12)
II. Πομπικόν (διά τας λιτανείας και άλλας θρησκευτικάς πομπάς)
III. Επικήδειον.

Γ΄. Διακριτικά Συνταγμάτων και Ταγμάτων αυτοτελών

I. Διακριτικά των 12 Συνταγμάτων Πεζικού
II. Διακριτικά των 6 Ταγμάτων Ευζώνων
III. Διακριτικά των 2 Συνταγμάτων Μηχανικού». [1579]

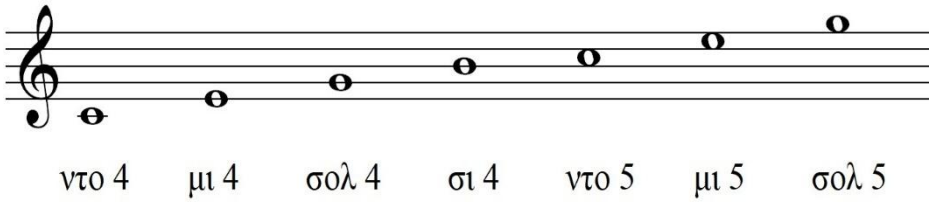

Εικόνα 23 Τονική έκταση σαλπισμάτων Πεζικού – Μηχανικού

για σάλπιγγα σι ύφεση. Πηγή: Δημιουργία σε Finale 2017

Τα σαλπίσματα του Ιππικού της πρώτης κατηγορίας ήταν τριάντα τρία. Αρκετά ήταν όμοια με αυτά του Πεζικού. στην δεύτερη κατηγορία υπήρχαν δέκα δίφωνα ρυθμικά εμβατήρια, ένα πομπικό και ένα επικήδειο όμοια με αυτά του Πεζικού. Στην τρίτη κατηγορία υπήρχαν τρία διακριτικά σαλπίσματα για τα αντίστοιχα συντάγματα. Τα έξι διακριτικά σαλπίσματα των έξι ιλών κάθε συντάγματος κατατάσσονταν στην πρώτη κατηγορία. Από την σημειογραφία των

[1579] Στο ίδιο, «Σαλπίσματα Πεζικού – Μεταγωγικού – Ευζώνων», σ. 3-30.

σαλπισμάτων του Ιππικού συνάγεται ότι η σάλπιγγα δεν ήταν όμοια με αυτή του Πεζικού (τύπου Clairon), άλλα χαμηλότερης τονικής περιοχής, και πιθανότατα άνηκε σε κατηγορία φυσικού κόρνου, όπως φαίνεται από το ρυθμικό εμβατήριο αρ. 6, όπου η διαδοχή των διαστημάτων αρμόζει στους αρμονικούς φθόγγους του φυσικού κόρνου. Τα σαλπίσματα εκτείνονταν από τους φθόγγους σολ 3 έως μι 5.

«ΣΑΛΠΙΣΜΑΤΑ

ΙΠΠΙΚΟΥ.

Α΄ Προς απόδοσιν τιμών, Εσωτερικής Υπηρεσίας, Ασκήσεων και εκστρατείας.

1. Δια την Σημαίαν, τας Α.Α.Μ.Μ. τον Βασιλέα και την Βασίλισσα και διά την Α.Υ. τον Διάδοχον. (Το σάλπισμα τούτο θα σημαίνηται ωσαύτως και διά τους εν πολέμω πεσόντας Αξιωματικούς και οπλίτας.
2. Διά τους Βασιλόπαιδας.
3. Διά τον Πρωθυπουργόν, τους Υπουργούς, τους εν ενεργεία Αντιστρατήγους και Αντιναυάρχους, διά τους Υποστρατήγους διοικητάς Μεραρχιών και Υποναυάρχους μοιράρχους ναυτικών Μοιρών.
4. Εγερτήριον
5. Προσκλητήριον [και Σύνταξις]
6. Προσκλητήριο βαθμοφόρων

   α΄- Αξιωματικών

   β΄- Ανθυπασπιστών

   γ΄- Επιλοχιών

   δ΄- Λοχιών

   ε΄- Σιτιστών [και Διανομαί]

   στ΄- Δεκανέων
7. Διακριτικά των Ιλών

   α΄- 1ης Ίλης

   β΄- 2ης Ίλης

γ΄- 3ης Ίλης

δ΄- 4ης Ίλης

ε΄- 5ης Ίλης

στ΄- 6ης Ίλης

8. Ειδοποιητικόν ενάρξεως και λήξεως Προσφωνήσεως (κατά τας επισήμους παρουσιάσεις των μαχίμων αξιωματικών εις τα σώματά των).
9. Σιωπητήριον
10. Ανακλητικόν (κατά τα τας ημέρας των επισήμων εορτών)
11. Συναγερμός
12. Προσοχή
13. Εμπρός
14. Αλτ
15. Αρχίσατε πυρ
16. Παύσατε πυρ
17. Επί τον ίππον
18. Εις την γην
19. Παρέλασις βάδιν
20. Παρέλασις εν τροχασμώ
21. Παρέλασις εν καλπασμώ
22. Μεταβολή
23. Επί δεξιά
24. Επ' αριστερά
25. Φαλαγγηδόν
26. Βάδην
27. Τροχάδην
28. Καλπασμός
29. Εις παράταξιν
30. Εκτελεστικόν
31. Σύστασις

32. Επέλασις

33. Επέλασις εις προνομήν

Β΄. Εμβατήρια

I. Ρυθμικά (1-12)

II. Πομπικόν (διά τας λιτανείας και άλλας θρησκευτικάς πομπάς)

III. Επικήδειον.

Γ΄. Διακριτικά των 3 Συνταγμάτων». [1580]

Τα σαλπίσματα του πυροβολικού της πρώτης κατηγορίας ήταν είκοσι πέντε. Ορισμένα ήταν όμοια με αυτά του Πεζικού και του Ιππικού. στην δεύτερη κατηγορία συμπεριλήφθηκαν δέκα ρυθμικά εμβατήρια, ορισμένα δίφωνα. Το πομπικό και το επικήδειο ήταν όμοια με αυτά των υπολοίπων Σωμάτων. Υπήρχαν, επίσης, διακριτικά σαλπίσματα για τα τέσσερα συντάγματα πυροβολικού, δύο για αυτά του Ορειβατικού Πυροβολικού και τέσσερα για τους λόχους Μεταγωγικού. Τα σαλπίσματα του Πυροβολικού είναι, επίσης, γραμμένα για σάλπιγγα χαμηλής τονικής περιοχής, με έκταση σολ 3 έως ντο 5.

«ΣΑΛΠΙΣΜΑΤΑ ΠΥΡΟΒΟΛΙΚΟΥ

Α΄ Προς απόδοσιν τιμών, Εσωτερικής Υπηρεσίας, Ασκήσεων και εκστρατείας.

1. Δια την Σημαίαν, τας Α.Α.Μ.Μ. τον Βασιλέα και την Βασίλισσα και διά την Α.Υ. τον Διάδοχον. (Το σάλπισμα τούτο θα σημαίνηται ωσαύτως και διά τους εν πολέμω πεσόντας Αξιωματικούς και οπλίτας.
2. Διά τους Βασιλόπαιδας.
3. Διά τον Πρωθυπουργόν, τους Υπουργούς, τους εν ενεργεία Αντιστρατήγους και Αντιναυάρχους, διά τους Υποστρατήγους διοικητάς Μεραρχιών και Υποναυάρχους μοιράρχους ναυτικών Μοιρών.
4. Εγερτήριον

[1580] Στο ίδιο, «Σαλπίσματα Ιππικού», σ. 1-31.

5. Προσκλητήριον [και Σύνταξις]. (Το αυτό σάλπισμα τετράκις επαναλαμβανόμενον χρησιμοποιείται και διά την Σύνταξιν του Συντάγματος πεζοπόρου).
6. Πρόσκλησις βαθμοφόρων

   α΄- Αξιωματικών

   β΄- Ανθυπασπιστών

   γ΄- Επιλοχιών

   δ΄- Λοχιών

   ε΄- Σιτιστών [και Διανομαί]

   στ΄- Δεκανέων
7. Ειδοποιητικόν ενάρξεως και λήξεως Προσφωνήσεως (κατά τας επισήμους παρουσιάσεις των μαχίμων αξιωματικών εις τα σώματά των).
8. Σιωπητήριον
9. Ανακλητικόν (κατά τα τας ημέρας των επισήμων εορτών)
10. Συναγερμός
11. Προσοχή
12. Εμπρός
13. Αλτ
14. Αρχίσατε πυρ
15. Παύσατε πυρ
16. Επί τον ίππον
17. Παρέλασις βάδιν
18. Παρέλασις εν τροχασμώ
19. Μεταβολή
20. Αντιστροφή
21. Βάδην
22. Τροχάδην
23. Καλπασμός
24. Εκτελεστικόν
25. Σύστασις

Β΄. Εμβατήρια

I. Ρυθμικά (1-12)

II. Πομπικόν (διά τας λιτανείας και άλλας θρησκευτικάς πομπάς)

III. Επικήδειον.

Γ΄. Διακριτικά των Συνταγμάτων Πυροβολικού και των Λόχων Μεταγωγικού

I. Διακριτικά των 4 Συνταγμάτων Πεδινού Πυροβολικού

II. Διακριτικά των 2 Συνταγμάτων του Ορειβατικού Πυροβολικού

III. Διακριτικά των 4 Μεταγωγικών Λόχων ». [1581]

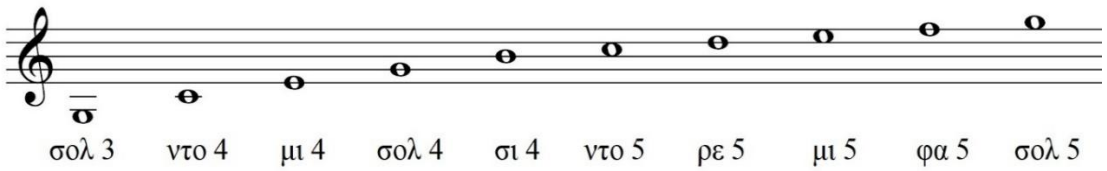

Εικόνα 24 Τονική έκταση σαλπισμάτων Πυροβολικού για σάλπιγγα σε μι ύφεση

Πηγή: Δημιουργία σε Finale 2017

Αρκετά μελωδικά και ρυθμικά μοτίβα των σαλπισμάτων χρησιμοποιήθηκαν από τους μετέπειτα αρχιμουσικούς του στρατού είτε αυτούσια είτε παραλλαγμένα σε εμβατήρια.

Ρυθμική αγωγή των σαλπισμάτων (1912)

Σε όλα τα σαλπίσματα σημειώνονται ενδείξεις ρυθμικής αγωγής. Αναφέρονται ενδεικτικά:

Εγερτήριον, Ευρύφωνον (𝅗𝅥.= 88), Σιωπητήριον, Ευρύφωνον (𝅗𝅥= 69)

Ανακλητικόν, Ζωηρόν (𝅗𝅥= 120), Προσκλητήριον, Ζωηρόν (𝅗𝅥= 138)

[1581] Στο ίδιο, «Σαλπίσματα Πυροβολικού», σ. 3-31.

Συναγερμός, Γοργόν (♩= 160), Τροχάδην, Ταχύ (♩= 170)

Πομπικόν, Σεμνοπρεπές (♩= 120), Επικήδειον, Βραδύ (♩= 96)

Τα ρυθμικά εμβατήρια του Πεζικού- Μηχανικού και Ευζώνων είχαν ρυθμική αγωγή τους 120 παλμούς ανά λεπτό, ενώ αυτά του Ιππικού και του Πυροβολικού τους 112. [1582]

Έναρξη του Α΄ Βαλκανικού Πολέμου (1912)

Στις 17 Σεπτεμβρίου 1912 κηρύχθηκε γενική επιστράτευση. Η μετάπτωση του στρατού από ειρηνική σε πολεμική κατάσταση μετά την κήρυξη επιστράτευσης καθοριζόταν στο διάστημα των 6-8 ημερών. Για τις ανάγκες των επιχειρήσεων συγκροτήθηκαν τα Στρατηγεία του Στρατού Θεσσαλίας και του Στρατού Ηπείρου. Ο Στρατός Θεσσαλίας περιλάμβανε το Γενικό Στρατηγείο, τρία Σώματα Στρατού Α΄, Β΄ και Γ΄, συγκείμενα από δύο Μεραρχίες έκαστο. Στο Α΄ ΣΣ υπήχθησαν η Ι και ΙΙ Μεραρχία, στο Β΄ ΣΣ η ΙΙΙ και IV και στο Γ΄ ΣΣ η V και VI. Υπήχθησαν επίσης η VII ανεξάρτητη Μεραρχία, μονάδες Ιππικού, Πυροβολικού, ανεξάρτητα τάγματα Ευζώνων, διλοχίες Γεφυροποιών, Τηλεγραφητών, 3 Μοίρες Τραυματιοφορέων, οκτώ χειρουργεία, δύο τάγματα Εθνοφρουράς, η Υπηρεσία Μετόπισθεν και άλλες Υπηρεσίες. Ο Στρατός Ηπείρου περιλάμβανε το Στρατηγείο, ένα σύνταγμα Πεζικού, τέσσερα τάγματα Ευζώνων, μονάδες Πυροβολικού, Ιππικού, ένα τάγμα Εθνοφρουρών, Υπηρεσία Μετόπισθεν και άλλες υπηρεσίες. Αρχιστράτηγος του Στρατού Θεσσαλίας τοποθετήθηκε ο Διάδοχος Κωνσταντίνος ενώ σε αυτόν της Ηπείρου ο Αντιστράτηγος Κωνσταντίνος Σαπουντζάκης. [1583]

Στις 29 Σεπτεμβρίου 1912 η Στρατιωτική Μουσική Λάρισας πραγματοποίησε συναυλία στην πλατεία της πόλης. Η συναυλία απευθυνόταν στους κατοίκους και στους εφέδρους που είχαν καταταγεί. Παιανίσθηκε σε πρώτη εκτέλεση εμβατήριο σε σύνθεση του νεαρού τότε

[1582] Υπουργείο Στρατιωτικών, Διεύθυνση Προσωπικού, "Περί κανονισμού σαλπισμάτων των διαφόρων όπλων και σωμάτων", ό.π.

[1583] ΓΕΣ/ΔΙΣ, Βαλκανικοί Πόλεμοι, ό.π., σ. 15, 17. Τα ιστορικά στοιχεία αυτά αναγράφονται λόγω της ύπαρξης κελευστικών μουσικών σε όλα τα στρατεύματα που συμμετείχαν στις επιχειρήσεις.

αρχιμουσικού Κ. Παναγόπουλου και σε ενθουσιώδεις στίχους του έφεδρου Δεκανέα Δ. Καρδάρα με καταγωγή από την Αγυιά.[1584]

Εικόνα 25. Διάταξη του Ελληνικού Στρατού τον Φεβρουάριο του 1912

Πηγή: Πολυχρόνης Κ. Ναλμπάντης, *Η εξέλιξη της στρατιωτικής σκέψης και του δόγματος στην Ελλάδα, 1830-1941*, Διδακτορική διατριβή, Αθήνα 2019, σ. 453

[1584] Εφ. *Κήρυξ*, αρ. 1721, Βόλος 30/9/1912, σ. 2.

Εικόνα 26. Σαλπιγκτής σημαίνει την έφοδο μεθ' εφ' όπλου λόγχη
κατά την πρώτη επίθεση του στρατού, για την κατάληψη της Ελασσόνας, 1912
Πηγή: Εφ. *Αθήναι*, αρ. 61 - 3686, Αθήνα 19/10/1912

Η πρώτη επικήδειος τελετή του πολέμου (1912)

Στις 14 Οκτωβρίου τελέστηκε η επικήδειος τελετή του πρώτου πεσόντος των Βαλκανικών πολέμων. Επρόκειτο για τον στρατιώτη Κ. Λιανό, ο οποίος τραυματίσθηκε κατά την κατάληψη της Ελασσόνας και πέθανε λίγες ημέρες αργότερα. Η κηδεία έγινε στην Λάρισα παρουσία του διοικητή του Α΄ Σώματος Στρατού Αριστοτέλη Κόρακα, του διοικητή της Ιης Μεραρχίας Κλεομένους Κλεομένη, όλων των ανώτερων και κατώτερων αξιωματικών που βρισκόταν στην πόλη, και πλήθος κόσμου, υπό τους ήχους της Στρατιωτικής Μουσικής της 1ης Μεραρχίας.[1585]

Απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης (1912)

Στις 5 Οκτωβρίου άρχισαν οι πολεμικές επιχειρήσεις, οι οποίες κατέληξαν με την κατάληψη της Θεσσαλονίκης στις 26 Οκτωβρίου 1912. Η επίσημη είσοδος του Ελληνικού Στρατού στην

[1585] Εφ. *Καιροί*, αρ. 277, Αθήνα 16/11/1912, σ. 1

πόλη πραγματοποιήθηκε στις 27 Οκτωβρίου. Η πρώτη Στρατιωτική Μουσική που εισήλθε στην πόλη της Θεσσαλονίκης με τον νικηφόρο Ελληνικό Στρατό ήταν αυτή της «3ης Στρατιωτικής Μουσικής» φρουράς Λάρισας, η οποία υπάγονταν στην Ι Μεραρχία, υπό τον Αρχιμουσικό Κωνσταντίνο Παναγόπουλο. [1586]

Ο Αρχιστράτηγος Κωσταντίνος εισήλθε με το επιτελείο του στην πόλη στις 11.00, επικεφαλής της Ι Μεραρχίας. Ακολούθησε δοξολογία στο Ναό του Αγίου Μηνά. Κατόπιν μετέβη στο Διοικητήριο όπου η Ι Μεραρχία παρέλασε ενώπιον του. Στην συνέχεια δέχτηκε τις Αρχές της πόλεως, ενώ η Ι Μεραρχία κατευθύνθηκε στο Πεδίο του Άρεως και στρατωνίστηκε στους εκεί στρατώνες.[1587]

Λίγες ώρες πριν την κατάληψη της Θεσσαλονίκης από τον Ελληνικό Στρατό, ο Βασιλιάς Γεώργιος Α΄ βρισκόταν στον Γιδά, αναμένοντας την είδηση της παράδοση της πόλης. Την στιγμή της πολυπόθητης αναγγελίας, πλησίον του βρισκόταν τμήμα στρατιωτικής μουσικής (πιθανώς αυτό της φρουράς Αθηνών). Ενθουσιασμένος ο βασιλιάς Γεώργιος διέταξε την ανάκρουση του Εθνικού και του Βασιλικού Ύμνου, διευθύνοντας ο ίδιος την στρατιωτική μουσική με το μικρό του μαστίγιο, αντί μπαγκέτας αρχιμουσικού. Οι ύμνοι επαναλήφθηκαν τρεις φορές, διευθυνόμενοι εκ νέου από τον ίδιο τον βασιλιά. «[…] Η μουσική εκτέλεσις τας στιγμάς εκείνας υπήρξεν εξαιρέτως επιτυχής και ενθουσιώσης […]. Ευτυχείς όσοι παρέστησαν εις το μοναδικόν θέαμα και ήκουσαν την βασιλικήν αυτήν μουσικήν […]».[1588]

Στις 29 Οκτωβρίου ο βασιλιάς Γεώργιος εισήλθε στην Θεσσαλονίκη. Τιμές απέδωσε η Ι Μεραρχία και απόσπασμα Ευζώνων. Ακολούθησε έπαρση της Ελληνικής Σημαίας στον Λευκό Πύργο. [1589]

Η παρουσία της Στρατιωτικής Μουσικής κατά την απόδοση τιμών στον βασιλιά Γεώργιο Α΄ επιβεβαιώνεται από ανταπόκριση εφημερίδας της εποχής. «Η μουσική επαιάνισε τον Βασιλικόν και Εθνικόν Ύμνον. Ο Βασιλεύς ακολουθούμενος υπό του Διαδόχου, επεθεώρησε το παρατεταγμένο τάγμα των ευζώνων».[1590]

[1586] ΜΑ ΕΒΕ, Φ.681Ι/ΙΑ98, «Η Φιλαρμονική Θεσσαλονίκης», *Εφημερίς Θεσσαλονίκης*.

[1587]ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Βαλκανικοί Πόλεμοι*, ό.π., σ. 65.

[1588] Εφ. *Σφαίρα*, αρ. 9251, Εν Πειραιεί 12/11/1912, σ. 3.

[1589] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Βαλκανικοί Πόλεμοι*, ό.π., σ. 65-66.

[1590] Εφ. *Χρόνος,* αρ. 3273, Αθήνα 31/10/1912, σ. 3.

Στην πόλη της Θεσσαλονίκης εισήλθε και η «Στρατιωτική Μουσική» της φρουράς Αθηνών.[1591] Σύμφωνα με μαρτυρία του Αντώνη Κοσματόπουλου, λίγο διάστημα μετά την είσοδο του Ελληνικού Στρατού στην Θεσσαλονίκη, καθημερινά γινόταν έπαρση και υποστολή της Σημαίας στον Λευκό Πύργο από στρατιωτική μπάντα και διμοιρία στρατιωτών, προκαλώντας ρίγη συγκίνησης στους κατοίκους. Αυτή η στρατιωτική τελετουργία συνέβαλε στην εμπέδωση της αίσθησης της Ελληνικής κυριαρχίας στην πόλη.[1592]

Την 1η Νοεμβρίου 1912, ο πρίγκιπας Νικόλαος τοποθετήθηκε ως Στρατιωτικός Διοικητής Θεσσαλονίκης και του «ανατέθηκε η ανώτερη εποπτεία της διεύθυνσης της διοικήσεως και της δημόσιας ασφάλειας και τάξης στην πόλη και την γύρω περιοχή».[1593] Για την τήρηση της τάξης, μεταφέρθηκε στην Θεσσαλονίκη δύναμη 300 ανδρών της Κρητικής Χωροφυλακής, η οποία εντός Νοεμβρίου αυξήθηκε περαιτέρω.[1594] Το γεγονός αυτό εξηγεί και την παρουσία της Μουσικής της Κρητικής Χωροφυλακής στην πόλη το επόμενο διάστημα. Στις 12 Δεκεμβρίου 1912 η Στρατιά Ηπείρου μετονομάστηκε σε «Μεραρχία Ηπείρου» και τον Μάρτιο του 1913 σε «VIII Μεραρχία» με έδρα το Αργυρόκαστρο.[1595]

Προϋπολογισμός έτους (1913)

Στον προϋπολογισμό του Υπουργείου Στρατιωτικών του 1913 καταγράφεται η ίδια ακριβώς δύναμη της Στρατιωτικής Μουσικής με αυτή του έτους 1912, ήτοι ένας Επιθεωρητής στρατιωτικών μουσικών, η Στρατιωτική Μουσική της φρουράς Αθηνών και 3 Μεραρχιακές Μουσικές με συνολική δύναμη 6 αξιωματικούς, 265 μουσικούς υπαξιωματικούς και 617 σαλπιγκτές στα διάφορα Σώματα.[1596]

[1591] Το γεγονός αναγράφεται στην φωτογραφία του Λοχία της ΣΜΣ Φρουράς Αθηνών Γεωργίου Ευαγγελίδη. Βλ. ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681ΙΙ/29.

[1592] Κωνσταντίνος Π. Γκιουλέκας, «Η Απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης», Συνέντευξη Αντώνιου Κοσματόπουλου, https://www.youtube.com, (τελευταία πρόσβαση 27/12/2024).

[1593] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Βαλκανικοί Πόλεμοι*, ό.π., σ. 108.

[1594] Στο ίδιο, σ. 110.

[1595] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Η Οργάνωση του Ελληνικού Στρατού*, ό.π., σ. 287.

[1596] *Ειδικός προϋπολογισμός των εξόδων του Υπουργείου Στρατιωτικών διά την χρήσιν του έτους 1913*, Εθνικό τυπογραφείο, Αθήνα 1913, σ. 241, 243, 266-267.

Ευχαριστήρια Επιστολή Βουλγαρικής Πρεσβείας (1913)

Στις 19 Ιανουαρίου ο Βούλγαρος πρέσβης στην Αθήνα Μιχίσεφ, απέστειλε ευχαριστήρια επιστολή στον αρχιμουσικό της Στρατιωτικής Μουσικής Λάρισας Κωνσταντίνο Παναγόπουλο, με αφορμή δύο συνθέσεις που είχε αποστείλει ο αρχιμουσικός στην Βουλγαρική πρεσβεία τον Νοέμβριο του 1912, στα πλαίσια της τετραμερούς συμμαχίας (Ελλάδας, Βουλγαρίας, Σερβίας Μαυροβουνίου) κατά την έναρξη του Α΄ Βαλκανικού πολέμου. Από την επιστολή συνάγεται ότι η Μουσική της 1ης Μεραρχίας κατά τις αρχές του 1913 έδρευε στην Λάρισα.

«ΒΟΥΛΓΑΡΙΚΗ ΠΡΕΣΒΕΙΑ

ΑΘΗΝΑΙ Αθήνα 19 Ιανουαρίου 1913

Κύριον

Κωσταντίνον Παναγόπουλον

Εις Λάρισαν

Κύριε

Δεν παρέλειψα όπως αποστείλω εις το Βασιλικόν Υπουργείον των Στρατιωτικών τας δύο μουσικάς συνθέσεις που είχατε την καλωσύνην να μου στείλετε, τον περασμένο Νοέμβριο, ως δώρο εις το αναφερθέν Υπουργείον.

Εις απάντησιν είμαι επιφορτισμένος από το Υπουργείον των Στρατιωτικών της Βουλγαρίας όπως σας εκφράσω τας θερμοτέρας ευχαριστίας διά την ευγενή σας χειρονομίαν και να σας πω ότι αι δύο σας συνθέσεις έχουν ήδη δοθή εις την Ορχήστρα του Συντάγματος της Βασιλικής Φρουράς, με την διαταγή όπως μελετηθούν και εκτελεσθούν από καιρού εις καιρόν.

Δεχθήτε Κύριε

Την βεβαίωσιν της εκτιμήσεώς μου

ΜΙΧΙΣΕΦ

Μετάφρασις εκ του πρωτοτύπου».[1597]

[1597] ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681Ι/ΙΑ60, Επιστολή Βουλγαρικής Πρεσβείας προς Κωνσταντίνο Παναγόπουλο, Αθήναι 19/1/1913.

Απελευθέρωση της Ηπείρου (1913)

Μετά την κατάληψη της Θεσσαλονίκης, ο Ελληνικός Στρατός ενίσχυσε τις δυνάμεις του στην Ήπειρο. Από τις 5 Οκτωβρίου είχε ήδη καταγάγει νίκες απελευθερώνοντας πόλεις και περιοχές ακόμη και της Βορείου Ηπείρου. Κατά την διάρκεια των μαχών αυτών αρκετοί σαλπιγκτές έπεσαν ηρωικώς ή τραυματίστηκαν. Αναφέρονται ενδεικτικά ορισμένα ονόματα σαλπιγκτών του 2ου Συντάγματος Ευζώνων του Στρατού Ηπείρου.

Σαλπιγκτής Μπαρλιάκος Χρήστος, 7ο Τάγμα Ευζώνων, 2ος Λόχος, έπεσε την 9η Οκτωβρίου 1912.[1598]

Σαλπιγκτής Βρεττός Παν., 10ο Τάγμα Ευζώνων, 4ος λόχος, τραυματίας.[1599]

Σαλπιγκτής Κομιανός Γ., 10ο Τάγμα Ευζώνων, 4ος λόχος, τραυματίας.[1600]

Σαλπιγκτής Παπούλιας Α., 7ο Τάγμα Ευζώνων, 3ος λόχος, έπεσε την 29η Νοεμβρίου 1912.[1601]

Σαλπιγκτής Σαγιάς Ανδρέας, 7ο Τάγμα Ευζώνων, 1ος λόχος, τραυματίας.[1602]

Σαλπιγκτής Παπούλιας Απ., 7ο Τάγμα Ευζώνων, 4ος λόχος, τραυματίας.[1603]

Σαλπιγκτής Σπυρόπουλος Γ., 10ο Τάγμα Ευζώνων, 1ος λόχος, τραυματίας.

Σαλπιγκτής Αλευρόπουλος Αγ., 10ο Τάγμα Ευζώνων, 3ος λόχος, τραυματίας.

Σαλπιγκτής Ραστάνης Ιω., 10ο Τάγμα Ευζώνων, 4ος λόχος, τραυματίας.[1604]

Σαλπιγκτής Γαλλήνας Κ., 10ο Τάγμα Ευζώνων, 3ος λόχος, τραυματίας.[1605]

Σαλπιγκτής Σαμούρης Γρ., 7ο Τάγμα Ευζώνων, 4ος λόχος, τραυματίας.[1606]

[1598] Αναγνωστόπουλος Δημήτριος, *Ιστορία του 2ου Συντάγματος Ευζώνων*, Μεσολόγγι 1915, τύποις Κρανιωτάκη, σ. 23.

[1599] Στο ίδιο, σ. 32-33.

[1600] Στο ίδιο.

[1601] Στο ίδιο, σ. 45.

[1602] Στο ίδιο.

[1603] Στο ίδιο, σ. 47.

[1604] Στο ίδιο, σ. 48.

[1605] Στο ίδιο, σ. 56.

[1606] Στο ίδιο, σ. 70.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει ένα καταγεγραμμένο γεγονός κατά την μάχη του Μπιζανίου στις 20 Φεβρουαρίου, όταν κατά την αιφνιδιαστική ελληνική επίθεση, οι Τούρκοι ύψωσαν λευκή σημαία.

«Την 5ην πρωϊνήν συνεπεία διαταγής του Διοικητού του Συντάγματος, εξετελέσθησαν αιφνιδιαστικά πυρά 30 φυσιγγίων κατ' άνδρα, οι δε Τούρκοι εξαφνησθέντες εκ τούτου έβαλον βολάς τινάς πυροβόλου, οπότε σάλπιγγες εχθρικαί επί του Μπιζανίου εσήμανον "παύσατε πυρ". Το τοιούτον σάλπισμα όμοιον ον προς το Ελληνικόν εκράτησεν εν εκπλήξει τους Ευζώνους μέχρι πρωΐας, οπότε είδον να κυματίζωσιν επί των πυροβολείων και οχυρωμάτων του Μπιζανίου της Αγίας Παρασκευής και της Καστρίτσης λευκαί σημαίαι».[1607]

Υπενθυμίζεται ότι την οχύρωση του Μπιζανίου είχαν αναλάβει Γερμανοί αξιωματικοί και δεν αποκλείεται να εισήγαγαν στον Τουρκικό στρατό και γερμανικά σαλπίσματα, ορισμένα εκ των οποίων να ήταν όμοια με τα Ελληνικά, τα οποία, εφαρμόζονταν από την Οθωνική περίοδο και πολλά ήταν Βαυαρικής προέλευσης.

Στις 21 Φεβρουαρίου 1913 ο Ελληνικός Στρατός υπό τον διάδοχο Κωνσταντίνο υποχρέωσε τον Τούρκο Διοικητή Mehmet Esat Pasha στην άνευ όρων παράδοση της πόλης των Ιωαννίνων. Η επίσημη είσοδος του στρατού στην πόλη των Ιωαννίνων πραγματοποιήθηκε στις 22 Φεβρουαρίου,[1608] κατά την οποία μετείχε τμήμα Στρατιωτικής Μουσικής υπό τον Ανθυπολοχαγό Βίκτωρα Μαυρόχη.[1609]

[1607] Στο ίδιο, σ. 90.

[1608] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Βαλκανικοί Πόλεμοι*, ό.π., σ. 180.

[1609]«Η είσοδος του Διαδόχου εις Ιωάννινα», Εφ. *Πατρίς*, αρ. 6891, Αθήνα 27/2/1913, σ. 4.

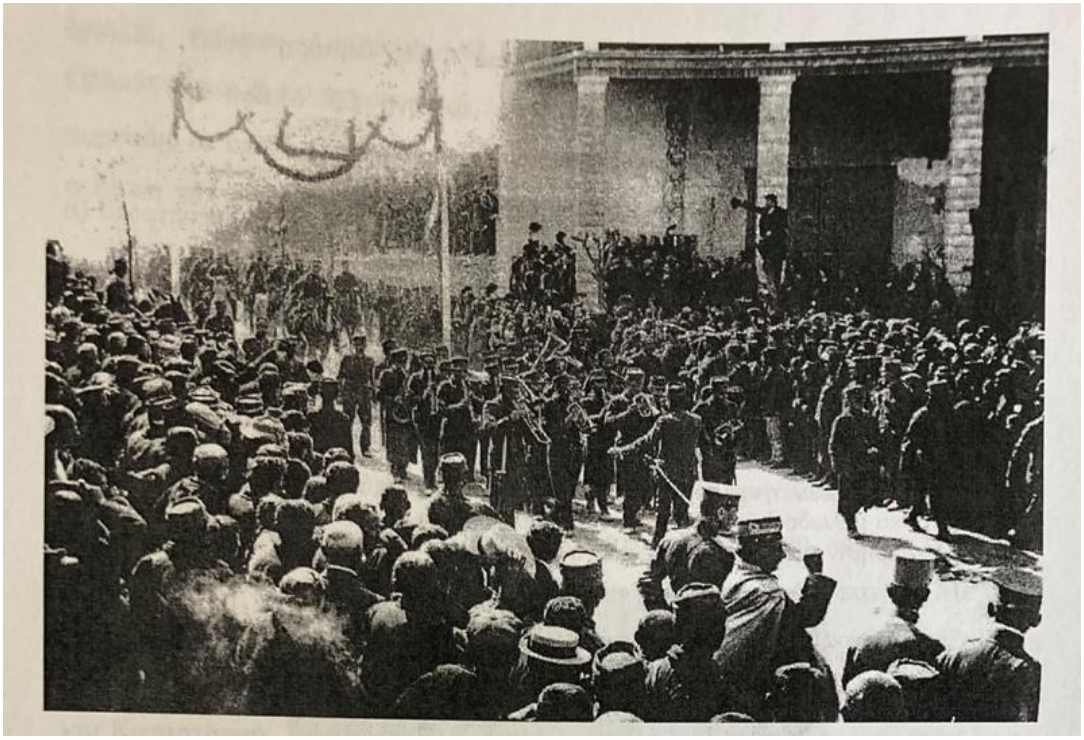

Εικόνα 27. Απελευθέρωση Ιωαννίνων, Είσοδος του Ελληνικού Στρατού, 23/2/1913

Πηγή: Κίτσιος, ό.π., σ. 408

Εικόνα 28. Στιγμιότυπο από την είσοδο του Αρχιστράτηγου Διαδόχου Κωνσταντίου στα Ιωάννινα

Πηγή: Κίτσιος, ό.π., σ. 410

Δολοφονία Βασιλέως Γεωργίου Α΄ (1913)

Στις 5 Μαρτίου δολοφονήθηκε στην Θεσσαλονίκη ο Βασιλέας Γεώργιος Α΄. Στις 8 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα τελετή ορκωμοσίας του διαδόχου Κωνσταντίνου ως νέου Βασιλέα της Ελλάδας. Η πομπή για την τελετή ορκωμοσίας εκκίνησε από τα ανάκτορα με προορισμό την Βουλή (παλαιά Βουλή). «Ο Βασιλεύς εχαιρέτα δεξιά και αριστερά στρατιωτικώς […]Τέλος η Βασιλική πομπή φθάνει εις την Βουλήν. Η μουσική ανακρούει τον Βασιλικόν ύμνον ενώ ο στρατός παρουσιάζει όπλα». [1610]

Στις 12 Μαρτίου διεξήχθη η επικήδειος τελετή του Γεωργίου Α΄ στην πόλη της Θεσσαλονίκης. Για την παραλαβή του νεκρού και την μεταφορά του στην Αθήνα είχε καταπλεύσει η θαλαμηγός «Αμφιτρίτη». Από την περιγραφή της τελετής τεκμαίρεται η συμμετοχή σαλπιγκτών του Πεζικού και του Ιππικού, της φιλαρμονικής της Κρητικής Χωροφυλακής, της Μουσικής του Πεζικού (πιθανότητα της Λάρισας) και μίας βουλγαρικής στρατιωτικής μπάντας.

«Αι σάλπιγγες και η μουσική ανακρούουσιν αργά πένθιμα εμβατήρια […] Προηγούνται εξ σαλπιγκταί του ιππικού και αμέσως κατόπιν εις κανονισθείσαν απόστασιν ακολουθεί σώμα ιππικού […] ακολουθεί η μουσική της Κρητικής χωροφυλακής και εις απόστασιν 20 βημάτων από αυτήν φέρονται είκοσι δύο στέφανοι με μέλαινας ιόχρους ταινίας και κυανόλευκους […] Είπετο κατόπιν ο λιμενάρχης και κατόπιν η μουσική του Πεζικού […] Μετά του υπαλλήλους συντεταγμένους στρατιωτικώς, επηκολούθουν 1500 πρόσφυγες Τούρκοι με την γραφικήν ποκιλίαν των στολών, τα ερυθρά ζουνάρια και φέσια, μετ' ευγνωμοσύνης παρακολουθούντες τον νεκρόν Βασιλέα του Κράτους, το οποίον καταδιωγμένους και απηλπισμένους τους συνέλεξε και τους έθρεψε, τους εθέρμανε, τους εζωογόνησε και τους έδωκεν ασφάλειαν, ησυχίαν και προστασίαν πατρικήν. Προηγείτο αυτών Τούρκος σαρικοφόρος, ρυθμίζων το βήμα των λοιπών και και ψιθυρίζων ευχάς εις τον προφήτην. Είκοσι βήματα οπίσω ήτο λόχος Βουλγάρων με την σημαία των και την μουσική των και μετ΄αυτούς τα Ελληνικά συντάγματα τα σημαίας των προχωρούντα κατά διμοιρίας και κλείοντα την πομπήν. Ατάκτως ηκολούθη άπας ο λαός. […] Την 11 1)4 η Κρητική μουσική ήρχισεν ανακρούουσα εμβατήριον πένθιμον. Ηκολούθη άγημα ναυτών μας με στεφάνους. […] Μετά ταύτα ο Βασιλέας Κωνσταντίνος ιστάμενος εις την κλίμακα της «Αμφιτρίτης» εδέχθη τα συλλυπητήρια των επισήμων,

[1610] Εφ. *Αθήναι*, αρ. 141, Αθήνα 9/3/1913, σ. 1.

δοθέντος είτα του συνθήματος της αναχωρήσεως. Επί της θαλαμηγού παρέμειναν πλην ολοκλήρου της Β. Οικογενείας ο Μητροπολίτης μετά της Ιεράς Συνόδου οι υπασπισταί η μουσική του πεζικού και η εκ 16 αξιωματικών τιμητική φρουρά του νεκρού, πέριξ του οποίου ετοποθετήθησαν πάντες οι κατατεθέντες στέφανοι». [1611]

Δεν είναι απολύτως σαφές ποια ήταν η Στρατιωτική Μουσική που επιβιβάσθηκε στην θαλαμηγό για τον Πειραιά. Ωστόσο, είναι πολύ πιθανό να επρόκειτο για αυτή της Λάρισας, καθώς στις 4 Απριλίου δεν βρισκόταν στην Λάρισα αλλά ούτε στην Θεσσαλονίκη. Επιπλέον, από δημοσίευμα του Τύπου της Λάρισας, τεκμαίρεται ότι συμμετείχε στην κηδεία του βασιλιά Γεώργιου Α΄ στην Αθήνα, παιανίζοντας το πένθιμο εμβατήριο του Chopin.[1612]

Κατά την άφιξη της θαλαμηγού στην βασιλική αποβάθρα του Πειραιά και την υποδοχή της σορού του Γεωργίου Α΄, η Μουσική του Βασιλικού Ναυτικού απέδωσε τιμές. Κατόπιν διαταγής του Φρουραρχείου Αθηνών, η στρατιωτική παράταξη στην Αθήνα απαρτίστηκε από το Στρατιωτικό Σχολείο των Ευελπίδων, ενωμένα τμήματα των συνταγμάτων Πεδινού με τα έμπεδα τμήματα του Ορεινού Πυροβολικού, έμπεδα τμήματα του 1ου και 7ου Συντάγματος Πεζικού και την 4η Μουσική της Φρουράς. Όλα τα τμήματα είχαν διαταχθεί να παραταχθούν από τον σταθμό Ομόνοιας έως την Μητρόπολη, διά των οδών Σταδίου, Αιόλου και Ευαγγελιστρίας, έως τις 15.00.

Στην επικήδειο τελετή, εκτός από την Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Αθηνών και Λάρισας, επρόκειτο να συμμετάσχουν η Παλαιά Φιλαρμονική Κέρκυρας και αυτή του Βασιλικού Ναυτικού.

«Δια του ατμοπολοίου "Ισμήνη του Τζων" αφίκετο χθες εκ Κερκύρας η παλαιά Φιλαρμονική του Δήμου Κερκυραίων αποτελούμενη από 60 όργανα, όπως παρακολουθήση την κηδείαν του Βασιλέως. Επίσης προς τον αυτόν σκοπόν αφίκετο χθές εκ Ναυστάθμου δια της τορπιλλοθέτιδος "Ευκαιρίας" η Μουσική του πολεμικού Ναυτικού υπό τον αρχιμουσικόν κ. Σπινέλην».[1613]

[1611] Εφ. *Αθήναι*, αρ. 145, Αθήνα 13/3/1913, σ. 1-2.

[1612] Εφ. *Μικρά*, αρ. 573 (17), Λάρισα 4/4/1913, σ. 2.

[1613] Εφ. *Αθήναι*, αρ. 151, Αθήνα 19/3/1913, σ. 2.

Η κηδεία του Βασιλέως Γεωργίου Α΄ έλαβε χώρα στις 20 Μαρτίου. Σύμφωνα με την περιγραφή της τελετής, σε αυτή συμμετείχαν περί του 60 τυμπανιστές, πλέον των 80 σαλπιγκτών, η Στρατιωτική Μουσική φρουράς Αθηνών υπό τον Αρχιμουσικό Σπυρίδωνα Καίσαρη, και η Παλαιά Φιλαρμονική Κέρκυρας. «Υπό τους ήχους της στρατιωτικής μουσικής παιανιζούσης πέμθιμον εμβατήριον εκκινεί η νεκρική πομπή εκ του Μητροπολιτικού ναού. […] Εις απόστασιν δέκα περίπου μέτρων είποντο οι τυμπανισταί περί τους 60 και οι σαλπιγκταί άνω των 80. Τα δε τύμπανα και αι σάλπιγγες ήσαν περικεκαλυμμέναι με μέλαν ύφασμα. Το βάδισμα αμφοτέρων των ομάδων προυξένησε γενικώς εντύπωσιν αρίστην. Το γνωστόν πένθιμον σάλπισμα, διεδέχετο καθ' ωρισμένα χρονικά διαστήματα τον μονότονον ήχον των τυμπάνων, συναλλασσομένων μετά της Μουσικής της Φρουράς υπό τον κ. Καίσαρην, ήτις επαιάνιζε το πένθιμον εμβατήριον του Μένδελσον με μοναδικήν ακρίβειαν. Εμεσολάβει διάστημα ολίγων βημάτων και ηκολούθη η Φιλαρμονική της Κερκύρας με την Σημαίαν του Σωματείου κεκλιμένην.

Οι Κερκυραίοι μουσικοί έφερον ωραίαν στολήν και κράνη μετά λοφίου. Καθ' όλον το διάστημα της νεκρικής πομπής αι Μουσικαί ενηλλάσσοντο εμβατήρια συγκινούντα μέχρι δακρύων. Μετά την παρέλασιν των Μουσικών ήρχετο έφιππος εν μεγάλη στολή ο Διοικητής της Δ΄ Μεραρχίας υποστράτηγος κ. Μοσχόπουλος, όστις είχετο γενικό πρόσταγμα του παραταχθέντος και μετασχόντος της πομπής στρατού, μετά του επιτελείου του».[1614]

Η νεκρική πομπή έφθασε στον σταθμό Λαρίσης και από εκεί η σορός μεταφέρθηκε σιδηροδρομικώς στην Δεκέλεια όπου και ετάφη εν μέσω 25 κανονιοβολισμών και 10 βολών τυφεκίου από άγημα 20 Ευζώνων.[1615]

Μεταστάθμευση της 3ης Στρατιωτικής Μουσικής (1913)

Κατόπιν αιτήματος του Στρατιωτικού Διοικητή Θεσσαλονίκης Πρίγκιπα Νικολάου, τον Απρίλιο του 1913 η «3η» Στρατιωτική Μουσική της Ι Μεραρχίας Λάρισας μεταστάθμευσε στην Θεσσαλονίκη. «Τη απαιτήσει της Α.Β.Υ του Στρατιωτικού Διοικητού Θεσσαλονίκης και των πέριξ αποσπασθείσα οριστικώς αφίκετο και η εν Λαρίσση διαμένουσα στρατιωτική

[1614] Εφ. *Αθήναι*, αρ. 158, Αθήνα 21/3/1913, σ. 1-2

[1615] Στο ίδιο, σ. 3.

μουσική του γνωστού συνθέτου πολλών μουσικών τεμαχίων ανθυπολοχαγού κ. Κων. Παναγόπουλου». [1616]

Στον τοπικό Τύπο της Λάρισας η μεταστάθμευση της Μουσικής έγινε δεκτή με ποικίλα συναισθήματα.

«Τη απαιτήσει της Α.Β.Υ του Πρίγκιπος Νικολάου ανεχώρησε προχθές εις Θεσσαλονίκην, όπου προσκολλάται οριστικώς, η τέως ενταύθα διαμένουσα Στρατιωτική Μουσική υπό την δεξιάν διεύθυνσιν του γνωστού συνθέτου τόσων μουσικών τεμαχίων κ. Κων/νου Παναγόπουλου Ανθυπολοχαγού. Η Λάρισσα μεγάλως ελυπήθη διά την αναχώρησιν της Μουσικής της, σεμνύνεται όμως ότι αυτή, ως τελείως και πλήρης κατηρτισμένη υπάγεται εις τας διαταγάς του Στρατιωτικού Διοικητού της Μακεδονικής Μητροπόλεως».[1617]

Τερματισμός του Α΄ Βαλκανικού Πολέμου (1913)

Στις 17 Μαΐου υπογράφθηκε στο Λονδίνο συνθήκη ειρήνης μεταξύ των εμπλεκομένων μερών στον Α΄ Βαλκανικό πόλεμο. Η Ελλάδα απελευθέρωσε ολόκληρη την Θεσσαλία, την Ήπειρο, την Δυτική και Κεντρική Μακεδονία, ενώ και η Κρήτη περιήλθε στην κυριαρχία της. Η Βόρεια Ήπειρος που απελευθερώθηκε από τον Ελληνικό Στρατό, με παρέμβαση των Μεγάλων Δυνάμεων εκχωρήθηκε στο νεοσύστατο κράτος της Αλβανίας.[1618]

Β΄ Βαλκανικός Πόλεμος (1913)

Κατά την διάρκεια του Β΄ Βαλκανικού πολέμου, ο αριθμός των στρατιωτικών μουσικών παρέμεινε ο ίδιος. Στις πολύνεκρες μάχες που διεξήχθησαν, πολλοί σαλπιγκτές έχασαν την ζωή τους ή τραυματίστηκαν. Στο πολεμικό ημερολόγιο του ιατρού του 1ου Συντάγματος Ευζώνων αναφέρεται ο τραυματισμός του αρχισαλπιγκτή του 9 Τάγματος Ευζώνων κατά την μάχη του Λαχανά, στις 21 Ιουνίου 1913.

[1616] Εφ. *Νέα Αλήθεια*, αρ. (2162) 256, Θεσσαλονίκη 17/4/1913, σ. 3.

[1617] ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., Φ. 681/15ΙΑ, Στο δακτυλογραφημένο αυτό απόσπασμα της «Εφημερίδας Λαρίσσης» με τίτλο «Η Μουσική Μας».

[1618] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Βαλκανικοί Πόλεμοι*, ό.π., σ. 186-187.

«Η ώρα είναι 3μ.μ. ακριβώς. Ο Παπαδόπουλος χωρίς να αναμείνη την έναρξιν του πυροβολικού διατάσσει δια της σάλπιγγος εμπρός. Το Τάγμα Βελισσαρίου ορμά προς τα εμπρός, αι σάλπιγγες όλες ηχούν έφοδον […]. Ο Βελισσαρίου αποτεινόμενος εις τους σαλπιγκτάς «μην παύσετε καθόλου» διατάσσει. Εις δε τον αρχισαλπιγκτήν δεκανέαν Βλάχον φωνάζει «Βάρα, Βλάχο, βάρα» […]. Ο σαλπιγκτής Βλάχος ο διαρκώς σαλπίζων, εμπρός, παρά το πλευρόν του Βελισσαρίου τραυματίζεται σοβαρώς εις την κεφαλήν και μεταφέρεται εις το χειρουργείον. Εκεί δε μονολογών λέγει "Βάρα, Βλάχο, βάρα, έλα τώρα, Βελισσαρίου να ιδής το Βλάχο σου πως τον έκαμαν" […]».[1619]

Την τελευταία ημέρα των εχθροπραξιών έχασε την ζωή του ο σαλπιγκτής του 7ου Τάγματος Ευζώνων Γεώργιος Σαΐνης, σε μάχη εναντίον των Βουλγάρων στο τότε οθωμανικό χωριό Μάλγκεριτ (σημερινό Μαργαρίτι) της Ξάνθης. Στην ίδια μάχη τραυματίστηκε ο Σαλπιγκτής του 10ου Τάγματος Ευζώνων Λεωνίδας Σάββας.[1620] Την ψυχοακουστική επίδραση των σαλπισμάτων περιγράφει ο Λοχαγός του 2ου Συντάγματος Πεζικού Μπουλαλάς Κλέανθης κατά την μάχη της Βυσσώκας. «Σε λίγο οι σάλπιγγες σημαίνουν όλες μαζύ και ακούγεται ένα σάλπισμα που έχει μια μαγική επίδραση στην ψυχή του στρατιώτη, που εξεγείρει μέσα του μια απερίγραπτη και ατέλειωτη μυστικοπάθεια. Ήταν το σάλπισμα της εφόδου».[1621]

Στις 25 Ιουλίου 1813 υπογράφθηκε η συνθήκη ειρήνης μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας στο Βουκουρέστι και στις 28 Ιουλίου υπογράφθηκε η συνθήκη ειρήνης μεταξύ των βαλκανικών κρατών. Με το τέλος του Β΄ Βαλκανικού πολέμου η Ελλάδα απελευθέρωσε την Ανατολική Μακεδονία έως τις εκβολές του Νέστου και τα περισσότερα νησιά του Αιγαίου. Αν και κατά τις επιχειρήσεις ο Ελληνικός Στρατός απελευθέρωσε και την Δυτική Θράκη, αυτή τελικά παραχωρήθηκε στους Βούλγαρους.[1622]

[1619] Κ. Ζ. Χριστόπουλος, *Πολεμικόν Ημερολόγιον εκ του Ελληνοβουλγαρικού πολέμου*, τύποις Βαρουξή, Πύργος 1914, σ. 11-12, 27, 28, 31.

[1620] Αναγνωστόπουλος, ό.π., σ. 110.

[1621] Κλεάνθης Μπουλαλάς, *Ιστορία του 2ου Συντάγματος Πεζικού*, τύποις Βλαστού, Αθήναι 1921, σ. 27.

[1622] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Βαλκανικοί Πόλεμοι*, ό.π., σ. 237, 247, 255.

Σώματα Στρατού – Μουσική (1913)

Ο Ελληνικός Στρατός πριν την έναρξη των νικηφόρων Βαλκανικών πολέμων διέθετε τέσσερις Μεραρχίες ενώ κατά την διάρκεια αυτών συγκροτήθηκαν συνολικά δέκα. Με το Β.Δ. της 17ης Αυγούστου 1913 διατάχθηκε η διατήρηση των δέκα Μεραρχιών, η συγκρότηση της XI Μεραρχίας και έξι Σωμάτων Στρατού, στα οποία υπάγονταν οι ένδεκα μεραρχίες. Σύμφωνα με το διάταγμα οι λοιπές μονάδες και υπηρεσίες επρόκειτο να τοποθετηθούν με διαταγή του Υπουργού Στρατιωτικών. [1623]

Πίνακας 107. Σώματα Στρατού και Σχηματισμοί, 1913

Σώματα Στρατού	Μεραρχίες	Έδρες
1ο Σώμα Στρατού (Έδρα Λάρισα)	1η Μεραρχία	Λάρισα
2ο Σώμα Στρατού (Έδρα Αθήνα)	2η Μεραρχία	Αθήνα
3ο Σώμα Στρατού (Έδρα Ιωάννινα)	3η Μεραρχία	Μεσολόγγι
	8η Μεραρχία	Κορυτσά
	9η Μεραρχία	Ιωάννινα
4ο Σώμα Στρατού (Έδρα Θεσσαλονίκη)	4η Μεραρχία	Θεσσαλονίκη
	5η Μεραρχία	Κιλκίς
5ο Σώμα Στρατού (Έδρα Δράμα)	6η Μεραρχία	Σέρρες
	7η Μεραρχία	Δράμα
	Ταξιαρχία Ιππικού	Σέρρες
6ο Σώμα Στρατού (Έδρα Κοζάνη)	10 Μεραρχία	Βέροια
	11 Μεραρχία	Κοζάνη

Σύμφωνα με τον προϋπολογισμό του έτους 1913, αριθμός των Στρατιωτικών Μουσικών ήταν τέσσερεις.[1624] Ωστόσο στον Τύπο της εποχής καταγράφονται Στρατιωτικές Μουσικές σε πολλές μεραρχίες, γεγονός που υπονοεί ότι είχαν σχηματιστεί μπάντες υπό μορφή κλιμακίων των οργανικά τοποθετημένων Στρατιωτικών Μουσικών των Σωμάτων Στρατού.

[1623] ΦΕΚ 155Α΄/17 Αυγούστου 1913, σ. 499.

[1624] *Γενικός προϋπολογισμός των εσόδων και εξόδων του κράτους διά την χρήσιν του έτους 1913*, εκ του Εθνικού τυπογραφείου, Εν Αθήναις, 1915, σ. 266-267.

Πίνακας 108. Στρατιωτικές Μουσικές Μεραρχιών, 1913

Στρατιωτική Μουσική/Τόπος	Υπαγωγή	Αρχιμουσικός
Βέροια[1625]	10η Μεραρχία	Ζερβόπουλος
Καλαμάτα[1626]	-	-
Κιλκίς[1627]	5η Μεραρχία	-
Θεσσαλονίκης[1628]	4η Μεραρχία	-
Κορυτσά[1629]	8η Μεραρχία	-

Επιστολή της Υποδιεύθυνσης Γραμματείας Τουρκικής Δημοκρατίας (1913)

Στις 14 Οκτωβρίου η Υποδιεύθυνση της Γραμματείας της Τουρκικής Δημοκρατίας απέστειλε ευχαριστήριο επιστολή στον αρχιμουσικό Κωνσταντίνο Παναγόπουλο για μουσικό τεμάχιο που είχε συνθέσει και αποστείλει ο αρχιμουσικός με αφορμή την υπογραφή συνθήκης ειρήνη μεταξύ Ελλάδος και Τουρκίας.

«ΤΟΥΡΚΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ Άγκυρα 14 Ο/βρίου 1913

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ

Κύριε,

Η Α.Ε. ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας με επιφόρτισεν όπως σας ευχαριστήσω διά την αποστολήν του μουσικού σας τεμαχίου επί τη ευκαιρία της υπογραφής του Ελληνοτουρκικού συμφώνου.

[1625] Εφ. *Αστήρ Βεροίας,* αρ. 261/148, Βέροια 18/10/1913, σ.1

[1626] Εφ. *Θάρρος,* αρ. 4273, Καλάμαι 3/2/1913, σ. 1.

[1627] Εφ. *Νεολόγος Πατρών,* αρ. 6800, Πάτραι 1/10/1913, σ. 2.

[1628] Στο ίδιο.

[1629] Εφ. *Μακεδονία*, αρ. 484, Θεσσαλονίκη 26/2/1913, σ. 2.

Εκτελούντες αυτήν την υποχρέωσιν σας παρακαλώ Κύριε Ανθυπολοχαγέ δεχθήτε τους καλλλίτερους μου χαιρετισμούς.

Κύριον

Κων/νον Παναγόπουλον

Ανθυπολοχαγόν

Της Μουσικής του Ελληνικού Στρατού

Θεσ/νίκη

Μετάφρασις εκ του πρωτοτύπου». [1630]

Νέα Συγκρότηση Σωμάτων Στρατού και Μεραρχιών (1913-1914)

Τον Δεκέμβριο του 1913, η επικράτεια διαιρέθηκε σε πέντε στρατιωτικές περιοχές (Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄, και Ε΄), στις οποίες συγκροτήθηκαν πέντε σώματα στρατού με αντίστοιχη αρίθμηση. Ως έδρες των πέντε σωμάτων στρατού καθορίστηκαν η Αθήνα, η Πάτρα , η Θεσσαλονίκη , η Καβάλα και τα Ιωάννινα.

Στα πέντε σώματα στρατού υπήχθησαν δεκατέσσερις μεραρχίες. [1631]

Σε κάθε έδρα των σωμάτων στρατού τοποθετήθηκε και μία Στρατιωτική Μουσική Επιπλέον διατηρήθηκε και η Μουσική της Φρουράς Αθηνών. [1632] Για τις αυξημένες ανάγκες σε ανθρώπινο δυναμικό, έγιναν μεταθέσεις κατάλληλων *κληρωτών οπλιτών* με μέριμνα της Επιθεώρησης Στρατιωτικών Μουσικών (Πίνακας 109).

[1630] ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681Ι/ΙΑ59, Επιστολή της Τουρκικής Δημοκρατίας προς τον Κωνσταντίνο Παναγόπουλο, Άγκυρα 14/10/1913.

[1631] ΦΕΚ 264Α΄/24 Δεκεμβρίου 1913, σ. 940-941. Στο ΦΕΚ δεν αναγράφεται η τοποθέτηση των Στρατιωτικών Μουσικών στις έδρες των σωμάτων στρατού ή των μεραρχιών. Η συγκρότηση πέντε στρατιωτικών μουσικών και τοποθέτησή τους τεκμαίρεται α) Από την συνέντευξη του επιθεωρητή στρατιωτικών μουσικών Σπυρίδωνα Καίσαρη. Βλ. Εφ. *Έθνος,* αρ. 1460, ό.π., σ. 1, και β) από φωτογραφικό υλικό και αναφορές στον Τύπο της εποχής. Στην έδρα του Β΄ ΣΣ οι τελετές διεξάγονταν με σαλπιγκτές και την Φιλαρμονική του Δήμου Πατραίων, καθότι η στρατιωτική μουσική του είχε μετασταθμεύσει στα Χανιά. Επανάκαμψε στην έδρα της το 1917. Βλ. Εφ. *Νεολόγος* Πατρών, αρ. 7552, Πάτρα 14/11/1915, σ.1, Βλ. Εφ. *Νεολόγος* Πατρών, αρ. 6, Πάτρα 7/1/1917, σ. 2.

[1632]Εφ. *Έθνος,* αρ. 1460, ό.π. σ. 1,

Πίνακας 109. Σώματα Στρατού, με τοποθετημένες Στρατιωτικές Μουσικές, 1913-1914

Σώματα Στρατού	Μεραρχίες	Έδρες
Α΄ Σώμα Στρατού (έδρα Αθήνα)	I Μεραρχία	Λάρισα
	II Μεραρχία	Αθήνα
	XIII Μεραρχία	Χαλκίδα
Β΄ Σώμα Στρατού (έδρα Πάτρα)	III Μεραρχία	Πάτρα
	IV Μεραρχία	Ναύπλιο
	XIV Μεραρχία	Καλάμαις
Γ΄ Σώμα Στρατού (έδρα Θεσσαλονίκη)	X Μεραρχία	Βέροια
	XI Μεραρχία	Θεσσαλονίκη
	XII Μεραρχία	Κοζάνη
Δ΄ Σώμα Στρατού (έδρα Καβάλα)	V Μεραρχία	Δράμα
	VI Μεραρχία	Σέρρες
	VII Μεραρχία	Καβάλα
Ε΄ Σώμα Στρατού (έδρα Ιωάννινα)	VIII Μεραρχία	Πρέβεζα
	IX Μεραρχία	Ιωάννινα

Εικόνα 29. Διάταξη του Ελληνικού Στρατού κατά τον Δεκέμβριο του 1913

Πηγή: ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Η Οργάνωση του Ελληνικού Στρατού*, ό.π., σ. 293

Εικόνα 30. Η Στρατιωτική Μουσική του Ε΄ Σώματος Στρατού στο προαύλιο του Στρατιωτικού Νοσοκομείου Ιωαννίνων, 1913

Πηγή: ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., 681 ΙΙ/ 94

Μετάταξη μουσικών της Κρητικής χωροφυλακής στο Πεζικό (1914)

Το 1914 καταγράφεται στον προϋπολογισμό του κράτους η μετάθεση (μετάταξη) στο Πεζικό 45 μουσικών της Κρητικής Χωροφυλακής. Επρόκειτο για 1 ανθυπομοίραρχο (Francesco Tulli), 1 ανθυπασπιστή υπαρχιμουσικό, 3 ενωμοτάρχες μουσικούς, 6 υπενωμοτάρχες, 29 χωροφύλακες και 5 δόκιμους μουσικούς.[1633]

Κανονισμός Οπλισμού Οπλιτών του Στρατεύματος (1914)

Με το Β.Δ. της 24ης Φεβρουαρίου καθορίστηκε ο οπλισμών των οπλιτών του στρατεύματος. Σύμφωνα με αυτό οι σαλπιγκτές των διαφόρων Σωμάτων έφεραν τον εξής οπλισμό:

- Πεζικό : τυφέκιο πεζικού και ξιφολόγχη
- Πεδινό Πυροβολικό: σπάθη και περίστροφο

[1633] «*Γενικός προϋπολογισμός των εσόδων και εξόδων του κράτους διά την χρήσιν 1914*», Εθνικό τυπογραφείο, Αθήναι 1914, σ. 243, 244, https://hdl.handle.net/20.500.14199/71825, (τελευταία πρόσβαση 7/5/2025).

- Ορειβατικό και Φρουριακό Πυροβολικό: σπάθη και περίστροφο
- Ιππικό: σπάθη και αραβίδα
- Μοίρα Πυροβολαρχιών Ιππικού: σπάθη και αραβίδα
- Μηχανικό – Σύνταγμα Σκαπανέων και Φρουριακό Μηχανικό: τυφέκιο πεζικό

και ξιφολόγχη

- Μηχανικό- Σύνταγμα τηλεγραφητών, τάγμα γεφυροποιών, τάγμα σιδηροδρόμων, τάγμα αυτοκινήτων, λόχος αεροπόρων: αραβίδα και ξιφολόγχη
- Μεταγωγική Υπηρεσία: αραβίδα.[1634]

Με Β.Δ. της 16ης Απριλίου καθορίστηκε ως οπλισμός των τυμπανιστών του στρατού το περίστροφο. [1635]

Σύσταση Ανακτορικής Φρουράς (1914)

Με Β.Δ. της 21ης Μαρτίου συστάθηκε η Ανακτορική Φρουρά Αθηνών, αποτελούμενη από: Κατώτερους αξιωματικούς του Πεζικού : 2, Επιλοχίες : 2, Λοχίες: 4, Δεκανείς: 8, Υποδεκανείς: 4, Σαλπιγκτές : 2, Στρατιώτες: 100

Η δύναμη αυτή χωρίστηκε σε δύο ουλαμούς, έκαστος των οποίων διέθετε το ήμισυ των αναγραφόμενων αξιωματικών και υπαξιωματικών και 50 στρατιώτες.

Ο μηνιαίος μισθός του σαλπιγκτή ήταν 85 δραχμές.[1636]

[1634] ΦΕΚ 47Α΄/24 Φεβρουαρίου 1914, σ. 197-198.

[1635] ΦΕΚ 105Α΄/22 Απριλίου 1914, σ. 561.

[1636] ΦΕΚ 77Α΄/28 Μαρτίου 1914, σ. 359.

Κεφάλαιο 8ο

Περίοδος Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και παρεπομένων (1914-1919)

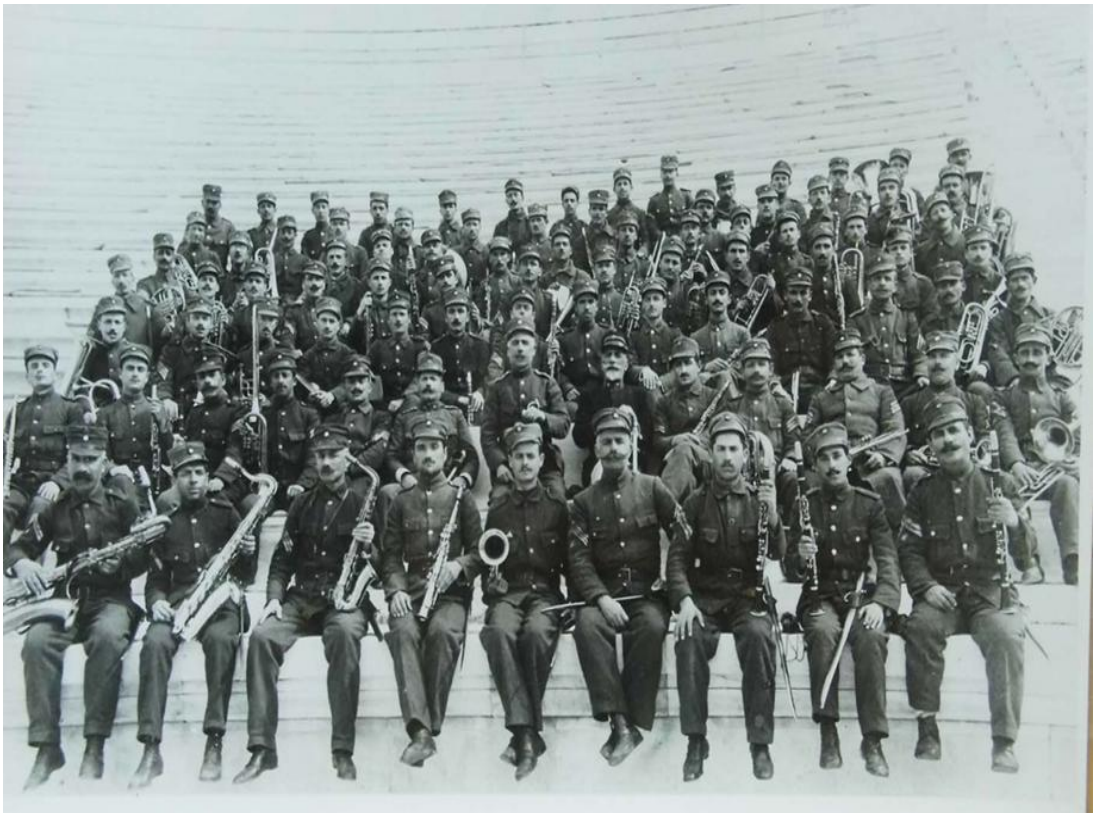

Εικόνα 31. Η Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Αθηνών στο Καλλιμάρμαρο Στάδιο, 1914. Στο μέσο της δεύτερης σειράς (7ος από αριστερά) διακρίνεται ο Επιθεωρητής Λοχαγός Σπυρίδων Καίσαρης, στα δεξιά του ο Υπολοχαγός Αθανάσιος Γιοχάλας και στα αριστερά του ο Ανθυπολοχαγός Βίκτωρ Μαυρόχης

Πηγή: Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου

Κήρυξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου (1914)

Με αφορμή την δολοφονία του διαδόχου του Αυστροουγγρικού θρόνου στο Σεράγεβο από μέλος του Βοσνιακού πατριωτικού επαναστατικού κομιτάτου που είχε σχέσεις με την Σερβική

οργάνωση «Ένωσις ή Θάνατος», η Αυστροουγγαρία κήρυξε τον πόλεμο στην Σερβία στις 15/ 28 Ιουλίου 1914.[1637]

Στις 8/21 Σεπτεμβρίου η Βουλγαρία κήρυξε γενική επιστράτευση. Στις10/23 Σεπτεμβρίου 1914 κήρυξε γενική επιστράτευση και η Ελλάδα.[1638]

Αντίπαλα στρατόπεδα αρχικά ήταν οι Κεντρικές Αυτοκρατορίες (Γερμανία, Αυστροουγγαρία) και οι δυνάμεις της «Συνεννοήσεως» (Γαλλία, Αγγλία, Ρωσία).

Η Ελλάδα την περίοδο αυτή τήρησε ουδέτερη στάση.

Σύσταση Σώματος Μονίμων υπαξιωματικών και ανθυπασπιστών (1914)

Με Β.Δ. της 31ης Οκτωβρίου συστάθηκε Σώμα Μόνιμων Υπαξιωματικών και Ανθυπασπιστών. Οι βαθμοί των μονίμων υπαξιωματικών του του Σώματος ήταν αυτοί του λοχία και του επιλοχία. Δικαίωμα ένταξης στο Σώμα είχαν οι προϋπηρετήσαντες στο στράτευμα με αυτούς τους βαθμούς. Όσοι κατατάσσονταν για πρώτη φορά αναλάμβαναν τριετή υποχρέωση θητείας στο Σώμα και όσοι θα ανακατατάσσονταν διετή. Οι άγαμοι μόνιμοι υπαξιωματικοί συμμετείχαν υποχρεωτικά στο συσσίτιο υπαξιωματικών του λόχου με καταβολή του ποσού που τους αντιστοιχούσε.

Ο μισθός του μόνιμου επιλοχία ανέρχονταν στις 72 δραχμές και αυτός του λοχία στις 60. Οι μισθοί αυξάνονταν κατά 6 δραχμές με κάθε ανακατάταξη μετά την πρώτη τριετία.

Οι έγγαμοι μόνιμοι υπαξιωματικοί λάμβαναν 10 δραχμές μηνιαίως ως επίδομα ενοικίου, καθώς και άρτο και ιματισμό από το Δημόσιο.

Οι ημέρες άδειας απουσίας ορίζονταν στις 30 κατ' έτος με πλήρεις αποδοχές. Πέραν αυτών των ημερών, γινόταν παρακράτηση 0,80 δραχμών ημερησίως, ενώ για αδικαιολόγητη ή αυθαίρετη υπέρβαση της άδειας γινόταν κράτηση ολόκληρου του μισθού.

Οι άγαμοι υπαξιωματικοί νοσηλευόμενοι σε νοσοκομείο λάμβαναν το ήμισυ του μισθού τους, ενώ οι νοσηλευόμενοι σε θεραπευτήριο κατέβαλαν το ήμισυ του μισθού τους υπέρ του θεραπευτηρίου. Στους έγγαμους νοσηλευόμενους υπαξιωματικούς δεν γινόταν καμία κράτηση και τα έξοδα νοσηλείας τους γινόταν από το δημόσιο.

[1637] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Η Ελλάς και ο πόλεμος εις τα Βαλκάνια*, τόμ. 1ος, Αθήνα 1958, σ. 27.

[1638] Στο ίδιο, σ.57.

Οι μη επιθυμούντες την ένταξή τους στο Σώμα Υπαξιωματικών συνέχιζαν να υπηρετούν με τις τότε κείμενες διατάξεις, υπαγόμενοι στην κατηγορία των στρατεύσιμων υπαξιωματικών.

Ως όριο ηλικίας αυτεπάγγελτης αποστρατείας για τους μόνιμους υπαξιωματικούς ορίζονταν τα 45 έτη.

Οι μόνιμοι υπαξιωματικοί μετά την αποστρατεία τους δεν είχαν δικαίωμα σύνταξης.

Για 25 έτη θητείας, οι μόνιμοι επιλοχίες λάμβαναν εφ' άπαξ αμοιβή αφυπηρέτησης 4.500 δραχμές και οι λοχίες 3.000 δραχμές. Για υπηρεσία 10 ετών και άνω, λάμβαναν τα 10/25 των παραπάνω ποσών, αυξανόμενο κατά 1/25 για κάθε επιπλέον έτος υπηρεσίας. Για υπηρεσία λιγότερη των 10 ετών δεν λάμβαναν καμία αμοιβή αφυπηρέτησης.

Αποστρατευόμενοι οι μόνιμοι υπαξιωματικοί μπορούσαν να διοριστούν ως στρατιωτικοί υπάλληλοι, ή σε άλλες θέσεις δημοσίου τομέα, ή ιδιωτικών επιχειρήσεων με τις οποίες το κράτος είχε συμβληθεί. Ο χρόνος της στρατιωτικής υπηρεσίας για τους απόστρατους υπαξιωματικούς που εργαζόταν ως πολιτικοί υπάλληλοι, λογίζονταν ως συντάξιμος για την νέα θέση, μόνο αν δεν είχαν λάβει εφ' άπαξ αμοιβή αφυπηρέτησης.

Ο λαβών την αμοιβή αφυπηρέτησης, μπορούσε να την επιστρέψει, ώστε ο χρόνος προϋπηρεσίας του στο στράτευμα να λογίζεται ως συντάξιμος στην νέα θέση εργασίας του.

Για τις αμοιβές, τις άδειες, την νοσηλεία, τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των μόνιμων ανθυπασπιστών, ίσχυαν οι διατάξεις των άρθρων 37, 39 και 40 του Νόμου ΓΦΝΣΤ΄ του 1910. Οι αποστρατευθέντες ανθυπασπιστές, είτε με αίτησή τους είτε αυτεπάγγελτα, μπορούσαν να διορισθούν σε θέσεις στρατιωτικών υπαλλήλων.[1639]

Ίδρυση Ωδείου Θεσσαλονίκης (1914)

Με Β.Δ. της 5ης Νοεμβρίου Ιδρύθηκε η σχολή οργανικής και φωνητικής μουσικής με τον τίτλο «Ωδείο Θεσσαλονίκης». [1640]

Στο Ωδείο αυτό θα φοιτήσουν πολλοί νέοι που στην συνέχεια κατατάχθηκαν στην Στρατιωτική Μουσική.

[1639] ΦΕΚ 326Α΄/11 Νοεμβρίου 1914, σ. 1723-1725.

[1640] ΦΕΚ 325Α΄/10 Νοεμβρίου 1914, σ. 1719.

Κανονισμός σαλπισμάτων – τυμπανισμάτων (1914)

Με Β.Δ. της 21ης Νοεμβρίου επικαιροποιήθηκε ο κανονισμός ηχημάτων του 1912 για το Πεζικό και το Μηχανικού, με την προσθήκη τυμπανισμάτων στον κανονισμό αυτών των Σωμάτων, καθώς σε αυτά υπηρετούσαν και τυμπανιστές. Τα σαλπίσματα του Ιππικού παρέμεναν τα ίδια, ενώ τα σαλπίσματα του Πυροβολικού, ίσχυσαν και για το Μεταγωγικό Σώμα. Ο νέος κανονισμός, όπως και αυτός του 1912, περιλάμβανε τι παρακάτω κατηγορίες ηχημάτων.

Α΄) Προς απόδοση τιμών, για την εσωτερική υπηρεσία των σωμάτων, τις ασκήσεις και την υπηρεσία κατά την εκστρατεία.

Β΄) Εμβατήρια

Γ΄) Διακριτικά σαλπίσματα των διαφόρων μονάδων, με την σημείωση ότι έπρεπε να σημαίνονται πριν το ήχημα της υπηρεσίας ή εκστρατείας, όταν ήταν απαραίτητη η διάκριση των μονάδων λόγω εγγύτητας στο πεδίο της μάχης ή της στρατοπεδιάς.[1641]

Στον κανονισμό αυτόν και στην κατηγορία Α΄, εμφανίζεται για πρώτη φορά το ισχύον σήμερα σάλπισμα της Σημαίας με σημειωμένη την ένδειξη «το σάλπισμα τούτο θα σημαίνεται ωσαύτως και δια τους εν πολέμω πεσόντας Αξιωματικούς και οπλίτας». [1642]

Ειδικοί Επιθεωρητές (1915)

Τον Απρίλιο μήνα δημοσιεύθηκαν στον Τύπο τα ονόματα των Ειδικών Επιθεωρητών του Στρατού. Ως Ειδικός Επιθεωρητής των μουσικών τοποθετήθηκε ο Σπυρίδων Καίσαρης. [1643]

Περί λειτουργίας του Στρατιωτικού Σχολείου Μουσικής (1915)

Με το Β.Δ. της 1ης Αυγούστου τροποποιήθηκαν οι διατάξεις των άρθρων 10, 12, 13 και 14 του όμοιου Β.Δ. του 1911 «περί λειτουργίας του Στρατιωτικού Σχολείου Μουσικής και εκπαιδεύσεως των στρατ. μουσικών εις το Ωδείο Αθηνών και περί κατατάξεως και

[1641] ΦΕΚ 351Α΄/28 Νοεμβρίου 1914, σ. 1891.

[1642] Βιβλιοθήκη Πολεμικού Μουσείου, αρ. Εισαγωγής 6124, *Κανονισμός Σαλπισμάτων Πεζικού*, Υπουργείο Στρατιωτικών, Αθήνα 1915, σ. 6.

[1643] Εφ. *Σφαίρα*, αρ. 9362, Πειραιάς 29/4/1915, σ.1

προαγωγής στρατ. μουσικών και αρχιμουσικών» και κανονίσθηκαν τα εξεταζόμενα μαθήματα για τις προαγωγές των στρατιωτικών μουσικών. Οι τροποποιήσεις των άρθρων είχαν ως εξής:

«ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

Άρθρον 10

Ιδιώται, γιγνώσκοντες μουσικήν, δύνανται να καταταχθώσι προς συμπλήρωσιν χηρευουσών θέσεων μουσικών Ι, ΙΙ, ΙΙΙ και ΙV τάξεως, προς τούτο δ' απαιτείται:

α΄) Να ώσι πολίτες Έλληνες.

β΄) Να άγωσιν ηλικίαν από του 18 μέχρι του 30 έτους συμπεπληρωμένου.

γ΄) Να έχωσι διαγωγήν ανεπίληπτον.

δ΄) Να κέκτηνται ανάλογον προς την ικανότητά των πτυχίον μουσικού Ι, ΙΙ, ΙΙΙ ή ΙV τάξεως το οποίον δύνανται να λάβωσιν εκ του Ωδείου Αθηνών, αφού εν αυτό υποβληθώσιν εις εξέτασιν επί των μαθημάτων εις α εξετάζονται και οι στρατιωτικοί μουσικοί προς προαγωγήν ή απόκτησιν αναλόγου πτυχίου, ενώπιον επιτροπής, συγκεκροτημένης ως εν τη § β΄ του άρθρου 6 ώρισται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄

Εξεταζόμενα μαθήματα προς προαγωγήν ή κατάταξιν αρχιμουσικών, υπαρχιμουσικών και μουσικών.

Άρθρον 12.

Τα αντικείμενα, εφ' ων εξετάζονται οι τε στρατιωτικοί και ιδιώται μουσικοί προς προαγωγήν ή κατάταξιν εις τους βαθμούς υπολοχαγού αρχιμουσικού και ανθυπολοχαγού και ανθυπασπιστού υπαρχιμουσικού εισί τα ακόλουθα:

1. Διά τον βαθμόν του υπολοχαγού αρχιμουσικού

α΄) Αρμονία.

β΄) Ενοργάνωσις (Instrumentation) διά Στρατιωτικήν Μουσικήν συνθέσεώς τινός, υπό της εξεταστικής επιτροπής οριζομένης.

γ΄) Πρακτική εφαρμογή, ήτοι διεύθυνσις της υπό Στρατιωτικής Μουσικής εκτελέσεως συνθέσεώς τινος, ως και αυτής της υπό του εξεταζομένου ενοργανοθείσης · και

δ΄) Ανάλογοι γνώσεις πιάνου και χρήσις πνευστού οργάνου.

2. Διά τον βαθμόν του ανθυπολοχαγού υπαρχιμουσικού

α΄) Αρμονία.

β΄) Ενοργάνωσις τεμαχίου τινός.

γ΄) Διεύθυνσις του ενοργανωθέντος μουσικού τεμαχίου, συνοδεία Στρατιωτικής Μουσικής.

3. Διά τον βαθμόν του ανθυπασπιστού υπαρχιμουσικού.

α΄) Πρακτική αρμονία.

β΄) Χρήσις πνευστού οργάνου.

γ΄) Οργανολογία και στοιχεία ενοργανώσεως.

δ΄) Πρακτική εφαρμογή, ήτοι διεύθυνσις της εκτελέσεως υπό Στρατ. Μουσικής, συνθέσεώς τινος μουσικής.

Μουσικοί Ι τάξεως, έχοντες 25ετή εν συνόλω ευδόκιμον υπηρεσίαν εν τω στρατεύματι και πενταετή εις τον βαθμόν του μουσικού Ι τάξεως, προτεινόμενοι δε υπό του Επιθεωρητού των Στρατιωτικών Μουσικών, εξετάζονται εις τα εξής μαθήματα:

α΄) Ρυθμικήν ανάγνωσιν.

β΄) Όργανον.

γ΄) Οργανολογίαν.

Άρθρον 13.

Τα αντικείμενα, εφ' ων εξετάζονται οι στρατιωτικοί μουσικοί προς προαγωγήν εις τους βαθμούς μουσικών Ι τάξεως και ΙΙ τοιαύτης, ως οι ιδιώται μουσικοί, προς απόκτησιν αναλόγου πτυχίου στρατ. μουσικού Ι ή ΙΙ τάξεως, εισί τα ακόλουθα:

1. Διά τον βαθμόν ή το πτυχίον στρατ. μουσικού Ι τάξεως

α΄) Θεωρητικαί γνώσεις μουσικής.

β΄) Σολφαϊσμός (Solfège).

γ΄) Εκτέλεσις, διά του πνευστού οργάνου το οποίον παίζει ο εξεταζόμενος, των μειζόνων και ελασσόνων διατονικών κλιμάκων εις όλους τους τόνους.

δ΄) Εκτέλεσις εκ πρώτης όψεως, διά του αυτού μουσικού οργάνου, τη συνοδεία Στρατιωτ. Μουσικής (εξ αχόρδων οργάνων) του κυρίου μέρους (Solo) μουσικής τινός συνθέσεως, υπό της εξεταστικής επιτροπής οριζομένης.

ε΄) Εκτέλεσις, διά του αυτού μουσικού οργάνου μιας μουσικής συνθέσεως και μιας μουσικής ασκήσεως (étude) κατ' εκλογήν του εξεταζομένου.

2. Διά τον βαθμόν ή το πτυχίον στρατ. μουσικού II τάξεως

α΄) Ανάλογαι θεωρητικαί γνώσεις.

β΄) Ρυθμική ανάγνωσις.

γ΄) Εκτέλεσις διά του πνευστού οργάνου της ειδικότητας του εξεταζομένου, των μειζόνων και ελασσόνων διατονικών κλιμάκων εις όλους τους τόνους.

δ΄) Εκτέλεσις, εκ πρώτης όψεως διά του αυτού μουσικού οργάνου μικράς τινος μουσικής συνθέσεως μη πολύ δυσχερούς.

ε΄) Εκτέλεσις, διά του αυτού οργάνου, μιας μουσικής συνθέσεως και μιας μουσικής ασκήσεως κατ' εκλογήν του εξεταζομένου.

Άρθρον 14.

Τα αντικείμενα, εφ' ων εξετάζονται οι τε στρατιωτικοί μουσικοί προς προαγωγήν ή κατάταξιν εις τον βαθμόν μουσικού III και IV τάξεως, ως οι ιδιώται μουσικοί, προς απόκτησιν αναλόγου πτυχίου στρατ. μουσικού III και IV τάξεως, εισί τα ακόλουθα:

α΄) Στοιχεία θεωρίας της Μουσικής.

β΄) Ανάλογος ρυθμική ανάγνωσις.

γ΄) Εκτέλεσις εκ πρώτης όψεως διά του πνευστού μουσικού οργάνου, το οποίον παίζει ο εξεταζόμενος, μουσικής συνθέσεως ευκόλου.

δ΄) Εκτέλεσις, διά του αυτού οργάνου, μιας μουσικής συνθέσεως και μιας μουσικής ασκήσεως κατ' εκλογήν του εξεταζομένου.

Οι παιανίζοντες κρουστά κρουστά όργανα θα εξετάζονται δι' όλους τους βαθμούς προαγωγής ή κατατάξεως εις τα εξής:

α΄) Ανάλογοι θεωρητικαί γνώσεις.

β΄) Ανάλογον ρυθμικήν ανάγνωσιν· και

γ΄) Εκτέλεσιν τινά, τη συνοδεία Στρατ. Μουσικής διά του οργάνου το οποίον παίζει.

Εν Δεκελεία τη 1η Αυγούστου 1915

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Β.

Ο Υπουργός των Στρατιωτικών

ΔΗΜ. Π. ΓΟΥΝΑΡΗΣ»[1644]

Εκπαίδευση Υπολοχαγών και Ανθυπολοχαγών (1915)

Με το Β.Δ. της 20ής Ιουλίου καθορίστηκαν οι διατάξεις για την εκπαίδευση Υπολοχαγών και Ανθυπολοχαγών που δεν προέρχονταν από την Σχολή Ευελπίδων και την Σχολή Υπαξιωματικών. Η εκπαίδευση είχε σκοπό να εφοδιάσει τους αξιωματικούς αυτούς με τις απαραίτητες γενικές και πρακτικές γνώσεις ώστε να ανταπεξέρχονται επαρκώς στα στρατιωτικά τους καθήκοντα. Όσοι αξιωματικοί δεν μετείχαν τις εκπαίδευσης, δεν προάγονταν στους επόμενους στρατιωτικούς βαθμούς. Η εκπαίδευση οργανωνόταν ανά Σώμα και είχε διάρκεια 5 1/2 μήνες για το Πεζικό και το Πυροβολικό και 7 μήνες για το Ιππικό και το Μηχανικό. Η εκπαίδευση περιλάμβανε:

1. Την διαμόρφωση του στρατιωτικού ήθους και του χαρακτήρα του αξιωματικού.
2. Τα μαθήματα : Τακτική, Τοπογραφία, Οπλική, Έργα εκστρατείας , Στοιχεία στρατιωτικής τεχνολογίας, Στρατιωτική υγιεινή, Λογιστική λόχου, Στρατιωτικό Δίκαιο, Γενικοί στρατιωτικοί κανονισμοί, Έγγραφες αναφορές, Πανοραμικές σχεδιάσεις, Γυμναστική, Ιππασία, Ξιφασκία.
3. Ειδική εκπαίδευση για κάθε ένα των τεσσάρων Όπλων.
4. Διαλέξεις από διάφορους αξιωματικούς ή εξειδικευμένους ιδιώτες.[1645]

[1644] ΦΕΚ 279Α΄/17 Αυγούστου 1915, σ. 2315-2316.

[1645] ΦΕΚ 257Α΄/20 Ιουλίου 1915, σ. 2140- 2144.

Από το γεγονός ότι αρκετοί υπολοχαγοί και ανθυπολοχαγοί αρχιμουσικοί ή υπαρχιμουσικοί προήχθησαν τα επόμενα έτη σε βαθμούς Λοχαγού και Ταγματάρχη, συνάγεται ότι μετείχαν της εκπαίδευσης αυτής.

Ελληνικές Δυνάμεις στη Μακεδονία (1915)

Οι Ελληνικές δυνάμεις που συγκεντρώθηκαν στην Μακεδονία μετά την επιστράτευση του 1914 και έως τις 5 Δεκεμβρίου 1915 ήταν:

Το Α΄ Σώμα Στρατού, έδρα Αθήνα, μετακινήθηκε στις εκβολές του Αλιάκμονα.

Το Β΄ Σώμα Στρατού, έδρα Πάτρα, μετακινήθηκε στο όρος Βέρμιο.

Το Γ΄ Σώμα Στρατού, έδρα Θεσσαλονίκη, Θεσσαλονίκη, Βέροια, Κατερίνη

Το Δ΄ Σώμα Στρατού, Καβάλα, Δράμα, Σέρρες.

Το Ε΄ Σώμα Στρατού, έδρα Ιωάννινα, μετακινήθηκε στην Νιγρίτα, Όρλιακο.

Το Α΄ και Β΄ Σώματα Στρατού, απέστειλαν τις μη Μεραρχιακές μονάδες τους.[1646]

Εικόνα 32. Η Στρατιωτική Μουσική της Μεραρχίας της Δράμας, υπό τον Αρχιμουσικό Δημήτριο Φούλια, 1915

Πηγή: Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου

[1646] Στο ίδιο, σ. 84. Μη Μεραρχιακές μονάδες θεωρούνται: Συντάγματα Πυροβολικού, Συντάγματα Ιππικού, Συντάγματα Σκαπανέων, Τάγματα Μεταγωγικού, Μοίρες Νοσοκόμων. Στο ίδιο, σ. 309.

Προϋπολογισμός του Κράτους – Μουσικοί – Σαλπιγκτές (1916)

Από τον προϋπολογισμό του 1916 προκύπτει ότι ο αριθμός των ανδρών των Στρατιωτικών Μουσικών παρέμενε σχετικά σταθερός και ανερχόταν σε 13 αξιωματικούς και 265 υπαξιωματικούς μουσικούς. Αντίθετα, η δύναμη των κελευστικών μουσικών, αυξήθηκε κατακόρυφα, λόγω της επιστράτευσης, στους 1.690 άνδρες, από τους οποίους 100 κατανεμήθηκαν στο Μηχανικό, 168 στο Πυροβολικό , 42 στο Ιππικό , 1.344 στο Πεζικό και στους Εύζωνες, και 36 στο Μεταγωγικό.[1647]

Ο προϋπολογισμός για την προμήθεια μουσικών οργάνων της μπάντας και των σαλπίγγων ανερχόταν στις 20.000 δραχμές.[1648]

Στον προϋπολογισμό αυτού του έτους γίνεται σαφής διάκριση μεταξύ μόνιμων, στρατεύσιμων και κληρωτών σαλπιγκτών. Ο μηνιαίος μισθός του μόνιμου λοχία αρχισαλπιγκτή ανερχόταν στις 60 δραχμές, του δεκανέα αρχισαλπιγκτή στις 45 και ο ημερήσιος μισθός των στρατευσίμων και κληρωτών σαλπιγκτών και τυμπανιστών από 36 έως 47 λεπτά της δραχμής.

Το 1916, οι Στρατιωτικές Μουσικές ήταν έξι, μία της Φρουράς Αθηνών και 5 των σωμάτων στρατού (Πίνακας 110).[1649]

Πίνακας 110. Σύνθεση των Στρατιωτικών Μουσικών, 1916

Αξιωματικοί	Μουσικοί	Στρατιωτικαί Μουσικαί Μουσική Φρουράς Αθηνών	Μηνιαίος ή ημερήσιος μισθός		Ετήσια δαπάνη		
					Αξιωματικών	Υπαξιωματικών	Ημέραι παρουσίας
1		Λοχαγός επιθεωρητής των μουσικών	300		3600		
2		Ανθυπολοχαγοί ή Υπολοχαγοί	190				

[1647] «Γενικός προϋπολογισμός των εσόδων και εξόδων του κράτους διά την χρήσιν του έτους 1916», Αθήνα 1916, σ. 415, https://digitallib.parliament.gr/library.asp?item=41585 (τελευταία πρόσβαση 16/7/2026).

[1648] Στο ίδιο, σ. 419.

[1649] Στο ίδιο, σ. 502-503.

		αρχιμουσικοί και υπαρχιμουσικοί			4,560		
	15	Μουσικοί Ι τάξεως	2	14		11,716,50	5,475
	15	» II »	1	64		8,979	5,475
	25	» III »	1	14		10,402.50	9,125
	10	» IV »		46		1,679	3,650
		5 Μουσικαί Σωμάτων Στρατού					
5		Υπολοχαγοί αρχιμουσικοί	190		11,400		5,475
5		Ανθυπολοχαγοί ή Ανθυπασπισταί υπαρχιμουσικοί	170		10,200		5,475
	50	Μουσικοί Ι τάξεως	2	14		39,055	18,250
	60	» II »	1	64		35,916	21,900
	70	» III »	1	14		29,127	25,550
	20	» IV »		46		3,358	7,300
		Επίδομα ενός Λοχαγού Επιθεωρητού των Μουσικών κατά το άρθρον 17 του στοιχ. ΓΛΑ΄ του 1904 νόμου και του ΒΧΗΣ του 1899.	60		720		
		Επίσης 4 αξιωματικών αρχιμουσικών	60		2,880		
13	265	Άθροισις				107,456	99,051
	2	Σαλπιγκταί Ανακτορικής φρουράς (μόνιμοι)	85		2,040		730
		Αμοιβή ανακατατάξεως υπαξιωματικών και μουσικών 40λέπτου ημερησίως					
		Διά διαφοράν αποδοχών του εις τον βαθμόν του Ταγματάρχου προαχθέντος Λοχαγού Επιθεωρητού των Μουσικών προς 130 δρ. κατά μήνα από 1 Ιουνίου μέχρι τέλους Δεκεμβρίου	910				

Η Στρατιωτική Μουσική της Φρουράς Αθηνών εξακολουθούσε να διαιρείται σε δύο τμήματα Α΄ και Β΄.[1650]

[1650] Σε ηχογράφηση δίσκου του 1915 καταγράφεται η Στρατιωτική Μουσική του 1ου Συντάγματος, το οποίο ανήκε στην Ι Μεραρχία του Α΄ Σώματος Στρατού. Σε ηχογράφηση του 1916 καταγράφεται και η Μουσική του Πυροβολικού. Βλ. *Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου*. Τον Νοέμβριο του 1914, είχε ψηφιστεί ο Νόμος 432, ο οποίος προέβλεπε τη σύσταση ειδικής υπηρεσίας με την ονομασία «Εθνική μουσική συλλογή». Σκοπός της ήταν η συλλογή και διάσωση ασμάτων χορών και μουσικών οργάνων της Ελλάδας, με χρήση φωνογραφικών κυλίνδρων για τις ηχογραφήσεις της μουσικής και των ασμάτων, φωτογραφικών και

Γενική Αποστράτευση (1916)

Με Β.Δ. της 14 Ιουνίου κηρύχθηκε «Γενική Αποστράτευση του Στρατού» (άρση της επιστράτευσης). Τα Σώματα Στρατού και οι μονάδες κλήθηκαν να επανέλθουν στην εν ειρήνη οργανική τους κατάσταση και να επιστρέψουν στις έδρες τους. Κατ' επέκταση απολύθηκαν οι έφεδροι αξιωματικοί, οπλίτες και οι ανώτεροι στρατιωτικοί υπάλληλοι της εφεδρείας.[1651] Η άρση της επιστράτευσης έγινε κατ' απαίτηση των συμμαχικών δυνάμεων.[1652]

Η Στρατιωτική Μουσική του Δ΄ Σώματος Στρατού στο Görlitz (1916)

Τον Αύγουστο του ίδιου έτους, και ενώ οι γερμανικές και βουλγαρικές δυνάμεις είχαν εισβάλει στην Ανατολική Μακεδονία, το Δ΄ Σώμα Στρατού αναγκάστηκε να συνθηκολογήσει και να αποδεχτεί την μεταφορά του στην πόλη Görlitz της Γερμανίας. Η μεταφορά έγινε με δέκα συρμούς από τη Δράμα, από 2 έως 14 Σεπτεμβρίου. Ανάμεσα στα τμήματα ήταν και η Στρατιωτική Μουσική του Δ΄ Σώματος Στρατού.[1653]

κινηματογραφικών ταινιών για την απεικόνιση των χορών και την περισυλλογή μουσικών οργάνων που βρισκόταν σε χρήση κατά την εποχή ή παλαιοτέρων εποχών. Για την προμήθεια και συντήρηση μηχανημάτων και λοιπών εξόδων, προϋπολογίσθηκε το ποσό των 5.000 δραχμών. Βλ. ΦΕΚ 356 Α΄/2 Δεκεμβρίου 1914. Ο νόμος τέθηκε σε ισχύ τον Φεβρουάριο του 1915. Βλ. ΦΕΚ 68 Α΄/14 Φεβρουαρίου 1915.

[1651] ΦΕΚ 112Α΄/14 Ιουνίου 1916, σ. 397-398.

[1652] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Η Ελλάς και ο πόλεμος εις τα Βαλκάνια*, ό.π., σ. 157.

[1653] Στο ίδιο, σ. 154.

Εικόνα 33. Η Στρατιωτική Μουσική του Δ΄ Σώματος Στρατού, στο στρατόπεδο συγκέντρωσης, στο Görlitz, 1918. Στο μέσο της πρώτης σειρά (5ος από αριστερά) ο Αρχιμουσικός Επιλοχίας Δημήτριος Βαραγγούλης

Πηγή: Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου

Στις 2 Νοεμβρίου, πραγματοποιήθηκε η κηδεία του Ταγματάρχη του 23ου Συντάγματος Πεζικού Ζαχαρία Μελετίου, ο οποίος απεβίωσε στο στρατόπεδο συγκέντρωσης του Görlitz. Η νεκρώσιμος ακολουθία πραγματοποιήθηκε στον ναΐσκο του στρατοπέδου. Σε αυτήν παρίσταντο ο διοικητής του Δ΄ Σώματος Στρατού Συνταγματάρχης Ιωάννης Χατζόπουλος, οι Συνταγματάρχες Συνανιώτης, Καράκαλος, Γκιώνης, ο Φρούραρχος Σκούφος κ.ά. Η εκφορά του νεκρού άρχισε στις 10.30 π.μ., με την συνοδεία της Ελληνικής Στρατιωτικής Μουσικής, η οποία παιάνισε πένθιμα εμβατήρια.[1654] Έπειτα, ακολούθησε πομπή προς στα κοιμητήρια.[1655]

[1654] Εφ. *Τα Νέα του Görlitz*, αρ. 12, Görlitz 16/11/1916, σ. 3.

[1655] Εφ. *Τα Νέα του Görlitz,* αρ. 16, Görlitz 21/11/1916, σ. 5.

Όπισθεν της νεκροφόρου διακρίνονται ο Γερμανός αντιστράτηγος κ. Ράτσεν, ή Α. Ε. ο διοικητής Δ' Σώματος του Βασιλικού Ελληνικού στρατού συνταγματάρχης του Πυροβολικού κ. Χατζόπουλος, ο Λοχαγός Βαρώνος φον Γκρότε, αντιπρόσωπος του Αύτοκρ. Πρωσσικού ύπουργείου των Στρατιωτικών, ο γραμματεύς της Βασιλ. Ελληνικής Πρεσβείας Βερολίνου κ.λ.π.

Εικόνα 34. Η νεκρώσιμη πομπή του Ταγματάρχη Ζαχαρία Μελετίου,
Görlitz 2 Νοεμβρίου 1916

Πηγή: Εφ. *Τα Νέα του Görlitz*, αρ. 16, Görlitz 21/11/1916, σ. 5

Κίνημα της Εθνικής Άμυνας – Συγκρότηση Στρατού (1916)

Στις 18/31 Αυγούστου 1916 εκδηλώθηκε το κίνημα της Εθνικής Άμυνας στην Θεσσαλονίκη, το οποίο και εξαπλώθηκε κυρίως στις περιοχές που είχαν απελευθερωθεί πρόσφατα. Η εξέλιξη αυτή επηρέασε τους αξιωματικούς του στρατεύματος, καθώς άλλοι έμειναν πιστοί στον βασιλιά και άλλοι προσχώρησαν στην Προσωρινή Κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης. Η Ελλάδα διαιρέθηκε σε επαναστατικό και επίσημο κράτος. Η Προσωρινή Κυβέρνηση του Ελευθέριου Βενιζέλου προχώρησε στην έναρξη συγκρότησης στρατού και τέθηκε στο πλευρό των συμμάχων από τον Σεπτέμβριο του 1916. [1656]

Ο Στρατός της Εθνικής Άμυνας οργανώθηκε σταδιακά. Το 1ο Σώμα Στρατού υπό τον Υποστράτηγο Λεωνίδα Παρασκευόπουλο, συγκροτήθηκε από την Μεραρχία Σερρών και την Μεραρχία Αρχιπελάγους, ενώ το 2ο Σώμα Στρατού υπό τον Υποστράτηγο Εμμανουήλ

[1656] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Η Ελλάς και ο πόλεμος εις τα Βαλκάνια*, ό.π., σ. 125-129.

Ζυμβρακάκη συγκροτήθηκε από την Μεραρχία Κρήτης, την Μεραρχία Κυκλάδων και την Μεραρχία Θεσσαλονίκης.[1657]

Στις 11/24 Νοεμβρίου 1916 η κυβέρνηση της Εθνικής Άμυνας κήρυξε τον πόλεμο εναντίον της Γερμανίας και των συμμάχων της.[1658]

Στην Μακεδονία είχε απομείνει μόνο η Στρατιωτική Μουσική του 1ου Σώματος Στρατού της Εθνικής Άμυνας στην Θεσσαλονίκη υπό τον Αρχιμουσικό Κωνσταντίνο Παναγόπουλο. Ως εκ τούτου παρουσιάσθηκε η ανάγκη συγκρότησης νέων Στρατιωτικών Μουσικών.

Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Λέσβου (1916)

Την 1η Οκτωβρίου 1916 δημοσιεύθηκε πρόσκληση κατάταξης εθελοντών για την συγκρότηση Στρατιωτικής Μουσικής στην Φρουρά Λέσβου. Την πρόσκληση απηύθυνε μέσω του τοπικού Τύπου ο Στρατιωτικός Διοικητής Νήσων Αιγαίου Ταγματάρχης Θεόδωρος Πάγκαλος.

«Αποφασισθέντος του σχηματισμού Στρατιωτικής μουσικής της Φρουράς Λέσβου, καλούνται πάντες οι γνωρίζοντες σχετικά όργανα να προσέλθωσιν εις το Φρουραρχείον όπως καταταχθώσιν ως εθελονταί εν αυτή προκειμένου άλλως τε λίαν συντόμως να κληθώσιν ως στρατεύσιμοι.

Προς κατάταξιν εν τη μουσική γίνονται δεκτοί και οι άγοντες ηλικίαν κατωτέραν των (δυσδ.) ετών ή ανωτέραν των 45 μέχρι του 50.

Ο Στρατ. Διοικητής Νήσων Αιγαίου

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΓΚΑΛΟΣ

Ταγματάρχης». [1659]

Στις 23 Οκτωβρίου 1916 καταγράφεται η πρώτη εμφάνιση της συγκροτηθείσας ΣΜΣ Φρουράς Λέσβου υπό τον αρχιμουσικό Αλέξανδρο Ταχτατζή.

[1657] Στο ίδιο, σ. 185.

[1658] Στο ίδιο, σ. 276.

[1659] Εφ. *Ελεύθερος Λόγος,* αρ. 18, Μυτιλήνη 1/10/1916, σ. 3.

«Η Μουσική της Φρουράς

Η καλλίστη μουσική της Φρουράς Λέσβου ήτις υπό την δεξιάν διεύθυνσιν του ανθυπασπιστού Α. Ταχτατζή τόσον αλματικάς επιτελεί προόδους θα παιανίση αύριον από τας 2.30 μ.μ. εις την πλατείαν της ελευθερίας (Κιόσκι) σειράν εκλεκτών μουσικών τεμαχίων. Επί τη ευκαιρία ταύτη αγγέλλομεν μετ' ευχαριστήσεως ότι η ρηθείσα μουσική θα παιανίζει τακτικά δις της εβδομάδος Πέμπτην και Κυριακή εις τον Δημαρχιακόν Κήπον».[1660]

Ένταξη Δημοτικής Φιλαρμονικής στον Στρατό Εθνικής Άμυνας (1916)

Τον Οκτώβριο του 1916, και μετά την προσχώρηση της Σάμου στο κίνημα της Εθνικής Άμυνας, ελήφθη η απόφαση όπως η Δημοτική Φιλαρμονική του Λιμένος Βαθέος Σάμου ενταχθεί αυτούσια στον υπό συγκρότηση Στρατό της Προσωρινής Κυβέρνησης της Θεσσαλονίκης. Σε εφημερίδα της εποχής σημειώνεται: «Ωραία είναι και η ληφθείσα απόφασις όπως η μουσική της Φιλαρμονικής μας προσκολληθή εις τον στρατόν και γείνη στρατιωτική μουσική. Ο Αρχιμουσικός και τα μέλη αυτής απεδέχθησαν τούτο μετά επαινετής προθυμίας. Τοιουτοτρόπως το σώμα του στρατού της νήσου μας θα εμφανισθή εντός ολίγου άριστα και τελείως οργανωμένο».[1661]

Σε άλλη αναφορά της ίδιας εφημερίδος με τίτλο «Στρατιωτική Μουσική» σημειώνεται:

«Η μουσική της Φιλαρμονικής μας μετεβλήθη εις στρατιωτικήν ανήκουσα από τούδε εις το Τάγμα Σάμου. Όλα τα μέλη εφόρεσαν την τιμημένη στολή του φαντάρου. Προσετέθησαν δε εις αυτήν όλοι οι παλαιοί μαθηταί. Και έτσι έγινε μία πρώτης τάξεως μπάντα. Ο Αρχιμουσικός κ. Παναγιωτίδης, ο οποίος έλαβε τον βαθμόν του Ανθυπασπιστού, εργάζεται με ζήλον και ενθουσιασμόν ανώτερον παντός επαίνου. Και αι πρόοδοι, αφότου ούτος ανέλαβε την διεύθυνσιν της μουσικής, είναι καταφανείς».[1662]

Στις 19 Οκτωβρίου 1916 πραγματοποιήθηκε επιθεώρηση του τάγματος από τον Μέραρχο Αρχιπελάγους Δημήτριο Ιωάννου. «Ενθουσιαδέσταται ζητωκραυγαί του Στρατού και του πλήθους εκάλυψαν τους τελευταίους λόγους του κ. Μεράρχου, ενώ η στρατιωτική μουσική

[1660] Εφ. *Ελεύθερος Λόγος,* αρ. 37, Μυτιλήνη 23/10/1916, σ. 3.

[1661] Εφ. *Αιγαίον*, αρ. 403, Σάμος 13/10/1916, σ. 3.

[1662] Εφ. *Αιγαίον*, αρ. 406, Σάμος 18/10/1916, σ. 3.

επαιάνισε τον Εθνικόν Ύμνον. Μετά ταύτα ο στρατός ηγουμένης της μουσικής παρήλασε ανά την πόλιν». [1663]

Εικόνα 35. Η Φιλαρμονική του λιμένος Βαθέος Σάμου, υπό τον Ανθυπασπιστή Αρχιμουσικό Εμμανουήλ Παναγιωτίδη, τέλη Οκτωβρίου 1916

Πηγή: Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου

Εμμανουήλ Παναγιωτίδης (1915)

Ο Εμμανουήλ Παναγιωτίδης καταγόταν από την Σάμο και διαδραμάτισε σημαίνοντα ρόλο ως αρχιμουσικός του Στρατού τα επόμενα χρόνια. Πληροφορίες για την μουσική του εκπαίδευση και την θητεία ως αρχιμουσικού στην Αίγυπτο και στην Ρόδο, εντοπίζονται στον τοπικό Τύπο της εποχής.

[1663] Εφ. *Αιγαίον*, αρ. 407, Σάμος 20/10/1916, σ. 1.

«ΣΥΜΠΟΛΙΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ

Υπηρετήσας την κανονικήν του θητείαν εις τας τάξεις του Στρατού απελύθη προ ημερών ο καλλιτέχνης συμπολίτης κ. Μανουήλ Παναγιωτίδης αριστούχος του Ωδείου Αθηνών. Ο κ. Παναγιωτίδης διηύθηνεν επί πενταετίαν την ορχήστρα του Καφρ-Ελ- Σαγιάτ της Αιγύπτου Ελληνικού Συλλόγου ο Ερμής, διετέλεσε δε ως τοιούτος και επί εν έτος εις Ρόδον. Είνε νέος με όρεξιν, με ενθουσιασμόν, με αγάπη προς την θεία Τέχνην εις την οποία είνε αφοσιωμένος. Τελευταίως διορίσθη καθηγητής της Ωδικής εις το ενταύθα Γυμνάσιον. Ένεκα του απεφάσισε και μετά την απόλυσίν του εκ των τάξεων του Στρατού να παραμείνη ενταύθα και τούτο είνε λίαν ευχάριστον διά την κοινωνίαν μας ήτις έχει ανάγκηντοιούτου προσώπου προς καλλιέργειαν και ανάπτυξιν του μουσικού αισθήματος».[1664]

Στρατιωτική Μουσική Μεραρχίας Αρχιπελάγους (1916)

Στις 15 Δεκεμβρίου η Μουσική της Μεραρχίας Αρχιπελάγους, που έδρευε στην Μυτιλήνη, πραγματοποίησε συναυλία με αφορμή την ονομαστική εορτή του Ελευθέριου Βενιζέλου.

«Η Μουσική της Μεραρχίας

Σήμερον επί τη αγομένη εορτή του Προέδρου της Εθνικής Κυβερνήσεως κ. Ελευθερίου Βενιζέλου, η Μουσική της Μεραρχίας θα παιανίση εις τας 7 1/2 π.μ. ανά τας οδούς το εωθινόν εις τα 10 1/2 – 12 εις την Πλατείαν της Ελευθερίας (Κιόσκι). Το απόγευμα δε εις το Εθνικόν από τάς 2 1/2 – 4, την δε 7 θα παιχθή η αποχώρησις».[1665]

Μετακίνηση Ελληνικών Στρατευμάτων στην Πελοπόννησο (1916-1917)

Το Δεκέμβριο του 1916,και κατόπιν απαίτησης των συμμάχων της Αντάντ, η κυβέρνηση των Αθηνών υποχρεώθηκε να μετακινήσει τα στρατεύματα της Κεντρικής και Βόρειας Ελλάδας στην Πελοπόννησο. Η μετακίνηση πραγματοποιήθηκε σταδιακά.[1666]

Η Στρατιωτική Μουσική της Φρουράς Αθηνών παρέμεινε στην έδρα της. Η Στρατιωτική Μουσική του Β΄ Σώματος Στρατού έδρευε ήδη στην Πάτρα, όπου μετακινήθηκε και αυτή του

[1664] Εφ. *Αιγαίον*, αρ. 136, Λιμένας Βαθέος Σάμου, 2/4/1915, σ. 3.

[1665] Εφ. *Ελεύθερος Λόγος,* αρ. 79, Μυτιλήνη 15/12/1916, σ. 3.

[1666] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Η Ελλάς και ο πόλεμος εις τα Βαλκάνια*, ό.π., σ. 220-221.

Ε΄ Σώματος Στρατού, όπως τεκμαίρεται από την παρουσία των δύο στρατιωτικών φιλαρμονικών την ημέρα των Θεοφανίων 1917 στην Πάτρα, κατά την τελετή αγιασμού των υδάτων στον λιμένα της πόλης και στην περιοχή της Δεξαμενής αντίστοιχα.[1667]

Διάταγμα περί Συστάσεως Στρατιωτικής Μουσικής (1917)

Στις 9 Ιανουαρίου η Προσωρινή Κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης εξέδωσε Διάταγμα για την σύσταση Στρατιωτικής Μουσικής στις φρουρές Σάμου, Χίου και Μυτιλήνης.

«Περί

συστάσεως Στρατιωτικής Μουσικής εις τας φρουράς Σάμου, Χίου και Μυτιλήνης

Διάταγμα 26

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ

Προτάσει του Ημετέρου επί των Στρατιωτικών Υπουργού απεφασίσαμεν και διατάσσομεν:

Συνιστώμεν Στρατιωτικήν Μουσικήν εις τας Φρουράς Σάμου, Χίου και Μυτιλήνης

Εις τον αυτόν Υπουργόν ανατίθεμεν την δημοσίευσιν και εκτέλεσιν του παρόντος διατάγματος.

Εν Θεσσαλονίκη τη 9 Ιανουαρίου 1917

Η ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΙΣ

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

Π. ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

ΠΑΝ. ΔΑΓΚΛΗΣ

Ο Υπουργός των Στρατιωτικών

ΚΩΝ. ΜΗΛΙΩΤΗΣ ΚΟΜΝΗΝΟΣ». [1668]

[1667] Εφ. *Νεολόγος Πατρών*, αρ. 6, Πάτρα 7/1/1917, σ. 1.

[1668] *Εφημερίδα της Προσωρινής Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος*, 8Α΄/15 Ιανουαρίου 1917, σ. 2.

Το διάταγμα αυτό επικύρωσε την ένταξη της Δημοτικής Φιλαρμονικής Σάμου στο στράτευμα. Ήδη από τον Οκτώβριο του 1916 η Φιλαρμονική αυτή επιτελούσε στρατιωτικά και κοινωνικά. Την είδηση της αναγνώρισης της φιλαρμονικής ως Στρατιωτικής Μουσικής, είχε μεταδώσει τηλεγραφικώς στους ιθύνοντες της νήσου ο καταγόμενος από την Σάμο Υπουργός Εσωτερικών της Προσωρινής Κυβέρνησης Θεμιστοκλής Σοφούλης. «Κατά τηλεγράφημα του επιφανούς συμπολίτη μας και Υπουργού των Εσωτερικών κ. Θ. Σοφούλη αποφάσει του Υπουργικού Συμβουλίου ανεγνωρίσθη η Μουσική του ενταύθα Συντάγματος ως Στρατιωτική μουσική. Το γεγονός ηκούσθη ενταύθα μετά πολλής χαράς διότι αποτελεί μία δικαιοτάτην αμοιβήν προς τους καλούς και φιλοτίμους νεαρούς συμπολίτας οι οποίοι έσπευσαν προθύμως να παράσχουν τας υπηρεσίας των ως μέλη της Στρατιωτικής ταύτης μουσικής ήτις ήδη καταρτίσθη τελείως χάρις εις την επιμέλειαν των ιδίων νέων, οι οποίοι είναι αφοσιωμένοι σεις το καθήκον των. Η Σαμιακή κοινωνία μετά χαράς πληροφορηθείσα την είδησιν εκφράζει τας ευχαριστίας των εις την Προσωρινήν Κυβέρνησιν και τον δημοφιλέστατον ενταύθα Υπουργόν κ. Σοφούλην ενεργήσαντα επί του προκειμένου μετ' άκρας ευθυδικίας». [1669]

Διευκρινίζεται ότι κατά την περίοδο αυτή στο Καρλόβασι Σάμου υπήρχε και δεύτερη Φιλαρμονική υπό τον αρχιμουσικό Γεώργιο Δ. Πανταζώνη και δεν αποκλείεται μέλη της να κατατάχθηκαν στην συγκροτηθείσα Στρατιωτική Μουσική ή ως σαλπιγκτές στο 6ο Σύνταγμα Σάμου.[1670]

Δεν αποκλείεται επίσης η ίδια διαδικασία να συντελέστηκε και στην Χίο, καθότι και αυτή διέθετε Δημοτική Φιλαρμονική με αρχιμουσικό τον Αλέξανδρο Καλλιγέρη.[1671]

Ωστόσο, τεκμήριο για την συγκρότηση Στρατιωτικής Μουσικής στην Χίο δεν εντοπίστηκε.

Οι τοποθετήσεις αρχιμουσικών το επόμενο διάστημα, ενισχύει την υπόθεση ότι στην Χίο δεν συγκροτήθηκε Στρατιωτική Μουσική.

[1669] Εφ. *Αιγαίον*, αρ. 438, Σάμος 2/1/1917, σ. 2.

[1670] Trikoupis, *Western Music in Hellenic Communities. Musicians and Institutions,* ό.π., σ. 136.

[1671] Στο ίδιο, σ. 140.

Την 1η Απριλίου 1917 η Προσωρινή Κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης τοποθέτησε ως αρχιμουσικό της Μεραρχίας Αρχιπελάγους τον Γεώργιο Καρδαμίτση.[1672]

Περί οργανικών θέσεων στο Στρατό (1917)

Με Β.Δ. του βασιλιά Κωνσταντίνου της 17ης Ιανουαρίου 1917 ορίστηκε ο αριθμός των οργανικών θέσεων στο στρατό. Με το διάταγμα αυτό ο Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών θα έφερε τον βαθμό του Ταγματάρχη. Οι βαθμοί των Αρχιμουσικών ανήλθαν κατά μία βαθμίδα. [1673]

Επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών ήταν ο Σπυρίδων Καίσαρης, προαχθείς στο βαθμό αυτό από τις 4 Απριλίου 1916.[1674]

Σε σχέση με τον προϋπολογισμό του 1916 αριθμός των οργανικών θέσεων σαλπιγκτών, τυμπανιστών μειώθηκε ελάχιστα, ενώ των μουσικών παρέμενε ο ίδιος.

Πίνακας 111. Οργανικές θέσεις κελευστικών μουσικών Σωμάτων, 1917

Σαλπιγκτές- Τυμπανιστές των Σωμάτων	
Σώματα	Δύναμη
Πεζικό	1442
Ιππικό	70
Πυροβολικό	235
Μηχανικό	109
Μεταγωγικό	50
Υπηρεσίες Αυτοκινήτων	10
Σύνολο	1916

[1672] ΦΕΚ 73Β΄/10 Απριλίου 1917, σ. 192.

[1673] ΦΕΚ 12Α΄/27 Ιανουαρίου 1917, σ. 35-37.

[1674] ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., Φ. 681ΙΙ/2 Σημειωματάριο με αντίγραφα φύλλων μητρώων αξιωματικών Μουσικής του Ελληνικού Στρατού. Φύλλο Μητρώου Καίσαρη Σπυρίδωνος.

Πίνακας 112. Οργανικές θέσεις Στρατιωτικής Μουσικής, 1917

Μουσικοί των Στρατιωτικών Μουσικών	
Βαθμός	Δύναμη
Αξιωματικοί	
Ταγματάρχης Επιθεωρητής	1
Αρχιμουσικοί Λοχαγοί	2
Αρχιμουσικοί Υπολοχαγοί	4
Υπαρχιμουσικοί Ανθυπολοχαγοί	3
Υπαρχιμουσικοί Ανθυπασπιστές	3
Σύνολο	13
Μόνιμοι Μουσικοί	
Μουσικοί 1ης τάξης	65
Μουσικοί 2ης τάξης	75
Μουσικοί 3ης τάξης	95
Μουσικοί 4ης τάξης	30
Σύνολο	265

Εκθρόνιση Βασιλέως Κωνσταντίου – Κυβέρνηση Ελευθερίου Βενιζέλου (1917)

Στις 1/14 Ιουνίου 1917 και κατόπιν πιέσεων των συμμάχων ο βασιλιάς Κωνσταντίνος αναχώρησε από την Ελλάδα ορίζοντας διάδοχό του τον πρίγκιπα Αλέξανδρο.[1675]

[1675] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Η Ελλάς και ο πόλεμος εις τα Βαλκάνια*, ό.π., σ. 268,270.

Η νέα κυβέρνηση υπό τον Ελευθέριο Βενιζέλο ορκίστηκε στις 14/27 Ιουνίου 1917 και σύντομα προέβη στην αναδιοργάνωση του στρατεύματος. Πριν την είσοδο στον πόλεμο στο πλευρό των συμμάχων, έγιναν προπαρασκευαστικές ενέργειες ως εξής:

1. Άρση της μονιμότητας των στρατιωτικών, δικαστικών και δημοσίων υπαλλήλων.
2. Μεταφορά της Μεραρχίας Σερρών στην Αθήνα για την τήρηση της τάξης.
3. Άρση του ασφυκτικού ελέγχου που είχαν επιβάλλει οι σύμμαχοι στην Κυβέρνηση.
4. Επιστροφή του Ναυστάθμου Σαλαμίνας και του ελαφρού στόλου στην Ελληνική Διοίκηση.
5. Εκκένωση περιοχών που είχαν καταληφθεί από συμμαχικά στρατεύματα.
6. Λήψη οικονομικής βοήθειας 800 εκατομμυρίων χρυσών φράγκων.
7. Άφιξη πολυμελούς Γαλλικής αποστολής για την οργάνωση της εκπαίδευσης.

Συγκρότηση έξι έως επτά Μεραρχιών αποτελούμενες από τρία συντάγματα Πεζικού συγκείμενα εκ τριών ταγμάτων έκαστο, μονάδες Πυροβολικού, Μηχανικού, Ιππικού και λοιπές υπηρεσίες.[1676]

Τελετή αδελφοποίησης του στρατεύματος (1917)

Στις 18 Ιουλίου πραγματοποιήθηκε στο Πεδίο του Άρεως Αθηνών τελετή ορκωμοσίας του στρατεύματος στην νέα κυβέρνηση (Ελευθέριου Βενιζέλου). Η τελετή ονομάσθηκε από τον Τύπο ως «αδελφοποίησις του στρατεύματος» και περιλάμβανε παράταξη των στρατευμάτων, ορκοδοσία, ομιλία του διοικητή του Α΄ ΣΣ Μηλιώτη Κομνηνού και παρέλαση. Στην τελετή συμμετείχε η Μουσική της Φρουράς Αθηνών.[1677]

Τοποθετήσεις Αρχιμουσικών και Υπαρχιμουσικών (1917)

Τον Οκτώβριο μήνα δημοσιεύθηκαν στον Τύπο οι τοποθετήσεις των αρχιμουσικών και υπαρχιμουσικών σε Στρατιωτικές Μουσικές Σωμάτων Στρατού και των Φρουρών, οι οποίες είχαν ως εξής:

[1676] Στο ίδιο, σ. 274-278.

[1677] Εφ. *Ελεύθερος Τύπος*, αρ. 162, Αθήνα 19/6/1917, σ. 1.

1. Μουσική Αθηνών: λοχαγός αρχιμουσικός Αθανάσιος Γιοχάλας, υπολοχαγός Κωνσταντίνος Παναγόπουλος, ανθυπασπιστές υπαρχιμουσικοί Βασίλειος Σωζόπουλος και Βασίλειος Κασσάρας, Υπάτιος Κοκκόλης στο Στρατιωτικό Σχολείο Μουσικής ως βοηθός του επιθεωρητή.
2. Β΄ Μουσική του Α΄ Σώματος Στρατού: λοχαγός Βίκτωρ Μαυρόχης και ανθυπολοχαγός Μιχαήλ Δασκαλάκης.
3. Μουσική Β΄ Σώματος Στρατού: υπολοχαγός Ευάγγελος Μαθαρίκος και ανθυπασπιστής Δημήτριος Καστανάκης.
4. Μουσική Ε΄ Σώματος Στρατού: υπολοχαγός Γεώργιος Καρδαμίτσης και ανθυπασπιστής Γ. Σταματόπουλος
5. Μουσική Θεσσαλονίκης: ανθυπολοχαγός Εμμανουήλ Παναγιωτίδης και ανθυπασπιστής Νικόλαος Σταθερός.
6. Μουσική Φρουράς Σάμου: υπολοχαγός Francesco Tulli και ανθυπασπιστής Γεώργιος Παναγόπουλος.
7. Μουσική Μεραρχίας Αρχιπελάγους: ανθυπολοχαγός Αλέξανδρος Ταχτατζής.
8. Μουσική Φρουράς Κρήτης: υπολοχαγός Αδάμ Μαυριδάκης.[1678]

Ωστόσο, τον Δεκέμβριο του ίδιου έτους σημειώθηκαν ορισμένες αλλαγές στις τοποθετήσεις των αρχιμουσικών, οι οποίες επίσης δημοσιεύθηκαν εκ νέου στον Τύπο.

1. Μουσική Αθηνών: Francesco Tulli
2. Μουσική Θεσσαλονίκης: Γεώργιος Καρδαμίτσης
3. Μουσική Φρουράς Σάμου: Κωνσταντίνος Παναγόπουλος
4. Μουσική Ε΄ Σώματος Στρατού: Μιχαήλ Δασκαλάκης.[1679]

Συμμαχικές Στρατιωτικές Φιλαρμονικές στην Θεσσαλονίκη (1917)

Σε ανταπόκριση εφημερίδας των Αθηνών από την Θεσσαλονίκη του έτους 1917 μαρτυρείται η παρουσία τριών Στρατιωτικών Μουσικών, ήτοι μίας Γαλλικής, μία Αγγλικής και της

[1678] Εφ. *Αστήρ*, αρ. 4297-116, Αθήναι 19/10/1917. σ. 2.

[1679] Εφ. *Καιροί*, αρ. 262, Αθήναι 18/12/1917, σ. 1.

Ελληνικής, για την οποία σημειώνεται ότι βρισκόταν στην πόλη πλέον της τριετίας (πρόκειται για την 3η Στρατιωτική Μουσική Λάρισας υπό τον Αρχιμουσικό Κωνσταντίνο Παναγόπουλο). Σύμφωνα με τα αναγραφόμενα, η Γαλλική μπάντα πραγματοποιούσε μουσικές εκδηλώσεις στην Πλατεία Ελευθερίας, η Ελληνική στην Πλατεία του Λευκού Πύργου και η Αγγλική στα διαθέσιμα σημεία. Συχνά οι μουσικοί της μίας Στρατιωτικής Μουσικής παρακολουθούσαν τις συναυλίες της άλλης, με αποτέλεσμα μεταξύ των τριών Στρατιωτικών Μουσικών να αναπτυχθεί ευγενής άμιλλα προς όφελος των ακροατών και των συμμαχικών σχέσεων.[1680]

Ηχογραφήσεις στο Görlitz (1917)

Τον Ιούλιο του 1917, πραγματοποιήθηκαν ηχογραφήσεις 72 δίσκων γραμμοφώνου, σε κατάλληλα διαμορφωμένο παράπηγμα του ελληνικού στρατοπέδου συγκέντρωσης στο Görlitz, εκ των οποίων οι εξήντα πέντε περιλάμβαναν εκφάνσεις του προφορικού λόγου και οι υπόλοιπες επτά ηχογραφήσεις μουσικών οργάνων, χορωδιών και τραγουδιών. Στον χώρο αυτό πραγματοποιήθηκε η πρώτη ηχογράφηση μπουζουκιού, το οποίο έπαιξε ο Στρατιώτης Κώστας Καλαμαράς από την Σύρο. Το σμυρναίικο τραγούδι, το οποίο ηχογραφήθηκε, είχε τίτλο *Χήρα ν' αλλάξεις όνομα* και το τραγούδησε ο Απόστολος Παπαδιαμάντης από την Σκιάθο.[1681]

Περί ορίων ηλικίας Αξιωματικών και Ανθυπασπιστών της Στρατιωτικής Μουσικής

Με τον Νόμο 1147 της 17ης Ιανουαρίου 1918 καθορίστηκαν τα όρια ηλικίας των αξιωματικών και ανθυπασπιστών της Στρατιωτικής Μουσικής. Ο νόμος αυτός είχε μόνο ένα άρθρο.

«Περί ορίου ηλικίας των αξιωματικών και ανθυπασπιστών της μουσικής.

Νόμος 1147

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ψηφισάμενοι ομοφώνως μετά της Βουλής, απεφασίσαμεν και διατάσσομεν

Άρθρον μόνον

[1680] ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., Φ. 681/24 ΙΑ

[1681] Γεράσιμος Αλεξάτος, *Οι Έλληνες του Γκαίρλιτς 1916-1919*, Κυριακίδης, Αθήνα 2022, σ. 128.

Οι κεκτημένοι το προς σύνταξιν αποστρατείας δι' αρχαιότητα υπηρεσίας δικαίωμα αξιωματικοί και ανθυπασπισταί της μουσικής, τίθενται εις αποστρατείαν, άμα φθάσωσι το εξής όριο ηλικίας:

Οι ταγματάρχαι επιθεωρηταί της μουσικής	το 65ον	έτος
Οι λοχαγοί αρχιμουσικοί	» 62ον	έτος
Οι υπολοχαγοί αρχιμουσικοί	» 58ον	έτος
Οι ανθυπολοχαγοί υπαρχιμουσικοί	» 58ον	έτος
Οι ανθυπασπισταί	» 56ον	έτος

Πάσα διάταξις αντικείμενη εις τον παρόντα νόμο καταργείται.

Ο παρών νόμος, ψηφισθείς υπό της Βουλής και παρ΄ Ημών σήμερον κυρωθείς, δημοσιευθήτω δια της Εφημερίδος της Κυβερνήσεως και εκτελεσθήτω ως νόμος του Κράτους.

Εν Αθήναις τη 17 Ιανουαρίου 1918

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ο Υφυπουργός των Στρατιωτικών

Αλέξιος Γρίβας

Εθεωρήθη και ετέθη η μεγάλη του Κράτους σφραγίς

Εν Αθήναις τη 26 Ιανουαρίου 1918

Ο επί της Δικαιοσύνης Υπουργός

Ι. Δ. Τσιριμώκος».[1682]

Η Εθνική Εορτή της 25ης Μαρτίου 1821 στο Görlitz (1918)

Στις 25 Μαρτίου 1918 πραγματοποιήθηκαν εορταστικές εκδηλώσεις στο στρατόπεδο συγκέντρωσης του Görlitz όπου βρισκόταν το Δ΄ Σώμα Στρατού.

«Από το Γκέρλιτς πληροφορούμεθα τα εξής: Χθες επί τη εθνική εορτής της 25. Μαρτίου 1821 εγένετο εις το παρεκλήσιον του ελληνικού στρατοπέδου δοξολογία, εις την οποία

[1682] ΦΕΚ 28Α΄/29 Ιανουαρίου 1918, σ. 167

παρέστησαν ο Διοικητής του Δ΄ Σώματος Στρατού μετά των αξιωματικών, η ελληνική στρατιωτική μουσική και τμήμα στρατού. Η δοξολογία έληξε διά ζητωκραυγών υπέρ του βασιλέως Κωνσταντίνου, ενώ η μουσική επαιάνιζεν τον εθνικόν ύμνον. Αι αίθουσαι των λεσχών των αξιωματικών είχον διακοσμηθή χθες εορτασίμως». [1683]

Αποστρατείες Σπυρίδωνα Καίσαρη και Αρχιμουσικών (1918)

Συνεπεία του Νόμου 1147 «περί ορίων ηλικίας» το έτος αυτό τέθηκαν σε αποστρατεία αρκετοί αξιωματικοί μουσικοί. Στις 12 Απριλίου ο έως τότε Επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών Σπυρίδων Καίσαρης τέθηκε σε αυτεπάγγελτη αποστρατεία ένεκα ορίου ηλικίας και δι' αρχαιότητα υπηρεσίας. Τάχθηκε στο στέλεχος της εφεδρείας. Το Β.Δ. της αποστρατείας του κοινοποιήθηκε στις 18 Μαΐου 1918. [1684]

Με το ίδιο Β.Δ. αποστρατεύθηκαν ο Λοχαγός Αρχιμουσικός Γιοχάλας Αθανάσιος και ο Λοχαγός Αρχιμουσικός Βίκτωρ Μαυρόχης, αμφότεροι λοχαγοί 1ης τάξεως.[1685]

Πλαίσιο ίδρυσης Στρατιωτικών Μουσικών (1918)

Τον Μάιο μήνα καθορίστηκε το πλαίσιο ίδρυσης των Στρατιωτικών Μουσικών. Σύμφωνα με αυτό, η Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών περιλάμβανε έναν γενικό επιθεωρητή, με βαθμό ταγματάρχη, με έδρα την Αθήνα και έναν επιθεωρητή λοχαγό, με έδρα την Θεσσαλονίκη.

Ως γενικοί επιθεωρητές ή επιθεωρητές των στρατιωτικών μουσικών, μόνιμοι ή έφεδροι, μπορούσαν να διοριστούν, μετά από πρόταση του υπουργού Στρατιωτικών, διευθυντές ή καθηγητές ανώτερων θεωρητικών μαθημάτων του Ωδείου Αθηνών ή του Κρατικού Ωδείου Θεσσαλονίκης, οι οποίοι υπόκειντο στις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα, τα οποία πήγαζαν από τους στρατιωτικούς κανονισμούς και νόμους.

[1683] Εφ. *Ελληνικά Φύλλα*, αρ. 71, Αθήνα 26/3/1918, σ. 2.

[1684] ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., Φ. 681 ΙΙ Χειρόγραφο αντίγραφο φύλλου μητρώου αξιωματικού Μουσικής Καίσαρη Σπυρίδωνος, Α.Μ 3760.

[1685] Στο ίδιο, Χειρόγραφο αντίγραφο φύλλου μητρώου αξιωματικού Μουσικής Γιοχάλα Αθανάσιου, Α.Μ 3761, Βίκτωρος Μαυρόχη, Α.Μ 4112.

Το απαιτούμενο προσωπικό για την συγκρότηση νέων στρατιωτικών μουσικών μπορούσε να προέλθει είτε από αποσπάσεις του ήδη υπάρχοντος είτε με κατάταξη αρχιμουσικών ή μουσικών ως μόνιμων ή εφέδρων.[1686]

Κατάταξη του Μανώλη Καλομοίρη (1918)

Στις 19 Μαΐου ο μουσουργός Μανώλης Καλομοίρης κατατάχθηκε ως Γενικός Επιθεωρητής των στρατιωτικών μουσικών με τον βαθμό του Ταγματάρχη.[1687]

Διατάγματα περί Στρατιωτικής Μουσικής (1918)

Σε συνέχεια του Νομοθετικού Διατάγματος 1424 της 11η Μαΐου 1918 «περί ιδρύσεως Στρατιωτικών Μουσικών», στις 14 Ιουλίου 1918 εκδόθηκαν τέσσερα Β.Δ. που όριζαν: 1) την σύσταση στρατιωτικών ομάδων Λαϊκών μουσικών, 2) την σύσταση πρότυπης στρατιωτικής χορωδίας, 3) τα καθήκοντα και τις δικαιοδοσίες του Γενικού Επιθεωρητή των στρατιωτικών μουσικών, του Επιθεωρητή των στρατιωτικών μουσικών και την σύσταση Γραφείου Γενικού Επιθεωρητή των στρατιωτικών μουσικών 4) την λειτουργία του Σχολείο Μουσικής και την διδασκαλία των Στρατιωτικών μουσικών στο Ωδείο Αθηνών.

Τα διατάγματα εκδόθηκαν από τον Υφυπουργού Στρατιωτικών Αλέξιο Γρίβα και τον βασιλιά Αλέξανδρου.[1688]

Η παρουσία του Μανώλη Καλομοίρη ως Γενικού Επιθεωρητή των στρατιωτικών μουσικών, ενισχύει την υπόθεση ότι τα διατάγματα αυτά εκδόθηκαν κατόπιν εισήγησής του.

Διάταγμα (1) περί συστάσεως ομάδων στρατιωτικών Λαϊκών μουσικών (1918)

Το διάταγμα όριζε την σύσταση των στρατιωτικών ομάδων λαϊκών μουσικών, οι οποίες αποτελούνταν από 5 μουσικούς β΄ τάξης, 5 γ΄ τάξης και 5 δ΄ τάξης, υπό έναν ανθυπασπιστή υπαρχιμουσικό ή έναν μουσικό α΄ τάξης. Οι ομάδες αυτές έμελλε να προσκολληθούν σε

[1686] ΦΕΚ 106Α΄/15 Μαΐου 1918, σ. 727.

[1687] ΜΑ ΕΒΕ, ό.π. Φ. 681/Ι, Χειρόγραφο αντίγραφο φύλλου μητρώου Ταγματάρχη Μουσικής Εμμανουήλ Καλομοίρη, Έγγραφο αρ. 9/681 Ι.

[1688] ΦΕΚ 157Α΄/19 Ιουλίου 1918, σ. 1121.

ειδικά συντάγματα. Όσον αφορά στην κατάταξη των μουσικών, όσοι κατείχαν λαϊκά κρουστά όργανα κατατάσσονταν ως μουσικοί δ΄ τάξης και, αν γνώριζαν στοιχεία ευρωπαϊκής μουσικής, ως μουσικοί γ΄ τάξης. Όσοι μουσικοί κατείχαν λαϊκά πνευστά ή έγχορδα όργανα, χρήσιμα στις ομάδες στρατιωτικών λαϊκών μουσικών, κατατάσσονταν, αναλόγως της επίδοσής τους στην μουσική, ως μουσικοί γ΄ και δ΄ τάξης και, εάν γνώριζαν, και στοιχεία ευρωπαϊκής μουσικής, ως μουσικοί β΄ και γ΄ τάξης. Οι μεικτές στρατιωτικές ομάδες λαϊκών μουσικών έφεραν ως γνώρισμα, αντί της χρυσής λύρας των άλλων μουσικών, χρυσή κρητική λύρα, διασταυρωμένη υπό του τόξου της. [1689]

Διάταγμα (2) περί συστάσεως προτύπου στρατιωτικής χορωδίας (1918)

Το διάταγμα καθόριζε την σύσταση πρότυπης στρατιωτικής χορωδίας στην Αθήνα, με υπαγωγή στο Υπουργείο Στρατιωτικών και στον Γενικό Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών. Αυτή αποτελούνταν από στρατιωτικούς χορωδούς α΄, β΄, γ΄ και δ΄ τάξης, που κατατάσσονταν ως εθελοντές. Επίσης, κατατάσσονταν με κάποιες προϋποθέσεις και μουσικοί, οι οποίοι προέρχονταν από τις τάξεις των εφέδρων και κληρωτών οπλιτών, τοποθετούμενοι με διαταγή του Υπουργού των Στρατιωτικών και κατόπιν εξέτασης από τον Γενικό Επιθεωρητή των Στρατιωτικών Μουσικών.

Η Πρότυπη Στρατιωτική Χορωδία μπορούσε να συμμετάσχει σε εθνικές εορτές, σε συναυλίες και να επισκεφθεί νοσοκομεία τραυματιών. Επίσης, υπήρχε δυνατότητα αποστολής της σε διάφορες πόλεις και τομείς του μετώπου, προς εκτέλεση πατριωτικών θουρίων και άλλων συνθέσεων. Τέλος, σε μέλη της ανατίθετο η διδασκαλία πατριωτικών ασμάτων στο στράτευμα, τόσο στην Αθήνα όσο και στις επαρχίες και στο μέτωπο. Όσοι επιθυμούσαν να καταταγούν ως εθελοντές χορωδοί στην πρότυπη στρατιωτική χορωδία μπορούσαν να αποκτήσουν πτυχίο στρατιωτικού χορωδού, μετά από εξετάσεις.

«Οι επιθυμούντες να καταταχθώσιν ως εθελοντές χορωδοί εις την πρότυπον στρατιωτικήν χορωδίαν δέον να αποκτήσωσι πτυχίον στρατιωτικού χορωδού παρουσιαζόμενοι ενώπιον της μονίμου εξεταστικής επιτροπής των στρατιωτικών μουσικών, εξετάζονται δε εις τα ακόλουθα μαθήματα·

[1689] Στο ίδιο.

Διά τον βαθμόν στρατιωτικού μουσικού IV τάξεως

α΄) Ρυθμικήν και μελωδικήν ανάγνωση (Σολφαϊσμόν).

β΄) Μουσικήν γραφήν.

γ΄) Μείζονας κλίμακας, τόνους, ημιτόνια και τρημιτόνια.

δ΄) Φωνήν κατάλληλον.

Διά τον βαθμόν στρατιωτικού χορωδού III τάξεως :

α΄) Ανάλογον ρυθμικήν ανάγνωσιν εκ πρώτης όψεως.

β΄) Σχηματισμόν μείζονος και ελάσσονος κλίμακας καθώς και διαστήματα.

γ΄) Φωνήν κατάλληλον και σχετικήν καλλιέργειαν αυτής βεβαιούμενη διά φωνητικών γυμνασμάτων.

Διά τον βαθμόν II τάξεως:

α΄) Καλή ανάγνωσιν εκ πρώτης όψεως ρυθμικήν και μελωδικήν.

β΄) Καλλιεργημένην και κατάλληλον φωνή βεβαιούμενη διά της εκτελέσεως φωνητικών γυμνασμάτων και ενός άσματος εκλογής του εξεταζομένου.

γ΄) Τελείαν γνώσιν της στοιχειώδους θεωρίας.

Διά τον βαθμόν στρατιωτικού χορωδού I τάξεως:

α΄) Τελείαν γνώσιν θεωρίας και στοιχεία αρμονίας.

β΄) Τελείαν και άπταιστον ρυθμικήν και μελωδικήν ανάγνωσιν ενός εκ πρώτης όψεως δυσκόλου μουσικού κειμένου.

γ΄) Φωνήν ιδιαιτέρως καλήν βεβαιουμένη τόσον εκ της εκτελέσεως φωνητικών ασκήσεων όσον και εκ της εκτελέσεως δύο συνθέσεων της εκλογής του εξεταζομένου.

δ΄) Εκτέλεσιν εκ πρώτης όψεως μέρους χορωδίας μετά του κειμένου σχετικού προς την φωνήν του εξεταζομένου».[1690]

[1690] Στο ίδιο, σ. 1121, 1122.

Η στολή των στρατιωτικών χορωδών ήταν όμοια με των άλλων στρατιωτικών μουσικών, φέροντας στην θέση της λύρας «χρυσοποίκιλτον κλείδα του Δο».[1691]

Διάταγμα (3) περί καθηκόντων και δικαιοδοσίας του Γενικού Επιθεωρητή των στρατιωτικών μουσικών, του Επιθεωρητή των στρατιωτικών μουσικών και περί συστάσεως γραφείου Γενικού Επιθεωρητή (1918)

Με το διάταγμα αυτό καθορίστηκαν:

α΄) τα καθήκοντα και οι δικαιοδοσίες του Γενικού Επιθεωρητή στρατιωτικών μουσικών, του επιθεωρητή των στρατιωτικών μουσικών και η σύσταση γραφείου Γενικού Επιθεωρητή

β΄) η σύσταση γραφείου του Γενικού Επιθεωρητή στρατιωτικών μουσικών,

γ΄) τα καθήκοντα και οι δικαιοδοσίες του Επιθεωρητή των στρατιωτικών μουσικών.

Παρατίθεται τα κεφάλαια αυτούσια

«ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄

Άρθρον 1

«Ο γενικός επιθεωρητής των στρατιωτικών μουσικών, έχων υπό την άμεσον αυτού επίβλεψη πάσας τας στρατιωτικάς μουσικάς του Κράτους, ως και τους σαλπιγκτάς και τυμπανιστάς των διαφόρων στρατιωτικών σωμάτων, και ευθυνόμενος διά τον ανελλιπή καταρτισμόν αυτών, την τεχνικήν αυτών μουσικήν εκπαίδευσιν και πρόοδον βεβαιούται δ' επιθεωρήσεων των εν τε τη φρουρά Αθηνών και των εν ταις επαρχίαις στρατιωτικών μουσικών περί της καλής λειτουργίας και εκπαιδεύσεως αυτών, υποδεικνύει τα προς βελτίωσιν τούτων υπ' αυτού κρινόμενα μέτρα και δίδει εις τε τους αρχιμουσικούς και αρχισαλπιγκτάς τας δέουσας οδηγίας προς καλήν εκπαίδευσιν των υπ' αυτούς και προς επιτυχή εκλογήν και εκτέλεσιν των μουσικών τεμαχίων και σαλπισμάτων. Άπαξ του έτους κατ' ελάχιστον όρον ή τρεις κατ' ανώτατον, μεταβαίνει εις τας εκτός της έδρας του πόλεις του Κράτους, ένθα εδρεύουσι στρατιωτικαί μουσικαί, προς έλεγχον της προόδου αυτών εις εποχήν ην ήθελον κρίνει καταλληλοτέραν προς τούτον, ή οπόταν ήθελε ειδικώς διαταχθή υπό της αρμοδίας αρχής. Μεθ' εκάστην ταύτην επιθεώρησίν του αναφέρει εις το Υπουργείον των στρατιωτικών (τμήμα προσωπικού) περί του αποτελέσματος αυτής, περί των παρατηρηθεισών τυχόν ελλείψεων

[1691] Στο ίδιο, σ. 1121-1122.

και περί παντός εν γένει καταλλήλου κατά την κρίσιν του μέτρου, αποβλέποντος εις την θεραπείαν των ελλείψεων αυτών. Εφ' όσον όμως το Υπουργείο των Στρατιωτικών ήθελε κρίνει σκόπιμον, ο γενικός επιθεωρητής υποχρεούται να επιθεωρή τας εκτός έδρας του μουσικάς και πέραν του διά του άρθρου τούτου καθοριζομένου ανωτάτου ορίου». [1692]

Άρθρον 2

Ο γενικός επιθεωρητής υπάγεται απ' ευθείας εις την δικαιοδοσίαν του Υπουργείου των Στρατιωτικών, έχει δε υπό τας διαταγάς του, όλους τους μουσικούς, υπαρχιμουσικούς, αρχιμουσικούς ως και τον λοχαγόν επιθεωρητήν, δικαιούμενος να ζητήση παρ' αυτών οιανδήποτε αναφοράν, κατάστασιν και ό,τι δήποτε άλλο ήθελε κρίνει υπηρεσιακώς σκόπιμον.

Άρθρον 3

Ο γενικός επιθεωρητής των στρατιωτικών μουσικών διευθύνει το στρατιωτικόν σχολείον μουσικής και αποφαίνεται περί της προς μουσικήν μόρφωσιν επιδεκτικότητος ή μη των εν αυτώ μαθητευομένων δοκίμων μουσικών, συμφώνως τοις άρθροις 1 και 4 του ημετέρου διατάγματος.

Άρθρον 4

Ο εν λόγω γενικός διευθυντής προκειμένης μεν πληρώσεως χηρευουσών θέσεων λοχαγών και υπολοχαγών αρχιμουσικών ως και ανθυπολοχαγών και ανθυπασπιστών υπαρχιμουσικών και ανθυπασπιστών κορυφαίων (solistes) προτείνει τους κεκτημένους τα προς προαγωγήν προσόντα, γνωματεύει δε επί των προτάσεων των οικείων αρχιμουσικών προκειμένου περί προαγωγής μουσικών I, II, III και IV τάξεως. Προεδρεύει δε έτι των επιτροπών αίτινες θέλουσιν ορισθή προς εξέτασιν των εχόντων τα προσόντα προς προαγωγήν ή κατάταξιν λοχαγών και υπολοχαγών αρχιμουσικών ή ανθυπολοχαγών και ανθυπασπιστών υπαρχιμουσικών και ανθυπασπιστών κορυφαίων (solistes) ή προς απονομήν πτυχίων στρατιωτικών μουσικών I, II, III και IV τάξεως εις στρατιώτας ή ιδιώτας μουσικούς.

[1692] Στο ίδιο, σ. 1122. Με την πρώτη παράγραφο του άρθρου 1, επιβεβαιώνεται ότι από ιδρύσεώς της μέχρι τούδε, η Στρατιωτική Μουσική αποτελείτο από δύο εκτελεστικούς βραχίονες, ήτοι την κελευστική μουσική (σαλπιγκτές- τυμπανιστές) και το στρατιωτικό μουσικό συγκρότημα (φιλαρμονική ορχήστρα πνευστών και κρουστών μουσικών οργάνων- μπάντα). Κατόπιν του παρόντος Διατάγματος, προστέθηκαν στον οργανισμό της η στρατιωτική χορωδία και τα σύνολα λαϊκών μουσικών.

Διαρκούντος του πολέμου οι εν ταις μουσικαίς εν τω μετώπω μουσικοί μέχρι μουσικού ΙΙ τάξεως κρίνονται προς προβιβασμόν παρά επιτροπής υπό του γενικού επιθεωρητού και του αρχιμουσικού της μουσικής αποτελουμένης και συνεδριαζούσης επί τόπου κατά την μετάβασιν του γενικού επιθεωρητή εν τω μετώπω.

Άρθρον 5

Ο γενικός επιθεωρητής επιθεωρών στρατιωτικάς μουσικάς εδρεύουσας εκτός των Αθηνών δικαιούται προτάσει του οικείου αρχιμουσικού να εξετάση ιδιώτας μουσικούς και να προτείνη κατόπιν αυτούς εις το Υπουργείον Στρατιωτικών προς κατάταξιν εις τας στρατιωτικάς μουσικάς με τον βαθμόν μουσικού ΙΙΙ και IV τάξεως, άνευ περαιτέρω εξετάσεων.

Άρθρον 6

Δύο ή πλειότεραι στρατιωτικαί μουσικαί, εν τη αυτή πόλει εδρεύουσαι δύνανται να συνενωθώσιν όπως συναυλίζωσι καθ' ωρισμένας επισήμους ημέρας ή κατά Κυριακάς κατόπιν διαταγής αρμοδίας στρατιωτικής αρχής. Εν τη περιπτώσει ταύτη ο γενικός επιθεωρητής των στρατιωτικών μουσικών αναλαμβάνει ή αυτός ο ίδιος την διεύθυνσιν της εκτελέσεως των υπό ούτω συνενωμένων στρατιωτικών μουσικών παιζομένων μουσικών τεμαχίων ή αναθέτει την διεύθυνσιν εις αρχιμουσικόν ον ήθελε κρίνει καταλληλότερον.

Ο γενικός επιθεωρητής των στρατιωτικών μουσικών δύναται να προτείνη εις εκτάκτους εθνικάς εορτάς την συγκέντρωσιν των μουσικών του Κράτους και απολύτως και εν μέρει εν τη πρωτευούση ή αλλαχού εν μεγάλαις πόλεσιν, οπότε διευθύνει απαραιτήτως αυτός ο ίδιος.

Άρθρον 7

Ο γενικός επιθεωρητής των στρατιωτικών μουσικών κέκτηται δικαιοδοσίαν επιβολής ποινής διευθυντού στρατιωτικού καταστήματος με βαθμόν ανώτερου αξιωματικού, εις άπαντας τους αξιωματικούς και οπλίτας μουσικούς, είτε ούτοι υπηρετούσιν υπό τας διαταγάς των είτε μη.

Άρθρον 8

Ουδείς αρχιμουσικός δύναται να λάβη άδειαν απουσίας άνευ της εγκρίσεως του γενικού επιθεωρητού.

Επίσης οι αρχιμουσικοί δεν δύνανται να χορηγήσουν εις τους υπ' αυτούς μουσικούς αδείας απουσίας άνευ της εγκρίσεως του γενικού επιθεωρητού.

Άρθρον 9

Τα τεμάχια άτινα θα παιανίζωσιν αι μουσικαί πρέπει να εγκρίνωνται υπό του γενικού επιθεωρητού, όστις δικαιούται να καταρτίζη τα προγράμματα επισήμων συναυλιών δι'όλας τας μουσικάς του Κράτους.

Άρθρον 10

Ο γενικός επιθεωρητής των στρατιωτικών μουσικών τη εγκρίσει του Υπουργείου των στρατιωτικών δύναται να μετακαλή αρχιμουσικούς και υπαρχιμουσικούς εκ των διαφόρων μουσικών εν τη έδρα αυτού διά διδασκαλίαν ωρισμένων ειδικών και ανωτέρων μαθημάτων, χωρίς όμως να παραβλέπηται η αρτία λειτουργία των στρατιωτικών μουσικών.

Άρθρον 11

Μεταθέσεις, προσκολλήσεις και πάσα άλλη μεταβολή γίνεται τη προτάσει του γενικού επιθεωρητού.

Άρθρον 12

Δύναται ο γενικός επιθεωρητής των στρατιωτικών μουσικών να καταρτίση εν τη μουσική φρουράς Αθηνών χορωδίαν εκ καλλιφώνων μουσικών, μονίμων ή εφέδρων ή κληρωτών και αποστείλη ταύτην κατόπιν διαταγής του Υπουργείου των Στρατιωτικών όπου ήθελε κριθή υπό της υπηρεσίας σκόπιμον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄

Περί γραφείου Γενικού Επιθεωρητού

Άρθρον 13

Ο γενικός επιθεωρητής έχει γραφείον εν αθήναις αποτελούμενον από προϊστάμενον ανθυπολοχαγόν ή ανθυπασπιστήν, δύο γραφείς και ένα δακτυλογράφον γραφέα, δυναμένους να μη ανήκωσιν εις το σώμα της μουσικής, μονίμους ή εφέδρους εκ των γραφέων ο εις δύναται να είναι εν ανάγκη δεκανεύς ή λοχίας.

Καθήκοντα του γραφείου είναι η διεξαγωγή όλης της τρεχούσης υπηρεσίας υπό την ανωτέραν εποπτείαν του γενικού επιθεωρητού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄

Καθήκοντα και δικαιοδοσίαι του Επιθεωρητού στρατιωτικών μουσικών

Άρθρον 14

Ο λοχαγός επιθεωρητής εδρεύων εν Θεσσαλονίκη επιθεωρεί τας εν Μακεδονία ευρισκομένας στρατιωτικάς μουσικάς, υποβάλλων εκάστοτε τας σχετικάς εκθέσεις εις τον γενικόν επιθεωρητήν, όστις εκφέρων επ' αυτών και τας τυχόν παρατηρήσεις του υποβάλλει ταύτας εις το Υπουργείον. Παν ζήτημα αφορών τους στρατιωτικούς μουσικούς και μουσικάς Μακεδονίας υποβάλλεται εις την έγκρισιν του γενικού επιθεωρητού των στρατιωτικών μουσικών διά του επιθεωρητού των στρατιωτικών μουσικών Μακεδονίας.

Άρθρον 15

Δύναται ο επιθεωρητής λοχαγός ν' αντιπροσωπεύη, τον γενικόν επιθεωρητήν των στρατιωτικών μουσικών, κατόπιν εντολής του.

Άρθρον 16

Ο επιθεωρητής προεδρεύει επιτροπής σχηματισθησομένης κατά Β. διάταγμα προς χορηγίαν πτυχίων μουσικών I, II, III και IV τάξεως εις ιδιώτας επιθυμούντας να καταταχθώσιν εις τας στρατιωτικάς μουσικάς, υποβάλλει την γνώμην του εις τον γενικόν επιθεωρητήν επί των υπό των αρχιμουσικών της δικαιοδοσίας του, προτεινιμένων εκάστοτε προαγωγών, κρατεί δε φύλλα μητρώου όλων των υπό την δικαιοδοσίαν του αρχιμουσικών, υπαρχιμουσικών και μουσικών.

Άρθρον 17

Δύναται ο επιθεωρητής λοχαγός να ενώση, κατόπιν διαταγής του Υπουργείου Στρατιωτικών, δύο μουσικάς εν Θεσσαλονίκη ή αλλαχού εν μεγαλουπόλει της Μακεδονίας, επ' ευκαιρία εθνικής εορτής, οπότε απόντος του γενικού επιθεωρητού των στρατιωτικών μουσικών, διευθύνει ο ίδιος ή ορίζει αρχιμουσικόν ως αντικαταστάτην του.

Άρθρον 18

Ο λοχαγός επιθεωρητής κέκτηται την ποινική αρμοδιότητα διοικητού λόχου εις τους υπ' αυτόν αξιωματικούς και οπλίτας της μουσικής.

Άρθρον 19

Πάσα προγενεστέρα διάταξις, αντικείμενη εις το παρόν διάταγμα, καταργείται.

Εις τον αυτόν Υπουργόν ανατίθεμεν την δημοσίευσιν και εκτέλεσιν του παρόντος διατάγματος.

Εν Αθήναις τη 14 Ιουλίου 1918

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ο Υφυπουργός των Στρατιωτικών

Αλέξιος. Γρίβας».[1693]

Διάταγμα (4) Περί Στρατιωτικών Μουσικών (1918)

Το Β.Δ. «περί στρατιωτικών μουσικών» περιλάμβανε πέντε κεφάλαια με τα οποία καθορίστηκαν :

α΄) οι διατάξεις για την λειτουργία του Στρατιωτικού Σχολείου Μουσικής και της διδασκαλίας των στρατιωτικών μουσικών στο Ωδείο Αθηνών.

β΄) Οι διατάξεις για την κατάταξη ιδιωτών, ως ανθυπολοχαγών αρχιμουσικών, ανθυπασπιστών υπαρχιμουσικών, ανθυπασπιστών κορυφαίων (solistes) ή ως μουσικών I, II, III και IV τάξεως.

γ΄) τα εξεταζόμενα αντικείμενα για την προαγωγή ή κατάταξη αρχιμουσικών, υπαρχιμουσικών, ανθυπασπιστών κορυφαίων (solistes) και μουσικών.

δ΄) Οι διατάξεις για τον τρόπο διεξαγωγής των εξετάσεων.

ε΄) Οι διατάξεις για την σύσταση μόνιμης επιτροπής εξετάσεων.

Κεφάλαιο Α΄ - Περί Στρατιωτικού Σχολείου Μουσικής και της διδασκαλίας των Στρατιωτικών μουσικών στο Ωδείο Αθηνών

Παρατίθενται τα άρθρα περιληπτικά.

Άρθρο 1.

Το Στρατιωτικό Σχολείο Μουσικής λειτουργεί υπό την διεύθυνση του γενικού επιθεωρητή στρατιωτικών μουσικών, επικουρούμενου από ανθυπολοχαγό ή ανθυπασπιστή υπαρχιμουσικό.

[1693] Στο ίδιο, σ. 1122-1124.

Άρθρο 2.

Η προσέλευση αρχάριων μαθητών στο Σχολείο Μουσικής γίνεται κατόπιν προκήρυξης του Υπουργείου Στρατιωτικών. Η προπαίδευση όσων μαθητών κρίνονται κατάλληλοι, μετά από πρόχειρη εξέταση από τον γενικό επιθεωρητή, έχει διάρκεια από έξι μήνες έως ένα έτος. Στο Σχολείο μπορούν να εκπαιδεύονται σε στοιχεία Ευρωπαϊκής μουσικής και οι εκτελεστές λαϊκών μουσικών οργάνων, προκειμένου να καταταγούν ως μουσικοί IV, III και II τάξεως.

Άρθρο 3.

Οι επιθυμούντες να παρακολουθήσουν την προπαίδευση αυτή ως δόκιμοι μουσικοί, υποβάλλουν σχετική αίτηση στο Υπουργείο Στρατιωτικών υπό τους εξής όρους:

α΄) Να έχουν ηλικία από 15 έως 19 ετών συμπληρωμένων.

β΄) Να μην έχουν καταδικαστεί ούτε να είναι υπόδικοι για αξιόποινες πράξεις και να προσκομίσουν πιστοποιητικό ανεπίληπτης διαγωγής από Δημοτική Αρχή.

γ΄) Να είναι σωματικώς υγιείς.

δ΄) Να έχουν την συγκατάθεση του πατέρα ή ελλείψει αυτού, του νόμιμου κηδεμόνα τους.

ε΄) Να είναι απόφοιτοι δημοτικού σχολείου.

Οι εκτελεστές λαϊκών μουσικών οργάνων που επιθυμούν να παρακολουθήσουν αυτήν την προπαίδευση, πρέπει να πληρούν τους παρακάτω όρους:

α΄) Να έχουν ηλικία από 16 έως 19 ετών συμπληρωμένη, εφόσον δεν εκπλήρωσαν στρατιωτική θητεία. Οι εκπληρώσαντες τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις γίνονταν δεκτοί έως την ηλικία των 29 ετών μη συμπληρωμένων.

β΄) Να έχουν καλό επίπεδο δεξιοτεχνίας λαϊκού μουσικού οργάνου χρήσιμου για τις στρατιωτικές ομάδες λαϊκών μουσικών,

γ΄) Να είναι σωματικώς υγιείς,

δ΄) Να μην έχουν καταδικαστεί ούτε να είναι υπόδικοι κλπ., όπως προηγουμένως,

ε΄) Εάν είναι ανήλικες, να έχουν την συγκατάθεση των γονέων ή κηδεμόνων τους,

στ΄) Να γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση.

Όσοι κρίνονται κατάλληλοι από τον γενικό επιθεωρητή για την πρώτη κατηγορία, κατατάσσονται για έξι μήνες ως μαθητευόμενοι δόκιμοι στρατιωτικοί μουσικοί, ενώ για την δεύτερη κατηγορία, κατατάσσονται ως μαθητευόμενοι δόκιμοι στρατιωτικοί μουσικοί λαϊκών οργάνων. Όλοι οι μαθητευόμενοι στρατωνίζονται στο Στρατιωτικό Σχολείο Μουσικής

και φέρουν στολή απλού στρατιώτη. Ο ιματισμός χορηγείται από το Δημόσιο. Ο αριθμός των μαθητευομένων μουσικών ορίζεται από το Υπουργείο Στρατιωτικών.

Άρθρο 4.

Η προπαίδευση γίνεται από ανθυπασπιστές υπαρχιμουσικούς, και ελλείψει αυτών από ανθυπασπιστές κορυφαίους (solistes) ή μουσικούς Ι τάξεως. Η διδασκαλία περιλαμβάνει τα θεωρητικά στοιχεία της μουσικής, γραφή και ανάγνωση των μουσικών σημείων. Μετά από εξάμηνη προπαίδευση, ή οποία δύναται να μειωθεί στους τέσσερις μήνες για τους ιδιαιτέρως ικανούς μαθητές, οι μαθητευόμενοι εξετάζονται από τον γενικό επιθεωρητή παρουσία του εκπαιδευτή, οποίος καθορίζει ποιο μουσικό όργανο θα διδαχθούν και σύμφωνα με τις ανάγκες της υπηρεσίας. Οι επιτυχόντες κατατάσσονται στο στρατό ως εθελοντές με υποχρέωση θητείας ενός έτους, και με πρόταση του γενικού επιθεωρητή ως μαθητευόμενοι στρατιωτικοί μουσικοί για αόριστο χρόνο. Ο χρόνος υπηρεσίας τους λογίζεται από το 16ο έτος της ηλικίας τους. Φέρουν την καθορισμένη για τους μουσικούς στολή και διακριτικό κόκκινη μάλλινη λύρα στις δύο χειρίδες. Ο στρατωνισμός και η θεωρητική και πρακτική εκπαίδευση γίνεται στο Στρατιωτικό Σχολείο Μουσικής. Μετά από πρόχειρη εξέταση υπό του υπαρχιμουσικού, οι μαθητευόμενοι μουσικοί λαϊκών μουσικών οργάνων παραπέμπονται για εξέταση στην μόνιμη επιτροπή στρατιωτικών μουσικών προς απόκτηση πτυχίου μουσικού λαϊκών μουσικών οργάνων Ι, ΙΙ, ΙΙΙ και ΙV τάξεως. Οι μαθητευόμενοι μουσικοί των δύο κατηγοριών υπόκεινται στους προβλεπόμενους κανονισμούς της υπηρεσίας για τους στρατιώτες.

Άρθρο 5.

Η επιλήψιμη διαγωγή, η αδικαιολόγητη απουσία έως 15 ημέρες και η αίτηση γονέα ή νόμιμου κηδεμόνα για επαναφορά στον πολιτικό βίο, είναι λόγοι απόλυσης.

Ο απολυόμενος οφείλει να καταβάλει το ποσό της αξίας χορηγηθέντος ιματισμού του.

Άρθρο 6.

Η φοίτηση στο Ωδείο Αθηνών αρχίζει μετά το τέλος του πρώτου έτους μαθητείας στο Στρατιωτικό Σχολείο Μουσικής (για τους επιμελείς και ταλαντούχους είναι δυνατό να αρχίσει και νωρίτερα). Στο τέλος του δεύτερου έτους φοίτησης στο Ωδείο, οι μαθητευόμενοι εξετάζονται από μόνιμη εξεταστική επιτροπή στρατιωτικών μουσικών για την απόκτηση πτυχίου στρατιωτικού μουσικού ΙΙΙ ή ΙV τάξεως. Αναλόγως των κενών θέσεων στο στράτευμα

και του πτυχίου που λαμβάνουν, διορίζονται ως μουσικοί ΙΙΙ ή ΙV τάξεως. Μετά την κατάταξή τους οι μουσικοί ΙΙΙ τάξεως εξακολουθούν να εκπαιδεύονται είτε στο Σχολείο Μουσικής είτε στο Ωδείο Αθηνών για την απόκτηση πτυχίου στρατιωτικού μουσικού ΙΙ τάξεως.

Άρθρο 7.

Για την πλήρωση κενών θέσεων μουσικών Ι τάξεως, κατόπιν πρότασης του αρχιμουσικού και του γενικού επιθεωρητή, εξετάζονται οι μουσικοί ΙΙ τάξεως, που έχουν συμπληρώσει το ελάχιστο έξι μήνες στον βαθμό τους και επιδεικνύουν υψηλό επίπεδο εκτελεστικής ικανότητας.

Άρθρο 8.

Για την πλήρωση θέσεων ανθυπασπιστών κορυφαίων (solistes) και ανθυπασπιστών αρχιμουσικών, και μετά από πρόταση του γενικού επιθεωρητή και διαταγή του Υπουργείου Στρατιωτικών, εξετάζονται ενώπιον της μόνιμης εξεταστικής επιτροπής μουσικοί Ι τάξεως που πληρούν τα προσόντα για προαγωγή. Η ίδια διαδικασία ισχύει για τις προαγωγές από τον βαθμό του ανθυπασπιστή υπαρχιμουσικού, έως τον βαθμό του λοχαγού αρχιμουσικού.

Κεφάλαιο Β΄- Κατάταξη ιδιωτών, ως ανθυπολοχαγών αρχιμουσικών, ανθυπασπιστών υπαρχιμουσικών, ανθυπασπιστών solistes ή ως μουσικών Ι, ΙΙ, ΙΙΙ και ΙV τάξεως.

Άρθρο 9

Για την πλήρωση χηρευουσών θέσεων ανθυπολοχαγών αρχιμουσικών ή ανθυπασπιστών υπαρχιμουσικών, ελλείψει μουσικών Ι τάξεως, μπορούν να καταταγούν ιδιώτες μουσικοί υπό τους εξής όρους:

α΄) Να είναι Έλληνες πολίτες.

β΄) Να έχουν ηλικία από 19 έως 35 ετών.

γ΄) Να έχουν διαγωγή ανεπίληπτη.

δ΄) Να έχουν απολυτήριο 3ης τάξης του Ελληνικού σχολείου.

ε΄) Να επιτύχουν στις διενεργούμενες εξετάσεις της μόνιμης επιτροπής στρατιωτικών μουσικών.

Οι ιδιώτες κάτοχοι πτυχίων αρμονίας από τα Ωδεία Θεσσαλονίκης, Αθηνών ή της αλλοδαπής με βαθμό «άριστα» ή «λίαν καλώς» και πτυχίο ενοργάνωσης Μπάντας, μπορούν να

καταταγούν άνευ εξετάσεων ως ανθυπασπιστές, με πρόταση του γενικού επιθεωρητή και εφόσον υπάρχουν κενές θέσεις. Όσοι διαθέτουν πτυχία αντίστιξης από τα παραπάνω ωδεία και πτυχίο ενοργάνωσης, μπορούν να καταταγούν άνευ εξετάσεων ως ανθυπολοχαγοί με πρόταση του γενικού επιθεωρητή και εφόσον υπάρχουν κενές θέσεις. Οι καθηγητές μουσικών οργάνων χρήσιμων για τον στρατό των Ωδείων Θεσσαλονίκης και Αθηνών μπορούν να καταταγούν ως ανθυπασπιστές κορυφαίοι (Solistes).

Άρθρο 11

Η πρόσληψη ιδιωτών μουσικών, γίνεται μόνο στην περίπτωση που δεν υπάρχουν εν ενεργεία στρατιωτικοί μουσικοί με τα απαιτούμενα προσόντα για την κάλυψη των κενών θέσεων. [1694]

Κεφάλαιο Γ΄ - Εξεταζόμενα αντικείμενα για την προαγωγή ή κατάταξη αρχιμουσικών, υπαρχιμουσικών, ανθυπασπιστών solistes και μουσικών.

Παρατίθενται τα άρθρα περιληπτικά.

Άρθρο 12.

Τα εξεταζόμενα αντικείμενα για τις θέσεις αρχιμουσικών είναι τα εξής:

1. Για τον βαθμό λοχαγού αρχιμουσικού.

α΄) Τετράφωνη αντίστιξη και δίφωνη φούγκα εντός 10 ωρών.

β΄) Αρμονία. Επεξεργασία δύσκολου δεδομένου άσματος εντός 5 ωρών.

γ΄) Σύνθεση επί δεομένων στίχων χορωδίας στρατιωτικού χαρακτήρα με συνοδεία στρατιωτικής ορχήστρας ή επιλογή (Pot-pourri) για μπάντα δοθείσης όπερας ή άλλων μουσικών μερών, εντός δύο ημερών.

δ΄) Πρακτική εφαρμογή, ήτοι διεύθυνση της εκτέλεσης κάποιας μουσικής σύνθεσης, είτε σύνθεσης ή διασκευής του εξεταζόμενου, από Στρατιωτική Μουσική.

ε΄) Ανάλογες γνώσεις πιάνου.

2. Για τον βαθμό του υπολοχαγού αρχιμουσικού

α΄) Τρίφωνη αντίστιξη ανάμικτη (fleurie) εντός 5 ωρών.

[1694] Στο ίδιο, σ. 1124-1125.

β΄) Εναρμόνιση δεδομένης μελωδίας ή ανάριθμου βάσιμου εντός 6 ωρών

γ΄) Ενορχήστρωση για στρατιωτική ορχήστρα δεδομένης σύνθεσης εντός 8 ωρών.

δ΄) Ανάλογες γνώσεις πιάνου.

ε΄) Πρακτική εφαρμογή ως άνω.

Αν στις εξετάσεις αποτύχουν όλοι οι εξεταζόμενοι ή αν μένουν κενές θέσεις, ο γενικός επιθεωρητής μπορεί να προτείνει για προαγωγή τον υποψήφιο που συγκεντρώνει την μεγαλύτερη ικανότητα, συμπεριλαμβανομένων και των προσόντων στρατιωτικής φύσεως. Ωστόσο ο υποψήφιος αυτός δεν μπορεί να προαχθεί περαιτέρω, εκτός και αν επιτύχει σε νέες εξετάσεις.

3. Για τον βαθμό του ανθυπολοχαγού αρχιμουσικού.

α΄) Δίφωνη αντίστιξη ανάμικτη εντός 4 ωρών.

β΄) Αρμονία. Εναρμόνιση δεδομένης μελωδίας ή ανάριθμου βάσιμου εντός 6 ωρών.

γ΄) Ενορχήστρωση για στρατιωτική ορχήστρα κάποιας σύνθεσης εντός 6 ωρών.

δ΄) Ανάλογες γνώσεις πιάνου και χρήση πνευστού οργάνου.

ε΄) Σολφαϊσμός.

στ΄) Πρακτική εφαρμογή ως άνω.

4. Για τον βαθμό του ανθυπασπιστή υπαρχιμουσικού

α΄) Σολφαϊσμός

β΄) Εναρμόνιση δεδομένου άσματος, όχι περίπλοκου, ενάριθμου απλού, ανάριθμου βάσιμου, εντός 8 ωρών.

γ΄) Ανάλογες γνώσεις πιάνου και χρήση πνευστού μουσικού οργάνου.

δ΄) Πρακτική εφαρμογή, ήτοι διεύθυνση της εκτέλεσης κάποιας σύνθεσης από Στρατιωτική Μουσική.

Οι μουσικοί Ι τάξεως που έχουν συμπληρώσει 25 έτη ευδόκιμης υπηρεσίας και 5 έτη στον βαθμό τους, προτείνονται για προαγωγή από τον γενικό επιθεωρητή και εξετάζονταν στα παρακάτω αντικείμενα:

α΄) Ρυθμική ανάγνωση.

β΄) Όργανο.

γ΄) Οργανολογία.

δ΄) Πρακτική εφαρμογή, ήτοι διεύθυνση της Στρατιωτικής Μουσικής

Με πρόταση του γενικού επιθεωρητή, οι μουσικοί αυτοί μπορούν να προαχθούν μετά από δύο έτη στον βαθμό του ανθυπολοχαγού χωρίς εξετάσεις και να αποστρατευθούν αυτεπάγγελτα (με τα όρια ηλικίας).

5. Για τον βαθμό του ανθυπασπιστή κορυφαίου (Solistes)

Στον βαθμό του ανθυπασπιστή κορυφαίου προάγονται οι μουσικοί Ι τάξεως που έχουν συμπληρώσει δύο έτη στον βαθμό τους και πέντε έτη συνολικής υπηρεσίας στην Στρατιωτική Μουσική. Τα αντικείμενα εξέτασής τους έχουν ως εξής:

α΄) Θεωρία, τέλεια γνώση διαστημάτων, κλίμακας και σχηματισμού συγχορδιών.

β΄) Ρυθμική ανάγνωση και Σολφέζ.

γ΄) Μεταφορά πρακτική διά του οργάνου τους (transporto).

δ΄) Εκτέλεση με το όργανο που έπαιζε ο κάθε εξεταζόμενος, κλιμάκων, σπουδών και μιας σύνθεσης επιλογής του εξεταζόμενου.

ε΄) Εκτέλεση εκ πρώτης όψεως μίας έντυπης και μίας χειρόγραφης σύνθεσης.

στ΄) Εκτέλεση με συνοδεία ΣΜΣ ενός δύσκολου τεμαχίου, γνωστό στον εξεταζόμενο και ενός άγνωστου σε αυτόν.

Οι ανθυπασπιστές κορυφαίοι που συμπληρώνουν 25 έτη υπηρεσίας, με πρόταση του γενικού επιθεωρητή, μπορούν να προαχθούν στον βαθμό του ανθυπολοχαγού άνευ εξετάσεων και να αποστρατευθούν αυτεπάγγελτα.

Ως οπλόσημο, οι ανθυπασπιστές κορυφαίοι φέρουν λύρα περιστοιχιζόμενη από δάφνη στην βάση της. Η Στρατιωτική Μουσική φρουράς Αθηνών και αυτή του Α΄ Σώματος Στρατού (Αθήνα) διαθέτουν τρεις ανθυπασπιστές κορυφαίους, αυτή της φρουράς Θεσσαλονίκης δύο, ενώ οι περιφερειακές δεν μπορούν να διαθέτουν πλέον του ενός ανθυπασπιστή κορυφαίου.

Άρθρο 13

Τα εξεταζόμενα αντικείμενα για την προαγωγή στους βαθμούς μουσικών Ι και ΙΙ τάξεως, καθώς και για την απόκτηση πτυχίου στρατιωτικού μουσικού Ι και ΙΙ τάξεως από ιδιώτες είναι τα εξής:

1. Για τον βαθμό ή το πτυχίο στρατιωτικού μουσικού Ι τάξεως

α΄) Στοιχεία αρμονίας και πλήρη γνώση της θεωρίας της μουσικής.

β΄) Σολφαϊσμός.

γ΄) Εκτέλεση μείζονων και ελάσσονων διατονικών κλιμάκων σε όλους τους τόνους, με το πνευστό μουσικό όργανο που έπαιζε ο κάθε εξεταζόμενος.

δ΄) Εκτέλεση εκ πρώτης όψεως με το μουσικό όργανο του εξεταζόμενου, με συνοδεία ΣΜ (εξ αχόρδων οργάνων) του κύριου μέρους κάποιας μουσικής σύνθεσης που ορίζει η εξεταστική επιτροπή.

ε΄) Εκτέλεση με το μουσικό όργανο του εξεταζόμενου μιας μουσικής σύνθεσης και μιας μουσικής άσκησης κατ' επιλογή του εξεταζόμενου.

Διπλωματούχοι μουσικού οργάνου του Ωδείου Αθηνών, της Θεσσαλονίκης ή της αλλοδαπής, χρήσιμου για την Στρατιωτική Μουσική, με βαθμό «λίαν καλώς» και άνω, μπορούν να καταταγούν άνευ εξετάσεων ως μουσικοί Ι τάξεως, μετά από πρόταση του γενικού επιθεωρητή.

2. Για τον βαθμό ή το πτυχίο στρατιωτικού μουσικού ΙΙ τάξεως

α΄) Ανάλογες θεωρητικές γνώσεις μουσικής.

β΄) Σολφαϊσμός.

γ΄) Εκτέλεση με το μουσικό όργανο της ειδικότητας του εξεταζόμενου των μείζονων και ελάσσονων διατονικών κλιμάκων σε όλους τους τόνους.

δ΄) Εκτέλεση εκ πρώτης όψεως με το μουσικό όργανο του εξεταζόμενου μιας μικρής μουσικής σύνθεσης, μη πολύ δυσχερούς.

ε΄) Εκτέλεση με το μουσικό όργανο του εξεταζόμενου μιας μουσικής σύνθεσης και μιας μουσικής άσκησης κατ' επιλογή του εξεταζόμενου.

Διπλωματούχοι του Ωδείου Αθηνών και Θεσσαλονίκης με βαθμό «καλώς» και πτυχίο με βαθμό «άριστα» ή «λίαν καλώς», καθώς και διπλωματούχοι μουσικών οργάνων χρήσιμων για την Στρατιωτική Μουσική των Ωδείων Λόντερ, Πειραιώς και Πειραϊκού Ωδείου κατατάσσονται άνευ εξετάσεων ως μουσικοί ΙΙ τάξεως, μετά από πρόταση του γενικού επιθεωρητή και του επιθεωρητή λοχαγού.

Άρθρο 14

Τα εξεταζόμενα αντικείμενα για την προαγωγή ή κατάταξη στους βαθμούς μουσικών ΙΙΙ και ΙV τάξεως, καθώς και για την απόκτηση πτυχίου στρατιωτικού μουσικού ΙΙΙ και ΙV τάξεως από ιδιώτες είναι τα εξής:

α΄) Στοιχεία θεωρίας της μουσικής.

β΄) Σολφαϊσμός.

γ΄) Εκτέλεση εκ πρώτης όψεως με το μουσικό όργανο του εξεταζόμενου μιας εύκολης μουσικής σύνθεσης.

δ΄) Εκτέλεση με το μουσικό όργανο του εξεταζόμενου μιας μουσικής σύνθεσης και μιας μουσικής άσκησης κατ' επιλογή του εξεταζόμενου.

ε΄) Αντιγραφή μουσικού τεμαχίου.[1695]

Κεφάλαιο Δ΄ - Περί τρόπου διεξαγωγής των εξετάσεων

Παρατίθενται τα άρθρα περιληπτικά.

Άρθρο 15

Οι εξετάσεις για την προαγωγή ή την κατάταξη υποψηφίων ανθυπολοχαγών υπαρχιμουσικών, ανθυπασπιστών υπαρχιμουσικών και ανθυπασπιστών κορυφαίων (solistes), καθώς και των υποψηφίων για προαγωγή, κατάταξη ή την απόκτηση πτυχίων στρατιωτικών μουσικών των διαφόρων τάξεων, διεξάγονται στο Ωδείο Αθηνών από την μόνιμη εξεταστική επιτροπή των στρατιωτικών μουσικών, παρουσία όλων των υποψηφίων και βαθμολογείται η ικανότητα των εξεταζόμενων σε κάθε αντικείμενο ξεχωριστά με την ακόλουθη βαθμολογική κλίμακα.

«Άριστα 10.

Λίαν καλώς 9 και 8.

Καλώς 7 και 6.

Σχεδόν καλώς 5.

[1695] Στο ίδιο, σ. 1125-1127.

Μετρίως 4 και 3.

Μετριώτατα 2 και 1 και 0».[1696]

Για τους βαθμούς του λοχαγού και υπολοχαγού αρχιμουσικού, του ανθυπολοχαγού και ανθυπασπιστή υπαρχιμουσικού, καθώς και του ανθυπασπιστή κορυφαίου (solistes), ο επιτυχών θα πρέπει να λάβει βαθμολογία κατά το ελάχιστο 6/10 του ανώτατου όρου ικανότητας σε κάθε ένα από τα εξεταζόμενα αντικείμενα, πλην του πιάνου, για το οποίο απαιτείται ελάχιστη βαθμολογία 5/10. Εάν κάποιος εξεταζόμενος λάβει βαθμολογία κάτω του 6 σε κάποιο εξεταζόμενο αντικείμενο, αποκλείεται από την περαιτέρω εξέταση. Για τους βαθμούς όμως του λοχαγού και υπολοχαγού αρχιμουσικού, ο Γενικός Επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών, μπορεί να διατάξει την συνέχιση της εξέτασης προκειμένου «να μορφώση γνώμην με το ευεργέτημα του άνω εδαφίου», δηλαδή να δώσει την ευκαιρία στον υποψήφιο να εξεταστεί περαιτέρω ακόμη και αν έλαβε βαθμολογία 5/10 στην εξέταση του πιάνου. Στο σύνολο της βαθμολογίας του εξεταζόμενου στρατιωτικών, τίθεται ως συντελεστής, ένας βαθμός διαγωγής και στρατιωτικών προσόντων.

Για τους εξεταζόμενους προς κατάταξη ή απόκτηση πτυχίου στρατιωτικούς μουσικούς Ι, ΙΙ, ΙΙΙ και IV τάξεως, ο ελάχιστος όρος ικανότητας είναι η βαθμολογία 6/10 για τα πρωτεύοντα αντικείμενα εξέτασης, ενώ για τα δευτερεύοντα η βαθμολογία 5/10.

«Και πρωτεύοντα μεν αντικείμενά εισι:

α΄) Η εκτέλεσις εκ πρώτης όψεως, τη συνοδεία στρατ. Μουσικής, του κυρίου μέρους τινός συνθέσεως.

β΄) Η εκτέλεσις εκ πρώτης όψεως, μουσικής συνθέσεως αναλόγου δυσκολίας, και

γ΄) Η εκτέλεσις μουσικής συνθέσεως και ασκήσεως κατ΄ εκλογήν του εξεταζομένου.

Δευτερεύοντα δ’ αντικείμενά εισι:

α΄) Τα στοιχεία αρμονίας και θεωρίας της μουσικής, και ανάλογοι θεωρητικαί γνώσεις μουσικής.

β΄) Ο Σολφαϊσμός, και

γ΄) Η αντιγραφή μουσικού τεμαχίου.

Διά το βαθύχορδον αι εξετάσεις αι αυταί με τας των πνευστών οργάνων.

[1696] Στο ίδιο, σ. 1127.

Οι παιανίζοντες κρουστά όργανα ή οι εξεταζόμενοι δι’ όλους τους βαθμούς προαγωγής ή κατατάξεως τα εξής:

α΄) Αναλόγους θεωρητικάς γνώσεις.

β΄) Ρυθμικήν ανάγνωσιν άπταιστον.

γ΄) Εκτέλεσιν τη συνοδεία στρατ. μουσικής μουσικού τεμαχίου διά του οργάνου του»[1697]

Κατά τις εξετάσεις μαθητευομένων μουσικών για την απόκτηση πτυχίου στρατιωτικού μουσικού ΙΙΙ και IV τάξεως, όσοι υποψήφιοι συγκεντρώσουν βαθμολογία «λίαν καλώς» ή τα 8/10 του ανώτατου όρου ικανότητας στα πρωτεύοντα αντικείμενα και βαθμό «καλώς» δηλαδή 7/10 σε κάθε ένα των δευτερευόντων, λαμβάνουν πτυχίο στρατιωτικού μουσικού ΙΙΙ τάξεως. Στους λοιπούς επιτυχόντες χορηγούνται πτυχία IV τάξεως.[1698]

Άρθρο 16

Μετά το πέρας των εξετάσεων, ο αξιωματικός αντιπρόσωπος του Υπουργού Στρατιωτικών συγκεντρώνει τις βαθμολογίες των μελών της επιτροπής, ο μέσος όρος των οποίων μπορεί να έχει και έως δύο δεκαδικά ψηφία. Ακολουθεί άμεσα η κατάρτιση πινάκων με τα ονόματα και τις βαθμολογίες των υποψηφίων, η αποστολή αντιγράφου των πινάκων σε σφραγισμένο φάκελο στο τμήμα προσωπικού του Υπουργείου και η άμεση ανάρτηση των αποτελεσμάτων επί της θύρας της αίθουσας των εξετάσεων.

Άρθρο 17

Οι πίνακες γενικών αποτελεσμάτων ελέγχονται από το Υπουργείο Στρατιωτικών και με βάση αυτούς, ο Υπουργός Στρατιωτικών μετά από πρόταση του γενικού επιθεωρητή στρατιωτικών μουσικών, προκαλεί διάταγμα κατάταξης ή προαγωγών.

Άρθρο 18

Προβλέπει ότι οι ιδιώτες μουσικοί κατατασσόμενοι με βαθμό ανθυπολοχαγού και ανθυπασπιστή υπαρχιμουσικού και ανθυπασπιστή κορυφαίου, πριν την ανάληψη των καθηκόντων τους, υποβάλλονται σε δίμηνη εκπαίδευση περί των καθηκόντων, υποχρεώσεων

[1697] Στο ίδιο.

[1698] Στο ίδιο.

και δικαιωμάτων του βαθμού με τον οποίο κατατάχθηκαν. Σε επείγουσες καταστάσεις, ο χρόνος αυτός μπορεί να συντομευθεί κατά την κρίση του γενικού επιθεωρητή.

Άρθρο 19

Ορίζει ότι οι ιδιώτες μουσικοί I, II, III και IV τάξεως που προσλαμβάνονται είτε μετά από εξετάσεις, είτε ως απόφοιτοι των Ωδείων Αθηνών και Θεσσαλονίκης, κατατάσσονται ως εθελοντές διετούς θητείας και ανακατατάσσονται μετά την διετία, εφόσον έχουν διαγωγή εξαίρετη και επιδεικνύουν επιμέλεια και αφοσίωση στο καθήκον τους.[1699]

Κεφάλαιο Ε΄ - Περί μονίμου εξεταστικής των στρατιωτικών μουσικών επιτροπής

Παρατίθεται το κεφάλαιο αυτούσιο.

Άρθρον 20[1700]

«Η μόνιμος των στρατιωτικών μουσικών εξεταστική επιτροπή αποτελείται υπό του Γεν. Επιθεωρητού των στρατιωτικών μουσικών ως Προέδρου, δύο μελών τακτικών και δύο αναπληρωματικών μη εχόντων ενεργόν στρατιωτικήν υπηρεσίαν διοριζομένων τη υποδείξει του Γενικού Επιθεωρητού των στρατιωτικών μουσικών διά Υ.Δ.

Μέλη τακτικά και αναπληρωματικά διορίζονται δυνάμει Υπουργικής διαταγής κατά τριετίαν Έλληνες μουσουργοί κεκτημένοι το Εθνικόν αριστείον ή μέλη της Επιτροπής προς απονομήν του Εθνικού Αριστείου ή τέως Επιθεωρηταί των στρατιωτικών μουσικών ή Διευθυνταί και καθηγηταί ανεγνωρισμένων μουσικών σχολών. Πας ιδιώτης επιθυμών να αποκτήση πτυχίον στρατιωτικού μουσικού καταβάλλει δραχμάς δέκα (10) εις το ταμείον του Ωδείου Αθηνών δι' εξέταστρα άτινα κατανέμονται εξ ημισείας εις τα δύο μη στρατιωτικά μέλη της επιτροπής.

Εις τας εκάστοτε διενεργουμένας εξετάσεις προς προαγωγήν εις τους βαθμούς ανθυπασπιστών και άνω παρίσταται ως αντιπρόσωπος του Υπουργού των Στρατιωτικών ο φρούραρχος της φρουράς Αθηνών. Χρέη Γραμματέως ο προϊστάμενος του γραφείου του γενικού επιθεωρητού ή ο ανθυπασπιστής υπαρχιμουσικός της μουσικής φρουράς Αθηνών.

[1699] Στο ίδιο, σ. 1127-1128.

[1700] Στο Διάταγμα το άρθρο αριθμείται εκ παραδρομής ως 29.

Διά τας προαγωγικάς εξετάσεις των στρατιωτικών μουσικών τα μέλη της μονίμου εξεταστικής επιτροπής δεν αμείβονται.

Άρθρον 21

Εις Θεσσαλονίκην σχηματίζεται μόνιμος εξεταστική επιτροπή απαρτιζομένη εκ του επιθεωρητή λοχαγού ως προέδρου και δύο μελών, εξ ων εις ο αρχιμουσικός της μουσικής φρουράς Θεσσαλονίκης ή ο αρχιμουσικός του σώματος της Εθνικής Αμύνης, και ο έτερος μη στρατιωτικός καθηγητής του Ωδείου Θεσσαλονίκης διοριζόμενος δι' Υ.Δ. τη υποδείξει του γενικού επιθεωρητού των στρατιωτικών μουσικών, και ενός αναπληρωματικού καθηγητού του Ωδείου Θεσσαλονίκης διοριζομένου ως άνω. Η επιτροπή αύτη εκδίδει μόνον πτυχία εις μουσικούς ιδιώτας καταβάλλοντας δραχμάς 5 εις το ταμείον του Ωδείου Θεσσαλονίκης αίτινες καταβάλλονται εις το μη στρατιωτικόν μέλος της Επιτροπής.

Άρθρον 22

Άπαξ εξετασθέντες υπό των μονίμων εξεταστικών επιτροπών δι' οιονδήποτε βαθμόν στρατιωτικοί ή ιδιώται και απορριφθέντες δεν δύναται να εξετασθώσιν διά τον αυτόν βαθμόν ή ανώτερον προ της παρελεύσεως εξαμήνου τουλάχιστον.

Άρθρον 23

Ο Υπουργός δικαιούται να αναθέτη εις την μόνιμον εξεταστικήν Επιτροπήν εν ολομελεία μετακαλών εν ανάγκη και τον Επιθεωρητήν λοχαγόν, την επίλυσιν διαφόρων μουσικών ζητημάτων εκφερούσης της Επιτροπής γνώμην συμβουλευτικήν.

Προσωριναί διατάξεις

Άρθρον 24

Τα δυνάμει του από 25 Ιουνίου 1911 Β. διατάγματα εκδοθέντα εις ιδιώτας μουσικούς πτυχία μουσικών I, II, III και IV τάξεως υπό του Ωδείου Αθηνών θέλουσι ισχύει επί τρίμηνον από σήμερον προς κατάταξιν εγ' όσον υπάρχουσι θέσεις κεναί εις τας στρατιωτικάς μουσικάς, προτιμωμένων εν ίση βαθμολογία των υπό της μονίμου εξεταστικής επί των Στρατιωτικών Μουσικών Επιτροπής εκδοθησομένων πτυχίων.

Άρθρον 25

Πάσα προγενεστέρα διάταξις, αντικείμενη εις το παρόν διάταγμα, καταργείται.

Εις τον αυτόν Υπουργόν ανατίθεμεν την δημοσίευσιν και εκτέλεσιν του παρόντος διατάγματος.

Εν Αθήναις τη 14 Ιουλίου 1918

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ο Υφυπουργός των Στρατιωτικών

Αλέξιος Γρίβας».[1701]

Περί προβιβασμού εφέδρων ή κληρωτών μουσικών (1918)

Με Β.Δ. της 17ης Αυγούστου δόθηκε το δικαίωμα σε έφεδρους ή κληρωτούς οπλίτες που είχαν τοποθετηθεί με διαταγή του Υπουργείου Στρατιωτικών στην Στρατιωτική Μουσική να αποκτήσουν μετά από εξέταση της μόνιμης επιτροπής στρατιωτικών μουσικών, βαθμούς μουσικού Ι, ΙΙ και ΙΙΙ τάξεως καθώς και ανθυπασπιστή υπαρχιμουσικού και ανθυπασπιστή κορυφαίου (soliste) στα τμήματα της Μουσικής (μπάντας), στην Πρότυπη Στρατιωτική Ορχήστρα και Χορωδία, στις Ομάδες Λαϊκών μουσικών, καθώς και στο Συνεργείο επιδιόρθωσης μουσικών οργάνων.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούσαν να υποβάλλουν αίτηση για κατάταξη ως μουσικοί Ι, ΙΙ και ΙΙΙ τάξεως με υποχρέωση τριετούς θητείας, και ως μόνιμοι ανθυπασπιστές υπαρχιμουσικοί και κορυφαίοι (solistes). Οι επιτυχόντες έφεδροι ή κληρωτοί υπάγονταν σε όλους τους κανονισμούς των υπολοίπων στρατιωτικών μουσικών. [1702]

Νέα Διατάγματα περί Στρατιωτικής Μουσικής (1918)

Στις 23 Αυγούστου δημοσιεύθηκαν τέσσερα νέα διατάγματα που αφορούσαν την οργάνωση και λειτουργία της Στρατιωτικής Μουσικής, προσδίδοντάς της χαρακτηριστικά οργανισμού με διακριτά τμήματα. Τα διατάγματα ήταν τα εξής:

α΄) Περί ορισμού και συνθέσεως των στρατιωτικών μουσικών του Κράτους.

β΄) Περί συστάσεως προτύπου στρατιωτικής ορχήστρας.

[1701] Στο ίδιο, σ 1128.

[1702] ΦΕΚ 182Α΄/22 Αυγούστου 1918, σ. 1300.

γ΄) Περί συστάσεως συνεργείου επιδιορθώσεως μουσικών οργάνων και τμήματος αντιγραφής μουσικής.

δ΄) Περί τροποποιήσεως του άρθρου 19 του από 14 Ιουλίου 1918 Β. Διατάγματος περί στρατιωτικών μουσικών» και προσθήκη στο άρθρο 20 του ίδιου Β. Διατάγματος.[1703]

Ορισμός και σύνθεση των Στρατιωτικών Μουσικών του Κράτους (1918)

Με βάση το Νομοθετικό Διάταγμα 1424 της 11ης Μαΐου 1918 «περί ιδρύσεως στρατιωτικών μουσικών» και το Β.Δ. της 14 Ιουλίου του ίδιου έτους «περί στρατιωτικών μουσικών» στις 17 Αυγούστου 1918 εκδόθηκε το Β.Δ. «περί ορισμού και συνθέσεως των στρατιωτικών μουσικών του Κράτους». Παρατίθενται τα άρθρα του αυτούσια.

«Άρθρον 1.

Ορίζομεν τας στρατιωτικάς μουσικάς του Κράτους ως εξής:

α΄) Μουσικήν Φρουράς Αθηνών, με έδραν τας Αθήνας.

β΄) Μουσικήν Φρουράς Θεσσαλονίκης, με έδραν την Θεσσαλονίκην.

γ΄) Μουσικήν Α΄ Σώματος Στρατού.

δ΄) Μουσικήν Β΄ Σώματος Στρατού.

ε΄) Μουσικήν Ε΄ Σώματος Στρατού.

στ΄) Μουσικήν Σώματος Στρατού Εθνικής Αμύνης.

ζ΄) Μουσικήν Μεραρχίας Αρχιπελάγους.

η΄) Μουσικήν Φρουράς Κρήτης.

θ΄) Μουσικήν Φρουράς Σάμου.

ι΄) Πρότυπον Στρατιωτικήν χορωδίαν, με έδραν τας Αθήνας.

ια΄) Πρότυπον Στρατιωτικήν ορχήστραν, με έδραν τας Αθήνας.

Άρθρον 2.

Η σύνθεσις των ανωτέρω μουσικών του Κράτους ορίζεται ως εξής·

Διά την Μουσικήν Φρουράς Αθηνών:

[1703] ΦΕΚ 183Α΄/23/Αυγούστου 1918, σ. 1301.

Εις λοχαγός ή υπολοχαγός αρχιμουσικός, εις ανθυπολοχαγός και εις ανθυπασπιστής υπαρχιμουσικοί, 3 ανθυπασπισταί κορυφαίοι (solistes), είκοσι (20) μουσικοί Ι τάξεως, είκοσι (20) μουσικοί ΙΙ τάξεως, είκοσι δύο (22) μουσικοί ΙΙΙ τάξεως και οκτώ (8) μουσικοί ΙV τάξεως, το όλον 76.

Διά την Μουσικήν Φρουράς Θεσσαλονίκης:

Εις λοχαγός ή υπολοχαγός αρχιμουσικός, εις ανθυπολοχαγός ή εις ανθυπασπιστής υπαρχιμουσικός, δύο ανθυπασπισταί κορυφαίοι (solistes), δώδεκα (12) μουσικοί Ι τάξεως, δέκα τέσσαρες (14) μουσικοί ΙΙ τάξεως, δέκα τέσσαρες (14) μουσικοί ΙΙΙ τάξεως και εξ (6) μουσικοί ΙV τάξεως, το όλον 50.

Διά την Μουσικήν του Α΄ Σώματος Στρατού: Δια την Μουσικήν του Α΄ Σώματος Στρατού: Εις λοχαγός ή υπολοχαγός αρχιμουσικός, εις ανθυπολοχαγός ή εις ανθυπασπιστής υπαρχιμουσικός, δύο ανθυπασπισταί κορυφαίοι (solistes), εννέα (9) μουσικοί Ι τάξεως, δώδεκα (12) μουσικοί ΙΙ τάξεως, δώδεκα (12) μουσικοί ΙΙΙ τάξεως και πέντε (5) μουσικοί ΙV τάξεως, το όλον 42. Εις λοχαγός ή υπολοχαγός αρχιμουσικός, εις ανθυπολοχαγός ή εις ανθυπασπιστής υπαρχιμουσικός, δύο ανθυπασπισταί κορυφαίοι (solistes), εννέα (9) μουσικοί Ι τάξεως, δώδεκα (12) μουσικοί ΙΙ τάξεως, δώδεκα (12) μουσικοί ΙΙΙ τάξεως και πέντε (5) μουσικοί ΙV τάξεως, το όλον 42.

Διά τας Μουσικάς Β΄ και Ε΄ Σώματος Στρατού και Σώματος Στρατού Εθνικής Αμύνης:

Εις λοχαγός ή υπολοχαγός αρχιμουσικός, εις ανθυπολοχαγός ή εις ανθυπασπιστής υπαρχιμουσικός, εις ανθυπασπιστής κορυφαίος (soliste), δέκα (10) μουσικοί Ι τάξεως, δώδεκα (12) μουσικοί ΙΙ τάξεως, δώδεκα (12) μουσικοί ΙΙΙ τάξεως και πέντε (5) μουσικοί ΙV τάξεως, το όλον 42.

Διά τας Μουσικάς Μεραρχίας Αρχιπελάγους, Φρουράς Σάμου, Φρουράς Κρήτης:

Εις υπολοχαγός ή ανθυπολοχαγός αρχιμουσικός, εις ανθυπασπιστής υπαρχιμουσικός, εις ανθυπασπιστής κορυφαίος (Soliste), οκτώ (8) μουσικοί Ι τάξεως, δέκα (10) μουσικοί ΙΙ τάξεως, δώδεκα (12) μουσικοί ΙΙΙ τάξεως και τέσσαρες (4) μουσικοί ΙV τάξεως, το όλον 37.

Δι’ εκάστην τυχόν ιδρυθησομένην Μουσικήν Μεραρχίας, ορίζομεν την σύνθεσίν της, όμοια της συνθέσεως της Μουσικής Μεραρχίας Αρχιπελάγους κλπ.

Η σύνθεσις της στρατιωτικής χορωδίας, στρατιωτικής ορχήστρας και στρατιωτικών ομάδων λαϊκών μουσικών παραμένει η αυτή με την εν τοις οικείοις διατάγμασιν αναγραφομένην.

Εξαιρετικώς δε η σύνθεσις των στρατιωτικών ομάδων λαϊκών μουσικών, τη διαταγή του Υπουργού των Στρατιωτικών, δύναται να ευρυνθή, προστιθεμένων τεσσάρων (4) μουσικών Ι τάξεως και τριών (3) μουσικών ΙΙΙ ή IV τάξεως, εφόσον λαμβάνει χαρακτήρα μικράς στρατιωτικής μουσικής.

Άρθρον 3.

Οι μουσικοί των στρατιωτικών μουσικών Μεραρχιών, ως και των στρατιωτικών ομάδων λαϊκών μουσικών, δύναται, εκπαιδευόμενοι καταλλήλως, να χρησιμοποιηθώσι και ως τραυματιοφορείς ή και εις βοηθητικάς υπηρεσίας, εφόσον δεν παρακωλύεται η κανονική λειτουργία των μουσικών και των ως άνω ομάδων.

Άρθρον 4.

Ο ανώτατος αριθμός των εις όλας τας Μουσικάς υπηρετούντων: λοχαγών αρχιμουσικών είναι τρεις (3), των υπολοχαγών αρχιμουσικών πέντε (5), των ανθυπολοχαγών υπαρχιμουσικών συμπεριλαμβανομένου και του της Προτύπου στρατιωτικής ορχήστρας ως και του προϊσταμένου του γραφείου του Γεν. Επιθεωρητού στρατιωτικών Μουσικών είναι επτά (7), των ανθυπασπιστών υπαρχιμουσικών εξ (6), των ανθυπασπιστών κορυφαίων (solistes), συμπεριλαμβανομένων και τριών της Προτύπου στρατιωτικής Ορχήστρας είνε δέκα εξ (16). Ο αριθμός των μουσικών Ι τάξεως είνε εκατόν ένδεκα (111), συμπεριλαμβανομένων τεσσάρων (4) χορωδών και δώδεκα (12) μουσικών Ι τάξεως της στρατιωτικής Ορχήστρας. Ο αριθμός των μουσικών ΙΙ τάξεως είνε εκατόν είκοσι τέσσαρες (124), συμπεριλαμβανομένων επτά χορωδών και δέκα πέντε (15) μουσικών ΙΙ τάξεως της στρατιωτικής Ορχήστρας. Ο αριθμός των μουσικών ΙΙΙ τάξεως είναι εκατόν σαράντα επτά (147), συμπεριλαμβανομένων δώδεκα (12) χορωδών και δέκα πέντε (15) μουσικών ΙΙΙ τάξεως της στρατιωτικής Ορχήστρας. Ο αριθμός των μουσικών IV τάξεως είνε εξήκοντα πέντε (65), συμπεριλαμβανομένων δώδεκα χορωδών και επτά μουσικών IV τάξεως της στρατιωτικής Ορχήστρας.

Άρθρον 5.

Εν η περιπτώσει ήθελον ιδρυθή και άλλαι μουσικαί Μεραρχιών, ή λειτουργήσει αι στρατιωτικαί ομάδες λαϊκών μουσικών, ο αριθμός του συνόλου των μουσικών ο προβλεπόμενος, θέλει αυξηθή αναλόγως.

Άρθρον 6.

Εις την ως άνω σύνθεσιν των στρατιωτικών μουσικών θέλουσι συνυπολογίζεσθαι και οι δυνάμει υπουργικής διαταγής τοποθετούμενοι οπλίται παρά ταις στρατιωτικαίς μουσικαίς, οίτινες και θα συμπληρώσι τα υπάρχοντα κενά.

Άρθρον 7.

Διαρκούσης της επιστρατεύσεως επιτρέπεται εις τον Γεν. Επιθεωρητήν των στρατιωτικών μουσικών να αυξήση ή να ελαττώση την σύνθεσιν των ως άνω μουσικών, υπό την έγκρισιν του Υπουργού Στρατιωτικών. Επίσης δύναται ο Γεν. Επιθεωρητήν των στρατιωτικών μουσικών να προτείνη την αλλαγή της έδρας των στρατιωτικών μουσικών των διαφόρων Φρουρών, Σωμάτων και Μεραρχιών, ως και την εναλλαγή αυτών.

Άρθρον 8.

Δύναται ο Γενικός Επιθεωρητής των στρατιωτικών μουσικών ν' αναθέση εις τον λοχαγόν ή υπολοχαγόν αρχιμουσικόν της μουσικής φρουράς Αθηνών την στρατιωτικήν επίβλεψιν όλων των εν Αθήναις ευρισκομένων και της στρατιωτικής Χορωδίας και Ορχήστρας, οπότε την άμεσον διεύθυνσιν και καλλιτεχνικήν εκπαίδευσιν της άνω μουσικής φρουράς Αθηνών αναλαμβάνει ο ανθυπολοχαγός υπαρχιμουσικός.

Πάσα προγενεστέρα διάταξις, αντικείμενη εις το παρόν Β. διάταγμα, καταργείται.

Εις τον αυτόν Υπουργόν ανατίθεμεν την δημοσίευσιν και εκτέλεσιν του παρόντος διατάγματος.

Εν Αθήναις τη 17 Αυγούστου 1918

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ο επί των Στρατιωτικών Υφυπουργός

Αλέξιος Γρίβας».[1704]

[1704] Στο ίδιο, σ. 1301-1302.

Σύσταση Πρότυπης Στρατιωτικής Ορχήστρας (1918)

Με βάση το Νομοθετικό Διάταγμα 1424 της 11ης Μαΐου 1918 «περί ιδρύσεως στρατιωτικών μουσικών», με το Β.Δ. (3) της 17ης Αυγούστου 1918 καθορίστηκαν οι διατάξεις για την σύσταση Πρότυπης Στρατιωτικής Ορχήστρας. Παρατίθενται αυτούσια τα σχετικά άρθρα.

«Άρθρον 1.

Συνιστάται εν Αθήναις Πρότυπος Στρατιωτική Ορχήστρα, υπαγόμενη υπό τας αμέσους διαταγάς του Υπουργείου Στρατιωτικών και του Γενικού Επιθεωρητού Στρατιωτικών Μουσικών, αποτελούμενη εκ στρατιωτικών μουσικών Ι, ΙΙ, ΙΙΙ και ΙV τάξεως εκτελούντων έγχορδα, πνευστά ή κρουστά όργανα, χρήσιμα εις την Ορχήστρα, κατατασσομένων ως εθελοντών, υφ' ους όρους και οι μουσικοί των στρατιωτικών μουσικών και εξ εφέδρων και κληρωτών οπλιτών, τοποθετουμένων διά διαταγής του Υπουργού των Στρατιωτικών και κατόπιν εξετάσεως υπό του Γενικού επιθεωρητού των στρατιωτικών μουσικών.

Άρθρον 2.

Της ορχήστρας προϊσταται ανθυπολοχαγός υπαρχιμουσικός δυνάμενος να χρησιμοποιηθή και εις άλλην υπηρεσίαν των στρατιωτικών μουσιών.

Άρθρον 3.

Η σύνθεσις της στρατιωτικής ορχήστρας ορίζεται εκ 3 κατ' ανώτατων όρων ανθυπασπιστών κορυφαίων (solistes), δώδεκα (12) μουσικών Ι τάξεως, δέκα πέντε (15) μουσικών ΙΙ τάξεως, δέκα πέντε (15) μουσικών ΙΙΙ τάξεως και επτά (7) μουσικών ΙV τάξεως. Εκτός αυτών ο Γεν. Επιθεωρητής δύναται να χρησιμοποιή εις την στρατιωτικήν Ορχήστραν και μουσικούς εκ των εν Αθήναις εδρευουσών Μουσικών, εφ' όσον δεν παραβλάπτεται η κανονική των εν λόγω στρατιωτικών Μουσικών λειτουργία. Επίσης δύναται συμπληρωματικώς να χρησιμοποιή μέλη της στρατιωτικής ορχήστρας ως αντιγραφείς, γραφείς, διασκευαστάς και προς παιάνισιν εις τας στρατιωτικάς Μουσικάς ως και εις την στρατιωτικήν χορωδίαν, εφ' όσον ήθελον κριθή υπ' αυτού κατάλληλοι.

Άρθρον 4.

Την Πρότυπον Στρατιωτικήν Ορχήστραν δύναται ο Γενικός Επιθεωρητής να χρησιμοποιή εις εθνικάς εορτάς, εις συναυλίας λαϊκάς και συμφωνικάς, εις εκτελέσεις εις τα Νοσοκομεία και τους στρατώνας, και κατόπιν εγκρίσεως του Υπουργού των Στρατιωτικών να αποστέλλη εις

διαφόρους πόλεις των επαρχιών και εις τους τομείς του μετώπου, προς εκτέλεσιν και συμμετοχήν εις μουσικάς συναυλίας και εορτάς.

Άρθρον 5.

Οι επιθυμούντες να κατατταχθώσιν ως εθελονταί εις την Πρότυπον Στρατιωτικήν Ορχήστραν, δέον να αποκτήσωσι πτυχίον στρατιωτικού μουσικού παρουσιαζόμενοι ενώπιον μονίμου εξεταστικής επιτροπής των στρατιωτικών Μουσικών. Εξετάζονται δε συμφώνως προς το από 14 Ιουλίου ε.ε. Ημέτερον Βασιλικό διάταγμα «περί στρατιωτικών μουσικών», τόσον όσον αφορά το πρόγραμμα των εξετάσεων, όσον και τον τρόπον της διεξαγωγής αυτών και την βαθμολογίαν.

Άρθρον 6.

Ιδιώται θέλοντες να καταταχθώσιν εις την Στρατιωτικήν Ορχήστραν τόσον ως μουσικοί I, II, III και IV τάξεως όσον και ανθυπασπισταί κορυφαίοι (solistes), δέον να άγωσιν ηλικίαν ουχί μικροτέραν του 16 έτους μεν προκειμένου περί μαθητευομένου και από 18 έτους περί εθελουσίας κατατάξεως μέχρι του 40 συμπερλαμβανομένου.

Οι ως άνω ιδιώται κατατασσόμενοι ως εθελονταί αναλαμβάνουσι διετή υποχρέωσιν, ως και οι λοιποί στρατιωτικοί μουσικοί.

Άρθρον 7.

Καθηγηταί ανεγνωρισμένης μουσικής Σχολής, εγχόρδων ή πνευστών οργάνων, χρησίμων τη Στρατιωτική Ορχήστρα, δύναται να καταταχθώσι τη προτάσει του Γεν. Επιθεωρητού στρατιωτικών Μουσικών, εγκρίσει του Υπουργείου Στρατιωτικών διά Β. διατάγματος, ως ανθυπασπισταί κορυφαίοι (solistes) άνευ εξετάσεων, εφ’ όσον χηρεύουν θέσεις.

Διδάσκαλοι δε, ανεγνωρισμένης μουσικής σχολής, πνευστών ή εγχόρδων οργάνων, χρησίμων τη στρατιωτική Ορχήστρα, δύναται να καταταχθώσι τη προτάσει του Γεν. Επιθεωρητού διά διαταγής του Υπουργείου Στρατιωτικών, ως μουσικοί I τάξεως, εφ’ όσον χηρεύουν θέσεις.

Άρθρον 8.

Αι κατατάξεις και προβιβασμοί των μουσικών της στρατιωτικής Ορχήστρας όλων των βαθμών γίνονται διά διαταγής του Υπουργείου των Στρατιωτικών τη προτάσει του Γεν. Επιθεωρητού, συμφώνως τω από 14 Ιουλίου ε.ε Β. διατάγματι.

Άρθρον 9.

Η στολή των μουσικών της στρατιωτικής Ορχήστρας είναι η αυτή με την των άλλων στρατιωτικών μουσικών, πλην φέρει εις την θέσιν της λύρας χρυσοποίκιλτον κλείδα του Σολ.

Άρθρον 10.

Διαρκούσης της επιστρατεύσεως επιτρέπεται η μεταφορά μουσικών I, II, III και IV τάξεως εκ των στρατιωτικών μουσικών εις την στρατιωτικήν Ορχήστραν, εφ'όσον ούτοι εκτελούσιν έγχορδα όργανα, τη αιτήσει των, προτάσει του Γεν. Επιθεωρητού και τη εγκρίσει του Υπουργείου των Στρατιωτικών.

Άρθρον 11.

Τη προτάσει του Γεν. Επιθεωρητού δύναται να μετακληθή ο λοχαγός επιθεωρητής των στρατιωτικών μουσικών Μακεδονίας εις Αθήνας προς τελειοτέραν εκγύμασιν της Ορχήστρας.

Άρθρον 12.

Κατά τα άλλα, οι μουσικοί της στρατιωτικής Ορχήστρας υπάγονται εις όλους τους κανονισμούς τους διέποντας τους στρατιωτικούς μουσικούς, έχοντες τα αυτά καθήκοντα, υποχρεώσεις και τα εκ του βαθμού των απορρέοντα δικαιώματα.

Εις τον αυτόν Υπουργόν ανατίθεμεν την δημοσίευσιν και εκτέλεσιν του παρόντος διατάγματος.

Εν Αθήναις τη 17 Αυγούστου 1918

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ο επί των Στρατιωτικών Υφυπουργός

Αλέξιος Γρίβας».[1705]

Συνεργείο επιδιόρθωσης οργάνων και τμήμα αντιγραφέων (1918)

Με βάση το Νομοθετικό Διάταγμα 1424 της 11ης Μαΐου 1918 «περί ιδρύσεως στρατιωτικών μουσικών», με το Β.Δ. (4) της 17 Αυγούστου 1918 καθορίστηκαν οι διατάξεις «περί συστάσεως Συνεργείου επιδιορθώσεως μουσικών οργάνων και τμήματος αντιγραφέων μουσικής» Παρατίθενται τα άρθρα αυτούσια.

[1705] Στο ίδιο, σ. 1302-1303.

Άρθρον 1.

Συνιστάται εν Θεσσαλονίκην συνεργείο επιδιορθώσεως μουσικών οργάνων υπό ένα επιλοχία ή τεχνίτην, γνωρίζοντα την επισκευήν μουσικών οργάνων, δύο δεκανείς τεχνίτες και δύο στρατιώτας τεχνίτας κατατασσομένους ή τοποθετημένους διά διαταγής του Υπουργείου Στρατιωτικών τη υποδείξει του Γεν. Επιθεωρητού των στρατιωτικών μουσικών.

Άρθρον 2.

Το συνεργείον διατελεί υπό την ανωτέραν επίβλεψιν του Γεν. Επιθεωρητού των στρατιωτικών μουσικών, και τας αμέσους διαταγάς του λοχαγού επιθεωρητού μουσικών Μακεδονίας, αναλαμβάνει δε την επισκευήν και επιδιόρθωσιν όλων των εφθαρμένων οργάνων των μουσικών του Κράτους, απόστελλομένων υπό των διαφόρων αρχιμουσικών επί αποδείξει εις τον λοχαγόν επιθεωρητήν στρατιωτικών μουσικών Μακεδονίας, όστις ευθύνεται περί της συντόμου και ακριβούς εργασίας.

Άρθρον 3.

Ο απολογισμός των δαπανών της συστάσεως και λειτουργίας του συνεργείου υπάγεται εις τινα των εφορειών υλικού πολέμου, κατά τας διαταγάς του Υπουργού των Στρατιωτικών.

Πάσα αίτησις δαπάνης θα υπογράφηται υπό του λοχαγού επιθεωρητού στρατιωτικών μουσικών Μακεδονίας, μέχρι του ποσού των 200 δραχμών ή υπό του Γενικού Επιθεωρητού των στρατιωτικών μουσικών, εάν δε υπερβαίνει το ποσόν των 200 δραχμών, πάσα αίτησις θα θεωρείται υπό του Γενικού Επιθεωρητού των στρατιωτικών μουσικών.

Άρθρον 4.

Οι εις το συνεργείον εργαζόμενοι θέλουσι φέρει διακριτικόν την συνήθη των μουσικών λύραν και τα ψηφία Σ.Μ. (Συνεργείον Μουσικής) εις τον αριστερόν βραχίονα.

Άρθρον 5.

Κατά τα άλλα οι αποτελούντες το συνεργείον υπάγονται εις όλους τους κανονισμούς τους διέποντας τους στρατιωτικούς μουσικούς, έχοντες τα αυτά καθήκοντα, υποχρεώσεις, ως και τα εκ του βαθμού των διά τους τεχνίτας απορρέοντα δικαιώματα.

Άρθρον 6.

Συνιστάται εν Αθήναις τμήμα αντιγραφέων μουσικής εξ ενός μουσικού Ι τάξεως, ενός ΙΙ τάξεως και πέντε (αριθ. 5) μουσικών ΙΙΙ ή ΙV τάξεως προς αντιγραφήν και διασκευήν τεμαχίων

διά τας ανάγκας όλων των μουσικών του Κράτους. Το ως άνω τμήμα διατελεί υπό την ανωτέραν επίβλεψιν του Γενικού Επιθεωρητού στρατιωτικών μουσικών και τας αμέσους διαταγάς του προϊσταμένου του γραφείου του Γεν. Επιθεωρητού, όστις και ευθύνεται διά την κανονικήν λειτουργίαν του τμήματος, δυνάμενος να προτείνη εις επειγούσας περιστάσεις την ενίσχυσιν και δι' άλλων μουσικών ως και εκ της στρατιωτικής ορχήστρας και χορωδίας. Αφ' ετέρους εφ' όσον δεν παρακωλύεται η εργασία του τμήματος, δύναται ο Γεν. Επιθεωρητής να διατάξη τους αποτελούντας τούτο να λαμβάνωσι μέρος εις τας στρατιωτικάς μουσικάς, ορχήστραν, χορωδίαν, αναλόγως της ικανότητος ενός εκάστου.

Άρθρον 7.

Τόσον οι αποτελούντες το τμήμα αντιγραφέων μουσικής, όσον και οι αποτελούντες το συνεργείον, κατατάσσονται διά διαταγής του Υπουργείου Στρατιωτικών προτάσει του Γεν. Επιθεωρητού των στρατιωτικών μουσικών, προάγονται δε κατόπιν εξετάσεων, οι μεν μουσικοί, αντιγραφείς κατά τα περί μουσικών κεκενονισμένα, οι δε τεχνίται του συνεργείου κατά τα περί τούτων οριζόμενα από του Υπουργείου Στρατιωτικών.

Αι θέσεις του τμήματος αντιγραφέων μουσικής ως και του συνεργείου επιδιορθώσεως μουσικών οργάνων δεν συμπεριλαμβάνονται εις την σύνθεσιν των στρατιωτικών μουσικών.

Άρθρον 8.

Οι εις το τμήμα αντιγραφέων μουσικής ανήκοντες, θέλουσι φέρει διακριτικά πλην της συνήθους λύρας των μουσικών και τα ψηφία Α.Μ. (Αντιγραφείς Μουσικοί) επί του αριστερού βραχίονος.

Οι αντιγραφείς μουσικοί υπάγονται κατά τα άλλα εις όλους τους κανονισμούς τους διέποντας τους στρατιωτικούς μουσικούς έχοντες τα αυτά καθήκοντα, υποχρεώσεις και τα εκ του βαθμού των απορρέοντα δικαιώματα.

Εις τον αυτόν Υπουργόν ανατίθεμεν την δημοσίευσιν και εκτέλεσιν του παρόντος διατάγματος.

Εν Αθήναις τη 17 Αυγούστου 1918

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο επί των Στρατιωτικών Υφυπουργός

Αλέξιος Γρίβας».[1706]

[1706] Στο ίδιο, σ. 1303-1304.

Τροποποίηση και προσθήκη άρθρων στο Β.Δ. της 14ης Ιουλίου (1918)

Με Β.Δ. της 17ης Αυγούστου 1918 τροποποιήθηκε το άρθρο 19 του Β.Δ. της 14 Ιουλίου 1918 «περί Στρατιωτικών Μουσικών» ως εξής :

«Άρθρον 1.

Οι προς πλήρωσιν κενών θέσεων Στρατ. μουσικών I,II, III, IV τάξεως προσλαμβανόμενοι ιδιώται διά των άνω διατάξεων ή διπλωματούχοι του Ωδείου Αθηνών και Θεσσαλονίκης ως εν άρθρω 10 του παρόντος διατάγματος ορίζεται, κατατάσσονται διά διαταγής του Υπουργείου των Στρατιωτικών ως εθελονταί επί τριετεί θητεία, προτεινομένων υπό του Γενικού επιθεωρητού πάντοτε των ικανοτέρων εξ εκείνων οίτινες παίζουσιν όργανα θεωρούμενα χρήσιμα εις τας Στρατιωτικάς Μουσικάς. Ούτοι ανακατατάσσονται μετά την λήξιν του 3ου έτους διά δύο έτη, εάν κατά το χρονικόν τούτον διάστημα επέδειξαν διαγωγήν εξαίρετον και αφοσίωσιν και επιμέλειαν εις το καθήκον των, άλλως απολύονται των τάξεων του Στρατού. Αν δε η κλάσις των υπηρετή θέλουσι μεταφερθή εις τα Σώματα εις α στρατολογικώς ανήκουσι.

Άρθρον 2.

Οι μουσικοί αδιακρίτως τάξεως απολυόμενοι, τοποθετούνται ως έφεδροι εις τας Μουσικάς, καλούμενοι δε ως τοιούτοι παρουσιάζονται ενώπιον του Γενικού Επιθεωρητού των Μουσικών, όστις αφού εξετάση τούτους προτείνη την εις τας Στρατιωτικάς Μουσικάς τοποθέτησιν των κριθησομένων ικανών και εφ’ όσων χηρεύουσι θέσεις κατά σειράν αρχαιότητος της κλάσεώς των των λοιπών αποστελλομένων εις τα σώματάτων, εις α υπηρέτησαν ή εφ’ όσον δεν προϋπηρέτησαν εις το Σύνταγμα Πεζικού, εις ο στρατολογικώς υπάγονται.

Άρθρον 3.

Την τρίτην παράγραφον του άρθρου 20 του από 14 Ιουλίου ε.ε. Β. διατάγματος τροποποιούμεν ως εξής:

Εις τας εκάστοτε ενεργούμενας εξετάσεις προς προαγωγήν εις τους βαθμούς ανθυπασπιστών και άνω, παρίσταται ως αντιπρόσωπος του Υπουργού Στρατιωτικών ο Φρούραρχος Φρουράς Αθηνών. Εις δε τας εξετάσεις μουσικών I,II, III και IV τάξεως, αντιπρόσωπος του Υπουργού των Στρατιωτικών θεωρείται αυτοδικαίως ο Γενικός Επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών. Το δε εν τέλει προσηρτημένο υπόδειγμα πινάκων τροποποιείται ως το

συνημμένον εν τω παρόντι διατάγματι. Εις τον αυτόν Υπουργόν ανατίθεμεν την δημοσίευσιν και εκτέλεσιν του παρόντος διατάγματος.

Εν Αθήναις τη 17 Αυγούστου 1918

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο επί των Στρατιωτικών Υφυπουργός

Αλέξιος Γρίβας».[1707]

Όλα τα παραπάνω διατάγματα φανερώνουν την βούληση της τότε πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας να οργανώσει ένα Μουσικό Σώμα με πολύπλευρες δυνατότητες, το οποίο και όφειλε να ανταποκριθεί στις αυξημένες ανάγκες κυρίως της στρατιωτικής αλλά και της κοινωνικής επιτέλεσης.

Κατόπιν των παραπάνω, η γενική εικόνα της Στρατιωτικής Μουσικής προσομοίαζε σε έναν άρτια δομημένο οργανισμό (Πίνακας 113).

Πίνακας 113. Γενική εικόνα της Στρατιωτικής Μουσικής, 1918

Γενική Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών (Αθήνα)		
Ταγματάρχης Γενικός Επιθεωρητής	1	
Ανθυπολοχαγός ή Ανθυπασπιστής	1	
Γραφέας Λοχίας	1	
Γραφέας Δεκανέας	1	
Δακτυλογράφος	1	
Τμήμα Αντιγραφέων (Αθήνα)		
Μουσικός α΄ τάξης	1	Δεν συμπεριλαμβάνονται στην σύνθεση των στρατιωτικών μουσικών (φιλαρμονικών)
Μουσικός β΄ τάξης	1	
Μουσικοί γ΄ ή δ΄ τάξης	5	
Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών Μακεδονίας		
Λοχαγός Επιθεωρητής (Θεσσαλονίκη)	1	
Συνεργείο Επιδιόρθωσης Μουσικών Οργάνων (Θεσσαλονίκη)		Δεν συμπεριλαμβάνεται στην σύνθεση των στρατιωτικών μουσικών (φιλαρμονικών)
Επιλοχίας τεχνίτης	1	
Λοχίας τεχνίτης	1	
Δεκανέας τεχνίτης	2	

[1707] Στο ίδιο, σ. 1304.

Στρατιώτης τεχνίτης	2	
Στρατιωτικές Μουσικές του Κράτους		
Μουσική Φρουράς Αθηνών	76	
Μουσική Φρουράς Θεσσαλονίκης	50	
Μουσική Α΄ Σώματος Στρατού	42	
Μουσική Β΄ Σώματος Στρατού	42	
Μουσική Ε΄ Σώματος Στρατού	42	
Μουσική Σώματος Στρατού Εθνικής Αμύνης	42	
Μουσική Μεραρχίας Αρχιπελάγους	37	
Μουσική Φρουράς Σάμου	37	
Μουσική Φρουράς Κρήτης	37	
Στρατιωτική Ορχήστρα Αθηνών		
Ανθυπολοχαγός υπαρχιμουσικός	1	
Ανθυπασπιστές κορυφαίοι (Solistes)	3	
Μουσικός α΄τάξης	12	
Μουσικός β΄ τάξης	15	
Μουσικοί γ΄ τάξης	15	
Μουσικοί δ΄ τάξης	7	
Στρατιωτική Χορωδία Αθηνών		
Ανθυπολοχαγός ή ανθυπασπιστής υπαρχιμουσικός	1	
Μουσικοί α΄τάξης	4	
Μουσικοί β΄ τάξης	7	
Μουσικοί γ΄ τάξης	12	
Μουσικοί δ΄ τάξης	12	
Ομάδες Στρατιωτικών Λαϊκών Μουσικών		
Ανθυπασπιστής υπαρχιμουσικός	1	Σύνθεση μίας ομάδας
Μουσικοί α΄τάξης	5	
Μουσικοί γ΄ τάξης	5	
Μουσικοί δ΄ τάξης	5	
Σχηματισμοί		
Κελευστικοί μουσικοί	1.790	Σύμφωνα με τον προϋπολογισμό του 1916

Πίνακας 114. Γενικό σύνολο οργανικής δύναμης της Στρατιωτικής Μουσικής και κελευστικών μουσικών, 1918

α/α	Βαθμοί	Δύναμη	Παρατηρήσεις	
1	Ταγματάρχης Γενικός Επιθεωρητής (Αθήνα)	1		
2	Λοχαγός Επιθεωρητής (Θεσσαλονίκη)	1		
3	Λοχαγοί αρχιμουσικοί	3		
4	Υπολοχαγοί αρχιμουσικοί	5		
5	Ανθυπολοχαγοί υπαρχιμουσικοί	7	1 στο Γραφείου Γεν. Επιθεωρητή & 1 στην Ορχήστρα	
6	Ανθυπασπιστές υπαρχιμουσικοί	6	1στηνΧορωδία	-
7	Ανθυπασπιστές κορυφαίοι (Solistes)	16	-	3 Ορχήστρα
8	Μουσικοί Ι τάξεως	111	4 Χορωδία	12 Ορχήστρα
9	Μουσικοί ΙΙ τάξεως	124	7 Χορωδία	15 Ορχήστρα
10	Μουσικοί ΙΙΙ τάξεως	147	12 Χορωδία	15 Ορχήστρα
11	Μουσικοί IV τάξεως	65	12 Χορωδία	7 Ορχήστρα
	Σύνολο	486	Σύνολο 36	Σύνολο 53
	Κελευστικοί μουσικοί Σχηματισμών και Σωμάτων	1.790	Σύμφωνα με τον προϋπολογισμό του 1916	
	Γενικό σύνολο μουσικών	2.276		

Το τέλος του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου (1918)

Στις 17/30 Σεπτεμβρίου 1918 η Βουλγαρία συνθηκολόγησε. Οι ελληνικές δυνάμεις προέλασαν και απελευθέρωσαν την Ανατολική Μακεδονία. Ακολούθησε η συνθηκολόγηση της Τουρκίας στις 17/30 Οκτωβρίου, της Αυστρίας στις 21/3 Νοεμβρίου και της Γερμανίας στις 29/11 Νοεμβρίου 1918.[1708]

[1708] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Η συμμετοχή της Ελλάδος εις τον πόλεμον* 1918, τόμ. 2ος, Αθήνα 1961, σ. 182, 194, 196, 198.

Η Στρατιωτική Μουσική Β΄ Σώματος Στρατού στο μέτωπο Βορείου Ελλάδος (1918)

Τον Οκτώβριο του 1918 η Στρατιωτική Μουσική του Β΄ Σώματος Στρατού (Πάτρα), υπό τον αρχιμουσικό Ευάγγελο Μαθαρίκο, αναχώρησε για τα πολεμικά μέτωπα της Βορείου Ελλάδος.

«Σήμερον η Στρατιωτική μουσική υπό τον διαπρεπή αρχιμουσικόν κ. Μαθαρίκον αποχαιρετώσα την πόλιν, εις την οποίαν τόσας αλησμονήτους μουσικάς απολαύσεις παρέσχεν θα παιανίση περί ώραν 10-12 της εσπέρας εν τη πλατεία των Συμμάχων τα εξής τεμάχια:1) Γαλλικόν εμβατήριον του πυροβολικού, 2) Λακμέ, 3) Πικ-Νικ, 4) Ισπανική ραψωδία, 5) Ποιμενικά άσματα και 6) Γιος του Ψηρορείτη. Η μουσική αναχωρεί εις το μέτωπον».[1709]

Η απουσία της Μουσικής έγινε ιδιαίτερα αισθητή στην πόλη της Πάτρας κατά την πρωτοχρονιά του 1919.

«Η ανατολή της 1ης του Έτους 1919 δεν εχαιρετίσθη προχθές δια των συνήθων κανονιοβολισμών του πυροβολικού του Β΄ Σώματος Στρατού, ούτε δια της ανακρούσεως του εωθινού υπό της στρατιωτικής μουσικής και τούτο, διότι το μεν και η δε ευρίσκονται εις το μέτωπον, εκεί ένθα το καθήκον προς την Πατρίδα επιτάσσει».[1710]

Αποστολή στην Μεσημβρινή Ρωσία (1919)

Από τις αρχές Ιανουαρίου έως τον Μάρτιο του 1919, απεστάλησαν τμήματα των ΙΙ και XIII Μεραρχιών του Α΄ Σώματος Στρατού στην Μεσημβρινή Ρωσία (Ουκρανία και Κριμαία). Κατά την πρώτη διέλευση από την Κωνσταντινούπολη των ατμόπλοιων «Τίγρης» και «Νορμανδία», τα οποία μετέφεραν το 34ο Σύνταγμα Πεζικού, τα πληρώματα των ελληνικών πολεμικών πλοίων «Αβέρωφ» και «Κεραυνός», ήδη ελλιμενισμένα έναντι των θερινών

[1709] Εφ. *Νεολόγος Πατρών*, αρ. 245, Πάτρα 8/9/1918, σ. 1.

[1710] Εφ. *Νεολόγος Πατρών,* αρ. 2, Πάτρα 3/1/1919, σ. 1.

ανακτόρων του Ντολμά Μπαξέ, «ζητωκραυγάζουσιν υπέρ της Ελλάδος, αι δε μουσικαί ανακρούουν τον Ελληνικόν Ύμνον».[1711]

Από τον Απρίλιο του ίδιου έτους, τα ελληνικά στρατεύματα άρχισαν να μεταφέρονται σε περιοχές της Ρουμανίας. Μετά από τηλεγράφημα, το οποίο ενημέρωνε για την αποβίβαση του Ελληνικού Στρατού στην Σμύρνη, τελέσθηκαν πανηγυρικές δοξολογίες στις πόλεις της Κωνστάντζα, Γαλάζιο και Βραΐλα, παρουσία ρουμανικών Αρχών και πληθυσμού και «επακολούθησαν παρελάσεις ημετέρων τμημάτων, ων το παράστημα και η τάξις προυκάλεσαν τον θαυμασμόν».[1712] Στην Κωνστάντζα, παρατέθηκε δεξίωση από τον Έλληνα πρόξενο, με την συμμετοχή τμήματος Ελληνικής Στρατιωτικής Μουσικής, όπου «το κόρο μας […] έψαλλε ωραία πατριωτικά τραγούδια και τους ύμνους Γαλλικόν, Αγγλικόν και Ρουμανικόν στην γλώσσα τους».

Στις 10 Μαΐου, με την ευκαιρία της εθνικής εορτής της Ρουμανίας, έγινε παρέλαση και ελληνικών τμημάτων στην Κωνστάντζα, όπου είχαν μεταφερθεί ελληνικές δυνάμεις από την Οδησσό. Πριν από την αναχώρηση των ελληνικών τμημάτων από την Κωνστάντζα για την Σμύρνη, στις 28 Μαΐου, έγινε παρέλαση στην πλατεία της πόλης. Κατά την αναχώρηση του πλοίου «οι Ρουμάνοι αξιωματικοί χαιρετούν. Το κόρο μας ψάλλει το Ρουμανικό Ύμνο».[1713]

Η Ελληνική Στρατιωτική Μουσική στην Κωνσταντινούπολη (1919)

Στις 15 Μαρτίου ο Αρχιστράτηγος Λεωνίδας Παρασκευόπουλος αναχώρησε από την Θεσσαλονίκη για την Κωνσταντινούπολη, με το ατμόπλοιο «Εσπερία», προσκεκλημένος του Γάλλου Αντιστράτηγου Louis Franchet d'Espèrey, διοικητή των Συμμαχικών Δυνάμεων Ανατολής. Στην αποστολή αυτή συμμετείχε η στρατιωτική μουσική της Φρουράς Θεσσαλονίκης και η στρατιωτική χορωδία, υπό τον Ταγματάρχη Επιθεωρητή των

[1711] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Το Ελληνικόν εκστρατευτικόν σώμα εις μεσημβρινήν Ρωσίαν (1919)*, Αθήνα 1955, σ. ΧΧ, 33-34, 49-51, 300-305 (Παράρτημα «5»), 404-422. Δεν είναι σαφές εάν πρόκειται για μπάντα του Ναυτικού, του Στρατού Ξηράς ή ομάδας κελευστικών μουσικών.

[1712] Κωσταντίνος Νίδερ, «Η εκστρατεία της Ουκρανίας», *ΜΣΝΕ,* τόμ. Α΄, αρ. 31, Αθήνα 22/1/1928, σ. 302.

[1713] Μπουλαλάς, ό.π., σ. 125-126, 128.

στρατιωτικών μουσικών Μανώλη Καλομοίρη.[1714] Ο Αρχιστράτηγος, με το επιτελείο του, έφθασε στην Κωνσταντινούπολη στις 17 Μαρτίου 1919 και αποβιβάσθηκε στην προκυμαία του Γαλατά, όπου τον υποδέχθηκαν μέλη της ευρισκόμενης εκεί Ελληνικής αποστολής (Γεώργιος Κατεχάκης, ο Αλέξανδρος Μαζαράκης Αινιάν και ο κυβερνήτης του θωρηκτού «Αβέρωφ» Αλέξανδρος Χατζηκυριάκος). Ένα αγγλικό άγημα και μία αγγλική στρατιωτική μπάντα τού απέδωσαν τιμές ενώ η μετάβασή του από την προκυμαία στο ξενοδοχείο «Πέρα Παλλάς», όπου κατέλυσε, έγινε εν μέσω ενθουσιωδών εκδηλώσεων χιλιάδων Ελλήνων.

«Μετά του στρατηγού αφίκοντο επίσης και πολλοί δημοσιογράφοι ανταποκριταί διαφόρων ελληνικών, γαλλικών και εβραϊκών εφημερίδων της Θεσσαλονίκης και η μουσική του πρώτου σώματος Αθηνών υπό την διεύθυνσιν του μουσουργού κ. Καλομοίρη ταγματάρχου, του υπολοχαγού Παναγιωτίδου και του ανθυπολοχαγού κ. Σωζοπούλου».[1715]

Κατά την επίσκεψη του Αρχιστράτηγου στην Κωνσταντινούπολη, η στρατιωτική μουσική επιτέλεσε σε διάφορες περιστάσεις, όπως: Κατά τον διάπλου των Δαρδανελίων και πριν από την άφιξη στην Κωνσταντινούπολη, όταν η «Εσπερία» πέρασε από το σημείο, όπου ήταν βυθισμένο το γαλλικό πολεμικό πλοίο ‘’Bouvet’’, με διαταγή του Αρχιστράτηγου παιάνισε ως μνημόσυνο την Μασσαλιώτιδα.[1716] Κατά την επίσκεψή του στο Οικουμενικό Πατριαρχείο, όπου «Την 3 1/2 μ.μ. ώραν επεφάνη μακρόθεν ερχόμενον το αυτοκίνητον του Έλληνος αρχιστρατήγου, εν συνοδεία τεσσάρων άλλων τα οποία έφερον την συνοδείαν του. Η μουσική ανακρούει τον Ελληνικόν ύμνον τον οποίον εν χορώ ψάλλουν όλαι εκείναι αι μυριάδες του κόσμου, ενώ άλλοι ζητωκραυγάζουν υπέρ της Ελλάδος, του κ. Παρασκευόπουλου και της ενώσεως της Κωσταντινουπόλεως μετά της Ελλάδος».[1717] Σε συναυλία στο ξενοδοχείο Πέρα Παλλάς: «Χθες το απόγευμα εδόθη εις το ξενοδοχείον Πέραν

[1714] Εφ. *Πατρίς*, αρ. 8944, Αθήνα 7/3/1919, σ. 2. Εφ. *Νέα Ελλάς*, αρ. 1766, Αθήνα 16/3/1919, σ. 2.

[1715] Εφ. *Νέα Ελλάς*, αρ. 1774, Αθήνα 24/3/1919, σ. 4. Ο Υπολοχαγός Εμμανουήλ Παναγιωτίδης ήταν ο πρώην αρχιμουσικός της δημοτικής φιλαρμονικής του Δήμου Βαθέος Σάμου. Το 1919 διατελούσε αρχιμουσικός της Στρατιωτικής Μουσικής Φρουράς Θεσσαλονίκης. Βλ. Εφ. *Μακεδονία*, αρ. 2557, Θεσσαλονίκη 28/2/1919, σ. 1· αρ. 2620, Θεσσαλονίκη 9/5/1919, σ. 1. Η αναφορά στην Στρατιωτική Μουσική του Α΄ Σώματος Στρατού, πιθανότατα αφορά την στρατιωτική χορωδία Αθηνών και των μουσικών που την συνόδευαν.

[1716] Εφ. *Μακεδονία*, αρ. 2581, Θεσσαλονίκη 25/5/1919, σ. 1.

[1717] Εφ. *Νέα Ελλάς*, αρ. 1776, Αθήνα 26/3/1919, σ. 1.

Παλλάς υπό της στρατιωτικής μουσικής, της διευθυνόμενης υπό του κ. Καλομοίρη συναυλία προς τιμήν του Έλληνος αρχιστρατήγου. Κατά την συναυλίαν παρέστη το άνθος της Ελληνικής Κοινωνίας».[1718] Σε συναυλία στον κήπο των Μνηματακίων. Κατά την διέλευση της στρατιωτικής μουσικής στους δρόμους του Πέρα, μετά ήχων εμβατηρίων.

« Η Ελληνική μουσική έκαμε πάταγον εις Κωνσταντινούπολιν. Ο κ. Καλομοίρης μετά το κοντσέρο δοθέν εις τον κήπον των Μνηματακίων, την Πέμπτη το πρωί, διέταξεν τον Υπολοχαγόν κ. Παναγιωτίδην, κατά διαταγήν του κ. Παρασκευοπούλου, να διαλυθή η μουσική. Ο κ. Παναγιωτίδης, παρά τας διαταγάς, διέσχισε το Πέρα, παιανίζων το "Σαμπρέ Μεζ"[1719], το "Μαύρ' είν' η νύχτα στα βουνά" και το εμβατήριον του Βενιζέλου. Το πλήθος, ανερχόμενον εις 25 χιλιάδας και άνω, ηκολούθη και ησπάζετο το έδαφος όθεν διήρχοντο οι μουσικοί μας. Ο κ. Παρασκευόπουλος, πληροφορηθείς τούτο, εθύμωσε και ετιμώρησε τον κ. Παναγιωτίδην διά διμήνου φυλακίσεως, ως παραβάντα τας διαταγάς του. Την εσπέραν, ενώ παρετίθετο τέϊον, ο στρατηγός Ουΐλσον επήνει την Ελληνικήν μουσικήν. Ο κ. Παρασκευόπουλος ανέφερε τα γενόμενα και την τιμωρίαν του κ. Παναγιωτίδου. Ο κ. Ουΐλσον παρακάλεσε να χαρισθή η τιμωρία, ειπών "καλώς πολύ έπραξεν". Η τιμωρία εχαρίσθη. Η Ελληνική χορωδία ενεποίησεν αρίστην εντύπωσιν εις την Κωνσταντινούπολιν. Η Ελληνική κοινότης ανέλαβε να σπουδάση δι' ιδίων εξόδων τους καλλιτέχνας Μυλωνάν, Λελούδαν, Βλησίδην και Επιτροπάκην».[1720]

[1718] Εφ. *Αθηναϊκή*, αρ. 46, Αθήνα 21/3/1919, σ. 3.

[1719] Πρόκειται για το *Le Régiment de Sambre et Meuse*, γαλλικό δημοφιλές άσμα- εμβατήριο από την εποχή της Γαλλικής επανάστασης.

[1720] Εφ. Πατρίς, αρ. 8962, Αθήνα 25/3/1919, σ. 4.

Εικόνα 36. Ο Αρχιστράτηγος Λεωνίδας Παρασκευόπουλος στην Κωνσταντινούπολη, ανάμεσα σε Έλληνες και Γάλλους Αξιωματικούς, Μάρτιος 1919. Στην δεύτερη σειρά, πρώτος εκ δεξιών, εικονίζεται ο Γενικός Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Ταγματάρχης Μανώλης Καλομοίρης

Πηγή: Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου

Κατά την παραμονή της αποστολής στην Κωνσταντινούπολη, δημοσιεύθηκαν τα ονόματα των νεκρών, των τραυματιών αλλά και των αγνοούμενων Ελλήνων αξιωματικών και οπλιτών, στις επιχειρήσεις στην Ουκρανία. Μεταξύ αυτών, και το όνομα του σαλπιγκτή του 34ου Συντάγματος Πεζικού Γ. Μαμάη.[1721]

Ο Αρχιστράτηγος Λεωνίδας Παρασκευόπουλος και η ελληνική αποστολή, επιβαίνοντες στην «Εσπερία» επέστρεψαν στην Θεσσαλονίκη, στις 24 Μαρτίου, με την συνοδεία της στρατιωτικής μουσικής, η οποία παιάνιζε, μέχρι να αποβιβαστούν, υπό την διεύθυνση του Καλομοίρη. [1722]

[1721] Εφ. *Πατρίς*, αρ. 8958, Αθήνα 21/3/1919, σ. 2.

[1722] Εφ. *Πατρίς*, αρ. 8962, Αθήνα 25/3/1919, σ. 4.

Τροποποιήσεις Νομοθετικού Βασιλικού Διατάγματος (1919)

Με Β.Δ. της 12ης Μαρτίου επήλθαν ορισμένες τροποποιήσεις στο Νομοθετικό Β. Διάταγμα της 11ης Μαΐου 1918 «περί ιδρύσεως στρατιωτικών μουσικών».

Οι τροποποιήσεις αφορούσαν τα κριτήρια κατάταξης ιδιωτών, τα εξεταζόμενα μαθήματα για τις προαγωγές ανθυπολοχαγών και ανθυπασπιστών υπαρχιμουσικών, ανθυπασπιστών κορυφαίων, την σειρά αρχαιότητας μεταξύ ανθυπασπιστών και ανθυπασπιστών κορυφαίων, την προαγωγή μουσικών Ι τάξεως ως «ευεργετικών», καθώς και του χρόνου θητείας των εθελοντών μουσικών.

Κεφάλαιο Γ΄

Εξεταζόμενα αντικείμενα προς προαγωγή ή κατάταξη αρχιμουσικών, υπαρχιμουσικών, ανθυπασπιστών, ανθυπασπιστών solistes και μουσικών.

Άρθρο 11

Εξεταζόμενα αντικείμενα:

1. Για τον βαθμό του ανθυπολοχαγού υπαρχιμουσικού.

α΄) Δίφωνη αντίστιξη ανάμικτη εντός 4 ωρών.

β΄) Αρμονία. Εναρμόνιση δεδομένης μελωδίας ή ανάριθμου βάσιμου εντός 6 ωρών.

γ΄) Ενορχήστρωση για στρατιωτική ορχήστρα κάποιας σύνθεσης εντός 6 ωρών.

δ΄) Ανάλογες γνώσεις πιάνου και χρήση πνευστού οργάνου.

ε΄) Σολφαϊσμοί.

στ΄) Πρακτική εφαρμογή, ήτοι διεύθυνση από τον εξεταζόμενο της εκτέλεσης κάποιας σύνθεσης από Στρατιωτική Μουσική ή ορχήστρα, ή δικής του σύνθεσης ή διασκευής.

2. Για τον βαθμό του ανθυπασπιστή υπαρχιμουσικού

α΄) Σολφαϊσμοί.

β΄) Εναρμόνιση δεδομένου άσματος, όχι πολύ περίπλοκου, ενάριθμου απλού, ανάριθμου βάσιμου, εντός 8 ωρών.

γ΄) Ανάλογες γνώσεις πιάνου και χρήση πνευστού μουσικού οργάνου.

δ΄) Στοιχεία ενοργάνωσης

δ΄) Πρακτική εφαρμογή, ήτοι διεύθυνση της εκτέλεσης κάποιας σύνθεσης από Στρατιωτική Μουσική ή ορχήστρας.

Οι μουσικοί Ι τάξεως που έχουν συμπληρώσει 25 έτη ευδόκιμης υπηρεσίας και 5 έτη στον βαθμό τους, προτείνονται για προαγωγή από τον γενικό επιθεωρητή και εξετάζονταν στα παρακάτω αντικείμενα:

α΄) Ρυθμική ανάγνωση.

β΄) Όργανο.

γ΄) Οργανολογία.

δ΄) Πρακτική εφαρμογή, ήτοι διεύθυνση της ΣΜΣ .

Με πρόταση του γενικού επιθεωρητή, οι μουσικοί αυτοί μπορούν να προαχθούν μετά από δύο έτη στον βαθμό του ανθυπολοχαγού χωρίς εξετάσεις και να αποστρατευθούν αυτεπάγγελτα (με τα όρια ηλικίας).

3. Για τον βαθμό του ανθυπασπιστή κορυφαίου (Solistes)

Στον βαθμό του ανθυπασπιστή κορυφαίου προάγονται οι μουσικοί Ι τάξεως που έχουν συμπληρώσει δύο έτη στον βαθμό τους και πέντε έτη συνολικής υπηρεσίας στην Στρατιωτική Μουσική. Τα αντικείμενα εξέτασής τους έχουν ως εξής:

α΄) Θεωρία, τέλεια γνώση διαστημάτων, κλιμάκων και σχηματισμού συγχορδιών.

β΄) Ρυθμική ανάγνωση και Σολφαϊσμοί.

γ΄) Μεταφορά πρακτική διά του οργάνου τους (transporto).

δ΄) Εκτέλεση με το όργανο που έπαιζε ο κάθε εξεταζόμενος, κλιμάκων, σπουδών και μιας σύνθεσης επιλογής του εξεταζόμενου.

ε΄) Εκτέλεση εκ πρώτης όψεως μίας έντυπης και μίας χειρόγραφης σύνθεσης.

στ΄) Εκτέλεση με συνοδεία ΣΜΣ ενός δύσκολου τεμαχίου, γνωστό στον εξεταζόμενο και ενός άγνωστου σε αυτόν.

Ως προς την σειρά αρχαιότητας, οι ανθυπασπιστές κορυφαίοι (solistes) είναι υποδεέστεροι των ανθυπασπιστών αρχιμουσικών, ανεξάρτητα από τον χρόνο κατάταξής τους και μπορούν να προαχθούν στον βαθμό του ανθυπολοχαγού υπαρχιμουσικού μετά από πενταετή υπηρεσία στον βαθμό του και αφού λάβουν μέρος στις προβλεπόμενες εξετάσεις για τον βαθμό του ανθυπολοχαγού υπαρχιμουσικού.

Ως οπλόσημο, οι ανθυπασπιστές κορυφαίοι φέρουν λύρα περιστοιχιζόμενη από δάφνη στην βάση της.

Οι μουσικοί Ι τάξεως που λαμβάνουν βαθμολογία στις εξετάσεις άνω του 8,50, προάγονται στον βαθμό του ανθυπασπιστή υπαρχιμουσικού, εφόσον υπάρχουν κενές θέσεις, ειδάλλως προάγονται και παραμένουν στον βαθμό του ανθυπασπιστή κορυφαίου, μέχρις ότου υπάρξουν κενές θέσεις ανθυπασπιστή υπαρχιμουσικού.

Οι μουσικοί Ι τάξεως που συμπληρώνουν 20ετή ευδόκιμη υπηρεσία δύνανται να προαχθούν ως «ευεργετικοί» στον βαθμό του ανθυπασπιστή υπαρχιμουσικού, ανεξάρτητα από την ύπαρξη κενών θέσεων υπαρχιμουσικών ως υπεράριθμοι, αφού προταθούν από τον Γενικό Επιθεωρητή και εξετασθούν στα παρακάτω μαθήματα.

α΄) Ρυθμική ανάγνωση

β΄) Όργανο.

γ΄) Οργανολογία.

δ΄) Πρακτική εφαρμογή, ήτοι διεύθυνση Στρατιωτικής Μουσικής.

Για την προαγωγή στον βαθμό του ανθυπασπιστή κορυφαίου (soliste) εξετάζονται στα μαθήματα:

α΄) Ρυθμική ανάγνωση

β΄) Όργανο

Οι προαγόμενοι με αυτόν τον τρόπο ως υπεράριθμοι «ευεργετικοί» δεν μπορεί να είναι πλέον των 10. Με πρόταση του Γεν. Επιθεωρητή μπορούν να προαχθούν στον βαθμό του ανθυπολοχαγού υπαρχιμουσικού άνευ εξετάσεων και να αποστρατευτούν αυτεπάγγελτα με την συμπλήρωση 25 ετών υπηρεσίας.

Σε κάθε Στρατιωτική Μουσική δεν μπορούν να υπάρχουν πλέον του ενός (1) ανθυπασπιστές κορυφαίοι, με εξαίρεση αυτή της φρουράς Αθηνών που μπορεί να διαθέτει τρεις (3) και αυτές της Φρουράς Θεσσαλονίκης και Α΄ Σώματος Στρατού (Αθήνα) που δύνανται να διαθέτουν δύο (2) ανθυπασπιστές κορυφαίους, χωρίς να συνυπολογίζονται οι υπεράριθμοι προαγόμενοι «ευεργετικοί».

Άρθρο 12

Τα εξεταζόμενα αντικείμενα για την προαγωγή στους βαθμούς μουσικών Ι και ΙΙ τάξεως, καθώς και για την απόκτηση πτυχίου στρατιωτικού μουσικού Ι και ΙΙ τάξεως από ιδιώτες είναι τα εξής:

1. Για τον βαθμό ή το πτυχίο στρατιωτικού μουσικού Ι τάξεως

α΄) Στοιχεία αρμονίας και πλήρη γνώση της θεωρίας της μουσικής.

β΄) Σολφαϊσμός.

γ΄) Εκτέλεση μείζονων και ελάσσονων διατονικών κλιμάκων σε όλους τους τόνους, με το πνευστό μουσικό όργανο που έπαιζε ο κάθε εξεταζόμενος.

δ΄) Εκτέλεση εκ πρώτης όψεως με το μουσικό όργανο του εξεταζόμενου, με συνοδεία Στρατιωτικής Μουσικής του κύριου μέρους (solo) κάποιας μουσικής σύνθεσης που ορίζει η εξεταστική επιτροπή.

ε΄) Εκτέλεση με το μουσικό όργανο του εξεταζόμενου μιας μουσικής σύνθεσης και μιας μουσικής άσκησης κατ' επιλογή του εξεταζόμενου.

Διπλωματούχοι μουσικού οργάνου του Ωδείου Αθηνών ή της Θεσσαλονίκης ή της αλλοδαπής, χρήσιμου για την Στρατιωτική Μουσική, με βαθμό «λίαν καλώς» και άνω, μπορούν να καταταγούν άνευ εξετάσεων ως μουσικοί Ι τάξεως, μετά από πρόταση του γενικού επιθεωρητή.

2. Για τον βαθμό ή το πτυχίο στρατιωτικού μουσικού ΙΙ τάξεως

α΄) Ανάλογες θεωρητικές γνώσεις μουσικής.

β΄) Σολφαϊσμός.

γ΄) Εκτέλεση με το μουσικό όργανο της ειδικότητας του εξεταζόμενου των μείζονων και ελάσσονων διατονικών κλιμάκων σε όλους τους τόνους.

δ΄) Εκτέλεση εκ πρώτης όψεως με το μουσικό όργανο του εξεταζόμενου μιας μικρής μουσικής σύνθεσης, μη πολύ δυσχερούς.

ε΄) Εκτέλεση με το μουσικό όργανο του εξεταζόμενου μιας μουσικής σύνθεσης και μιας μουσικής άσκησης κατ' επιλογή του εξεταζόμενου.

Διπλωματούχοι του Ωδείου Αθηνών και Θεσσαλονίκης με βαθμό «καλώς» και πτυχίο με βαθμό «άριστα» ή «λίαν καλώς», καθώς και διπλωματούχοι μουσικών οργάνων χρήσιμων για την Στρατιωτική Μουσική των Ωδείων Λόντερ, Πειραιώς και Πειραϊκού Ωδείου

κατατάσσονται άνευ εξετάσεων ως μουσικοί ΙΙ τάξεως, μετά από πρόταση του γενικού επιθεωρητή και του επιθεωρητή λοχαγού.

Άρθρο 13

Τα εξεταζόμενα αντικείμενα για την προαγωγή ή κατάταξη στους βαθμούς μουσικών ΙΙΙ και IV τάξεως, καθώς και για την απόκτηση πτυχίου στρατιωτικού μουσικού ΙΙΙ και IV τάξεως από ιδιώτες είναι τα εξής:

α΄) Στοιχεία θεωρίας της μουσικής.

β΄) Σολφαϊσμός.

γ΄) Εκτέλεση εκ πρώτης όψεως με το μουσικό όργανο του εξεταζόμενου μιας εύκολης μουσικής σύνθεσης.

δ΄) Εκτέλεση με το μουσικό όργανο του εξεταζόμενου μιας μουσικής σύνθεσης και μιας μουσικής άσκησης κατ' επιλογή του εξεταζόμενου.

ε΄) Αντιγραφή μουσικού τεμαχίου. [1723]

Κεφάλαιο Δ΄

Περί τρόπου διεξαγωγής των εξετάσεων

Άρθρο 18

Ορίζει ότι οι ιδιώτες μουσικοί Ι, ΙΙ, ΙΙΙ και IV τάξεως που προσλαμβάνονται είτε μετά από εξετάσεις, είτε ως διπλωματούχοι των Ωδείων Αθηνών και Θεσσαλονίκης, κατατάσσονται ως εθελοντές τριετούς θητείας και ανακατατάσσονται εφόσον έχουν διαγωγή εξαίρετη και επιδεικνύουν επιμέλεια και αφοσίωση στο καθήκον τους, ειδάλλως απολύονται μετά το τέλος του τρίτου έτους της θητείας τους. [1724]

Άρθρο 19

«Πας ιδιώτης επιθυμών να αποκτήση πτυχίον στρατιωτικού μουσικού καταβάλλει δραχμάς (12) εις τον προιστάμενον γραφείου γενικού επιθεωρητού, εξ ων τας μεν δέκα δι' εξέταστρα

[1723] ΦΕΚ 63Α΄ /19 Μαρτίου 1919, σ. 477- 478.

[1724] Στο ίδιο, σ. 479.

άτινα κατανέμονται εξ ημισείας εις τα δύο μη στρατιωτικά μέλη της επιτροπής, τας δε δύο δι' εκτύπωσιν του πτυχίου».[1725]

Άρθρο 23

Προσωρινές Διατάξεις

«Η ισχύς του από 17ης Αυγούστου 1918 Β. διατάγματος περί προβιβασμού εφέδρων ή κληρωτών οπλιτών εις τον βαθμόν του μουσικού I, II και III τάξεως, ως και ανθυπασπιστού υπαρχιμουσικού ή κορυφαίου, παρατείνεται μέχρι τέλους του παρόντος πολέμου και της υπογραφής της οριστικής ειρήνης.

Το από 14ης Ιουλίου Β. διάταγμα "περί στρατιωτικού σχολείου μουσικής και διδασκαλίας των στρατιωτικών μουσικών εν τω Ωδείω Αθηνών" παύει ισχύον.

Εις τον αυτόν Υπουργόν ανατίθεμεν την δημοσίευσιν και εκτέλεσιν ττου παρόντος διατάγματος.

Εν Αθήναις τη 12 Μαρτίου 1919

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ

Ο Υφυπουργός των Στρατιωτικών

Αλέξιος Γρίβας».[1726]

[1725] Στο ίδιο, σ. 479-480.

[1726] Στο ίδιο, σ. 480.

Κεφάλαιο 9ο

Περίοδος Μικρασιατικής Εκστρατείας (1919-1922)

Η Στρατιωτική Μουσική στην Μικρά Ασία (1919)

Η εκστρατεία στην Μικρά Ασία άρχισε με την αποβίβαση της Ι Μεραρχίας του Α΄ Σώματος Στρατού στην Σμύρνη, όπου ήχησε και το πρώτο σάλπισμα του Ελληνικού εκστρατευτικού σώματος. [1727]

«Ένα μεγάλο βαπόρι προπορεύεται. Είναι το επίτακτον «Πατρίς» της Εθνικής Ατμοπλοΐας. Το απέραντο κατάστρωμά του γεμάτο χακί. Και όχι μόνον το κατάστρωμά του αλλά και η γέφυρά του και τα κατάρτια του και τα ξάρτια των καταρτιών του. Ένας σαλπιγκτής κρεμασμένος σχεδόν στην κορυφή του πρωραίου ιστού σαλπίζει το σάλπισμα της εφόδου. ενώ οι στρατιώτες ζητωκραυγάζουν δαιμονιωδώς:

- Ζήτω η Σμύρνη! Ζήτω η Ελλάς!. Απαντούν από έξω τα πλήθη που περιβάλλουν την ζώνη. Ο σαλπιγκτής σαλπίζει το σιωπητήριον και οι ζητωκραυγές καταπαύουν».[1728]

Στο επίτακτο πλοίο «Πατρίς» επέβαινε και τμήμα στρατιωτικής μουσικής, το οποίο παιάνισε πριν λίγο την αποβίβαση του στρατού, προκαλώντας ενθουσιασμό. «Εκατοντάδες χιλιάδες χειρών χειροκροτούν το πλοίον, το οποίον πλησιάζει πλήρες ευζώνων. Η μουσική του στρατού παιανίζει επί του πλοίου, ουρανομήκεις ζητοκραυγαί απαντούν από της ξηράς εις τας πρώτας στροφάς».[1729]

Κατά την αποβίβασή τους οι εύζωνες «κατά πυκνάς τετράδας προχωρούν με την λόγχη εφ' όπλου ακολουθούντες την σημαίαν, οι λεβέντες των Ελληνικών βουνών και τραγουδούντες

[1727] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Επίτομη Ιστορία της Εκστρατείας στην Μικρά Ασία 1919-1922 (*στο εξής: ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Εκστρατεία στην Μικρά Ασία*), Αθήνα 2001, σ. 22.

[1728] Παντελής Ι. Καψής, *Πως επήγαμε στην Σμύρνη και πως εφύγαμε*, Εφημερίς των Αθηνών, τύποις Μαρούλη, Αθήναι 1934, σ. 53-54.

[1729] Εφ. *Εμπρός*, αρ. 8101, Αθήνα 4/5/1919, σ. 2.

το «Σουλιώτικο» και «Ξύπνα καημένε μου ραγιά». Αι σάλπιγγες δονούν τον αέρα με τους ήχους του εμβατηρίου».[1730]

Από τον Μάιο του 1919 έως τα τέλη Νοεμβρίου είχαν μετακινηθεί στην Σμύρνη η Στρατιωτική Ορχήστρα και Χορωδία, η Στρατιωτική Μουσική του Α΄ Σώματος Στρατού και αυτή της Μεραρχίας Αρχιπελάγους.[1731] Κατά το διάστημα αυτό, οι δύο στρατιωτικές μουσικές επιτέλεσαν σε πληθώρα εκδηλώσεων στρατιωτικής τελετουργίας και ψυχαγωγίας. Σε διάφορες περιστάσεις, η στρατιωτική μουσική, μέσω των μουσικών συνόλων της επιτελούσε σε ορκωμοσίες νεοσυλλέκτων, σε παρελάσεις, σε στρατιωτικά νοσοκομεία, σε εκδηλώσεις του Ερυθρού Σταυρού, σε φιλανθρωπικές εκδηλώσεις, σε θρησκευτικές τελετές, σε αθλητικές εκδηλώσεις, σε χορούς και δεξιώσεις. Η ελληνική στρατιωτική μουσική εξυπηρετούσε ανάγκες στρατιωτικής τελετουργίας και συμμαχικών κλιμακίων, όπως τεκμαίρεται από αιτήματα διάθεσης της Ελληνικής Στρατιωτικής Μουσικής προς την Ελληνική Στρατιωτική Διοίκηση. Οι καθιερωμένες ημέρες συναυλιών ήταν η Κυριακή (δυο φορές ημερησίως) και η Πέμπτη ενώ καταγράφονται και έκτακτες μουσικές εκδηλώσεις σε άλλες ημέρες της εβδομάδας. Το πρόγραμμα των συναυλιών περιλάμβανε εμβατήρια, συμφωνίες, αποσπάσματα από όπερες και οπερέτες, βαλς και ανάλεκτα μουσικά τεμάχια διαφόρων συνθετών.

Στρατιωτική και πολιτική διπλωματία – Στρατιωτική Ορχήστρα και Χορωδία (1919)

Στις αρχές Μαΐου 1919, ο Βρετανός Αρχιναύαρχος Sir David Beatty επισκέφθηκε την Αθήνα και αναγορεύθηκε επίτιμος δημότης Αθηναίων. Σε τελετή στο παλάτι, του απονεμήθηκε ο ελληνικός Μεγαλόσταυρος από τον βασιλιά Αλέξανδρο.[1732]

Το ίδιο βράδυ πραγματοποιήθηκε μουσική εκδήλωση στο πλαίσιο παράθεσης τιμητικού δείπνου προς τιμήν του Βρετανού Αρχιναυάρχου. Η εκδήλωση έλαβε χώρα στο ξενοδοχείο

[1730] Εφ. *Εμπρός*, αρ. 8101, Αθήνα 4/5/1919, ό.π., σ. 2.

[1731] Η Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Σάμου δεν εντοπίζεται σε κάποιο τεκμήριο κατά τη Μικρασιατική εκστρατεία. Πιθανώς υπήχθη είτε στην Μεραρχία Αρχιπελάγους είτε στο Σώμα Στρατού Σμύρνης.

[1732] Εφ. *Αθήναι*, αρ. (201)- 5960, Αθήνα 9/5/1919, σ. 2.

«Μεγάλη Βρετανία», παρουσία του Άγγλου πρέσβη, του υπουργού Οικονομικών Μιλτιάδη Νεγρεπόντη και του υπουργού Ναυτικών Ναυάρχου Παύλου Κουντουριώτη.[1733]

Τη μουσική εκδήλωση επιμελήθηκε η Στρατιωτική Ορχήστρα και Χορωδία, υπό την διεύθυνση του Γενικού Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών Μανώλη Καλομοίρη.[1734]

Άφιξη Αρχιστράτηγου Λεωνίδα Παρασκευόπουλου στην Σμύρνη (1919)

Στις 28 Ιουνίου ο Αρχιστράτηγος Παρασκευόπουλος αφίχθη στην Σμύρνη, συνοδεία τμήματος του Γενικού Στρατηγείου και παρέμεινε εκεί για διάστημα ενός μήνα.[1735] Κατά την άφιξή του, τού αποδόθηκαν οι προβλεπόμενες στρατιωτικές τιμές και ακολούθησε δοξολογία στον Μητροπολιτικό Ναό της Αγίας Φωτεινής.

«Περί την 9 1/2 περίπου ηκούσθησαν αι σάλπιγγες του Συντάγματος το οποίον είχε το ευτύχημα να αποδώσει τιμάς. Και το Σύνταγμα αυτό παρετάχθη καθ' όλον το μήκος της Ευρωπαϊκής οδού εις δύο στίχους μέχρι της Αγ. Φωτεινής και εντός του αυλογύρου αυτής […]. Εις τας 11 και 40 εφάνη ο Αρχιστράτηγος κατερχόμενος από την Μητρόπολιν και ανελθών επί του αυτοκινήτου αυτού μετά του υπασπιστού του κ. Βυζά, ανεχώρησε εν μέσω ζητωκραυγών και κατηυθύνθη εις την οικίαν του. Την στιγμή αυτήν η Μουσική του Α΄ Σώματος υπό τον Αρχιμουσικόν Ταχτατζήν ανέκρουσε το στρατηγικόν εμβατήριον».[1736]

Εορτασμός Γαλλικής Επανάστασης στην Σμύρνη (1919)

Στις 14 Ιουλίου η Στρατιωτική Μουσική συμμετείχε στις εορταστικές εκδηλώσεις στην Σμύρνη για την επέτειο της Γαλλικής Επανάστασης. «Εις τον αυλόγυρον του ναού λόχος Ελληνικού στρατού απέδιδε τιμάς εις τους προσερχομένους επισήμους, ενώ η μουσική του Α΄ σώματος στρατού υπό τον αρχιμουσικόν κ. Ταχτατζήν ανέκρουσε τον Γαλλικόν Ύμνον». [1737]

[1733] Εφ. *Πατρίς*, αρ. 9005, Αθήνα 9/5/1919, σ. 2.

[1734] Παράρτημα «ΣΤ», εικόνα 8.

[1735] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Εκστρατεία στην Μικρά Ασία*, ό.π., σ. 37-38.

[1736] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 347, Σμύρνη 1/7/1919, σ. 1-2.

[1737] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 348, Σμύρνη 2/7/1919, σ. 1. Στις επόμενες καταγραφές, ο Υπολοχαγός Ταχτατζής φέρεται ως αρχιμουσικός της Μουσικής της Μεραρχίας Αρχιπελάγους και όχι του Α΄ Σώματος Στρατού.

Στις εορταστικές εκδηλώσεις παρέλασε τμήμα Ελλήνων προσκόπων και τμήματα του Ελληνικού Στρατού υπό τους ήχους της Ελληνικής Στρατιωτικής Μουσικής του Α΄ Σώματος Στρατού.[1738]

Στρατιωτική και κοινωνική μουσική επιτέλεση στην Σμύρνη (1919)

Στις 7/20 Ιουλίου 1919 πραγματοποιήθηκε συναυλία της Στρατιωτικής Μουσικής του Α΄ Σώματος Στρατού στην πλατεία Διοικητηρίου Σμύρνης. Παράλληλα έγινε προαναγγελία εκτέλεσης έργου του Λοχαγού Αρχιμουσικού Φραγκίσκου Τούλι από την στρατιωτική Ορχήστρα και Χορωδία, γεγονός που μαρτυρά την μετακίνηση των δύο αυτών μουσικών συνόλων στην Μ. Ασία υπό τον Φραγκίσκο Τούλι, ο οποίος παρέμεινε ως αρχιμουσικός της Στρατιωτικής Μουσικής του Α΄ Σώματος Στρατού.

«Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Σήμερον Κυριακήν η Μουσική του Α΄ Σώματος Στρατού θα εκτελέση περί ώραν 11-12 1/2 π.μ παρά τη Πλατεία Διοικητηρίου (Κονάκι) και περί ώραν 7 1/2 – 9 μ.μ. παρά τω "Σπόρτινγκ Κλουμπ" το ακόλουθον πρόγραμμα:

1. Εμβατήριον "Σαμπρ και Μεζ Σελενίκ".
2. "Φάουστ" φαντασία Γκουνώ.
3. "Τραβιάτα" ανάλεκτα Βέρντι.
4. Ρετζίνα Βιτώρια "βαλς" Κουτ.
5. "Πικ Νικ!" οπερέττα Σακελλαρίδου.

Σημ. Προσεχώς, η νέα σύνθεσις του Λοχαγού κ. Φρ. Τούλλη "Η Αιώνια Ειρήνη" ήτις θα εκτελεσθή υπό στρατιωτικής ορχήστρας και χορωδίας».[1739]

[1738] Στο ίδιο.

[1739] Εφ. *Βήμα*, αρ. 134, Σμύρνη 7/7/1919. σ. 2.

Αθλητική εορτή στο γήπεδο του Πανιωνίου (1919)

Στις 9/22 Ιουλίου αναγγέλθηκε για την επιούσα η διεξαγωγή αθλητικής εορτής για την οικονομική στήριξη των προσφύγων του Αϊδινίου. Στους αθλητικούς αγώνες θα συμμετείχαν αθλητές του Πανιωνίου και θα διεξάγονταν τρία στρατιωτικά αγωνίσματα των ανδρών του 5ου Ευζωνικού Συντάγματος, ήτοι βολή χειροβομβίδας, δρόμος 1000 μέτρων με πλήρη φόρτο και εξάρτηση και Συναγερμό τμήματος οπλιτών.

«Κατά την διάρκεια της εορτής η Στρατιωτική Μουσική του Σώματος θα εκτελέση διάφορα μουσικά τεμάχια».[1740]

Στην εορτή παραβρέθηκαν ο Αρχιστράτηγος Λεωνίδας Παρασκευόπουλος, ο Διοικητής του Α΄ Σώματος Στρατού Κωνσταντίνος Νίδερ και άλλοι αξιωματικοί.

«Η Μουσική του α΄ σώματος στρατού έπαιζε κατά την διάρκεια των αγωνισμάτων διάφορα εμβατήρια υπό τα παταγώδη χειροκροτήματα των θεατών».[1741]

Συναυλία – Μουσικά προγράμματα (1919)

Την Κυριακή 14/27 Ιουλίου 1919 η Στρατιωτική Μουσική πραγματοποίησε εκ νέου συναυλία στην Πλατεία Διοικητηρίου Σμύρνης.

«Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΉ ΜΟΥΣΙΚΗ

Πρόγραμμα Μουσικής εκτελεσθησόμενον σήμερον Κυριακήν, περί ώραν 11-12 1/2 π.μ παρά τη Πλατεία Διοικητηρίου (Κονάκι) και περί ώραν 7 1/2 – 9 μ.μ. παρά τω "Σπόρτινγκ Κλουμπ".

1. Στρατιωτικόν "Εμβατήριον" Σάϊλερ,
2. "Τανγκρέτι" συμφωνία Ρουσίνι,
3. "Βαλλέτο" όπερα Βέρδη,
4. "ο Κόμης του Λουξεμβούργου" οπερέττα Λέχαρ,
5. "Η κόρη των κυμμάτων" Σακελλαρίδου».[1742]

[1740] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 351, Σμύρνη 9/7.1919, σ. 1.

[1741] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 358, Σμύρνη 11/7/1919, σ. 2.

[1742] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 361, Σμύρνη 14/7/1919. σ. 2.

Συναυλία «παρά τω Σπόρτινγ Κλουμπ» (1919)

Στις 18/31 Ιουλίου 1919 πραγματοποιήθηκε νέα συναυλία υπό την διεύθυνση του Francesco Tulli.

«Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΉ ΜΟΥΣΙΚΗ

Πρόγραμμα Μουσικής εκτελεσθηδόμενον σήμερον Πέμπτην, περί ώραν 7 1/2 – 9 μ.μ. παρά τω "Σπόρτινγκ Κλουμπ", υπό την διεύθυνσιν του κ. Φ. Τούλλι.

1. Αμερικανικόν Εμβστήριον Σούσα
2. Μαντάμ Φαβάρτ (οπερέττα Όφενμπαχ)
3. Μιρέϊλ (ανάλεκτα) Γκουνώ
4. Το Μαύρο Ντόμινο (συμφωνία) Ωμπέρ
5. Εμβατήριον των Τυμπανιστών, Γκαμπέττι».[1743]

Συναυλία υπό τον Υπολοχαγό Αρχιμουσικό Δασκαλάκη (1919)

Στις 24/7 Νοεμβρίου πραγματοποιήθηκε συναυλία της Φιλαρμονικής του Α΄ ΣΣ. στην Σμύρνη υπό το Υπολοχαγό Αρχιμουσικό Μ. Δασκαλάκη.

«Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΉ ΜΟΥΣΙΚΗ

Σήμερον ώραν 10 1/2 θέλη παιανίση η στρατιωτική μουσική Αου Σ.Σ. εν τη πλατεία του Διοικητηρίου υπό την διεύθυνσιν του αρχιμουσικού κ. Μ. Δασκαλάκη, υπολοχαγού».[1744]

Στρατιωτική τελετουργία – Συνένωση Μουσικών (1919)

Στις 24 Ιουλίου οι Στρατιωτικές Μουσικές του Α΄ Σώματος Στρατού και της Μεραρχίας Αρχιπελάγους, υπό τον Λοχαγό Tulli συνενώθηκαν για να σχηματίσουν μία ευάριθμη μπάντα για την απόδοση τιμών κατά την άφιξη του Άγγλου Στρατηγού George Milne, στην Σμύρνη.

[1743] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 366, Σμύρνη 18/7/1919. σ. 2.

[1744] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 474, Σμύρνη 24/11/1919, σ. 2.

«Η Μουσική του α΄ σώματος στρατού και η της μεραρχίας Αρχιπελάγους υπό τον Αρχιμουσικόν κ. Τούλλην συνοδεύει την σημαίαν, η εμφάνισης της οποίας έκαμε το μέχρις ασφυξίας συγκεντρωθέν πλήθος να εκσπάση εις ουρανομήκεις ζητωκραυγάς. Μετ' ολίγον καταφθάνουν ο επιτελάρχης κ. Πάγκαλος και πολλοί ανώτεροι αξιωματικοί του Ελλ. στρατού. Μετ' ολίγον η μουσική ανακρούει το εμβατήριον του αρχιστρατήγου και φαίνεται μακρόθεν αυτοκίνητον του οποίου επέβαινε ο Έλλην αρχιστράτηγος κ. Λ. Παρασκευόπουλος συνοδευόμενος υπό του αρχηγού του στρατού κατοχής κ. Κ. Νίδερ». [1745]

Μεγάλη Συναυλία υπέρ των Προσκόπων του Βουρνόβα (1919)

Στις 24 Ιουλίου αναγγέλθηκε η διεξαγωγή μεγάλης συναυλίας υπό την αιγίδα του Στρατηγού Νίδερ υπέρ των προσκόπων του Βουρνόβα.

«ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΠΡΟΣΚΟΠΩΝ ΒΟΥΡΝΟΒΑ

Την προσεχήν Κυριακήν 28 τρεχ. δίδεται εις το Θέατρον Βουρνόβα και υπό την προστασία του Αρχηγού της Κατοχής μεγάλη συναυλία υπέρ των προσκόπων του Βουρνόβα. Εις την συναυλίαν θα λάβουν μέρος ο βαθύφωνος του Ελλην. Μελοδράματος Γ. Λουλούδας και η συμπαθής υψίφωνος κ. Αλεξ. Καλλινέα. Εκ του ωραιοτάτου προγράμματος αποσπώμεν τους "Γρεναδιέρους" τον "Μάρκο Μπότσαρη" και τον "Μεφιστόφελε" υπό του κ. Λουλούδα, αποσπάσματα της "Τσάρντας φουρστίν" και "Φάσιγκοφέ" υπό της κ. Καλλινέα, την "Εξομολόφησιν" του Σαμάρα διωδίαν, ως και την "Καλίφ ντε Μπαγδάτ" "Κόρη των Κυμάτων" "Κάρμεν" και "Μπαρμπιέρε ντε Σιβίλια" υπό της Στρατιωτικής Μουσικής του Α΄ Σώματος Στρατού, ήτις θα συμμετάσχει υπό την διεύθυνσιν του αρχιμουσικού κ. Τούλι. Εις την τιμήν των εισιτηρίων συμπεριλαμβάνεται και ο ναύλος μετ' επιστροφής διά του σιδηροδρόμου». [1746]

Συναυλία υπό των Αρχιμουσικών Ταχτατζή και Τούλι (1919)

Στις 14/27 Αυγούστου πραγματοποιήθηκε συναυλία της Στρατιωτικής Μουσικής Μεραρχίας Αρχιπελάγους υπό την διεύθυνση των αρχιμουσικών Ταχτατζή και Τούλι.

[1745] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 373, Σμύρνη 25/7/1919. σ.1

[1746] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 372, Σμύρνη 24/7/1919, σ. 2.

«ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΥΣ

Πρόγραμμα μουσικής εκτελεσθησόμενον σήμερον Τετάρτην και ώραν 7-9 μ.μ. υπό της στρατ. Μουσικής Φρ. Σμύρνης εις τον κήπον "Σαμπέρ" (Λόουν Τέννις) υπό την διεύθυνσιν του Υπολοχαγού Αρχιμουσικού κ. Ταχταζτή Αλεξάνδρου.

1ον. Σκούταρι εμβατήριον Π.Α Στεντζ.

2. Γλυκύ όνειρον Άρθ. Βαν Οστ.

3. Τραβιάτα Βέρδη.

Υπό την διεύθυνσιν του Λοχαγού κ. Τούλλη Φρ.

4. Εύθυμος Χήρα, οπερέττα, Λέχαρ.

5.Φλερ δε Λυς, Κ. Νέλσων».[1747]

Συναυλία Στρατιωτικής Μουσικής Μεραρχίας Αρχιπελάγους (1919)

Στις 1 Σεπτεμβρίου πραγματοποιήθηκε στην Σμύρνη νέα συναυλία της Στρατιωτικής Μουσικής Αρχιπελάγους (Φρουράς Σμύρνης) υπό τον Υπολοχαγό Αρχιμουσικό Αλέξανδρο Ταχτατζή.

«ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΥΣ

Πρόγραμμα μουσικής εκτελεσθησόμενον σήμερον Σάββατον και ώραν 7ην και μέχρι 9ης μ.μ. υπό της Στρατιωτικής Μουσικής Αρχιπελάγους (Φρουράς Σμύρνης) υπό την διεύθυνσιν του υπολοχαγού αρχιμουσικού κ. Ταχτατζή Αλεξάνδρου.

1. Μαδελόν, Εμβατήριον Γ. Ζες.
2. Λα Βρυγιέρ, Εισαγωγή Κέσσελς.
3. Τροβατόρε, Όπερα, Βέρδη.
4. Ο Βαπτιστικός, Οπερέττα Σακελλαρίδη (διά πρώτην φοράν εν Σμύρνην)
5. Η Νύφη του Συντάγματος, Βαλς Σ. Καίσαρη». [1748]

[1747] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 393, Σμύρνη 14/8/1919, σ. 2

[1748] Εφ. *Κόσμος,* αρ. 405, Σμύρνη 1/9/1919, σ. 4.

Συναυλία υπό την διεύθυνση Ανθυπασπιστού Υπαρχιμουσικού (1919)

Από καταγραφή συναυλίας στην Σμύρνη στις 10/23 Οκτωβρίου τεκμαίρεται η διεύθυνση εκτέλεσης συναυλίας από ανθυπασπιστή υπαρχιμουσικό.

«Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΟΥ Α΄ ΣΣ.

Χθες την .. μ.μ η μουσική του α΄ σώματος στρατού υπό την διεύθυνσιν του ανθυπασπιστού κ. Καλογερόπουλου επαιάνισε διάφορα εκλεκτά τεμάχια εν τω κήπω του Σπόρτινγκ Κλουμπ».[1749]

Περί κατατάξεως στις Στρατιωτικές Μουσικές (1919)

Με το Β.Δ. της 28 Σεπτεμβρίου καθορίσθηκαν νέες διατάξεις για την κατάταξη στα διάφορα τμήματα της Στρατιωτικής Μουσικής. Με αυτές απαγορεύθηκε η απευθείας κατάταξη μουσικών στην Στρατιωτική Ορχήστρα εν καιρώ πολέμου και ο περιορισμών των αποσπάσεων στην Στρατιωτική Μουσική κληρωτών, οι οποίοι δεν είχαν συμπληρώσει τον απαιτούμενο χρόνο υπηρεσίας σε μονάδες του Στρατού.

«Άρθρον 1

Η κατάταξις στας Στρατιωτικάς Μουσικάς η προβλεπομένη εις το Β. διάταγμα της 12 Μαρτίου 1919, και εις την Στρατιωτικήν Ορχήστραν, ως το από 17 Αυγούστου 1918 Β. διάταγμα, επιτρέπεται μόνον εν καιρώ ειρήνης.

Οπλίται δε κληρωτοί επιτρέπεται όπως αποσπασθώσιν εις τας Στρατιωτικάς Μουσικάς, Στρατιωτικήν Ορχήστραν και Συνεργείον επιδιορθώσεως μουσικών οργάνων και τμήματος αντιγραφέων μουσικής, εφ’ όσον συνεπλήρωσαν τρίμηνον στρατιωτικήν υπηρεσίαν εν λόχω, ίλη ή πυροβολαρχία.

Άρθρον 2

Η κατάταξις εις την Στρατιωτικήν Χορωδίαν και λαϊκάς στρατιωτικάς ομάδας, η προβλεπόμενη εις το από 14 Ιουλίου 1918 Β. διάταγμα, επιτρέπεται εφ’ όσον έχουσι συμπληρώσει ενός έτους θητεία οι κληρωτοί, τετράμηνον οι εκ των Νέων Χωρών καταγόμενοι και ανήκοντες εις εφεδρικάς κλάσεις, και τρίμηνον οι αποκτήσαντες την Ελληνικήν ιθαγένειαν, και οι απαλλαγέντες διά λόγους οικογενειακούς.

[1749] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 434, Σμύρνη 11/10/1919, σ. 2.

Ουδεμία δε επιτρέπεται απόσπασις οπλιτών εν καιρώ επιστρατεύσεως εις τας Στρατιωτικάς μουσικάς εν γένει.

Άρθρον 3

Η ισχύς της πρώτης παραγράφου των προσωρινών διατάξεων του άρθρου 23 του από 12 Μαρτίου Β. διατάγματος, ως και πάσα διάταξις αντικείμενης τη παρούση παύει ισχύουσα. Εις τον αυτόν Υπουργόν ανατίθεμεν την δημοσίευσιν και εκτέλεσιν του παρόντος διατάγματος.

Εν Δεκελεία της 28 Σεπτεμβρίου 1919

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Ο Υφυπουργός των Στρατιωτικών

Αλέξιος Γρίβας».[1750]

Απελευθέρωση της Ξάνθης (1919)

Στις 4 Οκτωβρίου τα στρατεύματα της ΙΧ Μεραρχίας του Ε΄ Σώματος Στρατού, υπό τον Στρατηγό Λεοναρδόπουλο, απελευθέρωσαν την πόλη της Ξάνθης. Κατά την είσοδο στην πόλη, η Στρατιωτική Μουσική του Σώματος Στρατού Εθνικής Αμύνης, υπό τον Λοχαγό Αρχιμουσικό Κωνσταντίνο Παναγόπουλο,[1751] τέθηκε επικεφαλής της φάλαγγας του στρατεύματος. Στην πόλη της Ξάνθης εισήλθε και η Στρατιωτική Μουσική της ΙΧ Μεραρχίας.[1752]

[1750] ΦΕΚ 220Α΄/4 Οκτωβρίου 1919, σ. 1552.

[1751] Ο Κωνσταντίνος Παναγόπουλος υπηρέτησε ως αρχιμουσικός στα μέτωπα Μακεδονίας – Θράκης. Βλ. ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681Ι/ΙΑ63, σ.2, επιστολή της Μουσικής Φρουράς Θεσσαλονίκης δια του Λοχαγού Κωνσταντίνου Παναγόπουλου προς τη Γενική Επιθεώρηση των Στρατιωτικών Μουσικών, Θεσσαλονίκη 20/5/1921. Επίσης, υπηρέτησε ως αρχιμουσικός στην Στρατιωτική Μουσική φρουράς Σάμου (1918). Βλ. ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681Ι/ΙΑ28.

[1752] Εφ. *Κόσμος*, αρ.432, Σμύρνη 9/10/1919, σ. 1. Η παρουσία της Στρατιωτικής Μουσικής στην Θράκη επιβεβαιώνεται από το γεγονός ότι, στις 29 Σεπτεμβρίου 1919, ο Ανθυπασπιστής Χαράλαμπος Κονιδάρης υπηρετούσε στην ΙΧ Μεραρχία. Βλ. ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681Ι/Α59, σημειωματάριο φύλλων μητρώων αξιωματικών μουσικής του Ελληνικού Στρατού.

Εικόνα 37. Η Στρατιωτική Μουσική του Σώματος Εθνικής Αμύνης, υπό τον Λοχαγό Αρχιμουσικό Κωνσταντίνο Παναγόπουλο, Σέρρες, 24 Σεπτεμβρίου 1919, λίγο πριν την απελευθέρωση της Ξάνθης

Πηγή: Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου

«Την 11ην πρωινήν ώραν εισέρχονται τα πρώτα τμήματα υπό τους ήχους των σαλπίγγων, τας ατελευτήτους ζητωκραυγάς και τους εκκωφαντικούς ήχους των κωδωνοστασίων που αγγέλουν την ανάστασιν των σκλάβων Θρακών. Τα τμήματα προχωρούν και παρατάσσονται για να υποδεχθούν τον στρατηγόν. Εν τω μεταξύ έχει φθάσει η στρατιωτική μουσική υπό τον κ. Παναγόπουλον η οποία τίθεται επί κεφαλής της φάλαγγος».[1753]

Κατά την απελευθέρωση της Ξάνθης, οι δύο στρατιωτικές μουσικές είτε εισήλθαν χωριστά στην πόλη είτε συγχωνεύθηκαν σε μία, υπό τον Κωνσταντίνο Παναγόπουλο, ο οποίος υπηρέτησε στα μέτωπα Μακεδονίας και Θράκης,[1754] αλλά και στην ΣΜΣ Φρουράς Σάμου.[1755]

[1753] Εφ. *Πατρίς*, αρ. 9129, Αθήνα 8/10/1919, σ. 1.

[1754] ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681Ι/ΙΑ63, σ.2, επιστολή της Μουσικής Φρουράς Θεσσαλονίκης δια του Λοχαγού Κωνσταντίνου Παναγόπουλου προς τη Γενική Επιθεώρηση των Στρατιωτικών Μουσικών, Θεσσαλονίκη 20/5/1921.

[1755] Μετά τον θάνατο της συζύγου του, μετατέθηκε στην Στρατιωτική Μουσική Εθνικής Αμύνης, στην Θεσσαλονίκη. Βλ. ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681Ι/ΙΑ28.

Αποχαιρετιστήρια Συναυλία Μεραρχίας Αρχιπελάγους (1919)

Στις 3/16 Νοεμβρίου και ενόψει της μεταστάθμευσής της βορειότερα, η Στρατιωτική Μουσική της Μεραρχίας Αρχιπελάγους πραγματοποίησε αποχαιρετιστήρια συναυλία στην Σμύρνη υπό τον Υπολοχαγό Αρχιμουσικό Αλέξανδρο Ταχτατζή.

«Η υπό την διεύθυνσιν του υπολ/γού αρχιμουσικού κ. Ταχτατζή Αλεξάνδρου στρατ. μουσική Αρχιπελάγους (Φρουράς Σμύρνης) θέλει παιανίση σήμερον Κυριακήν και ώραν 10 1/2 – 12 εις την Πλατείαν Διοικητηρίου (Κονάκ) διάφορα εκλεκτά τεμάχια ως αποχαιρετηστήριον».[1756]

Η Μεραρχία Αρχιπελάγους είχε έδρα την Πέργαμο.[1757]

Αναδιοργάνωση στρατευμάτων Μικράς Ασίας (1919)

Το διάστημα Νοεμβρίου – Δεκεμβρίου αναδιοργανώθηκε η δομή των εν εκστρατεία στρατευμάτων, με αποτέλεσμα την σύσταση της Στρατιάς Κατοχής Μικράς Ασίας, υπό τον Αντιστράτηγο Μηλιώτη-Κομνηνό Κωνσταντίνο. Η Στρατιά αποτελούνταν από το Α΄ Σώμα Στρατού, υπό τον Υποστράτηγο Κωνσταντίνο Νίδερ, και το Σώμα Στρατού Σμύρνης, υπό τον Αντιστράτηγο Δημήτριο Ιωάννου. Αρχικά, το Σώμα Στρατού Σμύρνης συγκροτήθηκε από την Μεραρχία Σμύρνης και την Μεραρχία Αρχιπελάγους, και σε αυτό ανατέθηκε το βόρειο τμήμα της «Ζώνης Πρόσω». Στα μέσα Ιανουαρίου 1920, η XIII Μεραρχία του Α΄ Σώματος Στρατού, η οποία έδρευε στην Μαγνησία, αντικατέστησε την Μεραρχία Σμύρνης, η οποία υπήχθη απευθείας στην Στρατιά, ως εφεδρεία και με έδρα την Μαγνησία. [1758]

Τα Χριστούγεννα του 1919, το σωματείο της «Μικρασιάτιδος Αδελφής του Στρατιώτου» οργάνωσε εορτή στο στρατιωτικό νοσοκομείο της Μαγνησίας, όπου νοσηλεύονταν 300 και πλέον ασθενείς στρατιώτες.[1759] Κατά τη διάρκεια της εορτής, «η μουσική της μεραρχίας επαιάνισε διάφορα εκλεκτά τεμάχια».[1760]

[1756] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 456, Σμύρνη 3/11/1919,σ. 2.

[1757] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Εκστρατεία στην Μικρά Ασία*, ό.π., σ. 37.

[1758] Στο ίδιο, σ. 49, 51-52,59.

[1759] Την περίοδο της Μικρασιατικής Εκστρατείας ιδρύθηκαν πολλά σωματεία με σκοπό την υλική και ηθική υποστήριξη των στρατιωτών του μετώπου.

[1760] Η φράση «μουσική της μεραρχίας» αφορά στην XIII Μεραρχία. Βλ. Εφ. *Κόσμος*, αρ. 508, Σμύρνη 30/12/1919, σ. 2.

Εορτασμοί νέου έτους στην Σμύρνη (1920)

Την 1η Ιανουαρίου πραγματοποιήθηκαν στην Σμύρνη εορτασμοί για την έλευση του νέου έτους.

«Την πρωίαν στρατιωτικαί μουσικαί διήλθον διάφορα σημεία της πόλεως και διά σαλπισμάτων και ύμνων ανήγγειλαν το επίσημον της ημέρας». [1761]

Ακολούθησε παράταξη του 27 Συντάγματος Πεζικού. «Ο στρατός παρελαύνει εκ Καραντίνας, ένθα στρατωνίζεται, Σαλαχανέ, Καρατάσι, της οδού των Κεντρικών φυλακών, της Προκυμαίας, Γαλάζιο, Φραγκομαχαλά και την 9 1/2/ π.μ. η παράταξις είχε λήξει… Την διέλευση των επισήμων χαιρετούν οι προ του καταστήματος Σολάρι παρατεταγμέμοι κατ' αντιζυγίαν σαλπιγκταί διά των κεκανονισμένων σαλπισμάτων αι δε παρατεταγμένοι στρατιώται παρουσιάζουν όπλα».[1762]

Στην συνέχεια έγινε δοξολογία στον Μητροπολιτικό Ναό της Σμύρνης χοροστατούντος του Μητροπολίτη Χρυσοστόμου και μετά το πέρας αυτής ο Μητροπολίτης εκφώνησε λόγο συναφή με την ημέρα. Η Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Σμύρνης παιάνισε των Εθνικό Ύμνο και οι στρατιώτες παρουσίασαν όπλα. Ακολούθησε σύντομη δεξίωση στην Μητρόπολη και παρέλαση στρατιωτικών τμημάτων του 27 Συντάγματος Πεζικού.

«Την 12 π.μ. το παρατεταγμένον 27ον σύνταγμα συνετάχθη κατά τετράδας και ήρχισεν η παρέλασις. Προηγείτο η μουσική της φρουράς Σμύρνης παιανίζουσα τον ύμνον του κ. Βενιζέλου, ακολουθούν οι σαλπιγκταί, οι νεοσύλλεκτοι χωροφύλακές μας, και κατόπιν έρχεται το 27ον σύνταγμα. Ο κόσμος από την συγκίνησίν του και από τον ενθουσιασμό χειροκροτούσε, έκλαιγε, γελούσε, και εν γένει μία βοή από ζητωκραυγάς και χειροκροτήματα ηκούετο. Η παρέλασις διά της Ευρωπαϊκής οδού Γαλάζιο, Προκυμαίας, και Κεντρικών φυλακών κατέληξεν εις Καραντίναν».[1763]

[1761] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 511, Σμύρνη 3/1/1920, σ. 1.

[1762] Στο ίδιο.

[1763] Στο ίδιο, σ. 1-2.

Επικήδειος τελετή καθολικού ιερωμένου στην Σμύρνη (1920)

Στις 7 Ιανουαρίου τελέσθηκε στην Σμύρνη η κηδεία του αποθανόντος καθολικού ιερέα Giuseppe Pompili.[1764] Στην εκφορά του νεκρού συμμετείχαν οι σαλπιγκτές του 27ου Συντάγματος και η Στρατιωτική Μουσική της Φρουράς Σμύρνης, υπό την διεύθυνση του Λοχαγού Αρχιμουσικού Tulli.[1765]

Ο Χορός της Στρατιάς Μ. Ασίας (1920)

Στις 4 Φεβρουαρίου η Στρατιωτική Μουσική στον Χορό συμμετείχε στο χορό της Στρατιάς Μ. Ασίας. «Παν ό,τι εκλεκτόν έχει να επιδείξη η διεθνής κοινωνία της Σμύρνης συνεκεντρώθη προχθές την νύκτα εις την Ελληνικήν Λέσχην ένθα ο αρχηγός και οι αξιωματικοί της Ελληνικής στρατιάς Μικράς Ασίας έδιδον την χορευτικήν εσπερίδαν. […] η ανωτέρα Σμυρναϊκή κοινωνία εκινείτο, εχόρευε, διασκέδαζε και εσκόρπιζε την χαράνκαι την ευθυμίαν ενώ στρατιωτική μουσική εμάγευε με τα γλυκύτερα κομμάτια του ρεπερτορίου της».[1766]

Στρατιωτική Μουσική Γενικού Στρατηγείου και Στρατιάς Μικράς Ασίας (1920)

Στις 15 Φεβρουαρίου αφίχθη στην Σμύρνη, προερχόμενο από Θεσσαλονίκη, το Ελληνικό Γενικό Στρατηγείο, υπό τον Αρχιστράτηγο Παρασκευόπουλο, ο οποίος ανέλαβε την γενική διοίκηση του Ελληνικού Στρατού της Μικράς Ασίας. Μετά την άφιξή του, η Στρατιά Κατοχής Μικράς Ασίας υπό τον Αντιστράτηγο Κομνηνό Μηλιώτη διαλύθηκε, ενώ την διοίκηση των στρατευμάτων Μακεδονίας ανέλαβε το Υπουργείο Στρατιωτικών.[1767]

[1764] Ο Pompili ήταν γενικός βικάριος της ρωμαιοκαθολικής εκκλησίας στην Κωνσταντινούπολη και προοριζόταν για τη θέση του Λατίνου πατριάρχη των Ιεροσολύμων, σε αντικατάσταση του Filippo Camassei, ο οποίος είχε επιστρέψει το προηγούμενο έτος στην Ρώμη. Βλ.“Msgr. Pompili Dies”, *The Catholic Telegraph*, vol. LXXXIX, no. 5, Cincinnati 5/2/1920, σ. 1 και “Holy See and Jerusalem”, *The Catholic Telegraph*, vol. LXXXIX, no. 11, Cincinnati 11/3/1920, σ. 2.

[1765] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 517, Σμύρνη 8/1/1920, σ. 1.

[1766] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 546, Σμύρνη 6/2/1920, σ. 2.

[1767] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Εκστρατεία στην Μικρά Ασία*, ό.π., σ. 53.

Με τον Αρχιστράτηγο Παρασκευόπουλο αφίχθη στην Σμύρνη και η Στρατιωτική Μουσική του Γενικού Στρατηγείου, υπό τον Υπολοχαγό Αρχιμουσικό Εμμανουήλ Παναγιωτίδη και στις 24 Φεβρουαρίου πραγματοποίησε την πρώτη της συναυλία

«Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΕΙΟΥ

Η άρτι αφιχθείσα Στρατ. Μουσική Γενικού Στρατηγείου θα δώση αύριον την πρώτην συναυλίαν της εις το "Σπόρτινγκ Κλουμπ" περί ώραν 3 1/2 - 5μ.μ. υπό την διεύθυνσιν του Διοικητού της υπολοχαγού κ. Μάνου Παναγιωτίδη». [1768]

Παράλληλα αναγγέλθηκε και η επικείμενη συναυλία της Μουσικής της Στρατιάς Μικράς Ασίας, στην πλατεία Διοικητηρίου, υπό την διεύθυνση του Λοχαγού Αρχιμουσικού Tulli.[1769]

Σε όλη την διάρκεια του έτους, η Στρατιωτική Μουσική, υπό τον Tulli, συνέχισε να πραγματοποιεί συναυλίες στην Σμύρνη, ανά τακτά χρονικά διαστήματα.

Ορκωμοσία Σμυρναίων Στρατιωτών (1920)

Στις 15 Μαρτίου πραγματοποιήθηκε η ορκωμοσία νεοσυλλέκτων στρατιωτών καταγόμενων από την περιοχή της Σμύρνης. Στην τελετή ορκωμοσίας συμμετείχε Στρατιωτική Μουσική του Γενικού Στρατηγείου υπό τον Υπολοχαγό Αρχιμουσικό Εμμανουήλ Παναγιωτίδη και αυτή της Στρατιάς Σμύρνης υπό τον Λοχαγό Αρχιμουσικό Francesco Tulli.

«Την 10.15 η παράταξις είχε περατωθή. Από την μεγάλην θύρα του Στρατώνος εκκινεί τότε η σημαία της Φρουράς του Στρατηγείου με τον σημαιοφόρον υπολοχαγόν και τους κρανοφόρους φρουρούς της διευθύνεται προς την νοτιοδυτικήν πλατείαν του Στρατώνος ένθα οι Σμυρναίοι νεοσύλλεκτοι είνε παρατεταγμένοι εις σχήμα Π με πρόσωπον εστραμμένον προς την επί τούτω στηθείσαν εξέδραν. Προηγείται η μουσική του Στρατηγείου υπό τον αρχιμουσικόν κ. Παναγιωτίδην. Εντός της πλατείας ευρίσκεται ήδη και η μουσική Στρατιάς Σμύρνης υπό τον αρχιμουσικόν κ. Τούλην. [….] Η σημαία με την φρουράν της λαμβάνει θέσιν εις το μέσον της παρατάξεως και απέναντι της εξέδρας [….]. Την 10. 45΄ ακριβώς η μουσική ανακρούει το εμβατήριον του στρατηγού και προσέρχεται πρώτος ο υποστράτηγος κ. Νίδερ, αρχηγός του Α΄ Σώματος Στρατού ενώ ο στρατός παρουσιάζει όπλα.

[1768] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 562, Σμύρνη 23/2/1920, σ. 2.

[1769] Στο ίδιο.

[…] Την 10.50΄ προσέρχεται ο Αρχιστράτηγος κ. Λ. Παρασκευόπουλος μετά της αξ. κυρίας του και του επιτελείου του της μουσικής ανακρουούσης το εμβατήριον και των στρατιωτών παρουσιαζόντων όπλα. Προσέρχονται ακολούθως ο Μητροπολίτης Σμύρνης μετά του αρχιδιακόνου του, ο αντιστράτηγος Ιωάννου, ο υποστράτηγος Βλαχόπουλος, ο κυβερνήτης της "Λήμνου" κ. Γονατάς μετά του κυβερνήτου του "Βέλους" κ. Μπούφη και των επιτελείων των, ο διευθυντής του Υγειονομείου κ. Ευαγγελίδης κ.α. Επί της εξέδρας λαμβάνει θέσιν ο Αρχιστράτηγος και η κυρία Παρασκευοπούλου, Ο Μητροπολίτης με ωμοφόριον και επιτραχήλιον και εις τας χείρας σταυρόν και χρυσούν Ευαγγέλιον, οι στρατηγοί Νίδερ, Ιωάννου, Βλαχόπουλος και οι συνταγματάρχαι Μανέτας και Μαζαράκης. Αναμένεται ο Ύπατος Αρμοστής. Ώρα ένδεκα παρά εν λεπτόν. Εν ξηρόν πρόσταγμα. "Παρουσιάστε Αρμ!" καθηλώνει τους οπλίτας εις στάσιν χαιρετισμού. Η μουσική ανακρούει το εμβατήριον ενώ η Α. Ε. ο Υπ. Αρμοστής διέρχεται διά της εισόδου και προχωρεί προς την εξέδραν….».[1770]

Μεγάλη Σχολική Εορτή (1920)

Στις 24 Μαΐου πραγματοποιήθηκε στο στάδιο του Πανιωνίου στην Σμύρνη μεγάλη σχολική εορτή με την συμμετοχή της Στρατιωτικής Μουσικής του Α΄ ΣΣ . Την εορτή παρακολούθησαν οι στρατιωτικές, πολιτικές, και θρησκευτικές αρχές καθώς και πλήθος κόσμου.

«Εις τας 4 1/2 μ.μ καταφθάνουν ο Στρ. Διοικητής κ. Βλαχόπουλος και άπαντες οι αξιωματικοί του επιτελείου μας κ. Πάγκαλος, Σαρρηγιάννης, Πρωτοσύγγελος, Χατζηπέτρος, Χαβίνης, Τζιγάντες ο πλοίαρχος Γονατάς κλπ. Οι μαθηταί με τας λευκοκυάνους στολάς των υπό τας οδηγίας των γυμναστών αυτών προετοιμάζονται δι' ελιγμών και παρατάσσονται εις το μέσον του στίβου. Προηγούνται οι μαθηταί της Ευαγγελικής Σχολής και ακολουθούν η σχολή Κιουπετζόγλου. Αι μαθήτριαι του Κεντρ. Παρθεναγωγείου, του αγίου Προδρόμου της Ευαγγελίστριας, Αγίου Κωνσταντίνου και η σχολή Νικολοπούλου Καραντίνας. Την 5 και 10 μ.μ. ακριβώς καταφθάνη η Α. Ε ο αρχιστράτηγος κ. Παρασκευόπουλος συνοδευόμενος από την Α. Σ. τον Μητροπολίτην μας κ. Χρυσόστομον τον υπασπιστή του κ. Βυζά, και οδηγούμενος υπό του εξ Αθηνών ελθόντος επιθεωρητού της γυμναστικής κ. Πικιού και του διευθυντού του Πανιωνίου κ. Δάλλα διέρχεται προ των παρατεταγμένων μαθητών υπό τας ενθουσιώδεις

[1770] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 584, Σμύρνη 16/3/1920, σ. 1.

ζητωκραυγάς αυτών και του πλήθους υπό τους ήχους της μουσικής του Α΄ Σ. Στρατού και καταλήγει εις την επί τούτω στηθείσαν εξέδραν διά τους επισήμους. Αμέσως τότε ο κ. Πικιός δίδει το παράγγελμα και αρχίζει η παρέλασις.

Η Παρέλασις

Γραφικώτερον θέαμα από μίαν παρέλασιν νεαρών βλαστών και μελλόντων ηρώων, ομολογουμένως δεν είνε δυνατόν να ποθήση ο οφθαλμός του ανθρώπου.

Προηγείται η μουσική του Α΄ Σ. Στρατού παιανίζουσα ένα θαυμάσιον θούριον και προκαλούσα ρίγη ενθουσιασμού και συγκινήσεως, ότε μόλις επλησίασεν στην εξέδραν των επισήμων, ήρχισεν τον Εθνικόν Ύμνον. Όλαι εκείναι αι χιλιάδες του κόσμου ως εκ συνθήματος ηγέρθησαν όρθιοι και ήρχισαν ατελευτήτους ζητωκραυγάς και χειροκροτήματα».[1771]

Επιχειρήσεις προς Φιλαδέλφεια – Προύσα (1920)

Στις 6 Ιουνίου το Ανώτατο Συμμαχικό Συμβούλιο ενέκρινε την προέλαση του Ελληνικού Στρατού για την κατάληψη της της σιδηροδρομικής γραμμής μέχρι την Πάνορμο ώστε να επιτευχθεί η ελευθερία διέλευσης των στενών των Δαρδανελίων. Στις επιχειρήσεις επρόκειτο να συμμετάσχουν το Α΄ Σώμα Στρατού με τις Ι και ΙΙ Μεραρχίες και το Σώμα Στρατού Σμύρνης με τις Μεραρχίες Αρχιπελάγους, Σμύρνης και XIII. Τις εφεδρείες του Γενικού Στρατηγείου αποτελούσαν η Μεραρχία Κυδωνιών και η Ταξιαρχία Ιππικού. Η συνολική δύναμη του στρατεύματος για τις επιχειρήσεις ανέρχονταν σε 52 τάγματα Πεζικού, 14 Ίλες Ιππικού, 72 πεδινά, 96 ορεινά και 36 βαριά πυροβόλα. Ο αριθμός των ανδρών ανέρχονταν περίπου στις 100.000 άνδρες, μη υπολογιζόμενων των ταγμάτων μετόπισθεν. [1772]

Από την δύναμη αυτή και σε σχέση με τις οργανική δύναμη του Στρατού του 1917, η δύναμη του Πεζικού που θα συμμετείχε στις επιχειρήσεις ανέρχονταν περί τους 156 λόχους (3-4 λόχους ανά τάγμα, 3-4 σαλπιγκτές ανά λόχο) και συνεπώς διέθετε περί τους 600-900 σαλπιγκτές. Αντίστοιχα το Ιππικό διέθετε περί τους 60 σαλπιγκτές και το Πυροβολικό πλέον των 120. Άγνωστος είναι ο αριθμός των Σαλπιγκτών του Μηχανικού, του Μεταγωγικού και της Υπηρεσίας αυτοκινήτων που είχε μεταφερθεί στην Σμύρνη.

[1771] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 634, Σμύρνη 25/5/1920, σ. 1.

[1772] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Εκστρατεία στην Μικρά Ασία*, ό.π., σ. 69-70.

Από τις 9 Ιουνίου 1920 άρχισαν επιχειρήσεις στα μέτωπα της Μικράς Ασίας και ο Ελληνικός Στρατός προωθήθηκε βόρεια και ανατολικά της Σμύρνης προς καταδίωξη των Κεμαλικών δυνάμεων. Έως τις 11 Ιουνίου 1920 στο βόρειο μέτωπο είχαν καταληφθεί από το Σώμα Στρατού Σμύρνης το Αξάριο (Ακχισάρ), η Σόμα και άλλες περιοχές, ενώ στο ανατολικό μέτωπο το Α΄ Σώμα Στρατού είχε καταλάβει την Φιλαδέλφεια. Στις 13 Ιουνίου συγκροτήθηκαν δύο ομάδες μεραρχιών, η Βόρεια και η Ανατολική. Η πρώτη ομάδα αποτελούνταν από τις Μεραρχίες Αρχιπελάγους, Σμύρνης και XIII υπό τον Αρχιστράτηγο Λ. Παρασκευόπουλο με αντικειμενικό σκοπό την κατάληψη της Πανόρμου και ακολούθως της Προύσας. Για την κατάληψη της Πανόρμου κλήθηκε η Μεραρχία Ξάνθης να πραγματοποιήσει αποβατική ενέργεια. Την Ανατολική Ομάδα Μεραρχιών αποτελούσα οι Μεραρχίες Κυδωνιών και Κρήτης υπό την διοίκηση του Σώματος Στρατού Σμύρνης.

Στις 17 Ιουνίου κατελήφθη το Μπαλίκεσιρ από την Βόρεια Ομάδα Μεραρχιών. Η αποβατική ενέργεια της Μεραρχίας Ξάνθης στην Πάνορμο έγινε στις 19 Ιουνίου και στην συνέχεια ενώθηκε με την Βόρεια Ομάδα Μεραρχιών. Στις 25 Ιουνίου κατελήφθη και η Προύσα από την Μεραρχία Αρχιπελάγους και την Ταξιαρχία Ιππικού.[1773]

Μετά την κατάληψη του Μπαλίκεσιρ και κατά την ολιγοήμερη παραμονή του Γενικού Στρατηγείου και του Αρχιστράτηγου Λ. Παρασκευόπουλου στην πόλη αυτή, καταγράφεται επιθεώρηση και παρέλαση τμημάτων στον σιδηροδρομικό σταθμό της πόλης με την συμμετοχή της Στρατιωτικής Μουσικής του Γενικού Στρατηγείου.

«Απέναντι βρίσκεται παρατεταγμένη η Μουσική του Γενικού Στρατηγείου. Σε λίγο φτάνει ο Αρχιστράτηγος κ. Παρασκευόπουλος μέσα στο αυτοκίνητό του με τα βυζαντινά χρώματα και με τον Άγγλον στρατηγόν κ. Μπριτζ. Σε άλλο αυτοκίνητο ο Γάλλος συνταγματάρχης κ. Ζωρζ απεσταλμένος του Γάλλου στρατάρχου Φος. Και αρχίζει η παρέλασις. Περνά το Σύνταγμα του Κονδύλη. Οι ήρωες του Σαλιχλή. Επί κεφαλής ο έφιππος ο ηλιοκαμμένος Συνταγματάρχης σκονισμένος από την πορεία τριγυρισμένος από το επιτελείο του. Η μουσική ανακρούει το "Μαυρ' ειν' η νύχτα στα βουνά", και τα μάτια όλων στρέφονται με κάποιο σεβασμό στον λεοντόκαρδο στρατιώτη με το μελαμψό πρόσωπο και τα αδρά χαρακτηριστικά».[1774]

[1773] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Εκστρατεία στην Μικρά Ασία*, ό.π., σ. 67-74.

[1774] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 672, Σμύρνη 2/7/1920, σ. 1.

Κατά την υποδοχή του Αρχιστράτηγου Λ. Παρασκευόπουλου στην Πάνορμο στις 23 Ιουνίου 1920, όπου συναντήθηκε με τις Αρχές της πόλης και αντιπροσωπείες των θρησκευτικών δογμάτων, καταγράφεται εκ νέου η Στρατιωτική Μουσική του Γενικού Στρατηγείου. «Μετά την αναχώρησιν των αντιπροσωπειών, παρατεταμένα χειροκροτήματα του πλήθους ηνάγκασαν τον Αρχιστράτηγον να εξέλθει εις τον εξώστη και να χαιρετίση τον λαόν. Η μουσική του Στρατηγείου ανακρούσασα το εμβατήριον Στρατηγού εξετέλεσε κατόπιν το "Μαύρ' είνε η νύχτα στα βουνά" το οποίον νέαν επροκάλεσε φρενίτιδαν ενθουσιασμού και χειροκροτημάτων».[1775]

Σύμφωνα με περιγραφή του Α. Τσαμόπουλου, ανταποκριτή εφημερίδας, στην Πάνορμο πραγματοποιήθηκε παρέλαση της Μεραρχίας Σμύρνης υπό τους ήχους της Στρατιωτικής Μουσικής του Γενικού Στρατηγείου, πριν την αναχώρησή της με το πλοίο «Κιλκίς» για την συνέχεια των επιχειρήσεων. «Ο Μέραρχος συνταγματάρχης του Πυροβολικού κ. Μαζαράκης, ετάχθην παρά το πλευρόν του Αρχιστρατήγου και η παρέλασις της Μεραρχίας ήρχισεν υπό τους ήχους της μουσικής του Γεν. Στρατηγείου».[1776]

Κατά την ολιγοήμερη παραμονή του Αρχιστράτηγου Λ. Παρασκευόπουλου στην Πάνορμο, ο βασιλιάς Αλέξανδρος επιβαίνων στο θωρηκτό «Αβέρωφ», επισκέφθηκε αιφνιδιαστικά και ανεπίσημα την πόλη. Κατά την παράθεση γεύματος προς τιμή του βασιλιά των υπασπιστών του και άλλων αξιωματικών παιάνιζε η Στρατιωτική Μουσική του Γενικού Στρατηγείου. Μετά το πέρας του γεύματος ο Αρχιστράτηγος κάλεσε τον Αρχιμουσικό της Στρατιωτικής Μουσικής Εμμανουήλ Παναγιωτίδη και του απένειμε τον Αργυρούν Σταυρό.[1777]

Η επίδραση του σαλπίσματος (1920)

Σε αφήγηση των επιχειρήσεων υπαξιωματικού ανιχνευτή της 11ης Ιουνίου περιγράφεται η εμψυχωτική επίδραση του σαλπίσματος. «Στις πρώτες τουφεκιές ο 6ος λόχος ανεπτύχθη και ήλθε να ενισχύση την γραμμή των ανιχνευτών. Ο ταγματάρχης διατάσσει τους σαλπιγκτάς να σαλπίσουν το "προχωρείτε- προχωρείτε". Τι θάρρος αλήθεια δίνει η σάλπιγξ και πώς σε κάνει

[1775] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 666, Σμύρνη 26/6/1920, σ. 1.

[1776] Εφ. *Εμπρός,* αρ. 8527, Αθήνα 11/7/1920, σ. 3.

[1777] Εφ. *Εμπρός,* αρ. 8529, Αθήνα 13/7/1920, σ. 3.

να ξεχάσης το κάθε τι.. Στο “εμπρός παιδιά επάνω τους” του λοχαγού, όλοι όρθιοι και με την λόγχη στο χέρι και με την διαβολεμένη φωνή του “Αέρα!” ορμούν προς τα εμπρός. Αέρα Αέρα αα…. […] Δεν συλλογιέσαι τίποτε εκείνη την ώραν. Ψέμματα λεν όσοι θέλουν να πουν ότι σε τέτοιες στιγμές ο νους του γυρίζει στους αγαπημένους του. Δεν σκέπτεται τίποτε, δεν βλέπει και τους συναδέλφους δίπλα, δεν ακούει ούτε σφαίρες ούτε κανονιές ούτε τίποτε… τίποτε, μονάχα τον εχθρό βλέπει, μονάχα την σάλπιγγα ακούει και μια φωνή άθελα που βγαίνει με όλη την δύναμη του λάρυγγος κυριαρχεί. […] Ένα ντελίριο, ένα παραλήρημα, μια νευρική υπερδιέγερσις. Αυτό είνε η επίθεσις διά της λόγχης. Τα, τα, τα, τα- Τα, τα, τα, τα. Προχωρείτε-προχωρείτε». [1778]

Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι φθόγγοι πολλών σαλπισμάτων, αντιστοιχούσαν στις συλλαβές των αντίστοιχων παραγγελμάτων για την διευκόλυνση της αναγνώρισης και απομνημόνευσης από τους στρατιώτες. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν το «Ανακλητικόν», γνωστό ως «Θοδώρα-Θοδώρα», καθώς και αυτό της «Ημιανάπαυσης», γνωστό ως «Δώδεκα λεπτά - δώδεκα λεπτά».[1779]

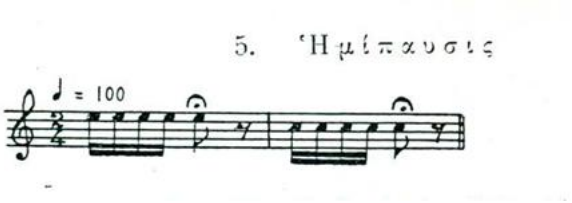

Εικόνα 38. Το Σάλπισμα «Ημιανάπαυσις»

Πηγή: ΣΚ 114-10, ό.π.

Απελευθέρωση της Θράκης – Στρατιωτική Μουσική της Στρατιάς Θράκης (1920)

Κατά το διάστημα Μαΐου-Ιουλίου 1920 και μετά από διασυμμαχική απόφαση ο Ελληνικός Στρατός κινήθηκε για την κατάληψη της Θράκης. Το Σώμα Στρατού Εθνικής Άμυνας υπό τον Αντιστράτηγο Εμμανουήλ Ζυμβρακάκη που στάθμευε στις Σέρρες, περιλάμβανε την Μεραρχία Σερρών υπό τον Υποστράτηγο Επαμεινώνδα Ζυμβρακάκη, που στις 12 Μαΐου

[1778] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 668, Σμύρνη 28/6/1920, σ. 1.

[1779] Γενικόν Επιτελείον Στρατού/3οΕΓ/VI, Στρατιωτικός Κανονισμός Σαλπιγκτών – Τυμπανιστών Όπλων Στρατού Ξηράς και Χειρισμού Μεγάλης Ράβδου Αρχιμουσικών, ΣΚ 114-10, Αθήνα 1961, σ. 44, 45.

στάθμευε στους Τοξότες, την Μεραρχία Ξάνθης που συμπλήρωνε την οργάνωσή της στην Θεσσαλονίκη υπό τον Υποστράτηγο Κωνσταντίνο Αινιάν Μαζαράκη, την XIV Μεραρχία που αποτελούσε την προκάλυψη και την IX Μεραρχία υπό τον Υποστράτηγο Γεώργιο Λεοναρδόπουλο που στάθμευε στην περιοχή του Νέστου.[1780]

Το Σώμα Στρατού Εθνικής Άμυνας διέθετε Στρατιωτική Μουσική υπό τον Λοχαγό Κωνσταντίνο Παναγόπουλο από το 1918. Όπως βεβαιώνει ο ίδιος σε αναφορά του, υπηρέτησε στα μέτωπα Μακεδονίας και Θράκης από τις 27 Αυγούστου 1918 έως τις 3 Φεβρουαρίου 1921.[1781]

Στις 14 Μαΐου 1920 το Σώμα Στρατού Εθνικής Άμυνας εξέδωσε ανακοίνωση σύμφωνα με την οποία ξεκινούσε η προέλαση των Ελληνικών δυνάμεων για την κατάληψη της Δυτικής Θράκης.[1782]

Την αυγή της 14ης Μαΐου η Μεραρχία Ξάνθης προερχόμενη από την Θεσσαλονίκη και τις Ελευθερές Καβάλας με 25 ατμόπολοια, κατέλαβε το Δεδέαγατς (Αλεξανδρούπολη). Στην συνέχεια κατελήφθη η Γκιουμουλτζίνα (Κομοτηνή) με προέλαση της Μεραρχίας Σερρών και απόσπασμα της Μεραρχίας Ξάνθης.[1783]

Κατά την είσοδο της Μεραρχίας Σερρών στην Κομοτηνή ηχούσαν σάλπιγγες και διεξήχθη παρέλαση χωρίς να αναφέρεται στρατιωτική μπάντα.[1784]

Μετά την κατάληψη των δύο πόλεων, η Διοίκηση Σώματος Στρατού Εθνικής Άμυνας υπό τον Εμμανουήλ Ζυμβρακάκη μεταφέρθηκε στην Αλεξανδρούπολη και παρέμεινε για δύο μήνες περίπου. Το Σώμα Στρατού Εθνικής Άμυνας μετονομάσθηκε σε «Στρατιά Θράκης».

Στις 7 Ιουνίου 1920 η Στρατιωτική Μουσική της Στρατιάς Θράκης να συμμετείχε σε σχολική εορτή στο Δεδέαγατς (Αλεξανδρούπολη) παρουσία του διοικητή της Στρατιάς και όλων των τοπικών πολιτικών, στρατιωτικών και θρησκευτικών αρχών. «Η εορτή διεξήχθη εις το πάρκον

[1780] Δήμος Κ. Βογιατζόπουλος, *Μεραρχία Ξάνθης,* Σπανίδης, Ξάνθη 2012, σ.271.

[1781] ΜΑ ΕΒΕ ό.π., Φ. 681 Ι/ 63 ΙΑ, σ.2.

[1782] Εφ. *Εμπρός,* αρ. 8470, Αθήνα 15/5/1920, σ. 3.

[1783] Βογιατζόπουλος, ό.π., σ. 287.

[1784] Εφ. *Εμπρός,* αρ. 8472, Αθήνα 17/5/1920, σ. 3.

του Στρατ. Νοσοκομείου […]. Το πρόγραμμα της εορτής πλουσιότατον, ποικιλόμενον από τα παιανίσματα της Μουσικής της Στρατιάς».[1785]

Στις 2 Ιουλίου 1920 πραγματοποιήθηκε στο Δεδέαγατς (Αλεξανδρούπολη) η τελετή εγκαινίων για το 24ο «σπίτι του Στρατιώτη» [1786] από εκπροσώπους της Χριστιανικής Αδελφότητας Νέων των ΗΠΑ. Στην τελετή παραβρέθηκαν ο Ύπατος Αρμοστής Θράκης Αντώνιος Σαχτούρης, ο Διοικητής της Στρατιάς Θράκης Εμμανουήλ Ζυμβρακάκης και οι λοιπές αρχές της πόλης. «Ζητωκραυγαί υπέρ της Αμερικής και της Ελλάδος εκάλυψαν τους λόγους του κ. Αρμοστού, η Μουσική της Στρατιάς επαιάνισε τους Εθνικούς ύμνους Αμερικής και Ελλάδος, μεθ' ο είπεν ολίγα τινα ο τετιμημένος διοικητής της Στρατιάς Θράκης. Ο κ. Ζυμπρακάκης διεπίστωσε την οφελιμότητα των "Σπιτιών του Στρατιώτου" εξέφρασε δε την ευγνωμοσύνη του στρατεύματος προς την Χριστιανική αδελφότητα Νέων και την πεποίθησίν του, ότι το ιδρυθέν "Σπίτι" και εν Δεδέ- Αγάτς θ' αποφέρη τους λαμπρούς καρπούς των τοιούτων της Θεσ/νίκης, της Σμύρνης και του μετώπου. Η ωραία τελετή έληξεν υπό τους ήχους της μουσικής και της επευφημίας υπέρ της Ελλάδος και της Αμερικής, περί την 7.30 μ. μ., του κ. Ουίλλιαμς δεχθέντος τα συγχαρητήρια των επισήμων».[1787]

Στις 8 Ιουλίου ο βασιλιάς Αλέξανδρος κατέπλευσε με το Θωρηκτό «Αβέρωφ» στο Δεδέαγατς (Αλεξανδρούπολη). Τον υποδέχθηκε ο Υποστράτηγος Επαμεινώνδας Ζυμβρακάκης με άγημα στρατού και την Στρατιωτική Μουσική.[1788]

[1785] Εφ. *Μακεδονία*, αρ. 3000, Θεσσαλονίκη 14/6/1920, σ. 1.

[1786] Τα «Σπίτια του Στρατιώτη» ήταν χώροι παροχής υπηρεσιών ανακούφισης, πνευματικής καλλιέργειας και ψυχαγωγίας των στρατιωτών. Στην Ελλάδα, τα πρώτα «Σπίτια του Στρατιώτη», ιδρύθηκαν στην Θεσσαλονίκη, τον Σεπτέμβριο του 1918, με την άδεια της Ελληνικής Κυβέρνησης από απεσταλμένους της Αμερικανικής Χριστιανικής Αδελφότητας Νέων. Η ίδρυσή τους επεκτάθηκε σε πόλεις εντός και εκτός Ελλάδας, με αποτέλεσμα, τον Αύγουστο του 1919, τη λειτουργία του πρώτου «Σπιτιού του Στρατιώτη» στην Μικρά Ασία, το οποίο στεγάστηκε στην Λέσχη Κυνηγών, στην Σμύρνη. Στους χώρους αυτούς, μεταξύ άλλων, πραγματοποιήθηκε σειρά συναυλιών, με τη συμμετοχή της Στρατιωτικής Μουσικής. Βλ. *Η Χ.Α.Ν. εν Ελλάδι : Ιστορική ανασκόπησις ενός κολοσσιαίου παγκοσμίου οργανισμού*, ''Τύπος'' Θεοδωρόπουλος, Αθήναι 1921, σ. 23-30.

[1787] Εφ. *Μακεδονία*, αρ. 3021, Θεσσαλονίκη 5/7/1920, σ. 3.

[1788] Εφ. *Εμπρός,* αρ. 8526, Αθήνα 10/7/1920, σ. 3.

Ακολούθησε δοξολογία στον Μητροπολιτικό Ναό όπου συγκεντρώθηκε όλος πληθυσμός της πόλης. Κατά την έξοδο του βασιλιά από τον ναό «και υπό τους ήχους της μουσικής παιανιζούσης τον εθνικόν ύμνον, το πλήθος εκσπά σε εις φρενητιώδεις ζητωκραυγάς…».[1789]

Στις 9 Ιουλίου πραγματοποιήθηκε τελετή για την επισκευή τεμένους της μουσουλμανικής κοινότητας Δεδέαγατς (Αλεξανδρούπολη) με έξοδα της Ελληνικής Διοίκησης, παρουσία του Ύπατου Αρμοστή Α. Σαχτούρη, του Διοικητή Στρατιάς Θράκης Εμμανουήλ Ζυμβρακάκη και των λοιπών αρχών. Το τέμενος είχε καταστραφεί από τους Βούλγαρους το 1912 και εντός του είχαν θανατωθεί 200 μουσουλμάνοι κάτοικοι. Μετά τον λόγο του Ύπατου Αρμοστή ο μουφτής ανέπεμψε δέηση υπέρ Ελ. Βενιζέλου, του Στρατού και του Ελληνικού Κράτους, «ανακρούσης της μουσικής διάφορα εμβατήρια».[1790]

Στις 12 Ιουλίου απελευθερώθηκε Ανδριανούπολη. Στις 13 Ιουλίου 1920 ο βασιλιάς Αλέξανδρος, ο Διοικητής της Στρατιάς Θράκης Εμ. Ζυμβρακάκης με το επιτελείο του και τον Ύπατο Αρμοστή Θράκης Α. Σαχτούρη εισήλθαν στην Ανδριανούπολη. Κατά την είσοδό τους παιάνιζε η Στρατιωτική Μουσική. «Την ενδεκάτην ώραν υπό τα στρατιωτικά προστάγματα και εμβατήρια των μουσικών εισέρχεται ο Βασιλεύς επί αυτοκινήτου έχων αριστερά τον στρατηγόν Ζυμβρακάκην».[1791]

Η Ανδριανούπολη έγινε έδρα του του Ύπατου Αρμοστή Θράκης και του Στρατηγείου της Στρατιάς Θράκης υπό τον Αντιστράτηγο Εμμανουήλ Ζυμβρακάκη. Η Στρατιωτική Μουσική της Στρατιάς Θράκης εγκαταστάθηκε στην Ανδριανούπολη.

Στις 14 Ιουλίου η Μεραρχία Ξάνθης απελευθέρωσε τις 40 Εκκλησιές.[1792]

Τέλος Α΄ φάσης επιχειρήσεων Μικράς Ασία – Συνθήκη των Σεβρών (1920)

Με την κατάληψη της Προύσας στο μέτωπο της Μ. Ασίας θεωρήθηκε ότι ολοκληρώθηκε η πρώτη φάση των επιχειρήσεων κατά το διάστημα αυτό και καθορίστηκαν τα όρια στις ζώνες ευθύνης του Α΄ Σώματος Στρατού (Μεραρχίες Ι, ΙΙ και Κυδωνιών στο Νότιο και Ανατολικό

[1789] Εφ. *Μακεδονία*, αρ. 3028, Θεσσαλονίκη 12/7/1920, σ. 1.

[1790] Εφ. *Εμπρός,* αρ. 8526, Αθήνα 10/7/1920, σ. 3.

[1791] Εφ. *Εμπρός,* αρ. 8532, Αθήνα 16/7/1920, σ. 4.

[1792] Βογιατζόπουλος, ό.π., σ. 327.

τομέα) και του Σώματος Στρατού Σμύρνης (Μεραρχίες XIII και Αρχιπελάγους στον Βόρειο και Ανατολικό τομέα). Ταυτόχρονα συγκροτήθηκαν ορισμένες μονάδες για την ασφάλεια της Σμύρνης και η Μεραρχία Μαγνησίας.[1793]

Στις 15 Ιουλίου 1920 ο Αρχιστράτηγος Λ. Παρασκευόπουλος επέστρεψε στην Σμύρνη όπου πραγματοποιήθηκε επίσημη υποδοχή στην οποία συμμετείχε η Στρατιωτική Μουσική του Α΄ Σώματος Στρατού . [1794]

Ωστόσο μετά από επιθετικές ενέργειες των Τούρκων στις 18 Ιουλίου, οι επιχειρήσεις συνεχίστηκαν για την ανακατάληψη περιοχών του ανατολικού μετώπου. Στις 29 Ιουλίου/10 Αυγούστου 1920 υπογράφθηκε η Συνθήκη των Σεβρών. [1795]

Την ίδια περίοδο, η Στρατιωτική Μουσική του Α΄ Σώματος Στρατού μετέβη στην Αθήνα, προκειμένου να συμμετάσχει στους εορτασμούς για την επιτυχή έκβαση των επιχειρήσεων στα μέτωπα της Μικράς Ασίας και της Θράκης, καθώς και για την υπογραφή της Συνθήκης των Σεβρών.[1796]

Εορτασμοί για την υπογραφή της Συνθήκης των Σεβρών (1920)

Στις 30 Ιουλίου, αμέσως μετά την γνωστοποίηση της υπογραφής της Συνθήκης των Σεβρών, πραγματοποιήθηκαν εορτασμοί στην πόλη των Αθηνών.

«Ο ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΥΝΑΓΕΡΜΟΣ

Την 11 1/4 κατεύθασαν εις την πλατείαν του Συντάγματος διά της οδού Σταδίου ουλαμός ιππέων με αναλόγους σαλπιγκτάς υπό υπολοχαγόν. Όλοι οι ιππείς εκράτουν κοντόν φέροντα μικράν σημαίαν. Εστάθηκαν εις το κέντρον της πλατείας. Οι σαλπιγκταί εσάλπισαν. Μεθ' ο του ουλαμού στραφέντος προς Ανατολάς ο υπολοχαγός ανέγνωσε την Κυβερνητικήν ανακοίνωσιν περί της υπογραφής της ειρήνης έχουσαν ούτω.

"Η Κυβέρνησις μετ' εθνικής υπερηφανείας αγγέλει ότι, επελθούσης Ιταλοελληνικής συμφωνίας διά την απελευθέρωσιν των Δωδεκανήσων, υπεγράφη χθες το απόγευμα εν Σεβρ,

[1793] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Εκστρατεία στην Μικρά Ασία*, ό.π., σ. 74.

[1794] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 685, Σμύρνη 15/7/1920, σ. 1.

[1795] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Εκστρατεία στην Μικρά Ασία,* ό.π., σ. 76-79.

[1796] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 713, Σμύρνη 12/8/1920, σ. 2.

η συνθήκη της Ειρήνης μετά της Τουρκίας. Εκ συγχρόνου υπεγράφη και ειδική σύμβασις των Μ. Δυνάμεων διά την προσάρτησιν της Δ. Θράκης εις την Ελλάδα" [….]».[1797]

Μέχρι τις μεσημβρινές η είδηση είχε μεταδοθεί σε όλη την Αττική.

«ΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΤΟΥ ΠΛΗΘΟΥΣ

Αι μουσικαί της φρουράς διασχίζουν τας οδούς ανακρούουσαι ενθουσιώδη θούρια. Πλήθος λαού άπειρον συνωθείται εις την πλατείαν του Συντάγματος όπου η μουσική της φρουράς ανακρούε εμβατήρια

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΣΤΡΑΤΩΝΑΣ

Μεγαλοπρεπέστατον και συγκινητικόν το θέαμα εις τους Στρατώνας. Οι Διοικηταί των μονάδων αναγγέλλουν εις τους άνδρας των μέσω δακρύων και ιαχών θριάμβου το χαρμόσυνον άγγελμα. Αι πειθαρχικαί ποιναί χαρίζονται πάσαι, τα πειθαρχεία ανοίγονται, οι θάλαμοι κενούνται και αι σάλπιγγες σαλπίζουν το εμβατήριον της νίκης. Μυριόστομοι ζητωκραυγαί ακούγονται, όπλα ρίπτονται και το «Χριστός Ανέστη» ψάλλεται απ' άκρου εις άκρον, ενώ το συσσίτιο των ανδρών διπλάσιον εις μερίδα και εκλεκτόν εις ποιότητα, διά το εξαιρετικόν της ημέρας, αχνίζον προκλητικότατα αναμένει τους γενναίους μας θριαμβευτάς. Εις τους άνδρας χορηγούνται γενικώς άδειαι και το τιμημένο χακί πλημμυρίζει τας οδούς της πόλεως.

ΤΑ ΛΑΦΥΡΑ

Εις την πλατείαν του Συντάγματος ενωρίς μετά μεσημβρίαν εστήθησαν τα λάφυρα των ενδόξων τελευταίων νικών μας εις Μικράν Ασίαν και Θράκην.

Η ΑΝΘΡΩΠΟΠΛΗΜΜΥΡΑ

Η πλατεία του Συντάγματος πληρούται και πάσα κίνησις καθίσταται απολύτως αδύνατος. Τα πλήθη εκχυλίζουν, καταλαμβάνουν πάσας τας περί την πλατείαν οδούς, η κυκλοφορία και εκεί αδύνατος. [….] Γενικός ο σημαιοστολισμός. Η κυανόλευκος εν πληρεστάτη αρμονία με τον θαλάσσιον Αττικόν ουρανόν καλύπτει απ' άκρου εις άκρον τας Αθήνας, ενώ μέγας αριθμός επίσης Συμμαχικών σημαιών ποικίλει τον χρωματισμόν. Η στρατιωτική ορχήστρα υπό την διεύθυνσιν του κ . Μ. Καλομοίρη ανακρούει εις την πλατείαν του Συντάγματος διάφορα εμβατήρια καταχειροκροτουμένη υπό του πλήθους.

[1797] Εφ. *Ακρόπολις,* αρ. 14274, Αθήνα 30/7/1920, σ. 2.

ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ

Περί την 8ην ώραν καταλήγουν εις την πλατείαν του Συντάγματος πάσαι αι μουσικαί της πόλεως, εντός του επίτηδες διά των λαφύρων περικλεισθέντος χώρου και ενωθήσαι όλαι υπό την διεύθυνσιν του κ. Μ. Καλομοίρη ανακρούουν μελωδικότατα το «Χριστός Ανέστη». Είναι αδύνατον να περιγραφή η συγκίνησις του πλήθους. Ποταμοί δακρύων χαράς και ενθουσιασμού. Πάντες ασπάζονται αλλήλους και όλοι συνοδεύουν τας μουσικάς ψάλλοντες και αυτοί το «Χριστός Ανέστη».[….] Όλη εκείνη η ανθρωποθάλασσα πάλλεται από έναν παλμό, δακρύει κοινόν δάκρυ και με κοινήν διάτορον κραυγήν με ιαχή διασχίζουσα διάπλατα την ατμόσφαιραν δεν ζητωκραυγάζει, αλλά σαλπίζει μέχρι των περάτων του Ελληνισμού το Εθνικόν σάλπισμα· Και στην Πόλι.

ΑΙ ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ ΥΠΕΡ ΤΟΥ Κ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Ευθύς κατόπιν αι ηνωμέναι μουσικαί ανακρούουσιν τον ύμνον του δημιουργού της Μεγάλης Ελλάδος κ. Βενιζέλου. Εις τους πρώτους τόνους των μουσικών τα πλήθη εκσπούν εις αλλαλαγμόν ζητωκταυγών. Η ατμόσφαιρα δονείται από τας ιαχάς, αι οποίαι επικρατούν και αυτών των μουσικών.

- Ζήτω ο Ελευθερωτής
- Να μας ζήση ο Λεβέντης
- Ζήτω ο Βενιζέλος.

Μουσικαί και πλήθη συμψάλλουν τον ύμνον του Πρωθυπουργού και η πρωτότυπη αυτή συναυλία διαρκεί επί πολύ, του πλήθους επιμόνως αξιούντος την επανάληψιν της ανακρούσεως του ύμνου. Αι Αθήναι είδον παλλάς αποθεωτικάς εκδηλώσεις υπέρ του μεγαλύνοντος την Ελλάδα Κυβερνήτου, αλλ’ η χθεσινή αποθέωσις του απουσιάζοντος ακόμη εκεί όπου το Εθνικόν καθήκον τον καλεί, υπερέβησαν παν προηγούμενον.

ΤΗΝ ΝΥΚΤΑ

Εις το Ζάππειον η κίνησις απέβη ασφυκρική. Η ανάκρουσις του ύμνου του κ. Βενιζέλου, τρις επαναληφθείσα κατόπιν επιμόνου αξιώσεως του πλήθους προκαλεί νέα φρενίτιδα ενθουσιασμού. Μετά το μεσονύκτιον αι ηνωμέναι μουσικαί, εν μέσω γενικής συγκινήσεως ανακρούουν τον Εθνικόν και τους Συμμαχικούς ύμνους, τα πλήθη ζητωκραυγάζοντα

αποσύρονται και 21 κανονιοβολισμοί ριφθέντες την 12 1/2 σημαίνουν την λήξιν της πανηγυρίσεως». [1798]

Απόπειρα δολοφονίας του Ελευθερίου Βενιζέλου (1920)

Δύο ημέρες μετά την υπογραφή της Συνθήκης των Σεβρών (31 Ιουλίου), έγινε απόπειρα δολοφονίας του Ελ. Βενιζέλου στον σιδηροδρομικό σταθμό της Λυών.[1799]

Ηθικές αμοιβές (1920)

Στις 3 Αυγούστου ο Διοικητής του Α΄ ΣΣ Υποστράτηγος Κωνσταντίνος Νίδερ με Ημερήσια Διαταγή του πρότεινε την απονομή μεταλλίου Στρατιωτικής Αξίας στον αρχιμουσικό της Στρατιωτικής Μουσικής του Α΄ ΣΣ Francesco Tulli.

«Απόσπασμα Ημερησ. Διαταγής της 3ης Αυγούστου 1920.

Έχων υπ' όψει το από 31 Οκτωμβρίου 1917 Β.Δ. περί ηθικών αμοιβών ποιούμεν εύφημον μνείαν εν τη Ημερησία μου ταύτην Διαταγή του ονόματος του λοχαγού Μουσικού Τούλλη Φραγκίσκου, διότι Διευθυντής ων της Μουσικής του Α΄ Σ. Στρατού ειργάσθη μετ' αφωσιώσεως και εξαιρετικού ζήλου διά την τελείαν οργάνωσίν της καταβάλλων όλα τα καλλιτεχνικά του εφόδια διά να επαρκέση εις τας απαιτήσεις του κύκλου ενεργείας του κατορθώνοντας ώστε να εμψυχωθούν οι υπ' αυτόν, και τοιουτοτρόπως να παρουσιάζηται το Τμήμα του τελείως κατηρτισμένον.

Μουσικός Άριστος. Αι υπηρεσίαι του ασφαλώς είνε πολύτιμαι διά την πατρίδα.

Επί τούτους προτείνω όπως απονεμηθή αυτώ το Μετάλλιον Στρατιωτικής αξίας Δ΄ Τάξεως.

Κ.Ξ. Νίδερ

Υποστράτηγος».[1800]

[1798] Στο ίδιο.

[1799] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Εκστρατεία στην Μικρά Ασία*, ό.π., σ. 80.

[1800] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 713, Σμύρνη 12/8/1920, σ. 2.

Η Στρατιωτική Μουσική Β΄ Σώματος Στρατού στην Μικρά Ασία (1920)

Το διάστημα από 3 έως 5 Αυγούστου το Β΄ ΣΣ μεταφέρθηκε από την Πάτρα στην Μικρά Ασία, συγκροτήθηκε από την ΙΙΙ Μεραρχία (Φρουρά Πατρών), την Μεραρχία Κρήτης, το 3ο Σύνταγμα και τοποθετήθηκε στην περιοχή της Μαγνησίας.[1801]

Η μεταφορά της Μουσικής του Β΄ ΣΣ στην Μικρά Ασία από τον Μάρτιο του 1920 τεκμαίρεται από φύλλο μητρώου υπαξιωματικού της και από το γεγονός ότι η Στρατιωτική Μουσική του απουσιάζει παντελώς από τις τελετές που διεξήχθησαν όλο το επόμενο διάστημα στην πόλη της Πάτρας, όπου έδρευε. Χαρακτηριστικά, αναφέρονται οι εορτασμοί της Πρωτοχρονιάς του 1921, παρουσία του διοικητή της εφεδρικής μεραρχίας Μιχαλόπουλου και η εορτή των Θεοφανείων, όπου συμμετείχαν μόνο σαλπιγκτές και η φιλαρμονική του Μουσικού Ομίλου Πατρών.

« Έξωθεν του ναού είχε παραταχθή δύναμις στρατού εκ του ενταύθα εμπέδου και του 26ου Συντάγματος, αποτελέσασα μίαν διλοχίαν, υπό τον λοχαγόν κ. Μυλωνάν, μετά σαλπίγγων ήτις απέδωσε τας κεκανονισμένας τιμάς».[1802]

«Την 10 1/2 εγένετο η εκκίνησις εκ του ναού. Προηγείτο ο μουσικός όμιλος, έποντο αι σάλπιγγες του στρατού, κατόπιν ηκολούθουν τα εξαπτέρυγα».[1803]

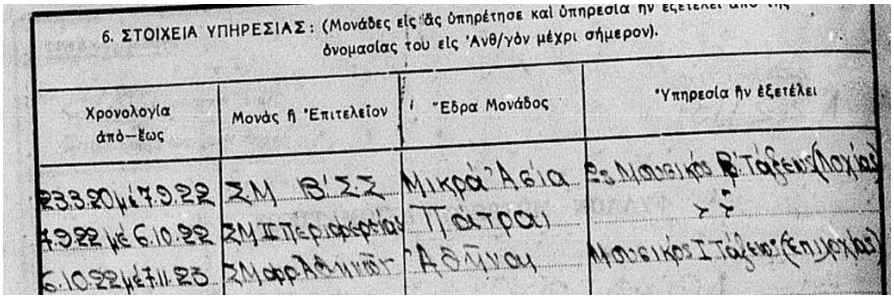

6. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ: (Μονάδες εἰς ἃς ὑπηρέτησε καὶ ὑπηρεσία ἣν ἐξετέλει ἀπὸ τῆς ὀνομασίας του εἰς Ἀνθ/γὸν μέχρι σήμερον).

Χρονολογία ἀπό—ἕως	Μονὰς ἢ Ἐπιτελεῖον	Ἕδρα Μονάδος	Ὑπηρεσία ἣν ἐξετέλει
23.3.20 μέ 7.9.22	ΣΜ Β΄ΣΣ	Μικρά Ἀσία	Σ.Μ. Μουσικὸς Β΄ Τάξεως (λοχίας)
7.9.22 μέ 6.10.22	ΣΜ ΙΙ Περιφερείας	Πάτραι	"
6.10.22 μέ 7.11.25	ΣΜ Φρ. Λ[illegible]	Ἀθῆναι	Μουσικὸς Ι΄ Τάξεως (ἐπιλοχίας)

Εικόνα 39. Φύλλο μητρώου υπαξιωματικού της Στρατιωτικής Μουσικής του Β΄ Σώματος Στρατού[1804]

Πηγή: ΥΣΑ

[1801] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Εκστρατεία στην Μικρά Ασία,* ό.π., σ. 82 και 102.

[1802] Εφ. *Νεολόγος Πατρών,* αρ. 353, Πάτρα 3/1/1921, σ. 2.

[1803] Εφ. *Νεολόγος Πατρών,* αρ. 358, Πάτρα 8/1/1921, σ. 1.

[1804] Όπως φαίνεται στο φύλλο μητρώου του υπαξιωματικού, η Στρατιωτική Μουσική του Β΄ Σώματος Στρατού βρισκόταν στην Μικρά Ασία, από τις 23 Μαρτίου 1920.

Στα τέλη Οκτωβρίου 1920, η Μουσική του Β΄ ΣΣ υπό τον Λοχαγό Αρχιμουσικό Ευάγγελο Μαθαρίκο, συμμετείχε σε καλλιτεχνική εσπερίδα που οργάνωσε η «Αγαθοεργός Αδελφότητας των Κυριών» Μαγνησίας υπέρ των πτωχών.[1805]

Μνημόσυνο υπέρ πεσόντων (1920)

Στις 9 Αυγούστου τελέσθηκε μνημόσυνο υπέρ πεσόντων των μετώπων Μ. Ασίας και Θράκης στο προαύλιο των Κεντρικών Στρατώνων στην Σμύρνη, παρουσία του Αρχιστράτηγου Λ. Παρασκευόπουλου συνοδευόμενου από τον Επιτελάρχη του στρατηγείου Θ. Πάγκαλο και τον Συνταγματάρχη Γ. Κονδύλη, του Διοικητή του Β΄ ΣΣ Στρατηγού Μαυρομιχάλη Πιερράκου Περικλή, του Διοικητή της ΙΙΙ Μεραρχίας Νικόλαου Τρικούπη και του Ύπατου Αρμοστή Σμύρνης Αριστείδη Στεργιάδη. Στο μνημόσυνο συμμετείχε η Στρατιωτική Μουσική του Γενικού Στρατηγείου.[1806]

Τα επινίκια στην Αθήνα (1920)

Από 13 έως 16 Σεπτεμβρίου εορτάστηκαν τα επινίκια των επιχειρήσεων της Μικράς Ασίας και της Θράκης. Στους εορτασμούς συμπεριλήφθηκαν δοξολογίες, κατάθεση στεφάνου από τον Βασιλιά, παρέλαση σημαιών στο Παναθηναϊκό Στάδιο, θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες από την στρατιωτική μουσική, δεξιώσεις κ.ά.

Το πρόγραμμα είχε αναλυτικά ως εξής:

Κυριακή 13 Σεπτεμβρίου: 5 μ.μ., εσπερινός για την εορτή του Τιμίου Σταυρού.

Δευτέρα 14 Σεπτεμβρίου: 8 π.μ., πανηγυρική θεία λειτουργία και συλλείτουργο 12 αρχιερέων στον Καθεδρικό Ναό Αθηνών.

Δευτέρα 14 Σεπτεμβρίου: 4 μ.μ., δεξίωση των δημάρχων και προέδρων των κοινοτήτων στο Δημοτικό θέατρο Αθηνών.

Δευτέρα 14 Σεπτεμβρίου: 4 μ.μ., τελετή στο Παναθηναϊκό Στάδιο παρουσία της πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας, περιλαμβάνουσα παρέλαση των σημαιών των συνταγμάτων του

[1805] Εφ. *Κόσμος,* αρ. 795, Σμύρνη 4/11/1920, σ. 1.

[1806] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 711, Σμύρνη 10/8/1920, σ. 1.

μετώπου με τις τιμητικές φρουρές τους, κατάθεση στεφάνου επί του κενοταφίου των υπέρ πατρίδος πεσόντων από τον βασιλιά Αλέξανδρο και δοξολογία χοροστατούντων όλων των αρχιερέων του Κράτους μετά των αρχιδιακόνων τους και του κλήρου Αθηνών και Πειραιώς, προσερχόμενων εν λιτανεία, με τα εξαπτέρυγα και τα λάβαρα της Μονής Αγίας Λαύρας και Αρκαδίου.

Δευτέρα 14 Σεπτεμβρίου: την εσπέρα, πανηγυρική παράσταση, στο θέατρο «Διονύσια», του πατριωτικού έργου του Παντελή Χορν *Η Ανατολίτισσα* και λαϊκή συναυλία από την Στρατιωτική Ορχήστρα 150 μουσικών οργάνων στην πλατεία Συντάγματος. Φωταγώγηση της πόλης, της Ακρόπολης και του Λυκαβηττού.

Τρίτη 15 Σεπτεμβρίου: 4 μ.μ., Θέατρο «Ηρώδου του Αττικού», θεατρική παράσταση *Πέρσες* του Αισχύλου από την Εταιρεία Ελληνικού Θεάτρου και συναυλία της στρατιωτικής μουσικής αποτελούμενης από 220 μουσικούς με το έργο *Συμφωνία της Λεβεντιάς* του Μανώλη Καλομοίρη, Γενικού Επιθεωρητή των Στρατιωτικών Μουσικών, συντεθείσα κατά την περίοδο του πολέμου.

Τετάρτη 16 Σεπτεμβρίου: αναχώρηση αντιπροσωπείας δημάρχων και προέδρων κοινοτήτων, πρωτευουσών και επαρχιών προς χαιρετισμό των Νέων Χωρών.

Για την τελετή στο Παναθηναϊκό Στάδιο αναγράφονταν ειδικές οδηγίες. Η εκκίνηση για την είσοδο των κληρικών στο στάδιο θα σημαινόταν διά της σάλπιγγας και ο χορός ψαλτών θα έψαλλε το «Σώσον Κύριε τον λαόν σου», το οποίο θα επαναλαμβανόταν εναλλάξ με την στρατιωτική μουσική.

«Προ της ενάρξεως των ευχών η Α.Μ. ο Βασιλεύς θα καταθέση στέφανον επί του κενοταφίου των ηρώων και των εθνομαρτύρων εκ μέρους της Πατρίδος, θα σαλπίσωσι τότε αι σάλπιγγες και αι Μουσικαί θα ανακρούσωσι το «Αιωνία η μνήμη». Μετά το τέλος της ακολουθίας, ην θα επισφραγίση ο Εθνικός Ύμνος, ανακρουόμενος υπό των μουσικών, η παράταξις θα επιστρέψη εις το Ζάππειον κατά την αυτήν τάξιν, μεθ' ης και ήλθεν εις το Στάδιον».[1807]

[1807] Εφ. *Πατρίς*, αρ. 249, Αθήνα 13/9/1920, σ. 2.

Στρατιωτική Μουσική της Φρουράς Κρήτης (1920)

Η Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Κρήτης καταγράφεται τον Αύγουστο του 1920 στα Χανιά υπό τον Αρχιμουσικό Αδάμ Μαυριδάκη με πολύ μειωμένη σύνθεση (5-6 εκτελεστές), γεγονός που προξενούσε παράπονα της κοινωνίας των Χανίων και κριτική προς τον Γενικό Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών Μανώλη Καλομοίρη.[1808]

Στις 2 Σεπτεμβρίου 1920 βουλευτές του Νομού Χανίων υπέβαλαν ερώτημα στην Βουλή των Ελλήνων προς τον Υπουργό Στρατιωτικών Αλέξιο Γρίβα για το ζήτημα της συμπλήρωσης της Στρατιωτικής Μουσικής με επαρκές προσωπικό.[1809]

Μεραρχία Κρήτης (1920)

Η Μεραρχία Κρήτης υπό τον Υποστράτηγο Ευθύμιο Τσιμικάλη μεταφέρθηκε στην Μ. Ασία από την Αθήνα στις 21 Σεπτεμβρίου του 1920 και αρχικά με μειωμένη δύναμη. Η πλήρης ανάπτυξή της επιτεύχθηκε στις αρχές Οκτωβρίου. Η Μεραρχία αυτή υπήχθη στο Β΄ ΣΣ και ανέλαβε την αποστολή της Μεραρχίας Κυδωνιών την οποία αντικατέστησε, ήτοι την επιτήρηση ανατολικά της Σμύρνης, περιοχές Ντεμιρτζή Μπορλά και Σαλιχλή.[1810]

Η Μεραρχία Κρήτης συγχωνεύθηκε με την Μεραρχία Κυδωνιών στις 2 Δεκεμβρίου 1920, μετά την επάνοδο της δεύτερης από την Αθήνα. Στις 24 Δεκεμβρίου η Μεραρχία Κρήτης μεταστάθμευσε στην Προύσα αντικαθιστώντας την ΙΙΙ Μεραρχία του Β΄ ΣΣ.[1811]

Η Στρατιωτική Μουσική της Φρουράς Κρήτης παρέμεινε στα Χανιά. Μεταφέρθηκε στο μέτωπο τον Μάρτιο του επόμενου έτους.

[1808] Εφ. *Εσπερινός Ταχυδρόμος,* αρ. 924/859, Χανιά 18/8/1920, σ. 1.

[1809] Εφ. *Εσπερινός Ταχυδρόμος,* αρ. 946/881, Χανιά 12/9/1920, σ. 1

[1810] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Εκστρατεία στην Μικρά Ασία*, ό.π., σ. 86-87.

[1811] Στο ίδιο, σ. 102-103.

Εκδημία Βασιλέως Αλέξανδρου (1920)

Στις 12 Οκτωβρίου 1920, απεβίωσε ο βασιλιάς Αλέξανδρος. Στην επικήδειο τελετή συμμετείχαν σαλπιγκτές, τυμπανιστές και η Στρατιωτική Μουσική της Φρουράς Αθηνών υπό τον Μανώλη Καλομοίρη.[1812]

Την ημέρα εκείνη κηρύχθηκε τρίμηνο εθνικό πένθος.[1813]

Πολιτική μεταβολή και αντικαταστάσεις αξιωματικών (1920)

Την 1η Νοεμβρίου 1920, διεξήχθησαν στην Ελλάδα εκλογές, οι οποίες επέφεραν αλλαγές στην πολιτική και στρατιωτική ηγεσία. Πολλοί αξιωματικοί αντικαταστάθηκαν ή παραιτήθηκαν. Ως νέος Αρχιστράτηγος τοποθετήθηκε ο Αντιστράτηγος Αναστάσιος Παπούλας, ενώ επανήλθαν στην ενεργό υπηρεσία περίπου 1.500 αξιωματικοί όλων των βαθμών, οι οποίοι είχαν απομακρυνθεί κατά την βενιζελική διακυβέρνηση. Ανάμεσα στους παραιτηθέντες ήταν και ο Γενικός Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Ταγματάρχης Μανώλης Καλομοίρης, ο οποίος εγγράφηκε στο στέλεχος της εφεδρείας.[1814]

Η Στρατιά Μικράς Ασίας, την οποία παρέλαβε ο Αρχιστράτηγος Παπούλας στις 9 Νοεμβρίου, περιλάμβανε το Στρατηγείο και τους σχηματισμούς της Στρατιάς, το Α΄ Σώμα Στρατού (συγκείμενο από τις Ι, ΙΙ και XIII Μεραρχίες), το Β΄ Σώμα Στρατού (συγκείμενο από τις Μεραρχίες ΙΙΙ και Κρήτης), το Σώμα Στρατού Σμύρνης (συγκείμενο από τις Μεραρχίες Σμύρνης και Αρχιπελάγους), την Μεραρχία Μαγνησίας, την Μεραρχία Κυδωνιών[1815] και την Ταξιαρχία Ιππικού.[1816]

Έως τον Μάιο του 1921 είχαν μεταφερθεί στην Μικρά Ασία η IV Μεραρχία από το Ναύπλιο και η IX από τον Πειραιά.[1817]

[1812] Εφ. *Τηλέγραφος*, αρ. 1193, Πάτρα 17/10/1920, σ. 3. Βλ. Εφ. *Οι Καιροί,* αρ. 1102, Αθήνα 17/10/1920, σ. 1.

[1813] ΦΕΚ 236Α΄/13 Οκτωβρίου 1920, σ. 2298.

[1814] ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681Ι/9, σ. 2, Φύλλο μητρώου του Ταγματάρχη Εμμανουήλ Καλομοίρη.

[1815] Η Μεραρχία Κυδωνιών συγχωνεύτηκε με τη Μεραρχία Κρήτης στις 20/12/1920. Βλ. ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Εκστρατεία στην Μικρά Ασία,* ό.π., σ. 102.

[1816] Στο ίδιο, σ. 97.

[1817] Στο ίδιο, σ. 181.

Μετονομασίες Σχηματισμών – Στρατιωτικών Μουσικών (1920-1921)

Οι μεταβολές σε πολιτικό και στρατιωτικό επίπεδο επέφεραν αλλαγές στις ονομασίες των σχηματισμών και στις Στρατιωτικές Μουσικές τους (Πίνακας 115).

Τον Σεπτέμβριο του 1921, μεταφέρθηκε στην Μικρά Ασία και η Ανεξάρτητη Μεραρχία, υπαγόμενη στο Γ΄ Σώμα Στρατού. [1818]

Πίνακας 115. Μετονομασίες Σχηματισμών, 1920-1921

Προηγούμενη ονομασία	Νέα ονομασία
Γενικό Στρατηγείο	Στρατιά Μικράς Ασίας, [1819]
Σώμα Στρατού Σμύρνης	Γ΄ Σώμα Στρατού
Μεραρχία Αρχιπελάγους	VII Μεραρχία [1820]
Μεραρχία Σμύρνης	X Μεραρχία [1821]
Μεραρχία Μαγνησίας	XI Μεραρχία,[1822]
Μεραρχία Κρήτης	V Μεραρχία.[1823]
Μεραρχία Ξάνθης	XII Μεραρχία.[1824]

Εορτασμός πρωτοχρονιάς στην Σμύρνη (1921)

Την 1η Ιανουαρίου πραγματοποιήθηκαν στην Σμύρνη εορτασμοί για την έλευση του νέου έτους. Σύμφωνα με το πρόγραμμα του εορτασμού «η μουσική της Στρατιάς Μικράς Ασίας την πρωίαν θέλει παιανίση το κεκανονισμένον εμβατήριον, μετά των σαλπιγκτών του Εμπέδου

[1818] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Εκστρατεία στην Μικρά Ασία,* ό.π., σ. 367.

[1819] Στο ίδιο, σ. 95.

[1820] Στο ίδιο, σ. 106-107, 627.

[1821] Στο ίδιο.

[1822] Στο ίδιο, σ. 101.

[1823] Στο ίδιο, σ. 103.

[1824] Βογιατζόπουλος, ό.π., σ. 340.

Πεζικού της 11ης Μερ. εκκινούσα από το Στρατηγείον δια της Ευρωπαϊκής θα καταλήξη εις τους κεντρικούς στρατώνας και το εσπέρας το ανακλητικόν από της οικίας του Στρατηγού δια της παραλιακής οδού θα καταλήξη εις το στρατηγείον». [1825]

Επάνοδος του Σπυρίδωνα Καίσαρη στην Γενική Επιθεώρηση (1921)

Στις 9 Φεβρουαρίου ανεκλήθη το Β.Δ. της 12 Απριλίου 1918 με το οποίο είχε αποστρατευθεί Σπυρίδων Καίσαρης και ο πρώην ο Γενικός Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Σπυρίδων Καίσαρης επανήλθε στην ενεργό υπηρεσία και στην ίδια θέση.[1826]

Οι αλλαγές που επήλθαν στην πολιτική και στρατιωτική ηγεσία, επέφεραν αλλαγές και μετακινήσεις και στις τάξεις των αρχιμουσικών.

Κατάργηση Στρατιωτικής Ορχήστρας και Χορωδίας (1921)

Τον Φεβρουάριο του 1921, η Στρατιωτική Ορχήστρα και η Στρατιωτική Χορωδία καταργήθηκαν.

«ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει του Ημετέρου επί των Στρατιωτικών Υπουργού, και έχοντες υπ' όψει το υπ' αριθ. 1424 Νομοθετικόν Διάταγμα της 11 Μαΐου 1918 «περί ιδρύσεως Στρατιωτικών Μουσικών» απεφασίσαμεν και διατάσσομεν·

Άρθρον 1

Αι δια Β. διατάγματος της 17 Αυγούστου 1918 συσταθείσαι Πρότυπος Στρατιωτική Ορχήστρα και Χορωδία καταργούνται.

Άρθρον 2

Εκ των εις την δια του παρόντος διατάγματος καταργουμένην Στρατιωτικήν Ορχήστραν και Χορωδίαν υπηρετούντων οπλιτών μουσικών, οι κεκτημένοι τα απαιτούμενα προσόντα όπως

[1825] Εφ. *Κόσμος*, αρ. 853, Σμύρνη 1/1/1921, σ. 1.

[1826] ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., Χειρόγραφο αντίγραφο φύλλου μητρώου Σπυρίδωνος Καίσαρη.

χρησιμοποιηθώσιν εις τας λοιπάς Στρατιωτικάς Μουσικάς, μετατίθενται εις αυτάς. Οι δε μη κεκτημένοι ταύτα μετατίθενται εις συντάγματα πεζικού, εις α στρατολογικώς ανήκουσιν, εφόσον κατά τον περί στρατολογίας νόμον υπέχουσιν στρατιωτικήν υποχρέωσιν, άλλως απολύονται των τάξεων του στρατού.

Άρθρον 3

Πάσα προγενεστέρα διάταξις αντιβαίνουσα εις το παρόν καταργείται.

Εις τον αυτόν Υπουργόν ανατίθεμεν την δημοσίευσιν και εκτέλεσιν του παρόντος διατάγματος.

Εν Αθήναις τη 27 Φεβρουαρίου 1921

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Β.

Ο επί των Στρατιωτικών Υπουργός

Ν.Γ. Θεοτόκης».[1827]

Ωστόσο, τον Δεκέμβριο του 1921, μαρτυρείται στην Αθήνα η εμφάνιση στρατιωτικής χορωδίας σε συναυλία, υπό τον Σπυρίδωνα Καίσαρη. [1828]

Εαρινές Επιχειρήσεις στην Μικρά Ασία (1921)

Από την μελέτη των πηγών προκύπτει ότι οι Ελληνικές Στρατιωτικές Μουσικές (μπάντες) ακολουθούσαν τα προϊστάμενα Στρατηγεία των Μείζονων Σχηματισμών στα οποία υπάγονταν και όπου αυτά στάθμευαν. Οι δε σαλπιγκτές ήταν ενταγμένοι στους μικρότερους σχηματισμούς και στις μονάδες.

[1827] ΦΕΚ 33Α΄/2 Μαρτίου 1921, σ. 108.

[1828] «Σύνδεσμος Ψυχαγωγίας Πολεμιστών», *Μουσική Επιθεώρησις* 3, Δεκέμβριος 1921, σ. 9. Πιθανότατα πρόκειται για χορωδία αποτελούμενη από απλούς στρατιώτες, χωρίς εξειδικευμένες γνώσεις χορωδού. Η συγκρότηση τέτοιων χορωδιών ήταν συνήθης.

Στις 10 Μαρτίου 1921 εκκίνησαν οι εαρινές επιχειρήσεις στο μέτωπο Μ. Ασίας. Το Στρατηγείο της Στρατιάς Μικράς Ασίας (πρώην Γενικό Στρατηγείο) μεταστάθμευσε από την Σμύρνη στην Προύσα.[1829]

Στο βόρειο μέτωπο το Γ΄ΣΣ είχε το Στρατηγείο του επίσης στην Προύσα και διέθετε τις Μεραρχίες ΙΙΙ, VII, Χ, την Ταξιαρχία Ιππικού, το 1ο Τάγμα Μηχανικού και τμήματα για την εξασφάλιση της κατεχόμενης ζώνης από αυτό. Αντικειμενικός σκοπός του Γ΄ ΣΣ ήταν η προέλαση και κατάληψη του Εσκί Σεχίρ. Στο νότιο μέτωπο το Στρατηγείο Α΄ ΣΣ στάθμευε στο Ουσάκ και διέθετε τις Μεραρχίες Ι, ΙΙ, XII, μία Μοίρα Πεδινού Πυροβολικού, δύο Μοίρες Βαρέος Πυροβολικού , το 1ο Τάγμα Μηχανικού στο Ουσάκ και το 2ο Τάγμα Μηχανικού στα μετόπισθεν. Ο ΑΝΣΚ του Α΄ ΣΣ ήταν η κατάληψη του Αφιόν Καραχισάρ. Το Β΄ ΣΣ υποστήριζε και διασφάλιζε την ζώνη μεταξύ των άλλων δύο Σωμάτων Στρατού. Στις επιχειρήσεις συμμετείχε και η XI Μεραρχία που ανήκε στο Βρετανικό Στρατηγείο και έδρευε στην Νικομήδεια. [1830] Οι επιχειρήσεις δεν απέφεραν το επιθυμητό αποτέλεσμα και στις 17 Μαρτίου η Στρατιά διέταξε το Γ΄ ΣΣ να επανέλθει στην γραμμή εξορμήσεως, γεγονός που ολοκληρώθηκε στις 23 Μαρτίου.[1831] Στον νότιο τομέα οι επιχειρήσεις ολοκληρώθηκαν στις 31 Μαρτίου χωρίς την επίτευξη του ΑΝΣΚ.[1832] Το Στρατηγείο της Στρατιάς Μ. Ασίας επανήλθε στην Σμύρνη και αυτό του νοτίου τομέα στο Ουσάκ.[1833]

Εορτασμοί Παλιγγενεσίας (1921)

Στις 25 Μαρτίου 1921, πραγματοποιήθηκαν εορταστικές εκδηλώσεις για την επέτειο της Παλιγγενεσίας, σε όλη την Ελλάδα αλλά και στα μέτωπα της Μικράς Ασίας. Στην Προύσα, όπου στάθμευε το Στρατηγείο του Γ΄ Σώματος Στρατού, τελέσθηκε δοξολογία και παρέλαση

[1829] Χρίστος Νικολόπουλος, *Με τους Μυρίους του 1921*, τύποις Στ. Χρίστου, Αθήνα 1921, σ. 9. Ο Χρίστος Νικολόπουλος ήταν πολεμικός ανταποκριτής της εφημερίδας «Καθημερινή».

[1830] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Εκστρατεία στην Μικρά Ασία,* ό.π., σ. 127-129.

[1831] Νικολόπουλος, ό.π., σ. 9-10.

[1832] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Εκστρατεία στην Μικρά Ασία*, ό.π., σ. 173 -174.

[1833] Νικολόπουλος, ό.π., σ. 10.

στους δρόμους της πόλης. Την ίδια ημέρα, πραγματοποιήθηκε εορταστική τελετή στα Χανιά, όπου συμμετείχε η Στρατιωτική Μουσική του 25ου ΣΠ (Χανίων).[1834]

Εορτασμοί με την συμμετοχή της Στρατιωτικής Μουσικής της Στρατιάς Θράκης πραγματοποιήθηκαν και στις Σαράντα Εκκλησιές της Ανατολικής Θράκης, όπου γινόταν κατάταξη και εκπαίδευση οπλιτών της XII Μεραρχίας.

«Οι πλατείες σημαιοστολίστηκαν, τα φανάρια στους δρόμους άναψαν από το πρωί και επάνω σε ψηλούς στύλους αναρτήθηκαν οι φωτογραφίες των ηρώων της επανάστασης: του Κολοκοτρώνη, του Κανάρη, του Καραϊσκάκη κ.ά. Στον κεντρικό δρόμο, τα σπίτια σκεπάζονται από τις κρεμασμένες σημαίες, τις εικόνες, τις επιγραφές, τα λουλούδια. Η στρατιωτική μπάντα παίζει ασταμάτητα».[1835]

Εικόνα 40. Η Στρατιωτική Μουσική του Γ΄ Σώματος Στρατού κατά τον εορτασμό της 25ης Μαρτίου 1821 και της εκατονταετηρίδας, Προύσα 25 Μαρτίου 1921. Στο μέσο, ο Λοχαγός Αρχιμουσικός Αδάμ Μαυριδάκης, πρώην αρχιμουσικός της Μουσικής φρουράς Χανίων. Δεξιά του, ο Υπολοχαγός Αρχιμουσικός Αλέξανδρος Ταχτατζής και στα αριστερά, ο Ανθυπολοχαγός Υπαρχιμουσικός Νικόλαος Σταθερός

Πηγή: Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου

[1834] Εφ. *Εσπερινός Ταχυδρόμος,* αρ. 1099, Χανιά 27/3/1921, σ. 1.

[1835] Περικλής Θ. Κιακίδης (επιμ.), *Θεόδωρος Π. Κιακίδης*, *Το ημερολόγιο του στρατιωτικού μου βίου – Μικρασιατική εκστρατεία 1920-1922,* αυτοέκδοση, 1999, σ. 13.

Σύσταση Επιθεώρησης Στρατιωτικών Μουσικών Ιωνίας (1921)

Με Β.Δ της 28ης Απριλίου συστάθηκε η Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών Ιωνίας, με έδρα την Σμύρνη. Στην θέση του επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών Μικράς Ασίας τοποθετήθηκε ο Αλέξανδρος Καζαντζής.[1836] Ωστόσο, στις 21 Μαΐου παραιτήθηκε από τις τάξεις του στρατού και εγγράφηκε στο στέλεχος εφεδρείας αξιωματικών της μουσικής.[1837]

«ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Προτάσει του Ημετέρου επί των Στρατιωτικών Υπουργού, και έχοντες υπ' όψει τον νόμον 1424 του 1918, απεφασίσαμεν και διατάσσομεν·

Ιδρύομεν Επιθεώρησιν Στρατιωτικών Μουσικών με έδραν την Σμύρνην.

Εις τον αυτόν Υπουργόν ανατίθεμεν την δημοσίευσιν και εκτέλεσιν του παρόντος διατάγματος.

Εν Αθήναις τη 28 Απριλίου 1921

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Β.

Ο επί των Στρατιωτικών Υπουργός

Ν.Γ. Θεοτόκης». [1838]

Ονομαστήρια Βασιλέως Κωνσταντίνου (1921)

Στις 21 Μαΐου πραγματοποιήθηκαν εορταστικές εκδηλώσεις για την ονομαστική εορτή του βασιλιά Κωνσταντίνου. Στην Σμύρνη, η εορτή τελέσθηκε παρουσία του Αρχιστράτηγου Παπούλα και των Αρχών της πόλης. Σε αυτήν συμμετείχε η στρατιωτική μουσική, υπό τον Αρχιμουσικό Εμμανουήλ Παναγιωτίδη. Η εορτή τελέσθηκε και σε άλλες πόλεις, όπως η Προύσα, το Ουσάκ και το Οδεμήσιο.[1839]

[1836] ΜΑ ΕΒΕ, Φ.681Ι/ΙΑ35, «Επιθεώρησις Μουσικών Μακεδονίας».

[1837] ΥΣΑ/ΔΣΛ – Μουσικοί, Φωτοαντίγραφο φύλλου μητρώου Αλεξάνδρου Καζαντζή.

[1838] ΦΕΚ 75Α΄/4 Μαΐου 1921, σ. 280.

[1839] Εφ. *Κόσμος,* αρ. 988, Σμύρνη 24/5/1921, σ. 1.

Εικόνα 41. Τμήμα της Μουσικής του Γ΄ Σώματος Στρατού υπό τον Ανθυπολοχαγό Υπαρχιμουσικό Νικόλαο Σταθερό κατά την εορτή των ονομαστηρίων του βασιλιά Κωνσταντίνου, Προύσα 21/5/1921

Πηγή: Φωτογραφικό Αρχείο Πολεμικού Μουσείου Αθηνών, Κωδικός 2482

«Προ της Αρμοστείας βρίσκεται παρατεταγμένη η στρατιωτική μουσική υπό την διεύθυνσιν του αρχιμουσικού κ. Παναγιωτίδη αναμένουσα την άφιξιν των επισήμων δια να αποδώση τας τιμάς. Παρά την μουσικήν ευρίσκεται λόχος της χωροφυλακής […]. Την 9 και ημίσειαν ισχυρά σαλπίσματα αγγέλουν την άφιξιν των επισήμων. Οι άνδρες παρουσιάζουν όπλα. Ο λαός ζητωκραυγάζει και η στρατιωτική μουσική παιανίζει το αρχιστρατηγικόν εμβατήριον […]. Μετά την άφιξιν των επισήμων η δοξολογία άρχεται δια του πολυχρονίου της Α.Μ. του Βασιλέως όπερ υποδέχονται ενθουσιώδεις ζητωκραυγαί του εκκλησιάσματος. Έξωθεν η μουσική παιανίζει τον Εθνικόν Ύμνον, άπαντες δε ίστανται προσοχή. Ο στρατός παρουσιάζει όπλα και οι πολίται χειροκροτούν». [1840]

[1840] Εφ. *Κόσμος,* αρ. 987, Σμύρνη 23/5/1921, σ. 1.

Εικόνα 42. Η Στρατιωτική Μουσική του Γ΄ Σώματος Στρατού υπό τον Υπολοχαγό Αλέξανδρο Ταχτατζή, κατά τους εορτασμούς των ονομαστηρίων του βασιλιά Κωνσταντίνου, Προύσα 21/5/1921

Πηγή: Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου

Εικόνα 43. Ο διοικητής του Γ΄ Σώματος Στρατού Υποστράτηγος Γεώργιος Πολυμενάκος και ο διοικητής της ΙΙΙ Μεραρχίας Υποστράτηγος Νικόλαος Τρικούπης, κατά τα ονομαστήρια του βασιλιά Κωνσταντίνου, Προύσα 21 Μαΐου 1921. Παιανίζει η Στρατιωτική Μουσική του Γ΄ Σώματος Στρατού

Πηγή: Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου.

Μετάβαση του Βασιλέως Κωνσταντίνου στο Μέτωπο (1921)

Στις 30 Μαΐου ο βασιλιάς Κωνσταντίνος αποβιβάσθηκε στην Σμύρνη όπου του επιφυλάχθηκε μεγαλειώδης υποδοχή. Στην συνέχεια εγκαταστάθηκε στο προάστειο του Κορδελιού και ηγήθηκε της προετοιμασίας των επερχόμενων επιχειρήσεων, οι οποίες περατώθηκαν το τρίτο δεκαήμερο του Ιουνίου.[1841]

Στρατιωτική Μουσική και σαλπιγκτές στις θερινές επιχειρήσεις (1921)

Από τις 29 Ιουνίου έως το τέλος Ιουλίου 1921 διεξήχθησαν επιχειρήσεις στο ανατολικό μέτωπο, οι οποίες είχαν ως τακτικό αποτέλεσμα την κατάληψη σημαντικών εδαφών και πόλεων που αποτελούσαν και σιδηροδρομικούς κόμβους (Εσκί Σεχίρ, Κιουτάχεια, Αφιόν Καραχισάρ).[1842] Η παρουσία των Στρατιωτικών Μουσικών των Α΄, Β΄ και Γ΄ Σωμάτων Στρατού στα πολεμικά μέτωπα αποδεικνύει ότι η εκάστοτε στρατιωτική μουσική ακολουθούσε το οικείο στρατηγείο στις μετασταθμεύσεις του.

Στις 3 Ιουλίου, στο Ακτσάλ Νταγ, όπου μάχονταν οι XIII και V Μεραρχία, εμφανίστηκε αιφνιδίως η Μουσική του Β΄ Σώματος Στρατού και όλοι οι σαλπιγκτές ήχησαν το άσμα «Ο γιος του Αητού».

«Τι επακολούθησε! Λαίλαψ, θύελλα, καταιγίς, αφροί μαινόμενης θαλάσσης. Οι πρηνείς στρατιώται, ωσεί προ αυτών να ενεμφανίσθη η θρυλική Οπτασία, ώρμησαν, τιτάνες αληθινοί, κατά του οχυρωμένου βουνού. Με κραυγάς και ζητωκραυγάς, επέρασαν την πυρίκαυστον ζώνην του κάμπου, και ήρχισαν αναρριχώμενοι προς τα εχθρικά χαρακώματα. Σωφροσύνη και στρατηγική, ελησμονήθησαν δια μιας. Ωδήγει ο τρελλός ενθουσιασμός δια τον Στρατηλάτην. Την 10 1/4 π.μ. εις την πρώτην κορυφήν του βουνού, υψώθη, αντί σημαίας, όρθιος ο πρώτος Έλλην στρατιώτης. Η νίκη είχε κερδηθή με τον «αητόν» που οδηγή».[1843]

Την 1η Αυγούστου, η Στρατιά Μικράς Ασίας προέβη σε επιχειρήσεις για την κατάληψη της Άγκυρας, διασχίζοντας την Αλμυρά έρημο και διαβαίνοντας τον Σαγγάριο ποταμό. Στην επιχείρηση έλαβαν μέρος τα Α΄, Β΄ και Γ΄ Σώματα Στρατού, με τα στρατηγεία τους. Η

[1841] Νικολόπουλος, ό.π., σ. 14-16.

[1842] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Εκστρατεία στην Μικρά Ασία,* ό.π., σ. 262.

[1843] Στο ίδιο, σ. 127.

επιχείρησε διήρκεσε έως τις 25 Αυγούστου, οπότε και αποφασίσθηκε η επιστροφή της Στρατιάς στις γραμμές εξόρμησης, η οποία ολοκληρώθηκε στις 10 Σεπτεμβρίου 1921. Στα πολεμικά πεδία, κατά τις σφοδρές μάχες αυτής της περιόδου, σημαντικότατη ώθηση στους Έλληνες στρατιώτες έδινε η πολεμική ιαχή «αέρα», το σάλπισμα «Προχωρείτε – προχωρείτε» και το άσμα του Σπυρίδωνα Καίσαρη «Ο γιος του Αετού», το οποίο αναφερόταν στον βασιλιά Κωνσταντίνο και ηχούσε διά των σαλπίγγων.[1844] Στην μάχη της V Μεραρχίας στο Τσαούς Τσιφλίκ, σημειώνεται ότι «μία εχθρική οβίς, ήτις έπεσεν εις την θέσιν την οποίαν είχε ταχθή η ορειβατική πυροβολαρχία μας, εύρεν ολόσωμο τον ιστάμενον όρθιον σαλπιγκτήν και τον κατακερμάτισε […] Εν τω μεταξύ το 33ον σύνταγμα ήλθεν εις επαφήν με το εχθρικόν πεζικόν … Αι σάλπιγγες ηχούσαι "προχωρείτε-προχωρείτε" και αμέσως μετά τον "αητόν" συντροφεύουν και εμπνέουν τους ήρωας».[1845]

Στις 15 Αυγούστου, στην μάχη του Καλέ Γκρότο, συγκεντρώθηκαν 120 σαλπιγκτές της Χ Μεραρχίας, προκειμένου να σημάνουν όλοι μαζί την ελληνική επίθεση.

«Ο Μέραρχος Σουμίλας διατάσσει την συγκέντρωσιν όλων των διαθεσίμων σαλπιγκτών […] «Η επίθεσις θα αρχίση με την διαταγή των σαλπίγγων. Ευθύς ως το σύνθημα δοθή, αι σάλπιγγες όλων των τμημάτων, σημαίνουσι 'προχωρείτε- προχωρείτε' θα σαλπίζουν καθ' όλην την διάρκειαν της επιθέσεως τον «αητόν». Ωθήσατε τους άνδρες σας προς τα εμπρός πάση θυσία». Την 4.30 πρωινήν ώραν –ενώ η μάχη εκ της τουρκικής αντεπιθέσεως κυριολεκτικώς μαίνεται– εις την πλευρικήν κλιτύν έχουν συγκεντρωθεί εκατόν είκοσι σαλπιγκταί αναμένοντες την διαταγήν […] –«Προχωρείτε-προχωρείτε» εξαπολύουν δαιμονιωδώς αι σάλπιγγαι αυταί και την ηχώ των επαναλαμβάνουν εις παράγγελμα οι σαλπιγκταί των άλλων τμημάτων».[1846]

Οι 120 σαλπιγκτές και όσοι παρέμειναν στα συντάγματα της Χ Μεραρχίας αποτελούν ενδείξεις για την συνολική δύναμη των σαλπιγκτών της κάθε μεραρχία κατά την

[1844] Ενίοτε, καθίσταται φανερή η επίδραση του μουσικού ήχου, δια της στρατιωτικής μουσικής (φιλαρμονικής) και των σαλπισμάτων. Επίσης, υπογραμμίζεται ο ρόλος και η συνεισφορά των σαλπιγκτών στην εξέλιξη και έκβαση των μαχών, πολλοί εκ των οποίων, εκτεθειμένοι την ώρα του σαλπίσματος, έπεφταν νεκροί.

[1845] Νικολόπουλος, *Με τους Μυρίους του 1921*, ό.π., σ. 52-54. Ο Χρίστος Νικολόπουλος ήταν πολεμικός ανταποκριτής της εφημερίδας *Καθημερινή*.

[1846] Στο ίδιο, σ. 53-54, 119-121, 127, 134, 194-195, 211 και 217.

Μικρασιατική Εκστρατεία. Σύμφωνα με τον κρατικό προϋπολογισμό της περιόδου 1921-1922, ο αριθμός των σαλπιγκτών όλου του στρατού ανερχόταν στους 1923 άνδρες. Αντίστοιχα, ο αριθμός των μουσικών των τεσσάρων κατηγοριών α΄, β΄, γ΄, δ΄ , στις στρατιωτικές μπάντες ανερχόταν στους 447 άνδρες, ενώ οι αξιωματικοί αρχιμουσικοί και υπαρχιμουσικοί ανθυπασπιστές υπολογίζονται κατά προσέγγιση σε 20-25. Λαμβανομένου υπόψη του αριθμού των μεραρχιών και των άλλων σωμάτων που μετέβησαν στην Μικρά Ασία και Θράκη, ο συνολικός αριθμός των σαλπιγκτών που μετείχε στις επιχειρήσεις, ξεπερνούσε πιθανότατα τους 1600 άνδρες. Οι μετέχοντες στην εκστρατεία μουσικοί των στρατιωτικών φιλαρμονικών υπολογίζονται σε 250-300 άνδρες.

Τοποθέτηση Επιθεωρητών Στρατιωτικών Μουσικών (1921)

Στις 16 Αυγούστου οι Λοχαγοί Αρχιμουσικοί Tulli και Παναγόπουλος προβιβάσθηκαν στον βαθμό του ταγματάρχη επιθεωρητή στρατιωτικών μουσικών. Ο Tulli τοποθετήθηκε ως Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών στην Ιωνία (μέτωπο Μικράς Ασίας) και ο Κωνσταντίνος Παναγόπουλος στην Μακεδονία (μέτωπο Μακεδονίας Θράκης).[1847]

Επιστροφή από την Γερμανία ανδρών του Δ΄ ΣΣ. (1921)

Με Β.Δ. της 16 Αυγούστου από το Δορύλαιο ρυθμίστηκαν οικονομικά ζητήματα των αξιωματικών, ανθυπασπιστών και οπλιτών που είχαν απομακρυνθεί με οποιανδήποτε τρόπο κατά την περίοδο της προηγούμενης διακυβέρνηση καθώς και ανδρών του πρώην Δ΄ Σώματος Στρατού που επανέκαμψαν από το Görlitz της Γερμανίας.[1848]

Σύνδεσμος Ψυχαγωγίας Πολεμιστών (1921)

Στις 8 Ιουνίου ιδρύθηκε στην Αθήνα ο Σύνδεσμος Ψυχαγωγίας Πολεμιστών, με σκοπό την αποστολή βιβλίων στους στρατιώτες και την διοργάνωση συναυλιών για τους νοσηλευόμενους τραυματίες στα στρατιωτικά νοσοκομεία. Τον Νοέμβριο του 1921, σε συνεργασία με τον σύνδεσμο, πραγματοποιήθηκε συναυλία της Στρατιωτικής Μουσικής

[1847] «Μικραί Ειδήσεις», *Μουσική Επιθεώρησις* 1, Οκτώβριος 1921, σ. 15.

[1848] ΦΕΚ 173Α΄/17 Σεπτεμβρίου 1921, σ. 802-803.

Φρουράς Αθηνών στο Δημοτικό Θέατρο της πόλης, υπό τον Γενικό Επιθεωρητή Σπυρίδωνα Καίσαρη, με την συμμετοχή 100 μουσικών, στρατιωτικής χορωδίας και καλλιτεχνών από την αθηναϊκή μουσική σκηνή.[1849]

Εικόνα 44. Αναχώρηση τραυματιών στα μετόπισθεν υπό τους ήχους της Στρατιωτικής Μουσικής

Πηγή: Αρχείο ΕΡΤ

Τελική αμυντική διάταξη της Στρατιάς (1921)

Τον Σεπτέμβριο του 1921, μετά τις επιχειρήσεις στον Σαγγάριο, η Ελληνική Στρατιά της Μικράς Ασίας σταθεροποιήθηκε στην γραμμή κόλπου της Κίου, Εσκή Σεχίρ, Αφιόν Καραχισάρ, ποταμός Μαίανδρος, συνολικής έκτασης περίπου 700 χιλιομέτρων (Πίνακας 116). [1850]

[1849] «Σύνδεσμος Ψυχαγωγίας Πολεμιστών», *Μουσική Επιθεώρησις* 3, Δεκέμβριος 1921, σ. 15.

[1850] Αρχηγείον Στρατού/ Διεύθυνσις Ιστορίας Στρατού, *Ανεφοδιασμοί και μεταφοραί κατά την Μικρασιατικήν εκστρατείαν (1919-1922)*, Αθήναι 1969, σ. 162.

Πίνακας 116. Διάταξη ελληνικών δυνάμεων στο μέτωπο Μικράς Ασίας, 1921

Α΄ Σώμα Στρατού	Αφιόν Καραχισάρ
Ι Μεραρχία	Μπαλ Μαχμούτ, 1η γραμμή
IV Μεραρχία	Αφιόν Καραχισάρ, 1η γραμμή
V Μεραρχία	Μποζ Εγιούκ, 1η γραμμή
XII Μεραρχία	Κουμαρντάς, 1η γραμμή
Β΄ Σώμα Στρατού	Γκαζλί Γκιολ Χαμάμ
II Μεραρχία	Ουσάκ, 1η γραμμή
VII Μεραρχία	Εϋρέτ, εφεδρεία
IX Μεραρχία	Καρά Μπουνάρ, εφεδρεία
XIII Μεραρχία	Καρατζά Αχμέτ, εφεδρεία
Γ΄ Σώμα Στρατού	Δορύλαιο (Εσκί Σεχήρ)
XI Μεραρχία	Νοτίως λίμνης Ασκανίας, 1η γραμμή
III Μεραρχία	Βορείως ποταμού Πουρσάκ, 1η γραμμή
X Μεραρχία	Νοτίως ποταμού Πουρσάκ, 1η γραμμή
Ανεξάρτητη Μεραρχία	Βορειοδυτικά Εσκί Σεχήρ, εφεδρεία.
Μεραρχία Ιππικού	Ουσάκ.

Εικόνα 45. Η Στρατιωτική Μουσική της XIII Μεραρχίας, Μικρά Ασία, 25/12/ 1921

Πηγή: Φωτογραφικό Αρχείο Πολεμικού Μουσείου Αθηνών. Κωδικός 830

Εικόνα 46. Ψυχαγωγία της XIII Μεραρχίας με την Μουσική της, Μικρά Ασία 25/12/1921

Πηγή: Φωτογραφικό Αρχείο Πολεμικού Μουσείου Αθηνών. Κωδικός 831

Εικόνα 47. Χορός των ανδρών της XIII Μεραρχίας με την Μουσική της, Μικρά Ασία 25/12/1921

Πηγή: Φωτογραφικό Αρχείο Πολεμικού Μουσείου Αθηνών. Κωδικός 829

Η Πρωτοχρονιά των Τσολιάδων (1922)

Σε άρθρο εφημερίδας της Σμύρνης περιγράφεται το ξημέρωμα της πρώτης του έτους 1922 σε Σύνταγμα Πεζικού στο μέτωπο της Μ. Ασίας. Την αυγή σημάνθηκε το «Εγερτήριο» από σαλπιγκτή και στην συνέχεια η Μουσική του Συντάγματος περιηγήθηκε στο στρατόπεδο παιανίζοντας διάφορα τεμάχια, πιθανότατα και κάλαντα.

«Ξημέρωμα πρώτης του Γεννάρη. Το σκοτάδι της τελευταίας νύχτας του 1921, χάνεται ολοένα, αφίνοντας να συνεχίση τον αιώνιο δρόμο της ζωής, η πρώτη μέρα του καινούργιου χρόνου….. Μεσ' τη νεκρική σιγαλιά του λυκαυγούς, που τίποτα δεν ταράζει το διάβα του, ο σαλπιγκτής πρώτος δίνει το άγγελμα του του νέου χρόνου, σημαίνοντας αργόχρονα, ίσα για να δείξη ποιο μεγαλόπρεπη η σημερινή ημέρα, και γλυκά, παθητικά, μ' ασύγκριτη έκφραση, το εγερτήριο· ύστερα αμέσως η Μουσική του Συντάγματος, που σ' όλη την εκστρατεία της Άγκυρας δεν έπαψε να ενθουσιάζη ταις ψυχαίς του Συντάγματος των Ανδρείων, τίτλος που έδωκε σ' αυτούς ο ήρως Διοικητής των σημαίνει το γνωστό Μαρς, το θούρειο του θρυλλικού μας Βασιληά, και το Μαύρ' ειν' η νύχτα στα βουνά, περιερχόμένη όλο το χωριό. Η νεια μέρα

ήρθε· η μουσική πρώτα στο σπήτι του αγαπημένου Διοικητού μας, κι ύστερα στα δωμάτια των Αξιωματικών, παίζει διαρκώς διάφορα κομμάτια, κι οι μουσικοί τσολιάδες μας εύχουνται Χρόνια Πολλά και του Χρόνου στην Πόλη».[1851]

Η αναφορά για «Μουσική του Συντάγματος» και «τσολιάδες μουσικούς» γίνεται για πρώτη φορά από τον Τύπο της εποχής για τα μέτωπα της Μ. Ασίας, γεγονός που σημαίνει τον σχηματισμό μικρότερων κλιμακίων Στρατιωτικής Μουσικής προκειμένου να καλυφθούν οι ανάγκες των Συνταγμάτων.[1852]

«Εξαιρετικώς δε η σύνθεσις των στρατιωτικών ομάδων λαϊκών μουσικών, τη διαταγή του Υπουργού των Στρατιωτικών, δύναται να ευρυνθή, προστιθεμένων τεσσάρων (4) μουσικών Ι τάξεως και τριών (3) μουσικών ΙΙΙ ή IV τάξεως, εφόσον λαμβάνει χαρακτήρα μικράς στρατιωτικής μουσικής». [1853]

Ψυχαγωγία στο Μέτωπο – Μουσική του Β΄ ΣΣ (1922)

Τον Ιανουάριο του 1922 η Στρατιωτική Μουσική του Β΄ ΣΣ υπό το αρχιμουσικό Χαράλαμπο Κονιδάρη συμμετείχε σε ψυχαγωγικές εκδηλώσεις που διοργάνωσε η XIII Μεραρχία υπό τον Μέραρχο Συνταγματάρχη Κίμωνα Διγενή στην τοποθεσία Αγιαζίν. Οι ψυχαγωγικές εκδηλώσεις περιλάμβαναν θεατρικές παραστάσεις και πολλές μουσικές συναυλίες. Αντίστοιχες εκδηλώσεις διοργάνωνε και το Σύνταγμα 5/42 του Νικόλαου Πλαστήρα.[1854] «Ο "Καραπιπέρης" όπως οι Τούρκοι κάτοικοι αποκαλούν τον Πλαστήρα έχει σχηματίση και μανδολινάτα αποτελούμενη από 15 μανδολινιστάς και 10 κιθαριστάς η οποία δίδει συχνάς συναυλίας. Εκτός του θεάτρου έχει και εις τους στρατιώτες του κινηματογραφικάς

[1851] Εφ. *Κόσμος,* αρ. 1112, Σμύρνη 8/1/1922, σ. 1.

[1852] Η υπόθεση του σχηματισμού μικρότερων τμημάτων Στρατ. Μουσικής, επιβεβαιώνεται από τον πίνακα εμπόλεμης σύνθεσης Στρατ. Μουσικής Μεραρχίας κατά το 1930. Βλ. παρακάτω.

[1853] Η υπόθεση του σχηματισμού μικρότερων τμημάτων στρατιωτικής μουσικής επιβεβαιώνεται από τον πίνακα εμπόλεμης σύνθεσης Στρατιωτικής Μουσικής Μεραρχίας κατά το 1930. Σύμφωνα με τα διατάγματα του 1918, οι δεκαπενταμελείς ομάδες λαϊκών μουσικών, με την προσθήκη επτά μουσικών μπορούσαν να μετατραπούν σε μικρές μπάντες. Βλ. ΦΕΚ 183Α΄/23 Αυγούστου 1918, σ. 1301-1302.

[1854] Το 5/42 Σύνταγμα Ευζώνων υπαγόταν στην XIII Μεραρχία ΠΖ μαζί με τα 2ο και 3ο ΣΠ. Βλ. Εφ. *Εστία,* αρ. 1867, Σμύρνη 2/3/1922, σ. 3.

παραστάσεις τελειοτάτας από τεχνικής απόψεως. Τα μηχανήματα έχουν αγορασθή τη πρωτοβουλία του κ. Ν. Πλαστήρα όστις νυν προβαίνει και εις ηλεκτροδυναμομηχανάς προς φωτισμόν του θεάτρου και του κινηματογράφου. Κοντά στον στρατό μας και οι κάτοικοι ανεξαρτήτως φυλής και θρησκεύματος απολαμβάνουν των θεατρικών παραστάσεων εις τε το θέατρον της Μεραρχίας και εις το θέατρον Πλαστήρα».[1855]

Εικόνα 48. Στρατιωτική ομάδα λαϊκής μουσικής

Πηγή: Φωτογραφικό Αρχείο Πολεμικού Μουσείου Αθηνών. Κωδικός 3561

[1855] Εφ. *Κόσμος,* αρ. 1114, Σμύρνη 10/1/1922, σ. 1.

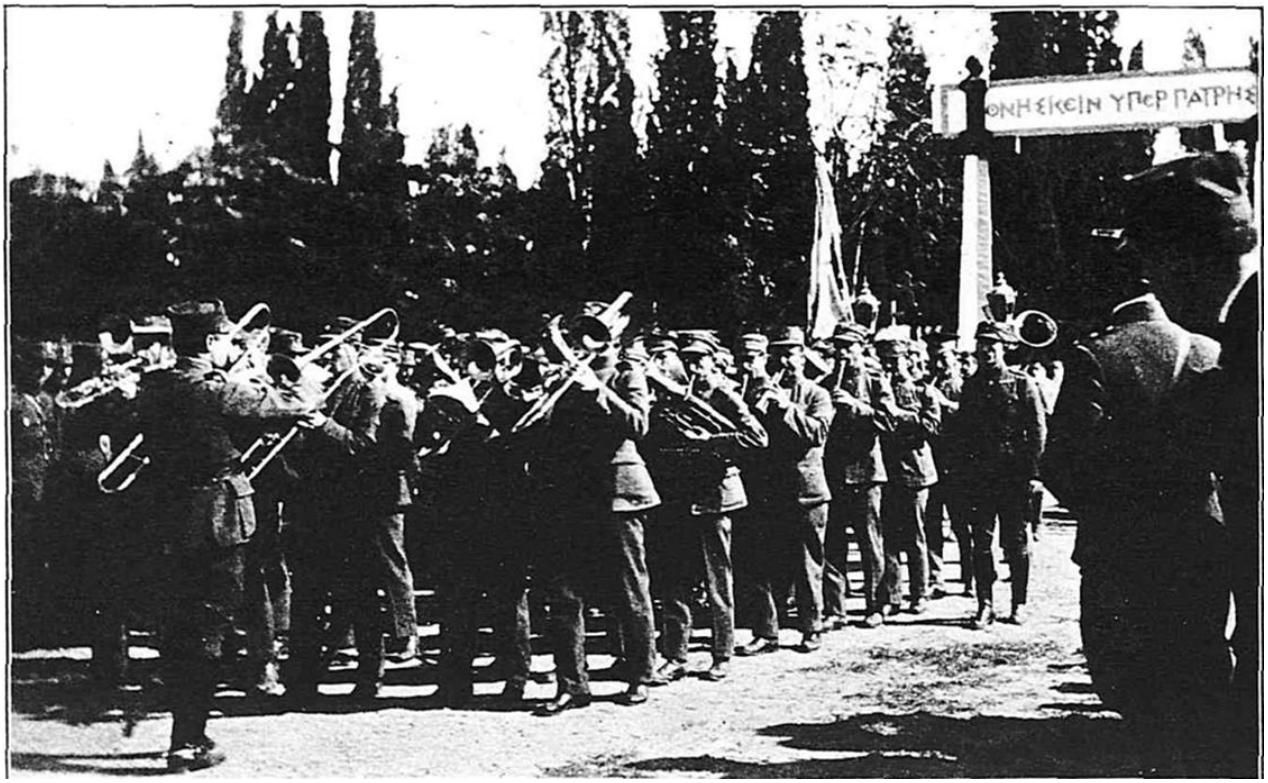

Εικόνα 49. Η Στρατιωτική Μουσική του φρουρούντος Συντάγματος Σμύρνης, Μάρτιος 1922

Πηγή: Εφ. *Ατλαντίς,* αρ. 4, Νέα Υόρκη, Απρίλιος 1922, σ. 4

Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Αδριανούπολης (1922)

Από τα τέλη του 1921 γινόταν προσπάθεια ίδρυσης Ωδείου στην πόλη της Αδριανούπολης. Σε σχετική αναφορά του περιοδικού «Μουσική Επιθεώρηση» τον Ιανουάριο του 1922 υπογραμμίζεται η παρουσία της Στρατιωτικής Μουσικής της φρουράς της πόλης διά του αρχιμουσικού της.

«Ζύμωσις μεγάλη και προσπάθεια καταβάλλονται διά την ίδρυσιν εν τη πόλει Ωδείου. Συγκεκριμένως ακόμη δεν έχομεν να αναφέρομεν τι, ει μη μόνον να εκφράσωμεν την ευχήν ίνα η ωραία αυτή ιδέα ταχέως να λάβη σάρκα και οστά. Το μόνον γνωστόν είνε ότι η από τινος παρατηρουμένη κίνησις διά την μουσικήν εν τη πόλη μας οφείλεται αποκλειστικώς εις τον γνωστόν αρχιμουσικόν της Φρουράς κ. Βασ. Σωζόπουλον».[1856]

[1856] «Επαρχιακή Μουσική κίνησις», *Μουσική Επιθεώρησις,* αρ. 4, Ιανουάριος 1922, σ. 15.

Στις 12 και 25 Μαρτίου η Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Αδριανούπολης υπό τον αρχιμουσικό Βασίλειο Σωζόπουλο συμμετείχε σε δύο συναυλίες που πραγματοποιήθηκαν με αφορμή την ίδρυση του Ωδείου της πόλης. «Τη 12η και 25η Μαρτίου εδόθησαν εις Αδριανούπολιν δύο μεγάλαι συναυλίαι υπέρ του ιδρυθησομένου ενταύθα Ωδείου υπό την προστασίαν της κ. Φ. Μομφεράτου του αντιστρατήγου και διωργανώσει του κ. Βασιλ. Σωζόπουλου, διπλωματούχου του Ωδείου Αθηνών και διευθυντού της ενταύθα μουσικής της φρουράς. [..] Εξετελέσθησαν υπό της Στρατιωτικής Μουσικής, πλήρους ορχήστρας, χορωδίας, βιολίου και μανδολινάτας διάφορα τεμάχια καλής μουσικής ως και δημώδη άσματα, απηγγέλθησαν δε ωραία ποιήματα μετά μουσικής υποκρούσεως συνθέσεων του κ. Βασ. Σωζόπουλου».[1857]

Νέος Διοικητής Στρατιάς Μικράς Ασίας (1922)

Στις 12 Μαΐου ο Αντιστράτηγος και Διοικητής της Στρατιάς Μικράς Ασίας Α. Παπούλας υπέβαλε την παραίτησή του και αντικαταστάθηκε από τον Διοικητή της Στρατιάς Θράκης Γεώργιο Χατζανέστη.[1858]

Μετά την ανάληψη της ηγεσίας της Στρατιάς Μικράς Ασίας από τον Αντιστράτηγο Χατζανέστη, η Στρατιά Θράκης μετονομάσθηκε σε Δ΄ Σώμα Στρατού.[1859]

Στρατιωτική Μουσική Ανεξάρτητης Μεραρχίας (1922)

Κατά τους πρώτους μήνες του 1922, η διοίκηση της Ανεξάρτητης Μεραρχίας προέβη σε μέτρα τόνωσης του ηθικού των ανδρών της, τα οποία περιλάμβαναν ηθική διδασκαλία, άθληση, θέατρο σκιών και θεατρικές παραστάσεις με θιάσους συγκροτούμενους από οπλίτες. Παράλληλα, ζήτησε και έλαβε από την *Κεντρική Υπηρεσία Ψυχαγωγίας* Σμύρνης, έγχορδα μουσικά όργανα (μαντολίνα, βιολιά, κιθάρες), με τα οποία σχηματίστηκαν ομάδες λαϊκής μουσικής. Επίσης, σχηματίσθηκε και Στρατιωτική Μουσική αποτελούμενη από είκοσι τέσσερις άνδρες, η οποία μετακινούνταν στις πιο απομακρυσμένες μονάδες της Μεραρχίας.

[1857] «Επαρχιακή Μουσική κίνησις», *Μουσική Επιθεώρησις* αρ. 7, Απρίλιος 1922, σ. 16.

[1858] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Εκστρατεία στην Μικρά Ασία*, ό.π., σ. 407.

[1859] Στο ίδιο σ. 418, 420.

Η Στρατιωτική Μουσική της Ανεξάρτητης Μεραρχίας έδρευε και εκπαιδευόταν στο Σεϊντή – Γαζή, όπου ήταν και η έδρα του στρατηγείου της μεραρχίας. Η μεραρχία παρέμεινε στην τοποθεσία αυτή μέχρι τις 16 Αυγούστου 1922.[1860]

Στις 21 Μαΐου ο Μέραρχος Συνταγματάρχης Θεοτόκης διοργάνωσε αθλητικούς αγώνες και αγώνες σκοποβολής για τους άνδρες της Μεραρχίας του. Κατά την διάρκεια των αγώνων αλλά και κατά την απονομή των βραβείων, η Μουσική της Μεραρχίας παιάνιζε μουσικά τεμάχια υπό το Αρχιμουσικό της Ιωάννη Λυρέτη.[1861]

Τις ίδιες ημέρες καταγράφεται στον Τύπο της Σμύρνης η παρουσία Στρατιωτικής Μουσικής κατά την διάρκεια θεατρικής παράστασης σε σταθμό διοίκησης μεραρχίας του μετώπου της Μικράς Ασίας, χωρίς να αναφέρεται ο τόπος ή η αρίθμησή της (πρόκειται για την Ανεξάρτητη Μεραρχία στο Σεϊντή-Γαζή). Τον θίασο είχε οργανώσει ο ηθοποιός «Σύλβα». Κατά τα διαλείμματα της παράστασης, η Μουσική της μεραρχίας παιάνιζε διάφορα τεμάχια, υπό την διεύθυνση του «αρχιμουσικού Ιωάννη Λυρέτη».[1862]

Μουσική του 12ου ΣΠ (1922)

Τον Μάιο του 1922 και με αφορμή την ονομαστική εορτή του βασιλιά Κωνσταντίνου, οι άνδρες του 12ου ΣΠ ψυχαγωγήθηκαν από την Μουσική του συντάγματος.

«Εξαιρετική χαρά όμως είχαμε όλοι μας για την γιορτή του κουμπάρου μας Μεγάλου Στρατηλάτου, χάριν της οποίας ηξιωθήκαμεν της μουσικής του συντάγματός μας, παιανισάσης τα κάτωθι ωραία τεμάχια· “του αητού ο Γυιός”, “Ισαβέλα”, “Μαρία Αντουανέττα”, “Λουίζα Μίλλερ”, “Δον Ζουάν”, “Κλερέ-Καντάμπλ”». [1863]

Το 12ο ΣΠ υπάγονταν στην ΙΙΙ Μεραρχία.

[1860] Δημήτριος Μουντούρης, *Ανεξάρτητος Μεραρχία,* τύποις Μαυροειδή, Λαμία 1928, σ. 69, 73-74.

[1861] Εφ. *Συνάδελφος,* αρ. 62, Σμύρνη 1/6/1922, σ. 2. Ο αρχιμουσικός εμφανίζεται και με το επίθετο «Λυρέτης». (Βλ. Παρακάτω).

[1862] Εφ. *Θάρρος,* αρ. 3169, Σμύρνη 30/5/1922, σ. 2.

[1863] Εφ. *Συνάδελφος*, αρ. 63, Σμύρνη 2/6/1922, σ. 2.

Εξετάσεις Μουσικών – Αναχώρηση του Franscesco Τούλι (1922)

Τον Ιούνιο μήνα ο Ταγματάρχης Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Ιωνίας Francesco Tulli αναχώρησε για την Αθήνα προκειμένου να συμμετάσχει στην επιτροπή εξετάσεων των στρατιωτικών μουσικών. «Αναχωρήσαντος του Επιθεωρητού της Στρατ. Μουσικής Στρατιάς Μ. Ασίας κ. Τούλι δι' Αθήνας όπως παραστή εις τα γενησομένας εξετάσεις των μουσικών ανέλαβε την διεύθυνσιν ο υπολοχ. της μουσικής κ. Ταχτατζής. Καθ' α πληροφορούμεθα ο κ. Τούλης πιθανόν να αναλάβη την Γεν. Διεύθυνσιν της Στρ. Μουσικής παραιτουμένου του κ. Καίσαρη». [1864]

Προαγωγικές Εξετάσεις Ανθυπασπιστών Υπαρχιμουσικών (1922)

Τον Ιούνιο διεξήχθησαν προαγωγικές εξετάσεις για τον βαθμό του ανθυπολοχαγού αρχιμουσικού, σύμφωνα με τις διατάξεις των Νόμων και Β. Διαταγμάτων των προηγούμενων ετών. Από τα αναγραφόμενα στο περιοδικό «Μουσική Επιθεώρηση» τεκμαίρεται ότι η επιτροπή εξέτασης απαρτίζονταν από τον Γενικό Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών Σπυρίδωνα Καίσαρη ως πρόεδρο, τον Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών Ιωνίας Francesco Tulli, τον Λοχαγό Αρχιμουσικό Φρουράς Αθηνών Ευάγγελο Μαθαρίκο, τους καθηγητές του Ωδείου Αθηνών Μάριο Βάρβογλη και Φιλοκτήτη Οικονομίδη ως μέλη, καθώς και τον Συνταγματάρχη Λάμπρου ως εκπρόσωπου του Υπουργείου Στρατιωτικών και του Λοχαγού Παπαδόπουλου ως εισηγητή της Επιτροπής. Οι εξετάσεις διεξήχθησαν στο Ωδείο Αθηνών. Εκ των έξι ανθυπασπιστών υποψηφίων οι τρεις απέτυχαν στην εξέταση της αντίστιξης και αποκλείσθηκαν από την περαιτέρω εξέταση. Οι εναπομείναντες τρεις έλαβαν επιεικώς την βάση του μαθήματος της αντίστιξης, απέτυχαν όμως στην εξέταση της αρμονίας, καθώς η επιτροπή έκρινε ανεπαρκείς τις γνώσεις τους.

«Η επιτροπή θεωρήσασα ανεπαρκείς τας γνώσεις των υποψηφίων εις το σπουδαιότατον και απαραίτητον διά πάντα μουσικόν και δη Αρχιμουσικόν μάθημα της αρμονίας, απέρριψε και τους τρεις εναπομείναντας Ανθυπασπιστάς, διακόψασα τις εξετάσεις. Η απόφαση της Επιτροπής δώσασα τέλος εις μίαν σκανδαλώδη κατάστασιν της προαγωγής αμούσων Στρατ.

[1864] Εφ. *Κόσμος,* αρ. 1258, Σμύρνη 22/6/1922, σ. 2

Μουσικών κατ' αρχαιότητα ή επιείκειαν, θα έχει σπουδαίαν επίδρασιν επί των μουσικών».[1865]

Μουσική της IX Μεραρχίας (1922)

Στις 9 Ιουλίου τελέσθηκε μνημόσυνο υπέρ των πεσόντων της IX Μεραρχίας σε ένα ύψωμα, όπου είχε στηθεί λευκό κενοτάφιο στολισμένο με δάφνες και γιρλάντες. Στην τελετή παρόντες ήταν ο διοικητής του Β΄ ΣΣ Κίμων Διγενής και ο διοικητής της Μεραρχίας Ιωάννης Δέδες καθώς και οι αξιωματικοί και οπλίτες της Μεραρχίες.

«Και αρχίζει αμέσως η επιμνημόσυνος δέησις εις την οποίαν ιερουργούν, οι στρατιωτικοί ιερείς της Μεραρχίας [….]. Η μουσική της Μεραρχίας παίζει πένθιμα. [….]. Επακολουθεί μετά ταύτα παρέλασις, προ του στρατηγού και του Μεράρχου ισταμένων παρά το κενοτάφιον».[1866]

Η IX Μεραρχία κατά την περίοδο αυτή υπαγόταν στο Β΄ΣΣ.

Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Χανίων (1922)

Στις 24 Ιουλίου η Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Χανίων έφθασε στην Σμύρνη, προερχόμενη από την Αθήνα.

«Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΦΡΟΥΡΑΣ ΧΑΝΙΩΝ

Διά του επιτάκτου "Έλση'' αφίκετο χθές εξ Αθηνών η στρατιωτική μουσική φρουράς Χανίων ήτις θα παραμείνη ενταύθα μέχρι νεωτέρας διαταγής».[1867]

Δημόσιες Συναυλίες στην Σμύρνη (1922)

Από τον Ιανουάριο έως τον Ιούλιο του 1922 η Στρατιωτική Μουσική της Στρατιάς Μικράς Ασίας πραγματοποίησε μεγάλο αριθμό δημοσίων συναυλιών στην πόλη της Σμύρνης με έργα σπουδαίων Ευρωπαίων συνθετών καθώς και Ελλήνων και ξένων στρατιωτικών αρχιμουσικών. Αναφέρονται ενδεικτικά:

[1865] «Εξετάσεις Αρχιμουσικών», *Μουσική Επιθεώρησις,* αρ. 10, Ιούλιος 1922, σ. 13.

[1866] Εφ. Κόσμος, αρ. 1281, Σμύρνη 15/7/1922, σ. 1.

[1867] Εφ. *Κόσμος,* αρ. 1290, Σμύρνη 24/7/1922, σ. 2.

Συναυλία στις 20 Φεβρουαρίου και ώρα 3 μ.μ. – 5 μ.μ. στον κήπο του Σπόρτινγκ Club υπό την διεύθυνση του Ταγματάρχη Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών Ιωνίας Francesci Tulli με το ακόλουθο πρόγραμμα:

«1) Εμβατήριον, 2) Ριγολέττο του Βέρδη, 3) Τόσκα του Πουτσίνι, 4) Γουλλιέμος Τέλλος του Ροσσίνι, 5) Εμβατήριον του Καίσαρη». [1868]

Συναυλία στις 21 Απριλίου υπό την διεύθυνση του Υπολοχαγού Ταχτατζή στον κήπο της Μικρασιατικής Λέσχης και ώρα 5 μ.μ. με το ακόλουθο πρόγγραμμα:

«Εμβατήριον, Χαλίφης της Βαγδάτης, Κάρμεν, Τσάρδα, Σούσα, Εμβατήριον».[1869]

Συναυλία στις 29 Ιουνίου.

«Επ' ευκαιρία της σημερινής εορτής των αγίων Αποστόλων η Στρατιωτική Μουσική της Στρατιάς θα παιανίζει σήμερον εις μαγευτικόν κήπον του ζυθοποιείου Αϊδίν από της 5η μ.μ. ώρας. Προμηνύεται οικογενειακή συγκέντρωσις εκλεκτού κόσμου».[1870]

Μία από τις τελευταίες δημοσιεύσεις στον Τύπο της Σμύρνης, όπου αναφέρεται η Στρατιωτική Μουσική έγινε στις 21 Ιουλίου. Επρόκειτο για την διάθεσή της Στρατιωτικής Μουσικής από τον Διοικητή της Στρατιάς Γεώργιο Χατζανέστη στην διεξαχθείσα εορτή του σωματείου «Ιάδων Σμύρνης» για το «βιβλίο του στρατιώτη» στις 20 Ιουλίου και την διάθεσή της σε επικείμενη χορευτική ημερίδα στις 24 Ιουλίου.[1871]

Η τελευταία συναυλία της Στρατιωτικής Μουσικής Στρατιάς Μικράς Ασίας, πραγματοποιήθηκε στις 11 Αυγούστου 1922 και ώρα 7 μ.μ. στην Σμύρνη, υπό την διεύθυνση του Ταγματάρχη Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών Μικράς Ασίας Francesco Tulli.[566]

Η τελευταία αναγγελία εμφάνισης της Στρατιωτικής Μουσικής στην Σμύρνη έγινε στις 14 Αυγούστου ενόψει της εορτής της Κοιμήσεως Θεοτόκου και ενώ ήδη είχε ξεκινήσει η επίθεση των Κεμαλικών δυνάμεων.

[1868] Εφ. *Κόσμος,* αρ. 1154, Σμύρνη 20/2/1922, σ. 2.

[1869] Εφ. *Κόσμος,* αρ. 1196, Σμύρνη 21/4/1922, σ. 2.

[1870] Εφ. *Κόσμος,* αρ. 1266, Σμύρνη 30/6/1922, σ. 2.

[1871] Εφ. *Κόσμος,* αρ. 1287, Σμύρνη 21/7/1922, σ. 2.

«Εις τον μαγευτικόν κήπον του εργοστασίου Αϊδίν θα παιανίζη κατά τας απογευματινάς ώρας η Στρ. Μουσική. Τρέξατε όλοι. Είναι μία καλοκαιρινή, από τα λίγας, ευκαιρία». [1872]

Εκκένωση Μικράς Ασίας (1922)

Η επίθεση των Κεμαλικών δυνάμεων εκδηλώθηκε στις 12 προς 13 Αυγούστου, στον τομέα του Αφιόν Καραχισάρ. Το Στρατηγείο της Στρατιάς αναχώρησε τα μεσάνυχτα της 26ης Αυγούστου 1922, μαζί με την Γενική Στρατιωτική Διοίκηση και το Φρουραρχείο Σμύρνης. Ορισμένα τμήματα του νοτίου συγκροτήματος των Α΄ και Β΄ Σωμάτων Στρατού, υπό τον Υποστράτηγο Φράγκου, επιβιβάστηκαν σε πλοία στο λιμάνι του Τσεσμέ, στις 31 Αυγούστου και την αυγή της 1ης Σεπτεμβρίου, αντίστοιχα. Ειδικά, για τμήματα του Α΄ Σώματος Στρατού σημειώνεται ότι έγινε «επιβίβαση των μεταγωγικών και των μη μάχιμων σχηματισμών [...]». Τα υπόλοιπα τμήματα του νοτίου συγκροτήματος των Α΄ και Β΄ Σωμάτων Στρατού, υπό τους Υποστράτηγους Νικόλαο Τρικούπη και Κίμωνα Διγενή είχαν αιχμαλωτισθεί.[1873]

Στην αιχμαλωσία αυτή μπορεί να αποδοθεί με επιφύλαξη και η απώλεια του Λοχαγού Γεώργιου Καρδαμίτση του Φιλίππου, τον Αύγουστο του 1922, λογιζόμενου ως αγνοούμενου αξιωματικού της στρατιωτικής μουσικής κατά την εκστρατεία.[1874] Πιθανόν, μαζί του να συνελήφθησαν υπαξιωματικοί και οπλίτες της στρατιωτικής μουσικής. Την ημέρα του Πάσχα του 1922 ο Γεώργιος Καρδαμίτσης και η Μουσική του Α΄ ΣΣ βρισκόταν στο Αφιόν Καραχισάρ, όπου διεξάγονταν εορτή παρουσία του Διοικητή Νοτίου Συγκροτήματος Μεραρχιών Στρατηγού Νικόλαου Τρικούπη και του Διοικητή της IV Μεραρχίας Δημήτριου Δημαρά. [1875]

Η εκκένωση της Σμύρνης άρχισε στις 26 Αυγούστου και ολοκληρώθηκε στις 3 Σεπτεμβρίου 1922, όπως ακριβώς αφίχθη ο ελληνικός στρατός στις 2 Μαΐου 1919, με ένα σάλπισμα.

«Στις 21.00 της ίδιας ημέρας 2ας Σεπτεμβρίου ολόκληρη η δύναμη του Αποσπάσματος Μαρούλη εγκατέλειψε την αμυντική τοποθεσία και αποσύρθηκε σε δύο φάλαγγες προς τον Τσεσμέ, με την κάλυψη μικρών οπισθοφυλακών. Μετά την επιβίβαση και του τελευταίου

[1872] Εφ. *Αμάλθεια*, αρ. 19221, Σμύρνη 14/8/1922, σ. 2.

[1873] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Εκστρατεία στην Μικρά Ασία,* ό.π., σ. 446, 516, 539 και 541.

[1874] Ο Λοχαγός Καρδαμίτσης συμμετείχε σε όλους τους πολέμους από το 1897 και μετά. Βλ. *ΜΣΝΕ*, τόμ. 4, Παράρτημα «Κ», λήμμα «Καρδαμίτσης Γεώργιος», Αθήνα 1929, σ. 284.

[1875] Εφ. *Αργειακόν Βήμα*, αρ. 466, Άργος 9/2/1969, σ. 3.

τμήματος του αποσπάσματος, που πραγματοποιήθηκε τις πρωινές ώρες της 3ης Σεπτεμβρίου, ο Διοικητής του Αντισυνταγματάρχης Μαρούλης, διέταξε τον αρχισαλπιγκτή του 1ου Συντάγματος Πεζικού, να σημάνει στην προκυμαία του Τσεσμέ το σάλπισμα της αποχώρησης […] Μόλις σήμανε το παραπάνω σάλπισμα ολόκληρος ο πολεμικός και επιβατικός στόλος απέπλευσε από το λιμάνι, κατευθυνόμενος προς τα νησιά Χίο και Μυτιλήνη. Με τα τελευταία ελληνικά τμήματα αναχώρησε και ο Διοικητής της Στρατιάς, αντικαταστάτης λίγο νωρίτερα του Γεώργιο Χατζανέστη, Αντιστράτηγος Γεώργιος Πολυμενάκος με το Στρατηγείο του». [1876]

Στον βόρειο τομέα, το Γ΄ Σώμα Στρατού, υπό τον Υποστράτηγο Σουμίλα, μετά από σκληρές μάχες, συμπτύχθηκε στην Αρτάκη (πλησίον Πανόρμου), στις 3/4 Σεπτεμβρίου. Τα τελευταία τμήματα του σώματος, που έφθασαν στην Αρτάκη, επιβιβάσθηκαν σε πλοία την 4/5 Σεπτεμβρίου. Το Γ΄ Σώμα Στρατού μεταφέρθηκε στην Ραιδεστό, με δύναμη 60.000 ανδρών, διατηρώντας και το μεγαλύτερο τμήμα του οπλισμού του. Εντούτοις, δεν κατάφερε να επιβιβασθεί η XI Μεραρχία, η οποία είχε εμπλακεί σε μάχες κατά την σύμπτυξή της και είχε αιχμαλωτισθεί με δύναμη 4.500 ανδρών.[1877]

Η μεραρχία αυτή διέθετε δεκάδες σαλπιγκτές, και πιθανότατα κάποιο τμήμα στρατιωτικής μουσικής.

Από καταθέσεις αιχμαλώτων σιδηροδρομικών υπαλλήλων, οι οποίοι επανήλθαν στην Ελλάδα, έγινε γνωστό ότι, τρεις ημέρες μετά την εκκένωση της Σμύρνης, ο Μουσταφά Κεμάλ εγκαταστάθηκε σε οίκημα στο Κορδελιό, όπου διέμενε άλλοτε ο βασιλιάς Κωνσταντίνος. Τότε, «η εκεί ευρισκόμενη στρατιωτική μουσική, κατόπιν διαταγής των στρατιωτικών αρχών ανέκρουσεν το θούριον “Τ’ αητού ο γιος”. Το πλήθος δε εζητωκραύγαζεν υπέρ του Γούναρη και του Βασιλέως Κωνσταντίνου εις ένδειξιν ευγνωμοσύνης προς τα άτομα, άτινα διηυκόλιναν το έργον της Κεμαλικής Επαναστάσεως. Μετά ταύτα μόνον ανεκρούσθη ο Τουρκικός ύμνος».[1878]

[1876] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Εκστρατεία στην Μικρά Ασία,* ό.π. σ. 543.

[1877]Στο ίδιο, σ. 543, 578-579, 581 και 594.

[1878] Εφ. *Η Θεσσαλία,* αρ. 7658, Βόλος 3/5/1923, σ. 2.

Στρατιωτικές Μουσικές Μικράς Ασίας και Μακεδονίας – Θράκης (1919-1922)

Σύμφωνα με το διάταγμα συγκρότησης των εννέα Στρατιωτικών Μουσικών του 1918, στην σύνθεση των Στρατιωτικών Μουσικών των Σωμάτων Στρατού προβλεπόταν δύναμη σαράντα δύο μουσικών όλων των βαθμών, ενώ στην μοναδική Στρατιωτική Μουσική Μεραρχίας, αυτή της Μεραρχίας Αρχιπελάγους, προβλεπόταν δύναμη τριάντα επτά ανδρών. Όμοια σύνθεση προβλεπόταν και για τις Στρατιωτικές Μουσικές των Φρουρών Σάμου και Κρήτης (37 μουσικοί), αλλά και για κάθε Στρατιωτική Μουσική που τυχόν επρόκειτο να συγκροτηθεί.

Κατά την περίοδο 1919 – 1922, στα μέτωπα Μικράς Ασίας και Μακεδονίας – Θράκης, εντοπίζονται Στρατιωτικές Μουσικές, υπαγόμενες σε αρχικούς, αναδιοργανωθέντες ή μετονομασθέντες σχηματισμούς.[1879]

Πίνακας 117. Στρατιωτικές Μουσικές στην Μικρά Ασία από 2/5/1919 έως 9/11/1920

Στρατιωτική Μουσική	Υπαγόμενοι Σχηματισμοί
Α΄ Σώματος Στρατού	Μεραρχίες I, II, XIII
XIII Μεραρχίας	
Μεραρχίας Αρχιπελάγους	
Φρουράς Σμύρνης	Μεραρχίες Αρχιπελάγους-Σμύρνης
Σώματος Στρατού Σμύρνης	Μεραρχίες Αρχιπελάγους – XIII από 17/1/1920
Στρατιάς Κατοχής Μικράς Ασίας	Α΄ Σώμα Στρατού και Σώμα Στρατού Σμύρνης έως 20/2/1920
Γενικού Στρατηγείου Σμύρνης (εκ Θεσσαλονίκης)	
Στρατιωτική Ορχήστρα Αθηνών	
Στρατιωτική Χορωδία	

[1879] Οι Στρατιωτικές Μουσικές των μεγάλων σχηματισμών προκύπτουν από τη συνένωση των υποδεέστερων.

Πίνακας 118. Στρατιωτικές Μουσικές στην Μικρά Ασία από 9/11/1920 έως 3/9/1922

Στρατιωτικές Μουσικές	Υπαγόμενες Μεραρχίες στα Σώματα Στρατού κατά περιόδους	Υπαγωγή Συνταγμάτων
Στρατιάς Μικράς Ασίας/ Πρώην Γενικού Στρατηγείου Μ. Ασίας		
Α΄ Σώματος Στρατού	Μεραρχίες I, II, XIII, IX, X, IV	
Β΄ Σώματος Στρατού	Μεραρχίες III, IV, V, IX, XII, XIII	
Γ΄ Σώματος Στρατού	Μεραρχίες III, VII, X, IX	
XIII Μεραρχίας		
V Μεραρχίας (Κρήτης)		
III Μεραρχίας		
IX Μεραρχίας		
Ανεξάρτητης Μεραρχίας		
Μουσική Φρουράς Χανίων		
11ου Συντάγματος Πεζικού		IV Μεραρχία[1880]
12ου ΣΠ		III Μεραρχία[1881]
25ου Συντάγματος Πεζικού		IX Μεραρχία[1882]
28ου ΣΠ		X Μεραρχία[1883]

[1880] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Επιχειρήσεις προς Άγκυραν 1921*, σ. 261-262.

[1881] Στο ίδιο, σ. 262.

[1882]Στο ίδιο, σ. 269.

[1883]Στο ίδιο, σ. 271-272.

Εικόνα 50. Στρατιωτική Μουσική ΙΙΙ Μεραρχίας. Ψυχαγωγία οπλιτών της Μεραρχίας, περιοχή Τάνισμα

Φωτογραφικό Αρχείο Πολεμικού Μουσείου Αθηνών. Κωδικός 5064

Εικόνα 51. Στρατιωτική Μουσική 11ου Συντάγματος Πεζικού, IV Μεραρχίας, 6/10/1921

Φωτογραφικό Αρχείο Πολεμικού Μουσείου Αθηνών. Κωδικός 807

Εικόνα 52. Στρατιωτική Μουσική 28ου Συντάγματος Πεζικού, Σεγίντ Γαζή 11/3/1921

Φωτογραφικό Αρχείο Πολεμικού Μουσείου Αθηνών. Κωδικός 2103

Η Στρατιωτική Μουσική, ως οργανική μονάδα, κατά της περίοδο της Μικρασιατικής Εκστρατείας εντοπίζεται μόνο στον πίνακα των οργανικών μονάδων Σώματος Στρατού (1920-1921). Στον αντίστοιχο πίνακα βασικής οργάνωσης Μεραρχίας Πεζικού δεν εμφανίζεται Στρατιωτική Μουσική.[1884] Η διοικητική υπαγωγή των μεραρχιών στα σώματα στρατού μεταβαλλόταν ανάλογα με τις επιχειρησιακές ανάγκες.[1885]

Η μαρτυρία του Συνταγματάρχη Πυροβολικού (τότε λοχαγού) της Ανεξάρτητης Μεραρχίας Δημητρίου Αμπελά ενισχύει την υπόθεση της περαιτέρω συγκρότησης τμημάτων

[1884] Γενικόν Επιτελείον Στρατού/ Διεύθυνσις Ιστορίας Στρατού, *Η εκστρατεία εις την Μικράν Ασίαν (1919-1922),* τόμ. 3ος, *Επιθετικαί επιχειρήσεις Δεκεμβρίου 1920 – Μαρτίου 1921* (στο εξής: ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Επιθετικαί επιχειρήσεις Δεκεμβρίου 1920 – Μαρτίου 1921*), Αθήναι 1963, σ. 347. Δεν είναι βέβαιο εάν οι ΣΜΣ που εμφανίζονται ως μεραρχιακές, (πλην αυτής της Μεραρχίας Αρχιπελάγους που συγκροτήθηκε με διάταγμα το 1918) και αυτές των συνταγμάτων, είχαν συγκροτηθεί με διατάγματα ή ήταν κλιμάκια των ΣΜΣ των Σωμάτων Στρατού. Η πρακτική της Οργανικής τοποθέτησης ΣΜΣ μόνο στα Σώματα Στρατού διατηρήθηκε έως το 1959, με εξαίρεση το έτος 1925.

[1885] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Επιχειρήσεις προς Άγκυραν 1921*, Αθήνα 1965, σ. 217-253. Πρβλ. ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Επιθετικαί επιχειρήσεις Δεκεμβρίου 1920 – Μαρτίου 1921*, σ. 351-354.

στρατιωτικής μουσικής, ιδιαίτερα μετά την διεύρυνση του μετώπου, το καλοκαίρι του 1921. Όπως αναφέρει ο ίδιος, δύο μήνες πριν την εκκένωση της Μικράς Ασίας, είχε ανακηρυχθεί από τις ελληνικές στρατιωτικές αρχές η αυτονομία της Φρυγίας, γεγονός που εορτάσθηκε στις πόλεις και στα χωριά της περιοχής αυτής. Στις εορτές συμμετείχαν και Τούρκοι κάτοικοι «χορεύσαντες μάλιστα ενθουσιωδώς τους χορούς των υπό τους ήχους των ελληνικών στρατιωτικών μουσικών εις τας πλατείας των απομεμακρυσμένων εκείνων πόλεων και χωρίων».[1886]

Στο Μέτωπο Μακεδονίας – Θράκης, από το 1919 έως το 1922 εντοπίζονται οι Στρατιωτικές Μουσικές όπως παρακάτω (Πίνακας 119).

Πίνακας 119. Στρατιωτικές Μουσικές στα Μέτωπα Μακεδονίας–Θράκης, 1919 - 1922

Στρατιωτική Μουσική	Υπαγωγή
Σώματος Στρατού Εθνικής Αμύνης	
Φρουράς Θεσσαλονίκης	
Στρατιάς Θράκης (πρώην ΣΣΕΑ), [1887]	
Β΄ Σώματος Στρατού (1919)	
ΙΧ Μεραρχίας (1919)	Ε΄ ΣΣ
Φρουράς Σάμου (1919) [1888]	Μεραρχία Αρχιπελάγους
Φρουράς Κρήτης (1919) [1889]	Μεραρχίας Κρήτης
Φρουράς Αδριανούπολης (1920)	Στρατιά Θράκης

[1886] Δημήτριος Αμπελάς, *Ανεξάρτητος Μεραρχία,* Τουρίκης, Αθήνα 1997, σ. 64.

[1887] Μετονομάσθηκε σε Στρατιωτική Μουσική Δ΄ Σώματος Στρατού την 1 Ιουνίου 1922. Βλ. ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Εκστρατεία στην Μικρά Ασία,* ό.π., σ. 633.

[1888] Σε τελετή ανέγερσης μνημείου πεσόντων της Μεραρχίας Σερρών στην Σάμο, καταγράφονται οι Στρατιωτικές Μουσικές Φρουρών Σάμου και Κρήτης, με συνολική δύναμη 80 ανδρών, υπό τον Αρχιμουσικό Κωνσταντίνο Παναγόπουλο. Βλ. ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681Ι/ΙΑ 37.

[1889] Στο ίδιο.

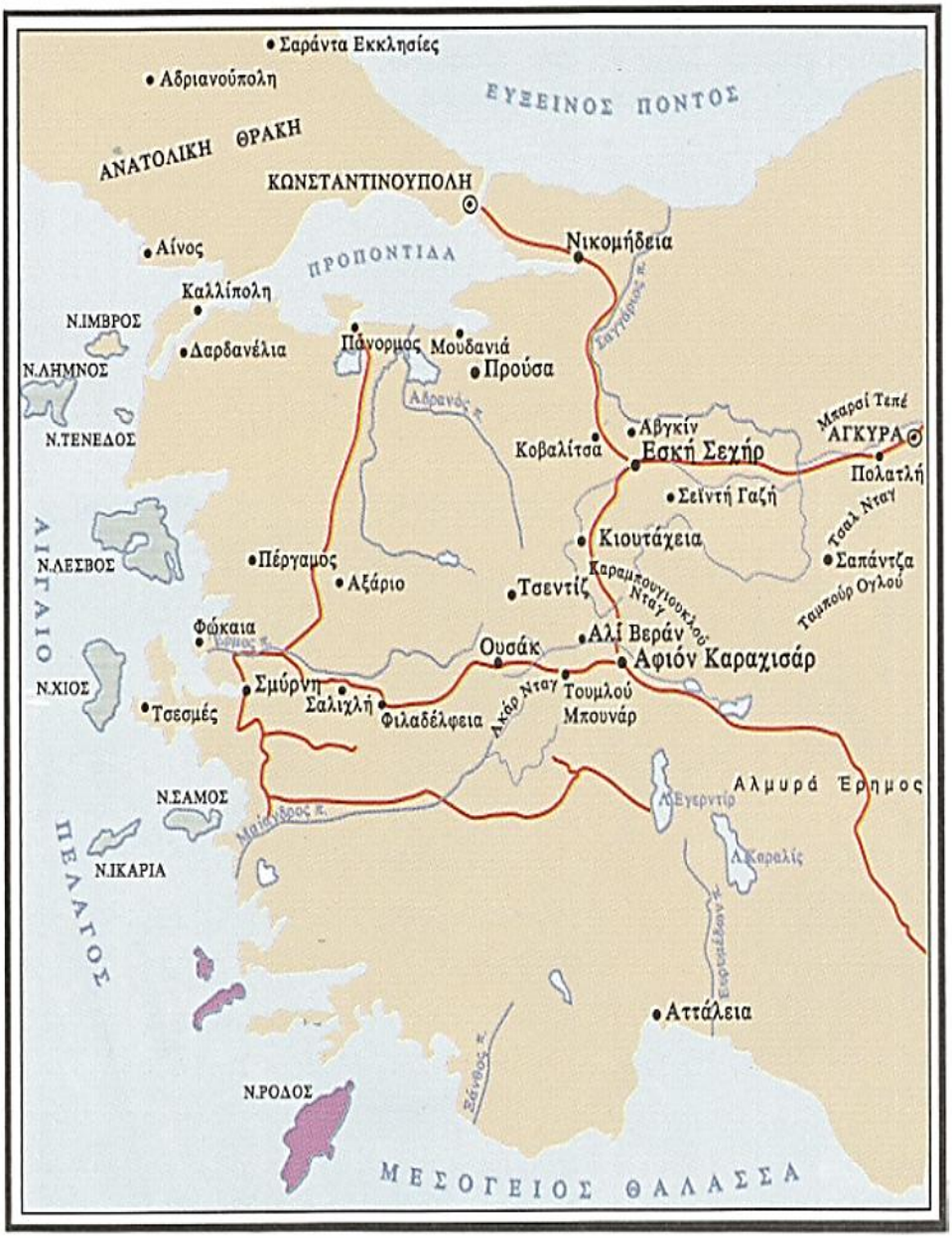

Εικόνα 53. Μέτωπο της Μικράς Ασίας

Πηγή: Ναλμπάντης, ό.π., σ. 460

Επαναστατική Κυβέρνηση – Συνθήκη των Μουδανιών (1922)

Στις 11 Σεπτεμβρίου εκδηλώθηκε επαναστατικό κίνημα από τους Συνταγματάρχες Νικόλα Πλαστήρα και Στυλιανό Γονατά σε Χίο και Μυτιλήνη αντίστοιχα, όπου είχαν μεταφερθεί αρχικά τα τμήματα της Στρατιάς που αναχώρησαν με πλοία του πολεμικού ναυτικού από τον Τσεσμέ. Στις 13 Σεπτεμβρίου τα στρατεύματα έφθασαν στον Πειραιά και στο Λαύριο.[1890]

Λίγες ημέρες αργότερα το κίνημα ανέλαβε την διακυβέρνηση της χώρας κατόπιν της την παραίτησης και αναχώρησης για το εξωτερικό του βασιλιά Κωνσταντίνου.[1891]

Στις 28 Σεπτεμβρίου 1922 υπογράφθηκε το πρωτόκολλο ανακωχή των Μουδανιών, σύμφωνα με το οποίο η Στρατιά Θράκης και οι ελληνικοί πληθυσμοί, κλήθηκαν να εκκενώσουν την Ανατολική Θράκη. Η Στρατιά Έβρου, όπως ονομάσθηκε, στάθμευσε δυτικά του Έβρου ποταμού. Συγκεκριμένα το Γενικό Στρατηγείο υπό τον Αντιστράτηγο Κ. Νίδερ στάθμευσε την Αλεξανδρούπολη, το Δ΄ ΣΣ υπό τον Υποστράτηγο Γ. Λεοναρδόπουλο στο Διδυμότειχο, (Μεραρχίες VII στο Διδυμότειχο, VI στο Σουφλί, Ανδριανούπολης νότια του Κάραγατς) το Γ΄ ΣΣ υπό τον Υποστράτηγο Χ. Χατζημιχάλη στην Κομοτηνή (Μεραρχίες Χ στην Κομοτηνή, XII στις Σέρρες, III στην Ξάνθη) ενώ το Β΄ ΣΣ παρέμεινε στην Θεσσαλονίκη για ανασυγκρότηση. Στα μέσα Δεκεμβρίου την Διοίκηση της Στρατιάς ανέλαβε ο Υποστράτηγος Θεόδωρος Πάγκαλος και στις αρχές Ιανουαρίου το Στρατηγείο μεταστάθμευσε στην Θεσσαλονίκη. Η συνολική δύναμη της Στρατιάς ανέρχονταν στους 4.446 αξιωματικούς και 111.775 οπλίτες [1892]

Η Στρατιά παρέμεινε με αυτή την διάταξη, ανασυγκροτούμενη και εκπαιδευόμενη μέχρι την υπογραφή της Συνθήκης της Λωζάνης στις 24 Ιουλίου 1923.[1893]

Αναζητήσεις αγνοουμένων (1922)

Από τον Οκτώβριο μήνα άρχισαν οι αναζητήσεις αγνοουμένων μέσω δημοσιεύσεων στον ημερήσιο Τύπο. Σε μία τέτοια εντοπίζεται :

[1890] Γ.Θ. Φεσσόπουλος, *Οι διχόνοιες των αξιωματικών μας και η διάλυση του Στρατού μας στην Μικρά Ασία,* Ελεύθερη Σκέψις, Αθήνα 2007, σ. 123.

[1891] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Εκστρατεία στην Μικρά Ασία*, ό.π. σ, 599-560.

[1892] Στο ίδιο, σ. 606- 608.

[1893] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Η προς πόλεμον προπαρασκευή του Ελληνικού Στρατού 1923-1940,* Αθήνα 1969, σ. 18.

«Παρακαλείται ο γνωρίζων περί της τύχης του Σαλπιγκτού Βεζύρη Φιλίππου του Ιωάννου 31 Συντάγματος 11ου Λόχου Τ.Τ. 902 όπως ειδοποιήσει εις τα Τυπογραφεία του "Ταχυδρόμου"».[1894]

Ανάκληση του Μανώλη Καλομοίρη στην ενεργό υπηρεσία (1922)

Τον Οκτώβριο μήνα ανακλήθηκε στην ενεργό υπηρεσία ο Ταγματάρχης Μανώλης Καλομοίρης. Στις 14 του ίδιου μήνα, διορίσθηκε εκ νέου στην θέση του Γενικού Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών, με έδρα την Αθήνα και τον Δεκέμβριο διορίσθηκε ως τμηματάρχης του IV Τμήματος (Στρατιωτικής Μουσικής) Διεύθυνσης Προσωπικού του Υπουργείου Στρατιωτικών.[1895]

Αρχιμουσικός Φρουράς Αθηνών (1922)

Στις 16 Οκτωβρίου δημοσιεύθηκε στον Τύπο η τοποθέτηση του Υπολοχαγού Εμμανουήλ Παναγιωτίδη ως διοικητή της Μουσικής της Φρουράς Αθηνών και αυτή του Ανθυπασπιστή Χαράλαμπου Κονιδάρη ως Υπαρχιμουσικού της.

Ανάκληση του Αλέξανδρου Καζαντζή στην ενεργό υπηρεσία (1922)

Ο Αλέξανδρος Καζαντζής διετέλεσε διευθυντής του Ωδείου Θεσσαλονίκης, από τις 9 Ιανουαρίου 1915 έως τις 15 Ιουνίου 1918, οπότε και κατατάχθηκε στην Στρατιωτική Μουσική ως Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών, με έδρα την Θεσσαλονίκη. Το 1920 ο Καζαντζής, ως Διευθυντής του Ωδείου Θεσσαλονίκης και Επιθεωρητής στρατιωτικών μουσικών, μετέβη στην Σμύρνη, όπου ίδρυσε Ωδείο στην πόλη.[1896]

Στις 21 Μαΐου 1921, παραιτήθηκε και εγγράφηκε στο στέλεχος εφεδρείας των αξιωματικών της Στρατιωτικής Μουσικής. Στις 29 Δεκεμβρίου 1922, ανακλήθηκε στην ενεργό υπηρεσία.

[1894] Εφ. *Τηλέγραφος,* αρ. (316) 293, Θεσσαλονίκη 3/10/1922, σ. 1.

[1895] Φύλλο μητρώου του Ταγματάρχη Εμμανουήλ Καλομοίρη. Βλ. στο ίδιο.

[1896] Trikoupis, ό.π., σ. 141.

Στις 26 Αυγούστου 1923, προάχθηκε στον βαθμό του ταγματάρχη επιθεωρητή στρατιωτικών μουσικών και στις 10 Οκτωβρίου 1929 αποστρατεύθηκε.[1897]

Στρατιωτικές Μουσικές των Μετόπισθεν (1919-1922)

Κατά την διάρκεια των επιχειρήσεων στην Μικρά Ασία και στην Θράκη, δεν μετακινήθηκαν όλες οι Στρατιωτικές Μουσικές στο μέτωπο όπως και τα προϊστάμενα κλιμάκια τους.

Η Στρατιωτική Μουσική της Φρουράς Ιωαννίνων είχε παραμείνει στην έδρα της κατά την διάρκεια της περιόδου 1919-1922, καθώς το Ε΄ ΣΣ δεν είχε μετακινηθεί.

Τον Σεπτέμβριο του 1919, καταγράφεται σε δημόσια εμφάνιση στην πόλη των Ιωαννίνων με επικεφαλής τον Λοχία Δημήτριο Αρώνη και τμήμα 24 ανδρών. [1898]

Στις 21 Μαΐου 1921 συμμετείχε στις εορταστικές εκδηλώσεις των ονομαστηρίων του βασιλιά Κωνσταντίνου, στην πόλη των Ιωαννίνων.[1899] Αρχιμουσικός της Στρατιωτικής Μουσικής το 1921 ήταν ο Υπολοχαγός Μιχαήλ Δασκαλάκης.[1900]

Στην Θεσσαλονίκη, διοικητής και αρχιμουσικός της Μουσικής της Φρουράς που παρέμενε στην πόλη, είχε τοποθετηθεί από τον Φεβρουάριο του 1921, ο Κωνσταντίνος Παναγόπουλος.[1901]

Η Στρατιωτική Μουσική της Φρουράς Λάρισας συμμετείχε στις 18 Μαΐου 1919 στην εορτή του πολιούχου της πόλης Αγίου Αχιλλείου.[1902]

Η Μουσική της Φρουράς Αθηνών παρέμεινε στην έδρα της, καθώς απουσίαζε διαρκώς στο μέτωπο η Μουσική του Α΄ ΣΣ.

[1897] ΥΣΑ/ ΔΣΛ Μουσικοί, Φωτοαντίγραφο φύλλου μητρώου του Αλεξάνδρου Καζαντζή.

[1898] ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681ΙΙ/113, Αναμνηστική φωτογραφία αξιωματικών του Ε΄ Σώματος Στρατού, Ιωάννινα 19/9/1919.

[1899] Εφ. *Ήπειρος,* αρ. 1038, Ιωάννινα 23/5/1921, σ. 1.

[1900] ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681ΙΙ/91, Αναμνηστική φωτογραφία αξιωματικών του Ε΄ Σώματος Στρατού, Τέροβο 27/5/1921.

[1901] ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681Ι/63 ΙΑ, σ, 3, 4.

[1902] Εφ. *Ελευθερία,* αρ. 50, Βόλος 19/5/1919, σ. 4.

Εικόνα 54. Η Μουσική Φρουράς Θεσσαλονίκης στον κήπο του Λευκού Πύργου υπό τον Αρχιμουσικό Κωνσταντίνο Παναγόπουλο, 1921

Πηγή: Αρχείο Δημήτρη Χατζηνάσιου

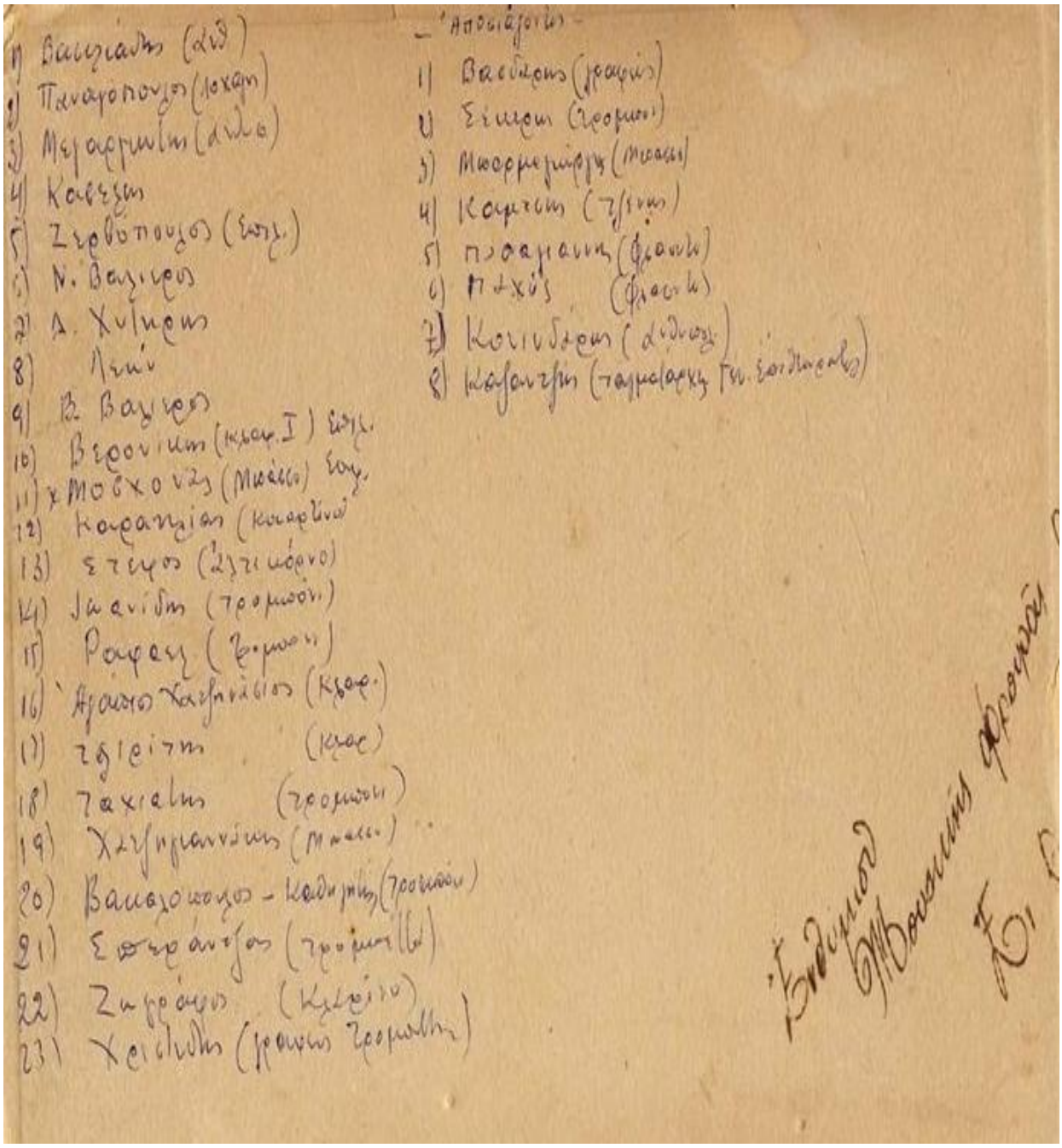

Εικόνα 55. Η σύνθεση της Μουσικής Φρουράς Θεσσαλονίκης, 1921

Πηγή: Αρχείο Δημήτρη Χατζηνάσιου[1903]

[1903] Ο Δημήτριος Χατζηνάσιος είναι αδελφός του πιανίστα και συνθέτη Γιώργου Χατζηνάσιου. Ο Αγάπιος Χατζηνάσιος, που αριθμείται με τον αριθμό 16 στον ονομαστικό κατάλογο της Μουσικής της Φρουράς Θεσσαλονίκης, ήταν ο πατέρας τους.

Κεφάλαιο 10ο

Περίοδος Μεσοπολέμου (1923-1940)

Ανασύνταξη Στρατιωτικών Μουσικών (1923-1924)

Κατά το έτος 1923 δεν υφίστατο Οργανισμός του Στρατού. Κατά συνέπεια δεν εμφανίζεται σε επίσημη δημοσίευση η συγκρότηση και αριθμός των Στρατιωτικών Μουσικών.[1904]

Εντούτοις, από δευτερογενείς πηγές εντοπίζονται οκτώ Στρατιωτικές Μουσικές. Τις υπηρεσιακές ανάγκες τελετουργίας στις φρουρές όπου δεν υπήρχε στρατιωτική μπάντα, κάλυπταν οι σαλπιγκτές και τυμπανιστές των Συνταγμάτων.

Μουσικές Φρουράς Αθηνών και Α΄ ΣΣ (1923)

Από αποσπάσματα εφημερίδων συνάγεται ότι το 1923 έδρευαν στην Αθήνα δύο Στρατιωτικές Μουσικές. Αυτή της Φρουράς Αθηνών και η του Α΄ΣΣ.

Στις 3 Ιανουαρίου 1923 καταγράφεται η Μουσική Φρουράς Αθηνών να συμμετέχει στην επικήδειο τελετή του Ολλανδού Πρέσβη Μπόρωφ στην Αθήνα. [1905]

Η Μουσική του Α΄ ΣΣ αναφέρεται κατά τους εορτασμούς της 25ης Μαρτίου 1923. «Προ του Ναού της Μητροπόλεως είχον παραταχθή οι μαθητές της Σχολής των Ευελπίδων και η μουσική της φρουράς του Α΄ Σώματος Στρατού».[1906]

Σε φωτογραφικό υλικό του 1923 εντοπίζονται οι δύο Στρατιωτικές Μουσικές να συμπράττουν σε συναυλία υπό τον Γενικό Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών Μανώλη Καλομοίρη στο θέατρο Ηρώδου του Αττικού.

[1904] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Ιστορία της Οργάνωσης του Ελληνικού Στρατού (1821- 1954)*, ό.π., σ. 325.

[1905] Εφ. *Πατρίς,* αρ. 8, Αθήνα 4/1/1923, σ. 3.

[1906] Εφ. *Πατρίς,* αρ. 69, Αθήνα 26/3/1923, σ. 3

Εικόνα 56. Η ορχήστρα πνευστών της Φρουράς Αθηνών και του Α΄ Σώματος Στρατού σε συναυλία στο θέατρο Ηρώδου του Αττικού, υπό την διεύθυνση του Γενικού Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών Ταγματάρχη Μανώλη Καλομοίρη, 1923

Πηγή: Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου

Ο ταγματάρχης και αρχιμουσικός του Α΄ΣΣ Francesco Tulli αποστρατεύτηκε στις 15 Δεκεμβρίου 1923.[1907]

Μουσική Φρουράς Θεσσαλονίκης (1923)

Η Μουσική Φρουράς Θεσσαλονίκης καταγράφεται στις εορταστικές εκδηλώσεις της 25ης Μαρτίου 1923 στην πόλη της Θεσσαλονίκης.[1908]

[1907] ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., 681 ΙΙ/2 Χειρόγραφο αντίγραφο φύλλου μητρώου Τούλι Φραγκίσκου, σ.2.

[1908] Εφ. *Μακεδονία*, αρ. 3957, Θεσσαλονίκη 26/3/1923, σ. 1.

Ο Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Μακεδονίας Ταγματάρχης Κωνσταντίνος Παναγόπουλος, αποστρατεύθηκε αυτεπάγγελτα στις 15 Δεκεμβρίου 1923 με 40 έτη υπηρεσίας, λογιζόμενων διπλών των ετών της τελευταίας πολεμικής περιόδου.[1909]

Μουσική του Γενικού Στρατηγείου (1923)

Στις 29 Απριλίου 1923 προαναγγέλθηκε εκτέλεση μουσικού προγράμματος της Μουσικής του Γενικού Στρατηγείου στην πλατεία του Λευκού Πύργου στην Θεσσαλονίκη, του οποίου η κατακλείδα περιλάμβανε τον «Ύμνο της Επανάστασης», (Πλαστήρα, Γονατά, Φωκά) με την συμμετοχή χορωδίας καλλίφωνων ανδρών του Τάγματος της φρουράς υπό τον Ταγματάρχη Κροντηρά. (Δημοκρατικό Τάγμα). Την μουσική του ύμνου συνέθεσε ο Γενικός Επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών Ταγματάρχης Μανώλης Καλομοίρης σε ποίηση του Μιλτιάδη Μαλακάση.[1910]

Μουσική Φρουράς Χανίων (1923)

Τον Ιανουάριο του 1923 στην Μουσική φρουράς Κρήτης τοποθετήθηκε ως αρχιμουσικός ο Αδάμ Μαυριδάκης και οι υπαρχιμουσικοί Γ. Φραγκοδημητράκης, Ρουσσάκης, Λαμπουδάκης, και Βαρουδάκης.[1911]

Η Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Χανίων καταγράφεται τον Απρίλιο του 1923 στα Χανιά, σε κατάσταση αναδιοργάνωσης υπό τον Αρχιμουσικό Ανθυπασπιστή Γ. Φραγκοδημητράκη.

«Η Μουσική μας

Άξιος και ικανός επαίνου ο ανθ)στής της Μουσικής μας κ. Γ. Φραγκοδημητράκης διά τας υπερανθρώπους και συστηματικάς προσπαθείας τας οποίας καταβάλλει προς αναδιοργάνωσιν της μουσικής μας ήτις χάρις εις αυτόν αρχίζει μετ' ολίγον να εγκαταλείψη την νάρκην εις ην είχε περιπέσει λόγω του μακρού χρόνου της εις το μέτωπον απουσίας της.

[1909] [1909] ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., 681 Ι/ 68 ΙΑ. Χαρακτηριστικό εμβατήριο της συνθετικής ικανότητας του Κωνσταντίνου Παναγόπουλο αποτελεί το εμβατήριο «Τα Νικητήρια», ηχογραφημένο το 1915, https://vmrebetiko.gr/item/?id=11139 (τελευταία πρόσβαση 16/7/2026)

[1910] Εφ. *Μακεδονία*, αρ. 3988, Θεσσαλονίκη 29/3/1923, σ. 1.

[1911] Εφ. *Έθνος,* αρ. 3044, Αθήνα 18/1/1923, σ. 1.

Και έτσι μετ' ολίγας ημέρας ενδεχομένως την προσεχήν Κυριακήν θα ακούσωμεν και πάλι την Μουσικήν μας παιανίζουσαν εις δημοσίας πλατείας». [1912]

Μουσική Φρουράς Μυτιλήνης (1923- 1924))

Στις 6 Απριλίου του 1923 καταγράφεται «Μουσική» κατά την εκφορά των Επιταφίων της πόλης της Μυτιλήνης.[1913]

Στις 26 Μαρτίου 1924 καταγράφεται παρέλαση τμήματος της στρατιωτικής δύναμης της Νήσου και διμοιρίας χωροφυλακής. «Κατόπιν διαταγής της Στρατ. Διοικήσεως επί τω γεγονότι της ανακηρύξεως της Δημοκρατίας, παρήλασε σήμερον την 11.30 ώραν π.μ. με την ορχήστρα επί κεφαλής παιανίζουσαν, τμήμα της ενταύθα στρατιωτικής δυνάμεως μετά διμοιρίας χωροφυλάκων. Η παρέλασις κατέληξε στην πλατεία των Επαναστάσεων [.....] Μετ' ανεγνώσθη ψήφισμα συγχαρητήριον προς την Κυβέρνησιν και η λαϊκή συγκέντρωσις διελύθη και οι στρατιώτες επάνήλθον εις τους στρατώνες των [...] Πρωτοβουλία του Δήμου παρήλασε διά των οδών της πόλεως λαμπαδηφορία με μουσικήν».[1914]

Από την Μυτιλήνη καταγόταν ο Αρχιμουσικός της Μεραρχίας Αρχιπελάγους Αλέξανδρος Ταχτατζής, ο οποίος είχε καταταγεί το 1916.[1915]

Μουσική Φρουράς Ιωαννίνων (1924)

Η Μουσική Φρουράς Ιωαννίνων καταγράφεται στις 15 Φεβρουαρίου 1924 σε κοινωνική εκδήλωση του Λυκείου Ελληνίδων Ιωαννίνων, παρουσία του Διοικητή Ε΄ ΣΣ Υποστράτηγου Μάρκου, του Διοικητή της Μεραρχίας και αξιωματικών της Φρουράς.[1916]

[1912] Εφ. *Εσπερινός Ταχυδρόμος*, αρ. 1756, Χανιά 27/4/1923, σ. 2.

[1913] Εφ. *Ελεύθερος Λόγος,* αρ. 1949, Μυτιλήνη 8/4/1923, σ. 1-2.

[1914] Εφ. *Ελεύθερος Λόγος,* αρ. 2242, Μυτιλήνη 26/3/1924, σ. 1.

[1915]ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., 681 Ι/ 18, σ. 7.

[1916] Εφ. *Ήπειρος*, αρ. 1836, Ιωάννινα 23/2/1924, σ.2.

Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Καβάλας (1923)

Ενδιαφέρουσες πληροφορίες αντλούνται από ιδιόχειρο σημείωμα του Αρχιμουσικού Ορφέα Τζαφέστα, στο οποίο παραθέτει τους βαθμούς και τις μεταθέσεις του στις Στρατιωτικές Μουσικές της χώρας. Από αυτό προκύπτει ότι το διάστημα 1923-1930 υφίστατο η Στρατιωτική Μουσική φρουράς Καβάλας του Δ΄ΣΣ, και ο ίδιος ήταν υπαρχιμουσικός και κατόπιν αρχιμουσικός της. Στο σημείωμα αναφέρει ότι γεννήθηκε το 1894,καταγόταν από το Μαντούκι Κέρκυρας, ότι μελέτησε μουσική στην Φιλαρμονική «Μάντζαρος» από το 1909 έως το 1911 και ότι κατετάγη ως εθελοντής μουσικός 4ης τάξεως στην ΣΜΣ της Φρουράς Αθηνών. Περαιτέρω φοίτησε στο Ωδείο Αθηνών υπό τον Σπυρίδωνα Καίσαρη.

«- 6 9βρίου 1911, Στρατιώτης Εθελοντής, Ακολουθήσας την εκστρατεία του Βαλκανικού Πολέμου 1912-1913 από αρχάς μέχρι τέλους ως μουσικός, Τρομπόνι.

-Επροήχθην Δεκανέας 1η Αυγούστου 1915, 1915-1916 εις την Μουσικήν Φρουράς Καβάλας, Δεκανέας Enfonio.

-1916-1917 εις την Μουσικήν Φρουράς Θεσσαλονίκης «Εθνικής Αμύνης» Δεκανέας Tromboni.

-Επροήχθην Λοχίας 1η Δ/βρίου 1917, 1918-1919 εις την Μουσικήν Φρουράς Σάμου «Μεραρχία Αρχιπελάγους», Λοχίας Enfonio.

-Επροήχθην Επιλοχίας 1η Αυγούστου 1918, 1919-1922 εις την Μουσικήν Α΄ ΣΣ Μικράν Ασίαν, επιλοχίας Enfonio.

-Επροήχθην 26 Φεβρουαρίου 1923, 1923-1925 εις την Μουσικήν Φρουράς Καβάλας, Ανθ/στής Υπαρχιμουσικός.

-1925-1926 εις την Μουσικήν Φρ. Δράμας, Ανθ/στής Αρχιμουσικός.

-1926-1928 εις Μουσικήν Φρ. Κομοτηνής.

-1928-1929 εις την Μουσικήν Φρ. Δράμας, Ανθ/στής Αρχιμουσικός.

-1929-1930 εις την Μουσικήν Φρουράς Καβάλας, Ανθ/στής Αρχιμουσικός». [1917]

[1917] ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., 681 Ι/ 3ΣΤ.

Περί εθελούσιας κατάταξης στην Στρατιωτική Μουσική (1923)

Στις 18 Οκτωβρίου 1923 δημοσιεύθηκε το Β.Δ. «περί εθελουσίας κατατάξεως εις τας Στρατ. Μουσικάς, ανακατατάξεως, προβιβασμού Στρατ. Μουσικών κλπ». Παρατίθενται οι διατάξεις των άρθρων.

Κεφάλαιο Α΄

Περί εθελουσίας κατατάξεως στις Στρατ. Μουσικές

Άρθρο 1

Επιτρέπεται η εθελούσια κατάταξη για διετή ή τριετή θητεία ιδιωτών που διαθέτουν τα απαραίτητα προσόντα και ηλικία από 17 έως 36 έτη συμπληρωμένα.

Άρθρο 2

Ιδιώτες που δεν έχουν εκπληρώσει την στρατιωτικής τους θητεία, δεν μπορούν να καταταγούν στις Στρατιωτικές Μουσικές ως οπλίτες, παρά μόνο ως μουσικοί IV τάξεως και για τριετή θητεία, χωρίς δικαίωμα προβιβασμού πριν την παρέλευση ενός έτους, ανεξάρτητα εάν το επίπεδο δεξιότητάς τους είναι ανώτερο από τον κατεχόμενο βαθμό του μουσικού της VI τάξεως. Στην περίπτωση κλήσης προς κατάταξη της κλάσης τους, και υπηρετούντες ήδη στην Στρατ. Μουσική, οφείλουν να μεταβούν άμεσα στο οικείο Σύνταγμα Πεζικού και να υπηρετήσουν επί τρίμηνο, επανερχόμενοι κατόπιν στην Στρατ. Μουσική.

Άρθρο 3

Για την εθελούσια κατάταξη στην Στρατ. Μουσική, οι ενδιαφερόμενοι υποβάλλουν τα απαιτούμενα από τον νόμο πιστοποιητικά και τυχόν πτυχία μουσικής I, II, III και IV τάξεως σε μία εκ των Επιθεωρήσεων των Στρατ. Μουσικών, η οποία διά ημερήσιας διαταγής συγκροτεί τριμελή επιτροπή αποτελούμενη από τον Επιθεωρητή ως πρόεδρο, έναν αρχιμουσικό και ένα αξιωματικό ή ανθυπασπιστή μουσικό της έδρας της Επιθεώρησης, η οποία προβαίνει στην εξέταση των ενδιαφερομένων.

Άρθρο 4

Εφόσον ο εξεταζόμενος κριθεί ικανός, η επιτροπή θεωρεί το πτυχίο του και τον κατατάσσει ανάλογα με τον βαθμό του πτυχίου (I, II, III, IV τάξεως) ή με κατώτερο, ποτέ όμως με ανώτερο. Εάν η επιτροπή διαπιστώσει αναντιστοιχία ικανοτήτων και πτυχίου, μπορεί να ακυρώσει το πτυχίο του εξεταζόμενου και να το υποβάλλει στο Τμήμα Στρατιωτικών Μουσικών του Υπουργείου Στρατιωτικών αναφέροντας τους τεχνικούς λόγους ακύρωσης του πτυχίου.

Άρθρο 5

Μετά την θεώρηση του πτυχίου του αιτούντος, το Τμήμα Στρατιωτικών Μουσικών του Υπουργείου Στρατιωτικών υποβάλλει τα σχετικά πιστοποιητικά επισυνάπτοντας υπεύθυνη δήλωση του οικείου στρατολόγου της Μουσικής με την οποία δηλώνεται ότι δεν υφίσταται κανένα κώλυμα για την κατάταξη του αιτούντος. Το Τμήμα Στρατιωτικών Μουσικών του Υπουργείου Στρατιωτικών προκαλεί την έκδοση διαταγής του Υπουργείου Στρατιωτικών για την κατάταξη του αιτούντος, εφόσον υφίστανται χηρεύουσες θέσεις στον βαθμό και στο μουσικό όργανο που παιανίζει ο αιτών.

Άρθρο 6

Τα μουσικά εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας που δικαιούνται να απονέμουν πτυχία στρατιωτικών μουσικών I, II, III, και IV τάξεως είναι τα εξής:

Ωδείο Αθηνών, Ελληνικό Ωδείο, Ωδείο Πειραιώς, Ωδείο Θεσσαλονίκης, Ωδείο Βόλου, Παλαιά Φιλαρμονική Κέρκυρας, Φιλαρμονική «Μάντζαρος» Κέρκυρας, Ελληνική Φιλαρμονική Αλεξάνδρειας, Φιλαρμονική Πατρών και Φιλαρμονική Κεφαλληνίας. Τα ιδρύματα αυτά δικαιούνται να εισπράττουν το ποσό των 35 δραχμών ως εξέταστρα και δικαιώματα πτυχίου.

Άρθρο 7

Ο Υπουργός Στρατιωτικών έχει το δικαίωμα να άρει πρόσκαιρα ή οριστικά το δικαίωμα της έκδοσης πτυχίων από οποιοδήποτε εκ των παραπάνω ιδρυμάτων, εφόσον επανειλημμένως και δικαιολογημένα ακυρώνονται πτυχία τους από την στρατιωτική επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 4.

Άρθρο 8

Τα εξεταζόμενα μαθήματα από τα μουσικά ιδρύματα για τους βαθμούς I, II, και III τάξεως μουσικούς είναι τα όμοια με τα διαλαμβανόμενα του Κεφαλαίου Γ΄ περί προβιβασμού των Στρατιωτικών Μουσικών και τα ακόλουθα για τον βαθμό του μουσικού IV τάξεως:

α) Στοιχεία θεωρίας της μουσικής

β) Σολφαϊσμοί

γ) Εκτέλεση εκ πρώτης όψεως διά του μουσικού οργάνου του εξεταζόμενου κάποιας εύκολης μουσικής σύνθεσης.

δ) Εκτέλεση δια του μουσικού οργάνου του εξεταζόμενου μίας μουσικής σύνθεσης και μίας άσκησης της επιλογής του.

ε) Αντιγραφή μουσικού τεμαχίου.

Άρθρο 9

Τα μουσικά ιδρύματα του άρθρου 6 καταρτίζουν επιτροπή από το διδακτικό προσωπικό του η οποία βαθμολογεί τους εξεταζόμενους σύμφωνα με τα διαλαμβανόμενα του Κεφαλαίου Γ΄ περί προβιβασμών των στρατιωτικών μουσικών.

Άρθρο 10

Τα ως άνω εκδιδόμενα πτυχία πρέπει να αναγράφουν ολογράφως το όνομα του μουσικού ιδρύματος, το όνομα και επώνυμο του επιτυχόντος υποψηφίου, την ηλικία του, τον μέσο όρο της βαθμολογίας του μέχρι δεκαδικού κλάσματος, να φέρουν τις υπογραφές των μελών της επιτροπής την σφραγίδα του ιδρύματος και να υπάρχει χώρος για την θεώρηση της οριζόμενης επιτροπής του άρθρου 3.

Άρθρο 11

Έφεδροι ή κληρωτοί, τοποθετούμενοι ή αποσπώμενοι με διαταγή του Υπουργείου Στρατιωτικών ή οικείων Σωματαρχών στις Στρατ. Μουσικές, μπορούν να αποκτήσουν βαθμό I, II, III και IV τάξεως μουσικού, εφόσον υποβάλλουν αίτηση και εξεταστούν από την τριμελή εξεταστική επιτροπή, αναλαμβάνοντας τριετή υποχρέωση θητείας, ανεξάρτητα από τον χρόνο απόλυση της κλάσης τους. Οι τοποθετούμενοι ή αποσπώμενοι κατ' αυτόν τον τρόπο, οφείλουν να έχουν συμπληρώσει τρίμηνη το ελάχιστο υπηρεσία σε μάχιμο Σώμα.

Κεφάλαιο Β΄

Περί ανακατατάξεως Στρατιωτικών Μουσικών

Άρθρο 12

Επιτρέπεται στους μουσικούς οπλίτες των διαφόρων βαθμών η ανακατάταξη για ένα έτος, εφόσον διαθέτουν όλα τα ηθικά, μουσικά και στρατιωτικά προσόντα.

Άρθρο 13

Μουσικοί υπηρετήσαντες επί συνεχή τριετία στις Στρατιωτικές Μουσικές και στην Στρατιωτική Ορχήστρα, δύνανται να ανακαταταγούν εφόσον δεν παρήλθε διάστημα 30 μηνών από την αφυπηρέτησής τους, εφόσον υπάρχουν κενές θέσεις και δεν υπερβαίνουν το 45ο έτος της ηλικίας τους.

Άρθρο 14

Την ανακατάταξη των διαφόρων μουσικών οπλιτών εγκρίνουν οι Επιθεωρητές των Στρατ. Μουσικών, αφού λάβουν όλα τα σχετικά πιστοποιητικά από τις Στρατ. Μουσικές της δικαιοδοσίας τους και αναφέρουν κάθε σχετική ενέργεια στο Τμήμα Στρατ. Μουσικών του Υπουργείου Στρατιωτικών, δικαιούμενο να διενεργήσει παν έλεγχο.

Κεφάλαιο Γ΄

Περί προβιβασμού των Στρατιωτικών Μουσικών

Άρθρο 15

Η πλήρωση κενών θέσεων στρατιωτικών μουσικών στου βαθμούς I, II, III τάξεως καθώς και ανθυπασπιστή κορυφαίου και ανθυπασπιστή υπαρχιμουσικού ενεργείται πάντοτε διά εξετάσεων ενώπιον της οριζόμενης εξεταστικής επιτροπής.

Άρθρο 16

Για τους βαθμούς του ανθυπασπιστή κορυφαίου και ανθυπασπιστή υπαρχιμουσικού, ε επιτροπή αποτελείται από τον Γεν. Επιθεωρητή ως πρόεδρο, ενός Επιθεωρητή των Στρατ. Μουσικών και τριών μουσουργών ή καθηγητών αναγνωρισμένης Μουσικής Σχολής. Αντιπρόσωπος του Υπουργείου ορίζεται ανώτερος αξιωματικός και εισηγητής ένας κατώτερος μάχιμος αξιωματικός χωρίς δικαίωμα ψήφου οριζόμενος από το Υπουργείο Στρατιωτικών.

Άρθρο 17

Για τους βαθμούς μουσικών I, II, και III τάξεως, η επιτροπή αποτελείται από τον Γεν. Επιθεωρητή ως πρόεδρο, τον αρχιμουσικού και ενός άλλου αξιωματικού μουσική οριζόμενου από το Υπουργείο Στρατιωτικών. Χρέη εισηγητή εκτελεί κατώτερος μάχιμος αξιωματικός οριζόμενος από την προϊστάμενη αρχή της Μουσικής, κατόπιν αίτησης του προέδρου της Επιτροπής.

Άρθρο 18

Για τις προαγωγές στους βαθμούς του ανθυπολοχαγού (υπαρχιμουσικού I τάξεως) και υπολοχαγού (αρχιμουσικού II τάξεως) πλην των λοιπών ηθικών και στρατιωτικών προσόντων λαμβάνεται υπόψη και η γραπτή γνωμοδότηση της εξεταστικής επιτροπής.

Εξεταζόμενα μαθήματα:

Για τον βαθμό υπαρχιμουσικού I τάξεως:

α) Δίφωνη αντίστιξη ανάμικτη εντός 4 ωρών

β) Αρμονία. Εναρμόνιση δεδομένου άσματος ή ανάριθμου βάσιμου εντός 6 ωρών.

γ) Ανάλογες γνώσεις πιάνου και χρήση πνευστού μουσικού οργάνου.

δ) Σολφαϊσμοί.

ε) Πρακτική εφαρμογή, ήτοι διεύθυνση της εκτέλεσης από Στρατ. Μουσική κάποιας μουσικής σύνθεσης, είτε σύνθεσης ή διασκευής του εξεταζόμενου.

Για τον βαθμό του αρχιμουσικού ΙΙ τάξεως:

α) Αντίστιξη τρίφωνη ανάμικτη εντός 5 ωρών.

β) Εναρμόνιση δεδομένου άσματος ή ανάριθμου βάσιμου εντός 6 ωρών.

γ) Ενορχήστρωση για Στρατ. Ορχήστρα δεδομένης σύνθεσης εντός 8 ωρών

δ) Ανάλογες γνώσεις πιάνου.

ε) Πρακτική εφαρμογή ως άνω.

Για τον βαθμό του Επιθεωρητή:

α) Τετράφωνη Αντίστιξη και δίφωνη φυγή εντός 10 ωρών

β) Αρμονία. Επεξεργασία δύσκολου δεδομένου άσματος εντός 5 ωρών

γ) Επιλογή (Pot-pourri) για μπάντα δοθείσης όπερας ή άλλων μουσικών μερών εντός δύο ημερών.

δ) Πρακτική εφαρμογή των ως άνω.

ε) Ανάλογες γνώσεις πιάνου.

Άρθρο 19

Το Υπουργείου Στρατιωτικών εκδίδει ετησίως διαταγή για την υποβολή προτάσεων προβιβασμού των μουσικών Ι τάξεως στους βαθμούς του ανθυπασπιστή κορυφαίου και ανθυπασπιστή υπαρχιμουσικού. Οι προτάσεις υποβάλλονται από τις διοικήσεις των Στρατ. Μουσικών προς την Επιθεώρηση Στρατ. Μουσικών στην οποία ανήκουν. Οι προτάσεις προωθούνται στην προϊστάμενη αρχή της Μουσικής για τον έλεγχο των στρατιωτικών και υπηρεσιακών προσόντων των υποψηφίων, μετά τον οποίο οι υποψήφιοι παραπέμπονται για εξέταση.

Άρθρο 20

Οι εξετάσεις για τους βαθμούς I, II, και III τάξεως μουσικών πραγματοποιούνται στους οικείους χώρους των Μουσικών. Για τους ανώτερους βαθμούς, οι εξετάσεις λαμβάνουν χώρα σε ένα εκ των Ωδείων της Αθήνας.

Άρθρο 21

Για την προαγωγή στον βαθμό του μόνιμου ανθυπασπιστή υπαρχιμουσικού, απαιτείται εκτός των άλλων ηθικών και στρατιωτικών προσόντων, συνολική πενταετής υπηρεσία στις Στρατ. Μουσικές, εκ της οποίας διετής στον βαθμό του μουσικού I τάξεως και επιτυχείς εξετάσεις στα παρακάτω μαθήματα:

α) Σολφαϊσμός.

β)Εναρμόνιση μη περίπλοκου δεδομένου άσματος, ενός απλού ανάριθμου και ενός ενάριθμου βάσιμου εντός 8 ωρών.

γ)Ανάλογες γνώσεις πιάνου και χρήσης πνευστού μουσικού οργάνου.

δ)Απλή ενοργάνωση μικρής σύνθεσης για Στρατ. Μουσική.

ε) Πρακτική εφαρμογή, ήτοι διεύθυνση της εκτέλεσης κάποιας μουσικής σύνθεσης.

Άρθρο 22

Στον βαθμό του ανθυπασπιστή κορυφαίου (Soliste) προάγονται οι μουσικοί I τάξεως που διακρίνονται ως εκτελεστές των μουσικών τους οργάνων, αλλά δεν κατέχουν τα οριζόμενα προσόντα προαγωγής στον βαθμό του ανθυπασπιστή υπαρχιμουσικού. Εκτός των ηθικών και στρατιωτικών προσόντων, πρέπει να έχουν συμπληρώσει διετή πραγματική υπηρεσία στις Στρατ. Μουσικές στον βαθμό του μουσικού I τάξεως και συνολική υπηρεσία 6 ετών. Αυτοί εξετάζονται στα παρακάτω μαθήματα :

α΄) Θεωρία, τέλεια γνώση διαστημάτων, κλίμακες και σχηματισμοί συγχορδιών.

β΄) Ρυθμική ανάγνωση και Σολφαϊσμοί.

γ΄) Πρακτική μετά διά του οργάνου τους (transporto).

δ΄) Εκτέλεση με το όργανο που παιανίζει ο κάθε εξεταζόμενος, κλιμάκων, σπουδών και μιας σύνθεσης επιλογής του εξεταζόμενου.

ε΄) Εκτέλεση εκ πρώτης όψεως μίας έντυπης και μίας χειρόγραφης σύνθεσης.

στ΄) Εκτέλεση με συνοδεία Στατ. Μουσικής ή Ορχήστρας ενός εξαγγελτικού τεμαχίου, γνωστό στον εξεταζόμενο και ενός άλλου, άγνωστου σε αυτόν.

Άρθρο 23

Οι ανθυπασπιστές κορυφαίοι έρχονται κατά σειρά αρχαιότητας κάτωθι των υπαρχιμουσικών, ανεξάρτητα από τον χρόνο προαγωγής τους, φέροντες ως χαρακτηριστικό (διακριτικό) την λύρα, περιστοιχιζόμενη από δάφνη επί των επιχειριδίων.

Άρθρο 24

Οι ανθυπασπιστές κορυφαίοι μπορούν να προαχθούν στον βαθμό του υπαρχιμουσικού ανθυπολοχαγού (υπαρχιμουσικού Ι τάξεως), αφού συμπληρώσουν διετή υπηρεσία στον βαθμό τους, προτεινόμενοι από τις οικείες Επιθεωρήσεις και εξεταζόμενοι στα οριζόμενα μαθήματα για τους ανθυπασπιστές υπαρχιμουσικούς του άρθρου 21, τιθέμενοι στα αριστερά των υπηρετούντων λοιπών ανθυπολοχαγών αρχιμουσικών μέχρι την ημέρα της προαγωγής τους.

Ανθυπασπιστές κορυφαίοι, που έχουν κατά το ελάχιστο διετή συνεχόμενη υπηρεσία μετώπου, για την προαγωγή τους στον βαθμό του ανθυπολοχαγού υπαρχιμουσικού, εξετάζονται στα ακόλουθα μαθήματα:

α) Εκτέλεση με το μουσικό όργανο που παιανίζει ο εξεταζόμενος μιας γνωστής σε αυτόν μουσικής σύνθεσης και μίας άλλης εκ πρώτης όψεως.

β) Πρακτική μεταφορά (transposition) διά του μουσικού του οργάνου, μίας μη περίπλοκης μουσικής σύνθεσης.

γ) Πρακτική εφαρμογή, ήτοι διεύθυνση τεμαχίου εκτελούμενου υπό της Στρατ. Μουσικής ή της Ορχήστρας.

δ) Στοιχεία αρμονίας και ενορχήστρωσης.

Ανθυπασπιστές κορυφαίοι που αποτυγχάνουν δις σε αυτές τις εξετάσεις, δεν δικαιούνται να προταθούν εκ νέου, αλλά θεωρούμενοι στάσιμοι, υπάγονται στις ευεργετικές διατάξεις του παρόντος περί των ανθυπασπιστών.

Άρθρο 25

Μουσικοί Ι τάξεως που έχουν συμπληρώσει συνολικά δεκαπενταετή πραγματική υπηρεσία στις Στρατ. Μουσικές και πενταετή στον βαθμό τους, μπορούν να προαχθούν ευεργετικώς στον βαθμό του ανθυπασπιστού ευεργετικού κορυφαίου, ανεξαρτήτως χηρευουσών θέσεων,

ως υπεράριθμοι, προτεινόμενοι υπό ενός εκ των Επιθεωρητών και εξεταζόμενοι μετά από διαταγή του Υπουργείου Στρατιωτικών στα ακόλουθα μαθήματα:

α) Ρυθμική ανάγνωση.

β) Στοιχεία αρμονίας.

γ) Πρακτική εφαρμογή, ήτοι διεύθυνση Στρατ. Μουσικής ή Ορχήστρας.

Οι υπεράριθμοι ευεργετικοί ανθυπασπιστές κορυφαίοι δεν μπορεί να υπερβαίνουν τους οκτώ σε όλες τις Στρατ. Μουσικές. Εφόσον συμπληρώσουν συνολικά 23 έτη υπηρεσίας στο Στράτευμα, προάγονται κατόπιν πρότασης των Επιθεωρητών της Μουσικής στον βαθμό του ανθυπολοχαγού υπαρχιμουσικού άνευ εξετάσεων. Αποστρατεύονται δε αυτεπάγγελτα μετά την συμπλήρωση 25 ετών υπηρεσίας και πρόταση του Γεν. Επιθεωρητή Στρατ. Μουσικών.

Άρθρο 26

Τα εξεταζόμενα αντικείμενα για την προαγωγή μουσικών Ι, ΙΙ και ΙΙΙ τάξεως και την απόκτηση ανάλογου πτυχίου Στρατ. Μουσικού είναι τα ακόλουθα:

Ι. Για τον βαθμό ή το πτυχίο Μουσικού Ι τάξεως:

β)Σολφαϊσμός.[1918]

γ) Εκτέλεση διά του μουσικού οργάνου που παιανίζει ο εξεταζόμενος των μείζονων και ελάσσονων κλιμάκων σε όλους τους τόνους.

δ) Εκτέλεση διά του μουσικού του οργάνου μιας μουσικής σύνθεσης και μιας άσκησης της επιλογής του εξεταζόμενου.

ε) Εκτέλεση εκ πρώτης όψεως διά του αυτού οργάνου μίας μουσικής σύνθεσης με συνοδεία Στρατ. Μουσικής ή Ορχήστρας της επιλογής του εξεταζόμενου, καθώς και του κύριου μέρους μιας μουσικής σύνθεσης οριζόμενης από την εξεταστική επιτροπή.

ΙΙ. Για τον βαθμό ή το πτυχίο Μουσικού ΙΙ τάξεως:

α) Ανάλογες θεωρητικές γνώσεις μουσικής.

β) Σολφαϊσμοί.

γ) Εξέταση διά του οργάνου της ειδικότητας του εξεταζόμενου των μείζονων και ελάσσονων κλιμάκων.

[1918] Η αρίθμηση α) και το αντικείμενο εξέτασης δεν αναγράφεται στο άρθρο 26, πιθανώς εκ παραδρομής.

δ) Εκτέλεση διά του αυτού οργάνου εκ πρώτης όψεως μιας μικρής μουσικής σύνθεσης.

ε) Εκτέλεση διά του αυτού οργάνου μιας μουσικής σύνθεσης και μιας άσκησης της επιλογής του εξεταζόμενου.

III. Για τον βαθμό ή το πτυχίο Μουσικού III τάξεως:

α) Στοιχεία θεωρίας Μουσικής.

β) Σολφαϊσμοί.

γ) Εκτέλεση διά του μουσικού οργάνου που παιανίζει ο εξεταζόμενος κάποιας εύκολης μουσικής σύνθεσης.

δ) Εκτέλεση διά του αυτού οργάνου μιας άσκησης της επιλογής του εξεταζόμενου.

ε) Αντιγραφή κάποιου μουσικού τεμαχίου.

Άρθρο 27

Οι εκτελούντες κρουστά μουσικά όργανα και οι αντιγραφείς εξετάζονται αναλόγως της ειδικότητας τους.

Άρθρο 28

Η ικανότητα των εξεταζόμενων εκτιμάται διά των επόμενων βαθμών, δηλούμενη διά των απέναντι αυτών αριθμών:

Άριστα	20
Κάλλιστα	19-18
Λίαν Καλώς	17-16-15-14
Καλώς	13-12-11-10
Μετρίως	9- 8 - 7
Μετριώτατα	6 - 5 - 4
Κακώς	3 - 2 - 1
Μηδέν	0

Για τους βαθμούς των μουσικών I, II, και III τάξεως και των ανθυπασπιστών κορυφαίου και υπαρχιμουσικού και αξιωματικών ουδείς κρίνεται επιτυχών αν δεν λάβει κατά τον διαγωνισμό τουλάχιστον τον βαθμό καλώς (10) του ανώτατου όρου της ικανότητας για κάθε εξεταζόμενο αντικείμενο.

Η εκτίμηση της διαγωγής γίνεται σύμφωνα με το άρθρο 146 του Γεν. Κανονισμού Σωμάτων και Στρατ. Καταστημάτων.

Άρθρο 29

Για κάθε εξεταζόμενο αντικείμενο κάθε μέλος της επιτροπής ενεργεί ως ακολούθως·

Μετά την εξέταση κάθε υποψηφίου σημειώνει σε δελτίο το όνομα του εξεταζόμενου και κάτωθι την βαθμολογία της οποίας τον κρίνει άξιο. Αφού υπογράψει το δελτίο το παραδίδει στον αντιπρόσωπο του Υπουργού.

Ο αντιπρόσωπος του Υπουργού συγκεντρώνει όλα τα δελτία των μελών της επιτροπής και καταρτίζει πίνακα εις διπλούν με τα ονόματα των εξεταζόμενων, τις βαθμολογίες με τις οποίες κάθε μέλος της επιτροπής βαθμολόγησε κάθε εξεταζόμενο και τον μέσο όρο των βαθμολογιών. Ο μέσος όρος δύναται να είναι δεκαδικός μέχρι των εκατοστών της μονάδας.

Καταρτιζόμενων των πινάκων μετά το τέλος των εξετάσεων και στην ίδια συνεδρία της επιτροπής, υπογράφουν όλα τα μέλη της και ο αντιπρόσωπος του Υπουργού, ο οποίος αμέσως υποβάλλει σφραγισμένο το ένα αντίγραφο στο Τμήμα του Προσωπικού του Υπουργείου Στρατιωτικών. Για εξετάσεις ανθυπασπιστών, επισυνάπτει τα δελτία της επιτροπής για τον έλεγχο της ακριβείας, κρατώντας ένα αντίγραφο. Μετά την παράδοση των δελτίων της επιτροπής και για κανένα λόγο δεν επιτρέπεται η μεταβολή της αναγραφείσης βαθμολογίας.

Μετά το πέρας της εξέτασης κάθε αντικειμένου, γνωστοποιείται το αποτέλεσμα αυτής στους ενδιαφερόμενους με ανάρτηση πίνακα φέροντος τα ονόματα των υποψηφίων και τον μέσο όρο των βαθμολογιών της επιτροπής για έκαστο των εξεταζόμενων ή διαγωνιζόμενων χωρίς να δημοσιεύεται η βαθμολογία εκάστου μέλους της επιτροπής. Ο καταρτισμός και η ανάρτηση του πίνακα γίνεται με μέριμνα του αντιπροσώπου του Υπουργού.

Μετά την εξέταση όλων των αντικειμένων, ο αντιπρόσωπος του Υπουργού αναφέρει το πέρας του διαγωνισμού ή των εξετάσεων στο Υπουργείο και συγχρόνως προβαίνει με την επιτροπή στον καταρτισμό των γενικών αποτελεσμάτων.

Άρθρο 30

Ο Υπουργός των στρατιωτικών, ελέγχων το κανονικό των πινάκων, τους κυρώνει και προκαλεί Β.Δ. για τον προβιβασμό στον βαθμό του ανθυπασπιστή κορυφαίου ή υπαρχιμουσικού, εφόσον χηρεύουν θέσεις.

Άρθρο 31

Οι υποψήφιοι για τον βαθμό του μουσικού I, II, και III τάξεως, εκτός των άλλων τεχνικών προσόντων πρέπει να έχουν και τα εξής στρατιωτικά προσόντα:

α) Χαρακτήρα σοβαρό, επιβλητικό και αξιοπρεπή.

β) Αγάπη προς το στρατιωτικό επάγγελμα.

γ) Ανάπτυξη διανοητική και σωματική υγεία.

δ) Ακρίβεια και ζήλο περί την εκδήλωση του καθήκοντος.

Άρθρο 32

Κάθε έτος ο Γεν. Επιθεωρητής των Στρατ. Μουσικών διατάζει τις Στρατ. Μουσικές να υποβάλλουν προτάσεις για την προαγωγή στους βαθμούς των μουσικών I, II, και III τάξεως προς συμπλήρωση των κενών θέσεων.

Οι αρχιμουσικοί, έχοντες υπόψη τα απαιτούμενα προσόντα στα άρθρα του παρόντος, υποβάλλουν προτάσεις προς προαγωγή μουσικών μετ' αντιγράφου φύλλου μητρώου στον Επιθεωρητή της περιφέρειάς τους.

Οι τυχόν απεσπασμένοι σε διάφορα Σώματα ως εκπαιδευτές, πρέπει να μην παρορώνται αν έχουν τα απαιτούμενα προσόντα.

Άρθρο 33

Οι Επιθεωρητές υποβάλλουν τις ως άνω προτάσεις με τις σχετικές γνωμοδοτήσεις στο Τμήμα Στρατιωτικών Μουσικών του Υπουργείου, το οποίο ελέγχοντας τις προτάσεις, παραπέμπει σε εξετάσεις τους έχοντες τα νόμιμα προσόντα.

Άρθρο 34

Ο Πρόεδρος της εξεταστικής επιτροπής υποβάλλει μετά το πέρας των εξετάσεων και τον καταρτισμό των πινάκων 3 αντίγραφα με όλα τα σχετικά (έγγραφα) στην Γενική Επιθεώρηση των Στρατιωτικών Μουσικών προ κύρωση από τον Υπουργό.

Άρθρο 35

Ο Γενικός Επιθεωρητής των Μουσικών, μετά την κύρωση επιστρέφει ένα αντίγραφο στην Επιθεώρηση των Στρατιωτικών Μουσικών και έτερο στην προϊστάμενη αρχή της Μουσικής.

Άρθρο 36

Η Επιθεώρηση των Μουσικών, αναλόγως τον χηρευουσών θέσεων στις Μουσικές, προβαίνει στον προβιβασμό εκ του κυρωμένου πίνακα της Μουσικής στην οποία ανήκει και κατά σειρά επιτυχίας.

Η ισχύς των πινάκων διαρκεί μέχρι την προκήρυξη νέων εξετάσεων, πάντως τουλάχιστον για ένα έτος.

Άρθρο 37

Κάθε προγενέστερη διάταξη ή Β.Δ. αντικείμενα στο παρόν Β. διάταγμα και ιδιαιτέρως από 4 Μαρτίου 1921 και 10 Ιουνίου 1922 Β. διάταγμα καταργούνται.

Στον αυτόν Υπουργό αναθέτουμε την δημοσίευση και εκτέλεση του παρόντος διατάγματος

Εν Αθήναις τη 18 Οκτωβρίου 1923

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Β΄

Ο επί των Στρατιωτικών Υπουργός

Π. Μαυρομιχάλης. [1919]

Ανακήρυξη Β΄ Ελληνικής Δημοκρατίας (1924)

Στις 25 Μαρτίου η Δ΄ Εθνοσυνέλευση ανακήρυξε την Β΄ Ελληνική Δημοκρατία κατόπιν έξωσης του βασιλιά Γεωργίου Β΄ (19 Δεκ. 1923). Αντιβασιλέας είχε ορισθεί ο Ναύαρχος Παύλος Κουντουριώτης.. Στις εορταστικές εκδηλώσεις της 25ης Μαρτίου συμμετείχαν Στρατιωτικές μουσικές και οι εορτασμοί περιλάμβαναν δοξολογία, παράταξη των τμημάτων στρατού, κανονιοβολισμούς, ομιλία των Διοικητών των Σωμάτων, Καταστημάτων και Υπηρεσιών του Στρατού για τα πλεονεκτήματα του νέου πολιτεύματος, αφαίρεση του στέμματος από τα πηλίκια αξιωματικών και οπλιτών και τέλος παρέλαση στρατευμάτων.

Η πολιτειακή μεταβολή επικυρώθηκε με δημοψήφισμα στις 13 Απριλίου 1924. Η αναγγελία της εορτής που αφορούσε τις Στρατιωτικές Μουσικές ανέφερε:

«Αι Μουσικαί όπου υπάρχωσι τοιαύται, και οι σαλπιγκταί των διαφόρων Σωμάτων θα ηχώσι το εγερτήριον την πρωίαν τον δε Εθνικόν Ύμνον και την υποχώρησιν το εσπέρας από 20ής μέχρι 22ας ώρας. Αι Στρατιωτικαί Μουσικαί θα ηχώσιν εις Δημόσια μέρη από της 16ης μέχρι

[1919] ΦΕΚ 297Α΄/18 Οκτωβρίου 1923, σ. 2135-2139.

20ής ώρας. Ειδικώς η Μουσική Φρουράς Αθηνών θα ηχή κατά τω ανωτέρω χρονικόν διάστημα εις την Πλατείαν του Συντάγματος. Εκτέλεσις της παραγράφου ταύτης υπό Φρουραρχείων εν συνεννοήσει μετά Επιθεωρητού των Μουσικών».[1920]

Περί αποδοχών (1924)

Με τον Νόμο 3102 του 1924 καθορίστηκαν οι διατάξεις περί αποδοχών των αξιωματικών και πάσης κατηγορίας υπαλλήλων της Στρατιωτικής Υπηρεσίας. Ο Νόμος προέβλεπε αυξήσεις μισθών, την προκαταβολή δύο μισθών στους μετακινούμενους (μετατιθέμενους) αξιωματικούς, την χορήγηση επιδόματος ειδικότητας στους Στρατιωτικούς Μουσικούς και αξιωματικούς άλλων Υπηρεσιών, οικογενειακό επίδομα, επίδομα νοσηλείας, εφ' άπαξ αποζημίωση στους έγγαμους απομακρυνόμενους των τάξεων του Στρατού με πρωτοβουλία της υπηρεσίας κ.α.[1921]

Η Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Αθηνών στην Σάμο (1924)

Στις 6 Αυγούστου ο τότε Πρωθυπουργός Θεμιστοκλής Σοφούλης επισκέφθηκε την γενέτειρά του Σάμο για τους εορτασμούς της επετείου των εκατό ετών από της ναυμαχία Μιαούλη - Σαχτούρη κατά του Τουρκο-Αιγυπτιακού στόλου. Η μετάβαση του πρωθυπουργού και της ακολουθίας του έγινε με το Θωρηκτό «Αβέρωφ», στο οποίο επέβαινε η ΣΜΣ Φρουράς Αθηνών υπό τον Ταγματάρχη Μανώλη Καλομοίρη και η Μουσική του θωρηκτού.

«Κατά τον πλουν τμήμα μουσικής της φρουράς Αθηνών με επί κεφαλής τον Ταγματάρχην κ. Καλομοίρην και η μουσική του "Αβέρωφ" κατά διαλείμματα επαιάνιζον διάφορα τεμάχια».[1922]

Διαίρεση Επικράτειας σε Στρατιωτικές Περιφέρειες (1924)

Με το Νομοθετικό Διάταγμα της 1ης Σεπτεμβρίου η επικράτεια διαιρέθηκε σε 12 στρατιωτικές περιφέρειες. Το διάταγμα προέβλεπε ότι ό εν ειρήνη Στρατός αποτελείτο:

[1920] Εφ. *Εμπρός*, αρ. 9844, Αθήνα 25/3/1924, σ. 2.

[1921] ΦΕΚ 164Α΄/21 Ιουλίου 1924, σ. 949-952.

[1922] Εφ. *Εμπρός* , αρ. 9976, Αθήνα 6/8/1924, σ. 4.

«α) Εξ ένδεκα Μεραρχιών Πεζικού, συντεταγμένων εις τέσσαρας ομάδας Μεραρχιών μεταβλητής δυνάμεως εκ 2 ή περισσοτέρων Μεραρχιών.

β) Εκ της Μεραρχίας Πεζικού Ηπείρου και των εν Ηπείρω Στρατιωτικών Καταστημάτων και Υπηρεσιών.

γ) Εκ των μη Μεραρχιακών Μονάδων των Σωμάτων, Καταστημάτων και Υπηρεσιών των ομάδων Μεραρχιών.

δ) Εκ μίας μεραρχίας Ιππικού και

ε) Εκ των μη ανηκόντων εις ομάδας Μεραρχιών ή Μεραρχίας Σωμάτων, Καταστημάτων και Υπηρεσιών ως και ειδικών μονάδων Προκαλύψεως». [1923]

Οι διατάξεις αυτές και οι αναφορές σε «Υπηρεσίες» δικαιολογούν την ύπαρξη και υπαγωγή Στρατιωτικών Μουσικών σε Μεραρχίες και Σώματα Στρατού τα έτη 1923- 1924, καθότι η Στρατιωτική Μουσική υφίσταται κατά την εποχή ως «Υπηρεσία».

Προεδρικό Διάταγμα περί Στρατιωτικής Μουσικής (1924)

Στις 4 Δεκεμβρίου δημοσιεύθηκε Π.Δ που καθόριζε μια σειρά ζητημάτων αφορώντα την Στρατιωτική Μουσική και καταργούσε όλα τα Β.Δ της περιόδου βασιλείας του Κωνσταντίνου.

Κεφάλαιο Α΄

Περί Επιθεωρητών Μουσικής, καθηκόντων και δικαιοδοσίας τους.

Ο Γενικός Επιθεωρητής των Στρατιωτικών Μουσικών θεωρείτο τμηματάρχης του Υπουργείου Στρατιωτικών, υπαγόμενος στην Διεύθυνση Προσωπικού, στην οποία προστίθεται η Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών ως τμήμα IV.

Είχε την ανώτερη επίβλεψη και διεύθυνση όλων των Στρατιωτικών Μουσικών, Μουσικών ομάδων και τμημάτων, καθώς και των σαλπιγκτών και τυμπανιστών του Κράτους. Επίσης υπέγραφε όλες τις εκδιδόμενες διαταγές του Υπουργείου, σχετικές με τις Στρατιωτικές Μουσικές και εισηγείτο μέτρα για την πρόοδο, την καλή λειτουργία και την εκπαίδευση των Στρατιωτικών Μουσικών.

[1923] ΦΕΚ 212Α΄/2 Σεπτεμβρίου 1924, σ. 1237-1238.

Ο Γεν. Επιθεωρητής όφειλε να επιθεωρεί τις Στρατιωτικές Μουσικές του Κράτους μετά από έγκριση του Υπουργείου, καλούμενος να υποβάλλει έκθεση αποτελεσμάτων της επιθεώρησης και προτάσεις προς την βελτίωση των Στρατιωτικών Μουσικών.

Κατά την απουσία του, τον αναπλήρωνε ένας εκ των Επιθεωρητών των Μουσικών, ή άλλος μάχιμος αξιωματικός, καθ' υπόδειξη του Γεν. Επιθεωρητή.

Είχε δικαίωμα να επιθεωρεί τις Στρατιωτικές Μουσικές των Αθηνών και τα Μουσικά τμήματα, όποτε έκρινε σκόπιμο και χωρίς άδεια από το Υπουργείο.

Κατά τις εθνικές εορτές ή επίσημες ημέρες, ο Γεν. Επιθεωρητής όφειλε να διευθύνει ο ίδιος δύο ή περισσότερες Μουσικές που συνενώνονταν, είτε να αναθέτει την διεύθυνση σε άλλον επιθεωρητή ή κατάλληλο κατά την κρίση του αρχιμουσικό, ανεξαρτήτως βαθμού ή αρχαιότητας.

Οι μεταθέσεις των οπλιτών γίνονται από το Υπουργείο Στρατιωτικών, λαμβανομένων υπόψη και των προτάσεων του Γεν. Επιθεωρητή.

Οι Επιθεωρητές Στρατιωτικών Μουσικών (Αθηνών-Θεσσαλονίκης) είχαν υπό την επίβλεψή τους αρχιμουσικούς και τις Στρατιωτικές Μουσικές του τομέα τους καθώς και τους κελευστικούς μουσικούς (σαλπιγκτές και τυμπανιστές) των διαφόρων σωμάτων για τεχνικά ζητήματα μουσικής εκπαίδευσης. Για διοικητικά θέματα ανέφεραν σχετικά είτε στην Γεν. Επιθεώρηση, όταν επρόκειτο για τις Στρατιωτικές Μουσικές είτε στους προϊσταμένους των κελευστικών μουσικών.

Οι Επιθεωρητές είχαν δικαίωμα να διευθύνουν τις υπαγόμενες σε αυτούς Μουσικές σε «έκτακτες» εθνικές ή άλλες εορτές. [1924]

Κεφάλαιο Β΄

Περί καθηκόντων και δικαιοδοσίας των αρχιμουσικών, υπαρχιμουσικών και ανθυπασπιστών κορυφαίων

Σύμφωνα με το διάταγμα, οι αρχιμουσικοί έφεραν τον βαθμό του λοχαγού (α΄ τάξης) και του υπολοχαγού (β΄τάξης). Υφιστάμενοι σε αυτούς ήταν οι υπαρχιμουσικοί, οι ανθυπασπιστές κορυφαίοι και οι οπλίτες. Οι αρχιμουσικοί ήταν υπεύθυνοι για την μουσική και στρατιωτική

[1924] ΦΕΚ 302Α΄/4 Δεκεμβρίου 1924, σ. 1763.

εκπαίδευση, καθώς και την πειθαρχία των υφισταμένων τους. Επίσης επόπτευαν τους σαλπιγκτές και τυμπανιστές της Μεραρχίας ή της Φρουράς στην οποία υπηρετούσαν.

Οι αρχιμουσικοί όφειλαν να εκπαιδεύουν δύο φορές την εβδομάδα τους μουσικούς και να τους διευθύνουν αυτοπροσώπως σε επιτελέσεις, αλλά και να δίνουν την ευκαιρία σε υπαρχιμουσικούς να εκπαιδεύονται στην διεύθυνση της Μουσικής μία φορά την εβδομάδα. Επιπλέον όφειλαν να ορίζουν μία ημέρα της εβδομάδας για την εξάσκηση στην διεύθυνση της Μουσικής των ανθυπασπιστών κορυφαίων και των μουσικών α΄ τάξης οι οποίοι είχαν τα προσόντα για προαγωγή σε ανώτερο βαθμό.

Οι υπαρχιμουσικοί έφεραν τον βαθμό του ανθυπολοχαγού (α΄ τάξης) και του ανθυπασπιστή (β΄τάξης). Οι υπαρχιμουσικοί βοηθούσαν και αναπλήρωναν τους αρχιμουσικούς και αναλάμβαναν να διευθύνουν την Μουσική όταν διατάσσονταν, έχοντας το δικαίωμα να ζητήσουν μία φορά την εβδομάδα την «εκπαιδευτική διεύθυνση» της Μουσικής στην οποία υπηρετούσαν.

Οι υπαρχιμουσικοί όφειλαν να παιανίζουν σε εθνικές εορτές και σε εκτελέσεις συμφωνικών έργων, εφόσον επρόκειτο να διευθύνει ο Γενικός Επιθεωρητής ή ένας εκ των Επιθεωρητών.

Οι κορυφαίοι έφεραν τον βαθμό του ανθυπασπιστή και ήταν υποχρεωμένοι να παιανίζουν σε όλες τις επιτελέσεις των Στρατιωτικών Μουσικών.

Οι αρχιμουσικοί είχαν ποινική (πειθαρχική) δικαιοδοσία διοικητή ανεξάρτητου λόχου και οι υπαρχιμουσικοί την ίδια, όταν αναπλήρωναν το αρχιμουσικό.

Οι υπαρχιμουσικοί ή οι ανθυπασπιστές κορυφαίοι που αποτύγχαναν για δεύτερη φορά σε προαγωγικές εξετάσεις, όπως όριζε το Β.Δ. της 18ης Οκτωβρίου 1923, έχαναν το δικαίωμα περαιτέρω εξετάσεων, θεωρούνταν «ευεργετικοί» και υπάγονταν στην κατηγορία των «ευεργετικών» ανθυπασπιστών Μουσικών, σύμφωνα με το άρθρο 25 του διατάγματος.

Οι ανθυπασπιστές, μη κατέχοντες τις τεχνικές γνώσεις, μπορούσαν να δηλώσουν στο Υπουργείο την παραίτησή τους από τις προαγωγικές εξετάσεις και να υπαχθούν στις διατάξεις των «ευεργετικών» Ανθυπασπιστών Μουσικών.

Οι ιδιώτες καθηγητές, διδάσκαλοι ή πρώτα μουσικά όργανα ορχήστρας αναγνωρισμένων Ωδείων που δεν είχαν υπερβεί το 40ό έτος της ηλικίας τους μπορούσαν να καταταχθούν άνευ εξετάσεων και να ονομασθούν «κορυφαίοι», εφόσον υπήρχαν κενές θέσεις.[1925]

Κεφάλαιο Γ΄

Περί αρχών στις οποίες υπάγονται οι Στρατιωτικές Μουσικές

Οι Στρατιωτικές Μουσικές και τα Μουσικά Τμήματα, ως προς την εσωτερική διοίκηση και κάθε τεχνικό ζήτημα, υπάγονταν απ' ευθείας στο Υπουργείο Στρατιωτικών διά των Επιθεωρητών και της Γενικής Επιθεώρησης (Τμήμα IV) .

Ως προς την εκτέλεση υπηρεσιών και την πειθαρχία υπάγονταν στα Σώματα ή στις ανώτερες Στρατιωτικές Διοικήσεις στα οποίες υπηρετούσαν, εκτός της Μουσικής της Φρουράς Αθηνών η οποία υπαγόταν απ' ευθείας στο Υπουργείο Στρατιωτικών.

Οι δημόσιες εμφανίσεις των Στρατιωτικών Μουσικών, ορίζονταν από την προϊστάμενη Αρχή της εκάστοτε Μουσικής, μετά από γνωμοδότηση και συνεννόηση

με τους οικείους Επιθεωρητές, εφόσον αυτοί έδρευαν στην ίδια πόλη.[1926]

Κεφάλαιο Δ΄

Περί παιανίσεως των Στρατιωτικών Μουσικών

Σύμφωνα με τα άρθρα του κεφαλαίου, επιτράπηκε στους αξιωματικούς της Στρατιωτικής Μουσικής η δημόσια διεύθυνση ιδιωτικών ορχηστρών με πολιτική περιβολή, καθώς και η διδασκαλία μουσικής, εφόσον δεν κωλύονταν η υπηρεσία, καθώς και σε θεάματα που δεν προσέκρουαν στην στρατιωτική αξιοπρέπεια και κατόπιν άδειας του Υπουργού Στρατιωτικών. Επιτράπηκε επίσης η μουσική επιτέλεση σε μεγάλες συμφωνικές Συναυλίες των Ωδείων και σε έκτακτες περιπτώσεις σε ορχήστρες θεάτρων, μετά από ειδική άδεια του Υπουργού Στρατιωτικών.

[1925] Στο ίδιο, σ. 1764.

[1926] Στο ίδιο.

Επιτράπηκε επίσης η επ’ αμοιβή και με πολιτική περιβολή μουσική επιτέλεση στους ανθυπασπιστές κορυφαίους και σε όλους τους οπλίτες μουσικούς, εφόσον δεν κωλύονταν η υπηρεσία, η συμμετοχή σε ιδιωτικές ορχήστρες και θεάματα που δεν αντέκειντο στην στρατιωτική αξιοπρέπεια, κατόπιν άδειας του οικείου αρχιμουσικού, την οποία μπορούσε να θεωρεί και ο οικείος Επιθεωρητής.

Με άλλη διάταξη, επιτράπηκε σε ολόκληρη την Στρατιωτική Μουσική ή τμήμα αυτής, να παιανίζει με στολή ή πολιτική περιβολή επ’ αμοιβή σε δημόσια θεάματα ή αξιοπρεπή κέντρα, ώρες που δεν κωλύονταν η υπηρεσία και κατόπιν άδειας του Υπουργείου Στρατιωτικών.

Οι μουσικοί που αιτούνταν άδειας παιανίσεως, κατέβαλαν 50 λεπτά ως δικαίωμα άδειας στον αρχιμουσικό και επιπλέον 50 λεπτά όταν επρόκειτο να χρησιμοποιήσουν μουσικό όργανο της υπηρεσίας επί αποδείξει (χρεωστικό έγγραφο). Τα δικαιώματα αυτά καταβάλλονταν με μέριμνα του αρχιμουσικού στο Τμήμα της Διαχείρισης Στρατιωτικών Μουσικών Π. Ελλάδος και κατατίθεντο στο ταμείο της Διαχείρισης.

Όταν Τμήμα Στρατιωτικής Μουσικής παιάνιζε δημόσια συντεταγμένα, οι μουσικοί δεν κατέβαλαν δικαιώματα άδειας παιανίσεως, αλλά γινόταν κράτηση 5% επί του συνολικού ποσού αμοιβής, το οποίο καταγράφονταν σε τριπλότυπη απόδειξη και με μέριμνα του αρχιμουσικού κατατίθετο στο ως άνω Ταμείο Διαχείρισης.

Μετά την αφαίρεση του 5%, το υπόλοιπο ποσό διανέμονταν ως ακολούθως:

-12 μερίδια στους διευθύνοντες τους μουσικούς (συνήθως 2)

-6 μερίδια στους κορυφαίους εκτελεστές ή βοηθούς διευθυντές

-ανά 4 μερίδια στα πρώτα όργανα

-ανά 3 μερίδια στα δεύτερα όργανα

-ανά 2 μερίδια στα τρίτα όργανα

-Οι μη καταταγέντες ως μόνιμοι στρατιωτικοί μουσικοί (κληρωτοί και απεσπασμένοι) υπάγονταν στην κατηγορία των τρίτων μουσικών οργάνων και λάμβαναν 2 μερίδια.

Απαγορεύθηκε στους επιθεωρητές, αρχιμουσικούς και υπαρχιμουσικούς να εισπράττουν από τους μουσικούς άλλα ποσά, πέραν των προβλεπόμενων δικαιωμάτων. Απαγορεύθηκε επίσης η ανάμειξη με οποιοδήποτε τρόπο ανώτερων σε βαθμό μουσικών σε ιδιωτικές εργασίες κατώτερων. Οι μουσικοί που δέχονταν πιέσεις από ανώτερους σχετικά με τις ιδιωτικές εργασίες, μπορούσαν να αναφέρουν σχετικά.

Το Ταμείο Διαχείρισης Στρατιωτικών Μουσικών διένειμε τα συλλεχθέντα ποσά ως εξής:

α) 25% για επιδιόρθωση μουσικών οργάνων και αγορά μουσικών τεμαχίων.

β) 25% για την προκήρυξη διαγωνισμού σύνθεσης στρατιωτικού εμβατηρίου ή ασμάτων μεταξύ των αξιωματικών, ανθυπασπιστών και καταταγμένων οπλιτών της Στρατιωτικής μουσικής.

γ) 25% για την προκήρυξη διαγωνισμού καλύτερης ενοργάνωσης για στρατιωτική μουσική από τους αρχιμουσικούς και υπαρχιμουσικούς.

δ) 25% για την προκήρυξη διαγωνισμού εκτέλεσης μουσικών τεμαχίων για διάφορα μουσικά όργανα, χρήσιμα στην Στρατιωτική Μουσική, από ανθυπασπιστές κορυφαίους και μόνιμους οπλίτες της Μουσικής.

Το Ταμείο Διαχείρισης όφειλε να υποβάλλει τα απολογιστικές καταστάσεις των συλλεγόμενων ποσοστών εκ των επιτελέσεων, στις οποίες να φαίνονται τα ποσά που διατέθηκαν για τους παραπάνω σκοπούς.[1927]

Κεφάλαιο Ε΄

Περί στολής και ιματισμού των Στρατιωτικών Μουσικών

Σύμφωνα με τις διατάξεις του κεφαλαίου, η στολή των αξιωματικών και ανθυπασπιστών Μουσικής ήταν όμοια με αυτή των ομοιόβαθμων του Πεζικού. Ως διακριτικό σημείο οι αρχιμουσικοί και οι υπαρχιμουσικοί έφεραν χρυσοποίκιλτη λύρα στις επωμίδες, ενώ οι κορυφαίοι έφεραν λύρα περιστοιχιζόμενη από δάφνη στον αριστερό βραχίονα και 12 εκατοστά επάνω από τον αγκώνα.

Οι οπλίτες μουσικοί έφεραν στολή όμοια με αυτή των οπλιτών του Πεζικού, με τις λύρες στο περιλαίμιο και σε αμφότερους τους περιβραχίονες χρυσοποίκιλτα σήματα του βαθμού τους.

Στις επωμίδες οι οπλίτες μουσικοί έφεραν γράμματα που δήλωναν την Στρατιωτική Μουσική στην οποία υπηρετούσαν, π.χ. (Μ.Φ.Α) Μουσική Φρουράς Αθηνών, Μ.Α.Σ. (Μουσική Α΄ Σώματος Στρατού), Μ.Α (Μουσικοί Αντιγραφείς).

[1927] Στο ίδιο, σ. 1764, 1765.

Το διάταγμα υπέγραφε ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας Παύλος Κουντουριώτης και ο Υπουργός Στρατιωτικών Ανδρέας Μιχαλακόπουλος. [1928]

Περί κατατάξεως στις Στρατιωτικές Μουσικές (1925)

Με Π.Δ της 27ης Ιανουαρίου, επιτράπηκε η κατάταξη στις Στρατιωτικές Μουσικές για διετή ή τριετή υπηρεσία σε μουσικούς ηλικίας από 17 έως 40 ετών.

Ως ανθυπασπιστές κορυφαίοι, είχαν δυνατότητα να ονομασθούν όσοι μουσικοί είχαν συμπληρώσει δεκαετή προϋπηρεσία στην Στρατιωτική Μουσική και να καταταχθούν με τον βαθμό αυτό, μέχρι την ηλικία των 45 ετών. [1929]

Στρατιωτική Μουσική των Δημοκρατικών Ταγμάτων (1925)

Από το τέλος του 1822 άρχισε η συγκρότηση ειδικών στρατιωτικών μονάδων για την αντιμετώπιση ζητημάτων ασφάλειας και εκτάκτων περιστάσεων. Αρχικά συγκροτήθηκε το «Πρότυπο Τάγμα Εκπαιδεύσεως» στην Μυτιλήνη, το οποίο μεταφέρθηκε στην Αθήνα τον Οκτώβριο τον 1922. Στις αρχές του 1923 συγκροτήθηκε το «Τάγμα Φρουράς Θεσσαλονίκης» υπό τον Ταγματάρχη Κροντηρά, καθότι ο Στρατός είχε μετακινηθεί στον Έβρο και η δύναμη της Χωροφυλακής δεν επαρκούσε για την φύλαξη της πόλης, της οποίας ο πληθυσμός είχε τετραπλασιαστεί. Τα τάγματα αυτά συγκροτούνταν από εθελοντές ηλικίας έως 30 ετών με σαφή ιδεολογική προέλευση, είχαν ιδιαίτερη οργάνωση, εκπαίδευση, εξοπλισμό, έως και τεθωρακισμένα οχήματα.[1930] Οι μισθολογικές απολαβές των εθελοντών των ταγμάτων ήταν υψηλότερες από αυτές του υπόλοιπου στρατεύματος και καθορίστηκαν με τον Νόμο 3059 του 1924. [1931] Με τον Νόμο αυτό, τα συγκεκριμένα τάγματα αποτέλεσαν ανεξάρτητους σχηματισμούς επαγγελματιών στρατιωτών χρηματοδοτούμενα απ' ευθείας από την εκάστοτε κυβέρνηση.[1932]

[1928] Στο ίδιο, σ. 1765.

[1929] ΦΕΚ 28Α΄/31 Ιανουαρίου 1925, σ. 136.

[1930] Ιωάννης Β. Δασκαρόλης, *Δημοκρατικά Τάγματα,* Παπαζήσης, Αθήνα 2020, σ. 43-48,

[1931] ΦΕΚ 57Α΄/17 Μαρτίου 1924, σ. 378.

[1932] Δασκαρόλης, ό.π., σ. 145.

Έως τον Ιούλιο του 1924 είχαν σχηματισθεί τρία τέτοια τάγματα που έφεραν τις ονομασίες: «Πρότυπο Τάγμα Εκπαιδεύσεως», «Τάγμα Εθελοντών» και «Τάγμα Φρουράς Θεσσαλονίκης». Με διάταγμα της 14ης Ιουλίου 1924 μετονομάστηκαν σε: «Ι Τάγμα Δημοκρατικής Φρουράς», «ΙΙ Τάγμα Δημοκρατικής Φρουράς» και «ΙΙΙ Τάγμα Δημοκρατικής Φρουράς» αντίστοιχα .[1933] Στις 22 Ιουλίου 1925 εντάχθηκαν στα Δημοκρατικά Τάγματα και τα Τάγματα Κυνηγών που είχαν συσταθεί νωρίτερα, συγκροτώντας το IV Τάγμα Δημοκρατικής Φρουράς. [1934] Από φωτογραφικό υλικό και αναφορές του Τύπου της εποχής τεκμαίρεται ότι υπήρχαν δύο τουλάχιστον Στρατιωτικές Μουσικές των Δημοκρατικών Ταγμάτων στην Αθήνα και πιθανώς μία στην Θεσσαλονίκη για το ΙΙΙ Δημοκρατικό Τάγμα της εκεί φρουράς. Σαφής αναφορά περί Στρατιωτικής Μουσικής των Δημοκρατικών Ταγμάτων γίνεται:

α) Σε επιθεώρηση των Ταγμάτων από τον πρωθυπουργό Θεόδωρο Πάγκαλο στις 28 Σεπτεμβρίου του 1925. «Χθες το απόγευμα εγένετο εις το πεδίον του Άρεως η επιθεώρησης των ταγμάτων της Δημοκρατικής Φρουράς υπό του Πρωθυπουργού κ. Παγκάλου [..] Μετά την επιθεώρησιν τα τάγματα της Δημοκρατικής Φρουράς παρήλασαν προ του κ. Πρωθυπουργού υπό τους ήχους των πολεμικών εμβατηρίων ανακρουομένων υπό της Μουσικής της φρουράς».[1935]

β) Κατά την λαμπαδηφορία που διεξήχθη με αφορμή της δημοσίευσης του νέου Δημοκρατικού Συντάγματος στις 29 Σεπτεμβρίου 1025.[1936]

γ) Στον «περίπατο της Αγίας Παρασκευής» τον Ιανουάριο του 1926. [1937]

[1933] ΦΕΚ 157Α΄/14 Ιουλίου 1924, σ. 916.

[1934] ΦΕΚ 192Α΄/25 Ιουλίου 1925, σ. 1190.

[1935] Εφ. *Εμπρός,* αρ. 10380, Αθήνα 29/9/1925, σ. 4.

[1936] Δασκαρόλης ό.π., σ. 418.

[1937] Στις 3 Ιανουαρίου 1926 τα Α΄ και Β΄ Δημοκρατικά Τάγματα Αθηνών εξήλθαν του στρατοπέδου τους (Παραπήγματα) για στρατιωτικές ασκήσεις. Στάθμευσαν στην Αγία Παρασκευή όπου είχε ετοιμασθεί το μεσημεριανό συσσίτιο. Σε αυτό παρευρέθηκε ο πρωθυπουργός Θεόδωρος Πάγκαλος με τρεις υ-πουργούς, ο διοικητής του Α΄ Σώματος Στρατού και πολλοί άλλοι αξιωματικοί. Μετά την λήψη του γεύματος ακολούθησε ομιλία προς τους στρατιώτες και κατόπιν χοροί υπό τους ήχους της μπάντας της Δημοκρατικής Φρουράς. Κατά την επιστροφή τους στον στρατώνα, τα τάγματα παρέλασαν στους δρόμους της Αθήνας υπό τους ήχους σαλπίγγων. Την επόμενη ημέρα ανακοινώθηκε από τον Θεόδωρο Πάγκαλο η επιβολή δικτατορίας στην χώρα». Βλ. στο ίδιο, σ. 446.

Τα δημοκρατικά τάγματα διατηρήθηκαν έως τις 9 Σεπτεμβρίου 1926, οπότε και διαλύθηκαν, μετά από απόπειρα κινήματος, στο οποίο ενεπλάκησαν, με αποτέλεσμα την αιματηρή συμπλοκή, με κυβερνητικές δυνάμεις στην Αθήνα. [1938]

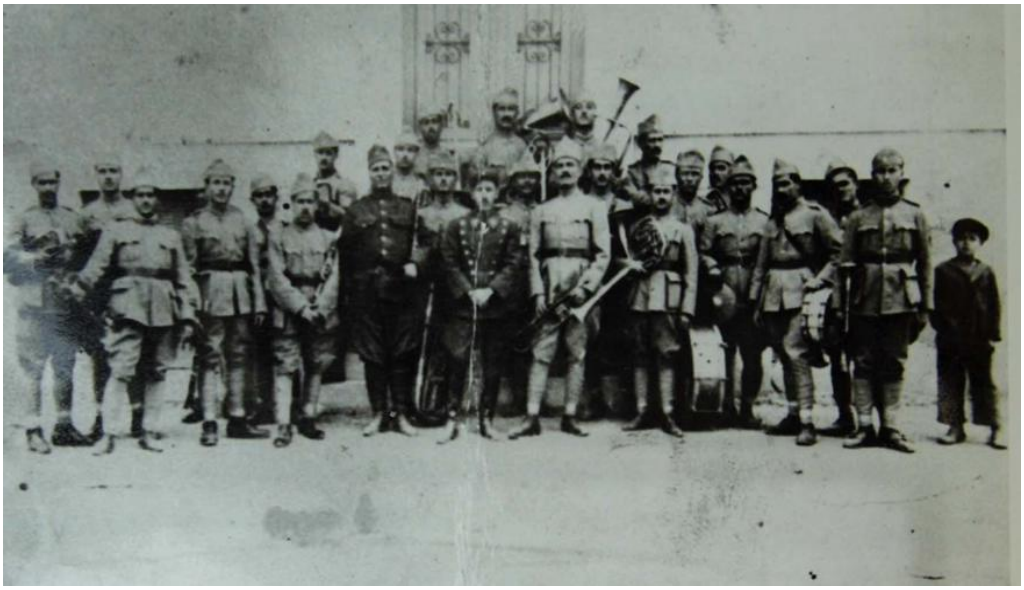

Εικόνα 57. Η Στρατιωτική Μουσική του Ι Δημοκρατικού Τάγματος Φρουράς υπό τον Αρχιμουσικό Ανθυπασπιστή Παντελή Παπαϊωάννου, Αθήνα 1926

Πηγή: ΜΑ ΕΒΕ Φ. 681 ΙΙ /66

[1938] Στο ίδιο, σ. 608-610.

Εικόνα 58. Η ΣΜΣ του ΙΙ Δημοκρατικού Τάγματος υπό τον Ανθυπασπιστή Αρχιμουσικό Ευάγγελο Μπούλκο, Αθήνα 1926

Πηγή: ΜΑ ΕΒΕ Φ. 681 ΙΙ/ 68

Απαγόρευση ασμάτων (1925)

Τον Ιούλιο δημοσιεύθηκε ο νέος «Κατοχυρωτικός Νόμος» σύμφωνα με τον οποίο, ανάμεσα σε άλλες διατάξεις, απαγορεύθηκαν τα άσματα «Του αητού ο γιος» και «Ο γιος του Ψηλορείτη».[1939]

Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Σερρών (1925)

Στις 25 Μαρτίου καταγράφεται η Στρατιωτική Μουσική της Φρουράς Σερρών να συμμετέχει στις εορταστικές εκδηλώσεις της επετείου της Εθνικής Παλιγγενεσίας. «Παρήλασαν πάντα τα τμήματα της VI Μεραρχίας, όλα τα σχολεία, η ομάς προσκόπων, με επικεφαλής την μουσικήν

[1939] Στο ίδιο, σ. 394. Στον Νόμο δεν αναφέρονται σαφώς τα δύο άσματα, αλλά έμμεσα. Πρόκειται για δύο συνθέσεις του Σπυρίδωνα Καίσαρη με αναφορά στον βασιλιά Κωνσταντίνο και στον Ελευθέριο Βενιζέλο αντίστοιχα.

της Φρουράς, την μουσικήν του Εθνικού Ορφανοτροφείου και την μουσικήν του Μουσικογυμναστικού Συλλόγου “Ορφεύς”».[1940]

Περί Στολής Αξιωματικών και Ανθυπασπιστών Στρατού Ξηράς (1925)

Με Π.Δ της 14ης Δεκεμβρίου καθορίστηκαν οι διατάξεις «περί στολής αξιωματικών και ανθυπασπιστών του Στρατού Ξηράς» ως εξής:

-Χειμερινές στολές.

α) Στολή από βαθυκύανη ερέα, αποτελούμενη από πηλίκιο, χιτώνιο, περισκελίδα, υποδήματα, χλαίνη, αδιάβροχο, χειρόκτια και ξίφος.

Η χλαίνη ήταν χρώματος χακί για αμφότερες τις στολές, καταργούμενης της βαθυκύανης ή μαύρης. Στο χιτώνιο και στα δύο πρόσθια άκρα του περιλαιμίου τοποθετούνταν τετράγωνα επιρράματα. Ο χρωματισμός των επιρραμάτων καθορίζονταν από τον διακριτικό χρωματισμό του εκάστοτε Όπλου, Σώματος και Υπηρεσίας. Στο μέσον του επιρράματος φέρονταν το εκάστοτε οικείο έμβλημα.

Τα επιρράματα της Στρατιωτικής Μουσικής ήταν χρώματος χακί, είχαν έμβλημα το πεντάγραμμο με τον κλειδί του Σολ και διπλή αργυρόπλεκτη νότα.

β) Στολή από χακί ερέα (εκστρατείας), αποτελούμενη από πηλίκιο, χιτώνιο, περισκελίδα βραχεία, υποδήματα, εξαρτήσεις, χλαίνη, αδιάβροχο, χειρόκτια και ξίφος.

-Θερινές στολές

α) Βαθυκύανος και χακί κατασκευασμένες από λεπτή ερέα, με χειρόκτια δερμάτινα ή λινά.

β) Λευκή στολή αποτελούμενη από πηλίκιο, χιτώνιο, μακρά περισκελίδα, μαύρα υποδήματα και λευκά χειρόκτια.

γ) Σύνθετη στολή αποτελούμενη από λευκό πηλίκιο και χιτώνιο, μακρά ή βραχεία περισκελίδα της βαθυκύανου στολής και τα ανάλογα υποδήματα.[1941]

[1940] Εφ. *Μακεδονία,* αρ. 4648, Θεσσαλονίκη 28/10/1925, σ. 2.

[1941] ΦΕΚ 402Α΄/15 Δεκεμβρίου 1925, σ. 2839-2841.

Με τροποποίηση της 15ης Φεβρουαρίου 1926, στην μεγάλη στολή των Στρατιωτικών Μουσικών συμπεριλήφθηκε δερμάτινη ζώνη καταλήγουσα σε δύο λεοντοκεφαλές, όμοια των μάχιμων όπλων.[1942]

Ένα σημαντικό στοιχείο που καταγράφεται στον Τύπο της Θεσσαλονίκης και αφορά τις μεταθέσεις των αξιωματικών εν γένει, είναι ότι αυτές πραγματοποιούνταν κατά τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο εκάστου έτους.[1943]

Οργανισμός Στρατού (1925)

Με το Νομοθετικό Διάταγμα της 30ής Δεκεμβρίου «περί Οργανισμού του Στρατού» συγκροτήθηκαν 5 Σώματα Στρατού, 12 Μεραρχίες Πεζικού, αποτελούμενες από 38 Συντάγματα Πεζικού, και 2 Μεραρχίες Ιππικού. Συγκροτήθηκαν επίσης και οι σχηματισμοί των άλλων Όπλων. Οι δέκα από τις δώδεκα Μεραρχίες υπήχθησαν στα 5 Σώματα Στρατού. Ο νέος Οργανισμός προέβλεπε την συγκρότηση 7 Στρατιωτικών Μουσικών υπαγόμενων σε Μεραρχίες και το Σχολείο Μουσικών στην Αθήνα. Οι προς συγκρότηση ΣΜΣ θα λάμβαναν αρίθμηση όμοια με την αρίθμηση της Μεραρχίας υπαγωγής τους. [1944] Οι Μεραρχίες V Χανίων και VIII Ιωαννίνων, δεν υπήχθησαν σε κάποιο από τα παραπάνω Σώματα Στρατού (Πίνακας 120). [1945]

Στον Οργανισμό αυτό εμφανίζεται για πρώτη φορά το «Σώμα Μουσικών».

Αν και ορισμένες Στρατιωτικές Μουσικές Φρουρών είχαν ήδη σχηματιστεί από το 1923, εντούτοις δεν περιλαμβάνονταν στον Οργανισμό και υφίσταντο ως κλιμάκια.

[1942] ΦΕΚ 59Α΄/16 Φεβρουαρίου 1926, σ. 440.

[1943] Εφ. *Μακεδονία*, αρ. 4572, Θεσσαλονίκη 9/1/1925, σ. 4.

[1944] ΦΕΚ 427Α΄/30 Δεκεμβρίου 1925, σ. 3003.

[1945] Στο ίδιο, σ. 3006.

Πίνακας 120. Στρατιωτικές Μουσικές σύμφωνα με τον Οργανισμό του Στρατού, 1825

Σώματα Στρατού	Έδρα	Μεραρχίες υπαγόμενες στα Σώματα Στρατού και οι έδρες τους.	Στρατιωτικές Μουσικές Υπαγόμενες στις Μεραρχίες
Α΄ Σώμα Στρατού	Αθήνα	II ΜΠ, Αθήνα	II ΣΜΣ
		VII ΜΠ, Λαμία	
Β΄ Σώμα Στρατού	Λάρισα	I ΜΠ, Λάρισα	I ΣΜΣ
		X ΜΠ Βέροια	
Γ΄ Σώμα Στρατού	Θεσσαλονίκη	XI ΜΠ, Θεσσαλονίκη	XI ΣΜΣ
		VI ΜΠ, Σέρρες	
Δ΄ Σώμα Στρατού	Καβάλα	IX ΜΠ, Δράμα	IX ΣΜΣ[1946]
		XII ΜΠ, Κομοτηνή	
Ε΄ Σώμα Στρατού	Κόρινθος	III ΜΠ, Πάτρα[1947]	III ΣΜΣ
		IV ΜΠ, Ναύπλιο	
Ανεξάρτητες Μεραρχίες		V ΜΠ, Χανιά	V ΣΜΣ
		VIII, Ιωάννινα	VIII ΣΜΣ
Σχολείο Μουσικής	Αθήνα		

[1946] Αρχιμουσικός της Μουσικής του Δ΄ ΣΣ ήταν ο Ανθυπολοχαγός Γεώργιος Βασιλακάκης. Βλ. Εφ. *Θάρρος,* αρ. 438, Δράμα 30/3/1925, σ. 1.

[1947] Η Στρατιωτική Μουσική της III Μεραρχίας Φρουράς Πάτρας συγκροτήθηκε το 1930, όπως φαίνεται από το ατομικό βιβλιάριο του Ανθυπασπιστή Παναγιώτη Δρομάζου, το οποίο κλείεται από τον Αρχιμουσικό της Φρουράς Αθηνών Βασίλειο Σωζόπουλο, στις 5 Δεκεμβρίου 1929, στην Αθήνα, με τη σημείωση ότι ο εν λόγω αξιωματικός αποσπάται στην III Μεραρχία. Βλ. ΥΣΑ/ΔΣΛ – Μουσικοί, Φωτοαντίγραφο φύλλου μητρώου, Ατομικά Έγγραφα Π. Δρομάζου. Η Στρατιωτική Μουσική της III Μεραρχίας Φρουράς, Πάτρας εντοπίζεται στον Τύπο το 1930 στις εορταστικές εκδηλώσεις της εκατονταετηρίδας στο Μεσολογγίου. Βλ. Εφ. *Στερεά Ελλάς*, αρ. 391, Μεσολόγγι 10/4/1930, σ. 1. Επίσης, το 1931, στην εορτή των Θεοφανείων και, κατόπιν, στην εορτή της Εθνικής Επετείου της 25ης Μαρτίου 1821. Βλ. Εφ. *Νεολόγος Πατρών*, αρ. 6, Πάτρα 7/1/1931, σ. 3. Όπως αναγράφεται στο φύλλο μητρώου του, τον Οκτώβριο του 1928, ο Γενικός Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Μανώλης Καλομοίρης μετέβη στην Πάτρα προς επιθεώρηση των σαλπιγκτών και τυμπανιστών της III Μεραρχίας. Τον Αύγουστο του 1931 μετέβη εκ νέου στην πόλη προς επιθεώρηση της Στρατιωτικής Μουσικής της III Μεραρχίας. Βλ. ΜΑ ΕΒΕ, Φ.681Ι/Α59, Φύλλο μητρώου του Ταγματάρχη Εμμανουήλ Καλομοίρη σ. 3-4. Από το 1919 και έπειτα, όταν η Στρατιωτική Μουσική του τότε Β΄ Σώματος Στρατού μετέβη στην Μικρά Ασία, τις ανάγκες στρατιωτικής και κοινωνικής επιτέλεσης κάλυπταν οι σαλπιγκτές της φρουράς και οι φιλαρμονικές της πόλης. Βλ. Εφ. *Νεολόγος Πατρών*, αρ. 64, Πάτρα 26/3/1923, σ. 1. αρ. 791, Πάτρα 2/12/1926, σ. 1. αρ. 82, Πάτρα 29/3/1927, σ. 1. Μοναδική εξαίρεση παρουσίας Στρατιωτικής Μουσικής στην Πάτρα πριν το 1931 αποτελεί η εορτή των Θεοφανείων του 1929, όταν επισκέφθηκε την πόλη ο τότε Πρόεδρος της Δημοκρατίας Παύλος Κουντουριώτης και πιθανότατα μεταφέρθηκε τμήμα Στρατιωτικής Μουσικής από άλλη φρουρά. Βλ. Εφ. *Νεολόγος Πατρών*, αρ. 6, Πάτρα 7/1/1919, σ. 4.

Οι οργανικές θέσεις των αξιωματικών και ανθυπασπιστών της Στρατιωτικής Μουσικής σύμφωνα με το Διάταγμα είχαν ως εξής: 1 αντισυνταγματάρχης, 2 ταγματάρχες, 4 λοχαγοί, 8 υπολοχαγοί, 8 ανθυπολοχαγοί, 37 ανθυπασπιστές. [1948]

Ο αριθμός των υπαξιωματικών μουσικών και των κελευστικών μουσικών (σαλπιγκτών και τυμπανιστών) των μονάδων δεν αναγράφεται στον παραπάνω Οργανισμό του Στρατού.

Οργανισμός του Στρατού (1926)

Στις 16 Ιουλίου δημοσιεύθηκε το Ν.Δ. «περί οργανισμού του κατά Γην Στρατού» και το Ν.Δ. του 1925 καταργήθηκε. Τα 5 Σώματα Στρατού και οι 12 Μεραρχίες παρέμειναν ως είχαν. Ο Οργανισμός προέβλεπε την συγκρότηση 3 Στρατιωτικών Μουσικών των Φρουρών Αθηνών, Θεσσαλονίκης και Λάρισας. [1949]

Στον Οργανισμό αυτό αναγράφεται ο αριθμός των οργανικά τοποθετημένων αξιωματικών και ανθυπασπιστών κατά «Όπλο» και «Σώμα». Οι οργανικές θέσεις των αξιωματικών και ανθυπασπιστών του Σώματος των Μουσικών, σύμφωνα με το Διάταγμα, διαμορφώθηκαν ως εξής: 1 αντισυνταγματάρχης, 1 ταγματάρχης, 3 λοχαγοί, 4 υπολοχαγοί, 6 ανθυπολοχαγοί, 35 ανθυπασπιστές.[1950]

Η Μουσική Φρουράς Χανίων υπάγονταν στην Μουσική Φρουράς Αθηνών, ενώ αυτή της Φρουράς Ιωαννίνων στην Μουσική Φρουράς Λάρισας. [1951]

Η μη αναγραφή των Μεραρχιακών Στρατιωτικών Μουσικών του Οργανισμού του 1925, δεν σήμαινε ότι αυτές διαλύθηκαν. Όπως σημειώνεται στον άρθρο 5 του νέου Οργανισμού, «Αι λοιπαί μονάδες και Υπηρεσίαι αι μη αναγραφόμεναι ανωτέρω ως οργανικώς υπαγόμεναι εις τας Μεγάλας Μονάδας παραμένουσι Ανεξάρτητοι υπό τας απ' ευθείας Διαταγάς του Υπουργού των Στρατιωτικών. Των τελευταίων τούτων Μονάδων και υπηρεσιών δύναται ο Υπουργός των Στρατιωτικών, κατόπιν προτάσεως του Γενικού Επιτελείου του Στρατού, να

[1948] Στο ίδιο, σ. 3010. Ο βαθμός του αντισυνταγματάρχη πληρώθηκε πολύ αργότερα, καθότι ο Μανώλης Καλομοίρης κατείχε τον βαθμό του Ταγματάρχη μέχρι την αποστρατεία του το 1937.

[1949] ΦΕΚ 236Α΄/16 Ιουλίου 1926, σ. 1831,1834, 1838.

[1950] Στο ίδιο, σ. 1836.

[1951] *ΜΣΝΕ,* τόμ. 4, ό.π., σ. 583. Μέλος των αξιωματικών συντακτών του Λεξικού του 3ου τόμου της ΜΣΝΕ ήταν Ταγματάρχης Μανώλης Καλομοίρης και του 4ου τόμου ο Λοχαγός Εμμανουήλ Παναγιωτίδης.

διατάσση, επίσης, την υπαγωγήν εις τας Μεγάλας Μονάδας ή ετέρας Διοικήσεις. Ωσαύτως δύναται ο Υπουργός των Στρατιωτικών να προκαλέση Προεδρικόν Διάταγμα τροποποιούν γενικώς την ανωτέρω οριζομένην υπαγωγήν των διαφόρων Μονάδων κατόπιν προτάσεως του Γενικού Επιτελείου του Στρατού».[1952]

Ένας ακόμη λόγος για τον οποίο οι Μεραρχιακές Στρατιωτικές Μουσικές δεν αναφέρονται στον Οργανισμό του 1926, αναγράφεται στο άρθρο 7 του Οργανισμού, όπου περιγράφονται οι κατηγορίες και οι βαθμοί των στελεχών του Στρατού. Σύμφωνα με το άρθρο : «Εκ του Προσωπικού στελεχών, αξιωματικών ομοίως και ανθυπασπιστών, εξ ου συγκροτούνται τα διάφορα Στρατιωτικά «Σώματα» αφομοιωμένων προς τους αξιωματικούς και ανθυπασπιστάς των όπλων κατά τα υποχρεώσεις και δικαιώματα, πλην του δικαιώματος της αναλήψεως Διοικήσεως Μονάδος η Διεύθυνσης Στρατιωτικού Καταστήματος ή υπηρεσίας, εφ' όσον δεν ορίζεται τούτο ειδικώς υπό των πινάκων συνθέσεως της Μονάδας, Καταστήματος ή Υπηρεσίας».[1953]

Συνεπώς, οι Μουσικές που σχηματίστηκαν σε Σώματα Στρατού και Μεραρχίες, αποτελούσαν κλιμάκια των τριών μεγάλων Στρατιωτικών Μουσικών των Φρουρών Αθήνας, Θεσσαλονίκης και Λάρισας. Κατά τα έτη 1925-1929, υπήρχαν δώδεκα Στρατιωτικές Μουσικές, χωρίς να συμπεριλαμβάνονται οι Στρατιωτικές Μουσικές των δημοκρατικών ταγμάτων (Πίνακας 121).

Πίνακας 121. Στρατιωτικές Μουσικές, 1926-1929

ΣΜΣ Σωμάτων Στρατού	ΣΜΣ Μεραρχιών
ΣΜΣ Α΄ ΣΣ (Φρουράς Αθηνών)	ΣΜΣ V ΜΠ (με έδρα τα Χανιά[1954])
ΣΜΣ Β΄ ΣΣ (Φρουράς Λάρισας)	ΣΜΣ VI ΜΠ (με έδρα τις Σέρρες)[1955]

[1952] ΦΕΚ 236Α΄, ό.π σ. 1836.

[1953] Στο ίδιο.

[1954] «Εορτή για τη ψήφιση του νέου Συντάγματος» Εφ. *Παρατηρητής,* αρ. 85, Χανιά 6/1/1927, σ. 3.

[1955] «Μνημόσυνο υπέρ πεσόντων πολέμου», Εφ. *Ο Αγών,* αρ. 445, Δράμα 24/3/1926, σ. 2. Αναφέρεται το όνομα του Ανθυπασπιστή Ξυδέα ως επικεφαλής της Στρατιωτικής Μουσικής VI Μεραρχίας. Την ίδια περίοδο υπηρετούσε στην Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Σερρών υπό τον Ανθυπασπιστή Δημήτριο Ξυδέα ο Αθανάσιος Φιδετζής.

ΣΜΣ Γ΄ ΣΣ (Φρουράς Θεσσαλονίκης)	ΣΜΣ VIII ΜΠ (Ιωάννινα[1956])
ΣΜΣ Δ΄ ΣΣ (Καβάλα[1957])	ΣΜΣ IX ΜΠ (Δράμα[1958])
ΣΜΣ Ε΄ ΣΣ (Ναύπλιο[1959])	ΣΜΣ X ΜΠ (Βέροια[1960])
	ΣΜΣ XI ΜΠ, με έδρα την Θεσσαλονίκη[1961]
	ΣΜΣ XII ΜΠ, με έδρα την Κομοτηνή[1962]

[1956] «Απόδοση τιμών κατά την αναχώρηση του πρώην Μεράρχου Υποστράτηγου Αθ. Μάρκου από την ΣΜΣ της φρουράς», Εφ. *Ήπειρος,* αρ. 2126, Ιωάννινα 29/1/1926, σ. 3.

[1957] «Εορτασμός Επετείου Παλιγγενεσίας στην Καβάλα», Εφ. *Πρόοδος*, αρ. 5, Δράμα 26/3/1926, σ. 2. Στις 25 Μαρτίου διεξήχθησαν εορτασμοί και στην Δράμα, υπό τη ΣΜΣ της IX Μεραρχίας Δράμας. Βλ. «Σχολική εορτή, ΣΜΣ Δ΄ ΣΣ», Εφ. *Πρόοδος,* αρ. (222) 12, παράρτημα Καβάλας 2/4/1926, σ. 1.

[1958] «Εορτασμοί Πρωτοχρονιάς», Εφ. *Μακεδονικά Νέα,* αρ. 615, Θεσσαλονίκη 5/1/1926, σ. 3. «Εορτασμός Επετείου Παλιγγενεσίας», Εφ. *Πρόοδος*, αρ. 5, Δράμα 26/3/1926, σ. 1. «Αγιασμός Υδάτων στις πηγές Αγ. Βαρβάρας», Εφ. *Θάρρος,* αρ. 1053, Δράμα 7/1/1927, σ. 1.

[1959] Από το φύλλο μητρώου του Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών Θεσσαλονίκης Ταγματάρχη Αλεξάνδρου Καζαντζή προκύπτει ότι το 1926 ο ίδιος μετατέθηκε στο Ε΄ Σώμα Στρατού για διάστημα ενός έτους, πιθανότατα για τη συγκρότηση Στρατιωτικών Μουσικών στις μεραρχίες του Ε΄ Σώματος Στρατού. Στο φύλλο μητρώου του αξιωματικού της Στρατιωτικής Μουσικής Γεωργίου Παναγόπουλου αναγράφεται ότι αυτός υπηρέτησε στην Στρατιωτική μουσική της IV Μεραρχίας, στο Ναύπλιο το 1926. Επίσης, σε φωτογραφικό υλικό του 1927 εμφανίζεται η Στρατιωτική Μουσική της IV Μεραρχίας Φρουράς Ναυπλίου, στην Νεμέα. Βλ. ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681ΙΙ/62, Αναμνηστική φωτογραφία της Μουσικής της IV Μεραρχίας Ναυπλίου. ΦΕΚ 236Α΄, ό.π., σ. 1839. Σύμφωνα με το άρθρο 16 του εν λόγω διατάγματος, ελλείψει χώρων στρατωνισμού, μονάδες, οι οποίες επρόκειτο να συγκροτηθούν και δεν αναφέρονταν στον Οργανισμό, μπορούσαν να συγκροτηθούν και να παραμείνουν σε άλλη πόλη.

[1960] «Θεατρική παράσταση», Εφ. *Μακεδονικά Νέα,* αρ. 655, Θεσσαλονίκη 24/2/1926, σ. 3: «[...] κατά τα διαλείμματα παιάνιζε η Μουσική της Φρουράς Βέροιας». «Τελετή αποκαλυπτηρίων μνημείου», Εφ. *Μακεδονία,* αρ. 5398, Θεσσαλονίκη 1/7/1927, σ. 1 και 4: η τελετή πραγματοποιήθηκε στην Κοζάνη υπό την παρουσία του Μεράρχου της X Μεραρχίας Πεζικού Υποστράτηγου Δημητρίου Καμμένου.

[1961] Η ύπαρξη της Στρατιωτικής Μουσικής της XI Μεραρχίας Πεζικού τεκμαίρεται και από την απόσπαση εκεί του αξιωματικού Χαράλαμπου Κονιδάρη. Βλ. ΜΑ ΕΒΕ, Φ681Ι/62, Αντίγραφα φύλλων μητρώων αξιωματικών μουσικής του Ελληνικού Στρατού.

[1962] «Επίσκεψη του Ε. Βενιζέλου στην Αλεξανδρούπολη», Εφ. *Το Βήμα της Θράκης*, αρ. 60, Αλεξανδρούπολη 1/4/1928, σ. 1: «Εις την Κομοτηνήν θα επιβιβασθεί η Μουσική της Μεραρχίας, ήτις θα παίξη το εσπέρας εις τον Δημοτικόν κήπον».

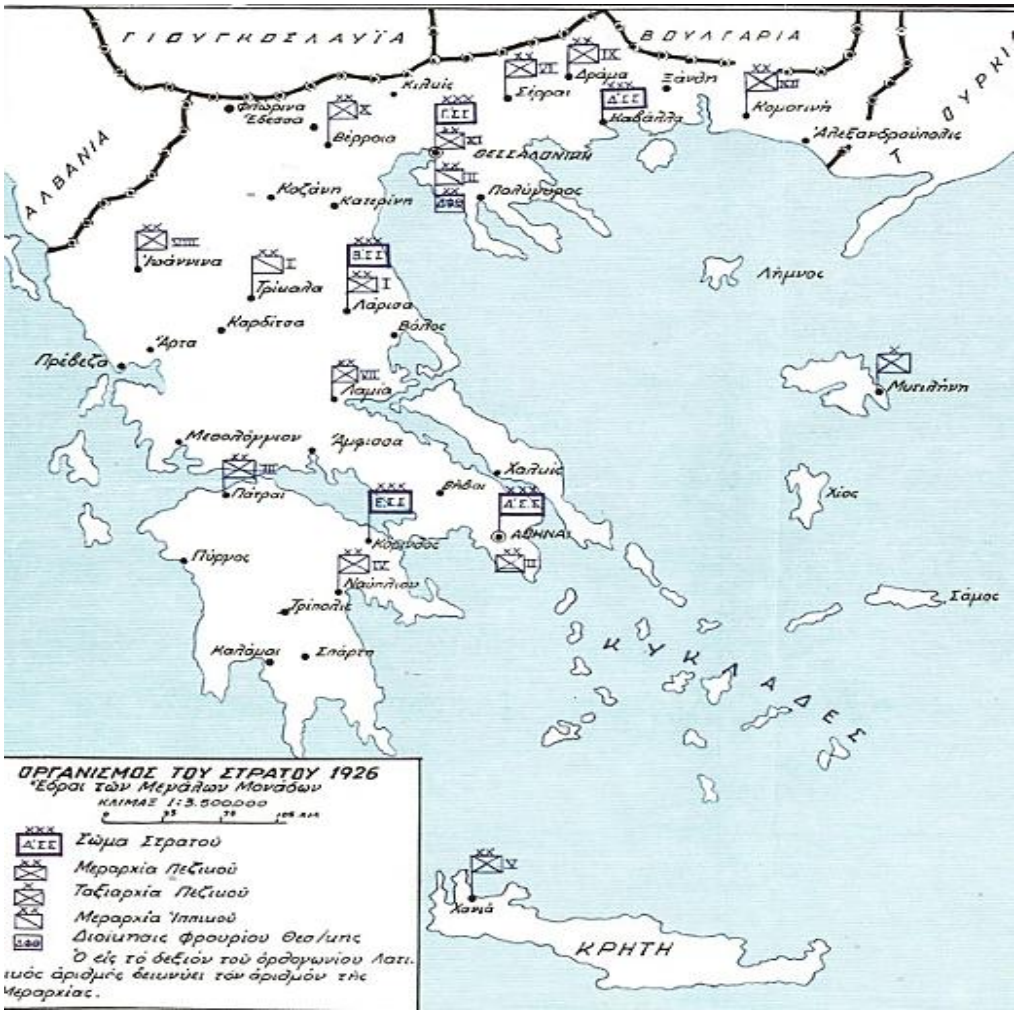

Εικόνα 59. Οργανισμός Στρατού 1926

Πηγή: Ναλμπάντης, ό.π., σ. 466

Προαγωγές Μουσικών α΄ τάξης (1926)

Τον Οκτώβριο του 1926 προήχθησαν διά διατάγματος στον βαθμό του ανθυπασπιστή, οι μουσικοί α΄ τάξης (επιλοχίες) : «Κ. Ταχιάκης, Ε. Πιάτσας, Π. Δρομάζος, Γ. Κανιώρος, Ι. Λέτσος, Ε. Ακριβός, Γ. Γιαννακόπουλος, Ν. Λάριος, Ι. Χάλαρης, Κ. Διαμαντής, Κ. Φαραώ, Λ. Σκούρας, Γ. Γουλελμής, Σ. Θεοδωρίσκος, Ν. Παπαγρηγοράκης και Ε. Αποστολάκης. [1963]

[1963] Εφ. *Εμπρός*, αρ. 10.769, Αθήνα 29/10/1926, σ. 2

Εικόνα 60. Η ΣΜΣ ΙΧ Μεραρχίας Δράμας με Αρχιμουσικό τον Ορφέας Τζαφέστα,

Δράμα 1/3/1926

Πηγή: ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., 681 ΙΙ/111

Εικόνα 61. Η ΣΜΣ ΧΙΙ ΜΠ υπό τον Αρχιμουσικό Ορφέα Τζαφέστα, 1926

Πηγή: ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., 681 ΙΙ/65

Εικόνα 62. Η Μαντολινάτα της XII Μεραρχίας υπό τον Αρχιμουσικό Ορφέα Τζαφέστα, Κομοτηνή 1927

Πηγή: ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., 681 ΙΙ/ 83

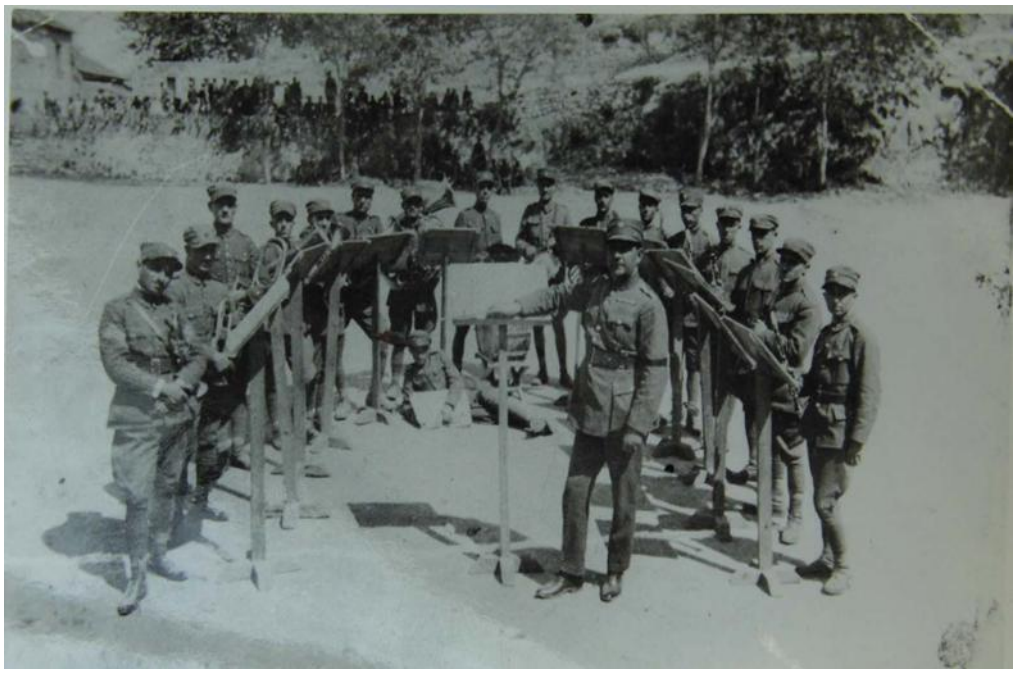

Εικόνα 63. Η ΣΜΣ της IV Μεραρχίας Φρουράς Ναυπλίου υπό τον Διοικητή και Αρχιμουσικό Δημήτριο Βαραγγούλη, Νεμέα 1927

Πηγή: ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., 681 ΙΙ

Τροποποίηση άρθρων περί Εθελοντών Μουσικών (1927)

Στις 23 Φεβρουαρίου δημοσιεύθηκε το Π.Δ. «περί εθελοντών Μουσικών» με το οποίο επήλθαν τροποποιήσεις των άρθρων του Β.Δ. της 18 Οκτωβρίου 1923.

«Άρθον 1.

Το άρθρον 1 του από 18 Οκτωβρίου Διατάγματος περί εθελουσίας κατατάξεως εις τας Στρατιωτικάς Μουσικάς αντικαθίσταται ως εξής:

“Αι χηρεύουσαι εν ταις Στρατιωτικαίς Μουσικαίς θέσεις εθελοντών συμπληρούνται κατόπιν εξετάσεων και αι μεν των I, II και III τάξεως α΄) διά προαγωγής υπηρετούντων εθελοντών μουσικών της αμέσως κατωτέρας τάξεως εκείνης ης υπάρχουσι θέσεις προς συμπλήρωσιν και β΄) δι’ εθελουσίας κατατάξεως επί διετεί υποχρεώσει ιδιωτών μη υπερβάντων το 35 έτος της ηλικίας των και εκπληρωσάντων τας στρατιωτικάς των υποχρεώσεις ή νομίμως απαλλαγέντων της εκπληρώσεως αυτών, αι δε των IV τάξεως δι’ εθελουσίας κατατάξεως επί διετεί υποχρεώσει ιδιωτών της αυτής ως άνω κατηγορίας ως και εκ τοιούτων οίτινες ως εκ της ηλικίας των δεν εξεπλήρωσαν εισέτι τας στρατιωτικάς των υποχρεώσεις έχουσιν όμως συμπληρώσει το 18ον έτος της ηλικίας των.

Άπαντες οι ανωτέρω εκτός των υπό του παρόντος οριζομένων προσόντων δέον να έχωσι και τα μη αντιτιθέμενα αυτοίς εις τα υπό του νόμου περί Στρατολογίας οριζόμενα τοιαύτα”.

Άρθον 2.

Το άρθρον 2 του αυτού Διατάγματος αντικαθίσταται ως εξής:

“Οι ιδιώται οι προ της συμπληρώσεως των στρατιωτικών των υποχρεώσεων κατατασσόμενοι ως εθελονταί μουσικοί IV τάξεως απαλλάσονται της υποχρεώσεως θητείας των, αποστέλλονται όμως διά τετράμηνον εκγύμνασιν εις το πλησιέστερο Σύνταγμα Πεζικού προς στρατιωτικήν εκπαίδευσιν με την πρώτην κληθησομένην κλάσιν στρατευσίμων του Συντάγματος τούτου”.

Άρθον 3.

Το άρθρον 11 του αυτού Διατάγματος αντικαθίσταται ως εξής:

“Απόσπασις ή μετάθεσις εν ειρήνη στρατευσίμων ή εφέδρων εις τας Στρατιωτικάς Μουσικάς εν ουδεμίαν περιπτώσει επιτρέπεται”.

Άρθρον 4.

Το άρθρον 12 του αυτού Διατάγματος αντικαθίσταται ως εξής:

“Εθελονταί μουσικοί οπλίται παντός βαθμού, ων η υποχρέωσις έληξε δύνανται κατά την λήξιν ταύτης και προ της απολύσεώς των ν’ ανακατατάσσωνται τη αιτήσει των δι’ εν εκάστοτε έτος με τον βαθμόν ον φέρουσι και εφ’ όσον κέκτηναι τα απαιτούμενα ηθικά μουσικά και στρατιωτικά προσόντα”.

Άρθρον 5.

Το άρθρον 13 του αυτού Διατάγματος καταργείται αντ’ αυτού δε λαμβάνει τον αριθμόν τούτον το άρθρο 14.

Άρθρον 6.

Εις το αυτό Διάταγμα ως άρθρον 14 προστίθεται:

Οι εκ των Στρατιωτικών Μουσικών αφυπηρετούντες εκ των κατά το άρθρον 1 κατατασσομένων Μουσικών οπλιτών τοποθετούνται ως έφεδροι εις την Μουσικήν.

Άρθρον 7.

Οι ήδη υπηρετούντες εις τας Στρατιωτικάς Μουσικάς επί τριετεί εθελουσία υποχρεώσει απολύονται μετά την συμπλήρωσιν της καθοριζομένης διά του παρόντος διετούς ταύτης τοποθετούμενοι ως έφεδροι εις την Μουσικήν. Οι εξ αυτών επιθυμούντες δύνανται ν’ ανακαταταγώσι συμφώνως τω 4 άρθρω.

Εις τον Ημέτερον επί των Στρατιωτικών Υπουργόν ανατίθεμεν την δημοσίευσιν και εκτέλεσιν του παρόντος

Εν Αθήναις τη 21 Φεβρουαρίου 1927

Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας

ΠΑΥΛΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΙΩΤΗΣ

Επί των Στρατιωτικών Υπουργός

Α. Μαζαράκης» [1964]

[1964] ΦΕΚ 30Α΄/23 Φεβρουαρίου 1927, σ. 211, 212.

Περικοπή Οργανικών Θέσεων (1927)

Με το ΠΔ της 14ης Ιουνίου και λόγω οικονομικών δυσχερειών του Κράτους, αποφασίστηκε η περικοπή 1676 θέσεων αξιωματικών και ανθυπασπιστών του εν ειρήνη Στρατού. Η δύναμη των αξιωματικών και ανθυπασπιστών στην Στρατιωτική Μουσική διαμορφώθηκε ως εξής : 1 Ταγματάρχης, 2 Λοχαγοί, 3 Υπολοχαγοί, 5 Ανθυπολοχαγοί, 31 Ανθυπασπιστές. Με το ίδιο ΦΕΚ καταργήθηκε το στρατηγείο του Ε΄ ΣΣ (Κορίνθου) και της VII Μεραρχίας (Λαμίας) και αποφασίσθηκε η μείωση των στρατολογικών διαμερισμάτων από 38 σε 31. [1965]

Οργάνωση Τμημάτων Μουσικής στα Συντάγματα του Α΄ ΣΣ (1927)

Με διαταγή του Διοικητή του Α΄ ΣΣ Αντιστράτηγου Κωνσταντίνου Μανέτα της 16ης Νοεμβρίου 1927 έγινε προσπάθεια συγκρότησης Στρατιωτικών Μουσικών στα Συντάγματα της Ζώνης Ευθύνης του Α΄ΣΣ. Την οργάνωση των αυτών των Στρατ. Μουσικών ανέλαβε ο Ανθυπασπιστής της Στρατιωτικής Μουσικής Χαράλαμπος Μπακατσούλας.

«Α΄ ΣΣ

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ- ΓΡΑΦΕΙΟΝ ΙΙΙ

Αριθ. πρωτ. 24.030

ΔΙΑΤΑΓΗ

Έχον υπ’ όψει μου ότι η ύπαρξις Τμήματος Μουσικής παρ’ εκάστω Συντάγματι ου μόνον επί της παραστάσεως αυτού θα έχη μεγάλην επιρροήν και οι οπλίται αυτού θα ασκηθώσι καλώς εις τας παρελάσεις και γενικώς εις τα βαδίσματα αλλά και εις την ψυχαγωγίαν των ολπιτών αυτών θέλει μέγιστα συμβάλει ενώ ο καταρτισμός τοιούτου Τμήματος δεν θέλει μεγάλως επιβαρύνει τα Συντάγματα εν τη διαθέσει προσωπικού, καθ’ όσον προς τούτο θα χρησιμοποιηθώσι κατ’ αρχήν οι σαλπιγκταί.

Παρακαλώ όπως καταβληθή παρ’ όλων των Συνταγμάτων προαπάθεια διά την συγκρότησιν κατ΄ατο δυνατόν ιδίου Τμήματος Μουσικής παρ’ εκάστω Συντάγματι.

Τον πυρήνα του Τμήματος της Μουσικής εκάστου συντάγματος δέον ν’ αποτελέση το προσωπικό των σαλπιγκτών και ιδία των εθελοντών τοιούτων και προς τούτο τα Συντάγματα

[1965] ΦΕΚ 118Α΄/14 Ιουνίου 1927, σ. 854-856.

θα μεριμνήσωσι διά την συμπλήρωσιν του υπό της Συνθέσεως Ειρήνης προβλεπομένου αριθμού εθελοντών σαλπιγκτών εν εκάστω βαθμώ.

Η οργάνωσις και εκπαίδευσις των τμημάτων τούτων θέλει γίνει υπό του Ανθυπασπιστού Μουσικής του Σώματος Στρατού Μπακατσούλα, όστις από λήψεως της παρούσης θα παρουσιάζηται κατά συχνά χρονικά διαστήματα εις τους Διοικητάς των Συν/γμάτων όπως αναφέρη τας ανάγκας διά τον καταρισμόν των τμημάτων τούτων της Μουσικής και λαμβάνη τας διαταγάς και οδηγίας των Διοικητών των Συν/γμάτων προς ας και θα συμμορφούται.

Το Σώμα Στρατού προτίθεται αν παραστή ανάγκη να ενισχύση τας καταρτιθησομένας Μουσικάς εκάστους Συν/γματος διά προσωρινής αποσπάσεως εις έκαστον Συν/γμα και ενός ή δύο οπλιτών της Μουσικής Φρουράς μέχρι οργανώσεως της των Συν/γμάτων.

Αι Μεραρχίαι και οι Διοικηταί Πυρ/κού, Ιππικού και Μηχανικού του Σώματος Στρατού παρακαλούνται όπως εκδώσωσι πάσαν συμπληρωματικήν διαταγήν ή οδηγίαν επί των ανωτέρω.

Αθήνα τη 16 Νοεμβρίου 1927.

Το Α΄ Σώμα Στρατού

Κων. Μανέτας

Αντιστράτηγος».[1966]

Ακολούθησε Γενική Διαταγή της ΙΙ Μεραρχίας με την οποία δόθηκαν περαιτέρω οδηγίες για τον τρόπο συγκρότησης των Στρατιωτικών Μουσικών των Συνταγμάτων του Α΄ ΣΣ και αντλούνται από αυτή χρήσιμες πληροφορίες. Ως εκ τούτου παρατίθεται αυτούσια.

«ΙΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΠΙΤΕΛΕΙΟΝ Γραφείον 1ον

Αριθ. πρωτ. 23671.

ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΑΤΑΓΗ

Κοινοποιώ κατωτέρω την υπ' αριθ. 24030/16 -11-27 Δ/γήν του Α΄ Σώματος Στρατού αφορώσαν την παρ' εκάστη Μονάδι καταρτισμόν μουσικής.

[1966] ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., Φ. 681 Ι/ 56 Γ, σ. 7-8.

Εις εκτέλεσιν παραγέλλω.

Ι) Διά την συμπλήρωσιν του προσωπικού να χρησιμοποιηθώσι κατ' αρχήν οι σαλπιγκταί οι γνωρίζοντες μουσικήν ως επίσης και οι εκ των λοιπών οπλιτών γνωρίζοντες είτε ερασιτεχνικώς είτε επαγγελματικώς την χρήσιν διαφόρων οργάνων. Εάν προβλέπεται και διά του τρόπου τούτου δεν θα είναι δυνατή η συγκέντρωσις 18 τουλάχιστον μουσικών, αριθμού απαραιτήτου διά την αρμονικήν σύνθεσιν μουσικής εκ πνευστών οργάνων, τότε τα Συντάγματα ν' απευθυνθώσι δι' εγγράφων εις τας κάτωθι Οργανώσεις προσκαλούσαι τους επιθυμούντας να καταταγώσιν ως εθελονταί, διαβεβαιούσαι ότι μετά της πατρικής μερίμνης δι' ης θα περιβληθώσιν ούτοι, ως και οι λοιποί οπλίται προορίζονται ως μουσικοί και ότι εξαιρέσει της τετραμήνου εκπαιδεύσεως διά τους κατά πρώτον κατατασσομένους, κατά τον υπόλοιπον χρόνον θα χρησιμοποιούνται ως μουσικοί, ότι δε επιπροσθέτως η υπηρεσία θα παρέχη αυτοίς πάσας κατά το δυνατόν ευκολίας.

Ορφανοτροφείον	Χατζηκώστα	εν Αθήναις
»	Ζάννειον	εν Πειραιά
»	Νίαρ Ιστ	εν Αθήναις
»	»	εν Σύρω
Φιλαρμονική	Αθηνών	
»	Πειραιώς	
»	Σύρου	
»	Θηβών	
»	Χαλκίδος	

και εν γένει λοιπάς Μουσικάς οργανώσεις αίτινες ευρίσκονται εις την περιφέρειαν της Μεραρχίας.

2) Ως βαθμοφόρροι Σαλπιγκταί να προτιμώνται πάντοτε οι γνωρίζοντες μουσικήν σαλπιγκταί, εις περίπτωσιν καθ' ην δεν υπάρχουσι αι προβλεπόμενοι υπό της συνθέσεως θέσεις βαθμοφόρων να πληρώνται δι' εθελοντών.

3) Πάντες οι ως μουσικοί χρησιμοποιηθησόμενοι θα λάβωσι το συσσίτιον αυτών εις χρήμα δυνάμει της παρούσης.

Ημέραν ενάρξεως θα ορίσω διά μετεγενεστέρας μου διαταγής και επί τη αιτήσει εκάστου Συντάγματος.

4) Δεδομένου ότι εις τα Συν/γματα της Μεραρχίας, εξαιρέσει του ΙΙ Συν/γματος Ορειβ. Πυρ/κού δεν υπηρετούσι κατάλληλοι Αρχισαλπιγκταί γνωρίζοντες μουσικήν ίνα χρησιμοποιηθώσιν ως εκπαιδευταί, η Μεραρχία θα ζητήση την διάθεση τοιούτων ευθύς ως έστω και μερικώς εξευρευθή προσωπικόν διά την έναρξιν της εκπαιδεύεσεως.

ΙΙ. Όσον αφορά τον εφοδιασμόν δι' οργάνων τούτων αι Μονάδαι θα επιζητήσωσιν ως εξής:

Ι) Δι' εράνων μεταξύ αξιωματικών και οπλιτών.

Αν και γνωρίζω τας γενικώς υφιστάμενας οικονομικάς δυσχερείας εν τούτοις φρονώ εάν καταλλήλως αναπτυχθή εις τους οπλίτας ο ευγενής σκοπός δι' ον προορίζονται τα χρήματα ταύτα και καθορισθή το όριον εισφορών κατά μήνα ως ακολούθως :

25 δραχμάς διά τους Ανωτέρους Αξιωματικούς

15 » » » Κατωτέρους »

5 » » » Ανακαταταγμένους Υπαξιωματικούς

3 » » » στρατευσίμους Υπαξιωματικούς

1,5 » » » Δεκανείς και

1 » » » Στρατιώτας

Αι δε εισφοραί αύται εξακολουθήσωσι επί τρεις ή τέσσαρας το πολύ μήνας και οι Αξ/κοί και οπλίται δεν θα επιβαρυνθώσιν αισθητώς αλλά και θα συλλεγή αρκετά σεβαστόν ποσόν διά του οποίου αι Μονάδες θα δυνηθώσιν να προβώσιν εις την αγοράν των αναγκαιούντων οργάνων.

Αι εν τω Ιω Συν/γματι γενόμεναι ήδη συνεισφοραί επί του αντικειμένου τούτου παρέχουσι εποικοδομητικόν δείγμα πείθον επί της πρακτικότητας του προτεινομένου μέτρου. Οίκοθεν νοείται ότι ουδαμώς δύναται να θεωρηθή ως επιβεβλημένη η ως άνω παρ' εκάστω συνεισφορά. Υποδεικνύεται επίσης η εκμετάλευσις των καφενείων και καπηλείων εφ' όσον λειτουργούσι τοιαύτα ήτις γενομένη επί το συστηματικώτερον θ' αποδώση χρηματικά ποσά δυνάμενα να χρησιμοποιηθώσι διά την Μουσικήν.

ΙΙΙ. Εν τω πλήρη καταρτισμώ των κατά Συν/γμα Μουσικών αι Μονάδες θα στρέφωσι πάντα την προσοχήν των διότι κρίνω ότι η παρ' εκάστω Συν/γματι ύπαρξις Μουσικής πλην της παραστάσεως ην αυτή προσδίδει το Συν/γμα και της ψυχολογικής επιδράσεως ην ασκεί επί των οπλιτών εις τας παρατάξεις και παρελάσεις συντελεί σπουδαίως εις την ψυχαγωγίαν των

οπλιτών, παράγοντα εις ον αποδίδω υψίστην σημασίαν διά την προαγωγήν και εξύψωσιν του ηθικού των ανδρών.

Είμαι διατεθειμένος διά τούτο να ενισχύσω τας προσπαθείας των Μονάδων δι' ο αι ανάγκαι εφ' ων δέον να επέμβω να μοι αναφέρονται το ταχύτερον.

Τας επί της συγκροτήσεως των Μουσικών προσπαθείας των Συν/γμάτων θα εκτιμήσω εν καιρώ καθ' όσον πρόκειται περί πραγματοποιήσεως μιας ευγενούς προσπαθείας την οποίαν οσονδήποτε και αν δεν δύναται λόγω των κειμένων Νόμων και οικονομικής κρίσεως να ενισχύση η υπηρεσία ασφαλώς δύναται να πραγματοποιήσωσιν οι Αξ/κοί όταν θελήσωσι τούτο.

IV. Μέχρι της πλήρους συγκροτήσεως την 15ην εκάστου μηνός να μοι υποβάληται παρ' εκάστου Συν/γματος έκθεσις περί της προόδου της συγκροτήσεως της μουσικής του.

Αθήνα 28 Ν/βρίου 1927

Αλεξ. Εδιπίδης

Συν/χης Πεζικού

Παραλήπται

1ον, 2ον, 7ον, 34ον Συν/γματα Πεζικού».[1967]

Το αποτέλεσμα αυτής της προσπάθειας του Α΄ ΣΣ και του Ανθυπασπιστή Χαράλαμπου Μπακατσούλα ήταν να καταταγούν περί τους 500 εθελοντές μουσικούς, να αγορασθούν άνω των 300 μουσικά οργάνα και να συγκροτηθούν οι παρακάτω Στρατιωτικές Μουσικές των Συνταγμάτων του Α΄ΣΣ, χωρίς δαπάνη του Δημοσίου.

[1967] Στο ίδιο, σ. 8-11.

Πίνακας 122. Στρατιωτικές Μουσικές των Συνταγμάτων του Α΄ ΣΣ, 1927

Πεζοπόρες Μουσικές Πεζικού – Μηχανικού	
1ου Συντάγματος Πεζικού	Αθηνών
34ου Συντάγματος Πεζικού	Αθηνών
7ου Συντάγματος Πεζικού	Χαλκίδος[1968]
9ου Συντάγματος Πεζικού	Καλαμών [1969]
12ου Συντάγματος Πεζικού	Πάτρας
Α΄ Συντάγματος Σκαπανέων Αθηνών	
Συντάγματος Τηλεγραφητών Αθηνών	
Έφιππες Μουσικές (με ειδικό στρογγυλό όργανο)	
Α΄ Συντάγματος Ιππικού Αθηνών	
Α΄ Συντάγματος Πεδινού Πυρ/κού Αθηνών	
Α΄ Συντάγματος Βαρέος Πυρ/κού Αθηνών	
ΙΙ Συντάγματος Ορειβατικού Πυρ/κού Αθηνών	
Πρότυπος Μοίρα Εκπαιδεύσεως Αθηνών	

Οι Στρατιωτικές Μουσικές των Συνταγμάτων εντοπίζονται έως το 1934. Μετά την σταδιακή διάλυσή τους ο Ανθυπασπιστής Χαράλαμπος Μπακατσούλας επιδόθηκε στην εκπαίδευση των σαλπιγκτών και τυμπανιστών.

«Επέτυχε δε ο ειρημένος διά των αρτίως εκπαιδευομένων παρ' αυτού υπέρ πεντακοσίων Σαλπιγκτών - Τυμπανιστών κατ' έτος να παρουσιάζη κατά τας επισήμους τελετάς και παρελάσεις αρτίως καταρτισμένα τμήματα σαλπιγκτών - Τυμπανιστών επί κεφαλής εκάστου Συν/γματος. Ειδικόν δε τμήμα εκ τούτων να παιανίζη εν συνδυασμώ μετά της Μουσικής Φρουράς Αθηνών διάφορα εμβατήρια. Αποστρατευθείς ο ανωτέρω Υπολοχαγός Μουσικής Μπακατσούλας την 1ην Ιανουαρίου 1938, ως καταληφθείς από του ορίου ηλικίας (50όν έτος) συνέχισε μέχρι της κηρύξεως του Ελληνο-Ιταλικού πολέμου (28-10-40) την ανωτέρω

[1968] «Φιλαρμονική του Συντάγματος. Εορτασμοί 25ης Μαρτίου 1929», Εφ. *Η φωνή του Λαού,* αρ. 11, Χαλκίδα 31/5/1929, σ. 2.

[1969] Εφ. *Σημαία*, αρ. 50, Καλάμαι 26/3/1932, σ. 2· αρ.5786, 26/3/1933, σ. 1· αρ. 6091, 26/3/1934, σ. 1.

υπηρεσίαν κατά παράκλησίν του (και άνευ ουδεμίας αμοιβής), συνέταξε δε κατά το ανωτέρω χρονικόν διάστημα και τους ισχύοντας ήδη κανονισμούς εκπαιδεύσεως Σαλπιγκτών - Τυμπανιστών Πεζοπόρων και Εφίππων Σωμάτων.[1970]

Ο Χαράλαμπος Μπακατσούλας καταγόταν από το Άργος και κατά το έτος 1930 ήταν ανθυπασπιστής υπαρχιμουσικός του Α΄ Σύνταγματος Πεδινού Πυροβολικού Αθηνών.

Σε επιστολή αναγνώστη προς τον διευθυντή εφημερίδας του τοπικού Τύπου του Άργους, αναγράφονται ορισμένες σημαντικές πληροφορίες για την δράση του.

«Κύριε διευθυντά

Επί κεφαλής της Στρατιωτικής Μουσικής κατά τας εν Άργει εορτάς της Εκανταεταετηρίδος (26 8βρίου 1930) δεν ήτο ο Ιωάννης Μπακατσάς Λοχαγός Αρχιμουσικός, ως εν τω υπ' αριθ. 202 της 2ας Νβρίου ε.ε φύλλω της Εφημερίδας υμών αναγράφεται. Αλλ' ο εξ' Άργους Υπαρχιμουσικός Μπακατσούλας Χαράλαμπος του Στρατηγείου του Α.΄ Σώματος Στρατού. Η Στρατιωτική Μουσική δεν ήτο η Μουσική της Φρουράς Αθηνών, αλλ' η Μουσική του Α΄ Συντάγματος Πεδινού Πυροβολικού Αθηνών, μία από τας (10) Μουσικάς Συνταγμάτων που εδημιούργησεν ο ενθουσιώδης συμπολίτης μας Ανθυπασπιστής Αρχιμουσικός Μπακατσούλας Χαράλ. εντός διετίας (δαπανήσας εξ ιδίων αρκετάς χιλιάδας δραχμών) και αίτινες φέρουν το όνομα Στρατιωτικαί Μουσικαί Μπακατσούλα.

Η συμμετοχή της εν λόγω Μουσικής του Α΄ Συντάγματος Πεδινού Πυροβολικού, ήτις τυγχάνει μία από τις καλλιτέρας Εφίππους Μουσικάς της Ευρώπης, εις τας εν Άργει εορτάς της Εκαντοταετηρίδος, οφείλεται εξ ολοκλήρου εις τον ανωτέρω συμπολίτη μας και συνδρομητή σας κ. Χαράλ. Μπακατσούλα Ανθυπασπιστήν Υπαρχιμουσικόν του Στρατηγείου του Α΄ Σώματος Στρατού».[1971]

Οργανισμός Στρατού – Σώμα Μουσικών (1929)

Στις 16 Αυγούστου δημοσιεύθηκε ο Νόμος 4321 «περί Οργανισμού του Στρατού». Σύμφωνα με τις διατάξεις του, η χώρα διαιρέθηκε σε 37 Στρατολογικά Διαμερίσματα, όπου στο κάθε

[1970] Στο ίδιο. σ. 14. Το όνομα του Χαράλαμπου Μπακατσούλα αναγράφεται στον Κανονισμό Σαλπιγκτών του 1940.

[1971] Εφ. *Αγροτική Αργολίς,* αρ. 203, Άργος 9/11/1930, σ. 2.

ένα αντιστοιχούσε ένα Σύνταγμα ή Τάγμα Πεζικού ή Ευζώνων, σε 11 Στρατολογικές Περιφέρειες με τις αντίστοιχες Μεραρχίες και σε 4 Στρατολογικές Περιοχές όπου έδρευαν αντίστοιχα 4 Σώματα Στρατού. Ο Οργανισμός προέβλεπε την τοποθέτηση μίας Στρατιωτικής Μουσικής σε κάθε έδρα Σώματος Στρατού.

(1) Στρατηγεία Σωμάτων Στρατού

- Α΄ ΣΣ με έδρα την Αθήνα.
- Β΄ ΣΣ με έδρα την Λάρισα.
- Γ΄ ΣΣ με έδρα την Θεσσαλονίκη.
- Δ΄ ΣΣ με έδρα την Καβάλα.

(2) Στρατηγεία Μεραρχιών

- I Μεραρχία με έδρα την Λάρισα.
- II Μεραρχία με έδρα την Αθήνα.
- III Μεραρχία με έδρα την Πάτρα.
- IV Μεραρχία με έδρα το Ναύπλιο.
- V Μεραρχία με έδρα τα Χανιά.
- VI Μεραρχία με έδρα τις Σέρρες.
- VIII Μεραρχία με έδρα τα Ιωάννινα.
- IX Μεραρχία με έδρα την Κοζάνη.
- X Μεραρχία με έδρα την Βέροια.
- XI Μεραρχία με έδρα την Θεσσαλονίκη.
- XII Μεραρχία με έδρα την Κομοτηνή.

(3) Σχηματισμοί μη υπαγόμενοι στα Σώματα Στρατού

- V ΜΠ με έδρα τα Χανιά
- VIII ΜΠ με έδρα τα Ιωάννινα
- Ταξιαρχία Αρχιπελάγους

- 8 Συνοριακοί Τομείς
- Λόχος Φρουράς Προέδρου Δημοκρατίας

(4) Στρατιωτικές Μουσικές Σωμάτων Στρατού

- ΣΜΣ του Α΄ ΣΣ με έδρα την Αθηνών.
- ΣΜΣ του Β΄ ΣΣ με έδρα την Λάρισα.
- ΣΜΣ του Γ΄ ΣΣ με έδρα την Θεσσαλονίκη.
- ΣΜΣ του Δ΄ ΣΣ με έδρα την Καβάλα.

Η Γενική Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών και οι Επιθεωρήσεις Αθηνών και Θεσσαλονίκης δεν περιλαμβάνονταν στις έντεκα επιθεωρήσεις των Όπλων και Σωμάτων, οπότε και καταργήθηκαν, όπως και το Στρατιωτικό Σχολείο Μουσικής. [1972]

Στο άρθρο 49 του Νόμου, γίνεται εκ νέου αναφορά στα στελέχη που αποτελούν τον εν ειρήνη Στρατό, διακρινόμενα σε στελέχη των «Όπλων» και «Σωμάτων», όπου καταγράφεται το «Σώμα Μουσικών». Στο ίδιο άρθρο επαναλαμβάνεται η μη δυνατότητα ανάληψης Διοίκησης από αξιωματικούς και ανθυπασπιστές Σωμάτων, «εφ' όσον δεν ορίζεται τούτο ειδικώς, υπό τους πίνακες συνθέσεως της Μονάδος, Καταστήματος ή Υπηρεσίας».[1973]

Οι ανθυπασπιστές των στρατιωτικών μουσικών αναλάμβαναν την εκπαίδευση των σαλπιγκτών και τυμπανιστών των μονάδων των μεραρχιών.[1974]

[1972] ΦΕΚ 282Α΄/16 Αυγούστου 1929, σ. 2391-2397.

[1973] Στο ίδιο, σ. 3709, 3710.

[1974] *ΜΣΝΕ*, τόμ. 4, λήμμα «Μουσική», Αθήναι 1929, σ. 583.

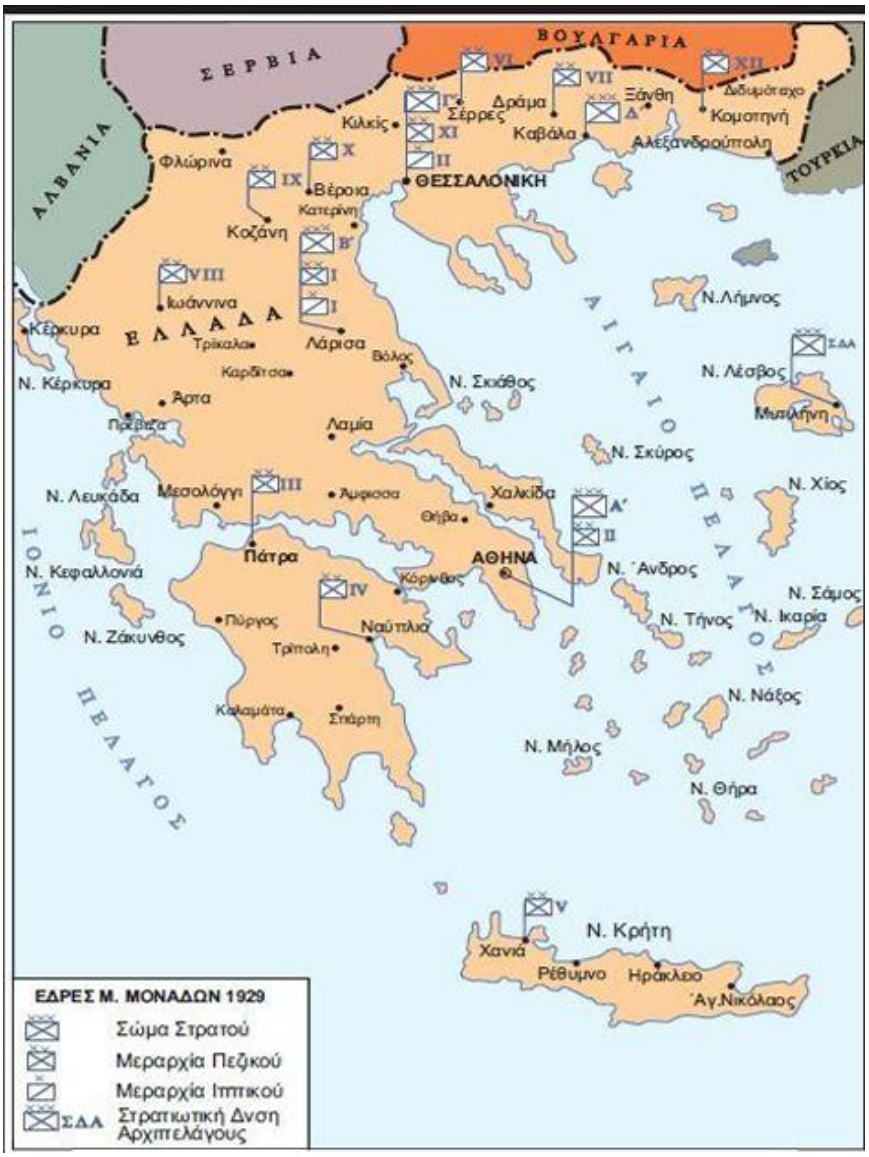

Εικόνα 64. Οργανισμός Στρατού 1929

Πηγή: ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Η Οργάνωση του Ελληνικού Στρατού*, ό.π., σ. 333

Περί Στελεχών Στρατού – Σώμα Μουσικών (1929)

Στις 9 Σεπτεμβρίου δημοσιεύθηκε ο Νόμος 4443 «περί στελεχών του στρατού» στον οποίο περιλαμβάνεται ο αριθμός και οι βαθμοί των στελεχών των Όπλων και των Σωμάτων του Στρατού.

Ως Όπλα λογίζονταν : Πεζικό, Πυροβολικό, Ιππικό, Μηχανικό, Αεροπορία.

Ως Σώματα λογίζονταν: Μεταγωγικό, Υγειονομικό, Κτηνιατρικό, Φαρμακευτικό, Σώμα Συμβούλων Στρατιωτικής Δικαιοσύνης, Σώμα Επιμελητείας, Σώμα Στρατολογίας, Σώμα

Οικονομικού Ελέγχου, Σώμα Χαρτογράφων, Σώμα Διαχειρίσεως, *Σώμα Στρατιωτικών Μουσικών*, Σώμα Αρχειοφυλάκων, Σώμα Στρατιωτικών Ιερέων, Σώμα Αρχιτεχνιτών.

Με τον Νόμο αυτό καθορίστηκε επίσης ο αριθμός και ο τρόπος συμπλήρωσης των θέσεων των αξιωματικών και ανθυπασπιστών της Στρατιωτικής Μουσικής κατά την περίοδο ειρήνης και απαλείφθηκε ο χαρακτηρισμός «Γενικός Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών» και αντικαταστάθηκε από αυτόν του «Γενικού Αρχιμουσικού». Οι οργανικές θέσεις είχαν ως ακολούθως:

1 Γενικός Αρχιμουσικός (ταγματάρχης).

2 Αρχιμουσικοί (λοχαγοί).

4 Υπαρχιμουσικοί α΄ τάξεως (υπολοχαγοί).

6 Υπαρχιμουσικοί β΄ τάξεως (ανθυπολοχαγοί).

Η πλήρωση των κενών θέσεων ανθυπολοχαγών γινόταν με την προαγωγή ανθυπασπιστών κατόπιν διαγωνιστικής διαδικασίας όσων είχαν συμπληρώσει δύο έτη στον βαθμό του ανθυπασπιστή. Οι εξετάσεις διενεργούνταν ενώπιον πενταμελούς εξεταστικής επιτροπής, διορισμένης από το Υπουργείο Στρατιωτικών και αποτελούμενης από αξιωματικούς του σώματος ή και ιδιώτες μουσουργούς. Η σειρά επιτυχίας καθόριζε και την σειρά αρχαιότητας. Η πλήρωση κενών θέσεων ανώτερων του ανθυπολοχαγού, γινόταν με τις τότε ισχύουσες διατάξεις του νόμου περί προβιβασμών.[1975]

Υπαγωγή Μονάδων και Υπηρεσιών (1929-1930)

Στις 26 Δεκεμβρίου δημοσιεύθηκε το Π.Δ. «περί οργανικής υπαγωγής των Μονάδων και Υπηρεσιών του εν Ειρήνη Στρατού».

Σύμφωνα με αυτό, οι τέσσερεις Στρατ. Μουσικές των Φρουρών υπάγονταν οργανικά στα αντίστοιχα Σώματα Στρατού Α΄, Β΄, Γ΄ και Δ΄. [1976]

Με τον Νόμο 4532 της 14ης Απριλίου 1930 οι Μεραρχίες αυξήθηκαν κατά μία, με την επανασύσταση της VII Μεραρχίας Δράμας. [1977]

[1975] ΦΕΚ 340Α΄/9 Σεπτεμβρίου 1929, σ. 2972-2973.

[1976] ΦΕΚ 443Α΄/26 Δεκεμβρίου 1929, σ. 3708-3709.

[1977] ΓΕΣ/ΔΝΣΗ Πεζικού, *Ιστορία του Πεζικού*, ΣΚ 900-21, Αθήνα 2014. σ. 103.

Προμήθεια μουσικών οργάνων (1929)

Στις 3 Νοεμβρίου δημοσιεύθηκε στον Τύπο προκήρυξη μειοδοτικού διαγωνισμού για την προμήθεια μουσικών οργάνων από την Στρατιωτική Μουσική της Φρουρά Αθηνών. Η δημοσίευση φανερώνει και τον τρόπο διενέργειας προμηθειών μουσικών οργάνων από την υπηρεσία.

«Η μουσική της φρουράς Αθηνών προκηρύσσει δημόσιον μειοδοτικόν διαγωνισμόν

διά την προμήθειαν των κάτωθι ειδών.

1) 10 σάλπιγγας συστήματος Πιστόν με 1 έμβολον σι Μπεμόλ.

2) 8 σάλπιγγας συστήματος Πιστόν με 1 έμβολον μι Μπεμολ

3) 6 σάλπιγγας συστήματος Πιστόν με 1 έμβολον μι Μπεμολ

4) 2 σάλπιγγας συστήματος Πιστόν με 2 έμβολα μι Μπεμολ.

5) 4 σάλπιγγας μπάσσαι συστήματος πιστόν με 1 έμβολον μι Μπεμόλ

6) 2 σάλπιγγας μπάσσαι συστήματος πιστόν με 2 έμβολα σι Μπεμόλ.

Οι βουλόμενοι να λάβωσι μέρος εις τον διαγωνισμόν δύνανται να προσέλθωσιν εις τα γραφεία της μουσικής της φρουράς Αθηνών. Ο διαγωνισμός θέλει λάβη χώραν την 18 Νοεμβρίου ε.ε.». [1978]

Εμπόλεμη Σύνθεση και Υπαγωγή Στρατιωτικής Μουσικής Μεραρχίας (1930)

Σύμφωνα με τον πίνακα της εμπόλεμης σύνθεσης της Στρατιωτικής Μουσικής μιας Μεραρχίας κατά το 1930, η ΣΜΣ αποτελούσε διοικητική Μονάδα υπό τις άμεσες διαταγές διοικητή της Μεραρχίας. Η μισθοτροφοδοσία γινόταν από τον Λόχο Στρατηγείου της Μεραρχίας και ήταν εφοδιασμένη με τα απαραίτητα μουσικά όργανα ώστε να διαιρείται σε τμήματα και να αποστέλλεται για λίγο διάστημα στα Συντάγματα των Μεραρχιών. Τα απαραίτητα μουσικά όργανα για την λειτουργία της ήταν:

[1978] Εφ. *Οικονομικός Ταχυδρόμος*, αρ. 186, Αθήνα 3/11/1929, σ. 2.

«1 Πίκολο φλάουτο (Ottavino), 2 Φλάουτα, 2 Κουαρτίνα, 3 Κλαρινέτα Α΄, 3 Κλαρινέτα Β΄, 3 Κλαρινέτα Γ΄, 3 Κορνέτες, 3 Κλαπαδόρες, 3 Ευφώνια, 3 Αλτικόρνα, 3 Κόρνα, 3 Τρομπόνια, 3 Μπάσα, 5 Κρουστά όργανα, 3 Τρόμπες Μι μπε μολ, 3 Μπεμπάσες και 3 Τζένις». [1979]

Επίσης εφοδιάζονταν με υλικά οπλισμού και πυρομαχικά, υλικά αεροχημικού πολέμου, ιματισμό και εξάρτυση, υλικά μηχανικού, υγειονομικού, στρατοπεδιάς, κτηνιατρικό υλικό, τρόφιμα και νομή.

Η εμπόλεμη δύναμη μίας Μεραρχιακής Στρατιωτικής Μουσικής έφτανε τους 67 άνδρες και 9 φορτηγούς ίππους. Η σύνθεσή της είχε ως εξής:

1 Υπολοχαγός Διευθυντής- Αρχιμουσικός

1 Ανθυπολοχαγός Βοηθός- Υπαρχιμουσικός

3 Ανθυπασπιστές Κορυφαίοι

9 Επιλοχίες

12 Λοχίες

12 Δεκανείς

18 Στρατιώτες μουσικοί

9 Στρατιώτες οποιουδήποτε όπλου

2 Υπηρέτες αξιωματικών.

9 Φορτηγοί ίπποι

Οι φορτηγοί ίπποι χρησιμοποιούνταν ως εξής:

1 Μεταφορά γυλιών των βαρέων μουσικών οργάνων (μπάσα, Μεγάλο Τύμπανα)

3 Μεταφορά αποσκευών αξιωματικών και σκηνής

1 Μεταφορά μαγειρικών σκευών

3 Μεταφορά νωπών τροφών τριών ημερών

1 Μεταφορά κριθής δύο ημερών

2 Υπηρέτες αξιωματικών.

[1979] ΓΕΣ/Αρχείο επιστρατεύσεως, Πίναξ εμπολέμου συνθέσεως Στρατιωτικής Μουσικής, Αθήναι 1930, σ. 9.

Οι 5 αξιωματικοί έφεραν πιστόλια Μπράουνινγκ με συνολικά 120 φυσίγγια. Οι 62 οπλίτες έφεραν περίστροφα με συνολικό αριθμό φυσιγγίων τα 1488.[1980]

Σαλπιγκτές – Τυμπανιστές (1929- 1930)

Οι ειδικότητες των Σαλπιγκτών και Τυμπανιστών συνέχιζαν να επιτελούν τον ρόλο τους διά της κελευστικής μουσικής, στην στρατοπεδιά, στις ασκήσεις, στις επιχειρήσεις και στην στρατιωτική τελετουργία, όπου δεν υπήρχαν στρατιωτικές μπάντες. Η περιγραφή της ειδικότητας (βαθμού) του σαλπιγκτή και του τυμπανιστή στον Στρατό, στα τέλη της δεκαετίας του 1920, παρέχει σημαντικές πληροφορίες για τα επιπλέον καθήκοντά τους, καθώς και για τα μουσικά τους όργανα.

«Σαλπιγκτής. Καλείται ο οπλίτης του οποίου προορισμός εις το στράτευμα είνε να σαλπίζη τα διάφορα σαλπίσματα, ήτοι τα ηχήματα δι' ων προκαλείται η εκτέλεσις ωρισμένων κινήσεων υπηρεσιών (του ερρύθμου βήματος κλπ.) χρησιμοποιών ως όργανον την σάλπιγγα. Εξ εκάστου λόχου (ίλης, πυρ/χίας), ωρισμένοι άνδρες, εν αναλογία οριζομένη διά διαταγής υπουργείου Στρατιωτικών, ειδικοποιούνται ως σαλπιγκταί, εκπαιδευόμενοι εις την ειδικότητά των υπό του αρχισαλπιγκτού του συν/ματος επί ωρισμένας ώρας καθ΄ εκάστην ημέραν, των λοιπών ωρών διατιθεμένων διά την γενικήν στρατιωτικήν εκπαίδευσιν. Εν τω πεζικώ, κατά γενικόν κανόνα, οι σ. συντάσσονται και βαδίζουσι κατά τάγμα, μετά του λόχου των δε, εάν τούτος τυγχάνει μεμονωμένος. Κατά τας παρατάξεις, τάσσονται εις το δεξιόν του τάγματός των, κατά δε την διεύλευσιν διά κατωκοιμένων τόπων, βαδίζουσι 15 βήματα προ του επί κεφαλής λόχου. Κατά τας ασκήσεις ευκαμψίας μονάδων, είνε δυνατόν να βαδίζουσι εις την ουράν του τάγματος, κατά δε τας παρελάσεις βαδίσουσιν επί κεφαλής. Κατά τας ασκήσεις και κατά την μάχην οι σ. χρησιμοποιούνται και ως αγγελιοφόροι (διαβιβασταί). Μετά της φρουράς στρατώνος ορίζεται εις σ., όστις προορίζεται να σαλπίζη τα σαλπίσματα της υπηρεσίας, κατά τας διαταγάς του ανθυπασπιστού εβδομάδος ή του αρχιφύλακος. Εις τον δεκανέα του τάγματος ανατίθεται και η διεξαγωγή της υπηρεσίας ανεφοδιασμού του τάγματος εις πυρομαχικά, παρά τω κέντρω ανεφοδιασμού του τάγματος κατά την μάχην. Εν τω πυρ/κώ οι σ. εισί πάντοτε έφιπποι, πλην του αυτοκινουμένου πυρ/κου. Υφίστανται

[1980] Στο ίδιο.

ειδικήν εκπαίδευσιν, ώστε να δύνανται να χρησιμοποιηθώσιν ως ανιχνευταί και μεταδόται, δι' ο και αποτελούσι μέρος της ομάδος αναγνωρίσεως (ομάς πυροβολάρχου) και του προσωπικού ενίων στοιχείων της πυρ/χίας.

Σάλπιγξ. Χάλκινον μουσικόν όργανον, χρησιμοποιούμενον εν τω Στρατώ διά την σήμανσιν των ηχημάτων της υπηρεσίας. Αποτελείται εκ της κυρίως σάλπιγγος, του προστομίου αυτής κοχλιομένου επί του κάτω άκρου αυτής και του περιτυλίσσοντος αυτήν προς στολισμόν κορδονίου. Διακρίνεται εις σ. του πεζικού και πυροβολικού, της δευτέρας φερούσης ωρισμένων αριθμών κλειδών χρησιμευουσών διά την παραγωγήν διαφόρων τόνων». [1981]

Αντίστοιχα για τους τυμπανιστές σημειώνεται ότι από τους νεοσύλλεκτους κάθε κλάσης στις μονάδες του Πεζικού, ορίζονταν ένα ποσοστό για την ειδικότητα του τυμπανιστή. Οι νεοσύλλεκτοι υποψήφιοι τυμπανιστές συγκεντρώνονταν στο λόχο ή τμήμα ειδικοτήτων και λάμβαναν την γενική στρατιωτική εκπαίδευση και την εκπαίδευση της ειδικότητά τους. Επιπλέον εκπαιδεύονταν στα καθήκοντα του δρομέα και στα στοιχειώδη καθήκοντα του τραυματιοφορέα.[1982]

Περιγραφή Τυμπάνου:

«Τύμπανον. Κυλινδρικόν ξύλινον κιβώτιον, ούτινος αι δύο επιφάνειαι καλύπτονται διά δέρματος λίαν τεντωμένου. Το δέρμα τούτο, πληττόμενον διά πλήκτρων, πάλλεται και αποδίδει διά των παλμών ήχους. Η ηχητική αυτού αυξάνεται διά της προσθήκης δύο χορδών τεταμένων ισχυρώς, τη βοηθεία κλειδός επί του ενός των δερμάτων (του αντιθέτου εκείνου, όπερ πλήττεται διά των πλήκτρων). Το τ. χρησιμοποιείται εν τω στρατώ διά την σήμανσιν των ηχημάτων της υπηρεσίας και εμβατηρίων κατά το βάδισμα. Φέρεται υπό του τυμπανιστού δι' ειδικού ιμάντος από του δεξιού ώμου εις τα έμπροσθεν του σώματος, και μάλλον προς το αριστερόν ισχίον. Εκτός των φορητών τούτων τ., υπάρχουσι και άλλα μεγάλου μεγέθους (μέγα τ.) όπερ αποτελεί μέρος της εκ πνευστών ορχήστρας».[1983]

[1981] *ΜΣΝΕ,* ό.π., τόμ. 5, σ. 612.

[1982] Στο ίδιο, τόμ. 6, σ. 419.

[1983] Στο ίδιο.

Εορτές εκατονταετηρίδας της Παλιγγενεσίας (1930)

Το 1930 πραγματοποιήθηκαν σε όλη την Ελλάδα εορτασμοί για την επέτειο των εκατό χρόνων της ανεξαρτησίας του Ελληνικού Κράτους. Οι εορτασμοί περιλάμβαναν κανονιοβολισμούς, εωθινά, δοξολογίες, καταθέσεις στεφάνων, αποκαλυπτήρια μνημείων, μαθητικές και στρατιωτικές παρελάσεις, ομιλίες, λαμπαδηφορίες, αθλητικούς αγώνες, θεατρικές παραστάσεις κλπ. Στις εορτές συμμετείχαν όλες οι Στρατιωτικές Μουσικές των κατά τόπους Φρουρών, μεταφερόμενα κλιμάκια αυτών καθώς και σαλπιγκτές των συνταγμάτων (Πίνακας 123).

Η πόλη που ορίσθηκε για την έναρξη των εορτασμών της εκατονταετηρίδας σε όλη την χώρα, ήταν το Μεσολόγγι, με ημερομηνία τέλεσης την επέτειο της ημέρας της Εξόδου (10 Απριλίου).[1984]

Πίνακας 123. Εορτασμοί Εκατονταετηρίδας, Στρατιωτικές Μουσικές, 1930

Στρατιωτική Μουσική	Έδρα	Διεξαγωγή Εορτής
ΣΜΣ/ ΙΙΙ ΜΠ	Πάτρα	Μεσολόγγι[1985]
Σαλπιγκτές 5ου ΣΠ	Τρίκαλα	Τρίκαλα[1986]
ΣΜΣ/Β΄ΣΣ	Λάρισα	Τρίκαλα [1987]
ΣΜΣ/Β΄ΣΣ	Λάρισα	Λάρισα[1988]
ΣΜΣ/ IV ΜΠ και σαλπιγκτές	Ναύπλιο	Ναύπλιο[1989]
ΣΜΣ/ Πρότυπου Τάγματος Ευζώνων	Αθήνα	
ΣΜΣ/Α΄ Συντάγματος ΠΠ	Αθήνα	Άργος[1990]

[1984] Εφ. *Στερεά Ελλάς,* αρ. 384, Μεσολόγγι 9/2/1930, σ. 1.

[1985] Εφ. *Στερεά Ελλάς*, αρ. 391, Μεσολόγγι 10/4/1930, σ. 1.

[1986] Εφ. *Θάρρος*, αρ. 6698, Τρίκαλα 15/10/1930, σ. 1.

[1987] Εφ. *Θάρρος*, αρ. 6701, Τρίκαλα 18/10/1930, σ. 1.

[1988] Εφ. *Η Θεσσαλία,* αρ. 10.344, Βόλος 23/13/1930, σ. 3.

[1989] Εφ. *Ναυπλιακή Ηχώ*, αρ. 239, Ναύπλιο 7/12/1930, σ. 2.

[1990] Εφ. *Αγροτική Αργολίς*, αρ. 203, ό.π.

ΣΜΣ/Δ΄ ΣΣ	Καβάλα	Δράμα[1991]
ΣΜΣ/ΙΧ ΜΠ	Κοζάνη	Φλώρινα[1992]
ΣΜΣ/ Χ ΜΠ	Βέροια	Έδεσσα[1993]
ΣΜΣ/ Χ ΜΠ	Βέροια	Βέροια[1994]
ΣΜΣ/ V ΜΠ	Χανιά	Χανιά[1995]
ΣΜΣ/Α΄ΣΣ	Αθήνα	Αθήνα[1996]
ΣΜΣ Γ΄ΣΣ και σαλπιγκτές	Θεσσαλονίκη	Θεσσαλονίκη[1997]

Ιματισμός - Ατομικό βιβλιάριο ιματισμού (1931)

Με το Ν.Δ της 29ης Αυγούστου «περί κανονισμού ιματισμού οπλιτών του Στρατεύματος εν Ειρήνη» καθορίστηκαν τα χορηγούμενα είδη ιματισμού στους οπλίτες μουσικούς και στους μουσικούς τους Προτύπου Συντάγματος Ευζώνων. Επίσης καθιερώθηκε το Ατομικό Βιβλιάριο Ιματισμού.

«Άρθρον 2.

Τα είδη άτινα θα χορηγούνται εις τους οπλίτας κατά τας διατάξεις του παρόντος, είναι τα κάτωθι και θα αναγράφονται εφεξής υπό τον τίτλον “είδη ατομικού ιματισμού”. Η χορήγησις [….].

α΄) Διά τους πεζοπόρους (Πεζικού, Μηχανικού, Πυροβολικού, Μεταγωγικού, Μουσικούς, Νοσοκόμους).

Αρβυλών ζεύγη, Καττυμάτων ζεύγη, Πιλήκια δίκοχα ερέας, Χιτώνια ερέας, Περισκελίδες ερέας, Περικνημίδες ερέας, Χλαίναι ερέας, Υποδύται, Σκελέαι, Πιλήκια δίκοχα θερινά, Περισκελίδες θεριναί, Περικνημίδες θεριναί, Προσόψια,

---

[1991] Εφ. *Θάρρος*, αρ. 2342, Δράμα 27/9/1930, σ. 1

[1992] Εφ. *Η Μακεδονική,* αρ. 82, Φλώρινα 15/11/1930, σ.1

[1993] Εφ. *Ταχυδρόμος Εδέσσης*, αρ. 80, Έδεσσα 26/10/1930, σ. 4.

[1994] Εφ. *Αστήρ Βερροίας* αρ. 115)2, Βέροια 3/12/1930, σ. 2.

[1995] Εφ. *Παρατηρητής*, αρ. 1179, Χανιά 23/9/1930, σ. 1.

[1996] Εφ. *Ακρόπολις*, αρ. 419, Αθήνα 28/3/1930, σ. 6.

[1997] Εφ. *Μακεδονία*, αρ. 6574, Θεσσαλονίκη 24/10/1930, σ. 4.

β΄) Διά τους εφίππους (Ιππικόν, Έφιπποι Πυροβολικού)

Τα αυτά ως και διά τους πεζοπόρους, επί πλέον δε:

Δέρματα εφίππων ζεύγη, Υποπεζίων εγκεντρίδων ζεύγη.

Επί πλέον των ανωτέρω ειδών, άτινα χορηγούνται εις βάρος της αποζημιώσεως ιματισμού του οπλίτου, δύναται να χορηγώνται εις αυτόν και τα κάτωθι είδη "ατομικής χρήσεως" : Κορδόνια αρβυλών, Ποδείαι, Ρινόμακτρα, Υποσκέλια, Επιγονάτια, Βελονοθήκη, Κτένιον κόμης, Μαχαιρίδιον, Ψαλίδιον (μικρόν), Ψήκτρα ενδυμάτων, Ψήκτρα υποδημάτων, Βερνίκιον (εις κυτία αναλόγως των Δ.Υ.Σ)

Άρθρον 3.

1) Τα διά την χορήγησιν των ειδών ατομικού ιματισμού και ατομικής χρήσεως, χρησιμοποιούμενα βιβλιάρια, περί ων το άρθρον 1 του παρόντος, είναι αυστηρώς προσωπικά και φέρουσι τον τίτλον "ατομικά βιβλιάρια ιματισμού" [..]».[1998]

Σύμφωνα με το άρθρο 17 του Διατάγματος, για εθελοντές υπαξιωματικούς (δεκανείς, λοχίες, επιλοχίες) εκδίδονταν βιβλιάριο ιματισμού κάθε δύο έτη στην περίπτωση ανακατάταξης και χωρίς να μεταφέρονται τα είδη στο νέο βιβλιάριο. Επιπλέον στους εθελοντές υπαξιωματικούς ήταν δυνατό να χορηγείται μία επιπλέον χειμερινή και θερινή στολή ως στολή εξόδου. Οι κληρωτοί που κατατάσσονταν μετά το τέλος της θητείας τους ως εθελοντές, θεωρούνταν αρχικώς κατατασσόμενοι και υπάγονταν στις διατάξεις του άρθρου. Οι εθελοντές δεκανείς και στρατιώτες με 18μηνη υποχρέωση θητείας και οι εθελοντές μουσικοί στρατιώτες με 15μηνη υποχρέωση, υπάγονταν στις διατάξεις που αφορούσαν τους κληρωτούς οπλίτες και συνεπώς δικαιούνταν τα ίδια είδη ιματισμού και αποζημίωσης. Αυτοί οι εθελοντές στρατιώτες, προαγόμενοι στον βαθμό του λοχία, εξακολουθούσαν να δικαιούνται τα είδη ιματισμού των κληρωτών, μέχρι την τυχόν ανακατάταξή τους. Οι εθελοντές μουσικοί με διετή υποχρέωση υπάγονταν στις ίδιες διατάξεις, με την διαφορά ότι τους χορηγείτο δεύτερο βιβλιάριο ιματισμού μετά την παρέλευση του πρώτου δεκατετραμήνου της θητείας τους, κλειομένου του πρώτου. Σύμφωνα με το άρθρο 18, η μεγάλη στολή (θερινή και χειμερινή) των Στρατιωτικών Μουσικών και η λευκή όμοια των

[1998] ΦΕΚ 298Α΄/29 Αυγούστου 1931, σ. 2309-2310.

ευζώνων του Προτύπου Συντάγματος, δεν υπήχθησαν στις διατάξεις του Διατάγματος, θεωρούμενες ως δημόσια είδη. [1999]

Εικόνα 65. Η Στρατιωτική Μουσική του ΙΙΙ Συντάγματος Ιππικού Θεσσαλονίκης υπό την διεύθυνση του Ανθυπασπιστή Ανδρέα Σκούρα το 1931. Συγκροτήθηκε από τον ίδιο το 1926

Πηγή: Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου

Οργανισμός Στρατού – Επιθεωρήσεις Στρατού (1935)

Στις 4 Σεπτεμβρίου 1935 δημοσιεύθηκε ο νέος Οργανισμός Στρατού. Τα Σώματα Στρατού παρέμειναν ως είχαν και οι Μεραρχίες αυξήθηκαν κατά μία.

Οι Στρατιωτικές Μουσικές παρέμειναν ως είχαν στον προηγούμενο Οργανισμό του Στρατού.

(1) Μεγάλες Μονάδες και Στρατηγεία αυτών

Α΄ ΣΣ	-	Στρατηγείο έδρα Αθήνα
Β΄ ΣΣ	-	Στρατηγείο έδρα Λάρισα.

[1999] Στο ίδιο, σ. 2315.

Γ΄ ΣΣ - Στρατηγείο έδρα Θεσσαλονίκη.

Δ΄ ΣΣ - Στρατηγείο έδρα Καβάλα

I Μεραρχία - Στρατηγείο έδρα Λάρισα

II Μεραρχία - Στρατηγείο έδρα Αθήνα

III Μεραρχία - Στρατηγείο έδρα Πάτρα

IV Μεραρχία - Στρατηγείο έδρα Ναύπλιο

V Μεραρχία - Στρατηγείο έδρα Χανιά

VI Μεραρχία - Στρατηγείο έδρα Σέρρες

VII Μεραρχία - Στρατηγείο έδρα Δράμα

VIII Μεραρχία - Στρατηγείο έδρα Ιωάννινα

IX Μεραρχία - Στρατηγείο έδρα Κοζάνη

X Μεραρχία - Στρατηγείο έδρα Βέροια

XI Μεραρχία - Στρατηγείο έδρα Θεσσαλονίκη

XII Μεραρχία - Στρατηγείο έδρα Κομοτηνή

XIII Μεραρχία - Στρατηγείο έδρα Μυτιλήνη.

Μεραρχία Ιππικού - Στρατηγείο έδρα Αθήνα

I Ταξιαρχία Ιππικού - Στρατηγείο έδρα Θεσσαλονίκη

Διοίκηση Φρουρίου Θεσσαλονίκης, έδρα Θεσσαλονίκη

Διοίκηση Φρουρίου Καβάλας, έδρα Καβάλα

(2) ΣΜΣ Σωμάτων Στρατού

Α΄ Στρατιωτική Μουσική, έδρα Αθήνα

Β΄ Στρατιωτική Μουσική, έδρα Λάρισα

Γ΄ Στρατιωτική Μουσική, έδρα Θεσσαλονίκη

Δ΄ Στρατιωτική Μουσική, έδρα Καβάλα

Στο άρθρο 23 του Οργανισμού, όπου αναγράφονται οι κατηγορίες στελεχών των Όπλων και Σωμάτων που αποτελούν τον εν ειρήνη στρατό, αναγράφεται το «Σώμα Μουσικών». Στο ίδιο άρθρο επαναλαμβάνεται η μη δυνατότητα ανάληψης Διοίκησης αξιωματικών και

ανθυπασπιστών «Σωμάτων», εκτός και αν αυτό ορίζεται στους πίνακες συνθέσεως Μονάδων, Καταστημάτων και Υπηρεσιών. [2000]

Στις 22 Νοεμβρίου 1935 δημοσιεύθηκε οι Α.Ν. «περί Γενικών Επιθεωρητών» και «περί καθορισμού Επιθεωρήσεων, όπλων και υπηρεσιών του Στρατού»

Ο πρώτος Νόμος όριζε ότι «Γενικοί Επιθεωρητές Στρατού» ονομάζονται οι τρεις Υποστράτηγοι του Ανώτατου Στρατιωτικού Συμβουλίου.

Ο δεύτερος καθόριζε ότι οι υπό του Οργανισμοί του Στρατού προβλεπόμενες Επιθεωρήσεις Όπλων και Υπηρεσιών ήταν οι εξής:

1) Πεζικού, 2) Πυροβολικού, 3), Ιππικού, 4) Μηχανικού, 5) Επιθεώρηση Υλικού και Τεχν. Υπηρ. Πυροβολικού, 6) Επιμελητείας, 7) Υγειονομικής Υπηρεσίας.

Οι Επιθεωρήσεις Όπλων και Σωμάτων υπάγονταν στον Αρχηγό του ΓΕΣ. [2001]

Εορτασμός Ευαγγελίστριας (1936)

Με Β.Δ. που δημοσιεύθηκε στις 13 Μαρτίου 1936, καθορίστηκαν οι διατάξεις για τους εορτασμούς και την λιτάνευση της εικόνας της Ευαγγελίστριας της Τήνου. Ως επίσημες ημέρες εορτασμού, ορίστηκαν η 25η Μαρτίου και η 15η Αυγούστου κάθε έτους. Σύμφωνα με το Διάταγμα, ορίστηκε η συμμετοχή ενός λόχου τάγματος Ευζώνων, 500 ανδρών του Πεζικού μετά των οικείων Στρατιωτικών Μουσικών, σαλπιγκτών και τυμπανιστών, 20 ανδρών αστυνομίας πόλεων και 20 χωροφυλάκων. Όπως αναγράφεται στην διάταξη της πομπής, στους εορτασμούς θα συμμετείχε και η Στρατιωτική Μουσική του Ναυτικού.[2002]

Περί εθελοντών οπλιτών μουσικών (1936)

Τον Ιανουάριο του 1936 δημοσιεύθηκε το Νομοθετικό Διάταγμα «περί Κωδικοποιήσεως Νόμων Περί Εθελοντών οπλιτών» το οποίο αφορούσε και τους εθελοντές μουσικούς. Σύμφωνα με το διάταγμα ο αριθμός των εθελοντών στρατιωτών μουσικών ορίστηκε στου 100. Στο ίδιο διάταγμα καθοριζόταν επακριβώς η δύναμη των εθελοντών υπαξιωματικών

[2000] ΦΕΚ 389Α΄/4 Σεπτεμβρίου 1935, σ. 1852,1854.

[2001] ΦΕΚ 594Α΄/22 Νοεμβρίου 1935, σ. 2985-2987.

[2002] ΦΕΚ 129Α΄/13 Μαρτίου 1936, σ. 639-640.

μουσικών κατά αριθμό και ειδικότητα. Οι προαγωγές των οπλιτών μουσικών πραγματοποιούνταν μόνο για την πλήρωση κενών θέσεων και κατόπιν διαγωνισμού. Οι εκτελεστές τρόμπας μι μπεμόλ μπορούσαν να διαγωνισθούν για προαγωγή με τους εκτελεστές κορνέτας και φλικόρνου, ενώ αυτοί της Μπε μπάσας με τους αντίστοιχους του τρομπονιού. (Πίνακας 124).

Πίνακας 124. Εθελοντές Οπλίτες Μουσικοί, Μουσικά όργανα,1936

Μουσικά όργανα	Επιλοχίες	Λοχίες	Δεκανείς	Στρατιώτες
Φλάουτο, Όμποε, Φαγκότο, Σαξόφωνο, Βιόλα	4	7	4	-
Κλαρίνα- Κουαρτίνα	14	14	17	-
Κόρνα, Τζένις- Μπεμπάσα	2	5	13	-
Κορνέττα -Φλικόρνο	15	10	10	-
Αλτ-κόρνα - Ευφώνια	7	11	3	-
Τρομπόνι	3	2	5	-
Τρόμπα Μι Μπεμόλ	-	2	3	-
Μπε μπάσα	-	3	5	-
Μπάσα	4	7	9	
Κρουστά	1	2	7	-
Βιολί	2	2	4	-
Βιολοντσέλο	1	-	-	-
Άθροισμα	55	65	80	60

Οι κενές θέσεις εθελοντών σαλπιγκτών επιλοχιών, λοχιών , δεκανέων και στρατιωτών πληρώνονταν με την προαγωγή των υπηρετούντων του αμέσως κατωτέρου βαθμού, με εθελούσια κατάταξη και διετή υποχρέωση θητείας και όριο ηλικίας κατάταξης τα 35 έτη, καθώς και με εθελούσια ανακατάταξη των στρατεύσιμων επιλοχιών, λοχιών, δεκανέων και στρατιωτών για ένα έτος. Το διάταγμα αυτό καταργούσε τον Νόμο 1424 του 1918 «Περί ιδρύσεως Στρατιωτικών Μουσικών». [2003]

Τον Αύγουστο του ίδιου έτους σε τροποποιητικό Νομοθετικό Διάταγμα η δύναμη και οι ειδικότητες των εθελοντών οπλιτών μουσικών μεταβλήθηκε όπως παρακάτω. (Πίνακας 125).[2004]

[2003] ΦΕΚ 72Α΄/29 Ιανουαρίου 1936, σ. 333, 336-339.

[2004] ΦΕΚ 355Α΄/18 Αυγούστου 1936, σ. 1819.

Πίνακας 125. Δύναμη Εθελοντών Οπλιτών Μουσικών, Μουσικά όργανα, 1936

Μουσικά όργανα	Επιλοχίες	Λοχίες	Δεκανείς	Στρατιώτες
Φλάουτο, Όμποε, Φαγκότο, Σαξόφωνο, Βιόλα	5	4	7	-
Κλαρίνα- Κουαρτίνα	15	10	14	-
Κόρνα, Τζένις	2	5	14	-
Κορνέττα -Φλικόρνο	15	8	12	-
Αλτκόρν- Ευφώνιο, Τρομπόνι	10	15	10	-
Τρόμπα Μι Μπεμόλ	-	2	3	-
Μπεμπάσσα	-	4	5	-
Μπάσσα	4	12	4	
Κρουστά	1	3	7	-
Βιολί	2	2	4	-
Βιολοντσέλο	1	-	-	-
Άθροισμα	55	65	80	83

Επικήδειος τελετή Ελευθέριου Βενιζέλου (1936)

Στις 27 Μαρτίου διεξήχθη η επικήδειος τελετή του Ελευθέριου Βενιζέλου στα Χανιά, παρουσία του διαδόχου Παύλου, των αξιωματούχων της κυβέρνησης, των Αρχών αλλά και πλήθους κόσμου. Στην τελετή συμμετείχαν στρατιωτικές και δημοτικές φιλαρμονικές.

> *Αι Μουσικαί ήσαν υπό τον κ. Μανώλην Καλομοίρην Αρχιμουσικόν του Κράτους, η της Φρουράς Χανίων, η του Ναυτικού, η του Δήμου Πειραιώς, η του Ηρακλείου και η της Ρεθύμνης* […] *Την 9.30 ακριβώς απέπελευσεν εκ του αντιτορπιλλικού «Σπέτσαι» η ατμάκατος η φέρουσαν τον Διάδοχον ον απεβίβασεν εις την εξέδραν ενώ η Μουσική ανέκρουε το Βασιλικόν εμβατήριον και ακολούθως τον Εθνικόν Ύμνον. Μετά 5 ακριβών λεπτών καταφθάνει και η ατμάκατος ήτις έφερε το φέρετρον του Μεγάλου νεκρού, όπερ απαβίβασεν επί της εξέδρας ενώ αι μουσικαί ανέκρουον πένθιμα εμβατήρια και τα πολεμικά μετά του ειδικού πυροβολείου την Μεραρχίας εχαιρέτον δια των νενομισμένων κανονιοβολισμών.* [2005]

[2005] Εφ. *Εσπερινός Ταχυδρόμος,* αρ. 5388, Χανιά 27/3/1936, σ. 1.

Περί τρόπου προαγωγής και κατάταξης εθελοντών μουσικών (1936)

Με διάταγμα της 16 Αυγούστου καθορίστηκαν οι διατάξεις που αφορούσαν στην προαγωγή των μουσικών και στους βαθμούς του ανθυπασπιστή, του επιλοχία, του λοχία και δεκανέα, καθώς και αυτές της κατάταξης και ανακατάταξης των εθελοντών μουσικών. Σημειώνεται ότι δικαίωμα προαγωγής στον βαθμό του ανθυπασπιστή, είχαν οι δύο αμέσως κατώτεροι βαθμοί, αυτοί του εθελοντή λοχία και επιλοχία, οι οποίοι πληρούσαν τα απαραίτητα προσόντα όπως παρακάτω:

1. Υγεία και καλή σωματική διάπλαση
2. Εξαίρετη και άμεμπτη διαγωγή
3. Επαρκείς γραμματικές γνώσεις
4. Αγάπη προς το στρατιωτικό επάγγελμα
5. Χαρακτήρα σοβαρό, επιβλητικό και αξιοπρεπή
6. Ακρίβεια και ζήλο για την εκτέλεση του καθήκοντος
7. Εξαετή συνεχή ή διακεκομμένη εθελούσια υπηρεσία στην Στρατιωτική

Μουσική, εκ της οποίας τετραετή τουλάχιστο ευδόκιμο στους βαθμούς του λοχία ή επιλοχία.

8. Ηλικία μικρότερη των 40 ετών συμπληρωμένων.

Οι υποβαλλόμενες προτάσεις προαγωγής περιλάμβαναν α) ονομαστικό κατάλογο προτεινομένων κατά σειρά εκτίμησης ανεξάρτητα από την αρχαιότητά τους, β) αντίγραφο φύλλου μητρώου των μεταβολών και ποινών της τελευταίας τριετίας, γ) επίσημου ενδεικτικού γραμματικών γνώσεων και δ) ιατρική βεβαίωση σωματικής υγείας ενός εκάστου των προτεινομένων.

Στη στήλη «Γνωμάτευσις» αναγράφονταν η γνώμη του προτείνοντος και στις οικείες στήλες η γνώμη των διοικητών των οικείων Μεραρχιών και Σωμάτων Στρατού. Οι προτάσεις προαγωγής στην συνέχεια προωθούνταν από τους διοικητές των Σωμάτων Στρατού στο Υπουργείο Στρατιωτικών στην Διεύθυνση Διοικητικού και στο τμήμα IV, δηλαδή στον εκάστοτε Γενικό Αρχιμουσικό, εν προκειμένω Μανώλη Καλομοίρη.

Τα εξεταζόμενα μαθήματα για την προαγωγή στον βαθμό του ανθυπασπιστή είχαν ως εξής:

« 1. Θεωρία (τελεία γνώσις διαστημάτων, κλιμάκων, σχηματισμοί συγχορδιών). Συντελεστής 10.

2. Εύκολος αρμονία- εναρμόνησις εναρίθμου βασίμου εντός 2 ωρών. Συντελεστής 8.

3. Στοιχεία οργανολογίας (εγγράφως και προφορικώς). Συντελεστής 9.

4. Ρυθμική ανάγνωσις και Σολφαϊσμοί. Συντελεστής 8.

5. Πρακτική μεταφορά (Τρανσποζισιόν) διά του οργάνου των. Συντελεστής 10.

6. Εκτέλεσις διά του οργάνου, όπερ παιανίζει ο εξεταζόμενος, κλιμάκων, σπουδών και μίας συνθέσεως της εκλογής του εξεταζομένου. Συντελεστής 10.

7. Εκτέλεσις εκ πρώτης όψεως μιας μουσικής συνθέσεως. Συντελεστής 10.

8. Εκτέλεσις με συνοδείαν Στρατιωτικής Μουσικής, ενός εξαγγελτικού τεμαχίου, γνωστού εις τον εξεταζόμενον, και ενός ετέρου αγνώστου εις αυτόν. Συντελεστής 9.

9. Γραπτή έκθεσις ενός θέματος δεδομένου υπό του προέδρου της επιτροπής ης η σαφήνεια, η ορθογραφία και το ευανάγνωστον αποτελούσι τον βαθμόν αξίας. Συντελεστής 8.

10. Αριθμητική (γραπτώς) (αι τέσσαρες πράξεις ακεραίων, κλασματικών και δεκαδικών αριθμών). Συντελεστής 8.

11. Γενικός Κανονισμός της Υπηρεσίας των Σωμάτων Στρατ. Καταστημάτων και Υπηρεσιών (προφορικώς). Συντελεστής 8».

Η ικανότητα των εξεταζόμενων βαθμολογούνταν ως εξής:

Άριστα ……..20

Κάλλιστα …….19, 18.

Λίαν Καλώς…….17-16-15- 14.

Καλώς…….13-12- 11-10.

Μετρίως……9- 8- 7.

Μετριότατα……6- 5-4.

Κακώς ……3- 2-1.

Μηδέν……..0

Ο διαγωνισμός διενεργούνταν στην Αθήνα. Για τα αντικείμενα 1-8, την εξεταστική επιτροπή αποτελούσαν ο Γενικός Αρχιμουσικός, ως πρόεδρος, τρεις αξιωματικοί της Μουσικής και ένας μουσουργός. Για τα αντικείμενα 9-11 η εξεταστική επιτροπή αποτελούνταν από τον

Γενικό Αρχιμουσικό ως πρόεδρο και δύο μάχιμους αξιωματικούς νεότερους του Γενικού Αρχιμουσικού ως μέλη. [2006]

Για την προαγωγή των μουσικών στους βαθμούς των επιλοχιών, λοχιών και δεκανέων, οι εξετάσεις διενεργούνταν στις κατά τόπους έδρες των Σωμάτων Στρατού και στην Φρουρά Αθηνών.

« α) Δια τους μουσικούς, ανήκοντας εις τας Μουσικάς: Φρουράς Αθηνών και II, III, IV, V, VIII, και XIII Μεραρχιών, εις το Κατάστημα της Μουσικής Φρουράς Αθηνών ή εις εν εκ των εν Αθήναις αναγνωρισμένων Ωδείων.

β) Δια τους μουσικούς, τους ανήκοντας εις τας Μουσικάς τα υπαγομένας εις το Β΄ Σώμα Στρατού (Μουσική Φρ. Λαρίσης και IX Μεραρχίας), εν Λαρίση εις το Κατάστημα της Μουσικής ή εις Μουσικόν Ίδρυμα.

γ) Δια τους μουσικούς, τους ανήκοντας εις τας Μουσικάς τα υπαγομένας εις το Γ΄ Σώμα Στρατού (Μουσική Φρουράς Θεσσαλονίκης, και VI και X Μεραρχιών) εν Θεσσαλονίκη εις το Κατάστημα της Μουσικής ή εις το Κατάστημα ανεγνωρισμένου Μουσικού Ιδρύματος.

δ) Δια τους μουσικούς, τους ανήκοντας εις τας Μουσικάς τα υπαγομένας εις το Δ΄ Σώμα Στρατού (Μουσική Φρουράς Καβάλας και VII και XII Μεραρχιών) εν Καβάλα εις το Κατάστημα της Μουσικής ή εις Μουσικόν Ίδρυμα».[2007]

Όπως μαρτυρείται από τα παραπάνω, κατά την περίοδο αυτή, υπήρχαν συνολικά 15 Στρατιωτικές Μουσικές.

«Άρθρον 24

Τα αντικείμενα, εφ' ων εξετάζονται οι μουσικοί προς προαγωγήν εις τους βαθμούς επιλοχίου, λοχίου και δεκανέως μουσικού, ως και ιδιώται προς εθελουσίαν κατάταξιν εις την Μουσικήν με τους ανωτέρω βαθμούς είναι τα ακόλουθα:

1) Δια τον βαθμόν του επιλοχίου

1) Σχηματισμός συγχορδιών και πλήρης γνώσις της θεωρίας της μουσικής. Συντελεστής 10.

2) Σολφαϊσμοί. Συντελεστής 8.

[2006] ΦΕΚ 397Α΄/12 Σεπτεμβρίου 1936, σ. 2095-2096.

[2007] Στο ίδιο, σ. 2096-2097.

3) Εκτέλεσις διά του οργάνου, όπερ παιανίζει ο εξεταζόμενος, των μειζόνων και ελασσόνων κλιμάκων εις όλους τους τόνους. Συντελεστής 10.

4) Εκτέλεσις διά του αυτού οργάνου μιας Μουσικής συνθέσεως και μιας ασκήσεως της εκλογής του εξεταζομένου. Συντελεστής 9.

5) Εκτέλεσις διά του αυτού οργάνου μιας Μουσικής συνθέσεως τη συνοδεία Στρατ. Μουσικής της εκλογής του εξεταζομένου, καθώς και του κυρίου μέρους μιας Μουσικής συνθέσεως υπό της εξεταστικής επιτροπής οριζομένης. Συντελεστής 9.

6) Γραφή κειμένου καθ' υπαγόρευσιν. Συντελεστής 8.

7) Γνώσις Στρατιωτικής Θεωρίας (προφορικώς) και αι τέσσαρες πράξεις της αριθμητικής. Συντελεστής 8.

2) Διά τον βαθμόν του λοχίου μουσικού

1) Ανάλογαι θεωρητικαί γνώσεις μουσικής. Συντελεστής 10.

2) Σολφαϊσμοί. Συντελεστής 8.

3) Εκτέλεσις διά του οργάνου της ειδικότητος του εξεταζομένου, των μειζόνων και ελασσόνων κλιμάκων . Συντελεστής 10.

4) Εκτέλεσις διά του αυτού οργάνου εκ πρώτης όψεως μιας μικράς συνθέσεως. Συντελεστής 10.

5) Εκτέλεσις διά του αυτού οργάνου μιας Μουσικής συνθέσεως και μιας Μουσικής ασκήσεως της εκλογής του εξεταζομένου. Συντελεστής 9.

6) Γραφή κειμένου καθ' υπαγόρευσιν. Συντελεστής 8.

7) Γνώσις Στρατιωτικής Θεωρίας (προφορικώς) και αι τέσσαρες πράξεις της αριθμητικής. Συντελεστής 8.

3) Διά τον βαθμόν του δεκανέως μουσικού

1) Στοιχεία θεωρίας Μουσικής. Συντελεστής 10.

2) Σολφαϊσμοί. Συντελεστής 8.

3) Μείζονες κλίμακες και εκτέλεσις εκ πρώτης όψεως, διά του οργάνου όπερ παιανίζει ο εξεταζόμενος, μιας ευκόλου συνθέσεως. Συντελεστής 9.

4) Εκτέλεσις διά του αυτού οργάνου μιας Μουσικής συνθέσεως της εκλογής του εξεταζομένου. Συντελεστής 9.

5) Αντιγραφή μουσικού τινος τεμαχίου. Συντελεστής 8.

6) Αντιγραφή κειμένου και στρατιωτική θεωρία (προφορικώς). Συντελεστής 8.

Άρθρον 25

Οι εκτελούντες κρουστά όργανα υποψήφιοι διά τον βαθμόν του επιλοχίου, λοχίου και δεκανέως μουσικού, εξετάζονται εις το εν τω ανωτέρω άρθρο 24 (παρ. 1 και 2) οριζόμενον μάθημα μειζόνων και ελασσόνων κλιμάκων γραπτώς εις τον πίνακα».[2008]

Άλλες σημαντικές πρόνοιες του διατάγματος ήταν:

α) Ο κάθε εξεταζόμενος διαγωνιζόταν με τους υποψηφίους που παιάνιζαν μουσικό όργανο της ίδιας οικογένειας.

β) Οι διαγωνιζόμενοι της τρόμπας μι ύφεση μπορούσαν να διαγωνισθούν με τους εκτελεστές της κορνέτας και του φλικόρνου, και αυτοί της της μπε μπάσσας με τους εκτελεστές τρομπονιού ή Αλτκόρνου.

γ) Όσοι επιθυμούσαν, μπορούσαν να διαγωνισθούν και με δεύτερο μουσικό, κατά την οποία η βαθμολογία 18-20 πρόσθετε 3 βαθμούς στον μέσο όρο της βαθμολογίας της πρώτης εξέτασης. Ομοίως, η βαθμολογία 17-14 πρόσθετε 2 βαθμούς και η βαθμολογία 13-10 πρόσθετε 1 βαθμό.

δ) Ο βαθμός της διαγωγής προστίθετο στον γενικό μέσο όρο και λαμβάνονταν υπόψη μόνο στον καθορισμό της σειράς επιτυχίας των διαγωνιζομένων. Στην περίπτωση που η επιτροπή εκτιμούσε ότι η διαγωγή του εξεταζόμενου, βάσει των φύλλων μητρώου του, δεν ξεπερνούσε την βάση, δηλαδή τον βαθμό 10, απέκλειε την συμμετοχή του εξεταζόμενου στον διαγωνισμό.

ε) Η προαγωγή σε ανώτερο βαθμό, επιτρεπόταν μόνο στην περίπτωση κενής θέσης στο μουσικό όργανο της οικογένειας που παιάνιζε ο μουσικός.

στ) Οι τυχόν απεσπασμένοι στα διάφορα Σώματα ως εκπαιδευτές, προτείνονταν για προαγωγή όπως οι ομοιόβαθμοί τους.

[2008] Στο ίδιο, σ. 2097.

Στο διάταγμα προσδιορίζονταν επ' ακριβώς τα μουσικά όργανα που καλούνταν να παιανίζουν οι υπαξιωματικοί και στρατιώτες μουσικοί.

«1) Φλάουτο, 2) Όμποε, 3) Φαγόττο, 4) Σαξόφωνον, 5) Βιόλα, 6) Κλαρίνον, 7) Κουαρτίνον, 8) Κόρνον, 9) Τζένις, 10) Κορνέττα, 11) Φλικόρνον, 12) Αλτκόρν, 13) Ευφώνιον, 14) Τρομπόνιον, 15) Τρόμπα μι μπεμόλ, 16)Μπεμπάσσα, 17) Μπάσσο (πνευστόν ή έγχορδον), 18) Κρουστά, 19) Βιολοντσέλλον». [2009]

Με Κεφάλαιο Γ΄ του διατάγματος καθορίστηκαν οι διατάξεις για την κατάταξη εθελοντών στρατιωτών μουσικών (IV τάξης). Σύμφωνα με αυτές, οι υποψήφιοι εθελοντές εξετάζονταν από Μουσικά ιδρύματα που είχαν δικαίωμα να εκδίδουν πτυχία προς κατάταξη στην Στρατιωτική Μουσική, ενώ οι στρατεύσιμοι με υποχρέωση διετούς θητείας στο Πεζικό, εξετάζονταν από την οικεία Στρατιωτική επιτροπή στα παρακάτω μαθήματα:

1) Στοιχεία θεωρίας Μουσικής.

2) Σολφαϊσμοί

3) Εκτέλεση εκ πρώτης όψεως με το μουσικό όργανο του εξεταζόμενου, μιας εύκολης μουσικής σύνθεσης.

4) Εκτέλεση με το μουσικό όργανο του εξεταζόμενου, μιας άσκησης της επιλογής του.

5) Αντιγραφή μουσικού τεμαχίου.

Οι προσερχόμενοι ιδιώτες για εθελούσια κατάταξη ως στρατιώτες μουσικοί, όφειλαν να παρουσιάσουν πτυχίο στρατιωτικού μουσικού από αναγνωρισμένο μουσικό ίδρυμα. Τα μουσικά ιδρύματα που δικαιούντο να εκδίδουν πτυχία στρατιωτικού μουσικού ήταν τα παρακάτω:

«1) Ωδείον Αθηνών, 2) Εθνικόν Ωδείον, 3) Ελληνικόν Ωδείον, 4) Ωδείον Πειραιώς, 5) Εθνικόν Ωδείον Θεσσαλονίκης, 6) Ωδείον Θεσσαλονίκης, 7) Ωδείον Βόλου, 8) Παλαιά Φιλαρμονική Κέρκυρας, 9) Φιλαρμονική "Μάντζαρος" Κέρκυρας, 10) Φιλαρμονική Καβάλας, 11)

[2009] Στο ίδιο, σ. 2098.

Φιλαρμονική Πατρών, 12) Φιλαρμονική Κεφαλληνίας, 13) Φιλαρμονική Μεσολογγίου, 14) Φιλαρμονική Αλεξανδρείας».[2010]

Τα πτυχία των ανωτέρω Ιδρυμάτων θεωρούνταν από στρατιωτική εξεταστική επιτροπή της οικείας Στρατιωτικής Μουσικής, οριζόμενης από το ΥΣ και αποτελούμενη από τον αρχιμουσικό και δύο αξιωματικούς η ανθυπασπιστές της Μουσικής. Εάν ο εξεταζόμενος κρινόταν ακατάλληλος από την επιτροπή, το πτυχίο του ακυρώνονταν και αποστέλλονταν στην Διεύθυνση Διοικητικού, Τμήμα IV του Υπουργείου Στρατιωτικών και η επιτροπή ανέφερε σχετικά.

Η κατάταξη και ανακατάταξη εθελοντών οπλιτών μουσικών στις Στρατιωτικές Μουσικές των Σωμάτων και των Μεραρχιών όφειλε να μην υπερβαίνει την προβλεπόμενη δύναμη και ειδικότητα όπως αυτή περιγράφονταν στο διάταγμα (Πίνακας 126).

Πίνακας 126. Εκτελεστές των προβλεπόμενων μουσικών οργάνων, 1936

Μουσικά όργανα	Επιλοχίες	Λοχίες	Δεκανείς	Στρατιώτες
Φλάουτο, Όμποε, Φαγκότο, Σαξόφωνο, Βιόλα	5	4	7	-
Κλαρίνα- Κουαρτίνα	15	10	14	-
Κόρνα, Τζένις	2	5	14	-
Κορνέττα -Φλικόρνο	15	8	12	-
Αλτκόρν- Ευφώνιο, Τρομπόνι	10	15	10	-
Τρόμπα Μι Μπεμόλ	-	2	3	-
Μπεμπάσσα	-	4	5	-
Μπάσσα	4	12	4	
Κρουστά	1	3	7	-
Βιολί	2	2	4	-
Βιολοντσέλο	1	-	-	-
Άθροισμα	55	65	80	83

Σημειώνεται ότι η εξέταση των τεχνικών δεξιοτήτων των εθελοντών μουσικών στρατιωτών (IV τάξεως), κατατασσόμενων στις Μεραρχιακές Μουσικές, μπορούσε να διενεργηθεί απ' ευθείας από την Στρατιωτική Μουσική του αντίστοιχου Σώματος Στρατού.[2011]

[2010] Στο ίδιο, σ. 2099.

[2011] Στο ίδιο, σ. 2098- 2099.

Από την πληροφορία αυτή συνάγεται ότι Στρατιωτικές Μουσικές των Μεραρχιών εξακολουθούσαν να υπάγονται σε αυτές των Σωμάτων Στρατού σε θέματα διοικητικά, τεχνικά και εκπαίδευσης.

Αποστρατεία Μανώλη Καλομοίρη (1937)

Στις 14 Ιουλίου αποστρατεύθηκε ο επί σειρά ετών Γενικός Επιθεωρητής και Γενικός Αρχιμουσικός των Στρατιωτικών Μουσικών Ταγματάρχης Μανώλης Καλομοίρης,[2012] ο οποίος παρέδωσε μια πλούσια παρακαταθήκη οργανωτικού και καλλιτεχνικού έργου, καθώς και μία σειρά αξιόλογων αρχιμουσικών, οι οποίοι, στην συνέχεια, συνέθεσαν μουσική για τις ανάγκες του στρατεύματος.

Οργανισμός Στρατού (1937)

Με τον Αναγκαστικό Νόμο 776 του 1937 «περί οργανώσεως και Στελεχών του εν ειρήνη Στρατού και περί Στρατιωτικής Ιεραρχίας και Στρατιωτικών Προαγωγών», στο Α΄ Μέρος (Οργάνωση του εν ειρήνη Στρατού) προσδιορίστηκαν τα Όπλα και τα Σώματα του Στρατού. Στα Σώματα του Στρατού συγκαταλέχθηκε εκ νέου και αυτό των Μουσικών.[2013]

Για την πλήρωση κενών θέσεων των μουσικών σημειώνονταν τα εξής :

«Άρθρον 71.

1. Αι χηρεύουσαι θέσεις Ανθ/στών εν τη Μουσική πληρούνται κατόπιν διαγωνισμού εθελοντών λοχιών και επιλοχιών οίτινες άγουσιν ηλικίαν ουχί ανωτέραν των 40 ετών και έχουσιν 6ετή τουλάχιστον συνεχή ή διακεκομμένην υπηρεσίανεν των Σώματι των Μουσικών εξ ης 4ετή τουλάχιστον ευδόκιμον τοιαύτην εις τον βαθμόν του λοχίου ή επολοχίου.
2. Αι χηρεύουσαι θέσεις των Ανθυπολοχαγών συμπληρούνται διά προαγωγής κατόπιν διαγωνισμού Ανθυπασπιστών Μουσικής εχόντων 8ετή τουλάχιστον υπηρεσίαν εις τον βαθμόν τούτον.

[2012] ΜΑ ΕΒΕ, Φ681Ι/Γ56, Φύλλο μητρώου του Μανώλη Καλομοίρη, σ. 10.

[2013] ΦΕΚ 264Α΄/14 Ιουλίου 1937, σ. 1665.

3. Οι εν τοις προηγουμένοις 1 και 2 εδαφίοις διαγωνισμοί ενεργούνται υπό 3μελούς Επιτροπής εξ Αξιωματικών του Σώματος ή και ιδιωτών Μουσουργών διοριζομένων υπό του Υπουργού Στρατιωτικών.
4. Η συμπλήρωσις των κενών θέσεων εις τους υπολοίπους βαθμούς ενεργείται δια προαγωγής εκ του αμέσως κατωτέρου βαθμού κατά τας διατάξεις του Μέρους Ε΄ του παρόντος Νόμου».[2014]

Με το άρθρο 80 του ΑΝ καθορίστηκαν τα όρια ηλικίας αποστρατείας για τους αξιωματικούς και ανθυπασπιστές όλων των Όπλων και Σωμάτων ως εξής:

-Αντιστράτηγοι, όριο ηλικίας το 62ο έτος

-Υποστράτηγοι, όριο ηλικίας το 60ό έτος

-Συνταγματάρχες, όριο ηλικίας το 58ο έτος

-Αντισυνταγματάρχες, όριο ηλικίας το 56ο έτος,

-Ταγματάρχες, όριο ηλικίας το 54ο έτος

-Λοχαγοί όριο, ηλικίας το 52ο έτος ηλικίας

-Λοιποί κατώτεροι και Ανθυπασπιστές, όριο ηλικίας το 50ό έτος.[2015]

Επίσης ορίστηκε η Στρατιωτική Ιεραρχία και οι διατάξεις των στρατιωτικών προαγωγών.

«ΜΕΡΟΣ Ε΄

Στρατιωτική Ιεραρχία και Στρατιωτικαί Προαγωγαί

Α΄ Στρατιωτική Ιεραρχία

Άρθρον 84.

Η στρατιωτική Ιεραρχία περιλαμβάνει την τάξιν του απλού στρατιώτου και υποδεκανέως, την βαθμίδαν του Υπαξιωματικού, την βαθμίδα του Ανθυπασπιστού, και την βαθμίδα του Αξιωματικού.

Η βαθμίς του Υπαξιωματικού περιλαμβάνει τους βαθμούς: Δεκανέως, Λοχίου, Επιλοχίου.

Η βαθμίς των Αξιωματικών περιλαμβάνει τους βαθμούς :

[2014] Στο ίδιο, σ. 1669,1671.

[2015] Στο ίδιο, σ. 1672.

Ανθυπολοχαγού, Υπολοχαγού, Λοχαγού, Ταγματάρχου, Αντισυνταγματάρχου, Συνταγματάρχου, Υποστρατήγου, Αντιστρατήγου.

Άρθρον 85

Οι αξιωματικοί και Ανθυπασπιστές εξ ων συγκροτούνται τα Σώματα αφομοιούνται προς τους αξιωματικούς και Ανθυπασπιστάς των Όπλων ως προς τας υποχρεώσεις και τα δικαιώματα, πλην του δικαιώματος αναλήψεως διοικήσεως Μονάδος, ή Διευθύνσεως Στρατιωτικού Καταστήματος ή Υπηρεσίας εφ' όσον δεν ορίζεται τούτο ρητώς υπό τους πίνακας Συνθέσεως της Μονάδος, Καταστήματος ή Υπηρεσίας.

Οι βαθμοί εις α τα Όπλα και Σώματα κατονομάζονται άλλως διά του Μέρους Δ΄ του παρόντος Νόμου είτε δι' ειδικών Νόμων αντιστοιχούσι πάντοτε προς τους διά του παρόντος Νόμου οριζομένους βαθμούς».[2016]

Οι προαγωγές των υπαξιωματικών καθορίστηκαν όπως παρακάτω :

Για την προαγωγή στον βαθμό του Δεκανέα απαιτούνταν τρίμηνη υπηρεσία στον βαθμό του Στρατιώτη ή Υποδεκανέα, εκ της οποίας δίμηνη φοίτηση σε Εκπαιδευτικό Ουλαμό.

Για την προαγωγή στον βαθμό του Λοχία απαιτούνταν τρίμηνη κατά το ελάχιστο υπηρεσία στον βαθμό του Δεκανέα, εκ της οποίας δίμηνη το ελάχιστο σε Εκπαιδευτικό Ουλαμό.

Για την προαγωγή στον βαθμό του Επιλοχία, απαιτούνταν εξάμηνη υπηρεσία στο βαθμό του Λοχία.

Για τις προαγωγές εν καιρώ επιστράτευσης ή πολέμου τα παραπάνω χρονικά διαστήματα μειώνονταν στο ήμισυ και δεν απαιτούνταν φοίτηση σε Ουλαμό.[2017]

Ο προβλεπόμενος χρόνος διοικήσεως στην οργανική θέση για την απόκτηση προσόντων προαγωγής καθορίστηκε στο ένα έτος (άρθρο 94).[2018]

[2016] Στο ίδιο, σ. 1672-1673.

[2017] Στο ίδιο, σ. 1673.

[2018] Στο ίδιο, σ. 1675.

Οργανισμός Στρατού (1938)

Στις 23 Δεκεμβρίου δημοσιεύθηκε ο ΑΝ 1532 που περιλάμβανε κωδικοποιήσεις, τροποποιήσεις και συμπληρώσεις του «περί Οργανώσεως και στελεχών του εν ειρήνη Στρατού» του 1937. Η Στρατιωτική Μουσική κατατάσσονταν στα Σώματα του εν ειρήνη Στρατού και οι διατάξεις που αφορούσαν στα στελέχη της έμειναν ως είχαν.[2019]

Κανονισμός Σαλπιγκτών – Τυμπανιστών (1940)

Στις 3 Ιουνίου 1939 κυρώθηκε ο Κανονισμός Σαλπιγκτών και Τυμπανιστών του Πεζικού,[2020] σύμφωνα με τον οποίο το ποσοστό επί των στρατευσίμων κάθε κλάσης, που προορίζονταν για την ειδικότητα των σαλπιγκτών και τυμπανιστών, ήταν 1,4%. Οι κελευστικοί μουσικοί προορίζονταν, επίσης, για τα καθήκοντα του διαβιβαστή και του τραυματιοφορέα.

Στην επιτροπή επιλογής των υποψηφίων συμμετείχαν ο υποδιοικητής, ο ιατρός και ο αρχιμουσικός ή αρχισαλπιγκτής του συντάγματος. Ως δόκιμοι σαλπιγκτές και τυμπανιστές επιλέγονταν όσοι επιθυμούσαν και είχαν γνώσεις μουσικής. Οι κελευστικοί μουσικοί έφεραν οπλισμό. Οι σαλπιγκτές έφεραν το όπλο χιαστί, χωρίς γυλιό, και αναρτημένο στον αριστερό ώμο με γυλιό. Τα διακριτικά φέρονταν στην προβλεπόμενη στολή των οπλιτών. Μετά το πρώτο στάδιο της εκπαίδευσής τους, διάρκειας πέντε μηνών, και τις εξετάσεις, ονομάζονταν, από τον διοικητή του συντάγματος ή του ανεξάρτητου τάγματος, σαλπιγκτές ή τυμπανιστές β΄ τάξης. Μετά το δεύτερο στάδιο της εκπαίδευσής τους, διάρκειας τριών μηνών, οι πιο επιδέξιοι ονομάζονταν σαλπιγκτές α΄ τάξης.

Οι σαλπιγκτές και τυμπανιστές ήταν υπεύθυνοι για την καλή κατάσταση και συντήρηση των μουσικών οργάνων τους. Η εν γένει επισκευή – συντήρηση των σαλπίγγων και των τυμπάνων, καθώς και η χορήγηση υλικών καθαρισμού ενεργούνταν από τον λόχο, μετά από αίτημα του αρχισαλπιγκτή. Την ειδική εκπαίδευση των σαλπιγκτών και τυμπανιστών αναλάμβανε ο

[2019] ΦΕΚ 484Α΄/23 Δεκεμβρίου 1938. Άρθρα 22, 38, 52, 74.

[2020] Γενικόν Επιτελείον Στρατού/Επιθεώρησις Πεζικού, *Κανονισμός Σαλπιγκτών και Τυμπανιστών Πεζικού, αρ. 311* (στο εξής: ΓΕΣ/ Επιθεώρησις Πεζικού, *Κανονισμός Σαλπιγκτών και Τυμπανιστών Πεζικού*), Αθήναι 1940. Ο Κανονισμός αυτός καταργούσε τον υπ' αριθ. 165 του 1933. Η έκδοση του Κανονισμού έγινε το 1940 και αφορούσε το Πεζικό, το Μηχανικό, το Μεταγωγικό και την Υγειονομική Υπηρεσία.

επιλοχίας ή λοχίας αρχισαλπιγκτής, με βοηθούς τους δεκανείς σαλπιγκτές των ταγμάτων του συντάγματος ή τον δεκανέα σαλπιγκτή του ανεξάρτητου τάγματος. Σε περίπτωση που δεν υπήρχαν σάλπιγγες για όλους τους εκπαιδευόμενους, ήταν απαραίτητο να τους διατεθούν ατομικά επιστόμια (προστόμια) για την αποφυγή μεταδοτικών ασθενειών.

Οι επιλεγμένοι δόκιμοι κελευστικοί μουσικοί τοποθετούνταν στον Λόχο Ειδικοτήτων του συντάγματος ή του ανεξάρτητου τάγματος και λάμβαναν την γενική στρατιωτική εκπαίδευση και αυτή της ειδικότητας του σαλπιγκτή ή τυμπανιστή. Η παραμονή τους σε αυτόν τον λόχο διαρκούσε οκτώ μήνες. Από τον ένατο μήνα, και μέχρι την απόλυσή τους, εκπαιδεύονταν στα γενικά στρατιωτικά καθήκοντα, στους λόχους, όπου είχαν τοποθετηθεί και σε αυτά της ειδικότητάς τους, στον Λόχο Ειδικοτήτων, από τους αρχισαλπιγκτές αλλά και σε ειδικές συγκεντρώσεις.

Κατά το πρώτο στάδιο της εκπαίδευσής τους, αμφότεροι σαλπιγκτές και τυμπανιστές εκπαιδεύονταν στην σάλπιγγα, ώστε να επιλεγούν ως σαλπιγκτές οι πιο επιδέξιοι και οι υπόλοιποι να γίνουν τυμπανιστές.

Τα σαλπίσματα του Πεζικού, του Μηχανικού, του Μεταγωγικού και της Υγειονομικής Υπηρεσίας ήταν συνολικά 145 και διακρίνονταν στα: προς απόδοση τιμών (6), Εσωτερικής υπηρεσίας (29), Ασκήσεων και εκστρατείας(20), Διακριτικά Μονάδων: Πεζικού (50), Μηχανικού (13), Μεταγωγικού (10), Υγειονομικής Υπηρεσίας (5), Ρυθμικά Εμβατήρια(12).

Η χρονική διάρκεια της εκπαίδευσης των σαλπιγκτών και τυμπανιστών στο πρώτο στάδιο ήταν δέκα ώρες ανά εβδομάδα, ενώ στο δεύτερο στάδιο ήταν δεκαέξι. Στο τρίτο στάδιο, το πρόγραμμα εκπαίδευσης των σαλπιγκτών καταρτιζόταν από τον αρχισαλπιγκτή και ο χρόνος εκπαίδευσης ήταν δεκαέξι ώρες ανά εβδομάδα. Το πρόγραμμα περιλάμβανε εναλλάξ σαλπίσματα απόδοσης τιμών, εσωτερικής υπηρεσίας και ρυθμικά εμβατήρια. Στο τέλος της εβδομάδας γινόταν επανάληψη των διδαχθέντων. Στο τρίτο στάδιο εκπαίδευσης, οι σαλπιγκτές διδάσκονταν ορισμένα εμβατήρια, τα οποία παιάνιζαν κατά τις παρελάσεις, με την στρατιωτική μουσική, κατόπιν εξάσκησης στην τήρηση του ρυθμού τού βήματος. Τα συχνότερα επαναλαμβανόμενα σαλπίσματα και εμβατήρια για την πλήρη εκμάθηση ήταν το επικήδειο, το πομπικό, το εγερτήριο, το ανακλητικό και πάντοτε με τον ανάλογο βηματισμό συνοδεία τυμπάνου.

Η εκπαίδευση των τυμπανιστών ήταν όμοιας διάρκειας με αυτή των σαλπιγκτών.

Τα τυμπανίσματα του Πεζικού ήταν συνολικά είκοσι οκτώ και διακρίνονταν στα: Προς απόδοση τιμών μετά σάλπιγγος (6), Εσωτερικής υπηρεσίας μετά σάλπιγγος (2), Ρυθμικά εμβατήρια μετά σάλπιγγος (12) και τα κυρίως τυμπανίσματα (8).

Υπήρχαν και τυμπανίσματα άνευ σάλπιγγας: Προς απόδοση τιμών (όμοια με των σαλπιγκτών), Εσωτερικής υπηρεσίας (εγερτήριο, ανακλητικό, ρυθμικά εμβατήρια (υπ' αριθ. 1-12 των σαλπιγκτών) και τα κυρίως τυμπανίσματα (μόνο διά τυμπάνου-ρυθμικά εμβατήρια 1-6, ρυθμικό πομπικό υπ' αριθ. 7 και ρυθμικό επικήδειο υπ' αριθ. 8).

Στο τρίτο στάδιο εκπαίδευσης των τυμπανιστών, η εβδομαδιαία διάρκεια εκπαίδευσης ήταν δεκαέξι ώρες. Το πρόγραμμα καταρτιζόταν από τον αρχισαλπιγκτή και περιλάμβανε εναλλάξ τυμπανίσματα, «μετά ή άνευ σάλπιγγος», καθώς και επανάληψη των διδαχθέντων στο τέλος της εβδομάδας.

Οι τυμπανιστές διδάσκονταν ορισμένα εμβατήρια, τα οποία παιάνιζαν με την στρατιωτική μουσική κατά τις παρελάσεις, αφού είχαν εξασκηθεί στην τήρηση του ρυθμού του βήματος. Για πλήρη εκμάθηση, επαναλαμβάνονταν συχνά με βηματισμό το επικήδειο και το πομπικό εμβατήριο, «συνοδεία ή άνευ σάλπιγγος», καθώς, επίσης, το εγερτήριο και το ανακλητικό, με τον ανάλογο βηματισμό και συνοδεία σάλπιγγας.

Στον Κανονισμό αυτόν, τα περισσότερα σαλπίσματα είναι όμοια με αυτά των γενικών ηχημάτων του Κανονισμού του Πεζικού και των Ακροβολιστών του 1860.[2021]

Σημειώνεται ότι στον Κανονισμό συμπεριλαμβάνεται εκ νέου το σάλπισμα του Εμβατηρίου της Σημαίας. Το σάλπισμα αυτό εμφανίζεται και στον Κανονισμό των σαλπιγκτών του Πυροβολικού του 1930, με την ένδειξη «το σάλπισμα τούτο θα σημαίνεται ωσαύτως και δια τους εν πολέμω πεσόντας Αξιωματικούς και οπλίτας, δια τα άχραντα μυστήρια και θρησκευτικάς πομπάς ανεγνωρισμένου θρησκεύματος».[2022] Στον ίδιο κανονισμό (1930), το

[2021] ΓΕΣ/Επιθεώρησις Πεζικού, *Κανονισμός Σαλπιγκτών και Τυμπανιστών Πεζικού,* ό.π., σ. 1-8, 14-16, 19-26, 45, 105. Συντάκτης του Κανονισμού ήταν ο Υπολοχαγός Χαράλαμπος Μπακατσούλας.

[2022] Τα μελωδικά του μοτίβα του σαλπίσματος προέρχονται από τα βρετανικά σαλπίσματα "The First Post" και The Last Post". Το πρώτο παιζόταν στις 9.30 μ.μ. , ως ανακλητικό, και το δεύτερο στις 10 μ.μ., για το τέλος των εργασιών (σιωπητήριο). Βλ. Scholes, ό.π., σ. 566. Το σάλπισμα "The Last Post" παιανίζεται και σήμερα στο εξωτερικό, σε τελετές μνήμης υπέρ πεσόντων πολεμιστών (Taps).

Εμβατήριο του Βασιλέως, του Διαδόχου και της βασιλικής οικογένειας είχε αντικατασταθεί από το Εμβατήριο του Προέδρου Δημοκρατίας, λόγω της πολιτειακής αλλαγής του 1924.[2023]

Στον Κανονισμό Σαλπιγκτών και Τυμπανιστών του Πεζικού του 1940 ήταν ενσωματωμένες οι Οδηγίες χειρισμού της Μεγάλης Ράβδου Αρχιμουσικών και Αρχισαλπιγκτών. Τα παραγγέλματα και οι κινήσεις της ράβδου ήταν : Σύνταξις, Προσοχή, Ανάπαυσις, Παιάνισις, Παύση παιανίσεως (Σαλπιγκτών), Εκκίνησις, Αλλαγή κατευθύνσεως, Χαιρετισμός διά της ράβδου, Αλτ, Γενική παύσις (Σαλπιγκτών -Τυμπανιστών), Μεταβολή.[2024]

Φιλαρμονικές της ΕΟΝ (1939)

Με τον Αναγκαστικό Νόμο 2068 επετράπη η σύσταση σωμάτων φιλαρμονικών στην Εθνική Οργάνωση Νεολαίας (ΕΟΝ) σε Περιφερειακές Διοικήσεις και Υποδιοικήσεις. Στις φιλαρμονικές αυτές κατατάσσονταν μόνο φαλαγγίτες της ΕΟΝ, αμισθί και με τριετή υποχρέωση θητείας. Οι φαλαγγίτες μουσικοί διακρίνονταν σε τρεις τάξεις, α΄, β΄ και γ΄. Οι μουσικοί α΄ τάξης υπηρετούσαν την στρατιωτική τους θητεία στις φιλαρμονικές του Στρατού και του Ναυτικού, εφόσον υπήρχαν κενά. Ελλείψει αρχιμουσικών των φιλαρμονικών της ΕΟΝ, την διεύθυνσή τους αναλάμβαναν αρχιμουσικοί του Στρατού, του Ναυτικού, της Αεροπορίας, της Ένωσης Φιλαρμονικών Διοίκησης Πρωτευούσης ή των Δήμων και κοινοτήτων Ελλάδος, με ειδική ή εξ ολοκλήρου απόσπαση ή ανάθεση υπηρεσίας.[2025]

[2023] Γενικόν Επιτελείον Στρατού /Επιθεώρησις Πυροβολικού, *Εκπαίδευσις Σαλπιγκτών*, Αθήναι 1930, σ. 28-29.

[2024] ΓΕΣ/Επιθεώρησις Πεζικού, *Κανονισμός Σαλπιγκτών και Τυμπανιστών Πεζικού,* ό.π., σ. 118-131.

[2025] ΦΕΚ 475Α΄/8 Νοεμβρίου 1939, σ. 3061-3062.

Εικόνα 66. Ο Ανθυπασπιστής Χρήστος Μπετσάκος,
ο πρώτος ραβδούχος της Στρατιωτικής Μουσικής της Φρουράς Αθηνών

Πηγή: Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου

Στρατιωτικές Μουσικές Μεσοπολέμου

Κατά την περίοδο 1923-1939, στην οργανική σύνθεση του στρατού εντάσσονταν μόνο οι Στρατιωτικές Μουσικές των Σωμάτων Στρατού. Εντούτοις, υφίσταντο και αυτές των μεραρχιών, υπό την μορφή κλιμακίων, συνήθως με ανθυπασπιστές αρχιμουσικούς, οι οποίοι προέρχονταν μέσω μεταθέσεων από τις στρατιωτικές μουσικές των σωμάτων στρατού, μέσω κατατάξεων εθελοντών αλλά και ανακατατάξεων εφέδρων. Την ίδια περίοδο σχηματίστηκαν τμήματα στρατιωτικής μουσικής και σε συντάγματα Όπλων (Πίνακας 127).

Η Γενική Επιθεώρηση Στρατιωτικών Μουσικών, οι Επιθεωρήσεις Αθηνών και Θεσσαλονίκης, όπως και το Στρατιωτικό Σχολείο Μουσικής καταργήθηκαν έως το 1929. Καθορίστηκαν

συγκεκριμένα μουσικά ιδρύματα για την απονομή πτυχίων στρατιωτικού μουσικού. Οι φιλαρμονικές των δήμων και των ορφανοτροφείων αποτέλεσαν την κύρια δεξαμενή στελέχωσης των στρατιωτικών μουσικών, καθώς και των κελευστικών μουσικών των μονάδων. Ο σημαίνων ρόλος της στρατιωτικής μουσικής στην στρατιωτική και κοινωνική επιτέλεση οδήγησε στην υπέρβαση οικονομικών και κανονιστικών ζητημάτων, για την συγκρότησή τους, και στην σύσταση του Μουσικού Σώματος. Οι σαλπιγκτές και τυμπανιστές συνέχιζαν να αποτελούν αναπόσπαστο τμήμα των μονάδων, καλύπτοντας τις υπηρεσιακές ανάγκες της καθημερινότητας της στρατοπεδιάς, των ασκήσεων, της στρατιωτικής τελετουργίας και των ειδικών καθηκόντων.

Την περίοδο του Μεσοπολέμου, παρουσιάζεται ένα ευρύς αριθμός Στρατιωτικών Μουσικών μεραρχιών και συνταγμάτων, οι οποίες δεν ήταν καταγεγραμμένες στους οργανικούς νόμους του στρατού, και παρέμεναν εν πολλοίς άγνωστες. (Πίνακας 127)

Πίνακας 127. Οι Στρατιωτικές Μουσικές κατά την περίοδο Οκτωβρίου 1922 – Δεκεμβρίου 1939 [2026]

Έτος Καταγραφής	Ονομασία	Έδρα
1922	ΣΜΣ Φρουράς Αθηνών	Αθήνα
1922	ΣΜΣ Φρουράς Θεσσαλονίκης	Θεσσαλονίκη
1923	ΣΜΣ Α΄ ΣΣ	Αθήνα
1923	ΣΜΣ Γενικού Στρατηγείου	Θεσσαλονίκη
1923	ΣΜΣ VIII Μεραρχίας	Ιωάννινα
1923	ΣΜΣ V Μεραρχίας	Χανιά
1923	ΣΜΣ Φρουράς Καβάλας	Καβάλα
1923	ΣΜΣ Φρουράς Μυτιλήνης	Μυτιλήνη
1924	ΣΜΣ 1ου Δημοκρατικού Τάγματος	Αθήνα
1924	ΣΜΣ 2ου Δημοκρατικού Τάγματος	Αθήνα
1924	ΣΜΣ 3ου Δημοκρατικού Τάγματος	Θεσσαλονίκη
1925	ΣΜΣ VI Μεραρχίας	Σέρρες
1926	ΣΜΣ Α΄ ΣΣ	Αθήνα
1926	ΣΜΣ Β΄ ΣΣ	Λάρισα
1926	ΣΜΣ Γ΄ ΣΣ	Θεσσαλονίκη
1926	ΣΜΣ Δ΄ ΣΣ	Καβάλα
1926	ΣΜΣ VII Μεραρχίας	Δράμα
1926	ΣΜΣ XI Μεραρχίας	Θεσσαλονίκη
1926	ΣΜΣ X Μεραρχίας	Βέροια
1926	ΣΜΣ XII Μεραρχίας	Κομοτηνή
1926	ΣΜΣ IV Μεραρχίας	Ναύπλιο

[2026] Τα στοιχεία του πίνακα προέρχονται από: ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Η Οργάνωση του Ελληνικού Στρατού,* σ. 365. ΜΑ ΕΒΕ, 681Ι/Γ56, Φύλλο μητρώου Μανώλη Καλομοίρη (1930-1933) και σημειώσεις του, σ. 3-4. ΜΑ ΕΒΕ, 681Ι/Γ56, Αυτοβιογραφικές σημειώσεις Ορφέα Τζαφέστα και αυτοβιογραφικό σημείωμα Ελευθερίου Μαυρομμάτη, σ. 4-5. Εφ. *Φάρος*, αρ. 530, Δράμα 7/1/1937, σ. 1. Εφ. *Βήμα του Λαού*, αρ. 445, Χανιά 27/3/1937, σ. 4. ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681ΙΙ/81, Αναμνηστική φωτογραφία της Στρατιωτικής Μουσικής της XII Μεραρχίας, Κομοτηνή 2/5/1932. ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681ΙΙ/92, Αναμνηστική φωτογραφία της Μουσικής του Πρότυπου Τάγματος Ευζώνων (Αθηνών), Σέρρες 7/1930. Χειρόγραφες σημειώσεις του βιολονίστα Χαράλαμπου Γιάννου, μέλους της Στρατιωτικής Μουσικής XIII Μεραρχίας Φρουράς Μυτιλήνης.

1930	ΣΜΣ Πρότυπου Τάγματος Ευζώνων	Αθήνα
1930[2027]	ΣΜΣ IX Μεραρχίας	Κοζάνη
1931	ΣΜΣ III Μεραρχίας	Πάτρα
1936	ΣΜΣ II Μεραρχίας	Αθήνα
1936	ΣΜΣ XIII Μεραρχίας	Μυτιλήνη
1939	ΣΜΣ Ε΄ ΣΣ	Αλεξανδρούπολη
Πεζοπόρες ΣΜΣ των Συνταγμάτων Πεζικού – Μηχανικού του Α΄ ΣΣ		
1927	ΣΜΣ 1ου ΣΠ	Αθήνα
1927	ΣΜΣ 7ου ΣΠ	Χαλκίδα
1927	ΣΜΣ 9ου ΣΠ	Καλαμάτα
1927	ΣΜΣ 12ου ΣΠ	Πάτρα
1927	ΣΜΣ 34ου ΣΠ	Αθήνα
1927	ΣΜΣ 1ου Συντάγματος Σκαπανέων	Αθήνα
1927	ΣΜΣ Συντάγματος Τηλεγραφητών	Αθήνα
Έφιππες ΣΜΣ Συνταγμάτων		
1926	ΣΜΣ III Συντάγματος Ιππικού	Θεσσαλονίκη
1927	ΣΜΣ 1ου Συντάγματος Ιππικού	Αθήνα
1927	ΣΜΣ 1ου Συντάγματος Πεδινού Πυροβολικού	Αθήνα
1927	ΣΜΣ 1ου Συντάγματος Βαρέος Πυροβολικού	Αθήνα
1927	ΣΜΣ 2ου Συντάγματος Ορειβατικού Πυροβολικού	Αθήνα
1927	ΣΜΣ Πρότυπης Μοίρας Εκπαιδεύσεως	Αθήνα

[2027] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Ο Ελληνικός Στρατός κατά τον Δεύτερον Παγκόσμιον Πόλεμον. Το τέλος μιας εποποιίας, Απρίλιος 1941* (στο εξής: ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Το τέλος μιας εποποιίας*), Αθήνα 1959, σ. 338. Ο σταθμός διοίκησης της IX Μεραρχίας κατά την έναρξη του πολέμου το 1940 έδρευε στην Καστοριά.

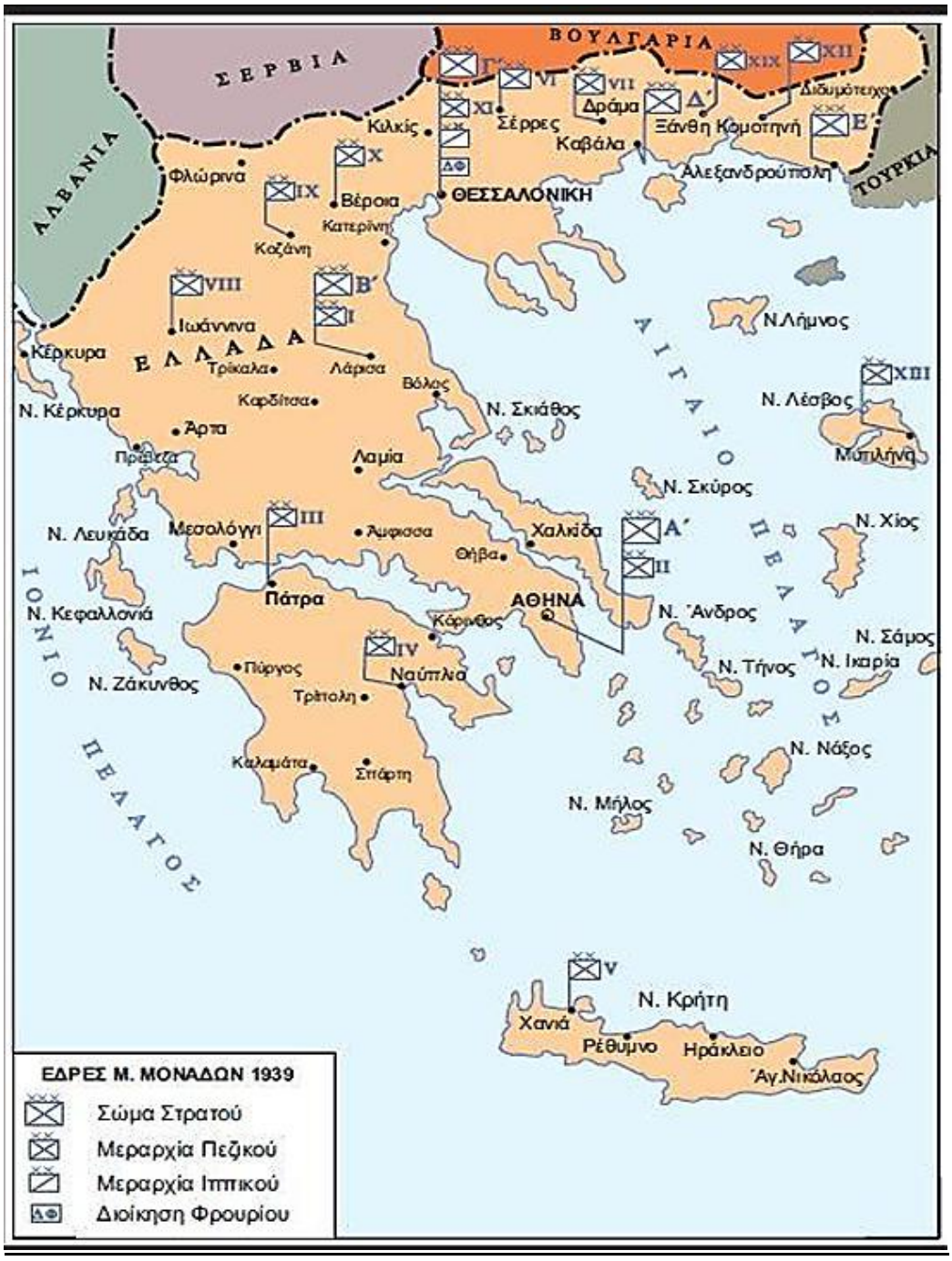

Εικόνα 67. Διάταξη του Ελληνικού Στρατού, 1939

Πηγή: ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Η Οργάνωση του Ελληνικού Στρατού*, ό.π., σ. 359

Συγκρότηση Στρατιωτικής Μουσικής XIII Μεραρχίας (1936)

Ενδιαφέρουσες πληροφορίες για τον τρόπο συγκρότησης εκ του μηδενός, μίας Μεραρχιακής Στρατιωτικής Μουσικής, εν προκειμένω της XIII Μεραρχίας Μυτιλήνης, εντοπίζονται στο ημερολόγιο του στρατεύσιμου μουσικού Χαράλαμπου Γιάννου.

Το φθινόπωρο του 1936 ο Ανθυπολοχαγός της Μουσικής Γεράσιμος Κανιώρος διορίσθη Αρχιμουσικός της 13ης Μεραρχίας η οποία είχε την έδρα της στη Μυτιλήνη. Μέραρχος ήταν ο Παπαστεργίου και επιτελάρχης ο Φώτιος Μπαλής. Η XIII Μεραρχία δεν είχε Μουσική τότε. Όταν ήρθε ο Κανιώρος στη Μυτιλήνη δεν υπήρχε τίποτα για να συσταθή η Μουσική. Ούτε χαρτί πενταγράμμου υπήρχε. Ο Κανιώρος έπρεπε να αρχίσει από την αρχή. Έγιναν δημοσιεύσεις στας εφημερίδας δια την πρόσκλησιν εθελοντών μουσικών δια διετή υποχρέωσιν. Πολλοί προσήλθαν από όλην την Λέσβον. Τον Νοέμβριον έγιναν οι εξετάσεις δια την ανακατάταξιν των εφέδρων και κατάταξιν των εθελοντών, εις την Μουσικήν της Μεραρχίας. Οι Μουσικοί που έλαβαν μέρος στας εξετάσεις ήσαν επαγγελματίες μουσικοί, και μουσικοί τρόφιμοι του Εθνικού Ορφανοτροφείου Μυτιλήνης οι οποίοι είχον απολυθή από το Ορφανοτροφείο εφ' όσον τους είχε πάρη το όριον ηλικίας, δηλ. ήσαν άνω των 16 ετών. Μετά τας εξετάσεις εκρίθησαν κατάλληλοι περί τους 30 (τριάκοντα) οι οποίοι κατετάγησαν με τον βαθμό 4ης τάξεως, δηλ. στρατιώται. Προτάσεις για βαθμό δεν προεβλέποντο τότε. Ο Κανιώρος χωρίς υπαξιωματικούς μόνον με την βοήθειαν των καλυτέρων μουσικών από τους ανακαταταγμένους, που είχε ονομαστικώς προβιβάση εις υπαξιωματικούς δια την κανονικήν λειτουργίαν του σώματος της Μουσικής, ήρχησεν εντατικήν εργασίαν. Πρώτα από όλα ήρχησεν την Δημιουργία Ρεπερτορίου, με την βοήθεια 2-3 μουσικών και εργασίαν ολοκλήρων ημερών εγράφησαν τα κυριότερα κομμάτια για ολόκληρη την μπάντα και με πολύωρες πρόβες κατόρθωσε η μουσική να κάμει την πρώτη της εμφάνιση στην εορτή των Θεοφανείων του 1937 στην Θρησκευτική πομπή παιανίζοντας 2-3 μαρς Τριομφάλε […].[2028]

[2028] Βλ. ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681Ι/Γ64, Χαράλαμπος Γιάννου, «Ιστορικόν XIII Στρατιωτικής Μουσικής (13ης Μεραρχίας) Μυτιλήνης».

Εικόνα 68. Η Στρατιωτική Μουσική της Χ Μεραρχίας Φρουράς Βέροιας υπό τον Ανθυπασπιστή Αρχιμουσικό Διονύσιο Βερονίκη

Πηγή: Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου

Εικόνα 69. Η Στρατιωτική Μουσική της ΙΧ Μεραρχίας Φρουράς Κοζάνης υπό τον Ανθυπολοχαγό Αρχιμουσικό Διονύσιο Βερονίκη

Πηγή: Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου

Εικόνα 70. Η Στρατιωτική Μουσική του Πρότυπου Τάγματος Ευζώνων υπό τον Υπολοχαγό Γεώργιο Ευαγγελίδη, Σέρρες, Ιούλιος 1930.

Πηγή: Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου

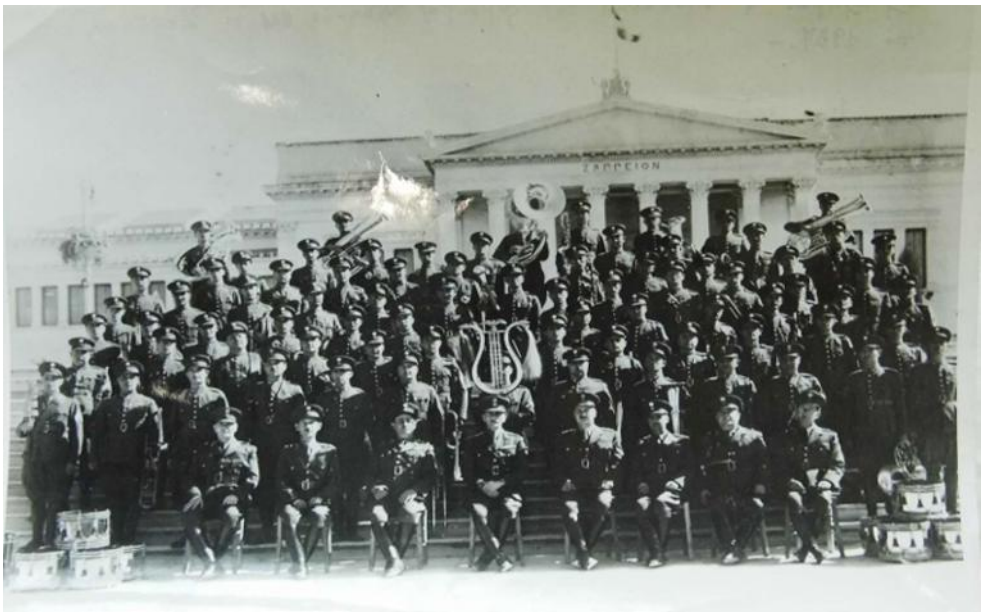

Εικόνα 71. Η Στρατιωτική Μουσική της Φρουράς Αθηνών υπό τον Λοχαγό Αρχιμουσικό Βασίλειο Σωζόπουλο, 1937

Πηγή: Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου.

Ανάλεκτα περιόδου Μεσοπολέμου

Στην παράγραφο αυτή, και σε επόμενες όμοιες, παρατίθενται ευρήματα που αφορούν την στρατιωτική και κοινωνική επιτέλεση των Στρατιωτικών Μουσικών. Αν και ορισμένα μπορεί να θεωρηθούν ήσσονος σημασίας, εντούτοις παρέχουν σημαντικές πληροφορίες για τις δραστηριότητες της Στρατιωτικής Μουσικής.

Τον Απρίλιο του 1923 η Μουσική Φρουράς Αθηνών υπό τον Μανώλη Καλομοίρη συμμετείχε στις εκδηλώσεις της επετείου της Εξόδου του Μεσολογγίου. Στις εκδηλώσεις παρίστατο ο αρχηγός του κινήματος του 1922 Νικόλαος Πλαστήρας, ο Πρωθυπουργός Στυλιανός Γονατάς, υπουργοί, αξιωματούχοι και πλήθος κόσμου.[2029]

Τον Μάρτιο του 1925 η Στρατιωτική Μουσική του Δ΄ΣΣ υπό τον αρχιμουσικό Γεώργιο Βασιλακάκη συμμετείχε στον χορό του Ερυθρού Σταυρού στην πόλη της Δράμας.[2030]

Το 1926 το Υπουργείο Στρατιωτικών προκήρυξε μουσικό διαγωνισμό με αφορμή την συμπλήρωση εκατό ετών από την Έξοδο του Μεσολογγίου. Ο διαγωνισμός αφορούσε μουσική σύνθεση για χορωδία και ορχήστρα όπου το Α΄ Βραβείο απονεμήθηκε στον Μανώλη Καλομοίρη με έπαθλο 4.000 δραχμές και το Β΄ Βραβείο στον Κερκυραίο συνθέτη Γεράσιμο Ρομποτή με έπαθλο 1.000 δραχμές.[2031]

Το έτος 1927 αρχιμουσικός της Μουσικής του Β΄ΣΣ (Φρουράς Λάρισας) τοποθετήθηκε ο Γεώργιος Παναγόπουλος του Νικολάου, αδελφός του αρχιμουσικού Κωνσταντίνου Παναγόπουλου.[2032]

Τον Φεβρουάριο του 1928 η Στρατιωτική Μουσική της XII Μεραρχίας Φρουράς Κομοτηνής, υπό τον αρχιμουσικό Ανθυπολοχαγό Δημήτριο Αρβανιτάκη, επιτέλεσε σε ποδοσφαιρικό αγώνα μεταξύ των ομάδων «Άτλαντα» Κομοτηνής και «Ερμής» Αλεξανδρούπολης, υπό την παρουσία του Μεράρχου Ν. Τσίπουρα.[2033]

[2029] Εφ. *Εμπρός*, αρ. 9493, Αθήνα 2/4/1923, σ. 1.

[2030] Εφ. *Θάρρος*, αρ. 438, Δράμα 30/3/1925, σ. 1.

[2031] Εφ. *Ελεύθερος Τύπος,* αρ. 3278, Αθήνα 25/3/1926, σ. 2.

[2032] ΥΣΑ/ΔΣΛ, Μουσικοί, φωτοαντίγραφο φύλλου μητρώου Γεώργιου Παναγόπουλου του Νικολάου.

[2033] Εφ. *Αθλητισμός,* αρ. 32, Αθήνα 28/2/1928, σ. 7.

Ομοίως, το 1928 η Στρατιωτική Μουσική της ΙΧ Μεραρχίας Φρουράς Δράμας παιάνισε κατά στην έναρξη του ποδοσφαιρικού πρωταθλήματος «ανεπίσημων ομάδων» (ερασιτεχνών) στην Δράμα.[2034]

Τον Δεκέμβριο του 1929 αρχιμουσικός της ΣΜΣ του Β΄ΣΣ (Φρουράς Λάρισας) τοποθετήθηκε ο ανθυπολοχαγός Χαράλαμπος Κονιδάρης, ο οποίος αποστρατεύθηκε στις 7 Μαΐου 1930.[2035]

Στις 13 Απριλίου 1930 η ΣΜΣ Β΄ΣΣ μετέβη στον Βόλο όπου συμμετείχε στην πολεμική εορτή του Συντάγματος Σκαπανέων, πεσόντων στην Μικρά Ασία στην μάχη στις Σάρδεις. Επίσης πραγματοποίησε δύο συναυλίες υπό τον Χαράλαμπο Κονιδάρη. Κατά την πρώτη το πρόγραμμα περιλάμβανε τα έργα: «Τζοκόντα, Κάρμεν, Σουίτ Οριεντάλ», και κατά την δεύτερη τα έργα «Ριγολέτο, Μπαρμπιέρε, Άβε Μαρία, Χαλίφην Βαγδάτης, Σοπέν».[2036]

Στις 8 Μαΐου 1930 η ίδια Στρατιωτική Μουσική συμμετείχε στους εορτασμούς για την επέτειο της μάχης στο Χάνι της Γραβιάς. [2037]

Στις 17 Ιανουαρίου 1931 η ΣΜΣ του Β΄ΣΣ μετέβη στον Βόλο όπου παρέλασε στους δρόμους του Βόλου και συμμετείχε στον χορό των εφέδρων υπαξιωματικών. Την επόμενη ημέρα, αποτελούμενη από είκοσι μουσικούς, πραγματοποίησε δημόσια συναυλία για την ψυχαγωγία του κοινού της πόλης στην τοποθεσία Αργυλλά με το παρακάτω πρόγραμμα:

«Εμβατήριον Ναυαρίνο, Συμφωνία ελαφρόν ιππικόν, Ρουϊ Μπλυς, Η κόρη του Μαύρου Δάσους, Οι δύο φίλοι, Ρυζίτικα, Ελληνικοί χοροί».[2038]

Στις 17 Σεπτεμβρίου 1931, προαναγγέλθηκε στον Τύπο η συμμετοχή της Μουσικής του Γ΄ Σώματος Στρατού στην μεγάλη υπαίθρια εορτή της εφημερίδας «Αντικομμουνιστικής», που επρόκειτο να πραγματοποιηθεί στον κήπο των Πριγκήπων (Μπέξιναρ) από τις 26 έως τις 28 Σεπτεμβρίου.[2039]

[2034] Στο ίδιο, σ. 14. Κατά το έτος αυτό Αρχιμουσικός ήταν ο Ορφέας Τζαφέστας.

[2035] ΜΑ ΕΒΕ, Φ. 681 ΙΙ, αντίγραφο φύλλου μητρώου Χαράλαμπου Κονιδάρη, σ. 5.

[2036] Εφ. *Λαϊκή Φωνή,* αρ. 2621, Βόλος 14/4/1930, σ. 2, 3.

[2037] Εφ. *Άμφισα-Φωκίς*, χ.α, Άμφισα 11/5/1930, σ. 3.

[2038] Εφ. *Λαϊκή Φωνή,* αρ. 2893, Βόλος 18/1/1931, σ. 2, 3.

[2039] Εφ. *Νέα Αλήθεια,* αρ. 109, Θεσσαλονίκη 18/9/1931, σ. 2.

Κατά τους εορτασμούς της Εξόδου του Μεσολογγίου το 1932, συμμετείχε η Φιλαρμονική του Δήμου Μεσολογγίου υπό τον απόστρατο αρχιμουσικό Χαράλαμπο Κονιδάρη και η Μουσική της ΙΙΙ Μεραρχίας (Φρουράς Πατρών) υπό τον αρχιμουσικό Παναγιώτη Δρομάζο.[2040]

Τον Απρίλιο του 1932 η Στρατιωτική Μουσική της Μεραρχίας Δράμας υπό τον αρχιμουσικό Κυριάκο Φαραώ, πραγματοποίησε συναυλία στην πλατεία Ελευθερίας της πόλης.[2041]

Τον Αύγουστο του 1932 η Μουσική του Β΄ ΣΣ Φρουράς Λάρισας μετέβη στην Κέρκυρα για να συμμετάσχει στην λιτανεία του λειψάνου του αγίου Σπυρίδωνος υπό τον Κερκυραίο αρχιμουσικό Ανδρέα Ριζώτη.[2042]

Το 1933 η μετάβαση στην Κέρκυρα επαναλήφθηκε υπό τον ίδιο αρχιμουσικό και για τον ίδιο λόγο. [2043]

Τον Απρίλιο του 1934 πραγματοποιήθηκαν στην πόλη της Καρδίτσας εορτασμοί του πολιούχου της πόλης Αγίου Σεραφείμ. Στους εορτασμούς παραβρέθηκαν ο Διοικητής του Β΄ ΣΣ στρατηγός Θεόδωρος Μανέτας και ο Μέραρχος Γεώργιος Τσολάκογκλου.[2044]

Τα Χριστούγεννα του 1935 διεξήχθη η καθιερωμένη εορταστική χοροεσπερίδα στην Λέσχη Αξιωματικών του Δ΄ΣΣ στην Καβάλα, υπό τους ήχους της ορχήστρας της Στρατιωτικής Μουσικής και την επίβλεψη του αρχιμουσικού Νικόλαου Δεληγιαννάκη.[2045]

Το 1935 αρχιμουσικός της ΣΜΣ/Β΄ΣΣ (Φρουράς Λάρισας) ήταν ο πρώην αρχιμουσικός των Δημοκρατικών Ταγμάτων Παντελής Παπαϊωάννου. [2046] Το 1936 ο Παπαϊωάννου μετατέθηκε στην Καβάλα ως αρχιμουσικός του Δ΄ΣΣ, όπου κατόπιν διαταγής του Διοικητή του Σώματος, συνέβαλε στις προσπάθειες για την ίδρυση του Ωδείου της πόλης.[2047] Τον Μάρτιο 1937 πραγματοποιήθηκε μεγάλη μουσικοχορευτική χοροεσπερίδα του Ωδείου Καβάλας, με την συμμετοχή συμφωνικής ορχήστρας αποτελούμενης από 70 μουσικούς, κουαρτέτο μουσικής

[2040] Εφ. *Το Φως του Αγρινίου*, αρ. 264)314, Αγρίνιο 1/5/1932, σ. 3.

[2041] Εφ. *Θάρρος*, αρ. 2879, Δράμα 5/4/1932, σ. 2.

[2042] Εφ. *Κέρκυρα,* αρ. 259, Κέρκυρα 13/8/1932, σ. 3.

[2043] Εφ. *Κέρκυρα,* αρ. 322, Κέρκυρα 12/8/1933, σ. 3.

[2044] Εφ. Ταχυδρόμος, χ.α., Βόλος 23/4/1934, σ.1

[2045] Εφ. *Ταχυδρόμος* αρ. 1305, Καβάλα 28/12/1935, σ. 1.

[2046] Εφ. *Κήρυξ*, αρ. 2126, Λάρισα 27/7/1935, σ. 3.

[2047] Εφ. *Ταχυδρόμος* αρ. 1565, Καβάλα 4/11/1936, σ. 1.

δωματίου και χορωδία, υπό την διεύθυνση των Παντελή Παπαϊωάννου και Λόλα Μπερεζόφσκυ.[2048]

Τον Ιούλιο του 1937 η ΣΜΣ Φρουράς Λάρισας πραγματοποίησε συναυλία υπό τον αρχιμουσικό Γεώργιο Καστανάκη με το ακόλουθο πρόγραμμα:

«1) Εμβατήριο "Τ' Αητού ο Γυιος", 2) Συμφωνία "Φίγκαρω" Μπότσαρη, 3) Όπερα "Εβραία" Α. Π., 4) Ραψωδία "Εσπανιόλα" Ντιάζ, 5) Χαρακτηριστικόν "Ελληνική Σουΐτα" Δ. Λαυράγκα, 6) Εμβατήριον "Περνάει ο Στρατός" Δ. Βισβάρδη». [2049]

Σύμφωνα με το Τύπο της εποχής, τον Ιούλιο του 1937 η ΣΜΣ του Β΄ ΣΣ θα μετέβαινε στην πόλη των Τρικάλων προκειμένου να συμμετάσχει στην «πολεμικήν εορτήν» του 5ου Συντάγματος και σε χοροεσπερίδα υπέρ του ταμείου της Αεροπορίας. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι η χοροεσπερίδα δεν θα γινόταν με ραδιογραμμόφωνο «αλλά με τας Μουσικάς του Β΄ΣΣ. Διότι το Β΄ΣΣ έχει όχι μόνον άριστα συμπληρωμένην μπάντα αλλά επίσης και τελειοτάτην ορχήστρα. Αι οποίαι θα παίζουν εναλλάξ». [2050]

Από το 1938 έως το 1940 αρχιμουσικός της ΣΜΣ/Β΄ΣΣ Φρουράς Λάρισας ήταν ο Λοχαγός Νικόλαος Δεληγιαννάκης.[2051] Στις 5 Ιουνίου του 1938 η ΣΜΣ πραγματοποίησε συναυλία υπό τον Δεληγιαννάκη στην πλατεία Λάρισας. Το μουσικό πρόγραμμα περιλάμβανε:

«1) Εμβατήριον Εμπρός Μαρς Ν.Τ.

2) Συμφωνία Χαλίφης της Βαγδάτης (Μπουαλνκέ) Όπερα Μπάλο ήν Μάσκερα (Βέρδι).

3) Χαρακτηριστικόν Κε- σακό (Καρόζο).

4) Σερενάτα Ριτόρνα (Σιαπουΐς).

5) Οπερέττα Μαμζέλ Νιτούς (Λέχαρ).

6) Χαβανέζες Ισπανικά Λαϊκά τραγούδια.

7) Ανατολικαί μελωδίαι Μιναρέτ.

8) Ελληνικοί χοροί». [2052]

[2048] Εφ. *Ελεύθερος Κήρυξ*, αρ. 2657, Καβάλα 8/3/1937, σ. 2, 4.

[2049] Εφ. *Κήρυξ,* αρ. 2825, Λάρισα 11/7/1937, σ. 3. Στο πρόγραμμα σημειώνεται εκ παραδρομής το έτος 1936.

[2050] Εφ. *Θάρρος,* αρ. 9139, Τρίκαλα 1/7/1937, σ. 1.

[2051] Εφ. *Ελευθερία*, αρ. 5258, Λάρισα 5/6/1938, σ. 4. Βλ. Εφ. *Ελευθερία,* αρ. 5781, Λάρισα 6/2/1940, σ. 1.

[2052] Εφ. *Ελευθερία*, αρ. 5258, Λάρισα 5/6/1938, σ. 4.

Στις 4 Αυγούστου 1938 πραγματοποιήθηκαν εορταστικές εκδηλώσεις στην πόλη της Λάρισας για τη επέτειο της ανόδου στη κυβέρνηση του Ιωάννη Μεταξά. Στις εκδηλώσεις συμμετείχε η ΣΜΣ Φρουράς Λάρισας, κατά τις οποίες παιάνισε και τον ύμνο της 4ης Αυγούστου.[2053]

Τον Σεπτέμβριο του 1938 η ΣΜΣ Φρουράς Λάρισας πραγματοποίησε νέα συναυλία υπό τον λοχαγό αρχιμουσικό Δεληγιαννάκη στη Λάρισα με το παρακάτω πρόγραμμα:

Εμβατήριο "Ύμνος της 4ης Αυγούστου" Γεράσιμου Φρεν, "Βάλς" Παναγόπουλου, "Ποτ Πουρί Αρλεζιάνα" Bizet , "Η πριγκίπισσα των δολαρίων" Lehár, Όπερα "Φρα Διάβολο" Auber, "Φαντασία" Auber, Οπερέτα "Γυναίκα του Δρόμου" Χατζηαποστόλου, "Εμβατήριον Β΄ΣΣ" Δεληγιαννάκη .[2054]

Στις 25 Μαρτίου 1940 κατά την ορκωμοσία νεοσυλλέκτων και μετά την ανάγνωση της Ημερήσιας Διαταγής ο Διοικητής του Β΄ ΣΣ αντιστράτηγος Παπαδόπουλος «απένειμεν εις τους υπαξιωματικούς της στρατιωτικής Μουσικής Σπ. Ξυρομερίτην, Σωτ. Μπουκλήν, Σταυρ. Κολωνάκην, Φ. Μαυρομμάτην, Β. Δασάν, Δημ. Καρβούνην, Ι. Νεγρίμ και Περ. Βαρνεμέζην μετάλλια αξίας δι' ευδόκιμον υπηρεσίαν συγχαρείς αυτούς διά χειραψίας».[2055]

Τον Απρίλιο του 1940 η Μουσική της V Μεραρχίας (Χανιά Κρήτης) συμμετείχε στην περιφορά του Επιταφίου, υπό τον νέο αρχιμουσικό, Ανθυπολοχαγό Σπυρίδωνα Βασιλάκη. Στον τοπικό Τύπο σημειωνόταν ότι η Μουσική επρόκειτο να παιανίσει το πένθιμο εμβατήριο "Hamlet".[2056]

Τον Σεπτέμβριο του 1940 η Μουσική της IX Μεραρχίας πραγματοποίησε συναυλία στην πόλη της Κοζάνης υπό τον επιλοχία Αντώνιο Αντωνίου, ο οποίος σύμφωνα με τον Τύπο ήταν ο Διευθυντής της. Το πρόγραμμα περιλάμβανε τα παρακάτω έργα:

«1) Στρατιωτικόν εμβατήριον
2) Ouverture Ποιητής και χωρικός
3) Sinfonia Alessandra Stratdella, Florow
4) Opera Traviata, Verdi

[2053] Εφ. *Ελευθερία*, αρ. 5311, Λάρισα 5/8/1938, σ. 1, 3.

[2054] Εφ. *Ελευθερία*, αρ. 5348, Λάρισα 18/9/1938, σ. 3.

[2055] Εφ. *Ελευθερία*, αρ. 5823, Λάρισα 25/3/1940, σ. 3.

[2056] Εφ. *Βήμα του Λαού,* αρ. 1168, Χανιά 22/4/1940, σ. 4.

5) Operetta Χαλιμά Σακελλαρίδη
6) Valzer Των Αγγέλων Tarditi
7) Στρατιωτικόν εμβατήριον».[2057]

Η Μεραρχία αυτή υπάγονταν στο Β΄ ΣΣ και η Μουσική της αποτελούσε κλιμάκιο της ΣΜΣ του Β΄ ΣΣ.

Οι παραπάνω πληροφορίες φανερώνουν τον ρόλο της Στρατιωτικής Μουσικής στο στρατιωτικό, κοινωνικό και πολιτικό γίγνεσθαι της χώρας.

[2057] Εφ. *Μακεδονικό Βήμα,* αρ. 663, Κοζάνη 22/9/1940, σ. 4.

Κεφάλαιο 11ο

Περίοδος Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου – Κορέας (1940-1955)

Κήρυξη γενικής επιστράτευσης (1940)

Στις 28 Οκτωβρίου 1940, κηρύχθηκε γενική επιστράτευση. Ο στρατός τέθηκε σε κατάσταση πολέμου και οι καθορισμένοι έφεδροι αξιωματικοί και οπλίτες κλήθηκαν στα όπλα. [2058]

Τη γενική αρχηγία των Ενόπλων Δυνάμεων ανέλαβε ο βασιλιάς Γεώργιος Β΄. Η αρχηγία του Ελληνικού Στρατού ανατέθηκε στον Αντιστράτηγο Αλέξανδρο Παπάγο[2059] και άμεσα σχηματίστηκαν το Τμήμα Στρατιάς Ηπείρου και το Τμήμα Στρατιάς Δυτικής Μακεδονίας.

Συνολικά, συγκροτήθηκαν είκοσι μεραρχίες Πεζικού.[2060] Αντίστοιχα, καταβλήθηκε προσπάθεια για την συγκρότηση Στρατιωτικής Μουσικής σε κάθε συγκροτούμενη μεραρχία, πέραν των ήδη υφισταμένων. Η προβλεπόμενη δύναμη και τα υλικά της Στρατιωτικής Μουσικής μιας μεραρχίας, κατά την περίοδο αυτή, ήταν 5 αξιωματικοί, 62 οπλίτες και 9 φορτηγοί ίπποι. Στην σύνθεσή της προβλέπονταν 1 υπολοχαγός διευθυντής – αρχιμουσικός, 1 ανθυπολοχαγός βοηθός – υπαρχιμουσικός, 3 ανθυπασπιστές κορυφαίοι, εκ των οποίων 2 έφεδροι, 9 επιλοχίες, 12 λοχίες, 12 δεκανείς, 18 στρατιώτες μουσικοί, 9 στρατιώτες, οποιουδήποτε Όπλου, ημιονηγοί, 2 υπηρέτες αξιωματικών και 9 φορτηγοί ίπποι. Ωστόσο, η συγκρότησή της μπορούσε να γίνει και με μειωμένη δύναμη.

Στον οπλισμό των υπαξιωματικών μουσικών περιλαμβάνονταν 9 πιστόλια ή περίστροφα, με 216 φυσίγγια συνολικά, 4 τυφέκια Γκρα για τους ημιονηγούς και 2 για τους υπηρέτες, με συνολικά 180 φυσίγγια. Οι σαράντα δύο οπλίτες και οι πέντε ημιονηγοί δεν έφεραν όπλο.[2061]

[2058] ΦΕΚ 337Α΄/28 Οκτωβρίου 1940.

[2059] ΦΕΚ 341Α΄/28 Οκτωβρίου 1940.

[2060] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Το τέλος μιας εποποιίας, Απρίλιος 1941*, ό.π., σ. 324- 357.

[2061] ΓΕΣ/Αρχείο επιστρατεύσεως, *Πίναξ εμπολέμου συνθέσεως Στρατιωτικής Μουσικής,* Αθήναι 1941.

Εικόνα 72. Στον θάλαμο της Στρατιωτικής Μουσικής, όπισθεν του Γ΄ Σώματος Στρατού Θεσσαλονίκης, με την κήρυξη του πολέμου, Οκτώβριος 1940[2062]

Πηγή: Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου

Η Στρατιωτική Μουσική στο μέτωπο (1940-1941)

Η δραστηριότητα των στρατιωτικών μουσικών στο μέτωπο ήταν εμφανής κατά την διάρκεια του Έπους του ’40. Η κύρια αποστολή τους ήταν η ανύψωση του ηθικού, η ψυχαγωγία του στρατού στο μέτωπο αλλά και η παγίωση της αίσθησης της κυριαρχίας του Ελληνικού Στρατού στις κατά τόπους περιοχές.

Στη Στρατιωτική Μουσική της XIII Μεραρχίας, ο Αρχιμουσικός Ανθυπολοχαγός Λάκης Κυριακίδης είχε αντικαταστήσει τον Αρχιμουσικό Γεράσιμο Κανιώρο από το 1939.

Από την περιγραφή του στρατεύσιμου μουσικού Χαράλαμπου Γιάννου, αντλούνται ακριβείς πληροφορίες για την δραστηριότητα της Μουσικής της XIII Μεραρχίας και κατ’ επέκταση των υπολοίπων Στρατιωτικών Μουσικών στο μέτωπο.

[2062] Συγκέντρωση αξιωματικών και οπλιτών μουσικών για τον καταρτισμό Στρατιωτικών Μουσικών των Μεραρχιών.

«Το 1940 όταν εκηρύχθη ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος η Μουσική μαζί με την Μεραρχία μετέβη εις το εσωτερικό της Νήσου εις το Χωρίο Λάμπου Μύλοι όπου εγίνοντο ο σχηματισμός των Ταγμάτων. Εκεί η Μουσική εστεγάζετο εις ένα αγροτικό σπίτι.

Όταν άρχισεν η αποστολήν εις το μέτωπο, η Μπάντα μαζί με το Στρατό επανήλθεν εις την Μυτιλήνη και επαιάνιζε κατά τας συγκινητικάς αναχωρήσεις των πλοίων που μετέφερα τους Στρατιώτας εις το μέτωπον.

Στο τέλος του 1940 η Μουσική πήρε διαταγήν να μεταβή εις την έδραν της Μεραρχίας, η οποία ήτο εις το μέτωπο, στον Βόρειο Τομέα του Μπόγραδετς.

Την 1η Ιανουαρίου (Πρωτοχρονιά) επιβιβάστηκε με πολύ στρατό εις ένα μεγάλο μεταγωγικό πλοίο, η μπάντα πάντοτε υπό τον Κυριακίδη και σε σύνθεση εκστρατείας, και έφθασε εις Πειραιά. Στας Αθήνας έμεινε επί ένα μήνα περίπου στους στρατώνας του Γουδί. Η Μουσική επρόκειτο να παραλάβη καινουργή όργανα που ήσαν στην Κοπί Πειραιώς στας Στρατιωτικάς αποθήκας.

Στας 25 Ιανουαρίου ο Κυριακίδης με τέσσαρες στρατιώτες κατέβηκαν στον Πειραιά για να παραλάβουν τα όργανα. Ήταν γλυκειά ολοκάθαρη μέρα γεμάτη χρυσή λιακάδα (Ήτο και ο γράφων μαζί). Στας Αποθήκας τους παραδόθησαν 4 μεγάλες κάσες γεμάτες όργανα που είχαν παραγγελθή στην Ιταλία διά την XIII Μουσικήν.

Οι μουσικοί άνοιξαν τις κάσες και άρχησαν να μετράνε τα όργανα που ήταν τοποθετημένα με τάξη και κατά οικογένειαν και τα άπλωναν κατάχαμα πάνω σε μεγάλα χαρτιά, εκείνη τη στιγμή σήμαναν οι Σειρήνες συναγερμό. Αξιωματικοί και στρατιώται από τας Αποθήκας έτρεχαν στα καταφύγια.

Οι Μουσικοί θέλησαν να καλύψουν τα όργανα που λαμποκοπούσαν στον ήλιο και έδιναν έτσι θαυμάσιο στόχο, μα δεν πρόλαβαν, γιατί 5 Ιταλικά αεροπλάνα έριχναν ήδη βόμβες. Με μία τελευταία προσπάθεια οι μουσικοί κάλυψαν όπως δήποτε τα όργανα και τελευταίοι μπήκαν στα καταφύγια. Τα αεροπλάνα έριξαν αρκετές βόμβες. Απ' αυτές μία τους έπεσε κοντά στον Άγιο Βασίλη είχε δύο θύματα απ' τον άμαχο πληθυσμό.

Στας 27 Ιανουαρίου η Μουσική με άλλη σύνθεση (έμειναν μόνο οι ανακαταταγμένοι ενώ οι Εθελονταί που ήσαν όλοι από μικράς κλάσεις εστάλησαν εις τα πεζικά, προσελήφθησαν δε άλλοι μουσικοί εξ' Αθηνών) πάντοτε με τον Κυριακίδη Αρχιμουσικό και υπαρχιμουσικό τον Επιλοχία Μιχαλόπουλο μπήκε στο τραίνο Λαρίσης και έφυγε για το μέτωπο. Μέχρι το σταθμό

Πλατύ πήγαν με το τραίνο. Εκεί έμειναν μια νύχτα. Κι ύστερα συνέχισαν την διαδρομή μέχρι την Φλώρινα με μια μικρή πορεία. Από τη Φλώρινα τους εδόθη ένα μεγάλο αυτοκίνητο λεωφορείο και ταξιδεύοντας μέσα σε χιονοθύελλα ανέβηκαν στο Πισοδέρι και την Μεσημβρίαν έφτασαν στην Κοριτσά. Εκεί μια πληροφορία γέμισε τον στρατό θλίψη και κατήφεια. Ήταν η πληροφορία για τον θάνατο του Ιωάννη Μεταξά.

Συνεχίζοντας το ταξίδη με το αυτοκίνητο προς Μπόγραδετς τη νύχτα έφτασαν στο χωριό Τζεράβα όπου ήτο ο ανεφοδιασμός της Μεραρχίας. Στη Τζεράβα τους εδόθη η διαταγή να μεταβούν και να προσκολληθούν στο Λόχο Στρατηγείου, στο χωριό Πρετούσα.

Εκεί μετέβησαν την ίδια νύχτα οι μουσικοί. Τσαλαβουτώντας στα χιόνια και λάσπας.

Στην Πρετούσα η Μπάντα έμεινε μέχρι τη μέρα που έγινε η υποχώρησις. Εκεί οι μουσικοί μοιράστηκαν σε διάφορα Αλβανικά σπίτια, μαζί με την υπόλοιπη δύναμη του λόχου Στρατηγείου.

Κάθε πρωΐ έκαμαν προσκλητήριο και σχολείο σ' ένα σπήτι ευρύχωρο που τους παραχώρησε ο Λόχος. Τέσσαρες δε φορές την εβδομάδα πήγαιναν για ψυχαγωγία των Στρατιωτών σε διάφορα χωριά.

Την Κυριακή πήγαινα στην Κραποβίτσα[2063] όπου ήτο η έδρα της Μεραρχίας. Έκαμαν πλατεία μπροστά στο κτήριο όπου εστεγάζετο η Μεραρχία. Έπαιζαν πρόγραμμα εκλεκτό. Μετά το πρόγραμμα επέζοντο ελληνικοί χοροί και οι Φαντάροι χόρευαν τους χορούς της Πατρίδας των.

Ο Μέραρχος Στρατηγός Μοτούσης[2064] πολλές φορές συνεχάρη θερμά τους Μουσικούς.

Την Τρίτη έκαμαν ψυχαγωγία των στρατιωτών στο χωριό Πρετούσα, την Πέμπτη στην Λέζνιτσα όπου ήταν τα Νοσοκομεία και τα χειρουργεία και το Σάββατο στη Τζεράβα όπου ήτο ο ανεφοδιασμός. Παντού η Πάντα[2065] εγένετο δεκτή με μεγάλη χαρά και ενθουσιασμό και οι Στρατιώται επεριποιούντο όσο μπορούσαν τους μουσικούς.

[2063] Γκραμποβίτσα, Σταθμός Διοίκησης XIII Μεραρχίας από 27/10/1940 έως 13/4 1941. Βλ. ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Το τέλος μιας εποποιΐας Απρίλιος 1941,* Αθήνα, ό.π. σ. 346.

[2064] Εννοεί τον Σωτήριο Μουτούση, Υποστράτηγο Διοικητή της XIII Μεραρχίας από 19/11/1940, στο ίδιο, σ. 346.

[2065] Εννοείται η Μπάντα.

Μία φορά η Πάντα μετέβη και σε ένα μακρινό χωριό που ήτο πλησιέστερα προς τη πρώτη γραμμή, τη Πραγκόστα. […] Μίαν άλλη φορά, στη Λεζνίτσα, όπου ήσαν τα Νοσοκομεία, εκεί που η Μπάντα έπεζε το pot-pouri από τη Μπαρτεφλάη, από το παράθυρο ένας γιατρός χειρούργος είπε να σταματήση η Μπάντα. Ύστερα ήρθε ένας φαντάρος και είπε στον Αρχιμουσικό ότι δυό βαρειά τραυματισμένοι ξεψύχησαν εκείνη τη στιγμή.

Στας 25 Μαρτίου, έγινε συγκέντρωσις του Στρατού μέσα στο δάσος κοντά στη Λέζνιτσα, όπου εορτάσθη ωραιότατα η Εθνική μας εορτή. Εσυγκεντρώθησαν όλοι οι ανδραγαθήσαντες Αξιωματικοί, Υπαξιωματικοί και Στρατιώται και επαρασημοφορήθησαν. Παρέστη ο Μέραρχος με όλους τους ανωτέρους αξιωματικούς. Διάφοροι αξιωματικοί μίλησαν. Η Μουσική απέδωσε τιμάς και επαιάνιζε διάφορα Μαρς. Συγκινητική ήταν η στιγμή που επέχθη ο Εθνικός μας Ύμνος. Κατανυκτικά ακουγόταν ο Ύμνος μέσα στη χαράδρα, την αντιλαλούσαν η βουνοπλιαγιές και η καρδιές χτυπούσαν με συγκίνηση.

Η Μουσική έμεινε στο Μέτωπο μέχρι την παραμονή των Βαΐων όπου μαζί με τον λόχο Στρατηγείου εγκατέλειψε την Πρετούσα, ακολουθώντας το δρόμο της Ποντκόριας. Στον Δρόμο αυτό ανακατεύτηκαν με τον όγκο του στρατού που οπισθοχωρούσε και χωρίστηκαν και άλλοι μεν πεζή άλλοι δε με αυτοκίνητα κατέβαιναν προς τα κάτω. Γενικά η Μπάντα διελύθη τελείως. Αργότερα μετά το πέρασμα της δυνατής μπόρας εκκινήθησαν πολλοί στας Αθήνας και άλλοι στη Θεσσαλονίκη. Στην Κατοχή μερικοί επέστρεψαν στη Μυτιλήνη και στην απελευθέρωση όσοι είχαν μονιμοποιηθή εστάλησαν σε διάφορες Στρατιωτικές μουσικές όπου υπηρετούν ακόμη.

Η XIII Στρατιωτική Μουσική είχε αφίση αρίστη ανάμνηση στη Μυτιλήνη και ο κόσμος πάντοτε τη θυμάται.

Περιγραφή

Χαράλαμπου Γιάννου

Βιολίστα

εκ Μυτιλήνης»[2066]

[2066] ΜΑ ΕΒΕ, *Ιστορικόν XIII Στρατιωτικής Μουσικής (13ης Μεραρχίας Μυτιλήνης),* ό.π., Έγγραφο αρ. 681Ι/Γ64.

Στις 22 Νοεμβρίου 1940, το 53ο Σύνταγμα Πεζικού της ΙΧ Μεραρχίας κατέλαβε την Κορυτσά και εγκατέστησε φρουρά στην πόλη.[2067] Η Στρατιωτική Μουσική της Φρουράς Κορυτσάς παιάνισε κατά την υποστολή της σημαίας. Πιθανολογείται ότι πρόκειται για την Στρατιωτική Μουσικής της ΙΧ Μεραρχίας ή τμήματος της Στρατιωτικής Μουσικής του Γ΄ Σώματος Στρατού. Η ΙΧ Μεραρχία υπαγόταν στο Γ΄ Σώμα Στρατού, του οποίου το στρατηγείο είχε σταθμεύσει στην Κορυτσά από τις 30 Νοεμβρίου 1940 έως τις 12 Απριλίου1941.

> *Ο στρατός μας έχει προωθηθή σε μεγάλο βάθος και τίποτε δεν δείχνει εδώ ότι διεξάγεται πόλεμος. Μονάχα το βράδυ, όταν ο ήλιος δύει, ακούεται στον κεντρικό δρόμο να παρελαύνη, παιανίζουσα, η μουσική της φρουράς. Ηγείται του στρατιωτικού αποσπάσματος, που κατευθύνεται στο Φρουραρχείο για ν' αποδώση τις κανονισμένες τιμές στη Σημαία μας*.[2068]

Δεδομένης της προσκολλήσεως των Στρατιωτικών Μουσικών στα στρατηγεία των εκάστοτε μεραρχιών, οι μετακινήσεις τους στα μέτωπα προκύπτουν από τους σταθμούς διοικήσεως των είκοσι μεραρχιών, των διοικήσεων των σωμάτων στρατού και των τμημάτων στρατιάς.[2069]

Κατά τον Ελληνο-Ιταλικό πόλεμο 1940-1941, αρχιμουσικός της ΣΜΣ της Χ Μεραρχίας ήταν ο Υπολοχαγός Αλέξανδρος Ζερβόπουλος και υπαρχιμουσικός ο Ανθυπασπιστής Στέφανος Κόλλας.[2070]

Αρχιμουσικός της ΣΜΣ της IV Μεραρχίας (Ναύπλιο) ήταν ο Υπολοχαγός Κωνσταντίνος Διαμαντής. [2071]

Ο Διαμαντής ήταν αρχιμουσικός στο Ναύπλιο από το 1930.[2072]

[2067] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Το τέλος μιας εποποιίας, Απρίλιος 1941*, ό.π., σ. 338-339. Το Στρατηγείο της ΙΧ Μεραρχίας κατά την έναρξη του πολέμου στις 28/10/1940 ήταν στην Καστοριά.

[2068] Εφ. *Έθνος*, αρ. 9415, 6/1/1941, σ. 1.

[2069] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Το τέλος μιας εποποιίας, Απρίλιος 1941,* ό.π., σ. 304-358.

[2070] ΜΑ ΕΒΕ, ό.π. Φ. 681 Ι/ 53Γ.

[2071] Εφ. *Σύνταγμα*, αρ. 2083, Ναύπλιο 26/1/1941, σ. 2.

[2072] Εφ. *Ναυπλιακή Ηχώ,* αρ. 312, Ναύπλιο 8/6/1930, σ. 2.

Συγκρότηση Στρατιωτικής Μουσικής XV και XVI Μεραρχίας (1941)

Στις 8 Φεβρουαρίου 1941, ο Αρχηγός του επιτελείου του Γενικού Στρατηγείου Παράσχος Μελισσινός απέστειλε έγγραφο στο Γενικό Επιτελείο Στρατού, ζητώντας την συγκρότηση των Στρατιωτικών Μουσικών της XV και της XVI Μεραρχίας Πεζικού, οι οποίες ήδη βρίσκονταν στο μέτωπο.[2073] Στις 17 Φεβρουαρίου 1941, κλήθηκαν για κατάταξη οι αναγκαίοι έφεδροι αξιωματικοί μουσικοί και οπλίτες. Η κάλυψη επιπλέον αναγκών σε οπλίτες μουσικούς θα γινόταν με διάθεση ορισμένων οπλιτών από την Α΄ Στρατιωτική Μουσική Αθηνών, με απευθείας διαταγή πρόσκλησης του Γενικού Επιτελείου Στρατού σε έφεδρους οπλίτες μουσικούς, καθώς και με διάθεση οπλιτών από το Γενικό Έμπεδο Τάγμα Αθηνών, τα Έμπεδα Τάγματα των Πατρών και του Ναυπλίου αλλά και οπλιτών άλλων Όπλων ή Σωμάτων, με την προϋπόθεση οι οπλίτες αυτοί να είναι επαγγελματίες μουσικοί πνευστών και κρουστών μουσικών οργάνων, κατάλληλων για την στρατιωτική μουσική. Όλοι οι επιλεγόμενοι θα συγκεντρώνονταν στην Α΄ Στρατιωτική Μουσική Αθηνών, όπου γινόταν η επιλογή των κατάλληλων από τον γενικό αρχιμουσικό, ενώ οι μη κατάλληλοι θα επέστρεφαν στις μονάδες τους. Οι δύο συλλογές των μουσικών οργάνων για τις Στρατιωτικές Μουσικές των XV και XVI Μεραρχιών θα μεταφέρονταν από τις αποθήκες υλικού. Τα υπόλοιπα υλικά θα διατίθεντο από τις διευθύνσεις του Υπουργείου Στρατιωτικών.[2074] Κατά την περίοδο του πολέμου συγκροτήθηκαν συνολικά είκοσι στρατιωτικές μουσικές.[2075]

Ο Αρχιμουσικός Ελευθέριος Μαυρομμάτης (1940-1944)

Το αυτοβιογραφικό σημείωμα του τότε Αρχιμουσικού της Α΄ Στρατιωτικής Μουσικής Αθηνών Λοχαγού Ελευθέριου Μαυρομάτη, περιλαμβάνει σημαντικές πληροφορίες για την περίοδο της κατοχής αλλά και μεταπολεμικά για τον ίδιο και το συνθετικό του έργο. Ιδιαίτερης σημασίας αποτελεί περιστατικό μετά την έλευση των Γερμανικών δυνάμεων στην Αθήνα, όταν με μέριμνα των αξιωματικών και οπλιτών της Στρατιωτικής Μουσικής, μουσικά όργανα

[2073] Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 604/Α/239, Συγκρότηση XV και XVI Στρατιωτικών Μουσικών.

[2074] Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ.650/Β/7, Συγκρότηση XV και XVI Στρατιωτικών Μουσικών.

[2075] Μοτσενίγος, ό.π., σ. 15.

μεγάλου αριθμού και βιβλία μεταφέρθηκαν σε μυστική τοποθεσία, ώστε να μην ανευρεθούν από τις δυνάμεις κατοχής, καθότι θεωρούντο λάφυρα πολέμου.

«Τον Ιούνιον του 1940 μετέβην εκ της Γ΄ Στρατιωτικής Μουσικής (Θεσσαλονίκης) εις την Α΄ Στρατιωτική Μουσική (Αθηνών) ως διοικητής ταύτης. Τον Δεκέμβριον του 1940 προήχθην εις Λοχαγόν. Παρέμεινα ως Διοικητής της Α΄ Στρατιωτικής Μουσικής μέχρι της εισόδου των Γερμανών.

Κατά την εφαρμογήν των σχετικών διαταγών του Υ.Ε.Α. διέλυσα την Α΄ Στρατιωτικήν μουσικήν και αποθήκευσα το παντοειδές υλικόν- μουσικά όργανα, βιβλία κ.λ.π.

Όταν πληροφορήθην ότι το υλικόν τούτον εθεωρήθη λία πολέμου, συνέλαβον την ιδέαν να αποκρύψω το μουσικόν υλικόν ίνα μη παραδοθή εις τας Γερμανικάς Αρχάς κατοχής.

Με την συμπαράστασιν του τότε Γενικού Αρχιμουσικού Αρβανιτάκη Δημητρίου, εις τον οποίον ανέφερον την σκέψιν μου, ήρχισα να φευγατίζω το μουσικόν υλικόν με βοηθούς τους τότε Διαχειριστήν υλικού Γιατράν Πολύδωρον και επιλοχίαν Λεμπέχοβαν Σπυρίδωνα, τον Δεκανέαν Φωτιάδην Δημήτριο (ο οποίος πολλάς προσέφερε υπηρεσίας εις την περισυλλογήν, διαφύλαξιν και απόκρυψιν του υλικού) τους τότε λοχίας Μαύρον Γεώργιον, Φουντουλάκην Γεώργιον και τους τό-τε δεκανείς Σερράν και Βλαβιανόν.

Πράγματι με μεγάλον κίνδυνον της ζωής μας απεκρύψαμεν το μουσικό υλικόν όργανα περί 850, βιβλία μουσικής, υλικόν το οποίον ετέθη εις την διάθεσιν της υπηρεσίας μετά την απελευθέρωσιν και που με αυτό συνεκροτήθησαν μεταπολεμικώς όλαι αι Στρατιωτικαί Μουσικαί. Ήτο το μοναδικόν στρατιωτικόν υλικόν, το οποίον δεν περιήλθε εις χείρας του εχθρού.

Οφείλω να εξάρω ιδιαιτέρως πλην των ως άνω αναφερθέντων την πολύτιμον υπηρεσίαν ην προσέφεραν κατά την δύσκολον εκείνην πολεμικήν περίοδον ο τότε Ανθ/γός και νυν Γενικός Αρχιμουσικός Μαργαρίτης Καστέλλης ως διαχειριστής χρηματικού, Αξιωματικός επιστρατεύσεως και Στρατολογίας και βοηθός Αρχιμουσικού. Κατά το διάστημα της κατοχής υπηρέτησα στο Υ.Ε.Α ως βοηθός Γενικού Αρχιμουσικού.

Μετά την απελευθέρωσιν μοι ανετέθη η Διοίκησις της Μουσικής Φρουράς Αθηνών παραμείνας ως τοιούτος μέχρι της προαγωγής μου εις Ταγματάρχην Γενικόν Αρχιμουσικόν (Δεκέμβριον 1946) παραμείνας εις την θέσιν ταύτην μέχρι Ιανουαρίου 1949 ότε καταληφθείς υπό του ορίου ηλικίας απεστρατεύθην προαχθείς εις τον βαθμόν του Αντ/ρχου.

Κατά την στρατιωτικήν μου σταδιοδρομίαν μοι απανεμήθησαν οι κάτωθι ηθικαί αμοιβαί:

1) Μετάλλιον Ελληνοβουλγαρικού πολέμου
2) Αναμνηστικόν μετάλλιον νίκης
3) Αργυρούν αριστείον Ανδρείας
4) Μετάλλιον εξαιρέτων πράξεων
5) Μετάλλιον Στρατ, Αξίας Δ΄ τάξεως προβιβασθέντος εις τοιούτον Γ΄ τάξεως διά του από 29-10-48 ΒΔ (ΕΔΥΣ 422/48)
6) Παράσημον Αργυρού Σταυρού Τάγματος Γεωργίου Α΄
7) Παράσημον του Β΄ Τάγματος του Φοίνικος
8) Αναμνηστικόν μετάλλιον Αλβανίας Η.Δ.Γ.Ε.Σ, 10-12-47
9) Εύφημος μνεία της V Μεραρχίας
10) Εύφημος μνεία Γ.Ε.Σ
11) Ευαρέσκεια V Μεραρχίας Κρήτης Ιούλιος 1921 (μάχι Τσαούς Τσιφλίκ)
12) Ευαρέσκεια XIII Μεραρχίας Η.Δ Μεραρχίας 27-3-39. […]

Η συνθετική μου εργασία είναι η κάτωθι:

Στρατιωτικά Εμβατήρια

1) Οι Μπιζονομάχοι
2) Οι ήρωες του Σκρα
3) Η Πίνδος
4) Η Τρεμπεσίνα
5) Αι νέαι Θερμοπύλαι (το ύψωμα 731 του Ελληνοϊταλικού πολέμου)
6) Αλέξανδρος Διάκος (Υπολοχαγός Δωδεκανήσιος ο πρώτος αξιωματικός φονευθείς εις το ύψωμα της Τσούκας της Πίνδου το 1940)
7) Η 28η Οκτωβρίου του
8) Οι Ακρίτες μας

Όλα είναι γραμμένα διά μεγάλην ορχήστρα πνευστών.

Εκ των ανωτέρω τα Πίνδος, Τρεμπεσίνα, Νέαι Θερμοπύλαι, Διάκος και οι Ακρίτες, είναι γραμμένα και δι΄ανδρικήν χορωδίαν. [….] .

Πλην των ανωτέρω έγραψα μίαν Κρητικήν Σουΐταν από τρία μέρη. Μέρος πρώτον Ηράκλειον με θέματα από στροφές (όρρες) του Ηρακλειώτικου χορού (πυριχείου). Μέρος δεύτερον Χανιά πάνω στο δημοτικό επιτραπέζιον τραγούδι ο Κωσταντής στα ξένα και Τρίτον Ρέθυμνον με θέματα Πεντοζάλεια. Η ανωτέρα Σουΐτα έχει ενορχηστρωθή διά μεγάλην ορχήστραν παρά του αειμνήστου Ν. Σκαλκότα.

Η ανωτέρω Σουΐτα υπεβλήθην εις το Υπουργείον Παιδείας εις ειδικής Επιτροπήν προς έγκρισιν διά να εκτελεσθή υπό της Κρατικής ορχήστρας.

Η επιτροπή αποτελείτο από τους κ.κ Εμ. Καλομοίρην και τους αειμνήστους Λ. Μαργαρίτην και Φ. Οικονομίδην. Ενεκρίθη, αλλά δεν εξετελέσθη […]

Έγραψα δύο Κρητικές Ραψωδίες με θέματα Κρητικών χορών και Τραγουδιών. Την πρώτην έχει ενορχηστρώσει ο Ν. Σκαλκότας.

Έχω γράψει και άλλας μικράς μουσικάς συνθέσεις ως Μενουέτα Ροντό και ένα μουσικόν τρίπτυχον σε ρυθμό Μαζούρκας, μίαν νυκτωδίαν κ.λ.π.

Εν Ιωαννίνοις τη 22 Ιουλίου 1959

ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΜΑΥΡΟΜΑΤΗΣ

ΑΡΧΙΜΟΥΣΙΚΟΣ». [2076]

Συνέπειες συνθηκολόγησης (1941)

Μετά την συνθηκολόγηση, οι Στρατιωτικές Μουσικές διαλύθηκαν. Ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης της κατοχικής κυβέρνησης μπορούσε να συντάσσει πίνακες με τους εν ενεργεία παραμένοντες στο στράτευμα αξιωματικούς και ανθυπασπιστές, οι οποίοι ήθελαν να αποσπαστούν σε διάφορες κρατικές υπηρεσίες, ή οργανισμούς δημοσίου ή ιδιωτικού δικαίου, ανάλογα με τον βαθμό, την ειδικότητα και τα επιστημονικά τους προσόντα. Όσοι

[2076] ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., Φ. 681Ι/Γ64, σ. 4-8, Αυτοβιογραφικό σημείωμα του Ελευθέριου Μαυρομμάτη.

δεν επιθυμούσαν να αποσπαστούν στις παραπάνω υπηρεσίες, θεωρούνταν πλεονάζοντες και τίθεντο αυτεπάγγελτα σε διαθεσιμότητα.[2077]

Όσοι στρατιωτικοί μουσικοί παρέμειναν στο στράτευμα κατά την περίοδο της Κατοχής, διατέθηκαν για εκτέλεση υπηρεσίας σε δημοτικές φιλαρμονικές, σε φρουραρχεία, σε Γραφεία μητρώων, στην διεύθυνση Επιμελητείας, σε ωδεία, σε νομαρχίες κ.ά.

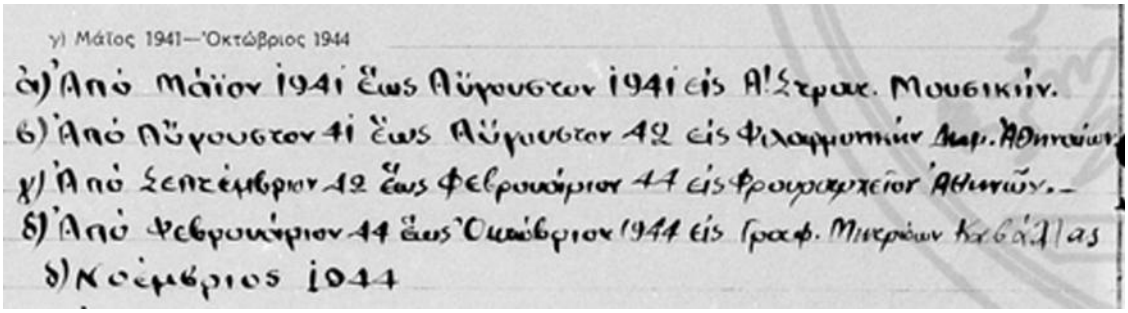
γ) Μάϊος 1941—Όκτώβριος 1944
α) Από Μάϊον 1941 έως Αύγουστον 1941 εις Α! Στρατ. Μουσικήν.
β) Από Αύγουστον 41 έως Αύγουστον 42 εις Φιλαρμονικήν Δημ. Αθηναίων
γ) Από Σεπτέμβριον 42 έως Φεβρουάριον 44 εις Φρουραρχείον Αθηνών.-
δ) Από Φεβρουάριον 44 έως Οκτώβριον 1944 εις Γραφ. Μητρώων Καβάλας
δ) Νοέμβριος 1944

Εικόνα 73. Φύλλο μητρώου στρατιωτικού μουσικού, περίοδος 1941-1944

Πηγή: ΥΣΑ

Οι αξιωματικοί και οπλίτες, οι οποίοι αναχωρούσαν από την χώρα, χωρίς την άδεια του Υπουργείου Εθνικής Αμύνης, αποστρατεύονταν αυτεπάγγελτα, δημεύονταν οι περιουσίες τους και εκτοπίζονταν τα μέλη της οικογένειάς τους.[2078]

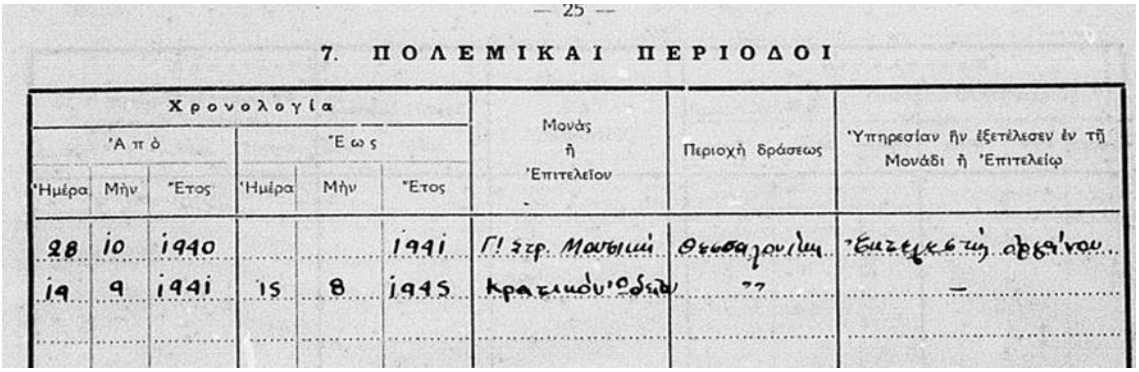
— 25 —

7. ΠΟΛΕΜΙΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΟΙ

Χρονολογία						Μονάς ἢ Ἐπιτελεῖον	Περιοχὴ δράσεως	Ὑπηρεσίαν ἣν ἐξετέλεσεν ἐν τῇ Μονάδι ἢ Ἐπιτελείῳ
Ἀπὸ			Ἕως					
Ἡμέρα	Μὴν	Ἔτος	Ἡμέρα	Μὴν	Ἔτος			
28	10	1940			1941	Γ! Στρ. Μουσική	Θεσσαλονίκη	Ἐπιτελεστὴς αβάντου
19	9	1941	15	8	1945	Κρατικὴ Ὀρχήστρα	"	—

Εικόνα 74. Φύλλο μητρώου στρατιωτικού μουσικού, περίοδος 1941-1945

Πηγή: ΥΣΑ

[2077] ΦΕΚ 180Α΄/29 Μαΐου 1941, σ. 871.

[2078] ΦΕΚ 290Α΄/28 Αυγούστου 1941, σ. 1531.

Οι εθελοντές δεκανείς των Πεζικού, Πυροβολικού, Ιππικού, Μηχανικού, Σώματος Αυτοκινήτων, καθώς και οι σαλπιγκτές, τυμπανιστές και μουσικοί, που υπηρετούσαν σε αυτά, απολύθηκαν από τις τάξεις του στρατού, απαλλασσόμενοι από το υπόλοιπο της υποχρέωσής τους. Όσοι επιθυμούσαν να παραμείνουν προς συνέχιση του υπόλοιπου χρόνου υπηρεσίας τους, έπρεπε να υποβάλουν σχετική αίτηση. Οι παραμένοντες δεκανείς, πλην των μουσικών, μπορούσαν να μεταταχθούν στην Χωροφυλακή και στην Αστυνομία πόλεων. [2079]

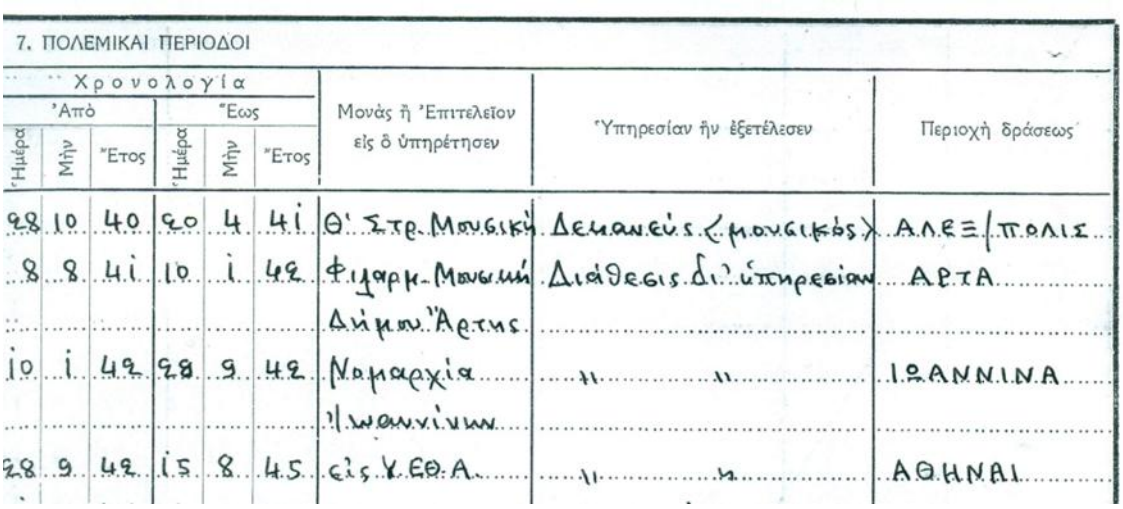

7. ΠΟΛΕΜΙΚΑΙ ΠΕΡΙΟΔΟΙ

Χρονολογία						Μονὰς ἢ Ἐπιτελεῖον εἰς ὃ ὑπηρέτησεν	Ὑπηρεσίαν ἣν ἐξετέλεσεν	Περιοχὴ δράσεως
Ἀπὸ			Ἕως					
Ἡμέρα	Μὴν	Ἔτος	Ἡμέρα	Μὴν	Ἔτος			
28	10	40	20	4	41	Θ' Στρ. Μουσική	Δεκανεύς (μουσικός)	ΑΛΕΞ/ΠΟΛΙΣ
8	8	41	10	1	42	Φιλαρμ. Μουσική	Διάθεσις δι' ὑπηρεσίαν	ΑΡΤΑ
						Δήμου Ἄρτης		
10	1	42	28	9	42	Νομαρχία	〃 〃	ΙΩΑΝΝΙΝΑ
						Ἰωαννίνων		
28	9	42	15	8	45	εἰς ΑΘΗΝΑΣ	〃 〃	ΑΘΗΝΑΙ

Εικόνα 75. Φύλλο μητρώου στρατιωτικού μουσικού, περίοδος 1940-1945

Πηγή: ΥΣΑ

Τιμητική Φρουρά Αγνώστου Στρατιώτη - Στρατιωτική Μουσική (1941)

Με το υπ' αριθ. 221 Ν.Δ της 26ης Ιουνίου 1941 συγκροτήθηκε Ανεξάρτητο Τάγμα με τον τίτλο «Τιμητική Φρουρά Αγνώστου Στρατιώτου» με άμεση προϊστάμενη Αρχή το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. Στο τάγμα αυτό κατατάσσονταν οπλίτες με βαθμούς και αποδοχές όπως παρακάτω:

Στρατιώτης δρχ. 800

Δεκανέας δρχ. 1000

Λοχίας δρχ.1500

[2079] ΦΕΚ 434Α΄/16 Δεκεμβρίου 1941, σ. 2266.

Επιλοχίας δρχ. 2000.

Το τάγμα αυτό λειτουργούσε σύμφωνα με τους κανονισμούς της εσωτερικής υπηρεσίας του Πεζικού τους γενικούς κανονισμούς του Στρατού. [2080]

Σε αυτό, τοποθετήθηκε η μοναδική Στρατιωτική Μουσική κατά την περίοδο της κατοχής, η οποία διαλύθηκε στις αρχές του 1945.[2081]

Διάθεση μουσικών στην Φιλαρμονική Δήμου Θεσσαλονίκης (1941)

Τον Αύγουστο του 1941 το Τμήμα Δ΄/1ο Γραφείο του Υπουργείου Άμυνας απέστειλε έγγραφο στην Αστυνομική Διεύθυνση Θεσσαλονίκης με την εντολή να ειδοποιηθούν οι στρατιωτικοί μουσικοί της Φρουράς ώστε να παρουσιασθούν στην Φιλαρμονική του Δήμου Θεσσαλονίκης, στην οποία θα διατίθεντο πλέον για εκτέλεση υπηρεσίας. Η ονομαστική κατάσταση των μουσικών που κλήθηκαν να παρουσιασθούν είχε ως εξής:

Πίνακας 128. Διατιθέμενοι στρατιωτικοί μουσικοί της Φρουράς Θεσσαλονίκης στην Φιλαρμονική του Δήμου Θεσσαλονίκης, 1941

«Α/Α	Βαθμός	Ονοματεπώνυμο
1	Υπολοχαγός	Καρδαμίτσης Αριστείδης
2	»	Λάριος Νικόλαος
3	»	~~Ζερβόπουλος Αλέξανδρος~~
4	Ανθ/στής	Κόλλας Στέφανος
5	»	Καμηλιέρης Γεώργιος
6	»	Παπαδάτος Νικόλαος
7	Επιλοχίας	Χατζηαντωνίου Λάζαρος
8	»	Ράπτης Γεώργιος
9	»	Δεληφώτης Δημήτριος
10	»	Βόϊκος Μιχαήλ

[2080] ΦΕΚ 213Α΄/26 Ιουνίου 1941, σ. 1070.

[2081] ΓΕΣ/ΔΜΣ/Ιστορικά Στοιχεία, Φ.200/10/711243/Σ. 83/ 1995, σ. 5.

11	»	Μιχαηλίδης Ιωάννης
12	»	Σαμανλής Αστέριος
13	»	Στεργίου Παναγιώτης
14	»	Στόϊκος
15	Λοχίας	Ανδριανόπουλος Ιωάννης
16	»	Σιδέρης Ιωάννης
17	»	Μπερσής Αλβέρος
18	»	Χριστοδουλάρας Κυριάκος
19	»	Γιαλαμόγλου Κωνσταντίνος
20	»	Χατζηαντωνίου Αντώνιος
21	»	Φαντίδης Θεοχάρης
22	»	Ανδρεάδης Σοφοκλής
23	»	Μαρκόπουλος Κωνσταντίνος
24	»	Πέτρου Γεώργιος
25	»	Χαμαηλίδης Ιωάννης
26	»	Ραΐδης Παναγιώτης
27	»	~~Μαργώνης Θεόδωρος~~
28	»	Γεωργιάδης Χρίστος
29	»	Χριστοδούλου Βασίλειος
30	»	Κυριακούσης Ηλίας
31	»	Ιωσηφίδης Γεώργιος
32	Δεκανεύς	Χαλκιώτης Αχιλλεύς
33	»	Σαπουντζόγλου Χρίστος
34	»	Αντωνιάδης Ευάγγελος
35	»	Μεϊντάνης Νικόλαος
36	»	Παπαγιαννάκης Εμμανουήλ
37	»	Χαλκιάς Σπυρίδων
38	»	Δούμας Λεβέντης
39	»	Παπουτσής Διονύσιος
40	»	Μάγειρας Βασίλειος

41	»	Μπερουμπή Ιωσήφ
42	Στρατιώτης	Μαντζαρλής Αστέριος» [2082]

Ωστόσο, ο Αρχιμουσικός Υπολοχαγός Αριστείδης Καρδαμίτσης το επόμενο διάστημα διέφυγε στην Μέση Ανατολή (Βλ. παρακάτω). Με απόφαση της Κατοχικής Κυβέρνησης, στις 2 Σεπτεμβρίου 1942 δημεύθηκε η περιουσία του.[2083]

Παραμένει άγνωστος ο αριθμός των μουσικών που τον ακολούθησαν.

Στρατιωτική Μουσική Ελληνικής Δύναμης Μέσης Ανατολής (1942-1943)

Στις 23 Μαΐου 1941, και πριν από την άφιξη των Γερμανών στην Αθήνα, η ελληνική πολιτική και πολιτειακή ηγεσία κατέφυγε στην Αίγυπτο μέσω της Κρήτης.[2084]

Μετά από συμφωνία με τις Συμμαχικές Δυνάμεις (Αγγλία), μετά την έναρξη του Ελληνοϊταλικού Πολέμου, ξεκίνησε η συγκρότηση Ελληνικού Στρατού στην Μέση Ανατολή. Αρχικά, συγκροτήθηκε ένα σώμα αποτελούμενο από 900 Έλληνες της Αιγύπτου και στην συνέχεια η Ι Ελληνική Ταξιαρχία, υπό τον Συνταγματάρχη Παυσανία Κατσώτα.[2085]

Η Ι Ταξιαρχία συγκροτήθηκε αρχικά από μονάδες της πρώην Ταξιαρχίας Θράκης, ήτοι το 1ο ΤΠ Κομοτηνής, 2ο ΤΠ Σουφλίου και 3ο ΤΠ Πυθίου, το Οχυρό Νυμφαίας, τον Λόχο Πυροβόλων Θέσεως καθώς και άνδρες της Χωροφυλακής και της πολιτικής Άμυνας της περιοχής. Η δύναμη αυτή μεταφέρθηκε στην Αίγυπτο το δεύτερο δεκαήμερο του Ιουνίου 1941, μέσω Τουρκίας, Συρίας, Παλαιστίνης και μετά από πιέσεις των Συμμάχων. [2086]

Η παρουσία Ελληνικής Στρατιωτικής Μουσικής στην Μέση Ανατολή επιβεβαιώνεται από την καταγραφή της στην σύνθεση της Ι Ταξιαρχίας τον Σεπτέμβριο του 1942, στην περιοχή Αμιρία

[2082] ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., Φ.681 Ι/55Γ.

[2083] ΦΕΚ 20Α΄/28 Ιανουαρίου 1943, σ. 81.

[2084] Δημήτριος Α. Κατσικώστας, *Ο Ελληνικός Στρατός στην Εξορία, 1941-1944. Οργάνωση, συγκρότηση, πολεμικές αποστολές και κινήματα στην Μέση Ανατολή,* Διδακτορική διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 2010, σ. 18-23 και 31.

[2085] Τούμπας Ιωάννης, «Η Ταξιαρχία του Ελ Αλαμέιν»*, Πρακτικά Έκτακτης Συνεδρίας της Ακαδημίας Αθηνών*, Αθήνα 12/5/1987, σ. 303-304.

[2086] Κατσικώστας, ό.π., σ. 54.

(περιφέρεια Καΐρου), τις παραμονές της μάχης στο Ελ Αλαμέιν, στην οποία η Ι Ελληνική Ταξιαρχία έλαβε μέρος. Μετά την μάχη του Ελ Αλαμέιν, τον Φεβρουάριο του 1943, η Ι Ταξιαρχία μεταστάθμευσε στην Τρίπολη του Λιβάνου. Το ίδιο διάστημα, η συγκροτηθείσα ΙΙ Ελληνική Ταξιαρχία μεταστάθμευσε από την Παλαιστίνη στο Ras Baalbek της Συρίας, σε κοντινή απόσταση από την Ι Ταξιαρχία.[2087]

Τον Μάιο του ίδιου έτους, το Υπουργείο Στρατιωτικών της Ελληνικής Κυβέρνησης στην Αίγυπτο κοινοποίησε τους προσωρινούς πίνακες σύνθεσης των στρατιωτικών καταστημάτων και υπηρεσιών, σύμφωνα με τους οποίους, «κάθε Ταξιαρχία απέκτησε Κλιμάκιο Στρατιωτικής Μουσικής, αποτελούμενο από τραυματιοφορείς και προσωπικό χειρουργείων».[2088] Ικανός αριθμός στρατιωτικών μουσικών κατέφυγε στην Μέση Ανατολή, προκειμένου να συγκροτηθεί Στρατιωτική Μουσική στις ελληνικές δυνάμεις, υπό τον Υπολοχαγό Αριστείδη Καρδαμίτση.[2089] Η μετάβαση αυτών των στρατιωτικών μουσικών στο εξωτερικό (Μέση Ανατολή), κρυφά και χωρία άδεια, σήμαινε αυτομάτως την δίωξή τους, (αποστρατεία, δήμευση περιουσιών, εκτοπισμός συγγενών). Ο Αριστείδης Καρδαμίτσης προήχθη στο βαθμό του Λοχαγού «εν τω Σώματι Στρατιωτικής Μουσικής» με Β.Δ τον Δεκέμβριο του 1943 από την εξόριστη Ελληνική Κυβέρνηση του Καΐρου.[2090] Για άγνωστους λόγους, τον Αύγουστο του 1944 με νέο Β.Δ. ο Καρδαμίτσης τέθηκε σε διαθεσιμότητα.[2091]

Η ΙΙΙ Ελληνική Ορεινή Ταξιαρχία συγκροτήθηκε τον Ιούνιο του 1944 από τα υπολείμματα των δύο προηγούμενων ελληνικών ταξιαρχιών. Η Ταξιαρχία αυτή μετέβη στην Ιταλία τον Σεπτέμβριο του ίδιου έτους και μετείχε στις συμμαχικές επιχειρήσεις καταλαμβάνοντας την πόλη του Ρίμινι, από την οποία πήρε και το όνομά της. Τον Νοέμβριο η ταξιαρχία επέστρεψε

[2087] Κατσικώστας, ό.π., σ. 54, 107-108 και 158-159.

[2088] Στο ίδιο, σ. 107. Η πληροφορία αυτή μαρτυρά την κατάταξη στρατιωτικών μουσικών στον Ελληνικό Στρατό της Μέσης Ανατολής, αρχικά με τη δεύτερη ειδικότητά τους, αυτή του τραυματιοφορέα.

[2089]Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ.11625/Β/2, Ιστορία Γενικού Επιτελείου Στρατού/Διεύθυνσης Μουσικού Σώματος.

[2090] ΦΕΚ 33Β΄/ Κάιρο 31 Δεκεμβρίου 1943, σ. 1.

[2091] ΦΕΚ 26Β'/ Κάιρο 20 Αυγούστου 1944, σ. 1. Ωστόσο, φαίνεται ότι στη συνέχεια αποκαταστάθηκε, καθώς το 1946 ήταν τοποθετημένος ως αρχιμουσικός στην ΣΜΣ/Β΄ ΣΣ στην Λάρισα. Βλ. Εφ. Εφ. *Ελευθερία,* αρ. 3582, Λάρισα 29/6/1946, σ. 1.

στην Ελλάδα και κατά την είσοδό της στην πόλη των Αθηνών (9 Νοεμβρίου) ηγούνταν η Στρατιωτική Μουσική της παιανίζουσα το εμβατήριο «Μαύρη ειν΄ η νύχτα στα βουνά».[2092]

Περί Προαγωγής Υπαξιωματικών Στρατιωτικής Μουσικής (1944)

Με τον Νόμο 1572 του 1944 καθορίστηκαν διατάξεις περί προαγωγής των Υπαξιωματικών της Στρατιωτικής Μουσικής όπως ακολούθως:

«Άρθρον μόνον

1. Υπαξιωματικοί του Σώματος της Στρατιωτικής Μουσικής (επιλοχίαι και λοχίαι) έχοντες δεκαετή υπηρεσίαν, συνεχή ή διακεκομμένην, εν τω στρατεύματι και τριετή τουλάχιστον εις τους βαθμούς του επιλοχίου ή λοχίου της Στρατιωτικής Μουσικής ή οκταετή τουλάχιστον εις τον βαθμόν του επιλοχίου της Στρατιωτικής Μουσικής και δίπλωμα ανεγνωρισμένου Ωδείου, προάγονται καθ' υπέρβασιν των υφιστάμενων οργανικών θέσεων εις τον βαθμόν του Ανθυπασπιστού διά Διατάγματος εφ' άπαξ εκδοθησομένου προτάσει του Υπουργού της Εθνικής Αμύνης, εφόσον επιτύχουν εις διαγωνισμόν.

2. Ο τρόπος της διενεργείας του διαγωνισμού, τα εξετασθέντα θέματα και πάσα λεπτομέρεια αναγκαία διά την εφαρμογήν του παρόντος Νόμου, ρυθμίζονται διά διαταγών του Υπουργού της Εθνικής Άμυνας.

3. Πάσα διάταξις αντικειμένη τω παρόντι Νόμω καταργείται.

4. Η Ισχύς του παρόντος Νόμου συντακτικού χαρακτήρος και περιεχομένου, άρχεται από της δημοσιεύσεώς του εις την Εφημερίδα της Κυβερνήσεως

Εν Αθήναις τη 20 Απριλίου 1944

Το Υπουργικόν Συμβούλιον». [2093]

[2092] Οι πληροφορίες προέρχονται από την επίσημη σελίδα του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας: https://geetha.mil.gr/istoriko-afieroma-sti-machi-toy-rimini-kai-sti-drasi-tis-3is-ellinikis-oreinis-taxiarchias/# (πρόσβαση 12/2/2025). Πρβλ. Εφ. *Ελευθερία,* αρ. 69, Αθήνα 10/11/1944, σ. 1.

[2093] ΦΕΚ 145Α΄/18 Ιουλίου 1944, σ. 722.

Απελευθέρωση – Καθιέρωση εορτασμού 28ης Οκτωβρίου 1940 (1944)

Η καθιέρωση της 28ης Οκτωβρίου 1940 ως εθνικής εορτής έγινε διά διαγγέλματος του τότε πρωθυπουργού Γεωργίου Παπανδρέου, στις 28 Οκτωβρίου 1944.

> *Ελεύθεροι πανηγυρίζομεν σήμερον την τετάρτην επέτειον της 28ης Οκτωβρίου 1940. Η Κυβέρνησις την ανηγόρευσεν Εθνικήν Εορτήν, ομότιμον προς την 25ην Μαρτίου 1821. Διότι ανάλογος υπήρξε και η δοκιμασία και η δόξα του Έθνους μας. Όπως και άλλοτε* […].[2094]

Το πρόγραμμα του εορτασμού όριζε ότι στην πλατεία της Μητρόπολης θα παρατασσόταν δύναμη 59 Ευζώνων της Φρουράς του Αγνώστου Στρατιώτου, με την μεγάλη στολή, 59 ανδρών του Πολεμικού Ναυτικού και 59 ανδρών του ΕΛΑΣ. Στις 5 το πρωί της 28ης Οκτωβρίου, οι Στρατιωτικές Μουσικές της Φρουράς του Αγνώστου Στρατιώτη και του Δήμου Αθηναίων θα περιέρχονταν στις κεντρικές αρτηρίες της πόλης για να παιανίσουν το *Εωθινό*. Οι οργανώσεις και τα σωματεία, που επρόκειτο να παρελάσουν, θα εκκινούσαν από την Μητρόπολη και μέσω των οδών Μητροπόλεως, Φιλελλήνων, μέχρι την Αγγλικανική Εκκλησία, και Αμαλίας, θα διέρχονταν μπροστά από το Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη. Στην παρέλαση θα συμμετείχαν όσοι φυλακίστηκαν κατά την διάρκεια της Κατοχής, καθώς και οι συγγενείς τους.[2095]

[2094] Εφ. Ελευθερία, αρ. 58, Αθήνα 29/10/1944, σ. 1.

[2095] Εφ. *Καθημερινά Νέα,* αρ. 57, Αθήνα 27/10/1944, σ. 2.

Ανασυγκρότηση της Στρατιωτικής Μουσικής (1944-1945)

Από τα τέλη του 1944 άρχισε η ανασυγκρότηση των Στρατ. Μουσικών οι οποίες σχηματίστηκαν εκ νέου, υπαγόμενες σε Σχηματισμούς όπως παρακάτω:

1. ΣΜΣ Φρουράς Αθηνών, Δεκέμβριος 1944.
2. ΣΜΣ ΙΧ Ταξιαρχίας, 1945.

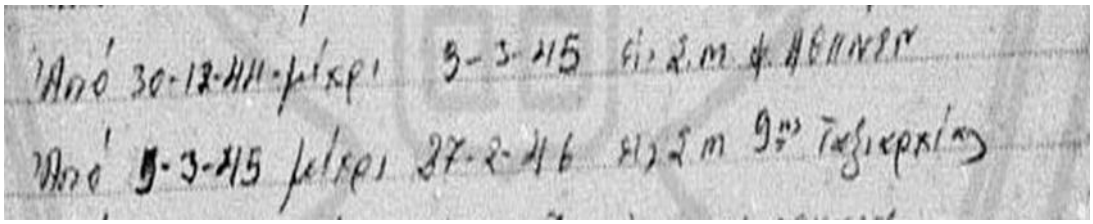

Εικόνα 76. Φύλλο Μητρώου στρατιωτικού Μουσικού. Τοποθέτηση στην ΣΜΣ Φρουράς Αθηνών και στην ΣΜΣ ΙΧ Ταξιαρχίας

Πηγή: ΥΣΑ

3. ΣΜΣ Στρατιωτικής Διοίκησης Πατρών, 1945.
4. ΣΜΣ Ανώτερης Στρατιωτικής Διοίκησης Νοτιοδυτικής Ελλάδας, Κόρινθος, 1946.

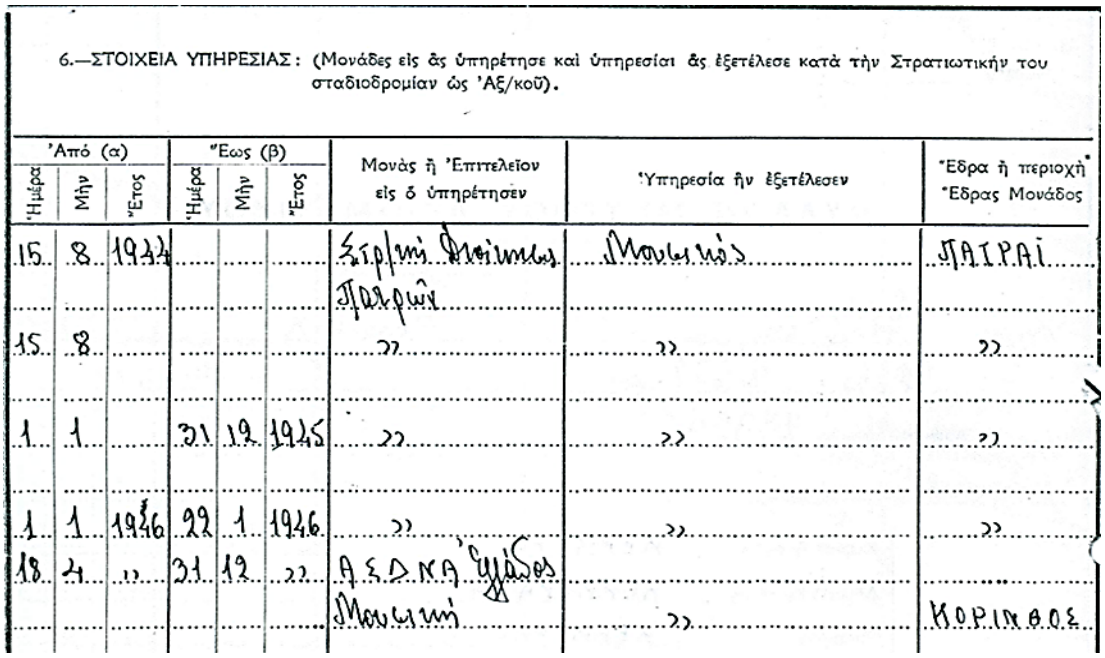

6.—ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ: (Μονάδες εἰς ἃς ὑπηρέτησε καὶ ὑπηρεσίαι ἃς ἐξετέλεσε κατὰ τὴν Στρατιωτικὴν του σταδιοδρομίαν ὡς Ἀξ/κοῦ).

Ἀπό (α)			Ἕως (β)			Μονὰς ἢ Ἐπιτελεῖον εἰς ὃ ὑπηρέτησεν	Ὑπηρεσία ἣν ἐξετέλεσεν	Ἕδρα ἢ περιοχὴ Ἕδρας Μονάδος
Ἡμέρα	Μὴν	Ἔτος	Ἡμέρα	Μὴν	Ἔτος			
15	8	1944				Στρ/κὴ Διοίκησις Πατρῶν	Μουσικὸς	ΠΑΤΡΑΙ
15	8					〃	〃	〃
1	1		31	12	1945	〃	〃	〃
1	1	1946	22	1	1946	〃	〃	〃
18	4	〃	31	12	〃	ΑΣΔΝΑ Ἑλλάδος		
						Μουσική	〃	ΚΟΡΙΝΘΟΣ

Εικόνα 77. Φύλλο Μητρώου στρατιωτικού Μουσικού. Τοποθέτηση στην ΣΜΣ της ΣΔ Πατρών και στην ΣΜΣ της ΑΣΔΝΑ Ελλάδος στην Κόρινθο. Η ημερομηνία 15/8/1944 αφορά την κατοχική ΣΔ

Πηγή: ΥΣΑ

5. ΣΜΣ Ανώτερης Στρατιωτικής Διοίκησης Κεντρικής Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, 1945.[2096]

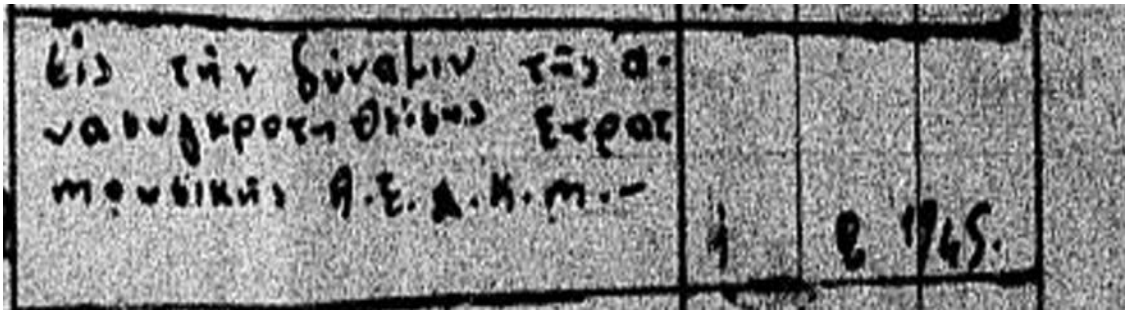

Εικόνα 78. Φύλλο Μητρώου στρατιωτικού Μουσικού. Τοποθέτηση στην ανασυγκροτηθείσα ΣΜΣ της ΑΣΔ Κεντρικής Μακεδονίας στις 1/2/1945

Πηγή: ΥΣΑ

[2096] Εφ. *Το Φως,* αρ. 11336, Θεσσαλονίκη 27/3/1945, σ. 3.

6. ΣΜΣ Ανώτερης Στρατιωτικής Διοίκησης Θεσσαλίας και Δυτικής Μακεδονίας, Λάρισα, 1945.[2097]

7. ΣΜΣ Ανώτερης Στρατιωτικής Διοίκησης Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, Καβάλα, 1945.

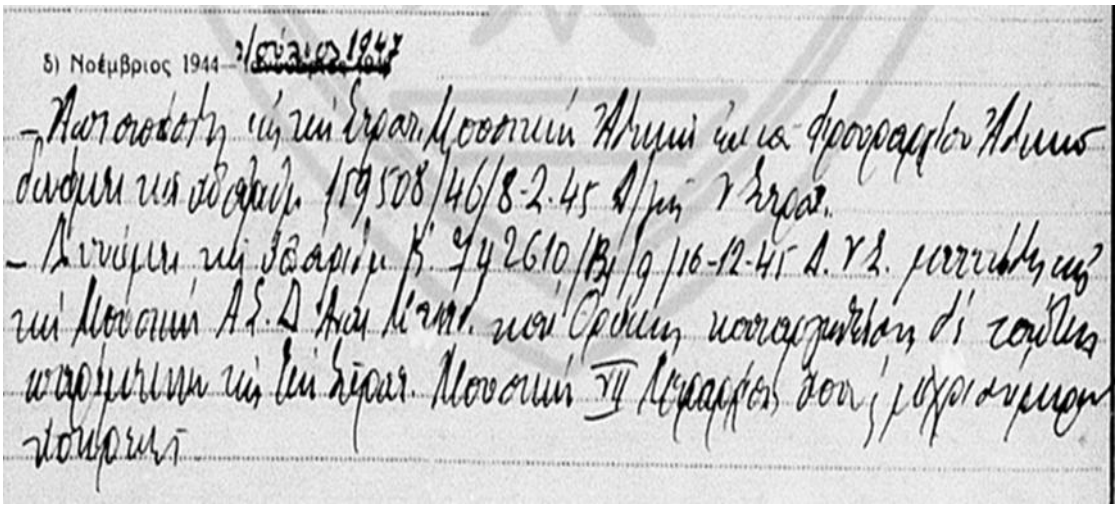

Εικόνα 79. Φύλλο Μητρώου στρατιωτικού Μουσικού. Τοποθέτηση στην ΣΜΣ της ΑΣΔΜΘ το 1945

Πηγή: ΥΣΑ

8. ΣΜΣ Στρατιωτικής Διοίκησης Ηπείρου, Ιωάννινα, 1945.

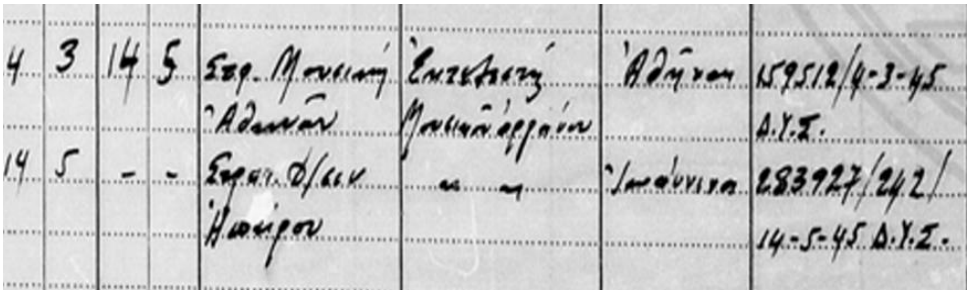

Εικόνα 80. Φύλλο Μητρώου στρατιωτικού Μουσικού. Τοποθέτηση στην ΣΜΣ της ΣΔ Ηπείρου το 1945

Πηγή: ΥΣΑ

[2097] Εφ. *Αλήθεια,* αρ. 417, Λάρισα 27/3/1945, σ. 1.

Αναγκαστικοί Νόμοι – Βασιλικά Διατάγματα (1945)

Τον Δεκέμβριο του 1945 δημοσιεύθηκαν τέσσερις αναγκαστικοί Νόμοι που αφορούσαν το στράτευμα.

Με τον ΑΝ 730 ιδρύθηκε το Ανώτατο Συμβούλιο Εθνικής Άμυνας (ΑΣΕΑ).

Με τον ΑΝ 731 ιδρύθηκε το Ανώτατο Στρατιωτικό Συμβούλιο (ΑΣΣ).

Με τον ΑΝ 732 καθορίστηκε η διάρθρωση του Υπουργείου Στρατιωτικών (Γενικό Επιτελείο Στρατού, Γενική Διεύθυνση Υπουργείου Στρατιωτικών).

Με τον ΑΝ 732 ρυθμίστηκαν ζητήματα προαγωγών των αξιωματικών του Στρατού Ξηράς. [2098]

Με Β.Δ. που δημοσιεύθηκε στις 6 Ιουνίου 1946 καθορίστηκαν τα Όπλα, τα Σώματα και οι Υπηρεσίες του Στρατού, οι θέσεις των Μονίμων Στελεχών και τροποποιήθηκε ο ΑΝ 2307/1940 «περί οι Ιεραρχίας και στρατιωτικών προαγωγών κλ.π.».

Απόφαση υπ' αρ. 71 Ι.

Κεφάλαιο Α΄

Τα Όπλα, Σώματα και Υπηρεσίες του Στρατού Ξηράς, με την δική τους ιεραρχία έκαστο καθορίστηκαν ως εξής:

Ι. ΟΠΛΑ

Πεζικό, Πυροβολικό, Ιππικό-Τεθωρακισμένα, Μηχανικό, Διαβιβάσεις.

ΙΙ. ΣΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

Τεχνικών Υπηρεσιών, Εφοδιασμού και Μεταφορών και Διαχειριστών αρμοδιότητας Σ.Ε.Μ, Υλικού Πολέμου και Διαχειριστών αρμοδιότητας Σ.Υ.Π, Οικονομικών Υπηρεσιών και Διαχειριστών αρμοδιότητας Σ.Ο.Υ, Υγειονομικού (περιλαμβανομένων των Οδοντοτριάτων και Φαρμακοποιών) και διαχειριστών αρμοδιότητας Σ.Υ, Κτηνιατρικού και Ιππωνειών, Στρατιωτικής Δικαιοσύνης, Οικονομικού Ελέγχου, Στρατολογίας, Γεωγραφικής Υπηρεσίας, Αρχειοφυλάκων, Μουσικών, Στρατιωτικών Ιερέων, Στρατιωτικής Ταχυδρομικής Υπηρεσίας, Αδελφών Νοσοκόμων, Φροντιστών (Μονάδων και Καταστημάτων) Αρχιτεχνιτών και Τεχνιτών διαφόρων αρμοδιοτήτων.

[2098] ΦΕΚ 304Α'/15 Δεκεμβρίου 1945, σ. 1535-1537.

Β΄) Ανάπτυξη Νέων Όπλων

I. Ιππικού- Τεθωρακισμένων.

II. Διαβιβάσεων.

Γ΄) Συγκρότηση Νέων Σωμάτων.

I. Σώμα Εφοδιασμού Μεταφορών

II. Σώμα Υλικού Πολέμου,

III. Σώμα Οικονομικών Υπηρεσιών,

IV. Σώμα Τεχνικών Υπηρεσιών,

V. Σώμα Γεωγραφικής Υπηρεσίας,

VI. Σώμα Αδελφών Νοσοκόμων,

VII. Σώμα Φροντιστών (Μονάδων και Καταστημάτων),

VIII. Σώμα Στρατιωτικής Ταχυδρομικής Υπηρεσίας,

IX. Σώμα Αρχιτεχνιτών και Τεχνιτών.

Σώματα και Υπηρεσίες που δεν συμπεριλήφθηκαν στην παράγραφο ΙΙ του Α΄ Κεφαλαίου του Διατάγματος, καταργήθηκαν. [2099]

Η Στρατιωτική Ιεραρχία περιέλαβε τις εξής βαθμίδες και βαθμούς:

-Την τάξη απλού Στρατιώτη και Υποδεκανέα.

-Την βαθμίδα των υπαξιωματικών με τους βαθμούς του Δεκανέα, Λοχία, Επιλοχία

-Την βαθμίδα του Ανθυπασπιστή με τους βαθμούς του Ανθυπασπιστή Α΄ και Ανθυπασπιστής Β΄. Ως Ανθυπασπιστές Α΄ θεωρούντο οι συμπληρώσαντες πενταετή υπηρεσία στον βαθμό τους. Η βαθμολογική διαφορά τους συνίστατο μόνο στην θέση τοποθέτησης σύμφωνα με την οργάνωση των μονάδων και τα οριζόμενα στους κανονισμούς.

[2099] ΦΕΚ 190Α΄/6 Ιουνίου 1946, σ. 1025-1026.

-Την βαθμίδα των Αξιωματικών με τους βαθμούς του Ανθυπολοχαγού, Υπολοχαγού, Λοχαγού, Ταγματάρχη, Αντισυνταγματάρχη, Συνταγματάρχη, Ταξίαρχου, Υποστράτηγου, Αντιστράτηγου. [2100]

Ανασυγκρότηση Στρατού – Β΄ Φάση (1946)

Από τον Μάιο του 1945 μέχρι τον Απρίλιο του 1946, η Διεύθυνση Οργάνωσης και Επιτελικών Καθηκόντων του ΓΕΣ συνέταξε σχέδιο σύμφωνα με το οποίο ο Τακτικός Στρατός οργανώθηκε ως εξής:

Τρία Σώματα Στρατού (Α΄, Β΄, Γ΄), τρεις Πεδινές Μεραρχίες (9 Ταξιαρχίες, 27 Τάγματα), Τέσσερις Ορεινές Μεραρχίες (7 Ταξιαρχίες, 21 Τάγματα), δύο Ανεξάρτητες Ταξιαρχίες (6 Τάγματα), ένα Σύνταγμα αρμάτων, διάφορες Μονάδες Σωμάτων Στρατού και Στρατιάς, Πυροβολικού, Μηχανικού, Διαβιβάσεων και Βοηθητικών Μονάδων.

Το Α΄ ΣΣ διέθετε την ΙΙ Μεραρχία (υπήχθη στο Β΄ ΣΣ λίγο αργότερα) και τις Ταξιαρχίες 51η και 61η. Το Β΄ ΣΣ διέθετε την ΙΧ Μεραρχία και τις Μεραρχίες XV και VIII προερχόμενες από τις Στρατιωτικές Διοικήσεις Δυτικής Μακεδονίας και Ηπείρου. Το Γ΄ ΣΣ διέθετε την XI Μεραρχία και τις Χ και VII Μεραρχίες, προερχόμενες από τις Στρατιωτικές Διοικήσεις Θεσσαλονίκης και Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Καταργήθηκε η Ανώτερη Στρατιωτική Διοίκηση Νοτιοδυτικής Ελλάδας και η Στρατιωτική Διοίκηση Αθηνών και Βόλου. Διαλύθηκαν μερικά Τάγματα Εθνοφυλακής και άλλα μετέπεσαν σε Τάγματα Πεζικού.[2101]

Το επόμενο διάστημα συγκροτήθηκαν συνολικά δεκαοκτώ Ταξιαρχίες, μία επιπλέον Στρατιωτική Διοίκηση στην Λαμία, (Στρατηγείο Κεντρικής Ελλάδος), Μονάδες διοικητικής μέριμνας και υποστήριξης, καθώς και τέσσερις Στρατιωτικές Περιοχές (81, 82, 83, 84). Τον Μάρτιο του 1947 συγκροτήθηκε το Στρατηγείο της 1ης Στρατιάς με έδρα τον Βόλο. Σε αυτό υπήχθησαν τα Β΄ και Γ΄ Σώματα Στρατού. Λειτούργησε έως τον Φεβρουάριο του 1948. Επανασυστάθηκε το 1951 με έδρα την Λάρισα.

[2100] Στο ίδιο, σ. 1032.

[2101] Στο ίδιο, σ. 400-401.

Από τον Απρίλιο του 1947, την ανασυγκρότηση του μεταπολεμικού Στρατού είχε αναλάβει η Αμερικανική Στρατιωτική Αποστολή.[2102]

Το 1948 συγκροτήθηκε μία επιπλέον Μεραρχία και τρεις Ταξιαρχίες. [2103]

Ανασυγκρότηση Στρατιωτικής Μουσικής (1946-1949)

Η ανασυγκρότηση της Β΄ φάσης επέφερε νέο σύστημα αρίθμησης των Στρατιωτικών Μουσικών το οποίο αποτυπώνεται στα φύλλα μητρώου των αξιωματικών της Μουσικής.

12	5	46	31	12	46	989 Στρ.Μουσ.	Ὑπαρχιμουσικός	ΚΑΒΑΛΑ
1	1	47	11	10	47	989 Στρ.Μουσικ.	" "	"
12	10	47	31	12	47	997 Στρ.Μουσικ.	Διοικητής	ΡΟΥΜΕΛΗ-ΤΡΙΚΑΛΑ ΚΟΝΙΤΣΑ ΚΑΣΤΟΡΙ
1	1	48	31	12	48	" " "	" "	" " " "
1	1	49	28	7	49	" " "	" "	" " " "
29	7	49	31	12	49	988 Στρ.Μουσικ.	Ὑπαρχιμουσικός	ΘΕΣ/ΝΙΚΗ

Εικόνα 81. Φύλλο μητρώου αξιωματικού, 1946-1949

Πηγή: ΥΣΑ

Ἔτη	Βαθμὸς	Μονὰς εἰς ἣν ὑπηρετεῖ	Ἕδρα Μονάδος
1946	Ἀνθ/γός	989 Σ.Μ. (VII Μερ.)	Καβάλα
1947	"	Χ Μερ/χίαν	Σέρραι
1949	Ὑπολ/γός	988 Σ.Μ. (Γ΄ Σ.Σ.)	Θεσ/νίκη
			"

Εικόνα 82. Φύλλο μητρώου αξιωματικού της ΣΜΣ, 1946-1949

Πηγή: ΥΣΑ

[2102] Στο ίδιο, σ. 396.

[2103] Στο ίδιο, σ. 418-419.

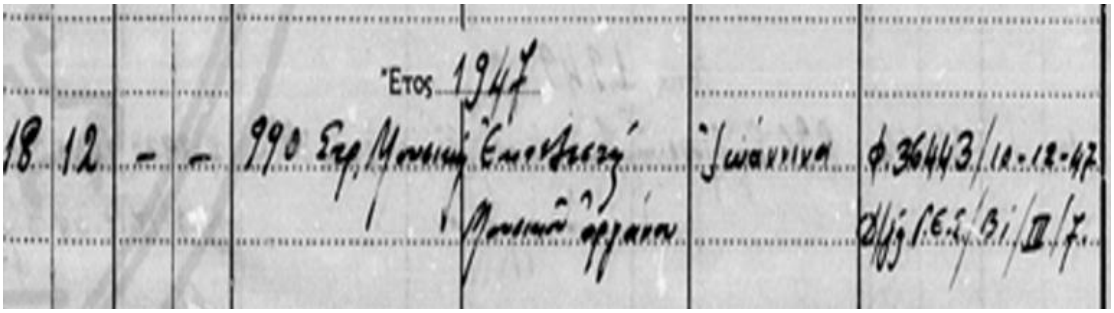

Εικόνα 83. Φύλλο μητρώου αξιωματικού 990 ΣΜΣ/ VIII Μεραρχίας Ιωαννίνων, 1947

Πηγή: ΥΣΑ

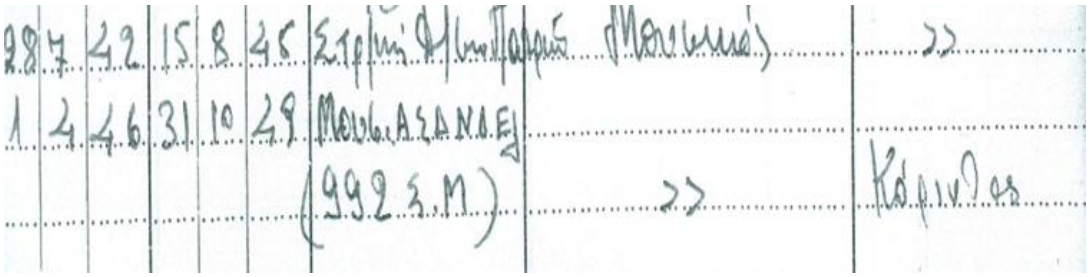

Εικόνα 84. Φύλλο μητρώου αξιωματικού της ΣΜΣ, 1945-1949

Πηγή: ΥΣΑ

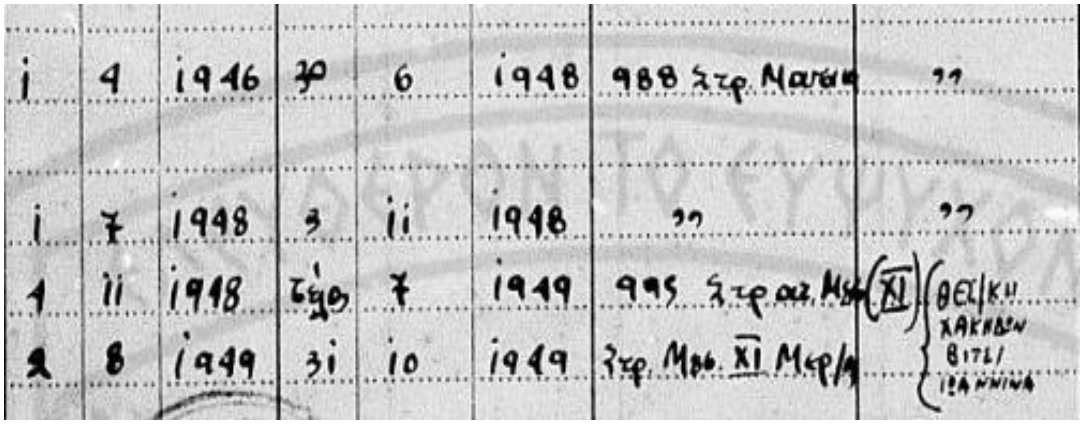

Εικόνα 85. Φύλλο μητρώου αξιωματικού της ΣΜΣ, 1946 -1949

Πηγή: ΥΣΑ

Οι Στρατιωτικές Μουσικές που συγκροτήθηκαν και υπήχθησαν στην νέα οργανωτική δομή του Στρατού κατά την περίοδο 1946 - 1949 ήταν οι εξής:

- 986 ΣΜΣ/ ΑΣΔΑΝ-έδρα Αθήνα
- 987 ΣΜΣ/ Β΄ΣΣ- έδρα Λάρισα
- 988 ΣΜΣ/ Γ΄ΣΣ- έδρα Θεσσαλονίκη
- 989 ΣΜΣ/VII Μεραρχίας- έδρα Καβάλα
- 990 ΣΜΣ/VIII Μεραρχίας- έδρα Ιωάννινα
- 991 ΣΜΣ/XV Μεραρχίας- έδρα Κοζάνη(1946-1948) [2104]
- 992 ΣΜΣ/ΑΣΔΝΔΕ- έδρα Κόρινθος (1949)[2105]
- 993 ΣΜΣ/II Μεραρχία- έδρα Βόλος (1947), [2106] Φλώρινα (1948) [2107]
- 995 ΣΜΣ/XI Μεραρχίας- έδρα Θεσσαλονίκη
- 997 ΣΜΣ/IX Μεραρχίας- έδρα Τρίκαλα, Κόνιτσα, Καστοριά.
- ΣΜΣ X Μεραρχίας/ έδρα Σέρρες (1946-1947)
- ΣΜΣ I Μεραρχίας/ έδρα Λαμία (1947),[2108] Καστοριά (1949)
- ΣΜΣ Στρατηγείου Κεντρικής Ελλάδος/ έδρα Λαμία - Λάρισα (1949)
- ΣΜΣ Ανεξάρτητης ΣΔ Κρήτης/ έδρα Χανιά[2109]

[2104] Κωνσταντίνος Γιαννακός, *Η ανασυγκρότηση του Ελληνικού Στρατού μετά τον Β΄ ΠΠ και ο ρόλος της Βρετανικής στρατιωτικής αποστολής 1944-1948,* Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Διδακτορική Διατριβή, Βόλος 2020, σ. 78.

[2105] ΥΣΑ, Φύλλο Μητρώου Γεράσιμου Φρεν, Αξιωματικού της ΣΜΣ, Στοιχεία Υπηρεσίας, σ. 2.

[2106] ΥΣΑ, Φύλλο Μητρώου Μαργαρίτη Καστέλλη, αξιωματικού της ΣΜΣ, Ηθικές Αμοιβές, 21/10/1947. «Η υπό των Στρατ. Μουσικών Β΄ ΣΣ και ΙΙ Μεραρχίας την 5ην και 12 τρέχοντος συναυλία εν Λαρίση και Βόλω υπήρξε καθ' όλα άψογος». Στις 5 και 7 Δεκεμβρίου 1946 εντοπίζεται σε αναφορά του τοπικού Τύπου, Στρατιωτική Μουσική στην πόλη του Βόλου, για τις εορτές του Πυροβολικού και του Αγίου Νικολάου. Βλ. Εφ. *Ταχυδρόμος*, αρ. 9952, Βόλος 5/12/1946 σ. 1. Βλ. Εφ. *Ταχυδρόμος*, αρ. 9954, Βόλος 7/12/1946, σ. 1.

[2107] Εφ. *Έθνος,* αρ. 1152, Φλώρινα 27/11/1948, σ. 2.

[2108] ΦΕΚ 196Α΄/30 Ιουλίου 1948, σ. 1106-1007. Αρχικά στάθμευε η Ι ΜΠ. Η Χ Μεραρχία μεταστάθμευσε στην Λαμία το 1948. Βλ. Γιαννακός, ό.π., σ. 163.

[2109] Εφ. *Κήρυξ,* αρ. 108, Χανιά 26/3/1945, σ. 1.

- ΣΜΣ 81 Στρατιωτικής Περιοχής.[2110]
- ΣΜΣ 52 Ταξιαρχίας/Χανιά. (βλ. παρακάτω)

Εμφύλιος πόλεμος – Στρατιωτικές Μουσικές (1946-1949)

Κατά την περίοδο του αδελφοκτόνου εμφυλίου πολέμου (1946-1949) οι Στρατιωτικές Μουσικές εξακολούθησαν να επιτελούν στρατιωτικά και κοινωνικά. Η στρατιωτική επιτέλεση συνίστατο σε αποδόσεις τιμών, παρατάξεις, παρελάσεις, εορτασμούς, επικήδειες τελετές, ψυχαγωγία του στρατεύματος, δεξιώσεις, κλπ.

Η κοινωνική επιτέλεση αφορούσε δημόσιες συναυλίες, θρησκευτικές τελετές, χοροεσπερίδες κλπ.

Ο Εμφύλιος πόλεμος έληξε τον Σεπτέμβριο του 1949.[2111]

Το ίδιο έτος, η Στρατιωτική Μουσική μετέπεσε στις Υπηρεσίες του Στρατού.[2112]

Ανάλεκτα περιόδου εμφυλίου πολέμου (1946-1949)

Στις 16 Αυγούστου 1946 πραγματοποιήθηκε στρατιωτική τελετή για την μεταφορά των οστών στο νεκροταφείο Χανίων του Σμηνία Ιωάννη Βιταμπέλλα, ο οποίος σκοτώθηκε το 1944. Στην τελετή συμμετείχε η Στρατιωτική Μουσική της 52ης Ταξιαρχίας. [2113]

Στις 2 Δεκεμβρίου 1946 τελέσθηκε στην Καρδίτσα η κηδεία του Λοχαγού Αθανάσιου Σίσκου, στην οποία συμμετείχε η «Μουσική της Μεραρχίας»,[2114] (πιθανότατα η 997 ΣΜΣ της ΙΧ Μεραρχίας).

Στις 4 Δεκεμβρίου 1946 πραγματοποιήθηκε η εορτή του Πυροβολικού στην πόλη του Βόλου. Στον Βόλο υπήρχε Στρατιωτική Διοίκηση υπό ταξίαρχο διοικητή και Κέντρο Βασικής

[2110] Εφ. *Αλήθεια,* αρ. 113, Τρίπολη 4/1/1948, σ. 2. Εντοπίζεται σε εορταστική εκδήλωση για το Νέο Έτος στην Τρίπολη: «Της παρελάσεως ηγήθη η στρατιωτική μουσική της 81 περιοχής, παιανίσασα διάφορα θούρια». Πιθανώς όμως να πρόκειται για την 992 ΣΜΣ που έδρευε στην Κόρινθο. Βλ. Γιαννακός, ό.π., σ. 78.

[2111] ΓΕΣ/ΔΙΣ, Ιστορία της Οργάνωσης του Ελληνικού Στρατού (1821- 1954), ό.π., σ. 418-419.

[2112] ΦΕΚ 42Α΄/22 Φεβρουαρίου 1949, σ. 291.

[2113] Εφ. *Κήρυξ,* αρ. 229, Χανιά 17/8/1946, σ.1.

[2114] Εφ. *Θεσσαλική Φωνή,* αρ. 6571, Καρδίτσα 21/12/1946, σ. 1.

Εκπαίδευσης νεοσυλλέκτων (ΚΒΕ). Παρέστη ο διοικητής του Πυροβολικού της ΙΧ Μεραρχίας, αξιωματικοί του Πυροβολικού και η Στρατιωτική Μουσική[2115] (πιθανότατα της ΙΧ Μεραρχίας).

Στις 15 Δεκεμβρίου 1946, πραγματοποιήθηκε στην κεντρική πλατεία των Τρικάλων, όπου βρισκόταν και το διοικητήριο της ΙΧ Μεραρχίας, η αλλαγή φρουράς με το «νέο σύστημα» καθώς και η υποστολή της Σημαίας. Κατά την αλλαγή της φρουράς η Μουσική της ΙΧ Μεραρχίας υπό τον ανθυπολοχαγό Σιδηροκαστρίτη παιάνιζε εμβατήρια και πραγματοποιούσε επιδείξεις βηματισμού «αργού, ταχέως καθώς και παρελάσεως». Ακολούθησε η υποστολή της Σημαίας και αργότερα η Μουσική παιάνισε στην κεντρική πλατεία διάφορα μουσικά τεμάχια προς ψυχαγωγία του κοινού. Αρχιμουσικός της Στρατιωτικής Μουσικής της ΙΧ Μεραρχίας ήταν ο υπολοχαγός Διονύσιος Σκούρης.[2116]

Τον Οκτώβριο του 1947 πραγματοποιήθηκαν στα Τρίκαλα οι εορτασμοί της επετείου της 28ης Οκτωβρίου 1940. Στους εορτασμούς συμμετείχε η Μουσική της ΙΧ Μεραρχίας.[2117]

Τον Ιανουάριο του 1948, έλαβε χώρα στην Λέσχη Αξιωματικών Τρικάλων η Δ΄ συναυλία της Μουσικής της ΙΧ Μεραρχίας υπό τον αρχιμουσικού Λοχαγού Διονύσιου Σκούρη, ο οποίος μετατίθετο στην Κόρινθο, και ταυτόχρονα, η πρώτη συναυλία του νέου αρχιμουσικού Υπολοχαγού Χρήστου Μπετσάκου και του υπαρχιμουσικού ανθυπολοχαγού Ευάγγελου Πανταζώνη.

«Εν αρχή υπό την διεύθυνσιν του αποχωρούντος Αρχιμουσικού κ. Σκούρη, Λοχαγού, εξετελέσθησαν υπό της μπάντας η "ελληνική φαντασία" του Κοκκίνου και οι "ουγγρικοί χοροί" του Μπραμς και υπό της χορωδίας η καντάδα "σ' αγάπησα μικρούλα μου" αποδοθέντα με πραγματική καλλιτεχνική πνοή και καταχειροκροτηθέντα. [….] Ο κ. Σκούρης πραγματικός καλλιτέχνης με εξαιρετικήν μόρφωσιν και πείραν υπήρξε εις εκ των αφανών ηρώων οι οποίοι έπραξαν πολλά διά την ανάπτυξιν του μουσικού αισθήματος, την ανάπτυξιν της τέχνης εις το ωραίο και δημιουργικόν τομέα της θείας μουσικής. Αποχωρών αφήνει τας αρίστας των εντυπώσεως.

[2115] Εφ. *Ταχυδρόμος,* αρ. 9952, Βόλος 5/12/1946, σ. 1.

[2116] Εφ. *Αναγέννησις,* αρ. 13457, Τρίκαλα 17/12/1946, σ. 1.

[2117] Εφ. *Θάρρος*, αρ. 327, Τρίκαλα 29/10/1947, σ. 1.

Το 1948 πραγματοποιήθηκαν στην Λάρισα οι εορτασμοί για την επέτειο της 28ης Οκτωβρίου 1940. Στις εορταστικές εκδηλώσεις συμμετείχε η Στρατιωτική Μουσική της Ι Μεραρχίας, η οποία μεταφέρθηκε αεροπορικώς από τον Γράμμο, κατόπιν διαταγής του Στρατηγού Θωμά Πεντζόπουλου.[2118]

Τον Ιούλιο του 1948, ο ανταποκριτής της εφημερίδας «Εμπρός» Στέφανος Ζώτος, δημοσίευσε τις εντυπώσεις του από το μέτωπο του εμφυλίου πολέμου, αναφερόμενος εκτενώς στην «Στρατιωτική Μπάντα» της XV Μεραρχίας. Σύμφωνα με αυτές, η μπάντα αποτελούνταν από πέντε μουσικούς. Στην πραγματικότητα επρόκειτο για μία μικρή ορχήστρα, την οποία αποτελούσαν ο Ιωάννης Γράψας από το Αγρίνιο(Σαξόφωνο), ο Δημήτριος Κρικόπουλος (βιολί), ο Γεώργιος Κουλαξίζης από την Καβάλα (ακορντεόν), ο Ευάγγελος Μαρούλης από την Αθήνα (κορνέτα) και ο Ιωάννης Νέδας από την Καβάλα (ταμπούρο). Οι μουσικοί αυτοί ψυχαγωγούσαν τους στρατιώτες κάθε βράδυ στο «Σπίτι του Στρατιώτη» στην Κοζάνη, όπου τους συνόδευε στο πιάνο η Παναγιώτα Ζιάκα. Ανά τακτά χρονικά διαστήματα οι μουσικοί ακολουθούσαν τις στρατιωτικές φάλαγγες και μετέβαιναν στην πρώτη γραμμή, προκειμένου να ψυχαγωγήσουν τους στρατιώτες. Ο Ζώτος περιγράφει μία τέτοια αποστολή. «Έτυχα μαζί τους σ' ένα ταξίδι με τη φάλαγγα προς τα Βέντσια. Οι "απελευθερωταί" είχαν υπονομεύσει το δρόμο με εκρηκτικές ύλες. Την ώρα που περνούσαμε τράβηξαν το δολοφονικό σύρμα. Τινάχθηκε στον αέρα το φορτηγό με τα πυρομαχικά που μετέφερε και την μουσική. Ευτυχώς όμως τα πυρομαχικά δεν πήραν φωτιά. Ανάμεσα στα κιβώτια πυρομαχικών που ξεχύθηκαν απάνω στο σκονισμένο δρόμο και στο χαντάκι, ξεπετάχθηκαν βιολιά, ταμπούρλα και σαξόφωνα […] Ο Κρικόπουλος άφησε το βιολί και πήρε το αυτόματο».[2119]

Τον Αύγουστο του 1948 η Στρατιωτική Μουσική της Μεραρχίας Γιαννιτσών (πιθανότατα XI Μεραρχία) παιάνισε σε δημόσια συναυλία έμπροσθεν της Λέσχης Αξιωματικών της Φρουράς, αποσπώντας κολακευτικά σχόλια από τον τοπικό Τύπο.[2120]

[2118] Εφ. *Ελευθερία*, αρ. 7.195, Λάρισα 29/10/1948, σ. 1

[2119] Εφ. *Εμπρός,* αρ. 1050, Αθήνα 27/7/1948, σ, 1.

[2120] Εφ. *Εθνική Πνοή,* αρ. 101, Γιαννιτσά 12/8/1948.

Τον Νοέμβριο του 1948, η 993 Στρατιωτική Μουσική της ΙΙ Μεραρχίας πραγματοποίησε συναυλία στην Φλώρινα σε σύμπραξη με την τοπική χορωδία «Αριστοτέλης» προς ψυχαγωγία των οπλιτών.[2121]

Τον Ιανουάριο του 1949, απεβίωσε στο στρατιωτικό νοσοκομείο Λάρισας, μετά από βραχεία νόσο, ο ανθυπασπιστής της ΣΜΣ/ΧV Μεραρχίας Ιωάννης Καλός. Η κηδεία του πραγματοποιήθηκε στην Λάρισα στις 29 Ιανουαρίου όπου παρέστησαν «αντιπροσωπείαι της 991 Μουσικής υπό τον Λοχαγό Ι. Κατσαρέλη και αντιπροσωπείαι των συναδέλφων του της Μουσικής του Β΄ Σώματος Στρατού υπό τον Λοχαγόν κ. Ε. Φασιανόν. Κατατέθησαν πολλοί στέφανοι ως και της Μεραρχίας και του Σώματος. Τιμάς απέδωσε τμήμα του Συντάγματος Ιππικού και η Μουσική του Β΄ Σώματος Στρατού. Επικήδειον λόγον εξεφώνησεν εκ μέρους της ΧV Μεραρχίας ο Λοχαγός - Διοικητής του Λόχου Στρατηγείου».[2122]

Από το γεγονός ότι τον επικήδειο εκφώνησε ο διοικητής του Λόχου Στρατηγείου και όχι αρχιμουσικός Ιωάννης Κατσαρέλης, συνάγεται ότι η 991 ΣΜΣ/ΧV Μεραρχίας αποτελούσε κλιμάκιο της Μουσικής του Β΄ ΣΣ, και πιθανώς ο Ιωάννης Καλός, ως ανθυπασπιστής, ήταν υπαρχιμουσικός της 991 ΣΜΣ, κλιμακίου της ΣΜΣ του Β΄ΣΣ.

Στις 9 Ιανουαρίου 1949, πραγματοποιήθηκαν τα εγκαίνια του ραδιοφωνικού σταθμού του Β΄ Σώματος Στρατού, στην Λάρισα. Στα εγκαίνια συμμετείχε η Στρατιωτική Μουσική του Σώματος, εκτελώντας μουσικό πρόγραμμα σε απευθείας ραδιοφωνική μετάδοση.[2123] ’

Τον Απρίλιο του 1949 πραγματοποιήθηκε ο πρώτος εορτασμός του «Γραφείου Διαφωτίσεως» της Ι Μεραρχίας στο Άργος Ορεστικό της Καστοριάς. Στον εορτασμό συμμετείχε η Μουσική της Μεραρχίας, υπό τον αρχιμουσικό Υπολοχαγό Κωνσταντίνο Δεληκούκο.[2124]

[2121] Εφ. *Έθνος,* αρ. 1152, Φλώρινα 27/11/1948, ό.π., σ. 2.

[2122] Εφ. *Πατρίς*, αρ. 1903, Buenos Aires 24/4/1949, σ. 4.

[2123] ΜΑ ΕΒΕ, 681Ι/Γ21: «Μία ακόμη φωνή της Ελλάδος. Ο Ραδιοφ. Σταθμός του Β΄ Σώματος Στρατού. Η ωραία εορτή των εγκαινίων του», απόκομμα από άγνωστη εφημερίδα, Αθήνα 1949.

[2124] Εφ. *Ορεστιάς*, αρ. 130, Καστοριά 1/5/1949, σ. 2.

Τον Νοέμβριο του 1949 η ΣΜΣ του Κεντρικού Στρατηγείου Ελλάδος (ΚΣΕ) υπό τον αρχιμουσικό Γεώργιο Μίγκο, απέδωσε τιμές κατά την επίσκεψη του Αμερικανού πρέσβη στην πόλη της Λάρισας.[2125]

Εμβατήρια Ιππικού – Τεθωρακισμένων και Σχολής Ιππικού (1950)

Τον Μάρτιο του 1950, ο Λοχαγός Αρχιμουσικός της Φρουράς Αθηνών Μαργαρίτης Καστέλλης εναρμόνισε και ενορχήστρωσε τον Ύμνο του Ιππικού – Τεθωρακισμένων, καθώς και τον Ύμνο της Σχολής του Ιππικού. Τμήμα της Στρατιωτικής Μουσικής της φρουράς, υπό την διεύθυνση του ίδιου, προέβη στην ηχογράφηση των δύο εμβατηρίων για την έκδοση μουσικών δίσκων. Για την ενέργεια αυτή, ο διευθυντής του Όπλου του Ιππικού – Τεθωρακισμένων συνεχάρη τον αρχιμουσικό.[2126]

Το Εκστρατευτικό Σώμα Ελλάδος στην Κορέα – Στρατιωτική Μουσική (1950)

Κατόπιν πρόσκλησης του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, η οποία έγινε αποδεκτή από την Ελληνική Κυβέρνηση, το Φθινόπωρο του 1950 άρχισε η οργάνωση αποστολής ελληνικής στρατιωτικής δύναμης στην Δημοκρατία της Νοτίου Κορέας, προκειμένου να αντιμετωπιστεί από κοινού με άλλες χώρες η εισβολή των Βορειοκορεατικών δυνάμεων στο νότιο τμήμα της χερσονήσου.

Το «Εκστρατευτικό Σώμα Ελλάδος» (ΕΚΣΕ), όπως ονομάσθηκε, είχε αρχικά συγκροτηθεί σε επίπεδο Ταξιαρχίας και με δύναμη περί τους 3.500 άνδρες. Την μεγαλύτερη δύναμη του ΕΚΣΕ

[2125] Εφ. *Ελευθερία*, αρ. 7523, Λάρισα 20/11/1949, σ. 1. Ο Γεώργιος Μίγκος υπηρετούσε στην Λάρισα από το 1939. Τον Μάιο του 1945 όντας ανθυπασπιστής αρχιμουσικός μετατέθηκε από την Λάρισα στον Βόλο στην ΣΜΣ ΙΙ Μεραρχίας. Βλ. Εφ. *Ελευθερία,* αρ. 6231, Λάρισα 5/5/1945, σ. 1. Καθώς το Β΄ ΣΣ το 1949 μεταστάθμευσε στην Κοζάνη και η 1η Στρατιά με έδρα τον Βόλο είχε διαλυθεί (1947-1949), από το 1949 στη Λάρισα έδρευε η ΣΜΣ του Στρατηγείου Κεντρικής Ελλάδας με αρχιμουσικό Γεώργιο Μίγκο. Βλ. Εφ. *Ελευθερία,* αρ. 7504, Λάρισα 29/10/1949, σ. 1. Από το 1951, και σύμφωνα με τον Τύπο της εποχής, στην Λάρισα έδρευε το Δ΄ ΣΣ με διοικητή τον Στρατηγό Θωμά Πεντζόπουλο και αρχιμουσικό εκ νέου τον Γεώργιο Μίγκο. Βλ. Εφ. *Ελευθερία*, αρ. 8123, Λάρισα 30/10/1951, σ. 3. Πρβλ. Εφ. *Θεσσαλικά Νέα,* χ.α, Λάρισα 8/1/1952, σ. 2. Το 1952 η 1η Στρατιά ανασυγκροτήθηκε οριστικά με έδρα την Λάρισα και αρχιμουσικό τον Γεώργιο Μίγκο. Βλ. Εφ. *Ελευθερία*, αρ. 8430, Λάρισα 29/10/1952, σ. 3.

[2126] ΥΣΑ/ΔΣΛ – Μουσικοί, Φωτοαντίγραφο φύλλου μητρώου του Αξιωματικού Μαργαρίτη Καστέλλη, σ. 31.

αποτελούσε η 42η Ταξιαρχία εκπαιδευόμενη κατά την περίοδο στην Κοζάνη. Στις 27 Σεπτεμβρίου η 42 Ταξιαρχία και τμήματα της Ι και ΙΙΙ Μεραρχίας μεταστάθμευσε στην Λαμία όπου συγκρότησαν την Ταξιαρχία του ΕΚΣΕ. Ως χρόνος αναχώρησης για την Κορέα είχε ορισθεί το πρώτο δεκαπενθήμερο του Νοεμβρίου 1950. [2127]

Στις 19 Οκτωβρίου 1950, ο τότε Αρχηγός του Γενικού Επιτελείου Στρατού Αντιστράτηγος Γεώργιος Κοσμάς διέταξε την συγκρότηση στρατιωτικής μουσικής για τις ανάγκες του ΕΚΣΕ στην Κορέα. Η συγκρότηση θα γινόταν στην 986 Στρατιωτική Μουσική (Αθήνα), υπό την επίβλεψη του Γενικού Αρχιμουσικού και με μέριμνα του Γενικού Επιτελείου Στρατού.[2128] Την επομένη, καθορίστηκαν ζητήματα οπλισμού, υλικών και διοικητικής μέριμνας. Ως καταληκτική ημερομηνία συγκρότησης ορίστηκε η 31η Οκτωβρίου 1950.[2129]

Κατόπιν ενημέρωσης της Ελληνικής Κυβέρνησης από το Αρχηγείο Άπω Ανατολής των Ηνωμένων Εθνών, αποφασίσθηκε η ελάττωση της δύναμης του ΕΚΣΕ στους 1.000 άνδρες, συγκροτούμενο από το στρατηγείο (διοίκηση–επιτελείο) και το τάγμα του. Το τάγμα μεταφέρθηκε στην Αθήνα και στρατωνίσθηκε στο Ρουφ. Κατά την ημέρα άφιξής του στην Αθήνα, πραγματοποιήθηκε τελετή παράδοσης της πολεμικής σημαίας του από τον βασιλιά Παύλο, στο Μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη. [2130]

Στις 17 Νοεμβρίου 1950, μετά την μείωση της δύναμης του ΕΚΣΕ αλλά και λόγω του γεγονότος ότι δεν προβλεπόταν στην σύνθεση τάγματος στρατιωτική μουσική, διατάχθηκε η διάλυση της Στρατιωτικής Μουσικής του. Ως πέρας διάλυσης ορίστηκε η 10η Δεκεμβρίου 1950. [2131]

Η πρώτη αποστολή του ΕΚΣΕ αναχώρησε με οπλιταγωγό στις 16 Νοεμβρίου και μετά από ταξίδι 24 ημερών έφτασε στο λιμάνι Busan της Κορέας.[2132]

Η διάρκεια παραμονής της κάθε αποστολής του ήταν έξι μήνες. Για την προετοιμασία και αντικατάσταση του προσωπικού των αποστολών, συγκροτήθηκε η μονάδα υποδοχής του

[2127] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Το Εκστρατευτικόν Σώμα Ελλάδος εις Κορέαν (1950-1955), (*στο εξής: ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Το Εκστρατευτικόν Σώμα Ελλάδος*) Αθήνα 1977, σ. 29.

[2128] Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 16/α/3, Διαταγή του Γενικού Επιτελείου Στρατού της 19/10/1950.

[2129] Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 16/α/2, Διαταγή του Γενικού Επιτελείου Στρατού της 20/10/1950.

[2130] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Το Εκστρατευτικόν Σώμα Ελλάδος,* ό.π., σ. 29-30.

[2131] Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ.16/α/34, Διαταγή του Γενικού Επιτελείου Στρατού της 17/11/1950.

[2132] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Το Εκστρατευτικόν Σώμα Ελλάδος*, ό.π., σ. 30.

ΕΚΣΕ. Πριν από την επιβίβαση στα πλοία, γινόταν τελετή «κατευοδώσεως» του προσωπικού, με κατάθεση στεφάνου στο Μνημείο του Άγνωστου Στρατιώτη και παρέλαση. Κατά την επιστροφή των αποστολών, γινόταν όμοια τελετή και απονομή παράσημων και μεταλλίων σε όσους το δικαιούνταν. [2133]

Συγκρότηση και αποστολή Στρατιωτικής Μουσικής στην Κορέα (1952)

Στις 3 Ιουλίου 1952, ο Ταξίαρχος Νικόλαος Τασώνης, επικεφαλής της ομάδας του Ελληνικού Συνδέσμου στο Στρατηγείο Ηνωμένων Εθνών Άπω Ανατολής, υπέβαλε αναφορά προς το Γενικό Επιτελείο Εθνικής Αμύνης, με αίτημα την αποστολή τμήματος στρατιωτικής μουσικής στην Κορέα. Στην αναφορά του σημείωνε ότι κατά την διάρκεια πρόσφατης επίσκεψης του Έλληνα Αρχηγού Γενικού Επιτελείου Στρατού (Αντιστράτηγου Θρασύβουλου Τσακαλώτου) στην Κορέα, διαπιστώθηκε η ύπαρξη μικρής στρατιωτικής μουσικής σε μαχόμενη Τουρκική ταξιαρχία.[2134]

> […] *Και ναι μεν πρόκειται περί Ταξιαρχίας δυναμένης να δικαιολογήση την ύπαρξιν στρατιωτικής μουσικής, αλλ' εάν αναλογισθώμεν το τι προσέφερε και προσφέρει εις την ΠΑΤΡΙΔΑ η θαυμασία αυτή ελληνική μονάς, το Τάγμα του Εκ.Σ.Ε., τουθ' όπερ εγένετο έκδηλον εις τας προς τον κ. Αρχηγόν ΓΕΣ γενομένας εκδηλώσεις και αποδοθείσας ασυνήθεις τιμάς εις ΚΟΡΕΑΝ και ΤΟΚΥΟ, θα ηδυνάμεθα να τολμήσωμεν να προτείνωμεν όπως γίνη αποδεκτή μία μικρά δαπάνη εις βάρος των γλισχρών οικονομικών του Κράτους και αποσταλή με την αποστολή του προσεχούς Ιουλίου ολιγάριθμος στρατιωτική μουσική δια το Τάγμα Εκ.Σ.Ε.*

Οι κύριοι λόγοι αποστολής της Στρατιωτικής Μουσικής στην Κορέα ήταν: η ψυχαγωγία προσωπικού του Τάγματος Πεζικού, η Ψυχαγωγία προσωπικού του Ελληνικού Αεροπορικού Σμήνους με μέριμνα του Τάγματος Πεζικού, εθνικές εορτές (25 Μαρτίου – 28 Οκτωβρίου),

---

[2133] Στο ίδιο, σ. 32-33.

[2134] Στο ίδιο, σ. 114. Η επίσκεψη του Αρχηγού του Γενικού Επιτελείου Στρατού στην Κορέα έγινε στις 20 Ιουνίου 1952.

θρησκευτικές εορτές (Πάσχα – Χριστούγεννα), δοξολογίες (1η Νέου Έτους, εορτή Α.Μ. Βασιλέως, Α.Β.Υ. Διαδόχου κ.λπ.), επίσημα μνημόσυνα πεσόντων, απόδοση τιμών σε επισήμους κατά την επίσκεψή τους στο τάγμα, υποδοχή αφικνουμένων τμημάτων «Αντικαταστάσεων» Εκ.Σ.Ε. και προπομπή Τμημάτων επαναπατριζόμενων.[2135]

Ο Ανθυπολοχαγός Γεώργιος Μαύρος (1952)

Στις 22 Ιουλίου 1952, ο Ανθυπολοχαγός Μουσικού Γεώργιος Μαύρος υπέβαλε αναφορά προς τον Γενικό Αρχιμουσικό του Γενικού Επιτελείου Στρατού, επισυνάπτοντας εμβατήριο, το οποίο είχε συνθέσει προς τιμή του Εκστρατευτικού Σώματος, με την παράκληση να εγκριθεί και να αποτελέσει το επίσημο εμβατήριο του Σώματος. Στην αναφορά του σημείωνε ότι «λόγω της περιστολής της δυνάμεως του Εκ.Σ.Ε από Ταξιαρχίας εις Τάγμα, η συγκροτηθείσα υπ' εμέ Στρατ. Μουσική δεν συμμετέσχε εις την εν Κορέαν αποστολήν, καίτοι, προ της διαλύσεώς της επί δύο μήνας σχεδόν εν Λαρίση, όπου η έδρα του Εκ.Σ.Ε, εξεπλήρωσε πλήρως την αποστολήν της και προέπεμψε τιμητικώς μέχρι της αποβάθρας το αναχωρούν Τάγμα».[2136]

Επιπλέον, ο Μαύρος εξέφραζε την επιθυμία του να μεταβεί στην Κορέα, έστω και μόνος, στην περίπτωση που δεν ήταν εφικτή η συγκρότηση αποστολής τμήματος στρατιωτικής μουσικής. Σκοπός του ήταν να σχηματίσει πρόχειρες χορωδίες από τους οπλίτες του τάγματος για την εκτέλεση ύμνων, θουρίων, εμβατηρίων και αντιπροσωπευτικών ασμάτων από κάθε περιοχή της Ελλάδας, για την εμψύχωση και την ψυχαγωγία των ανδρών του ΕΚΣΕ.[2137]

Στις 30 Ιουλίου 1952, καθορίστηκαν οι ενέργειες για την συγκρότηση της Στρατιωτικής Μουσικής.

«1. Κατόπιν της ληφθείσης αποφάσεως περί συγκροτήσεως Μουσικού Τμήματος Εκ.Σ.Ε, δέον όπως ληφθώσιν υπ' όψιν τα παρακάτω:

[2135] Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 16/γ/20, Έκθεση του Έλληνα Συνδέσμου του Στρατηγείου Ηνωμένων Εθνών Άπω Ανατολής της 3/7/1952.

[2136] Στο ίδιο.

[2137] Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 16/γ/16, Καταστάσεις συμμετεχόντων στο Εκστρατευτικό Σώμα Ελλάδος.

Α΄ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΝ

α) Τούτο δέον να αποτελεσθή εκ δέκα εξ (16) τουλάχιστον εκτελεστών μουσικών οργάνων, των εξής:

Κουαρτίνο εν (1), Κλαρίνα τρία (3) I, II, III, Κορνέτες δύο (2), I, II, Φλικόρνο εν (1), Αλτικόρνο εν (1), Ευφώνιο εν (1), Κόρνα δύο (2), I, II, Τρομπόνια δύο (2), Μπάσο εν (1), Ταμπούρο εν (1), Γκραν Κάσσα μία (1), Ακορντεόν εν (1).

β) Το προσωπικόν θέλει επιλεγή εκ των υπηρετούντων εις Στρατ. Μουσικάς Μονίμων και Εθελοντών Οπλιτών, οίτινες εδήλωσαν εθελουσίαν συμμετοχήν και συγκεντρούν τα προς τούτο προσόντα.

γ) Ο αρχιμουσικός όστις θα μεριμνήση δια την συγκρότησιν, εκπαίδευσιν και εν γένει διοίκησιν τούτου Ενταύθα και εν Κορέαν, δέον να είναι κατώτερος αξιωματικός.

δ) Το προσωπικόν θα αντικαθίσταται τμηματικώς ανά 8μηνον.

Β΄ ΜΟΥΣΙΚΟΝ ΥΛΙΚΟΝ

α) Διαθέσιμα μουσικά όργανα υπάρχουσιν εις ΑΒΥΠ μόνο τα κάτωθι:

Κουαρτίνο εν (1), Φλικόρνο εν (1), Ευφώνιο εν (1), Κόρνα δύο (2), Μπάσο εν (1), Ταμπούρο εν (1), Γκραν Κάσσα μία (1).

Τα ελλείποντα μουσικά όργανα ως και μουσικόν υλικόν, δέον όπως εξευρεθώσιν εκ του εμπορίου μερίμνη Β5/ΓΕΣ. ταύτα είναι τα εξής: Κλαρίνα τρία (3), Κορνέτες δύο (2), Αλτικόρνο εν (1), Κρόταλλα (Πιάτα) ζεύγη δύο (2), Ντέφι εν (1), Αναλόγια μικρά δέκα πέντε (15), Κόπανοι δύο (2), Καλάμια Κλαρίνου Σιb Δωδεκάδες τέσσαρες (4), Δέρματα Γκραν Κάσσας Τέσσαρα (4), Δέρματα Ταμπούρου εξ (6), Χάρτης Μουσικής κόλλες πεντακοσίας (500).

Γ΄ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Δεδομένου ότι σκοπός του συγκροτηθησομένου Τμήματος έσεται η ψυχαγωγία εν γένει των εν Κορέα Ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων, η συμμετοχή του μουσικού Τμήματος εις παρελάσεις, παρατάξεις, Εθνικάς και Θρησκευτικάς τελετάς και εορτάς ως και η εκτέλεσις

ελληνικών μουσικών Προγραμμάτων (περιλαμβανόντων Δημώδη μουσικήν, ελαφρά ελληνικά τραγούδια, παλαιάν και νεοελληνικήν μουσικήν, αντιπροσωπευτικάς χορευτικάς μελωδίας εξ όλων των μερών της Ελλάδος, Ύμνους, Θούρια, Εμβατήρια στρατιωτικού και πατριωτικού περιεχομένου) απαιτείται ειδική προπαίδευσις τουλάχιστον ενός (1) μηνός, Τμήματος καταυλιζομένου εις Μονάδα Υποδοχής Εκ.Σ.Ε.

2. Όσον αφορά δια τον Αρχιμουσικόν, η Ημετέρα Υπηρεσία προτείνει ως κατάλληλον τον Μόνιμον Ανθ/γόν Μουσικής ΜΑΥΡΟΝ ΓΕΩΡΓΙΟΝ όστις κέκτηται πείραν εκ της προηγουμένης εθελουσίας υπηρεσίας του εν Λαμία, διοργανώσας την Μουσικήν της συγκροτηθείσας τότε Ταξιαρχίας Εκ.Σ.Ε. κατέχει δε προς τούτο τεχνικά προσόντα ήτοι: α) Πτυχίου Ενοργανώσεως (Αρχιμουσικού) και β) Πτυχίου Ωδικής, προσέτι έχει ικανάς γνώσεις Αγγλικής και Γαλλικής.

Ούτος υπέβαλεν και νέαν αναφοράν περί συμμετοχής του εις Εκ.Σ.Ε.»[2138]

Η προετοιμασία της αποστολής της Στρατιωτικής Μουσικής του ΕΚΣΕ διήρκεσε από τον Αύγουστο έως τον Νοέμβριο του 1952 και περιλάμβανε την εκπαίδευση των μουσικών στην Μονάδα Υποδοχής (Βουλιαγμένη), την προμήθεια των ελλειπόντων μουσικών οργάνων, του παρελκόμενου και αναλώσιμου υλικού, καθώς και την οικονομική τακτοποίηση των ανδρών της αποστολής. Στην προετοιμασία της Στρατιωτικής Μουσικής συμμετείχε ο τότε Γενικός Αρχιμουσικός του Γενικού Επιτελείου Στρατού Ταγματάρχης Νικόλαος Λάριος.[2139]

Από τις 4 Αυγούστου 1952 ο Γενικός Αρχιμουσικός είχε υποβάλει ονομαστική κατάσταση των μουσικών, οι οποίοι επιθυμούσαν να συμμετάσχουν στην πρώτη αποστολή της Στρατιωτικής Μουσικής στην Κορέα (Πίνακας 129).[2140]

[2138] Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 16/γ/17, Διαταγή του Γενικού Επιτελείου Στρατού της 30/7/1952.

[2139] Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ.23/Δ/4, Έγγραφα με θέμα οικονομικά ζητήματα αφορώντα τη Στρατιωτική Μουσική του Εκστρατευτικού Σώματος Ελλάδος της 11/8/1952.

[2140] Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 16/γ/16, Καταστάσεις συμμετεχόντων στο Εκστρατευτικό Σώμα Ελλάδος.

Πίνακας 129. Ονομαστική κατάσταση της πρώτης αποστολής μουσικών στο ΕΚΣΕ, 1952

α/α	Βαθμός	Ονοματεπώνυμο	Μονάδα
1	Μόνιμος Ανθ/γός Μουσικής	Μαύρος Γεώργιος	Γραφ. Γεν. Αρχιμουσικού/ΓΕΣ
2	Μόνιμος Λοχίας	Δουλγέρης Ιωάννης	999 ΣΜ (Ι Στρατιά)
4	»	Πιπλάκης Κυριάκος	Λ.Σ./ΧΙ Μερ. (995 ΣΜ)
4	»	Δημητριάδης Ανέστης	Λ.Σ./ΧΙ Μερ. (995 ΣΜ)
5	Μόνιμος Δεκανέας Μουσικής	Φιαμέγκος Βασίλειος	998 Σ.Μ. (Α΄ ΣΣ)
6	Εθελοντής Δεκανέας Μουσικής	Κουντουράς Αλέξανδρος	Λ.Σ./Χ Μερ. (997 ΣΜ)
7	»	Καστρινάκης Νικόλαος	Λ.Σ./ΧΙ Μερ. (995 ΣΜ)
8	»	Μπουραντάνης Δημήτριος	Λ.Σ/V Μερ. (1000 ΣΜ)
9	Εθελοντής Στρατιώτης Μουσική	Οσμιδόπουλος Κων/νος	999 Σ.Μ. (Ι Στρατιά)
10	»	Γιακουμής Αριστείδης	Λ.Σ./ΙΧ Μερ. (994 ΣΜ)
11	»	Αλετράς Αναστάσιος	Λ.Σ./VI Μερ. (992 ΣΜ)
12	»	Λυκουρίνος Βασίλειος	986 Σ.Μ. (ΑΣΔΑΝ)
13	»	Ζάμπας Νικόλαος	Λ.Σ./VI Μερ. (992 ΣΜ)
14	»	Καλιακούδας Ανδρέας	Λ.Σ./Χ Μερ. (997 ΣΜ)
16	»	Τσιμπούλης Σπυρίδων	Λ.Σ./ΙΙ Μερ. (993 ΣΜ)
16	»	Βαρκούτσος Ανδρέας	Λ.Σ/V Μερ. (1000 Σ.Μ.)
17	»	Δρακόπουλος Χρήστος	Λ.Σ./ΙΙ Μερ. (993 Σ.Μ.)

Η Στρατιωτική Μουσική του Εκστρατευτικού Σώματος αναχώρησε για την Κορέα με την 13η Αποστολή Αντικαταστάσεων, στις 10 Δεκεμβρίου 1952, υπό τον Υπολοχαγό Αρχιμουσικό Γεώργιο Μαύρο. Η αποστολή αυτή, με 27 αξιωματικούς και 454 οπλίτες, έφτασε στην Κορέα, στις 9 Ιανουαρίου 1953. Η Στρατιωτική Μουσική προσκολλήθηκε στο Ελληνικό Τάγμα του ΕΚΣΕ, το οποίο από τον Οκτώβριο του 1952 υπαγόταν στο 15ο Σύνταγμα της 3ης Αμερικανικής Μεραρχίας.[2141]

[2141] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Το εκστρατευτικόν Σώμα Ελλάδος,* ό.π., σ. 128, 139, 219.

Κατάταξη και προαγωγές στελεχών Στρατιωτικών Μουσικών (1952)

Τον Σεπτέμβριο του 1952, καθορίστηκαν οι διατάξεις για τους εθελοντές και μόνιμους οπλίτες, καθώς και για τους ανθυπασπιστές. Ως εθελοντές οπλίτες λογίζονταν όσοι αναλάμβαναν την υποχρέωση να υπηρετήσουν στο στράτευμα για ορισμένο χρονικό διάστημα. Ως μόνιμοι οπλίτες και ανθυπασπιστές λογίζονταν όσοι υποχρεώνονταν εκούσια να παραμείνουν μόνιμα στο στράτευμα και να σταδιοδρομήσουν σύμφωνα με τις διατάξεις του εν λόγω νόμου. Οι προβλεπόμενοι βαθμοί των εθελοντών ήταν αυτοί του λοχία και κάτωθι αυτού. Οι βαθμοί των μονίμων οπλιτών ήταν αυτοί του λοχία, του επιλοχία και του ανθυπασπιστή. [2142]

Ειδικότερα, για τους μουσικούς εθελοντές και μόνιμους οπλίτες, οριζόταν ότι οι κενές θέσεις των μουσικών πληρώνονταν με την εθελούσια κατάταξη και δοκιμασία των: α) ιδιωτών, οι οποίοι είχαν συμπληρώσει το 17ο έτος της ηλικίας τους και έφταναν μέχρι το 21ο, β) στρατεύσιμων, οι οποίοι διένυαν την θητεία τους έχοντας ολοκληρώσει την βασική τους εκπαίδευση και γ) των εφέδρων, οι οποίοι δεν είχαν συμπληρώσει το 30ό έτος της ηλικίας τους, είτε υπηρετούσαν στο στράτευμα είτε όχι.

Όσοι ανήκαν στις δύο πρώτες κατηγορίες είχαν τριετή υποχρέωση υπηρεσίας, ενώ όσοι ανήκαν στην τελευταία, διετή.

Οι ιδιώτες, οι οποίοι δεν είχαν εκπληρώσει τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις, με την κατάταξή τους ως εθελοντές μουσικοί λάμβαναν την βασική εκπαίδευσή τους σε κέντρο εκπαίδευσης ή μονάδα, με την πρώτη καλούμενη κλάση ή ΕΣΣΟ. Όλοι οι κατατασσόμενοι εθελοντές μουσικοί εκπαιδεύονταν συμπληρωματικά και ως τραυματιοφορείς. Δύο μήνες πριν από την λήξη της εθελούσιας θητείας τους, οι εθελοντές μουσικοί μπορούσαν να υποβάλλουν αίτηση για να ενταχθούν στο Ειδικό Σώμα των μονίμων οπλιτών της Υπηρεσίας της Στρατιωτικής Μουσικής.

Οι κενές θέσεις των δεκανέων μουσικών συμπληρώνονταν με προαγωγή των εθελοντών στρατιωτών μουσικών, εφόσον αυτοί είχαν συμπληρώσει επτά μήνες υπηρεσίας και διέθεταν τα απαιτούμενα εκ του νόμου προσόντα.[2143]

[2142] ΦΕΚ 263Α΄/24 Σεπτεμβρίου 1952, σ. 1741.

[2143] Στο ίδιο, σ. 1745.

«Α΄ ΗΓΕΤΙΚΑ ΠΡΟΣΟΝΤΑ

α) Πολεμικήν δράσιν εφ' όσον έδει να έχει τοιαύτην

β)Χαρακτήρα αποφασιστικόν, σταθερόν, ειλικρινή, επιβλητικόν, τίμιον και αξιοπρεπή, δίκαιον και αμερόληπτον.

γ) Ήθη χρηστά και διαγωγήν εξαίρετον ή άμεμπτον.

δ) Αγάπην εις το στρατιωτικόν επάγγελμα.

ε) Πειθαρχία, ακρίβειαν και ζήλον εις την εκτέλεσιν του καθήκοντος.

στ) Εκπαιδευτικήν, επαγγελματικήν και διανοητικήν ικανότητα ανάλογον του βαθμού του.

ζ) Να είναι πιστός εις την νόμιμον εξουσίαν.

η) Να είναι υγιής και ικανός προς εκστρατείαν».[2144]

Οι κενές θέσεις λοχιών και επιλοχιών συμπληρώνονταν, κατόπιν εξετάσεων, από τους αμέσως κατώτερους βαθμούς των εθελοντών μουσικών, και με κατάταξη επί διετία, καθώς και ιδιωτών που εκπλήρωσαν τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις εφόσον δεν υπερέβαιναν το 35ο έτος της ηλικίας τους.

Οι κενές θέσεις ανθυπασπιστών β΄ τάξης της στρατιωτικής μουσικής συμπληρώνονταν, κατόπιν εξετάσεων, διά προαγωγής μονίμων επιλοχιών, οι οποίοι είχαν τριετή υπηρεσία στον βαθμό τους, και συνολικά επταετή στην υπηρεσία στο στράτευμα, συνεχόμενη ή διακεκομμένη.

Οι κενές θέσεις ανθυπασπιστών α΄ τάξης συμπληρώνονταν διά προαγωγής των ανθυπασπιστών β΄ τάξης, οι οποίοι είχαν συμπληρώσει τριετή υπηρεσία στον βαθμό τους και διέθεταν τα ουσιαστικά προσόντα.

Οι κενές θέσεις ανθυπολοχαγών στρατιωτικής μουσικής συμπληρώνονταν κατόπιν διαγωνισμού μονίμων ανθυπασπιστών α΄ τάξης που είχαν διετή υπηρεσία στον βαθμό τους και διέθεταν τα εκ του νόμου προβλεπόμενα ουσιαστικά προσόντα.

Οι διατάξεις του διαγωνισμού για την κατάταξη και προαγωγή εθελοντών ή μονίμων οπλιτών και ανθυπασπιστών μουσικής, τα μουσικά προσόντα για όλους τους βαθμούς, καθώς και

[2144] Στο ίδιο, σ. 1748.

κάθε άλλη λεπτομέρεια ρυθμίζονταν με βασιλικό διάταγμα, μετά από πρόταση του Γενικού Επιτελείου Στρατού.[2145]

Δραστηριότητες της Στρατιωτικής Μουσικής του ΕΚΣΕ (1953)

Κατά την παραμονή της στην Κορέα η Στρατιωτική Μουσική του ΕΚΣΕ συμμετείχε σε πληθώρα εκδηλώσεων στρατιωτικής τελετουργίας και ψυχαγωγίας των ελληνικών και συμμαχικών στρατευμάτων σε στρατόπεδα, νοσοκομεία, λέσχες αξιωματικών, στρατιωτικούς ραδιοφωνικούς σταθμούς, αεροπορικές βάσεις, σε αίθουσες συναυλιών της Σεούλ και του Τόκιο καθώς και σε επιχειρήσεις μεταφέροντας πυρομαχικά.[2146]

Σε υπηρεσιακό έγγραφο του Ελληνικού Συνδέσμου του Στρατηγείου ΗΕΑΑ καταγράφονται οι προπαρασκευαστικές ενέργειες που έγιναν για σειρά δραστηριοτήτων που πραγματοποιήθηκαν στο Τόκιο από την Στρατιωτική Μουσική του ΕΚΣΕ κατά τον μήνα Μάιο του 1953.

«ΕΛΛΗΝ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ

ΘΕΜΑ. Χρησιμοποίησις Στρατιωτικής Μουσικής — Στρατηγείου ΗΕΑΑ Αρ. Φ.8/2411

ΠΡΟΣ. Λοχαγόν ΜΑΥΡΟΝ

ΚΟΙΝ.Ταγ/χην ΜΟΥΤΟΥΣΗΝ — Τόκιο 25-5-53

1. Την 22αν Μαΐου και ώραν 19.30 αφίχθη εις Τόκιο η Ελληνική Στρατιωτική Μουσική - Όργανα Πνευστά 19- υπό τον Υπολοχαγόν Μαύρον
2. ΣΚΟΠΟΣ

1. Η εμφάνισις της Ελληνικής Μουσικής

2. Η ψυχαγωγία των Συμμαχικών Στρατευμάτων

3. ΧΡΟΝΟΣ ΠΑΡΑΜΟΝΗΣ ΣΤΟ ΤΟΚΙΟ

Από 23-5-53 με 2-6-53

[2145] Στο ίδιο, σ. 1748.

[2146] ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., 681/17Α, Αχρονολόγητο άρθρο της εφημερίδας *Στρατιωτικά Νέα* με τίτλο "Η Μπάντα του Εκστρατευτικού μας Σώματος". Βλ. 681/18Α, Εφ. *Στρατιωτικά Νέα*, Αθήνα 1/4/1954.

4. ΔΙΑΜΟΝΗ

Εις Στρατώνας Λόχου Στρατηγείου - όπου Ρ.Χ.

5. ΚΙΝΗΣΙΣ

Η κίνησις των μουσικών θα γίνη με αυτοκίνητο μεγάλο επιβατικόν αιτουμένου εγκαίρως μόνον οσάκις πρόκειται να γίνη ομαδική κίνησις.

Διά την κίνησιν εκτάκτως του υπ/γού Μαύρου θα γίνεται αίτησις ενός επιβατικού αυτοκινήτου/ ΣΕDΑΝ/

6. ΕΜΦΑΝΙΣΕΙΣ

1/ Εις Στρατιωτικόν Κινηματογράφον Τόκιο - την 27-5-53 και ώραν 7μ.μ.

2/ Εις Στρατιωτικόν Νοσοκομείον

3/ Εις Ραδιοφωνικόν Σταθμόν Η. Δυνάμεων.

4/ Εις δεξίωσιν Ελληνικής Παροικίας προς τιμήν του βουλευτού κ. Ιωάννου.

5/ Εις SAND HOTEL

7. ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΗ - ΠΡΟΒΕΣ

Δευτέρα	25-5-53	8-12 και 15-17
Τρίτη	26-5-52	8-12 » 15-17
Τετάρτη	27-5-53	8-12 » 15-17 κ.λ.π.

8. ΘΕΑΤΑΙ - ΑΚΡΟΑΤΑΙ

Διά την επίσημον εμφάνισηντης Στρατιωτικής Μουσικής κατά την 27-5-53 ημέραν Τετάρτην

1/ Θα παρευρίσκωνται 2000 περίπου Στρατιωτικοί διαφόρων μονάδων.

2/ Να παρακολουθήσουν α/ Όλοι οι Έλληνες Αξ/κοί και οπλίται Τόκιο Γιοκοχάμας.

β/ Η Ελληνική Παροικία

γ/ Οι Αξ/κοί Σύνδεσμοι των διαφόρων Εθνών

δ/ Οι Στρατηγοί και Δ/νταί των διαφόρων Υπηρεσιών του Γεν. Στρατηγείου

ε/ Πάντες οι Αξ/κοί οι διαμένοντες εις SANND-BAI-ITI

στ/ Ιάπωνες Μουσικοί ή διανοούμενοι/ κ. Φουκουζάβα[2147].

[2147] Πρόκειται πιθανότατα για τον Πολιτικό Επιστήμονα Σιντάρο Φουκουσάβα, σύζυγο της Ελληνίδας Σοπράνο Ακριβής Ασημακοπούλου Φουκουσάβα (1916- 2001) με καταγωγή από την Κωνσταντινούπολη, ή οποία

3/ Διά την επιτυχίαν της παραστάσεως να γίνη αμέσως επαφή με την Υπηρεσίαν SPECIAL προς καθορισμόν λεπτομερειών/ κ. Τγ/χης ΜΟΥΤΟΥΣΗΣ.

4/ Να γίνουν προγράμματα εις το συνημμένον και να σταλούν εντός της σήμερον προσκλήσεις περίπου 300.

Κωστόπουλος Κ.

Ταξίαρχος».[2148]

Ακολούθησαν και άλλες συναυλίες στο Τόκιο τον Οκτώβριο και τον Δεκέμβριο του 1953.

Εικόνα 86. Συναυλία της Στρατιωτικής Μουσικής του ΕΚΣΕ, Τόκιο 10/10/1953

Πηγή: ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., Φ. 680/2Α

μεγάλωσε στην Θεσσαλονίκη. Σπούδασε αρχικά στο Ωδείο Θεσσαλονίκης, κατόπιν στην Βιέννη και στο Παρίσι όπου γνωρίστηκε με τον μετέπειτα σύζυγό της. Πριν το τέλος του πολέμου συνελήφθη στην Αυστρία από Αμερικανούς στρατιώτες και εστάλη με τον σύζυγό της στην Αμερική. Μετά το τέλος του πολέμου μετακόμισε στην Ιαπωνία όπου έκανε αξιόλογη καριέρα ως λυρική αοιδός. «Ακριβή Ασημοκοπούλου Φουκουσάβα: Η σοπράνο από τη Θεσσαλονίκη η οποία άφησε το στίγμα της στην Ιαπωνία», https://www.emakedonia.gr/akrivi-asimokopoyloy-foykoysava-i-soprano-apo-ti-thessaloniki-i-opoia-afise-to-stigma-tis-stin-iaponia-714688 (τελευταία πρόσβαση 17/7/2026).

[2148] Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ.14/Δ/28.

Εικόνα 87. Συναυλία της Στρατιωτικής Μουσικής του ΕΚΣΕ στο Θέατρο ERNY PYLE, Τόκιο 10/12/1953

Πηγή: ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., Φ. 680/7Α

Το εμβατήριο *Can Do* (1953)

Σε δημοσίευση της εφημερίδας *Stars and Stripes* σημειώνεται ότι ο Αρχιμουσικός της Ελληνικής Στρατιωτικής Μουσικής Υπολοχαγός Γεώργιος Μαύρος συνέθεσε εμβατήριο με τον τίτλο *Can Do* αφιερωμένο στο 15ο Αμερικανικό Σύνταγμα, στο οποίο υπάγονταν το ΕΚΣΕ. Το εμβατήριο διακρίθηκε σε διαγωνισμό της IX Αμερικανικής Μεραρχίας και της 8ης Αμερικανικής Στρατιάς και επρόκειτο να συμμετάσχει στον διαγωνισμό εμβατηρίων του Στρατηγείου της Άπω Ανατολής για το βραβείο John Filip Sousa.

“Greek Band Conductor Composes Contest Entry

WITH U.S. - 3D DIV, Korea, Oct. 16 — The "Can Do" march composed by 1st Lt. George J, Mavros conductor of the Greek Expeditionary Force band, has won top honors in march competitions held at both IX Corps end Eighth Army. The 15th "Can Do" Regiment march will now compete at an AFFE competition with entries from all Far East' Command. The winner of this contest will go on to the grand finals in Washington, D.C., and a bid for the John Philip Sousa award. Mavros is a graduate of the National Conservatory of Greece in Athens and has

written many other patriotic marches, one of them dedicated to the royal family of Greece"[2149]

Εικόνα 88. Η Στρατιωτική Μουσική του ΕΚΣΕ στην Κορέα, 1953

Πηγή: ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., Φ. 681 Ι/ χ.α.

Παράταση παραμονής της πρώτης αποστολής Στρατιωτικής Μουσικής (1953)

Στις 3 Ιουλίου 1953 το 3ο/ΕΓ του ΓΕΣ εισηγήθηκε την παράταση της παραμονής της πρώτης αποστολής της Στρατ. Μουσικής επί τρίμηνο, ώστε να καλυφθούν μέσω κατάταξης 14 εθελοντών κενές θέσεις που δημιουργούνταν στις Στρατ. Μουσικές από την μετακίνηση στην Μονάδα Υποδοχής των προς αποστολή στην Κορέα μουσικών και τις απολύσεις εφέδρων οπλιτών μουσικών. Το συνολικό έλλειμα προσωπικού ανέρχονταν στους 69 άνδρες. Από το εισηγητικό σημείωμα του 3ου/ΕΓ τεκμαίρεται ότι οι Στρατιωτικές Μουσικές το έτος 1953 ήταν δεκαπέντε (15) τον αριθμό.

[2149] Εφ. *Pacific Stars and Stripes*, vol. 9, no. 289, 17/10/ 1953, σ. 18,

Η τρίμηνη παράταση εγκρίθηκε από τον Αρχηγό ΓΕΣ.[2150]

Στις 20 Ιουλίου εγκρίθηκε ο επαναπατρισμός κατόπιν αίτησής τους τριών οπλιτών της Στρατ. Μουσικής του ΕΚΣΕ όπως πατακάτω:

α) Λοχίας Ψωμάς Χρίστος

β) Δεκανέας Δρακόπουλος Χριστ.

γ) Δεκανέας Ακριτίδης Ηρακλ.[2151]

Σε αντικατάσταση των τριών παραπάνω οπλιτών μουσικών το ΓΕΣ πρότεινε να αποσταλούν στο ΕΚΣΕ οι παρακάτω οπλίτες:

α) Εθελ. Δεκανέας Ξηρογιαννόπουλος Κων/νος της 986 Σ.Μ. (ΑΣΔΑΝ)

β) Εθελ. Δεκανέας Αδαμόπουλος Δημήτριος της 995 Σ.Μ. (ΧΙ Μεραρχίας)

γ) Ξενίδης Ευτύχιος της 1000 Σ.Μ. (V Μεραρχίας).[2152]

[2150] Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 16/δ/24, Εισηγητικό σημείωμα του Γενικού Επιτελείου Στρατού σχετικά με την τρίμηνη παράταση της παραμονής των μουσικών του ΕΚΣΕ στην Κορέα. της 2/7/1953.

[2151] Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 22α/β/6.

[2152] Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 16/δ/22.

Εικόνα 89. Η ΣΜΣ του ΕΚΣΕ στο Στρατόπεδο του Τάγματος υπό τον Λοχαγό Γεώργιο Μαύρο, Κορέα 1953

Πηγή: ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., Φ. 681 Ι/χ.α.

Αντικατάσταση Οπλιτών Μουσικής στο ΕΚΣΕ (1953)

Στις 12 Οκτωβρίου 1953 εκδόθηκε διαταγή μετάθεσης 15 οπλιτών μουσικών στην Στρατιωτική Μουσική του ΕΚΣΕ προς αντικατάσταση 16 οπλιτών μουσικών που επρόκειτο να επαναπατρισθούν (Πίνακας 130).[2153]

[2153] Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 16/δ/11, Διαταγή του Γενικού Επιτελείου Στρατού της 12/10/1953.

Πίνακας 130. Οπλίτες μουσικοί της 17ης αποστολής αντικατάστασης στο ΕΚΣΕ, 1953

α/α	Βαθμός	Ονοματεπώνυμο	Μονάδα προέλευσης
1	Μον. Λοχίας	Ζαγουράκης Γεώργιος	986 Σ.Μ. (Α.Σ.Δ.Α.Ν.)
2	»	Αθανασόπουλος Κων/νος	989 Σ.Μ. (VII Μεραρχίας)
3	»	Σάντας Αλκιβιάδης	986 Σ.Μ. (Α.Σ.Δ.Α.Ν.)
4	»	Καραμανλής Θωμάς	998 Σ.Μ. (Α.΄ Σ. Στρατού)
5	»	Δημητριάδης Ανέστης	991 Σ.Μ. (XV Μεραρχίας)
6	»	Καστρινάκης Νικόλαος	999 Σ.Μ. (Ιης Στρατιάς)
7	Μόν. Δεκανέας	Καρβέλας Γεώργιος	999 Σ.Μ. (Ιης Στρατιάς)
8	Εθελ. Δεκανέας	Αλατσάκης Βασίλειος	998 Σ.Μ. (Α.΄ Σ. Στρατού)
9	Εθελ. Στρατιώτης	Αντωνέλλος Ευάγγελος	986 Σ.Μ. (Α.Σ.Δ.Α.Ν.)
10	»	Κουτελιάς Ιωάννης	996 Σ.Μ. (Ιης Μεραρχίας)
11	»	Σπιτάμπελος Δημήτριος	992 Σ.Μ. (VI Μεραρχίας)
12	»	Κατσάνος Κων/νος	989 Σ.Μ. (VII Μεραρχίας)
13	»	Σκούτας Νικόλαος	996 Σ.Μ. (Ιης Μεραρχίας)
14	»	Αραμπατζίογλου Σταύρος	987 Σ.Μ. (Β.΄ Σ. Στρατού)
15	»	Σαλισβουράκης Δημήτριος	1000 Σ.Μ. (V Μεραρχίας)

Στις 20 Δεκεμβρίου 1953 αναχώρησε για την Κορέα η 17η Αποστολή Αντικαταστάσεων. Στις 13 Ιανουαρίου τα τμήματα αφίχθηκαν στον λιμένα Inceon. Την επομένη το ΕΚΣΕ συγκροτήθηκε σε Σύνταγμα και στις 16 Ιανουαρίου η πραγματοποιήθηκε η τελετή άφιξης των νέων Μονάδων στο στρατόπεδο του Συντάγματος παρουσία του Διοικητή του IX Αμερικανικού Σώματος Στρατού, του Διοικητή της 3ης Αμερικανικής Μεραρχίας Πεζικού, του Έλληνα Συνδέσμου Υποστράτηγου Αλέξανδρου Χρηστέα, του μέχρι τότε Έλληνα Συνδέσμου Ταξίαρχου Γεώργιου Βλάσση και άλλων αξιωματικών των Συμμαχικών δυνάμεων. Το ΕΚΣΕ υπήχθη στην 3η Μεραρχία ως το 4ο Σύνταγμα αυτής. Στις 25 Μαρτίου 1954 πραγματοποιήθηκε τελετή για την Ελληνική Εθνική Εορτή της Παλιγγενεσίας στο στρατόπεδο του Συντάγματος παρουσία μελών της Κορεατικής Κυβέρνησης, του Προέδρου της Κορεατικής Βουλής, και Διοικητών μεγάλων Σχηματισμών των Συμμαχικών δυνάμεων.

Ακολούθησε παράταξη, δοξολογία και απονομή στην Πολεμική Σημαία του Συντάγματος της Προεδρικής Ευαρέσκειας από το Υπουργό εθνικής Άμυνας της Κορέας.[2154]

Εικόνα 90. Η Στρατιωτική Μουσική του ΕΚΣΕ στο στρατόπεδο του Συντάγματος, 25 Μαρτίου 1954

Πηγή: ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., Φ. 680/9Α

Η αμερικανική στρατιωτική εφημερίδα "Stars and Stripes" έκανε συχνές αναφορές για τις δραστηριότητες της Ελληνικής Στρατιωτικής Μουσικής του ΕΚΣΕ. Σε άρθρο της 13ης Μαρτίου 1954 αναγράφεται ότι η μπάντα αριθμούσε 24 μέλη και ότι επιτελούσε μηνιαίως σε 10-15 συναυλίες για τις δυνάμεις όλων των συμμαχικών εθνών, σε νοσοκομεία, σε λέσχες αξιωματικών αλλά και σε μεγάλες αίθουσες συναυλιών όπως το "Ernie Pyle Main Theater" στο Τόκιο.

"Greek Band Ends Tokyo Stand; Returns to ROK

Tokyo, Mar. 13—After a full week of entertaining in the Tokyo area, the Greek Expeditionary Force's Band returned to Korea Thursday. The group of 24 musicians, members of the Greek,

[2154] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Το εκστρατευτικό Σώμα Ελλάδος,* ό.π., σ. 167-168

Regiment of the U.N. forces in Korea, arrived in the Far East in January 1953 and have been performing for the servicemen in Korea ever since. They play approximately 10 to 15 concerts a month for soldiers of every nation. On trips to Tokyo in May and December 1953 they performed in the Ernie Pyle Main Theater, as well as in the hospitals and service clubs in the area".[2155]

Σε δημοσίευση της ίδιας εφημερίδας τον Ιούλιο του 1954 αναγράφονται οι αεροπορικές πτέρυγες μεταφοράς στρατευμάτων στις οποίες η Στρατ. Μουσική επρόκειτο να μεταβεί για ψυχαγωγικές εκδηλώσεις.

"TOKYO, July 24 (FEAF)— The Greek Army Band stationed with U.N. forces in Korea will visit three 15th Air Division bases in Japan next week FEAF headquarters announced today. The band will visit the 483rd Troop Carrier Wing at Ashiya AB Monday, the 315th Troop Carrier Wing at Brady AB Tuesday and the 374th Troop Carrier Wing at Tachikawa AB Thursday. Arrangements for the tour were made by Maj. Gen. Chester E. McCarty, commander of the 315th Air Division, and Maj. Gen. Alex Christeas, chief of the Greek Liaison Group at FEC headquarters in Tokyo. All members of the 24-piece band, conducted by 1st Lt. George J. Mavros are from Athens, Greece".[2156]

Διαδικασία προαγωγών και κατάταξης οπλιτών και ανθυπασπιστών (1954)

Με Β.Δ της της 19ης Ιανουαρίου καθορίστηκαν οι διατάξεις για τον τρόπο διενέργειας ετήσιου διαγωνισμού για την κατάταξη οπλιτών στην Στρατιωτική Μουσική, καθώς και αυτές των προαγωγών των οπλιτών μουσικών και Ανθυπασπιστών. [2157]

Περί Ιεραρχίας και Προαγωγών των Αξιωματικών (1954)

Με το Ν.Δ 2923 της 24ης Ιουλίου 1954 «περί Ιεραρχίας και προαγωγών των Αξιωματικών των τριών Κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων» καθορίστηκαν όλες οι σχετικές διατάξεις για την ιεραρχία, την αρχαιότητα, και τις προαγωγές στο Στράτευμα. Σύμφωνα με το διάταγμα ο

[2155] Εφ. *Pacific Stars and Stripes*, vol. 10 no 71, 13/3/1954, σ. 7.

[2156] Εφ. *Pacific Stars and Stripes*, vol. 10, no. 205, 25/7/1954, σ. 25.

[2157] ΦΕΚ 23Α΄/9 Φεβρουαρίου 1954, σ. 172-175.

Στρατός αποτελείτο από πέντε Όπλα, δέκα Σώματα και οκτώ Υπηρεσίες. Η Στρατιωτική Μουσική κατατάχθηκε εκ νέου στις Υπηρεσίες του Στρατού.

Οι προαγωγές στον βαθμό του Ανθυπολοχαγού και Υπολοχαγού γίνονταν μόνο κατά αρχαιότητα και κατόπιν υποβολής προτάσεων για όσους πληρούσαν τα τυπικά και ειδικά προσόντα προαγωγής. Ο χρόνος υπηρεσίας στον κατεχόμενο βαθμό για το δικαίωμα προαγωγής είχε ως εξής : Ανθυπολοχαγός 3 έτη, Υπολοχαγός 4 έτη, Λοχαγός 5 έτη ή 12 έτη συνολικής υπηρεσίας, εκ των οποίων τα 2 στον βαθμό του λοχαγού, Ταγματάρχης 4 έτη ή 15 έτη συνολικής υπηρεσίας. Στον βαθμό του Ταγματάρχη οι προαγωγές γίνονταν κατά τα 5/10 κατ' εκλογή και κατά τα 5/10 κατ' αρχαιότητα. Ο χρόνος διοικήσεως ανά βαθμό για τους αξιωματικούς της Στρατιωτικής Μουσικής ήταν ένα έτος.

Οι αποφάσεις των συμβουλίων κρίσεων των αξιωματικών είχαν ως ακολούθως:

α) Προακτέος κατ' εκλογήν.

β) Προακτέος κατ' αρχαιότητα.

γ) Παραμένων εις τον αυτόν βαθμόν.

δ) Μη προακτέος.

ε) Αποστρατευτέος.

Τα όρια ηλικίας αποστρατείας των αξιωματικών διαμορφώνονταν όπως παρακάτω:

- Ανθυπολοχαγοί 50ό έτος
- Υπολοχαγοί 50ό έτος
- Λοχαγοί 52ο έτος
- Ταγματάρχες 54ο έτος
- Αντισυνταγματάρχες 56ο έτος
- Συνταγματάρχες 58ο έτος
- Ταξίαρχοι 59ο έτος
- Υποστράτηγοι 60ό έτος
- Αντιστράτηγοι 62ο έτος. [2158]

[2158] ΦΕΚ 159Α΄/24 Ιουλίου 1954, σ. 1268-1280.

Η 20ή Αποστολή Αντικαταστάσεων (1954)

Στις 9 Ιουλίου 1954 εκδόθηκε η Διαταγή μετάθεσης των ανθυπασπιστών και οπλιτών που επρόκειτο να αντικαταστήσουν τους μουσικούς της 17ης Αποστολής. Οι μετατιθέμενοι διατάχθηκαν να μεταβούν στην Μονάδα Υποδοχής στο Χαϊδάρι έως τις 30 Ιουλίου 1954.

Στην διαταγή μετάθεσης στο ΕΚΣΕ περιλαμβάνονταν οι παρακάτω ανθυπασπιστές και οπλίτες:

«α) Μον. Ανθ/στής Μεϊντάνης Νικόλαος (Τρομπέτα) εκ της 986 Σ.Μ.

β) Μον. Ανθ/στής Χριστοδούλου Βασίλειος (Κλαρίνο) εκ της 993 Σ.Μ.

γ) Μον. Ανθ/στής Καββαδάς Δημήτριος (Κόρνο) εκ της 986 Σ.Μ.

δ) Μον. Ανθ/στής Παντελόπουλος Γεράσιμος, (Ευφώνιο) εκ της 986 Σ.Μ.

ε) Μον. Λοχίας Μανδυλάς Αχιλλεύς (Φλικόρνο) εκ της 987 Σ.Μ.

στ) Μον. Λοχίας Κωστόπουλος Γεώργιος (Αλτικόρνο) εκ της 986 Σ.Μ.

ζ) Μον. Λοχίας Ντινιεράκης Κων/νος (Μπάσο) εκ της 994 Σ.Μ.

η) Μον. Δεκαν. Γκλαβάς Σκοπιώτης (Κορνέτα) εκ της Σχολής Πεζικού.

θ) Εθελ. Στρατ. Μητάτος Εμμανουήλ (Κλαρίνο) εκ της 996 Σ.Μ

ι) Εθελ. Στρατ. Πανταζώνης Ιωάννης (Κλαρίνο) εκ της 986 Σ.Μ.

ια) Εθελ. Στρατ. Ρουσελάτος Τιμόθεος (Τζένις) εκ της 991 Σ.Μ.

ιβ) Εθελ. Στρατ. Ζουμπούλης Σοφοκλής (Μπε-Μπάσα) εκ της 987 Σ.Μ.

ιγ) Εθελ. Στρατ. Μπάκος Κων/νος (Τρομπόνι) εκ της 992 Σ.Μ.

ιδ) Εθελ. Στρατ. Κάλβος Σπυρίδων (Τρομπόνι) εκ της 997 Σ.Μ.

ιε) Εθελ. Στρατ. Ηλίας Κων/νος (Μικρό Τύμπανο) εκ της 986 Σ.Μ.

ιστ) Εθελ. Στρατ. Γριμπίζης Χριστόφορος (Μπατερία) εκ της 988 Σ.Μ».[2159]

Την 1η Σεπτεμβρίου 1954 αναχώρησε για την Κορέα η 20ή Αποστολή Αντικαταστάσεων, στην οποία συμπεριλαμβάνονταν το τμήμα Στρατιωτικής Μουσικής υπό τον Υπολοχαγό Αρχιμουσικό Γεώργιο Παπουδάκη, ο οποίος επρόκειτο να αντικαταστήσει τον Υπολοχαγό Γεώργιο Μαύρο στην θέση του Διοικητή της Στρατιωτικής Μουσικής του ΕΚΣΕ. [2160]

[2159] Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ.20α/Γ/45.

[2160] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Το εκστρατευτικό Σώμα,* ό.π., σ. 225.

Η 20ή Αποστολή Αντικαταστάσεων αφίχθηκε στην Κορέα στις 25 Σεπτεμβρίου. Από τις 11 Οκτωβρίου 1954 το Ελληνικό Σύνταγμα υπήχθη τακτικώς στην 7η Αμερικανική Μεραρχία του 1ου Αμερικανικού Σώματος Στρατού νοτίως της πόλης Chorwon. Κατά την παραμονή της 20ής Αποστολής η Στρατιωτική Μουσική μετείχε εκδηλώσεων στρατιωτικής τελετουργίας καθώς και στην Εθνική Εορτή της 25ης Μαρτίου το 1955.[2161]

Στις 6 Φεβρουαρίου 1955 στην πόλη Kokura της Ιαπωνίας, η Στρατιωτική Μουσική του ΕΚΣΕ, δύναμης 22 ανδρών, απέδωσε στρατιωτικές τιμές πριν την μεταφορά των οστών 172 Ελλήνων στρατιωτών με αμερικανικό πλοίο στην Inceon της Κορέας και από εκεί στην Ελλάδα.

“Greece Taking Korea War Dead Back Home.

KOKURA, Japan (INS) — Greek soldiers Saturday started loading aboard an American ship 172 Greek war dead of the Korean War, whose bodies were brought to Kokura for scientific identification by allied technicians as Greek soldiers. The bodies were identified and are being returned to Greece under the orders of the Greek government. When the coffin of the first body, draped with a Greek flag, was lowered into the ship's hold, a 22-man allied military band played the Greek anthem. The American ship loaded with the Greek war dead is scheduled to leave Moji Port in southern Japan at 6:30 a.m. Sunday for Inchon, South Korea, with a batch of 1,025 fresh Greek replacements”.[2162]

[2161] Στο ίδιο, σ. 170-172.

[2162] Εφ. *Pacific Stars and Stripes*, vol. 11, no. 36, 6/2/1955, σ. 7.

Εικόνα 91. Μεταφορά οστών στην Ελλάδα. Kokura Ιαπωνίας, 1955

Πηγή: ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Το εκστρατευτικό Σώμα Ελλάδος,* ό.π., σ. 160

Πολεμική Αεροπορία – ΣΜΣ (1950-1955)

Στο ΕΚΣΕ μετείχε και η Πολεμική Αεροπορία με 7 αεροσκάφη του13ο Σμήνους Μεταφορικών Αεροσκαφών Ντακότα C-47. Το Σμήνος αναχώρησε για την Κορέα στις 11 Νοεμβρίου 1950.[2163]

Με αεροσκάφη του Ελληνικού Σμήνους μετακινήθηκε πολλάκις η Στρατιωτική Μουσική.

[2163] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Το εκστρατευτικό Σώμα,* ό.π., σ. 182.

Εικόνα 92. Αναχώρηση της ΣΜΣ για το Τόκιο, Αεροδρόμιο Σεούλ 8/10/1953

Πηγή: ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., Φ. 680/10Α

Επαναπατρισμός Στρατιωτικής Μουσικής ΕΚΣΕ – Μεταθέσεις (1955)

Με διαταγή του Ελληνικού ΓΕΣ της 10ης Μαρτίου 1955 η δύναμη του ΕΚΣΕ περιορίστηκε σε δύναμη Τάγματος ειδικών συνθηκών. [2164]

Στις 21 Ιουνίου 1955 εκδόθηκε από το ΓΕΣ η διαταγή επαναπατρισμού και τοποθέτησης των ανδρών της Στρατιωτικής Μουσικής του ΕΚΣΕ στις νέες τους Μονάδες.

[2164] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Το εκστρατευτικό Σώμα,* ό.π., σ. 173.

«α) Υπολ/γός Παπουδάκης Γεώργιος εις το Στρατηγείο της V Μερ. διά την 1000 Σ.Μ.

β) Ανθ/λγός Μεϊντάνης Νικόλαος εις το Στρατηγείον της Χ Μερ. διά την 997 Σ.Μ.

γ) Ανθ/στής Χριστοδούλου Βασίλειος εις την 988 Σ.Μ. Γ΄ ΣΣ.

δ) Ανθ/στής Καββαδάς Δημήτριος εις το Στρατηγείον της XV Μερ. διά την 991 Σ.Μ.

ε) Ανθ/στής Παντελόπουλος Γεράσιμος εις το Στρατηγείον της VIII Μερ. διά την 990 Σ.Μ.

στ) Ανθ/στής Μαρίνος Γεώργιος εις το Στρατηγείον της ΙΙ Μερ. διά την 993.

ζ) Επιλ. Ντινιεράκης Κων/νος του Γεωργίου εις Λ.Σ/XV Μερ. διά την 991 Σ.Μ.

η) Επιλ. Κωστόπουλος Γεώργιος του Αντωνίου εις την Ι.Σ./IX Τεθ/νης Μερ. διά την 994 Σ.Μ.

θ) Λοχίας Γκλαβάς Σκοπιώτης του Διονυσίου εις την 998 Σ.Μ (Α΄ Σ.Σ.)

ι) Δεκανεύς Σοκαλαρίδης Βασίλειος του Θεοδοσίου εις Λ.Σ. / IX Μερ. διά την 994 Σ.Μ

ια) Δεκαν. Ζουμπούλης Σοφοκλής του Θεοδώρου εις Λ.Σ/XV Μερ. διά την 991 Σ.Μ.

ιβ) Ρουσελάτος Τιμόθεος του Γερασίμου εις την 999 Σ.Μ. (Ι Στρατιάς).

ιγ) Δεκαν. Μπάκος Κων/νος του Κων/νου εις Λ.Σ/XV Μερ. διά την 991 Σ.Μ.

ιδ) Δεκαν. Μητάτος Εμμανουήλ του Χρήστου εις Λ.Σ. VIII Μερ. διά την 990 Σ.Μ.

ιε) Δεκαν. Πανταζώνης Ιωάννης του Θεμιστοκλέους εις Λ.Σ/XV Μερ. διά την 991 Σ.Μ.

ιστ) Δεκαν. Ηλίας Κων/νος του Βασιλείου εις την 999 Σ.Μ. (Ι Στρατιάς).

ιζ) Στρατ. Γριμπίζης Χριστόφορος του Φωτίου εις 988 Σ.Μ (Γ΄ Σ.Σ.)». [2165]

Στις 10 Ιουλίου 1955 πραγματοποιήθηκε η τελετή αναχώρησης της 20ής Αποστολής Αντικαταστάσεων με την οποία επέστρεψε στην Ελλάδα και η Στρατιωτική Μουσική.

Τον Οκτώβριο του 1955 το ΕΚΣΕ διαλύθηκε. Τον Δεκέμβριο αναχώρησε και η τελευταία δύναμη 9 αξιωματικών και 174 οπλιτών. Στην Κορέα παρέμεινε δύναμη 1 αξιωματικού και 9 οπλιτών ως συμβολικό Τμήμα της Ελλάδος στις δυνάμεις των Ηνωμένων Εθνών.[2166]

Από τις διαταγές μεταθέσεων των αξιωματικών και οπλιτών μουσικών στο ΕΚΣΕ και από το έγγραφο του ΓΕΣ/3ου/ΕΓ, προκύπτει ότι οι Στρατιωτικές Μουσικές κατά την περίοδο αυτή ήταν δεκαπέντε τον αριθμό.

[2165] Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 16/ζ/41.

[2166] ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Το εκστρατευτικό Σώμα,* ό.π., σ. 173-174.

Ανάλεκτα περιόδου 1950 -1955

Τον Μάρτιο του 1950 πραγματοποιήθηκαν εορτασμοί για την επέτειο της 25ης Μαρτίου 1821 στην Κόνιτσα. Στους εορτασμούς συμμετείχε η Στρατιωτική Μουσική της Ι Μεραρχίας παρουσία του Μεράρχου Θεμιστοκλή Κετσέα.[2167]

Τον Μάρτιο του 1951 έλαβε χώρα στην Καστοριά ο χορός της «Φανέλας του Στρατιώτη», όπου παραβρέθηκαν ο διοικητής και αξιωματικοί της XV Μεραρχίας, καθώς και πολίτες της Καστοριάς. Ο χορός πραγματοποιήθηκε υπό τους ήχους της Στρατιωτικής Μουσικής της XV Μεραρχίας και της ορχήστρας «Norris Boite».[2168]

Τον Απρίλιο του 1952 πραγματοποιήθηκαν στα Γιαννιτσά τα εγκαίνια του Κέντρου Ψυχαγωγίας Οπλιτών (Κ.Ψ.Ο.) του εδρεύοντος στην πόλη τάγματος, στα οποία παραβρέθηκε ο Διοικητής του Αντισυνταγματάρχης Αθανάσιος Ντενίσης, αξιωματικοί και πλήθος κόσμου. Ακολούθησε χοροεσπερίδα όπου συμμετείχε η Στρατιωτική Μουσική της Μεραρχίας (πιθανότατα της ΙΙ Μεραρχίας).[2169]

Τον Απρίλιο του 1952 τελέσθηκε στην Καστοριά μνημόσυνο υπέρ πεσόντων αξιωματικών και οπλιτών στο Γράμμο, όπου συμμετείχε η Στρατιωτική Μουσική της XV Μεραρχίας.[2170]

Το 1952 στην Σχολή Πεζικού της Χαλκίδας, καταγράφεται η διοργάνωση ψυχαγωγικών εκδηλώσεων ανά τακτά χρονικά διαστήματα για τους αξιωματικούς και τι οικογένειές τους. Οι εκδηλώσεις περιλάμβαναν εκπαιδευτικές και ψυχαγωγικές κινηματογραφικές προβολές, θεατρικές παραστάσεις, καθώς και χοροεσπερίδες με την συμμετοχή Μουσικού Τμήματος, αποτελούμενο από 27 μουσικούς, jazz band και χορωδία.[2171]

Τον Σεπτέμβριο του 1953 η Στρατιωτική Μουσική της 1ης Στρατιάς συμμετείχε σε «καλλιτεχνική εορτή» των τροφίμων της Παιδούπολης Λάρισας «Απόστολος Παύλος» υπό τον αρχιμουσικό Γεώργιο Μίγκο.[2172] Ομοίως και κατά τους εορτασμούς της Εθνικής

[2167] Εφ. *Ηπειρωτικό Μέλλον*, αρ. 97)177, Αθήνα 19/4/1950, σ. 1.

[2168] Εφ. *Ορεστιάς*, αρ. 222, Καστοριά 11/3/1951, σ. 2

[2169] Εφ. *Εθνική πνοή,* αρ. 234, Γιαννιτσά 19/4/1952, σ. 1.

[2170] Εφ. *Φωνή της Καστοριάς*, αρ. 313, Καστοριά 13/4/1952, σ. 2.

[2171] Εφ. *Στρατιωτικά Νέα*, αρ. 26, Αθήνα 21/8/1952, σ. 5.

[2172] Εφ. *Θεσσαλικά Νέα,* αρ. χ.α., Λάρισα 30/9/1953, σ. 1.

Παλιγγενεσίας τον Μάρτιο του 1954 στην πόλη της Λάρισας, επίσης υπό τον αρχιμουσικό Γεώργιο Μίγκο.[2173]

Τον Σεπτέμβριο του 1954 πραγματοποιήθηκε η τελετή θεμελίωσης της Γέφυρας μεταξύ Ελλάδος Και Τουρκίας. Στην τελετή παρέστησαν οι υπουργοί Δημοσίων Έργων των δύο χωρών, Κωνσταντίνος Καραμανλής και Κεμάλ Ζεϊτίνογλου, ο Διοικητής του Γ΄ΣΣ Αντιστράτηγος Κετσέας, ο Διοικητής της XIII Μεραρχίας Καβάλας Στρατηγός Σειραδάκης, ο Στρατιωτικός Διοικητής Θράκης Στρατηγός Κωστόπουλος, ο Διοικητής του συντάγματος Διδυμοτείχου Συνταγματάρχης Καραχάλιος και άλλοι. Στην τελετή παιάνισε η Στρατιωτική Μουσική της XIII Μεραρχίας (Φρουράς Καβάλας) .[2174]

Τον Οκτώβριο του 1955 πραγματοποιήθηκαν οι εορτασμοί των Ελευθερίων της πόλης της Βέροιας. Στους εορτασμούς μετείχε η Στρατιωτική Μουσική της IX Μεραρχίας (Φρουράς Βέροιας). [2175]

[2173] Εφ. *Θεσσαλικά Νέα*, αρ. χ.α., Λάρισα 26/3/1954, σ. 1, 3.

[2174] Εφ. *Κομοτινή*, αρ. 62, Κομοτινή 13/9/1954, σ. 1.

[2175] Εφ. *Αστήρ Βερροίας,* αρ. 825)241, Βέροια 17/10/1955, σ. 1.

Κεφάλαιο 12ο

Σύγχρονη Περίοδος (1956-2025)

Ατομικά Έγγραφα Αξιωματικών (1956)

Με το Β.Δ. της 28ης Αυγούστου 1956 καθορίστηκαν οι διατάξεις για τον τρόπο τήρησης των ατομικών εγγράφων των αξιωματικών του Στρατού Ξηράς. Σύμφωνα με αυτές, ως ατομικά έγγραφα λογίζονταν τα παρακάτω:

1. Το Βιβλιάριο Μητρώου που περιλάμβανε τα παρακάτω στοιχεία:

α) Στρατολογικά στοιχεία που αφορούσαν την προέλευση, τις γραμματικές γνώσεις και την γνώση ξένων γλωσσών.

β) Χρονολογία απόκτησης κάθε βαθμού.

γ) Θέσεις που υπηρέτησε ο αξιωματικός από την ημέρα κατάταξής του.

δ) Στοιχεία πολεμικής δράσης.

ε) Προτάσεις ηθικών αμοιβών.

στ) Πίνακα απονεμηθεισών ηθικών αμοιβών.

ζ) Επιδόσεις σε Σχολές και Κέντρα Εκπαίδευσης.

η) Πίνακας ποινών και καταδικαστικών αποφάσεων.

θ) Πίνακας πειθαρχικών ποινών.

ι) Πίνακας ειδικών καταστάσεων στις οποίες ετέθη ο αξιωματικός.

ια) Πίνακας χορηγηθεισών αδειών, κανονικών και αναρρωτικών.

2. Το Ατομικό Δελτίο Υγείας που περιλάμβανε τα παρακάτω στοιχεία:

α) Στοιχεία για την κατάσταση της υγείας του Αξιωματικού από της εισόδου του στο στράτευμα ή την παραγωγική Σχολή.

β) Τους δαμαλισμού και εμβολιασμούς.

γ) Τα νοσήματα και τα τραύματα (πολεμικά- εξ ατυχημάτων).

δ) Τις μεταβολές λόγω νόσου.

ε) Τις υγειονομικές επιθεωρήσεις και παρατηρήσεις

στ) Την ετήσια υγειονομική εξέταση.

3. Το Φύλλο Ποιότητας που περιλάμβανε τα παρακάτω στοιχεία:

α) Τις διαδοχικές σημειώσεις του αξιωματικού.

β) Αντίγραφα των υποβαλλομένων για τον αξιωματικό προτάσεων.

γ) Στοιχεία που αφορούσαν τις επί των προτάσεων αποφάσεις των οικείων Συμβουλίων κρίσεων.

4. Τον Ατομικό Φάκελο, που περιλάμβανε αντίγραφα όλων των παραπάνω εγγράφων του αξιωματικού.

Η τήρηση των Ατομικών Εγγράφων (το βιβλιάριο μητρώου, το ατομικό δελτίο υγείας και το φύλλο ποιότητας των αξιωματικών) γινόταν από τους αμέσους προϊστάμενους Διοικητές ή Διευθυντές, οι οποίοι κατά τις διατάξεις του νόμου περί Ιεραρχίας και Προαγωγών, είχαν δικαίωμα υποβολής προτάσεων προαγωγής.

Οι Ατομικοί Φάκελοι των Αξιωματικών από τον βαθμό του Συνταγματάρχη και κάτω, τηρούνταν από την αρμόδια Διεύθυνση Όπλου, Σώματος ή Υπηρεσίας του ΓΕΣ, των Ταξιάρχων και Υποστρατήγων υπό του Β΄ Κλάδου /ΓΕΣ και των Αντιστράτηγων από τον Υπουργό Εθνικής Αμύνης.[2176]

Οι διατάξεις αυτές πιθανότατα οδήγησαν και στην σύσταση της Διεύθυνσης Μουσικού που έγινε το 1958.

Ανάλεκτα περιόδου 1956-1960

Στις 22 Ιουλίου του 1956 τελέσθηκαν στην Κοινότητα «Προβατώνας» Έβρου, τα αποκαλυπτήρια της προτομής του διοικητή της VII Μεραρχίας Αλέξανδρου Ασημακόπουλου, θανούντος κατά την διάρκεια του εμφυλίου πολέμου, την 13 Μαρτίου 1948 στον Προβατώνα. Στην τελετή συμμετείχε η Στρατιωτική Μουσική της XI Μεραρχίας (Φρουράς Κομοτηνής). [2177]

[2176] ΦΕΚ 186Α΄/28 Αυγούστου 1956, σ. 1905-1907.

[2177] Εφ. *Πανθρακική*, αρ. 148, Αλεξανδρούπολη 5/8/1956

Τον Φεβρουάριο του 1957 η Στρατιωτική Μουσική του Στρατηγείου Κεντρικής Ελλάδος, με έδρα την Λαμία, μετείχε σε χοροεσπερίδα για την προικοδότηση ορφανών κορασίδων της πόλης του Δομοκού.[2178]

Τον Ιούλιο του 1959 η Στρατιωτική Μουσική του Α΄ ΣΣ πραγματοποίησε υπαίθρια συναυλία στα Τρίκαλα υπό τον αρχιμουσικό Υπολοχαγό Εμμανουήλ Φινοκαλιώτη. Το πρόγραμμα της συναυλίας «πλούσιο εν τη απλότητί του, περιλάμβανεν το εμβατήριον "Θεσσαλία" την ουβερτούρα του Σουπέ "Ποιητής και Χωρικός" Πιερότ - Φέστου Βόλς, Ριγολιέτο Βαρκαρόλα - Όφμαν, δύο ποτ πουρί από ελληνικές επιτυχίες με διασκευή του αριστούχου του ελληνικού Ωδείου Αθηνών κ. Φινοκαλιώτη και το εμβατήριο του εκστρατευτικού Σώματος της Κορέας. Οι εκτελεσταί του ως άνω προγράμματος ήσαν τριάντα υπαξιωματικοί […].[2179]

Τον Αύγουστο του 1959 η Στρατιωτική Μουσική της ΑΣΔΑΝ (Αθηνών) υπό τον Λοχαγό Ευάγγελο Πανταζώνη, μετέβη στην Σάμο, προκειμένου να συμμετάσχει στους εορτασμούς της 6ης Αυγούστου.[2180] Η ημέρα αυτή θεωρείτο Εθνική εορτή για το νησί της Σάμου, ως επέτειος την Ναυμαχίας της 6ης Αυγούστου 1824, όταν ο Ελληνικός στόλος επικράτησε του Οθωμανικού.

Στις 20 Οκτωβρίου 1959 πραγματοποιήθηκαν στα Γιαννιτσά εορταστικές εκδηλώσεις για την επέτειο απελευθέρωσης της πόλης. Στους εορτασμούς συμμετείχε η Στρατιωτική Μουσική της ΙΙ Μεραρχίας. [2181] .

Τον Νοέμβριο του 1959 η Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Πατρών μετέβη στην Κεφαλονιά για να συμμετάσχει στους εορτασμούς του Αγίου Γερασίμου.[2182]

Τον Δεκέμβριο του 1959 η Γ.Σ.Ε.Ε απέστειλε έγγραφο στον Υπουργό Εργασίας και στον Υφυπουργό Εθνικής Άμυνας με αίτημα της τροποποίησης του νομοθετικού διατάγματος του 1924 και την προσθήκη διάταξης με την οποία θα απαγορεύεται «στους στρατιωτικούς μουσικούς η παροχή βοηθείας εις τα διάφορα κέντρα διασκεδάσεως».[2183]

[2178] Εφ. *Φωνή του Ρουμελιώτου,* αρ. 17, Φεβρουάριος 1957, σ. 2.

[2179] Εφ. *Η Έρευνα*, αρ. 373, Τρίκαλα 17/7/1959, σ.1, 4.

[2180] Εφ. *Ελλάς,* αρ. 693, Σάμος 3/8/1959, σ. 1.

[2181] Εφ. *Εθνική Πνοή,* αρ. 573, Γιαννιτσά 24/10/1959 σ. 1.

[2182] Εφ. *Κεφαλληνιακός Κήρυξ*, αρ.447, Αργοστόλι 14/11/1959, σ. 1.

[2183] Εφ. *Εσπερινός Τύπος*, αρ. 817, Αθήνα 21/12/1959. σ. 1.

Στις 5 Οκτωβρίου 1960 εορτάσθηκε για πρώτη φορά η «ημέρα του απόστρατου αξιωματικού». Στα παραρτήματα των Ενώσεων Ελλήνων αποστράτων όλης της χώρας πραγματοποιήθηκαν εκδηλώσεις με την συμμετοχή των κατά τόπους Στρατιωτικών Μουσικών.[2184]

Στις 11 Οκτωβρίου 1960, η Εταιρία Ηπειρωτικών Μελετών διοργάνωσε μεγάλη συναυλία στο κινηματοθέατρο «Παλλάδιον» Ιωαννίνων, στην οποίαν συμμετείχαν λυρικοί τραγουδιστές και μουσικό σύνολο πνευστών της Στρατιωτικής Μουσικής. Το πρόγραμμα της συναυλίας περιλάμβανε «το Andante από την 5ην συμφωνίαν του Beethoven, την εισαγωγή από την Όπερα "Γουλιέλμος Τέλλος" του Rossini, νικητήρια εμβατήρια από την Όπερα "Aida" του Verdi, άριες, ρομάντσες και ντουέτα από ξένες και ελληνικές οπερέτες, έργα για βιολί, δημοτικά τραγούδια και συμφωνικά έργα γνωστών Ελλήνων συνθετών επάνω σε δημοτικά τραγούδια. Συμμετείχαν οι καλλιτέχναι: Λέλα Ζωγράφου, Κώστας Τρωγάδης, Σοφ. Πολίτης και η ορχήστρα πνευστών του Γεν. Επιτελείου Στρατού υπό την διεύθυνσιν του Ηπειρώτου αρχιμουσικού Αντισυνταγματάρχου Μαργαρίτη Καστέλλη». [2185]

Το μουσικό σύνολο αποτελούνταν από 80 μουσικούς και είχε νωρίτερα εμφανιστεί στην διεθνή έκθεση Θεσσαλονίκης. Η Στρατιωτική Μουσική απεστάλη στα Ιωάννινα με 3 αεροσκάφη τύπου Ντακότα, κατόπιν διαταγής του υπουργού Εθνικής Άμυνας Γεώργιου Θεμελή.[2186]

[2184] Εφ. *Εθνικός Αγών,* αρ. 4591, Ιωάννινα 6/10/1960, σ. 2.

[2185] Εφ. *Εθνικός Αγών*, αρ. 4598, Ιωάννινα 14/10/1960, σ. 1.

[2186] Εφ. *Εθνικός Αγών*, αρ. 4591, Ιωάννινα 6/10/1960, σ. 1.

Πίνακας 131. Στρατιωτικές Μουσικές της Επικράτειας, 1950 -1958[2187]

α/α	Ονομασία Στρατιωτικής Μουσικής	Υπαγωγή	Έδρα
1	986 ΣΜ	Α.Σ.Δ.Α.Ν.	Αθήνα
2	987 ΣΜ	Β΄ Σ.Σ.	Λάρισα/Κοζάνη
3	988 ΣΜ	Γ΄ Σ.Σ.	Θεσσαλονίκη
4	989 ΣΜ	VII ΜΠ	Καβάλα
5	990 ΣΜ	VIII ΜΠ	Ιωάννινα
6	991 ΣΜ	XV ΜΠ	Καστοριά
7	992 ΣΜ	VI ΜΠ	Τρίπολη (1950)
8	993 ΣΜ	II ΜΠ	Γιαννιτσά
9	994 ΣΜ	IX ΜΤΘ	Βέροια[2188]
10	995 ΣΜ	XI ΜΠ	Καβάλα/ Κομοτηνή
11	996 ΣΜ	I ΜΠ	-
12	997 ΣΜ	X ΜΠ	Σέρρες
13	998 ΣΜ	Α΄ Σ.Σ.	Τρίκαλα /Ιωάννινα
14	999 ΣΜ	I Στρατιάς	Λάρισα
15	1000 ΣΜ	V ΜΠ	Χανιά
16	- ΣΜ	IV ΜΠ	Τρίπολη (1960)

Σημειώνεται ότι αρκετές από τις Μεραρχιακές Στρατιωτικές Μουσικές, αποτελούσαν Τμήματα Μουσικής (κλιμάκια) των Στρατ. Μουσικών των Σωμάτων Στρατού και δεν περιλαμβάνονταν στους πίνακες Συνθέσεως των Σχηματισμών (βλ. παρακάτω).

[2187] Τα στοιχεία προκύπτουν: α) από τα φύλλα μητρώου αξιωματικών Μουσικού Σώματος, Βλ. ΥΣΑ/ΔΣΛ – Μουσικοί, Φωτοαντίγραφα φύλων μητρώου Μαργαρίτη Καστέλλη, Διονύσιου Βισβάρδη, Αριστοτέλη Καζαντζή, Δημήτριου Παπανικολάου, Ευάγγελου Φρεν, Αναστάσιου Ρεμούνδου, Νικόλαου Μπάκα, Γεώργιου Παναγόπουλου, β) από τις διαταγές μεταθέσεων των αξιωματικών και των οπλιτών μουσικών στο ΕΚΣΕ και από έγγραφο του Γενικού Επιτελείου Στρατού. Βλ. Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 16/δ/24, Εισηγητικό σημείωμα του Γενικού Επιτελείου Στρατού της 2/7/1953, σχετικά με την τρίμηνη παράταση της παραμονής των μουσικών του ΕΚΣΕ στην Κορέα.

[2188] Εφ. *Εφημερίς Δήμων και Κοινοτήτων,* αρ. 271, Αθήνα 15/11/1956, σ. 4.

Σύσταση Διεύθυνσης Μουσικού - Ανεξάρτητες Υπομονάδες (1958-1959)

Το 1958 συστάθηκε η Διεύθυνση Μουσικού υπό το Γενικό Επιτελείο Στρατού με την ονομασία ΓΕΣ/ΔΜΣ.[2189]

Την 1η Νοεμβρίου 1959 οι Στρατιωτικές Μουσικές των Μεραρχιών έπαυσαν να αποτελούν Κλιμάκια των Στρατιωτικών Μουσικών των μεγάλων Σχηματισμών και υπήχθησαν οργανικά στις οικείες Μεραρχίες.

Η μεταβολή αυτή τεκμαίρεται από έκθεση πεπραγμένων της Στρατιωτικής Μουσικής της XV Μεραρχίας Πεζικού του 1959 με έδρα την Καστοριά, την οποία υπέβαλε ο Υπολοχαγός Αρχιμουσικός Ιερεμίας Βαές, στην οποία σημειώνεται: «Η Στρατιωτική Μουσική XV ΜΕΡΑΡΧ. συγκροτήθη την 25-2-59 κατόπιν Δ/γής Γ.Ε.Σ/5ον ΕΓ κατ' αρχήν ως Μουσικόν Τμήμα XV ΜΕΡΑΡΧ. Κλιμάκιον της 998 Σ.Μ (Α΄ΣΣ) εις ην υπήχθη οργανικώς. Την 1-11-59 καθ' ην απεφασίσθη η ανεξαρτητοποίησις των Στρατιωτικών Μουσικών υπήχθη εις το Στρατηγείον XV ΜΕΡΑΡΧ ΙΑΣ και εις Λόχον Στρατηγείου XV ΜΕΡΑΡΧ. λαβούσα τον τίτλον Στρατιωτική Μουσική της XV ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ». [2190]

Η μεταβολή αυτή σχετίζεται και με το Ν.Δ 4028 της 13 Νοεμβρίου του 1959 «περί ιεραρχίας, προαγωγών και τοποθετήσεων των αξιωματικών των Ενόπλων Δυνάμεων», ώστε ο χρόνος διοικήσεως και πραγματικής ενάσκησης καθήκοντος σε Υπομονάδες και όχι Κλιμάκια, να προσμετάται στον χρόνο διοικήσεως του βαθμού του εκάστοτε αξιωματικού, για την απόκτηση τυπικών προσόντων προαγωγής. Αναφέρονται στον Νόμο χαρακτηριστικά τα εξής: «Διά του Αξιωματικούς της Οικονομικής Υπηρεσίας […] Στρατιωτικής Μουσικής και Στρατιωτικούς Γραμματείς, απαιτείται ενάσκησις καθηκόντων του βαθμού των ανά εν έτος εις έκαστον βαθμόν και εις προβλεπομένας υπό των πινάκων συνθέσεως θέσεις».[2191]

[2189] Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ.11625/Β/2, Ιστορία Γενικού Επιτελείου Στρατού/Διεύθυνσης Μουσικού Σώματος, σ.5.

[2190] Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 10689/Α/1, Ετήσια έκθεση δραστηριότητας του Μουσικού Τμήματος της XV Μεραρχίας για το έτος 1959.

[2191] ΦΕΚ 249Α΄/13 Νοεμβρίου 1959, σ. 2157.

Πρώτη συμμετοχή σε Φεστιβάλ Στρατιωτικών Μουσικών (1959)

Το διάστημα από 21 έως 25 Μαΐου 1959, διεξήχθη διεθνές φεστιβάλ στρατιωτικών μουσικών, στο Bari της Ιταλίας, με την ονομασία "Maggio de Bari", στο οποίο συμμετείχε η Ελληνική Στρατιωτική Μουσική, υπό τον Αντισυνταγματάρχη και διευθυντή των Στρατιωτικών Μουσικών Μαργαρίτη Καστέλλη. Στο φεστιβάλ συμμετείχαν η γαλλική μπάντα των Αλεξιπτωτιστών, η μπάντα του Στρατού Ξηράς της Ιορδανίας, η μπάντα των Καραμπινιέρων της Ιταλίας, η μπάντα των Πεζοναυτών της Αγγλίας, ελληνική μπάντα του Ελληνικού Στρατού και η αμερικανική μπάντα της Ναυτικής Διοίκησης Ιταλίας, η οποία συνήθως εμφανιζόταν με τον τίτλο «Μπάντα Συμμαχικών Δυνάμεων Νοτίου Ευρώπης». Οι μπάντες είχαν δύναμη από 50 έως 120 μουσικούς, πλην αυτής των ΗΠΑ, η οποία αριθμούσε 23 άνδρες. Η πρώτη ημέρα του φεστιβάλ διεξήχθη στο στάδιο του Μπάρι, ενώπιον 75.000 θεατών. Κατά την τελετή έναρξης, εισήλθε η μπάντα των Βερσαλιέρων, γνωστών για την ικανότητά τους να παιανίζουν τρέχοντας. Στην συνέχεια, κάθε συμμετέχουσα στρατιωτική μπάντα παρουσίασε το πρόγραμμά της. Το φεστιβάλ περιλάμβανε και δημόσιες συναυλίες σε διάφορα σημεία της πόλης. Οι συμμετέχοντες αρχιμουσικοί έλαβαν από το 9ο Αμερικανικό Σύνταγμα, το οποίο έδρευε στο Μπάρι, από ένα χρυσό μετάλλιο και ένα μοντέλο γαλέρας, το οποίο αποτελούσε το σύμβολο της πόλης.[2192]

Στις 7 Ιουλίου 1959, εκδόθηκε Γενική Διαταγή με την οποία ο υφυπουργός Γεώργιος Θεμελής εξέφραζε την ευαρέσκειά του προς την Στρατιωτική Μουσική.[2193]

Σύμφωνα με προφορική μαρτυρία της Ελένης Μπαλάνου, θυγατέρας του Επιλοχία Κλαρινετίστα Ευάγγελου Μπαλάνου της 987 Στρατιωτικής Μουσικής (Β΄ Σώματος Στρατού), στο Φεστιβάλ του Μπάρι διεξήχθη επιπλέον διαγωνισμός ανάγνωσης μουσικού κειμένου εκ πρώτης όψεως (prima vista), όπου πρώτευσε μεταξύ των διαγωνιζομένων μουσικών των άλλων χωρών ο πατέρας της. Ο Ευάγγελος Μπαλάνος ήταν εγγονός του εύζωνα και λαϊκού οργανοπαίκτη του κλαρίνου Σταύρου Φόλα, από το Μουζάκι Καρδίτσας, ο οποίος συμμετείχε στους Βαλκανικούς Πολέμους και στους μετέπειτα αγώνες του Έθνους.

[2192] "Diplomusical Mission", *All Hands*, Bureau of Naval Personnel Information Bulletin, 8/1959, σ. 38.

[2193] Ιδιωτικό Αρχείο Ελένης Μπαλάνου, ατομικά έγγραφα Ευάγγελου Μπαλάνου.

Εικόνα 93. Η Ελληνική Στρατιωτική Μουσική κατά την είσοδό της στο Στάδιο του Μπάρι, Μάιος 1959

Πηγή: Ιδιωτικό Αρχείο Ελένης Μπαλάνου

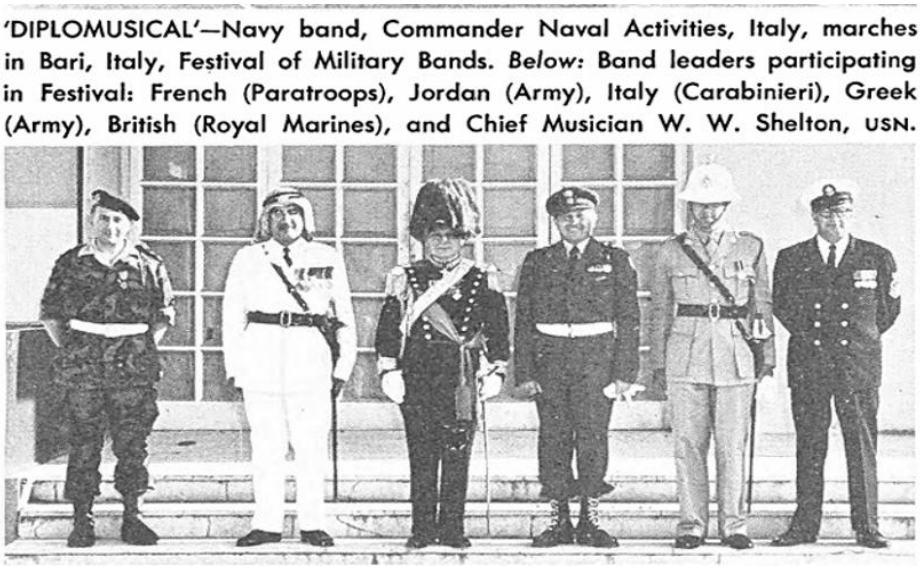
'DIPLOMUSICAL'—Navy band, Commander Naval Activities, Italy, marches in Bari, Italy, Festival of Military Bands. *Below:* Band leaders participating in Festival: French (Paratroops), Jordan (Army), Italy (Carabinieri), Greek (Army), British (Royal Marines), and Chief Musician W. W. Shelton, USN.

Εικόνα 94. Οι αρχιμουσικοί του Φεστιβάλ "Maggio de Bari". Τρίτος από δεξιά ο Μαργαρίτης Καστέλλης, 1959

Πηγή: Περιοδικό *All Hands*, ό.π., σελ. 38

Στρατιωτική Μουσική Ελληνικής Δύναμης Κύπρου (1960)

Το 1960, συγκροτήθηκε η Στρατιωτική Μουσική της Ελληνικής Δύναμης Κύπρου (ΕΛΔΥΚ).

Πρώτος αρχιμουσικός της μπάντας ήταν ο υπολοχαγός Δημήτριος Παπανικολάου. Η Μουσική της ΕΛΔΥΚ από το πρώτο διάστημα της παρουσίας της στην Κύπρο, έδωσε θετικά δείγματα γραφής, συμμετέχοντας σε ποικίλες μουσικές εκδηλώσεις στις πόλεις Λάρνακα, Λεμεσό, Μόρφου, Κυρήνεια, κλπ., σε χώρους συναυλιών, στο ραδιόφωνο και στην τηλεόραση της Κύπρου. Η πρώτη εμφάνισή της έγινε στο πάρκο της Λευκωσίας το 1960. Για την ψυχαγωγία των οπλιτών, ο Παπανικολάου συγκρότησε ορχήστρα λαϊκής μουσικής από άνδρες της ΕΛΔΥΚ.[2194]

Το 1964, οι άνδρες της χρησιμοποιήθηκαν ως τραυματιοφορείς για την περισυλλογή νεκρών και τραυματιών από τους βομβαρδισμούς της τουρκικής αεροπορίας στην περιοχή της Τηλλυρίας.[2195]

Το 1974 η Στρατιωτική Μουσική της ΕΛΔΥΚ συμμετείχε στις επιχειρήσεις υπεράσπισης της Κύπρου, στον τομέα της διοικητικής μέριμνας. Η Στρατιωτική Μουσική της ΕΛΔΥΚ διαλύθηκε το 1986 και το προσωπικό της συγκρότησε την ΣΜΣ/98 ΑΔΤΕ.[2196]

[2194] «Η μπάντα της ΕΛΔΥΚ», Εφ. *Στρατιωτικά Νέα*, αρ. 464, Αθήνα 22/1/1961, σ. 3-4.

[2195] Προσωπική μαρτυρία Λοχαγού (ΜΣ) Γκριτζέλη Δημητρίου (1940-2002).

[2196] Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 11625/Β/4, Ιστορία Γενικού Επιτελείου Στρατού/Διεύθυνσης Μουσικού Σώματος.

Εικόνα 95. Απόδοση τιμών στον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας, Αρχιεπίσκοπο Μακάριο, από την Στρατιωτική Μουσική της ΕΛΔΥΚ, 1964

Πηγή: Ιδιωτικό Αρχείο Λοχαγού (ΜΣ) Δημητρίου Γκριτζέλη (1940-2002)

Εικόνα 96. Απόδοση τιμών στον Γεώργιο Γρίβα Διγενή από την Στρατιωτική Μουσική της ΕΛΔΥΚ, 1964

Πηγή: Ιδιωτικό Αρχείο Λοχαγού (ΜΣ) Δημητρίου Γκριτζέλη (1940-2002)

Εικόνα 97. Η Στρατιωτική Μουσική της ΕΛΔΥΚ, 1964

Πηγή: Ιδιωτικό Αρχείο Λοχαγού (ΜΣ) Δημητρίου Γκριτζέλη (1940-2002)

Μόνιμοι-Εθελοντές Οπλίτες και Ανθυπασπιστές του Στρατού Ξηράς (1960)

Με το Νομοθετικό Διάταγμα υπ' αριθ. 4105 του 1960 καθορίστηκαν οι διατάξεις περί Μονίμων και Εθελοντών Οπλιτών και Ανθυπασπιστών του Στρατού Ξηράς.

Σύμφωνα με το Ν.Δ, Οπλίτες Μόνιμοι και Εθελοντές θεωρούνταν οι εξής:

α)Στρατιώτης, β)Δεκανέας, γ)Λοχίας Α΄, δ)Λοχίας Β΄, ε) Επιλοχίας

Από τον βαθμό του δεκανέα ως αυτόν του επιλοχία λογίζονταν ως υπαξιωματικοί.

Ο βαθμός του Ανθυπασπιστή θεωρείτο ιδιαίτερος και ενδιάμεσος μεταξύ υπαξιωματικών και αξιωματικών. Εθελοντές προβλέπονταν από την τάξη του στρατιώτη έως τον βαθμό του επιλοχία. Μόνιμοι προβλέπονταν από τον βαθμό του δεκανέα έως αυτόν του Ανθυπασπιστή. Οι μόνιμοι και εθελοντές υπαξιωματικοί και ανθυπασπιστές που συμπλήρωναν τετραετή υπηρεσία, είχαν δικαίωμα να φέρουν πολιτική περιβολή. [2197]

[2197] ΦΕΚ 151Α΄/23 Σεπτεμβρίου 1960, σ. 1607.

Ειδικότερα για τους στρατιωτικούς μουσικούς, οι διατάξεις του Ν.Δ. όριζαν ότι η εθελούσια κατάταξη ιδιωτών μουσικών και κατόπιν δικής τους αίτησης, μπορούσε να έχει διάρκεια από τρία έως πέντε έτη. Οι έφεδροι μουσικοί μπορούσαν να καταταγούν για θητεία δύο ή πέντε ετών κατόπιν αίτησής τους. Όλοι οι καταταγέντες μουσικοί υφίσταντο την εκπαίδευση του τραυματιοφορέα.

Οι οργανικές θέσεις λοχιών Α΄ και Β΄ και επιλοχιών καλύπτονταν ως εξής :

α) με προαγωγή εθελοντών ή μόνιμών δεκανέων που είχαν συμπληρώσει ένα έτος στον βαθμό τους και προαγωγή λοχιών β΄ και α΄ που είχαν συμπληρώσει δύο έτη στον βαθμό τους. αντίστοιχα.

β) Με εθελούσια κατάταξη και διετή, τριετή και πενταετή υποχρέωση παραμονής στο στράτευμα ιδιωτών που είχαν συμπληρώσει τις στρατιωτικές τους υποχρεώσεις και δεν υπερέβαιναν το 35ο έτος της ηλικίας τους, απ' ευθείας στους βαθμούς του εθελοντή λοχία Β΄, λοχία Α΄ και επιλοχία.

Η πλήρωση κενών θέσεων στον βαθμό του ανθυπασπιστή γινόταν με την προαγωγή μόνιμων επιλοχιών που συμπλήρωναν τέσσερα έτη στον βαθμό τους, ή συνολική υπηρεσία οκτώ ετών στους βαθμούς λοχία β΄, λοχία α΄ και επιλοχία. Οι προαγωγές γινόταν κατόπιν εξετάσεων.

Η πλήρωση θέσεων ανθυπολοχαγών γινόταν κατόπιν εξετάσεων των ανθυπασπιστών που συμπλήρωναν τέσσερα έτη στον βαθμό τους.

Η μονιμοποίηση γινόταν κατόπιν αίτησης των ενδιαφερομένων, πρότασης της υπηρεσίας και εξετάσεων.[2198]

Κανονισμός Σαλπιγκτών -Τυμπανιστών και Χειρισμού Μεγάλης Ράβδου (1961)

Τον Ιανουάριο του1961 εκδόθηκε κατόπιν Γενικής Διαταγής του ΓΕΣ/3ο ΕΓ ο αναθεωρημένος από την Δνση Στρατ. Μουσικής του ΓΕΣ «Στρατιωτικός Κανονισμός Σαλπιγκτών - Τυμπανιστών Όπλων Στρατού Ξηράς και Χειρισμού της Μεγάλης Ράβδου» υπ' αριθ. 114-10. Σκοπός του Κανονισμού ήταν η ανασύνταξη και σύντμηση των προηγούμενων Κανονισμών εφαρμογή ενιαίου συστήματος διδασκαλίας και προγράμματος εκπαίδευσης.

[2198] Στο ίδιο, σ. 1619.

Η επιλογή υποψηφίων σαλπιγκτών και τυμπανιστών γινόταν από οπλίτες κάθε Εκπαιδευτικής Σειράς Στρατεύσιμων Οπλιτών (Ε.Σ.Σ.Ο.) για τις ανάγκες των Μονάδων μετά το πέρας της βασικής τους εκπαίδευσης και με προτίμηση σε αυτούς που είχαν γνώσεις μουσικής. Οι υποψήφιοι ελέγχονταν για την σωματική του υγεία (θώρακας, οδοντοστοιχία) από τον ιατρό της Μονάδας και λάμβαναν σχετική ιατρική βεβαίωση. Ο αριθμός των υποψηφίων σαλπιγκτών και τυμπανιστών που αποστέλλονταν ήταν διπλάσιος του προβλεπόμενου, καθώς ακολουθούσε επιλογή των επιδεκτικότερων της μουσικής μάθησης. Η ειδική εκπαίδευση των κελευστικών μουσικών (σαλπιγκτών και τυμπανιστών) ανατίθετο σε ανθυπασπιστή η υπαξιωματικό της Στρατ. Μουσικής Σώματος Στρατού ή Μεραρχίας, υπό την εποπτεία και ευθύνη του Διοικητή της Στρατ. Μουσικής. Οι σαλπιγκτές και τυμπανιστές εφοδιάζονταν με σάλπιγγες και τύμπανα με μέριμνα των Μονάδων τους, ή ελλείψει σαλπίγγων, με επιστόμια, για την αποφυγή μετάδοσης ασθενειών. Επίσης λάμβαναν τις προβλεπόμενες ιατρικές βεβαιώσεις και τις προσκόμιζαν στην Διοίκηση της Στρατ. Μουσικής στην οποία μετέβαιναν για την εκπαίδευσή τους. Ο στρατωνισμός και η Διοικητική μέριμνα γινόταν σε Μονάδες του Σχηματισμού στον οποίο υπάγονταν και η Στρατ. Μουσική (λόχους Στρατηγείων ή λόχους Διοικήσεως). Από τον νέο Κανονισμό αφαιρέθηκαν τα Διακριτικά Σαλπίσματα των Μονάδων, το εμβατήριο του βασιλιά και της βασιλικής οικογένειας, καθώς και ορισμένα σαλπίσματα της εσωτερικής υπηρεσίας, ασκήσεων και εκστρατείας. Τα Σαλπίσματα του Πεζικού- Μηχανικού-Διαβιβάσεων ηχούσαν με σάλπιγγα τονικότητας Σι ύφεση και του Πυροβολικού- Ιππικού - Τεθωρακισμένων με σάλπιγγα τονικότητας Μι ύφεση. Η εκπαίδευση διεξάγονταν σε δύο περιόδους και είχε διάρκεια σύμφωνα με τις οδηγίες εκπαίδευσης του ΓΕΣ. Οι ανεπίδεκτοι μαθήσεως επέστρεφαν στις μονάδες τους μετά το τέλος της δεύτερης εβδομάδας. Στο τέλος της εκπαίδευσης ο Διοικητής της Στρατ. Μουσικής βαθμολογούσε τις επιδόσεις των εκπαιδευόμενων ως εξής :

α)Άριστα, β)Λίαν Καλώς, γ) Σχεδόν Καλώς, δ) Μετρίως.

Μετά την λήξη της εκπαίδευσης η Στρατ. Μουσική διαβίβαζε τις επιδόσεις των εκπαιδευμένων στο 1ο ΕΓ του οικείου Σχηματισμού. Οι κελευστικοί μουσικοί (σαλπιγκτές-τυμπανιστές επέστρεφαν στις μονάδες τους χωρίς άλλη Διαταγή. Οι κελευστικοί μουσικοί έφεραν τον προβλεπόμενο οπλισμό και εξάρτυση, αναρτημένο στον αριστερό ώμο με γυλιό και χιαστή άνευ αυτού.

- Σαλπίσματα Πεζικού-Μηχανικού-Διαβιβάσεων

Τα σαλπίσματα του Πεζικού, Μηχανικού και Διαβιβάσεων ήταν συνολικά 63 και διακρίνονται σε τέσσερις κατηγορίες ως εξής:

-Προς απόδοση τιμών 7

-Εσωτερικής υπηρεσίας 22

-Ασκήσεων και εκστρατείας 22

-Ρυθμικά Εμβατήρια 12.

α) Τα σαλπίσματα προς απόδοση τιμών ήταν τα εξής:

1. Εμβατήριο για την Σημαία (και τους πεσόντες Αξιωματικούς και Οπλίτες στον πόλεμο).
2. Εμβατήριο για τον Πρωθυπουργό, Υπουργούς Πολεμικών Υπουργείων, Αντιστράτηγους, Αντιναύαρχους, Αντιπτέραρχους, Αρχηγούς και Υπαρχηγούς Γ.Ε.ΕΘ.Α, Γ.Ε.Σ., Γ.Ε.Ν., Γ.Ε.Α., Επιθεωρητή Στρατού, Διοικητές Στρατιάς, Σ.Σ., Α.Σ.Δ.Α.Ν. Πρόεδρο Ιεράς Συνόδου και Γενικούς Διοικητές.
3. Εμβατήριο για τους Διοικητές και Υποδιοικητές Μεραρχιών και ισοδύναμων Μονάδων, Διοικητές Στρατιωτικών Σχολών και Κέντρων εκπαιδεύσεως φέροντες τον βαθμό Ανώτατου Αξιωματικού, Υποστράτηγους, Υποπτέραρχους, Υποναύαρχους, Ταξίαρχους, Νομάρχες, Έπαρχους, Αρχιεπισκόπους και Επισκόπους.
4. Εμβατήριο για τους Διοικητές Συνταγμάτων και ισοδύναμων Μονάδων, Διοικητές Στρατιωτικών Σχολών, Κέντρων εκπαιδεύσεως, Φρούραρχους φέροντες τον βαθμό Ανώτερου Αξιωματικού.
5. Εμβατήριο για τους Διοικητές Ταγμάτων και Ισοδύναμων Μονάδων.
6. Πομπικό εμβατήριο για λιτανείες και θρησκευτικές πομπές.
7. Επικήδειο εμβατήριο.

β) Τα σαλπίσματα της εσωτερικής υπηρεσίας ήταν τα εξής:

1. Εγερτήριον
2. Προετοιμασία
3. Προσκλητήριο

4. Επίσκεψις ιατρού
5. Πρόσκλησις Αξιωματικών
6. » Υπαξιωματικών
7. » Επιλοχιών
8. » Λοχιών υπηρεσίας
9. » Δεκανέων της υπηρεσίας
10. » Σιτιστών
11. » Συσσιτιαρχών
12. » Σαλπιγκτών - Τυμπανιστών
13. Αναφορά Συντάγματος
14. Διανομή άρτου
15. Συσσίτιον
16. Αλλαγή Φρουράς
17. Πρόσκλησις τιμωρημένων
18. Αντιγραφή Διαταγής
19. Πρόσκλησις Μουσικών
20. Εκκλησία
21. Ανακλητικόν
22. Σιωπητήριον

γ) Τα σαλπίσματα ασκήσεων και εκστρατείας ήταν τα εξής:

1. Θεωρία (Θρησκευτικαί διδασκαλίαι)
2. Συγκέντρωσις (σύνταξις)
3. Γυμνάσια (Πρακτικαί Ασκήσεις)
4. Προσοχή
5. Ημιανάπαυση
6. Έναρξη ασκήσεως (ή εκτελέσεως)
7. Προχωρείτε
8. Αλτ

9. Εγέρθητε
10. Πρηνηδόν
11. Έφοδος
12. Τροχάδην
13. Αρχίσατε πυρ
14. Παύσατε πυρ
15. Προστασία από ασφυξιογόνα
16. Διάλυσις (ή πέρας ασκήσεως)
17. Επιβίβασις (ή πέρας ασκήσεως)
18. Αποβίβασις (ή εκφορτώσατε)
19. Εμφάνισις εχθρικού αεροπλάνου
20. Αναχώρησις εχθρικού αεροπλάνου
21. Συναγερμός
22. Πυρκαϊά.

Ο Κανονισμός όριζε ότι τα 12 Ρυθμικά εμβατήρια διδάσκονταν εφόσον είχε συντελεστεί η μάθηση όλων των προηγούμενων εμβατηρίων.

- Σαλπίσματα Πυροβολικού-Ιππικού- Τεθωρακισμένων

Τα σαλπίσματα του Πυροβολικού-Ιππικού- Τεθωρακισμένων ήταν συνολικά 70 και διακρίνονται σε τέσσερις κατηγορίες ως εξής:

-Προς απόδοση τιμών 7

-Εσωτερικής υπηρεσίας 25

-Ασκήσεων και εκστρατείας 19

-Ρυθμικά Εμβατήρια 14

Υπήρχαν ακόμη 5 επιπλέον σαλπίσματα για χρήση μόνο από το Ιππικό-Τεθωρακισμένα.

α) Σαλπίσματα απόδοσης τιμών: Όμοια του Πεζικού - Μηχανικού- Διαβιβάσεων.

Τα σαλπίσματα της εσωτερικής υπηρεσίας ήταν τα εξής:

1. Εγερτήριον
2. Προσκλητήριον
3. Επίσκεψις ιατρού
4. Πρόσκλησις Αξιωματικών
5. » Υπαξιωματικών
6. » Επιλοχιών
7. » Λοχιών υπηρεσίας
8. » Δεκανέων της υπηρεσίας
9. » Σιτιστών
10. » Συσσιτιαρχών
11. » Σαλπιγκτών
12. Πρωϊνόν ρόφημα
13. Επίσκεψις ιατρού
14. Διανομή άρτου
15. Συσσίτιον
16. Αναφορά Μονάδος
17. Αλλαγή φρουράς
18. Αντιγραφή Διαταγής
19. Περιποίησις κτηνών (Σταύλος)
20. Παύσις περιποιήσεως κτηνών
21. Πότισις κτηνών
22. Πρόσκλησις τιμωρημένων
23. Σιωπητήριον
24. Εκκλησία
25. Προετοιμασία

γ) Τα σαλπίσματα ασκήσεων και εκστρατείας ήταν τα εξής:

1. Θεωρία (Θρησκευτικές διδασκαλίες)
2. Ημιανάπαυσις

3. Γυμνάσια (Έναρξις ασκήσεων)
4. Διάλυσις (ή πέρας ασκήσεως)
5. Προσοχή
6. Αλτ
7. Αρχίσατε πυρ
8. Παύσατε πυρ
9. Επί των Ίππων
10. Εις την γην
11. Προχωρείτε
12. Παρέλασις βάδην
13. Παρέλασις εν τροχασμώ
14. Καλπασμός
15. Βάδην
16. Τροχάδην
17. Εκτέλεσις (έναρξις - Μαρς)
18. Συναγερμός
19. Πυρκαϊά

δ) Ρυθμικά Εμβατήρια

1. Απλά (Μονόφωνα) τέσσαρα (4)
2. Δίφωνα τέσσαρα (4)
3. Τρίφωνα δύο (2)
4. Τετράφωνα τέσσαρα (4)

ε) Σαλπίσματα μόνο διά το Ιππικό- Τεθωρακισμένα

1. Έλξατε σπάθην
2. Αποθέσατε σπάθην
3. Εις παράταξιν
4. Σύστασις

5. Επέλασις

Ο εβδομαδιαίος χρόνος εκπαίδευσης ήταν οι 30 ώρες. [2199]

Οι Σαλπιγκτές και τυμπανιστές απαλλάσσονταν από καθήκοντα που δεν ενέπιπταν στην ειδικότητά τους, καθώς και από αγγαρίες, τις οποίες εκτελούσαν μόνο όταν ήταν τιμωρημένοι.[2200]

- Τυμπανίσματα

Τα τυμπανίσματα ήταν συνολικά 28 και διακρίνονταν σε 4 κατηγορίες:

1. Προς απόδοση τιμών μετά σάλπιγγος 6.
2. Εσωτερικής υπηρεσίας » 2.
3. Ρυθμικά εμβατήρια » 12 .
4. Κυρίως τυμπανίσματα (μόνον τύμπανο) 8.

Τυμπανίσματα μετά σάλπιγγος

1. Προς απόδοση τιμών: τα όμοια με των σαλπιγκτών
2. Εσωτερικής υπηρεσίας: Ανακλητικό (Αποχώρηση)
3. Ρυθμικά εμβατήρια : τα υπ' αριθ. 1-12 των σαλπιγκτών.

Κυρίως τυμπανίσματα (μόνο τύμπανο) :

1. Ρυθμικά εμβατήρια τα υπ' αριθ. 1- 6.
2. Ρυθμικό πομπικό εμβατήριο υπ' αριθ. 7.
3. Ρυθμικό επικήδειο εμβατήριο υπ' αριθ. 8.

Οι τυμπανιστές εκπαιδεύονταν 30 ώρες εβδομαδιαίως και η διδακτέα ύλη του προγράμματος εκπαίδευσης είχε ως εξής:

[2199] Γενικόν Επιτελείον Στρατού/3οΕΓ/VI, Στρατιωτικός Κανονισμός Σαλπιγκτών – Τυμπανιστών Όπλων Στρα-τού Ξηράς και Χειρισμού Μεγάλης Ράβδου Αρχιμουσικών, ΣΚ 114-10, Αθήνα 1961, σ. 1-2, 6-7.

[2200] Στο ίδιο, σ. 22.

1. Εκμάθηση απλών κτυπημάτων.
2. Ονοματολογία τυμπάνου (εξαρτήματα, συντήρηση, λύση και αρμολόγηση)
3. Ρολισμός.
4. Κυρίως τυμπανίσματα (μόνο για τύμπανο).
5. Τυμπανίσματα εσωτερικής υπηρεσίας (μετά σάλπιγγος).
6. Εμβατήρια προς απόδοση τιμών (μετά σάλπιγγος).
7. Ρυθμικά εμβατήρια (μετά σάλπιγγος).[2201]
    - Χειρισμός Μεγάλης Ράβδου

Ό Κανονισμός του 1961 όριζε ότι η μεγάλη Ράβδος φέρεται στις επίσημες παρατάξεις, παρελάσεις και επίσημες εμφανίσεις της Στρατ. Μουσικής ή των σαλπιγκτών και τυμπανιστών όταν αυτό κρίνεται απαραίτητο από τον Διοικητή της Μονάδος ή του Διοικητή της Στρατιωτικής Μουσικής.

Οι κινήσεις της Ράβδου ήταν οι εξής:

1. Σύνταξις.
2. Προσοχή.
3. Θέση της ράβδου κατά την προσοχή
4. Ανάπαυσις.
5. Παιάνισις εν κινήσει
6. Παύσις παιανίσεως.
7. Γενική παύση παιανίσεως- Αλτ.
8. Εκκίνησις.
9. Αλτ.
10. Αλλαγή κατευθύνσεως.
11. Χαιρετισμός διά της Ράβδου.
12. Μεταβολή.[2202]

[2201] Στο ίδιο, σ. 28-29.

[2202] Στο ίδιο, σ. 30-37.

Προαγωγικοί διαγωνισμοί-Κατάταξη εθελοντών μουσικών (1961)

Τον Ιούνιο του 1961 καθορίστηκαν οι διατάξεις «περί χρόνου και διαδικασίας διαγωνισμού διά την προαγωγήν Ανθυπασπιστών, Μονίμων και Εθελοντών Οπλιτών της Στρατιωτικής Μουσικής» καθώς και για την κατάταξη Εθελοντών Στρατιωτών.

- Προαγωγικοί Διαγωνισμοί

Ως χρόνος διενέργειας των προαγωγικών διαγωνισμών ορίστηκε ο μήνας Οκτώβριος κάθε έτους και τόπος η Αθήνα.

Οι υποψήφιοι προς προαγωγή εξετάζονταν από επιτροπή οριζόμενη από το ΓΕΣ ως εξής:

«Διά την προαγωγήν των Ανθ/στών:

α) Εξ ενός Συνταγματάρχου Όπλου, ως Προέδρου.

β) Εκ του παρά τω Γ.Ε.Σ. υπηρετούντος Διευθυντού Δ/νσεως Στρατιωτικής Μουσικής και

γ) Εξ ενός Ταγματάρχου ή Λοχαγού Στρατιωτικής Μουσικής, ως μελών.

δ) Εξ ενός Υπολοχαγού ή Ανθυπολοχαγού Στρατιωτικής Μουσικής, ως Γραμματέως άνευ ψήφου.

Διά την προαγωγήν των Επιλοχιών:

α) Εξ ενός Συνταγματάρχου ή Αντισυνταγματάρχου Όπλου, ως Προέδρου.

β) Εκ του παρά τω Γ.Ε.Σ. υπηρετούντος Διευθυντού Δ/νσεως Στρατιωτικής Μουσικής και

γ) Εξ ενός Ταγματάρχου ή Λοχαγού Στρατιωτικής Μουσικής, ως μελών.

δ) Εξ ενός Αξιωματικού ή Ανθ/στού Στρατιωτικής Μουσικής, ως Γραμματέως άνευ ψήφου».

Το Διάταγμα προέβλεπε την διενέργεια προαγωγικού διαγωνισμού και για τους μουσικούς που υπηρετούσαν στο εξωτερικό (ΕΛΔΥΚ), στην έδρα της Μονάδας υπαγωγής της Στρατ. Μουσικής από επιτροπή αποτελούμενη ως εξής:

α) Από έναν ανώτερο αξιωματικό Όπλου, ως Πρόεδρο.

β) Από ένα κατώτερο αξιωματικό Όπλου και

γ) Από τον Αρχιμουσικό της Στρατ. Μουσικής ως μελών.

δ) Από ένα κατώτερο αξιωματικό όπλου ως Γραμματέα, άνευ ψήφου.

Για την περίπτωση κωλύματος αξιωματικών μελών των επιτροπών, ορίζονταν αναπληρωματικά μέλη, πλην της θέσης του Προέδρου και του Διευθυντή της Στρατιωτικής Μουσικής.[2203]

- Διαγωνισμός Κατάταξης Εθελοντών Οπλιτών Μουσικών

Το Β.Δ. προέβλεπε την προκήρυξη διαγωνισμού για την κατάταξη ιδιωτών μουσικών ως Εθελοντών με τον βαθμό του Δεκανέα, του Λοχία Α΄, του Λοχία Β΄ ή του Επιλοχία μουσικού, μέσω Εγκυκλίου Διαταγής του ΥΕΘΑ και με πρόταση του ΓΕΣ όποτε οι υπηρεσιακές ανάγκες το απαιτούσαν. Ο διαγωνισμός διενεργούνταν στην Αθήνα τον μήνα Οκτώβριο. Η Εγκύκλιος Διαταγή όριζε τον αριθμό των θέσεων κατά βαθμό και το απαιτητό μουσικό όργανο για την υπηρεσία.

- Κατάταξη Εθελοντών Στρατιωτών στην Υπηρεσία της Στρατ. Μουσικής

Για την κατάταξη ιδιωτών μουσικών ως Εθελοντών Στρατιωτών ίσχυαν τα όμοια με αυτά των Εθελοντών βαθμοφόρων Οπλιτών με την διαφορά ότι ο διαγωνισμός προβλεπόταν να διενεργείται σε τρεις πόλεις, ήτοι στην Αθήνα, στην Θεσσαλονίκη και στην Λάρισα. Η επιτροπή εξέτασης των υποψηφίων αποτελούνταν από αξιωματικούς της Στρατ. μουσικής ως εξής:

α) Από έναν ανώτερο αξιωματικό Στρατιωτικής Μουσικής ως Πρόεδρο

β) Από ένα Λοχαγό και ένα κατώτερο αξιωματικό της Στρατ. Μουσικής ή δύο κατώτερους αξιωματικούς της Στρατ. Μουσικής ως μέλη και

γ) Από έναν κατώτερο αξιωματικό της Στρατ. Μουσικής ως Γραμματέας άνευ ψήφου.

Ως Πρόεδρος σε όλες τις επιτροπές ορίζονταν Αξιωματικός εκ των υπηρετούντων στην Στρατ. Μουσική Αθηνών, ενώ ως μέλη ορίζονταν οι αρχαιότεροι αξιωματικοί των Στρατ. Μουσικών που έδρευαν στις πόλεις αυτές ή πλησίον αυτών.

- Εξεταζόμενα Μαθήματα

Ο διαγωνισμός ήταν προφορικός και γραπτός και περιλάμβανε τα παρακάτω μαθήματα:

Α΄. Για την κατάταξη Στρατιωτών

[2203] ΦΕΚ 102Α΄/26 Ιουνίου 1961, σ. 1007.

Προφορικώς:

1. Θεωρία Μουσικής (γενικές γνώσεις) Συντελεστής 8.
2. Μελωδικές ασκήσεις (σολφαϊσμοί). Ο Γνώμονας σε αυτόν που αναγράφεται το μουσικό όργανο που παιανίζει ο εξεταζόμενος. Μία άσκηση από το βιβλίο μελωδικών ασκήσεων Λεμουάν τεύχος 1ο ή Μ. Καλομοίρη - Φ. Οικονομίδη τεύχος Α΄ ή Γ΄ . Συντελεστής 8.
3. Εκτέλεση με το μουσικό όργανο που παιανίζει ο εξεταζόμενος μείζονων και ελάσσονων κλιμάκων, μία εύκολης μελωδίας επιλογής του εξεταζόμενου και το κύριο μέρος μιας μουσικής σύνθεσης επιλογής της επιτροπής. Συντελεστής 10.

Β΄. Για την προαγωγή στον βαθμό του Δεκανέα

Γραπτώς:

1. Αντιγραφή μουσικού τεμαχίου 16 έως 32 μέτρων (να διαγράφεται και εκτός πενταγράμμου με βοηθητικές γραμμές) εντός δύο ωρών. Συντελεστής 8.
2. Γραφή κειμένου καθ' υπαγόρευση. (Σε αυτό εκτιμάται η ορθογραφία και η καλλιγραφία). Συντελεστής 8.

Προφορικώς:

1. Θεωρία μουσικής

(Υλη Στοιχειώδους θεωρίας πλην των χρωματικών κλιμάκων, των διαστημάτων και συγχορδιών). Συντελεστής 8.

2. Μελωδικές ασκήσεις (σολφαϊσμοί). Ο Γνώμονας, σε αυτόν αναγράφεται το μουσικό όργανο που παιανίζει ο εξεταζόμενος. Μία άσκηση από το βιβλίο μελωδικών ασκήσεων Λεμουάν τεύχος 1ο ή Μ. Καλομοίρη - Φ. Οικονομίδη τεύχος Α΄ ή Γ και μίας άσκησης συντιθέμενης από μέλος της επιτροπής ανάλογης δυσκολίας. Συντελεστής 8.
3. Εκτέλεση με το μουσικό όργανο που παιανίζει ο εξεταζόμενος μείζονων και ελάσσονων κλιμάκων, και μιας εύκολης σύνθεσης εκ πρώτης όψεως. Συντελεστής 10.
4. Εκτέλεση με το μουσικό όργανο που παιανίζει ο εξεταζόμενος μιας μουσικής σύνθεσης και ενός εύκολου Γυμνάσματος επιλογής του εξεταζόμενου. Συντελεστής 10.

5. Στρατιωτικοί κανονισμοί (Υπηρεσίας των Σωμάτων - Στρατιωτικών καταστημάτων και Υπηρεσιών, Εσωτερικής Υπηρεσίας, Πόλεων και Φρουρίων). Συντελεστής 8.

Γ΄. Για την προαγωγή στον βαθμό του Λοχία Β΄

Γραπτώς :

1. Γραφή κειμένου καθ' υπαγόρευση. (Σε αυτό εκτιμάται η ορθογραφία και η καλλιγραφία)
2. Οι τέσσερις πράξεις της Πρακτικής Αριθμητικής δι' ακεραίων αριθμών εντός δύο ωρών. Συντελεστής 8.

Προφορικώς :

1. Θεωρία μουσικής (Ύλη η απαιτούμενη για τον βαθμό του δεκανέα και επιπλέον διατονικά μελωδικά διαστήματα μείζονος και ελάσσονος τρόπου).

Συντελεστής 8.

2. Μελωδικές ασκήσεις (σολφαϊσμοί) . Ο Γνώμονας, σε αυτόν που αναγράφεται το μουσικό όργανο που παιανίζει ο εξεταζόμενος. Μία άσκηση γνωστή στον εξεταζόμενο από το βιβλίο μελωδικών ασκήσεων Λεμουάν τεύχος 2ο Α΄ (μάθημα 1- 54) ή Μ. Καλομοίρη - Φ. Οικονομίδη τεύχος Α΄ ή Γ΄ και μιας άσκησης συντεθειμένης από μέλος της επιτροπής ανάλογης δυσκολίας. Συντελεστής 8.
3. Εκτέλεση με το μουσικό όργανο που παιανίζει ο εξεταζόμενος μείζονων και ελάσσονων κλιμάκων.
4. Εκτέλεση με το μουσικό όργανο που παιανίζει ο εξεταζόμενος του κύριου μέρους μιας μουσικής σύνθεσης εκ πρώτης όψεως.
5. Εκτέλεση με το μουσικό όργανο που παιανίζει ο εξεταζόμενος του κύριου μέρους μιας μουσικής σύνθεσης και ενός Γυμνάσματος επιλογής του εξεταζόμενου.
6. Στρατιωτικοί Κανονισμοί (όπως για τον βαθμό του δεκανέα)

Δ΄. Για την προαγωγή στον βαθμό του Λοχία Α΄

Γραπτώς :

1. Γραφή κειμένου καθ' υπαγόρευση. (Σε αυτό εκτιμάται η ορθογραφία και η καλλιγραφία) Συντελεστής 8.

2. Οι τέσσερις πράξεις της Πρακτικής Αριθμητικής δι’ ακεραίων αριθμών εντός δύο ωρών. Συντελεστής 8.

Προφορικώς :

1. Θεωρία μουσικής (Ύλη η απαιτούμενη για τον βαθμό του Λοχία Β΄ και επιπλέον χρωματικές κλίμακες, οξυμένες και βεβαρυμμένες βαθμίδες και αλλοιωμένα διαστήματα. Συντελεστής 8.
2. Μελωδικές ασκήσεις (σολφαϊσμοί) . Ο Γνώμονας, σε αυτόν που αναγράφεται το μουσικό όργανο που παιανίζει ο εξεταζόμενος. Μία άσκηση γνωστή στον εξεταζόμενο από το βιβλίο μελωδικών ασκήσεων Λεμουάν τεύχος 2ο Α΄ ή Μ. Καλομοίρη - Φ. Οικονομίδη τεύχος Α΄ ή Γ΄ και μιας άσκησης συντεθειμένης από μέλος της επιτροπής ανάλογης δυσκολίας. Συντελεστής 8.
3. Εκτέλεση με το μουσικό όργανο που παιανίζει ο εξεταζόμενος μείζονων και ελάσσονων κλιμάκων. Συντελεστής 10.
4. Εκτέλεση με το μουσικό όργανο που παιανίζει ο εξεταζόμενος του κύριου μέρους μιας μουσικής σύνθεσης εκ πρώτης όψεως. Συντελεστής 10.
5. Εκτέλεση με το μουσικό όργανο που παιανίζει ο εξεταζόμενος του κύριου μέρους μιας μουσικής σύνθεσης και ενός Γυμνάσματος επιλογής του εξεταζόμενου. Συντελεστής 10.
6. Στρατιωτικοί Κανονισμοί (όπως για τον βαθμό του δεκανέα)

Ε΄. Για την προαγωγή στον βαθμό του Επιλοχία

Γραπτώς:

1. Έκθεση ιδεών επί θέματος απλού δοσμένου από επιτροπή, της οποίας σαφήνεια η ορθογραφία και το ευανάγνωστο, αποτελούν τον βαθμό της αξίας.

Συντελεστής 8.

2. Πρακτική αριθμητική με την λύση ενός απλού προβλήματος με ακέραιους και δεκαδικούς αριθμούς. Συντελεστής 8.

Προφορικώς:

1. Θεωρία μουσικής (Ύλη η απαιτούμενη για τον βαθμό του Λοχία Α΄ και επιπλέον: Σύμφωνα και διάφωνα αρμονικά διαστήματα. Λύσεις διαφόρων διαστημάτων.

Σχηματισμός τρίφωνων συγχορδιών και διάφορα είδη αυτών. Κύριες και δευτερεύουσες συγχορδίες, συγχορδίες εβδόμης, δεσπόζουσας και αναστροφές αυτών. Συντελεστής 8.

2. Μελωδικές ασκήσεις (σολφαϊσμοί) . Ο Γνώμονας Σολ και Φα χωριστά ή με εναλλαγή των γνωμόνων μίας άσκηση γνωστή στον εξεταζόμενο από το βιβλίο μελωδικών ασκήσεων Λεμουάν τεύχος 2ο Α΄ ή Μ. Καλομοίρη - Φ. Οικονομίδη τεύχος Β΄ ή Γ΄ και μιας άσκησης συντεθειμένης από μέλος της επιτροπής ανάλογης δυσκολίας. Συντελεστής 8.
3. Εκτέλεση με το μουσικό όργανο που παιανίζει ο εξεταζόμενος μείζονων και ελάσσονων κλιμάκων. Συντελεστής 10.
4. Εκτέλεση με το μουσικό όργανο που παιανίζει ο εξεταζόμενος του κύριου μέρους μιας μουσικής σύνθεσης και μιας σπουδής επιλογής του εξεταζόμενου. Συντελεστής 10.
5. Πρακτική μεταφορά (Transposition) με το μουσικό όργανο που παιανίζει ο εξεταζόμενος μιας εύκολης μελωδίας οκτώ (8) μέτρων περίπου. Συντελεστής 10.
6. Εκτέλεση με το μουσικό όργανο που παιανίζει ο εξεταζόμενος του κύριου μέρους μιας μουσικής σύνθεσης με την συνοδεία Στρατιωτικής Μουσικής της επιλογής του εξεταζόμενου και του κυρίου μέρους σύνθεσης οριζόμενης από την επιτροπή. Συντελεστής 10.
7. Στρατιωτικοί Κανονισμοί (όπως για τον βαθμό του Λοχία Α΄). Συντελεστής 8.

ΣΤ΄. Για την προαγωγή στον βαθμό του Ανθυπασπιστή

Γραπτώς:

1. Έκθεση ιδεών επί θέματος απλού δοσμένου από επιτροπή, της οποίας σαφήνεια η ορθογραφία και το ευανάγνωστο, αποτελούν τον βαθμό της αξίας. Συντελεστής 8.
2. Πρακτική αριθμητική με την λύση ενός απλού προβλήματος με ακέραιους και δεκαδικούς αριθμούς. Συντελεστής 8.
3. Αρμονία. Εναρμόνιση ανάριθμου βάσιμου με στοιχεία Β΄ τάξεως υποχρεωτικού αρμονίας Ωδείου, εντός τεσσάρων ωρών. Συντελεστής 8.

4. Οργανολογία (Γραφή μελωδίας καθ' ομοφωνία σε διάφορα όργανα Στρατιωτικής Μουσικής ή ποιο το αποτέλεσμα εάν κάθε όργανο Στρατιωτικής Μουσικής παιανίσει την αυτή μελωδία). Συντελεστής 8.

Προφορικώς :

1. Θεωρία μουσικής. Τέλεια γνώση Στοιχειώδους θεωρίας και προφορική εξέταση επί της ύλης εναρμονισθέντος βάσιμου. Συντελεστής 10.
2. Οργανολογία. (Έκταση πνευστών μουσικών οργάνων, ιδιότητες και γραφή των διαφόρων πνευστών και κρουστών μουσικών οργάνων). Συντελεστής 8.
3. Μελωδικές ασκήσεις (Σολφαϊσμοί). Γνώμονας Σολ, Φα 4ης γραμμής και Ντο 1ης γραμμής χωριστά ή με εναλλαγή γνωμόνων μιας άσκησης γνωστής στον εξεταζόμενο από τα βιβλία μελωδικών ασκήσεων Λεμουάν τεύχος 3ο Α΄ μάθημα 1-42 ή Μ. Καλομοίρη - Φ. Οικονομίδη τεύχος Β΄ ή Γ΄ και Δ΄ και μιας άσκησης συντεθειμένης από μέλος της επιτροπής ανάλογης δυσκολίας. Συντελεστής 8.
4. Πρακτική μεταφορά (Transposition) με το μουσικό όργανο που παιανίζει ο ε-εξεταζόμενος. Συντελεστής 10
5. Εκτέλεση με το μουσικό όργανο που παιανίζει ο εξεταζόμενος κλιμάκων, τρίφωνων και τετράφωνων αρπισμών (επί τρίφωνων συγχορδιών) και μιας σπουδής επιλογής της επιτροπής. Συντελεστής 10.
6. Εκτέλεση με το μουσικό όργανο που παιανίζει ο εξεταζόμενος συνοδεία Στρατιωτικής Μουσικής ενός εξαγγελτικού μέρους μουσικού τεμαχίου ή ολόκληρου μικρού τεμαχίου ή Σονάτα. Κοντσέρτο ολόκληρο ή μέρος αυτών της επιλογής του εξεταζόμενου και ενός τέτοιου έργου επιλογής της επιτροπής. Συντελεστής 10.
7. Στρατιωτικοί Κανονισμοί (όπως για τον βαθμό του επιλοχία). Συντελεστής 8.
8. Κανονισμοί Επιθεωρήσεων, παρατάξεων και παρελάσεων. Συντελεστής 8.

Ζ΄. Για την προαγωγή στον βαθμό του Ανθυπολοχαγού

Γραπτώς:

1. Έκθεση ιδεών επί θέματος απλού δοσμένου από επιτροπή, της οποίας σαφή-νεια η ορθογραφία και το ευανάγνωστο, αποτελούν τον βαθμό της αξίας.

Συντελεστής 10.

2. Πρακτική αριθμητική με την λύση ενός απλού προβλήματος με ακέραιους και δεκαδικούς αριθμούς. Συντελεστής 8.

3. Αρμονία. Εναρμόνιση δοσμένης μελωδίας και ενός ανάριθμου βάσιμου (από ολόκληρη την ύλη της Αρμονίας) ενός έξι (6) ωρών. Συντελεστής 10.

4. Ενοργάνωση για Στρατιωτική Μουσική κάποιας δεδομένης σύνθεσης για κλειδοκύμβαλο, εντός οκτώ (8) ωρών. Συντελεστής 10.

Προφορικώς :

1. Προφορική εξέταση εφ' όλης της ύλης της Αρμονίας. Συντελεστής 8.
2. Οργανολογία (Προέλευση, εξέλιξη και ιδιότητες των διαφόρων πνευστών και κρουστών μουσικών οργάνων). Συντελεστής 8.
3. Μορφολογία και Ιστορία Μουσικής (Γενικές γνώσεις). Συντελεστής 8.
4. Μελωδικές ασκήσεις (Σολφαϊσμοί) . Γνώμονας Σολ, Φα επί της 4ης γραμμής, και Ντο επί της 1η2, 3ης και 4ης γραμμής του πενταγράμμου χωριστά ή με εναλλαγή των γνωμόνων μιας άσκησης γνωστής στον εξεταζόμενο από τα βιβλία μελωδικών ασκήσεων Λεμουάν τεύχος 3ο Α΄ ή Μ. Καλομοίρη - Φ. Οικονομίδη τεύχος Δ΄ και μιας άσκησης συντεθειμένης από μέλος της επιτροπής ανάλογης δυσκολίας. Συντελεστής 8.
5. Εκτέλεση με το μουσικό όργανο που παιανίζει ο εξεταζόμενος κλιμάκων, τρίφωνων και τετράφωνων αρπισμών (επί τρίφωνων συγχορδιών και συγχορδίες Δεσπόζουσας μεθ' εβδόμης), μιας σύνθεσης επιλογής του εξεταζόμενου και μιας σύνθεσης επιλογής της επιτροπής. Συντελεστής 10
6. Διεύθυνση Στρατιωτικής Μουσικής ενός μουσικού τεμαχίου επιλογής του εξεταζόμενου. Συντελεστής 10.
7. Στρατιωτικοί Κανονισμοί (όπως για τον βαθμό του Ανθυπασπιστή). Συντελεστής 8.
8. Κανονισμοί επιθεωρήσεων- παρατάξεων και παρελάσεων.

Οι υποψήφιοι για όλους τους βαθμούς εκτελεστές κρουστών μουσικών οργάνων, εξετάζονταν στο μάθημα των κλιμάκων γραπτώς, ενώ στο μάθημα της Πρακτικής Μεταφοράς τραγουδούσαν το προς εξέταση μέρος στους τόνους που υποδείκνυε η επιτροπή.

Εάν ο εξεταζόμενος παιάνιζε δύο μουσικά όργανα προβλεπόμενα στην Σύνθεση της Στρατ. Μουσικής, μπορούσε να λάβει μέρος στον διαγωνισμό με αμφότερα. Σε αυτή την περίπτωση η επιτροπή λάμβανε υπ' όψη το μουσικό όργανο με το οποίο μετείχε στην Μπάντα. Το δεύτερο μουσικό όργανο λαμβάνονταν υπ' όψη μόνον εφόσον βελτίωνε την βαθμολογία του κυρίου μουσικού οργάνου.

Η ικανότητα των εξεταζόμενων σε κάθε μάθημα βαθμολογούνταν ως εξής:

Άριστα ……..20

Κάλλιστα …….19, 18.

Λίαν Καλώς…….17, 16, 15, 14.

Καλώς……13, 12, 11, 10.

Μετρίως……9, 8, 7.

Μετριότατα……6, 5, 4.

Κακώς ……3, 2, 1.

Μηδέν……..0

Οι εξεταζόμενοι που λάμβαναν βαθμολογία κάτω του 5 σε μάθημα που είχε συντελεστή 10 ή κάτω του 4 σε μάθημα ε συντελεστή 8 θεωρούνταν αποτυχόντες.

Επιτυχόντες θεωρούνταν όσοι εξεταζόμενοι λάμβαναν μέσο όρο βαθμολογίας σε όλα τα μαθήματα το ελάχιστο 10.[2204]

Σημειώνεται ότι αντίστοιχοι προαγωγικοί διαγωνισμοί διενεργούνταν για όλους του μόνιμους υπαξιωματικούς του Στρατού.[2205]

Ομοίως διεξάγονταν διαγωνισμοί κατάταξης Μονίμων Λοχιών Α΄, Λοχιών Β΄, Επιλοχιών και ανθυπασπιστών.[2206]

[2204] Στο ίδιο, σ. 1008-1010.

[2205] ΦΕΚ 109Α΄/5 Ιουλίου 1961, 1043-1046

[2206] ΦΕΚ 115Α΄/14 Ιουλίου 1961, σ. 1119-1121.

Αντικατάσταση τίτλου του Στρατού Ξηράς (1964)

Στις 20 Αυγούστου 1964 αντικαταστάθηκε ο τίτλος του Στρατού Ξηράς ως εξής: «ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΒΑΣΙΛΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ».[2207]

Ιεραρχία και προαγωγές μονίμων Υπαξιωματικών και Ανθυπασπιστών (1968)

Με τον Α.Ν 268 της 23ης Ιανουαρίου 1968 καθορίστηκε η Ιεραρχία και οι προαγωγές των Μονίμων Υπαξιωματικών και Ανθυπασπιστών. Με τον Νόμο αυτό καταργήθηκαν οι βαθμοί του Λοχία Α΄ και Λοχία Β΄ και η ιεραρχία των υπαξιωματικών όλων των Κλάδων των ΕΔ διαμορφώθηκε ως εξής:

α) 1ος βαθμός: Λοχίας - Κελευστής - Σμηνίας

β) 2ος βαθμός: Επιλοχίας- Επικελευστής - Επισμηνίας

γ) 3ος βαθμός: Αρχιλοχίας- Αρχικελευστής - Αρχισμηνίας.

Ο βαθμός του Δεκανέα, του Δίοπου και του Υποσμηνία αποτελούσαν προκαταρκτικό βαθμό.

Ο βαθμός του Ανθυπασπιστή αποτελούσε ενδιάμεσο βαθμό μεταξύ αξιωματικών και υπαξιωματικών.

Οι Μόνιμοι Υπαξιωματικοί των τριών Κλάδων των ΕΔ διακρίθηκαν σε τρεις κατηγορίες ως εξής:

1. Στρατός Ξηράς: α) Διοικητικοί, β) Τεχνικοί, γ) Μουσικοί.

2. Βασιλικό Ναυτικό: α) Ειδικοτήτων, β) Τεχνών, γ) Φάρων.

3. Ε.Β Αεροπορία: α) Ιπτάμενοι, β) Τεχνικοί, γ) Διοικητικοί.

Στις παραπάνω κατηγορίες περιλαμβάνονταν όλες οι ειδικότητες όπως αυτές θεσπίζονταν από τους Κλάδους των ΕΔ.[2208]

Ο Νόμος όριζε ότι οι οργανικές θέσεις των τριών πρώτων βαθμών των υπαξιωματικών ενοποιούνται σε αυτόν του Αρχιλοχία- Αρχικελευστή- Αρχισμηνία. Οι προαγωγές των Λοχιών-Κελευστών-Σμηνιών στον επόμενο βαθμό γίνονταν υποχρεωτικά εφόσον συμπλήρωναν τα τυπικά προσόντα και ανεξάρτητα από την ύπαρξη κενών οργανικών θέσεων. Ο ελάχιστος

[2207] ΦΕΚ 156Α΄/14 Σεπτεμβρίου 1964, σ. 758.

[2208] ΦΕΚ 13Α΄/23 Ιανουαρίου 1968, σ. 68-69.

χρόνος παραμονής στον κατεχόμενο βαθμό υπαξιωματικού και ανθυπασπιστή του Στρατού Ξηράς προκειμένου να προταθεί για προαγωγή είχε ως εξής: Λοχίας 3 έτη, Επιλοχίας 3 έτη, Αρχιλοχίας 3 έτη, Ανθυπασπιστής 4 έτη.

Η υποχρέωση παραμονής στο στράτευμα των Μονίμων Υπαξιωματικών και Ανθυπασπιστών ήταν τα 9 έτη από την ημέρα ονομασίας τους ως Λοχίες. Το όριο ηλικίας υποχρεωτικής αποστρατείας για τους ανθυπασπιστές ήταν τα 55 έτη, ενώ για τους υπαξιωματικούς τα 50 έτη.[2209]

Κατάργηση προαγωγικών διαγωνισμών (1968)

Το 1968, καθορίστηκε η ιεραρχία και οι προαγωγές των μονίμων υπαξιωματικών και ανθυπασπιστών. Ταυτόχρονα, καταργήθηκαν ο βαθμοί του λοχία Α΄ και λοχία Β΄ και καθιερώθηκαν οι βαθμοί του λοχία, επιλοχία και αρχιλοχία.

Το ίδιο έτος καταργήθηκαν οι προαγωγικές εξετάσεις όλων των μονίμων και εθελοντών υπαξιωματικών και ανθυπασπιστών του Ελληνικού Στρατού και αυτές των μουσικών. Οι προαγωγές των υπαξιωματικών μέχρι τον βαθμό του αρχιλοχία ενεργούνταν κατά αρχαιότητα, ενώ οι προαγωγές στον βαθμό του ανθυπασπιστή γίνονταν σε ποσοστό $^{4}/_{10}$ κατ' εκλογήν και $^{6}/_{10}$ κατ' αρχαιότητα. Για την προαγωγή ανθυπασπιστών σε βαθμό αξιωματικού, ήταν υποχρεωτική η έγκαιρη και επιτυχής φοίτηση σε αντίστοιχα σχολεία ή κέντρα εκπαίδευσης ή μετεκπαίδευσης του Κλάδου. Τα όρια ηλικίας αυτεπάγγελτης αποστρατείας για τους υπαξιωματικούς ήταν τα 50 έτη ενώ για τους ανθυπασπιστές τα 55.[2210]

Η κατάργηση των εξετάσεων, ανεξάρτητα από τους λόγους που την επέβαλαν, είχε ως αποτέλεσμα οι τεχνικές δεξιότητες των οπλιτών και αξιωματικών μουσικών να έχουν πια μειωμένη επήρεια - επίδραση στην βαθμολογική τους εξέλιξη και τις προαγωγές τους. Ως εκ τούτου, εξέλιπαν σταδιακά και τα κίνητρα για περαιτέρω σπουδές και αυτοβελτίωση. Σημειώνεται επίσης, ότι από τα προηγούμενα έτη, ο όρος «Αρχιμουσικός» εμφανιζόταν όλο και λιγότερο στην στρατιωτική αλληλογραφία ή στον Τύπο. Στην ουσία είχε αντικατασταθεί στην καθημερινότητα της Στρατιωτικής Μουσικής από τον όρο «Διοικητής».

[2209] Στο ίδιο, σ. 69-70.

[2210] Στο ίδιο, σ. 68-70.

Μουσικό Σώμα (1968)

Με τον Α.Ν 506 της 17ης Αυγούστου 1968 « περί Καθορισμού Όπλων και Σωμάτων και καταργήσεως των Υπηρεσιών του Στρατού» ο Στρατός διακρίθηκε σε Όπλα και Σώματα ενώ οι Υπηρεσίες Στρατού καταργήθηκαν. Η Στρατιωτική Μουσική εντάχθηκε στα Σώματα του Στρατού Ξηράς.

Σύμφωνα με τον Νόμο τα Όπλα και τα Σώματα του εν ειρήνη Στρατού του ήταν τα εξής :

- Όπλα

Πεζικό, Ιππικό-Τεθωρακισμένα, Πυροβολικό, Μηχανικό, Διαβιβάσεις.

- Σώματα

Εφοδιασμού-Μεταφορών, Υλικού Πολέμου, Τεχνικό, Υγειονομικό, Κτηνιατρικό, Δικαστικό, Θρησκευτικό, Οικονομικό, Ελεγκτικό, Στρατολογικό, Γεωγραφικό, Γραμματέων, Μουσικό, Φροντιστών, Ταχυδρομικό. [2211]

Ιεραρχία-Προαγωγές Μονίμων Αξιωματικών (1969)

Με το Ν.Δ. υπ' αριθ. 178 της 25ης Απριλίου 1969 «περί Ιεραρχίας, Προαγωγών και Τοποθετήσεων Μονίμων Αξιωματικών των Ενόπλων Δυνάμεων» καθορίστηκαν εκ νέου τα Όπλα, τα Σώματα και τα Κοινά Σώματα του Στρατού Ξηράς. Επίσης καθορίστηκαν οι διατάξεις για τις προαγωγές των Μονίμων Αξιωματικών.

- Όπλα

Πεζικό, Ιππικό-Τεθωρακισμένα, Πυροβολικό, Μηχανικό, Διαβιβάσεις.

- Σώματα

Τεχνικό, Εφοδιασμού-Μεταφορών, Υλικού Πολέμου, Υγειονομικό, Οικονομικό, Γεωγραφικό, Ελεγκτικό, Στρατολογικό, Στρατιωτικών Γραμματέων, Ταχυδρομικό, Μουσικό, Φροντιστών, Αρχιτεχνιτών Όπλων.

Το Δικαστικό, το Θρησκευτικό και το Σώμα των Αδελφών Νοσοκόμων αποτέλεσαν τα Κοινά Σώματα.

[2211] ΦΕΚ 184Α΄/22 Αυγούστου 1968, σ. 1309.

Ο χρόνος παραμονής των αξιωματικών στον κατεχόμενο βαθμό προκειμένου να προταθούν για προαγωγή είχε ως εξής:

Ανθυπολοχαγός 3 έτη, Υπολοχαγός 4 έτη, Λοχαγός 5 έτη, Ταγματάρχης 4 έτη.

Για τις προαγωγές των αξιωματικών της Στρατιωτικής Μουσικής και ορισμένων άλλων Σωμάτων δεν απαιτούνταν χρόνος Διοικήσεως ή Ειδικής Υπηρεσίας. Ο καταληκτικός βαθμός των αξιωματικών της Στρατιωτικής Μουσικής ήταν αυτός του Αντισυνταγματάρχη. [2212]

Θέση εξωτερικού σε Στρατιωτική Μουσική του ΝΑΤΟ (1974)

Το 1974, δημιουργήθηκε η θέση του υπαξιωματικού της Στρατιωτικής Μουσικής στην μπάντα "AFSOUTH Hq Band", στην έδρα της διοίκησης του νοτιοανατολικού σκέλους του ΝΑΤΟ, στην Νάπολη Ιταλίας.

Ο πρώτος Έλληνας υπαξιωματικός, ο οποίος τοποθετήθηκε στην μπάντα, ήταν ο Αρχιλοχίας (ΜΣ) Γαζιώτης Παρίσης, εκτελεστής όμποε, κλαρινέτου και πτυχιούχος ανώτερων θεωρητικών.[2213]

Σύμφωνα με τον Αρχιμουσικό της μπάντας Arthur D. Iacobus, από τον Φεβρουάριο του 1974, η μπάντα του AFSOUTH είχε αποκτήσει διεθνή χαρακτηριστικά, με την προσθήκη τριών Ιταλών μουσικών, τεσσάρων γυναικών μουσικών του Βασιλικού Ναυτικού της Αγγλίας και μιας αοιδού της Αγγλικής Αεροπορίας. Σε συνέντευξή του ανέφερε ότι ανέμενε την προσθήκη τριών Ελλήνων και τριών Τούρκων μουσικών, ώστε να συγκροτηθεί μία διεθνής στρατιωτική μπάντα έως το τέλος του χρόνου.[2214]

Επιστράτευση (1974)

Τον Ιούλιο του 1974, οι Ένοπλες Δυνάμεις και τα Σώματα Ασφαλείας τέθηκαν σε κατάσταση γενικής επιστράτευσης, στην οποία συμμετείχε και η Στρατιωτική Μουσική.[2215]

[2212] ΦΕΚ 71Α΄/25 Απριλίου 1969, σ. 633-636.

[2213] Η θέση αυτή καταργήθηκε το 2013.

[2214] "AFSOUTH Hq Band has international beat", *European Stars And Stripes*, vol. 32, no. 304, Darmstadt 8/2/1974, σ. 10.

[2215] ΦΕΚ 206Α΄/20 Ιουλίου 1974.

Φοίτηση σε ωδεία και στρατιωτικά σχολεία (1980-2025)

Από τις τελευταίες δεκαετίες του 20ού αιώνα και μετά, οι υπαξιωματικοί της Στρατιωτικής Μουσικής δύναται να φοιτούν σε αναγνωρισμένα από το κράτος ωδεία της ημεδαπής, για διάστημα τριών έως τεσσάρων ετών, με δαπάνη της Υπηρεσίας. Επιπλέον, οι ανθυπασπιστές και οι λοχαγοί της Στρατιωτικής Μουσικής φοιτούν στα αντίστοιχα σχολεία της Σχολής Πεζικού.[2216]

Στρατιωτικές Μουσικές (1995-2025)

Από την περίοδο της Μεταπολίτευσης και έπειτα, η Στρατιωτική Μουσική ακολούθησε τις αναδιοργανώσεις του στρατεύματος. Έως το 1995 είχαν συγκροτηθεί και λειτουργούσαν εικοσιπέντε Στρατιωτικές Μουσικές. (Πίνακας 132).

Πίνακας 132. Στρατιωτικές Μουσικές έως το 1995

α/α	Ονομασία	Έδρα
1	ΣΜΣ/1ης Στρατιάς	Λάρισα
2	ΣΜΣ/Α΄ ΣΣ	Κοζάνη
3	ΣΜΣ/Β΄ ΣΣ	Βέροια
4	ΣΜΣ/Γ΄ ΣΣ	Θεσσαλονίκη
5	ΣΜΣ/Δ΄ ΣΣ	Ξάνθη
6	ΣΜΣ/ΣΔΑ	Αθηνών
7	ΣΜΣ/Ι ΜΠ	Γιαννιτσών
8	ΣΜΣ/ΙΙ Μ/Κ ΜΠ	Έδεσσα
9	ΣΜΣ/IV ΜΠ	Τρίπολη
10	ΣΜΣ/V ΜΠ	Χανίων
11	ΣΜΣ/VI ΜΠ	Κιλκίς
12	ΣΜΣ/VIII ΜΠ	Ιωάννινα
13	ΣΜΣ/Χ ΜΠ	Σέρρες

[2216] ΓΕΣ/Διεύθυνση Εκπαίδευσης, *Εκπαίδευση μονίμων στελεχών στις Σχολές Εφαρμογής όπλων–Σωμάτων,* Πάγια Διαταγή *3-35*, Αθήνα 1998.

14	ΣΜΣ/ΧΙ ΜΠ	Καβάλα
15	ΣΜΣ/ΧΙΙ ΜΠ	Αλεξανδρούπολη
16	ΣΜΣ/ΧV ΜΠ	Καστοριά
17	ΣΜΣ/ΧVΙ ΜΠ	Διδυμότειχο
18	ΣΜΣ/ΧΧΙ ΤΘ	Κομοτηνή
19	ΣΜΣ/98 ΑΔΤΕ	Μυτιλήνη
20	ΣΜΣ/79 ΑΔΤΕ	Σάμος
21	ΣΜΣ/80 ΑΔΤΕ	Κως
22	ΣΜΣ/88 ΣΔΙ	Λήμνος
23	ΣΜΣ/95 ΑΔΤΕ	Ρόδος
24	ΣΜΣ/96 ΑΔΤΕ	Χίος
25	ΣΜΣ/71 ΤΑΞΠΖ	Νέα Σάντα

Κατά την περίοδο 1997-2014, συνεχίστηκε η αναδιοργάνωση του Ελληνικού Στρατού, με αποτέλεσμα την συγχώνευση των Στρατιωτικών Μουσικών και την μείωση του αριθμού τους. Η υφιστάμενη δύναμη της Στρατιωτικής Μουσικής κατά την τρέχουσα περίοδο περιλάμβανε την Διεύθυνση του Μουσικού, με έδρα την Αθήνα, και τις Στρατιωτικές Μουσικές ανά την επικράτεια (Πίνακας 133).[2217]

[2217] Οι πληροφορίες προέρχονται από το ΓΕΣ/Διεύθυνση Μουσικού.

Πίνακας 133. Στρατιωτικές Μουσικές κατά την περίοδο 1997-2014

α/α	Ονομασία	Έδρα
1	ΣΜΣ/1η ΣΤΡΑΤΙΑ	Λάρισα
2	ΣΜΣ/ΑΣΔΥΣ	Αθήνα
3	ΣΜΣ/Γ΄ ΣΣ	Θεσσαλονίκη
4	ΣΜΣ/Δ΄ ΣΣ	Ξάνθη
5	ΣΜΣ/ΧΙΙ Μ/Κ ΜΠ	Αλεξανδρούπολη
6	ΣΜΣ/ΧVΙ Μ/Κ ΜΠ	Διδυμότειχο
7	ΣΜΣ/ΧΧΙ ΤΘΤ	Κομοτηνή
8	ΣΜΣ/8 Μ/Π ΤΑΞΠΖ	Ιωάννινα
9	ΣΜΣ/9 Μ/Π ΤΑΞΠΖ	Κοζάνη
10	ΣΜΣ/44 ΣΔΙ	Χανιά
11	ΣΜΣ/ΔΙΚΕ	Τρίπολη
12	ΜΣΕΘ/98 ΑΔΤΕ	Λέσβος
13	ΜΣΕΘ/95 ΑΔΤΕ	Ρόδος
14	ΜΣΕΘ 80 ΑΔΤΕ	Κως
15	ΜΣΕΘ /79 ΑΔΤΕ	Σάμος
16	ΜΣΕΘ /96 ΑΔΤΕ	Χίος
17	ΣΜΣ/88 ΣΔΙ	Λήμνος

Κοινωνική προσφορά της Στρατιωτικής Μουσικής στον Νομό Έβρου (2008)

Στα πλαίσια της κοινωνικής προσφοράς του στρατού, τον Μάιο του 2008, η Στρατιωτική Μουσική της ΧVΙ Μ/Κ ΜΠ, κατόπιν διαταγής του διοικητή της μεραρχίας Υποστράτηγου Σταύρου Καμάριου, και σε συνεννόηση με την Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση Βορείου Έβρου, περιόδευσε σε δεκατέσσερις σχολικές μονάδες, πραγματοποιώντας παρουσίαση των μουσικών οργάνων της Στρατιωτικής Μουσικής.

Εικόνα 98. Παρουσίαση μουσικών οργάνων στους μαθητές του Δημοτικού Σχολείου Δικαίων από την Στρατιωτική Μουσική της XVI Μ/Κ ΜΠ, Μάιος 2008

Πηγή: Ιδιωτικό Αρχείο Ταγματάρχη (ΜΣ) ε.α. Σάββα Γκριτζέλη

Η Ελληνική Στρατιωτική Μουσική στο εξωτερικό (1959-2022)

Από την δεκαετία του 1960 έως και σήμερα, η Στρατιωτική Μουσική του Ελληνικού Στρατού έχει συμμετάσχει σε μουσικές εκδηλώσεις στο εξωτερικό, ενισχύοντας την διεθνή παρουσία των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας και ενδυναμώνοντας παράλληλα τις σχέσεις με την ελληνική ομογένεια (Πίνακας 134).

Πίνακας 134. Εμφανίσεις της Στρατιωτικής Μουσικής σε χώρες του εξωτερικού

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝ ΤΜΗΜΑ ΣΜΣ	ΤΟΠΟΣ – ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ	ΕΙΔΟΣ ΕΚΔΗΛΩΣΗΣ
ΣΜΣ/986 ΑΣΔΑΝ	Νάπολη Ιταλίας 30/3/1959-4/4/1959	Εορτασμός επετείου ίδρυσης του ΝΑΤΟ
Επίλεκτο Τμήμα ΣΜΣ	"Maggio di Bari", Μπάρι Ιταλίας 21/5/1959-25/5/1959	2ο Διεθνές Φεστιβάλ Στρατιωτικών Μουσικών
Επίλεκτο Τμήμα ΣΜΣ	"Maggio di Bari", Μπάρι Ιταλίας 13/5/1960- 17/5/1960	3ο Διεθνές Φεστιβάλ Στρατιωτικών Μουσικών
986 ΣΜΣ/ ΑΣΔΑΝ	Νάπολη Ιταλίας 12/6/1961-22/6/1961	Φεστιβάλ Στρατιωτικών Μουσικών χωρών μελών του ΝΑΤΟ
	Arnem Ολλανδίας 29/6/1963-16/7/1963	Φεστιβάλ Στρατιωτικών Μουσικών χωρών μελών του ΝΑΤΟ
	Δανία 16/6/1964-23/6/1964	Αγροτικές εορτές
Επίλεκτο Τμήμα ΣΜΣ	"Maggio di Bari", Μπάρι Ιταλίας 25/5/1965-27/5/1965	8ο Διεθνές Φεστιβάλ Στρατιωτικών Μουσικών
Τμήμα ΣΜΣ/ΣΔΑ	Μελβούρνη Αυστραλίας 11/3/1980-3/4/1980	International Military Tattoo
Τμήμα Μπάντας των τριών Κλάδων των ΕΔ	Νέα Υόρκη ΗΠΑ 25/3/1992-1/4/1992	Εορταστικές εκδηλώσεις της Ομογένειας για την επέτειο της Εθνικής Παλιγγενεσίας (25η Μαρτίου 1821
ΣΜΣ/ΣΔΑ	Breda Ολλανδίας 16/8/1992-31/8/1992	The Dutch National Taptoe
Τμήμα ΣΜΣ/ΣΔΑ	Ελ Αλαμέιν Αίγυπτου 22/10/1992-28/10/1992	Εορταστικές εκδηλώσεις επετείου 50 χρόνων από την μάχη του Ελ Αλαμέιν
Τμήμα Μπάντας των τριών Κλάδων των ΕΔ	Νέα Υόρκη ΗΠΑ 25/3/1993-3/4/1993	Εορταστικές εκδηλώσεις της Ομογένειας για την επέτειο της Εθνικής Παλιγγενεσίας (25η Μαρτίου 1821)
Δύο τυμπανιστές ΣΜΣ/ΣΔΑ, 1 τυμπανιστής	Λονδίνο Αγγλίας 19/7/1994-30/7/1994	"The 1994 Royal Tournament" Φεστιβάλ Τυμπανιστών

ΣΜΣ/IV ΜΠ, 1 τυμπανιστής ΜΣΕΘ/98		
Τμήματα Μπάντας και Ορχήστρας ΣΜΣ/ΣΔΑ και ΣΜΣ/Γ΄ ΣΣ	Στρατόπεδο Beluga Βοσνίας 28/3/1997-2/4/1997	Ανάληψη Διοικήσεως IFOR από τις Ελληνικές Δυνάμεις Βοσνίας
Τμήμα Μπάντας των τριών Κλάδων των ΕΔ	Νέα Υόρκη ΗΠΑ 26/3/1999-2/4/1999	Εορταστικές εκδηλώσεις της Ομογένειας για την επέτειο της Εθνικής Παλιγγενεσίας (25η Μαρτίου 1821)
Τμήμα Ορχήστρας ΣΜΣ/ΣΔΑ	Βρυξέλλες Βελγίου 30/5/1999-4/6/1999	Festival Shape
Τμήμα ΣΜΣ/ΣΔΑ	Isbersh Αλβανίας 30/7/2000 αυθημερόν	Τελετή παράδοσης – παραλαβής του Στρατοπέδου Isbersh στις Αλβανικές Αρχές
Τμήματα Μπάντας και Ορχήστρας των τριών Κλάδων των ΕΔ	Νότια Κορέα 29/9/2000-13/10/2000	Kangwon Intenatiolal Tatto, Εορταστικές εκδηλώσεις επετείου 50 χρόνων από τον πόλεμο της Κορέας
Άγνωστο τμήμα	Ρώμη Ιταλίας 29/5/2001-3/6/2001	Εορταστικές εκδηλώσεις 55ης επετείου Ιταλικής Δημοκρατίας
	Ρώμη Ιταλίας 30/5/2002-3/6/2002	Εορταστικές εκδηλώσεις 56ης επετείου Ιταλικής Δημοκρατίας
Τμήμα Μπάντας και Ορχήστρας των τριών Κλάδων των ΕΔ	Νέα Υόρκη ΗΠΑ 26/3/2003-2/4/2003	Εορταστικές εκδηλώσεις της Ομογένειας για την επέτειο της Εθνικής Παλιγγενεσίας (25η Μαρίου 1821)
	Νέα Υόρκη ΗΠΑ 24/3/2004-31/3/2004	Εορταστικές εκδηλώσεις της Ομογένειας για την επέτειο της Εθνικής Παλιγγενεσίας (25η Μαρίου 1821)
Τμήμα Μπάντας ΣΜΣ/ΣΔΑ	Cherbourg Γαλλίας 4/6/2004-7/6/2004	Εορταστικές εκδηλώσεις επετείου 60 χρόνων από την απόβαση των Συμμαχικών Δυνάμεων στην Νορμανδία

Τμήμα Μπάντας των τριών Κλάδων των ΕΔ[2218]	Βαλέτα Μάλτας 11/10/2004-18/10/2004	Malta Heroic Cities Festival
ΣΜΣ/ΑΣΔΥΣ	Νέα Υόρκη ΗΠΑ 26/3/2006-2/4/2006	Εορταστικές εκδηλώσεις της Ομογένειας για την επέτειο της Εθνικής Παλιγγενεσίας (25η Μαρτίου 1821)
ΣΜΣ/ΔΥΒ	Kroměříž - Olomouc Τσεχίας 31/8/2007-2/9/2007	XIV International Festival of Military Orchestras
ΣΜΣ/ΔΥΒ	Debrecen Ουγγαρίας 26/6/2008-30/6/2008	XVI International Military Festival
ΣΜΣ/ΑΣΔΥΣ	Nivelles - Mons Βελγίου 24/5/2013-27/5/2013	53ο Φεστιβάλ Στρατιωτικών Μουσικών
ΣΜΣ/Γ΄ ΣΣ	Veliko Tarnovo Βουλγαρίας 21/9/2013-23/9/2013	International Festival of Military Brass Band
Big Band ΣΜΣ/ΑΣΔΥΣ	Βελιγράδι - Novi Sad - Niš Σερβίας 21/7/2014-25/7/2014	Belgrade Summer Festival
ΣΜΣ/Γ΄ ΣΣ	Σόφια Βουλγαρίας 3/5/2014-6/5/2014	Ημέρα Ανδρείας
ΣΜΣ/Γ΄ ΣΣ	Veliko Tarnovo Βουλγαρίας 21/9/2016-23/9/2016	International Festival of Military Brass Band
ΣΜΣ/Γ΄ ΣΣ	Veliko Tarnovo Βουλγαρίας 21/9/2017-23/9/2017	International Festival of Military Brass Band
ΣΜΣ/ΑΣΔΥΣ	Μόσχα Ρωσίας 27/8/2021-5/9/2021	Spasskaya Tower International Military Tattoo
ΣΜΣ/Γ΄ ΣΣ	Τίρανα Αλβανίας 27/11/2022-4/12/2022	110η Επέτειος Σχηματισμού των Αλβανικών Ενόπλων Δυνάμεων
Επίλεκτο Τμήμα ΣΜΣ	Παρίσι Γαλλίας 13/7/2022-15/7/2022[2219]	Ημέρα της Βαστίλης

[2218] Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 11625/Β/4, Ιστορία Γενικού Επιτελείου Στρατού/Διεύθυνσης Μουσικού, ό.π.

[2219] Οι πληροφορίες προέρχονται από το ΓΕΣ/ Διεύθυνση Μουσικού Σώματος.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Διαπιστώσεις και παραδοχές

Η στρατιωτική μουσική ως ήχος και λειτουργία εντός του στρατεύματος διακρίνεται στην κελευστική μουσική και στην μουσική του μουσικού συγκροτήματος (μουσική της αρμονίας – φιλαρμονική – μπάντα). Ως εκτελεστικός βραχίονας άσκησης διοίκησης και διενέργειας πολεμικών επιχειρήσεων εμφανίστηκε από τους πρώτους μήνες της Ελληνικής Επανάστασης στα άτακτα σώματα των περισσοτέρων Ελλήνων οπλαρχηγών, καθώς και σε επιχειρήσεις τακτικών σωμάτων.

Κατά την περίοδο του Αγώνος η κατάταξη κελευστικών μουσικών στα διάφορα στρατιωτικά σώματα γινόταν διά της εθελουσίας προσέλευσης και σε αυτά υπηρετούσαν πολλοί παίδες και έφηβοι τυμπανιστές και αυλητές. Οι κελευστικοί μουσικοί συμμετείχαν ενεργά στα πεδία των μαχών, ενώ η μετάταξή τους από και προς τα διάφορα Όπλα ήταν αρκετά συνήθης πρακτική.

Η αισθητική ανάγκη της αρμονίας αλλά και πρακτικοί λόγοι επιχειρησιακών, τελετουργικών και ψυχαγωγικών αναγκών οδήγησαν στην συγκρότηση τμήματος στρατιωτικής φιλαρμονικής. Πρωτεργάτης της προσπάθειας αυτής ήταν ο Συνταγματάρχης Παναγιώτης Ρόδιος. Πρώτος αρχιμουσικός της στρατιωτικής φιλαρμονικής ήταν ο Giovanni Mangel, ο οποίος οργάνωσε την πρώτη φιλαρμονική στο Ναύπλιο τον Δεκέμβριο του 1824 και την δεύτερη στην Αθήνα περί τα τέλη του 1825. Ωστόσο η θητεία του ήταν σχετικά σύντομη αφού απήλθε του Ελληνικού Στρατού τον Απρίλιο του 1826. Εξαιτίας της εμπλοκής του στην φυγάδευση Τούρκου αιχμαλώτου και της αποχώρησής του σε μία κρίσιμη στιγμή μετά την πτώση του Μεσολογγίου, καθώς και της σφόδρα πιθανής παρουσίας του στην Οθωμανική Στρατιωτική Μουσική, πέρασε στην λήθη της ιστορίας επί διακόσια χρόνια. Την θέση του κατέλαβε ο υιός του Michael (Michelino) Mangel. Από τις καταγραφές ονομαστικών καταλόγων βεβαιώνεται ότι η πλειοψηφία των μουσικών, κελευστικών και της μπάντας, ήταν ελληνικής καταγωγής πλην λιγοστών αλλοδαπών φιλελλήνων μουσικών και των δύο προαναφερόμενων αρχιμουσικών.

Η ανασυγκρότηση του στρατεύματος από τον Ιωάννη Καποδίστρια και η μετατροπή των ατάκτων σωμάτων, αρχικά σε χιλιαρχίες και κατόπιν σε ημιτακτικά και ελαφρά τάγματα,

οδήγησε στην σταδιακή αλλά σταθερή ένταξη της κελευστικής μουσικής στα σώματα αυτά ως απαραίτητο συστατικό στοιχείο της διοίκησής τους. Οι κελευστικοί μουσικοί λάμβαναν μέρος στις πολεμικές επιχειρήσεις έως και την τελευταία μάχη της Επανάστασης, τον Σεπτέμβριο του 1829 στην Πέτρα Βοιωτίας.

Αντίστοιχα, η στρατιωτική φιλαρμονική διαρθρώθηκε διοικητικά κατά τα Βαυαρικά πρότυπα (διευθυντής-επιτηρητής, αρχιμουσικός, υπαρχιμουσικοί, μουσικοί), καθ' υπόδειξη του Βαυαρού Γενικού Διευθυντή του Στρατού Wilhelm von Heideck το 1828, αποκτώντας ορισμένα χαρακτηριστικά ανεξάρτητης υπομονάδας.

Η συντήρηση των μουσικών οργάνων και των εγκαταστάσεων, καθώς και η υγειονομική περίθαλψη των μουσικών υπήρξε τακτική και με μέριμνα των οικείων ταγμάτων. Η διοικητική μέριμνα βελτιώθηκε σημαντικά με την οργάνωση του Γενικού Φροντιστηρίου, ενώ οι μισθολογικές απολαβές των μουσικών της στρατιωτικής φιλαρμονικής σχεδόν διπλασιάστηκαν.

Η αναφορά των μουσικών εναντίον του Michael Mangel αποκάλυψε πως οι σχέσεις των μουσικών με τον διευθυντή τους ήταν διαρκώς τεταμένες και ότι ορισμένοι μουσικοί της ελληνικής μπάντας μετέβαιναν μετά την λήξη της θητείας τους στην Οθωμανική Στρατιωτική Μουσική.

Ο θάνατος του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια και η μετέπειτα κατάσταση αναρχίας που ακολούθησε επηρέασε όλο το στράτευμα. Το συγκροτηθέν Σχολείο Τυμπανιστών του 1830 υπό τον ανθυπασπιστή Τριαντάφυλλο Ακριβό διαλύθηκε περί τα μέσα του 1832. Η στρατιωτική φιλαρμονική το 1832 αποτελούσε μέρος της Φρουράς Ναυπλίου και παραδόξως διατηρούσε αρκετά μεγάλη δύναμη μουσικών.

Κατά την περίοδο της αντιβασιλείας του Όθωνα και υπό τον Wilhelm von Heideck ο αναδιοργανωθείς Βασιλικός Ελληνικός Στρατός ενέταξε κελευστικούς μουσικούς σε όλα τα τάγματα για τις ανάγκες της καθημερινότητας της στρατοπεδιάς και των ασκήσεων. Ταυτόχρονα έγινε προσπάθεια συγκρότησης στρατιωτικών φιλαρμονικών σε όλα τα τάγματα πεζικού, ώστε να διεξάγονται τα στρατιωτικά γυμνάσια σύμφωνα με τον Βαυαρικό Κανονισμό Γυμνασίων του Πεζικού. Για τον λόγο αυτό συστάθηκε Σχολείο Εκπαίδευσης Μουσικών στο Ναύπλιο το 1834. Η χρήση του βαυαρικού όρου "Musik der Bataillon " (Μουσική των Ταγμάτων) στην στρατιωτική αλληλογραφία ενίσχυσε περαιτέρω την καθιέρωση του όρου «Μουσική» για το στρατιωτικό μουσικό συγκρότημα (φιλαρμονική - μπάντα).

Η μεταφορά της πρωτεύουσας στην Αθήνα και η ανάληψη της εξουσίας από τον Όθωνα το 1835 αύξησε τις ανάγκες στρατιωτικής τελετουργίας και ψυχαγωγίας της διοίκησης, της Αυλής και των ξένων διπλωματικών αποστολών. Παράλληλα, οι συνεχείς ανασυγκροτήσεις του στρατού οδήγησαν στην ανάγκη στελέχωσης των ταγμάτων με κελευστικούς μουσικούς και με μουσικούς της στρατιωτικής φιλαρμονικής. Για την κάλυψη αναγκών στρατιωτικής και κοινωνικής επιτέλεσης, για την μείωση του κόστους κατάταξης και διατήρησης αλλοδαπών μουσικών, αλλά και συνεπεία του κινήματος της 3ης Σεπτεμβρίου 1843, τον Μάιο του 1844 άρχισε την λειτουργία του στην Αθήνα το συσταθέν «Σχολείο Μουσικής» υπό τον Michael Mangel με σκοπό την εκπαίδευση νεαρών γηγενών ως μουσικών του στρατού. Το Σχολείο Μουσικής διατηρήθηκε έως το 1855.

Από την δεκαετία του 1850 άρχισαν να κατατάσσονται και Έλληνες αρχιμουσικοί προερχόμενοι από τα Επτάνησα. Την ίδια περίοδο εισήχθη στο στράτευμα η γαλλική σάλπιγγα Clairon για χρήση στο Πεζικό, συντάχθηκαν ηχήματα εσωτερικής υπηρεσίας και συντέθηκαν ταυτοτικά (διακριτικά) εμβατήρια των συνταγμάτων. Οι νέες αναδιοργανώσεις του στρατού οδήγησαν στον σχηματισμό των Στρατιωτικών Μουσικών των μοιρών Πεζικού και κατόπιν των συνταγμάτων Πεζικού. Οι προμήθειες μουσικών οργάνων και παρελκόμενου υλικού γινόταν από χώρες της Κεντρικής Ευρώπης και ήταν αρκετά συχνές.

Κατά την Οθωνική περίοδο, στρατιωτικές φιλαρμονικές συμμετείχαν σε εορταστικές και ψυχαγωγικές εκδηλώσεις στα Ανάκτορα αλλά και σε δημόσιες συναυλίες χάριν ψυχαγωγίας του κοινού, συντελώντας στην διάδοση της ευρωπαϊκής μουσικής στην Ελλάδα.

Στις αρχές της δεκαετίας του 1860 συγκροτήθηκαν στρατιωτικές φιλαρμονικές σε τάγματα πεζικού, αποτελούμενες από κελευστικούς μουσικούς και μουσικούς από τις πρώην φιλαρμονικές των συνταγμάτων. Παράλληλα καταργήθηκαν τα μικρά τύμπανα και η ειδικότητα του τυμπανιστή στα τάγματα. Η συγκρότηση ταγμάτων Εθνοφυλακής υπήρξε καταφύγιο για ορισμένους απολυμένους τυμπανιστές. Για την εξοικονόμηση πόρων που αφορούσαν την κατασκευή και επισκευή των μουσικών οργάνων απεστάλη στο Μόναχο προς εκπαίδευση στην τέχνη της οργανοποιίας Έλληνας υπαξιωματικός.

Μετά την έξωση του Όθωνα, η προσωρινή κυβέρνηση νομοθέτησε την ανέλιξη του αρχιμουσικού στον βαθμό του ανθυπασπιστή, μέχρι τότε επιλοχία, και αντίστοιχα των χαμηλότερων βαθμών των μουσικών κατά μία βαθμίδα ανώτερη.

Η ενσωμάτωση των Επτανήσων στον εθνικό κορμό το 1864 επέτρεψε την έλευση καταρτισμένων μουσικών στις ελληνικές στρατιωτικές φιλαρμονικές και την κατάταξη ορισμένων ως αρχιμουσικών κατόπιν εξετάσεων και βασιλικών διαταγμάτων, καθώς επίσης και την συγκρότηση τμημάτων Στρατιωτικής Μουσικής στην Κέρκυρα και την Λευκάδα. Οι εξετάσεις για τις θέσεις αρχιμουσικών αξιολογούσαν τις γνώσεις αρμονίας, ενοργάνωσης, διεύθυνσης μπάντας και οργανοχρησίας.

Η εμπλοκή του επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών και μουσικοδιδάσκαλου της Σχολής Ευελπίδων Michael Mangel το 1868 σε σοβαρότατο πειθαρχικό παράπτωμα, το οποίο μετατράπηκε σε ποινικό αδίκημα, αμαύρωσε την εικόνα των στρατιωτικών μουσικών, η οποία ήταν σε κάποιο βαθμό ήδη επιβαρυμένη λόγω των προβλημάτων αλκοολισμού αρκετών αλλοδαπών αρχισαλπιγκτών και αρχιμουσικών που είχαν αναφερθεί κατά τα προηγούμενα έτη.[2220] Με πρόφαση οικονομικούς λόγους, αλλά στην ουσία ως συνέπεια των παραπάνω, επήλθε η προσωρινή κατάργηση των στρατιωτικών φιλαρμονικών και η επανασύστασή τους λίγο αργότερα, μετά από αναφορές με σχετικά αιτήματα των αξιωματικών διοικητών των ταγμάτων. Η αποστρατεία του Michael Mangel το 1870 επέφερε την κατάργηση της θέσης του Επιθεωρητή, η οποία συστάθηκε εκ νέου το 1876, λόγω της προαγωγής στον βαθμό του ανθυπολοχαγού αλλά και της συνέπειας έναντι της υπηρεσίας που ενέπνεε το πρόσωπο του Christian Welker.

Στην δεκαετία αυτή το τμήμα οργανοποιίας του οπλοστασίου Ναυπλίου μεταφέρθηκε στην Αθήνα, ενώ με τους οργανικούς νόμους του στρατού το 1877 συγκροτήθηκαν αρχικά δεκαέξι αυθύπαρκτα τάγματα πεζικού που διέθεταν στρατιωτική φιλαρμονική αποτελούμενη από οκτώ μουσικούς και δεκαέξι σαλπιγκτές. Η αύξηση κατά τέσσερα των ταγμάτων πεζικού το επόμενο έτος διαμόρφωσε την δύναμη των μουσικών ανά τάγμα σε επτά και των σαλπιγκτών σε οκτώ. Την ίδια δύναμη μουσικών είχαν οι φιλαρμονικές του Πυροβολικού και του Ιππικού με επιπλέον τρεις και τέσσερις σαλπιγκτές αντίστοιχα ανά πυροβολαρχία και ίλη.

[2220] Ενδεικτικά, εντός του κειμένου της διατριβής υφίστανται τρεις σχετικές αναφορές (σ. 426, 624 και 680), αλλά ο γράφων έχει εντοπίσει αρκετές αναφορές σχετικά με προβλήματα αλκοολισμού κυρίως αλλοδαπών αρχιμουσικών και αρχισαλπιγκτών στον Ελληνικό Στρατό. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι μόνο κατά την περίοδο 1847-1855, κατά την οποία υφίσταντο έξι στρατιωτικές φιλαρμονικές, οι τέσσερεις από τους έξι αρχιμουσικούς και αρχισαλπιγκτές είχαν προβλήματα αλκοολισμού.

Η μείωση του συνολικού αριθμού των μουσικών έγινε ακόμη μεγαλύτερη το 1880 κατά την κατάργηση των αυθύπαρκτων ταγμάτων και την συγκρότηση τριών συνταγμάτων πεζικού. Κάθε φιλαρμονική συντάγματος διέθετε 27 μουσικούς. Η «Ειδική Μουσική» Φρουράς Αθηνών διατηρούσε δύναμη 56 ανδρών. Η αναδιάρθρωση του στρατεύματος επέφερε την κατάργηση της Μουσικής του Ιππικού. Η Μουσική του Πυροβολικού καταργήθηκε προσωρινά και συστάθηκε εκ νέου τον επόμενο χρόνο με αρχιμουσικό τον Ιωσήφ Καίσαρη.

Η δυναμική διαδικασία διάλυσης και συγκρότησης Στρατιωτικών Μουσικών συνεχίστηκε και τα επόμενα χρόνια. Μετά την ενσωμάτωση της Θεσσαλίας και τμήματος της Ηπείρου, το 1885 σχηματίστηκαν δέκα Στρατιωτικές Μουσικές των Φρουρών πλέον αυτής της Φρουράς Αθηνών. Το 1887 οι Μουσικές των Φρουρών διαλύθηκαν και ανασυγκροτήθηκαν υπαγόμενες στα οικεία συντάγματα. Στην Αθήνα τοποθετήθηκε η Μουσική του 7ου ΣΠΖ και του 2ου ΣΠΒ, ενώ οι υπόλοιπες ανά μία στις πόλεις Χαλκίδα, Ναύπλιο, Άρτα, Βόλο, Κέρκυρα και Λάρισα. Τα συντάγματα που δεν διέθεταν Μουσική διατάχθηκαν να μεριμνήσουν για την ταχεία συγκρότησή της.

Η πτώχευση του 1893 οδήγησε στην διάλυση των δέκα προαναφερόμενων Στρατιωτικών Μουσικών των Συνταγμάτων και στην διατήρηση μόνο αυτής της Φρουράς Αθηνών. Το γεγονός της διάλυσης επέφερε σφοδρές αντιδράσεις των τοπικών κοινωνιών και του Τύπου, χωρίς ουσιαστικό αποτέλεσμα, παρά μόνο την ανασύσταση της Μουσικής του Πυροβολικού. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 1896 αποτέλεσαν σημείο αναλαμπής για την Στρατιωτική Μουσική, καθώς διεξήχθησαν λαμπρές τελετές τόσο κατά την έναρξη όσο και κατά την διάρκεια των αγώνων.[2221]

Κατά τον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897 η Μουσική της Φρουράς Αθηνών παρέμεινε στην έδρα της. Στα μέτωπα μετακινήθηκε η μόνη έτερη διαθέσιμη Μουσική του Πυροβολικού και οι υπηρετούντες σαλπιγκτές. Από το 1898 και μετά από 37 έτη απουσίας τυμπανιστών από το στράτευμα (είχαν καταργηθεί από το 1861) άρχισε εκ νέου η κατάταξή τους.

Κατά την πρώτη δεκαετία του 20ού αιώνα παρατηρείται σχετική στασιμότητα στα οργανωτικά θέματα της Στρατιωτικής Μουσικής με εξαίρεση την ανάληψη των καθηκόντων

[2221] Στους Ολυμπιακούς Αγώνες του 1896 συμμετείχαν τρεις Στρατιωτικές Μουσικές, ήτοι η Μουσική Φρουράς Αθηνών υπό τον Ιωσήφ Καίσαρη, η Μουσική του Πυροβολικού υπό τον Ιωάννη Ριζαρδέλη και η Μουσική του Ναυτικού.

Επιθεωρητή από τον Ιωσήφ Καίσαρη, μετά την εκδημία του εν ενεργεία επιθεωρητή Andreas Seiller το 1903. Η έλευση της γαλλικής αποστολής το 1911 και η επικείμενη είσοδος της Ελλάδας στους Βαλκανικούς πολέμους οδήγησε στην συγκρότηση αρχικά δύο ακόμη Στρατιωτικών Μουσικών.[2222] Η μετάβαση του νέου επιθεωρητή Σπυρίδωνος Καίσαρη στην Γαλλία για εκπαιδευτικούς λόγους επέφερε οργανωτικές αλλαγές και την εισαγωγή ορισμένων νέων μουσικών οργάνων στις ελληνικές στρατιωτικές φιλαρμονικές. Παράλληλα η φοίτηση νεαρών δοκίμων μουσικών στο Στρατιωτικό Σχολείο Μουσικής εντός του Ωδείου Αθηνών παρείχε την δυνατότητα κατάταξης καταρτισμένου ανθρώπινου δυναμικού στις σχηματιζόμενες στρατιωτικές φιλαρμονικές. Επίσης, εξειδικεύθηκαν τα εξεταζόμενα μαθήματα για την προαγωγή των αρχιμουσικών, υπαρχιμουσικών και λοιπών μουσικών. Καινοτομία υπήρξε η χορήγηση πτυχίου στρατιωτικού μουσικού, το οποίο λάμβαναν οι απόφοιτοι στρατιωτικοί μουσικοί του Ωδείου Αθηνών. Το ίδιο διάστημα εκδόθηκε και ο νέος Κανονισμός Σαλπιγκτών και Τυμπανιστών του Πεζικού.

Η λήξη των βαλκανικών πολέμων βρήκε την χώρα να διπλασιάζει την γεωγραφική της έκταση και την Στρατιωτική Μουσική να διαθέτει στρατιωτικές φιλαρμονικές υπαγόμενες στα Σώματα Στρατού και σε μεραρχίες ως κλιμάκια Μουσικής των Σωμάτων Στρατού.[2223] Σε αυτές προστέθηκε και η Μουσική της Κρητικής Χωροφυλακής το 1914, η οποία μετατάχθηκε αυτούσια στο Πεζικό. Το ίδιο έτος σημειώθηκε μια σημαντική μεταρρύθμιση στο στράτευμα, καθώς συστάθηκε το Σώμα Μονίμων Υπαξιωματικών, χωρίς η ένταξη των υπαξιωματικών σε αυτό με ανακατάταξη να είναι υποχρεωτική.

Η έναρξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και ο εθνικός διχασμός που επακολούθησε ανάγκασε ορισμένους αρχιμουσικούς και μουσικούς να επιλέξουν στρατόπεδο, κυριολεκτικά και μεταφορικά. Η κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης προχώρησε στην συγκρότηση στρατιωτικών φιλαρμονικών στην Βόρεια Ελλάδα και σε νησιά του Ανατολικού Αιγαίου (Μυτιλήνη, Σάμος, Χίος). Η κυβέρνηση των Αθηνών διατήρησε όσες στρατιωτικές φιλαρμονικές διέθετε υπό την διοίκησή της, υπό την εποπτεία του Επιθεωρητή Σπυρίδωνος Καίσαρη, ενώ η Μουσική του

[2222] Συγκροτήθηκαν δια νόμου αλλά βάσει των μέχρι στιγμής στοιχείων προκύπτει ότι στην πράξη συστάθηκε μόνο η Μουσική της Ιης Μεραρχίας στη Λάρισα, ενώ αυτή της IIIης μεραρχίας Μεσολογγίου δεν συστάθηκε ποτέ.

[2223] Βλ. Πίνακα 107.

Πυροβολικού φαίνεται ότι καταργήθηκε οριστικά το 1917, καθώς παύει κάθε αναφορά σε αυτήν σε διατάγματα, στον Τύπο της εποχής και σε δίσκους ηχογραφήσεων. Στις στρατιωτικές φιλαρμονικές της Εθνικής Άμυνας αρχαιότερος αρχιμουσικός ήταν ο Λοχαγός Γεώργιος Καρδαμίτσης, τοποθετημένος αρχικά στην Μουσική Μεραρχίας Αρχιπελάγους (Απρίλιος 1917), ενώ δεν υπήρχε Επιθεωρητής έως το 1918. Στη Μουσική Φρουράς Θεσσαλονίκης το 1917 είχε τοποθετηθεί ο ανθυπολοχαγός Εμμανουήλ Παναγιωτίδης (μετέπειτα αρχιμουσικός του Γενικού Στρατηγείου στη Θεσσαλονίκη). Τον Δεκέμβριο του 1917, με νέες διορθωτικές τοποθετήσεις, ο Γεώργιος Καρδαμίτσης ανέλαβε την Μουσική Φρουράς Θεσσαλονίκης. Στην Μουσική Μεραρχίας Αρχιπελάγους τοποθετήθηκε ο ανθυπολοχαγός Αλέξανδρος Ταχτατζής, στην Μουσική Φρουράς Σάμου ο υπολοχαγός Κωνσταντίνος Παναγόπουλος και στην Μουσική Φρουράς Αθηνών ο Francesco Tulli. Στην Μουσική Φρουράς Κρήτης τοποθετήθηκε ο Αδάμ Μαυριδάκης. Μετά την κατάταξη του Μανώλη Καλομοίρη ως Γενικού Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών τον Μάιο του 1918, λήφθηκαν μια σειρά πρωτοποριακά μέτρα για την επαύξηση των επιχειρησιακών δυνατοτήτων της Στρατιωτικής Μουσικής καθιστώντας την ένα οργανισμό με διακριτά οργανωμένα τμήματα, τόσο για την στρατιωτική όσο και για την κοινωνική επιτέλεση.[2224] Παράλληλα, ο διευθυντής του Ωδείου Θεσσαλονίκης, Αλέξανδρος Καζαντζής, τοποθετήθηκε ως Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Βορείου Ελλάδος.

Κατά την εκστρατεία στην Μικρά Ασία και τις επιχειρήσεις στην Θράκη διατηρήθηκε το μοντέλο υπαγωγής των στρατιωτικών φιλαρμονικών στα Σώματα Στρατού και η διάθεση κλιμακίων σε μεραρχίες και συντάγματα, όπου επιτέλεσαν τόσο στα πολεμικά πεδία όσο και στην στρατιωτική τελετουργία και ψυχαγωγία του στρατού και των πολιτών. Η πολιτική αλλαγή του 1920 δεν άφησε ανεπηρέαστη την ηγεσία της Στρατιωτικής Μουσικής αλλά και τις νομοθετικές πρωτοβουλίες που είχαν ληφθεί νωρίτερα. Ο Σπυρίδων Καίσαρης

[2224] Ως πρωτοποριακά μέτρα θεωρούνται η συγκρότηση πρότυπης στρατιωτικής ορχήστρας, η συγκρότηση πρότυπης στρατιωτικής χορωδίας με συγκεκριμένα κριτήρια κατάταξης, η συγκρότηση στρατιωτικών ομάδων λαϊκών μουσικών, η κατάταξη καθηγητών μουσικών οργάνων των ωδείων Αθηνών και Θεσσαλονίκης ως ανθυπασπιστές κορυφαίοι (Solistes), η συγκρότηση τμήματος αντιγραφέων μουσικής και η συγκρότηση συνεργείου επισκευών μουσικών οργάνων στη Θεσσαλονίκη. Επίσης, το δικαίωμα σε κληρωτούς και έφεδρους οπλίτες να καταταχθούν κατόπιν εξετάσεων ως μουσικοί των τεσσάρων τάξεων (I, II, III, IV) με τριετή υποχρέωση θητείας και ο σαφής καθορισμός της εξεταστέας ύλης για την πρόσληψη και για τις προαγωγές των μουσικών, καθώς και για την απόκτηση πτυχίου στρατιωτικού μουσικού.

αντικατέστησε τον Μανώλη Καλομοίρη στην θέση του Γενικού Επιθεωρητή, ενώ ο Επιθεωρητής των Μουσικών Βορείου Ελλάδος Αλέξανδρος Καζαντζής παραιτήθηκε.[2225] Ωστόσο πολλοί ήταν οι αρχιμουσικοί που παρέμειναν στις θέσεις τους υπηρετώντας όπου διατάχθηκαν. Ως Επιθεωρητής των Μουσικών Ιωνίας (Μικράς Ασίας) τοποθετήθηκε ο Francesco Tulli και στην Βόρεια Ελλάδα ο Κωνσταντίνος Παναγόπουλος, αμφότεροι προαχθέντες στον βαθμό του ταγματάρχη.

Στα πεδία των μαχών πλήρωσαν βαρύ φόρο αίματος οι σαλπιγκτές των ταγμάτων όντες εκτεθειμένοι στα εχθρικά πυρά, ενώ ορισμένοι μουσικοί υπηρέτησαν και ως τραυματιοφορείς. Ακόμη και σήμερα παραμένει άγνωστος ο αριθμός των αγνοούμενων μουσικών και σαλπιγκτών, οι οποίοι αναμφισβήτητα υπήρξαν, καθώς ολόκληρες μεραρχίες αιχμαλωτίστηκαν.

Η λήξη της εκστρατείας στην Μικρά Ασία και η ανάληψη της εξουσίας από την νέα κυβέρνηση οδήγησε στην επάνοδο του Μανώλη Καλομοίρη στην θέση του Γενικού Επιθεωρητή των Στρατιωτικών Μουσικών τον Οκτώβριο του 1922.

Μετά την ανακήρυξη της Β΄ Ελληνικής Δημοκρατίας το 1924 επανακαθορίστηκαν με Προεδρικό Διάταγμα τα καθήκοντα και η δικαιοδοσία των επιθεωρητών στρατιωτικής μουσικής, των αρχιμουσικών, υπαρχιμουσικών και ανθυπασπιστών κορυφαίων, ρυθμίστηκαν ζητήματα διοικητικής υπαγωγής και παραχωρήθηκε για πρώτη φορά με ΠΔ στους στρατιωτικούς μουσικούς το δικαίωμα της απασχόλησης σε ιδιωτικές ορχήστρες.[2226] Ακόμη πιο πρωτοποριακό μέτρο υπήρξε η δυνατότητα τμημάτων ή ολοκλήρων στρατιωτικών

[2225] Λόγω των αναφερόμενων αλλαγών καταργήθηκαν η πρότυπη στρατιωτική ορχήστρα και η πρότυπη στρατιωτική χορωδία. Όσα από τα μέλη των δύο μουσικών συνόλων, ανακαταταγέντες, έφεδροι ή κληρωτοί, διέθεταν τα απαιτούμενα προσόντα, μετατέθηκαν στις στρατιωτικές φιλαρμονικές, ενώ οι υπόλοιποι επέστρεψαν σε μάχιμες μονάδες ή απολύθηκαν.

[2226] Το δικαίωμα της απασχόλησης σε ιδιωτικές ορχήστρες υφίστατο άτυπα υπό την διακριτική ευχέρεια του εκάστοτε στρατιωτικού διοικητή τάγματος, συντάγματος ή μοίρας πεζικού από την δεκαετία του 1850 και παρά τις αντιρρήσεις ορισμένων φρουράρχων. Αυτός που επέμενε στην διατήρηση αυτού του δικαιώματος ήταν ο Γερμανός διοικητής της 2ης Μοίρας Φρουράς Πεζικού των Αθηνών, Συνταγματάρχης Emmanuel Hahn, επειδή ο μισθός των μουσικών ήταν χαμηλός και επειδή η εξω-υπηρεσιακή απασχόληση απέφερε 25 λεπτά από κάθε μουσικό στο αποθεματικό κεφάλαιο της Μουσικής κάθε φορά που αυτός παιάνιζε ιδιωτικώς, μειώνοντας έτσι τις δαπάνες για την συντήρηση των μουσικών οργάνων. Στην αναφερόμενη περίοδο θεσμοθετείται διά ΠΔ.

φιλαρμονικών να παιανίζουν επ' αμοιβή σε δημόσιες συναυλίες για ψυχαγωγικούς σκοπούς του ευρύτερου κοινού.[2227]

Ισχυρότατο κίνητρο για την αυτοβελτίωση των μουσικών υπήρξε η καθιέρωση ετήσιων διαγωνισμών σύνθεσης στρατιωτικών εμβατηρίων και ασμάτων, ενοργάνωσης για στρατιωτική φιλαρμονική και δεξιοτεχνίας στην μουσική εκτέλεση.

Το 1925, για πρώτη φορά, εμφανίζεται μεταξύ των Όπλων και των Σωμάτων του Στρατού το «Σώμα Μουσικών».

Αξιομνημόνευτη υπήρξε η προσπάθεια του Ανθυπασπιστή Χαράλαμπου Μπακατσούλα, ο οποίος έπεισε την Διοίκηση του Α΄ ΣΣ να συγκροτήσει πεζοπόρα και έφιππα τμήματα Στρατιωτικής Μουσικής στα συντάγματα της ζώνης ευθύνης του.

Έως τα τέλη της δεκαετίας του 1920 οι Επιθεωρήσεις Στρατιωτικών Μουσικών Αθηνών και Θεσσαλονίκης καταργήθηκαν, όπως και το Στρατιωτικό Σχολείο Μουσικής. Πτυχία στρατιωτικών μουσικών κλήθηκαν να παραχωρούν μετά από εξετάσεις συγκεκριμένα μουσικά ιδρύματα, όπως αναγνωρισμένα ωδεία και πολιτικές φιλαρμονικές. Ο Μανώλης Καλομοίρης έλαβε τον τίτλο «Γενικός Αρχιμουσικός», καθότι, ως Γενικοί Επιθεωρητές πλέον μπορούσαν να τοποθετηθούν μόνο ανώτατοι αξιωματικοί.

[2227] Κάθε μουσικός που απασχολούνταν ιδιωτικώς αιτούνταν άδεια παιανίσεως και κατέβαλε 50 λεπτά της δραχμής ως δικαιώματα της άδειας αυτής. Στην περίπτωση χρήσης μουσικού οργάνου της υπηρεσίας κατέβαλε επιπλέον 50 λεπτά. Ο Αρχιμουσικός κατέθετε τα συγκεντρωθέντα ποσά στο ειδικό ταμείο του Τμήματος Διαχείρισης Στρατιωτικών Μουσικών. Τα ποσά από το εν λόγω ταμείο διανέμονταν ως εξής:

α) 25% για επιδιόρθωση μουσικών οργάνων και αγορά μουσικών τεμαχίων,

β) 25% για την προκήρυξη διαγωνισμού σύνθεσης στρατιωτικού εμβατηρίου ή ασμάτων μεταξύ των αξιωματικών, ανθυπασπιστών και καταταγμένων οπλιτών της στρατιωτικής μουσικής,

γ) 25% για την προκήρυξη διαγωνισμού καλύτερης ενοργάνωσης για στρατιωτική μουσική από τους αρχιμουσικούς και υπαρχιμουσικούς,

δ) 25% για την προκήρυξη διαγωνισμού εκτέλεσης μουσικών τεμαχίων για διάφορα μουσικά όργανα, χρήσιμα στην στρατιωτική μουσική, από ανθυπασπιστές κορυφαίους και μόνιμους οπλίτες της Μουσικής. Στα σχετικά έγγραφα δεν αναφέρονται τα ονόματα των μελών των κριτικών επιτροπών. Επειδή πρόκειται για εσωτερική υπόθεση του Στρατού, θεωρείται πως οι επιτροπές αξιολόγησης αποτελούντο από τον Γενικό Επιθεωρητή Μανώλη Καλομοίρη, τους Επιθεωρητές των Στρατιωτικών Μουσικών και αρχιμουσικούς.

Μέσα στην ταραγμένη περίοδο των δεκαετιών του μεσοπολέμου, όπου τα στρατιωτικά κινήματα και οι κυβερνήσεις εναλλάσσονταν, η Στρατιωτική Μουσική κατάφερε να επιβιώσει, να αναδιοργανωθεί και εν μέρει να αναπτυχθεί, αφού όλες οι κυβερνήσεις, όπως είναι σύνηθες και διεθνώς, πέραν της στρατιωτικής επιτέλεσης, την χειρίστηκαν και ως όργανο της πολιτικής τους.[2228]

Κατά την περίοδο αυτή διευθετήθηκαν και ζητήματα διοικητικά, όπως της στολής των μουσικών, ατομικών εγγράφων, εμπόλεμης σύνθεσης, οπλισμού, καταστάσεως αξιωματικών, προμήθειας μουσικών οργάνων, κανονισμών σαλπιγκτών και τυμπανιστών κλπ. Η μουσική επιτέλεση συνεχίστηκε στην στρατιωτική και κοινωνική ζωή, πάντοτε υπό τον έλεγχο της εκάστοτε πολιτικής εξουσίας.[2229]

Κατά την περίοδο του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου επιτεύχθηκε η συγκρότηση είκοσι Στρατιωτικών Μουσικών, είτε Μεραρχιακών είτε των Σωμάτων Στρατού, για την ψυχαγωγία του στρατού και την ανύψωση του ηθικού του στα πολεμικά μέτωπα.[2230]

Σύμφωνα με τον Πίνακα Εμπολέμου Συνθέσεως της εποχής, η σύνθεση μίας Μεραρχιακής Μουσικής επέτρεπε την διαίρεσή της έως και σε τρία τμήματα προκειμένου να καλύπτει τις επιχειρησιακές ανάγκες.

Κατά την περίοδο της κατοχής 1941-1944, οι στρατιωτικές φιλαρμονικές διαλύθηκαν και οι στρατιωτικοί μουσικοί τοποθετήθηκαν από το Υπουργείο Εσωτερικών σε διάφορες υπηρεσίες και σε δημοτικές φιλαρμονικές με κύριο κριτήριο επιλογής τις γραμματικές τους γνώσεις ή τις τεχνικές τους δεξιότητες. Όσοι στρατιωτικοί μουσικοί παρέμειναν στο στράτευμα υπηρέτησαν τις κατοχικές κυβερνήσεις της προαναφερόμενης περιόδου, υπό την απειλή διώξεων, εξαναγκαζόμενοι εκ των πραγμάτων να αιτηθούν την παραμονή τους προς

[2228] Το γεγονός της διατήρησης και της σταθερής βελτίωσης της ΣΜΣ στην εν λόγω περίοδο οφείλεται κυρίως στην συνεχή παρουσία του Μανώλη Καλομοίρη στην θέση του Επιθεωρητή και κατόπιν Γενικού Αρχιμουσικού έως το 1937.

[2229] Η εκάστοτε κυβέρνηση και ιδίως ο Υπουργός Στρατιωτικών όριζε τους κανόνες και τα ζητούμενα της μουσικής επιτέλεσης σε στρατιωτικό και πολιτικό επίπεδο, συχνά σε συνεννόηση με τον Γενικό Αρχιμουσικό Μανώλη Καλομοίρη.

[2230] Το σχετικό ρεπερτόριο αφορά πατριωτικά άσματα, εμβατήρια και μεταγραφές λαϊκής μουσικής ανάλογου περιεχομένου με χαρακτηριστικότερο εκπρόσωπο τα τραγούδια της Σοφίας Βέμπο.

εξασφάλιση του βιοπορισμού τους. Στην Αθήνα συγκροτήθηκε η μία και μόνη Στρατιωτική Μουσική, αυτή της «Τιμητικής Φρουράς του Αγνώστου Στρατιώτου».[2231] Όσοι μουσικοί κατέφυγαν στην Μέση Ανατολή για να καταταχθούν στις δύο Ελληνικές Ταξιαρχίες και να λάβουν μέρος στις επιχειρήσεις της Αντίστασης εναντίον του Άξονα υπέστησαν δήμευση της περιουσίας τους και οι συγγενείς τους εκτοπίστηκαν. Τέτοια υπήρξε η περίπτωση του υπολοχαγού Αριστείδη Καρδαμίτση και πιθανότατα όσων τον ακολούθησαν. Για άγνωστους λόγους ο Καρδαμίτσης τέθηκε σε διαθεσιμότητα λίγο πριν το τέλος του πολέμου από την Ελληνική Κυβέρνηση του Καΐρου και συγκεκριμένα από τον τότε Υπουργό Στρατιωτικών Γεώργιο Παπανδρέου.[2232] Αποκαταστάθηκε το 1946 ως αρχιμουσικός του Β΄ ΣΣ της Φρουράς Λάρισας.

Μετά την λήξη του Β΄ ΠΠ οι Στρατιωτικές Μουσικές ακολούθησαν την αναδιοργάνωση του στρατού για να ενταχθούν αυτή την φορά στις επιχειρήσεις του αδελφοκτόνου εμφύλιου πολέμου, κατά την διάρκεια του οποίου επιτέλεσαν στρατιωτικά και κοινωνικά μέσω μουσικών εκδηλώσεων για τους πολίτες.

Ο πόλεμος της Κορέας (1950-1955) ήταν η αφορμή για την αποστολή τμήματος Στρατιωτικής Μουσικής στις πολεμικές επιχειρήσεις στο εξωτερικό, στο πλαίσιο διεθνών συμφωνιών. Το τμήμα επέδειξε επιχειρησιακή επάρκεια, ευελιξία και αποτελεσματικότητα στην εκτέλεση της αποστολής του, λαμβάνοντας ευμενή σχόλια από ξένα δίκτυα ενημέρωσης.

Το 1959 έλαβε χώρα η πρώτη αποστολή τμήματος Στρατιωτικής Μουσικής σε διεθνές φεστιβάλ Στρατιωτικών Μουσικών στο Μπάρι της Ιταλίας, το οποίο και επαναλήφθηκε τα επόμενα χρόνια. Έκτοτε, η Ελληνική Στρατιωτική Μουσική συμμετείχε σε δεκάδες παρόμοιες και παρεμφερείς διεθνείς μουσικές εκδηλώσεις στο εξωτερικό.

Το έτος 1959 οι Μεραρχιακές Μουσικές έπαψαν να αποτελούν κλιμάκια και ανεξαρτητοποιήθηκαν από τις Μουσικές των Σωμάτων Στρατού υπαγόμενες στις οικείες Μεραρχίες. Το 1960 συγκροτήθηκε η Στρατιωτική Μουσική της Ελληνικής Δύναμης Κύπρου (ΕΛΔΥΚ), η οποία διαλύθηκε το 1986.

[2231] Στα σχετικά αρχεία δεν κατέστη εφικτή η εύρεση του διοικητή αρχιμουσικού της. Ως υπαρχιμουσικός εντοπίστηκε ο Ανθυπολοχαγός Νικόλαος Μπάκας.

[2232] Γνωρίζουμε ότι εντός του Ελληνικού στρατεύματος στη Μέση Ανατολή υπήρχε διένεξη με πολιτικά κίνητρα. Δεδομένου αυτού, εικάζεται ότι η διαθεσιμότητα του Καρδαμίτση σχετίζεται με την διένεξη αυτή.

Το 1968, μετά από διαρκείς μεταπτώσεις μεταξύ Υπηρεσίας και Σώματος, η Στρατιωτική Μουσική εντάχθηκε εν τέλει στα Σώματα του Ελληνικού Στρατού όπου έκτοτε παραμένει.

Ωστόσο, το έτος αυτό αποτελεί σημείο καμπής για τα στελέχη της Στρατιωτικής Μουσικής, εφόσον επήλθε η κατάργηση των προαγωγικών εξετάσεων από την κυβέρνηση των συνταγματαρχών. Η εξέλιξη αυτή επέφερε ελάττωση των κινήτρων για την περαιτέρω αυτοβελτίωση όσων μουσικών είχαν τεχνικές δεξιότητες και διάθεση να την επιχειρήσουν. Σημειώνεται ότι οι εξετάσεις έδιναν την ευκαιρία ανέλιξης σε ανώτερους βαθμούς συντομότερα και κατά συνέπεια βελτίωση της υπηρεσιακής και μισθολογικής κατάστασης των μουσικών. Από την στιγμή που οι τεχνικές δεξιότητες δεν λαμβάνονταν πια υπόψη στα κριτήρια προαγωγής, το Μουσικό Σώμα έχασε μεγάλο μέρος από την δυναμική του.[2233]

Κατά την περίοδο της δικτατορίας η Στρατιωτική Μουσική συνέχισε να επιτελεί όπως όριζε η αποστολή της, στρατιωτικά και κοινωνικά, ως εργαλείο της τότε κυβέρνησης στο πλαίσιο της ψυχαγωγίας και διασκέδασης του κοινού.

Το 1974 καθιερώθηκε θέση Έλληνα υπαξιωματικού στρατιωτικού μουσικού στο εξωτερικό, ως εκτελεστή πνευστών μουσικών οργάνων για την Μπάντα του νοτιοανατολικού σκέλους του ΝΑΤΟ. Η θέση καταργήθηκε το 2013.

Μετά την περίοδο της δικτατορίας, η Στρατιωτική Μουσική ακολούθησε όλες τις αναδιοργανώσεις του στρατού, οι οποίες κατά περιόδους επέφεραν αύξηση ή μείωση του αριθμού των φιλαρμονικών της, πάντοτε ανάλογα με τις επιχειρησιακές ανάγκες του στρατού, ενώ η εκπαίδευση σαλπιγκτών των μονάδων συνεχίστηκε έως και την δεκαετία του 1980.

Ως προς το ρεπερτόριο των δημόσιων συναυλιών, από το 1850 έως και την δεκαετία του 1970, οι στρατιωτικές φιλαρμονικές εκτελούσαν μουσικά έργα διάσημων ευρωπαίων συνθετών καθώς και Ελλήνων, καθότι το επέτρεπε το ευρύ τους οργανολόγιο. Μάλιστα, πολλές συναυλίες λάμβαναν χώρα με την σύμπραξη λυρικών τραγουδιστών και χορωδιών.[2234] Αναφέρονται χαρακτηριστικά συνθέτες των οποίων τα έργα εμφανίζονταν συχνά: G.F.

[2233] Εδώ πρέπει να αναφερθούν οι προφορικές μαρτυρίες του πατέρα μου, στρατιωτικού μουσικού Δημητρίου Γκριτζέλη, καθώς και άλλων συναδέλφων της εποχής του, σχετικά με περιπτώσεις διαβλητών προαγωγικών εξετάσεων, γεγονός που πιθανότατα συνετέλεσε στην κατάργησή τους.

[2234] Βλ. Παράρτημα «ΣΤ».

Handel, J. Haydn, W.A. Mozart, L. van Beethoven, G.B. Pergolesi, G. Puccini, G. Rossini, G. Verdi, J. Strauss, F. Mendelssohn, R. Schumann, R. Wagner, C.M. von Weber, F. Lehár, G. Bizet, F. Suppé, C. Gounod, F. Schubert, J. Offenbach, J. Brahms, J. Arban, E. Grieg, J. F. Sousa.

Οι Έλληνες συνθέτες των οποίων τα έργα εμφανίζονταν συχνά στο ρεπερτόριο των Στρατιωτικών Φιλαρμονικών ήταν οι εξής: Ν. Κόκκινος, Δ. Λαυράγκας, Γ. Λαμπελέτ, Σ. Σαμάρας, Θ. Σπάθης, Θ. Σακελλαρίδης, Χ. Στρουμπούλης, Ν. Χατζηαποστόλου, Μ. Καλομοίρης, Ν. Λάβδας, Κ. Τριανατφύλλου (Αττίκ), Β. Δέλλιος.

Στο ρεπερτόριο επίσης περιλαμβάνονταν και έργα, εμβατήρια ή διασκευές στρατιωτικών αρχιμουσικών όπως των Α. Seiller, Ι. Καίσαρη, Σπ. Καίσαρη, Κ. Παναγόπουλου, F. Tulli, Ελ. Μαυρομμάτη, Μ. Καστέλλη, Δ. Βισβάρδη, Α. Ρεμούνδου, Δ. Παπανικολάου, Δ. Μπουραντάνη, Μ. Ντουβή, Ι. Αθανασιάδη, Ν. Σχοινάκη.

Από την δεκαετία του 1980, καθώς η δύναμη σε προσωπικό των Μεραρχιακών κυρίως Στρατιωτικών Μουσικών ήταν περιορισμένη, η εκτέλεση παρόμοιων έργων κατέστη προβληματική ώσπου σταδιακά εξέλιπε. Έτσι το ρεπερτόριο προσαρμόστηκε αναγκαστικά στο οργανολόγιο της εκάστοτε στρατιωτικής φιλαρμονικής με ροπή προς την έντεχνη, ελαφρά και λαϊκή ελληνική μουσική, με την προσθήκη μουσικών οργάνων λαϊκής και δημοφιλούς μουσικής.[2235]

Ως προς την μουσική εκπαίδευση των νέων μουσικών, καθιερώθηκε η φοίτηση σε ωδεία της χώρας με έξοδα της υπηρεσίας και για διάστημα τριών έως τεσσάρων ετών.

[2235] Ενδεικτικά αναφέρεται ότι το ρεπερτόριο περιλάμβανε μουσική των Μάνου Χατζηδάκι, Μίκη Θεοδωράκη, Σταύρου Ξαρχάκου, Γιάννη Μαρκόπουλου, Γιώργου Κατσαρού, Μίμη Πλέσσα, Γιάννη Σπανού, Γιώργου Ζαμπέτα, Μανώλη Χιώτη, Βασίλη Τσιτσάνη κ.ά. Σε αρκετές περιπτώσεις οι μικρές φιλαρμονικές μετατρέπονταν σε λαϊκές ορχήστρες με την προσθήκη ηλεκτρόφωνων, κρουστών, πνευστών και χορδόφωνων τοξοτών και νυκτών λαϊκών μουσικών οργάνων (αρμόνιο, κλαρίνο, μπουζούκι, βιολί, ντραμς, κιθάρα).

Προβληματισμοί και ερωτήματα

Αν και τα συλλεχθέντα στοιχεία και τεκμήρια της έρευνας φωτίζουν σε αρκετά μεγάλο βαθμό τις συνθήκες επώασης και εξέλιξης της Στρατιωτικής Μουσικής στην Ελλάδα, εντούτοις ορισμένα σημεία προκαλούν προβληματισμό και ερωτήματα αφήνοντας περιθώριο για κριτική και μελλοντική έρευνα.

Το πρώτο και βασανιστικό ερώτημα αφορά στο πρόσωπο του πρώτου αρχιμουσικού Giovanni Mangel. Ποιος ήταν τελικά ο άνθρωπος αυτός; Ποια η καταγωγή του (η υπηκοότητα κατά δήλωσή του ήταν αυστριακή) και ποιος ο ρόλος του εκτός του αρχιμουσικού; Γιατί τον αγνόησε η ιστορία και η βιβλιογραφία; Ήταν ο πρώην μουσικός της αυλής των Υψηλάντηδων στην Βλαχία, ο πρώην Ιταλός αξιωματικός του γαλλικού στρατού που κατέληξε στην Πέστη και από εκεί στην Ελλάδα, ένας φιλελεύθερος και κυνηγημένος Καρμπονάρος, ένας απλός Ούγγρος τυχοδιώκτης με τον υιό του; Αν ήταν Ούγγρος, πόθεν έμαθε την ναυτική τέχνη ώστε να γίνει κυβερνήτης σε εμπορικό πλοίο; Πότε σχετίστηκε με τον Samuel Barff; Ή μήπως ήταν κάποιος στρατευμένος σε μυστική αποστολή; Είχε πράγματι συγγενική σχέση με ανθρώπους της στρατιάς και της διοίκησης της Ιταλίας επί Ναπολέοντα, με ανθρώπους του Βατικανού, μεσολαβώντας στις συνομιλίες του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου με την Παπική Κυβέρνηση ή τίποτε από αυτά; Μετά από ενδελεχή έρευνα των σχετικών ελληνικών, ιταλικών, γερμανικών, γαλλικών, τουρκικών, ρουμανικών, αυστριακών και αγγλικών πηγών το θέμα δεν έχει αποσαφηνισθεί. Τα ερωτήματα παραμένουν αναπάντητα.

Ερωτηματικά προκαλεί επίσης και η στάση του Michael Mangel, κατά περιόδους, στην πολυετή παρουσία του στην ελληνική στρατιωτική μουσική. Δεν χωρά αμφιβολία ότι επρόκειτο για ένα χαρισματικό άτομο, υψηλού δείκτη ευφυίας και μουσικής ικανότητας για τα δεδομένα της εποχής. Από τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν, προκύπτει ότι ο Michael Mangel ήταν παθιασμένος με το επάγγελμα του στρατιωτικού και η φιλοδοξία του ήταν να γίνει αξιωματικός Όπλου και όχι να παραμείνει αρχιμουσικός ή διευθυντής της Μουσικής. Το κατάφερε εν μέρει με την κρυφή του κατάταξη το 1826 στο Γ΄ Τάγμα του τακτικού στρατού υπό τον Φαβιέρο και στη συνέχεια με τις προαγωγές που έλαβε κατά την Καποδιστριακή Περίοδο. Κατά την περίοδο του Αγώνος έθεσε τον εαυτό του σε κίνδυνο στις πολεμικές επιχειρήσεις και αναμφισβήτητα εργάστηκε για την συγκρότηση και εξέλιξη της Στρατιωτικής Μουσικής. Οι καταγγελίες των μουσικών εις βάρος του το 1830 δείχνουν ότι διοικούσε σχεδόν αυταρχικά, αισθανόμενος κάποια ανασφάλεια για την θέση του. Όμως πάντα κατάφερνε να

επιβιώσει κάνοντας χρήση των κανονισμών, τους οποίους φαίνεται ότι μελετούσε επισταμένως, αλλά και έχοντας την προστασία του Παναγιώτη Ρόδιου και στο βάθος του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου. Δεν πρέπει να θεωρείται τυχαία η αθώωσή του από το πολεμικό συμβούλιο, την 1η Νοεμβρίου 1833, μετά τις βαρύτατες κατηγορίες της πρώην συζύγου του Λάμπρως Μαυρομμάτη, καθώς στις 12/24 Οκτωβρίου την πρωθυπουργία και την γραμματεία Εξωτερικών ανέλαβε ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος,[2236] αλλά και η αποπομπή του από το στράτευμα στις 20 Μαΐου 1834, εποχή κατά την οποία ο Μαυροκορδάτος εγκατέλειπε την πρωθυπουργία και τις γραμματείες Εξωτερικών και Ναυτικών για να μεταβεί στο εξωτερικό ως πρέσβης.[2237]

Σύμφωνα με την επιστολή της δεύτερης συζύγου του Rosaria στον Όθωνα, οι ανάγκες βιοπορισμού τον οδήγησαν σε χειρωνακτική εργασία αγνώστου είδους, αλλά και στην μετάβασή του στην Κωνσταντινούπολη. Ποιο επάγγελμα άσκησε και με ποιους συνεργάστηκε κατά την παραμονή του στην Κωνσταντινούπολη παραμένει επίσης άγνωστο.

Όμως αυτό που επισκίασε περισσότερο από κάθε άλλο την συνολική εικόνα του Michael Mangel υπήρξε η υποτιθέμενη ή πραγματική εμπλοκή του στην αποστολή μουσικών οργάνων του Ελληνικού Δημοσίου στον Οθωμανικό Στρατό, διαρκούντος του πολέμου με τις ελληνικές δυνάμεις στην Κρήτη το 1868. Η αδιανόητη αυτή πράξη, είτε αληθής είτε κατά συκοφαντία, ήταν αρκετή για να προκληθεί μεγάλη αναστάτωση στο στράτευμα, να διαλυθούν στρατιωτικές φιλαρμονικές, ο ίδιος ο Mangel να τεθεί σε αργία, να φυλακιστεί και να δικασθεί, υποτίθεται κατ' αίτησή του. Καθόλου τιμητικά γεγονότα για έναν «αρχαίο φιλέλληνα» που επέφεραν ιδιαίτερα αρνητική αντανάκλαση στους υπόλοιπους στρατιωτικούς μουσικούς. Αποκρουστική θα πρέπει να ήταν και η εικόνα πυρπόλησης των μουσικών οργάνων, την οποία διέταξε ο υπουργός Στρατιωτικών Σκαρλάτος Σούτσος. Παρόμοιο γεγονός δεν εξιστορείται στην γνωστή τουλάχιστον βιβλιογραφία. Εντούτοις, ο Michael Mangel αντιπαρήλθε και αυτή τη φορά των σοβαρότατων συνεπειών της εμπλοκής του, αποστρατευόμενος το 1870 με τον βαθμό του ταγματάρχη και λαμβάνοντας ικανοποιητική σύνταξη. Στην περίπτωση αυτή, μπορεί να υποτεθεί πως το πρόσωπο που είχε την δυνατότητα να βοηθήσει τον Mangel να ξεφύγει από αυτή την περιπέτεια, ήταν ο εν ζωή

[2236] ΦΕΚ 34Α΄/15 Οκτωβρίου 1933, σ. 261.

[2237] ΦΕΚ 20Α΄/3 Ιουνίου 1834, σ. 159.

ακόμη Samuel Barff, καθώς ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος, ο Παναγιώτης Ρόδιος και ο Αλεξάκης Βλαχόπουλος είχαν αποβιώσει. Το Ελληνικό Κράτος τίμησε τον Michael Mangel κατά την κηδεία του, η οποία έγινε με στρατιωτικές τιμές, αλλά με ολίγους παρευρισκόμενους.

Ωστόσο η περίπτωση της συκοφαντίας εναντίον του Michael Mangel δεν μπορεί να αποκλεισθεί, καθώς από το 1863 ο Andreas Seiller είχε δημοσίως κατηγορήσει τον Μάρκο Δεσύλλα για επιβουλή της θέσης του Mangel. Συνεπώς, το ζήτημα ανταγωνισμού μεταξύ των δύο υπέβοσκε από καιρό και ίσως έλαβε αυτή την ακραία μορφή.

Μεγάλος ανταγωνισμός υφίστατο και μεταξύ του Michael Mangel και του Δημητρίου Διγενή. Αιτία αυτού θα πρέπει να ήταν η κατάληψη της θέσης του διευθυντή του Σχολείου Μουσικής από τον Michael Mangel, θέση για την οποία ενδιαφερόταν και ο Διγενής. Η έκθεση του Διγενή μετά την επιθεώρηση του Σχολείου Μουσικής ήταν καταπέλτης για τον Michael Mangel, ο οποίος την απέδωσε σαφώς σε ιδιοτελή κίνητρα. Ίσως όμως στο βάθος να έκρυβε και έναν ανταγωνισμό μεταξύ Ελλήνων και προερχόμενων εκ της αλλοδαπής αρχιμουσικών και μουσικοδιδάσκαλων, καθώς οι δεύτεροι κυριαρχούσαν στα μουσικά πράγματα της Ελλάδας επί σαράντα και πλέον χρόνια μετά την Επανάσταση. Η κατάσταση άρχισε μερικώς να εξισορροπείται κάπως μετά την ένωση των Επτανήσων το 1864 και την έλευση Επτανησίων αρχιμουσικών. Ωστόσο η αθρόα μετακίνηση Επτανησίων αρχιμουσικών προς την ενδοχώρα, αλλά και η κατάταξη μουσικά μορφωμένων Ελλήνων κατά τον 20ό αιώνα (μουσουργών, διευθυντών και καθηγητών ωδείων και εκτελεστών μουσικών οργάνων), πρέπει να συνδυαστεί με την δυνατότητα βιοπορισμού και σταδιοδρομίας που παρείχε ο θεσμός της Στρατιωτικής Μουσικής εκείνη την εποχή.[2238] Η σχέση αυτή υπήρξε αμφίδρομη, καθώς η Στρατιωτική Μουσική επωφελούνταν από τις ικανότητες τους, αλλά και οι ίδιοι εξασφάλιζαν τρόπω τινά ένα καλύτερο επίπεδο διαβίωσης. Πέραν τούτου, οι στρατιωτικές φιλαρμονικές τούς παρείχαν την δυνατότητα να παρουσιάσουν το μουσικό τους τάλαντο, μέσω συνθέσεων, ενορχηστρώσεων διεύθυνσης μουσικών συνόλων, αλλά και τις οργανωτικές τους αρετές μέσω άσκησης διοικητικού έργου. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι αδελφοί

[2238] Ο Ιωσήφ Καίσαρης χρειάστηκε να υποβάλλει δύο φορές αίτηση κατάταξης στην Στρατιωτική Μουσική πριν προσληφθεί για πρώτη φορά, ενώ μετά την παραίτησή του επανήλθε και πάλι αιτούμενος νέα κατάταξη. Ο Σπυρίδων Καίσαρης ανέμενε δύο χρόνια να κληθεί στην ενεργό υπηρεσία, καίτοι απασχολούνταν ως αρχιμουσικός πολιτικής φιλαρμονικής.

Καίσαρη, ο Πέτρος Σκαρλάτος, ο Κωνσταντίνος Παναγόπουλος και μετέπειτα ο Μανώλης Καλομοίρης και ο Αλέξανδρος Καζαντζής.

Όσον αφορά τον Μανώλη Καλομοίρη, θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι τα μέτρα που εισηγήθηκε και υλοποιήθηκαν μέσω διαταγμάτων το 1918 αποτελούσαν δείγματα ανθρώπου με όραμα για τον ρόλο της στρατιωτικής μουσικής, τόσο στο στράτευμα όσο και στην ελληνική κοινωνία. Τα μουσικά σύνολα που οργάνωσε και τα τμήματα αντιγραφέων θα ήταν επωφελή ακόμη και σήμερα για την Στρατιωτική Μουσική αν δεν είχαν καταργηθεί το 1921 από τον Βασιλιά Κωνσταντίνο. Η γνωριμία του με τον Ελευθέριο Βενιζέλο, η σύμπλευση του σε επίπεδο πολιτικών ιδεών, αλλά και ο στόχος της υλοποίησης της Μεγάλης Ιδέας, τον ώθησαν να στρατευθεί μαζί του σε μία από τις δύο κυρίαρχες πολιτικές παρατάξεις της εποχής. Στον αντίποδα, η στράτευση του Σπυρίδωνα Καίσαρη στην φιλοβασιλική παράταξη δημιούργησε ένα δίπολο μουσικής και πολιτικής απόχρωσης, το οποίο εν τέλει λειτουργούσε διχαστικά στην κοινωνία και στο στράτευμα. Ως αποτέλεσμα επήλθε η κατάργηση των περί την Στρατιωτική Μουσική διαταγμάτων που είχαν εισηγηθεί ο Καλομοίρης και ο Καίσαρης, ακολούθησαν οι αποστρατείες ή οι παραιτήσεις τους, η επάνοδος στην ενεργό υπηρεσία εκ περιτροπής, οι απαγορεύσεις εκτέλεσης των συνθέσεων του Καίσαρη μετά την Μικρασιατική Εκστρατεία και η επαναφορά τους μετά την επάνοδο της Βασιλείας το 1935. Επ’ ουδενί όμως δεν θα πρέπει να θεωρηθεί ότι επιδίωξη των δύο αυτών ανδρών ήταν η όξυνση των πολιτικών παθών στο στράτευμα και στην ελληνική κοινωνία, αλλά ότι όντες ένστολοι υπηρετούσαν τις προσταγές τής εκάστοτε πολιτικής εξουσίας, η οποία ασφαλώς πάντα είχε αντίληψη της δύναμης της μουσικής σε συνδυασμό με τον στίχο και την χρησιμοποιούσε εξυπηρετώντας τους σκοπούς της. Πόσο μάλλον όταν επρόκειτο για ένα στρατιωτικό μουσικό σύνολο, το οποίο εκτελούσε εκτός από μουσικά έργα, υποχρεωτικά και διαταγές. Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να τονισθεί το γεγονός ότι εκτός από τον Μανώλη Καλομοίρη, τον Σπυρίδωνα Καίσαρη και τον Αλέξανδρο Καζαντζή, δηλαδή τους Επιθεωρητές Στρατιωτικών Μουσικών, οι υπόλοιποι αρχιμουσικοί της περιόδου εκείνης, εκτός των αποστρατευθέντων λόγω ορίων ηλικίας, μάλλον προτίμησαν να μείνουν στις θέσεις τους, ή τουλάχιστον δεν εκδιώχθηκαν από την εκάστοτε πολιτική ηγεσία. Το γεγονός θα πρέπει να αποδοθεί στις αυξημένες υπηρεσιακές ανάγκες εν καιρώ πολέμου αλλά και στις ανάγκες βιοπορισμού των ιδίων.

Ερωτηματικά εγείρονται επίσης κατά την περίοδο της τριπλής κατοχής της Ελλάδας από Γερμανούς, Ιταλούς και Βούλγαρους (1941-1944). Από τα συλλεχθέντα τεκμήρια προέκυψε

ότι κατά την διάρκεια του πολέμου 1940-1941 σχηματίστηκαν είκοσι στρατιωτικές φιλαρμονικές, οι οποίες κάλυψαν υπηρεσιακές και επιχειρησιακές ανάγκες του στρατού στα πολεμικά μέτωπα και στις πόλεις εκπληρώνοντας της προκαθορισμένη αποστολή τους. Αυτό που δεν ήταν ευρέως γνωστό είναι η κατάληξή τους μετά την συνθηκολόγηση τον Απρίλιο του 1941 και η τύχη των μουσικών που τις συγκροτούσαν. Όπως μαρτυρείται από τις πρωτογενείς πηγές, οι στρατιωτικές φιλαρμονικές διαλύθηκαν από τους κατακτητές, οι οποίοι ασφαλώς γνώριζαν την δύναμη του μουσικού ήχου και ως εκ τούτου φρόντισαν να τον καταστείλουν. Ταυτόχρονα, όπως και οι υπόλοιποι στρατιωτικοί, οι μουσικοί έπρεπε να υποβάλλουν αίτημα παραμονής στο στράτευμα, εφόσον ήθελαν να συνεχίσουν να μισθοδοτούνται. Στην αντίθετη περίπτωση είχαν να αντιμετωπίσουν την δαμόκλειο σπάθη των εξοντωτικών μέτρων για τους ίδιους και τις οικογένειες τους. Όσοι μουσικοί υπέβαλαν την σχετική αίτηση τοποθετήθηκαν σε διάφορες θέσεις της διοίκησης, υπηρετώντας ουσιαστικά τις κατοχικές κυβερνήσεις. Ένα ερώτημα που τίθεται αφορά τη στάση των στρατιωτικών μουσικών της περιόδου αυτής, πολλοί εκ των οποίων άφησαν ως παρακαταθήκη συνθέσεις εμβατηρίων και άλλων έργων τα οποία παιανίζονται έως και σήμερα. Το ερώτημα δεν μπορεί να απαντηθεί εύκολα.

Από την μελέτη των αρχείων προκύπτει πως από τον Μάιο του 1941 και έπειτα αρκετοί μουσικοί διατάχθηκαν να παρουσιασθούν σε φιλαρμονικές των δήμων ανά την Ελλάδα. Ανάμεσα σε αυτούς ήταν ο Νικόλαος Κοσκινάς, πρώην διοικητής και αρχιμουσικός της VII Μεραρχίας από το 1936 έως το τέλος του πολέμου 1940-1941. Στις 8 Αυγούστου 1941 τοποθετήθηκε στην φιλαρμονική του Δήμου Αθηναίων και στις 25 Μαΐου 1942 διατάχθηκε να μεταβεί στην φιλαρμονική του Δήμου Βόλου. Τον Φεβρουάριο του 1944 τοποθετήθηκε στο Φρουραρχείο Αθηνών.[2239]

Παρόμοια ήταν και η διαδρομή του Μαργαρίτη Καστέλλη, ο οποίος στις 20 Αυγούστου τοποθετήθηκε στην φιλαρμονική του Δήμου Αθηναίων και στις 3 Σεπτεμβρίου 1942 στο Φρουραρχείο Αθηνών ως βοηθός του 1ου Γραφείου. Τον Φεβρουάριο του 1944 μετατέθηκε στο Γραφείο Μητρώων Καβάλας, επίσης ως βοηθός γραφείου. Μετά την απελευθέρωση τοποθετήθηκε στην Στρατιωτική Μουσική Φρουράς Αθηνών και το 1947 στην 987 Μουσική

[2239] ΥΣΑ - ΔΣΛ, Φωτοαντίγραφο φύλλου μητρώου Νικόλαου Κοσκινά.

Φρουράς Λάρισας ως διοικητής αρχιμουσικός.[2240] Από την σύμπτωση της ημερομηνίας, φαίνεται ότι ο Κοσκινάς αντικατέστησε τον Καστέλλη στο Φρουραρχείο Αθηνών το 1944.

Ο Νικόλαος Μπάκας είχε υπηρετήσει ως υπαξιωματικός στην Μικρά Ασία και κατόπιν στα πολεμικά μέτωπα της Αλβανίας με την XVII Μεραρχία ως «επιστρατευτικός» αρχιμουσικός. Στις 8 Αυγούστου 1941 τοποθετήθηκε στην φιλαρμονική του Δήμου Αθηναίων και στις 10 Οκτωβρίου του ίδιου έτους στην «Τιμητική Φρουρά Αγνώστου Στρατιώτου» φέρων τον βαθμό του ανθυπολοχαγού. Μετά την απελευθέρωση τοποθετήθηκε ως αρχιμουσικός της IX Ταξιαρχίας και το 1947 ως αρχιμουσικός της VIII Μεραρχίας στα Ιωάννινα.[2241]

Σε καλύτερη μοίρα φαίνεται ότι βρέθηκε ο Διονύσιος Βισβάρδης, αφού κλήθηκε από το Υπουργείο Εσωτερικών την 8η Αυγούστου 1941 να εκτελεί υπηρεσία στο Ωδείο Θεσσαλονίκης. Παρουσιάσθηκε στο Ωδείο στις 14 Σεπτεμβρίου και έμεινε σε αυτή τη θέση έως την απελευθέρωση.

Ωστόσο, απόδειξη της πατριωτικής στάσης και δράσης ορισμένων μουσικών κατά την περίοδο της κατοχής αποτελεί εύρημα στο φύλλο μητρώου του Αναστάσιου Ρεμούνδου, ο οποίος από τις 8 Αυγούστου 1941 είχε διαταχθεί να εκτελεί υπηρεσία στην φιλαρμονική του Δήμου Αθηναίων και στις 26 Νοεμβρίου του ίδιου έτους στην φιλαρμονική του Δήμου Χανίων. Το ενδιαφέρον στοιχείο για τον Αναστάσιο Ρεμούνδο είναι η συμμετοχή του στην αγγλική μυστική οργάνωση I.S.L.O. (Inter-Services Liaison Organisation) από τον Σεπτέμβριο του 1942 έως τον Ιανουάριο του 1945. Δηλαδή ο Ρεμούνδος υπήρξε σύνδεσμος υπηρεσιών πληροφοριών Ελλάδας και Αγγλίας.[2242] Δεν είναι γνωστό εάν ήταν ο μόνος που εντάχθηκε σε αυτή την οργάνωση. Ίσως η στάση του αποτελεί και ένα δείγμα της δραστηριότητας ή συμμετοχής και άλλων μουσικών σε παρόμοιες οργανώσεις ή υπηρεσίες, διακινδυνεύοντας την ζωή τους.

Η περίπτωση του Αριστείδη Καρδαμίτση δεν αφήνει περιθώρια αμφισβήτησης περί της αντιστασιακής του δράσης, εφόσον εγκατέλειψε την Ελλάδα κρυφά το 1942 και μετέβη στη Μέση Ανατολή, αρνούμενος να παρουσιασθεί στην φιλαρμονική του Δήμου Θεσσαλονίκης.

[2240] Στο ίδιο, Φωτοαντίγραφο φύλλου μητρώου Μαργαρίτη Καστέλλη.

[2241] Στο ίδιο, Φωτοαντίγραφο φύλλου μητρώου Νικόλαου Μπάκα.

[2242] ΥΣΑ/ΔΣΛ – Μουσικοί, Φωτοαντίγραφο φύλλου μητρώου Αναστάσιου Ρεμούνδου.

Όπως γίνεται αντιληπτό από τα τεκμήρια, ένας γενικευμένος χαρακτηρισμός της στάσης των στρατιωτικών μουσικών κατά την περίοδο της κατοχής θα ήταν παρακινδυνευμένος. Και τούτο διότι δεν είναι απολύτως βέβαιο εάν οι στρατιωτικοί μουσικοί που τοποθετήθηκαν σε διάφορες θέσεις υπηρέτησαν πραγματικά τις τότε κατοχικές κυβερνήσεις ή λειτούργησαν κρυφίως και συνωμοτικά εναντίον τους, όπως ο Αναστάσιος Ρεμούνδος.

Το τελευταίο αλλά και ένα από τα πιο σημαντικά σημεία προβληματισμού για την εξέλιξη της Στρατιωτικής Μουσικής αποτελεί η κατάργηση των εξετάσεων προαγωγής στους διάφορους βαθμούς των μουσικών από το 1968. Από το έτος αυτό οι προαγωγές των μουσικών γίνονταν με κριτήριο τυπικά προσόντα, στα οποία όμως δεν λαμβάνονταν υπόψη οι τεχνικές δεξιότητες των μελλοντικών αρχιμουσικών. Συνέπεια των παραπάνω ήταν να ατονήσει και ο καλώς εννοούμενος ανταγωνισμός μεταξύ των μουσικών και σταδιακά να υποχωρήσει το ατομικό επίπεδο θεωρητικής και πρακτικής κατάρτισης, στοιχεία τα οποία ασφαλώς επιδρούν αρνητικά σε οποιοδήποτε μουσικό σύνολο. Από την δεκαετία του 1980 και εντεύθεν λίγοι ήταν οι αρχιμουσικοί που παρουσίαζαν δικές τους ενοργανώσεις. Σταδιακά υποχώρησαν και τα μουσικά προγράμματα που περιλάμβαναν έργα μεγάλων ευρωπαίων συνθετών, αλλά και σημαντικά έργα Ελλήνων μουσουργών και παλαιότερων αρχιμουσικών. Μία επιπλέον αιτία για την εξέλιξη αυτή υπήρξε και η συγκρότηση πολλών στρατιωτικών φιλαρμονικών με μικρή σύνθεση, των οποίων το οργανολόγιο δεν επέτρεπε την εκτέλεση τέτοιων έργων. Μετά την μεταπολίτευση, τις πολιτικές και κοινωνικές μεταβολές, την εμφάνιση νέων μέσων ψυχαγωγίας, αλλά και την αλλαγή της αισθητικής του κοινού, οι ανοιχτές συναυλίες τύπου «πλατείας» χάριν ψυχαγωγίας αραίωσαν ως προς την συχνότητα πραγματοποίησής τους.

Παράλειψη για το Μουσικό Σώμα ήταν η απουσία μιας κεντρικής μουσικής βιβλιοθήκης και η σύσταση μουσικών βιβλιοθηκών στις κατά τόπους στρατιωτικές φιλαρμονικές, γεγονός που τα τελευταία χρόνια σταδιακά θεραπεύεται.

Σύνοψη

Η ιστορία του Μουσικού Σώματος και των Φιλαρμονικών του Στρατού Ξηράς της Ελλάδας μπορεί να διαιρεθεί σε τρεις μεγάλες ενότητες.

Η πρώτη περιλαμβάνει τα έτη 1821-1903, κατά τα οποία κυριάρχησαν οι αλλοδαποί Αρχιμουσικοί και Επιθεωρητές, ορισμένοι δεύτερης γενιάς και πολιτογραφημένοι Έλληνες. Από τις αναφορές του Michael Mangel προκύπτει ότι μέχρι και τα μέσα της δεκαετίας του 1860 οι σημαντικές φρουρές Αθηνών - Ναυπλίου - Μεσολογγίου είχαν τοποθετημένους αλλοδαπούς αρχιμουσικούς, θεωρούμενους, ίσως και δικαίως, ως καλύτερα καταρτισμένους. Από τις δημοσιεύσεις στον Τύπο τα επόμενα έτη καταγράφεται η σαφής διάθεση αλληλεγγύης και υποστήριξης μεταξύ των επίγονων αρχιμουσικών Andreas Seiller και Ευγένιου Mangel, αλλά και τα υποτιμητικά σχόλια του Andreas Seiller για τον Μάρκο Δεσύλλα, γεγονός που υποκρύπτει αίσθηση ανωτερότητας έναντι των Επτανησίων Ελλήνων αρχιμουσικών.

Η δεύτερη περίοδος περικλείει τα έτη 1904-1949, μία περίοδος μεγάλων γεωπολιτικών αλλαγών, περιφερειακών και παγκοσμίων πολέμων καθώς και εσωτερικών διενέξεων, όπου στην Ελλάδα κυριάρχησε ο εθνικός διχασμός και τα πολιτικά πάθη. Η Στρατιωτική Μουσική, εκτός των στρατιωτικών καθηκόντων της, αποτέλεσε και έναν από τους βραχίονες έκφρασης της πολιτικής κατεύθυνσης της εκάστοτε κυβέρνησης.

Η τρίτη ενότητα περικλείει τα έτη 1950 έως σήμερα, θεωρούμενη σχετικά ειρηνική χωρίς πολεμικά γεγονότα, εξαιρουμένων των γεγονότων της Κύπρου το 1974, αλλά με έντονη εσωτερική πολιτική κινητικότητα και έκπτωση σε εκπαιδευτικά ζητήματα από το 1968 και εντεύθεν.

Συνοπτικά, η Στρατιωτική Μουσική από την εμφάνισή της το 1821 με τις μορφές της κελευστικής μουσικής και του στρατιωτικού μουσικού συγκροτήματος τέθηκε σε αποστολή με στόχο την υποστήριξη του στρατού στην προάσπιση των εθνικών συμφερόντων της χώρας, την επικουρία στην διαμόρφωση κατάλληλου περιβάλλοντος επιτέλεσης του έργου της στρατιωτικής διοίκησης, την ανύψωση του ηθικού του στρατεύματος και των πολιτών, καθώς και την ενίσχυση του πατριωτικού φρονήματος και του δημοσίου αισθήματος εμπιστοσύνης στις Ένοπλες Δυνάμεις. Η παρουσία της κελευστικής μουσικής (σαλπιγκτών, τυμπανιστών, αυλητών), ως ένας από τους δύο πυλώνες της Στρατιωτικής Μουσικής υπήρξε αδιάλειπτη και ουσιαστική στην καθημερινότητα της στρατοπεδιάς, στα πεδία των ασκήσεων, των μαχών και

στην στρατιωτική τελετουργία, στα άτακτα, ημιτακτικά και τακτικά σώματα. Η προσφορά της γίνεται ακόμη πιο ευδιάκριτη κατά τις περιόδους συρρίκνωσης του αριθμού στρατιωτικών φιλαρμονικών ή και κατάργησής τους. Σε πολλές περιπτώσεις μάλιστα, υπήρξε ο προθάλαμος πολλών μουσικών στην μετέπειτα ένταξή τους στην στρατιωτική φιλαρμονική. Αν και η τεχνολογική εξέλιξη αντικατέστησε την φυσική παρουσία των κελευστικών μουσικών στο στράτευμα, η συνεισφορά τους δεν θα πρέπει να παραλείπεται αλλά μάλλον να μνημονεύεται ως ένα σπουδαίο κεφάλαιο στην Ιστορία της Στρατιωτικής Μουσικής, δεδομένης της συνάφειας του αντικειμένου, της άμεσης ή έμμεσης διοικητικής και εκπαιδευτικής υπαγωγής τους στο Σώμα των Μουσικών, αλλά και διότι υπήρξαν μαχητές της πρώτης γραμμής σε όλους τους αγώνες του έθνους. Η παρουσία της Στρατιωτικής Μουσικής με την μορφή του στρατιωτικού μουσικού συγκροτήματος (φιλαρμονική – μπάντα) υπήρξε συνεχής επί δύο αιώνες και καταγράφεται σε όλα τα μεγάλα ιστορικά γεγονότα του σύγχρονου Ελληνικού Κράτους. Η στρατιωτική φιλαρμονική υπήρξε το πρώτο οργανωμένο μουσικό σύνολο, το οποίο ηγήθηκε της διάδοσης της ευρωπαϊκής μουσικής στην Ελλάδα, όπως προκύπτει από την ίδρυσή της τον Δεκέμβριο του 1824 από δυτικοευρωπαίο αρχιμουσικό και με σκοπό την υλοποίηση ενοργάνωσης και εναρμόνισης κατά τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Από συστάσεώς της συνέβαλε στην καλλιέργεια και διατήρηση του υψηλού φρονήματος του στρατεύματος και των πολιτών, κατά τις πολεμικές και ειρηνικές περιόδους, καθώς και στην υποστήριξη των ελληνικών θρησκευτικών και στρατιωτικών παραδόσεων, συμμετέχοντας ανελλιπώς στους εθνικούς και θρησκευτικούς εορτασμούς του ετήσιου κύκλου, καθώς και στην πολιτική και στρατιωτική τελετουργία. Επιπλέον, ως ένας φορέας δημιουργίας και υλοποίησης πολύπλευρου καλλιτεχνικού έργου,[2243] διεύρυνε το κατά τόπους πολιτιστικό γίγνεσθαι, μέσα από την πραγματοποίηση πληθώρας δημόσιων μουσικών εκδηλώσεων και την καλλιέργεια σχέσεων συνεργασίας μεταξύ του στρατού και των τοπικών κοινωνιών, σε πόλεις και χωριά, τουλάχιστον μέχρι και την δεκαετία του 1970, όπως προκύπτει από τις πολυάριθμες αναφορές του τύπου της εποχής. Μέσα από τις τάξεις της στρατιωτικής φιλαρμονικής αναδείχθηκαν αρχιμουσικοί, σολίστ μουσικών οργάνων, ενοργανωτές και ενορχηστρωτές, καθηγητές μουσικής, μουσικοδιδάσκαλοι αλλά και

[2243] Ο όρος «καλλιτεχνικό» χρησιμοποιείται εδώ για να υποστηρίξει με την ευρύτερη έννοια την χρήση της μουσικής τέχνης.

σημαντικοί συνθέτες στρατιωτικού ρεπερτορίου, το οποίο καθιερώθηκε στην συλλογική συνείδηση των Ελλήνων. Οι διαφόρων μορφών ορχήστρες και χορωδίες της Στρατιωτικής Μουσικής (μαντολινάτες, ορχήστρες ελαφράς και λαϊκής μουσικής) διαδραμάτισαν εξίσου σημαντικό ρόλο στον τομέα της ψυχαγωγίας του στρατιωτικού και πολιτικού προσωπικού του στρατού, των αποστράτων, κοινωνικών ομάδων, συλλόγων και φορέων, αποσπώντας πάντοτε ευμενή σχόλια υπέρ του στρατού. Τέλος, η συμμετοχή της Στρατιωτικής Μουσικής σε στρατιωτικές αποστολές και μουσικές εκδηλώσεις διαφόρων μορφών στο εξωτερικό ενίσχυσε τις συμμαχικές σχέσεις αλλά και τους δεσμούς με την ομογένεια.

Εν κατακλείδι, η τέχνη της μουσικής ανθεί εκεί όπου οι συνθήκες επώασής της είναι ευνοϊκές. Ο Στρατός, ως οργανισμός, πρόσφερε και προσφέρει σε ικανοποιητικό βαθμό αυτές τις συνθήκες. Εναπόκειται στους ανθρώπους περί την Στρατιωτική Μουσική, να τις αξιοποιούν προς όφελος της κοινωνίας, του Στρατού και εαυτών των ιδίων.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»: Χρονολόγιο διαμόρφωσης στρατιωτικών βαθμών και καθηκόντων στην Στρατιωτική Μουσική

Βαθμός – Καθήκοντα	Έτος καταγραφής	Παρατηρήσεις
Τυμπανιστής	1821	Σώμα Αλέξανδρου Υψηλάντη – Μολδοβλαχία
Σαλπιγκτής		
Τυμπανιστής	1821	Άτακτα Σώματα – Επαναστατημένη Ελλάδα
Σαλπιγκτής		
Αυλητής[2244]		
Αρχιτυμπανιστής	1822	Σώμα Μαυροκορδάτου – Πέτα
Αρχισαλπιγκτής		
Λοχίας Τυμπανιστής		
Δεκανέας Τυμπανιστής		
Τυμπανιστής		
Σαλπιγκτής		
Αρχιτυμπανιστής	1824	Τακτικός στρατός – Περίοδος Αγώνα
Αρχισαλπιγκτής		
Σαλπιγκτής		
Τυμπανιστής		
Αρχιμουσικός		
Μουσικός		
Υπολοχαγός Β΄ Αρχιτυμπανιστής	1827	
Υπολοχαγός Β΄ Αρχιμουσικός	1828	Τακτικός στρατός –Χιλιαρχίες –Ελαφρά Τάγματα
Επιλοχίας Αρχιμουσικός		
Υπαρχιμουσικός		
Λοχίας Σιτιστής		
Σιτιστής α΄τάξης		
Υπολοχαγός Β΄ Διευθυντής ΣΜΣ	1829	
Μουσικοί α΄ – η΄ τάξης[2245]		
Τυμπανιστής Χιλιαρχιών - Ελαφρών Ταγμάτων	1830	
Σαλπιγκτής Χιλιαρχιών – Ελαφρών Ταγμάτων		
Ανθυπασπιστής Προγυμναστής Τυμπανιστών		
Στρατιώτες Μουσικοί ζ΄ – η΄ τάξης	1831	

[2244] Εκτελεστής του πίφερου.

[2245] Ιεραρχία των εκτελεστών μουσικών οργάνων κατά την περίοδο αυτή, με υψηλότερο βαθμό αυτόν του μουσικού α΄ τάξης.

Μουσικοί α΄ – θ΄ τάξης[2246]		
Υπολοχαγός Α΄ Αρχιμουσικός	1833	Ελληνικός Βασιλικός Στρατός
Ανθυπασπιστής Αρχιμουσικός		
Λοχαγός Διευθυντής ΣΜΣ	1834	
Επιλοχίας Αρχιμουσικός		
Μουσικός α΄ – δ΄ τάξης		
Αρχικεραυλητής[2247]		
Κεραυλητής α΄ – β΄ τάξης		
Αρχισαλπιγκτής		
Σαλπιγκτής α΄ – β΄ τάξης		
Αρχιτυμπανιστής		
Τυμπανιστής α΄ – β΄ τάξης		
Ανθυπασπιστής επιθεωρητής ΣΜΣ	1843	
Επίτιμος Υπολοχαγός Διευθυντής Σχολείου Μουσικής	1846	
Χαρακτηρισμένος Αρχιμουσικός[2248]	1849	
Υπολοχαγός Ακόλουθος[2249]	1855	
Λοχαγός Β΄ επιθεωρητής ΣΜΣ	1861	
Επιλοχίας Αρχιμουσικός		
Λοχίας (Μουσικός α΄ τάξης)		
Δεκανέας (Μουσικός β΄τάξης)		
Στρατιώτης (μουσικός γ΄και δ΄ τάξης)		
Αρχισαλπιγκτής		Κατάργηση βαθμών και εξομοίωση με τον βαθμό του αρχιμουσικού
Αρχιτυμπανιστής		
Ανθυπασπιστής Διευθυντής ΣΜΣ	1862	Προσωρινή κυβέρνηση
Ανθυπασπιστής Αρχιμουσικός		
Επιλοχίας (μουσικός α΄ τάξης)		
Λοχίας (μουσικός β΄ τάξης)		
Δεκανέας (μουσικός γ΄ τάξης)		
Στρατιώτης (μουσικός δ΄ τάξης)		
Λοχαγός επιθεωρητής	1863	Περίοδος Γεωργίου Α΄

[2246] Επέκταση της ιεραρχίας έως και την 9η τάξη, πιθανόν για την ένταξη των εντελώς αρχαρίων νεαρής ηλικίας.

[2247] Ο βαυαρικός στρατός διέκρινε και τοποθέτησε τα κελευστικά μουσικά όργανα στα διάφορα Όπλα ως εξής: τύμπανα στο Πεζικό, κόρνα στους Κυνηγούς (Ακροβολιστές), σάλπιγγες στο Ιππικό και στο Πυροβολικό. Ο Αρχικεραυλητής (Stabshornist) ήταν ο επικεφαλής – εκπαιδευτής των κεραυλητών των Κυνηγών (Jäger-Kompanie Hornisten). Ο αντίστοιχος βαθμός εισήχθη στον ελληνικό βασιλικό στρατό κατά το πρότυπο του βαυαρικού στρατού.

[2248] Πρόκειται για βαθμό, τον οποίο απένειμαν σε μουσικό με επαρκή κατάρτιση, τόσο στην μουσική τέχνη όσο και στους στρατιωτικούς κανονισμούς, ώστε να καλύψει τις ανάγκες κενής θέσης αρχιμουσικού και, παράλληλα, να αξιολογηθεί για μελλοντική ανάθεση καθηκόντων αρχιμουσικού. Ο χρόνος παραμονής σε αυτόν τον βαθμό δεν ήταν καθορισμένος.

[2249] Πρόκειται για επίτιμο υπολοχαγό.

Ανώτερος Αρχιμουσικός (Ανθυπολοχαγός)	1865	Βαθμός αποστρατείας
Λοχαγός επιθεωρητής	1870	Κατάργηση θέσης
Αρχισαλπιγκτής	1866	Επαναφορά των βαθμών και αντιστοίχιση με αυτόν του λοχία
Αρχιτυμπανιστής		
Ανθυπολοχαγός Επιθεωρητής	1877	Επαναφορά θέσης Επιθεωρητή
Υπολοχαγός επιθεωρητής	1882	
Ταγματάρχης επιθεωρητής	1895	Καταληκτικός βαθμός
Λοχαγός επιθεωρητής	1897	
Υπολοχαγός Αρχιμουσικός	1904	ΣΜΣ Φρουράς Αθηνών
Ανθυπολοχαγός Υπαρχιμουσικός		
Μουσικός α΄ – δ΄ τάξης		
Ανθυπολοχαγός Αρχιμουσικός		ΣΜΣ Μεραρχιών
Ανθυπασπιστής Υπαρχιμουσικός		
Μουσικός α΄ – δ΄ τάξης		
Επιλοχίας ή Λοχίας Αρχισαλπιγκτής[2250]		Κελευστικοί μουσικοί συνταγμάτων και ταγμάτων Πεζικού, Ευζώνων, Πυροβολικού, Ιππικού, Μηχανικού
Δεκανέας Σαλπιγκτής		
Σαλπιγκτής α΄– β΄ τάξης		
Τυμπανιστής α΄ – β΄ τάξης		
Ανθυπασπιστής Αρχιμουσικός	1911	ΣΜΣ Μεραρχιών
Μουσικός α΄– δ΄ τάξης		
Ανθυπολοχαγός Αρχιμουσικός	1912	
Υπολοχαγός Αρχιμουσικός	1915	ΣΜΣ Φρουράς Αθηνών
Ανθυπολοχαγός Αρχιμουσικός		ΣΜΣ Μεραρχιών
Μουσικός α΄ – δ΄ τάξης		ΣΜΣ Φρουράς Αθηνών και Μεραρχιών
Ταγματάρχης επιθεωρητής ΣΜΣ	1916	Αθήνα
Μόνιμος Λοχίας Αρχισαλπιγκτής		Ανακτορική Φρουρά
Μόνιμος Δεκανέας Αρχισαλπιγκτής		Τάγματα
Στρατεύσιμος Σαλπιγκτής[2251]		
Κληρωτός Σαλπιγκτής[2252]		
Κληρωτός Τυμπανιστής		
Λοχαγός Αρχιμουσικός	1917	ΣΜΣ Φρουράς Αθηνών και Μεραρχιών
Υπολοχαγός Αρχιμουσικός		
Ανθυπολοχαγός Υπαρχιμουσικός		
Ανθυπασπιστής Υπαρχιμουσικός		
Μουσικός α΄ – δ΄ τάξης		
Ταγματάρχης Γενικός Επιθεωρητής ΣΜΣ	1918	Αθήνα
Λοχαγός Επιθεωρητής		Θεσσαλονίκη

[2250] Τοποθέτηση στα επιτελεία των συνταγμάτων και ταγμάτων των Όπλων.

[2251] Ως στρατεύσιμος αναφέρεται ο πολίτης, ο οποίος είχε υποχρέωση κατάταξης στο στράτευμα.

[2252] Ως κληρωτός αναφέρεται ο πολίτης, ο οποίος κατατασσόταν στο στράτευμα, κατόπιν κλήρωσης.

Ανθυπασπιστής Κορυφαίος (Soliste)[2253]		
Ανθυπασπιστής Ευεργετικός Κορυφαίος[2254]	1919	Ο προαχθείς μουσικός α΄ τάξης μετά από 20ετή υπηρεσία, ανεξαρτήτως κενών θέσεων, κατόπιν εξετάσεων
Ανθυπασπιστής Ευεργετικός Κορυφαίος	1923	Ο προαχθείς μουσικός α΄ τάξης μετά από 15ετή συνολική υπηρεσία και 5ετή στον βαθμό του, ανεξαρτήτως κενών θέσεων κατόπιν εξετάσεων
Ταγματάρχης Γενικός Αρχιμουσικός	1929	Αθήνα
Υπαρχιμουσικός α΄ τάξης (υπολοχαγός)		ΣΜΣ
Υπαρχιμουσικός β΄ τάξης (ανθυπολοχαγός)		
Αντισυνταγματάρχης Γενικός Αρχιμουσικός ΓΕΣ	1947	Καταληκτικός βαθμός
Ταγματάρχης Γενικός Αρχιμουσικός ΓΕΣ	1949	
Μόνιμος Ανθυπασπιστής α΄ – β΄ τάξης	1952	ΣΜΣ
Μόνιμος Επιλοχίας		
Μόνιμος Λοχίας		
Εθελοντής Λοχίας[2255]		
Εθελοντής Δεκανέας		
Ταγματάρχης Διευθυντής Υπηρεσίας ΣΜΣ	1956	Καταληκτικός βαθμός
Εθελοντής Λοχίας Α΄	1960[2256]	ΣΜΣ
Εθελοντής Λοχίας Β΄		
Εθελοντής Επιλοχίας		
Λοχίας	1968	
Επιλοχίας		

[2253] Στον βαθμό του ανθυπασπιστή κορυφαίου προάγονταν οι μουσικοί α΄ τάξεως που είχαν συμπληρώσει δύο έτη στον βαθμό τους και πέντε έτη συνολικής υπηρεσίας στην Στρατιωτική Μουσική. Οι καθηγητές των Ωδείων Αθηνών και Θεσσαλονίκης, που δίδασκαν μουσικά όργανα, χρηστικά για τον στρατό, μπορούσαν να καταταγούν ως ανθυπασπιστές κορυφαίοι, εφόσον υπήρχαν κενές θέσεις που δεν καλύπτονταν από εν ενεργεία μουσικούς α΄ τάξης.

[2254] Ο μουσικός α΄ τάξεως, ο οποίος συμπλήρωνε είκοσι έτη ευδόκιμης υπηρεσίας, είχε δικαίωμα προαγωγής στον βαθμό του ανθυπασπιστή, κατόπιν εξετάσεων, ως υπεράριθμος και ανεξαρτήτως της ύπαρξης κενών θέσεων ανθυπασπιστών. Η προαγωγή αυτή θεωρούνταν ως ευεργέτημα. Ο συνολικός αριθμός των ανθυπασπιστών ευεργετικών κορυφαίων δεν μπορούσε να υπερβαίνει τους δέκα σε όλη τη Στρατιωτική Μουσική.

[2255] Οι ιδιώτες, ηλικίας 17 έως 21 ετών, οι οποίοι κατετάγησαν ως εθελοντές στρατιώτες μουσικοί, και οι στρατεύσιμοι, οι οποίοι ήδη υπηρετούσαν έχοντας εκπληρώσει τη βασική τους εκπαίδευση, έχοντας προαχθεί και παραμείνει στον βαθμό του εθελοντή δεκανέα επί έξι μήνες, προάγονταν στον βαθμό του εθελοντή λοχία με συνολική τριετή υποχρέωση θητείας. Οι κενές θέσεις των δεκανέων μουσικών συμπληρώνονταν με προαγωγή των εθελοντών στρατιωτών μουσικών, εφόσον αυτοί είχαν συμπληρώσει επτά μήνες υπηρεσίας και διέθεταν τα απαραίτητα ηγετικά προσόντα.

[2256] ΦΕΚ 151Α΄/23 Σεπτεμβρίου 1960, ό.π., σ. 1607.

Αρχιλοχίας		
Ανθυπασπιστής		
Συνταγματάρχης Διευθυντής Μουσικού	1983	Καταληκτικός βαθμός
Αντισυνταγματάρχης Διευθυντής Μουσικού	1986	
Εθελοντής Μακράς Θητείας (ΕΜΘ)[2257] υπαξιωματικός	1995	ΣΜΣ
Επαγγελματίας Οπλίτης (ΕΠΟΠ)[2258]	2007	

[2257] Αυτοτελής κατηγορία στρατιωτικού προσωπικού, με καταληκτικό βαθμό αυτόν του υπολοχαγού. Αποτέλεσε τη συνέχεια των Εθελοντών Πενταετούς Υποχρέωσης (ΕΠΥ).

[2258] Κατατασσόμενος Οπλίτης, με επταετή υποχρέωση θητείας. Κατόπιν ευδόκιμης υπηρεσίας δύναται να μεταβεί στην τάξη του μόνιμου υπαξιωματικού, με καταληκτικό βαθμό αυτόν του ανθυπασπιστή.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Β» : Χρονολόγιο καταγραφής στρατιωτικών μουσικών οργάνων

Ονομασία μουσικών οργάνων και παρελκόμενου υλικού	Έτος καταγραφής	Παρατηρήσεις
Σάλπιγγα[2259]	1821	Κελευστικά μουσικά όργανα Ατάκτων Σωμάτων
Τύμπανα[2260]		
Σάλπιγγα	1823	Μουσικά όργανα της Γερμανικής Λεγεώνας
Κόρνο[2261]		

[2259] Αερόφωνο ορειχάλκινο ή χάλκινο, με κοίλο μεταλλικό επιστόμιο σε σχήμα κούπας και κωνικό σωλήνα που καταλήγει σε διαφόρων διαστάσεων καμπάνα. Δεν διαθέτει κλειδιά η βαλβίδες. Λόγω του κωνικού του σωλήνα, συνδέεται με το κόρνο και, λόγω του επιστομίου και της καμπάνας του, με την τρομπέτα. Εκτελεί φθόγγους της αρμονικής σειράς στην περιοχή που γράφεται στο κλειδί του σολ. Εμφανίζεται με διάφορες ονομασίες ως εξής: Bugle (Αγγλικά), Clairon (Γαλλικά), Signal-Horn (Γερμανικά), Cornetta Segnale (Ιταλικά). Βλ. Percy A. Scholes, *The Oxford Companion to Music*, Oxford University Press, New York [10]1992, σ. 139.

[2260] Μεμβρανόφωνα κρουστά, άνευ τονικού ύψους. Διακρίνονται ανάλογα με το μέγεθός τους σε:

1) Side Drum ή Snare Drum: μικρό τύμπανο με κυλινδρικό σχήμα, δέρματα στις δύο πλευρές του και συμπαθητικές χορδές για την παραγωγή λαμπερού ήχου. Οι συμπαθητικές χορδές δύναται να απομονωθούν, ώστε ο ήχος του τυμπάνου να μην είναι οξύς σε συγκεκριμένες περιπτώσεις (π.χ. πένθιμα εμβατήρια). Κρούεται με ξύλινα πλήκτρα (μπαγκέτες) και φέρεται στο πλάι με αορτήρες.

2) Tenor Drum: μεσαίου μεγέθους τύμπανο, χωρίς συμπαθητικές χορδές.

3) Bass Drum: μεγάλο τύμπανο, χωρίς συμπαθητικές χορδές, με ογκώδη ήχο. Στο μεγάλο τύμπανο μπορούν να εκτελεστούν απλά κτυπήματα και ρολισμός. Βλ. Scholes, ό.π., σ. 776 και Georges Kastner, *Manuel général de musique militaire à l'usage des armées françaises,* Firmin Didot frères, Paris 1848, πίν. XVIII και XIX.

[2261] Κέρας: γενικός όρος αερόφωνων ορειχάλκινων με μεταλλικό επιστόμιο σε σχήμα χωνιού. Τα μέλη της οικογένειας των κόρνων είναι:

1) Τα φυσικά κόρνα, τα οποία παράγουν φθόγγους μόνο της αρμονικής σειράς. Στην κατηγορία αυτήν ανήκει το κυνηγετικό κόρνο που διαθέτει σπειροειδή σωλήνα και σχετικά ρηχό επιστόμιο, προσεγγίζοντας αυτό της σάλπιγγας, με συνέπεια ο ήχος του να είναι δυνατός και λαμπερός.

2) Τα φυσικά κόρνα με ανταλλακτικούς σωλήνες (αγγλιστί Crooks, ιταλιστί Ritorti), οι οποίοι προσθέτουν μήκος στην στήλη αέρα, με αποτέλεσμα το όργανο να εκτελεί φθόγγους σε διάφορες τονικότητες.

Την αποτελεσματικότητα των ανταλλακτικών σωλήνων τελειοποίησε ο κορνίστας Anton Joseph Hampel, από τη Δρέσδη, το 1754. Το κόρνο με τους ανταλλακτικούς σωλήνες του Hampel ονομάσθηκε Inventionshorn (πειραματικό κόρνο). Ο ίδιος ανακάλυψε τυχαία και την τοποθέτηση του δεξιού χεριού για το κλείσιμο της

Κορνέτα ακροβολιστών[2262]		
Αγγλικό κόρνο[2263]		
Φαγκότο[2264]		
Κόντρα φαγκότο[2265]		
Capello chinese[2266]		

καμπάνας του κόρνου, με αποτέλεσμα τη δυνατότητα διαφοροποίησης του ηχοχρώματος και του τονικού ύψους.

3) Τα κόρνα με βαλβίδες, τα οποία παράγουν όλους τους φθόγγους της χρωματικής κλίμακας, διαθέτοντας μηχανισμό με πιστόνια ή ρότορες (στροφεία). Το σύγχρονο κόρνο της ορχήστρας είναι όργανο μεταφοράς σε τονικότητα φα. Ονομάζεται «γαλλικό κόρνο», επειδή αντιστοιχεί στο γαλλικό φυσικό κόρνο με τον ανταλλακτικό σωλήνα φα. Σήμερα υφίσταται και το διπλό γαλλικό κόρνο, στις τονικότητες φα και σι ύφεση. Για να γίνει αντιληπτή η αξία της εφεύρεσης των βαλβίδων, αναφέρεται ότι στην όπερα του Mozart *Don Giovanni*, στο μέρος του κόρνου, ο συνθέτης υποδεικνύει 35 αλλαγές των ανταλλακτικών σωλήνων. Οι ονομασίες (Nomenclature) των κόρνων έχουν ως εξής :

α) Κέρας: γενικός όρος, Horn (αγγλικά), Cor (γαλλικά), Corno (ιταλικά), Horn (γερμανικά).

β) Φυσικό κέρας: γενικός όρος, Natural Horn (αγγλικά), Cor simple (γαλλικά), Corno naturale (ιταλικά), Naturhorn (γερμανικά).

γ) Κυνηγετικό κέρας: Hunting Horn (αγγλικά), Cor de chasse, Trompe ή Trompe de Chasse (γαλλικά), Corno di caccia (ιταλικά), Jagdhorn (γερμανικά).

δ) Γαλλικό κόρνο (πριν τις βαλβίδες): Hand Horn (αγγλικά), Cor d'harmonie (γαλλικά), Corno (όρος του J.S. Bach για αυτό το μουσικό όργανο), Corno a mano (ιταλικά), Waldhorn (γερμανικά).

ε) Κέρας με βαλβίδες: Valve Horn (αγγλικά), ο σημερινός όρος για το γαλλικό κόρνο), Cor a pistons ή Cor Chromatique (γαλλικά), Corno ventile, Corno a piston, Corno a machina, Corno chromatico (ιταλικά), Ventilhorn (γερμανικά). Βλ. Scholes, ό.π., σ. 486-490 και Kastner, ό.π., πίν. XIV, εικόνες 9-13.

[2262] Μικρό κυνηγετικό κόρνο.

[2263] Άλτο όμποε. Ανήκει στην κατηγορία των ξύλινων αερόφωνων, με διπλό γλωσσίδι και κωνικό σωλήνα. Είναι όργανο μεταφοράς σε φα. Βλ. Scholes, ό.π., σ. 695-697 και Kastner, ό.π., πίν. XI, εικόνες 4-5.

[2264] Βαρύαυλος. Ονομάζεται και Bassoon. Ανήκει στην κατηγορία των ξύλινων αερόφωνων με διπλό γλωσσίδι και είναι ταυτόφωνο μουσικό όργανο (όχι μεταφοράς σε άλλη τονικότητα). Αποτελεί το μπάσο των ξύλινων μουσικών οργάνων. Βλ. Scholes, ό.π., σ. 697-698 και Kastner, ό.π., πίν. XII, εικόνες 1-7.

[2265] Διπλός βαρύαυλος (Double Bassoon). Γράφεται μία οκτάβα ψηλότερα από ό,τι ηχεί, για την αποφυγή χρήσης πολλών βοηθητικών γραμμών. Βλ. Scholes, ό.π., σ. 697 και Kastner, ό.π., πίν. XIII, εικόνα 9.

[2266] Μεταλλική ράβδος, επάνω στην οποία στερεωνόταν στεφάνι σε σχήμα κινέζικου καπέλου, από το οποίο αιωρούνταν μεταλλικές καμπάνες. Χρησίμευε για την τήρηση του ρυθμού. Βλ. Kastner, ό.π., πίν. XIX, εικόνα 3.

Τρομπόνι[2267]		
Ζεύγος κυμβάλων[2268]		
Κλαρινέτο[2269]		
Φλάουτο [2270]		

[2267]Αερόφωνο χάλκινο με κυλινδρικό σωλήνα, επιστόμιο σε σχήμα κούπας και διαφόρων διαστάσεων καμπάνα. Ανήκει στην κατηγορία της σάλπιγγας. Εμφανίζεται με ολκό (ολκωτή σάλπιγγα, a tiro) και με βαλβίδες που λειτουργούν με πιστόνια ή στροφεία. Η οικογένεια του τρομπονιού περιλαμβάνει: 1) το σοπράνο, 2) το άλτο, 3) το τενόρο, 4) το μπάσο, 5) το τενόρο μπάσο και 6) το κόντρα μπάσο τρομπόνι. Είναι ταυτόφωνο μουσικό όργανο. Συναντάται με τις ονομασίες: α) trombone (αγγλικά, γαλλικά και ιταλικά), tromba Spezzata (σπανιότερα στα ιταλικά), Posaune (γερμανικά), β) τρομπόνι με ολκό, Slide Trombone (αγγλικά), Trombonen à coulisse (γαλλικά), trombone a tiro ή trombone duttile (ιταλικά), Zugposaune (γερμανικά), γ) τρομπόνι με βαλβίδες, valve trombone (αγγλικά), trombone à pistons (γαλλικά), trombone a cilindri ή trombone a ventile (ιταλικά), Ventilposaune (γερμανικά). Βλ. Scholes, ό.π., σ. 1044-1047 και Kastner, ό.π., πίν. XVII, εικόνες 1-7.

[2268] Ιδιόφωνα κρουστά, άνευ τονικού ύψους. Πρόκειται για ζεύγος μεταλλικών δίσκων. Βλ. Kastner, ό.π., πίν. XVIII, εικόνα 5.

[2269] Ευθύαυλος. Αερόφωνο ξύλινο με μονό γλωσσίδι, κυλινδρικού σωλήνα, το μήκος του οποίου καθορίζει την περιοχή της μουσικής έκτασης στην οποία ηχεί, καθώς και την τονικότητα του. Προέρχεται από το μουσικό όργανο chalumeau (κάλαμος), λαμβάνοντας υπόψιν τη μορφή του περί το 1690-1700. Η ονομασία chalumeau παραμένει και σήμερα για να δηλώσει τη χαμηλή περιοχή της έκτασης τους κλαρινέτου, πλούσια σε αρμονικούς. Από τον 18ο αιώνα, τα κλαρινέτα εμφανίζονται σε διάφορες τονικότητες, με τα συνηθέστερα να είναι κατασκευασμένα σε ντο, σε σι ύφεση και σε λα. Ωστόσο, κατασκευάζονταν και άλλα μικρότερου μεγέθους και σε άλλες τονικότητες όπως σε ρε, σε μι ύφεση, σε φα, σε λα ύφεση για τις ανάγκες της ορχήστρας και της στρατιωτικής μπάντας. Η σταδιακή βελτίωση των τεχνικών χαρακτηριστικών του κλαρινέτου και η δεξιοτεχνική βελτίωση των εκτελεστών του οδήγησε στην ευρεία χρήση, κυρίως του κλαρινέτου, σε σι ύφεση. Στην οικογένεια των κλαρινέτων ανήκουν, επίσης, 1) το άλτο κλαρινέτο σε μι ύφεση, το οποίο αντικαταστάθηκε στις στρατιωτικές μπάντες από το άλτο σαξόφωνο, 2) το άλτο κλαρινέτο σε φα, το οποίο εξελίχθηκε στο Basset Horn, 3) το μπάσο κλαρινέτο σε σι ύφεση, 4) το κόντρα μπάσο κλαρινέτο σε σι ύφεση, που ηχεί μία οκτάβα χαμηλότερα από το μπάσο κλαρινέτο. Βλ. Scholes, ό.π., σ. 190-192 και Kastner, ό.π., πίν. X, εικόνες 5-9 και πίν. XI, εικόνες 1 και 3.

[2270] Πλαγίαυλος. Ανήκει στην κατηγορία των αερόφωνων ξύλινων με κόγχη. Έχει κυλινδρικό σωλήνα και μόνο στην κεφαλή καταλήγει ελαφρώς σε κώνο. Στην οικογένεια των πλαγίαυλων ανήκουν:

1) fife ή Fifre. Μικρός ξύλινος πλαγίαυλος με έξι οπές και οξύ ήχο. Προέρχεται από τον ελβετικό αυλό και εισήχθη στον βρετανικό στρατό κατά τον 16ο αιώνα έως και το 1680, όταν οι μπάντες των τυμπάνων και των αυλών έδωσαν τη θέση τους στις μπάντες των τυμπάνων και των όμποε. Από το 1748 επανήλθαν σε ορισμένους στρατούς και έκτοτε παραμένουν σε χρήση.

2) φλάουτο σε ντο (ταυτόφωνο μουσικό όργανο) με διεθνή ονομασία Concert Flute.

Τρίγωνο[2271]		
Μεγάλο τύμπανο		
Πίφερα[2272]		
Βιβλίο μουσικής		
Κλαρινέτα	1825	Μουσικά Όργανα της Ελληνικής Στρατιωτικής Μουσικής στο Ναύπλιο
Κόρνα		
Τρομπέτα[2273]		

3) piccolo φλάουτο ή αλλιώς Ottavino σε ντο, το οποίο ηχεί μία οκτάβα ψηλότερα από ό,τι γράφεται. 4) το μπάσο φλάουτο που απαντάται και με την ονομασία άλτο φλάουτο σε σολ,

5) flauto d'amore (παλαιότερης χρήσης).

Βλ. Scholes, ό.π., σ. 353, 361-363 και Kastner, ό.π., πίν. Χ, εικόνες 1-4. Στην οικογένεια των φλάουτων εντάσσεται και το Piccolo φλάουτο σε ρε ύφεση, το οποίο είναι όργανο μεταφοράς κατά ένα ημιτόνιο χαμηλότερα και χρησιμοποιείται σε κλίμακες με πολλές διέσεις ή υφέσεις. Βλ. Philip J. Lang, *Ενοργάνωση ενορχήστρωση μπάντας*, Νάσος, Αθήνα 1987, σ. 26.

[2271] Ιδιόφωνο κρουστό. Πρόκειται για μεταλλική ράβδο, διπλωμένη σε σχήμα τριγώνου. Κρούεται με μικρό μεταλλικό ραβδί. Ο ήχος του δεν έχει τονικό ύψος, γεγονός που του επιτρέπει να αφομοιώνεται από οποιαδήποτε αρμονία εκτελούν τα υπόλοιπα μουσικά όργανα της μπάντας ή της ορχήστρας. Βλ. Scholes, ό.π., σ. 777 και Kastner, ό.π., πίν. XIX, εικόνα 1.

[2272] Piffero ή Piffaro (ιταλικά). Ποιμενικό μουσικό όργανο της Ιταλίας. Ξύλινος αυλός της οικογένειας του μεσαιωνικού όμποε (Shawm). Φέρει διπλό γλωσσίδι (καλάμι). Βλ. Michael Kennedy, *Λεξικό της μουσικής της Οξφόρδης,* τόμ. Α΄, μτφ. Μάρω Φιλίππου, Ηρώ Διαμαντούρου, Άννα Παντελούς, Γιαλλελής, Αθήνα1993, σ. 179-180. Πρβλ. Scholes, ό.π., σ. 65, 69. Σε αναφορά Ιταλού μουσικού προς το Υπουργείο Στρατιωτικών το 1854, το piffero αντιστοιχεί στο ottavino. Βλ. ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ. 533, Έγγραφο αρ. 487.

[2273] Αερόφωνο ορειχάλκινο ή χάλκινο μουσικό όργανο με κοίλο μεταλλικό επιστόμιο, κυλινδρικό σωλήνα κατά τα 3/4 του μήκους του και κωνικό κατά το υπόλοιπο, που καταλήγει σε διαφόρων διαστάσεων καμπάνα. Στην οικογένεια της τρομπέτας ανήκουν:

1) η φυσική τρομπέτα, η οποία παράγει μόνο φθόγγους της αρμονικής σειράς,

2) η φυσική τρομπέτα με ανταλλακτικούς σωλήνες (αγγλιστί Crooks) για την εκτέλεση μουσικής σε διάφορες τονικότητες. Αυτό το μουσικό όργανο ήταν σε χρήση από τον 17ο αιώνα έως τον 19ο. Κατά τα μέσα του 18ου αιώνα καταγράφονται τρομπέτες σε φα και σε σολ για την μετάδοση ηχημάτων σε οικίες πριγκίπων και στρατιωτικά σώματα. Ωστόσο, τον 18ο αιώνα, ο αριθμός των ανταλλακτικών σωλήνων άρχισε να μειώνεται, καθώς οι τρομπετίστες έφεραν μαζί τους τρομπέτες σε διάφορες τονικότητες (σε σολ, φα, ρε και σι ύφεση).

3) Η τρομπέτα με βαλβίδες. Οι δυνατότητες που προσέφεραν στους εκτελεστές της τρομπέτας οι βαλβίδες ήταν μεγάλες, καθώς μία τρομπέτα με τρεις βαλβίδες αντιστοιχούσε σε επτά φυσικές με έξι ανταλλακτικούς σωλήνες

Τρομπόνι		
Φαγκότο		
Klappenhorn [2274]		
Μεγάλο τύμπανο		
Τάσια (ζεύγος κυμβάλων)		
Τρίγωνο		
Κλαρινέτο σε ντο	1826	Μουσικά όργανα που ζητήθηκαν από την μπάντα του Ναυπλίου για την συγκρότηση της δεύτερης
Κλαρινέτο πίκολο σε φα		
Φλάουτο terzino[2276]		
Κυνηγετικά κόρνα με ανταλλακτικούς		

εκάστη. Στο τέλος του 19ου αιώνα καταγράφεται η τρομπέτα με βαλβίδα σε φα για χρήση στην ορχήστρα και η τρομπέτα σε μι ύφεση για στρατιωτική χρήση.

4) Η τρομπέτα με ολκό, για την αυξομείωση του τονικού ύψους. Δεν καταγράφηκε σε όργανα στρατιωτικής μουσικής στην Ελλάδα.

5) Η τρομπέτα του J.S. Bach σε λα.

6) Η μπάσα τρομπέτα. Ήταν σε χρήση ως φυσική τρομπέτα από τον 18ο αιώνα. Διέθετε πολύ επιμήκη σωλήνα και κατασκευάζονταν σε τρεις τονικότητες. Την χρησιμοποίησε ο Richard Wagner ως τρομπόνι με βαλβίδες σι ύφεση. Άλλοι συνθέτες χρησιμοποίησαν την μπάσα τρομπέτα σε ντο. Μέχρι το 1912 χρησιμοποιούνταν σε ευρωπαϊκές στρατιωτικές μπάντες στις τονικότητες σι ύφεση και μι ύφεση.

Η τρομπέτα εμφανίζεται με πληθώρα ονομάτων όπως παρακάτω:

α) φυσική τρομπέτα, Trumpet (αγγλικά), Trompette, Trompette d' harmonie (γαλλικά), Tromba, πληθ. Trombe (ιταλικά), Trompete (γερμανικά).

β) τρομπέτα με βαλβίδες, Trompette à piston, Trompette Chromatique (γαλλικά), Tromba ventile, Tromba a machina, Tromba a pistoni, Tromba cromatica (ιταλικά), Ventiltrompet (γερμανικά).

γ) τρομπέτα με ολκό, Trompette à coulisse (γαλλικά), Tromba da tirarsi, Tromba a tiro (ιταλικά), Zugtrompete (γερμανικά).

δ) μπάσα τρομπέτα, Trompette basse (γαλλικά), Tromba bassa (ιταλικά), Basstrompete (γερμανικά).

Βλ. Scholes, ό.π., σ. 1049-1053 και Kastner, ό.π., πίν. XV. Εικόνες 2 και 10-16.

Στην ελληνική στρατιωτική μουσική η μπάσα τρομπέτα καταγράφεται έως τη δεκαετία του 1960.

[2274] Κλειδοκέρατο. Πρόκειται για σάλπιγγα, στην οποία προστέθηκαν πλευρικές οπές που άνοιγαν με κλειδιά, προκειμένου να παράγονται επιπλέον φθόγγοι πέραν της αρμονικής σειράς. Κάθε κλειδί αντιστοιχούσε σε ένα νέο φθόγγο, από τον οποίον με το ανάλογο φύσημα σχηματιζόταν μία νέα αρμονική σειρά φθόγγων. Η γαλλική ονομασία της είναι Bugle à clefs, η αγγλική Key Bugle, η ιταλική Cornetta a chiavi και η γερμανική Klappenhorn. Βλ. Scholes, ό.π., σ. 256-257 και Kastner, ό.π., πίν. XIV, εικόνες 3 και 4. Από την παράφραση της γερμανικής ονομασίας της, στην ελληνική στρατιωτική μουσική απαντάται και ως κλαπαδόρα.

[2276] Φλάουτο σε τονικότητα μι ύφεση.

σωλήνες		στρατιωτικής μπάντας στην Αθήνα[2275]
Τρομπέτες με ανταλλακτικούς σωλήνες		
Μπάσο κόρνο[2277]		
Ζεύγος κυμβάλων		
Τύμπανα	1828	Κελευστικά μουσικά όργανα Καποδιστριακής περιόδου
Πίφερα		
Σάλπιγγες		
Φλάουτα σε ρε ύφεση	1833	Ελληνική στρατιωτική μπάντα
Κλαρινέτα σε μι ύφεση		
Τρομπόνια		
Όφις[2278]		
Κρουστά		
Μεγάλα τύμπανα	1834	Μουσικά όργανα, όπως καταγράφηκαν με το νέο σύστημα λογιστικής διαχείρισης τροφών και υλικών του στρατού κατά τον Νοέμβριο του 1834[2279]
Τυμπανόξυλα[2280]		
Κλαρινέτα σε σι ύφεση		
Κλαρινέτα σε μι ύφεση		
Φλάουτο πίκκολο σε φα		
Φλάουτο πίκολο σε μι ύφεση		
Χρωματική τρομπέτα σε φα[2281]		
Συνήθης τρομπέτα σε φα[2282]		

[2275]ΓΑΚ ΚΥ, Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη/Κατάλογος Α΄/Αρχείον Αγώνος, Φ. 31, έγγραφο 75.

[2277] Πρόκειται για βαθύφωνο μουσικό όργανο. Είχε ξύλινο κορμό, μεταλλικά κλειδιά και μεταλλική καμπάνα με κατεύθυνση προς τα άνω. Το μπάσο κόρνο, ο όφις (Serpent) και το κόντρα φαγκότο αποτέλεσαν το τμήμα των βαθύφωνων μουσικών οργάνων σε στρατιωτικές μπάντες της Πρωσίας, Αυστρίας, Λομβαρδίας και Ρωσίας από το 1816. Στην Ιταλία επί Αυστριακής Αυτοκρατορίας (1815-1860), το μπάσο κόρνο ονομαζόταν και Corno in basso. Η χρήση του άρχισε να φθίνει από το 1830. Βλ. Scholes, ό.π., σ. 256.

[2278] Οφίαυλος, Serpent. Πρόκειται για βαθύφωνο μουσικό όργανο, το οποίο συνδύαζε χαρακτηριστικά από το παλαιό κορνέτο και το κλειδοκέρατο (ορισμένα serpent έφεραν κλειδιά και είχαν κοίλο επιστόμιο όπως τα χάλκινα). Είχε μήκος περί τα 2,5 μέτρα και τεθλασμένο σχήμα, από το οποίο έλαβε και το όνομά του. Είχε έκταση περί τις τρεις οκτάβες. Ήταν όργανο μεταφοράς σε σι ύφεση και ο χαμηλότερος φθόγγος του ήταν το ντο ή το σι ύφεση κάτω από το πεντάγραμμο του κλειδιού του φα. Ωστόσο ένα καλός εκτελεστής μπορούσε να παράξει και χαμηλότερους φθόγγους. Υπήρχαν δύο είδη Serpent, το ένα για την εκκλησιαστική μουσική (Serpent d'église) και το δεύτερο για στρατιωτική χρήση (Serpent militaire). Βλ. Scholes, ό.π., σ. 256-258 και Kastner, ό.π., πίν. XIII, εικόνα 1.

[2279] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχείο περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείου επί των Στρατιωτικών/Τμήμα Δ΄ Οικονομικά-Λογιστικά/ΙΙ Μισθοδοσία – Επιμίσθια, Φ. 28, έγγραφο Γραμματείας Στρατιωτικών 5302, σ. 9.

[2280] Μπαγκέτες τυμπάνου.

[2281] Τρομπέτα με βαλβίδες.

[2282] Φυσική τρομπέτα.

Υψηλή χρωματική τρομπέτα σε σι ύφεση[2283]		
Συνήθης τρομπέτα σε μι ύφεση		
Χαμηλή χρωματική τρομπέτα σε σι ύφεση[2284]		
Υψηλή χρωματική τρομπέτα σε ντο[2285]		
Συνήθης τρομπέτα σε ντο		
Κέρας με κλειδιά (Klappenhorn)		
Κέρας εφευρέσεως (Inventions horn)[2286]		
Σύριγγες[2287]		
Οφικλείς[2288]		
Όφεα		
Κελύφη οργάνων[2289]		
Κελύφη συρίγγων[2290]		
Μεγάλα βιβλία μουσικής[2291]		
Μικρά βιβλία μουσικής[2292]		
Βιβλία εξεταστικά των σημαινομένων[2293]		
Ράβδος Αρχιτυμπανιστή[2294]		

[2283] Στην ψηλή τονική περιοχή στο κλειδί του σολ.

[2284] Μπάσα τρομπέτα με βαλβίδες.

[2285] Στην ψηλή τονική περιοχή στο κλειδί του σολ, χρήση στην ορχήστρα.

[2286] Με ανταλλακτικούς σωλήνες.

[2287] Στην χειρόγραφη αυτή κατάσταση του 1834, μεταφράζονται στην ελληνική γλώσσα ως σύριγγες τα τρομπόνια, ενώ στην γερμανική σημειώνονται ως Posaunen. Ομοίως και σε άλλη του1842. Πρβλ. κατάσταση εύχρηστων και άχρηστων μουσικών οργάνων του 3ουΤάγματος Πεζικού της Γραμμής της 9 Σεπτεμβρίου 1842. Βλ. ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Ανακτορικών, Φ. 642, έγγραφο 2509.

[2288] Αερόφωνο χάλκινο με κοίλο επιστόμιο. Ανήκει στην οικογένεια των σαλπίγγων με κλειδιά, όπως το κλειδοκέρατο και αποτελούσε το μπάσο μουσικό όργανο της οικογένειας αυτής. Κατασκευαζόταν σε τρία μεγέθη, άλτο, μπάσο και κόντρα μπάσο. Ωστόσο λειτουργικό υπήρξε μόνο το μπάσο. Βλ. Scholes, ό.π., σ. 257 και Kastner, ό.π., πίν. XIV, εικόνες 6-7.

[2289] Θήκες οργάνων.

[2290] Θήκες τρομπονιών.

[2291] Πιθανότατα βιβλία με παρτιτούρες αρχιμουσικού (οδηγοί).

[2292] Πιθανότατα βιβλία με πάρτες (μέρη των μουσικών).

[2293] Βιβλία εξέτασης των ηχημάτων.

[2294] Η ράβδος των αρχιτυμπανιστών, και μετέπειτα αρχιμουσικών και αρχισαλπιγκτών, προέρχεται από μεσαιωνικό όπλο το οποίο έφερε αλυσίδα και στην άκρη του σφύρα (κεφαλοθραύστης).Περιστρεφόμενο επάνω από το κεφάλι του πολεμιστή, απωθούσε τους αντίπαλους για να διευκολύνει την επίθεση των στρατιωτών που ακολουθούσαν. Βλ. Headquarters - Department of the Army, *The Band*, Washington, D.C. 1969, σ. 24. Η ράβδος

Κοσμήματα αυτής[2295]		
Κιβώτια τυμπάνων παφυλένια (ορειχάλκινα)[2296]		
Βεργία τυμπάνων		
Δέρματα τυμπάνων		
Χορδές		
Σχοινιά τυμπάνων		
Τυμπανόξυλα		
Τυμπανοαορτήρες[2297]		
Παφιλένιες τυμπανοξυλοθήκες		
Παφιλένια γρανάζια		
Επιγονάτια (σαλπιγκτών)		
Λωρία τυμπάνων		
Σάλπιγγες με προστόμια (επιστόμια)		

του αρχιτυμπανιστή καταγράφεται στον Γαλλικό στρατό ως «Canne de tambour-major». Βλ. *Réglement concernant l'exercice et les manœuvrés de l'infanterie*, Au bureau du journal militaire, Paris 1792, σ. 136.

Η ράβδος του αρχιτυμπανιστή είχε μήκος 1,30μ., διάμετρο 32 χιλιοστά στην κεφαλή και 23 χιλιοστά στην βάση. Το 1764 εισήχθη με διάταγμα στο Γαλλικό πεζικό της γραμμής, ο βαθμός του "Sous-Tambour Major" (υπό - αρχιτυμπανιστής). Το 1766 ο τυμπανιστής με μακρά προϋπηρεσία μετονομάσθηκε "Tambour Maitre " και καθήκον την κρούση του μεγάλου τυμπάνου. Το 1790 μετονομάσθηκε ως δεκανέας τυμπανιστής ενώ το 1818 του αποδόθηκε το δικαίωμα να φέρει ράβδο, καθώς αντικαθιστούσε τον αρχιτυμπανιστή εν τη απουσία του. Όταν ένα τάγμα χωριζόταν σε δύο τμήματα, αναλάμβανε την καθοδήγηση των τυμπανιστών του ενός εκ των δύο τμημάτων του τάγματος. Η ράβδος του δεκανέα τυμπανιστή είχε μήκος 1,15μ. και διάμετρο 28 χιλιοστά στην κεφαλή και 20 χιλιοστά στην βάση της. Από το 1831 ο δεκανέας τυμπανιστής είχε υπό την επίβλεψη του τους τυμπανιστές και τους σαλπιγκτές. Βλ. Bardin, *Dictionnaire de l'Armée de Terre*, ό.π., σ. 942-944, λήμμα «Canne», λήμμα «Canne de caporal-tambour», λήμμα «Canne de tambour-major». Βλ. στο ίδιο, λήμμα «Caporal de tambour», σ. 1015-1016. Καθώς οι Γαλλικοί κανονισμοί εφαρμόσθηκαν στην Ελλάδα και ο βαθμός του δεκανέα τυμπανιστή και κατόπιν σαλπιγκτή υφίστατο στην τουλάχιστον έως το 1916, πιθανότατα ο όρος «μεγάλη ράβδος» παρέμεινε στους ελληνικούς κανονισμούς εκπαίδευσης των σαλπιγκτών- τυμπανιστών και χειρισμού μεγάλης ράβδου, εξαιτίας της διάκρισης στα μεγέθη αυτών των δύο ράβδων. Επίσης, η διάκριση αυτή, δύναται να αφορά και την μικρή ράβδο διεύθυνσης ορχήστρας και μπάντας του αρχιμουσικού (μπαγκέτα-ραβδάκι-baton de mesure). Βλ. Cornélis de Witt Willcox, ό.π., σ. 38, λήμμα «baton». Βλ. στο ίδιο, σ. 61, λήμμα «canne de tabure major».

[2295] Τα στολίδια της ράβδου.

[2296] Μεταλλικά πλαίσια τυμπάνων. Η λέξη «κιβώτιο» αντιστοιχεί στις λέξεις caisse (γαλλικά) και cassa (ιταλικά) που σημαίνουν «κουτί» και χρησιμοποιούνται για να περιγράψουν το πλαίσιο του τυμπάνου, όπου προσαρμόζονται τα δέρματα και άλλα παρελκόμενα υλικά του τυμπάνου (σχοινιά, χορδές, αορτήρες). Η καταγραφή αυτή μαρτυρά τη χρήση μεταλλικών τυμπάνων.

[2297] Αορτήρες, τους οποίους, έφερε ο τυμπανιστής για να κρεμάσει το τύμπανο στο σώμα του.

Γαϊτάνια (σαλπίγγων)[2298]		
Κέρατα ευζώνων με προστόμια[2299]		
Μπούγλι[2300]	1837	ΣΜΣ Μεσολογγίου[2301]
Αυλίσκος[2302]	1838	Εγχειρίδιο Στρατιωτικών Γυμνασίων του πεζικού
Κλαρινέτα σε σι ύφεση	1842	Πρόταση προμήθειας μουσικών οργάνων για την Σχολή Μουσικής [2303]
Κλαρινέτα σε μι ύφεση		
Πίκολα σε μι ύφεση και φα		
Φλάουτα σε φα		
Κόρνα με μηχανές[2304]		
Σάλπιγγες με μηχανές[2305]		
Σάλπιγγες χωρίς μηχανές[2306]		
Klappenhorn		
Τρομπόνια		
Φαγκότο		
Κούφο φαγκότο[2307]		
36 πίβες κλαρινέτου (τάπες)		

[2298] Πλεγμένα κορδόνια προσαρμοσμένα στο σώμα της σάλπιγγας ως στολίδια.

[2299] Κόρνα ευζώνων με επιστόμια.

[2300] Κλειδοκέρατο.

[2301] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχείο περιόδου Όθωνος/Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείου επί των Στρατιωτικών/Τμήμα Α΄ Προσωπικό – Οργάνωση/ΑΧΧVII Οργανισμός Πεζικού-Οργανισμός Ταγμάτων, Φ. 395, έγγραφο Γραμματείας Στρατιωτικών 9756.

[2302] Πρόκειται για σφυρίχτρα που χρησιμοποιούνταν από τα όργανα ασφαλείας της στρατοπεδιάς. Στο *Εγχειρίδιο του Γυμνασίου του Πεζικού* αναγράφεται ως Patroyillen Pfeifchen (σφυρίχτρα περιπολίας).

[2303] Σχέδιο του Michael Mangel για τη σύσταση της Μουσικής Σχολής. Βλ. ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχείο Ανακτορικών, Φ. 642, έγγραφο 2509, σ. 2.

[2304] Κόρνα με μηχανισμό βαλβίδων.

[2305] Σάλπιγγες με μηχανισμό βαλβίδων. Πιθανότατα εννοούνται τρομπέτες, καθώς η διάκριση στις πρωτογενείς πηγές μεταξύ της σάλπιγγας και της τρομπέτας μέχρι το 1851 δεν είναι σαφής.

[2306] Φυσικές σάλπιγγες.

[2307] Αερόφωνο ξύλινο με διπλό γλωσσίδι. Πρόκειται για ονομασία παλαιότερης μορφής φαγκότου. Στα ιταλικά απαντάται ως «Sordone» και στα γερμανικά ως «Sordun». Καταγράφεται από τον 16ο αιώνα και κατασκευάζονταν σε διάφορα μεγέθη (από μπάσο έως σοπράνο). Είχε 12 οπές και σε ορισμένες περιπτώσεις έφερε και δύο κλειδιά. Βλ. Michael Kennedy, *Λεξικό της μουσικής της Οξφόρδης,* τόμ. Α΄, ό.π., σ. 216. Το Sordone είχε κυλινδρικό σωλήνα και ο ήχος του ήταν υπόκωφος. Είχε έκταση μία οκτάβα και μία έκτη. Οι ονομασίες ‘’Sordone’’, ‘’Sordun’’, καθώς και η ‘’Sordina’’ (mute) προέρχονται από την ιταλική λέξη ‘’sordo’’, που σημαίνει «κουφός». Βλ. https://www.britannica.com/art/sordone (πρόσβαση 28/7/2025).

12 πίβες για φαγκότο και 12 για κούφο φαγκότο		
Χαρτί μουσικής		
Κυνηγετικό κόρνο με μηχανισμό και 2 ανταλλακτικούς σωλήνες (ritorti)[2308]	1844	Παραλαβή μουσικών οργάνων από τον κατασκευαστή Francesco Koller, εκ Τεργέστης[2309]
Τρομπέτα με μηχανισμό και 3 ανταλλακτικούς σωλήνες		
Μικρή τρομπέτα με μηχανισμό και 3 ανταλλακτικούς σωλήνες		
Μπομπαρδόν με μηχανισμό και 2 ανταλλακτικούς σωλήνες[2310]		
Οφικλείς με 11 κλειδιά		
Κλαρινέτα σε σι ύφεση με 6 κλειδιά		
Κλαρινέτα σε μι ύφεση με 6 κλειδιά		
Φλάουτο τερτσίνο (terzino) σε φα με 4 κλειδιά		
Οτταβίνο σε μι ύφεση με 4 κλειδιά		

[2308] Κυνηγετικό κόρνο, με βαλβίδες και ανταλλακτικούς σωλήνες. Στο ερώτημα γιατί ένα χρωματικό μουσικό όργανο που μπορούσε να ερμηνεύσει τη χρωματική κλίμακα, εν προκειμένω το κόρνο, χρειαζόταν και ανταλλακτικούς σωλήνες, η απάντηση πρέπει να αναζητηθεί στο γεγονός ότι ένα χρωματικό κόρνο ήταν ήδη χορδισμένο σε συγκεκριμένη τονικότητα (π.χ. σι ύφεση), με αποτέλεσμα να ηχεί σε συγκεκριμένη ηχητική περιοχή της μουσικής έκτασης και με συγκεκριμένο ηχόχρωμα. Η προσθήκη των ανταλλακτικών σωλήνων καθιστούσε το χρωματικό κόρνο ένα όργανο ικανό να ηχεί σε διάφορες περιοχές της μουσικής έκτασης, με διαφορετικό ηχόχρωμα και ηχητικό όγκο. Σήμερα υφίστανται διπλά και τριπλά κόρνα σε φα/σε σι ύφεση/σε ψηλό φα. Μία άλλη πιθανή αιτία της χρήσης των ανταλλακτικών σωλήνων ήταν ότι τα μέρη των κόρνων γράφονταν στην φυσική κλίμακα (ντο), στην τονική περιοχή στο κλειδί του σολ και, συνεπώς, αρκούσε στους κορνίστες να χρησιμοποιούν τους δακτυλισμούς της τονικότητας αυτής για τους διατονικούς και τους αλλοιωμένους φθόγγους των λοιπών τονικοτήτων. Το ίδιο ίσχυε και για τις τρομπέτες. Η συνήθεια αυτή των όμοιων δακτυλισμών φαίνεται ότι μεταπήδησε και επιβίωσε στις λεγόμενες Brass Bands που σχηματίσθηκαν στην Ευρώπη από τα μέσα του 19ου αιώνα (άνθισαν περισσότερο στην Αγγλία), όπου τα χάλκινα πνευστά είναι χορδισμένα σε δύο τονικότητες, σε σι ύφεση και σε μι ύφεση, γράφονται μόνο στο κλειδί του σολ –πλην του μπάσου τρομπονιού– και έχουν τους ίδιους δακτυλισμούς. Ακόμη και οι τούμπες, που είναι ταυτόφωνα μουσικά όργανα, αντιμετωπίζονται ως όργανα μεταφοράς σε σι ύφεση ή μι ύφεση και γράφονται στο κλειδί του σολ. Ως εκ τούτου, οι μουσικοί δύνανται να παιανίζουν εύκολα όχι ένα, αλλά διάφορα όργανα της Brass Band, όταν κρίνεται αναγκαίο. Βλ. Scholes, ό.π., σ. 127.

[2309] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχεία περιόδου Όθωνος/Αρχεία Υπουργείου επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ. 526, έγγραφο 531.

[2310] Χάλκινο βαθύφωνο (μπάσο) μουσικό όργανο με βαλβίδες σε ντο, σι ύφεση, σε φα ή μι ύφεση, πρόγονος της τούμπας. Αντικαταστάθηκε σταδιακά από τις μπάσες τούμπες του Adolphe Sax από το 1842. Δεν πρέπει να συγχέεται με το βαμβάρδο που ήταν ξύλινο βαθύφωνο της οικογένειας των Καλάμων (Shawn). Βλ. Michael Kennedy, ό.π., σ. 364.

Κόρνο σε σολ	1844	ΣΜΣ 3 ΤΠ Ακροβολιστών στο Μεσολόγγι[2311]
Κλαρινέτο σε ντο (για χορευτική μουσική)		
Ορθόαυλοι (κλαρινέτα) σε μι ύφεση	1844	Αίτημα του Michael Mangel για την προμήθεια μουσικών οργάνων από την οργανοποιία Leopold Uhlmann και Υιών της Βιέννης για τις ανάγκες του Πεζικού Τάγματος της Γραμμής το 1844[2312]
Ορθόαυλοι (κλαρινέτα) σε σι ύφεση		
Ορθόαυλοι (κλαρινέτα) σε λα ύφεση		
Πλαγίαυλοι σε μι ύφεση (φλάουτα πίκολο)		
Πλαγίαυλοι σε φα (φλάουτα πίκολο)		
Contra fagotti		
Tromboni di tiro (ολκωτή σάλπιγγα) σε σι ύφεση		
Χρωματικά κόρνα με τις αλλαγές τους σε σι ύφεση[2313]		
Παλαιό χρωματικό κόρνο με τις αλλαγές του σε χαμηλό ντο		
Οφικλείς σε ντο		
Μπομπαρδόν σε ντο		
Χρωματικές τρομπέτες σε φα με τις αλλαγές τους		
Χρωματική σάλπιγγα σε σι ύφεση		
Ζευγάρια τάσια[2314]		
Ρυθμόμετρο[2315]	1845	Σχολή Μουσικής στην Αθήνα[2316]
Κλαρινέτα σε σι ύφεση	1848	Μουσικά όργανα προορισμένα για την ΣΜΣ Ναυπλίου[2317]
Κλαρινέτα σε μι ύφεση		
Χρωματικά κόρνα υψηλά σι ύφεση		
Χρωματικό κλειδοκέρατο (Klappenhorn)		
Χρωματική τρομπέτα σε σι ύφεση υψηλή		
Χρωματική τρομπέτα σε σι ύφεση χαμηλή		
Χρωματική σάλπιγγα σε μι ύφεση		
Σάλπιγγα χαμηλή σε ντο		
Σάλπιγγα χαμηλή σε σι ύφεση		
Τρομπόνι		
Μπομπαρδόν		
Μεγάλο τύμπανο		
Μικρό τύμπανο		
Κρόταλα (κύμβαλα)		

[2311] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 527, έγγραφα 8 και 9.

[2312] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 533, έγγραφα 489, 490.

[2313] Με ανταλλακτικούς σωλήνες και πόμπες.

[2314] Ζεύγη κυμβάλων.

[2315] Μετρονόμος.

[2316] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 527, έγγραφο 131.

[2317] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 529, έγγραφο 498.

16 βιβλία μουσικής περιέχοντα 40 τεμάχια μουσικής έκαστο		
Χρωματικό μπούγλι σε ντο με 3 κυλίνδρους και τις αλλαγές του[2318]	1850	Μουσικά όργανα και υλικά που απαιτούνταν για τις ανάγκες των ΣΜΣ 1ου και 2ου ΤΠΓ, 3ου και 4ου ΤΠ Ακροβολιστών και της ΣΜΣ της Μοίρας Πυροβολικού, όπως προέκυψε μετά από επιθεώρηση[2319]
Σάλπιγγα σε ντο υψηλή με 3 κυλίνδρους και τις αλλαγές της		
Σάλπιγγα σε φα υψηλή με 3 κυλίνδρους και τις αλλαγές της		
Σάλπιγγα σε ντο χαμηλή με 3 κυλίνδρους και τις αλλαγές της		
Κόρνα σε σι ύφεση υψηλά με 2 κυλίνδρους		
Τρομπόνι σε σι ύφεση a tiro με την καμπάνα έμπροσθεν[2320]		
Μπομπαρδόν σε μι ύφεση με 3 κυλίνδρους και πόμπες		
Μηχανές κόρνου με δύο κυλίνδρους		
Επιστόμια και βαρελότα για κλαρινέτο σε μι ύφεση		
Άλτο κόρνο σε ντο με 3 κυλίνδρους		
Φλάουτο τερτσίνο σε φα		
Φλάουτο πίκολο σε φα		
Φλάουτο πίκολο σε μι ύφεση		
Μεγάλο τύμπανο		
Κύμβαλα		
Ανταλλακτικοί σωλήνες κόρνων σε σι ύφεση, λα ύφεση, φα, μι ύφεση και ρε ύφεση		
Ανταλλακτικοί σωλήνες σαλπίγγων σε φα, μι ύφεση, ρε και ρε ύφεση.		
Τρομπόνι σε φα	1851	Παραγγελία μουσικών οργάνων[2321]
Σάλπιγγα σε ρε		
Σάλπιγγα Clairon[2322]	1853	Εισαγωγή της γαλλικής σάλπιγγας στον ελληνικό στρατό[2323]
Κορνέτα με πιστόνια[2324]	1855	

[2318] Χρωματικό Bugle (κλειδοκέρατο) με πιστόνια αντί κλειδιά.

[2319] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 531, έγγραφο 12.

[2320] Κατά τα προηγούμενα έτη υφίσταντο και τρομπόνια με καμπάνα αντίθετης φοράς (όπισθεν). Για τον λόγο αυτό, διευκρινίζεται η θέση της καμπάνας.

[2321] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., έγγραφο 9.

[2322] Γαλλική σάλπιγγα μετάδοσης ηχημάτων.

[2323] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 532, έγγραφο 278.

[2324] Αερόφωνο χάλκινο, με σωλήνα, εν μέρει κυλινδρικό και κωνικό. Είναι μουσικό όργανο μεταφοράς και απαντάται σε δύο τονικότητες, σε σι ύφεση και σε λα. Ως κορνέτα με πιστόνια καταγράφεται και η κορνέτα σε μι ύφεση που όμως χρησιμοποιείται αποκλειστικά στις μπάντες πνευστών. Η κορνέτα με πιστόνια εξελίχθηκε

Σάλπιγγα σε σολ		Μουσικά όργανα από τα διαλυθέντα 3 και 4 ΤΠ Ακροβολιστών[2325]
Κλαρινέτο σε μι ύφεση με 13 κλειδιά		
Μπομπαρδίνο[2326] (ευφώνιο)		
Μπομπαρδόν		
Κλαπαδόρα με 6 κλειδιά (Klappenhorn, κλειδοκέρατο)		
Κουαρτίνα σε λα ύφεση και μι ύφεση (κλαρινέτα)	1855	*Εμβατήριο της Σημαίας* του Δημητρίου Διγενή[2327]
Κλαβικόρ[2328]	1857	Παραλαβή από την Σαξωνία[2329]
30 γερμανικά βιβλία μουσικής	1858	Παραλαβή από το Μόναχο[2330]

από ένα μικρό ταχυδρομικό χάλκινο κόρνο στις αρχές του 19ου αιώνα, το Cornet Ordinaire. Κατά την περίοδο αυτή διέθετε δύο πιστόνια και ανταλλακτικούς σωλήνες. Σύμφωνα με το εγχειρίδιο ενορχήστρωσης του Hector Berlioz (1843), η τρομπέτα αυτή είχε εννέα ανταλλακτικούς σωλήνες. Εξαιτίας της τονικής αστάθειας αρκετών από αυτούς, παρέμειναν μόνο τρεις, σε σι ύφεση, σε λα και σε μι ύφεση. Οι ονομασίες της κορνέτας με πιστόνια έχουν ως εξής: Cornet à piston ή απλώς piston (γαλλικά), Corneta για τις κορνέτες σι ύφεση και λα και Sopranino, Cornettino, Pistone για αυτές σε μι ύφεση (ιταλικά), Kornett, Piston, Pistonkornett, Ventilhornet (γερμανικά). Βλ. Scholes, ό.π., σ. 254-255 και Kastner, ό.π., πίν. XV, εικόνες 4-9.

[2325] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 533, έγγραφο 572.

[2326] Πρόκειται για την Tenor Tuba σε σι ύφεση. στην Γερμανία ονομάζεται Baryton και στην Ιταλία Bombarda. Βλ. Scholes, ό.π., σ. 1054 και Kennedy, ό.π., σ. 364.

[2327] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 534, έγγραφα 957,958.

[2328] Αερόφωνο χάλκινο, με τρία πιστόνια και καμπάνα με φορά προς τα άνω. Βλ. Kastner, ό.π., πίν. XIII, εικόνα 8. Αντικατέστησε την άλτο οφικλείδα.

[2329] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 536, έγγραφο 318.

[2330] Στο ίδιο, έγγραφο 455.

Φλικόρνο σε ντο (κλαπαδόρα)[2331]	1860	Παραγγελία μουσικών οργάνων[2332]
Τρεις σελίδες με τίτλους του ρεπερτορίου, χωρισμένου σε 13 μέρη, αποτελούμενα από 6 έως 13 μουσικά τεμάχια έκαστο. Περιλαμβάνει ουβερτούρες, αποσπάσματα από όπερες, διπλό κοντσέρτο για κορνέτα με βαλβίδες και φλικόρνο, διάφορα είδη εμβατηρίων (Parade march, Festa march, Polka march, Defiler march, Armie march), μεγάλα ποτ πουρί, ύμνους και χορευτική μουσική (Valse, Polka, Mazurka, Gallop, Polonaise). Οι συνθέτες του ρεπερτορίου ήταν οι Giuseppe Verdi, Richard Wagner, Carl Maria von Veber, Gioachino Rossini, Giuseppe Apolloni, Giacomo Meyerbeer, Étienne Méhul, Franz Lachner, Daniel Auber, Hippolyte André Chélard, Michele Carafa, Franz von Suppé και Peter Streck (αρχιμουσικός βαυαρικών Στρατιωτικών Μουσικών)	1861	Προμήθεια ρεπερτορίου από την Βαυαρία. Μετάβαση του Christian Welker[2333]
Κλαρινέτα σε μι ύφεση με 13 κλειδιά	1866	Παραγγελία μουσικών οργάνων προς τον κατασκευαστή Edmond Daniel στην Μασσαλία[2334]
Κλαρινέτα σε σι ύφεση με 13 κλειδιά		
Φλάουτο τερτσίνο σε φα		
Φλάουτο πίκολο σε μι ύφεση		
Κορνέτα με πιστόνια σε σι ύφεση		
Κορνέτα Victoria[2335]		

[2331] Φλικόρνα: αερόφωνα χάλκινα με κωνικό σωλήνα, επιστόμιο σε σχήμα κούπας και βαλβίδες. Από το έτος 1860, το Klappenhorn καταγράφεται σε έγγραφα της Ελληνικής ΣΜΣ και ως φλικόρνο ή φλύγκελχορν (Flügelhorn). Οι κατηγορίες των φλικόρνων έχουν ως εξής:

1) Φλικόρνο σοπράνο σε μι ύφεση, Petit Bugle (Γαλλία).

2) Φλικόρνο σε σι ύφεση, Alto Flügelhorn, χρησιμοποιείται στις μπάντες σε συνδυασμό με τις κορνέτες. στην Γαλλία ονομάζεται Grand Bugle ή απλά Bugle.

3) Φλικόρνο σε μι ύφεση. Άλλες ονομασίες: Tenor Flügelhorn, Alt Flügelhorn in E flat, Alto Flügelhorn, Althorn in E flat. Ορισμένες φορές είναι τονισμένα (pitched) σε φα αντί σε μι ύφεση.

4) Flicorni: ιταλική ονομασία για μία σειρά μουσικών οργάνων της μπάντας, που αντιστοιχούν σε Σαξ-κόρνα και φλικόρνα,. Οι τονισμοί τους (pitch) είναι σε σι ύφεση και μι ύφεση. Βλ. Scholes, ό.π., σ. 912-913.

[2332] ΓΑΚ ΚΥ, ό.π., Φ. 538, έγγραφο 34.

[2333] Στο ίδιο, Φ. 540, έγγραφα 430, 431.

[2334] Έγγραφα αρ. πρωτοκόλλου 6490, 6025, 8589, ΓΑΚ ΚΥ, Αρχείο περιόδου Γεωργίου Α΄/Αρχείο Υπουργείου Στρατιωτικών, Φ. 192-193.

[2335] Πιθανώς πρόκειται για παραλλαγή του κορνέτου, μουσικό όργανο της περιόδου της Αναγέννησης και του Μπαρόκ με τη γερμανική ονομασία Zinke.

Σαξκόρν σε σι ύφεση κοντράλτο [2336]		
Σαξκόρνο σε σι ύφεση βαρύτονο[2337]		
Κόρνο της αρμονίας με 3 πιστόνια σε μι ύφεση, φα και σι ύφεση		
Τρομπόνι σε σι ύφεση με 3 πιστόνια και καμπάνα έμπροσθεν		
Σαξκόρνο κόντρα μπάσο[2338]		
Μεγάλο τύμπανο		
Πίβες κλαρινέτων		
Γαλλικές σάλπιγγες[2339]		

[2336] Τα σαξκόρνα αποτελούσαν ένα σύνολο επτά χάλκινων μουσικών οργάνων με κωνικό σωλήνα και επιστόμιο σε σχήμα κούπας, τα οποία εισήγαγε ο Βέλγος κατασκευαστής μουσικών οργάνων Adolphe Sax το 1845. Κάλυπταν μουσική έκταση από την περιοχή του κόντρα μπάσου έως αυτής της σοπράνο και ήταν τονισμένα (pitched) ως εξής:

1) Σοπρανίνο σε μι ύφεση ή φα. Δεν διέφερε πολύ από μία κορνέτα σε μι ύφεση. Είχε έκταση περί τις δύο οκτάβες. Άλλες ονομασίες: Soprano Saxhorn (Αγγλία), Kleines Kornett in Es or F (Γερμανία), Petit Bugle (Γαλλία).

2) Σοπράνο σε σι ύφεση ή ντο. Δεν διέφερε πολύ από μία κορνέτα σε σι ύφεση. Άλλες ονομασίες: Flügelhorn in B or C (Γερμανία), Contralto ή Bugle (Γαλλία). Διευκρινίζεται ότι το γράμμα Β στην γερμανική σημειογραφία αντιστοιχεί στον φθόγγο σι ύφεση.

3) Άλτο σε μι ύφεση ή φα. Άλλες ονομασίες: Saxhorn, Tenor Saxhorn, Althorn in E flat (Αγγλία), Altkornett in Es (F), Althorn in Es (F) Γερμανία), Bugle alto (Γαλλία).

4) Τενόρο σε σι ύφεση ή ντο. Άλλες ονομασίες: Baritone, Baritone Saxhorn, Althorn in B flat (Αγγλία), Tenorhorn in B or C, Bassflügelhorn (Γερμανία), Bugletenor (Γαλλία).

5) Μπάσο σε σι ύφεση ή ντο. Άλλες ονομασίες: Euphonium, Baryton-horn in B or C, Tenorbass in B or C, (Γερμανία), Bass à pistons, Saxhorn baryton, Saxhorn bass (Γαλλία).

6) Μπάσο σε μι ύφεση ή φα. Άλλες ονομασίες: Bass tuba in E flat, Bombardon E flat (Αγγλία), Basstuba in F or Es, (Γερμανία), Contrebasse à pistons, Saxhorn basse, Saxhorn contrebasse (Γαλλία).

7) Κόντρα μπάσο σε σι ύφεση, με τέσσερις βαλβίδες. Άλλες ονομασίες: Double - Bass in B flat or C (Αγγλία), Kontrabasstuba in B or C, (Γερμανία), Contrebass à pistons, Saxhorn Contrebass, Saxhorn bourdon (Γαλλία).

Τα σαξκόρνα σε σι και μι ύφεση χρησιμοποιούνταν στις μπάντες πνευστών και σε ντο και φα περιστασιακά στις ορχήστρες. Αν και τα σαξκόρνα ομοιάζουν με τα φλικόρνα διαφόρων μεγεθών, δεν θα πρέπει να συγχέονται με αυτά. Η διαφορά τους έγκειται στο ότι τα φλικόρνα έχουν φαρδύτερο σωλήνα από τα σαξκόρνα. Μία άλλη διαφορά τους αφορά στην θέση της καμπάνας, η οποία στα μεγάλα σαξ-κόρνα έχει κατεύθυνση προς τα άνω, ενώ στα φλικόρνα προς τα εμπρός. Βλ. Scholes, ό.π., σ. 912-913 και 1055 και Kastner, ό.π., πίν. XVI, εικόνα 2.

[2337] Kastner, ό.π., πίν. XVI, εικόνα 6.

[2338] Kastner, ό.π., πίν. XVIII, εικόνα 7.

[2339] Clairon.

Σάλπιγγες ιππικού[2340]		
Κύμβαλα Κωνσταντινούπολης		
Διαπασών (παλαιότερης εποχής)[2341]		
Αναλόγια μουσικής	1871	Τριμηνιαία κατάσταση μουσικών οργάνων του Στρατιωτικού Σχολείου (ΣΣΕ)[2342]
Βιολιά		
Δοξάρια		
Κλαρινέτα		
Κιβώτια βομβαρδονίων		
Καλαμάκια κλαρινέτων		
Σάλπιγγες		
Φλάουτα		
Φυλλάδια μουσικής		
Χορδές δερμάτινες		
Χορδές χρυσές		
Κιβώτια σαλπίγγων		
Πίβες		
Χορδοστάτες		
Κόρνα		
Κορνέτες σε σι ύφεση με 3 κυλίνδρους	1873	Παραγγελία μουσικών οργάνων[2343]
Οτταβίνα σε ρε ύφεση		
Σαξκόρνο σε σι ύφεση		
Μέθοδος για φλάουτο		
Μέθοδος για κλαρινέτο		
Μέθοδος για κορνέτα		
Μέθοδος για σαξκόρνο		
Μέθοδος για βομβαρδόν και τρομπέτα		
Γυμνάσματα (100 τεμάχια) για κορνέτα		
Γυμνάσματα (100 τεμάχια) για φλάουτο		
Χαρτί με 10 σειρές για μάρκες[2344]		

[2340] Από τη σημειογραφία των σαλπισμάτων του Ιππικού, του 1854, συνάγεται ότι οι σάλπιγγες αυτές δεν ήταν όμοιες με αυτές του Πεζικού (τύπου Clairon), άλλα «χαμηλές» και πιθανότατα ανήκαν σε κατηγορία φυσικού κόρνου, καθότι η διαδοχή των διαστημάτων αρμόζει στους αρμονικούς φθόγγους του φυσικού κόρνου. Τα σαλπίσματα εκτείνονταν από τους φθόγγους σολ 3 έως ρε 5.

[2341] Η συνύπαρξη μουσικών οργάνων παλαιότερης και νεότερης εποχής επέβαλε το χόρδισμα με το παλαιό διαπασών σε χαμηλότερη συχνότητα. Διευκρινίζεται ότι ο φθόγγος χορδίσματος (λα 4) έως τις αρχές του 19ου αιώνα κυμαίνονταν από 415-433 Hz. Κατά τον 19ο αιώνα στην Ευρώπη παρατηρήθηκε η τάση χορδίσματος σε υψηλότερη συχνότητα, η οποία ανήλθε έως και τα 452Hz. Βλ. Scholes, ό.π., σ. 809.

[2342] ΓΑΚ ΚΥ, Αρχείο περιόδου Γεωργίου Α΄/Αρχεία Υπουργείου επί των Στρατιωτικών, Φ. 1018-1026, έγγραφο 20661.

[2343] Στο ίδιο, Φ. 1318-1321, έγγραφα 13509 και 13555.

[2344] α) Μάρκες, τυμπανίσματα βηματισμού, β) μάρτσιες, θριαμβευτικά ή πένθιμα εμβατήρια.

Χαρτί μουσικής με 12 σειρές		
Βιβλία μουσικής για το μεγάλο τύμπανο		
Σαξόφωνα[2345]	1912	
Τούμπα[2346]	1913	ΣΜΣ Ε΄ ΣΣ Φρουράς Ιωαννίνων

[2345] Σαξόφωνα: αερόφωνα ξύλινα με μονό γλωσσίδι. Πρόκειται για μουσικά όργανα με υβριδικές κατασκευαστικές αρχές που συνδυάζουν τον κωνικό σωλήνα των όμποε, το μονό γλωσσίδι των κλαρινέτων και τον χάλκινο σωλήνα των χάλκινων πνευστών. Η οικογένεια των σαξοφώνων αριθμεί 12 σαξόφωνα εκ των οποίων τα ευρείας χρήσης στις ορχήστρες πνευστών είναι τα εξής: 1) άλτο σε μι ύφεση, 2) τενόρο σε σι ύφεση, 3) βαρύτονο σε μι ύφεση, 4) μπάσο σε σι ύφεση. Τα σαξόφωνα είναι μουσικά όργανα μεταφοράς και γράφονται στο κλειδί του σολ. Η οικογένεια των σαξοφώνων παρουσιάστηκε επίσημα από τον Adolphe Sax το 1846. Βλ. Scholes, ό.π., σ. 914. Lang, ό.π., σ. 50-55. Η πρώτη καταγραφή σαξοφώνου έγινε το 1841, σε έκθεση μουσικών οργάνων στο Παρίσι και η πρώτη χρήση του σε έργο του Γάλλου συνθέτη George Kastner το 1844. Οι Γαλλικές μπάντες των συνταγμάτων πεζικού ενέταξαν το σαξόφωνο στο οργανολόγιο τους από το 1845. Βλ. Kastner, ό.π., σ. 233, 235, 292. Τα σαξόφωνα εντάχθηκαν στην Ελληνική Στρατιωτική Μουσική το 1912 μετά το εκπαιδευτικό ταξίδι του Σπυρίδωνα Καίσαρη στη Γαλλία. Η παρουσία της γαλλικής αποστολής συνδυάζεται και με τη συγκρότηση των δύο νέων Στρατιωτικών Μουσικών στην Λάρισα και στο Μεσολόγγι το 1911, καθώς η χρήση της στρατιωτικής μουσικής (musique militaire) αντανακλούσε στις έννοιες της οργάνωσης και της πειθαρχίας του στρατεύματος, στην καθημερινότητα του στρατοπέδου και στον συντονισμού των κινήσεων κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων του. Δεν είναι τυχαίο το γεγονός ότι ο Στρατηγός Eydoux αποκάλεσε τη Μεραρχία Λάρισας ως «Σιδηρά Μεραρχία». Βλ. Εφ. *Μικρά*, αρ. 51 (505), Λάρισα 6/5/1911, σ. 1.

[2346] Αερόφωνο χάλκινο βαθύφωνο μουσικό όργανο με κωνικό σωλήνα, βαλβίδες και επιστόμιο σε σχήμα κούπας. Αποτελεί τον διάδοχο του οφίαυλου (Serpent), του ρωσικού φαγκότου και της οφικλείδας. Η πρώτη τούμπα καταγράφεται το 1835 ως ένα είδος Bombardon, του οποίου τον μηχανισμό τελειοποίησε ο αρχιμουσικός του πρωσικού στρατού Wilhelm Frederich Wieprecht. Επρόκειτο για μία μπάσα τούμπα σε φα. Έκτοτε διάφοροι τύποι της τούμπας ενσωματώθηκαν σε στρατιωτικές και άλλες ορχήστρες πνευστών (μπάντες). Στην ορχήστρα καθιερώθηκαν από τον Richard Wagner το 1869 και ήταν οι εξής:

1) Tenor tuba σε σι ύφεση,

2) Bass tuba σε φα,

3) Double bass tuba σε ντο.

Άλλα είδη τούμπας είναι:

1) Tenor tuba in B flat (Euphonium – Bombarda – Baryton),

2) Bass tuba in E flat (Bombardon). Στην ελικοειδή της μορφή ονομάζεται E flat Helicon.

3) Bass tuba in EE flat. Το διπλό γράμμα δηλώνει ίδιο τονισμό (pitch) αλλά ευρύτερο σωλήνα.

4) Bass tuba in B flat (Bombardon). Στην ελικοειδή της μορφή ονομάζεται B flat Helicon.

5) Bass tuba in BB flat.

Βαρύτονο σαξόφωνο	1914	ΣΜΣ Φρουράς Αθηνών στο Καλλιμάρμαρο Στάδιο
Τενόρο σαξόφωνο		
Άλτο σαξόφωνο		
Σοπράνο σαξόφωνο		
Ελικών [2347]	1915	ΣΜΣ Μεραρχίας Δράμας
Φλάουτο πίκολο	1930	Προβλεπόμενα μουσικά όργανα μίας μεραρχιακής ΣΜΣ σύμφωνα με τον Π.Ε.Σ.
Φλάουτο σε ντο		
Κουαρτίνο σε μι ύφεση		
Κλαρινέτο σε σι ύφεση		
Κορνέτα σε σι ύφεση		
Κλαπαδόρα (φλικόρνο)		
Ευφώνιο		
Αλτικόρνο		
Τρομπόνι		
Μπάσο		
Σάλπιγγα σε μι ύφεση		
Σάλπιγγα χαμηλή σε σι ύφεση (μπεμπάσα)		
Τζένις [2348]		
Κρουστά		
Όμποε	1936	Εκτέλεση υπό εθελοντών οπλιτών μουσικών
Βιολί		
Βιόλα		
Βιολοντσέλο		
Τούμπα Sousaphone	1937	ΣΜΣ Φρουράς Αθηνών στο Ζάππειο Μέγαρο
Λύρα[2349]		

Στην κατηγορία της τούμπας εντάσσεται και η Sousaphone tuba. Πρόκειται για μία καινοτομία του αρχιμουσικού των πεζοναυτών των ΗΠΑ John Philip Sousa το 1899. Η τούμπα αυτή είναι ουσιαστικά ένα Helicon με καμπάνα στραμμένη προς τα άνω και εμπρός. Βλ. Scholes, ό.π., σ. 1053-1054. Οι τούμπες είναι ταυτόφωνα μουσικά όργανα και γράφονται στο κλειδί του φα. Στις ορχήστρες πνευστών μουσικών οργάνων χρησιμοποιούνται συνήθως οι τούμπες σε μι ύφεση και σι ύφεση. Οι ονομασίες τους (π.χ. τούμπα μι ύφεση, τούμπα σι ύφεση κ.τ.λ.) προκύπτουν από τον χαμηλότερο αρμονικό φθόγγο τους. Βλ. Lang, ό.π., σ. 82.

[2347] Helicon. Βλ. προγενέστερη υποσημείωση για την τούμπα.

[2348] Ιταλική ονομασία για το φλικόρνο κοντράλτο σε μι ύφεση.

[2349] Εννοείται το μεταλλόφωνο: ιδιόφωνο κρουστό με καθορισμένο τονικό ύψος. Έχει τοποθετημένες μεταλλικές ράβδους σε πλαίσιο σχήματος αρχαίας ελληνικής λύρας. Χρησιμοποιείται ευρέως στην μπάντα παρελάσεων (Marching Band). Είναι ταυτόφωνο μουσικό όργανο με έκταση από το σολ 3 έως το ντο 6. Η διαφορά του από το Glockenspiel έγκειται μόνο στο σχήμα πλαισίου. Βλ. Lang, ό.π., σ. 92.

- Μουσικά όργανα ορχηστρών ελαφράς και λαϊκής μουσικής

Τα μουσικά όργανα λαϊκής μουσικής εισήλθαν επίσημα στο στράτευμα από το 1918, με την σύσταση των ομάδων μουσικών λαϊκής μουσικής.[2350] Ως τέτοια καταγράφονται: το λαϊκό κλαρίνο, το βιολί, η κιθάρα, το μαντολίνο, τα κρουστά. Αργότερα, προστέθηκε και το ακορντεόν. Η τεχνολογική εξέλιξη επέτρεψε την εισαγωγή και των ηλεκτρόφωνων μουσικών οργάνων, όπως τα αρμόνια και οι ηλεκτρικές κιθάρες, τα οποία, σε συνδυασμό με ξύλινα και χάλκινα πνευστά, διαμόρφωσαν τις ορχήστρες ελαφράς μουσικής. Από την δεκαετία του 1960, στις στρατιωτικές ορχήστρες λαϊκής μουσικής εντάχθηκε και το μπουζούκι.[2351]

[2350] ΦΕΚ 157Α΄/19 Ιουλίου 1918, ό.π., σ. 1121.

[2351] Προφορική μαρτυρία Αντισυνταγματάρχης (ΜΣ) ε.α. Γεωργίου Στράγκα.

Εικόνα Β1. Πίκολο κλαρινέτο σε φα, 19ος αι.

Πηγή: https://museostrumentimusicali.cultura.gov.it/strum/piccolo-clarinetto-in-fa-a-5-chiavi/

(τελευταία πρόσβαση 30/4/2025)

Εικόνα Β2. Φυσικό κόρνο με ανταλλακτικούς σωλήνες

Πηγή: Νικόλαος Μαλιάρας, *Ιστορία Μουσικών Οργάνων*, κεφ. 13 «Τα Αερόφωνα με επιστόμιο», σημειώσεις για τους φοιτητές, ΤΜΣ ΕΚΠΑ, Αθήνα 1996

Εικόνα Β3. Φυσική τρομπέτα με ανταλλακτικούς σωλήνες

Πηγή: Μαλιάρας, ό.π.

Εικόνα Β4. Μπάσο κόρνο, Λιθογραφία από το Μουσείο Μουσικών Οργάνων του Πανεπιστημίου της Λειψίας

Πηγή: Herbert Heyde, «Bass Horn and Upright Serpent in Germany», σ. 98, https://www.historicbrass.org/images/hbj/hbj-2016/HBSJ_2016_JL01_007_Heyde.pdf (τελευταία πρόσβαση 27/4/2025)

Εικόνα Β5. Key Bugle - Κλειδοκέρατο

Πηγή: https://organology.net/instrument/keyed-bugle/

(τελευταία πρόσβαση 28/4/2025)

Εικόνα Β6. Τρομπέτα με κλειδιά

Πηγή: https://organology.net/instrument/keyed-trumpet/

(τελευταία πρόσβαση 27/4/2025)

Εικόνα Β7. Οφικλείς κόντρα μπάσο σε ρε κατασκευής του Leopold Ulhmann, Βιέννη 1840

Πηγή: https://www.metmuseum.org/art/collection/search/503954

(τελευταία πρόσβαση 28/4/2025)

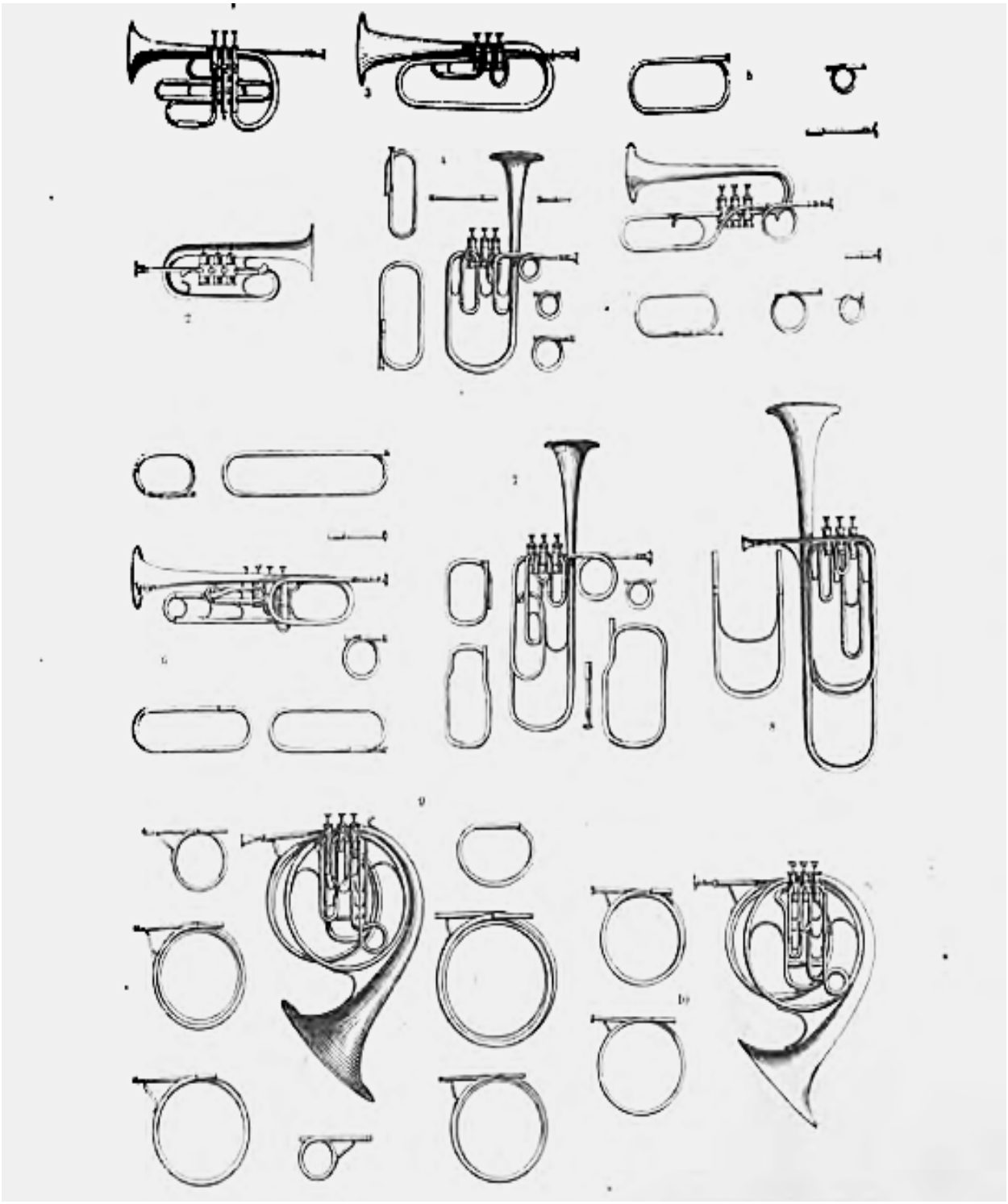

Εικόνα Β8. Χάλκινα μουσικά όργανα του συστήματος Adolphe Sax

με πιστόνια και ανταλλακτικούς σωλήνες, 1845

Πηγή: Georges Kastner, *Manuel général de musique militaire à l'usage des armées françaises,* Firmin Didot frères, Paris 1848, πίν. XXVI

Εικόνα Β9. Sordone (κούφο φαγκότο).

Πηγή: https://www.britannica.com/art/sordone (τελυεταία πρόσβαση 30/4/2025)

Εικόνα Β10. Clavicor

Πηγή: https://www.europeana.eu/de/item/09102/_MINIM_UK_22305

(τελευταία πρόσβαση 30/4/2025)

Εικόνα Β11. Serpent

Πηγή: https://www.lookandlearn.com/history-images/YM0501861/Serpent-in-C

(τελευταία πρόσβαση 30/4/2025)

Εικόνα Β12. Κλαρινέτο και μπάσα τρομπέτα σε σι ύφεση (Be bassa), 1960

Πηγή: Ιδιωτικό Αρχείο Ελένης Μπαλάνου

Εικόνα Β13. Ορχήστρα λαϊκής μουσικής της Στρατιωτικής Μουσικής Φρουράς Καβάλας, 1962. Βιολί και σαξόφωνο: Λοχίας Βασιλορεΐζης Χρήστος, ακορντεόν: Λοχίας Φασιανός Φώτιος, κιθάρα: στρατεύσιμος οπλίτης αγνώστων στοιχείων και τρομπόνι με κλειδιά: Λοχίας Γκριτζέλης Δημήτριος. Πηγή: Ιδιωτικό Αρχείο Ταγματάρχη (ΜΣ) ε.α. Σάββα Γκριτζέλη

Εικόνα Β14. Οικογένεια σαξοφώνων της Στρατιωτικής Μουσικής 1ης Στρατιάς, Λάρισα 1974

Εξ αριστερών: Δημήτριος Μαργέτος, Νικόλαος Ζώτος και Χρήστος Προβατίδης

Πηγή: Ιδιωτικό Αρχείο Ταγματάρχη (ΜΣ) Βασιλείου Σαμαρά

Εικόνα Β15. Ορχήστρα ελαφράς μουσικής Στρατιωτικής Μουσικής 44 ΣΔΙ Φρουράς Τρίπολης, 1979

Πηγή: Ιδιωτικό Αρχείο Ταγματάρχη (ΜΣ) Βασίλειου Σαμαρά

Εικόνα Β16. Ορχήστρα λαϊκής μουσικής Στρατιωτικής Μουσικής 1ης Στρατιάς, Λάρισα 1982

Πηγή: Ιδιωτικό Αρχείο Ταγματάρχη (ΜΣ) Βασίλειου Σαμαρά

Εικόνα Β17. Ορχήστρα ελαφράς μουσικής Στρατιωτικής Μουσικής IV ΜΠ, Τρίπολη 1990

Πηγή: Ιδιωτικό Αρχείο Ταγματάρχη (ΜΣ) Βασίλειου Σαμαρά

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ»: Χρονολόγιο καθηκόντων Αρχιτυμπανιστών – Αρχισαλπιγκτών – Αρχιμουσικών – Επιθεωρητών Στρατιωτικής Μουσικής κατά τον 19ο αιώνα

Ονοματεπώνυμο	Βαθμός/Θέση	Ανάληψη–Παράδοση Καθηκόντων[2352]
Αντώνιος Αντωνίου	Αρχιτυμπανιστής Α΄ Συντάγματος (Ναύπλιο)	20/7/1824
Γεώργιος Μπόμπος	Αρχισαλπιγκτής Α΄ Συντάγματος	22/7/1824
Καραγιάννης	Αρχισαλπιγκτής Α΄ Συντάγματος	16/9/1824
Giovanni Mangel	Αρχιμουσικός Α΄ Συντάγματος	4/12/1824-25/4/1826
Michael Mangel	Αρχιμουσικός ΣΜΣ Αθήνας	3/1826-1827
Αντώνιος Αντωνίου	Υπολοχαγός Β΄ Αρχιτυμπανιστής Α΄ Τάγμα, Τακτικούπολη	8/1827
Michael Mangel	Υπολοχαγός Β΄ Πεζικού, εκτελών χρέη αρχιμουσικού	29/1/1828
Michael Mangel	Υπολοχαγός Β΄ – Διευθυντής ΣΜΣ (Ναύπλιο)	8/1828-1832
Χρήστος Μπερετίνος	Επιλοχίας – Αρχιμουσικός ΣΜΣ	8/1828-1832
Τριαντάφυλλος Ακριβός	Ανθυπασπιστής – Προγυμναστής Τυμπανιστών Ελαφρών Ταγμάτων (Ναύπλιο)	6/1830-1832
Michael Mangel	Πρωθυπολοχαγός (Υπολοχαγός Α΄) – Διευθυντής ΣΜΣ 1ου ΤΠ (Ναύπλιο)	2/1833-7/1833
Χρήστος Μπερετίνος	Ανθυπασπιστής – Αρχιμουσικός 1ου ΤΠ (Άργος/Χαλκίδα)	7/1833-11/1833
Eduard Koch	Υπολοχαγός - Διευθυντής ΣΜΣ 1ου ΤΠ (Ναύπλιο)	28/4/1834- 15/5/1834
Joseph Shittermayer	Αρχιμουσικός του Πυροβολικού	1834
Joseph Freiherr von Großschedel	Λοχαγός– Διευθυντής Στρατιωτικών Μουσικών Ταγμάτων (Ναύπλιο/Αθήνα)	1/6/1834-1839
Carl Koehler	Αρχιμουσικός 7ου ΤΠ (Ναύπλιο/Αίγινα) – Εκπαιδευτής μουσικών του 6ου ΤΠ	7/1834-1835
Ignatz Pranzl	Επιλοχίας αρχιμουσικός 1ου ΤΠ (Ναύπλιο- Αθήνα)	7/1834-1835
Leonard Zipperer	Ανθυπολοχαγός – Διευθυντής ΣΜΣ 1ου ΤΠ (Ναύπλιο)	9/1834
Friedrich Baunach	Λοχαγός - Διευθυντής ΣΜΣ 7ου και 8ου ΤΠ (Ναύπλιο)	10/1834
Carl Koehler	Αρχιμουσικός 3ου ΤΠ (Αθήνα)	1/1836
Joseph Freiherr von Großschedel	Λοχαγός– Διευθυντής Στρατιωτικής Μουσικής 3ου ΤΠ (Αθήνα)	1836 - 3/ 1839
Franz Seiller	Εκτελών χρέη Αρχιμουσικού 3ου ΤΠ (Αθήνα)	2/1837
Ιωσήφ Βάχνερ	Αρχισαλπιγκτής 1ου Ελαφρού ΤΠ (Αθήνα -Μεσολόγγι)	1837
Scherger	Αρχισαλπιγκτής 1ης Μοίρας Ιππικού (Άργος)	1839

[2352] Η παράδοση καθηκόντων δεν αναφέρεται πάντα, λόγω έλλειψης στοιχείων.

Ιωσήφ Βάχνερ	Αρχισαλπιγκτής Πυροβολικού (Ναύπλιο)	1839
Franz Seiller	Αρχιμουσικός 3ου ΤΠ – Εκπαιδευτής Κεραυλητών και Σαλπιγκτών – εκτελών χρέη Επιθεωρητή Μουσικών Σωμάτων	3/1839
Joseph Shittermayer	Αρχισαλπιγκτής 5ο Τάγμα Ακροβολιστών (Μεθώνη)	1839
Ιωάννης Λύτβχ	Αρχισαλπιγκτής 4ο Τάγμα Ακροβολιστών (Χαλκίδα) - Απεβίωσε	1840-1841
Joseph Friedrich Kappelmaier	Αρχισαλπιγκτής 4ο Τάγμα Ακροβολιστών (Χαλκίδα)	1841-1843
Γεώργιος Σούτζος	Ανθυπασπιστής Λογχιστών – Επιθεωρητής ΣΜΣ 2ου ΤΠ (Αθήνα)	9/1843
Michael Mangel	Προϊστάμενος Στρατιωτικού Σχολείου Μουσικής – Διευθυντής Στρατιωτικών Μουσικών άνευ στρατιωτικού βαθμού (ως πολίτης)	1843
Αντώνιος Κλούγκελ	Αρχιμουσικός Ιππικού	1843
Michael Mangel	Επίτιμος Υπολοχαγός Ακόλουθος του Στρατού – Διευθυντής Στρατιωτικών Μουσικών	19/3/1846
Eugéne Felix Gardiol	Χαρακτηρισμένος Αρχιμουσικός 1ου ΤΠ (Ναύπλιο)	1849
Giovanni Garofolo ή Ιωάννης Γαρούφαλης	Αρχισαλπιγκτής 4ου Τάγματος Ακροβολιστών (Πάτρα - Λαμία)	1851-1855
Franz Seiller	Αρχιμουσικός ΙΙ Μοίρας/Α΄ Μουσικής (Αθήνα)	1854
Xavier Agius	Αρχιμουσικός Ι Μοίρας/Β΄ Μουσικής (Ναύπλιο)	1854
Eugéne Felix Gardiol	Αρχιμουσικός ΙΙΙ Μοίρας/Γ΄ Μουσικής (Λαμία/Μεσολόγγι)	1854
Johann G. Schrödl	Αρχιμουσικός Ιππικού	1855
Joseph Friedrich Kappelmaier	Αρχιμουσικός Πυροβολικού (Αθήνα)	1855
Isidor Graf	Αρχισαλπιγκτής 1ου Τάγματος Ακροβολιστών (Αθήνα)	1855
Michael Mangel	Υπολοχαγός Ακόλουθος του Στρατού – Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών	28/11/1855
Anton Fitzthum (Αντώνιος Φίτστουμ)	Αρχιμουσικός 2ου ΤΠ Ακροβολιστών	1858
Μάρκος Δεσύλλας	Αρχιμουσικός 3ου ΣΠ (Μεσολόγγι)	1856
Franz Seiller	Αρχιμουσικός 10ου ΤΠ/ΣΜΣ Φρουράς Αθηνών	1861
Xavier Agius	Αρχιμουσικός 1ου ΤΠ (Ναύπλιο)	1861
Johann Mangel ή Ιωάννης Μάγγελ	Αρχισαλπιγκτής 3ου ΤΠ (Αθήνα)	1861
Μιχαήλ Δεσύλλας	Αρχισαλπιγκτής 4ου ΤΠ (Αθήνα)	1861
Μάρκος Δεσύλλας	Αρχιμουσικός 5ου ΤΠ (Μεσολόγγι)	1861
Gregorio Georgevits ή Γρηγόριος Γεώργεβιτς	Αρχισαλπιγκτής 7ου ΤΠ (Χαλκίδα)	1861
Anton Fitzthum (Αντώνιος Φίτστουμ)	Αρχισαλπιγκτής 8ου ΤΠ (Στυλίδα)	1861

Carl Mangel ή Κάρολος Μάγγελ	Αρχισαλπιγκτής 9ου ΤΠ (Λαμία)	1861
Georg Geidenberger ή Gaidenberger	Αρχιμουσικός Διλοχίας Σκαπανέων και Πυροσβεστών	22/12/1861
Michael Mangel	Λοχαγός Β΄ (κατάταξη ως εν ενεργεία αξιωματικός) – Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών	3/7/1861
Michael Mangel	Παύση καθηκόντων Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών	11/1862
Αντώνιος Βρεντάνος	Αρχιπυροτεχνουργός – Διευθυντής Στρατιωτικών Μουσικών	24/11/1862
Michael Mangel	Λοχαγός – Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών	10/12/1863
Christian Welker	Χαρακτηρισμένος Αρχιμουσικός 10 ΤΠ/Φρουράς Αθηνών	1865
Andreas Seiller	Αρχιμουσικός 8ου ΤΠ (Αμφιλοχία)	1866
Franziskus Emge	Αρχιμουσικός 9ου ΤΠ (Κέρκυρα)	2/1866
Gregorio Georgevits ή Γρηγόριος Γεώργεβιτς	Αρχιμουσικός 6ου ΤΠ (Ναύπλιο)	9/1866
Anton Fitzthum (Αντώνιος Φίτστουμ)	Αρχιμουσικός 3ου ΤΠ	17/5/1867
Joseph Friedrich Kappelmaier	Αρχιμουσικός 4ου ΤΠ (Τρίπολη)	1867
Ιωσήφ Καίσαρης	Αρχιμουσικός 5ου ΤΠ (Μεσολόγγι)	8/7/1867
Μιχαήλ Γενοβέζος	Αρχιμουσικός 7ου ΤΠ (Πάτρα)	7/1867
Georg Geidenberger ή Gaidenberger	Αρχιμουσικός 1ου ΤΠ (Αθήνα)	7/1867
Ιωσήφ Καίσαρης	Αρχιμουσικός 7ου ΤΠ (Πάτρα)	4/2/1868
Μιχαήλ Γενοβέζος	Αρχιμουσικός 5ου ΤΠ (Μεσολόγγι)	2/1868
Andreas Seiller	Αρχιμουσικός 9ου ΤΠ (Κέρκυρα)	1/3/1868
Πέτρος Σκαρλάτος	Αρχιμουσικός 5ου ΤΠ (Μεσολόγγι)	11/4/1868
Xavier Agius	Αρχιμουσικός Ιππαρχίας Ακροβολιστών	1/1/1868
Michael Mangel	Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών σε αργία	20/7/1868
Carl Mangel ή Κάρολος Μάγγελ	Αρχιμουσικός 2ου ΤΠ (Χαλκίδα)	1868
Franziskus Emge	Αρχιμουσικός 8ου ΤΠ (Λευκάδα)	1869
Christian Welker	Αρχιμουσικός Φρουράς Αθηνών	1869
Gregorio Georgevits ή Γρηγόριος Γεώργεβιτς	Αρχιμουσικός 2ου ΤΠ (Χαλκίδα)	1/1/1870
Anton Fitzthum (Αντώνιος Φίτστουμ)	Αρχιμουσικός 3ου ΤΠ (Λαμία)	1/1/1870
Franziskus Emge	Αρχιμουσικός 6ου ΤΠ (Ναύπλιο)	1/1/1870
Joseph Friedrich Kappelmaier	Αρχιμουσικός 10ου ΤΠ (Αθήνα)	1/1/1870
Δημήτριος Βλαδήμερος	Αρχιμουσικός Τάγματος Πυροβολικού	1/1/1870
Πέτρος Σκαρλάτος	Αρχιμουσικός 5ου ΤΠ (Πάτρα)	1/1/1870
Ιωσήφ Καίσαρης	Αρχιμουσικός 7ου ΤΠ (Αμφιλοχία)	1/1/1870-27/4/1873
Ιωάννης Κομνηνός	Αρχιμουσικός Ιππικού (Αθήνα)	4/8/1870

Michael Mangel	Αποστρατεία – Κατάργηση Θέσης Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών	29/6/1870
Joseph Friedrich Kappelmaier	Αρχιμουσικός Ιππαρχίας Ακροβολιστών-Αποστρατεία	1873
Δημήτριος Τρύφων	Αρχιμουσικός 4ου ΤΠ (Τρίπολη)	7/8/1873
Leonidas Raphaélovic ή Λεωνίδας Ραφαήλοβιτς	Αρχιμουσικός 5ου ΤΠ (Μεσολόγγι)	25/8/1873
Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος	Αρχιμουσικός 2ου ΤΠ (Χαλκίδα)	7/8/1873
Andreas Seiller	Αρχιμουσικός 8ου ΤΠ (Κέρκυρα)	1873
Georg Geidenberger ή Gaidenberger	Αρχιμουσικός 10ου ΤΠ (Αθήνα)	1875
Πέτρος Σκαρλάτος	Αρχιμουσικός 7ου ΤΠ (Πάτρα)	1876
Christian Welker	Ανθυπολοχαγός – Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών	23/2/1877
Eugen Mangel ή Ευγένιος Μάγγελ	Αρχιμουσικός 1ου ΣΠ (Αθήνα- Θήβα)	1877
Gregorio Georgevits ή Γρηγόριος Γεώργεβιτς	Αρχιμουσικός 3ου ΣΠ (Λιβαδειά)	1877
Andreas Seiller	Αρχιμουσικός Φρουράς Αθηνών	1877
Ιωάννης Κομνηνός	Αρχιμουσικός 2ου ΣΠ (Χαλκίδα)	1877
Leonidas Raphaélovic ή Λεωνίδας Ραφαήλοβιτς	Αρχιμουσικός 8ου ΣΠ (Κέρκυρα)	25/8/1877
Ιωσήφ Καίσαρης	Αρχιμουσικός 15ου ΤΠ (Επανακατάταξη)	31/8/1878
Eugen Mangel ή Ευγένιος Μάγγελ	Αρχιμουσικός Πυροβολικού	1879
Κωνσταντίνος Γουβέλης	Αρχιμουσικός 9ου ΤΠ (Χαλκίδα)	1879
Lukas Kappelmaier	Αρχιμουσικός Ιππικού	1879
Eugen Mangel ή Ευγένιος Μάγγελ	Αρχιμουσικός 9ου ΤΠ (Κέρκυρα)	1881
Κωνσταντίνος Γουβέλης	Αρχιμουσικός 8ου ΤΠ (Χαλκίδα)	1881
Γεώργιος Σπηλιωτόπουλος	Αρχιμουσικός 18ου ΤΠ (Βόλος)	1881
Lukas Kappelmaier	Αρχιμουσικός 10ου ΤΠ (Λάρισα)	1881
Ιωσήφ Καίσαρης	Αρχιμουσικός Πυροβολικού (Αθήνα)	1881
Κωνσταντίνος Γουβέλης	Αρχιμουσικός 10ου ΤΠ (Λάρισα)	Περί το 1885
Ιωάννης Σαρρέας	Εκτελών χρέη Αρχιμουσικού 10ου ΤΠ (Λάρισα)	1889
Georg Geidenberger ή Gaidenberger	Ανθυπολοχαγός Μουσικοδιδάσκαλος της Στρατιωτικής Σχολής Ευελπίδων	6/6/1890
Ιωάννης Καρατζάς	Αρχιμουσικός 10ου ΤΠ (Λάρισα)	1890
Christian Welker	Υπολοχαγός – Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών	29/10/1882-20/1/1895
Andreas Seiller	Λοχαγός Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών	1895-1903
Ιωσήφ Καίσαρης	Αρχιμουσικός Φρουράς Αθηνών	1895
Σπυρίδων Καίσαρης	Αρχιμουσικός Α’ τμήματος Μουσικής 1ου Συντάγματος Πεζικού (Αθήνα)	1895
Ιωάννης Ριζαρδέλης	Αρχιμουσικός Πυροβολικού	1895

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Δ»: Χρονολόγιο καθηκόντων Επιθεωρητών – Γενικών Αρχιμουσικών – Διευθυντών Στρατιωτικής Μουσικής από το 1900 έως το 2025

Βαθμός	Ονοματεπώνυμο	Θέση	Ανάληψη-Παράδοση Καθηκόντων[2353]
Ανθλγός	Ιωσήφ Καίσαρης	Εκτελών χρέη Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών	29/10/1903
Λγος	Ιωσήφ Καίσαρης	Αποστρατεία Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών	13/2/1910
Τχης	Σπυρίδων Καίσαρης	Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών	4/4/1916
Τχης	Μανώλης Καλομοίρης	Γενικός Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών	19/5/1918-12/11/1920
Λγος	Αλέξανδρος Καζαντζής	Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Μακεδονίας	15/6/1918
Τχης	Σπυρίδων Καίσαρης	Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών	9/2/1921
Λγος	Αλέξανδρος Καζαντζής	Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Ιωνίας	4/1921-5/1921
Τχης	Francesco Tulli	Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Ιωνίας (Μικρά Ασία)	16/8/1921
Τχης	Κωνσταντίνος Παναγόπουλος	Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Μακεδονίας-Θράκης	16/8/1921
Τχης	Μανώλης Καλομοίρης	Γενικός Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών	14/10/1922
Τχης	Αλέξανδρος Καζαντζής	Επιθεωρητής Στρατιωτικών Μουσικών Μακεδονίας	26/8/1923-10/10/1929
Τχης	Μανώλης Καλομοίρης	Γενικός Αρχιμουσικός ΓΕΣ	9/9/1929-14/7/1937
Τχης	Βασίλειος Σωζόπουλος		1937-1939
Ανχης	Δημήτριος Αρβανιτάκης		1939-1947
Ανχης	Ελευθέριος Μαυρομμάτης		1947-1949
Τχης	Επαμεινώνδας Φασιανός		1949-1951
Τχης	Νικόλαος Λάριος		1/1952-12/1952
Τχης	Επαμεινώνδας Φασιανός		1952-1956
Ανχης	Μαργαρίτης Καστέλλης	Διευθυντής Υπηρεσίας ΣΜΣ	1956-1963
Ανχης	Αριστοτέλης Καζαντζής		1963-1966
Ανχης	Χριστόφορος Χριστοφορίδης		1966-1968
Ανχης	Νικόλαος Δραγατάκης		1968-1970
Ανχης	Δημήτριος Παπανικολάου		1970-1971
Ανχης	Ιερεμίας Βαές		1972-1973
Ανχης	Δημήτριος Δαλδάκης		1973-1974
Ανχης	Αναστάσιος Νεραντζάκης		1975-1976
Σχης	Γεώργιος Κωστόπουλος		1976-1983
Σχης	Ζαγουράκης Γεώργιος		1983-1984
Σχης	Αθανάσιος Μούχος		1984-1986

[2353] Η παράδοση καθηκόντων δεν αναφέρεται πάντα, λόγω έλλειψης στοιχείων.

Ανχης	Κωνσταντίνος Ματσιούκας	Διευθυντής Μουσικού Σώματος	4/1986-6/1986
Ανχης	Ιωάννης Πανταζώνης		1986-1988
Ανχης	Παναγιώτης Καψοκαβάδης		5/1988-9/1988
Ανχης	Ιωάννης Παφίλης		1988-5/1989
Ανχης	Σπυρίδων Κολοκοτρώνης		1989-1992
Ανχης	Γεώργιος Τρούσας		1993-1995
Ανχης	Θεόδωρος Βαγιώκας		1995-1996
Ανχης	Ιωάννης Δοσίου		1996-1998
Ανχης	Κωνσταντίνος Τσιμπούκας		1998- 1999
Ανχης	Φίλιππος Γκίτσας		1999- 2002
Ανχης	Ελευθέριος Λούτας		2002-2003
Ανχης	Άγγελος Καρασαΐας		2/2003-5/2003
Ανχης	Ιωάννης Λούτας		2003-2005
Ανχης	Θεόδωρος Κατσιούλης		2005-2006
Ανχης	Πολύκαρπος Μαζαράκης		2006-2007
Ανχης	Κωνσταντίνος Σταυρούλης		2007-2008
Ανχης	Σπυρίδων Σκιαδόπουλος		2008-2009
Ανχης	Κωνσταντίνος Ρούσσος		2009-2012
Ανχης	Δημήτριος Ασπιώτης		2012-1014
Ανχης	Νικόλαος Φραδελάκης		2014-1015
Ανχης	Ιωάννης Μπαλιάκος		2015-2018
Ανχης	Αθανάσιος Μανιάτης		2018-2021
Ανχης	Γεώργιος Φασούλας		2021-2023
Ανχης	Κωνσταντίνος Μπάκας		2023-2024
Τχης	Ιωάννης Μανιάτης		2024-2025

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ε»: «Πίνακας Αξιωματικών Στρατιωτικής Μουσικής υπηρετησάντων από συστάσεως του Ελληνικού Κράτους μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1930».[2354]

Αριθμός Μητρώου	Ονοματεπώνυμο	Όνομα πατρός	Έτος κατάταξης	Έτος Αποστρατείας	Παρατηρήσεις
1556	Γουβέλης Κωνστατίνος	-	1868	1889	Απεβίωσε 5/6/1917
2024	Σάϊλερ Φραγκίσκος	-	1837	1865	Απεβίωσε 29/1/1871
2025	Καπελμάϊερ Φρειδερίκος	-	1842	1873	Απεβίωσε 18/8/1895
2026	Βέλκερ Χριστιανός	-	1843	1895	Απεβίωσε 21/3/1908
2027	Σρέδελ Ιωάννης	-	1855	-	Απεβίωσε 6/2/1868
2029	Γεώργοβιτς Γρηγόριος	-	1860	1883	-
2031	Γαϊδεμβέργερ Γεώργιος	-	1852	1893	Απεβίωσε 9/8/1894
2032	Μάγγελ Ιωάννης	-	1860	-	Απεβίωσε 10/1/1892
2033	Μάγγελ Κάρολος	-	1840	-	Απεβίωσε 30/3/1869
2034	Σάϊλερ Ανδρέας		1858		Απεβίωσε 20/5/1903
2035	Γενοβέζος Μιχαήλ		1855	1872	-
2036	Βλαδίμηρος Δημήτριος		1850	1885	-
2037	Αντζιού Ξαβέριος		1847	1873	-
2038	Έμκεν Φραγκίσκος		1850	1872	Απεβίωσε 31/1/1884
2039	Καίσαρης Ιωσήφ		1867	1910	Απεβίωσε 19/10/1823
2040	Αντώνιος Φίτστουμ		1855	-	Απεβίωσε 8/11/1880
2041	Σκαρλάτος Πέτρος		1868	1878	Παρητήθη
2042	Κομνηνός Ιωάννης		1857	1885	Απεβίωσε 12/12/1908
2043	Ραφαϊλοβιτς Λεωνίδας		1869	1894	Απεβίωσε 12/12/1908
2044	Τρύφων Δημήτριος		1868	1892	Απεβίωσε 12/12/1908
2045	Σπυλιωτόπουλος Γεώρ.		1861	…	Απεβίωσε Νοε 1923
2046	Ανεμογιάννης Λουκάς		1873	1893	Απεβίωσε Νοε 1923
3759	Ριτσαρδέλης Ιωάννης		1868	1903	Απεβίωσε 25/01/1907
3760	Καίσαρης Σπυρίδων		1875	1922	Εν τη ζωή
3761	Γιοχάλας Αθανάσιος		1886	1918	Εν τη ζωη
3934	Καρατζάς Ιωάννης		1866	1898	Απεβίωσε
4112	Μαυρόχης Βίκτωρ		1887	1818	Απεβίωσε 3/4/1919
6025	Παναγόπουλος Κων.	Νικόλαος	1892	1923	Εν τη ζωή
6275	Μαθαρίκος Ευάγγελος		1893	1923	Εν τη ζωή
6826	Τούλι Φραγκίσκος	Έκτωρ	1903	1923	Εν τη ζωή
6888	Μαυριδάκης Αδάμ	Εμμανουήλ	1899	1923	Εν τη ζωή
7736	Δασκαλάκης Μιχαήλ	Αντώνιος	1887	1923	Εν τη ζωή
7937	Καρδαμίτης Γεώργιος	Φίλιππος	1889		Σκοτώθηκε εις τας επιχειρήσεις της Μ. Ασίας 1922

[2354] Ο πίνακας αυτός καταρτίστηκε από τον Κερκυραίο φλαουτίστα Ανθυπασπιστή Μουσικού Κωνσταντίνο Παχή τον Ιανουάριο του 1931. Βλ. ΜΑ ΕΒΕ, ό.π., Φ. 681/ 17.

8558	Σταματόπουλος Γεώργιος	Δημήτριος	1885	1922	Εν τη ζωή
8892	Σταθερός Νικόλαος	Δημήτριος	1911	1929	Εν ενεργεία
8894	Κασσάρας Βασίλειος	Χρήστος	1891	1928	Εν τη ζωή
8895	Κοκκόλης Υπάτιος	Δημήτριος	1890	1921	Εν τη ζωή
9042	Παναγιωτίδης Εμμανουήλ	Κων/νος	1916		Εν ενεργεία
9043	Ταχτατζής Αλέξανδρος		1916		Εν ενεργεία
9563	Σωζόπουλος Βασίλειος	Βασίλειος	1903		Εν ενεργεία
9564	Παναγόπουλος Γεώργιος	Νικόλαος	1898	1929	Εν τη ζωή
9899	Καλομοίρης Εμμανουήλ	Ιωάννης	1918		Εν ενεργεία
9900	Καζαντζής Αλέξανδρος	Αθανάσιος	1918	1929	Εν τη ζωή
11550	Σπυριδάκης Νικόλαος	Νικόλαος	1903	1929	Εν τη ζωή
11551	Γαλανόπουλος Παν.	Βασίλειος	1911	….	Μετετέθει εις ειδικήν αποστρατείαν λόγω φυματίωσης
11552	Δασκαλάκης Μιχαήλ	Κων/νος	1890	1922	Εν τη ζωη
11553	Ευαγγελίδης Γεώργιος	Γρηγόριος	1911	1930	Εν τη ζωη
11554	Φραγκοδημητράκης Γ.	Γρηγόριος	1900	1925	Εν τη ζωη
11555	Οικονομίδης Παύλος	Κων/νος	1911	1926	Μετετέθει εις ειδικήν αποστρατείαν λόγω φυματίωσης
11556	Σπηλιωτάκης Ευάγγελος	Γεώργιος	1911	…	Εν ενεργεία
11557	Ανδρειόφωνος Νικόλαος	Ανδρέας	1905	1925	Εν τη ζωή
11558	Ριζώτης Ανδρέας	Γρηγόριος	1911	…	Εν ενεργεία
11559	Παλαμάρας Γεώργιος	Διαμαντής	1916	1920	(Δυσανάγνωστο)
11689	Λυκούδης Γεώργιος ή Ευστάθιος Γεωργίου	Ανδρέας	1918		Παραιτήθη(;) 9/3/23
11690	Παπαγεωργίου Νικόλαος	Κων/νος	1918		Παραιτήθη 29/12/22
11709	Ζήκος Γεώργιος	Αναστάσης	1883	1919	Απεβίωσεν
11710	Πιττάκος Αλέξανδρος	Νικόλαος	1918		Εν ενεργεία
11952	Σεϊδάλ Δούγιος (;)	Λεονάρδος	1918		Εν ενεργεία
11953	Παπαδόπουλος Νικόλαος	Στυλιανός	1890	1923	Εν τη ζωή
11954	Χατζηβασίλης Βασίλειος	Θωμάς	1914		Εν ενεργεια
11955	Ρομανιώτης Αιμήλιος	Παναγιώτης	1889	1927	Εν τη ζωη
11956	Δεληγιαννάκης Νικόλαος	Αντώνιος	1910		Εν ενεργεία
11957	Αβαδάγγελος Ιωάννης	Ρογήρος	1905	1926	Απεβίωσε 3/3/1931
11958	Καλογερόπουλος Ιωάννης	Νικόλαος	1911		Εν ενεργεία
11960	Κονιδάρης Χαράλαμπος	Νικόλαος	1912	1930	Εν τη ζωή
12980	Μανιαρίζης Ιωσήφ	Κων/νος	1896	1922	Εν τη ζωη
12345	Παρούσης Δημήτριος	Νικόλαος	1911	1924	Απεβίωσε
12819	Ιατρού Σωτήριος	Ναπολέων	1883	1921	Απεβίωσε
12820	Πρεβεζήνος Δημοσθένης	Νικόλαος	1892	1923	Απεβίωσε 2/2/32
12821	Γεωργίου Σπυρίδων	Σαλβαδώρος	1888	1921	Απβ 3/9/32
12822	Ρεμπούσος Ιωάννης	Κυριάκος	1888	1921	Εν τη ζωη
12823	Βασιλακάκης Γεώργιος	Νικόλαος	1899		Εν ενεργεία
12824	Αντωνόπουλος Βασίλειος	Παρίσης	1891	1921	Απεβίωσε
12825	Σαλβαδώρος Νικόλαος	Γεώργιος	1894	1922	Εν τη ζωη
12826	Σωτήρης Σωκράτης	Γεώργιος	1894	1922	Εν τη ζωη
12827	Δραμπουκάκης Εμμαν.	Νικόλαος	1900	1925	Εν τη ζωη
13055	Χρυσικός Σωτήρης	…	…	…	Εν τη ζωη

13056	Βαρουδάκης Σπυρίδων	Εμμανουήλ	1901	...	Εν ενεργεία
13057	Ραϊσάκης Εμμανουήλ	Γεώργιος	1900	…	Εν ενεργεία
13727	Αρβανιτάκης Δημήτριος	Νικόλαος	1910	…	Εν ενεργεία
13728	Λάζαρος Σπυρίδων	Διονύσιος	1913	…	Εν ενεργεία
13729	Μιχελλινάς Σπυρίδων	Αναστάσιος	1911	1929	Εν τη ζωη
13730	Βαραγκούλης Δημήτριος	-	1911	…	Εν ενεργεία
13731	Δαραγομάνος Ντίνος	Κων/νος	1911	…	Εν ενεργεία
13732	Ανδρειόπουλος Διονύσιος	Γεώργιος	1916	…	Εν ενεργεία
13734	Πυρρής Δημήτριος	Γεώργιος	1886	1922	Απεβίωσε
13735	Ταραντίνος Νικόλαος	Δημήτριος	1890		Απεβίωσε 13/2/21
13736	Τσιμπής Φραγκίσκος	Ιωάννης	1898	1923	Εν τη ζωη
14560	Παπαϊωάννου Παντελής	Νικόλαος	1913		Εν ενεργεία
14561	Μπούλκος Ευάγγελος	Αθανάσιος	1906		Εν ενεργεία
14562	Μπακατσούλας Χαραλαμ.	Βασίλειος	1910		Εν ενεργεία
14563	Σμυρλής Σωτήριος	Σπυρίδων	1911	1929	Εν τη ζωη
14564	Βαβειαδάκης Στυλιανός	Ιωάννης	1917		Εν ενεργεία
14565	Αρβανίτης Παναγιώτης	Σταύρος	1911		Εν ενεργεία
14770	Σεβαστόπουλος Αλέξαν.	Νικόλαος	1911		Εν ενεργεία
14771	Καραμίτσης Αριστ.	Γεώργιος	1913		Εν ενεργεία
14772	Νεμπαυλάκης Χαράλαμ.	Ιωάννης	1909		Εν ενεργεία
14773	Μαυρομάτης Αστέριος	Αντώνιος	1913		Εν ενεργεία
14774	Βαρθαγίτης Αντώνιος	Φραγκίσκος	1916		Απεβ. 8/6/27
14775	Ξυδέας Δημήτριος	Κων/νος	1906		Εν ενεργεία
14776	Καρμπούνης Γεώργιος	Ανδρέας	1911		Εν ενεργεία
14777	Τζαφέστας Ορφεύς	Κων/νος	1911		Εν ενεργεία
14778	Οικονομόπουλος Ανδρέας	Αντώνιος	1911		Απεβ. 29/4/29
14779	Μισσίνας Δημήτριος	Γεώργιος	1917		Εν ενεργεία
14780	Παχής Κων/νος	Ιωάννης	1914		Εν ενεργεία
14781	Φαναριώτης Κων/νος	Γεώργιος	1915		Εν ενεργεία
14782	Κοσκινάς Νικόλαος	Κων/νος	1917		Απεβίωσε
14783	Θεοδόσης Στέφανος	Νικόλαος	1917		Απελύθη δια βαρυ παράπτωμα (Π.Δ. 12/3/1925
14784	Μοσχονάς Χρήστος	Αλέξανδρος	1913		
14785	Βερονίκης Διονύσιος	Γεράσιμος	1916		Εν ενεργεία
16578	Κατσικάκης Γεώργιος	Μιχαήλ	1902		Εν ενεργεία
16579	Σάϊλερ Αλέξανδρος	Ανδρέας	1900	1926	Εν τη ζωή
16580	Τσουρουκάκης Αντώνιος	Εμμανουήλ	1907	1927	Εν τη ζωη
16868	Σμυργίδας Πέτρος	Σπυρίδων	1915		Εν ενεργεία
16939	Λιμπερόπουλος Βασίλειος	…	….	1905	Απεβ. 13/5/1925
16991	Κρεστανάκης Γεώργιος	Βασίλειος	1909		Εν ενεργεία
16992	Περράκης Ιωάννης	Αντώνιος	1901		Εν ενεργεία
16993	Δανάς Εμμανουήλ	Γεώργιος	1901	1926	Εν τη ζωή
16994	Καριοφυλλάκης Νικόλαος	Χαρίδημος	1904		Εν ενεργεία
17312	Ταχιάτης Κων/νος	…	1919		Απεβ. 19/2/1929
17313	Πιάτσας Επαμεινώνδας	Σπυρίδων	1920		Εν ενεργεία
17314	Δρομάζος Παναγιώτης	Γεώργιος	1913		Εν ενεργεία

17315	Κανιώρος Γεράσιμος	Σπυρίδων	1917		Εν ενεργεία
17316	Κατσαρέλης Ιωάννης	Κων/νος	1916		Εν ενεργεία
17318	Ακριβός Ευάγγελος	Ιωάννης	1915		Εν ενεργεία
17318	Γιανακόπουλος Γεώργιος	Αντώνιος	1911		Απεβ. 13/06/1930
17319	Λάριος Νικόλαος	Ανδρέας	1916		Εν ενεργεία
17320	Χάλαρης Ιωάννης	Γεώργιος	1909		Εν ενεργεία
17321	Διαμαντής Κων/νος	Δημήτριος	1915		Εν ενεργεία
17322	Φαραώ Κυριάκος	Διονύσιος	1911		Εν ενεργεία
17323	Σκούρας Ανδρέας	Γεώργιος	1918		Απελύθη δια το προφανώς αδιόρθωτον της διαγωγής του Π.Δ 4/3/1931
17327	Γουλιέλμος Γεώργιος	Αναστάσιος	1914		Εν ενεργεία
17325	Θεοδωρίσκος Σπυρίδων	Νικόλαος	1911		Εν ενεργεία
17326	Παπαγρηγοράκης Νικόλ.	Μιχαήλ	1910		Εν ενεργεία
17317	Αποστολάκης Εμμανουήλ	Γεώργιος	1911		Εν ενεργεία
19819	Βάλλας Αντώνιος	Άγγελος	1918		Εν ενεργεία
19825	Βασιλάκης Σπυρίδων	Μιχαήλ	1922		Εν ενεργεία
19824	Βαφειάδης Χρήστος	Ιωάννης	1924		Εν ενεργεία
19826	Βουλευτής Δημήτριος	Γεώργιος	….		Εν ενεργεία
19821	Γασπαράτος Ανδρέας	Αντώνιος	1917		Εν ενεργεία
19820	Δαλλινάς Φώτιος	Εμμανουήλ	1913		Εν ενεργεία
19814	Καλλονάς Αλέξανδρος	Νικόλαος	1927		Εν ενεργεία
19831	Κοτζιάς Μιχαήλ	Αναστάσιος	1915		Εν ενεργεία
19814	Κυριακίδης Μιχαήλ	Δημοσθένης	1923		Εν ενεργεία
19827	Καστέλλης Μαργαρίτης	Γεώργιος	1928		Εν ενεργεία
19815	Μπάκης Νικόλαος	Ξενοφών	1920		Εν ενεργεία
19830	Μπετσάκος Χρηστος	Γεώργιος	1919		Εν ενεργεία
19818	Μανδηλάρης Φώτιος	Κων/νος	1926		Εν ενεργεία
19817	Μπουρτζαλής Χρήστος	Στέφανος	1920		Εν ενεργεία
19829	Νάτσης Γεώργιος	Τρύφων	1923		Εν ενεργεία
19832	Σαμουράκης Σπυρίδων	Γεώργιος	1923		Εν ενεργεία
19828	Σκούρης Διονύσιος	Γεράσιμος	1924		Εν ενεργεία
19823	Σταμούλος Αλέξανδρος	Στυλιανός	1916		Εν ενεργεία
19822	Χασιώτης Ιωάννης	Γεώργιος	1924		Εν ενεργεία

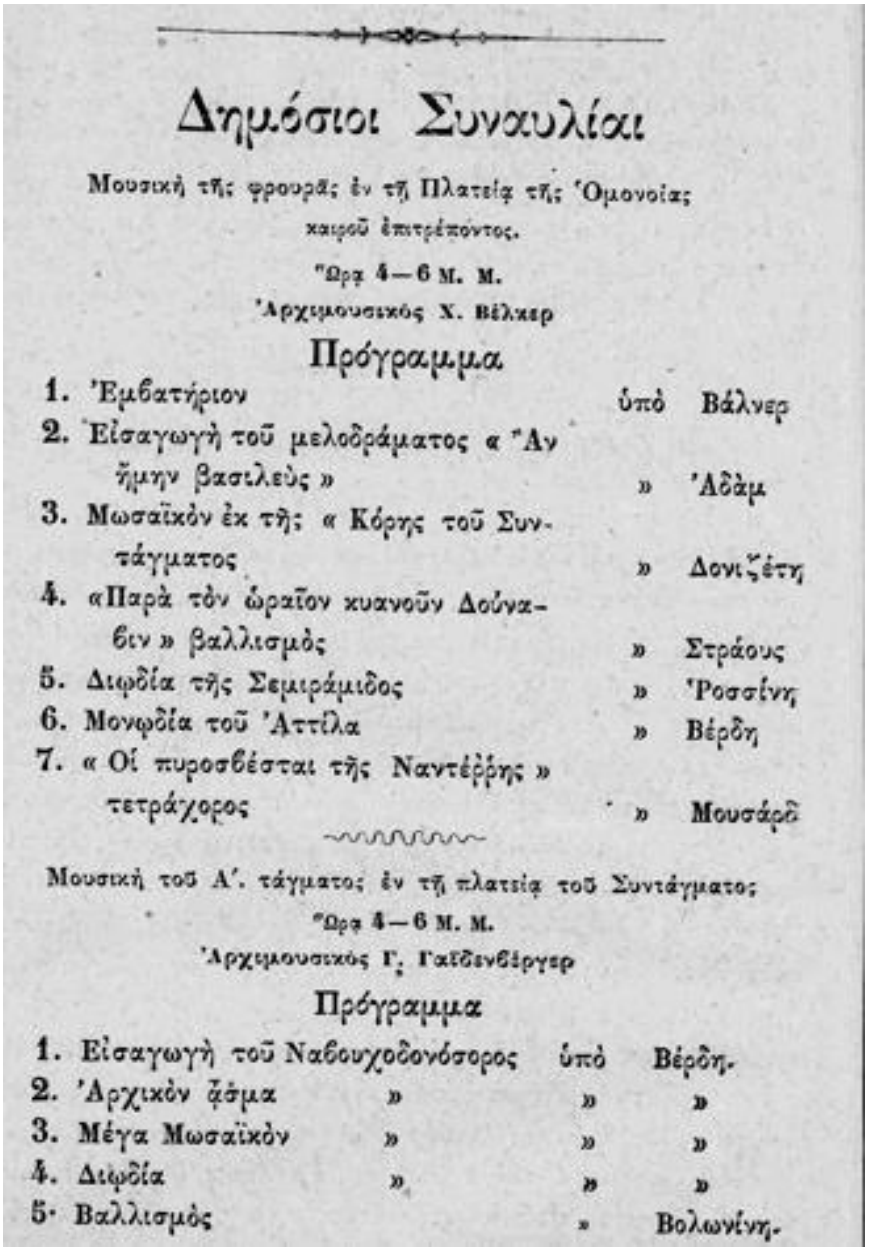

Δημόσιοι Συναυλίαι

Μουσική τῆς φρουρᾶς ἐν τῇ Πλατείᾳ τῆς Ὁμονοίας καιροῦ ἐπιτρέποντος.

Ὥρα 4—6 Μ. Μ.

Ἀρχιμουσικὸς Χ. Βίλκερ

Πρόγραμμα

1. Ἐμβατήριον — ὑπὸ Βάλνερ
2. Εἰσαγωγὴ τοῦ μελοδράματος « Ἂν ἤμην βασιλεὺς » — » Ἀδὰμ
3. Μωσαϊκὸν ἐκ τῆς « Κόρης τοῦ Συντάγματος — » Δονιζέττη
4. «Παρὰ τὸν ὡραῖον κυανοῦν Δούναβιν » βαλλισμὸς — » Στράους
5. Διῳδία τῆς Σεμιράμιδος — » Ῥοσσίνη
6. Μονῳδία τοῦ Ἀττίλα — » Βέρδη
7. « Οἱ πυροσβέσται τῆς Ναντέρρης » τετράχορος — » Μουσάρδ

Μουσικὴ τοῦ Α'. τάγματος ἐν τῇ πλατείᾳ τοῦ Συντάγματος

Ὥρα 4—6 Μ. Μ.

Ἀρχιμουσικὸς Γ. Γαϊδενβέργερ

Πρόγραμμα

1. Εἰσαγωγὴ τοῦ Ναβουχοδονόσορος — ὑπὸ Βέρδη.
2. Ἀρχικὸν ᾄσμα — » — »
3. Μέγα Μωσαϊκὸν — » — »
4. Διῳδία — » — »
5. Βαλλισμὸς — » Βολωνίνη.

Εικόνα ΣΤ1. Δημόσιες συναυλίες Στρατιωτικής Μουσικής Φρουράς Αθηνών και 1ου Τάγματος
Πηγή: Εφ. *Εφημερίς*, αρ. 21, Αθήνα 21/10/1873, σ. 4

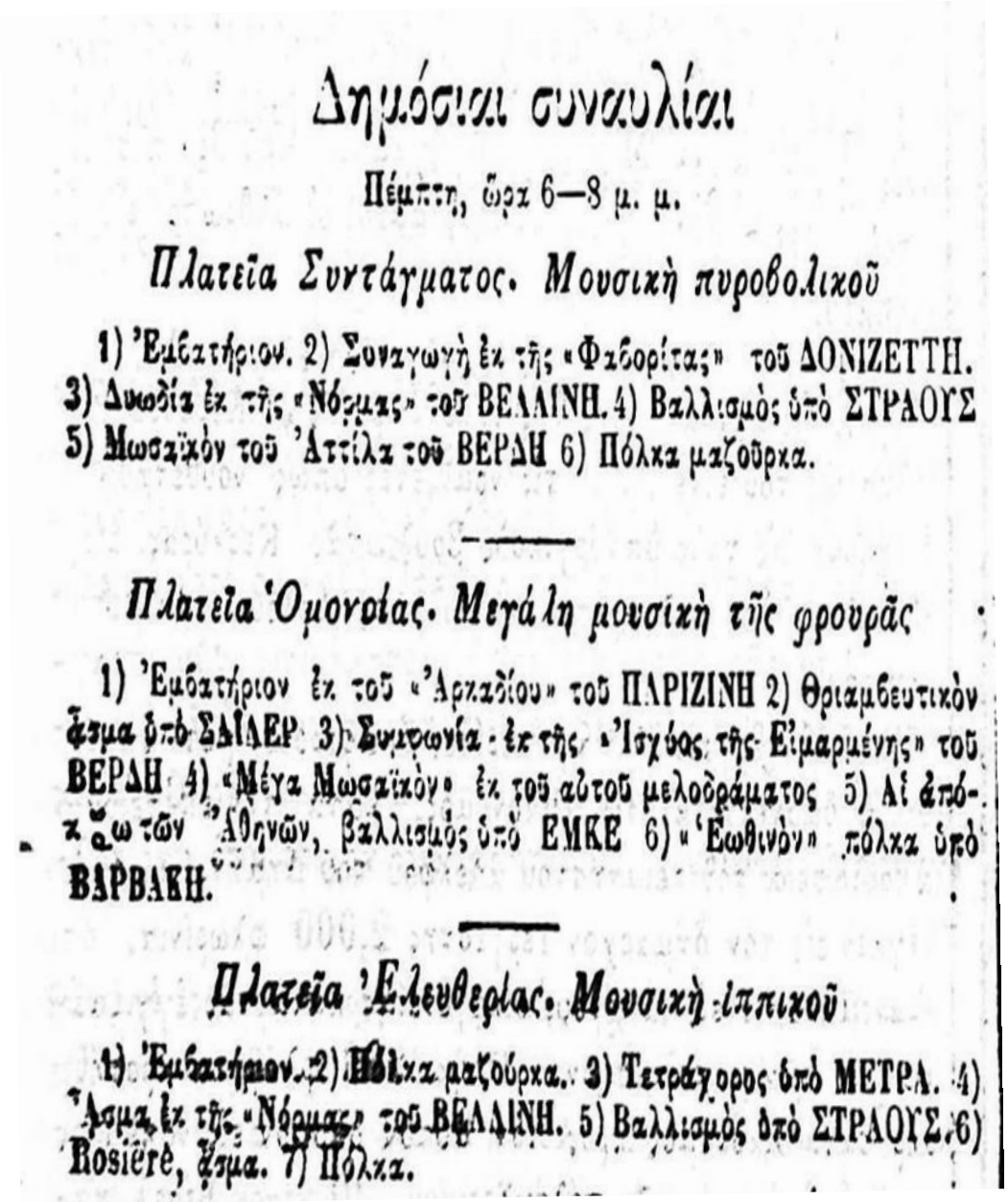

Δημόσιαι συναυλίαι

Πέμπτη, ὥρα 6—8 μ. μ.

Πλατεῖα Συντάγματος. Μουσικὴ πυροβολικοῦ

1) Ἐμβατήριον. 2) Συναγωγὴ ἐκ τῆς «Φαβορίτας» τοῦ ΔΟΝΙΖΕΤΤΗ. 3) Δωδεία ἐκ τῆς «Νόρμας» τοῦ ΒΕΛΛΙΝΗ. 4) Βαλλισμὸς ὑπὸ ΣΤΡΑΟΥΣ 5) Μωσαϊκὸν τοῦ Ἀττίλα τοῦ ΒΕΡΔΗ 6) Πόλκα μαζοῦρκα.

Πλατεῖα Ὁμονοίας. Μεγάλη μουσικὴ τῆς φρουρᾶς

1) Ἐμβατήριον ἐκ τοῦ «Ἀρκαδίου» τοῦ ΠΑΡΙΖΙΝΗ 2) Θριαμβευτικὸν ἄσμα ὑπὸ ΣΑΪΔΕΡ 3) Συμφωνία ἐκ τῆς «Ἰσχύος τῆς Εἱμαρμένης» τοῦ ΒΕΡΔΗ 4) «Μέγα Μωσαϊκὸν» ἐκ τοῦ αὐτοῦ μελοδράματος 5) Αἱ ἀπόκαιρες τῶν Ἀθηνῶν, βαλλισμὸς ὑπὸ ΕΜΚΕ 6) «Ἑωθινὸν» πόλκα ὑπὸ ΒΑΡΒΑΚΗ.

Πλατεῖα Ἐλευθερίας. Μουσικὴ ἱππικοῦ

1) Ἐμβατήριον. 2) Πόλκα μαζούρκα. 3) Τετράγωρος ὑπὸ ΜΕΤΡΑ. 4) Ἄσμα ἐκ τῆς «Νόρμας» τοῦ ΒΕΛΛΙΝΗ. 5) Βαλλισμὸς ὑπὸ ΣΤΡΑΟΥΣ. 6) Rosière, ἄσμα. 7) Πόλκα.

Εικόνα ΣΤ2. Πρόγραμμα δημόσιων συναυλιών την 4/8/1879 στην Αθήνα, υπό των Στρατιωτικών Μουσικών του Πυροβολικού, της Φρουράς Αθηνών, και του Ιππικού

Πηγή: Εφ. *Εφημερίς*, αρ. 214, Αθήνα 2/8/1879, σ. 4.

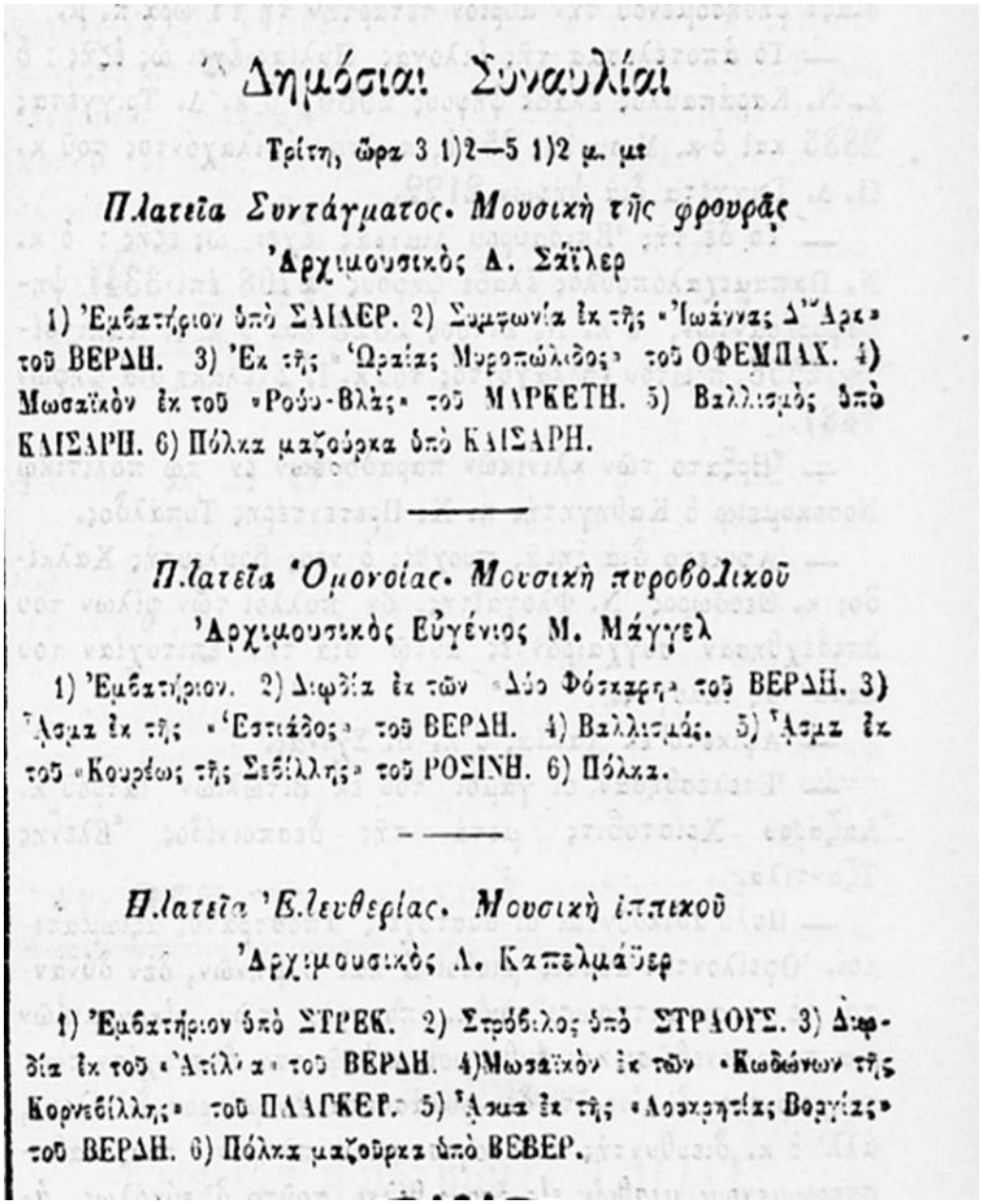

Δημόσιαι Συναυλίαι

Τρίτη, ὥρα 3 1)2—5 1)2 μ. μ.

Πλατεῖα Συντάγματος. Μουσικὴ τῆς φρουρᾶς

Ἀρχιμουσικὸς Α. Σάϊλερ

1) Ἐμβατήριον ὑπὸ ΣΑΪΛΕΡ. 2) Συμφωνία ἐκ τῆς «Ἰωάννας Δ'Ἀρκ» τοῦ ΒΕΡΔΗ. 3) Ἐκ τῆς «Ὡραίας Μυροπώλιδος» τοῦ ΟΦΕΜΠΑΧ. 4) Μωσαϊκὸν ἐκ τοῦ «Ρούυ-Βλὰς» τοῦ ΜΑΡΚΕΤΗ. 5) Βαλλιτσμὸς ὑπὸ ΚΑΙΣΑΡΗ. 6) Πόλκα μαζοῦρκα ὑπὸ ΚΑΙΣΑΡΗ.

Πλατεῖα Ὁμονοίας. Μουσικὴ πυροβολικοῦ

Ἀρχιμουσικὸς Εὐγένιος Μ. Μάγγελ

1) Ἐμβατήριον. 2) Διφωνία ἐκ τῶν «Δύο Φόσκαρη» τοῦ ΒΕΡΔΗ. 3) Ἄσμα ἐκ τῆς «Ἐστιάδος» τοῦ ΒΕΡΔΗ. 4) Βαλλιτσμός. 5) Ἄσμα ἐκ τοῦ «Κουρέως τῆς Σεβίλλης» τοῦ ΡΟΣΙΝΗ. 6) Πόλκα.

Πλατεῖα Ἐλευθερίας. Μουσικὴ ἱππικοῦ

Ἀρχιμουσικὸς Λ. Καπελμάϋερ

1) Ἐμβατήριον ὑπὸ ΣΤΡΕΚ. 2) Στρόβιλος ὑπὸ ΣΤΡΑΟΥΣ. 3) Διφωνία ἐκ τοῦ «Ἀτίλλα» τοῦ ΒΕΡΔΗ. 4) Μωσαϊκὸν ἐκ τῶν «Κωδώνων τῆς Κορνεβίλλης» τοῦ ΠΛΑΓΚΕΡ. 5) Ἄσμα ἐκ τῆς «Λουκρητίας Βοργίας» τοῦ ΒΕΡΔΗ. 6) Πόλκα μαζοῦρκα ὑπὸ ΒΕΒΕΡ.

Εικόνα ΣΤ3. Δημόσιες συναυλίες Στρατιωτικών Μουσικών, Αθήνα - Οκτώβριος 1879

Πηγή: Εφ. *Εφημερίς*, αρ. 275, Αθήνα 2/10/1879, σ. 3

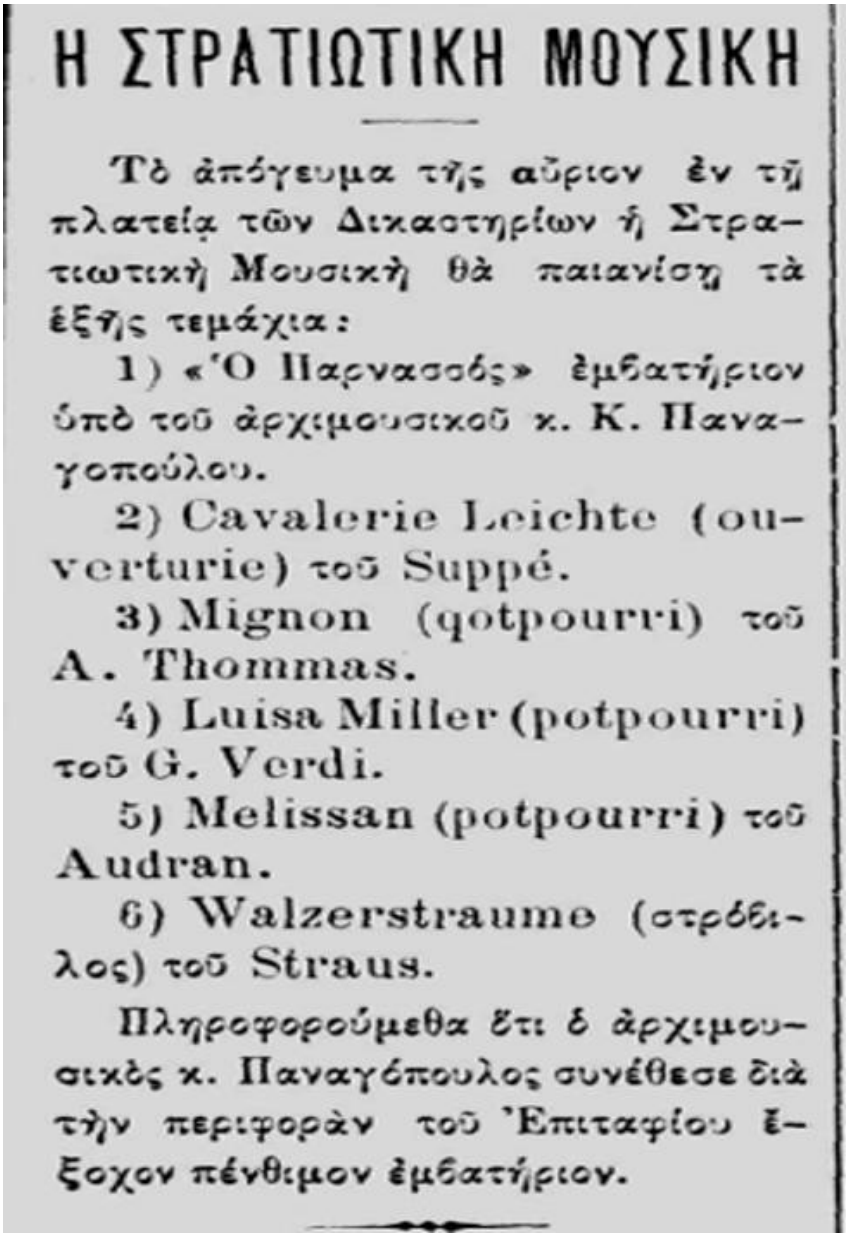

Η ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

Τὸ ἀπόγευμα τῆς αὔριον ἐν τῇ πλατείᾳ τῶν Δικαστηρίων ἡ Στρατιωτικὴ Μουσικὴ θὰ παιανίσῃ τὰ ἑξῆς τεμάχια:

1) «Ὁ Παρνασσός» ἐμβατήριον ὑπὸ τοῦ ἀρχιμουσικοῦ κ. Κ. Παναγοπούλου.

2) Cavalerie Leichte (ouverturie) τοῦ Suppé.

3) Mignon (qotpourri) τοῦ A. Thommas.

4) Luisa Miller (potpourri) τοῦ G. Verdi.

5) Melissan (potpourri) τοῦ Audran.

6) Walzerstraume (στρόβιλος) τοῦ Straus.

Πληροφορούμεθα ὅτι ὁ ἀρχιμουσικὸς κ. Παναγόπουλος συνέθεσε διὰ τὴν περιφορὰν τοῦ Ἐπιταφίου ἕξοχον πένθιμον ἐμβατήριον.

Εικόνα ΣΤ4. Πρόγραμμα συναυλίας ΣΜΣ 1ης ΜΠ, Λάρισα 1912

Πηγή: Εφ. *Μικρά*, αρ. 539 (33), Λάρισα 14/3/1912, σ. 3.

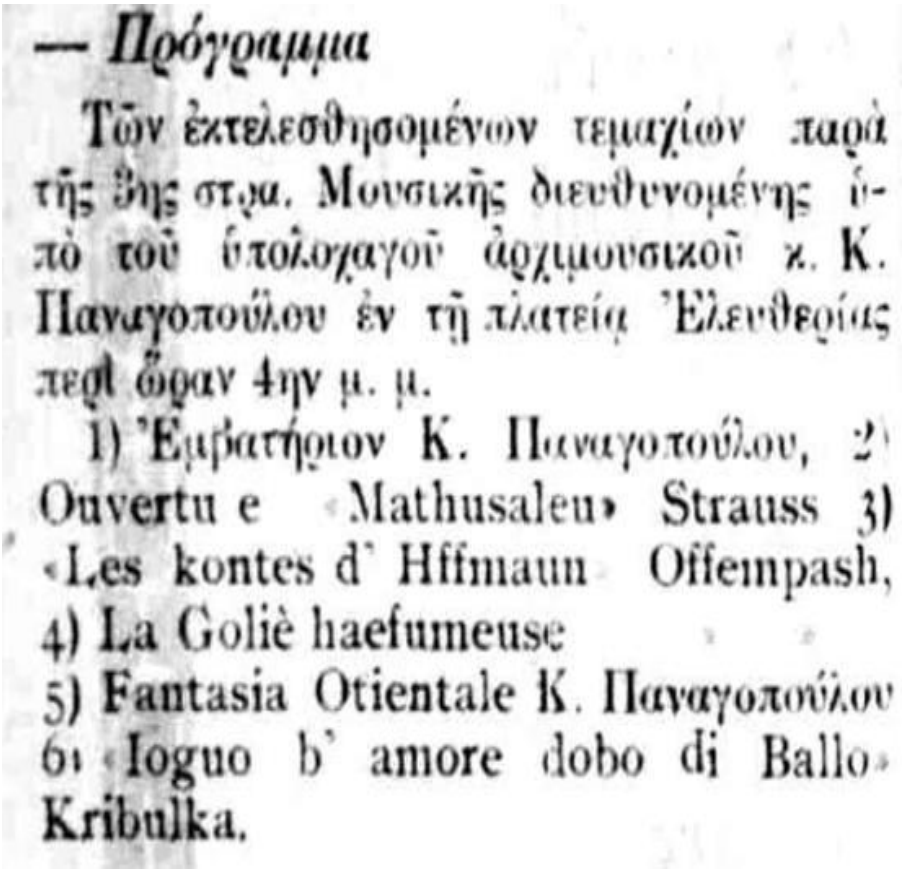

— *Πρόγραμμα*

Τῶν ἐκτελεσθησομένων τεμαχίων παρὰ τῆς 3ης στρα. Μουσικῆς διευθυνομένης ὑπὸ τοῦ ὑπολοχαγοῦ ἀρχιμουσικοῦ κ. Κ. Παναγοπούλου ἐν τῇ πλατείᾳ Ἐλευθερίας περὶ ὥραν 4ην μ. μ.

1) Ἐμβατήριον Κ. Παναγοπούλου, 2) Ouvertu e «Mathusaleu» Strauss 3) «Les kontes d' Hffmaun Offempash, 4) La Goliè haefumeuse 5) Fantasia Otientale Κ. Παναγοπούλου 6) «Ioguo b' amore dobo di Ballo» Kribulka.

Εικόνα ΣΤ5. Πρόγραμμα συναυλίας της 3ης Στρατιωτικής Μουσικής (Λάρισας)

υπό τον Κωνσταντίνο Παναγόπουλο μετά την μεταστάθμευσής της, Θεσσαλονίκη 1915

Πηγή: Εφ. *Το Φως,* αρ. 415, Θεσσαλονίκη 30/4/1915, σ. 3.

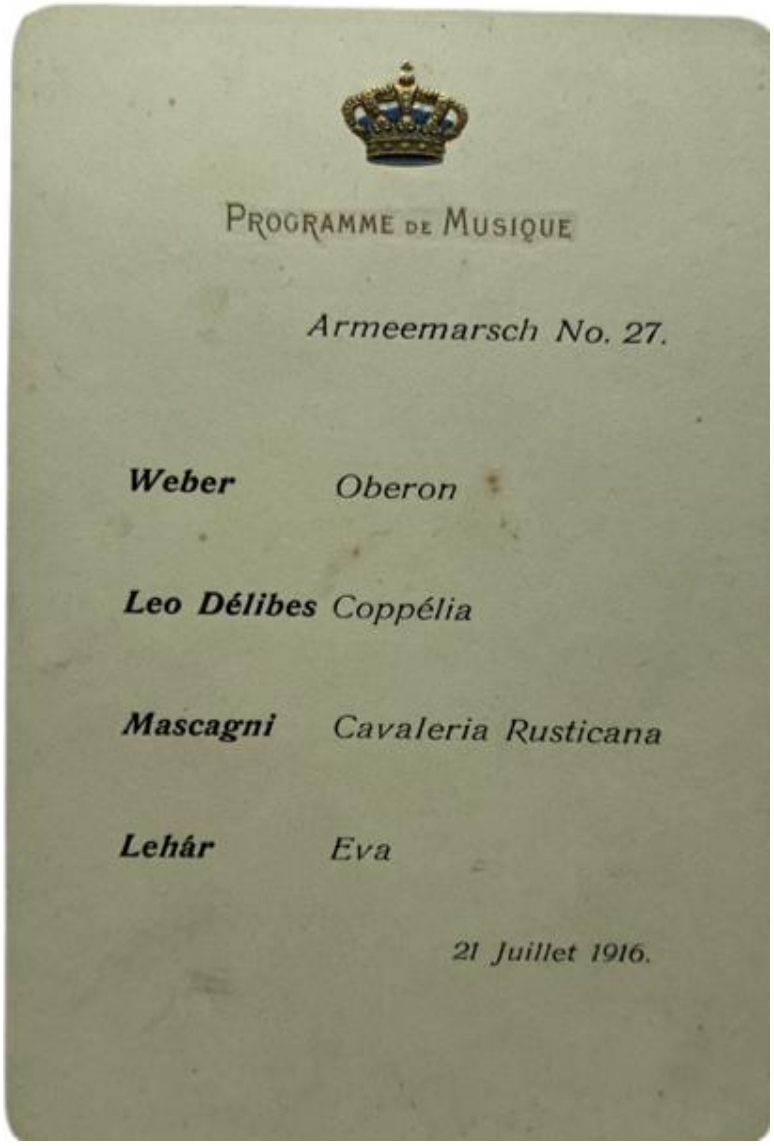

Εικόνα ΣΤ6. Μουσικό πρόγραμμα εορτασμού των γενεθλίων του βασιλιά Κωνσταντίνου Β΄, Δεκέλεια 1916

Πηγή: Αρχείο Ιωάννη Θεοφίλη, Άρτεμις Antiques, https://www.artemis-antiques.gr.

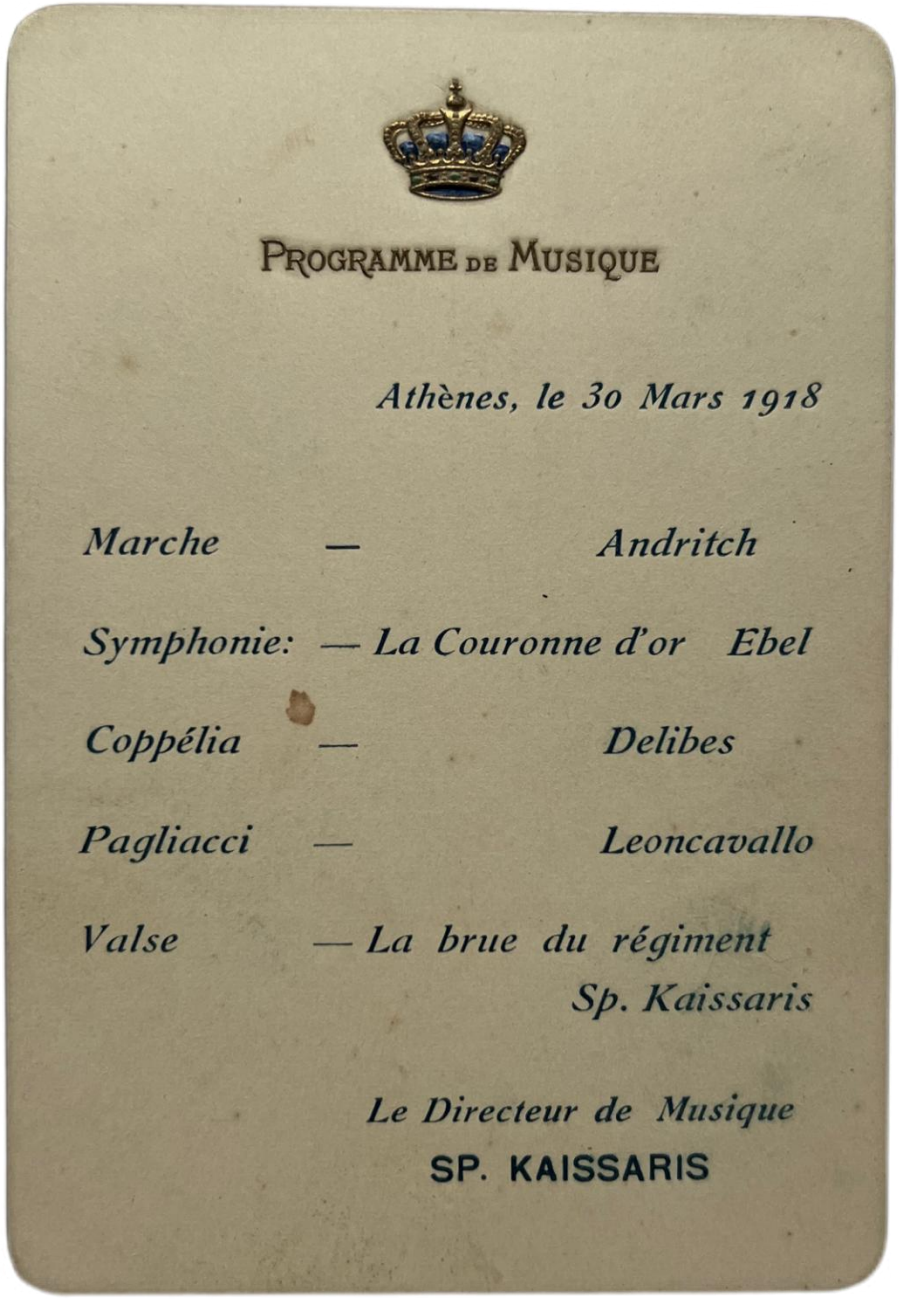

PROGRAMME DE MUSIQUE

Athènes, le 30 Mars 1918

Marche — Andritch

Symphonie: — La Couronne d'or Ebel

Coppélia — Delibes

Pagliacci — Leoncavallo

Valse — La brue du régiment
Sp. Kaissaris

Le Directeur de Musique
SP. KAISSARIS

Εικόνα ΣΤ7. Μουσικό πρόγραμμα κατά την παράθεση γεύματος από τον βασιλιά Αλέξανδρο προς τιμήν του Γάλλου πρέσβη, 30 Μαρτίου 1918

Πηγή: Αρχείο Ιωάννη Θεοφίλη, Άρτεμις Antiques, https://www.artemis-antiques.gr.

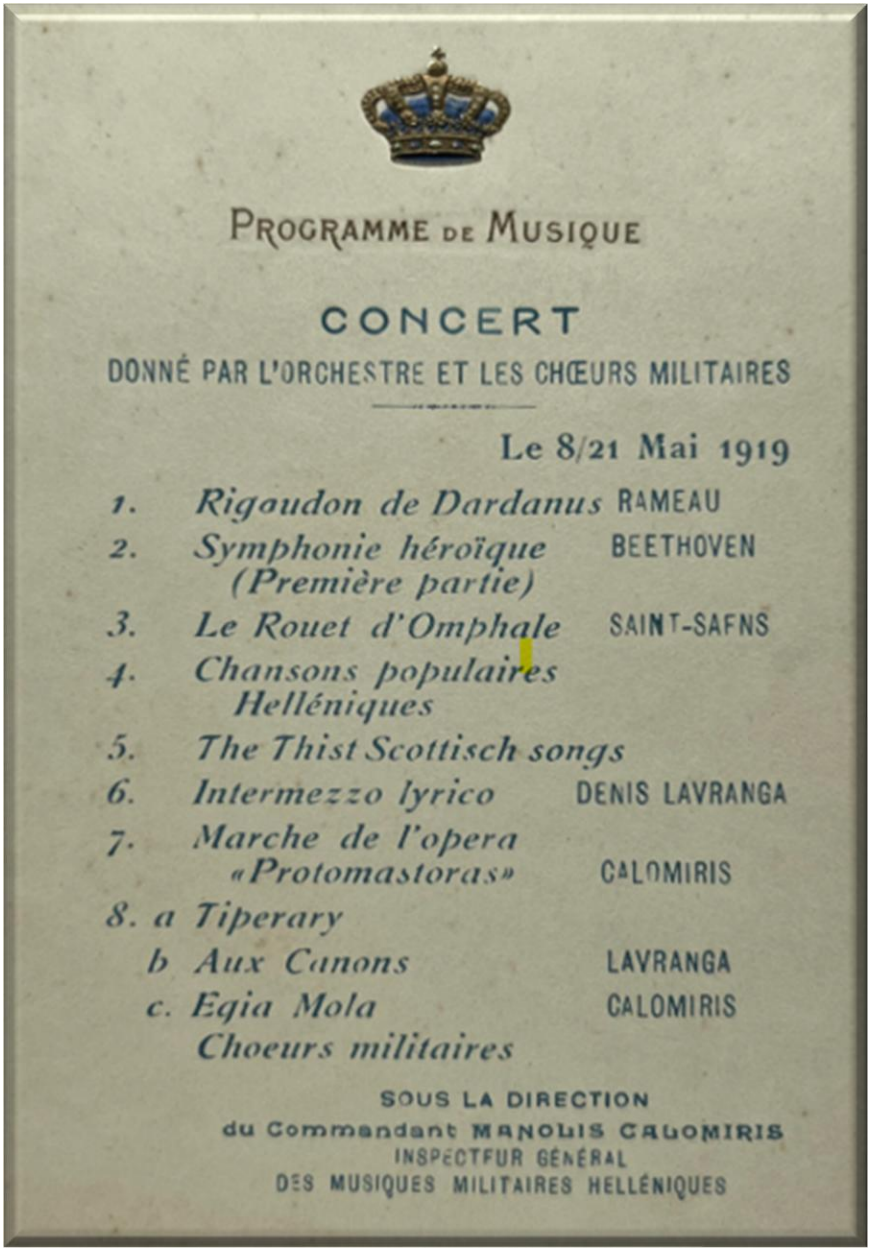

PROGRAMME DE MUSIQUE

CONCERT

DONNÉ PAR L'ORCHESTRE ET LES CHŒURS MILITAIRES

Le 8/21 Mai 1919

1. *Rigaudon de Dardanus* RAMEAU
2. *Symphonie héroïque (Première partie)* BEETHOVEN
3. *Le Rouet d'Omphale* SAINT-SAENS
4. *Chansons populaires Helléniques*
5. *The Thist Scottisch songs*
6. *Intermezzo lyrico* DENIS LAVRANGA
7. *Marche de l'opera «Protomastoras»* CALOMIRIS
8. a *Tiperary*
   b *Aux Canons* LAVRANGA
   c. *Egia Mola* CALOMIRIS
   Choeurs militaires

SOUS LA DIRECTION
du Commandant MANOLIS CALOMIRIS
INSPECTEUR GÉNÉRAL
DES MUSIQUES MILITAIRES HELLÉNIQUES

Εικόνα ΣΤ8. Μουσικό πρόγραμμα της Στρατιωτικής Ορχήστρας και των Στρατιωτικών Χορωδιών προς τιμήν του Βρετανού Αρχιναυάρχου Sir David Beatty, στο ξενοδοχείο «Μεγάλη Βρετάνια» των Αθηνών, υπό την διεύθυνση του Γενικού Επιθεωρητή Στρατιωτικών Μουσικών Ταγματάρχη Μανώλη Καλομοίρη, 8 Μαΐου 1919

Πηγή: Αρχείο Ιωάννη Θεοφίλη, Άρτεμις Antiques, https://www.artemis-antiques.gr.

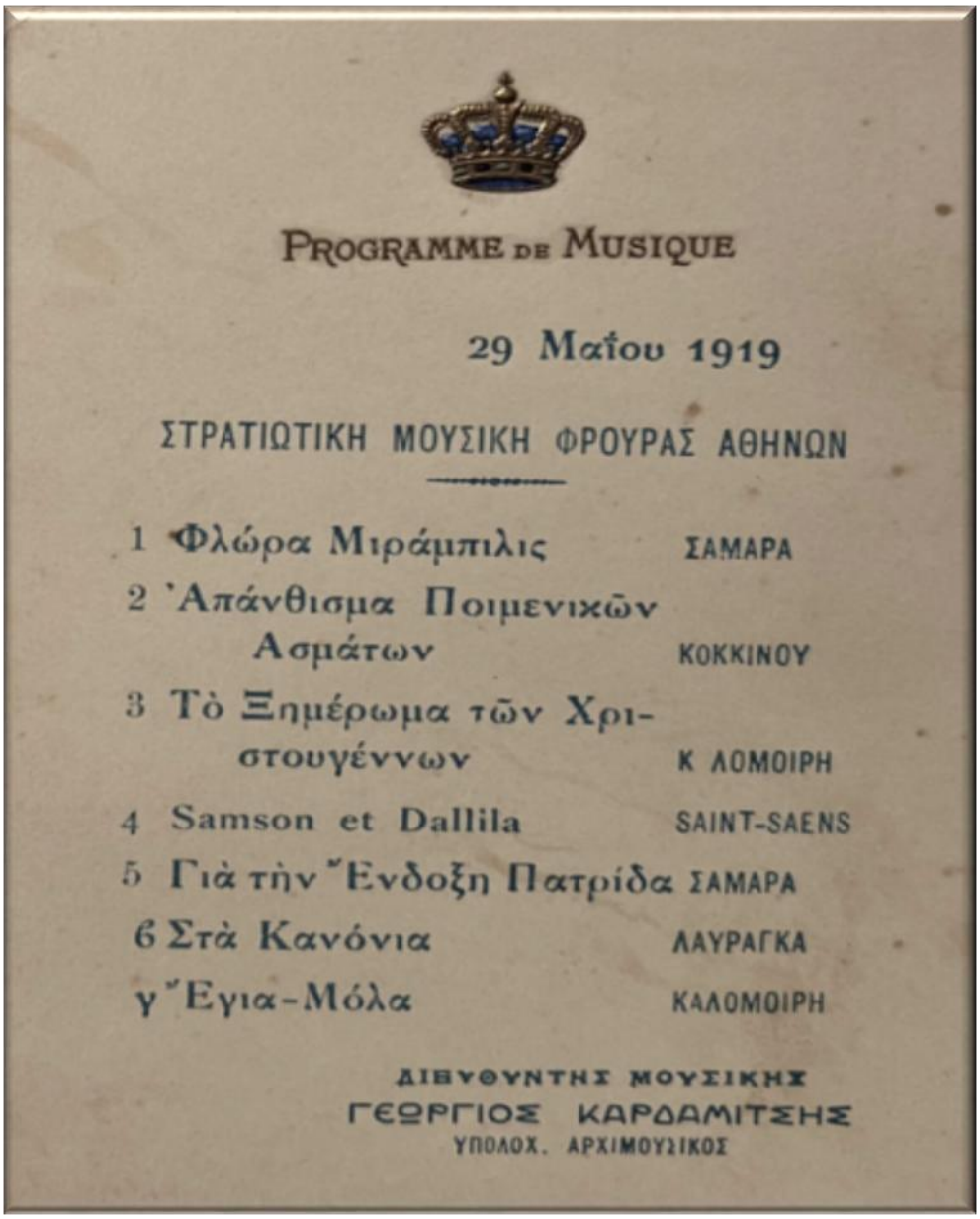

PROGRAMME DE MUSIQUE

29 Μαΐου 1919

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΦΡΟΥΡΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

1	Φλώρα Μιράμπιλις	ΣΑΜΑΡΑ
2	Ἀπάνθισμα Ποιμενικῶν Ασμάτων	ΚΟΚΚΙΝΟΥ
3	Τὸ Ξημέρωμα τῶν Χριστουγέννων	Κ ΛΟΜΟΙΡΗ
4	Samson et Dallila	SAINT-SAENS
5	Γιὰ τὴν Ἔνδοξη Πατρίδα	ΣΑΜΑΡΑ
6	Στὰ Κανόνια	ΛΑΥΡΑΓΚΑ
γ	Ἔγια-Μόλα	ΚΑΛΟΜΟΙΡΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΡΔΑΜΙΤΣΗΣ
ΥΠΟΛΟΧ. ΑΡΧΙΜΟΥΣΙΚΟΣ

Εικόνα ΣΤ9. Μουσικό πρόγραμμα της ΣΜΣ Φρουράς Αθηνών υπό την διεύθυνση του Υπολοχαγού Αρχιμουσικού Γεώργιου Καρδαμίτση, προς τιμήν του Τοποτηρητή του Πατριαρχείου Κωνσταντινούπολης κ. Δωρόθεου, Αθήνα 29 Μαΐου 1919

Πηγή: Αρχείο Ιωάννη Θεοφίλη, https://www.artemis-antiques.gr.

ΜΟΥΣΙΚΗ ΦΡΟΥΡΑΣ ΛΑΡΙΣΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

15 Μαρτίου 1931

Ὥρα 4 1)2—6 1)2 μ. μ.

Τεμάχια — Συνθέται

1 Marche «Creneville» Valte
(ziotti
2 «Marcia Tanhäuser» R. Wag·
(ner
3 «Ouverture Zampa» L. J. F.
(Ferold
4 «Fedora» Pot - Pourri M.
(Giordano
5 «Rapsodie Espagnole» Diaz
6 «Morgenstimmung» E. Crieg
7 «Comtesse Maritza»
8 «1re Suite L'Arlesienne»

Ὁ ἀρχιμουσικός
Ἀνδρ. Ριζώτης

Εικόνα ΣΤ10. Πρόγραμμα συναυλίας ΣΜΣ Β΄ ΣΣ (Φρουράς Λάρισας)

υπό τον αρχιμουσικό Ανδρέα Ριζώτη στην πόλη του Βόλου, 1931

Πηγή: Εφ. *Θεσσαλία*, αρ. 10472, Βόλος 15/3/1931, σ. 2.

ΜΕΡΟΣ Α!

1) Εἰσαγωγὴ Ἔγκμοντ (Μπετόβεν), 2) Σουΐτα «Ἀρλεζιάνα» (Μπιζέ) α) Παστοράλε, β) Μενουέττο, γ) Φαραντόλα (Ἡ στρατιωτικὴ Μουσική) 3) Ἄρια ἀπ' τὴν Ὄπερα «Σι μόνε Μπογκανέγκρα» Βέρδι, 4) Ἀπόσπασμα ἀπ' τὴν Ὄπερα (Φάουστ) Γκουνώ, (Ὁ βαθύφωνος στρατιώτης Δήμου Βασίλειος. Στὸ πιάνο ἡ δὶς Νινὴ Μάναγα. 5) Στρατιωτικὸν ἐμβατήριον «Ἡ Σημαία μας» Σ. Καίσαρη, 6) Στρατιωτικὸν ἐμβατήριον Ε. Σωζοπούλου «Εἶν' ἡ Ἑλλάδα μας». (Στρατιωτικὴ Χορωδία, συνοδεία τῆς στρατιωτικῆς Μουσικῆς)

ΜΕΡΟΣ Β!

1) Πρελούντιο ἀπ' τὸ Μουσικόδραμα «Τὸ δακτυλίδι τῆς Μάνας» Μ. Καλομοίρη, 2) Εἰσαγωγὴ καὶ συρτὸς Ἠπειρώτικος Μαρ. Κασιέλλη, (Ἡ Στρατιωτικὴ Μουσική). 3) Τραγουδάκι (Φουντουκιά) Μ. Καστέλλη 4) Κονσοῦλα λεμονιά Ἠπειρώτικο Δημοτικὸ (τραγούδι ἡ δὶς Πόπη Μερτζανίδου, στὸ πιάνο ἡ δὶς Νινὴ Μάναγα συνοδεία μικρᾶς ὀρχήστρας πνευστῶν), 5) Ἕνας ἀητὸς ἐδιάβαινε Γ. Σκλάβου, 6) Στρατιωτικὰ τραγοῦδι (στὸ Χορτάρι) Γ. Λαμπελέτ. (Ὁ στρατιώτης Δήμου, ἡ χορωδία, συνοδεία πιάνου καὶ μικρᾶς ὀρχήστρας πνευστῶν). 7) Στρατιωτικὸν ἐμβατήριον «Σὰ κανόνια» Δ. Λαυράγκα (ἡ χορωδία συνοδεία στρατιωτικῆς μουσικῆς), 8) Στρατιωτικὸν ἐμβατήριον «Γιὰ μιὰ καινούργια Ἑλλάδα» Λ. Ριγίδη, 9) Ἐθνικὸς Ὕμνος.

Εικόνα ΣΤ11. Πρόγραμμα συναυλίας ΣΜΣ Β΄ ΣΣ και ΙΙ Μεραρχίας

υπό τον Μαργαρίτη Καστέλλη, Λάρισα 5 Οκτ. 1947

Πηγή: Εφ. *Ελευθερία,* αρ. 6864, Λάρισα 7/10/1947, σ. 1.

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

Τῆς Στρατιωτ. Μουσικῆς Α΄ Σ. Στρατοῦ
Δοθησομένη εἰς τὸ Κινηματοθέατρον
«ΠΑΛΛΑΣ»
Τὴν Κυριακὴν 18 Δεκεμβρίου 1960
καὶ ὥραν 11 π. μ.

ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ
ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΤΟΥ Α΄. Σ. ΣΤΡΑΤΟΥ
ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ
κ. ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΟΠΟΥΛΟΥ

ΥΠΕΡ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΑΠΟΡΩΝ ΚΟΡΑΣΙΔΩΝ

Ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἀρχιμουσικοῦ
ΛΟΧΑΓΟΥ ΜΑΥΡΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΑΡΧΕΙΟ Α.Σ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΙΔΗΡΑ

Τῇ εὐγενεῖ συμπράξει
τῆς καλλιτέχνιδος τοῦ τραγουδιοῦ Δίνος ΣΟΦΙΑΣ ΓΑΛΑΝΙΔΟΥ
Διπλωματούχου—Ἀριστούχου Ἑλληνικοῦ Ὠδείου (Ἀθηνῶν)
Εἰς τὸ πιάνο συνοδεύει ἡ Κα ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΧΕΛΜΗ
Καθηγήτρια τοῦ Ἑλληνικοῦ Ὠδείου
Σκηνογραφίαι—Διάκοσμος κ. ΤΑΣΟΥ ΒΛΙΩΡΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΜΕΡΟΣ Α΄

Ὑπὸ τῆς Στρατιωτικῆς Μουσικῆς

1) Μικρὴ νυκτερινὴ Μουσικὴ — Μότζαρτ
2) «Μενουέττο» (εἰς Σόλ Μείζ.) — Μπετόβεν
3) «Ἡμιτελὴς Συμφωνία» — Σοῦμπερτ
4) Ἀπὸ τὴν «ΑΡΛΕΖΙΑΝΑ» Σουΐτα Α΄ Μενουέττο — Μπιζὲ

Τραγουδεῖ: ἡ Δ)νὶς Σοφία Γαλανίδου

5) «BIND AUF DEIN HAAR» — Χάϋδν
6) «Σ' ἀγαπῶ» — Γκρὶκ
7) Ἄρια ἀπὸ τὴν Ὄπερα «Μινιὸν» — Τόμας

Διάλειμμα 10΄ λεπτῶν

ΜΕΡΟΣ Β΄

Τραγουδεῖ ἡ Δ)νὶς Σοφία Γαλανίδου

1) «Ἀκτίδα» — Π. Πετρίδη
2) «Στοῦ Παπᾶ τὰ παραθύρια» — Α. Εὐαγγελάτου
3) «Διαμαντοῦλα» — Ν. Λάβδα
4) «Ἐρηνάκι» — Ν. Λάβδα

Ὑπὸ τῆς Στρατιωτικῆς Μουσικῆς

5) Εἰσαγωγὴ «ΤΑΓΚΡΕΔΙ» — Ροσσίνη
6) Κοντσερτίνο διὰ Κλαρινέττο — Φροζάλι
(SOLO Κλαρινέττο ὁ ὑποτακτικὸς Τζιγκόλης Μάριος)
7) Ἀπὸ τὴν Κρητικὴ Σουΐτα «Πεντοζάλης» — Ε. Μαυρομμάτη

Εικόνα ΣΤ12. Πρόγραμμα συναυλίας της ΣΜΣ του Α΄ΣΣ υπό τον Λοχαγό Αρχιμουσικό Γεώργιο Μαύρο - Τρίκαλα 1960

Πηγή: Ιδιωτικό Αρχείο Οδυσσέα Τράντου

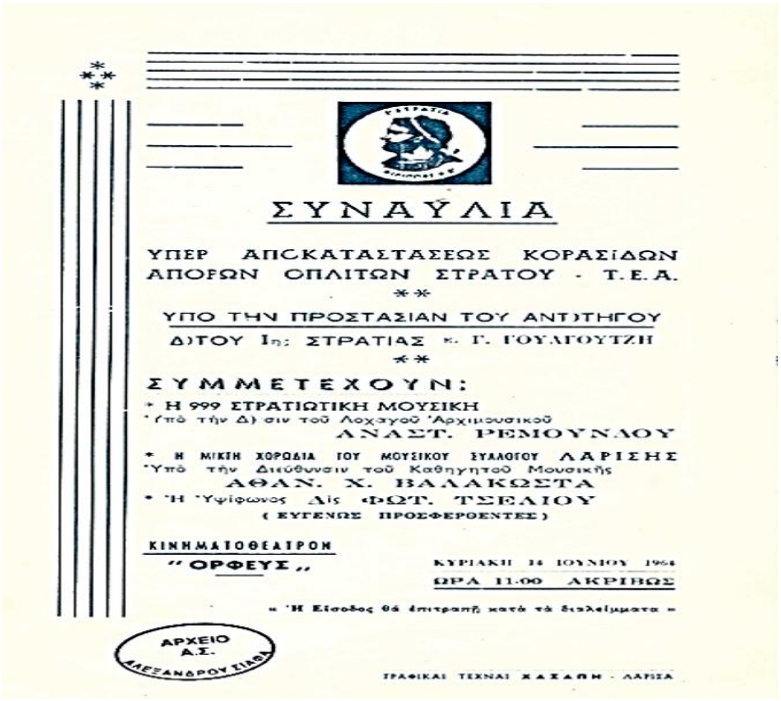

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΥΠΕΡ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΚΟΡΑΣΙΔΩΝ
ΑΠΟΡΩΝ ΟΠΛΙΤΩΝ ΣΤΡΑΤΟΥ - Τ.Ε.Α.

**

ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ ΤΟΥ ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ
ΔΙΟΥ Ιης ΣΤΡΑΤΙΑΣ κ. Γ. ΓΟΥΛΑΓΟΥΤΖΗ

**

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ:

* Η 999 ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ
(Υπό τήν Δ) σιν τοῦ Λοχαγοῦ Ἀρχιμουσικοῦ
ΑΝΑΣΤ. ΡΕΜΟΥΝΔΟΥ

* Η ΜΙΚΤΗ ΧΟΡΩΔΙΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΛΑΡΙΣΗΣ
Ὑπό τήν Διεύθυνσιν τοῦ Καθηγητοῦ Μουσικῆς
ΑΘΑΝ. Χ. ΒΑΛΑΚΩΣΤΑ

* Η Ὑψίφωνος Δίς ΦΩΤ. ΤΣΕΛΙΟΥ
(ΕΥΓΕΝΩΣ ΠΡΟΣΦΕΡΟΕΝΤΕΣ)

ΚΙΝΗΜΑΤΟΘΕΑΤΡΟΝ
" ΟΡΦΕΥΣ "

ΚΥΡΙΑΚΗ 11 ΙΟΥΝΙΟΥ 1961
ΩΡΑ 11.00 ΑΚΡΙΒΩΣ

« Ἡ Εἴσοδος θά ἐπιτραπῇ κατά τά διαλείμματα »

ΑΡΧΕΙΟ Α.Σ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΙΜΗ

ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ ΧΑΣΑΠΗ - ΛΑΡΙΣΑ

ΜΕΡΟΣ Β'

999 ΣΤΡΑΤ. ΜΟΥΣΙΚΗ: Διευθύνει ὁ Λοχαγός **Α. ΡΕΜΟΥΝΔΟΣ**

1. SCENES PITTORESQUES (ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΣΚΗΝΕΣ) MASSENET
   ΤΑ ΜΕΡΗ:
   Α) MARCIA
   Β) BALLABILE
   Γ) ANGELUS
   Δ) FESTA BOEMA
2. Λαγιαρνί (δημῶδες) Θ. Σπάθη
3. Τά μάτια τοῦ Δήμου (δημῶδες) Ν. Λάβδα
   Ἡ ὑψίφωνος Δίς Φ. ΤΣΕΛΙΟΥ συνοδείᾳ ΣΤΡΑΤ. ΜΟΥΣΙΚΗΣ
4. Ἱερουσαλήμ (ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΠΕΡΑ LOMBARDI) G. VERDI
5. Βασιλεύς Ναβουχοδονόσωρ G. VERDI
   (ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΠΕΡΑ NABUCCO)
   Ὑπό Μικτῆς Χορωδίας συνοδείᾳ ΣΤΡΑΤ. ΜΟΥΣΙΚΗΣ

ΤΕΛΟΣ

Εικόνα ΣΤ13. Πρόγραμμα συναυλίας της 999 ΣΜΣ της 1ης Στρατιάς υπό τον Λοχαγό Αρχιμουσικό Αναστάσιο Ρεμούνδο, Λάρισα 1961.

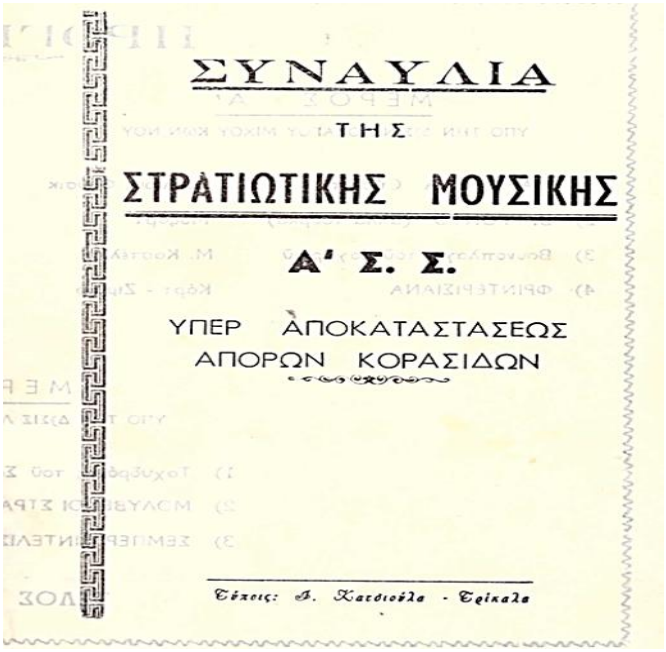

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΤΗΣ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

Α' Σ. Σ.

ΥΠΕΡ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ

ΑΠΟΡΩΝ ΚΟΡΑΣΙΔΩΝ

Τύποις: Α. Καστοπέλα - Τρίκαλα

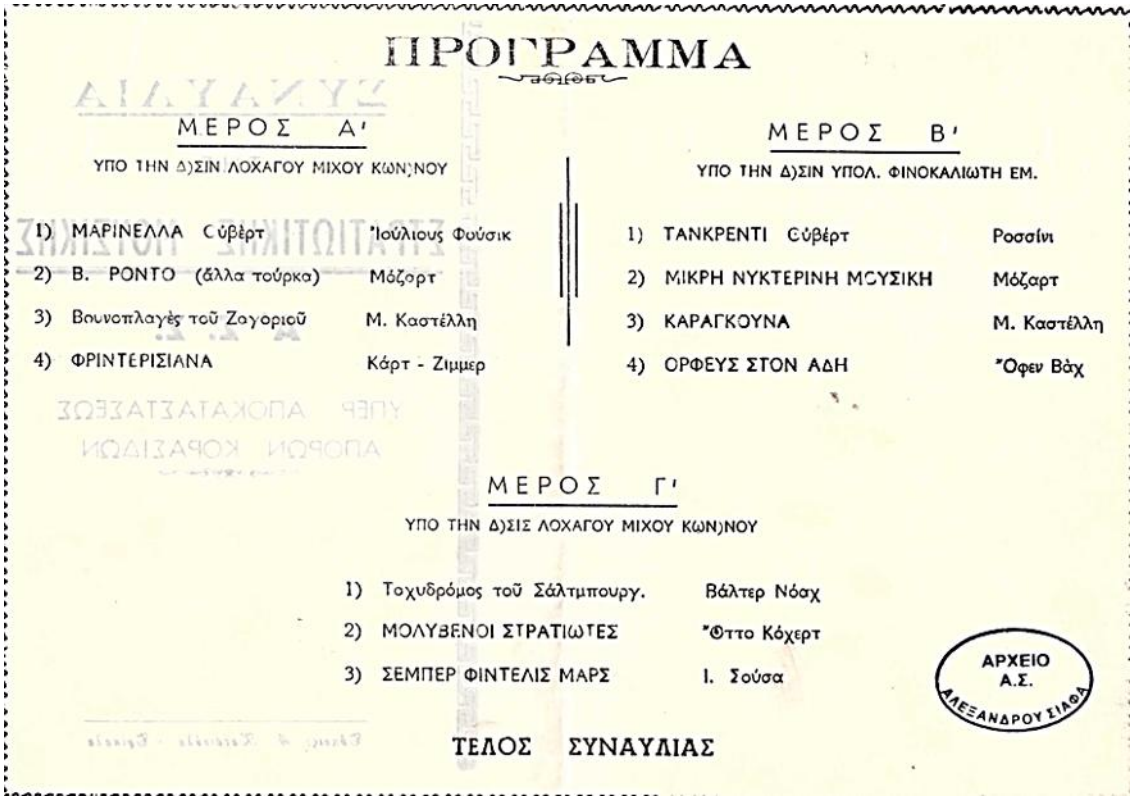

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΜΕΡΟΣ Α'

ΥΠΟ ΤΗΝ Δ)ΣΙΝ ΛΟΧΑΓΟΥ ΜΙΧΟΥ ΚΩΝ)ΝΟΥ

1) ΜΑΡΙΝΕΛΛΑ Σύβέρτ 'Ιούλιους Φούσικ

2) Β. ΡΟΝΤΟ (άλλα τούρκα) Μόζορτ

3) Βουνοπλαγὲς τοῦ Ζαγοριοῦ Μ. Καστέλλη

4) ΦΡΙΝΤΕΡΙΣΙΑΝΑ Κάρτ - Ζιμμερ

ΜΕΡΟΣ Β'

ΥΠΟ ΤΗΝ Δ)ΣΙΝ ΥΠΟΛ. ΦΙΝΟΚΑΛΙΩΤΗ ΕΜ.

1) ΤΑΝΚΡΕΝΤΙ Σύβέρτ Ροσσίνι

2) ΜΙΚΡΗ ΝΥΚΤΕΡΙΝΗ ΜΟΥΣΙΚΗ Μόζαρτ

3) ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΑ Μ. Καστέλλη

4) ΟΡΦΕΥΣ ΣΤΟΝ ΑΔΗ 'Όφεν Βάχ

ΜΕΡΟΣ Γ'

ΥΠΟ ΤΗΝ Δ)ΣΙΣ ΛΟΧΑΓΟΥ ΜΙΧΟΥ ΚΩΝ)ΝΟΥ

1) Τοχυδρόμος τοῦ Σάλτμπουργ. Βάλτερ Νόαχ

2) ΜΟΛΥΒΕΝΟΙ ΣΤΡΑΤΙΩΤΕΣ 'Όττο Κόχερτ

3) ΣΕΜΠΕΡ ΦΙΝΤΕΛΙΣ ΜΑΡΣ Ι. Σούσα

ΑΡΧΕΙΟ Α.Σ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΙΑΦΑ

ΤΕΛΟΣ ΣΥΝΑΥΛΙΑΣ

Εικόνα ΣΤ14. Πρόγραμμα συναυλίας της ΣΜΣ του Α΄ ΣΣ υπό τον Λοχαγό Αρχιμουσικό Κωνσταντίνο Μίχο και τον Υπολοχαγό Αρχιμουσικό Εμμανουήλ Φινοκαλιώτη, Τρίκαλα 1961

Πηγή: Ιδιωτικό Αρχείο Οδυσσέα Τράντου

ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ–ΣΠΟΥΔΑΣΤΩΝ
ΝΟΜΟΥ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΙΣ

ΥΠΕΡ ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

ΚΥΡΙΑΚΗ 9 Ἰουλίου 1961—Ὥρα 10.30' π. μ.
Κινηματοθέατρον «ΠΑΛΛΑΣ»

ΑΡΧΕΙΟ Α.Σ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΙΔΗΡ

Καλλιτεχνική Ἐπιμέλεια
ΔΗΜΗΤΡΗ ΨΥΧΟΥΛΗ
Διευθυντοῦ Δημοτικοῦ Ὠδείου Τρικάλων

ΤΗ ΕΥΓΕΝΗ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙ
ΤΗΣ
ΜΠΑΝΤΑΣ ΤΟΥ Α'. ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥ

ΚΑΙ ΤΗΣ
ΧΟΡΩΔΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΩΔΕΙΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

«Μουσικὴν ποίει καὶ ἐργάζου»

ΠΛΑΤΩΝ

Εἰσήγησις ὑπὸ τῆς Γεν. Γραμματέως τοῦ ἀναλόγου Λθδος
ΣΤΕΛΛΑΣ ΖΩΗΣ Φοιτητρίας Νομικῆς.

ΜΕΡΟΣ Α.'

ΥΠΟ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ Α'. ΣΩΜΑΤΟΣ ΣΤΡΑΤΟΥ

1) Τανκρέδη . . . . . (εἰσαγωγὴ) . . . . . *ROSSINI*
2) Μικρὴ νυκτερινὴ Μουσική . . . . . *MOZART*
3) Ἀπὸ τὴν Κρητικὴ Σουίτα (Πεντοζάλλης) Ε. ΜΑΥΡΟΜΑΤΗ
4) Βιολοπλαγιὲς τοῦ Ζαγορισιοῦ . . . . . Μ. ΚΑΣΤΕΛΛΗ
5) Καφεχοϊνὲς . . . . . Μ. ΚΑΣΤΕΛΛΗ
6) Ὀρφεὺς στὸν Ἅδη (εἰσαγωγὴ) . . . *OFFENBACH*

Διευθύνει ὁ ἀρχιμουσικὸς ὑπολοχαγὸς κ. ΕΜ. ΦΙΝΟΚΑΛΙΩΤΗΣ

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ 5 ΛΕΠΤΩΝ

ΜΕΡΟΣ Β.'

ΑΠΑΓΓΕΛΙΑΙ ΥΠΟ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

1) Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸν «Ἅμλετ» . . . . . ΣΕΞΠΗΡ
2) Ἀπὸ τὸ «Ἄξιον ἐστί» . . . . . ΟΔΥΣΣΕΑ ΕΛΥΤΗ
3) Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν «Ἠλέκτρα» . . . . ΕΥΡΙΠΙΔΗ
4) Τ' ἀηδόνι καὶ τὸ τριαντάφυλλο (Λυρικὸ διήγημα)
ΟΣΚΑΡ ΟΥΑΪΛΔ

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ 5 ΛΕΠΤΩΝ

ΜΕΡΟΣ Γ.

ΥΠΟ ΤΗΣ ΑΝΔΡΙΚΗΣ ΧΟΡΩΔΙΑΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΩΔΕΙΟΥ

1) Οἱ Ψαρῶδες (Βαρκαρόλα) . . . . . *G. AUBER*
2) *Zigeuner Leben* . . . . ΓΕΡΜΑΝΙΚΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ
(Ἐναρμόνισις—Μετάφρασις Δ. Ψυχούλη)
3) Ὁ χορὸς τῶν Ταυρομάχων (ἀπὸ τὴν ὄπερα «Τροβάτα») *VERDI*
4) Τὸ τραγούδι τῶν Φοιτητῶν (ἀπὸ τὴν ὄπερα «Τὰ Παραμύθια τοῦ Ὄφμαν») *OFFENBACH*
(Μετάφρασις Δ. Ψυχούλη)
5) Ἐλὰ πλεῖον πλέων με (Καντάτα Νο 13, Μέρος Βον) . . Δ. ΨΥΧΟΥΛΗ

Διευθύνει ὁ Διευθυντὴς τοῦ Δημοτικοῦ Ὠδείου
κ. ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΥΛΗΣ

Τύποις Λιακοπῆ—Παπαϊωάννου—Μάγου—Τρίκαλα

Εικόνα ΣΤ15. Συμμετοχή της ΣΜΣ του Α΄ ΣΣ σε καλλιτεχνική εκδήλωση υπό τον Υπολοχαγό Αρχιμουσικό Εμμανουήλ Φινοκαλιώτη, Τρίκαλα 1961

Πηγή: Ιδιωτικό Αρχείο Οδυσσέα Τράντου

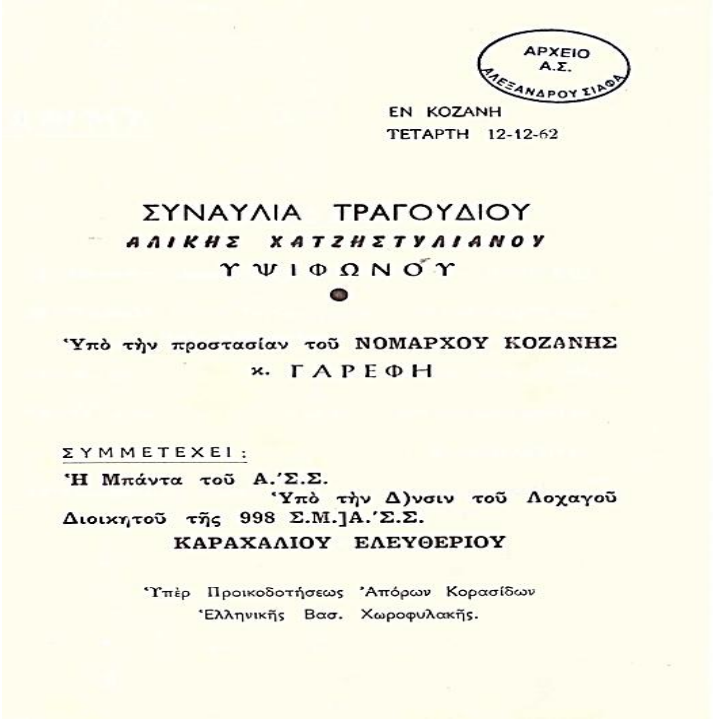

ΑΡΧΕΙΟ Α.Σ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΙΑΦΑ

ΕΝ ΚΟΖΑΝΗ
ΤΕΤΑΡΤΗ 12-12-62

ΣΥΝΑΥΛΙΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΟΥ
ΑΛΙΚΗΣ ΧΑΤΖΗΣΤΥΛΙΑΝΟΥ
ΥΨΙΦΩΝΟΥ

Ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ ΝΟΜΑΡΧΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ
κ. ΓΑΡΕΦΗ

ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΙ:
Ἡ Μπάντα τοῦ Α.Σ.Σ.
Ὑπὸ τὴν Δ)νσιν τοῦ Λοχαγοῦ
Διοικητοῦ τῆς 998 Σ.Μ.]Α.Σ.Σ.
ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΥ

Ὑπὲρ Προικοδοτήσεως Ἀπόρων Κορασίδων
Ἑλληνικῆς Βασ. Χωροφυλακῆς.

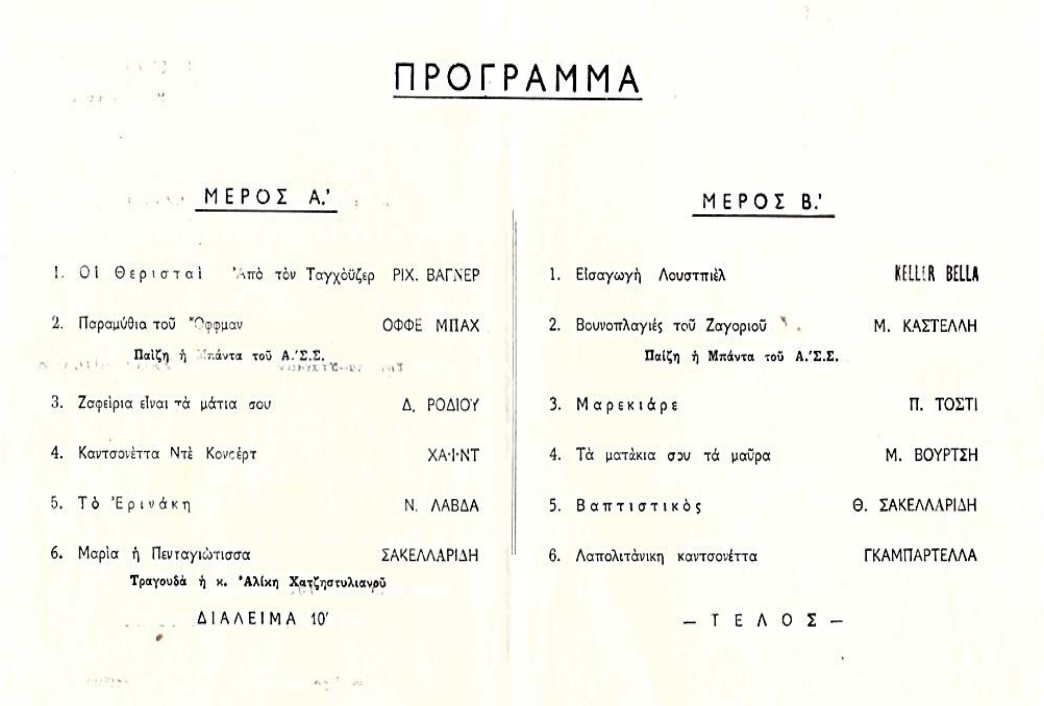

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΜΕΡΟΣ Α.'

1. Οἱ Θερισταὶ — Ἀπὸ τὸν Ταγχεϋζερ — ΡΙΧ. ΒΑΓΝΕΡ
2. Παραμύθια τοῦ Ὄφμαν — ΟΦΦΕ ΜΠΑΧ
Παίζη ἡ Μπάντα τοῦ Α.Σ.Σ.
3. Ζαφείρια εἶναι τὰ μάτια σου — Δ. ΡΟΔΙΟΥ
4. Καντσονέττα Ντὲ Κονσέρτ — ΧΑΪΝΤ
5. Τὸ Ἐρινάκη — Ν. ΛΑΒΔΑ
6. Μαρία ἡ Πενταγιώτισσα — ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ
Τραγουδᾶ ἡ κ. Ἀλίκη Χατζηστυλιανοῦ

ΔΙΑΛΕΙΜΑ 10'

ΜΕΡΟΣ Β.'

1. Εἰσαγωγὴ Λουστπιὲλ — KELLER BELLA
2. Βουνοπλαγιές τοῦ Ζαγοριοῦ — Μ. ΚΑΣΤΕΛΛΗ
Παίζη ἡ Μπάντα τοῦ Α.Σ.Σ.
3. Μαρεκιάρε — Π. ΤΟΣΤΙ
4. Τὰ ματάκια σου τὰ μαῦρα — Μ. ΒΟΥΡΤΣΗ
5. Βαπτιστικὸς — Θ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗ
6. Λαπολιτάνικη καντσονέττα — ΓΚΑΜΠΑΡΤΕΛΛΑ

— ΤΕΛΟΣ —

Εικόνα ΣΤ16. Πρόγραμμα συναυλίας της ΣΜΣ του Α΄ ΣΣ υπό τον Λοχαγό Αρχιμουσικό Ελευθέριο Καραχάλιο, Κοζάνη 1962

Πηγή: Αρχείο Οδυσσέα Τράντου.

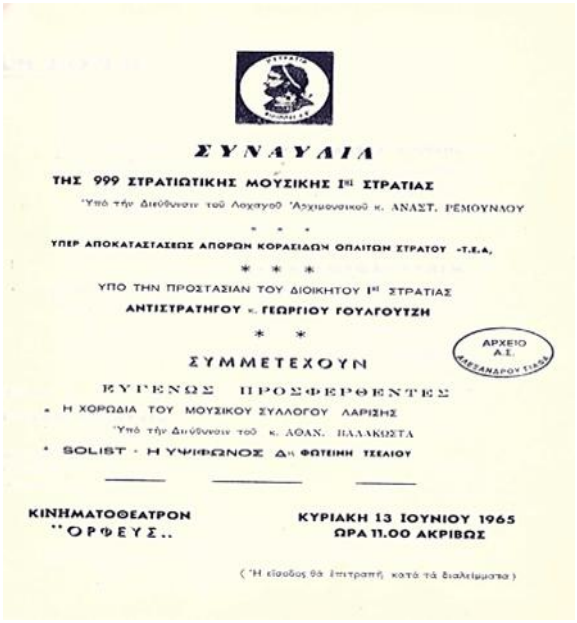

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΤΗΣ 999 ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ Ι[ης] ΣΤΡΑΤΙΑΣ

Υπό την Διεύθυνσιν τοῦ Λοχαγοῦ Ἀρχιμουσικοῦ κ. ΑΝΑΣΤ. ΡΕΜΟΥΝΔΟΥ

* * *

ΥΠΕΡ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΑΠΟΡΩΝ ΚΟΡΑΣΙΔΩΝ ΟΠΛΙΤΩΝ ΣΤΡΑΤΟΥ -Τ.Ε.Α.

* * *

ΥΠΟ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΝ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ Ι[ης] ΣΤΡΑΤΙΑΣ

ΑΝΤΙΣΤΡΑΤΗΓΟΥ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΓΟΥΛΑΓΟΥΤΣΗ

* *

ΑΡΧΕΙΟ Α.Σ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΤΣΑΝΤΑ

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ

ΕΥΓΕΝΩΣ ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΟΙ

- Η ΧΟΡΩΔΙΑ ΤΟΥ ΜΟΥΣΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΛΑΡΙΣΗΣ

Ὑπό τήν Διεύθυνσιν τοῦ κ. ΑΘΑΝ. ΒΑΛΑΚΩΣΤΑ

- SOLIST - Η ΥΨΙΦΩΝΟΣ Δις ΦΩΤΕΙΝΗ ΤΣΕΛΙΟΥ

ΚΙΝΗΜΑΤΟΘΕΑΤΡΟΝ "ΟΡΦΕΥΣ"

ΚΥΡΙΑΚΗ 13 ΙΟΥΝΙΟΥ 1965 ΩΡΑ 11.00 ΑΚΡΙΒΩΣ

(Ἡ εἴσοδος θά ἐπιτραπῆ κατά τά διαλείμματα)

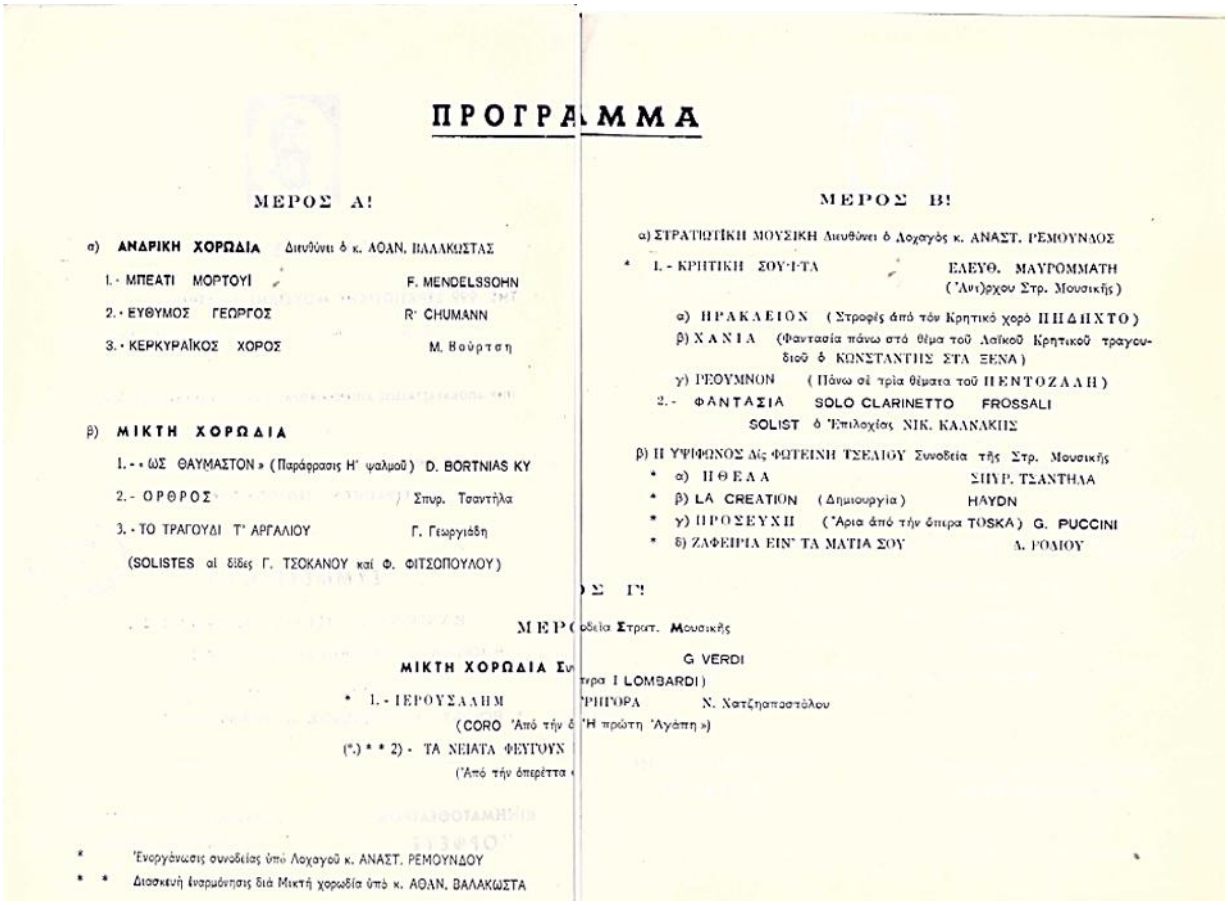

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΜΕΡΟΣ Α!

α) **ΑΝΔΡΙΚΗ ΧΟΡΩΔΙΑ** Διευθύνει ὁ κ. ΑΘΑΝ. ΒΑΛΑΚΩΣΤΑΣ

1. - ΜΠΕΑΤΙ ΜΟΡΤΟΥΙ — F. MENDELSSOHN
2. - ΕΥΘΥΜΟΣ ΓΕΩΡΓΟΣ — R[t] CHUMANN
3. - ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΟΣ ΧΟΡΟΣ — Μ. Βαΰρτση

β) **ΜΙΚΤΗ ΧΟΡΩΔΙΑ**

1. - « ΩΣ ΘΑΥΜΑΣΤΟΝ » (Παράφρασις Η' ψαλμοῦ) D. BORTNIAS KY
2. - ΟΡΘΡΟΣ — Σπυρ. Τσαντήλα
3. - ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ Τ' ΑΡΓΑΛΙΟΥ — Γ. Γεωργιάδη

(SOLISTES αἱ δίδες Γ. ΤΣΟΚΑΝΟΥ καί Φ. ΦΙΤΣΟΠΟΥΛΟΥ)

ΜΕΡΟΣ Β!

α) ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ Διευθύνει ὁ Λοχαγὸς κ. ΑΝΑΣΤ. ΡΕΜΟΥΝΔΟΣ

* 1. - ΚΡΗΤΙΚΗ ΣΟΥΙΤΑ — ΕΛΕΥΘ. ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗ (Ἀντι)ρχου Στρ. Μουσικῆς)

α) ΗΡΑΚΛΕΙΟΝ (Στροφές ἀπό τόν Κρητικό χορό ΠΗΔΗΧΤΟ)

β) ΧΑΝΙΑ (Φαντασία πάνω στά θέμα τοῦ Λαϊκοῦ Κρητικοῦ τραγουδιοῦ ὁ ΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ ΣΤΑ ΞΕΝΑ)

γ) ΡΕΘΥΜΝΟΝ (Πάνω σέ τρία θέματα τοῦ ΠΕΝΤΟΖΑΛΗ)

2. - ΦΑΝΤΑΣΙΑ SOLO CLARINETTO FROSSALI

SOLIST ὁ Ἐπιλοχίας ΝΙΚ. ΚΑΛΑΝΑΚΗΣ

β) Η ΥΨΙΦΩΝΟΣ Δίς ΦΩΤΕΙΝΗ ΤΣΕΛΙΟΥ Συνοδεία τῆς Στρ. Μουσικῆς

* α) ΠΗΘΕΛΑ — ΣΠΥΡ. ΤΣΑΝΤΗΛΑ

* β) LA CREATION (Δημιουργία) — HAYDN

* γ) ΠΡΟΣΕΥΧΗ (Ἄρια ἀπό τήν ὄπερα TOSKA) G. PUCCINI

* δ) ΖΑΦΕΙΡΙΑ ΕΙΝ' ΤΑ ΜΑΤΙΑ ΣΟΥ — Λ. ΓΟΜΟΥ

ΜΕΡ[ΟΣ Γ!] (...δεία Στρατ. Μουσικῆς

G VERDI

...τερα I LOMBARDI)

ΜΙΚΤΗ ΧΟΡΩΔΙΑ Συ...

* 1. - ΙΕΡΟΥΣΑΛΗΜ — ...ΡΙΓΟΡΑ Ν. Χατζηαποστόλου

(CORO 'Από τήν ὄ... 'Η πρώτη 'Αγάπη »)

(*.) * * 2) - ΤΑ ΝΕΙΑΤΑ ΦΕΥΓΟΥΝ

('Από τήν ὀπερέττα «...

* Ἐνοργάνωσις συνοδείας ὑπό Λοχαγοῦ κ. ΑΝΑΣΤ. ΡΕΜΟΥΝΔΟΥ

* * Διασκευή ἐναρμόνησις διά Μικτή χορωδία ὑπό κ. ΑΘΑΝ. ΒΑΛΑΚΩΣΤΑ

Εικόνα ΣΤ17. Πρόγραμμα συναυλίας της 999 ΣΜΣ της 1ης Στρατιάς υπό τον Λοχαγό Αρχιμουσικό Αναστάσιο Ρεμούνδο, Λάρισα 1965

Πηγή: Αρχείο Οδυσσέα Τράντου

ΤΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ ΤΟΥ Γ΄ Σ. Σ.

ΕΙΣ ΤΗΝ Β. ΕΛΛΑΔΑ

1. Τὸ συγκρότημα τῆς Μουσικῆς Γ' Σ. Σ. ἔδωσε ἀπὸ τῆς 12ης Δεκεμβρίου 1966 συναυλίας εἰς τὰς κάτωθι πόλεις :

ΣΕΡΡΑΣ — ΔΡΑΜΑΝ — ΚΑΒΑΛΑΝ-ΞΑΝΘΗΝ— ΚΟΜΟΤΙΝΗΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΛΙΝ — ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟΝ — ΣΟΥΦΛΙ—ΟΡΕΣΤΙΑΔΑ — ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ.

2. Εἰς τὰς εἰς πόλεις ἐδόθησαν δύο συναυλίαι.

Ἡ μία μὲ εἰσιτήριον τὰ ἔσοδα τῆς ὁποίας θὰ διατεθοῦν ἐξ ΟΛΟΚΛΗΡΟΥ ὑπὲρ τῶν Φιλανθρωπικῶν Ὀργανώσεων τῆς οἰκείας πόλεως.

Ἡ ἄλλη διὰ τοὺς ἐργάτας καὶ τὰς οἰκογενείας των ἄνευ εἰσιτηρίου.

Ι[η] ΣΤΡΑΤΙΑ

ΑΡΧΕΙΟ Α.Σ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΙΑΦΑ

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑΤΟΣ Σ. ΜΟΥΣΙΚΗΣ Γ΄ Σ. ΣΤΡΑΤΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΙ

Ο ΤΑΓ/ΡΧΗΣ **ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΔΡΑΓΑΤΑΚΗΣ** ΑΡΧΙΜΟΥΣΙΚΟΣ

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ:

1. Ἡ Ὑψίφωνος Δὶς ΘΕΟΠΙΣΤΗ ΜΑΡΑΝΤΙΔΟΥ (Α' Βραβείου Ὠδείου Ἀθηνῶν)
2. Ὁ Βαθύφωνος κ. ΝΙΚΟΣ ΚΑΠΕΤΑΝΟΠΟΥΛΟΣ (Ἀριστοῦχος τοῦ Ὠδείου Θεσσαλονίκης)
3. Ὁ Ἠθοποιὸς κ. ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΡΕΛΗΣ

ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1967

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΑΥΛΙΑΣ ΛΑΡΙΣΣΗΣ

ΜΕΡΟΣ Α΄

ΚΑΡΥΑΤΙΔΕΣ

1. «Ἐγκμὸντ» (Εἰσαγωγὴ) L. BEETHOVEN
2. «Ἑλληνικὴ Σουΐτα» (Μέρος 3ον) Δ. ΛΑΥΡΑΓΚΑ (Χωριάτικος χορὸς)
3. «Ποιμενικὰ ἄσματα» Ν. ΚΟΚΚΙΝΟΥ (Σόλο Κλαρίνο Ἀνθ/στὴς Μουσικῆς Μ. ΜΗΡΤΣΙΟΣ)
4. «Κορσικάνικη Σουΐτα» (Μέρος 4ον) WILLIS KAISER ERIC (Παρέλασις Καρναβάλου στὴν Κορσική)

Διάλειμμα 10 λεπτῶν

ΜΕΡΟΣ Β΄

1. «Σαμουὴλ» (Ἀπαγγελία) Α. ΒΑΛΑΩΡΙΤΗ (ὁ ἠθοποιὸς ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΡΕΛΗΣ)
2. «Ἐρνάνι» (Ἡ εὐτυχία ἡ πίστις σου) G. VERDI (Τραγούδι Ν. ΚΑΠΕΤΑΝΟΠΟΥΛΟΣ)
3. «Ἕνας βράχος στὸ βουνὸ» Χ. ΣΤΡΟΥΜΠΟΥΛΗ (Τραγούδι Ν. ΚΑΠΕΤΑΝΟΠΟΥΛΟΣ)
4. «Λαγιαρνὶ» Θ. ΣΠΑΘΗ (Τραγούδι Ν. ΚΑΠΕΤΑΝΟΠΟΥΛΟΣ)
5. «Τόσκα» (Ἡ προσευχὴ) G. PUCCINI
6. «Μαντὰμ Μπατερφλάϊ» (Μιὰν αὐγὴ θὰ δοῦμε) G. PUCCINI (Τραγούδι Θ. ΜΑΡΑΝΤΙΔΟΥ)
7. «Τὰ μάτια τοῦ Δήμου» Ν. ΛΑΒΔΑ (Τραγούδι Θ. ΜΑΡΑΝΤΙΔΟΥ)
8. «Ἡ Δύναμις τοῦ πεπρωμένου» (Ντουέττο) G. VERDI (Ἐλεονώρα – Θ. ΜΑΡΑΝΤΙΔΟΥ) (Γκουαρνιέρο – Ν. ΚΑΠΕΤΑΝΟΠΟΥΛΟΣ)

Διάλειμμα 10 λεπτῶν

ΜΕΡΟΣ Γ΄

1. «Τὸ Καρναβάλι τῆς Βενετίας» ARBAN (Σόλο τρομπέττα συνοδεία μπάντας) (Σολίστ ὁ λοχίας τῆς Μουσικῆς ΕΥΑΓ. ΓΚΕΜΙΤΖΗΣ)
2. «Εἰσαγωγὴ καὶ συρτὸς Ἠπειρώτικος» Μ. ΚΑΣΤΕΛΗ
3. «Γουλιέλμος Τέλλος» (Εἰσαγωγὴ) G. ROSSINI

Η ΕΛΛΑΔΑ ΠΟΤΕ ΔΕΝ ΠΕΘΑΙΝΕΙ

ΤΕΛΟΣ

Εικόνα ΣΤ18. Πρόγραμμα συναυλίας της ΣΜΣ του Γ΄ ΣΣ υπό τον Ταγματάρχη Αρχιμουσικό Νικόλαο Δραγατάκη, Λάρισα 1967

Πηγή: Αρχείο Οδυσσέα Τράντου

II ΜΕΡΑΡΧΙΑ

ΑΡΧΕΙΟ Α.Σ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΙΛΒΑ

ΕΛΛΑΣ 21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΥΝΑΥΛΙΑΣ ΣΤΡΑΤ. ΜΟΥΣΙΚΗΣ II ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΥΠΟΛΟΧΑΓΟΣ (ΜΕ) ΧΑΤΩΝΙΔΗΣ ΒΑΣ.

ΤΡΙΤΗ 26 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1972
ΩΡΑ ΕΝΑΡΞΕΩΣ 11 Π. Μ.
ΑΙΘΟΥΣΑ „Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ"

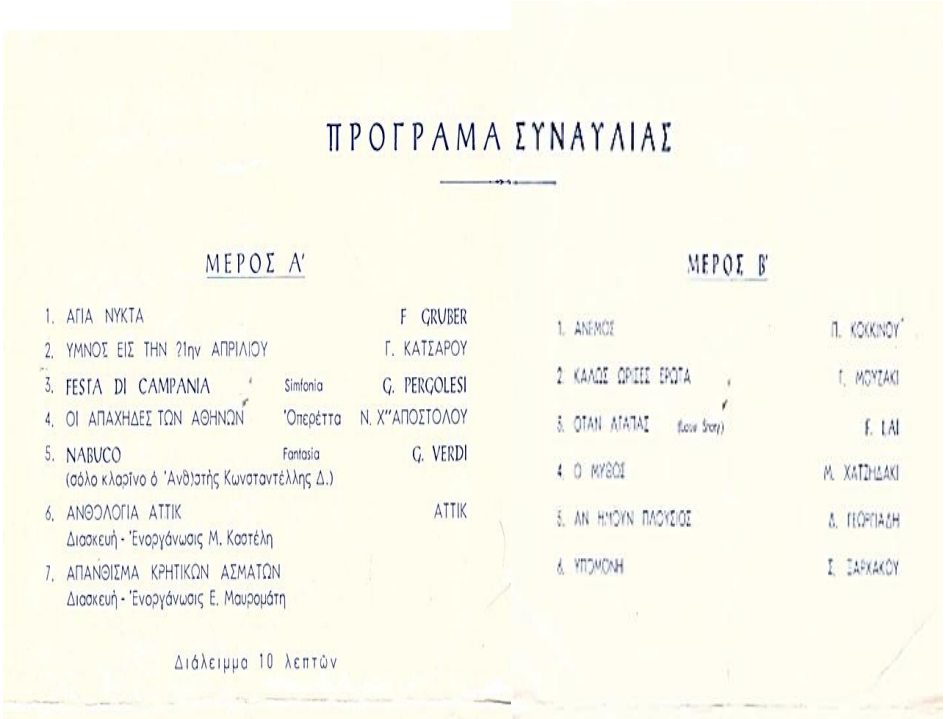

ΠΡΟΓΡΑΜΑ ΣΥΝΑΥΛΙΑΣ

ΜΕΡΟΣ Α'

1. ΑΓΙΑ ΝΥΚΤΑ — F. GRUBER
2. ΥΜΝΟΣ ΕΙΣ ΤΗΝ 21ην ΑΠΡΙΛΙΟΥ — Γ. ΚΑΤΣΑΡΟΥ
3. FESTA DI CAMPANIA — Simfonia — G. PERGOLESI
4. ΟΙ ΑΠΑΧΗΔΕΣ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ — Όπερέττα — Ν. Χ"ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
5. NABUCO — Fantasia — G. VERDI
   (σόλο κλαρίνο ό 'Ανθ)ιστής Κωνσταντέλλης Δ.)
6. ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ ΑΤΤΙΚ — ΑΤΤΙΚ
   Διασκευή - Ένοργάνωσις Μ. Καστέλη
7. ΑΠΑΝΘΙΣΜΑ ΚΡΗΤΙΚΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ
   Διασκευή - Ένοργάνωσις Ε. Μαυρομάτη

Διάλειμμα 10 λεπτών

ΜΕΡΟΣ Β'

1. ΑΝΕΜΟΣ — Π. ΚΟΚΚΙΝΟΥ
2. ΚΑΛΩΣ ΩΡΙΣΕΣ ΕΡΩΤΑ — Γ. ΜΟΥΖΑΚΗ
3. ΟΤΑΝ ΑΤΑΤΑΣ (Love Story) — F. LAI
4. Ο ΜΥΘΟΣ — Μ. ΧΑΤΖΗΔΑΚΗ
5. ΑΝ ΗΜΟΥΝ ΠΛΟΥΣΙΟΣ — Δ. ΓΙΩΡΓΙΑΔΗ
6. ΥΠΟΜΟΝΗ — Σ. ΣΑΡΚΑΚΟΥ

Εικόνα ΣΤ19. Πρόγραμμα συναυλίας της ΣΜΣ της ΙΙ Μεραρχίας υπό τον Υπολοχαγό Αρχιμουσικό Βασίλειο Χατωνίδη, Έδεσα 1972

Πηγή: Αρχείο Οδυσσέα Τράντου

ΑΡΧΕΙΟ Α.Σ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΙΔΗΡΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΑΥΛΙΑΣ ΣΤΡΑΤ. ΜΟΥΣΙΚΗΣ 1ΗΣ ΣΤΡΑΤΙΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΛΟΧΑΓΟΣ ΒΑΕΣ ΙΕΡΕΜΙΑΣ

ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΙ ΕΥΓΕΝΩΣ ΠΡΟΣΦΕΡΘΕΙΣΑ
Η ΔΙΝΙΣ ΣΟΥΛΑ ΚΑΤΣΑΡΑ

ΑΙΘΟΥΣΑ ΠΑΛΛΑΣ

ΩΡΑ ΕΝΑΡΞΕΩΣ 11
Κυριακη 1 Φεβρουαρίου 1970

ΜΕΡΟΣ Α'

1. ΤΑΝΓΡΕΝΤΙ (Εισαγωγή) G. ROSSINI
2. ΜΑΡΙΝΑΡΕΛΛΑ (Συμφωνία) J. FUSIK
3. ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΑ (Χαρακτηριστικόν) Διασκευή Μ. ΚΑΣΤΕΛΛΗ

ΜΕΡΟΣ Β'

1. ΤΡΑΒΙΑΤΑ G. VERDI
2. ΕΛΕΓΕΙΟΝ MASSENET
3. ΜΑΝΝΑ ΚΑΙ ΚΟΡΗ Σ. ΣΑΜΑΡΑ

Τραγουδᾶ ὁ Λοχίας Μουσικοῦ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ ΒΑΪΟΣ, τὸν συνοδεύη στὸ πιάνο ἡ ΣΟΥΛΑ ΚΑΤΣΑΡΑ.

Διάλλειμα 10' λεπτῶν.

ΜΕΡΟΣ Γ'

1. ΣΥΡΤΟΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ Μ. ΚΑΣΤΕΛΛΗ
2. ΚΟΝΣΕΡΤΙΝΟ γιὰ ΚΛΑΡΙΝΟ Ἐνοργάνωση Ἀνθ-στεῦ
Solo Clarino ὁ Ἀνθ-στὴς Καλνάκης Ν. Ν. Κολνάκη
3. ΑΠΑΝΘΙΣΜΑ ΠΟΙΜΕΝΙΚΩΝ ΑΣΜΑΤΩΝ Ν. ΚΟΚΚΙΝΟΥ

Τύποις ΠΑΝΟΥΡΓΕΙΑ

Εικόνα ΣΤ20. Πρόγραμμα συναυλίας της ΣΜΣ 1ης Στρατιάς υπό τον Λοχαγό Αρχιμουσικό Ιερεμία Βαέ. Λάρισα 1970.

Πηγή: Αρχείο Οδυσσέα Τράντου.

ΝΟΜΑΡΧΙΑ ΤΡΙΚΑΛΩΝ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΓΕΩΡΓΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ

ΑΡΧΕΙΟ Α.Σ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΙΑΦΑ

ΕΛΛΑΣ
21 ΑΠΡΙΛΙΟΥ

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

ΕΠΙ ΤΗ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙ ΤΗΣ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗΣ ΕΚΘΕΣΕΩΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ Ιης ΣΤΡΑΤΙΑΣ

Ὑπὸ τὴν Διεύθυνσιν
τοῦ Ἀνθ)γοῦ Μουσικοῦ κ. **ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΙΑΦΑ**

ΕΝ ΤΡΙΚΑΛΟΙΣ ΤΗΝ 19 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1972

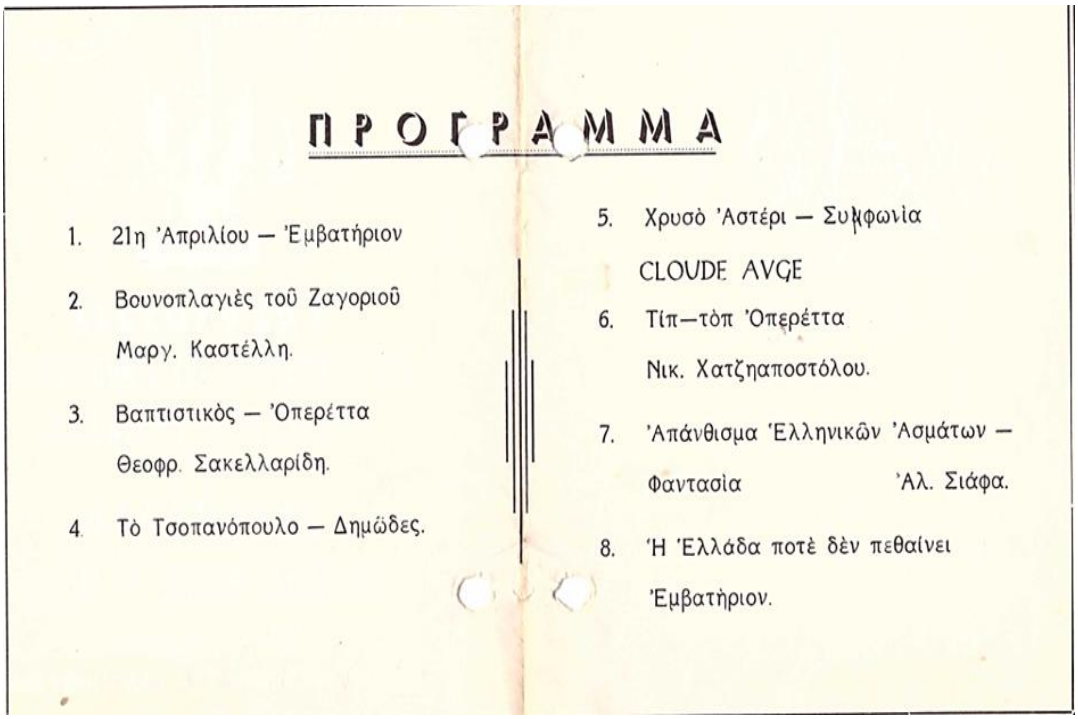

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

1. 21η Ἀπριλίου — Ἐμβατήριον
2. Βουνοπλαγιὲς τοῦ Ζαγοριοῦ
   Μαργ. Καστέλλη.
3. Βαπτιστικὸς — Ὀπερέττα
   Θεοφρ. Σακελλαρίδη.
4. Τὸ Τσοπανόπουλο — Δημώδες.
5. Χρυσὸ Ἀστέρι — Συμφωνία
   CLOUDE AVGE
6. Τίπ—τὸπ Ὀπερέττα
   Νικ. Χατζηαποστόλου.
7. Ἀπάνθισμα Ἑλληνικῶν Ἀσμάτων —
   Φαντασία Ἀλ. Σιάφα.
8. Ἡ Ἑλλάδα ποτὲ δὲν πεθαίνει
   Ἐμβατήριον.

Εικόνα ΣΤ21. Πρόγραμμα συναυλίας της ΣΜΣ 1ης Στρατιάς υπό τον Ανθυπολοχαγό Αρχιμουσικό Αλέξανδρο Σιάφα, Τρίκαλα 1972

Πηγή: Αρχείο Οδυσσέα Τράντου

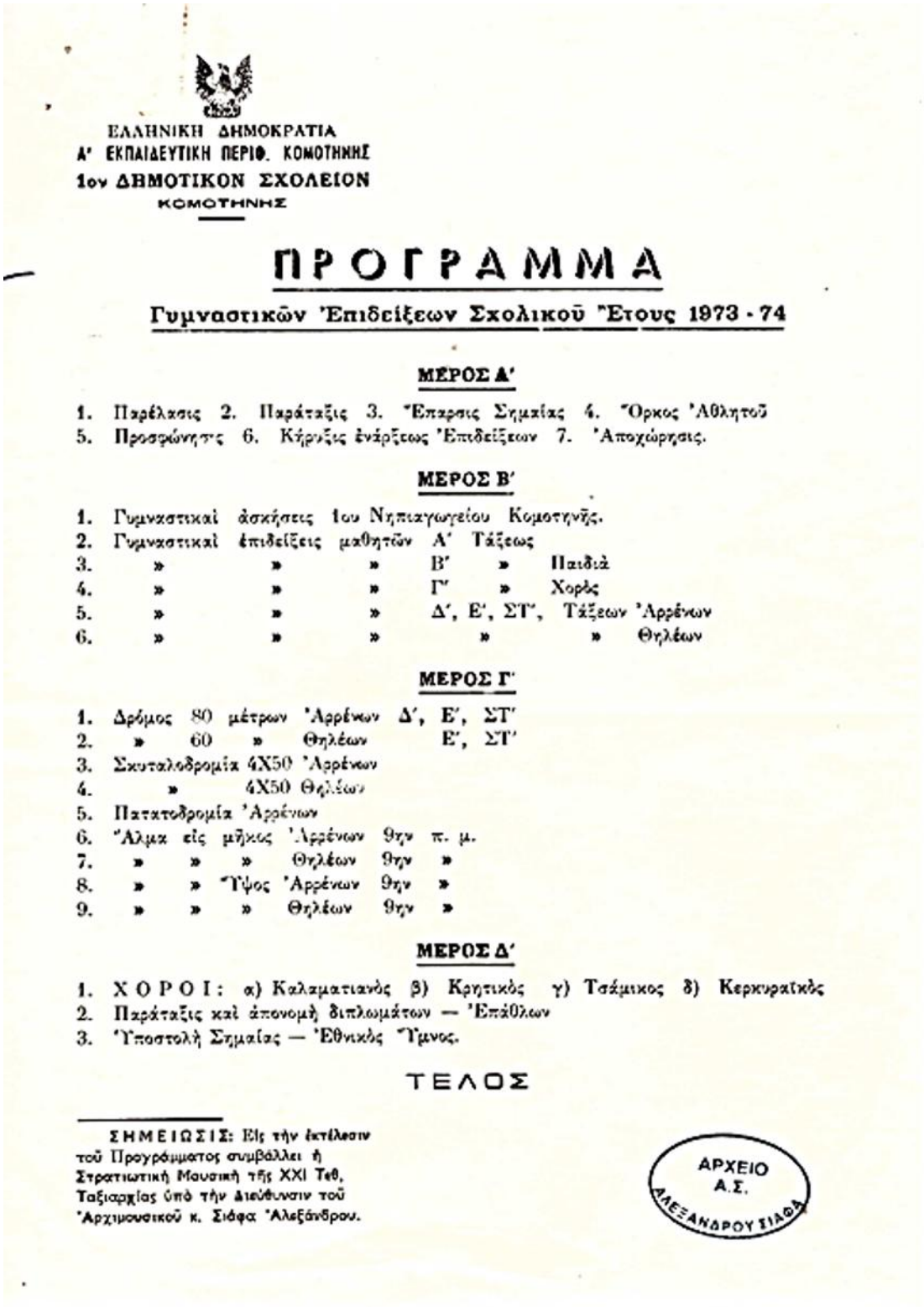

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Α' ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΦ. ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ
1ον ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ
ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Γυμναστικῶν Ἐπιδείξεων Σχολικοῦ Ἔτους 1973 - 74

ΜΕΡΟΣ Α'

1. Παρέλασις 2. Παράταξις 3. Ἔπαρσις Σημαίας 4. Ὅρκος Ἀθλητοῦ
5. Προσφώνησις 6. Κήρυξις ἐνάρξεως Ἐπιδείξεων 7. Ἀποχώρησις.

ΜΕΡΟΣ Β'

1. Γυμναστικαὶ ἀσκήσεις 1ου Νηπιαγωγείου Κομοτηνῆς.
2. Γυμναστικαὶ ἐπιδείξεις μαθητῶν Α' Τάξεως
3. » » » Β' » Παιδιά
4. » » » Γ' » Χορός
5. » » » Δ', Ε', ΣΤ', Τάξεων Ἀρρένων
6. » » » » » Θηλέων

ΜΕΡΟΣ Γ'

1. Δρόμος 80 μέτρων Ἀρρένων Δ', Ε', ΣΤ'
2. » 60 » Θηλέων Ε', ΣΤ'
3. Σκυταλοδρομία 4Χ50 Ἀρρένων
4. » 4Χ50 Θηλέων
5. Πατατοδρομία Ἀρρένων
6. Ἅλμα εἰς μῆκος Ἀρρένων 9ην π. μ.
7. » » » Θηλέων 9ην »
8. » » Ὕψος Ἀρρένων 9ην »
9. » » » Θηλέων 9ην »

ΜΕΡΟΣ Δ'

1. ΧΟΡΟΙ: α) Καλαματιανὸς β) Κρητικὸς γ) Τσάμικος δ) Κερκυραϊκὸς
2. Παράταξις καὶ ἀπονομὴ διπλωμάτων — Ἐπάθλων
3. Ὑποστολὴ Σημαίας — Ἐθνικὸς Ὕμνος.

ΤΕΛΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ: Εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ Προγράμματος συμβάλλει ἡ Στρατιωτικὴ Μουσικὴ τῆς XXI Τεθ. Ταξιαρχίας ὑπὸ τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Ἀρχιμουσικοῦ κ. Σιάφα Ἀλεξάνδρου.

ΑΡΧΕΙΟ Α.Σ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΙΑΦΑ

Εικόνα ΣΤ22. Συμμετοχή της ΣΜΣ της ΧΧΙ ΤΘΤ σε γυμναστικές επιδείξεις Δημοτικού Σχολείου υπό τον αρχιμουσικό Αλέξανδρο Σιάφα, Κομοτηνή 1974

Πηγή: Αρχείο Οδυσσέα Τράντου

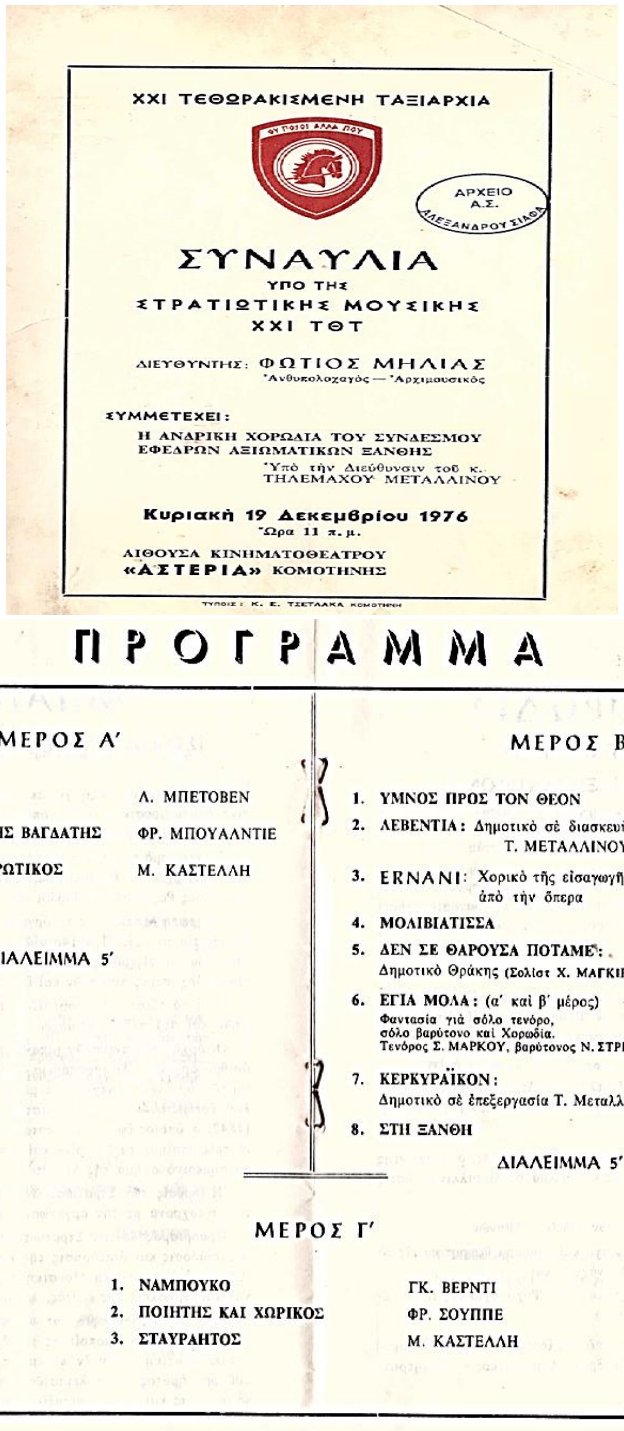

XXI ΤΕΘΩΡΑΚΙΣΜΕΝΗ ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ

ΑΡΧΕΙΟ Α.Σ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ

ΣΥΝΑΥΛΙΑ

ΥΠΟ ΤΗΣ
ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
XXI ΤΘΤ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΦΩΤΙΟΣ ΜΗΛΙΑΣ
Ἀνθυπολοχαγός — Ἀρχιμουσικός

ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΙ:
Η ΑΝΔΡΙΚΗ ΧΟΡΩΔΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ
ΕΦΕΔΡΩΝ ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΩΝ ΞΑΝΘΗΣ
Ὑπὸ τὴν Διεύθυνσιν τοῦ κ.
ΤΗΛΕΜΑΧΟΥ ΜΕΤΑΛΛΙΝΟΥ

Κυριακὴ 19 Δεκεμβρίου 1976
Ὥρα 11 π. μ.

ΑΙΘΟΥΣΑ ΚΙΝΗΜΑΤΟΘΕΑΤΡΟΥ
«ΑΣΤΕΡΙΑ» ΚΟΜΟΤΗΝΗΣ

ΤΥΠΟΙΣ: Κ. Ε. ΤΣΕΤΣΑΚΑ ΚΟΜΟΤΗΝΗ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΜΕΡΟΣ Α'

1. ΕΓΚΜΟΝΤ — Λ. ΜΠΕΤΟΒΕΝ
2. Ο ΧΑΛΙΦΗΣ ΤΗΣ ΒΑΓΔΑΤΗΣ — ΦΡ. ΜΠΟΥΑΛΝΤΙΕ
3. ΣΥΡΤΟΣ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΣ — Μ. ΚΑΣΤΕΛΛΗ

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ 5'

ΜΕΡΟΣ Β'

1. ΥΜΝΟΣ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΘΕΟΝ — L. BEETHOVEN
2. ΛΕΒΕΝΤΙΑ: Δημοτικὸ σὲ διασκευὴ Τ. ΜΕΤΑΛΛΙΝΟΥ
3. ERNANI: Χορικὸ τῆς εἰσαγωγῆς ἀπὸ τὴν ὄπερα — G. VERDI
4. ΜΟΛΙΒΙΑΤΙΣΣΑ — Γ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ
5. ΔΕΝ ΣΕ ΘΑΡΟΥΣΑ ΠΟΤΑΜΕ': Δημοτικὸ Θράκης (Σολίστ Χ. ΜΑΓΚΙΡΑΣ)
6. ΕΓΙΑ ΜΟΛΑ: (α' καὶ β' μέρος) — Τ. ΜΕΤΑΛΛΙΝΟΥ
   Φαντασία γιὰ σόλο τενόρο, σόλο βαρύτονο καὶ Χορωδία.
   Τενόρος Σ. ΜΑΡΚΟΥ, βαρύτονος Ν. ΣΤΡΙΒΑΝΗΣ
7. ΚΕΡΚΥΡΑΪΚΟΝ: Δημοτικὸ σὲ ἐπεξεργασία Τ. Μεταλλινοῦ
8. ΣΤΗ ΞΑΝΘΗ — Τ. ΜΕΤΑΛΛΙΝΟΥ

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ 5'

ΜΕΡΟΣ Γ'

1. ΝΑΜΠΟΥΚΟ — ΓΚ. ΒΕΡΝΤΙ
2. ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ ΧΩΡΙΚΟΣ — ΦΡ. ΣΟΥΠΠΕ
3. ΣΤΑΥΡΑΝΤΟΣ — Μ. ΚΑΣΤΕΛΛΗ

Εικόνα ΣΤ23. Πρόγραμμα συναυλίας της ΣΜΣ της XXI ΤΘΤ υπό τον Ανθυπολοχαγό Αρχιμουσικό Φώτιο Μηλιά, Κομοτηνή 1976

Πηγή: Αρχείο Οδυσσέα Τράντου

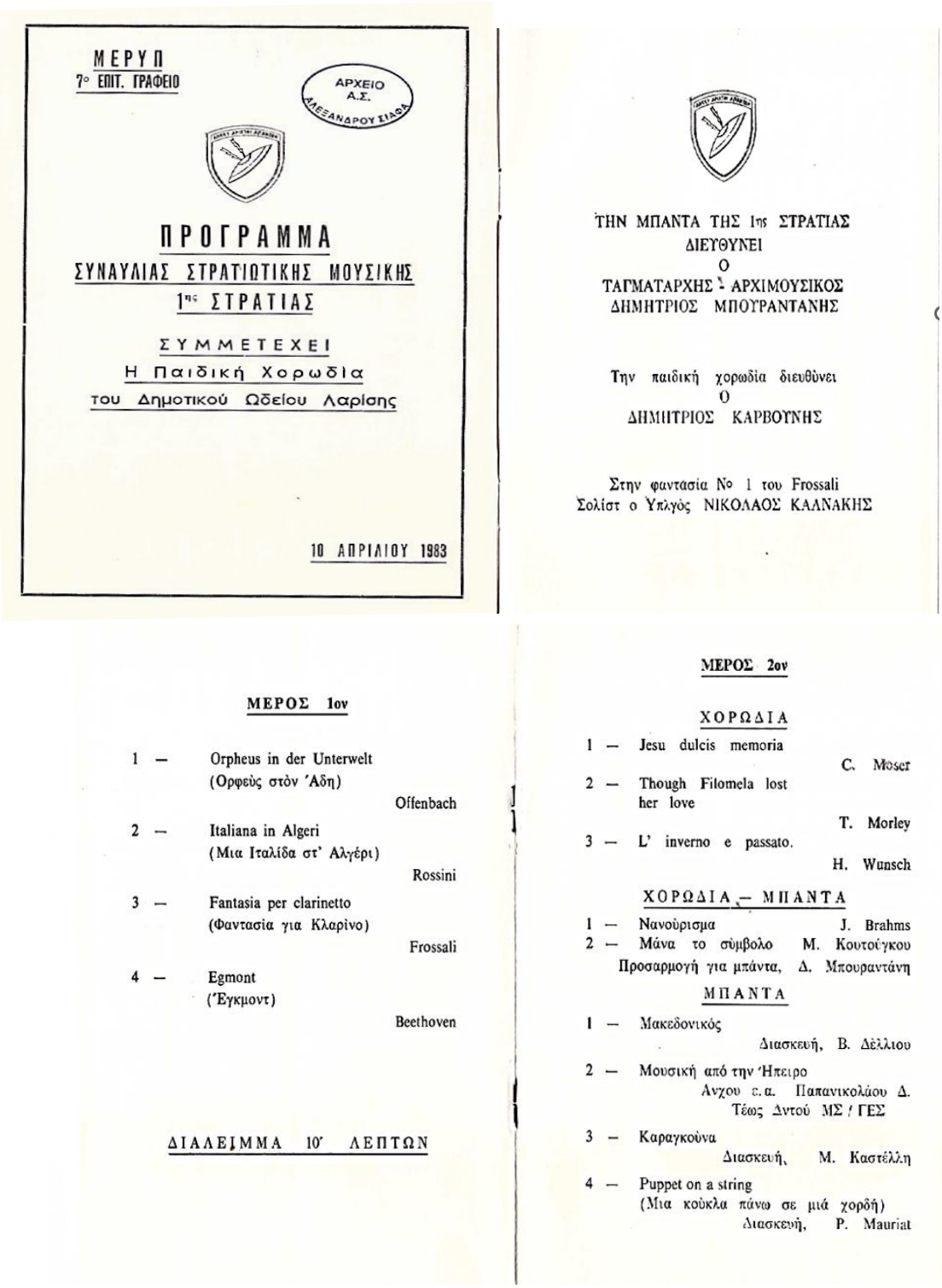

ΜΕΡΥΠ
7ο ΕΠΙΤ. ΓΡΑΦΕΙΟ

ΑΡΧΕΙΟ Α.Σ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΙΔΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΑΥΛΙΑΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ
1ης ΣΤΡΑΤΙΑΣ

ΣΥΜΜΕΤΕΧΕΙ

Η Παιδική Χορωδία
του Δημοτικού Ωδείου Λαρίσης

10 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1983

ΤΗΝ ΜΠΑΝΤΑ ΤΗΣ 1ης ΣΤΡΑΤΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΕΙ
Ο
ΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ - ΑΡΧΙΜΟΥΣΙΚΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΟΥΡΑΝΤΑΝΗΣ

Την παιδική χορωδία διευθύνει
Ο
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ

Στην φαντασία Νο 1 του Frossali
Σολίστ ο Υπλγός ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΛΝΑΚΗΣ

ΜΕΡΟΣ 1ον

1 — Orpheus in der Unterwelt
(Ορφεὺς στὸν Ἅδη)
Offenbach

2 — Italiana in Algeri
(Μια Ιταλίδα στ' Αλγέρι)
Rossini

3 — Fantasia per clarinetto
(Φαντασία για Κλαρίνο)
Frossali

4 — Egmont
(Ἔγκμοντ)
Beethoven

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ 10' ΛΕΠΤΩΝ

ΜΕΡΟΣ 2ον

ΧΟΡΩΔΙΑ

1 — Jesu dulcis memoria
C. Moser

2 — Though Filomela lost her love
T. Morley

3 — L' inverno e passato.
H. Wunsch

ΧΟΡΩΔΙΑ — ΜΠΑΝΤΑ

1 — Νανούρισμα J. Brahms
2 — Μάνα το σύμβολο Μ. Κουτούγκου
Προσαρμογή για μπάντα, Δ. Μπουραντάνη

ΜΠΑΝΤΑ

1 — Μακεδονικός
Διασκευή, Β. Δέλλιου

2 — Μουσική από την Ήπειρο
Άνχου ε.α. Παπανικολάου Δ.
Τέως Άντού ΜΣ / ΓΕΣ

3 — Καραγκούνα
Διασκευή, Μ. Καστέλλη

4 — Puppet on a string
(Μια κούκλα πάνω σε μιά χορδή)
Διασκευή, P. Mauriat

Εικόνα ΣΤ24. Πρόγραμμα συναυλίας της ΣΜΣ της 1ης Στρατιάς υπό τον Ταγματάρχη Αρχιμουσικό Δημήτριο Μπουραντάνη, Λάρισα 1983

Πηγή: Αρχείο Οδυσσέα Τράντου

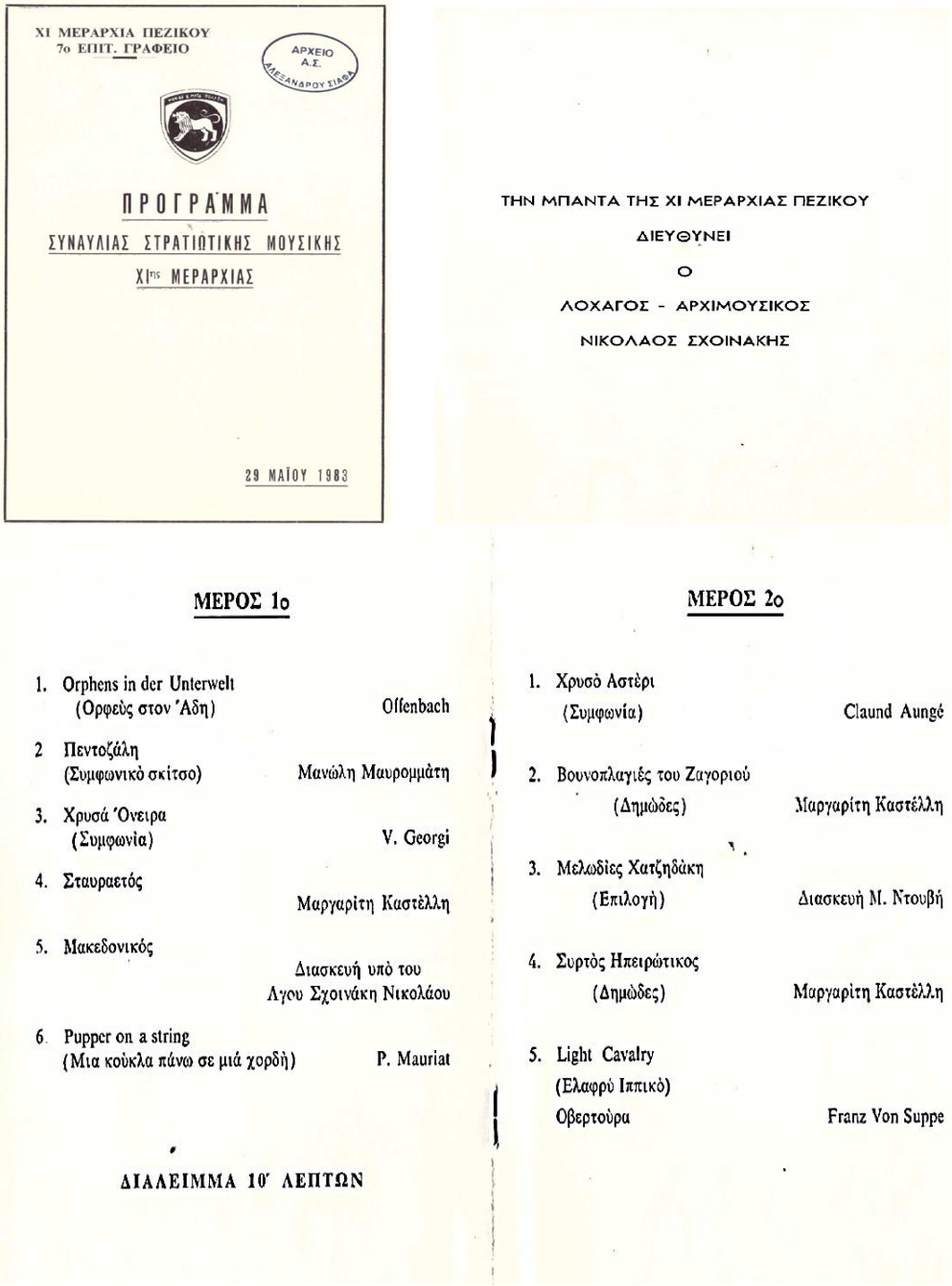

ΧΙ ΜΕΡΑΡΧΙΑ ΠΕΖΙΚΟΥ
7ο ΕΠΙΤ. ΓΡΑΦΕΙΟ

ΑΡΧΕΙΟ Α.Σ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΙΛΦΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΑΥΛΙΑΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ

XIης ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ

29 ΜΑΪΟΥ 1983

ΤΗΝ ΜΠΑΝΤΑ ΤΗΣ XI ΜΕΡΑΡΧΙΑΣ ΠΕΖΙΚΟΥ

ΔΙΕΥΘΥΝΕΙ

Ο

ΛΟΧΑΓΟΣ - ΑΡΧΙΜΟΥΣΙΚΟΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΣΧΟΙΝΑΚΗΣ

ΜΕΡΟΣ 1ο

1. Orphens in der Unterwelt (Ορφεὺς στον Ἅδη) — Offenbach
2. Πεντοζάλη (Συμφωνικὸ σκίτσο) — Μανώλη Μαυρομμάτη
3. Χρυσά Ὄνειρα (Συμφωνία) — V. Georgi
4. Σταυραετός — Μαργαρίτη Καστέλλη
5. Μακεδονικός — Διασκευὴ ὑπὸ του Λγου Σχοινάκη Νικολάου
6. Pupper on a string (Μια κούκλα πάνω σε μιά χορδὴ) — P. Mauriat

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ 10′ ΛΕΠΤΩΝ

ΜΕΡΟΣ 2ο

1. Χρυσὸ Αστέρι (Συμφωνία) — Claund Aungé
2. Βουνοπλαγιές του Ζαγοριού (Δημώδες) — Μαργαρίτη Καστέλλη
3. Μελωδίες Χατζηδάκη (Επιλογὴ) — Διασκευὴ Μ. Ντουβή
4. Συρτὸς Ηπειρώτικος (Δημώδες) — Μαργαρίτη Καστέλλη
5. Light Cavalry (Ελαφρὺ Ιππικὸ) Οβερτοῦρα — Franz Von Suppe

Εικόνα ΣΤ25. Πρόγραμμα συναυλίας της ΣΜΣ της XI Μεραρχίας

υπό τον Λοχαγό Αρχιμουσικό Νικόλαο Σχοινάκη, Καβάλα 1983

Πηγή: Αρχείο Οδυσσέα Τράντου

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ

(Ιστορικά Στοιχεία)

"Η μουσική ξυπνάει στήν καρδιά
τον πόθο των ωραίων πράξεων,,
ΠΥΘΑΓΟΡΑΣ

Ο ακριβής χρόνος ιδρύσεως της Στρ. Μουσικής δεν είναι γνωστός. Φαίνεται ότι ιδρύθηκε τα πρώτα χρόνια της Επαναστάσεως του 21 και τούτο συμπεραίνεται απο τη γραπτή μαρτυρία του Χρήστου Βυζαντίνου, Συνταγματάρχου και Φαλαγγάρχου Αθηνών, ο οποίος στο βιβλίο του "Ο Τακτικός Στρατός απο το 21 μέχρι το 1833,, που εκδόθηκε το 1837 αναφέρει ότι :

"Κατά την παράδοση του Τακτικού Σώματος στόν Φιλέλληνα Γάλλο Συνταγματάρχη Φαβιέρο απο το Συνταγματάρχη Ροδίου, το έτος 1825 στο Ναύπλιο, υπήρχε καί η Στρ. Μουσική διευθυνομένη απο τον Μάγγελ,,.

Ο Μιχαήλ Μάγγελ ήλθε απο τη Βιέννη στην επαναστατημένη Ελλάδα το έτος 1821. Πήρε μέρος στην επανάσταση και το έτος 1824 κατατάσσεται στον Τακτικό Στρατό, ως Αρχιμουσικός.

(Συνέχεια στην 7η σελίδα)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΣΥΝΑΥΛΙΑΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗΣ
ΜΟΥΣΙΚΗΣ Β' ΣΣ

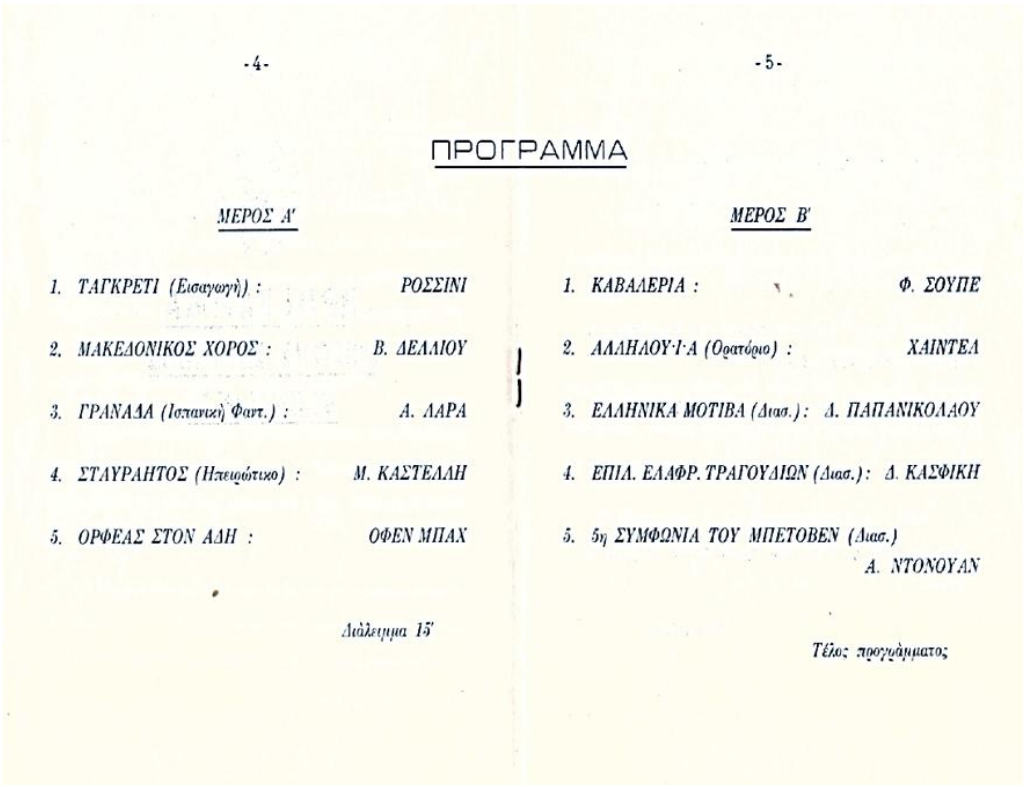

-4-

-5-

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΜΕΡΟΣ Α'

1. *ΤΑΓΚΡΕΤΙ (Εισαγωγή) :* *ΡΟΣΣΙΝΙ*
2. *ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΧΟΡΟΣ :* *Β. ΔΕΛΛΙΟΥ*
3. *ΓΡΑΝΑΔΑ (Ισπανική Φαντ.) :* *Α. ΛΑΡΑ*
4. *ΣΤΑΥΡΑΗΤΟΣ (Ηπειρώτικο) :* *Μ. ΚΑΣΤΕΛΛΗ*
5. *ΟΡΦΕΑΣ ΣΤΟΝ ΑΔΗ :* *ΟΦΕΝ ΜΠΑΧ*

Διάλειμμα 15'

ΜΕΡΟΣ Β'

1. *ΚΑΒΑΛΕΡΙΑ :* *Φ. ΣΟΥΠΕ*
2. *ΑΛΗΛΟΥΙΑ (Ορατόριο) :* *ΧΑΙΝΤΕΛ*
3. *ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΟΤΙΒΑ (Διασ.):* *Δ. ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ*
4. *ΕΠΙΛ. ΕΛΑΦΡ. ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ (Διασ.):* *Δ. ΚΑΣΦΙΚΗ*
5. *5η ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΤΟΥ ΜΠΕΤΟΒΕΝ (Διασ.)* *Α. ΝΤΟΝΟΥΑΝ*

Τέλος προγράμματος

-6-

Μουσική είναι η αρμονία του Σύμπαντος

ΠΛΑΤΩΝ

Μουσική είναι η Τέχνη που εξασκεί τη μεγαλύτερη επίδραση στα ανθρώπινα πάθη.

Μ. ΝΑΠΟΛΕΩΝ

Μουσική είναι η Τέχνη πού προσπαθεί να εκφράσει το ανέκφραστο.

WAGNER

-7-

Το έτος 1937 αποστρατεύται ο Δντής του Μουσικού Σώματος Μανώλης Καλομοίρης με τον βαθμό του Ταγματάρχου. Είναι ο ίδιος, που μετέπειτα του δόθηκε ο τίτλος του Εθνικού Συνθέτου και η έδρα της Ακαδημίας Αθηνών.

Τό 1960 και 1962, η ΣΜ παίρνει μέρος στον Ευρωπαϊκό Διαγωνισμό Στρατιωτικών Μουσικών στό Μπάρι της Ιταλίας και πρωτεύει.

Έχει πραγματοποιήσει πλήθος εμφανίσεων στο εξωτερικό με μεγάλη επιτυχία, όπως στήν Ιταλία, Βέλγιο, Ολανδία, Κωνσταντινούπολη, Κύπρο, Αγγλία, Σκωτία, Αμερική Κορέα, Ιαπωνία και Αυστραλία.

Η Μπάντα του Β' ΣΣ συγκροτήθηκε το έτος 1946.

* * *

Εικόνα ΣΤ26. Πρόγραμμα συναυλίας της ΣΜΣ του Β΄ ΣΣ υπό τον Λοχαγό Αρχιμουσικό Βασίλειο Φουρνογεράκη, Βέροια 1987

Πηγή: Αρχείο Οδυσσέα Τράντου

Πίνακας Z1. ΣΜΣ ΑΘΗΝΩΝ, ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΕΣ[2355]

ΑΠΟ	ΕΩΣ	ΒΑΘΜΟΣ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	
Α' ΣΤΡΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ				
1925	1936	ΛΓΟΣ	ΣΩΖΟΠΟΥΛΟΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
1937	1940			
1/7/1940	5/6/1941	ΥΠΛΓΟΣ - ΛΓΟΣ	ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ	ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ
ΜΟΥΣΙΚΗ ΦΡΟΥΡΑ ΑΘΗΝΩΝ				
6/6/1941	10/4/1945	ΓΕΡΜΑΝΙΚΗ ΚΑΤΟΧΗ		
11/4/1945	24/4/1947	ΤΧΗΣ	ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ	ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ
25/4/1947	31/12/1947	ΛΓΟΣ	ΦΑΣΙΑΝΟΣ	ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ
986 ΣΤΡΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ Α.Σ.Δ.Α.Ν				
1/1/1948	12/8/1948	ΛΓΟΣ	ΦΑΣΙΑΝΟΣ	ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ
13/8/1948	31/12/1950	ΛΓΟΣ	ΚΑΝΙΩΡΟΣ	ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ
14/1/1951	9/9/1952	ΛΓΟΣ	ΚΑΤΣΑΡΕΛΗΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ
10/9/1952	28/10/1952	ΛΓΟΣ	ΜΠΑΚΑΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ
29/10/1952	14/4/1953	ΤΧΗΣ	ΛΑΡΙΟΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ
1/7/1953	31/12/1954	ΤΧΗΣ	ΛΑΡΙΟΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ
1/1/1955	31/12/1955	ΤΧΗΣ	ΚΑΣΤΕΛΗΣ	ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ
1/1/1956	1/7/1956	ΛΓΟΣ	ΚΑΛΛΟΝΑΣ	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ
13/7/1956	12/10/1956	ΤΧΗΣ	ΒΑΣΙΛΑΚΗΣ	ΣΠΥΡΙΔΩΝ
13/10/1956	31/12/1956	ΛΓΟΣ	ΓΙΑΤΡΑΣ	ΠΟΛΥΔΩΡΟΣ
1/1/1957	19/7/1959	ΛΓΟΣ	ΠΑΝΤΑΖΩΝΗΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ
20/7/1959	31/12/1963	ΤΧΗΣ	ΚΑΖΑΝΤΖΗΣ	ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ
1/1/1964	16/3/1966	ΤΧΗΣ	ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΙΔΗΣ	ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ
17/3/1966	29/9/1967	ΤΧΗΣ	ΜΑΥΡΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
986 ΣΤΡΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ Α.Σ.Δ.Ε.Ν				
30/9/1967	31/12/1968	ΤΧΗΣ	ΜΑΥΡΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
1/1/1969	4/12/1970	ΤΧΗΣ	ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
5/12/1970	31/12/1974	ΛΓΟΣ - ΤΧΗΣ	ΜΑΡΙΝΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
1/1/1975	21/7/1975	ΛΓΟΣ	ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
22/7/1975	21/7/1979	ΛΓΟΣ - ΤΧΗΣ	ΖΑΓΟΥΡΑΚΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
22/7/1979	20/10/1979	ΛΓΟΣ - ΤΧΗΣ - ΑΝΧΗΣ	ΔΟΥΛΟΥΓΕΡΗΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ
ΣΤΡΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΔΑ				
21/10/1979	28/8/1981	ΛΓΟΣ - ΤΧΗΣ - ΑΝΧΗΣ	ΔΟΥΛΟΥΓΕΡΗΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ
29/8/1981	21/5/1984	ΤΧΗΣ - ΑΝΧΗΣ	ΚΑΡΥΔΑΚΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
22/5/1984	28/7/1984	ΤΧΗΣ	ΓΚΛΑΒΑΣ	ΣΚΟΠΙΩΤΗΣ
29/7/1984	15/5/1985	ΤΧΗΣ - ΑΝΧΗΣ	ΜΠΟΥΡΑΝΤΑΝΗΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
16/5/1985	19/6/1986	ΤΧΗΣ - ΑΝΧΗΣ	ΜΑΝΤΖΙΟΥΚΑΣ	ΚΩΝΝΟΣ
20/6/1986	10/8/1986	ΛΓΟΣ	ΚΑΤΣΙΜΙΓΑΣ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
11/8/1986	18/3/1987	ΛΓΟΣ - ΤΧΗΣ - ΑΝΧΗΣ	ΜΗΛΙΑΣ	ΦΩΤΙΟΣ
19/3/1987	30/6/1987	ΤΧΗΣ - ΑΝΧΗΣ	ΚΑΤΣΙΜΙΓΑΣ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
1/7/1987	3/11/1987	ΤΧΗΣ - ΑΝΧΗΣ	ΠΡΑΠΑΣ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
4/11/1987	29/9/1988	ΛΓΟΣ - ΤΧΗΣ - ΑΝΧΗΣ	ΚΑΨΟΚΑΒΑΔΗΣ	ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
30/9/1988	11/5/1989	ΛΓΟΣ	ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗΣ	ΣΠΥΡΙΔΩΝ
12/5/1989	31/7/1989	ΛΓΟΣ	ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
1/8/1989	17/7/1991	ΤΧΗΣ - ΑΝΧΗΣ	ΜΟΥΡΤΖΑΚΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
18/7/1991	10/10/1991	ΤΧΗΣ - ΑΝΧΗΣ	ΣΠΙΝΟΥΛΑΣ	ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ

ΑΠΟ	ΕΩΣ	ΒΑΘΜΟΣ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	
ΣΤΡΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΣΔΑ				
11/10/1991.	30/9/1992	ΛΓΟΣ	ΤΡΟΥΣΑΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
1/10/1992	14/9/1993	ΛΓΟΣ	ΑΡΓΥΡΟΚΑΣΤΡΙΤΗΣ	ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ
15/9/1993	4/5/1994	ΛΓΟΣ - ΤΧΗΣ - ΑΝΧΗΣ	ΤΖΙΛΙΑΝΟΣ	ΣΠΥΡΙΔΩΝ
5/5/1994	16/6/1998	ΛΓΟΣ - ΤΧΗΣ - ΑΝΧΗΣ	ΤΡΑΥΛΟΣ	ΣΤΑΥΡΟΣ
19/7/1998	25/5/1999	ΤΧΗΣ - ΑΝΧΗΣ	ΜΠΕΡΣΙΜΗΣ	ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ
26/5/1999	6/6/2002	ΤΧΗΣ - ΑΝΧΗΣ	ΔΙΑΝΑΝΤΗΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ
7/6/2002	27/1/2003	ΤΧΗΣ	ΚΑΡΑΣΑΪΑΣ	ΑΓΓΕΛΟΣ
28/1/2003	2/6/2003	ΤΧΗΣ	ΛΟΥΤΑΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ
3/6/2003	22/11/2003	ΤΧΗΣ	ΓΑΒΑΛΑΣ	ΑΝΤΩΝΙΟΣ
23/11/2003	14/9/2004	ΤΧΗΣ	ΝΑΣΙΟΣ	ΗΛΙΑΣ
ΣΤΡΚΗ ΜΟΥΣΙΚΗ ΔΥΒ				
15/9/2004	9/4/2005	ΤΧΗΣ	ΝΑΣΙΟΣ	ΗΛΙΑΣ
10/4/2005		ΤΧΗΣ	ΠΑΠΠΑΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

[2355] ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 1943/Α/1, Ιστορία μονάδος.

Πίνακας Ζ2. ΣΜΣ/Ι ΜΠ/ΓΙΑΝΝΙΤΣΑ, ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΕΣ[2356]

α.	Υπλγός (ΜΣ)	Ρούμελης Γεώργιος	23. 3. 79
β.	Τχης (ΜΣ)	Ακριτίδης Ηρακλής	5. 8. 82
γ.	Λγος (ΜΣ)	Αυγερινός Αυγερινός	27. 6. 85
δ.	Λγος (ΜΣ)	Κασιμάτης Αντώνιος	14. 8. 86
ε.	Υπλγος (ΜΣ)	Γεράσης Ιωάννης	18. 7. 87
στ.	Λγος (ΜΣ)	Στράγκας Γεώργιος	23. 8. 89
ζ.	Λγος (ΜΣ)	Δοσίου Ιωάννης	25. 7. 90
η.	Υπλγος (ΜΣ)	Βγενόπουλος Ιωάννης	14. 7. 92
θ.	Υπλγος (ΜΣ)	Δελιορίδης Δημήτριος	2. 8. 93

Πίνακας Ζ3. ΣΜΣ/ΧΙΙ ΜΠ/ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ, ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΕΣ[2357]

α. Υπλγός	(ΜΣ) Μεϊντάνης	Γεώργιος	1961 - 1964
β. Ανθλγός	(ΜΣ) Κωστόπουλος	Γεώργιος	1964 - 1965
γ. Υπλγός	(ΜΣ) Μαρίνος	Γεώργιος	1965 - 1967
δ. Ανθλγός	(ΜΣ) Καραμανλής	Θωμάς	1967 - 1970
ε. Ανθλγός	(ΜΣ) Σάντας	Αλκιβιάδης	1970 - 1974
στ. Λγός	(ΜΣ) Φραδελάκης	Γεώργιος	1974 - 1977
ζ. Λγός	(ΜΣ) Ηρακλείδης	Ηλίας	1977 - 1979
η. Λγός	(ΜΣ) Σιάφας	Αλέξανδρος	1979 - 1981
θ. Λγός	(ΜΣ) Οσμιδόπουλος	Κων/νος	1981 - 1983
ι. Λγός	(ΜΣ) Μπουρινάρης	Σπυρίδων	1983 - 1987
ια. Υπλγός	(ΜΣ) Λαστιώτης	Σπυρίδων	1987 - 1989
ιβ. Λγός	(ΜΣ) Ζαγουράκης	Γεώργιος	1989 - 1989
ιγ. Ανθλγός	(ΜΣ) Καψάλης	Δημήτριος	1989 - 1990
ιδ. Λγός	(ΜΣ) Ζουμπούλης	Γεώργιος	1990 - 1992
ιε. Υπλγός	(ΜΣ) Καψάλης	Δημήτριος	1992 - 1993
ιστ. Λγός	(ΜΣ) Παπαδημητρίου	Δημήτριος	1993 - 1995
ιζ. Υπλγός	(ΜΣ) Κάλλιας	Νικόλαος	1995 - 1997
ιη. Λγός	(ΜΣ) Μαζαράκης	Πολύκαρπος	1997 - 2001
ιθ. Λγός	(ΜΣ) Κοίλιας	Ευάγγελος	2001 - 2002
κ. Υπλγός	(ΜΣ) Φάκας	Απόστολος	2002 - 2002
κα. Τχης	(ΜΣ) Γκουτζιώτης	Ευάγγελος	2002 - 2004
κβ. Τχης	(ΜΣ) Μαζαράκης	Πολύκαρπος	2004 έως σήμερα

[2356] ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 1294/Α/2, Ιστορία Μονάδων.

[2357] ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ.1330/Α/3, Οργάνωση Αρχείων.

Πίνακας Ζ4. ΣΜΣ/ΧΧΙ ΤΘΤ/ΚΟΜΟΤΗΝΗ, ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΕΣ[2358]

Α/Α	ΒΑΘΜΟΣ	ΟΠΛΟ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
1	ΥΠΛΓΟΣ	(ΜΣ)	ΣΙΑΦΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ	από 29/1/1973 έως 19/7/1975
2	ΥΠΛΓΟΣ	(ΜΣ)	ΜΗΛΙΑΣ ΦΩΤΙΟΣ	από 20/7/1975 εώς 24/8/1978
3	ΥΠΛΓΟΣ	(ΜΣ)	ΗΛΙΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ	από 25/8/1978 έως 16/6/1979
4	ΑΝΘΣΤΗΣ	(ΜΣ)	ΖΑΓΟΥΡΑΚΗΣ	από 17/6/1979 έως 5/7/1980
5	ΛΓΟΣ	(ΜΣ)	ΚΑΛΙΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	από 6/7/1980 έως 22/7/1982
6	ΛΓΟΣ	(ΜΣ)	ΡΟΥΜΕΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	από 23/7/1982 έως 18/7/1984
7	ΛΓΟΣ	(ΜΣ)	ΚΑΛΙΑΚΟΥΔΑΣ ΑΝΔΡΕΑΣ	από 19/7/1984 έως 23/9/1986
8	ΛΓΟΣ	(ΜΣ)	ΤΑΤΑΡΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	από 24/9/1986 έως 25/7/1988
9	ΛΓΟΣ	(ΜΣ)	ΔΗΜΟΓΛΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	από 26/7/1988 έως 5/8/1991
10	ΥΠΛΓΟΣ	(ΜΣ)	ΛΟΥΤΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ	από 6/8/1991 έως 18/7/1994
11	ΥΠΛΓΟΣ	(ΜΣ)	ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ	από 19/7/1994 έως 20/7/1997
12	ΛΓΟΣ	(ΜΣ)	ΣΙΔΕΡΙΔΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	από 21/7/1997 έως 18/10/1998
13	ΛΓΟΣ	(ΜΣ)	ΛΑΛΟΥΣΗΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ	από 19/10/1998 έως 16/5/1999
14	ΛΓΟΣ	(ΜΣ)	ΟΥΖΟΥΝΙΔΗΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	από 17/5/1999 έως 8/8/1999
15	ΤΧΗΣ	(ΜΣ)	ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ	από 9/8/1999 έως 29/1/2003
16	ΛΓΟΣ	(ΜΣ)	ΣΚΙΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ	από 30/1/2003 έως 16/2/2003
17	ΤΧΗΣ	(ΜΣ)	ΚΑΛΛΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	από 25/7/02 έως σήμερα

Πίνακας Ζ5. ΣΜΣ/ΧΙ ΜΠ/ΚΑΒΑΛΑ, ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΕΣ[2359]

Α/Α	ΒΑΘΜΟΣ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΑΠΟ	ΕΩΣ
1.	ΑΝΘΑΓΟΣ	ΜΩΡΑΙΤΗΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ	22-7-50	28-06-52
2.	ΥΠΑΓΟΣ	ΜΙΧΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	29-06-52	28-07-54
3.	ΥΠΑΓΟΣ	ΡΟΥΣΣΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	29-07-54	04-07-56
4.	ΥΠΑΓΟΣ	ΡΕΜΟΥΝΔΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	05-07-56	08-07-58
5.	ΥΠΑΓΟΣ	ΣΤΟΙΚΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	09-07-58	15-06-60
6.	ΥΠΑΓΟΣ	ΡΟΥΣΣΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	16-06-60	06-09-63
7.	ΥΠΑΓΟΣ	ΝΕΡΑΝΤΖΑΚΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣ.	07-09-63	12-08-66
8.	ΥΠΑΓΟΣ	ΜΥΡΣΙΝΗΣ ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΣ	13-08-66	19-07-69
9.	ΥΠΑΓΟΣ	ΑΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ ΛΟΥΚΙΑΝΟΣ	20-07-69	15-07-75
10.	ΑΝΘΑΓΟΣ	ΜΑΥΡΟΣΙΔΗΣ ΦΩΤΙΟΣ	16-07-75	17-07-76
11.	ΥΠΑΓΟΣ	ΝΤΙΝΙΕΡΑΚΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	18-07-76	15-07-79
12.	ΥΠΑΓΟΣ	ΑΔΑΜΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	16-07-79	12-01-80
13.	ΛΓΟΣ	ΣΧΟΙΝΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	15-07-80	28-07-86
14.	ΑΝΧΗΣ	ΛΙΑΜΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	29-07-86	25-06-87
15.	ΛΓΟΣ	ΚΑΚΟΥΛΙΔΗΣ ΠΑΥΛΟΣ	26-06-87	07-08-88
16.	ΑΝΧΗΣ	ΠΑΡΑΣΧΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	08-08-88	17-07-91
17.	ΑΝΧΗΣ	ΔΗΜΟΓΛΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	14-08-91	27-04-93
18.	ΛΓΟΣ	ΣΑΜΑΡΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	07-08-93	09-05-95
19.	ΛΓΟΣ	ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ ΜΑΥΡΟΥΔΗΣ	10-05-95	

[2358] ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 1339/Α/1, Ιστορία Μονάδος.

[2359] ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 1626/Α/1, Δημόσιες Σχέσεις. Στον α/α 8, Υπλγός Μυρσίνης Ευστράτιος. Στον α/α 9 Υπλγός Αμπατζόγλου Λουκιανός.

Πίνακας Ζ6. ΣΜΣ/VIII ΜΠ/ΙΩΑΝΝΙΝΑ, ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΕΣ[2360]

ΑΠΟ	ΕΩΣ	ΒΑΘΜΟΣ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	
15-01-52	02-11-54	ΥΠΛΓΟΣ	ΡΕΜΟΥΝΔΟΣ	ΑΝΣΤΑΣΙΟΣ
03-11-54	21-06-56	ΑΝΘΛΓΟΣ	ΛΑΣΤΙΩΤΗΣ	ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ
22-06-56	26-02-59	ΑΝΘΛΓΟΣ	ΜΠΕΛΙΒΑΝΑΚΗΣ	ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ
27-02-59	29-12-61	ΑΝΘΛΓΟΣ	ΖΩΓΑΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ
30-12-61	10-11-65	ΥΠΛΓΟΣ	ΠΑΝΑΓΟΠΟΥΛΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
11-11-65	17-08-67	ΥΠΛΓΟΣ	ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΣ	ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ
18-08-67	09-08-69	ΛΓΟΣ	ΜΠΕΛΙΒΑΝΑΚΗΣ	ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ
10-08-69	06-02-72	ΥΠΛΓΟΣ	ΨΩΜΑΣ	ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
07-02-72	26-07-72	ΛΓΟΣ	ΨΩΜΑΣ	ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ
27-07-72	03-08-73	ΑΝΘΛΓΟΣ	ΚΟΤΣΙΝΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
04-08-73	25-07-77	ΥΠΛΓΟΣ	ΚΟΤΣΙΝΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
26-07-77	13-07-81	ΛΓΟΣ	ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ	ΘΩΜΑΣ
14-07-81	12-07-84	ΛΓΟΣ	ΛΥΚΟΥΡΙΝΟΣ	ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ
13-07-84	20-06-86	ΑΝΧΗΣ	ΚΟΤΣΙΝΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
21-06-86	27-07-86	ΛΓΟΣ	ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ
28-07-86	21-07-88	ΛΓΟΣ	ΚΡΗΤΙΚΟΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
22-07-88	05-09-88	ΛΓΟΣ	ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ
06-09-88	18-05-91	ΤΧΗΣ	ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ
19-05-91	30-07-91	ΑΝΧΗΣ	ΛΑΜΠΡΑΚΗΣ	ΝΙΚΟΛΑΟΣ
31- 07-91	26-07-92	ΥΠΛΓΟΣ	ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ	ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ
27-07-92	19-07-93	ΛΓΟΣ	ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ	ΚΩΝ/ΝΟΣ
20-07-93	26-07-93	ΤΧΗΣ	ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ	ΚΩΝ/ΝΟΣ
27-07-93	25-07-95	ΛΓΟΣ	ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ	ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ
26-07-95	21-07-97	ΥΠΛΓΟΣ	ΛΟΥΤΑΣ	ΙΩΑΝΝΗΣ
22-07-97	27-07-98	ΛΓΟΣ	ΛΟΥΤΑΣ	ΚΩΝ/ΝΟΣ
28-07-98	23-07-01	ΛΓΟΣ	ΚΟΙΛΙΑΣ	ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ
24-07-01	22-05-03	ΛΓΟΣ	ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	ΑΝΤΩΝΙΟΣ
23-05-03	05-07-04	ΤΧΗΣ	ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ	ΑΝΤΩΝΙΟΣ
06-07-04	03-07-06	ΛΓΟΣ	ΜΠΟΥΚΑΛΗΣ	ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
04-07-06	03-06-07	ΛΓΟΣ	ΝΤΡΟΥΜΠΑΛΗΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ
04-06-07	07-07-08	ΤΧΗΣ	ΝΤΡΟΥΜΠΑΛΗΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ
08-07-08	08-05-10	ΤΧΗΣ	ΜΠΟΥΚΑΛΗΣ	ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
09-05-10	09-06-10	ΑΝΧΗΣ	ΜΠΟΥΚΑΛΗΣ	ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ
10-06-10	06-07-10	ΥΠΛΓΟΣ	ΑΖΝΑΟΥΡΙΔΗΣ	ΓΕΩΡΓΙΟΣ
07-07-10	10-09-12	ΛΓΟΣ	ΜΑΡΓΩΝΗΣ	ΚΩΝ/ΝΟΣ
11-09-12	18-09-13	ΤΧΗΣ	ΜΑΡΓΩΝΗΣ	ΚΩΝ/ΝΟΣ
19-09-13	04-11-13	ΑΝΧΗΣ	ΜΑΡΓΩΝΗΣ	ΚΩΝ/ΝΟΣ
05-11-13	31-08-14	ΥΠΛΓΟΣ	ΜΑΝΔΡΑΚΗΣ	ΧΡΗΣΤΟΣ
01-09-14	04-09-16	ΥΠΛΓΟΣ	ΧΑΤΖΟΥΛΗΣ	ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ
05-09-16	24-04-18	ΥΠΛΓΟΣ	ΣΑΛΒΑΝΟΣ	ΣΠΥΡΙΔΩΝ
25-04-18	22-11-20	ΛΓΟΣ	ΣΑΛΒΑΝΟΣ	ΣΠΥΡΙΔΩΝ
23-11-20		ΤΧΗΣ	ΣΑΛΒΑΝΟΣ	ΣΠΥΡΙΔΩΝ

[2360] ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 1628/Α/1, Οργάνωση Αρχείων.

Πίνακας Ζ7. ΣΜΣ/ Δ΄ΣΣ/ΞΑΝΘΗ, ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΕΣ[2361]

Αγός	(ΜΣ)	Σάντας Αλκιβιάδης	από	8-4-76	έως 20-8-79
Λγός	(ΜΣ)	Κοτσίνης Γεώργιος	"	21-8-79	" 9-8-81
Αγός	(ΜΣ)	Μηλιάς Φώτιος	"	10-8-81	" 4-8-82
Τχης	(ΜΣ)	Ζαγουράκης Γεώργιος	"	5-8-82	" 3-4-83
Αγός	(ΜΣ)	Μηλιάς Φώτιος	"	4-4-83	" 29-7-86
Άνχης	(ΜΣ)	Σχοινάκης Νικόλαος	"	30-7-86	" 24-5-88
Αγός	(ΜΣ)	Παρασχάκης Νικόλαος	"	25-5-88	" 2-8-88
Τχης	(ΜΣ)	Φουρνογεράκης Βασίλειος	"	3-8-88	" 20-3-90
Υπλγός	"	Ζαχαριάς Βασίλειος	"	21-3-90	" 26-7-90
Αγός	(ΜΣ)	Παπουδάκης Ιωάννης	"	27-7-90	" 15-4-91
Αγός	(ΜΣ)	Σαμαράς Δημήτριος	"	16-4-91	" 26-7-93
Τχης	(ΜΣ)	Βαγιώκας Θεόδωρος	"	27-7-93	" 14-5-95
Τχης	(ΜΣ)	Σαμαράς Δημήτριος	"	15-5-95	έως τώρα

Πίνακας Ζ8. ΜΣΕΘ/95 ΑΔΤΕ/ΡΟΔΟΣ, ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΕΣ

Α/Α	ΒΑΘΜΟΣ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΑΠΟ	ΕΩΣ
α.	β.	γ.	δ.	ε.
1	Λγος (ΜΣ)	Πυρπάρας Αναστάσιος	27/7/90	12/8/93
2	Λγος (ΜΣ)	Μπακιρτζής Ευστράτιος	12/8/93	17/7/96
3	Λγος(ΜΣ)	Χατζηϊωάννου Ελευθέριος	18/7/96	

[2361] ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ.1634/Α/1, Ιστορία Μονάδων.

Πίνακας Ζ9. ΣΜΣ 10 ΤΑΞΠΖ/ΣΕΡΡΕΣ, ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΕΣ[2362]

Υπλγός (ΜΣ) Λαστιώτης Στυλ.	26-2-1959	έως 21-12-11962
Ανθλγός(ΜΣ) Ντάκας Κων/νος	1-1-1963	έως 27-7-1964
Υπλγός (ΜΣ) Γκίτσας Βασίλειος	28-7-1964	έως 26-7-1968
Υπλγός (ΜΣ) Ζαχαριάς Σωτ.	28-7-1968	έως 28-7-1970
Υπλγός (ΜΣ) Γκλαβάς Σκοπ.	29-1970	έως 19-8-1973
Υπλγός (ΜΣ) Ηλίας Κων/νος	20-8-1973	έως 24-5-1975
Υπλγός (ΜΣ) Λυκουρίνος Βασ.	25-5-1975	έως 4-8-1978
Λγός (ΜΣ) Γιακουμής Αριστ.	5-8-1978	έως 11-7-1981
Λγός (ΜΣ) Αυγερινός Αυγερ.	12-5-1981	έως 23-6-1985
Λγός (ΜΣ) Σαλβάνος Γεώργιος	24-6-1981	έως 27-7-1986
Λγός (ΜΣ) Κοντός Αρσεν.	28-7-1986	έως 11-5-1989
Υπλγός (ΜΣ)Παπαδημητρίου Δ.	12-5-1989	έως 8-8-1989
Λγός (ΜΣ)Λαστιώτης Σπυρίδων	9-8-1989	έως 19-3-1990
Υπλγός (ΜΣ)Παπαδημητρίου Δ.	20-3-1990	έως 20-7-1992
Λγός (ΜΣ) Χανιωτάκης Δημ.	21-7-1992	έως 2-8-1995
Λγός (ΜΣ)Παπαδημητρίου Δ.	3-8-1995	έως 11-2-1999
Λγός (ΜΣ) Κύδρος Γεώργιος	12-2-1999	έως 17-2-2001
Λγός (ΜΣ) Ζώτος Νικόλαος	18-2-2001	έως 20-8-2003
Λγός (ΜΣ) Παράσχος Κων/νος	21-8-2003	έως σήμερα

[2362] ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 10017/Β/1, Ιστορία Μονάδος.

Πίνακας Ζ10. ΜΣΕΘ/80 ΑΔΤΕ/ΚΩΣ, ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΕΣ[2363]

Α/Α	ΒΑΘΜΟΣ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΑΠΟ	ΕΩΣ
1.	Λγός	Μπράβος Ιωάννης	14/02/91	14/03/93
2.	Αλχίας	Ζαφειρίου Αντώνιος	15/05/93	26/07/93
3.	Λγός	Αλεξίου Χρήστος	27/07/93	28/11/97
4.	Ανθστής	Ζαχαριάς Βασίλειος	29/11/97	03/08/98
5.	Λγός	Ζώτος Νικόλαος	04/08/98	01/08/2000
6.	Υπλγός	Καποκάκης Χρήστος	02/08/2000	12/07/2002
7.	Υπλγός	Μιτεντζής Γεώργιος	13/07/2002	07/11/2203
8.	Ανθστής	Λαφάτας Νικόλαος	08/11/2003	13/06/2004
9.	Τχης	Σιδερίδης Αναστάσιος	14/06/2004	31/12/2004

Πίνακας Ζ11. ΣΜΣ 9ης ΤΑΞΠΖ/ΦΛΩΡΙΝΑ, ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΕΣ[2364]

9. **Διατελέσαντες Διοικητές**

α. Λγος (ΜΣ) Δελιορίδης Δημήτριος 30 – 6 – 1998

β. Λγος (ΜΣ) Μήτρου Νικόλαος 9 – 9 – 1998

γ. Υπλγος (ΜΣ) Νινολάκης Αθανάσιος 22 – 3 – 2000

[2363] ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 10481/Β/1, Οργάνωση Αρχείων.

[2364] ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 10172/Β/1, Στρατιωτική Ιστορία.

Πίνακας Ζ12. ΣΜΣ/XVI Μ/Κ ΜΠ/ΔΙΔΥΜΟΤΕΙΧΟ, ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΕΣ[2365]

ΑΝΘΣΤΗΣ (ΜΣ)	ΓΑΤΖΙΑΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ	20-07-1966	25-07-1968
ΑΝΘΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΚΟΥΜΑΝΔΡΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	26-07-1968	20-07-1970
ΑΝΘΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΑΛΑΤΣΑΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	21-07-1970	18-07-1972
ΥΠΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΚΑΡΑΜΑΝΛΗΣ ΘΩΜΑΣ	19-07-1972	16-09-1974
ΑΝΘΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΒΟΓΙΑΤΖΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	17-09-1974	02-08-1976
ΑΝΘΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ ΑΥΓΕΡΙΝΟΣ	03-08-1976	07-07-1978
ΥΠΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΣΧΟΙΝΑΚΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	08-07-1978	11-07-1980
ΥΠΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΠΡΑΠΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	12-07-1980	08-07-1982
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΜΑΝΤΖΙΟΥΚΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	09-07-1982	19-07-1984
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΦΟΥΡΝΟΓΕΡΑΚΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	20-07-1984	04-08-1986
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΜΗΡΤΣΙΟΣ ΜΕΝΕΛΑΟΣ	05-08-1986	22-07-1988
ΥΠΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΓΚΡΙΤΖΕΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	23-07-1988	24-05-1989
ΑΝΘΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΑΣΛΑΝΟΓΛΟΥ ΠΕΤΡΟΣ	25-05-1989	07-08-1989
ΥΠΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΒΟΥΚΕΛΑΤΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ	08-08-1989	17-10-1989
ΥΠΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΚΟΪΝΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	18-10-1989	26-07-1990
ΥΠΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	27-07-1990	22-07-1992
ΥΠΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΚΑΛΛΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	22-07-1992	27-07-1994
ΥΠΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΜΑΖΑΡΑΚΗΣ ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ	28-07-1994	17-09-1997
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΜΠΕΣΙΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	18-09-1997	18-07-1999
ΥΠΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΣΚΙΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΣΠΥΡΙΔΩΝ	19-07-1999	01-08-2002
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΜΠΑΤΖΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	02-08-2002	19-10-2002
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΕΠΙΤΡΟΠΑΚΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ	12-10-2002	28-05-2003
ΑΝΘΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΣΑΛΙΒΟΥΡΑΚΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	29-05-2003	30-07-2003
ΥΠΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΤΡΑΓΚΑΣ ΘΩΜΑΣ	31-07-2003	29-06-2004
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΡΟΥΣΣΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	30-06-2004	13-07-2006
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΕΛΕΝΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ	14-07-2006	15-07-2007
ΥΠΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΚΑΤΣΙΓΙΑΝΝΗΣ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ	16-07-2007	16-07-2008
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΕΥΦΡΑΙΜΙΔΗΣ ΠΑΥΛΟΣ	17-07-2008	30-01-2012
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΚΑΤΣΙΓΙΑΝΝΗΣ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ	31-01-2012	29-11-2013
ΤΧΗΣ (ΜΣ)	ΚΑΤΣΙΓΙΑΝΝΗΣ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ	30-11-2013	11-12-2018
ΑΝΧΗΣ(ΜΣ)	ΚΑΤΣΙΓΙΑΝΝΗΣ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗΣ	21-12-2018	07-07-2019
ΥΠΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΤΟΝΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	08-07-2019	11-07-2019
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΗΛΙΑΔΗΣ ΕΥΚΛΕΙΔΗΣ	12-07-2019	08-07-2021

[2365] Ιδιωτικό Αρχείο Τχη (ΜΣ) Σταυρούλας Σαββαλάκη.

Πίνακας Ζ13. ΣΜΣ Φρουράς Λάρισας (1881-1953)

ΒΑΘΜΟΣ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΑΠΟ	ΕΩΣ
Ανθστής	Λουκάς Kappelmeier	1881	1885
Ανθστής	Κωνσταντίνος Γουβέλης	1885	1889
(Άγνωστος)	Ιωάννης Σαρρέας	1889	1890
Επιλοχίας	Ιωάννης Καρατζάς	1890	1893
Διάλυση Στρατιωτικών Μουσικών (1893)			
Ανθυπασπιστής	Κωνσταντίνος Παναγόπουλος	1912	1915
Άγνωστοι Αρχιμουσικοί		1916	1926
Λοχαγός	Γεώργιος Παναγόπουλος	1927	Δεκ. 1929
Ανθυπολοχαγός	Χαράλαμπος Κονιδάρης	Δεκ. 1929	Μάι. 1930
Άγνωστος	Ανδρέας Ριζώτης	1931	1934
Λοχαγός	Παντελής Παπαϊωάννου	1935	1937
Λοχαγός	Γεώργιος Καστανάκης	1937	1938
Λοχαγός	Νικόλαος Δεληγιαννάκης	1938	1940
Ανθστής	Γεώργιος Μίγκος	1945	1946
Λοχαγός	Αριστείδης Καρδαμίτσης	1946	1947
Λοχαγός	Μαργαρίτης Καστέλλης	1947	1948
Λοχαγός	Επαμεινώνδας Φασιανός	1848	1850
Ανθυπολοχαγός	Γεώργιος Μίγκος	1951	1953

Πίνακας Ζ13. ΣΜΣ/1ης ΣΤΡΑΤΙΑΣ/ΛΑΡΙΣΑ, ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΔΙΟΙΚΗΤΕΣ[2366]

ΒΑΘΜΟΣ	ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ	ΑΠΟ	ΕΩΣ
ΥΠΛΓΟΣ(ΜΣ)	ΜΙΓΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	3-2-1954	1-7-1961
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΚΩΣΤΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	2-7- 1961	31-12-1961
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΣΤΟΪΚΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ		10-8-1962
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΜΙΧΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	6-9-1962	13-9-1963
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΡΕΜΟΥΝΔΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	14-9-1962	30-10-1965
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΡΟΥΣΣΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	31-10-1965	24-6-1966
ΥΠΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ	25-6-1966	28-2-1967
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΙΕΡΕΜΙΑΣ ΒΑΕΣ	1-3-1967	22-7-1972
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΖΑΓΟΥΡΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	12-9-1972	30-6-1975
ΤΧΗΣ (ΜΣ)	ΖΑΧΑΡΙΑΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ	1-7-1975	31-1-1979
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΚΑΡΥΔΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	1-2-1979	19-7-1979
ΤΧΗΣ (ΜΣ)	ΖΑΓΟΥΡΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	20-7-1979	3-8-1982
ΤΧΗΣ (ΜΣ)	ΜΠΟΥΡΑΝΤΑΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	4-8-1982	26-7-1984
ΤΧΗΣ (ΜΣ)	ΜΑΝΤΖΙΟΥΚΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	27-7-1984	26-4-1985
ΤΧΗΣ (ΜΣ)	ΣΙΑΦΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ	27-4-1985	19-6-1986
ΤΧΗΣ (ΜΣ)	ΡΟΥΜΕΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	20-6-1986	23-5-1988
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΠΑΝΟΥΣΗΣ ΤΡΥΦΩΝ	24-5-1988	1-8-1989
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΣΤΑΜΑΤΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	2-8-1989	18-7-1991
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΤΑΜΑΝΑΚΙΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ	19-7-1991	20-7-1992
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΓΚΙΤΣΑΣ ΦΙΛΙΠΠΟΣ	21-7-1992	21-8-1994
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΚΟΝΤΟΖΗΣΗΣ ΑΓΓΕΛΟΣ	22-8-1994	4-8-1997
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ	5-8-1997	30-9-1999
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΓΑΒΑΛΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ	31-7-1999	6-8-2001
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΝΑΣΙΟΣ ΗΛΙΑΣ	7-8-2001	30-4-2002
ΤΧΗΣ (ΜΣ)	ΝΑΣΙΟΣ ΗΛΙΑΣ	1-5-2002	15-11-2003
ΤΧΗΣ (ΜΣ)	ΠΑΠΠΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	16-11-2003	3-9-2004
ΤΧΗΣ (ΜΣ)	ΖΩΤΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	4-9-2004	3-4-2008
ΑΝΧΗΣ (ΜΣ)	ΖΩΤΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	4-4-2008	21-8-2008
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΠΟΥΛΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	22-8-2008	13-4-2010
ΤΧΗΣ (ΜΣ)	ΠΟΥΛΙΟΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	14-4-2010	28-11-2012
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΜΠΑΛΙΑΚΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	05-04-2013	29-11-2013
ΤΧΗΣ (ΜΣ)	ΜΠΑΛΙΑΚΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	30-11-2013	07-08-2014
ΛΓΟΣ (ΜΣ)	ΧΛΕΠΑΤΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	08-08-2014	04-12-2015

[2366] Ιδιωτικό Αρχείο Τχη (ΜΣ) Βασίλειου Σαμαρά.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Η»: Ιδιόγραφη επετηρίδα αξιωματικών του Μουσικού Σώματος, με έτος γέννησης και αποστρατείας.

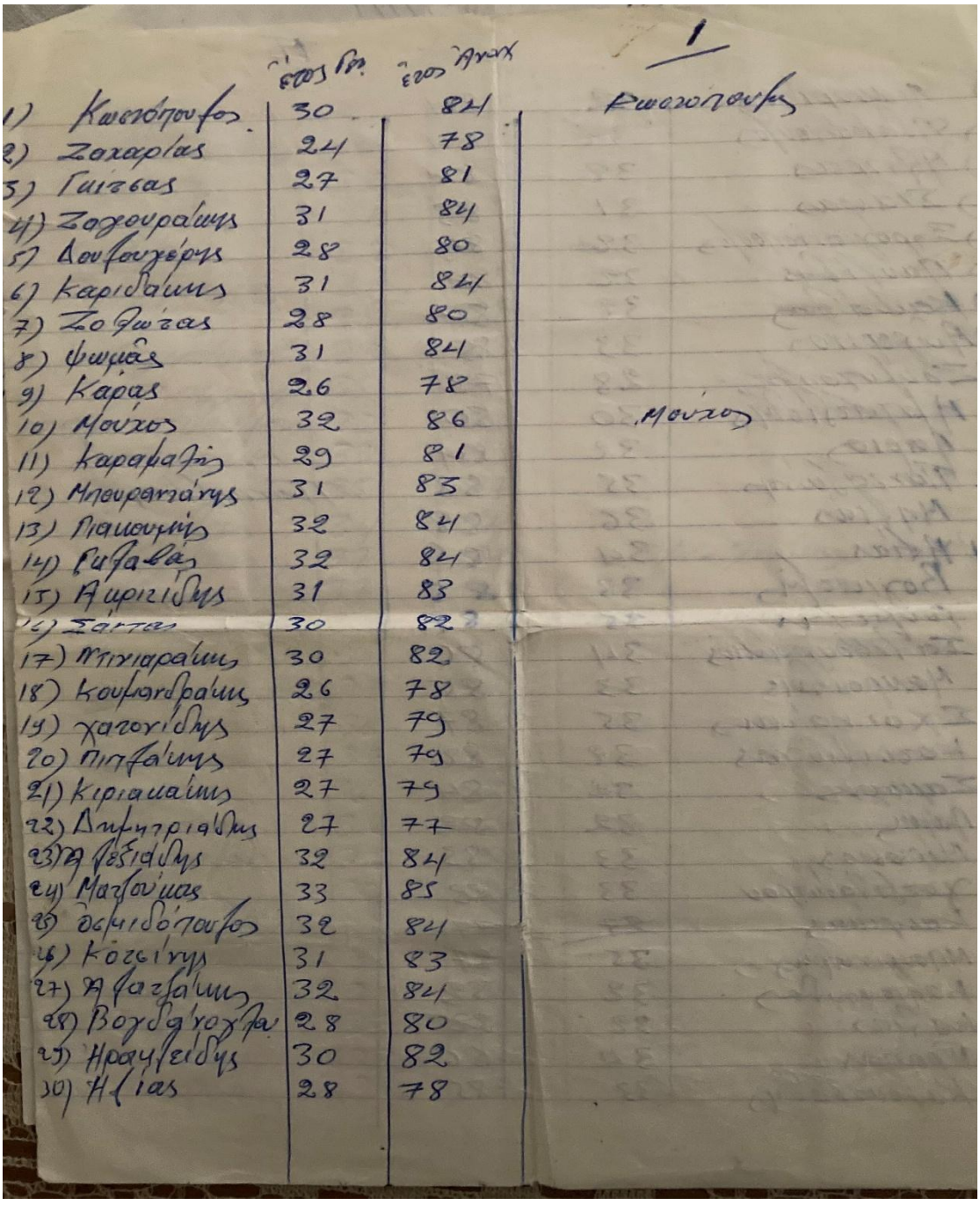

	έτος Γεν.	έτος Αποστ.	
1) Κωνσταντόπουλος	30	84	1 Ρωσσοπουλος
2) Ζαχαρίας	24	78	
3) Γιώτας	27	81	
4) Ζαχαράκης	31	84	
5) Δουλουγέρης	28	80	
6) Καρίδακης	31	84	
7) Ζαφειρίας	28	80	
8) Ψωμάς	31	84	
9) Καράς	26	78	
10) Μούχος	32	86	Μούχος
11) Καραβαζής	29	81	
12) Μπουραντάνης	31	83	
13) Παπουμής	32	84	
14) Γαβαθάς	32	84	
15) Αμπελιώδης	31	83	
16) Σαίτας	30	82	
17) Μιχαράκης	30	82	
18) Κουμανδράκης	26	78	
19) Χαρατσίδης	27	79	
20) Πιπεράκης	27	79	
21) Κυριακάκης	27	79	
22) Δημητριάδης	27	77	
23) Ροδιάδης	32	84	
24) Μαγουλάς	33	85	
25) Δεμιδόπουλος	32	84	
26) Κοζυράς	31	83	
27) Αφεντάκης	32	84	
28) Βογδανοχάρα	28	80	
29) Ηρακλειώδης	30	82	
30) Ηλίας	28	78	

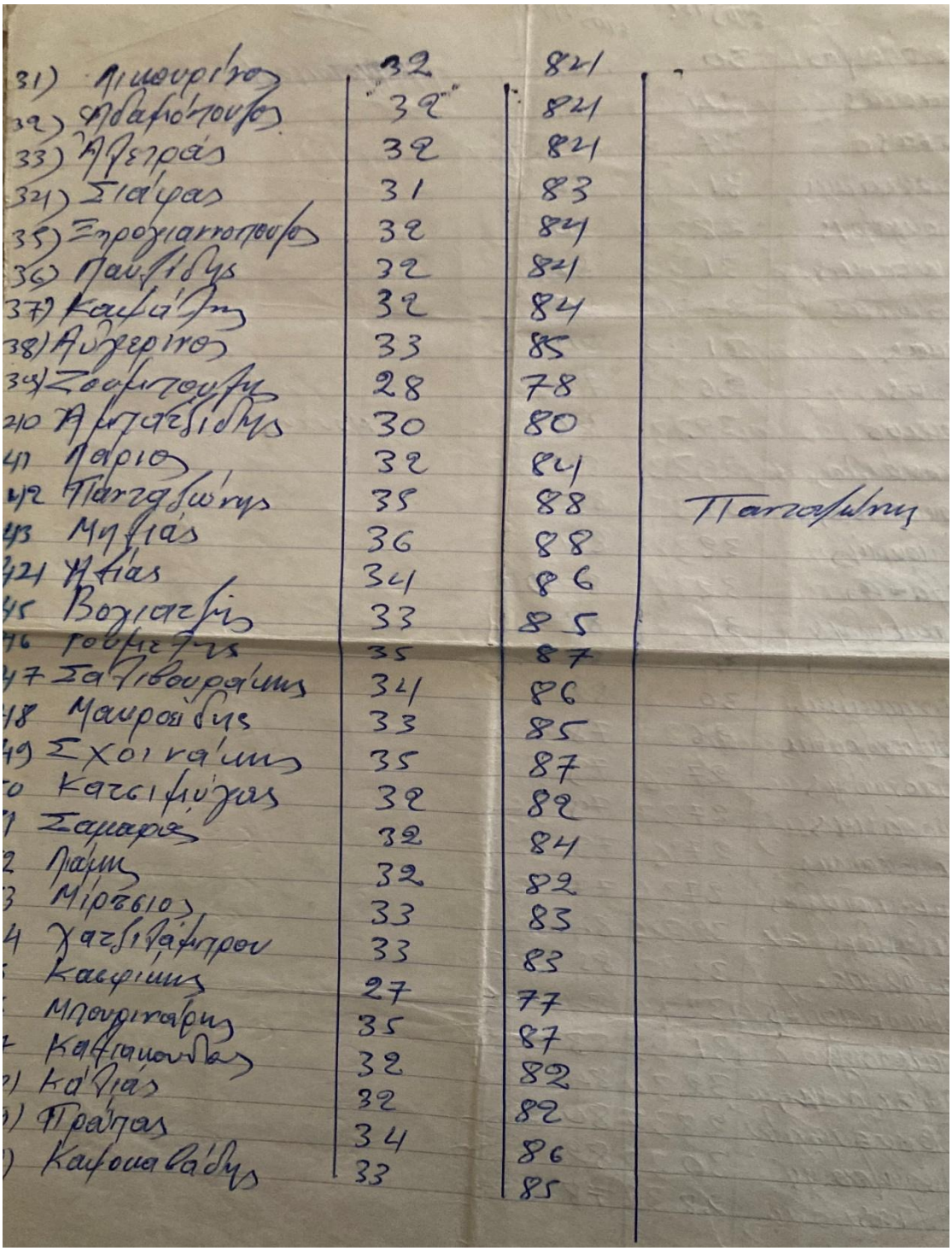

31) Δημουρίτης	32	82	
32) Αθανασόπουλος	32	82	
33) Άβεργάς	32	82	
34) Σιάψας	31	83	
35) Ξηρογιαννόπουλος	32	84	
36) Παυλίδης	32	82	
37) Καμπάτης	32	84	
38) Αυξεντίου	33	85	
39) Σοφιτσούλης	28	78	
40 Αμπατζίδης	30	80	
41 Πάριος	32	84	
42 Παπαγιώργης	38	88	Παπαγιώργης
43 Μήτιας	36	88	
44 Ηλίας	34	86	
45 Βογιατζής	33	85	
46 Τσιμπρής	35	87	
47 Σαπτσιουράκης	34	86	
48 Μαυροειδής	33	85	
49 Σχοινάκης	35	87	
50 Καρσιώτης	32	82	
51 Σαμαράς	32	84	
52 Λάμπης	32	82	
53 Μίρτσιος	33	83	
54 Χατζηπαύλου	33	83	
55 Καυφάκης	27	77	
56 Μπουρνάρης	35	87	
57 Καλλιακούδας	32	82	
58) Καλλιάς	32	82	
59) Πρωτόπας	34	86	
60) Καφουσιανάκης	33	85	

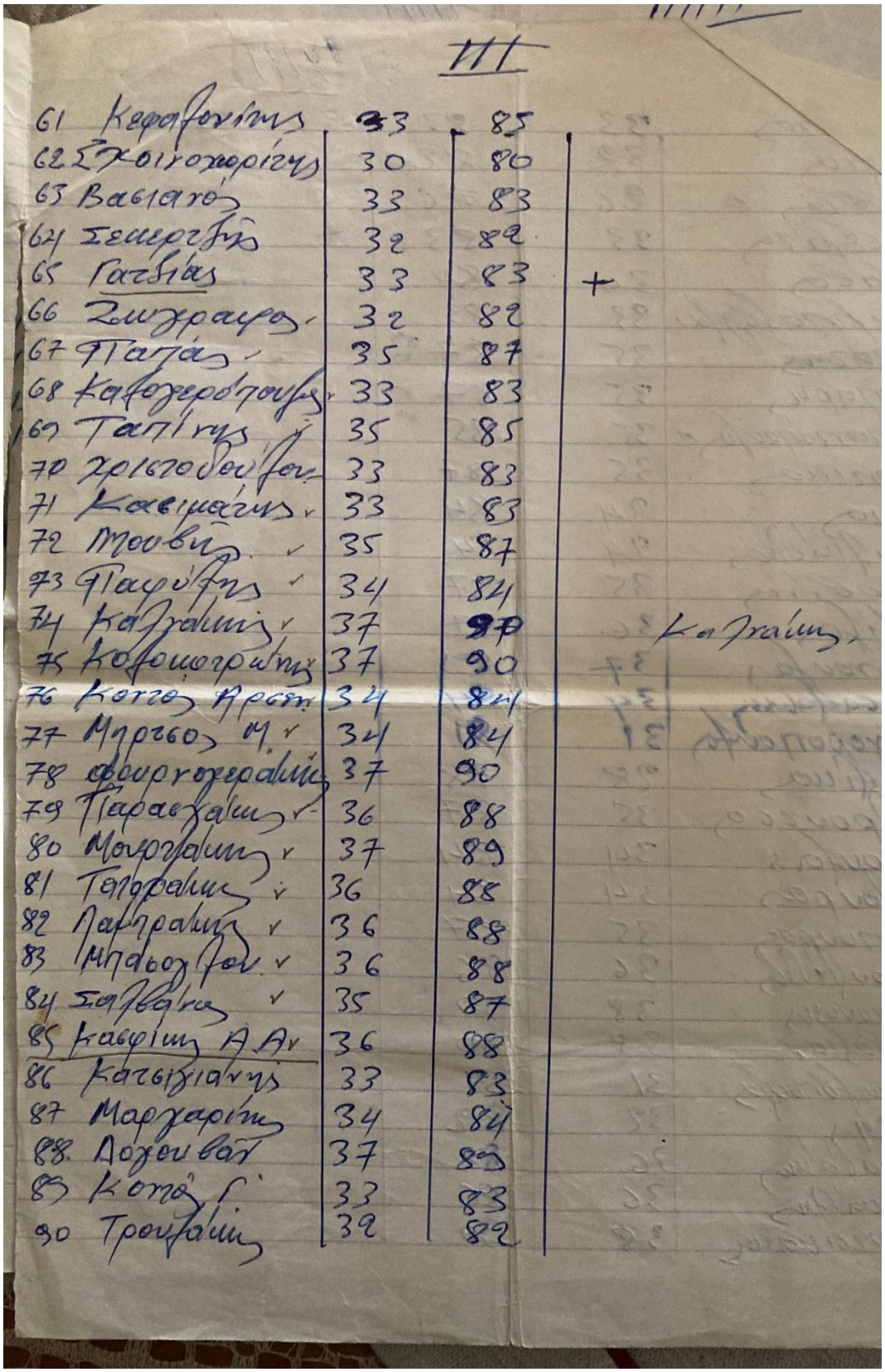

III

61	Κεφαλονίτης	33	85	
62	Σχοινοχωρίτης	30	80	
63	Βασιλάτος	33	83	
64	Σεμερτζής	32	82	
65	Γαζιάς	33	83	+
66	Ζωχράμης	32	82	
67	Πλατιάς	35	87	
68	Καλογερόπουλος	33	83	
69	Ταπίνης	35	85	
70	Χριστοδούλου	33	83	
71	Κασιμάτης	33	83	
72	Μουδιώτης	35	87	
73	Παυλίδης	34	84	
74	Καλαϊτζάκης	37	90	Καλαϊτζάκης
75	Κοσμοπούλου	37	90	
76	Κοτσιός Κρεσπ.	34	84	
77	Μπρεσός Θ.	34	84	
78	Φουρτουλίδης	37	90	
79	Παρασκευάκης	36	88	
80	Μανωλάκης	37	89	
81	Τσιλιφάκης	36	88	
82	Λαμπράκης	36	88	
83	Μπαλτζώη	36	88	
84	Σαββάκης	35	87	
85	Καψάλης Α.	36	88	
86	Καρβελιάνης	33	83	
87	Μαρκαρίτης	34	84	
88	Δοξουβάς	37	89	
89	Κοπάνας	33	83	
90	Τρουπάκης	32	82	

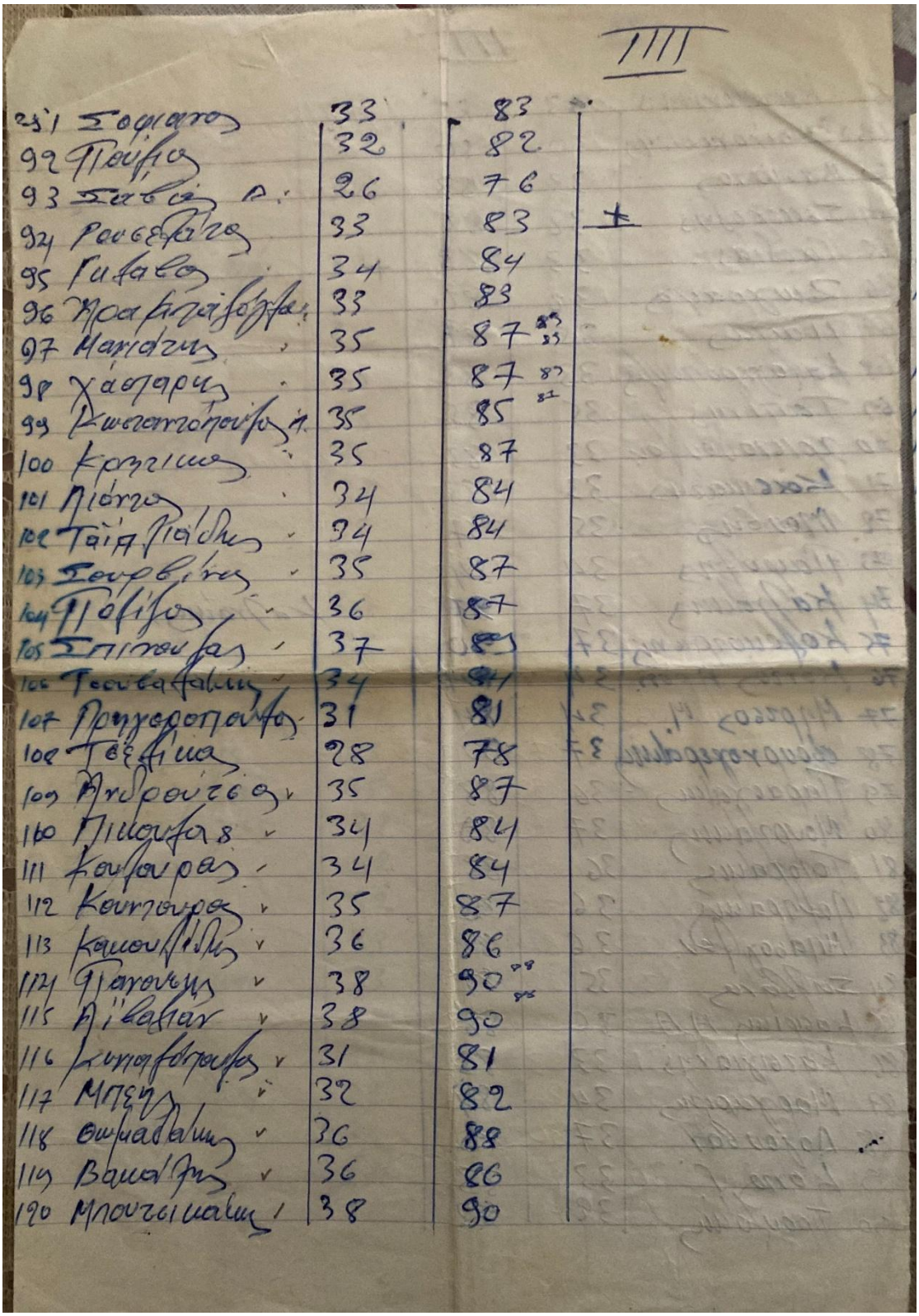

1111

91	Σοφιανος	33	83	
92	Παυλος	32	82	
93	Σαββας Α.	26	76	
94	Ραυτοπουλος	33	83	±
95	Γιαταλος	34	84	
96	Μπαμπαζογλου	33	83	
97	Μαυρος	35	87	83 33
98	Χασαρης	35	87	87 81
99	Κωνσταντουρος Α.	35	85	
100	Κρητικος	35	87	
101	Πιστα	34	84	
102	Ταϊλα Παϊδης	34	84	
103	Σουρβινος	35	87	
104	Παπας	36	87	
105	Σπινουλας	37	89	
106	Τσουκαλιτης	34	84	
107	Μαγκαφουλιας	31	81	
108	Τσεβδινος	28	78	
109	Μπρουζος	35	87	
110	Παπουλιας	34	84	
111	Κουλουρας	34	84	
112	Κουντουρας	35	87	
113	Καμουτσης	36	86	
114	Γιαννακης	38	90	88 92
115	Μπαλιας	38	90	
116	Κυπαρισσουλας	31	81	
117	Μπεης	32	82	
118	Θωμαδακης	36	88	
119	Βασιλης	36	86	
120	Μπουζιανακης	38	90	

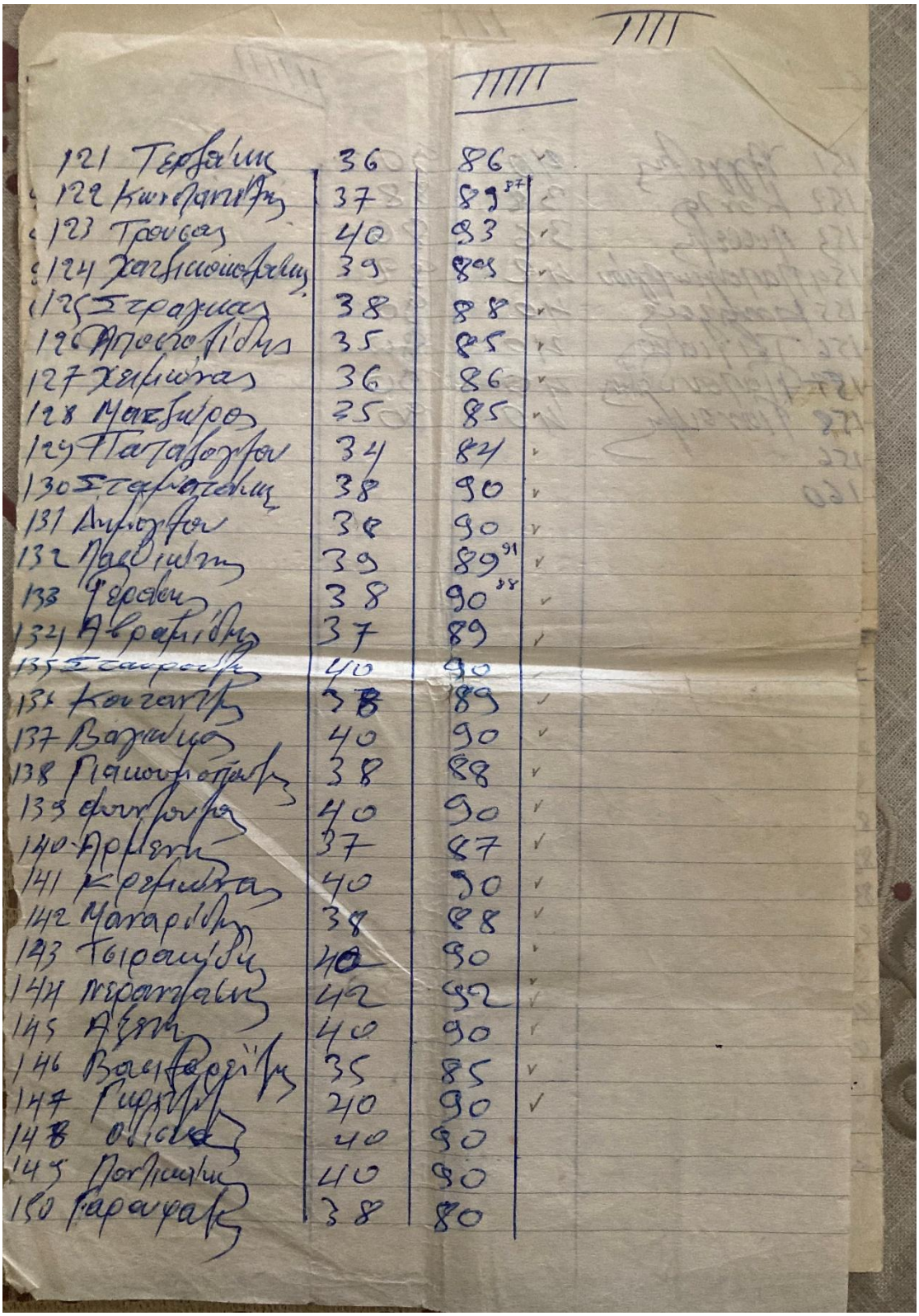

121 Τερζάκης	36	86
122 Κωνσταντίνης	37	89
123 Τρουσάς	40	93
124 Χατζιαννουλάκης	39	89
125 Στραμάς	38	88
126 Μπεσκοτίδης	35	85
127 Χειμωνάς	36	86
128 Μακρυπόδης	35	85
129 Παπαδοπούλου	34	84
130 Στρατάκης	38	90
131 Δημοπούλου	38	90
132 Παυλίδης	39	89
133 Φραδελάκης	38	90
134 Αβραμίδης	37	89
135 Σταυρακάκης	40	90
136 Κουζαντάκης	38	89
137 Βαγιακάκης	40	90
138 Γιαννουλόπουλος	38	88
139 Φουντουλάκης	40	90
140 Αρβανίτης	37	87
141 Κρεμμύδας	40	90
142 Μαναρίδης	38	88
143 Τσιρωνίδης	40	90
144 Ψαραμπάκης	42	92
145 Λέντζος	40	90
146 Βασιλαράκης	35	85
147 Γιωργάκης	40	90
148 Φλιτζάνης	40	90
149 Μοσχάκης	40	90
150 Καραγιάννης	38	80

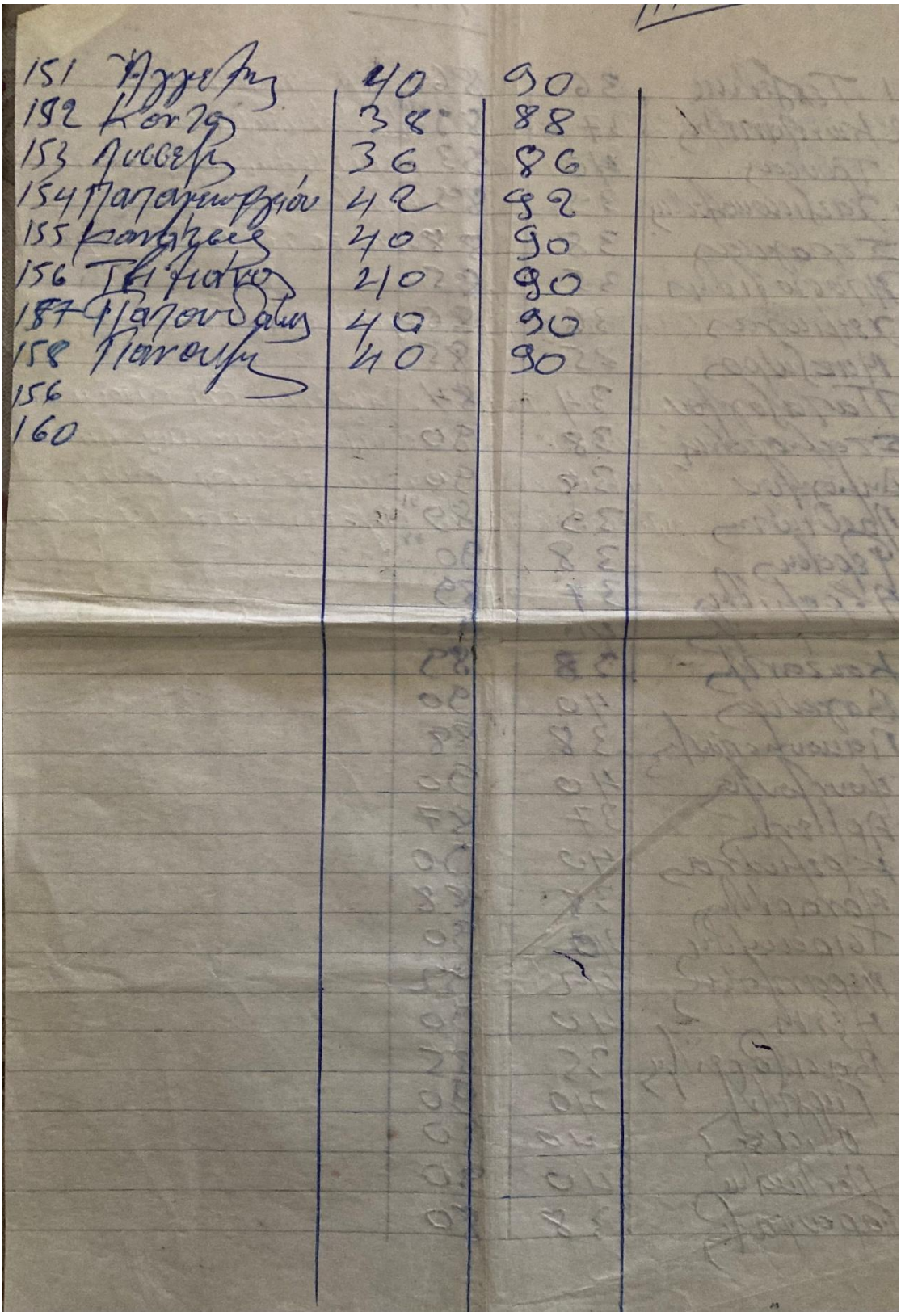

Εικόνα Η1. Επετηρίδα αξιωματικών Μουσικού Σώματος, σ. 1-6

Πηγή: Ιδιωτικό Αρχείο Λοχαγού (ΜΣ) Δημητρίου Γκριτζέλη (1940-2002)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Α. Πρωτογενείς πηγές

1. Αρχείο Ελλήνων Μουσουργών Θωμά Ταμβάκου

-Φωτογραφικό υλικό

2. Γενικά Αρχεία του Κράτους – Κεντρική Υπηρεσία (ΓΑΚ ΚΥ)

2.1. Αρχείο Αλεξάνδρου Μαυροκορδάτου

-Φ. 2 (1822).

2.2. Αρχεία περιόδου Αγώνος

-Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου της Οικονομίας, Φ. 5 και 18.

-Μικροί Κλάδοι αρχείου Αγώνος και Καποδιστρίου (1822-1828)/ Επιτροπή Δυτικής Χέρσου Ελλάδος, Φ. 12.

-Αρχείο Μινιστέριου/Γραμματείας/Υπουργείου Πολέμου, Φ. 18, 31, 41, 44, 48, 51, 62, 90, 99, 108, 115, 140, 160, 166, 173, 179 182, 183, 185,186,189,190,194, 195, 204,205,206β

-Αρχείο Διοικητικής Επιτροπής, Φ. 175 και 176.

2.3. Αρχεία περιόδου κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια

-Αρχείο Γενικού Φροντιστηρίου, Φ. 2, 4, 6, 8, 10, 12, 13, 14, 15β, 18β, 19α, 19β, 25α, 25β, 26β, 27.

-Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο Στρατιωτικών και Ναυτικών, Φ. 4 και 6.

-Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείου Στρατιωτικών, Φ. 1, 3, 4 , 12, 14, 17, 19, 21, 22, 23, 24, 26, 28, 29, 32, 33, 34, 36, 37, 38, 42, 43, 46, 62, 96, 141, 142, 148, 187.

-Αρχείο Πληρεξουσίου Τοποτηρητή, Φ. 12, 16β, 17, 18.

2.4. Αρχεία περιόδου Όθωνος

-Αρχείο Αντιβασιλείας, Φ. 4 και 10.

-Αριστεία, Φ. 10.

-Αρχείο Ανακτορικών, Φ. 337, 355, 641, 642.

-Αρχείο Ανακτόρων: Προσωπικές υποθέσεις, Φ. Δ6.

-Αρχείο Στρατιωτικού Λογιστηρίου/Σώματα Στρατού-Υπηρεσίες/Πεζικό Σώμα/ Πεζικό της Γραμμής/ Α΄ Πεζικό της Γραμμής, Φ. 179.

-Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Α΄ τμήμα) Προσωπικό-Οργάνωση/Ι. Διοργανισμός Γραμματείας Στρατιωτικών, Φ. 22.

-Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Α΄ τμήμα) Προσωπικό-Οργάνωση/ΑΧΧΙ- Διορισμοί, μεταθέσεις, απολύσεις, προαγωγές υπαλλήλων και αξιωματικών-Οργανισμός του Στρατού Φ. 28- ΙΙ, 143, 182, 282.

-Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Α΄ τμήμα) Προσωπικό – Οργάνωση/ΑΧΧΙΙΙ Οργανισμός Πεζικού– Οργανισμός Ταγμάτων, Φ. 375.

-Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Α΄ τμήμα) Προσωπικό-Οργάνωση/ΑΧΧΙV Οργανισμός Πεζικού- Οργανισμός Ταγμάτων, Φ.381 και 541.

-Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Α΄ τμήμα) Προσωπικό–Οργάνωση/ΧΧV Οργανισμός Πεζικού – Οργανισμός Ταγμάτων, Φ. 384.

-Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Α΄ τμήμα) Προσωπικό-Οργάνωση/ΑΧΧVΙΙ- Οργανισμός Πεζικού-Οργανισμός Ταγμάτων, Φ. 395.

-Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα) Στρατιωτική νομοθεσία-Δικαιοσύνη/ΒΙ Στρατιωτική (ποινική) νομοθεσία-Στρατιωτικά δικαστήρια, Φ. 8.

-Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα) Στρατιωτική νομοθεσία- Δικαιοσύνη/ΒΙΙΙ Βαυαροί στρατιωτικοί- Βαυαρική στρατολογία, Φ. 49.

-Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείο επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα) Στρατιωτική νομοθεσία - Δικαιοσύνη/ΒΧΧ Νυμφεύσεις Αξιωματικών, Φ. 108 και 110.

-Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείου επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Β΄ τμήμα), Φ.375, 524, 525, 526, 527, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541.
-Αρχείο Γραμματείας/Υπουργείου επί των Στρατιωτικών, Κεντρική Υπηρεσία (Δ΄ τμήμα) Οικονομικά-Λογιστικά/ΙΙ Μισθοδοσία-Επιμίσθια, Φ. 26 και 27.

2.5. Συλλογή Γιάννη Βλαχογιάννη

-Κατάλογος Α΄/Αρχείον Αγώνος, Φ. 16, 19, 24, 25, 31, 67,
-Κατάλογος Α' /Αρχείον Καποδιστριακής Περιόδου, Φ. 101.
-Κατάλογος Α΄/Αρχείον περιόδου Όθωνος/ Υπουργείο Στρατιωτικών, Φ. 150.
-Κατάλογος Α΄/Αρχείον περιόδου Γεωργίου Α΄/ Υπουργείο Στρατιωτικών, Φ. 180.

2.6. Ιστορικά Αρχεία Γιάννη Βλαχογιάννη

-Κατάλογος Β΄ Χειρογράφων /Ιατρικά, Φ. 186.

2.7. Συλλογή Γεωργίου Λαδά

-Α. Αρχείο Βουλής των Ελλήνων/2. Υποαρχείο Βουλής/1. Κοινοβουλευτικό έργο/4. Νομοθετική λειτουργία/6. Διάφορα υπουργείων, Φ. 141.

2.8. Αρχεία Νομού Κέρκυρας

-Αρχείο Ιωάννη Βαπτιστή Α. Θεοτόκη/ Φ. 299/ Υποφάκελος 17.

2.9. Αρχείο περιόδου Γεωργίου Α΄

-Αρχείο Υπουργείου Στρατιωτικών, Φ. 180, 192, 193, 293-295, 480-504, 706-709, 898-906, 907-915, 987-995, 1018-1026, 1653-1659.

3. Αρχεία Γενικού Επιτελείου Στρατού

3.1. Αρχείο Διεύθυνσης Εκπαίδευσης

-Πάγια Διαταγή 3-35, Αθήνα 1998.

3.2. Αρχείο Διεύθυνσης Ιστορίας Στρατού

-Αρχείο ΓΕΣ/ΔΙΣ, Φ. 14/Δ/28, 16/α/2, 16/α/3, 16/α/34, 16/γ/16, 16/γ/17, 16/γ/20, 16/δ/11, 16/δ/22, 16/δ/24, 16/ζ/41, 20α/Γ/45, 22α/β/6, 23/Δ/4, 604/Α/239, 650/Β/7, 10689/Α/1, 11625/Β/2, 11625/Β/4, 1943/Α/1, 1294/Α/2, 1330/Α/2, 1330/Α/3, 1339/Α/1, 1626/Α/1, 1628/Α/1, 1634/Α/1, 10017/Β/1, 10481/Β/1, 10172/Β/1.

3.3. Υπηρεσία Στρατιωτικών Αρχείων (ΥΣΑ)

-Φωτοαντίγραφο φύλλου μητρώου Αλεξάνδρου Καζαντζή, Παναγιώτη Δρομάζου, Νικόλαου Μπάκα, Γεώργιου Παναγόπουλου, Μαργαρίτη Καστέλλη, Διονύσιου Βισβάρδη, Δημήτριου Παπανικολάου, Αναστάσιου Ρεμούνδου.

3.4. Αρχείο Διεύθυνσης Μουσικού

-Ρεπερτόριο Μουσικού Σώματος, *Εμβατήριο της Σημαίας*, Αθήνα χ.χ.

-ΓΕΣ/ΔΜΣ/Ιστορικά Στοιχεία, Φ.200/10/711243/Σ. 83/ 1995.

3.5. Φωτογραφικό Αρχείο Πολεμικού Μουσείου Αθηνών

-Φωτογραφικό υλικό: Εικόνα 40, Εικόνα 99, Εικόνα 100, Εικόνα 101, Εικόνα 102, Εικόνα, Εικόνα 103, Εικόνα 104, Εικόνα 105.

4. Μοτσενίγειο Αρχείο, Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος

-Φ. 680, 681Ι, Φ. 681ΙΙ, Φ. 709.

5. Βιβλιοθήκη της Βουλής των Ελλήνων

-Αρχεία της Ελληνικής Παλιγγενεσίας, τόμ. 1, 2, 6, 7, 9, 13, 16, 19

6. Αρχείο ΕΡΤ

-Φωτογραφικό υλικό

7. Ιδιωτικό Αρχείο Λοχαγού (ΜΣ) Δημητρίου Γκριτζέλη (1940-2002)

-Φωτογραφικό υλικό

-Ιδιόχειρη Επετηρίδα

8. Ιδιωτικό Αρχείο Ταγματάρχη (ΜΣ) ε.α. Σάββα Γκριτζέλη

-Φωτογραφικό υλικό

9. Ιδιωτικό Αρχείο Ταγματάρχη (ΜΣ) Βασιλείου Σαμαρά

-Φωτογραφικό υλικό

10. Ιδιωτικό Αρχείο Τχη (ΜΣ) Σταρούλας Σαββαλάκη

-Πίνακας Διατελεσάντων Διοικητών

11. Ιδιωτικό Αρχείο Ελένης Μπαλάνου

-Ατομικά έγγραφα Ευάγγελου Μπαλάνου

-Φωτογραφικό υλικό

12. Ιδιωτικό Αρχείο Οδυσσέα Τράντου

-Μουσικά Προγράμματα

13. Ιδιωτικό Αρχείο Δημητρίου Χατζηνάσιου

-Φωτογραφικό υλικό

14. Αρχείο Ιωάννη Θεοφίλη

-Μουσικά Προγράμματα

Β. Δευτερογενείς πηγές:

1. Βιβλία και άρθρα

(α) στην ελληνική γλώσσα

-Aristoxenus, *Elementa Rhythmica*, Lionel Pearson (επιμ.), Clarendon Press, Oxford 1990.

-Korinthios Jannis, *I Greci di Napoli e del Meridione d'Italia dal XV al XX secolo*, AM&D Edizioni, Serie Diaspore, vol. 1, Cagliari 2012.

-Lang Philip J., *Ενοργάνωση ενορχήστρωση μπάντας*, Νάσος, Αθήνα 1987.

-Pouqueville François C. H., *Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως*, τόμ. 2, Γεωργίου – Τζελάτος – Γ. Φέξης, Αθήναι 1890.

-Seiller Andreas, *Εμβατήριον της Σημαίας*, Georges Féxis, Athénes n.d.

-Trikoupis Athanasios, *Western Music in Hellenic Communities. Musicians and Institutions*, National and Kapodistrian University of Athens, Athens 2015.

-West M. L, *Αρχαία Ελληνική Μουσική*, Παπαδήμα, Αθήνα 2004.

-Αλεξάτος Γεράσιμος, *Οι Έλληνες του Γκαίρλιτς 1916-1919*, Κυριακίδης, Αθήνα 2022.

-Αμπελάς Δημήτριος, *Ανεξάρτητος Μεραρχία*, Τουρίκης, Αθήνα 1997.

-Αναγνωστόπουλος Δημήτριος, *Ιστορία του 2ου Συντάγματος Ευζώνων*, τύποις Κρανιωτάκη, Μεσολόγγι 1915.

-Άννινος Μπάμπης, *Ιστορικά σημειώματα. Ο Βύρων εν Ελλάδι*, Δημητράκος, Αθήνα χ.χ.

-Αντωνιάδης Αντώνιος, *Μεσολογγιάς*, τυπογραφείο «Ομόνοια», χ.τ. 1900.

-Αποστολίδης Χρήστος, *Ερρίκος Τράιμπερ Φιλέλλην - Αναμνήσεις από την Επανάσταση του 1821*, Αθήνα 1960.

-Αρχηγείον Στρατού/Διεύθυνσις Ιστορίας Στρατού, *Ανεφοδιασμοί και μεταφοραί κατά την Μικρασιατικήν εκστρατείαν (1919-1922),* Αθήναι 1969.

-Βακαλόπουλος Απόστολος Ε., *Επίλεκτες Βασικές Ιστορικές Πηγές της Ελληνικής Επαναστάσεως*, τόμ. Α΄ – Β΄, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 2000.

-Βαλτινός Βλάσιος Ι., *«Μελέται περί την κατά την γην Δυνάμεων της Ελλάδος και της ετήσιας Δαπάνης αυτών»Έλλην Στρατιώτης*, τόμ. Α΄, τεύχ. 2, Ερμής, Αθήναι 1870.

-Βαλτινός Βλάσιος Ι., «Μελέται περί την κατά την γην Δυνάμεων της Ελλάδος και της ετήσιας Δαπάνης αυτών» *Έλλην Στρατιώτης*, τόμ. Α΄, τεύχ. 6, Ερμής, Αθήναι 1870.

-Βογιατζόπουλος Δήμος Κ., *Μεραρχία Ξάνθης*, Σπανίδης, Ξάνθη 2012.

-Βυζάντιος Χρήστος, *Ιστορία του Τακτικού Στρατού της Ελλάδος*, Ράλλης, Αθήναι 1837.

-Βυζάντιος Χρήστος, *Ιστορία των κατά την Ελληνικήν Επανάστασιν Εκστρατειών και Μαχών*, Βυζάντιος, Αθήναι 1901.

-Βυζάντιος Χρήστος, *Συλλογή Στρατιωτικών Νόμων και Διατάξεων*, τόμ. Α΄- Β' , Υπουργείο Στρατιωτικών, Αθήναι 1853.

-ΓΕΣ/Αρχείο επιστρατεύσεως, *Πίναξ εμπολέμου συνθέσεως Στρατιωτικής Μουσικής*, Αθήνα 1930.

-ΓΕΣ/Αρχείο επιστρατεύσεως, *Πίναξ εμπολέμου συνθέσεως Στρατιωτικής Μουσικής,* Αθήνα 1941.

-ΓΕΣ/Διεύθυνση Πεζικού, *Ιστορία του Πεζικού*, ΣΚ 900-21, Αθήνα 2014.

-ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Επιθετικαί επιχειρήσεις Δεκεμβρίου 1920 – Μαρτίου 1921*, τόμ. 3ος, Αθήνα 1963.

-ΓΕΣ/ΔΙΣ*, Επίτομη Ιστορία της Εκστρατείας στην Μικρά Ασία 1919-1922*, Αθήνα 2001.

-ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Επίτομη Ιστορία των Βαλκανικών Πολέμων 1912-1913*, Αθήνα 1987.

-ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Επιχειρήσεις προς Άγκυραν 1921*, τόμ. 5ος, Αθήνα 1965.

-ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Η Ελλάς και ο πόλεμος εις τα Βαλκάνια*, τόμ. 1ος, Αθήνα 1958.

-ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Η Ιστορία της Οργάνωσης του Ελληνικού Στρατού (1821-1954),* Αθήνα 2005.

-ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Η προς πόλεμον προπαρασκευή του Ελληνικού Στρατού 1923-1940*, Αθήνα 1969.

-ΓΕΣ/ΔΙΣ*, Η συμμετοχή της Ελλάδος εις τον πόλεμον 1918*, τόμ. 2ος, Αθήνα 1961.

-ΓΕΣ/ΔΙΣ*, Ο Ελληνικός Στρατός κατά τον Δεύτερον Παγκόσμιον Πόλεμον. Το τέλος μιας εποποιίας (Απρίλιος 1941),* Αθήνα 1959.

-ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Το εκστρατευτικόν Σώμα Ελλάδος εις Κορέαν (1950-1955),* Αθήνα 1977.

-ΓΕΣ/ΔΙΣ, *Το Ελληνικόν εκστρατευτικόν σώμα εις μεσημβρινήν Ρωσίαν (1919)*, Αθήνα 1955.

-Γουλής Σπυρίδων, *Ο Θάνατος του Μάρκου Μπότσαρη – Βίος του Λόρδου Βύρωνος και Θάνατος Αυτού*, Κάδμος, Κέρκυρα 1881.

-Δασκαρόλης Β. Ιωάννης, *Δημοκρατικά Τάγματα*, Παπαζήσης, Αθήνα 2020.

-Δημητρακόπουλος Κ. και Κατσώρης Δημοσθένης*, Ιστορικόν Υπόμνημα περί του Οργανισμού του Τακτικού Στρατού της Ελλάδος,* τεύχ. Β΄, Υπουργείο Στρατιωτικών, Αθήναι 1912.

-Δημήτριος Οικονομίδης, «Από την Ιστορία του Νεοελληνικού και Ρουμανικού Θεάτρου-Συμβολή εις τα περί του βίου και της δράσεως του Κωνσταντινοπολίτου Κων/νου Κυριακού - Αριστίου (1800-1880)», στο Πολύδωρος Παπαχριστοδούλου, *Αρχείον του Θρακικού Λαογραφικού και Γλωσσικού Θησαυρού*, τόμ. ΙΖ΄, χ.τ. 1952.

-Διαμαντόπουλος Κωνσταντίνος, *Απομνημονεύματα,* τύποις Πρωτοπούλου, Τρίπολη 1883.

-Ευαγγελίδης Τρύφων, *Ιστορία του Ιωάννου Καποδιστρίου Κυβερνήτου της Ελλάδος (1828-1831)*, Ζανουδάκης, Αθήναι 1894.

-Ευαγγελίδης Τρύφων, *Ιστορία του Όθωνος Βασιλέα της Ελλάδος (1832-1862)*, Γαλανός, Αθήναι 1894.

-Ευαγγελίδης Τρύφων, *Τα μετά τον Όθωνα*, Φέξης, Αθήναι 1898.

-Ζώρας Γεώργιος Θ., *«Το "ημερολόγιον" του εν Αθήναις Ολλανδού προξένου και η Ελληνική Επανάστασις»,* Παρνασσός 4, 1972, σ. 613-639.

-Ζώρας Γεώργιος, *Έγγραφα του Αρχείου Βατικανού περί της Ελληνικής Επαναστάσεως*, τόμ. Α΄, Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα 1979.

-Ζώρας Γεώργιος, *Έγγραφα του Αρχείου Βατικανού περί της Ελληνικής Επαναστάσεως*, τόμ. Β΄, Ακαδημία Αθηνών, Αθήνα 1986.

-Η Χ.Α.Ν. εν Ελλάδι: Ιστορική ανασκόπησις ενός κολοσσιαίου παγκοσμίου οργανισμού, "Τύπος" Θεοδωρόπουλος, Αθήνα 1921, σ. 23-30.

-Θουκυδίδου Ολόρου Ξυγγραφής, τόμ. 1ος, Στερεότυπο, Λειψία 1821.

-Καλομενόπουλος Νικόστρατος, «Στρατιωτική Οργάνωσις του Μεταβυζαντινού Ελληνισμού ανά τας Τουρκοκρατούμενας Χώρας», *Μεγάλη Στρατιωτική και Ναυτική Εγκυκλοπαίδεια,* τόμ. 2*, Περιοδικόν,* αρ. 32, Αθήναι 14/10/1928.

-Καλομενόπουλος Νικόστρατος, «Στρατιωτική Οργάνωσις του Μεταβυζαντινού Ελληνισμού ανά τας Τουρκοκρατούμενας Χώρας», *Μεγάλη Στρατιωτική και Ναυτική Εγκυκλοπαίδεια,* τόμ. 2*, Περιοδικόν* αρ. 33, Αθήναι 21/10/1928.

-Καλομενόπουλος Νικόστρατος, «Στρατιωτική Οργάνωσις του Μεταβυζαντινού Ελληνισμού ανά τας Τουρκοκρατούμενας Χώρας», *Μεγάλη Στρατιωτική και Ναυτική Εγκυκλοπαίδεια,* τόμ. 2*, Περιοδικόν* αρ. 34, Αθήνα 28/10/1928.

-Καλομενόπουλος Νικόστρατος, «Στρατιωτική Οργάνωσις του Μεταβυζαντινού Ελληνισμού ανά τας Τουρκοκρατούμενας Χώρας», *Μεγάλη Στρατιωτική και Ναυτική Εγκυκλοπαίδεια,* τόμ. 2*, Περιοδικόν* αρ. 35, Αθήνα 4/11/1929.

-Καρολίδης Παύλος, «Συμπλήρωσις της Ιστορίας Παπαρηγόπουλου από της Τελευταίας Περιόδου του Αγώνος του 1821 μέχρι του 1930», στο: Κωνσταντίνος Παπαρηγόπουλος, *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, τόμ. 6, μέρος Β΄, Ελευθερουδάκης, Αθήνα 1925.

-Κασομούλης Νικόλαος, *Ενθυμήματα Στρατιωτικά*, τόμ. 1, Εποπτεία, Αθήναι 1939.

-Κασομούλης Νικόλαος, *Ενθυμήματα Στρατιωτικά*, τόμ. 2, Πάγκειος Επιτροπή, Αθήναι 1941.

-Κασομούλης Νικόλαος, *Ενθυμήματα Στρατιωτικά*, τόμ. 3, Πάγκειος Επιτροπή, Αθήναι 1942.

-Καψής Παντελής Ι., *Πως επήγαμε στην Σμύρνη και πως εφύγαμε*, Εφημερίς των Αθηνών, τύποις Μαρούλη, Αθήναι 1934.

-Κιακίδης Περικλής Θ. (επιμ.), *Θεόδωρος Π. Κιακίδης*, *Το ημερολόγιο του στρατιωτικού μου βίου – Μικρασιατική εκστρατεία 1920-1922*, αυτοέκδοση, 1999.

-Κόκκινος Διονύσιος, *Η Ελληνική Επανάστασις*, τόμ. 1, Μέλισσα, Αθήνα 1956.

-Κολοκοτρώνης Γενναίος, *Διάφορα Έγγραφα και Επιστολαί,* Χαλκιδέως, Αθήνα 1855.

-Κρεμμυδάς Βασίλης, «Η δολοφονία του Κυβερνήτη Ιωάννη Καποδίστρια», *Ερανιστής,* Όμιλος Μελέτης Ελληνικού Διαφωτισμού, τόμ. 14, Αθήνα 1977.

-Κυριακίδης Επαμεινώνδας Κ., *Ιστορία του Σύγχρονου Ελληνισμού*, τόμ. 1ος-2ος, τύποις Ιγγλέση, Αθήναι 1892.

-Μαλιάρας Νικόλαος, *Ιστορία Μουσικών Οργάνων*, σημειώσεις για τους φοιτητές, Τμήμα Μουσικών Σπουδών/Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 1996.

-Μαυρογιάννης Γεράσιμος Ε., *Ιστορία των Ιονίων Νήσων,* Παλιγγενεσία, Αθήνα 1889.

-Μέγγους Πέτρος, *Από τη Σμύρνη στην Ελλάδα του 1821*, Ισνάφι, Ιωάννινα 2009.

-Μεταξάς Κωνσταντίνος, *Ιστορικά Απομνημονεύματα εκ της Ελληνικής Επαναστάσεως*, Α. Κτενάς, Αθήνα 1878.

-Μοτσενίγος Σπύρος, *Νεοελληνική Μουσική. Συμβολή εις την Ιστορίαν της*, Αθήναι 1958.

-Μουντούρης Δημήτριος, *Ανεξάρτητος Μεραρχία*, τύποις Μαυροειδή, Λαμία 1928.

-Μπαρτ Γουλιέλμος και Κέριχ-Κορν Μαξ, *Η Εποχή των Φιλελλήνων*, Κώστας Παπαηλιού (επιμ.), Παρισιανού, Αθήνα 2021.

-Μπεγιάζης Μίμης Γ. «Ο Τσαγκαργιόλας», Εφ. *Αργοναυπλία,* αρ. 62, Ναύπλιο 1/4/1962.

-Μπουλαλάς Κλεάνθης, *Ιστορία του 2ου Συντάγματος Πεζικού*, τύποις Βλαστού, Αθήναι 1921.

-Νέεζερ Χριστόφορος, *Απομνημονεύματα*, Επιμ. Στέφανος Νέεζερ, Εργασίαι Τύπου, Αθήνα 1936.

-Νίδερ Κωσταντίνος, «Η εκστρατεία της Ουκρανίας», *Μεγάλη Στρατιωτική και Ναυτική Εγκυκλοπαίδεια,* τόμ. Α΄, *Περιοδικόν* αρ. 31, Αθήνα 22/1/1928.

-Νικολόπουλος Χρίστος, *Με τους Μυρίους του 1921*, τύποις Στ. Χρίστου, Αθήναι 1921.

-*Ο εκ Πάτμου Μιχαήλ Πάγκαλος*, τύποις Περρή, Αθήνα 1882.

-*Ομήρου Ιλιάδα*, Ραψωδία Β΄

-*Ομήρου Οδύσσεια*, Ραψωδία Θ΄

-Παπαδόπουλος Κάρπος, *Ανασκευή εις την Ιστορίαν των Αθηνών Αναφερομένων*, Π. Μαντζαράκης, Αθήναι 1837.

-Παπαδόπουλος Στέφανος, «Η Οργάνωση του Στρατού της Δυτικής Στερεάς Ελλάδος επί Καποδίστρια», *Ελληνικά 18*, Θεσσαλονίκη 1964.

-Πιτσιόρλα Κυριακή Αθ., *Το Παπάφειο Ορφανοτροφείο και η Φιλαρμονική του*, Μέθεξις, Θεσσαλονίκη 2017.

-Πύργαρης Γεώργιος, *Στρατηγού Ευστράτιου Πίσσα-Απομνημονεύματα 1821*, Historical Quest, Αθήνα 2017.

-Ράδος Κωνσταντίνος, *Ο Ιερός Λόχος και η εν Δραγατσανίω Μάχη*, Ελευθερουδάκης – Μπαρτ, Αθήναι 1919.

-Ράδος Κωνσταντίνος, *Οι Έλληνες του Ναπολέοντος*, Σακελλάριου, Αθήναι 1916.

-Ρέππας Χρήστος, «Γενική Απογραφή του Πληθυσμού του Ναυπλίου κατά το Έτος 1825», περ. Μνημοσύνη, τόμ. 9, Εταιρία Ιστορικών Σπουδών επί του Νεωτέρου Ελληνισμού, Αθήνα 1984.

-Ρόδιος Παναγιώτης, *Έφορος Στρατιωτικός*, τόμ. Α΄, αρ. 5, Ράλλης, Ναύπλιο 1835.

-Ρωμανού Καίτη , *Έντεχνη Ελληνική Μουσική στους Νεότερους Χρόνους*, Κουλτούρα, Αθήνα 2006.

-Σαβοριανάκης Παναγιώτης, *Ο Παναγιώτης Ρόδιος και η Εποχή του*, Σαββάλας, Αθήνα 2002.

-Σάιλλερ Ανδρέας, *Εγερτήριο*, Φέξης, Αθήνα χ.χ.

-Σάιλλερ Ανδρέας, *Ο Γέρω Δήμος*, Φέξης, Αθήνα χ.χ.

-Σιμόπουλος Κυριάκος, *Πώς Είδαν οι Ξένοι την Ελλάδα του ’21*, τόμ. Α΄, Στάχυ, Αθήνα 1999.

-Σιμόπουλος Κυριάκος, *Πώς Είδαν οι Ξένοι την Ελλάδα του ’21*, τόμ. Β΄, Πολιτιστικές Εκδόσεις, Αθήνα 2004.

-Σιμόπουλος Κυριάκος*, Πώς Είδαν οι Ξένοι την Ελλάδα του ’21*, τόμ. Γ΄, Πολιτιστικές Εκδόσεις, Αθήνα 2004.

-Σπηλιάδης Νικόλαος, *Απομνημονεύματα*, Φιλαδελφέως, τόμ. Α΄, Αθήνα 1851.

-Στασινόπουλος Επαμεινώνδας, «Η Στρατιωτική Μουσική στην Ελλάδα», *Θησαυρός* 567, 8/1949.

-Σωτηρίου Ζήσης, *Η 25 Μαρτίου 1858. Ζήτω ο Συνταγματικός Θρόνος. Ζήτωσαν αι τρεις Συμμαχικαί Δυνάμεις. Έλληνες! Σέβας εις τον Συνταγματικόν Θρόνον και υπακουή εις τους νόμους της πατρίδος. Έλληνες! ο Θεός κήδεται της Ελλάδος*, Αθήναι 1858.

-Σωτηρίου Ζήσης, *Τα Άπαντα*, Αθήναι 1848.

-*Τα κατά την Κηδείαν του Μακαρίτου Θ. Κολοκοτρώνη,* Παπαδόπουλος, Αθήναι 1843.

-Τούμπας Ιωάννης, «Η Ταξιαρχία του Ελ Αλαμέιν», *Πρακτικά Έκτακτης Συνεδρίας της Ακαδημίας Αθηνών*, Αθήνα 12/5/1987.

-Τρικούπης Σπυρίδων, *Η Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως*, τόμ. Α΄, τύποις Ταϋλόρου και Φραγκίσκου, Λονδίνο 21860.

-Τρικούπης Σπυρίδων, *Η Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως*, τόμ. Β΄, Ασλάνης, Αθήναι 31888.

-Τρικούπης Σπυρίδων, *Η Ιστορία της Ελληνικής Επαναστάσεως*, τόμ. Δ΄, τύποις Ταϋλόρου και Φραγκίσκου, Λονδίνο 11857.

-Τσοκόπουλος Γεώργιος Β., *Παλαιαί Αθήναι – Η Βασίλισσα Αμαλία*, Χαϊδόπουλος, Αθήναι 1905.

-Υπουργείο Στρατιωτικών, *Επετηρίς του Ελληνικού Στρατού 1898*, Αθήναι 1898.

-Φεσσόπουλος Γ.Θ., *Οι διχόνοιες των αξιωματικών μας και η διάλυση του Στρατού μας στην Μικρά Ασία,* Ελεύθερη Σκέψις, Αθήνα 2007.

-Φιλήμων Ιωάννης, *Δοκίμιον Ιστορικόν περί της Ελληνικής Επαναστάσεως*, τόμ. Γ', Π. Σούτσας – Α. Κτενάς, Αθήναι 1860.

-Φωτεινός Ηλίας, *Οι Άθλοι της εν Βλαχία Ελληνικής Επαναστάσεως το 1821 Έτος*, Λειψία Σαξονίας 1846.

-Φωτόπουλος Χρήστος, *1828-1998. Στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων*, Συμπληρωματικές Εκδόσεις Γενικού Επιτελείου Στρατού/7ου ΕΓ/5, τόμ. Α΄, Αθήνα 1998.

-Χαραλάμπης Αναστάσιος και Νίδερ Κωνσταντίνος, *Ιστορικόν Υπόμνημα περί του Οργανισμού του Τακτικού Στρατού της Ελλάδος*, Υπουργείο Στρατιωτικών, Αθήναι 1907.

-Χατζηδάκις Γεώργιος Ν., *Γλωσσολογικαί Έρευναι*, τύποις Βιτσικουνάκη, Αθήνα 1934.

-Χριστόπουλος Κ. Ζ., *Πολεμικόν Ημερολόγιον εκ του Ελληνοβουλγαρικού πολέμου*, τύποις Βαρουξή, Πύργος 1914.

-Χρυσανθόπουλος Φώτης (Φωτάκος), *Απομνημονεύματα περί της Ελληνικής Επανάστασης*, τύποις Σακελλάριου, Αθήναι 1858.

-Χώρας Γεώργιος Αθ., *Μουσική Παιδεία και ζωή στο Ναύπλιο (18ος-20ός αιώνας),* Δήμος Ναυπλιέων, Ναύπλιο 1994.

Βιβλία και άρθρα

(β) Σε άλλες γλώσσες

-Abele J.A.S., Griechische Denkwürdigkeiten und die K. bayerische Expedition nach Hellas, Tobias Loeffler, Mannheim1836.

-Ancarani Umberto Cav., *La Gendarmeria Cretese*, Tipografia Sakellarios, Atene 1903.

-Aquilina Frederick, *Benigno Zerafa (1726-1804) and the Neapolitan Galant Style*, Boydell Press, UK 2016.

-Bardin Étienne-Alexandre, *Dictionnaire de l'Armée de Terre*, dixième partie, De J. Correard, Paris 1849.

-Bardin Étienne-Alexandre, *Dictionnaire de l'Armée de Terre*, tome deuxième, Perrotin, Paris, χ.χ.

-Bardin Étienne-Alexandre, *Manuel D'Infanterie, Ou Résumé de tous les Règlements, Décrets, Usages, Renseignements Propres aux Sous-Officiers de Cette Armée, Chez Magimel*, Paris 1813.

-Breazul George, “Contribuţii la cunoaşterea învăţămîntului muzical la începutul secolului XIX, în Muzica”, Academia Republicii Populare Romîne Institutul de Istoria Artei, *Studii si Cercetari de Istoria Artei*, vol. 2, χ.τ. 1962.

-*Carte segrete e atti ufficiali della polizia austriaca in Italia 1814-1848*, Vol.1, Tipografia Elvetica, Capolago 1851.

-Comstock John L., *History of the Greek Revolution*, William W. Reed & Co, New York 1828.

-Emerson James, Count Pecchio, W.H Humphreys, A picture of Greece in 1825, Vol. 1, Colburn, London 1826.

-Evren Kutlay Baydar, *Osmanli'nin Avrupali Müzisyenleri [European Musicians in Ottoman Empire],* Kapi Yayinlari, Istanbul 2010, Intoduction, https://levantineheritage.com/book97, (τελευταία πρόσβαση: 18/10/2024).

-Farmer Henry George, *The Rise and Development of Military Music*, WM. Reeves, London 1912.

-Gordon Thomas, *History of the Greek Revolution*, vol. I, William Blackwood, London 1844.

-Headquarters - Department of the Army, *The Band*, Washington, D.C. 1969.

-Istituto del Nastro Storico fra Combattenti Decorati al V.M.*, Carabinieri*, ed. Instituto di Divulgazione Storica, Roma 1955.

-Ilıcak Şükrü (ed.), *"Those Infidel Greeks". The Greek War of Independence through Ottoman Archival Documents,* vol. 1, Brill, Boston 2021.

-Kastner Georges, *Manuel général de musique militaire à l'usage des armées françaises,* Firmin Didot frères, Paris 1848.

-Laurentiu Radvan (ed), "Alexandru Ioan Cuza", *Orasul din Spatiul Românesc intre Orient si Occident,* Universitatii, Iasi 2007.

-Louis XVI (1754-1793 ; roi de France), *Règlement concernant l'exercice et les manœuvres de l'infanterie du premier Aout 1791*, Nouvelle edittion, Anselin et Pochard, Paris 1821.

-Raybaud Maxime, *Mémoire sur la Grèce*, τόμ. 1, Tournachon – Molin, Paris 1824.

-Raybaud Maxime, *Mémoire sur la Grèce*, τόμ. 2, Tournachon – Molin, Paris 1825.

-*Réglement concernant l'exercice et les manœuvrés de l'infanterie*, Au bureau du journal militaire, Paris 1792.

-Schnebel Hanns-Helmut, "Griechenlands Militärmusik zur Zeit König Ottos I. (1832–1862). Ein Einstieg", *Musik in Bayern* 78, München 2015.

-St Clair William, *That Greece Might Still Be Free. The Philhellenes in the War of Independence*, Open Book Publishers, Cambridge 2008.

-Stanhope Leicester, *Greece in 1823 and 1824-Series of Letters and Documents of the Greek Revolution*, Small-Parker-Marot, Philadelphia, Wilder & Campell, New York 1825.

-Tsagkaraki Anastasia, *Les Philhellènes français dans la lutte pour l'indépendance grecque. La contribution des Français à l'organisation de l'armée régulière grecque pendant la période 1821-1831*, ISBN: 978-618-00-1097-8 (version éléctronique), Athènes 2019.

-Watts de Preyster, J., Gypsies, Ludwig, New York 1885.

-Yonge Charlotte M., *History of Christian Names*, vol. 1, Mac Milan & Co, London 1878.

-"Msgr. Pompili Dies", *The Catholic Telegraph*, vol. LXXXIX, no. 5, Cincinnati 5/2/1920.

"Holy See and Jerusalem", *The Catholic Telegraph*, vol. LXXXIX, no. 11, Cincinnati 11/3/1920.

-Zuccherini Dino, «Il 13° reggimento di Padova dell'Imperial e regio esercito austriaco», *European Journal of Media, Art & Photography,* 2016, Vol. 4, No.1, p. 4-19, ISSN 1339-4940*,* https://ejmap.sk/architecture-of-body-fragments-blood-and-milk (τελευταία πρόσβαση 16/7/2026).

2. Ακαδημαϊκές εργασίες

-Γιαννακός Κωνσταντίνος, *Η ανασυγκρότηση του Ελληνικού Στρατού μετά τον Β΄ ΠΠ και ο ρόλος της Βρετανικής στρατιωτικής αποστολής 1944-1948*, διδακτορική διατριβή, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, Βόλος 2020.

-Δοκανάρης Ναπολέων Σταμ., *Ο Στρατηγός Κωνσταντίνος Βλαχόπουλος και η προσφορά του κατά τον αγώνα της Ανεξαρτησίας και κατά τη μετεπαναστατική Ελλάδα (1821-1868)*, Διδακτορική Διατριβή, Γιάννινα 1986.

-Κατσικώστας Δημήτριος Α., *Ο Ελληνικός Στρατός στην Εξορία, 1941-1944. Οργάνωση, συγκρότηση, πολεμικές αποστολές και κινήματα στην Μέση Ανατολή*, διδακτορική διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 2010.

-Κίτσιος Γιώργος, *Όψεις και μετασχηματισμοί μιας αστικής μουσικής κουλτούρας (Ιωάννινα, τέλη 19ου αιώνα-1924)*, ΕΚΠΑ/ΤΜΣ, Διδακτορική Διατριβή, Αθήνα 2006.

-Μπαρμπάκη Μαρία, *Οι πρώτοι μουσικοί σύλλογοι της Αθήνας και του Πειραιά και η συμβολής τους στην μουσική παιδεία (1871- 1909)*, Διδακτορική Διατριβή, ΕΚΠΑ/ΤΜΣ, Αθήνα 2009.

-Ναλμπάντης Πολυχρόνης Κ., *Η εξέλιξη της στρατιωτικής σκέψης και του δόγματος στην Ελλάδα, 1830-1941*, Διδακτορική διατριβή, Αθήνα 2019.

-Παπαγεωργίου Στέφανος, *Η Στρατιωτική Πολιτική του Καποδίστρια*, διδακτορική διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αθήνα 1983.

3. Στρατιωτικοί Κανονισμοί- Πάγιες Διαταγές

-Βυζάντιος Χρήστος, *Κανονισμός της υπηρεσίας των στρατευμάτων στις πόλεις και στα φρούρια*, τύποις Χαρτοφύλακος, Αθήναι 1841.

-ΓΕΣ/Διεύθυνση Μουσικού, *Στρατιωτικός Κανονισμός Σαλπιγκτών – Τυμπανιστών Όπλων Στρατού Ξηράς και Χειρισμού Μεγάλης Ράβδου*, ΣΚ 114-10, τυπογραφείο Ελληνικού Στρατού, Αθήνα 2021.

-Γενικόν Επιτελείον Στρατού/3οΕΓ/VI, *Στρατιωτικός Κανονισμός Σαλπιγκτών – Τυμπανιστών Όπλων Στρατού Ξηράς και Χειρισμού Μεγάλης Ράβδου Αρχιμουσικών*, ΣΚ 114-10, Αθήναι 1961.

-Γενικόν Επιτελείον Στρατού/Επιθεώρησις Πεζικού, *Κανονισμός Σαλπιγκτών και Τυμπανιστών Πεζικού*, αρ. 311, Αθήναι 1940.

-Γενικόν Επιτελείον Στρατού/Επιθεώρησις Πυροβολικού, Κανονισμός Πυροβολικού Μέρος Δ΄ – Τμήμα ΙΙΙ – *Εκπαίδευσις Σαλπιγκτών*, Αθήναι 1930.

-ΓΕΣ/Διεύθυνση Εκπαίδευσης, *Εκπαίδευση μονίμων στελεχών στις Σχολές Εφαρμογής όπλων–Σωμάτων, Πάγια Διαταγή 3-35*, Αθήνα 1998.

-*Κανονισμός των Γυμνασίων του Ελληνικού Βασιλικού Πεζικού*, τύποις Κορομηλά, Αθήναι 1835.

-Κρομμύδας Ιωάννης, *Διάταγμα κανονίζον την εσωτερικήν υπηρεσίαν του Πεζικού*, τύποις Ελληνικής Ανεξαρτησίας, Αθήνα 1881.

-Υπουργείο Στρατιωτικών/Διεύθυνσις Προσωπικού, *Περί κανονισμού σαλπισμάτων των διαφόρων όπλων και σωμάτων*, Αθήναι 1912.

-Υπουργείο Στρατιωτικών*, Κανονισμός Σαλπισμάτων Πεζικού*, Αρχείο Πολεμικού Μουσείου, αρ. Εισαγωγής 6124, Αθήνα 1915.

4. Εγκυκλοπαίδειες – Λεξικά

-Baker-Beadon (ed.), “Dictionary of National Biography”, Vol.III, Smith ,Erder & Co, London 1885.

-De Witt Willcox Cornélis, *A French-English military technical dictionary*, Washington Government Printing Office 1899.

-Kennedy Michael, *Λεξικό της μουσικής της Οξφόρδης*, μτφ. Μάρω Φιλίππου – Ηρώ Διαμαντούρου – Άννα Παντελούς, Γιαλλελής, Αθήνα 1993.

-Scholes Percy A., *The Oxford Companion to Music*, Oxford University Press, New York 10 1992.

-*Μεγάλη Στρατιωτική και Ναυτική Εγκυκλοπαίδεια*, «Λεξικόν των από της Ανεξαρτησίας και εντεύθεν διατελεσάντων και μετασχόντων των πολέμων Ελλήνων αξιωματικών ξηράς, θαλάσσης και χωροφυλακής, τόμ. 1-6, Υπουργείο Στρατιωτικών, Αθήναι 1929-1930.

5. Διαδίκτυο

-Joseph Balestra (1790-1822),
https://aegean-maritime-museum.gr/en/exhibits-history/1821/106-iosif-valest-2
(τελευταία πρόσβαση 24/10/2023).

«Ακριβή Ασημοκοπούλου Φουκουσάβα: Η σοπράνο από τη Θεσσαλονίκη η οποία άφησε το στίγμα της στην Ιαπωνία» https://www.emakedonia.gr/akrivi-asimokopoyloy-foykoysava-i-soprano-apo-ti-thessaloniki-i-opoia-afise-to-stigma-tis-stin-iaponia-714688 (τελευταία πρόσβαση 17/7/2026).

- Γκιουλέκας Κωνσταντίνος Π., «Η Απελευθέρωση της Θεσσαλονίκης», Συνέντευξη Αντώνιου Κοσματόπουλου, https://www.youtube.com,
(τελευταία πρόσβαση 16/7/2026).

-«Ιωάννης Παπάφης», https://papafio.gr/ioannis-papafis
(τελευταία πρόσβαση 14/5/2025).

-Ιστορικό Αφιέρωμα στην Μάχη του Ρίμινι και στην Δράση της 3ης Ελληνικής Ορεινής Ταξιαρχίας - Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας https://geetha.mil.gr/istoriko-afieroma-sti-machi-toy-rimini-kai-sti-drasi-tis-3is-ellinikis-oreinis-taxiarchias/#
(τελευταία πρόσβαση 17/7/2026).

-Πίκολο κλαρινέτο σε φα, 19ος αι.
https://museostrumentimusicali.cultura.gov.it/strum/piccolo-clarinetto-in-fa-a-5-chiavi/
(τελευταία πρόσβαση 30/4/2025).

-Μπάσο κόρνο. Λιθογραφία από το Μουσείο Μουσικών Οργάνων του Πανεπιστημίου της Λειψίας.Herbert Heyde, «Bass Horn and Upright Serpent in Germany»,https://www.historicbrass.org/images/hbj/hbj-2016/HBSJ_2016_JL01_007_Heyde.pdf
(τελευταία πρόσβαση 27/4/2025).

-Key Bugle - Κλειδοκέρατο, https://organology.net/instrument/keyed-bugle/

(τελευταία πρόσβαση 28/4/2025).

-Τρομπέτα με κλειδιά, https://organology.net/instrument/keyed-trumpet/

(τελευταία πρόσβαση 27/4/2025).

- Οφικλείς κόντρα μπάσο σε ρε, κατασκευής του Leopold Ulhmann, Βιέννη 1840, https://www.metmuseum.org/art/collection/search/503954

(τελευταία πρόσβαση 28/4/2025).

-Clavicor, https://www.europeana.eu/de/item/09102/_MINIM_UK_22305

(τελευταία πρόσβαση 30/4/2025).

-Serpent, https://www.lookandlearn.com/history-images/YM0501861/Serpent-in-C

(τελευταία πρόσβαση 30/4/2025).

6. Προϋπολογισμοί του κράτους

-*Αναλυτικοί πίνακες των εξόδων του Υπουργείου των Στρατιωτικών διά την χρήσιν 1866*, https://hdl.handle.net/20.500.14199/20174225,

(τελευταία πρόσβαση 21/5/2026)

-*Αναλυτικοί πίνακες των εξόδων του Υπουργείου των Στρατιωτικών διά την χρήσιν 1889*, https://hdl.handle.net/20.500.14199/20264608,

(τελευταία πρόσβαση 23/5/2026).

-*Γενικός Προϋπολογισμός των Εσόδων και Εξόδων του Κράτους,* Αθήνα, 1907, https://digitallib.parliament.gr/display_doc.asp?item=41583&seg=

(τελευταία πρόσβαση: 18/12/2024).

-*Γενικός Προϋπολογισμός των Εσόδων και Εξόδων του Κράτους,* Αθήνα, 1912-1913, https://digitallib.parliament.gr/library.asp?item=41584

(τελευταία πρόσβαση: 17/12/2024).

-*Γενικός προϋπολογισμός των εξόδων του Υπουργείου Στρατιωτικών διά την χρήσιν του έτους 1913*, Εθνικό τυπογραφείο, Αθήνα 1913.

-*Γενικός προϋπολογισμός των εσόδων και εξόδων του κράτους διά την χρήσιν του έτους 1913*, εκ του Εθνικού τυπογραφείου, Εν Αθήναις, 1914.

-*Γενικός προϋπολογισμός των εσόδων και εξόδων του κράτους διά την χρήσιν του έτους 1913*, εκ του Εθνικού τυπογραφείου, Εν Αθήναις, 1915.
-*Γενικός προϋπολογισμός των εσόδων και εξόδων του κράτους διά την χρήσιν 1914* τεύχ. Ι, Εθνικό τυπογραφείο, Αθήναι 1914, https://hdl.handle.net/20.500.14199/71825 (τελευταία πρόσβαση 7/5/2025).
-*Γενικός προϋπολογισμός των εσόδων και εξόδων του κράτους διά την χρήσιν του έτους 1916*, Αθήνα 1916 https://digitallib.parliament.gr/library.asp?item=41585
(τελευταία πρόσβαση 16/7/2026).

7. Αρχείο Κουνάδη-Ηχογραφήσεις

«Εμβατήριο της σημαίας και της βασιλικής οικογένειας»,
https://vmrebetiko.gr/item/?id=4578
(τελευταία πρόσβαση 16/7/2026)

«Τα Νικητήρια», εμβατήριο Κωνσταντίνου Παναγόπουλου
https://vmrebetiko.gr/item/?id=11139
(τελευταία πρόσβαση 16/7/2026)

8. Ημερήσιος Τύπος

ΓΕΕ, αρ. 10, Αίγινα 2/2/1829

ΓΕΕ, αρ. 10, Ναύπλιο 21/5/1832

ΓΕΕ, αρ. 12, Αίγινα 15/2/1828

ΓΕΕ, αρ. 12-13, Αίγινα 8 και 12/2/1830

ΓΕΕ, αρ. 15, Αίγινα 29/2/1828

ΓΕΕ, αρ. 2, Ναύπλιο 10/1/1831

ΓΕΕ, αρ. 2, Ναύπλιο 22/4/1832

ΓΕΕ, αρ. 20, Αίγινα 21/3/1828

ΓΕΕ, αρ. 22, Αίγινα 31/3/1828

ΓΕΕ, αρ. 24, Αίγινα 7/4/1828

ΓΕΕ, αρ. 25, Αίγινα 11/4/1828

ΓΕΕ, αρ. 27, Αίγινα 18/4/1828

ΓΕΕ, αρ. 28, Αίγινα 21/4/1828

ΓΕΕ, αρ. 29, Αίγινα 25/4/1828

ΓΕΕ, αρ. 32, Αίγινα 29/4/1829

ΓΕΕ, αρ. 36, Αίγινα 11/5/1829

ΓΕΕ, αρ. 37, Ναύπλιο 20/5/1831

ΓΕΕ, αρ. 49, Άργος 13/7/1829

ΓΕΕ, αρ. 53, Άργος 31/7/1829, Παράρτημα

ΓΕΕ, αρ. 56, Άργος 17/8/1829

ΓΕΕ, αρ. 6, Αίγινα 18/1/1830

ΓΕΕ, αρ. 6, Αίγινα 19/1/1829

ΓΕΕ, αρ. 6, Αίγινα 25/1/1828

ΓΕΕ, αρ. 6, Αίγινα 25/1/1828, Παράρτημα

ΓΕΕ, αρ. 61, Άργος 11/9/1829

ΓΕΕ, αρ. 7, Αίγινα 28/1/1828

ΓΕΕ, αρ. 72, Αίγινα, 19/10/1829

ΓΕΕ, αρ. 75, Αίγινα 17/9/1830

ΓΕΕ, αρ. 81, Ναύπλιο 21/10/1831

ΓΕΕ, αρ. 84-85, Ναύπλιο 4/11/1831

ΓΕΕ, αρ. 87, Αίγινα 21/12/1829

ΓΕΕ, αρ. 9, Αίγινα 29/1/1830

ΓΕΕ, αρ. 9, Αίγινα 4/2/1828

ΓΕΕ, αρ. 97, Αίγινα 29/12/1828

ΓΕΕ, αρ. 97, Αίγινα 29/12/1828

Γενική Εφημερίς της Ελλάδος (στο εξής *ΓΕΕ*) αρ. 4, Αίγινα 14/1/1828

Εφ. *Κήρυξ,* αρ. 2825, Λάρισα 11/7/1937

Εφ. *Μακεδονικό Βήμα,* αρ. 663, Κοζάνη 22/9/1940

Εφ. *Gazzetta delle Isole degli Stati Uniti Jonie*, Num: 623, Corfu 23 Novembre/5 Dicembre 1829

Εφ. *Pacific Stars and Stripes*, vol. 10 no 71, 13/3/1954

Εφ. *Pacific Stars and Stripes*, vol. 10, no. 205, 25/7/1954

Εφ*. Pacific Stars and Stripes*, vol. 11, no. 36, 6/2/1955

Εφ. *Pacific Stars and Stripes*, vol. 9, no. 289, 17/10/ 1953

Εφ. *Αγροτική Αργολίς,* αρ. 203, Άργος 9/11/1930

Εφ. *Αγών*, αρ. (204) 36-37, Ζάκυνθος 30/8/1880

Εφ*. Αθηνά,* αρ. 83, Ναύπλιο 25/1/1833

Εφ. *Αθήναι*, αρ. (201)- 5960, Αθήνα 9/5/1919

Εφ. *Αθήναι*, αρ. 141, Αθήνα 9/3/1913

Εφ. *Αθήναι*, αρ. 145, Αθήνα 13/3/1913

Εφ. *Αθήναι*, αρ. 151, Αθήνα 19/3/1913

Εφ. *Αθήναι*, αρ. 158, Αθήνα 21/3/1913

Εφ. *Αθήναι*, αρ.(61) - 3686, Αθήνα 19/10/1912

Εφ. *Αθηναϊκή*, αρ. 46, Αθήνα 21/3/1919

Εφ. *Αθλητισμός,* αρ. 32, Αθήνα 28/2/1928

Εφ. *Αιγαίον*, αρ. 136, Λιμένας Βαθέος Σάμου, 2/4/1915

Εφ. *Αιγαίον*, αρ. 403, Σάμος 13/10/1916

Εφ. *Αιγαίον*, αρ. 406, Σάμος 18/10/1916

Εφ. *Αιγαίον*, αρ. 407, Σάμος 20/10/1916

Εφ. *Αιγαίον*, αρ. 438, Σάμος 2/1/1917

Εφ. *Αιών*, αρ. 1917, Αθήναι 3/9/1860.

Εφ. *Αιών*, αρ. 2022, Αθήνα 12/4/1862

Εφ. *Αιών*, αρ. 352-353, Αθήνα 13/5/1842

Εφ. *Αιών,* αρ. 3531, Αθήνα 2/5/1881

Εφ. *Ακρόπολις,* αρ. 14274, Αθήνα 30/7/1920

Εφ. *Ακρόπολις*, αρ. 419, Αθήνα 28/3/1930

Εφ. *Ακρόπολις*, αρ. 5079, Αθήνα 29/3/1896

Εφ. *Ακρόπολις,* αρ. 6177, Αθήνα 19/5/1899

Εφ. *Αλήθεια*, αρ. 2974, Αθήνα 23/9/1877

Εφ. *Αλήθεια,* αρ. 113, Τρίπολη 4/1/1948

Εφ. *Αλήθεια,* αρ. 417, Λάρισα 27/3/1945

Εφ. *Αμάλθεια*, αρ. 19221, Σμύρνη 14/8/1922

Εφ. *Άμφισα-Φωκίς*, χ.α, Άμφισα 11/5/1930

Εφ. *Αναγέννησις,* αρ. 13457, Τρίκαλα 17/12/1946

Εφ. *Ανατολικός Αστήρ,* αρ. 2, Κωνσταντινούπολη 12/10/1888

Εφ. *Απόμαχος*, αρ. 5, Αθήνα 31/1/1860

Εφ. *Αργειακόν Βήμα*, αρ. 466, Άργος 9/2/1969

Εφ. *Αστήρ Βερροίας* αρ. 115)2, Βέροια 3/12/1930

Εφ. *Αστήρ Βερροίας,* αρ. 261/148, Βέροια 18/10/1913

Εφ. *Αστήρ Βερροίας,* αρ. 825)241, Βέροια 17/10/1955

Εφ. *Αστήρ*, αρ. 4297-116, Αθήναι 19/10/1917

Εφ. *Ατλαντίς*, αρ. 10,235, Νέα Υόρκη, 28/10/1926

Εφ. *Αυγή*, αρ. 1961, Αθήνα 3/7/1867

Εφ. *Αυγή,* αρ. 2213, Αθήνα 13/7/1868

Εφ. *Βήμα του Λαού,* αρ. 1168, Χανιά 22/4/1940

Εφ. *Βήμα του Λαού,* αρ. 1168, Χανιά 22/4/1940

Εφ. *Βήμα του Λαού*, αρ. 445, Χανιά 27/3/1937

Εφ. *Βήμα*, αρ. 134, Σμύρνη 7/7/1919.

Εφ. *Εθνική Εφημερίς*, αρ. 33-34, Ναύπλιο 13/8/1832

Εφ. *Εθνική Πνοή,* αρ. 101, Γιαννιτσά 12/8/1948

Εφ. *Εθνική πνοή,* αρ. 234, Γιαννιτσά 19/4/1952

Εφ. *Εθνική Πνοή,* αρ. 573, Γιαννιτσά 24/10/1959

Εφ. *Εθνικός Αγών,* αρ. 4591, Ιωάννινα 6/10/1960

Εφ. *Εθνικός Αγών*, αρ. 4591, Ιωάννινα 6/10/1960

Εφ. *Εθνικός Αγών*, αρ. 4598, Ιωάννινα 14/10/1960

Εφ. *Εθνικός Κήρυξ*, αρ. 6074, New York 13/12/1931

Εφ. *Εθνικός Κήρυξ,* αρ. 6074, Νέα Υόρκη 13/12/1931

Εφ. *Εθνικός Κήρυξ*, Vol. XX, No 11, New York, November 1934

Εφ. *Έθνος,* αρ. 1152, Φλώρινα 27/11/1948

Εφ. *Έθνος*, αρ. 1460, Αθήνα 6/3/1918

Εφ. *Έθνος,* αρ. 2877, Αθήνα 16/2/1922

Εφ. *Έθνος*, αρ. 2877, Αθήνα 16/2/1922

Εφ. *Έθνος,* αρ. 3044, Αθήνα 18/1/1923

Εφ. *Έθνος*, αρ. 9415, 6/1/1941

Εφ. *Εθνοφύλαξ,* αρ. 141, Αθήνα 12/11/1862

Εφ. *Εθνοφύλαξ,* αρ. 142, Αθήνα 13/11/1862

Εφ. *Εθνοφύλαξ*, αρ. 528, Αθήνα 16/6/1864

Εφ. *Ελευθερία,* αρ. 50, Βόλος 19/5/1919

Εφ. *Ελευθερία*, αρ. 5258, Λάρισα 5/6/1938

Εφ. *Ελευθερία*, αρ. 5258, Λάρισα 5/6/1938

Εφ. *Ελευθερία*, αρ. 5311, Λάρισα 5/8/1938

Εφ. *Ελευθερία*, αρ. 5348, Λάρισα 18/9/1938

Εφ. *Ελευθερία,* αρ. 5781, Λάρισα 6/2/1940

Εφ. Ελευθερία, αρ. 58, Αθήνα 29/10/1944

Εφ. *Ελευθερία*, αρ. 5823, Λάρισα 25/3/1940

Εφ. *Ελευθερία*, αρ. 6231, Λάρισα 5/5/1945

Εφ. *Ελευθερία,* αρ. 6864, Λάρισα 7/10/1947

Εφ. *Ελευθερία*, αρ. 7195, Λάρισα 29/10/1948

Εφ. *Ελευθερία*, αρ. 7504, Λάρισα 29/10/1949

Εφ. *Ελευθερία*, αρ. 7523, Λάρισα 20/11/1949

Εφ. *Ελευθερία*, αρ. 8123, Λάρισα 30/10/1951

Εφ. *Ελευθερία*, αρ. 8430, Λάρισα 29/10/1952

Εφ. *Ελεύθερος Τύπος,* αρ. 3278, Αθήνα 25/3/1926

Εφ. *Ελεύθερος Κήρυξ*, αρ. 2657, Καβάλα 8/3/1937

Εφ. *Ελεύθερος Λόγος*, αρ. 18, Μυτιλήνη 1/10/1916

Εφ. *Ελεύθερος Λόγος,* αρ. 1949, Μυτιλήνη 8/4/1923

Εφ. *Ελεύθερος Λόγος,* αρ. 2242, Μυτιλήνη 26/3/1924

Εφ. *Ελεύθερος Λόγος*, αρ. 37, Μυτιλήνη 23/10/1916

Εφ. *Ελεύθερος Λόγος,* αρ. 79, Μυτιλήνη 15/12/1916

Εφ. *Ελεύθερος Τύπος*, αρ. 162, Αθήνα 19/6/1917

Εφ. *Ελλάς,* αρ. 693, Σάμος 3/8/1959

Εφ. *Ελληνικά Φύλλα*, αρ. 71, Αθήνα 26/3/1918

Εφ. *Ελληνικά Χρονικά*, αρ. 30, Μεσολόγγι, 12/4/1824

Εφ. *Ελληνικά Χρονικά*, αρ. 44, Μεσολόγγι, 3/6/1825

Εφ. *Ελληνικά Χρονικά*, αρ. 61, Μεσολόγγι, 1/8/1825

Εφ. *Ελληνικά Χρονικά*, αρ. 79, Μεσολόγγι 3/10/1825

Εφ. *Εμπρός*, αρ. 10.769, Αθήνα 29/10/1926

Εφ. *Εμπρός,* αρ. 10380, Αθήνα 29/9/1925

Εφ. *Εμπρός,* αρ. 1050, Αθήνα 27/7/1948

Εφ. *Εμπρός,* αρ. 164, Αθήνα 24/4/1897

Εφ. *Εμπρός,* αρ. 171, Αθήνα 2/5/1897

Εφ. *Εμπρός,* αρ. 285, Αθήνα 23/8/1897

Εφ. *Εμπρός*, αρ. 8101, Αθήνα 4/5/1919

Εφ. *Εμπρός,* αρ. 8470, Αθήνα 15/5/1920

Εφ. *Εμπρός,* αρ. 8472, Αθήνα 17/5/1920

Εφ. *Εμπρός,* αρ. 8526, Αθήνα 10/7/1920

Εφ. *Εμπρός,* αρ. 8526, Αθήνα 10/7/1920

Εφ. *Εμπρός,* αρ. 8527, Αθήνα 11/7/1920

Εφ. *Εμπρός,* αρ. 8529, Αθήνα 13/7/1920

Εφ. *Εμπρός,* αρ. 8532, Αθήνα 16/7/1920

Εφ. *Εμπρός*, αρ. 9493, Αθήνα 2/4/1923

Εφ. *Εμπρός*, αρ. 9844, Αθήνα 25/3/1924

Εφ. *Εμπρός*, αρ. 9976, Αθήνα 6/8/1924

Εφ. *Επιθεώρησις,* αρ. 435, Αθήνα 5/6/1893

Εφ. *Εσπερινός Ταχυδρόμος,* αρ. 1099, Χανιά 27/3/1921

Εφ. *Εσπερινός Ταχυδρόμος*, αρ. 1756, Χανιά 27/4/1923

Εφ. *Εσπερινός Ταχυδρόμος,* αρ. 5388, Χανιά 27/3/1936

Εφ. *Εσπερινός Ταχυδρόμος,* αρ. 924/859, Χανιά 18/8/1920

Εφ. *Εσπερινός Ταχυδρόμος,* αρ. 946/881, Χανιά 12/9/1920

Εφ. *Εσπερινός Τύπος*, αρ. 817, Αθήνα 21/12/1959

Εφ. *Εστία,* αρ. 1867, Σμύρνη 2/3/1922

Εφ. *Εύβοια,* αρ. 199, Χαλκίδα 8/11/1879

Εφ. *Εφημερίς Δήμων και Κοινοτήτων,* αρ. 271, Αθήνα 15/11/1956

Εφ. *Εφημερί*ς, αρ. 21, Αθήνα 21/10/1873

Εφ. *Εφημερίς*, αρ. 214, Αθήνα 2/8/1879

Εφ. *Εφημερίς*, αρ. 275, Αθήνα 2/10/1879

Εφ. *Εφημερίς*, αρ. 65, Αθήνα 6/3/1893

Εφ. *Εφημερίς,* αρ. 84, Αθήνα 24/3/1896

Εφ. *Εφημερίς,* αρ. 86, Αθήνα 26/3/1996

Εφ. *Η Αργολίς,* αρ. 96, Ναύπλιο 24/3/1869

Εφ. *Η Έρευνα*, αρ. 373, Τρίκαλα 17/7/1959

Εφ. *Η Θεσσαλία,* αρ. 10.344, Βόλος 23/13/1930

Εφ. *Η Θεσσαλία,* αρ. 7658, Βόλος 3/5/1923

Εφ. *Η Μακεδονική,* αρ. 82, Φλώρινα 15/11/1930

Εφ. *Η Νέα Γενεά,* αρ. 556, Αθήνα 13/8/1868

Εφ. *Η Σημαία,* αρ. 187, Αθήνα 1/2/1887

Εφ. *Η Ταχύπτερος Φήμη*, αρ. 790, Αθήνα 21/4/1849

Εφ. *Η Φήμη*, αρ. 122, Αθήνα 18/5/1838

Εφ. *Η φωνή του Λαού,* αρ. 11, Χαλκίδα 31/5/1929

Εφ. *Ήπειρος,* αρ. 1038, Ιωάννινα 23/5/1921

Εφ. *Ήπειρος*, αρ. 1836, Ιωάννινα 23/2/1924

Εφ. *Ήπειρος,* αρ. 2126, Ιωάννινα 29/1/1926

Εφ. *Ηπειρωτικό Μέλλον*, αρ. 97)177, Αθήνα 19/4/1950

Εφ. *Θάρρος,* αρ. 1053, Δράμα 7/1/1927

Εφ. *Θάρρος*, αρ. 2342, Δράμα 27/9/1930

Εφ. *Θάρρος*, αρ. 2879, Δράμα 5/4/1932

Εφ. *Θάρρος,* αρ. 3169, Σμύρνη 30/5/1922

Εφ. *Θάρρος*, αρ. 327, Τρίκαλα 29/10/1947

Εφ. *Θάρρος,* αρ. 4273, Καλάμαι 3/2/1913

Εφ. *Θάρρος,* αρ. 438, Δράμα 30/3/1925

Εφ. *Θάρρος*, αρ. 6698, Τρίκαλα 15/10/1930

Εφ. *Θάρρος*, αρ. 6701, Τρίκαλα 18/10/1930

Εφ. *Θάρρος,* αρ. 9139, Τρίκαλα 1/7/1937

Εφ. *Θεσσαλία*, αρ. 10472, Βόλος 15/3/1931

Εφ. *Θεσσαλικά Νέα,* χ.α, Λάρισα 8/1/1952

Εφ. *Θεσσαλικά Νέα,* χ.α., Λάρισα 30/9/1953

Εφ. *Θεσσαλικά Νέα*, χ.α., Λάρισα 26/3/1954

Εφ. *Θεσσαλική Φωνή,* αρ. 6571, Καρδίτσα 21/12/1946

Εφ. *Καθημερινά Νέα,* αρ. 57, Αθήνα 27/10/1944

Εφ. *Καιροί*, αρ. 1491, Αθήνα 15/2/1893

Εφ. *Καιροί*, αρ. 262, Αθήναι 18/12/1917

Εφ. *Καιροί*, αρ. 277, Αθήνα 16/11/1912

Εφ. *Καιροί*, αρ. 96, Αθήνα 10/4/1906

Εφ. *Κέρκυρα,* αρ. 259, Κέρκυρα 13/8/1932

Εφ. *Κέρκυρα,* αρ. 322, Κέρκυρα 12/8/1933

Εφ. *Κεφαλληνιακός Κήρυξ*, αρ.447, Αργοστόλι 14/11/1959

Εφ. *Κήρυξ,* αρ. 108, Χανιά 26/3/1945

Εφ. *Κήρυξ*, αρ. 1721, Βόλος 30/9/1912

Εφ. *Κήρυξ*, αρ. 2126, Λάρισα 27/7/1935

Εφ. *Κήρυξ,* αρ. 229, Χανιά 17/8/1946

Εφ. *Κομοτινή*, αρ. 62, Κομοτινή 13/9/1954

Εφ. *Κόσμος,* αρ. 1112, Σμύρνη 8/1/1922

Εφ. *Κόσμος,* αρ. 1114, Σμύρνη 10/1/1922

Εφ. *Κόσμος,* αρ. 1154, Σμύρνη 20/2/1922

Εφ. *Κόσμος,* αρ. 1196, Σμύρνη 21/4/1922

Εφ. *Κόσμος,* αρ. 1258, Σμύρνη 22/6/1922

Εφ. *Κόσμος,* αρ. 1266, Σμύρνη 30/6/1922

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 1281, Σμύρνη 15/7/1922

Εφ. *Κόσμος,* αρ. 1287, Σμύρνη 21/7/1922

Εφ. *Κόσμος,* αρ. 1290, Σμύρνη 24/7/1922

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 347, Σμύρνη 1/7/1919

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 348, Σμύρνη 2/7/1919

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 351, Σμύρνη 9/7.1919

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 358, Σμύρνη 11/7/1919

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 361, Σμύρνη 14/7/1919

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 366, Σμύρνη 18/7/1919

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 372, Σμύρνη 24/7/1919

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 373, Σμύρνη 25/7/1919

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 393, Σμύρνη 14/8/1919

Εφ. *Κόσμος,* αρ. 405, Σμύρνη 1/9/1919

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 434, Σμύρνη 11/10/1919

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 456, Σμύρνη 3/11/1919

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 474, Σμύρνη 24/11/1919

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 508, Σμύρνη 30/12/1919

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 511, Σμύρνη 3/1/1920

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 517, Σμύρνη 8/1/1920

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 546, Σμύρνη 6/2/1920

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 562, Σμύρνη 23/2/1920

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 584, Σμύρνη 16/3/1920

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 634, Σμύρνη 25/5/1920

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 666, Σμύρνη 26/6/1920

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 668, Σμύρνη 28/6/1920

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 672, Σμύρνη 2/7/1920

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 685, Σμύρνη 15/7/1920

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 711, Σμύρνη 10/8/1920

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 713, Σμύρνη 12/8/1920

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 713, Σμύρνη 12/8/1920

Εφ. *Κόσμος,* αρ. 795, Σμύρνη 4/11/1920

Εφ. *Κόσμος*, αρ. 853, Σμύρνη 1/1/1921

Εφ. *Κόσμος,* αρ. 987, Σμύρνη 23/5/1921

Εφ. *Κόσμος,* αρ. 988, Σμύρνη 24/5/1921

Εφ. *Κόσμος*, αρ.432, Σμύρνη 9/10/1919

Εφ. *Λαϊκή Φωνή,* αρ. 2621, Βόλος 14/4/1930

Εφ. *Λαϊκή Φωνή,* αρ. 2893, Βόλος 18/1/1931

Εφ. *Μακεδονία* αρ. 2620, Θεσσαλονίκη 9/5/1919

Εφ. *Μακεδονία*, αρ. 2557, Θεσσαλονίκη 28/2/1919

Εφ. *Μακεδονία*, αρ. 2581, Θεσσαλονίκη 25/5/1919

Εφ. *Μακεδονία*, αρ. 3000, Θεσσαλονίκη 14/6/1920

Εφ. *Μακεδονία*, αρ. 3021, Θεσσαλονίκη 5/7/1920

Εφ. *Μακεδονία*, αρ. 3028, Θεσσαλονίκη 12/7/1920

Εφ. *Μακεδονία*, αρ. 3957, Θεσσαλονίκη 26/3/1923

Εφ. *Μακεδονία*, αρ. 3988, Θεσσαλονίκη 29/3/1923

Εφ. *Μακεδονία*, αρ. 4572, Θεσσαλονίκη 9/1/1925

Εφ. *Μακεδονία,* αρ. 4648, Θεσσαλονίκη 28/10/1925

Εφ. *Μακεδονία*, αρ. 484, Θεσσαλονίκη 26/2/1913

Εφ. *Μακεδονία,* αρ. 5398, Θεσσαλονίκη 1/7/1927

Εφ. *Μακεδονία*, αρ. 6574, Θεσσαλονίκη 24/10/1930

Εφ. *Μακεδονικά Νέα,* αρ. 615, Θεσσαλονίκη 5/1/1926

Εφ. *Μακεδονικά Νέα,* αρ. 655, Θεσσαλονίκη 24/2/1926

Εφ. *Μικρά*, αρ. 51 (505), Λάρισα 6/5/1911

Εφ. *Μικρά*, αρ. 51 (505), Λάρισα 6/5/1911

Εφ. *Μικρά*, αρ. 539 (33), Λάρισα 14/3/1912

Εφ. *Μικρά*, αρ. 573 (17), Λάρισα 4/4/1913

Εφ. *Ναυπλιακή Ηχώ,* αρ. 213, Ναύπλιο 8/6/1930

Εφ. *Ναυπλιακή Ηχώ*, αρ. 239, Ναύπλιο 7/12/1930

Εφ. *Νέα Αλήθεια*, αρ. (2162) 256, Θεσσαλονίκη 17/4/1913

Εφ. *Νέα Αλήθεια,* αρ. 109, Θεσσαλονίκη 18/9/1931

Εφ. *Νέα Ελλάς*, αρ. 1766, Αθήνα 16/3/1919

Εφ. *Νέα Ελλάς*, αρ. 1774, Αθήνα 24/3/1919

Εφ. *Νέα Ελλάς*, αρ. 1776, Αθήνα 26/3/1919

Εφ. *Νέα Εφημερίς,* αρ. 29, Αθήνα 29/1/1895

Εφ. Νέα Εφημερίς, αρ. 32, Αθήνα 1/2//1887

Εφ. *Νέα Εφημερίς*, αρ. 32, Αθήναι 1/2/1887

Εφ. *Νέα Εφημερίς,* αρ. 68, Αθήνα 9/3//1893

Εφ. *Νέα Εφημερίς,* αρ.181, Αθήνα 30/6/1897

Εφ. *Νέα Κέρκυρα*, αρ. 190, Κέρκυρα 28/10/1861

Εφ. *Νεολόγος Πατρών,* αρ. 2, Πάτρα 3/1/1919

Εφ. *Νεολόγος Πατρών*, αρ. 245, Πάτρα 8/9/1918

Εφ. *Νεολόγος Πατρών,* αρ. 353, Πάτρα 3/1/1921

Εφ. *Νεολόγος Πατρών,* αρ. 358, Πάτρα 8/1/1921

Εφ. *Νεολόγος Πατρών*, αρ. 6, Πάτρα 7/1/1917

Εφ. *Νεολόγος* Πατρών, αρ. 6, Πάτρα 7/1/1917

Εφ. *Νεολόγος Πατρών*, αρ. 6, Πάτρα 7/1/1919

Εφ. *Νεολόγος Πατρών*, αρ. 6, Πάτρα 7/1/1931

Εφ. *Νεολόγος Πατρών*, αρ. 64, Πάτρα 26/3/1923

Εφ. *Νεολόγος Πατρών,* αρ. 6800, Πάτραι 1/10/1913

Εφ. *Νεολόγος* Πατρών, αρ. 7552, Πάτρα 14/11/1915

Εφ. *Νεολόγος Πατρών*, αρ. 791, Πάτρα 2/12/1926

Εφ. *Νεολόγος Πατρών*, αρ. 80, Πάτρα 25/3/1921

Εφ. *Νεολόγος Πατρών*, αρ. 82, Πάτρα 29/3/1927

Εφ. *Ο Αγών,* αρ. 445, Δράμα 24/3/1926

Εφ. *Ο Σωτήρ*, αρ. 45, Ναύπλιο 21/6/1834

Εφ. *Ο Σωτήρ*, αρ. 48, Ναύπλιο 5/7/1834

Εφ. *Ο Φίλος του Νόμου*, αρ. 129, Ύδρα 26/6/1825

Εφ. *Ο Φίλος του Νόμου*, αρ. 187, Ύδρα 19/2/1826

Εφ. *Οι Καιροί,* αρ. 1102, Αθήνα 17/10/1920

Εφ. *Οικονομικός Ταχυδρόμος*, αρ. 186, Αθήνα 3/11/1929

Εφ. *Ορεστιάς*, αρ. 130, Καστοριά 1/5/1949

Εφ. *Ορεστιάς*, αρ. 222, Καστοριά 11/3/1951

Εφ. *Παλιγγενεσία*, αρ. 5123, Αθήνα 7/8/1881

Εφ. *Παλιγγενεσία*, αρ. 5415, Αθήνα 16/7/1882

Εφ. *Παλιγγενεσία,* αρ. 8805, Αθήνα 1/6/1893

Εφ. *Παλλιγενεσία,* αρ. 1459, Αθήνα 6/7/1868

Εφ. *Πανθρακική*, αρ. 148, Αλεξανδρούπολη 5/8/1956

Εφ. *Παρατηρητής*, αρ. 1179, Χανιά 23/9/1930

Εφ. *Παρατηρητής,* αρ. 85, Χανιά 6/1/1927

Εφ. *Πατρίς*, αρ. 1903, Buenos Aires 24/4/1949

Εφ. *Πατρίς*, αρ. 249, Αθήνα 13/9/1920

Εφ. *Πατρίς*, αρ. 6891, Αθήνα 27/2/1913

Εφ. *Πατρίς,* αρ. 69, Αθήνα 26/3/1923

Εφ. *Πατρίς,* αρ. 8, Αθήνα 4/1/1923

Εφ. *Πατρίς*, αρ. 8944, Αθήνα 7/3/1919

Εφ. *Πατρίς*, αρ. 8958, Αθήνα 21/3/1919

Εφ. *Πατρίς*, αρ. 8962, Αθήνα 25/3/1919

Εφ. *Πατρίς*, αρ. 8962, Αθήνα 25/3/1919

Εφ. *Πατρίς*, αρ. 9005, Αθήνα 9/5/1919,

Εφ. *Πατρίς*, αρ. 9129, Αθήνα 8/10/1919

Εφ. *Πρόνοια,* αρ. 4667, Πειραιάς 21/12/1902

Εφ. *Πρόοδος,* αρ. (222) 12, παράρτημα Καβάλας 2/4/1926

Εφ. *Πρόοδος*, αρ. 5, Δράμα 26/3/1926

Εφ. *Πρωία*, αρ. 2522, Αθήνα 28/12/1903

Εφ. Πρωία, αρ. 4296, Αθήνα 9/3/1893

Εφ. *Πρωία*, αρ. 4531, Αθήνα 6/3/1905

Εφ. *Πρωία*, αρ. 799, Αθήνα 11/2/1897

Εφ. *Σημαία*, αρ. 46, Αθήναι 26/3/1915

Εφ. *Σημαία*, αρ. 50, Καλάμαι 26/3/1932

Εφ. *Σημαία,* αρ. 6091, Καλάμαι 26/3/1934

Εφ. *Σημαία*, αρ.5786, Καλάμαι 26/3/1933

Εφ. *Στερεά Ελλάς,* αρ. 384, Μεσολόγγι 9/2/1930

Εφ. *Στερεά Ελλάς*, αρ. 391, Μεσολόγγι 10/4/1930

Εφ. *Στερεά Ελλάς*, αρ. 391, Μεσολόγγι 10/4/1930

Εφ. *Στοά,* αρ. 845, Αθήνα 1/6/1876, σ. 2

Εφ. *Στρατιωτικά Νέα*, Αθήνα 1/4/1954

Εφ. *Στρατιωτικά Νέα*, αρ. 26, Αθήνα 21/8/1952

Εφ. *Στρατιωτικά Νέα*, αρ. 464, Αθήνα 22/1/1961

Εφ. *Στρατιωτικός Άγγελος*, αρ. 12, Αθήνα 12/5/1844

Εφ. *Συνάδελφος,* αρ. 62, Σμύρνη 1/6/1922

Εφ. *Συνάδελφος*, αρ. 63, Σμύρνη 2/6/1922

Εφ. *Σύνταγμα*, αρ. 2083, Ναύπλιο 26/1/1941

Εφ. *Σφαίρα*, αρ. 7273, Πειραιάς 8/4/1906

Εφ. *Σφαίρα*, αρ. 9016, Πειραιάς 31/1/1912

Εφ. *Σφαίρα*, αρ. 9251, Πειραιάς 12/11/1912

Εφ. *Σφαίρα*, αρ. 9362, Πειραιάς 29/4/1915

Εφ. *Τα Νέα του Görlitz*, αρ. 12, Görlitz 16/11/1916

Εφ. *Τα Νέα του Görlitz*, αρ. 16, Görlitz 21/11/1916

Εφ. *Τάξις,* αρ. 6, Πάτρα 16/8/1884

Εφ. *Ταχυδρόμος,* αρ. 1305, Καβάλα 28/12/1935

Εφ. *Ταχυδρόμος,* αρ. 1565, Καβάλα 4/11/1936

Εφ. *Ταχυδρόμος Εδέσσης*, αρ. 80, Έδεσσα 26/10/1930

Εφ. *Ταχυδρόμος*, αρ. 9952, Βόλος 5/12/1946

Εφ. *Ταχυδρόμος,* αρ. 9952, Βόλος 5/12/1946

Εφ. *Ταχυδρόμος*, αρ. 9954, Βόλος 7/12/1946

Εφ. *Ταχυδρόμος*, χ.α., Βόλος 23/4/1934

Εφ. *Ταχυδρόμος*, χ.α., Βόλος 23/4/1934

Εφ. *Τηλέγραφος,* αρ. (316) 293, Θεσσαλονίκη 3/10/1922

Εφ. *Τηλέγραφος*, αρ. Πάτρα 1193, 17/10/1920

Εφ. *Το Άστυ*, αρ. 2263, Αθήνα 8/3/1897

Εφ. *Το Βήμα της Θράκης*, αρ. 60, Αλεξανδρούπολη 1/4/1928

Εφ. *Το Φως,* αρ. 415, Θεσσαλονίκη 30/4/1915

Εφ. *Το Φως του Αγρινίου*, αρ. 264)314, Αγρίνιο 1/5/1932

Εφ. *Το Φως,* αρ. 11336, Θεσσαλονίκη 27/3/1945

Εφ. *Φάρος*, αρ. 530, Δράμα 7/1/1937

Εφ. *Φίλος του Νόμου*, αρ. 67, Ύδρα 3/11/1824

Εφ. *Φωνή της Καστοριάς*, αρ. 313, Καστοριά 13/4/1952

Εφ. *Φωνή του Ρουμελιώτου,* αρ. 17, Φεβρουάριος 1957

Εφ. *Χρόνος*, αρ. 3023, Αθήνα 22/2/1912

Εφ. *Χρόνος,* αρ. 3273, Αθήνα 31/10/1912

Εφ. *Ώρα*, αρ. 485, Αθήνα 7/3/1888

9. Περιοδικός Τύπος

“AFSOUTH Hq Band has international beat”, *European Stars And Stripes*, vol. 32, no. 304, Darmstadt 8/2/1974.

“Diplomusical Mission”, *All Hands*, Bureau of Naval Personnel Information Bulletin, 8/1959.

«Αλληλογραφία», *Αι Μούσαι*, αρ. ΚΘ’, Ζάκυνθος 1/11/1893.

«Εξετάσεις Αρχιμουσικών», *Μουσική Επιθεώρησις,* αρ. 10, Ιούλιος 1922.

«Επαρχιακή Μουσική κίνησις», *Μουσική Επιθεώρησις* αρ. 7, Απρίλιος 1922.

«Επαρχιακή Μουσική κίνησις», *Μουσική Επιθεώρησις,* αρ. 4, Ιανουάριος 1922.

«Μικραί Ειδήσεις», *Μουσική Επιθεώρησις* 1, Οκτώβριος 1921.

«Οι Εθνοφύλακες», *Μπουκέτο*, αρ. 359, Αθήνα 12/2/1931.

«Σύνδεσμος Ψυχαγωγίας Πολεμιστών», *Μουσική Επιθεώρησις* 3, Δεκέμβριος 1921.

Βάρσος Χρόνης, «Η Απελευθέρωση της Στερεάς το 1828-1829. Μια συνοπτική παρουσίαση των κυριοτέρων πολεμικών επιχειρήσεων», *Στρατιωτική Ιστορία,* τεύχ. 313.

Δεβιάζης Σπύρος, «Διαπρεπείς Ελληνίδες κατά τον ΙΘ΄ αιώνα», *Ελληνική Επιθεώρησις*, τεύχ. 73, Αθήνα 1913.

Εφ. *Ατλαντίς,* αρ. 4, Νέα Υόρκη, Απρίλιος 1922.

-Τσοκόπουλος Γεώργιος Β. «Η Μουσική εν Ελλάδι 1828-1896», *Αθηναϊκός Αστήρ* 8, Οκτώβριος 1896.

10. Νομοθεσία – ΦΕΚ

Εφημερίς της Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος, (στο εξής ΦΕΚ) 22Α΄/10 Ιουλίου 1833

ΦΕΚ 5Α΄/8 Μαρτίου 1833

ΦΕΚ 6Α΄/8 Μαρτίου 1833

ΦΕΚ 7Α΄/12 Μαρτίου 1833

ΦΕΚ 8Α΄/18 Μαρτίου 1833

ΦΕΚ 34Α΄/15 Οκτωβρίου 1933

ΦΕΚ 19Α΄/20 Μαΐου 1834

ΦΕΚ 20Α΄/3 Ιουνίου 1834

ΦΕΚ 2Α΄/23 Ιανουαρίου 1835

ΦΕΚ 29Α΄/17 Αυγούστου 1834, Παράρτημα

ΦΕΚ 36Α΄/22 Ιουλίου 1836

ΦΕΚ 4Α΄/27 Φεβρουαρίου 1839

ΦΕΚ 21Α΄/29 Ιουνίου 1843

ΦΕΚ 29Α΄/5 Σεπτεμβρίου 1844

ΦΕΚ 9Α΄/11 Απριλίου 1844

ΦΕΚ 4Α΄/1 Μαρτίου 1846

ΦΕΚ 7Α΄/3 Απριλίου 1846

ΦΕΚ 40Α’/11 Σεπτεμβρίου 1852

ΦΕΚ 48Α΄/13 Οκτωβρίου 1852

ΦΕΚ 53Α΄/30 Οκτωβρίου 1852

ΦΕΚ 29Α΄/19 Αυγούστου 1854

ΦΕΚ 1Α΄/13 Ιανουαρίου 1856

ΦΕΚ 33Α΄/25 Ιουλίου1856

ΦΕΚ 46Α΄/23 Σεπτεμβρίου 1860

ΦΕΚ 53Α΄/9 Αυγούστου 1861

ΦΕΚ 50Α΄/9 Σεπτεμβρίου 1861

ΦΕΚ 67Α΄/3 Νοεμβρίου 1861

ΦΕΚ 46Α’/27 Μαΐου 1881

ΦΕΚ 12Α΄/31 Μαρτίου 1879

ΦΕΚ 10Α΄/4 Μαρτίου1864

ΦΕΚ 64Α΄/6 Αυγούστου 1864

ΦΕΚ 73Α΄/29 Νοεμβρίου 1866

ΦΕΚ 74Α΄/5 Δεκεμβρίου 1866

ΦΕΚ 37Ἀ΄/10 Αυγούστου 1868

ΦΕΚ 28Α΄/17 Αυγούστου 1870

ΦΕΚ 31Α΄/30 Αυγούστου 1873

ΦΕΚ 8Α΄/25 Φεβρουαρίου1874

ΦΕΚ 23Α΄/16 Μαΐου 1876

ΦΕΚ 24Α΄/23 Μαρτίου 1877

ΦΕΚ 2Α΄/4 Ιανουαρίου 1878

ΦΕΚ 5Α΄/18 Ιανουαρίου 1878

ΦΕΚ 54Α΄/6 Οκτωβρίου1878

ΦΕΚ 85Α΄/31 Δεκεμβρίου 1878

ΦΕΚ 67Α΄/15 Οκτωβρίου 1879

ΦΕΚ 46Α΄/2 Μαΐου 1880

ΦΕΚ 68Α΄/16 Ιουνίου 1880

ΦΕΚ 79Α΄/24 Ιουλίου 1880

ΦΕΚ 3Α΄/7 Ιανουαρίου 1881

ΦΕΚ 79Α΄/1 Σεπτεμβρίου 1881

ΦΕΚ 57Α΄/28 Ιουνίου 1882

ΦΕΚ 150Α΄/29 Οκτωβρίου 1882

ΦΕΚ 326Α΄/13 Αυγούστου 1884

ΦΕΚ 137Α΄/31 Αυγούστου 1885

ΦΕΚ 130Α΄/28 Δεκεμβρίου 1885

ΦΕΚ 153 Α΄/17 Ιουνίου 1887

ΦΕΚ 178Α΄/4 Ιουλίου 1887

ΦΕΚ 183Α΄/7 Ιουλίου 1887

ΦΕΚ 189Α΄/14 Ιουλίου 1887

ΦΕΚ 222Α΄/13 Αυγούστου 1887

ΦΕΚ 148Α΄/9 Ιουνίου 1888

ΦΕΚ 126Α΄/15 Μαΐου 1889

ΦΕΚ 132Α΄/7 Ιουνίου 1890

ΦΕΚ 41Α΄/24 Φεβρουαρίου 1893

ΦΕΚ 59Α΄/1 Ιουλίου 1882

ΦΕΚ 88Α΄/12 Μαΐου 1893

ΦΕΚ 19Α΄/22 Ιουλίου 1895

ΦΕΚ 66Α΄/18 Μαΐου 1896

ΦΕΚ 78Α΄/12 Ιουνίου 1896

ΦΕΚ 69Α΄/18 Απριλίου 1898

ΦΕΚ 69Α΄/23 Μαρτίου 1900

ΦΕΚ 79Α΄/1 Απριλίου 1900

ΦΕΚ 76Α΄/30 Μαρτίου 1900

ΦΕΚ 40Α΄/24 Φεβρουαρίου 1904

ΦΕΚ 137Α΄/28 Ιουλίου 1904

ΦΕΚ 205Α΄/13 Σεπτεμβρίου 1904

ΦΕΚ 208Α΄/15 Σεπτεμβρίου 1904

ΦΕΚ 317Α΄/24 Νοεμβρίου 1887

ΦΕΚ 241Α΄/29 Οκτωβρίου 1904

ΦΕΚ 62Α΄/12 Φεβρουαρίου 1910

ΦΕΚ 97Α΄/12 Μαρτίου 1910

ΦΕΚ 112Α΄/18 Μαΐου 1911

ΦΕΚ 152Α΄/23 Ιουνίου 1911

ΦΕΚ 15Α΄/17 Ιανουαρίου 1912

ΦΕΚ 11Α΄/14 Ιανουαρίου 1912

ΦΕΚ 70Α΄/22 Φεβρουαρίου 1912

ΦΕΚ 155Α΄/17 Αυγούστου 1913

ΦΕΚ 264Α΄/24 Δεκεμβρίου 1913

ΦΕΚ 47Α΄/24 Φεβρουαρίου 1914

ΦΕΚ 105Α΄/22 Απριλίου 1914

ΦΕΚ 77Α΄/28 Μαρτίου 1914

ΦΕΚ 326Α΄/11 Νοεμβρίου 1914

ΦΕΚ 325Α΄/10 Νοεμβρίου 1914

ΦΕΚ 351Α΄/28 Νοεμβρίου 1914

ΦΕΚ 279Α΄/17 Αυγούστου 1915

ΦΕΚ 257Α΄/20 Ιουλίου 1915

ΦΕΚ 356 Α΄/2 Δεκεμβρίου 1914

ΦΕΚ 68 Α΄/14 Φεβρουαρίου 1915

ΦΕΚ 112Α΄/14 Ιουνίου 1916

Εφημερίδα της Προσωρινής Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος, 8Α΄/15 Ιανουαρίου 1917

ΦΕΚ 73Β΄/10 Απριλίου 1917

ΦΕΚ 12Α΄/27 Ιανουαρίου 1917

ΦΕΚ 28Α΄/29 Ιανουαρίου 1918

ΦΕΚ 106Α΄/15 Μαΐου 1918

ΦΕΚ 157Α΄/19 Ιουλίου 1918

ΦΕΚ 182Α΄/22 Αυγούστου 1918

ΦΕΚ 183Α΄/23/Αυγούστου 1918

ΦΕΚ 63Α΄ /19 Μαρτίου 1919

ΦΕΚ 220Α΄/4 Οκτωβρίου 1919

ΦΕΚ 236Α΄/13 Οκτωβρίου 1920

ΦΕΚ 33Α΄/2 Μαρτίου 1921

ΦΕΚ 75Α΄/4 Μαΐου 1921

ΦΕΚ 173Α΄/17 Σεπτεμβρίου 1921

ΦΕΚ 183Α΄/23 Αυγούστου 1918

ΦΕΚ 297Α΄/18 Οκτωβρίου 1923

ΦΕΚ 164Α΄/21 Ιουλίου 1924

ΦΕΚ 212Α΄/2 Σεπτεμβρίου 1924

ΦΕΚ 302Α΄/4 Δεκεμβρίου 1924

ΦΕΚ 28Α΄/31 Ιανουαρίου 1925

ΦΕΚ 57Α΄/17 Μαρτίου 1924

ΦΕΚ 157Α΄/14 Ιουλίου 1924

ΦΕΚ 192Α΄/25 Ιουλίου 1925

ΦΕΚ 402Α΄/15 Δεκεμβρίου 1925

ΦΕΚ 59Α΄/16 Φεβρουαρίου 1926

ΦΕΚ 427Α΄/30 Δεκεμβρίου 1925

ΦΕΚ 236Α΄/16 Ιουλίου 1926

ΦΕΚ 30Α΄/23 Φεβρουαρίου 1927

ΦΕΚ 118Α΄/14 Ιουνίου 1927

ΦΕΚ 282Α΄/16 Αυγούστου 1929

ΦΕΚ 340Α΄/9 Σεπτεμβρίου 1929

ΦΕΚ 443Α΄/26 Δεκεμβρίου 1929

ΦΕΚ 298Α΄/29 Αυγούστου 1931

ΦΕΚ 389Α΄/4 Σεπτεμβρίου 1935

ΦΕΚ 594Α΄/22 Νοεμβρίου 1935

ΦΕΚ 129Α΄/13 Μαρτίου 1936

ΦΕΚ 72Α΄/29 Ιανουαρίου 1936

ΦΕΚ 355Α΄/18 Αυγούστου 1936

ΦΕΚ 397Α΄/12 Σεπτεμβρίου 1936

ΦΕΚ 264Α΄/14 Ιουλίου 1937

ΦΕΚ 484Α΄/23 Δεκεμβρίου 1938

ΦΕΚ 475Α΄/8 Νοεμβρίου 1939

ΦΕΚ 337Α΄/28 Οκτωβρίου 1940

ΦΕΚ 341Α΄/28 Οκτωβρίου 1940

ΦΕΚ 180Α΄/29 Μαΐου 1941

ΦΕΚ 290Α΄/28 Αυγούστου 1941

ΦΕΚ 434Α΄/16 Δεκεμβρίου 1941

ΦΕΚ 213Α΄/26 Ιουνίου 1941

ΦΕΚ 20Α΄/28 Ιανουαρίου 1943

ΦΕΚ 33Β΄/ Κάιρο 31 Δεκεμβρίου 1943

ΦΕΚ 26Β’/ Κάιρο 20 Αυγούστου 1944

ΦΕΚ 145Α΄/18 Ιουλίου 1944

ΦΕΚ 304Α’/15 Δεκεμβρίου 1945

ΦΕΚ 190Α΄/6 Ιουνίου 1946

ΦΕΚ 196Α΄/30 Ιουλίου 1948

ΦΕΚ 42Α΄/22 Φεβρουαρίου 1949

ΦΕΚ 263Α΄/24 Σεπτεμβρίου 1952

ΦΕΚ 23Α΄/9 Φεβρουαρίου 1954

ΦΕΚ 159Α΄/24 Ιουλίου 1954

ΦΕΚ 186Α΄/28 Αυγούστου 1956

ΦΕΚ 249Α΄/13 Νοεμβρίου 1959

ΦΕΚ 151Α΄/23 Σεπτεμβρίου 1960

ΦΕΚ 102Α΄/26 Ιουνίου 1961

ΦΕΚ 109Α΄/5 Ιουλίου 1961

ΦΕΚ 115Α΄/14 Ιουλίου 1961

ΦΕΚ 156Α΄/14 Σεπτεμβρίου 1964

ΦΕΚ 13Α΄/23 Ιανουαρίου 1968

ΦΕΚ 184Α΄/22 Αυγούστου 1968

ΦΕΚ 71Α΄/25 Απριλίου 1969

ΦΕΚ 206Α΄/20 Ιουλίου 1974